Holy Bible

Aionian Edition®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)

Uyghur Bible (latin script)

Holy Bible Aionian Edition ®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 4/18/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/3/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Uyghur tili at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilish 1
Misirdin chiqish 34
Lawiylar 63
Chöl-bayawandiki seper 85
Qanun sherhi 114
Yeshua 139
Batur Hakimlar 156
Rut 173
Samuil 1 176
Samuil 2 197
Padishahlar 1 215
Padishahlar 2 236
Tarix-tezkire 1 257
Tarix-tezkire 2 277
Ezra 302
Nehemiya 309
Ester 320
Ayup 326
Zebur 345
Pend-nesihetler 389
Hékmet toplighuchi 403
Küylerning küyi 408
Yeshaya 411
Yeremiya 447
Yeremiyaning yigha-zarliri 487
Ezakiyal 491
Daniyal 525
Hoshiya 536
Yoél 541
Amos 543
Obadiya 547
Yunus 548
Mikah 550
Nahum 553
Habakkuk 555
Zefaniya 557
Hagay 559
Zekeriya 561
Malaki 567

NEW TESTAMENT

Matta 571
Markus 594
Luqa 609
Yuhanna 634
Rosullarning paaliyetliri 653
Rimliqlargha 678
Korintliqlargha 1 689
Korintliqlargha 2 699
Galatiyaliqlargha 706
Efesusluqlargha 710
Filippiliqlargha 714
Kolossiliklerge 717
Tésalonikaliqlargha 1 720
Tésalonikaliqlargha 2 723
Timotiygha 1 725
Timotiygha 2 728
Titusqa 730
Filémongha 732
Ibraniylargha 733
Yaqup 741
Pétrus 1 744
Pétrus 2 747
Yuhanna 1 749
Yuhanna 2 752
Yuhanna 3 753
Yehuda 754
Wehiy 755

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

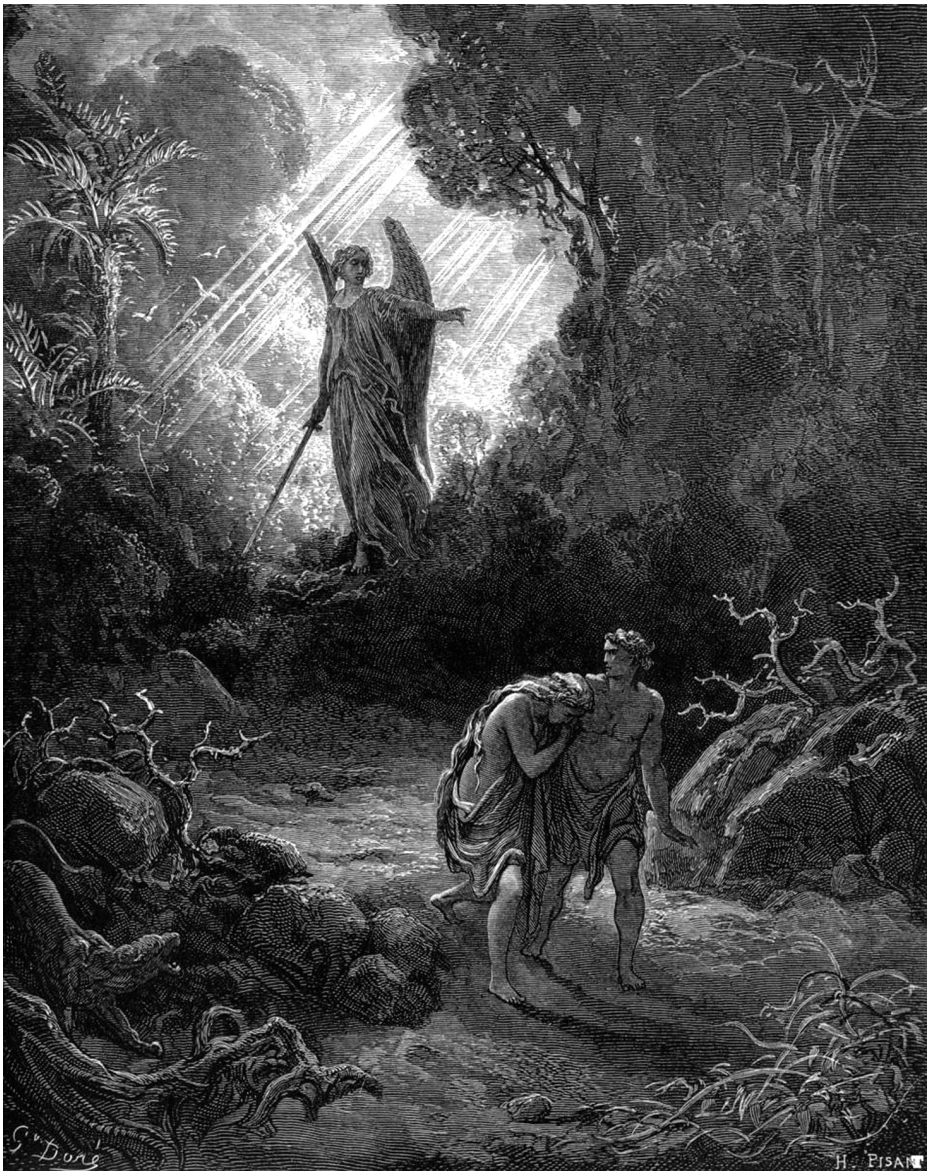

Ademni qoghliwétip, hayatliq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üchün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarni we töt terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.
Yaritilish 3:24

Yaritilish

1 Muqeddemde Xuda asmanlar bilen zéminni yaratti.
2 U chaghda yer bolsa shekilsiz we qupquruq halette
boldi; qarangghuluq chongqur sularning yüzini qaplidi;
Xudaning Rohi chongqur sular üstide lerzan perwaz
qilatti. **3** Xuda: «Yoruqluq bolsun!» déwidi, yoruqluq
peyda boldi. **4** Xuda yoruqluqning yaxshi ikenlikini
kördi; Xuda yoruqluq bilen qarangghuluqni ayridi. **5**
Xuda yoruqluqni «kündüz», qarangghuluqni «kéche»
dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tunji kün
boldi. **6** Andin Xuda: — Sularning ariliqida bir boshluq
bolsun we sular [yuqiri-töwen] ikkige ayrilip tursun,
dédi. **7** Shuning bilen Xuda bir boshluq hasil qilip, sularni
boshluqning astigha we boshluqning üstige ayriwetti; ish
ene shundaq boldi. **8** Xuda bu boshluqni «asman» dep
atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu ikkinchi kün
boldi. **9** Andin Xuda: «Asmanning astidiki sular bir yerge
yighilsun, quruq tupraq körünsun!» déwidi, del shundaq
boldi. **10** Xuda quruq tupraqni «yer», yighilghan sularni
bolsa «déngizlar» dep atidi. Xuda bularning yaxshi
bolghanliqini kördi. **11** Andin Xuda yene: «Yer herxil
ösümlüklerni, uruqluq otyashlarni, méwe béridighan
derexlerni türliri boyiche özide ündürsun! Méwilerning
ichide uruqliri bolsun!» déwidi, del shundaq boldi; **12**
yerdiki ösümlüklerni, yeni uruq chiqidighan otyashlarni
öz türliri boyiche, méwe béridighan, yeni méwilirining
ichide uruqliri bolghan derexlerni öz türliri boyiche
ündürdi. Xuda bularning yaxshi bolghanliqini kördi.
13 Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu üchinchi kün
boldi. **14** Xuda yene: «Kündüz bilen kéchini ayrip bérish
üchün asmanlarda yoruqluq jisimlar bolsun. Ular künler,
pesillar we yillarni ayrip turushqa belge bolsun; **15** ular
asmanlarda turup nur chiqarghuchi bolup, yer yüzige
yoruqluq bersun!» déwidi, del shundaq boldi. **16** Xuda
ikki chong nur chiqarghuchi jisimni yaratti; chong nur
chiqarghuchini kündüzni bashquridighan, kichik nur
chiqarghuchni kéchini bashquridighan qildi. Hemde yene
yultuzlarnimu yaratti. **17** Xuda bularni yerge yoruqluq
bérip, kündüz bilen kéchini bashqurup, yoruqluq bilen
qarangghuluqni ayrisun dep asmanlarning gümbizige
orunlashturdi. Xuda buning yaxshi bolghanliqini kördi.
19 Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tötinchi kün
boldi. **20** Xuda yene: «Sularda migh-migh janiwarlar
bolsun, uchar-qanatlar yerning üstide, asman boshluqida
uchsun» dédi. **21** Shundaq qilip Xuda sudiki chong-chong
mexluqlarni, shundaqla sularda migh-migh janiwarlarni
öz türliri boyiche we herxil uchar-qanatlarni öz türliri
boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanliqini
kördi. **22** Xuda bu janliqlargha bext-beriket ata qilip:
«Nesillinip, köpiyip, déngiz sulirini toldurunglar, uchar-
qanatlarmu yer yüzide awusun» dédi. **23** Shu teriqide
kech bilen seher ötti, bu beshinchi kün boldi. **24** Xuda
yene: «Yer janiwarlarni öz türliri boyiche chiqarsun —
mal-charwilarni, ömüligüchi janiwarlarni we yawayi
haywanlarni öz türliri boyiche apiride qilsun» — déwidi,
del shundaq boldi. **25** Shundaq qilip Xuda yerdiki yawayi
haywanlarni öz türliri boyiche, mal-charwilarni öz türliri
boyiche we yer yüzide ömüligüchi barliq janiwarlarni öz
türliri boyiche yaratti. Xuda buning yaxshi bolghanliqini
kördi. **26** Andin Xuda: «Öz süret-obrazimizda, Bizge
oxshaydighan qilip insanni yaritayli. Ular déngizdiki
béliqlargha, asmandiki uchar-qanatlargha, barliq mal-
charwilargha, pütkül yer yüzige we yer yüzidiki barliq
ömiligüchi janiwarlargha igidarchiliq qilsun» dédi.
27 Shundaq qilip, Xuda insanni Öz süret-obrazida
yaratti; Uni Özining süritide yaratti; Ularni erkek-
chishi qilip yaratti. **28** Xuda ularghа bext-beriket ata
qilip: «Siler nesillinip, köpiyip, yer yüzini toldurup
boysundurunglar; déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-
qanatlargha, shuningdek yer yüzide yüridighan herbir
haywanlargha igidarchiliq qilinglar» dédi. **29** Andin Xuda
yene: «Mana, Men pütkül yer yüzidiki uruqluq otyashlar
bilen uruqluq méwe béridighan herbir derexlerni
silerge ozuqluq bolsun dep berdim; **30** shundaqla
yerdiki barliq janiwarlar bilen asmandiki barliq uchar-
qanatlar we yer yüzide barliq ömiligüchilerge, yeni
barliq jan-janiwarlargha ozuqluq bolsun dep barliq gül-
giyahlarni berdim» déwidi, del shundaq boldi. **31** Xuda
yaratqanlirining hemmisige sepsélip qaridi, we mana
bularning hemmisi nahayiti yaxshi bolghanidi. Shu
teriqide kech bilen seher ötti, bu altinchi kün boldi.

2 Shundaq qilip asman bilen zémin, pütkül mewjudatliri
bilen qoshulup yaritilip boldi. **2** Xuda yettinchi
künigiche qilidighan ishini tamamlidi. U yettinchi
küni barliq yaritish ishini toxtitip aram aldi. **3**
Yettinchi küni Xuda barliq yaritish ishliridin aram
alghan kün bolghanliqi üchün, shu künni bextlik kün
qilip, uni «muqeddes kün» dep békitti. **4** Perwerdigar
Xuda zémin bilen asmanni yaratqan künide, asman-
zéminning yaritilish jeryanining tarixliri mundaq: —
5 Zéminda téxi héch gül-giyah, yerde héch otyash
ünmigenidi; chünki Perwerdigar Xuda yer yüzige höl-
yéghin yaghdurmighanidi, shundaqla yer tériydighan
ademmu yoq idi. **6** Lékin yerdin bulaq süyi chiqip,
tamam yer yüzini sughardi. **7** Andin Perwerdigar
Xuda ademni yerning topisidin yasap, hayatliq nepesini
uning burnigha püwlidi; shuning bilen adem tirik bir
jan boldi. **8** Andin kéyin Perwerdigar Xuda meshriq
terepte Érem dégen jayda bir bagh bina qilip, yasighan
ademni shu yerge orunlashturdi. **9** Perwerdigar Xuda
yerdin közni qamlashturidighan chirayliq, [méwiliri]
yéyishlik herxil derexni ündürdi; u yene baghning
otturisida «hayatliq derixi» we «yaxshi bilen yamanni
bilgüzgüchi derex»ni ündürdi. **10** Baghni sughirishqa
Éremdin bir derya éqip chiqti; andin bölünüp, töt
éqin boldi. **11** Birinchi éqinning nami Pishon bolup,
altun chiqidighan pütkül Hawilah zéminini aylinip
ötidu. **12** Bu yurtning altuni nahayiti ésil idi; shu yerde
puraqliq déwirqay bilen aq héqiqmu chiqidu. **13** Ikkinchi
deryaning nami Gihon bolup, pütkül Kush zéminini
aylinip ötidu. **14** Üchinchi deryaning nami Dijle bolup,
Ashurning sherqidin éqip ötidu, tötinchi deryaning
nami Efrat idi. **15** Perwerdigar Xuda ademni élip Érem
béghigha ishlep, perwish qilsun dep uni shu yerge
qoyup qoydi. **16** Perwerdigar Xuda ademge emr qilip:
baghdiki herbir derex méwiliridin xalighiningche ye; **17**
emma «yaxshi bilen yamanni bilgüzgüchi derex»ning
méwisidin yémigin; chünki uningdin yégen küningde
jezmen ölisen, — dédi. **18** Andin Perwerdigar Xuda yene

söz qilip: — Ademning yalghuz turushi yaxshi emes;
Men uninggha mas kélidighan bir yardemchi hemrahni
yasap bérey, — dédi. **19** Perwerdigar Xuda tupraqtin
daladiki barliq janiwarlar bilen asmandiki hemme uchar-
qanatlarni yasighanidi; ulargha ademning néme dep at
qoyidighanliqini bilish üchün, U ularni ademning aldigha
keltürdi. Adem herbir janiwargha néme dep at qoyghan
bolsa, uning éti shu bolup qaldi. **20** Bu teriqide adem
hemme mal-charwilargha, asmandiki uchar-qanatlargha
we daladiki herbir janiwarlargha at qoydi; wehalenki,
adem özige mas kélidighan héchbir yardemchi hemrah
uchratmidi. **21** Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademge
bir qattiq uyqu saldi; u uxlap qaldi. U uxlawatqanda, U
uning biqinidin bir az élip, andin uning ornini et-gösh
bilen étip qoydi. **22** Shuning bilen Perwerdigar Xuda
ademning biqinidin alghan shu qisimdin bir ayalni yasap,
uni ademning qéshigha ekeldi. **23** Adem'ata xushal bolup:
— Mana bu söngeklirimdiki söngek, étimdiki et bolghach,
«ayal» dep atalsun; chünki u erdin élin'ghandur, —
dédi. **24** Shuning üchün er kishi ata-anisidin ayrilip, öz
ayaligha baghlinip bir bolup, ikkisi bir ten bolidu. **25**
Adem'ata bilen ayali her ikkisi yalingach bolsimu, héch
uyalmaytti.

3 Yer yüzide yilan Reb Perwerdigar yaratqan
daladiki haywanlarning hemmisidin hiyliger idi.
U ayaldin: — Xuda rasttinla baghdiki derexlerning
héchqaysisining méwisidin yémenglar, dédimu? —
dep soridi. **2** Ayal yilan'gha jawab bérip: — Baghdiki
derexlerning méwilirini yések bolidu. **3** Emma
baghning otturisidiki derexning méwisi toghrisida Xuda:
«Buningdin yémenglar, qolmu tegküzmenglar, bolmisa
ölisiler» dégen, dédi. **4** Yilan ayalgha: — Undaq emes!
Hergiz ölmeysiler! **5** Belki siler uni yégen kününglarda,
Xuda közünglarning échilip, Xudagha oxshash yaxshi
bilen yamanni bilidighan bolup qalidighanliqinglarni
bilidu, — dédi. **6** Ayal derexning [méwisining] yémeklik
üchün yaxshiliqini, uning közni qamlashturidighanliqini
körüp, hemde derexning ademni eqilliq qilidighan
jelpkarliqini körüp, méwidin yédi we uningdin yénida
turghan érigimu berdi; umu yédi. **7** Yéyishi bilenla her
ikkisining közliri échilip, özlirining yalingach ikenlikini
bilip, enjür yopurmaqlirini élip bir-birige ulap tikip,
özlirige yapquch qilip tartti. **8** Kün salqinlighanda,
ular Perwerdigar Xudaning baghda mangghan shepisini
anglap qélip, adem ayali bilen Perwerdigar Xudaning
hazir bolghinidin qéchip baghdiki derexlerning arisigha
yoshurunuwaldi. **9** Lékin Perwerdigar Xuda towlap
ademni chaqirip uninggha: Sen nede? — dédi. **10**
Adem'ata jawab bérip: — Men baghda shepengni
anglap, yalingach turghinim üchün qorqup kétip,
yoshuruniwaldim, — dédi. **11** [Xuda] uninggha: —
Yalingach ikenlikingni sanga kim éytti? Men sanga
yéme, dep emr qilghan derexning méwisidin yédingmu-
ya? — dédi. **12** Adem jawab bérip: — Sen manga
hemrah bolushqa bergen ayal derexning méwisidin
manga bergenidi, men yédim, — dédi. **13** Perwerdigar
Xuda ayalgha: — Bu néme qilghining? — dédi. Ayal
jawab bérip: — Yilan méni aldap azdursa, men yep
saptimen, — dédi. **14** Perwerdigar Xuda yilan'gha
mundaq dédi: — «Bu qilghining üchün, Sen hemme mal-
charwilardin, Daladiki barliq haywanatlardin bekrek
lenetke qalisen; Qorsiqing bilen béghirlap méngip,
Ömrüngning barliq künliride topa yeysen. **15** We men
sen bilen ayalning arisigha, Séning nesling bilen ayalning
neslining arisigha öchmenlik salimen; U séning béshingni
dessep zeximlendüridu, Sen qopup uning tapinini
[chéqip] zeximlendürisen». **16** Andin Xuda ayalgha:
— «Séning hamilidarliqingning japa-musheqqetlirini
köpeytimen; Sen qattiq tolghaq ichide boshinisen; Sen
éringdin üstün turushqa hewes qilsangmu, U üstüngdin
xojiliq qilidu» — dédi. **17** Andin U Adem atigha:
— «Sen ayalingning sözige qulaq sélip, Men sanga
yéme, dep emr qilghan derextin yégining tüpeylidin,
Séning tüpeylingdin yer-tupraq lenitimge uchraydu;
Ömrüngning barliq künliride peqet japaliq ishlepla,
andin uningdin ozuqlinisen. **18** Yer sanga tiken bilen
qamghaq ündüridu; Shundaqtimu sen yerdiki ziraet-
otyashlarni yeysen. **19** Taki sen tupraqqa qaytquche yüz-
közüng terge chümgende, andin nan yéyeleysen; Chünki
sen esli tupraqtin élin'ghansen; Sen eslide topa bolghach,
Yene topigha qaytisen» — dédi. **20** Uning ayali barliq
jan igilirining anisi bolidighini üchün adem uninggha
«Hawa» dep at qoydi. **21** Perwerdigar Xuda Adem'ata
bilen uning ayaligha haywan tériliridin kiyim qilip
kiydürüp qoydi. **22** Perwerdigar Xuda söz qilip: — Mana,
adem Bizlerdin birige oxshap qaldi, yaxshi bilen yamanni
bildi. Emdi qolini uzitip hayatliq derixidin élip yewélip,
ta ebedgiche yashawermesliki üchün [uni tosushimiz
kérek], dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar Xuda uni Érem
baghdin qoghlap chiqiriwetti; shundaq qilip uni yerge
ishleydighan, yeni özi esli apiride qilin'ghan tupraqqa
ishleydighan qilip qoydi. **24** Ademni qoghliwétip, hayatliq
derixige baridighan yolni muhapizet qilish üchün, u
Érem béghining meshriq teripige kérublarni we töt
terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup
qoydi.

4 Adem'ata ayali Hawa bilen bille boldi; Hawa hamilidar
bolup Qabilni tughup: «Men bir ademge ige boldum
— U Perwerdigardur!» — dédi. **2** Andin u yene Qabilning
inisi Habilni tughdi. Habil padichi boldi, Qabil bolsa
tériqchi boldi. **3** Békitilgen shundaq bir waqit-saette
shundaq bir ish boldiki, Qabil tupraqning hosulidin
Perwerdigargha hediye keltürdi. **4** Habilmu padisidin
qoylirining tunjiliridin, yeni ularning yéghidin hediye
sundi. Perwerdigar Habilni we uning sun'ghan hediyesini
qobul qildi. **5** Lékin Qabil we uning sun'ghinigha qarimidi.
Shu wejidin Qabilning tolimu achchiqi kélip, chirayi
tutuldi. **6** Shuning bilen Perwerdigar Qabilgha: Némishqa
achchiqlinisen? Néme üchün chiraying tutulup kétidu?
7 Eger durus ish qilsang, sen kötürülmemsen? Lékin
durus ish qilmisang, mana gunah ishik aldida [séni
paylap] béghirlap yatidu, u séni öz ilkige almaqchi
bolidu; lékin sen uningdin ghalip kélishing kérek, dédi.
8 Qabil inisi Habilgha: «Daligha chiqip kéleyli!» dédi.
Dalada shu weqe boldiki, Qabil inisi Habilgha qol sélip,
uni öltürdi. **9** Perwerdigar Qabilgha: Ining Habil nede?
— dep soridi. U jawab bérip: Bilmeymen, men inimning
baqquchisimu? — dédi. **10** Xuda uninggha: — Sen
néme qilding? Mana, iningning qéni yerdin manga
peryad kötürüwatidu! **11** Emdi iningning qolungda
tökülgen qénini qobul qilishqa aghzini achqan yerdin

qoghlinip, lenetke uchraysen. **12** Sen yerge ishlisengmu
u buningdin kéyin sanga quwwitini bermeydu; sen yer
yüzide sersan bolup, sergerdan bolisen, — dédi. **13** Buni
anglap Qabil Perwerdigargha jawab qilip: — Méning
bu jazayimni adem kötürelmigüdek! **14** Mana, Sen
bügün méni yer yüzidin qoghliding, men emdi Séning
yüzüngdin yoshurunup yürimen; yer yüzide sersen bolup
sergerdanliqta yürimen; shundaq boliduki, kimla méni
tépiwalsa, öltürüwétidu!, — dédi. **15** Lékin Perwerdigar
uninggha jawab bérip: — Shundaq boliduki, kimki Qabilni
öltürse, uningdin yette hesse intiqam élinidu, — dédi.
Shularni dep Perwerdigar Qabilgha uchrighan birsi
uni öltürüwetmisun dep uninggha bir belge qoyup
qoydi. **16** Shuning bilen Qabil Perwerdigarning huzuridin
chiqip, Éremning meshriq teripidiki Nod dégen yurtta
olturaqliship qaldi. **17** Qabil ayali bilen bille bolup, ayali
hamilidar bolup Hanoxni tughdi. U waqitta Qabil bir
sheher bina qiliwatatti; u sheherning namini oghlining
ismi bilen Hanox dep atidi. **18** Hanoxtin Irad töreldi,
iradtin Mehuyail töreldi, Mehuyaildin Metushail töreldi,
Metushaildin Lemex töreldi. **19** Lemex özige ikki xotun
aldi. Birining ismi Adah, yene birining ismi Zillah idi. **20**
Adah Yabalni tughdi. U chédirda olturidighan köchmen
malchilarning bowisi idi, **21** uning inisining ismi Yubal
idi. Bu chiltar bilen ney chalghuchilarning bowisi idi. **22**
Zillah yene Tubal-qayin dégen bir oghulni tughdi. U mis-
tömür eswablarni soqquchi idi. Tubal-qayinning Naamah
isimlik bir singlisi bar idi. **23** Lemex bolsa ayallirigha
söz qilip: — «Ey Adah bilen Zillah, sözümni anglanglar!
Ey Lemexning ayalliri, gépimge qulaq sélinglar! Méni
zeximlendürgini üchün men adem öltürdüm, Ténimni
zéde qilghanliqi üchün bir yigitni öltürdüm. **24** Eger
Qabil üchün yette hesse intiqam élinsa, Lemex üchün
yetmish yette hesse intiqam élinidu!» — dédi. **25**
Adem'ata yene ayali bilen bille boldi. Ayali bir oghul
tughup, uninggha Shét dep at qoyup: Qabil Habilni
öltürüwetkini üchün Xuda uning ornigha manga bashqa
bir ewlad tiklep berdi, dédi. **26** Shéttinmu bir oghul
tughuldi; u uninggha Énosh dep at qoydi. Shu waqittin
tartip ademler Perwerdigarning namigha nida qilishqa
bashlidi.

5 Bu Adem'atining ewladlirining nesebnamisidur: —
Xuda insanni yaratqan künide, uni Özige oxshash
qilip yaratti. **2** U ularni er jinis we ayal jinis qilip
yaritip, ulargha bext-beriket ata qilip, yaritilghan künide
ularning namini «adem» dep atidi. **3** Adem'ata bir yüz
ottuz yashqa kirgende uningdin özige oxshaydighan,
öz süret-obrazidek bir oghul töreldi; u uninggha Shét
dep at qoydi. **4** Shét tughulghandin kéyin Adem'ata
sekkiz yüz yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-
qizlar töreldi. **5** Adem'atimiz jemiy toqquz yüz ottuz
yil kün körüp, alemdin ötti. **6** Shét bir yüz besh yashqa
kirgende uningdin Énosh töreldi. **7** Énosh tughulghandin
kéyin Shét sekkiz yüz yette yil ömür körüp, uningdin
[yene] oghul-qizlar töreldi. **8** Shét jemiy toqquz yüz
on ikki yil kün körüp, alemdin ötti. **9** Énosh toqsan
yashqa kirgende uningdin Kénan töreldi. **10** Kénan
tughulghandin kéyin, Énosh sekkiz yür on besh yil ömür
körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **11** Énosh
jemiy toqquz yüz besh yil kün körüp, alemdin ötti. **12**
Kénan yetmish yashqa kirgende uningdin Mahalalél
töreldi. **13** Mahalalél tughulghandin kéyin Kénan sekkiz
yüz qiriq yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar
töreldi. **14** Kénan jemiy toqquz yüz on yil kün körüp,
alemdin ötti. **15** Mahalalél atmish besh yashqa kirgende
uningdin Yared töreldi. **16** Yared tughulghandin kéyin
Mahalalél sekkiz yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin
[yene] oghul-qizlar töreldi. **17** Mahalalél jemiy sekkiz
yüz toqsan besh yil kün körüp, alemdin ötti. **18** Yared bir
yüz atmish ikki yashqa kirgende uningdin Hanox töreldi.
19 Hanox tughulghandin kéyin Yared sekkiz yüz yil ömür
körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **20** Yared
jemiy toqquz yüz atmish ikki yil kün körüp, alemdin
ötti. **21** Hanox atmish besh yashqa kirgende uningdin
Metushelah töreldi. **22** Metushelah tughulghandin
kéyin Hanox üch yüz yilghiche Xuda bilen bir yolda
méngip, yene oghul-qizlarni tapti. **23** Hanoxning [yer
yüzide] barliq körgen künliri üch yüz atmish besh yil
boldi; **24** U Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti; u
[tuyuqsiz közdin] ghayib boldi; chünki Xuda uni Öz
yénigha élip ketkenidi. **25** Metushelah bir yüz seksen
yette yashqa kirgende uningdin Lemex töreldi. **26**
Lemex tughulghandin kéyin Metushelah yette yüz seksen
ikki yil ömür körüp, uningdin oghul-qizlar töreldi. **27**
Metushelah jemiy toqquz yüz atmish toqquz yil kün
körüp, alemdin ötti. **28** Lemex bir yüz seksen ikki yashqa
kirgende bir oghul tépip, uning ismini Nuh atap: —
Perwerdigar tupraqqa lenet qildi; shunga biz [yerge]
ishliginimizde hemde qollirimizning japaliq emgikide bu
bala bizge teselli béridu, — dédi. **30** Nuh tughulghandin
kéyin Lemex besh yüz toqsan besh yil ömür körüp,
uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **31** Lemex jemiy yette
yüz yetmish yette yil kün körüp, alemdin ötti. **32** Nuh
besh yüz yashqa kirgendin kéyin, uningdin Shem, Ham
we Yafet töreldi.

6 We shundaq boldiki, insanlar yer yüzide köpiyishke
bashlighanda, shundaqla qizlarmu köplep
tughulghanda, **2** Xudaning oghulliri insanlarning
qizlirining chirayliqliqini körüp, xalighanche tallap,
özlirige xotun qilishqa bashlidi. **3** U waqitta Perwerdigar
söz qilip: — — Méning Rohim insanlar bilen menggü
küresh qiliwermeydu; chünki insan ettur, xalas.
Kelgüside ularning ömri peqet bir yüz yigirme yashtin
ashmisun! — dédi. **4** Shu künlerde (we shundaqla kéyinki
künlerdimu), Xudaning oghulliri insanlarning qizlirining
yénigha bérip, ulardin balilarni tapqinida, gigantlar yer
yüzide peyda boldi. Bular bolsa qedimki zamanlardiki
dangliq palwan-baturlar idi. **5** Perwerdigar insanning
ötküzüwatqan rezilliki yer yüzide köpiyip ketkenlikini,
ularning könglidiki niyetlirining herqachan yaman
boluwatqinini kördi. **6** Shuning bilen Perwerdigar yer
yüzide ademni apiride qilghinigha pushayman qilip,
könglide azablandi. **7** Buning bilen Perwerdigar: — Özüm
yaratqan insanni yer yüzidin yoqitimen — insandin
tartip mal-charwilarghiche, ömiligüchi haywanlardin
asmandiki qushlarghiche, hemmisini yoq qilimen; chünki
Men ularni yaratqinimgha pushaymen qildim, — dédi.
8 Lékin Nuh bolsa Perwerdigarning neziride shepqet
tapqanidi. **9** Nuh we uning ish-izliri töwendikiche: —
Nuh heqqaniy, öz dewridikiler arisida eyibsiz adem
idi; Nuh Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti. **10**

Nuhtin Shem, Ham, Yafet dégen üch oghul töreldi. **11** Pütkül jahan Xudaning aldida rezilliship, hemme yer zorawanliqqa tolup ketkenidi. **12** Xuda yer yüzige nezer séliwidi, mana, jahan rezilleshkenidi; chünki barliq et igilirining yer üzide qiliwatqini yuzuqchiliq idi. **13** Shuning bilen Xuda Nuhqa: — Mana, aldimgha barliq et igilirining zawalliqi yétip keldi; chünki pütkül yer-jahanni ularning sewebidin zorawanliq qaplidi. Mana, Men ularni yer bilen qoshup halak qilimen. **14** Emdi sen özüngge gofer yaghichidin bir kéme yasap, kémining ichide bölme-xanilarni qilip, ichi-téshini qarimay bilen suwa. **15** Sen uni shundaq yasighin: — Uzunluqi üch yüz gez, kengliki ellik gez we égizliki ottuz gez bolsun. **16** Kémining péshaywini astigha bir ochuqchiliq yasa, uning égizliki bir gez bolsun; ishikini kémining yénifa orunlashtur; kémini asti, ottura we üsti qilip üch qewet yasa. **17** Chünki mana, Men Özüm asmanning astidiki hayatliq tiniqi barliki herbir et igisini halak qilidighan su topanni yer yüzige keltürimen; buning bilen yer yüzidiki barliq mexluqlar tiniqidin toxtaydu. **18** Lékin sen bilen ehdemni tüzimen. Sen özüng, oghulliring, ayaling we kélinliringni élip birlikte kémige kiringlar. **19** Özüng bilen teng tirik saqlap qélish üchün, barliq jandarlardin herqaysisidin bir jüp, yeni erkikidin birini, chishidin birini kémige élip kirgin; **20** Tirik qélish üchün qushlarning herbir türliridin, mal-charwilarning herbir türliridin we yerde ömiligüchi janiwarlarning herbir türliridin bir jüpi qéshinggha kiridu. **21** Özüng we ularning ozuqluqi üchün herxil yémekliklerdin élip, yéninggha ghemligin, — dédi. **22** Nuh shundaq qildi; Xuda özige buyrughan hemme ishni u beja keltürdi.

7 Perwerdigar Nuhqa mundaq dédi: — «Sen pütün öydikiliring bilen kémige kirgin; chünki bu dewrde aldimda séni heqqaniy dep kördüm. **2** Hemme halal haywanlarning erkek-chishisidin yette jüptin, haram haywanlarning erkek-chishisidin bir jüptin élip, shuningdek asmandiki uchar-qanatlarningmu erkek-chishisidin yette jüptin élip, ularning neslini pütkül yer yüzide tirik saqlash üchün özüng bilen bille ekir. **4** Chünki yette kündin kéyin uda qiriq kéche-kündüz yer yüzige yamghur yaghdurimen; Özüm yasighan hemme janiwarlarni yer yüzidin yoqitimen». **5** Shuning bilen Nuh Perwerdigar uninggha buyrughinining hemmisige emel qildi. **6** Yer yüzini topan basqanda Nuh alte yüz yashta idi. **7** Topandin [qutulup qélish] üchün Nuh bilen oghulliri, ayali we kélinliri bille kémige kirdi. **8** Halal haywanlar bolsun, haram haywanlar bolsun, qushlar bilen yerde ömiligüchi janiwarlar bolsun, [herbir türdin] bir jüp-bir jüptin erkek-chishi bolup, Xuda Nuhqa buyrughandek kémige, Nuhning qéshigha kirdi. **10** We shundaq boldiki, yette kündin kéyin, yer yüzini topan bésishqa bashlidi. **11** Nuhning ömrining alte yüzinchi yili, ikkinchi éyining on yettinchi künide chongqur déngizlarning tegliridiki barliq bulaqlar yérilip, asmanning penjiriliri échilip ketti. **12** Yamghur uda qiriq kéche-kündüz yer yüzige toxtimay yaghdi. **13** Del yamghur bashlan'ghan küni, Nuh, Nuhning Shem, Ham, Yafet dégen oghulliri, Nuhning ayali bilen üch kélini kémige kirdi. **14** Ular bilen bille herxil yawa haywanlar tür-türi boyiche, herxil mal-charwilar tür-türi boyiche, yerde ömiligüchi herxil janiwarlar tür-türi boyiche we herxil uchar-qanatlar, yeni herxil qanatliq janiwarlar tür-türi boyiche kémige kirdi. **15** Et igiliridin, yeni barliq hayatliq tiniqi bolghan herxil jandarlardin, bir jüp-bir jüp bolup, kémige nuhning qéshigha kirdi. **16** Kirgenler Xudaning nuhqa buyrughinidek et igilirining hertürining erkek-chishisi idi. Andin Perwerdigar ishikni étiwetti. **17** Topan yer yüzini uda qiriq kün bésip, sular ulghiyip ketti. Kéme yer üstidin kötürülüp leylep qaldi. **18** Su ulghiyip, yer üstide téximu égizlep ketti; kéme su üstide dawalghup turatti. **19** Sular yer yüzide tolimu ulghiyip, pütkül asmanning astidiki barliq égiz taghlarnimu bésip ketti. **20** Sular [taghlardin] yene on besh gez örlep, tagh choqqilirimu su astida qaldi. **21** Buning bilen yer yüzide yürgüchi hemme et igiliri, uchar-qushlar, mal-charwilar, yawayi haywanlar, yerde ömiligüchi hemme janiwarlar, jümlidin pütkül ademler hemmisi öldi; **22** quruqluqta yashighuchi, burnida hayatliq tiniqi bar bolghanlarning hemmisi öldi. **23** Yer yüzidiki jéni barlarning hemmisi, insan bolsun, mal-charwilar bolsun, ömiligüchi haywanlar bolsun, asmandiki qushlar bolsun, hemmisi halak bolup yer yüzidin yoq qilindi; peqet Nuh we kémide uning bilen bille turghanlar qutulup qaldi. **24** Bir yüz ellik kün'giche yer yüzini su bésip turdi.

8 Xuda Nuhni, shundaqla kémide uning bilen bille bolghan barliq yawayi haywanlar bilen barliq mal-charwilarni eslidi. Shuning bilen Xuda bir shamal chiqirip yer yüzini yelpütti we sular yénishqa bashlidi. **2** Chongqur déngizlarning tegliridiki bulaqlar we asmanning penjiriliri étilip, asmandin tökülgen yamghur toxtidi. **3** Sular barghanséri yer yüzidin yandi; bir yüz ellik kün ötkendin kéyin xéli azlidi. **4** Yettinchi ayning on yettinchi küni, kéme Ararat tagh tizmiliridiki birining üstide toxtap qaldi. **5** Sular oninchi ayghiche barghanséri aziyip, oninchi ayning birinchi küni tagh choqqiliri körünüshke bashlidi. **6** Qiriq kündin kéyin Nuh kémige özi ornatqan derizini échip, **7** bir quzghunni sirtqa chiqardi. U yer yüzidiki sular tartilip bolghuche uyan-buyan uchup yürdi. **8** Uningdin kéyin Nuh sularning yer yüzidin tartilghan-tartilmighanliqini bilish üchün, bir kepterni chiqardi. **9** Lékin sular téxiche pütkül yer yüzini qaplap turghachqa, kepter putini qoyghudek jay tapalmay, Nuhning qéshigha kémige yénip keldi. Shuning bilen Nuh qolini sunup uni tutup, kémige ekiriwaldi. **10** U yette kün saqlap, bu kepterni kémidin yene sirtqa chiqardi. **11** Kepter kechte uning qéshigha yénip keldi; mana, uning tumshuqida yéngi üzüwalghan zeytun yopurmiqi bar idi. Buni körüp Nuh sularning yer yüzidin tartilghinini bildi. **12** U yene yette kün saqlap, kepterni yene sirtqa chiqardi, emma bu qétim kepter uning yénigha qaytip kelmidi. **13** Nuh alte yüz bir yashqa kirgen yili, birinchi ayning birinchi künide su yer yüzidin qurughanidi. Nuh kémining qapqiqini échip qariwidi, yerning qurughinini kördi. **14** Ikkinchi ayning yigirme yettinchi küni, yer yüzi pütünley qurup boldi. **15** U waqitta Xuda Nuhqa söz qilip: — Sen özüng, ayaling, oghulliring we kélinliring kémidin chiqinglar. **17** Özüng bilen bille bolghan barliq et igiliridin herbir türdiki janiwarlarni, yeni uchar-qanatlarni hem mal-charwilarni, yerde ömiligüchi haywanlarning hemmisini

özüng bilen qoshup kémidin élip chiqqin; shuning
bilen ular yer yüzide tarilip-tarqilip, nesillinip zéminda
köpeysun, — dédi. **18** Shuning bilen Nuh, ayali, oghulliri
we kélinliri bilen bille sirtqa chiqti. **19** Janiwarlarning
hemmisi, barliq ömiligüchi haywanlar, barliq uchar-
qanatlar, yerde midirlap yüridighanlarning herqaysisi öz
türliri boyiche kémidin chiqishti. **20** Shu chaghda Nuh
Perwerdigargha atap bir qurban'gahni yasidi; u halal
janiwarlar bilen halal qushlarning her türidin élip kélip,
qurban'gahning üstide «köydürme qurbanliq» ötküzdi.
21 Shundaq qilip Perwerdigar xushbuy purap [memnun
boldi]; Perwerdigar könglide: — «Insanning köngül-niyiti
yashliqidin tartip rezil bolsimu, Men insan tüpeylidin
yerge yene lenet oqumaymen we emdi bu qétimqidek
hemme jandarlarni urup yoqitiwetmeymen. **22** Bundin
kéyin, yer mewjut künliride, Térish bilen orma, Soghuq
bilen issiq, Yaz bilen qish, Kündüz bilen kéche üzülmey
aylinip turidu» — dédi.

9 Xuda Nuh bilen uning oghullirigha bext-beriket
ata qilip, ulargha mundaq dédi: — «Siler jüpliship
köpiyip, yer yüzini toldurunglar. **2** Yer yüzidiki barliq
janiwarlar, asmandiki barliq qushlar, barliq yer yüzide
midirlap yürgüchiler we déngizdiki barliq béliqlarning
hemmisi silerdin qorqup wehimide bolsun; bular
qolunglargha tapshurulghandur. **3** Midirlap yüridighan
herqandaq janiwarlar silerge ozuq bolidu; Men silerge
kök otyashlarni bergendek, bularning hemmisini emdi
silerge berdim. **4** Lékin siler göshni ichidiki jéni, yeni
qéni bilen qoshup yémeslikinglar kérek. **5** Qéninglar, yeni
jéninglardiki qan tökülse, Men berheq uning hésabini
alimen; herqandaq haywanning ilkide qéninglar bar
bolsa Men uninggha töletküzimen; insanning qolida
bar bolsa, yeni birsining qolida öz qérindishining qéni
bar bolsa, Men uninggha shu qanni töletküzimen. **6**
Kimki insanning qénini tökse, Uning qénimu insan
teripidin tökülidu; Chünki Xuda insanni Öz süret-
obrazida yaratqandur. **7** Emdi siler, jüpliship köpiyip,
yer yüzide tarilip-tarqilip köpiyinglar». **8** Andin Xuda
Nuh bilen uning oghullirigha söz qilip mundaq dédi: —
«Mana Özüm siler bilen we silerdin kéyin kélidighan
ewladliringlar bilen, shundaqla siler bilen bille turghan
herbir jan igisi, ucharqanatlar, mal-charwilar, siler bilen
bille turghan yer yüzidiki herbir yawayi haywanlar,
kémidin chiqqanlarning hemmisi bilen — yer yüzidiki
héchbir haywanni qaldurmay, ular bilen Öz ehdemni
tüzimen. **11** Men siler bilen shundaq ehde tüzimenki, ne
barliq et igiliri topan bilen yoqitilmas, ne yerni weyran
qilidighan héchbir topan yene kelmes». **12** Xuda yene: —
«Men Özüm siler bilen we qéshinglardiki hemme jan
igiliri bilen menggülük, yeni pütkül ewladliringlarghiche
békitken mushu ehdemning belgisi shuki: — Mana, Men
Özüm bilen yerning otturisida bolghan ehdining belgisi
bolsun dep hesen-hüsinimni bulutlar ichige qoyimen;
14 we shundaq boliduki, Men yerning üstige bulutlarni
chiqarghinimda, shundaqla hesen-hüsen bulutlar ichide
ayan bolghinida, Men siler bilen et igiliri bolghan barliq
janiwarlar bilen tüzgen ehdemni yad étimen; buningdin
kéyin sular hergiz hemme jandarlarni halak qilghuchi
topan bolmas. **16** Hesen-hüsen bulutlar arisida peyda
bolidu; Men uninggha qaraymen we shuning bilen Menki
Xuda yer yüzidiki et igiliri bolghan barliq janiwarlar
bilen otturimizda békitken ehdemni yad étimen», — dédi.
17 Xuda Nuhqa yene: — «Mana bu Men Özüm bilen yer
yüzidiki barliq et igiliri otturisida békitken ehdemning
nishan-belgisidur», — dédi. **18** Nuhning kémidin chiqqan
oghulliri Shem, Ham we Yafet idi. Ham Qanaanning atisi
boldi. **19** Bu üchi Nuhning oghulliri bolup, pütkül yer
yüzige taralghan ahale shularning nesil-ewladliridur. **20**
Nuh tériqchiliq qilishqa bashlap, bir üzümzarliq berpa
qildi. **21** U uning sharabidin ichip, mest bolup qélip, öz
chédiri ichide kiyim-kécheklirini séliwétip, yalingach
yétip qaldi. **22** Qanaanning atisi Ham kélip, atisining
ewritini körüp, sirtqa chiqip ikki qérindishigha éytti. **23**
Shem bilen Yafet qopup yépinjini élip, mürisige artip,
keyniche méngip kirip, atisining yalingach bedinini
yépip qoydi. Ular yüzini aldi terepke qilip, atisining
yalingach ténige qarimidi. **24** Nuh sharabning keypidin
oyghinip, kenji oghlining özige néme qilghinini bilip:
— **25** Qanaan'gha lenet bolghay! U qérindashlirining
qulining quli bolsun, — dep qarghidi. **26** U yene: —
Shemning Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-
medhiye keltürülgey! Qanaan Shemning quli bolsun.
27 Xuda Yafetni awutqay! U Shemning chédirlirida
turghay, Qanaan bolsa uning quli bolghay! — dédi. **28**
Nuh topandin kéyin üch yüz ellik yil ömür kördi. **29**
Bu teriqide Nuh jemiy toqquz yüz ellik yil kün körüp,
alemdin ötti.

10 Töwöndikiler Nuhning oghullirining ewladliridur:
— uning oghulliri Shem, Ham we Yafet bolup,
topandin kéyin ulardin oghullar törelgen: — **2** Yafetning
oghulliri bolsa, Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal,
Meshek we Tiras idi. **3** Gomerning ewladliri: Ashkinaz,
Rifat we Torgamah idi. **4** Yawanning ewladliri: Élishah,
Tarshish, Kittiylar we Dodaniylar idi. **5** Bularning
ewladliri déngiz boylirida we arallarda ayrim-ayrim
yashighan xelqler bolup, herqaysisi öz tili, öz aile-
qebililiri boyiche öz zéminlirida tarqilip olturaqlashqan.
6 Hamning oghulliri Kush, Misir, Put we Qanaanlar idi. **7**
Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah we
Sabtika idi. Raamahning oghulliri Shéba we Dédan idi. **8**
Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yüzide nahayiti
küchtünggür adem bolup chiqti. **9** U Perwerdigarning
aldida küchtünggür owchi boldi; shu sewebtin «palanchi
bolsa Nimrodtek, Perwerdigarning aldida küchtünggür
owchi iken» dégen gep tarqalghan. **10** Uning padishahliqi
Shinar zéminidiki Babil, Erek, Akkad we Kalneh dégen
sheherlerde bashlan'ghanidi. **11** U bu zémindin Ashur
zéminigha chiqip Ninewe, Rehobot-Ir, Kalah we Ninewe
bilen Kalahning otturisidiki Resen dégen sheherlernimu
bina qildi (bular qoshulup «Katta Sheher» boldi). **13**
Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar, Lehabiylar,
Naftuhiylar, **14** Patrosiylar, Kasluhiylar (Filistiyler
Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **15** Qanaandin
tunji oghul Zidon törilip, kéyin yene Het törelgen. **16**
uning ewladliri bolsa Yebusiylar, Amoriylar, Girgashiylar,
17 Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **18** Arwadiylar, Zemariylar
we Hamatiylar idi. Shuningdin kéyin, Qanaaniylarning
qebililiri her terepke tarqilip ketti. **19** Qanaaniylarning
yurt chégrisi bolsa Zidondin tartip, Gerar teripige
sozulup, Gazagha chiqip, andin Sodom, Gomorra, Admah
bilen Zeboim teripige tutiship, Léshaghiche yétip
baratti. **20** Yuqiriqilar bolsa hamning oghulliri bolup, öz

qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminlirida
olturaqlashqanidi. **21** Shemmu oghul perzentlik boldi;
Shem bolsa Yafetning akisi, Éberlerning ata-bowisi
boldi. **22** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad,
Lud, Aram; **23** Aramning oghulliri Uz, Hul, Geter,
Mash idi. **24** Arfaxshadtin Shélah töreldi, Shélahtin
Éber töreldi. **25** Éberdin ikki oghul törelgen bolup,
birining ismi Peleg idi, chünki u yashighan dewrde
yer yüzide bölünüsh boldi; Pelegning inisining ismi
Yoqtan idi. **26** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet,
Yérah, **27** Hadoram, Uzal, Diklah, **28** Obal, Abimael,
Shéba, **29** Ofir, Hawilah we Yobab töreldi. Bularning
hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **30** Ularning olturghan
jayliri bolsa Méshadin tartip, Seffar dégen rayonning
sherq teripidiki taghqiche sozulatti. **31** Yuqiriqilar
bolsa Shemning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri
boyiche qowm bolup öz zéminlirida olturaqlashqanidi. **32**
Yuqiridikiler Nuhning ewladliri bolup, ular öz nesebliri
we qowmliri boyiche xatirilen'gen. Topandin kéyinki yer
yüzidiki barliq qowmlar ularning ichidin tarqalghan.

11 U zamanda pütkül yer yüzidiki til hem söz birxil idi.
2 Lékin shundaq boldiki, ademler meshriq terepke
seper qilip, Shinar yurtida bir tüzlenglikni uchritip, shu
yerde olturaqlashti. **3** Ular bir-birige: — Kélinglar, biz
xish quyup, otta pishurayli! — déyishti. Shundaq qilip,
ular qurulushta tashning ornigha xish, layning ornigha
qarimay ishletti. **4** Ular yene: — Kélinglar, emdi özimizge
bir sheher bina qilip, sheherde uchi asmanlargha
taqashqudek bir munar yasayli! Shundaq qilip özimizge
bir nam tikliyeleymiz. Bolmisa, pütkül yer yüzige tarilip
kétimiz, — déyishti. **5** U waqitta Perwerdigar adem baliliri
bina qiliwatqan sheher bilen munarni körgili chüshti. **6**
Perwerdigar: — «Mana, bularning hemmisi bir qowmdur,
ularning hemmisining tilimu birdur; bu ularning ishining
bashlinishidur! Bundin kéyin ularning niyet qilghan
herqandaq ishini héch tosuwalghili bolmaydu. **7** Shunga
Biz töwen'ge chüshüp ularning bir-birining geplirini
uqalmasliqi üchün ularning tilini [bashqa-bashqa qilip]
qalaymiqanlashturuwéteyli» — dédi. **8** Shundaq qilip
Perwerdigar ularni u jaydin pütkül yer yüzige taritiwetti.
Shuning bilen ular sheherni yasashtin toxtap qaldi. **9**
Shunga bu sheherning nami «Babil» dep ataldi; chünki
u yerde Perwerdigar pütkül yer yüzidikilerning tilini
qalaymiqanlashturuwetti. Shundaq qilip Perwerdigar
ularni u jaydin pütkül yer yüzige taritiwetti. **10**
Töwendikiler Shemning ewladliridur: — topan ötüp ikki
yildin kéyin, Shem yüz yéshida, uningdin Arfakshad
töreldi. **11** Arfakshad tughulghandin kéyin Shem besh
yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi.
12 Arfakshad ottuz besh yashqa kirgende uningdin
Shélah töreldi. **13** Shélah tughulghandin kéyin Arfakshad
töt yüz üch yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. **14** Shélah ottuz yashqa kirgende uningdin
Éber töreldi. **15** Éber tughulghandin kéyin Shélah töt
yüz üch yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. **16** Éber ottuz töt yashqa kirgende uningdin
Peleg töreldi. **17** Peleg tughulghandin kéyin Éber töt
yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. **18** Peleg ottuz yashqa kirgende uningdin Reu
töreldi. **19** Reu tughulghandin kéyin Peleg ikki yüz
toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. **20** Reu ottuz ikki yashqa kirgende uningdin
Sérug töreldi. **21** Sérug tughulghandin kéyin Reu ikki
yüz yette yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. **22** Sérug ottuz yashqa kirgende uningdin Nahor
töreldi. **23** Nahor tughulghandin kéyin Sérug ikki yüz
yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **24**
Nahor yigirme toqquz yashqa kirgende uningdin Terah
töreldi. **25** Terah tughulghandin kéyin Nahor bir yüz
on toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar
töreldi. **26** Terah yetmish yashqa kirgende uningdin
Abram, Nahor we Haran töreldi. **27** Terahning ewladliri
töwendikiche: — Terahtin Abram, Nahor we Haran
töreldi; Harandin Lut töreldi. **28** Lékin Haran tughulghan
yurti bolghan, kaldiylerning Ur shehiride atisi Terahning
aldida, Terahtin ilgiri öldi. **29** Abram bilen Nahor ikkisi
öylendi. Abramning ayalining ismi Saray, Nahorning
ayalining ismi Milkah idi; Milkah Haranning qizi idi;
Haran bolsa Milkah we Iskahning atisi idi. **30** Lékin Saray
tughmas bolghachqa, uning balisi yoq idi. **31** Terah bolsa
oghli Abramni, newrisi Lut (Haranning oghli)ni we kélini,
yeni Abramning ayali Sarayni élip, Qanaan zéminigha
bérish üchün kaldiylerning Ur shehiridin yolgha chiqti;
biraq ular Haran dégen jaygha yétip kelgende, shu yerde
olturaqliship qaldi. **32** Terahning körgen künliri ikki yüz
besh yil bolup, Haranda alemdin ötti.

12 Perwerdigar [eslide] Abramgha mundaq dégenidi:
— Sen öz yurtungdin, öz uruq-tughqanliringdin
we öz ata jemetingdin ayrilip, Men sanga körsitidighan
zémin'gha barghin. **2** Shundaq qilsang Men séni ulugh
bir xelq qilip, sanga bext-beriket ata qilip, namingni
ulugh qilimen; shuning bilen sen özüng bashqilargha
bext-beriket bolisen; **3** kimler sanga bext-beriket tilise
Men ularni beriketleymen, kimki séni xorlisa, Men
choqum uni lenetke qaldurimen; sen arqiliq yer yüzidiki
barliq aile-qebililerge bext-beriket ata qilinidu! — dédi. **4**
Abram Perwerdigar uninggha éytqini boyiche [Harandin]
ayrildi; Lutmu uning bilen bille mangdi. Abram Harandin
chiqqinida yetmish besh yashta idi. **5** Abram ayali Saray
bilen inisining oghli Lutni élip, ularning yighqan barliq
mal-mülükini qoshup, Haranda igidarchiliq qilghan
ademlerni bille qétip, Qanaan zéminigha bérish üchün
yolgha chiqti; shundaq qilip ular Qanaan zéminigha
yétip keldi. **6** Abram zéminni kézip, Shekem dégen
jaydiki «Morehning dub derixi»ning yénigha keldi (u
chaghda u zéminda Qanaaniylar turatti). **7** Perwerdigar
Abramgha körünüp, uninggha: — Men bu zéminni
séning neslingge ata qilimen, — dédi. Shuning bilen
u shu yerde özige körün'gen Perwerdigargha atap bir
qurban'gah saldi. **8** Andin u bu yerdin yötkilip, Beyt-
Elning sherqidiki taghqa bardi; gherb teripide Beyt-
El, sherq teripide Ayi dégen jay bar idi; u shu yerde
chédir tikti. U shu yerde Perwerdigargha atap bir
qurban'gah yasap, Perwerdigarning namini chaqirip
ibadet qildi. **9** Andin kéyin Abram tedrijiy köchüp,
jenubidiki Negew rayonigha qarap yötkeldi. **10** Zéminda
acharchiliq bolghanidi; Abram Misirgha chüshti; u
shu yerde waqtinche turmaqchi bolghanidi, chünki
zéminda acharchiliq bek éghir idi. **11** Emma shundaq
boldiki, u Misirgha yéqinlashqanda, ayali Saraygha:
— Mana, men séning hösün-jamalingning güzellikini

bilimen. **12** Shundaq boliduki, misirliqlar séni körse,
«Bu uning ayali iken» dep, méni öltürüwétip, séni
tirik qalduridu. **13** Shuning üchün séning: «Men uning
singlisi» déyishingni ötinimen. Shundaq qilsang, men
séningdin yaxshiliq tépip, sen arqiliq tirik qalimen, —
dédi. **14** Abram Misirgha kirgende shundaq boldiki,
misirliqlar derweqe ayalning güzel ikenlikini kördi.
15 Pirewnning emirlirimu uni körüp, Pirewn'ge uning
teripini qildi; shuning bilen ayal Pirewnning ordisigha
élip kirildi. **16** Pirewn Sarayning sewebidin Abramgha
yaxshi muamile qildi; shuning bilen u qoy, kala, hangga
éshekler, qul-dédekler, mada éshekler we tögilerge
érishti. **17** Emma Perwerdigar Pirewn we öyidikilirini
Abramning ayali Sarayning sewebidin tolimu éghir
wabalargha muptila qildi. **18** Shuning üchün Pirewn
Abramni chaqirip uninggha: — «Bu zadi séning manga
néme qilghining? Némishqa uning öz ayaling ikenlikini
manga éytmiding? **19** Némishqa uni «singlim» dep
méning uni xotunluqqa élishimgha sewebkar bolghili tas
qalisen! Mana bu ayaling! Uni élip ketkin! — dédi. **20**
Pirewn öz ademlirige Abram toghrisida emr qildi; ular
uni, ayalini we uning barliqini qoshup yolgha séliwetti.

13 Shuning bilen Abram ayali we uning barliq
nersilirini hemde Lutni élip Misirdin chiqip,
Qanaanning jenubidiki Negew yurtigha mangdi. **2** U
chaghda Abramning mal-waran we altun-kümüshliri
köp bolup, xélila bay idi. **3** U köchüp yürüp,
jenubtiki Negewdin Beyt-Elge, yeni Beyt-El bilen
Ayining otturisidiki eslide chédir tikken jaygha, **4**
qurban'gah yasighan jaygha qaytip keldi. Abram shu
yerde Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi.
5 Abram bilen bille mangghan Lutningmu qoy-kala
padiliri we chédirliri bar idi. **6** Emdi ular bille tursa,
zémin ularni qamdiyalmaytti; **7** bu sewebtin Abramning
padichiliri bilen Lutning padichilirining arisida jédel
chiqti (u waqitta Qanaaniylar bilen Perizziyler shu
zéminda turatti). **8** Shunga Abram Lutqa: — «Biz bolsaq
qérindashlarmiz, sen bilen méning aramda, méning
padichilirim bilen séning padichiliring arisida talash-
tartish peyda bolmisun. **9** Mana, aldingda pütkül zémin
turmamdu? Emdi sen mendin ayrilghin; eger sen sol
terepke barsang, men ong terepke baray; eger sen ong
terepke barsang, men sol terepke baray», — dédi. **10** U
waqitta Lut nezer sélip kördiki, Iordan wadisidiki barliq
tüzlenglikning Zoar shehirigiche hemmila yerning süyi
intayin mol idi; Perwerdigar Sodom bilen Gomorrani
weyran qilishtin ilgiri bu yer beeyni Perwerdigarning
béghi, Misir zéminidek idi. **11** Shuning bilen Lut özige
Iordan wadisidiki pütkül tüzlenglikni talliwaldi; andin
Lut meshriq terepke köchüp bardi. Shundaq qilip ikkiylen
ayrildi. **12** Abram Qanaan zéminida olturaqlashti; Lut
bolsa tüzlengliktiki sheherlerning arisida turdi; u bara-
bara chédirlirini Sodom shehiri terepke yötkidi. **13**
Sodom xelqi rezil ademler bolup, Perwerdigarning
neziride tolimu éghir gunahkarlar idi. **14** Lut Abramdin
ayrilip ketkendin kéyin, Perwerdigar Abramgha: — Sen
emdi béshingni kötürüp, özüng turghan jaydin shimal
we jenubqa, meshriq we meghrip terepke qarighin; **15**
chünki sen hazir körüwatqan bu barliq zéminni sanga
we neslingge menggülük bérimen. **16** Séning neslingni
yerdiki topidek köp qilimen; shundaqki, eger birsi
yerdiki topini sanap chiqalisa, séning neslingnimu sanap
chiqalishi mumkin bolidu. **17** Ornungdin tur, bu zéminni
uzunluqi we kengliki boyiche aylinip chiqqin; chünki
Men uni sanga ata qilimen, — dédi. **18** Shunga Abram
chédirlirini yötkep, Hébron shehirige yéqin Mamrediki
dubzarliqning yénigha bérip olturaqlashti; u shu yerde
Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasidi.

14 Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning
padishahi Arioq, Élamning padishahi
Kédorlayomer we Goyimning padishahi Tidalning
künliride shu weqe boldiki, **2** ular birliship Sodomning
padishahi Béra, Gomorraning padishahi Birsha,
Admahning padishahi Shinab, Zeboimning padishahi
Shem'éber we Béla (yeni Zoar)ning padishahigha qarshi
hujumgha atlandi. **3** Bu [beshining] hemmisi kéliship
Siddim wadisigha, yeni «Shor Déngizi» wadisigha
yighildi. **4** Ular on ikki yil Kédorlayomerge béqindi
boldi, on üchinchi yilgha kelgende, Kédorlayomerge
qarshi isyan kötürdi. **5** On tötinchi yili Kédorlayomer we
uninggha ittipaqdash bolghan padishahlar hemmisi
yighilip, Ashtarot-Karnaim dégen yerde Refayiylargha,
shundaqla Ham dégen yerde Zuziylargha, Shaweh-
Kiriatayimda Émiylargha hujum qilip ularni yengdi; **6**
andin ular Horiylarni ularning Séir téghida meghlup
qilip, chölning yénidiki El-Paran'ghiche sürüp-toqay
qildi. **7** Arqidinla, ular En-Mishpatqa (yeni Qadeshke)
yénip kélip, Amaleklerning pütkül yurtini bulang-talang
qildi; Hazazon-Tamarda olturushluq Amoriylarnimu
hujum qilip meghlup qildi. **8** Shuning bilen Sodomning
padishahi, Gomorraning padishahi, Admahning
padishahi, Zeboimning padishahi we Bélaning (yeni
Zoarning) padishahi chiqip, Siddim wadisida ularghа
qarshi jeng qilishqa sep tizdi; **9** mushu [besheylen]
Élamning padishahi Kédorlayomer, Goyimning padishahi
Tidal, Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning
padishahi Arioq qatarliqlar bilen soqushti; yeni töt
padishah bilen besh padishah özara soqushti. **10**
Siddim wadisidiki hemmila yerde qarimay [orekliri]
bar idi. Sodom we Gomorraning padishahliri qéchip,
oreklerge chüshüp ketti. Emma qalghanlar bolsa taghqa
qéchip ketti. **11** [Ghalib kelgen töt padishah bolsa]
Sodom bilen Gomorraning hemme mal-mülkini we
barliq ozuq-tülükini élip ketti. **12** Ular yene Abramning
jiyeni Lutnimu malliri bilen qoshup élip ketti; chünki
u Sodomda olturaqlashqanidi. **13** Halbuki, qutulup
qalghan birsi bérip bu ishlarni ibraniy Abramgha éytti.
Shu chaghda u Amoriy Mamrening dubzarliqining
yénida turatti. Mamre bolsa Eshkol we Anerning akisi
idi; bu ücheylen Abram bilen ittipaqdash idi. **14** Abram
qérindishining esir bolup qalghanliqini anglap, öz
öyide tughulghan, alahide terbiyilen'gen üch yüz on
sekkiz ademni bashlap chiqip, [töt padishahni] qoghlap
dan'ghiche bardi. **15** Kéchisi u ademlirini guruppilargha
bölüp, ular bilen birlikte hujum qilip ularni meghlup
qilip, ularni Demeshqning shimal teripidiki Hobah dégen
jayghiche qoghlap bérip, **16** pütkül [olja alghan] mal-
mülükni qayturuwaldi; öz qérindishi Lutni, uning mal-
mülki we xotun-qizlirini, shundaqla [barliq qalghan]
ademlerni yandurup keldi. **17** Abram Kédorlayomer we
uning bilen ittipaqdash padishahlarni meghlup qilip,

qaytip kelgende, Sodomning padishahi Shaweh wadisi
(yeni Xan wadisi)gha uning aldigha chiqti. **18** Salémning
padishahi Melkizedekmu nan bilen sharab élip aldigha
chiqti. U zat bolsa, Hemmidin Aliy Tengrining kahini
idi; **19** u [Abramni] bext-beriketlep: — «Abram asman
bilen zéminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri
teripidin beriketlensun! **20** Shundaqla düshmenliringni
öz qolunggha tapshurghan Hemmidin Aliy Tengrige
Hemdusana oqulghay!» — dédi. Abram bolsa gheniymet
alghan nersilerning ondin birini uninggha berdi. **21**
Andin Sodomning padishahi Abramgha: — Ademlerni
manga bergeyla, gheniymetlerni özlirige alghayla, —
dédi. **22** Lékin Abram Sodomning padishahigha jawab
bérip: — Men bolsam asman bilen zéminning Igisi
bolghan Hemmidin Aliy Tengri Perwerdigargha qol
kötürüp qesem qilghanmenki, **23** men sendin hetta
bir tal yip ne bir tal boghquchinimu ne séning bashqa
herqandaq nersengni almaymen; bolmisa, sen kéyin:
«men Abramni bay qilip qoydom» déyishing mumkin. **24**
Shunga yigitlirimning yégen-ichkini, shundaqla manga
hemrah bolghanlar, yeni Aner, Eshkol we Mamrelerge
tégishlik ülüshtin bashqa, men [gheniymettin] héchnerse
almaymen; shular özlirige tégishlik ülüshini alsun, —
dédi.

15 Bu ishlardin kéyin Perwerdigarning söz-
kalami Abramgha alamet körünüshte kélip: «Ey
Abram, qorqmighin; Men Özüm qalqining we zor
in'amingdurmen» — dédi. **2** Lékin Abram: — Ey Reb
Perwerdigar, manga néme bérisen? Mana, men balisiz
tursam, öy-bisatlirimgha warisliq qilghuchi mushu
Demeshqlik Eliézerla bardur, — dédi. **3** Abram yene:
Mana, Sen manga héch nesil bermiding, mana öyümde
turuwatqanlardin biri manga waris bolidu, dédi. **4** Shu
haman Perwerdigarning söz-kalami uninggha kélip:
«Bu kishi sanga waris bolmaydu, belki öz pushtungdin
bolidighan kishi sanga waris bolidu», — dédi. **5**
Shuning bilen Perwerdigar uni tashqirigha élip chiqip:
— Emdi asman'gha qarap yultuzlarni sana — Qéni,
ularni saniyalamsenkin?! — dédi. Andin uninggha: —
Séning neslingmu shundaq bolidu, — dédi. **6** Abram
Perwerdigargha ishendi; Perwerdigar uningdiki bu
[ishenchni] uning heqqaniyliqi dep hésablidi. **7** Yene
uninggha: Men bu zémin'gha ige qilishqa séni Kaldiyediki
Ur shehiridin élip chiqqan Perwerdigardurmen, — dédi.
8 Lékin [Abram]: — I Reb Perwerdigar, men uninggha
jezmen ige bolidighinimni qandaq bilimen? — dep soridi.
9 [Perwerdigar] uninggha: — Men üchün üch yashliq
bir inek, üch yashliq bir chishi öchke, üch yashliq bir
qochqar bilen bir kepter we bir bajka élip kelgin, —
dédi. **10** Shunga u bularning hemmisini élip, ularning
herbirsini yérimdin ikki parche qilip, yérimini yene
bir yérimigha udulmu'udul qilip qoyup qoydi; emma
qushlarni parchilimidi. **11** Qagha-quzghunlar taplarning
üstige chüshkende, Abram ularni ürkütüp heydiwetti.
12 Lékin kün patay dégende, Abramni éghir bir uyqu
basti we mana, uning üstige dehshetlik bir wehime,
tom qarangghuluq chüshti. **13** Andin Perwerdigar
Abramgha: — Jezmen bilishing kérekki, séning nesling
özlirining bolmighan bir zéminda musapir bolup, shu
yerdiki xelqning qulluqida bolidu we shundaqla, bu xelq
ulargha töt yüz yilghiche jebir-zulum salidu. **14** Lékin
Men ularni qulluqqa salghuchi shu taipining üstidin
höküm chiqirimen. Kéyin ular nurghun bayliqlarni
élip shu yerdin chiqidu. **15** Emma sen bolsang, aman-
xatirjemlik ichide ata-bowiliringgha qoshulisen; uzun
ömür körüp andin depne qilinisen. **16** Lékin shu yerde
töt ewlad ötüp, [nesling] bu yerge yénip kélidu; chünki
Amoriylarning qebihlikining zixi téxi toshmidi, dédi.
17 Shundaq boldiki, kün pétip qarangghu bolghanda,
mana, göshlerning otturisidin ötüp kétiwatqan, is-tütek
chiqip turghan bir otdan bilen yalqunluq bir mesh'el
köründi. **18** Del shu küni Perwerdigar Abram bilen
ehde tüzüp uninggha: — «Men séning neslingge bu
zéminni Misirning éqinidin tartip Ulugh derya, yeni
Efrat deryasighiche bérimen; yeni Kéniyler, Kenizziylar,
Kadmoniylar, **20** Hittiylar, Perizziyler, Refayiylar, **21**
Amoriylar, Qanaaniylar, Girgashiylar we Yebusiylarning
yurtini ularningki qilimen» dédi.

16 Emma Abramning ayali Saray uninggha héch
bala tughup bermidi; lékin uning Hejer isimlik
misirliq bir dédiki bar idi; **2** Saray Abramgha: — Mana,
Perwerdigar méni tughushtin tosti. Emdi sen méning
dédikimning qéshigha kirgin; belkim u arqiliq ana bolup
tiklinishim mumkin, — dédi. Abram bolsa Sarayning
sözini qobul kördi. **3** Shuning bilen Abramning ayali
Saray dédiki misirliq Hejerni öz éri Abramgha toqalliqqa
apirip berdi (u waqitta Abram Qanaan zéminida on yil
olturghanidi). **4** Abram Hejerning qéshigha kirdi we u
hamilidar boldi. Emma u özining hamilidar bolghinini
bilginide, u ayal xojayinini közge ilmas bolup qaldi.
5 Saray Abramgha qéyidap: — Manga chüshken bu
xorluq séning béshinggha chüshsun! Men öz dédikimni
quchiqinggha sélip berdim; emdi u özining hamilidar
bolghinini körgende men uning neziride közge ilinmidim.
Xeyr, Perwerdigar sen bilen méning otturimizda höküm
chiqarsun! — dédi. **6** Abram Saraygha: — Mana, dédiking
öz qolungdidur; sanga néme layiq körünse uninggha
shuni qilghin, — dédi. Buning bilen Saray uninggha
qattiqliq qilishqa bashlidi; buning bilen u uning aldidin
qéchip ketti. **7** Emma Perwerdigarning Perishtisi uni
chöldiki bir bulaqning yénida, yeni Shur yolining boyidiki
bulaqning yénidin tépip, uninggha: **8** Ey Sarayning
dédiki Hejer, nedin kelding, nege barisen? — dep soridi. U
jawab bérip: — Men xojayinim Sarayning aldidin qéchip
chiqtim, — dédi. **9** Perwerdigarning Perishtisi uninggha:
— Ayal xojayiningning qéshigha qaytip bérip, uning
qol astida bol, — dédi. **10** Perwerdigarning Perishtisi
uninggha yene: — Séning neslingni shundaq awutimenki,
köplükidin uni sanap bolghili bolmaydu, — dédi. **11**
Andin Perwerdigarning Perishtisi uninggha: Mana, sen
hamilidarsen; sen bir oghul tughup, uninggha Ismail dep
at qoyghin; chünki Perwerdigar séning jebir-japayingni
anglidi. **12** U yawa éshek kebi bir adem bolidu; uning qoli
her ademge qarshi uzitilidu, shuningdek her ademning
qoli uninggha qarshi uzitilidu; u qérindashlirining
udulida ayrim turidu, dédi. **13** Hejer öz-özige: «Men
mushu yerde méni Körgüchini arqisidin kördüm» dep,
özige söz qilghan Perwerdigarni: «Sen méni körgüchi
Tengridursen» dep atidi. **14** Shuning bilen u quduq:
«Beer-lahay-roy» dep ataldi. U Qadesh bilen Bered
shehirining ariliqididur. **15** Hejer Abramgha bir oghul

tughup berdi. Abram Hejer uninggha tughup bergen
oghligha Ismail dep at qoydi. **16** Hejer Abramgha Ismailni
tughup bergende Abram seksen alte yashta idi.

17 Abram toqsan toqquz yashqa kirgende,
Perwerdigar Abramgha körünüp uninggha: — Men
Qadir Tengridurmen. Sen Méning aldimda méngip,
kamil bolghin. **2** Men Özüm bilen séning arangda
ehdemni békitip, séni intayin zor köpeytimen, —
dédi. **3** Abram özini tashlap yüzini yerge yéqip yatti;
Xuda uning bilen yene sözliship mundaq dédi: —
4 Özümge kelsem, mana, Méning ehdem sen bilen
tüzülgendur: — Sen nurghun el-milletlerning atisi
bolisen. **5** Shuning üchün séning isming buningdin
kéyin Abram atalmaydu, belki isming Ibrahim bolidu;
chünki Men séni nurghun el-milletlerning atisi qildim.
6 Men séni intayin zor köpeytimen; shuning bilen
sendin köp el-qowmlarni peyda qilimen, pushtungdin
padishahlar chiqidu. **7** Men sen we sendin kéyinki
neslingning Xudasi bolush üchün Özüm sen we sendin
kéyinki neslingning arisida ebediy ehde süpitide bu
ehdemni tikleymen; **8** Men sanga we sendin kéyinki
neslingge sen hazir musapir bolup turghan bu zéminni,
yeni pütkül Qanaan zéminini ebediy bir mülük süpitide
ata qilimen; we Men ularning Xudasi bolimen, — dédi. **9**
Andin Xuda Ibrahimgha yene: — Sen özüng Méning
ehdemni tutqin, özüng we sendin kéyinki neslingmu
ewladtin-ewladqa buni tutushi kérek. **10** Men sen
bilen we sendin kéyinki nesling bilen tüzgen, silerning
tutushunglar kérek bolghan ehdem shuki, aranglardiki
herbir erkek xetne qilinsun. **11** Shuning bilen siler
xetnilikinglarni késiwétishinglar kérek; bu Men bilen
silerning aranglardiki ehdining belgisi bolidu. **12** Barliq
ewladliringlar, nesildin-nesilge aranglarda, meyli öyde
tughulghanlar bolsun, yaki ewladinglardin bolmay
yatlardin pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun, hemme erkek
sekkiz künlük bolghanda xetne qilinsun. **13** Öyüngde
tughulghanlar bilen pulunggha sétiwalghanlarning
hemmisi xetne qilinishi kérek. Shundaq qilghanda,
Méning ehdem tenliringlarda ornap, ebediy bir ehde
bolidu. **14** Lékin xetniliki turup, téxi xetne qilinmighan
herbir erkek Méning ehdemni buzghan hésablinip, üzüp
tashlinidu, — dédi. **15** Xuda Ibrahimgha yene söz qilip:
— Ayaling Sarayni emdi Saray dep atimighin, belki ismi
Sarah bolsun. **16** Men uninggha bext-beriket bérip,
uningdinmu sanga bir oghul bérimen. Men derweqe uni
beriketleymen; shuning bilen u el-milletlerning anisi
bolidu; xelqlerning padishahlirimu uningdin chiqidu,
— dédi. **17** Ibrahim [yene] özini yerge étip düm yétip
külüp ketti we könglide: «Yüz yashqa kirgen ademmu
baliliq bolalarmu? Toqsan yashqa kirgen Sarahmu bala
tugharmu?!», — dédi. **18** Ibrahim Xudagha: — Ah, Ismail
aldingda yashisa idi! dédi. **19** Xuda uninggha: — Yaq,
ayaling Sarah jezmen sanga bir oghul tughup béridu.
Sen uninggha «Ishaq» dep at qoyghin. Men uning bilen
öz ehdemni tüzimen; bu uningdin kéyin kélidighan nesli
bilen baghlighan ebediy bir ehde süpitide bolidu. **20**
Ismailgha kelsek, uning toghrisidiki duayingni anglidim.
Mana, Men uni beriketlep, neslini köpeytip, intayin
zor awutimen. Uning pushtidin on ikki emir chiqidu;
Men uni ulugh bir xelq qilimen. **21** Biraq ehdemni
bolsa Men kéler yili del mushu waqitta Sarah sanga
tughup béridighan oghul — Ishaq bilen tüzimen, —
dédi. **22** Xuda Ibrahim bilen sözliship bolup, uning
yénidin yuqirigha chiqip ketti. **23** Shuning bilen shu
künila Ibrahim öz oghli Ismailni, öz öyide tughulghanlar
we pulgha sétiwalghanlarning hemmisini, yeni uning
öyidiki barliq erkeklerni élip, Xuda uninggha éytqandek
ularning xetnilikini késip xetne qildi. **24** Ibrahimning
xetniliki késilip, xetne qilin'ghanda, toqsan toqquz
yashqa kirgenidi. **25** Uning oghli Ismailning xetniliki
késilip, xetne qilin'ghanda, on üch yashta idi. **26** Ibrahim
bilen uning oghli Ismail del shu künning özide xetne
qilindi we shundaqla uning öyidiki hemme er kishiler,
meyli öyide tughulghan bolsun yaki yattin pulgha
sétiwélin'ghanlar bolsun, hemmisi uning bilen bille
xetne qilindi.

18 Perwerdigar Mamrediki dubzarliqning yénida
Ibrahimgha köründi; bu kün eng issighan waqit
bolup, u öz chédirining ishikide olturatti. **2** U béshini
kötürüp nezer séliwidi, mana uning udulida üch kishi
öre turatti. Ularni körüp u chédirining ishikidin qopup,
ularning aldigha yügürüp bérip, yerge tegküdek tezim
qilip: **3** — i Rebbim, eger péqir nezerliride iltipat
tapqan bolsam, ötünimenki, qullirining yénidin ötüp
ketmigeyla; **4** azghina su keltürülsun, siler putliringlarni
yuyup derexning tégide aram éliwélinglar. **5** Siler öz
qulunglarning yénidin ötkenikensiler, men bir chishlem
nan élip chiqay, siler harduqunglarni chiqirip, andin
ötüp ketkeysiler, dédi. Ular jawab bérip: — Éytqiningdek
qilghin, déwidi, **6** Ibrahim chédirigha Sarahning qéshigha
yügürüp kirip, uninggha: — Üch das ésil undin téz xémir
yughurup toqach etkin, — dédi. **7** Andin Ibrahim kala
padisigha yügürüp bérip, yumran obdan bir mozayni
tallap, chakirigha tapshurdi; u buni tézla teyyar qildi. **8**
Andin Ibrahim sériq may, süt we teyyarlatqan mozayni
élip kélip, ularning aldigha tutup, özi derexning tégide
ularning aldida öre turdi; ular ulardin yédi. Ular uningdin:
ayaling Sarah nede, dep soriwidi, u jawab bérip: —
Mana, chédirda, dédi. **10** Birsi: — Men kéler yili mushu
waqitta qéshinggha jezmen qaytip kélimen, we mana u
waqitta ayaling Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. Sarah
bolsa uning keynidiki chédirning ishikide turup, bularni
anglawatatti. **11** Ibrahim bilen Sarah ikkisi yashinip,
qérip qalghanidi; Sarahta ayal kishilerde bolidighan
adet körüsh toxtap qalghanidi. **12** Shunga Sarah öz
ichide külüp: — Men shunche qérip ketken tursam,
rasttinla lezzet körelermenmu? Érimmu qérip ketken
tursa? — dep xiyal qildi. **13** Perwerdigar Ibrahimgha:
— Sarahning: «Men qérip ketken tursam, rasttinla bala
tugharmenmu?» dep külgini némisi? **14** Perwerdigargha
mumkin bolmaydighan tilsimat ish barmu? Békitken
waqitta, yeni kéler yili del bu chaghda qaytip kélimen
we u waqitta Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. **15**
Emma Sarah qorqup kétip: — Külmidim, dep inkar qildi.
Lékin U: — Yaq, sen küldüng, — dédi. **16** Andin bu
zatlar u yerdin qopup, Sodom terepke nezirini aghdurdi.
Ibrahimmu ularni uzitip, ular bilen bille mangdi. **17**
Perwerdigar: — Men qilidighan ishimni Ibrahimdin
yoshursam bolamdu? **18** Chünki Ibrahimdin ulugh we
küchlük bir el chiqidu we shuningdek yer yüzidiki barliq

el-milletler u arqiliq bext-beriketke muyesser bolidighan
tursa? **19** Chünki Men uni bilip tallighanmen; u choqum
öz balilirini we uning öyidikilerni özige egeshtürüp,
ularga Perwerdigarning yolini tutup, heqqaniyliqni
we adaletni yürgüzüshni ögitidu. Buning bilen Menki
Perwerdigar Ibrahim toghruluq qilghan wedemni emelge
ashurimen, — dédi. **20** Andin Perwerdigar mundaq
dédi: — «Sodom we Gomorra toghruluq kötürülgen
dad-peryad nahayiti küchlük, ularning gunahi intayin
éghir bolghini üchün, **21** Men hazirla chüshimen,
qilmishliri rasttinla shu dad-peryadlardin Manga melum
bolghandek shunche rezilmu, bilip baqay; unche rezil
bolmighandimu, Men uni bilishim kérek». **22** Shuning
bilen bu kishiler u yerdin qozghilip, Sodom terepke
yol aldi. Lékin Ibrahim yenila Perwerdigarning aldida
öre turatti. **23** Ibrahim yéqin bérip: — Sen rasttinla
heqqaniylarni reziller bilen qoshup halak qilamsen? **24**
Sheherde ellik heqqaniy kishi bar bolushi mumkin; Sen
rasttinla shu jayni halak qilamsen, ellik heqqaniy kishi
üchün u jayni kechürüm qilmamsen? **25** Yaq, yaq. Bu ish
Sendin néri bolghay! Heqqaniylarni rezillerge qoshup
öltürüp, heqqaniylargha rezillerge oxshash muamile
qilish Sendin néri bolghay! Pütkül jahanning soraqchisi
adalet yürgüzmemdu? — dédi. **26** Perwerdigar jawab
bérip: — Eger Men Sodom shehiride ellik heqqaniyni
tapsam, ular üchün pütkül jayni ayap qalimen, — dédi. **27**
Andin Ibrahim jawab bérip: — Mana men peqet topa bilen
küldin ibaret bolsammu, men Igem bilen sözleshkili yene
pétinalidim. **28** Mubada shu ellik heqqaniydin besh kishi
kem bolsa, Sen bu besh kishining kem bolghini üchün
pütkül sheherni yoqitamsen? — dédi. U: — Eger Men shu
yerde qiriq beshni tapsammu, uni yoqatmaymen, dédi.
29 Ibrahim Uninggha sözini dawam qilip: — Shu yerde
qiriq kishila tépilishi mumkin, déwidi, [Perwerdigar]: —
Bu qiriqi üchün uni yoqatmaymen, — dédi. **30** U yene
söz qilip: I Igem, xapa bolmighaysen, men yene söz
qilay. Shu yerde ottuzi tépilishi mumkin? — dédi. U: —
Eger Men u yerde ottuzni tapsammu, yoqatmaymen, —
dédi. **31** U yene söz qilip: — Mana emdi men Igem bilen
sözleshkili jür'et qildim; shu yerde yigirmisi tépilishi
mumkin, — dédi. Perwerdigar söz qilip: bu yigirmisi
üchün u yerni yoqatmaymen, — dédi. **32** U sözlep: — I
Igem, xapa bolmighay, men peqet mushu bir qétimla söz
qilay! Shu yerde oni tépilishi mumkin, déwidi, u jawab
bérip: — Men oni üchün uni yoqatmaymen, — dédi. **33**
Perwerdigar Ibrahim bilen sözliship bolghandin kéyin
ketti; Ibrahimmu öz jayigha qaytip ketti.

19 Ikki perishte kechte Sodomgha yétip keldi; shu
chaghda Lut Sodomning derwazisida olturatti.
Lut ularni körüpla ornidin turup, aldigha chiqip yüzi
yerge tegküdek tezim qilip: **2** — Mana, ey xojilirim,
keminilirining öyige chüshüp putliringlarni yuyup
qonup qalghaysiler; andin ete seher qopup yolgha
chiqsanglarmu bolidu, déwidi, bular jawaben: — Yaq, biz
sheher meydanida kechleymiz, — dédi. **3** Emma u ularni
ching tutuwidi, axir ular uning bilen bérip öyige kirdi. U
ularga dastixan sélip, pétir toqachlarni pishurup berdi,
ular ghizalandi. **4** Ular téxi yatmighanidi, sheherdikiler,
yeni Sodomning erkekliri, yash, qéri hemmisi herqaysi
mehellilerdin kélip öyni qorshiwaldi; **5** ular Lutni chaqirip
uninggha: — Bügün kechte séningkige kirgen ademler
qéni? Ularni bizge chiqirip ber, biz ular bilen yéqinchiliq
qilimiz, — dédi. **6** Lut derwazining aldigha, ularning
qéshigha chiqip, ishikni yépiwétip, **7** ularga: — Ey
buraderlirim, mundaq rezillikni qilmanglar! **8** Mana, téxi
héch er bilen bille bolmighan ikki qizim bar; ularni silerge
chiqirip bérey. Ular bilen xalighininglarni qilinglar.
Emma bu ademler özgemning sayisi astigha kirgeniken,
siler ularni héchnéme qilmanglar! — dédi. **9** Lékin ular
jawab bérip: «Néri tur!» déginiche, yene: — Bu yerde
turushqa kelgen bu musapir hakim bolmaqchimiken?
Emdi sanga ularga qilghandinmu better yamanliq
qilimiz! — dep Lutni qistap, ishikni chéqishqa basturup
keldi. **10** Emma u ikki kishi qollirini uzitip Lutni öyge
öz qéshigha tartip ekiriwélip, ishikni taqiwaldi **11** we
öyning derwazisining aldidiki ademlerni kichikidin tartip
chongighiche korluqqa muptila qildi; shuning bilen ular
derwazini izdep, halidin ketti. **12** Andin ikkeylen Lutqa:
— Mushu yerde yene birer kiming barmu? Küy'oghul,
oghul yaki qizliring we yaki sheherde bashqa ademliring
bolsa ularni bu yerdin élip ketkin! **13** Chünki biz bu
yerni yoqitimiz; chünki ular toghruluq kötürülgen dad-
peryad Perwerdigarning aldida intayin küchlük bolghach,
Perwerdigar bizni uni yoqitishqa ewetti, — dédi. **14**
Shuning bilen Lut tashqirigha chiqip, qizlirini alidighan
[bolghusi] küy'oghullirining qéshigha bérip: «Emdi qopup
bu yerdin chiqip kétinglar; chünki Perwerdigar sheherni
yoqitidu» — dédi. Emma u [bolghusi] küy'oghullirining
nezirige chaqchaq qilghandek köründi. **15** Tang atqanda,
perishtiler Lutni aldiritip: — Emdi qopup ayaling bilen
qéshingdiki ikki qizingni alghin; bolmisa sheherning
qebihlikige chétilip qélip, halak bolisen, — dédi. **16**
Emma u téxiche arisaldi bolup turghanda, Perwerdigar
uninggha rehim qilghanliqi üchün, u ikkiylen Lutning
qolini, ayalining qolini we ikki qizining qollirini tutup,
ularni sheherning sirtigha echiqip, orunlashturup qoydi.
17 Ularni chiqarghandin kéyin shu ish boldiki, ulardin
biri uninggha: — Jéningni élip qach, halak bolmasliqing
üchün keyningge qarimay, tüzlengliktiki héch yerde
toxtimay, taghqa qachqin! — dédi. **18** Lékin Lut ularga:
— Undaq bolmighay, ey xojam, ötünüp qalay! **19** Mana,
kemineng közüngde iltipat tapti, jénimni qutquzdung,
manga zor merhemet körsetting; emma men taghqa
qachalmaymen; undaq qilsam, manga birer apet chüshüp,
ölüp kétermenmikin. **20** Qara, awu sheherge qéchip barsa
bolghudek nahayiti yéqin iken, shundaqla kichik sheher
iken! Ötünüp qalay, méning shu yerge qéchishimgha
yol qoyghaysen! U kichik [sheher] emesmu?! Jénim
shu yerde aman qalidu! — dédi. **21** Perishte uninggha
jawab bérip: — Xeyr, bu ishtimu sanga maqul bolay,
sen éytqan shu sheherni weyran qilmay. **22** Emdi u
yerge tézdin qéchip barghin; chünki sen shu yerge yétip
barmighuche héch ish qilalmasmen, — dédi. Shunga u
sheherning ismi «Zoar» dep atalghan. **23** Lut Zoargha
yétip barghanda kün nuri yer yüzige chéchilghanidi. **24**
Shu chaghda Perwerdigar ershtin, öz yénidin Sodom
bilen Gomorraning üstige günggürt we ot yaghdurup, **25**
shu sheherlerni, pütkül tüzlenglikni hemde sheherlerdiki
barliq ahaliler we yerdin ün'genlerni qoshup berbat
qildi. **26** Lékin Lutning arqisidin mangghan ayali
keynige qariwidi, tuz tüwrükke aylinip qaldi. **27** Etisi

tang seherde, Ibrahim qopup ilgiri Perwerdigarning
aldida turghan jaygha chiqip, **28** Sodom bilen Gomorra
terepke, shundaqla tüzlenglikning hemme yérige nezer
séliwidi, mana, yer yüzidin xumdanning tütünidek tütün
örlewatqinini kördi. **29** Emma shundaq boldiki, Xuda u
tüzlenglikteki sheherlerni weyran qilghanda, U Ibrahimni
ésige élip, Lut turghan sheherlerni berbat qilghanda uni
balayi'apetning ichidin chiqirip qutquzdi. **30** Emma Lut
Zoar shehiride turushtin qorqqachqa, Zoardin kétip,
taghqa chiqip, ikki qizi bilen shu yerde makanlashti. U
ikki qizi bilen bir öngkürde turdi. **31** Emdi chong qiz
kichikige: — Atimiz bolsa qérip ketti; dunyaning qaide-
yosuni boyiche bu yurtta bizge yéqinchiliq qilidighan
héch er kishi qalmidi. **32** Qéni, atimizni sharab bilen mest
qilip qoyup, uning bilen bille yatayli; shundaq qilsaq, biz
perzent körüp atimizning uruqini qalduralaymiz, — dédi.
33 Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzüp
[mest qilip] qoyup, chong qizi kirip atisi bilen yatti. Lékin
Lut uning kirip yatqininimu, qopup ketkininimu héch
sezmidi. **34** Etisi shundaq boldiki, chongi kichikige: —
Mana, men axsham atam bilen yattim; bügün kechtimu
uninggha yene sharab ichküzeyli; shuning bilen sen kirip
uning bilen yatqin; shundaq qilip, her ikkimiz perzent
körüp atimizning neslini qalduralaymiz, — dédi. **35**
Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzüp
[mest qilip] qoyup, kichik qizi ornidin turup uning bilen
bille yatti. Emma Lut uning kirip yatqininimu, qopup
ketkininimu héch sezmidi. **36** Shundaq qilip, Lutning
ikkila qizi öz atisidin hamilidar bolup qaldi. **37** Chongi
bolsa oghul tughup, uning étini Moab qoydi; u bügünki
Moabiylarning atisidur. **38** Kichikimu oghul tughup,
uning étini Ben-Ammi qoydi. U bügünki Ammoniylarning
atisidur.

20 Ibrahim u yerdin chiqip, jenub tereptiki Negewge
köchüp kélip, Qadesh bilen Shurning ariliqida
turup qaldi; bir mezgildin kéyin Gerarda olturaqlashti.
2 Shu yerde Ibrahim ayali Sarah toghrisida: «U
méning singlimdur», dégenidi. Shuning bilen Gerarning
padishahi Abimelek adem ewetip, Sarahni [özige] xotun
bolushqa éliwaldi. **3** Lékin [bir küni] kéchisi chüshide
Xuda Abimelekke kélip uninggha: — Mana, sen özüngge
éliwalghan ayal sewebidin emdi ölgen ademdursen;
chünki u bashqa birsining ayalidur — dédi. **4** Emma
Abimelek uninggha téxi yéqinchiliq qilmighanidi. U
Xudagha: — I Reb, heqqaniy bir xelqnimu halak qilamsen?
5 U özimu manga: «U méning singlim» dep éytmidimu?
Yene kélip, bu ayalmu «U méning akam», dep éytqanidi.
Men bolsam sap könglüm we durus niyitim bilen bu ishni
qildim, — dédi. **6** Xuda chüshide uninggha yene: — Bu
ishni sap köngül bilen qilghiningni bilimen; shu sewebtin
Men séni aldimda gunah qilishtin tosup, uninggha
tégishingge qoymidim. **7** Emdi u kishining ayalini özige
qayturup ber; chünki u Peyghember, u séning heqqingde
dua qilidu we sen tirik qalisen. Eger uni yandurup
bermiseng shuni bilip qoyghinki, sen we hemme
ademliring qoshulup jezmen ölisiler, — dédi. **8** Abimelek
etigen tang seherde qopup, hemme xizmetkarlirini
chaqirip, bu sözlerning hemmisini ularning qulaqlirigha
saldi; bu ademler nahayiti qorqushup ketti. **9** Andin
Abimelek Ibrahimni chaqirip uninggha: — Bu bizge néme
qilghining? Men sanga zadi néme gunah qildim, sen
men we padishahliqimgha éghir bir gunahni yüklep
qoydung? Manga qilmaydighan ishlarni qilding! — dédi.
10 Abimelek Ibrahimgha yene: — Sen zadi bizning néme
ishimizni körgining üchün mushu ishni qilding? — dédi.
11 Ibrahim jawab bérip: — «Bu yerde shübhisizki héchkim
Xudadin qorqmaydiken, ular méni ayalim tüpeylidin
öltürüwétidu», dep oylighanidim. **12** Emeliyette, uning
méning singlim ikenliki rast, lékin u méning ata bir, ana
bölek singlim; kéyin u méning ayalim boldi. **13** Lékin
Xuda méni atamning öyidin chiqirip sergerdanliqqa
yürgüzginide, men ayalimgha: — Biz qeyergila barsaq,
sen manga shundaq shapaet körsetkeysenki, méning
toghramda: «Bu méning akam bolidu», dégin, — dep
éytqanidim — dédi. **14** Andin Abimelek qoy-kalilar,
qullar we dédeklerni élip ularni Ibrahimgha berdi
we ayali Sarahnimu uninggha qayturup berdi. **15**
Abimelek: — Mana méning zéminim bolsa aldingda
turuptu; közüngge qaysi yer yaqsa shu yerde turghin,
— dédi. **16** U Sarahqa: «Mana, men akanggha ming
kümüsh tengge berdim; mana bular öz yéningdikiler,
shundaqla hemme ademlerning köz aldida uyatni
yapquchi bolidu; shuning bilen sen herqandaq dagh-
eyibtin xalas bolisen». **17** Ibrahim Xudagha dua qildi,
Xuda Abimelek, ayali we kénizeklirini saqaytti; andin ular
[yene] bala tughalaydighan boldi; chünki Perwerdigar
Ibrahimning ayali Sarah tüpeylidin Abimelekning öyidiki
hemme xotunlarning baliyatqulirini étip qoyghanidi.

21 Emdi Perwerdigar wede qilghinidek Sarahni
yoqlidi; Perwerdigar Sarahqa déginidek qildi.
2 Sarah hamilidar bolup, Ibrahim qérighanda Xuda
uninggha békitken waqitta bir oghul tughup berdi.
3 Ibrahim özige törelgen oghli, yeni Sarah uninggha
tughup bergen oghlining ismini Ishaq qoydi. **4** Andin
Ibrahim Xuda uninggha buyrughinidek öz oghli Ishaq
tughulup sekkizinchi küni xetne qildi. **5** Oghli Ishaq
tughulghan chaghda, Ibrahim yüz yashta idi. **6** Sarah:
«Xuda méni küldürüwetti; herkim bu ishni anglisa,
men bilen teng külüshidu», dédi. **7** U yene: — Kimmu
Ibrahimgha: «Sarah bala émitidighan bolidu!» dep
éytalaytti? Chünki u qérighanda uninggha bir oghul
tughup berdim! — dédi. **8** Bala chong bolup, emchektin
ayrildi. Ishaq emchektin ayrilghan küni Ibrahim chong
ziyapet ötküzüp berdi. **9** Emma Sarah misirliq Hejerning
Ibrahimgha tughup bergen oghulning [Ishaqni] mesxire
qiliwatqinini körüp qaldi. **10** Shuning bilen u Ibrahimgha:
— Bu dédek bilen oghlini heydiwet! Chünki bu dédekning
oghli méning oghlum Ishaq bilen teng waris bolsa
bolmaydu!, — dédi. **11** [Sarahning] bu sözi Ibrahimgha
tolimu éghir keldi; chünki [Ismailmu] uning oghli-de! **12**
Lékin Xuda Ibrahimgha: — Balang we dédiking wejidin
bu söz sanga éghir kelmisun, belki Sarahning sanga
dégenlirining hemmisige qulaq salghin; chünki Ishaqtin
bolghini séning nesling hésablinidu. **13** Lékin dédekning
oghlidinmu bir xelq-millet peyda qilimen, chünki umu
séning nesling, — dédi. **14** Etisi tang seherde Ibrahim
qopup, nan bilen bir tulum suni élip Hejerge bérip,
öshnisige yüdküzüp, balini uninggha tapshurup, ikkisini
yolgha sélip qoydi. Hejer kétip, Beer-Shébaning chölide
kézip yürdi. **15** Emdi tulumdiki su tügep ketkenidi; Hejer
balini bir chatqalning tüwige tashlap qoyup, öz-özige:

«Balining ölüp kétishige qarap chidimaymen» dep, bir
oq étimche yiraqqa bérip, udulida olturdi. U udulida
olturup, peryad kötürüp yighlidi. **17** Xuda oghulning
yigha awazini anglidi; shuning bilen Xudaning Perishtisi
asmandin Hejerni chaqirip uninggha: — Ey Hejer, sanga
néme boldi? Qorqmighin; chünki Xuda oghulning [yigha]
awazini yatqan yéridin anglidi. **18** Emdi qopup, qolung
bilen balini yölep turghuz; chünki Men uni ulugh bir
el-millet qilimen, — dédi. **19** Shuan Xuda [Hejerning]
közlirini achti, u bir quduqni kördi. U bérip tulumgha su
toldurup, oghulgha ichküzdi. **20** Xuda u bala bilen bille
boldi; u ösüp chong boldi. U chölde yashap, mergen bolup
yétishti. **21** U Paran chölide turdi; shu waqitlarda anisi
uninggha Misir zéminidin bir qizni xotunluqqa élip berdi.
22 U waqitlarda shundaq boldiki, Abimelek we uning
leshkerbéshi Fikol kélip Ibrahimgha: — Qilghan hemme
ishliringda, Xuda séning bilen billidur. **23** Emdi sen del
mushu yerde manga, oghlumgha we newremge xiyanet
qilmasliqqa Xudaning namida qesem qilip bergeysen;
men sanga körsitip kelgen méhribanliqimdek, senmu
manga we sen hazir turuwatqan yurtqa méhribanliq
qilghaysen, — dédi. **24** Ibrahim: Qesem qilip bérey, dédi.
25 Andin Ibrahim Abimelekning chakarliri tartiwalghan
bir quduq toghrisida Abimelekni eyiblidi. **26** Abimelek:
— Bu ishni qilghan kishini bilmeymen; sen bu ishni
mangimu éytmapsen; men bu ishni peqet bügünla
anglishim, — dédi. **27** Ibrahim qoy-kala élip Abimelekke
teqdim qildi; andin ular ikkilisi ehde qilishti. **28** Ibrahim
yene padidin yette chishi qozini bir terepke ayrip
qoydi. **29** Abimelek Ibrahimdin: — Sen bir terepke ayrip
qoyghan bu yette chishi qozining néme menisi bar? —
dep soriwidi, **30** u: — Méning bu quduqni kolighinimni
étirap qilghininggha guwahliq süpitide bu yette chishi
qozini qolumdin qobul qilghaysen, — dep jawab berdi.
31 Bu ikkisi shu yerde qesem qilishqanliqi üchün, u
shu jayni «Beer-Shéba» dep atidi. **32** Shu teriqide ular
Beer-Shébada ehde qilishti. Andin Abimelek we uning
leshkerbéshi Fikol qozghilip, Filistiylerning zéminigha
yénip ketti. **33** Ibrahim Beer-Shébada bir tüp yulghunni
tikip, u yerde Ebediy Tengri bolghan Perwerdigarning
namigha nida qilip ibadet qildi. **34** Ibrahim Filistiylerning
zéminida uzun waqitqiche turup qaldi.

22 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Xuda Ibrahimni
sinap uninggha: — Ey Ibrahim! dédi. U: mana
men! — dep jawab berdi. **2** U: — Sen oghlungni,
yeni sen söyidighan yalghuz oghlung Ishaqni élip,
Moriya yurtigha bérip, shu yerde, Men sanga éytidighan
taghlarning birining üstide uni köydürme qurbanliq
süpitide sun'ghin, — dédi. **3** Etisi Ibrahim seher qopup,
éshikini toqup, yigitliridin ikkiylen bilen Ishaqni bille
élip, köydürme qurbanliq üchün otun yérip, Xuda
uninggha éytqan yerge qarap mangdi. **4** Üchinchi küni
Ibrahim béshini kötürüp qarap, yiraqtin u yerni kördi.
5 Ibrahim yigitlirige: — Siler éshek bilen mushu yerde
turup turunglar. Men balam bilen u yerge bérip, sejde
qilip, andin qéshinglargha yénip kélimiz, — dédi. **6**
Shuning bilen Ibrahim köydürme qurbanliqqa kéreklik
otunni élip, oghli Ishaqqa yüdküzüp, özi qoligha pichaq
bilen otni élip, ikkisi bille yürüp ketti. **7** Ishaq atisi
Ibrahimgha: — Ey ata! déwidi, u uninggha jawab bérip: —
Mana men, oghlum, dédi. U uningdin: — Mana ot bilen
otun'ghu bar, emma köydürme qurbanliq bolidighan
qoza qéni? — dep soriwidi, **8** Ibrahim jawab bérip:
— Ey oghlum, Xuda Özi Özige köydürme qurbanliq
qozini teminleydu, — dédi. Andin ikkisi birge yolini
dawamlashturdi. **9** Axirida ular Xuda Ibrahimgha éytqan
jaygha yétip keldi. Ibrahim u yerde qurban'gah yasap,
üstige otunni tizip qoydi. Andin u oghli Ishaqni baghlap,
uni qurban'gahdiki otunning üstide yatquzdi. **10** Andin
Ibrahim qolini uzitip, oghlini boghuzlighili pichaqni
aldi. **11** Shuan Perwerdigarning Perishtisi asmandin uni
chaqirip uninggha: — Ibrahim, Ibrahim! — dep warqiridi.
U: — Mana men, — dédi. **12** U uninggha: — Sen baligha
qolungni tegküzmigin, uni héchnéme qilmighin; chünki
Men séning Xudadin qorqqanliqingni bildim; chünki
séning oghlungni, yeni yalghuz oghlungni Mendin
ayimiding, — dédi. **13** Ibrahim béshini kötürüp qariwidi,
mana, arqisida münggüzliri chatqalgha chirmiship
qalghan bir qochqarni kördi. Ibrahim bérip qochqarni
élip, uni oghlining ornida köydürme qurbanliq qilip
sundi. **14** Shuning bilen Ibrahim shu jaygha «Yahweh-
Yireh» dep at qoydi. Shunga kishiler: «Perwerdigarning
téghida teminlinidu» dégen bu söz bügün'ge qeder éytilip
kéliwatidu. **15** Perwerdigarning Perishtisi asmandin
Ibrahimni ikkinchi qétim chaqirip uninggha: — **16**
Sen öz oghlungni, yeni yalghuz oghlungni ayimay
bu ishni qilghining üchün Men Özüm bilen qesem
qilimenki, deydu Perwerdigar, **17** — Men séni zor
beriketlep, neslingni asmandiki yultuzlardek nurghun
köpeytip, déngiz sahilidiki qumdek gholditimen; nesling
bolsa düshmenlirining derwazilirigha ige bolidu. **18**
Sen Méning awazimgha qulaq salghining üchün yer
yüzidiki barliq el-yurtlar neslingning nami bilen özliri
üchün bext-beriket tileydu, — dédi. **19** Andin Ibrahim
yigitlirining qéshigha yénip bardi. Ular hemmisi ornidin
turushup Beer-Shébagha yol aldi. Ibrahim Beer-Shébada
turup qaldi. **20** Bu ishlardin kéyin Ibrahimgha: «Mana
Milkahmu ining Nahorgha birqanche oghul tughup
bériptu», dégen xewer yetti. **21** Ular bolsa tunji oghli
uz, uning inisi Buz we Aramning atisi bolghan Kemuel,
22 andin Kesed, Xazo, Pildash, Yidlaf we Bétuel dégen
oghullar idi. **23** (Bétueldin Riwkah töreldi). Bu sekkizini
Milkah Ibrahimning inisi Nahorgha tughup berdi. **24**
Shuningdek uning kéniziki Reumahmu Tébah, Gaham,
Taxash we Maakah dégenlerni tughup berdi.

23 Sarah bir yüz yigirme yette yashqiche ömür kördi.
Bu Sarahning ömrining yilliri idi. **2** Sarah Qanaan
zéminidiki Kiriat-Arba, yeni Hébronda wapat boldi.
Ibrahim bérip Sarah üchün matem tutup yigha-zar
qildi. **3** Ibrahim öz merhumesining yénidin qopup,
Hittiylargha söz qilip: **4** — Men bolsam aranglarda
musapir méhman, xalas; siler emdi aranglardin manga
bir yerlik béringlar; shuning bilen men bu merhumemni
aldimda körünüp turmisun üchün élip bérip depne
qilay, — dédi. **5** Hittiylar Ibrahimgha jawab bérip: — I
xojam, bizge qulaq salghayla! Sili arimizda Xudaning
bir shahzadisi hésablinila! Arimizdiki eng ésil yerlikni
tallap, shu yerde merhumelirini depne qilghayla!
Merhumelirini depne qilishqa héchqaysimiz öz yerlikini
silidin ayimaydu, — dédi. **7** Ibrahim ornidin turup, u
zémindiki xelqqe, yeni hittiylargha tezim qilip, **8** ularga:

— Eger merhumemning köz aldimda turiwermesliki
üchün, uni élip bérip, depne qilishimni rawa körsenglar,
undaqta sözümni anglap méning üchün Zoharning oghli
Efron'gha söz qilip, **9** uning étizining ayighida öziningki
bolghan Makpélahning gharini manga bérishini iltimas
qilinglar. U manga buni silerning aranglarda göristan
bolushqa toluq nerxide bersun, — dédi. **10** Shu chaghda
Efron Hittiylar arisida olturatti. Shuning bilen hittiyliq
Efron hittiylarning aldida, yeni shehirining derwazisidin
kirgüchilerning hemmisining aldida Ibrahimgha jawab
bérip: — **11** Yoqsu, ey xojam, manga qulaq salghayla. Bu
étizliqni, shundaqla uningdiki gharni silige bérey; uni öz
xelqim bolghan ademlerning aldida silige berdim; öz
méyitlirini depne qilghayla, — dédi. **12** Andin Ibrahim
yene zémin xelqi aldida tezim qilip, **13** Shu zémindiki
xelqning qulaqliri aldida Efron'gha: — Iltimasimgha
qulaq salghayla; men bu étizliqning nerxi boyiche pul
bérey, uni mendin qobul qilghayla, andin men méyitimni
shu yerde depne qilay, — dédi. **14** Efron Ibrahimgha jawab
bérip uninggha: **15** Ey xojam, manga qulaq salghayla; töt
yüz shekel kümüshke yaraydighan bir étizliq, sili bilen
méning aramda néme idi? Sili méyitlirini depne qilghayla
— dédi. **16** Ibrahim Efronning sözige qoshuldi; andin Efron
Hittiylar aldida éytqan bahani, yeni shu chaghdiki soda
ölchimi boyiche töt yüz shekel kümüshni tarazida tartip
berdi. **17** Shundaq qilip Mamrening udulidiki Makpélahqa
jaylashqan Efronning étizliqi, yeni étizliqning özi,
uningdiki ghar, shundaqla étizliqning ichi we etrapidiki
barliq derexlerning hemmisi **18** Hittiylarning köz aldida
Ibrahimgha tapshurulup, [yeni Efronning] shehirining
derwazisidin barliq kirgüchilerning aldida uning mülki
qilip békitildi. **19** Shuningdin kéyin Ibrahim ayali Sarahni
Qanaan zéminidiki Mamre (yeni, Hébron)ning udulidiki
Makpélahning étizliqining gharida depne qildi. **20** Shu
teriqide u étizliq we uningdiki ghar hittiylar teripidin
Ibrahimgha göristan bolushqa tayin qilindi.

24 Ibrahim qérip, yéshi bir yerge bérip qalghanidi;
Perwerdigar Ibrahimgha her terepte bext-beriket
ata qilghanidi. **2** Ibrahim öyidiki eng mötiwer xizmetkari,
özining pütün mal-mülkini bashquridighan ghojidargha:
— Qolungni yotamning astigha qoyghin; **3** Men séni
asmanlarning Xudasi shundaqla yerning Xudasi bolghan
Perwerdigarning nami bilen qesem qildurimenki, sen
men hazir turuwatqan bu Qanaaniylarning arisidin
oghlumgha qiz élip bermey, **4** Belki öz yurtumgha,
shundaqla öz uruq-tughqanlirimning qéshigha bérip,
oghlum Ishaqqa xotun élip bergeysen, — dédi. **5**
Xizmetkari uninggha: — Mubada u qiz men bilen bu
yurtqa kelgili unimisa, undaqta özliri chiqqan shu yurtqa
oghullirini yandurup apiramdimen? — dédi. **6** Ibrahim
uninggha jawab bérip: — Hézi bol, oghlumni hergiz
shu yerge yandurup barmighin! **7** Méni atamning öyi
bilen tughulghan yurtumdin yéteklep élip kelgüchi,
yeni manga söz qilip: — «Séning neslingge bu yurtni
bérimen», dep manga qesem qilghan, asmanning Xudasi
bolghan Perwerdigar Öz Perishtisini aldinggha ewetidu;
shuning bilen sen u yerdin oghlumgha qiz élip kéleleysen.
8 Shundaqtimu, eger qiz sen bilen bu yerge kelgili
unimisa, men sanga qilduridighan qesemdin xalas
bolisen; emma oghlumni u yerge hergiz yandurup
barmighin, — dédi. **9** Shuning bilen xizmetkar qolini
xojisi Ibrahimning yotisining astigha qoyup turup, bu
toghrida uninggha qesem qildi. **10** Andin xizmetkar
bu toghrida xojisining tögiliridin onni, shundaqla
xojisining herxil ésil nersilirini élip yolgha chiqti;
u Aram-Naharaim rayonigha seper qilip, Nahorning
shehirige yétip keldi. **11** U sheherning sirtidiki bir
quduqning yénida tögilirini chökündurdi: bu kechqurun,
qiz-ayallarning su tartqili chiqidighan chéghi idi. **12**
U dua qilip: — Ey xojam Ibrahimning Xudasi bolghan
Perwerdigar, ötünimenki, bügün méning ishimni onggha
tartqaysen, xojam Ibrahimgha shapaet körsetkeysen. **13**
Mana men bu yerde quduqning béshida turuwatimen we
sheher xelqining qizliri bu yerge su tartqili kéliwatidu. **14**
Emdi shundaq bolsunki, men qaysi qizgha: «Komzikingni
chüshürseng, men su ichiwalsam boptiken!» désem, u
jawab bérip: «Mana ichkin, men tögiliringnimu sughirip
qoyay», dése, u qiz sen qulung Ishaqqa békitkiningning
özi bolsun. Buningdin séning xojam Ibrahimgha shapaet
qilghiningni bileleymen, — dédi. **15** U téxi sözini
tügetmeyla, mana Riwkah kozini müriside kötürüp
chiqip keldi; u bolsa Ibrahimning inisi Nahorning ayali
Milkahtin tughulghan oghli Bétuelning qizi idi; **16**
Qiz intayin chirayliq bolup, hech er kishi tegmigen
pak qiz idi. U quduqning boyigha chüshüp, komzikini
toldurup andin chiqti. **17** Xizmetkar uning aldigha
yügürüp bérip: — Ötünüp qalay, komzikingtin azghina
su otliwalay, dédi. **18** U jawab bérip: — Ichkeyla, ey
xojam! depla, komzekni derhal qoligha élip, uning su
ichishi üchün sundi. **19** U süyidin uninggha qan'ghuche
ichküzgendin kéyin: — Tögilirigimu qan'ghuche su
ichküzüp qoyay, — dédi. **20** Shuning bilen u derhal
komzektiki suni olaqqa töküwétip, yene quduqqa su
tartqili yügürüp bardi; u uning hemme tögilirige su tartip
berdi. **21** U kishi uninggha közini tikkiniche jimjit turup,
Perwerdigarning yolini ong qilghan, qilmighanliqini
bilish üchün kütüwatatti. **22** Tögiler su ichip qan'ghanda,
shundaq boldiki, héliqi kishi yérim shekellik bir altun
burun halqisi bilen ikki qoligha on shekellik altun
bilezükni chiqirip qizgha bérip uninggha: **23** Sen kimning
qizi bolisen? Manga dep berseng! Atangning öyide bizge
qon'ghudek jay barmu? — dep soridi. **24** Qiz uninggha:
— Men Milkahning Nahorgha tughup bergen oghli
Bétuelning qizi bolimen, — dédi, **25** yene uninggha:
— Bizningkide saman bilen boghuz kengri, [silerge]
qon'ghili jaymu bar, — dédi. **26** Shuan bu adem éngiship
Perwerdigarning aldida sejde qilip: **27** Öz shapaiti bilen
hojamdin wapadarliqini ayimighan, xojam Ibrahimning
Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana oqulghay!
Perwerdigar bu sepirimde méni xojamning qérindashliri
turghan öyge bashlap keldi! — dédi. **28** Qiz yügürüp
bérip, bularning hemmisini anisining öydikilerge éytip
berdi. **29** Emdi Riwkahning Laban dégen bir akisi bar
idi. Laban quduqning béshigha, u ademning qéshigha
yügürüp chiqti. **30** Chünki u singlisining burun halqisini
we qolliridiki bilezüklerni körüp, hemde singlisining: u
adem manga mundaq-mundaq dédi, déginini anglap,
u ademning qéshigha bardi. Mana, u kishi quduqning
yénida tögilerning qéshida turatti. **31** Laban uninggha:
— Ey Perwerdigarning bext-berikiti ata qilin'ghuchi,
kirgeyla! Néme üchün tashqirida turdila? Men öyni
teyyarlap qoydum, tögilergimu jay raslidim, — dédi. **32**

U adem öyge kirdi; Laban tögilerdin yükni chüshürüp,
tögilerge saman bilen boghuz bérip, u kishining hem
uning hemrahlirining putlirini yughili su élip keldi;
33 andin u kishining aldigha taam qoyuldi; lékin u: —
Men gépimni démey turup taam yémeymen, — dédi.
Laban jawab bérip: — Éytqayla, dédi. **34** U: — Men
bolsam Ibrahimning xizmetkarimen; **35** Perwerdigar
xojamgha köp bext-beriket ata qilghachqa, u ulugh
bir kishi boldi. U uninggha qoy bilen kala, kümüsh
bilen altun, qul bilen dédeklerni, töge bilen ésheklerni
berdi. **36** Xojamning ayali Sarah qérighanda xojamgha
bir oghul tughup bergenidi. Xojam [oghligha] özining
barliqini atidi. **37** Xojam méni qesem qildurup: «Sen
men turuwatqan zémindiki Qanaaniylarning qizliridin
oghlumgha xotun élip berme, **38** belki jezmen atamning
öyige, öz tughqanlirimning qéshigha bérip, oghlumgha
xotun élip bergeysen», — dédi. **39** U waqitta men
xojamgha: «U qiz men bilen kelgili unimisichu?» — désem,
40 u manga jawab bérip: «Tutqan yollirim uninggha
ochuq bolghan Perwerdigarim Öz Perishtisini séning
bilen ewetip, yolungni ong qilidu. Bu teriqide sen méning
ailidikilirim arisidin, atamning jemeti ichidin oghlumgha
xotun élip bérisen. **41** Shundaq qilip ailemdikilerning
qéshigha yétip barghiningda, sen men qildurghan
qesemdin xalas bolisen; ular sanga qizni bermisimu
oxshashla qesemdin xalas bolisen», — dégenidi. **42**
Shunga men bügün bu quduqning qéshigha kélip: —
Ey, xojam Ibrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar,
eger sen bu sepirimni ong qilsang: — **43** mana
men su quduqining yénida turuwatimen; we shundaq
bolsunki, su tartqili kelgen qizgha: «Komzikingdin
manga bir otlam su bergen bolsang», désem, **44** u
manga: «Sen ichkin, tögiliringgimu su tartip bérey»,
dep jawab berse, undaqta bu qiz del Perwerdigar Özi
xojamning oghli üchün békitken qiz bolsun, dep dua
qilghanidim. **45** Könglümde téxi sözüm tügimeyla,
mana, Riwkah komzekni müriside kötürüp chiqip,
quduqning boyigha chüshüp su tartti; men uninggha:
— Iltipat qilip, manga su ichkili qoysang, déwidim, **46**
u derhal komzikini mürisidin chüshürüp: «Ichkeyla,
tögilirinimu sughirip qoyay», dédi. Shuning bilen men
ichtim; u tögilirimnimu sughirip qoydi. **47** Andin men
uningdin: — Kimning qizi bolisen, dep sorisam, u jawab
bérip: — Men Nahorning Milkahdin tughulghan oghli
Bétuelning qizi bolimen, — dédi. Shu chaghda men
uning burnigha halqa, qollirigha bilezüklerni sélip
qoydum; **48** andin éngiship Perwerdigargha sejde qildim;
xojamning qérindishining qizini uning oghli üchün élip
kétishke méning yolumni ong qilghini üchün, xojamning
Xudasi bolghan Perwerdigargha hemdusana éyttim.
49 Emdi siler xojamgha ixlas qilip shapaet körsiteyli
désenglar, buni manga denglar. Eger xalimisanglar,
unimu manga éytinglar, men ong terepke yaki sol
terepke barimen, — dédi. **50** Emdi Laban bilen Bétuel
jawab bérip: — Bu ish Perwerdigardin bolghach, silige
ya undaq ya bundaq déyelmeymiz. **51** Mana, Riwkah
aldilirida turidu; uni élip ketkeyla. U Perwerdigarning
déginidek öz xojilirining oghligha xotun bolsun, — dédi.
52 Ibrahimning xizmetkari ularning sözlirini anglap,
yerge éngiship, Perwerdigargha sejde qildi. **53** Andin,
xizmetkar kümüsh buyumlarni, altun buyumlarni we
kiyim-kécheklerni chiqirip, bularni Riwkahqa berdi; u
yene qizning akisi we anisighimu qimmetlik hediyelerni
sundi. **54** Andin u we hemrahliri bilen bille yep-ichip, shu
yerde qonup qaldi. Etisi seherde qopup, u ulargha: méni
xojamning qéshigha yolgha sélip qoyunglar, déwidi, **55**
Qizning akisi bilen anisi uninggha: — Qiz birqanche kün
yaki on kün yénimizda tursun; andin barsun, — dédi.
56 Emma u ulargha: — Perwerdigar méning sepirimni
ong qilghaniken, méni tosmanglar; xojamning qéshigha
bérishim üchün méni yolgha sélip qoyunglar, — dédi. **57**
Ular uninggha: — Qizni chaqirip, uning aghzidin anglap
baqayli, dep **58** Riwkahni chaqirip uningdin: — Bu adem
bilen baramsen? dep soriwidi, u: — Baray, dep jawab
berdi. **59** Shuning bilen ular singlisi Riwkahni, uning
inik'anisi, Ibrahimning xizmetkari we ademliri bilen
qoshup yolgha sélip qoydi. **60** U waqitta ular Riwkahqa
bext tilep: — Ey singlimiz, minglighan on minglighan
ademlerning anisi bolghaysen! Nesling düshmenlirining
derwazilirigha ige bolghay! — dédi. **61** Shuning bilen
Riwkah bilen uning dédekliri ornidin turup, tögilerge
minip, u kishige egiship mangdi. Shundaq qilip xizmetkar
Riwkahni élip yolgha chiqti. **62** Ishaq Beer-lahay-roy
dégen jaydin bayila qaytip kelgenidi; chünki u jenubtiki
Negewde turatti; **63** Ishaq kechqurun istiqametke dalagha
chiqqanidi; u béshini kötürüp qarisa, mana tögiler
kéliwatatti. **64** Riwkah béshini kötürüp, Ishaqni kördi;
u derhal tögidin chüshüp, xizmetkardin: — Sehrada
bizning aldimizgha chiqiwatqan bu kishi kim bolidu?
— dep soridi. Xizmetkar: — Bu xojamdur! dédi. Riwkah
derhal chümbilini tartip yüzini yépiwaldi. **66** Xizmetkar
emdi qilghan hemme ishlirini Ishaqqa éytip berdi. **67**
Ishaq qizni anisi Sarahning chédirigha bashlap kirdi; u
Riwkahni öz emrige aldi; u uning xotuni boldi. U uni
yaxshi körüp qaldi; bu teriqide Ishaq anisining wapatidin
kéyin teselli tapti.

25 Ibrahim Keturah isimlik yene bir ayalni alghanidi.
2 U Ibrahimgha Zimran, Yoqshan, Médan, Midiyan,
Ishbak we Shuahni tughup berdi. **3** Yoqshandin Shéba
bilen Dédan töreldi; Dédanning ewladliri Ashuriylar,
Létushiylar we Léummiylar idi. **4** Midiyanning oghulliri
Efah, Éfer, Hanox, Abida we Eldaah idi. Bular hemmisi
Keturahning ewladliri idi. **5** Ibrahim barliqini Ishaqqa
atiwetkenidi; **6** Ibrahim téxi Hayat waqtida kichik
xotunliridin bolghan oghullirigha hediyelerni bérip,
andin bularni oghli Ishaqtin yiraq tursun dep, kün
chiqish terepke, sherqiy zémin'gha ewetiwetkenidi.
7 Ibrahimning ömrining künliri bir yüz yetmish yil
boldi; u tolimu qérip, künliri toshup, nepestin toxtap
wapat boldi; u öz qowmining qéshigha bérip qoshuldi.
9 Uning oghulliri Ishaq we Ismail uni Mamrening
uduligha jaylashqan, hittiy Zoharning oghli Efronning
étizliqidiki Makpélahning gharida depne qildi. **10** Bu
étizliqni Ibrahim hittiylardin sétiwalghanidi; mana
bu yerlikke Ibrahim depne qilindi, ayali Sarahmu
mushu yerge depne qilin'ghanidi. **11** Ibrahim wapat
bolghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar uning
oghli Ishaqni beriketlidi. Ishaq Beer-Lahay-Royning
yénida turatti. **12** Töwendikiler Sarahning misirliq
dédiki Hejerdin tughulghan, Ibrahimning oghli bolghan
Ismailning ewladliri: — **13** Ismailning oghullirining,
ularning nesebnamiliri we qebililiri boyiche ismi

töwendikiche: — Ismailning tunji oghli Nébayot; andin
Kédar, Adbeel, Mibsam, **14** Mishma, Dumah, Massa,
15 Hadad bilen Téma, Yetur bilen Nafish we Qedemah
idi. **16** Bular bolsa Ismailning oghulliri bolup, ularning
kent we chédirgahliri ularning nami bilen atalghan
bolup, ular on ikki qebilige emir bolghanidi. **17**
Ismailning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette yil boldi;
u axirqi nepsini tartip wapat bolup, öz qowmining
qéshigha bérip qoshuldi. **18** [Uning ewladliri] Hawilah
rayonidin tartip shurghiche olturaqlashti (Shur bolsa
Misirning utturisida bolup, Ashurgha baridighan yolda
idi). Ismail özining barliq qérindashlirining udulida
olturaqlashti. **19** Ibrahimning oghli Ishaqning neslining
bayani mundaqtur: — Ibrahimdin Ishaq töreldi. **20**
Ishaq Padan-Aramda olturushluq aramiy Bétuelning qizi,
aramiy Labanning singlisi bolghan Riwkahni xotunluqqa
alghanda qiriq yashqa kirgenidi. **21** Emma Riwkah bolsa
tughmas bolghachqa, Ishaq xotuni üchün Perwerdigargha
dua-tilawet qildi; Perwerdigar uning duasini ijabet qildi;
shuning bilen ayali Riwkah hamilidar boldi. **22** Emma
uning qorsiqidiki ikki bala bir-biri bilen soqushqili turdi.
Shuning bilen Riwkah: — Eger bundaqliqini bilsem,
[hamilidar] bolup néme qilattim? — dep Perwerdigardin
sewebini sorighili bardi. **23** Perwerdigar uninggha: —
«Séning qorsiqingda ikki el bardur, Ichingdin ikki xelq
chiqip bir-biridin ayrilidu, Bir xelq yene bir xelqtin
ghalib kélidu, Chongi kichikining xizmitini qilidu» —
dédi. **24** Uning ay-küni toshqanda, mana uning qorsiqida
derweqe bir jüp qoshkézek bar idi. **25** Awwal tughulghini
qizghuch bolup, pütün bedini juwidek tüklük idi. Ular
uning ismini Esaw dep qoydi. **26** Andin inisi qoli bilen
Esawning tapinini tutqan halda chiqti. Bu sewebtin uning
ismi Yaqup dep qoyuldi. Ular tughulghanda Ishaq atmish
yashta idi. **27** Balilar ösüp chong boldi; Esaw mahir owchi
bolup, dala-janggalda yüridighan adem boldi. Yaqup
bolsa durus adem bolup, chédirlarda turatti. **28** Ishaq
Esawning owlap kelgen göshidin daim yep turghachqa,
uninggha amraq idi. Lékin Riwkah Yaqupqa amraq idi.
29 Bir küni Yaqup [purchaq] shorpisi qaynitiwatatti;
Esaw daladin hérip-échip qaytip keldi. **30** Esaw Yaqupqa:
— Men halimdin kettim! Ötünüp qalay, awu qizildin
berseng! — Awu qizil nersidin méni ozuqlandursangchu!
Men halimdin kettim, — dédi (shu sewebtin uning éti
«Édom» depmu ataldi). **31** Yaqup uninggha: — Undaq
bolsa, tunjiliq hoququngni manga sétip bergin, — dédi.
32 Esaw: — Men öley dewatimen, bu tunjiliq hoquqining
manga néme paydisi? — dédi. **33** Yaqup: — Emise hazir
manga qesem qilghin, déwidi, u uninggha qesem qilip,
tunjiliq hoquqini Yaqupqa sétip berdi. **34** Shuning bilen
Yaqup Esawgha nan bilen qizil purchaq shorpisini berdi.
U yep-ichip ornidin turup ketti. Shundaq qilip Esaw
tunjiliq hoquqigha shunche étibarsiz qarighanidi.

26 [Qanaan] zéminida Ibrahimning waqtidiki
acharchiliqtin bashqa yene bir qétimliq acharchiliq
yüz berdi. Shuning bilen Ishaq Gerar shehirige,
Filistiylerning padishahi Abimelekning qéshigha bardi.
2 Perwerdigar uninggha körünüp mundaq dédi: — Sen
Misirgha chüshmey, belki Men sanga körsitip béridighan
yurtta turghin. **3** Moshu zémindin chiqmay musapir
bolup turghin; shuning bilen Men sen bilen bille bolup,
sanga bext-beriket ata qilimen; chünki Men sen we
neslingge bu zéminlarning hemmisini bérip, atang
Ibrahimgha bergen qesimimni ada qilimen; **4** neslingni
asmandiki yultuzlardek awutimen we neslingge bu
zéminlarning hemmisini bérimen; yer yüzidiki barliq el-
yurtlar neslingning [nami] bilen özlirige bext-beriket
tileydu; **5** Chünki Ibrahim Méning awazimgha qulaq sélip,
tapilighinim, emrlirim, belgilimilirim we qanunlirimni
beja keltürdi, — dédi. **6** Shuning bilen Ishaq Gerarda turup
qaldi. **7** Emma u yerlik kishiler uning ayali toghrisida
sorisa u: — Bu méning singlim bolidu, — dédi; chünki
Riwkah intayin chirayliq bolghachqa, Ishaq öz-özige:
«Bu méning ayalim bolidu», désem, bu yerlik ademler
Riwkahning sewebidin méni öltürüwétermikin, — dep
qorqti. **8** Lékin u shu yerde uzaq waqit turghandin kéyin
shundaq boldiki, Filistiylerning padishahi Abimelek
derizidin qariwidi, mana Ishaq we ayali Riwkah bir-
birige erkiliship turatti. **9** Andin Abimelek Ishaqni
chaqirip: — Mana, u jezmen séning ayaling iken! Sen
néme dep: «U méning singlim», déding? — déwidi, Ishaq
uninggha: — Chünki men eslide uning sewebidin birsi
méni öltürüwétermikin, dep ensirigenidim, — dédi. **10**
Abimelek uninggha: Bu bizge néme qilghining? Tas qaptu
xelq arisidin birersi ayaling bilen birge bolghili?! Undaq
bolghan bolsa sen bizni gunahqa patquzghan bolatting!
— dédi. **11** Andin Abimelek hemme xelqqe buyrup:
— Kimki bu kishige we yaki xotunigha qol tegküzse
jezmen öltürülmey qalmaydu, — dep yarliq chüshürdi.
12 Ishaq u zéminda tériqchiliq qildi: u shu yili yerdin
yüz hesse hosul aldi; Perwerdigar uni beriketligenidi.
13 Bu kishi bash kötürüp, barghanséri rawaj tépip,
tolimu katta kishilerdin bolup qaldi. **14** Uning qoy-kala
padiliri we öyidiki qulliri intayin köpeydi; Filistiyler
uninggha heset qilghili turdi. **15** Bu sewebtin uning
atisi Ibrahimning künliride atisining qulliri kolighan
quduqlarning hemmisini Filistiyler étip, topa bilen
tinduruwetti. **16** Abimelek Ishaqqa: — Sen bizdin
ziyade küchiyip ketting, emdi arimizdin chiqip ketkin,
— dédi. **17** Ishaq u yerdin kétip, Gerar wadisigha
chédir tikip, shu yerde turup qaldi. **18** Ibrahim hayat
waqtida [qulliri] birmunche quduqlarni qazghanidi;
biraq Ibrahim ölgendin kéyin, Filistiyler bularni topa
bilen tinduruwetkenidi. Ishaq bu quduqlarni qaytidin
kolitip, ulargha atisi ilgiri qoyghan isimlarni yene qoydi.
19 Ishaqning qulliri wadida quduq kolawatqanda suliri
urghup chiqip aqidighan bir quduqni tépiwaldi. **20**
Lékin Gerardiki padichilar Ishaqning padichiliridin uni
taliship: — Bu su bizningkidur, — dédi. Ular Ishaq bilen
jédelleshkechke, u bu quduqni «Ések» dep atidi. **21** Ular
yene bashqa bir quduqni kolidi, ular yene bu quduq
toghrisida jédelleshti. Shuning bilen Ishaq buning ismini
«Sitnah» dep atidi. **22** Andin u u yerdin kétip, bashqa
yerge bérip, shu yerdimu yene bir quduq kolidi; emdi
Gerardikiler bu quduqni talashmidi. Bu sewebtin u
uning étini «Rehobot» qoyup: «Emdi Perwerdigar biz
üchün jay bergeniken, bu zéminda méwilik bolimiz»,
— dédi. **23** Andin u u yerdin chiqip Beer-Shébagha
bardi. **24** Perwerdigar shu kéchisi uninggha körünüp:
— Men bolsam atang Ibrahimning Xudasidurmen;
qorqmighin, chünki Men sen bilen billimen, séni bext-
beriketlep, neslingni qulum Ibrahimning sewebidin
awutimen, — dédi. **25** U shu yerde bir qurban'gah

yasap, Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet
qildi. U shu yerde chédirini tikti, Ishaqning qulliri shu
yerde bir quduq kolidi. **26** Emdi Abimelek, aghinisi
Ahuzzat bilen leshkerbéshi Fikol birge Gerardin chiqip,
uning qéshigha bardi. **27** Ishaq ulargha: — Manga
öchmenlik qilip, méni aranglardin qoghliwetkendin
kéyin, néme üchün méning qéshimgha keldinglar?
— dédi. **28** Ular jawaben: — Biz Perwerdigarning
sen bilen bille bolghinini roshen bayqiduq, shuning
bilen biz séning toghrangda: «Otturimizda bir kélishim
bolsun, yeni bizler bilen sen bir-birimizge qesem
bérip ehde qilishayli» déduq; shu wejidin sen bizge
héchqandaq ziyan-zexmet yetküzmigeysen; biz sanga
héch tegmiginimizdek, shundaqla sanga yaxshiliqtin
bashqa héchbir néme qilmighinimizdek (belki séni aman-
ésenlik ichide yolunggha ewetkeniduq) senmu shundaq
qilghaysen. Mana hazir sen Perwerdigar teripidin bext-
beriket körüwatisen! — déyishti. **30** Shuning bilen u
ulargha bir ziyapet qilip berdi. Ular bolsa yep-ichti.
31 Etisi tang seherde ular qopup bir-birige qesem
qilishti; andin Ishaq ularni yolgha sélip qoydi; ular uning
qéshidin aman-ésen ketti. **32** U küni shundaq boldiki,
Ishaqning qulliri kélip, uninggha özi kolighan quduq
toghrisida xewer bérip: «Biz su taptuq!» dédi. **33** U uning
namini «Shibah» qoydi. Bu sewebtin bu sheherning ismi
bügün'giche «Beer-Shéba» dep atilip kelmekte. **34** Esaw
qiriq yashqa kirgende, hittiylardin bolghan Beerining
qizi Yehudit bilen hittiylardin bolghan Élonning qizi
Basimatni xotunluqqa aldi. **35** Emma bular Ishaq bilen
Riwkahning könglige azab élip keldi.

27 Ishaq qérip, közliri torliship, közi ghuwa köridighan
bolup qalghanda shundaq boldiki, u chong oghli
Esawni chaqirip uninggha: — Oghlum! — dédi. U: —
Mana men! — dep jawab berdi. **2** U uninggha: — Mana
men emdi qérip kettim, qanchilik kün köridighinimnimu
bilmeymen. **3** Shunga sendin ötünimen, qoralliring, yeni
sadaq we oqyayingni élip janggalgha chiqip, men üchün
bir ow owlap kel; **4** men yaxshi köridighan mezzilik
tamaqtin birni étip, manga keltürgin. Men uni yep,
ölüshtin ilgiri könglümdin sanga bext-beriket tilep dua
qilay, — dédi. **5** Ishaq oghli Esawgha söz qilghanda
Riwkahmu anglidi. Esaw ow owlap kelgili janggalgha
chiqip ketkende, **6** Riwkah oghli Yaqupqa: — Mana
men atangning akang Esawgha: «Sen ow owlap kélip,
manga mezzilik bir taamni etkin; men uni yep ölüp
kétishtin burun Perwerdigar aldida sanga bext-beriket
tilep dua qilay», — dep éytqinini anglap qaldim. **8** Emdi,
i oghlum, sözümge qulaq sélip buyrughinimni qilghin.
9 Sen derhal padigha bérip, öchkilerning ichidin ésil
ikki oghlaqni élip kelgin; men ulardin atang üchün u
yaxshi köridighan mezzilik bir taam teyyar qilay. **10**
Sen uni atangning aldigha élip kirgin. Shuning bilen
u yep, ölüp kétishtin burun sanga bext-beriket tilep
dua qilidu, — dédi. **11** Lékin Yaqup anisi Riwkahgha:
— Mana akam Esaw bolsa tüklük kishi, men bolsam
tüksiz siliq tenlik ademmen. **12** Mubada atam méni silap
qalsa, undaqta men uning neziride uni mazaq qilghuchi
adem bolup qélip, béshimgha beriket emes, belki lenet
taparmenmikin, dédi. **13** Anisi uninggha: — Ey oghlum,
sanga chüshidighan lenet manga chüshsun; emma sen
peqet sözümge qulaq sélip, bérip [oghlaqlarni] élip kel,
— dédi. **14** U bérip ularni élip kélip, anisigha berdi. Anisi
uning atisi yaxshi köridighan mezzilik bir taamni teyyar
qildi. **15** Andin Riwkah tunji oghli Esawning öyde öz
yénida saqlaqliq eng ésil kéyimlirini élip kichik oghli
Yaqupqa kiydürüp, **16** oghlaqlarning térisini ikki qoli
bilen boynining tüksiz jayigha yögep, **17** andin özi etken
mezzilik taamlar bilen nanlarni oghli Yaqupning qoligha
tutquzdi. **18** Yaqup atisining qéshigha kirip: — Ey ata!
— dédi. U: — Mana men! Oghlum, sen kim bolisen? —
déwidi, **19** Yaqup atisigha jawab bérip: — Men chong
oghulliri Esawmen, manga éytqanliridek qildim; emdi
orunliridin turup, olturup qilghan owumning göshige
éghiz tégip, andin köngülliridin manga bext-beriket
tilep dua qilghayla, — dédi. **20** Ishaq oghligha: — Ey
oghlum, qandaqmu uni shunche téz tépip kelding? —
déwidi, u jawab bérip: — Chünki Perwerdigar Xudaliri
uni del yolumgha yoluqturdi, — dédi. **21** Ishaq Yaqupqa:
— Ey oghlum, yéqinraq kel, sen rast oghlum Esawmu,
emesmu, silap baqay, — dédi. **22** Shuning bilen Yaqup
atisi Ishaqning qéshigha yéqin bardi; u uni silap turup: —
Awaz Yaqupning awazi, lékin qol bolsa Esawning qolidur,
— dédi. **23** Uning qolliri bolsa akisi Esawning qolliridek
tüklük bolghini üchün uni toniyalmay, uninggha bext-
beriket tilep dua qildi. **24** Andin u yene: — Sen rast
oghlum Esawmusen? dep soriwidi, u jawab bérip: —
Del men, — dédi. **25** Ishaq uninggha: — Taamni élip
kelgin, men oghlumning ow göshidin yep, könglümdin
sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. [Yaqup]
uni uning aldigha qoydi; u yédi. U sharab keltürüwidi,
unimu ichti. **26** Andin atisi Ishaq uninggha: — Ey
oghlum, emdi yéqin kélip méni söygin, — dédi. **27** U
uning qéshigha bérip uni söydi. Atisi uning kiyimining
puriqini purap uninggha bext-beriket tilep dua qilip:
— «Mana, oghlumning ténidiki puraq Perwerdigar
beriketligen köklemzarning xush puriqigha oxshaydiken!
28 Xuda sanga asmanning shebnimi, Yerning munbet
küchini ata qilip, Ashliq-tülük bilen sharabnimu köp
bergey. **29** Xelqler séning qulluqungda bolghay, El-
milletler aldingda tizlan'ghay; Qérindashliringgha xoja
bolghaysen; Anangning oghulliri sanga tizlan'ghay;
Sanga lenet qilghanlar lenetke qalghay; Sanga bext
tiligenler bext tapqay!» — dédi. **30** Shundaq boldiki,
Ishaq Yaqupqa dua qilip bolup, Yaqup atisi Ishaqning
qéshidin chiqip bolushigha, akisi Esaw owdin qaytip
keldi. **31** Umu mezzilik taamlarni étip, atisining qéshigha
élip kirip, atisigha: — Ata qopqayla, oghullirining ow
göshidin yep, köngülliridin manga bext-beriket tilep
dua qilghayla, — dédi. **32** Atisi Ishaq uninggha: —
Sen kimsen? — dédi. U jawab bérip: — Men oghulliri,
chong oghulliri Esawmen! — dédi. **33** Buni anglap Ishaq
alaqzadilikke chüshüp, pütün bedini jalaqlap titrep:
— Undaqta bayatin ow owlap élip kelgini kim? Sen
kélishtin burun uning hemme nersisidin yep, uninggha
bext-beriket tilep dua qildim; we berheq, u bext-beriket
köridu! — dédi. **34** Esaw atisining sözlirini anglapla
intayin échinarliq halda ün sélip achchiq peryad kötürüp
atisigha: — Ménimu, i ata, ménimu bext-beriketligeyla!
— dédi. **35** U jawab bérip: — Séning ining hiyle bilen
kirip, sanga tégishlik bext-beriketni élip kétiptu, dédi.
36 Esaw: — Rast uning éti Yaqup emesmu?! Chünki

u ikki qétim méni putlap, ornumni tartiwaldi. Awwal
tunjiliq hoququmni tartiwaldi we mana hazir u manga
tégidighan bext-beriketni élip ketti, — dédi, Andin yene:
— Méning üchün birer bext-beriket qaldurmidilimu?
— dédi. **37** Ishaq Esawgha jawab bérip: — Mana, men
uni üstüngge xoja qildim; hemme qérindashlirini uning
qulluqida bolidighan qildim; ashliq we yéngi sharab bilen
uni quwwetlidim; ey oghlum, emdi sanga yene némimu
qilip béreleymen? — dédi. **38** Esaw atisigha yene: —
Ey ata, silide peqet shu birla bext-beriket bar idimu?
Manga, ey ata, mangimu bext-beriket tilep dua qilghayla!
dédi. Andin u ün sélip yighlap ketti. **39** Atisi Ishaq
uninggha jawab bérip: — «Mana, turalghu jaying yerning
munbet küchidin néri, Égiz asmanning shebnimidin
yiraq bolur; **40** Sen qilichinggha tayinip jan baqisen,
Iningning xizmitide bolisen; Lékin chégridin chiqip
kezginingde, Sen boynungdin uning boyunturuqini
chiqirip sunduruwétisen» — dédi. **41** Shunga Esaw
atisi uninggha tiligen bext-beriket sewebidin Yaqupqa
öchmenlik saqlap yürdi. Esaw könglide: — Atamning
matem künliri yéqinliship qaldi; shu chaghda inim
Yaqupni öltürüwétimen, dep xiyal qildi. **42** Lékin Riwkah
chong oghli Esawning bu sözliridin xewer tapti. U kichik
oghli Yaqupni chaqirip uninggha: — Mana akang Esaw
séni öltürüwétimen dep öz-özidin teselli tépiwétiptu; **43**
emdi ey oghlum, sözümge qulaq sélip, qopup Haran'gha,
akam Labanning qéshigha qéchip ketkin; **44** akangning
qehri yan'ghuche, uning qéshida birnechche waqit
turghin. **45** Akang achchiqidin yénip, séning uninggha
qilghiningni untup ketküche shu yerde turup turghin;
andin men adem ewetip, séni u yerdin aldurup kélimen.
Néme üchün bir kündila her ikkinglardin mehrum bolup
qalay? — dédi. **46** Emma Riwkah Ishaqqa: — Men mushu
hittiy qizlar wejidin jénimdin jaq toydum. Eger Yaqupmu
bu yurttiki qizlardin, mushundaq hittiy qizni xotunluqqa
alsa yashighinimning manga néme paydisi? — dédi.

28 Shuning bilen Ishaq Yaqupni chaqirip, uninggha
bext-beriket tilep, uninggha jékilep: — Sen
Qanaaniylarning qizliridin xotun alma; **2** belki qopup,
Padan-Aramgha, anangning atisi Bétuelning öyige
bérip, u yerdin anangning akisi Labanning qizliridin
xotun alghin. **3** Hemmige Qadir Tengri séni bext-
beriketlep, awutup, sendin köp xelqlerni chiqirip
köpeytkey, **4** Shundaqla Ibrahimning bext-berikitini
sanga we séning bilen neslingge bergey; shundaq
qilip sen hazir Musapir bolup turuwatqan yerni, yeni
eslide Xuda Ibrahimgha bergen zéminni igileysen! —
dédi. **5** Shuning bilen Ishaq Yaqupni yolgha saldi. U
Padan-Aramgha, aramiy Bétuelning oghli, Yaqup bilen
Esawning anisi Riwkahning akisi Labanning qéshigha
qarap mangdi. **6** Esaw Ishaqning Yaqupqa bext-beriket
tilep, uni Padan-Aramgha shu yerdin xotun élishqa
ewetkenlikini, shundaqla uninggha bext-beriket tilep,
uninga jékilep: Sen Qanaaniylarning qizliridin xotun
almighin, dégenlirini uqup, Yaqupningmu öz ata-anisigha
itaet qilip, Padan-Aramgha ketkinini körginide, **8**
Esaw: — qanaanylarning qizliri atam Ishaqning neziride
yaman körünidiken, dep bilip yetti. **9** U Ismailning
qéshigha bérip, hazirqi xotunlirining üstige Ibrahimning
oghli Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Mahalatni
xotunluqqa aldi. **10** Yaqup bolsa Beer-Shébadin chiqip,
Haran terepke méngip, **11** bir yerge yétip kelgende,
kün olturup ketkechke shu yerde qonmaqchi boldi. U
shu yerdiki tashlardin birini élip, béshigha yastuq qilip
qoyup, uxlighili yatti. **12** U bir chüsh kördi: — Mana,
uchi asmanlargha taqishidighan bir pelempey yerde
tikleklik turatti; Xudaning perishtiliri uningda chiqip-
chüshüp turushatti. **13** Mana, Perwerdigar uning üstide
turatti. U: — «Men bolsam atang Ibrahimning Xudasi we
Ishaqning Xudasi bolghan Perwerdigardurmen; Men sen
yatqan bu zéminni séning bilen neslingge bérimen. **14**
Nesling bolsa yerning topisidek köp bolup, sen meghrip
bilen meshriqqe, shimal bilen jenubqa yéyilisen; sen
we neslingning wasitisi bilen yer yüzidiki barliq aile-
qebililer bext-beriket tapidu. **15** Mana, Men sen bilen
billidurmen, qeyerge barsang séni aman-ésen saqlap, bu
zémin'gha séni qayturup kélimen; chünki sanga éytqan
sözümni ada qilmay turup, séni tashlimaymen» — dédi.
16 Andin Yaqup oyghinip: — Berheq, Perwerdigar bu
yerdidur, lékin men uni bilmeptimen, — dédi. **17** U
qorqup kétip: Bu jay alamet dehshetlik bir jay iken!
Bu Xudaning öyi bilen asmanning derwazisidin bashqa
héch jay emestur, — dédi. **18** Yaqup etisi seher qopup,
béshining astigha qoyghan tashni élip, [xatire] tüwrük
süpitide tiklep, üstige zeytun méyi quyup qoydi. **19** U
jayning ismini Beyt-El dep atidi; emma ilgiri u jayning
éti Luz idi. **20** Andin Yaqup qesem bilen wede qilip: —
Eger Xuda méning bilen bille bolup, bu sepirimde méni
saqlap, yégili nan, kiygili kiyim bérip, **21** Men atamning
öyige aman-ésen yénip barsam, undaqta Perwerdigar
méning Xudayim bolidu; **22** Shuningdek men xatire
tüwrük süpitide tiklep qoyghan bu tash Xudaning öyi
bolidu; hem shundaqla sen manga béridighan barliq
nersilerning ondin bir ülüshini sanga teqdim qilmay
qalmaymen, — dédi.

29 Andin Yaqup sepirini dawamlashturup, meshriqtiki
qowmlarning zéminigha yétip keldi. **2** U qariwidi,
mana, yaylaqta bir quduq turatti, uning yénida üch
top qoy padisi turatti; chünki xelq bu quduqtin
padilarni sughiratti. Quduqning aghzigha yoghan bir
tash qoyuqluq idi. **3** Qachaniki padilarning hemmisi u
yerge yighilsa, padichilar birlikte quduqning aghzidiki
tashni yumilitiwétip, qoylarni sughirip, andin tashni
yene quduqning aghzigha öz ornigha qoyup qoyatti. **4**
Yaqup [padichilardin]: Ey buraderler, siler qeyerlik? —
dep soridi. Ular: — Biz haranliqmiz, dédi. **5** U ulardin:
— Siler Nahorning oghli Labanni tonumsiler? — dep
soridi. Ular: — Tonuymiz, dédi. **6** U ulardin: — U
salametmu, dep soriwidi, ular jawab bérip: — U salamet
turuwatidu. Mana ene uning qizi Rahile qoyliri bilen
kéliwatidu, dédi. **7** U: — Mana, kün téxi égiz tursa, hazir
téxi malning yighilidighan waqti bolmidi; némishqa
qoylarni sughirip, andin yene bérip otlatmaysiler? —
dédi. **8** Ular jawab bérip: — Yaq, mundaq qilalmaymiz.
Awwal padilarning hemmisi yighilip, padichilar tashni
quduqning aghzidin yumilitiwetkendin kéyin, andin
qoylarni sughirimiz, dédi. **9** U ular bilen gepliship
turghinida, Rahile atisining qoyliri bilen yétip keldi;
chünki u qoy baqquchi idi. **10** Shundaq boldiki, Yaqup
anisining akisi Labanning qizi Rahile bilen anisining
akisi Labanning qoylirini körgende, u qopup bérip,

quduqning aghzidin tashni yumilitiwétip, anisining
akisi Labanning qoylirini sughardi. **11** Andin Yaqup
Rahileni söyüp, yuqiri awaz bilen yighlap tashlidi we
Rahilege: — Men séning atangning tughqini, Riwkahning
oghli bolimen, déwidi, u yügürüp bérip atisigha xewer
berdi. **13** Shundaq boldiki, Laban öz singlisining oghli
Yaqupning xewirini anglighanda, uning aldigha yügürüp
bérip, uni quchaqlap söyüp, öyige bashlap keldi. Andin
Yaqup Laban'gha [kechürmishlirining] hemmisini dep
berdi. **14** Laban uninggha: — Sen derweqe méning söngek
bilen göshümdursen! — dédi. Buning bilen u uning
qéshida bir ayche turup qaldi. **15** Andin Laban Yaqupqa:
— Sen méning tughqinim bolghach, manga bikargha
xizmet qilamsen? Éytqina, heqqingge néme alisen? —
dédi. **16** Labanning ikki qizi bar idi; chongining éti Léyah,
kichikining éti Rahile idi. **17** Léyahning közliri yéqimliq
idi; emma Rahilening bolsa teqi-turqi kélishken, hösni-
jamali chirayliq qiz idi. **18** Yaqupning köngli Rahilege
chüshken bolup Laban'gha: — Men séning kichik qizing
Rahile üchün sanga yette yil xizmet qilay, dédi. **19**
Laban jawab bérip: — Uni bashqa kishige berginimdin
sanga berginim yaxshi. Emdi méningkide turghin, dédi.
20 Yaqup Rahileni élish üchün yette yil xizmet qildi.
Emma u uni intayin yaxshi körgechke, bu yillar uninggha
peqet birnechche kündekla bilindi. **21** Waqit toshqanda
Yaqup Laban'gha: — Mana méning künlirim toshti. Emdi
ayalimni manga bergin, men uning qéshigha kirey, dédi.
22 Laban shu yerdiki hemme kishilerni yighip, ziyapet
qilip berdi. **23** Lékin shundaq boldiki, kech kirgende,
u chong qizi Léyahni Yaqupning yénigha élip keldi;
Yaqup uning qéshigha kirip bille boldi. **24** Laban öz
dédiki Zilpahni qizi Léyahgha dédek qilip berdi. **25**
Etisi shundaq boldiki, mana aldida Léyah turatti! U
Laban'gha: — Bu zadi manga néme qilghining? Ejeba,
men Rahile üchün sanga xizmet qilmidimmu? Méni
némishqa shundaq aldiding?! — dédi. **26** Laban: Bizning
yurtimizda kichikini chongidin ilgiri yatliq qilidighan
resim-qaide yoq. **27** Emdi sen chongining yette künlük toy
murasimini ötküzüp bolghin; andin yene ikkinchisinimu
sanga béreyli; u séning manga yene yette yil qilidighan
xizmitingning heqqi bolidu, — dédi. **28** Yaqup maqul
bolup, Léyahning yette künlük toy murasimini ötküzüp
bolghanda, Laban qizi Rahilenimu uninggha xotunluqqa
berdi. **29** Laban dédiki Bilhahni qizi Rahilege dédek qilip
berdi. **30** Bu teriqide Yaqup Rahileningmu qéshigha
kirdi; u Rahileni Léyahdin ziyade yaxshi kördi. Andin
kéyin u yene yette yil Laban'gha xizmet qildi. **31** Emma
Perwerdigar Léyahning etiwarlanmighanliqini körgende,
uninggha tughushni nésip qildi. Lékin Rahile tughmas
idi. **32** Léyah hamilidar bolup bir oghul tughup: —
«Perwerdigar xarlan'ghinimni kördi; emdi érim méni
yaxshi köridu» dep uning ismini «Ruben» qoydi. **33** U
yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Perwerdigar
etiwarlanmighanliqini anglap, buni hem manga berdi»
dep, uning ismini Shiméon qoydi. **34** U yene hamilidar
bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim érim manga
baghlinidu; chünki men uninggha üch oghul tughup
berdim» dep uning ismini Lawiy qoydi. **35** U yene
hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim
men Perwerdigargha hemdusana oquy!» dep uning
ismini Yehuda qoydi. Andin u tughuttin toxtap qaldi.

30 Emma Rahile özining Yaqupqa bala tughup
bérelmiginini körgende, achisigha heset qilip
Yaqupqa: — Manga bala bergin; bolmisa ölimen, —
dédi. **2** Shuning bilen Yaqupning Rahilege ghezipi
kélip: — Men baliyatquning méwisini sendin ayighan
Xudaning ornidimu?! — dédi. **3** — Mana, dédikim
Bilhah bu yerde turidu; sen uning qéshigha kirgin, u
méning quchiqimgha tughsun; men u arqiliq baliliq
bolay, — dédi Rahile. **4** Shuning bilen u dédiki Bilhahni
uninggha xotun qilip berdi; Yaqup uning qéshigha kirdi.
5 Bilhah hamilidar bolup, Yaqupqa bir oghul tughup
berdi. **6** Rahile: — «Xuda men üchün adalet yürgüzüp
peryadimni anglap, manga bir oghul berdi», dep uning
ismini Dan qoydi. **7** Rahilening dédiki Bilhah yene
hamilidar bolup, Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi.
8 Rahile: — «Men acham bilen besliship qattiq tutushup,
yengdim» dep uning ismini Naftali qoydi. **9** Léyah özining
tughuttin toxtap qalghanini körüp, dédiki Zilpahni
Yaqupqa xotun qilip berdi. **10** Léyahning dédiki Zilpah
Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **11** Léyah: — «Némidégen
teleylik-he!» dep uning ismini Gad qoydi. **12** Léyahning
dédiki Zilpah Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi.
13 Léyah: «Men bextlikturmen! Chünki xotun-qizlar
méni bextlik déyishidu!» dep uning ismini Ashir qoydi.
14 Bughday ormisi künliride Ruben chiqip étizliqqa
bardi we étizdin birqanche muhebbetgülini térip,
bularni anisi Léyahning qéshigha ekeldi. Emdi Rahile
Léyahqa: — Ötünüp qalay, oghlungning muhebbetgülidin
birnechchini manga bergin! — dédi. **15** [Léyah] uninggha
jawaben: — Érimni tartiwalghining yetmemdu? Emdi
oghlumning muhebbetgülinimu tartiwalmaqchimusen?
— dédi. Rahile jawab bérip: — Undaq bolsa u oghlungning
muhebbetgülliri üchün bügün kéche sen bilen yatsun, —
dédi. **16** Yaqup kechqurun étizdin qaytip kelginide, Léyah
uning aldigha chiqip: — Méning qéshimgha kirishing
kérek; chünki men oghlumning muhebbetgülliri bilen
séni ijarige aldim, — dédi. Shundaq déwidi, u bu kéche
uning bilen yatti. **17** Xuda Léyahning duasini anglidi;
u hamilidar bolup, Yaqupqa beshinchi oghlini tughup
berdi. **18** Shuning bilen Léyah: «Dédikimni érimge
berginimge Xuda emdi manga «ijare heqqim»ni ata
qildi» dep uning ismini Issakar qoydi. **19** Léyah yene
hamilidar bolup, Yaqupqa altinchi oghlini tughup berdi.
20 Léyah: — «Xuda manga yaxshi toyluq ata qildi; emdi
érim méning bilen bille turidighan boldi; chünki men
uninggha alte oghul tughup berdim» dep uning ismini
Zebulun qoydi. **21** Shuningdin kéyin, u bir qiz tughup,
uning ismini Dinah qoydi. **22** Emma Xuda Rahileni
yad qilip, duasini anglap uni tughidighan qildi, **23** U
hamilidar bolup, bir oghul tughdi. U: — «Xuda méni
nomustin xalas qildi», dédi. **24** U: — «Perwerdigar manga
yene bir bala berse» dep, uning ismini Yüsüp qoydi.
25 Rahile Yüsüpni tughqandin kéyin Yaqup Laban'gha:
— Méni öz yurtumgha, öz wetinimge ketkili qoyghin.
26 Méning sanga ishlep érishken ish heqqim bolghan
ayallirim bilen balilirimni manga bergin; men kétey;
chünki méning sanga ishligen japaliq xizmitim özüngge
ayan, — dédi. **27** Laban uninggha jawaben: Neziringde
iltipat tapqan bolsam, ötünüp qalay, [yénimdin ketme].
Chünki men Perwerdigarning séning sewebingdin manga
beriket berginini tonup yettim, déwidi, [Yaqup] yene:

— **28** Manga alidighan heqqingni toxtatqin; men sanga
shuni bérey, dédi. **29** [Yaqup] uninggha jawab bérip:
— Men sanga qandaq xizmet qilip kelginim, méning
qolumda malliringning qandaq bolghini özüngge ayan.
30 Chünki men kelmeste méling az idi; emdi nahayiti
zor bir top boldi. Méning qedimim qeyerge yetse,
Perwerdigar sanga beriket ata qildi. Emdi men qachan
öz ailem üchün igilik tikleymen? — dédi. **31** Shuning
bilen Laban: — Men sanga néme bérey, déwidi, Yaqup:
— Sen manga héchnéme bermigin; peqet méning shu
ishimgha qoshulsangla, men yene padangni béqip,
ulardin xewer alimen. **32** Men bügün pütkül padangni
arilap, ala-chipar qoylarni, qara-qongur paxlanlarni,
shundaqla öchkilerning ichidinmu ala-chiparlirini ayrip
chiqimen. Bular méning ish heqqim bolsun. **33**
Kéyin, méning heqqimni tekshürüp kelgen waqtingda,
heqqaniy bolghinim köz aldingda ispatlinidu; öchkiler
arisida ala-chipar bolmighanlirining hemmisi, paxlanlar
arisida qara-qongur bolmighanlirining hemmisi oghrilap
kélin'gen hésablansun, — dédi. **34** u waqitta Laban:
— Maqul, dégininggdek bolsun, — dédi. **35** Shu küni
[Laban] taghil we ala-chipar tékilerni, ala-chipar chishi
öchkilerni, shundaqla az-paz aq chikimi bolghan barliq
öchkilerni, barliq qara-qongur qozilarni ayrip, öz
oghullirining qoligha tapshurup, **36** özi bilen Yaqupning
otturisida üch künlük ariliqni qoydi. Yaqup bolsa
Labanning padilirining qalghinini baqti. **37** Lékin Yaqup
térek, badam we chinar derexliridin yumran chiwiqlarni
élip, qowziqini yolluq qilip shilip, aq siziqlarni chiqardi.
38 Andin mal küyligen waqitlirida su ichkili kelgende,
u mushu shilghan chiwiqlarni padilar su ichidighan
yerlerdiki ulaqlargha malning aldigha tiklep qoyatti. Mal
bu [taghil] chiwiqlarning aldida jüpleshkendin kéyin
ular taghil we ala-chipar qozilarni tughdi. **40** Andin
Yaqup bu qozilarni Labanning padisidin ayrip chiqardi;
andin u Labanning padisining yüzlirini taghil we qongur
qoylirigha qaritip jüpleshtürdi; shundaq qilip, u öz
mélini Labanning méligha qoshmay bölek qoyup, özi
üchün ayrim badilarni qildi. **41** Saghlam küchlük mal
jüpleshkinide, Yaqup chiwiqlarni padining köz aldigha
ulaqlarda qoyatti; mallar shu chiwiqlarning yénida
jüplishetti. **42** Lékin jüplishiwatqan mal ajiz bolsa, u
chiwiqlarni qoymaytti. Bu teriqide ajizliri Laban'gha,
küchlükliri Yaqupqa tewe boldi. **43** Shundaq qilip, bu
kishi nahayiti bay bolup, malliri, dédekliri, qulliri, tögiliri
we éshekliri xéli köp boldi.

31 Emma Yaqup Labanning oghullirining: — Yaqup
atimizning pütün mal-mülkini élip ketti; uning
érishken bu döliti atimizning teelluqatidin kelgen,
déginini anglap qaldi. **2** Yaqup Labanning chirayigha
qariwidi, mana, u özige burunqidek xush péil bolmidi.
3 Bu chaghda, Perwerdigar Yaqupqa: — Sen ata-
bowiliringning zéminigha, öz uruq-tughqanliringning
qéshigha qaytip ketkin. Men séning bilen bille bolimen,
— dédi. **4** Shuning üchün Yaqup adem ewetip, Rahile
we Léyahni öz padisi turghan köklemge chaqirip
kélip **5** ulargha mundaq dédi: — Men atanglarning
chirayigha qarisam manga burunqidek xush péil bolmidi;
emma atamning Xudasi men bilen bille bolup keldi. **6**
Küchümning yétishiche atanglargha ishlep berginim
silerge ayan; **7** halbuki, atanglar méni exmeq qilip,
heqqimni on qétim özgertti; lékin Xuda uning manga
ziyan yetküzüshige yol qoymidi. **8** Eger u: «Ala-
chipar qozilar heqqing bolidu», dése, barliq padilar
ala-chipar qozilighili turdi. U: «Taghil qozilar heqqing
bolsun», dése, barliq padilar taghil qozilighili turdi.
9 Bu teriqide Xuda atanglarning mallirini tartiwélip,
manga berdi. **10** Padilar küyligen waqitta men bir
qétim chüshümde béshimni kötürüp shuni kördumki,
mana, mallarning üstige jüplishishke étilghan qochqar-
tékilerning hemmisi taghil yaki ala-chipar idi. **11**
Andin Xudaning Perishtisi chüshümde manga: «Ey
Yaqup», déwidi, men jawab bérip: «Mana men», dédim.
12 U manga: — «Emdi béshingni kötürüp qarighin;
mana mallarning üstige jüplishishke étilghan qochqar-
tékilerning hemmisi taghil we ala-chipardur; chünki
Men Labanning sanga qilghinining hemmisini kördüm.
13 Men Beyt-Elde [sanga körün'gen] Tengridurmen. Sen
shu yerde tüwrükni mesihlep, Manga qesem ichting.
Emdi sen orningdin turup, bu zémindin chiqip, uruq-
tughqanliringning zéminigha yan'ghin» dédi. **14** Rahile
we Léyah uninggha jawab bérip: — Atimizning öyide
bizge tégishlik nésiwe yaki miras qalmighanmu? **15** Biz
derweqe uninggha yat adem hésablinip qalghanmu?! U
bizni sétiwetti, toyluqimiznimu pütünley yep ketti! **16**
Shundaq bolghandin kéyin, Xuda Atimizdin sanga élip
bergen barliq dölet biz bilen balilirimizningkidur. Emdi
Xuda sanga néme dégen bolsa, shuni qilghin, — dédi. **17**
Shuning bilen Yaqup ornidin turup, baliliri we ayallirini
tögilerge mindurup, érishken barliq malliri we barliq
teelluqatini, yeni Padan-Aramda tapqan teelluqatlirini
élip, atisi Ishaqning yénigha bérishqa Qanaan zéminigha
qarap yol aldi. **19** Laban bolsa qoylirini qirqighili
ketkenidi; Rahile öz atisigha tewe «öy butliri»ni oghrilap
éliwaldi. **20** Yaqup aramiy Laban'gha öz qéshidin
oghriliqche qéchip kétidighanliqini uqturmay uni aldap
qoyghanidi. **21** U bar-yoqini élip qéchip ketti; u deryadin
ötüp Giléad téghi terepke qarap yol aldi. **22** Üchinchi
küni, Laban'gha Yaqupning qachqini toghrisida xewer
yetti. **23** U öz tughqanlirini élip, yette künlük yolghiche
keynidin qoghlap bérip, Giléad téghida uninggha yétishti.
24 Lékin kéchisi Xuda aramiy Labanning chüshige
kirip uninggha: «Sen hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök
déme!» dédi. **25** Laban Yaqupqa yétiship barghanda,
Yaqup chédirini taghning üstige tikgenidi. Labanmu
tughqanliri bilen Giléad téghining üstide chédir tikti.
26 Laban Yaqupqa: — Bu néme qilghining? Sen méni
aldap, qizlirimni urushta alghan oljidek élip ketting?
27 Némishqa yoshurun qachisen, manga xewer bermey
mendin oghriliqche ketting? Manga dégen bolsang men
xushal-xuramliq bilen ghezel oqup, dap we chang chélip,
séni uzitip qoymamtim? **28** Shundaq qilip sen manga öz
oghullirim we qizlirimni söyüp uzitip qoyush pursitinimu
bermiding. Bu ishta exmeqliq qilding. **29** Silerge ziyan-
zexmet yetküzüsh qolumdin kéletti; lékin tünügün kéche
atangning Xudasi manga söz qilip: «Hézi bol, Yaqupqa
ya aq ya kök déme» dédi. **30** Xosh, sen atangning
öyini tolimu séghin'ghining üchün ketmey qoymaysen;
lékin némishqa yene méning butlirimni oghriliding?
— dédi. **31** Yaqup Laban'gha jawab bérip: — Men
qorqup qachtim; chünki séni qizlirini mendin mejburiy
tartiwalamdikin, dédim. **32** Emdi butliringgha kelsek,

ular kimdin chiqsa shu tirik qalmaydu! Qérindashlirimiz
aldida mendin qandaqla némengni tonuwalsang, uni
élip ket, — dédi. Halbuki, Yaqupning Rahilening butlarni
oghrilap kelginidin xewiri yoq idi. **33** Laban aldi
bilen Yaqupning chédirigha kirip, andin Léyahning
chédiri hem ikki dédekning chédirlirigha kirip axturup
héchnéme tapalmidi. Léyahning chédiridin chiqip,
Rahilening chédirigha kirdi. **34** Rahile bolsa öy butlirini
élip, bularni tögining chomining ichige tiqip qoyup,
üstide olturuwalghanidi. Laban pütkül chédirini axturup,
héchnéme tapalmidi. **35** Rahile atisigha: — Ey xojam,
aldingda turalmighinim üchün xapa bolmighin; chünki
men hazir ayallarning adet mezgilide turuwatimen,
— dédi. Shundaq qilip, Laban hemme yerni qoymay
axturupmu, öy butlirini tapalmidi. **36** Shuning bilen
Yaqup achchiqlap Laban bilen jédelliship ketti. Yaqup
Laban'gha: — Sen méni keynimdin munche aldirap-ténep
qoghlap kelgüdek mende néme sewenlik, néme gunah
bar? **37** Sen hemme yük-taqlirimni axturup chiqting,
öyüngning nersiliridin birer néme tapalidingmu?
Birnéme tapqan bolsang, méning qérindashlirim bilen
séning qérindashliringning aldida uni qoyghin, ular
biz ikkimizning arisida höküm qilsun. **38** Men mushu
yigirme yil qéshingda turdum; héchqachan saghliqing
we chishi öchkiliring bala tashliwetmidi; padiliringdin
qochqarliringni yéginim yoq. **39** Boghuwétilgenlirini
qéshinggha élip kelmey, bu ziyanni özüm toldurdum;
kéchisi oghrilan'ghan yaki kündüzi oghrilan'ghan bolsun
sen uni mendin tölitip alding. **40** Méning künlirim
shundaq öttiki, kündüzi issiqtin, kéchisi soghuqtin
qiynilip, uyqu közümdin qachatti. **41** Méning künlirim
mushu yigirme yilda öyüngde turup shundaq boldi;
on töt yil ikki qizing üchün sanga xizmet qildim, alte
yil padang üchün xizmet qildim; uning üstige sen ish
heqqimni on qétim özgertting. **42** Eger atamning Xudasi,
yeni Ibrahimning Xudasi, yeni Ishaqning Qorqunchisi
Bolghanning Özi men bilen bille bolmisa idi, sen
jezmen méni quruq qol qilip qayturuwétetting. Lékin
Xuda méning tartqan jebir-japalirimni, qollirimning
musheqqitini körüp tünügün kéche sanga tenbih berdi, —
dédi. **43** Laban Yaqupqa jawab bérip: — Bu qizlar méning
qizlirim, bu oghullar méning oghullirim, bu pada bolsa
méning padam bolidu; shundaqla köz aldingdiki hemme
nerse miningkidur; emma men bügün bu qizlirimni
we ularning tughqan oghullirini néme qilay? **44** Qéni
kel, sen bilen ikkimiz bir ehde tüzüsheyli, bu men
bilen séning otturimizda guwah bolsun, — dédi. **45**
Shuning bilen Yaqup bir tashni élip öre tiklep tüwrük
qilip qoydi. **46** Andin Yaqup qérindashlirigha: — Tash
yighinglar, — déwidi, tashlarni élip kélip döwilidi,
shu yerde tash döwisining yénida ghizalinishti. **47**
Laban bu döwini «Yegar-Sahaduta» dep atidi, Yaqup
uninggha «Galéed» dep at qoydi. **48** Laban: — Bu döwe
bügün sen bilen méning otturamda guwah bolsun, —
dédi. Shunga bu sewebtin döwining nami «Galéed»
ataldi. **49** U jay yene «Mizpah», depmu ataldi; chünki
Laban yene: — Ikkimiz bir-birimiz bilen körüshmigen
waqitlarda, Perwerdigar sen bilen méning otturamda
qarawul bolup közitip tursun. **50** Eger sen qizlirimni
bozek qilsang, yaki qizlirimning üstige bashqa xotunlarni
alsang, bashqa héch kishi qéshimizda hazir bolmighan
teqdirdimu, mana, Xuda men bilen séning arangda
guwahchidur! **51** Laban Yaqupqa yene: — Mana, bu
döwige qara, men bilen sen ikkimizning otturisida men
tiklep qoyghan bu tüwrükkimu qara; **52** kelgüside bu
döwe we bu tüwrükmu men yaman niyet bilen bu
döwidin séning teripingge ötmeslikim üchün, séningmu
niyitingni yaman qilip bu döwe we bu tüwrüktin ötüp
méning teripimge kelmesliking üchün guwahchi bolsun.
53 Ibrahimning ilahi, Nahorning ilahi we bu ikkisining
atisining ilahliri arimizda höküm chiqarsun, — dédi.
Yaqup bolsa atisi Ishaqning Qorqunchisi Bolghuchi bilen
qesem qildi. **54** Andin Yaqup tagh üstide bir qurbanliq
sunup, qérindashlirini özi bilen tamaqlinishqa teklip
qildi. Ular hemdastixan olturdi we kéchisi taghda qondi.
55 Etisi tang seherde Laban ornidin turup, newriliri
bilen qizlirini söyüp, ularga bext-beriket tilep, öz öyige
rawan boldi.

32 Yaqup öz yoligha kétip baratti; yolda Xudaning
perishtiliri uninggha uchridi. **2** Yaqup ularni
körüp: — Bu jay Xudaning bargahi iken! — dep, bu
jayning namini «Mahanaim» dep qoydi. **3** Andin Yaqup
Séir zéminidiki «Édom yayliqi»gha, akisi Esawning
qéshigha aldin xewerchilerni ewetip, **4** ularga jékilep:
— Siler xojamgha, yeni Esawgha: «Keminiliri Yaqup
mundaq dédi: — Men Labanning qéshida musapir
bolup, ta mushu waqitqiche turdum. **5** Emdi mende
kala, éshek we qoylar, qul-dédeklermu bar; men
özlirining neziride iltipat taparmenmikin dep xojamgha
xewer yetküzüshni layiq kördüm», denglar, — dédi.
6 Xewerchiler Yaqupning yénigha yénip kélip: — Biz
akiliri Esawning qéshigha barduq; u töt yüz kishini
élip, silining aldilirigha kéliwatidu, — dédi. **7** Yaqup
nahayiti qorqup, ghem-ghussige chüshüp ademlirini
qoy, kala we tögilirige qoshup, ikki topqa ayridi. **8** U:
— «Eger Esaw kélip bir topimizgha hujum qilsa, yene
bir top qéchip qutulup qalar» — dep oylidi. **9** Andin
Yaqup mundaq dua qildi: — I atam Ibrahimning Xudasi
we atam Ishaqning Xudasi! Manga: «Öz zémining we
uruq-tughqanliringning qéshigha yénip ketkin, sanga
yaxshiliq qilimen» dep wede qilghan Perwerdigar!
10 — Men Séning Öz qulunggha körsetken özgermes
barliq méhribanliqing we barliq wapadarliqing aldida
héchnéme emesmen; chünki men bu Iordan deryasidin
ötkinimde yalghuz bir hasam bar idi. Emdi men ikki
top adem bolup qaytiwatimen. **11** Ötünüp qalay, méni
akam Esawning qolidin qutquzghaysen; chünki u kélip
men bilen xotun-balilirimni öltürüwétemdikin, dep
qorqimen. **12** Sen: «Men jezmen sanga zor yaxshiliq qilip,
séning neslingni déngizdiki qumdek heddi-hésabsiz köp
qilimen», dégeniding, — dédi. **13** U shu kéchisi shu yerde
qonup qaldi; andin u qol ilikidiki mallardin élip, akisi
Esawgha ikki yüz öchke, yigirme téke, ikki yüz saghliq,
yigirme qochqar, ottuz chishi tögini taylaqliri bilen, qiriq
inek, on buqa, yigirme mada éshek, on hangga éshekni
sowghat qilip teyyarlap, **16** Bularni ayrim-ayrim top qilip
xizmetkarlirining qoligha tapshurup, ularga jékilep: —
Siler mendin burun méngip, her topning arisida ariliq
qoyup heydep ménginglar, — dédi. **17** U eng aldidiki
top bilen mangghan kishike emr qilip: — Akam Esaw
sanga uchrighanda, eger u sendin: «Kimning adimisen?
Qeyerge barisen? Aldingdiki janiwarlar kimning?» — dep

sorisa, **18** Undaqta sen jawab bérip: «Bular keminiliri
Yaqupning bolup, xojam Esawgha ewetken sowghattur.
Mana, u özimu keynimizdin kéliwatidu» — dégin, dédi.
19 Shu teriqide u ikkinchi, üchinchi we ulardin kéyinki
padilarni heydep mangghuchi kishilergimu oxshash emr
qilip: — Esaw sizlerge uchrighanda, silermu uninggha
shundaq denglar, andin: — Mana, keminiliri Yaqup özimu
arqimizdin kéliwatidu, — denglar, dédi; chünki u: — Men
aldimda barghan sowghat bilen uni méni kechürüm
qildurup, andin yüzini körsem, méni qobul qilarmikin,
— dep oylighanidi. **21** Shundaq qilip sowghat aldin
ewetildi; u shu kéchisi bargahda qonup qaldi. **22** U shu
kéchide qopup, ikki ayali we ikki dédiki we on bir oghlini
élip, Yabbok kéchikidin ötüp ketti. **23** U ularni éqindin
ötküzdi, shundaqla hemme teelluqinimu u qarshi terepke
ötküzdi. **24** Yaqup bolsa bu qatta yalghuz qaldi; bir zat
kélip shu yerde uning bilen tang atquche chélishti. **25**
Lékin bu zat uni yéngelmeydighanliqini körüp, uning
yotisining yiriqigha qolini tegküzüp qoydi; shuning
bilen ular chélishiwatqanda Yaqupning yotisi qazandin
chiqip ketti. **26** U zat: — Méni qoyup bergin, chünki
tang atay dep qaldi, dédi. — Sen méni beriketlimigüche,
séni qoyup bermeymen, dédi Yaqup. **27** U uningdin:
— Éting néme? dep soridi. U: étim Yaqup, — dédi. **28**
U uninggha: — Séning éting buningdin kéyin Yaqup
bolmay, belki Israil bolidu; chünki sen Xuda bilenmu,
insan bilenmu éliship ghalib kelding, — dédi. **29** Andin
Yaqup uningdin: — Namingni manga dep bergin, déwidi,
u: — Némishqa méning namimni soraysen? — dédi we
shu yerde uninggha bext-beriket ata qildi. **30** Shuning
bilen Yaqup: — Xudani yüzmu-yüz körüp, jénim qutulup
qaldi, dep u jayning namini «Peniel» dep atidi. **31** U
Penieldin ötüp mangghanda, kün uning üstibéshini
yorutti; emma u yotisi tüpeylidin aqsap mangatti. **32** Bu
sewebtin Israillar bügün'giche yotining ügisidiki peyni
yémeydu; chünki shu Zat Yaqupning yotisining yiriqigha,
yeni uning péyige qolini tegküzüp qoyghanidi.

33 Yaqup béshini kötürüp qariwidi, mana Esaw töt yüz
kishi bilen kéliwatatti. Shuning bilen u balilirini
ayrip, Léyah, Rahile we ikki dédekke tapshurdi; **2** u
ikki dédek we ularning balilirini hemmining aldida
mangdurdi, andin Léyah bilen uning balilirini, eng
axirida Rahile bilen Yüsüpni mangdurdi. **3** Özi bolsa
ularning aldigha ötüp mangdi, u akisining aldigha yétip
barghuche yette qétim yerge bash urup tezim qildi.
4 Esaw uning aldigha yügürüp kélip, uni quchaqlap,
boynigha gire sélip, uni söydi; her ikkisi yighliship ketti.
5 Andin Esaw béshini kötürüp qarap, ayallar we balilarni
körüp: — Bu sen bilen bille kelgenler kimler? — dep soridi.
Yaqup: — Bular Xuda shapaet qilip keminilirige bergen
balilardur, — dédi. **6** Andin ikki dédek we ularning baliliri
aldigha bérip, uninggha tezim qildi; **7** Andin Léyahmu
uning baliliri bilen aldigha bérip, tezim qildi, axirida
Yüsüp bilen Rahile aldigha bérip, tezim qildi. **8** Esaw: —
Manga yolda uchrighan ashu topliringda néme meqsiting
bar? — déwidi, Yaqup jawab bérip: — Bu xojamning
aldida iltipat tépishim üchündur, dédi. **9** Lékin Esaw: —
Ey qérindishim, mende yétip ashqudek bar. Séning öz
nersiliring özüngge qalsun, dédi. **10** Emma Yaqup: —
Undaq qilmighin; eger men nezerliride iltipat tapqan
bolsam, sowghitimni qolumdin qobul qilghayla; chünki
silining méni xushalliq bilen qobul qilghanlirini körüp,
didarlirini körginimde Xudaning didarini körgendek
boldum! **11** Emdi sanga keltürülgen, [Xudadin körgen]
bu beriketlirimni qobul qilghayla; chünki Xuda manga
shapaet körsetti, hemme nersilirim bar boldi, — dep
uningdin qayta-qayta ötünüwidi, u qobul qildi. **12** Andin
Esaw: — Emdi biz qozghilip sepirimizni dawamlashturayli,
men séning aldingda mangay, dédi. **13** U uninggha
jawaben: — Xojam kördile, balilar kichik, qéshimda
émidighan qoza we mozaylar bar; eger men bularni bir
künla aldirtip qoghlap mangdursam, pütkül pada ölüp
kétidu. **14** Shunga ötünimenki, xojam keminiliridin aldida
mangghach tursun; men aldimdiki mal-charwilarning
méngishigha, shundaqla balilarning méngishigha qarap
asta méngip, xojamning qéshigha Séirgha udul baray,
dédi. **15** U waqitta Esaw: — Undaq bolsa, men özüm
bilen kelgen kishilerdin birnechchini qéshingda qoyup
kétey, dédi. Lékin u jawab bérip: — Buning néme hajiti?
Peqet xojamning neziride iltipat tapsamla shu kupaye,
dédi. **16** Esaw u küni yolgha chiqip Séirgha yénip ketti.
17 Yaqup seper qilip, Sukkot dégen jaygha kelgende, u
yerge bir öy sélip, mallirigha lapaslarni yasidi. Shunga bu
yer «Sukkot» dep ataldi. **18** Shu teriqide Yaqup Padan-
Aramdin qaytip, Qanaan zéminidiki Shekem shehirige
aman-ésen keldi. U sheherning aldida chédir tikti. **19**
Andin u chédir tikken yerning bir qisimini Shekemning
atisi bolghan Hamorning oghulliridin bir yüz qesitige
sétiwélip, **20** Shu yerde bir qurban'gah sélip, namini «El-
Elohe-Israil» dep atidi.

34 Bir küni, Léyahning Yaqupqa tughup bergen qizi
Dinah yurtning qizliri bilen körüshkili chiqti. **2** Shu
yurtning emiri hiwiy Hamorning oghli Shekem uni körüp
qélip, uni tutuwélip, zorlap nomusigha tegdi. **3** Emma
uning köngli Yaqupning qizi Dinahqa chüshüp, uni yaxshi
körüp qaldi we uninggha muhebbiti bilen köngül soridi.
4 Shuning bilen Shekem atisi Hamordin: — Bu qizni
manga xotunluqqa élip bergin, dep telep qildi. **5** Yaqup
[Shekemning] qizi Dinahning ippitige tegkenlikini anglap
qaldi. Uning oghulliri malliri bilen dalalarda idi; shunga
Yaqup ular kelgüche jim turup turdi. **6** Shekemning atisi
Hamor Yaqupning aldigha uning bilen sözleshkili chiqti;
7 Yaqupning oghulliri xewerni anglapla dalalardin qaytip
kelgenidi. Bular [Shekemning] qilmaydighan ishni qilip,
Yaqupning qizining nomusigha tégip Israil qebiliside
shermendilik qilghini üchün azablinip, intayin qattiq
ghezeplendi. **8** Hamor ulargha söz qilip: — Oghlum
Shekemning köngli qizinglargha chüshüp qaptu. Iltipat
qilip uni oghlumgha xotunluqqa bersenglar! **9** Biz
bilen quda-baja bolup, qizliringlarni bizge béringlar,
bizning qizlirimiznimu siler élinglar; **10** Biz bilen bille
turunglar. Mana, yer aldinglarda turuptu; bu yerni makan
qilip, soda qilip, özünglar üchün öy-mülük élinglar,
— dédi. **11** Shekem qizning atisi bilen aka-ukilirigha:
— Neziringlarda iltipat tapsam deymen; siler néme
désenglar, shuni bérey. **12** Mendin qanchilik toyluq yaki
sowghat telep qilsanglar, manga éytqininglarche bérey;
peqet bu qizni manga xotunluqqa bersenglarla bolidu,
dédi. **13** Yaqupning oghulliri bolsa Shekem we atisi
Hamorgha hiyle-mikir bilen jawab berdi, chünki u singlisi
Dinahning ippitige tegkenidi; **14** ulargha: — Biz bundaq

qilalmaymiz, singlimizni xetnisiz birsige bérishke maqul
déyelmeymiz; chünki bu bizge nomus bolidu. **15** Peqet
bir shertimizge könsenglarla silerge maqul bolimiz;
silerning barliq erkekliringlar xetne qilinip bizdek bolsa,
16 Qizlirimizni silerge bérip, silerning qizliringlarni biz
élip aranglarda olturup, bir qowm bolup qalimiz. **17**
Emma bizge qulaq salmay xetne qilinishqa unimisanglar,
undaqta biz qizimizni élip kétimiz, — dédi. **18** Ularning
sözliri Hamor we oghli Shekemning nezirige yaqti. **19**
Yigit bu ishni keynige sozmidi, chünki u Yaqupning
qizigha éjil bolup qalghanidi; u atisining öyide hemmidin
etiwarliq idi. **20** Shuning bilen Hamor oghli Shekem bilen
sheherning derwazisigha bérip, sheherning ademlirige
söz qilip: — **21** Bu ademlerning biz bilen inaq ötküsi bar.
Shunga ular mushu yurtta turup soda-sétiq qilsun; mana,
bu jayningIkki teripi ulargha yetküdek kengridur. Biz
ularning qizlirini xotunluqqa élip, öz qizlirimizni ulargha
bérimiz. **22** Lékin peqet arimizdiki hemme erkek ular
xetne qilin'ghandek xetne qilinsa, u ademler arimizda
turup biz bilen bir xelq bolushqa maqul deydu. **23** Shu
teriqide ularning mal-teelluqati, hemme charpayliri
bizningki bolmamdu? Biz peqet ulargha maqul désekla,
ular arimizda turidu, — dédi. **24** Shuning bilen sheherning
derwazisidin kirip-chiqidighanlarning hemmisi Hamor
bilen oghli Shekemning sözige qulaq saldi. Sheherning
derwazisidin kirip-chiqadighanlarning hemmisi xetne
qilindi. **25** Emma üchinchi küni, ular téxiche aghriq
yatqinida shundaq boldiki, Yaqupning ikki oghli, yeni
Dinahning akiliri Shiméon bilen Lawiy herqaysisi öz
qilichini élip, sheher xatirjemlik ichide turghinida bésip
kirip, hemme erkekni öltürüwetti; **26** Ular Hamor bilen
oghli Shekemnimu qilichlap, Dinahni Shekemning öyidin
élip ketti. **27** Andin Yaqupning [barliq] oghulliri: «Ular
singlimizning nomusigha tegdi» dep, öltürülgenlerning
jayigha kélip, sheherni bulap-talang qildi. **28** Ularning
qoy-kala, éshéklirini, sheherdiki hemmini, étizliqlardiki
hemmini élip ketti, **29** Shundaqla ularning barliq mal-
mülkini bulap-talap, barliq xotun-balilarni esir qilip, öy
ichidiki barliq nersilernimu qoshup élip ketti. **30** Yaqup
Shiméon we Lawiyni eyiblep: — Siler méni balagha tiqip,
zémindikiler — Qanaaniylar bilen Perizziylerning aldida
sésittinglar. Bizning adimimiz az bir xelqturmiz; ular
manga qarshi chiqip yighilip hujum qilidu; shuning bilen
men we jemetim weyran bolimiz, — dédi. **31** Emma ular
jawab bérip: — Ejeba, singlimizgha bir pahishe ayalgha
qilghandek muamile qilsa bolamdu? — dédi.

35 Andin Xuda Yaqupqa: — Sen hazir Beyt-Elge
chiqip, shu yerni makan qil, özüng akang Esawdin
qéchip mangghiningda sanga körün'gen [Men] Tengrige
bir qurban'gah yasighin, — dédi. **2** Shuning bilen
Yaqup öyidikiler we özi bilen bille bolghanlarning
hemmisige mundaq dédi: — Aranglardiki yat ilah
butlirini tashliwétip, özünglarni paklap éginliringlarni
yenggüshlenglar. **3** Andin qopup Beyt-Elge chiqimiz. Men
shu yerde qiyinchiliqta qalghanda duayimni ijabet qilip,
yürgen yolumda ménin bilen bille bolup kelgen Tengrige
qurban'gah salay, — dédi. **4** Shuning bilen öz qolliridiki
hemme yat ilah butlirini, shundaqla qulaqliridiki zirilerni
chiqirip Yaqupqa berdi. Yaqup bularni Shekemdiki dub
derixining tüwige kömüp qoydi. **5** Andin ular seperge
atlandi; emma etrapidiki sheherlerni Xudadin bolghan
bir wehime basqachqa, ular Yaqupning oghullirini
qoghlimidi. **6** Bu teriqide Yaqup we uning bilen bille
bolghanlarning hemmisi Qanaan zéminidiki Luz, yeni
Beyt-Elge yétip keldi. **7** U shu yerde bir qurban'gah
yasidi; akisidin qéchip mangghinida shu yerde Xuda
uninggha körün'gini üchün bu jayning ismini «El-Beyt-
El» dep atidi. **8** Riwkahning inik'anisi Deborah bolsa
shu yerde alemdin ötti. U Beyt-Elning ayighidiki dub
derixining tüwide depne qilindi. Bu sewebtin shu derex
«Yigha-Zarning dub derixi» dep ataldi. **9** Yaqup [shu
yol bilen] Padan-Aramdin yénip kelgendin kéyin, Xuda
uninggha yene bir qétim körünüp, uninggha bext-beriket
ata qildi. **10** Andin Xuda uninggha: — Séning isming
Yaquptur; emma mundin kéyin sen Yaqup atalmay, belki
naming Israil bolidu, dep uning ismini Israil qoyup
qoydi. **11** Andin Xuda yene uninggha: — Men Özüm
Hemmige Qadir Tengridurmen; sen nesillinip, köpeygin;
bir el, shundaqla bir türküm eller sendin peyda bolidu;
padishahlarmu séning pushtungdin chiqidu. **12** Men
Ibrahim we Ishaqqa bergen zéminni sanga bérimen,
shundaqla sendin kéyinki neslinggimu shu zéminni
bérimen, — dédi. **13** Andin Xuda uning bilen sözleshken
jaydin, uning yénidin yuqirigha kötürüldi. **14** Yaqup
Xuda özi bilen sözleshken jayda bir tash tüwrükni tiklep,
üstige bir sharab hediyesini tökti we zeytun méyi quyup
qoydi. **15** Yaqup Xuda özi bilen sözleshken shu jayning
namini «Beyt-El» dep atidi. **16** Andin ular Beyt-Eldin
méngip, Efratqa azghina yol qalghanda, Rahileni tolghaq
tutup kétip, qattiq tughut azabida qaldi. **17** Emma
tolghiqi qattiq éghirlashqanda, tughut anisi uninggha:
— Qorqmighin, bu qétim yene bir oghlung bolidighan
boldi — dédi. **18** Shundaq boldiki, Rahile jéni chiqish
aldida, axirqi nepisi bilen oghligha «Ben-Oni» dep isim
qoydi; emma uning atisi uni «Ben-Yamin» dep atidi.
19 Rahile wapat boldi we Beyt-Lehem dep atilidighan
Efratning yolining boyigha depne qilindi. **20** Yaqup
uning qebrisining üstige bir xatire téshi tiklep qoydi.
Bügün'ge qeder «Rahilening Qebre Téshi» shu yerde
turmaqta. **21** Andin Israil seperni dawamlashturup
Migdal-Édirning u teripide öz chédirini tikti. **22** Israil
u zéminda turghan waqtida, Ruben bérip öz atisining
kéniziki Bilhah bilen bir orunda yatti; Israil buni anglap
qaldi. Yaqupning on ikki oghli bar idi: — **23** Léyahdin
tughulghan oghulliri: — Yaqupning tunji oghli Ruben we
Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar hem Zebulun idi. **24**
Rahiledin tughulghan oghulliri: — Yüsüp we Binyamin
idi. **25** Rahilening dédiki Bilhahdin tughulghan oghulliri:
— Dan we Naftali idi. **26** Léyahning dédiki Zilpahdin
tughulghan oghulliri: — Gad bilen Ashir idi. Bular bolsa
Yaqupqa Padan-Aramda tughulghan oghulliri idi. **27**
Emdi Yaqup atisi Ishaqning qéshigha, Ibrahim we Ishaq
Musapir bolup turghan Kiriat-Arba, yeni Hébronning
yénidiki Mamrege keldi. **28** Ishaqning körgen künliri
bir yüz seksen yil boldi. **29** Ishaq tolimu qérip, künliri
toshup, nepestin toxtap wapat boldi we öz qowmining
qéshigha bérip qoshuldi. Uning oghulliri Esaw bilen
Yaqup uni depne qildi.

36 Töwendikiler Esawning ewladliridur (Esaw yene
Édom depmu atilidu): — **2** Esaw ayallirini
Qanaaniylarning qizliridin aldi, yeni hittiylardin bolghan

Élonning qizi Adah bilen hiwiylardin bolghan Zibéonning
newrisi, Anahning qizi Oholibamahni aldi; **3** uningdin
bashqa Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Basimatnimu
alghanidi. **4** Adah Esawgha Élifazni tughup berdi;
Basimat bolsa Réuelni tughdi. **5** Oholibamah Yeush,
Yaalam we Korahni tughdi; bular Qanaan zéminida
Esawgha tughulghan oghullar idi. **6** Esaw ayalliri,
oghul-qizliri, öyidiki hemme kishilirini we charpaylirini,
barliq ulaghlirini, shundaqla Qanaan zéminida tapqan
barliq teelluqatlirini élip, inisi Yaquptin ayrilip, bashqa
bir yurtqa köchüp ketti. **7** Chünki her ikkisining
teelluqatliri intayin köp bolghachqa, bir yerde bille
turalmaytti; musapir bolup turghan zémin ularning mal-
charwilirining köplükidin ularni baqalmaytti. **8** Buning
bilen Esaw (Esaw Édom depmu atilidu) Séir téghigha
bérip, olturaqliship qaldi. **9** Töwendikiler taghliq rayon
Séirdiki Édomiylarning ata-bowisi Esawning ewladliridur:
— **10** Esawning oghulliri: — Esawning ayali adahning
oghli Élifaz; Esawning ayali Basimatning oghli Réuel.
Élifazning oghulliri: — Téman, Omar, Zefo, Gatam we
Kenaz idi. Esawning oghli Élifazning kichik xotuni
Timna idi; u Élifazgha Amalekni tughup berdi. Yuqirilar
bolsa Esawning ayali adahning ewladliri idi. Réuelning
oghulliri: — Nahat, Zerah, Shammah we Mizzah idi; bular
Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. **14** Esawning
ayali, yeni Zibéonning chong qizi, Anahning qizi bolghan
Oholibamahning oghulliri: u Esawgha Yeush, Yaalam
we Korahni tughup berdi. **15** Esawning ewladlirining
ichidin töwendiki emirler chiqqan: — Esawning tunji
oghli Élifazning oghulliridin: — emir Téman, emir Omar,
emir Zefo, emir Kénaz, **16** emir Korah, emir Gatam we
emir Amalek chiqqan. Bular Édom zéminida Élifazning
neslidin chiqqan emirler bolup, Adahning ewladliri idi. **17**
Esawning oghli Réuelning oghulliridin emir Nahat, emir
Zerah, emir Shammah we emir Mizzahlar chiqqan; bular
Édom zéminida Réuelning neslidin chiqqan emirlerdur;
bularning hemmisi Esawning ayali Basimatning ewladliri
idi. **18** Esawning ayali Oholibamahning oghulliridin
emir Yeush, emir Yaalam we emir Korahlar chiqqan.
Bular Anahning qizi, Esawning ayali Oholibamahning
neslidin chiqqan emirler idi. **19** Bular Esawning, yeni
Édomning ewladliri bolup, [édomiylarning] emirliri
idi. **20** Horiylardin bolghan Séirning [Édom] zéminida
olturghan ewladliri: — Lotan, Shobal, Zibéon, Anah,
Dishon, Ézer we Dishan idi. Bular Séirning ewladliri bolup,
Édom zéminida Horiylarning emirliri idi. **22** Lotanning
oghulliri Hori bilen Hémam idi; Lotanning singlisi Timna
idi. **23** Shobalning oghulliri: Alwan, Manahat, Ébal,
Shéfo we Onam idi. **24** Zibéonning oghulliri: — Ayah we
Anah idi. Bu Anah chölde atisi Zibéonning ésheklirini
béqiwétip, arshanglarni tépiwalghan Anahning del özi
shu idi. **25** Anahning perzentliri: oghli Dishon; Anahning
qizi Oholibamah idi. **26** Dishonning oghulliri: Hemdan,
Eshban, Itran we Kéran idi. **27** Ézerning oghulliri:
Bilhan, Zaawan we Akan idi. **28** Dishanning oghulliri:
Uz we Aran idi. **29** Horiylarning özlirining emirliri:
emir Lotan, emir Shobal, emir Zibéon, emir Anah, emir
Dishon, emir Ézer we emir Dishan idi. Bular bolsa
Horiylarning Séir zéminida öz namliri boyiche atalghan
qebililerning emirliri idi. **31** Israillarning üstige héch
padishah téxi seltenet qilmasta Édom zéminida seltenet
qilghan padishahlar töwendikidek: — **32** Béorning
oghli Béla Édomda seltenet qildi; uning shehirining
ismi Dinhabah idi. **33** Béla ölgendin kéyin, bozrahliq
Zerahning oghli Yobab uning ornida seltenet qildi. **34**
Yobab ölgendin kéyin, témaniylarning zéminidin kelgen
Husham uning ornida seltenet qildi. **35** Husham ölgendin
kéyin, Bédadning oghli Hadad uning ornida seltenet
qildi. U Moabning yaylaqlirida midiyaniylargha hujum
qilip yenggenidi. Uning shehirining ismi Awit idi. **36**
Hadad ölgendin kéyin, masrekahliq Samlah uning ornida
seltenet qildi. **37** Samlah ölgendin kéyin, «Deryaning
boyidiki Rehobot»tin kelgen Saul uning ornida seltenet
qildi. **38** Saul ölgendin kéyin, Akborning oghli Baal-
hanan uning ornida seltenet qildi. **39** Akborning oghli
Baal-hanan ölgendin kéyin, Hadar uning ornida seltenet
qildi. Uning shehirining ismi Pau idi. Uning ayalining
ismi Mehétabel bolup, u Mey-Zahabning qizi bolghan
Matredning qizi idi. **40** Esawning neslidin bolghan
emirler ularning at-isimliri, jemetliri, nesebnamiliri we
turghan jayliri boyiche: emir Timna, emir Alwah, emir
Yehet, emir Oholibamah, emir Élah, emir Pinon, emir
Kénaz, emir Téman we emir Mibzar, emir Magdiyel we
emir Iramlar idi. Bular Édomiylarning emirliri bolup,
özliri igilep olturaqlashqan jaylar öz namliri bilen
atalghanidi. Mana shu teriqide Esaw Édomiylarning ata-
bowisi boldi.

37 Yaqup bolsa atisi musapir bolup turghan
yerde, yeni Qanaan zéminida olturaqlashti. **2**
Töwendikiler Yaqup ewladlirining ish-izliridur. Yüsüp
yigit bolup on yette yashqa kirgen chaghlirida, akiliri
bilen bille qoylarni baqatti; u atisining kichik xotunliri
Bilhah we Zilpahning oghulliri bilen bille ishleytti. Yüsüp
atisigha ularning nachar qiliqlirini éytip qoyatti. **3** Yüsüp
Israilning qérighan waqtida tapqan balisi bolghachqa,
uni bashqa oghulliridin bekrek yaxshi köretti. Shunga
u Yüsüpke uzun yenglik ton tiktürüp berdi. **4** Emma
akiliri atisining uni özliridin yaxshi köridighinini körüp,
uninggha öch bolup qalghanidi we uninggha chirayliq
gep qilmatti. **5** Uning üstige Yüsüp bir chüsh körgen
bolup, uni akilirigha dep bériwidi, ular uninggha téximu
öch bolup ketti. **6** Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Méning
körgen shu chüshümni anglap béqinglar. **7** Mana, biz
hemmimiz étizlarda ashliqlarni baghlawatqudekmiz.
Qarisam méning önchem öre turuptidek; silerning
önchenglar bolsa méning önchemning chörisige oliship
tezim qilip turghudek! — dédi. **8** Akiliri uningdin:
— Ejeba, sen bizge padishah bolamsen? Üstimizge
hökümranliq qilamsen? — dep soridi. Uning körgen
chüshliri we gépidin akiliri uni téximu yaman kördi.
9 Kéyin u yene bir chüsh kördi we chüshini akilirigha
dep: — Mana, men yene bir chüsh kördüm. Qarisam,
quyash bilen ay we on bir yultuz manga tezim qilip
turghudek! — dédi. **10** U bu chüshni atisi we akilirigha
dep berdi. Atisi uninggha tenbih bérip: — Bu körgining
zadi qandaq chüsh? Ejeba, men, anang we aka-ukiliring
aldinggha bérip, sanga yerge bash urup tezim qilimizmu?
— dédi. **11** Shuning bilen akiliri uninggha heset qilghili
turdi. Emma atisi shu gepni könglige püküp qoydi. **12**
Emdi Yüsüpning qérindashliri atisining qoylirini baqqili
Shekemge ketkenidi. **13** Israil Yüsüpke: — Akiliring
Shekemde pada béqiwatidighu? Kel, men séni ularning

qéshigha ewetey, déwidi, Yüsüp: — Mana men, dédi.
14 U uninggha: — Emdi bérip akiliring aman-ésenmu-
emesmu, qoylar aman-ésenmu-emesmu, manga xewirini
élip kelgin, dep uni Hébron jilghisidin yolgha saldi; u
Shekemge bardi. **15** Shu yerde birsi uning dalada ténep
yürginini körüp uningdin: — Néme izdewatisen, dep
soridi. **16** U: — Men akilirimni izdewatimen. Ularning
padilirini qeyerde béqiwatqanliqini éytip bersingiz,
dédi. **17** U adem jawab bérip: — Ular bu yerdin kétip
qaldi, chünki men ularning: «Yürünglar, Dotan'gha
barayli» déginini anglidim, dédi. Shuning bilen Yüsüp
akilirining arqisidin bérip, ularni Dotandin tapti. **18**
Ular uni yiraqtin körüp, u téxi ularning qéshigha
kelmeyla, uni öltürüwétishni meslihetleshti. **19** Ular bir-
birige: — Mana héliqi chüsh körgüchi kéliwatidu. **20**
Kélinglar, uni öltürüp mushu yerdiki oreklerdin birige
tashliwéteyli, andin: — Wehshiy bir haywan uni yep
kétiptu, deyli. Shunda, biz uning chüshlirining néme
bolidighinini körimiz! — dédi. **21** Emma Ruben buni
anglap uni ularning qolliridin qutquzmaqchi bolup:
— Uni öltürmeyli, dédi. **22** Ruben ularghа yene: —
Qan tökmenglar! Belki uni chöldiki mushu orekke
tashliwétinglar; lékin uninggha qol tegküzmengler,
dédi (emeliyette, u uni ularning qolidin qutquzup,
atisining qéshigha qayturuwetmekchi idi). **23** Yüsüp
akilirining qéshigha yétip kelgende ular uni tutup,
uning alahide tonini, yeni kiyiklik uzun yenglik tonini
salduruwélip, orekke tashliwetti. Lékin orek quruq bolup,
ichide su yoq idi. **25** Andin ular tamaq yégili olturdi.
Ular béshini kötürüp qariwidi, mana Ismaillarning bir
karwini Gilead tereptin kéliwatatti. Tögilirige dora-
dermek, tutiya we murmekkiler artilghan bolup, Misir
terepke kétiwatatti. **26** Yehuda qérindashlirigha: —
Bizning bir tughqan qérindishimizni öltürüp, qénini
yoshurghinimizning néme paydisi bar? **27** Kélinglar, uni
Ismaillargha sétiwéteyli; qandaqla bolmisun u bizning
inimiz, bir tughqan qérindishimiz; shunga uninggha qol
salmayli, déwidi, qérindashliri buninggha qulaq saldi. **28**
Midiyanliq Sodigerler shu yerdin ötüp kétiwatqanda, ular
Yüsüpni orektin tartip chiqirip, ularghа yigirme kümüsh
tenggige sétiwetti. Bular bolsa Yüsüpni Misirgha élip
ketti. **29** Ruben orekning yénigha qaytip kélip, Yüsüpning
orekte yoqluqini körüp, kiyimlirini yirtip, **30** inilirining
qéshigha bérip: — Bala yoq turidu! Emdi men nege
baray?! — dédi. **31** Emma ular Yüsüpning tonini élip, bir
tékini boghuzlap tonni uning qénigha milep, **32** Andin
uzun yenglik tonni atisining qéshigha ewetip, uninggha:
— Buni biz tépiwalduq; bu oghlungning tonimu-emesmu,
özüng körüp baqqin, dédi. **33** U uni tonup: — Bu derweqe
méning oghlumning toni iken; bir wehshiy haywan uni
yep ketken oxshaydu; shübhisizki, Yüsüp titma-titma
qiliwétiliptu! — dédi. **34** Shuning bilen Yaqup kiyimlirini
yirtip, bélige böz baghlap, nurghun künlergiche oghli
üchün matem tutti. **35** Uning hemme oghul-qizliri
yénigha kélip uninggha teselli bersimu, u tesellini
qobul qilmay: «Men tehtisaragha chüshüp oghlumning
qéshigha barghuche shundaq matem tutimen!» dédi.
Yüsüpning atisi shu péti uninggha ah-zar kötürüp matem
tutti. **(Sheol h7585)** **36** Emdi midiyaniylar [Yüsüpni]
Misirgha élip bérip, Pirewnning bir ghojidari, pasiban
béshi Potifargha satti.

38 U waqitlarda shundaq boldiki, Yehuda aka-
ukilirining qéshidin kétip, Hirah isimlik Adullamliq
bir kishiningkige chüshti. **2** Shu yerde Yehuda Shua
isimlik bir Qanaaniyning qizini kördi; u uni xotunluqqa
élip qéshigha kirip yatti. **3** U hamilidar bolup bir
oghul tughdi; Yehuda uninggha «Er» dep at qoydi. **4** U
yene hamilidar bolup, bir oghul tughdi we uninggha
Onan dep at qoydi. **5** Andin yene hamilidar bolup
bir oghul tughdi we uninggha Shelah dep at qoydi.
U tughulghanda Yehuda Kézibda idi. **6** Yehuda tunji
oghli Erge Tamar isimlik bir qizni élip berdi. **7** Lékin
Yehudaning tunji oghli Er Perwerdigarning neziride
rezil bolghachqa, Perwerdigar uni öltürdi. **8** Bu chaghda
Yehuda Onan'gha: — Akangning ayalining qéshigha kirip,
uni xotunluqqa élip qérindashliq burchini Ada qilip,
akang üchün nesil qaldurghin, dédi. **9** Emma Onan bu
nesilning özige tewe bolmaydighanliqini bilip, akisigha
nesil qaldurmasliq üchün her qétim akisining ayali bilen
bille bolghanda meniysini yerge aqturuwétetti. **10** Uning
bu qilmishi Perwerdigarning neziride rezil körün'gechke,
unimu öltürüwetti. **11** Yehuda emdi kélini Tamargha:
— Oghlum Shelah chong bolghuche atangning öyide
tul olturup turghin, dédi. Chünki u ichide: — Bumu
akilirigha oxshash ölüp kétermikin, dep qorqti. Shuning
bilen Tamar bérip atisining öyide turup qaldi. **12** Emdi
köp künler ötüp, Shuaning qizi, Yehudagha tegken ayal
öldi. Yehuda teselli tapqandin kéyin adullamliq dosti
Hirah bilen bille özining qoy qirqighuchilirining ehwalini
bilishke Timnahqa chiqti. **13** Tamargha: — Qéynatang
qoylirini qirqighili Timnahqa yol aldi, dégen xewer
yetti. **14** Shuning bilen Tamar Shelah chong bolghan
bolsimu, men uninggha xotunluqqa élip bérilmidim,
dep qarap, tulluq kiyimini séliwétip, chümbel tartip
bedinini orap, Timnah yolining üstide Enaimgha kirish
éghizigha bérip olturdi. **15** Emdi Yehuda uni yüzi yépiqliq
halda körgende: — Bu bir pahishe ayal oxshaydu, dep
oylidi. **16** U yoldin burulup uning yénigha bérip, öz
kélini ikenlikini bilmey: — Kel, men sen bilen bille
bolay, dédi. U jawab bérip: — Men bilen bille bolsang,
manga néme bérisen? dep soridi. **17** U uninggha: —
Padamning ichidin bir oghlaqni sanga ewetip bérey,
dédi. Ayal: — Sen uni ekélip bergüche, manga renige
birer nerse béremsen? dep soriwidi, **18** U: — Sanga
némini renige bérey? — dédi. U: — Öz möhürüng bilen
uning shoynisini we qolungdiki hasangni renige bergin,
déwidi, u bularni bérip, uning bilen birge boldi. Shuning
bilen u uningdin hamilidar bolup qaldi. **19** Andin Tamar
ornidin turup mangdi; u perenjini séliwétip, tulluq
kiyimini kiyiwaldi. **20** Yehuda: — U xotunning qolidiki
renini yandurup kelsun dep adullamliq dostining qoli
arqiliq oghlaqni ewetti, emma u uni tapalmidi. **21** U
shu jaydiki ademlerdin: — Enaimdiki yolning boyida
olturghan butperes pahishe qéni, dep sorisa, ular: —
Bu yerde héchbir butperes pahishe bolghan emes, dep
jawab berdi. **22** Buning bilen u Yehudaning qéshigha
yénip bérip: — Men uni tapalmidim; üning üstige u
jaydiki ademlermu: «Bu yerde héchbir butperes pahishe
ayal bolghan emes» déyishti, dédi. **23** Yehuda: — Boptu,
u nersilerni u élip ketse ketsun; bolmisa, bashqilarning
mesxirisige qalimiz. Némila bolmisun, men uninggha
oghlaq ewettim, lékin sen u xotunni tapalmiding, dédi.

24 Üch ayche ötkendin kéyin birsi Yehudagha: — Séning
kélining Tamar buzuqchiliq qildi, uning üstige zinadin
hamilidar bolup qaldi, dégen xewerni yetküzdi. Yehuda
jawaben: — Uni élip chiqinglar, köydürüwétilsun! — dédi.
25 Lékin u élip chiqilghanda qéynatisigha xewer ewetip:
— Bu nersilerning igisi bolghan ademdin hamilidar
boldum! Emdi sen körüp baq, bu möhür, shoynisi we
hasining kimning ikenlikini étirap qilghin, dédi. **26**
Yehuda bu nersilerni étirap qilip: — U manga nisbeten
heqliqtur; derweqe men uni oghlum Shelahqa élip
bermidim, dédi. Bu ishtin kéyin Yehuda uninggha yene
yéqinchiliq qilmidi. **27** Uning tughut waqti yéqinlashti,
mana qorsiqida qoshkézek bar idi. **28** U tughqan waqtida
balilardin birsi qolini chiqiriwidi, tughut anisi derhal bir
qizil yipni élip: «Bu awwal chiqti» dep uning qoligha
chigip qoydi. **29** Lékin u qolini yene ichige tiqiwaldi,
mana uning inisi chiqti. Shuning bilen tughut anisi:
«Sen qandaq qilip bösüp chiqting!» dédi; shuning bilen
uninggha «Perez» dégen at qoyuldi. **30** Andin qoligha
qizil yip chigilgen akisi tughuldi. Uning ismi Zerah dep
ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misirgha élip kélindi; uni Pirewnning
ghojidari, pasiban béshi Potifar shu yerge élip
kelgen Ismaillarning qolidin sétiwaldi. **2** Lékin
Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolghachqa, uning ishliri
onggha tartti; u misirliq xojisining öyide turup qaldi. **3**
Uning xojisi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini,
shundaqla u néme ish qilsa, Perwerdigarning uning qolida
ronaq tapquzghanliqini bayqidi. **4** Shuning bilen Yüsüp
uning neziride iltipat tépip, uning xas xizmetchisi boldi.
Xojisi uni öyini bashqurushqa qoydi we barliq teelluqatini
uning qoligha tapshurdi. **5** We shundaq boldiki, u uni öyi
we barliq teelluqatini bashqurushqa qoyghandin tartip,
Perwerdigar bu misirliqning öyini Yüsüpning sewebidin
beriketlidi; Perwerdigarning berikiti uning pütün ailisi
we barliq tériqchiliqigha keldi. **6** Shuning bilen [Potifar]
barliq ishlirini Yüsüpning qoligha tapshurup, öz tamiqini
yéyishtin bashqa héchqandaq ish bilen kari bolmidi.
Yüsüp bolsa qamiti kélishken, xushchiray yigit idi. **7**
Birnechche waqit ötkendin kéyin shundaq boldiki, uning
xojisining ayalining Yüsüpke közi chüshüp qélip: —
Men bilen yatqin! — dédi. **8** Emma u unimay xojisining
ayaligha mundaq dédi: — Mana xojam öydiki ishlarni,
shundaqla barliq teelluqatini qolumgha tapshurdi, manga
tolimu ishinip ishlirim bilen kari bolmaydu. **9** Bu öyde
mendin chong adem yoq. Sendin bashqa u héchbir
nersini mendin ayimidi — chünki sen uning ayalidursen!
Shundaq turuqluq men qandaqmu bundaq rezillikni
qilip Xuda aldida gunahkar bolay? — dédi. **10** Gerche
her küni Yüsüpke shundaq désimu, shundaqla u uning
bilen yétip uninggha yéqinchiliq qilishni yaki uning
bilen birge turushni ret qilghan bolsimu, **11** shundaq bir
weqe boldiki, bir küni u öz ishi bilen öy ichige kirgenidi,
öydikilerdin héchqaysisi öyning ichide emes idi; **12** bu
ayal uning tonini tutuwélip: — Men bilen yatqin! dédi. U
tonini uning qoligha tashlap qoyup, yügürgen péti qéchip
tashqirigha chiqip ketti. **13** Ayal Yüsüpning tonini öz
qoligha tashlap qéchip chiqip ketkinini körüp, **14** öyidiki
xizmetchilirini chaqirip ulargha: — Qaranglar, érim bizge
haqaret keltürsun dep bir ibraniy ademni élip keptu! Bu
adem yénimgha kirip: «Sen bilen yatay» déwidi, qattiq
warqiridim! **15** U méning qattiq warqirighinimni anglap,
tonini yénimgha tashlap, tashqirigha qéchip ketti, dédi.
16 Shuning bilen xojisi öyige yénip kelgüche u Yüsüpning
tonini yénida saqlap qoydi. **17** Andin u érigimu shu gepni
qilip: — Sen élip kelgen héliqi ibraniy qul manga haqaret
qilishqa qéshimgha kirdi. **18** Lékin men qattiq warqirap-
jarqirdim, u tonini qéshimda tashlap, tashqirigha qéchip
ketti, — dédi. **19** Uning xojisi ayalining: — Séning
qulung méni undaq-mundaq qildi, dégen geplirini anglap
ghezipi ottek tutashti. **20** Shuning bilen Yüsüpning
xojisi uni tutup orda munarliq zindan'gha qamap qoydi.
Shu yerge peqet padishahning mehbusliri solinatti.
Buning bilen u shu yerde solaqta yétip qaldi. **21** Lékin
Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolup, uninggha shapaet
körsitip, uni zindan bégining neziride iltipat tapturdi. **22**
Shuning bilen zindan bégi gundixanida yatqan hemme
mehbuslarni Yüsüpning qoligha tapshurdi. Shu yerde
qilinidighan herqandaq ish uning qoli bilen bolatti. **23**
Zindan bégi Yüsüpning qolidiki héchqandaq ishtin ghem
qilmatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille bolup, u
herméne qilsa Perwerdigar uni ongushluq qilatti.

40 Bu ishlardin kéyin Misir padishahining saqiysi
we bash nawiyi Misir padishahining zitigha tégip
gunahkar bolup qaldi. **2** Shuning bilen Pirewn uning
bu ikki mensepdarigha, yeni bash saqiy we bash
nawaygha ghezeplinip, **3** ularni pasiban béshining
sariyigha, Yüsüp solaqliq munarliq zindan'gha solap
qoydi. **4** Pasiban béshi Yüsüpni ularning xizmitide
bolup ularni kütüshke teyinlidi. Ular solaqta birnechche
kün yétip qaldi. **5** Ular ikkisi — Misir padishahining
saqiysi we nawiyi gundixanida solaqliq turghan bir
kéchide chüsh kördi. Herbirining chüshining özige
xas tebiri bar idi. **6** Etisi etigende, Yüsüp ularning
qéshigha kiriwidi, ularning ghemkin olturghinini kördi;
7 shunga u özi bilen bille xojisining sariyida solaqliq
yatqan Pirewnning bu ikki mensepdaridin: — Némishqa
chirayinglar bügün shunche solghun? — dep soridi.
8 Ular uninggha jawab bérip: — Ikkimiz bir chüsh
körduq; emma chüshimizning tebirini yéship béridighan
kishi yoq, dédi. Yüsüp ulargha: — Chüshke tebir
bérish Xudadin bolidu emesmu? Chüshünglarni manga
éytip béringlar, — dédi. **9** Buning bilen bash saqiy
Yüsüpke chüshini éytip: — Chüshümde aldimda bir
üzüm téli turghudek; **10** bu üzüm télining üch shéxi
bar iken. U bix urup chécheklep, saplirida uzum piship
kétiptudek; **11** Pirewnning qedehi qolumda iken; men
üzümlerni élip Pirewnning qedehige siqip, qedehni uning
qoligha sunuptimen, dédi. **12** Yüsüp uninggha jawaben:
Chüshning tebiri shudurki, bu üch shax üch künni
körsitidu. **13** Üch kün ichide Pirewn qeddingni ruslitip,
séni mensipingge qaytidin teyinleydu. Buning bilen sen
burun uninggha saqiy bolghandek Pirewnning qedehini
uning qoligha sunidighan bolisen. **14** Lékin ishliring
ongushluq bolghanda méni yadinggha yetküzüp, manga
shapaet körsitip Pirewnning aldida méning toghramda
gep qilip, méni bu öydin chiqartqaysen. **15** Chünki men
heqiqeten ibraniylarning zéminidin naheq tutup élip
kélindim; bu yerdimu méni zindan'gha salghudek bir ish
qilmidim, — dédi. **16** Bash naway Yüsüpning shundaq

yaxshi tebir berginini körüp uninggha mundaq dédi: —
Menmu özümni chüshümde kördüm; mana, béshimda
aq nan bar üch séwet bar iken. **17** Eng üstünki séwette
nawaylar Pirewn'ge pishurghan herxil nazunémetler bar
iken; lékin qushlar béshimdiki u séwettiki nersilerni yep
kétiptudek, — dédi. **18** Yüsüp jawaben: — Chüshning tebiri
shudurki: — Bu üch séwet üch künni körsitidu. **19** Üch kün
ichide Pirewn séning béshingni késip, jesitingni derexke
asidiken. Shuning bilen ucharqanatlar kélip göshüngni
yeydiken, — dédi. **20** Üchinchi küni shundaq boldiki,
Pirewnning tughulghan küni bolghachqa, u hemme
xizmetkarliri üchün bir ziyapet qilip berdi, shundaqla
derweqe xizmetkarlirining arisida bash saqiyning béshini
kötürdi we bash nawayning béshini aldi; **21** u bash
saqiyni qaytidin öz mensipige teyinlidi; shuning bilen u
Pirewnning qedehini uning qoligha qaytidin sunidighan
boldi. **22** Lékin bash nawayni bolsa Yüsüp ularghа tebir
bergendek ésiwetti. **23** Emma bash saqiy Yüsüpni héch
eslimey, eksiche uni untup qaldi.

41 Toptoghra ikki yil ötüp, Pirewn bir chüsh kördi.
Chüshide u [Nil] deryasining boyida turghudek.
2 Hem chirayliq hem sémiz yette tuyaq inek deryadin
chiqip, qumushluqta otlaptudek. **3** Andin yene yette
tuyaq inek deryadin chiqiptu; ular set hem oruq bolup,
aldinqi ineklerning yénida, deryaning boyida turuptu.
4 Bu set hem oruq inekler u yette chirayliq hem
sémiz ineklerni yewétiptu. Shu waqitta Pirewn oyghinip
kétiptu. **5** U yene uxlap, ikkinchi qétim chüsh kördi:
— Mana, bir tüp bughday shéxidin toq we chirayliq
yette bashaq chiqiptu. **6** Ulardin kéyin yene yette
bashaq chiqiptu; ular hem oruq we puchek bolup, sherq
shamilida soliship qalghanidi. **7** Bu oruq bashaqlar
u yette sémiz, toq bashaqni yutup kétiptu. Andin
Pirewn oyghinip kétiptu, bu uning chüshi iken. **8**
Etisi uning köngli nahayiti biaram bolup, Misirdiki
hemme palchi-jadugerler bilen barliq danishmenlerni
chaqirtip keldi. Pirewn öz chüshini ularghа éytip berdi;
lékin héchkim Pirewn'ge chüshlerning tebirini dep
bérelmidi. **9** U chaghda bash saqiy Pirewn'ge: —
Bügün méning ötküzgen xataliqlirim ésimge keldi. **10**
Burun Pirewn janabliri qullirigha, yeni péqir we bash
nawaygha achchiqlinip, bizni pasiban béshining sariyida
solaqqa tashlighanidila; **11** Shu chaghlarda herbirimiz
bir kéchide birdin chüsh körduq; her qaysimiz körgen
chüshning tebiri bashqa-bashqa idi. **12** Shu yerde biz
bilen bille pasiban béshining quli bolghan bir ibraniy
yigit bar idi. Uninggha chüshlirimizni éytiwiduq, u bizge
chüshlirimizning tebirini bayan qildi; u herbirimizning
körgen chüshige qarap tebir bergenidi. **13** Shundaq
boldiki, ishlar del uning bergen tebiride déyilgendek
yüz berdi; janabliri péqirni öz mensipimge qaytidin
teyinlidile, bash nawayni dargha astila, — dédi. **14**
Shuning bilen Pirewn adem ewetip, Yüsüpni chaqirdi;
ular derhal uni zindandin chiqardi. Yüsüp burut-saqilini
chüshürüp, kiyimlirini yenggüshlep, Pirewnning aldigha
kirdi. **15** Pirewn Yüsüpke: — Men bir chüsh kördüm,
emma uning tebirini éytip béreleydighan héchkim
chiqmidi. Anglisam, sen chüshke tebir béreleydikensen,
— dédi. **16** Yüsüp Pirewn'ge jawab bérip: — Tebir
bérish özümdin emes; lékin Xuda Pirewn'ge xatirjemlik
béridighan bir jawab béridu, — dédi. **17** Pirewn Yüsüpke:
— Chüshümde men deryaning qirghiqida turuptimen. **18**
Qarisam, deryadin hem sémiz hem chirayliq yette tuyaq
inek chiqip qumushluqta otlaptu. **19** Andin ulardin kéyin
ajiz, tolimu set hem oruq yette tuyaq inek chiqiptu.
Men Misir zéminida shundaq set ineklerni körgen
emesmen. **20** Bu oruq, eski inekler bolsa awwalqi yette
sémiz inekni yewétiptu. **21** Ularni yewetken bolsimu,
qorsiqigha bir némining kirgenliki héch ayan bolmaptu,
ularning körünüshi belki burunqidek set imish. Andin
men oyghinip kettim. **22** Andin yene bir chüsh kördum,
mana bir shaxtin yette hem toq hem chirayliq bashaq
chiqiptu. **23** Andin yene yette puchek, oruq bashaq
chiqiptu; ular sherq shamili bilen soliship qurup kétiptu.
24 Bu oruq bashaqlar yette chirayliq bashaqni yep
kétiptu. Men bu ishni palchi-jadugerlerge dep bersem,
manga tebirini éytip béridighan héch kishi chiqmidi,
dédi. **25** Yüsüp Pirewn'ge: — [Janabliri] Pirewnning
chüshliri bir menididur. Xuda Özi qilmaqchi bolghan
ishlirini Pirewn'ge aldin bildürdi. **26** Bu yette yaxshi
inek yette yilni körsitidu; yette yaxshi bashaqmu yette
yilni körsitidu. Bu chüshler oxshash bir chüshtur. **27**
Ulardin kéyin chiqqan yette oruq, yaman set inek yette
yilni körsitidu; sherq shamili bilen soliship qalghan yette
quruq bashaqmu shundaq bolup, acharchiliq bolidighan
yette yildur. **28** Men Pirewn'ge deydighan sözüm
shuki, Xuda yéqinda qilmaqchi bolghan ishni Pirewn'ge
ayan qildi. **29** Mana, pütkül Misir zéminida yette
yilghiche memurchiliq bolidu; **30** andin yette yilghiche
acharchiliq bolidu; shuning bilen Misir zéminida pütkül
memurchiliqni unutquzidighan acharchiliq zéminni
weyran qilidu. **31** Kélidighan acharchiliqning sewebidin
zéminda bolghan memurchiliq kishilerning ésidin
kötürülüp kétidu; chünki acharchiliq tolimu éghir bolidu.
32 Lékin chüshning yandurulup, Pirewn'ge ikki qétim
körün'ginining ehmiyiti shuki, bu ish Xuda teripidin
békitilgen bolup, Xuda uni pat arida emelge ashuridu.
33 Emdi Pirewn özi üchün pem-parasetlik hem dana
bir kishini tépip, Misir zéminigha qoysun. **34** Pirewn
shundaq qilsunki, memurchiliq bolghan yette yilda Misir
zéminidin chiqqan ashliqning beshtin birini toplanglar
dep zémin'gha nazaretchilerni teyinlisun. **35** Bular
shu kélidighan toqchiliq yillirida barliq ashliqni toplap,
sheher-sheherlerde yémeklik bolsun dep bughday-
qonaqlarni Pirewnning qol astigha jem qilip saqlitip
qoysun. **36** [Yighilghan] shu ashliqlar Misir zéminida
bolidighan yette yilliq acharchiliqqa taqabil turush
üchün saqlansun; shu teriqide zémin acharchiliqtin
halak bolmaydu, — dédi. **37** Bu söz Pirewn we uning
xizmetkarlirining nezirige taza yaqti. **38** Shuning
bilen Pirewn xizmetkarlirigha: — Bu kishidek, ichide
Xudaning rohi bar yene birsini tapalamduq?! — dédi.
39 Pirewn Yüsüpke: — Xuda sanga buning hemmisini
ayan qilghaniken, sendek pemlik hem dana héchkim
chiqmaydu. **40** Sen emdi méning öyümni bashqurushqa
békitilding, barliq xelqim séning aghzinggha qarap
özlirini tertipke tizsun. Peqet texttila men sendin üstün
turimen, — dédi. **41** Axirida Pirewn Yüsüpke: — Mana,
men séni pütkül Misir zéminining üstige teyinlidim,
— dédi. **42** Buning bilen, Pirewn öz qolidin möhür
üzükini chiqirip, Yüsüpning qoligha saldi; uninggha
nepis kanap rexttin tikilgen libasni kiygüzüp, boynigha

bir altun zenjir ésip qoydi. **43** Uni özining ikkinchi shahane harwisigha olturghuzup, uning aldida: «Tiz pükünglar!» — dep jar saldurdi. Shundaq qilip, Pirewn uni pütkül Misir zéminigha tiklep qoydi. **44** Andin Pirewn Yüsüpke yene: — Men dégen Pirewndurmen; pütkül Misir zéminida sensiz héchkim qol-putini midirlatmisun! — dédi. **45** Pirewn Yüsüpke Zafinat-Paaniyah dégen namni berdi we on shehiridiki kahin Potifirahning qizi Asinatni uninggha xotunluqqa élip berdi. Shundaq qilip Yüsüp pütkül Misir zéminini bashqurush üchün chörgileshke chiqti. Yüsüp Misir padishahi Pirewnning xizmitide bolushqa békitilgende ottuz yashta idi; u Pirewnning aldidin chiqip, Misir zéminining herqaysi jaylirini közdin kechürdi. **47** Memurchiliq bolghan yette yil ichide zéminning hosuli döwe-döwe boldi. **48** Yette yilda u Misir zéminidin chiqqan ashliqni yighip, sheher-sheherge toplidi; herqaysi sheherning etrapidiki étizliqning ashliqini u shu sheherning özige jughlap qoydi. **49** Shu teriqide Yüsüp déngizdiki qumdek nahayiti köp ashliq toplidi; ashliq heddi-hésabsiz bolghachqa, ular hésablashni toxtatti. **50** Acharchiliq yilliri yétip kélishtin burun Yüsüpke ikki oghul töreldi. Bularni Ondiki kahin Potiferahning qizi Asinat uninggha tughup berdi. **51** Yüsüp: «Xuda pütün japa-musheqqitim we atamning pütün ailisini könglümdin kötürüwetti» dep tunji oghligha Manasseh dep at qoydi; **52** andin: «Men azab-oqubet chekken yurtta Xuda méni méwilik qildi» dep ikkinchisige Efraim dep at qoydi. **53** Misir zéminida memurchiliq bolghan yette yil ayaghlashti. **54** Andin Yüsüpning éytqinidek acharchiliqning yette yili bashlandi. U chaghlarda bashqa barliq yurtlardimu acharchiliq boldi; lékin Misir zéminidiki her yerlerde nan bar idi. **55** Acharchiliq pütkül Misir zéminni basqanda, xelq ashliq sorap Pirewn'ge peryad qildi. Pirewn misirliqlarning hemmisige: — Yüsüpning qéshigha bérip, u silerge néme dése, shuni qilinglar, — dédi. **56** Acharchiliq pütkül yer yüzini bésip ketti. Yüsüp her yerdiki ambarlarni échip, misirliqlargha ashliq satatti; acharchiliq Misir zéminida intayin éghir bolghili turdi. **57** Acharchiliq pütkül yer yüzini basqan bolghachqa, barliq yurtlardiki xelqmu ashliq alghili Misirgha Yüsüpning qéshigha kéletti.

42 Emdi Yaqup Misirda ashliq barliqini bilginide oghullirigha: — Némishqa bir-biringlargha qariship turisiler? — dédi. **2** Andin yene: — Manga qaranglar, anglishimche Misirda ashliq bar iken. U yerge bérip, andin shu yerdin bizge ashliq élip kélinglar; buning bilen ölüp ketmey, tirik qalimiz, — dédi. **3** Buning bilen Yüsüpning on akisi ashliq sétiwalghili Misirgha yolgha chiqti. **4** Lékin Yaqup Yüsüpning inisi Binyaminning birer yamanliqqa uchrap qélishidin qorqup uni akiliri bilen bille ewetmidi. **5** Shuningdek acharchiliq Qanaan zéminidimu yüz bergechke, Israilning oghulliri ashliq alghili kelgenler arisida bar idi. **6** Yüsüp zéminning waliysi bolup, yurtning barliq xelqige ashliq sétip bergüchi shu idi. Yüsüpning akiliri kélip uning aldida yüzlirini yerge tegküzüp tezim qildi. **7** Yüsüp akilirini körüpla ularni tonudi; lékin u tonushluq bermey, ulargha qopal teleppuzda gep qilip: — Qeyerdin keldinglar, dep soridi. Ular jawaben: — Qanaan zéminidin ashliq alghili kelduq, — dédi. **8** Yüsüp akilirini tonughan bolsimu, lékin ular uni tonumidi. **9** Yüsüp emdi ular toghrisida körgen chüshlirini ésige élip, ulargha: — Siler jasus, bu elning mudapiesiz jaylirini közetkili keldinglar, — dédi. **10** Emma ular uninggha jawab bérip: — Ey xojam, undaq emes! Belki keminiliri ashliq sétiwalghili keldi! **11** Biz hemmimiz bir ademning oghulliri, semimiy ademlermiz. Keminiliri jasus emes! — dédi. **12** U ulargha yene: — Undaq emes! Belki zéminning mudapiesiz jaylirini körgili keldinglar, — dédi. **13** Ular jawab bérip: — Keminiliri eslide on ikki qérindash iduq; biz hemmimiz Qanaan zéminidiki bir ademning oghulliridurmiz; lékin kenji inimiz atimizning qéshida qélip qaldi; yene bir inimiz yoqap ketti, — dédi. **14** Emma Yüsüp ulargha yene: — Mana men del silerge éytqinimdek, jasus ikensiler! **15** Pirewnning hayati bilen qesem qilimenki, kichik ininglar bu yerge kelmigüche siler bu yerdin chiqip kételmeysiler; siler shuning bilen sinilisiler. **16** Ininglarni élip kelgili biringlarni ewetinglar, qalghanliringlar bolsa solap qoyulisiler. Buning bilen éytqininglarning rast-yalghanliqi ispatlinidu; bolmisa, Pirewnning hayati bilen qesem qilimenki, siler jezmen jasus! — dédi. **17** Shuning bilen u ularni üch kün'giche solap qoydi. **18** Üchinchi küni Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Men Xudadin qorqidighan ademmen; tirik qélishinglar üchün mushu ishni qilinglar: — **19** Eger semimiy ademler bolsanglar, qérindashliringlardin biri siler solan'ghan gundixanida solaqliq turiwersun, qalghininglar acharchiliqta qalghan ailenglar üchün ashliq élip kétinglar; **20** Andin kichik ininglarni qéshimgha élip kélinglar. Shuning bilen sözliringlar ispatlansa, ölmeysiler!, — dédi. Ular shundaq qilidighan boldi. **21** Andin ular özara: — Berheq, biz inimizgha qilghan ishimiz bilen gunahkar bolup qalduq; u bizge yalwursimu uning azabini körüp turup uninggha qulaq salmiduq. Shuning üchün bu azab-oqubet béshimizgha chüshti, — déyishti. **22** Ruben ulargha jawaben: — Men silerge: baligha zulum qilmanglar, dégen emesmidim? Lékin unimidinglar. Mana emdi uning qan qerzi bizdin soriliwatidu, — dédi. **23** Emma Yüsüp ular bilen terjiman arqiliq sözleshkechke, ular Yüsüpning öz geplirini uqup turuwatqinini bilmidi. **24** U ulardin özini chetke élip, yighlap ketti. Andin ularning qéshigha yénip kélip, ulargha yene söz qilip, ularning arisidin Shiméonni tutup, ularning köz aldida baghlidi. **25** Andin Yüsüp emr chüshürüp, ularning tagharlirigha ashliq toldurup, her birsining pulini qayturup taghirigha sélip qoyup, seper hazirliqlirimu bérilsun dep buyruwidi, ulargha shundaq qilindi. **26** Shuning bilen akiliri ésheklirige ashliqlirini artip, shu yerdin ketti. **27** Emma ötengge kelgende ulardin biri éshikige yem bergili taghirini échiwidi, mana, öz puli tagharning aghzida turatti. **28** U qérindashlirigha: — Méning pulumni qayturuwétiptu. Mana u taghirimda turidu, dédi. Buni anglap ularning yüriki su bolup, titriship bir-birige: — Bu Xudaning bizge zadi néme qilghinidu? — déyishti. **29** Ular Qanaan zéminigha, atisi Yaqupning qéshigha kélip, béshidin ötken hemme weqelerni uninggha sözlep bérip: **30** — héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge qopal gep qildi, bizge zéminni paylighuchi jasustek muamile qildi; **31** emdi biz uninggha: «Biz bolsaq semimiy ademlermiz, jasus emesmiz. **32** Biz bir atidin bolghan oghullar bolup,

on ikki aka-uka iduq; biri yoqap ketti, kichik inimiz hazir
Qanaan zéminida atimizning yénida qaldi» dések, **33**
Héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge mundaq
dédi: «Méning silerning semimiy ikenlikinglarni bilishim
üchün, qérindashliringlarning birini méning yénimda
qaldurup qoyup, ach qalghan ailenglar üchün ashliq
élip kétinglar; **34** andin kichik ininglarni qéshimgha
élip kélinglar; shundaq qilsanglar, silerning jasus emes,
belki semimiy ademler ikenlikinglarni bileleymen. Andin
qérindishinglarni silerge qayturup bérimen we siler
zéminda soda-sétiq qilsanglar bolidu» — dédi. **35**
Emma shundaq boldiki, ular tagharlirini tökkende, mana
herbirining puldini öz tagharlirida turatti! Ular we atisi
özlirining chigiklik pullirini körgende, qorqup qélishti. **36**
Atisi Yaqup ulargha: — Méni oghlumdin juda qildinglar!
Yüsüp yoq boldi, Shiméonmu yoq, emdi Binyaminnimu
élip ketmekchi boluwatisiler! Mana bu ishlarning
hemmisi méning béshimghila keldi! — dédi. **37** Ruben
atisigha: — Eger men Binyaminni qéshinggha qayturup
élip kelmisem, méning ikki oghlumni öltürüwetkin; uni
méning qolumgha tapshurghin; men uni qéshinggha
yandurup élip kélimen, — dédi. **38** Lékin Yaqup jawab
bérip: — Oghlum siler bilen bille u yerge chüshmeydu;
chünki uning akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi.
Mubada yolda kétiwatqanda uninggha birer kélishmeslik
kelse, siler mendek bir aq chachliq ademni derd-elem
bilen textisaragha chüshüriwétisiler, — dédi. **(Sheol h7585)**

43 Acharchiliq zéminni intayin éghir basqanidi. **2**
Bu sewebtin ular Misirdin élip kelgen ashliqni yep
tügetkende, atisi ulargha: — Yene bérip bizge azghina
ashliq élip kélinglar, — dédi. **3** Lékin Yehuda uninggha
jawaben: — Héliqi kishi bizni qattiq agahlandurup:
«Ininglar siler bilen bille kelmise, yüzümni körimen
dep xiyal qilmanglar» dégen. **4** Eger inimizni biz bilen
bille ewetseng, biz bérip sanga ashliq élip kélimiz. **5**
Emma ewetishke unimisang, biz barmaymiz; chünki
héliqi kishi bizge: «Ininglar siler bilen bille kelmise,
yüzümni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen, — dédi.
6 Israil ulargha: — Siler némishqa manga shunche
yamanliq qilip u kishige: «Yene bir inimizmu bar»
dédinglar, — dédi. **7** Ular jawaben: — U kishi bizning we
ailimizning ehwalini sürüshtürüp kochilap: «Atanglar
téxi Hayatmu? Yene bir ininglar barmu?» — dep soridi.
Biz uning shu soaligha yarisha jawab berduq. Uning
bizge: «Ininglarni élip kélinglar» deydighinini nedin
bileyli? — dédi. **8** Yehuda atisi Israilgha: — Balini men
bilen ewetkin; biz derhal qozghilip yolgha chiqayli;
shundaqta biz we sen, bizler hem balilirimiz ölmey,
tirik qalimiz. **9** Men uninggha képil bolimen; sen
uning üchün méning méningdin hésab alisen; eger
men uni séning qéshinggha aman-ésen yandurup kélip,
yüzüngning aldida turghuzmisam, pütkül ömrümde
aldingda gunahkar bolay. **10** Chünki hayal bolmighan
bolsaq, bu chaghqiche ikki qétim bérip kélettuq, —
dédi. **11** Ularning atisi Israil ulargha: — Undaq bolsa,
mundaq qilinglar: — U kishige qacha-quchanglargha
zémindiki eng ésil méwilerdin sowghat alghach béringlar:
yene azghina tutiya, azraq hesel, dora-dermanlar,
murmekki, piste we badamlarni alghach béringlar. **12**
Qolunglarda ikki hesse pul élip, tagharliringlarning
aghzidiki özünglargha yandurulghan pulnimu alghach
béringlar. Éhtimal, bu ishta sewenlik körülgen bolushi
mumkin. **13** Ininglarnimu bille élip, qozghilip u kishining
yénigha yene béringlar. **14** Hemmige Qadir Tengri
Özi silerni u kishining aldida rehimge érishtürgey.
Buning bilen u silerning shu yerdiki qérindishinglarni
we Binyaminni qoyup bérip, silerge qoshup qoyarmikin;
özüm nawada balilirimdin juda bolsam bolay! — dédi.
15 Shuning bilen bu ademler shu sowghatni élip,
qollirigha ikki hesse pulni tutup, Binyaminni élip
qozghilip, Misirgha bérip Yüsüpning aldida hazir boldi.
16 Yüsüp Binyaminni ular bilen bille körginide, öz öyini
bashquridighan ghojidarigha buyrup: — Bu ademlerni
öyümge bashlap kirip, mal soyup taam teyyar qilghin;
chünki bu kishiler chüshlük ghizani men bilen yeydu,
— dédi. **17** U kishi Yüsüpning buyrughinidek qilip,
ademlerni Yüsüpning öyige bashlap kirdi. **18** Ular bolsa
Yüsüpning öyige bashlap kélin'ginidin qorqushup: —
Aldinqi qétim tagharlirimizgha yandurulghan pulning
sewebidin biz uning öyige élip kélinduq; uning
meqsiti bizge hujum qilip, üstimizdin bésip qul qilip,
ésheklirimizni tartiwélish oxshaydu, — déyishti. **19** Ular
Yüsüpning öyini bashquridighan ghojidarning yénigha
kélip, öyning ishikining tüwide uninggha: — **20** Ey
xojam, biz heqiqeten eslide mushu yerge ashliq alghili
kelgeniduq; **21** Shundaq boldiki, biz ötengge kélip öz
tagharlirimizni achsaq, mana herbirimizning puli, eyni
éghirliqi boyiche tagharlirimizning aghzida turuptu;
shunga biz buni yandurup qolimizda alghach kelduq. **22**
Ashliq alghili qolimizda bashqa pulmu élip kelduq; emma
tagharlirimizgha pulni kimning sélip qoyghanliqini
bilmiduq, — dédi. **23** U ulargha: — Xatirjem bolunglar,
qorqmanglar. Silerning Xudayinglar, atanglarning Xudasi
tagharliringlarda silerge bayliq ata qilghan oxshaydu;
silerning pulunglarni alliqachan tapshurup aldim, —
dédi. Andin u Shiméonni ularning qéshigha élip chiqti.
24 U kishi ularni Yüsüpning öyige bashlap kirip, ularning
putlirini yuyushigha su ekirip bérip, andin ésheklirige
yem berdi. **25** Ular Yüsüpning chüshte kélishige ülgürtüp
sowghatni teyyarlap qoydi; chünki ular özlirining shu
yerde ghiza yeydighinini anglighanidi. **26** Yüsüp öyge
kelgende ular qolliridiki sowghatni öyge uning aldigha
élip kirip, béshini yerge tegküzüp uninggha tezim qildi.
27 U ulardin hal sorap, andin: — Siler gépini qilghan
qéri atanglar salametmu? U hayatmu? — dédi. **28** Ular
jawab bérip: — Silining qulliri bizning atimiz salamet
turuwatidu, u téxi hayattur, — dep uning aldida égilip
tezim qildi. **29** Yüsüp béshini kötürüp, öz inisi Binyaminni
körüp: — Siler manga gépini qilghan kichik ininglar
shumu? — dep sorap: — Ey oghlum, Xuda sanga shapaet
körsetkey! — dédi. **30** Yüsüpning öz inisigha bolghan
séghinish oti qattiq küchiyip, yighliwalghudek xaliy jay
izdep, aldirap ichkiriki öyge kirip taza bir yighliwaldi. **31**
Andin yüzini yuyup chiqip, özini bésiwélip: — Taamlarni
qoyunglar, — dep buyrudi. **32** Xizmetkarlar Yüsüpke
ayrim, ulargha ayrim we Yüsüp bilen bille tamaqqa kelgen
misirliqlarghimu ayrim tamaq qoydi; chünki misirliqlar
ibraniylar bilen bir dastixanda tamaq yéyishni yirginchlik
dep qarap, ular bilen bille tamaq yémeytti. **33** Yüsüpning
qérindashliri uning udulida, herbiri chong-kichik tertipi
boyiche olturghuzuldi; chongi chongluqigha yarisha,
kichiki kichiklikige yarisha olturghuzuldi; ular bir-birige

qarap heyran qélishti. **34** Yüsüp aldidiki dastixandiki
tamaqlardin ularga bölüp berdi. Emma Binyamin'gha
bergini bashqilarningkige qarighanda besh hesse köp
idi. Ular sharab ichip, uning bilen xush keyp qilishti.

44 Andin u öz öyini bashquridighan ghojidarigha
buyrup: — Bu kishilerning tagharlirini élip
kötüreligüdek ashliq qachilap, herbirining pulini
taghirining aghzigha sélip qoyghin; **2** andin méning
jamimni, yeni kümüsh jamni ashliqning puli bilen bille
eng kichikining taghirining aghzigha sélip qoyghin, —
dédi. U adem Yüsüpning déginidek qildi. **3** Etisi tang
yorighanda, ular éshekliri bilen bille yolgha sélip qoyuldi.
4 Lékin ular sheherdin chiqip anche uzun mangmayla,
Yüsüp ghojidarigha: — Ornungdin tur, bu ademlerning
keynidin qoghlighin; ulargha yétishkiningde ulargha:
«Némishqa yaxshiliqqa yamanliq qayturdunglar? **5**
Xojam shu [jamda] sharab ichidu hemde uningda
pal achidu emesmu?! Mundaq qilghininglar rezillik
qilghininglar bolmamdu!» dégin, — dédi. **6** Bu adem
ularning keynidin yétiship bérip, ulargha bu sözlerni
qildi. **7** Ular uninggha jawaben: — Xojimiz némishqa
mundaq gep qilidu? Mundaq ishni qilish kemininiliridin
néri bolsun! **8** Biz eslide tagharlirimizning aghzidin
tapqan pulnimu Qanaan zéminidin silining qashlirigha
qayturup bérishke ekelgeniduq. Shundaq turuqluq
qandaqmu xojilirining öyidin altun-kümüshni oghrilayli?
9 Keminiliringning arisida kimdin bu [jam] tépilsa,
shu ölümge mehkum bolsun, bizmu xojimizning qulliri
bolayli, — dédi. **10** Ghojidar jawaben: — Éytqan
sözliringlardek bolsun; jam kimning yénidin tépilsa,
shu kishi qulum bolup qélip qalsun, qalghanliringlar
bigunah bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen ular aldirap-
ténep, tagharlirini yerge chüshürüp, herbiri öz taghirini
échip berdi. **12** Ghojidar chongininghidin bashlap
kichikininghigiche axturdi, jam Binyaminning taghiridin
tépildi. **13** Buni körüp ular kiyimlirini yirtiship, herbiri
éshikige qaytidin yükni artip, sheherge qaytti. **14**
Shundaq qilip Yehuda we qérindashliri Yüsüpning
öyige keldi; u téxi shu yerde idi. Ular uning aldigha
kélip özlirini yerge étishti. **15** Yüsüp ularga: — Bu
silerning zadi néme qilghininglar? Méningdek ademning
choqum pal achalaydighanliqini bilmemtinglar? —
dédi. **16** Yehuda jawaben: — Biz xojimizgha némimu
déyeleymiz? Néme gep qilalaymiz, qandaq qilip özimizni
aqliyalaymiz? Xuda keminlirining qebihlikini ashkara
qildi. Mana, biz we qolidin jamliri tépilghan kishi
hemmimiz xojimizgha qul bolidighan bolduq, — dédi. **17**
Lékin Yüsüp: — Mundaq qilish mendin néri bolsun! Belki
jam kimning qolidin tépilghan bolsa peqet shu kishi
méning qulum bolidu. Lékin qalghanliringlar aman-
ésen atanglarning qéshigha kétinglar, — dédi. **18** Andin
Yehuda uninggha yéqin bérip mundaq dédi: — Ey xojam,
keminilirige qulaq sélip xojamning quliqigha bir éghiz
gep qilishqa ijazet bergeyla. Ghezepliri keminilirige
tutashmighay; chünki özliri Pirewn'ge oxshash ikenla.
19 Eslide xojam keminiliridin: «Atanglar ya ininglar
barmu?» dep soriwidila, **20** biz xojimizgha jawaben:
«Bizning bir qéri atimiz bar we u qérighanda tapqan,
yash bir balisimu bar. Bu balining bir anisidin bolghan
akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi; uning atisi uni
intayin söyidu» dések, **21** Sili keminilirige: «Uning özini
qéshimgha élip kélinglar, men uni öz közüm bilen körey»
dédile. **22** Biz xojimizgha jawab bérip: «Yigit atisidin
ayrilalmaydu; eger atisidin ayrilsa, atisi ölüp kétidu»
dések, **23** Sili yenila keminilirige: «Eger kichik ininglar
siler bilen bille kelmise, yüzümni yene körimiz dep xiyal
qilmanglar» dégenidila. **24** Shuning bilen biz keminiliri
atimizning qéshigha barghanda xojamning sözlirini
uninggha éyttuq; **25** andin atimiz yene: «Yene bérip,
bizge azraq ashliq élip kélinglar» déwidi, **26** Biz jawaben:
«Biz shu yerge qaytidin chüshelmeymiz; eger kichik
inimiz biz bilen bille bolsa, undaqta barimiz; chünki
kichik inimiz biz bilen bille bolmisa, u zatning yüzi aldida
turalmaymiz», déduq. **27** Silining qulliri bizning atimiz
bizge yene: «silerge melumki, ayalim manga ikki oghul
tughup bergenidi. **28** Biri méning yénimdin chiqip, yoq
bolup ketti; men: u jezmen titma-titma qiliwétiliptu, dep
oylidim, shundaqla uni bügün'giche körmidim. **29** Emdi
siler bunimu méning qéshimdin élip kétip, uninggha bir
kélishmeslik kélip qalsa, siler mendek bir aq chachliq
ademni derd-elem bilen textisaragha chüshüriwétisiler»,
dégenidi. **(Sheol h7585)** **30** Emdi men silining qulliri
méning atamning qéshigha barghanda, shu bala biz
bilen bolmisa uning jéni balining jénigha baghlan'ghan
bolghachqa, **31** shundaq boliduki, u balining yoqluqini
körse, jezmen ölüp kétidu; shuning bilen silining qulliri
bizning atimiz bolghan bu aq chachni derd-elem ichide
tehtisaragha chüshürüwetken bolimiz. **(Sheol h7585)** **32**
Chünki menki keminiliri atamgha bu yigit üchün képil
bolup: «Eger men uni qéshinggha qayturup kelmisem
pütkül ömrümde atamning aldida gunahkar bolay»
dégenidim. **33** Shunga hazir ötünüp qalay, menki
keminiliri u yigitning ornida xojamning qéshida qul
bolup tursam, u yigit qérindashliri bilen bille qaytip
ketse! **34** Chünki yigit men bilen bolmisa, men qandaqmu
atamning qéshigha baralaymen? Atamgha shundaq azab-
oqubetning chüshüshini közüm körgüchi bolmisun! —
dédi.

45 Yüsüp öz yénida turghanlarning aldida
özini tutalmay: — Hemme adem aldimdin
chiqiriwétilsun! dep warqiridi. Shuning bilen Yüsüp
özini qérindashlirigha ashkara qilghanda uning qéshida
héchkim bolmidi. U qattiq yighlap ketti; misirliqlar uni
anglidi, Pirewnning ordisikilermu buningdin [tézla]
xewer tapti. **3** Yüsüp qérindashlirigha: — Men Yüsüp
bolimen! Atam hazir hayatmu?! — dep soridi. Emma
qérindashliri uninggha qarap hoduqup kétip, héch
jawab bérelmey qaldi. **4** Lékin Yüsüp ularni: — Qéni,
manga yéqin kélinglar, dep chaqiridi. Ular yéqin keldi,
u yene: — Men silerning ininglar, yeni siler Misirgha
sétiwetken Yüsüp bolimen. **5** Emdi méni mushu yerge
sétiwetkininglar üchün azablanmanglar, özünglarni
eyibke buyrumanglar; chünki Xuda ademlerning
hayatini saqlap qélish üchün méni silerdin burun bu
yerge ewetti. **6** Chünki hazir zémindiki acharchiliqqa
ikki yil boldi; lékin téxi yene besh yilghiche héch
térilghumu bolmaydu, ormimu bolmaydu. **7** Shuning
üchün silerge dunyada bir qaldini saqlap qélish üchün,
ulugh bir nijatliq körsitip, silerning tirik qutulushunglar
üchün Xuda méni silerdin burun bu yerge ewetti. **8**

Shundaq bolghaniken, méni mushu yerge ewetküchi
siler emes, belki Xudadur. U méni Pirewn'ge atining
ornida qilip, uning pütkül öyige xoja qilip tiklep,
pütkül zémin'gha bash wezir qilip qoydi. **9** Emdi tézdin
atamning qéshigha bérip, uninggha: — Séning oghlung
Yüsüp: «Xuda méni pütkül Misirgha xoja qilip qoydi.
Sen hayal qilmay, méning qéshimgha kelgin; **10** sen
Goshen yurtida turisen; shuning bilen sen özüng,
oghulliring, newriliring, qoyliring, kaliliring we hemme
teelluqatliring bilen manga yéqin turisiler. **11** Özüng,
aileng we hemme teelluqatingni namratliq bésiwalmisun
dep men séni shu yerde baqimen; chünki yene besh
yil acharchiliq bardur», dédi, — denglar. **12** — Mana
silerning közliringlar we inim Binyaminning közliri
silerge gep qiliwatqan méning öz aghzim ikenlikini
körüwatidu. **13** Atamgha méning Misirdiki bu barliq
shan-sheripim hemde silerning barliq körginingler
toghrisida éytip, atamni tézdin bu yerge élip kélinglar,
— dédi. **14** Shuning bilen u özini Binyamin'gha étip
uning boynigha gire sélip yighlap ketti; Binyaminmu
uning boynigha yölinip yighlidi. **15** Andin Yüsüp barliq
qérindshalirini söyüp, ularni bir-birlep quchaqlap
yighlidi. Andin qérindshaliri uning bilen paranglashti. **16**
Yüsüpning qérindshaliri keldi, dégen xewer Pirewnning
ordisigha yetküzüldi; bu Pirewn we xizmetkarlirining
neziride qutluq ish boldi. **17** Pirewn Yüsüpke: —
Qérindashliringgha: — «Siler emdi mundaq qilinglar;
ulaghliringlargha yük artip, Qanaan zéminigha bérip,
18 atanglar we jemetinglarni élip méning qéshimgha
kélinglar; men Misir zéminidin eng ésil yerlerni silerge
bérey; siler bu zémindin chiqqan nazu-németlerdin
yeysiler» — dégin. **19** Sanga bolghan emrim shuki, sen
ulargha: «Baliliringlar we ayalliringlarni élish üchün
Misir zéminidin harwilarni élip béringlar. Shuningdek
atanglarnimu bu yerge yetküzüp kélinglar. **20** Pütkül
Misir zéminidin eng ésil jaylar silerningki bolghachqa,
öz seremjanliringlargha karinglar bolmisun» dep
buyrughin, — dédi. **21** Shuning bilen Israilning oghulliri
shundaq qildi; Yüsüp Pirewnning buyruqi boyiche
ulargha harwilarni bérip, yoli üchünmu ozuq berdi.
22 Ularning herbirige bir qur kiyim berdi; lékin
Binyamin'gha bolsa u üch yüz kümüsh tengge, besh
qur kiyim berdi. **23** U atisighimu shu hediyelerni, yeni
Misirning ésil mehsulatliri artilghan on hangga éshek
hemde ashliq, nan we atisigha yol teyyarliqi artilghan on
mada éshekni ewetti. **24** Andin u qérindashlirini yolgha
sélip, ulargha: — Yolda jédelleshmenglar, dep jékilidi.
Ular yolgha rawan boldi. **25** Ular Misirdin chiqip, Qanaan
zéminigha atisi Yaqupning qéshigha bérip, **26** uninggha
Yüsüp özlirige éytqan geplerni yetküzüp: «Yüsüp téxi
hayat iken! U pütkül Misir zéminigha bash wezir iken!»
dédi. Emma u ulargha ishenmey, yüriki qétip hoshidin
kétey dep qaldi. **27** Lékin ular Yüsüpning özlirige éytqan
barliq sözlirini uninggha dégende, shundaqla Yüsüpning
özini élip kélishke ewetken harwilarnimu körgende,
ularning atisi Yaqupning rohigha jan kirdi. **28** Israil
shuning bilen: — Emdi arminim yoq! Oghlum Yüsüp téxi
hayattur! Men ölmeste bérip uni körüwalay, — dédi.

46 Shuning bilen Israil barliq teelluqatini élip yolgha
chiqip, Beer-Shébagha keldi. U shu yerde atisi
Ishaqning Xudasigha qurbanliqlarni sundi. **2** Kéchisi
Xuda alamet körünüshlerde Israilgha: — Yaqup, Yaqup!
déwidi, u jawab bérip: — Mana men! — dédi. **3** U: —
Atangning Tengrisi bolghan Xuda Mendurmen. Sen
Misirgha bérishtin qorqmighin, chünki Men séni shu
yerde ulugh bir qowm qilimen. **4** Men séning bilen
Misirgha bille barimen we Men Özüm jezmen yene
séni shu yerdin yandurup kélimen. Yüsüp öz qoli
bilen séning közüngni yumduridu, — dédi. **5** Andin
Yaqup Beer-Shébadin yolgha chiqti; Israilning oghulliri
atisi Yaqup we ularning bala-chaqilirini Pirewn uni
épkélish üchün ewetken harwilargha olturghuzup, **6**
charpayliri bilen Qanaan zéminida tapqan teelluqatlirini
élip mangdi. Bu teriqide Yaqup bilen barliq ewladliri
Misirgha keldi; oghullirini, oghul newrilirini, qizlirini,
qiz newrilirini yighip, nesillirining hemmisini özi bilen
bille élip Misirgha keldi. **8** Israilning oghulliri, yeni
Yaqupning Misirgha kelgen ewladliri töwendikiche: —
Yaqupning tunji oghli Ruben; **9** Rubenning oghulliri
Hanox, Pallu, Hezron bilen Karmi. **10** Shiméonning
oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we
Qanaaniy ayaldin bolghan Saul. **11** Lawiyning oghulliri:
— Gershon, Kohat we Merari. **12** Yehudaning oghulliri:
— Er, Onan, Shelah, Perez we Zerah. Emma Er we Onan
Qanaanning zéminida ölüp ketkenidi. Perezning oghulliri
Hezron bilen Hamullar idi. **13** Issakarning oghulliri: —
Tola, Puah, Yob we Shimron. **14** Zebulunning oghulliri:
— Sered, Élon we Jahliyel. **15** Bular Léyahning Yaqupqa
Padan-Aramda tughup bergen oghul-ewladliri idi; u
yene qizi Dinahni tughup berdi. Buning bu oghul-qiz
perzentliri jemiy bolup ottuz üch jan idi. **16** Gadning
oghulliri: — Zifion, Haggi, Shuni, Ezbon, Éri, Arodi we
Areli. **17** Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi
we Bériyah. Ularning singlisi Sérah idi; Bériyahning
oghulliri Heber we Malkiel idi. **18** Bular bolsa Laban qizi
Léyahqa dédek bolushqa bergen Zilpahning Yaqupqa
tughup bergen oghulliri bolup, jemiy on alte jan idi. **19**
Yaqupning ayali Rahilening oghulliri Yüsüp we Binyamin.
20 Yüsüpke Misir zéminida törelgen oghulliri Manasseh
we Efraim; bularni Ondiki kahin Potifirahning qizi Asinat
uninggha tughup berdi. **21** Binyaminning oghulliri: —
Bélah, Beker, Ashbel, Géra, Naaman, Éhi, Rosh, Muppim,
Huppim we Ard. **22** Bular Rahilening Yaqupqa tughup
bergen oghul-ewladliri bolup, jemiy on töt jan idi. **23**
Danning oghli: — Hushim. **24** Naftalining oghulliri: —
Yahziel, Guni, Yezer we Shillem. **25** Bular Laban qizi
Rahilege dédek bolushqa bergen Bilhahning Yaqupqa
tughup bergen oghul-ewladliri bolup, jemiy yette jan idi.
26 Yaqupning kélinliridin bashqa, Yaqupning pushtidin
bolghan, uning bilen birge Misirgha kelgenler jemiy
atmish alte jan idi. **27** Yüsüpning Misirda tughulghan
oghulliri ikki idi. Yaqupning jemetidin bolup, Misirgha
kelgenler jemiy yetmish jan idi. **28** Yaqup Yüsüptin
körsetme élip, özlirini Goshen'ge bashlap bérishqa
Yehudani Yüsüpning qéshigha ewetti. Shundaq qilip ular
Goshen yurtigha kélip chüshti. **29** Yüsüp özining wezirlik
harwisini qatquzup, atisi Israilning aldigha Goshen'ge
chiqti. U özini uning aldigha hazir qilip atisigha özini étip
boynigha gire sélip quchaqlap, uzundin uzun yighlidi.
30 Israil Yüsüpke: Men séning yüzüngni körüp, tirik
ikenlikingni bildim; emdi ölsemmu arminim yoq, — dédi.

31 Andin Yüsüp qérindashliri we atisining öydikilirige
mundaq dédi: — Men hazir chiqip Pirewn'ge xewer bérip:
«Qanaan zéminida olturghan qérindashlirim, shundaqla
atamning öyidikiler qéshimgha keldi; 32 bu ademler
padichilar bolup, mal béqish bilen shughullinip kelgen,
qoy-kaliliri, shundaqla barliq mal-mülüklirini élip keldi»
dep éytay. 33 Shundaq boliduki, Pirewn silerni chaqiridu;
shu chaghda u silerdin: «Néme oqitinglar bar?» dep
sorisa, 34 siler jawab bérip: — Keminiliri kichikimizdin
tartip ata-bowilirimizgha oxshash pada béqip kelgenmiz,
— denglar. Shundaq désenglar Goshen yurtida olturup
qalisiler; chünki padichilarning hemmisi misirliqlar
arisida közge ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirewnning qéshigha kélip: — Atam bilen
qérindashlirim qoy-kaliliri, shundaqla hemme
mal-mülüklirini bille élip Qanaan zéminidin keldi. Mana,
ular hazir Goshen yurtigha chüshti, dep xewer bérip, 2
qérindashlirining ichidin besheylenni élip, Pirewnning
aldigha hazir qildi. 3 Pirewn uning qérindashliridin: —
Néme oqitinglar bar, dep soriwidi, ular Pirewn'ge jawab
bérip: — Keminiliri ata-bowilirimizgha oxshash mal
baqquchilarmiz, — dédi. 4 Andin ular Pirewn'ge iltimas
qilip: — Qanaan zéminida qattiq qehetchilik bolghachqa,
keminilirining qoylirimizni baqidighan'gha yaylaqmu
yoq; shunga bu zéminda musapir bolup turushqa kelduq;
janabliridin telep qilimizki, keminilirining Goshen
yurtida turushigha ijazet bergeyla, — dédi. 5 Pirewn
Yüsüpke: — Atang we qérindashliring qéshinggha
keldi; 6 mana Misir zémini séning aldingda turuptu;
atang we qérindashliringni zéminning eng ésil yéride
olturghuzghin; ular Goshen yurtida makan qilsun.
Shuningdek, eger sen ularning ichidiki qabil kishilerni
bilseng, bularni méning charpaylirimgha nazaretchi
qilghin, — dédi. 7 Kéyin, Yüsüp atisi Yaqupni élip,
Pirewnning aldigha hazir qildi; Yaqup Pirewn'ge bext-
beriket tilidi. 8 Andin Pirewn Yaquptin: — Ömrüngning
yil-künliri nechchige yetti? — dep soridi. 9 Yaqup
Pirewn'ge jawab bérip: — Musapirliq sepirimning künliri
bir yüz ottuz yilgha yetti; ömrümning künliri az hem japa-
musheqqetlik bolup, ata-bowilirimning musapirliq ömür
sepirining künlirige téxi yetmidi, — dédi. 10 Shuning
bilen Yaqup Pirewn'ge bext-beriket tilep, aldidin chiqip
ketti. 11 Shuning bilen Yüsüp atisi bilen qérindashlirini
Misir zéminida olturaqlashturup qoydi; Pirewnning
buyrughinidek ulargha zéminning eng ésil yéridin, yeni
Ramses dégen yurttin tewelik berdi. 12 Yüsüp atisi,
qérindashliri, shundaqla atisining hemme öydikilirini
bala-chaqilirining sanlirigha qarap ashliq bilen teminlep
baqti. 13 Emma acharchiliq qattiq éghir bolghachqa,
zéminning héch yéride ozuq-tülük tépilmidi; Misir
zémini bilen Qanaan zémini acharchiliqtin xarapliship
ketti. 14 Yüsüp ashliq sétip Misir zémini bilen Qanaan
zéminidiki barliq pulni yighiwaldi. Andin Yüsüp bu pulni
Pirewnning ordisigha yetküzüp berdi. 15 Emma Misir
zémini bilen Qanaan zéminidiki Pul tügep ketkende
misirliqlarning hemmisi Yüsüpning aldigha kélip: —
Bizge nan bergeyla! Pul tügep ketkini üchün silining
aldilirida ölimizmu? — dédi. 16 Yüsüp jawaben: —
Pulunglar qalmighan bolsa, charpayliringlarni élip kélip
bersenglar, men malliringlarigha ozuq-tülük tégiship
bérimen, — dédi. 17 Buning bilen ular charpaylirini
Yüsüpning qéshigha élip kelgili turdi; Yüsüp ularning
atliri, qoy padiliri, kala padiliri we ésheklirining ornigha
ozuq-tülük berdi; shu yili mallirining ornigha ulargha
ozuq-tülük bérip baqti. 18 U yil ayaghliship, ular ikkinchi
yili uning qéshigha kélip uninggha: — Biz xojimizdin
héchnémini yoshurmaymiz; pulimiz tügidi, charpay mal
padilirimiz bolsa xojimizning ilkide, xojimizning aldida
tenlirimiz bilen yérimizdin bashqa héchnerse qalmidi.
19 Némishqa köz aldilirida biz hem yérimizmu ölüp
ketsun? Emdi sili özimiz we yérimizni ozuq-tülükke
tégiship éliwalghayla; özimiz we yérimiz Pirewnning
bolup, uninggha qul bolayli. Biz ölüp ketmey, tirik
turushimiz, yérimizmu weyran bolmasliqi üchün bizge
uruq-tülük bergeyla, dédi. 20 Bu teriqide Yüsüp Misirning
pütkül térilghu yérini Pirewn üchün sétiwaldi; chünki
acharchiliq qattiq bolghachqa, misirliqlarning herbiri öz
étizini sétip berdi. Shuning bilen yer-zémin Pirewnning
bolup qaldi. 21 Yüsüp xelqni Misirning bu chétidin
yene bir chétigiche herqaysi sheherlerge köchürdi. 22
Peqet kahinlarning yérini u almidi; chünki kahinlargha
Pirewn teripidin alahide teminat bérilgechke, ular
Pirewn teripidin teminlen'gen ülüshini yep, öz yerlirini
satmighanidi. 23 Yüsüp xelqqe: — Mana, men bügün
özünglar bilen yerliringlarni Pirewn üchün sétiwaldim.
Mana silerge uruq! Emdi yer téringlar. 24 Emdi shundaq
qilisilerki, chiqqan hosuldin beshtin birini Pirewn'ge
bérip, qalghan töt qismini özünglargha élip qélinglar; u
uruqluq hemde özünglargha, jümlidin öyüngdikilerge
we kichik baliliringlargha ozuq bolsun, — dédi. 25
Ular jawaben: — Sili jénimizni qutquzdila. Xojimizning
neziride iltipat tapqan bolsaqla, Pirewnning qulliri bolup
turayli, — dédi. 26 Shuning bilen Yüsüp: — «Hosulning
beshtin biri Pirewn'ge bérilsun» dep bu ishni bügün'ge
qeder Misir zémini üchün qanun-belgilime qildi. Peqet
kahinlarning yérila buning sirtida bolup, Pirewn'ge tewe
bolmidi. 27 Israillar Misir zéminida, Goshen ölkiside
olturaqlashti; ular shu jayda yer-zéminlik bolup, awup,
tolimu köpeydi. 28 Yaqup Misir zéminida on yette yil
ömür kördi; buning bilen Yaqupning ömür künliri bir
yüz qiriq yette yilgha yetti. 29 Israilning künliri sekratqa
yéqinlashqanda, oghli Yüsüpni chaqirtip, uninggha:
— Eger neziringde iltipat tapqan bolsam, qolungni
yotamning astigha qoyup, manga shapaet we sadaqetlikni
körsitip, méni Misirda depne qilma; 30 belki men ata-
bowilirim bilen yatidighan waqtimda méni Misirdin
élip kétip, ularning göristanigha depne qilghin, dédi.
U jawab bérip: — Men éytqiningdek qilay, — dédi. 31
Yaqup uninggha: — Manga qesem qilip bergin, — dédi.
U uninggha qesem qilip berdi; andin Israil karwatning
bash teripide sejde qildi.

48 Bu ishlardin kéyin birsi Yüsüpke: — Mana atang
késel bolup qaptu, dep xewer berdi. U ikki oghli
Manasseh bilen Efraimni bille élip bardi. 2 Birsi Yaqupqa:
— Mana oghlung Yüsüp qéshinggha kéliwatidu, dep
xewer bériwidi, Israil küchep qopup kariwatta olturdi.
3 Yaqup Yüsüpke: — Hemmige Qadir Tengri manga
Qanaan zéminidiki Luz dégen jayda ayan bolup, méni
beriketlep 4 manga: Mana, Men séning neslingni
köpeytip, séni intayin zor awutimen, sendin bir türküm

xelq chiqirimen; bu zéminni sendin kéyinki neslingge
ebediy miras qilip bérimen, dep éytqanidi. **5** Emdi
men Misirgha kélishtin ilgiri sanga Misir zéminida
tughulghan ikki oghlung méning hésablinidu; Efraim
bilen Manasseh bolsa, xuddi Ruben bilen Shiméon'gha
oxshash, her ikkisi méning oghullirim bolidu. **6** Ulardin
kéyin tapqan baliliring özüngning bolidu; ular kelgüside
mirasqa érishkende akilirining nami astida bolidu. **7**
Manga kelsek, Padandin kéliwatqinimda Rahile Qanaan
zéminida yol üstide Efratqa az qalghanda méni tashlap
ölüp ketti. Men uni shu yerde, yeni Efratqa (yeni Beyt-
Lehemge) baridighan yolda depne qildim, — dédi. **8**
Andin Israil Yüsüpning oghullirigha qarap: — Bular
kimdur, — dep soridi. **9** Yüsüp atisigha jawaben: — Bular
bolsa Xuda manga bu yerde bergen oghullirimdur, —
dédi. U: — Ularni aldimgha yéqin keltürgin, men ulargha
bext-beriket tiley, — dédi. **10** Emdi Israilning közliri
qériliqidin ghuwaliship [yaxshi] körelmeytti. Shunga
Yüsüp ularni uning aldigha yéqinraq keltürdi; u ularni
söyüp quchaqlidi. **11** Andin Israil Yüsüpke: — Men séning
yüzüngni köreleymen dep héch oylimighanidim; lékin
Xuda méni séning baliliringnimu körüshke nésip qildi, —
dédi. **12** Yüsüp balilarni [Yaqupning] tizlirining ariliqidin
élip, yüzini yerge tegküzüp tezim qildi. **13** Andin Yüsüp
bu ikkiylenni Israilning aldigha yéqin élip kélip, Efraimni
ong qoli bilen tutup Israilning sol qoligha udullap
turghuzdi; Manassehni sol qoli bilen tutup Israilning
ong qoligha udullap turghuzdi. **14** Lékin Israil ong
qolini uzitip, kenji balisi Efraimning béshigha qoydi, sol
qolini Manassehning béshigha qoydi. Manasseh tunjisi
bolsimu, u ikki qolini qaychilap tutup shundaq qoydi.
15 U Yüsüpke bext-beriket tilep: — Atilirim Ibrahim
bilen Ishaq Xuda dep bilip yüzi aldida mangghan, méni
pütkül ömrümde bu kün'giche padichidek yéteklep
béqip kelgen Xuda, **16** Manga hemjemet bolup méni
hemme bala-qazadin qutghuzghan Perishte bu ikki
oghulni beriketlisun; ular méning ismim we atilirim
bolghan Ibrahim we Ishaqning isimliri bilen atilip, yer
yüzide köp awughay! — dédi. **17** Yüsüp atisining ong
qolini Efraimning béshigha qoyghinini körüp könglide
xapa boldi; shunga u atisining qolini tutup, Efraimning
béshidin élip Manassehning béshigha yötkimekchi bolup,
18 atisigha: — Ey ata, bundaq qilmighin; chünki mana,
tunjisi budur; ong qolungni uning béshigha qoyghin!
— dédi. **19** Lékin atisi ret qilip: — Bilimen, i oghlum,
bilimen; uningdinmu bir qowm chiqip, özimu ulugh
bolidu, emma derheqiqet uning inisi uningdin téximu
ulugh bolidu; uning neslidin nahayiti köp qowmlar
peyda bolidu, — dédi. **20** Shuning bilen shu küni u bu
ikkisini beriketlep: — Kelgüside Israillar bext-beriket
tiligende: «Xuda séni Efraim bilen Manassehdek ulugh
qilsun!» deydighan bolidu, dédi. Bu teriqide u Efraimni
Manassehtin üstün qoydi. **21** Andin Israil Yüsüpke yene:
— Mana, men ölimen; lékin Xuda siler bilen bille bolup,
silerni ata-bowiliringlarning zéminigha qayturup baridu.
22 Men sanga qérindashliringningkidin bir ülüsh yerni
artuq berdim; shu yerni özüm qilich we oqyayim bilen
Amoriyning qolidin tartiwalghanidim.

49 Andin Yaqup oghullirini chaqirip ulargha mundaq
dédi: — [Hemminglar] jem bolunglar, men silerge
kéyinki künlerde siler yoluqidighan ishlarni éytip bérey:
— **2** Yighilip kélip anglanglar, i Yaqupning oghulliri;
Atanglar Israilgha qulaq sélinglar. **3** Ey Ruben, sen
méning tunji oghlumsen, Küch-qudritimsen, Küchüm bar
waqtimning tunji méwisidursen, Salapet we qudrette aldi
iding, **4** Lékin qaynap téship chüshken sudek, Emdi aldi
bolalmassen; Chünki sen atangning körpisige chiqting,
Shuning bilen sen uni bulghiding! U méning körpemning
üstige chiqti! **5** Shiméon bilen Lawiy qérindashlardur;
Ularning qilichliri zorawanliqning qoralliridur! **6** Ah
jénim, ularning meslihitige kirmigin! I izzitim, ularning
jamaiti bilen chétilip qalmighay! Chünki ular achchiqida
ademlerni öltürüp, Öz béshimchiliq qilip buqilarning
péyini kesti. **7** Ularning achchiqi esheddiy bolghachqa
lenetke qalsun! Ghezipimu rehimsiz bolghachqa lenetke
qalsun! Men ularni Yaqupning ichide tarqitiwétimen,
Israilning ichide ularni chéchiwétimen. **8** Ey Yehuda! Séni
bolsa qérindashliring teripler, Qolung düshmenliringning
gejgisini basar. Atangning oghulliri sanga bash urar,
9 Yehuda yash bir shirdur; Ey oghlum, sen owni
tutupla chiqting; U shirdek [owning yénida] chöküp
sozulup yatsa, Yaki chishi shirdek yétiwalsa, Kimmu uni
qozghashqa pétinar? **10** Shahane hasa Yehudadin kétip
qalmaydu, Yehudaning pushtidin qanun chiqarghuchi
öksümeydu, Taki shu hoquq Igisi kelgüche kütidu;
Kelgende, jahan xelqliri uninggha itaet qilidu. **11** U
texiyini üzüm téligha, Éshek balisini sortluq üzüm téligha
baghlap qoyar. U libasini sharabta yuyup, Tonini üzüm
sherbitide yuyar. **12** Uning közliri sharabtin qizirip kéter,
Chishliri süt ichkinidin ap'aq turar. **13** Zebulun déngiz
boyini makan qilar, Makani kémilerning panahgahi bolar,
Yer-zémini Zidon'ghiche yétip barar. **14** Issakar bestlik
berdem bir éshektur, U ikki qotan arisida yatqandur;
15 U aramgahning yaxshi ikenlikige qarap, Zéminning
ésilliqini körüp, Yük kötürüshke mürisini égip, Alwan'gha
ishleydighan qul bolup qalar. **16** Dan Israil qebililiridin
biri bolar, Öz xelqige höküm chiqirar. **17** Dan yol üstidiki
yilan, Chighir yol üstide turghan zeherlik bir yilandur. U
atning tuyiqini chéqip, At min'güchini arqigha mollaq
atquzar. **18** I Perwerdigar, nijatinggha telmürüp kütüp
keldim! **19** Gadqa bolsa, qaraqchilar qoshuni hujum
qilar; Lékin u tapinini bésip zerbe bérer. **20** Ashirning
tamiqida zeytun méyi mol bolar, U shahlar üchün nazu-
németlerni teminler. **21** Naftalidin chirayliq gepler
chiqar, U erkin qoyuwétilgen maraldur. **22** Yüsüp méwilik
derexning shéxidur, Bulaqning yénidiki köp méwilik
shaxtektur; Uning shaxchiliri tamdin halqip ketkendur.
23 Ya atquchilar uninggha azar qilip, Uninggha oq
atti, uninggha nepretlendi. **24** Halbuki, uning oqyayi
mezmut turar, Qol-bilekliri eplik turghuzular, Shu [küch]
Yaquptiki qudret Igisining qolliridindur — (Israilning
Qoram Téshi, yeni uning Padichisi Uningdin chiqar!)
25 [Ashu küch] atangning Tengrisidindur — (U sanga
medet bérer!) [Yeni] Hemmige Qadirdindur — U séni
beriketler! Yuqirida asmanning beriketliri bilen, Töwende
yatqan chongqur sularning beriketliri bilen, Emchek
bilen baliyatquning berikiti bilen séni beriketler! **26**
Séning atangning tiligen beriketliri ata-bowilirimning
tiligen beriketliridin ziyade boldi, Ular menggülük tagh-
édirlarning chetlirigiche yéter, Ular Yüsüpning béshigha
chüsher, Yeni öz qérindashliridin ayrim turghuchining

choqqisigha téger. **27** Binyamin yirtquch böridektur;
Etigende u owni yer. Kechqurun u oljisini teqsim qilar»
— dédi. **28** Bularning hemmisi Israilning on ikki qebilisi
bolup, mezkur sözler bolsa atisining ularga tiligen bext-
beriket sözliridur. U shuning bilen ularning herbirige
mas kélidighan bir beriket bilen ularga bext-beriket
tilidi. **29** Andin Yaqup ularga mundaq tapilidi: — «Men
emdi öz qowmimning qéshigha qoshulimen. Siler méni
ata-bowilirimning yénida, hittiylardin bolghan Efronning
étizliqidiki ghargha depne qilinglar; **30** u ghar bolsa
Qanaan zéminida Mamrening udulida, Makpélahning
étizliqida. Gharni Ibrahim göristan bolsun dep shu étizliq
bilen qoshup hittiy Efrondin sétiwalghanidi. **31** Shu
yerde Ibrahim ayali Sarah bilen depne qilin'ghan; shu
yerde Ishaq ayali Riwkah bilenmu depne qilin'ghan; shu
yerde menmu Léyahni depne qildim. **32** Bu étizliq hem
ichidiki ghar Hetning ewladliridin sétiwélin'ghanidi». **33**
Yaqup oghullirigha bu wesiyetni tapilap bolup, putlirini
kariwatta tüzlep, nepes toxtap öz qowmigha qoshuldi.

50 Yüsüp atisining yüzige özini étip, uning üstide
yighlap, uni söydi. **2** Andin Yüsüp öz xizmitide
bolghan téwiplargha atisini mumiya qilishni buyrudi;
shuning bilen téwiplar Israilni mumiya qildi. **3** Buni
qilishqa qiriq kün ketti, chünki mumiya qilishqa
shunchilik kün kétetti. Misirliqlar uninggha yetmish
kün matem tutti. **4** Uninggha haza tutush künliri
ötüp bolghanda, Yüsüp Pirewnning ordisidikilerge: —
Men neziringlarda iltipat tapqan bolsam, Pirewnning
qulaqlirigha söz qilinglarki: — Atam manga qesem
qildurup: «Mana men ölimen; sen méni men Qanaan
zéminida özüm üchün kolap qoyghan görge depne
qilghin» dégenidi. Emdi Pirewn manga ijazet bergey,
men bérip atamni depne qilip bolup yénip kelsem, —
dédi. **6** Pirewn jawaben: — Sen bérip özüngge atang
qesem qildurghandek uni depne qilghin, dédi. **7** Shuning
bilen Yüsüp atisini depne qilghili mangdi. Pirewnning
barliq xizmetkarliri, ordining aqsaqalliri hem Misir
zéminidiki aqsaqallar uning bilen hemrah bolup mangdi.
8 Yüsüpning öyidiki hemmisi, qérindashliri we atisining
öyidikilermu bille bardi; ular peqet kichik baliliri, qoy-
kala padilirini Goshen yurtida qoyup ketti. **9** Uning bilen
yene jeng harwiliri we atliqlarmu bille bardi; shuning
bilen ular nahayiti chong bir qoshun boldi. **10** Ular
Iordan deryasining u teripidiki «Atadning xamini»gha
yétip kelgende, shu yerde qattiq we hesretlik yigha-
zar qilip matem tutup yighlashti. Yüsüp atisi üchün
yette kün matem tutti. **11** Shu yurtta olturushluq
Qanaaniylar Atadning xaminida bolghan bu matemni
körüp: — Bu misirliqlarning intayin qattiq tutqan hazisi
boldi, déyishti. Bu sewebtin u jayning nami «Abel-
Mizraim» dep ataldi; u Iordan deryasining u teripididur.
12 Yaqupning oghulliri uning özlirige tapilighinidek
qildi; **13** uning oghulliri uni Qanaan zéminigha élip bérip,
Mamrening udulida, Makpélahning étizliqining ichidiki
gharda depne qildi. Shu gharni Ibrahim qebristanliq qilay
dep Makpélahning étizliqi bilen qoshup hittiy Efrondin
sétiwalghanidi. **14** Yüsüp atisini depne qilghandin kéyin,
özi, qérindashliri, shundaqla atisini depne qilishqa
uninggha hemrah bolup chiqqan hemme xelqler Misirgha
yénip keldi. **15** Lékin Yüsüpning qérindashliri atisining
ölüp ketkinini körgende: — Emdi Yüsüp bizge düshmen
bolup bizning uninggha qilghan barliq yamanliqimizni
üstimizge yandurarmikin, déyishti. **16** Ular Yüsüpning
qéshigha adem ewetip: — Atiliri ölüshtin ilgiri bizge
wesiyet qilip tapilap: — **17** «Siler Yüsüpke: — Akiliring
sanga rezillik qilghanidi; emdi ularning asiyliqi hem
gunahini kechürgin! — denglar» — dégenidi. Hazir
silidin ötünümizki, atilirining Xudasining bendilirining
asiyliqini kechürgeyla! — dédi. Yüsüp bu geplerni anglap
yighlidi. **18** Andin akiliri kélip uning aldida özlirini
yerge étip: — Mana, biz silining qulliridurmiz! — dédi.
19 Lékin Yüsüp ularga jawaben: — Qorqmanglar! Men
Xudaning ornida turuwatamdim? **20** Siler derweqe
manga shu ishni yaman niyet bilen qildinglar; lékin Xuda
bügünki kündikidek nurghunlighan xelqning jénini tirik
saqlap qélish üchün shu ishni yaxshiliqqa békitkenidi. **21**
Shunga emdi qorqmanglar; men hem silerni hem bala-
chaqiliringlarni baqimen, — dédi we ularning könglini
xatirjem qilip méhirlik gep qildi. **22** Yüsüp atisining
jemeti bilen bille Misirda turup qaldi. Yüsüp bir yüz on
yil ömür kördi. **23** Bu teriqide Yüsüp Efraimning üchinchi
ewladini kördi; Manassehning oghli Makirning balilirimu
uning tizliri üstide tughuldi. **24** Yüsüp qérindashlirigha:
— Men ölüp kétimen; lékin Xuda choqum silerni yoqlap
silerni bu zémindin chiqirip, Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa
bérishke qesem qilip wede qilghan zémin'gha yetküzidu,
— dédi. **25** Andin Yüsüp yene qérindashlirigha qesem
ichküzüp: «Xuda silerni choqum yoqlaydu; shu chaghda
siler méning söngeklirimni élip, bu yerdin chiqip
kétishinglar kérek», — dédi. **26** Yüsüp bir yüz on yashqa
kirgende wapat tapti. Ular uni mumiya qilip, Misirda bir
méyit sanduqigha sélip qoydi.

Misirdin chiqish

1 We töwendikiler Israil [bilen bille] Misirgha barghan
oghullirining isimliri (ular herqaysisi öz bala-
chaqilirini élip, Yaqup bilen bille Misirgha barghanidi):
— **2** Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, **3** Issakar, Zebulun,
Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad we Ashir. **5** Emdi Yaqupning
pushtidin bolghanlar jemiy bolup yetmish adem idi.
Bu waqitta Yüsüp Misirda idi. **6** Kéyin Yüsüp, uning
barliq qérindashliri hemde barliq zamandashliri ölüp
tügidi. **7** Shundaqtimu, Israillar köp tughulup, téz
awup, intayin kücheydi; ular zémin'gha bir keldi. **8** U
waqitlarda Yüsüpni bilmeydighan yéngi bir padishah
Misirda textke chiqti. **9** U xelqige: Mana, Israillarning
xelqi bizdin ziyade awup hemde bizdinmu küchlinip
ketti. **10** Emdi biz ulargha nisbeten aqilane ish tutayli;
bolmisa, ular téximu awup kétidu, mubada urush partlap
qalsa, shundaq boliduki, ular düshmenlirimiz terepke
ötüp, bizge hujum qilip, yurttin chiqip kétishi mumkin, —
dédi. **11** Shuning bilen ular ularni qattiq emgekler bilen
xarlash üchün ish bashlirini teyinlep nazaretchilikke
qoydi. Shuning bilen Israillar Pirewn üchün Pitom bilen
Raamses dégen maddiy eshya saqlaydighan sheherlerni
yasap berdi. **12** Lékin ularni [qanche] ezgenséri, bular
shunche köpiyip hemme yerni qaplidi; buning bilen
misirliqlar Israillargha öch bolup ketti. **13** Shuning
bilen misirliqlar Israillargha zulum qilip, ularni téximu
qattiq ishlitip éghir ishlargha saldi. **14** Misirliqlar
ularni laychiliq, xish-kések quyush we étizlarning herxil
emgeklirige sélip, ishning qattiqliqi bilen ularning
turmushigha qattiq éghirchiliq saldi; ularni néme
emgekke salmisun, intayin japaliq idi. **15** Misir padishahi
ikki ibraniy tughut anisigha söz qilip (ularning birining
ismi Shifrah, yene birining ismi Puah idi): **16** — siler
qachanliki ibraniy xotunlarni tughdursanglar, tughqanda
obdan qaranglar; bowaq oghul bolsa, öltürüwétinglar;
qiz bolsa, tirik qoyunglar, — dédi. **17** Lékin tughut
aniliri Xudadin qorqup, Misirning padishahi ulargha
éytqandek qilmay, belki oghul bowaqlarni tirik qoydi. **18**
Shunga Misirning padishahi tughut anilirini chaqirtip
ulardin: — Bu néme qilghininglar?! Oghul balilarni
némishqa tirik qoydunglar? — dep soridi. **19** Tughut
aniliri Pirewn'ge jawab bérip: — Ibraniy ayallar misirliq
ayallargha oxshimaydu. Ular küchlük, saghlam-timen
bolghini üchün tughut aniliri ularning qéshigha yétip
barghuche, özliri tughup bolidu, — dédi. **20** Netijide,
Xuda tughut anilirigha iltipat körsetti; Israil xelqi
dawamliq köpiyip, téximu kücheydi. **21** Shundaq
boldiki, tughut aniliri Xudadin qorqidighan ixlasmen
bolghanliqi üchün Xuda ularni aililik bolushqa muyesser
qildi. **22** Buning bilen Pirewn barliq puxralirigha:
— Israillardin yéngi tughulghan oghul balilarning
hemmisini deryagha tashlanglar, lékin qiz balilarning
hemmisini tirik qaldurunglar, dep emr qildi.

2 Lawiyning jemetidin bolghan bir kishi bérip,
Lawiyning neslidin bolghan bir qizni xotunluqqa
aldi. **2** Bu ayal hamilidar bolup, bir oghul tughdi. Ana
uning chirayliq ikenlikini körüp, uni üch ay yoshurup
saqlidi. **3** Uni yene yoshurushqa amalsiz qalghanda,
qomushtin bir séwet yasap, uninggha yaryélim we
mom suwap, balini ichige sélip, deryaning qirghiqidiki
qomushluq arisigha qoyup qoydi. **4** Andin balining
hedisi uninggha néme bolarkin dep yiraqtin qarap turdi.
5 U waqitta Pirewnning qizi sugha chömülgili derya
terepke keldi; uning chöriliri derya boyida aylinip yürdi.
Pirewnning qizi qomushluqning arisida turghan séwetni
körüp, xas chörisini uni élip chiqishqa ewetti. **6** U
séwetni échip qariwidi, mana, bir oghul balini kördi we
u bala yighlap ketti. Melike uninggha ich aghritip: — Bu
shübhisizki ibraniylarning baliliridin biri iken, dédi. **7**
U chaghda balining hedisi Pirewnning qizidin: — Men
bérip, sili üchün balini émitip baqidighan bir ibraniy
inik ana tépip kéleymu? — dep soridi. **8** Pirewnning
qizi uninggha: — Barghin, dédi. Qiz bérip bowaqning
anisini chaqirip keldi. **9** Pirewnning qizi uninggha: — Bu
balini élip kétip men üchün émitip béqip ber; heqqingni
bérimen, dédi. Shuning bilen ayal balini élip kétip, uni
émitip baqti. **10** Bala chong bolghanda uni Pirewnning
qizining qéshigha élip bardi; u uninggha oghul boldi. U:
«Men uni sudin chiqiriwalghan» dep uninggha Musa
dégen isimni qoydi. **11** Musa chong bolghandin kéyinki
künlerde shundaq boldiki, u öz qérindashlirining yénigha
bardi we ularning éghir emgekke séliniwatqanliqini
öz közi bilen kördi. Arida, bir misirliqning ibraniy
qérindashliridin birini uruwatqanliqini kördi. **12** U töt
etrapigha qarap, adem yoqluqini körüp, héliqi misirliqni
urup öltürüp, qumgha kömüp yoshurup qoydi. **13** Etisi u
yene chiqip qariwidi, mana ikki ibraniy bir-biri bilen
soqushuwatatti; u yolsizliq qiliwatqan kishige: — Öz
qérindishingni némishqa urisen? — dédi. **14** Héliqi
kishi jawab bérip: — Kim séni bizge hakim we soraqchi
qilip qoydi? Héliqi misirliqni öltürginingdek ménimu
öltürmekchimusen? — dédi. Musa bu gepni anglap
qorqup öz ichide: «Men qilghan ish jezmen ashkara bolup
qaptu!» dep oylidi. **15** Pirewn hem bu ishtin xewer tépip,
Musani öltürmekchi boldi; lékin Musa Pirewnning aldidin
qéchip, Midiyan zéminigha bérip olturaqlashti. Bir küni,
u quduqning yénigha kélip olturdi. **16** Midiyanning
kahinining yette qizi bar idi; ular kélip, atisining qoylirini
sughirishqa su tartip oqurlargha quyup toldurushqa
bashlidi. **17** U waqitta [yerlik] padichilar kélip, ularni
heydidi, Musa qopup qizlargha yardem bérip, qoylirini
sughiriship berdi. **18** Ular atisi Réuelning qéshigha yénip
kelgende, ulardin: — Némishqa bügün shunche téz yénip
keldinglar? — dep soridi. **19** Ular jawab bérip: — Bir
misirliq adem bizni padichilarning qolidin qutquzdi
hemde biz üchün su tartip, qoy padimizni sughiripmu
berdi! — dédi. **20** U qizlirigha: — Undaqta u kishi hazir
nede?! Uni némishqa sirtta tashlap keldinglar? Uni
tamaqqa chaqiringlar, — dédi. **21** Musa u kishi bilen
bille turushqa maqul boldi. U qizi Zipporahni uninggha
xotunluqqa berdi. **22** U ayal uninggha bir oghul tughup
berdi; Musa «Men yaqa yurtta musapirdurmen» dep,
uning ismini Gershom dep qoydi. **23** Nurghun künler
ötüp, Misirning padishahi öldi. Israillar öz qulluq haliti
tüpeylidin ah-zar urup, nale-peryad kötürdi; qulluqtin
bolghan peryadi Xudaning huzurigha bérip yetti. **24**
Xuda ularning ah-zarlirini anglap, Özining Ibrahim bilen,
Ishaq bilen we Yaqup bilen tüzgen ehdisini ésige aldi. **25**
Shuning bilen Xuda Israillarning hal-ehwalini kördi we
Xuda ulargha köngül böldi.

3 Musa bolsa qéynatisi Midiyanning kahini Yetroning
qoy padisini baqatti. U qoylarni bashlap chölning eng
chétige Xudaning téghi, yeni Horeb téghining baghrigha
keldi. **2** Shu yerde bir azghanliqtin örlep chiqiwatqan
ot yalquni ichidin Perwerdigarning Perishtisi uninggha
köründi. Mana, azghanliq otta köyüwatqan bolsimu, lékin
azghan özi köyüp ketmigenidi. **3** Musa: — Men bérip,
bu ajayip menzirini körüp baqay; azghanliq némishqa
köyüp ketmeydighandu? — dep oylidi. **4** Perwerdigar
uning buni körgili yoldin chetnep [azghanliqqa] kelginini
kördi; Xuda azghanliq ichidin uni: — Musa! Musa! —
dep chaqirdi. U: Mana men! — dep jawab berdi. **5**
U uninggha: — Bu yerge yéqin kelme; putliringdin
keshingni salghin; chünki sen turghan bu yer muqeddes
jaydur. **6** Men atangning Xudasi, Ibrahimning Xudasi,
Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasidurmen, —
dédi. Buni anglap Musa Xudagha qarashtin qorqup,
yüzini étiwaldi. **7** Perwerdigar uninggha mundaq
dédi: — Berheq, Men Misirda turuwatqan qowmimning
tartiwatqan azab-oqubetlirini kördum, nazaretchilerning
ularni [xarlawatqanliqidin] qilghan peryadini anglidim;
chünki Men ularning derdlirini bilimen. **8** Shunga Men
ularni misirliqlarning qolidin qutquzup, shu zémindin
chiqirip, yaxshi hem keng bir zémin'gha, süt bilen hesel
éqip turidighan bir zémin'gha, yeni Qanaaniy, Hittiy,
Amoriy, Perizziy, Hiwiy we Yebusiylarning yurtigha élip
bérishqa chüshtüm. **9** Mana emdi Israillarning nale-
peryadi Manga yetti, misirliqlarning ulargha qandaq
zulum qilghanliqinimu kördüm. **10** Emdi sen kel,
Men séni xelqim Israillarni Misirdin élip chiqirish
üchün Pirewnning aldigha ewetimen, — dédi. **11**
Lékin Musa Xudagha: — Men kim idim, Pirewnning
aldigha bérip Israillarni Misirdin chiqiralighudek? —
dédi. **12** U jawab bérip: — Berheq, Men sen bilen
bille bolimen; sen qowmni Misirdin élip chiqqandin
kéyin bu taghda Xudagha ibadet qilisiler; bu ish
mana özüngge Méning séni ewetkinimning ispat-belgisi
bolidu, — dédi. **13** Shuning bilen Musa Xudagha:
— Men Israillarning qéshigha bérip ularga: «Ata-
bowiliringlarning Xudasi méni qéshinglargha ewetti»
désem, ular mendin: «Uning nami néme?» — dep sorisa,
ularga néme dep jawab bérimen? — dédi. **14** Xuda
Musagha: — Men «Ezeldin bar Bolghuchi»durmen —
dédi. Andin U: — Bérip, Israillargha: ««Ezeldin bar
Bolghuchi» méni qéshinglargha ewetti» dep éytqin,
dédi. **15** Xuda Musagha yene: — Israillargha: — «Ata-
bowiliringlarning Xudasi, Ibrahimning Xudasi, Ishaqning
Xudasi we Yaqupning Xudasi bolghan «Yahweh» méni
qéshinglargha ewetti; U: [Yahweh dégen] bu nam
ebedgiche Méning namim bolidu, dewrdin-dewrgiche
Men shu nam bilen eske élinimen, deydu» — dégin.
16 — Bérip, Israilning aqsaqallirini yighip ularga:
— «Ata-bowiliringlarning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq
we Yaqupning Xudasi bolghan Perwerdigar manga
körünüp: — Men silerni yoqlap keldim, Misirda silerge
qandaq muamile qiliniwatqanliqini kördüm; **17** shuning
üchün sözüm shudurki, Men silerni Misirning zulumidin
chiqirip, Qanaaniylar, Hittiylar, Amoriylar, Perizziyler,
Hiwiylar we Yebusiylarning zémini, yeni süt bilen hesel
éqip turidighan zémin'gha élip barimen, dédi, — dégin,
dédi. **18** — Shuning bilen ular séning sözüngge qulaq
salidighan bolidu. U waqitta sen, özüng we Israilning
aqsaqalliri bilen birge Misir padishahining aldigha bérip,
uninggha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar biz bilen
körüshti. Emdi sizdin ötünimizki, bizge üch künlük
yolni bésip, chölge bérip, Xudayimiz Perwerdigargha
qurbanliq qilishqa ijazet bergeysiz» — denglar. **19**
Lékin Misir padishahining hetta qudretlik bir qolning
astida turupmu, silerni yenila qoyup bermeydighinini
bilimen. **20** Shunga qolumni uzitip, misirliqlarni Men öz
zémini ichide körsetmekchi bolghan herxil karamet-
möjizilirim bilen urimen; andin [Pirewn] silerni qoyup
béridu. **21** Bu qowmni misirliqlarning aldida iltipat
tapturimen we shuning bilen shundaq boliduki, siler
shu yerdin chiqqininglarda, quruq qol chiqmaysiler.
22 Belki herbir ayal kishi öz qoshnisidin we öz öyide
olturushluq yat ayaldin kümüsh zinnet buyumliri, altun
zinnet buyumliri we kiyim-kécheklerni telep qilidu. Bu
nersilerni oghul-qizliringlargha taqaysiler, kiydürisiler;
shu teriqide misirliqlardin olja alghan bolisiler, — dédi.

4 Musa jawab bérip: — Mana, ular manga ishenmey
turup, sözümge qulaq salmaydu, belki: «Perwerdigar
sanga körünmidi», déyishi mumkin, dédi. **2** Perwerdigar
uninggha: — Qolungdiki bu néme? — dep soridi. U: — Bu
bir hasa, dep jawab berdi. **3** U: — Uni yerge tashla, dédi.
Uni yerge tashliwidi, u bir yilan'gha aylandi; Musa uning
aldidin qachti. **4** Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni
uzitip, uni quyruqidin tut, déwidi, u qolini uzitip, uni
tutti. U yene uning qolida hasigha aylandi. **5** [Perwerdigar
yene]: — Buning bilen ular ata-bowilirining Xudasi, yeni
Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning
Xudasi bolghan Perwerdigarning sanga körün'ginige
ishinidu, — dédi. **6** Perwerdigar uninggha yene: —
Qolungni qoynunggha salghin, déwidi, u qolini qoynigha
sélip chiqiriwidi, mana, qoli pése-maxaw késilige giriptar
bolup qardek aqirip ketti. **7** Andin uninggha: — Qolungni
yene qoynunggha salghin, déwidi, qolini qoynigha saldi.
Uni yene qoynidin chiqiriwidi, mana, öz eksige kélip
etlirining bashqa yerliridek boldi. **8** Perwerdigar yene:
— Shundaq boliduki, eger ular sanga ishenmey, aldinqi
möjizilik alametke köngülshimise, ular ikkinchi möjizilik
alametke ishinidu. **9** Halbuki, ular bu ikki möjizige
yenila ishenmise we ya sözüngge qulaq salmisa, undaqta
sen [Nil] deryasining süyidin élip, quruq yerge tökkin.
Shuning bilen sen deryadin alghan su quruq yer üstide
qan'gha aylinidu, dédi. **10** Andin Musa Perwerdigargha:
— Ey Igem, men eslidinla gepke usta emestim, sen
qulunggha söz qilghandin kéyinmu yenila shundaq;
chünki men aghzim kalwa we tilim éghir ademmen,
— dédi. **11** Perwerdigar uninggha: — Kim insan'gha
éghiz bergen? Kim ademni gacha yaki gas, körgüchi
yaki kor qilghan? Shundaq qilghuchi Men Perwerdigar
emesmu? **12** Emdi sen barghin, Men Özüm séning
aghzing bilen bille bolimen, néme sözleydighiningni
sanga ögitip turimen, — dédi. **13** Lékin u: — Ey Igem!
Sendin ötünüp qalay, Sen [bu ishqa] xalighan [bashqa]
birsini ewetip, shuning qoli bilen qilghin! — dédi. **14**
Buni anglap Perwerdigarning ghezipi Musagha tutiship:
— Lawiylardin bolghan akang Harun bar emesmu? Uning
gepni obdan qilalaydighinini bilimen. Mana, u emdi
séning aldinggha chiqishqa alliqachan yolgha chiqti; u
séni körse, köngli tolimu xush bolidu. **15** Emdi deydighan

geplerni uninggha éyt; Men Özüm séning aghzing bilen
bille we uning aghzi bilen bille bolimen, néme qilish
kéreklikinglarni silerge ögitimen. **16** Harun séning
ornungda xelqqe sözleydu; shundaq boliduki, u sanga
éghiz bolidu, sen uninggha Xudadek bolisen. **17** Bu hasini
qolunggha élip, uning bilen shu möjizilik alametlerni
körsitisen, — dédi. **18** Shuning bilen Musa qéynatisi
Yetroning qéshigha yénip bérip, uninggha: — Manga
ijazet bergeyla, Misirdiki qérindashlirimning qéshigha
baray, ular hayatmu, emesmu körüp kéley, dédi. Yetro
Musagha: — Aman-ésen bérip kelgin, — dédi. **19** Musa
téxi Midiyandiki waqtida, Perwerdigar uninggha yene: —
Misirgha yénip barghin! Chünki séning jéningni istigen
kishiler ölüp ketti, — dédi. **20** Shuning bilen Musa ayali
we oghullirini élip, ularni bir éshekke mindürüp, Misir
zéminigha bérishqa yolgha chiqti. Mangghanda Musa
Xudaning hasisini alghach ketti. **21** Perwerdigar Musagha:
— Misirgha yénip barghiningda sen agah bol, Men
qolunggha tapshurghan barliq karametlerni Pirewnning
aldida körsetkin. Lékin Men uning könglini xelqni
qoyup bermigüdek qattiq qilimen. **22** Sen Pirewn'ge: —
«Perwerdigar mundaq deydu: — Israil Méning oghlum,
Méning tunji oghlum bolidu. **23** Shuning üchün Men
sanga: Oghlumni Özümge ibadet qilishqa qoyup ber,
dédim. Uninggha yol qoyushni ret qilidighan bolsang,
séning tunji oghlungni öltürimen» — dégin, — dédi.
24 Emma Musa seper qilip bir qonalghugha kelgende,
Perwerdigar uninggha uchrap, uni öltürüwetmekchi
boldi. **25** Shuning bilen Zipporah bir chaqmaq téshini
élip, oghlining xetnilikini késip, uni érining ayighigha
tashlap: — Sen derweqe aldimda qan töker er ikensen!
— dédi. **26** Shuning bilen Perwerdigar uni qoyup berdi
(bu chaghda Zipporah uninggha: «Sen derweqe aldimda
qan töker bir er ikensen!» — dédi. Bu sözini u xetne
tüpeylidin éytti). **27** Perwerdigar Harun'gha: — Sen chöl-
bayawan'gha bérip, Musa bilen körüshkin, déwidi, u
bérip Xudaning téghida uning bilen uchriship, uni söydi.
28 Musa özini ewetken Perwerdigarning hemme sözliri
bilen qilishqa buyrughan barliq möjizilik alametlerni
Harun'gha dep berdi. **29** Andin Musa bilen Harun
bérip, Israillarning barliq aqsaqallirini yighdi. **30** Harun
Perwerdigarning Musagha éytqan hemme sözlirini bayan
qildi we xelqning köz aldida shu möjizilik alametlerni
körsetti. **31** Buni körüp, xelq ishendi; Perwerdigarning
Israillarni yoqlap, ular uchrighan xarliqlarni körgenlikini
anglighan haman, bashlirini égip sejde qilishti.

5 Andin Musa bilen Harun Pirewnning aldigha bérip,
uninggha: — Israilning Xudasi Perwerdigar sanga:
— «Ularning bérip chölde Manga ibadet qilip, héyt
ötküzüshige qowmimgha yol qoysun» deydu, — dédi. **2**
Lékin Pirewn jawab bérip: — Uning sözige qulaq sélip,
méni Israilgha yol qoyghuzidighan qandaq Perwerdigar
iken u? Men u Perwerdigarni tonumaymen hem
Israilghimu yol qoymaymen, dédi. **3** Ular söz qilip:
— Ibraniylarning Xudasi biz bilen körüshti. Shunga
ötünimizki, bizge Perwerdigar Xudayimizgha qurbanliq
sunush üchün bizge chölge bérishqa üch künlük yolgha
ruxset bergeysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki qilich bilen
urushi mumkin, — dédi. **4** Lékin Misirning padishahi
ularghа jawab bérip: — Ey Musa we Harun, némishqa
ikkinglar xelqni ishliridin toxtitip qoymaqchi bolisiler?
Bérip öz epkishinglarni kötürünglar! — dédi. **5** Pirewn
yene: — Mana, xelq yurtta ziyade awup ketti. Siler
bolsanglar, ularni epkeshliridin xalas qilmaqchisiler, dédi.
6 Shu küni Pirewn nazaretchilerge we nazaretchilerning
qol astidiki ish bashlirigha buyruq chüshürüp: — **7**
Hazirdin bashlap xelqqe ilgirikidek kések quyushqa
saman bermenglar! Ular samanni özliri yighsun. **8**
Lékin ilgiri qanchilik kések quyup kelgen bolsa, hélihem
kem qilmay shunchilik kések quydurunglar; chünki
ular hurunliship: «Xudayimizgha qurbanliq ötküzüshke
bizni barghili qoy» dep ghelwe qilishiwatidu. **9** Emdi
ularni öz ishigha toluq bend bolup, yalghan-yawidaq
geplerge qulaq salmasliqi üchün, bu ademlerning üstige
téximu éghir emgeklerni yüklenglar, — dédi. **10** Shuning
bilen xelqning üstidiki nazaretchiler bilen ish bashliri
chiqip xelqqe: Pirewn shundaq dédiki, men emdi silerge
saman bermeydighan boldum. **11** Özünglar béringlar,
özünglar üchün qeyerdin saman tapalisanglar, shu
yerdin élip kélinglar; lékin qilidighan ishliringlar bolsa
qilchilikmu kémeytilmeydu, — dédi. **12** Buning bilen
xelq pütkül Misir zéminigha tarilip, samanning ornigha
paxal yighishqa bashlidi. **13** Nazaretchiler bolsa ularni
qistap: Silerge saman bérilgen chaghdikidek hazirmu
her künlük ishni shu küni qilinglar, dédi. **14** Israillarning
üstige Pirewnning nazaretchiliri teripidin qoyulghan
Israilliq ish bashliri tayaq yédi we: — Tünügün we bügün
némishqa kések quyush wezipsini burunqidek toshquzup
orunlimidinglar?! — dep til ishitti. **15** Andin Israilliq
ish bashliri Pirewnning aldigha bérip: Némishqa öz
qullirigha mundaq muamile qilidila? **16** Öz qullirigha
héch saman bérilmidi. Lékin [nazaretchiler] yenila «kések
quydurunglar» dep bizni buyruydu. Mana, öz qulliri
tayaq yewatidu, emma eyib bolsa özlirining ademliride,
dep peryad qildi. **17** Lékin u yene: — Siler hurun ikensiler!
Hurun ikensiler! Shunga siler: «Bérip Perwerdigargha
qurbanliq ötküzüshimizge ijazet ber dewatisiler. **18**
Qaytip bérip ishingni qilish! Silerge saman bérilmeydu,
biraq késeklerni belgilen'gen san boyiche [awwalqidek]
toluq tapshurushisen, dédi. **19** Israilliq ish bashliri
[Pirewnning]: «Siler herkünlük wezipenglarni, yeni telep
qilghan késeklerni belgilen'gen sandin kémeytsenglar
qet'iy bolmaydu» déginige qarap, béshigha bala-qazaning
chüshidighanliqini bilishti. **20** Ular Pirewnning aldidin
chiqip kéliwatqinida, ular bilen körüshüshke kélip shu
yerde saqlap turghan Musa we Harun bilen uchriship
qaldi. **21** Ular Musa bilen Harun'gha: — Bizni Pirewnning
neziride we uning emeldarlirining neziride sésitip, bizni
öltürüshke ularning qoligha qilich tutquzghininglar
üchün, Perwerdigar silerning üstünglargha höküm
qilsun! — dédi. **22** Shuning bilen Musa Perwerdigarning
aldigha yénip bérip uninggha: — Ey Igem, némishqa bu
xelqni balagha tiqting? Sen néme üchün méni ewetting?
23 Chünki men Pirewnning aldigha kirip Séning naming
bilen söz qilghinimdin tartip, u bu xelqning üstige
téximu ziyade azab qilghili turdi. Emma Sen téxiche
qowmingni héch qutquzmiding, — dédi.

6 Lékin Perwerdigar Musagha: — Emdi sen Méning
Pirewn'ge qilidighanlirimni körisen; chünki u
qudretlik bir qoldin mejburlinip, ularni qoyup béridu,
qudretlik bir qolning sewebidin özining zéminidin ularni

qoghlap chiqiriwétidu, — dédi. **2** Andin Xuda Musagha
[yene] söz qilip mundaq dédi: — Men Perwerdigardurmen.
3 Men Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaqupqa Qadir-mutleq
Tengri süpitide köründüm; lékin «Yahweh» dégen namim
bilen ulargha ashkara tonulmidim. **4** Men ular bilen: —
«Siler musapir bolup olturghan zéminni, yeni Qanaan
zéminini silerge bérimen» dep, ular bilen ehde baghliship
wede qilghanmen. **5** Emdi Men misirliqlar qul qilip
zulum salghan Israillarning ah-zarlirini anglap, qilghan
shu ehdemni ésimge aldim. **6** Shunga Israillargha
mundaq dégin: — «Men Perwerdigardurmen; Men Özüm
silerni misirliqlarning éghir yükliri astidin chiqirip,
ularning qulluqidin azad qilip, qolumni uzitip ulargha
chong balayi'apetlerni chüshürüp, silerge hemjemet
bolup hörlükke érishtürimen. **7** Silerni Öz qowmim
bolushqa qobul qilimen we Özüm Xudayinglar bolimen;
shuning bilen siler özünglarni misirliqlarning yüklirining
astidin qutquzup chiqarghuchining Men Xudayinglar
Perwerdigar ikenlikini bilisiler. **8** Men shuning bilen
silerni qol kötürüp Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaqupqa
bérishke qesem qilghan zémin'gha élip barimen;
Men u yerni silerge miras qilip zéminliqqa bérimen;
Men Perwerdigardurmen». **9** Bularning hemmisini
Musa Israillargha dep berdi; lékin ular éghir qulluq
azabidin pighan'gha chüshken bolup, uninggha qulaq
salmidi. **10** Andin Perwerdigar Musagha yene: — **11**
Bérip Misirning padishahi Pirewn'ge: «Israillarning
zéminingdin kétishige yol qoy», dep éytqin, dédi. **12** Lékin
Musa Perwerdigarning aldida: Mana, Israillar manga
qulaq salmighan yerde, Pirewn qandaqmu mendek
kalpuki xetne qilinmighan bir ademge qulaq salsun?
— dédi. **13** Emma Perwerdigar Musa we Harun'gha
sözlep, ularning Israillargha we Misirning padishahi
Pirewn'ge Israillar toghruluq: — «Ular Misir zéminidin
élip chiqirilsun» dégen emr yetküzüshini buyrudi. **14**
Töwendikiler jemet bashliqliri: — Israilning tunji oghli
bolghan Rubenning oghulliri Hanuq, Pallu, Hezron
we Karmi. Bular bolsa Rubenning nesilliri idi. **15**
Shiméonning oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin,
Zohar we qanaanliq ayaldin bolghan Saullar idi; bular
Shiméonning nesilliri idi. **16** Lawiyning oghullirining
isimliri, nesebnamilirige asasen: Gershon, Kohat we
Merari; Lawiyning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette
yil boldi. **17** Gershonning oghulliri aililiri boyiche: —
Libni we Shimey. **18** Kohatning oghulliri: — Amram,
Yizhar, Hébron bilen Uzziel. Kohat bir yüz ottuz üch
yil ömür kördi. **19** Merarining oghulliri: — Mahli we
Mushi. Bular nesebnamiliri boyiche Lawiyning nesilliri
idi. **20** Amram öz hammisi Yokebedni xotunluqqa aldi,
Yokebed uninggha Harun we Musani tughup berdi.
Amram bir yüz ottuz yette yil ömür kördi. **21** Yizharning
oghulliri: — Korah, Nefeg we Zikri idi. **22** Uzzielning
oghulliri: — Mishael, Elzafan we Sitri idi. **23** Harun
bolsa Nahshonning singlisini, yeni Amminadabning
qizi Élishébani xotunluqqa aldi. U uninggha Nadab
bilen Abihuni, we Eliazar bilen Itamarni tughup berdi.
24 Korahning oghulliri: — Assir, Elkanah we Abi'asaf;
bular Korahlarning nesilliri idi. **25** Harunning oghli
Eliazar Putielning qizlirining birini xotunluqqa aldi; u
uninggha Finihasni tughup berdi; bular bolsa öz nesebi
boyiche hemmisi Lawiylarning jemet bashlqliri idi. **26**
Perwerdigarning: — Israillarni qoshunlardek top-topi
bilen Misir zéminidin élip chiqinglar, dégen emrini
tapshuriwalghuchilar del mushu Harun bilen Musa idi.
27 Israillar Misirdin chiqirilsun, dep Misirning padishahi
Pirewn'ge söz qilghanlar del bu kishiler, yeni mushu
Musa bilen Harun idi. **28** Perwerdigar Misirning zéminida
Musagha söz qilghan waqtida **29** Musagha: «Men
Perwerdigardurmen. Sanga éytqinimning hemmisini
Misirning padishahi Pirewn'ge dégin», dep emr qildi. **30**
Lékin Musa Perwerdigarning aldida: — Mendek kalpuki
xetne qilinmighan bir kishige Pirewn qandaqmu qulaq
salsun?» — dep jawap bergenidi.

7 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Mana,
Men Pirewnning aldida séni Xudaning ornida
qildim. Akang Harun bolsa séning peyghembiring
bolidu. **2** Men sanga buyrughinimning hemmisini
[uninggha] deysen; andin akang Harun Pirewn'ge uning
öz zéminidin Israillarni qoyup bérishi kérekliki toghrisida
söz qilidu. **3** Lékin Men Pirewnning könglini qattiq
qilimen; buning bilen Men Misir zéminida möjizilik
alametler we karametlirimni köplep körsitimen. **4**
Shundaqtimu, Pirewn silerge qulaq salmaydu. Emma
Men Misirning üstige höküm chiqirip qolumni uzitip,
chong balayi'apetlerni chüshürüp, qoshunlirim bolghan
Öz qowmim Israillarni Misir zéminidin chiqirimen. **5**
Öz qolumni Misirning üstige sozghinimda, Israillarni
ularning arisidin chiqarghinimda misirliqlar Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu, — dédi. **6**
Musa bilen Harun shundaq qildi; Perwerdigar ulargha
qandaq tapilighan bolsa, ularmu shundaq qildi. **7** Ular
Pirewn'ge söz qilghan waqitta Musa seksen yashqa,
Harun seksen üch yashqa kirgenidi. **8** Perwerdigar
Musa bilen Harun'gha söz qilip: — **9** Emdi Pirewn
silerge: — Özünglarni testiqlap bir möjize körsitinglar,
dése, sen Harun'gha: — Hasangni élip Pirewnning
aldigha tashlighin, dep éytqin. Shundaq qilishi bilenla
hasa yilan'gha aylinidu, dédi. **10** Shuning bilen, Musa
bilen Harun Pirewnning aldigha bérip, Perwerdigarning
buyrughinidek qildi; Harun hasisini Pirewn bilen uning
emeldarlirining aldigha tashliwidi, u yilan'gha aylandi.
11 U waqitta Pirewn danishmenliri we séhrigerlirini
chaqirtip keldi; Misirning jadugerlirimu öz jadusi bilen
oxshash ishni qildi. **12** Ularning herbiri öz hasisini
tashlidi; ularmu yilan'gha aylandi. Lékin Harunning hasisi
ularning hasilirini yutup ketti. **13** Biraq Perwerdigar
éytqandek Pirewnning köngli qattiqliq bilen Perwerdigar
éytqandek ulargha qulaq salmidi. **14** Andin Perwerdigar
Musagha mundaq dédi: — Pirewnning köngli qattiq;
u qowmni qoyup bérishni ret qilidu. **15** Emdi sen ete
seherde Pirewnning qéshigha barghin (shu waqitta u
su boyigha chiqidu) — Sen uning bilen körüshüshke
deryaning boyida saqlap turghin; yilan'gha aylan'ghan
hasini qolunggha éliwal. **16** Sen uninggha mundaq dégin:
— «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar méni aldinggha:
«Chölde Manga ibadet qilishi üchün qowmimni qoyup
ber» déyishke ewetkenidi; lékin mana, bu waqitqiche
héch anglimiding. **17** Shunga Perwerdigar sanga: —
«Sen shu [alamet] bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni
bilisen», deydu — Mana, men qolumdiki hasa bilen
deryaning süyini ursam, su qan'gha aylinidu, **18**

deryaning béliqliri ölüp, deryaning süyi sésip kétidu;
misirliqlar sudin seskinip, ichelmeydighan bolup qalidu».
19 Perwerdigar Musagha yene: — Sen Harun'gha: —
Hasangni élip misirliqlarning suliri qan'gha aylansun
dep ularning üstige, yeni éqinliri, östengliri, kölliri we su
ambarliri üstige qolungni uzatqin. Shuning bilen pütkül
Misir zéminida, hetta yaghach we tash qachilardiki
sularmu qan'gha aylinidu, dégin, dédi. **20** Musa bilen
Harun Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun
Pirewn we emeldarlirining köz aldida hasini kötürüp,
deryaning süyini uruwidi, pütün deryaning süyi qan'gha
aylinip ketti. **21** Deryadiki béliqlar ölüp, deryaning süyi
sésip ketti. Misirliqlar deryaning süyini ichelmeydighan
bolup qaldi, pütkül Misir zémini qan'gha toldi. **22** Lékin
Misirning jadugerlirimu öz jaduliri bilen hem shundaq
qildi. Bu sewebtin Perwerdigar éytqandek Pirewnning
köngli qattiq bolup, ulargha qulaq salmidi; **23** eksiche
Pirewn öyige qaytip kétip, bu ishqa héch pisent qilmidi.
24 Deryaning süyini ichelmigini üchün barliq misirliqlar
ichkädek su tépish üchün deryaning etraplirini kolidi.
25 Perwerdigar deryani urup, yene yette kün ötti.

8 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning
aldigha bérip uninggha: — Perwerdigar mundaq
deydu: — «Manga ibadet qilishqa Öz qowmimni
qoyup ber. **2** Lékin ularni qoyup bérishni ret
qilsang, mana, Men dölitingning hemme yérini
paqilar bilen basturup urimen. **3** Deryada top-top
paqilar peyda bolup, [deryadin] chiqip ordanggha,
hujranggha, orun-körpengge, emeldarliringning öylirige
kiriwalidu, shuningdek xelqingning uchisigha, tonur we
tengniliringge yamiship chiqiwalidu. **4** Paqilar özüngning
üstibéshigha, xelqingning üstibéshigha we hemme
emeldarliringning üstibéshigha yamiship chiqiwalidu»
— dégin, — dédi. **5** Perwerdigar Musagha: — Sen
Harun'gha: Paqilarning Misir zéminining üstige chiqishi
üchün qolungni uzitip, hasangni éqinlar, östengler we
köllerning üstige shiltighin, dégin — dédi. **6** Shuning
bilen Harun qolini Misirning suliri üstige uzatti; shundaq
qiliwidi, paqilar chiqip Misir zéminini qaplidi. **7** Lékin
jadugerlermu öz jaduliri bilen oxshash ishni qilip, Misir
zémini üstige paqilarni peyda qildi. **8** Pirewn Musa bilen
Harunni chaqirtip: — Paqilarni mendin we xelqimdin
néri qilish üchün Perwerdigardin ötününglar. Shundaq
bolsa, men xelqingni Perwerdigargha qurbanliq qilsun
dep qoyup bérimen, dédi. **9** Musa Pirewn'ge: — Boptu,
men izzitingni qilay, peqet deryadiki paqilarla qélip,
bashqiliri özüngdin we öyliringdin ayrilsun dep, sen,
emeldarliring we xelqing üchün méning dua qilidighan
waqtimni békitkin, dédi. **10** U jawab bérip: — Ete bolsun,
dédi. Musa uninggha: — Xudayimiz Perwerdigargha
oxshash héchbirining yoqluqini bilishing üchün séning
déginingdek bolsun. **11** Paqilar sendin, öyliringdin,
emeldarliring we xelqingdin chiqip kétidu; peqet
deryadila qalidu, dédi. **12** Shuning bilen Musa we Harun
Pirewnning aldidin chiqip ketti. Andin Musa Pirewnning
üstige ewetilgen paqilar toghrisida Perwerdigargha nida
qildi. **13** Perwerdigar Musaning tiliginidek qildi. Buning
bilen öylerdiki, hoylilardiki we étizlardiki paqilar öldi.
14 Xelq ularni yighip döwe-döwe qildi, [pütkül] yurt-
zémin sésiqchiliqqa toldi. **15** Lékin Pirewn apettin xalas
bolghinini körgende, könglini qattiq qilip, Perwerdigar
éytqinidek ulargha qulaq salmidi. **16** Andin Perwerdigar
Musagha: — Sen Harun'gha: — Hasangni uzitip, yerning
topisini urghin. Buning bilen u pashigha aylinip, pütkül
Misir zéminini qaplaydu, dégin, — dédi. **17** Ular shundaq
qildi; Harun qolini uzitip hasisi bilen yerning topisini
uruwidi, ademler we haywanlarning üstibéshini pasha
basti; pütkül Misir zéminidiki topa-changlar pashigha
aylandi. **18** Jadugerlermu öz jaduliri bilen shundaq qilip
pasha peyda qilishqa urun'ghan bolsimu, peyda qilalmidi.
Pashilar bolsa hem ademlerning hem haywanlarning
üstibéshini qaplap ketti. **19** Andin jadugerler Pirewn'ge: —
Bu ish Xudaning barmiqining qilghini! — déyishti. Lékin
Pirewn könglini qattiq qilip, Perwerdigar éytqinidek
ulargha qulaq salmidi. **20** Perwerdigar Musagha: — Ete
seher qopup Pirewnning aldigha bérip turghin — (shu
waqitta u su boyigha chiqidu) uninggha: «Perwerdigar
mundaq deydu: — Manga ibadet qilishi üchün Öz
qowmimni qoyup ber! **21** Chünki eger qowmimni qoyup
bermiseng, mana Men séning we emeldarliring, xelqing
üstige, öyliringge köküyünlerni ewetimen; shuning bilen
misirliqlarning öyliri we hetta ular turuwatqan tupraqmu
köküyünler bilen tolidu. **22** Lékin shu künide Öz qowmim
turuwatqan Goshen yurtini bashqiche qilimen; shundaq
boliduki, u yerde köküyünler tépilmaydu. Shuning bilen
sen Men Perwerdigarning bu zéminda bolghanliqimni
bilisen. **23** Shundaq qilip Men Öz qowmimni séning
xelqingdin perqlendürimen; bu möjizilik alamet ete yüz
béridu», dep éytqin, dédi. **24** Perwerdigar déginini qildi.
Pirewnning öylirige, emeldarlirining öylirige köküyünler
top-top bolup kirdi; pütkül Misir zéminining hemme
yéri köküyünler teripidin xarab bolushqa bashlidi. **25**
Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip kélip ulargha: Bérip
mushu zéminda Xudayinglargha qurbanliq ötküzünglar,
— dédi. **26** Lékin Musa jawab bérip: — Bundaq qilish
bizge taza muwapiq bolmaydu; chünki biz Perwerdigar
Xudayimizgha sunmaqchi bolghan qurbanliq mal
misirliqlargha nisbeten yirginchliktur. Emdi eger biz
misirliqlarning köz aldida yaman körün'gen nersini
qurbanliq qilsaq ular bizni chalma-kések qiliwetmemdu?
27 Biz üch künlük yolni bésip, chölde Perwerdigar
Xudayimiz bizge buyrughinidek uninggha qurbanliq
sunushimiz kérek, dédi. **28** Pirewn: — Silerni Perwerdigar
Xudayinglargha chölde qurbanliq ötküzüshke barghili
qoyimen; peqet bek yiraq kétip qalmanglar, méning
üchün dua qilinglar, dédi. **29** Musa jawab bérip: —
Mana, men séning aldingdin chiqip Perwerdigargha iltija
qilimen we köküyünler sen Pirewndin, emeldarliringdin
we xelqingdin ete chiqip kétidu; lékin Pirewn yene
hiyle ishlitip, xelqni Perwerdigargha qurbanliq qilishqa
bérishtin tosquchi bolmisun, dédi. **30** Musa Pirewnning
aldidin chiqip, Perwerdigargha shundaq iltija qildi.
31 Perwerdigar Musa tiliginidek qildi; u köküyünlerni
Pirewn, emeldarliri we xelqidin chiqiriwetti; hetta bir
tal köküyünmu qalmidi. **32** Lékin Pirewn bu qétimmu
könglini qattiq qilip, qowmni qoyup bermidi.

9 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning
aldigha bérip uninggha: — «Ibraniylarning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qilishigha
Öz qowmimni qoyup ber. **2** Eger ularni qoyup bérishni

ret qilip, yenila tutup turuwalidighan bolsang, **3** mana, Perwerdigarning qoli étizliqtiki charpayliringning üstige, at-éshekler, tögiler, we qoy-kaliliringning üstige chüshüp intayin éghir bir waba keltüridu. **4** Lékin Perwerdigar Israilning charpaylirini misirliqlarning charpayliridin perqlendüridu. Netijide, Israilning charpayliridin héchbiri ölmeydu» — dégin, dédi. **5** Perwerdigar waqitni békitip: — Ete Perwerdigar zéminda bu ishni qilidu, dédi. **6** Etisi Perwerdigar shundaq qildi; misirliqlarning barliq charpayliri öldi; lékin Israillarning charpayliridin birimu ölmidi. **7** Pirewn adem ewetip tekshüriwidi, mana, Israillarning charpayliridin birimu ölmigenidi. Lékin Pirewnning köngli qattiq qilinip, u qowmni qoyup bermidi. **8** Andin Perwerdigar Musa we Harun'gha: — Xumdanning külidin changgilinglarni toshquzup élinglar, andin Musa uni Pirewnning köz aldida asman'gha qaritip chachsun. **9** Shundaq qilishi bilen kül pütkül Misir zéminini qaplaydighan changtozan bolidu we Misir zéminidiki hemme yerde ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqiridu, — dédi. **10** Shuning bilen ular xumdandin kül élip, Pirewnning aldigha bérip turdi we Musa uni asman'gha qaritip chachti; u ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqardi. **11** Jadugerler chaqilar destidin Musaning aldida turalmay qaldi; chünki jadugerlerning bedininimu, bashqa barliq misirliqlarnimu oxshash chaqa bésip ketkenidi. **12** Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; shunga Perwerdigar del Musagha éytqinidek u ulargha qulaq salmidi. **13** Andin Perwerdigar Musagha: — Ete tang seher qopup, Pirewnning aldida turup uninggha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Qowmimni Manga ibadet qilishqa qoyup ber; **14** chünki Men bu qétim hemme balayi'apetlirimni yürikingge, emeldarliring we puqraliringning üstige ewetimen. Buning bilen sen pütkül yer yüzide Mendek bashqa birining yoq ikenlikini bilisen. **15** Chünki Men qolumni uzitip, özüng we qowmingni waba bilen urghan bolsam'idi, bu waqitqiche sen yer yüzidin yoqilip kétetting. **16** Halbuki, Méning séni ornunggha tiklishimdiki meqsitim shu idiki, del Öz qudritimni sanga körsitish, shundaqla namimning pütkül yer yüzide jakarlinishi üchün idi. **17** Sen yene qowmimgha chongchiliq qilip, ularni qoyup bérishni ret qiliwéremsen? **18** Mana, ete mushu waqitlarda Misir döliti bina bolghandin buyan héch körülüp baqmighan qattiq möldürni yaghdurimen. **19** Shuning üchün adem ewetip, haywan we étizda bar-yoqungni yighip ichkiri solighin; chünki öyge qayturulmay sirtta qalghan adem we haywanlarning hemmisi möldürning astida qélip ölüp kétidu! — dégin, dédi. **20** Buni anglap Pirewnning emeldarlirining arisidin Perwerdigarning sözidin qorqqan herbir adem öz qulliri we charpaylirini yügürtüp öylirige élip keldi. **21** Lékin Perwerdigarning sözini étibargha almighanlar öz qul we mallirini tashqirida qaldurup qoydi. **22** Perwerdigar Musagha: — Misir zéminidiki her yerde, ademler üstige, mallarning üstige, shundaqla Misir zéminidiki dalalarning hemme ot-chöplirining üstige möldür yaghsun dep, asman'gha qarap qolungni kötürgin, dédi. **23** Musa shuning bilen hasisini asman'gha qaritip kötürüwidi, Perwerdigar güldürmamini güldürlitip, möldür yaghdurdi, yer yüzide chaqmaq chéqindiliri chépip yüretti. Shundaq qilip Perwerdigar Misir zémini üstige möldür yaghdurdi. **24** Möldür yéghip, möldür bilen ot arilash chüshti; möldür shunche éghir boldiki, Misir döliti bina bolghandin tartip undaq qattiq möldür yéghip baqmighanidi. **25** Möldür pütkül Misir zéminining her yéride chüshüp, insan bolsun, haywan bolsun, hemmisini urdi; möldür étizdiki hemme ot-chöpni urup, yerdiki hemme del-derexlernimu sunduruwetti. **26** Peqet Israillar olturushluq Goshen zéminidila möldür yaghmidi. **27** Pirewn adem ewetip Musa bilen Harunni chaqirtip ulargha: — Men bu qétim gunah qildim! Perwerdigar heqqaniydur; Sewenlik bolsa men we xelqimdin ötti. **28** Yene bérip Perwerdigardin ötünüp iltija qilinglar! Xudadin chiqqan bu qattiq güldürmamilar we möldür yétip ashti! Silerni qoyup bérey; siler emdi mushu yerde turuwersenglar bolmaydu, — dédi. **29** Musa uninggha jawab bérip: — Men sheherdin chiqqanda, Perwerdigar terepke qarap qollirimni yéyip kötürimen; güldürmamilar shu haman bésiqip möldür yene yaghmaydu. Yer yüzi Perwerdigarningkidur, dep bilishing üchün shundaq bolidu. **30** Lékin sen we séning emeldarliring, silerning Perwerdigar Xudadin téxiche qorqmaywatqininglarni bilimen, dédi. **31** Shu chaghda arpa bash chiqirip, zighir ghunchilighan bolghachqa, zighir we arpa möldürdin weyran qilindi. **32** Lékin bughday bilen qara bughday kéyinrek bix chiqarghachqa, weyran qilinmidi. **33** Musa Pirewnning aldidin kétip, sheherdin chiqip Perwerdigar terepke qarap qollirini yéyip kötürdi. Shuning bilen güldürmama we möldür toxtap, yamghur yerge yene tökülmidi. **34** Emma Pirewn yamghur, möldür we güldürmamilarning toxtighinini körgende, yene gunah sadir qildi; umu, emeldarlirimu könglini qattiq qilishti. **35** Bu teriqide Pirewnning köngli qattiq turuwérip, Perwerdigar Musaning wasitisi bilen éytqandek, Israillarni qoyup bérishni ret qildi.

10 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha barghin; chünki ularning arisida bu möjizilik alametlerni körsitishim üchün Pirewnning könglini we emeldarlirining könglini qattiq qilip qoydum. **2** Bu ish bilen Méning misirliqlarni qandaq reswa qilghanliqim we ularning arisida körsetken möjizilik alametlirimni sen oghlungning andin newrengning quliqigha yetküzisen. Buning bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisiler, dédi. **3** Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha bérip, uninggha: — Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Özüngni aldimda töwen tutushni qachan'ghiche ret qilisen? Manga ibadet qilish üchün qowmimni qoyup ber. **4** Chünki eger sen qowmimni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men ete séning yurtunggha chéketke ewetimen. **5** Ular siler zémin yüzini körmigüdek qilip yépiwétidu, silerning möldürdin aman qalghan nersiliringlarnimu, dalalarda ösken hemme del-derexliringlarnimu yep kétidu. **6** Ular orda-sarayliringgha, emeldarliringning sarayliri, shundaqla barliq misirliqlarning öylirige tolup kétidu; bundaq apetni ata-bowangliring we ata-bowiliringning ata-bowilirimu yer yüzide apiride bolghandin tartip körüp baqmighan» — dédi-de, burulup Pirewnning aldidin chiqip ketti. **7** Pirewnning emeldarliri uninggha: — Bu adem bizge qachan'ghiche tuzaq bolar? Öz

Xudasi Perwerdigargha ibadet qilishqa bu ademlerni qoyup bergeyla! Misirning xarab bolghinini téxiche körmeywatamdila? — dédi. **8** Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha yene chaqiritip kélindi. U ularga: — Perwerdigargha ibadet qilish üchün béringlar; lékin baridighanlar zadi kimler? — dédi. **9** Musa jawab bérip: — Yashlirimiz we qéri-chüriler bilen, oghullirimiz we qizlirimiz bilen, qoy we kala padilirimizni élip hemmimiz barimiz; chünki biz Perwerdigar üchün héyt ötküzüshimiz kérek, dédi. **10** U ularga: — Silerni bala-chaqanglar bilen qoshup qoyup berginimde, Perwerdigar siler bilen bille bolghay! Mana, aldinglarda balayi'apet turuptu! **11** Yoqsu, bundaq qilishinglargha bolmaydu! Perwerdigargha ibadet qilishqa peqet aranglardin er kishilerla barsun! Chünki silerning telipinglar del shu emesmidi! — dédi-de, ular Pirewnning aldidin qoghlap chiqirildi. **12** Andin Perwerdigar Musagha: — Misir zéminining üstige qolungni uzatqin. Shundaq qilsang, chéketkiler Misir zéminini bésip, zémindiki herxil otyashlarni, yeni möldürdin aman qalghanning hemmisini yep kétidu, dédi. **13** Musa hasisini Misir zéminining üstige uzatti; Perwerdigar shu küni we kéchisi zémin üstige sherq shamili chiqardi. Seherde, sherq shamili chéketkilerni uchurup keldi. **14** Chéketkiler Misirning pütkül zéminigha yéyilip, Misirning pütün chégrisinimu basti. Apet intayin éghir boldi; ilgiri bundaq chéketke apiti bolup baqmighan, mundin kéyinmu uningdek bolmaydu. **15** Ular pütkül zéminning yüzini qaplidi, yer qarangghuliship ketti; ular möldürdin aman qalghan zémindiki hemme otyashlarni we del-derexlerning barliq méwilirini yep ketti. Shuning bilen pütkül Misir zémini tewesidiki del-derexlerde yaki daladiki gül-giyahlarda hech yéshilliq qalmidi. **16** Andin Pirewn aldirap-ténep Musa bilen Harunni chaqirtip ularga: — Men hem Xudayinglar Perwerdigar aldida hem silerning aldinglarda gunah qildim. **17** Emdi mushu bir qétim gunahimdin ötüp Perwerdigar Xudayinglardin bu ölümni mendin élip kétishini iltija qilishinglarni ötünimen, — dédi. **18** Shuning bilen Musa Pirewnning aldidin chiqip Perwerdigargha iltija qildi. **19** Shuning bilen Perwerdigar shamalni burap gherb tereptin intayin küchlük boran chiqirip, chéketkilerni uchurup, Qizil Déngizgha gherq qildi; Misirning pütkül teweside bir talmu chéketke qalmidi. **20** Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üchün u Israillarni qoyup bermidi. **21** Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni asman'gha qaritip uzatqin; shuning bilen qattiq bir qarangghuluq bolidu, hetta adem silisa qoligha tuyulghudek qoyuq qarangghuluq Misir zéminini qaplaydu, — dédi. **22** Andin Musa qolini asman'gha qaritip uzitiwidi, qoyuq bir qarangghuluq Misir zéminini üch kün'giche qaplap turdi. **23** Üch kün'giche biri yene birini körelmes we ya héchkim öz jayidin qozghilalmas boldi; lékin barliq Israillar olturghan jaylarda yoruqluq bar idi. **24** Pirewn Musani chaqirtip uninggha: — Bérip, Perwerdigargha ibadet qilinglar. Peqet qoy we kala padiliringlar qalsun; bala-chaqiliringlarnimu élip barsanglar bolidu, dédi. **25** Musa jawaben: — Undaqta Xudayimiz Perwerdigargha qurbanliq qilishqa [inaqliq] qurbanliqi we köydürme qurbanliqigha lazimliq charpaylarni sen bizge béremsen? **26** Özimizning charpaylirimiz biz bilen birge kétishi kérek, bir tuyiqimu keynide qalsa bolmaydu; chünki Xudayimiz Perwerdigargha ibadet qilishqa qurbanliq qilidighinimizni bulardin tallishimiz lazim. U yerge yétip barmighuche, Perwerdigargha qaysi qurbanliqlar bilen ibadet qilidighinimizni bilmeymiz, — dédi. **27** Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; u ularni yenila qoyup bermidi. **28** Pirewn Musagha: — Aldimdin yoqal! Hézi bol, ikkinchi manga körün'güchi bolma! Chünki yüzümni yene körgen kününg jéningdin ayrilisen, — dédi. **29** Musa uninggha: — Rast éytting! Men séning yüzüngni ikkinchi körgüchi bolmaymen, — dédi.

11 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Yene bir apetni Pirewnning üstige we Misirning üstige chüshürimen. Andin u silerni bu yerdin kétishke yol qoyidu we u silerni hemme nersiliringlar bilen qoshup qoyup bérip, bu yerdin mutleq qoghlap chiqiridu. **2** Emdi sen xelqqe tapilap: — Her biringlar, er kishilerning herbiri öz qoshnisidin, ayal kishilerning herbiri öz qoshnisidin kümüsh buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, dégin, — dédi **3** (Perwerdigar xelqini misirliqlarning aldida iltipat tapquzdi. Shuningdek Musa dégen bu adem Misir zéminida Pirewnning emeldarlirining neziride bolsun, puqralarning neziride bolsun, nahayiti ulugh zat boldi). **4** Andin Musa yene: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men yérim kéchide chiqip Misirni kézip chiqimen. **5** Shu waqitta textte olturuwatqan Pirewnning tunji oghlidin tartip yarghunchaq tartidighan dédekning tunji oghlighiche, shundaqla barliq charpaylarning tunjiliri, yeni Misirdiki barliq tunji jan igiliri ölidu. **6** Bu sewebtin pütkül Misir zéminida qattiq bir peryad kötürülidu; uningdin ilgiri shundaq peryad bolup baqmighanidi, mundin kéyinmu bundaq peryad anglanmaydu. **7** Lékin Israillargha, meyli ademliri, meyli haywanatlirigha bolsun, hetta bir tal itmu qawap qoymaydu. Buningdin Perwerdigarning misirliqlar bilen Israilni perqlendüridighanliqini bilisiler». **8** — Shuning bilen bu emeldarliringning hemmisi aldimgha kélip, manga tezim qilip: «Sili özliri we silige egeshken barliq qowmliri chiqip kétishkeyla!» dep éytidu, andin chiqip kétimen» — dédi-de, qattiq ghezep bilen Pirewnning aldidin chiqip ketti. **9** Perwerdigar Musagha: — Misir zéminida Méning karamet möjizilirimning köplep körsitilishi üchün Pirewn silerge qulaq salmaydu, — dégenidi. **10** Musa bilen Harun bu karamet möjizilerning hemmisini Pirewnning aldida körsitip boldi; lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üchün u Israillarni uning zéminidin ketkili qoymidi.

12 Perwerdigar Misir yurtida Musa we Harun'gha mundaq dédi: — **2** Bu ay silerge aylarning ichide béshi, yilning tunji éyi bolidu. **3** Siler pütün Israil jamaitige söz qilip: — Bu ayning oninchi küni hemminglar atiliringlarning ailisi boyiche bir qozini élinglar; herbir ailige birdin qoza élinglar. **4** Eger melum bir aile bir qozini yep bolalmighudek bolsa, undaqta öy igisi yénidiki qoshnisi bilen birliship adem sanigha qarap bir qoza élinglar; herbir kishining ishtihasigha qarap hésablap muwapiq bir qoza hazirlanglar. **5** Herbiringlar tallaydighan qozanglar béjirim, bir yashliq erkek bolsun;

qoy yaki öchke padiliridin tallansimu bolidu. **6** Qozini bu
ayning on tötinchi künigiche yéninglarda turghuzunglar,
— dégin. — Shu küni Israilning pütkül jamaiti tallighan
mélini gugumda soysun. **7** Andin ular uning qénidin élip
gösh yéyilgen öyning ishikning bash teripige hem ikki
yan késhikige sürkep qoysun. **8** Ular shu kéchisi göshini
otta kawap qilip yésun; uni pétir nan we achchiq-chüchük
köktat bilen qoshup yésun. **9** qet'iy xam yaki suda
pishurup yémenglar, belki uni bash, put we ich-qarinliri
bilen otta kawap qilip yenglar. **10** Uning héchnémisini
etige qaldurmanglar. Eger etige éship qalghanliri bolsa,
uni otqa sélip köydürüwétinglar. **11** Siler uni mundaq
halette yenglar: — Uni yégende belliringlarni ching
baghlap, ayaghliringlargha kesh kiyip, qolliringlarda
hasa tutqan halda téz yenglar. U bolsa Perwerdigarning
«ötüp kétish» qozisidur. **12** Chünki Men u kéchisi
Misir zéminini kézip ötimen; Men Misir zéminida meyli
insan bolsun, meyli haywan bolsun ularning tunji
tughulghan erkikining hemmisini öltürimen; shuning
bilen Men Misirning barliq but-ilahlirining üstidin
höküm chiqirimen; Men Perwerdigardurmen. **13** Shu
qurbanliqning qéni siler olturghan öylerde silerge [nijat]
belgisi bolidu; bu qanlarni körginimde silerge ötüp
turimen. Shuning bilen Misir zéminini urghinimda
halaket élip kélidighan waba-apet silerge tegmeydu. **14**
Bu kün silerge xatire kün bolsun; uni Perwerdigarning
héyti süpitide ötküzüp tebriklenglar; ebediy belgilime
süpitide nesildin-nesilge menggü ötküzünglar. **15** Yette
kün pétir nan yenglar; birinchi küni öyünglardin [barliq]
xémirturuchlarni yoq qilinglar; chünki kimki birinchi
kündin tartip yettinchi kün'giche boldurulghan nan yése,
shu kishi Israil qataridin üzüp tashlinidu. **16** Birinchi küni
siler muqeddes ibadet soruni tüzünglar; yettinchi künimu
hem shundaq bir muqeddes ibadet soruni ötküzülsun. Bu
ikki kün ichide héchqandaq ish-emgek qilinmisun; peqet
her kishining yeydighinini teyyarlashqa munasiwetlik
ishlarnila qilsanglar bolidu. **17** Men del shu küni silerni
qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqarghinim
üchün siler pétir nan héytini ötküzünglar; shu künni
nesildin-nesilge ebediy belgilime süpitide héyt küni
qilip békitinglar. **18** Birinchi ayning on tötinchi küni,
kechqurundin tartip shu ayning yigirme birinchi küni
kechqurun'ghiche, pétir nan yenglar. **19** Yette kün
ichide öyliringlarda héch xémirturuch bolmisun; chünki
musapir bolsun, zéminda tughulghan bolsun, kimki
boldurulghan nersilerni yése shu kishi Israil jamaitidin
üzüp tashlinidu. **20** Siler héchqandaq boldurulghan
nersini yémey, qeyerdila tursanglar, pétir nan yenglar.
21 Musa Israilning barliq aqsaqallirini chaqirip ularga:
— Bérip herbiringlarning ailisi boyiche özünglargha bir
qozini tartip chiqirip pasxa qozisini soyunglar. **22** Andin
bir tutam zupa élip uni qachidiki qan'gha chilap, qachidiki
qanni ishikning béshi we ikki késhikige sürkenglar.
Silerdin etigen'giche héchkim öyining ishikidin qet'iy
chiqmisun. **23** Chünki Perwerdigar misirliqlarni
urup halak qilish üchün, zéminni kézip ötidu; U
ishikning béshi we ikki késhikidiki qanni körgende,
Perwerdigar halak qilghuchining öyliringlargha kirip
silerni urushidin tosush üchün [muhapizet qilip]
ishikning aldigha ötüp turidu. **24** Bu resim-qaidini
özünglar we baliliringlar üchün ebediy bir belgilime
süpitide tutunglar. **25** Siler Perwerdigar Öz wedisi
boyiche silerge béridighan zémin'gha kirgininglarda
bu héytliq ibadetni tutunglar. **26** Baliliringlar silerdin:
«bu ibaditinglarning menisi néme?» — dep sorisa, **27**
siler: «Bu misirliqlarni urghinida, Misirda Israillarning
öylirining aldigha ötüp turup, bizning öydikilirimizni
qutquzghan Perwerdigargha bolghan «ötüp kétish»
qurbanliqi bolidu» — denglar. Shuni anglighanda, xelq
éngiship [Xudagha] sejde qildi. **28** Andin Israillar
qaytip bérip, Perwerdigar del Musa bilen Harun'gha
emr qilghandek ish kördi. **29** We shundaq boldiki,
yérim kéche bolghanda, Perwerdigar Pirewnning textide
olturuwatqan tunjisidin tartip zindanda yétiwatqan
mehbusning tunjisighiche, Misir zéminidiki tunji
oghullarning hemmisini urup öltürdi, shundaqla u
haywanatlarning tunji tughulghanliriningmu hemmisini
öltürdi. **30** Adem ölmigen birmu öy qalmighachqa, shu
kéchisi Pirewnning özi, uning barliq emeldarliri we
barliq misirliqlar kéchide ornidin qopti; Misir zéminida
intayin qattiq peryad kötürüldi. **31** Pirewn kéchide Musa
bilen Harunni chaqirtip: — Turunglar, siler we Israillar
bilen bille méning xelqimning arisidin chiqip kétinglar;
éytqininglardek bérip, Perwerdigargha ibadet qilinglar!
32 Silerning dégininglar boyiche qoy, öchke, kala
padilirinimu élip kétinglar; men üchünmu bext-beriket
tilenglar, — dédi. **33** Misirliq puqralarmu «hemmimiz
ölüp ketkudekmiz» déyiship, xelqni zémindin téz
chiqiriwétish üchün ularni kétishke aldiratti. **34** Xelq
téxi bolmighan xémirlirini élip, uni tengnilerge sélip,
kiyim-kéchekliri bilen yögep, mürilirige élip kötürüp
méngishti. **35** Israillar Musaning tapilighini boyiche
qilip, misirliqlardin kümüsh buyumlar, altun buyumlar
we kiyim-kécheklerni sorap élishti. **36** Perwerdigar
xelqni misirliqlarning köz aldida iltipat tapquzghini
üchün misirliqlar ularning özliridin sorighanlirini berdi;
shundaq qilip Israillar misirliqlardin gheniymetlerni
élip ketti. **37** Shuning bilen Israillar balilarni hésabqa
almighanda alte yüz mingche erkek bolup, Ramsestin
chiqip, Sukkot shehirigiche piyade mangdi. **38** Ular bilen
bille chong bir top shalghut xelqmu ularga qoshulup
mangdi, yene nurghun charwilar, köpligen kala-qoy
padiliri bilen bille chiqti. **39** Misirdin alghach chiqqan
xémirdin ular pétir nan-toqachlarni etti; chünki ular
Misirda birdem-yérim dem turghuzulmay heydelgini
üchün xémir bolmighanidi; ular özliri üchün yémeklik
teyyarliwélishqimu ülgürelmigenidi. **40** Israillarning
Misirda turghan waqti jemiy töt yüz ottuz yil boldi.
41 Shundaq boldiki, shu töt yüz ottuz yil toshqanda,
del shu künide Perwerdigarning barliq qoshunliri Misir
zéminidin chiqip ketti. **42** Shu küni kéchide ular
Misir zéminidin chiqirilghini üchün, shu kéchini ular
Perwerdigarning kéchisi dep tutushi kérek; shu kéchini
barliq Israillar ewladtin ewladqiche Perwerdigargha
atap tutup, tünishi kérek. **43** Perwerdigar Musa bilen
Harun'gha mundaq dégenidi: — Pasxa qozisi toghrisidiki
belgilime shu bolsunki: — Héchqandaq yat ellik adem
uningdin yémisun. **44** Lékin herkimning pulgha
sétiwalghan quli bolsa, u xetne qilinsun, andin uningdin
yésun. **45** Emma öyünglarda waqitliq turuwatqan
musapir yaki medikar buningdin yése bolmaydu. **46**
Göshni bashqa bir öyge élip chiqmighin; birla öyde

yéyilsun; qozining héchbir söngiki sundurulmisun. **47**
Pütkül Israil jamaiti bu héytni ötküzsun. **48** Eger séning
bilen birge turghan musapir bolsa, Perwerdigargha
atap pasxa héytini ötküzmekchi bolsa, undaqta aldi
bilen barliq erkekliri xetne qilinsun; andin kélip héyt
ötküzsun. U zéminda tughulghan kishidek sanalsun.
Lékin héchbir xetnisiz adem uningdin yémisun. **49**
Zéminda tughulghan kishi hem aranglarda turghan
musapir üchün oxshash qanun-belgilime bolsun. **50**
Shuning bilen Israillarning hemmisi del Perwerdigar
Musa bilen Harun'gha buyrughandek shu ishlarni ada
qildi. **51** Shu künning özide Perwerdigar Israillarni
qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqardi.

13 Perwerdigar Musagha: **2** — Israillar arisida
baliyatquning barliq tunji erkek méwisini, meyli
u insanning yaki haywanning bolsun, Manga atap
muqeddes qilghin; u Manga mensuptur, dégenidi. **3**
Musa xelqke mundaq dédi: — Siler Misirdin ibaret
«qulluq makani»din chiqqan bu künni yad étinglar;
chünki Perwerdigar silerni bu yerdin qudretlik qoli
bilen chiqardi. Buning üchün héch boldurulghan nerse
yéyilmisun. **4** Abib éyining bügünki küni yolgha
chiqqan kün. **5** Emdi Perwerdigar sanga bérishke ata-
bowiliringgha qesem qilghan, süt bilen hesel éqip
turidighan zémin'gha, yeni Qanaaniy, Hittiy, Amoriy,
Hiwiy we Yebusiylarning zéminigha séni élip barghinida
mushu [Abib] éyida shu ibadetni tutqin. **6** Yette kün'giche
pétir nan yenglar; yettinchi künide Perwerdigargha
alahide atighan héyt ötküzülsun. **7** Yette kün ichide
pétir nan yéyilsun; silerning aranglarda héchqandaq
boldurulghan nan tépilmisun we ya chégriliring ichide
héch xémirturuchmu körünmisun. **8** Shu küni sen öz
oghlunggha: «Misirdin chiqqinimda Perwerdigarning
manga körsetken iltipatini yad qilip teshekkur bildürüsh
üchün, bu [héytni] ötküzimen», dep chüshendürgin. **9**
Perwerdigarning qanun-telimining hemishe aghzingdin
chüshmesliki üchün, bu belgilimini qolunggha belge
qilip séliwal, péshanengge qashqidek esletme qilip
ornitiwal; chünki Perwerdigar séni qudretlik qoli bilen
Misirdin chiqardi. **10** Emdi bu belgilimini yilmu-
yil békitilgen waqtida tutqin. **11** Perwerdigar sen
bilen ata-bowiliringgha qilghan qesimi boyiche séni
Qanaaniylarning zéminigha élip bérip, uni sanga teqdim
qilghandin kéyin, shundaq qilishing kérek: — **12**
barliq baliyatquning tunji méwisini Perwerdigargha
atap sunisen; shundaqla charpay mélingning hemme
tunji erkeklirimu Perwerdigargha mensup bolsun. **13**
Emma ésheklerning hemme tunjilirining ornigha birdin
qoza bergin. Eger uning ornigha birnerse bermiseng,
uning boynini sunduruwetkin. Oghulliringlar arisida
barliq tunjilirining ornigha hörlük bedili tölüshüng
kérek. **14** Kéyinki künlerde oghlung sendin: «buning
menisi némidur», dep sorisa, sen uninggha jawab bérip:
«Perwerdigar qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqirip,
«qulluq makani»din azad qildi. **15** Shundaq boldiki,
Pirewn boyni qattiqliq qilip bizni qoyup bérishni ret
qilghinida, Perwerdigar Misir zéminidiki barliq tunji
tughulghanlarni, insanning bolsun, malning bolsun,
hemmisini urup öltürdi; buning üchün men malning
baliyatqusining tunji méwisini, yeni hemme tunji
tughulghan erkeklirini Perwerdigargha atap qurbanliq
qilip sunimen we oghullirimning herbir tunjiliri üchün
hörlük bedili tölep bérimen», dep éytqin. **16** Bu
belgilimini qolunggha [esletme-]belge qilip séliwal,
péshanengge qashqidek esletme qilip ornitiwal, chünki
Perwerdigar qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqardi»
— dégin. **17** Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin
kéyin, Filistiylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda
ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge
uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip
kétishi mumkin» dep oylighanidi. **18** Shu sewebtin
Xuda xelqni aylandurup, Qizil Déngiz tereptiki chölning
yoli bilen bashlap mangdi. Shundaq qilip Israillar
Misirdin chiqqinida, qorallinip jengge teyyar bolup
tertip bilen mangdi. **19** Musa Yüsüpning söngeklirinimu
bille éliwaldi; chünki Yüsüp eslide Israilning oghulliri
bolghan [qérindashlirini]: «Xuda choqum silerni yoqlap
halinglardin xewer alidu; shu chaghda siler méning
söngeklirimni mushu yerdin bille élip kétinglar» dep
qesem qildurghanidi. **20** Andin ular Sukkottin chiqip,
chölning chétidiki Étam dégen yerde chédirlirini tikti.
21 Emdi Perwerdigar ularga yol körsitishke kündüzi bir
bulut tüwrükide, kéchisi yoruqluq bérishke ot tüwrükide
bolup ularning aldida yüretti. Shuning bilen ular kéche-
kündüz yol yüreleytti. **22** Bulut tüwrüki kündüzi, ot
tüwrüki kéchisi xelqtin ayrilmay, aldida yüretti.

14 Perwerdigar Musagha: **2** — Sen Israillargha:
«Siler burulup Migdol bilen déngizning ariliqidiki
Pi-Hahirotning aldigha bérip chédir tikinglar; Baal-
Zéfonning udulidiki déngizning boyida chédir tikinglar»,
dégin. **3** Shuning bilen Pirewn: «Israillar zéminda ézip
qaldi, chölning ichide qamilip qaldi» dep oylaydu; **4**
Israillarni qoghlisun dep Men Pirewnning könglini
qattiq qilimen; shundaq qilip, Men Pirewn we uning
pütkül qoshunliri arqiliq Öz ulughluqumni ayan qilimen;
we misirliqlar Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidu,
— dédi. Israillar Xudaning sözi boyiche qildi. **5** «U
xelq qéchip ketti» dep Misirning padishahigha xewer
bériliwidi, Pirewn bilen emeldarliri xelq toghrisidiki
qararidin yénip: «Israillarni qulluqtin qoyuwetkinimiz,
bu zadi néme qilghinimiz?!» — déyishti. **6** [Pirewn]
derhal jeng harwisini qoshturup, öz xelqini bashlap
yolgha chiqti. **7** U yene alte yüz xillan'ghan jeng
harwisi, shundaqla Misirdiki barliq jeng harwilirini
yighdurup, ularning herbirige leshker bashliqlirini
olturghuzup élip mangdi. **8** Perwerdigar Misirning
padishahi Pirewnning könglini qattiq qilghini üchün,
u Israillarni qoghlidi. Bu chaghda Israillar qollirini
égiz kötürüshken halda Misirdin chiqip bolghanidi.
9 Misirliqlarning [hemmisi] yeni Pirewnning barliq
atliri bilen jeng harwiliri, atliq leshkerliri bilen pütkül
qoshuni ularni qoghlap, Israillar déngiz boyigha chédir
tikken jayda, yeni Pi-Hahirotning yénida, Baal-Zéfonning
udulida ularga yétishti. **10** Pirewn yéqinlashqanda,
Israillar béshini kötürüp qariwidi, mana, misirliqlar
ularning arqisidin yürüsh qilip qoghlap kéliwatatti! Shuni
körgende Israillar tolimu qorqushup, Perwerdigargha
nida-peryad kötürdi. **11** Ular Musagha: — Misirda
göristan tépilmasmidi, sen bizni chölde ölsun dep mushu
yerge élip keldingghu?! Bizni Misirdin élip chiqip,
bizge mundaq qilghining némisi?! **12** Misirda turghan

waqtimizda biz sanga: «Bizni misirliqlarning qulluqida
bolushimizgha qoyghin, biz bilen karing bolmisun» dep
éytmighanmiduq? Misirliqlarning qulluqida bolghinimiz
chölge kélip ölginimizdin ewzel bolatti! — dédi. **13**
Buning bilen Musa xelqqe: — Qorqmay, tik turunglar,
Perwerdigarning bügün silerge yürgüzidighan nijatini
körisiler; chünki siler bügün körgen misirliqlarni
ikkinchi körmeysiler. **14** Perwerdigar siler üchün jeng
qilidu, lékin siler bolsanglar jim tursanglarla boldi,
dédi. **15** Andin Perwerdigar Musagha: — Némishqa
sen Manga peryad kötürisen? Israillargha: «Aldigha
ménginglar» dep buyrughin. **16** Lékin sen hasangni
kötürüp qolungni déngizgha uzitip, uni ikkige bölgin;
shundaqta, Israillar déngizning otturisidin quruq yer
bilen ötüp kétidu. **17** Mana, Men ularni qoghlisun dep
misirliqlarning köngüllirini qattiq qilimen, shuning
bilen Men Pirewn we uning pütkül qoshuni, jeng
harwiliri we atliqliri arqiliq Öz ulughluqimni ayan
qilimen. **18** Shundaq qilip, Men Pirewn we uning
jeng harwiliri we atliqliri arqiliq Öz ulughluqimni
ayan qilghinimda, misirliqlar Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilidu, dédi. **19** Israilning qoshunining
aldida yürüwatqan Xudaning Perishtisi emdi ularning
keynige ötti; shuningdek ularning aldida mangghan bulut
tüwrükimu ularning keynige yötkilip, **20** misirliqlarning
chédirgahi bilen Israilning chédirgahining ariliqida
toxtidi; bu bulut bir terepte qarangghuluq chüshürüp,
yene bir terepte kéchini yorutti. Buning bilen pütün bir
kéche bir qoshun yene bir qoshun'gha yéqin kélelmidi.
21 Musa qolini déngizning üstige uzatti; Perwerdigar
pütün kéche sherqtin küchlük bir shamal chiqirip,
déngizning süyini keynige yandurdi; U suni yandurup
déngizni quruq yer qildi, sular ikkige bölündi. **22** Shu
teriqide Israillar déngizning otturisidiki quruq yerdin
méngip, ötüp ketti; sular bolsa ularning ong we sol
yénida kötürülüp tamdek turatti. **23** Emma misirliqlar
ularni qoghlap kéliwatatti — Pirewnning barliq atliri,
jeng harwiliri we atliq leshkerliri ularning keynidin
déngizning otturisighiche keldi. **24** Tang atqanda shundaq
boldiki, Perwerdigar ot bilen bulut tüwrükide turup
misirliqlarning qoshunigha qaridi we misirliqlarning
qoshunigha parakendichilik chüshürdi. **25** U ularning
harwilirining chaqlirini patquzup, heydep méngishini
müshkül qildi. Misirliqlar: — Yürünglar, Israilning aldidin
qachayli, chünki Perwerdigar ular üchün misirliqlargha
qarshi jeng qiliwatidu, — déyishti. **26** Perwerdigar
Musagha: — Sular yénip misirliqlarning üstige, ularning
jeng harwilirining üstige we atliqlirining üstige éqip
bérip, ularni chöktürüwetsun dep qolungni déngizning
üstige uzatqin, — dédi. **27** Musa qolini déngizning üstige
uzitiwidi, tang atqanda déngizning süyi yene esliy halitige
yénip keldi. Qéchiwatqan misirliqlar éqin'gha qarshi
yügürüshti, Perwerdigar ularni déngizning otturisida
mollaq atquzdi. **28** Su eslige yénip kélip, jeng harwiliri
bilen atliqlarni, yeni Israillarning arqidin qoghlap
déngizgha kirgen Pirewnning pütkül qoshunini gherq
qiliwetti; ulardin birimu saq qalmidi. **29** Lékin Israillar
déngizning otturisidiki quruq yer bilen méngip ötüp
ketti; sular ularning ong we sol yénida kötürülüp tamdek
turatti. **30** Shu teriqide Perwerdigar u küni Israillarni
misirliqlarning qolidin qutquzdi; Israillar misirliqlarning
déngizning boyida ölük yatqinini kördi. **31** Israil xelqi
Perwerdigarning misirliqlargha ishletken zor qudritini
körüp, Perwerdigardin qorqti; ular Perwerdigargha we
uning quli Musagha ishendi.

15 Shu chaghda Musa bilen Israillar Perwerdigargha
medhiye oqup munu küyni éytti: — «Men
Perwerdigarni medhiyilep küy éytay, Chünki U karamet
ulughluqini körsetti; U at we min'güchini déngizgha
tashliwetti. **2** Méning küchüm hem méning küyüm Yah
Özidur; U manga nijat boldi; U méning Tengrimdur, men
Uni ulughlaymen; U méning atamning Xudasidur, men
Uni aliy dep medhiyileymen. **3** Perwerdigar jengchidur,
Yahweh Uning namidur. **4** Pirewnning jeng harwilirini
hem qoshunlirini déngizgha tashliwetti; Uning aliy
leshker bashliqliri Qizil Déngizda gherq qilindi. **5**
Chongqur sular ularni kömüwetti, Ular xuddi tashtek
déngiz tégige chöküp ketti. **6** Séning ong qolung, ey
Perwerdigar, Qudriti bilen shan-sherep tapti; Séning
ong qolung, ey Perwerdigar, Düshmenni kukum-talqan
qiliwetti. **7** Öz ulughluqungning heywisi bilen özüngge
qarshi chiqqanlarni nabut qilding, Sen otluq ghezipingni
ewetting, U samanni köydürgen ottek ularni yutuwetti.
8 Dimighingning nepisi bilen sular döng bolup örlidi,
Jushqunlighan dolqunlar döng kebi tik turdi, Déngizning
otturisidiki chongqur sular qaturup qoyuldi. **9** Düshmen
dédi: «Men ularni qoghlaymen, yétishimen, olja élip
üleshtürimen, Ulardin derdimni chiqirimen, Qilichimni
sughurup, öz qolum bilen ularni nabut qilimen». **10**
Lékin Sen nepising bilen püwliding, Déngiz ularni
kömüwetti; Ular jushqunluq sularda qoghushundek
chöküp ketti. **11** Ilahlarning arisida, ey Perwerdigar,
Kim Séning tengdishing bolsun? Pak-muqeddeslik ichide
Öz heywitingni körsitidighan, Hemd-medhiyiler arisida
dehshetlik turidighan, Möjize-karamet yaritidighan,
Sendek kim bolsun? **12** Sen ong qolungni uzitishing
bilen, Yer-zémin ularni yutuwetti. **13** Lékin Özüngge
hemjemet qilip qutquzghan qowmni rehimdilliqing bilen
bashlap chiqting; Sen ularni Öz muqeddes makaninggha
qudriting bilen hidayet qilip yétekliding. **14** Yat xelqler
buni anglap, titriship ketti; Filistiyede turuwatqanlarni
tolghaqtek azab tutti. **15** Andin Édomning emirliri dekke-
dükkige chüshti; Moabning palwanlirini bolsa, rasa
titrek basti; Qanaan zéminidikilerning yüriki su bolup
aqti; **16** Qorqunch we dehshet ularni basti; Bilikingning
heywiti bilen ular xuddi tashtek midirliyalmay qaldi;
Xelqing ötüp ketküche, i Perwerdigar, Özüng rene
tölep hör qilghan xelqing ötüp bolghuche. **17** Ularni
bashlap kirip, Öz mirasing bolghan taghda köchettek
tikisen, Öz makaning qilghan jaygha, i Perwerdigar,
Öz qolliring teyyarlighan muqeddes jaygha, i Reb,
ularni élip barisen. **18** Perwerdigar ebedil'ebedgiche
padishah bolup höküm süridu! **19** Chünki Pirewnning
atliri, Jeng harwiliri atliqliri bilen bille déngizgha kirip
boldi; Perwerdigar déngizning sulirini ularning üstige
yandurdi, Lékin Israillar bolsa déngizning otturisidin
quruq yerdin méngip ötüp ketti». **20** Andin Harunning
hedisi peyghember Meryem qoligha dapni aldi, barliq
qiz-ayallarmu qoligha dap élip, ussul oyniship uninggha
egeshti. **21** Meryem ularga jawaben mundaq küyni
oqudi: — «Perwerdigarni medhiyilep küy éytinglar,

Chünki U zor ulughluqini körsetti; U at we min'güchini
déngizgha tashliwetti!». **22** Andin Musa Israillarni Qizil
Déngizdin bashlap, Shur chölige élip bardi. Ular uda üch
kün chölde yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular Marahqa
yétip keldi; lékin u yerning süyi achchiq bolup, süyini
ichkili bolmaytti; shunga u jayning nami «Marah» dep
qoyulghan. **24** U waqitta xalayiq: — Biz néme ichimiz?
— dep Musadin aghrinip ghotuldashqili turdi. **25** U
Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar uninggha
bir derexni körsetti; u derex yaghichini élip, sugha
tashliwidi, su tatliq sugha aylandi. U yerde Perwerdigar
ulargha höküm-belgilime békitip, ularni sinap, mundaq
dédi: — **26** «Eger siler köngül qoyup Xudayinglar
Perwerdigarning sözini anglap, Uning neziride durus
bolghanni qilip, emrlirige qulaq sélip, barliq hökümlirini
tutsanglar, undaqta, Men misirliqlarning üstige salghan
késellerdin héchbirini üstüngge salmaymen; chünki
Menki silerge shipaliq bergüchi Perwerdigardurmen».
27 Andin ular Élimgha yétip keldi. Shu yerde on ikki
bulaq bilen yetmish xorma derixi bar idi; ular shu yerde
sularning boyida chédir tikti.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Élimdin
yolgha atlandi; Misir zéminidin chiqip, ikkinchi
éyining on beshinchi künide Élim bilen Sinayning
otturisidiki Sin chölige yétip keldi. **2** Emma
Israillarning pütkül jamaiti chölde Musa bilen Harunning
yaman gépini qilip ghotuldashqili turdi. **3** Israillar
ulargha: — Perwerdigarning qoli bizni Misir yurtidila
öltürüwetken bolsa bolmasmidi! Shu yerde biz gösh
qaynawatqan qazanlarni chöridep olturup, toyghudek
nan yémigenmiduq? Lékin siler bu jamaetning hemmisini
achliq bilen öltürmekchi bolup bizni bu chölge élip
keldinglar! — déyishti. **4** Buning bilen Perwerdigar
Musagha: — Mana, Men asmandin silerge nan
yaghdurimen; shuning bilen xelq her küni chiqip,
bir künlük lazimliqini yighiwalsun. Bu teriqide Men
ularning Méning qanun-emrlirimde mangidighan-
mangmaydighanliqini sinaymen. **5** Her heptining
altinchi küni shundaq boliduki, ular yighiwalghanlirini
teyyarlisun; u bashqa künlerde érishidighinidin bir
hesse köp bolidu, — dédi. **6** Andin Musa bilen Harun
barliq Israillargha: — Bügün axsham silerni Misir
zéminidin élip chiqquchining Perwerdigar ikenlikini
bilisiler we **7** ete siler Perwerdigarning shan-sheripini
körisiler; chünki U silerning Uning yaman gépini qilip
ghotuldashqininglarni anglidi; bizge kelsek, siler yaman
gépimizni qilip ghotuldighudek biz kim iduq? — dédi. **8**
Musa yene: Perwerdigar bügün axsham silerge yégili
gösh bérip, ete etigende toyghudek nan bergende [buni
bilisiler]; chünki Perwerdigar siler Uning yaman gépini
qilip ghotuldighininglarni anglidi. Emdi biz néme iduq?
Silerning ghotuldashqininglar bizlerge qaritilghan emes,
belki Perwerdigargha qaritilghandur, — dédi. **9** Andin
Musa Harun'gha: — Sen Israillarning pütkül jamaitige:
«Perwerdigarning aldigha kélinglar; chünki U yaman
gep bilen ghotuldashqininglarni anglidi», dep éytqin, —
dédi. **10** Shundaq boldiki, Harun Israillarning pütkül
jamaitige sözlep turghinida, ular chöl terepke qariwidi,
mana, Perwerdigarning julasi bulutta ayan boldi. **11**
Shuning bilen Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12**
— Men Israillarning yaman gep qilip ghotuldashqinini
anglidim; emdi ulargha: «Gugumda siler gösh yeysiler we
etigende nandin toyunisiler, shuning bilen siler Méning
Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilip yétisiler»
— dep éytqin, dédi. **13** Kechqurunda shundaq boldiki,
bödüniler uchup kélip, chédirgahni qaplap ketti; etisi
etigende, chédirgahning etrapidiki yerlerge shebnem
chüshkenidi. **14** Etrapta yatqan shebnem kötürülüp
ketkendin kéyin, mana, chöllükning yer yüzide qirawdek
népiz, kichik-kichik yumilaq nersiler turatti. **15** Israillar
uni körgende, uning néme ikenlikini bilmigini üchün: —
Bu némidu? — dep sorashti. Musa ulargha jawaben: —
Bu Perwerdigar silerge ata qilghan ozuq-tülüktur. **16**
Perwerdigar shu ishni emr qilip dédiki, «Herbiringlar
yeydighininglargha qarap uningdin yighiwélinglar;
herbiringlar ailidiki adem sanigha qarap, herbir ademge
bir omer miqdarda yighinglar; her adem öz chédiridiki
kishiler üchün yighinglar» — dédi. **17** Israillar shundaq
qilip, bezisi köprek, bezisi azraq yighiwaldi. **18** Ular uni
omer miqdari bilen ölchiwidi, köp yighqanlarningkidin
éship ketmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi;
herbir kishi öz yeydighinigha qarap yighqanidi. **19** Musa
ulargha: — Héchqandaq adem bulardin héchnémini etige
qaldurmisun, dédi. **20** Shundaq bolsimu, ular Musaning
sözige qulaq salmidi; beziler uningdin bir qismini etige
saqlap qoydi. Emma saqlap qoyghini qurtlap sésip ketti.
Bu ish üchün Musa ulargha xapa bolup achchiqlandi.
21 Shu sewebtin ularning herbiri her etigini chiqip öz
yeydighinigha qarap yighiwalatti; qalghanliri bolsa aptap
chiqqanda érip kétetti. **22** Lékin altinchi küni shundaq
boldiki, ular künlük ozuqning ikki hessisini yighdi;
démek, herbir kishi üchün ikki omer miqdarda yighiwaldi;
andin jamaet emirliri hemmisi kélip buni Musagha éytti.
23 Musa ulargha: — Mana Perwerdigarning dégini: —
Ete aram küni, Perwerdigargha atalghan muqeddes
shabat küni bolidu; pishuridighininglarni pishurup,
qaynitidighininglarni qayinitip, éship qalghanning
hemmisini etige saqlap qoyunglar, — dédi. **24** Ular Musa
buyrughandek, éship qalghanni etisige saqlap qoyuwidi,
ular sésip qalmidi, qurutlapmu ketmidi. **25** Musa ulargha:
— Buni bügün yenglar; chünki bügün Perwerdigargha
atalghan shabat küni bolghini üchün bügün daladin
tapalmaysiler. **26** Alte kün siler yighsanglar bolidu; lékin
yettinchi küni shabat bolghini üchün u künide héchnéme
tépilmaydu, — dédi. **27** Halbuki, yettinchi küni xelqtin
birnechchisi ozuq-tülük yighqili chiqiwidi, héchnéme
tapalmidi. **28** Perwerdigar Musagha: «Siler qachan'ghiche
Méning emrlirim we qanun-belgilimilirimni tutushni ret
qilisiler? **29** Mana, Perwerdigar silerge shabat künini
békitip berdi; shunga yettinchi küni herbiringlarni öz
ornida turup, sirtlargha chiqmisun dep, altinchi küni
ikki künlük ozuq béridu», — dédi. **30** Shuning bilen
xelq yettinchi küni aram aldi. **31** Israillar bu ozuqni
«manna» dep atidi; uning [shekli] yumghaqsüt uruqidek,
renggi aq bolup, temi heselge milen'gen qoturmachqa
oxshaytti. **32** Musa ulargha: — Perwerdigarning emri
shuki, — Kéyinki ewladliringlargha Men silerni Misirdin
élip chiqqanda, Men silerge chölde yéyishke ata qilghan
nanni körsitish üchün, uningdin komzekke bir omer
toshquzup, ular üchün saqlap qoyunglar, — dédi. **33**
Musa Harun'gha: — Kelgüsi ewladliringlargha körsitishke

saqlash üchün bir komzekni élip, uninggha bir omer
miqdarda manna sélip, Perwerdigarning huzurida qoyup
qoyghin, — dédi. **34** [Kéyin,] Harun Perwerdigar Musagha
buyrughandek komzekni saqlash üchün uni höküm-
guwahliq sanduqining aldida qoyup qoydi. **35** Shu
teriqide Israillar adem olturaqlashqan bir zémin'gha
yétip kelgüche qiriq yil «manna» yédi; ular Qanaan
zéminining chégralirigha yetküche manna yédi. **36** Eyni
chaghda bir «omer» «efah»ning ondin birige barawer
idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti qopup, Sin chölidin
chiqip, Perwerdigarning emri boyiche seper qilip,
Refidim dégen yerge kélip chédirlirini tikti. Emma u
yerde xelqqe ichkili su yoq idi. **2** Shuning bilen xelq Musa
bilen jédelliship: — Bizge ichkili su bergin! — dédi. Lékin
Musa ularghа: — Némishqa méning bilen jédellishisiler?
Némishqa Perwerdigarni sinaysiler? — dédi. **3** Lékin xelq
changqap, su telep qilip, Musadin aghrinip ghotuldiship:
— Sen némishqa bizni, balilirimizni we mélimizni
ussuzluq bilen öltürüshke Misirdin élip kelding? —
dédi. **4** Shuning bilen Musa Perwerdigargha peryad
kötürüp: — Bu xelqni qandaq qilsam bolar?! Ular
hélila méni chalma-kések qilishi mumkin! — dédi.
5 Perwerdigar Musagha jawaben: — Sen Israilning
aqsaqalliridin birnechchisini özüng bilen bille élip chiqip,
[Nil] deryasining süyini urghiningda ishletken hasangni
qolunggha élip xelqning aldigha barghin; **6** Mana,
Men shu yerde, Horeb téghidiki qoram tashning üstide
séning aldingda turimen; sen qoram tashni urghin.
Buning bilen uningdin xelqqe ichkili su chiqidu, —
dédi. Musa Israilning aqsaqallirining köz aldida shundaq
qildi. **7** Musa Israillarning jédelleshkini we ularning
«Perwerdigar arimizda zadi barmu-yoqmu?» déyiship
Perwerdigarni sinighini üchün, u yerni «Massah» we
«Meribah» dep atidi. **8** Shu chaghda Amalekler kélip
Refidimde Israilgha hujum qildi. **9** Musa Yeshuagha: Sen
özimizdin Amalek bilen jeng qilishqa adem tallighin.
Men ete Xudaning hasisini qolumgha élip döngning
choqqisida turup turimen, dédi. **10** Yeshua Musa
buyrughinidek qilip, Amalekler bilen jeng qildi. Musa,
Harun we Xur döngning choqqisigha chiqti. **11** Shundaq
boldiki, Musa qolini kötürüp tursa, Israil ghalib kéletti,
lékin u qollirini peske chüshürüp tursa, Amalek ghalib
kéletti. **12** Musaning qolliri éghirliship ketti; ular bir
tashni élip kélip uning astigha qoydi; u uning üstide
olturdi; andin Harun bilen Xur biri bir teripide, biri
yene bir teripide uning qollirini yölep turdi; bu teriqide
uning qolliri taki kün patquche mezmut turdi. **13**
Shundaq qilip, Yeshua Amalek we uning xelqini qilichlap
nabut qildi. **14** Perwerdigar Musagha: — Bir eslime
bolsun dep bu ishlarni bir kitabqa yézip qaldurghin,
shundaqla shularni Yeshuaning qulaqlirigha oqup ber;
chünki Men Amalekning namini asmanlarning astidin,
hetta ademlerning ésidinmu mutleq öchürüwétimen,
dédi. **15** Andin Musa bir qurban'gahni yasap, namini
«Perwerdigar tughumdur» dep atidi **16** we Musa: —
Yahning texti aldida bir qol kötürülüp: — «Perwerdigar
ewladtin ewladqiche Amalekke qarshi jeng qilidu»
déyilgenidi, — dédi.

18 Musaning qéynatisi, yeni Midiyanning kahini
Yetro Xudaning Musa üchün hemde Öz xelqi
Israil üchün barliq qilghanliri toghruluq anglidi, yeni
Perwerdigarning Israilni Misirdin chiqarghanliqidin
xewer tapti. **2** Shuning bilen Musaning qéynatisi Yetro
Musaning eslide öz yénigha ewetiwetken ayali Zipporah
we uning ikki oghlini élip yolgha chiqti (birinchi
oghlining ismi Gershom dep qoyulghanidi; chünki
Musa: «men yaqa yurtta musapir bolup turuwatimen»
dégenidi. **4** Yene birining ismi Eliézer dep qoyulghanidi;
chünki Musa: «Atamning Xudasi manga yardemde bolup,
méni Pirewnning qilichidin qutquzdi», dégenidi). **5**
Shundaq qilip Musaning qéynatisi Yetro Musaning
oghulliri bilen ayalini élip, Musaning chölde, Xudaning
téghining yénida chédir tikgen yérige yétip keldi. **6**
U eslide Musagha: — «Mana, menki qéynatang Yetro
séning ayalingni we uning ikki oghlini élip yéninggha
kétiwatimen» dep xewer ewetkenidi. **7** Shuning bilen
Musa öz qéynatisining aldigha chiqip, tezim qilip, uni
söydi. Ular bir-biridin hal-ehwal soriship chédirgha
kirdi; **8** Andin Musa qiynatisigha Israilning wejidin
Perwerdigarning Pirewn we misirliqlargha qilghan
hemme emellirini sözlep, ularning yol boyi béshigha
chüshken jebir-japalarni bayan qilip, Perwerdigarning
qandaq qilip ularni qutquzghinini éytip berdi. **9**
Buni anglap Yetro Perwerdigarning Israilgha körsetken
barliq yaxshiliqidin, ularni misirliqlarning qolidin
qutquzghanliqidin shadlandi. **10** Yetro [shadlinip]:
— Silerni misirliqlarning we Pirewnning qolidin
qutquzghan Perwerdigargha teshekkurler bolghay! U
bu qowmni misirliqlarning qolidin qutquzdi! **11** Men
Perwerdigarning barliq ilahlardin üstün turidighanliqini
emdi bildim; chünki U del ular yoghanchiliq qilghan
ishta Özining ulardin üstün turidighanliqini namayan
qildi — dédi. **12** Andin Musaning qéynatisi Yetro
Xudagha atap bir köydürme qurbanliq we birnechche
[teshekkur] qurbanliqlirini élip keldi; Harun bilen
Israilning herbir aqsaqili Musaning qéynatisi bilen bille
Xudaning huzurida taam yéyishke keldi. **13** Etisi Musa
xelqning ish-dewaliri üstidin höküm chiqirishqa olturdi;
xelq etigendin tartip kechkiche Musaning chöriside
turushti. **14** Musaning qéynatisi uning xelqi üchün
qilghan ishlirini körgende uningdin: — Séning xelqqe
qiliwatqan bu ishing zadi néme ish? Némishqa sen
[bu ishta] yalghuz olturisen, barliq xelq néme üchün
etigendin kechkiche séning chörengde turidu? — dédi.
15 Musa qéynatisigha jawab bérip: — Xelq Xudadin
yol izdeshke méning qéshimgha kélidu. **16** Qachanki
ularning bir ish-dewasi chiqsa ular yénimgha kélidu;
shuning bilen men ularning otturisida höküm chiqirimen
we shundaqla Xudaning qanun-belgilimilirini ularghа
bildürimen, — dédi. **17** Musaning qéynatisi uninggha:
— Bu qilghining yaxshi bolmaptu. **18** Sen jezmen
özüngni hemde chörengde turghan xelqnimu charchitip
qoyisen; chünki bu ish sanga bek éghir kélidu. Sen
uni yalghuz qilip yétishelmeysen. **19** Emdi méning
sözümge qulaq salghin, men sanga bir meslihet bérey
we [shundaq qilsang,] Xuda séning bilen bille bolidu:
— Sen özüng Xudaning aldida xelqning wekili bolup,
ularning ishlirini Xudagha melum qilghin; **20** sen xelqqe
qanun-belgilimilerni ögitip, mangidighan yolni körsitip,

ularning qandaq burchi barliqini uqturghin. **21** Shuning
bilen bir waqitta sen pütkül xelqning arisidin Xudadin
qorqidighan, nepsaniyetchilikni yaman köridighan hem
qabiliyetlik hem diyanetlik ademlerni tépip, ularni
xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbéshi, bezisini
yüzbéshi, bezisini ellikbéshi, bezisini onbéshi qilip
teyinligin. **22** Shuning bilen bular herqandaq waqitta
xelqning ish-dewalirini soraydu. Eger chong bir ish-
dewa chiqip qalsa, buni sanga tapshursun; lékin hemme
kichik ish-dewalarni ular özliri béjirisun. Shundaq qilip,
ular séning wezipengni yéniklitip, yüküngni kötürüshüp
béridu. **23** Eger shundaq qilsang we Xuda sanga shundaq
buyrusa, özüng [wezipengde] put tirep turalaysen we
xelqingmu xatirjemlik bilen öz jayigha qaytip kétidu,
dédi. **24** Musa qéynatisining sözige qulaq sélip déginining
hemmisini qildi. **25** Musa pütkül Israil arisidin qabiliyetlik
ademlerni tallap, ularni xelqning üstige bash qilip,
bezisini mingbéshi, bezisini yüzbéshi, bezisini ellikbéshi,
bezisini onbéshi qilip qoydi. **26** Bular herqandaq waqitta
xelqning ish-dewalirini sorap turdi; tesrek ish-dewalarni
bolsa, Musagha yollaytti, kichik ish-dewalarni bolsa özliri
soraytti. **27** Andin Musa qéynatisini yolgha sélip qoydi,
u öz yurtigha qaytip ketti.

19 Israillar Misir zéminidin chiqip, del üchinchi
éyining bashlan'ghan küni Sinay chölige yétip
keldi. **2** Ular Refidimdin chiqip, Sinay chölige yétip kélip,
chölde chédir tikti; Israil shu yerde, taghning udulida
toxtap chédir tikti. **3** Musa Xudaning aldigha chiqiwidi,
Perwerdigar taghdin uninggha xitab qilip mundaq
dédi: — Sen Yaqupning jemetige söz qilip, Israillargha
munu xewerni yetküzgin: — **4** «Méning misirliqlargha
néme qilghinimni, shundaqla Men silerni xuddi bürküt
balilirini qanatlirigha mindürüp élip yürgendek, Öz
qéshimgha élip kelginimni özünglar kördünglar. **5**
Emdi siler derheqiqet Méning sözümni anglap, ehdemni
tutsanglar, undaqta barliq ellerning arisida Manga xas
bir göher bolisiler — chünki pütkül yer Méningkidur
— **6** we siler Manga kahinlardin terkib tapqan xas bir
padishahliq we muqeddes bir qowm bolisiler». Mana
bu sen Israillargha déyishing kérek bolghan sözlerdur,
— dédi. **7** Shuning bilen Musa yénip kélip, xelqning
aqsaqallirini chaqirtip, Perwerdigar uninggha buyrughan
shu sözlerning hemmisini ulargha yetküzdi. **8** Xelqning
hemmisi bir éghizdin: — Perwerdigar buyrughanning
hemmisige choqum emel qilimiz! — dep jawab berdi.
Andin Musa xelqning jawab sözlirini Perwerdigarning
qéshigha bérip yetküzdi. **9** Perwerdigar Musagha:
— Mana, Men sanga söz qilghinimda xelq awazimni
anglisun, hemishe sanga ishensun dep, yéninggha qara
bulutning qarangghuluqi ichide kélimen, dep éytti.
Musamu xelqning dégenlirini Perwerdigargha anglatti.
10 Perwerdigar Musagha yene: — Sen xelqning qéshigha
bérip, bügün we ete ularni pak-muqeddes qilip, kiyim-
kécheklirini yudurghin. **11** Ular üchinchi künige teyyar
tursun; chünki üchinchi küni barliq xelqning köz aldida
Perwerdigar Sinay téghigha chüshidu. **12** Sen xelq üchün
[taghning] etrapigha bir pasil qilip, ulargha: «Siler éhtiyat
qilinglar, taghqa chiqmanglar yaki uning étikige tégip
ketmenglar. Kimki taghqa tegse öltürülmey qalmaydu;
13 Uninggha hetta birer qoli tégip ketsimu, chalma-kések
qilip öltürülsun yaki oq étip öltürülsun. Meyli haywan
yaki insan bolsun, shundaq qilsa, tirik qaldurulmisun» —
dep éytqin. Lékin Kanay uzun chélinsa, ular taghning
tüwige chiqsun, dédi. **14** Musa taghdin chüshüp xelqning
qéshigha bérip, xelqni Xudagha atap muqeddes qildi;
ular kiyim-kécheklirini yudi. **15** Andin Musa xelqqe: —
Üchinchi künige teyyar turunglar; héchkim ayali bilen
yéqinchiliq qilmisun, dédi. **16** Üchinchi küni bolghanda,
tang yorushi bilen shundaq boldiki, güldürmamilar
güldürlep, chaqmaq chéqip, tagh üstide qoyuq bir parche
bulut peyda boldi, zor qattiq chélin'ghan kanayning
awazi anglandi. Buni körüp chédirgahdiki pütkül xelq
qorqunchidin titrep ketti. **17** Musa xelqni Xudaning
aldida hazir bolushqa chédirgahdin élip chiqti. Ular kélip
taghning tüwide öre turdi. **18** Perwerdigar Sinay téghigha
otta chüshüp kelgini üchün is-tütek pütkül taghni qaplidi;
is-tütek xumdandin örligen is-tütektek üstige örlep
chiqti. Pütkül tagh qattiq tewrinishke bashlidi. **19** Kanay
awazi barghanséri küchiyip intayin qattiq chiqti. Musa
söz qiliwidi, Xuda anglap ünlük awaz bilen jawab berdi.
20 Perwerdigar Özi Sinay téghigha, taghning choqqisigha
chüshti; andin Perwerdigar Musani taghning choqqisigha
chaqiriwidi, Musa taghqa chiqti. **21** Perwerdigar
Musagha: — Sen chüshüp xalayiqni agahlandurup: Ular
«Perwerdigarni körimiz» dep pasildin bösüp ötmisun;
undaq qilsa, ulardin köp adem halak bolidu, dep éytqin. **22**
Perwerdigargha yéqin kéleleydighan kahinlarmu özlirini
manga atap muqeddes qilsun; bolmisa, Perwerdigar
[sépilni] böskendek ulargha halaket yetküzidu, — dédi.
23 Musa Perwerdigargha: — Xalayiqning Sinay téghigha
chiqishi mumkin emes; chünki Sen Özüng bizge qattiq
agahlandurdung: taghni «muqeddes» dep qarap, uning
etrapigha pasillarni békitinglar, dep emr qilding, — dédi.
24 Perwerdigar Musagha: — Mang, sen chüshüp ketkin.
Andin sen Harunni élip, bille chiqqin; lékin kahinlar
we xelq bolsa Perwerdigarning qéshigha barayli dep
pasildin bösüp ötmisun; bolmisa, [Perwerdigar sépilni]
böskendek ularning üstige chüshidu, — dédi. **25** Shuning
bilen Musa xelqning qéshigha chüshüp, ulargha bu sözni
yetküzdi.

20 Xuda munu barliq sözlerni bayan qilip mundaq
dédi: — **2** Men séni «qulluq makani» bolghan Misir
zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudayingdurmen.
3 Séning Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu.
4 Sen özüng üchün meyli yuqiridiki asmanda bolsun,
meyli töwendiki zéminda bolsun, yaki yer astidiki
sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki
héchqandaq oyma shekilni yasima. **5** Sen bundaq
nersilerge bash urma yaki ularning qulluqigha kirme.
Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset
qilghuchi Tengridurmen. Mendin nepretlen'genlerning
qebihliklirini özlirige, oghullirigha, hetta newre-
chewrilirigiche chüshürimen, **6** Emma Méni söyidighan
we emrlirimni tutidighanlargha ming ewladighiche
özgermes méhribanliq körsitimen. **7** Perwerdigar
Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki
kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa, Perwerdigar
uni gunahkar hésablimay qalmaydu. **8** Shabat künini
muqeddes dep bilip tutqili yadingda saqlighin. **9**
Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin; **10** lékin

yettinchi küni Perwerdigar Xudayinggha atalghan shabat
künidur; sen shu küni héchqandaq ish qilmaysen;
meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli qizing, meyli
qulung, meyli dédiking, meyli buqang yaki sen bilen
bir yerde turuwatqan musapir bolsun, héchqandaq
ish qilmisun. **11** Chünki alte kün ichide Perwerdigar
asman bilen zéminni, déngiz bilen uning ichidiki barini
yaratti andin yettinchi künide aram aldi. Buning üchün
Perwerdigar shabat künini bext-beriketlik kün qilip,
uni muqeddes kün dep békitti. **12** Ata-anangni hörmet
qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata
qilmaqchi bolghan zéminda uzun ömür körisen. **13**
Qatilliq qilma. **14** Zina qilma. **15** Oghriliq qilma. **16**
Qoshnang toghruluq yalghan guwahliq berme. **17**
Sen qoshnangning öy-imaritige köz qiringni salma, ne
qoshnangning ayali, ne uning quligha, ne uning dédiki,
ne uning kalisi, ne uning ishiki yaki qoshnangning
herqandaq bashqa nersisige köz qiringni salma. **18** Pütkül
xelq güldürmamilarni, chéqin-yalqunlarni, kanayning
awazi we taghdin örlep chiqqan is-tüteklerni kördi we
anglidi; ular bularni körüp, titriship yiraq turushti **19** we
Musagha: — Bizge senla söz qilghaysen, biz anglaymiz;
lékin Xuda bizge Özi söz qilmisun; chünki undaq qilsa
ölüp kétimiz, dédi. **20** Musa xalayiqqa jawaben: —
Qorqmanglar; chünki Xudaning bu yerge kélishi silerni
sinash üchün, yeni silerning Uning dehshetlikini köz
aldinglargha keltürüp, gunah qilmasliqinglar üchündur,
— dédi. **21** Shuning bilen xalayiq nérida turdi; lékin
Musa Xuda ichide turghan qoyuq bulutning qéshigha
yéqin bardi. **22** Perwerdigar Musagha: — Sen bérip
Israillargha munu sözlerni yetküzgin: «Silerge ershtin
söz qilghinimni kördünglar. **23** Siler Méning ornumda
ilah dep kümüshtin butlar yasimanglar, yaki özünglar
üchün altundin butlarni yasimanglar. **24** — Sen Men
üchün tupraqtin bir qurban'gah yasap, shu yerde
köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqliringni, qoy-
öchke bilen kaliliringni sun'ghin. Omumen Men xelqqe
namimni [hörmet bilen] eslitidighan barliq jaylarda,
yéninggha kélip sanga bext-beriket ata qilimen. **25** — Eger
Manga atap tashlardin qurban'gah yasimaqchi bolsang,
yonulghan tashlardin yasimighin; chünki tashlargha
eswabingni tegküzseng, ular napak bolup qalidu. **26**
Qurban'gahimgha chiqidighan pelempey bolmisun;
undaq bolghanda, pelempeydin chiqquche ewriting
körünüp qélishi mumkin», — dédi.

21 — Sen ularning aldigha qoyidighan hökum-
belgilimiler munulardur: — **2** Eger sen bir ibraniy
qulni sétiwalghan bolsang, u alte yilghiche xizmitingde
bolup, yettinchi yili tölemsiz hör qilinsun. **3** U qul
qilinishqa tenha halette élip kélin'gen bolsa, tenha
halette ketsun. Ayali bilen birge élip kélin'gen bolsa,
ayalimu uning bilen bille ketsun. **4** Eger xojisi uninggha
xotun élip bergen bolsa, shundaqla ayali uninggha
oghul-qizlarni tughup bergen bolsa, ayal baliliri bilen
xojisigha qélip, er yalghuz ketsun. **5** Lékin eger qul élan
qilip: «Men xojam, ayalim we balilirimgha muhebbitim
bolghini üchün hör bolup ketmeymen» dése, **6** undaqta
uning xojisi uni Xudaning [ibadet sorunining] aldigha
élip bérip, uni ishikning aldida yaki ishikning késhikining
aldida turghuzsun; andin xojisi bigiz bilen uning quliqini
teshsun. Shundaq qilip, u menggüge xojisining quli bolup
qalidu. **7** Eger birkim qizini dédeklikke sétiwetken bolsa,
u er qullar hör qilin'ghandek hör qilinmisun. **8** Eger özige
xas sétiwalghan qiz xojisigha yaqmisa, undaqta u qiz
terepning heq tölep uni hör qilishigha yol qoyushi kérek.
Lékin xojisining uni yat xelqqe sétish hoquqi bolmaydu;
chünki xojisi uninggha wapasizliq qilghandur. **9** Eger u
qizni oghligha xas békitken bolsa, undaqta u belgilimiler
boyiche uninggha öz qizidek muamile qilsun. **10** Eger
xojisi yene xotun alsa, eslide emrige alghan dédikining
yémek-ichmikini, kiyim-kéchikini we er-xotunchiliq
burchini kémeytmisun. **11** Eger u shu üch ishni ada
qilmisa, undaqta u bedel tölimey hör bolsun. **12** Kimki
bir ademni urup öltürüp qoysa, umu choqum öltürülsun.
13 Lékin eger u kishi [ölgüchining] jénini paylap turup
qesten öltürmigen, belki men Xuda uning qoli arqiliq shu
kishining ölüshige yol qoyghan bolsam, undaq ehwalda
Men uninggha qachidighan bir jayni orunlashturimen.
14 Lékin eger birsi öz qoshnisini hiyle bilen öltürimen
dep, uninggha qesten hujum qilsa, u gerche [panah
izdep] qurban'gahimgha qéchip kelsimu, u shu yerde
tutulsun we ölümge mehkum qilinsun. **15** Kimki öz atisi
yaki anisigha qol tegküzse, choqum öltürülsun. **16** Kimki
bir ademni bulap satqan bolsa yaki uning qolida barliqi
melum bolsa, jezmen öltürülüshi kérek. **17** Kimki öz
atisi yaki anisigha lenet qilip qarghighan bolsa, jezmen
öltürülüshi kérek. **18** Eger ikki kishi urushup qélip,
biri yene birini tash ya moshti bilen ursa, urulghan
kishi ölmey, orun tutup yétip qalghan bolsa, **19** u kishi
qopup hasigha tayinip tashqirigha chiqqudek bolsa,
undaqta uni urghan kishi jazadin xalas qilinsun; peqet
zeximlen'güchining yétip ishtin qalghan waqti üchün
tölem bérip, uni dawalitip sellimaza saqaytsun. **20** Eger
birsi quli yaki dédikini tayaqta ursa, shundaqla qul yaki
dédek neq meydanda ölüp ketse, uning üchün [igisi]
choqum jazagha tartilsun. **21** Lékin eger tayaq yégüchi
bir-ikki kün tirik tursa, undaqta qul xojayinining shexsi
mal-mülki bolghini üchün, qulning jazasigha tartilmisun.
22 Eger kishiler bir-biri bilen urushup qélip, hamilidar
bir ayalni urup salsa, hamilidar ayalda balisi baldur
tughulushidin bashqa zeximlinish bolmisa, ayalning
érining tölem telipi boyiche hakimlarning testiqidin
ötküzülüp jerimane tölisun. **23** Eger [ayal yaki bala]
ziyan-zexetke uchrighan bolsa, undaqta jénigha jan,
24 közige köz, chishigha chish, qoligha qol, putigha
put, **25** köyükke köyük, zeximge zexim, kökke kök
tölensun. **26** Eger birsi öz qul ya dédikining közini
urup nakar qilip qoysa, közi wejidin uni azad qilsun. **27**
Shuningdek birsi öz quli ya dédikining chishini urup
chiqiriwetken bolsa, chishi wejidin uni azad qilsun».
28 Eger bir kala bir er yaki ayal kishini üsüp öltürüp
qoysa, shu kala choqum chalma-kések qilinishi kérek,
uning göshi yéyilmisun. Lékin kalining igisige gunah
kelmisun. **29** Lékin bu uyning ilgiridin üsüsh aditi bolup,
igisige bu heqte agah bérilgen bolsa, lékin yenila uni
baghlimighini üchün er-ayal kishilerni üsüp öltürüp
qoyghan bolsa, undaqta kala chalma-kések qilinsun,
igisimu ölümge mehkum qilinsun. **30** Lékin uningdin
xun heqqi telep qilinsa, öz jénining ornida uninggha
qanchilik tölem qoyulghan bolsa shuni bersun. **31**
Kalidin üsülgüchi oghul yaki qiz bala bolsa, kalining
igisi oxshashla yuqiriqi hökümdikidek bir terep qilinsun.

32 Kala qul yaki dédekni üsken bolsa, kalining igisi
üsülgüchining xojisigha ottuz shekel kümüsh bersun;
andin kala chalma-kések qilinsun. 33 Eger birsi bir
orining aghzini ochuq qoyup yaki kolawatqan orining
aghzini yapmay, kala yaki éshek uninggha chüshüp ketse,
34 Undaqta orining igisi mal igisining ziyinini toluq tölep
bersun; ölgen mal uningki bolidu. 35 Eger birsining
kalisi yene birsining kalisini üsüp öltürüp qoyghan bolsa,
undaqta ular tirik qalghan kalini sétip, pulni barawer
bölüshsun hem ölük kalinimu shundaq bölüshsun. 36
Lékin kalining ilgiridin üsidighan aditi barliqi éniq turup,
igisi uni baghlimay qoyuwetken bolsa, undaqta üsküchi
kalining igisi kaligha kala tölep bersun, ölük kala uning
bolsun.

22 Eger birsi bir kala yaki qoyni oghrilap, uni soysa
ya sétiwetse, u bir kalining ornigha besh kala, bir
qoyning ornigha töt qoy tölisun. 2 Oghri tam teshkende
tutulup qélip, tayaq yep ölüp qalsa, öltürgüchige xun
jazasi kelmisun. 3 Lékin shu weqe bolghan peytte kün
chiqip qalghan bolsa, undaqta öltürgüchi xun jazasigha
tartilsun. Oghri oghrilighinini tölep ziyanni toluqlap
bérishi kérek; uningda bir néme bolmisa, qulluqqa sétilip,
oghrilighan nersini tölishi kérek. 4 Oghri tutulghanda
oghrilighan nerse, kala bolsun, éshek bolsun, qoy bolsun
uning qolida tirik halette tépilsa, u ikki hesse qimmette
tölep bersun. 5 Eger birsi öz mal-charwilirini étizliqqa
yaki üzümzarliqqa otlashqa qoyuwétip, bashqilarning
bagh-étizliqida otlashqa yol qoysa, undaqta u özining
eng ésil mehsulatliridin yaki üzümzarliqining eng ésil
méwisidin ziyanni tölep bersun. 6 Eger ot kétip,
tikenlikke tutiship kétip, andin önchilerni, bash tartip
pishqan ziraetni köydürüp, pütkül étizliqni kül qiliwetse,
undaqta ot qoyghuchi barliq ziyanni tölep bersun. 7
Eger birsi qoshnisigha pul yaki mal-dunyasini amanet
qilghan bolsa, bular öyidin oghrilinip ketse, shundaqla
oghri kéyin tutulsa, u oghrilighinini ikki hesse qimmette
tölep bersun. 8 Lékin oghri tépilmisa, öy igisining
qoshnisining méligha qol tegküzgen ya tegküzmigenliki
melum bolsun dep, hakimlarning aldigha keltürülsun.
9 Herxil xiyanet, u meyli kala, éshek, qoy, kiyim-
kéchek bolsun, yittürüp qoyghan nerse bolsun, ular
toghruluq bir qoshnisi: «emeliyette mundaq idi» dep
talashqan bolsa, her ikkisining dewasi hakimlarning
aldigha keltürülsun; hakimlar qaysigha gunah békitse,
shu qoshnisigha ikki hesse qimmette tölep bersun. 10
Eger birsi qoshnisigha éshek, kala, qoy yaki bashqa
bir charpayni amanet qilsa, bu amanet méli kishi
körmey ölüp ketse, yaki zeximlense, yaki heydep ekitilse,
11 undaqta qoshnisining méligha qol tegküzgen ya
tegküzmigenliki melum bolsun dep, Perwerdigarning
aldida ularning otturisida bir qesem ichürülsun. Mal
igisi bu qesemni qobul qilsun; qoshnisi uninggha tölem
tölep bermisun. 12 Lékin mal oghrilan'ghan bolsa,
u igisige tölep bersun. 13 Eger uni wehshiy haywan
boghup qoyghan bolsa, u malning qalduqini guwahliq
üchün körsitip, uni tölep bermisimu bolidu. 14 Eger birsi
qoshnisidin bir ulaghni ötne élip, ulagh igisi yoq yerde
zeximlense yaki ölüp qalsa, ötne alghuchi toluq tölep
bersun. 15 Lékin igisi neq meydanda bolsa, ötne alghuchi
tölep bermisun; ulagh ijarige élin'ghan bolsa, alghuchi
tölem tölimisun; chünki uni ijare tölep ekelgen. 16 Eger
bir adem téxi yatliq bolmighan bir qizni azdurup, uning
bilen bille yatsa, undaqta u uning toyluqini bérishi kérek,
andin uni xotunluqqa alsun. 17 Lékin qizning atisi uni
uninggha bergili unimisa, zina qilghuchi pak qizlarning
toyluqigha barawer kélidighan kümüsh pulni tarazida
ölchep bersun. 18 Jaduger xotunni tirik qoymighin.
19 Haywan bilen jinsiy munasiwet ötküzgen herbiri
jezmen ölümge mehkum qilinsun. 20 Kimdekim birdinbir
Perwerdigardin bashqa herqandaq ilahgha qurbanliq
sunsa, haram dep mutleq halaketke mehkum qilinsun. 21
Silermu Misirda musapir bolup turghanikensiler, musapir
bolghan kishini héch xarlimanglar we yaki uninggha
héch zulum qilmanglar. 22 Herqandaq tul xotun yaki
yétim balini xorlimanglar. 23 Sen ularni herqandaq
terepte xorlisang, ular manga peryad kötürse, Men
ularning awazini choqum anglaymen; 24 shuning bilen
ghezipim tutiship, silerni qilichlap öltürimen, silerning
xotunliringlar tul qilinip, baliliringlar yétim bolup qalidu.
25 Eger sen Méning xelqimning ichidin sanga qoshna
bolghan kembeghelge qerz bergen bolsang, uninggha
jazanixorlardek muamile qilmighin; uningdin ösüm
almanglar. 26 Eger sen qoshnangning chapinini görüge
alghan bolsang, kün olturmasta uninggha yandurup
ber. 27 Chünki chapini uning birdinbir yépinchisi
bolup, bedinini yapidighan kiyim shudur. U bolmisa, u
némini yépinip yatidu? Bu sewebtin Manga peryad qilsa,
peryadini anglaymen; chünki Men shepqetlikturmen. 28
Xudagha kupurluq qilma, we xelqingning emirlirinimu
qarghap tillima. 29 Xaminingning hosulining ashqinidin
we sharab-zeytun méyi kölchikingdin tashqinidin Manga
hediye sunushni hayal qilmighin. Sen oghulliringning
tunjisini Manga atighin. 30 Kala bilen qoyliringning
tunji balilirinimu hem shundaq atighin; tunji bala yette
kün'giche anisi bilen bille tursun; emma sekkizinchi
küni uni Manga atap sun'ghin. 31 Siler Manga atalghan
muqeddes kishiler bolisiler; shunga dalada yirtquch
haywan teripidin boghulghan haywanning göshini
yémenglar, belki uni itlargha tashlap béringlar.

23 Yalghan gepni yaymighin we ya yalghan guwahliq
bérip rezil ademge yan basmighin. 2 Topqa
egiship rezil ishta bolma yaki dewa-desturlarda guwahliq
bergende topqa egiship heqiqetni burmilima. 3
Kembeghel dewa qilsa, uninggha yan basma. 4
Düshminingning kala ya éshiki ézip kétip, sanga uchrap
qalsa, uni élip kélip, igisige choqum tapshurup ber. 5 Eger
sanga öch bolghanning éshiki yükni kötürelmey yükning
astida yatqinini körseng, uni yardemsiz tashlimay, belki
uninggha yardemliship éshikini qopurushup bérishing
zörür. 6 Arangdiki kembeghelning dewasida adaletni
burmilima. 7 Herqandaq saxta ishtin özüngni néri
tart; bigunah adem bilen heqqaniy ademni öltürmigin;
chünki Men rezil ademni hergiz adil dep aqlimaymen.
8 Shuningdek héchqandaq para yéme; chünki para
közi ochuqlarni kor qilip, heqqaniylarning sözlirini
burmilaydu. 9 Musapir kishilerge zulum qilma; chünki
özünglar Misir zéminida musapir bolup turghan
bolghachqa, musapirning rohiy halini bilisiler. 10
Alte yil öz yéringni térip, hosullirini al. 11 Lékin
yettinchi yili yerge aram bérip uni bosh qoy; xelqingning

namratliri uningdin yighip yésun, ulardin ashqinini
janggaldiki haywanlar yésun; shundaqla üzümzarliqing
bilen zeytunzarliqingnimu shundaq qilghin. 12 Alte
kün ichide öz ishingni ada qilip, yettinchi küni aram
élishing zörür. Buning bilen kala-éshekliring aram tapidu,
dédikingning oghli bilen musapir kishimu harduqini
chiqiridu. 13 Men sanga éytqinimning hemmisini köngül
bölüp ada qil; bashqa ilahlarning namini tilinggha alma;
bular hetta aghzingghimu chiqmisun. 14 Her yilda
üch qétim ménin üchün héyt ötküzgin. 15 Aldi bilen
«pétir nan héyti»ni ötküz; sanga emr qilghinimdek
Abib éyidiki békitilgen künlerde yette kün pétir nan
yégin; chünki shu ayda sen Misirdin chiqqaniding.
Shu héytta héchkishi aldimgha quruq qol kelmisun.
16 Sen ejir qilip térighan étizdiki ziraitingning tunji
hosulini orghanda «orma héyti»ni ötküz; shundaqla sen
ejir singdürüp yerdin axirqi hosul-mehsulatliringni yil
axirida yighqanda «hosul yighish héyti»ni ötküz. 17 Yilda
üch qétim erekliringning hemmisi Reb Perwerdigarning
huzurigha hazir bolsun. 18 Sen manga atalghan
qurbanliqning qénini xémirturuch sélin'ghan nan bilen
sunmighin; héyt qurbanliqining yéghini bolsa kéchiche
qondurup etigichige saqlima. 19 Zéminingdiki deslepki
hosulning eng yaxshsini Perwerdigar Xudayingning
öyige élip kel. Oghlaqni anisining sütide qaynitip
pishurma. 20 Mana, Men bir Perishtini yolda séni
qoghdap, Men sanga teyyarlighan yerge élip barsun
dep, aldingda yürüshke ewetimen. 21 Sen uning
aldida özüngge agah bol, uning awazigha qulaq sal.
Uning zitigha tegme; bolmisa, u itaetsizliklirini
kechürmeydu; chünki Ménin namim uningdidur. 22
Lékin eger sen uning awazigha qulaq sélip, Ménin barliq
buyrughanlirimgha emel qilsang, Men düshmenliringge
düshmen, küshendiliringgе küshende bolimen. 23
Chünki Ménin Perishtem aldingda yürüp, séni Amoriy,
Hittiy, Perizziy, Qanaaniy, Hiwiy we Yebusiylarning
zéminigha bashlap kiridu; Men ularni yoqitimen. 24 Sen
ularning ilahlirigha bash urup ibadet qilma we yaki ular
qilghandek qilma; belki ularning [butlirini] üzül-késil
chéqiwet, but tüwrüklirini üzül-késil kukum-talghan
qiliwet; 25 Lékin Xudayinglar Perwerdigarning ibaditide
bolunglar. Shundaq qilsanglar U nan bilen süyünglarni
beriketleydu; Men barliq késellikni aranglardin chiqirip
tashlaymen. 26 Buning bilen zéminingda boyidin ajrap
kétidighan yaki tughmas héchbir ayal yaki charpay
bolmaydu; ömrüngning künlirini toluq qilimen. 27 Men
séning aldingda wehimimni ewetimen, qaysi taipige
yéqinlashsang shularni parakende qilimen; shuning bilen
hemme düshmenliringni keynige yandurup qachurimen.
28 Hiwiylar, Qanaaniylar we hittiylarni aldingdin
qoghlap chiqiriwétishke sériq herilerni aldingda
yürüshke ewetimen. 29 Emma zéminning Xarabiliship,
dalada wehshiy haywanlar awup sanga xewp bolup
qalmasliqi üchün, shu ellerni aldingdin bir yilghiche
heydiwetmeymen, 30 Belki sen awup, zéminni [pütünley]
miras qilip bolghuche, az-azdin heydep turimen.
31 Séning zéminingning chégrilirini Qizil Déngizdin
tartip Filistiylerning déngizighiche, shuningdek chöldin
tartip [Efrat] deryasighiche békitimen; chünki zéminda
turuwatqanlarni heydiwétip yérini igilishing üchün,
ularni qolunggha tapshurimen. 32 Sen ular bilen we
yaki ilahliri bilen héchqandaq bir ehde tüzme. 33
Ularning séni aldimda gunahqa patquzmasliqi üchün
ularni zéminingda qet'iy turghuzma. Chünki mubada
sen ularning ilahlirining ibaditide bolsang, bu ish sanga
tuzaq bolidu.

24 U Musagha yene: — «Sen bérip, özüng bilen bille
Harun, Nadab, Abihuni we Israillarning aqsaqalliri
arisidin yetmish ademni élip, Perwerdigarning huzurigha
chiqip, yiraqta turup sejde qilinglar. 2 Peqet Musala
Perwerdigarning aldigha yéqin kelsun; bashqilar yéqin
kelmisun, xelq uning bilen bille üstige chiqmisun,
— dédi. 3 Musa kélip Perwerdigarning barliq sözliri
bilen hökümlirini xalayiqqa dep berdi; pütkül xalayiq
bir awazda: — Perwerdigarning éytqan sözlirining
hemmisige emel qilimiz! — dep jawab bérishti. 4 Andin
Musa Perwerdigarning hemme sözini xatiriliwélip, etisi
seher qopup taghning tüwide bir qurban'gahni yasap,
shu yerde Israilning on ikki qebilisining sani boyiche
on ikki tash tüwrükni tiklidi. 5 Yene Israillarning
birnechche yigitlirini ewetti, ular bérip Perwerdigargha
köydürme qurbanliqlar sundi, inaqliq qurbanliqi süpitide
birnechche torpaqnimu soyup sundi. 6 Andin Musa
qanning yérimini qachilargha qachilidi, yene yérimini
qurban'gah üstige chachti. 7 Andin u ehdinamini qoligha
élip, xelqqe oqup berdi. Ular jawaben: — Perwerdigarning
éytqinining hemmisige qulaq sélip, itaet qilimiz! —
déyishti. 8 Shuning bilen Musa qachilardiki qanni
élip, xelqqe sépip: — Mana, bu Perwerdigar mushu
sözlerning hemmisige asasen siler bilen baghlighan
ehdining qénidur, dédi. 9 Andin kéyin Musa we Harun,
Nadab we Abihu Israillarning aqsaqalliridin yetmish
adem bilen bille tagh üstige chiqishti. 10 Ular shu
yerde Israilning Xudasini kördi; uning ayighining astida
xuddi kök yaquttin yasalghan nepis payandazdek, asman
gümbizidek süpsüzük bir jisim bar idi. 11 Lékin u
Israillarning mötiwerlirige qol tegküzmidi; ular Xudani
körüp turdi hemde yep-ichishti. 12 Perwerdigar Musagha:
— Tagh üstige, qéshimgha chiqip shu yerde turghin.
Sanga ulargha ögitishke tash taxtaylarni, yeni Men yézip
qoyghan qanun-emrni bérimen, dédi. 13 Shuning bilen
Musa qopup, Yardemchisi Yeshuani élip mangdi. Musa
Xudaning téghigha chiqti. 14 U awwal aqsaqallargha:
Biz yénip kelgüche mushu yerde bizni saqlap turunglar.
Mana, Harun bilen xur silerning yéninglarda qalidu; eger
birsining ish-dewasi chiqsa, ularning aldigha barsun,
— dédi. 15 Shuning bilen Musa taghning üstige chiqti
we taghni bulut qaplidi. 16 Perwerdigarning julasi
Sinay téghining üstide toxtidi; bulut uni alte kün'giche
qaplap turdi; yettinchi küni, Perwerdigar bulut ichidin
Musani chaqirdi; 17 Perwerdigarning julasining qiyapiti
Israillarning köz aldida taghning choqqisida hemmini
yutquchi ottek köründi. 18 Musa bulutning ichige kirip,
taghning üstige chiqip ketti. Musa qiriq kéche-kündüz
taghda turdi.

25 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 2 Sen
Israillargha éytqin, ular Manga bir «kötürme
hediye»ni keltürsun; kimning köngli hediye sunushqa
xush bolsa, uningdin Manga sunulidighan «kötürme
hediye»ni tapshuruwélinglar. 3 Siler ulardin
tapshuruwalidighan kötürme hediye: — Altun, kümüsh,

mis, **4** kök, sösün we qizil renglik yip, kanap rext,
tiwit, **5** qizil boyalghan qochqarning tériliri, délfinning
tériliri, akatsiye yaghichi, **6** chiragh üchün zeytun méyi,
«mesihlesh méyi» we xushbuy üchün xushbuy dora-
dermekler, **7** efod bilen «qoshén»gha ornitilidighan
aq héqiq we bashqa ésil tashlar bolsun. **8** Méning
özliri arisida makan qilishim üchün [shulardin] Manga
bir muqeddes turalghuni yasisun. **9** Uni Men sanga
barliq körsetmekchi bolghinimgha asasen, yeni ibadet
chédirining nusxisi we barliq eswab-saymanlirining
nusxisigha op'oxshash qilip yasanglar. **10** Ular akatsiye
yaghichidin bir sanduq yasisun. Uning uzunluqi ikki
yérim gez, kengliki bir yérim gez, égizliki bir yérim
gez bolsun. **11** Sen uni sap altun bilen qaplighin; ichi
we sirtini altun bilen qaplap, uning üstünki qismining
chörisige altundin girwek chiqar. **12** Uninggha altundin
töt halqa quydurup, töt chétiqigha békitkin. Bir teripige
ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa bolsun. **13** Sen hem
akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun
bilen qaplighin; **14** andin sanduq ular arqiliq kötürülsun
dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqiliridin
ötküzüp qoyghin. **15** Baldaqlar hemishe sanduqtiki
halqida tursun; ular uningdin chiqirilmisun. **16** Men
sanga béridighan höküm-guwahliqni sanduqqa qoyghin.
17 Sanduqning [yapquchi süpitide] sen altundin uzunluqi
ikki yérim gez, kengliki bir yérim gez bolghan bir «kafaret
texti» yasighin. **18** Ikki kérubni altundin soqup yasighin.
Ularni kafaret textining ikki teripige ornatqin. **19** Bir
kérubni bir teripige, yene bir kérubni yene bir teripige
ornitish üchün yasighin. Ikki teripidiki kérublarni kafaret
texti bilen bir gewde qilinglar. **20** Kérublar bir-birige
yüzlensun, qanatlirini kafaret textining üstige kérip,
qanatliri bilen uni yapsun; kérublarning yüzi kafaret
textige qaritilsun. **21** Sen kafaret textini sanduqning
üstige qoyup, Men sanga béridighan höküm-guwahliqni
sanduqning ichige qoyghin. **22** Men shu yerde sen
bilen körüshimen; kafaret texti üstide, yeni höküm-
guwahliq sanduqining üstidiki ikki kérubning otturisida
turup sanga Israillargha yetküzüshke tapshuridighan
barliq emrlirim toghrisida söz qilimen. **23** Hem akatsiye
yaghichidin uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez, égizliki
bir yérim gez bolghan bir shire yasighin. **24** Uni sap altun
bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin
girwek chiqar. **25** Sen shirening chörisige töt ilik égizlikte
bir lew yasighin; bu lewning chörisigimu altundin bir
girwek chiqar. **26** Sen u shirege altundin töt halqa yasap,
bu halqilarni shirening töt burjikidiki chétiqqa ornatqin.
27 Shireni kötürüshke baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar
shire léwige yéqin békitilsun. **28** Baldaqlarni akatsiye
yaghichidin yasap, altun bilen qaplighin; shire ular
arqiliq kötürilidu. **29** Shirege yandap légen, qacha-texse,
piyale we «sharab hediyeliri»ni chachidighan qedehlerni
yasighin; ularni sap altundin yasighin. **30** Méning
huzurumda turushqa sen shirege hemishe «teqdim
nan»ni qoyghin. **31** Sen hem sap altundin bir chiraghdan
yasighin. U chiraghdan soqup yasalsun; chiraghdanning
puti, gholi, qedehliri, ghunche we chéchekliri pütün
bir altundin soqulsun. **32** Chiraghdanning gholining
ikki yénidin alte shaxche chiqirilsun — chiraghdanning
bir yénidin üch shaxche, chiraghdanning yene bir
yénidin üch shaxche chiqirilsun; **33** bir yénidiki herbir
shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki
bolghan üch qedeh chiqirilsun, yene bir yénidiki
herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we
chéchiki bolghan üch qedeh chiqirilsun. Chiraghdan'gha
chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasalsun.
34 Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide
ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirilsun.
35 Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida
bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir
ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche
bolsun; chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining
asti hemmisi shundaq bolsun. **36** Uning shu ghunchiliri
hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilinsun
— bir pütün sap altundin soqup yasalsun. **37** Sen
chiraghdanning yette chirighini yasighin; chiraghlar
udulgha yoruq chüshürelishi üchün üsti terepke
ornitilsun. **38** Uning pilik qaychiliri bilen küldanliri
sap altundin yasalsun. **39** Chiraghdan we uning barliq
eswabliri bir talant sap altundin yasalsun. **40** Sanga
taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche bularni éhtiyat
bilen yasighin.

26 Muqeddes chédirni on parche yopuqtin yasatqin;
yopuqlar népiz toqulghan aq kanap rextke kök,
sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlensun; uninggha
kérublarning süritini chéwer qollargha nepis qilip
keshtilep chiqarghuzghin. **2** Herbir yopuqning uzunluqi
yigirme sekkiz gez, kengliki töt gez bolup, herbir yopuq
oxshash chong-kichiklikte bolsun. **3** Yopuqlarning beshi
bir-birige ulansun, qalghan besh yopuqmu hem bir-
birige ulansun. **4** Sen ulap chiqilghan birinchi chong
parchining eng chétidiki qismigha bir teripige renggi
kök izme qadighin, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi
chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu
hem shundaq qilghin. **5** Birinchi chong parchining eng
chétidiki qismigha ellik izme qadighin, ikkinchi chong
parchining eng chétidikisigimu ellik izme qadighin.
Izmiler bir-birige udulmuudul bolsun. **6** Muqeddes
chédir bir pütün bolsun üchün altundin ellik ilghu yasap,
ikki chong parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige
tutashturghin. **7** Muqeddes chédirni yépish üchün öchke
tiwitidin yopuqlarni yasighin; yopuqtin on bir parche
yasighin. **8** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz
gez, kengliki töt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi
oxshash chong-kichiklikte bolsun. **9** Yopuqlarning
beshini ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnimu ulap
bir qilip, altinchi yopuqni ikki qat qilip, chédirning
aldi teripige sanggilitip qoyghin. **10** Sen birinchi ulap
chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik
izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng
chétidiki qismigha ellik izme qadighin. **11** Sen hem mistin
ellik ilghu yasap, chédir bir pütün bolsun üchün ularni
izmilerge ötküzüp ikki chong parchini ulap qoyghin.
12 Lékin yopuqning chédirning keynidin éship qalghan
qismi, yeni éship qalghan yérim parchisi chédirning
keyni teripide sanggilap tursun. **13** Chédir yopuqlirining
chédirning boyidin artuq qismi, yeni u teripidin bir
gez, bu teripidin bir gez, chédirning ikki teripidin
sanggilap, uni [toluq] yapsun. **14** Buningdin bashqa,
chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq
yasap yapqin, andin uning üstidinmu délfin térisidin

yasalghan yene bir yopuqni qaplighin. **15** Muqeddes
chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap
tikligin. **16** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki
bir yérim gez bolsun. **17** Herbir taxtayning ikkidin turumi
bolsun, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétilsun;
chédirning barliq taxtaylirini shundaq yasighin. **18**
Chédirning taxtaylirini shundaq yasighin; yigirmisini
jenub terepke tikligin; **19** bu yigirme taxtayning tégige
kümüshtin qiriq teglik yasighin; bir taxtayning [astidiki]
ikki turumi üchün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki
turumi üchün ikkidin teglik yasighin. **20** Shuningdek
chédirning udul teripide, yeni shimal teripide yigirme
taxtay bolsun; **21** bularning qiriq tegliki kümüshtin
bolsun; bir taxtayning tégige ikkidin teglik, yene bir
taxtayning tégige ikkidin teglik orunlashturulsun. **22**
Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte
taxtay yasap tikligin. **23** Chédirning keyni teripidiki ikki
bulunggha ikki taxtay yasap ornatqin. **24** Bu [bulung
taxtayliri] astidin üstigiche ikki qat qilinip [taxtaylarni]
özara chétishtursun, üsti bir halqigha békitilsun. Her
ikkisi shundaq qilinip, ikki bulunggha tiklensun. **25**
Arqa terepte sekkiz taxtay bolidu, ularning kümüshtin
yasalghan on alte tegliki bolidu; bir taxtayning tégide
ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bolidu.
26 Buningdin bashqa sen akatsiye yaghichidin baldaq
yasighin; chédirning bu teripidiki taxtaylargha besh
baldaqni, **27** chédirning u teripidiki taxtaylargha besh
baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylargha, yeni
gherb teripidiki taxtaylargha besh baldaqni yasighin. **28**
Taxtaylarning otturisidiki ottura baldaq bu tereptin u
terepke yétidighan bolsun. **29** Taxtaylarni altun bilen
qaplap, baldaqlar ötküzülidighan halqilarni altundin
yasap, baldaqlarni altun bilen qaplighin. **30** Chédirni
sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche yasap
tikligin. **31** Sen népiz toqulghan aq kanap rextke
kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen
bir perde yasighin; uni chéwer qollar kérublarning
süritini nepis qilip chüshürüp keshtilep chiqsun. **32** Uni
akatsiye yaghichidin yasalghan töt xadigha ésip qoyghin.
Bu xadilar altun bilen qaplansun, herbirining altun
ilmiki bolsun; xadilar kümüshtin yasalghan töt teglikke
ornitilsun. **33** Perde chédir yopuqidiki ilmeklerge ésilip
sanggilitip qoyulsun; andin höküm-guwahliq sanduqini
shu yerge keltürüp, perdining ichige élip kirgin. Shuning
bilen perde siler üchün muqeddes jay bilen eng muqeddes
jayning otturisidiki bir ayrima perde bolsun. **34** Andin
sen «kafaret texti»ni eng muqeddes jaydiki höküm-
guwahliq sanduqining üstige qoyghin. **35** Shire bolsa
perdining téshigha orunlashturulsun; chiraghdanni
shirening uduligha, chédirning jenub teripige qoyghin;
shireni shimal teripige qoyghin. **36** Buningdin bashqa
sen chédirning kirish éghizigha népiz toqulghan aq
kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup
ishlen'gen bir perde yasighin; u keshtichi teripidin
keshtilensun. **37** Bu perde üchün akatsiye yaghichidin
besh xada yasap, ularni altun bilen qaplighin; herbirining
altun ilmiki bolsun; ularning tégige besh dane teglikni
mistin quyup teyyarlatqin.

27 Sen qurban'gahni akatsiye yaghichidin yasighin.
Qurban'gah töt chasa bolsun; uzunluqi besh gez,
kengliki besh gez, égizliki üch gez qilinsun. **2** Uning
töt burjikige qoyulidighan münggüzlirini yasighin;
münggüzliri qurban'gah bilen bir gewde qilinsun.
Qurban'gahni mis bilen qaplighin. **3** Qurban'gahning
yagh [we külini] élishqa daslarni yasighin; uninggha
xas bolghan gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we
otdanlarnimu yasighin; uning barliq eswablirini yasashqa
mis ishletkin. **4** Qurban'gah üchün mistin bir
shala yasighin; shalaning töt burjikige töt mis halqa
yasap békitip qoyghin. **5** Shalani qurban'gahning
qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan
qilghin, shundaqta shala qurban'gahning del otturisida
bolidu. **6** Qurban'gahqa ikki baldaq yasighin; ular
akatsiye yaghichidin bolsun, ularni mis bilen qaplighin.
7 Qurban'gahni kötürgende, baldaqlar uning ikki
yénida bolushi üchün, ularni halqilargha ötküzüp
qoyghin. **8** Qurban'gahni taxtaylardin yasighin, ichi bosh
bolsun; u taghda sanga ayan qilin'ghan nusxa boyiche
[hünerwenler] teyyar qilsun. **9** Muqeddes chédirning
hoylisinimu yasighin. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa
yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin
perdilerni toqughin; shu teripining uzunluqi yüz gez
bolsun. **10** Perdilerni ésishqa yigirme xada yasalsun;
ularning tégige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun;
xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin
yasalsun. **11** Shuninggha oxshash shimal teripidimu
uzunluqi yüz gez kélidighan perde bolsun. Perdilerni
ésishqa yigirme xada yasalsun; ularning tégige qoyushqa
yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen
baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. **12** Hoylining gherb
teripide uzunluqi ellik gez kélidighan perde bolsun;
uning on xadisi we on tegliki bolsun. **13** Hoylining
sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining
kengliki ellik gez bolsun. **14** Bir teripide on besh
gez kélidighan perde bolsun; uning üch xadisi bilen
üch tegliki bolsun. **15** Yene bir teripide on besh gez
kélidighan perde bolsun; uning üch xadisi bilen üch
tegliki bolsun. **16** Hoylining kirish éghizigha yigirme gez
kélidighan bir perde qoyulsun; perde népiz toqulghan aq
kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup,
keshtichi teripidin keshtilensun. Uning töt xadisi bilen
töt tegliki bolsun. **17** Hoylining chörisidiki hemme xadilar
kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen bir-birige chétilsun;
ularning ilmekliri kümüshtin, teglikliri mistin yasalsun.
18 Hoylining uzunluqi yüz gez, kengliki her ikki teripi ellik
gez bolsun; népiz toqulghan aq kanap rexttin ishlen'gen
perdining égizliki besh gez qilinsun; xadilarning
teglikliri mistin yasalsun. **19** Muqeddes chédirning
ish-xizmitide ishlitilidighan barliq eswab-saymanliri
hemde barliq miq-qozuqliri, shundaqla hoylining
barliq miq-qozuqliri mistin bolsun. **20** — Chiraghning
hemishe yéniq turushi üchün, chiraghqa ishlitishke
zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni qéshinggha
keltürüshke Israillarni buyrughin. **21** Jamaet chédirining
ichide, höküm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining
tashqirida Harun we oghulliri her kéchisi etigen'giche
Perwerdigarning aldida chiraghlarning yéniq turghuzush
ishida bolsun. Bu ish dewrdin-dewrgiche Israillargha
ebediy bir qanun-belgilime bolsun.

28 Sen Israillarning ichidin akang Harun we uning
oghullirini öz qéshinggha keltürgin; ularni,
yeni Harun we oghulliri Nadab, Abihu, Eliazar we
Itamarlarning Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün
yéninggha keltürgin. **2** Akang Harun'gha hem sherep
hem güzellik üchün muqeddes kiyimlerni teyyarlighin.
3 Harunning Manga muqeddes qilinip, Méning kahinliq
xizmitimde bolushi üchün, Men eqil-parasetning rohi
bilen qelblirini toldurghan chéwer kishilerning herbirige
söz qilip, ularni alahide kiyimlerni tikishke buyrughin. **4**
Ular tikidighan kiyimler munulardin ibaret: — bir qoshén,
bir efod, bir ton, keshtilen'gen bir xalta könglek, bir selle
we bir belwagh. Méning kahinliq xizmitimde bolushi
üchün, ular akang Harun'gha we oghullirigha muqeddes
kiyimlerni tiksun. **5** Uninggha altun we kök, sösün, qizil
yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rext ishlitilsun; **6**
efodni ular altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz
toqulghan aq kanap rextlerni teyyarlap, chéwer qollargha
nepis qilip [keshtilitip] ishletsun. **7** Efodning ikki béshini
bir-birge tutashturush üchün ikki dolisida mürilik tasma
bolsun. **8** Efodning üstidin baghlaydighan, keshtilen'gen
belwagh efod bilen bir pütün qilinsun we uninggha
oxshash sipta ishlinip, altun we kök, sösün, qizil yiplar
we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasalsun. **9** Ikki aq
héqiqni tépip, ularning üstige Israilning oghullirining
namlirini oydurghin; **10** ularning namlirining altisi
bir yaqutqa oyulsun, qalghan altisi bolsa yene bir
yaqutqa oyulsun, hemmisi tughulush tertipi boyiche
pütülsun. **11** Xuddi yaqut neqishchiliri ishligendek,
möhür oyulghandek Israilning oghullirining namlirini
ikki yaqutqa oydurghin; ular altundin yasalghan közlükke
békitilsun. **12** Israilning oghullirigha esletme tash
bolsun üchün, ikki yaqutni efodning ikki mürilik
tasmisigha qadighuzghin; shundaq bolghanda, Harun
Perwerdigarning aldida ularning namlirini esletme
süpitide mürilirde kötürüp yüridu. **13** Buningdin
bashqa, sen altundin yene ikki közlük we sap altundin
shoynidek éship étilgen ikki zenjir yasatqin; andin
éshilme zenjirler közlüklerge békitilsun. **15** «Hökům
qoshéni»ni chéwer qollargha nepis qilip keshtilitip
yasatqin; uni hem efodni ishligen usulda yasighan, altun
we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq
kanap rexttin yasighin. **16** U ikki qat, töt chasa qilinsun;
uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich bolsun.
17 Uning üstige töt qatar qilip göherlerni ornatqin: —
birinchi qatargha qizil yaqut, sériq göher we zumret
ornitilsun; **18** ikkinchi qatargha kök qashtéshi, kök
yaqut we almas ornitilsun; **19** üchinchi qatargha sösün
yaqut, piroza we sösün kwarts ornitilsun; **20** tötinchi
qatargha béril yaqut, aq héqiq we anartash ornitilsun;
bularning hemmisi altun közlük ichige ornitilsun. **21**
Bu göherler Israilning oghullirining namlirigha wekil
qilinip, ularning sanidek on ikki bolup, möhür oyghandek
herbir göherge on ikki qebilining nami birdin-birdin
pütülsun. **22** Qoshén'gha shoynidek éshilgen sap altundin
[ikki] éshilme zenjir yasighin. **23** Qoshén'gha altundin
ikki halqa étip, ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki
burjikige békitkin; **24** andin altundin éshilip yasalghan
ikki zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki
halqidin ötküzüp, **25** éshilgen shu zenjirlerning ikki
uchini ikki közlükke békitip, [közlüklerni] efodning
ikki mürilik tasmisining aldi qismigha ornatqin. **26**
Buningdin bashqa sen altundin ikki halqa yasap, ularni
qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige békitkin;
ular efodqa tégiship turidighan qilinip ichige qadalsun.
27 Mundin bashqa sen altundin [yene] ikki halqa
yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining aldi
töwenki qismigha, yeni efodqa ulinidighan jaygha yéqin
qilip, keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip békitkin.
28 Qoshénning efodning keshitilen'gen belwéghidin
yuqiriraq turushi, qoshénning efodtin ajrap ketmesliki
üchün qoshénning halqisini kök shoyna bilen efodning
halqisigha chétip qoyghin. **29** Shundaq qilghanda,
Harun muqeddes jaygha kirgende, hökům qoshénini
taqighachqa, Israilning oghullirining namlirini esletme
süpitide yürikining üstide Perwerdigarning aldida daim
kötürüp yürgen bolidu. **30** Harun Perwerdigarning
aldigha kirgende, urim bilen tummim uning yüriki
üstide bolushi üchün, bularni hökům qoshénining ichige
alghin; mushundaq qilghanda, Harun Israillargha baghliq
hökümlerni hemishe Perwerdigarning huzurida öz yüriki
üstide kötürüp yürgen bolidu. **31** Efodning [ichidiki]
tonni pütünley kök renglik qilghin. **32** Tonning bashqa
kiyilidighan töshüki del otturisida bolsun; uning yirtilip
ketmesliki üchün xuddi bapkar toqughandek, sawutning
yaqisigha oxshash chörisige pewaz chiqirilsun. **33** Uning
étikining chörisige kök, sösün we qizil yiptin anarlarni
toqup asqin hemde altun qongghuraqlarni yasap,
chörisidiki anarlarning ariliqigha birdin ésip qoyghin;
tonning étikining pütkül chörisige bir altun qongghuraq,
bir anar, yene bir altun qongghuraq, bir anar...
békitilsun. **35** Harun xizmet qilghan waqtida shu tonni
kiysun; buning bilen Harun Perwerdigarning aldigha
barghanda, yeni muqeddes jaygha, Perwerdigarning
aldigha kirip-chiqqanda uning awazi anglinip turidu-
de, u ölümdin aman qalidu. **36** Andin kéyin sen
sap altundin nepis bir otughatni yasap, uning üstige
möhürge neqishlen'gendek: «Perwerdigargha muqeddes
qilindi» dep oyghin; **37** uni kök renglik yip bilen
sellisige chigkin; u sellining aldi teripige taqalsun;
38 u Harunning péshaniside tursun. Buning bilen
Harun Israillarning muqeddes qilip keltürgen barliq
muqeddes hediyelirige chaplashqan gunahlarni öz
üstige élip kötüridu; hediyelerning Perwerdigarning
aldida qobul qilinishi üchün otughat hemishe uning
péshanisige taqaqliq tursun. **39** Buningdin bashqa aq
kanap rexttin bir könglek toqughin, shuningdek kanap
rexttin toqulghan bir selle teyyarlighin; keshtilen'gen
bir belwagh yasighin. **40** Harunning oghullirigha xalta
köngleklerni tikkin; ularghimu belwaghlarni teyyarla,
ularghа égiz böklernimu tikkin; bular ularghа hem
sherep hem güzellik bolsun. **41** Bularning hemmisini sen
akang Harun we uning oghullirigha kiydürgin; andin
ularning Méning aldimda kahinliq xizmitimde bolushi
üchün ularni mesihlep, Manga muqeddes qilip ayrighin.
42 Ularning ewretlirining yépiq turushi üchün ularghа
kanap rexttin tambal ettürgin; u bélidin yotisighiche
yépip tursun. **43** Harun we oghulliri jamaet chédirigha
kirgende yaki muqeddes jayda xizmette bolush üchün
qurban'gahqa yéqinlashqanda, ular gunahkar bolup ölüp
ketmesliki üchün [tambalni] kiyiwalsun. Bu uninggha we

uningdin kéyinki nesilliri üchün ebediy bir belgilime
bolsun.

29 Ularning Manga muqeddes qilinip, kahinliq
xizmitimde bolushi üchün mundaq ishni ada
qilishing kérek: — sen bir yash erkek torpaq bilen ikki
qochqarni talla (hemmisi béjirim bolsun) **2** hemde
pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqach we
zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlarni
teyyarla, bularning hemmisini bughday unidin qilghin;
3 nanlarning hemmisini bir séwetke sélip, séwetni,
torpaqni we ikki qochqarni bille hediye qilip keltürgin.
4 Sen Harun we uning oghullirini jamaet chédirining
kirish éghizigha yéqin élip kélip, ularni su bilen yughin;
5 andin kiyimlirini élip kélip, Harun'gha xalta könglek,
efod toni we efodni kiydürgin, qoshénni taqighin; andin
bélige efodning keshtilen'gen belwéghini baghlighin.
6 Béshigha sellini yögep, sellige muqeddes otughatni
taqap qoyghin. **7** Andin mesihlesh méyini élip, béshigha
quyup uni mesihligin. **8** Andin sen uning oghullirini
élip kélip, ulargha xalta köngleklerni kiydürgin; **9**
ulargha, yeni Harun we uning oghullirigha belwaghlarni
baghlap, égiz böklerni kiydürgin. Shuning bilen ebediy
belgilime boyiche, kahinliq xizmiti ularningki bolidu;
shundaq qilip, sen Harun bilen uning oghullirini Xudagha
muqeddes qilip ayrip teyinligin. **10** — Sen torpaqni
jamaet chédirining aldigha élip kelgin; élip kelginingde
Harun bilen uning oghulliri qollirini torpaqning béshigha
qoysun. **11** Andin sen bu torpaqni Perwerdigarning
aldida, jamaet chédirining kirish éghizining yénida
boghuzlighin; **12** torpaqning qénidin élip barmiqing
bilen uni qurban'gahning münggüzlirige sürüp, qalghan
qanning hemmisini qurban'gahning tüwige töküp
quyghin. **13** Ich qarnini yögep turghan barliq mayni,
shundaqla jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we
ularning üstidiki mayni ajritip bularni qurban'gahta
köydürgin. **14** Torpaqning göshi, térisi we tézikini bolsa
chédirgahning sirtigha élip chiqip, otta köydürüwetkin;
bu gunah qurbanliqi bolidu. **15** Andin sen qochqarlarning
birini élip kelgin; Harun bilen uning oghulliri qollirini
qochqarning béshigha qoysun; **16** andin sen bu qochqarni
boghuzlap, uning qénidin qurban'gahning üsti qismining
etrapigha sepkin. **17** Qochqarni parchilap, uning ich
qarni bilen pachaqlirini yuyup, ularni gösh parchiliri we
bashning üstige qoyup, **18** pütün qochqarni qurban'gahta
köydürgin. Bu Perwerdigargha atalghan köydürme
qurbanliq — ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargha
xushbuy yetküzidighan hediye bolidu. **19** Kéyin sen
ikkinchi qochqarni élip kelgin; Harun we uning oghulliri
qollirini qochqarning béshigha qoysun. **20** Andin
bu qochqarni boghuzlap qénidin élip, Harunning
ong quliqining yumshiqigha, uning oghullirining ong
quliqining yumshiqigha, ularning ong qollirining chong
barmiqi bilen ong putlirining chong barmiqigha sürkep
qoyghin, qalghan qanni qurban'gahning üsti qismining
etrapigha sepkin. **21** Andin qurban'gah üstidiki qandin
we mesihlesh méyidin élip, Harunning üstige, uning
kiyimlirige, shuningdek uning oghullirining üstige we
ularning kiyimlirigimu sepkin. Shundaq qilip u we
uning kiyimliri, uning oghulliri we ularning kiyimlirimu
uning bilen teng Xudagha atap muqeddes qilin'ghan
bolidu. **22** Andin sen qochqarning méyi, quyruq méyi,
ich qarnini yögep turghan barliq may, jigerning üstidiki
chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni chiqar
hemde ong arqa putini alghin — (chünki bu qochqar
kahinliqqa tiklesh [qurbanliqigha atalghan] qochqardur)
— **23** — buningdin bashqa sen Perwerdigarning aldida
qoyulghan pétir nan séwitidin bir girdini, zeytun méyi
ileshtürülgen pétir toqachtin birni we pétir hemek
nandin birni élip, **24** bularning hemmisini Harunning
qollirigha we uning oghullirining qollirigha qoyup,
ularni «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning
aldida pulanglatquzghin. **25** Andin sen bularni ularning
qolliridin tapshurup élip, Perwerdigarning aldida
xushbuy chiqarsun dep, qurban'gahtiki köydürme
qurbanliqning üstide qoyup köydürgin. Bu ot arqiliq
Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu. **26** Sen
Harunni kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan
qochqarning töshini élip «pulanglatma hediye» süpitide
Perwerdigarning huzurida pulanglatqin; bu séning
ülüshüng bolidu. **27** Shuningdek, sen kahinliqqa tiklesh
qurbanliqigha atalghan qochqarning «pulanglatma
hediye» süpitide pulanglitilghan töshi bilen «kötürme
hediye» süpitide égiz kötürüp pulanglitilghan arqa putini,
yeni Harun we uning oghullirigha béghishlan'ghan shu
ülüshlerni «muqeddes» dep ayrip békitkin. **28** Shuning
bilen bu nersiler ebediy belgilime boyiche Israillar
teripidin Harun we oghullirigha béghishlan'ghan nésiwe
bolidu; chünki u kötürme hediyedur. Bular Israillar
teripidin sunulidighan inaqliq qurbanliqliridin ayrip
chiqilip, ularning Perwerdigargha atap «égiz kötürgen
hediye»si hésablinip, «kötürme hediye» bolidu. **29**
Harunning muqeddes kiyimlirige kéyin oghulliri warisliq
qilidu. Ular mesihlinip, kahinliqqa teyinlen'gende shu
kiyimlerni kiysun. **30** Oghullirining qaysisi uning ornini
bésip kahin bolsa, jamaet chédirigha kirip muqeddes
jayning ichide xizmetke kirishkende, bu kiyimlerni
uda yette kün kiyip yürsun. **31** Sen kahinliqqa tiklesh
qurbanliqigha atalghan qochqarni élip, uning göshini
muqeddes jayda pishurghin; **32** andin Harun we oghulliri
qochqarning göshi bilen séwettiki nanlarni jamaet
chédirining kirish éghizida yésun; **33** ular özlirining
kahinliqqa teyinlinishide Xudagha atap muqeddes
qilin'ghanda kafaretke ishlitilgen nersilerni yésun,
lékin bular muqeddes bolghachqa, yat kishi buningdin
héchnémini yémisun. **34** Eger kahinliqqa tiklesh
qurbanliq göshidin yaki nandin etige azraq éship qalsa,
éship qalghanni otta köydürüwet; bular muqeddes
bolghachqa, héchkim uningdin yése bolmaydu. **35**
Sen shu teriqide Harun we uning oghulliri toghrisida
buyrughinimning hemmisini beja keltürüp, uda yette
kün'giche ularni kahinliqqa tiklesh wezipisini ada qilghin.
36 Her küni kafaret qilinishqa gunah qurbanliqi süpitide
bir torpaqni sun'ghin. Qurban'gahning özini gunahtin
pak qilishqa uning üchünmu kafaret keltürgin, muqeddes
qilinsun dep, uni zeytun méyi bilen mesihligin. **37**
Yette kün'giche sen qurban'gah üchün kafaret keltürüp,
uni muqeddes qilghin. Buning bilen u «eng muqeddes
nersilerning biri» hésablinidu; uninggha tegken hemme
nerse muqeddes hésablinidu. **38** Mana, qurban'gahta
hemishe sunidighanliring munular: — her küni bir
yashliq ikki qoza qurbanliq qilinsun. **39** Birini etigende,

yene birini gugumda qurbanliq qilip sun'ghin. **40** Birinchi
qoza bilen birge zeytun méyidin bir hinning töttin biri
ileshtürülgen bughday unidin [efahning] ondin biri
we yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharab
qushup sunulsun. **41** Ikkinchi qozini gugumda sun'ghin;
uni etigenlik qurbanliqningkidek, xushbuy bolushi üchün
ot arqiliq Perwerdigargha atalghan qurbanliq süpitide
ashliq hediye we sharab hediye bilen qoshup sun'ghin.
42 Shu teriqide bu köydürme qurbanliq nesildin-nesilge
jamaet chédirining kirish éghizida Perwerdigarning
huzurida ötküzülüp daimliq qurbanliq bolsun; Men
[Perwerdigar] shu yerde siler bilen körüshüp, sen bilen
sözlishimen. **43** Shuningdek Men shu yerde Israillar
bilen uchrishimen, shuning bilen u jay Méning shan-
sheripim bilen muqeddes qilinidu. **44** Men jamaet
chédiri bilen qurban'gahni Özümge atap muqeddes
qilimen; Harun we uning oghullirinimu Özümge kahinliq
xizmette bolushqa ayrip muqeddes qilimen. **45** Shundaq
qilip Men Israillarning arisida makan qilip, ularning
Xudasi bolimen. **46** U waqitta ular Méning ularning
arisida makan qilishim üchün ularni Misir zéminidin
chiqirip kelgen Xudasi Perwerdigar ikenlikimni bilidu;
Men ularning Xudasi Perwerdigardurmen.

30 Sen yene xushbuy yandurush üchün bir
xushbuygahni yasatqin; uni akatsiye yaghichidin
teyyarlighin. **2** U töt chasa, uzunluqi bir gez, kengliki
bir gez, égizliki ikki gez bolsun. Uning [töt burjikidiki]
münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasalsun. **3** Sen
uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlirini
sap altun bilen qaplatqin; uning üsti qismining
chörisige altundin girwek chiqarghin. **4** Uninggha
altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astigha
békitkin; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitkin.
Xushbuygahni kötüridighan ikki baldaqni sélish üchün
bularni xushbuygahning ikki teripige orunlashturghin.
5 Baldaqlirini akatsiye yaghichidin yasap, altun
bilen qaplighin. **6** Xushbuygahni höküm-guwahliq
sanduqining udulidiki perdining sirtigha, yeni Men
sen bilen körishidighan jay bolghan höküm-guwahliq
sanduqining üstidiki kafaret textining uduligha qoyghin.
7 Harun shuning üstide ésil xushbuy etirni yandursun;
her küni etigenliki chiraghlarni perligili kelgende,
xushbuylarni yandursun. **8** Shuningdek Harun gugumda
chiraghlarni tizip yaqqanda, xushbuy yandursun.
Shundaq qilip Perwerdigarning aldida nesildin-nesilge
xushbuy hemishe öchürülmey yéniq bolidu. **9**
Siler uning üstide ne héchqandaq gheyriy xushbuy
yandurmanglar, ne köydürme qurbanliq ne ashliq hediye
sunmanglar, shundaqla uning üstige héchqandaq sharab
hediyeni tökmenglar. **10** Her yilda Harun bir qétim
[xushbuygahning] münggüzlirige kafaret keltürsun; her
qétim kafaret keltüridighan gunah qurbanliqining qéni
bilen uning üchün kafaret keltürsun. Nesildin-nesilge
shundaq qilinglar; bu [xushbuygah] Perwerdigargha «eng
muqeddes» hésablinidighan nersilerning qataridindur.
11 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** Sen
Israillarning sanini éniqlash üchün ularni sanighiningda,
ularning sanilishi wejidin arisigha balayi'apet kelmesliki
üchün, ularni sanighiningda herbir adem öz jéni üchün
Perwerdigargha kafaret puli tapshursun. **13** Royxetke
élinip, sanaqtin ötkenlerning hemmisi bérishi kérek
bolghini shuki, herbiri muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche yérim shekel bersun (bir
shekel yigirme gerahqa barawer kélidu). Bu yérim
shekel Perwerdigargha «kötürme hediye» bolidu. **14**
Royxetke élinip, sanaqtin ötkenler, yeni yigirme yash
yaki uningdin chonglarning herbiri Perwerdigargha
shu «kötürme hediye»ni bersun. **15** Öz jéninglargha
kafaret keltürüsh üchün Perwerdigargha kötürme hediye
bergininglarda bay kishi yérim shekeldin artuq bermisun,
kembeghel kishimu yérim shekeldin kem bermisun.
16 Sen Israillardin shu kafaret pulini tapshurup élip,
jamaet chédirining xizmitige béghishlap ishletkin; u
pul Israillargha Perwerdigarning huzurida esletme
süpitide jéninglargha kafaret keltüridighan bolidu.
17 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **18** Sen
yuyunushqa ishlitishke mistin [yoghan] bir das we
uninggha mistin bir teglik yasatqin; uni jamaet chédiri
bilen qurban'gahning otturisigha orunlashturup, ichige
su toshturup qoyghin. **19** Harun bilen uning oghulliri
uningdiki su bilen put-qollirini yusun. **20** Ular jamaet
chédirigha kirgende ölmesliki üchün su bilen özini
yuyushi kérek; ular xizmet qilish üchün, qurban'gahqa
yéqin bérip Perwerdigargha ot arqiliq atilidighan
qurbanliq sunmaqchi bolghinidimu, shundaq qilsun. **21**
Ular ölmesliki üchün put-qollirini yusun; bu ish ulargha,
yeni özi we uning nesilliri üchün ewladtin ewladqiche
ebediy bir belgilime bolidu. **22** Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — **23** Sen hemmidin ésil xushbuy dora-
dermeklerdin teyyarla, yeni murmekki suyuqluqidin
besh yüz shekel, darchindin ikki yüz ellik shekel, égirdin
ikki yüz ellik shekel, **24** qowzaqdarchindin besh yüz
shekel élip (bu ölchemler muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche bolsun) we zeytun méyidinmu bir
hin teyyarla; **25** bu dora-dermekler bilen mesih qilish
üchün bir muqeddes may — etirchi chiqarghandek bir
xushbuy may chiqarghuzghin. Bu «muqeddes mesihlesh
méyi» bolidu. **26** Sen uning bilen jamaet chédirini,
höküm-guwahliq sanduqini, **27** shire we uning barliq
qacha-quchilirini, chiraghdan we uning eswablirini,
xushbuygahni, **28** köydürme qurbanliq qurban'gahi we
uning eswablirini, yuyunush dési we uning teglikini
mesihligin; **29** sen shu terzde ularni «eng muqeddes
nersiler» qatarida muqeddes qilghin. Ulargha tegken
herqandaq nersimu «muqeddes» hésablinidu. **30** Harun
bilen uning oghullirini bolsa Manga kahinliq xizmette
bolushi üchün mesihlep muqeddes qilghin. **31** Israillargha
söz qilip mundaq éytqin: — Bu may ewladtin ewladqiche
Manga atalghan muqeddes mesihlesh méyi bolidu. **32**
Uni ademning bedinige quysa bolmaydu; shuningdek
uninggha oxshaydighan yaki terkibi oxshishidighan
héchqandaq maylarni yasimanglar. U muqeddes bolghini
üchün silergimu muqeddes bolushi kérek. **33** Kimki
terkibi shuninggha oxshaydighan may tengshise, yaki
uni élip yat birsige sürse, u öz xelqi arisidin üzüp
tashlinidu. **34** Perwerdigar Musagha mundaq dédi:
— Sen xushbuy dora-dermekler, yeni xushbuy yélim,
déngiz qululisi méyi, aq déwirqay we sap mestiki
teyyarlighin. Bularning hemmisi oxshash miqdarda
bolsun; **35** Xuddi etirchi may chiqarghan'gha oxshash,
ularni tengshep xushbuy yasighin; u tuzlan'ghan, sap

we muqeddes puraqliq etir bolidu. **36** Sen uningdin
azraq élip, talqandek obdan ézip, jamaet chédiridiki
höküm-guwahliq [sanduqining] uduligha, yeni Men siler
bilen körüshidighan jayning aldigha qoyghin. Bu silerge
Perwerdigargha atalghan «eng muqeddes nersiler»
qatarida hésablansun. **37** Siler yasighan bu xushbuyning
rétsépi bilen özünglarghimu oxshash bir xushbuyni
yasiwalsanglar bolmaydu. U sanga nisbeten éytqanda
Perwerdigargha xas qilin'ghan muqeddes bolidu. **38**
Kimki uning puriqini purap huzurlinish üchün uninggha
oxshap kétidighan herqandaq bir xushbuyni yasisa, u öz
xelqi arisidin üzüp tashlansun.

31 Perwerdigar Xuda Musagha mundaq dédi: — **2**
Mana, Men Özüm Yehuda qebilisidin bolghan
Xurning newrisi, urining oghli Bezalelni ismini atap
chaqirdim; **3** uni Xudaning Rohi bilen toldurup, uninggha
danaliq, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük
ishni qilishqa qabiliyetlik qilip, **4** türlük-türlük hünerlerni
qilalaydighan, yeni altun, kümüsh we mis ishlirini
qilalaydighan, **5** yaqutlarni késip-oyalaydighan, ularni
zinnet buyumlirigha ornitalaydighan, yaghachlargha
neqish chiqiralaydighan, herxil hüner ishlirini
qamlashturalaydighan qildim. **6** Shuningdek mana, Men
yene Dan qebilisidin Ahisamaqning oghli Oholiyabni
uninggha yardemchilikke teyinlidim, shundaqla Men
sanga buyrughan hemme nersilerni yasisun dep, barliq
pem-parasetlik kishikerning könglige téximu eqil-
paraset ata qildim; **7** shuning bilen ular jamaet
chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, uning üstidiki
kafaret textini, chédirining hemme eswablirini, **8**
shire bilen uning qacha-quchilirini, sap altundin
yasilidighan chiraghdan bilen uning barliq eswablirini,
xushbuygahni, **9** köydürme qurbanliq qurban'gahi bilen
uning barliq eswablirini, yuyush dési bilen uning teglikini
yasiyalaydighan, **10** xizmet kiyimliri, yeni kahinliq
xizmitide kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes
kiyimliri we uning oghullirining kahinliq kiyimlirini
toquyalaydighan, **11** mesihlesh méyi we muqeddes jaygha
teyyarlinidighan ésil dora-dermeklerdin xushbuyni
yasiyalaydighan boldi. Men sanga emr qilghinim boyiche
ular barliq ishni beja keltüridu. **12** Perwerdigar Musagha
emr qilip mundaq dédi: — **13** Sen Israillargha emr
qilip ularghа: — «Siler Méning shabat künlirimni
choqum tutunglar; chünki bular silerning özünglarni
pak-muqeddes qilghuchining Men Perwerdigar ikenlikini
bilishinglar üchün Men bilen silerning otturanglardiki bir
nishane-belge bolidu. **14** Shabat küni silerge muqeddes
qilip békitilgini üchün, uni tutunglar; kimki uni buzsa,
ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu; berheq, kimki u
künide herqandaq ishni qilsa, öz xelqi arisidin üzüp
tashlansun. **15** Alte kün ichide ish qilinsun; lékin yettinchi
küni Perwerdigargha atalghan muqeddes kün bolup,
aram alidighan shabat küni bolidu; kimki shabat künide
birer ish qilsa, ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu.
16 Israillar shabat künini tutushi kérek; ular ebediy
ehde süpitide uni ewladtin ewladqiche tutsun. **17** Bu
Men bilen Israillarning otturisida ebediy bir nishane-
belge bolidu; chünki Perwerdigar alte kün ichide asman
bilen zéminni yaritip, yettinchi künide aram élip rahet
tapqanidi», — dégin. **18** Xuda Sinay téghida Musagha bu
sözlerni qilip bolghandin kéyin, ikki höküm-guwahliq
taxtiyini uninggha tapshurdi. Taxtaylar tashtin bolup,
[sözler] Xudaning barmiqi bilen ularghа pütülgenidi.

32 Xelq Musaning taghdin chüshmey hayal bolup
qalghinini körüp, Harunning qéshigha yighilip
uninggha: — Sen qopup, bizge aldimizda yol bashlap
mangidighan bir ilah yasap bergin! Chünki bizni Misir
zéminidin chiqirip kelgen Musa dégen héliqi kishige
néme bolup ketkenlikini bilmeymiz, — déyishti. **2** Harun
ularghа: — Xotunliringlar bilen oghul-qizliringlarning
qulaqliridiki altun zire halqilarni chiqirip, méning
qéshimgha élip kélinglar, dédi. **3** Shuning bilen pütkül
xelq öz qulaqliridiki altun zire halqilarni chiqirip
Harunning qéshigha élip keldi. **4** U bularni ularning
qolidin élip, iskine bilen quyma bir mozayni yasatquzdi.
Shuning bilen ular: — Ey Israil, séni Misir zéminidin
chiqirip kelgen Xudayinglar mana budur! — déyishti. **5**
Harun uni körüp uning aldida bir qurban'gahni yasitip
andin: «Ete Perwerdigar üchün bir héyt ötküzülidu»,
dep élan qildi. **6** Etisi ular seher qopup, köydürme
qurbanliqlarni sunup, inaqliq qurbanliqlirinimu keltürdi;
andin xalayiq olturup yep-ichishti, qopup eysh-ishret
qilishti. **7** Shu chaghda Perwerdigar Musagha: —
Ornungdin tur, tézdin peske chüshkin! Chünki sen
Misir zéminidin chiqirip kelgen xelqing buzuqchiliqqa
bérilip ketti. **8** Men ularghа buyrughan yoldin shunche
tézla chetnep, özliri üchün bir quyma mozayni yasap,
uninggha choqunup qurbanliq keltürüshti hemde: «Ey
Israil, séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudaying
mana shudur!», déyishti, — dédi. **9** Andin Perwerdigar
Musagha: — Mana, bu xelqni körüp qoydum; mana,
ular derweqe boyni qattiq bir xelqtur. **10** Emdi Méni
tosma, Men ghezep otumni ularning üstige chüshürüp,
ularni yutuwétimen; andin séni ulugh bir el qilimen,
— dédi. **11** Lékin Musa Xudasi Perwerdigardin ötünüp
iltija qilip mundaq dédi: — Ey Perwerdigar, némishqa
sen ghezep otungni Özüng zor qudret we küchlük qol
bilen Misir zéminidin chiqirip kelgen xelqingning üstige
chüshürisen? **12** Misirliqlar mazaq qilip: — Ularning
béshigha bala chüshürüsh üchün, ularni taghlarning
üstide öltürüp yer yüzidin yoqitish üchün, [ularning
Xudasi] ularni élip ketti, — déyishsunmu? Öz otluq
ghezipingdin yénip, Öz xelqingge balayi'apet keltürüsh
niyitingdin yan'ghaysen! **13** Öz qulliring Ibrahim, Ishaq
we Israilni yad qilghin; Sen ularghа qesem bilen wede
qilip: «Neslinglarni asmandiki yultuzlardek awutimen,
Özüm uning toghrisida sözligen mushu zéminning
hemmisini neslinglargha bérimen, ular uninggha menggü
igidarchiliq qilidighan bolidu» dégenidingghu, — dédi.
14 Shuning bilen Perwerdigar Öz xelqining üstige:
«Balayi'apet chüshürimen» dégen niyitidin yandi. **15**
Musa keynige burulup, ikki höküm-guwahliq taxtiyini
qoligha élip taghdin chüshti. Taxtaylarning ikki teripige
sözler pütülgenidi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük
idi. **16** Bu taxtaylar bolsa Xudaning Özining yasighini,
pütülgenliri bolsa Xudaning Özining pütkini idi, u
taxtaylargha oyulghanidi. **17** Yeshua xelqning kötürgen
chuqan-sürenlirini, warqirashlirini anglap Musagha: —
Chédirgahdin jengning xitabi chiqiwatidu, dédi. **18** Lékin
u jawab bérip: — Angliniwatqan awaz ne nusret tentenisi

emes, ne meghlubiyetning peryadi emes, belki naxshaküy sadasi! — dédi. **19** Musa chédirgahgha yéqin kélip, mozayni we jamaetning ussulgha chüshüp ketkenlikini körüp shundaq derghezep boldiki, taxtaylarni qolidin tashlap taghning tüwide chéqiwetti. **20** Andin ular yasighan mozayni otqa sélip köydürüp, uni yanjip kukum-talqan qilip, su üstige chéchip Israillarni ichishke mejburlidi. **21** Andin Musa Harun'gha: Sen ularni shunche éghir gunahqa patquzghudek, mushu xelq sanga néme qildi? — dédi. **22** Harun jawab bérip: — Xojamning ghezep-achchiqi tutashmighay! Bu xelqning qandaq ikenlikini, ularning zezillikke mayil ikenlikini obdan bilisen. **23** Ular manga: — «Bizge aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilahni yasap bergin; chünki bizni Misir zéminidin chiqirip kelgen Musa dégen shu ademge néme bolghinini bilmeymiz», dédi. **24** Men ulargha: «Kimde altun bolsa shuni chiqirip bersun» désem, ular manga tapshurup berdi; men uni otqa tashliwidim, mana, bu mozay chiqti, — dédi. **25** Musa xelqning qandaqsige tizginsiz bolup ketkenlikini kördi; chünki Harun ularni düshmenlirining aldida mesxire obyékti bolushqa öz meylige qoyuwetkenidi. **26** Musa chédirgahning kirish éghizigha bérip, shu yerde turup: — Kimki Perwerdigarning teripide bolsa méning yénimgha kelsun! — dédi. Shuni déwidi, Lawiylarning hemmisi uning qéshigha yighildi. **27** U ulargha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Herbir kishi öz qilichini yanpishigha ésip, chédirgahning ichige kirip, bu chétidin u chétigiche kézip yürüp, herbiri öz qérindishini, öz dost-buradirini, öz qoshnisini öltürsun!» — dédi. **28** Shuning bilen Lawiylar Musaning buyrughini boyiche ish kördi; shu küni xelqning ichidin üch ming kishi öltürüldi. **29** Andin Musa: — Herbiringlar bügün özünglarni Perwerdigargha xas bolushqa atidinglar; chünki herbiringlar hetta öz oghlunglar hem qérindishinglarnimu ayimidinglar; shuning bilen bügün bext-beriketni üstünglargha chüshürdunglar, dédi. **30** Etisi Musa xelqqe söz qilip: — Siler derweqe nahayiti éghir bir gunah sadir qildinglar. Emdi mana, men Perwerdigarning aldigha chiqimen; gunahinglar üchün kafaret keltüreleymenmikin, — dédi. **31** Shuning bilen Musa Perwerdigarning aldigha yénip bérip: — Hey...! Bu xelq derweqe éghir bir gunah sadir qilip, özlirige altundin ilahlarni yasaptu! **32** Lékin emdi Sen ularning gunahini epu qilishqa unighaysen..., unimisang, ismimni Özüng yazghan deptiringdin öchürüwetkin! — dédi. **33** Perwerdigar Musagha jawab bérip: — Kimki Méning aldimda gunah qilghan bolsa, uning étini Öz deptirimdin öchürüwétimen. **34** Emdi sen bérip, Men sanga éytqan jaygha xelqni bashlap barghin. Mana, Méning Perishtem aldingda mangidu. Lékin ulargha jaza béridighan künüm kelgende, ulargha gunahi üchün jaza bérimen, dédi. **35** Bu sözdin kéyin Perwerdigar xelqning Harunning qoli bilen mozayni quydurup yasatqini üchün ularni waba bilen jazalidi.

33 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen ornungdin turup, özüng Misir zéminidin élip kelgen xelq bilen bille mushu yerdin kétip: «Men séning neslingge uni bérimen» dep qesem qilip Ibrahimgha, Ishaqqa we Yaqupqa wede qilghan zémin'gha barghin. **2** Shuning bilen séning aldingda bir Perishte ewetip, Qanaaniy, Amoriy, Hittiy, Perizziylerni, Hiwiy bilen Yebusiylarni heydep chiqirip, **3** séni süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha keltürimen. Chünki siler boyni qattiq bir xelq bolghachqa, yolda silerni halak qiliwetmeslikim üchün, Özüm silerning aranglarda bolup, shu [zémin'gha] bille chiqmaymen, — dédi. **4** Xalayiq bu qattiq sözni anglap, qayghugha chömüp héchqaysisi öz zibu-zinnetlirini taqimidi. **5** Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: — Sen bérip Israillargha: «[Perwerdigar]: — Siler boyni qattiq bir xelq ikensiler; eger Men Perwerdigar aranglargha chiqip bir deqiqila tursam, silerni yoqitiwetken bolattim. Emdi siler özünglardiki zibu-zinnetlerni éliwétinglar; shu chaghda Men silerge néme qilidighinimni bilimen, dédi», dep éytqin, — dégenidi. **6** Shunga Israillar Horeb téghidin ayrilipla zibu-zinnetlirini özliridin éliwetti. **7** Shuning bilen Musa öz chédirini élip, uni chédirgahning sirtida, chédirgahdin nériraq bir jaygha tikip, uni «körüshüsh chédiri» dep atidi. Kimki Perwerdigarni izdep, yol sorimaqchi bolsa chédirgahning sirtidiki «körüshüsh chédiri»gha baratti. **8** Shundaq bolattiki, her qétim Musa chédirgha chiqsa, pütkül xalayiq qopup, herbiri öz chédirining ishikide öre turup, Musa chédirgha kirip bolghuche uning keynidin qariship turatti. **9** Andin Musa her qétim chédirgha kirip ketse shundaq bolattiki, bulut tüwrüki chüshüp, chédirning kirish éghizida toxtaytti; shuning bilen Perwerdigar Musa bilen sözlishetti. **10** Pütkül xalayiq bulut tüwrükining jamaet chédirining kirish éghizida toxtighinini köretti; uni körginide xelqning hemmisi qopup, herbiri öz chédirining ishikide turup sejde qilishatti. **11** Shu chaghlarda Perwerdigar Musa bilen kishiler öz dost-buradiri bilen sözleshkendek, yüzmuyüz sözlishetti. Andin Musa chédirgahgha yénip kéletti; lékin uning xizmetkari bolghan nunning oghli Yeshua dégen yash yigit chédirning ichidin chiqmaytti. **12** Musa Perwerdigargha mundaq dédi: — Mana, Sen daim manga: «Bu xelqni élip chiqqin» dep kelding; lékin Özüng manga: «Men séni ismingni bilip tonuymen», we shuningdek «Nezirim aldida iltipat tapting» dégen bolsangmu, Sen méning bilen birge kimni ewetidighiningni manga ayan qilmiding. **13** Eger men rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, özümning Séni tonushum üchün, neziringde iltipat tépiwérishim üchün manga Öz yolungni ayan qilghaysen; mana, bu xelqning Öz xelqing bolghinini neziringde tutqaysen! — dédi. **14** U jawab bérip: Men Özüm [sen] bille bille bérip, sanga aram ata qilimen, — dédi. **15** Musa uninggha jawaben: — Eger Sen Özüng [biz] bilen bille mangmisang, bizni bu yerdin chiqarmighaysen; **16** chünki, men we xelqing neziringde iltipat tapqinimiz némidin bilinidu? Ejeba, Özüngning biz bilen bille mangghiningdin bilinmemdu? Shu sewebtin men we xelqing yer yüzidiki herbir taipilerdin alahide perqlenmemduq?! — dédi. **17** Perwerdigar Musagha: — Mushu iltijayingnimu ijabet qilimen; chünki sen nezirimde iltipat tapting we Men séni ismingni bilip tonuymen, dédi. **18** Shuning bilen Musa: — Öz shan-sherpingni manga körsetkeysen, — dédi. **19** [Perwerdigar]: — Özümning pütkül méhribanliqimni

séning köz aldingdin ötküzimen we aldingda «Yahweh»
dégen namni jakarlaymen. Kimge shapaet qilmaqchi
bolsam shuninggha shapaet körsitimen, kimge rehim-
shepqet körsetmekchi bolsam, shuninggha rehim-
shepqet körsitimen, dédi. **20** Perwerdigar uninggha: —
Sen yüzümni körelmeysen; chünki héch ademzat Méni
körse tirik qalmaydu, dédi. **21** Andin Perwerdigar: —
Mana, yénimda bir jay bardur; sen shu yerdiki qoram
tashning üstide turghin. **22** Méning shan-sheripim
ötidighan waqitta, shundaq boliduki, Men séni shu
qoram tashning yériqida turghuzup, Men ötüp bolghuche
séni qolum bilen yépip turimen. **23** Andin qolumni
tartiwalimen; shuning bilen sen Méning arqa teripimni
körisen, lékin yüzüm körünmeydu, — dédi.

34 Perwerdigar Musagha: — Sen awwalqigha oxshash
özüng üchün tashtin ikki taxtayni yonup kel; Men
bu taxtaylargha sen ilgiri chéqiwetken taxtaylardiki
sözlerni yézip qoyimen. **2** Sen ete etigen'giche teyyar
bolup, seherde Sinay téghigha chiqip, shu yerde taghning
choqqisida Méning aldimda hazir bolghin. **3** Lékin
héch kishi sen bilen bille chiqmisun we yaki taghning
héch yéride bashqa adem körünmisun, qoy-kalilarmu
taghning tüwide otlimisun, — dédi. **4** Musa awwalqigha
oxshash tashtin ikki taxtayni yonup, etisi tang seher
qopup, bu ikki tash taxtayni qolida élip, Perwerdigarning
buyrughini boyiche Sinay téghigha chiqti. **5** Shuning
bilen Perwerdigar bulutta chüshüp, shu yerde Musaning
qéshida turup, «Yahweh» dégen namini jakarlidi. **6**
Perwerdigar uning köz aldidin ötüp: — «Perwerdigar,
Perwerdigar, rehimdil we méhir-shepqetliktur, asan
ghezeplenmeydighan, shapaet bilen wapasi keng
Tengridur, **7** minglighan-on minglighanlargha rehim-
shapaet körsitip, qebihlik, asiyliq we gunahni
kechürgüchidur; lékin u gunahkarlarni hergiz gunahsiz
dep qarimaydighan, belki atilarning qebihlikining
jazasini baliliri we newrlirigiche, shundaqla üchinchi
we tötinchi ewladighiche yükleydighan [Tengridur]»
— dep jakarlidi. **8** Shuning bilen Musa derhal yerge
bash qoyup sejde qilip: — **9** — Ey Reb, eger men
rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, undaqta i
Reb, arimizda biz bilen mangghaysen; chünki bu xelq
derweqe boyni qattiq bir xelqtur; bizning qebihlikimizni
we gunahimizni kechürgeysen, bizni Öz mirasing
bolushqa qobul qilghaysen! — dédi. **10** Shuning bilen
u Musagha: — Mana, Men bir ehde tüzimen; séning
barliq xelqing aldida pütkül yer yüzining héchbir
jayida yaki héchbir el arisida qilinip baqmighan
möjizilerni yaritimen. Shuning bilen sen arisida bolghan
xelqingning hemmisi Perwerdigarning [karamet] emelini
köridu; chünki Méning silerge qilidighan emelim
derweqe dehshetlik ish bolidu. **11** Men bügün sanga
tapilaydighan emrlirimni tutqin; mana, Men silerning
aldinglardin Amoriy, Qanaaniy, Hittiy, Perizziy, Hiwiy
we Yebusiylarni heydep chiqirimen. **12** Emdi hézi
bolghinki, sen baridighan zéminda turuwatqanlar bilen
héch ehde baghlashmighin; bolmisa, bu ish silerge
tuzaq bolidu; **13** belki siler ularning qurban'gahlirini
chöwüp, but tüwrüklirini sundurup, «asherah» butlirini
késip tashlanglar. **14** Chünki sen héchqandaq bashqa
ilahqa ibadet qilmasliqing kérek — chünki Menki
Perwerdigarning nami «Wapasizliqqa Heset Qilghuchi»
bolup, heset qilghuchi bir ilahdurmen. **15** Bolmisa, shu
zéminda turuwatqanlar bilen ehde tüzüshüng mumkin;
andin ular ilahlirining keynidin yürüp buzuqchiliq qilip,
ilahlirigha qurbanliqlar ötküzginide, silerni chaqirsa
ularning qurbanliqliridin yep kétishinglar mumkin; **16**
sen shundaqla yene ularning qizlirini oghulliringgha
xotunluqqa élip bérishing mumkin; u qizlar öz
ilahlirining keynidin yürüp buzuqchiliq qilghinida, ular
oghulliringnimu öz ilahlirining arqisidin mangghuzup,
buzuqchiliq qildurushi mumkin. **17** Özüng üchün
héchqandaq quyma butlarni yasatmighin. **18** Pétir nan
héytini tutunglar; Méning emr qilghinimdek Abib éyida,
békitilgen waqitta yette kün pétir nan yenglar. Chünki
siler Abib éyida Misirdin chiqqansiler. **19** Baliyatquning
tunji méwisi Méningki bolidu; charpay malliringning
ichidin deslep tughulghan erkekler, kala bolsun, qoy
bolsun ularning tunjilirining hemmisi Méningki bolsun.
20 Lékin ésheklerning tunji texeylirining ornigha qoza
bilen bedel tölishing lazim bolidu. Eger ornigha [qoza]
bermiseng, texeyning boynini sunduruwetkin. Tunji
oghulliringni bolsa, ulargha bedel tölep qayturuwal.
Héchkim Méning huzurumgha quruq qol kelmisun. **21** Sen
alte kün ichide ish-emelingni qilip, yettinchi küni aram
élishing zörür; yer heydesh waqti bolsun, orma waqti
bolsun, aram élishing zörür. **22** Yéngi bughdayning tunji
hosulini tebrikleydighan «heptiler héyti»ni ötküzünglar;
yilning axirida «hosul yighish héyti»ni ötküzünglar.
23 Séning herbir erkek kishiliring yilda üch qétim
Israilning Xudasi bolghan Reb Perwerdigarning aldigha
hazir bolsun. **24** Chünki Men taipilerni aldingdin
heydiwétip, chégraliringni kéngeytimen; shuningdek
sen yilda üch qétim Perwerdigar Xudayingning aldigha
hazir bolushqa chiqip barsang, héchkim yéringge köz
qirini salmaydu. **25** Manga sunulidighan qurbanliqning
qénini boldurulghan nan bilen bille sunmighin; yaki ötüp
kétish héytining qurbanliqining göshini etige qaldurma.
26 Zéminingning deslepki hosulidin tunji mehsulatlarni
Perwerdigar Xudayingning öyige keltürüp ata. Oghlaqni
anisining sütide qaynitip pishurma. **27** Perwerdigar
Musagha: — Bu sözlerni özüng üchün yéziwalghin;
chünki Men mushu sözlerni asas qilip sen bilen we Israil
bilen ehde baghlidim, dédi. **28** U waqitta Musa shu
yerde Perwerdigarning huzurida qiriq kéche-kündüz
turdi; u héchnerse yémidi, héch su ichmidi. U yerde
[Perwerdigar] taxtaylargha ehdining sözliri bolghan
on emrni pütti. **29** Musa Sinay téghidin chüshkende
shundaq boldiki (u taghdin chüshkende ikki hökümgu-
wahliq taxtiyi uning qolida idi), özining [Perwerdigar]
bilen sözleshkini üchün yüzining parqirap ketkinini
bilmeytti. **30** Emdi Harun we barliq Israillar Musani
kördi, mana, uning yüz térisi parqirap turatti; ular
uninggha yéqin bérishtin qorqushti. **31** Lékin Musa
ularni chaqiriwidi, Harun we jamaetning barliq bashliri
yénip, uning qéshigha keldi; Musa ular bilen sözleshti.
32 Shuningdin kéyin, barliq Israillar uning yénigha keldi;
u waqitta Musa Perwerdigar özige Sinay téghida söz
qilghinida tapshurghan barliq emrlerni ulargha tapilidi.
33 Musa ulargha deydighinini dep tügetti. U [sözligende]
yüzige bir chümperde tartiwalghanidi; **34** Qachanki Musa
Perwerdigar bilen sözlishishke uning huzurigha kirse,

chümperdini éliwétetti, taki u yénip chiqquche shundaq bolatti; yénip chiqqanda özige néme tapilan'ghan bolsa, shuni Israillargha éytip béretti. **35** Israillar Musaning yüz térisining parqirap turghinini köretti; shunga Musa yene taki Perwerdigar bilen sözleshkili uning huzurigha kirgüche yüzige chümperde tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yighip ulargha: — Perwerdigar silerge qilishqa buyrughan emrler munulardur: — **2** Alte kün ish-emgek küni bolsun; lékin yettinchi küni silerge nisbeten muqeddes bir kün bolup, Perwerdigargha atalghan aram alidighan shabat küni bolsun. Herkim shu künide ish-emgek qilsa ölümge mehkum qilinsun. **3** Shabat künide barliq turalghuliringlarda hergiz ot qalimanglar, — dédi. **4** Musa Israillarning pütkül jamaitige söz qilip mundaq dédi: — «Perwerdigar buyrughan emr mana shuki: — **5** Özünglarning aranglardin Perwerdigargha bir «kötürme hediye» keltürünglar; köngli xalighanlarning herbiri Perwerdigargha bir «kötürme hediye»sini keltürsun: yeni altun, kümüsh, mis, **6** kök, sösün we qizil yip, aq kanap rext, öchke tiwiti, **7** qizil boyalghan qochqar térisi, délfin térisi, akatsiye yaghichi, **8** chiraghdan üchün zeytun méyi, «mesihlesh méyi» bilen xushbuy üchün ishlitilidighan ésil dora-dermekler, **9** efodqa hem qoshén'gha ornitilidighan héqiq we bashqa yaqutlarni keltürünglar». **10** — «Aranglardiki barliq mahir ustilar kélip Perwerdigar buyrughanning hemmisini yasap bersun: **11** — [muqeddes] chédir bilen uning ichki we tashqi yopuqlirini, ilghulirini, taxtaylirini, baldaqlirini, xadilirini we bularning tegliklirini, **12** ehde sanduqi we uning baldaqlirini, «kafaret texti»ni, «ayrima perde-yopuq»ni, **13** shire we uning baldaqlirini, uning barliq qacha-quchilirini we «teqdim nanliri»ni, **14** yoruqluq üchün yasalghan chiraghdan we uning eswablirini, uning chiraghliri we chiragh méyini, **15** xushbuygah we uning baldaqlirini, «Mesihlesh méyi»ni, dora-dermeklerdin ishlen'gen xushbuyni, muqeddes chédirining kirish éghizidiki «ishik perdisi»ni, **16** köydürme qurbanliq qurban'gahi we uning mis shalasini, baldaqlirini we barliq eswablirini, yuyunush dési we uning teglikini, **17** hoylining perdilirini, uning xadiliri we ularning tegliklirini, hoylining kirish éghizidiki perdini, **18** chédirning mix-qozuqlirini, hoylining mix-qozuqlirini, shundaqla barliq tanilirini, **19** toqulidighan kiyimler, yeni muqeddes jayning xizmitige kahinliq xizmitide kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes kiyimlirini hem uning oghullirining kiyimlirini teyyar qilsun». **20** Shuning bilen pütkül Israil jamaiti Musaning yénidin chiqip kétishti. **21** Andin köngli tartqanlarning herbiri, rohi özlirige türtke bolghanlarning herbiri kélip, jamaet chédirini yasashqa, shundaqla chédirning xizmitide ishlitilidighan barliq seremjanlarni yasashqa we muqeddes kiyimlerni tikishke Perwerdigargha atalghan «pulanglatma hediye»ni keltürgili turdi. **22** Ular erlermu, ayallarmu kélip, sunushqa köngli xush bolghanlarning herbiri hediye keltürüp, bulapka, zire-halqa, üzük, zunnar-bilezük qatarliq herxil altun buyumlarni élip keldi; altunni «kötürme hediye» qilip bérey dégenlerning herbiri uni Perwerdigargha sundi. **23** Kimde kök, sösün, qizil yip bilen aq kanap rext, öchke tiwiti, qizil boyalghan qochqar térisi we délfin térisi bolsa, shularni élip kélishti. **24** Kümüsh ya mistin kötürme hediye keltürey dégenlerning herbiri shuni Perwerdigargha hediye qilip sundi. Kimde chédirning xizmitide ishlitilidighan herxil seremjanlargha yarighudek akatsiye yaghichi bolsa, uni élip keldi. **25** Qoli chéwer ayallarning herbiri öz qolliri bilen égirip, shu égirgen yip we rextlerni, yeni kök, sösün we qizil yip bilen aq kanap rextlerni keltürdi, **26** Shuningdek köngli qozghalghan ayallarning hemmisi hünirini ishlitip öchke tiwitidin yip égirishti. **27** Emirler efod we qoshén'gha ornitilidighan héqiqlar we yaqutlarni, **28** dora-dermeklerni, chiraghqa we mesihlesh méyigha ishlitilidighan zeytun méyini, xushbuygha ishlitilidighan ésil dora-dermeklerni keltürdi. **29** Shu teriqide Israillar Perwerdigar Musaning wasitisi bilen buyrughan ishlarning herqaysigha bir nerse bérishke köngli tartqan bolsa, er bolsun ayal bolsun herbiri shuni élip kélip, Perwerdigargha atap ixtiyariy hediye berdi. **30** Andin Musa Israillargha mundaq dédi: — «Mana, Perwerdigar Yehuda qebilisidin xurning newrisi, Urining oghli Bezalelni ismini atap chaqirip, **31** uni Xudaning Rohi bilen toldurup, uninggha danaliq, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qilishqa qabiliyetlik qilip, **32** uni türlük-türlük hünerlerni qilalaydighan — altun, kümüsh we mis ishlirini qilalaydighan, **33** yaqutlarni késip-oyalaydighan, zinnet buyumlirigha ornitalaydighan, yaghachlargha neqish chiqiralaydighan, herxil hüner ishlirini qamlashturalaydighan qildi. **34** U yene uning könglige, shuningdek hem Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyabning könglige [bashqilargha] hüner ögitish niyet-istikini sélip, **35** ularning köngüllirini danaliq-hékmet bilen toldurup, ularni herxil neqqashliq-oymichiliq ishlirigha mahir qilip, kök, sösün we qizil yip bilen aq kanap rext bilen keshtichilik qilishqa hemde bapkarliqqa iqtidarliq qildi. Shuning bilen ular herxil hüner ishlirining we herxil layihilesh ishlirining höddisidin chiqalaydighan boldi.

36 Shuning bilen Bezalel we Oholiyablar, shuningdek Perwerdigar muqeddes chédir yasashning herxil ishlirigha kérek bolghan danaliq-hékmet we eqil-parasetni ata qilghan mahir ustilarning herbiri ularga qoshulup, shu ishni uning emr qilghini boyiche emelge ashuridu». **2** Shu waqitta Musa Bezalel we Oholiyabni, shundaqla Perwerdigar danaliq-hékmet bilen köngüllirini toldurghan, köngli özini shu ishni qilishqa qatnishishqa dalalet qilghan barliq hünerwen-kasiplarni chaqirip yighdi. **3** Ular kélip muqeddes chédirni yasashqa, shundaqla uning ish-xizmetlirige kéreklik seremjanlarni yasashqa Israillar élip keltürgen barliq «kötürme hediye»lerni Musadin tapshuruwaldi. Israil xelqi yenila öz meyli bilen her küni etigini Musagha ixtiyariy hediye keltürüp turatti. **4** Andin muqeddes chédirning ishlirini qiliwatqan ustilarning hemmisi qolidiki ishini qoyup qoyup kélip, **5** Musagha: — Xelqning élip kelgini Perwerdigar bizge qilishqa buyrughan ishni pütküzüshke éhtiyaj bolghinidin köp éship ketti! — déyishti. **6** Andin Musa emr qilip, pütkül chédirgah boyiche: «Mana, er bolsun, ayal bolsun, héchkim muqeddes chédirni yasash üchün «kötürme hediye» süpitide

yene héchqandaq nerse teyyarlap kelmisun!» dep jakarlatti. Buning bilen köpchilik hediyeler keltürüshtin toxtitildi. **7** Chünki ular teyyarlighan matériyallar pütkül qurulush ishigha yétetti, hetta éship qalatti. **8** Muqeddes chédirning qurulush ishini qiliwatqan ustilarning herbiri népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen on parche yopuq yasap, kérublarning süritini yopuqlargha chéwerlik bilen layihilep nepis qilip keshtilep chiqti. **9** Herbir yopuqning uzunluqi yigirme sekkiz gez, kengliki töt gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte qilindi. **10** [Bezalel] yopuqlarning beshini bir-birige ulidi, qalghan besh yopuqnimu hem bir-birige ulidi. **11** U ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng chétidiki qismining bir teripige renggi kök izmilerni qadidi, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu shundaq qildi. **12** Birinchi chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme qadidi, ikkinchi chong parchining eng chétidikisigimu ellik izme qadidi. Izmiler bir-birige udulmuudul qilindi. **13** Muqeddes chédir bir pütün bolsun üchün u altundin ellik ilghu yasap, ikki parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturdi. **14** U muqeddes chédirni yépish üchün öchke tiwitidin yopuqlarni yasidi; yopuqtin on bir parche yasidi. **15** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki töt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte qilindi. **16** Yopuqlarning beshini u ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnimu ulap bir qildi. **17** U birinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme qadidi. **18** U chédir bir pütün bolsun üchün hem mistin ellik ilghu yasap, ikki chong parchini ulap qoydi. **19** U buningdin bashqa chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapti, andin uning üstidinmu délfin térisidin yasalghan yene bir yopuqni qaplidi. **20** U muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tiklidi. **21** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérim gez qilindi. **22** Herbir taxtayning ikkidin turumi bar idi, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétildi; u chédirning barliq taxtaylirini shundaq yasidi. **23** U chédirning taxtaylirini shundaq yasidi; yigirmisi jenub terepke ornitildi; **24** u bu yigirme taxtayning tégige kümüshtin qiriq teglik yasidi; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üchün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki turumi üchün ikkidin teglikni yasidi. **25** Shuningdek u chédirning udul teripige, yeni shimal teripige yigirme taxtay yasidi, **26** shundaqla bularning qiriq teglikini kümüshtin yasidi; bir taxtayning tégige ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin teglik orunlashturuldi. **27** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte taxtayni yasap ornatti. **28** U chédirning keyni teripidiki ikki bulunggha ikki taxtayni yasap ornatti. **29** Bu bulung taxtayliri astidin üstigiche ikki qat qilip [taxtaylarni] özara chétishturdi, üsti bir halqigha békitildi. U her ikkisini shundaq yasap, ikki bulunggha ornatti. **30** Shunglashqimu u teripide sekkiz taxtay boldi, ularning kümüshtin yasalghan on alte tegliki bar idi; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bar idi. **31** Buningdin bashqa u akatsiye yaghichidin baldaq yasidi; chédirning bu teripidiki taxtaylargha besh baldaqni, **32** chédirning u teripidiki taxtaylargha besh baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylargha, yeni gherb teripidiki taxtaylarghimu besh baldaqni yasidi. **33** U taxtaylarning otturidiki ottura baldaqni bu tereptin u terepke yetküzüp yasidi. **34** U taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzülidighan halqilarni altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplidi. **35** U népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi; uni kérublarning süritini chéwerlik bilen layihilep nepis qilip chüshürüp, keshtilep chiqardi. **36** Uni ésishqa u akatsiye yaghichidin töt xada yasap, altun bilen qaplidi. Ularning ilmekliri altundin yasaldi; xadilargha u kümüshtin töt teglikni quyup yasidi. **37** U chédirning kirish éghizigha nepis toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi, uni keshtichige keshtiletti. **38** U yene bu perdining besh xadisini ilmekliri bilen qoshup yasidi; ularning bashlirini we baldaqlirini altun bilen qaplidi; ularning besh tegliki mistin yasaldi.

37 Andin Bezalel ehde sanduqini akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki yérim gez, égizliki bir yérim gez, kengliki bir yérim gez idi. **2** U uning ichi we sirtini sap altun bilen qaplidi, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqardi. **3** U uning üchün altundin töt halqa quyup, ularni uning töt chétiqigha békitti; bir teripige ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa békitti. **4** U hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen qaplidi; **5** andin sanduq ular arqiliq kötürülsun dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqiliridin ötküzüp qoydi. **6** U [sanduqning yapquchi süpitide] altundin uzunluqi ikki yérim gez, kengliki bir yérim gez bolghan bir «kafaret texti» yasidi. **7** U ikki kérubni altundin soqup yasidi; ularni kafaret textining ikki teripige ornatti; **8** bir kérubni bir teripige, yene bir kérubni yene bir teripige ornatti. U ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen bir gewde qildi. **9** Kérublar bir-birige yüzlinip, qanatlirini kafaret textining üstige kérip, qanatliri bilen uni yépip turatti; kérublarning yüzi kafaret textige qaritildi. **10** U hem shireni akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez, égizliki bir yérim gez idi. **11** U uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqardi. **12** U shirening chörisige töt ilik égizlikte bir lew yasidi; bu lewning chörisigimu altundin bir girwek chiqardi. **13** U shirege altundin töt halqa yasap, bu halqilarni shirening töt burjikidiki chétiqqa ornatti. **14** Shireni kötürüshke baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar shire léwige yéqin békitildi. **15** Shire üchün u baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi; shire ular bilen kötürületti. **16** U shirening üstige qoyulidighan barliq buyumlarni, yeni légenlirini, qachaqucha texsilirini, [«sharab hediyeliri»ni] quyidighan qedeh we piyalilerning hemmisini sap altundin yasidi. **17** U hem chiraghdanni sap altundin yasidi; chiraghdanni soqup yasidi; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri, ghunchiliri we gülliri bir pütün altundin soquldi. **18** Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte shaxche chiqirildi — chiraghdanning bir yénidin üch shaxche,

uning yene bir yénidin üch shaxche chiqirildi; **19** bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirildi, yene bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirildi. Chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasaldi. **20** Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirildi. **21** Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [ikkinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche yasalghanidi; chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining astining hemmisi shundaq idi. **22** Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilindi — bir pütün sap altundin soqup yasaldi. **23** U chiraghdanning yette chirighini, shundaqla uning pilik qaychiliri bilen küldanlirini sap altundin yasidi. **24** U chiraghdan we uning barliq eswablirini bir talant sap altundin yasidi. **25** U yene xushbuygahni akatsiye yaghichidin yasidi. Uning uzunluqi bir gez, kengliki bir gez, égizliki ikki gez bolup, töt chasa qilip yasaldi; [töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasaldi. **26** U uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlirini sap altun bilen qaplidi; uning üsti qismining chörisige altundin girwek chiqardi. **27** Uninggha altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astigha békitti; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitti. Xushbuygahni kötüridighan ikki baldaqni sélish üchün bularni xushbuygahning ikki teripige orunlashturdi. **28** U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplidi. **29** U hem muqeddes Mesihlesh méyini yasidi, andin etirchi chiqarghandek dora-dermeklerni tengshep sap xushbuyni yasidi.

38 U köydürme qurbanliq qurban'gahini akatsiye yaghichidin yasidi. Qurban'gah töt chasa bolup, uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égizliki üch gez qilindi. **2** U uning töt burjikige qoyulidighan münggüzlirini yasidi; münggüzliri qurban'gah bilen bir gewde qilindi. Qurban'gahni mis bilen qaplidi. **3** U qurban'gahning barliq eswablirini — uninggha xas bolghan daslarni, gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we otdanlarnimu yasidi; uning barliq eswablirini mistin yasidi. **4** Qurban'gah üchün mistin bir shala yasidi; shalani qurban'gahning qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan qildi; shala qurban'gahning del otturisida idi. **5** U shalaning töt burjikige baldaqlar ötküzülidighan töt mis halqini quyup yasidi. **6** U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, ularni mis bilen qaplidi. **7** Andin u qurban'gahni kötürüsh üchün baldaqlarni qurban'gahning ikki yénidiki halqilargha ötküzüp qoydi. U qurban'gahni taxtaylardin, ichini bosh qilip yasidi. **8** U yene yuyunush désini mistin, uning teglikinimu mistin yasidi; u bularni «körüshüsh chédiri»ning kirish éghizining aldida xizmette bolghan ayallarning mis eynekliridin yasidi. **9** Andin u chédirning hoylisinimu yasidi. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdilerni yasidi; uning uzunluqi yüz gez idi. **10** Perdilerni ésishqa yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasalghanidi. **11** Shuninggha oxshash shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kélidighan perde bar idi. Perdilerni ésishqa yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasalghanidi. **12** Shuninggha oxshash gherb teripide uzunluqi ellik gez kélidighan perde bar idi; perdilerni ésishqa on xada we xadilarning on teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasaldi. **13** Hoylining sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kengliki ellik gez idi. **14** Bir teripide on besh gez kélidighan perde bolup, uning üch xadisi bilen üch tegliki bar idi. **15** Yene bir teripidimu on besh gez kélidighan perde bolup, uning üch xadisi bilen üch tegliki bar idi. **16** Hoylining chörisidiki perdilerning hemmisi népiz toqulghan aq kanap rexttin tikilgenidi. **17** Hoylining chörisidiki hemme xadilarning tegliki mistin, ularning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasaldi; xadilarning bashlirimu kümüshtin qaplan'ghanidi. Hoylining chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen bir-birige chétildi. **18** Hoylining kirish éghizidiki perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup, keshtichiler teripidin keshtilendi; uning uzunluqi yigirme gez, égizliki hoylidiki perdilerning égizlikige oxshash bolup besh gez idi. **19** Uning töt xadisi bilen mistin yasalghan töt tegliki bar idi; xadilarning ilmekliri kümüshtin yasaldi, ularning bashliri kümüsh bilen qaplandi we baldaqliri kümüshtin yasaldi. **20** Muqeddes chédirning hem chörisidiki hoylining barliq miq-qozuqliri mistin yasaldi. **21** Muqeddes chédir, yeni «hökümüm-guwahliqi chédiri» üchün atalghan matériyallarning sani töwende xatirilen'gen (ular Musaning buyruqi bilen, kahin Harunning oghli Itamarning qol astidiki Lawiylar mes'ul bolup sanaqtin ötküzülüp, [Xudagha] atalghanidi): — **22** Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrisi, Urining oghli Bezalel Perwerdigar Musagha buyrughanning hemmisini ada qildi; **23** Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyab uning yardemchisi idi; u bolsa neqqashliq-oymichiliq ustisi, layihiligüchi hemde kök, sösün, qizil yiptin aq kanap rextke keshte tikeleydighan usta idi. **24** Muqeddes chédirni yasashqa ishlitilgen altun, yeni «pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen altunning hemmisi muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yigirme toqquz talant yette yüz ottuz shekel idi. **25** Jamaet arisidin sanaqtin ötküzülgen ademler teripidin keltürülgen kümüsh bolsa muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche bir yüz talant bir ming yette yüz yetmish besh shekel idi. **26** Bu kümüsh nopusi royxetke élin'ghan kishilerdin élin'ghanidi — démek, kimki yigirme yash ya uningdin chong, sanaqtin ötküzülgenlerning herbiri bir béka, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yérim shekel kümüsh berdi. Sanaqtin ötken kishi alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi idi. **27** Muqeddes jayning tegliklirini hem otturisidiki perdining tegliklirini quyushqa yüz talant kümüsh ketti; yüz talant kümüshtin yüz teglik yasilip, herbir teglik üchün bir talant ishlitildi. **28** U qalghan bir ming yette yüz yetmish besh shekel kümüshtin xadilarning ilmeklirini yasidi, ularning bashlirini qaplidi, shuningdek ularni bir-birige chatidighan baldaqlarni

yasidi. **29** «Pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen
mis bolsa yetmish talant, ikki ming töt yüz shekel
chiqti. **30** Buningdin u jamaet chédirining kirish
éghizining tegliklirini, mis qurban'gahni, uning mis
shalasi we qurban'gahning barliq eswablirini, **31**
hoylining chörisidiki xada tegliklirini, hoylining kirish
éghizidiki tegliklerni, chédirning barliq qozuqlirini we
hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisini yasidi.

39 Perwerdigar Musagha buyrughinidek kök, sösün
we qizil yiplar ishlitilip, muqeddes chédirning
xizmitide kiyilidighan [kahinliq] kiyimler, shundaqla
Harunning muqeddes kiyimliri teyyar qilindi. **2** [Bezalel]
altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan
aq kanap rextlerdin efodni yasap teyyarlidi. **3** Ular
altunni soqup népiz qilip, uni késip yip qildi, andin
bularni mahirliq bilen kök yiplar, sösün yiplar we
qizil yiplardin aq kanap rextke lahayilen'gen nusxilar
üstige toqudi. **4** Ular efodning [aldi we keyni] qismini
bir-birge tutashturup turidighan ikki mürilik tasma
yasidi; efodning ikki teripi bir-birige tutashturuldi. **5**
Efodning üstige baghlaydighan belwagh efod bilen bir
pütün qilin'ghan bolup, uninggha oxshash sipta ishlinip,
altun we kök, sösün, qizil yiplar we népiz toqulghan
aq kanap rexttin yasaldi; hemmisi Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qilindi. **6** Ular ikki aq héqiqni
ikki altun közlükke ornitip, ularning üstige xuddi möhür
oyghandek Israilning oghullirining namlirini oyup
yasidi. **7** Israilning oghullirigha esletme tash bolsun
üchün, Perwerdigar Musagha buyrughandek ikki yaqutni
efodning ikki mürilik tasmisigha békitip qoydi. **8** U
qoshénni chéwer qollargha nepis qilip keshtilitip yasidi;
uni efodni ishligen usulda altun we kök, sösün, qizil
yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasidi. **9**
Ular qoshénni ikki qat, töt chasa qilip yasidi; ikki qat
qilin'ghanda uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich
kéletti. **10** Uning üstige töt qatar qilip göherlerni ornatti:
— bir qatardikisi qizil yaqut, sériq göher we zumretler idi;
bu birinchi qatar idi. **11** Ikkinchi qatargha kök qashtéshi,
kök yaqut we almas, **12** üchinchi qatargha sösün yaqut,
piroza we sösün kwarts, **13** tötinchi qatargha béril yaqut,
aq héqiq we anartash ornitildi; bularning hemmisi altun
közlükke békitildi. **14** Bu göherler Israilning oghullirining
namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki bolup,
möhür oyghandek herbir göherge on ikki qebilining nami
birdin-birdin pütüldi. **15** Ular qoshén'gha shoynidek
éshilgen sap altundin [ikki] éshilme zenjir yasidi; **16**
ular qoshén'gha altundin ikki közlük we ikki halqa étip,
ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige békitti;
17 andin shu altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni
qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin ötküzüp,
18 éshilgen shu zenjirlerning ikki uchini ikki közlükke
békitip, [közlüklerni] efodning ikki mürilik tasmisining
aldi qismigha ornatti. **19** Buningdin bashqa ular altundin
ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki
burjikige békitti; ular efodqa tégiship turidighan qilinip
ichige qadaldi. **20** Mundin bashqa ular altundin [yene]
ikki halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining
aldi töwenki qismigha, efodqa ulinidighan jaygha yéqin,
keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip békitti. **21** Ular
qoshénning efodning belwéghidin yuqiriraq turushi,
qoshénning efodtin ajrap ketmesliki üchün kök shoyna
bilen qoshénning halqisini efodning halqisigha chétip
qoydi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qilindi. **22** [Bezalel] efodning [ichidiki]
tonni pütünley kök renglik qildi. **23** Tonning [bashqa
kiyilidighan] töshüki del otturisida, xuddi sawutning
yaqisidek ishlen'genidi; yirtilip ketmesliki üchün uning
chörisige pewaz ishlendi. **24** Ular tonning étikining
chörisige kök, sösün we qizil yiptin anarlarni toqup ésip
qoydi. **25** Ular hemde altun qongghuraqlarni yasap,
qongghuraqlarni tonning étikining chörisige, anarlarning
ariliqigha birdin ésip qoydi; her ikki anarning otturisigha
bir qongghuraq ésip qoyuldi. **26** [Qahinliq] xizmitige ait
[qongghuraqlar] tonning étikining chörisige békitildi;
bir altun qongghuraq, bir anar, bir altun qongghuraq,
bir anar qilip békitildi; hemmisi Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qilindi. **27** Ular Harun bilen
uning oghullirigha népiz toqulghan aq kanap rexttin
xalta köngleklerni tikti; **28** sellini aq kanap rextte
yasidi, shundaqla chirayliq égiz böklerni aq kanap
rextte, tamballarni népiz toqulghan aq kanap rextte
teyyarlidi; **29** buningdin bashqa ular belwaghnimu kök,
sösün we qizil yip arilashturulup keshtilen'gen, népiz
toqulghan aq kanap rextte teyyarlidi; bularning hemmisi
Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **30**
Ular yene nepis taxtayni, yeni muqeddes otughatni
sap altundin yasap, uning üstige möhür oyghandek:
«Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep oyup pütti; **31**
ular otughatqa kök renglik yipni baghlap, uning bilen
otughatni sellige taqidi, bular Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qilindi. **32** Shu teriqide jamaetning
ibadet chédirining hemme qurulushi pütküzüldi; Israillar
Perwerdigarning Musagha buyrughinining hemmisini
shu boyiche qildi; shu teriqide hemmisini püttürdi.
33 Ular chédirni Musaning yénigha élip keldi —
chédir yopuqlirini, uning barliq eswablirini, ilmeklirini,
taxtaylirini, baldaqlirini, xadiliri bilen tegliklirini, **34**
shuningdek qizil boyalghan qochqar térisidin yasalghan
yopuq bilen délfin térisidin yasalghan yopuqni, «ayrima
perde»ni, **35** ehde sanduqi we uning baldaqlirini,
«kafaret texti»ni, **36** shire we uning barliq eswablirini,
shundaqla «teqdim nanlar»ni, **37** sap altundin yasalghan
chiraghdan bilen uning chiraghlirini, yeni üstige tizilghan
chiraghlarni, uning barliq eswabliri hem chiragh méyini,
38 altun xushbuygah, mesihlesh méyi, dora-dermeklerdin
yasalghan xushbuyni, chédirning kirish éghizining
perdisini, **39** mis qurban'gah bilen uning mis shalasini,
uning baldaqliri bilen hemme eswablirini, yuyush
dési bilen uning teglikini, **40** hoylining chörisidiki
perdilerni, uning xadiliri we ularning tegliklirini,
hoylining kirish éghizining perdisi bilen hoylining
taniliri we qozuqlirini, muqeddes chédirning, yeni
jamaet chédirigha ait xizmetke ishlitilidighan barliq
eswablarni, **41** muqeddes jaygha ait xizmet üchün
tikilgen kahinliq kiyimini, yeni Harun kahinning
muqeddes kiyimliri bilen uning oghullirining kahinliq
kiyimlirini bolsa, hemmisini élip keldi. **42** Bu ishlarning
hemmisini Israillar Perwerdigarning Musagha barliq
buyrughanliri boyiche ene shundaq ada qilghanidi.
43 Musa ishlarning hemmisige tepsiliy qaridi, mana,
ular Perwerdigarning buyrughini boyiche bu ishlarni

pütküzgenidi; buyrulghandek, del shundaq qilghanidi;
Musa bularni körüp, ulargha bext-beriket tilep dua qildi.

40 Andin Perwerdigar Musagha mundaq emr
qildi: — **2** Birinchi ayning béshi, ayning
birinchi küni sen jamaet chédirining muqeddesxanisini
tikligin. **3** Höküm-guwahliq sanduqini uning ichige
qoyup, ichki perde arqiliq ehde sanduqini tosup
qoyghin; **4** shireni chédirning ichige ekirip, üstige
tizilidighan nersilerni tizghin; andin chiraghdanni
ekirip, üstige chiraghlarni orunlashturghin. **5** Altun
[bilen qaplan'ghan] xushbuy köydürgüchi qurban'gahni
höküm-guwahliq sanduqining uduligha tiklep qoyghin;
chédirning kirish éghizining perdisini ésip qoyghin. **6**
Köydürme qurbanliq qurban'gahini muqeddesxanining,
yeni jamaet chédirining kirish éghizining aldigha
qoyghin; **7** andin yuyush désini jamaet chédiri bilen
qurban'gahning otturisigha orunlashturup, su toshturup
qoyghin. **8** Hoylining chörisige perdilerni békitip,
hoylining kirish éghizining perdisini asqin; **9** andin
«mesihlesh méyi»ni élip, ibadet chédiri we uning
ichidiki barliq nersilerni mesihlep, uni we barliq
hemme eswablirini Xudagha atap muqeddes qilghin.
Shundaq qilip [pütkül chédir] muqeddes bolidu. **10**
Sen köydürme qurbanliq qurban'gahini, shundaqla
uning barliq eswablirini mesihlep, uni [Xudagha atap]
muqeddes qilghin; buning bilen qurban'gah «eng
muqeddes nersiler» qatarida bolidu. **11** Sen yene
yuyunush dési we uning teglikini mesihlep muqeddes
qilghin. **12** Andin Harun bilen uning oghullirini jamaet
chédirining kirish éghizigha yéqin ekilip, ularni su
bilen yughin; **13** Harun'gha muqeddes kiyimlerni
kiydürüp, Manga kahinliq xizmette bolushi üchün uni
mesihlep, [Manga ayrip] muqeddes qilghin. **14** Andin
uning oghullirini élip kirip, ulargha xalta köngleklerni
kiydürüp, **15** ularning atisini mesihliginingdek Manga
kahinliq xizmitide bolushi üchün ularnimu mesihligin.
Shuning bilen ularning bu mesihlinishi ular üchün
ewladtin ewladqiche ebediy kahinliqning [belgisi]
bolidu. **16** Musa shundaq qildi; Perwerdigar uninggha
néme buyrughan bolsa, u shundaq beja keltürdi. **17**
Shundaq boldiki, ikkinchi yilning birinchi éyida, ayning
birinchi künide ibadet chédiri tiklendi. **18** Musa
chédirni tikip, tegliklirini orunlashturup, taxtaylirini
tizip, ularning baldaqlirini békitip, xadilirini tiklidi. **19**
Muqeddes chédirning üstige [ichki] yopuqni yapti, andin
uning üstige tashqi yopuqni yépip qoydi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. **20** Andin u höküm-guwahliqni élip, uni
sanduq ichige qoydi; baldaqlarni ehde sanduqining
[halqiliridin] ötküzüp, «kafaret texti»ni sanduqning
üstige orunlashturdi. **21** Ehde sanduqini muqeddes
chédir ichige élip kirip, otturigha «ayrima perde»ni
tartti; shundaq qilip u höküm-guwahliq sanduqini
perde arqiliq tosup qoydi. Hemme ish Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qilindi. **22** U shireni jamaet
chédirigha élip kirip, muqeddes jayning shimal teripige,
[«eng muqeddes jay»diki] perdining sirtigha qoydi. **23**
«Teqdim nanlar»ni shirening üstige, Perwerdigarning
aldigha tizip qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qilindi. **24** Andin u chiraghdanni
jamaet chédirigha élip kirip, uni muqeddes jayning
jenub teripige, shirening uduligha qoydi, **25** chiraghlarni
Perwerdigarning aldigha orunlashturdi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. **26** Andin u [xushbuyni köydürgüchi] altun
qurban'gahni ichidiki perdining aldigha tiklidi; **27**
Uning üstide ésil xushbuyni köydürdi; bularning
hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qilindi. **28** U ibadet chédirining kirish éghizigha perde
tartti. **29** Andin köydürme qurbanliq qurban'gahini
jamaet chédiridiki muqeddes jayning kirish éghizigha
yéqin qoydi; uning üstide köydürme qurbanliq we
qoshumche ashliq hediyesini ötküzdi; bularning hemmisi
Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **30**
Yuyunush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahning
otturisigha qoyup, yuyushqa ishlitilidighan suni dasqa
toshquzup quydi. **31** Musa we Harun bilen uning oghulliri
qachanla jamaet chédirigha kirse yaki qurban'gahqa
yéqin barsa, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qollirini shu suda yuyatti. Bular Perwerdigarning
Musagha buyrughinidek qilindi. **33** Andin u chédir
hem qurban'gahning etrapigha hoyla perdisini tiklep,
hoylining kirish éghizining perdisini tartti. Shu teriqide
Musa pütkül ishni tamamlidi. **34** Shuning bilen
bulut jamaet chédirini qaplap, Perwerdigarning julasi
ibadet chédirini toldurdi. **35** Bulut saye chüshürüp,
Perwerdigarning julasi chédirni toldurghini üchün, Musa
jamaet chédirigha kirelmidi. **36** Qachanki bulut jamaet
chédiridin kötürülse, Israillar seperge atlinatti. Herbir
qétim seperde shundaq bolatti. **37** Bulut kötürülmise
ular qozghalmay, taki kötürülidighan kün'giche seperge
chiqmaytti. **38** Chünki kündüzi Perwerdigarning buluti
muqeddes chédir üstide turatti, kéchisi uning üstide ot
körünetti; pütkül Israil jemetining köz aldida ularning
barliq qilghan seperliride shular körünetti.

Lawiylar

1 We Perwerdigar Musani chaqirip jamaet chédiridin
uninggha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha
söz qilip ulargha mundaq dégin: — Eger silerdin biringlar
Perwerdigarning aldigha bir qurbanliqni sunmaqchi
bolsanglar, qurbanliqinglarni charpaylardin, yeni kala
yaki ushshaq mallardin sunushunglar kérek. **3** Eger
uning sunidighini kalilardin köydürme qurbanliq bolsa,
undaqta u béjirim erkek haywanni keltürsun; uning
Perwerdigarning aldida qobul bolushi üchün uni jamaet
chédirining kirish aghzining aldida sunsun. **4** U qolini
köydürme qurbanliqning béshigha qoysun; shuning
bilen qurbanliq uning ornigha kafaret bolushqa qobul
qilinidu. **5** Andin u Perwerdigarning huzurida buqini
boghuzlisun; kahinlar bolghan Harunning oghulliri
qénini keltürüp, jamaet chédirining kirish aghzidiki
qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **6** Andin
[qurbanliq qilghuchi] köydürme qurbanliq qilin'ghan
haywanning térisini soyup, ténini parchilisun **7** we
Harun kahinning oghulliri qurban'gahta ot qalap otning
üstige otunlarni tizsun. **8** Andin kahinlar bolghan
Harunning oghulliri gösh parchilirini, béshi we méyi
bilen qoshup, qurban'gahdiki otning üstidiki otunning
üstige tertip bilen tizip qoysun. **9** Lékin uning ich-
qarni bilen pachaqlirini [qurbanliq sun'ghuchi] suda
yusun; andin kahin hemmisini élip kélip qurban'gahning
üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq
hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan
köydürme qurbanliq bolidu. **10** Eger u köydürme
qurbanliq qilish üchün ushshaq mallardin qoy ya öchke
qurbanliq qilay dése, undaqda u béjirim bolghan bir
erkikini keltürsun. **11** U uni qurban'gahning shimal
teripide Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. Andin
kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini élip,
qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **12**
[qurbanliq qilghuchi] bolsa göshni parchilap, béshi
bilen méyini késip ayrisun. Andin kahin bularni
élip qurban'gahtiki otning üstidiki otunning üstide
tertip boyiche tizip qoysun. **13** Lékin uning ich-
qarni bilen pachaqlarni [qurbanliq sun'ghuchi] suda
yusun; andin kahin hemmisini élip kélip qurban'gahning
üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq
hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan
köydürme qurbanliq bolidu. **14** Eger [qurbanliq qilghuchi]
Perwerdigargha atap uchar-qanatlardin köydürme
qurbanliq qilay dése, undaqta u paxteklerdin yaki
kepter bachkiliridin qurbanliq keltürsun. **15** Kahin uni
qurban'gahning yénigha élip kélip, béshini tolghap
üzüp uni qurban'gahning üstide köydürsun; uning qéni
siqilip qurban'gahning témigha sürtülsun. **16** Lékin
tashliqini peyliri bilen qoshup qurban'gahning sherq
teripidiki küllükke tashliwetsun; **17** u qurbanliqni ikki
qanitining otturisidin yarsun, biraq uni ikki parche
qiliwetmisun. Andin kahin buni élip qurban'gahdiki
otning üstidiki otunning üstige qoyup köydürsun; bu ot
arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha
xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu.

2 Eger birkim Perwerdigarning huzurigha ashliq hediye
sunmaqchi bolsa hediyesi ésil undin bolushi kérek; u
uninggha zeytun méyi quyup andin üstige mestiki salsun.
2 U uni élip kahinlar bolghan Harunning oghullirining
aldigha keltürsun; andin [kahin hediye sun'ghuchining]
yadlinishi üchün zeytun méyi ileshtürülgen undin bir
changgal élip, hemme mestiki bilen qoshup, bu hediyeni
qurban'gahta köydürsun; bu ot arqiliq sunulidighan,
Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan hediye bolidu.
3 Emma ashliq hediyedin qalghini bolsa, Harun bilen
uning oghullirigha tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot
arqiliq sunulghanlarning ichide «eng muqeddeslerning
biri» hésablinidu. **4** Eger sen tonurda pishurulghan
nersilerdin ashliq hediye sunay déseng, ular zeytun
méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar
yaki zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek
nanlardin bolsun. **5** Eger séning keltüridighan hediyeng
tawida pishurulghan ashliq hediye bolsa u zeytun
méyi ishleshtürülüp ésil undin pétir halda étilsun. **6**
Sen uni oshtup üstige zeytun méyi quyghin; u ashliq
hediye bolidu. **7** Séning keltüridighan hediyeng qazanda
pishurulghan ashliq hediye bolsa undaqta u ésil un bilen
zeytun méyida étilsun. **8** Shu yollarda teyyarlan'ghan
ashliq hediyelerni Perwerdigarning huzurigha keltürgin;
uni kahin'gha bergin, u uni qurban'gahqa élip baridu.
9 Kahin bolsa ashliq hediyedin «yadlinish ülüshi»ni
élip qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq
sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan
hediye bolidu. **10** Emma ashliq hediyedin qalghini
bolsa, Harun bilen uning oghullirigha tewe bolsun.
Bu Perwerdigargha ot arqiliq sunulghanlarning ichide
«eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **11** Siler
Perwerdigarning huzurigha sunidighan herqandaq ashliq
hediyeler échitqu bilen teyyarlanmisun. Chünki silerning
Perwerdigargha otta sunulidighan hediyenglarning
héchqaysisida échitqu yaki heselni köydürüshke
bolmaydu. **12** Bularni Perwerdigarning aldigha «deslepki
hosul» süpitide sunsanglar bolidu, lékin ular xushbuy
süpitide qurban'gahning üstide köydürülüp sunulmisun.
13 Séning herbir ashliq hediyeng tuz bilen tuzlinishi
kérek; ashliq hediyengni Xudayingning ehde tuzidin
mehrum qilmay, hemme ashliq hediyeliringni tuz
bilen tuzlighin. **14** Eger sen Perwerdigargha «deslepki
hosul»din ashliq hediye sunay déseng, undaqta ziraetning
yéngi pishqan kök béshini élip, danlarni otta qorup, ézip
talqan süpitide sun'ghin; bu «deslepki hosul» hediyesi
bolidu; **15** sen uninggha zeytun méyi quyup üstige
mestiki salghin; bu ashliq hediye bolidu. **16** Kahin
bolsa uningdin, yeni qorup ézilgen danlar bilen zeytun
méyidin bir qismini élip hemme mestiki bilen qoshup,
bolarni «yadlinish ülüshi» süpitide köydürsun. Bu ot
arqiliq Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu.

3 Birsining sunidighini inaqliq qurbanliqi bolsa,
shundaqla kalilardin sunsa, u Perwerdigarning
huzurigha béjirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun.
2 U sunidighan bu haywanning béshigha qolini
qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish éghizi
aldida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning
oghulliri qénini qurban'gahning üsti qismining etrapigha
sepsun. **3** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanliqidin
Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide

bir qismini élip béghishlisun, yeni ich qarnini yögep
turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip **4** ikki
börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki
mayni ajritip, jigerning börekkiche bolghan chawa méyini
késip, élip kelsun. **5** Harunning oghulliri bolsa bularni
qurban'gahning üstige keltürüp ot üstige qoyulghan
otunning üstidiki köydürme qurbanliqqa qoshup
köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargha
xushbuy chiqirilidighan qurbanliq bolidu. **6** Birsining
Perwerdigargha qilidighan inaqliq qurbanliqi üchün
sunidighini ushshaq maldin bolsa, undaqta u béjirim
bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **7** Eger uning
qurbanliqi qoy bolsa uni Perwerdigarning aldigha
keltürüp, **8** qurbanliq qilidighan bu haywanning béshigha
qolini qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish
aghzining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri
qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha
sepsun. **9** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanliqidin
Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide
bir qismini, yeni uning méyini élip béghishlisun, — pütün
mayliq quyruqini uning omurtqisigha yéqin yerdin
ajritip élip, ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla
barliq ich méyini élip, **10** ikki börekni we ularning
üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning
börekkiche bolghan chawa méyini késip, élip kelsun.
11 Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun;
bu otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan taam
hediyesi bolidu. **12** Uning sunidighini öchke bolsa, buni
Perwerdigarning huzurigha keltürsun. **13** U qolini uning
béshigha qoyup, andin uni jamaet chédirining aldida
boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri qénini élip
qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **14**
Andin sun'ghuchi kishi bu qurbanliqtin Perwerdigargha
atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip
béghishlisun, yeni ich qarnini yögep turghan mayni,
shundaqla barliq ich méyini élip, **15** ikki börekni we
ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip,
jigerning börekkiche bolghan chawa méyini késip,
élip kelsun. **16** Kahin bularni qurban'gahning üstide
köydürsun; bu otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan
taam hediyesi bolidu. Mayning hemmisi Perwerdigargha
tewedur. **17** Bu herqandaq turar jayinglarda silerge
ebediy belgilime bolidu; siler héchqandaq may yaki qan
yémeslikinglar kérek.

4 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Israillargha söz qilip mundaq dégin: — «Birsi
bilmey ézip, Perwerdigar «qilma» dep buyrughan
herqandaq emrlerdin birige xilapliq qilip sélip, gunah
qilsa, [töwendikidek qilsun]: — **3** — eger mesihlen'gen
kahin xelqni gunahqa putlashturidighan bir gunahni
qilsa, undaqta u bu qilghan gunahi üchün bir béjirim
yash torpaqni élip kélip, Perwerdigargha gunah
qurbanliqi süpitide sunsun. **4** U torpaqni jamaet
chédirining kirish aghzining yénigha, Perwerdigarning
aldigha keltürüp, qolini uning béshigha qoyup, andin
torpaqni Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. **5**
Andin mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin azghina
élip, jamaet chédiri ichige kötürüp aparsun; **6**
kahin shu yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni
muqeddes jayning perdisining aldida, Perwerdigarning
huzurida yette mertiwe sepsun. **7** Shundaqla kahin
qandin élip, jamaet chédiri ichide Perwerdigarning
aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun.
Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet
chédirining kirish aghzining aldidiki köydürme qurbanliq
qurban'gahining tüwige töküp qoysun; **8** andin u
gunah qurbanliqi bolghan torpaqning ichidin hemme
méyini ajritip chiqarsun — yeni ich qarnini yögep
turghan may bilen qalghan ich méyi, **9** ikki börekni we
ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip,
jigerning börekkiche bolghan chawa méyini ajratsun
10 (xuddi inaqliq qurbanliqi bolghan kalining ichidiki
may ajritilghandek); andin kahin bularni köydürme
qurbanliq qurban'gahining üstide köydürsun. **11** Lékin
torpaqning térisi bilen hemme göshi, bash bilen
pachaqliri, ich qarni bilen zhinini, **12** yeni pütkül
torpaqning qalghan qisimlirini chédirgahning sirtigha
élip chiqip, pak bir yerge, yeni küller tökülidighan
jaygha élip chiqip, otunning üstide otta köydürsun.
Bular küller tökülidighan jayda köydürüwétilsun. **13**
Eger pütkül Israil jamaiti özi bilmigen halda ézip gunah
qilghan bolsa, Perwerdigarning «qilma» dep buyrughan
herqandaq emrlirige xilapliq ishlarning birini qilip sélip,
gunahqa chüshüp qalsa, **14** shundaqla ularning sadir
qilghan gunahi aydinglashqan bolsa, undaqta jamaet
gunah qurbanliqi süpitide bir yash torpaqni sunup
jamaet chédirining aldigha keltürsun. **15** Jamaetning
aqsaqalliri Perwerdigarning aldida qollirini torpaqning
béshigha qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning aldida
boghuzlisun. **16** Mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin
azghina élip jamaet chédiri ichige élip kirsun; **17**
shu yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni [muqeddes
jayning] perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida
yette mertiwe sepsun. **18** Shundaqla kahin qandin élip
jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan
xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning
qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish
aghzining aldidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining
tüwige töküp qoysun; **19** kahin [torpaqning] ichidin
barliq méyini ajritip élip, qurban'gahning üstide
köydürsun. **20** U gunah qurbanliqi bolghan ilgiriki
torpaqni qilghinigha oxshash bu torpaqnimu shundaq
qilsun; we del shundaq qilishi kérek; shu yol bilen
kahin ular üchün kafaret keltüridu; shu gunah ulardin
kechürülidu. **21** Andin u torpaqni chédirgahning
tashqirigha élip chiqip, ilgiriki torpaqni köydürgendek
bu torpaqnimu köydürsun. Bu jamaet üchün gunah
qurbanliqi bolidu. **22** Eger bir emir bilmey uning Xudasi
Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining
birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, **23** we
qilghan gunahi özige melum qilin'ghan bolsa, undaqta
u özi qurbanliq üchün béjirim bir tékini sunsun; **24** u
qolini tékining béshigha qoyup, andin uni köydürme
qurbanliq qilinidighan haywanlarni boghuzlaydighan
jaygha élip bérip Perwerdigarning aldida boghuzlisun.
Bu bir gunah qurbanliqi bolidu. **25** Kahin gunah
qurbanliqining qénidin barmiqigha azghina élip, uni
köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige
sürüp qoysun; andin qalghan qénini köydürme qurbanliq
qurban'gahining tüwige töküp qoysun. **26** U inaqliq
qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyini köydürgendek,
uning barliq méyini qurban'gahta köydürsun. Bu yol

bilen kahin uni gunahidin paklandurush üchün kafaret
keltüridu we shu gunahi uningdin kechürülidu. **27** Eger
puqralardin biri bilmey uning Xudasi Perwerdigarning
«qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq
qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, **28** we qilghan
gunahi özige melum qilin'ghan bolsa, undaqta u
özining, yeni u sadir qilghan gunahi üchün qurbanliq
qilishqa béjirim bir chishi öchkini sunsun; **29** u
qolini gunah qurbanliqining béshigha qoyup, andin
uni köydürme qurbanliqlarni boghuzlaydighan jaygha
élip bérip boghuzlisun. **30** Andin kahin uning qénidin
barmiqigha azghina élip uni köydürme qurbanliq
qurban'gahining münggüzlirige sürüp qoysun; qalghan
barliq qénini qurban'gahning tüwige töküp qoysun. **31**
Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyi ichidin
ajritilghandek uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun;
kahin uni Perwerdigarning aldida xushbuy keltürsun dep
qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin
uning üchün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin
kechürülidu. **32** Eger u kishi gunah qurbanliqi üchün
qoza keltürüshni xalisa, béjirim bir chishi qozini sunsun.
33 U qolini gunah qurbanliqi [qozisining] béshigha
qoyup, köydürme qurbanliqlar boghuzlinidighan jaygha
élip bérip, uni gunah qurbanliqi süpitide boghuzlisun. **34**
Andin kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqigha
azghina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining
münggüzlirige sürüp qoysun; uning qalghan barliq
qénini u qurban'gahning tüwige töküp qoysun. **35**
Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan qozining méyi ichidin
ajritilghandek, uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun;
kahin bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan
barliq qurbanliqlargha qoshup, qurban'gahning üstide
köydürsun. Shu yol bilen kahin uning sadir qilghan
gunahi üchün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin
kechürülidu.

5 Eger birsi melum ishqa guwahchi bolup, shundaqla
uninggha qesem buyrulghinida körgini yaki bilginidin
melumat bermise, undaqta u qebihlikining jazasigha
tartilidu. **2** Eger birsi özi bilmey napak bir nersige
tégip ketse — meyli u napak bir haywanning jesiti
bolsun, meyli napak bir charpayning jesiti bolsun,
yaki napak bir ömiligüchi haywanning jesiti bolsun,
mushundaq nersige tégip ketse umu napak sanilip
gunahkar hésablinidu; **3** eger shuningdek birsi özi
tuymay melum kishining ademni napak qilidighan
herqandaq nijasitige tégip ketse, shundaqla u buni
bilip yetse, undaqta u gunahkar hésablinidu. **4** Eger
birsi angsiz rewishte yaman yaki yaxshi bir ishni qilay
dep qesem qilip salsa (kishiler hertürlük ish toghrisida
angsiz rewishte qesem qilishi mumkin), shundaqla u
buni tonup yetse, u bu ishlar tüpeylidin gunahkar
hésablinidu. **5** Birsi yuqiriqi herqaysi ishlarda men
gunahkar boldum dep bilse, u öz gunahini «men mundaq
gunah qildim» dep iqrar qilsun; **6** andin özi sadir
qilghan gunahining kafariti üchün Perwerdigarning
aldigha «itaetsizlikni tiligüchi qurbanliq» süpitide
ushshaq maldin saghliq we ya bir chishi öchkini gunah
qurbanliqi qilip keltürsun; andin kahin uni gunahidin
paklandurushqa uning üchün kafaret keltürsun. **7** Eger
u qoylardin [qurbanliq] qilishqa qurbi yetmise, u qilghan
itaetsizliki üchün ikki paxtek yaki ikki bachkini élip kélip,
birini gunah qurbanliqi üchün, yene birini köydürme
qurbanliq üchün Perwerdigarning aldigha sunsun. **8**
U bularni kahinning qéshigha keltürgende, [kahin]
awwal gunah qurbanliqigha teyyarlan'ghanni qurbanliq
qilip boynini üzmey, béshigha yéqin jayidin tolghisun,
lékin béshini boynidin üzüwetmisun; **9** andin gunah
qurbanliqining qénidin azghina élip qurban'gahning
témigha chachsun; qalghan qéni bolsa qurban'gahning
tüwige siqip chiqirilsun. Buning özi gunah qurbanliqi
bolidu. **10** Emma ikkinchisini bolsa békitilgen belgilime
boyiche köydürme qurbanliq qilip sunsun. Bu yol bilen
kahin uning qilghan gunahi üchün kafaret keltüridu we
shu gunah uningdin kechürülidu. **11** Eger ikki paxtek
yaki ikki bachkini keltürüshke qurbi yetmise, undaqta
gunah qilghan kishi gunah qurbanliqi üchün ésil undin
bir efahning ondin birini keltürsun; bu gunah qurbanliqi
bolghachqa u uning üstige zeytun méyi quymisun yaki
üstige héchqandaq mestiki salmisun; chünki u gunah
qurbanliqi bolidu. **12** U uni kahinning qéshigha keltürsun
we kahin buningdin [sun'ghuchining] «yadlinish ülüshi»
süpitide bir changgal élip, shuni Perwerdigargha atap
otta sunulghan qurbanliqlargha qoshup, qurban'gahning
üstide köydürsun. Buning özi gunah qurbanliqi bolidu.
13 Bu yol bilen u shu gunahlardin qaysisini qilghan
bolsa, kahin uning üchün kafaret keltüridu. Ashliq
hediyelerdikige oxshash qalghan qismi kahin'gha tewe
bolidu. **14** Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — **15** Birsi bilmey Perwerdigargha atalghan
muqeddes nersilerge nisbeten itaetsizlik qilip gunah
ötküzse, undaqta u Perwerdigarning aldigha ushshaq
maldin béjirim bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip
keltürsun; shu itaetsizlik qurbanliqi bolghan qochqarning
bahasini sen muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche kümüsh shekelge toxtatqin. **16** Andin shu kishi
muqeddes nersilerge nisbeten ötküzgen xataliqidin
bolghan ziyanni toldursun, shundaqla ziyanning beshtin
biri boyiche qoshup kahin'gha tölem tölisun. Bu yol bilen
kahin itaetsizlik qurbanliqi bolghan qochqarning wasitisi
bilen uning üchün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin
kechürülidu. **17** Eger birsi bilmey Perwerdigarning
«qilma» dégen herqandaq emrlirining birerisige xilapliq
qilip, gunahkar bolghan bolsa u qebihlikining jazasigha
tartilidu; **18** shundaq bolsa, u ushshaq maldin sen
toxtatqan qimmette béjirim bir qochqarni itaetsizlik
qurbanliqi qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning bilmey
ötküzgen itaetsizliki üchün kafaret keltüridu we shu
itaetsizlik gunahi uningdin kechürülidu. **19** Bu itaetsizlik
qurbanliqi bolidu; chünki u derheqiqet Perwerdigarning
aldida itaetsizlik qilghan.

6 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Eger birsi gunah qilip Perwerdigarning aldida
wapasizliq qilip, qoshnisi özige amanet yaki kapaletke
bergen bir nerse yaki qoshnisidin zorawanliq bilen
buluwalghan melum bir nerse toghrisida yalghan gep
qilghan bolsa yaki qoshnisidin naheqliq bilen melum
nersini tartiwalghan bolsa, **3** yaki yitip ketken bir
nersini tépiwélip uningdin tansa yaki kishilerning gunah
sadir qilghan herqandaq bir Ishi toghrisida yalghan
qesem ichse, **4** U gunah qilghan ishta özini gunahkar
dep tonup yetse, undaqta u buliwalghan yaki naheq

tartiwalghan nerse yaki uninggha amanetke bérilgen
nerse bolsun, yaki yitip kétip tépiwalghan nerse bolsun,
5 yaki u herqandaq nerse toghrisida yalghan qesem
ichken bolsun, uning hemmisini toluq bahasi boyiche
tölisun, shundaqla shu bahaning beshtin bir qismi
boyiche qoshup tölisun; u itaetsizlik qurbanliqini qilghan
künide tölemni igisige tapshurup bersun. 6 Andin u
Perwerdigarning aldigha itaetsizlik qurbanliqi süpitide
ushshaq maldin sen toxtatqan qimmet boyiche béjirim
bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip kahinning
qéshigha élip kelsun. 7 Kahin bu yol bilen uning üchün
Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu we u herqaysi
ishta itaetsizlik qilghan bolsimu u uningdin kechürülidu.
8 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 9 Sen
Harun bilen oghullirigha köydürme qurbanliq toghrisida
emr qilip mundaq dégin: — Köydürme qurbanliq
toghrisidiki qaide-nizam mundaq bolidu: — Köydürme
qurbanliq pütün kéche tang atquche qurban'gahtiki
ochaqning üstide köyüp tursun; we qurban'gahning
otini öchürmey yéniq turghuzunglar. 10 Kahin kanap
tonini kiyip, yalingachliqini yépip, saghrisighiche kanap
ich tambal kiyip tursun; qurban'gahning üstidiki ot
bilen köydürülgen köydürme qurbanliqning külini
élip, qurban'gahning bir teripide qoysun; 11 andin
kiyimlirini séliwétip bashqa kiyimlerni kiyip, külini
chédirgahning sirtigha élip chiqip pakiz bir jayda
qoysun. 12 Qurban'gahning oti bolsa hemishe yénip
tursun; uni héch waqit öchürüshke bolmaydu, kahin
özi her küni etigende uninggha otun sélip, üstige
köydürme qurbanliqni tizsun we uning üstige inaqliq
qurbanliqining méyini qoyup köydürsun. 13 Üzülmes
bir ot qurban'gahning üstide hemishe köyüp tursun;
u hergiz öchürülmisun. 14 Ashliq hediye toghrisidiki
qaide-nizam mundaq: — Harunning oghulliridin biri
uni Perwerdigarning aldigha, qurban'gahning aldigha
keltürsun. 15 U ashliq hediye bolghan ésil un'gha qolini
sélip uningdin shundaqla uningdiki zeytun méyidin bir
changgal élip we hediyening üstidiki barliq mestikini
qoshup, bularni qurban'gah üstide köydürsun; bu
hediyening «yadlinish ülüshi» bolup, Perwerdigarning
aldida xushbuy keltürüsh üchün qilin'ghan bolidu.
16 Éship qalghanlirini bolsa Harun bilen oghulliri
yésun; u échitqu sélinmay pishurulup muqeddes bir
jayda yéyilsun; ular uni jamaet chédirining hoylisida
yésun. 17 U mutleq échitqusiz pishurulsun. Men otta
Manga sunulidighan qurbanliq-hediyeler ichidin shuni
ularning öz ülüshi bolsun dep ulargha heq qilip berdim;
u gunah we itaetsizlikni tiligüchi qurbanliqlargha
oxshash «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. 18
Harunning ewladidin bolghan erkeklerning hemmisi
buningdin yésun; bu dewrdin-dewrge aranglarda
ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigargha atap otta
sunulghanliridin bular ularning ülüshi bolsun. Uninggha
qol tegküzgüchi jezmen muqeddes bolushi kérek. 19
Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 20
Harun Mesihlinidighan künide u we oghullirining
Perwerdigarning aldigha sunidighini mundaq bolushi
kérek: — Ular üzülmes ashliq hediye süpitide ésil undin
bir efahning ondin birini sunushi kérek; etigini yérimini,
axshimi yene yérimini sunsun. 21 U tawida zeytun méyi
bilen étilsun; u zeytun méyigha chilap pishurulghandin
kéyin sen uni élip kir; ashliq hediyening pishurulghan
parchilirini xushbuy süpitide Perwerdigargha atap
sun'ghin. 22 Harunning oghullirining qaysisi uning
ornida turushqa Mesihlen'gen bolsa umu [hediyeni]
shundaq teyyarlap sunsun; bu ebediy mutleq bir
belgilime bolidu. Bu hediye Perwerdigargha atap toluq
köydürülsun. 23 Kahinning herbir ashliq hediyesi
bolsa pütünley köydürülsun; u hergiz yéyilmisun. 24
Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 25
Harun bilen oghullirigha mundaq dégin: — Gunah
qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Gunah
qurbanliqimu köydürme qurbanliq boghuzlinidighan
jayda, Perwerdigarning aldida boghuzlansun; bu xil
qurbanliq «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. 26
Gunah qurbanliqini ötküzgüchi kahin özi uni yésun;
qurbanliq muqeddes bir yerde, jamaet chédirining
hoylisida yéyilsun. 27 Uning göshige qol tegküzgüchi
herkim muqeddes bolmisa bolmaydu, shuningdek eger
uning qéni birsining kiyimige chachrap ketse, undaqta
qan chéchilghan jay muqeddes bir yerde yuyulsun. 28
Qaysi sapal qazanda qurbanliq qaynitilip pishurulghan
bolsa, u sundurulsun. Eger u mis qazanda qaynitip
pishurulghan bolsa, u qirip sürülsun hem su bilen
yuyulsun. 29 Kahinlardin bolghan barliq er kishiler
uningdin yése bolidu. Bu «eng muqeddeslerning biri»
hésablinidu. 30 Halbuki, muqeddes jayda kafaret
keltürüsh üchün qéni jamaet chédirigha kirgüzülgen
herqandaq gunah qurbanliqi bolsa, hergiz yéyilmisun,
belki [pütünley] köydürülsun.

7 Itaetsizlik qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mana
mundaq: — Bu [qurbanliq] «eng muqeddeslerning
biri» hésablinidu. 2 Köydürme qurbanliq
boghuzlinidighan jayda itaetsizlikni tilesh qurbanliqimu
boghuzlinidu; [kahin] qénini qurban'gahning üsti
qismining etrapigha sepsun. 3 [Qurbanliq qilghuchi
kishi] barliq méyini sunsun; yeni mayliq quyruqi bilen ich
qarnini yögep turghan mayni, 4 ikki börekni we ularning
üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning
börekkiche bolghan chawa méyini ajritip sunsun. 5
Kahin bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliq süpitide qurban'gahta köydürsun. Bu
itaetsizlik qurbanliqi bolidu. 6 Kahinlardin bolghan er
kishilerning hemmisi buni yésun; u muqeddes yerde
yéyilsun; u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. 7
Gunah qurbanliqi qandaq bolsa itaetsizlik qurbanliqimu
shundaq bolidu; ular ikkisi toghrisidki qaide-nizam
oxshash; bu qurbanliq kafaret keltürüshke qurbanliq
ötküzgüchi kahinning özige tewe bolsun. 8 Kahin
birsining sun'ghan köydürme qurbanliqini ötküzgen
bolsa, köydürme qurbanliqning térisi shu kahinning
bolidu. 9 Tonurda pishurulghan herbir ashliq hediye,
shundaqla qazanda yaki tawida étilgen herbir ashliq
hediye bolsa uni ötküzgen kahinning bolidu, yeni
kahinning özige tewe bolidu. 10 Herbir ashliq hediye,
meyli zeytun méyi arilashturulghan bolsun, yaki quruq
keltürülgen bolsun, bular Harunning oghullirining
herbirige barawer bölüp bérilidu. 11 Perwerdigargha
atap keltürülgen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-
nizam mundaq: — 12 Sunmaqchi bolghan kishi uni
teshekkür éytish üchün sunsa, undaqta u «teshekkür

qurbanliqi» bilen bille zeytun méyi ileshtürülgen
pétir toqachlar, zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen
pétir hemek nanlar we ésil undin zeytun méyigha
chilap pishurulghan toqachlarnimu keltürsun. **13**
Shu toqachlardin bashqa, yene teshekkür éytidighan
inaqliq qurbanliqi bilen bille échitqu sélin'ghan
nanlarnimu sunsun; **14** u shu sun'ghanlirining herbir
türidin birni élip Perwerdigar üchün [qosh qollap]
sunidighan «kötürme hediye» qilip keltürsun; bu inaqliq
qurbanliqining qénini [qurban'gahning üstige] sepken
kahinning özige tegsun. **15** Teshekkür bildüridighan
inaqliq qurbanliqining göshi bolsa qurbanliq qilin'ghan
shu küni yéyilishi kérek; [qurbanliqni sun'ghuchi
kishi] tang atquche uning hech némisini qaldurmisun.
16 Eger uning sun'ghan qurbanliqi qesimige xas
qurbanliq yaki ixtiyariy keltürgen qurbanliq bolsa,
undaqta haywanning göshi qurbanliq qilin'ghan künde
yéyilsun; uningdin éship qalghinini bolsa, etisimu
yéyishke bolidu; **17** lékin qurbanliqning göshidin
üchinchi künigiche éship qalsa, u otta köydürülüshi
kérek. **18** Inaqliq qurbanliqining göshidin üchinchi
künide yéyilse, undaqta qurbanliq qobul bolmaydu,
qurbanliq sun'ghuchining hésabighimu hésablanmaydu,
belki mekruh bolidu; kimdekim uningdin yése öz
qebihlikining jazasigha tartilidu. **19** Shundaqla napak
nersige tégip qalghan göshmu yéyilmesliki kérek, belki
otta köydürülüshi kérek. Herqandaq pak adem [napak
nersige tegmigen] qurbanliqning göshini yése bolidu.
20 Lékin kimki napak halette turup Perwerdigargha
atalghan inaqliq qurbanliqidin yése, undaqta u öz
xelqidin üzüp tashlinidu. **21** Kimki napak bir nersige
tégip ketse (meyli napak halettiki adem bolsun, napak bir
haywan bolsun yaki herqandaq napak yirginchlik nerse
bolsun) we shundaqla Perwerdigargha xas atalghan
inaqliq qurbanliqining göshidin yése, undaqta u öz
xelqidin üzüp tashlinidu. **22** Perwerdigar Musagha
söz qilip mundaq dédi: — **23** Israillargha mundaq
dégin: — Siler kala, qoy we öchkilerning méyini hergiz
yémenglar. **24** Özlükidin ölgen yaki yirtquchlar boghup
qoyghan haywanning jesitining méyini herqandaq ishqa
ishletkili bolidu, lékin hergiz uningdin yémenglar. **25**
Chünki kimki Perwerdigargha atap otta sunulidighan
herqandaq haywanning méyini yése, shuni yégen kishi
öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **26** Siler herqandaq turar
jayinglarda héchqandaq qanni, yeni uchar-qanatlarning
bolsun yaki charpaylarning bolsun qénini hergiz éstimal
qilmanglar. **27** Kimdekim herqandaq qanni éstimal qilsa,
shu kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **28** Perwerdigar
Musagha söz qilip mundaq dédi: — **29** Israillargha
mundaq dégin: — Kimki Perwerdigargha atap bir
inaqliq qurbanliqi sunsa, undaqta u Perwerdigargha
xas bolghan hediyeni shu inaqliq qurbanliqtin ayrip
keltürsun. **30** Öz qoli bilen Perwerdigargha atighan,
otta sunulidighan hediyelerni, yeni may bilen töshni
qoshup élip kélip, töshni «pulanglatma hediye» süpitide
Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **31** Kahin méyini
qurban'gah üstide köydürüwetsun. Tösh bolsa Harun
bilen uning oghulirigha xas bolsun. **32** Inaqliq
qurbanliqliringlarning ong arqa putini siler «kötürme
hediye» süpitide kahin'gha béringlar. **33** Harunning
oghulliridin qaysisi inaqliq qurbanliqining qéni bilen
méyini sun'ghan bolsa öz ülüshi üchün ong arqa
putini özi alsun. **34** Chünki men Israillarning inaqliq
qurbanliqliridin «pulanglatma hediye» bolghan tösh
bilen «kötürme hediye» bolghan arqa putini ebediy bir
belgilime bilen Israillardin élip, kahin Harun we uning
oghullirining heqqi bolsun dep ulargha teqdim qildim.
35 [Musa] Harun bilen oghullirini Perwerdigarning
qulluqida kahin bolushqa uning aldigha keltürgen
künide, ulargha Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliqlardin teqdim qilinidighan kahinliq ülüshi
mana shudur. **36** [Musa] ularni Mesihligen künide,
Perwerdigar bu ülüshni Israillardin élip ulargha bérilsun
dep emr qilghan. Bu [Israillargha] dewrdin dewrgiche
ebediy bir belgilime bolidu. **37** Köydürme qurbanliq
bilen ashliq hediyesi, gunah qurbanliqi bilen itaetsizlik
qurbanliqi, kahinliqqa tiklesh qurbanliqi bilen inaqliq
qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mana shudur. **38**
Perwerdigar Israillargha: «Siler bu Sinay bayawinida
Perwerdigarning aldigha qurbanliqliringlarni sununglar»
dep buyrughan künide, u bularning hemmisini Sinay
téghida Musagha tapshurghanidi.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Harunni
oghulliri bilen bille, we ularning mexsus kiyimlirini,
«mesihlesh méyi»ni, gunah qurbanliqi bolidighan torpaq
bilen ikki qochqarni, pétir nan sélin'ghan séwetni élip
kélip, **3** [Israilning] pütün jamaitini jamaet chédirining
kirish aghzining aldigha jem qilghin, — dédi. **4** Musa
Perwerdigar uninggha buyrughinidek qildi, jamaet
jamaet chédirining kirish aghzining aldigha yighildi.
5 Andin Musa jamaetke: — Perwerdigar buyrughan
ish mana mundaq, — dédi. **6** Shuning bilen Musa
Harun bilen uning oghullirini aldigha keltürüp ularni su
bilen yuyup, **7** [Harun'gha] könglek kiydürüp, belwagh
baghlap, tonni kiydürdi we üstige efodni yapti; u efodning
belwéghini baghlap, efodni uninggha taqap qoydi. **8**
Andin Musa uninggha «qoshén»ni taqap, qoshénning
ichige «urim bilen tummim»ni sélip, **9** Béshigha selle
yögep Perwerdigar uninggha buyrughinidek sellining
aldi teripige «altun taxtiliq muqeddes otughat»ni
békitip qoydi. **10** Andin Musa mesihlesh méyini
élip ibadet chédiri bilen ichidiki barliq nersilerning
hemmisini mesihlep muqeddes qildi. **11** U maydin
élip qurban'gahqa yette mertiwe chéchip, qurban'gah
bilen uning barche qacha-quchilirini, yuyunush dési we
teglikini Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi.
12 U yene mesihlesh méyidin azraq élip Harunning
béshigha quyup uni Xudagha atap muqeddes qilishqa
mesihlidi. **13** Andin Musa Harunning oghullirini aldigha
keltürüp, Perwerdigar uninggha buyrughinidek ulargha
könglek kiydürüp, bellirige belwagh baghlap, ulargha égiz
böklernimu taqap qoydi. **14** Andin u gunah qurbanliqi
qilinidighan torpaqni yétilep keldi; Harun bilen uning
oghulliri gunah qurbanliqi qilinidighan torpaqning
béshigha qollirini qoydi. **15** U uni boghuzlidi, andin
Musa qénidin élip, öz barmiqi bilen qurban'gahning
münggüzlirige, chörisige sürüp qurban'gahni gunahtin
paklidi; qalghan qanni bolsa u qurban'gahning töwige
töküp, muqeddes bolushqa kafaret keltürdi. **16** Andin u
ich qarnini yögep turghan mayning hemmisini, jigerning
üstidiki chawa mayni, ikki börek we üstidiki maylirini

qoshup aldi; andin Musa bularni qurban'gahning üstide
köydürdi. **17** Biraq [Musa] torpaqning térisi bilen göshi
we tézikini bolsa Perwerdigar özige buyrughinidek
chédirgahning tashqirida otta köydürüwetti. **18** Andin u
köydürme qurbanliq qilinidighan qochqarni keltürdi;
Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning
béshigha qoydi. **19** [Harun qochqarni] boghuzlidi;
andin Musa qénini élip qurban'gahning üsti qismining
etrapigha septi; **20** [Harun] qochqarni parche-parche
qilip parchilidi; andin Musa béshini, parchilan'ghan
göshlirini barliq méyi bilen qoshup köydürdi. **21** Ücheyqérinliri bilen pachaqlirini suda yudi. Andin Musa
qochqarni pütün péti qurban'gah üstide köydürdi. Bu
Perwerdigar Musagha buyrughan, «Perwerdigargha atap
otta sunulidighan xushbuy chiqidighan qurbanliq» idi.
22 Andin u kahinliqqa tiklesh qurbanliqi qilinidighan
qochqarni, ikkinchi qochqarni keltürdi; Harun bilen
uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi. **23**
U uni boghuzlidi; we Musa uning qénidin élip Harunning
ong quliqining yumshiqi bilen ong qolining bash
barmiqigha sürüp we ong putining chong barmiqighimu
suwap qoydi. **24** Andin Musa Harunning oghullirini
aldigha keltürüp, qandin élip ularning ong qulaqlirining
yumshiqi bilen ong qollirining bash barmaqlirigha sürdi,
ularning ong putlirining chong barmaqlirighimu suwap
qoydi, qalghan qanni Musa qurban'gahning chörisige
septi. **25** Shundaq qilip, u méyi bilen mayliq quyruqini, ich
qarnini yögep turghan barliq may bilen jigerning üstidiki
chawa méyini, ikki börek we üstidiki maylirini qoshup
élip ong arqa putinimu késip élip, **26** Perwerdigarning
aldidiki pétir nan sélin'ghan séwettin bir pétir toqach
bilen bir zeytun may toqichi we bir dane hemek nanni élip
bularni may bilen ong arqa putning üstide qoydi; **27** andin
bularning hemmisini Harun bilen uning oghullirining
qollirigha tutquzup, pulanglatma hediye bolsun dep
Perwerdigarning aldida pulanglatti. **28** Andin Musa
bularni ularning qolliridin élip qurban'gahtiki köydürme
qurbanliqning üstide qoyup köydürdi. Bu «kahinliqqa
tiklesh qurbanliqi» bolup, Perwerdigargha atap otta
sunulidighan, xushbuy chiqidighan qurbanliq idi. **29**
Andin Musa töshni élip pulanglatma hediye süpitide
Perwerdigarning aldida pulanglatti; Perwerdigarning
uninggha buyrughini boyiche, «kahinliqqa tiklesh
qurbanliqi» bolghan qochqarning bu qismi Musaning
ülüshi idi. **30** Andin Musa Mesihlesh méyidin we
qurban'gahning üstidiki qandin bir'az élip, Harun bilen
uning kiyimlirige we oghulliri bilen ularning kiyimlirige
septi. Shundaq qilip, u Harun we kiyimlirini, oghulliri
bilen ularning kiyimlirini muqeddes qildi. **31** Musa Harun
bilen uning oghullirigha mundaq buyrudi: — «Bu göshni
jamaet chédirining kirish aghzida qaynitip pishurup shu
yerde olturup «kahinliqqa tiklesh qurbanliqi»gha tewe
bolghan séwettiki nan bilen qoshup yenglar; bularni
Harun bilen oghulliri yésun, dep buyrughinimdek uni
yenglar; **32** lékin gösh bilen nandin éship qalghanlirining
hemmisini otta köydürüwétinglar. **33** Siler yette
kün'giche jamaet chédirining kirish aghzidin chiqmay,
Xudagha atap kahinliqqa tiklesh künliringlar toshquche
shu yerde turunglar; chünki silerni Xudagha atap
kahinliqqa tiklesh üchün yette kün kétidu. **34** Bügün
qilin'ghan ishlar Perwerdigarning buyrughini boyiche
siler üchün kafaret keltürülsun dep qilindi. **35** Siler
ölmeslikinglar üchün Perwerdigarning emrini tutup
jamaet chédirining kirish aghzining aldida kéche-kündüz
yette kün turushunglar kérek; chünki manga shundaq
buyruldi». **36** Harun bilen oghulliri Perwerdigarning
Musaning wasitisi bilen buyrughinining hemmisini beja
keltürdi.

9 Sekkizinchi küni Musa Harun bilen uning oghulliri
we Israilning aqsaqallirini chaqirip, **2** Harun'gha
mundaq dédi: — «Sen gunah qurbanliqigha béjirim bir
mozayni, köydürme qurbanliqqa béjirim bir qochqarni
özüng üchün élip, Perwerdigarning aldigha keltürgin, **3**
andin Israillargha söz qilip: — Siler gunah qurbanliqi
üchün bir téke élip kélinglar, köydürme qurbanliq
üchün bir mozay we bir qoza élip kélinglar, her ikkisi
béjirim, bir yashqa kirgen bolsun; **4** Perwerdigarning
aldida sunushqa inaqliq qurbanliqi süpitide bir torpaq
bilen bir qochqarni élip, zeytun méyi ileshtürülgen
ashliq hediye bilen bille keltürünglar; chünki bügün
Perwerdigar Özini silerge ayan qilidu, dégin». **5** Ular
Musa buyrughan nersilerni jamaet chédirining aldigha
élip keldi; pütkül jamaet yéqin kélip, Perwerdigarning
aldida hazir bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Perwerdigar
buyrughan ishtur; buni qilsanglar Perwerdigarning shansheripi silerge ayan bolidu, dédi. **7** Shuning bilen Musa
Harun'gha: — Sen qurban'gahqa yéqin bérip gunah
qurbanliqing bilen köydürme qurbanliqingni sunup
özüng we xelq üchün kafaret keltürgin; andin xelqning
qurbanliqinimu sunup, Perwerdigar emr qilghandek
ular heqqide kafaret keltürgin» — dédi. **8** Shuni déwidi,
Harun qurban'gahqa yéqin bérip özi üchün gunah
qurbanliqi bolidighan mozayni boghuzlidi. **9** Harunning
oghulliri qanni uninggha sunup berdi; u barmiqini
qan'gha tegküzüp, qurban'gahning münggüzlirige sürdi,
qalghan qanni qurban'gahning tüwige quydi. **10** Gunah
qurbanliqining méyi bilen ikki börek we jigerning üstidiki
chawa mayni élip, Perwerdigar Musagha buyrughinidek
ularni qurban'gah üstide köydürdi. **11** Gösh bilen
térisini bolsa chédirgahning tashqirigha élip chiqip otta
köydürdi. **12** Andin u köydürme qurbanliq qilidighan
[qochqarni] boghozlidi; Harunning oghulliri uninggha
qanni sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining
etrapigha septi. **13** Andin ular parche-parche qilin'ghan
köydürme qurbanliqni béshi bilen bille uninggha sunup
berdi; u bularni qurban'gahta köydürdi. **14** U ich qarni
bilen pachaqlirini yuyup, bularnimu qurban'gahning
üstide, köydürme qurbanliqning üstige qoyup köydürdi.
15 Andin u xelqning qurbanliqini keltürdi; xelqning
gunah qurbanliqi bolghan tékini boghuzlap, ilgiri
haywanni sun'ghandek unimu gunah qurbanliqi qilip
sundi. **16** U köydürme qurbanliq qilidighan malni
keltürüp bunimu belgilime boyiche sundi. **17** Andin
u ashliq hediyeni keltürüp uningdin bir changgal élip
etigenlik köydürme qurbanliqqa qoshup qurban'gah
üstide köydürdi. **18** Andin xelqqe bolidighan inaqliq
qurbanliqi bolidighan torpaq bilen qochqarni boghuzlidi.
Harunning oghulliri qénini uninggha sunup berdi; u
buni qurban'gahning üsti qismining etrapigha septi.
19 Ular torpaq bilen qochqarning may qismini, yeni
mayliq quyruqi, ich qarnini yögep turghan maylirini,

ikki börek we jigerning chawa méyini élip, **20** Bu may
parchilirini ikki töshning üstide qoydi, [Harun] bularni
qurban'gahning üstide köydürdi. **21** Axirida Harun
ikki tösh bilen ong arqa putini pulanglatma hediye
süpitide Musaning buyrughinidek Perwerdigarning
aldida pulanglatti. **22** Andin Harun qollirini xelqqe
qaritip kötürüp, ulargha bext tilidi; u gunah qurbanliqi,
köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqini sunup,
[qurban'gahtin] chüshti. **23** Musa bilen Harun jamaet
chédirigha kirip, yene yénip chiqip xelqqe bext tilidi;
shuning bilen Perwerdigarning shan-sheripi pütkül
xelqqe ayan boldi; **24** Perwerdigarning aldidin ot chiqip,
qurban'gah üstidiki köydürme qurbanliq bilen maylarni
yutup ketti. Pütkül xelq buni körüp, towliship, düm
yiqilishti.

10 Harunning oghulliri Nadab bilen Abihu ikkisi
öz xushbuydenini élip uninggha ot yéqip üstige
xushbuyni sélip, Perwerdigar ulargha buyrup baqmighan
gheyriy bir otni Perwerdigargha sundi; **2** shuning bilen
Perwerdigarning aldidin ot chiqip ularni yewetti; shuan
ular Perwerdigarning aldida öldi. **3** Musa Harun'gha: —
Mana, bu Perwerdigarning: «Men Manga yéqin kelgen
ademlerde Özümning muqeddes ikenlikimni körsitimen
we barliq xelqning aldida ulughlinimen» dégen sözining
özidur, dédi. Shuni déwidi, Harun jim turup qaldi. **4**
Musa Harunning taghisi Uzzielning oghulliri bolghan
Mishael bilen Elzafanni chaqirip ulargha: — Siler yéqin
kélip öz qérindashliringlarni muqeddes jayning aldidin
kötürüp, chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar» —
dédi. **5** Shuning bilen ular yéqin kélip, ularni kiyiklik
köngleklirі bilen kötürüp Musaning buyrughinidek
chédirgahning tashqirigha élip chiqti. **6** Musa Harun we
oghulliri Eliazar bilen Itamargha: — Siler bashliringlarni
ochuq qoymanglar, kiyimliringlarni yirtmanglar; bolmisa
özünglar ölüp, pütkül jamaetke ghezep keltürisiler;
lékin qérindashliringlar bolghan pütkül Israil jemeti
Perwerdigar yaqqan ot tüpeylidin matem tutup
yighlisun. **7** Emma siler bolsanglar Perwerdigarning
Mesihlesh méyi üstünglargha sürülgen bolghachqa,
jamaet chédirining tashqirigha chiqmanglar; bolmisa
ölisiler, dédi. Shuni déwidi, ular Musaning buyrughinidek
qildi. **8** Perwerdigar Harun'gha söz qilip mundaq dédi: —
9 «Sen özüng we oghulliring sharab we ya bashqa küchlük
haraqlarni ichip, jamaet chédirigha hergiz kirmenglar;
bolmisa, ölüp kétisiler. Bu siler üchün dewrdin-dewrge
ebediy bir belgilime bolidu. **10** Shundaq qilsanglar,
muqeddes bilen adettikini, pak bilen napakni perq étip
ajritalaydighan bolisiler; **11** shundaqla Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen Israillargha tapshurghan
hemme belgilimilerni ulargha ögiteleysiler». **12** Musa
Harun we uning tirik qalghan oghulliri Eliazar bilen
Itamargha mundaq dédi: — «Siler Perwerdigargha
atap otta sunulidighan qurbanliq-hediyelerdin éship
qalghan ashliq hediyeni élip uni qurban'gahning
yénida échitqu arilashturmighan halda yenglar; chünki
u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **13** Bu
Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerdin
séning nésiweng we oghulliringning nésiwisi bolghachqa,
uni muqeddes jayda yéyishinglar kérek; chünki
manga shundaq buyrulghandur. **14** Uningdin bashqa
pulanglatma hediye qilin'ghan tösh bilen kötürme
hediye qilin'ghan arqa putni sen we oghul-qizliring bille
pak bir jayda yenglar; chünki bular séning nésiweng
bilen oghulliringning nésiwisi bolsun dep, Israillarning
inaqliq qurbanliqliridin silerge bérilgen. **15** Ular
kötürme hediye qilin'ghan arqa put bilen pulanglatma
hediye qilin'ghan töshni otta sunulidighan mayliri bilen
qoshup, Perwerdigarning aldida pulanglatma hediye
süpitide pulanglitish üchün keltürsun; Perwerdigarning
buyrughini boyiche bular séning we oghulliringning
nésiwisi bolidu; bu ebediy bir belgilime bolidu». **16**
Andin Musa gunah qurbanliqi qilidighan tékini izdiwidi,
mana u alliqachan köydürülüp bolghanidi. Bu sewebtin
u Harunning tirik qalghan ikki oghli Eliazar bilen
Itamargha achchiqlinip: **17** — Némishqa siler gunah
qurbanliqining göshini muqeddes jayda yémidinglar?
Chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinatti,
Perwerdigar silerni jamaetning gunahini kötürüp ular
üchün uning aldida kafaret keltürsun dep, shuni silerge
teqsim qilghanidi. **18** Mana, uning qéni muqeddes jayning
ichige keltürülmidi; siler eslide men buyrughandek uni
muqeddes jayda yéyishinglar kérek idi, — dédi. **19** Lékin
Harun Musagha: — Mana, bular bügün [toghra ish qilip]
özlirining gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini
Perwerdigarning aldida sundi; méning béshimgha shu
ishlar keldi; eger men bügün gunah qurbanliqining
[göshini] yégen bolsam, Perwerdigarning neziride obdan
bolattimu? — dédi. **20** Musa buni anglap jawabidin razi
boldi.

11 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq
dédi: — **2** Israillargha mundaq dégin: — Yer
yüzidiki barliq haywanlarning ichidin silerge yéyishke
bolidighan janiwarlar shuki: — **3** Haywanlar ichide hem
tuyaqliri pütün achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem
köshigüchi haywanlarning herbirini yésenglar bolidu. **4**
Lékin köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin
töwendikilerni yémeslikinglar kérek: — Töge: chünki u
köshigini bilen tuyiqi achimaq emes. Shunga u silerge
haram bolidu. **5** Sughur bolsa köshigini bilen tuyiqi
achimaq emes — u silerge haram bolidu. **6** Toshqan
bolsa bumu köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u
silerge haram bolidu. **7** Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq
(tuyaqliri pütünley yériq) bolghini bilen köshimigini
üchün silerge haram bolidu. **8** Siler shu haywanlarning
göshidin yémeslikinglar kérek we ularning ölükigimu
tegmenglar. Ular bolsa silerge haram bolidu. **9** Suda
yashaydighan janiwarlardin töwendikilerni yéyishke
bolidu: — sudiki, yeni derya-déngizlardiki janiwarlardin
qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu; **10**
lékin derya-déngizlarda yashaydighan, yeni sularda
top-top üzidighan barliq janiwarlardin, qasiraqliri yaki
qaniti bolmighanlirini yémeslikinglar kérek; ular silerge
yirginchlik sanalsun. **11** Mezkur janiwarlar derweqe
silerge yirginchlik sanalsun; siler ularning göshidin
yémeslikinglar kérek; ularning ölükini yirginchlik dep
qaranglar. **12** Sudiki janiwarlarning ichidin qaniti bilen
qasiriqi bolmighan janiwarlarning hemmisi silerge
yirginchlik sanalsun. **13** Uchar-qanatlardin töwendikiler
silerge yirginchliktur; ular yéyilmesliki kérek we silerge
yirginchlik bolsun: — yeni bürküt, qorultaz-tapqushlar,

déngiz bürküti, **14** qarlighach quyruqluq sar, lachin
we ularning xilliri, **15** hemme qagha-qozghunlar we
ularning xilliri, **16** müshükyapilaq, tögiqush, chayka, sar
we ularning xilliri, **17** huwqush, qarna, ibis, **18** aqqu,
saqiyqush, béliq'alghuch, **19** leylek, turna we uning
xilliri, höpüp we shepereng qatarliqlar silerge haram
sanalsun. **20** Buningdin bashqa töt putlap mangidighan,
uchidighan ushshaq janiwarlarning hemmisi silerge
yirginchlik bolidu. **21** Halbuki, töt putlap mangidighan,
uchidighan ushshaq janiwarlardin töwendikilerni
yésenglar bolidu: — puti bilen ügilik pachiqi bolup,
yer yüzide sekriyeleydighanlarni yésenglar bolidu; **22**
bularning ichidin silerge yéyishke bolidighanliri: —
chéketke we uning xilliri, qara chéketke we uning
xilliri, tomuzgha we uning xilliri, chaqchiqiz we
uning xilliri. **23** Lékin töt putluq bolghan ömiligüchi
hem uchidighan hemme bashqa janiwarlar silerge
yirginchlik sanalsun. **24** Bu janiwarlardinmu mundaq
yol bilen napak bolisiler; birkim ularning ölük ténige
tegse kech kirgüche napak hésablinidu. **25** Kimdekim
bularning ölükining bir qismini kötürse öz kiyimlirini
yuyushi kérek, u kishi kech kirgüche napak hésablinidu.
26 Tuyaqliri achimaq, biraq pütünley bölünmigen
yaki köshimeydighan haywanlarning hemmisi silerge
haramdur; herkim [ularning ölükige] tegse napak
sanalsun. **27** Töt puti bilen mangidighan haywanlarning
ichidin tapini bilen mangidighanlarning hemmisi silerge
napak bolup, herkim ularning ölük tenlirige tegse kech
kirgüche napak sanilidu. **28** Kimki ularning ölükini
kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech
kirgüche napak turidu. Bu haywanlar bolsa silerge haram
bolidu. **29** Yer yüzide ömiligüchi ushshaq janiwarlarning
ichidin silerge haram bolghanlar munular: — qarighu
zokor, chashqan, keslenchük we ularning türliri, **30**
salma, qizil keslenchük, tam keslenchüki, tügürük
keslenchük we xaméléon qatarliqlar haram bolidu.
31 Bularning hemmisi yer yüzide ömüligüchi hemme
ushshaq janiwarlarning ichide silerge haram bolidu;
ularning ölükige tegse, kech kirgüche napak sanilidu.
32 Bu janiwarlarning ölüki herqandaq némige chüshüp
qalsa shu néme napak hésablinidu — herqandaq yaghach
qacha-qucha bolsun, kiyim bolsun, tére bolsun, taghar
bolsun, herqandaq ishqa ishlitilidighan eswab bolsun,
sugha chilinishi kérek; ular kech kirgüche napak sanilip,
kéyin pak bolidu. **33** Bularning biri sapaldin yasalghan
herqandaq qacha ichige chüshüp qalsa, shu qacha
ichidiki hemme nerse napak sanalsun we qacha özi
sundurulsun. **34** Eger qachidiki sudin ash-taam üstige
chachrap ketse, ash-taam napak sanalsun we shundaqla
qachidiki herqandaq ichimlikmu napak sanalsun. **35**
Hernémige undaq ölükning birer qismi chüshüp qalsimu,
napak sanalsun. Eger tonur we ochaq bolsa, napak
boldi dep chéqiwétilsun; ular silerge haram bolsun.
36 Lékin shundaq ehwalda bulaq yaki su yighilidighan
kölchek yenila pak sanilidu; emma birkim ularning ölük
ténige tegse napak bolidu. **37** Eger undaq ölükning
birer qismi térishqa teyyarlan'ghan danlargha chüshüp
qalsa, bumu yenila pak sanilidu. **38** Lékin eger danning
üstige su quyulghandin kéyin shundaq bir ölükning
birer qismi chüshüp qalsa, undaqta bu danlar silerge
napak sanalsun. **39** Eger silerge yéyishke bolidighan
haywanlardin biri ölüp qalsa, uning ölükige tegken kishi
kech kirgüche napak sanalsun. **40** Kimki undaq ölükning
göshidin yése, öz kiyimlirini yuyushi kérek we kech
kirgüche napak sanalsun; shundaqla undaq bir ölükni
kötürgen kishimu kiyimlirini yuyushi kérek we u kishi
kech kirgüche napak sanalsun. **41** Yer yüzide ömüligüchi
hemme ushshaq janiwarlar yirginchlik sanilip, hergiz
yéyilmisun. **42** Qorsiqi bilen béghirlap mangidighan
janiwar bolsun, yer yüzide yürüp töt puti bilen yaki köp
putliri bilen mangidighan ömiligüchi janiwarlarning
hertürlükini bolsa, ularni hergiz yémenglar; chünki
ular yirginchlikdur. **43** Siler bolsanglar mundaq
ömiligüchi janiwarning sewebidin özünglarni yirginchlik
qilmasliqinglar kérek. Özünglarni ular tüpeylidin napak
qilmanglar, bolmisa ularning sewebidin bulghinip
qalisiler; **44** chünki Men Xudayinglardurmen. Siler
özünglarni [Özümge] atap muqeddes qilishinglar kérek;
Men Özüm muqeddes bolghach silermu özünglarni
muqeddes tutushunglar kérek. Siler özünglarni yer
yüzide ömiligüchi ushshaq herqandaq janiwarlarning
sewebidin napak qilmanglar. **45** Chünki Men öz
Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip
kelgen Perwerdigardurmen; siler muqeddes bolunglar,
chünki Men muqeddesturmen. **46** Shular bolsa charpay
bilen uchar-qanatlar, suda yüridighan herbir janiwar
bilen yer yüzide ömiligüchi herbir ushshaq janiwarlar
toghrisidiki qanun-belgilimidur. **47** Bular bilen haram-
halalni uqup, yéyishke bolidighan haywan bilen yéyishke
bolmaydighan haywanlarni perq ételeysiler.

12 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Israillargha söz qilip mundaq dégin: —
«Ayal kishi hamilidar bolup oghul tughsa, adet körüp
aghriq bolghan künliridikidek yette kün'giche napak
sanalsun. **3** Sekkizinchi küni oghli bolsa xetne qilinsun.
4 Ayal bolsa shuningdin kéyin ottuz üch kün'giche
«qan paklinish»ta tursun; paklinish künliri tamam
bolmighuche héchbir muqeddes nersige tegmisun,
muqeddes jayghimu kirmisun. **5** Eger u qiz tughsa
undaqta adet künliridikidek ikki heptigiche napak turup,
andin atmish alte kün'giche «qan paklinish»ta tursun.
6 Meyli oghul yaki qiz tughsun, qan paklinish künliri
tamam bolghandin kéyin u ayal köydürme qurbanliq
üchün bir yashqa kirgen qozini, gunah qurbanliqi üchün
bir bachka yaki paxtekni élip jamaet chédirining kirish
aghzigha, kahinning qéshigha keltürsun. **7** Kahin uni
Perwerdigarning aldida sunup, shu ayal üchün kafaret
keltüridu; shuning bilen u xunidin pak bolidu. Oghul
yaki qiz tughqan ayal toghrisidiki qanun-belgilime
mana shudur. **8** Eger uning qozigha qurbi yetmise, u
ikki paxtek yaki ikki bachka keltürsun; ularning biri
köydürme qurbanliq üchün, yene biri gunah qurbanliqi
üchün bolidu; shu yol bilen kahin uning üchün kafaret
keltüridu; u ayal pak bolidu.

13 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — **2** Birsining bedinining tériside
bir chiqan, yaki temretke yaki parqiraq tashma chiqip,
uningdin bedinining tériside pése-maxaw késilining
jarahiti peyda bolghan bolsa, u kishi Harun kahinning
yaki uning kahin oghulliridin birining qéshigha
keltürülsun. **3** Kahin uning bedinining jarahitige qaraydu;

jarahet bolghan jayning tüki aqirip ketken hemde
jarahetmu etrapidiki téridin qéniqraq körünse, bu pése-
maxaw késellikidur. Shunga kahin uni körgendin kéyin
shu kishini «napak» dep jakarlisun. **4** Lékin eger uning
bedinining térisidiki peyda bolghan ashu yaltiraq chiqan
aq bolup, etrapidiki téridin qéniqraq körünmise we
tükimu aqirip ketmigen bolsa, kahin bu jarahet bar kishini
yette kün'giche ayrim solap qoysun. **5** Yettinchi küni
kahin uninggha qarisun we eger jarahet oxshash turup,
térisiде kéngiyip ketmigen bolsa, kahin uni yene yette
kün'giche ayrim solap qoysun. **6** Yettinchi küni kahin
uninggha yene qarisun we jarahetning renggi suslashqan
we kéngiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin uni «pak» dep
jakarlisun; jarahetning peqet bir chaqa ikenliki békitilip,
késel kishi öz kiyimlirini yuyup pak sanalsun. **7** Lékin
eger u kahin'gha körünüp «pak» dep jakarlan'ghandin
kéyin shu chaqa térisidе kéngiyip ketse, undaqta u yene
bir qétim kahin'gha körünsun. **8** Kahin uninggha yene
qarisun we eger chaqa uning térisidе kéngiyip ketken
bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; u jarahet pése-
maxawdur. **9** Eger birkimde pése-maxaw jarahiti peyda
bolup qalsa kahinning qéshigha keltürülsun. **10** Kahin
uning jarahitige sepsélip qarisun; we eger térisidе aq
bir chiqan peyda bolghan, tüki aqirip ketken bolsa we
chiqan chiqqan jayda et-göshi körünüp qalghan bolsa,
11 bu uning bedinining térisige chüshken kona pése-
maxaw jarahitining qaytidin qozghilishi bolup, kahin
uni «napak» dep jakarlisun. U napak bolghini üchün
uni solashning hajiti yoq. **12** Lékin eger pése-maxaw
qozghilip, jarahiti bar kishining térisige yéyilip ketken
bolsa, kahin negila qarisa shu yerde shu «pése-maxaw»
bolsa, térisini béshidin putighiche qaplap ketken bolsa,
13 undaqta kahin uninggha sepsélip qarisun; mana, shu
pése-maxaw jarahiti pütün bedinini qaplap ketken bolsa,
u jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; chünki uning
pütün bedini aqirip ketken bolup, u «pak» dep sanalsun.
14 Lékin qachaniki uningda et-göshi körünüp qalsa, u
kishi napak sanalsun. **15** Kahin mundaq körün'gen et-
göshige qarap, u kishini «napak» dep jakarlisun; chünki
shu et-gösh napak bolup, u pése-maxaw késilidur. **16**
Halbuki, eger et-göshi qaytidin özgirip, aqarsa u kishi
yene kahinning qéshigha kelsun. **17** Kahin uninggha
sepsélip qarisun; jarahet aqarghan bolsa, kahin jarahiti
bar kishini «pak» dep jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Eger
birkimning bedinining térisige hürrek chiqip saqiyip,
19 hürrekning ornida aq chiqan yaki qizghuch dagh
peyda bolghan bolsa, kahin'gha körsitilsun. **20** Kahin
uninggha sepsélip qarisun; eger dagh etrapidiki téridin
qéniqraq körünse, shundaqla uningdiki tükler aqirip
qalghan bolsa, undaqta kahin uni «napak» dep jakarlisun;
chünki bu hürrektin qozghilip peyda bolghan pése-
maxaw késili jarahitidur. **21** Lékin kahin uninggha
sepsélip qarighanda, dagh chiqqan jayda aqirip qalghan
tükler bolmisa, we daghmu etrapidiki téridin qéniqraq
bolmisa, renggi sel susraq bolghan bolsa, undaqta kahin
uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **22** Eger dagh
derweqe térisige yéyilip ketken bolsa, kahin uni «napak»
dep jakarlisun; chünki bu [pése-maxaw] jarahitidur. **23**
Emma eger dagh öz jayida toxtap yéyilmighan bolsa,
bu peqet hürrekning zexmi, xalas; kahin uni «pak»
dep jakarlisun. **24** Eger birsining bedinining térisining
melum jayi köyüp qélip, köygen jay aq-qizghuch yaki
pütünley aq dagh bolup qalsa, **25** kahin uninggha
sepsélip qarisun; eger shu daghdiki tükler aqirip ketken,
daghmu etrapidiki téridin qéniqraq bolup qalghan bolsa,
undaqta bu köyük yarisidin peyda bolghan pése-maxaw
késilidur; kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u
pése-maxaw jarahitidur. **26** Lékin eger kahin sepsélip
qarighanda, daghning ornida héchqandaq aqirip ketken
tük bolmisa, shundaqla daghmu etrapidiki téridin qéniq
bolmisa, belki renggi sus bolsa, undaqta kahin uni yette
kün'giche ayrim solap qoysun. **27** Yettinchi küni kahin
uninggha yene qarisun; dagh térisidе kéngiyip ketken
bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-
maxaw jarahitidur. **28** Emma eger dagh jayida toxtap,
yéyilmighan bolsa, shundaqla renggi sus bolsa, bu peqet
köyüktin bolghan chawartqu, xalas; kahin uni «pak» dep
jakarlisun; chünki u köyükning tatuqi, xalas. **29** Eger bir
er yaki ayal kishining béshida yaki saqilida jarahet peyda
bolsa, **30** kahin jarahetke sepsélip qarisun; eger jarahet
etrapidiki téridin qéniqraq körünse, üstide shalang sériq
tük bolsa, undaqta kahin uni «napak» dep jakarlisun;
chünki bu jarahet qaqach bolup, bash yaki saqaldiki
pése-maxawning alamitidur. **31** Eger kahin qaqach
jaygha sepsélip qarighanda, u etrapidiki téridin qéniq
körünmise, shundaqla uning ichide héchqandaq qara
tükmu bolmisa, undaqta kahin qaqichi bar kishini yette
kün'giche ayrim solap qoysun. **32** Kahin yettinchi küni
qaqachqa yene sepsélip qarisun; qaqach kéngiyip ketmey,
üstidimu héchqandaq sériq tük bolmisa, shundaqla
qaqach etrapidiki téridin qéniq körünmise, **33** jarahiti bar
kishi barliq chach-saqilini chüshürüwetsun; qaqachning
özini ghirdimisun. Kahin qaqichi bar kishini yene yette
kün'giche ayrim solap qoysun. **34** Yettinchi küni kahin
qaqachqa sepsélip qarisun; eger qaqach téridе kéngiyip
ketmigen bolsa, shundaqla etrapidiki téridin qéniq
körünmise, kahin uni «pak» dep jakarlisun. Andin u
kiyimlirini yusun; shuning bilen u pak sanilidu. **35** Lékin
eger u «pak» dep jakarlan'ghandin kéyin qaqach téridе
kéngiyip ketse, **36** kahin uninggha yene sepsélip qarisun;
eger qaqach téridе kéngiyip ketken bolsa, sériq tükning
bar-yoqluqini tekshürüshning hajiti yoq; chünki bu kishi
napaktur. **37** Eger qaqach jayida shu péti qélip, üstidin
qara tük ünüp chiqqan bolsa, qaqach saqayghan bolidu;
shu kishi pak bolghachqa, kahin uni «pak» dep jakarlishi
kérek. **38** Eger er yaki ayal kishining bedinining térisidе
dagh peyda bolup, bu daghlar parqiraq hem aq bolsa **39**
kahin sepsélip qarisun; eger bedenning térisidiki shu
daghlar susliship boz rengge yüzlen'gen bolsa, bu téridin
chiqqan bir tashma, xalas; bu kishi pak sanalsun. **40** Eger
birkimning béshining tükliri chüshüp ketken bolsa, u
peqet bir taqir bash, xalas; u pak sanalsun. **41** Eger uning
béshining tüki péshane teripidin chüshken bolsa, u peqet
paynekbash, xalas; u yenila pak sanalsun. **42** Lékin eger
uning taqir béshi yaki paynek béshida qizghuch aq dagh
körünse, undaqta shu jarahet uning taqir béshi yaki
paynek béshidiki pése-maxaw késilining bir alamitidur.
43 Kahin jarahitige sepsélip qarisun; eger uning taqir
béshida yaki paynek béshida ishshiq jarahet bolsa hemde
pése-maxaw késilining alamitidek qizghuch aq körünse,
44 undaqta u pése-maxaw késilige giriptar bolghan adem
bolup, napak hésablinidu. Uning béshigha shundaq

jarahet chüshken bolghach, kahin uni mutleq «napak»
dep jakarlisun. **45** Shundaq jarahiti bar pése-maxaw
késili bolghan kishi kiyimliri yirtiq, chachliri chuwuq,
burut-saqili yépiqliq halda: «Napak, napak!» dep towlap
yürüshi kérek. **46** Shu jarahiti bolghan barliq künlerde u
«napak» sanilidu; u napak bolghachqa, ayrim turushi
kérek; uning turalghusi chédirgahning sirtida bolsun. **47**
Eger bir kiyimde, meyli yungdin yaki kanaptin tikilgen
bolsun uningda pése-maxaw iz-déghi peyda bolsa, **48**
yeni kanap yaki yungdin toqulghan rextte, örüsh yipida
yaki arqaq yiplirida bolsun, tére-xurumda yaki téridin
étilgen herqandaq nersilerde pése-maxaw iz-déghi bolsa,
49 shundaqla kiyim-kéchek yaki tére-xurumda, örüsh yip
yaki arqaq yiplirida, ya tére-xurumdin étilgen nersilerde
peyda bolghan iz-dagh yéshilraq yaki qizghuch bolsa bu
iz-dagh «pése-maxaw iz-déghi» dep qarilip kahin'gha
körsitilsun. **50** Kahin [daghqa] sepsélip qarisun, andin
iz-dagh peyda bolghan nersini yette kün'giche ayrim
saqlisun. **51** U yettinchi küni iz-daghgha qarap baqsun;
iz-dagh chüshken kiyim-kéchek, meyli arqaq yipta
yaki örüsh yipta bolsun, yaki tére-xurumda yaki tére-
xurumdin étilgen nerside bolsun, u kéngiyip ketken
bolsa, bu iz-dagh chiritküch pése-maxaw késili dep
hésablinip, ular napak sanalsun. **52** Shuningdek kahin
örüsh yip yaki arqaq yipida iz-dagh bolsa kiyim-kéchek
yaki tére-xurumdin étilgen nerside shundaq iz-dagh
bolsa ularnimu köydürüwetsun; chünki bu chiritküch
pése-maxaw késilidur. Mundaq nersilerning hemmisini
otta köydürüsh kérektur. **53** Lékin kahin uninggha
sepsélip qarighanda, iz-dagh kiyim-kéchektiki örüsh
yipta bolsun, arqaq yipta bolsun, yaki tére-xurumdin
étilgen nerside bolsun, iz-dagh kéngeymigen bolsa, **54**
undaqta kahin déghi bar nersini yuyulsun dep buyrup,
ikkinchi qétim uni yette kün'giche saqlisun. **55** Bu
nerse yuyulghandin kéyin kahin yene daghqa sepsélip
qarisun; eger uning renggi özgermigen bolsa (gerche
kéngiyip ketmigen bolsimu), u yenila napaktur; sen uni
otta köydürgin. Chünki meyli uning iz-déghi ich yüzide
bolsun yaki tash yüzide bolsun u chiritküch iz-dagh
hésablinidu. **56** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda,
mana, daghning renggi yuyulghandin kéyin susliship
ketken bolsa, u shu qismini kiyim-kéchektin, örüsh
yiptin yaki arqaq yiptin bolsun, yaki tére-xurumdin
bolsun uni yirtip élip, tashliwetsun. **57** Eger bu iz-
dagh kiyim-kéchekte, meyli arqaq yipta yaki örüsh yipta
bolsun, ya tére-xurumdin étilgen nerside körünsun, bu
kéngiydighan birxil pése-maxaw iz-déghi dep sanalsun;
sen u chaplashqan kiyim-kéchekni köydürüwetkin. **58**
Lékin eger iz-dagh kiyim-kéchekte bolsun (örüsh yipida
yaki arqaq yipida bolsun) yaki tére-xurumdin étilgen
nerside bolsun, yuyulush bilen chiqip ketse, undaqta
bu égin ikkinchi qétim yuyulsun, andin pak sanalsun.
59 Pése-maxaw késilininggkidek iz-dagh peyda bolghan
yung yaki kanap rexttin toqulghan kiyim-kéchek (iz-
dagh örüsh yipta yaki arqaq yipta bolsun) yaki tére-
xurumdin étilgen nersiler toghrisidiki qanun-belgilime
mana shudur; buning bilen ularni pak yaki napak
jakarlashqa bolidu.

14 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Pése-maxaw bolghan kishi pak qilinidighan
künide beja qilish kérek bolghan qanun-belgilime mana
töwendikidektur: — U kahinning aldigha keltürülsun. **3**
Kahin chédirgahning tashqirigha chiqip, pése-maxaw
bolghan kishige sepsélip qarisun; eger pése-maxaw
bolghan kishi késilidin saqayghan bolsa, **4** Undaqta
kahin pak qilinidighan kishige pak, tirik qushtin ikkini
uninggha qoshup kédir yaghichi, qizil rext we zofa
keltürüshke buyrusun. **5** Andin kahin qushlarning
birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining üstide
boghuzlanglar dep buyrusun; **6** andin tirik qushni bolsa,
kahin uni kédir yaghichi, qizil rext we zofa bilen élip
kélip, bu nersilerning hemmisini tirik qush bilen birge
éqin suning üstide boghuzlan'ghan qushning qénigha
chilisun, **7** andin pése-maxawdin pak qilinidighan kishige
yette qétim sépishi bilen uni pak dep jakarlisun; we
tirik qushni dalagha qoyup bersun. **8** Pése-maxawdin
pak qilinidighan kishi kiyimlirini yuyup, bedinidiki
barliq tüklerni chüshürüp, suda yuyun'ghandin kéyin
pak hésablinidu. Andin uninggha chédirgahqa kirishke
ijazet bolidu; peqet u yette kün'giche öz chédirining
téshida turushi kérek. **9** Yettinchi küni u bedinidiki
hemme tüklerni chüshürsun; bashning chach-saqalliri
we qéshini, yeni barliq tüklirini chüshürsun; u kiyimlirini
yuyup öz bedinini suda yusun, andin pak bolidu. **10**
Sekkizinchi küni u ikki béjirim erkek qoza bilen bir
yashqa kirgen béjirim chishi qozidin birni, shuningdek
bir [efahning] ondin üchige barawer zeytun méyi
ileshtürülgen ésil un «ashliq hediye»ni, bir log zeytun
méyini keltürsun. **11** Uni «pak» dep jakarlaydighan
bu resim-qaidini ötküzidighan kahin pak qilinidighan
kishini we u nersilerni jamaet chédirining kirish aghzida,
Perwerdigarning aldida hazir qilsun. **12** Andin kahin
erkek qozilarning birini élip itaetsizlik qurbanliqi qilip
sunup, uning bilen bille shu bir log zeytun méyinimu
keltürüp, pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning
aldida pulanglatsun. **13** Qoza bolsa muqeddes bir jayning
ichide gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqlar
boghuzlinidighan jayda boghuzlansun; chünki itaetsizlik
qurbanliqi bolsa gunah qurbanliqigha oxshash, kahin'gha
tewe bolup «eng muqeddeslerning biri» sanilidu.
14 Kahin itaetsizlik qurbanliqining qénidin élip pak
qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha
we ong qolining chong barmiqi bilen ong putining
chong barmiqighimu sürüp qoysun. **15** Andin kahin
shu bir log zeytun méyidin élip, özining sol qolining
aliqinigha azghina quysun. **16** Kahin ong barmiqini
sol qolidiki zeytun méyigha chilap, Perwerdigarning
aldida yette qétim barmiqi bilen sepsun. **17** Andin
kahin qolidiki qalghan maydin élip, pak qilinidighan
kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining
bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha
sürülgen itaetsizlik qurbanliqining qénining üstige sürüp
qoysun. **18** Sürüp bolup, kahin qolidiki éship qalghan
mayni pak qilinidighan kishining béshigha quysun. Bu
yol bilen kahin uning üchün Perwerdigarning aldida
kafaret keltüridu. **19** Andin kahin gunah qurbanliqini
sunup, pak qilinidighan kishini napakliqidin pak qilishqa
kafaret keltüridu; axirida u köydürme qurbanliqni
boghuzlisun. **20** Kahin köydürme qurbanliq bilen ashliq
hediyeni qurban'gahta sunsun. Bu yol bilen kahin uning
üchün kafaret keltürüp, u kishi pak bolidu. **21** Lékin u

kembeghelliktin shundaq qilishqa qurbi yetmise, özige
kafaret keltürüsh üchün «pulanglatma hediye» süpitide
yalghuz bir erkek qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip
keltürsun, shuningdek ashliq hediye üchün bir efahning
ondin birige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil
un bilen bir log zeytun méyini keltürsun **22** we öz
ehwaligha yarisha ikki paxtek yaki ikki bachka élip
kelsun; biri gunah qurbanliqi üchün, yene biri köydürme
qurbanliq üchün bolsun; **23** sekkizinchi küni bularni
özining pak qilinishi üchün jamaet chédirining kirish
aghzigha élip kélip, Perwerdigarning aldida kahinning
qéshigha keltürsun. **24** Kahin itaetsizlik qurbanliqi
bolidighan erkek qoza bilen shu bir log mayni élip,
bularni pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning
aldida pulanglatsun. **25** Itaetsizlik qurbanliqi qilin'ghan
erkek qozini bolsa özi boghuzlisun; andin kahin itaetsizlik
qurbanliqining qénidin azghina élip, pak qilinidighan
kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash
barmiqigha we ong putining bash barmiqigha sürsun.
26 Andin kahin maydin élip, sol qolining aliqinigha
azghina quysun. **27** Shundaq qilip, kahin ong barmiqi
bilen sol qolidiki maydin Perwerdigarning aldida yette
qétim sepsun. **28** Andin kahin özi qolidiki maydin élip,
pak qilinidighan kishining ong quliqining yumshiqigha
we ong qolining bash barmiqi bilen ong putining
bash barmiqigha itaetsizlik qurbanliqining qénining
üstige sürsun. **29** Shuning bilen Perwerdigarning aldida
uninggha kafaret keltürüshke kahin qolidiki mayning
qalghinini pak qilinidighan kishining béshigha quysun;
30 andin shu kishi öz qurbigha qarap paxtektin birni
yaki bachkidin birni sunsun; **31** öz qurbigha qarap,
birini gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq
qilip ashliq hediye bilen bille sunsun. Bu yolda kahin
Perwerdigarning aldida pak qilinidighan kishi üchün
kafaret keltüridu. **32** Özide pése-maxaw bolghan, pak
qilinishi üchün wajip bolidighan nersilerni keltürüshke
qurbi yetmeydighan kishiler toghrisidiki qanun-belgilime
mana shulardur. **33** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha
mundaq dédi: — **34** — Siler Men özünglargha miras qilip
béridighan Qanaan zéminigha kirgendin kéyin, Men siler
ige bolidighan shu zémindiki bir öyge birxil pése-maxaw
yarisini ewetsem, **35** öyning igisi kahinning qéshigha
bérip, uninggha buni melum qilip: «Méning öyümge
waba yuqqandek körünidu», dep melum qilishi kérek. **36**
Kahin bolsa: — Öydiki hemme nersiler napak bolmisun
üchün men bérip bu wabagha sepsélip qarashtin burun
öyni bikarlanglar, dep buyrusun. Andin kahin kirip
öyge sepsélip qarisun. **37** U shu wabagha sepsélip
qarighinida, mana öyning tamlirigha waba daghliri
yuqqan jaylar kawak bolsa, hem yéshilgha mayil yaki
qizghuch bolup, tamning yüzidin qéniqraq bolsa, **38**
kahin öyning ishikining aldigha chiqip, ishikni yette
kün'giche taqap qoysun. **39** Andin kahin yettinchi küni
yénip kélip, sepsélip qarighinida, öyning tamliridiki iz-
dagh kéngiyip ketken bolsa, **40** kahin: — Waba yuqqan
tashlarni chiqirip sheherning sirtidiki napak bir jaygha
tashliwétinglar, dep buyrusun. **41** Shuning bilen birge u
öyning ichining töt etrapini qirdorsun we ular qirghan
suwaqni bolsa sheherning téshidiki napak bir jaygha
töküwetsun. **42** Andin ular bashqa tashlarni élip, ilgiriki
tashlarning ornida qoysun we bashqa hak lay étip,
uning bilen öyni qaytidin suwisun. **43** Eger u tashlarni
chiqirip, öyni qirdurup qaytidin suwatqandin kéyin, öyde
waba déghi yene peyda bolsa, **44** undaqta kahin yene
kirip buninggha sepsélip qarisun. Sepsélip qarighinida,
mana iz-dagh öyde kéngiyip ketken bolsa, bu öyge
yuqqini chiritküch waba bolidu; öy napak sanilidu. **45**
Bu wejidin ular öyni, yeni yaghach-tash we barliq suwiqi
bilen bille chüshürüp, hemmisini kötürüp sheherning
sirtidiki napak bir jaygha tashliwetsun. **46** Kimdekim
öy taqalghan mezgilde uninggha kirse, u kech kirgüche
napak sanilidu. **47** Eger birkim öy ichide yatqan bolsa,
kiyimlirini yusun; we eger birsi öyde ghizalan'ghan
bolsa, umu öz kiyimlirini yusun. **48** Lékin kahin kirip,
öyge sepsélip qarighinida öy suwalghandin kéyin waba
uningda kéngiyip ketmigen bolsa, undaqta kahin öyni
«pak» dep jakarlisun; chünki uningdiki waba saqayghan
bolidu. **49** Andin u öyning pak qilinishi üchün ikki
qush, kédir yaghichi, qizil rext bilen zofa élip kélip, **50**
qushlarning birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining
üstide boghuzlisun; **51** andin u kédir yaghichi, zofa,
qizil rext we tirik qushni bille élip kélip, bu nersilerning
hemmisini boghuzlan'ghan qushning qénigha, shundaqla
éqin sugha chilap, öyge yette mertiwe sepsun; **52** bu
yol bilen u öyni qushning qéni, éqin su, tirik qush,
kédir yaghichi, zofa we qizil rext arqiliq napakliqtin
paklaydu. **53** Andin u tirik qushni sheherning sirtida,
dalada qoyup bersun. U shundaq qilip, öy üchün kafaret
keltüridu; u öy pak sanilidu. **54** Bular bolsa herxil
pése-maxaw jarahiti, qaqach, **55** kiyim-kéchek we öyge
yuqqan pése-maxaw wabasi, **56** téridiki chiqanlar,
temretke we parqiraq aq iz-daghlar toghrisidiki qanun-
belgilimidur. **57** Shu belgilimiler bilen bir nersining
qaysi ehwalda napak, qaysi ehwalda pak bolidighanliqini
perq étishke körsetme bérishke bolidu; mana bu pése-
maxaw toghrisidiki qanun-belgilimidur.

15 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — **2** Israillargha mundaq denglar: —
Herqandaq erkekning öz ténidin aqma chiqsa shu kishi
shu aqma sewebidin napak sanalsun. **3** Aqma chiqishtin
bolghan napakliq toghrisidiki höküm shuki, aqmisi meyli
ténidin éqip tursun yaki éqishtin toxtitilghan bolsun, shu
kishi yenila napak sanalsun; **4** mundaq aqma bolghan
kishi yatqan herbir orun-körpe napak sanilidu we u qaysi
nersining üstide oltursa shu nersimu napak sanilidu.
5 Kimki u yatqan orun-körpige tegse, öz kiyimlirini
yuyup, suda yuyunsun, andin kech kirgüche napak
sanalsun. **6** Shuningdek kimki mundaq aqma bolghan
kishi olturghan nerside oltursa öz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **7** Kimki
aqma bolghan kishining ténige tegse, öz kiyimlirini
yuyup, suda yuyunsun, we kech kirgüche napak sanalsun.
8 Eger aqma bolghan kishi pak birsige tükürse, shu kishi
öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kech kirgüche
napak sanalsun. **9** Qaysibir éger-toqumning üstige [aqma
bolghan] kishi minse, shu nerse napak sanalsun. **10**
Kimki uning tégide qoyulghan nersilerge tegse kech
kirgüche napak sanilidu; we kimki shu nersilerni kötürse,
öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech kirgüche
napak sanalsun. **11** Aqma bolghan kishi qolini yumastin
birkimge tegküzse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **12** Aqma

bolghan kishi sapal qachini tutup salsa, shu qacha
chéqiwétilsun; yaghach qacha bolsa suda yuyulsun. **13**
Qachaniki aqma bar kishi aqma halitidin qutulsa, özining
pak qilinishi üchün yette künni hésablap ötküzüp,
andin kiyimlirini yuyup, éqin suda yuyunsun; andin
pak sanilidu. **14** Sekkizinchi küni ikki paxtek yaki
ikki bachkini élip, jamaet chédirining kirish aghzigha,
Perwerdigarning aldigha keltürüp, kahin'gha tapshursun.
15 Kahin ulardin birini gunah qurbanliqi üchün, yene
birini köydürme qurbanliq üchün sunsun. Bu yol bilen
kahin Perwerdigarning aldida uning aqma bolghanliqigha
kafaret keltüridu. **16** Eger bir erkekning meniysi özlükidin
chiqip ketken bolsa, u pütün bedinini suda yusun, u
kech kirgüche napak sanalsun. **17** Shuningdek ademning
meniysi qaysi kiyimige yaki térisige yuqup qalsa, suda
yuyulsun we kech kirgüche napak sanalsun. **18** Er we
ayal kishi bir-birige yéqinlishishi bilen meniy chiqsa,
ikkisi yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun.
19 Eger ayal kishiler aqma kélish halitide tursa we
aqmisi xun bolsa, u yette kün'giche «ayrim» tursun;
kimki uninggha tegse kech kirgüche napak sanalsun. **20**
«Ayrim» turush mezgilide, qaysi nersining üstide yatsa,
shu nerse napak sanilidu, shundaqla qaysi nersining
üstide olturghan bolsa, shu nersimu napak sanalsun. **21**
Herkim uning orun-körpisige tegse öz kiyimlirini yuyup,
suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **22**
Herkim u olturghan nersige tegse, öz kiyimlirini yuyup,
suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **23** We
eger birkim u yatqan yaki olturghan jayda qoyulghan
birer nersige tegse, kech kirgüche napak sanalsun. **24**
Eger bir er kishi shu halettiki ayal bilen birge yatsa,
shundaqla uning xun napakliqi shu erge yuqup qalsa,
u yette kün'giche napak sanalsun; u yatqan herbir
orun-körpimu napak sanalsun. **25** Eger ayal kishining
adet waqtining sirtidimu birnechche kün'giche xuni
kélip tursa, yaki xun aqmisi adet waqtidin éship ketken
bolsa, undaqta bu napak qan éqip turghan künlirining
hemmiside, u adet künliride turghandek sanalsun, yene
napak sanalsun. **26** Qan kelgen herbir künde u qaysi
orun-körpe üstide yatsa, bular u adet künliride yatqan
orun-körpilerdek hésablinidu; u qaysi nersining üstide
olturghan bolsa, shu nerse adet künlirining napakliqidek
napak sanalsun. **27** Herkim bu nersilerge tegse napak
bolidu; shu kishi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we
kech kirgüche napak sanalsun. **28** Ayal kishi qachan
xun kélishtin saqaysa, u yette künni hésablap, ötküzüp
bolghanda pak sanilidu. **29** Sekkizinchi küni u ikki
paxtek yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining kirish
aghzigha, kahinning qéshigha keltürsun. **30** Kahin
bularning birini gunah qurbanliqi üchün, yene birini
köydürme qurbanliq üchün ötküzsun; bu yol bilen kahin
uning napak aqma qénidin pak bolushigha uning üchün
Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu. **31** Siler mushu
yol bilen Israillarni napakliqidin üzünglar; bolmisa, ular
napakliqida turiwérip, ularning arisida turghan méning
turalghu chédirimni bulghishi tüpeylidin napak halitide
ölüp kétidu. **32** Aqma kélish halitide bolghan kishi we
meniy kétish bilen napak bolghan kishi toghrisida, **33**
Shuningdek xun kélish künliridiki aghriq ayal kishi
toghruluq, aqma halette bolghan er we ayal toghruluq,
napak halettiki ayal bille yatqan er toghruluq kelgen
qanun-belgilime mana shulardur.

16 Harunning ikki oghli Perwerdigarning aldigha
yéqinlishishi bilen ölüp ketti. Ular ölüp ketkendin
kéyin, Perwerdigar Musagha söz qildi. **2** Perwerdigar
Musagha mundaq dédi: — «Sen öz qérindishing
Harun'gha: «Sen ölüp ketmesliking üchün perdining
ichidiki muqeddes jaygha qoyulghan ehde sanduqining
üstidiki «kafaret texti»ning aldigha her waqit kelme»,
dégin. Chünki Men «kafaret texti»ning üstidiki bulutta
ayan bolimen. **3** Harun [eng] muqeddes jaygha munu yol
bilen kirsun: — Gunah qurbanliqi üchün bir yash torpaq,
köydürme qurbanliq üchün bir qochqarni keltürsun;
4 özi muqeddes kanap xalta könglekni kiyip, etlirini
yapidighan kanap ishtannimu kiyip, bélige bir kanap
belwaghni baghlap, béshigha kanap sellini yögep kelsun.
Bular muqeddes kiyimler bolghachqa, kiyishtin ilgiri
bedinini suda yusun. **5** U Israillarning jamaitidin gunah
qurbanliqi üchün ikki téke, köydürme qurbanliq üchün
bir qochqarni tapshuruwalsun. **6** Shuning bilen Harun
awwal gunah qurbanliqi bolidighan torpaqni sunup,
özi we öz öyidikiler üchün kafaret keltürüshi kérek. **7**
Andin u ikki tékini élip, ularni jamaet chédirining kirish
aghzining aldigha keltürüp, Perwerdigarning aldida
turghuzsun. **8** Andin Harun bu ikki téke toghrisida chek
tashlisun; chekning birini «Perwerdigar üchün», yene
birini «azazel üchün» tashlisun. **9** Harun Perwerdigargha
chek chüshken tékini keltürüp, gunah qurbanliqi süpitide
sunsun. **10** Lékin «azazel»ge chek chüshken tékini bolsa,
kafaret keltürüshi üchün chölge heydilishke, shundaqla
«azazel»ge ewetilishke Perwerdigarning aldida tirik
qaldurulsun. **11** Andin Harun gunah qurbanliqini,
yeni özi üchün bolghan torpaqni keltürüp, özi we
öz öyidikiler üchün kafaret keltürüshke özige gunah
qurbanliqi bolidighan bu torpaqni boghuzlisun; **12** Andin
u Perwerdigarning aldidiki qurban'gahtin élin'ghan
chogh bilen tolghan bir xushbuydanni élip, ikki qollap
yumshaq ézilgen ésil xushbuy etir bilen toldurup, buni
perdining ichige élip barsun; **13** andin xushbuy is-
tütiki hökům-guwah sanduqining üstidiki kafaret textini
qaplisun dep, xushbuyni Perwerdigarning huzuridiki
otning üstige qoysun; shuning bilen u ölmeydu. **14**
U torpaqning qénidin élip öz barmiqi bilen kafaret
textining sherq teripige chéchip, kafaret textining
aldighimu öz barmiqi bilen qandin élip, yette qétim
sepsun. **15** Andin u xelq üchün gunah qurbanliqi
qilinidighan tékini boghuzlisun; qénini perdining ichige
keltürüp, torpaqning qénini qilghandek qilsun, yeni
uning qénidin élip kafaret textige we kafaret textining
aldigha chachsun. **16** U bu yol bilen muqeddes jay üchün
kafaret keltürüp, uni Israillarning napakliqidin, hemme
itaetsizliklirini élip baridighan gunahliridin paklaydu we
shuningdek ularning napakliqi arisida turuwatqan jamaet
chédiri üchünmu shundaq kafaret qilsun. **17** U kafaret
keltürüsh üchün eng muqeddes jaygha kirgendin tartip
uningdin chiqquche héchbir adem jamaet chédiri ichide
bolmisun; bu yol bilen u özi, öyidikiler we Israilning
pütkül jamaiti üchün kafaret keltüridu. **18** Andin u
Perwerdigarning aldidiki qurban'gahqa chiqip, uning
üchünmu kafaret keltüridu; shuningdek torpaqning qéni

bilen tékining qénidin élip qurban'gahning chörisidiki
münggüzlerge sürsun; **19** u barmiqi bilen qandin élip
qurban'gahning üstige yette qétim sepsun; shuning bilen
u uni Israillarning napakliqliridin paklap [Xudagha atap]
muqeddes qilidu. **20** — Muqeddes jay, jamaet chédiri
we qurban'gah üchün kafaret keltürüp bolghandin
kéyin, u tirik tékini keltürsun; **21** andin Harun ikki
qolini tirik tékining béshigha qoyup turup, uning üstide
turup, Israillarning barliq qebihlikliri we itaetsizliklirini
élip baridighan gunahlirini iqrar qilip, ularni tékining
béshigha artsun; andin uni yénida teyyar turidighan
bir ademning qoli bilen chölge ewetiwetsun. **22** Bu
yol bilen téke ularning hemme qebihliklirini öz üstige
élip, ademzatsiz chölge kétidu. Shunga u tékini chölge
qoyuwetsun. **23** — Andin Harun jamaet chédirigha
kirip muqeddes jaygha kirgen waqitta kiygen kanap
kiyimlirini sélip shu yerde ularni qoyup qoysun. **24** U
muqeddes yerde öz bedinini suda yuyup, öz kiyimlirini
kiyip tashqirigha chiqip, özining köydürme qurbanliqi
bilen xelqning köydürme qurbanliqini sunup, shu yol
bilen özi we xelq üchün kafaret keltüridu. **25** Shundaqla
u gunah qurbanliqining méyini qurban'gahta köydürsun.
26 «Azazel»ge békitilgen tékini élip bérip qoyuwetken
kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin
chédirgahqa kirishke bolidu. **27** Kafaret keltürüsh üchün
qéni [eng] muqeddes jaygha élip kirilip, gunah qurbanliqi
qilin'ghan torpaq bilen gunah qurbanliqi qilin'ghan tékini
birsi chédirgahning tashqirigha élip chiqip, ularning
térisi, göshi we tézeklirini otta köydürsun. **28** Ularni
köydürgen kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda
yuyup, andin chédirgahqa kirishke bolidu. **29** — Mana
bu silerge bir ebediy qanun-belgilime bolsun: — Her
yettinchi ayning oninchi künide siler öz nepsinglarni
tartip özünglarni töwen tutunglar we héchqandaq
ish qilmanglar; meyli yerlikler bolsun yaki aranglarda
turuwatqan Yaq. yurtluqlar bolsun shundaq qilishinglar
kérek. **30** Chünki shu künide silerni paklashqa siler
üchün kafaret keltürülidu; Perwerdigarning aldida siler
hemme gunahliringlardin pak bolisiler. **31** Bu kün
silerge pütünley aram alidighan shabat küni bolup,
nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutisiler; bu
ebediy bir belgilimidur. **32** Kimki atisining ornida
kahinliq yürgüzüsh üchün mesih qilinip, Xudagha atap
tiklen'gen kahin bolsa shu yol bilen kafaret keltüridu.
U kanaptin étilgen muqeddes kiyimni kiyip turup, **33**
Eng muqeddes jay üchün kafaret keltüridu; jamaet
chédiri bilen qurban'gah üchünmu kafaret keltüridu;
qalghan kahinlar bilen barliq xelqning jamaiti üchün
hem kafaret keltüridu. **34** Bu bolsa siler üchün ebediy
bir belgilime bolidu; shuning bilen Israillarni barliq
gunahliridin paklash üchün yilda bir qétim kafaret
keltürüp bérisiler». Shuning bilen [Harun] Perwerdigar
Musagha buyrughinidek qildi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2**
Harun bilen oghulliri we barliq Israillargha mundaq
dégin: — Perwerdigar silerge buyrughan höküm shuki:
— **3** Israilning jemetliridin bolghan herqandaq kishi
qurbanliq qilmaqchi bolup, kala yaki qoy yaki öchkini
jamaet chédirining kirish aghzida, Perwerdigarning
turalghu chédirining aldigha, Perwerdigargha atalghan
qurbanliq süpitide yétilep epkelmey, belki chédirgahning
ichide yaki tashqirida boghuzlisa, uningdin aqqan
qan shu kishining gedinige artilidu; bu adem «qan
tökken» dep, öz xelqidin üzüp tashlinidu. **5** Bu
hökümning meqsiti Israillarning hazirqidek dalada mal
soyup qurbanliq qilishning ornigha, qurbanliqlirini
jamaet chédirining kirish aghzida Perwerdigarning
aldigha keltürüp, kahin'gha tapshurup Perwerdigargha
«inaqliq qurbanliqliri» süpitide sunup boghuzlishi
üchündur. **6** Kahin qanni élip jamaet chédirining kirish
aghzining yénidiki Perwerdigarning qurban'gahining
üstige sépip, Perwerdigargha xushbuy keltürüsh üchün
mayni köydürsun. **7** Shuning bilen ular emdi burunqidek
buzuqluq qilip téke-jinlarning keynide yürüp, ulargha
öz qurbanliqlirini ötküzüp yürmisun. Mana bu ular
üchün dewrdin-dewrgiche ebediy bir belgilime bolsun.
8 Sen ulargha: — Israilning jemetidin yaki ularning
arisida turuwatqan yaqa yurtluqlardin biri köydürme
qurbanliq yaki [bashqa] qurbanliq ötküzmekchi bolsa,
9 uni Perwerdigargha atap sunush üchün jamaet
chédirigha kirish aghzining aldigha keltürmise, u kishi öz
xelqliridin üzüp tashlansun» — dégin. **10** Eger Israilning
jemetidin bolghan herqandaq adem yaki ularning arisida
turuwatqan yaqa yurtluqlar qan yése, Men yüzümni
qanni yégen shu kishige qarshi qilimen, uni öz xelqidin
üzüp tashlaymen. **11** Chünki herbir janiwarning jéni bolsa
uning qénididur; Men uni jéninglar üchün qurban'gah
üstige kafaret keltürüshke bergenmen. Chünki qan
özidiki janning wasitisi bilen kafaret keltüridu. **12**
Shunga bu sewebtin Men Israillargha: — «Silerning
héchbiringlar qan yémeslikinglar kérek, aranglarda
turuwatqan yaqa yurtluqlarmu qan yémesliki kérek»
— dégenidim. **13** Eger Israillardin biri yaki ularning
arisida turuwatqan yaqa yurtluqlarning biri yéyishke
bolidighan bir charpay haywan yaki qushni owlap, qénini
tökse, uni topa bilen yépip qoysun. **14** Chünki herbir
janiwarning jéni bolsa, uning qénidin ibarettur. Uning
jéni qénida bolghach men Israillargha: «Siler héchqandaq
janiwarning qénini yémenglar, chünki herbir janiwarning
jéni uning qénididur; kimki uni yése üzüp tashlinidu»
— dédim. **15** Kimdekim ölüp qalghan yaki yirtquchlar
boghup titma-titma qiliwetken bir haywanni yése, meyli
u yerlik yaki yaqa yurtluq bolsun öz kiyimlirini yuyup,
suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun; andin
u pak bolidu. **16** Lékin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki
suda bedinini yumisa, shu kishi öz qebihlikining jazasini
tartidu.

18 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha mundaq dégin: — «Men bolsam
Xudayinglar Perwerdigardurmen. **3** Siler ilgiri turghan
Misir zéminidikidek ishlarni qilmanglar we yaki Men
silerni élip baridighan Qanaan zéminidikidek ishlarni
qilmanglar; ularning resim-adetliride yürmenglar,
4 belki Méning hökümlirimge emel qilip, qanun
belgilimilirimni tutup shu boyiche ménginglar. Men
Xudayinglar Perwerdigardurmen. **5** Siler choqum
Méning belgilimilirim bilen hökümlirimni tutushunglar
kérek; insan ulargha emel qilidighan bolsa ularning
sewebidin hayatta bolidu. Men Perwerdigardurmen. **6** —
Héchkim özige yéqin tughqan bolghan ayalgha yéqinliq
qilip ewritini achmisun. Men Perwerdigardurmen. **7**
Anangning ewritige tegme, bu atangning ewritige

tegkining bolidu; u séning anang bolghachqa uning
ewritige tegseng bolmaydu. 8 Atangning ayalining
ewritigimu tegme, chünki shundaq qilsang atangning
ewritige tegkendek bolidu. 9 Sen acha-singlingning,
bir atidin bolghan yaki bir anidin bolghan, yaki shu
öyde tughulghan yaki bashqa yerde tughulghan bolsun,
uning ewritige tegme. 10 Sen öz oghlungning qizi
we yaki qizingning qizining ewritige tegme; chünki
ularning ewriti sen özüngning ewritidur. 11 Sen
atangning ayalining qizining ewritige tegme; u atangdin
tughulghan, séning acha-singling, shunga uning ewritige
tegme. 12 Sen atangning acha-singlisining ewritigimu
tegme, chünki u atangning birtughqinidur. 13 Sen
anangning acha-singillirining ewritigimu tegme, chünki
u anangning birtughqinidur. 14 Atangning aka-inilirining
ayalining ewritige tegme; ularning ayallirigha yéqinliq
qilma; chünki ular séning hammangdur. 15 Sen
kéliningning ewritige tegme; u séning oghlungning
ayali bolghachqa, uning ewritige tegseng bolmaydu. 16
Sen aka-iniliringning ayalining ewritige tegme; chünki
bu öz aka-iniliringning ewritige tegkendek bolidu. 17
Sen bir ayalgha we shuning bilen birge uning qizining
ewritige tegme; shundaqla uning oghlining qizi we
qizining qizinimu [xotunluqqa élip] ewritige tegme.
Ular bir-birige yéqin tughqan bolghachqa, mundaq ish
pesendiliktur. 18 Sen ayaling hayat waqtida, uning
acha-singlisini xotunluqqa élip ewritige tegme. Undaq
qilsang xotununggha kündeshlik azabini keltürisen. 19
Sen bir ayalning adet körüp napak turghan waqtida
yéqinliq qilip ewritige tegme. 20 Sen öz qoshnangning
ayali bilen zina qilip özüngni uning bilen napak qilma.
21 Sen öz neslingdin héchbirini Molek mebudigha
atap ottin ötküzseng qet'iy bolmaydu. Eger shundaq
qilsang Xudayingning namini napak qilghan bolisen.
Men Özüm Perwerdigardurmen. 22 Sen ayallar bilen
birge bolghandek er kishi bilen birge bolma. Bu ish
yirginchliktur. 23 Sen héch haywan bilen munasiwet
qilip özüngni napak qilma; shuningdek ayal kishimu
munasiwet qildurush üchün bir haywanning aldigha
barmisun. Bu ish nijisliqtur. 24 Siler bu ishlarni qilip
özünglarni napak qilmanglar, chünki men silerning
aldinglardin chiqiriwatqan taipiler bolsa shundaq
ishlarni qilip özlirini napak qilghan 25 we zéminimu
napak bolghandur. Buning üchün Men u zéminning
qebihlikini öz béshigha chüshürimen, shuningdek u
zéminmu özide turuwatqanlarni qusup chiqiriwétidu.
26 Lékin siler bolsanglar Méning belgilimilirim bilen
hökümlirimni tutunglar; silerdin héchkim, meyli yerlik
yaki aranglarda turuwatqan yaqa yurtluq bolsun bu
yirginchlik ishlardin héchbirini qilmisun 27 (chünki bu
barliq yirginchlik ishlarni silerdin ilgiri shu zéminda
turghan xelq qilip kelgechke, zéminning özi napak bolup
qaldi). 28 Shundaq qilip zéminni napak qilsanglar,
zémin özi silerdin ilgiri özide turghan ellerni qusup
chiqarghandek, silernimu qusup chiqiriwétidu. 29
Chünki bu yirginchlik ishlarning herqandiqini qilghuchi,
— mundaq qilmishlarni qilghan herqandaq kishi öz
xelqi arisidin üzüp tashlinidu. 30 Siler Men silerge
tapilighinimgha emel qilishinglar zörürdur; — démek,
siler özünglardin ilgiri ötkenler tutqan shu yirginchlik
resim-qaidilerni tutup, özünglarni napak qilmasliqinglar
kérek. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen.

19 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 2 Sen Israillarning pütkül jamaitige söz
qilip ulargha mundaq dégin: — «Men Xudayinglar
Perwerdigar muqeddes bolghachqa, silermu muqeddes
bolushunglar kérek. 3 Siler herbiringlar ananglar
bilen atanglarni izzetlenglar; Méning shabat
künlirimni bolsa, ularni tutushunglar kérek. Men
özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 4 Siler
erzimes butlargha tayanmanglar, özünglar üchün
quyma butlarni yasimanglar. Men özüm Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 5 Siler Perwerdigargha inaqliq
qurbanliqini keltürüshni xalisanglar, qobul qilin'ghudek
yol bilen uni sununglar. 6 Siler uni sun'ghan küni we
etisi u yéyilsun; üchinchi künige qalghini bolsa otta
köydürülsun. 7 Eger uningdin bir qismi üchinchi küni
yéyilse qurbanliq haram hésablinip qobul qilinmaydu. 8
Kimki uningdin yése öz gunahini öz üstige alidu, chünki u
Perwerdigargha atap muqeddes qilin'ghan nersini napak
qildi; undaq kishi öz xelqidin üzüp tashlinidu. 9 Siler
zémininglardiki hosulni yighsanglar, sen étizingning
bulung-pushqaqlirighiche tamam yighiwalma we
hosulungdin qalghan wasangni tériwalmighin. 10
Üzüm talliringni pasangdiwatma we üzüm talliridin
chüshken üzümlernimu tériwalma, belki bularni
kembegheller bilen musapirlargha qoyghin. Men Özüm
Xudayinglar Perwerdigardurmen. 11 Siler oghriliq
qilmanglar, aldamchiliq qilmanglar, bir-biringlargha
yalghan sözlimenglar. 12 Méning namim bilen yalghan
qesem ichmenglar, undaq qilsang Xudayingning
namini bulghaysen. Men Perwerdigardurmen. 13
Öz qoshnanggha zulum qilma, uningkini özüngning
qiliwalma. Medikarning heqqini kéchiche yéningda
qondurup qalma. 14 Gas kishini tillima, kor kishining
aldida putlishangghu nersini qoyma; belki öz
Xudayingdin qorqqin. Men Perwerdigardurmen. 15
Höküm qilghininglarda héch naheqliq qilmanglar;
namratqimu yan basmay, bayghimu yüz-xatire qilmay,
belki adilliq bilen öz qoshnang üstidin toghra höküm
qilghin. 16 Öz xelqingning arisida gep toshughuchi bolup
yürme; qoshnangning jénigha héchqandaq ziyan-zexmet
yetküzme. Men Perwerdigardurmen. 17 Sen könglüngde
öz qérindishingdin nepretlenmigin; qoshnangda [gunah
bolsa] sen uning sewebidin béshinggha gunah kélip
qalmasliqi üchün uninggha tenbih-nesihet bergin.
18 Sen intiqam almighin we öz xelqingning neslige
héch adawetmu saqlimighin, belki qoshnangni özüngni
söygendek söygin. Men Perwerdigardurmen. 19 Siler
Méning qanun-belgilimilirimni tutunglar. Sen öz
charpayliringni bashqa nesiller bilen chépishturma,
étizinggha ikki xil uruq salmighin, ikki xil yiptin
toqolghan kiyimni kiyme. 20 Eger bir er kishi qiz-
chokan bilen yétip munasiwet ötküzse, we u bashqa biri
bilen wedileshken dédek bolsa, bu dédekning hörlük
puli tapshurulmighan bolsa, yaki uninggha hörlük
bérilmigen bolsa, muwapiq jaza bérilsun. Lékin qiz-
chokan hör qilinmighachqa, her ikkisi öltürülmisun. 21
Er kishi bolsa özining itaetsizlik qurbanliqini jamaet
chédirining kirish aghzining aldigha, Perwerdigarning

aldigha keltürsun; itaetsizlik qurbanliqi bir qochqar
bolsun. **22** Kahin u itaetsizlik qurbanliqi üchün keltürgen
qochqarni élip uning sadir qilghan gunahi üchün
Perwerdigarning aldida kafaret keltüridu; uning qilghan
gunahi uningdin kechürülidu. **23** Siler zémin'gha kirip
herxil yeydighan méwilik derexlerni tikken bolsanglar,
méwilirini «xetnisiz» dep qaranglar; üch yilghiche
buni «xetnisiz» dep qarap uningdin yémenglar. **24**
Tötinchi yili ularning hemme méwiliri Perwerdigargha
medhiye süpitide muqeddes qilip béghishlansun. **25**
Andin beshinchi yildin tartip siler ularning méwiliridin
yéyishke bashlanglar. Shundaq qilsanglar [zémin]
mehsulatlirini silerge ziyade qilidu. Men Xudayinglar
Perwerdigardurmen. **26** Siler qan chiqmighan nersini
yémenglar. Ne palchiliq ne jadugerlik qilmanglar. **27** Siler
béshinglarning chéke-chörisidiki chachni chüshürüp
dügilek qiliwalmanglar, saqalning uch-yanlirini
buzmanglar. **28** Siler ölgenler üchün bedininglarni
zexim yetküzüp tilmanglar, özünglargha héchqandaq
gül-süret chekmenglar. Men Perwerdigardurmen. **29** Sen
qizingni buzuqluq-pahishilikke sélip napak qilmighin.
Bolmisa, zémindikiler buzuqluq-pahishilikke bérilip,
pütkül zéminni eysh-ishret qaplap kétidu. **30** Siler
Méning shabat künlirimni tutunglar, Méning muqeddes
jayimni hörmetlenglar. Men Perwerdigardurmen. **31**
Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayanmanglar, ularning
keynidin yürüp özünglarni napak qilmanglar. Men
özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **32** Aq bash
kishining aldida ornungdin tur, qérilarni hörmet
qilghin; Xudayingdin qorqqin. Men Perwerdigardurmen.
33 Bir musapir zéminda aranglarda turuwatqan
bolsa siler uninggha zulum qilmanglar, **34** belki
aranglarda turuwatqan musapir silerge yerlik kishidek
bolsun; uni özüngni söygendek söygin; chünki
silermu Misir zéminida musapir bolghansiler. Men
Xudayinglar Perwerdigardurmen. **35** Silerning hökům
chiqirishinglarda, uzunluq, éghirliq we hejim ölcheshte
héchqandaq naheqlik bolmisun; **36** silerde adil taraza,
adil taraza tashliri, adil efah kemchini bilen adil hin
kemchini bolsun. Men silerni Misir zéminidin chiqirip
kelgen Xudayinglar Perwerdigardurmen. **37** Siler Méning
barliq qanun-belgilimilirim we barliq hökümlirimni
tutup, ulargha emel qilinglar; men Perwerdigardurmen.

20 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin: — Eger
Israillarning biri we yaki Israil zéminida turuwatqan
musapirlarning biri Molek butigha neslining birini
béghishlisa, uninggha ölüm jazasi bérilishi kérek;
zémindikiler uni chalma-kések qilsun. **3** We Men Öz
yüzümni bu kishige qarshi qilimen, chünki özi öz
ewladlirining birini Molek butigha béghishlap muqeddes
jayimni paskina qilip, Méning namimni bulghighini
üchün uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **4** Eger
zéminda turuwatqanlar öz neslidin birini Molekke
béghishlighanda shu kishige közlirini yumup, uning
bilen kari bolmisa, shundaqla uni öltürmise, **5** Men Özüm
yüzümni u kishi bilen uning ailisige qarshi qilimen,
uni we uninggha egiship buzuqchiliq qilghuchilar, yeni
Molekning keynidin yürüp buzuqchiliq qilghuchilarning
hemmisini öz xelqidin üzüp tashlaymen. **6** Jinkeshler
bilen séhirgerlerge tayinip, ularning keynige kirip
buzuqchiliq qilip yürgüchiler bolsa, Men yüzümni shu
kishilerge qarshi qilip, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen.
7 Shunga özünglarni pak qilip muqeddes bolunglar,
chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **8** Qanun-
belgilimilirimni tutup, ulargha emel qilinglar; Men
bolsam silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigardurmen.
9 Eger birkim öz atisi yaki anisini qarghisa, ulargha
ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; chünki u öz ata-anisini
qarghighini üchün öz qéni öz béshigha chüshken bolidu.
10 Eger birkim bashqisining ayali bilen zina qilsa, yeni
öz qoshnisining ayali bilen zina qilsa, zina qilghan
er bilen ayal ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu.
11 Eger birsi atisining ayali bilen yatsa, öz atisining
ewritige tegken bolidu; ular ikkisi ölüm jazasini tartmisa
bolmaydu; ularning qéni öz béshigha chüshken bolidu.
12 Birsi öz kélini bilen yatsa, ikkisi nijisliq qilghini
üchün ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qéni
öz béshigha chüshken bolidu. **13** Birsi ayal kishi bilen
yatqandek er kishi bilen yatsa ikkisi yirginchlik ish
qilghan bolidu; ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu.
Öz qéni öz béshigha chüshken bolidu. **14** Eger birsi qizi
bilen anisini qoshup xotunluqqa alsa pesendilik qilghan
bolidu. Er bilen ikki ayal otta köydürülsun. Shuning
bilen aranglarda hech pesendilik ish bolmaydu. **15** Birsi
bir haywan bilen munasiwet ötküzse, u ölüm jazasini
tartsun, haywannimu ölturünglar. **16** Eger ayal kishi
bir haywanning qéshigha bérip munasiwet qildursa,
ayal bilen haywanning ikkisini öltürünglar; öz qéni öz
béshigha chüshken bolidu. **17** Birsi acha-singlisini, yeni
atisidin yaki anisidin bolghan qizni élip, ewritige tegse
we bu qizmu uning ewritige tegse uyatliq ish bolidu;
shuning üchün er-ayal ikkisi öz xelqining köz aldidin
üzüp tashlansun; u öz acha yaki singlisining ewritige
tegkechke, öz qebihliki öz béshigha chüshken bolidu. **18**
Birsi adet körgen aghriq waqtida bir ayal bilen birge yétip,
uning ewritige tegse, undaqta u uning qan menbesige
tegken, ayalmu qan menbesini échip bergen bolup,
ikkisi öz xelqidin üzüp tashlinidu. **19** Sen öz anangning
acha-singlisi we atangning acha-singlisining ewritige
tegme; chünki kimki shundaq qilsa yéqin tughqinining
ewritige tegken bolidu; ular ikkilisining öz qebihliki
öz béshigha chüshken bolidu. **20** Birsi taghisining
ayali bilen yatsa taghisining ewritige tegken bolidu;
ikkilisi öz gunahini öz béshigha alidu; ular perzentsiz
ölidu. **21** Birsi aka-inisining ayalini alsa paskina bir ish
bolidu. U öz birtughqan aka-inisining ewritige tegken
bolidu; ular ikkilisi perzentsiz qalidu. **22** Siler Méning
barliq qanun belgilimilirim bilen barliq hökümlirimni
tutup, buninggha muwapiq emel qilinglar; bolmisa, Men
silerni élip bérip turghuzidighan zémin silerni qusup
chiqiriwétidu. **23** Siler Men aldinglardin heydiwétidighan
ellerning resim-qaidiliri boyiche mangsanglar bolmaydu;
chünki ular bu yirginchlik ishlarning hemmisini qilip
keldi, we shuning üchün ular Manga yirginchlik
boldi. **24** Shuning üchün Men silerge: «Siler ularning
zéminini miras qilip alisiler; Men shu süt bilen hesel
aqidighan zéminni silerge bérimen», dep éytqanidim;
silerni bashqa xelqlerdin ayrim qilghan Xudayinglar
Perwerdigardurmen. **25** Shunga siler pak we napak
charpaylarni perq étip, pak we napak uchar-qanatlarni

tonup, Men siler üchün ayrip, napak qilip békitip bergen
janiwarlarning ichidin herqandiqi, charpay yaki ucharqanat bolsun yaki yerde ömiligüchi janiwar bolsun,
ularning héchbiri bilen özünglarni napak qilmanglar.
26 Siler Manga xas pak-muqeddes bolushunglar kérek;
chünki Men Perwerdigar pak-muqeddesturmen, silerni
Manga xas bolsun dep barliq ellerdin ayrim qilghanmen.
27 Jinkesh yaki séhirger bolghan herqandaq er yaki
xotun kishige ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; xelq
ularni chalma-kések qilsun; ularning qéni öz béshigha
chüshken bolidu.

21 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
Sen kahinlar bolghan Harunning oghullirigha
mundaq dégin: — bir kahin öz xelqining arisidiki ölgenler
wejidin özini napak qilmisun. **2** Peqet özining yéqin
tughqanliri üchün — anisi bilen atisi, oghli bilen qizi we
aka-inisining ölüki tüpeylidin özini napak qilsa bolidu;
3 shuningdek eger acha-singlisi erge tegmey pak qiz
halette özi bilen bille turuwatqan bolsa, uning ölüki
tüpeylidin özini napak qilsa bolidu; **4** chünki [kahin]
öz xelqining arisida mötiwer bolghachqa, özini napak
qilip bulghimasliqi kérek. **5** Kahinlar béshini yérim-
yata qilip chüshürmesliki, saqilining uch-yanlirini hem
chüshürmesliki, bedinigimu zexim yetküzüp tilmasliqi
kérek, **6** belki ular öz Xudasigha muqeddes turup,
Xudasining namini bulghimasliqi kérek; chünki ular
Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqlarni,
öz Xudasining nénini sunidu; shunga ular muqeddes
bolushi kérek. **7** Ular bir ayalni öz emrige alghanda
pahishe ayalnimu, buzuq ayalnimu almasliqi kérek
we éri qoyuwetken ayalnimu almisun. Chünki kahin
bolsa öz Xudasigha xas muqeddes qilin'ghan. **8** U
Xudayingning nénini sun'ghini üchün u sanga nisbeten
muqeddes dep sanilishi kérek; chünki silerni muqeddes
qilghuchi Perwerdigar Özüm muqeddesturmen. **9** Eger
bir kahinning qizi pahishilik qilip özini bulghighan qilsa,
öz atisini bulghighan bolidu; u otta köydürülsun. **10**
Béshigha mesihlesh zeytun méyi tökülgen, kahinliq
kiyimlerni kiyishke tiklen'gen, öz qérindashlirining
arisida bash kahin qilin'ghan kishi yalangbash bolmisun,
kiyimlirinimu yirtmisun; **11** U yene héch ölükke
yéqinlashmasliqi kérek, hetta atisi we yaki anisining
ölüklirining wejidin özini napak qilmasliqi kérek. **12**
U [wezipiside turuwatqanda] muqeddes jaydin hergiz
ayrilmisun we shuningdek Xudasining muqeddes jayini
bulghimasliqi kérek; chünki uning Xudasining uni Özige
xas qilghan «mesihlesh méyi» uning béshida turidu.
Men Perwerdigardurmen. **13** U xotun alsa pak qizni
élishi kérek; **14** tul we yaki erdin qoyuwétilgen ayal we
yaki buzuq we yaki pahishe ayal bolsa bularni almasliqi,
belki öz xelqidin bolghan pak qizni xotunluqqa élishi
kérek. **15** Bolmisa u öz xelqining arisida öz uruqini napak
qilidu; chünki uni muqeddes qilghuchi Perwerdigar
Mendurmen. **16** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — **17** Sen Harun'gha mundaq dégin: — «Ewladtin-
ewladqiche séning neslingdin bolghan birsi méyip bolsa,
Xudaning nénini sunush üchün yéqin kelmisun; **18**
méyip bolghan herqandaq kishi hergiz yéqin kelmisun
— yaki kor bolsun, tokur bolsun, panaq bolsun yaki
bir ezasi yene bir jüpidin uzun bolghan adem bolsun,
19 puti yaki qoli sunuq bolsun, **20** dok bolsun, parpa
bolsun, közide aq bolsun, qichishqaq bolghan bolsun,
temretke basqan bolsun yaki uruqdéni ézilgen herkim
bolsun, **21** Harun kahinning neslidin bolghan undaq
méyip kishilerning héchbiri Perwerdigargha atap otta
sunulidighan nersilerni keltürüshke yéqin barmisun;
undaq kishi méyiptur; u öz Xudasining nénini sunushqa
yéqin kelmisun. **22** Halbuki, u öz Xudasining nénini,
yeni «eng muqeddes» we «muqeddes» hésablan'ghan
nersilerning her ikkisidin yésun. **23** Peqet u perdidin
ötüp ichkirisige kirmesliki yaki qurban'gahqimu yéqin
barmasliqi kérek; chünki u méyiptur; bolmisa, u Méning
muqeddes jaylirimni bulghighan bolidu; chünki ularni
muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». **24** Bu
sözlerning hemmisini Musa Harun bilen uning oghulliri
we Israillarning hemmisige éytip berdi.

22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Sen Harun bilen uning oghullirigha
mundaq dégin: — «Siler Israillarning Manga atighan
muqeddes hediyelerni éhtiyatchanliq bilen bir terep
qilinglar, bolmisa ular namimni bulghishi mumkin. Men
Perwerdigardurmen». **3** Ulargha mundaq dégin: —
«Siler herbir dewrlerde, barliq nesillinglardin herqaysisi
Israillar Perwerdigargha atighan pak nersilerge napak
halette yéqinlashsa, undaq kishi Méning aldimdin üzüp
tashlinidu. Men Perwerdigardurmen. **4** Harunning
neslidin biri pése-maxaw yaki aqma késili bolghan bolsa,
pak bolmighuche muqeddes nersilerdin yémisun. Birkim
ölükning sewebidin napak bolghan birkimge we yaki
meniysi éqip ketken kishige tégip ketse, **5** yaki ademni
napak qilidighan ömiligüchi janiwargha tegse yaki
herqandaq yuqup qalidighan napakliqi bar bir ademge
tégip ketse, (napakliqi némidin bolushidin qet'iynezer)
6 mundaq nersilerge tegken kishi kech kirgüche napak
bolup, muqeddes nersilerdin yémisun. U bedinini suda
yusun **7** andin kün olturghanda pak sanilip, muqeddes
nersilerdin yéyishke bolidu; chünki bular uning ozuqidur.
8 U [özlükidin] ölgen we yaki yirtquchlar boghup qoyghan
haywanni yéyish bilen özini napak qilmisun. Men
Perwerdigardurmen. **9** Ular Méning bu tapilighanlirimni
tutushi kérek; bolmisa, buninggha ixlassizliq qilsa, [shu
ölük] tüpeylidin gunahkar bolup ölidu; ularni muqeddes
qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen. **10** Kahinlargha
yat bolghan héchqandaq kishi muqeddes nersilerdin
yémisun. Kahinning yénidiki musapir-méhman we yaki
medikari bolsun ularmu muqeddes nersilerdin yémisun.
11 Halbuki, kahin özi pul chiqirip sétiwalghan qul
uningdin yéyishke bolidu; shuningdek uning öyide
tughulghan kishimu uningdin yése bolidu. **12** Kahinning
qizi yat kishige tegken bolsa umu «kötürme hediye»
süpitide atalghan muqeddes nersilerdin yémisun. **13**
Lékin eger kahinning qizi tul bolup qélip, yaki qoyup
bérilip perzentsiz halette atisining öyige yénip kélip,
yash waqtidikidek olturghan bolsa, undaqta atisining
taamidin yéyeleydu; lékin héchbir yat kishi uningdin
yémesliki kérek. **14** Eger birkim bilmey, muqeddes
nersilerdin yep salsa, undaqta u uninggha shuning
beshtin birini qoshup, muqeddes nersining özi bilen
kahin'gha qayturup bersun. **15** [Kahinlar] Israillarning
Perwerdigargha atighan nersilirini bulghimasliqi kérek;

16 bolmisa, xelq muqeddes hediyilerdin yéyishi bilen,
kahinlar xelqning gedinige itaetsizlik gunahini yüklep
qoyghan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi
Perwerdigar Özümdurmen». 17 Perwerdigar Musagha söz
qilip mundaq dédi: — 18 Sen Harun bilen uning oghulliri
we Israillarning hemmisige mundaq dégin: — Eger
Israil jemetidin biri we yaki Israil zéminida turuwatqan
musapirlarning biri öz qesemlirige baghliq qurbanliq
yaki ixtiyariy qurbanliqni sunup, Perwerdigargha atap
köydürme qurbanliq qilmaqchi bolsa, 19 undaqta u
qobul qilinishi üchün béjirim erkek kala, qoy yaki
öchkilerdin keltürünglar. 20 Eyibi bolmighan bir
janiwarni sunushunglar kérek; chünki shundaq bolghini
siler üchün qobul qilinmas. 21 Birsi kalilardin yaki
ushshaq maldin öz qesemlirige baghliq qurbanliq
yaki ixtiyariy qurbanliqni sunup, Perwerdigargha atap
inaqliq qurbanliqi qilmaqchi bolsa, sunulghan haywan
qobul qilinishi üchün béjirim bolushi kérek; uning
héchqandaq eyibi bolmisun. 22 Kor yaki aqsaq-
cholaq, chonaq yaki yarisi yiringdap ketken, temretke
basqan yaki qotur-chaqa bésip qalghan haywanlar
bolsa — bularni Perwerdigargha atap sunsanglar
yaki bularni Perwerdigargha atap qurbanliq süpitide
qurban'gahta otta köydürsenglar bolmaydu. 23 Torpaq
yaki qoyning melum jüp ezasidin biri uzunraq ya
qisqa bolsa, mundaqlarni ixtiyariy qurbanliq süpitide
ötküzseng bolidu, lékin qesemge baghliq bolsa qurbanliq
üchün qobul qilinmas. 24 Uruqdini zeximlen'gen,
ézilip ketken, yérilghan yaki pichilghan haywanni
Perwerdigargha atap qurbanliq qilmanglar. Mundaq
ishni öz zémininglardimu hergiz qilmanglar. 25
Xudayinglarning néni süpitide yaqa yurtluq kishining
qolidin shundaq haywanlardin héchqaysisini élip
sunmanglar; chünki ular méyip bolghachqa, siler üchün
qobul qilinmaydu. 26 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 27 Bir mozay, qoza yaki oghlaq
tughulsa yette kün'giche anisini emsun; sekkizinchi
künidin bashlap Perwerdigargha atap otta sunidighan
qurbanliq süpitide qobul bolushqa yaraydu. 28 Meyli
kala bolsun, qoy bolsun, siler anisi bilen balisini
bir künde boghuzlimanglar. 29 Siler Perwerdigargha
atap bir teshekkür qurbanliqi sunmaqchi bolsanglar,
qobul qilinishqa layiq bolghan yol bilen sununglar.
30 U sunulghan künide yéyilishi kérek; uningdin
héchnémini etisige qaldurmasliqinglar kérek. Men
Perwerdigardurmen. 31 Siler Méning emrlirimni ching
tutup, ularghа emel qilinglar. Men Perwerdigardurmen.
32 Méning muqeddes namimni bulghimanglar, Men emdi
Israillarning arisida muqeddes dep bilinimen. Men silerni
muqeddes qilghuchi Perwerdigar bolup, 33 Xudayinglar
bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip keldim. Men
Perwerdigardurmen.

23 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha mundaq dégin: — Perwerdigar
békitken héytlar, siler muqeddes sorunlar bolsun dep
chaqirip jakarlaydighan héytlirim mana munulardur:
— 3 (alte kün ish-emgek qilinsun; lékin yettinchi küni
«xas shabat küni», muqeddes sorunlar küni bolidu;
u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Qeyerdila
tursanglar bu kün Perwerdigargha atalghan shabat küni
bolidu). 4 Siler békitilgen künliri muqeddes sorunlar
bolsun dep chaqirip jakarlaydighan, Perwerdigarning
héytliri mana munulardur: — 5 Birinchi ayning on
tötinchi küni gugumda Perwerdigargha atalghan «ötüp
kétish héyti» bolidu. 6 Shu ayning on beshinchi küni
Perwerdigargha atalghan «pétir nan» héyti bolidu; siler
yette kün'giche pétir nan yeysiler. 7 Birinchi künide
siler muqeddes yighilish qilip, héchqandaq ish-emgek
qilmanglar. 8 Siler yette kün'giche Perwerdigargha
atap otta sunidighan qurbanliqlarni sunup turunglar.
Yettinchi künide muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq
ish-emgek qilmanglar. 9 Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — 10 Sen Israillargha mundaq dégin: —
Siler Men özünglargha teqdim qilidighan zémin'gha
kirip, uningdin hosul yighqininglarda, hosulunglarning
deslepki pishqinidin bir baghlamni kahinning qéshigha
élip béringlar. 11 Kahin siler üchün qobul bolushqa uni
Perwerdigarning aldida pulanglatsun; uni pulanglatqan
waqit bolsa shabatning etisi bolidu. 12 Siler uni
pulanglatqan künde siler bir yashqa kirgen béjirim
bir qozini Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq
süpitide sununglar; 13 shuninggha qoshup ashliq
hediye süpitide zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin
bir efahning ondin birini Perwerdigargha xushbuy
keltürsun dep otta sununglar; buninggha qoshup sharab
hediye süpitide sharabtin bir hinning töttin birini
sununglar. 14 Siler Xudayinglargha xas bolghan bu
hediyeni sunidighan kündin ilgiri [yéngi hosuldin]
héchnémini, ne nan ne qomach ne kök bash bolsun
yémenglar. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde
tursanglar ebediy bir belgilime bolsun. 15 Andin siler
shu shabat künning etisidin, yeni shu bir baghlamni
pulanglatma hediye süpitide sun'ghan künning etisidin
tartip, yette hepte sananglar (ular toluq hepte bolushi
kérek); 16 yettinchi shabatning ikkinchi künigiche
ellik künni sananglar; andin Perwerdigargha atap yéngi
[hosuldin] bir ashliq hediye sununglar. 17 Özünglar
turuwatqan jaylardin pulanglatma hediye süpitide ésil
undin bir efahning ondin ikkiside étilgen ikki nanni
élip keltürünglar; ular échitqu sélip étilgen bolsun;
bular Perwerdigargha atalghan deslepki hosul hediyesi
dep hésablinidu. 18 Nandin bashqa yene bir yashliq
yette béjirim qoza, yash bir torpaq we ikki qochqarni
köydürme qurbanliq süpitide Perwerdigargha atap
sununglar; ularghа xas ashliq hediyeliri we sharab
hediyelirini qoshup, hemmisi Perwerdigargha xushbuy
keltürüshke sunulsun. 19 Buningdin bashqa siler
gunah qurbanliqi üchün bir tékini, inaqliq qurbanliqi
üchün bir yashliq ikki qozini keltürünglar; 20 kahin
bularni, yeni shu ikki qozini deslepki hosul nanlirigha
qoshup pulanglatma hediye süpitide Perwerdigar aldida
pulanglatsun. Bular bolsa Perwerdigargha atalghan
muqeddes sanilip, kahin'gha tegsun. 21 Shu küni
siler «bügün bizlerge muqeddes yighilish bolidu» dep
jakarlanglar; shu küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar.
Bu siler üchün qeyerdila tursanglar ebediy bir belgilime
bolidu. 22 Étizingning bulung-puchqaqlirighiche
tamam yighiwalmanglar, we hosulungdin qalghan
wasangni tériwalmighin, belki bularni kembegheller
bilen musapirlargha qoyghin. Men Özüm Xudayinglar
Perwerdigardurmen. 23 Perwerdigar Musagha mundaq
dédi: — 24 Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler

yettinchi ayning birinchi küni toluq aram élip, kanaylar
chélinish bilen esletme yosunda héyt qilip, muqeddes
sorunlarni tüzünglar. **25** U künde héchqandaq ish-emgek
qilmanglar; Perwerdigargha atap otta sunulidighan
bir qurbanliq sununglar. **26** Perwerdigar Musagha söz
qilip mundaq dédi: — **27** Yettinchi ayning oninchi
küni bolsa kafaret küni bolidu; u kün siler üchün
muqeddes yighilish küni bolidu; shu küni nepsinglarni
tartip özünglarni töwen tutup, Perwerdigargha atap
otta sunulidighan qurbanliqni sununglar; **28** U künde
héchqandaq ish-emgek qilmanglar; chünki u bir kafaret
küni bolup, shu kün özünglar üchün Xudayinglar
Perwerdigar aldida kafaret qilinishqa békitilgendur. **29**
Herkim shu küni nepsini tartmay özini töwen tutmisa öz
xelqidin üzüp tashlinidu. **30** Kimdekim shu kündimu
herqandaq bir ish qilsa, Men shu ademni öz xelqidin üzüp
tashlaymen. **31** Shu küni héchqandaq ish qilmanglar;
bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar
bir ebediy belgilime bolidu. **32** U kün siler üchün toluq
aram alidighan shabat küni bolidu; nepsinglarni tartip
özünglarni töwen tutunglar. Shu ayning toqquzinchi
küni gugumdin tartip etisi gugumghiche shabat künige
riaye qilip aram élinglar. **33** Perwerdigar Musagha
söz qilip mundaq dédi: — **34** Sen Israillargha mundaq
dégin: — Yettinchi ayning on beshinchi künidin
bashlap, yette kün'giche Perwerdigarning «kepiler
héyti» bolidu. **35** Birinchi künde muqeddes yighilish
bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **36** Yette
kün'giche Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliq sununglar; sekkizinchi künde silerge muqeddes
yighilish bolidu; Perwerdigargha atap otta sunulidighan
qurbanliq sununglar. Bu özi tentenilik yighilish bolghach,
u küni héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **37** Siler
«muqeddes sorunlar bolsun» dep jakarlaydighan,
yeni Perwerdigar békitken héytlar mana shulardur.
Shu sorunlarda siler herqaysi kün'ge békitilgini
boyiche, Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye-
qurbanliq, yeni köydürme qurbanliq, ashliq hediye,
bashqa herxil qurbanliqlar we sharab hediyelerni
sunisiler; **38** bulardin bashqa, Perwerdigarning shabat
künlirini tutisiler we Perwerdigargha atap qalghan
hediyeliringlarni bérip, qesem qurbanliqliringlarning
hemmisini ada qilip, ixtiyariy qurbanliqliringlarning
hemmisini sunisiler. **39** Siler emdi zémindin hosul-
mehsulatlirini yighip bolup, yettinchi ayning on
beshinchi künidin bashlap yette kün Perwerdigarning
héytini ötküzünglar. Birinchi küni toluq aram élish bolidu,
sekkizinchi konidimu toluq aram élish bolidu. **40** Birinchi
küni siler ésil derexlerdin shax-putaqlarni chatap, yeni
xorma derexliri bilen qoyuq yopurmaqliq derexlerning
shaxlirini késip, ériq boyidiki söget chiwiqlirini qirqip
Xudayinglar Perwerdigar aldida yette künni shundaq
shad-xuram ötküzisiler. **41** Siler her yili bu yette künni
Perwerdigargha atighan bir héyt süpitide ötküzünglar;
dewrdin-dewrgiche bu siler üchün ebediy bir belgilime
bolidu. Siler héytni yettinchi ayda ötküzünglar.
42 Yette kün'giche kepilerde turunglar. Israilda
tughulghanlarning hemmisi kepide tursun. **43** Buning
bilen Men Israillarni Misir zéminidin chiqarghinimda,
ularni kepilerde turghuzghinimni ewladliringlar bilidu.
Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **44** Shundaq
qilip Musa Perwerdigarning békitken shu héytlirini
Israillargha bayan qildi.

24 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Israillargha chiragh hemishe yéniq turushi
üchün zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni sanga
élip kélishke buyrughin. **3** Harun jamaet chédirining
ichide, höküm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining
sirtida her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning aldida
chiraghlarni shundaq perlep tursun. Bu dewrdin-
dewrgiche siler üchün ebediy bir belgilime bolidu. **4**
Harun hemishe Perwerdigarning aldida bu chiraghlarni
pak chiraghdanning üstige tizip qoysun. **5** Sen yene ésil
bughday unidin on ikki toqachni etkin. Herbir toqach
bir efahning ondin ikkisige barawer bolsun. **6** Andin sen
Perwerdigarning aldidiki pak shirening üstige altidin
ikki qatar qilip tizghin. **7** Herbir qatarning üstige sap
mestiki qoyghin; shuning bilen ular Perwerdigargha
atap otta sunulidighan hediye, esletme nan bolidu.
8 Bularni u Israillargha wakaliten herbir shabat küni
Perwerdigarning aldida tizsun; bu ebediy bir ehdidur.
9 Nanlar Harun bilen uning oghullirigha tewe bolidu;
ular ularni muqeddes jayda yésun; chünki bu nersiler
Perwerdigargha atap otta sunulghan nersiler ichide
«eng muqeddeslerning biri» dep sanilip, Harun'gha tewe
bolidu; bu ebediy bir belgilimidur. **10** Anisi Israiliy,
atisi Misirliq bir oghul bar idi. U Israillarning arisigha
bardi; u chédirgahta bir Israiliy bilen urushup qaldi.
11 Ular soqushqanda Israiliy ayalning oghli kupurluq
qilip, [Perwerdigarning] namini bulghap qarghidi.
Xelq uni Musaning aldigha élip bardi. U kishining
anisining ismi Shélomit bolup, u Dan qebilisidin bolghan
Dibrining qizi idi. **12** Shuning bilen ular Perwerdigarning
höküm buyruqi chiqquche u kishini solap qoydi. **13**
Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **14** Qarghighuchini chédirgahning tashqirigha élip
chiqinglar. Uning éytqinini anglighanlarning hemmisi
qollirini uning béshigha qoysun, andin pütkül jamaet bir
bolup uni chalma-kések qilsun. **15** Hemde sen Israillargha
mundaq dégin: — Eger birkim öz Xudasini haqaretlep
qarghisa öz gunahini tartidu. **16** Perwerdigarning
namigha kupurluq qilghan herqandaq kishi ölümge
mehkum qilinsun; pütkül jamaet choqum bir bolup uni
chalma-kések qilsun; meyli u musapir bolsun yaki yerlik
bolsun, [muqeddes] namgha kupurluq qilsa öltürülsun.
17 Eger birsi bashqa birsini urup öltürse, u ölümge
mehkum qilinsun. **18** Birsi bir charpayni öltürse, uning
üchün haywanni tölep, jan'gha-jan tölep bersun. **19**
Birkim öz qoshnisini méyip qilsa, u özgige qandaq
qilghan bolsa, uning özigimu shundaq qilinsun. **20** Birer
ezasi sunduruwétilgen bolsa, uningmu sundurulsun;
közige-köz, chishigha-chish nakar qilinsun; bashqa
kishini qandaq zeximlendürgen bolsa umu hem shundaq
qilinsun. **21** Kimdekim bir charpayni öltürse, charpay
tölep bersun; ademni urup öltürgen kishi bolsa, ölüm
jazasigha mehkum qilinsun. **22** Silerde birla qanun
bolsun. musapir yaki yerlik bolsun, barawer muamile
qilinsun; chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen.
23 Musa Israillargha shularni dédi; shuning bilen ular
shu qarghighuchini chédirgahning tashqirigha élip

chiqip, chalma-kések qildi. Shundaq qilip, Israillar
Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek qildi.

25 Perwerdigar Sinay téghida Musagha söz qilip
mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin:
— Men silerge béridighan zémin'gha kirgininglarda u
zéminning özimu Perwerdigargha atap bir shabat aramini
alsun. **3** Sen alte yil étizingni térip, alte yil talliq béghingni
chatap, ulardin hosullarni yighqin; **4** emma yettinchi
yili zéminning özi üchün bir «shabatliq aram» bolsun; u
Perwerdigargha atalghan bir «shabat» hésablinidu. Shu
yili sen étizingni térimaysen we talliqingni chatimaysen.
5 Özlükidin ünüp chiqqan hosulni ormaysen; we
chatalmighan talliringning üzümlirini üzmeysen; chünki
shu yil zémin aram alidighan yildur. **6** Halbuki,
zémin shabat yilida chiqarghan hosul hemminglargha
ozuq bolidu, yeni özüng üchün, qul-dédiking üchün,
medikaring üchün we séningkide turuwatqan musapir
üchün, shuningdek mal-waranliring üchün **7** We
zémininglardiki yawayi haywanlar üchünmu ozuq bolidu;
zéminning hemme hosuli ozuq bolidu. **8** Shuningdek
sen yette qétimliq shabat yilini, yeni yette hesse yette
yilni sanighin; yette shabat yil künliri qiriq toqquz
yil bolidu. **9** Shunchilik waqit ötüp, yettinchi ayda,
ayning oninchi küni, kafaret künide burgha chélip
sadasini yuqiri chiqirisiler; kafaret künining özide siler
pütkül zémininglarda burghining sadasini anglitisiler.
10 Shu ellikinchi yilini siler muqeddes dep bilip, pütkül
zéminda uningda barliq turuwatqanlarning hemmisige
azadliqni jakarlishinglar kérek. Shu yil silerge «azadliq
yili» bolidu, herbiringlar öz yer-mülükliringlargha
qaytisiler, herbiringlar öz aile-jemetinglargha qaytip
barisiler. **11** Bu ellikinchi yili silerge bir azadliq
yili bolsun; u yili héch néme térimaysiler, özlükidin
ünüp chiqqan hosulnimu ormaysiler we chatalmighan
talliringlarning üzümlirinimu yighmaysiler. **12** Chünki
bu azadliq yili bolup, silerge muqeddes hésablansun;
uning hosulini bolsa, étiz-dalilardin tépip [hemminglar]
yeysiler. **13** Azadliq yili aranglardiki herbir adem öz yer-
mülkige qaytsun. **14** Siler qoshnanglargha birnéme sétip
bersenglar, yaki qoshnanglardin birnéme sétiwalsanglar,
bir-biringlarni bozek qilmanglar. **15** Qoshnangdin [yerni]
sétiwalsang, undaqta «azadliq yili»din kéyin ötken
yillarning sanini hésablap uningdin sétiwélishing kérek;
umu qalghan yillarning sanigha qarap, yerning kéyinki
hosullirigha asasen sanga sétip bersun. **16** «[Azadliq
yili»ghiche] bolghan yillar köprek bolsa, bahasini
shuninggha muwapiq yuqiri kötürisen; qalghan yillar
azraq bolsa, bahasini shuninggha muwapiq kémeytsun.
Chünki qalghan yillarning hosulliri qanche bolsa, u
shu boyiche sanga sétip béridu. **17** Siler bir-biringlarni
bozek qilmanglar, belki Xudayinglardin qorqunglar;
chünki Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen.
18 Siler Méning belgilimilirimni tutup, hökümlirimde
turup, shulargha emel qilinglar; siler shundaq qilsanglar,
zémininglarda tinch-aman turisiler. **19** Shuning bilen
zémin silerge öz méwisini béridu, siler toyghudek
yep, uningda tinch-aman turisiler. **20** Eger siler: —
Mana, bizge térip hosulni yighishqa ijazet bérilmise,
yettinchi yili néme yeymiz, dep sorisanglar, **21**
[silerge melum bolsunki], altinchi yilida üch yilning
hosulini bersun dep, Men üstünglargha berikitimni
«chüsh» dep buyruymen. **22** We shundaq boliduki, siler
sekkizinchi yili tériysiler, emma toqquzinchi yilighiche
ésh qalghan kona hosuldin téxiche yeysiler; shu
toqquzinchi yilighiche siler kona ashliqtin yeysiler.
23 Yer-zémin sétilsa, menggülük sétilmisun, chünki
zéminning özi Méningkidur, siler bolsanglar Méning
yénimdiki musapir we méhman, xalas. **24** Siler ige
bolidighan pütkül zéminda yer-zéminning igilirige uni
«qayturuwélish hoquqi»ni yaritip bérishinglar kérek.
25 Eger qérindashliringlardin biri kembeghelliship, öz
miras yérini sétiwetken bolsa, uning yéqin tughqini, yeni
«hemjemet shapaetchi»si kélip öz qérindishi satqan yerni
qayturup sétiwalsun. **26** Eger uning hech shapaetchi
tughqini bolmisa, lékin u yanduruwélishqa kéreklik pulni
tapalisa, **27** Undaqta satqinigha qanche yil bolghanliqini
hésablap, [azadliq yilighiche] qalghan yillar üchün
sétiwalghan kishige muwapiq pul bérip, öz yérige
qaytsun. **28** Lékin eger u yanduruwélishqa kéreklik
pulni tapalmisa, özi sétip bergen yer azadliq yilighiche
alghuchining qolida tursun; azadliq yili kelgende yer
yer sétiwalghuchining qolidin chiqsun, öz igisi öz yer-
mülkige qaytsun. **29** Eger birsi sépilliq sheherning
ichidiki bir turalghu öyni satqan bolsa, sétip bir yil
ichide uni yanduruwélish hoquqi bardur. Toluq bir yil
tügep bolghuche, yanduruwélish hoquqi bardur. **30** Lékin
pütün yil ichide yanduruwélinmisa, sépilliq sheherning
ichidiki bu öy nesildin-nesilge alghan kishining qolida
bolup, azadliq yili kelsimu yandurulmas. **31** Lékin
sépilsiz kentlerning öyliri bolsa zéminning étizliridek
hésablinidu; ularni yandurup sétiwalghili bolidu; azadliq
yili kelgende esli igisining qoligha yandurulidu. **32** Lékin
Lawiy sheherliride bolsa, Lawiylar öz mirasi bolghan
sheherlerdiki öylirini xalisa herqachan qayturuwélish
hoquqi bardur. **33** Lawiylardin biri öylirini, yeni öz
mirasi bolghan sheherdiki bir öyni qayturuwélish
hoquqi bar bolsimu, [lékin qayturup almighan bolsa],
undaq ehwalda u azadliq yili kelgende yandurulidu;
chünki Lawiy sheherlirining öyliri bolsa Lawiylarning
Israillarning arisidiki mirasi bolidu. **34** Shundaq hem
bularning sheherlirining chörisidiki étiz-yerliri bolsa,
ularning ebediy mirasi bolghachqa, sétilsa bolmaydu.
35 Sanga qoshna bolghan, qérindashliringlardin biri
kembeghelliship, öz jénini baqalmay qalsa, sen uni
musapir yaki yaqa yurtluq méhmandek yéningda
turghuzup, uningdin xewer alghin. **36** Sen uningdin
ösüm we yaki payda almighin; sen Xudayingdin
qorqup, qérindishingni qéshingda turushqa qoyghin.
37 Pulungni uninggha ösümge berme, ashliqingnimu
payda élish meqsitide uninggha ötne bermigin. **38**
Xudayinglar bolushqa, Qanaan zéminini silerge bérishke
silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar
Perwerdigar Özümdurmen. **39** Eger sanga qoshna
bolghan qérindishing kembeghelliship, özini sanga satsa,
uni quldek qulluq xizmitige salmighin; **40** belki u
qéshingda medikar yaki musapirdek tursun; azadliq
yilighiche séning xizmitingde bolsun; **41** andin azad
bolup özi bilen baliliri qéshingdin chiqip, öz jemetige
yénip bérip, ata-bowilirining yer-mülkige qaytsun.
42 Chünki ular Men Özüm Misir zéminidin chiqirip
élip kelgen qul-bendilirim bolghachqa, ularni quldek

sétishqa yol qoymanglar. **43** Sen ulargha qattiq qolluq
bilen xojiliq qilmaysen, belki Xudayingdin qorqqin. **44**
Lékin özüngge qul yaki dédek almaqchi bolsang, ularni
etraptiki yat ellerdin shundaq qul ya dédek sétiwalsang
bolidu. **45** Bulardin bashqa, aranglarda olturaqlashqan
musapirlarning perzentlirini we shularning jemetidin,
yeni siler bilen bille turuwatqan, zémininglarda
tughulghanlardin qullar sétiwalsanglar bolidu; shuning
bilen ular silerning mülkünglar bolup qalidu. **46** Siler
mushularni özünglardin kéyinki baliliringlargha miras
qilip, ularghа mülük bolushqa qaldursanglar bolidu;
mushularni ebedgiche qul qilsanglar bolidu; lékin öz
qérindashliringlar bolghan Israillar arisida bolsa, bir-
biringlargha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmasliqinglar
kérek. **47** Eger aranglarda olturushluq bir musapir yaki
yaqa yurtluq béyighan we uninggha qoshna qérindishing
kembeghelliship, özini shu qoshna musapirgha we yaki
shu musapirning melum bir ewladigha satsa, **48** u
sétilghandin kéyin uningda pul tölep hörlükke chiqish
hoquqi qalidu; uning aka-ukilirining herqaysisi uni
hörlükke sétiwalsa bolidu. **49** Shuningdek uning taghisi
yaki taghisining oghli we yaki jemetidin bolghan herqaysi
yéqin tughqini uni hörlükke sétiwalsa bolidu; yaki özining
qurbi yetse, pul bérip öz-özini hörlükke sétiwalsa bolidu.
50 Uni sétiwalidighan kishi uning xojisi bilen gepliship
sétilghan yildin tartip azadliq yilighiche qanchilik
bolghanliqini hésablap, sétiwélish bahasini yillarning
sanigha qarap hésablisun; [hörlük puli hésablashta
qulning xojisigha] ishleshke kérek bolghan qalghan
künlirining heqqi «medikarning ishligen künliri»dek
hésablansun. **51** Azadliq yiligha yene xéli yillar bolsa,
shuni hésablap, sétilghan pulning nisbiti boyiche hörlük
pulini hésablap bersun; **52** eger azadliq yiligha az
yillar qalghan bolsa, uni hésab qilip, qalghan qulluq
yillirigha muwapiq pulni yandurup bersun. **53** Bolmisa,
qul shu xojisining yénida yilliq medikardek turushi
kérek; uning xojisi séning köz aldingda uninggha qattiq
qolluq bilen xojiliq qilmisun. **54** Eger qul yuqiriqi yollar
bilen hörlükke chiqalmisa, azadliq yili kelgende qoyup
bérilsun — u baliliri bilen qoshulup azad bolidu. **55**
Chünki Israillarning özi Manga qul-bendilerdur; ular Men
Özüm Misir zéminidin chiqirip kelgen qul-bendilirimdur.
Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen.

26 Siler özünglar üchün héchqandaq but yasimanglar
yaki özünglargha héch oyma mebud yaki
heykel-tüwrükni turghuzmanglar yaki ularghа bash
urushqa oyulghan neqishlik tashlarni zémininglarda
hergiz tiklimenglar; chünki Özüm Xudayinglar
Perwerdigardurmen. **2** Méning shabat künlirimni
tutup, muqeddes jayimgha ixlasmen bolunglar. Men
Perwerdigardurmen. **3** Eger siler méning belgilimilirimde
méngip, emrlirimni tutup ularghа emel qilsanglar,
4 Men yéringlarning öz hosulini bérip turushigha,
daladiki derexlerning méwisini chiqirishigha waqtida
yamghurliringlarni yaghdurup turimen. **5** Shuning
bilen xaman tépish waqti üzüm yighish pesligiche
bolidu, üzüm yighish waqti térilghu waqtighiche
bolidu; siler néninglarni toyun'ghuche yep, öz
zémininglarda tinch-aman turisiler. **6** Men zémin'gha
aram-tinchliq ata qilimen, shuning bilen héchkim
silerni qorqitalmaydu, aramxuda yétip uxlaysiler;
wehshiy haywanlarni zémindin yoqitimen, qilichmu
zémininglardin ötmeydu; **7** siler düshmenliringlarni
qoghlaysiler, ular aldinglarda qilichlinip yiqilidu. **8**
Silerdin besh kishi yüz kishini qoghlaydu, yüz kishi on
mingni qachuridu; düshmenliringlar bolsa aldinglarda
qilichlinip yiqilidu. **9** Men silerge yüzümni qaritip, silerni
perzent körgüzüp köpeytimen, siler bilen baghlighan
ehdemni mezmut turghuzimen. **10** Siler téxiche uzun
saqlan'ghan kona ashliqni yewatqininglarda, yéngi
ashliq chiqidu; yéngisi wejidin konisini chiqiriwétisiler.
11 Men Öz makanimni aranglarda turghuzimen
we qelbim silerdin nepretlenmeydu. **12** Men
aranglarda méngip silerning Xudayinglar bolimen
we siler Méning xelqim bolisiler. **13** Men silerni
Misirda ularning qulliri bolushtin hör qilishqa shu
zéminidin chiqarghan Xudayinglar Perwerdigardurmen;
Men boyunturuqunglarning asaretlirini sundurup,
qeddinglarni tik qilip mangghuzdum. **14** Halbuki,
eger siler Manga qulaq salmay, bu emrlerning
hemmisige emel qilmay, **15** belgilimilirimni tashlap,
qelbinglardin hökümlirimni yaman körüp, barliq
emrlirimni tutmay, ehdemni buzsanglar, **16** Menmu
béshinglargha shu ishlarni chüshürimenki, — Men
silerge wehime sélip, közünglarni kor qilidighan,
jéninglarni zeipleshtüridighan sil-waba késili, kézik
késilini béshinglargha chüshürimen. Siler uruqunglarni
bikar chéchip-tériysiler, chünki düshmenliringlar
uni yep kétidu. **17** Men yüzümni silerge qarshi
qilimen, shuning bilen siler düshmenliringlardin
urulup qachidighan bolisiler; silerni öch körgüchiler
üstünglardin hökümranliq qilidu; héchkim silerni
qoghlimisimu, qachisiler. **18** Bulardin héch ibret
almay, belki Manga yene qulaq salmisanglar, Men
gunahliringlar tüpeylidin silerge bolghan jazani
yette hesse éghirlitimen, **19** küch-heywenglardin
bolghan hakawurluqinglarni sundurimen; asmininglarni
tömürdek qilip, yéringlarni mistek qiliwétimen; **20** ejir-
japayinglar bikargha kétidu, yéringlar hosul bermeydu,
daladiki derexlerge méwe chüshmeydu. **21** Eger
yenila Men bilen qarshi mangsanglar, shundaqla
Manga qulaq salmisanglar, Men gunahliringlargha
layiq béshinglargha chüshidighan waba-külpetlerni
yene yette hesse éghirlitimen. **22** Aranglargha silerni
baliliringlardin juda qilidighan, charpayliringlarni
yoqitidighan, silerni azlitidighan yawayi haywanlarni
ewetimen; yol-kochiliringlar ademzatsiz chöldek bolup
qalidu. **23** Siler bu ishlar arqiliq ibret-terbiye almay,
belki yenila Manga qarshi mangsanglar, **24** Menmu
silerge qarshi méngip, gunahinglar tüpeylidin bolghan
jazani yene yette hesse éghirlitip, Men Özüm silerni
urimen; **25** üstünglargha ehdemni buzghanliqning
intiqamini alidighan qilich chüshürimen; shuning bilen
siler sheherlerge yighiliwalisiler, Men aranglargha
waba chüshürimen; shuning bilen siler düshmenlerning
qoligha chüshisiler. **26** Silerge yölenchük bolghan
ashliqni qurutiwétimen; on ayal bir bolup bir tonurda
nan yéqip, nanlarni silerge tarazida tartip béridu,
emma buni yégininglar bilen toymaysiler. **27** Eger
bulardin héch ibret almay, manga qulaq salmisanglar,
belki manga qarshi mangsanglar, **28** Menmu qehr

bilen silerge qarshi mangimen; Men, yeni Men Özüm
gunahliringlar tüpeylidin jaza-terbiyini yene yette
hesse éghirlitip chüshürimen. 29 Shuning bilen
siler oghulliringlarning göshi we qizliringlarning
göshini yeysiler; 30 shundaqla Men qurbanliq «yuqiri
jay»liringlani weyran qilip, «kün tüwrük»liringlarni
sundurup, ölükliringlarni sunuq butliringlarning üstige
tashliwétimen; Méning qelbim silerdin nepretlinidu.
31 Men sheherliringlarni weyran qilip, muqeddes
jayliringlarni xarab qilip, [qurbanliqinglarning]
xushbuylirini yene purimaymen; 32 zéminni halaketke
élip barimen; uningda olturaqlashqan düshmenliringlar
bu ehwalgha heyranuhes qalidu. 33 Silerni ellerning
arisigha taritip, keyninglardin qilichni sughurup
qoghlaymen; shuning bilen zémininglar weyran bolup
sheherliringlar xarab qilinidu. 34 U waqitta, siler
düshmenliringlarning zéminida turuwatqininglarda,
zémin weyrane bolghan barliq künlerde, zémin öz
shabat künliridin söyünidu; u zamanda zémin derweqe
aram élip öz shabatliridin söyünidu. 35 Özi weyrane
bolup turghan barliq künliride u aram alidu, yeni siler
uningda turuwatqan waqittiki shabat künliringlarda héch
almighan aramni emdi alidu. 36 Aranglardin qutulup
qalghanlar bolsa, ular düshmenlerning zéminlirida
turghinida köngüllirige yürekzadilik salimen, shuning
bilen ular chüshken bir yopurmaqning shepisini anglisa
qilichtin qachqandek qachidu; héchkim qoghlimisimu
yiqilip chüshidu. 37 Gerche héchkim ularni qoghlimisimu,
derweqe qilichtin yiqitilghandek ular bir-birining
üstige putliship yiqilidu; silerde düshmenliringlargha
qarshi turghudek küch qalmaydu. 38 Ellerning arisida
halak bolisiler, düshmenliringlarning zémini silerni
yep kétidu. 39 Aranglardin qutulup qalghanliri bolsa
öz rezilliki tüpeylidin düshmenliringlarning zéminida
zeiplishidu; we ata-bowilirining rezillikidimu yürüp,
shular zeipleshkendek ularmu zeiplishidu. 40 Halbuki,
ular özi qilghan rezilliki bilen ata-bowilirining sadir
qilghan rezillikini, Manga yüz örüp asiyliq qilghinini,
shundaqla ularning Manga qarshi turup mangghinini
boynigha alidu, 41 shuningdek Méning ulargha qarshi
mangghinimgha, shuningdek ularni düshmenlirining
qoligha tapshurghinimgha iqrar bolidu. Shunga eger
u waqitta ularning xetnisiz köngli töwen qilinip, öz
qebihlikining jazasini qobul qilsa, 42 undaqta Men
Yaqup bilen baghlighan ehdemni yad qilip, Ishaq bilen
baghlighan ehdemnimu we Ibrahim bilen baghlighan
ehdemnimu ésimge keltürimen, zéminnimu yad qilimen.
43 Chünki zémin ulardin tashlinip, ularsiz bolup xarabe
turghan waqitta, shabat künliridin söyünidu; ular bolsa
öz qebihlikining jazasini qobul qilidu; sewebi del shuki,
ular Méning hökümlirimni tashlidi, belgilimilirimni
qelbidin yaman körgenidi. 44 Halbuki, shundaq bolsimu,
ular öz düshmenlirining zéminida turghinida Men
ularni tashlimaymen yaki ulargha öchlük qilmaymen,
shuningdek ular bilen baghlighan ehdemni buzmaymen,
ularni yoqatmaymen; chünki Men Özüm ularning
Xudasi Perwerdigardurmen. 45 Men belki ularni dep,
ularning Xudasi bolushqa ellerning közi aldida Misir
zéminidin chiqirip kelgen ata-bowiliri bilen baghlashqan
ehdemni ésimde tutimen. Men Perwerdigardurmen. 46
Perwerdigar Musani wasite qilip, Sinay téghida özi bilen
Israillarning otturisida békitken hökümler, belgilimiler
we qanunlar mana shular idi.

27 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha mundaq dégin: — Eger birsi
pewqul'adde bir qesem qilip melum kishining jénini
Perwerdigargha atighan bolsa, undaqta shu kishige
sen békitken jénining qimmitining nerxi töwendikidek
bolidu; 3 Yéshi yigirme bilen atmishning ariliqida
bolghan er kishi bolsa, sen toxtitidighan qimmiti
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
bolsun; uning qimmiti ellik shekel kümüshke toxtitilsun.
4 Ayal kishi bolsa, aranglarda toxtitilghan qimmiti ottuz
shekel bolsun. 5 Eger yéshi besh bilen yigirmining
ariliqida bolsa, erkek üchün toxtitilidighan qimmiti
yigirme shekel bolup, ayal kishi üchün on shekel bolsun.
6 Eger yéshi bir ay bilen besh yashning ariliqida bolsa,
toxtitilidighan qimmiti oghul bala üchün besh shekel, qiz
bala üchün üch shekel kümüsh bolsun. 7 Eger atmish ya
uningdin chongraq yashtiki kishi bolsa, toxtitilidighan
qimmiti er kishi üchün on besh shekel, xotun kishi
üchün on shekel bolsun. 8 Eger birsi toxtitilghan
qimmitini töleshke qurbi yetmise, u özini kahinning
aldida teq qilsun; kahin uning qimmitini békitsun.
Kahin qesem qilghuchining ehwaligha qarap uning
qimmitini toxtitip bersun. 9 Eger birsi [qesem qilip]
Perwerdigargha qurbanliq bolushqa layiq bolidighan
bir haywanni uninggha atighan bolsa, undaqta shundaq
haywanlar Perwerdigargha atap mutleq muqeddes
sanalsun; 10 haywan nachar bolsa uning ornigha yaxshini
yaki yaxshining ornigha nachirini tégishishke yaki
ornigha bashqisini almashturushqa hergiz bolmaydu.
Mubada atighuchi u haywanning ornigha yene bir
haywanni yenggüshlimekchi bolsa, Awwalqisi bilen
ornigha ekelginining her ikkisi muqeddes sanalsun.
11 Eger haywan Perwerdigargha atalghan qurbanliqqa
layiq bolmaydighan bir «napak» haywan bolsa, undaqta
u haywanni kahinning aldigha élip kelsun; 12 andin
kahin özi uning yaxshi-yamanliqigha qarap qimmitini
toxtatsun; kahin qimmitini qanche toxtatqan bolsa
shundaq bolsun. 13 Eger igisi pul tölep haywanni
qayturuwlmaqchi bolsa, toxtitilghan qimmitige yene
uning beshtin birini qoshup bersun. 14 Eger birsi
Perwerdigargha muqeddes bolsun dep öyini uninggha
atap muqeddes qilsa, kahin uning yaxshi-yamanliqigha
qarap qimmitini toxtatsun; kahin uning qimmitini
qanche toxtatqan bolsa, shu qimmiti inawetlik bolidu. 15
Kéyin eger öyni atighuchi kishi uni qayturuwalmaqchi
bolsa, u toxtitilghan qimmitige uning beshtin birini
qoshup bersun; andin öy yene uning bolidu. 16 Eger
birsi öz mal-mülki bolghan étizliqning bir qismini
Perwerdigargha atap muqeddes qilsa, qimmiti uninggha
qanchilik uruq térilidighanliqigha qarap toxtitilsun; bir
xomir arpa uruqi kétidighan yer bolsa, qimmiti ellik
shekel kömüshke toxtitilsun. 17 Eger birsi «azadliq
yili»din tartip öz étizliqini muqeddes qilsa, sen qanche
toxtatsang shu bolsun. 18 Lékin eger birsi «azadliq
yili»din kéyin öz étizliqini muqeddes qilghan bolsa,
kahin kélidighan azadliq yilighiche qanchilik yillar
qalghanliqini hésablap qimmitini toxtatsun. Ötüp ketken
yillargha qarap toluq bahadin muwapiq pul kémeytilsun.

19 Eger birsi öz étizliqini muqeddes qilghandin kéyin
pul tölep uni qayturuwalmaqchi bolsa, u sen toxtatqan
qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun;
shuning bilen étizliq uning öz qoligha qaytidu. **20**
Eger u pul bérip étizliqni qayturuwalmighan bolsa
yaki bashqa birsige sétip bergen bolsa, kéyin shu
étizliqni qayturuwélishqa bolmaydu, **21** Belki azadliq yili
kelgende étizliq «igisige qayturulidighanda» u mutleq
béghishlan'ghan yerge oxshash, Perwerdigargha atap
muqeddes qilinip, miras hoquqi kahin'gha ötidu. **22**
Eger birsi sétiwalghan emma öz mirasi bolmighan
bir parche yer-étizni Perwerdigargha atap muqeddes
qilghan bolsa, **23** kahin azadliq yilighiche qalghan
yilni hésablap, qimmitini toxtatsun. Andin u küni shu
kishi toxtitilghan qimmitini Perwerdigargha muqeddes
qilghan nerse süpitide keltürsun. **24** Lékin azadliq yili
kelgende, étizliq kimdin élin'ghan bolsa, shu kishige, yeni
eslidiki igisige qayturup bérilsun. **25** Sen toxtitidighan
barliq qimmetler bolsa hemishe muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki bochiche hésablansun; bir
shekel yigirme gerahqa barawer bolidu. **26** Lékin
charpayning tunji balisi tunji bala bolghanliqi sewebidin
eslidinla Perwerdigargha atilidighan bolghachqa, kala
bolsun, qoy-öchke bolsun héchkim uni «Xudagha atap»
muqeddes qilmisun; chünki u eslide Perwerdigarning
idi. **27** Eger u napak bir haywandin tughulghan bolsa,
igisi sen toxtatqan qimmetke yene uning beshtin
birini qoshup bérip, andin özige qayturuwalsun; lékin
eger igisi uni özige qayturuwalmaymen dése, bu
haywan sen toxtatqan qimmetke sétilsun. **28** Eger
birsi Perwerdigargha öz mélidin, adem bolsun, haywan
bolsun yaki miras yéri bolsun, Perwerdigargha mutleq
atighan bolsa, undaq nerse hergiz sétilmisun yaki bedel
tölesh bilenmu qayturulmisun. Perwerdigargha mutleq
atalghan hernerse bolsa «eng muqeddeslerning biri»
hésablinip, uninggha xas bolidu. **29** Eger bir adem
Xudagha mutleq xas atalghan bolsa, undaqta uning
üchün bedel bérilip, qayturuwélinishqa hergiz bolmaydu;
u choqum öltürülüshi kérek. **30** Yer-zémindin chiqqan
hemme hosulning ondin biri bolghan öshre bolsa,
yerning danliq ziraetliri bolsun yaki derexlerning méwisi
bolsun, Perwerdigarningki bolidu; u Perwerdigargha
muqeddes qilin'ghandur. **31** Birsi öz öshriliridin melum
birnersini bedel bérip qayturuwalmaqchi bolsa, u
shuninggha yene uning qimmitining beshtin birini
qoshup bérip, qayturuwalsun. **32** Kala yaki qoy-öchke
padisidin élinidighan öshre bolsa padichining tayiqi
astidin ötküzülgen haywanlardin her oninchisi bolsun;
Perwerdigargha atilip muqeddes qilin'ghini shu bolsun.
33 Héchkim uning yaxshi-yamanliqigha qarimisun we
yaki uni almashturmisun; eger uni almashturimen
dése, Awwalqisi bilen ornigha almashturulghan her
ikkisi muqeddes sanalsun; u hergiz bedel tölüp
qayturuwélinmisun. **34** Perwerdigar Sinay téghida
Musagha tapilghan, Israillargha tapshurush kérek
bolghan emrler mana shular idi.

Chöl-bayawandiki seper

1 We Israillar Misirdin chiqqandin kéyin ikkinchi yili
ikkinchi ayning birinchi küni Perwerdigar Sinay
chölide, jamaet chédirida turup Musagha mundaq
dédi: — **2** Siler pütkül Israil jamaitini qebilisi, ata
jemeti boyiche sanini élip chiqinglar; ademlerning
ismi asas qilinip, barliq erkekler tizimlansun. **3**
Israillar ichide omumen yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarni Harun bilen ikkinglar ularning
qoshun-qismiliri boyiche sanaqtin ötküzünglar. **4**
Herbir qebilidin silerge yardemlishidighan birdin kishi
bolsun; ularning herbiri ularning ata jemetining béshi
bolidu. **5** Töwendikiler silerge yardemlishidighanlarning
isimliki: — Ruben qebilisidin Shidörning oghli Elizur; **6**
Shiméon qebilisidin Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel;
7 Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon; **8**
Issakar qebilisidin Zuarning oghli Netanel; **9** Zebulun
qebilisidin Hélonning oghli Éliab; **10** Yüsüp ewladliri
ichide Efraim qebilisidin Ammihudning oghli Elishama;
Manasseh qebilisidin Pidahzurning oghli Gamaliyel; **11**
Binyamin qebilisidin Gidéonining oghli Abidan; **12** Dan
qebilisidin Ammishaddayning oghli Ahiezer; **13** Ashir
qebilisidin Okranning oghli Pagiyel; **14** Gad qebilisidin
Déuelning oghli Eliasaf; **15** Naftali qebilisidin Énanning
oghli Ahira». **16** Bular jamaet ichidin chaqirilghanlar,
yeni ata jemet-qebililirining bashliqliri, minglighan
Israillarning bash serdarliri idi. **17** Shuning bilen Musa
bilen Harun ismi atalghan bu kishilerni bashlap, **18**
ikkinchi ayning birinchi küni pütkül jamaetni yighdi;
ular xelqning herbirining qebile-nesebi, ata jemeti
boyiche ismini asas qilip, yigirme yashtin yuqirilarning
hemmisini bir-birlep tizimlidi. **19** Perwerdigar Musagha
qandaq buyrughan bolsa, Musa Sinay chölide ularni
shundaq sanaqtin ötküzdi. **20** Israilning tunji oghli
Rubenning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas
qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan
erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **21** Ruben
qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq alte
ming besh yüz kishi boldi. **22** Shiméonning ewladliri
ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme
yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **23** Shiméon qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik toqquz ming üch
yüz kishi boldi. **24** Gadning ewladliri ata jemeti, ailisi
boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi;
25 Gad qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq
besh ming alte yüz ellik kishi boldi. **26** Yehudaning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **27** Yehuda qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy yetmish töt ming alte yüz
kishi boldi. **28** Issakarning ewladliri ata jemeti, ailisi
boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **29**
Issakar qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik
töt ming töt yüz kishi boldi. **30** Zebulunning ewladliri
ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme
yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi
bir-birlep tizimlandi; **31** Zebulun qebilisidin sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ellik yette ming töt yüz kishi
boldi. **32** Yüsüpning ewladliri: — uning oghli Efraimning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **33** Efraim qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq ming besh yüz kishi
boldi. **34** [Yüsüpning ikkinchi oghli] Manassehning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **35** Manasseh qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz ikki ming ikki yüz
kishi boldi. **36** Binyaminning ewladliri ata jemeti, ailisi
boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **37**
Binyamin qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz
besh ming töt yüz kishi boldi. **38** Danning ewladliri ata
jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin
ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep
tizimlandi; **39** Dan qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler
jemiy atmish ikki ming yette yüz kishi boldi. **40** Ashirning
ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip,
yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning
hemmisi bir-birlep tizimlandi; **41** Ashir qebilisidin
sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq bir ming besh yüz
kishi boldi. **42** Naftalining ewladliri ata jemeti, ailisi
boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge
chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **43**
Naftali qebilisidin sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik üch
ming töt yüz kishi boldi. **44** Yuqiriqilar bolsa sanaqtin
ötküzülgenler bolup, Musa bilen Harun hem Israillarning
on ikki emiri (herbiri öz ata jemetige wekil boldi)
ularni sanaqtin ötkezgen. **45** Shundaq qilip, Israillarning
hemmisi, yeni Israilda yigirme yashtin ashqanlardin,
jengge chiqalaydighanlarning hemmisi ata jemetliri
boyiche tizimlandi; **46** Sanaqtin ötküzülgenler jemiy alte
yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. **47** Biraq Lawiylar
ata jemet-qebilisi boyiche sanaqning ichige kirgüzülmidi.
48 Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: — **49** «Sen
peqet Lawiy qebilisinila shu hésabqa kirgüzmigin,
ularning omumiy saninimu Israillarning qatarigha
kirgüzmigin. **50** Lékin sen Lawiylarni [Xudaning] höküm-
guwahliqi saqlaqliq chédir we uning ichidiki barliq qacha-
qucha eswaplarni hem uninggha dair barliq nersilerni
bashqurushqa teyinligin; ular [ibadet] chédirini we uning
ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni kötüridu; ibadet
chédirining xizmitini qilghuchilar shular bolsun, ular
chédirning töt etrapida öz chédirlirini tiksun. **51** Chédirni
köchüridighan chaghda uni Lawiylar söksun; chédirni
tikidighan chaghda uni Lawiylar tiksun; [Lawiylargha]
yat bolghan herqandaq adem uninggha yéqinlashsa
ölümge mehkum qilinsun. **52** Israillar bargah qurghanda
her adem öz qismida, özige xas tugh astigha chédir
tiksun. **53** Biraq [Xudaning] ghezipi Israil jamaitining
üstige chüshmesliki üchün, Lawiylar Xudaning höküm-
guwahliqi saqlaqliq chédirning töt etrapigha bargah
qursun; Lawiylar Xudaning höküm-guwahliqi saqlaqliq
chédirni muhapizet qilishqa mes'ul bolidu» — dégenidi.

54 Israillar ene shundaq qildi; Perwerdigar Musagha
qandaq buyrughan bolsa, ular shundaq qildi.

2 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: —
2 Israillar herbiri özlirining tughi astigha, özlirining
ata jemetining bayriqi astida chédir tiksun; jamaet
chédirining töt etrapidin sel yiraqraq bargah qursun. 3
Kün chiqish terepke, sherq terepke qaritip öz tughi astida
qoshun-qismi boyiche bargah quridighini Yehuda bolsun;
Yehudalarning emiri Amminadabning oghli Nahshon
bolsun. 4 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy yetmish töt ming alte yüz kishi. 5 Uning yénida
bargah quridighini Issakar qebilisi bolsun; Issakarlarning
emiri Zuarning oghli Netanel bolsun. 6 Uning qoshuni,
yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik töt ming töt yüz
kishi. 7 Ularning yénida yene Zebulun qebilisi bolsun;
Zebulunlarning emiri Hélonning oghli Éliab bolsun. 8
Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ellik
yette ming töt yüz kishi. 9 Omumen Yehuda bargahigha
qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri
boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy bir yüz seksen
alte ming töt yüz kishi; ular aldi bilen yolgha chiqsun.
10 — Jenub terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen
bargah quridighini Ruben qebilisi bolsun; Rubenlarning
emiri Shidörning oghli Elizur bolsun. 11 Uning qoshuni,
yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq alte ming besh
yüz kishi. 12 Uning yénida bargah quridighini Shiméon
qebilisi bolsun; Shiméonlarning emiri Zuri-shaddayning
oghli Shélumiyel bolsun. 13 Uning qoshuni, yeni sanaqtin
ötküzülgenler jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi. 14
Ularning yénida Gad qebilisi bolsun; Gadlarning emiri
Déuelning oghli Eliasaf bolsun. 15 Uning qoshuni, yeni
sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq besh ming alte yüz
ellik kishi. 16 Ruben bargahigha qaraydighanlarning
hemmisi, yeni qoshuni boyiche sanaqtin ötküzülgenler
jemiy bir yüz ellik bir ming töt yüz ellik kishi; ular ikkinchi
sep bolup yolgha chiqsun. 17 Andin jamaet chédiri bilen
Lawiylarning bargahi bashqa bargahlarning otturisida
mangsun; ular qandaq bargah qurghan bolsa, shundaq
yolgha chiqsun; her qaysisi öz ornida öz tughi astida
bolsun. 18 — Kün pétish terepte, tugh tiklep, qoshun
tertipi bilen bargah quridighini Efraim qebilisi bolsun;
Efraimlarning emiri Ammihudning oghli Elishama
bolsun. 19 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy qiriq ming besh yüz kishi. 20 Uning yénida bargah
quridighini Manasseh qebilisi bolsun; Manassehlerning
emiri Pidahzurning oghli Gamaliyel bolsun. 21 Uning
qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy ottuz ikki
ming ikki yüz kishi. 22 Ularning yénida Binyamin qebilisi
bolsun; Binyaminlarning emiri Gidéonining oghli Abidan
bolsun. 23 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy ottuz besh ming töt yüz kishi. 24 Omumen
Efraim bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni
qoshun qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy
bir yüz sekkiz ming bir yüz kishi; ular üchinchi sep
bolup yolgha chiqsun. 25 — Shimal terepte, tugh
tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Dan
qebilisi bolsun. Danlarning emiri Ammishaddayning
oghli Ahiezer bolsun. 26 Uning qoshuni, yeni sanaqtin
ötküzülgenler jemiy atmish ikki ming yette yüz kishi. 27
Uning yénida bargah quridighini Ashir qebilisi bolsun;
Ashirlarning emiri Okranning oghli Pagiyel bolsun. 28
Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler jemiy qiriq
bir ming besh yüz kishi. 29 Ularning yénida Naftali
qebilisi bolsun; Naftalilarning emiri Énanning oghli ahira
bolsun. 30 Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenler
jemiy ellik üch ming töt yüz kishi. 31 Dan bargahigha
qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri
boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy bir yüz ellik yette
ming alte yüz kishi; ular öz tughliri astida hemmining
keynide yolgha chiqsun. 32 Yuqiridikiler öz ata jemeti
boyiche sanaqtin ötküzülgen Israillardur; qoshun-
qisimliri boyiche bargahlarda sanaqtin ötküzülgenler
jemiy alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. 33
Biraq Lawiylarla, Perwerdigarning Musagha qilghan
emri boyiche, Israillar qatarida sanaqtin ötküzülmidi.
34 Israillar Perwerdigarning Musagha qilghan barliq
emri boyiche ish tutup, özlirining tughi boyiche bargah
quratti; ular öz qebilisi we ata jemeti tertipi boyiche
yolgha chiqatti.

3 Perwerdigar Sinay téghida Musa bilen sözleshken
künlerde, Harun bilen Musaning ewladliri
töwendikilerdin ibaret idi. 2 Harunning oghullirining
ismi mundaq: tunji oghlining ismi Nadab idi, uning
yene Abihu, Eliazar, Itamar dégen oghulliri bar idi. 3
Harunning oghullirining ismi ene shundaq idi, ular
mesihlen'gen kahinlar idi; [Musa] ularni kahinliq
wezipisini öteshke Xudagha atap ayrighanidi. 4
Lékin Nadab bilen Abihu Sinay chölide gheyriy bir
otni Perwerdigarning aldigha sun'ghini tüpeylidin
Perwerdigar aldida öldi we ularning hech nesli
qaldurulmidi; Eliazar bilen Itamar öz atisi Harun aldida
kahinliq wezipisini ötidi. 5 Perwerdigar Musagha söz
qilip: — 6 Sen Lawiy qebilisini aldinggha keltürüp, ularni
kahin Harunning xizmitide bolushqa uning aldigha
hazir qil. 7 Ular Harunning hajiti we pütkül jamaetning
hajitidin chiqip jamaet chédirining aldida wezipe ötep,
ibadet chédirining xizmitini béjirsun. 8 Ular yene jamaet
chédiridiki barliq qacha-qucha eswablarni bashqurush
bilen Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet
chédirining ishlirini béjirsun. 9 Sen Lawiylarni Harun
bilen uning oghullirigha teqsimlep bergin; ular Israillar
ichidin mexsus uninggha tallap bérilgen. 10 Harun bilen
oghullirini bolsa sen özining kahinliq wezipisini öteshke
békitkin; herqandaq yat kishi yéqinlashsa öltürülsun, —
dédi. 11 Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: —
12 — Qara, Men Israillar ichidin Lawiylarni tallidim,
ularni Israil ichide baliyatquning barliq tunji méwisining
ornigha, yeni chong oghullirining ornigha qoyimen,
shunga Lawiylar Méning bolidu. 13 Chünki tunji
oghullarning hemmisi Méningkidur; Men Misir zéminida
tunji tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan
künide Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini,
meyli adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes
hésablap Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur;
Men Perwerdigardurmen. 14 Andin Perwerdigar Sinay
chöl-bayawanida Musagha: — 15 — Sen Lawiylarni ata
jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barliq erkeklerni,
yeni bir ayliqtin ashqanlarning hemmisini sanaqtin
ötküz, — dédi. 16 Shuning bilen Musa Perwerdigarning
emri boyiche, özige déyilgendek Lawiylarni sanaqtin
ötküzdi. 17 Lawiyning oghullirining ismi mundaq: —

Gershon, Kohat, Merari. **18** Gershonning oghullirining
ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi. **19** Kohatning
oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we
Uzziel idi. **20** Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli
we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche
Lawiylarning jemeti boldi. **21** Gershondin Libnilarning
jemeti bilen Shimeylerning jemeti wujudqa keldi;
bular Gershonlarning jemetliri idi. **22** Barliq erlerning
sanigha asasen, bir ayliqtin ashqanlirining sanaqtin
ötküzülgenliri jemiy yette ming besh yüz kishi boldi. **23**
Gershonning jemeti ibadet chédirining arqa teripide,
yeni gherb terepte bargah qurdi; **24** Gershon jemetining
emiri Laelning oghli Eliasaf idi. **25** Gershonlarning
jamaet chédiridiki wezipisi ibadet chédirining özidiki
astinqi ikki yapquch-perde, uning üstidiki yopuq we
jamaet chédirining ishik perdisige, **26** shundaqla hoyla
etrapidiki perdiler, hoyla derwazisining perdisi (hoyla
perdiliri ibadet chédiri bilen qurban'gahni chöridep
turatti) we hoylida ishlitilidighan munasiwetlik barliq
tanilargha qarash idi. **27** Kohattin Amramlarning
jemeti, Izharlarning jemeti, Hébronlarning jemeti we
Uzziellerning jemeti wujudqa keldi; bu Kohatlarning
jemetliri idi. **28** Barliq erkeklerning sani boyiche, bir
ayliqtin ashqanlar jemiy sekkiz ming alte yüz adem
bolup chiqti; ular muqeddes jaygha qarash wezipisini
öteydighan boldi. **29** Kohat ewladlirining jemetliri
jamaet chédirining jenub teripide bargah tikti. **30**
Kohat jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi.
31 Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan,
ikki qurban'gah, shuningdek muqeddes jayning ichide
ishlitidighan qacha-qucha, perde we ibadet chédirining
ichide ishlitidighan barliq nersilerge qarash idi. **32**
Lawiylarning emirlirining emiri bolsa kahin Harunning
oghli Eliazar idi; u muqeddesxanigha qarash wezipisini
öteydighanlar üstidin nazaret qilidighan boldi. **33**
Meraridin Mahli jemeti bilen Mushi jemeti wujudqa
keldi; bular Merarining jemetliri boldi. **34** Barliq
erkeklerning sanigha asasen, bir ayliqtin yuqiri
bolghanlar sanaqtin ötküzülgende jemiy alte ming
ikki yüz kishi chiqti. **35** Merarining jemetining emiri
Abihayilning oghli Zuriyel boldi; ular ibadet chédirining
shimal teripige bargah qurdi. **36** Merari ewladlirining
wezipisi ibadet chédirining taxtayliri, baldaqliri,
xadiligha, teglikliri barliq eswab-jabduqligha qarash,
shuningdek bularga munasiwetlik ishlitilidighan
barliq nersilerge, **37** shundaqla hoylining töt etrapidiki
xadilargha we ularning teglikliri, qozuq we tanilargha
mes'ul bolushqa belgilenidi. **38** Ibadet chédirining
aldigha, sherq teripige, yeni jamaet chédirining
künchiqish teripige bargah qurghanlar Musa, Harun
we Harunning oghulliri idi; ular Israillarning xizmitide
bolush wezipisini ötep, muqeddes jaygha qaraydighan
boldi; ularga yat bolghan herqandaq adem [muqeddes]
jaygha yéqinlashsa, öltürületti. **39** Musa bilen Harun
Perwerdigarning emri boyiche, sanaqtin ötküzgen
barliq Lawiylar, jemetliri boyiche, yeni bir ayliqtin
yuqiri sanaqtin ötküzülgen erkekler jemiy yigirme
ikki ming chiqti. **40** Perwerdigar Musagha: — Sen
Israillar ichide bir ayliqtin ashqan tunji oghullarni
sanaqtin ötküzüp, isim-familisi boyiche tizimlap chiq.
41 Sen Lawiylarni Israillarning barliq tunjilirining
ornida Manga xas qil (Men Perwerdigardurmen);
Lawiylarning mal-charwilirinimu Israillarning barliq
tunji mal-charwilirining ornida Manga xas qil, — dédi.
42 Musa Perwerdigarning emri boyiche, Israillarning
tunjilirini qoymay sanaqtin ötküzdi. **43** Bir ayliqtin
yuqiri tunji oghul balilirini isim-familisi bilen sanaqtin
ötküzgende, ular jemiy yigirme ikki ming ikki yüz
yetmish üch kishi chiqti. **44** Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — **45** Sen Lawiylarni Israillarning
tunjilirining ornida Manga talla, shundaqla Lawiylarning
mal-charwilirinimu Israillarning mal-charwilirining
ornida Manga talla; shuning bilen Lawiylar Méningki
bolidu; Men Perwerdigardurmen. **46** We Lawiylarning
sanidin artuq chiqqan Israillarning tunjiliri, yeni shu ikki
yüz yetmish üchi üchün hörlük heqqini qobul qilghin;
47 shularning herbiri üchün besh shekel kümüsh al,
kishi sanigha qarap bolsun; muqeddes jaydiki shekelning
ölchem birliki boyiche ulardin alghin (bir shekel
yigirme gerahdur). **48** Artuq chiqqan ademlerning, yeni
hörlük heqqini tölishi kérek bolghanlarning kümüshini
Harun bilen uning oghullirigha ber. **49** Emdi Lawiylar
teripidin «hörlükke chiqirilghan» dep hésablan'ghan
tunji oghullardin artuq chiqqanlardin bolsa, Musa
ulardin shu hörlük heqqini aldi; **50** u Israillarning
tunjiliridin shu kümüshni, yeni muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche jemiy bir ming üch
yüz atmish besh shekel aldi. **51** Musa Perwerdigarning
emri boyiche «hörlükke chiqirilghan»larning kümüshini
del Perwerdigar buyrughinidek, Harun bilen uning
oghullirigha berdi.

4 Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — **2** Sen Lawiylar ichidin ata jemeti
boyiche Kohat ewladlirining omumiy sanini tizimlighin,
3 ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida
ish-xizmet qilishqa kéleleydighanlarning hemmisini
tizimlap chiq. **4** Kohat ewladlirining jamaet chédiri
ichidiki wezipisi eng muqeddes buyumlarni bashqurush
bolidu. **5** Bargah köchürülidighan chaghda, Harun
bilen uning oghulliri kirip «[eng muqeddes jay]»diki
«ayrima perde-yopuq»ni chüshürüp, uning bilen höküm-
guwahliq sanduqini yögisun; **6** andin uning üstini
délfinning térisidin étilgen yopuq bilen orap, üstige
kök bir rextni yépip, andin kötüridighan baldaqlarni
ötküzsun. **7** Teqdim nan [tizilghan] shirege kök bir rext
sélinip, üstige légen, texse, piyale we sharab hediyelirini
chachidighan qedehler tizip qoyulsun; shiredimu «daimiy
nan» tizilip turiwersun; **8** bu nersilerning üsti qizil
rext bilen, uning üsti yene délfin térisiде étilgen
bir yopuq bilen yépilip, andin kötiridighan baldaqlar
ötküzüp qoyulsun. **9** Ular kök rext élip, uning bilen
chiraghdan bilen üstidiki chiraghlarni, pilik qisquchlarni,
küldanlarni we chiraghdan'gha ishlitidighan, barliq may
qachilaydighan qachilarni yépip qoysun. **10** Ular yene
chiraghdan bilen chiraghdan'gha ishlitidighan hemme
qacha-qucha eswablarni délfin térisidin étilgen yopuq
bilen yögep, andin epkeshke sélip qoysun. **11** Altun
xushbuygahqa kök bir rext sélip, yene délfin térisidе
étilgen yopuq bilen yépip, andin kötürgüchke qosh
baldaqlarni ötküzüp qoysun. **12** Muqeddes jayning
ichide ishlitidighan barliq qacha-quchilarni kök bir

rext bilen yögep, andin üstige délfin tériside étilgen
yopuqni yépip, andin bir epkeshke sélip qoysun. **13**
Ular qurban'gahni külidin tazilap, üstige sösün renglik
bir rextni yéyip qoysun. **14** Andin yene qurban'gahta
ishlitilidighan eswablar — küldan, ilmek, belgürjek,
chiniler, shundaqla barliq eswablarni qurban'gah üstige
tizip, andin délfin tériside étilgen bir yopuq bilen yépip,
andin kötüridighan baldaqlarni ötküzüp qoysun. **15**
Pütün bargahtikiler yolgha chiqidighan chaghda, Harun
bilen uning oghulliri muqeddes jay we muqeddes jaydiki
barliq qacha-qucha eswablarni yépip bolghandin kéyin,
Kohatning ewladliri kélip kötürsun; lékin ölüp ketmeslik
üchün muqeddes buyumlargha qol tegküzmisun. Jamaet
chédiri ichidiki nersilerdin shularni Kohatning ewladliri
kötürüshi kérek. **16** Harunning oghli Eliazarning wezipisi
chiragh méyi, xushbuy etir, daimiy teqdim qilinidighan
ashliq hediye bilen mesihlesh méyigha qarash, shundaqla
pütkül ibadet chédiri bilen uning ichidiki barliq nersiler,
muqeddes jay hem muqeddes jaydiki qacha-qucha
eswablargha qarashtin ibaret. **17** Andin Perwerdigar
Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **18** Siler
Kohat jemetidikilerni Lawiylar arisidin qet'iy yoqitip
qoymanglar; **19** belki ularning ölmey, hayat qélishi
üchün ular «eng muqeddes» buyumlargha yéqinlashqan
chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip ularning
herbirige qilidighan we kötüridighan ishlarni körsitip
qoysun; **20** ular peqet muqeddes jaygha kirgende
muqeddes buyumlargha bir deqiqimu qarimisun, undaq
qilip qoysa ölüp kétidu. **21** Perwerdigar Musagha söz
qilip mundaq dédi: — **22** Gershon ewladliri ichide ata
jemeti we aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche
bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige
kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy
sanini al. **24** Gershon aililirining qilidighan xizmiti we
ular kötüridighan nersiler töwendikiche: **25** — ular jamaet
chédirining özini, yeni astidiki ichki perdiliri we sirtqi
perdilirini, uning yapquchini, shundaqla üstige yapqan
délfin tériside étilgen yopuqni we jamaet chédirining
kirish ishikining perdisini, **26** ibadet chédiri bilen
qurban'gahni chöridep tartilghan hoylidiki perdiler
bilen kirish derwazisining perdisini, shulargha xas
tanilirini we ishlitidighan barliq qacha-qucha eswablarni
kötürsun; bu eswab-üskünilerge munasiwetlik kérek
bolghan ishlarni qilsun. **27** Gershon ewladlirining pütün
wezipisi, yeni ular kötüridighan we béjiridighan barliq
ishlar Harun we uning oghullirining körsetmiliri boyiche
bolsun; ularning néme kötüridighanliqini siler belgilep
béringlar. **28** Gershon ewladlirining jemetlirining jamaet
chédirining ichide qilidighan xizmiti shular; ular kahin
Harunning oghli Itamarning qol astida turup ishlisun.
29 Merarining ewladlirinimu, ularni ata jemeti, aililiri
boyiche, sanaqtin ötküz; **30** ottuz yashtin ellik yashqiche
bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qilish sépige
kireleydighan hemmisini sanaqtin ötküzüp omumiy
sanini al. **31** Ularning jamaet chédiri ichidiki barliq
xizmiti, yeni kötürüsh wezipisi mundaq: — Ular jamaet
chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadiliri we ularning
teglikliri, **32** hoylining töt etrapidiki xadilar, ularning
teglikliri, qozuqliri, tanaliri, barliq eswab-üsküne hem
shulargha kéreklik bolghan barliq nersilerni kötürüsh
bolsun; ular kötüridighan eswab-üskünilerni namini
atap bir-birlep her ademge körsitip béringlar. **33**
Merari jemet-aililirining jamaet chédiri ichide qilidighan
barliq ishliri ene shular; ular kahin Harunning oghli
Itamarning qol astida turup ishlisun. **34** Musa bilen
Harun we jamaetning emirliri Kohatning ewladlirining
ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida
xizmet qilish sépige kireleydighanlarning hemmisini
ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzdi. **36** Ulardin
jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgenler jemiy ikki ming
yette yüz ellik kishi bolup chiqti. **37** Mushular Kohat
jemetidin sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida
ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning
wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun
sanaqtin ötküzgenler idi. **38** Gershonlarning ata jemeti,
aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan,
jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan
hemmisi sanaqtin ötküzüldi; **40** ata jemeti, aililiri boyiche
sanaqtin ötküzülgenler jemiy ikki ming alte yüz ottuz
kishi bolup chiqti. **41** Mushular Gershon jemetidin
sanaqtin ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish
qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning
wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun
sanaqtin ötküzgenler idi. **42** Merarilarning ata jemeti,
aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan,
jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan
hemmisi sanaqtin ötküzüldi; **44** ata jemeti, aililiri boyiche
sanaqtin ötküzülgenler jemiy üch ming ikki yüz kishi
bolup chiqti. **45** Mushular Merari jemetidin sanaqtin
ötküzülgenler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan
herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen
qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin
ötküzgenler idi. **46** Sanaqtin ötküzülgen Lawiylar mana
shular idi; Musa bilen Harun hem Israillarning emirliri
ulardin ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik
yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish we
yük kütürüsh wezipisige kireleydighanlarni sanaqtin
ötküzgen. **48** Ularning sani jemiy sekkiz ming besh
yüz seksen adem bolup chiqti. **49** Perwerdigarning
emri boyiche, ular Musa teripidin sanaqtin ötküzüldi;
herkim özi qilidighan Ishi we kötüridighan yükige asasen
sanaqtin ötküzüldi. Bularning hemmisi Perwerdigarning
Musagha emr qilghinidek boldi.

5 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Israillargha
emr qilip: «Siler pise-maxaw késili bilen aqma késilige
giriptar bolghanlarni, shundaqla ölükke tégishi bilen
napak bolup qalghan hemmisini er-ayal démey bargahtin
chiqiriwétinglar. Bargahlarni bulghiwetmesliki üchün
ularni bargahtin chiqiriwétinglar; chünki Men bargah
otturisida makan qildim» — dégin, — dédi. **4** Israillar
shundaq qilip ularni bargahtin chiqiriwetti; Perwerdigar
Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Israillar shundaq
qildi. **5** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **6** Sen Israillargha éytqin: — Meyli er yaki ayal
bolsun, eger u insanlarning Perwerdigargha wapasizliq
qilidighan herqandaq gunahliridin birini sadir qilip,
shuning bilen gunahkar dep békitilse, **7** undaqta u özi
ötküzgen gunahigha iqrar qilip, itaetsizliki keltürüp
chiqarghan, ziyanlan'ghuchining ziyinini toluq tölep
bérishi kérek we uning sirtida u kishige yene beshtin bir
ülüshni qoshup tölep bersun. **8** Ziyanlan'ghuchining

mubada itaetsizlik keltürüp chiqarghan ziyan'gha
bérilgen tölem pulini alghudek tughqini bolmisa,
tölem puli gunahkar bolghan kishining kafaritige
sunulidighan qoshqargha qoshulup, Perwerdigargha
atilip, kahin'gha bérilsun. **9** Shuningdek Israillarning
Xudagha atighan barliq muqeddes hediyeliri, yeni
kahin'gha keltürgen nersilerdin barliq «kötürme
qurbanliq-hediye»ler kahin'gha hésab bolsun. **10** Herkim
Xudagha atighan hediyeler muqeddes dep hésablansun,
shundaqla kahinning bolsun; kishiler kahin'gha néme
hediye qilsa, uning hemmisi kahinning bolsun. **11**
Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **12** Sen
Israillargha söz qilip mundaq dégin: — Eger birsining
xotuni öz éridin yüz örügen, sadaqetsizlik qilghan
bolsa, **13** — démek, bashqa birsi bilen yéqinlashqan,
shundaqla uning bulghan'ghanliqi érining közliridin
yoshurun bolghan bolsa, héch guwahchi bolmighan hem
gunah qilghan chéghida tutulupmu qalmighan bolsa, **14**
shundaq ehwalda, éri öz xotunidin guman qilip künlise,
xotuni rastla zina qilip bulghan'ghan bolsa (yaki öz
xotunigha guman qilip künlisimu, xotuni zina qilmighan
we bulghanmighan bolsa) **15** ehwalini ispatlash üchün
bu adem xotunini kahinning yénigha ekelsun hem xotuni
üchün zörür ashliq hediyesi, yeni arpa undin ondin
bir efahni alghach kelsun; shu hediyening üstige u
héch zeytun méyi quymisun yaki héch mestiki qoshup
qoymisun; chünki bu kündashliq hediyesi, esletme ashliq
hediyesi bolup, ularning qebihlikige bolghan esletmidur.
16 Kahin u xotunni aldigha keltürüp, Perwerdigarning
huzurida turghuzsun. **17** Kahin komzekke muqeddes
sudin quyup, ibadet chédirining yer topisidin bir
chimdim élip sugha chéchip qoysun. **18** Kahin u xotunni
Perwerdigarning huzurida turghuzup, béshini échip,
esletme ashliq hediyesi, yeni kündashliq hediyesini
uning qoligha tutquzsun, andin kahin qoligha qarghish
keltürgüchi elem süyini alsun. **19** Kahin u xotun'gha
qesem ichküzüp, uninggha «Derweqe sen héchqandaq
adem bilen bille yatmighan, éringning ornida bashqa birsi
bilen bille bolushqa ézip buzuqluq qilmighan bolsang,
undaqta sen bu qarghish keltürgüchi elem süyidin xalas
bolghaysen. **20** Lékin sen éringning ornida bashqa
birsige yéqinliship özüngni bulghighan bolsang, éringdin
bashqa bir er sen bilen bille yatqan bolsa, —» désun; **21**
andin kahin u xotun'gha qarghish qesimini ichküzgendin
kéyin, yene uninggha: «— Perwerdigar yotangni yiglitip,
qorsiqingni ishshitiwetsun, shuningdek Perwerdigar séni
öz xelqing ichide qarghish we qesem ichish destikige
aylandursun; bu qarghish süyi ich-qarninggha kirip,
qorsiqingni ishshitiwetsun, yotangni yigilitiwetsun»
dégende, u xotun: «Amin, amin» désun. **23** Shuningdek
kahin bu qarghish sözlirini depterge pütüp qoysun,
shundaqla yazghan sözlerni elem süyige chilisun, **24**
andin u xotun'gha bu qarghish keltürgüchi elem süyini
ichküzsun, bu qarghish keltürgüchi su uning ichige
kirishi bilenla uninggha azab-elem bolidu. **25** Kahin u
xotunning qolidin kündashliq ashliq hediyesini élip, uni
Perwerdigarning huzurida pulanglitip bolghandin kéyin,
qurban'gahqa élip kelsun. **26** Kahin hediyedin bir siqim
un élip, xatire hésabida qurban'gahqa qoyup köydürsun;
andin u xotun'gha bu suni ichküzsun. **27** Kahin emdi
u xotun'gha suni ichküzgendin kéyin, eger u heqiqiy
bulghan'ghan bolup, öz érige sadaqetsizlik qilghan bolsa,
choqum shundaq boliduki, bu qarghish süyi uning ichige
kirgendin kéyin uninggha azab-elem keltüridu; uning
qorsiqi ishship, yotisi yigilep kétidu; shuning bilen u
xotun öz xelqi ichide qarghishqa kétidu. **28** Lékin eger
u xotun bulghanmighan pak bolsa, shu ishtin xalas
bolidu we eksiche hamilidar bolup perzentlik bolidu. **29**
Mana bu kündashliq toghrisidiki qanundur; xotun öz
érining ornida bashqa birsi bilen bille bolushi bilen ézip
bulghan'ghan bolsa **30** we yaki birsi xotunidin guman
qilip künlise, undaqta u xotunini Perwerdigarning aldida
turghuzsun, kahin uninggha shu qanun boyiche hemmini
ijra qilsun. **31** Ene shundaq qilghanda, er gunahtin xalas
bolup, xotun öz gunahini kötiridu.

6 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha éytqin: «Meyli er yaki ayal
bolsun, «Özümni Perwerdigargha atap, nazariylardin
bolimen» dégen alahide bir qesemni ichken bolsa, **3**
undaqta u özini haraq-sharabtin ayrip perhiz tutsun;
haraq-sharab bilen ishlen'gen sirkinimu ichmisun yaki
herqandaq üzüm sherbitini ichmisun we höl-quruq
üzümlernimu yémisun. **4** Özini Perwerdigargha atighan
barliq künlerde, üzüm télidin chiqqan herqandaq nersini,
meyli üzüm uruqi bolsun, posti bolsun, ularni yéyishke
bolmaydu. **5** Özümni Perwerdigargha atidim dep qesem
qilghan künliride, ularning béshigha ustira tegküzüshke
bolmaydu; özini Perwerdigargha atighan künler ötüp
bolmighuche, u muqeddes bolushi kérek; ular chachlirini
uzun qoyushi kérek. **6** U qesem ichken barliq künliride
héchqandaq ölüklerge yéqinlishishqa bolmaydu. **7**
Uning öz atisi, anisi, qérindishi yaki hede-singilliri ölüp
qalghan bolsa, ularni dep özini napak qilmasliqi kérek;
chünki béshida Perwerdigarghila xas bolimen dep bergen
wedisining belgisi bolidu. **8** Özini Xudagha atiwetken
barliq künlerde u Perwerdigar aldida muqeddes bolup
tursun. **9** Mubada bir kishi uning yénida tuyuqsiz
ölüp qélip, özini Perwerdigargha atighanliqning belgisi
bolghan béshi bulghan'ghan bolsa, u özini paklash küni
we kéyinki yettinchi künimu chéchini aldursun. **10**
Sekkizinchi küni u ikki paxtekni yaki ikki bachkini
élip jamaet chédirining derwazisi aldida kahin'gha
tapshursun. **11** Kahin birini gunah qurbanliqi, yene birini
köydürme qurbanliq süpitide sunup, ölük sewebidin
napak bolup qalghan gunahini tilep kafaret qilsun;
nazariy shu künning özide öz béshini qaytidin muqeddes-
pak qilsun, **12** u özini Perwerdigargha atighan künlirini
yéngiwashtin bashlisun, shuning bilen bir yashliq bir
erkek qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip sunsun; ilgiriki
künliri bolsa inawetsiz hésablansun; chünki uning
özini [Perwerdigargha] atighan haliti bulghan'ghan.
13 Nazariylardin biri özini [Perwerdigarghila] atighan
künler toshqan künide u toghruluq qanun-belgilime
mundaq: — Kishiler uni jamaet chédirining derwazisi
aldigha ekelsun; **14** u özi Perwerdigargha sunulidighan
köydürme qurbanliq üchün bir yashliq béjirim erkek
qozini, gunah qurbanliqi üchün bir yashliq chishi béjirim
bir qozini, inaqliq qurbanliqi üchün béjirim bir qoshqarni
keltürsun, **15** shundaqla bir séwet pétir nan, zeytun méyi
ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar hemde
zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek nanlar

we shu qurbanliqlarning qoshumche ashliq hediyeliri
we sharab hediyelirini keltürsun. **16** Kahin bularni
Perwerdigarning huzurigha keltürüp, Nazariyning shu
gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini sunsun;
17 u Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanliqi süpitide
qoshqarni sunsun, uninggha qoshup bir séwet pétir
nanni sunsun; kahin shular bilen teng Nazariy qoshup
teqdim qilghan ashliq hediye bilen sharab hediyeni
keltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaet chédirining derwazisi
aldida özini Perwerdigargha atighanliqigha belge qilip
qoyuwetken chéchini chüshürüp, chéchini élip inaqliq
qurbanliqi astidiki otqa qoysun. **19** Nazariy shu
teriqide özini Perwerdigarghila atighanliq chéchini
chüshürüp bolghandin kéyin, kahin qaynap pishirilghan
qoshqarning bir aldi qolini hem séwettin bir pétir nan
bilen bir pétir hemek nanni élip kélip Nazariyning
qoligha tutquzsun. **20** Kahin bularni Perwerdigarning
aldida pulanglatma qurbanliq süpitide örüsun; bular
pulanglatma qurbanliq süpitide sun'ghan tösh bilen
kötürme hediye qilin'ghan aldi qol bilen qoshulup,
muqeddes dep hésablinip kahin'gha bérilsun; andin
kéyin Nazariy sharab ichse bolidu. **21** Shular bolsa qesem
ichken Nazariy toghrisida, özini Perwerdigargha atashta
sunush zörür bolghan qurbanliq-hediyeler toghrisida
békitilgen qanun-belgilimidur; shuningdek uning qoli
némige yetse shuni sunsimu bolidu; u ichken qesimi
boyiche, yeni özini Xudagha atash wedisi toghruluq
shu nizam-belgilime boyiche hemme ishni ada qilsun;
wedisige emel qilsun. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — **23** Sen Harun bilen uning oghullirigha
söz qilip mundaq dégin: — Siler Israillargha mundaq
bext-beriket tilenglar: — **24** «Perwerdigar silerge bext-
beriket ata qilghay, silerni Öz panahida saqlighay; **25**
Perwerdigar yüzini silerning üstünglerde yorutup, silerge
shapaet qilghay; **26** Perwerdigar yüzini üstünglargha
qaritip kötürüp, silerge xatirjemlik bergey!» — dep
tilenglar. **27** Ular shundaq qilip namimni Israillarning
üstige qonduridu we Men ularga bext-beriket ata
qilimen.

7 Musa ibadet chédirini tikligen küni, u chédirni mesih
qilip maylap muqeddes qildi, shundaqla uning ichidiki
barliq eswab-jabduqlar, qurban'gah we uning barliq
qacha-qucha eswablirini mesih qilip maylap muqeddes
qildi; shü küni shundaq boldiki, Israilning emirliri,
yeni ularning ata jemetining bashliqliri bolghan, qebile
emirliri kélip hediyelerni sundi; shu qebililerning emirliri
sanaqtin ötküzüsh ishigha nazaret qilghuchilar idi. **3**
Ular özlirining hediyelirini Perwerdigarning huzurigha
hazir qilishti, keltürülgen bu hediyeler jemiy bolup alte
harwa, on ikki öküzdin ibaret idi; her ikki emir birliship
birdin sayiwenlik harwa, herbir emir birdin öküz élip
keldi; ular bu hediyelerni chédirining aldigha ekilishti. **4**
Perwerdigar Musagha söz qilip: — **5** Jamaet chédirining
ishlirigha ishlitish üchün sen bu nersilerni qobul qilip,
Lawiylarning herbirining béjiridighan ishliri boyiche
ularning ishlitishige bergin, — dédi. **6** Shuning bilen
Musa harwa bilen öküzlerni qobul qilip Lawiylargha
tapshurup berdi. **7** U Gershon ewladlirining qilidighan
ishlirigha asasen, ularga ikki harwa bilen töt öküz berdi.
8 Merari ewladlirining qilidighan ishlirigha asasen,
ularga töt harwa bilen sekkiz öküz berdi; ularning
hemmisi kahin Harunning oghli Itamargha qarayttti;
9 lékin u Kohatning ewladlirigha héchnéme bermidi;
chünki ular muqeddes nersilerni kötürüshke mes'ul
idi; démek, ular mes'ul bolghan nersilerni öz müriside
kötüretti. **10** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen küni,
uni Xudagha béghishlash yolida emirler sunidighan
hediyelirini élip kélip, qurban'gah aldigha qoyushti. **11**
Perwerdigar Musagha: — Ular qurban'gahni béghishlash
yolida hediyelirini sunsun; herbir emir öz künide
sunsun, — dédi. **12** Birinchi küni hediye sun'ghuchi
Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon boldi.
13 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel
kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel
kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye
bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil
un toldurulghanidi; **14** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **15** köydürme qurbanliq
üchün bir erkek torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **16** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **17** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir
yashliq besh erkek qoza; bular Amminadabning oghli
Nahshon sun'ghan hediyeler idi. **18** Ikkinchi küni hediye
sun'ghuchi Issakarning emiri Zuarning oghli Netanel
boldi. **19** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel
kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel
kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye
bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil
un toldurulghanidi; **20** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **21** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;
22 gunah qurbanliqi üchün bir téke; **23** inaqliq qurbanliqi
üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq
besh erkek qoza; bular Zuarning oghli Netanel sun'ghan
hediyeler idi. **24** Üchinchi küni hediye sun'ghuchi
Zebulun ewladlirining emiri Hélonning oghli Éliab boldi.
25 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel
kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel
kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye
bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil
un toldurulghanidi; **26** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **27** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **28** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **29** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Hélonning oghli
Éliab sun'ghan hediyeler idi. **30** Tötinchi küni hediye
sun'ghuchi Ruben ewladlirining emiri Shidörning oghli
Elizur boldi. **31** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz
shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish
shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes
jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq
hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan
ésil un toldurulghanidi; **32** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **33** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;
34 gunah qurbanliqi üchün bir téke; **35** inaqliq qurbanliqi
üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq

besh erkek qoza; bular Shidörning oghli Elizur sun'ghan
hediyeler idi. **36** Beshinchi küni hediye sun'ghuchi
Shiméon ewladlirining emiri Zuri-shaddayning oghli
Shélumiyel boldi. **37** U sun'ghan hediye éghirliqi bir
yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi
arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **38** on shekel
éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **39**
köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar,
bir yashliq bir erkek qoza; **40** gunah qurbanliqi üchün
bir téke; **41** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh
qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular
Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel sun'ghan hediyeler
idi. **42** Altinchi küni hediye sun'ghuchi Gad ewladlirining
emiri Déuelning oghli Eliasaf boldi. **43** U sun'ghan hediye
éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh
légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das
bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
44 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun
piyale; **45** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq,
bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **46** gunah
qurbanliqi üchün bir téke; **47** inaqliq qurbanliqi üchün
ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh
erkek qoza; bular Déuelning oghli Eliasaf sun'ghan
hediyeler idi. **48** Yettinchi küni hediye sun'ghuchi Efraim
ewladlirining emiri Ammihudning oghli Elishama boldi.
49 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel
kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel
kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye
bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil
un toldurulghanidi; **50** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **51** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;
52 gunah qurbanliqi üchün bir téke; **53** inaqliq qurbanliqi
üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq
besh erkek qoza; bular Ammihudning oghli Elishama
sun'ghan hediyeler idi. **54** Sekkizinchi küni hediye
sun'ghuchi Manasseh ewladlirining emiri Pidahzurning
oghli Gamaliyel boldi. **55** U sun'ghan hediye éghirliqi
bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen,
éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das
bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
56 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun
piyale; **57** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir
qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **58** gunah qurbanliqi
üchün bir téke; **59** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa,
besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza;
bular Pidahzurning oghli Gamaliyel sun'ghan hediyeler
idi. **60** Toqquzinchi küni hediye sun'ghuchi Bényamin
ewladlirining emiri Gidéonining oghli Abidan boldi.
61 U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel
kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel
kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye
bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil
un toldurulghanidi; **62** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **63** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza;
64 gunah qurbanliqi üchün bir téke; **65** inaqliq qurbanliqi
üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh
erkek qoza; bular Gidéonining oghli Abidan sun'ghan
hediyeler idi. **66** Oninchi küni hediye sun'ghuchi Dan
ewladlirining emiri Ammishaddayning oghli Ahiezer
boldi. **67** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel
kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi yetmish shekel
kélidighan bir kümüsh das bolup, bular muqeddes jaydiki
shekelning ölchem birliki boyiche ölchendi; ashliq hediye
bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil
un toldurulghanidi; **68** on shekel éghirliqta, xushbuy
toldurulghan bir altun piyale; **69** köydürme qurbanliq
üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek
qoza; **70** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **71** inaqliq
qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke,
bir yashliq besh erkek qoza; bular Ammishaddayning
oghli Ahiezer sun'ghan hediyeler idi. **72** On birinchi küni
hediye sun'ghuchi Ashir ewladlirining emiri Okranning
oghli Pagiyel boldi. **73** U sun'ghan hediye éghirliqi bir
yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh légen, éghirliqi
yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das bolup, bular
muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche
ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi
arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **74** on shekel
éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **75**
köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar,
bir yashliq bir erkek qoza; **76** gunah qurbanliqi üchün
bir téke; **77** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh
qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular
Okranning oghli Pagiyel sun'ghan hediyeler idi. **78** On
ikkinchi küni hediye sun'ghuchi Naftali ewladlirining
emiri Énanning oghli Ahira boldi. **79** U sun'ghan hediye
éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélidighan bir kümüsh
légen, éghirliqi yetmish shekel kélidighan bir kümüsh das
bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki
boyiche ölchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige
zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi;
80 on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun
piyale; **81** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir
qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **82** gunah qurbanliqi
üchün bir téke; **83** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa,
besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza;
bular Énanning oghli Ahira sun'ghan hediyeler idi. **84**
Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künide, Israil emirliri
qurban'gahqa sun'ghan hediyeler: — jemiy on ikki
kümüsh légen, on ikki kümüsh das, on ikki altun piyale
boldi, **85** herbir kümüsh légenning éghirliqi bir yüz ottuz
shekel, herbir kümüsh dasning éghirliqi yetmish shekel
idi; mushu qacha-quchigha ketken kümüsh muqeddes
jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchen'gende,
jemiy ikki ming töt yüz shekel chiqti; **86** xushbuy bilen
toldurulghan altun piyale on ikki bolup, muqeddes
jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche ölchen'gende,
herbir altun piyalining éghirliqi on shekel chiqti; bu
altun piyalilerning altuni jemiy bir yüz yigirme shekel
chiqti; **87** köydürme qurbanliqlar üchün bolghan mallar:
— jemiy on ikki torpaq, on ikki qochqar, on ikki bir

yashliq erkek qoza idi, herbiri tégishlik ashliq hediyeler
bilen bille sunuldi; on ikki téke gunah qurbanliqi üchün
sunuldi; **88** inaqliq qurbanliqliri üchün sunulghini jemiy
yigirme töt buqa, atmish qochqar, atmish téke, bir yashliq
atmish erkek qoza idi. Qurban'gah maylinip mesihlinip,
uni Xudagha béghishlash yolida sunulghan hediyeler
mana mushular. **89** Musa [Perwerdigar] bilen sözleshkili
jamaet chédirigha kirgen chéghida, u «höküm-guwahliq
sanduqi»ning üstidiki «kafaret texti»ning ikki teripidiki
kérubning otturisidin uning özige gep qilghan awazini
anglap turdi; Perwerdigar shu yolda uninggha söz qilatti.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen
Harun'gha: «Sen chiraghlar yaqidighan chaghda
yette chiraghning hemmisi chiraghdanning aldini
yorutidighan bolsun» dep éytip qoy, — dédi. **3** Harun
shundaq qildi; u chiraghdan üstidiki chiraghlarning
hemmisini yandurup, xuddi Perwerdigarning Musagha
éytqinidek, chiragh nurini chiraghdanning aldini
yorutidighan qilip qoydi. **4** Chiraghdanning yasilishi
mundaq: u altundin bolqa bilen soqup yasalghan, putidin
güllirigiche bolqa bilen soqup chiqirilghan. Perwerdigar
Musagha körsetken nusxidek, u chiraghdanni shundaq
yasatti. **5** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **6** Sen
Israillarning ichidin Lawiylarni tallap chiqip paklighin.
7 Ularni paklash üchün ulargha mundaq qil: «kafaret
süyi»ni ularning bedinige chachqin; andin ular özliri
pütün bedinini ustura bilen chüshürsun, kiyimlirini
yuyup özini pak qilsun. **8** Andin kéyin ular bir torpaq
bilen shuninggha qoshup ashliq hediyesini, yeni zeytun
méyi ileshtürülgen ésil unni keltürsun; sen gunah
qurbanliqi üchün yene bir torpaqni keltür. **9** Sen
Lawiylarni jamaet chédirining aldigha keltür we pütün
Israil jamaitini yighip kel; **10** Lawiylarni Perwerdigarning
huzurigha hazir qilghin; andin Israillar kélip qollirini
ularning üstige qoysun. **11** Harun Lawiylarni Israillarning
«pulanglatma qurbanliq»i süpitide Perwerdigarning
xizmitini qilsun dep, Perwerdigargha hediye qilsun. **12**
Lawiylar qollirini héliqi ikki torpaqning béshigha qoysun;
sen birini gunah qurbanliqi bolsun, birini köydürme
qurbanliq bolsun, Lawiylar üchün kafaret keltürsun
dep Perwerdigargha sun'ghin. **13** Sen andin Lawiylarni
Harun bilen uning oghullirining aldida turghuzup, ularni
pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye
qil. **14** Lawiylar Méningki bolsun dep, sen Lawiylarni ene
shu teriqide Israillardin ayrip chiq. **15** Andin Lawiylar
kirip jamaet chédirining ishlirini qilsa bolidu; sen ularni
paklandur, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide hediye
qil. **16** Chünki ular Israillar ichide pütünley Manga
atalghan; Méning ularni Méningki bolsun dep tallishim
ularni Israillarning arisida baliyatquning tunji méwisi
ornida qoyghanliqimdur. **17** Chünki Israillarning tunjisi,
meyli u insan yaki haywan bolsun, pütünley Manga
tewedur; Men Misir zéminida barliq tunjilarni öltürgen
küni ularni Özümge muqeddes qilip éliwalghanidim.
18 Méning Lawiylarni u yol bilen tallishim ularni
Israillarning ichidiki tunjilirining ornida qoyushum
üchündur. **19** We jamaet chédirida Israillarning xizmitide
bolsun we Israillarning [gunahini tilep] kafaret keltürsun,
shuningdek Israillar muqeddes jaygha yéqinlashqanda
ular arisida bala-qaza chiqmisun dep, Men Israillar ichidin
Lawiylarni Harun bilen uning oghullirigha berdim. **20**
Musa, Harun we pütkül Israil jamaiti Lawiylarni shundaq
qildi; Perwerdigarning Lawiylar toghruluq Musagha
buyrughinidek Israillar hemmisini beja keltürdi. **21**
Lawiylar shundaq qilip özlirini [gunahtin] paklap, kiyim-
kécheklirini yuyup pakizlidi; Harun ularni pulanglatma
qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qildi; Harun
yene ularni paklashqa [gunahini tilep] kafaret qildi. **22**
Andin kéyin Lawiylar kirip Harunning aldida, shundaqla
uning oghullirining aldida, jamaet chédiri ichidiki
ishlarni qilishqa kirishti; Perwerdigar Lawiylar toghruluq
Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar uni shu
boyiche beja keltürdi. **23** Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — **24** Lawiylarning wezipisi mundaq bolsun:
— Yigirme besh yashtin yuqiriliri kirip jamaet chédiri
ichidiki ishlarni qilishqa sepke kirsun; **25** ellik yashqa
yetkendin kéyin septin chékinip shu xizmetni qilmisun;
26 lékin ular jamaet chédiri ichide qérindashlirigha
yardemliship, ularning hajetliridin chiqishqa bolidu,
emma chédirdiki resmiy wezipide bolmisun. Lawiylarning
wezipiliri heqqide ularghа ene shundaq qil.

9 Misir zéminidin chiqqandin kéyinki ikkinchi yili
birinchi ayda, Perwerdigar Sinay chölide Musagha
buyrup: — **2** Israillar békitilgen waqitta ötüp kétish
héytini ötküzsun; **3** yeni mushu ayning on tötinchi küni
gugumda, békitilgen waqitta, barliq belgilime we qaide-
tertip boyiche héytni ötküzünglar, — dédi. **4** Shuning
bilen Musa Israillargha söz qilip ötüp kétish héytini
ötküzüshni buyrudi. **5** Ular birinchi ayning on tötinchi
küni gugumda, Sinay chölide ötüp kétish héytini ötküzdi;
Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar
shundaq qildi. **6** Bir nechcheylen bir ölükke tégip kétip
napak bolup qalghanliqi üchün, ular shu küni ötüp
kétish héytini ötküzelmidi-de, ular shu küni Musa bilen
Harunning aldigha kélip Musagha: — **7** Biz ölüp qalghan
ademge tégip kétip napak bolup qalghan bolsaqmu,
lékin némishqa Israillarning qatarida, békitilgen waqitta
Perwerdigargha sunushqa kérek bolghinini élip kélishtin
ret qilinimiz? — déyishti. **8** — Toxtap turunglar, men
bérip Perwerdigar siler toghranglarda néme buyruydikin,
anglap baqay, — dédi Musa ularghа. **9** Perwerdigar
Musagha söz qilip mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha
mundaq dégin: «Siler we silerning ewladliringlar ichide
beziler ölüklerge tégip kétip napak bolup qalghan bolsa
yaki uzaq seper üstide bolsa, ular yenila Perwerdigar
üchün ötüp kétish héytini ötküzüshke bolidu. **11** Undaq
kishiler ikkinchi ayning on tötinchi küni gugumda héytni
ötküzsun; [héyt taamini] pétir nan we achchiq köktatlar
bilen bille yésun; **12** ulardin etige azraqmu qaldurmisun
we [qozisining] ustixanliridin birersinimu sundurghuchi
bolmisun; ular héytni ötüp kétish héytining barliq
belgilimiliri boyiche ötküzsun. **13** Halbuki, pak bolghan,
seper üstidimu bolmighan emma ötüp kétish héytini
ötküzüshke étibar bermigen kishi bolsa öz xelqidin üzüp
tashlinidu; chünki békitilgen waqitta Perwerdigargha
sunush kérek bolghinini sunmighanliqi üchün, u öz
gunahini öz üstige alidu. **14** Eger aranglarda turuwatqan
yat ellik bir musapir Perwerdigar üchün ötüp kétish
héytini ötküzüshni xalisa, u ötüp kétish héyti toghrisidiki
belgilime we qaide-tertip boyiche ötküzsun; yat ellik

musapirlar üchün we zéminda tughulghanlar üchünmu
aranglarda shu birla nizam bolsun. **15** Ibadet chédiri
tiklen'gen küni, bulut ibadet chédirini, yeni hökümguwahliq chédirini qaplap turdi; kechtin taki etigen'giche,
bulut xuddi ottek ibadet chédirining üstide turdi. **16**
Daim shundaq bolatti; [kündüzi] bulut ibadet chédirini
qaplap turatti, kéchisi u otqa oxshaytti. **17** Qachaniki
bulut jamaet chédirining üstidin kötürülse, Israillar
yolgha chiqatti; bulut qeyerde toxtisa, Israillar shu
yerde bargah tiketti. **18** Israillar Perwerdigarning
buyruqi boyiche mangatti, Perwerdigarning buyruqi
boyiche bargah tiketti; bulut ibadet chédirining üstide
qanche uzaq toxtisa, ular bargahta shunche uzaq turatti.
19 Bulut ibadet chédirining üstide xéli künlergiche
toxtap tursa, Israillarmu Perwerdigarning körsitmisini
tutup seperge chiqmaytti; **20** mubada bulut ibadet
chédirining üstide peqet birnechche künla toxtisa,
ular Perwerdigarning buyruqi boyiche shu waqitta
bargah qurup yatatti, andin yene Perwerdigarning
buyruqi boyiche seperge atlinatti. **21** We mubada bulut
peqetla kechtin etigen'giche toxtap, ettigende bulut
yene kötürülse, ular yene yolgha chiqatti; meyli kündüzi
yaki kéchisi bulut kötürülsila, ular seperge chiqatti. **22**
Bulut ibadet chédirining üstide uzunraq tursa, meyli
ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yolgha chiqmay
bargahta turuwéretti; lékin bulut kötürülüp mangsila
ular sepirini dawamlashturatti. **23** Perwerdigarning
buyruqi bilen ular bargah quratti, Perwerdigarning
buyruqi bilen ular seperni dawamlashturatti; ular
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen emri
boyiche, Perwerdigarning körsitmisini tutatti.

10 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2**
Sen özüngge ikki kanay yasatqin; ularni kümüshtin
soqtur. Ular jamaetni yighishqa, shundaqla jamaetni
bargahlirini yighishturup yolgha chiqishqa chaqirish
üchün ishlitilidu. **3** Ikki kanay chélin'ghanda pütkül
jamaet séning yéninggha jamaet chédiri derwazisining
aldigha yighilidighan bolsun. **4** Eger yalghuz biri chélinsa,
emirliri, yeni minglighan Israillarning mingbéshiliri
séning yéninggha kélip yighilsun. **5** Siler qattiq yuqiri
awaz bilen chalghanda kün chiqish tereptiki bargahlar
yolgha chiqsun. **6** Andin siler ikkinchi qétim qattiq, yuqiri
awaz bilen chalghanda jenub tereptiki bargahlar yolgha
chiqsun; ular yolgha chiqqan chaghda kanay qattiq, yuqiri
awaz bilen chélinishi kérektur. **7** Jamaetni yighilishqa
chaqiridighan chaghda, kanay chélinglar, emma qattiq,
yuqiri awaz bilen chalmanglar; **8** Harunning ewladliri,
kahin bolghanlar kanaylarni chalsun; bular silerge
ewladmu-ewlad bir ebediy belgilime bolsun. **9** Eger siler
öz zéminingларda silerge zulum salghan düshmininglar
bilen jeng qilishqa chiqsanglar, qattiq, yuqiri awaz bilen
chélinglar. Shuning bilen özünglarning Xudasi bolghan
Perwerdigarning aldida yad étilip, düshmininglardin
qutulisiler. **10** Buningdin bashqa, xushal künliringlarda,
békitilgen héytliringlarda we ayning birinchi künliride,
siler köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini
sun'ghininglarda, qurbanliqlarning aldida turup
kanay chélinglar; shuning bilen [kanaylar] silerni
Xudayinglargha esletküchi bolidu; Men Xudayinglar
Perwerdigardurmen. **11** Ikkinchi yili, ikkinchi ayning
yigirminchi küni bulut höküm-guwahliq chédirining
üstidin kötürüldi; **12** shuning bilen Israillar Sinay
chölidin chiqip, yol élip seperlirini bashlidi; bulut
Paran chölide toxtidi. **13** Bu ularning birinchi qétim
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri
boyiche yolgha chiqishi boldi. **14** Yehuda bargahi
özining tughi astida qoshun-qoshun bolup aldi bilen
yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Amminadabning
oghli Nahshon idi. **15** Issakar qebilisi qoshunining
bashliqi Zuarning oghli Netanel idi. **16** Zebulun qebilisi
qoshunining bashliqi Hélonning oghli Éliab idi. **17** Andin
ibadet chédiri chuwulup, Gershonning ewladliri bilen
Merarining ewladliri uni kötürüp yolgha chiqti. **18**
Ruben bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun
bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Shidörning
oghli Elizur idi. **19** Shiméon qebilisi qoshunining bashliqi
Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel idi. **20** Gad qebilisi
qoshunining bashliqi Déuelning oghli Eliasaf idi. **21** Andin
Kohatlar muqeddes buyumlarni kötürüp yolgha chiqti;
ular yétip kélishtin burun ibadet chédirini [kötürgüchiler]
kélip uni tiklep qoyushqanidi. **22** Efraim bargahi
özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti;
qoshunning bashliqi Ammihudning oghli Elishama idi.
23 Manasseh qebilisi qoshunining bashliqi Pidahzurning
oghli Gamaliyel idi. **24** Binyamin qebilisi qoshunining
bashliqi Gidéonining oghli Abidan idi. **25** Dan bargahi
hemme bargahlarning arqa muhapizetchisi bolup,
özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti;
qoshunning bashliqi Ammishaddayning oghli Ahiezer
idi. **26** Ashir qebilisi qoshunining bashliqi Okranning
oghli Pagiyel idi. **27** Naftali qebilisi qoshunining bashliqi
Énanning oghli Ahira idi. **28** Bular Israillar yolgha
chiqqanda qoshun-qoshun bolup méngish tertipi idi; ular
shu teriqide yolgha chiqti. **29** Musa özining qéynatisi,
Midiyanliq Réuelning oghli Hobabqa: — Biz Perwerdigar
wede qilghan yerge qarap seper qiliwatimiz, U: «Men
u yerni silerge miras qilip bérimen» dégen; özlirining
biz bilen bille méngishlirini ötünimen, biz silige yaxshi
qaraymiz, chünki Perwerdigar Israil toghruluq bextsaadet ata qilimen dep wede bergen, — dédi. **30** Lékin
Hobab Musagha: — Yaq, men öz yurtum, öz uruqtughqanlirimgha kétimen, — dédi. **31** Musa uninggha:
Bizdin ayrilip ketmisile; chünki sili chölde qandaq
bargah qurishimiz kéreklikini bilila, sili bizge köz bolup
bersile. **32** Shundaq boliduki, biz bilen bille barsila,
kelgüside Perwerdigar bizge qandaq yaxshiliq qilsa,
bizmu silige shundaq qilimiz! — dédi. **33** Israillar
Perwerdigar téghidin yolgha chiqip üch kün yol mangdi;
Perwerdigarning ehde sanduqi ularghа aram alidighan
yer izdep ularning aldida üch kün yol bashlap mangdi.
34 Ular chédirlirini yighishturup yolgha chiqidighan
chaghlarda, Perwerdigarning buluti haman ularning
üstide bolatti. **35** Ehde sanduqi yolgha chiqidighan
chaghda Musa: «Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar;
düshmenliring tiripiren bolsun; Sanga öchler yüzüngning
aldidin qachsun!» — deytti. **36** Ehde sanduqi toxtighan
chaghda u: «Qaytip kelgeysen, i Perwerdigar, minglighan-
tümenligen Israil xelqi arisigha qaytip kelgeysen!» —
deytti.

11 We shundaq boldiki, xelq ghotuldishatti, ularning
ghotuldashliri Perwerdigarning quliqigha yétip
intayin rezil anglandi; U bu sözlerni anglidi we
Uning ghezipi qozghaldi; Perwerdigarning ot-yalquni
ularning arisida tutiship, bargahning chétidiki bezilerni
köydürüshke bashlidi. **2** Xelq bu chaghda Musagha
yalwuriwidi, Musa Perwerdigardin tilidi; shuning bilen ot
pesiyip öchti. **3** Perwerdigarning oti ularning otturisida
tutashqanliqi üchün u u yerge «Taberah» dep at
qoydi. **4** Ularning arisidiki shalghut kishilerning nepsi
taqildap ketti, Israillarmu yene yighlashqa bashlidi:
«Emdi bizge kim gösh béridu? **5** Hélimu ésimizdiki,
biz Misirdiki chaghlarda pul xejlimey turupmu béliq
yéyeleyttuq, yene terxemek, tawuz, piyaz we küde
piyaz bilen samsaqmu bar idi. **6** Mana bu yerde
hazir köz aldimizda mannadin bashqa héchnéme yoq,
emdi bizning jénimizmu qurup kétiwatidu» déyishti.
7 Manna goya yumghaqsüt uruqigha, körünüshi goya
kehriwagha oxshaytti. **8** Kishiler uyan-buyan chépip uni
yighip, bezide yarghunchaqta ézip, bezide hawanchida
soqup, ya bezide qazanda pishurup nan qilip yeytti;
temi zeytun mayliq toqachlargha oxshaytti. **9** Kéchide
bargahqa shebnem chüshkende, mannamu shuning
üstige chüshetti. **10** Musa xelqning ailimu-aile herbiri
öz chédirining ishiki aldida yigha-zar qilishiwatqinini
anglidi; buninggha Perwerdigarning ghezipi qattiq
qozghaldi, bu ish Musaning neziridimu yaman köründi.
11 Musa Perwerdigargha: — Sen bu barliq xelqning éghir
yükini manga artip qoyup, men qulungni némishqa
bundaq qiynaysen; némishqa men Séning aldingda iltipat
tapmaymen? **12** Ya men bu pütün xelqqe hamilidar
bolup, ularni tughdummu? Sen téxi manga: «Sen ularni
Men qesem ichip ularning ata-bowilirigha miras qilghan
shu yerge yetküzgüche, xuddi baqqan atisi emchektiki
bowaqni baghrigha alghandek baghringgha élip kötürüp
mang» dewatisen? **13** Men bu xelqqe nedin gösh tépip
béreleymen? Chünki ular manga yighlap: «Sen bizge
yégüdek gösh tépip ber!» déyishmekte. **14** Men bu xelqni
kötürüshni yalghuz üstümge élip kételmeydikenmen,
bu ish manga bek éghir kéliwatidu. **15** Eger Sen manga
mushundaq muamile qilmaqchi bolsang, men ötünüp
qalay, bu xarab halitimni manga körsetmey, iltipat
qilip méni öltürüwet! — dédi. **16** Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — Israil aqsaqalliri ichidin, sen yénimgha
tonuydighan xelq aqsaqalliri we beglerdin yetmishni
tallap yighqin, ularni jamaet chédirining aldigha ekel.
Ular séning bilen bille shu yerde tursun. **17** Men shu
yerge chüshüp séning bilen sözlishimen; we séning
üstüngde turuwatqan Rohni élip ularning üstigimu
bölüp qoyimen. Shuning bilen ular sen bilen bille
xelqni kötürüsh mes'uliyitini üstige alidu, andin sen uni
özüng yalghuz kötürmeydighan bolisen. **18** Sen xelqqe
mundaq dégin: «Ete gösh yiyishke teyyarlinip özenglerni
[Xudagha] atap paklanglar; chünki siler Perwerdigarning
quliqini aghritip yighlap: «Emdi kim bizge gösh béridu?
Ah, Misirdiki halimiz bek yaxshi idi!» dégenidinglar
emesmu? Perwerdigar derweqe silerge gösh béridu,
siler uningdin yeysiler. **19** Siler bir kün, ikki kün emes,
besh kün, on kün emes, yigirme künmu emes, **20** belki
pütün bir ay yeysiler, taki burninglardin étilip chiqip hö
bolghuche yeysiler; chünki siler aranglarda turuwatqan
Perwerdigarni mensitmey, uning aldida yighlap turup:
«Biz néme üchün Misirdin chiqtuq?» — dédinglar». **21**
Musa: — Men ularning arisida turuwatqan bu xelqtin
yolgha chiqalaydighan erkekler alte yüz ming tursa, Sen
téxi: «Men ularni gösh yeydighan, hetta pütün bir ay
gösh yeydighan qilimen» deysen; **22** emise qoy, kala
padilirining hemmisi soyulsa ulargha yétemdu? Yaki
déngizdiki hemme béliq ulargha tutup bérilse, ularning
yiyishige yitermu? — dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar
Musagha: — Perwerdigarning qoli qisqa bolup qaptimu?
Emdi körüp baqqine, Méning sanga dégen sözüm emelge
ashurulamdu-yoq? — dédi. **24** Shuning bilen Musa chiqip
Perwerdigarning sözini xelqqe yetküzdi we xelq ichidiki
aqsaqallardin yetmish ademni tallap yighip ularni jamaet
chédirining etrapida turghuzdi. **25** Andin Perwerdigar
bulut ichidin chüshüp, Musa bilen sözliship, uningdiki
Rohtin élip yetmish aqsaqalgha qoydi; Roh ularning
üstige qonushi bilen ular bésharet bérishke kirishti.
Lékin shu waqittin kéyin ular undaq qilmidi. **26** Lékin u
chaghda ulardin ikki adem bargahta qaldi; birsining ismi
Eldad, ikkinchisi Médad idi (ular eslide aqsaqallarning
arisida tizimlan'ghanidi, lékin ibadet chédirigha chiqmay
qalghanidi). Roh ularning üstidimu qondi we ular bargah
ichide bésharet bérishke bashlidi. **27** Yash bir yigit
yügürüp kélip Musagha: — Eldad bilen Médad bargahta
bésharet bériwatidu, — dédi. **28** Musaning xizmetkari,
Musa tallighan serxil yigitliridin biri, Nunning oghli
Yeshua qopup: — I xojam Musa, ularni tosughayla,
— dédi. **29** Lékin Musa uninggha: — Sen méning
sewebimdin heset qiliwatamsen? Perwerdigarning pütün
xelqi peyghember bolup ketse idi, Perwerdigar Özining
Rohini ularning üstige qoysa idi! — dédi. **30** Shuning
bilen Musa bilen Israil aqsaqallirining hemmisi bargahqa
qaytip kétishti. **31** Emdi Perwerdigar aldidin bir shamal
chiqip, u déngiz tereptin bödünilerni uchurtup kélip,
bargahning etrapigha yéyiwetti; bödüniler bargahning
u teripidimu bir künlük yol, bu teripidimu bir künlük
yol kelgüdek yer yüzini ikki gez égizlikte kelgüdek
qaplidi. **32** Xelq ornidin turup pütkül shu küni, shu
kéchisi we etisi pütün kün bödüne tutup yighdi, eng
az dégenlirimu alahazel ikki xomir yighdi; ular bularni
bargahning töt etrapigha özliri üchün yéyishti. **33** Ular
göshni chaynap ézip bolmay, gösh téxi chishliri arisida
turghanda, Perwerdigarning ghezipi ulargha qozghilip,
xelqni intayin éghir bir waba bilen urdi. **34** Shunga
kishiler shu yerni «Qibrot-Hattawah» dep atidi; chünki
ular shu yerde nepsi taqildighan kishilerni yerlikke
qoyghanidi. **35** Kéyin xelq Qibrot-Hattawahtin yolgha
chiqip Hazirotqa kélip, Hazirotta toxtidi.

12 Meriyem bilen Harun Musaning hebeshlik qizni
xotunluqqa alghini üchün uninggha qarshi söz
qildi (chünki u hebeshlik bir qizni alghanidi). **2** Ular:
— Perwerdigar peqet Musa bilenla sözliship, biz bilen
sözleshmeptimu? — déyishti. Bu gepni Perwerdigar
anglidi. **3** Musa dégen bu adem intayin kemter-mömin
adem bolup, bu terepte yer yüzidikiler arisida uning
aldigha ötidighini yoq idi. **4** Perwerdigar Musa, Harun
we Meriyemge tuyuqsiz: — Siler üchünglar jamaet
chédirigha kélinglar, — dédi. Üchilisi chiqip keldi. **5** Andin
Perwerdigar [ershtin] bulut tüwrüki ichide chüshüp,

jamaet chédirining aldida toxtap, Harun bilen Meryemni
qichqiriwidi, ular aldigha keldi. **6** U ularغha: — Emdi
siler gépimni anglanglar, eger silerning aranglarda
peyghember bolsa, Men Perwerdigar alamet körünüshte
uninggha Özümni ayan qilimen, chüshide uning bilen
sözlishimen. **7** Lékin qulum Musagha nisbeten undaq
emes; u barliq ailem ichide tolimu sadiqtur; **8** Men
uning bilen tépishmaq éytip olturmay, yüzmu yüz
turup biwasite sözlishimen; u Men Perwerdigarning
qiyapitini köreleydu. Emdi siler némishqa qulum Musa
toghruluq yaman gep qilishtin qorqmidinglar? — dédi. **9**
Perwerdigarning otluq ghezipi ularغha qozghaldi we u
kétip qaldi. **10** Shuning bilen bulut jamaet chédiri üstidin
ketti, we mana, Meryem xuddi ap'aq qardek pése-maxaw
bolup ketti; Harun burulup Meryemge qariwidi, mana, u
pése-maxaw bolup qalghanidi. **11** Harun Musagha: — Way
xojam! Nadanliq qilip gunah ötküzüp qoyghanliqimiz
sewebidin bu gunahni bizning üstimizge artmighaysen.
12 U xuddi anisining qorsiqidin chiqqandila bedini
yérim chirik, ölük tughulghan balidek bolup qalmighay!
— dédi. **13** Shuning bilen Musa Perwerdigargha: — I
Tengri, uning késilini saqaytiwetken bolsang, — dep
nida qildi. **14** Perwerdigar Musagha: — Eger atisi uning
yüzige tükürgen bolsa, u yette kün xijilchiliq ichide
turghan bolatti emesmu? Emdi u bargahning sirtigha
yette kün qamap qoyulsun, andin u qaytip kelsun, —
dédi. **15** Shuning bilen Meryem bargah sirtigha yette kün
qamap qoyuldi, taki Meryem qaytip kelgüche xelq yolgha
chiqmay turup turdi. **16** Andin kéyin xelq Hazirottin
yolgha chiqip, Paran chölide bargah qurdi.

13 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Men
Israillargha miras qilip bergen Qanaan zéminini
charlap kélishke ademlerni ewetkin; herbir ata jemetke
tewe qebilidin birdin adem chiqirilsun, ular öz qebilisidiki
emir bolsun, — dédi. **3** Musa Perwerdigarning emri
boyiche, ularni Paran chölidin yolgha saldi; ularning
hemmisi Israillarning bashliri idi. **4** Töwendikiler
ularning isimliri: — Ruben qebilisidin Zakkurning
oghli Shammuya, **5** Shiméon qebilisidin Xorining
oghli Shafat, **6** Yehuda qebilisidin Yefunnehning
oghli Kaleb, **7** Issakar qebilisidin Yüsüpning oghli
Igal, **8** Efraim qebilisidin Nunning oghli Hoshiya, **9**
Binyamin qebilisidin Rafuning oghli Palti, **10** Zebulun
qebilisidin Sodining oghli Gaddiyel, **11** Yüsüp qebilisidin,
yeni Manasseh qebilisidin Susining oghli Gaddi, **12**
Dan qebilisidin Gimallining oghli Ammiyel, **13** Ashir
qebilisidin Mikailning oghli Setur, **14** Naftali qebilisidin
Wofsining oghli Nahbi, **15** Gad qebilisidin Makining oghli
Géuel. **16** Mana bular Musa charlap kélinglar dep Qanaan
zéminigha ewetken ademlerning ismi. Musa Nunning
oghli Hoshiyani Yehoshuya dep atidi. **17** Musa ularni
charlap kélishke Qanaan'gha seperwer qilip: — Siler
mushu yerdin Negew chöli terepke qarap ménginglar,
andin taghliq rayon'gha chiqinglar. **18** U yerning
qandaq ikenlikini, u yerdikilerning küchlük-ajizliqini,
az yaki köplükini körüp béqinglar; **19** ular turuwatqan
yerning qandaq ikenlikini, yaxshi-yamanliqini körünglar;
ular turuwatqan sheherlerning qandaq ikenlikini,
bargahliq sheher yaki sépil-qelelik sheher ikenlikini;
20 u yerning munbet yaki munbetsiz ikenlikini, del-
derexlirining bar-yoqluqini körüp kélinglar. Yüreklikrek
bolup, méwe-chiwiliridin alghach kélinglar, — dédi.
Bu chagh del üzüm piship qalghan waqit idi. **21** Ular
shu tereplerge chiqip, zéminni Zin chölidin tartip taki
Hamat éghizining yénidiki Rehobqiche bérip charlashti.
22 Ular jenub terepte Hébron'gha bardi, u yerlerde
Anaqiylarning ewladliridin Ahiman, Shishay, Talmay
dégenler olturushluq idi. Eslide Hébron shehiri Misirdiki
Zoan shehiridin yette yil ilgiri yasalghanidi. **23** Ular
«Eshkol jilghisi»gha keldi, u yerde bir sap üzümi bar
bir üzüm shéxini késip, bir baldaqqa ésip ikki ademge
kötürgüzüp mangdi; ular azraq anar bilen enjürmu
élip qaytip keldi. **24** Israillar shu yerde késiwalghan
eshu üzüm sewebidin u yer «Eshkol jilghisi» («[üzüm
sapiqi jilghisi]») dep ataldi. **25** Ular qiriq kündin kéyin
u yerlerni charlap tügitip, qaytip keldi. **26** Ular kélip,
Paran chöllükidiki Qadeshte Musa, Harun we pütün Israil
jamaiti bilen körüshti. Ular ikkiylen'ge hem pütkül Israil
jamaitige melumat berdi hem zéminning méwilirini
ularغha körsetti. **27** Ular Musagha melumat bérip: —
Biz özliri béringlar dégen yerlerge barduq, rasttinla süt
bilen hesel éqip turidighan yer iken, mana bular shu
yerning méwiliri. **28** Biraq u yerdikiler bek küchtünggür
iken, sheherler sépilliq bolup hem puxta-heywetlik iken.
Uning üstige, biz u yerde Anaqiylarning ewladlirinimu
körduq. **29** Amalekler jenub terepte turidiken; Hittiylar,
Yebusiylar, Amoriylar taghlarda turidiken; Qanaaniylar
déngiz boylirida we Iordan deryasi boylirida turidiken,
— dédi. **30** Kaleb Musaning aldida köpchilikni tinchitip:
— Biz derhal atlinip bérip u yerni igileyli! Chünki biz
choqum ghalip kélimiz — dédi. **31** Lékin uning bilen bille
chiqqan bashqilar bolsa: — Ular bizdin küchlük iken,
shunga ularغha hujum qilsaq bolmaydu, — déyishti. **32**
Andin charlighuchilar özliri charlap kelgen zéminning
ehwalidin Israillargha yaman melumat bérip: — Biz
kirip charlap ötken zémin bolsa öz ahalisini yeydighan
zémin iken; biz u yerde körgenlerning hemmisi yoghan
ademler iken. **33** Biz u yerlerde «Nefiliyler» dégen
[gigant] ademlerni körduq (derweqe Anaqiylarning
ewladliri Nefiliylerdin chiqqandur); biz özimizge qarisaq
chéketkidek turidikenmiz, biz ularغhimu shundaq
körinidikenmiz, — dédi.

14 Shuning bilen barliq jamaet dad-peryad kötürüp
yighlidi; ular kéchiche yigha-zar qiliship chiqti. **2**
Israillar Musa bilen Harun'gha tapa-tene qilip: — Biz
baldurla Misirda ölüp ketsek boptiken! Mushu chöl-
jeziride ölüp ketsek boptiken! **3** Perwerdigar némishqa
bizni qilich astida ölsun, xotun bala-chaqilirimiz bulinip,
[düshmenning] oljisi bolsun dep bizni bu yerge bashlap
kelgendu? Uningdin köre, Misirgha qaytip ketkinimiz
yaxshi emesmu? — dep ghotuldashti. **4** Shuning bilen
ular bir-birige: — Bashqidin bir bashliq tiklep Misirgha
qaytip kéteyli, — déyishti. **5** Musa bilen Harun pütün
Israil jamaiti aldida yiqilip düm yatti. **6** Shu yerni
charlap kelgenler ichidiki Nunning oghli Yeshua bilen
Yefunnehning oghli Kaleb kiyimlirini yirtip, **7** pütün Israil
jamaetchilikige: — Biz charlap kélishke ötüp barghan
zémin intayin bek yaxshi zémin iken. **8** Eger Perwerdigar
bizdin söyünse, bizni shu zémin'gha, yeni hesel bilen süt
éqip turidighan shu zémin'gha bashlap bérip, uni bizge

béridu. **9** Siler peqet Perwerdigargha asiyliq qilmanglar!
U zéminidikilerdin qorqmanglar, chünki ular bizge
nisbeten bir ghizadur; ularning panahdarliri ulardin ketti,
Perwerdigar bolsa biz bilen bille; ulardin qorqmanglar,
— dédi. **10** Halbuki, pütkül jamaet terep-tereptin: — U
ikkisini chalma-kések qilip öltürüwéteyli, déyishti. Lékin
Perwerdigarning julasi jamaet chédirida Israillargha
ayan boldi. **11** Perwerdigar Musagha: — Bu xelq Méni
qachan'ghiche mensitmeydu? Gerche ularning otturisida
shunche möjizilik alametlerni yaratqan bolsammu,
lékin ular Manga qachan'ghiche ishinishmeydiken?
12 Men ularni waba bilen urup yoqitimen, shuning
bilen séni ulardin téximu chong we qudretlik bir el
qilimen, — dédi. **13** Musa bolsa Perwerdigargha mundaq
dédi: — «Bundaq bolidighan bolsa bu ishni misirliqlar
anglap qalidu, chünki Sen ulugh qudriting bilen bu
xelqni ularning arisidin élip chiqqaniding; **14** we
Misirliqlar bu ishni shu zémindiki xelqlergimu éytidu. U
zémindiki ahalimu Sen Perwerdigarning bu xelqning
arisida ikenlikingni, Sen Perwerdigarning ularning aldida
yüzmuyüz körün'genlikingni, Séning buluting daim
ulargha saye chüshürüp kelgenlikini, shundaqla Séning
kündüzi bulut tüwrükide, kéchisi ot tüwrükide ularning
aldida mangghanliqingni anglighanidi. **15** Emdi Sen bu
xelqni xuddi bir ademni öltürgendek öltürüwetseng,
Séning nam-shöhritingni anglighan ellerning hemmisi:
16 «Perwerdigar bu xelqni Özi ulargha bérishke qesem
qilghan zémin'gha bashlap baralmaydighanliqi üchün,
shunga ularni eshu chöl-jeziride öltürüwétiptu» dep
qalidu. **17** Emdi ötünimenki, Rebbim qudritingni
jari qildurghaysen, Özüngning: **18** «Perwerdigar
asanliqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti
téship turidu; U gunah we itaetsizlikni kechüridu,
lékin gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydu,
atilarning qebihlikini atisidin balisighiche, hetta newre-
chewrilirigiche ularning üstige yükleydu» déginingdek
qilghaysen. **19** Méhriy-shepqitingning kengriliki boyiche,
Misirdiki chaghdin taki hazirghiche daim kechürüp
kelginingdek, bu xelqning qebihlikini kechürgeysen!». **20**
Perwerdigar: — «Boptu, sen dégendek ularni kechürdüm.
21 Lékin Öz hayatim bilen qesem qilimenki, pütkül
yer yüzi Men Perwerdigarning shan-sheripi bilen
tolidu. **22** Halbuki, Méning julayimni, Misirda we chöl-
jeziride körsetken möjizilik alametlirimni körüp turupmu
Méni mushundaq on qétimlap sinap yene awazimgha
qulaq salmighanlar, **23** Men qesem ichip ularning
ata-bowilirigha miras qilip bérimen dégen u zéminni
hergiz körelmeydu; Méni mensitmigenlerdin birimu
u yurtni körelmeydu. **24** Lékin özide bashqiche bir
rohning bolghini, pütün qelbi bilen Manga egeshkini
üchün qulum Kalebni u kirgen yerge bashlap kirimen;
uning ewladlirimu u yerge mirasxor bolidu. **25** (shu
chaghda Amalekler bilen Qanaaniylar [taghliq] jilghilarda
turuwatatti) — Ete siler yolunglardin burulup, Qizil
Déngizgha baridighan yol bilen méngip chölge seper
qilinglar» — dédi. **26** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha
söz qilip mundaq dédi: **27** — Men Méning yaman gépimni
qilip ghotuldishidighan bu rezil jamaetke qachan'ghiche
chidishim kérek? Israillarning Méning yaman gépimni
qilghanliri, shu [toxtawsiz] ghotuldashlirining hemmisini
anglidim. **28** Sen ulargha: — Perwerdigar mundaq
deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, xep,
Men silerge quliqimgha kirgen sözliringlar boyiche
muamile qilmaydighan bolsam! **29** Silerning ölükünglar
mushu chölde yatidu; silerning ichinglarda sanaqtin
ötküzülgenler, yeni yéshi yigirmidin ashqan, Méning
yaman gépimni qilip ghotuldighanlarning hemmisi
pütün sani boyiche **30** Silerge qol kötürüp [qesem
qilip], turalghunglar qilip bérimen dégen zémin'gha
héch kirelmeydu; peqet Yefunnehning oghli Kaleb
bilen Nunning oghli Yeshuala kiridu. **31** Silerning
kichik balililiringlar, yeni «Bulinip, düshmenning oljisi
bolup qalidu» déyilgenlerni Men bashlap kirimen,
ular siler kemsitken u zémindin behrimen bolidu.
32 Biraq siler bolsanglar, siler yiqilip, ölükünglar bu
chölde qalidu. **33** Silerning balililiringlar buzuqluq-
wapasizliqinglarning elimini tartip, ölükünglar chölde
yoqalghuche, bu chölde qiriq yil sergerdan bolup yüridu.
34 Silerning shu zéminni charlighan künliringlarning
sani boyiche, qiriq künning herbir künini bir yil hésablap,
qebihlikliringlarni qiriq yil öz üstünglargha élip yürisiler;
shu chaghda Méning özünglardin yatlashqinimning
néme ikenlikini bilip yétisiler» — dégin. **35** Men
Perwerdigar shundaq dégenikenmen, yighilip Manga
qarshi chiqqan bu rezil xelq jamaitige Men choqum
shundaq qilimen; ular mushu chöl-jeziride yewétilidu,
shu yerde ölidu. **36** Musa u zéminni charlap kélishke
ewetkenler qaytip kelgende, u zémin toghruluq yaman
xewer élip kélish bilen pütün jamaetni ghotulditip,
Musaning yaman gépini qilghuzghanlar, **37** yeni u
zémin toghruluq yaman xewer ekelgen bu kishilerning
hemmisi waba késili tégip Perwerdigarning aldida öldi.
38 Zéminni charlap kélishke barghan ademler ichidin
peqet Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli
Kalebla hayat qaldi. **39** Musa bu geplerni pütkül Israil
jamaitige éytiwidi, hemmisi bek hesret chekti. **40** Ular
etigen tang atqanda turup taghqa chiqip: — Mana
biz kelduq! Perwerdigar éytqan yurtqa chiqip hujum
qilayli; chünki biz gunah qilduq, — déyishti. **41** —
Siler yene némishqa Perwerdigarning emrige xilapliq
qilisiler? — dédi Musa, — Bu ish ghelibilik bolmaydu! **42**
Perwerdigar aranglarda bolmighachqa, düshmenning
qilichi astida ölüp, meghlup bolmasliqinglar üchün
hujumgha chiqmanglar. **43** Chünki Amalekler bilen
Qanaaniylar u yurtta, silerning aldinglarda turidu; siler
qilich astida ölüp kétisiler; chünki siler Perwerdigardin
ténip kettinglar, Perwerdigar siler bilen bille bolmaydu.
44 Lékin, gerche Perwerdigarning ehde sanduqi we
Musa bargahtin qozghalmighan bolsimu, ular yenila
öz meyliche taghqa chiqip hujumgha ötti. **45** Shuning
bilen Amalekler bilen shu taghda turushluq Qanaaniylar
chüshüp ularni taki Xormahghiche qoghlap, bitchit qilip
qirghin qildi.

15 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler
makanlishishinglar üchün silerge teqdim qilip béridighan
zémin'gha kirgen chéghinglarda, **3** eger Perwerdigargha
atap otta sunulidighan, uninggha xushbuy bolsun dep
birer hediye-qurbanliq qilmaqchi bolsanglar, qurbanliq
kala yaki qoy-öchke padisidin bolsun. U köydürme
qurbanliq bolsun, qesemni ada qilish qurbanliqi bolsun,
ixtiyariy qurbanliq yaki silerge békitilgen héytlardiki

zörür qurbanliq bolsun, **4** qurbanliq sun'ghuchi kishi
Perwerdigargha atighinigha bir ashliq hediyesini qoshup
keltürsun. Köydürme qurbanliq yaki bashqa qurbanliq
qoza bolsa, undaqta ashliq hediyesi zeytun méyidin bir
hinning töttin biri ileshtürülgen ésil undin efahning
ondin biri bolsun; uninggha yene sharab hediyesi süpitide
töttin bir hin sharabni qushup sunsun. **6** Qurbanliqing
qochqar bolsa, sen uninggha ashliq hediyesi süpitide
üchtin bir hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin
efahning ondin ikkisi bolsun **7** we sharab hediyesi
süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun; bular
Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep sunulsun. **8** Eger
sen Perwerdigargha köydürme qurbanliq, yaki qesem
ada qilish qurbanliqi yaki inaqliq qurbanliqi süpitide
torpaq atighan bolsang, **9** undaqta torpaqqa ashliq
hediye süpitide yérim hin zeytun méyi ileshtürülgen
ésil undin efahning ondin üchini, **10** sharab hediye
süpitide yérim hin sharabni qoshup sun'ghin; bular
Perwerdigargha atilip otta sunulup, xushbuy chiqarsun
dep keltürülsun. **11** Herbir sunulghan torpaq, qochqar,
qoza yaki oghlaqqa nisbeten mushundaq qilinsun. **12** Siler
sunidighininglarning sani boyiche, herxil qurbanliqning
sanigha qarap shundaq qilisiler. **13** Shu zéminda
tughulghanlarning hemmisi Perwerdigargha xushbuy
chiqarsun dep, otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi
bolsa ene shundaq qilsun. **14** Shuningdek siler bilen
bille turuwatqan musapir yaki ewladmu-ewlad siler
bilen bille turuwatqanlar bolsa, xushbuy chiqarsun
dep otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa, siler
qandaq qilghan bolsanglar, ularmu shundaq qilsun. **15**
Pütkül jamaetke, meyli siler bolunglar yaki siler bilen
bille turuwatqan musapir bolsun, hemminglar üchün
oxshash bir belgilime bolidu; siler üchün dewrmu-
dewr ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigar aldida
siler qandaq bolsanglar, musapirlarmu shundaqtur. **16**
Silergimu, aranglarda turuwatqan musapirlarghimu
oxshash bir qanun-belgilime, oxshash bir höküm bolsun.
17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
18 Sen Israillargha söz qilip ularghа mundaq dégin:
— «Siler Men silerni ekiridighan zémin'gha yétip
barghanda, **19** shu yerdin chiqqan ashliqni yeydighan
chéghinglarda, Perwerdigargha bir «kötürme hediye»
teqdim qilinglar. **20** Siler herbir yéngi xémirdin pishqan
nanlardin birini «kötürme hediye» qilip teqdim qilinglar;
siler uni teqdim qilghanda xuddi xamanning «kötürme
hediye»sige oxshash bolsun. **21** Dewrdin-dewrge siler
deslepki hosuldin chiqqan xémirdin bir nanni «kötürme
hediye» süpitide Perwerdigargha sununglar. **22** Eger
siler özünglar bilmey ézip gunah qilip, Perwerdigarning
Musagha buyrughan bu barliq emirlirige emel qilmighan
bolsanglar, **23** yeni Perwerdigar buyrughan kündin
étibaren barliq ewladliringlarghiche Perwerdigarning
Musaning wastisi bilen silerge buyrughan barliq
ishlirigha emel qilmighan bolsanglar, **24** jamaet shundaq
birer gunahning bilmey ötküzülgenlikidin xewersiz
bolsa, undaqta pütkül jamaet Perwerdigargha xushbuy
chiqarsun dep yash bir torpaqni köydürme qurbanliq
süpitide sunsun hemde qaide-nizam boyiche uninggha
munasiwetlik ashliq hediye bilen sharab hediyeni qoshup
sunsun, we uning üstige bir tékini gunah qurbanliqi
süpitide sunsun. **25** Shu yol bilen kahin pütkül Israil
jamaiti üchün kafaret keltürüp, bu gunah ulardin
kechürüm qilinidu; chünki bu bilmey ötküzüp qoyghan
gunah we ular özlirining bilmey ötküzüp qoyghan
gunahi üchün qurbanliq, yeni Perwerdigargha atap
otta sunulidighan qurbanliq we gunah qurbanliqini
birlikte Perwerdigar aldigha sun'ghan. **26** Bu gunah
pütkül Israil jamaiti bilen ularning arisida turuwatqan
musapirlarning hemmisidin kechürüm qilinidu, chünki
bu pütkül xelq bilmey turup ötküzüp qoyghan gunahtur.
27 Eger bir kishi bilmestin gunah qilip qoyghan bolsa,
u bir yashliq bir chishi oghlaqni gunah qurbanliqi
süpitide sunsun. **28** Kahin shu yol bilen bilmey gunah
qilip qoyghan adem üchün kafaret keltüridu; uning
üchün kafaret keltürse uning Perwerdigar aldida bilmey
ötküzgen gunahi uningdin kechürüm qilinidu. **29**
Bilmey birer sewenlik ötküzüp qoyghan barliq kishilerge,
meyli shu zéminda tughulghan Israillar bolsun yaki
ularning arisida turuwatqan musapirlargha bolsun, —
silerning hemminglargha oxshash bir qanun-belgilime
tetbiqlinidu. **30** Lékin yürikini qaptek qilip ish körgen
kishi, meyli u zéminda tughulghan bolsun yaki musapir
bolsun, Perwerdigargha haqaret keltürgen bolidu; u
haman öz xelqidin üzüp tashlinidu. **31** U Perwerdigarning
sözini mensitmigeniken, Perwerdigarning emrige xilapliq
qilghaniken; shuning üchün u choqum üzüp tashlinidu;
gunahi özining béshigha chüshidu. **32** Israillar chöl-
jeziridiki waqitlirida, bir kishining shabat künide otun
tergenliki bayqaldi. **33** Otun tériwatqanliqini bayqap
qalghanlar uni Musa, Harun we pütkül jamaetning
aldigha élip keldi. **34** Uni qandaq bir terep qilish
kérekliki téxi körsitilmigechke, ular uni qamap qoydi.
35 Perwerdigar Musagha: — U adem öltürülmise
bolmaydu; pütün jamaet uni bargahning téshigha
epchiqip chalma-kések qilip öltürsun, — dédi. **36**
Andin pütün jamaet u ademni bargah sirtigha epchiqip,
xuddi Perwerdigar Musagha buyrughandek, chalma-
kések qilip öltürdi. **37** Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — **38** Sen Israillargha mundaq dégin,
ular ewladmu-ewlad kiyim-kécheklirining chörisige
chuchilarni tutsun hem burjikidiki chuchilirining
herbirige kök shoyna tikip qoysun; **39** bu xil chuchilar
silerning uni tikip turushunglar üchün bolidu; uni
körgende Perwerdigarning barliq emrlirini ésinglarda
tutup, ularghа emel qilishinglar üchün bu silerge
bir esletme bolidu; shuningdek silerning hazirqidek
özünglarning könglünglar we közünglarning keynige
kirip, qatirap buzuqluq qilip ketmeslikinglar, **40** Méning
barliq emrlirimni este tutushunglar hem uninggha emel
qilip, Xudayinglargha atap pak-muqeddes bolushunglar
üchün bolsun. **41** Men Xudayinglar bolush üchün silerni
Misir zéminidin élip chiqqan Perwerdigardurmen; Men
Perwerdigar Xudayinglardurmen.

16 Lawiyning ewrisi, Kohatning newrisi, Izharning
oghli Korah we Rubenning ewladliridin Éliabning
oghulliri Datan bilen Abiram we Peletning oghli On
2 Israillar ichidiki jamaet emirliri bolghan, jamaet
ichidin saylap chiqilghan mötiwerlerdin ikki yüz
ellik kishini bashlap kélip Musagha qarshi chiqti. **3**
Ular yighilip Musagha qarshi hem Harun'gha qarshi
chiqip: — Siler heddinglardin bek ashtinglar, pütkül
jamaetning hemmisi pak-muqeddes, Perwerdigarmu

ularning arisida, shundaq turughluq siler néme dep
özünglerni Perwerdigarning jamaitidin üstün qoyusiler?
— dédi. **4** Musa ularning gépini anglap düm yiqilip, Korah
bilen uning guruhidikilerge söz qilip: — Ete etigende
Perwerdigar kimlerning Özige mensup ikenlikini,
kimlerning pak-muqeddes ikenlikini ayan qilidu; shu
kishini Özige yéqinlashturidu; kimni tallighan bolsa,
uni Özige yéqinlashturidu. **6** Siler mundaq qilinglar:
— Sen Korah we séning guruhingdikiler hemmisi
xushbuydanlarni epkélinglar; **7** ete Perwerdigarning
aldida xushbuydanlargha ot yéqip, xushbuyni uning
üstige qoyunglar; Perwerdigar kimni tallisa, shu
muqeddes-pak bolghan bolsun! Ey siler Lawiylar,
heddinglardin bek ashtinglar! — dédi. **8** Musa yene
Korahqa: — I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar. **9**
Israilning Xudasi Perwerdigar silerni Özining chédirining
ishlirini qilsun dep hemde jamaetning aldida ularning
xizmitide bolsun dep Özige yéqinlashturush üchün silerni
Israil jamaitidin ayrip chiqqan — yeni Perwerdigar séni
we séning hemme qérindashliring bolghan Lawiyning
ewladlirini birdek Özige yéqinlashturghanliqi silerche
kichik ishmu? Siler yene téxi kahinliq wezipisini
tama qiliwatamsiler? **11** Shu wejidin sen we séning
guruhingdikiler hemmisi yighilip Perwerdigargha qarshi
chiqiwétipsiler-de; Harun némidi, siler uning üstidin
shunchilik aghrinip ghotuldiship ketkudek? — dédi. **12**
Musa Éliabning oghli Datan bilen Abiramni qichqirip
kélishke adem ewetiwidi, ular: — Barmaymiz! **13** Séning
bizni süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip
bu chöl-jeziride öltermekchi bolghanliqingning özi
kichik ishmu? Sen téxi özüngni padishah hésablap
bizning üstimizdin hökümranliq qilmaqchimu? **14**
Halbuki, sen bizni süt bilen hesel aqidighan yurtqa
bashlap kelmiding, étiz we üzümzarliqlarnimu bizge
miras qilip bermiding. Sen bu xeqning közinimu
oyuwalmaqchimu? Biz barmaymiz! — dédi. **15** Buni
anglap Musa qattiq ghezeplinip Perwerdigargha: —
Ularning sowghat-hediyesige étibar qilmighaysen; men
ularning hetta birer éshikinimu tartiwalmidim, birer
adimigimu héch ziyan-zexmet yetküzmidim, — dédi. **16**
Musa Korahqa: — Ete sen we séning guruhingdikiler —
sen, ular we Harun Perwerdigarning aldigha kélinglar.
17 Herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarni
ekilip uning üstige xushbuyni sélinglar; herbiringlar
özünglarning xushbuydanliringlarni, yeni jemiy ikki yüz
ellik xushbuydanni élip uni Perwerdigarning huzurida
tutup turunglar; senmu, Harunmu herbiringlar öz
xushbuydanliringlarni élip kélinglar, — dédi. **18** Shuning
bilen herbir adem özining xushbuydanini élip, otni
yéqip, xushbuy sélip, Musa we Harun bilen birlikte
jamaet chédirining derwazisi aldida turushti. **19** Korah
Musa bilen Harun'gha hujum qilghili pütün jamaetni
yighip jamaet chédirining derwazisi aldigha kéliwidi,
Perwerdigarning julasi pütkül jamaetke ayan boldi. **20**
Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip: — **21**
Siler bu xelqning arisidin néri turunglar, men köz
yumup achquche ularni yutuwétimen, — déwidi, **22**
Musa bilen Harun düm yiqilip: — I Tengrim, barliq et
igilirining rohlirining Xudasi, bir adem gunah qilsa,
ghezipingni pütün jamaetke chachamsen? — dédi. **23**
Perwerdigar Musagha söz qilip: — **24** Sen jamaetke: «Siler
Korah, Datan we Abiramning turar jayliridin ayrilip
ulardin néri kétinglar» — dep buyruq ber, — dédi. **25**
Shuning bilen Musa ornidin turup Datan bilen Abiram
terepke qarap mangdi; Israil aqsaqallirimu uninggha
egiship mangdi. **26** Musa jamaetke: — Silerdin ötünimen,
bu rezil ademlerning chédirliridin yiraq kétinglar,
ularning barliq gunahliri sewebidin ular bilen bille
weyran bolmasliqinglar üchün ularning héchnersisige qol
tegküzmenglar, — dédi. **27** Shuning bilen jamaet Korah,
Datan, Abiramning chédirlirining töt etrapidin néri ketti;
Datan bilen Abiram bolsa öz ayallirini, oghul-qizlirini
we bowaqlirini élip chiqip öz chédirining ishiki aldida
turdi. **28** Musa: — Buningdin siler shuni bilisilerki, bu
ishlarning hemmisi méning könglümdin chiqqan emes,
belki Perwerdigar méni ularni ada qilishqa ewetken: **29** —
eger bu ademlerning ölümi adettiki ademlerning ölümige
oxshash bolidighan yaki ularning béshigha chüshidighan
qismetler adettiki ademler duchar bolidighan qismetlerge
oxshash bolidighan bolsa, Perwerdigar méni ewetmigen
bolatti. **30** Eger Perwerdigar yéngi bir ishni qilip,
yer aghzini échip ularni we ularning pütün nersisini
yutup kétishi bilen, ular tirikla tehtisaragha chüshüp
ketse, u chaghda siler bu ademlerning Perwerdigarni
mensitmigenlikini bilip qalisiler, — dédi. **(Sheol h7585)**
31 Musaning bu gépi axirlishishi bilenla ularning
puti astidiki yer yérildi. **32** Yer aghzini échip ularni
barliq ailisidikiler bilen, shuningdek Korahqa tewe
hemme ademlerni qoymay teelluqatliri bilen qoshup
yutup ketti. **33** Shundaq qilip, ular we ularning
tewesidikilerning hemmisi tirikla tehtisaragha chüshüp
ketti, yer ularning üstide yépildi. Ular shu yol bilen
jamaetning arisidin yoqaldi. **(Sheol h7585)** **34** Ularning
etrapida turghan Israillarning hemmisi ularning nalisini
anglap: «Yer biznimu yutup kétermikin!» déyiship
qéchishti. **35** Andin Perwerdigarning aldidin bir ot
chiqip, xushbuy sunuwatqan héliqi ikki yüz ellik
ademnimu yutup ketti. **36** Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — **37** Sen kahin Harunning oghli
Eliazargha buyrughin, u xushbuydanlarni ot arisidin
tériwélip, choghlirini yiraqlargha chéchiwetsun, chünki
u xushbuydanlar Xudagha atalghandur; **38** shunga
özining jénigha özi zamin bolghan gunahkarlarning
xushbuydanlirini tériwalghin; ular qurban'gahni qaplash
üchün soqup népiz tünike qilinsun, chünki bu
xushbuydanlar eslide Perwerdigarning huzurigha
sunulup uninggha atalip muqeddes qilin'ghan. Shundaq
qilip ular kéyin Israillargha ibret bolidighan isharet-
belge bolidu. **39** Shuning bilen kahin Eliazar otta
köydürüwétilgenler sun'ghan mis xushbuydanlarni
tériwaldi; ular qurban'gahni qaplitishqa népiz tünike qilip
soquldi. **40** Shuning bilen [qurban'gahning bu qaplimisi]
Harunning ewladlirigha yat ademlerning xuddi Korah
bilen uning guruhidikilerge oxshash qismetke qalmasliqi
üchün, Perwerdigarning huzurida xushbuy köydürüshke
yéqinlashmasliqigha Israillar üchün bir esletme boldi.
Bu Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Eliazargha
buyrughanliridur. **41** Etisi pütkül Israil jamaiti Musa bilen
Harunning yaman gépini qilip: — Siler Perwerdigarning
xelqini öltürdünglar, — dep ghotuldashti. **42** We shundaq
boldiki, jamaet Musa bilen Harun'gha hujum qilishqa
yighiliwatqanda, jamaet burulup jamaet chédirigha

qariwidi, we mana, bulut chédirni qapliwaldi hem
Perwerdigarning julasi ayan boldi. **43** Shuning bilen Musa
bilen Harun jamaet chédirining aldigha bérip turdi. **44**
Perwerdigar Musagha söz qilip: — **45** Men közni yumup
achquche ularni yoqitip tashlishim üchün ikkinglar
bu jamaettin chiqip néri kétinglar, — dep buyruwidi,
ikkiylen yiqilip yerde düm yatti. **46** Musa Harun'gha:
— Sen xushbuydanni élip uninggha qurban'gahtiki
ottin sal, uninggha xushbuy qoyup, ular üchün kafaret
keltürüshke tézlikte jamaetning arisigha apar; chünki
qehr-ghezep Perwerdigarning aldidin chiqti, waba basqili
turdi, — dédi. **47** Harun Musaning déginidek qilip,
xushbuydanni élip jamaetning arisigha yügürüp kirdi;
we mana, waba kishilerning arisida bashlan'ghanidi; u
xushbuyni xushbuydan'gha sélip, xelq üchün kafaret
keltürdi. **48** U ölükler bilen tirikler otturisida turuwidi,
waba toxtidi. **49** Korahning weqesi munasiwiti bilen
ölgenlerdin bashqa, waba sewebidin ölgenler on töt
ming yette yüz kishi boldi. **50** Harun jamaet chédirining
derwazisi yénida turghan Musaning yénigha yénip keldi;
waba toxtidi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 «Sen Israillargha söz qilip, ulardin ata jemeti
boyiche, her qebilining emiridin birdin on ikki hasa
alghin; sen ularning herbirining ismini özining hasisigha
yézip qoyghin. **3** Lawiy qebilisining hasisigha Harunning
ismini yazghin, chünki herbir ata jemet qebile bashliqi
üchün bir hasa wekil bolidu. **4** Sen bu hasilarni jamaet
chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] aldigha, yeni
Men séning bilen körüshidighan yerge qoyghin. **5** We
shundaq boliduki, Men tallighan kishining bolsa, uning
hasisi bix süridu; shundaq qilip Israillarning silerge
ghudurashqan geplirini toxtitip Manga anglanmaydighan
qiliwétimen». **6** Shuning bilen Musa Israillargha shundaq
söz qildi; ularning hemme emirliri uninggha birdin
hasini, jemiy bolup on ikki hasini berdi; herbir ata
jemetke bir hasa wekil boldi, Harunning hasisimu
shularning ichide idi. **7** Musa hasilarni höküm-guwahliq
chédirigha ekirip Perwerdigarning huzurigha qoydi.
8 We shundaq boldiki, Musa etisi höküm-guwahliq
chédirigha kiriwidi, mana, Lawiy jemetige wekil bolghan
Harunning hasisi bix sürüp, ghunchilap, chécheklep,
badam chüshkenidi. **9** Musa hasilarning hemmisini
Perwerdigarning aldidin élip chiqip, Israil xelqige
körsetti; ular körgendin kéyin herkim öz hasilirini élip
kétishti. **10** Perwerdigar Musagha: — Shu asiyliq qilghuchi
balilargha bir agah belgisi bolsun dep Harunning hasisini
höküm-guwahning aldigha ekirip qoyghin. Shundaq
qilsang sen ularning ghudurashqan geplirini toxtitip,
Manga anglanmaydighan qilisen; ularmu shuning bilen
ölüp ketmeydu, — dédi. **11** Musa shundaq qildi;
Perwerdigar özige qandaq buyrughan bolsa u shundaq
qildi. **12** Israillar Musagha söz qilip: — Biz nepestin qalay
dewatimiz, biz tügeshtuq, biz hemmimiz tügeshtuq!
13 Perwerdigarning ibadet chédirigha yéqinlashqanlar
ölmey qalmaydu, shundaq iken, biz hemmimiz mutleq
nepestin qélishimiz kérekmu? — déyishti.

18 Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Sen,
oghulliring we ata jemetingdikiler séning bilen
birlikte muqeddes jaygha munasiwetlik bolghan
gunahni, shuningdek sen we oghulliring birlikte
kahinliq wezipisige munasiwetlik bolghan gunahni
üstünglerge alisiler. **2** Sen qérindashliring bolghan Lawiy
qebilisidikilerni, yeni ata-bowiliringning qebilisidikilerni
özüng bilen birleshtür hem ularni xizmitingni qilishi
üchün bashlap élip kel; biraq sen bilen oghulliring séning
bilen birlikte höküm-guwahliq chédiri aldida xizmetlerni
qilsun. **3** Ular séning buyruqliringgha teyyar turup,
shundaqla chédirdiki barliq xizmet-wezipisini öteydu;
peqet muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha we
qurban'gahqa yéqinlashmisun; undaq qilsa, ularmu,
silermu ölüp kétisiler. **4** Ular séning bilen birliship, jamaet
chédiridiki wezipini ötep, qilidighan herbir ishini qilsun;
peqetla hech yat kishiler silerge yéqinlashmisun. **5** Qehr-
ghezep yene Israillarning béshigha chüshmisun üchün,
siler muqeddes jaydiki wezipe bilen qurban'gahdiki
wezipini öteshke mes'ul bolunglar. **6** Mana, Men Özüm
silerning qérindashliringlar bolghan Lawiylarni Israillar
ichidin tallap chiqtim; ular jamaet chédirining ishlirini
qilishqa Perwerdigargha teqdim qilin'ghan bolup, silerge
sowgha süpitide ata qilin'ghan. **7** Lékin sen we oghulliring
séning bilen birlikte kahinliq wezipenglerde turup,
qurban'gahtiki barliq ishlarni hem perde ichidiki ishlarni
béjiringlar; silerning wezipengler shundaq bolsun.
Kahinliq wezipisini, xizmitimde bolushunglar üchün
silerge sowgha qilip berdim; yat ademler yéqinlashsa,
öltürüwétilsun. **8** Perwerdigar Harun'gha mundaq
dédi: — Men Manga sunulghan kötürme hediyelerni,
yeni Israillar Manga muqeddes dep atighan barliq
nersilerni ülüshünglar bolsun dep, mana menggülük
belgilime bilen sanga we séning ewladliringgha teqdim
qildim. **9** Israillar otta sunidighan, «eng muqeddes»
nersilerdin silerge munular qaldurup bérilidu: — ularning
Manga atap sun'ghan barliq nersiliri, yeni barliq
ashliq hediyelerdin, barliq gunah qurbanliqliridin,
barliq itaetsizlik qurbanliqliridin «eng muqeddes»
hésablan'ghanliri, sanga we ewladliringgha ata qilinidu.
10 Sen shu [ülüshüngni] «eng muqeddes» süpitide yégin,
silerdin bolghan herbir er kishi uni yésun; u sanga «eng
muqeddes» dep bilinsun. **11** Munularmu séning bolidu:
— Israillarning sowghatliri ichidin kötürme hediyeler,
barliq pulanglatma hediyeler séning; Men ularni sanga,
shundaqla oghulliring bilen qizliringgha menggülük
belgilime bilen teqdim qildim; séning öyüngdiki herbir
pak adem uningdin yése bolidu. **12** Zeytun méyidin
eng ésilini, yéngi sharabtin eng ésilini, shundaqla
ashliqtin eng ésilini, yeni Israillar Perwerdigargha atap
sun'ghan deslepki pishqan mehsulatlarning hemmisini
Men sanga teqdim qilip berdim. **13** Ular yerdin
élip Perwerdigargha atap ekelgen deslepki pishqan
nersilerning hemmisi séning bolsun; öyüngdiki herbir
pak adem uningdin yése bolidu. **14** Israilda Xudagha
mutleq atilidighan herbir nerse séning bolidu. **15** Ular
Perwerdigargha atap keltüridighan barliq janiwarlarning
tunjiliri, meyli insan yaki ulagh-charpay bolsun séning
bolidu; halbuki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni
tölem tölep yanduruwalsun we napak haywanlarning
tunjilirini tölem tölep yanduruwalsun. **16** Tölem tölesh
kérek bolghanlar üchün yéshi bir ayliqtin ashqanda
tölem puli tölensun; ularghа sen toxtatqan baha
boyiche, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki

boyiche (bir shekel yigirme gerahdur) baha qoyup,
besh kümüsh shekel al. **17** Peqet tunji kala, tunji qoy
yaki tunji oghlaqqa tölem alsang bolmaydu; ularning
hemmisi muqeddestur. Sen ularning qénini qurban'gahqa
chéchip, méyini Perwerdigargha atap otta sunulidighan,
Uninggha xushbuy keltüridighan qurbanliq süpitide
köydürgin. **18** Ularning göshi séning bolidu; xuddi
«kötürme hediye» qilin'ghan tösh we ong arqa putigha
oxshash, sanga tewe bolidu. **19** Israillar Perwerdigargha
atap sun'ghan muqeddes nersiler ichidiki kötürme
hediye-qurbanliqning hemmisini Men sanga we séning
bilen bille turuwatqan oghul-qizliringgha menggülük
belgilime bilen teqdim qildim. Bu Perwerdigar aldida
sanga we séning bilen bille turuwatqan ewladliring
üchün menggülük tuzluq ehde bolidu. **20** Perwerdigar
Harun'gha mundaq dédi: — [Israil] zéminida séning
héchqandaq mirasing bolmaydu, ularning arisidimu
héchqandaq nésiweng bolmaydu; Israillar arisida mana
Men Özüm séning nésiweng, séning mirasingdurmen.
21 Lawiylargha bolsa, ularning öteydighan xizmetliri,
yeni jamaet chédiridiki xizmiti üchün, mana Men
Israilda teqdim qilin'ghan barliq «ondin bir ülüsh»ning
hemmisini ularghа miras qilip bergenmen. **22** Buningdin
kéyin, gunahkar bolup ölüp ketmesliki üchün, Israillar
jamaet chédirigha yéqinlashmisun. **23** Jamaet chédiridiki
xizmetni bolsa, uni ötigüchiler peqet Lawiylarla bolidu
we shu ishta bolghan gunahini özliri üstige alidu, bu
siler üchün ewladmu-ewlad menggülük bir belgilime
bolidu; ularning Israillarning ichide héchqandaq mirasi
bolmaydu. **24** Chünki Israillarning Perwerdigargha atap
kötürme hediye süpitide sun'ghan «ondin bir ülüsh»ni
Lawiylargha miras qilip teqdim qilidighan boldum;
shunga Men ular toghruluq: Israillar ichide héchqandaq
mirasi bolsa bolmaydu, — dédim. **25** Perwerdigar
Musagha mundaq dédi: — **26** Sen Lawiylargha éytqin:
«Siler Israillarning qolidin Men silerge miras bolsun dep
teqdim qilghan «ondin bir ülüsh»ni alghan ikensiler,
siler shu ondin bir ülüshning yene ondin bir ülüshini
ayrip, uni Perwerdigargha atap kötürme hediye süpitide
sununglar. **27** Bu yol bilen silerning shu «kötürme
hediye»nglar silerge «xamandiki ashliqinglar»din hem
«sharab kölchikidiki tolup tashqan sharabinglar»din
atalghanlar hésablinidu. **28** Bundaq bolghanda, siler
Israillarning qolidin alghan ondin bir ülüshning
hemmisidin Perwerdigargha atap kötürme hediye
sunisiler; siler Perwerdigargha atighan shu «kötürme
hediye»ni kahin Harun'gha béringlar. **29** Silerge teqdim
qilin'ghan barliq nersilerdin eng ésilini élip shularni
muqeddes hésablap «Perwerdigargha atalghan toluq
kötürme hediye» süpitide sununglar». **30** Shunga
sen Lawiylargha éytqinki, «Siler shulardin eng ésilini
kötürüp sunsanglar, bu siler Lawiylarning xamandiki
ashliqinglar we sharab kölchikidiki sharabinglargha
oxshash hésablinidu. **31** Shundaq qilghandin kéyin
siler we öydikiliringlar shu «ondin bir ülüsh»lerni
xalighan yerde yésenglar bolidu, chünki bu silerning
jamaet chédiridiki xizmitinglarning in'ami bolidu; **32**
Siler [shu ülüshlerdin] eng ésilini kötürüp sunsanglar,
mushu ishinglar sewebidin gunahkar bolmaysiler. Undaq
qilsanglar siler Israillar atighan muqeddes nersilerni
bulghimaysiler, shuning bilen ölmeysiler».

19 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip
mundaq dédi: — **2** Men Perwerdigar emr qilghan
qanun-belgilime shuki: — Sen Israillargha buyrughin, ular
béjirim, nuqsansiz, boyunturuq sélinmighan qizil yash
siyirdin birni séning yéninggha ekelsun. **3** Sen siyirni
kahin Eliazargha tapshur, u uni chédirgahning sirtigha
epchiqsun, andin birsi siyirni uning aldida boghuzlisun.
4 Kahin Eliazar barmiqini qan'gha milep, jamaet
chédirining aldigha qaritip yette mertem chachsun.
5 Andin birsi Eliazarning köz aldida pütkül siyirni
köydürsun, yeni uning térisi, göshi, qéni we tézeklirini
köydürsun. **6** Kahin kédir yaghichi, zofa ösümlüki we
qizil rextni siyir köydürülidighan otqa tashlisun. **7**
Andin kahin öz kiyimini yusun we bedinini suda yusun,
andin kéyin bargahqa kirishke bolidu; lékin kahin kech
kirgüche napak sanalsun. **8** Siyirni köydürgen kishimu
kiyimlirini su bilen yuyup, öz bedinini suda yusun,
andin u kech kirgüche napak sanalsun. **9** Pak bir adem
siyirning külini yighip bargahning sirtidiki pak bir yerge
qoysun; u Israil jamaiti üchün «napakliqni chiqarghuchi
su»ni yasashqa shu yerde saqlansun, u bir «gunahni
paklighuchi»dur. **10** Siyirning külini yighishturghan
adem özining kiyimlirini yusun we kech kirgüche napak
sanalsun. Bu Israillargha we ularning arisida turuwatqan
musapirlargha menggülük qanun-belgilime bolidu. **11** —
Ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tégip
ketken herbir kishi yette kün napak sanilidu. **12** U adem
üchinchi küni [ashu su] bilen özini paklisun, hemde
yettinchi künimu paklisun, andin u pak sanilidu; eger
u üchinchi küni hemde yettinchi küni özini paklimisa,
pak sanalmaydu. **13** Herqandaq adem ölükke, yeni
herqandaq ölgen kishining jesitige tégip ketse, hemde
özini paklimisa, Perwerdigarning chédirini bulghighan
bolidu; shu kishi Israil arisidin üzüp tashlinidu; chünki
«napakliqni chiqarghuchi su» uninggha sépilmigechke,
u napak sanilidu; uning napakliqi téxiche üstide turidu.
14 Eger birer kishi bir chédir ichide ölüp qalghan
bolsa, u toghruluq qanun-belgilime mundaq bolidu:
— shu chédirgha kirgen herbirsi we chédirda turup
qalghanlarning herbiri yette kün napak sanilidu. **15**
Herbir ochuq turghan, aghzi yépilmighan qacha-
quchilarning hemmisi napak sanilidu. **16** Shuningdek
dalada qilich-shemsher bilen öltürülgenlerge, yaki özi
ölüp qalghanning ölükige, yaki ademning ustixinigha
yaki qebrisige tegken herbir kishi yette kün'giche
napak sanilidu. **17** Kishiler bu napak kishi üchün
«paklandurghuchi qurbanliq»ning külidin azraq élip
komzekke sélip, ularning üstige éqin su quysun. **18** Andin
pak bir kishi zofa ösümlükini élip shu sugha tegküzüp uni
chédirgha we ichidiki barliq qacha-quchilargha hem shu
yerde turghan barliq kishilerning üstige sépip qoysun,
we yene uni ustixan'gha, öltürülgüchige yaki qebrige
tegken kishining üstige sépip qoysun. **19** Üchinchi
küni we yettinchi küni héliqi pak adem [pak bolmighan
ademlerning] üstige shu suni sépip qoysun; shundaq
qilghanda, yettinchi künige kelgende u kishi paklan'ghan
bolidu; andin u kishi kiyimlirini yuyup, bedinini suda
yusun, kech kirgende u pak sanilidu. **20** Lékin napak
bolup qélip, özini paklimighan kishi Perwerdigarning
muqeddes jayini bulghighini üchün, jamaet arisidin
üzüp tashlinidu; «napakliqni chiqarghuchi su» uning

üstige sépilmigen, shunga u napak sanilidu. **21** Bu
Israillargha menggülük belgilime bolidu, «napakliqni
chiqarghuchi su»ni sepken kishi bolsa özining kiyimlirini
yusun we «napakliqni chiqarghuchi su»gha tegken kishi
kech kirgüche napak sanalsun. **22** Napak kishi tegken
herqandaq nersimu napak sanilidu; bu nersilerge tegken
kishilermu kech kirgüche napak sanalsun.

20 Birinchi ayning ichide Israillar, yeni pütkül Israil
jamaiti Zin chölige yétip kélip, Qadeshte turup
qaldi; Meryem shu yerde wapat boldi we shu yerge
depne qilindi. **2** Jamaetke ichidighan'gha su yoq idi,
ular yighilip Musa bilen Harun'gha hujum qilghili
turdi. **3** Xelq Musa bilen tegiship: — Qérindashlirimiz
Perwerdigarning aldida ölgen chaghda bizmu bille ölsek
boptiken! **4** Siler néme üchün biz we charpaylirimizni
bu yerde ölüp ketsun dep, Perwerdigarning jamaitini
bu chöl-jezirige bashlap keldinglar? **5** Siler néme
üchün bizni Misirdin élip chiqip bundaq dehshetlik
yerge ekeldinglar? Bu yerde ya tériqchiliq qilghili yer
bolmisa, ya enjür, üzüm, anar bolmisa, ichidighan'gha
sumu bolmisa, — déyishti. **6** Shuning bilen Musa bilen
Harun jamaettin ayrilip jamaet chédirining derwazisi
aldigha kélip düm yiqiliwidi, Perwerdigarning julasi u
ikkisige ayan boldi. **7** Perwerdigar Musagha söz qilip
mundaq dédi: — **8** Hasini qolunggha al, andin sen
akang Harun bilen birlikte jamaetni yighip, ularning
köz aldidila qoram tashqa buyruq qil; shundaq qilsang
qoram tash öz süyini chiqiridu; shu yol bilen sen ularga
su chiqirip, jamaet we charpayliri ichidighan'gha su
bérisen. **9** Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri
boyiche Perwerdigarning huzuridin hasini aldi. **10** Musa
bilen Harun ikkisi jamaetni qoram tashning aldigha
yighdi we Musa ularga: — Gépimge qulaq sélinglar,
i asiylar! Biz silerge bu qoram tashtin su chiqirip
béreylimu?! — dédi. **11** Andin Musa hasisi bilen qoram
tashni ikki qétim uruwidi, nahayiti köp su éqip chiqti,
sudin jamaetmu, charpaylarmu ichishti. **12** Perwerdigar
Musa bilen Harun'gha: — Siler Manga ishenmey,
Israillar aldida Méni muqeddes dep hörmetlimiginglar
üchün, ikkinglarning bu jamaetni Men ularga teqdim
qilip bergen zémin'gha bashlap kirishinglargha yol
qoymaymen, — dédi. **13** Su chiqirilghan jay «Meribah
suliri» dep atalghan; Israillar shu yerde Perwerdigar bilen
takallashqanliqi üchün, U ularning otturisida Özining
muqeddes ikenlikini körsetti. **14** Musa Qadeshtin Édom
padishahi bilen körüshüshke elchi ewetip uninggha:
«Qérindashliri Israil mundaq deydu: — Biz tartiwatqan
jebr-japalarning qandaqliqi özlirige melum, **15** bizning
ata-bowilirimiz Misirgha chüshken bolup, biz Misirda
uzaq zaman turup kettuq; misirliqlar bizgimu, bizning
ata-bowilirimizghimu yaman muamile qildi; **16** biz
Perwerdigargha yéliniwéduq, U bizning zarimizgha qulaq
sélip, Perishte ewetip bizni Misirdin élip chiqti. Hazir
mana, biz özlirining chégrisigha jaylashqan Qadesh dégen
bir sheherde turuwatimiz. **17** Emdi bizning zéminliridin
ötüshimizge ruxset qilghan bolsila, biz étiz-ériq we
üzümzarliqlardin ötmeymiz, quduqliringladin sumu
ichmeymiz; «Xan yoli» bilen méngip chégriliridin ötüp
ketküche ong-solgha burulmaymiz» — dédi. **18** Lékin
Édomlar uninggha: «Silerning bizning zéminimizdin
ötüshünglerge bolmaydu, ötimen désenglar qilich
kötürüp silerge jengge chiqimiz» — dédi. **19** Israillar
uninggha: «Biz «kötürülgen yol» bilen mangimiz, özimiz
we mallirimiz süyünglarni ichsek, nerxi boyiche heqqini
bérimiz; biz peqet piyade ötüp kétimiz, bashqa hech
telipimiz yoq» déwidi, **20** Édom padishahi: «Yaq.
Ötmeysiler!» dédi. Édom [padishahi] nahayiti köp adimini
bashlap chiqip Israillargha zor heywe körsetti. **21**
Shundaq qilip Édomlar Israillarning ularning tewelikidin
ötüshige ene shu yosunda yol qoymidi; shuning bilen
Israillar Édomlarning aldidin burulup ketti. **22** Ular
Qadeshtin yolgha chiqti; pütkül Israil xelqi Hor téghigha
keldi. **23** Perwerdigar Édomning chégrisidiki Hor téghida
Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **24**
Harun öz xelqlirige qoshulup kétidu; ikkinglar Meribah
suliri dégen jayda Méning emrimge xilapliq qilghininglar
üchün, uning Men Israillargha teqdim qilip bergen
zémin'gha kirishige bolmaydu. **25** Sen Harun bilen
oghli Eliazarni élip Hor téghigha chiqqin; **26** Harunning
kiyimlirini saldurup, oghli Eliazargha kiydürüp qoy;
Harun shu yerde ölüp, öz xelqlirige qoshulidu. **27**
Musa Perwerdigarning déginidek qildi, ücheylen pütkül
jamaetning köz aldida Hor téghigha chiqti. **28** Musa
Harunning kiyimlirini saldurup uning oghli Eliazargha
kiydürüp qoydi; Harun taghning choqqisida öldi. Andin
Musa bilen Eliazar taghdin chüshüp keldi. **29** Pütkül
jamaet Harunning ölgenlikini bildi; shuning bilen pütün
Israil jemeti Harun üchün ottuz kün matem tutti.

21 Jenubta turushluq Arad memlikitining
Qanaaniylardin bolghan padishahi Israillarning
Atarim yoli bilen kéliwatqanliqini anglap, chiqip ular
bilen soqushup, nechcheylenni tutqun qilip ketti. **2**
Andin Israillar Perwerdigargha qesem ichip: «Eger bu
xelqni bizning qolimizgha pütünley tapshuridighan
bolsang, ularning sheherlirini weyran qilip tashlaymiz»
— dédi. **3** Perwerdigar Israillarning peryadini anglap,
Qanaanliylarni ularning qoligha tapshurdi, shuning bilen
ular Qanaaniylarni ularning sheherliri bilen qoshup
weyran qildi; shu sewebtin ular shu yerni «Xormah»
dep atidi. **4** Ular Hor téghidin yolgha chiqip, Édom
zéminini aylinip ötüsh üchün, Qizil dengiz boyidiki yolni
boylap mangdi; xelq mushu yol sewebidin könglide
tolimu taqetsiz bolup, **5** Xudagha we Musagha qarshi
chiqip: — Siler néme üchün bizni chöl-jeziride ölsun
dep Misir zéminidin bashlap chiqqansiler? Bu yerde
ya ashliq, ya su yoq, könglimiz bu erzimes nanlardin
bizar boldi, déyishti. **6** Shu sewebtin Perwerdigar
ularning arisigha zeherlik yilanlarni ewetti; yilanlar
ularni chaqti, shu sewebtin Israillardin nurghun adem
ölüp ketti. **7** Xelq Musaning aldigha kélip uninggha: —
Biz aghzimizni buzup, Perwerdigargha hem sanga hujum
qilip, yaman gep qilip gunah qilduq; Perwerdigargha
tilawet qilsang, u bu yilanlarni arimizdin élip ketkey,
— déwidi, Musa xelq üchün dua qildi. **8** Perwerdigar
Musagha: — Sen bir zeherlik yilanning sheklini yasap
xadigha ésip qoyghin; yilan chéqiwalghan herbiri
uninggha qarisila qayta hayatqa érishidu, — dédi. **9**
Musa mistin bir yilan yasitip xadigha ésip qoydi; we
shundaq boldiki, yilan birkimni chéqiwalghan bolsa, u
bu mis yilan'gha qarisila, ular hayat qaldi. **10** Israillar
yene yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tikti. **11** Yene

Obottin yolgha chiqip, Moab zéminining udulida kün chiqish tereptiki Iye-Ibarimgha kélip chédir tikti. **12** Ular yene u yerdin yolgha chiqip Zered jilghisida chédir tikti. **13** Yene u yerdin méngip Amoriylarning zéminining chétidin chiqip chöl-bayawandin ötüp, éqip turghan Arnon deryasining u qétida chédir tikti (chünki Arnon deryasi Moabiylarning chégrisi bolup, Moabiylar bilen Amoriylarning otturisida idi. **14** Shunga «Perwerdigarning jengnamisi» dégen kitabta: — «Sufahdiki Waheb we derya-wadiliri, Arnon deryasi we jilghilirining yanbaghirliri, Arning turalghusighiche yétip, Moabning chégrisigha chüshidu» dep pütülgenidi). **16** [Israillar] yene u yerdin méngip Beerge keldi; «[Beer]» quduq dégen menide bolup, ilgiri Perwerdigar Musagha: «Sen xelqni yigh, Men ulargha ichidighan su bérey» dégende shu quduqni közde tutqan. **17** Shu chaghda Israillar munu naxshini éytishqan: — «Ah quduq, chiqsun süyüng bulduqlap, Naxsha éytinglar, quduqqa béghishlap: **18** Bu quduqni emirler, Xelqning kattiliri qazghan, Qanun chiqarghuchining sözi bilen, Hasiliri bilen qazghan». Israillar chöl-bayawandin yene Mattanahqa, **19** Mattanahtin Nahaliyelge, Nahaliyeldin Bamotqa, **20** Bamottin Moab dalasidiki jilghigha, yene chöl-bayawan terepke qarap turghan Pisgah téghining choqqisigha yétip bardi. **21** Israillar Amoriylarning padishahi Sihonning aldigha elchilerni ewetip: **22** — Bizning öz zéminliridin ötüwélishimizge ijazet bergeyla; biz silining étizliqlirigha we üzümzarliqlirigha kirmeymiz, quduqliridin sumu ichmeymiz; teweliridin ötüp ketküche «Xan yoli»din chiqmaymiz, — dédi. **23** Sihon Israillarni öz chégrisidin ötkili qoymayla qalmastin, eksiche u Israillar bilen soqushimen dep, özining barliq xelqini yighip chölge qarap atlandi. U Yahazgha kélip Israilgha hujum qildi. **24** Israillar uni qilich bilen chépip öltürüp, uning yurtini Arnon deryasidin Yabbok deryasighiche, yeni Ammoniylarning chégrisighiche igilidi; Ammoniylarning chégrisi bolsa bek mustehkem idi. **25** Israillar bu yerdiki hemme sheherni igilidi hem Amoriylarning sheherlirige, yeni Heshbon'gha we uninggha tewe barliq yéza-qishlaqlarghimu kirip orunlashti. **26** Chünki Heshbon eslide Amoriylarning padishahi Sihonning merkiziy shehiri idi; Sihon eslide Moabning ilgiriki padishahi bilen soqushqan, uning Arnon deryasighiche bolghan hemme zéminini tartiwalghanidi. **27** Shu sewebtin shairlar: — «Heshbon'gha kélinglar! Mana Sihonning shehiri yéngiwashtin qurulsun, Sihonning shehiri mehkem qilinsun. **28** Chünki Heshbonning özidin chiqti bir ot, Sihonning shehiridin bir yalqun yalqunlap, Yutuwetti Moabtiki Ar shehirini, Arnondiki égiz jaylarning emirlirini. **29** Way sanga ey Moab! Hey Kémoshning ümmiti, tügeshtinglar! Chünki [Kémosh] öz oghullirini qachqun'gha aylandurdi, Qizlirini esirlikke bérip, Amoriylarning padishahi Sihon'gha tutup berdi! **30** Biz ularni yiqitiwettuq, Heshbon taki Dibon'ghiche halak boldi; Biz hetta Nofahqiche (Nofahtin Medebagha yétidu) ularning yurtini weyran qiliwettuq!» — dep shéir yézishqanidi. **31** Shuning bilen Israillar ene shu teriqide Amoriylarning yurtigha orunlashti. **32** Musa Yaazerni charlap kélishke charlighuchilarni ewetti; andin Israillar Yaazerning yéza-qishlaqlirini ishghal qilip, u yerlerdiki Amoriylarni yéridin qoghliwetti. **33** Shuningdin kéyin Israillar burulup, Bashanning yolini boylap mangdi; Bashanning padishahi Og we uning barliq xelqi chiqip Edreyde Israillar bilen jeng qilishqa sep tüzdi. **34** Perwerdigar Musagha: — Qorqma, Men uni, uning barliq xelqi hem zéminini qolunggha tapshurimen; sen uni ilgiri Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihonni qilghandek qilisen, — dédi. **35** Shuning bilen ular Og bilen uning oghullirini hem barliq xelqining birini qoymay qirip tashlidi we uning zéminini igilidi.

22 Israillar yene yolgha chiqip Moab tüzlenglikliride, yeni Iordan deryasining sherq teripide, Yérixoning udulida chédir tikti. **2** Israillarning Amoriylargha qilghan ishlirining hemmisini Zipporning oghli Balaq körüp turghanidi. **3** Moablar xelqtin intayin qorqushti, chünki ular bek köp idi; Moabiylar Israillarning sewebidin bek alaqzade bolup kétishti. **4** Moabiylar Midiyan aqsaqallirigha: «Bu bir top adem etrapimizdiki hemme nersini, xuddi kala étizdiki otni yalmighandek yalmap yep kétidighan boldi» — déyishti. U chaghda Zipporning oghli Balaq Moabning padishahi idi. **5** U elchilerni Béorning oghli Balaamning aldigha, Balaamning ana yurtidiki ulugh derya boyidiki Pétor shehirige bérip, Balaamni chaqirip kélishke ewetip: padishahimiz: — «Qarisila, bir xelq Misirdin chiqqanidi; mana, ular pütün zémin'gha yamrap ketti, mana ular bizning udulimizgha kélip chüshti. **6** Ular méningdin küchlük bolghachqa, emdi özliri kélip bu xelqni men üchün bir qarghap bergen bolsila; belkim men ularni yéngip, bu zémindin qoghlap chiqirishim mumkin; chünki özliri kimge bext tilisile shuning bext quchidighanliqini, kimni qarghisila, shuning qarghishqa qalidighanliqini bilimen» deydu, denglar, — dédi. **7** Moabning aqsaqalliri bilen Midiyanning aqsaqalliri qollirida pal sélish in'amlirini élip mangdi; ular Balaamning aldigha kélip Balaqning geplirini yetküzdi. **8** Balaam ulargha: — Bügün axsham mushu yerde qonup qélinglar, men Perwerdigarning manga qilghan sözi boyiche silerge jawap yetküzimen, — dédi. Shuning bilen Moabning shu emirliri Balaamningkide qonup qaldi. **9** Xuda Balaamningkige kélip: — Séning bilen bille turghan bu ademler kim? — déwidi, **10** Balaam Xudagha: — Moab padishahi Zipporning oghli Balaq elchilerni ewetip manga: **11** «Qarisila, Misirdin bir xelq chiqqanidi, ular pütün zémin'gha yamrap ketti; bu yerge kélip méning üchün ularni qarghap bersile, shundaq qilsila belkim ularni yéngip, bu yerdin qoghliwételishim mumkin» — dédi, — dédi. **12** Xuda Balaamgha: Sen ular bilen bille barsang bolmaydu, u xelqni qarghisangmu bolmaydu, chünki ulargha bext-beriket ata qilin'ghan, — dédi. **13** Balaam etigen turup Balaqning emeldarlirigha: — Siler öz yurtunglargha qaytip kétinglar, chünki Perwerdigar méning siler bilen bille bérishimgha ruxset qilmidi, — dédi. **14** Moabning emeldarliri qopup Balaqning yénigha kélip uninggha: — Balaam biz bilen bille kélishke unimidi, — dédi. **15** Shuning bilen Balaq téximu köp we téximu mötiwer emeldarlarni ewetti, **16** Ular Balaamning aldigha kélip uninggha: — «Zipporning oghli Balaq mundaq deydu: — «Héchnéme silining yénimgha kélishlirini tosumighay; **17** chünki men özlirini zor shan-shöhretke ige qilimen; néme désile maqul deymen;

shunga manga eshu xelqni qarghap bersilila bolidu», —
dédi. **18** Balaam Balaqning xizmetkarlirigha jawaben:
— Balaq manga özining altun-kümüshke liq tolghan
öz öyini bersimu, meyli chong yaki kichik ish qilay,
Xudayim Perwerdigarning manga buyrughanliridin
halqip kételmeymen. **19** Silermu bügün axsham mushu
yerde qonup qélinglar, Perwerdigar yene shu ishlar
toghrisida manga néme deydikin, shuni biley, — dédi.
20 Shu kéchisi Xuda Balaamningkige kélip uninggha:
— U kishiler séni teklip qilip kelgen bolsa, ular bilen
bille barghin, lékin sen Méning sanga éytidighanlirim
boyiche ish qilishing kérek, — dédi. **21** Balaam
etigen turup éshikini toqup Moabning emirliri bilen
bille mangdi. **22** Xuda Balaamning mangghanliqidin
ghezeplendi; Perwerdigarning Perishtisi uni tosushqa
yolda turatti. U shu chaghda éshikige minip ikki
ghulami bilen bille kétiwatatti. **23** Mada éshek
Perwerdigarning Perishtisining qoligha qilich alghan
halda yolda turghanliqini körüp, yoldin chiqip étizliq
bilen méngiwidi, Balaam éshekni yolgha chiqip
méngishqa dumbalap urdi. **24** Perwerdigarning Perishtisi
ikki teripi tosma tam bilen tosalghan üzümzarliqtiki
tar bir yolda turuwaldi. **25** Éshek Perwerdigarning
Perishtisini körüp, tamgha qistilip méngip, Balaamning
putini tamgha qistap yarilandurup qoydi; Balaam
éshekni yene dumbalidi. **26** Perwerdigarning Perishtisi
bolsa yene aldighiraq bérip, ong ya solgha burulushqa
bolmaydighan téximu tar bir yerde kütüp turdi. **27**
Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp mangmay,
Balaamning astida yétiwaldi; Balaam qattiq xapa bolup,
éshekni hasisi bilen qattiq dumbalap ketti. **28** Bu
chaghda Perwerdigar éshekke zuwan kirgüzüwidi, éshek
Balaamgha: — Méni üch qétim dumbalaydighan'gha
sanga néme yamanliq qiptimen? — déwidi, **29** Balaam
éshekke: — Sen méni setleshtürdüng, qolumda qilich
bolghan bolsa idi, séni chépip öltüriwétettim! — dédi.
30 Éshek Balaamgha: — Men séningki bolghinimdin
tartip minip kelgen éshiking men emesmu? Ilgiri men
sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu?
— déwidi, — Yaq, — dédi [Balaam]. **31** Ene shu
chaghda Perwerdigar Balaamning közlirini achti, Balaam
Perwerdigarning Perishtisining qilichini ghilipidin
chiqirip, yolda turghanliqini kördi; u yerge béshini qoyup
sejde qildi. **32** Perwerdigarning Perishtisi uninggha: —
Sen éshikingni néme üchün üch qétim dumbalaysen?
Qarighina, mangghan yolung Méning nezirimde tetür
bolghachqa, séni tosushqa chiqquchi Men Özüm idim.
33 Éshek Méni körüp üch qétim Méning aldimdin
burulup ketti; eger éshek Méning aldimdin burulup
ketmigen bolsa, Men alliqachan séni öltürüp éshekni tirik
qaldurghan bolattim, — dédi. **34** Balaam Perwerdigarning
Perishtisige: — Men gunahkarmen, Özlirining yolda
méni tosup turghanliqlirini körmeptimen; mubada
emdi méning bérishim nezerliride rezil körünse, men
qaytip kétey, — dédi. **35** Perwerdigarning Perishtisi
Balaamgha yene: — Boptu, bu kishiler bilen bille barghin,
biraq peqet Men sanga dégen söznila dégin, — dédi.
Shuning bilen Balaam Balaqning emeldarliri bilen bille
mangdi. **36** Balaq Balaamni kéliwétiptu dep anglap,
qarshi élish üchün Moabning Arnon deryasining boyidiki,
chégrining eng béshidiki shehirige keldi: **37** — Men silini
chaqirishqa shunche jiddiy elchi ewetkenidim, néme
üchün kélishke unimidila? Men silini shan-shöhretke ige
qilalmayttimmu? — dédi Balaq Balaamgha. **38** — Qarisila,
mana keldimghu, emdi men öz aldimgha birnéme
déyeleyttimmu? — dédi Balaam, — Xuda aghzimgha
néme gepni salsa, men shunila deymen. **39** Balaam Balaq
bilen bille yolgha chiqip Kiriat-Xuzotqa keldi. **40** Balaq
kala, qoylarni soyup qurbanliq qilip, ularning göshidin
Balaam we uning bilen bille bolghan emirlerge ewetip
berdi. **41** Andin Balaq etisi seherde Balaamni Baalning
égiz jaylirigha élip chiqti; u shu yerdin Israil xelqining
eng chettiki bir qismini kördi.

23 Balaam Balaqqa: — Sili mushu yerge manga yette
qurban'gah yasitip bersile, mushu yerge yene yette
buqa bilen yette qoshqarmu hazirlap bersile, — dédi.
2 Balaq Balaamning déginidek qilip berdi; Balaq bilen
Balaam ikkisi herbir qurban'gahqa qurbanliq qilishqa
birdin buqa bilen birdin qoshqar sundi. **3** Balaam Balaqqa:
— Sili öz köydürme qurbanliqlirining yénida tursila, men
aldigha barimen, Perwerdigar méning bilen körüshüshke
kélemdikin? U manga néme dep körsetme berse, men
özlirige shuni dep bérimen, — dédi we bir döngge chiqti.
4 Xuda Balaam bilen körüshti; Balaam Xudagha: —
Men yette qurban'gah hazirlattim, herbir qurban'gahqa
qurbanliq süpitide birdin buqa bilen birdin qoshqar
sundum, — dédi. **5** Perwerdigar Balaamning aghzigha bir
sözni sélip: — Balaqning yénigha qaytip bérip uninggha
mundaq, mundaq dégin, — dédi. **6** Shuning bilen u
Balaqning yénigha qaytip bardi. Mana, u we Moabning
barliq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida
turatti. **7** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq
dédi: — Balaq méni Aram dégen yurttin, Moab shahi
Balaq méni meshriq taghliridin élip kélip, Mundaq dédi:
— Kel, méning üchün Yaqupni qarghighin. Kel, Israilni
rasa bir söküp eyibligin. **8** Tengri Özi qarghimighan
birawni men qandaq qarghay? Perwerdigar Özi söküp
eyiblimigen birawni men qandaq söküp eyibley? **9** Men
qoram tashlarning choqqilirida turup uni körmektimen,
Dönglerde turup uninggha nezer salmaqtimen; Mana,
ular yekke yashaydighan bir qowm, Ular bashqa
qowmlarning qatarida sanalmaydu. **10** Yaqupning
topilirini kim hésablap chiqalaydu? Hetta Israilning
töttin birinimu kim sanap chiqalaydu? Méning jénim
heqqaniyning ölümidek ölsun, Méning axirim uningkidek
bolghay! **11** Balaq Balaamgha qarap: — Sen manga néme
qiliwatisen?! Men séni düshmenlirimni qarghap bérishke
chaqiritqan tursam, mana sen eksiche pütünley ularga
amet tiliding! — dédi. **12** — Perwerdigarning aghzimgha
salghinini yetküzüshke köngül qoymisam bolamti? — dep
jawap berdi Balaam. **13** Balaq Balaamgha: — Méning bilen
bille bashqa bir yerge barsila, ularni shu yerdin köreleyla;
biraq ularning hemmisini emes, ularning chégridiki
bir qisminila köreleyla; sili shu yerde turup ularni
men üchün qarghap bersile, — dédi. **14** Shuning bilen
Balaq Balaamni «Zofimning dalasi»gha, Pisgah téghining
choqqisigha bashlap bérip, shu yerde yette qurban'gah
saldurup, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide birdin
buqa, birdin qoshqar sundi. **15** Balaam Balaqqa: — Sili
mushu yerde özlirining köydürme qurbanliqlirining
yénida turup tursila, men awu yaqqa bérip körüshüp

kéley, — dédi. **16** Perwerdigar Balaam bilen körüshüp,
uning aghzigha bir sözni sélip: — Sen Balaqning yénigha
qaytip uninggha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **17**
Balaam Balaqning yénigha qaytip kelgende, mana, u we
Moabning barliq emirliri uning köydürme qurbanliqining
yénida turatti. — Perwerdigar néme dédi? — dep soridi
Balaq. **18** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq
dédi: — «Hey Balaq, sen qopup anglighin, Ah, Zipporning
oghli, manga qulaq salghin. **19** Tengri insan emestur,
U yalghan éytmaydu, Yaki adem balisimu emestur, U
pushayman qilmaydu. U dégeniken, ishqa ashurmay
qalamdu? U söz qilghaniken, wujudqa chiqarmay
qalamdu? **20** Mana, manga «beriketle» dep tapshuruldi,
U beriketligeniken, buni men yanduralmaymen. **21**
U Yaqupta hech gunah körmigen, Israilda naheqliqni
uchratmighan. Xudasi Perwerdigar uning bilen bille,
Padishahning tentene awazi uning arisididur. **22** Tengri
uni Misirdin élip chiqqan; Uningda yawa kaliningkidek
küch bardur. **23** Chünki Yaquplargha epsun kargha
kelmeydu, Israillarghimu pal kargha kelmeydu. Waqti-
saiti kelgende, Yaqup bilen Israil toghrisida: — «Tengri
neqeder karamet ish qilip bergen-he!» Dep jakarlanmay
qalmaydu! **24** Mana, bu qowm chishi shirdek qopidu,
Erkek shirdek qeddini ruslaydu; Özi owlighan owni
yémigüche, Öltürgenlerning qénini ichmigüche, Hergiz
yatmaydu!». **25** Balaq Balaamgha: — Boldi, sili ularni
azraqmu qarghimisila, ularghа ametmu tilimisile! —
dédi. **26** Balaam Balaqqa jawab qilip: — Men silige:
— «Perwerdigarning manga éytqanlirining hemmisige
emel qilmisam bolmaydu» dégen emesmidim? — dédi.
27 Balaq Balaamgha: — Kelsile, men silini bashqa bir
yerge apiray, Xudaning neziride sili shu yerde turup
ularni qarghashliri muwapiq tépilarmikin? — dédi. **28**
Shuning bilen Balaq Balaamni bashlap, chöl-bayawan'gha
qaraydighan Péor téghining choqqisigha keldi. **29**
Balaam Balaqqa: — Sili bu yerde manga yette qurban'gah
saldurup bersile, yette buqa bilen yette qoshqarmu
teyyarlap bersile, — dédi. **30** Balaq Balaamning déginidek
qildi, herbir qurban'gahqa birdin buqa bilen birdin
qochqar sundi.

24 Balaam Perwerdigarning Israillargha bext-beriket
ata qilishni muwapiq körgenlikini körüp yétip,
aldinqi [ikki] qétimqidikidek séhir ishlitishke barmidi,
belki yüzini chöl-bayawan terepke qaratti. **2** Balaam
béshini kötürüp Israillarning qebile boyiche chédirlarda
olturaqlashqanliqini kördi, Xudaning Rohi uning üstige
chüshti. **3** Shuning bilen u aghzigha kalam sözini élip
mundaq dédi: — «Béorning oghli Balaam yetküzidighan
kalam sözi, Közi échilmighan ademning éytidighan kalam
sözi, **4** Yeni Tengrining sözlirini anglighuchi, Hemmige
Qadirning alamet körünüshini körgüchi, Mana emdi közi
échilip düm yiqilghan kishi yetküzgen kalam sözi: — **5**
Ah Yaqup, chédirliring neqeder güzel, Turalghuliring
neqeder güzel, ah Israil! **6** Goya kéngeygen derya
wadiliridek, Xuddi derya boyidiki baghlardek, Goya
Perwerdigar tikip östürgen ud derexliridek, Derya
boyidiki kédir derexliridek; **7** Sular uning soghiliridin
éqip chiqidu, Ewladliri süyi mol jaylarda bolidu;
Padishahi Agagdin éship kétidu, Uning padishahliqi
üstün qilinip güllinidu. **8** Tengri uni Misirdin élip
chiqqan, Uningda yawa buqining küchi bardur; Düshmen
ellerni u yep kétidu, Ustixanlirini ézip tashlaydu, Oqya
étip ularni téship tashlaydu. **9** U baghirlap yatsa, erkek
shirdek, Yatsa hem chishi shirdek, Kim uni qozghitishqa
pétinar? Kim sanga bext-beriket tilise, bext-beriket
tapidu. Kim séni qarghisa, qarghishqa kétidu». **10**
Balaq Balaamgha achchiqlinip, qolini qoligha urup
ketti; Balaq Balaamgha: — Men silini düshminimni
qarghap bérishke qichqirtqanidim we mana, sili üch
qétim pütünley ularghа amet tilidile! **11** Emdi tézdin
yurtlirigha qéchip ketsile; men eslide silining izzet-
hörmetlirini katta qilay dégenidim, mana Perwerdigar
silini bu katta izzet-hörmetke nail bolushtin tosup
qoydi, — dédi. **12** Balaam Balaqqa: — Men eslide
özlirining elchilirige: **13** «Balaq manga özining altun-
kümüshke liq tolghan öz öyini bersimu, Perwerdigarning
buyrughinidin halqip, öz meylimche yaxshi-yaman ish
qilalmaymen; Perwerdigar manga néme dése, men
shuni deymen» dégen emesmidim? **14** Emdi men öz
xelqimge qaytimen; kelsile, men özlirige bu xelqning
künlerning axirida silining xelqlirige qandaq muamile
qilidighanliqini éytip bérey, — dédi. **15** U kalam sözini
aghzigha élip mundaq dédi: — Béorning oghli Balaam
yetküzidighan kalam sözi, Közliri échilmighan kishi
éytqan kalam sözi, **16** Tengrining sözlirini anglighuchi,
Hemmidin Aliyning wehiylirini bilgüchi, Hemmige
Qadirning alamet körünüshini körgüchi, Mana emdi közi
échilghan düm yiqilighan kishi yetküzidighan kalam
sözi: — **17** Men Uni körimen, lékin hazir emes; Men
Uninggha qaraymen, lékin yéqin yerdin emes; Yaquptin
chiqar bir yultuz, Kötürüler Israildin bir shahane hasa;
Chéqiwéter u Moabning chékisini, Barliq Shétlerning
béshini yanjiydu. **18** Édom uninggha tewe bolidu, Yene
téxi düshmini Séirlar uninggha tewe bolidu; Israil bolsa
baturluq qilidu. **19** Yaquptin chiqqan biri seltenet süridu,
Sheherde qalghan hemmeylenni yoqitidu». **20** Andin
Balaam Amalekni körüp, mundaq kalam sözini éytti: —
«Amalek idi esli eller arisida bash, Emdi halakettur teqdir-
qismiti». **21** Andin Balaam Kéniylerni körüp mundaq
kalam sözini éytti: — «Séning makaning mustehkem
bolup, Changgang qoram tash ichide bolsimu, **22** Lékin
siler Kéniyler halak qilinip turisiler; Taki Ashur silerni
tutqun qilip ketküche». **23** Balaam yene kalam sözini
dawam qilip mundaq dédi: — «Ah, Tengri bu ishlarni
qilghan chéghida, Kim tirik qélishqa qadir bolar? **24**
Kittim terepliridin kémiler kélip, Zulum-zexmet salidu
Ashurgha, Zulum-zexmet salidu Éberge; Lékin [Kittimdin
kelgüchi] özimu halaketke yüzliner. **25** Shuning bilen
Balaam ornidin qopup öz yurtigha qaytti; Balaqmu öz
yoligha mangdi.

25 Israillar Shittimda turghan mezgilde, xelq Moab
qizliri bilen buzuqluq qilishqa bérilip ketti. **2** U
qizlar Israillarni öz ilahlirigha atalghan qurbanliqlargha
qatnishishqa chaqirdi; [Israillarmu] qurbanliqlardin
yeydighan, ularning ilahlirigha birlikte choqunidighan
boldi. **3** Israillar Baal-Péor bilen ene shu teriqide
baghlinip ketkenliki üchün, Perwerdigarning Israillargha
achchiqi qozghaldi. **4** Perwerdigar Musagha: —
Perwerdigarning qattiq ghezipi Israillargha chüshmisun
üchün, xelqning emirlirining hemmisini tutup, ularni

Méning aldimda aptapta ésip qoyghin, — dédi. **5** Shuning
bilen Musa Israilning soraqchilirigha: — Siler bérip
herbiringlar özünglarning Baal-Péor bilen baghlinip
ketken ademlirini öltürüwétinglar, — dédi. **6** We Musa
pütkül Israil jamaiti bilen jamaet chédirining derwazisi
aldida yigha-zar qilip turuwatqanda, mana Israillardin
bireylen kélip ularning köz aldidila Midiyaniy bir qizni
öz qérindashlirining yénigha élip mangdi. **7** Kahin
Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas buni körüp,
jamaet ichidin qopti-de, qoligha neyze élip, **8** héliqi
Israil ademning arqisidin chédirning ichkirige kirip,
qiz bilen ikkisining qarnigha neyze tiqiwetti. Israillar
arisida tarqalghan waba ene shu chaghdila toxtidi. **9**
Shu chaghda waba tégip ölgenler jemiy yigirme töt
ming ademge yetkenidi. **10** Andin Perwerdigar Musagha
mundaq dédi: — **11** — «Kahin Harunning newrisi,
Eliazarning oghli Finihas Méni dep wapasizliqqa bolghan
hesitimni öz hesiti bilip, Méning Israillargha bolghan
ghezipimni yandurdi. Shunga gerche Men wapasizliqqa
bolghan hesitimdin ghezeplen'gen bolsammu, Israillarni
yoqitiwetmidim. **12** Shunga sen: — «Mana, Men uninggha
öz aman-xatirjemlik ehdemni teqdim qilimen! **13** Bu
[ehde] uninggha we uning ewladlirigha tewe bolidighan
menggülük kahinliq ehdisi bolidu, chünki u öz Xudasini
dep wapasizliqqa heset qilip, Israillar üchün kafaret
keltürdi» — dep jakarlighin». **14** Öltürülgen yeni héliqi
Midiyaniy qiz bilen bille öltürülgen Israil ademning ismi
Zimri bolup, Saluning oghli, Shiméon qebilisidiki bir
jemetning emiri idi. **15** Öltürülgen Midiyaniy qizning
ismi Kozbi bolup, Zurning qizi idi; Zur bolsa Midiyaniy
bir qebilining bashliqi idi. **16** Perwerdigar Musagha: —
17 Sen Midiyaniylargha aram bermey zerbe bergin; **18**
Chünki ular hiyle-mikir ishlitip silerge aram bermigen;
Péordiki ishta, shundaqla ularning singlisi bolghan
Midiyanning bir emirining qizi Kozbining ishidimu hiyle-
mikir ishlitip silerni azdurghan, — dédi. Kozbi waba
tarqalghan künide Péordiki ish sewebidin öltürüldi.

26 Wabadin kéyin Perwerdigar Musa bilen Harunning
oghli Eliazargha söz qilip: — **2** Siler pütkül
Israillarning jamaiti ichide yigirme yashtin ashqan,
jengge chiqalaydighanlarni ata jemeti boyiche hésablap
sanaqtin ötküzünglar, — dédi. **3** Shuning bilen Musa bilen
kahin Eliazar Moab tüzlengliklirde, yeni Yérixoning
yénidiki Iordan deryasining boyida Israillar bilen
sözliship ularghа: **4** «Perwerdigarning Musa we Misirdin
chiqqan Israillargha buyrughini boyiche, silerdin yigirme
yashtin ashqanlarning hemmisi [tizimlinip] sanaqtin
ötküzülushi kérek» dep uqturdi. [tizimlitilghan sanlar
mundaq boldi]: — **5** Israilning tunji oghli Ruben idi.
Rubenning ewladliri, yeni Hanuqning neslidin bolghan
Hanuq jemeti; Palluning neslidin bolghan Pallu jemeti; **6**
Hezron neslidin bolghan Hezron jemeti; Karmi neslidin
bolghan Karmi jemeti. **7** Bular Rubenning jemetliri bolup,
ulardin sanaqtin ötküzülgini jemiy qiriq üch ming yette
yüz ottuz kishi boldi. **8** Palluning oghli Éliab; **9** Éliabning
oghulliri Nimuel, Datan, Abiram idi. Datan bilen Abiram
eslide jamaet ichidin chaqirilghan mötiwerler bolsimu,
Korah guruhidikiler Perwerdigar bilen takallashqanda,
ular bilen birliship Musa we Harun bilen takallashqanidi.
10 Yer aghzini échip ularni Korah bilen birge yutup
ketken; shu chaghda Korah guruhidikilerning hemmisi
ölgen; bashqilargha ibret bolsun dep, ot uning ikki
yüz ellik adimini yutup ketken. **11** Lékin Korahning
ewladliri ölüp ketmigen. **12** Shiméonning ewladliri,
jemet boyiche, Nemuelning neslidin bolghan Nemuel
jemeti; Yamin neslidin bolghan Yamin jemeti; Yaqin
neslidin bolghan Yaqin jemeti; **13** Zerah neslidin bolghan
Zerah jemeti; Saul neslidin bolghan Saul jemeti. **14**
Bular Shiméonning jemetliri bolup, jemiy yigirme ikki
ming ikki yüz adem chiqti. **15** Gad qebilisidin, jemet
boyiche, Zefon neslidin bolghan Zefon jemeti; Haggi
neslidin bolghan Haggi jemeti; shuni neslidin bolghan
shuni jemeti; **16** Ozni neslidin bolghan Ozni jemeti; éri
neslidin bolghan éri jemeti; **17** Arod neslidin bolghan
Arod jemeti; Areli neslidin bolghan Areli jemeti. **18** Bular
Gad ewladlirining jemetliri bolup, ular jemetliri boyiche
sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq ming besh yüz adem
chiqti. **19** Yehudaning oghulliri Ér bilen Onan idi; bu
ikkisi Qanaan zéminida ölüp ketken. **20** Yehudaning
ewladliri, jemeti boyiche, Shilahning neslidin bolghan
Shilah jemeti; Perezning neslidin bolghan Perez jemeti;
Zerahning neslidin bolghan Zerah jemeti. **21** Perezning
ewladliri Hezronning neslidin bolghan Hezron jemeti;
Hamulning neslidin bolghan Hamul jemeti. **22** Bular
Yehudaning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin
ötküzülgende jemiy yetmish alte ming besh yüz adem
chiqti. **23** Issakarning ewladliri, jemet boyiche, Tolaning
neslidin bolghan Tola jemeti; Puahning neslidin bolghan
Puah jemeti; **24** Yashubning neslidin bolghan Yashub
jemeti; Shimronning neslidin bolghan Shimron jemeti.
25 Bular Issakarning jemetliri bolup, ular jemet boyiche
sanaqtin ötküzülgende jemiy atmish töt ming üch yüz
adem chiqti. **26** Zebulunning ewladliri, jemeti boyiche,
Seredning neslidin bolghan Sered jemeti; Élon neslidin
bolghan Élon jemeti; Jahliyelning neslidin bolghan
Jahliyel jemeti. **27** Bular Zebulunning jemetliri bolup, ular
jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy atmish ming
besh yüz adem chiqti. **28** Yüsüpning oghulliri: — jemet
boyiche, Manasseh bilen Efraim idi. **29** Manassehning
ewladliri: — Makirning neslidin bolghan Makir jemeti
(Makirdin Giléad törelgen), Giléadning neslidin bolghan
Giléad jemeti idi. **30** Töwendikiler Giléadning ewladliri:
— Yeezerning neslidin bolghan Yeezer jemeti; Helekning
neslidin bolghan Helek jemeti; **31** Asriyelning neslidin
bolghan Asriyel jemeti; Shekemning neslidin bolghan
Shekem jemeti; **32** Shemidaning neslidin bolghan
Shemida jemeti; Heferning neslidin bolghan Hefer
jemeti. **33** Heferning oghli Zelofihad oghul perzent
körmey qiz perzent körgen; Zelofihadning qizlirining
ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, Tirzah idi. **34** Bular
Manassehning jemetliri bolup, sanaqtin ötküzülgende
jemiy ellik ikki ming yette yüz adem chiqti. **35**
Töwendikiler Efraimning ewladliri, jemeti boyiche: —
Shutilahning neslidin bolghan Shutilah jemeti; Bekerning
neslidin bolghan Beker jemeti; Tahanning neslidin
bolghan Tahan jemeti. **36** Shutilaning ewladliri Éranning
neslidin bolghan Éran jemeti. **37** Mana bular Efraim
ewladlirining jemetliri bolup, herqaysi jemetler boyiche
sanaqtin ötküzülgende jemiy ottuz ikki ming besh
yüz adem chiqti. Jemetliri boyiche, ularning hemmisi
Yüsüpning ewladliri idi. **38** Binyaminning ewladliri,
jemeti boyiche, Bélaning neslidin bolghan Béla jemeti;

Ashbelning neslidin bolghan Ashbel jemeti; Ahiramning
neslidin bolghan Ahiram jemeti; **39** Shefufamning
neslidin bolghan Shufam jemeti; Hufamning neslidin
bolghan Hufam jemeti. **40** Ard bilen Naaman Bélaning
oghulliri idi; Ardning neslidin bolghan Ard jemeti;
Naamanning neslidin bolghan Naaman jemeti. **41**
Bular Binyaminning ewladliri bolup, jemet boyiche
sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq besh ming alte yüz
adem chiqti. **42** Töwendikiler Danning ewladliri bolup,
jemet boyiche, Shuhamning neslidin bolghan Shuham
jemeti; jemet boyiche bular Danning jemetliri idi. **43**
Shuhamning hemme jemeti sanaqtin ötküzülgende jemiy
atmish töt ming töt yüz adem chiqti. **44** Ashirning
ewladliri, jemet boyiche, Yimnahning neslidin bolghan
Yimnah jemeti; Yéshwining neslidin bolghan Yéshwi
jemeti; Bériyahning neslidin bolghan Bériyah jemeti. **45**
Bériyahning ewladliri, jemet boyiche, Heberning neslidin
bolghan Heber jemeti; Malkielning neslidin bolghan
Malkiel jemeti. **46** Ashirning qizining ismi Sérah idi. **47**
Bular Ashir ewladlirining jemetliri bolup, ular jemet
boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ellik üch ming töt
yüz adem chiqti. **48** Naftalining ewladliri, jemet boyiche,
Yahzielning neslidin bolghan Yahziel jemeti; Gunining
neslidin bolghan Guni jemeti; **49** Yezerning neslidin
bolghan Yezer jemeti; Shillemning neslidin bolghan
Shillem jemeti. **50** Bular Naftalining jemetliri bolup,
jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq besh
ming töt yüz adem chiqti. **51** Yuqiriqilar Israillardin
sanaqtin ötküzülgenler bolup, jemiy alte yüz bir ming
yette yüz ottuz adem chiqti. **52** Perwerdigar Musagha söz
qilip mundaq dédi: — **53** Zémin mushulargha royxetke
élin'ghan san boyiche miras qilip teqsim qilinsun. **54**
Mirasni adem sani köp qebililerge köprek, adem sani
az qebililerge azraq böl; miras royxettin ötküzülgen
adem sanigha qarap herbir ademge bölüp bérilsun. **55**
Halbuki, zémin chek tashlinish yoli bilen bölünsun; ular
mirasqa özlirining ata jemet-qebilisining nami boyiche
warisliq qilsun. **56** Miras ulargha chek tashlash yoli bilen
adem sanining az-köplükige qarap herbir [aile-jemetke]
bölüp bérilsun. **57** Töwendikiler ata jemet boyiche
sanaqtin ötküzülgen Lawiylar: — Gershonning neslidin
bolghan Gershon jemeti; Kohatning neslidin bolghan
Kohat jemeti; Merarining neslidin bolghan Merari
jemeti. **58** Bular Lawiylarning jemetliri: — Libni jemeti,
Hébron jemeti, Mahli jemeti, Mushi jemeti, Korah jemeti.
Kohattin Amram törelgen. **59** Amramning ayalining
ismi Yokebed bolup, Lawiyning Misirda tughulghan
qizi idi; u Amramgha Harun, Musa we ularning achisi
Meryemni tughup bergen. **60** Harundin Nadab, Abihu,
Eliazar, Itamar törelgen. **61** Lékin Nadab bilen Abihu
Perwerdigarning aldigha gheyriy bir otni sun'ghanda
ölüp ketken. **62** Lawiylar ichide bir ayliqtin ashqan barliq
erkekler sanaqtin ötküzülgende jemiy yigirme üch ming
adem chiqti. Ular Israillar ichide sanaqtin ötküzülmigen,
chünki ulargha Israillar ichide héchqandaq miras [zémin]
bölüp bérilmigen. **63** Yuqirida éytilghan ademler Moab
tüzlenglikliride, Yérixoning udulidiki Iordan deryasi
boyida Musa bilen kahin Eliazar teripidin sanaqtin
ötküzülgen Israillardur. **64** Biraq bu ademler ichide
Musa bilen kahin Harun ilgiri Sinay chölide sanaqtin
ötküzgende sanaqtin ötküzülgen birmu adem yoq idi. **65**
Chünki Perwerdigar ular toghrisida: «Ular chölde ölmey
qalmaydu» dep éytqanidi. Shunga, Yefunnehning oghli
Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuadin bashqa birimu
qalmighan.

27 Yüsüpning oghli Manassehning neslidin bolghan
jemetler ichide Manassehning chewrisi, Makirning
ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning
qizliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hoglah,
Milkah, we Tirzah idi. **2** Ular jamaet chédirining derwazisi
aldigha kélip, Musa bilen kahin Eliazar we emirler
bilen pütkül jamaetning aldida turup: **3** — Bizning
atimiz chölde ölüp ketken; u u yerde Perwerdigargha
hujum qilghili yighilghanlardin emes, yeni Korah
guruhidikilerdin emes; u belki öz gunahi ichide ölgen,
we uning oghul perzenti yoq idi. **4** Néme üchün
atimizning oghli yoqluqi seweblik uning nami uning
jemetidin öchürüwétilidu? Özlirining bizge atimizning
qérindashliri qatarida miras bölüp bérishlirini ötünimiz,
— dédi. **5** Musa ularning bu ishini Perwerdigarning
aldigha qoydi. **6** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — **7** Zelofihadning qizlirining éytqini durus, sen
choqum ulargha atisining qérindashliri qatarida miras
ber; ularning atisining mirasini ulargha ötküzüp bergin.
8 Sen Israillargha éytqin: «Bir adem ölüp ketken chaghda
uning oghli bolmisa, undaqta siler uning mirasini
qizigha ötküzüp béringlar. **9** Qizi bolmisa, mirasini
qérindashlirigha béringlar. **10** Qérindashliri bolmisa,
mirasini ata jemet taghilirigha béringlar. **11** Eger uning
atisining qérindashliri bolmisa, undaqta uning mirasini
uning jemetidiki eng yéqin bir tughqinigha béringlar;
u adem uning mirasigha ige bolsun. Bu Perwerdigar
Musagha buyrughandek, Israillargha chüshürülgen
höküm, qanun-belgilime bolup qalsun». **12** Perwerdigar
Musagha: — Sen mawu Abarim téghigha chiqip, Men
Israillargha teqdim qilghan zémin'gha qarap baq.
13 Körüp bolghandin kéyin senmu akang Harun'gha
oxshash öz xelqliringge qoshulisen. **14** Chünki Zin
chölide, jamaet jédel chiqarghan chaghda, ikkinglar
Méning buyruqimgha asiyliq qilip, suning ishida (Zin
chölide, Qadeshtiki «Meribah suliri» dégen jayda) Méni
jamaetning aldida muqeddes dep hörmetlimidinglar,
— dédi. **15** Musa Perwerdigargha söz qilip: **16** — I
Perwerdigar, barliq et igilirining rohlirining Xudasi, Öz
jamaitining padichisiz padidek bolup qélishining aldini
élish üchün jamaetni idare qilidighan, ularning aldigha
kirip chiqalaydighan, ularni bashlap mangalaydighan
bir ademni tiklep bérishingni tileymen, — dédi. **18** Sen
Nunning oghli Yeshuani tallighin, — dédi Perwerdigar
Musagha, — Uningda Rohim bar, sen qolungni uning
béshigha qoy, **19** uni kahin Eliazar we barliq jamaetning
aldida turghuzup wezipige qoy. **20** Sen pütkül Israil
jamaiti uning gépige kirishi üchün özüngning izzet-
shöhritingdin bir qismini uninggha bergin. **21** U kahin
Eliazarning aldida tursun, [Eliazar] urimning hökümini
wasite qilip turup, Perwerdigarning huzurida uning
üchün yol sorisun; Israil xelqi, yeni pütkül jamaet uning
buyruqi bilen chiqidu, uning buyruqi bilen kirishi kérek.
22 Shuning bilen Musa Perwerdigarning buyruqi boyiche
ish körüp, Yeshuani bashlap kélip, kahin Eliazarning we
barliq jamaetning aldida turghuzdi; **23** [Eliazar] qolini

uning béshigha qoyup, uni Perwerdigarning Musaning
wasitisi bilen buyrughinidek wezipige qoydi.

28 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha buyrup: — «Manga sunulghan
hediye-qurbanliqlarni, yeni Manga ozuq bolidighan,
xushbuy keltüridighan otta sunulidighan hediye-
qurbanliqlarni bolsa, siler herbirini békitilgen qerelide
sunushqa köngül qoyunglar» — dégin. **3** Sen ulargha
yene: «Silerning Perwerdigargha atap otta sunidighan
köydürme qurbanliqinglar mundaq bolidu: — her küni
béjirim bir yashliq erkek qozidin ikkini daimiy köydürme
qurbanliq qilinglar. **4** Etigini birni, gugumda birni
sununglar; **5** yene töttin bir hindin soqup chiqirilghan
zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin ondin bir efahni
ashliq hediye süpitide sununglar. **6** Sinay téghida
belgilen'gen, Perwerdigargha atap xushbuy chiqarsun
dep, otta sunulidighan daimiy köydürme qurbanliq mana
shudur. **7** Herbir qoza üchün uninggha qoshulidighan
sharab hediyesi töttin bir hin sharab bolidu; échitma
ichimlik bolghan sharab hediyesi muqeddes jayda
Perwerdigargha sunup tökülsun. **8** Sen ikkinchi bir
qozini gugumda sun'ghin; uni etigenkidek ashliq hediyesi
we sharab hediyesi bilen qoshup sun'ghin; u xushbuy
keltürüsh üchün Perwerdigargha atap otta sunulidighan
köydürme qurbanliq bolidu. **9** — Shabat küni béjirim
bir yashliq ikki erkek qoza sunulsun; uninggha qoshup
zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin
ikkisi ashliq hediye süpitide sunulsun we sharab hediyesi
sunulsun; **10** bu herbir shabat künide sunulidighan
shabat künidiki qurbanliqtur; uning bilen daimiy
köydürme qurbanliq we qoshumche sunulidighan sharab
hediyesi bille sunulsun. **11** — Her ayning birinchi
küni Perwerdigargha atilidighan köydürme qurbanliq
sununglar; yeni ikki yash torpaq, bir qochqar, bir yashliq
béjirim yette erkek qozini sununglar. **12** Her torpaq
béshigha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning
ondin üchi ashliq hediye süpitide, qoshqargha zeytun
méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq
hediye süpitide, **13** herbir qoza béshigha zeytun méyi
ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri ashliq hediye
süpitide sunulsun; bu Perwerdigargha otta sunulidighan,
xushbuy chiqiridighan bir köydürme qurbanliqtur.
14 Ularning sharab hediyeliri bolsa: — herbir torpaq
béshigha sharabtin yérim hin, qoshqar béshigha hinning
üchtin biri, herbir qoza béshigha hinning töttin biri
sunulsun. Bu her ayda sunulidighan ayliq köydürme
qurbanliq bolup, yilning her éyida shundaq qilinsun.
15 Bularning üstige Perwerdigargha atilidighan gunah
qurbanliq süpitide bir téke sunulsun; shularning hemmisi
daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sharab
hediyesi bilen bille sunulsun. **16** Birinchi ayning on
tötinchi küni Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish»
[qozisi sunulsun]. **17** Shu ayning on beshinchi küni héyt
bashlinidu; yette kün pétir nan yéyilsun. **18** Birinchi küni
muqeddes yighilish ötküzülsun, héchqandaq ish-emgek
qilmasliqinglar kérek, **19** shu küni otta sunulidighan,
Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanliq süpitide
yash torpaqtin ikkini, bir qochqar we yette bir yashliq
erkek qoza sununglar; ular aldinglarda béjirim körünsun;
20 shulargha qoshulidighan ashliq hediyeliri zeytun
méyi ileshtürülgen ésil un bolup, herbir torpaq béshigha
efahning ondin üchi, qochqar béshigha efahning ondin
ikkisi, **21** shu yette qoza béshigha efahning ondin biri
sunulsun; **22** shuningdek [gunahinglar] üchün kafaret
keltürüshke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun.
23 Bularning hemmisini etigenlik köydürme qurbanliq,
yeni daimiy köydürme qurbanliqtin ayrim sununglar.
24 Siler bu teriqide uda yette kün Perwerdigargha atap
otta sunulidighan, xushbuy keltüridighan ashundaq
hediye-qurbanliqlarni sununglar; shularning hemmisi
daimiy köydürme qurbanliq we qoshup sunulidighan
sharab hediyesining sirtida sunulidu. **25** Yettinchi küni
muqeddes yighilish ötküzünglar, shu küni héchqandaq
ish-emgek qilishqa bolmaydu. **26** «Deslepki orma» küni,
yeni «heptiler héyti»nglarda siler yéngi ashliq hediyeni
Perwerdigargha sun'ghan chaghda muqeddes yighilish
ötküzünglar; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **27**
Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan
köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini,
qochqardin birni, bir yashliq erkek qozidin yettini
sununglar. **28** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq
hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup,
herbir torpaq béshigha efahning ondin üchi, qochqar
béshigha efahning ondin ikkisi, **29** shu yette qoza
béshigha efahning ondin biri sunulsun; **30** shuningdek
silerning [gunahinglar üchün] kafaret keltürüshke [gunah
qurbanliqi süpitide] bir téke sunulsun. **31** Shularning
hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we uning ashliq
hediyesige qoshup (bularning hemmisi aldinglarda
béjirim körünsun), sharab hediyeliri bilen bille sunulsun.

29 Yettinchi ayning birinchi küni siler muqeddes
yighilish ötküzünglar; [u küni] héchqandaq ish-
emgek qilmasliqinglar kérek. Bu siler üchün kanaylar
chélinidighan küni bolidu. **2** Siler Perwerdigargha
atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq
süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, yette bir yashliq
béjirim erkek qozini sununglar. **3** Shulargha qoshup
sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil
undin bolup, herbir torpaq béshigha efahning ondin üchi,
qochqar béshigha efahning ondin ikkisi, **4** shu yette qoza
béshigha efahning ondin biri sunulsun; **5** shuningdek
silerning [gunahinglar üchün] kafaret keltürüshke gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun. **6** Shularni ayning
birinchi künidiki köydürme qurbanliq we uninggha
qoshumche bolghan ashliq hediyesi, daimiy köydürme
qurbanliq, uninggha qoshumche bolghan ashliq hediyesi
we bularghа qoshulidighan sharab hediyelirining sirtida
sununglar; bularning hemmisi herbiri belgilime boyiche
Perwerdigargha atap otta xushbuy keltürsun dep
sunulsun. **7** Yettinchi ayning oninchi küni siler muqeddes
yighilish ötküzünglar; nepsinglarni tartip özünglarni
töwen tutunglar. U küni héchqandaq ish-emgek qilishqa
bolmaydu. **8** Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy
keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash bir
torpaq, bir qochqar, bir yashliq erkek qozidin yettini
sununglar (bularning hemmisi aldinglarda béjirim
körünsun). **9** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq
hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup,
herbir torpaq béshigha efahning ondin üchi, qochqar
béshigha efahning ondin ikkisi, **10** shu yette qoza

béshigha efahning ondin birini, **11** shuningdek gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; ularning hemmisi
kafaret künidiki gunah qurbanliqi, daimiy köydürme
qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we bularning
sharab hediyeliri bille sunulsun. **12** Yettinchi ayning
on beshinchi küni muqeddes yighilish ötküzünglar;
u küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu.
Perwerdigargha atap yette kün héyt qilinglar; **13**
siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep
otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide yash
torpaqtin on üchni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun). **14** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye
zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, on üch
torpaq béshigha efahning ondin üchi, ikki qochqar
béshigha efahning ondin ikkisi, **15** on töt qoza béshigha
efahning ondin birini, **16** shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy
köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi
we sharab hediyesi bille sunulsun. **17** Ikkinchi küni
yash torpaqtin on ikkini, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) **18** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab
hediyelirini sununglar. **19** Shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy
köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi
we shularning sharab hediyeliri bille sunulsun. **20**
Üchinchi küni bir yash torpaqtin on birni, ikki qochqar,
bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular
hemmisi béjirim bolsun) **21** we shundaqla torpaqlar,
qochqarlar we erkek qozilarning sanigha qarap belgilime
boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen
sharab hediyelirini sununglar; **22** shuningdek gunah
qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige
daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq
hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **23** Tötinchi
küni yash torpaqtin onni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) **24** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab
hediyelirini sununglar; **25** shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy
köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi
we sharab hediyesi bille sunulsun. **26** Beshinchi küni
yash torpaqtin toqquzni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) **27** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab
hediyelirini sununglar; **28** shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy
köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi
we sharab hediyesi bille sunulsun. **29** Altinchi küni
yash torpaqtin sekkizni, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) **30** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab
hediyelirini sununglar; **31** shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy
köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi
we sharab hediyesi bille sunulsun. **32** Yettinchi küni
yash torpaqtin yettini, ikki qochqar, bir yashliq erkek
qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi béjirim
bolsun) **33** we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we
erkek qozilarning sanigha qarap belgilime boyiche
qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab
hediyelirini sununglar; **34** shuningdek gunah qurbanliqi
süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy
köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi
we sharab hediyesi bille sunulsun. **35** Sekkizinchi küni
siler muqeddes yighilish ötküzünglar; u küni héchqandaq
ish-emgek qilmanglar. **36** Siler Perwerdigargha atap,
xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme
qurbanliq süpitide bir torpaq, bir qochqar we bir
yashliq erkek qozidin on tötni (shular hemmisi
béjirim bolsun) **37** hemde torpaq, qochqar we erkek
qozilarning sanigha qarap, belgilime boyiche qoshumche
sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini
sununglar; **38** shuningdek gunah qurbanliqi süpitidimu
bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme
qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab
hediyesi bille sunulsun. **39** Belgilen'gen héytliringlarda
Perwerdigargha atap sunulidighan qurbanliq-hediyeler
ene shulardur; silerning qesemge baghliq yaki ixtiyaren
sunidighanliringlar, köydürme qurbanliqliringlar, ashliq
hediyeliringlar, sharab hediyeliringlar we inaqliq
qurbanliqliringlar bolsa, ularning sirtididur. **40** Shundaq
qilip, Musa Perwerdigarning özige buyrughanlirining
hemmisini qaldurmay Israillargha uqturdi.

30 Musa Israillarning qebile bashliqlirigha söz qilip
mundaq dédi: — Perwerdigarning buyrughanliri
mundaq: — **2** Eger biraw Perwerdigargha qesem ichken
bolsa yaki öz özini cheklimekchi bolup qesem ichken
bolsa, lewzidin qaytishqa bolmaydu, haman aghzidin
chiqqan hemme gep boyiche ish tutushi kérek. **3** Qiz
bala yash bolup, téxi atisining öyidiki chaghda, öz-özini
cheklesh toghruluq Perwerdigargha qesem bergen bolsa,
4 emma atisi qizining qesimini yaki öz-özini cheklesh
toghrisida bergen wedisini anglighan we qizining aldida
ündimey shük turghan bolsa, undaqta uning barliq
qesemliri we öz-özini cheklesh toghrisida qilghan hemme
wedisi inawetlik bolidu. **5** Lékin qizning atisi anglighan
chaghda uni tosqan bolsa, uning qilghan qesemliri
yaki öz-özini cheklesh toghrisida qilghan wediliridin
héchbiri inawetlik bolmaydu; atisi uni tosqan bolghachqa,
Perwerdigarmu uni kechüridu. **6** — Eger u qesem qilghan
yaki öz-özini chekleshke aghzida tenteklik bilen wede
qilghan halette erge tegken bolsa, **7** éri shuni anglighan
bolsa, lékin anglighan küni ündimey shük turghan bolsa,
undaqta uning qilghan qesemliri yaki öz-özini chekleshke
qilghan gepliri inawetlik bolidu. **8** Eger éri anglighan
küni uni tosqan bolsa, uning qilghan qesimini we öz-özini
cheklesh toghruluq aghzidin chiqarghan tentek geplirini
bikar qilsa, undaqta ular inawetsiz bolidu; Perwerdigar
uni kechüridu. **9** Lékin tul xotun yaki éridin ajriship
ketken xotunlar qilghan qesem, yeni uning özini cheklesh
toghruluq qilghan barliq wediliri bolsa inawetlik bolidu.

10 Eger u érining öyide qesem qilghan yaki öz-özini
cheklesh toghruluq qesem-wede ichken, 11 éri anglap
turuqluq shük turuwélip tosmighan bolsa, undaqta uning
barliq qilghan qesemliri we öz-özini cheklesh toghruluq
qilghan barliq wediliri inawetlik bolidu. 12 Lékin uning
éri anglap turghan chaghda uning qesem-wedilirini éniq
ret qilghan bolsa, ayal aghzidin chiqarghan wede bérish
we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan barliq
wedilirining héchqaysisi inawetlik bolmaydu; uning
éri bularni ret qilghan bolghachqa, Perwerdigar uni
kechüridu. 13 Ayalning bergen wedisini we uning chidap
turup özümni chekleymen dep qilghan qesem-wedisini
uning éri inawetlikmu qilalaydu, inawetsizmu qilalaydu.
14 Eger uning éri herküni uning aldida shük turuwélip
gep qilmisa, undaqta uning bergen barliq qilghan
qesemlirini we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan
hemme wedilirini inawetlik qilghanliqi hésablinidu;
chünki érining anglap turghan künide gep qilmay shük
turghanliqi uning ayalining qesem-wedilirini küchke ige
qilghanliqidur. 15 Lékin éri ayalining qesem-wedilirini
anglap nahayiti uzaq waqitlardin kéyin andin uning
qesem-wedilirini inawetsiz qilsa, undaqta u ayalining
gunahini öz üstige alghan bolidu. 16 Yuqiriqilar
Perwerdigarning Musagha buyrughanliri, yeni éri bilen
ayali, ata bilen öz öyide turuwatqan, téxi yashliqida
bolghan qizi otturisidiki nizam-belgimilerdur.

31 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Sen
Midiyanlardin Israillarning intiqamini al, andin
öz xelqliringge qoshulisen, — dédi. 3 Musa xelqqe
mundaq dédi: — Aranglardin jengge chiqishqa bir türküm
ademlerni qorallandurunglar; andin ular Midiyanlardin
Perwerdigar üchün intiqam élishqa atlansun. 4 Siler
Israillarning herbir qebilisidin jeng qilishqa mingdin
adem mangdurunglar. 5 Shuning bilen tümenligen
Israil xelqining her qebilisidin mingdin, jemiy on ikki
ming adem jeng qilishqa qorallanduruldi. 6 Musa her
qebilidin mingdin ademni jeng qilishqa mangdurdi
hemde Eliazarning oghli Finihasni ular bilen bille
mangdurdi, Finihasning qolida muqeddes eswablar
we agah kanay bar idi. 7 Ular Perwerdigarning
Musagha buyrughini boyiche Midiyanlar bilen soqushqili
chiqip, erkeklerning hemmisini öltürüwetti; 8 mushu
öltürülgenlerdin bashqa, yene Midiyanning Ewi, Rekem,
Zur, Xur we Reba dégen besh padishahini öltürdi; yene
Béorning oghli Balaamni qilich bilen chépip tashlidi. 9
Israillar Midiyanlarning xotun-qizliri we balilirini tutqun
qilip ketti, yene ularning pütün charwa malliri, qoy
padiliri we mal-mülüklirini olja qildi; 10 ular turuwatqan
yerlerdiki barliq sheher we barliq bargahlirigha ot
qoyuwetti; 11 ular adem bolsun mal bolsun barliq
gheniymet, barliq oljini élip ketti; 12 ular tutqan
esirlerni hem olja-gheniymetni Moab tüzlengliklirige,
Iordan deryasi boyigha jaylashqan Yérixoning ududlidiki
bargahqa ekilip, Musa bilen kahin Eliazargha, shundaqla
Israillarning jamaitige tapshurdi. 13 Musa, kahin Eliazar
we jamaetning barliq emirliri bargahning sirtigha chiqip
ularni qarshi aldi. 14 Lékin Musa jengdin qaytqan herbiy
serdarlargha, yeni mingbéshi, yüzbéshilargha xapa bolup:
— 15 Siler ayallarning hemmisini tirik qaldurdunglarmu?
16 Qaranglar, del shular Balaamning hiyle-mesliheti bilen
Péordiki ishta Israillarni Perwerdigar aldida gunahqa
patquzushi bilen, Perwerdigarning jamaitige waba
yaghdurulghan emesmu? 17 Emdi siler barliq oghul
balilarni öltürüwétinglar, erler bilen munasiwet ötküzgen
ayallarni qoymay öltürüwétinglar. 18 Biraq yash qizlar,
yeni erler bilen munasiwet ötküzmigenlerni bolsa,
özliringlargha tirik qaldurunglar. 19 Siler bargah sirtida
yette kün chédir tikip turunglar; adem öltürgen we ölükke
tegken herkim üchinchi küni we yettinchi küni özini
paklisun; siler we siler esir qilghan kishilerning hemmisi
shundaq qilsun. 20 Barliq kiyim-kéchek, tére eswab
üsküniler, tiwitta toqulghan barliq nersiler hem yaghach
eswab-üskünilerning hemmisini paklanglar, — dédi. 21
Kahin Eliazar jengge chiqip qaytqan leshkerlerge: — Mana
Perwerdigar Musagha buyrughan qanun-belgilime: 22
altun, kümüsh, mis, tömür, qeley, qoghushun qatarliq 23
otqa chidamliq nersilerning hemmisini ottin ötküzünglar,
shundaq qilsanglar pak hésablinidu; shundaqtimu,
yenila «napakliqni chiqarghuchi su» bilen pakizlanglar;
otqa chidamsiz nersilerni shu sudin ötküzünglar. 24
Yettinchi küni kiyimliringlarni yuyunglar, andin siler pak
hésablinisiler; andin kéyin bargahqa kirsenglar bolidu,
— dédi. 25 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— 26 Sen kahin Eliazar we jamaet ichidiki qebile kattiliri
bilen birlikte élin'ghan olja-ghenimetning, adem bolsun,
charpay bolsun, shularning omumiy sanini hésablap
chiqqin; 27 olja-gheniymetni ikkige böl, yérimini jengge
chiqqanlargha ber, qalghan yérimini barliq jamaetke
ber. 28 Sen yene chiqip jengge qatnashqan leshkerler
alidighan adem, kala, éshek yaki qoy padiliridin besh
yüzdin birini Perwerdigargha atalghan ülüsh bolsun
dep ayrighin; 29 siler shuni leshkerlerge tewe bolghan
yérimidin élip Perwerdigargha atalghan «kötürme
hediye» süpitide kahin Eliazargha tapshurunglar. 30
Israillargha tewe bolghan yérimining adem, kala, éshek,
qoy padiliri, shundaqla herxil haywanlardin elliktin
birini Perwerdigarning jamaet chédirigha qarashqa
mes'ul bolghan Lawiylargha béringlar. 31 Shuning bilen
Musa bilen kahin Eliazar Perwerdigarning Musagha
buyrughinidek qildi. 32 Emdi olja-gheniymet, yeni jengge
chiqqan leshkerler éliwalghan nersilerdin qalghini qoy
jemiy alte yüz yetmish besh ming, 33 kala yetmish
ikki ming, 34 éshek atmish bir ming, 35 erkekler bilen
munasiwet ötküzmigen qizlar ottuz ikki ming chiqti.
36 Jengge chiqqanlarning ülüshi, yeni ulargha tewe
yérimi, qoy jemiy üch yüz ottuz yette ming besh yüz; 37
bu qoy padiliridin Perwerdigargha atalghini alte yüz
yetmish besh boldi; 38 kala ottuz alte ming, buningdin
Perwerdigargha atalghini yetmish ikki boldi. 39 Éshek
ottuz ming besh yüz chiqti, buningdin Perwerdigargha
atalghini atmish bir boldi. 40 Adem on alte ming
chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini ottuz ikki
adem boldi. 41 Musa Perwerdigar özige buyrughini
boyiche Perwerdigargha sunulidighan «kötürme hediye»
bolghan ülüshni kahin Eliazargha tapshurup berdi. 42
Israillargha tewe bolghan yérimi, yeni Musa jengge
chiqip kelgenlerdin élip bölüp bergini — 43 jamaetke
tewe bolghan shu yérimi — qoy üch yüz ottuz yette
ming besh yüz, 44 kala ottuz alte ming, 45 éshek
ottuz ming besh yüz, 46 adem on alte ming idi. 47
Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche, Israillargha
tewe bolghan shu yérimining, meyli adem yaki haywan

bolsun, elliktin birini ayrip élip Perwerdigarning
ibadet chédirigha qarashqa mes'ul bolghan Lawiylargha
tapshurdi. **48** Pütkül qoshunning serdarliri, ming béshi,
yüz béshiliri Musa bilen körüshkili kélip, **49** Musagha: —
Xizmetkarlirining qol astida jeng qilghan leshkerlerning
omumiy sanini sanaqtin ötküzsek birimu kem chiqmidi.
50 Shunga, mana Perwerdigarning huzurida özimizning
gunahining kafariti üchün herqaysimiz érishkenlerni
Perwerdigargha atalghan hediye qilimiz — altun
buyumlar, put-qol zenjirliri, bilezük, möhür üzük, zire-
halqa, marjanlarning hemmisini élip kelduq, — dédi.
51 Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar ular ekelgen
altunlarni, yeni altunda yasalghan herxil buyumlarni
aldi. **52** Ularning ming béshi we yüz béshiliridin alghini
Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide
sunuldi; barliq altun jemiy on alte ming yette yüz
ellik shekel chiqti **53** (leshkerlerning herbiri özliri
üchün mal-mülükni bulang-talang qilishqanidi). **54** Musa
bilen kahin Eliazar ming béshi we yüz béshilirining
qolidin altunni élip, jamaet chédirining ichige ekirip,
uni Perwerdigarning huzurida Israillar üchün yadname
qildi.

32 Rubenning ewladliri bilen Gadning ewladlirining
kala padiliri tolimu köpeygenidi; ularning
Yaazerning zémini bilen Giléadning zéminigha közi
chüshti; we mana, shu zémin charwa béqishqa mas
kélidighan yer idi. **2** Shunga ular Musa, kahin Eliazar
we jamaetning emirlirining aldigha kélip ularghа: —
3 Atarot, Dibon, Yaazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh,
Sebam, Nébo, Beon dégen yerler, **4** yeni Israil jamaiti
aldida Perwerdigar meghlup qilip bergen yerler bolup,
charwa béqishqa bap yerler iken, qullirinigmu charwa
méli bar, — dédi **5** we yene: — Eger silining aldilirida
iltipatlirigha érishken bolsaq, bizni Iordan deryasidin
öt démey, bu yerni bizge miras qilip bersile, — dédi. **6**
Musa Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladlirigha:
— Qérindashliringlar jengge chiqqan waqtida siler
mushu yerde turamtinglar? **7** Siler néme üchün
Israillarning [deryadin] ötüp Perwerdigar ularghа ata
qilip bergen zémin'gha kirishige köngullirini sowutisiler?
8 Ilgiri men Qadesh-Barnéadin ata-bowiliringlarni
shu zéminni charlap kélishke ewetkinimde ularmu
shundaq qilishqanidi. **9** Ular Eshkol jilghisigha chiqip,
u zéminni körüp, Israillarning könglini Perwerdigar
ata qilip bergen zémin'gha kirishtin sowutqan. **10** Shu
chaghda Perwerdigarning achchiqi kélip qesem qilip:
11 «Misirdin chiqqan yigirme yashtin yuqirilar chin
könglidin Manga egeshmigechke, ular Men Ibrahim,
Ishaq, Yaquplargha «Silerge ata qilimen» dep qesem
qilghan zéminni körse, [Men Perwerdigar bolmay kétey]!
12 Peqet kenizziylerdin bolghan Yefunnehning oghli
Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuala Manga chin könglidin
egeshken bolghachqa, zéminni köreleydu», dégenidi.
13 Shuning bilen Perwerdigarning Israillargha achchiqi
qozghalghachqa, Perwerdigarning aldida rezil bolghanni
qilghan eshu bir ewlad ölüp tügigüche, u ularni chöl-
bayawanda qiriq yil sergerdanliqta yürgüzdi. **14** Emdi
mana, gunahkarlarning ewladliri bolghan silermu ata-
bowanglarning izini bésip Perwerdigarning Israillargha
bolghan qattiq ghezipini téximu qozghimaqchi bopsiler-
de! **15** Eger siler uninggha egishishtin burulup
ketsenglar, undaqta U [Israillarni] yene chöl-bayawan'gha
tashliwétidu, bu halda siler bu barliq xelqni xarab
qilghan bolisiler, — dédi. **16** Ikki qebilining ademliri
Musaning aldigha kélip uninggha: — Biz bu yerde
mallirimizgha qotan, balilirimizgha qel'e-sheher salayli.
17 Biz bolsaq qorallinip, Israillarni özige tewe jaylirigha
bashlap barghuche sepning aldida mangimiz; bu
zémindiki yat xelqler seweblik, bizning kichik balilirimiz
mustehkem sheherlerde turushi kérek. **18** Israillar
öz miraslirigha ige bolmighuche biz öyimizge hergiz
qaytmaymiz. **19** Chünki biz ular bilen Iordan deryasining
kün pétish teripidiki zémin'gha yaki uningdinmu
yiraqtiki zémin'gha teng igidar bolmaymiz, chünki
mirasimiz Iordan deryasining bu teripide, yeni kün
chiqishtidur, — dédi. **20** Musa ularghа: — Eger shundaq
qilsanglar, yeni Perwerdigarning aldida qorallinip jengge
chiqip, **21** silerdin qorallan'ghanlarning hemmisi Iordan
deryasidin ötüp, Perwerdigar Öz düshmenlirini ularning
zéminidin qoghlap chiqirip bolghanda, **22** shu zémin
Perwerdigar aldida boysundurulup bolghanda andin
qaytsanglar, siler Perwerdigar we Israillar aldida gunahsiz
hésablinisiler; bu zéminmu Perwerdigar aldida silerge
miras qilip bérilidu. **23** Lékin bundaq qilmisanglar, mana,
Perwerdigar aldida gunahkar bolisiler; shuni obdan
bilishinglar kérekki, gunahinglar özünglarni qoghlap
béshinglargha chüshidu. **24** Emdi siler aghzinglardin
chiqqan gépinglar boyiche ish tutunglar, baliliringlar
üchün sheher, qoy padiliringlar üchün qotan sélinglar, —
dédi. **25** Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri
Musagha: — Qulliri ghojam éytqinidek qilidu. **26**
Xotun-bala chaqilirimiz, kalilar we barliq charpaylirimiz
Giléadning herqaysi sheherliride qalidu; **27** Lékin
qulliri, jengge teyyarlinip qorallan'ghanlarning herbiri
ghojam éytqandek [deryadin] ötüp Perwerdigarning
aldida jeng qilidu, — dédi. **28** Shuning bilen Musa ular
toghruluq kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshuagha
we Israilning barliq qebile bashliqlirigha tapilap, **29**
ularghа: — Eger Gadning ewladliri bilen Rubenning
ewladliri qorallinip Perwerdigarning aldida jengge
chiqishqa siler bilen birlikte Iordan deryasidin ötse, u
zémin silerning aldinglarda boy sundurulsa, undaqta siler
Giléad zéminini ularghа miras qilip béringlar. **30** Eger
ular qorallinip siler bilen bille ötmeymiz dése, undaqta
ularning mirasi aranglarda, yeni Qanaan zéminida bolsun,
— dédi. **31** Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri:
— Perwerdigar qullirigha qandaq buyrughan bolsa, biz
shundaq qilimiz. **32** Biz qorallinip Perwerdigarning
aldida deryadin ötüp Qanaan zéminigha kirimiz, andin
Iordan deryasining bu yéqidiki zémin bizge miras qilip
bérilidighan bolidu, — déyishti. **33** Shuning bilen Musa
Amoriylarning padishahi Sihonning padishahliqi bilen
Bashanning padishahi Ogning padishahliqini, zémin
we tewesidiki sheherlerni, etrapidiki sheherler bilen
qoshup, hemmisini Gadning ewladlirigha, Rubenning
ewladlirigha we Yüsüpning oghli Manassehning yérim
qebilisige berdi. **34** Gadning ewladliri Dibon, Atarot,
Aroer, **35** Atrot-Shofan, Yaazer, Yogbixah, **36** Beyt-
Nimrah, Beyt-Haran qatarliq mustehkem sheherlerni
saldi we shundaqla qotanlarni saldi. **37** Rubenning
ewladliri [yéngidin] Heshbon, Elealeh, Kiriatayim, **38**

Nébo, Baal-Méon (yuqiriqi isimlar özgirtilgen) we
Sibmahni saldi; hem ular salghan sheherlerge yéngidin
nam berdi. **39** Manassehning oghli Makirning ewladliri
Giléadqa yürüsh qilip, u yerni élip, shu yerde turushluq
Amoriylarni qoghliwetti. **40** Shuning bilen Musa Giléadni
Manassehning oghli Makirgha bériwidi, u shu yerde
turup qaldi. **41** Manassehning oghli Yair Amoriylarning
yéza-qishlaqlirini hujum qilip élip, bu yéza-qishlaqlarni
Hawot-Yair dep atidi. **42** Nobah Kinat we uninggha
qarashliq yéza-qishlaqlarni hujum qilip élip Kinatni öz
ismi bilen Nobah dep atidi.

33 Töwendikiler öz qoshunliri boyiche, Musa bilen
Harunning yétekchiliki astida Misir zéminidin
chiqqan Israillarning mangghan yolliridur; **2** Musa
Perwerdigarning emri boyiche, özlirining seper qilghan
yollirini pütüp qoydi, ularning seper qilghan yolliri
mundaq: — **3** Birinchi ayning on beshinchi küni [Israillar]
Ramses shehiridin seperge chiqti; ötüp kétish héytining
etisi ular barliq Misirliqlarning köz aldida merdanilik
bilen yolgha chiqti. **4** Bu chaghda Misirliqlar ularning
arisidiki Perwerdigar teripidin öltürülgenlerni, yeni
barliq tunji oghullirini depne qiliwatqanidi; Perwerdigar
Misirliqlarning mebudlirining üstidin hökům chüshürdi.
5 Israillar Ramsestin yolgha chiqip Sukkotqa bérip chédir
tikti. **6** Ular Sukkottin yolgha chiqip chöl-bayawanning
ayighidiki Étamgha bérip chédir tikti. **7** Étamdin yolgha
chiqip, aylinip Baal-Zéfonning udulidiki Pi-Xaxirotqa
bérip Migdolning aldida chédir tikti. **8** Pi-xaxirottin
yolgha chiqip, déngizning otturisidin ötüp, Étam chölide
üch kün yol yürüp Marahda chédir tikti. **9** Marahdin
yolgha chiqip Élimge keldi; Élimde on ikki bulaq bilen
yetmish xorma derixi bar idi; ular shu yerde chédir tikti.
10 Élimdin yolgha chiqip Qizil Déngiz boyida chédir tikti.
11 Qizil Déngizdin yolgha chiqip Sin chölide chédir tikti.
12 Sin chölidin yolgha chiqip Dofqahqa kélip chédir
tikti. **13** Dofqahdin yolgha chiqip Alushqa bérip chédir
tikti. **14** Andin kéyin Alushtin yolgha chiqip Rifidimgha
kélip chédir tikti, u yerde xelqqe ichidighan su tépilmay
qaldi. **15** Rifidimdin yolgha chiqip, Sinay chölige bérip
chédir tikti. **16** Sinay chölidin yolgha chiqip Qibrot-
Hattawahqa kélip chédir tikti. **17** Qibrot-hattawahdin
yolgha chiqip Hazirotta chédir tikti. **18** Hazirottin yolgha
chiqip Ritmahda chédir tikti. **19** Ritmahdin yolgha chiqip
Rimmon-Perezde chédir tikti. **20** Rimmon-Perezdin
yolgha chiqip Libnahda chédir tikti. **21** Libnahdin
yolgha chiqip Rissahda chédir tikti. **22** Rissahdin yolgha
chiqip Kehelatahda chédir tikti. **23** Kehelatahdin yolgha
chiqip Shafir téghida chédir tikti. **24** Shafir téghidin
yolgha chiqip Haradahta chédir tikti. **25** Haradahdin
yolgha chiqip Makhilotta chédir tikti. **26** Makhilottin
yolgha chiqip Tahatta chédir tikti. **27** Tahattin yolgha
chiqip Terahda chédir tikti. **28** Terahdin yolgha chiqip
Mitqahda chédir tikti. **29** Mitqahdin yolgha chiqip
Hashmonahta chédir tikti. **30** Hashmonahtin yolgha
chiqip Mosherotta chédir tikti. **31** Mosherottin yolgha
chiqip Bene-Yaakanda chédir tikti. **32** Bene-Yaakandin
yolgha chiqip Xor-Hagidgadqa bérip chédir tikti. **33**
Xor-Hagidgadtin yolgha chiqip Yotbatahqa kélip chédir
tikti. **34** Yotbatahtin yolgha chiqip Abronahqa kélip
chédir tikti. **35** Abronahtin yolgha chiqip Ezion-Geberge
kélip chédir tikti. **36** Ezion-Geberdin yolgha chiqip Zin
chölide, yeni Qadeshte chédir tikti. **37** Qadeshtin yolgha
chiqip Édom zéminining chégrisidiki Hor téghida chédir
tikti. **38** Israillar Misir zéminidin chiqqandin kéyinki
qiriqinchi yili beshinchi ayning birinchi küni, kahin
Harun Perwerdigarning emri boyiche Hor téghigha
chiqip shu yerde öldi. **39** Harun Hor téghida ölgen
chéghida bir yüz yigirme üch yashta idi. **40** U chaghda,
Qanaan zéminining jenubida turushluq Qanaaniylarning
padishahi Arad Israillar kéliwétiptu dep anglighanidi.
41 Israillar Hor téghidin yolgha chiqip Zalmonahda
chédir tikti. **42** Zalmonahdin yolgha chiqip Punon'gha
kélip chédir tikti. **43** Punondin yolgha chiqip Obotqa
kélip chédir tikti. **44** Obottin yolgha chiqip Moabning
chégrisidiki Iye-Abarimgha kélip chédir tikti. **45** Iyimdin
yolgha chiqip Dibon-Gadqa kélip chédir tikti. **46** Dibon-
Gadtin yolgha chiqip Almon-Diblatayimgha kélip chédir
tikti. **47** Almon-Diblatayimdin yolgha chiqip Néboning
aldidiki Abarim taghliqigha kélip chédir tikti. **48** Abarim
taghliqidin yolgha chiqip Yérixoning udulida Iordan
deryasining boyidiki Moab tüzlengliklide chédir tikti.
49 Moab tüzlengliklide Iordan deryasini boylap tikken
chédirliri Beyt-Yeshimottin tartip Abel-Shittimghiche
bardi. **50** Perwerdigar Moab tüzlengliklidiki Iordan
deryasi boyida Yérixoning udulida Musagha söz qilip
mundaq dédi: — **51** Sen Israillargha söz qilip mundaq
buyrughin: — «Siler Iordan deryasidin ötüp Qanaan
zéminigha kelgen chéghinglarda, **52** zémindiki barliq
turuwatqanlarni aldinglardin heydiwétinglar, ularning
barliq oyma, quyma butlirini chéqip tashlanglar hem
barliq «yuqiri jay»lirini weyran qilip tashlanglar.
53 Siler shu zéminni igilep makanlishinglar, chünki
Men u zéminni silerge miras qilip bergenmen. **54**
Siler jemet boyiche chek tashlap, zéminni özünglerge
miras qilip élinglar; adimi köpreklerge köprek miras
bölüp béringlar; adimi azraqlargha azraq miras
bölüp béringlar; chek tashlan'ghanda kimlerge qeyer
chiqqan bolsa, shu yer uning mirasi bolsun; siler
mirasqa ata qebile-jemet boyiche warisliq qilinglar. **55**
Halbuki, eger u zéminda turuwatqanlarni aldinglardin
heydiwetmisenglar, ulardin qélip qalghanlar choqum
közünglerge tiken, biqininglargha yantaq bolup sanjilidu,
turghan zémininglarda silerni parakende qilidu; **56** we
shundaq boliduki, Men eslide ularga qandaq muamile
qilmaqchi bolghan bolsam, silerge shundaq muamilde
bolimen».

34 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —
2 Sen Israillargha söz qilip mundaq buyrughin:
«Siler Qanaan zéminigha kirgen chaghda, silerge miras
bolushqa teqsim qilinidighan zémin Qanaan zémini
bolidu; zéminning békitilgen jay-chégraliri mundaq
bolidu: — **3** Silerning jenub teripingler Zin chölidin
bashlap Édom chégrisigha taqalsun; andin jenub tereptiki
chégranglar «Shor déngizi»ning jenub teripining eng
ayighigha yetsun; **4** shu yerdin chégranglar «Sériq Éshek
dawini»ning jenub teripidin burulup zin'gha ötsun; uning
ayighi toptoghra Qadesh-Barnéaning jenubida bolidu;
andin u yerdin yene Hazar-Addargha bérip, Azmon'gha
tutishidu; **5** andin chégra Azmondin burulup méngip,
Misir éqinigha baridu we déngizghiche tutishidu. **6**
Kün pétish terepte chégranglar «Ulugh déngiz»ning özi

bolidu, yeni uning boyliri bolidu; mana bu silerning kün
pétish tereptiki chégranglar bolidu. **7** Shimal tereptiki
chégranglar mundaq bolidu: — «Ulugh déngiz»din
bashlap hor téghighiche pasil sizilsun; **8** pasil siziqi Hor
téghidin bashlap Xamat éghizigha sozulup, andin chégra
Zedadgha tutashsun; **9** chégra yene Zifron'gha ötüp
Hazar-Énanda axirlashsun; mana bu silerning shimaliy
chégranglar bolidu. **10** Andin sherqiy chégrayinglarning
pasil siziqi Hazar-Énandin Shéfamghiche sizilsun. **11**
Bu chégra Shéfamdin Ayinning kün chiqish teripidiki
Riblahqa chüshidu; andin chégra shu yerdin chüshüp
Kinneret déngizining dawinidin ötüp kün chiqish terepke
tutishidu. **12** Andin chégra töwenlep Iordan deryasini
boylap chüshüp, Shor Déngizighiche yetsun. Mana bu
chégralar bilen békitilgen zémininglar bolidu». **13**
Musa Israillargha söz qilip mundaq dep buyrudi: —
«Mana bu Perwerdigar toqquz qebile we yérim qebilige
teqdim qilinsun dep buyrughan, chek tashlinish arqiliq
özünglar warisliq qilidighan zémininglar bolidu; **14**
chünki Ruben qebilisidikiler ata jemeti boyiche we
Gad qebilisidikiler ata jemeti boyiche öz mirasigha
alliqachan warisliq qilip uni igiligen, Manassehning
yérim qebilisimu öz mirasigha warisliq qilip uni igiligen;
15 Bu ikki qebile we yérim qebile Yérixoning udulida,
Iordan deryasining sherqiy qirghiqidiki kün chiqish
terepte öz miraslirini élip bolghan». **16** Perwerdigar
Musagha söz qilip mundaq dédi: — **17** Töwendikiler
zéminni silerge teqsim qilip bergüchilerning isimliki:
— Kahin Eliazar we Nunning oghli Yeshua. **18** Silermu
yene zémin teqsim qilishqa yardemlishish üchün her
qebilidin birdin emir tallap béringlar. **19** Bularning
ismi mundaq: — Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli
Kaleb. **20** Shiméon qebilisidikilerdin Ammihudning
oghli Shemuel. **21** Binyamin qebilisidin Kislonning
oghli Elidad. **22** Dan qebilisidikilerdin Yoglining oghli,
emir Bukki idi. **23** Yüsüpning ewladliridin: — Manasseh
qebilisidikilerdin Efodning oghli emir Hanniyel **24** hem
Efraim qebilisidikilerdin Shiftanning oghli emir Kemuel.
25 Zebulun qebilisidikilerdin Parnaqning oghli emir
Elizafan; **26** Issakar qebilisidikilerdin Azzanning oghli
emir Paltiyel; **27** Ashir qebilisidikilerdin Shélomining
oghli emir Axihud; **28** Naftali qebilisidikilerdin
Ammihudning oghli emir Pedahel idi. **29** Mana bular
Perwerdigar emr qilip Israillargha Qanaan zéminidiki
miraslirini teqsim qilishqa békitkenler idi.

35 Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan
deryasining boyidiki Moab tüzlengliklirde
Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha
mundaq emr qil, ular miras qilip érishken zémindiki
bezi sheherlerni Lawiylarning olturushigha bersun; u
sheherlerning öpchörisidiki yaylaqlarnimu Lawiylargha
bersun. **3** Shundaq qilip ularning turidighan sheherliri
bolidu we shu sheherlerge tewe yaylaqlargha ularning
charpayliri, bashqa mal-mülükliri hemde barliq
haywanliri orunlashturulidu. **4** Siler Lawiylargha
béridighan sheherlerdiki yaylaqlar sépilidin bashlap
hésablighanda ming gez bolsun. **5** Siler yene sheher
sirtidin kün chiqish terepke qarap ikki ming gez,
jenub terepke qarap ikki ming gez, kün pétish terepke
qarap ikki ming gez, shimal terepke qarap ikki ming
gez ölchenglar, sheher otturida bolsun; sheherler
etrapidiki mushu yerler ular üchün yaylaqlar bolsun.
6 Siler Lawiylargha bergen sheherler ichide alte
sheher «panahliq shehiri» bolsun; siler shularni adem
öltürüp qoyghan kishilerning shu sheherlerge qéchip
bériwélishigha bikitinglar; bulardin bashqa ularghа
yene qiriq ikki sheher béringlar. **7** Siler Lawiylargha
béridighan sheherler jemiy qiriq sekkiz bolup, shu
sheherler bilen ularghа tewe yaylaqlar ularghа bérilsun.
8 Siler ularghа béridighan shu sheherler Israillar
miras qilghan teweliklerdin bolsun; adimi köprek
bolghanlardin köprek, adimi azraq bolghanlardin azraq
élinglar; herbir qebile özige teqsim qilin'ghan mirasqa
asasen sheherlerdin bezilirini élip Lawiylargha teqsim
qilip bersun. **9** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq
dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler Iordan
deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kirginglarda,
11 tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghanlarning
panahlinishi üchün qéchip bériwélishigha birnechche
sheher tallap békitinglar. **12** Shundaq qilghanda
bu sheherler adem öltürgüchi taki jamaet aldida
soraqqa tartilghuche, qisaskarning öltürüp qoyushidin
panahlinidighan sheherler bolidu. **13** Siler békitken bu
sheherler silerge panahlinidighan alte sheher bolidu. **14**
Panahliq shehiri üchün Iordan deryasining kün chiqish
teripide üch sheher, Qanaan zéminidimu üch sheherni
ayrip qoyunglar. **15** Bu alte sheher Israillar, yat eldikiler
we ularning arisida ariliship olturghan musapirlar
üchün panahliq sheherliri bolsun; tasadipiyliqtin adem
öltürüp qoyghan herbir kishi shu yerlerge qéchishqa
bolidu. **16** — Eger biraw tömür eswab bilen urup adem
öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem öltürgen qatil
bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi
kérek. **17** Eger biraw qol kötürüp adem öltürgüdek tash
bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem
öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen
öltürülüshi kérek. **18** Eger biraw adem öltürgüdek kaltek
bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u qesten adem
öltürgen qatil bolidu; qesten adem öltürgüchi jezmen
öltürülüshi kérek. **19** Qan qisas alghuchi kishi shu qatilni
öltürsun; u qatilni uchratqan yéride öltürsun. **20** Eger
biraw öchmenlik bilen birsini ittirip yiqitiwétip yaki
möküp turup birer nerse étip öltürüp qoyghan bolsa,
21 yaki öchekiship musht bilen urup öltürüp qoyghan
bolsa, adem urghuchi jezmen öltürülüshi kérek, chünki
u qatil bolidu; qan qisas alghuchi kishi qatilni uchrighan
yerde öltürüwetsun. **22** Lékin u ademning öchi yoq,
tasadipiy ittiriwétish yaki meqsetsizla birer nerse étip,
23 yaki adem öltürgüdek herqandaq bir tashni ademni
körmey étip sélip, adem öltürüp qoyghan bolsa, uning
eslide uninggha héchqandaq öchi bolmisa, uninggha
ziyankeshlik qilish niyitimu bolmisa; **24** bundaq ehwalda,
jamaet shu qanun-hökümlerge asasen adem öltürgüchi
bilen qan qisas alghuchi otturisida késim qilsun. **25**
Jamaet tasadipiy adem öltürüp qoyghuchini qan qisas
alghuchi kishining qolidin jezmen qutquzuwalsun; ular
uni qéchip bériwalghan panahliq shehirige [aman-
ésen] qayturup bersun; andin muqeddes may bilen
mesihlen'gen bash kahin ölüp ketküche u shu sheherde
tursun. **26** Lékin tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan
kishi eger qéchip bériwalghan panahliq shehirining
tewesidin chiqip ketken bolsa, **27** shundaqla qan qisas

alghuchi kishi uni panahliq shehirining pasillirining
sirtida uchritip qélip öltürüwetken bolsa, undaqta qan
qisas alghuchi qan tökush gunahini tartmaydu; **28**
chünki tasadipiyliqtin adem öltürüp qoyghan kishi eslide
bash kahin ölüp ketküche panahliq shehiride turushi
kérek idi; bash kahin ölüp ketkendin kéyin öz teweliki
bolghan zémin'gha qaytip barsa bolidu. **29** — Bular
siler turushluq hemme yerde ewladmu-ewlad qanun-
belgilimiler bolsun. **30** Bashqa birsini öltürgen qatilni
bolsa, birnechche guwahchining guwahliqidin kéyin
andin öltürüshke bolidu; lékin peqet birla guwahchining
guwahliqi bolsa, u uni öltürüshning sewebi bolmaydu.
31 Ölümge layiq gunah ötküzgenlerge, yeni qesten adem
öltürgenler üchün siler héchqandaq tölem pulini qet'iy
qobul qilmanglar; undaq kishi jezmen öltürülüshi kérek.
32 Shuningdek panahliq sheherge qéchip bériwalghan
kishi üchün bash kahin ölüp kétishtin ilgiri öz yérige
qaytip kéliwélishigha héchqandaq tölem pulini qet'iy
qobul qilmanglar. **33** Shundaq qilsanglar, özünglar
turghan zéminni bulghighan bolmaysiler, chünki qan
zéminni bulghaydu; zéminda tökülgen qan'gha del shu
qanni tökken kishining öz qénidin bashqa héchqandaq
kafaret keltürüshke bolmaydu. **34** Özünglar olturghan
zéminni, yeni Men Özüm makan qilghan zéminni
bulghimanglar; chünki Men Perwerdigar Israillar arisida
makan tutquchidurmen.

36 Yüsüp ewladlirining jemetliridin Manassehning
newrisi, Makirning oghli Giléadning ewladlirining
jemet bashliqliri Musa we Israillarning kattiliri bolghan
emirlerning aldigha kélip mundaq dédi: — **2** «Perwerdigar
ilgiri ghojamgha chek tashlap zéminni Israil xelqige
miras qilip teqsim qilip bérishni buyrughan; ghojammu
Perwerdigarning qérindishimiz Zelofihadning mirasini
uning qizlirigha teqsim qilip bérish toghrisidiki
buyruqinimu alghan. **3** Lékin, ular Israillarning
bashqa qebilisidikilerge yatliq bolup ketse, ularning
mirasimu ata-bowilirimizning mirasidin chiqip ularning
erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; undaq
bolghanda biz chek tashlap érishken miras tügeydu.
4 Israillarning «azadliq yili» kelgende ularning mirasi
ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup
kétidu; bundaq bolghanda ularning mirasi bizning
ata-bowilirimizning mirasidin élip kétilidu». **5** Musa
Perwerdigarning sözi boyiche Israillargha söz qilip
mundaq emr qilip: — Yüsüp qebilisidikiler toghra éytidu.
6 Zelofihadning qizliri toghrisida Perwerdigarning
buyrughini mundaq: «Ular özliri xalighan erge yatliq
bolsa boluwéridu, lékin öz jemeti, öz ata qebilisidin
bolghan birige yatliq bolushi kérek. **7** Shundaq bolghanda
Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip
ketmeydu; Israillarning herbiri öz ata-bowilirining
qebilisining mirasini ching tutup qoyup bermesliki
kérek. **8** Israillarning herbiri öz ata-bowilirining mirasini
igilesh üchün Israil qebililiridin mirasqa warisliq qilghan
herbir qiz-ayal öz ata-bowilirining qebilisidin bolghan
birsige yatliq bolushi kérek. **9** Mushundaq bolghanda,
Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip
ketmeydu; chünki Israil qebililiri öz mirasini qolidin
bermesliki kérek, — dédi. **10** Perwerdigar Musagha
qandaq emr qilghan bolsa, Zelofihadning qizlirimu
shundaq qildi. **11** Zelofihadning qizliridin Mahlah, Tirzah,
Hoglah, Milkah we Noahlar öz taghilirining oghullirigha
yatliq boldi. **12** Ular Yüsüpning oghli Manassehning
ewladlirining jemetidikilerge yatliq boldi; ularning
mirasi yenila atisining qebilisi ichide qaldi. **13** Bular
Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining
boyidiki Moab tüzlenglikliride Musaning wasitisi bilen
Israillargha buyrughan emrler we hökümlerdur.

Qanun sherhi

1 Töwende xatirilen'gini Musaning Iordan deryasining
sherqiy teripidiki Paran bilen Tofel, Laban, Hazirot,
Di-Zahabning otturisida, yeni Sufning udulidiki chöl-
tüzlenglikte, pütkül Israilgha éytqan sözliridur: — **2**
Horeb téghidin chiqip, Séir téghining yoli bilen Qadesh-
barnéagha barghuche jemiy on bir künlük yol idi. **3**
Halbuki, Musa bu barliq sözlerni Perwerdigarning ularni
dep özige tapilighini boyiche Israillargha éytqan waqti
qiriqinchi yili, on birinchi ayning birinchi küni boldi; **4**
bu waqit Musa Heshbonni paytext qilghan Amoriylarning
padishahi Sihonni we Ashtarot we Edreyni paytext
qilghan Bashanning padishahi Ogni meghlup qilghandin
kéyinki mezgil idi. **5** Shuning bilen Iordan deryasining
sherqiy teripidiki Moab zéminida Musa [peyghember]
bu qanun-telimni sherhleshke bashlap, mundaq dédi:
— **6** «Perwerdigar Xudayimiz Horeb téghida bizge
söz qilip: — «Silerning mushu tagh etrapida turghan
waqtinglar yéterlik boldi; **7** emdi burulup seperge atlinip,
Amoriylar turuwatqan égizlikke we uninggha yéqin
bolghan barliq jaylargha, jümlidin Arabah tüzlenglikige,
taghliqlargha, oymanliqqa, jenubqa, déngiz boylirigha,
ulugh derya, yeni Efrat deryasighiche Qanaaniylarning
zéminigha hem Liwan zéminigha béringlar. **8** Mana, Men
shu zéminni silerning aldinglargha qoydum; kiringlar,
Perwerdigar ata-bowiliringlargha, yeni Ibrahim, Ishaq,
Yaqup we ularning ewladlirigha: «Silerge bérimen» dep
qesem qilghan zéminni igilenglar» — dégenidi. **9** Shunga
Men shu chaghda silerge: — «Men yükünglarni yalghuz
kötürelmeymen. **10** Perwerdigar Xudayinglar silerni
köpeytti; mana, bügün siler asmandiki yultuzlardek
nurghunsiler. **11** Ata-bowanglarning Xudasi bolghan
Perwerdigar derweqe silerni hazirqidin yene ming
hesse köpeytkey, shundaqla wede qilghinidek silerge
bext-beriket ata qilghay! **12** Lékin men özüm yalghuz
qandaqmu silerning japaliringlarni, yükünglarni we
talash-tartishinglarni kötüreleymen? **13** Özünglar üchün
herqaysi qebililiringlardin danishmen, yorutulghan
mötiwerlerni tallanglar, men ularni üstünglerge
yolbashchi qilimen» — dédim. **14** Siler bolsanglar manga:
— «Séning éytqining yaxshi gep boldi», dédinglar.
15 Shuning bilen men qebililiringlardin munewwer
ademlerni, yeni danishmen hem mötiwer ademlerni
tallap, üstünglerge yolbashchi qilip, mingbéshi, yüzbéshi,
ellikbéshi we onbéshi qilip teyinlep, qebililiringlar üchün
herxil emellerni tutushqa tiklidim. **16** Shu chaghda
men aranglardiki soraqchilargha: «Qérindashliringlar
arisidiki erz-dewalarni soranglar, qérindash bilen
qérindashning otturisida we puqraying bilen qoshna
olturghan yaqa yurtluqlar otturisida adil höküm
chiqiringlar; **17** höküm chiqarghanda héchqandaq
kishining yüz-xatirisini qilmanglar; meyli kichik bolsun,
chong bolsun siler hemmisiningla ishlirini soranglar.
Siler insanlarning sölitidin qorqmasliqinglar kérek,
chünki mushu höküm chiqirish ishi Xudagha tewe ishtur.
Silerge tes chüshidighan ish bolsa, méning aldimgha
élip kélinglar, men uni anglaymen» — dédim. **18**
Eyni chaghda men qilishqa kérek bolghan barliq ishlar
toghruluq tapilighanmen. **19** Biz Perwerdigar Xudayimiz
bizge buyrughandek Horebtin chiqip, Amoriylarning
taghliqigha barduq we siler shu yoldiki bipayan,
dehshetlik chölni kördunglar; biz uning hemmisidin
ötüp, Qadesh-Barnéagha kelduq. **20** We men silerge:
— «Siler Perwerdigar Xudayimiz bizge ata qilidighan,
Amoriylarning téghigha yétip kelduq. **21** Mana,
Perwerdigar Xudayinglar bu zéminni aldinglargha
qoydi; ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar silerge
éytqandek, shu yerge chiqip uni igilenglar; qorqmanglar,
héch hoduqmanglar» — dédim. **22** Shuning bilen siler
hemminglar yénimgha kélip manga: — «Biz zémin'gha
kirishtin ilgiri aldin ademlerni eweteyli; ular biz üchün
u yerni közitip, chiqishimiz kérek bolghan yol we biz
uchraydighan sheherler toghruluq xewer yetküzsun»
— dédinglar. **23** Bu ish nezirimge muwapiq körünüp,
men aranglardin on ikki ademni, yeni herqaysi qebilidin
birdin ademni tallidim. **24** Ular yolgha atlinip taghqa
bérip, Eshkol jilghisigha chüshüp u yerni tekshürüp
körüshti. **25** Ular qollirigha shu zémindiki méwilerdin
élip bizge keltürdi we melumat bérip: «Perwerdigar
Xudayimiz bizge teqdim qilghan bu zémin yaxshidur» —
dédi. **26** Halbuki, siler zémin'gha chiqishqa unimidinglar,
Perwerdigar Xudayinglarning emrige qarshi chiqip
Uninggha asiyliq qildinglar **27** we öz chédiringlarda
qaqshap: «Perwerdigar bizge öch bolghanliqidin bizni
Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üchün
Misir zéminidin chiqarghan. **28** Emdi biz nege bararmiz?
Chünki qérindashlirimiz: «Shu yerdiki ademler bizdin
chong hem égiz bir xelq iken; ularning sheherliri intayin
chong, sépilliri asman'gha taqishidiken; uning üstige
biz shu yerde Anakiylarni bayqiduq», dep könglimizni
parakende qiliwetti» — dédinglar. **29** Shunga men
silerge: «Qorqmanglar, ularning aldida dekke-dükkige
chüshmenglar; **30** silerning aldinglarda mangidighan
Perwerdigar Xudayinglar Misir zéminida köz aldinglarda
barliq qilghanliridek siler üchün jeng qilidu; **31** siler
yene chöl-bayawandimu barliq mangghan yolliringlarda
mushu yerge yétip kelgüche insan öz oghlini quchiqida
kötürginidek Perwerdigar Xudayinglarningmu silerni
kötürginini kördunglar. **32** Shuningdek gerche U
yene kéchide otta, kündüzde bulut ichide silerning
aldinglarda méngip, bargah tikküdek yerlerni izdep
tépish üchün yürgen bolsimu, bu ishta Perwerdigar
Xudayinglargha ishenmidinglar. **34** Perwerdigar bu
sözlerni qilghan awazinglarni anglap ghezeplinip: **35**
«Bu rezil dewrdikilerdin héchbir adem herqandaq
yol bilen Men ata-bowilirigha teqdim qilishni qesem
qilghan bu yaxshi zéminni körgüchi bolmaydu! **36**
Peqet Yefunnehning oghli Kaleb pütün qelbi bilen
Perwerdigargha egeshkechke, shula zéminni köridu we
u öz puti bilen kézip chiqqan barliq yerni uninggha
we uning balilirigha bérimen» — dep qesem qildi.
37 Shu chaghda Perwerdigar silerning sewebinglardin
mendinmu achchiqlandi we: «Senmu shu yerge kirgüchi
bolmaysen. **38** lékin aldingda xizmette turuwatqan
Nunning oghli Yeshua kireleydu. Uni küchlendürgin,
chünki u Israillarni uninggha miras qilduridu. **39**
Shuningdek silerning: «Ular [düshmenlerning] oljisi
bolup qalidu» dégen kichik baliliringlar, yeni bügünki
künde yaxshi-yamanni perq ételmeydighan baliliringlar
bolsa, kiridu; Men u yerni ularghа ata qilimen we

ular uni igileydu. **40** Lékin siler bolsanglar, burulup
Qizil Déngizgha baridighan yol bilen chöl-bayawan'gha
qayttinglar» — dédi. **41** Shu chaghda siler manga jawab
bérip: «Biz derweqe Perwerdigar aldida gunah sadir
qilduq. Shuning üchün biz hazir Perwerdigar Xudayimiz
bizge qilghan barliq emri boyiche jeng qilghili chiqimiz»
— dédinglar. Shuning bilen silerning herbiringlar öz
béshimchiliq qilip qoral-yaraqliringlarni ésip, taghqa
chiqmaqchi boldunglar. **42** Lékin Perwerdigar manga:
Ulargha: — «Chiqmanglar, jeng qilmanglar, chünki Men
aranglarda emesmen; siler choqum düshmenliringlar
aldida meghlup bolisiler», dégin, dédi. **43** Men
silerge söz qildim, lékin siler qulaq salmidinglar, belki
Perwerdigarning sözige qarshi chiqip asiyliq qilip,
öz béshimchiliq qilip taghqa chiqtinglar. **44** Lékin
taghda turghan Amoriylar silerge qarshi atlinip, bir top
herilerdek silerni taki Xormahghiche qoghlap, Séirda
silerni qilichlap öltürdi. **45** Siler qaytip kélip Perwerdigar
aldida yigha-zar kötürdünglar, emma Perwerdigar
peryadinglarni anglimidi, ya uninggha qulaq salmidi.
46 Shuning bilen siler Qadeshte nurghun künler turup
qaldinglar — siler qanche künler shu yerde turdunglar!

2 Andin biz burulup, Perwerdigar manga éytqandek
Qizil déngizgha baridighan yol bilen seperge atlanduq;
biz nurghun künler Séir téghi etrapida aylinip yürduq.
2 Perwerdigar manga söz qilip: — **3** «Silerning mushu
taghni aylinip turghan waqtinglar yéterlik boldi; emdi
shimal terepke burulunglar. **4** Xelqqe: — Siler Séirda
turuwatqan qérindishinglar Esawlarning chégrisidin
ötidighan boldunglar; ular silerdin qorqidu, shunga
bek éhtiyat qilip, **5** ulargha jeng qozghimanglar;
chünki men silerge ularning zéminidin hetta tapanchiliq
yernimu bermeymen; chünki Séir téghini Esawgha
miras qilip berdim. **6** Siler ulargha pul tölep ozuq-
tülük sétiwélinglar, pul tölep su sétiwélinglar. **7**
Chünki Perwerdigar Xudayinglar qolunglardiki barliq
ejirni beriketlep kelgen; U silerning bu bipayan chöl-
bayawandin méngip ötüwatqininglarda hemmini bildi;
Perwerdigar Xudayinglar bu qiriq yil siler bilen bille
boldi; héch nersidin kem bolmidinglar» — dédi. **8** Shuning
bilen biz Séirda turuwatqan qérindashlirimiz Esawlarning
zéminidin we Arabah tüzlenglikidin, shundaqla Élat we
Ézion-Geberdin ötüp, burulup Moabdiki chöl-bayawan
yoli bilen mangduq. **9** Perwerdigar manga: «Moabiylarni
aware qilmanglar yaki ulargha jeng qozghimanglar;
chünki Men ularning zéminini silerge miras qilip
bermeymen; chünki Men Ar sheher-zéminini Lutning
ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi **10** (Emiyler
eslide shu yerde turatti; ular Anakiylargha oxshash
küchlük, sani köp, égiz boyluq bir xelq idi. **11**
Ular Anakiylardek «gigantlar» dep hésablinidu; lékin
Moabiylar ularni «Emiyler» dep ataydu. **12** Séirda eslide
Horiylar turatti; lékin Esawlar Horiylarni zéminidin
heydiwétip, ularni yoqitip ornigha olturaqlashti —
xuddi Israillar Menki Perwerdigar ulargha teqdim
qilghan, ularning teweliki bolghan zémin'gha qilghinigha
oxshash). **13** [Perwerdigar:] «Emdi hazir ornunglardin
turup Zered éqinidin ötünglar» dédi. Buni anglap biz
Zered éqinidin öttuq. **14** Qadesh-Barnéadin ayrilip
Zered éqinidin ötküche bolghan künler ottuz sekkiz
yil boldi; bu del xuddi Perwerdigar ulargha qesem
qilghinidek, u dewrdiki jengchiler bargahtin pütünley
yoqitilghuche bolghan ariliqtiki waqit idi. **15** Derweqe
Perwerdigarning qoli ularni bargahtin yoqitip tügetküche
ularni halak qilishqa qarshi chiqqanidi. **16** We shundaq
boldiki, shu jengchiler ölüp xelq arisidin pütünley
tügigendin kéyin, **17** Perwerdigar manga söz qilip:
— **18** «Siler bügün Moabning, yeni Arning chégrisidin
ötisiler. **19** Shuning bilen siler Ammoniylargha yéqin
kélisiler; emma ularni aware qilmanglar yaki ulargha
jeng qozghimanglar; chünki Men Ammoniylarning
zéminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men
uni Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi.
20 (bu zéminmu «gigantlarning zémini» hésablinidu;
chünki ilgiri gigantlar shu yerde turghanidi; Ammoniylar
ularni «Zamzumlar» dep ataydu. **21** Ular Anakiylargha
oxshash küchlük, sani köp, égiz boyluq bir xelq idi.
Perwerdigar ularni [Ammoniylarning] aldida yoqitishi
bilen [Ammoniylar] ularni zéminidin mehrum qilip,
ularning ornigha olturaqlashqanidi. **22** Perwerdigar
Séirda turghan Esawlar üchünmu oxshash ish qildi,
ularning aldidin Horiylarni yoqatti; shuning bilen Esawlar
ularni zéminidin mehrum qilip, bügün'ge qeder ularning
ornigha olturaqlashqanidi. **23** We Gaza shehirigiche
kent-qishlaqlarda olturaqlashqan awwiylarni bolsa,
Kaftordin chiqqan Kaftoriylar yoqitip, ularning ornigha
olturaqlashti). **24** — «Emdi ornunglardin qozghilinglar,
sepiringlargha chiqinglar; Arnon deryasidin ötünglar;
mana, Men Heshbonning padishahi Amoriy Sihonni
we uning zémininimu qolunglargha tapshurdum;
ishni bashlanglar, zéminni igileshke, uning bilen jeng
qilishqa chiqinglar; **25** Men bügündin bashlap silerning
qorqunchunglar we wehshitinglarni pütkül asman
astidiki xelqler üstige chüshürimen; ular silerning
xewiringlarni anglap silerning tüpeylinglardin titrep
dekke-dükkige chüshidu». **26** Shu chaghda men
Heshbonning padishahi Sihon'gha Kedemot chölidin
elchilerni ewetip, tinchliq salimi yollap: — **27** «Bizning
zéminingdin ötüshimizge yol qoyghaysen; onggha, solgha
burulmay, peqetla yoldin chiqmay mangimiz. **28** Sen
manga ozuq-tülükni pulgha sétip bérisen, suni pulgha
sétip bérisen; biz peqetla piyade méngip ötimiz, xalas. **29**
Séirda turuwatqan Esawlar, Arda turuwatqan Moabiylar
bizge muamile qilghandek senmu biz Iordan deryasidin
ötüp, Perwerdigar Xudayimiz bizge teqdim qilidighan
zémin'gha kirgüche shundaq muamile qilghaysen» —
dédim. **30** Lékin Heshbonning padishahi Sihonning
bizning u yerdin ötüshimizge yol qoyghusi yoq idi; chünki
Perwerdigar Xudayinglar uni silerning qolunglargha
tapshurush üchün uning roh-qelbini qattiq, könglini
jahil qiliwetken (bügünki ehwal derweqe shundaq). **31**
Perwerdigar manga: «Mana, Men aldinglarda Sihonni we
uning zéminini silerge tapshurushqa bashlidim; ishni
bashlanglar, uning zéminini igilesh üchün uni ishghal
qilishqa kirishinglar» — dédi. **32** Sihon derweqe özi we
barliq xelqi biz bilen qarshilishish üchün jeng qilishqa
Yahazgha chiqti. **33** Lékin Perwerdigar Xudayimiz uni
bizning aldimizda qolimizgha tapshurdi; biz uning özini,
oghullirini we barliq xelqini urup meghlup qilduq. **34**
Shu chaghda biz uning barliq sheherlirini ishghal qilip
ularni pütünley halak qilduq; ulardiki barliq erkek, qiz-

ayal we balilarni birinimu qoymay yoqattuq; ulardin
héchqaysisini tirik qoymiduq. **35** Biz peqet özlirimiz
üchün charwa mallirini we ishghal qilghan sheherlerdin
olja gheniymet alduq. **36** Arnon deryasi boyidiki Aroerdin
we shu yerdiki jilghidiki sheherdin tartip Giléadqiche
héchqandaq sheher bizge teng kélelmidi; Perwerdigar
Xudayimiz bizning aldimizda hemmisini meghlubiyetke
uchratti. **37** Halbuki, siler Ammoniylarning zéminigha,
chégrisi bolghan pütkül Yabbok wadisigha, taghdiki
sheherlerge yaki Perwerdigar Xudayimiz bizge men'i
qilghan herqaysi yerge yéqinlashmidinglar.

3 Andin biz burulup, Bashan'gha baridighan yol bilen
chiqip mangduq; Bashanning padishahi Og we barliq
xelqi bizge qarshi jeng qilishqa Edreyge chiqti. **2**
Perwerdigar manga: «Uningdin qorqmighin; chünki Men
uni, uning xelqi we zéminini qolunggha tapshurdum;
Heshbonda turghan Amoriylarning padishahi Sihonni
néme qilghan bolsa, unimu shundaq qilisen» — dédi. **3**
Perwerdigar Xudayimiz derweqe Bashanning padishahi
Ogni we barliq xelqini qolimizgha tapshurdi; biz uninggha
hujum qilip ulardin héchkimni qaldurmay qirduq. **4** Shu
waqitta biz uning barliq sheherlirini ishghal qilduq; biz
uning sheherliridin igilimigen birsimu qalmidi. Bular
Bashandiki Ogning padishahliqi, yeni pütkül Argob
rayoni bolup, jemiy atmish sheher idi. **5** Bu sheherlerning
hemmisi égiz sépillar we baldaqliq qowuqliri bilen
mustehkem qilin'ghanidi; ulargha qarashliq yéza-
kentler intayin köp idi. **6** Biz ularni Heshbonning
padishahi Sihonni qilghinimizdek teltöküs yoqattuq —
Barliq sheherler, erler, ayal-balilarni qoymay hemmisini
teltöküs yoqattuq. **7** Biz peqet özlirimiz üchün barliq
charwa-mallarni we sheherlerdin olja gheniymet alduq.
8 Shu chaghda biz Iordan deryasining sherq teripide
turushluq Amoriylarning ikki padishahining qolidin
zéminini, yeni Arnon deryasidin Hermon téghighiche
bolghan zéminini tartiwalduq **9** (Hermon téghini
Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Sénir» dep ataydu); **10**
Biz yene tüzlengliktiki barliq sheherler, pütkül Giléad
we Bashan padishahi ogning padishahliqidiki Salikah
we Edrey sheherlirigiche, Bashanning barliq zéminini
igiliduq **11** (shu chaghda gigantlarning qalduqidin peqet
Bashanning padishahi Og qalghanidi; uning kariwiti
tömürdin yasalghanidi; mana, u Ammoniylarning Rabbah
shehiride saqliniwatmamdu? Uning uzunluqi toqquz
gez, kengliki töt gez. «Gez» — adettiki ademning
jeyniki ölchem qilin'ghan). **12** Biz shu chaghda
igiligen zémin mundaq: — Arnon deryasi yénidiki
Aroer shehiridin tartip, Giléad taghliqining yérimini we
uningdiki sheherlerni Ruben we Gad qebilisidikilerge
teqdim qildim; **13** Giléadning qalghan zémini we Og
padishahning zémini bolghan pütkül Bashanni men
Manassehning yérim qebilisige teqdim qildim (pütkül
Argob rayoni, yeni pütkül Bashan «gigantlarning zémini»
déyilidu. **14** Manassehning oghli Yair pütkül Argob
rayonini, yeni Bashanni Geshuriylar we Maakatiylarning
chégrisighiche igiligen we uni öz ismi bilen «Hawwot-
Yair» dep atighan. Bügün'ge qeder u shundaq atalmaqta).
15 Giléadni bolsa men Makirgha teqdim qildim. **16**
Rubendikiler we Gadtikilerge men Giléadtin Arnon
deryasighiche (wadining otturisi chégra idi), shundaqla
Ammoniylarning chégrasi bolghan Yabbok deryasighiche
bolghan zéminni teqdim qildim; **17** yene Pisgah taghliqi
astida yatqan Arabah tüzlengliki (taghliq tüzlenglikning
sherqiy teripide) we Iordan deryasining Kinneret kölidin
tartip Tuz déngizghiche bolghan qismini ulargha chégra
qilip berdim. **18** Men shu chaghda silerge: — Perwerdigar
Xudayinglar özünglarning teelluqatinglar bolsun dep
igilishinglar üchün bu zéminni silerge ata qilghan;
aranglardiki jengchiler jengge teyyarlinip qorallan'ghan
halda qérindashliringlar bolghan Israillarning aldida
deryadin ötünglar; **19** Peqet bala-chaqiliringlar we
mal-charwiliringlar (mal-charwiliringlarning köplikini
bilimen) men silerge teqsim qilghan sheherlerde
qalsun; **20** Perwerdigar qérindashliringlargha silerning
aram alghininglardek aram bergüche, ular Perwerdigar
Xudayinglar Iordan deryasining u teripide ulargha
teqdim qilghan zéminni igiligüche ular bilen birge
[jeng qilinglar]; andin siler herbiringlar men silerge
teqsim qilghan öz teelluqatinglargha qaytisiler» — dep
tapilighanmen. **21** Shu chaghdimu men Yeshuagha: «Sen
Perwerdigar Xudayinglarning mushu ikki padishahqa
qilghanlirining hemmisini öz közüng bilen kördüng;
Perwerdigar sen baridighan yerdiki padishahliqlarnimu
shuninggha oxshash qilidu. **22** Siler ulardin qorqmanglar;
chünki Perwerdigar Xudayinglar özi siler üchün jeng
qilidu» — dep tapilighanmen. **23** Shu chaghda men
Perwerdigardin ötünüp: — **24** «I Reb Perwerdigar, Sen
Öz qulunggha Öz ulughluqung we küchlük qolungni
ayan qilishqa kirishting; chünki meyli asmanlarda yaki
zéminda bolsun Séning qilghanliringgha we küch-
qudritingge teng kelgüdek shundaq ilah barmu? **25**
Sendin ötünümenki, méni Iordan deryasidin ötüp, shu
yerdiki yaxshi zéminni — Shu yaxshi taghliqni we
Liwanni körüshke nésip qilghaysen», — dédim. **26** Lékin
Perwerdigar silerning sewebinglar tüpeylidin manga
ghezeplinip iltijayimgha qulaq salmidi, belki manga:
«Boldi, bes! Bu ishni aldimda ikkinchi tilgha alghuchi
bolma. **27** Sen Pisgahning choqqisigha chiqip béshingni
kötürüp, öz közüng bilen meghribke, shimalgha, jenubqa
we meshriqqe tikilip qara; chünki sen mushu Iordan
deryasidin ötmeysen. **28** Yeshuagha wezipini tapilighin,
uni righbetlendürüp yüreklik qil; chünki u bu xelqning
aldidin ötüp sen köridighan shu zémin'gha ularni ige
qilghuzidu» — dédi. **29** Shuning bilen biz Beyt-Péorning
udulidiki wadida turup qalduq.

4 — Emdi, i Israil, men silerge ögitidighan mushu
belgilimilerge hem hökümlerge qulaq sélinglar;
ulargha emel qilsanglar hayatliq tapisiler we shundaqla
ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge teqsim
qilidighan zémin'gha kirip uni igileysiler. **2** Men
silerge tapshuridighan Perwerdigar Xudayinglarning
mushu emrlirige emel qilishinglar üchün, men silerge
emr qilghan sözge héchnémini qoshmanglar hemde
uningdin héchnémini chiqiriwetmenglar. **3** Siler
öz közlirnglar bilen Perwerdigarning Baal-Péorning
tüpeylidin qilghan ishlirini körgensiler; chünki Baal-
Péorgha egeshkenlerning hemmisini Perwerdigar
Xudayinglar aranglardin yoqatti; **4** Lékin Perwerdigar
Xudayinglargha ching baghlan'ghanlardin herbiringlar
bügün'ge qeder hayat turuwatisiler. **5** Mana, men
Perwerdigar Xudayim manga emr qilghandek, kirip

igileydighan zéminda turghanda ularغa emel qilsun
dep silerge belgilime hem hökümlerni ögettim. **6** Siler
ularni ching tutup emel qilinglar; chünki shundaq
qilsanglar bu hökümlerning hemmisini anglighan
xelqlerning köz aldida silerning dana we yorutulghan
bir xelq ikenlikinglar ispatlinidu; ular derweqe: «Bu
ulugh el derheqiqet dana hem yorutulghan bir xelq
iken» — deydu. **7** Chünki Perwerdigar Xudayimizning
bizning Uninggha nida qilghan herbir tileklirimizde
bizge yéqin turghinidek, özige yéqin turghan bir
Xudasi bolghan bizge oxshash bashqa bir ulugh el
barmu? **8** Men aldinglargha qoyghan mushu pütkül
qanundikidek adil belgilimiler hem hökümlerge ige
bolghan silerdek bashqa bir ulugh el barmu? **9**
Öz közünglar bilen körgen ishlarni untumasliqinglar,
hetta ömrünglarning barliq künliride qelbinglardin
chiqarmasliqinglar üchün özünglargha éhtiyat qilinglar
we ixlasliq bilen qelbinglarni [ézishtin] saqlanglar;
shuningdek siler körginiglarni baliliringlargha we
baliliringlarning balilirigha yetküzünglar; **10** Siler
Horeb téghida Perwerdigar Xudayinglarning aldida
turghan küni Perwerdigar manga: «Xelqni Méning
sözlirimni anglishi üchün yénimgha yighqin; shuning
bilen ular sözlirimni öginip, yer yüzidiki barliq künliride
Mendin eyminidu we balilirigha ögitidu» — dégenidi.
11 Siler yéqin kélip taghning tüwide turdunglar;
bu taghning oti asmanlarning baghrighiche köyüp
yetti, hemde qarangghuluq, bulutlar we sür taghni
qaplidi; **12** Perwerdigar otning otturisidin silerge
söz qildi; siler sözlerning sadasini anglidinglar, lékin
héch shekilni körmidinglar; siler peqet bir awazni
anglidinglar. **13** We U shu chaghda silerge emr
qilghan ehdisini, yeni «on emr»ni ayan qildi we ularni
ikki tash taxtay üstige pütti. **14** We shu chaghda
Perwerdigar manga emr qilip, siler deryadin ötüp
igileydighan zéminda ularni ularغa emel qilishinglar
üchün silerge belgilimiler hem hökümlerni ögitishni
tapilidi. **15** Özünglargha nahayiti éhtiyat qilinglarki
(chünki Perwerdigar Horeb téghida ot otturisidin silerge
söz qilghanda héchqandaq shekilni körmigensiler), **16**
özünglarni bulghap, meyli erkek yaki ayal süritide, meyli
yer yüzidiki herqandaq haywan yaki asmanda uchidighan
herqandaq qush bolsun, meyli yer yüzide herqandaq
ömiligüchi haywan yaki yer astidiki sulardiki herqandaq
béliq bolsun, ularning süritide héchqandaq shekil-
qiyapettiki oyma butni özünglar üchün yasimanglar,
19 yaki shuningdek, béshinglarni kötürüp asmanlargha
qarap, quyash, ay, yultuzlar, yeni pütkül samawi qoshunni
körüp, könglünglar mayil bolup ularغa bash égip
qulluqigha kirmenglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar
bularni pütkül asman astidiki barliq xelqler üchün
orunlashturghan. **20** Lékin silerni bolsa Perwerdigar
Öz mirasi bolghan bir xelq bolushunglar üchün
«tömür tawlash xumdani»din, yeni Misirdin élip chiqti.
21 Lékin Perwerdigar silerning wejenglardin manga
ghezeplinip, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras
bolush üchün ata qilidighan yaxshi zémin toghrisida: —
«Sen shu yerge kirishke Iordan deryasidin ötmeysen»
dep qesem qildi. **22** Shunga men mushu zéminda
ölüshüm muqerrer; Iordan deryasidin ötmeymen; biraq
siler bolsanglar uningdin ötüp shu yaxshi zéminni
igileysiler. **23** Perwerdigar Xudayinglarning siler bilen
tüzgen ehdisini untumasliqinglar, shundaqla özünglar
üchün Perwerdigar Xudayinglar silerge men'i qilghan
oyma butni yaki herqandaq nersining shekil-qiyapitini
yasimasliqinglar üchün özünglargha hézi bolunglar. **24**
Chünki Perwerdigar Xudayinglar hemmini yutquchi
bir ot, wapasizliqqa heset qilghuchi bir Xudadur.
25 Siler perzentler, perzentinglarning perzentlirini
körüp, zéminda uzaq waqit turghandin kéyin,
birxil shekil-qiyapette bolghan oyma butni yasighan,
shuningdek Perwerdigar Xudayinglarni renjitip uning
neziride rezil bolghanni qilip özünglarni bulghighan
bolsanglar, **26** men asman-zéminni üstünglargha
guwahchi bolushqa chaqirimen, siler Iordan deryasidin
ötüp, igileydighan shu zémindin tézla pütünley yoq
qilinisiler; silerning uningda yashighan künliringlar
uzun bolmaydu, siler belki uningdin pütünley yoq
qilinisiler. **27** Perwerdigar silerni barliq xelqler arisigha
tarqitidu, Perwerdigarning silerni heydishi bilen siler
shu eller arisida kichik bir qalduq bolisiler. **28**
Siler shu yerlerde turup yaghachtin yaki tashtin
yasalghan, ne körelmeydighan, ne angliyalmaydighan,
ne yémeydighan, ne puralmaydighan, peqet insanning
qolining yasighini bolghan ilahlarning qulluqida bolisiler.
29 Siler shu yerlerde Perwerdigar Xudayinglarni
izdeysiler; pütün qelbinglar we pütün jéninglar bilen
uni izdisenglar, uni tapisiler. **30** Siler éghir azab-oqubet
tartqiniglarda, bu ishlarning hemmisi béshinglargha
chüshkende, siler Perwerdigar Xudayinglargha yénip
kélisiler we uning awazigha qulaq salisiler. **31** Chünki
Perwerdigar Xudayinglar rehimdil bir Xudadur; U silerni
tashliwetmeydu, ne halak qilmaydu, ne ata-bowiliringlar
bilen qesem ichip tüzgen ehdisini héch untumaydu. **32**
Emdi, silerdin ilgiri, Xuda insanni yer yüzide yaratqan
künidin tartip ötken künler toghruluq sürüshte qilinglar,
shundaqla asmanlarning bir chétidin yene bir chétigiche
sürüshte qilinglarki, mushuninggha oxshash ulugh bir
ish bolup baqqanmu? Uninggha oxshash bir ishni anglap
baqqanmu? **33** Silerge oxshash, Xudaning ot ichidin
chiqqan awazini anglap tirik qalghan bashqa bir xelq
barmu? **34** Perwerdigar Xudayinglar köz aldinglarda siler
üchün Misir zéminida qilghanliridek, qiyin sinaqlar bilen,
möjizilik alametler bilen, karametler bilen, urush bilen,
küchlük qol hem uzitilghan bilek bilen we dehshetlik
wehimiler bilen silerdin bashqa bir xelqni yat bir
elning arisidin chiqirip Özige xas qilish üchün kélip
urunup baqqanmu? **35** Perwerdigarla Xudadur, uningdin
bashqa birsi yoqtur, dep bilishinglar üchün siler bu
[ulugh] ishlarni körüshke muyesser qilin'ghansiler. **36**
Silerge telim bérish üchün U asmanlardin silerge Öz
awazini anglatti; U yer yüzide Özining ulugh otini
körsetti; siler shu otning otturisidinmu uning awazini
anglidinglar. **37** Uning üstige, ata-bowiliringlargha
baghlighan muhebbiti tüpeylidin hemde ularning kéyinki
ewladlirini tallighanliqi üchün, U silerni Misirdin shexsen
Özi zor qudriti bilen qutquzup chiqardi; **38** U shuningdek
silerning aldinglardin özünglardin köp we küchlük
bolghan ellerni zéminidin heydep, silerni uninggha
kirgüzüp, uni bügünki kündikidek silerge miras qilish
üchünmu shundaq qilghandur. **39** Shunga bügün
shuni bilip qoyunglarki we könglünglarni shuninggha

bölünglarki, Perwerdigar yuqiridiki asmanlarda bolsun,
astidiki yer-zéminda bolsun Xudadur; Uningdin bashqa
héchbiri yoqtur. **40** Shuningdek silerning we kéyinki
balilar-ewladliringlarning ehwali yaxshi bolush üchün,
Perwerdigar Xudayinglar silerge ata qilidighan zéminda
künliringlarni uzun, hetta menggülük qilish üchün men
bügünki künde silerge tapilawatqan Uning belgilimiliri
we emrlirini tutunglar». **41** Andin Musa Iordan
deryasining sherqiy teripide üch sheherni ayrip békitti;
42 meqsiti, héchqandaq öch-adawiti bolmay, tasadipiy
qoshnisini öltürüp qoysa, öltürgen kishi shu yerlerge,
yeni shu sheherlerdin birige qéchip bérip aman-
ésen qélishtin ibaret idi. **43** Bu sheherler bolsa:
— Rubenlerning zéminidin chöl-bayawandiki Bezer,
Gadlarning zéminidin Giléadtiki Ramot, Manassehlerning
zéminidin Bashandiki Golandin ibaret idi. **44** Musa
Israillarning aldigha qoyghan qanun mana töwendikidek:
— **45** (bular bolsa Israillar Misirdin chiqqanda Musa
[peyghember] ulargha jakarlighan agah-guwahlar,
belgilimiler hem hökümlerdur; **46** Musa we Israillar
Misirdin chiqqanda Amoriylarning Heshbon shehiride
turushluq padishahi Sihonni öltürgenidi; Musa bu
emrlerni Sihonning zéminida, Iordan deryasining sherq
teripide, Beyt-Péorning udulidiki wadida Israillargha
jakarlighan. **47** Shu chaghda Israillar [Sihonning] we
Bashanning padishahi Ogning zéminini, yeni Iordan
deryasining kün pétish teripidiki Amoriylarning ikki
padishahining zémininimu igiligenidi; **48** ularning
zémini Arnon deryasining qirghiqidiki Aroerdin tartip
Sion (yeni Hermon) téghighiche, **49** shundaqla Iordan
deryasining sherq teripidiki pütkül Arabah tüzlengliki we
Pisgah téghining baghrigha jaylashqan «Tüzlengliktiki
déngiz»ghiche idi).

5 Shuning bilen Musa pütkül Israilni chaqirip ulargha
mundaq dédi: — «I Israil, men bügün qulaqliringlargha
anglitiwatqan bu belgilimilerge hem hökümlerge qulaq
sélinglar, ularni öginiinglar, ulargha emel qilishqa
köngül bölünglar! **2** Perwerdigar Xudayimiz biz bilen
Horeb téghida ehde tüzdi. **3** Bu ehdini Perwerdigar
ata-bowilirimiz bilen tüzgen emes, belki biz bilen,
yeni bügünki künde tirik qalghan bizler bilen tüzdi.
4 Taghda ot ichide turup Perwerdigar siler bilen
yüz turane sözleshkenidi **5** (shu chaghda silerge
Perwerdigarning söz-kalamini jakarlash üchün men
siler we Perwerdigarning otturisida turghanidim; siler
otning aldida qorqup, taghqa chiqishni xalimidinglar).
6 U mundaq dédi: — «Men séni Misir zéminidin,
yeni «qulluq makani»din chiqarghan Perwerdigaring
Xudadurmen. **7** Séning Mendin bashqa héchqandaq
ilahing bolmaydu. **8** Sen özüng üchün meyli yuqiridiki
asmanda bolsun, meyli töwendiki zéminda bolsun,
yaki yer astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining
qiyapitidiki héchqandaq oyma shekilni yasima; **9**
Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning
qulluqigha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying
wapasizliqqa heset qilghuchi Xudadurmen. Mendin
nepretlen'genlerning qebihliklirini özlirige, oghullirigha,
hetta newre-chewrilirigiche chüshürimen. **10** Emma
Méni söyidighan we emrlirimni tutidighanlargha ming
ewladighiche özgermes méhribanliq körsitimen. **11**
Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha
alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa,
Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmaydu. **12**
Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek shabat
künini muqeddes dep bilip tut, uninggha emel qil. **13**
Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin; **14** lékin
yettinchi küni Perwerdigar Xudayinggha atalghan shabat
künidur. Sen shu küni héchqandaq ish qilmaysen;
meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli qizing, meyli
qulung, meyli dédiking, meyli buqang, meyli éshiking,
meyli herqandaq bashqa ulighing, yaki sen bilen bir
yerde turuwatqan musapir bolsun, héchqandaq ish
qilmisun; shuning bilen qulung we dédiking sendek aram
alalaydu. **15** Sen özüngning eslide Misir zéminida qul
bolghanliqingni, Perwerdigar Xudaying küchlük qoli we
uzatqan biliki bilen séni shu yerdin chiqarghanliqini
ésingde tut; shu sewebtin Perwerdigar Xudaying sanga
shabat künini tutushni emr qilghan. **16** Perwerdigar
Xudaying sanga emr qilghandek ata-anangni hörmet
qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata
qilmaqchi bolghan zéminda uzun ömür körisen, haling
yaxshi bolidu. **17** Qatilliq qilma. **18** Hem zina qilma.
19 Hem oghriliq qilma. **20** Hem qoshnang toghruluq
yalghan guwahliq berme. **21** Hem qoshnangning ayalini
teme qilma we ne uning öyi, uning étizi, uning quli,
ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning éshikige
yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz
qiringni salma». **22** — bu sözlerni Perwerdigar taghda,
ot, bulut we sürlük qarangghuluq ichidin küchlük
awazi bilen silerning pütkül jamaitinglargha éytqan
we ulargha hech bashqa [sözlerni] qoshmighan; u
ularni ikki tash taxtaygha pütüp manga tapshurdi. **23**
We shundaq boldiki, qarangghuluqtin chiqqan awazni
anglighininglarda we otluq tagh köyginide siler, yeni
qebile bashliqliringlar we aqsaqalliringlar yénimgha
kélip: — **24** «Mana, Perwerdigar Xudayimiz öz shan-
sheripi we ulughluqini ayan qildi we biz uning awazini
ot otturisidin angliduq, shuning bilen biz bügünki künde
Xuda insanlar bilen sözleshken bolsimu, ularning tirik
qalghanliqini körduq. **25** Emdi biz jénimizgha tewekkül
qilishimizning néme hajiti? Chünki mushu dehshetlik ot
bizni yutuwétidu. Eger biz Perwerdigar Xudayimizning
awazini anglawersek ölüp kétimiz. **26** Chünki et igiliridin
hayat igisi Xudaning otning otturisidin sözligen awazini
anglap, bizdek tirik turuwatqanlardin kim bar? **27** Sen
özüng Perwerdigar Xudayimizgha yéqinliship, uning
sözligenlirining hemmisini anglighin; andin Perwerdigar
Xudayimiz sanga sözligenlirining hemmisini bizge éytip
bérisen; shuning bilen biz uni anglap emel qilimiz»
— dédinglar. **28** Perwerdigar silerning bu manga
éytqan sözliringlarni anglap manga: «Bu xelqning sanga
éytqan sözlirini anglidim; ularning barliq éytqan sözliri
durustur. **29** Kashki ularda Mendin qorqup, emrlirimni
izchil tutidighan bir qelb bolsidi, ularning hali we
baliliringning hali menggüge yaxshi bolatti! **30** Sen bérip
ulargha: «Chédiringlargha qaytinglar» — dégin. **31** Sen
bolsang yénimda turghin; Men séning ulargha ögitishing
kérek bolghan emrler, belgilimiler we hökümlerning
hemmisini sanga éytip bérimen; shuning bilen ular
Men ulargha tewelik qilip béridighan zéminda turup
bularghа emel qilidighan bolidu. **32** Emdi Perwerdigar

Xudayinglar silerge emr qilghandek qilishqa köngül
bölünglar; uningdin ong we solgha taymanglar! 33
Perwerdigar Xudayinglar silerge emr qilghan barliq
yollirida ménginglar; shundaq qilsanglar hayatliq tépip,
halinglar yaxshi bolidu we siler igidarchiliq qilidighan
zéminda turup künliringlar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Perwerdigar manga siler [deryadin] ötüp
igileydighan zéminda turghininglarda ularghа emel
qilishinglar üchün silerge ögitishni tapilighan emrler,
belgilimiler hem hökümlerdur: — 2 (shuning bilen
siler, yeni sen özüng, oghlung we newreng barliq tirik
künliringlarda Perwerdigar Xudayinglardin qorqup, men
silerge tapilawatqan uning barliq belgilime we emrlirini
tutisiler, shundaqla uzun künlerni körisiler. 3 Sen, i
Israil, ularni anglap emel qilishqa köngül qoyunglar;
shuning bilen ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar
silerge déginidek, süt bilen hesel éqip turidighan munbet
zéminda turup, halinglar yaxshi bolidu we saninglar
intayin köpiyidu): — 4 — Anglanglar, ey Israil: —
Perwerdigar Xudayimiz, Perwerdigar bir birliktur; 5
sen Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing bilen, pütün
jéning bilen we pütün küchüng bilen söygin. 6 Men sanga
bügün tapilighan bu sözler qelbingde bolsun; 7 Sen ularni
baliliringgha singdürüp öget, meyli öyde olturghanda,
yolda mangghanda, ornungda yatqanda we ornungdin
turuwatqanda her waqit ular toghruluq sözligin;
8 ularni qolunggha [esletme]-belge qilip téngiwal,
péshanengge qashqidek simwol qilip ornitiwal; 9 Sen
ularni öyüngdiki késhekliringge we derwaziliringgha
pütküzgin. 10 We Perwerdigar Xudaying séni qesem qilip
ata-bowiliringgha, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede
qilghan zéminni sanga ata qilish üchün séni uninggha
bashlighanda, — özüng qurmighan ulugh we ésil
sheherlerge, 11 özüng bisatliq qilmighan alliqachan ésil
bisatliq qilin'ghan öylerge, özüng kolimighan, alliqachan
kolan'ghan quduqlargha, özüng tikmigen üzümzarlar
we zeytunzarlargha muyesser qilinishing bilen sen
yep toyun'ghandin kéyin, 12 — eyni chaghda séni
Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqarghan
Perwerdigarni untushtin hézi bol. 13 Sen Perwerdigar
Xudayingdin qorqqin, ibaditide bolghin we qesem qilsang
uning nami bilenla qesem ichkin. 14 Siler bashqa ilahlar,
yeni etrapingdiki ellerning ilahlirini qet'iy izdimenglar;
15 Chünki aranglarda turuwatqan Perwerdigar Xudaying
wapasizliqqa heset qilghuchi Tengridur. [Eger shundaq
qilsang] Perwerdigar Xudayingning ghezipi sanga
qozghilip, U séni yer yüzidin yoqatmay qalmaydu. 16 Siler
Perwerdigar Xudayinglarni Massahta sinighandek Uni
sinimanglar. 17 Perwerdigar Xudayinglarning emrlirini,
silerge tapilighan guwah-hökümliri we belgimilirini
köngül qoyup tutunglar. 18 Perwerdigar Xudayinglarning
neziride durus we yaxshi bolghanni qilinglar; shundaq
qilghanda halinglar yaxshi bolidu we Perwerdigar ata-
bowiliringlargha bérishke qesem qilghan zémin'gha
kirip uni igileysiler, 19 shundaqla Perwerdigar wede
qilghandek barliq düshmenliringlarni aldinglardin
heydep chiqiriwétisiler. 20 Kelgüside oghlung sendin:
— «Perwerdigar Xudayimiz silerge tapilighan agah-
guwah, belgilime hem hökümler néme?» dep sorisa, 21
sen oghlunggha mundaq deysen: «Biz eslide Misirda
Pirewnning qulliri ikenmiz; biraq Perwerdigar bizni
Misirdin küchlük bir qol bilen chiqarghan. 22 Perwerdigar
köz aldimizda ulugh hem dehshetlik möjizilik alametler
we karametlerni körsitip, Pirewnning üstige hem uning
barliq ailisidikilerning üstige chüshürdi; 23 U ata-
bowilirimizgha qesem ichip wede qilghan zéminni
bizge ata qilip, uninggha bizni bashlap kirishke shu
yerdin yéteklep chiqarghan. 24 Perwerdigar bizge bu
barliq belgilimilerni tutushni, Perwerdigar Xudayimizdin
qorqushni tapilighan; U halimizning daim yaxshi bolushi
we bizning bügünkidek tirik saqlan'ghandek, Uning
panahida bolushimiz üchün shundaq tapilighandur; 25 we
Perwerdigar Xudayimizning aldida u bizge tapilighandek
bu barliq emrlerge emel qilishqa köngül bölsek bu biz
üchün heqqaniyliq bolidu».

7 Perwerdigar Xudaying séni hazir igileshke kétiwatqan
zémin'gha bashlap kirgüzgendin kéyin, aldingdin köp
yat el-milletlerni, yeni Hittiylar, Girgashiylar, Amoriylar,
Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar, Yebusiylarni — sendin
küchlük el-milletlerni heydiwétidu. 2 Emdi Perwerdigar
Xudaying aldingda ularni qolunggha tapshurushi bilen
sen ularghа hujum qilghiningda, sen ularni teltöküs
yoqitishing kérek; ular bilen hech ehde tüzishingge
we ularghа hech rehim qilishinggha bolmaydu.
3 Séning ular bilen nikahlishishinggha bolmaydu;
sen qizingni ularning oghullirigha bérishinggimu
we ularning qizini oghlunggha élip bérishinggimu
bolmaydu; 4 chünki ular oghlungni Manga egishishtin
éziqturidu we shuning bilen oghulliring bashqa
ilahlargha choqunidu; u chaghda Perwerdigarning
ghezipi silerge qozghilip, silerni tézla yoqitidu. 5
Sen ularghа shundaq muamile qilghinki, ularning
qurban'gahlirini buzuwétinglar, but tüwrüklirini
chéqiwétinglar, asherah butlirini késiwétinglar we
oyma butlirini ot bilen köydürüwétinglar; 6 chünki
siler Perwerdigar Xudayinglargha pak-muqeddes bir
xelqtursiler; Perwerdigar Xudayinglar silerni yer yüzidiki
barliq bashqa xelqlerdin üstün qilip, Özige xas bir xelq
bolushqa talliwalghan. 7 Perwerdigarning silerge méhir
chüshüp silerni talliwalghini silerning bashqa xelqlerdin
köp bolghanliqinglar üchün emes, emeliyette siler barliq
xelqler arisida eng az idinglar, 8 Perwerdigarning silerni
söygini sewebidin we ata-bowiliringlar aldida bergen
qesimige sadiq bolghanliqi üchün Perwerdigar silerni
küchlük qol bilen qutquzup, hörlük bedili tölep «qulluq
makani»din, yeni Misir padishahi Pirewnning qolidin
chiqarghan. 9 Shunga siler Perwerdigar Xudayinglarning
berheq Xuda, wediside turghuchi Tengri ikenlikini
bilishinglar kérek; U Özini söyüp, emrlirini tutqanlargha
ming dewrgiche özgermes méhir körsitip ehdiside
turghuchidur; 10 lékin Özige öchmenlerning ishlirini
öz béshigha ochuq-ashkare chüshürüp, ularni yoqitidu;
Özige öchmenlerning herbirige özi qilghan ishlirini
ularning béshigha ochuq-ashkare qayturushqa hayal
qilmaydu. 11 Siler Men bügün silerge tapilighan emr,
belgilimiler hem hökümlerge emel qilish üchün ularni
ching tutunglar. 12 Choqum shundaq boliduki, bu
belgilimilerge qulaq sélip, köngül qoyup emel qilisanglar,
Perwerdigar Xudayinglar ata-bowiliringlargha qesem
bilen wede qilghan ehde we méhirni silerge körsitip

turidu; **13** Séni söyüp beriketlep, ata-bowiliringgha qesem
bilen sanga bérishke wede qilghan zéminda turghuzup
köpeytidu; shu yerde perzentliringni, yer-tupriqingdiki
mehsulatlarni, bughdiyingni, yéngi sharabingni, zeytun
méyingni, kaliliringning neslini we qoyliringning
qozilirini beriketlep köpeytidu. **14** Sen barliq ellerdin
ziyade bext-beriket körisen; arangda, er-ayal yaki
mal-charwang arisida héch tughmasliq bolmaydu; **15**
Perwerdigar sendin barliq késellerni néri qilidu we
sen özüng körgen Misirdiki dehshetlik wabalardin
héchqaysisini üstüngge salmaydu, belki sanga öch
bolghanlargha salidu. **16** Sen Perwerdigar sanga
tapshurghan barliq xelqlerni yoqitishing kérek; sen
ularni körgende, ulargha héch rehim qilmasliqing kérek,
sen ularning ilahlirining qulluqigha kirmesliking kérek;
eger shundaq qilsang, bu ish sanga qiltaq bolidu. **17** Eger
sen könglüngde: «Bu eller mendin küchlük; men qandaq
qilip ularni zéminidin qoghliwételeymen?» — déseng,
18 ulardin qorqma; Perwerdigar Xudayingning Pirewn
hem barliq Misirliqlarni qandaq qilghanliqini esligin, **19**
— yeni Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin chiqirish
üchün wasite qilghan, öz közüng bilen körgen dehshetlik
höküm-sinaqlar, möjizilik alametler we karametler,
küchlük qol we sozulghan bilekni mehkem ésingde tut;
Perwerdigar sen qorquwatqan barliq xelqnimu shundaq
qilidu. **20** Uning üstige Perwerdigar Xudaying taki
ularning sendin yoshurun'ghan qalduqliri yoqitilghuche
ularning arisigha sériq herilerni ewetidu; **21** Sen ulardin
qorqmasliqing kérek; chünki Perwerdigar Xudaying
arangdidur; U ulugh we dehshetlik bir Ilahdur. **22**
Perwerdigar Xudaying shu ellerni aldingdin peydinpey
heydeydu; sen ularni biraqla yoqitiwételmeysen; biraqla
yoqitiwetken teqdirdimu, daladiki haywanlar köpiyip,
üstüngge basturup kélishi mumkin. **23** Lékin aldinggha
ilgirilep mangghiningda Perwerdigar Xudaying ularni
qolunggha tapshuridu we ularni parakende qilip,
yoqitilghuche dekke-dükkige salidu. **24** U ularning
padishahlirini qolunggha tapshuridu, sen ularning
namlirinimu asman astidin yoq qilisen; ularni yoqatquche
héchbir adem aldingda turalmaydu. **25** Siler ularning
oyma butini ot bilen köydürüwétinglar; köz qiringlarni
shularning üstidiki altun-kümüshke salmanglar, ularni
almanglar; bolmisa u silerge qiltaq bolidu; chünki u
Perwerdigar Xudaying aldida yirginchlik bir nersidur.
26 Sen héchqandaq yirginchlik nersini öyüngge élip
kelme; bolmisa sen uninggha oxshash lenetlik nerse
bolup qalisen; sen uningdin qattiq yirgen, uninggha
mutleq nepretlen; chünki u lenetlik bir nersidur.

8 Men silerge bügün tapilighan bu barliq emrlerge
emel qilishqa köngül qoyunglar; shundaq qilghanda
siler hayat bolisiler, köpiyisiler we Perwerdigar ata-
bowiliringlargha qesem qilip wede qilghan zémin'gha
kirip uni igileysiler. **2** Perwerdigar Xudaying séni
töwen qilip, könglüngde néme barliqini, uning emrlirini
tutidighan-tutmaydighanliqingni biley dep séni sinash
üchün bu qiriq yil chöl-bayawanda yétekligen yolni
esligin. **3** Derweqe u séni töwen qilip, séni ach qoyup,
sen eslide bilmeydighan, shundaqla ata-bowiliring körüp
baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan; U sanga
insan peqet yémeklik bilenla emes, belki Perwerdigar
Xudayingning aghzidin chiqqan barliq sözliri bilenmu
yashaydighanliqini bildürüsh üchün shundaq qildi.
4 Bu qiriq yilda kiyim-kéchiking konirimidi, putung
ishship ketmidi. **5** Sen shuni bilip qoyghinki, adem
öz oghlini terbiyiligendek, Perwerdigar Xudaying séni
terbiyileydu; **6** Shunga sen Uning yollirida méngip we
Uningdin qorqup, Perwerdigar Xudayingning emrlirini
tutqin. **7** Chünki Perwerdigar Xudaying séni yaxshi bir
zémin'gha — ériq-éqinliri, bulaqliri we jilgha-dönglerde
urghup chiqidighan ulugh suliri bar bir zémin'gha — **8**
bughday we arpa, üzüm talliri, enjür derexliri we anarliri
bar bir zémin'gha, zeytun derexliri we hesel bar bir
zémin'gha, **9** — sen héchnémidin kemlik tartmay ozuqluq
yeydighan bir zémin'gha — tashliri tömür, taghliridin
mis kolaydighan bir zémin'gha yéteklep kiridu; **10** sen
shu yerde yep toyunisen we Perwerdigar Xudaying sanga
ata qilghan shu yaxshi zémin üchün uninggha teshekkür-
medhiye éytisen. **11** Men sanga bügün tapilighan
Perwerdigar Xudayingning emrliri, belgilimiliri hem
hökümlirini tutmasliqtin, Uni untup qélishtin hézi bol;
12 bolmisa, sen yep toyun'ghandin kéyin, ésil öylerni
qurup ularda olturaqlashqandin kéyin, **13** kala-qoy
padiliring köpiyip, altun-kümüshüng, shundaqla séning
barliqing köpeygendin kéyin, **14** könglüng meghrurlinip
séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqirip
qutquzghan Perwerdigar Xudayingni untuysen; **15** (U séni
bipayan we dehshetlik chöl-bayawandin, yeni zeherlik
yilanlar we chayanlar qaplap ketken, susirap qaghjirap
ketken bir chöl-bayawandin yéteklep chiqqan, shu yerde
sanga chaqmaq téshidin su chiqirip bergen, **16** séni
özini töwen tutsun dep sinap, sanga axir rahet-beriket
körsitish üchün chöl-bayawanda ata-bowiliring körüp
baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan) **17** — eger
uni untusang, könglüngde: «Öz küchüm, öz qolumning
qudriti méni mushu döletke érishtürgen» déyishing
mumkin. **18** Shunga Perwerdigar Xudayingning Özi
séni döletke érishtürgüchi qudretni bergüchi ikenlikini
eslep, Uni ésingde tut; shuning bilen u ata-bowiliringgha
qesem qilip wede qilghan ehdini bügünki kündikidek
mehkem qilidu. **19** Eger sen Perwerdigar Xudayingni
qachaniki untusang, bashqa ilahlargha egeshseng,
ularning qulluqida bolup ulargha bash ursang, men
silerge bügün shu agahni béreyki, shundaq boliduki,
siler teltöküs halak bolisiler. **20** Perwerdigar köz
aldinglarda yoqitiwatqan ellerdek silermu yoqitilisiler;
chünki siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha
qulaq salmighansiler.

9 Angla, i Israil! Sen bügün özüngdin chong we
küchlük ellerge ige bolush üchün, sépilliri asman'gha
taqishidighan chong sheherlerni igilesh üchün,
Anakiylarni qoghlap chiqirish üchün Iordan deryasidin
ötisen (sen ularni bilisen, ular toghruluq «kim Anakiylar
aldida turalisun!» dep anglighansen). **3** Sen bügünki
künde shuni bilip qoyghinki, séning aldingda mangghuchi
Perwerdigar Xudayingning Özidur, U yalmap yutquchi
ottur; u mushu ellerni halak qilidu, aldingda ularni tézdin
yiqitidu; sen ularning tewelikini igilep, Perwerdigar sanga
éytqandek ularni tézdin yoqitisen. **4** Perwerdigar ularni
aldingdin heydigende sen könglüngde: «Heqqaniyliqim
sewebidin Perwerdigar méni zéminni igilesh üchün

uninggha yéteklep kirdi» démigin; belki shu ellerning
rezilliki tüpeylidin Perwerdigar séning aldingda ularni
teelluqatidin mehrum qilidu. **5** Sen ularning zéminigha
kirip uni igilishing séning heqqaniy bolghanliqingdin
yaki könglüngning durusluqidin emes, belki bu ellerning
rezillikidin we Perwerdigar ata-bowiliring Ibrahim,
Ishaq we Yaqupqa qesem qilghan sözige emel qilish
üchünmu Perwerdigar Xudaying ularni séning aldingda
teelluqatidin mehrum qilidu. **6** Emdi shuni bilip
qoyghinki, Perwerdigar Xudaying bu yaxshi zéminni
sanga miras qilghini séning heqqaniyliqingdin emes,
chünki sen esli boyni qattiq bir xelqsen. **7** Emdi
séning chöl-bayawanda Perwerdigar Xudayingni qandaq
ghezeplendürgenlikingni ésingde tutqin — Uni untuma.
Sen Misir zéminidin chiqqan kündin béri taki bu
yerge kelgüche Perwerdigargha asiyliq qilip kelding.
8 Siler Horeb téghida Perwerdigarni ghezeplendürgen
we Perwerdigar silerge achchiqlinip, silerni halak
qilmaqchi boldi. **9** Shu chaghda men tash taxtaylarni,
yeni Perwerdigar siler bilen tüzgen ehde taxtaylirini
tapshuruwélish üchün taghqa chiqqanidim; men taghda
qiriq kéche-kündüz turdum (men ne tamaq yémidim,
ne su ichmidim); **10** Shuning bilen Perwerdigar manga
Öz barmiqi bilen pütken ikki taxtayni tapshurdi;
ularda Perwerdigar taghda ot ichide silerge sözligen
chaghda, jamaet yighilghan küni éytqan barliq sözler
pütülgenidi. **11** We shundaq boldiki, qiriq kéche-kündüz
ötüp, Perwerdigar manga ikki tash taxtay, yeni ehde
taxtaylirini berdi. **12** We Perwerdigar manga: «Ornungdin
turghin, mushu yerdin chüshkin; chünki sen Misirdin
chiqarghan xelqing özlirini bulghidi; ular tézla Men
ularghа tapilighan yoldin chetnep özlirige quyma bir
butni yasidi» dédi. **13** Perwerdigar manga söz qilip:
«Men bu xelqni körüp yettim; mana, u boyni qattiq
bir xelqtur. **14** Méni tosma, Men ularni yoqitimen,
ularning namini asmanning tégidin öchürüwétimen we
shundaq qilip, séni ulardin chong we ulugh bir xelq
qilimen» — dédi. **15** Men burulup, taghdin chüshtüm;
tagh bolsa ot bilen yalqunlawatatti; ikki ehde taxtiyi ikki
qolumda idi. **16** Men kördüm, mana siler Perwerdigar
Xudayinglar aldida gunah qilipsiler; siler özünglar üchün
quyma bir mozayni yasapsiler; siler tézla Perwerdigar
silerge tapilighan yoldin chetnep kétipsiler. **17** Men
ikki taxtayni ikki qolumgha élip, chörüp tashlap, ularni
köz aldinglarda chéqiwettim. **18** Siler Perwerdigarni
ghezeplendürüp barliq ötküzgen gunahinglar, yeni
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilghininglar
üchün, yene awwalqidek Perwerdigar aldida yiqilip, qiriq
kéche-kündüz düm yattim (men hech nerse yémidim,
su ichmidim) **19** chünki men Perwerdigarning silerni
yoqitidighan qattiq ghezipi hem qehridin qorqtum.
Perwerdigar shu chaghdimu méning tilikimni anglidi. **20**
Perwerdigar Harundin ghezeplinip, unimu yoqatmaqchi
boldi; men Harun üchünmu dua qildim. **21** Men silerning
gunahinglarni, yeni yasighan mozayni élip uni otta
köydürdüm we uni yanjip kukum-talqan qilip éziwettim;
uning topisini élip taghdin chüshidighanériq süyige
chéchiwettim **22** (siler yene Taberah, Massah, Kibrot-
Hattawahdimu Perwerdigarni ghezeplendürdünglar. **23**
Perwerdigar silerni Qadesh-Barnéadin [Qanaan'gha]
mangdurmaqchi bolup silerge: «Chiqip, Men silerge
teqdim qilghan zéminni igilenglar» — dégendimu, siler
Uning sözige qarshi chiqip asiyliq qildinglar, ne Uninggha
ishenmidinglar, ne awazigha hech qulaq salmidinglar. **24**
Men silerni tonughan kündin tartip siler Perwerdigar
Xudayinglargha asiyliq qilip keldinglar). **25** Shuning
bilen men ashu chaghda Perwerdigar aldida özümni
yerge étip yene qiriq kéche-kündüz düm yattim; derweqe
düm yattim; chünki Perwerdigar silerge qarap «ularni
yoqitimen» dégenidi. **26** Shunga men Perwerdigargha
dua qilip: «I Reb Perwerdigar, Sen Öz ulughluqung arqiliq
Özüng üchün hörlük bedili tölep sétiwalghan, Misirdin
küchlük qolung bilen chiqarghan Öz xelqing bolghan
mirasingni yoqatmighaysen; **27** Öz qulliring Ibrahim,
Ishaq we Yaqupni ésingde tutqaysen; bu xelqning
bashbashtaqliqigha, ularning rezilliki yaki gunahigha
qarimighaysen; **28** bolmisa, sen bizni élip chiqqan
shu zémindikiler: «Perwerdigar bu xelqni ularghа
wede qilghan zéminni igileshke élip kirelmeydighanliqi
üchün we ularghа nepretlen'gini tüpeylidin ularni chöl-
bayawanda yoqitishqa [Misirdin] chiqardi» — deydu. **29**
Qandaqla bolmisun, ular zor küchüng we uzartilghan
biliking bilen [Misirdin] chiqarghan xelqing we séning
mirasingdur» — dédim.

10 Shu chaghda Perwerdigar manga: «Özüng üchün
awwalqidek ikki tash taxtayni oyup chiqip, taghqa
yénimgha kel. Özüngge yaghachtin bir sanduq yasighin.
2 Men bu taxtaylargha sen chéqiwetken awwalqi
taxtaylardiki sözlerni yazimen; sen ularni sanduqqa
qoyisen» — dédi. **3** Shuning bilen men akatsiye
yaghichidin bir sanduq yasidim, awwalqidek ikki tash
taxtay oyup chiqtim; ikki taxtayni qolumda kötürüp
taghqa chiqtim. **4** Perwerdigar eslide ot ichidin taghda
jamaet yighilghan künde silerge éytqan shu on emrni
awwalqi pütüktek taxtaylargha yazdi; Perwerdigar
ularni manga tapshurdi. **5** Men burulup taghdin
chüshüp taxtaylarni özüm yasighan sanduqqa qoydum;
Perwerdigar manga tapilighinidek ular téxi uningda
turmaqta. **6** Shu chaghda Israillar Beerot-Bene-Yaakandin
Moserahqa yol élip mangdi; Harun shu yerde öldi we shu
yerde depne qilindi; uning oghli Eliazar uning ornini
bésip kahinliq qildi. **7** Israillar shu yerdin Gudgodahqa,
andin Gudgodahtin Yotbatahqa seper qildi (Yotbatah
ériq-éqini mol yerdur). **8** Shu chaghda Perwerdigar
ehde sanduqini kötürüshke, Perwerdigarning aldida
xizmitide turup uning namida bext-beriket tileshke
Lawiy qebilisini özige tallap ayridi. We bügün'ge qeder
shundaq boluwatidu. **9** Shunga Lawiy qebilisining
[Israil] qérindashliri ichide nésiwisi yaki mirasi yoqtur;
Perwerdigar uninggha éytqandek, Perwerdigar Özi
uning mirasidur. **10** Men emdi awwalqi künlerdikidek
qiriq kéche-kündüz Perwerdigar aldida taghda turdum;
Perwerdigar shu chaghdimu tilikimge qulaq saldi; u
silerni yoqatmidi. **11** Perwerdigar manga: «Ornungdin
tur, xelqni bashlap aldida yol alghin; shuning bilen ular
Men ularghа teqdim qilishqa ata-bowilirigha qesem
qilip wede qilghan zéminni igilesh üchün uninggha
kirsun» — dédi. **12** Emdi, i Israil, Perwerdigar Xudaying
sendin néme telep qilidu? — Haling yaxshi bolsun dep
méning bügün silerge mushu tapilighanlirimdin bashqa
nersini telep qilarmu? — Uning telep qilghini bolsa

Perwerdigar Xudayingdin qorqup, Uning körsetken barliq
yollirida méngip, Uni söyüp, pütkül qelbing we pütkül
jéning bilen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolup,
Perwerdigarning emrliri we belgilimilirini tutushtin
ibaret emesmu? **14** Mana, asmanlar we asmanlarning
asmini Perwerdigar Xudayinggha mensuptur; yer yüzi
we uningdiki hemme nersilermu Uninggha mensuptur.
15 Halbuki, Perwerdigar peqet ata-bowiliringlardin
söyünüp, ularni söydi we shuning bilen bügünkidek
barliq eller arisidin ata-bowiliringlarning kéyinki neslini,
yeni silerni tallidi. **16** Shunga könglünglarni xetnilik
qilinglar, boynunglarni yene qattiq qilmanglar. **17**
Chünki Perwerdigar Xudayinglar xudalarning Xudasi,
reblerning Rebbi, ulugh Ilah, Qudretlik we Dehshetlik
Bolghuchi, insanlarning yüz-xatirisini qilmighuchi,
héchqandaq parini almighuchidur; **18** U yétim-yésir we
tul xotunlarning dewasini soraydu, musapirni söyüp
uninggha yémek-ichmek we kiyim-kéchekni bergüchidur.
19 Shunga silermu musapirni söyüshünglar kérek;
chünki silermu Misir zéminida musapir idinglar. **20** Sen
Perwerdigar Xudayingdin qorqqin; sen Uning ibaditide
bolghin, Uninggha baghlan'ghin we [peqet] Uning
namidila qesem ichkin. **21** U sen üchün öz közüng
bilen körgen bu ulugh we dehshetlik ishlarni qilghan;
U sen medhiyileydighan, séning Xudayingdur; **22** ata-
bowiliring jemiy yetmish jan Misirgha chüshkenidi; we
hazir Perwerdigar Xudaying séni asmandiki yultuzlardek
köp qildi.

11 Emdi sen Perwerdigar Xudayingni söygin, Uning
tapilighini, belgilimilirini, hökümlirini hem
emrlirini izchil tutqin. **2** Shu ishlarni bügün ésinglarda
tutunglar, chünki men Perwerdigar Xudayingning jaza-
terbiyisi, ulughluqi, küchlük qoli we uzartilghan bilikini,
Misir zéminida Misir padishahi Pirewn'ge hem uning
pütkül zémini üstige körsetken möjizilik alametliri we
qilghanlirini körmigen baliliringlargha sözlimeymen
4 (chünki ular [Perwerdigarning] Misirning qoshuni,
ularning atliri, ularning jeng harwilirigha qilghan ishliri,
yeni Qizil Déngizning suliri bilen ularni gherq qilip,
üzül-késil halak qilghanliqi, **5** Uning siler mushu yerge
kelgüche silerge néme qilghanliqi, **6** Uning Rubenning
ewladi, Éliabning oghulliri Datan we Abiramgha néme
qilghanliqi, yeni pütün Israillar arisida yer yüzining
aghzini qandaq échip ularni ailisidikiliri we chédirliri
bilen qoshup barliq teelluqatliri bilen yutuwetkenlikini
körmigenidi); **7** [men belki silerge söz qilimen]; chünki
silerning közliringlar Perwerdigar qilghan barliq ulugh
ishlarni kördi. **8** Emdi, men silerge bügün tapilighan
barliq emrlerni tutunglar; shundaq qilsanglar küchlinip,
hazir ötüp igilimekchi bolghan zémin'gha kirip uni
igileysiler **9** we Perwerdigar ata-bowiliringlargha qesem
qilip ulargha hem ewladlirigha bérishke wede qilghan
zéminda, yeni süt bilen hesel éqip turidighan munbet
bir zéminda turup uzun ömür körisiler. **10** Chünki
siler igileshke kiridighan shu zémin siler chiqqan
Misir zéminidek emes; u yer bolsa, siler uninggha
uruq chachqandin kéyin putunglar bilen sughiridighan
köktatliqtek zémin idi; **11** biraq siler igileshke ötidighan
shu zémin bolsa tagh-jilghiliri bolghan bir zémindur;
u asmandiki yamghurdin su ichidu, **12** u Perwerdigar
Xudaying Özi ezizleydighan bir zémindur; chünki
Perwerdigar Xudayingning közliri yilning béshidin
yilning axirighiche üzlüksiz uninggha tikilidu. **13**
Shundaq boliduki, siler Perwerdigar Xudayinglarni
söyüp, pütkül qelbinglar we pütkül jéninglar bilen uning
ibaditide bolush üchün men silerge bügün tapilighan
emrlerge köngül qoyup qulaq salsanglar, **14** U: «Men
zémininglargha öz peslide yamghur, yeni deslepki
we kéyinki yamghurlarni ata qilimen; shuning bilen
ashliqliringlar, yéngi sharabinglar we zeytun méyinglarni
yighalaysiler; **15** Men shundaqla mal-waranliring
üchün ot-chöp bérimen; sen yep-ichip toyunisen»
— deydu. **16** Qelbinglar aldinip, bashqa ilahlarning
qulluqigha kirip, ularghа choqunup ketmeslikinglar
üchün özünglargha hézi bolunglar; **17** bolmisa,
Perwerdigarning ghezipi silerge qozghilip, yamghur
yaghmasliqi üchün asmanlarni étiwétip yamghur
yaghdurmaydu, tupraq mehsulatlirini bermeydu we
Perwerdigar silerge ata qilidighan munbet zémindin
yoqitilisiler. **18** Siler méning bu sözlirimni qelbinglargha
püküp jéninglarda saqlanglar, qolunglargha [esletme]-
belge qilip téngiwélinglar, péshanenglerge qashqidek
simwol qilip ornitiwélinglar; **19** Siler ularni
baliliringlargha ögitisiler; öyde olturghininglarda,
yolda méngiwatqininglarda, yatqininglarda we orundin
qopqininglarda ular toghruluq sözlenglar; **20** Ularni
öyünglerdiki késheklerge we derwaziliringlargha pütüp
qoyunglar. **21** Shuning bilen silerning Perwerdigar ata-
bowiliringlargha bérishke qesem qilip wede qilghan
zéminda turidighan künliringlar we baliliringlarning
künliri uzun bolidu, yer yüzidiki künliringlar asmanning
künliridek bolidu. **22** Men bügünki künde silerge
tapilighan bu pütkül emrni ixlas bilen tutsanglar,
yeni Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, uning barliq
yollirida méngishinglar bilen uninggha baghlansanglar,
23 undaqta Perwerdigar silerning köz aldinglarda
bu barliq ellerni zéminidin mehrum qilip heydeydu
we siler özünglardin chong we küchlük ellerning
teelluqatini igileysiler. **24** Tapininglar dessigen herbir jay
silerningki bolidu; chégranglar chöl-bayawandin tartip,
Liwan'ghiche we [Efrat] deryasidin Ottura Déngizghiche
bolidu. **25** Héchkim aldinglarda turalmaydu; Perwerdigar
Xudayinglar silerge éytqinidek, silerdin bolghan
qorqunch we dehshetni siler dessigen barliq jaylar üstige
salidu. **26** Mana, men bügün aldinglargha bext-beriket
we lenetni qoyimen; **27** Men silerge bügün tapilighan
Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaet qilsanglar,
bext-beriket bolidu; **28** Perwerdigar Xudayinglarning
emrlirige itaet qilmisanglar, belki siler tonumighan
bashqa ilahlargha egiship, men bügün tapilighan yoldin
chetnep ketsenglar, silerge lenet chüshidu. **29** Shundaq
qilishinglar kérekki, Perwerdigar Xudayinglar silerni
siler igileshke kiridighan zémin'gha élip kirgendin kéyin,
bext-beriketni Gerizim téghi üstide we lenetni Ebal
téghi üstide turup jakarlaysiler. **30** Bu [taghlar] Iordan
deryasining qarshi teripide, Gilgalning udulidiki Arabah
tüzlenglikide turuwatqan Qanaaniylarning zéminida,
meghrib yolining arqisida, Morehtiki dub derexlirige
yéqin yerde emesmu? **31** Chünki siler Perwerdigar
Xudayinglar silerge teqdim qiliwatqan zéminni igilesh
üchün uninggha kirishke Iordan deryasidin ötisiler; siler
derweqe uni igileysiler we uningda olturaqlishisiler. **32**

Siler men aldinglargha qoyghan bu barliq hökümler we
belgilimilerge emel qilishqa köngül qoyunglar.

12 Ata-bowiliringlarning Xudasi bolghan Perwerdigar
silerning igilishinglargha béridighan zéminda
turghanda, yer yüzidiki barliq künliringlarda köngül
qoyup tutushunglar kérek bolghan belgilimiler hem
hökümler mana munulardur: — **2** Siler heydep
chiqarghan ellerning égiz taghlar, döngler we herbir
yéshil derex astidiki öz ilahlirining qulluqida bolghan
ibadetgahlirini teltöküs yoqitishinglar kérek; **3** Ularning
qurban'gahlirini buzunglar, but tüwrüklirini chéqinglar
we asherahlirini ot bilen köydürüwétinglar; ilahlirining
oyma mebudlirini késip tashlanglar; ularning isim-
namlirinimu shu yerdin yoqitishinglar kérek. **4**
Siler Perwerdigar Xudayinglarning xizmitide ulardek
qilmanglar, **5** belki Perwerdigar Xudayinglar Öz namini
tiklesh üchün barliq qebililiringlarning zéminliri arisidin
tallighan, Öz turalghusi bolghan jayni izdenglar, shu
yerge kélinglar; **6** shu yerge siler köydürme we
inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin
ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme
hediyelerni, qesemge baghliq hediyelerni, ixtiyariy
hediyelerni we qoy-kala padiliringlarning tunji
balilirini ekilisiler; **7** Siler ailengdikiler bilen
qoshulup shu yerde Perwerdigar Xudayinglarning
aldida ziyapet qilinglar, siler Perwerdigar Xudayinglar
silerni beriketligen qol emgikinglarning méwisidin
shadlinisiler. **8** Siler biz bügün qilghinimizdek,
yeni herbiringlar öz bilgininglarche qilghininglardek
qilmasliqinglar kérek; **9** Chünki Perwerdigar Xudayinglar
silerge béridighan aramliq hem mirasqa téxi yétip
kelmidinglar. **10** Biraq siler Iordan deryasidin ötüp,
Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip béridighan
zémin'gha olturaqlashqandin kéyin, shundaqla u silerni
etrapinglardiki barliq düshmenliringlardin qutquzup
aram bergendin kéyin, siler tinch-aman turghanda,
11 shu chaghda Perwerdigar Xudayinglar Öz namini
qoyidighan bir jay bolidu; siler shu yerge köydürme we
inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin
ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme
hediyelerni we Perwerdigargha atap qesem qilghan ésil
hediyelerni ekilisiler; **12** we Perwerdigar Xudayinglar
aldida shadlinisiler, yeni siler, ughul-qizliringlar, qul-
dédekliringlar we siler bilen bir yerde turuwatqan
Lawiylar (chünki ularning aranglarda héchqandaq
nésiwisi yaki mirasi yoqtur) hemminglar shadlinisiler.
13 Sen köydürme qurbanliqliringni udul kelgen jaylarda
qilmasliq üchün köngül qoyghin; **14** Peqet Perwerdigar
hemme qebililiringning zéminliri arisidin tallighan
jayda köydürme qurbanliqliringni qil we shu jayda
méning sanga barliq tapilighinimgha emel qil. **15**
Halbuki, sen könglüng tartqiniche Perwerdigar Xudaying
séni beriketligini boyiche sheher-yéziliringda halal
haywanlarni soyup (xuddi jeren yaki kéyik göshidin
yégen'ge oxshash), gösh yéseng bolidu; meyli pak, meyli
napak kishiler bolsun ularning göshini yése bolidu.
16 Siler peqet uni qéni bilen qoshup yémeslikinglar
kérek; siler qénini su tökkendek yerge töküwétishinglar
kérek. **17** Sen ashliqtin, yéngi sharabtin, zeytun
méyidin ondin biri bolghan öshriliringni yaki kala-qoy
padiliringning tunji balilirini, yaki qesemge baghliq
hediyeliringni, ixtiyariy hediyeliringni yaki qolungdiki
kötürme hediyeliringni sheher-yéziliringda yémesliking
kérek; **18** belki bularni Perwerdigar Xudaying aldida,
Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda yéyishing
kérek, yeni sen, oghlung, qizing, qul-dédiking we sen
bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar birge yéseng bolidu;
we sen Perwerdigar Xudaying aldida emgikingning
barliq méwisidin shadlinisen. **19** Özüngge hézi bolghinki,
sen zéminda turghan barliq künliringde Lawiylardin
waz kechmesliking kérek. **20** Perwerdigar Xudaying
sanga wede qilghandek chégraliringni kéngeytkende,
sen könglüng tartip: «gösh yeymen» déseng, sen
könglüngning tartqiniche gösh yéseng bolidu. **21**
Eger Perwerdigar Xudayinglar Öz namini qoyushqa
tallaydighan jay sendin bek yiraq bolsa, sen Perwerdigar
sanga teqdim qilghan kala-qoylardin élip soyisen;
men sanga tapilighandek ularni soyisen we sheher-
yéziliring ichide könglüng tartqiniche boghuzlap yeysen.
22 Jeren yaki kéyik yégendek ularni yeysen; meyli
pak meyli napak kishiler bolsun uning göshidin yése
bolidu. **23** Peqet shuningdin hézi bolghinki, ularning
qénini yéme; chünki jan dégen qandidur; sen göshni
jan bilen qoshup yémesliking kérek. **24** Sen qanni
yémesliking kérek; belki uni suni yerge tökkendek
yerge töküwet. **25** Sen uni yémesliking kérek; shundaq
qilsang haling we sendin kéyinki balililiringning hali
yaxshi bolidu; chünki sen Perwerdigarning neziride
durus bolghanni qilghan bolisen. **26** Biraq sendiki
Perwerdigargha atighan we qesemge baghliq nersilerni
bolsa, sen ularni élip Perwerdigar tallaydighan jaygha
apirisen; **27** sen [shu yerde] Perwerdigar Xudayingning
qurban'gahi üstide köydürme qurbanliqliringni, gösh
bilen qénini sun'ghin; bashqa qurbanliqliringning
qéninimu Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide
quyghin we göshini yégin. **28** Men sanga tapilighan
bu barliq sözlerge qulaq sélip köngül bölgin. Shundaq
qilsang, Perwerdigar Xudayinglarning neziride yaxshi
we durus bolghanni qilghan bolisen we öz haling we
sendin kéyinki ewladliringning hali yaxshi bolidu. **29**
Perwerdigar Xudaying sen baridighan yerdiki ellerning
zéminini igilishing üchün ularni séning aldingda yoqitidu.
Shu chaghda, sen ularning zéminini igilep shu yerde
turghiningda, **30** Shu eller aldingda yoqitilghandin
kéyin, ularning izidin méngishqa éziqturulmasliqing
üchün özüngge hézi bol we: — «Bu eller öz ilahlirining
ibaditini qandaq tutqan bolghiydi? Menmu shundaq
qilip baqaychu!» dep ularning ilahlirini héch izdime. **31**
Sen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolghiningda
qet'iy ularning yoli boyiche ish tutmasliqing kérek;
chünki néme ish Perwerdigargha yirginchlik bolsa,
néme ish Uninggha nepretlik bolsa, ular öz ilahliri
üchün shu ishlarni qilghan; ular hetta öz oghullirini
we qizlirinimu ilahlirigha atap otta köydürüp kelgen.
32 Men silerge tapilighanliki emellerge emel qilishqa
köngül bölünglar; uninggha héch néme qoshmanglar,
uningdin héch nersini chiqiriwetmenglar.

13 Eger aranglardin peyghember yaki chüsh körgüchi
chiqip, silerge melum bir möjizilik alamet yaki
karametni körsitip bérey dése **2** we u silerge aldin'ala

dégen möjizilik alamet yaki karamet emelge ashurulsa,
emma shuning bilen munasiwetlik «bashqa ilahlargha
(yeni siler tonumighan ilahlargha) egisheyli» we
«ularning qulluqida bolayli» dése, **3** shu peyghember
yaki chüsh körgüchining sözlirige qulaq salmanglar;
chünki shu tapta Perwerdigar Xudayinglar silerning uni,
yeni Perwerdigar Xudayinglarni pütün qelbinglar we
pütün jéninglar bilen söyidighan-söymeydighininglarni
bilish üchün sinawatqan bolidu. **4** Siler Perwerdigar
Xudayinglargha egiship méngishinglar kérek; siler
Uningdin qorqunglar, emrlirini tutunglar, Uning
awazigha qulaq sélinglar; siler Uning xizmitide bolup
Uninggha baghlininglar. **5** Shu peyghember yaki
chüsh körgüchi bolsa ölümge mehkum qilinishi
kérek; chünki u silerni Misir zéminidin qutquzup
chiqarghan, yeni «qulluq makani»din hörlük bedili
tölep qutquzghan Perwerdigar Xudayinglargha asiyliq
qilishni qutratti, shundaqla Perwerdigar Xudayinglar
séni méngishqa emr qilghan yoldin éziqturushqa urundi;
siler mushundaq rezillikni aranglardin yoqitishinglar
kérek. **6** Qérindishing, meyli anangning oghli yaki öz
oghlung yaki qizing, jan-jigiring bolghan ayaling yaki
jan dostung astirtin séni azdurmaqchi bolup: «Barayli,
bashqa ilahlarning qulluqigha kireyli» dése, yeni özüng
yaki ata-bowiliring héch tonumaydighan, etrapingdiki
ellerning ilahliri bolsun, yéqin bolsun, yiraq bolsun,
hetta yer yüzining bu chétida yaki u chétida bolsun,
shularning qulluqigha kireyli dése, **8** undaqta sen
uninggha qoshulma yaki uninggha qulaq salma; sen uni
héch ayima, uninggha rehim qilma we uning gunahini
héch yoshurma; **9** qandaqla bolmisun, uni öltürgin;
uni öltürüshke tunji qol salghuchi sen bol, andin barliq
xelqning qolliri egiship shundaq qilsun. **10** U séni Misir
zéminidin, «qulluq makani»din qutquzup chiqarghan
Perwerdigar Xudayingni tashlashqa éziqturmaqchi boldi,
shunga sen uni öltürüshüng, chalma-kések qilishing
kérek; **11** Shuning bilen pütkül Israil anglaydu, qorqidu,
shuningdin kéyin yene shundaq rezil ishni aranglarda
qilmaydu. **12** Eger Perwerdigar Xudaying olturaqlishishqa
sanga teqdim qilghan melum bir sheherde: «Arimizdin
bezi rezil ademler chiqip: «Barayli, bashqa ilahlarning
qulluqida bolayli» dep siler héch tonumaydighan
ilahlargha egishishke öz shehiridikilerni éziqturdi» dégen
xewerni anglisang, **14** shu haman tekshürüp sürüshte
qil; rast bolsa, derweqe bu yirginchlik ish aranglarda
yüz bergenliki ispatlan'ghan bolsa, **15** undaqda sen
shu sheherdikilerni qilich bilen öltürüp, bu sheherni
we uning ichidiki barliq nersilerni, jümlidin mal-
waranlirini teltöküs halak qiliwet. **16** Uningdiki barliq
oljini otturidiki chong meydan'gha yighip, shu sheherni
barliq oljisi bilen qoshup Perwerdigar Xudayinggha
atalghan köydürme qurbanliqtek ot bilen köydürüwet;
u menggüge xarabilik bolidu — qaytidin qurulmasliqi
kérek. **17** Teltöküs halaketke békitilgen héchbir nerse
qolunggha chaplashmisun; shundaq qilsang Perwerdigar
ghezipidin yénip sanga rehim körsitidu; U sanga ichini
aghritip, ata-bowiliringha qesem qilghandek séni
köpeytidu. **18** Sen men bügün tapilighan Perwerdigar
Xudayingning barliq emrlirini tutup, uning neziride
durus bolghanni qilish üchün awazigha qulaq salsang,
haling shundaq yaxshi bolidu.

14 Siler Perwerdigar Xudayinglarning
perzentliridursiler; ölgenler üchün bediningларni
héch kesmeslikinglar kérek we yaki manglay
chéchinglarni qirip taqir qilmasliqinglar kérek; **2** chünki
sen Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir
xelqtursen; Perwerdigar yer yüzidiki barliq xelqler
arisidin Özining alahide göhiri bolghan bir xelq
bolushi üchün séni tallighandur. **3** Sen héchqandaq
yirginchlik nersini yémesliking kérek. **4** Töwendikiler
siler yéyishke bolidighan haywanlar: — kala, qoy,
öchke; **5** kéyik, jeren, bugha, yawa öchke, ahu, böken,
yawa qoy, **6** shundaqla haywanlar ichide tuyaqliri
pütünley achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem
köshigüchi haywanlarning herxilini yésenglar bolidu. **7**
Lékin, köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin
töwendikilerni yémeslikinglar kérek: — Töge, toshqan
we sughur (chünki ular köshigüchi bolghini bilen
tuyiqi achimaq emestur. Shunga ular silerge haram
bolidu). **8** Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq bolghini
bilen köshimigini üchün silerge haram bolidu. Shundaq
haywanlarning göshini yémeslikinglar kérek we hem
ölüklirige tegmeslikinglar kérek. **9** Suda yashaydighan
janiwarlardin töwendikilerni yéyishke bolidu: — sudiki
janiwarlardin qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke
bolidu, **10** lékin qaniti we qasiraqliri bolmighanlarni
yémeslikinglar kérek; ular silerge nisbeten haram
bolidu. **11** Barliq halal qushlarni yésenglar bolidu; **12**
biraq töwendiki uchar-qanatlarni yémeslikinglar kérek:
yeni bürküt, tapqush-ghéchirlar, déngiz bürküti, **13**
qarlighach quyruqluq sar, lachin, qorultaz-tapqushlar
we ularning xilliri, **14** hemme qagha-qozghunlar we
ularning xilliri, **15** müshükyapilaq, tögiqush, chayka, sar
we ularning xilliri, **16** huwqush, ibis, aq qu, **17** saqiyqush,
béliq'alghuch, qarna, **18** leylek, turna we uning xilliri,
höpüp bilen shepereng dégenler silerge haram sanalsun.
19 Herbir qanatliq ömüligüchi hasharetler bolsa silerge
nisbeten haram bolidu; ularni yémeslikinglar kérek. **20**
Siler barliq halal qushlarni yésenglar bolidu. **21** Siler
héchqandaq ölük janwarni yémeslikinglar kérek; siler
undaq nersini sheher-yézanglar ichide turuwatqan
musapirlargha béringlar; ular uningdin yése bolidu
yaki uni yat elliklerke sétiwetsimu bolidu; chünki sen
Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir
xelqtursen. Sen oghlaqni anisining sütide qaynitip
pishursang bolmaydu. **22** Sen jezmen her yili étizdiki
hemme tériqchiliq mehsulatliringning ondin birini
ayrishing kérek; **23** sen shularni, yeni ashliqing, yéngi
sharabing, zeytun méyingning ondin birini Perwerdigar
Xudayingning aldida, yeni U Öz namini qaldurushqa
tallaydighan jayda ye, shundaqla kala-qoy padiliridin
ayrilghan tunji balilirini shu yerde ye; shundaq qilsang
Perwerdigar Xudayingdin daim qorqushni öginisen. **24**
We Perwerdigar Xudaying séni beriketligende, U Öz
namini qaldurushqa tallighan shu jay sendin intayin
yiraq bolup, mehsulatliringni shu yerge apiralmighudek
bolsang, **25** sen shu chaghda uni pulgha sétip, pulni
qolunggha téngip, Perwerdigar Xudaying tallighan
jaygha barghin we **26** we könglüng néme tartsa,
meyli kala, qoy, mey-sharab, muselles bolsun, yaki
shuningdek könglüng tartqan herqandaq nersini shu
pulgha alsang bolidu; andin sen we öyüngdikiler shu

yerde uningdin yep-ichip, Perwerdigar Xudaying aldida shad-xuram bolisiler. **27** Sheher-yéziliringda turuwatqan Lawiylarni untumasliqing kérek, chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq. **28** Her üch yilning axirida sen shu yildiki mehsulatliringdin ondin birini öshre qilip chiqar; sen uni sheher-yéziliring ichide topla; **29** shuning bilen Lawiylar (chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq), musapir, yétim-yésirler we tul xotunlar kélip uningdin yep toyunsun; shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying qolungdiki barliq méwini beriketleydu.

15 Herbir yette yilning axirida sen bir «xalas qilish»ni jakarlighin. **2** Bu «xalas qilish» mundaq bolidu: — barliq qerz igiliri qoshnisigha bergen qerzni kechürüm qilishi kérek; uni qoshnisidin yaki qérindishidin telep qilmasliqi kérek; chünki Perwerdigar aldida bir «xalas qilish» jakarlandi. **3** Chetelliktin bolsa telep qilishqa bolidu; lékin qérindishingda bolghan qerzni kechürüm qilishing kérek. **4** Halbuki, aranglarda hajetmenler bolmaydu; chünki Perwerdigar Xudaying silerge miras bolush üchün igilishinglargha béridighan shu zéminda turghiningda séni ziyade beriketleydu; **5** Peqet siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men silerge bügün tapilighan bu pütün emrge emel qilishqa köngül bölsenglar shundaq bolidu. **6** Chünki Perwerdigar Xudaying sanga wede qilghandek u séni beriketleydu; sen köp ellerge kapaletlik élip qerz bérisen, lékin ulardin qerz almaysen; sen köp eller üstige höküm sürisen, lékin ular üstüngdin höküm sürmeydu. **7** Perwerdigar Xudaying sanga béridighan zéminda sheher-yézanglar ichide turuwatqan qérindashliring arisidin kembeghel bir adem bolsa, sen uninggha könglüngni qattiq qilma yaki hajiti chüshken qérindishinggha qolungni yumuwalma; **8** sen belki séxiyliq bilen uninggha qolungni ochuq qil we uningda néme kem bolsa choqum hajitidin chiqip uninggha ötne bérip tur. **9** Könglüngde namrat qérindishingdin aghrinip: Yettinchi yil, yeni «xalas yili» yéqinlashti, dep rezil oyda bolushtin, uninggha héch nerse bermesliktin hézi bol; shundaq bolup qalsa u séning toghrangda Perwerdigargha peryad kötürüshi bilen bu ish sanga gunah hésablinidu. **10** Sen choqum uninggha séxiyliq bilen bergin; uninggha berginingde könglüngde narazi bolma; chünki bu ish üchün Perwerdigar Xudaying séni barliq ishliringda we qolungdiki barliq emgikingde beriketleydu. **11** Chünki kembegheller zémindin yoqap ketmeydu; shunga men sanga: «Sen séxiyliq bilen zémindiki qérindishinggha, yeni séning namratliringgha we hajetmenliringge qolungni achqin» — dep tapilidim. **12** Séning qérindishing, meyli ibraniy er yaki ibraniy ayal bolsun sanga sétilghan bolsa, u alte yil qulluqungda bolidu, andin yettinchi yilida sen uni özüngdin xalas qilip qoyuwet. **13** Uni qoyuwetkende quruq qol qoyuwetseng bolmaydu; **14** sen choqum qoyliringdin, xaminingdin we sharab kölchikingdin teqdim qilishing kérek; Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche sen uninggha ber. **15** Séning eslide Misir zéminida qul bolghanliqingni, shuningdek Perwerdigar Xudaying séni hörlük bedili tölep qutquzghanliqini yadingda tut; shunga men bügün bu ishni sanga tapilidim. **16** Halbuki, shu qulung sanga: «men sendin ketmeymen» dése (chünki u séni we ailengdikilerni söyidu, séning bilen hali yaxshi bolidu) **17** — shu chaghda sen bigizni élip uning quliqini ishikte tesh. Shuning bilen u menggüge séning qulung bolidu. Shuningdek dédikinggimu shundaq muamile qilghin. **18** [Qulungni] yéningdin qoyuwétish sanga éghir kelmisun; chünki u qulluqungda alte yil bolghachqa, qimmiti medikarningkidin ikki hesse artuq bolidu; [uni qoyuwetseng] Perwerdigar Xudaying barliq ishliringda séni beriketleydu. **19** Kaliliring we qoyliring arisida tughulghan barliq tunji erkek mozay-qoziliringni Perwerdigar Xudayinggha ata; kaliliringning tunjisini héchqandaq emgekke salma, qoyliringning tunjisini qirqima. **20** Sen we öyüngdikiler her yili shu mélingni Perwerdigar Xudaying aldida, Perwerdigar tallaydighan jayda yenglar. **21** Biraq [shu] haywanlarning bir yéri méyip bolsa, meyli u mejruh, kor yaki uningda herqandaq nuqsan bolsa, uni Perwerdigar Xudayinggha qurbanliq qilmasliqing kérek. **22** Belki uni sheher-yézanglar ichide yéseng bolidu; kishiler meyli pak yaki napak bolsun, uni jeren yaki kéyikni yégendek yése bolidu. **23** Peqet sen uning qénini yéme; qénini suni yerge tökkendek töküwet.

16 Abib éyini alahide ésingde tut we ötüp kétish héytini Perwerdigar Xudayinggha atap tebrikligin; chünki Perwerdigar Xudaying séni Abib éyida Misirdin kéchide chiqarghan. **2** Sen «ötüp kétish héyti»ning mélini (meyli qoy yaki kala padisidin bolsun) Perwerdigar Xudaying tallap békitidighan jayda uninggha atap qurbanliq qilghin; **3** shundaqla sen héchqandaq boldurulghan nanni yémesliking kérek; sen uning bilen yette kün pétir nan, yeni «külpet néni»ni yéyishing kérek; chünki sen Misir zéminidin aldirashliqta chiqting; shuning bilen sen ömrüngning barliq künliride Misir zéminidin chiqqan shu künni yadingda tutqaysen. **4** Yette kün chégraliring ichide, öyüngde héchqandaq échitqu tépilmisun; sen birinchi küni kechte qilghan qurbanliq göshlerni etigen'ge qaldurmasliqing kérek. **5** Sen ötüp kétish héyti qurbanliqini Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yéziliringning herqandiqida qilsang bolmaydu; **6** belki ötüp kétish héyti qurbanliqini sen Perwerdigar Xudaying Öz namini turghuzush üchün tallaydighan jaydila qil; uni kechqurun, kün pétish waqtida, yeni Misirdin chiqqandiki waqitqa oxshash waqitta qilisen. **7** Uni Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda pishurup yégin; andin etigende chédirliringgha qaytsang bolidu. **8** Sen alte kün pétir nan yeysen; yettinchi küni Perwerdigar Xudaying aldida tentenilik sorun küni bolidu; sen héchqandaq ish-emgek qilmaysen. **9** Andin yette heptini sanaysen; ashliqqa orghaq salghandin bashlap yette heptini sanashqa bashlaysen; **10** andin sen «heptiler héyti»ni Perwerdigar Xudaying aldida qolungdiki ixtiyariy hediye bilen ötküzisen; Perwerdigar Xudaying sanga beriketliginige qarap uni ixtiyaren sunisen. **11** Shuning bilen sen Perwerdigar Xudaying aldida, U Öz namini turghuzushqa tallaydighan jayda shadlinisen; sen özüng, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sen bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar, aranglardiki musapirlar, yétim-yésirler we tul xotunlar shadlinisiler. **12** Sen shuning bilen eslide Misirda qul bolghanliqingni ésingge keltürüp, bu barliq belgilimilerni

tutup emel qilghin. **13** Sen «kepiler héyti»ni yette
kün ötküzisen; sen xaman we sharab kölchikingni
yighqan chéghingda, oghlung, qizing, qulung, dédiking,
sheher derwazisi ichide turidighan Lawiylar, musapirlar,
yétim-yésirler we tul xotunlar shu héytta shadlinisiler.
15 Perwerdigar tallaydighan jayda sen yette kün
Perwerdigar Xudaying aldida héyt ötküzisen; chünki
Perwerdigar Xudaying barliq mehsulatliringda, qolung
qilghan ishlarda séni beriketleydu we sen derweqe
pütünley shadlinisen. **16** Yilda üch qétim, pétir nan héyti,
heptiler héyti we kepiler héytida séning barliq erkekliring
Perwerdigar Xudaying aldida, u tallaydighan jayda hazir
bolushi kérek; ular Perwerdigar aldida quruq qol hazir
bolsa bolmaydu; **17** belki Perwerdigar Xudayingning
sanga teqdim qilghan berikiti boyiche herbiri qolidin
kélishiche sunsun. **18** Xelqning üstidin adalet yürgüzüp
adil höküm chiqirish üchün, sen Perwerdigar Xudaying
sanga teqdim qilidighan barliq sheher-yéziliring ichide
herbir qebilide soraqchi we emeldarlarni békitishing
kérek. **19** Adaletni burmilisang bolmaydu; ademlerge
yüz-xatire qilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para
bolsa aqilanilerning közlirini kor qilidu hem adillarning
sözlirini burmilaydu. **20** Sen mutleq adaletni izdishing
kérek; shundaq qilsang hayat körisen hemde Perwerdigar
Xudaying sanga teqdim qilidighan zéminni igileysen. **21**
Sen özüng üchün yasaydighan Perwerdigar Xudayingning
qurban'gahining etrapigha «asherah» buti qilinidighan
héchqandaq derex tikmesliking kérek **22** we özüng
üchün héchqandaq but tüwrüki tiklimesliking kérek;
undaq nersiler Perwerdigar Xudayinggha yirginchliktur.

17 Perwerdigar Xudayinggha herqandaq nuqsani
yaki bashqa kemchiliki bolghan kala yaki qoyni
qurbanliq süpitide sunmasliqing kérek; chünki undaq
qilish Perwerdigar Xudayinggha yirginchliktur. **2**
Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-
yézang ichide er bolsun, ayal bolsun, birsining
Perwerdigar Xudayingning aldida birer rezil ishni
qilghanliqi — Uning ehdisige xilapliq qilghanliqi, bashqa
ilahlargha (mesilen, Men sanga ibadet qilishqa men'i
qilghan quyash, ay yaki pütkül samawi qoshun bolghan
yultuzlargha), ibadet qilip ulargha bash urghanliqi
bayqalsa, **4** — shundaq bir ishtin xewer tapqan yaki
uni anglighan bolsang, undaqta sen estayidilliq bilen
sürüshtürgin; bu ish ispatlinip rast chiqsa, derweqe
Israilda shundaq yirginchlik ish qilin'ghan bolsa, **5** sen
shu rezil ishni qilghan er yaki ayalni derwaziliringgha
élip chiqip, shu er yaki ayalni ölümge mehkum qilip
chalma-kések qilishing kérek. **6** Birsini ölümge mehkum
qilish üchün ikki-üch guwahchining sözliri bolushi
kérek. Birsini birla guwahchining sözi bilen öltürüshke
bolmaydu. **7** Öltürülidighanda awwal guwahchilar qol
salsun, andin barliq xelq qol salsun; shundaq qilsanglar
siler rezillikni aranglardin heydiwétisiler. **8** Sheher-
yézanglarda höküm chiqirishqa sanga tes kélidighan
bir ish chiqsa, meyli xun dewasi, heq-telep dewasi yaki
zorawanliq dewasida, herqandaq talash-tartish bolsa
ornunglardin turup Perwerdigar Xudaying tallaydighan
jaygha béringlar. **9** Siler Lawiy kahinlarning we shu
chaghda bolidighan soraqchi begning yénigha barisiler
we ulardin höküm soraysiler; ular siler üchün höküm
chiqiridu. **10** Siler Perwerdigar tallaydighan ashu yerde
turghanlarning silerge tapshuridighan höküm sözi
boyiche ijra qilisiler; ularning silerge körsetkinining
hemmisige emel qilip köngül bölüshünglar kérek. **11**
Siler ularning silerge körsetken qanun hökümi boyiche,
chiqiridighan qarari boyiche qilisiler; ular silerge
tapshuridighan sözdin ong ya solgha chetnep ketmenglar.
12 We bashbashtaqliq qilip, Perwerdigar Xudayingning
xizmiti üchün shu yerde turidighan kahin'gha yaki
soraqchi begke qulaq salmighan kishi bolsa, shu adem
ölümge mehkum bolidu; shuning bilen siler rezillikni
Israildin heydep chiqirisiler. **13** Shundaqla, barliq
xelq bularni anglap qorqidu we yene bashbashtaqliq
qilmaydu. **14** Sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim
qilidighan zémin'gha kirip uni igiligende, shundaqla
uningda turghanda: «Men etrapimdiki ellerningkidek
özümge bir padishah tiklimekchimen» déseng, **15** shu
chaghda sen özüngge peqet Perwerdigar Xudaying
tallaydighinini tikleysen; üstüngge qérindash bolmighan
chetellikni békitmesliking kérek. **16** [Padishah] bolsa özi
üchün atlarni köpeytmesliki yaki atlarni köpeytimen dep
xelqni Misirgha qayturmasliqi kérek; chünki Perwerdigar
silerge: «Siler shu yol bilen hergiz qaytmasliqinglar
kérek» dégenidi. **17** Padishah köp ayallarni öz emrige
almasliqi kérek; bolmisa uning köngli ézip kétishi
mumkin. U özi üchün altun-kümüshni köpeytmesliki
kérek. **18** Padishahliq textige olturghinida u özi üchün
Lawiy kahinlarning aldida mushu qanunni bir depterge
köchürüp pütüshi kérek. **19** Shu depter uning yénida daim
bolushi we uni ömrining barliq künliride oqushi kérek;
shundaq qilsa u Perwerdigar Xudasidin qorqup, mushu
qanunning sözliri we belgilimilirini tutup ulargha emel
qilishni öginidu. **20** Shundaqla uning köngli qérindashliri
aldida hakawurliship ketmeydu, bu emrlerdin ong ya
solgha chetnep ketmeydu we shuningdek Israil arisida
uning we oghullirining padishahliq künliri köp bolidu.

18 Lawiy kahinlar we shuningdek barliq Lawiylar
qebilisining Israilda héchqandaq nésiwisi yaki
mirasi bolmaydu; ular Perwerdigargha atap otta
sunulidighan qurbanliqlardin we [Perwerdigarning]
mirasidin yéyishke bolidu, **2** Biraq ularning qérindashliri
arisida héchqandaq mirasi bolmaydu; Perwerdigar
éytqandek, U Özi ularning mirasidur. **3** Kahinlarning
qurbanliq qilidighan xelqtin alidighan ülüshi mundaq: —
(meyli kala yaki qoy bolsun) qol, éngek göshi we ücheyqérini kahinlargha bérilidu. **4** Silerning ashliqinglardin,
yéngi sharabinglardin we zeytun méyinglardin deslepki
pishqan hosulni we qoyliringlardin deslepki qirqilghan
yungni uninggha bérisiler; **5** chünki Perwerdigar
Xudaying uni we uning ewladlirini Öz namida xizmitide
daim turushqa barliq qebililiringlar ichidin talliwalghan.
6 Eger Lawiy bolghan bir adem pütkül Israildiki
herqandaq sheher-yézidin, yeni özi makanlashqan
jaydin chiqip, Perwerdigar tallaydighan jaygha kelse
7 we shu yerde Perwerdigar aldida turghuchi barliq
qérindashlirigha oxshash Perwerdigar Xudasining
namida xizmette turghan bolsa, **8** undaqta (meyli u
atisidin qalghan mirasini sétiwetken yaki sétiwetmigen
bolsun) uning yeydighan ülüshi qérindashliriningkidek
bolushi kérek. **9** Sen Perwerdigar Xudaying sanga
béridighan zémin'gha kirgen chaghda, sen shu

yerdiki ellerning yirginchlik adetlirini ögenmesliking
kérek. **10** Aranglarda öz oghli yaki qizini ottin
ötküzidighan, palchiliq, remchilik, epsaniylik, jadugerlik
11 yaki demidichilik qilghuchi yaki jinkesh, séhirger
yaki ölgenlerdin yol sorighuchi héchqandaq kishi
bolmisun; **12** chünki bundaq ishlarni qilidighan
herqandaq kishi Perwerdigargha nepretlik bolidu; bu
yirginchlik ishlar tüpeylidin Perwerdigar Xudaying
shu ellerni aldinglardin heydep chiqiridu. **13** Sen
Perwerdigar Xudaying aldida eyibsiz mukemmel
bolushung kérek; **14** chünki sen zémindin heydeydighan
bu eller remchiler we palchilargha qulaq salidu; biraq
Perwerdigar Xudaying séni undaq qilishqa yol qoymaydu.
15 Perwerdigar Xudaying siler üchün aranglardin,
qérindashliringlar arisidin manga oxshaydighan bir
peyghember turghuzidu; siler uninggha qulaq sélinglar.
16 Bu siler Horeb téghida yighilghan künde Perwerdigar
Xudayinglardin: «Perwerdigar Xudayimning awazini
yene anglimayli, bu dehshetlik otni körmeyli, bolmisa
ölüp kétimiz» dep telep qilghininglargha pütünley
mas kélidu. **17** Shu chaghda Perwerdigar manga:
«Ularning manga dégen sözi yaxshi boldi. **18** Men
ulargha qérindashliri arisidin sanga oxshaydighan
bir peyghemberni turghuzimen, Men Öz sözlirimni
uning aghzigha salimen we u Men uninggha barliq
tapilighinimni ulargha sözleydu. **19** We shundaq
boliduki, u Méning namimda deydighan sözlirimge qulaq
salmaydighan herqandaq kishi bolsa, Men uningdin
hésab alimen. **20** Emma Méning namimda bashbashtaqliq
qilip Men uninggha tapilimighan birer sözni sözlise yaki
bashqa ilahlarning namida söz qilidighan peyghember
bolsa, shu peyghember öltürülsun. **21** Eger sen
könglüngde: «Perwerdigar qilmighan sözni qandaq perq
étimiz» déseng, **22** bir peyghember Perwerdigarning
namida söz qilghan bolsa we u bésharet qilghan ish
toghra chiqmisa yaki emelge ashurulmisa, undaqta
bu söz Perwerdigardin chiqmighan; shu peyghember
bashbashtaqliq bilen sözligen dep, uningdin qorqma.

19 Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan
zémindiki taipilerni silerning aldinglardin üzüp
tashlighan waqtida we siler shundaqla ularning sheherliri
we öyliride turghininglarda, **2** siler shu chaghda
Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan zéminda üch
sheherni ayrim qilishinglar kérek; **3** shundaqla, adem
öltürgen herbir kishi shu yerlerge, shu sheherlerning
birige qéchip bériwalsun dep yol hazirlap, Perwerdigar
Xudayinglar miras bolushqa silerge béridighan zéminni
üch rayon'gha bölisiler. **4** Tirik qélish üchün shu yerlerge
qéchip bériwalghan, adem öltürgen kishi toghruluq
belgilime mundaq: — u qoshnisini tasadipiyliqtin urup
öltürüp qoyghan, shundaqla eslide uninggha öch-adawiti
bolmighan bolsa, shu yerge qéchip bériwalsa bolidu.
5 Mesilen, u qoshnisi bilen otun késishke orman'gha
kirgen bolup, derexni késishke paltini kötürgende palta
béshi sépidin ajrap kétip qoshnisigha tégip kétip uni
öltürüp qoysa, undaqta jawabkar kishi bu sheherlerdin
birige qéchip bériwélip hayat qalidu; **6** bolmisa, qan
qisasi alghuchi ghezipi qaynighanda adem öltürgen
kishini qoghlaydu we yol uzun bolghachqa, uninggha
yétishiwélip öltürüwétishi mumkin; emeliyette, u kishi
ölümge layiq emes, chünki uning eslide qoshnisigha
héchqandaq öch-adawiti yoq idi. **7** Shunga men silerge:
«Özünglar shundaq üch sheherni ayrishinglar kérek»
dep emr qilimen. **8** Perwerdigar Xudayinglar ata-
bowiliringlargha qesem qilghinidek chégrayinglarni
kéngeytishni, ata-bowiliringlargha wede qilghan barliq
zéminni silerge teqdim qilishni xalaydu; **9** siler
Perwerdigar Xudayinglarni söyüsh we uning yollirida
daim méngish üchün men silerge bügün tapilighan
bu emrni tutsanglarla U shundaq qilidu, undaqta
silermu özünglar üchün bu üch sheherdin bashqa yene
üch sheherni qoshisiler. **10** We shundaq qilsanglar
Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip teqdim
qilidighan zémin arisida naheq qan tökülmeydu we
shuningdek gedininglargha xun gunahi chüshmeydu.
11 Lékin birsi qoshnisigha öch-adawet tutqan bolsa,
paylap turup uninggha hujum qilip, urup öltürüwetse
we shu sheherlerdin birige qéchip bériwalghan bolsa, **12**
undaqta uning öz shehiridiki aqsaqallar adem ewetip uni
shu yerdin yandurup kélishi kérek, andin uni öltürülsun
dep «qan qisasi alghuchi»ning qoligha tapshurushi
kérek. **13** Sen uni héch ayimighin, shundaq qilghanda
Israildin tökülgen gunahsiz qanning déghini tazilighan
bolisiler; andin halinglar yaxshi bolidu. **14** Perwerdigar
Xudaying sanga igilesh üchün teqdim qilidighan zéminda
burunqilar miras yéringde békitken, qoshnangning
pasil téshini yötkimesliking kérek. **15** Melum jinayet
yaki gunah toghrisida birsige «U gunah qilghan» dep
erz-shikayet qilishta yalghuz birla guwahchi bolsa
kupaye qilmaydu, belki hemme ish ikki yaki üch
guwahchining sözi bilen békitilsun. **16** Birsi toghruluq
«palanchi-pokunchi gunah qilghan» dep erz qilidighan
qara niyetlik bir guwahchi chiqsa, **17** dewaliship
qalghan ikki adem Perwerdigarning aldida, shu künlerde
bolidighan kahinlar we soraqchi begler aldida hazir
bolsun; **18** soraqchi begler estayidilliq bilen tekshürsun;
eger héliqi guwahchi yalghan guwahchi bolup, öz
qérindishi toghruluq yalghan guwahliq bergen bolsa, **19**
undaqta, siler del u qérindishigha qilmaqchi bolghinidek
uningghimu shundaq qilinglar. Shundaq qilsanglar
rezillikni aranglardin yoqitisiler. **20** Qalghan xelqmu bu
ishni anglaydu we qorqidu we shundaqla, aranglarda
undaq rezil ishni yene qilmaydu. **21** Siler héch rehim
qilmanglar; jan'gha jan, közge köz, chishqa chish, qolgha
qol, putqa put élinsun.

20 Eger sen düshmenliringge jeng qilghili chiqip, at we
jeng harwilirini, shundaqla özüngdin köp bolghan
bir elni körseng, ulardin héch qorqma. Chünki séni
Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudaying
Özi sen bilen billidur. **2** Siler jengge chiqish aldida
kahin özi aldigha chiqip xelqqe söz qilip **3** ulargha:
Ey Israil, anglanglar! Siler bügün düshmenliringlar
bilen soqushush aldida turuwatisiler. Köngülliringlar
jür'etsiz bolmisun; qorqmanglar, titrimenglar, ularning
sewebidin dekke-dükkige chüshmenglar; **4** chünki
Perwerdigar Xudaying Özi düshmenliringlar üstidin
ghelibe qilishinglar üchün siler bilen bille jengge
chiqidu» — dep éytsun. **5** Shu chaghda emeldarlar
xelqqe mundaq désun: — «Aranglarda bir yéngi öy
sélip, uni [Xudagha] atimighan birsi barmu? Undaqta
u öz öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp kétip,

bashqa kishi kélip uni [Xudagha] atishi mumkin. **6** Tek sélip üzümzar berpa qilip, téxi uning méwisini yémigen birkim barmu? Bar bolsa öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip uning méwisini yéyishi mumkin. **7** Bir qiz bilen wedileshken bolup, téxi uni öz emrige almighan birkim bolsa, u öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip uni özige xotunluqqa élishi mumkin». **8** Andin mensepdarlar xelqqe yene sözlep: «Qorqup ketken, jür'etsiz birkim barmu? U öyige yénip ketsun. Bolmisa qérindashlirining yürikimu uningkidek jasaretsiz bolup qélishi mumkin» dep éytsun. **9** Emeldarlar xelqqe shularni éytqandin kéyin ular xelqning aldida yétekchilik qilishqa qoshunlargha serdarlarni tiklisun. **10** Siler hujum qilishqa melum bir sheherge yéqinlashqininglarda awwal uninggha sülhi toghrisida söz qilinglar. **11** Eger ular sülhini xalaymiz, dep jawab bérip öz derwazilirini silerge achsa, undaqta uningda turuwatqan hemme xelq silerge béqinip qulluq hasharda bolidu. **12** Lékin siler bilen sülhi qilishqa unimay, belki siler bilen jeng qilmaqchi bolsa siler uni qorshanglar. **13** Perwerdigar Xudayinglar uni qolunglargha tapshurghanda uningdiki herbir erkekni qilichlap öltürünglar; **14** lékin ayallar bilen baliliri, kala bilen sheherdiki hemme nersini, yeni barliq gheniymetni özünglargha olja qilip élinglar; Perwerdigar Xudayinglar öz düshmenliringlardin silerge élip bergen oljidin yep söyünisiler. **15** Silerdin yiraqta bolghan, [zémin'gha tewe bolmighan] ellerning sheherlirige shundaq qilinglar. **16** Lékin Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip béridighan zémindiki ellerning sheherlirini bolsa, ularning ichidiki tiniqi bar héch nersini tirik qoymay, **17** belki Perwerdigar Xudayinglar silerge buyrughandek hittiylar bilen Amoriylar, Qanaaniylar bilen Perizziyler, Hiwiylar bilen Yebusiylarning hemmisini teltöküs yoqitishinglar kérek. **18** Bolmisa, ular öz ilahlirigha choqunushtiki hemme yirginchlik ishlirini silerge ögitip, Perwerdigar Xudayinglargha gunah qilidighan bolisiler. **19** Bir sheherni igilesh üchün uzun waqit jeng qilip qorshap turushqa toghra kelse, uning etrapidiki derexlerni palta bilen késip weyran qilmanglar; chünki ularning méwisini yésenglar bolidu. Shunga ularni kesmenglar; chünki daladiki derexler qorshiwélish kérek bolghan ademmidi? **20** Lékin siler méwilik derex emes dep bilgen derexlerni késip yoqitip, siler bilen soqushqan sheherni hujum qilip ghulitishqa shu derexlerdin istihkam-poteylerni yasisanglar bolidu.

21 Eger Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip igileshke béridighan zéminda, dalada öltürülgen bir jeset tépilsa, emma uni öltürgen adem melum bolmisa, **2** aqsaqalliringlar bilen soraqchi begliringlar chiqip ölük tépilghan yer bilen etrapidiki sheherlerning ariliqini ölchisun; **3** öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherning aqsaqalliri bolsa ishqa sélinmighan, boyuntoroqmu sélinmighan inek tépip kelsun; **4** shu sheherning aqsaqalliri inekni süyi toxtimay aqidighan, heydilip térilmighan bir jilghigha élip bérip, shu jilghining özide inekning boynini sunduruwetsun; **5** shu chaghda Lawiyning ewladliri bolghan kahinlar ularning qéshigha kelsun; chünki Perwerdigar Xudayinglar ularni Özining aldida xizmette bolup, Perwerdigarning namida bext-beriket tileshke tallighandur. Herbir dewa we herbir tayaq jazasi ularning sözi boyiche késilsun. **6** Öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherdiki aqsaqallarning hemmisi shu jilghigha kélip, boyni sundurulghan inekning üstide turup, qollirini yuyup **7** guwahliq bérip: «Qollirimiz bolsa bu qanni tökmidi, közlirimiz bu ishni körmidi; **8** ey Perwerdigar, Sen Özüng hörlük bedili tölep qutquzghan xelqing Israilni kechürgeysen we naheq aqqan qanning gunahini Israil xelqingge artmighaysen» — désun; shundaq qilip bu qan gunahigha kafaret keltürülgen bolidu. **9** Siler shundaq qilip Perwerdigarning neziride toghra bolghanni qilip naheq tökülgen qanning gunahini özünglardin chiqiriwetken bolisiler. **10** Eger siler düshmenliringlar bilen jeng qilghili chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglargha bergech, ulardin esir alghan bolsanglar, **11** bu esirlerning arisida chirayliq bir ayalni körüp, könglüng uninggha chüshüp, uni emringge élishni xalisang, **12** undaqta uni öyüngge élip barghin; u chéchini chüshürüp, tirnaqlirini yasap, **13** esirlikte kiygen kiyimlirini sélip, öyüngde olturup toluq bir ay ata-anisi üchün matem totsun; andin sen uning qéshigha kirip uni özüngge ayal qilip uninggha er bolsang bolidu. **14** Kéyin, egerde könglüng uningdin söyünmise, u qeyerni xalisa, barghili qoyushung kérek; uni pulgha satmighin we uninggha dédektek muamile qilmighin, chünki sen uninggha yéqinliq qilip uyat qilghansen. **15** Eger birsining ikki ayali bolup ularning birige amraqliq, yene birige öchlük qilghan bolsa we amraq we öch bolghan her ikkisidin oghul tughulghan bolsa, tunjisini öch ayalidin tapqan bolsa **16** undaqta u kishi oghullirigha barini miras üchün üleshtürüp bergen künide öch ayalining oghli, yeni uning tunji oghlining ornigha amraq ayalining oghlini tunji oghulluqqa qoyushqa bolmaydu. **17** U belki öch ayalining oghlini tunji oghlum dep étirap qilsun; chünki bu uning küch-quwwiti bar waqtidiki deslepki méwisidur; tunji oghulluq hoquqi uningki bolghachqa, atisi barliq mal-mülüktin uninggha ikki ülüsh miras bersun. **18** Eger birsining bashbashtaq we itaetsiz oghli bolsa, u ne atisining sözige, ne anisining sözige qulaq salmay, hetta tayaq-terbiyimu kar qilmay, ularning gépini yenila anglimisa, **19** Uning ata-anisi uni tutup, sheherning derwazisigha élip bérip, sheherning aqsaqallirining qéshigha keltürsun; **20** ular sheherning aqsaqallirigha erz qilip: — «Bu oghlimiz bashbashtaqliq we itaetsizlik qilip, sözimizni anglimay yüridu; u nepsi yaman, sharabxor bolup qaldi» dep éytsun. **21** Shuning bilen sheherning hemme xelqi bir bolup uni chalma-kések qilip öltürsun. Siler bu yol bilen özünglardin rezillikni chiqiriwétisiler; pütkül Israil bu ishni anglap qorqidighan bolidu. **22** Eger birsi ölüm jazasigha layiq gunah sadir qilip, öltürülgen bolsa we jesitini bir derexke ésip qoyghan bolsanglar, **23** ölüki kéchiche derexte qalmisun; qandaqla bolmisun, siler derexke ésilghuchini shu künde kömüwétinglar (chünki kimdekim [derexke] ésilghan bolsa, Xuda teripidin lenetke qaldurulghan kishi hésablinidu). Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bergen zéminni bulghimighan bolisiler.

22 Sen qérindishingning kalisi ya qoyi ézip ketkinini körseng, chatiqing bolmay yürme; qandaqla

bolmisun, uni qérindishingning qéshigha yetküzüp ber.
2 Egerde qérindishing sanga yéqin olturmisa we yaki
igisini tonumisang, shu haywanni öz öyüngge élip
kélip, qérindishing uni izdep kelgüche özüng saqlap
andin uninggha tapshurup bergin. **3** Sen oxshashla
uning yitken éshiki yaki kiyimlirinimu shundaq qil;
shundaqla qérindishingning herqandaq yitken nersisini
tépiwalsang, unimu shundaq qilghin; sen özüngni bu
ishtin qachurmighin. **4** Eger qérindishingning éshiki
yaki kalisining yolda yiqilip chüshkinini körseng, sen
bu ehwaldin özüngni qachurmighin; qérindishinggha
yardemliship ulighini tartip turghuzghin. **5** Ayal kishi
bolsa erlerning kiyimini kiymisun; shuninggha oxshashla
er kishi ayal kishining kiyimini kiymisun; chünki
kimki shundaq qilsa, Perwerdigar Xudayingning aldida
yirginchlik bolidu. **6** Eger sen yolda kétiwétip, bir derexte
yaki yerde baliliri yaki tuxumliri bolghan qushning
uwisigha uchrisang, anisi tuxum yaki balilirini bésip
yatqan bolsa, ana-balilirini biraqla almighin; **7** héch
bolmighanda sen anisini qoyuwétip, balilirinila alsang
bolidu; shundaq qilsang sanga yaxshi bolup uzun ömür
körisen. **8** Yéngi bir öy salsang, ögzengge bir tosma
tam yasighin; bolmisa birsi uningdin yiqilip chüshse,
özüngge qan tökülüsh gunahini keltürüshüng mumkin. **9**
Öz üzümzarliqinggha ikki xil uruq chachmighin; bolmisa
térighininging hemmisi we üzümzarliqning mehsulatliri
bulghan'ghan hésablinidu. **10** Sen kala bilen éshekni
birge qoshup yer heydimigin. **11** Yung we kanaptin
ibaret ikki xil yiptin toqolghan kiyimni kiymigin. **12** Sen
yépin'ghan tonungning töt burjikige pöpük qoyghin. **13**
Eger biri xotun élip uninggha yéqinchiliq qilghandin
kéyin uninggha öch bolup, **14** Uning yaman gépini
qilip, uninggha betnam chaplap, erz qilip: «Men bu
xotunni aldim, lékin uninggha yéqinchiliq qilsam uning
qiz emeslikini bildim» dése, **15** undaqta qizning ata-
anisi qizning pakliq ispatini élip sheher derwazisida
olturghan sheherning aqsaqallirigha keltürsun, **16** andin
qizning atisi aqsaqallargha söz qilip: «Men qizimni
bu kishige xotunluqqa berdim, lékin u uninggha öch
bolup qaldi; **17** we mana, u uning yaman gépini qilip,
betnam chaplap erz qilip: «Qizingning qiz emeslikini
bildim» deydu. Biraq mana qizimning pakliq ispati!»
dep, ispat rextni aqsaqallarning aldida yéyip qoysun. **18**
U waqitta sheherning aqsaqalliri érini tutup uninggha
tayaq-terbiye bérip, **19** Israildiki bir pak qizning yaman
gépini qilip, uninggha betnam chapliding dep, yüz shekel
kümüsh töletsun; andin ular pulni qizning atisigha
bersun dep békitsun. Emma qiz bolsa shu kishining
xotuni bolup turiwérishi kérek; er pütün ömride uni
qoyup berse bolmaydu. **20** Lékin bu söz rast chiqip,
qizning pakliq ispati bolmisa, **21** qizni atisining öyining
derwazisi aldigha aparsun we atisining öyide buzuqluq
qilip Israilning ichide shermendilik qilghanliqi üchün
uning shehirining ademliri shu yerde uni chalma-kések
qilip öltürsun. Shundaq qilghininglarda siler özünglardin
rezillikni chiqiriwétisiler. **22** Eger birsi éri bar xotun
bilen zina qilip tutulup qalsa, zina qilishqan er-xotun
ikkilisi öltürülsun. Shundaq qilghanda Israilning ichidin
rezillikni chiqiriwétisiler. **23** Eger birsi sheherde biraw
bilen wediliship qoyghan bir qizni uchritip, uning bilen
bille bolsa, **24** ikkilisini sheherning derwazisigha élip
chiqip chalma-kések qilip öltürünglar; qiz bolsa sheherde
turup warqirimighini üchün, er bolsa bashqisining
wedileshken qizi bilen yatqini üchün öltürülsun. Shundaq
qilip, siler özünglardin rezillikni chiqiriwétisiler. **25**
Eger er kishi bashqisi bilen wedileshken qizni dalada
uchritip, uni tutuwélip uning bilen yatsa, peqet qiz bilen
yatqan er kishi öltürülsun. **26** Qizgha bolsa, héchnéme
qilmanglar, chünki qizning özide ölümge layiq héch
gunah yoq. Bu ish bolsa birsi qoshnisigha hujum qilip uni
öltürwetken'ge oxshash ishtur. **27** Chünki u bashqisigha
wedileshken qizni dalada tutuwalghanda, qiz towlighan
bolsimu uni qutquzghudek kishi tépilmighan. **28** Eger
birsi birer er bilen wedileshmigen qizni tutuwélip, uning
bilen yétip her ikkisi tutulsa, **29** qiz bilen yatqan adem
qizgha yéqinchiliq qilip xar qilghini üchün qizning
atisigha ellik shekel kümüsh bérishi kérek; andin qizni
özige xotun qilip élishi kérek; u pütkül ömride uni qoyup
berse bolmaydu. **30** Héchkim atisining xotunini almasliqi
kérek, atisining yotqinini achmasliqi kérek.

23 Kimki soqulush yaki késilish tüpeylidin
axta qiliwétilgen bolsa, Perwerdigarning
jamaitige kirmisun. **2** Kimki haramdin tughulghan
bolsa Perwerdigarning jamaitige kirelmes; oninchi
ewladighiche mundaqlardin héchkim Perwerdigarning
jamaitige kirmisun. **3** Héchbir Ammoniy we ya
héchbir Moabiy Perwerdigarning jamaitige kirmisun;
oninchi ewladighiche ulardin héchkim Perwerdigarning
jamaitige hergiz kirmisun. **4** Seweb shuki, siler
Misirdin chiqqininglarda ular aldinglargha yémeklik,
su élip chiqmidi we silerge ziyankeshlik qilishqa
silerni qarghisun dep, Aram-Naharaimdiki Pétorluq
Béorning oghli Balaamni yallidi. **5** Lékin Perwerdigar
Xudayinglar bolsa Balaamning sözini anglimay, belki
siler üchün qarghishni beriketke aylanduruwetti;
chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge muhebbet
baghlighan. **6** Siler hemme künliringlarda [Ammoniylar
we Moabiylar]ning aman-ésenliki we bextini hergiz
istimenglar. **7** Lékin Édomiylar qérindishinglar bolghach,
ulargha nepret bilen qarimanglar. Misirliqlarghimu
nepret bilen qarimanglar, chünki siler ularning zéminida
musapir bolup turghanidinglar. **8** Bularning üchinchi
ewladidin tughulghan balilar Perwerdigarning ibadet
jamaitige kirse bolidu. **9** Düshmenliringge qarshi
jengge chiqip chédir tikseng, herxil napakliqtin éhtiyat
qilghin. **10** Eger aranglarda kéchisi birsi chüshide
Sheytan atlap napak bolghan bolsa, u chédirgahdin
chiqip ketsun; chédirgahqa udulla kirmisun; **11**
kechqurun kirgende u sugha chüshüp, kün patqanda
chédirgahgha yénip kirsun. **12** [Hajitinglar] üchün
chédirgahning sirtida bir jayinglar bolsun; teretke shu
yerge béringlar. **13** Saymanliring ichide bir gürjek bolsun;
sen sirtta teretke oltursang, uning bilen örek kolap
teritingni kömüwet. **14** Chünki Perwerdigar Xudaying
séni qutquzushqa, düshmenliringni aldinglargha
tapshurushqa chédirgahing otturisida yüridu; shunga
séning chédirgahing pak bolsun. Bolmisa U séningkide
birer paskiniliq körse sendin ayrilip kétishi mumkin. **15**
Öz xojisidin qéchip yéninggha kelgen qulni öz xojisigha
tutup bermigin. **16** U aranglarda siler bilen bille turup,
qaysi sheherning derwazisi ichide qaysi yerni tallisa,
shu yerde tursun. Siler uninggha zulum qilmanglar. **17**

Israilning qizlirining arisida héchbir pahishe bolmisun,
Israilning oghullirining arisida héchbir pahishe hezilek
bolmisun. **18** Bir qesemni beja keltürmek üchün
Perwerdigar Xudayinglarning öyige pahishining pulini
yaki hezilekning pulini keltürmigin; chünki bu ikkisi
Perwerdigar Xudayingning aldida yirginchliktur. **19**
Siler öz qérindishinglardin ösüm almanglar; pulning
ösümi bolsun, ashliqning ösümi bolsun yaki herqandaq
ösüm alghudek bashqa nersining ösümini alsanglar
bolmaydu. **20** Emma chetelliktin ösüm alsanglar
bolidu, lékin qérindishinglardin héch ösüm almanglar.
Shundaq qilsanglar Perwerdigar Xudayinglar siler uni
igileshke kiridighan zéminda, qolliringlarning barliq
emgikide silerge beriket béridu. **21** Sen Perwerdigar
Xudaying aldida bir nersini atashqa qesem qilghan
bolsang, uninggha emel qilishqa hayal qilma. Bolmisa,
Perwerdigar Xudaying uni sendin telep qilghinida
gunahkar bolisen. **22** Lékin eger sen bir nersini atashqa
qesem qilmisang, u sanga héch gunah bolmaydu. **23**
Aghzingdin chiqqan'gha emel qilghin; Perwerdigar
Xudayinggha qesem qilip atighiningni, yeni aghzingning
sözi boyiche ixtiyariy hediyengni sunushung kérek. **24**
Sen qoshnangning talliqigha kirseng xalighiningche
yep toyun, emma qacha-quchanggha élip mangmighin.
25 Qoshnangning pishqan ziraetlikige kirseng, qolung
bilen ziraetning béshini üzüp alsang bolidu; emma
qoshnangning ziraetlirige orghaq salghuchi bolma.

24 Eger birsi bir ayalni emrige alghandin kéyin
uningda birer set ishni bilip, uningdin söyünmise,
undaqta u talaq xétini pütüp, uning qoligha bérishi
kérek; andin uni öz öyidin chiqiriwetse bolidu. **2** Ayal
uning öyidin chiqqandin kéyin bashqa erge tegse bolidu.
3 Bu ikkinchi ermu uni yaman körüp, talaq xétini yézip
qoligha bérip uni öz öyidin chiqiriwetse yaki uni alghan
ikkinchi éri ölüp ketse **4** uni qoyup bergen awwalqi éri
uni napak hésablap, ikkinchi qétim xotunluqqa almisun;
chünki undaq qilsa, Perwerdigarning aldida yirginchlik
ish bolidu. Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip
béridighan zéminning üstige gunah yüklimigin. **5** Eger
birkim yéngidin xotun alghan bolsa uninggha ne jengge
chiqish, ne bashqa birer ishqa buyrulmisun; u belki alghan
xotunini xush qilish üchün bir yilghiche erkin-azad bolup
öyide oltursun. **6** Héchkim yarghunchaq yaki tügmenning
üsti téshini kapaletke almisun; chünki bu ish birsining
hayatini kapaletke alghandek bolidu. **7** Eger birkim
Israillardin bolghan qérindishining birini bulap kélip,
uni quldek ishletse we yaki uni sétiwetse shu bulangchi
öltürülsun; siler shundaq qilsanglar aranglardin rezillikni
chiqiriwétisiler. **8** Pése-maxaw wabasi peyda bolsa,
özünglargha pexes bolunglar, Lawiy kahinlarning silerge
barliq körsetkinini qilinglar; men ularghа qandaq emr
qilghan bolsam shuninggha köngül qoyup emel qilinglar.
9 Misirdin chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglarning
yolda Meryemge qandaq qilghinini eske élinglar. **10** Eger
sen öz burader-qoshnanggha qerz berseng, kapalet élish
üchün öyige kirmigin; **11** belki tashqirida turup tur; sanga
qerzdar kishi özi sanga béridighan kapaletni tashqirigha
élip chiqsun. **12** Shu kishi yoqsul bolsa sen uningdin
kapaletke alghan [kiyimni] yépinip uxlimighaysen; **13**
Héch bolmighanda sen belki kapaletni kün patqanda
uninggha qayturup bergin; shundaq qilsang u öz tonini
yépinip uxlighanda, sanga bext-beriket tileydu. Shundaq
qilsang bu ish sanga Perwerdigar Xudayingning aldida
heqqaniyliq sanilidu. **14** Ajiz, namrat medikargha
naheqliq qilma, meyli u qérindashliringlardin bolsun yaki
yéza-sheherliringlarda turghan musapirlardin bolsun. **15**
U namratliqtin öz heqqige intizar bolghachqa, u ishligen
shu küni kün pétishtin burun heqqini choqum bergin;
bolmisa, u séning toghrangda Perwerdigargha peryad
kötüridu, bu ish gunah bolup béshinggha chüshidu. **16**
Balilirining jinayiti üchün ata öltürülmisun, balilarmu
atining jinayiti üchün öltürülmisun; belki jinayiti bar
bolghan herbir kishi öz gunahi üchün ölüm jazasini
tartsun. **17** Sen musapir yaki yétim toghrisidiki hökümni
burmilima; tul ayalning kiyim-kécheklirinimu kapaletke
alma, **18** belki özüngning Misirda qul bolup Perwerdigar
Xudaying séni shu yerdin hör qilip qutquzup kelginini
yadinggha keltürgin. Shunga men sanga buninggha
emel qilghin dep buyruymen. **19** Sen étizliqingning
hosulini yighqiningda bir bagh önchini untup qalghan
bolsang, uni élip kélish üchün yénip barmighin; u önche
musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. Shundaq
qilghanda Perwerdigar Xudaying séning qolliringning
barliq emgikini beriketleydu. **20** Zeytun derixingni
qaqqiningdin kéyin shaxlirida qalghanlirini qayta qaqma;
qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun.
21 Üzümzarliqingning üzümlirini yighip bolghandin
kéyin washang qilmighin. Qalduqliri musapir, yétim-
yésir we tul xotun'gha tegsun. **22** Özüngning Misir
zéminida qul bolghiningni yadinggha keltürgin; shunga
men sanga buninggha emel qilghin dep buyruymen.

25 Eger ikki kishi birnersini taliship qélip, höküm
bérishni telep qilip sot aldigha kelse, undaqta
soraqchilar dewagha höküm chiqirip heqdarni heq,
gunahi bar ademni gunahkar dep jakarlisun. **2** Eger
gunahkar adem derrige layiq bolsa, soraqchi uni
özining aldida yerge yatquzup, uning qilghan gunahigha
layiq sanap derrilisun. **3** Lékin peqet qiriq derrila
urulsun; shuningdin ziyade urulmisun, köp urulsa shu
qérindishing köz aldingda kemsitilgen bolidu. **4** Sen
xaman tépiwatqan kalining aghzini boghmighin. **5**
Eger bir yerde turidighan qérindash aka-inilarning biri
bala yüzi körmey ölüp ketse, ölgen kishining ayali yat
bir kishige tegmisun; belki uning érining birtughqan
qérindishi uning qéshigha kirip uni xotunluqqa élip,
birtughqan qérindashliq burchini ada qilsun; **6** ölgen
qérindishining ismi Israildin öchürülmesliki üchün
ayalning tunji balisigha uning ismi qoyulsun. **7** Lékin
eger bu kishi yenggisini élishni xalimisa, yenggisi
[sheher] derwazisidiki aqsaqallarning qéshigha bérip:
«Érimning birtughqan qérindishi öz qérindishining
ismini Israilda qaldurushqa unimidi; u men üchün
birtughqan qérindashliq burchini ada qilishqa unimidi»,
dep éytsun. **8** Andin uning shehiridiki aqsaqallar uni
chaqirtip uninggha nesihet qilsun; eger u: «Men uni
xotunluqqa élishni xalimaymen», dep ching turuwalsa,
9 yenggisi aqsaqallarning köz aldida uning qéshigha
bérip, uning putidin keshini saldurup, yüzige tökürüp:
«Bir tughqan qérindishi üchün aile qurushqa unimighan
kishige shundaq qilinsun!» dep jakarlisun. **10** Shu
kishining nami Israilning ichide: «Keshi sélin'ghuchining

öyi» dep atalsun. **11** Eger ikki adem bir-biri bilen urushup
qalghinida birining ayali öz érige yardemliship érini
urghuchining qolidin ajratmaqchi bolup, qolini uzitip
urghuchining jan yérini tutuwalsa, **12** undaqta sen
uninggha héch rehim qilmay qolini késiwet. **13** Séning
xaltangda chong-kichik ikki xil taraza téshi bolmisun. **14**
Öyüngde chong-kichik ikki xil efah saqlima. **15** Taraza
téshing toptoghra, durus bolsun; efahingmu toptoghra,
durus bolsun. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying
sanga béridighan zéminda ömrüng uzun bolidu. **16**
Chünki kimki shundaq ishlar qilsa, kimki naheq ish qilsa,
Xudaying Perwerdigarning aldida yirginchlik sanilidu. **17**
Misirdin chiqip kéliwatqininglarda Amaleklerning silerge
néme qilghinini ésinglarda tutunglar; **18** ular Xudadin
qorqmay, yolda silerge uchrap, siler hérip-charchap
halinglar qalmighan chaghda, keyninglarda qalghan ajiz
kishilerni urup yoqatmidimu? U Xudadin héch qorqmidi.
19 Shunga, Perwerdigar Xudaying mirasing bolsun
dep sanga igileshke béridighan zéminda, Perwerdigar
Xudaying etrapingdiki barliq düshmenliringdin amanliq
berginide, Amaleklerning namini asmanning tégide
eslenmigüdek derijide öchürüwet; bu ishni unutma.

26 Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip
béridighan zémin'gha kirip uni özüngning qilip
igilep olturaqlashqanda, **2** Perwerdigar Xudaying sanga
béridighan zéminning hosulini alghanda, sen yerning
deslepki pishqan méwisini élip, séwetke sélip Perwerdigar
Xudaying Öz namini qoyushqa tallaydighan jaygha
élip bérishing kérek; **3** andin shu waqittiki kahinning
qéshigha keltürüp, uninggha: «Perwerdigar Özi bizge
bérishke ata-bowilirimizgha qesem qilghan zémin'gha
kirdim, bügün men Perwerdigar Xudayingning aldida
shundaq bolghinigha guwahmen», dep éytisen. **4** Kahin
séwetni qolungdin élip uni Perwerdigar Xudayingning
qurban'gahining aldida qoyidu; **5** andin sen Perwerdigar
Xudayingning aldida söz qilip mundaq deysen: —
«Méning atam esli ghérib bir aramiy idi; Misirgha
chüshüp olturaqlashti; ular shu yerde sani az musapir
bolsimu, barghanséri köpiyip ulugh, küchlük, chong
bir xelq boldi. **6** Lékin Misirliqlar bizge qattiq qolluq
qilip, zulum sélip bizni éghir emgekke saldi. **7** Emma
biz ata-bowilirimizning Xudasi Perwerdigargha peryad
qiliwiduq, Perwerdigar awazimizni anglap biz tartiwatqan
xarliq, japa we zulumgha nezirini saldi. **8** Shuning
bilen Perwerdigar küchlük qol we uzartqan bilek,
dehshetler we möjizilik alametler we karametler bilen
bizni Misirdin chiqirip **9** bizni bu yerge élip kélip bu
zémin'gha, yeni süt bilen hesel éqip turidighan bir
zémin'gha ige qildi! **10** Emdi mana, ey Perwerdigar,
sen Manga bergen bu zéminning méwisining deslepki
pishqinini séning qéshinggha ekeldim», deysen. Shularni
dep, séwetni Perwerdigar Xudayingning huzurida
qoyup, Perwerdigar Xudayingning aldida sejde qilisen;
11 shundaq qilip sen we öyüngdikiler Perwerdigar
Xudayingning silerge ata qilghan hemme nométlirdin
xush bolunglar; özüng, Lawiylar we aranglarda turidighan
musapirlar qoshulup shadlininglar. **12** Sen her üchinchi
yilida, yeni ondin biri bolghan öshre yilida hemme
hosulungning ondin birini öshre ayrip bolghandin kéyin,
sen Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlargha
derwaziliringning ichide shulardin yep toyunsun dep
bérisen; **13** we sen Perwerdigar Xudayingning aldida
söz qilip shundaq deysen: «Men öyümdin [Xudagha]
muqeddes qilin'ghan nersilerni ayrip élip chiqip, sen
Manga tapilighan emr boyiche bularni Lawiy bilen
musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlargha berdim; men
Séning emrliringning héchbirini ne buzmidim, ne
héchqachan unutmidim; **14** matem tutqanlirimda
shulardin héchnémini yémidim, napak halette turup
buningdin birnémini almidim; ölgen kishige atap
buningdin héchnéme bermidim, belki Perwerdigar
Xudayimning awazini anglap her ishta Sen manga emr
qilghining boyiche qildim. **15** Emdi Sen muqeddes
makaning bolghan asmanlardin nezer sélip Öz xelqing
Israilni, shundaqla ata-bowilirimizgha qesem bilen
qilghan wedeng boyiche, hesel bilen süt aqidighan,
bizge bergen bu zéminni beriketligeysen». **16** Bügün
Perwerdigar Xudaying bu belgilimilerge hem hökümlerge
emel qilishqa emr qildi; pütün qelbing, pütün jéning
bilen ularni tutup ularga emel qil. **17** Sen bügün
Perwerdigarni özüngning Xudaying bolushqa, shundaqla
Uning yollirida méngishqa, Uning belgilimilirige, Uning
emrlirige, Uning hökümlirige emel qilip Uning awazigha
qulaq sélishqa qobul qilding; **18** we Perwerdigar bolsa
bügün silerni Özining xas xelqi bolushqa, Uning barliq
emrlirini tutushqa (U silerge wede qilghandek) silerni
qobul qildi. **19** Shundaq bolsa, U silerge izzet, nam-
shöhret we shan-sherep bérip, Özi yaratqan barliq
ellerdin silerni üstün qilidu. Buning bilen siler Uning
éytqinidek, Perwerdigar Xudayinglar üchün muqeddes
bir xelq bolisiler.

27 Musa we Israilning aqsaqalliri xelqqe buyrup
mundaq dédi: — «Men bügün silerge tapilighan
bu barliq emrni tutunglar. **2** Iordan deryasidin
ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan
zémin'gha kirgen künde, siler chong-chong tashlarni
tiklep ularni hak bilen aqartinglar; **3** andin ata-
bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge wede
qilghinidek, Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan,
süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha kirishinglar
üchün deryadin ötkininglerde, bu qanunning hemme
sözlirini shu tashlargha pütüp qoyunglar. **4** Siler
Iordan deryasidin ötüp, méning bügünki emrim
boyiche shu tashlarni Ébal téghida tiklep, ularni hak
bilen aqartinglar. **5** Siler shu yerde Perwerdigar
Xudayinglar üchün tömür eswab tegmigen tashlardin
qurban'gah yasanglar; **6** Perwerdigar Xudayinglarning
bu qurban'gahi yonulmighan, pütün tashlardin yasalsun;
uning üstide köydürme qurbanliqlarni Xudayinglar
Perwerdigargha atap sununglar, **7** we shu yerde inaqliq
qurbanliqlirinimu sununglar, ulardin yep Perwerdigar
Xudayinglarning huzurida shadlininglar. **8** Siler shu
tashlar üstige bu qanunning hemme sözlirini éniq pütüp
qoyunglar». **9** Andin Musa bilen Lawiy kahinlar pütkül
Israilgha söz qilip: «Ey Israil, shük turup anglanglar! Siler
bügün Perwerdigar Xudayinglarning xelqi boldunglar.
10 Emdi Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq
sélip, men bügün silerge tapilighan uning emrliri we
belgilimilirige emel qilinglar» — déyishti. **11** Shu
küni Musa xelqqe emr qilip mundaq dédi: — **12** Siler

Iordan deryasidin ötkendin kéyin, bular, yeni Shiméon,
Lawiy, Yehuda, Issakar, Yüsüp bilen Binyaminlar Gerizim
téghining üstide turup, xelqqe bext-beriket tilisun. **13**
Bular, yeni Ruben, Gad, Ashir, Zebulun, Dan bilen Naftali
Ébal téghining üstide lenet oqushqa tursun. **14** U waqitta
Lawiylar Israillarning hemmisige yuqiri awaz bilen: — **15**
«Kimki hünerwenning qoli bilen birer oyma yaki quyma
mebudni yasap chiqsa (Perwerdigar aldida yirginchlik
ishtur!), uni yoshurunche tiklep qoysa lenetke qalsun»
dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: —
Amin! désun. **16** «Kimki ata-anisini közge ilmisa lenetke
qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben:
— Amin! désun. **17** «Kimki qoshnisining pasil téshini
yötkise lenetke qalsun», dep jakarlisun. Andin xelqning
hemmisi jawaben: — Amin! désun. **18** «Kimki bir korni
yoldin azdursa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin
xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **19** «Kimki
musapir, yétim-yésir we tul xotun toghrisidiki hökümni
burmilisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning
hemmisi jawaben: — Amin! désun. **20** «Kimki atisining
xotuni bilen yatsa, atisining yotqinini achqan bolghachqa
lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi
jawaben: Amin! — désun. **21** «Kimki haywan bilen
munasiwet qilsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin
xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **22** «Kimki
atisining qizi yaki anisining qizi bolghan öz hemshirisi
bilen yatsa lenetke qalsun» — dep jakarlisun. Andin
xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **23** «Kimki
qéynanisi bilen yatsa lenetke qalsun» dep jakarlisun.
Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun.
24 «Kimki qoshnisini paylap turup yoshurun öltürse
lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi
jawaben: — Amin! désun. **25** «Kimki gunahsiz ademni
öltürüp uning qéni üchün heq alsa lenetke qalsun» dep
jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin!
désun. **26** «Kimki bu qanunning sözlirige köngül bölmey,
uninggha emel qilishta ching turmisa, lenetke qalsun»
dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: —
Amin! désun.

28 Eger sen Perwerdigar Xudayingning sözini anglap,
Uning men bügün sanga tapshuridighan emrlirige
emel qilishqa köngül bölseng, Xudaying Perwerdigar
séni yer yüzidiki hemme ellerning üstige chong qilidu; **2**
Perwerdigar Xudayingning sözini anglisang bu hemme
bext-beriketler sanga egiship üstüngge chüshidu: — **3**
Sen sheherde bext-beriketlik bolisen, sehradimu bext-
beriketlik bolisen. **4** Baliyatqungning méwisi bilen
yéringning méwisi, charpayliringning méwisi, yeni
kalangning nesilliri we qoy padiliring tughqini bolsa,
bext-beriketlik bolidu. **5** Séwiting bext-beriketlik bolidu,
tengnengmu bext-beriketlik bolidu. **6** Sen kirsengmu
bext-beriketlik bolisen, chiqsangmu bext-beriketlik
bolisen. **7** Sanga qarshi chiqqan düshmenliringni
Perwerdigar aldingda meghlup qilidu; ular bir yol
bilen sanga hujumgha kélip, yette yol bilen aldingdin
qachidu. **8** Séning ambarliringda we qolung bilen
qilidighan barliq ishliringda Perwerdigar üstüngge
bext-beriket buyruydu; Perwerdigar Xudaying sanga
béridighan zéminda U séni beriketleydu. **9** Eger sen
Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutup yollirida
mangsang, Özi qesem bilen sanga wede qilghandek
Perwerdigar séni tiklep Özige muqeddes bir xelq qilidu.
10 Shuning bilen yer yüzidiki hemme xelqler séning
Perwerdigarning nami bilen atalghiningni körüp sendin
qorqidu. **11** Perwerdigar séni yashnitidu; sanga bérishke
ata-bowiliringgha qesem bilen wede qilghan zéminda
séni öz bediningning méwisi bilen charpayliringning
méwisi we yéringning méwisini mol we berketlik qilidu.
12 Perwerdigar séning zéminingghа öz waqtida yamghur
bérip qolliringning hemme ishlirini beriketlesh üchün
öz xezinisi bolghan asmanni sanga achidu; özüng héch
kimdin qerz almaysen, belki köp ellerge qerz bérisen. **13**
Perwerdigar séni quyruq emes, bash qilidu; sen peqet üsti
bolup, asti bolmaysen. Eger men silerge bügün tapilighan
Perwerdigar Xudayingning emrlirige qulaq sélip, ularni
tutup emel qilsang, **14** shundaqla men bügün silerge
buyrughan hemme sözlerning héch biridin ong yaki
solgha chetnep ketmiseng, bashqa ilahlargha egiship
qulluqigha kirmiseng, shundaq bolidu. **15** Lékin shundaq
boliduki, eger Perwerdigar Xudayingning awazigha
qulaq salmay, men bügün silerge tapilighan uning barliq
emrliri bilen belgilimilirini tutmisanglar hem ulargha
emel qilmisanglar, bu lenetlerning hemmisi sanga
egiship üstüngge chüshidu: — **16** Sen sheherde lenetke
qalisen, sehradimu lenetke qalisen. **17** Séwiting lenetke
qalidu, tengnengmu lenetke qalidu. **18** Baliyatqungning
méwisi, yéringning méwisi, kalangning nesilliri we
qoy padiliringning tughqini lenetke qalidu. **19** Sen
kirsengmu lenetke qalisen, chiqsangmu lenetke qalisen.
20 Séning Perwerdigarni tashlighan rezil qilmishliring
üchün u sen yoq qilin'ghuche, tézdin halak qilin'ghuche,
qolung qilghan barliq ishliringda séning üstüngge lenet,
parakendilik we deshnem chüshüridu. **21** Perwerdigar
sen igileshke kiridighan zémindin séni yoqatquche
sanga waba chaplashturidu. **22** Perwerdigar séni sil-
waba késili, kézik késili, yallughluq késili we bezgek
késilige giriptar qilip, qurghaqchiliq, chawirish apiti
we hal apitige muptila qilidu. Bu apetler sen yoq
qilin'ghuche séni qoghlaydu. **23** Béshingning üstidiki
asman mistek, ayighingning astidiki yer tömürdek
bolidu. **24** Perwerdigar séning zéminingda yaghidighan
yamghurni topa-chang we qum qilidu; ular taki
sen halak bolghuche asmandin üstüngge chüshidu.
25 Perwerdigar Özi séni düshmenliringning aldida
meghlup qilidu. Sen ulargha qarshi bir yol bilen
bérip, ularning aldidin yette yol bilen qachisen; yer
yüzidiki hemme ellerni dekke-dükkige salidighan obyékt
bolup qalisiler. **26** Ölükliringlar asmandiki barliq
uchar-qanatlar bilen yer yüzidiki haywanlargha yem
bolidu; ularni heydiwétidighan héchkim chiqmaydu.
27 Perwerdigar séni Misirdiki saqaymas yara-chaqiliri,
chiqan-hürrekler, temretke, qichishqaq bilen uridu. **28**
Perwerdigar séni sarangliq, korluq we parakendilik bilen
uridu. **29** Sen küpkündüzde kor kishi qarangghuda
temtiligendek temtilep yürisen, barliq yolliring aqmaydu;
sen kündin-kün'ge peqet zulum bilen bulangchiliqqa
uchrighuchi bolisen, séni qutquzidighan héchkim
chiqmaydu. **30** Sen bir xotun bilen wedileshseng bashqa
bir adem uning bilen yatidu; öyni salsang uningda
olturalmaysen, tek tikken bolsang méwisini yéyelmeysen.
31 Kalang közliringning aldida soyulidu, lékin göshidin

yéyelmeysen; qarap turup éshiking sendin bulap kétilidu, sanga yénip kelmeydu. Qoyliring düshmenliringning qoligha chüshüp kétidu, ularni yandurup kélishke yardemge héchkim chiqmaydu. **32** Oghul bilen qizliring bashqa bir elning qoligha chüshüp, közliring pütün kün ularga telmürüsh bilen charchaydu; lékin qolung ularni qutquzushqa amalsiz qalidu. **33** Yéringning mehsulatliri bilen emgikingning barliq méwisini sen tonumaydighan bir el yep kétidu; sen barliq künliringde ézilip zulum tartisen; **34** Közliring körgen ishlardin sen sarang bolup kétisen. **35** Perwerdigar séni tapiningdin choqqangghiche, tizing bilen pachaq-putlirangghiche saqaymas dehshetlik yara-chaqilar bilen uridu. **36** Perwerdigar séni öz üstüngge tikligen padishahinggha qoshup özüng we ata-bowiliring tonumighan bir elge tutup béridu. Sen shu yerde turup yaghach we tashtin yasalghan bashqa ilahlargha choqunisen. **37** Sen Perwerdigar séni élip baridighan hemme eller arisida wehime, söz-chöchek we tapa-tenining obyékti bolup qalisen. **38** Sen étizliqqa bérip köp uruq chachisen, lékin chéketkiler ularni yep kétip, uningdin az yighip kélisen. **39** Tallarni tikip perwish qilsangmu, ularni qurtlar yep kétip, ne méwisini yighalmaysen, ne sharab ichelmeysen. **40** Zéminingning her yéride zeytun baghliring bolsimu, uning méyi bilen bedininghi mesihlep mayliyalmaysen; chünki derexlerdiki méwiler pishmayla chüshüp kétidu. **41** Oghul we qiz perzent körsengmu, lékin ular yéningda turmaydu; chünki ular sürgün bolup kétidu. **42** Séning herbir derixing bilen yéringning barliq mehsulatlirini chéketkiler özining qilidu. **43** Aranglarda turuwatqan musapir sendin barghanséri üstün bolup, sen barghanséri töwen bolup qalisen. **44** U sanga qerz bergüchi bolidu, emma sen uninggha qerz bérelmeysen. U bash bolidu, sen quyruq bolisen. **45** Sen Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq salmay, U sanga tapilighan emr we belgilimilerni tutmighining üchün bu lenetlerning hemmisi sen halak qilin'ghuche séni qoghlap yétip, üstüngge chüshidu. **46** Bu lenetler özüng we neslingning üstige menggülük chüshidighan möjizilik alamet we karamet bolup qalidu. **47** Sen kengrichilikte shadliq we köngül xushluqi bilen Perwerdigar Xudayingning qulluqida bolmighachqa, **48** buning ornigha sen achliq we ussuzluq, yalingachliq we her nersining kemchilikide bolup Perwerdigar sanga qarshi ewetidighan düshmenliringning qulluqida bolup qalisen; U séni halak qilghuche boynunggha tömür boyunturuqni salidu. **49** Perwerdigar yiraqtin, yeni yer yüzining chétidin sen tilini bilmeydighan, bürküttek shungghup kélidighan bir elni sanga qarshi ewetidu. **50** U elpazi esheddiy, qérilargha yüz-xatire qilmaydighan we yashlargha méhir körsetmeydighan bir el bolidu. **51** U sen halak bolghuche, charwiliringning nesli bilen yéringning mehsulatlirini yep kétidu; chünki u séni yoqitip bolmighuche sanga ne ashliq, ne yéngi sharab, ne zeytun méyi, ne kalangning mozayliri ne qoy padiliringning qoziliridin bir némini qoymaydu. **52** Sen tayan'ghan pütkül zéminingdiki hemme égiz, mehkem sépilliring örülüp chüshküche, u pütkül zéminingdiki barliq derwaziliring aldigha kélip, séni qorshiwalidu; u Perwerdigar Xudaying sanga bergen zéminingning her yéridiki hemme derwaziliring aldigha kélip, séni qorshiwalidu. **53** Shu waqitta düshmenliringning qistap kélishliri bilen bolghan qamal-qistangning azab-oqubetliri ichide, Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan, öz téningning méwisi bolghan oghulliringning göshini we qizliringning göshini yeysen. **54** We shundaq boliduki, aranglardiki nazuk, intayin siliq-sipaye bir adem qérindishi, quchiqidiki ayali, shundaqla téxi tirik baliliridin qizghinip, ularga yaman közi bilen qaraydu; **55** shunga, düshmenliringning qamal-iskenjiside sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda héchnéme qalmighanliqi üchün, u özi yewatqan balilirining göshidin ularning héchqaysisigha azraqmu bermeydu. **56** Aranglardiki eslide nazuk we siliq-sipaye bolghan, siliq-sipayiliki we nazukluqidin puti bilen yerge desseshnimu xalimaydighan ayal quchiqidiki éri, oghul-qiz perzentliridin qizghinip, ularga yaman közi bilen qaraydu; chünki düshmenliringning qamal-iskenjisi bilen sen öz derwaziliring ichide qiynalghiningda héchnerse qalmighachqa, u öz puti ariliqidin chiqqan bala hemrahi bilen özi tughqan balilirini yoshurunche yeydu. **58** Sen bu kitabta pütülgen bu qanunning barliq sözlirige emel qilishqa köngül bölmiseng, Perwerdigar Xudayingning ulugh we heywetlik namidin qorqmisang, **59** Perwerdigar séning üstüngge chüshüridighan wabalar hem neslingning üstige chüshüridighan wabalarni ajayib qilidu; U dehshetlik, uzaqqa sozulidighan wabalarni we éghir, uzaqqa sozulidighan késellerni üstüngge we neslingge chüshüridu; **60** Perwerdigar sen qorqidighan, Misirdiki barliq késellerni üstüngge chüshürüp, sanga chaplashturidu. **61** Shuningdek bu qanuniy kitabta pütülmigen hemme késel we hemme wabanimu Perwerdigar taki sen halak bolghuche üstüngge chüshüridu. **62** Shuning bilen eslide asmandiki yultuzlardek nurghun bolsanglarmu, emdilikte az bir türküm kishiler bolup qalisiler; chünki siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmidinglar. **63** We shundaq boliduki, Perwerdigar ilgiri silerge yaxshiliq qilip, silerni awutqinidin söyün'gendek, U emdi silerni yoqitip halak qilidighinidin söyünidu; shuning bilen siler igileshke kiridighan zémindin yulup tashlinisiler. **64** Perwerdigar silerni yer yüzining bu chétidin u chétigiche bolghan hemme ellerning arisigha tarqitidu; siler özünglar yaki ata-bowiliringlar tonumighan yaghach bilen tashtin yasalghan ilahlarning qulluqida bolisiler; **65** Siler u ellerning arisida ne aram tapalmaysiler, ne tapininglar tirep turghudek héch mezmut jay bolmaydu; Perwerdigar belki shu yerde silerning könglünglarni ghuwalashturup titritip, közünglarni qarangghulashturup jéninglarni solashturidu. **66** Siler qarap turup jéninglar qilda ésiqliqtek turidu; siler kéche-kündüz dekke-dükkide bolup jénimdin ayrilip qalarmenmu? — dep qorqisiler; **67** könglüngni basqan wehime we parakendichilik we közliring körgen körünüshler tüpeylidin etigini: «Kashki kech bolsidi!», kechte bolsa: «Kashki etigen bolsidi!» deysen. **68** Perwerdigar silerge wede qilip: «Siler bu yolni ikkinchi yene körmeysiler» dégen shu yol bilen silerni kémige chüshürüp Misirgha yanduridu. Siler shu yerde düshmenliringlargha qul-dédek bolushqa özünglarni satisiler, lékin silerni alghili adem chiqmaydu.

29 Töwendikiler Perwerdigar Israillar bilen ehde
baghlash üchün Moab zéminida Musagha
tapilighan sözlerdur. Bu ehde Perwerdigar ular bilen
Horebde qilghan ehdidin bashqa bir ehde idi. **2**
Musa pütkül Israilni chaqirip ulargha mundaq dédi:
«Siler Perwerdigarning Misir zéminida Pirewn'ge, uning
barliq xizmetkarliri we zéminning hemme yéride
köz aldinglarda néme ish qilghinini kördünglar, **3**
yeni shu chong apetler bilen ulugh möjizilik alamet
we karametlerni öz közünglar bilen kördünglar. **4**
Lékin Perwerdigar silerge bügün'giche chüshen'güdek
köngül, körgüdek köz we anglighudek qulaq bermidi.
5 Men qiriq yil silerni bayawanda yéteklep yürdüm;
shu waqitlarda üstünglardiki kiyimliringlar konirimidi,
putunglardiki keshinglarmu konirap ketmidi. **6** Xuda
Özining silerning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikini
bilsun dep, silerge yéyishke nan, ichishke sharab yaki
küchlük ichimlik nésip qilmidi. **7** Siler bu jaygha
yétip kelgininglarda Heshbonning padishahi Sihon
bilen Bashanning padishahi Og biz bilen jeng qilghili
chiqti; emma biz ularni urup meghlup qilduq; **8** biz
ularning zéminlirini élip Rubenler bilen Gadlar we
Manassehning yérim qebilisige miras qilip berduk.
9 Emdi siler hemme ishliringlarda rawaj tépish
üchün bu ehdining sözlirini tutup, ularga emel
qilinglar. **10** Bügün hemminglar — kebile bashliqliringlar,
aqsqalliringlar, emeldarliringlar, shuningdek Israilning
hemme erliri, **11** kichik baliliringlar, ayalliringlar,
chédirgahinglarda turuwatqan musapirlar, shundaqla
otun keskücheliringlar we su toshughuchiliringlarmu,
hemminglar Perwerdigarning aldida hazir turuwatisiler;
12 meqset shuki, Perwerdigar Xudayinglarning ehdisige,
yeni Perwerdigar Xudayinglar bügün silerge bergen
qesimi bilen baghlighan ehdige daxil bolushunglar
üchündur, **13** We shuning bilen teng U silerni bügün
Özige xas bir xelq qilip silerge wede qilghinidek, ata-
bowiliringlargha, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa
qilghan qesimi boyiche özi silerge Xuda bolushtur.
14 Lékin men bu ehde we qesemni yalghuz siler
bilenla emes, **15** belki bügün biz bilen bu yerde
Perwerdigar Xudayimizning aldida turuwatqanlar,
shundaqla bügün bu yerde biz bilen birge bolmighan
kishilerning hemmisi bilenmu tüzüshimen. **16** (chünki
siler bizning Misir zéminida qandaq turghanliqimiz
we sepirimizde ellerning otturisidin qandaq ötüp
kelginimizni obdan bilisiler; **17** Siler ularning arisidiki
yirginchlik nersilerni, ularning arisidiki yaghach, tash,
altun we kümüshtin yasalghan butlarni kördünglar). **18**
Ehdining meqsiti bolsa, silerning aranglardiki herbir
er, herbir ayal, herbir aile we herbir qebilililiringlardin
bügün köngli Perwerdigar Xudayimizdin yénip, shu
ellerning ilahlirining qulluqigha kirip kétidighan héch
kishi bolmisun, shundaqla aranglarda öt süyi we emen
chiqiridighan yiltiz peyda bolup qalmisun üchündur.
19 Derweqe shundaq boliduki, shu lenet sözlirini
anglighanda öz könglide öz-özini bext-beriketlik sanap:
«Men qanche bashbashtaqliq bilen mangsammu, tinch-
amanliqta turiwérimen», dégüchi shundaq bir kishi
bolidu; netijide, nem yermu changqaq yerge oxshashla
weyran qilinidu. **20** Perwerdigar mundaq kishini epu
qilmaydu, belki Perwerdigarning ghezipi bilen otluq
qehri tütündek shu kishige chüshidu; bu kitabta pütülgen
hemme lenetler uning béshigha chüshidu; Perwerdigar
uning ismini asmanning tégidin öchüridu. **21** Perwerdigar
bu qanun kitabida pütülgen ehdining hemme lenetliri
boyiche Israilning barliq qebililiridin uni ayrip chiqip,
apetke muptila qilidu. **22** Kelgüsi dewr bolsa, yeni
silerdin kéyin chiqidighan baliliringlar we shundaqla
yiraq yurttin kelgen musapirlar Perwerdigar shu
zéminning üstige ewetken balayi'apetler bilen késellerni
köridu; **23** Perwerdigar ghezipi we qehri bilen weyran
qilghan Sodom, Gomorra, Admah we Zeboimlarning
weyranchiliqidek zéminning hemme yéri günggürtliship,
shorliship, köyüp ketkinini, tériqchiliqmu, hosulmu
bolmighinini, ot-chöpmu ünmiginini köridu; **24** buni
körgenler, hetta hemme el-yurt: «Némishqa Perwerdigar
bu zémin'gha mundaq qilghandu? Némishqa Uning
ghezipi shunche qattiq, esheddiy bolghandu?» dep
soraydu; **25** andin ularga jawab bérilip: «Ular ata-
bowilirining Xudasi Perwerdigarning ularni Misir
zéminidin qutquzup chiqarghinida ular bilen békitken
ehdini tashlap, **26** bérip ularning nésiwisi bolmighan,
özimu tonumighan ilahlarning qulluqigha kirip, ularga
choqun'ghini üchün shundaq boldi. **27** Mana bu sewebtin
Perwerdigarning ghezipi bu zémin'gha tutiship, bu
kitabta pütülgen hemme lenetni uning üstige keltürdi. **28**
Shuning üchün Perwerdigar ghezep, achchiq we zor qehr
bilen ularni yurtidin yulup, bashqa bir yurtqa tashlidi»
— déyilidu. **29** Herbir yoshurun sirlar bolsa Perwerdigar
Xudayimizningkidur; lékin herqandaq ashkarilan'ghan
wehiyler bolsa bu qanunning sözlirige emel qilishimiz
üchün ebedgiche biz we balilirimizningkidur.

30 We shundaq boliduki, bu barliq ishlar, yeni men
séning aldingda qoyghan bu beriket bilen lenet
béshinggha chüshkinide, Perwerdigar Xudaying séni
heydiwetken ellerning arisida turup bularni ésingge
élip köngül bölüp, **2** özüng we baliliring Perwerdigar
Xudayingning yénigha yénip Uning awazigha qulaq
sélip, men bügün sanga emr qilghan barliq ishlargha
pütün qelbing we pütün jéning bilen itaet qilsang, **3**
shu chaghda Perwerdigar Xudaying séni sürgünlüktin
qayturup, sanga ichini aghritip, Perwerdigar Xudaying
Özi heydiwetken ellerdin yighip kélidu. **4** Gerche
aranglardin hetta asmanlarning chétigichimu heydilip
ketkenler bolsimu, Perwerdigar Xudaying séni shu
yerdin yighip jem qilip kélidu. **5** Perwerdigar Xudaying
séni ata-bowiliringning teweliki bolghan zémin'gha
keltüridu we sen uni igileysen; U sanga yaxshiliq
qilip ata-bowiliringning sanidin ziyade köp qilidu; **6**
Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning
bilen söyüshke Perwerdigar Xudaying qelbingni we
nesilliringning qelbini xetne qilidu; shuning bilen
siler hayat yashaysiler. **7** Shundaqla Perwerdigar
Xudayinglar bu hemme lenetlerni düshmenliringlarning
üstige, silerge nepretlinidighanlarning üstige, silerge
ziyankeshlik qilghanlarning üstige chüshüridu. **8** Siler
bolsanglar yénip kélip Perwerdigar Xudayinglarning
awazigha qulaq sélip, men bügün silerge tapilighan
hemme emrlirige emel qilisiler. **9** Shundaq qilsanglar,
Perwerdigar Xudayinglar qolliringlarning hemme ishida,
bediningларning méwisini, charpay malliringlarning

méwisini we yéringning méwisinimu awutup silerni
zor yashnitidu. Chünki Perwerdigar silerning ata-
bowiliringlargha yaxshiliq qilishtin söyün'gendek, silerge
yaxshiliq qilishtin söyünidu. **10** Siler Perwerdigar
Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, bu qanun
kitabida pütülgen emrler bilen belgilimilerni tutup,
pütün qelbinglar, pütün jéninglar bilen Perwerdigar
Xudayinglarning teripige burulsanglarla, shundaq bolidu.
11 Chünki men bügün sanga tapilighan bu emr sen
üchün karamet ish emes yaki sendin yiraqmu emes.
12 Bu emr asmanning üstide emes, séning: «Bizning
uninggha emel qilmiqimiz üchün kim asman'gha chiqip
uni élip chüshüp bizge anglitidu?» déyishingning hajiti
bolmaydu. **13** We shuningdek bu emr déngizning u
teripidimu emestur, séning: «Bizning uninggha emel
qilmiqimiz üchün kim déngizdin ötüp, uni élip kélip bizge
anglitidu» déyishingning hajiti bolmaydu. **14** Chünki
bu söz bolsa uninggha emel qilmiqing üchün sanga bek
yéqin, yeni aghzingda we könglüngde bardur. **15** Mana,
men bügün aldinglarda hayat bilen yaxshiliq, ölüm bilen
yamanliqni qoydum; **16** chünki özüm sanga höküm
bérip: — Siler Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, Uning
yollirida méngip, emrliri, belgilimiliri hem hökümlirige
emel qilinglar, dep bügün silerge tapilidim; shundaq
qilsanglar siler yashap awup, uni igileshke kiridighan
zémin'gha barghininglarda Perwerdigar Xudayinglar
silerni beriketleydu. **17** Lékin eger könglüngni tetür
qilip, qulaq salmay azdurulup, bashqa ilahlargha bash
urup choqun'ghili tursang, **18** men shuni bügün
silerge agahlandurup éytip qoyayki, siler halak bolmay
qalmaysiler; siler uni igileshke Iordan deryasidin
ötüp baridighan zémin'gha kirgininglarda uzun ömür
körelmeysiler. **19** Men bügün hayat bilen ölümni,
beriket bilen lenetni aldingda qoyghinimgha asman bilen
zéminni üstüngge guwah bolushqa chaqirimen; emdi
özüng we nesling yashay désenglar, hayatni talliwal; **20**
Perwerdigar Xudayingni söyüp, Uning awazigha qulaq
sélip, Uninggha baghlan'ghin; chünki U Özi séning
hayating we ömrüngning uzunluqidur; chünki shundaq
qilsang Perwerdigar ata-bowiliring bolghan Ibrahim,
Ishaq we Yaqupqa: «Men silerge uni bérimen» dep qesem
qilip wede qilghan zéminda turisen».

31 Andin Musa bérip hemme Israilgha söz qildi; **2**
u mundaq dédi: «Men bügün bir yüz yigirme
yashqa kirdim; emdi silerge serdar yaki bashlighuchi
bolalmaymen. Perwerdigar manga: Sen bu Iordan
deryasidin ötmeysen, dégenidi. **3** Lékin Perwerdigar
Xudayinglar Özi silerni yéteklep [deryadin] ötüp, bu
ellerni aldinglarda weyran qilidu; shuning bilen ularning
mal-mülkini igileysiler; Perwerdigarning éytqinidek,
Yeshua silerning aldinglarda bashlap [deryadin] ötidu.
4 Perwerdigar Sihon bilen Og dégen ikki Amoriy
padishahi we ularning zéminini halak qilghandek, u bu
ellergimu shundaq qilidu. **5** Emma Perwerdigar ularni
qolunglargha tapshurghinida, men silerge tapilighan
pütkül emr boyiche ulargha muamile qilisiler. **6** Jür'etlik
we qeyser bolunglar, ularning aldida titrimenglar,
ulardin héch qorqmanglar; chünki siler bilen birge
barghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur; U silerdin
waz kechmeydu, silerni hergiz tashliwetmeydu!». **7**
Andin Musa Yeshuani chaqirip pütkül Israilning köz
aldida uninggha söz qilip: «Sen jür'etlik we qeyser
bolghin; chünki bu xelq Perwerdigar ularning ata-
bowilirigha qesem qilip bérishke wede qilghan zémin'gha
kirgende sen ular bilen bille bérishing kérek; sen ulargha
uni igilitip miras qildurisen. **8** Mana, séning aldingda
mangghuchi Perwerdigar Özidur; U sen bilen bille bolup
sendin waz kechmeydu, séni hergiz tashliwetmeydu!
Sen qorqmighin, parakende bolma!» — dédi. **9** Musa
bu qanunni yézip bolup, uni Perwerdigarning ehde
sanduqini kötüridighan Lawiyning ewladi bolghan
kahinlar bilen Israilning barliq aqsaqalligirigha tapshurup
berdi. **10** Musa ularghа mundaq buyrudi: — «Her yette
yilning axirqi yilida, yeni azadliq yili dep békitilgen
waqitta, «kepiler héyti» bashlan'ghanda, **11** Israilning
hemmisi kélip Perwerdigar Xudayingning huzurida jem
bolush üchün u tallaydighan jaygha yighilghanda, uni
anglisun dep pütkül Israilning aldida bu qanunni oqup
bérisen. **12** Shuning üchün [shu chaghda] barliq xelqni,
er bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, qowuqliringning
ichide turuwatqan musapir bolsun, ularning hemmisi
anglap, öginip, Perwerdigar Xudayinglardin qorqup, bu
qanunning barliq sözlirini tutup uninggha emel qilsun,
dep ularni yighqin. **13** Shundaq bolsa, ularning bu
qanunni tonumighan balilirimu uni anglap öginip, siler
igileshke Iordan deryasidin ötüp baridighan zéminda
yashighan barliq künliride Perwerdigar Xudayinglardin
qorqidighan bolidu». **14** Andin Perwerdigar Musagha
söz qilip: «Mana séning ölidighan waqting yéqinliship
qaldi. Emdi Yeshuani chaqirghin, ikkinglar jamaet
chédirigha bérip shu yerde hazir bolunglar. Men
uninggha wezipe tapshurimen» dédi. Shuning bilen
Musa bilen Yeshua ikkisi bérip, jamaet chédirida hazir
boldi. **15** Perwerdigar bulut tüwrükining ichide köründi;
bulut tüwrüki chédirning derwazisining üstide toxtidi.
16 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: «Mana, sen ata-
bowiliringning qéshida uxlash aldida turisen; andin
bu xelq qozghilip, baridighan zémindiki yat ilahlargha
egiship buzuqchiliq qilip, Méni tashlap, Men ular bilen
baghlighan ehdini buzidu. **17** Shu waqitta Méning
ghezipim ularghа tutiship, Men ularnimu tashlap, ulardin
yüzümni yoshurimen. Ular yutuwétilidu, köp balayi'apet
we külpetler béshigha chüshidu we ular shu waqitta:
«Shübhisizki, Xudayimiz arimizda bolmighini üchün, bu
balalar béshimizgha chüshti» — deydu. **18** Lékin Men
ularning bashqa ilahlargha mayil bolup egiship, qilghan
hemme rezillikliri üchün shu küni yüzümni pütünley
yoshurimen. **19** Emdi siler özünglar üchün bu ghezelni
pütüp, uni Israillargha ögitinglar; bu ghezelning kéyin
Israillarning eyibige Men üchün guwahchi bolushi üchün
uni ularning aghzigha salghin. **20** Chünki Men ularni
Men ata-bowiliriga qesem bilen wede qilghan, süt bilen
hesel éqip turidighan yurtqa kirgüzimen; andin ular yep
toyup, semrigende bashqa ilahlargha egiship, ularning
qulluqigha kiridu we Méni közge ilmay ehdemni buzidu.
21 Emma shundaq boliduki, köp balayi'apetler bilen
külpetler ularning béshigha chüshkinide, bu ghezel
ularni eyiblep guwah béridu; chünki bu ghezel ularning
ewladlirining aghzida untulmaydu. Chünki Men ularni
ularghа qesem bilen wede qilghan zémin'gha téxi
kirgüzmeyla ularning néme xiyal qiliwatqinini obdan

bilimen». **22** Shularni dep, Musa shu küni bu ghezelni
yézip, Israillargha ögetti. **23** Andin [Perwerdigar]
Nunning oghli Yeshuagha: «Jür'etlik we qeyser bolghin,
chünki sen Men Israillargha qesem bilen wede qilghan
zémin'gha ularni bashlap kirisen we Men sen bilen
bille bolimen» dep emr qildi. **24** Musa bu qanunning
sözlirini bir kitabqa pütünley yézip bolghandin kéyin **25**
u Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp mangghan
Lawiylargha buyrup mundaq dédi: **26** — Bu qanun kitabini
silerning eyibinglerge guwahchi bolup turushi üchün
Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining yénigha
qoyunglar. **27** Chünki men silerning asiy we boynunglar
qattiq ikenlikinglarni bilimen. Mana, men téxi aranglarda
tirik tursam Perwerdigargha asiyliq qilip keldinglar;
ölümümdin kéyin siler téximu shundaq qilisiler! **28**
Men ularning qulaqlirigha bu sözlerning hemmisini
anglitishim üchün, shundaqla yer bilen asmanni ularning
eyibige guwahchi bolushqa chaqirishim üchün emdi
méning aldimgha qebililiringlarning hemme aqsaqalliri
we emeldarlirini yighinglar. **29** Chünki ölümümdin
kéyin silerning tüptin buzulup, men silerge emr qilghan
yoldin chetnep kétidighininglarni bilimen. Shuning bilen
künlerning axirida külpetler béshinglargha chüshidu;
chünki siler Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qilip, qolliringlarning ishliri bilen uning ghezipini
qozghaysiler». **30** Andin Musa Israillarning pütkül jamaiti
aldida bu ghezelning tékistini bashtin-axirghiche oqup
berdi: —

32 «Qulaq sélinglar, ey asmanlar, men sözley;
Aghzimning sözlirini angla, i yer-zémin! **2** Telimim
bolsa yamghurdek yaghidu, Sözlirim shebnemdek
tamidu, Yumran ot-chöp üstige chüshken sim-sim
yamghurdek, Kökzarliqning üstige chüshken xasiyetlik
yamghurdek bolidu. **3** Chünki men Perwerdigarning
namini bayan qilimen; Emdi Xudayimizni ulugh dep
jakarlanglar! **4** U qoram tashtur, Uning emelliri
mukemmeldur; Uning barliq yolliri heqqaniydur. U
naheqliqi yoq, wapadar bir Xuda, Adil we diyanetliktur.
5 Emma [Öz xelqi] uninggha buzuqluq qildi; Ularning
qilmishliri Uning Öz balilirininglkidek bolmidi — mana
bu ularning eyibidur! Ular egri we iplas bir nesildur! **6**
Ey exmeq we nadan xelq, Perwerdigarning yaxshiliqini
shundaq yanduramsen? U séni bedel tölep hör qilghan
atang emesmu? U séni yaritip, séni tikligen emesmu? **7**
Ötken künlerni ésingge alghin, Dewrdin-dewrgiche ötken
yillarni oylighin; Atangdin sora, u sanga dep béridu;
Aqsaqalliringgha soal qoy, ular séni xewerlendüridu.
8 Hemmidin aliy bolghuchi ellerning ülüshini ularga
üleshtürgende, Adem'atining perzentlirini bir-biridin
bölginide, U xelqlerning chégrilirini Israil balilirining
sanigha qarap békitken. **9** Chünki Perwerdigarning
nésiwisi bolsa uninggha xas bolghan xelqidur; Yaqup
xuddi chek tashlinip chiqqandek, Uning mirasidur. **10** U
uni chöl bir zéminda, Shamal huwlaydighan dehshetlik
bir bayawanda uni tapti; Uni orap etrapida qoghdap
turdi, Uni köz qarichuqidek saqlidi; **11** Xuddi bürkü
öz changgisini tewritip, Balilirining üstide perwaz
qilip, Qanatlirini yéyip ularni peylirining üstige élip
kötürginidek, **12** Perwerdigarmu uninggha shundaq
yalghuz yétekchilik qildi; Héchqandaq yat ilah uning
bilen bille emes idi. **13** U uni yer yüzining égiz jaylirigha
mindürdi, We u étizliqning mehsulatidin yédi, U uninggha
qiya tashtin hesel shoritip, Chaqmaq téshidin zeytun
méyi shoratti; **14** Sanga kala qaymiqi bilen qoy sütini
ichküzüp, Qozilarning yéghini, Bashandiki qochqarlar
we tékilerning göshini yégüzüp, Ésil bughdayning ésil
danliridin yégüzdi, Sen bolsang üzüm qéni bolghan sap
sharabni ichting. **15** Lékin Yeshurun semrip tepkek
bolup qaldi; Berheq, sen semrip ketting, Bordilip
ketting, Toyunup ketting! U özini yaratqan Tengrini
tashlap, Öz nijatining Qoram Téshini közge ilmidi. **16**
Ular bolsa yat ilahlargha egiship Uning wapasizliqqa
bolghan hesitini qozghidi, Yirginchlik ishlar bilen
Uning ghezipini keltürdi. **17** Ular Ige-Tengrisi emes
jinlargha, Özi bilmeydighan ilahlargha, Ata-bowilirimu
qorqmaydighan, Yéngi peyda bolup qalghan ilahlargha
qurbanliq qildi. **18** Sen özüngni töreldürgen Qoram
Tashni könglüngdin chiqarding, Séni apiride qilghan
Tengrini untudung. **19** Perwerdigar buni körüp, Oghul-
qizlirining Uning achchiqini keltürginidin, ulardin bizar
bolup mundaq dédi: — **20** «Men ulardin yüzümni
yoshurimen, Ularning aqiwitini körüp baqay; Chünki
ular iplas bir nesildur, Qelbide wapadarliqi yoq balilardur.
21 Ige-tengrisi emesler bilen hesitimni keltürdi, Erzimes
mebudliri bilen qehrimni qozghidi; Shunga «héch
xelq emes» bolghan bir xelq arqiliq ularning hesitini
qozghaymen, Nadan bir el arqiliq ularning achchiqini
keltürimen. **22** Chünki Méning ghezipimdin bir ot
tutashti; U tehtisaraning tégigiche köyüp baridu, U yer
bilen uning mehsulatini yep kétidu, We taghlarning
ullirinimu tutashturidu. **(Sheol h7585)** **23** Men ularning
üstige balayi'apetlerni döwileymen; Ya-oqlirimni birni
qoymay ularga atimen. **24** Ular acharchiliqtin yégilep
kétidu, Tomuz issiq we wabaning neshterliri teripidin
yep kétilidu; Ularga qarshi yirtquch haywanlarning
chishlirini, Topida ömiligüchilerning zehirini ewetimen.
25 Tashqirida qilich ularni musibetke salidu, Ichkiride
wehime basidu; U yigit bilen qizni, Emchektiki bala
bilen aq chachliqni hemmisini yoqitidu. **26** Men: «Ularni
chépiwétimen, Insanlarning arisidin ularning namini
öchürimen» — deyttim, **27** Biraq düshmenning mesxire
qilishidin qorqtum; Israilning reqibliri bu ishni xata
chüshinip: — Bu ish bizning qolimizning küchlüklükidin
bolghan bolsa kérek, Perwerdigar buni héch qilmidi»
démisun dep, [bu ishni qilmidim]. **28** Israil nesihettin
mehrum bolghan bir el, Ularning héch eqil-pemi
yoqtur. **29** Ah, ular dana bolsidi! Shundaq bolsa buni
chüshinip, Öz aqiwiti qandaq bolidighinini oylaytti!
30 Eger ularning Qoram Téshi ularni sétiwetmigen
bolsa, Perwerdigar ularni [düshmenlirige] tashlap
bermigen bolsa, Bir kishi qandaqmu ming kishini
öz aldidin heydiyeleytti?, Ikki kishi qandaqmu on
ming kishini qachuralaytti? **31** Chünki bashqilarning
qoram téshi bolsa bizning Qoram Téshimizdek
emestur. Buninggha düshmenlirimiz özliri guwahliq
bersun! **32** Chünki ularning üzüm téli Sodomning
üzüm télidin, Gomorraning étizliqliridin chiqqandur;
Üzümliri zeherlik üzümlerdur, Ularning herbir sapiqi
achchiqtur, **33** Sharabi bolsa ejdihalarning zehiridur,
Kobralarning ejellik zehiridur. **34** [Perwerdigar]:
«Bularning [hemmisi] Méningkide saqlaqliq emesmu?
Öz xezinilirimde möhürlen'gen emesmu? **35** Intiqam

Méningkidur, Yamanliqni qayturushmu shundaq, Bular
ular putlishidighan waqitqiche saqlaqliq turidu, Chünki
ularning balayi'apetlik küni yéqinlashmaqta, Ularning
béshigha chüshidighan ishlar bolsa téz kéliwatidu. **36**
Chünki Perwerdigar ularning küchi tügep ketkenlikini,
ularning [aziyip], hetta ajiz yaki méyiplerningmu
qalmighinini körgende, U Öz xelqining üstige hökům
chiqiridu, Öz bendilirige méhir-shepqet körsitidu.
37 U waqitta U mundaq deydu: «Qéni, ularning
ilahliri? Özige tayanch qilghan qoram téshi emdi
qeyerdidur? **38** Ularning ötküzgen qurbanliqlirining
yéghini yégen, Ularning sharab hediyeliridiki sharabini
ichkenler qeyerge ketti? Emdi ular ornidin turup silerge
yardem bérip, panahinglar bolsun! **39** Emdi Men
Özüm, peqet Menla «Shu»durmen, Manga hemrah
héchqandaq ilahning yoqluqini körüp bilinglar. Men
öltürüp tirildürimen, Zeximlendürüp saqaytimen; We
héchkim Méning qolumdin qutquzalmaydu. **40** Chünki
Men qolumni asmanlargha kötürüp: — «Ebedgiche
hayatturmen» dep éytip, **41** Chaqnap turidighan
qilichimni ittik qilimen, Méning qolum adaletni
qoral qilip tutidu, Düshmenlirimdin intiqam alimen,
Mendin nepretlen'güchilerning qilghanlirini ulargha
yandurimen! **42** Men ya oqlirimni qan ichküzüp mest
qilimen, Méning qilichim gösh yeydu, Men ularni
öltürülgenler bilen esirlerning qénini, Düshmenning
serdarlirining bashlirini yep-ichidighan qilimen». **43**
Ey eller, Uning xelqi bilen bille shadlininglar, Chünki
U Öz bendilirining qénining intiqamini alidu, Öz
düshmenlirige qisas yanduridu, Öz zémini bilen xelqi
üchün kechürüm-kafaret keltürüp béridu». **44** Emdi Musa
bilen Nunning oghli Yeshua kélip bu ghezelning barliq
sözlirini xelqning aldida oqup berdi. **45** Andin Musa
bu hemme sözlerni barliq Israil aldida axirlashturup
46 ulargha söz qilip: «Men bügün otturanglarda silerni
agahlandurup guwahliq bergen bu barliq sözlerge
köngül bölünglar; siler bularni baliliringlargha tapilap:
«Bu qanunning hemme sözlirige emel qilishqa köngül
qoyunglar» dep buyrushunglar kérek. **47** Chünki
bu söz silerge munasiwetsiz, quruq söz emes, belki
silerning hayatinglardur! Siler u zéminni igileshke Iordan
deryasidin ötisiler; ötkendin kéyin u zéminda bu söz
arqiliq uzun ömür körisiler» — dédi. **48** Yene shu küni
Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **49**
Sen ushbu Abarim téghigha, yeni Yérixoning utturidiki,
Moabning zéminidiki Nébo téghigha chiqqin we shu yerde
Men Israillargha öz teweliki bolush üchün béridighan
Qanaan zéminini körgin. **50** Andin akang Harun
Hor téghida ölüp öz xelqlirige qoshulghandek, senmu
chiqidighan shu taghda ölüp xelqliringge qoshulghin;
51 chünki siler Zin chölidiki Meribah-Qadeshning
sulirining yénigha barghanda, ikkinglar Israillarning
arisida Manga wapasizliq körsitip, Israillarning arisida
Méni «muqeddes» dep hörmetlimidinglar. **52** Shunga sen
Israillargha béridighan shu zéminni udulungda körisen,
lékin uninggha kirelmeysen.

33 Xudaning adimi bolghan Musaning ölümidin
ilgiri Israillarni beriketleshke tiligen bext-tilekliri
munular: — **2** U mundaq dédi: — «Perwerdigar Özi
Sinay téghidin kélip, Séirdin chiqip [Israil] üstige parlidi;
Paran téghidin peyda bolup chaqnidi, U tümenligen
muqeddeslerning otturisidin chiqip keldi; Ong qolidin
Israilgha atalghan otluq bir qanun chiqti. **3** Derheqiqet,
U xelqni söyidu; Séning barliq muqeddes bendiliring
qolungdidur; Ularning herbiri ayighing aldida olturup,
Sözliringge muyesser bolidu. **4** Musa bizge bir qanun
buyrup, Buni Yaqupning jamaitige miras qilip berdi;
5 Xelqning serdarliri jem bolup, Israilning qebililiri
bir yerge yighilghanda, U Yeshurunning otturisida
padishahdek boldi. **6** «Ruben bolsa, ademliri ölüp
ketmey, hayat tursun; Uning ademliri az bolmisun». **7**
[Musa]ning Yehuda toghrisida tiligen bexti mundaq: —
«Yehudaning awazini anglighaysen, i Perwerdigar; Uni
öz xelqige qobul qildurghaysen; Uning qolliri ular üchün
küresh qilsun; Emdi özini ezgüchilerge qarshi turushqa
uninggha medet bolghaysen». **8** U Lawiy toghrisida
mundaq dédi: — «Séning urim we tummim tashliring
Séning bu muqeddes bendengge tapshurulghan; Sen uni
Massahda siniding, Meribahning sulirining yénida uning
bilen talashting. **9** U öz ata-anisi toghrisida: «Ulargha
yüz-xatire qilmaymen», dep éytti, Öz qérindashlirining
héch yüzini qilmay, Öz balilirinimu tonushni xalimay,
Belki Séning sözüngge emel qilip, ehdengni ching tutti.
10 Mana, [Lawiylar] Yaqupqa hökümliringni uqturidu,
Ular Israilgha qanununngni ögitidu; Ular dimighinggha
xushbuyni sunidu, Qurban'gahinggha pütün köydürme
qurbanliqlarni keltüridu. **11** I Perwerdigar, uning
teelluqatini beriketligeysen, Uning qollirining ejri Séni
xush qilghudek bolghay, Uninggha qarshi chiqqanlar we
uningdin nepretlen'genler bolsa, Ularni qopalmighudek
halda bellirini sundurghaysen!» **12** U Binyamin toghrisida
mundaq dédi: — «Perwerdigarning söygini bolsa, U
Uning yénida bixeter makan qilidu, Perwerdigar saye
bolup pütün kün uni saqlaydu, U uni mürisi otturisida
makanlashturidu» **13** Yüsüp toghrisida u mundaq dédi: —
«Uning zémini Perwerdigar teripidin beriketlik bolghay!
Asmanlarning ésil németliri bilen, Shebnem bilen, Yer
tégidiki németliri bilen, **14** Kündin hasil bolidighan ésil
mehsulatliri bilen, Aydin hasil bolidighan ésil németliri
bilen, **15** Qedimki taghlarning aliy németliri bilen,
Menggülük dönglerning ésil németliri bilen, **16** Yerning
ésil németliri we uninggha tolghan hemme mewjudatliri
bilen, Azghanliqta turghuchi Zatning shapaiti bilen
beriketlensun! Bularning hemmisi Yüsüpning béshigha,
Yeni öz qérindashliridin ayrilghanning choqqisigha
chüshsun. **17** Uning heywisi öz buqisining tunjisidektur;
Uning münggüzliri yawa kalining münggüzliridektur,
Ular bilen u el-yurtlarning hemmisini biraqla
yer yüzining chetlirigiche üsidu. Mana Efraimning
tümenligen ademliri, Manassehning minglighan ademliri
shundaq bolidu». **18** Zebulun toghrisida u mundaq
dédi: — «Ey Zebulun, sen chiqqiningda shadlan'ghin;
Ey sen Issakar, öz chédirliringda xush bolghin! **19**
Mana ular xelqlerni taghqa chaqiridu, Shu yerde ular
heqqaniyliqning qurbanliqlirini sunidu, Chünki ular
déngizdiki mol döletlerni, Qumgha kömülgen göherlerni
sümürüp ulargha muyesser bolidu». **20** Gad toghrisida u
mundaq dédi: — «Gadning zéminini kéngeytküchige bext-
beriket bolghay; Gad bolsa chishi shirdek olturaqlashti;
U bilek hem bash térisini titma-titma qiliwétidu; **21**
Shu yerde u eng ésil nésiwini talliwaldi; Chünki shu

yerdimu u höküm békitküchining ülüshi bolghan jay
saqlaqliqtur; U xelqning serdarliri bilen kélip, Israil
bilen birge Perwerdigarning adaliti bilen hökümlirini
yürgüzdi». **22** Dan toghrisida u mundaq dédi: — «Dan
bolsa yash bir shirdur; U Bashandin taqlap ötidu». **23**
Naftali toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Naftali, iltipatqa
toyun'ghansen, Perwerdigar teripidin kelgen bext-
beriketke tolup, Meghrip bilen jenubni özüngge mülük
qilip igileysen». **24** Ashir toghrisida u mundaq dédi:
— «Ashir oghullar bilen beriketlinidu; U qérindashliri
arisida iltipat körsun; Puti maygha chilansun. **25** Derwaza
baldaqliring tömür bilen mistin bolidu; Künliring qandaq
bolsa, küchüngmu shuninggha muwapiq teng bolidu».
26 «— Ey Yeshurun, Tengringdek bashqa héchkim yoqtur;
U sanga yardemge asmanlar üstige, Zor heywisi bilen
bulutlarning üstige minip kélidu. **27** Ezeliy Xuda séning
bashpanahingdur, Astingda ebediy bilekler turidu. U
séning aldingdin düshmenni heydep: — «Ularni halak
qilghin!» dep [sanga] buyruydu. **28** Shuning bilen Israil
ashliq bilen yéngi sharab mol bolghan bir zéminda
turup, Yalghuz aman-ésen makan tutidu, Yaqupning
buliqi oxshashla aman-ésen bolidu; Uning asmanlirimu
shebnem témitip turidu. **29** Bextliksen, i Israil! Sendek
Perwerdigarning Özi qutquzghan xelqtin yene kim bar? U
bolsa séning medetkar qalqining, Heywetlik qilichingdur!
Séning düshmenliring sanga zeipliship boysunidu; Sen
ularning égiz jaylirida dessep mangisen».

34 Andin Musa Moabning tüzlenglikliridin chiqip
Nébo téghining üstige, yeni Yérixoning utturisidiki
Pisgah téghining choqqisigha chiqti. Shu yerde
Perwerdigar uninggha pütkül zéminni körsetti; Giléadtin
Dan'ghiche, **2** pütkül Naftali bilen Efraim we
Manassehning zéminini, Yehudaning pütkül zémini
bilen qoshup meghribtiki déngizghiche, **3** jenubtiki
Negew zéminini, «Xorma shehiri» dep atalghan Yérixo
wadisidiki tüzlenglikni Zoar shehirige qeder, hemmini
uninggha körsetti. **4** Andin Perwerdigar uninggha söz
qilip: «Men qesem qilip: «Bu zéminni séning neslingge
bérimen» dep Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghan
zémin mana mushudur. Emdi sanga uni öz közüng
bilen körüshke nésip qildim, lékin sen shu yerge ötüp
kirelmeysen» dédi. **5** Andin Perwerdigarning éytqinidek,
Perwerdigarning quli Musa shu yerde, yeni Moabning
zéminida wapat boldi. **6** U uni Moabning zéminidiki tagh
jilghisida, Beyt-Péorning utturisida depne qildi; uning
qebrisining qeyerde ikenlikini bügün'giche héchkim
bilmeydu. **7** Musa wapat bolghan waqitta bir yüz yigirme
yashqa kirgenidi, lékin közliri héch torlashmighan we
maghduridin héch ketmigenidi. **8** Israillar Musa üchün
Moabdiki tüzlenglikte ottuz kün'giche matem tutti.
Shuning bilen Musa üchün matem tutup yighlaydighan
künler tügigenidi. **9** Musa qollirini uning üstige
qoyghachqa, Nunning oghli Yeshua danaliq bergüchi
Roh bilen tolghanidi. Shuning bilen Israillar uninggha
itaet qilip, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek
qildi. **10** Musadin kéyin uningdek Perwerdigar bilen
yüz turane sözleshken ikkinchi bir peyghember Israil
ichide chiqmidi; **11** Perwerdigarning uni Misir zéminigha
ewetishi bilen u shu yerde Pirewn'ge, uning xizmetkarliri
we pütkül zéminidikiler aldida körsetken hemme
möjizilik alamet we karametlerge, **12** ayan qilin'ghan
shu barliq ulugh qudretke we Musaning pütkül Israilning
köz aldida körsetken barliq dehshetlik heywisige teng
turghudek héchqandaq adem chiqmidi.

Yeshua

1 We Perwerdigarning quli bolghan Musa wapat
bolghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar
Musaning xizmetkari, Nunning oghli Yeshuagha söz qilip
mundaq dédi: — **2** Méning qulum Musa wapat boldi.
Emdi sen qozghilip, bu xelqning hemmisini bashlap
Iordan deryasidin ötüp, Men ulargha, yeni Israillargha
teqdim qilidighan zémin'gha kirgin. **3** Men Musagha
éytqinimdek, putunglarning tapini qeyerge tegken
bolsa, shu jayni silerge berdim; **4** chégranglar chöl-
bayawandin tartip Liwan'ghiche, Hittiylarning zéminini
öz ichige élip, Efrat deryasidin kün pétishtiki Ottura
Déngizghiche bolidu. **5** Séning barliq hayat künliringde
héchkim sanga qarshi turalmaydu. Men Özüm Musa bilen
bille bolghandek séning bilen bille bolup, séni hergiz
tashliwetmeymen. **6** Sen jür'etlik we qeyser bolghin;
chünki sen bu xelqni Men ata-bowilirigha bérishke qesem
bilen wede qilghan zémin'gha mirasxor qilip igilitisen. **7**
Méning qulum Musa sanga buyrughan barliq qanun'gha
emel qilishqa köngül bölüp, qet'iy jür'etlik we tolimu
qeyser bolghin; sen qeyergila barsang ishliring ghelibilik
bolushi üchün uningdin ya ong ya solgha chetnep ketme;
8 bu qanun kitabini öz aghzingdin néri qilmay, uning
ichide pütülgenning hemmisini tutup, uni kéche-kündüz
zikir kilip oyla; shundaq qilsang yolliringda ghelibilik
bolup, özüng ronaq tapisen. **9** Mana sanga: — Jür'etlik
we qeyser bol, dep buyrughanidimghu? Shunga héch
wehimige chüshme, yüreksiz bolma; chünki qeyerge
barsang Perwerdigar Xudaying sen bilen birgidur. **10**
Shuning bilen Yeshua xelqning bashlirigha buyrup: — **11**
Siler chédirgahtin ötüp xelqqe: — Özünglar üchün ozuq-
tülük teyyar qilinglar, chünki üch kün toshqanda siler
Iordan deryasidin ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge
béridighan zéminni igilesh üchün kirisiler, — denglar,
dédi. **12** Yeshua Rubenler bilen Gadlar we Manassehning
yérim qebilisige söz qilip: — **13** Xudaning quli bolghan
Musaning silerge buyrup: — Perwerdigar Xudayinglar
silerge aramliq ata qilip bu zéminni silerge bergen,
dep éytqinini ésinglarda tutunglar. **14** Xotun bala-
chaqanglar we charpayliringlar Musa özi silerge teqsim
qilghan, Iordan deryasining bu teripidiki zéminda qalsun,
lékin aranglarda qanchilik batur palwan bolsanglar,
siler öz qérindashliringlarning aldida septe turup
ulargha yardem bérip jeng qilinglar; taki Perwerdigar
Xudayinglar qérindashliringlargha silerge ata qilghinigha
oxshash aram ata qilip, qérindashliringlargha u ulargha
miras qilip béridighan zéminni igiletgüche shundaq
qilinglar. Andin siler tewelikinglar bolghan zéminni,
yeni Xudaning quli bolghan Musa silerge teqsim
qilghan, Iordan deryasining kün chiqish teripidiki bu
zéminni igilesh üchün qaytip béringlar, — dédi. **16** Ular
Yeshuagha jawab bérip: — Sen bizge emr qilghanning
hemmisige emel qilimiz, sen bizni qeyerge ewetseng,
shu yerge barimiz. **17** Biz hemme ishta Musaning
sözige qulaq salghinimizdek sanga qulaq salimiz;
birdinbir tilikimiz, Perwerdigar Xudaying Musa bilen
bille bolghandek séning bilenmu bille bolghay! **18** Kimki
séning emringge itaetsizlik qilip, sen bizge buyrughan
herqandaq sözliringge qulaq salmisa, öltürülidu! Sen
peqetla jür'etlik we qeyser bolghin, — dédi.

2 Andin kéyin Nunning oghli Yeshua ikki charlighuchini
Shittimdin ewetip ularghа: — Siler bérip u zéminni,
bolupmu Yérixo shehirini charlap kélinglar, dédi. Shuning
bilen ular u yerge bérip, Rahab atliq bir pahishining öyige
kirip qondi. **2** Lékin birsi kélip Yérixo padishahigha: —
Bügün kéche Israillardin birnechche kishi bu zéminni
charlighili keptu, dep xewer yetküzdi. **3** Shuning bilen
Yérixo padishahi Rahabning qéshigha adem ewetip: —
Séning qéshinggha kélip, öyüngge kirgen shu kishilerni
bizge tapshurup bergin, chünki ular bu zéminning her
yérini paylighili keptu, — dédi. **4** Lékin u ayal u ikki
kishini élip chiqip yoshurup qoyghanidi; u jawab bérip:
— Derweqe bu kishiler méning qéshimgha keldi, lékin
men ularning nedin kelgenlikini bilmidim; **5** qarangghu
chüshüp, qowuqni étidighan waqit kelgende shundaq
boldiki, bu ademler chiqip ketti. Men ularning qeyerge
ketkinini bilmeymen. Ularni tézdin qoghlisanglar,
choqum yétishiwalisiler, — dédi. **6** Lékin u ayal ularni
ögzige élip chiqip, ögzining üstide retlep yéyip qoyghan
zighir paxallirining astigha yoshurup qoyghanidi. **7**
U waqitta ularning keynidin izdep qoghlighuchilar
Iordan deryasining yoli bilen chiqip derya kéchiklirigiche
qoghlap bardi. Ularni qoghlighuchilar sheherdin chiqishi
bilenla, sheherning qowuqi taqaldi. **8** Shu waqitta, u
ikkiylen téxi uxlashqa yatmighanidi, Rahab ögzige chiqip
ularning qéshigha bérip **9** ularghа: — Perwerdigarning
bu zéminni silerge miras qilip bergenlikini, shundaqla
silerdin bolghan wehimenglar bizlerge chüshüp, bu
zémindikilerning hemmisi aldinglarda halidin kétey
déginini bilimen; **10** chünki biz siler Misirdin
chiqqininglarda Perwerdigarning aldinglarda Qizil
Déngizni qorutqanliqini, shundaqla silerning Iordan
deryasining u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi
Sihon bilen Ogni qandaq qilghanliqinglarni, ularni mutleq
yoqatqanliqinglarni angliduq. **11** Buni anglap yürikimiz
su bolup, silerning sewebinglardin herqaysimizning
rohi chiqip ketti. Chünki Perwerdigar Xudayinglar
bolsa yuqirida, asmanlarning hemde töwende yerning
Xudasidur. **12** Emdi silerdin ötünimenki, men silerge
körsetken himmitim üchün silermu méning atamning
jemetige himmet qilishqa Perwerdigarning nami bilen
manga qesem qilinglar, shundaqla ata-anamni, aka-uka,
acha-singil qérindashlirimni we ulargha tewe barliqigha
chéqilmasliqinglar, jénimizni tirik qaldurup, ölümdin
qutquzushunglar toghrisida manga bir kapalet belgisini
béringlar, — dédi. **14** Ikkiylen uninggha: — Eger sen
bu ishimizni ashkarilap qoymisang, siler jéninglardin
ayrilsanglar, bizmu jénimizdin ayrilghaymiz! Shuningdek
shundaq boliduki, Perwerdigar bizge bu zéminni ige
qilghuzghanda, biz jezmen silerge méhribanlarche we
semimiy muamilide bolimiz, dédi. **15** Shuning bilen ayal
ularni penjiridin bir tana bilen chüshürüp qoydi (chünki
uning öyi sheherning sépilida bolup, u sépilning üstide
olturatti). **16** Ayal u ikkisige: — Qoghlighuchilar silerge
uchrap qalmasliqi üchün, taghqa chiqip, u yerde üch
kün yoshurunup turunglar; qoghlighuchilar sheherge
qaytip kelgendin kéyin, andin siler öz yolunglargha
mangsanglar bolidu, — dédi. **17** Ikkisi ayalgha: —

Eger sen bizning déginimizdek qilmisang, sen bizge
qilghuzghan qesemdin xalas bolimiz: — **18** Mana, biz
zémin'gha kirgen chaghda, sen bizni chüshürüshke
ishletken bu qizil tanini penjirige baghlap qoyghin;
andin ata-anangni, aka-uka qérindashliringni, shundaqla
atangning barliq jemetidikilerni öyüngge, özüngge
yighip jem qilghin. **19** Shundaq boliduki, öyüngning
ishikliridin tashqirigha chiqqan herkimining qéni öz
béshida bolidu; biz uninggha mes'ul emesmiz; lékin
biraw öyüngde sen bilen bille bolghan birsining üstige
qol salsa, undaqta uning qéni bizning béshimizgha
chüshkey! **20** Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoysang,
sen bizge qilghuzghan bu qesemdin xalas bolimiz, —
dédi. **21** Rahab jawab bérip: — Silerning déginiglerdek
bolsun dep, ularni yolgha sélip qoydi. Ular ketkendin
kéyin, ayal penjirige u qizil tanini baghlap qoydi. **22** U
ikkisi u yerdin ayrilip, taghqa chiqip, qoghlighuchilar
[sheherge] qaytip ketküche u yerde üch kün turdi.
Qoghlighuchilar yol boyidiki hemme yerni izdepmu
ularni tapalmidi. **23** Andin bu ikkisi taghdin chüshüp,
qaytip mangdi; ular deryadin ötüp, Nunning oghli
Yeshuaning qéshigha kélip, béshidin kechürgenlirining
hemmisini uninggha dep berdi. **24** Ular Yeshuagha:
— Perwerdigar derweqe barliq zéminni qolimizgha
tapshurdi; zéminda turuwatqanlarning hemmisi bizning
tüpeylimizdin rohi chiqip ketti, — dédi.

3 Yeshua etisi tang seherde turup, pütkül Israil bilen
Shittimdin ayrilip Iordan deryasigha keldi; ular
deryadin ötküche shu yerde bargah tikip turdi. **2** Üch
kün toshup, serdarlar chédirgahtin ötüp, **3** xelqqe
emr qilip: — Siler Perwerdigar Xudayinglarning ehde
sanduqini, yeni Lawiylarning uni kötürüp mangghinini
körgen haman, turghan ornunglardin qozghilip, ehde
sanduqining keynidin egiship ménginglar. **4** Lékin
uning bilen silerning ariliqinglarda ikki ming gez ariliq
qalsun; qaysi yol bilen mangidighininglarni bilishinglar
üchün, uninggha yéqinlashmanglar; chünki siler ilgiri
mushu yol bilen méngip baqmighansiler, — dédi. **5**
Yeshua xelqqe: — Özünglarni pak-muqeddes qilinglar,
chünki ete Perwerdigar aranglarda möjize-karametlerni
körsitidu, — dédi. **6** Andin Yeshua kahinlargha: — Ehde
sanduqini kötürüp xelqning aldida deryadin ötünglar,
dep buyruwidi, ular ehde sanduqini élip xelqning
aldida mangdi. **7** Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: —
Hemme Israilning Méning Musa bilen bille bolghinimdek,
séning bilenmu bille bolidighanliqimni bilishi üchün
bügündin étibaren séni ularning neziride chong qilimen.
8 Emdi sen ehde sanduqini kötürgen kahinlargha:
— Siler Iordan deryasining süyining boyigha yétip
kelgende, Iordan deryasi ichide turunglar, — dégin,
— dédi. **9** Yeshua Israillargha: — Bu yaqqa kélinglar,
Perwerdigar Xudayinglarning sözini anglanglar, dédi.
10 Andin Yeshua: — Mana, siler shu ish arqiliq
menggülük hayat Tengrining aranglarda ikenlikini,
shundaqla Uning silerning aldinglardin Hittiylar,
Girgashiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar,
Hiwiylar, Yebusiylarni heydiwétidighanliqini bilisiler —
pütkül yer-zéminning igisining ehde sanduqi silerning
aldinglarda Iordan deryasi ichidin ötküzülidu. **12**
emdi Israilning qebililiridin on ikki ademni tallanglar,
herqaysi qebilidin birdin bolsun; **13** shundaq boliduki,
pütkül yer-zéminning Igisi bolghan Perwerdigarning
ehde sanduqini kötürgen kahinlarning tapini Iordan
deryasining süyige tegkende, Iordan deryasining süyi,
yeni bash éqinidin éqip kelgen sular üzüp tashlinip, derya
kötürülüp döng bolidu, — dédi. **14** Emdi shundaq boldiki,
xelq chédirliridin chiqip Iordan deryasidin ötmekchi
bolghanda, ehde sanduqini kötürgen kahinlar xelqning
aldida mangdi; **15** ehde sanduqini kötürgüchiler Iordan
deryasigha yétip kélip, putliri sugha tégishi bilenla
(orma waqtida Iordan deryasining süyi deryaning ikki
qirghiqidin téship chiqidu), **16** yuqiri éqindiki sular
xéli yiraqtila, Zaretanning yénidiki Adem shehirining
yénida toxtap, döng boldi; Arabah tüzlengliki boyidiki
déngizgha, yeni «Shor Déngizi»gha éqip chüshüwatqan
kéyinki éqimi üzülüp qaldi; xelq bolsa Yérixo shehirining
udulidin [deryadin] ötüp mangdi. **17** Pütkül Israil quruq
yerni dessep, barliq xelq Iordan deryasidin pütünley
ötüp bolghuchilik, Perwerdigarning ehde sanduqini
kötürgen kahinlar Iordan deryasining otturisida quruq
yerde mezmut turdi.

4 Pütkül xelq Iordan deryasidin tamamen ötüp
bolghanda, Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — **2**
Xelqning arisidin on ikki ademni tallighin, her qebilidin
birdin adem bolsun, **3** ularga: — Siler Iordan deryasining
otturisidin, kahinlarning putliri mezmut turghan jaydin
on ikki tashni élip, ularni kötürüp kélip özünglar bügün
kéche bargah tikidighan yerge qoyunglar, dégin, dédi. **4**
Shuning bilen Yeshua her qebilidin birdin ademni, yeni
Israillar arisidin tallighan on ikki kishini chaqirdi; **5** andin
Yeshua ularga: — Siler Iordan deryasining otturisigha
chüshüp Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining
aldigha bérip, Israilning on ikki qebilisining sanigha
mas halda birdin tashni élip mürenglerge qoyunglar. **6**
Chünki bu aranglarda bir esletme-belge bolidu; kelgüside
baliliringlar: — Bu tashlarning silerge néme ehmiyiti bar?
— dep sorap qalsa, siler ularga: — **7** Iordan deryasining
suliri Perwerdigarning ehde sanduqining aldida üzüp
qoyuldi; [ehde sanduqi] Iordan deryasidin ötküzülgende
Iordan deryasining suliri üzüp qoyuldi; shunga bu
tashlar Israillargha menggülük bir esletme-belge bolidu,
— dep jawap bérisiler. **8** Shuning bilen Israillar
Yeshua ularga buyrughandek qildi. Perwerdigarning
Yeshuagha qilghan emri boyiche Israilning qebililirining
sanigha muwapiq Iordan deryasining otturisidin on
ikki tashni élip, qonidighan jaygha kötürüp bérip,
shu yerde qoyup qoydi. **9** Buningdin bashqa Yeshua
Iordan deryasining otturisida ehde sanduqini kötürgen
kahinlarning putliri mustehkem turghan jayda on
ikki tashni tiklep qoydi. Bu tashlar bolsa bügün'giche
shu yerde turidu. **10** Perwerdigar Yeshuagha xelqqe
éytishqa tapilighan barliq ishlar orunlan'ghuchilik, yeni
Musa eslide Yeshuagha buyrughanlirining hemmisi
beja keltürülgüche, ehde sanduqini kötürgen kahinlar
Iordan deryasining otturisida toxtap turdi. Xelq
shu yerdin tézdin ötüwatatti. **11** Shundaq boldiki,
barliq xelq tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigarning
[ehde] sanduqi bilen kahinlar xelqning aldidin ötti.
12 Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim
qebilisidikilermu Musaning ularga buyrughinidek septe
tüzüp Israillarning aldida deryadin ötti. **13** Jemiy bolup

qiriq mingche qorallan'ghan kishi Perwerdigarning
aldidin ötüp, Yérixo tüzlengliklirige kélip, jeng qilishqa
teyyar turdi. **14** U küni Perwerdigar Yeshuani pütkül
Israilning neziride chong qildi; ular uning pütün
ömride Musadin qorqqandek uningdinmu qorqti. **15**
Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — **16** Höküm-guwahliq
sanduqini kötürgen kahinlargha: — Iordan deryasidin
chiqinglar, dep buyrughin, dédi. **17** Shunga Yeshua
kahinlargha: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrudi.
18 Shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqini
kötürgen kahinlar Iordan deryasining otturisidin chiqip,
putlirining tapini quruqluqni dessishi bilenla, Iordan
deryasining süyi yene öz jayigha qaytip kélip, awwalqidek
ikki qirghiqighiche téship éqishqa bashlidi. **19** Xelq bolsa
birinchi ayning oninchi küni Iordan deryasidin ötüp,
Yérixoning sherqining eng chet teripidiki Gilgalgha
kélip chédirgah tikti. **20** Ular Iordan deryasidin alghach
kelgen on ikki tashni bolsa, Yeshua ularni Gilgalda tiklep
qoydi; **21** andin Israillargha: — Kéyin baliliringlar öz
atiliridin: — Bu tashlarning ehmiyiti néme, dep sorisa,
22 siler baliliringlargha mundaq uqturup qoyunglar:
— «Israil ilgiri quruq yerni dessep Iordan deryasidin
ötkenidi; **23** chünki Perwerdigar Xudayinglar biz Qizil
Déngizdin ötküche aldimizda uning sulirini qurutup
bergendek, Perwerdigar Xudayinglar siler ötküche
aldinglarda Iordan deryasining süyini qurutup berdi;
24 yer yüzidiki barliq eller Perwerdigarning qolining
qanchilik küchlüklükini bilsun, shundaqla silerning
Perwerdigar Xudayinglardin hemishe qorqushunglar
üchün U shundaq qildi» — dédi.

5 Shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb
teripidiki Amoriylarning hemme padishahliri
bilen déngizning yénidiki Qanaaniylarning hemme
padishahliri Perwerdigarning Israillar ötüp ketküche
ularning aldidin Iordan sulirini qandaq qurutup berginini
anglighanda, yürekliri su bolup, Israillarning sewebidin
ularning rohi chiqay dep qaldi. **2** U waqitta Perwerdigar
Yeshuagha söz qilip: — Sen chaqmaq tashliridin
pichaqlarni yasap, Israillarni ikkinchi qétim xetne
qilghin, dédi. **3** Shuning bilen Yeshua chaqmaq tashliridin
pichaqlarni yasap, Israillarni «Xetnilik dönglüki»de
xetne qildi. **4** Yeshuaning ularni xetne qilishining
sewebi shu idiki, Misirdin chiqqan jengge yarighudek
hemme erkekler Misirdin chiqqandin kéyin chöllükning
yolida ölüp tügigenidi. **5** Chünki Misirdin chiqqan
barliq xelq xetne qilin'ghan bolsimu, lékin Misirdin
chiqip chöllükning yolida yürgen waqitta Israil arisida
tughulghanlarning hemmisi xetnisiz qalghanidi; **6** Chünki
eslide Perwerdigarning awazigha qulaq salmighan,
Misirdin chiqqan xelq ichidiki jengge yarighudek
barliq erkekler ölüp tügigüche Israillar qiriq yil chölde
yürgenidi; Perwerdigar ularghа: — Silerni Men ata-
bowiliringlargha bérishke qesem bilen wede qilghan
zéminni, yeni süt bilen hesel aqidighan yurtni körgüchiler
qilmaymen, dep qesem qilghanidi. **7** Lékin Perwerdigar
ularning ornini basturghan ewladliri bolsa, yolda xetne
qilinmighachqa, Yeshua özi ularni xetne qildi. **8**
Barliq xelq xetne qilinip, saqayghuchilik chédirlirida,
öz orunliridin chiqmay turdi. **9** U waqitta Perwerdigar
Yeshuagha: — Bügün Men Misirning ar-nomusini
üstünglardin yumilitiwettim, dédi. Shuning bilen u
jaygha «Gilgal» dep nam qoyulup, taki bügün'giche
shundaq atalmaqta. **10** Shuning bilen Israillar Gilgalda
chédir tikip turdi. Birinchi ayning on tötinchi küni
axshimi Yérixo diyarining tüzlengliklirida «ötüp kétish
héyti»ni ötküzdi. **11** «Ötüp kétish héyti»ning etisi ular
shu yerning ashliq mehsulatliridin yédi, jümlidin shu
küni pétir nanlarni we qomachlarni yédi. **12** Ular shu
zéminning ashliq mehsulatliridin yégendin kéyin, etisi
«manna»ning chüshüshi toxtidi. Shu waqittin tartip
Israillargha héch manna bolmidi; shu yilda ular Qanaan
zéminining mehsulatliridin yédi. **13** Emma Yeshua
Yérixogha yéqin kelgende, béshini kötürüp qariwidi,
mana uning aldida sughurulghan qilichni tutup turghan
bir adem turatti. Yeshua uning qéshigha bérip uningdin:
— Sen biz tereptimu, yaki düshmenlirimiz tereptimu?
— dep soridi. **14** U jawab bérip: — Yaq, undaq emes,
belki Men Perwerdigarning qoshunlirining Serdari bolup
keldim» — dédi. Yeshua yerge düm yiqilip sejde qilip
uninggha: — Rebbimning quligha néme tapshuruqliri
barkin? dep soridi. **15** Perwerdigarning qoshunining
Serdari Yeshuagha: — Putungdiki keshingni salghin,
chünki sen turghan yer muqeddes jaydur, déwidi, Yeshua
shundaq qildi.

6 Yérixo sépilining qowuq-derwaziliri Israillarning
sewebidin mehkem étilip, héchkim chiqalmaytti,
héchkim kirelmeytti. **2** Perwerdigar Yeshuagha söz
qilip: — Mana, Men Yérixo shehirini, padishahini
hemde batur jengchilirini qolunggha tapshurdum. **3**
Emdi siler, yeni barliq jengchiler sheherni bir qétim
aylinip ménginglar; alte kün'giche her küni shundaq
qilinglar. **4** Hemde yette kahin ehde sanduqining aldida
qochqar münggüzidin étilgen yette burghini kötürüp
mangsun; yettinchi künige kelgende siler sheherni
yette qétim aylinisiler; kahinlar burghilarni chalsun. **5**
Shundaq boliduki, ular qochqar burghiliri bilen sozup bir
awaz chiqarghinida, barliq kishiler burghining awazini
anglap, qattiq tentene qilip towlisun; buning bilen
sheherning sépilliri tégidin örülüp chüshidu, herbir
adem aldigha qarap étilip kiridu, — dédi. **6** Shuning
bilen Nunning oghli Yeshua kahinlarni chaqirip ularghа:
— Siler ehde sanduqini kötürüp ménginglar; yette kahin
Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar
burghisini kötürüp mangsun, dédi **7** U xelqqe: — Chiqip
sheherni aylininglar; qoralliq leshkerler Perwerdigarning
ehde sanduqining aldida mangsun, dédi. **8** Yeshua buni
xelqqe buyrughandin kéyin, Perwerdigarning aldida yette
qochqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip
burghilarni chaldi; Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa
ularning keynidin élip méngildi. **9** Qoralliq leshkerler
burgha chéliwatqan kahinlarning aldida mangdi; ehde
sanduqining arqidin qoghdighuchi qoshun egiship
mangdi. Kahinlar mangghach burgha chalatti. **10** Yeshua
xelqqe buyrup: — Men silerge: «Towlanglar» démigüche
ne towlimanglar, ne awazinglarni chiqarmanglar, ne
aghzinglardin héchbir sözmu chiqmisun; lékin silerge
«Towlanglar» dégen künide, shu chaghda towlanglar,
— dégenidi. **11** Shu teriqide ular Perwerdigarning
ehde sanduqini kötürüp sheherni bir aylandi. Xalayiq
chédirgahqa qaytip kélip, chédirgahda qondi. **12** Etisi

Yeshua tang seherde qopti, kahinlarmu Perwerdigarning
ehde sanduqini yene kötürdi; 13 Perwerdigarning ehde
sanduqining aldida yette qochqar burghisini kötürgen
yette kahin aldigha méngip toxtimay chélip mangatti;
[kahinlar] mangghach burgha chalghanda, qoralliq
leshkerler ularning aldida mangdi, arqidin qoghdighuchi
qoshun egiship mangdi. 14 Ikkinchi künimu ular
sheherning etrapini bir qétim aylinip, yene chédirgahqa
yénip keldi. Ular alte kün'giche shundaq qilip turdi.
15 Yettinchi küni ular tang seherde qopup, oxshash
halette yette qétim sheherning etrapini aylandi; peqet
shu künila ular sheherning etrapini yette qétim aylandi.
16 Yettinchi qétim aylinip bolup, kahinlar burgha
chalghanda Yeshua xelqqe: — Emdi towlanglar! Chünki
Perwerdigar sheherni silerge tapshurup berdi! 17 Lékin
sheher we uning ichidiki barliq nersiler Perwerdigargha
mutleq atalghanliqi üchün [silerge] «haram»dur; peqet
pahishe ayal Rahab bilen uning pütün öyidikilerla
aman qalsun; chünki u biz ewetken elchilirimizni
yoshurup qoyghanidi. 18 Lékin siler qandaqla bolmisun
«haram» dep békitilgen nersilerdin özünglarni tartinglar;
bolmisa, «haram» qilin'ghan nersilerdin élishinglar
bilen özünglarni haram qilip, Israilning chédirgahinimu
haram qilip uning üstige apet chüshürisiler. 19
Emma barliq altun-kümüsh, mis we tömürdin bolghan
nersiler bolsa Perwerdigargha muqeddes qilinsun; ular
Perwerdigarning xezinisige kirgüzulsun, — dédi. 20
Shuning bilen xelq towliship, kahinlar burgha chaldi.
Shundaq boldiki, xelq burgha awazini anglighinida
intayin qattiq towliwidi, sépil tégidin örülüp chüshti;
xelq uning üstidin ötüp, herbiri öz aldigha atlinip
kirip, sheherni ishghal qildi. 21 Ular er-ayal bolsun,
qéri-yash bolsun, qoy-kala we éshekler bolsun sheher
ichidiki hemmini qilichlap yoqatti. 22 Yeshua u zéminni
charlap kelgen ikki ademge: — Siler u pahishe xotunning
öyige kirip, uninggha bergen qesiminglar boyiche
uni we uninggha tewe bolghanlarning hemmisini élip
chiqinglar, dédi. 23 Shuning bilen ikki charlighuchi
yash yigit kirip, Rahabni ata-anisi bilen qérindashlirigha
qoshup hemme nersiliri bilen élip chiqti; ular uning
barliq uruq-tughqanlirini élip kélip, ularni Israilning
chédirgahining sirtigha orunlashturup qoydi. 24 Xalayiq
sheherni we sheher ichidiki hemme nersilerni ot
yéqip köydürüwetti. Peqet altun-kümüsh, mis we
tömürdin bolghan qacha-qucha eswablarni yighip,
Perwerdigarning öyining xezinisige ekirip qoydi. 25
Lékin Yeshua pahishe ayal Rahabni, ata jemetidikilerni
we uninggha tewe bolghanlirining hemmisini tirik saqlap
qaldi; u bügün'giche Israil arisida turuwatidu; chünki u
Yeshua Yérixoni charlashqa ewetken elchilerni yoshurup
qoyghanidi. 26 U chaghda Yeshua agah-bésharet
bérip: — Bu Yérixo shehirini qaytidin yasashqa qopqan
kishi Perwerdigarning aldida qarghish astida bolidu;
u sheherning ulini salghanda tunji oghlidin ayrilidu,
sheherning qowuqlirini orunlashturidighan chaghda
kichik oghlidinmu ayrilidu, — dédi. 27 Perwerdigar
Yeshua bilen bille idi; uning nam-shöhriti pütkül
zémin'gha keng tarqaldi.

7 Lékin Israil «haram» nersiler üstide itaetsizlik qildi;
chünki Yehuda qebilisidin bolghan Zerahning ewrisi,
Zabdining newrisi, Karmining oghli Aqan dégen kishi
haram dep békitilgen nersilerdin alghanidi. Buning
bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi. 2
Yeshua Yérixodin Beyt-Elning sherq teripidiki Beyt-
Awenning yénida bolghan Ayi shehirige birnechche
adem ewetip ulargha: — U yerge chiqip u zéminni
charlap kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen u ademler
chiqip Ayi zéminini charlap keldi. 3 Ular qaytip kélip,
Yeshuagha: — Hemme xelqning u yerge bérishining hajiti
yoq iken, ikki-üch mingche adem bolsila ayigha hujum
qilip [uni igiliyeleydu;] u yerde olturushluq kishiler az
bolghachqa, pütkül xelqni aware qilip u yerge ewetmigin,
— dédi. 4 Shuning bilen xelqtin üch mingche kishi u
yerge chiqti; lékin bular Ayining ademliri aldidin qéchip
kétishti. 5 Ayining ademliri ulardin ottuz altiche kishini
urup öltürdi; qalghanlarni sépil qowuqining aldidin
Shébarimghiche qoghlap bérip, u yerdiki dawanda ularni
urup meghlup qildi. Andin xelqning yüriki su bolup,
qattiq sarasimge chüshti. 6 Yeshua kiyimlirini yirtip,
Israilning aqsaqalliri Perwerdigarning ehde sanduqining
aldida yerge düm yiqilip, bashlirigha topilarni chéchip,
u yerde kech kirgüche yétip qaldi. 7 Yeshua: — Ah,
Reb Perwerdigar, sen bizni Amoriylarning qoligha
tapshurup halak qilish üchün, bu xelqni némishqa
Iordan deryasining bu teripige ötküzgensen? Biz Iordan
deryasining u teripide turuwergen bolsaq boptiken! 8
Ey Rebbim! Israil öz düshmenlirining aldidin burulup
qachqan yerde men némimu déyeleymen? 9 Qanaaniylar,
shundaqla zéminda barliq turuwatqanlar buni anglisa
bizni qapsiwélip yer yüzidin namimizni üzüp tashlaydu;
shu chaghda Sen ulugh nam-shöhriting üchün némilerni
qilisen?! — dédi. 10 Lékin Perwerdigar Yeshuagha jawab
bérip mundaq dédi: — «Ornungdin qop! Némishqa
shundaq düm yatisen? 11 Israil gunah qildi! Ular yene
Men ulargha tapilighan ehdemge xilapliq qilip, haram
dep békitilgen nersilerdin élip, oghriliq qilip, aldamchiliq
qilip hem haram békitilgenni öz mallirining arisigha
tiqip qoydi. 12 Shunga Israillar düshmenlirining aldida
tik turalmaydu; ular özlirini «haram» qilip békitip,
mutleq yoqitilishqa yüzlen'gechke, düshmenlirining
aldidin burulup arqisigha qachidu. Eger siler «haram»
dep békitilgenni aranglardin tamamen yoq qilmisanglar,
mundin kéyin men siler bilen bille bolmaymen. 13
Emdi sen turup xelqni pak-muqeddes qilip ulargha: —
«Ete üchün özünglarni pak qilinglar; chünki Israilning
Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — Ey Israil, sende
«haram» dep békitilgen nerse bardur; bu haram nersini
aranglardin yoq qilmighuchilik düshmenliringlarning
aldida tik turalmaysiler. 14 Ete seherde siler qebile
boyiche hazir qilinisiler; shundaq boliduki, Perwerdigar
békitken qebile jemet-jemeti boyiche birdin-birdin
aldigha kelsun; Perwerdigar békitken jemet aile-aile
boyiche birdin-birdin hazir bolup aldigha kelsun; andin
Perwerdigar békitken ailidiki erkekler birdin-birdin
aldigha kélip hazir bolsun. 15 Shundaq boliduki,
haram dep békitilgen nersini öz yénida saqlighan
kishi tépilghanda, Perwerdigarning ehdisige xilapliq
qilghanliqi üchün hem shundaqla Israil ichide rezillik
sadir qilghini üchün u we uninggha barliq tewe
bolghanlar otta köydürülsun, — deydu», dep éytqin».
16 Yeshua etisi tang seherde turup Israilni aldigha

yighip, qebile-qebilini hazir qiliwidi, Yehuda qebilisi
békitildi; **17** u Yehudaning jemetlirini hazir qiliwidi,
Zarhiylar jemeti békitildi. U Zarhiylar jemetini aile-aile
boyiche aldigha keltürüwidi, Zabdi dégen kishi békitildi.
18 Zabdi öz ailisidiki erkeklerni birdin-birdin hazir
qiliwidi, Yehuda qebilisidin Zerahning ewladi, Zabdining
newrisi, Karmining oghli Aqan békitildi. **19** Shuning
bilen Yeshua Aqan'gha: — Ey oghlum, Israilning Xudasi
Perwerdigargha shan-sherepni qayturup bérip, [Uning
hörmiti üchün] qilghanliringni iqrar qilghin; mendin
héchnémini yoshurmay, qilghiningning hemmisini
manga éytqin, dédi. **20** Aqan Yeshuagha jawab bérip:
— Men derweqe Israilning Xudasi Perwerdigar aldida
gunah qilip, mundaq-mundaq qildim: **21** men oljining
arisidin Shinarda chiqqan chirayliq bir ton'gha, ikki yüz
shekel kümüsh, ellik shekel éghirliqtiki altun taxtigha
közüm qizirip ularni éliwaldim. Mana, bu nersilerni
chédirimning otturisidiki yerge kömüp qoydum, kümüsh
ularning astida, — dédi. **22** Shularni déwidi, Yeshua
elchilerni ewetti, ular chédirgha yügürüp bardi we
mana, nersiler derweqe chédirda yoshuruqluq bolup,
kümüsh bularning astida idi. **23** Ular bu nersilerni
chédirdin élip chiqip Yeshuagha, shundaqla barliq
Israillarning qéshigha keltürüp, Perwerdigarning aldigha
qoydi. **24** Andin Yeshua bilen pütkül Israil jamaiti qopup
Zerahning oghli Aqanni, kümüsh, ton we altun taxta
bilen qoshup, uning oghulliri bilen qizlirini, uyliri bilen
éshekliri, qoyliri, chédiri bilen barliq teweliklirini élip
Aqor jilghisigha keltürdi. **25** Yeshua Aqan'gha: — Sen
béshimizgha qanchilik apet keltürdüng! Mana, bügün
Perwerdigar séning üstüngge apet keltüridu, — dédi.
Andin pütkül Israil jamaiti uni chalma-kések qilip öltürdi.
Ular ailisidikilernimu chalma-kések qilip öltürgendin
kéyin, hemmini otta köydürüwetti. **26** Andin xalayiq bir
chong döwe tashni uning üstige döwilep qoydi. Bügün'ge
qeder u u yerde turmaqta. Buning bilen Perwerdigarning
ghezipi yandi. Shuning bilen shu yerge «Apet jilghisi»
[«(Aqor jilghisi)»] dep nam qoyuldi we bu kün'giche
shundaq atalmaqta.

8 Perwerdigar Yeshuagha: — Sen héch qorqma, hem
hoduqmighin. Turup, barliq jengchilerni özüng
bilen élip, Ayi shehirige chiqqin. Mana, Men Ayining
padishahi, xelqi, shehiri we zéminini qoshup séning
qolunggha tapshurdum. **2** Sen Yérixo bilen uning
padishahigha qandaq qilghan bolsang Ayi shehiri bilen
uning padishahighimu shundaq qilisen. Peqet siler
bu qétim sheherdin olja we charpaylarni alsanglar
bolidu. Emdi sen sheherning keyni teripige hujum
qilishqa pistirma qoyghin, — dédi. **3** Shuning bilen,
Yeshua bilen hemme jengchiler qozghilip, ayigha hujum
qilishqa chiqti. Yeshua ottuz ming batur jengchini
ilghap kéchide ularni mangdurdi **4** we ulargha mundaq
tapilidi: — «Siler agah bolup, sheherdin bek néri
ketmey sheherning keynide mökünüp turup, hemminglar
böktürme hujumgha teyyar turunglar. **5** Men özüm bilen
qalghan hemme kishilerni élip sheherge yéqin barimen;
shundaq boliduki, ular baldurqidek aldimizgha chiqip
hujum qilghanda, biz ularning aldidin qachimiz; **6** ular
jezmen bizning keynimizdin qoghlaydu; ular: «Israillar
baldurqidek aldimizdin qéchip ketti» dep oylaydu, biz
ularni azdurup sheherdin yiraq élip chiqimiz. Shuning
üchün biz ularning aldidin qachimiz. **7** U waqitta siler
böktürmidin qopup chiqip, sheherni ishghal qilinglar;
chünki Perwerdigar Xudayinglar bu sheherni silerning
qolunglargha tapshuridu. **8** Sheherni ishghal qilghandin
kéyin Perwerdigarning tapilighini boyiche u sheherni
ot yéqip köydüriwétinglar. Mana, men silerge emr
berdim». **9** Yeshua ularni yolgha saldi, ular bérip Beyt-
El bilen Ayining otturisida, Ayining gherb teripide
böktürme sélip marap olturdi. Yeshua bolsa u kéchisi
xelqning arisida qondi. **10** Etisi seher Yeshua qopup,
xelqni yighip tekshürdi; andin u Israilning aqsaqalliri
bilen bille xelqning aldida Ayigha qarshi mangdi.
11 Uning bilen bille bolghan hemme jengchilermu
uning bilen chiqip, sheherning aldigha yéqin bérip,
Ayining shimal teripide chédir tikti. Ular chüshken jay
bilen Ayining otturisida bir jilgha bar idi. **12** Yeshua
besh mingche ademni tallap élip bérip, Beyt-El bilen
Ayining otturisida, sheherning gherb teripide böktürme
turghuzghanidi. **13** Shundaq qilip, barliq xelq, yeni
sheherning shimal teripidiki bargahtiki qoshun bilen
gherb teripidiki pistirma qoshun orunlashturup bölündi.
Shu kéchisi Yeshua özi jilghining otturisigha chüshti. **14**
Ayining padishahi shu ehwalni kördi we sheherdikiler
aldirap seher qopushti; padishah bilen barliq xelqi Israil
bilen soqushush üchün bélgilen'gen waqitta Arabah
tüzlenglikige chiqti. Lékin padishahning sheherning
keynidiki pistirma qoshundin xewiri yoq idi. **15** Yeshua
bilen barliq Israil bolsa özlirini ulardin yéngilgen'ge
sélip, chöl terepke qachti. **16** Sheherde bar xelqning
hemmisi ularni qoghlashqa chaqirildi; ular kélip Yeshuani
qoghlighanda, ular azdurulup sheherdin yiraq qilindi.
17 Ayi bilen Beyt-Elning ichide Israilni qoghlashqa
chiqmighan héchbir er kishi qalmidi; ular sheherni
ochuq qoyup, hemmisi Israilni qoghlap chiqip ketti. **18**
U waqitta Perwerdigar Yeshuagha: — Qolungdiki neyzini
ayigha qaritip uzatqin; chünki Men uni séning qolunggha
tapshurdum, — déwidi, Yeshua qolidiki neyzini sheherge
qaritip uzatti. **19** U qolidiki neyzini uzatqan haman
pistirmida yatqanlar jayidin tézla chiqip, yügürginiche
sheherge étilip kirip, uni ishghal qilip shuan ot yéqip
köydürüwetti. **20** Ayining ademliri burulup qariwidi,
mana sheherdin asman-pelek örlewatqan tütünni kördi,
ya u yaqqa ya bu yaqqa qachayli dése, héch hali
qalmighanidi; chöl terepke qachqan Israillar burulup
özlirini qoghlap kéliwatqanlargha hujum qildi. **21** Yeshua
bilen barliq Israil pistirma qoshunning sheherni élip
bolghanliqini, shundaqla sheherdin tütünning örlep
chiqqinini körüp, yénip kélip, Ayining ademlirini öltürgili
turdi. **22** Shuning bilen bir waqitta sheherni alghanlarmu
sheherdin chiqip ulargha hujum qildi. Shuning bilen
ular Israillarning otturisida, beziliri bu tereptin, beziliri
u tereptin qapsilip qaldi. Israillar ularning héchbirini
qoymay, hemmisini öltürüwetti. **23** Ular Ayining
padishahini tirik tutup, Yeshuaning aldigha élip bardi.
24 Israil dalada uchrighan barliq ayiliqlarni, yeni özlirini
chölgiche qoghlap kelgenlerni qirip yoqatqandin kéyin
(ularning hemmisi qilichlinip yoqitilghanidi), barliq
Israil Ayigha yénip kélip, u yerdikilerni qilichlap öltürdi.
25 Shundaq boldiki, shu künide öltürülgen er-ayallar,
yeni ayiliqlarning hemmisi on ikki ming adem idi.

26 Chünki Yeshua Ayida turuwatqan hemme adem
yoqitilmighuche qolidiki uzutup turghan neyzisini
yighmighanidi. **27** Halbuki, Perwerdigarning Yeshuagha
buyrughan sözi boyiche Israillar sheherdiki charpay
bilen oljini özliri üchün aldi. **28** Andin Yeshua Ayi
shehirini köydürüp, uni ebedgiche Xarabilik döwisige
aylanduruwetti; taki bügün'giche u shundaq turmaqta.
29 Ayining padishahini bolsa, u bir derexqe asturup, u
yerde kechkiche turghuzdi. Kün patqanda Yeshua emr
qiliwidi, kishiler uning ölükini derextin chüshürüp, uni
sheherning qowuqining aldigha tashlap, üstige chong
bir döwe tashni döwiliwetti; bu tash döwisi bügün'giche
turmaqta. **30** Andin Yeshua Ébal téghida Israilning Xudasi
Perwerdigargha qurban'gah yasidi. **31** Perwerdigarning
quli Musaning Israilgha buyrughini boyiche, Musagha
nazil qilin'ghan qanun kitabida pütülgendek, qurban'gah
héchbir tömür eswab tegküzülmigen pütün tashlardin
yasalghanidi. Uning üstide xelq Perwerdigargha atap
köydürme qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqliri sunup
turdi. **32** Shu yerde Yeshua uning tashlirining üstige
pütkül Israilning aldida Musa pütken qanunni köchürüp
pütüp qoydi. **33** Andin pütkül Israil xelqi, ularning
aqsaqalliri, emeldarliri bilen hakimliri, meyli musapirlar
bolsun yaki ularning arisida tughulghanlar bolsun,
hemmisi Perwerdigarning ehde sanduqining ikki teripide,
ehde sanduqini kötürgen kahinlar bolghan Lawiylarning
aldida öre turdi; Perwerdigarning quli Musaning deslepte
buyrughini boyiche, Israillarning bext-berikitini tileshke
xelqning yérimi Gerizim téghi aldida, yene bir yérimi
Ébal téghi aldida turdi. **34** Andin Yeshua qanun
kitabida pütülgenning hemmisige muwapiq qanundiki
hemme sözlerni, jümlidin bext-beriket sözliri we lenet
sözlirini oqup berdi. **35** Yeshua bularni pütkül Israil
jamaitige, jümlidin ayallar, balilar we ularning arisida
turuwatqan musapirlargha oqup berdi; Musaning barliq
buyrughanliridin héchbir sözni qaldurmidi.

9 Emdi shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb
teripidiki, yeni taghliq rayondiki, Shefelah
oymanliqidiki, Ulugh Déngiz boyidiki, Liwanning
udulighiche sozulghan barliq yurtlardiki padishahlar we
shuningdek Hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziyler,
Hiwiylar, Yebusiylarning padishahliri bu ishtin xewer
tapqanda, **2** hemmisi bir bolup Yeshua bilen Israilgha
qarshi jeng qilghili ittipaqlashti. **3** Emma Gibéon
ahaliliri Yeshuaning Yérixo bilen Ayigha néme qilghinini
anglighanda, **4** ular hiyle-mikir ishlitip, özlirini [uzun]
seperde bolghandek körsitip, ésheklerge kona tagharxurjun bilen kona, yirtiq-yamaq sharab tulumlirini artip,
5 putlirigha yamaq chüshken kona keshlerni kiyip, kona
jul-jul éginlerni üstige orighan idi; ular seperge alghan
nanlarning hemmisi paxtiliship qurup ketkenidi. **6** Ular
Gilgal chédirgahigha bérip Yeshuaning qéshigha kirip
uning bilen Israillargha: — Biz yiraq yurttin kelduq; biz
bilen ehde tüzsenglar, dédi. **7** Lékin Israillar Hiwiylargha
jawab bérip: — Siler bizning arimizda turuwatqan mushu
yerlikler bolushunglar mumkin; undaqta biz siler bilen
qandaqmu ehde tüzimiz? — dédi. **8** Ular Yeshuagha: —
Biz séning qulliringmiz, dédi. Yeshua ulardin: — Siler
kim, qeyerdin keldinglar? — dep soridi. **9** Ular uninggha
jawab bérip: — Séning qulliring bolsa Perwerdigar
Xudayingning namini anglighanliqi üchün nahayiti yiraq
yurttin keldi. Chünki biz Uning nam-shöhritini we Uning
Misirda qilghan hemme ishlirini, **10** shundaqla Uning
Iordanning u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi,
yeni Heshbonning padishahi Sihon bilen Ashtarotta
turuqluq Bashanning padishahi Ogqa néme qilghinini
angliduq. **11** Shunga aqsaqallirimiz bilen yurtta turghuchi
hemme xelq bizge söz qilip: — Qolunglargha seperge
lazimliq ozuq-tülük élip, bérip Israillar bilen körüshüp
ulargha: «Biz silerning qulluqunglarda bolimiz; shunga
biz bilen ehde tüzünglar», denglar, dep bizni ewetti. **12**
Silerning qéshinglargha qarap yolgha chiqqan künide
biz sepirimiz üchün öyimizdin alghan nan issiq idi,
mana hazir u qurup, paxtiliship kétiptu. **13** Bu sharab
tulumliri bolsa sharab qachilighanda yéngi idi, mana
emdi yirtilip kétiptu. Biz kiygen bu kiyimler we keshler
seperning intayin uzunluqidin konirap ketti, — dédi. **14**
Shuning bilen Israillar ularning ozuq-tülükidin azraq
aldi, lékin Perwerdigardin yol sorimidi. **15** Shundaq
qilip, Yeshua ular bilen sülhi tüzüp, ularni tirik qoyushqa
ular bilen ehd baghlidi; jamaet emirlirimu ulargha
qesem qilip berdi. **16** Ular ehde baghliship üch kündin
kéyin, bu xelqning özlirige qoshna ikenlikini, özlirining
arisida olturushluq ikenliki ulargha melum boldi. **17**
Israillar sepirini dawamlashturup üchinchi küni ularning
sheherlirige yétip keldi; ularning sheherliri Gibéon,
Kefirah, Beerot bilen Kiriat-yéarim idi. **18** Jamaetning
emirliri ilgiri Israilning Xudasi Perwerdigarning nami
bilen ulargha qesem qilghan bolghachqa, Israillar ulargha
hujum qilmidi. Buning bilen pütkül jamaet emirler
üstidin ghotuldashqili turdi. **19** Lékin emirlerning
hemmisi pütkül jamaetke: — Biz ulargha Israilning Xudasi
Perwerdigarning [nami] bilen qesem qilip bergechke,
ulargha qol tegküzelmeymiz. **20** Biz ulargha qilghan
qesemimiz tüpeylidin, üstimizge ghezep chüshmesliki
üchün ularni tirik qaldurushmiz kérek; ulargha shundaq
qilmisaq bolmaydu, dédi. **21** Andin emirler jamaetke
yene: — Ularni tirik qoyunglar; halbuki, ular pütkül
jamaet üchün otun yarghuchi we su toshughuchilar
bolidu, dédi. Bu ish emirler jamaetke dégendek boldi.
22 U waqitta Yeshua ularni chaqirip ulargha: — Siler
arimizdiki yerlikler turup, némishqa biz yiraqtin kelduq,
dep bizni aldidinglar? **23** Buning üchün siler emdi
lenetke qélip, aranglarda Xudayimning öyi üchün otun
yaridighan we su toshuydighan qul bolushtin birer
ademmu mustesna bolmaydu, — dédi. **24** Shuning
bilen ular Yeshuagha jawab bérip: — Perwerdigar
Xudayingning Öz quli bolghan Musagha emr qilip,
barliq zéminni silerge bérishke, shundaqla zéminda
turuwatqanlarning hemmisini aldinglardin yoqitishqa
wede qilghanliqi qulliring bolghan péqirlargha éniq
melum qilindi; shunga biz silerning tüpeylinglardin
jénimizdin jezmen ayrilip qalimiz dep wehimige chüshüp,
bu ishni qilip salduq. **25** Emdi biz qolunggha chüshtuq;
neziringge néme yaxshi we durus körünse shuni qilghin,
— dédi. **26** Yeshua ene shundaq qilish bilen ularni
Israilning qolidin qutquzdi; Israillar ularni öltürmidi. **27**
Lékin shu küni Yeshua Perwerdigar tallaydighan jayda
jamaet üchün we Perwerdigarning qurban'gahi üchün
ularni otun yarghuchilar we su toshughuchilar dep
békitti. Ular bügün'ge qeder shundaq qilip kelmekte.

10 Shundaq boldiki, Yérusalémning padishahi Adoni-
zedek Yeshuaning Ayi shehirini ishghal qilip, uni
mutleq yoqatqanliqini, Yérixo bilen uning padishahigha
qilghinidek, Ayi bilen uning padishahighimu shundaq
qilghinini, Gibéonda olturghuchilarning Israil bilen
sülh tüzüp, ularning arisida turuwatqanliqini anglap,
2 u we xelqi qattiq qorqti; chünki Gibéon bolsa
Ayidin chong sheher bolup, paytext sheherliridek idi;
uning hemme ademliri tolimu batur palwanlar idi. **3**
Shuning bilen Yérusalémning padishahi Adoni-zedek
Hébronning padishahi Hoham, Yarmutning padishahi
Piram, Laqishning padishahi Yafiya we Eglonning
padishahi Debirge xewer ewetip: — **4** Ménin yénimgha
kélip Gibéonlargha hujum qilishimiz üchün manga medet
béringlar; chünki ular bolsa Yeshua we Israillar bilen sülh
tüzüwaldi, — dédi. **5** Shundaq qilip Amoriylarning besh
padishahi, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning
padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi
we Eglonning padishahi — ular özliri barliq qoshunliri
bilen bille chiqip, Gibéonning udulida bargah tikip,
uninggha hujum qildi. **6** Buning bilen Gibéonliqlar
Gilgaldiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha adem
ewetip: — Sen öz qulliringni tashliwetmey, derhal
qéshimizgha kélip medet bérip, bizni qutquzghin;
chünki taghliq rayonda olturushluq Amoriylarning
barliq padishahliri birliship bizge hujum qildi, — dédi.
7 Buni anglap Yeshua barliq jengchilerni, jümlidin
hemme batur palwanlarni élip Gilgaldin yolgha chiqti.
8 Perwerdigar Yeshuagha: — Ulardin qorqmighin;
chünki Men ularni séning qolunggha tapshurdum,
ularning héchbiri aldingda put tirep turalmaydu, —
dédi. **9** Yeshua Gilgaldin chiqip pütün kéche méngip
ularning üstige tuyuqsiz chüshti. **10** Perwerdigar ularni
Israilning aldida tiripiren qildi, Yeshua ularni Gibéonda
qattiq meghlup qilip qirip, Beyt-Horon'gha chiqidighan
dawan yolida qoghlap, Azikah bilen Makkedahqiche
sürüp-toqay qildi. **11** Ular Israildin qéchip, Beyt-
Horonning dawanidin chüshüwatqanda, Perwerdigar
taki ular Azikahqa yetküche asmandin ularning üstige
chong-chong möldür-tashlarni yaghdurdi. Ular öldi;
mushu möldürler bilen öltürülgenler Israillar qilichlap
öltürgenlerdin köp idi. **12** Andin Yeshua Perwerdigargha
söz qildi, — yeni Perwerdigar Amoriylarni Israilning
aldigha tapshurghan künide u Israilning köz aldida
Perwerdigargha mundaq dédi: — «Ey quyash, Gibéon
üstide toxtap tur! Ey ay, Ayjalon jilghisi üstide toxtap
tur!» **13** Shuni déwidi, xelq düshmenlerdin intiqam élip
bolghuchilik quyash mangmay toxtap turdi, aymu toxtap
turdi. Bu weqe Yasharning kitabida pütülgen emesmidi?
Quyash texminen pütün bir kün asmanning otturisida
toxtap olturushqa aldirimidi. **14** Perwerdigar bir
insanning nidasigha qulaq salghan shundaq bir kün ilgiri
bolup baqmighan we kéyinmu bolup baqmidi; chünki
Perwerdigar Israil üchün jeng qildi. **15** Andin Yeshua
bilen pütkül Israil Gilgaldiki chédirgahqa yénip keldi.
16 Emma u besh padishah bolsa qéchip Makkedahtiki
ghargha yoshuruniwaldi. **17** Shuning bilen birsi
Yeshuagha melum qilip: — U besh padishah tépildi; ular
Makkedahtiki ghargha yoshuruniwaptu, dédi. **18** Yeshua:
— Undaq bolsa gharning aghzigha chong-chong tashlarni
yumilitip qoyunglar, andin uning aldida ademlerni
közetke qoyunglar. **19** Lékin siler toxtap qalmay
düshmenliringlarni qoghlap keynide qalghanlarni
qiringlar; ularni öz sheherlirige kirgüzmenglar, chunki
Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglargha tapshurup
berdi, — dédi. **20** Andin shundaq boldiki, Yeshua
bilen Israillar bularni qirip qattiq meghlup qilip
yoqatti; lékin qéchip qutulghan bir qalduq mustehkem
sheherlirige kiriwaldi. **21** Andin barliq xelq Makkedahtiki
chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha tinch-salamet yénip
keldi. Héchkim Israillargha qarshi éghiz échishqa jür'et
qilalmidi. **22** Yeshua: — Gharning aghzini échip, u
besh padishahni ghardin chiqirip ménin qéshimgha
élip kélinglar, — dédi. **23** Ular shundaq qilip besh
padishahni, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning
padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi
we Eglonning padishahini ghardin chiqirip uning
qéshigha élip keldi. **24** U padishahlar Yeshuaning
qéshigha keltürülgende, Yeshua Israilning hemme
ademlirini chaqirip, özi bilen jengge chiqqan leshker
serdarlirigha: — Kélip putliringlarni bu padishahlarning
gedinige qoyunglar, — dédi. Shundaq déwidi, ular kélip
putlirini ularning gedenlirige qoydi. **25** Andin Yeshua
ularga: — Qorqmanglar we héch hoduqmanglar, qeyser
we gheyretlik bolunglar; chünki Perwerdigar siler hujum
qilghan barliq düshmenliringlargha shundaq ishni qilidu,
— dédi. **26** Andin Yeshua padishahlarni qilichlap öltürüp,
jesetlirini besh derexke ésip qoydi; ular derexlerning
üstide kechkiche ésiqliq turdi. **27** Kün patqanda
Yeshuaning buyruqi bilen kishiler ölüklerni derexlerdin
chüshürüp, ular ilgiri yoshurun'ghan ghargha tashlap,
gharning aghzigha chong-chong tashlarni qoyup qoydi.
Bu tashlar taki bükün'ge qeder shu yerde turmaqta. **28** U
küni Yeshua Makkedahni ishghal qilip, uning padishahi
bilen shehiridiki hemme xelqning birinimu qoymay
qilichlap mutleq yoqatti; u Yérixoning padishahigha
qilghinidek Makkedahning padishahighimu shundaq
qildi. **29** Andin Yeshua bilen barliq Israillar Makkedahtin
chiqip, Libnahqa bérip Libnah shehirige hujum qildi. **30**
Perwerdigar unimu padishahi bilen qoshup Israilning
qoligha tapshurup berdi; Yeshua uni qilich bilen urup,
shehiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap
öltürdi; u Yérixoning padishahigha qilghinidek uning
padishahighimu shundaq qildi. **31** Andin Yeshua bilen
barliq Israil Libnahdin chiqip, Laqishqa bérip, uni qamal
qilip uninggha hujum qildi. **32** Perwerdigar Laqishni
Israilning qoligha tapshurdi; ular ikkinchi künila uni
qilich bilen élip, del Libnahqa qilghinidek, shehiridiki
xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdi. **33** U
waqitta Gezerning padishahi Horam Laqish shehirige
medet bérish üchün chiqip keldi; lékin Yeshua uni
barliq ademliri bilen qoshup urup, ulardin héchkimni
tirik qoymay öltürdi. **34** Andin Yeshua bilen barliq
Israil Laqishtin chiqip, Eglon'gha bérip uni qamal qilip,
u sheherge hujum qildi. **35** Ular shu küni sheherni
élip, uningdiki ademlerni qilichlidi; shu küni Yeshua
sheherdiki barliq kishilerni teltöküs yoqatti; u del
Laqishqa qilghinidek, ularghimu shundaq qildi. **36**
Andin Yeshua bilen Israilning hemmisi Eglondin chiqip
Hébron'gha bérip, u sheherge hujum qildi. **37** Ular
uni élip, del Eglonda qilghandek uning padishahini
qilichlap, uninggha qarashliq hemme yéza-kentlirini élip,

ularning ichide olturushluq hemme ademning héchbirini
qoymay qilichlap yoqatti. Yeshua sheherni we ichidiki
barliq ademlerni mutleq yoqatti. **38** Andin Yeshua
bilen barliq Israillar Debirge bérip, u sheherge hujum
qildi. **39** U sheherni élip we uninggha qarashliq hemme
yéza-kentlirini qilich bilen urup, padishahini tutup,
bulardiki barliq ademlerning héchbirini qoymay teltöküs
yoqatti. Yeshua Hébron'gha qilghinidek, Libnahqa we
uning padishahigha qilghinidek, Debir bilen uning
padishahighimu shundaq qildi. **40** Bu teriqide Yeshua
shu pütün yurtni, yeni taghliq rayonni, jenubiy Negew
yurtini, Shefelah oymanliqini, dawandiki yurtlarni
hujum qilip élip, hemme yurtni ishghal qilip barliq
padishahliri bilen meghlup qildi. Israilning Xudasi
Perwerdigar buyrughinidek, u héchkimni qoymay,
belki nepesi barlarning hemmisini mutleq yoqatti. **41**
Yeshua Qadesh-Barnéadin tartip Gazaghiche bolghan
yurtlarni, shuningdek Goshenning pütkül yurtini taki
Gibéon'ghichimu hujum bilen aldi. **42** Bu qétimqi
urushta Yeshua bu padishahlarni meghlup qilip, ularning
zéminini igilidi. Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar
Israil terepte turup jeng qildi. **43** Andin Yeshua bilen
barliq Israil Gilgaldiki chédirgahqa yénip keldi.

11 Emma Hazorning padishahi Yabin bularni anglap
Madonning padishahi Yobab bilen Shimronning
padishahi we Aqsafning padishahigha adem ewetti, **2**
shundaqla shimaldiki taghliq rayondiki padishahlargha,
Kinnerotning jenubidiki tüzlenglik, oymanliq we
gherbtiki Dor égizlikidiki hemme padishahlargha elchi
ewetti; **3** U yene sherq bilen gherb tereptiki Qanaaniylar,
Amoriylar, Hittiylar, Perizziyler bilen taghliq rayondiki
Yebusiylar we Hermon téghining étikidiki Mizpah yurtida
turuwatqan Hiwiylarni chaqirdi. **4** Ular, yeni padishahliri
we barliq qoshunliri chiqti; ularning sani déngiz sahilidiki
qumdek köp idi, ularning nurghun at we jeng harwiliri bar
idi. **5** Bu hemme padishahlar bir bolup yighilip, Israil bilen
jeng qilish üchün Merom sulirining boyida chédirlarni
tikti. **6** Lékin Perwerdigar Yeshuagha: — Sen ulardin héch
qorqmighin; chünki Men ete mushu waqitlarda ularning
hemmisini Israilning aldida halaketke tapshurimen.
Sen ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta
köydürüwétisen, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua bilen
uning hemme jengchiliri Merom sulirining yénigha
bérip, ularning üstige tuyuqsiz chüshüp hujum qildi.
8 Perwerdigar ularni Israilning qoligha tapshurdi;
ularni urup Chong Zidon we Misrefot-Mayimghiche,
shundaqla sherq tereptiki Mizpah wadisighiche sürüp
bérip, ulardin héchbirini qoymay qilichlap öltürdi. **9**
Yeshua Perwerdigarning özige buyrughinidek qilip,
ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta
köydürüwetti. **10** Shu chaghda Yeshua qaytip bérip,
Hazorni ishghal qilip, uning padishahini qilichlap
öltürdi. Hazor bolsa shu dewrlerde ashu barliq ellerning
béshi idi. **11** [Israillar] sheher ichide olturushluq
hemmisini qilichlap öltürüp, héch nepes igisini qoymay
hemmisini üzül-késil yoqatti; Hazorni Yeshua otta
köydürüwetti, **12** Shu padishahlarning barliq paytext
sheherlirini élip, ularning padishahlirini meghlup qildi;
Perwerdigarning quli bolghan Musa buyrughinidek, u
ularni qilichlap üzül-késil yoqatti. **13** Lékin égizlikke
sélin'ghan sheherlerni bolsa, Israil köydürmidi; Yeshua
ulardin peqet Hazornila köydürüwetti. **14** Israillar bu
sheherlerdiki gheniymetlerni we charpaylarni özlirige
olja qilip aldi, lékin ichidiki hemme ademlerni qilichlap
yoqatti; ular birmu nepes igisini tirik qoymidi. **15**
Perwerdigar Öz quli bolghan Musagha néme buyrughan
bolsa, Musamu Yeshuagha shuni buyrughanidi we
Yeshuamu shundaq qildi. U Perwerdigarning Musagha
buyrughinidin héchnémini qaldurmay hemmini shu
boyiche ada qildi. **16** Shu teriqide Yeshua shu zéminning
hemmisini, yeni taghliq rayondiki zéminlarni, barliq
jenubiy Negew zéminini, barliq Goshen zéminini,
oymanliqtiki zéminlarni, tüzlengliktiki zéminlarni we
Israilning taghliq rayonlirini we Shefelah oymanliqini, **17**
Séir dawinighiche sozulghan Halak téghidin taki Hermon
téghining étikidiki Liwan jilghisigha jaylashqan Baal-
Gadqiche bolghan zéminni igilidi; u ularning hemme
padishahlirini tutup ularni ölümge mehkum qildi. **18**
Shu teriqide Yeshua bu hemme padishahlar bilen uzun
waqit jeng qildi. **19** Gibéonda olturaqlashqan Hiwiylardin
bashqa, héchbir sheher Israil bilen sulh tüzmidi. Israil
ularning hemmisini jeng arqiliqla aldi. **20** Chünki
ularning könglining qattiq qilinishi, Israil bilen jeng qilish
niyitide bolushi Perwerdigardin idi; buning meqsiti,
ularning üzül-késil yoqitilishi; yeni, ulargha héch rehim
qilinmay, eksiche Perwerdigar Musagha buyrughinidek
ularning yoqitilishi üchün idi. **21** U waqitta Yeshua
kélip Anakiylargha hujum qilip ularni taghliq rayondin,
Hébrondin, Debirdin, Anabdin, Yehudaning hemme
taghliq rayoni bilen Israilning hemme taghliq rayonidin
yoqatti; Yeshua ularni sheherliri bilen qoshup üzül-
késil yoqatti. **22** Shuning bilen Israillarning zéminida
Anakiylardin héchbirimu qaldurulmidi; peqet Gaza,
Gat we Ashdodta birnechchisila qaldi. **23** Shu teriqide
Yeshua Perwerdigar Musagha wede qilghandek pütkül
zéminni aldi; Yeshua uni Israilgha ularning qoshun-
qebilisi boyiche miras qilip teqsim qildi. Andin zémin
jengdin aram tapti.

12 Israil Iordan deryasining u teripide, yeni kün
chiqish teripide [ikki] padishahni öltürdi. Ular
ularning zéminini, yeni Arnon deryasidin tartip Hermon
taghliqigha tutashqan zémin bilen sherq tereptiki barliq
Arabah tüzlenglikini igilidi. Shu [ikki] padishahlar
bolsa: — **2** [birsi] Heshbonda turushluq Amoriylarning
padishahi Sihon; u Aroer (Aroer Arnon deryasining
boyida) we Arnon jilghisidiki sheherdin tartip, Giléadning
yérimini öz ichige alghan Yabbok deryasighiche (bu
Ammoniylarning chégrisi idi) bolghan yerlerde seltenet
qilatti; **3** u seltenet qilghan zémin yene sherq tereptiki
Kinnerot déngizidin tartip Arabah déngizighiche, yeni
Shor déngizighiche sozulghan Arabah tüzlenglikini,
shundaqla sherq tereptiki Beyt-Yeshimotqa baridighan
yolni we jenub teripide Pisgah téghining dawanlirining
chétigiche sozulghan zéminni öz ichige alatti. **4** Uningdin
bashqa Israil Bashan padishahi Ogning zéminini aldi;
u Refayiylar [déyilidighan gigantlarning] qalduqidin
biri idi (ular Ashtarot we Edreyde turatti). **5** U
Hermon téghidiki yurtlargha, Salkah we pütkül Bashan
zéminigha, yeni Geshuriylar bilen Maakatiylarning
chégrisighiche, shuningdek Giléadning yérimigha,

taki Heshbonning padishahi Sihonning chégrisighiche
seltenet qilatti. 6 Perwerdigarning quli bolghan Musa
bilen Israillar bularghа hujum qilip meghlup qilghanidi
we Perwerdigarning quli Musa shu zéminni Rubenlerge,
Gadlargha we Manassehning yérim qebilisige miras qilip
bergenidi. 7 Töwendikiler Yeshua bilen Israillar Iordan
deryasining gherb teripide hujum qilip meghlup qilghan
padishahlardur; ularning zéminliri Liwan jilghisidiki
Baal-Gadtin tartip, Séirning dawanlirining yénidiki
Halak téghighiche bolghan zéminlardin ibaret idi.
Yeshua bu zéminlarni Israilning qoshun-qebililiri boyiche
ularghа miras qilip berdi, 8 jümlidin taghliq yurtni,
Shefelah oymanliqini, Arabah tüzlenglikini, égizliktiki
dawanlarni, chöllükni we jenubtiki Negew zéminini,
hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziyler, Hiwiylar
we Yebusiylarning zéminlirini bölüp berdi: — 9
Ularning padishahlirining biri Yérixoning padishahi,
biri Beyt-Elning yénidiki Ayining padishahi, 10 biri
Yérusalémning padishahi, biri Hébronning padishahi, 11
biri Yarmutning padishahi, biri Laqishning padishahi, 12
biri Eglonning padishahi, biri Gezerning padishahi, 13
biri Debirning padishahi, biri Gederning padishahi, 14
biri Xormahning padishahi, biri Aradning padishahi, 15
biri Libnahning padishahi, biri Adullamning padishahi,
16 biri Makkedahning padishahi, biri Beyt-Elning
padishahi, 17 biri Tappuahning padishahi, biri Heferning
padishahi, 18 biri Afekning padishahi, biri Lasharonning
padishahi, 19 biri Madonning padishahi, biri Hazorning
padishahi, 20 biri Shimron-Meronning padishahi, biri
Aqsafning padishahi, 21 biri Taanaqning padishahi, biri
Megiddoning padishahi, 22 biri Kedeshning padishahi,
biri Karmelning yénidiki Yoknéamning padishahi, 23
biri Dor égizlikidiki Dorning padishahi, biri Goyimning
padishahi, 24 biri Tirzahning padishahi bolup, jemiy
ottuz bir padishah idi.

13 Emma Yeshua yashinip, yéshi xéli bir yerge bérip
qalghanidi. Perwerdigar uninggha mundaq dédi:
— «Sen emdi qérip qalding, yéshingmu chongiyip qaldi,
lékin yene igilinishi kérek bolghan nurghun zémin
bar. 2 Bu zéminlar bolsa munular: — Filistiylerning we
Geshuriylarning barliq yurtliri, 3 yeni Misirning sherq
teripidiki Shihor deryasidin tartip, shimal teripidiki
Ekron shehirining chégralirighiche sozulghan yerler
(shu yurt Qanaaniylarning zémini hésablinatti), jümlidin
Gaza, Ashdod, Ashkélon, Gat we Ekrondiki besh Filistiy
emir bashquridighan yurtlar bilen Awwiylarning jenub
tereptiki yurtliri; Zidoniylargha tewe bolghan Mearahdin
tartip Afek bilen Amoriylarning chégrasighiche bolghan
Qanaaniylarning barliq zémini; 5 Gebaliylarning
zémini we barliq Liwan zémini, yeni kün chiqish
tereptiki Hermon téghining étikidiki Baal-gadtin
tartip, Xamat rayonigha kirish éghizighiche bolghan
zéminlar; 6 Liwandin tartip Misrepot-Mayimghiche
sozulghan taghliqta barliq olturuwatqanlarning, yeni
Zidoniylarning zémini qatarliqlardin ibarettur. Bu
zémindiki xelqning hemmisini Men Israil aldidin
qoghliwétimen. Shunga sen choqum Méning sanga
buyrughinim boyiche buni chek tashlap Israilliqlargha
miras qilip teqsim qilip bérishing kérek. 7 Sen emdi
bu zéminlarni toqquz qebile bilen Manassehning yérim
qebilisige miras qilip bölgin». 8 Rubenler bilen Gadlar
bolsa, [Manassehning yérim qebilisi] bilen birlikte Iordan
deryasining u qéti, yeni sherq teripide Musaning ularghа
bergen mirasigha ige boldi; buni Perwerdigarning
quli bolghan Musa ularghа miras qilip bergenidi:
— 9 Ularning zéminliri Arnon jilghisining boyidiki
Aroerdin tartip, jümlidin jilghining otturisidiki sheher
we Dibon'ghiche sozulghan Medeba tüzlengliki, 10
Heshbonda seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi
Sihonning Ammoniylarning chégrisighiche bolghan
hemme sheherliri; 11 Giléad bilen Geshuriylar we
Maakatiylarning chet yurtliri, Hermon téghining
hemmisi we Salkahghiche sozulghan barliq Bashan
zémini; 12 [gigantlar bolghan] Refayiylarning qalduq
neslidin bolghan Ashtarot bilen Edreyde seltenet
qilghan Ogning Bashandiki pütkül padishahliq zéminidin
ibaret idi; mushu zémindikilerni Musa meghlup qilip,
zéminlirigha ige boldi. 13 Lékin Israillar Geshuriylar
bilen Maakatiylarni öz yurtliridin qoghliwetmidi; shunga
Geshuriylar bilen Maakatiylar bügün'giche Israil arisida
turmaqta. 14 Lékin [Musa] Lawiy qebilisige héch
miras zéminni bermigen; Israilning Xudasi Perwerdigar
ularghа éytqinidek, Perwerdigargha atap otta sunulghan
qurbanliqlar ularning mirasidur. 15 Musa Rubenler
qebilisige, jemet-aililiri boyiche yurtlarni miras qilip
berdi. 16 Ularning zémini bolsa Arnon jilghisining
yénidiki Aroerdin tartip, jilghining otturisidiki sheher
we Medebaning yénidiki pütkül tüzlenglik, 17 Heshbon
we uninggha qarashliq tüzlengliktiki hemme sheherler,
Dibon, Bamot-Baal, Beyt-Baal-Méon, 18 Yahaz, Kedemot,
Mefaat, 19 Kiriatayim, Sibmah, we «Jilgha téghi»diki
Zeret-Shahar, 20 Beyt-Péor, Pisgah téghidiki dawanlar,
Beyt-Yeshimot, 21 tüzlengliktiki barliq sheherler we
Heshbonda seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi
bolghan Sihonning pütkül seltenitining zéminini öz
ichige aldi. Bu padishah we uning bilen shu yurtta
olturushluq, [Sihon'gha] béqin'ghan serdarlar Ewi,
Rekem, Zur, Xur we Reba qatarliq Midiyan emirliri
bolsa Musa teripidin öltürülgenidi. 22 Shu waqitta
Israillar öltürgenler ichide Béorning oghli palchi
Balaammu bar idi; unimu ular qilichlap öltürgenidi. 23
Rubenlerning zéminining chégrasi Iordan deryasining
özi idi. Rubenlerning jemet-aililiri boyiche ularghа
bölün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqliri
idi. 24 Musa yene Gad qebilisige, yeni Gadlarning
jemet-aililiri boyiche ularghа miras bölup bergenidi.
25 Ularning zéminliri bolsa Yaazer bilen Giléadning
barliq sheherliri, Ammoniylarning zéminining yérimi
taki Rabbah aldidiki Aroergiche, 26 Heshbondin tartip
Ramat-Mizpeh we Betonimghiche, Mahanayimdin tartip
Debirning chégrisighiche, 27 jilghigha jaylashqan Beyt-
Haram, Beyt-Nimrah, Sukkot we Zafonlar, Heshbonning
padishahi Sihonning seltenitining Iordan deryasining
sherqiy qétidiki qalghan qismi, deryani yaqilap Kinneret
Déngizining u béshighiche idi. 28 Gadlarning jemet-aililiri
boyiche ularghа bölün'gen mirasi mana bu sheherler
bilen kent-qishlaqliri idi. 29 Musa Manassehning
yérim qebilisigimu miras bergenidi; Manassehning
yérim qebilisige jemet-aililiri boyiche bu miras bölup
bérilgenidi: — 30 zéminliri Mahanayimdin tartip,
pütkül Bashan zémini, Bashanning padishahi Ogning
pütkül seltenitining zémini we Yairning barliq yéza-

kentliri (bu yéza-kentler Bashanning özige jaylashqan
bolup, jemiy atmish idi), **31** Giléadning yérimi bilen
Bashan padishahi Ogning seltenitidiki Ashtarot we Edrey
sheherliri Manassehning oghli Makirning ewladigha tewe
qilin'ghan bolup, Makirlarning yérim qismigha jemet-
aililiri boyiche miras qilip bölüp bérilgenidi. **32** Musa
Iordan deryasining sherq qétida, Yérixoning udulida,
Moabning tüzlenglikliride bolghan waqtida bölüp bergen
miraslar mana bu zéminlar idi. **33** Lékin Musa Lawiy
qebilisige héch miras zéminni teqdim qilmidi; Israilning
Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek, U Özi ularning
mirasidur.

14 Israillarning Qanaan zéminidin alghan mirasliri
töwendikidek; Eliazar kahin bilen Nunning oghli
Yeshua we Israil qebililiridiki jemet-aile bashliqliri
mushu miraslarni ulargha bölüp bergen. **2** Perwerdigar
Musaning wasitisi bilen toqquz yérim qebile toghrisida
buyrughinidek, ularning herbirining ülüshi chek tashlash
bilen bölüp bérildi. **3** Chünki qalghan ikki qebile bilen
Manassehning yérim qebilisining mirasini bolsa Musa
Iordan deryasining u teripide ulargha teqsim qilghanidi;
lékin u Lawiylargha ularning arisida héch miras
bermigenidi **4** (Yüsüpning ewladliri Manasseh we Efraim
dégen ikki qebilige bölün'genidi. Lawiylargha bolsa,
turushqa bolidighan sheherler békitilip, shundaqla shu
sheherlerge tewe yaylaqlardin charpaylirini baqidighan
we mal-mülüklirini orunlashturidighan yerlerdin bashqa
ulargha héch ülüshlerni bermigenidi). **5** Perwerdigar
Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq
qilip zéminni bölüshüwaldi. **6** Yehudalar Gilgalgha,
Yeshuaning qéshigha keldi, Kenizziy Yefunnehning oghli
Kaleb Yeshuagha mundaq dédi: — «Perwerdigar Öz
adimi bolghan Musagha men bilen séning toghrangda
Qadesh-Barnéada néme dégenlikini bilisen'ghu; **7**
Perwerdigarning adimi Musa méni Qadesh-Barnéadin
zéminni charlap kélishke ewetkende, men qiriq
yashta idim; chin [étiqadliq] könglüm bilen uninggha
xewer yetküzgenidim. **8** Emma men bilen chiqqan
qérindashlirim xelqning könglini su qiliwetkenidi. Lékin
men bolsam pütün qelbim bilen Perwerdigar Xudayimgha
egeshtim. **9** U küni Musa qesem qilip: — «Sen pütün
qelbing bilen Perwerdigar Xudayinggha egeshkining
üchün, séning putung dessigen zémin jezmen ebedgiche
séning bilen neslingning mirasi bolidu» — dégenidi.
10 — Mana Israil chölde sergerdan bolup yürgende,
Perwerdigar Musagha shu sözlerni dégen künidin kéyinki
qiriq besh yil ichide Özi éytqinidek méni tirik saqlidi.
Mana men bügün seksen besh yashqa kirdim. **11**
Men mushu kündimu Musa méni charlashqa ewetken
kündikidek küchlükmen, meyli jeng qilish bolsun yaki
bir yerge bérip-kélish bolsun, méning yenila baldurqidek
küch-dermanim bardur. **12** Emdi Perwerdigar shu künide
wede qilghan bu taghliq yurtni manga miras qilip bergin;
chünki u küni senmu u yerde Anakiylar turidighanliqini,
shundaqla chong hem mustehkem sheherler barliqini
anglidingghu. Lékin Perwerdigar men bilen bille bolsila,
Perwerdigar éytqinidek men ularni qoghliwétimen». **13**
Buni anglap Yeshua Yefunnehning oghli Kalebke bext-
beriket tilep, Hébronni uninggha miras qilip berdi. **14**
Shunga Hébron taki bügün'giche Kenizziy Yefunnehning
oghli Kalebning mirasi bolup turmaqta; chünki u pütün
qelbi bilen Israilning Xudasi Perwerdigargha egeshken
15 (ilgiri Hébron bolsa Kiriat-Arba dep atilatti. Arba
dégen adem Anakiylar arisida eng dangqi chiqqan adem
idi). Shundaq qilip zémin jengdin aram tapti.

15 Yehudalar qebilisining mirasi bolsa jemet-aililiri
boyiche chek tashlinip érishken zémin bolup,
jenubiy terepning uchi Édomning chégrisigha we Zin
chölige tutashti; **2** jenubiy chégrisi «Shor déngizi»ning
ayighidin, yeni jenubiy terepke choqchiyip chiqqan
qoltuqtin bashlinip, **3** «Sériq Éshek dawini»ning
jenub teripidin ötüp, Zin'gha tutashti; andin Qadesh-
Barnéaning jenubini yaqilap Hezron'gha ötüp, Addargha
bérip, Karkaahqa burulup, **4** Azmon'gha ötüp Misir
éqini bilen chiqip, uchi déngizgha taqishatti. Bu
ularning jenubiy chégrisi idi. **5** Sherqiy chégrisi
bolsa Shor déngizidin Iordan deryasining déngizgha
quyulidighan éghizighiche idi; shimaliy chégrisi bolsa
déngizning Iordan deryasining déngizgha quyulidighan
éghizidin bashlinip, **6** andin Beyt-Hoglahgha bérip,
Beyt-Arabahning shimalidin ötüp, Rubenning oghli
Bohanning téshining qéshighiche idi; **7** andin chégra Aqor
jilghisidin Debirge qarap ötüp, u yerdin shimal teripige
burulup, jilghining jenub teripidiki Adummimgha
chiqidighan dawanning udulidiki Gilgalgha yétip bérip,
andin En-Shemesh suliridin ötüp, En-Rogel buliqigha
tutishatti; **8** u yerdin «Ben-Hinnomning jilghisi»gha
chiqip, Yebusiylar égizlikidin, yeni Yérusalémning jenub
teripidiki dawandin ötüp, andin Hinnom jilghisining
aldigha, yeni gherb terepke, Refayiylarning jilghisining
shimaliy béshidiki taghning choqqisigha chiqti; **9**
chégra bu taghning choqqisidin Neftoah süyining
buliqigha bérip, andin Efron téghidiki sheherlirining
yéni bilen chiqip, u yerdin Baalah (yeni Kiriat-
Yéarim)gha yétip bérip, **10** andin Baalahtin ötüp,
gherb teripige qayrilip Séir téghigha bérip, Yéarim
téghi (yeni Késalon)ning shimaliy baghridin ötüp, Beyt-
Shemeshke chüshüp, Timnahtin ötti; **11** andin shimalgha
qarap Ekronning dawini bilen chiqip Shikron'gha ötüp,
Baalah téghining yénigha tutiship, Yabneelge yétip,
andin uchi déngizgha taqashqanidi. **12** Gherb teripidiki
chégrisi bolsa déngiz boyliri idi. Yehudalarning jemet-
aililiri boyiche ulargha toxtitilghan töt teripidiki chégra
mana shu idi. **13** Yefunnehning oghli Kalebge bolsa,
Perwerdigarning Yeshuagha bergen emri boyiche,
uninggha Yehudalarning arisida bir ülüsh, yeni Anakning
atisi Arbaning shehiri bolghan Hébron ata qilindi. **14**
Kaleb shu yerdin Shéshay, Ahiman we Talmay dégen
üch Anakiyni qoghliwetti; ular üchi Anakning ewladi idi.
15 Andin shu yerdin chiqip, Debirde turuwatqanlargha
hujum qildi (ilgiri Debirning nami Kiriat-Sefer idi). **16**
Kaleb: — Kimki Kiriat-Seferge hujum qilip uni alsa,
uninggha qizim Aksahni xotunluqqa bérimen, dégenidi.
17 Kalebning ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal
qildi, Kaleb uninggha qizi Aksahni xotunluqqa berdi.
18 Shundaq boldiki, qiz yatliq bolup uning qéshigha
barar chaghda, érini atisidin bir parche yer sorashqa
ündidi. Aksah éshektin chüshüshige Kaleb uningdin:
— Séning néme teliping bar? — dep soridi. **19** U
jawab bérip: — Méni alahide bir beriketligeysen; sen

manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga
birnechche bulaqnimu bergeysen, — dédi. Shuni déwidi,
Kaleb uninggha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni
berdi. **20** Töwendikiler Yehuda qebilisige ularning
jemet-aililiri boyiche tegken miras ülüshlerdur: — **21**
Yehuda qebilisining eng jenubigha jaylashqan, Édom
chégrisi tereptiki sheherler: — Kabzeel, Éder, Yagur, **22**
Kinah, Dimonah, Adadah, **23** Kedesh, Hazor, Yitnan, **24**
Zif, Telem, Béalot, **25** Hazor-hadattah, Kériot-Hezron
(yeni Hazor), **26** Amam, Séma, Moladah, **27** Hazar-
Gaddah, Heshmon, Beyt-Pelet, **28** Hazar-Shual, Beer-
Shéba, Biziotiya, **29** Baalah, Ijim, Ézem, **30** Eltolad, Késil,
Xormah, **31** Ziklag, Madmannah, Sansannah, **32** Libaot,
Shilhim, Ayin we Rimmon qatarliqlar jemiy yigirme
toqquz sheher we ularghа qarashliq kent-qishlaqlar
idi. **33** Shefelah oymanliqidiki sheherler bolsa Eshtaol,
Zoréah, Ashnah, **34** Zanoah, En-Gannim, Tappuah, Enam,
35 Yarmut, Adullam, Sokoh, Azikah, **36** Shaarayim,
Aditaim, Gederah we Gederotaim bolup, jemiy on töt
sheher we ularghа qarashliq kent-qishlaqlar idi. **37**
Bulardin bashqa yene Zinan, Hadashah, Migdal-Gad,
38 Diléan, Mizpah, Yoqteel, **39** Laqish, Bozkat, Eglon,
40 Kabbon, Lahmas, Qitlish, **41** Gederot, Beyt-Dagon,
Naamah we Makkedah bolup, jemiy on alte sheher we
ularghа qarashliq kent-qishlaqlar idi. **42** Buningdin
bashqa yene Libnah, Éter, Ashan, **43** Yeftah, Ashnah,
Nezib, **44** Kéilah, Aqzib we Mareshah bolup, jemiy toqquz
sheher we yene ularghа qarashliq kent-qishlaqlarmu
bar idi; **45** yene Ekron bilen uninggha qarashliq yéza-
kentler, **46** shundaqla Ekronning gherb teripidin tartip
Ashdodning yénidiki hemme sheherler bilen ularning
kent-qishlaqliri qoshulup, **47** Ashdod we uninggha
qarashliq yézilar we kent-qishlaqlar, Gaza shehiri we
shundaqla Misir éqinighiche we Ulugh Déngizning
qirghiqighiche, uninggha qarashliq yézilar we kent-
qishlaqlar bar idi. **48** Taghliq rayondiki sheherler: —
Shamir, Yattir, Sokoh, **49** Dannah, Kiriat-Sannah (yeni
Debir), **50** Anab, Eshtemoh, Anim, **51** Goshen, Holon we
Giloh bolup, jemiy on bir sheher we ularghа qarashliq
kent-qishlaqlar idi. **52** Buningdin bashqa yene Arab,
Dumah, Éshan, **53** Yanim, Beyt-Tappuah, Afikah, **54**
Humtah, Kiriat-Arba (yeni Hébron) we Zior bolup, jemiy
toqquz sheher we ularghа qarashliq kent-qishlaqlar
bar idi. **55** Buningdin bashqa yene Maon, Karmel,
Zif, Yuttah, **56** Yizreel, Yokdéam, Zanoah, **57** Kayin,
Gibéah we Timnah bolup, jemiy on sheher we ularghа
qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **58** Buningdin bashqa
yene Halhul, Beyt-Zur, Gedor, **59** Maarat, Beyt-Anot we
Eltekon bolup, jemiy alte sheher we ularghа qarashliq
kent-qishlaqlar bar idi. **60** Buningdin bashqa yene
Kiriat-Baal (yeni Kiriat-Yéarim) we Rabbah dégen ikki
sheher we ularghа qarashliq kent-qishlaqlar bar idi.
61 Chöldiki sheherler bolsa: — Beyt-Arabah, Middin,
Sekakah, **62** Nibshan, «Shor Shehiri» we En-Gedi, jemiy
alte sheher we ularghа qarashliq kent-qishlaqlar idi.
63 Lékin Yérusalémda olturuqluq Yebusiylarni bolsa
Yehudalar qoghliwételmigen; shunga ta bügün'giche
Yebusiylar Yehudalar bilen Yérusalémda bille turmaqta.

16 Yüsüpning ewladlirigha chek tashlinip chiqqan
miras zémin bolsa Yérixogha tutash bolghan
Iordan deryasidin tartip, Yérixoning sherq teripidiki
köllergiche bolghan yurtlar we Yérixodin chiqip, chöldin
ötüp Beyt-Elning taghliq rayonigha sozulghan yurtlar idi.
2 Chégrisi Beyt-Eldin tartip Luzgha, andin Arkiylarning
chégrisidiki Atarotqa yétip, **3** andin gherb teripige
bérip, Yafletiylerning chégrisigha tutishup, Astin Beyt-
Horonning chétige chüshüp, Gezerge bérip déngizda
axirlishatti. **4** Yüsüpning ewladliri, yeni Manasseh
bilen Efraimlar érishken miras ülüshi mana shu idi. **5**
Efraimlarning jemet-ailiri boyiche alghan zéminining
chégrisi töwendikidek: — miras zéminning sherq
tereptiki chégrisi Atarot-Addardin tartip üstün Beyt-
Horon'ghiche yétip, **6** andin déngizgha bérip shimalgha
qarap Mikmitatqa chiqti; andin yene sherq teripidiki
Taanat-Shilohqa qayrilip, uningdin ötüp sherq terepke
qarap Yanoahqa, **7** Yanoahdin chüshüp Atarot bilen
Naaratqa yétip, Yérixogha tutiship Iordan deryasigha
chiqti. **8** Chégra Tappuahdin gherb terepke chiqip
Kanah éqinighiche bérip, déngizgha yétip ayaghlashti.
Efraimning qebilisige, yeni ularning jemet-aililirige
tegken miras ülüshi shu idi. **9** Buningdin bashqa Efraimlar
üchün Manassehning mirasining otturisida birnechche
sheherler ayrilghanidi; bu ayrilghan sheherlerning
hemmisi qarashliq kent-qishlaqliri bilen qoshulghanidi.
10 Emma [Efraimlar] Gezerde olturushluq Qanaaniylarni
qoghliwetmigenidi; shunga Qanaaniylar ta bügün'giche
Efraimning arisida turup, mexsus hasharchi medikarlar
bolup turmaqta.

17 Manasseh Yüsüpning tunji oghli bolghachqa,
uning qebilisigimu chek tashlinip miras bérilgen.
Manassehning tunji oghli Makirning [ewladliri] (Makir
Giléadning atisi idi) batur palwan bolghachqa, ularghа
Giléad bilen Bashan miras qilip bérildi. **2** Manassehning
qalghan ewladlirimu, jümlidin Abiézerler, Helekler,
Asrieller, Shekemler, Heferler bilen Shémidalar öz
jemet-aililiri boyiche miras ülüshini aldi. Bular bolsa
Yüsüpning oghli Manassehning er jemet aililiri idi.
3 Emdi Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi,
Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning oghul
perzentliri yoq bolup, peqet qizlirila bar idi. Uning
qizlirining isimliri Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah we
Tirzah idi. **4** Ular kahin Eliazar bilen Nunning oghli
Yeshua we emirlerning qéshigha bérip ularghа: —
Perwerdigar Musagha biz toghruluq qérindashlirimiz
qatarida miras bérishke emr qilghanidi, dédi. Shuni
déwidi, [Yeshua] Perwerdigarning emri boyiche ularning
atisining qérindashliri qatarida ularghа miras berdi.
5 Buning bilen Iordan deryasining u teripidiki Giléad
bilen Bashan zéminliridin bashqa, Manassehke yene
on ülüsh yer bérildi. **6** Chünki Manassehning qizliri
uning oghullirining qatarida mirasqa ige bolghanidi;
Giléad zémini Manassehning qalghan ewladlirigha
tegkenidi. **7** Manassehning zéminining chégrisi bolsa
Ashirdin tartip Shekemning utturidiki Mikmitatqa
bérip, andin jenub teripige qayrilip, En-Tappuahda
turghuchilarning jayighiche tutishatti. **8** Chünki
Tappuahning zémini bolsa Manassehge tegkenidi; lékin
Manassehning chégrisidiki Tappuah shehiri Efraimgha
tewe idi. **9** Chégrisi u yerdin Kanah éqinigha chüshüp,
jilghining jenub teripi bilen chiqti. U yerdiki sheherler
bolsa Manassehning sheherlirining arisida bolsimu,

Efraimgha tegdi. Manassehning chégrisi jilghining shimal
teripi bilen bérip déngizgha yétip axirlishatti. **10**
Jilghining jenub teripidiki zémin Efraimgha, shimal
teripidiki zémin Manassehke tewe idi; gherb teripining
chégrisi déngiz idi. Ularning zémini shimal teripide
Ashirning ülüshigiche yétip, sherq teripi Issakarning
ülüshige tutashqanidi. **11** Manassehkimu Issakar bilen
Ashirning ülüshliri ichidin Beyt-Shéan we uninggha
qarashliq kentler, Ibléam bilen uninggha qarashliq
kentler, Dor ahalisi bilen Dorgha qarashliq kentler,
En-Dor ahalisi bilen En-Dorgha qarashliq kentler,
Taanaq ahalisi bilen Taanaqqa qarashliq kentler we
Mégiddo ahalisi bilen Mégiddogha qarashliq kentler,
yeni «Üch Égizlik» dégen yurt tegdi. **12** Lékin Manasseh
bu sheherdikilerni qoghliwitelmidi; Qanaaniylar shu
yurtlarda turuwérishke niyet baghlighanidi. **13** Israillar
barghanséri kücheygechke Qanaaniylarni özlirige
hasharchi qilip béqindurdi, lékin ularni öz yerliridin
mutleq qoghliwételmidi. **14** Yüsüpler bolsa Yeshuagha:
— Bizler Perwerdigar hazirghiche shundaq beriketlep
kelgen, chong bir xelq tursaq, sen némishqa chek
tashlash bilen bizge peqet bir ülüsh miras, bir parche
yerla berding? — dédi. **15** Yeshua ulargha jawab bérip: —
Eger siler chong bir xelq bolsanglar, Efraimning taghliq
yurti silerge tar kelgen bolsa, orman'gha bérip u yerdiki
Perizziyler bilen [gigant] Refayiylar yurtida derexlerni
késip, özünglar üchün bir jayni chiqiriwélinglar, dédi.
16 Lékin Yüsüpler: — Taghliq yurt bizge yetmeydu;
shuning bilen bir waqitta jilghida turuwatqanlar, meyli
Beyt-Shéanda we uninggha qarashliq kentlerde bolsun
yaki Yizreel jilghisida turuwatqan Qanaaniylar bolsun,
hemmisining tömürdin jeng harwiliri bar iken, dédi.
17 Shundaq déwidi, Yeshua Yüsüp jemeti bolghan
Efraim bilen Manassehge söz qilip: — Siler derweqe
chong bir xelqsiler we zor küchünglar bardur; shunga
silerge peqet bir ülüshla miras bérilse bolmaydu; **18**
ashu pütkül taghliq yurtmu silerge bérilidu; gerche u
ormanliq bolsimu, siler uni késip boshitisiler we uning
etraplirighimu ige bolisiler; Qanaaniylarning tömür jeng
harwiliri bar, shundaqla küchlük bolsimu, siler ularni
heydep chiqiriwiteleysiler, — dédi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Shilohqa yighilip, u yerde
ibadet chédiri tikti. Gerche zémin ularning aldida
boysundurulghan bolsimu, **2** lékin Israillar arisida
öz miras ülüshi téxi teqsim qilinmighan yette qebile
qalghanidi. **3** Shunga Yeshua Israillargha mundaq dédi:
— «Ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge
bergen bu zéminni qolunglargha élishqa susluq qilip
qachan'ghiche keynige sürisiler? **4** Siler özünglar üchün
her qebilidin üch ademni tallanglar; men ularni qozghilip
bu pütkül zéminni aylinip chiqip, uni herbir qebile
öz miras ülüshige muwapiq sizip-xatirileshke, andin
qéshimgha yénip kélishke ewetimen. **5** Ular zéminni yette
ülüshke bölsun; lékin Yehuda qebilisi bolsa jenubtiki öz
ülüsh zéminida turiwersun, Yüsüpning jemetimu shimal
tereptiki öz ülüsh zéminida turiwersun. **6** Siler zéminni
yette ülüshke bölüp, pasilini xatirilep sizip yénimgha
kélinglar; andin men Perwerdigar Xudayimizning aldida
bu yerde siler üchün chek tashlaymen. **7** Emma
Lawiylarning bolsa, aranglarda ülüshi bolmaydu, chünki
Perwerdigarning kahinliqi ularning mirasidur. Gad
bilen Ruben we Manasseh yérim qebilisi bolsa Iordan
deryasining u qéti, sherq teripide Perwerdigarning
quli bolghan Musa ulargha miras qilip bergen yerlerni
alliqachan alghandur». **8** [Zéminni xatirileshke békitken]
kishiler qozghilip yolgha chiqqanda, Yeshua ulargha
qattiq jékilep: — Siler bérip zéminni aylinip, uni sizip-
xatirilep méning qéshimgha yénip kélinglar; andin
men mushu yerde, Shilohning özide Perwerdigarning
aldida siler üchün chek tashlaymen, dédi. **9** Shundaq
déwidi, bu ademler bérip zéminni aylinip, uni sizip-
xatirilep, sheherler boyiche yette ülüshke bölüp, xatirige
sizip, Shilohdiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha
yénip keldi. **10** Andin Yeshua Shilohda Perwerdigarning
aldida ular üchün chek tashlidi we shu yerde qebile-
jemeti boyiche zéminni Israillargha teqsim qilip berdi.
11 Binyaminlar qebilisige jemet-aililiri boyiche chek
tartildi; ular chek arqiliq érishken zémin Yehudalar
bilen Yüsüplerning zémini otturisidiki yurt boldi. **12**
Ularning shimaliy chégrisi Iordan deryasidin bashlap,
Yérixoning shimal teripidiki dawanni yandap, gherb
teripige qarap taghliq yurtqa chiqip we Beyt-Awenning
chölige tutishatti; **13** andin Luzgha chiqip, luz, yeni Beyt-
Elning jenub teripini yandap ötüp, astin Beyt-Horonning
jenubidiki taghqa yéqin Atarot-Addargha chüshti; **14**
chégra shu yerdin ötüp gherbtin jenubqa qayrilip, Beyt-
Horonning jenubining udulidiki taghdin Yehudalarning
sheherliridin biri bolghan Kiriat-Baal (yeni Kiriat-
Yéarim)gha tutashti. Bu gherb terepning chégrisi
idi. **15** Jenub terepning chégrisi Kiriat-Yéarimning
chétidin bashlap gherb teripige méngip, Neftoahtiki
su menbesige tutashti; **16** chégra andin Refayiylarning
jilghisining shimal teripige jaylashqan Ben-Hinnomning
jilghisining udulidiki taghning béshigha chüshüp, andin
Hinnomning jilghisi bilen yene chüshüp, Yebusiylarning
égizlikining jenub teripi bilen méngip, andin En-Rogel
buliqigha yetti; **17** andin shimal teripige qayrilip En-
Shemesh buliqidin ötüp, Adullam dawinining udulidiki
Gelilotqa bérip, Rubenning oghli Bohanning téshigha
chüshüp, **18** we Arabah tüzlenglikining shimal teripidiki
égizliktin ötüp, Arabah tüzlenglikige chüshti. **19**
Andin chégra shimal teripige chiqip Beyt-Hoglahning
dawinigha tutiship, Iordan deryasining jenubiy éghizida,
yeni Shor déngizining shimaliy qoltuqida axirlashti.
Bu jenub terepning chégrisi idi. **20** Sherq chégrisi
bolsa Iordan deryasining özi idi. Bu Binyaminlarning
ülüshi bolup, ulargha jemet-ailiri boyiche toxtitilghan
miras zéminining chégrisi shu idi. **21** Binyaminlar
qebilisige jemet-aililiri boyiche tegken sheherler bolsa
töwendikilerdur: — Yérixo, Beyt-Hoglah, Émek-Keziz, **22**
Beyt-Arabah, Zemarayim, Beyt-El, **23** Awwim, Parah,
Ofrah, **24** Kefar-Haamonay, Ofni we Géba bolup, jemiy
on ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar
idi; **25** Buningdin bashqa Gibéon, Ramah, Beerot, **26**
Mizpah, Kefirah, Mozah, **27** Rekem, Irpeel, Taralah, **28**
Zelah, Ha-Elef, Yebusi (yeni Yérusalém), Gibéah we Kiriat
bolup, jemiy on töt sheher we uninggha qarashliq kent-
qishlaqlarmu bar idi. Bu bolsa Binyaminlarning miras
ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche ulargha bérilgenidi.

19 Ikkinchi chek Shiméon'gha chiqti, yeni Shiméonlar
qebilisige jemet-aililiri boyiche tartildi; ularning
mirasi bolsa Yehudalarning miras ülüshining arisida idi.
2 Ularning érishken mirasi ichide Beer-Shéba, Shéba,
Moladah, **3** Hazar-Shual, Balah, Ézem, **4** Eltolad, Bitul,
Xormah, **5** Ziklag, Beyt-Markabot, Hazar-Susah, **6** Beyt-
Libaot we Sharuhen bolup, jemiy on üch sheher we
ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **7** Buningdin bashqa
yene Ayin, Rimmon, Éter, Ashan bolup, jemiy töt sheher
we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar **8** Hemde jenub
tereptiki Baalat-Beer (yeni jenubdiki Ramah)ghiche
bolghan bu [töt] sheherning etrapidiki hemme kent-
qishlaqlarmu bar idi. Bular Shiméonlar qebilisining
ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche érishken mirasi idi. **9**
Shiméonlarning miras ülüshi Yehudalarning ülüshining
ichidin élip bérildi; chunki Yehudalarning miras ülüshi
özlirige köplük qilghanidi, shunga Shiméonlarning miras
ülüshi ularning miras ülüshining ichidin bérildi. **10**
Üchinchi chek Zebulunlar qebilisige jemet-aililiri boyiche
tartildi; ularning miras chégrisi Saridqa baratti, **11**
chégrisi gherb terepte Maréalahqa bérip Dabbeshetke
yétip Yoknéamning udulidiki éqin'gha tutishatti; **12** U
Saridtin sherq teripige qayrilip, kün chiqishqa burulup
Kislot-Tabor yurtigha tutiship, Dabiratqa ötüp, Yafiyagha
bardi; **13** andin shu yerdin u sherq teripige kün chiqishqa
[yene] burulup, Gat-Hefer we Et-Kazin'gha kélip Néahqa
sozulghan Rimmon yurtigha yétip bardi. **14** Andin u
yerdin shimal terepke qayrilip, Hannaton'gha yétip
bérip, Yiftah-Elning jilghisida axirlashti. **15** Ularning
ülüshi yene Kattat, Nahalal, Shimron, Yidalah we Beyt-
Lehemnimu orap, jemiy on ikki sheher we ulargha
qarashliq kent-qishlaqlarnimu öz ichige alatti. **16** Bu
bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar Zebulunlarning miras ülüshi bolup, jemet-
aililiri boyiche ulargha bérilgenidi. **17** Tötinchi chek
Issakargha chiqti, yeni Issakarlar qebilisige jemet-aililiri
boyiche tartildi; **18** ulargha bérilgen yurtlar Yizreelgiche
bolup, Kesullot, Shunem, **19** Hafarayim, Shion, Anaharat,
20 Rabbit, Kishion, Ébez, **21** Remet, En-Gannim, En-
Haddah we Beyt-Pazzezni öz ichige aldi; **22** andin chégrisi
Tabor, Shahazimah we Beyt-Shemeshke yétip, Iordan
deryasida axirlashti; ularning ülüshi jemiy on alte sheher
we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **23** Bu bolsa,
yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar
Issakarlarning miras ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche
ulargha bérilgenidi. **24** Beshinchi chek Ashirlar qebilisige
jemet-aililiri boyiche tartildi; **25** ularning zémini Helkat,
Hali, Beten, Aqsaf, **26** Allammelek, Améad we Mishalni öz
ichige aldi; chégrisi gherb terepte Karmel bilen Shihor-
Libnatqa tutiship, **27** andin sherq terepke qayrilip
Beyt-Dagon'gha bérip, Zebulun [zémini] bilen Yiftah-
El jilghisining shimal teripidin ötüp, Beyt-Émek bilen
Néielge yétip bérip Kabulning shimal teripige chiqti; **28**
Ébron, Rehob, Hammon we Kanahni öz ichige élip Chong
Zidon'gha yétip bardi. **29** andin chégrisi Ramah teripige
qayrilip, Tur dégen mustehkem shehirge bérip, Xosahqa
qayrilip, Aqzib bilen Hebelge tutash bolghan déngizda
axirlashti; **30** zémini Ummah, Afek we Rehobnimu öz
ichige alghan; jemiy yigirme ikki sheher we ulargha
qarashliq kent-qishlaqlarni öz ichige alghanidi. **31** Bu
bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar Ashirlarning miras ülüshi bolup, jemet-
aililiri boyiche ulargha bérilgenidi. **32** Altinchi chek
Naftaligha chiqti, yeni Naftalilar qebilisige jemet-aililiri
boyiche tartildi; **33** ularning chégrisi bolsa Heleftin
chiqip, Zaanannimdiki dub derixidin ötüp, Adami-
Nekeb we Yabneeldin chiqip, Lakkumgha yétip Iordan
deryasigha bérip axirlashti. **34** Andin gherb terepke
qayrilip Aznot-Taborgha bérip, shu yerdin Hukkokqa
chiqip, jenubta Zebulunning ülüsh zéminigha tutiship,
shimalda Ashirning ülüsh zéminigha yétip, kün chiqish
teripide Iordan deryasining yénida, Yehudaning ülüsh
zéminigha ulashti. **35** Naftalining mustehkem sheherliri
Ziddim, Zer, Hammat, Rakkat, Kinneret, **36** Adamah,
Ramah, Hazor, **37** Kedesh, Edrey, En-Hazor, **38** Yiron,
Migdal-El, Horem, Beyt-Anat we Beyt-Shemeshler bolup,
jemiy on toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-
qishlaqlar idi. **39** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha
qarashliq kent-qishlaqlar Naftalilar qebilisining miras
ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche ulargha bérilgenidi.
40 Yettinchi chek Danlarning qebilisige chiqti; u ularning
jemet-aililiri boyiche tartildi. **41** Ularning miras zémini
bolsa Zoréah, Eshtaol, Ir-Shemesh, **42** Shaalabbin,
Ayjalon, Yitlah, **43** Élon, Timnatah, Ekron, **44** El-tekeh,
Gibbéton, Baalat, **45** Yehud, Bene-Barak, Gat-Rimmon,
46 Me-Yarkon, Rakkon we Yafoning udulidiki yurtni
öz ichige aldi. **47** Lékin Danlarning zémini öz qolidin
ketken bolghachqa, Danlar chiqip Leshemge hujum qilip
uni ishghal qildi; ahalisini qilichlap yoqitip, u yerni
özining qilip makanlashti; andin ular Leshemge atisi
Danning ismini qoyup, uni Dan dep atidi. **48** Mana bular,
yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar
Danlar qebilisige, ularning jemet-aililiri boyiche miras
qilip bérilgenidi. **49** Bu teriqide [Israillar] zéminni
chégra-chégra boyiche bölüp boldi; andin ular Nunning
oghli Yeshuagha öz arisidin miras bölüp berdi. **50**
Perwerdigarning buyruqi boyiche Yeshua tiliginidek
uninggha Efraim taghliq yurtidiki Timnat-Sérah dégen
sheherni berdi; buning bilen u sheherni qurup chiqip,
uningda turdi. **51** Mana bular Eliazar kahin bilen
Nunning oghli Yeshua we Israilning qebile-jemetlirining
kattabashliri bir bolup Shilohda, jamaet chédirining
derwazisining aldida turup, Perwerdigarning aldida chek
tashlap bölüp teqsim qilghan miraslardur. Bu teriqide
ular zéminning teqsimatini tügetti.

20 Perwerdigar Yeshuagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — «Özüm
Musaning wasitisi bilen silerge buyrughandek, özünglar
üchün «panahliq sheherler»ni tallap békitinglar; **3**
bilmey, tasadipiyliqtin adem urup öltürüp qoyghan
herqandaq kishi u sheherlerge qéchip ketsun. Buning
bilen bu sheherler silerge qan intiqamini alghuchidin
panahgah bolidu. **4** [Ademni shundaq öltürgen] kishi bu
sheherlerning birige qéchip bérip, sheherning qowuqigha
kélip, shu yerde sheherning aqsaqallirigha öz ehwalini
éytsun; ular uni özige qobul qilip sheherge kirgüzüp,
uning özliri bilen bille turushigha uninggha jay bersun.
5 Emdi qan qisasini alghuchi uni qoghlap kelse, ular
adem öltürgen kishini qisaskarning qoligha tapshurup
bermisun; chünki shu kishining burundin öz qoshnisigha
héch öch-adawiti bolmighan, belki tasadipiy urup öltürüp
qoyghan. **6** [Adem öltürgen] kishi jamaet aldida soraq

qilin'ghuche shu sheherde tursun; andin shu waqittiki
bash kahin ölüp ketkende, u shu sheherdin ayrilip, öz
shehirige, yeni qéchip chiqqan sheherdiki öyige yénip
kelsun. **7** Shuning bilen ular Naftali taghliq yurtidiki
Kedeshni, Efraimning taghliq yurtidiki Shekemni we
Yehudaning taghliq yurtidiki Kiriat-Arba, yeni Hébronni,
8 Yérixoning sherq teripidiki, Iordan deryasining u
qétidiki Ruben qebilisining zéminidin tüzlenglikning
chölidiki Bezerni, Gad qebilisining zéminidin Giléadtiki
Ramotni we Manasseh qebilisining zéminidin Bashandiki
Golanni tallap békitti. **9** Mana bu sheherler barliq
Israillar we ularning arisida turuwatqan musapirlar
üchün panahgah bolushqa békitilgen sheherlerdur;
kimki bilmey, tasadipiliqtin adem öltürgen bolsa, uning
jamaet aldida soraq qilinishidin burun, qan qisaskarning
qolida ölmesliki üchün shu sheherlerge qéchip kétishke
bu sheherler békitilgen.

21 U waqitta Lawiy jemetlirining kattiwashliri
kahin Eliazar, Nunning oghli Yeshua we Israil
qebililirining kattiwashlirining qéshigha bérip, **2**
Qanaan zéminidiki Shilohda ulargha: — Musaning
wasitisi arqiliq Perwerdigar biz toghruluq: «Ulargha
turushqa sheherlerni, malliri üchün yaylaqlarni qoshup
bergin», dep éytqan, dédi. **3** Shuni déwidi, Israillar
Perwerdigarning emri boyiche öz miras ülüshliridin
munu sheherler bilen yaylaqlarni qoshup Lawiylargha
berdi: — **4** birinchi tashlan'ghan chek Kohat jemetlirige
chiqti; chek tashlinip, Lawiylar ichidiki kahin Harunning
ewladlirigha Yehuda qebilisi, Shiméon qebilisi we
Binyamin qebilisining zéminliridin on üch sheher
békitildi; **5** Andin Kohatning qalghan ewladlirigha
chek tashlinip, Efraim qebile-jemetlirining zéminidin,
Dan qebilisining zéminidin we Manasseh yérim
qebilisining zéminliridin on sheher békitildi. **6**
Gershonning ewladlirigha chek tashlinip, Issakar qebile-
jemetlirining zéminidin, Ashir qebilisining zéminidin,
Naftali qebilisining zéminidin we Manassehning yene bir
yérim qebilisining zéminidin on üch sheher békitildi.
7 Merarining ewladlirigha, jemet-aililiri boyiche chek
tashlinip, Ruben qebilisining zéminidin, Gad qebilisining
zéminidin we Zebulun qebilisining zéminidin on ikki
sheher békitildi. **8** Bu teriqide Perwerdigar Musaning
wasitisi bilen buyrughinidek Israillar chek tashlap bu
sheherler bilen yaylaqlirini qoshup, Lawiylargha berdi. **9**
Ular Yehudaning qebilisi bilen Shiméonning qebilisining
zéminidin töwende tizimlan'ghan munu sheherlerni
berdi: — **10** (chek tashlan'ghanda, Lawiylarning nesli
bolghan Kohatlar jemetidiki Harunning ewladlirigha
birinchi chek chiqqachqa munu sheherler bérildi):
— **11** ulargha Yehudaning taghliq rayonidiki Kiriat-
Arba (Arba Anakning atisi idi), yeni Hébron bilen
etrapidiki yaylaqlarni qoshup berdi. **12** Lékin sheherge
tewe étizlar bilen kent-qishlaqlarni Yefunnehning oghli
Kalebke miras qilip berdi. **13** Shundaq qilip ular
Harun kahinning ewladlirigha adem öltürgen kishiler
panahlinidighan sheher Hébron we yaylaqlirini, yene
ulargha Libnah bilen yaylaqlirini, **14** Yattir bilen
yaylaqlirini, Eshtemoa bilen yaylaqlirini, **15** Holon
bilen yaylaqlirini, Debir bilen yaylaqlirini, **16** Ayin
bilen yaylaqlirini, Yuttah bilen yaylaqlirini, Beyt-
Shemesh bilen yaylaqlirini berdi; bu ikki qebilining
zéminliridin jemiy toqquz sheherni berdi. **17** Mundin
bashqa ulargha Binyamin qebilisining zéminidin Gibéon
bilen yaylaqlirini, Géba bilen yaylaqlirini, **18** Anatot
bilen yaylaqlirini, Almon bilen yaylaqlirini qoshup
jemiy töt sheher berdi. **19** Bu teriqide kahinlar, yeni
Harunning ewladlirigha bérilgen sheherler on üch
boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. **20** Ular
yene Lawiylarning neslidin bolghan Kohatning qalghan
jemetlirigimu sheherlerni berdi. Chek tashlash bilen
ulargha békitilgen sheherler munular: — ulargha Efraim
qebilisining zéminidin **21** Efraimning taghliq rayonidiki
adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Shekem
bilen yaylaqlirini, yene Gezer bilen yaylaqliri, **22** Kibzaim
bilen yaylaqliri we Beyt-Horon bilen yaylaqliri bolup,
jemiy töt sheherni berdi; **23** buningdin bashqa Dan
qebilisining zéminidin Eltekeh bilen yaylaqliri, Gibbéton
bilen yaylaqliri, **24** Ayjalon bilen yaylaqliri we Gat-
Rimmon bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni
berdi. **25** Buningdin bashqa Manasseh yérim qebilisining
zéminidin Taanaq bilen yaylaqliri, Gat-Rimmon bilen
yaylaqliri bolup, jemiy ikki sheherni berdi. **26** Bu teriqide
Kohatlarning qalghan jemetlirige bérilgen sheherler
on boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. **27**
Lawiylarning jemetliridin bolghan Gershonlargha bolsa
ular Manassehning yérim qebilisining zéminidin adem
öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Bashandiki
Golan bilen yaylaqlirini, shundaqla Beeshtérah bilen
yaylaqlirini, jemiy ikki sheherni berdi; **28** yene Issakar
qebilisining zéminidin Kishion bilen yaylaqliri, Dabirat
bilen yaylaqliri, **29** Yarmut bilen yaylaqliri we En-
Gannim bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni
berdi; **30** buningdin bashqa Ashir qebilisining zéminidin
Mishal bilen yaylaqliri, Abdon bilen yaylaqliri, **31**
Helkat bilen yaylaqliri we Rehob bilen yaylaqliri
bolup, jemiy bolup töt sheherni berdi; **32** buningdin
bashqa Naftali qebilisining zéminidin adem öltürgen
kishiler panahlinidighan sheher Galiliyediki Kedesh
bilen yaylaqlirini, yene Hammot-Dor bilen yaylaqliri
we Kartan bilen etrapidiki yaylaqliri bolup, jemiiy üch
sheherni berdi. **33** Bu teriqide Gershonlargha bérilgen
sheherler on üch boldi; bular etrapidiki yaylaqliri
bilen bérildi. **34** Qalghan Lawiylargha, yeni Merarilar
jemetlirige Zebulun qebilisining zéminidin Yoknéam
bilen yaylaqliri, Kartah bilen yaylaqliri, **35** Dimnah
bilen yaylaqliri we Nahalal bilen yaylaqliri bolup,
jemiy töt sheherni berdi. **36** Buningdin bashqa Ruben
qebilisining zéminidin Bezer bilen yaylaqliri, Yahaz bilen
yaylaqliri, **37** Kedemot bilen yaylaqliri we Mefaat bilen
yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **38** Buningdin
bashqa Gad qebilisining zéminidin adem öltürgen
kishiler panahlinidighan sheher Giléadtiki Ramot bilen
yaylaqlirini, yene Mahanayim bilen yaylaqliri, **39**
Heshbon bilen yaylaqliri we Jaazer bilen yaylaqliri
bolup, jemiy töt sheherni berdi. **40** Bular bolsa qalghan
Lawiylarning jemetlirige, yeni Merarilar jemetlirige
bérilgen barliq sheherlerdur; ulargha chek tashlinish
bilen bérilgen ülüshi on ikki sheher idi. **41** Israillarning
zémini ichidin Lawiylargha békitip bérilgen sheherler
jemiy qiriq sekkiz idi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen
bérildi. **42** Bu sheherlerning herbirining etrapida
yaylaqliri bar idi; sheherlerning hemmisi shundaq idi.

43 Perwerdigar shu teriqide Israillarning ata-bowilirigha
bérishke qesem bilen wede qilghan pütkül zéminni
ulargha berdi; ular kélip uni igilep, u yerde olturdi. 44
U waqitta Perwerdigar ilgiri ularning ata-bowilirigha
qesem bilen wede qilghinidek, ulargha her etrapida tinch-
aramliq berdi; ularning düshmenliridin héchqandiqi
ularning aldida qeddini ruslap tik turalmaytti; belki
Perwerdigar hemme düshmenlirini ularning qoligha
tapshurdi. 45 Perwerdigarning Israilning jemetige wede
qilghan himmetliridin héchbiri qaldurulmay emelge
ashuruldi.

22 U waqitta Yeshua Rubenler, Gadlar we Manasseh
yérim qebilisidikilerni chaqirip ulargha: — 2
Siler bolsanglar Perwerdigarning quli Musaning silerge
buyrughinining hemmisige emel qildinglar, méning
silerge emr qilghan barliq sözlirimgimu qulaq saldinglar;
3 siler bu nurghun künlerde taki bügün'ge qeder
qérindashliringlarni tashliwetmey, belki Perwerdigar
Xudayinglar [silerge] emr qilghan wezipini tutup
keldinglar; 4 emdi Perwerdigar Xudayinglar wede
qilghinidek, qérindashliringlargha aramliq berdi; shunga
siler Perwerdigarning quli Musa Iordan deryasining
u teripide silerge bergen miras zémininglargha,
öz chédirliringlargha qaytip béringlar. 5 Peqetla
Perwerdigarning quli Musa silerge buyrup tapshurghan
qanun-emrlerge emel qilishqa, yeni Perwerdigar
Xudayinglarni söyüp, Uning barliq yollirida méngip,
emrlirini tutup uninggha baghlinip, pütün qelbinglar
we pütün jan-dilinglar bilen Uning xizmitide bolushqa
ixlas bilen köngül bölünglar, — dédi. 6 Shuning bilen
Yeshua ularni bext-beriket tilep, yolgha saldi; ular
öz chédirlirigha qaytip kétishti. 7 Manasseh yérim
qebilisige bolsa Musa ulargha Bashanni miras qilip
bergenidi; yene bir yérim qebilige Yeshua Iordan
deryasining bu qéti, yeni gherb teripide ularning
qérindashlirining arisida miras berdi. Yeshua ularni
öz chédirlirigha qaytish yoligha salghan waqtida, u
ularghimu bext-beriket tilep, 8 ulargha: — Intayin
köp bayliqlar, intayin köp charpaylarni, shundaqla
köp miqdarda kümüsh, altun, mis, tömür we kiyim-
kécheklerni élip, öz chédiringlargha qaytip béringlar;
düshmenliringlardin alghan oljini qérindashliringlargha
üleshtürüp béringlar, dédi. 9 U waqitta Rubenler,
Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki
Shilohdin chiqip Israillardin ayrilip, Perwerdigarning
Musaning wasitisi bilen qilghan emri boyiche ularning
teelluqati bolghan öz miras zémini Giléad yurtigha qarap
qaytip mangdi. 10 Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim
qebilisi Qanaan zéminidiki Iordan deryasining boyidiki
Gelilotqa yétip kelgende, u yerde Iordan deryasining
boyida bir qurban'gahni yasidi; qurban'gah nahayiti
chong we heywetlik yasalghanidi. 11 Israillargha: «Mana
Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan
zéminidiki Iordan deryasining u qétidiki Gelilotta, yeni
Israillarning udulida bir qurban'gahni yasaptu» dégen
xewer anglandi. 12 Israillar bu xewerni anglighan
haman, ularning pütkül jamaiti ular bilen urushush
üchün Shilohqa toplandi. 13 U waqitta Israillar kahin
Eliazarning oghli Finihasni Giléad zéminidiki Rubenler,
Gadlar we Manasseh yérim qebilisige mangdurdi
14 we shundaqla uning bilen on emirni, Israilning
herbir qebilisidin jemet bashliqi bolghan birdin emirni
uninggha hemrah qilip ewetti; herbir emir herqaysi
ata jemettiki minglighan Israillarning kattiwéshi idi.
15 Bular emdi Giléad zéminigha, Rubenler, Gadlar
we Manasseh yérim qebilisige kélip ulargha: — 16
Mana Perwerdigarning pütkül jamaiti silerge mundaq
deydu: «Silerning Perwerdigargha egishishtin yénip,
özünglargha qurban'gahni yasap, Israilning Xudasidin
yüz örüp, Perwerdigargha asiyliq qilip ötküzgen bu
rezillikinglar zadi qandaq ish? 17 Péorda burun
ötküzgen qebihlikimiz bizge yétip ashmasmu? Gerche
Perwerdigarning jamaitining béshigha waba chüshken
bolsimu, biz téxi bügün'ge qeder bu ishtin özimizni
paklandurmiduq. 18 Siler bügün Perwerdigargha
egishishtin yandinglar; shundaq boliduki, siler bügün
Perwerdigargha asiyliq qilghan bolghachqa, u jezmen
ete Israilning pütkül jamaitige ghezeplinidu. 19
Halbuki, mubada siler miras qilip alghan zémin napak
bolup qalghan bolsa, Perwerdigarning teweliki bolghan
zémin'gha, Uning chédiri tiklen'gen yurtqa yénip
kélip, arimizda miras élinglar. Peqet Perwerdigar
Xudayimizning qurban'gahidin bashqa özünglar üchün
qurban'gah yasash bilen Perwerdigargha we bizlerge
asiyliq qilmanglar. 20 Zerahning oghli Aqan haram
békitilgen nersilerdin élip, itaetsizlik qilghan emesmu?
Shu sewebtin qebihliki üchün yalghuz ular öltürülüp
qalmay, Perwerdigarning ghezipi yene pütkül Israil
jamaitining üstige chüshken emesmu?». 21 Shuning
bilen Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi
minglighan Israillarning kattiwashlirigha jawab bérip
mundaq dédi: — 22 «Ilahlarning ilahi Perwerdigardur!
Ilahlarning ilahi bolghan Perwerdigar Özi buni bilidu,
Israilmu uni bilgey! Eger bu ish asiyliq bolsa yaki
Perwerdigargha itaetsizlik bolsa, emdi bizlerni bügun
ölümdin ayimanglar! 23 Eger bizning özimiz üchün
qurban'gahni yasishimiz Perwerdigargha egishishtin
yénish üchün bolghan bolsa, shundaqla qurban'gahning
üstide köydürme qurbanliq sunush, ashliq hediyelirini
sunush, inaqliq qurbanliqlirini sunush üchün bolghan
bolsa, undaqta Perwerdigar Özi bu ish toghruluq
bizdin hésab alsun; 24 eksiche bu ishni qilishimizning
sewebi heqiqeten shuki, kelgüside silerning baliliringlar
bizning balilirimizgha: «Silerning Israilning Xudasi
Perwerdigar bilen qandaq munasiwitinglar bar?
25 Ey Rubenler we Gadlar, Perwerdigar biz bilen
silerning otturimizda Iordan deryasini chégra qilip
qoyghan emesmu? Shunga silerning Perwerdigardin
héchqandaq nésiwenglar yoqtur!» déyishidin endishe
qilduq. 26 Shunga biz: «Qopup bir qurban'gah
yasayli; lékin bu köydürme qurbanliqlar üchünmu
emes, bashqa xil qurbanliqlar üchünmu emes, 27
belki kelgüside Perwerdigarning aldida köydürme
qurbanliqlirimiz bilen bashqa xil qurbanliqlirimiz we
inaqliq qurbanliqlirimiz bilen uning ibaditide bolushimiz
üchün, siler we bizning otturimizda, shundaqla kéyinki
dewrlirimizde bir esletme guwahliq bolsun üchün
uni yasiduq; baliliringlarning kelgüside balilirimizgha
«Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoq»
démesliki üchün shundaq qilduq. 28 Eger ular kelgüside
biz bilen ewladlirimizgha shundaq dése, biz jawab bérip:

«Mana, köydürme qurbanliq sunush üchün yaki bashqa
xil qurbanliqlarni sunush üchün yasalghan emes, belki
siler bilen bizning otturimizda bir guwahliq bolsun
dep yasalghan, bu Perwerdigarning ata-bowilirimiz
yasighan qurban'gahining endizisidur!» déyeleymiz. **29**
Perwerdigargha asiyliq qilip, Perwerdigargha egishishtin
yénip, Perwerdigar Xudayimizning chédirining aldida
turghan qurban'gahtin bashqa ikkinchi bir qurban'gahni
yasap, uning üstide köydürme qurbanliq, ashliq hediyeler
we bashqa xil qurbanliqlarni ötküzüsh niyiti bizdin
néri bolghay!». **30** Kahin Finihas we uning bilen bille
kelgen jamaet emirliri, yeni minglighan Israillarning
kattiwashliri Rubenler, Gadlar we Manassehlerning
éytqan sözlirini anglighanda ular shuningdin xush boldi.
31 Eliazarning oghli kahin Finihas Rubenler, Gadlar we
Manassehlerge: — Siler Perwerdigargha bu itaetsizlikni
qilmighininglar üchün Perwerdigarning otturimizda
turuwatqanliqini emdi bilduq; siler bu ish bilen Israillarni
Perwerdigarning qolidin qutquzdunglar, dédi. **32** Andin
Eliazar kahinning oghli Finihas bilen emirler Rubenler
we Gadlarning yénidin, Giléad zéminidin chiqip Qanaan
zéminigha Israillarning yénigha yénip kélip bu xewerni
ulargha dep berdi. **33** Bu ish Israillarning neziride
yaxshi köründi; Israillar Xudagha hemdusana éytip,
Rubenler bilen Gadlargha hujum qilip, ular bilen urushup
ularning turuwatqan zéminini weyran qilayli, dégen
gepni ikkinchi tilgha almidi. **34** Rubenler bilen Gadlar bu
qurban'gahqa «Guwahliq» dep at qoydi; chünki ular: —
«U arimizda Perwerdigarning Xuda ikenlikige guwahtur»
dédi.

23 Perwerdigar Israilgha etrapidiki düshmenliridin
aram bérip uzun zamanlar ötüp, shundaqla
Yeshua qérip, yéshimu chongiyip qalghanda, **2** Yeshua
pütkül Israilni, ularning aqsaqallirini, bashliqliri, hakim-
soraqchiliri bilen beg-emeldarlirini chaqirip ulargha
mundaq dédi: — «Men qérip qaldim, yéshimmu chongiyip
qaldi. **3** Perwerdigar Xudayinglarning siler üchün mushu
yerdiki barliq taipilerge qandaq ishlarni qilghinini
özünglar kördünglar; chünki siler terepte turup jeng
qilghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur. **4** Mana, men
özüm yoqatqan hemme ellerning zéminliri bilen qalghan
bu taipilerning zéminlirini qoshup qebile-jemetinglar
boyiche chek tashlap Iordan deryasidin tartip kün
pétish tereptiki Ulugh Déngizghiche, silerge miras qilip
teqsim qilip berdim. **5** Perwerdigar Xudayinglar Özi
ularni aldinglardin qoghlap chiqirip, közünglardin néri
qilip, Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek siler
ularning zéminigha ige bolisiler. **6** Shunga siler tolimu
qeyser bolup Musaning qanun kitabida pütülgenning
hemmisini tutup, ong ya solgha chetnep ketmey,
uninggha emel qilishqa köngül bölünglar; **7** shundaq
qilip, aranglarda qélip qalghan bu taipiler bilen bardi-
keldi qilmanglar; shuningdek ularning ilahlirining
namlirini tilgha almanglar yaki ularning nami bilen
qesem qilmanglar; ulargha ibadet qilmanglar, ulargha
bash urmanglar; **8** belki bügün'giche qilghininglardek,
Perwerdigar Xudayinglargha baghlinip turunglar. **9**
Chünki Perwerdigar aldinglardin chong-chong we
küchlük ellerni qoghlap chiqiriwetkendur; bügün'giche
héchqandaq adem aldinglarda put tirep turalmidi.
10 Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqini boyiche
siler terepte turup jeng qilghini üchün silerdin bir
adiminglar ularning ming adimini tiripiren qilidu. **11**
Shunga Perwerdigar Xudayinglarni söyüsh üchün öz
könglünglargha qattiq segek bolunglar! **12** Chünki eger
siler Uningdin yüz örüp aranglarda qalghan bu eller
bilen ariliship-baghlinip, ular bilen qoda-baja bolup, ular
bilen bérish-kélish qilsanglar, **13** undaqta silerge shu ish
ayan bolsunki, Perwerdigar Xudayinglar aldinglardin
bu ellerni ikkinchi qoghlap chiqarmaydu, belki bular
silerge qapqan we qiltaq bolup, biqininglargha qamcha
bolup chüshüp, közünglerge tiken bolup sanjilidu; axirda
Perwerdigar Xudayinglar silerge bergen bu yaxshi
zémindin mehrum bolup yoqilisiler. **14** Mana, men
bügün barliq ademler muqerrer bésip ötidighan yolni
mangimen; silerning pütün dilinglar we wujudunglargha
shu roshenki, Perwerdigar Xudayinglarning siler
toghruluq qilghan mubarek wedilirining héchbiri emelge
ashurulmay qalmidi; hemmisi siler üchün beja keltürülüp,
héchqaysisi yerde qalmidi. **15** Lékin siler Perwerdigar
Xudayinglarning silerge emr qilip toxtatqan ehdisini
buzghanda, Perwerdigar Xudayinglar silerge wede
qilghan hemme beriket üstünglerge chüshürülgendek,
shundaq boliduki, Perwerdigar Xudayinglar silerni
Özi silerge bergen zémindin yoqatquche barliq agah
qilghan ishni chüshüridu; siler bérip, [uning ehdisini
buzup] bashqa ilahlargha ibadet qilip bash ursanglar,
Perwerdigarning ghezipi silerge tutiship, silerni Özi
silerge bergen yaxshi zémindin tézla yoq qilidu».

24 Andin Yeshua Israilning hemme qebililirini
Shekemge yighip, Israilning aqsaqalliri, bashliqliri,
hakim-sotchiliri bilen beg-emeldarlirini chaqirdi; ular
özlirini Xudaning huzurigha hazir qilghanda **2** Yeshua
pütkül xelqqe: Israilning Xudasi Perwerdigar: — «Qedimki
zamanda ata-bowiliringlar, jümlidin Ibrahim bilen
Nahorning atisi Terah deryaning u teripide olturatti;
ular bashqa ilahlarning qulluqida bolatti. **3** Lékin Men
atanglar Ibrahimni deryaning u teripidin élip kélip,
uni bashlap pütkül Qanaan zéminini aylandurup, uning
neslini awutup uninggha Ishaqni berdim. **4** Andin Men
Ishaqqa Yaqup bilen Esawni berdim; Esawgha Séir taghliq
rayonini tewelik qilip berdim, Yaqup bilen oghulliri
bolsa Misirgha chüshüp bardi. **5** Kéyinrek Men Musa
bilen Harunni ewetip, Misirliqlar arisida emellirim
bilen ulargha dehshetlik wabalarni chüshürdum; andin
silerni shu yerdin élip chiqtim. **6** Men bu teriqide
ata-bowiliringlarni Misirdin élip chiqip, ular [Qizil]
Déngizgha yétip kelginide, misirliqlar jeng harwiliri
we atliq eskerliri bilen ata-bowiliringlarni qoghlap
déngizghiche keldi. **7** Israillar shuan Perwerdigargha
nida qiliwidi, U siler bilen Misirliqlarning arisigha
tum qarangghuluq chüshürdi; andin déngizni ularning
üstige basturup yapti. Siler Öz közliringlar bilen Méning
Misirda néme qilghinimni kördünglar; andin siler uzun
waqitqiche chölde turdunglar. **8** Kéyinrek Men silerni
Iordan deryasining u teripide turghan Amoriylarning
zéminigha bashlap keldim; ular siler bilen soqushqanda
men ularni qolunglargha bérip, siler ularning zéminini
igilidinglar. Men ularni aldinglardin yoqitiwettim. **9** U
waqitta Moabning padishahi, Zipporning oghli Balaq

qopup, Israil bilen jengge chüshti we silerni qarghash
üchün Béorning oghli Balaamni chaqirip keldi; **10**
lékin Men Balaamning sözige qulaq salmidim; shuning
bilen u silerge qayta-qayta bext-beriket tilidi we Men
silerni [Balaqning] qolidin qutquzdum. **11** Kéyinrek
siler Iordan deryasidin ötüp Yérixogha barghanda
Yérixoning ademliri Amoriylar, Perizziyler, Qanaaniylar,
Hittiylar, Girgashiylar, Hiwiylar we Yebusiylar siler
bilen urushqa qopqini bilen Men ularni qolunglargha
tapshurup berdim; **12** Men aldinglargha sériq herini
ewettim, sériq here Amoriylarning ikkila padishahini
heydiwetkendek ularnimu heydiwetti; bu ish silerning
qilichinglar yaki oqyayinglar bilen bolmidi. **13** Men
silerge öz qolunglar bilen emgek singdürmigen bir
zéminni, özünglar yasimighan sheherlerni berdim, we
siler shularda makan qildinglar; özünglar tikmigen
üzümzarliqlar bilen zeytunzarliqlardin méwilirini
yewatisiler» deydu, — dédi. **14** — Shunga emdi
siler Perwerdigardin qorqup ixlasmenlik we heqiqet
ichide uning ibaditide bolunglar; ata-bowiliringlar
deryaning u teripide we Misirda choqun'ghan ilahlarni
tashlap, peqet Perwerdigarning qulluqida bolunglar.
15 Lékin eger Perwerdigarning ibaditi silerge yaman
körünse, kimge ibadet qilidighininglarni talliwélinglar —
meyli ata-bowiliringlar deryaning u teripide turghanda
choqun'ghan ilahlar bolsun yaki siler turuwatqan
zémindiki Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni tallanglar;
lékin men bilen öyümdikiler bolsaq Perwerdigarning
ibaditide bolimiz, — dédi. **16** Xelq jawab bérip: —
Perwerdigarni terk étip bashqa ilahlarning ibaditide
bolush bizdin néri bolsun! **17** Chünki biz bilen
ata-bowilirimizni «qulluq makani» bolghan Misir
zéminidin chiqirip, közimizning aldida bu chong möjizilik
alametlerni körsitip, qaysi yolda mangmayli, qaysi
xelqning arisidin ötmeyli, bizni saqlighuchi Perwerdigar
Xudayimiz Özidur! **18** Perwerdigar bu zéminda turghan
barliq taipilerni, jümlidin Amoriylarni aldimizdin
qoghliwetti; shunga bizmu Perwerdigarning ibaditide
bolimiz; chünki U bizning Tengrimizdur! — dédi. **19**
Yeshua xelqqe: — Siler Perwerdigarning ibaditide
bolalmaysiler, chünki U muqeddes bir Xudadur; U
wapasizliqqa heset qilghuchi bir Tengri bolghachqa,
itaetsizlikliringlar bilen gunahliringlarni kechürelmeydu.
20 Eger siler Perwerdigarni tashlap, yat ilahlargha
choqun'ghan bolsanglar Umu silerdin yüz örüp, silerge
yaxshiliq qilip kelgenning ornida silerge bala keltürüp
yoqitidu, — dédi. **21** Lékin xelq Yeshuagha jawab
bérip: — Hergiz undaq bolmaydu! Biz Perwerdigarning
ibaditide bolimiz, — dédi. **22** Buni anglap Yeshua
xelqqe: — Özünglarning Perwerdigarni, Uning ibaditide
bolushni tallighanliqinglargha öz-özünglargha guwahchi
boldunglar, déwidi, ular: — Özimiz guwah! — dep jawab
bérishti. **23** U: — Undaq bolsa emdi aranglardiki yat
ilahlarni chiqirip tashliwétip, könglünglarni Israilning
Xudasi Perwerdigargha intilidighan qilinglar, dédi.
24 Xelq Yeshuagha jawab bérip: — Biz Perwerdigar
Xudayimizning ibaditide bolup, uning awazighila qulaq
salidighan bolimiz, dédi. **25** Shuning bilen Yeshua u küni
xelq bilen ehde baghliship, Shekemde ular üchün höküm-
belgilimilerni toxtitip berdi. **26** Andin Yeshua bu hemme
sözlerni Perwerdigarning qanun kitabigha pütüp, yoghan
bir tashni élip kélip, uni Perwerdigarning muqeddes
jayining yénidiki dub derixining astigha tiklep qoydi.
27 Andin Yeshua xelqqe: — Mana bu tash bolsa bizge
guwah bolup turidu; chünki u Perwerdigarning bizge
qilghan hemme sözlirini anglap turdi; u Perwerdigar
Xudayinglardin tanmasliqinglar üchün üstünglarda
guwahchi bolup turidu, — dédi. **28** Yeshua shularni dep
xelqni yolgha sélip, herbirini öz miras yérige yandurdi. **29**
Bu ishlardin kéyin Nunning oghli, Perwerdigarning quli
Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. **30** Ular uni élip
bérip, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal
teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen
jayda depne qildi. **31** Yeshuaning pütkül hayat künliride,
shundaqla Yeshuadin kéyin qalghan, Perwerdigarning
Israil üchün qilghan hemme möjizilik emellirini obdan
bilidighan aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu Israil
Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **32** Yüsüpning
söngeklirini bolsa, Israillar ularni Misirdin élip kelgenidi.
Ular bularni Shekemge élip bérip, Yaqup Shekemning
atisi Hamorning oghulliridin yüz kesitah kümüshke
sétiwalghan yerde depne qildi. Shu yer Yüsüplerning
miras ülüshi bolup qaldi. **33** Harunning oghli Eliazarmu
wapat boldi; ular uni oghli Finihasqa miras qilip bérilgen
Efraimning taghliq rayonidiki Gibéah dégen jayda depne
qildi.

Batur Hakimlar

1 We Yeshua wapat bolghandin kéyin shundaq boldiki,
Israillar Perwerdigardin: — Bizdin kim awwal chiqip
Qanaaniylar bilen soqushsun? — dep soridi. **2** Perwerdigar
söz qilip: — Yehuda chiqsun; mana, Men zéminni
uning qoligha tapshurdum, — dédi. **3** U waqitta
Yehuda akisi Shiméon'gha: — Sen méning bilen bille
Qanaaniylar bilen soqushushqa, manga chek tashlinip
miras qilin'ghan zémin'gha chiqsang, menmu sanga
chek tashlinip miras qilin'ghan zémin'gha sen bilen
bille chiqip [soqushimen], déwidi, Shiméon uning bilen
bille chiqti. **4** Yehuda u yerge chiqqanda, Perwerdigar
Qanaaniylar we Perizziylerni ularning qoligha tapshurdi.
Shuning bilen ular Bézek dégen jayda ularni urup
qirip, on ming adimini öltürdi. **5** Ular Bézekte Adoni-
Bézek dégen padishah bilen uchriship qélip, uning
bilen soqushup Qanaaniylar bilen Perizziylerni urup
qirdi. **6** Adoni-bézek qachti, ular qoghlap bérip, uni
tutuwélip, qollirining chong barmiqi bilen putlirining
chong barmiqini késiwetti. **7** Shuning bilen Adoni-
Bézek: — Eyni chaghda qollirining chong barmiqi bilen
putlirining chong barmiqi késiwétilgen yetmish padishah
dastixinimning tégidiki uwaqlarni térip yégenidi. Mana
emdi Xuda méning qilghanlirimni özümge yandurdi,
dédi. Andin ular uni Yérusalémgha élip bardi, kéyin u
shu yerde öldi. **8** Yehudalar Yérusalémgha hujum qilip
sheherni ishghal qildi; ular u yerde olturghuchilarni
qilichlap qirip, sheherge ot qoyuwetti. **9** Andin Yehudalar
chüshüp, taghliq rayon, jenubdiki Negew we Shefelah
oymanliqida turuwatqan Qanaaniylar bilen soqushti.
10 Andin Yehudalar Hébrondiki Qanaaniylargha hujum
qilip, Shéshay, Ahiman we Talmaylarni urup qirdi (ilgiri
Hébron «Kiriat-Arba» dep atilatti). **11** Andin ular u
yerdin chiqip, Debirde turuwatqanlargha hujum qildi
(ilgiri Debir «Kiriat-Sefer» dep atilatti). **12** Kaleb: —
Kimki Kiriat-Seferge hujum qilip uni alsa, uninggha
qizim Aksahni xotunluqqa bérimen, dégenidi. **13**
Kalebning ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal
qildi, Kaleb uninggha qizi Aksahni xotunluqqa berdi. **14**
We shundaq boldiki, qiz [yatliq bolup] uning qéshigha
barar chaghda, érini atisidin bir parche yer sorashqa
ündidi. Aksah éshektin chüshüshige Kaleb uningdin:
— Séning néme teliping bar? — dep soridi. **15** U
jawab bérip: — Méni alahide bir beriketligeysen; sen
manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga
birnechche bulaqnimu bergeysen, dédi. Shuni déwidi,
Kaleb uninggha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni
berdi. **16** Musaning qéynatisining ewladliri bolghan
Kéniyler Yehudagha qoshulup «Hormiliq Sheher»din
chiqip Aradning jenub teripidiki Yehuda chölige bérip,
shu yerdiki xelq bilen bille turghanidi. **17** Yehuda
bolsa akisi Shiméon bilen bille bérip, Zefat shehiride
turuwatqan Qanaaniylarni urup qirip, sheherni mutleq
weyran qildi; shuning bilen sheherning ismi «Xormah»
dep atalghan. **18** Andin Yehudalar Gaza bilen uning
etrapini, Ashkélon bilen uning etrapini, Ekron bilen
uning etrapini igilidi. **19** Perwerdigar Yehuda bilen
bille bolghach, ular taghliq yurtni meghlup qilip aldi;
lékin jilghidikilerni bolsa, ularning tömür jeng harwiliri
bolghachqa, ularni zéminidin qoghliwételmidi. **20**
Ular Musaning buyrughinidek Hébronni Kalebke berdi.
Shuning bilen Kaleb Anakning üch oghlini u yerdin
qoghliwetti. **21** Lékin Binyaminlar bolsa Yérusalémda
olturuwatqan Yebusiylarni qoghlap chiqiriwételmidi;
shunga ta bügün'giche Yebusiylar Binyaminlar bilen
Yérusalémda bille turmaqta. **22** Yüsüpning jemeti Beyt-
Elge hujum qildi; Perwerdigar ular bilen bille idi. **23**
Yüsüpning jemeti Beyt-Elning ehwalini bilip kélishke
charlighuchilarni ewetti (ilgiri sheherning nami Luz
idi). **24** Charlighuchilar sheherdin bir kishining chiqip
kéliwatqinini bayqap uninggha: — Sheherge kiridighan
yolni bizge körsitip qoysang, sanga shapaet körsitimiz,
— dédi. **25** Shuning bilen shu kishi sheherge kiridighan
yolni ulargha körsitip qoydi. Ular bérip sheherdikilerni
urup qilichlidi; lékin u adem bilen ailisidikilerni aman
qoydi. **26** U adem kéyin Hittiylarning zéminigha bérip,
shu yerde bir sheher berpa qilip, namini Luz dep atidi.
Ta bügün'giche uning nami shundaq atalmaqta. **27**
Lékin Manassehler bolsa Beyt-Shéanni we uninggha
qarashliq kentlerni, Taanaqni we uninggha qarashliq
kentlerni ishghal qilmidi; ular Dor we uninggha qarashliq
kentlerdiki xelqni, Ibléam we uninggha qarashliq
kentlerdiki xelqni, Mégiddo we uninggha qarashliq
kentlerdiki xelqni qoghliwetmidi, zéminni almidi;
Qanaaniylar shu zéminda turuwérishke bel baghlighanidi.
28 Israil barghanséri kücheygechke Qanaaniylarni
özlirige hasharchi qilip béqindurdi, lékin ularni öz
yerliridin pütünley qoghliwetmidi. **29** Efraimlarmu
Gezerde turuwatqan Qanaaniylarni qoghliwetmidi;
shuning bilen Qanaaniylar Gezerde ular bilen bille
turiwerdi. **30** Zebulun ne Qitronda turuwatqanlarni
ne Nahalolda turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning
bilen Qanaaniylar ularning arisida olturaqliship,
ulargha hasharchi medikar boldi. **31** Ashir bolsa ne
Akkoda turuwatqanlarni ne Zidonda turuwatqanlarni
qoghliwetmidi, shundaqla Ahlab, Aqzib, Helbah, Afek
Rehoblarda turuwatqanlarnimu qoghliwetmidi. **32**
Shuning bilen Ashirlar shu zéminda turuwatqanlarning
arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqliship
qaldi; ular Qanaaniylarni öz yéridin qoghliwetmidi.
33 Naftalilar ne Beyt-Shemeshte turuwatqanlarni ne
Beyt-Anatta turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning
bilen ular shu zéminda turuwatqanlarning arisida,
yeni Qanaaniylarning arisida olturaqliship qaldi; Beyt-
Shemesh we Beyt-Anattiki xelq ulargha hasharchi
medikar boldi. **34** Amoriylar Danlarni taghliq rayon'gha
mejburiy heydep chiqiriwétip, ularni jilgha-tüzlenglikke
chüshüshke yol qoymidi. **35** Amoriylar Heres téghi,
Ayjalon we Shaalbimda turuwérishke niyet baghlighanidi;
lékin Yüsüp jemetining qoli kücheygende, Qanaaniylar
ulargha hasharchi medikar boldi. **36** Amoriylarning
chégrisi bolsa «Sériq Éshek dawini»din qoram téshigha
ötüp yuqiri teripige baratti.

2 Perwerdigarning Perishtisi Gilgaldin Bokimgha kélip:
— Men silerni Misirdin chiqirip, ata-bowiliringlargha
qesem qilip bergen zémin'gha élip kélip: «Men siler
bilen qilghan ehdemni ebedgiche bikar qilmaymen;
2 Lékin siler bu zéminning xelqi bilen héchqandaq
ehde baghlimanglar, belki ularning qurban'gahlirini
buzup tashlishinglar kérek» — dégenidim; lékin siler

Méning awazimgha qulaq salmidinglar. Bu silerning néme
qilghininglar?! 3 Shunga Men [shu chaghda] silerge:
«[Shundaq qilsanglar] ularni silerning aldinglardin
qoghliwetmeymen; ular biqininglargha yantaq bolup
sanjilidu, ularning ilahliri silerge tor-tuzaq bolidu»
— dep agahlandurdum, — dédi. 4 Perwerdigarning
Perishtisi barliq Israillargha bularni dégende, ular ün
sélip yighlap kétishti. 5 Shuning bilen bu jayning nami
«Bokim» dep qoyuldi; ular shu yerde Perwerdigargha atap
qurbanliqlarni sundi. 6 Yeshua xelqni tarqitiwétiwidi,
Israillar herqaysisi özlirige miras qilin'ghan zéminni
igilesh üchün qaytip kétishti. 7 Yeshuaning pütkül
hayat künliride, shundaqla Yeshuadin kéyin qalghan,
Perwerdigarning Israil üchün qilghan hemme karamet
emellirini obdan bilgen aqsaqallarning pütkül hayat
künliridimu [Israil] xelqi Perwerdigarning ibaditide
bolup turdi. 8 Emdi Nunning oghli, Perwerdigarning
quli Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. 9 Ular uni
élip bérip, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining
shimal teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah
dégen jayda depne qildi. 10 Bu dewrdikilerning hemmisi
[ölüp] öz ata-bowilirigha qoshulup ketti; ulardin kéyin
Perwerdigarnimu tonumaydighan, shundaqla uning
Israil üchün qilghan emellirini bilmigen bir dewr peyda
boldi. 11 Shuningdin tartip Israil Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qilip Baal-butlarning ibaditige
kirishti. 12 Ular özlirini Misir zéminidin chiqirip
élip kelgen ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni
tashlap, etrapidiki taipilerning ilahliridin bolghan yat
ilahlargha egiship, ulargha bash urup, Perwerdigarning
ghezipini qozghidi. 13 Ular Perwerdigarni tashlap,
Baal we Asherahlarning qulluqigha kirishti. 14 Buning
bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha tutiship, xarab
qilinsun dep, u ularni talan-taraj qilghuchilarning qoligha
tashlap berdi, yene etrapidiki düshmenlirining qoligha
tapshurup berdi; shuning bilen ular düshmenlirining
aldida bash kötürelmidi. 15 Ular qeyerge barmisun,
Perwerdigarning qoli ularni apet bilen urdi, xuddi
Perwerdigarning déginidek, we Perwerdigarning ulargha
qesem qilghinidek, ular tolimu azabliq haletke chüshüp
qaldi. 16 Andin Perwerdigar [ularning arisidin]
batur hakimlarni turghuzdi, ular [Israillarni] talan-
taraj qilghuchilarning qolidin qutquzup chiqti. 17
Shundaqtimu, ular öz hakimlirigha qulaq salmidi; eksiche
ular yat ilahlargha egiship buzuqluq qilip, ulargha bash
urup choqundi; ata-bowilirining mangghan yolidin,
yeni Perwerdigarning emrlirige itaet qilish yolidin tézla
chiqip ketti; ular héch itaet qilmidi. 18 Perwerdigar
qachaniki ular üchün batur hakimlarni turghuzsa,
Perwerdigar haman shu batur hakim bilen bille bolatti,
batur hakimning hayat künliride ularni düshmenlirining
qolidin qutquzup chiqatti; chünki ularni xarlap ezgenler
tüpeylidin kötürülgen ah-zarlarni anglighan Perwerdigar
ularga ichini aghritatti. 19 Lékin batur hakim ölüp
kétishi bilenla, ular arqisigha yénip, yat ilahlargha
egiship, ularning qulluqigha kirip, ulargha bash urushup,
özlirini ata-bowiliridinmu ziyade bulghaytti; ular ne
shu qilmishliridin toxtimaytti, ne öz jahil yolidin héch
yanmaytti. 20 Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi
Israilgha qattiq tutashti, U: — «Bu xelq Men ularning
ata-bowilirigha tapilighan ehdemni buzup, awazimgha
qulaq salmighini üchün, 21 buningdin kéyin Men Yeshua
ölgende bu yurtta qaldurghan taipilerdin héchbirini
ularning aldidin qoghliwetmeymen; 22 buningdiki
meqset, Men shular arqiliq Israilning ularning ata-
bowiliri tutqandek, Men Perwerdigarning yolini tutup
mangidighan-mangmaydighanliqini sinaymen» — dédi.
23 Shuning bilen Perwerdigar shu taipilerni qaldurup,
ularni ne derhalla zéminidin mehrum qilip qoghliwetmidi
ne Yeshuaning qolighimu tapshurup bermigenidi.

3 Töwendikiler Perwerdigar Qanaaniylar bilen bolghan
jengni béshidin ötküzmigen Israilning [ewladlirini]
sinash üchün qaldurup qoyghan taipiler 2 (U
Israillarning ewladlirini, bolupmu jeng-urushlarni
körüp baqmighanlarni peqet jengni ögünsun dep
qaldurghanidi): — 3 — ular Filistiylerning besh
emirliki, barliq Qanaaniylar, Zidonluqlar we Baal-Hermon
téghidin tartip Xamat éghizighiche Liwan taghliqida
turuwatqan Hiwiylar idi; 4 Ularni qaldurup qoyushtiki
meqsiti Israilni sinash, yeni ularning Perwerdigarning
Musaning wasitisi bilen ata-bowilirigha buyrughan
emrlirini tutidighan-tutmaydighanliqini bilish üchün
idi. 5 Shuning bilen Israillar Qanaaniylar, yeni
Hittiylar, Amoriylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylar
arisida turdi; 6 Israillar ularning qizlirigha öylinip,
öz qizlirini ularning oghullirigha bérip, ularning
ilahlirining qulluqigha kirdi. 7 Israillar Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qilip, öz Xudasi Perwerdigarni
untup, Baallar we Asherahlarning qulluqigha kirdi.
8 Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha
tutiship, ularni Aram-Naharaimning padishahi Qushan-
Rishataimning qoligha tapshurdi. Bu teriqide Israillar
sekkiz yilghiche Qushan-Rishataimgha béqindi boldi. 9
Israillar Perwerdigargha peryad kötürgende, Perwerdigar
ular üchün bir qutquzghuchini turghuzup, u ularni
qutquzdi. U kishi Kalebning inisi Kénazning oghli
Otniyel idi. 10 Perwerdigarning Rohi uning üstige
chüshüp, u Israilgha hakimliq qildi; u jengge chiqiwidi,
Perwerdigar Aramning padishahi Qushan-Rishataimni
uning qoligha tapshurdi; buning bilen u Qushan-
Rishataimning üstidin ghalib keldi. 11 Shuningdin
kéyin zéminda qiriq yilghiche amanliq boldi; Kénazning
oghli Otniyel alemdin ötti. 12 Andin Israillar yene
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; ular
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilghachqa, u
Moabning padishahi Eglonni Israil bilen qarishilishishqa
küchlendürdi. 13 U Ammoniylar we Amalekiylerni
özige tartip, jengge chiqip Israilni urup qirip, «Hormiliq
Sheher»ni ishghal qildi. 14 Buning bilen Israillar on
sekkiz yilghiche Moabning padishahi Eglon'gha béqindi
boldi. 15 Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad
kötürdi; Perwerdigar ular üchün bir qutquzghuchi, yeni
Binyamin qebilisidin bolghan Geraning oghli Ehudni
turghuzdi; u solxay idi. Israil uning qoli bilen Moabning
padishahi Eglon'gha sowghat ewetti. 16 Emdi Ehud özige
bir gez uzunluqta ikki bisliq bir shemsher yasatqanidi; uni
kiyimining ichige, ong yotisining üstige qisturuwaldi; 17
U shu halette sowghatni Moabning padishahi Eglonning
aldigha élip keldi. Eglon tolimu sémiz bir adem idi.
18 Ehud sowghatni teqdim qilip bolghandin kéyin,
sowghatni kötürüp kelgen kishilerni ketküzüwetti; 19
andin özi Gilgalning yénidiki tash oymilar bar jaydin

yénip, padishahning qéshigha kélip: — Ey padishah,
mende özlirige deydighan bir mexpiyetlik bar idi, —
déwidi, padishah: — Jim tur! — dédi. Shuning bilen
etrapidiki xizmetkarlarning hemmisi sirtqa chiqip ketti.
20 Andin Ehud padishahning aldigha keldi; padishah
yalghuz salqin balixanida olturatti. Ehud: — Mende sili
üchün Xudadin kelgen bir söz bar, déwidi, padishah
orunduqtin qopup öre turdi. **21** Shuning bilen Ehud sol
qolini uzitip ong yotisidin shemsherni sughurup élip,
uning qorsiqigha tiqti. **22** Shundaq qilip shemsherning
destisimu tighi bilen qoshulup kirip ketti, sémiz éti
shemsherni qisiwalghachqa, Ehud shemsherni qorsiqidin
tartip chiqiriwalmidi; üchey-poqi arqidin chiqti. **23**
Andin Ehud dalan'gha chiqip, balixanining ishiklirini
ichidin étip quluplap qoydi. **24** U chiqip ketkende,
padishahning xizmetchiliri kélip qarisa, balixanining
ishikliri quluplaqliq idi. Ular: — Padishah salqin öyde
chong teretke olturghan bolsa kérek, dep oylidi. **25**
Ular uzun saqlap kirmisek set bolarmu dep oylashti;
u yenila balixanining ishiklirini achmighandin kéyin,
achquchni élip ishiklerni échiwidi, mana, xojisining
yerde ölük yatqinini kördi. **26** Emdi ular ikkilinip
qarap turghan waqtida, Ehud qéchip chiqqanidi; u tash
oymilar bar jaydin ötüp, Séirahqa qéchip kelgenidi.
27 Shu yerge yetkende, u Efraim taghliq rayonida
kanay chéliwidi, Israillar uning bilen birge taghliq
rayondin chüshti, u aldida yol bashlap mangdi. **28** U
ularghа: — Manga egiship yürünglar, chünki Perwerdigar
düshmininglar Moabiylarni qolunglargha tapshurdi,
— déwidi, ular uninggha egiship chüshüp, Iordan
deryasining kéchiklirini tosup, héchkimni ötküzmidi.
29 U waqitta ular Moabiylardin on mingche eskerni
öltürdi; bularning hemmisi tembel palwanlar idi; ulardin
héchbir adem qéchip qutulalmidi. **30** Shu küni Moab
Israilning qolida bésiqturuldi. Zémin seksen yilghiche
aman-tinchliqta turdi. **31** Ehuddin kéyin Anatning oghli
Shamgar hakim boldi; u alte yüz Filistiyelikni biraqla
kala sanjighuch bilen öltürdi; umu Israilni qutquzdi.

4 Emdi Ehud wapat bolghandin kéyin Israillar
Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni
qilghili turdi. **2** Shuning bilen Perwerdigar ularni
Qanaaniylarning padishahi Yabinning qoligha tashlap
berdi. Yabin Hazor shehiride seltenet qilatti; uning
qoshun serdarining ismi Siséra bolup, u Haroshet-Goyim
dégen sheherde turatti. **3** Israillar Perwerdigargha nale-
peryad kötürdi, chünki Yabinning toqquz yüz tömür
jeng harwisi bolup, Israillargha yigirme yildin buyan
tolimu zulum qilip kelgenidi. **4** U waqitta Lapidotning
xotuni Deborah dégen ayal peyghember Israilgha hakim
idi. **5** U Efraim taghliqidiki Ramah bilen Beyt-Elning
otturisidiki «Deborahning xorma derixi»ning tüwide
olturatti; barliq Israillar dewaliri toghrisida höküm
sorighili uning qéshigha kéletti. **6** U adem ewetip
Naftali yurtidiki Kedeshtin Abinoamning oghli Baraqni
chaqirtip kélip, uninggha: — Mana, Israilning Xudasi
Perwerdigar [mundaq] emr qilghan emesmu?! U: —
Sen bérip Naftalilar qebilisi hem Zebulun qebilisidin
on ming ademni özüng bilen bille élip Tabor téghigha
chiqqin; **7** shuning bilen Men Yabinning qoshun serdari
Siséraní jeng harwiliri we qoshunliri bilen qoshup Kishon
éqinining boyigha, séning qéshinggha barghusi niyetke
sélip, uni qolunggha tapshurimen dégen, — dédi. **8**
Baraq uninggha: — Eger sen men bilen bille barsang,
menmu barimen. Sen men bilen barmisang, menmu
barmaymen! — dédi. **9** Deborah jawaben: — Maqul,
men sen bilen barsam baray; halbuki, sepiring sanga
héch shan-sherep keltürmeydu; chünki Perwerdigar
Siséraní bir ayal kishining qoligha tapshuridu, — dédi.
Shuning bilen Deborah qopup Baraq bilen bille Kedeshke
mangdi. **10** Baraq Zebulunlar we Naftalilarni Kedeshke
chaqirtti; shuning bilen on ming adem uninggha
egeshti; Deborahmu uning bilen chiqti **11** (shu chaghda
kéniylerdin bolghan Heber özini Musaning qéynatisi
Hobabning neslidin bolghan kéniylerdin ayrip chiqip,
Kedeshning yénidiki Zaanaimning dub derixining yénida
chédir tikkenidi). **12** Emdi Siséragha: — Abinoamning
oghli Baraq Tabor téghigha chiqiptu, dégen xewer
yetküzüldi. **13** Shuni anglap Siséra barliq jeng harwilirini,
yeni toqquz yüz tömür jeng harwisini we barliq eskerlirini
yighip, Haroshet-Goyimdin chiqip, Kishon éqinining
yénida toplidi. **14** Deborah Baraqqa: — Qopqin; bügün
Perwerdigar Siséraní séning qolunggha tapshuridighan
kündür. Mana, Perwerdigar aldingda yol bashlighili
chiqti emesmu?! — dédi. Shuni déwidi, Baraq we on
ming adem uninggha egiship Tabor téghidin chüshti.
15 Perwerdigar Siséraní, uning hemme jeng harwiliri
we barliq qoshunini qoshup Baraqning qilichi aldida
tiripiren qildi; Siséra özi jeng harwisidin chüshüp, piyade
qéchip ketti. **16** Baraq jeng harwilirini we qoshunni
Haroshet-Goyimgiche qoghlap bardi; Siséraning barliq
qoshuni qilich astida yiqildi, birimu qalmidi. **17** Lékin
Siséra piyade qéchip, Kéniylerdin bolghan Heberning
ayali Yaelning chédirigha bardi; chünki Hazorning
padishahi Yabin bilen Kéniylerdin bolghan Heberning
jemeti otturisida dostluq alaqisi bar idi. **18** Yael Siséraní
qarshi élishqa chiqip uninggha: — Ey xojam, kirgine!
Qorqma, méningkige kirgin, dédi. Shuning bilen Siséra
uning chédirigha kirdi, u uning üstige yotqan yépip
qoydi. **19** U uninggha: — Men ussap kettim, manga
bir otlam su bergine, déwidi, ayal bérip süt tulumini
échip, uninggha ichküzüp, andin yene uni yépip qoydi.
20 Andin Siséra uninggha: — Sen chédirning ishikide
saqlap turghin. Birkim kélip sendin: — Bu yerde birersi
barmu, dep sorisa, yoq dep jawab bergin, — dédi. **21**
Emdi Heberning ayali Yael qopup, bir chédir qozuqini
élip, qolida bolqini tutqiniche shepe chiqarmay uning
qéshigha bardi; u hérip ketkechke, qattiq uxlap ketkenidi.
Yael uning chékisige qozuqni shundaq qaqtiki, qozuq
chékisidin ötüp yerge kirip ketti. Buning bilen u öldi.
22 Shu chaghda, Baraq Siséraní qoghlap keldi, Yael
aldigha chiqip uninggha: — Kelgin, sen izdep kelgen
ademni sanga körsitey, — dédi. U uning chédirigha
kirip qariwidi, mana Siséra ölük yatatti, qozuq téxiche
chékisige qéqiqliq turatti. **23** Shundaq qilip, Xuda shu
küni Qanaan padishahi Yabinni Israillarning aldida
töwen qildi. **24** Shu waqittin tartip Israillar barghanséri
küchiyip, Qanaan padishahi Yabindin üstünlükni igilidi;
axirda ular Qanaan padishahi Yabinni yoqatti.

5 Shu küni Deborah we Abinoamning oghli Baraq
mundaq nezme oqudi: — **2** Israilda yétekchiler

yol bashlighini üchün, Xelq ixtiyaren özlirini pida
qilghini üchün, Perwerdigargha teshekkür-medhiye
oqunglar! **3** Ey padishahlar, anglanglar, Ey emirler,
qulaq sélinglar! Men, men Perwerdigargha atap nezme
oquymen, Men Israilning Xudasi Perwerdigargha küy
éytimen. **4** I Perwerdigar, sen Séirdin chiqqiningda,
Édomning yayliqidin chiqip yürüsh qilghiningda, Yer
titrep, asmanlardin sular tamchidi, Shundaq, bulutlar
yamghurlirini yaghdurdi; **5** Taghlar Perwerdigarning
aldida tewrendi, Ene Sinay téghimu tewrinip ketti,
Israilning Xudasi Perwerdigarning aldida. **6** Anatning
oghli Shamgarning künliride, Hem Yaelning künliride,
Chong yollar tashlinip qélip, Yoluchilar egri-toqay
chighir yollar bilen mangatti; **7** Israilda ezimetler
yoqap ketti, Taki menki Deborah qozghilip, Israilda
bir ana süpitide peyda bolghinimghiche. **8** [Israillar]
yéngi ilahlarni tallidi; Urush derwazilirigha yétip keldi.
Qiriq mingche Israilliqning arisida, Ya bir qalqan ya
bir neyze tépilisichu?! **9** Qelbim Israilning emirlirige
qayildur, Ular xelq arisida özlirini ixtiyaren pida qildi;
Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqunglar! **10** I
aq ésheklerge min'genler, I nepis zilchilerning üstide
olturghanlar, I yolda yürgenler, köngül bölünglar!
11 Su ekilidighan jaylarda olja bölüshüwatqanlarning
jushqun awazilirini anglanglar! Ular shu yerlerde
Perwerdigarning heqqaniy emellirini medhiyilep,
Uning Israildiki ezimetlirining heqqaniy emellirini
teriplishidu. Shu waqitta Perwerdigarning xelqi
chüshüp derwazilargha yétip kélip: — **12** «I Deborah,
oyghan, oyghan! Oyghan, oyghan, ghezel éytqin!
Ornungdin tur, i Baraq, Esirliringni yalap mang, i
Abinoamning oghli!» — déyishidu. **13** Mana xelqning
az bir qaldisi aliyjanablargha egishish üchün chüshti,
Perwerdigarning xelqi yénimgha palwan kebi chüshüp
keldi. **14** Mana, Efraimlardin Amalekte yiltiz tartip
qalghanlar keldi; Mana, Binyaminlarmu qowmliringgha
qoshulup egiship keldi; Makirdin emirler chüshüp
keldi, Zebulundin serdarliq hasisini tutqanlar yétip
keldi. **15** Issakarning emirliri Deborahgha qoshuldi;
Baraq néme qilghan bolsa Issakarmu shundaq qilip,
Uning keynidin jilghigha tap basturup étilip chüshti!
Rubenning aile-jemetliridikilerning arisida shunche
ulugh niyetler qelblirige pükülgenidi! **16** Sen némishqa
qotanlarning ichide turup, Qoylargha chélin'ghan
neyning awazini anglashni xalap qalding? Rubenning
aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh niyetler
qelblirige pükülgenidi! **17** Giléadlar bolsa Iordan
deryasining u teripide turup qaldi; Danlarmu némishqa
kémilerning yénida toxtap qaldi? Ashirlar bolsa
déngiz boyida [jim] olturuwaldi, Déngiz qoltuqlirida
turup qaldi. **18** Zebulunlar janlirini ölümge tewekkül
qildi; Naftalilarmu jeng meydanidiki yuqiri jaylarda
hem shundaq qildi! **19** Padishahlar hemmisi kélip,
soqushti, Qanaaniylarning padishahlirimu urushqa
chiqti; Taanaqta, Mégiddoning su boylirida urushti.
Lékin bir'azmu kümüsh olja alalmidi! **20** Asmanlarda
yultuzlarmu jeng qildi, Orbitiliridin Siséragha qarshi
jengge atlandi. **21** Kishon deryasining éqini [düshmenni]
éqitip ketti; Shu qedimiy derya, u Kishon deryasidur!
Ey méning jénim, pütün küchüng bilen algha basqin!
22 Ularning atlirining tuwaqliri takirang-takirang
qilmaqta, Tolparliri chapmaqta, chapmaqta. **23** Merozgha
lenet oqunglar, deydu Perwerdigarning Perishtisi, U
yerde olturghuchilargha lenet oqunglar, Qattiq lenet
oqunglar; Chunki ular Perwerdigargha yardemge kelmidi,
Zalimlargha qarshi Perwerdigargha yardemge kelmidi.
24 Ayallar ichide keniylik Heberning ayali Yael bext-
beriketlensun, Chédirda turghan ayallar ichide u bext-
beriket tapsun! **25** Siséra su soriwidi, u uninggha süt
berdi, Ésilzadilerge layiq bir qachida qaymaq tutti; **26** U
sol qolini chédir qozuqigha, Ong qolini tömürchining
bolqisigha uzatti; Siserani urup, Bash söngükini chéqip,
Chékisidin yanjip ötküzüwetti. **27** Siséra uning ikki
putining ariliqigha qiysaydi, U yiqildi, u [ölüktek] yatti,
U uning ikki putining ariliqigha qiysaydi, u yiqildi,
Qiysayghan yerde u yiqilip, jan berdi. **28** Siséraning anisi
penjiridin sirtqa sep saldi, U penjirining rujikidin towlap:
— «Uning jeng harwisi némishqa shunche uzaqqiche
kelmeydu? Jeng harwilirining atlirining tuyaq sadasi
némishqa shunche hayal bolidu? — dédi. **29** Uning
dédekliri arisida danalar jawab béridu, Shundaqla, u
derweqe öz-özige jawab béridu: — **30** «Ular oljilirini
yighip bölüshüwatqan bolmisun yene?! Herbir erkekke
[ayagh asti qilishqa] bir-ikkidin qiz tegkendu, Siséragha
rengdar kiyimler, Gül keshtilen'gen rengdar kiyimlerdin
olja tegkendu, Bulangchining boynigha aldi-keyni
keshtilen'gen rengdar kiyimler tegken bolsa kérek!
31 I Perwerdigar, Séning barliq düshmenliring ene
shundaq yoqutulghay! Lékin Séni söygenler quyashning
örlewatqandiki qudritidek küchlük bolghay!». Shuning
bilen zémin qiriq yilghiche tinch-amanliq tapti.

6 Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni yette yilghiche
Midiyaniylarning qoligha tapshurup berdi. **2** U waqitta
Midiyaniylar Israilning üstidin ghalib kélip, Israil
Midiyaniylarning sewebidin özliri üchün taghlardin,
öngkürlerdin we qoram tashlardin panah jaylarni
yasidi. **3** Her qétim Israillar uruq térighanda shundaq
bolattiki, Midiyaniylar, Amalekiyler we meshriqtikiler
kélip ularghа hujum qilatti. **4** Ularghа hujum qilishqa
bargahlarni tikip, zémindiki hosulni weyran qilip,
Gazaghiche Israilgha héchqandaq ashliq qaldurmay,
ularning qoy, kala, ésheklirinimu élip kétetti. **5** Chünki
ular chéketkilerdek köp bolup, öz mal-charwiliri we
chédirlirini élip kéletti; ularning ademliri we tögiliri
san-sanaqsiz bolup, zéminni weyran qilish üchün
tajawuz qilatti. **6** Shuning bilen Israil Midiyaniylarning
aldida tolimu xar haletke chüshüp qaldi; andin
Israillar Perwerdigargha nale-peryad kötürdi. **7**
Midiyaniylarning destidin Israil Perwerdigargha peryad
kötürginide shundaq boldiki, **8** Perwerdigar Israilgha
bir peyghemberni ewetti. U kélip ularghа: — Israilning
Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni
Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din élip chiqqanidim;
9 silerni misirliqlarning qolidin, shundaqla silerge
barliq zulum qilghuchilarning qolidin qutquzup, ularni
aldinglardin qoghliwétip, ularning zéminini silerge
berdim **10** we silerge: «Mana, Men Perwerdigar silerning
Xudayinglardurmen; siler Amoriylarning zéminida
turghininglar bilen ularning ilahliridin qorqmanglar»
dégenidim. Lékin siler Méning awazimgha qulaq

salmidinglar», — dédi. **11** Andin Perwerdigarning
Perishtisi kélip Ofrah dégen jayda Abiézer jemetidiki
Yoashqa tewe bolghan dub derixining tüwide olturdi.
U waqitta [Yoashning] oghli Gidéon Midiyaniylarning
[bulangchiliqidin] saqlinish üchün sharab kölchiki ichide
bughday tépiwatatti. **12** Perwerdigarning Perishtisi
uninggha körünüp: — Ey jasaretlik palwan, Perwerdigar
sen bilen billidur! — dédi. **13** Gidéon uninggha jawab
bérip: — I xojam, eger Perwerdigar biz bilen bille
bolghan bolsa, bu körgülükler némishqa üstimizge
keldi? Ata-bowilirimiz bizge sözlep bergen uning barliq
möjiziliri qéni? Bular toghrisida ata-bowilirimiz: «Mana,
Perwerdigar bizni Misirdin chiqirip kelmigenmidi?» —
dédi. Lékin bügünki künde Perwerdigar bizni tashlap,
Midiyanning qoligha tapshurup berdi! — dédi. **14**
Perwerdigar uninggha qarap: — Sen mushu küchüngge
tayinip, bérip Israilni Midiyanning qolidin qutquzghin!
Mana, Men séni ewetken emesmu? — dédi. **15** Gidéon
Uninggha: — I Reb, men Israilni qandaq qutquzalaymen?
Méning ailem bolsa Manasseh qebilisi ichide eng namriti,
özüm atamning jemetide eng kichikidurmen, — dédi.
16 Perwerdigar uninggha: — Men jezmen sen bilen
bille bolimen; shunga sen Midiyanlarni bir ademni
urghandek urup qirisen, — dédi. **17** Gidéon Uninggha
iltija qilip: — Men neziringde iltipat tapqan bolsam, men
bilen sözleshküchining heqiqeten Sen Özüng ikenlikige
bir alamet körsetkeysen; **18** ötünimen, men yénip
kélip öz hediye-qurbanliqimni aldinggha qoyghuche
bu yerdin ketmigeysen, — dédi. U jawab bérip: — Sen
yénip kelgüche kütimen, dédi. **19** Gidéon bérip [öyge]
kirip bir oghlaqni teyyarlap, bir efah ésil undin pétir
nan pishurup, göshni séwetke sélip, shorpisini korigha
usup bularni uning qéshigha élip kélip, uninggha sundi
(U téxiche dub derixining tüwide olturatti). **20** Andin
Xudaning Perishtisi uninggha: — Bu gösh bilen pétir
nanlarni élip bérip, mushu yerdiki [qoram] tashning
üstige qoyup, shorpini tökkin, — déwidi, u shundaq
qildi. **21** Perwerdigarning Perishtisi qolidiki hasini
uzitip uchini gösh bilen pétir nanlargha tekküziwidi,
[qoram] tashtin ot chiqip, gösh bilen pétir nanlarni yep
ketti. Shu haman Perwerdigarning Perishtisimu uning
közidin ghayib boldi. **22** Shuning bilen Gidéon uning
Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilip: — Apla, i Reb
Perwerdigar! Chataq boldi, chünki men Perwerdigarning
Perishtisi bilen yüzmuyüz körüshüp qaldim...! — dédi.
23 Lékin Perwerdigar uninggha: — Xatirjem bolghin!
Qorqmighin, ölmeysen, — dédi. **24** Shuning bilen
Gidéon Perwerdigargha atap u yerde bir qurban'gah
yasap, uning ismini «Yahweh-shalom» dep atidi. Bu
qurban'gah ta bügün'giche Abiézer jemetining Ofrah
dégen jayida bar. **25** U kéchisi Perwerdigar uninggha: —
Sen atangning [chong] buqisi we yette yashliq ikkinchi
buqisini élip atanggha tewe bolghan Baal qurban'gahini
örüp, uning yénidiki Asherah butini késiwetkin. **26** Andin
mushu qorghanning üstige Perwerdigar Xudayinggha
atalghan, belgilen'gen resim boyiche bir qurban'gah
yasap, ikkinchi bir buqini élip, özüng késiwetken
Asherahning parchilirini otun qilip qalap, uni köydürme
qurbanliq qilghin, — dédi. **27** Shuning bilen Gidéon öz
xizmetchiliridin on ademni élip bérip, Perwerdigarning
özige éytqinidek qildi; lékin u atisining öyidikilerdin we
sheher ademliridin qorqqini üchün, u bu ishni kündüzi
qilmay, kéchisi qildi. **28** Etisi seherde sheher xelqi
qopup qarisa, mana, Baal qurban'gahi örüwétilgen,
uning yénidiki Asherah buti késiwétilgenidi we yéngi
yasalghan qurban'gahning üstide ikkinchi buqa qurbanliq
qilin'ghanidi. **29** Buni körüp ular bir-birige: — Bu
ishni kim qilghandu? — déyishti. Ular sürüshtüriwidi,
buni Yoashning oghli Gidéonning qilghanliqi melum
boldi. **30** Shuning üchün sheherning ademliri Yoashqa:
— Oghlungni chiqirip bergin! U Baal qurban'gahini
örüp, uning yénidiki Asherahni késiwetkini üchün
öltürülsun! — dédi. **31** Biraq Yoash özige qarshilishishqa
turghan köpchilikke jawab bérip: — Siler Baal üchün
dewalashmaqchimusiler? Siler uni qutquzmaqchimu?
Kimki uning toghrisida dewalashsa etige qalmay ölümge
mehkum qilinsun! Eger Baal derweqe bir xuda bolsa,
undaqta uning qurban'gahini birsi örüwetkini üchün,
u shu adem bilen özi dewalashsun! — dédi. **32** Bu
sewebtin [atisi] Gidéonni «Yerubbaal» dep atidi, chünki
[atisi]: «U Baalning qurban'gahini örüwetkini üchün,
Baal özi uning bilen dewalashsun!» dégenidi. **33** Emma
Midiyan, Amalekler we meshriqtikilerning hemmisi
yighilip, [Iordan] deryasidin ötüp Yizreel jilghisida
chédirlirini tikishti. **34** U waqitta Perwerdigarning Rohi
Gidéonning üstige chüshti; u kanay chéliwidi, Abiézer
jemetidikiler yighilip uning keynidin egiship mangdi. **35**
Andin u elchilerni Manassehning zéminigha bérip, u
yerni aylinip kélishke ewetiwidi, Manassehler yighilip
uninggha egiship keldi. U Ashirlargha, Zebulunlargha
we Naftalilargha elchi ewetiwidi, ularmu uning aldigha
chiqishti. **36** Gidéon Xudagha: — Eger Sen heqiqeten
éytqiningdek méning qolum bilen Israilni qutquzidighan
bolsang, **37** Undaqta mana, men xaman'gha bir parche
qoy térisi qoyup qoyimen; eger peqet térining üstigila
shebnem chüshüp, chörisidiki yerlerning hemmisi quruq
tursa, men Özüng éytqiningdek méning qolum arqiliq
Israilni qutquzmaqchi bolghiningni bilimen, — dédi. **38**
Ish derweqe shundaq boldi. Etisi seherde Gidéon qopup,
yungni siqiwidi, liq bir piyale shebnem süyi chiqti.
39 Andin Gidéon Xudagha yene: Ghezipingni manga
qozghimighaysen, men peqet mushu bir qétimla deymen!
Sendin ötüney, men peqet yene bu qétim bu tére bilen
sinap baqay; iltija qilimenki, emdi bu qétim peqet tére
quruq bolup, chörisidiki yerning hemmisige shebnem
chüshkey, — dédi. **40** Bu kéchisimu Xuda shundaq qildi;
derweqe peqet térila quruq bolup, chörisidiki yerning
hemmisige shebnem chüshkenidi.

7 Yerubbaal (yeni Gidéon) we özige qoshulghan hemme
xelq etisi seher qopup, Harod dégen bulaqning
yénigha bérip chédir tikti. Midiyaniylarning leshkergahi
bolsa uning shimal teripide, Moreh égizlikining yénidiki
jilghida idi. **2** Emdi Perwerdigar Gidéon'gha: — Sanga
egeshken xelqning sani intayin köp, shunga Men
Midiyaniylarni ularning qoligha tapshuralmaymen.
Bolmisa Israil: «Özimizni özimizning qoli qutquzdi»
dep maxtinip kétishi mumkin. **3** Shuning üchün sen
emdi xelqqe: «Kimler qorqup titrek basqan bolsa, ular
Gilead téghidin yénip ketsun» dep jakarlighin — dédi.
Shuning bilen xelqning arisidin yigirme ikki ming kishi
qaytip kétip, peqet on mingila qélip qaldi. **4** Perwerdigar

Gidéon'gha yene: — Xelqning sani yenila intayin köp;
emdi sen bularni suning léwige élip kelgin. U yerde
Men ularni sen üchün sinaqtin ötküzey; Men kimni
körsitip: «U sen bilen barsun désem», u sen bilen barsun;
lékin Men kimni körsitip: «U sen bilen barmisun»
désem, u sen bilen barmisun, — dédi. **5** Shuning bilen
Gidéon xelqni suning léwige élip keldi. Perwerdigar
uninggha: — Kimki it su ichkendek tili bilen yalap su
ichse, ularni ayrim bir terepte turghuzghin; hem kimki
tizlinip turup su ichse, ularnimu ayrim bir terepte
turghuzghin, — dédi. **6** Shundaq boldiki, ochumini
aghzigha tegküzüp yalap su ichkenlerdin üch yüzi chiqti.
Qalghanlarning hemmisi tizlinip turup su ichti. **7** Andin
Perwerdigar Gidéon'gha: — Men mushu suni yalap
ichken üch yüz ademning qoli bilen silerni qutquzup,
Midiyanni séning qolunggha tapshurimen; lékin qalghan
xelq bolsa hemmisi öz jayigha yénip ketsun, — dédi.
8 Shuning bilen bu [üch yüz adem] ozuq-tülük we
kanaylirini qoligha élishti; Gidéon Israilning qalghan
barliq ademlirini öz chédirigha qayturuwétip, peqet
shu üch yüz ademni élip qaldi. Emdi Midiyaniylarning
leshkergahi bolsa ularning töwen teripidiki jilghida
idi. **9** Shu kéchisi shundaq boldiki, Perwerdigar
uninggha: — Sen qopup leshkergahqa chüshkin, chünki
Men uni séning qolunggha tapshurdum; **10** eger sen
chüshüshtin qorqsang, öz xizmetkaring Purahni bille
élip leshkergahqa chüshkin. **11** Sen ularning néme
déyishiwatqinini anglaysen, andin sen leshkergahqa
[hujum qilip] chüshüshke jür'et qilalaysen, dédi. Buni
anglap u xizmetkari Purahni élip leshkergahning
chétidiki eskerlerning yénigha bardi. **12** Mana Midiyan,
Amalek we barliq meshriqtikiler chéketkilerdek köp
bolup, jilghining boyigha yéyilghanidi; ularning tögiliri
köplikidin déngiz sahilidiki qumdek heddi-hésabsiz idi.
13 Gidéon barghanda, mana, u yerde birsi hemrahigha
körgen chüshini sözlep bériwatatti: — Mana, men bir
chüsh kördum, chüshümde mana, bir arpa toqichi
Midiyanning leshkergahigha domulap chüshüptudek;
u chédirgha kélip soquluptidek, shuning bilen chédir
örulüp, düm kömtürülüp kétiptu — dewatatti. **14** Uning
hemrahi jawaben tebir bérip: — Buning menisi shuki,
u toqach Yoashning oghli, Israilliq adem Gidéonning
qilichidin bashqa nerse emestur; Xuda Midiyan we
uning barliq qoshunini uning qoligha tapshuruptu,
dédi. **15** Shundaq boldiki, Gidéon bu chüshni we
uning bérilgen tebirini anglap, sejde qildi. Andin u
Israilning leshkergahigha yénip kélip: — Qopunglar,
Perwerdigar Midiyanning leshkergahini qolunglargha
tapshurdi, — dédi. **16** Shuning bilen u bu üch yüz
ademni üch guruppigha bölüp, hemmisining qoligha
birdin kanay bilen birdin quruq komzekni berdi; herbir
komzek ichide birdin mesh'el qoyuldi. **17** U ularghа:
— Siler manga qarap, méning qilghinimdek qilinglar.
Mana, men leshkergahning qéshigha barghanda, néme
qilsam, silermu shuni qilinglar; **18** men we men
bilen hemrah bolup mangghan barliq ademler kanay
chalsaq, silermu leshkergahning chöriside turup kanay
chélinglar we: «Perwerdigar üchün hem Gidéon
üchün!» dep towlanglar, — dédi. **19** Kéyinki yérim
kéchilik közetning bashlinishida, közetchiler yéngidin
almashqanda, Gidéon we uning bilen bille bolghan
yüz adem leshkergahning qéshigha keldi; andin ular
kanay chélip qolliridiki komzeklerni chaqti. **20** Shu
haman üch guruppidikilerning hemmisi kanay chélip,
komzeklerni chéqip, sol qollirida mesh'ellerni tutup,
ong qollirida kanaylarni élip: — Perwerdigargha we
Gidéon'gha atalghan qilich! — dep towlashqiniche, **21**
ularning herbiri leshkergahning etrapida, öz jayida
turushti; yaw qoshuni terep-terepke pétirap, warqirap-
jarqirighan péti qachqili turdi. **22** Bu üch yüz adem kanay
chalghanda, Perwerdigar pütkül leshkergahtiki yaw
leshkerlirini bir-birini qilichlashqa sélip qoydi, shuning
bilen yaw qoshuni Zérerahqa baridighan yoldiki Beyt-
Shittah terepke qachti; ular Tabbatning yénidiki Abel-
Meholahning chégrisighiche qachti. **23** Andin Naftali,
Ashir we pütkül Manassehning qebililiridin Israillar
chaqirip kélindi we ular Midiyaniylarni qoghlidi. **24**
Shuning bilen Gidéon Efraim pütkül taghliqini arilap
kélishke elchilerni ewetip Efraimlargha: — «Siler chüshüp
Midiyaniylargha hujum qilinglar, Beyt-Barahqiche,
shundaqla Iordan deryasighiche barliq éqin kéchiklirini
igilep, ularni tosuwélinglar», dédi. Shuning bilen
Efraimning hemme ademliri yighilip, Beyt-Barahqiche
we Iordan deryasighiche barliq éqin kéchiklirini igilidi.
25 Ular Midiyanning Oreb we Zeeb dégen ikki emirini
tutuwaldi; Orebni ular «Oreb qoram téshi» üstide,
Zeebni «Zeeb sharab kölchiki»de öltürdi, Midiyaniylarni
qoghlap bérip, Oreb we Zeebning bashlirini élip, Iordan
deryasining u teripige Gidéonning qéshigha keldi.

8 (Kéyin, Efraimlar uninggha: — Sen némishqa
bizge shundaq muamile qilisen, Midiyaniylar
bilen soqushqa chiqqanda, bizni chaqirmidingghu,
dep uning bilen qattiq déyiship ketti. **2** U
ularghа jawaben: — Méning qilghanlirimni qandaqmu
silerning qilghininglargha tengleshtürgili bolsun?
Efraimning üzümlerni pasangdighini, Abiéezerlerning
üzüm üzginidin artuq emesmu? **3** Xuda Midiyanning
emirliri Oreb bilen Zeebni qolunglargha tapshurghan
yerde, méning qolumdin kelginini qandaqmu silerning
qilghininglargha tengleshtürgili bolsun? — dédi. Shundaq
déwidi, ularning uninggha bolghan achchiqi yandi). **4**
Emdi Gidéon Iordan deryasining boyigha yétip keldi. U
we özige hemrah bolghan üch yüz adem hérip ketken
bolsimu, ular yenila Midiyaniylarni qoghlap deryadin
ötti. **5** Gidéon Sukkot shehiridikilerge: — Manga hemrah
bolup kelgen kishilerge nan bersenglar, chünki ular
hérip-charchap ketti. Biz Midiyanning ikki padishahi
Zebah we Zalmunnani qoghlap kétip barimiz, — dédi.
6 Lékin Sukkotning chongliri jawab bérip: — Zebah
we Zalmunna hazir séning qolunggha chüshtimu?! Biz
séning mushu leshkerliringge nan béremduq?! — dédi. **7**
Gidéon: — Xep! Shundaq bolghini üchün Perwerdigar
Zebah we Zalmunnani méning qolumgha tapshurghanda,
etliringlarni chöldiki yantaq we shoxa bilen xamanda
tépimen, — dédi. **8** Gidéon u yerdin Penuelge bérip,
u yerdiki ademlergimu shundaq déwidi, Penueldiki
kishilermu uninggha Sukkottikilerdek jawab berdi. **9** U
Penueldikilerge: — Men ghelibe bilen yénip kelginimde,
bu munaringlarni örüwétimen, — dédi. **10** U chaghda
Zebah we Zalmunna Karkor dégen jayda idi; ular bilen
mangghan qoshunda on besh mingche leshker bar
idi. Bular bolsa meshriqliqlerning pütkül qoshunidin

qélip qalghanliri idi, chünki ulardin qilich tutqanliridin
bir yüz yigirme mingi öltürülgenidi. **11** Gidéon bolsa
Nobah we Yogbixahning sherqidiki köchmenler yoli
bilen chiqip Midiyanning leshkergahigha hujum qilip,
ularni tarmar qildi; chünki leshkergahtikiler tolimu
endishsiz turghanidi. **12** Zebah we Zalmunna qéchip
ketti; Gidéon keynidin qoghlap bérip, Midiyanning bu
ikki padishahi Zebah we Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül
leshkergahtikilerni alaqzade qilip tiripiren qiliwetti. **13**
Andin Yoashning oghli Gidéon Heres dawinidin ötüp,
jengdin qaytip keldi. **14** U Sukkotluq bir yash yigitni
tutuwélip, uningdin sürüshte qiliwidi, yigit uninggha
Sukkotning chongliri we aqsaqallirining isimlirini yézip
berdi. Ular jemiy bolup yetmish yette adem idi. **15**
Andin Gidéon Sukkotning ademlirining qéshigha yétip
barghanda: — Siler méni zangliq qilip: «Zebah we
Zalmunna hazir séning qolunggha chüshtimu? Biz séning
bilen bille mangghan mushu harghin ademliringge
nan béremduq?» dégenidinglar! Mana, u Zebah we
Zalmunna dégenler! — dédi. **16** Shuni dep u sheherning
aqsaqallirini tutup kélip, chöldiki yantaq bilen shoxilarni
élip kélip, ular bilen Sukkotning ademlirini urup
edipini berdi. **17** Andin u Penuelning munarini örüp,
sheherdiki ademlerni öltürdi. **18** Gidéon Zebah we
Zalmunnani soraq qilip: — Siler ikkinglar Taborda
öltürgen ademler qandaq ademler idi? — dep soriwidi,
ular jawab bérip: — Ular sanga intayin oxshaytti; ularning
herbiri shahzadidek idi, — dédi. **19** U buni anglap: — Ular
méning bir tughqanlirimdur, biz bir anining oghullirimiz.
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, siler
eyni waqitta ularni tirik qoyghan bolsanglar, men
silerni hergiz öltürmeyttim, — dédi; **20** shuning bilen u
chong oghli Yeterge: — Sen qopup bularni öltürgin, —
dédi. Lékin oghul kichik bolghachqa qorqup, qilichini
sughurmidi. **21** Shuning bilen Zebah we Zalmunna:
— Sen özüng qopup bizni öltürgin; chünki adem
qandaq bolsa küchimu shundaq bolidu, — dédi. Shundaq
déwidi, Gidéon qopup Zebah we Zalmunnani öltürdi.
U tögilirining boynidiki hilal ay shekillik bézeklerni
éliwaldi. **22** Andin Israillar Gidéon'gha: — Sen bizni
Midiyanning qolidin qutquzghanikensen, özüng bizge
padishah bolghin; oghlung we oghlungning oghlimu
bizning üstimizge höküm sürsun, — dédi. **23** Emma
Gidéon ulargha jawab bérip: — Men üstünglerge seltenet
qilmaymen, oghlummu üstünglerge seltenet qilmaydu;
belki Perwerdigar Özi üstünglerge seltenet qilidu, dédi.
24 Andin Gidéon ulargha yene: — Silerge peqet birla
iltimasim bar: — Her biringlar öz oljanglardin halqa-
zérilerni manga béringlar, dédi (Midiyanlar Ismaillardin
bolghachqa, herbiri altun zire-halqilarni taqaytti). **25** Ular
jawaben: — Bérishke razimiz, dep yerge bir yépinchini
sélip, herbiri uning üstige oljisidin zire-halqilarni élip
tashlidi. **26** U sorap yighqan altun zirilerning éghirliqi
bir ming yette yüz shekel altun idi, buningdin bashqa
Midiyan padishahliri özige asqan hilal ay shekillik
buyumlar, zunnar, uchisigha kiygen sösün éginler we
tögilerning boynigha asqan altun zenjirlermu bar idi.
27 Gidéon bu nersilerdin bir efod yasitip, öz shehiri
Ofrahta qoyup qoydi. Netijide, pütkül Israil uni izdep
buzuqchiliq qildi. Buning bilen bu nerse Gidéon we uning
pütün ailisige bir tor-tuzaq boldi. **28** Midiyaniylar shu
teriqide Israillarning aldida boysundurulup, ikkinchi bash
kötürelmidi; zémin Gidéonning künliride qiriq yilghiche
tinch-aramliq tapti. **29** Yoashning oghli Yerubbaal qaytip
bérip, öz öyide olturdi. **30** Gidéonning ayalliri köp
bolghachqa, uning pushtidin yetmish oghul töreldi. **31**
Shekemde uning bir kénizikimu bar idi; u uninggha bir
oghul tughup berdi, Gidéon uning ismini «Abimelek»
dep qoydi. **32** Yoashning oghli Gidéon uzun ömür körüp,
qérip alemdin ötti. U Abiézerlerge tewe bolghan Ofrahda,
öz atisi Yoashning qebrisige depne qilindi. **33** Gidéon
ölgendin kéyin Israillar keynige yénip, Baal butlirigha
egiship buzuqchiliq qildi we «Baal-Bérit»ni özlirining
ilahi qilip békitti. **34** Shundaq qilip Israillar özlirini
etrapidiki barliq düshmenlirining qolidin qutquzghan
öz Xudasi Perwerdigarni untudi **35** we shuningdek
Gidéonning Israilgha qilghan hemme yaxshiliqlirini héch
eslimey, Yerubbaal (yeni Gidéon)ning jemetige héchbir
méhribanliq körsetmidi.

9 Emdi Yerubbaalning oghli Abimelek Shekemdiki
anisining aka-ukilirining qéshigha bérip, ular we
anisining atisining pütkül jemetidikilerge: — **2**
Siler Shekemdiki barliq ademlerning quliqigha söz
qilip ulargha: «Siler üchün yetmish kishi, yeni
Yerubbaalning oghulliri üstünglerge höküm sürgini
yaxshimu yaki birla ademning üstünglerdin höküm
sürgini yaxshimu? Ésinglarda bolsunki, men silerning
qan-qérindishinglarmen» — dégen gépimni yetküzünglar,
— dédi. **3** Shuning bilen uning anisining aka-ukiliri u
toghruluq bu geplerning hemmisini Shekemdikilerning
qulaqlirigha éytti. Ularning köngli Abimelekke mayil
bolup: — U bizning qérindishimiz iken'ghu, diyiship, **4**
Baal-Béritning butxanisidin yetmish shekel kümüshni
élip, uninggha berdi. Bu pul bilen Abimelek birmunche
bikar telep lükcheklerni yallap, ulargha bash boldi.
5 Andin u Ofrahqa, atisining öyige bérip özining
aka-ukiliri, yeni Yerubbaalning oghulliri bolup jemiy
yetmish ademni bir tashning üstide öltürüwetti. Lékin
Yerubbaalning kichik oghli Yotam yoshuruniwalghachqa,
qutulup qaldi. **6** Andin pütkül Shekemdikiler we Beyt-
Millodikilerning hemmisi yighiliship bérip Abimelekni
Shekemdiki dub derixining tüwide padishah qilip tiklidi.
7 Bu xewer Yotamgha yetküzüldi; u bérip Gerizim
téghining choqqisigha chiqip, u yerde turup yuqiri
awazda köpchilikke towlap: — Ey Shekem chongliri,
méning sözümge qulaq sélinglar, andin Xudamu silerge
qulaq salidu. **8** Künlerdin bir küni derexler özlirining
üstige höküm süridighan bir derexni mesihlep padishah
tikleshke izdep chiqip, zeytun derixige: — Üstimizge
padishah bolup bergin, deptiken. **9** Zeytun derixi
ulargha jawab bérip: — Xudagha we insanlargha bolghan
hörmetni ipadileydighan méyimni tashlap, bashqa
derexlerning üstide turup pulanglashqa kétemdim? —
deptu. **10** Buni anglap derexler enjür derixining qéshigha
bérip: — Sen kélip üstimizge padishah bolghin, dep
iltija qiliptu; **11** Enjür derixi ulargha jawab bérip: —
Men öz shirnem bilen yaxshi méwemni tashlap, bashqa
derexlerning üstide turup pulanglashqa kétemdim?
— deptu. **12** Shuning bilen derexler üzüm talliqining
qéshigha bérip: — Sen kélip bizning üstimizge padishah
bolghin, deptu, **13** üzüm téli ulargha jawab bérip: — Men
Xuda bilen ademlerni xush qilidighan yéngi sharabni

tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa
kétemdim? — deptu. **14** Andin derexlerning hemmisi
azghanning qéshigha bérip: — Sen kélip bizning üstimizge
padishah bolghin, deptu; **15** azghan ularga jawab bérip:
— Eger siler méni semimiy niyitinglar bilen üstünglerge
padishah qilishni xalisanglar, kélip méning sayemning
astida panahlininglar; bolmisa, azghandin bir ot chiqidu
we Liwanning kédir derexlirini yep kétidu! — deptu. **16**
Eger silerning Abimelekni padishah qilghininglar rast
semimiy we durus niyet bilen bolghan bolsa, Yerubbaal
we uning ailisidikilerge yaxshiliq qilghan, uning qilghan
emelliri boyiche uninggha qayturghan bolsanglar — **17**
(chünki atam siler üchün jeng qilip, öz jénini xeterge
tewekkul qilip silerni Midiyanning qolidin qutquzdi! **18**
Lékin siler bügün atamning jemetige qarshi qozghilip,
uning oghullirini, jemiy yetmish ademni bir tashning
üstide öltürüp, uning dédikining oghli Abimelekni
tughqininglar bolghini üchün Shekem xelqining üstige
padishah qilip tiklepsiler!) **19** — emdi eger siler Yerubbaal
we jemetige semimiy we durus muamile qilghan
bolsanglar, siler Abimelektin xushalliq tapqaysiler, umu
silerdin xushalliq tapqay! **20** Lékin bolmisa, Abimelektin
ot chiqip, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqini yep
ketsun; shundaqla, Shekemdikiler we Beyt-Milloning
xelqidin ot chiqip, Abimelekni yep ketsun! — dédi. **21**
Yotam qérindishi Abimelektin qorqup, qéchip Beer dégen
jaygha bérip, u yerde olturaqliship qaldi. **22** Abimelek
Israilgha üch yil seltenet qildi. **23** Xuda Abimelek
bilen Shekemning ademliri otturisigha bir yaman roh
ewetti; shuning bilen Shekemdikiler Abimelekke asiyliq
qilishqa qozghaldi. **24** Buning meqsiti, Yerubbaalning
yetmish oghligha qilin'ghan zorawanliq we qan qerzni
ularni öltürgen qérindishi Abimelekning boynigha
chüshürüsh, shundaqla öz aka-ukilirini öltürüshke uni
qollap-quwwetligen Shekemdiki kishilerning béshigha
chüshürüshtin ibaret idi. **25** Shekemdiki kishiler
Abimelekni tutmaqchi bolup, taghlarning choqqilirigha
paylaqchilarni böktürme qilip turghuzdi; ular u yerdin
ötken yoluchilarning hemmisini bulang-talang qildi. Bu
ish Abimelekke yetküzüldi. **26** Ebedning oghli Gaal öz
aka-ukiliri bilen Shekemge köchüp kéliwidi, Shekemdiki
kishiler uninggha ishench baghlap uni öz yar-yöliki
qildi. **27** Shundaq qilip ular sheherdin étizliqqa chiqip,
üzümzarlarning üzümlirini üzüp siqip, sharab yasap,
shadliq qilip öz butining ibadetxanisigha kirip, yep-
ichiship Abimelekning üstidin lenet oqughili turdi.
28 Ebedning oghli Gaal: — Abimelek dégen kim idi?
Shekem dégen néme idi, biz néme dep uninggha xizmet
qilghudekmiz?! U Yerubbaalning oghli emesmu? Zebul
uning nazatetchisi emesmu? Siler Shekemning atisi
Hamorning ademlirining xizmitide bolsanglar bolidu!
Biz némishqa Abimelekning xizmitide bolidikenmiz? **29**
Kashki bu xelq méning qol astimda bolsa idi! U chaghda
men Abimelekni heydiwtettim! Men Abimelekke: —
Öz qoshuningni köpeytip, jengge chiqqin! — dégen
bolattim. **30** Emdi sheher bashliqi Zebul Ebedning oghli
Gaalning bu sözlirini anglighinida, achchiqi kélip, **31**
elchilerni Abimelekning qéshigha yoshurunche ewetip:
«Mana, Gaalning oghli qérindashliri bilen Shekemge
kéliwatidu; mana, sheherni silige qarshi chiqishqa
qutritiwatidu. **32** Shunga sili ademlirini élip bügün kéche
[sheher] etrapidiki étizliqqa bérip marap olturghayla;
33 ete kün chiqqan haman qozghilip sheherge hujum
qilghayla; u we uning ademliri silige qarshi chiqqanda,
sili ehwalgha qarap uninggha taqabil turghayla, —
dédi. **34** Buni anglap, Abimelek hemme ademlirini
élip, kéchisi chiqip, töt topqa bölünüp, yoshurunup
Shekemge hujum qilishqa marap olturdi. **35** Ebedning
oghli Gaal sirtqa chiqip sheherning derwazisida öre
turghanda, Abimelek öz ademliri bilen yoshurun'ghan
jaydin chiqti. **36** Gaal xelqni körüp Zebulgha: — Mana
tagh choqqiliridin ademler chüshüwatidu, dédi. Lékin
Zebul uninggha jawaben: — Taghlarning kölenggisi
sanga ademlerdek körünidu, — dédi. **37** Gaal yene
söz qilip: Mana, bir top ademler dönglerdin chüshüp
kéliwatidu, yene bir top ademler «Palchilarning dub
derixi»ning yoli bilen kéliwatidu, — dédi. **38** Andin
Zebul uninggha: — Séning: «Abimelek dégen kim idi, biz
uning xizmitide bolattuqmu?» dep chong gep qilghan
aghzing hazir qéni? Mana bular sen közge ilmighan xelq
emesmu? Emdi chiqip ular bilen soqushup baqqin! —
dédi. **39** Shuning bilen Gaal Shekemdikiler bilen chiqip
Abimelek bilen soqushushqa bashlidi. **40** Lékin Abimelek
uni meghlup qilip qoghlidi; u uning aldidin qachti,
shundaqla nurghun yarilan'ghan ademler sheherning
derwazisighiche yétiship ketkenidi. **41** Andin Abimelek
Arumahda turup qaldi. Zebul bolsa Gaal we uning
qérindashlirini qoghlap, ularning Shekemde turushigha
yol qoymidi. **42** Etisi [Gaaldikiler] dalagha chiqti; bu
xewer Abimelekke yetkende **43** u xelqini élip, ularni
üch topqa bölüp, dalada yoshurunup marap turdi; u
qarap turuwidi, Shekem xelqi sheherdin chiqti. U qopup
ularga hujum qildi. **44** Abimelek we uning bilen bolghan
birinchi top atlinip sheherning derwazisining aldigha
bésip bérip, u yerde turdi; qalghan ikki top étilip bérip
dalada turghan ademlerge hujum qilip ularni qiriwetti.
45 Shu teriqide Abimelek pütün bir kün sheherge hujum
qilip, uni élip, uningda turuwatqan xelqni öltürüp,
sheherni xaniweyran qilip üstige tuzlarni chéchiwetti.
46 Shekem munaridiki ademlerning hemmisi buni
anglap, Bérit dégen butning ibadetxanisidiki qorghan'gha
kiriwaldi. **47** Shekem munaridiki ademler bir yerge
yighiliwaptu, dégen xewer Abimelekke yetti. **48** Shuning
bilen Abimelek ademlirini élip Zalmon téghigha chiqti;
u qoligha paltini élip derexning bir shéxini késip élip,
öshnisige qoyup, andin özi bilen bolghan xelqqe: —
Méning néme qilghinimni kördünglar, emdi silermu
tézdin shundaq qilinglar, — dédi. **49** Buni anglap xelqning
herbiri Abimelektek birdin shaxni késip élip, uninggha
egiship bérip, shaxlarni qorghanning yénigha döwilep, ot
qoyup qorghan we uningda bolghanlarni köydürüwetti.
Buning bilen Shekemning munaridiki hemme ademler,
jemiy mingche er-ayal öldi. **50** Andin Abimelek Tebezge
bérip, u yerde bargah qurup Tebezke qorshap, hujum
qilip uni ishghal qildi. **51** Lékin sheherning otturisida
mustehkem bir munar bar idi; barliq er-ayal, jümlidin
sheherning hemme chongliri u yerge qéchip bérip,
derwazini ichidin taqap, munarning üstige chiqiwaldi. **52**
Abimelek munargha hujum qilip, uninggha ot qoyushqa
munarning derwazisigha yéqinlashqanda, **53** bir ayal
yarghunchaqning üstünki téshini Abimelekning béshigha
étip uning bash süngikini sunduriwetti. **54** Andin

Abimelek derhal öz yarighini kötürgüchi yigitni chaqirip
uninggha: — Qilichingni sughurup méni öltürüwetkin;
bolmisa, xelq méning toghramda: «Bir ayal kishi uni
öltürüwétiptu» déyishidu, — dédi. Buni anglap yigit
uni sanjip öltürüwetti. **55** Andin Israilning ademliri
Abimelekning ölginini körüp, ularning hemmisi öz
jaylirigha qaytip kétishti. **56** Shundaq qilip Xuda
Abimelekning özining yetmish aka-ukisini öltürüp,
atisigha qilghan rezillikini uning öz béshigha yandurdi;
57 shuningdek Xuda Shekemning ademliri qilghan
barliq yamanliqlirinimu ularning béshigha yandurup
chüshürdi. Buning bilen Yerubbaalning oghli Yotam
éytqan lenet ularning üstige keldi.

10 Abimelektin kéyin Issakar qebilisidin bolghan
Dodoning newrisi, Puahning oghli Tola dégen kishi
Israilni qutquzushqa turdi; u Efraimning taghliridiki
Shamir dégen jayda turatti; **2** u Israilgha yigirme
üch yil hakim bolup alemdin ötti we Shamirda depne
qilindi. **3** Uningdin kéyin Giléadliq Yair turdi; u
Israilgha yigirme ikki yil hakim boldi. **4** Uning ottuz
oghli bolup, ular ottuz texeyge minip yüretti. Ular
ottuz sheherge igidarchiliq qilatti; bu sheherler Giléad
yurtida bolup, ta bügün'giche «Yairning kentliri» dep
atalmaqta. **5** Yair wapat bolup, Kamonda depne qilindi.
6 Lékin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilip, Baal bilen Asherah butlirigha bash
urup, shundaqla Suriyening ilahliri, Zidondikilerning
ilahliri, Moabning ilahliri, Ammoniylarning ilahliri we
Filistiylerning ilahlirining ibaditige kirip, Perwerdigarni
tashlap, uninggha ibadette bolmidi. **7** Shuning bilen
Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghilip, ularni
Filistiylerning we Ammoniylarning qoligha tashlap berdi.
8 Bular bolsa shu yili Israillarni qattiq bésip ezdi; andin
ular Iordan deryasining meshriq teripide Amoriylarning
zéminidiki Giléadta olturushluq barliq Israil xelqige
on sekkiz yilghiche zulum qildi. **9** Ammoniylar yene
Iordan deryasidin ötüp, Yehuda, Binyamin we Efraim
jemetige qarshi hujum qildi: shuning bilen pütkül
Israil qattiq azablandi. **10** Shuning bilen Israillar
Perwerdigargha peryad qilip: — Biz sanga gunah qilduq,
öz Xudayimizni tashlap, Baal butlirining qulluqigha
kirip kettuq, dédi. **11** Perwerdigar Israillargha: — Men
silerni misirliqlardin, Amoriylardin, Ammoniylardin we
Filistiylerdin qutquzghan emesmidim? **12** Zidoniylar,
Amalekler we Maonlar kélip silerge zulum qilghinida,
Manga peryad qilghininglarda silerni ularning qolidin
qutquzghan emesmidim? **13** Shundaqtimu, siler yene
Méni tashlap, yat ilahlarning qulluqigha kirdinglar. Men
silerni emdi qutquzmaymen! **14** Emdi bérip özünglar
tallighan ilahlargha peryad qilinglar, qiyinchiliqqa
qalghan chéghinglarda shular silerni qutquzsun, —
dédi. **15** Emma Israillar Perwerdigargha yalwurup: — Biz
gunah qilduq! Emdi neziringge néme yaxshi körünse
bizge shundaq qilghin, bizni peqet mushu bir qétimla
qutquzuwalghaysen! — dédi. **16** Shuning bilen Israil yat
ilahlarni öz arisidin chiqirip tashlap, Perwerdigarning
ibaditige kirishti; [Perwerdigar] Israilning tartiwatqan
azab-oqubetlirini körüp, köngli yérim boldi. **17** Shu
waqitta Ammoniylar toplinip Giléadta chédirgah tikti;
Israillarmu yighilip kélip Mizpahgha chüshüp chédirgah
tikti. **18** Giléadtiki xelqning chongliri özara: — Kim
Ammoniylar bilen soqushushqa bashlamchi bolsa, u
barliq Giléadttikilerge bash bolidu, dédi.

11 Shu chaghda Giléadliq Yeftah dégen kishi batur
palwan idi. U bir pahishe ayalning oghli bolup,
Giléadtin törelgenidi. **2** Lékin Giléadning öz ayali
uninggha birnechche oghul bala tughup bergenidi; bu
ayaldin tughulghan oghulliri chong bolghanda Yeftahni
öydin qoghlap: — Sen bashqa xotundin bolghan oghul
bolghachqa, atimizning öyidin mirasqa ige bolmaysen,
— dédi. **3** Shuning bilen Yeftah qérindashliridin qéchip,
Tob dégen zéminda turup qaldi. Shu yerde birmunche
bikar telepler Yeftahning etrapigha bir-birlep yighildi.
Ular uning bilen kirip-chiqip yüretti. **4** Emma birnechche
waqit ötkende Ammoniylar Israil bilen soqushqa chiqti.
5 Ammoniylar Israilgha hujum qilghanda Giléadning
aqsaqalliri Yeftahni Tob zéminidin élip kelmekchi bolup
uning yénigha bardi. **6** Ular bérip Yeftahqa iltija qilip:
— Bizning Ammoniylar bilen urush qilishimiz üchün
sen kélip bizge serdar bolup bergin, — dédi. **7** Yeftah
Giléadning aqsaqallirigha jawaben: — Siler méni öch
körüp atamning jemetidin heydiwetkenidinglarghu,
emdi béshinglargha balayi'apet chüshkende qandaqsige
méning qéshimgha kélip qaldinglar, — dédi. **8** Giléadning
aqsaqalliri Yeftahqa: — Durus, lékin séni biz bilen
bille bérip Ammoniylargha qarshi jeng qilip, Giléadta
hemme olturuwatqanlargha bash bolsun dep, qéshinggha
kelduq, — dédi. **9** Yeftah Giléadning aqsaqalliridin:
— Eger siler méni Ammoniylar bilen soqushushqa
yandurup barghininglarda, Perwerdigar ularni méning
qolumgha tapshursa, men silerge bash bolamdimen?
— dep soridi. **10** Giléadning aqsaqalliri Yeftahqa jawab
bérip: —Éytqiningdek qilmisaq, Perwerdigar Özi arimizda
guwah bolup höküm chiqarsun! — dédi. **11** Buni
anglap Yeftah Giléadning aqsaqalliri bilen bardi; xelq
uni özlirige hem bash hem serdar qilip tiklidi. Yeftah
Mizpahgha barghanda hemme sözlirini Perwerdigarning
aldida bayan qildi. **12** Andin Yeftah Ammoniylarning
padishahigha elchilerni ewetip, uningdin: — Méning
zéminimgha bésip kirip, men bilen soqushushqa
mende néme heqqing bar idi? — dep soridi. **13**
Ammoniylarning padishahi Yeftahning elchilirige jawab
bérip: — Chünki Israillar Misirdin chiqip kelgende ular
Arnon deryasidin tartip [shimaldiki] Yabbok éqinighiche
we [gherbte] Iordan deryasighiche méning zéminimni
bulap igiliwalghanidi. Emdi sen bu yerlerni tinchliq
bilen manga yandurup ber! — dédi. **14** Yeftah elchilerni
Ammoniylarning padishahining qéshigha yene ewetip
15 uninggha: — Yeftah söz qilip mundaq deydu: «Israil ne
Moabning zéminini ne Ammonning zéminini igilimidi,
16 belki ular Misirdin chiqip kelgende chöl-bayawanda
méngip Qizil déngizdin ötüp, andin Qadesh dégen
jaygha yétip kelgenidi; **17** shu chaghda Israilliqlar Édom
padishahining qéshigha elchiler ewetip: «Zéminliridin
késip ötüwélishqa ijazet bergeyla» dep soriwidi, Édom
padishahi unimighanidi. Shuning bilen ular Moab
padishahining qéshigha [iltija bilen] elchilerni ewetse,
umu qoshulmighanidi. Shu sewebtin Israillar Qadeshte
turup qalghan; **18** andin ular chöl-bayawan bilen
méngip Édom zémini bilen Moab zéminini aylinip ötüp,

Moab zéminining sherq teripidin kélip, axirida Arnon
deryasining shu qétida chédir tikti. Ular Moabning
chégrisi ichige kirmidi; chünki Arnon deryasi Moabning
chégrasidur. **19** Andin Israil Amoriylarning padishahi
Sihon'gha, yeni Heshbonning padishahining qéshigha
elchilerni ewetip: «Bizning zéminlirining ichidin ötüp
öz jayimizgha bériwélishimizgha ijazet bergeyla» —
dédi. **20** Lékin Sihon Israilgha ishench qilalmay, yurtidin
ötkili qoymidi; u belki xelqlirining hemmisini yighip,
Jahzah dégen jaygha chüshüp chédirgah tikip, Israil
bilen urushti. **21** Emma Israilning Xudasi Perwerdigar
Sihonni barliq xelqi bilen qoshup Israilning qoligha
tapshurdi, Israillar ularni urup qirdi. Andin Israil shu
yerde olturushluq Amoriylarning hemme zéminini igilidi.
22 Arnon deryasidin tartip Yabbok éqinighiche, chöl-
bayawandin tartip Iordan deryasighiche Amoriylarning
pütkül zéminini igilidi. **23** Israilning Xudasi Perwerdigar
Amoriylarni Öz xelqi bolghan Israilning aldidin qoghlap
chiqardi, emdi sen shu yurtqa ige bolmaqchimusen?
24 Séning ilahing Qémosh sanga igiletken yerge özüng
ige boldungghu? Shuninggha oxshash Perwerdigar
Xudayimiz aldimizdin heydep chiqiriwetken xelqning
yérige bolsa, bizmu shuninggha ige bolimiz. **25** Emdi sen
derweqe Moabning padishahi bolghan Zipporning oghli
Balaqtinmu küchlükmu? U qachan Israil bilen tirkeshken
yaki Israil bilen jeng qilishqa jür'et qilghan? **26** Yene kélip,
Israil Heshbon we uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda,
Aroer we uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda hemde
Arnon deryasining boyidiki barliq sheherlerde üch
yüz yil makan tutup olturghan waqitlarda, némishqa
siler shu yerlerni qayturuwalmidinglar? **27** Shunga
men sanga gunah qilmidim, belki manga tajawuz qilip,
yamanliq qilghuchi sen özüngdursen. Birdinbir adalet
chiqarghuchi Perwerdigar Özi bügün Israillar bilen
Ammoniylarning otturisida höküm chiqarsun!» — dédi.
28 Lékin Ammoniylarning padishahi Yeftahning elchi
ewetip éytqan sözlirini tingshimidi. **29** Shu waqitta
Perwerdigarning Rohi Yeftahning üstige chüshüp, u
[quwwetlinip] Giléad bilen Manassehlerning yurtidin
ötüp Giléadtiki Mizpahqa bérip, andin Giléadtiki
Mizpahdin Ammoniylar terepke mangdi. **30** Shu
chaghda Yeftah Perwerdigargha qesem ichip: — Eger
Sen derweqe Ammoniylarni qolumgha tutup berseng,
31 undaqta men Ammoniylarning qéshidin tinch-
aman yénip kelginimde, öyümning ishikidin chiqip
manga tunji yoluqqini Perwerdigargha atalghan bolidu,
men uni köydürme qurbanliq qilimen, — dédi. **32**
Shuning bilen Yeftah chiqip Ammoniylar bilen soqushqili
ular terepke ötti; Perwerdigar ularni uning qoligha
tapshurdi. **33** Shuning bilen u Aroerdin tartip Minnitqiche
ularni qattiq urup qirip, yigirme sheherni élip, Abel-
Qéramimghichimu yétip bardi. Buning bilen Ammoniylar
Israilgha boysunduruldi. **34** Andin Yeftah Mizpahqa
qaytip öyige kelgende öz qizi dap chélip ussul oynap
uning aldigha körüshkili chiqti. Bu uning yalghuz qizi
bolup, uningdin bashqa hech oghul-qizi yoq idi. **35** U uni
körgende öz iginlirini yirtip: — Ah, ah, méning qizim!
Sen méni intayin yaman halgha chüshürdung, méni
derdke chüshürgüchilerdin biri bolup qalding; chünki
men Perwerdigargha aghzimni échip, éytqan gépimdin
yéniwalalmaymen, — dédi. **36** Qizi uninggha: — Ey ata,
Perwerdigargha aghzingni échip wede qilghan bolsang,
aghzingdin chiqqini boyiche, manga shuni qilghin;
chünki Perwerdigar séning düshmenliring bolghan
Ammoniylardin intiqamingni élip berdi, — dédi. **37**
Andin u atisigha yene: — Méning shu iltimasimni qobul
körginki, manga ikki ayliq möhlet berseng; men qiz
dostlirim bilen bérip taghlarda yürüp, qizliqim üchün
matem tutuwalay, — dédi. **38** Atisi jawab bérip: — Barghin,
dédi. Uninggha ikki ayliq möhlet bérip dalagha ewetti. U
bérip, qiz dostlirini élip taghlargha chiqip, ikki ayghiche
özining qiz péti qalghinigha ah-zar kötürüp yighlap
yürdi. **39** Shundaq boldiki, u ikki aydin kéyin atisining
qéshigha yénip kelgende, atisi uning üstige qilghan
qesimini beja keltürdi. Bu qiz bolsa hech er kishige
yéqinlashmighanidi. Shuning bilen Israilda shundaq bir
örp-adet peyda boldiki, **40** her yili Israilning qizliri öydin
chiqip Yeftahning qizini töt kün eslep xatirileydighan
boldi.

12 Lékin Efraimiylar bolsa topliship Zafon terepke
ötüp Yeftahqa soal qoyup: — Sen Ammoniylar
bilen jeng qilghili barghiningda némishqa bizni bille
bérishqa chaqirmaysen? Emdi biz öyüngni özüng bilen
qoshup otta köydürüwétimiz, — dédi. **2** Yeftah ulargha
jawab bérip: — Men bilen xelqim Ammoniylargha
qarshi qattiq jeng qiliwatqanda, silerni chaqirsam, méni
ularning qolidin qutquzmidinglar. **3** Silerning kélip méni
qutquzmaydighanliqinglarni körüp, jénimni alqinimgha
élip qoyup, Ammoniylargha hujum qilishqa atlandim,
Perwerdigar ularni qolumgha tapshurdi. Emdi siler
némishqa bügün kélip manga hujum qilmaqchisiler?
— dédi. **4** Lékin Efraimlar Giléadlarni [haqaretlep]: —
Siler i Giléadlar, Efraimning arisida we Manassehning
arisida turuwatqan musapirlar, Efraimda turuwatqan
qachqunsiler, xalas! — dédi. Shuning bilen Yeftah
barliq Giléadtikilerni yighip Efraim bilen soqushti.
Ular Efraimlarni urup qirip meghlup qildi. **5** Andin
Giléadtikiler Iordan deryasining kéchiklirini tosup,
Efraimlarni ötküzmidi. Shundaq boldiki, Efraimliq birer
qachqon kéchikke kélip: — Méni ötkili qoyghin, dése
Giléadtikiler uningdin: — Sen Efraimiymu? — dep soraytti.
U kishi «yaq» dése, **6** ular uninggha: — «Shibolet» dégin!
— deytti. Eger u kishi natoghra teleppuz qilip «sibolet»
dep jawab bérip qalsa, ular uni tutup Iordan deryasining
kéchikining yénida öltürüwétetti. Shu teriqide shu
waqitta qiriq ikki mingche Efraimiy öltürüldi. **7** Yeftah
alte yil Israilgha hakim boldi. Andin Giléadliq Yeftah
alemdin ötüp, Giléad sheherlirining biride depne qilindi.
8 Uningdin kéyin Beyt-Lehemlik Ibzan Israilgha hakim
boldi. **9** Uning ottuz oghli, ottuz qizi bolup, ottuz qizini
sirtqa erge bérip, sirttin ottuz qizni oghullirigha élip
berdi. U yette yilghiche Israilgha hakim boldi. **10** Andin
Ibzan ölüp, Beyt-Lehemde depne qilindi. **11** Uningdin
kéyin Zebulun qebilisidin bolghan Élon Israilgha hakim
bolup, on yil Israilda höküm sürdi. **12** Andin Zebulun
qebilisidin bolghan Élon ölüp, Zebulun zéminidiki Ayjalon
dégen jayda depne qilindi. **13** Uningdin kéyin Piratonluq
Hillelning oghli Abdon Israilgha hakim boldi. **14** Uning
qiriq oghli we ottuz newrisi bar idi. Ular yetmish éshekke
minip mangatti. U Israilgha sekkiz yil hakim boldi. **15**
Andin Piratonluq Hillelning oghli Abdon ölüp, Efraim

zéminida, Amaleklerning taghliq rayonidiki Piraton
dégen jayda depne qilindi.

13 Lékin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil
bolghanni qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni
qiriq yilghiche Filistiylerning qoligha tashlap qoydi.
2 Shu chaghda Zoréah dégen jayda, Dan jemetidin
bolghan, Manoah isimlik bir kishi bar idi. Uning ayali
tughmas bolup, héch balisi yoq idi. **3** Perwerdigarning
Perishtisi bu ayalgha ayan bolup uninggha: — Mana, sen
tughmas bolghining üchün bala tughmiding; lékin emdi
sen hamilidar bolup bir oghul tughisen. **4** Emma sen
segek bolup, sharab yaki küchlük haraq ichme, héch
napak nersinimu yémigin. **5** Chünki mana, sen hamilidar
bolup bir oghul tughisen. Bu bala anisining qorsiqidiki
chaghdin tartip Xudagha atalghan «nazariy» bolidighini
üchün, uning béshigha hergiz ustira sélinmisun. U Israilni
Filistiylerning qolidin qutquzush ishini bashlaydu, —
dédi. **6** Ayal érining qéshigha bérip, uninggha: —
Mana, Xudaning bir adimi yénimgha keldi; uning turqi
Xudaning Perishtisidek, intayin dehshetlik iken; lékin
men uningdin: «Nedin kelding» dep sorimidim, umu
öz nam-sheripini manga dep bermidi. **7** U manga:
— «Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen; u
bala anisining qorsiqidiki chaghdin tartip ölidighan
künigiche Xudagha atalghan bir nazariy bolidighan
bolghachqa, emdi sen sharab yaki küchlük haraq ichme
we héch napak nersinimu yémigin» dédi, — dédi. **8** Buni
anglap Manoah Perwerdigargha dua qilip: — Ah Rebbim,
Sen bu yerge ewetken Xudaning adimi bizge yene
kélip, tughulidighan baligha néme qilishimiz kéreklikini
ögitip qoysun, dep iltija qildi. **9** Xuda Manoahning
duasini anglidi; ayal étizliqta oltughinida, Xudaning
Perishtisi yene uning qéshigha keldi. Emma uning éri
Manoah uning qéshida yoq idi. **10** Andin ayal derhal
yügürüp bérip, érige xewer bérip: — Mana, héliqi küni
yénimgha kelgen adem manga yene köründi, déwidi,
11 Manoah derhal qopup ayalining keynidin méngip,
u ademning qéshigha kélip: — Bu ayalgha kélip söz
qilghan adem senmu? — dep soriwidi, u jawaben: —
Shundaq, mendurmen, dédi. **12** Manoah uninggha:
— Éytqan sözliring beja keltürülgende, bala qaysi
teriqide chong qilinishi kérek, u néme ishlarni qilidu?
— dep soridi. **13** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa
jawab bérip: — Men bu ayalgha éytqan nersilerning
hemmisidin u hézi bolup özini tartsun; **14** u üzüm
télidin chiqqan héchqandaq nersidin yémisun, sharab
yaki küchlük haraq ichmisun, héch napak nersilerdin
yémisun; men uninggha barliq emr qilghinimni tutsun,
dédi. **15** Manoah Perwerdigarning Perishtisige: — Iltipat
qilip, ketmey tursila, özlirige bir oghlaq teyyarlayli,
déwidi, **16** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa
jawab bérip: — Sen Méni tutup qalsangmu, Men
néningdin yémeymen; eger sen birer köydürme qurbanliq
sunmaqchi bolsang, uni Perwerdigargha atap sunushung
kérek, dédi (uning shundaq déyishining sewebi, Manoah
uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilmigenidi).
17 Andin Manoah Perwerdigarning Perishtisidin: —
Özlirining nam-sheripi némidu? Éytip bergen bolsila,
sözliri emelge ashurulghinida, silige hörmitimizni
bildürettuq, — dédi. **18** Perwerdigarning Perishtisi
uninggha jawaben: — Namimni sorap qaldingghu?
Méning namim karamet tilsimattur, — dédi. **19** Shuning
bilen Manoah oghlaq bilen ashliq hediyesini élip bérip
uni qoram tashning üstide Perwerdigargha atap sundi.
Perwerdigarning Perishtisi ularning köz aldida ajayip
karamet bir ishni qilip körsetti; Manoah we ayali qarap
turdi. **20** Shundaq boldiki, ot yalquni qurban'gahtin
asman'gha kötürülgende, Perwerdigarning Perishtisimu
qurban'gahtin chiqqan ot yalquni ichide yuqirigha chiqip
ketti. Manoah bilen ayali buni körüp, özlirini yerge
tashlap yüzlirini yerge yéqip düm yatti. **21** Shuningdin
kéyin Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa we uning
ayaligha qayta körünmidi. Manoah shu waqitta uning
Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bildi. **22** Andin
Manoah ayaligha: — Mana, biz choqum ölimiz, chünki
biz Xudani körduq! — dédi. **23** Lékin ayali uninggha
jawab bérip: — Eger Perwerdigar bizni öltürüshke layiq
körgen bolsa, undaqta u köydürme qurbanliq bilen ashliq
hediyeni qolimizdin qobul qilmighan bolatti, bu ishnimu
körsetmigen bolatti we shundaqla bundaq sözlerni bizge
éytmighan bolatti, — dédi. **24** Shu ishtin kéyin ayal bir
oghul tughdi, uning ismini Shimshon qoydi. Bu bala
ösüp, chong boldi we Perwerdigar uni beriketlidi. **25**
Zoréah bilen Eshtaolning otturisidiki Mahaneh-Danda
Perwerdigarning Rohi uninggha öz tesirini körsitishke
bashlidi.

14 Bir waqitta, Shimshon Timnahqa chüshüp, u yerde
bir qizni kördi; u Filistiy qizliridin biri idi. **2** U
shu yerdin chiqip ata-anisining yénigha qaytip: — Men
Timnahda Filistiy qizliridin birini kördüm, uni manga
xotunluqqa élip béringlar, — dédi. **3** Biraq ata-anisi
uninggha: — Qérindashliringning qizlirining ichide yaki
bizning pütkül qowmimizning arisidin sanga bir qiz
chiqmasmu? Némishqa xetnisiz bolghan Filistiylerning
qéshigha bérip, ulardin xotun almaqchi bolisen? — dédi;
emma Shimshon atisigha: — Uni manga élip bergin,
chünki u manga bek yaqti, — dédi. **4** Uning ata-anisi
bu ishning Perwerdigar teripidin bolghinini bilmidi.
Chünki Filistiyler shu chaghda Israil üstidin höküm sürüp
turghan bolghachqa, U Filistiylerge taqabil turushqa
purset yaratmaqchi idi. **5** Emdi Shimshon ata-anisi bilen
Timnahqa chüshti; ular Timnahdiki üzümzarliqlargha
yétip kelgende, mana bir yash shir hörkirigen péti
uninggha étildi. **6** Shuan Perwerdigarning Rohi uning
üstige chüshüp, u qolida héchnéme bolmighan halette
shirni tutup, uni oghlaqni yirtqandek yirtip titma-titma
qiliwetti. Lékin u bu ishni ata-anisigha démidi. **7** Andin
u [Timnahqa] chüshüp, u qiz bilen paranglashti, u qiz
Shimshon'gha bek yarap ketti. **8** Birmezgildin kéyin
u qizni élip kélish üchün qayta barghanda, shirning
ölükini körüp baqay dep yoldin burulup qariwidi, mana
shirning iskilitining ichide bir top hesel heriliri bilen
hesel turatti. **9** U heseldin ochumigha élip yep mangdi;
ata-anisining yénigha kelgende, ularghimu berdi, ularmu
yédi, lékin özining heselni shirning iskilitining ichidin
élip kelginini ularghа démidi. **10** Uning atisi [uninggha
hemrah bolup] chüshüp qizning öyige keldi, u yerde
Shimshon bir ziyapet berdi, chünki burundinla toy
qilidighan yigitler shundaq qilidighan resm-qaide bar idi.
11 Ular Shimshonni körüp, uninggha hemrah bolushqa
ottuz yigitni tépip keldi; ular uninggha hemrah boldi. **12**

Shimshon ularga: — Men silerdin bir tépishmaq soray,
eger siler ziyaret qilinidighan yette kün ichide uning
menisini manga dep bérelisenglar, men silerge ottuz dane
kanap köynek bilen ottuz yürüsh égin bérimen; **13** eger
uni yéship bérelmisenglar, siler manga ottuz dane kanap
köynek bilen ottuz yürüsh égin béringlar, — dédi. Ular
uninggha: — Maqul, undaq bolsa tépishmiqingni éytqin,
qéni anglayli, — dédi. **14** U ularga: — Yéyilidighini
yégüchining ichidin chiqti; tatliq küchtünggürning
ichidin chiqti, [bu néme]? — dédi. Ular üch kün'giche
bu tépishmaqni tapalmidi. **15** Yettinchi küni shundaq
boldiki, ular Shimshonning ayalining qéshigha bérip: —
Sen éringni aldap-siylap, tépishmaqning menisini bizge
éytip bérishke maqul qilghin; bolmisa séni atangning öyi
bilen qoshup köydürüwétimiz. Siler bizni yoqsul qilishqa
bu yerge chaqirghanmu?! — dédi. **16** Shimshonning ayali
uning aldida yighlap turup: — Sen manga öch, méni
peqet söymeysen; sen méning qowmimning baliliridin
bir tépishmaqni soriding, emma manga menisini éytip
bermiding, dep yighlighili turdi. Shimshon uninggha
jawaben: — Mana, men uni ata-anamghimu dep bermigen
tursam, sanga dep béremdim? — dédi. **17** Ziyapet
ötküzülgen yette künide u érining aldida yighlapla
yürdi. Shundaq boldiki, yettinchi küni bolghanda ayali
uni qistap turuwalghachqa, uninggha tépishmaqning
menisini éytip berdi. Andin ayal bérip öz xelqining
ademlirige tépishmaqning menisini dep berdi. **18**
Shuning bilen yettinchi küni kün patmasta, sheherning
ademliri uninggha jawab bérip: — Heseldinmu tatliqi
barmu? Shirdinmu küchtünggüri barmu? — dédi. U
ularga jawab bérip: — Eger siler méning inikim bilen
yer aghdurmighan bolsanglar, tépishmiqimni hergiz
tapalmayttinglar! — dédi. **19** U waqitta Perwerdigarning
Rohi uning üstige chüshti; u Ashkélon'gha chüshüp,
Ashkélondikilerdin ottuz kishini öltürüp, ulardin olja
élip, oljidin iginlerni élip kélip, tépishmaqning menisini
yéship bergenlerge berdi. Shuningdek Shimshonning
ghezipi kélip, ata-anisining öyige yénip ketti. **20**
Andin Shimshonning ayali Shimshonning hemrahliridin
qoldash bolghan yigitke tewe qilindi.

15 Emma birnechche waqit ötüp bughday orush
mezgili kelgende shundaq boldiki, Shimshon
bir oghlaqni élip öz ayalining öyige bérip: «Men
xotunumning qéshigha uning hujrisigha kirimen» dédi.
Lékin ayalining atisi uni ichkirige kirishige yol qoymidi.
2 Qéynatisi uninggha: — Men heqiqeten sizni uninggha
mutleq öch bolup ketti, dep oylidim; shunga men
uni sizning qoldishingizgha bériwetkenidim. Halbuki,
uning kichik singlisi uningdin téximu chirayliqqu?
Uning ornigha shuni alghan bolsingiz! — dédi. **3** Emma
Shimshon ularga: — Emdi men bu qétim Filistiylerge
ziyan yetküzsem, manga gunah bolmaydu! — dédi. **4**
Shuni dep Shimshon bérip üch yüz chilbörini tutup kélip,
otqashlarni teyyarlap, chilbörilerni jüplep quyruqlirini
bir-birige chétip, ikki quyriqining otturisigha birdin
otqashni asti; **5** otqashlargha ot yéqip chilbörilerni
élip bérip, Filistiylerning étizdiki ormighan ziraetlirige
qoyup berdi. Shuning bilen u döwe-döwe önchilerni,
orulmighan ziraetlerni, shundaqla zeytun baghlirinimu
köydürüwetti. **6** Filistiyler buni körüp: Buni kim qildi, —
dep sorisa, xelq jawab bérip: — Timnahliq ademning
küy'oghli Shimshon qildi; qéynatisi uning ayalini uning
qoldishigha bériwetkini üchün shundaq qildi, — dédi.
Shuning bilen Filistiyler chiqip, u ayal bilen atisini otta
köydürüwetti. **7** Shimshon ularga: — Siler shundaq
qilghininglar üchün, men silerdin intiqam almay boldi
qilmaymen, — dédi. **8** Shuning bilen Shimshon ularni
qir-chap qilip qetl qiliwetti; andin u bérip Étam qoram
téshining öngkiride turdi. **9** U waqitta Filistiyler chiqip,
Yehuda yurtida chédir tikip, Léhi dégen jayda yéyildi. **10**
Yehudalar bolsa: — Némishqa bizge hujum qilmaqchi
bolisiler? — déwidi, ular jawab bérip: — Biz Shimshonni
tutup baghlap, u bizge qandaq qilghan bolsa, bizmu
uninggha shundaq qilimiz, dep chiqtuq, — dédi. **11**
Shuning bilen Yehuda yurtidiki üch ming kishi Étam
qoram téshining öngkirige chüshüp, Shimshon'gha: —
Sen Filistiylerning üstimizdin höküm sürüwatqinini
bilmemsen? Shuni bilip turup, sen némishqa bizge
shundaq qilding? — dédi. U ularga: — Ular manga
qilghandek, menmu ularga qildim, dep jawab berdi. **12**
Ular uninggha: — Biz séni baghlap Filistiylerning qoligha
tapshurup bérish üchün kelduq, déwidi, Shimshon
ularga: — «Biz özimiz sanga hujum qilip öltürmeymiz»,
dep manga qesem qilinglar, dédi. **13** Ular uninggha: — Séni
öltürmeymiz; peqet séni ching baghlap, ularning qoligha
tapshurup bérimiz; hergiz ölümge mehkum qilmaymiz,
dep jawab berdi. Shuni dep ular ikki yéngi arghamcha
bilen uni baghlap, qoram tashning üstidin élip mangdi.
14 U Léhige kelgende, Filistiyler warqirashqiniche uning
aldigha yügürüshüp keldi. Emma Perwerdigarning Rohi
uning üstige chüshüp, qollirini baghlighan arghamchilar
ot tutashqan kendir yiptek üzülüp, tügüchler qolliridin
yéshilip ketti. **15** Andin u éshekning yéngi bir éngek
söngikini körüp, qolini uzitipla élip, uning bilen ming
ademni urup öltürdi. **16** Shimshon: — «Éshekning bir
éngek söngiki bilen ademlerni öltürüp, Ularni döwe-
döwe qiliwettim, Éshekning bir éngek söngiki bilen ming
ademni öltürdüm!» — dédi. **17** Bularni dep éshekning
éngek söngikini tashliwetti. Shuningdek u shu jaygha
«Ramot-Léhi» dep nam qoydi. **18** U intayin ussap
Perwerdigargha peryad qilip: — Sen Öz qulungning qoli
bilen bunche chong nusretni barliqqa keltürdüng, emdi
men hazir ussuzluqtin ölüp, xetnisizlerning qoligha
chüshüp qalarmenmu? — dédi. **19** Shuning bilen
Xuda léhidiki azgalni yardi, su uningdin urghup chiqti.
Shimshon ichip, rohi urghup jan kirdi. Bu sewebtin bu
[bulaqqa] «En-Hakkore» dep nam qoyuldi; ta bügün'giche
u Léhida bar. **20** Shimshon Filistiylerning dewride
yigirme yilghiche Israilgha hakim boldi.

16 Andin Shimshon Gazagha bardi, u u yerde bir
pahishe ayalni körüp, kirip uning bilen yéqinchiliq
qildi. **2** Lékin Gazaliqlar birsining: — Shimshon bu yerge
keldi, déginini anglap, [sheherni] qorshap, kéchiche
sheherning qowuqida ün chiqarmay marap turdi we: Ete
tang yorughanda uni öltürimiz, — déyishti. **3** Shimshon
yérim kéchigiche yatti; andin ornidin turup sheher
qowuqining ikki qanitini tutup, uni ikki késhiki we
baldaq-taqiqi bilen qoshup, biraqla qomurup, öshnisige
artip Hébronning udulidiki taghqa élip chiqip ketti.
4 Kéyin u Sorek jilghisida olturushluq Dililah isimlik

bir ayalni körüp, uninggha ashiq bolup qaldi. **5** Buni
bilip Filistiylerning emirliri u ayalning qéshigha bérip
uninggha: — Sen uni aldap, uning küchtünggürlükining
zadi nedin bolghanliqini kolap sorap, bizning qandaq
qilsaq uni yéngeleydighanliqimizni, uni baghlap
boysunduralaydighanliqimizni éytip berseng, biz
herbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüsh tengge
bérimiz, — dédi. **6** Shuning bilen Dililah Shimshondin: —
Sen küchtünggürlükündning zadi nedin bolghanliqini,
shundaqla qandaq qilghanda séni baghlap boysundurghili
bolidighanliqini éytip bergin! — dédi. **7** Shimshon
uninggha jawaben: — Ademler méni yette tal
qurutulmighan yéngi ya kirichi bilen baghlisa, men
ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi.
8 Shuning bilen Filistiylerning emirliri yette tal
qurutulmighan yéngi ya kirichini élip kélip, bu ayalgha
bériwidi, u bu kirichler bilen uni baghlap qoydi **9** (Dililah
birnechche ademni hujrida paylap turushqa yoshurup
qoyghanidi). U Shimshon'gha: — Ey Shimshon, Filistiyler
séni tutqili keldi! — dédi. U qopup kirichlerni chige
shoyna otta köyüp üzülüp ketkendek üzüwetti. Shuning
bilen uning küchtünggürlikining siri ashkarilanmidi.
10 Buni körüp Dililah Shimshon'gha: — Mana, sen
méni aldap, manga yalghan éytipsen! Emdi manga
séni néme bilen baghlisa bolidighanliqini éytip bergin,
— dédi. **11** U jawap bérip: — Ademler méni héch
ishletmigen yéngi arghamcha bilen baghlisa, men
ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **12**
Shuning bilen Dililah yéngi arghamcha élip kélip, uni
baghlap: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi!
— dédi (eslide birnechche adem hujrida yoshurunup,
uni paylap turushqanidi). Lékin Shimshon öz qolidiki
arghamchilarni yipni üzgendek üzüp tashlidi. **13** Buni
körüp Dililah Shimshon'gha: — Sen hazirghiche méni
aldapsen, manga yalghan éytipsen; emdi manga séni
néme bilen baghlisa bolidighanliqini éytip bergin, —
dédi. U jawap bérip: — Sen méning béshimdiki yette örüm
chachni dukandiki örüsh yip bilen qoshup örüp qoysangla
bolidu, — dédi. **14** Shuning bilen [Shimshon uxlighanda
u uning béshidiki yette tal chachni örüsh yip bilen
qoshup örüp], qozuqqa baghlap qoyup uninggha: — Ey
Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi. Shimshon
uyqudin oyghinip, örüsh yip bilen qozuqni biraqla tartip
yuliwetti. **15** Andin ayal uninggha: — Manga könglüng
yoq turup, qandaqsige sanga ashiq boldum, deysen?
Sen méni üch qétim aldap, küchtünggürlükündning
nedin bolghanliqini manga éytip bermidingghu, —
dédi. **16** Uning herküni sözliri bilen uni qistashliri we
yalwurushliri bilen Shimshonning ölgüdek ichi pushti
we shundaq boldiki, **17** u könglidiki sirini qoymay
uninggha ashkara qilip: — Men anamning qorsiqidiki
chaghdin tartip Xudagha atilip nazariy bolghinim üchün,
béshimgha hergiz ustira sélinip baqmighan; eger méning
chéchim chüshürüwétilse, küchüm mendin kétip, men
ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **18**
Dililah uning özige könglidiki hemme sirini dep berginini
körüp, Filistiylerning emirlirini charqirip kélishke adem
mangdurup: — «Bu qétim siler yene bir chiqinglar, chünki
Shimshon könglidiki hemme sirni manga ashkara qildi»
dédi. Shuning bilen Filistiylerning emirliri qollirigha
kümüshlerni élip, uning qéshigha chiqti. **19** Andin
Dililah uni öz yotisigha yatquzup, uxlitip qoyup, bir
ademni chaqirip kirip uning béshidiki yette örüm
chachni chüshürüwetti; shundaq qilip u Shimshonning
bozek qilinishini bashlighuchi boldi. Shimshon küchidin
ketkenidi. **20** U: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili
keldi! — déwidi, u uyqudin oyghinip: — Men ornumdin
turup, ilgiriki birqanche qétimqidek, boshinip kétimen,
dep oylidi. Lékin u Perwerdigarning özidin ketkinini
bilmeytti. **21** Shuning bilen, Filistiyler uni tutuwélip,
közlirini oyup, Gazagha élip chüshüp, uni mis zenjirler
bilen baghlap, zindanda un tartishqa saldi. **22** Lékin
béshidiki chüshürüwétilgen chéchi yene ösüshke bashlidi.
23 Kéyin, Filistiylerning emirliri öz ilahi bolghan Dagon
üchün chong bir qurbanliq ötküzüshke hem tebriklep
shadlinishqa yighildi. Chünki ular: — Méni ularning ilahimiz
düshminimiz bolghan Shimshonni qolimizgha tapshurup
berdi, — déyishti. **24** Xelq Shimshonni körgende, öz
ilahini danglap: — Ilahimiz bolsa, yurtimizni weyran
qilghuchini, ademlirimizni köp öltürgen düshminimizni
qolimizgha chüshürüp berdi! — déyishti. **25** Ular
taza shad-xuramliq keypige chömüp: — Shimshon
keltürülsun, u bizge bir oyun körsitip bersun, déyishti;
ular Shimshonni zindandin élip chiqti. U ularning aldida
oyun körsetti. Emdi ular uni ikki tüwrükning otturisida
toxtitip qoyghanidi. **26** Shuning bilen Shimshon
qolini tutup turghan yigitke: — Méni qoyuwet, öyni
kötürüp turghan tüwrüklerni silap, ulargha yöliniwalghili
qoyghaysen, — dédi. **27** U chaghda öy er-ayallar bilen
liq tolghanidi, Filistiylerning emirlirining hemmisimu
shu yerde idi; ögzidimu Shimshonning körsitiwatqan
oyunini körüwatqan texminen üch mingche er-ayal
bar idi. **28** Shimshon Perwerdigargha nida qilip: —
Ey Reb Perwerdigar, méni yad qilip peqet mushu bir
qétim manga küch ata qilghaysen; i Xuda, shuning
bilen ikki közümning intiqamini Filistiylerdin bir yolila
alghuzghaysen! — dédi. **29** Shimshon shularni dep öyni
kötürüp turghan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini
ong qoli bilen, yene birini sol qoli bilen tutup, ulargha
tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiyler bilen birlikte ölüp
ketsem!» dep bedinini égip küchini yighip [ittiriwidi],
öy örülüp, u yerdiki emirler bilen barliq xelqning
üstige chüshti. Buning bilen öz ölümi bilen öltürgen
ademler uning tirik waqtida öltürgenliridin köp boldi.
31 Andin kéyin uning qérindashliri we atisining barliq
jemeti chüshüp, uni kötürüp, Zoréah bilen Eshtaolning
otturisigha élip bérip, atisi Manoahning qebriside depne
qildi. U yigirme yil Israilgha hakim bolghanidi.

17 Efraimning taghlirida Mikah isimlik bir kishi bar
idi. **2** U anisigha: — Séning héliqi bir ming bir yüz
kümüsh tenggeng oghrilap kétilgenidi; sen tenggilerni
qarghiding we buni manga dep berding. Mana, kümüsh
mende, uni men alghandim, déwidi, anisi: — Ey oghlum,
Perwerdigar séni beriketligey!, — dédi. **3** Mikah bu
bir ming bir yüz kümüsh tenggini anisigha yandurup
berdi. Anisi: — Men eslide bu pulni sen oghlumni dep
Perwerdigargha béghishlap, uning bilen oyma but we
quyma but yasashqa atiwetkenidim; emdi yenila sanga
bérey, dédi. **4** Lékin Mikah kümüshni anisigha qayturup
berdi; anisi uningdin ikki yüz kümüsh tenggini élip bir
zergerge bérip, bir oyma but bilen bir quyma but yasatti;

ular Mikahning öyige qoyup qoyuldi. **5** Mikah dégen bu
kishi eslide bir butxana peyda qilghan, shuningdek özige
bir efod bilen birnechche «terafim»ni yasighanidi; andin
öz oghulliridin birini kahinliqqa mexsus teyinlep, uni
özige kahin qildi. **6** Shu künlerde Israilda héch padishah
bolmidi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti.
7 Yehuda jemetining tewesidiki Beyt-Lehemde Lawiy
qebilisidin bolghan bir yigit bar idi; u shu yerde musapir
bolup turup qalghanidi. **8** Bu yigit bir jay tépip turay
dep, Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehem shehiridin
chiqti. U seper qilip, Efraim taghliqigha, Mikahning öyige
kélip chüshti. **9** Mikah uningdin: — Qeyerdin kelding,
dep soriwidi, u uninggha jawaben: — Men Yehudalarning
yurtidiki Beyt-Lehemlik bir Lawiymen, bir jay tépip
turay dep chiqtim, — dédi. **10** Mikah uninggha: — Undaq
bolsa men bilen turup, manga hem ata hem kahin bolup
bergin; men sanga her yili on kümüsh tengge, bir yürüsh
égin we kündilik yémek-ichmikingni bérey, — dédi. Buni
anglap Lawiy kishi uningkige kirdi. **11** Lawiy u kishi bilen
turushqa razi boldi; yigit shu kishige öz oghulliridin
biridek bolup qaldi. **12** Andin Mikah bu Lawiy kishini
[kahinliqqa] mexsus teyinlidi. Shuning bilen [Lawiy] yigit
uninggha kahin bolup, Mikahning öyide turup qaldi. **13**
Andin Mikah: — Bir Lawiy kishi manga kahin bolghini
üchün, Perwerdigarning manga yaxshiliq qilidighinini
bilimen, — dédi.

18 Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi;
shundaqla shu künlerde Danlarning qebilisi özlirige
olturaqlishish üchün jay izdewatqanidi, chünki shu
kün'giche ular Israil qebililiri arisida chek tashlinip
békitilgen miras zémin'gha érishmigenidi. **2** Shuning
bilen Danlar pütkül jemetidin Zoréah we Eshtaolda
olturushluq besh palwanni zéminni charlap kélishke
ewetti we ulargha tapilap: — Siler bérip zéminni
charlap kélinglar, dédi. Ular seper qilip Efraim taghliq
yurtigha kélip Mikahning öyige chüshüp u yerde qondi.
3 Ular Mikahning öyining yénida turghinida Lawiy
yigitning awazini tonup, uning qéshigha kirip uningdin:
— Séni kim bu jaygha élip keldi? Bu yerde néme ish
qilisen? Bu jayda némige érishting? — dep soridi. **4**
U ulargha jawaben: — Mikah manga mundaq-mundaq
qilip, méni yallap özige kahin qildi, dédi. **5** Buni
anglap ular uninggha: — Undaq bolsa bizning mangghan
sepirimizning ongushluq bolidighan-bolmaydighanliqini
bilmikimiz üchün, Xudadin sorap bergin, — dédi. **6**
Kahin ulargha: — Xatirjem bériwéringlar. Mangghan
yolunglar Perwerdigarning aldididur, — dédi. **7**
Shuning bilen bu besh adem chiqip, Laish dégen
jaygha yétip keldi. Ular u yerdiki xelqning tinch-
aman yashawatqinini, turmushining Zidoniylarning örp-
adetliri boyiche ikenlikini, xatirjemlik we rahet ichide
turuwatqinini kördi; shu zéminda ularni xar qilghuchi
héchqandaq hoquqdar yoq idi; ular Zidoniylardin yiraqta
turatti, shundaqla bashqilar bilenmu héchqandaq bardi-
keldi qilishmaytti. **8** [Besh palwan] Zoréah we Eshtaolgha
öz qérindashlirining qéshigha qaytip keldi. Qérindashliri
ulardin: — Néme xewer élip keldinglar? — dep soridi.
9 Ular jawaben: — Biz qopup ulargha hujum qilayli!
Chünki biz shu zéminni charlap kelduq, mana, u intayin
yaxshi bir yurt iken. Emdi némishqa qimir qilmay
jim olturisiler? Emdi derhal bérip, u yurtni élishqa
ezmenglerni ezmenglar, bérip hujum qilip zéminni
igilenglar. **10** U yerge barghininglarda siler tinch-aman
turuwatqan bir xelqni, her etrapigha sozulghan keng-
azade bir zéminni körisiler! Xuda u yerni silerning
qolunglargha tapshurghandur. U yurtta yer yüzide
tépilidighan barliq nersilerdin héchbiri kem emes,
dédi. **11** Shuning bilen Danlarning jemetidin alte
yüz adem jengge qorallinip, Zoréah we Eshtaoldin
chiqip mangdi. **12** Ular Yehuda yurtidiki Kiriat-Yéarim
dégen jaygha bérip, chédir tikti (shunga bu jay taki
bügün'giche «Danning leshkergahi» dep atalmaqta; u
Kiriat-Yéarimning arqa teripige jaylashqanidi). **13** Andin
ular u yerdin Efraim taghliq rayonigha bérip, Mikahning
öyige yétip keldi. **14** Laish yurtigha charlash üchün
barghan besh kishi öz qérindashlirigha: — Bilemsiler?
Bu öyde bir efod toni, birnechche terafim butliri, bir
oyma mebud we quyma mebud bardur! Emdi qandaq
qilishinglar kéreklikini oylishinglar! — dédi. **15** Ular
burulup Lawiy yigitning öyige (Mikahqa tewe öyge)
kirip uningdin hal soridi. **16** Dan qebilisidin bolghan
jeng qorallirini kötürgen alte yüz kishi derwaza aldida
turup turdi. **17** U zéminni charlashqa barghan besh
adem [butxanigha] kirip, oyma but, efod toni, terafim
butliri we quyma butni élip chiqti. Kahin jeng qorallirini
kötürgen alte yüz kishi bilen bille derwazida turatti. **18**
Bu besh adem Mikahning öyige kirip oyma but, efod
tonini, terafim butliri we quyma butni élip chiqqanda
kahin ulardin: — Bu néme qilghininglar?! — dep soridi.
19 Ular uninggha: — Ün chiqarmay, aghzingni qolung
bilen étip, biz bilen méngip, bizge hem ata hem kahin
bolup bergin. Séning peqet bir ademning öyidikilerge
kahin bolghining yaxshimu, yaki Israilning bir jemeti
bolghan pütün bir qebilige kahin bolghining yaxshimu?
— dédi. **20** Shundaq déwidi, kahinning köngli xush bolup,
efod, terafim butliri we oyma mebudni élip xelqning
arisigha kirip turdi. **21** Andin ular burulup, u yerdin
ketti; ular baliliri we charpaylarni we yük-taqlirining
hemmisini aldida mangduruwetkenidi. **22** Mikahning
öyidin xéli yiraqlighanda Mikahning öyining etrapidiki
xelqler yighilip, Danlargha qoghlap yétishti. **23** Ular
Danlarni towlap chaqirdi, Danlar burulup Mikahqa: —
Sanga néme boldi, bunchiwila köp xelqni yighip kélip
néme qilmaqchisen?! — dédi. **24** U jawab bérip: —
Siler men yasatqan mebudlarni kahinim bilen qoshup
aldinglar, andin kettinglar! Manga yene néme qaldi?!
Shundaq turuqluq siler téxi: «Sanga néme boldi?»
— dewatisilerghu! — dédi. **25** Danlar uninggha: —
Ününgni chiqarma, bolmisa achchiqi yaman kishiler
séni tutuwélip, séni we ailengdikilerni janliridin juda
qilmisun, yene, — dédi. **26** Bularni dep Danlar öz yoligha
mangdi; Mikah ularning özidin küchlük ikenlikini körüp,
yénip öz öyige ketti. **27** Ular Mikah yasatquzghan nersiler
we uning kahinini élip, Laishqa hujum qildi; u yerdiki
xelq tinch-aman we xatirjem turuwatqanidi; ular ularni
qilichlap qirip, sheherni otta köydürüwetti. **28** Sheherni
qutquzghudek héch adem chiqimidi; chünki bu sheher
Zidondin yiraqta idi, xelqi héchkim bilen bardi-keldi
qilishmaytti. Sheher Beyt-Rehobning yénidiki jilghida
idi. Danlar sheherni qaytidin qurup, olturaqlashti. **29**
Ular bu sheherge Israilning oghulliridin bolghan, öz atisi
Danning ismini qoyup Dan dep atidi. Ilgiri u sheherning

nami Laish idi. **30** Danlar shu yerde bu oyma butni
özlirige tiklidi; Musaning oghli Gershomning ewladi
Yonatan we uning oghulliri bolsa shu zéminning xelqi
sürgün bolushqa élip kétilgen kün'giche Danlarning
qebilisige kahin bolup turghanidi. **31** Xudaning öyi
Shilohda turghan barliq waqitlarda, Danlar özliri üchün
tikligen, Mikah yasatquzghan oyma mebud [Danda]
turghuzuldi.

19 Israilda téxi padishah tiklenmigen shu künlerde,
Efraim taghliq rayonining chet teripide olturushluq
bir Lawiy kishi bar idi; u Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemlik
bir qizni kénizeklikke aldi. **2** Lékin u kénizek érige
wapasizliq qilip, uning yénidin chiqip, Yehuda yurtidiki
Beyt-Lehemge atisining öyige bérip, töt ayche turdi. **3** U
waqitta uning éri qopup kénizikige yaxshi geplerni qilip,
könglini élip yandurup kélishke kénizikining yénigha
keldi. U bir xizmetkarini we ikki éshekni élip bardi.
Kénizek érini atisining öyige élip kirdi; atisi uni körüp
xush bolup qarshi aldi. **4** Uning qéynatisi, yeni qizning
atisi uni tutup qaldi, u u yerde üch kün'giche yep-
ichip, uning bilen yétip qopti. **5** Tötinchi küni Lawiy
kishi seher qopup mangghili teyyarliniwidi, kénizikining
atisi küy'oghligha: — Bir toghram nan yep yürikingni
quwwetlendürüp andin mangghin, — dédi. **6** Shuning
bilen ular ikkisi olturup bille yep-ichip tamaqlandi.
Qizning atisi u kishige: — Sendin ötüney, bu kéchimu
qon'ghin, könglüng échilsun, dédi. **7** Bu kishi mangghili
qopuwidi, lékin qéynatisi uni zorlap, yene élip qaldi, u
yene bir kün qondi. **8** Beshinchi küni u seher qopup
mangghili teyyarlandi, lékin qizning atisi uninggha: —
[Awwal] yürikingni quwwetlendürgin, dédi. Shuning
bilen ular ikkisi kün égilgüche olturup, bille tamaqlandi.
9 Andin bu kishi kéniziki we xizmetkarini élip mangghili
teyyarliniwidi, qéynatisi, yeni qizning dadasi uninggha:
— Mana, kech kirey dewatidu, sendin ötüney, bu yerde
yene bir kéchini ötküzünglar; mana, kün meghriqqe
égiliptu, bu yerde qon'ghin, könglüng échilsun; andin
ete seherde yolgha chiqip, öyünglerge kétinglar, — dédi.
10 Lékin u kishi emdi yene bir kéche qonushqa unimay,
qopup yolgha chiqip Yebusning, yeni Yérusalémning
uduligha keldi. Uning bilen bille ikki toquqluq éshek
we kéniziki bar idi. **11** Ular Yebusqa yéqin kelgende
kün olturay dep qalghachqa, xizmetkari ghojisigha: —
Yebusiylarning bu shehirige kirip, shu yerde qonayli,
dédi. **12** Lékin ghojisi uninggha jawab bérip: — Biz Israillar
turmaydighan, yat eller turidighan sheherge kirmeyli,
belki Gibéahqa ötüp kéteyli, dédi. **13** Andin u yene
xizmetkarigha: — Kelgin, biz yéqindiki jaylardin birige
barayli, Gibéahda yaki Ramahda qonayli, dédi. **14** Shuning
bilen ular méngip, Binyamin yurtidiki Gibéahning
yénigha yétip barghanda kün olturghanidi. **15** Ular
Gibéahqa kirip, u yerde qonmaqchi boldi; sheherning
chong meydanigha kirip olturushti; lékin héchkim
ularni qondurushqa öyige teklip qilmidi. **16** Halbuki,
u kéchisi qéri bir adem ishini tügitip, étizliqtin yénip
kéliwatqanidi. U eslide Efraim taghliq rayoniliq adem
idi, u Gibéahda musapir bolup, olturaqliship qalghanidi;
lékin u yerdiki xelqler Binyaminlardin idi. **17** U béshini
kötürüp qarap, bu yoluchining sheherning meydanida
olturghinini körüp uningdin: — Qeyerdin kelding?
Qeyerge barisen? — dep soridi. **18** U jawab bérip: — Biz
Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemdin Efraim taghliqining
chet yaqilirigha kétip barimiz; men esli shu jaydin
bolup, Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge barghanidim;
ishlirim Perwerdigarning öyige munasiwetlik idi; lékin
bu yerde héch kim méni öyige teklip qilmidi. **19** Bizning
ésheklirimizge béridighan saman we boghuzimiz bar,
özüm, dédekliri, shundaqla keminiliring bilen bolghan
yigitkimu nan we sharablar bar, bizge héch néme kem
emes, — dédi. **20** Buni anglap qéri kishi: — Tinch-
aman bolghaysen; silering mohtajliringlarning hemmisi
méning üstümge bolsun, emma kochida yatmanglar! —
dep, **21** uni öz öyige élip bérip, ésheklirige yem berdi.
Méhmanlar putlirini yuyup, yep-ichip ghizalandi. **22**
Ular könglide xush bolup turghinida, mana, sheherning
ademliridin birnechcheylen, yeni birqanche lükchek
kélip öyni qorshiwélip, ishikni urup-qéqip, öyning igisi
bolghan qéri kishige: — Séning öyüngge kelgen shu
kishini bizge chiqirip bergin, uning bilen yéqinchiliq
qilimiz, — dédi. **23** Buni anglap öy igisi ularning qéshigha
chiqip ulargha: — Bolmaydu, ey buraderlirim, silerdin
ötünüp qalay, mundaq rezillikni qilmanglar; bu kishi
méning öyümge méhman bolup kelgeniken, siler bundaq
iplasliq qilmanglar. **24** Mana, méning pak bir qizim bar,
yene u kishining kéniziki bar. Men ularni qéshinglargha
chiqirip bérey, siler ularni ayagh asti qilsanglar meyli,
neziringlargha néme xush yaqsa ularni shundaq qilinglar,
lékin bu kishige mushundaq iplasliq ishni qilmanglar,
— dédi. **25** Lékin u ademler uninggha qulaq salmidi;
yoluchi kénizikini ularning aldigha sörep chiqirip berdi.
Ular uning bilen bille bolup kechtin etigen'giche ayagh
asti qildi; ular tang yorughanda andin uni qoyup berdi.
26 Chokan tang seherde qaytip kélip, uning ghojisi
qon'ghan öyning derwazisining bosughisigha kelgende
yiqilip qélip, tang atquche shu yerde yétip qaldi. **27**
Etigende uning ghojisi qopup öyning ishikini échip,
yolgha chiqmaqchi bolup téshigha chiqiwidi, mana,
uning kéniziki bolghan chokan öyning derwazisi aldida
qolliri bosughining üstige qoyuqluq halda yatatti. **28** U
uninggha: — Qopqin, biz mangayli, dédi. Lékin chokan
héchbir jawab bermidi. Shuning bilen u chokanni éshekke
artip, qozghilip öz öyige yürüp ketti. **29** Öz öyige
kelgende, pichaqni élip kénizikining jesitini söngekliri
boyiche on ikki parche qilip, pütkül Israil yurtining
chet-yaqilirighiche ewetti. **30** Shundaq boldiki, buni
körgenlerning hemmisi: «Israil Misirdin chiqqan kündin
tartip bügün'giche bundaq ish bolup baqmighanidi yaki
körülüp baqmighanidi. Emdi bu ishni obdan oyliship,
qandaq qilish kéreklikini meslihetlisheyli» — déyishti.

20 Shuning bilen Israillarning hemmisi chiqip,
jamaet Dandin tartip Beer-Shébaghiche yighilip
Gilead zéminining xelqi bilen qoshulup Mizpahda,
Perwerdigarning aldigha kélip bir ademdek boldi. **2**
Pütkül qowmning chongliri, yeni Israilning hemme
qebilisining bashliqliri Xudaning xelqining jamaiti arisida
hazir boldi. Jamaet jemiy bolup töt yüz ming qilich tutqan
piyade esker idi **3** (Binyaminlar Israilning Mizpahda jem
bolghinidin emdi xewer tapqanidi). Israillar sürüshte
qilip: «Bu rezil ish qandaq yüz berdi?» — dep soridi.
4 Öltürülgen chokanning éri Lawiy kishi jawab bérip
mundaq dédi: — «Men bolsam öz kénizikimni élip,

Binyaminning Gibéah shehirige qon'ghili barghanidim;
5 Gibéahning ademliri kéchide manga hujum qilmaqchi
bolup, méni dep öyni qorshiwaldi. Ular méni öltürüshni
qestlidi, kénizikimni bolsa ular ayagh asti qilip
öltürüwetti. 6 Shuning bilen men kénizikimning jesitini
parche-parche qilip, kishilerge kötürtküzüp Israilning
mirasi bolghan zéminning herbir yurtigha ewettim.
Chünki ular Israil ichide pasiqliq we iplasliq qildi. 7
Mana, ey barliq Israillar, siler hemminglar oylinip,
meslihet körsitinglar». 8 Shuning bilen hemme xelq bir
ademdek qopup: — Arimizdin ne héchkim öz chédirige
barmisun ne héchkim öz öyige qaytmisun, 9 belki biz
Gibéahqa shundaq qilayliki: — Biz chek tashlap uninggha
hujum qilayli; 10 biz Israilning hemme qebilisidikilerdin
yüzning ichidin onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni
tallap chiqip, ularni xelq üchün ozuq-talqan yetküzüshke
teyinleyli. Shundaq qilip xelq Binyamin yurtidiki Gibéah
shehirige bérip, ularning Israil ichide qilghan barliq
iplasliqini ularning öz béshigha yandursun, — déyishti.
11 Shuning bilen Israilning hemme ademliri bir ademdek
bolup, u sheherge hujum qilishqa toplandi. 12 Andin
Israil qebililiri Binyaminning barliq jemetlirige elchi
ewetip: — Aranglarda yüz bergen bu rezillik zadi néme
ish? 13 Emdi Gibéahdiki bu lükcheklerni bizge tutup
béringlar. Shuning bilen biz ularni ölümge mehkum qilip,
Israildin rezillikni yoq qilayli, — dédi. Lékin Binyaminlar
öz qérindashliri bolghan Israillarning sözini tingshimidi,
14 belki Binyaminlar Israilgha qarshi jeng qilish üchün
sheher-sheherlerdin kélip Gibéahda yighildi. 15 U waqitta
Binyaminlardin sheher-sheherlerdin tizimlan'ghanlar
yigirme alte ming qilich tutqan erkek idi. Uningdin
bashqa Gibéahdin xillan'ghan yette yüz esker bar idi. 16
Bu pütkül qoshun arisida xillan'ghan yette yüz solxay
esker bolup, salghugha tashni sélip nishan'gha atsa,
qilchimu qéyip ketmeytti. 17 Binyamin qebilisidin
bashqa, Israilning ademliri sanaqtin ötküzüliwidi, qilich
tutqanlar töt yüz ming erkek chiqti; bularning hemmisi
jengchiler idi. 18 Israil qopup Beyt-Elge chiqip Xudadin:
— Bizning arimizdin kim awwal chiqip Binyaminlar
bilen soqushsun, dep soriwidi, Perwerdigar jawab bérip:
— Yehuda [awwal] chiqsun, dédi. 19 Shuning bilen
Israillar etisi seher qopup Gibéahning udulida chédirgah
tikti. 20 Andin Israilning ademliri Binyamin bilen
urushushqa chiqip, Gibéahning yénida raslinip ulargha
qarshi sep tüzdi. 21 Shu küni Binyaminlar Gibéahdin
chiqip, Israildin yigirme ikki ming kishini öltürüp, yerge
yeksan qiliwetti. 22 Lékin Israilning ademliri jasaretke
kélip, awwalqi küni sep tüzgen jayda ikkinchi küni
yene sep tüzdi. 23 [sep tüzüshtin awwalqi axshimi]
Israil Perwerdigarning aldigha bérip, kech kirgüche
peryad qilip yighlap, Perwerdigardin yol sorap: —
Biz öz qérindishimiz bolghan Binyamin nesilliri bilen
yene urushushqa chiqsaq bolamdu, bolmamdu? — dep
soriwidi, Perwerdigar jawab bérip: — Ulargha hujum
qilinglar, dédi. 24 Shuning bilen Israillar ikkinchi küni
Binyaminlargha yéqin kélip hujum qildi. 25 Binyaminmu
ikkinchi küni Gibéahdin chiqip Israillar bilen soqushup,
ularning on sekkiz ming adimini öltürüp, yerge yeksan
qiliwetti; bularning hemmisi qilich tutqanlardin idi. 26
Andin Israillarning hemmisi, yeni pütün qoshun qopup
Beyt-Elge chiqip yighlap, shu küni Perwerdigarning
aldida kechkiche roza tutup, Perwerdigarning aldida
köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqi ötküzdi. 27
Shu künlerde Xudaning ehde sanduqi shu yerde bolup,
Harunning ewladi, Eliazarning oghli Finihas uning aldida
xizmet qilatti; shuning bilen Israillar Perwerdigardin yol
sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyaminning
nesilliri bilen yene urushushqa chiqamduq yaki toxtap
qalamduq? — dep soridi; Perwerdigar jawaben: —
Chiqinglar, chünki ete Men ularni séning qolunggha
tapshurimen, dédi. 29 Buni anglap Israil xelqi Gibéahning
etrapigha eskerlerni pistirma qoydi; 30 üchinchi
küni Israillar ilgiriki ikki qétimqidek Binyaminlargha
hujum qilishqa Gibéahning uduligha kélip sep tüzdi.
31 Binyamin [Israil] xelqige qarshi jengge chiqiwidi,
xelq ularni sheherdin azdurup chiqti. Ular Beyt-Elge
chiqidighan yol we Gibéahqa baridighan yolning üstide
hem dalada xelqni ilgiriki ikki qétimqidek urup qirghili
turdi. Israilning ademliridin ottuzche kishini öltürdi.
32 Binyaminlar: — Ular yenila awwalqidek meghlup
boldi, — déyishti. Emma Israil: — Bizler qéchip ularni
sheherdin egeshtürüp chiqip, yollargha élip chiqayli,
dep meslihetlishiwalghanidi. 33 Shuning bilen Israilning
hemme ademliri öz jayidin qopup Baal-Tamargha bérip
sep tüzdi, pistirmida turghan Israillarmu öz jayidin, yeni
Gébadiki chimendin chiqip keldi. 34 Israilning arisidin
serxil on ming kishi Gibéahning udulidin uninggha hujum
qildi, jeng qattiq boldi. Lékin Binyaminlar özlirining
üstige bala yéqinlashqinini bilmey qaldi. 35 Perwerdigar
Binyaminlarni Israilning aldida meghlup qilghachqa,
ular u küni Binyaminlardin yigirme besh ming bir yüz
qilich tutqan ademni öltürdi. 36 Emdi Binyaminlar
özlirining meghlup bolghinini kördi. Israilning ademliri
eslide Gibéahqa qoyghan pistirmidiki kishilirige ishench
qilip, Binyaminlarni aldap, aldida chékin'genidi. 37 U
waqitta pistirmidikiler tézdin atlinip Gibéahqa hujum
qilip bésip kirip, sheherdikilerning hemmisini qilichlap
qirdi. 38 Israillar eslide pistirmidikiler bilen aldin'ala
nishan üchün belge békitkenidi, yeni sheherge ot
quyup, qélin tütün tüwrükining asman'gha kötürülüshini
belge qilishqa kélishiwalghanidi. 39 Shunga Israilning
ademliri urushtin waqtinche chékin'gende, Binyaminlar
Israilning ademlirini urup soqup, ottuzche kishini
öltürüp: — Mana, Israil awwalqi jengdikidek aldimizda
sheksiz tarmar bolidu, — déyishti. 40 Lékin sheherning
ichidin tütün tüwrük örlep chiqqanda, Binyaminlar
keynige burulup qariwidi, mana, pütkül sheher is-
tütek bolup asmanlargha kötürülüp kétiwatatti. 41
Shu haman Israilning ademliri burulup yénip keldi,
Binyaminning ademliri bolsa: Bizge bala yéqinlashti dep,
wehimige chüshti. 42 Ular Israillarning aldidin burulup
chöllükke mangidighan yol bilen qéchip ketti; lékin jeng
ularning keynidin iz bésip mangdi; etrapidiki herqaysi
sheherlerdin ademler chiqip ularni arigha élip halak
qildi. 43 Shu teriqide ular Binyaminlarni qorshiwaldi,
ularni kün chiqish teripidiki Gébaning udulighiche
toxtimay qoghlap bérip, cheylep öltürdi. 44 Buning
bilen Binyaminlardin on sekkiz ming kishi öldi, ularning
hemmisi batur palwanlar idi. 45 Bashqiliri burulup
chöl terepke qéchip, Rimmon qoram téshigha bardi;
emma Israillar yollarda xuddi bashaq tergendek ulardin
besh ming ademni öltürdi; andin ularning keynidin

Gidomghiche qoghlap bérip, yene ikki ming ademni öltürdi. **46** U küni Binyaminlardin öltürülgenler yigirme besh ming adem idi. Bularning hemmisi palwanlar bolup, qilich tutqanlar idi. **47** Halbuki, ulardin peqet alte yüz adem qalghanidi, ular burulup chöl terepke qéchip, Rimmondiki tik yargha bardi. Ular Rimmondiki tik yarda töt ay turdi. **48** Israillar yene Binyaminlarning zéminigha yénip kélip, hemme sheherlerdiki ademlerni, charpaylarni hem uchrighanlarning hemmisini qilich bilen qiriwetti, shundaqla ot quyup, udul kelgen sheherlirining hemmisini köydürüwetti.

21 Eslide Israilning ademliri Mizpahda qesem qiliship: — Bizning ichimizdin héchkim öz qizini Binyaminlargha xotunluqqa bermisun, — déyishkenidi. **2** Shuning üchün xelq Beyt-Elge kélip, u yerde kech kirgüche Xudaning aldida peryad kötürüp qattiq yighliship: — **3** Ey Israilning Xudasi Perwerdigar, Israilda némishqa shundaq ish yüz béridu, némishqa Israilning qebililiridin biri yoqap ketsun? — déyishti. **4** Etisi xelq seher qopup, u yerde qurban'gah yasap, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqliri sundi. **5** Israillar özara: — Israilning herqaysi qebililiridin jamaetke qoshulup Perwerdigarning aldida hazir bolushqa kelmigen kimler bar? — dep sorashti, chünki ular kimki Mizpahqa Perwerdigarning aldida hazir bolmisa, u sheksiz ölümge mehkum qilinsun, dep qattiq qesem qilishqanidi. **6** Israil öz qérindishi bolghan Binyamin toghruluq pushayman qilip: — Mana, emdi Israil arisidin bir qebile üzüwétildi. **7** Biz Perwerdigarning namida bizning ichimizdin héchqaysimiz öz qizimizni Binyaminlargha xotunluqqa bermeymiz, — dep qesem qilghaniduq; emdi qandaq qilsaq ulardin qalghanlirini xotunluq qilalaymiz — déyishti. **8** Ular yene özara: — Israil qebililiridin qaysisi Mizpahqa, Perwerdigarning aldigha chiqmidi? — dep sorashti. Mana, Yabesh-Giléadliqlardin héchqaysisi chédirgahqa, jamaetke qoshulushqa kelmigenidi. **9** Chünki xelqni sanap körgende Yabesh-Giléadning ademliridin u yerde héchkim yoq idi. **10** Shuning bilen jamaet on ikki ming palwanni u yerge ewetip, ulargha tapilap: — Yabesh-Giléadta turuwatqanlarni, jümlidin ayallar we balilarni urup-qirip qilichlap öltürüwétinglar; **11** shundaq qilinglarki, barliq erkeklerni we erler bilen bille bolghan barliq ayallarni öltürüwétinglar, dédi. **12** Ular shundaq qilip Yabesh-Giléadtiki xelqining ichide téxi erler bilen bille bolup baqmighan töt yüz qizni tépip, ularni tutup Qanaan zéminidiki Shilohqa, chédirgahgha élip keldi. **13** Andin pütkül jamaet Rimmondiki tik yardiki Binyaminlargha adem ewetip, ulargha tinchliq salimini jakarlidi. **14** Shuning bilen Binyaminlar qaytip keldi; Israillar Yabesh-Giléadtiki hayat qalghan qizlarni ulargha xotunluqqa berdi, lékin bular ulargha yétishmidi. **15** We xelq Binyamin toghruluq pushayman qildi; chünki Perwerdigar Israilning qebililirining arisida kemtük peyda qilip qoyghanidi. **16** Bu waqitta jamaetning aqsaqalliri: — Binyaminning qiz-ayalliri yoqutiwétildi, emdi biz qandaq qilsaq qalghanlirini xotunluq qilalaymiz, — dédi. **17** Andin yene: — Binyamindin qéchip qutulghan qaldisigha miras saqlinishi kérekki, Israilning bir qebilisimu öchüp ketmesliki kérek. **18** Peqet bizla qizlirimizni ulargha xotunluqqa bersek bolmaydu, chünki Israillar: «Öz qizini Binyaminlargha xotunluqqa bergen kishi lenetke qalsun!» dep qesem qilishqan, — déyishti. **19** Ular yene: — Mana, Beyt-Elning shimal teripidiki, Beyt-Eldin Shekemge chiqidighan yolning sherq teripidiki, Libonahning jenub teripidiki Shilohda her yili Perwerdigarning bir héyti bolup turidu, — dédi. **20** Andin Israillar Binyaminlargha buyrup: — Siler bérip, [shu yerdiki] üzümzarliqlargha yoshuruniwélinglar. **21** Közitip turunglar, qachaniki Shilohdiki qizlarning ussul oynighili chiqqinini körsenglar, üzümzarliqlardin chiqip herbiringlar Shilohning qizliridin birini özünglargha xotunluqqa élip qéchinglar, andin Binyaminning zéminigha kétinglar. **22** Shundaq boliduki, eger ularning atiliri ya aka-ukiliri kélip bizge peryad kötürse, biz ulargha: «Bizge yüz-xatire qilip, ulargha yol qoyunglar, chünki biz jengde ularning hemmisige xotunluqqa toluq birdin qiz alalmiduq; uning üstige siler bu qétim qizliringlarni öz ixtiyarliqinglar bilen ulargha bermidinglar; ixtiyaren bergen bolsanglar, gunahqa tartilattinglar», deymiz, — dédi. **23** Binyaminlar shundaq qilip sani boyiche ussul oynaydighan qizlardin özlirige xotunluqqa élip qéchip, öz miras zéminigha qaytip bérip, sheherlerni yene yasap u yerde turdi. **24** U waqitta Israil u yerdin ayrilip, herbiri öz qebililiri we jemetige yénip bardi, andin herbiri öz miras zéminigha ketti. **25** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti.

Rut

1 [Batur] Hakimlar höküm sürgen mezgilde shundaq
boldiki, zéminda acharchiliq yüz berdi. Shu waqitta
bir adem ayali we ikki oghlini élip Yehuda zéminidiki
Beyt-Lehemdin chiqip, Moabning sehralirida bir mezgil
turup kélishke bardi. **2** U kishining ismi Elimelek,
ayalining ismi Naomi, ikki oghlining ismi Mahlon
bilen Kilyon idi. Ular Beyt-Lehemde olturuqluq, Efrat
jemetidin idi. Ular Moabning sehrasigha kélip shu yerde
olturaqlashti. **3** Kéyin Naomining éri Elimelek öldi;
ayali ikki oghli bilen qaldi. **4** Ular Moab qizliridin
özlirige xotun aldi. Birining éti Orpah, yene birining
éti Rut idi. Ular shu yerde on yildek turdi. **5** Mahlon
bilen Kilyon her ikkisi öldi; shuning bilen apisi éri
hem oghulliridin ayrilip yalghuz qaldi. **6** Shuning
bilen ayal ikki kélini bilen qopup Moabning sehrasidin
qaytip ketmekchi boldi; chünki u Perwerdigarning Öz
xelqini yoqlap, ashliq bergenliki toghrisidiki xewerni
Moabning sehrasida turup anglighanidi. **7** Shuning
bilen u ikki kélini bilen bille turghan yéridin chiqip,
Yehuda zéminigha qaytishqa yolgha chiqti. **8** Naomi
ikki kélinige: — her ikkinglar qaytip öz ananglarning
öyige béringlar. Silerning merhumlargha we manga
méhribanliq körsetkininglardek Perwerdigarmu silerge
méhribanliq körsetkey! **9** Perwerdigar siler ikkinglarni öz
éringlarning öyide aram tapquzghay! — dep, ularni söyüp
qoydi. Ular hörkirep yighliship **10** uninggha: — Yaq,
biz choqum séning bilen teng öz xelqingning yénigha
qaytimiz, — déyishti. **11** Lékin Naomi: — Yénip kétinglar,
ey qizlirim! Némishqa méning bilen barmaqchisiler?
Qorsiqimda silerge er bolghudek oghullar barmu?
12 Yénip kétinglar, ey qizlirim! Chünki men qérip
ketkechke, erge tégishke yarimaymen. Derheqiqeten
bügün kéche bir erlik bolushqa, shundaqla oghulluq
bolushqa ümid bar dégendimu, **13** ular yigit bolghuche
sewr qilip turattinglarmu? Ularni dep bashqa erge
tegmey saqlap turattinglarmu? Yaq, bolmaydu, qizlirim!
Chünki Perwerdigarning qoli manga qarshi bolup
méni azablaydighini üchün, men tartidighan derd-
elem silerningkidin téximu éghir bolidu, — dédi. **14**
Ular yene hörkirep yighlashti. Orpah qéynanisini söyüp
xoshlashti, lékin Rut uni ching quchaqlap turuwaldi.
15 Naomi uninggha: — Mana, kélin singling öz xelqi
bilen ilahlirining yénigha yénip ketti! Senmu kélin
singlingning keynidin yénip ketkin! — dédi. **16** Lékin
Rut jawaben: — Méning séning yéningdin kétishimni
we sanga egishish niyitimdin yénishni ötünme; chünki
sen nege barsang menmu shu yerge barimen; sen nede
qonsang menmu shu yerde qonimen; séning xelqing
méningmu xelqimdur we séning Xudaying méningmu
Xudayimdur. **17** Sen nede ölseng menmu shu yerde
ölimen we shu yerde yatimen; ölümdin bashqisi méni
sendin ayriwetse Perwerdigar méni ursun hem uningdin
ashurup jazalisun! — dédi. **18** Naomi uning özige
egiship bérishqa qet'iy niyet qilghinini körüp, uninggha
yene éghiz achmidi. **19** Ikkisi méngip Beyt-Lehemge
yétip keldi. Shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemge yétip
kelginide pütkül sheherdikiler ularni körüp zilzilige keldi.
Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — déyishti.
20 U ulargha jawaben: — Méni Naomi démey, belki
«Mara» denglar; chünki Hemmige Qadir manga zerdab
yutquzdi. **21** Toqquzum tel halette bu yerdin chiqtim;
lékin Perwerdigar méni quruq qaytquzdi. Perwerdigar
méni eyiblep guwahliq berdi, Hemmige Qadir méni
xarlighaniken, némishqa méni Naomi deysiler? — dédi. **22**
Shundaq qilip Naomi bilen kélini Moab qizi Rut Moabning
sehrasidin qaytip keldi; ular ikkisi Beyt-Lehemge yétip
kélishi bilen teng arpa ormisi bashlan'ghanidi.

2 Naomining érige tughqan kélidighan Boaz isimlik
bir adem bar idi. U Elimelekning jemetidin bolup,
intayin bay adem idi. **2** Moab qizi Rut Naomigha:
— Men étizliqqa baray, birerkimning neziride iltipat
tépip, uning keynidin méngip arpa bashaqlirini tersem?
— dédi. U uninggha: — Barghin, ey qizim, dédi. **3**
Shuning bilen u chiqip étizliqlargha kélip, u yerde
ormichilarning keynidin bashaq terdi. Bextige yarisha,
del u kelgen étizliq Elimelekning jemeti bolghan
Boazning étizliqliri idi. **4** Mana, u waqitta Boaz Beyt-
Lehemdin chiqip kélip, ormichilar bilen salamliship:
— Perwerdigar siler bilen bille bolghay! — dédi. Ular
uninggha jawaben: — Perwerdigar sanga bext-beriket ata
qilghay! — dédi. **5** Boaz ormichilarning üstige nazaretke
qoyulghan xizmetkaridin: — Bu yash chokan kimning
qizi bolidu? — dep soridi. **6** Ormichilarning üstige
qoyulghan xizmetkar jawab bérip: — Bu Naomi bilen
bille Moabning sehrasidin qaytip kelgen Moabiy chokan
bolidu. **7** U: «Ormichilarning keynidin önchilerning
arisidiki chéchilip ketken bashaqlarni tériwalaymu?»
dep telep qildi. Andin u kélip etigendin hazirghiche
ishlewatidu; u peqet kepide bir'az dem aldi, — dédi.
8 Boaz Rutqa: — Ey qizim, anglawatamsen?! Sen
bashaq tergili bashqa bir kimning étizliqigha barmighin,
bu yerdinmu ketme, méning dédeklirim bilen birge
mushu yerde turghin. **9** Diqqet qilghin, qaysi étizda
orma orghan bolsa, [dédeklerge] egiship barghin.
Men yigitlerge: Uninggha chéqilmanglar, dep tapilap
qoydum! Eger ussap qalsang bérip, idishlardin yigitlirim
[quduqtin] tartqan sudin ichkin, — dédi. **10** Rut
özini yerge étip tizlinip, béshini yerge tegküzüp tezim
qilip, uninggha: — Men bir bigane tursam, némishqa
manga shunche ghemxorluq qilghudek neziringde
shunchilik iltipat tapqanmen? — dédi. **11** Boaz uninggha
jawaben: — Éring ölüp ketkendin kéyin qéynananggha
qilghanliringning hemmisi, shundaqla séning ata-
anangni we öz wetiningdin qandaq ayrilip, sen burun
tonumaydighan bir xelqning arisigha kelgining manga
pütünley ayan boldi; **12** Perwerdigar qilghininggha
muwapiq sanga yandurghay, sen qanatlirining tégide
panah izdigen Israilning Xudasi Perwerdigar teripidin
sanga uning toluq in'ami bérilgey, dédi. **13** Rut jawaben:
— Ey xojam, neziringde iltipat tapqaymen; men séning
dédiking bolushqimu yarimisammu, sen manga teselli
bérip, dédikingge méhribane sözlerni qilding, — dédi.
14 Tamaq waqtida Boaz uninggha: — Qéni, buyaqqa
kelgin, nandin ye, nanni sirkige tögürgin! — dédi. Rut
ormichilarning yénigha kélip olturdi; Boaz qomachtin
élip uninggha tutti. U uningdin toyghuche yédi we yene
azraq ashurup qoydi. **15** U bashaq tergili qopqanda,
Boaz yigitlirige buyrup: — Uni hetta önchilerning
arisida bashaq tergili qoyunglar, uni hech xijalette

qaldurmanglar. **16** Hetta hem uning üchün azraq
bashaqlarni önchilerdin etey ayrip, uninggha tergili
chüshürüp qoyunglar, uni héch eyiblimenglar, dédi.
17 Shundaq qilip u kechkiche étizliqta bashaq terdi,
tériwalghanlirini soqqanda, texminen bir efah arpa
chiqti. **18** Andin u arpisini élip, sheherge kirdi, qéynanisi
uning tergen [arpisini] kördi; u yene u yep toyun'ghandin
kéyin saqlap qoyghinini chiqirip uninggha berdi. **19**
Qéynanisi uninggha: — Sen bügün nede bashaq terding,
nede ishliding? Sanga ghemxorluq qilghan shu kishige
bext-beriket ata qilin'ghay! — dédi. U qéynanisigha
kimningkide ish qilghinini éytip: — Men bügün ishligen
étizning igisining ismi Boaz iken, dédi. **20** Naomi kélinige:
— Tiriklergimu, ölgenlergimu méhribanliq qilishtin
bash tartmighan kishi Perwerdigardin bext-beriket
körgey! — dédi. Andin Naomi uninggha yene: — U adem
bizning yéqin tughqinimizdur, u bizni qutquzalaydighan
hemjemetlerdin biridur, — dédi. **21** Moab qizi Rut yene:
— U manga yene: «Méning yigitlirim pütün hosulumni
yighip bolghuche ular bilen birge bolghin» dédi, —
dédi. **22** Naomi kélini Rutqa: — Ey qizim, birsining
sanga yamanliq qilmasliqi üchün bashqisining étizliqigha
barmay, uning dédekliri bilen bille chiqip ishliseng
yaxshidur, dédi. **23** Shuning bilen arpa we bughday
hosuli yighilip bolghuche, Rut Boazning dédekliri bilen
yürüp bashaq terdi. U qéynanisi bilen bille turuwerdi.

3 Shu künlerde, qéynanisi Naomi uninggha: — Ey
qizim, hal-ehwalingning yaxshi bolushi üchün, séning
aram-bextingni izdimeymenmu? **2** Sen dédekliri bilen
ishligen Boaz bizge tughqan kélidu emesmu? Mana,
bügün axsham u xamanda arpa soruydu. **3** Emdi
sen yuyunup-tarinip, özüngge etirlik may sürüp, [ésil]
kiyimliringni kiyip, xaman'gha chüshkin; lékin u er kishi
yep-ichip bolmighuche, özüngni uninggha körsetmigin.
4 U yatqanda uning uxlaydighan yérini körüwal. Andin
sen kirip, ayagh teripini échip, shu yerde yétiwalghin.
Andin u sanga néme qilish kéreklikini éytidu, — dédi.
5 Rut uninggha: — Sen néme déseng men shuni
qilimen, — dédi. **6** U xaman'gha chüshüp, qéynanisi
uninggha tapilighandek qildi. **7** Boaz yep-ichip, könglini
xush qilip cheshning ayighigha bérip yatti. Andin
Rut shepe chiqarmay kélip, ayagh teripini échip, shu
yerde yatti. **8** Yérim kéchide Boaz chöchüp, aldigha
éngishkende, mana bir ayal ayighida yatatti! **9** Kim sen?!
— dep soridi u. Rut jawaben: — Men xizmetkaring Rut
bolimen. Sen méning hemjemet-nijatkarim bolghining
üchün xizmetkaringning üstige tonungning étikini
yéyip qoyghaysen, — dédi. **10** U jawaben: —
Ey qizim, Perwerdigardin bext-beriket tapqaysen!
Séning kéyin körsetken sadaqet-méhribanliqing ilgiri
körsetkiningdinmu artuqtur; chünki [séni izdigen]
yigitler, meyli kembeghel bolsun, bay bolsun, ularning
keynidin ketmiding. **11** I qizim, emdi qorqmighin!
Déginingning hemmisini orundap bérimen; chünki
pütkül shehirimizdiki mötiwerler séni peziletlik ayal dep
bilidu. **12** Durus, sanga hemjemet-nijatkar bolghinim
rast; lékin séning mendin yéqinraq yene bir hemjemeting
bar. **13** Emdi kéchiche bu yerde qalghin; ete seherde
eger u hemjemetlik hoquqini ishlitip séni élishni xalisa,
u alsun; lékin hemjemetlik hoquqi boyiche séni almisa,
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, men
sanga hemjemetlik qilip séni alay. Tang atquche bu yerde
yétip turghin! — dédi. **14** U uning ayighida tang atquche
yétip, kishiler bir-birini tonughudek bolushtin burun
qopti. Chünki Boaz: — bir ayalning xaman'gha kelginini
héchkim bilmisun, dep éytqanidi. **15** U yene [Rutqa]:
— Sen kiygen yépinchini échip turghin, dédi. U uni
échip turuwidi, Boaz arpidin alte kemchen kemlep bérip,
uning öshnisige artip qoydi. Andin u sheherge kirdi. **16**
Rut qéynanisining yénigha keldi. U: — Ey qizim, sen
hazir kim?! — dep soridi. Shuning bilen u qéynanisigha
u kishining qilghanlirining hemmisini dep berdi. **17**
U: — U bu alte kemchen arpini manga berdi, chünki u:
«qéynanangning yénigha quruq qol qaytip barmighin»
dédi, — dédi. **18** Naomi: — Ey qizim, bu ishning axirining
qandaq bolidighinini bilgüche mushu yerde texir qilghin;
chünki u adem bügün mushu ishni pütküzmey aram
almaydu, dédi.

4 Boaz sheher derwazisigha chiqip, shu yerde olturdi.
Mana, u waqitta Boaz éytqan héliqi hemjemetlik
hoquqigha ige kishi kéliwatatti. Boaz uninggha: — Ey
burader, kélip bu yerde olturghin, déwidi, u kélip olturdi.
2 Andin Boaz sheherning aqsaqalliridin on ademni
chaqirip, ularghimu: — Bu yerde olturunglar, dédi. Ular
olturghanda **3** u hemjemetlik hoquqigha ige kishige: —
Moabning sehrasidin yénip kelgen Naomi qérindishimiz
Elimelekke tewe shu zéminni satmaqchi boluwatidu. **4**
Shunga men mushu ishni sanga xewerlendürmekchi
idim, shundaqla mushu yerde olturghanlarning aldida
we xelqimning aqsaqallirining aldida «Buni sétiwalghin»
démekchimen. Sen eger hemjemetlik hoquqigha asasen
alay déseng, alghin; hemjemetlik qilmay, almaymen
déseng, manga éytqin, men buni biley; chünki sendin
[awwal] bashqisining hemjemetlik hoquqi bolmaydu;
andin sendin kéyin méning hoququm bar, dédi. U kishi:
— Hemjemetlik qilip uni alimen, dédi. **5** Boaz uninggha:
— Undaqta yerni Naomining qolidin alghan künide
merhumning mirasigha uning nami bilen atalghan
birer ewladi qaldurulushi üchün merhumning ayali,
Moab qizi Rutnimu élishing kérek, — dédi. **6** Hemjemet
kishi: — Undaq bolsa hemjemetlik hoququmni ishlitip
[étizni] alsam bolmighudek; alsam öz mirasimgha ziyan
yetküzgüdekmen. Hemjemetlik hoquqini sen özüng
ishlitip, yerni sétiwalghin; men ishlitelmeymen, dédi.
7 Qedimki waqitlarda Israilda hemjemetlik hoquqigha
yaki almashturush-tégishish ishigha munasiwetlik
mundaq bir resim-qaide bar idi: — ishni kesmek üchün
bir terep öz keshini sélip, ikkinchi terepke béretti.
Israilda soda-sétiqni békitishte mana mushundaq bir
usul bar idi. **8** Shunga hemjemet hoquqigha ige
kishi Boazgha: — Sen uni alghin, dep, öz keshini
séliwetti. **9** Boaz aqsaqallargha we köpchilikke: — Siler
bügün méning Elimelek ke tewe bolghan hemmini,
shundaqla Kilyon bilen Mahlon'gha tewe bolghan
hemmini Naomining qolidin alghinimgha guwahtursiler.
10 Uning üstige merhumning nami qérindashliri arisidin
we shehirining derwazisidin öchürülmesliki üchün
merhumning mirasigha uning nami bolghan [birer
ewladi] qaldurulsun üchün Mahlonning ayali, Moab
qizi Rutni xotunluqqa aldim. Siler bügün buninggha
guwahtursiler, dédi. **11** Derwazida turghan hemme
xelq bilen aqsaqallar: — Biz guwahturmiz. Perwerdigar

séning öyüngge kirgen ayalni Israilning jemetini berpa
qilghan Rahile bilen Léyah ikkisidek qilghay; sen özüng
Efratah jemeti ichide bayashat bolup, Beyt-Lehemde
nam-izziting ziyade bolghay; **12** Perwerdigar sanga
bu yash chokandin tapquzidighan nesling tüpeylidin
séning jemeting Tamar Yehudagha tughup bergen
Perezning jemetidek bolghay! — dédi. **13** Andin Boaz
Rutni emrige élip, uninggha yéqinliq qildi. Perwerdigar
uninggha shapaet qilip, u hamilidar bolup bir oghul
tughdi. **14** Qiz-ayallar Naomigha: — Israilning arisida
sanga hemjemet-nijatkar neslini üzüp qoymighan
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun! Shu
neslingning nami Israilda izzet-abruyluq bolghay! **15**
U sanga jéningni yéngilighuchi hem qérighiningda
séni ezizlighuchi bolidu; chünki séni söyidighan, sanga
yette oghuldin ewzel bolghan kélining uni tughdi, —
dédi. **16** Naomi balini élip, baghrigha basti we uninggha
baqquchi ana boldi. **17** Uninggha qoshna bolghan
ayallar «Naomigha bir bala tughuldi» dep, uninggha
isim qoydi. Ular uninggha «Obed» dep at qoydi. U
Yessening atisi boldi, Yesse Dawutning atisi boldi. **18**
Perezning nesebnamisi töwendikidektur: — Perezdin
Hezron töreldi, **19** Hezrondin Ram töreldi, Ramdin
Amminadab töreldi, **20** Amminadabtin Nahshon töreldi,
Nahshondin Salmon töreldi, **21** Salmondin Boaz töreldi,
Boazdin Obed töreldi, **22** Obedtin Yesse töreldi we
Yessedin Dawut töreldi.

Samuil 1

1 Efraim taghliqidiki Ramataim-Zofimda Elkanah
isimlik bir kishi bar idi. U Efraimliq bolup,
Yerohamning oghli, Yeroham Élixuning oghli, Élixu
Toxuning oghli, Toxu Zufning oghli idi. **2** Uning ikki
ayali bar idi. Birsining ismi Hannah, yene birsining
ismi Peninnah idi. Peninnahning baliliri bar idi, lékin
Hannahning balisi yoq idi. **3** Bu adem her yili öz
shehiridin samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigargha sejde qilip qurbanliq sun'ghili Shilohgha
baratti. U yerde Elining Xofniy we Finihas dégen ikki
oghli Perwerdigarning kahinliri bolup ishleytti. **4** Her
qétim Elkanah qurbanliq qilghan künide u [qurbanliqtin]
ayali Peninnah we uning herbir oghul-qizlirigha öz
ülüshini béretti. **5** Emma Hannahgha bolsa u ikki
hessilik ülüsh béretti; chünki u Hannahni tolimu
söyetti. Lékin Perwerdigar uni tughmas qilghanidi.
6 Perwerdigarning uni tughmas qilghanliqidin uning
kündesh reqibi [Peninnah Hannahni] azablash üchün
uning bilen qattiq qérishatti. **7** We her yili, Hannah her
qétim Perwerdigarning öyige chiqqanda, [Peninnah]
uninggha azar béretti. Peninnah shundaq qilghachqa,
u yighlap héch néme yémeytti. **8** Axiri uning éri
Elkanah uninggha: — I Hannah, némishqa yighlaysen?
Némishqa birnerse yémeysen? Némishqa könglüng
azar yeydu? Men özüm sanga on oghuldin ewzel
emesmu?! — dédi. **9** Ular Shilohda yep-ichkendin
kéyin (Eli dégen kahin shu chaghda Perwerdigarning
ibadetxanisining ishiki yénidiki orunduqta olturatti)
Hannah dastixandin turdi; **10** u qattiq azab ichide
Perwerdigargha dua qilip zar-zar yighlaytti. **11** U
qesem ichip: — I samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, eger dédikingning derdige yétip, méni yad
étip dédikingni untumay, belki dédikingge bir oghul
bala ata qilsang, uni pütün ömrining künliride Sen
Perwerdigargha béghishlaymen; uning béshigha ustira
héchqachan sélinmaydu, dédi. **12** U Perwerdigarning
aldida duasini dawam qiliwatqanda, Eli uning aghzigha
qarap turdi; **13** chünki Hannah duani ichide qilghachqa
lewliri midirlawatqini bilen awazi anglanmaytti. Shunga
Eli uni mest bolup qaptu, dep oylidi. **14** Eli uninggha:
— Qachan'ghiche mest yürisen? Sharabingni özüngdin
néri qil, dédi. **15** Lékin Hannah jawaben: — Undaq
emes, i ghojam! Köngli sunuq bir mezlummen. Men
sharabmu, haraqmu ichmidim, belki jénim derdini
Perwerdigarning aldida töktüm; **16** dédeklirini yaman
xotun dep bilmigeyla. Chünki méning zor derdim we
azablirimdin bu kün'giche shundaq nida qiliwatimen,
dédi. **17** Eli uninggha jawab bérip: — Tinch-aman qaytqin;
Israilning Xudasi Özidin tiligen iltijayingni ijabet qilghay,
dédi. **18** Hannah: — Dédekliri köz aldilirida iltipat tapqay,
dédi. U shularni dep chiqip, ghiza yédi we shuningdin
kéyin chirayida ilgirikidek ghemkinlik körünmidi. **19**
Ular etisi tang seherde ornidin turup Perwerdigarning
huzurida sejde qilip bolup, Ramahdiki öyige yénip keldi.
Elkanah ayali Hannahgha yéqinchiliq qildi; Perwerdigar
uni esligenidi. **20** Hannah hamilidar bolup, waqti-saiti
toshup, bir oghul tughdi. U: «Men uni Perwerdigardin
tilep aldim» dep, ismini Samuil qoydi. **21** Uning éri
Elkanah öyidiki hemmisi bilen Perwerdigargha atidighan
her yilliq qurbanliqni qilghili we qilghan qesimini ada
qilish üchün Shilohgha chiqti. **22** Lékin Hannah bille
barmay érige: — Bala emchektin ayrilghandila andin
men uning Perwerdigarning aldida hazir bolushi üchün
uni élip barimen; shuning bilen u u yerde menggü turidu,
dédi. **23** Éri Elkanah uninggha: — Özüngge néme yaxshi
körünse, shuni qilghin. Uni emchektin ayrighuche turup
turghin. Perwerdigar Öz söz-kalamigha emel qilghay,
dédi. Ayali öyde qélip balisi emchektin ayrilghuche
émitti. **24** Balisi emchektin ayrilghandin kéyin u uni
élip, shundaqla üch buqa, bir efah un we bir tulum
sharabni élip Perwerdigarning Shilohdiki öyige apardi.
Bala bolsa téxi kichik idi. **25** Ular bir buqini soyup balini
elining qéshigha élip keldi. **26** Shuning bilen Hannah
[uninggha]: — I ghojam, özliride hayat rast bolghinidek,
bu yerde silining qashlirida turup Perwerdigargha nida
qilghan mezlum men bolimen, dédi. **27** Men mushu
oghul bala üchün dua qildim we mana, Perwerdigar
méning tiligen iltijayimni ijabet qildi. **28** Emdi hazir
men uni Perwerdigargha tapshurup berdim. Ömrining
hemme künliride u Perwerdigargha béghishlan'ghan
bolidu, dédi. Shuning bilen ular u yerde Perwerdigargha
sejde qildi.

2 Hannah dua qilip mundaq dédi: — «Méning
qelbim Perwerdigar bilen yayraydu, Méning
münggüzüm Perwerdigar bilen égiz kötürüldi; Aghzim
düshmenlirimning aldida tentenilikte échildi; Chünki
Séning nijatingdin shadlinimen. **2** Perwerdigardek
muqeddes bolghuchi yoqtur; Chünki Sendin bashqa
héch kim yoq, Xudayimizdek héch uyultash yoqtur. **3**
I insanlar, kibirlik sözliringlarni köpeytiwermenglar,
Yoghan geplerni aghzinglardin chiqarmanglar; Chünki
Perwerdigar bilim-hidayetke ige Xudadur. Insanlarning
emelliri Uning teripidin tarazida tartilidu. **4**
Palwanlarning oq-yaliri sundurildi; Lékin putliship
yiqilghanlarning béli bolsa qudret bilen baghlandi.
5 Qorsiqi toq bolghanlar nan tépish üchün özini
yallanmiliqqa berdi; Lékin ach qalghanlar hazir ach
qalmidi; Hetta tughmas ayal yettini tughidu; Lékin köp
baliliq bolghan soliship kétidu. **6** Perwerdigar hem
öltüridu, hem hayat béridu; U ademni tehtisaragha
chüshüridu, u yerdin yene turghuzidu; **(Sheol h7585)** **7**
Perwerdigar ademni hem namrat qiliwétidu, hem bay
qilidu; U kishini hem pes qilidu, hem égiz kötüridu. **8** U özi
miskinni topidin qopuridu, Qighliqtin yoqsulni kötüridu;
Ularni ésilzadiler arisida teng olturghuzidu; Ularni
shan-shereplik textige miras qilduridu; Chünki yerning
tüwrükliri Perwerdigarningkidur; U Özi dunyani ularning
üstige salghanidi. **9** Öz muqeddes bendilirining putlirini
U mezmut qilidu; Emma reziller bolsa, qarangghuda
shük qilinidu; Chünki héchkim öz qudriti bilen nusret
tapmaydu. **10** Perwerdigar bilen qarshilashqanlar pare-
pare qiliwétilidu; U Özi asmanlardin ulargha qarshi
güldürleydu. Perwerdigar yer yüzining chetlirigiche
höküm chiqiridu; U Özi tikligen padishahqa qudret
béridu, U Özi mesihliginining münggüzini égiz
kötüridu!». **11** Elkanah bolsa Ramahdiki öz öyige
yénip bardi. Bala bolsa elining qéshida Perwerdigargha
xizmet qilip qaldi. **12** Emma Elining oghulliri intayin

yaman kishilerdin bolup, Perwerdigarni tonumaytti. **13**
Kahinlarning xelqlerge mundaq aditi bolghan: — Birsi
qurbanliq qilip, gösh qaynap pishiwatqanda kahinning
xizmetkari kélip üch tilliq changgakni qolida tutup
14 dash, qazan, dangqan yaki korining ichige sanjip,
changgakqa néme élin'ghan bolsa kahin shuni özige
alatti. Ularning Shilohgha [qurbanliq qilghili] kelgen
hemme Israillargha shundaq aditi bolghan. **15** Shundaqla
hetta yaghni köydürmeste kahinning xizmetkari kélip
qurbanliq qiliwatqan ademge: — Kahin'gha kawap üchün
gösh bergin, chünki u sendin qaynap pishqan gösh
qobul qilmaydu, belki xam gösh lazim, deytti. **16**
Eger qurbanliq qilghuchi uninggha: — Awwal yéghi
köydürülüp bolsun, andin némini xalisang shuni alghin,
dése, u: — Bolmaydu, manga derhal ber! Bolmisa
mejburiy alimen, deytti; **17** Shundaq qilip bu ikki
yashning gunahi Perwerdigarning aldida tolimu éghir
bolghanidi; chünki uning sewebidin xeq Perwerdigargha
atighan qurbanliqlar közge ilinmaywatatti. **18** Emma
Samuil nareside bala bolup kanaptin toqulghan bir
efodni kiyip Perwerdigarning aldida xizmet qilatti.
19 Buningdin bashqa uning anisi her yilda uninggha
bir kichik ton tikip, her yilliq qurbanliqni qilghili
éri bilen barghanda alghach kéletti. **20** Eli Elkanah
we ayaligha bext tilep dua qilip: — «Ayalingning
Perwerdigargha béghishlighinining ornigha sanga
uningdin bashqa nesil bergey, dédi. Andin bu ikkisi öz
öyige yandi. **21** Shuning bilen Perwerdigar Hannahni
yoqlap beriketlep, u hamilidar bolup jemiy üch oghul we
ikki qiz tughdi. Kichik Samuil bolsa Perwerdigarning
aldida turup ösüwatatti. **22** Eli bek qérip ketkenidi.
U oghullirining pütkül Israilgha hemme qilghanlirini
anglidi hem jamaet chédirining ishikide xizmet qilidighan
ayallar bilen yatqininimu anglidi. **23** U ulargha: —
Siler néme üchün shundaq ishlarni qilisiler? Chünki
bu xelqning hemmisidin silerning yamanliqinglarni
anglawatimen, dédi. **24** Bolmaydu, i oghullirim! Men
anglighan bu xewer yaxshi emes, Perwerdigarning
xelqini azdurupsiler. **25** Eger bir adem yene bir ademge
gunah qilsa, bashqa birsi uning üchün Xudadin rehim
sorisa bolidu; lékin eger birsi Perwerdigargha gunah
qilsa, kim uning gunahini tiliyeleydu? — dédi. Lékin ular
atisining sözige qulaq salmidi; chünki Perwerdigar ularni
öltürüshni niyet qilghanidi. **26** Emma Samuil dégen bala
ösüwatatti, Perwerdigar hem ademlerning aldida iltipat
tapqanidi. **27** Xudaning bir adimi Elining yénigha kélip
mundaq dédi: — Perwerdigar shundaq deydu: «Misirda,
Pirewnningkide turghanda Özümni atangning jemetige
ochuq ayan qilmidimmu? **28** Men uni kahinim bolush,
Öz qurban'gahimda qurbanliq qilish, xushbuy yéqish
we Méning aldimda efod tonini kéyip xizmet qilishqa
Israilning hemme qebililiridin tallimighanidimmu?
Shuningdek Men Israilning otta köydüridighan
hemme qurbanliqlirini atanggha tapshurup teqdim
qilghan emesmu? **29** Némishqa Men buyrughan,
turalghu jayimdiki qurbanliqim bilen ashliq hediyelerni
depsende qilisiler? Némishqa xelqim Israillar keltürgen
hemme hediyelerning ésilidin özliringlarni semritip,
öz oghulliringlarning hörmitini Méningkidin üstün
qilisen?» **30** Uning üchün Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: «Men derheqiqet séning we atangning
jemetidikiler Méning aldimda xizmitimde menggü
mangidu, dep éytqanidim; lékin emdi Men Perwerdigar
shuni deymenki, bu ish hazir Mendin néri bolsun!
Méni hörmet qilghanlarni Men hörmet qilimen,
lékin Méni kemsitkenler pes qarilidu. **31** Mana
shundaq künler kéliduki, séning bilikingni we atangning
jemetining bilikini teng késiwétimen; shuning bilen
jemetingde birmu qérighan adem tépilmaydu! **32**
Sen turalghu jayimda derd-qayghu körisen; Israillar
herqandaq huzur-bextni körgini bilen, séning jemetingde
ebedgiche birmu qérighan adem tépilmaydu. **33** We
Men qurban'gahimning xizmitidin üzüp tashlimighan
adiming bar bolsa, u közliringning xirelishishi bilen
jéningning azablinishigha seweb bolidu. Jemetingde
tughulghanlarning hemmisi balaghettin ötmey ölidu.
34 Sanga bu ishlarni ispatlashqa, ikki oghlung Xofniy
bilen Finihasning béshigha chüshidighan mundaq bir
alamet bésharet bolidu: — ularning ikkilisi bir künde
ölidu. **35** Emma Özümge Rohim we dilimdiki niyitim
boyiche ish köridighan sadiq bir kahinni tikleymen; Men
uninggha mezmut bir jemet qurimen; u Méning mesih
qilghinimning aldida menggü méngip xizmet qilidu. **36**
Shundaq boliduki, séning jemetingdikilerdin herbir tirik
qalghanlar bir ser kümüsh we bir chishlem nan tileshke
uning aldigha kélip uninggha tezim qilip: «Qahinliq
xizmetliridin manga bir orun bersile, yégili bir chishlem
nan tapay dep éytidighan bolidu» deydu.

3 Samuil dégen bala bolsa elining aldida
Perwerdigarning xizmitide bolatti. Emdi
Perwerdigarning sözi u künlerde kem idi; wehiylik
körünüshlermu köp emes idi. **2** We shundaq boldiki, bir
küni Eli ornida yatqanidi (uning közliri torliship körmes
bolup qalay dégenidi) **3** Xudaning chirighi téxi öchmigen
bolup, Samuil Perwerdigarning ibadetxanisida, Xudaning
ehde sanduqigha yéqinla yerde yatatti. **4** Perwerdigar
Samuilni chaqirdi. U: — Mana men bu yerde, dédi.
5 U Elining qéshigha yügürüp bérip: — Mana men,
méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab bérip: —
Men chaqirmidim; qaytip bérip yatqin, dédi. Shuning
bilen u bérip yatti. **6** Perwerdigar yene: «Samuil!»
dep chaqirdi. Samuil qopup elining qéshigha bérip:
Mana men, méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab
bérip: — Men chaqirmidim i oghlum, yene bérip yatqin,
dédi. **7** Samuil Perwerdigarni téxi tonumighanidi;
Perwerdigarning sözi uninggha téxi ayan qilinmighanidi.
8 Lékin Perwerdigar yene üchinchi qétim: «Samuil!» dep
chaqirdi; u qopup elining qéshigha bérip: — Mana men;
sen méni chaqirding, dédi. U waqitta Eli Perwerdigar
balini chaqiriptu, dep bilip yetti. **9** Shuning bilen Eli
Samuilgha: — Bérip yatqin. U eger séni chaqirsa, sen:
— I Perwerdigar, söz qilghin, chünki qulung anglaydu,
dep éytqin, déwidi, Samuil bérip ornida yatti. **10** We
Perwerdigar kélip yéqin turup ilgirikidek: — «Samuil,
Samuil!» dep chaqirdi. Samuil: — Söz qilghin, chünki
qulung anglaydu, dep jawab berdi. **11** Perwerdigar
Samuilgha: — Mana Men anglighanlarning ikki quliqini
zingildatqudek bir ishni Israilning arisida qilmaqchimen.
12 Shu künide Men burun Elining jemetidikiler toghrisida
éytqinimning hemmisini uning üstige chüshürimen;
bashtin axirghiche ada qilimen! **13** Chünki özige ayan
bolghan qebihlik tüpeylidin Men uninggha, séning

jemetingdin menggülük höküm chiqarmaqchimen, dep éytqanmen: chünki u oghullirining iplasliqini bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üchün Elining jemetidikilerge qesem qilghanmenki, Elining jemetidikilerning qebihliki meyli qurbanliq bilen bolsun, meyli hediye bilen bolsun kafaret qilinmay, ebedgiche kechürüm qilinmaydu, dédi. **15** Samuil etisi tang atquche yétip, andin Perwerdigarning öyining ishiklirini achti. Emma Samuil wehiylik körünüshni Elige éytishtin qorqti. **16** Lékin Eli Samuilni chaqirip: — I Samuil oghlum, dédi. U: — Mana men, dep jawab berdi. **17** U: — U sanga néme söz qildi? Sendin ötüney, uni mendin yoshurmighin. Eger Uning sanga éytqanlirining birini manga éytmay qoysang, Xuda déginini séning béshinggha chüshürsun we uningdin artuq chüshürsun! — dédi. **18** Shuning bilen Samuil uninggha héchnémini qaldurmay hemmini dep berdi. Eli: — Mana, U Perwerdigardur; U némini layiq tapsa, shuni qilsun, dédi. **19** Samuil ösüp chong boluwatatti we Perwerdigar uning bilen bille bolup, uning éytqan bésharetlik sözliridin héchqaysisini yerde qaldurmaytti. **20** Shuning bilen pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébaghiche Samuilning Perwerdigarning peyghembiri qilip tiklen'genlikini bilip yetti. **21** Shu waqitta Perwerdigar Shilohda Özini yene ayan qildi. Chünki Perwerdigar Shilohda Öz söz-kalami arqiliq Samuilgha Özini ayan qildi; we Samuil Uning sözini pütkül Israilgha yetküzdi.

4 U waqitta Israil Filistiyler bilen jeng qilghili chiqip Eben-Ezerge yéqin jayda bargah-chédirlarni tikti. Filistiyler bolsa Afek dégen jayda bargah-chédirlarni tikti. **2** Filistiyler Israillar bilen soqushqili sep tizip turdi. Jeng kéngeygende Israil Filistiyler aldida tarmar boldi; Filistiyler ularning jeng sepliridin töt mingche ademni öltürdi. **3** Xalayiq bargahqa yénip kelgende, Israilning aqsaqalliri: — Némishqa Perwerdigar bügün bizni Filistiyler teripidin tarmar qildurdi? Biz Shilohdin Perwerdigarning ehde sanduqini qéshimizgha élip kéleyli; u arimizda bolsa, bizni düshminimizning qolidin qutquzidu, dédi. **4** Shu geptin kéyin xalayiq Shilohgha adem mangdurup, shu yerdin kérublarning otturisida olturghan samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning ehde sanduqini élip kötürüp keldi. Shuningdek Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu Xudaning ehde sanduqi bilen bille keldi. **5** We shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqi leshkergahqa élip kélin'gende pütkül Israil yerni tewretküdek küchlük bir chuqan kötürüshti. **6** Filistiyler küchlük tentene awazini anglap: — Ibraniylarning leshkergahidin anglan'ghan bu küchlük chuqan néme wejidin chiqqandu, dep éytishti. Arqidinla ular Perwerdigarning ehde sanduqining ularning leshkergahigha keltürülginini bilip yetti. **7** Shuning bilen Filistiyler qorqup: — Ilahlar ularning leshkergahigha keptu, halimizgha way! Mundaq ish bu waqitqiche héch bolghan emes, déyishti. **8** Halimizgha way! Bizni bu qudretlik ilahlarning qolidin kim qutquzidu? Mana bayawanda misirliqlarni türlük bala-wabalar bilen urghan ilahlar del shulardur! **9** I Filistiyler, özliringlarni jesur körsitip erkektek turunglar. Bolmisa, ibraniylar bizge qul bolghandek biz ulargha qul bolimiz; erkektek bolup jeng qilinglar! — dédi. **10** Shuning bilen Filistiyler Israillar bilen jeng qildi. Israil tarmar qilinip, herbiri terep-terepke öz chédirige beder qachti. Jengde qattiq qirghinchiliq bolup, Israildin ottuz ming piyade esker öltürüldi. **11** Perwerdigarning ehde sanduqi olja bolup ketti we Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu öltürüldi. **12** Shu küni bir Binyaminliq jeng meydanidin qéchip kiyim-kéchekliri yirtiq, üstibéshi topa-chang halda Shilohgha yügürüp keldi. **13** U yétip kelgende, mana Eli yolning chétide öz orunduqida olturup taqiti-taq bolup kütüwatatti; uning köngli Perwerdigarning ehde sanduqining ghémide perishan idi. U kishi xewerni yetküzgili sheherge kirgende, pütkül sheher peryad-chuqan kötürdi. **14** Eli peryad sadasini anglap: — Bu zadi néme warang-churung? dep soridi. U kishi aldirap kélip elige xewer berdi **15** (Eli toqsan sekkiz yashqa kirgen, közliri qétip qalghan bolup, körmeytti). **16** U kishi Elige: — Men jengdin qaytip kelgen kishimen, bügün jeng meydanidin qéchip keldim, dédi. Eli: — I oghlum, néme ish yüz berdi? — dep soridi. **17** Xewerchi jawab bérip: — Israil Filistiylerning aldidin beder qachti. Xelq arisida qattiq qirghinchiliq boldi! Séning ikki oghlung, Xofniy bilen Finihasmu öldi hemde Xudaning ehde sanduqimu olja bolup ketti, dédi. **18** We shundaq boldiki, xewerchi Xudaning ehde sanduqini tilgha alghanda, Eli derwazining yénidiki orunduqtin keynige yiqilip chüshüp, boyni sunup öldi; chünki u qérip, bedinimu éghirliship ketkenidi. U qiriq yil Israilning hakimi bolghanidi. **19** Uning kélini, yeni Finihasning ayali hamilidar bolup tughushqa az qalghanidi. U Xudaning ehde sanduqining olja bolup ketkenliki we qiyinatisi bilen ériningmu ölgenlik xewirini anglighanda, birdinla qattiq tolghaq tutup, pükülüp balini tughdi. **20** U öley dep qalghanda, chöriside turghan ayallar: — Qorqmighin, sen oghul bala tughdung, dédi. Lékin u buninggha jawabmu bermidi hem köngül bölmidi. **21** U: «Shan-sherep Israildin ketti» dep baligha «Ixabod» dep isim qoydi; chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketken hem qéyinatisi bilen érimu ölgenidi. **22** U yene: — Shan-sherep Israildin ketti; chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketti! — dédi.

5 Filistiyler Xudaning ehde sanduqini olja élip, uni Eben-Ezerdin élip Ashdodqa bardi. **2** U yerde Filistiyler Xudaning ehde sanduqini élip Dagon butxanisigha ekirip, Dagon dégen butning yénigha qoydi. **3** Ashdoddikiler etisi seher qopup kelse, mana Dagon buti Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqilghiniche düm yatatti. Shunga ular Dagon butni élip yene öz ornida turghuzup qoydi. **4** Lékin etisi seher qopup kelse, mana, Dagon Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqilghiniche düm yatatti; Dagonning béshi hem qolliri bosughida chéqilghanidi; Dagonning peqet béliqsiman téni qalghanidi. **5** Shunga bügün'ge qeder Ashdodta ya Dagonning kahinliri bolsun ya Dagonning butxanisigha kirgüchiler bolsun, Dagonning bosughisigha dessimeydu. **6** Andin Perwerdigarning qoli Ashdoddikilerning üstige qattiq chüshüp, ularni weyran qilip, Ashdod bilen etrapidikilerni hürrek késili bilen urdi. **7** Ashdoddikiler bularni körüp: — Israilning Xudasining ehde sanduqi bizlerde turmisun! Chünki uning qoli bizni we ilahimiz Dagonni qattiq bésiwaldi, déyishti. **8** Shuning bilen ular adem mangdurup Filistiylerning hemme ghojilirini

chaqirtip jem qilip ulardin: — Israilning Xudasining
ehde sanduqini qandaq bir terep qilimiz? dep soridi.
Ular: — Israilning Xudasining ehde sanduqi Gatqa chet
yol bilen yötkelsun, dep jawab bérishti. Shuning bilen
ular Israilning Xudasining ehde sanduqini u yerge chet
yol bilen yötkidi. **9** We shundaq boldiki, ular uni chet
yol bilen yötkigendin kéyin Perwerdigarning qoli u
sheherge chüshüp kishilerni qattiq sarasimige chüshürdi.
U kichiklerdin tartip chonglarghiche sheherdikilerni
urdi, ular hürrek késilige giriptar boldi. **10** Shuning
bilen ular Xudaning ehde sanduqini Ekron'gha ewetti.
Lékin Xudaning ehde sanduqi Ekron'gha yétip kelgende,
Ekrondikiler peryad qilip: — Biz bilen xelqimizni öltürüsh
üchün ular Israilning Xudasining ehde sanduqini bizge
yötkidi! — dédi. **11** Ular adem mangdurup Filistiylerning
ghojilirini qichqartip jem qilip ulargha: — Biz bilen
xelqimizni öltürmesliki üchün Israilning Xudasining
ehde sanduqini bu yerdin öz jayigha ketküzünglar, dédi;
chünki qattiq wehime sheherni basqanidi; Xudaning qoli
ularning üstige tolimu éghir chüshkenidi. **12** Ölmigen
ademler bolsa hürrek késili bilen urulup, sheherning
peryadi asman'gha kötürüldi.

6 Perwerdigarning ehde sanduqi Filistiylerning yurtida
yette ay turdi. **2** Filistiyler kahinlar bilen palchilarni
chaqirip ulargha: — Perwerdigarning ehde sanduqini
qandaq qilimiz? Uni qandaq qilip öz jayigha eweteleymiz?
Yol körsitinglar, dédi. **3** Ular: — Eger Israilning
Xudasining ehde sanduqini qayturup ewetsenglar,
quruq ewetmenglar, héch bolmighanda uning bilen bir
«itaetsizlik qurbanliqi»ni birge ewetishinglar zörürdur,
dédi. Shundaq qilghanda shipa tapisiler, shundaqla
Uning qolining néme üchün silerdin ayrilmighanliqini
bilisiler, dédi. **4** Ular: — Biz némini itaetsizlik
qurbanliqi qilip ewetimiz? — dep soridi. Ular: —
Filistiylerning ghojilirining sani besh; shunga besh
altun hürrek we besh altun chashqan yasap ewetinglar;
chünki silerge we ghojanglargha oxshashla bala-qaza
chüshti. **5** Hürrekliringlarning sheklini we zémininglarni
weyran qilidighan chashqanlarning sheklini neqish qilip
yasap, Israilning Xudasigha shan-sherep keltürünglar.
Shuning bilen u belkim silerning, ilahlirimizning we
zémininglarning üstini basqan qolini yéniklitermikin:
— **6** Misirliqlar bilen Pirewn öz köngüllirini qattiq
qilghandek silermu némishqa öz könglünglarni qattiq
qilisiler? U misirliqlargha zor qattiq qolluq körsetkendin
kéyin, ular Israillarni qoyup bermidimu, ular shuning
bilen qaytip kelmidimu? **7** Emdi yéngi bir harwa
yasap, téxi boyunturuqqa köndürülmigen mozayliq ikki
inekni harwigha qoshunglar; ulardin mozaylirini ayrip,
öyde élip qélinglar; **8** andin Perwerdigarning ehde
sanduqini kötürüp harwigha sélinglar; we uninggha
ewetidighan itaetsizlik qurbanliqi qilidighan altun
buyumlarni bir qapqa sélip sanduqqa yandap qoyunglar
we sanduqni shu péti mangdurunglar; **9** andin qarap
turunglar. Eger harwa Israil chégrisidiki yol bilen Beyt-
Shemeshke mangsa, bizge kelgen shu chong bala-
qazani chüshürgüchining özi Perwerdigar bolidu. Undaq
bolmisa, bizni urghan Uning qoli emes, belki bizge
chüshken tasadipiliq bolidu, xalas, déyishti. **10** Shuning
bilen Filistiyler shundaq qildi. Ular Mozayliq ikki inekni
harwigha qoshup, mozaylirini öyde solap qoyup, **11**
Perwerdigarning ehde sanduqini harwigha sélip, altun
chashqan we quyma hürrekler qachilan'ghan qapni
uninggha yandap qoydi. **12** Inekler Beyt-Shemeshke
baridighan yol bilen udul yürüp ketti. Ular kötürülgen
yol bilen mangghach möreytti, ya ong terepke ya
sol terepke qéyip ketmidi. Filistiylerning ghojiliri
ularning arqisidin Beyt-Shemeshning chégrisighiche
bardi. **13** Beyt-Shemeshtikiler jilghida bughday
oruwatatti, ular bashlirini kötürüp ehde sanduqini
körüp xush bolushti. **14** Harwa Beyt-Shemeshlik
Yeshuaning étizliqigha kélip, u yerdiki bir chong tashning
yénida toxtap qaldi. Ular harwini chéqip, ikki inekni
Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq qildi. **15**
Lawiylar Perwerdigarning ehde sanduqi bilen altun
buyumlar bar qapni chüshürüp chong tashning üstige
qoydi. Shu küni Beyt-Shemeshtikiler Perwerdigargha
köydürme qurbanliqlar we bashqa qurbanliqlarni qildi.
16 Filistiylerning besh ghojisi bularni körüp shu küni
Ekron'gha qaytip ketti. **17** Filistiylerning Perwerdigargha
itaetsizlik qurbanliqi qilip bergen altun hürriki: —
Ashdod üchün bir, Gaza üchün bir, Ashkélon üchün
bir, Gat üchün bir we Ekron üchün bir idi. **18**
Altun chashqanlarning sani bolsa Filistiylerning besh
ghojisigha tewe barliq sheherning sani bilen barawer idi.
Bu sheherler sépilliq sheherler we ulargha qarashliq
sehra-kentlerni, shundaqla ular Perwerdigarning ehde
sanduqini qoyghan chong chimenzarghiche hemme
jayni öz ichige alatti. Bu chimenzar hazirmu Beyt-
Shemeshlik Yeshuaning étizliqida bar. **19** Emma Beyt-
Shemeshtikiler öz meyliche ehde sanduqining ichige
qarighini üchün Perwerdigar ulardin yetmish ademni,
jümlidin chonglardin ellikni urdi. Perwerdigar xelqni
mundaq qattiq urghanliqi üchün pütün xelq matem
tutti. **20** Beyt-Shemeshtikiler: — Bu muqeddes Xuda
Perwerdigarning aldida kim öre turalaydu? Ehde sanduqi
bizning bu yerdin kimning qéshigha apirilishi kérek? —
dédi. **21** Andin ular Kiriat-Yéarimdikilerge elchilerni
ewitip: — Filistiyler Perwerdigarning ehde sanduqini
qayturup berdi. Bu yerge kélip uni özünglargha élip
kétinglar, dédi.

7 Shuning bilen Kiriat-Yéarimdiki ademler kélip
Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqip,
döngning üstidiki Abinadabning öyide qoydi we
uning oghli Eliazarni ehde sanduqigha qarashqa
Perwerdigargha atap békitti. **2** Ehde sanduqi Kiriat-
Yéarimda qoyulghandin tartip uzun waqit, yeni yigirme
yil ötti. Israilning pütkül jemeti Perwerdigarni séghindi.
3 We Samuil Israilning pütkül jemetige: — Eger
pütün qelbinglar bilen Perwerdigarning yénigha qaytip,
yatlarning ilahliri bilen Ashtarotlarni öz aranglardin
yoqitip, könglünglarni Perwerdigargha baghlap, xas
Uning ibaditidila bolsanglar U silerni Filistiylerning
qolidin qutquzidu, dédi. **4** Shuning bilen Israil
Baallar bilen Ashtarotlarni tashlap xas Perwerdigarning
ibaditidila boldi. **5** Andin Samuil: — Pütkül Israilni
Mizpah shehirige jem qilsanglar, men siler üchün
Perwerdigarning aldida dua qilay, dédi. **6** Emdi
ular Mizpahqa jem bolup, u yerde su tartip uni
Perwerdigar aldigha quydi we u küni roza tutup: —

Biz Perwerdigarning aldida gunah sadir qilduq, dédi.
Shuning bilen Samuil Mizpahta Israillarning erz-dewaliri
üstidin höküm chiqardi. **7** Filistiyler Israillarning
Mizpahda jem bolghinini anglidi; Filistiylerning ghojiliri
Israil bilen jeng qilghili chiqti. Israillar buni anglap
Filistiylerdin qorqti. **8** Israillar Samuilgha: — Biz üchün
Perwerdigar Xudayimiz bizni Filistiylerning qolidin
qutquzushi üchün uninggha nida qilishtin toxtimighin,
dédi. **9** Samuil anisini émiwatqan bir qozini élip toluq bir
köydürme qurbanliq qilip Perwerdigargha sundi; Samuil
Israilning heqqide Perwerdigargha peryad kötürdi;
Perwerdigar duasini anglidi. **10** Samuil köydürme
qurbanliq qiliwatqanda Filistiyler Israil bilen soqushqili
yéqinlap keldi. Lékin Perwerdigar shu küni Filistiylerning
üstige qattiq güldürmama güldürlitip ularni alaqzade
qiliwetti; shuning bilen ular Israil aldida tarmar boldi. **11**
Israillar Mizpahtin chiqip ularni Beyt-Karning tüwigiche
qoghlap qirdi. **12** U waqitta Samuil bir tashni élip, uni
Mizpah bilen shenning otturisida tiklep: — «Perwerdigar
bizge hazirghiche yardem bériwatidu» — dep uni Eben-
Ezer dep atidi. **13** Shuning bilen Filistiyler bésiqip
Israilning zéminigha yene tajawuz qilmidi; Samuil
[hakim] bolghan barliq künlerde Perwerdigarning qoli
Filistiylerning üstige qarshi boldi; **14** shundaq qilip
Ekrondin tartip Gatqiche Filistiyler Israildin éliwalghan
sheherlerning hemmisi Israilgha yanduruldi; sheherlerge
tewe zéminlarnimu Israil Filistiylerning qolidin yandurup
aldi. Buningdin bashqa Israil bilen Amoriylar otturisida
tinchliq boldi. **15** Samuil bolsa pütün ömride Israilni
soridi. **16** Her yili u Beyt-El, Gilgal we Mizpahlarni
aylinip, mushu yerlerde Israil üstidin höküm yürgüzetti.
17 Andin u Ramahqa yénip baratti; chünki uning öyi
shu yerde idi hem u u yerdimu Israil üstidin höküm
yürgüzetti. U u yerdimu Perwerdigargha bir qurban'gah
yasighanidi.

8 Shundaq boldiki, Samuil qérighanda oghullirini
Israilgha hakim qilip qoydi. **2** Uning tunjisining ismi
Yoél bolup, ikkinchisining ismi Abiyah idi. Bular Beer-
Shébada hakimliq qildi. **3** Lékin oghulliri uning yollirida
yürmeytti, belki menpeetni közlep ézip, parilarni yep,
heq-naheqni astin-üstün qildi. **4** U waqitta Israilning
hemme aqsaqalliri Ramahda jem bolup Samuilning
qéshigha kélip **5** uninggha: — Mana sen qériding,
oghulliring bolsa séning yolliringda yürmeydu. Barliq
ellerde bolghandek üstimizge höküm süridighan bir
padishah békitkin, dédi. **6** Ularning «Üstimizge höküm
süridighan bir padishah békitkin» dégini Samuilning
könglige éghir keldi. Samuil Perwerdigargha dua qiliwidi,
7 Perwerdigar Samuilgha jawaben: — Xelq sanga hernéme
éytsa ulargha qulaq salghin; chünki ular séni emes, belki
«Üstimizge padishah bolmisun» dep Méni tashlidi. **8**
Men ularni Misirdin chiqarghan kündin tartip bügünki
kün'giche ular shundaq ishlarni qilip, Méni tashlap
bashqa ilahlargha ibadet qilip kelgen. Emdi ular sanga
hem shundaq qilidu. **9** Shuning üchün ularning sözige
unighin. Lékin ularni qattiq agahlandurup kelgüside
ularning üstide seltenet qilidighan padishahning ularni
qandaq bashquridighanliqini bildürgin, dédi. **10** Samuil
özidin bir padishah sorighan xelqqe, Perwerdigarning
éytqinining hemmisini dep berdi. **11** U: — Üstünglarda
seltenet qilidighan padishahning tutidighan yoli mundaq
bolidu: — U oghulliringlarni öz ishigha qoyup, jeng
harwilirini heydeshke, atliq eskerliri bolushqa salidu;
ular uning harwilirining aldida yügüridu; **12** ularni
özi üchün ming béshi we ellik béshi bolushqa, yérini
heydeshke, hosulini orushqa, jeng qoralliri bilen harwa
eswablirini yasashqa salidu. **13** Qizliringlarni etir
yasashqa, tamaq étishke we nan yéqishqa salidu.
14 Eng ésil zéminliringlar, üzümzarliringlar bilen
zeytunluqliringlarni tartiwélip öz xizmetkarlirigha
béridu. **15** U uruqunglardin, üzümzarliringlarning
hosulidin ondin bir ülüshini özining ghojidarliri we
xizmetkarlirigha bölüp béridu. **16** U qulliringlar,
dédekliringlar, eng kélishken yigitliringlarni we
éshekliringlarni öz ishigha salidu. **17** U qoyliringlardin
ondin bir ülüshini alidu; siler uning qul-xizmetkarliri
bolisiler. **18** Siler u künde özünglargha tallighan padishah
tüpeylidin peryad kötürisiler; lékin Perwerdigar u
künide silerge qulaq salmaydu, dédi. **19** Xelq bolsa
Samuilning sözige qulaq salmay: — Yaq, belki üstimizge
seltenet qilidighan bir padishah bolsun, dédi. **20**
—Shundaq qilip biz bashqa herbir ellerge oxshash
bolimiz; bizning padishahimiz üstimizdin höküm chiqirip,
bizni bashlaydu we biz üchün jeng qilidu, dédi. **21** Samuil
xelqning hemme sözlirini anglap, ularni Perwerdigargha
yetküzdi. **22** Perwerdigar emdi Samuilgha: — Sen ularning
sözige qulaq sélip, ulargha bir padishah békitkin, dédi.
Samuil Israillargha: — Herbiringlar öz shehiringlargha
qaytinglar, dédi.

9 Binyamin qebilisidin Kish atliq bir kishi bar idi.
U Abielning oghli, Abiel Zérorning oghli, Zéror
Bikoratning oghli, Bikorat Afiyaning oghli idi; Afiya bolsa
Binyaminliq idi. U özi batur we döletmen kishi idi. **2**
Kishning Saul isimlik, ésil we xushxuy bir oghli bar
idi. Israillar arisida uningdin chirayliq adem yoq idi; u
shundaq égiz boyluq er idiki, xelqning herqandiqi uning
mürisigimu kelmeytti. **3** Saulning atisi kishning éshekliri
yitip ketkenidi. Buning bilen Kish oghli Saulgha: — Sen
xizmetkarlardin birini özüng bilen bille élip, ésheklerni
tépip kelgin, dédi. **4** Ular bérip Efraim édirliqidin ötüp,
Shalishah zéminini kézip, ularni izdep tapalmidi; ular
Shaalim zéminidinmu ötti, éshekler u yerdimu yoq
idi. Andin Binyamin zéminini kézip ötti, ularni yene
tapalmidi. **5** Ular Zuf zéminigha yetkende Saul özi bilen
kelgen xizmetkarigha: — Bole, öyge yanayli; bolmisa
atam ésheklerdin ensirmey, eksiche bizning ghémimizni
yep kétermiki, dédi. **6** Lékin u uninggha: — Mana,
bu sheherde Xudaning bir adimi bar. U möhterem bir
adem, her néme dése emelge ashmay qalmaydu. Emdi
u yerge barayli; u bizge baridighan yolimizni körsitip
qoyarmikin, dédi. **7** Shunga Saul xizmetkarigha: — Lékin
uning yénigha barsaq u kishige néme bérimiz? Chünki
xurjunlirimizda nan tügep qaldi, qolimizda Xudaning
adimige bergüdek sowghitimiz yoq. Yénimizda yene
néme bar? — dédi. **8** Xizmetkar Saulgha jawab bérip: —
Mana qolumda charek shekel kümüsh bar. Mangidighan
yolimizni dep bersun, Xudaning adimige shuni bérey,
dédi **9** (burun Israilda bir adem Xudadin yol sorimaqchi
bolsa: — Kélinglar, aldin körgüchining qéshigha barayli,
deytti. Hazir «peyghember» dégenni ötken zamanda
«aldin körgüchi» deytti). **10** Saul xizmetkarigha: —
Mesliheting yaxshi boldi. Biz mangayli, dédi. Shuning

bilen ular Xudaning adimi turghan sheherge bardi.
11 Ular sheherge chiqidighan yolda kétiwatqanda, su
tartqili chiqqan birnechche qizgha uchridi we ulardin:
— Aldin körgüchi mushu yerdimu? — dep soridi. **12**
Ular jawab bérip: — Shundaq. Mana u aldinglarda
turidu; téz béringlar, chünki xalayiq bügün [sheherning]
yuqiri jayida qurbanliq qilmaqchi, shunga u bügün
sheherge kirdi. **13** U [qurbanliqtin] yéyishke téxi yuqiri
jaygha chiqmay turupla, siler uning bilen sheherde
uchrishisiler. Xelq u kelmigüche taam yémeydu, chünki
u awwal qurbanliqni beriketleydu; andin chaqirilghan
méhmanlar taamgha éghiz tégidu. Hazir chiqinglar,
chünki bu del uni tapqili bolidighan waqit, dédi. **14**
Ular sheherge chiqip sheher merkizige kelgende, mana
Samuil yuqiri jaygha chiqishqa ulargha qarap kéliwatatti.
15 Perwerdigar Saul kélishtin bir kün ilgiri Samuilgha:
16 — Ete mushu waqitlarda Men yéninggha Binyamin
zéminidin bir ademni ewetimen. Sen uni Méning
xelqim Israilning üstige emir bolushqa mesih qilghin.
U Méning xelqimni Filistiylerning qolidin qutquzidu.
Chünki Méning xelqimning peryadi Manga yetkini üchün
ulargha iltipat bilen qaridim, — dédi. **17** Samuil Saulni
körgende Perwerdigar uninggha: — Mana, Men sanga söz
qilghan adem mushudur. Bu adem Méning xelqimning
üstide seltenet qilidu, dep izhar qildi. **18** Saul derwazida
turghan Samuilning qéshigha bérip: Silidin soray, aldin
körgüchining öyi nede, dep soridi. **19** Samuil Saulgha: —
Aldin körgüchi men özüm shu. Mendin awwal yuqiri
jaygha chiqqin. Bügün siler men bilen taam yeysiler;
ete séni uzutup chiqqanda, könglüngdiki herbir ishlarni
sanga dep bérey, — dep jawab berdi. **20** Emma üch kün
burun yitip ketken ésheklerdin bolsa, endishe qilmighin;
ular tépildi. Emdi Israilning hemme arzusi kimge mayil?
Sanga we atangning pütkül jemetige emesmu? — dédi.
21 Saul jawab bérip: — Men Israil qebililiri ichidiki
eng kichik qebile bolghan Binyamindin, jemetimmu
Binyamin qebilisi ichidiki eng kichiki tursa? Néme üchün
bu sözlerni manga deyla? — dédi. **22** Samuil bolsa Saulni
we xizmetkarini bashlap, méhmanxana öyige kirdi we
ularni chaqirilghanlarning arisida törde olturghuzdi.
Ular ottuzche adem idi. **23** Samuil ashpezge: — Men
saqlap qoyghin dep, sanga tapshurghan héliqi taamni
élip kelgin, dédi. **24** Shuning bilen ashpez saqlap qoyghan
chong ajritilghan qolni élip Saulning aldigha qoydi.
Samuil: — Mana, [sanga] saqlap qoyulghini shudur! Uni
aldinggha élip yégin; chünki u men xelqni chaqirghan
chéghimda atayin sanga atap élip qoyghandin tartip
bu békitilgen waqitqiche saqlandi, dédi. Shuning bilen
u küni Saul bilen Samuil tamaqta bille boldi. **25** Ular
yuqiri jaydin chüshüp sheherge kirdi, [Samuil] ögzide
Saul bilen sözleshti. **26** Etisi tang sheherde orundin
turghanda Samuil Saulni ögzidin chaqirip: — Ornungdin
tur, men séni uzutup qoyay, dédi. Saul orundin turdi we
ikkisi bille chiqti, — hem u Samuil bilen bille kochigha
chiqti. **27** Ular sheherning ayighigha kétiwatqanda,
Samuil Saulgha: Xizmetkargha aldimizda mangghach
turghin, dep buyrughin, dédi. U shundaq qildi. Andin
Samuil: — Sen turup tur, Perwerdigarning söz-kalamini
sanga yetküzey, dédi.

10 Samuil bir may komzikini élip uning béshigha
töküp uni söyüp mundaq dédi: — «Mana bu,
Perwerdigarning séni Öz mirasigha emir bolushqa mesih
qilghini emesmu? **2** Sen bügün mendin ayrilghandin
kéyin Binyamin zéminining chégrisidiki Zelzahgha yétip
barghiningda Rahilening qebrisining yénida sanga ikki
kishi uchraydu; ular sanga: «Sen izdep barghan éshekler
tépildi, we mana, atang ésheklerdin ghem qilmay, belki
siler üchün: Oghlumni qandaq qilip taparmen, dep
ensirimekte» dep éytidu. **3** Sen u yerdin méngip,
Tabordiki dub derixige yetkende Perwerdigarning aldigha
bérish üchün Beyt-Elge chiqip kétiwatqan üch kishige
uchraysen. Ulardin biri üch oghlaq, biri üch nan we yene
biri bir tulum sharabni kötürüp kélidu. **4** — Ular sanga
salam qilip ikki nanni sunidu; sen berginini qolliridin
alghin. **5** Andin sen «Xudagha [atalghan] Gibéah
sheherige barisen (u yerde Filistiylerning bir leshkergahi
bar); sen shu sheherge kelseng chiltar, tembur, ney
we lirilarni kötürüp yuqiri jayidin chüshken bir bölek
peyghemberler sanga uchraydu. Ular bésharetlik sözlerni
qilidu. **6** Shuning bilen Perwerdigarning Rohi séning
wujudunggha chüshidu, sen ular bilen birlikte bésharetlik
sözlerni qilisen we yéngi bir adem bolisen. **7** Mushu
alametler sanga kelgende, qolungdin néme kelse shuni
qilghin. Chünki Xuda sen bilen billidur. **8** Andin mendin
ilgiri Gilgalgha chüshüp barisen. Mana, men hem
yéninggha chüshüp köydürme qurbanliqlar sunush we
inaq qurbanliqlar qilish üchün kélimen. Men yéninggha
bérip, néme qilishing kéreklikini uqturmighuche, méni
yette kün saqlap turghin». **9** We shundaq boldiki, u
burulup Samuildin ayrilghanda Xuda uninggha yéngi
bir qelb ata qildi; we bu alametlerning hemmisi
ashu küni emelde körsitildi. **10** Ular Gibéahgha yétip
kelgende mana, bir bölek peyghemberler uninggha
uchridi; Xudaning Rohi uning wujudigha chüshti,
buning bilen u ularning arisida bésharet qilishqa
bashlidi. **11** Uni ilgiri tonuydighanlarning hemmisi uning
peyghemberlerning arisida bésharet qilghinini körgende
ular bir-birige: — Kishning oghligha néme boptu? Saulmu
peyghemberlerdin biri boldimu néme? — déyishti. **12**
Emma yerlik bir adem: — Bularning atiliri kimler?
— dédi. Shuning bilen: «Saulmu peyghemberlerning
birimidu?» deydighan gep peyda boldi. **13** Emdi
Saul bésharetlik sözlerni qilip bolup, yuqiri jaygha
chiqip ketti. **14** Saulning taghisi uningdin we uning
xizmetkaridin: — Nege bérip keldinglar? dep soridi.
U: — Ésheklerni izdigili chiqtuq; lékin ularni tapalmay
Samuilning qéshigha barduq, dédi. **15** Saulning
taghisi: — Samuilning silerge néme déginini manga
éytip bergine, dédi. **16** Saul taghisigha: — U jezm
bilen bizge éshekler tépildi, dep xewer berdi, dédi.
Lékin Samuilning padishahliq ishi toghruluq éytqan
sözini uninggha dep bermidi. **17** Samuil emdi xelqni
Perwerdigarning aldigha jem bolunglar dep, Mizpahqa
chaqirdi. **18** U Israilgha: — Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: — «Men siler Israilni Misirdin chiqirip
misirliqlarning qolidin azad qilip, silerge zulum qilghan
hemme padishahliqlarning qolidin qutquzdum. **19**
Lékin bügünki künde silerni béshinglargha chüshken
barliq balayi'apetlerdin we barliq musheqqetlerdin
qutquzghuchi Xudayinglardin waz kéchip uninggha:

«Yaq. Üstimizge bir padishah békitip bergeysen» — dédinglar. Emdi özünglarni qebilenglar boyiche, jemetinglar boyiche Perwerdigarning aldigha hazir qilinglar» — dédi. **20** Shuning bilen Samuil Israilning hemme qebililirini aldigha jem qilip, chek tashliwidi, chek Binyamin qebilisige chiqti. **21** U Binyamin qebilisini jemet-jemetliri boyiche öz aldigha keltürüp chek tashliwidi, chek Matrining jemetige chiqti. Andin kéyin yene chek tashliwidi, Kishning oghli Saulgha chiqti. Ular uni izdiwidi, emma uni tapalmidi. **22** Shunga ular Perwerdigardin yene: — U kishi bu yerge kélemdu? — dep soridi. Perwerdigar jawaben: — Mana, u yük-taqlarning arisigha yoshuruniwaldi, dédi. **23** Shunga ular yügürüp bérip uni shu yerdin élip keldi. U xelqning otturisida turghanda xalayiqning boyi uning mürisigimu kelmidi. **24** Samuil barliq xelqqe: — Emdi Perwerdigar tallighan kishige qaranglar! Derweqe barliq xelqning ichide uninggha yétidighan birsi yoqtur, dédi. We xelqning hemmisi: — Padishah yashisun! — dep towlashti. **25** Samuil xelqqe padishahliq hoquq-qanunlirini uqturdi we uni oram yazma qilip yézip chiqip, Perwerdigarning aldigha qoydi. Andin Samuil hemme xelqni, herqaysisini öz öylirige qayturdi. **26** Saulmu hem Gibéahdiki öyige qaytti; köngülliri Xuda teripidin tesirlendürülgen bir türküm batur kishi uning bilen bille bardi. **27** Lékin birnechche rezil kishi: — Bu kishi qandaqmu bizni qutquzalisun? — dep uni kemsitip uninggha hech sowghat bermidi; emma u anglimasliqqa saldi.

11 Shu waqitta Ammoniy Nahash chiqip Yabesh-Giléadni muhasirige aldi. Yabeshning hemme ademliri Nahashqa: — Eger biz bilen ehde tüzseng, sanga boysunimiz, dédi. **2** Lékin Ammoniy Nahash ularga: — Pütkül Israilgha deshnem qilish üchün her biringlarning ong közini oyup andin siler bilen ehde qilay, dédi. **3** Yabeshning aqsaqalliri uninggha: — Bizge yette kün möhlet bergin; biz Israilning pütkül yurtigha elchilerni mangdurup andin kéyin bizni qutquzidighan adem chiqmisa, özimiz chiqip sanga teslim bolimiz, dédi. **4** Emdi elchiler Saulning shehiri Gibéahgha kélip mushu sözlerni xelqning quliqigha yetküzdi; hemme xelq peryad kötürüp yighildi. **5** We mana, Saul étizliqidin chiqip kalilarni heydep kéliwatatti, u: — Xelq néme dep yighlaydu, dep soridi. Ular Yabeshtin kelgen kishilerning sözlirini uninggha dep berdi. **6** Saul bu sözlerni anglighanda Xudaning Rohi uning üstige kélip, uning ghezipi qattiq qozghaldi. **7** U bir jüp uyni chépip parchilap, parchilirini elchilerning qoli arqiliq pütkül Israil zéminigha tarqitip: — Her kim kélip Saul bilen Samuilgha egeshmise, ularning uylirimu mushuninggha oxshash qilinidu, dédi. Shuning bilen Perwerdigarning qorqunchi xelqning üstige chüshti; shundaq boldiki, ular ittipaqliship bir ademdek jengge chiqti. **8** Saul ularni Bézek [dégen jayda] sanighanda Israillar üch yüz ming, Yehudaning ademliri bolsa ottuz ming chiqti. **9** Ular kelgen elchilerge: — Giléadtiki Yabeshning ademlirige shundaq éytinglarki, ete kün chüsh bolghanda nijat silerge kélidu, dédi. Elchiler bérip shuni Giléadtiki Yabeshliqlargha yetküzdi; ular intayin xushal bolushti. **10** Shuning bilen Yabeshtikiler: — Ete biz qéshinglargha chiqip [teslim bolimiz], siler bizni qandaq qilishqa layiq körsenglar, shundaq qilinglar, dédi. **11** Etisi shundaq boldiki, Saul xelqni üch bölek qildi; ular kéche tötinchi jésekte leshkergahgha kirip Ammoniylarni kün chüsh bolghuche urup qirdi. Tirik qalghanlar bolsa shundaq parakende boldiki, ulardin ikki ademmu bir yerge kélelmidi. **12** Xelq emdi Samuilgha: — Bizning üstimizge Saul padishah bolmisun dep éytqanlar kimler? Bu kishilerni keltürüp, ularni öltüreyli, dédi. **13** Lékin Saul: — Bügün héchkim öltürülmisun. Chünki bügün Perwerdigar Israilgha nusret berdi, dédi. **14** Samuil xelqqe: — Qéni, Giléadqa bérip u yerde padishahliqni yéngibashtin tikleyli, dep éytti. **15** Shuni déwidi, hemme xelq Giléadqa bérip Giléadta Perwerdigarning aldida Saulni padishah qildi; ular u yerde Perwerdigarning aldida inaqliq qurbanliqlirini keltürdi. Saul hem shuningdek barliq Israil shu yerde zor xushalliqqa chömdi.

12 Samuil pütkül Israilgha: — Mana, men silerning barliq éytqan sözliringlarni anglap üstünglargha bir padishah qoydum; **2** Mana emdi padishah silerning aldinglarda yürmekte, men bolsam qérip béshim aqardi; mana, méning oghullirimmu aranglarda turidu. Yashliqimdin tartip bu kün'giche silerning aldinglarda méngip keldim. **3** Mana bu yerde turuptimen. Perwerdigarning aldida we uning mesih qilin'ghinining aldida manga erzinglar bolsa dewéringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning éshikini tartiwaldim? Kimning heqqini yédim? Kimge zulum qildim? Yaki men közümni kor qilish üchün kimdin para aldim? Shundaq bolsa denglar, we men uni silerge tölep bérimen, dédi. **4** Ular jawab bérip: — Sen bizning heqqimizni yémiding, héchkimge zulum qilmiding we hech kishining qolidin birer nersinimu éliwalmiding, dédi. **5** U ularga: — Mende hech heqqinglar qalmighanliqigha Perwerdigar silerge guwah bolup we uning mesih qilghini hem bügün guwahchi bolsun, déwidi, ular: — U guwahtur, dédi. **6** Samuil xelqqe mundaq dédi: «Musa bilen Harunni tiklep ata-bowiliringlarni Misir zéminidin chiqarghuchi bolsa Perwerdigardur. **7** Emdi ornunglardin turunglar, men Perwerdigarning aldida Perwerdigarning silerge we ata-bowiliringlargha yürgüzgen heqqaniy emellirini silerning aldinglargha qoyushqa söz qilay. **8** Yaqup Misirgha kirgendin kéyin ata-bowiliringlar Perwerdigargha peryad qilghanda, Perwerdigar Musa bilen Harunni ewetti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin chiqirip bu yerde olturaqlashturdi. **9** Emma ular öz Xudasi Perwerdigarni untudi; shunga u ularni Hazorning qoshunidiki serdar Siséraning qoligha, Filistiylerning qoligha hem Moabning padishahining qoligha tapshurup berdi; bular ular bilen jeng qilishti. **10** Shuning bilen ular Perwerdigargha peryad qilip: «Biz gunah qilip Perwerdigarni tashlap Baallar we Ashtarotlarning ibaditide bolduq; emma emdi bizni düshmenlirimizning qolidin qutquzghin, biz sanga ibadet qilimiz» dédi. **11** We Perwerdigar Yerubbaal, Bédan, Yeftah we Samuilni ewetip, etrapinglardiki düshmenliringlarning qolidin silerni qutquzdi, shuning bilen tinch-aman turuwatqanidinglar. **12** Lékin Xudayinglar Perwerdigar Özi padishahinglar bolsimu, Ammonning padishahi Nahashning silerge qarshi qopqinini körginiglarda siler: Yaq! Bir padishah üstimizge seltenet qilsun

dep manga éyttinglar. **13** Emdi siler xalap tallighan,
siler tiligen padishahqa qaranglar; mana, Perwerdigar
silerning üstünglargha bir padishah qoydi. **14** Eger siler
Perwerdigardin qorqup, uning qulluqida bolup, Uning
awazigha qulaqliringlarni sélip, Uning emrige asiyliq
qilmisanglar, siler hem üstünglarda seltenet qilghan
padishah Xudayinglar Perwerdigargha egeshsenglar,
emdi silerge yaxshi bolidu. **15** Lékin Perwerdigarning
sözige qulaq salmay, belki Perwerdigarning emrige asiyliq
qilsanglar, Perwerdigarning qoli ata-bowiliringlargha
qarshi bolghandek silergimu qarshi bolidu. **16** Emdi
turunglar, Perwerdigar közliringlarning aldida qilidighan
ulugh karametni körünglar! **17** Bügün bughday
oridighan waqit emesmu? Men Perwerdigargha nida
qilay, U güldürmama bilen yamghur yaghduridu.
Shuning bilen silerning bir padishah tiligininglarning
Perwerdigarning neziride zor rezillik ikenlikini körüp
yétisiler». **18** Andin Samuil Perwerdigargha nida
qildi; shuning bilen Perwerdigar shu küni güldürmama
bilen yamghur yaghdurdi. Xelq Perwerdigardin we
Samuildin bek qorqti. **19** Xelqning hemmisi Samuilgha: —
Xudaying Perwerdigargha bizni ölmisun dep keminiliring
üchün dua qilghin; chünki hemme gunahlirimizning
üstige yene yamanliq ashurup özimizge bir padishah
tiliduq, dédi. **20** Samuil xelqqe mundaq dédi: —
Qorqmanglar; siler derweqe bu hemme rezillikni
qilghansiler, lékin emdi Perwerdigargha egishishtin
chetnimey, pütkül köngülliringlar bilen Perwerdigarning
ibaditide bolunglar; **21** ademge payda yetküzmeydighan
yaki ademni qutquzalmaydighan bihude ishlarni izdep,
yoldin ézip ketmenglar; chünki ularning tayini yoqtur.
22 Chünki Perwerdigar Öz ulugh nami üchün Öz xelqini
tashlimaydu; chünki Perwerdigar silerni Öz xelqi qilishni
layiq körgendur. **23** Manga nisbeten, siler üchün dua
qilishtin toxtash bilen Perwerdigargha gunah qilish
mendin néri bolsun; belki men silerge yaxshi we durus
yolni ögitimen. **24** Peqet siler Perwerdigardin qorqup
pütkül köngülliringlar we heqiqet bilen uning ibaditide
bolunglar; chünki siler üchün qilghan ulugh karametlerge
qaranglar! **25** Lékin yamanliq qilsanglar, hem özünglar
hem padishahinglar halak qilinisiler».

13 Saul [ottuz] yashta padishah bolup Israilning üstide
ikki yil seltenet qilghandin kéyin **2** Özige Israildin
üch ming ademni ilghap aldi. Ikki mingi Mikmashta we
Beyt-El taghlirida Saulning qéshida, bir mingi Binyamin
zéminidiki Gibéahda Yonatanning qéshida idi. Emma u
qalghan xelqning herbirini öz öylirige ketküziwetti. **3**
Yonatan bolsa Filistiylerning Gébadiki leshkergahigha
hujum qildi, Filistiyler buningdin xewer tapti. Saul bolsa:
— Pütkül zémindiki ibraniylar anglap oyghansun dep,
kanay chaldurdi. **4** Pütkül Israil Saulning Filistiylerning
leshkergahigha hujum qilghanliqidin hemde Israilning
Filistiylerge nepretlinidighanlikidin xewer tapti. Xelq
Saulning keynidin Gilgalgha bérip yighildi. **5** Filistiylerdin
Israil bilen jeng qilghili üch ming jeng harwisi, alte
ming atliq leshker we déngiz sahilidiki qumdek köp
piyade leshker yighildi. Ular kélip Beyt-Awenning sherq
teripidiki Mikmashta bargah tikti. **6** Israilning ademliri
özlirining qattiq xiyim-xeterde qalghanliqini körüp
gharlargha, chatqalliqlargha, qiya tashliqlargha, yuqiri
jaylargha we azgallargha yoshuruniwélishti; **7** [bezi]
Ibraniylar Iordan deryasidin ötüp, Gad we Giléadning
zéminigha qéchip bardi. Lékin Saul Gilgalda qaldi,
ademlirining hemmisi uninggha titrigen halda egeshti. **8**
Emdi Saul Samuil uninggha békitken waqitqiche yette kün
kütüp turdi; lékin Samuil Gilgalgha kelmidi, xelq uningdin
tarilip ketkili turdi. **9** Saul: — Köydürme qurbanliq
bilen inaqliq qurbanliqlirini bu yerge — yénimgha
élip kélinglar, dédi. Andin u özi köydürme qurbanliq
ötküzdi. **10** We shundaq boldiki, u köydürme qurbanliqni
tügitishi bilenla, mana Samuil keldi. Saul uninggha salam
qilghili aldigha chiqti. **11** Lékin Samuil: — Néme ishlarni
qilding?! — dep soridi. Saul: — Xelq mendin tarilip
ketkenlikini, silining békitken waqitta kelmigenliklirini,
Filistiylerning Mikmashta yighilghinini kördum, **12**
men ichimde: Emdi Filistiyler Gilgalgha chüshüp manga
hujum qilmaqchi, men bolsam téxi Perwerdigargha
iltija qilmidim, dédim. Shunga köydürme qurbanliq
qilishqa özümni mejburlidim, dédi. **13** Samuil Saulgha: —
Sen exmeqliq qilding; sen Xudaying Perwerdigar sanga
buyrughan emrni tutmiding; shundaq qilghan bolsang
Perwerdigar Israilning üstidiki seltenitingni menggü
mustehkem qilatti, dédi. **14** Lékin emdi selteniting
mustehkem turmaydu. Perwerdigar Öz könglidikidek
muwapiq bir ademni izdep tapti. Perwerdigar uni Öz
xelqining bashlamchisi qildi, chünki sen Perwerdigar
sanga buyrughanni tutmiding, dédi. **15** Andin Samuil
ornidin turup Gilgaldin kétip Binyamin zéminidiki
Gibéahgha bardi. Saul bolsa öz yénidiki ademlerni
sanidi; ular alte yüzche chiqti. **16** Saul bilen oghli
Yonatan we ularning qéshida qalghan xelq Binyamin
zéminidiki Gébada qélip qaldi, Filistiyler bolsa Mikmashta
bargah tikkenidi. **17** Qaraqchilar daim Filistiylerning
bargahidin chiqip üch bölekke bölünetti. Bir bölek Shual
zéminidiki Ofrahgha baridighan yolgha atlinatti, **18** bir
bölek Beyt-Horon'gha baridighan yol bilen mangatti,
yene bir bölek chölning chétidiki Zeboim jilghisigha
qaraydighan zémindiki yolgha mangatti. **19** Emma
pütkül Israil zéminida héchbir tömürchi tépilmaytti;
chünki Filistiyler: — Ibraniylar özlirige qilich yaki neyze
yasiyalmisun, dep oylaytti. **20** Bu sewebtin Israillar
hemmisi sapan chishliri, ketmenlirini, paltilirini we
orghaqlirini bislash üchün Filistiylerning qéshigha
baratti. **21** Ular sapan chishliri we ketmenler üchün
üchtin ikki shekel, jotu, palta we zixlarni bislash üchün
üchtin bir shekelni töleytti. **22** Shunga urush bolghanda
Saul we Yonatanning qéshidiki xelqning héchbiride
qilich ya neyze yoq idi; peqet Saul bilen oghli Yonatandila
bar idi. **23** U waqitta Filistiylerning bir qarawullar etriti
Mikmashtiki dawan'gha chiqqanidi.

14 Bir küni Saulning oghli Yonatan yaragh
kötürgüchisige: — Kelgin, udulimizdiki
Filistiylerning qarawullar etritining yénigha chiqayli,
dédi. Emma u atisigha héchnéme démidi. **2** Saul bolsa
Gibéahning chétidiki Migrondiki anar derixining tégide
qaldi. Uning qéshidiki xelq alte yüzche idi **3** (u waqitta
efodni Axitubning oghli, Ixabodning akisi Axiyah kiyetti;
u Shilohda turuwatqan, Perwerdigarning kahini idi.
Axitub Finihasning oghli, Finihas Elining oghli idi). Xelq
bolsa Yonatanning ketkinlikini bilmigenidi. **4** Yonatan

Filistiylerning qarawullar etriti terepke ötmekchi
bolghan dawanning ikki teripide tüwrüktek tik qiya
tashlar bar idi. Birining nami Bozez, yene birining nami
Seneh idi. **5** Bir qiya tash shimaliy teripide bolup,
Mixmash bilen qariship turatti, yene biri jebub teripide
Gébaning udulida idi. **6** Yonatan yaragh kötürgüchisige:
— Kel, bu xetnisizlerning qarawullar etritige chiqayli;
Perwerdigar biz üchün bir ish qilsa ejeb emes, chünki
Perwerdigarning qutquzushi üchün ademlerning köp
yaki az bolushi héch tosalghu bolmaydu, dédi. **7** Uning
yaragh kötürgüchisi uninggha: — Könglüngde her néme
bolsa shuni qilghin; barghin, mana, könglüng némini
xalisa men sen bilen billimen, dédi. **8** Yonatan: — Mana,
biz u ademler terepke chiqip özimizni ulargha körsiteyli;
9 eger ular bizge: — Biz silerning qéshinglargha
barghuche turup turunglar, dése ularning qéshigha
chiqmay öz jayimizda turup turayli; **10** lékin ular: —
Bizning qéshimizgha chiqinglar, dése, chiqayli. Chünki
shundaq bolsa Perwerdigar ularni qolimizgha bériptu,
dep bilimiz; mushundaq ish bizge bir bésharet bolidu,
dédi. **11** Ikkiylen özini Filistiylerning qarawullar etritige
körsetti. Filistiyler: — Mana, Ibraniylar özini yoshurghan
azgallardin chiqiwatidu, dédi. **12** Etrettikiler Yonatan
bilen yaragh kötürgüchisige: — Bizge chiqinglar, biz
silerge bir nersini körsitip qoyimiz, dédi. Yonatan
yaragh kötürgüchisige: — Manga egiship chiqqin;
chünki Perwerdigar ularni Israilning qoligha berdi,
dédi. **13** Yonatan qol-putliri bilen ömülep chiqti, yaragh
kötürgüchisi keynidin uninggha egeshti. Filistiyler
Yonatanning aldida yiqilishti; yaragh kötürgüchisi
keynidin kélip ularni qetl qildi. **14** Shu tunji hujumda
Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi texminen yérim
qoshluq yerde öltürgenler yigirmidek adem idi. **15**
Andin leshkergahdikikerni, dalada turuwatqanlarni,
barliq etretlerdikilerni we bulang-talang qilghuchilarni
titrek basti. Ular hem titrep qorqti, yermu tewrinip ketti;
chünki bu chong qorqunch Xuda teripidin kelgenidi.
16 Emdi Binyamin zéminidiki Gibéahda turuwatqan
paylaqchilar kördiki, mana, leshker topliri tarmar bolup
uyan-buyan yügürüshüp ketti. **17** Saul qéshidiki xelqqe:
Ademlirimizni sanap kimning bu yerdin ketkenlikini
éniqlanglar, dédi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilen
yaragh kötürgüchisi yoq chiqti. **18** Saul Axiyahqa: —
Xudaning ehde sanduqini élip kelgin, dédi. Chünki
u waqitta Xudaning ehde sanduqi Israilning arisida
idi. **19** Saul kahin'gha söz qiliwatqanda Filistiylerning
leshkergahida bolghan ghelwe barghanséri küchiyip
ketti. Saul kahin'gha: — Qolungni yighqin, dédi. **20**
Andin Saul we uning bilen bolghan hemme xelq yighilip
jengge chiqti; we mana, Filistiylerning herbiri öz
sepdishigha qarshi qilich kötürüp zor parakendilik
boldi. **21** U waqittin ilgiri Filistiylerning arisida bolghan,
ular bilen bille leshkergahning etrapigha chiqqan
Ibraniylar bar idi; ularmu Saul we Yonatan bilen bille
bolghan Israillargha qoshuldi. **22** Shuningdek Efraim
taghlirida özini yoshurghan Israillar Filistiylerning
qachqinini anglighanda soqushqa chiqip ularni qoghlidi.
23 Shuning bilen Perwerdigar u küni Israilgha nusret
berdi. Soqush Beyt-Awenning u teripige ötti. **24** Lékin
Israilning ademliri u küni zor bésim astida qaldi. Chünki
Saul ulargha qesem ichküzüp: — Men düshmenlirimdin
intiqam almighuche kech bolushtin ilgiri taam yégen
kishige lenet bolsun, dep éytqanidi. Shuning üchün
xelqtin héchkim taam yémidi. **25** Emma barliq zémindiki
qoshun bir ormanliqqa kirgende yer yüzide hesel bar idi.
26 Xelq ormanliqqa kirgende, mana bu hesel éqip turatti;
lékin héchkim qolini aghzigha kötürmidi, chünki xelq
qesemdin qorqatti. **27** Lékin Yonatan atisining xelqqe
qesem ichküzgenlikini anglimighanidi. Shunga u qolidiki
hasini sunup uchini hesel könikige tiqip qoli bilen
aghzigha saldi. Shundaq qilip közliri nurlandi. **28** Emma
xelqtin biri: Séning atang xelqqe ching qesem ichküzüp:
— Bügün taam yégen kishige lenet bolsun! dep éytqanidi.
Shuning üchün xelq halsizlinip ketti, dédi. **29** Yonatan:
— Méning atam zémin'gha azar berdi; qaranglar, bu
heseldin kichikkine tétishim bilenla közlirimning
shunche nurlan'ghinini körmidinglarmu? **30** Xelq
bügün düshmenlerdin tartiwalghan oljidin xalighinini
yégen bolsa Filistiylerning arisidiki qirghinchiliq
téximu zor bolmasmidi? — dédi. **31** Ashu küni ular
Mikmashtin tartip Filistiylerni qoghlap Ayjalon'ghiche
urup qirishti; xelq tola hérip ketkenidi. **32** Shuning bilen
xelq olja üstige étilip bérip, qoy, kala we mozaylarni
tutup shu yerdila soydi. Andin xelq göshni qanni
adaliwetmeyla yédi. **33** Saulgha xewer kélip: Mana,
xelq qanni adaliwetmeyla göshni yep Perwerdigargha
gunah qiliwatidu, dep éytildi. U: Siler Perwerdigargha
asiyliq qildinglar! Emdi bu yerge yénimgha chong bir
tashni domilitip kélinglar, dédi. **34** Saul yene: Siler
xelqning arisigha chiqip ulargha: Herbiri öz kalisini, öz
qoyini qéshimgha élip kélip bu yerde soyup yésun; lékin
göshni qanni adaliwetmey yep, Perwerdigargha gunah
qilmanglar, denglar, dédi. Bu kéche xelqning hemmisi
herbiri öz kalisini élip kélip u yerde soydi. **35** Saul
bolsa Perwerdigargha bir qurban'gah yasidi. Bu uning
Perwerdigargha yasighan tunji qurban'gahi idi. **36** Saul:
— Bu kéchide Filistiylerning péyige chüshüp, ete tang
atquche ularni talap héch birini tirik qoymayli, dédi.
Xelq: — Néme sanga yaxshi körünse shuni qilghin, dep
jawab berdi. Lékin kahin söz qilip: — Perwerdigarning
yénigha kirip [yolyoruq sorap] chiqayli, dédi. **37** Saul
Xudadin: — Ya Filistiylerning keynidin chüshüymu? Sen
ularni Israilning qoligha tapshuramsen? — dep soridi.
Lékin u küni U uninggha héch jawab bermidi. **38** Saul: —
I xelqning hemme chongliri, bu yerge chiqinglar. Bügün
kim gunah qilghanliqini éniqlap béqinglar. **39** Chünki
Israilgha nusret bergen Perwerdigarning hayati bilen
qesem qilimenki, bu gunah hetta oghlum Yonatanda
tépilsimu u jezmen öltürülsun, dédi. Lékin pütkül xelqtin
héchkim uninggha jawab bermidi. **40** Andin u pütkül
Israilgha: — Siler bir terepte turunglar, men oghlum
Yonatan yene bir terepte turayli, dédi. Xelq uninggha: —
Néme sanga yaxshi körünse, shuni qilghin, dédi. **41** Saul
Israilning Xudasi Perwerdigargha: — Bu chek bilen eyni
ehwalni ashkara qilghaysen, dédi. Chek bolsa Saul bilen
Yonatanni körsetti, xelq qutuldi. **42** Saul: — Méning
bilen oghlum Yonatanning otturisigha chek tashlanglar,
dédi. Shundaq qiliwidi, chek Yonatan'gha chiqti. **43**
Saul Yonatan'gha: — Qilghiningni manga éytqin, dédi.
Yonatan uninggha: — Qolumdiki hasa bilen kichikkine
hesel élip tétip baqtim we mana, shuning üchün men
ölümge mehkum boldum! — dep jawab berdi. **44** Saul: —

Sen choqum ölüshüng kérek, i Yonatan; undaq qilmisam,
Xuda manga séning béshinggha chüshkendinmu artuq
chüshürsun! — dédi. **45** Lékin xelq Saulgha: — Israilda
bu ulugh nusretni qazan'ghan Yonatan öltürülemdu?
Bundaq ish bizdin néri bolghay! Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimizki, uning béshidin bir tal chach
yerge chüshmeydu; chünki bügünki ishni u Xudaning
yardimi bilen emelge ashurdi, dédi. Shundaq qilip xelq
Yonatanni ölümdin xalas qildi. **46** Andin Saul Filistiylerni
qoghlashtin toxtidi; Filistiylermu öz jayigha qaytip ketti.
47 Shundaq qilip Saul Israilning seltenitini özining
qildi; andin u chörisidiki düshmenlirige, yeni Moablar,
Ammoniylar, Édomiylar, Zobahdiki padishahlar we
Filistiylerge hujum qildi. U qaysi terepke yüzlense ghalip
kéletti. **48** U zor jasaret körsitip Amaleklerni urup Israilni
bulang-talang qilghuchilardin qutquzdi. **49** Saulning
oghulliri Yonatan, Yishwi we Malqi-Shua idi; uning ikki
qizining ismi bolsa — chongining Mérab, kichikining
Miqal idi. **50** Saulning ayalining ismi Ahinoam bolup,
u Aximaazning qizi idi. Saulning qoshunining serdari
Abner idi; u Saulning taghisi Nerning oghli idi. **51**
Saulning atisi Kish we Abnerning atisi Ner bolsa, ikkisi
Abielning oghulliri idi. **52** Saul pütkül ömride Filistiyler
bilen qattiq jengde bolup turdi. Saul özi herqachan batur
ya palwanlarni körse, uni öz xizmitige salatti.

15 Emdi Samuil Saulgha: — Perwerdigar séni Öz
xelqi Israil üstige padishah bolush üchün mesih
qilghili méni ewetkenidi; emdi Perwerdigarning sözini
anglighin. **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Men Amaleklerning
Israilgha qilghan muamilisini, yeni Israil Misirdin
chiqqanda ularning yolda ulargha qandaq qarshiliq
körsetkenlikini könglümge pükkenmen. **3** Emdi bérip
Amaleklerni urup ularning hemmisini weyran qilip
ularni héch ayimayla, er bolsun, ayal bolsun, ösmür
bolsun, bowaq bolsun, kala-qoy, töge we ishek hemmisini
yoqatqin, dédi. **4** Saul xelqni jem qilip ularni Telaim
shehiride saniwidi, ikki yüz ming piyade esker, Yehuda
qebilisidin on ming adem chiqti. **5** Saul Amaleklerning
shehirige kelgende shu yerdiki wadida böktürme qoydi.
6 Andin Saul Kéniylerge: — Chiqip kétinglar, silerni
ular bilen qoshup yoqatmasliqim üchün Amaleklerning
arisidin chiqip kétinglar; chünki Israil Misirdin chiqqanda
siler ularning hemmisige méhribanliq körsetkensiler,
dédi. Shuning bilen Kéniyler Amaleklerdin chiqip ketti.
7 Emdi Saul Amaleklerni Hawilahdin tartip Misirning
udulidiki Shurghiche qoghlap urdi. **8** U Amaleklerning
padishahi Agagni tirik tutti, emma barliq xelqni qilich
bisi bilen pütünley yoqatti. **9** Lékin Saul bilen xelq
Agagni ayidi we qoy-kala, bordalghan mal we qozilardin
eng ésillerning hemmisini, jümlidin néme yaxshi bolsa
shuni ayap ularni halak qilishqa qoli barmidi; lékin
néme yarimas we zeip bolsa shularning hemmisini
ular yoqatti. **10** Shuning bilen Perwerdigarning sözi
Samuilgha kélip mundaq déyildi: — **11** «Saulni padishah
qilghinimgha pushayman qildim, chünki u manga
egishishtin yénip Méning sözümge emel qilmidi». Samuil
azar chékip pütkül bir kéche Perwerdigargha peryad
kötürdi. **12** Etisi Samuil Saulning aldigha chiqish üchün
tang seherdila ornidin turdi. Samuilgha: — Saul Karmelge
bardi we mana, u özige bir abide turghuzup andin
yénip Gilgalgha chüshüptu, dégen xewer bérildi. **13**
Samuil Saulning qéshigha kelgende Saul uninggha:
— Perwerdigar séni mubarekligey! Perwerdigarning
sözlirige emel qildim, dédi. **14** Lékin Samuil: — Undaq
bolsa quliqimgha anglan'ghan qoyning merishi bilen
men anglawatqan kalining mörishi zadi nedin keldi?
— dédi. **15** Saul jawab bérip: — Ular Amaleklerdin élip
kélindi; chünki xelq Xudaying Perwerdigargha qurbanliq
qilish üchün qoy-kalining ésillirini ayap qaldurup qoydi;
qalghinini bolsa pütünley yoqattuq, dédi. **16** Samuil
Saulgha: — Qoy, bu gépingni! Men Perwerdigarning
bu kéche manga néme déginini sanga éytip bérey,
dédi. U uninggha: — Éytqin, dédi. **17** Samuil mundaq
dédi: — Öz neziringde kichik hésablan'ghan waqtingdila
Perwerdigar séni Israilning üstige padishah bolsun
dep, mesih qilishi bilen sen Israil qebililirining béshi
bolghan emesmiding? **18** Andin Perwerdigar séni: —
Sen bérip gunahkar Amaleklerni halak qilghin; ularni
yoqatquche ular bilen soqushqin, dep ewetkenidi. **19** Emdi
némishqa Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki olja
üstige düm chüshüp, Perwerdigarning neziride yaman
bolghanni qilding? **20** Saul Samuilgha: — Men heqiqeten
Perwerdigarning sözige qulaq saldimghu! Perwerdigar
méni ewetken yol bilen mangdim we Amaleklerning
padishahi Agagni élip kélip Amaleklernng özini pütünley
yoqattim. **21** Emma xelq bolsa oljidin qoy bilen kala, yeni
yoqitishqa békitilgen nersilerdin eng ésilini élip Xudaying
Perwerdigargha Gilgalda qurbanliq qilish üchün élip
keldi, dédi. **22** Samuil: — Perwerdigar köydürme
qurbanliqlar bilen teshekkür qurbanliqlirini keltürüshtin
söyünemdu, ya Perwerdigarning sözige itaet qilishtin
süyünemdu? Mana itaet qilmaqliq qurbanliq qilmaqliqtin
ewzel, köngül qoyush qochqar yéghini sunushtin
ewzeldur. **23** Chünki asiyliq bolsa jadugerlik gunahi bilen
oxshashtur, Bashpashtaqliq qebihlik we butpereslikke
barawerdur. Sen Perwerdigarning sözini tashlighining
üchün, Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum
qildi, — dédi. **24** Saul Samuilgha: — Men gunah
sadir qildim, chünki men Perwerdigarning emridin
we séning sözüngdinmu chiqtim; chünki men xelqtin
qorqup ularning sözige kirdim. **25** Emdi gunahimni epu
qilghin; méning Perwerdigargha sejde qilishim üchün
méning bilen qaytip barghin, dédi. **26** Samuil Saulgha:
— Men séning bilen qaytip barmaymen; chünki sen
Perwerdigarning sözini tashlighansen, we Perwerdigar
séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, dédi. **27**
Samuil kétishke burulghinida Saul uning tonining péshini
tutuwaldi, u yirtilip ketti. **28** Samuil uninggha: —
Perwerdigar bügün Israilning padishahliqini sendin yirtip
élip sendin ewzel bolghan bir yéqiningghа tapshurdi. **29**
Israilning Janabiy Aliyisi Bolghuchi yalghan sözlimeydu
yaki niyitidin yanmaydu; chünki u adem balisidek
niyitidin yan'ghuchi emestur, dédi. **30** Saul: — Men
gunah sadir qildim. Lékin xelqimning aqsaqallirining we
Israilning aldida manga izzet qilip méning bilen yénip
barghin; shuning bilen Xudaying Perwerdigargha sejde
qilalaymen, dédi. **31** Shuning bilen Samuil Saul bilen
yénip bardi we Saul Perwerdigargha sejde qildi. **32** Andin
Samuil: — Amaleklerning padishahi Agagni méning
aldimgha élip kélinglar, dédi. Agag bolsa xushluq bilen

uning qéshigha bardi. Agag könglide: — Shübhisizki,
ölüm dehshiti ötüp ketti, dédi. **33** Emma Samuil: — Séning
qiliching xotunlarni balisiz qilghandek séning anangmu
xotunlarning arisida balisiz bolidu, déwidi, Samuil Agagni
Gilgalda Perwerdigarning aldida chanap pare-pare qildi.
34 Andin Samuil Ramahqa bardi. Saul bolsa «Saulning
yurti Gibéah» dégen jaydiki öyige chiqip ketti. **35**
Samuil ölgen künigiche Saul bilen qayta körüshmidi.
Emma Samuil Saul üchün qayghurdi. Perwerdigar Saulni
Israilning üstige padishah qilghanliqidin epsuslandi.

16 Perwerdigar Samuilgha: — Sen qachan'ghiche
Saul üchün qayghurup yürisen? Men uni Israilgha
seltenet qilishtin mehrum qilip tashlighan emesmu?
Münggüzüngni zeytun méyi bilen toldurup barghin. Men
séni Beyt-Lehemlik Yessening qéshigha ewetimen. Uning
oghulliridin padishah bolushqa özümge birni békittim,
dédi. **2** Samuil bolsa: — Men qandaq barimen? Saul bu
ishni anglisa méni öltürüwétidu! — dédi. Perwerdigar: —
Özüng bilen bir inekni alghach bérip Perwerdigargha
qurbanliq qilish üchün keldim, dégin. **3** Yesseni
qurbanliqqa chaqirghin, andin Men sanga qilidighiningni
ayan qilimen; we Men sanga dégen birsini Özüm üchün
mesih qilghin, dédi. **4** Samuil Perwerdigarning déginini
ada qilip Beyt-Lehemge bardi. Yétip kelgende sheherning
aqsaqalliri titrigen halda chiqip: — Bizge tinch-amanliq
élip keldingmu? — dep soridi. **5** U: — Tinch-amanliq élip
keldim; Perwerdigargha qurbanliq sunushqa keldim. Siler
özünglarni haramdin paklap men bilen bille qurbanliqqa
kélinglar, dédi. Shuning bilen u Yesse bilen oghullirini
halal qilip qurbanliqqa chaqirdi. **6** Ular kelgende
Samuil Éliabni körüp ichide: — Perwerdigarning mesih
qilidighini shübhisizki Özining aldida turidu, dédi. **7**
Lékin Perwerdigar Samuilgha: — Uning teqi-turqigha
yaki boyigha qarimighin. Men uni shalliwettim, chünki
Xuda insan körgendek körmeydu; insan bolsa sirtqi
qiyapitige qaraydu, lékin Perwerdigar qelbge qaraydu,
dédi. **8** Andin Yesse Abinadabni chaqirip Samuilning
aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni
hem tallimidi, dédi. **9** Andin Yesse Shammahni uning
aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni
hem tallimidi, dédi. **10** Shuninggha oxshash Yesse
oghullirining yettisini Samuilning aldidin ötküzdi. Lékin
Samuil Yessege: — Perwerdigar bularni hem tallimidi,
dédi. **11** Samuil Yessedin: — Barliq yigitler mushularmu?
dep soridi. U: — Hemmidin kichiki qaldi. Lékin mana, u
qoy béqiwatidu, dédi. Samuil Yessege: — Uni chaqirtip
élip kelgin, chünki u kelmigüche dastixanda olturmaymiz,
dédi. **12** [Yesse] adem mangdurup uni keltürdi. U
chirayida qan yügürüp turidighan, közliri chirayliq we
kélishken yigit idi. Perwerdigar: — Qopup uni mesih
qilghin, chünki [Méning tallighinim] shudur! dédi. **13**
Samuil may münggüzini élip uni qérindashlirining
arisida mesih qildi. U kündin tartip Perwerdigarning
Rohi Dawutning wujudigha chüshti. Samuil bolsa qopup
Ramahgha ketti. **14** Emdi Perwerdigarning Rohi Sauldin
ketkenidi, we Perwerdigar teripidin bir yaman roh uni
perishan qildi. **15** Saulning xizmetkarliri uninggha: —
Mana Xuda teripidin bir yaman roh séni perishan qilidu.
16 Emdi ghojimiz özliri aldiliridiki xizmetkarlirini derhal
buyrughayliki, ular chiltar chélishqa usta ademni tapsun;
we shundaq boliduki, Xuda teripidin yaman roh üstlirige
kelse u chiltar chalsun, uning bilen halliri obdan bolidu,
dédi. **17** Saul xizmetkarlirigha: — Méning üchün chiltar
chélishqa usta bir ademni tépip qéshimgha élip kélinglar,
dédi. **18** Ghulamlardin biri uninggha: — Mana Beyt-
Lehemlik Yessening chiltargha usta bir oghlini kördüm.
U özi batur bir jengchi, gepte hoshyar we kélishken adem
iken, shundaqla Perwerdigar uning bilen bille iken, dédi.
19 Shuning bilen Saul Yessege elchilerni mangdurup:
— Qoy baqidighan oghlung Dawutni manga ewetkin,
dep éytti. **20** Yesse bir éshekni teyyarlap uninggha nan
bilen bir tulum sharab we bir oghlaqni artip, bularni
oghli Dawutning qoli bilen Saulgha ewetti. **21** Shuning
bilen Dawut Saulning qéshigha kélip uning aldida turdi.
Saul uninggha tolimu amraq idi; u Saulning yaragh
kötürgüchisi boldi. **22** Andin Saul Yessege xewer ewetip:
— Dawut méning aldimda tursun; chünki u nezirimge
yaqti, dep éytti. **23** Emdi shundaq boliduki, u [yaman]
roh Xuda teripidin Saulning üstige kelgende Dawut
chiltarni élip qoli bilen chaldi. Buning bilen Saul aram
tépip hali obdan bolup yaman roh uningdin chiqip ketti.

17 Emma Filistiyler jeng qilish üchün qoshunlirini
yighdi. Ular Yehudagha tewe Sokohda jem
bolup, Sokoh bilen Azikah otturisidiki Efes-Dammimda
chédirlarni tikti. **2** Saul bilen Israillarmu jem bolup
Élah jilghisida chédirlirini tikip Filistiyler bilen jeng
qilghili sep tüzdi. **3** Filistiyler bir tereptiki taghda,
Israillar yene bir tereptiki taghda turatti; otturisida jilgha
bar idi. **4** Shu waqitta Filistiylerning leshkergahidin
Gatliq Goliat isimlik bir chémpiyon palwan chiqip keldi.
Uning égizliki alte gez bir ghérich idi. **5** Béshigha
mis dubulgha, uchisigha qasiraqliq sawut kiygenidi.
Uning bu mis sawuti bolsa besh ming shekel kéletti. **6**
Pachaqlirigha mistin tizliq baghlighan, öshnisige mis
atma neyze qisturiwalghanidi. **7** Uning neyzisining sépi
bolsa bapkarning xadisidek idi; neyzisining béshi alte
ming shekel kéletti; qalqan kötürgüchisi uning aldida
mangatti. **8** U ornida turup Israilning qoshunlirigha
mundaq towlaytti: — «Siler némishqa jeng qilish üchün
sep tüzgensiler? Men Filistiy emesmu? Siler bolsanglar
Saulning qullirighu? Aranglardin bir ademni tallap
chiqinglar, u men bilen élishishqa chüshsun! **9** U men
bilen éliship méni urup öltürelse, biz silerning qulliringlar
bolimiz. Lékin men uni meghlup qilip öltürsem, siler
bizning qullirimiz bolup bizning xizmitimizde bolusiler».
10 Shu Filistiy yene söz qilip: — Men bügün Israilning
qoshunigha haqaret qildimghu? Siler bir ademni
chiqiringlar, biz élishayli! — dédi. **11** Saul bilen hemme
Israil bu Filistiyning sözlirini anglap, alaqzade bolup
bek qorqti. **12** Dawut Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemde
olturuqluq Yesse dégen Efratliq ademning oghli idi.
Yessening sekkiz oghli bar idi. Saulning künliride u
xéli yashinip qalghanidi. **13** Yessening üch chong
oghli Saul bilen jengge chiqqanidi. Jengge chiqqan
üch oghulning tunjisining ismi Éliab, ikkinchisining
ismi Abinadab we üchinchisining Shammah idi. **14**
Dawut hemmidin kichiki idi. Üch chong oghli Saulgha
egiship chiqqanidi. **15** Bezide Dawut Saulning qéshidin
öz atisining qoylirini béqish üchün qaytip kéletti. **16**
Ashu Filistiy bolsa qiriq kün'gichilik her etigen we
kechte chiqip turdi. **17** Yesse oghli Dawutqa: — Bu

efah qomachni we bu on nanni élip leshkergahgha téz
bérip akiliringgha bergin, **18** bu on parche qurutni
ularning mingbéshigha bérip akiliringning ehwalini
sorap ularning képil xétini élip kelgin, dédi. **19** Saul,
shu [üch oghul] we Israilning hemme ademliri Élah
jilghisida turup Filistiylerge qarshi jeng qilatti. **20**
Dawut bolsa etisi seher qopup qoylarni bir baqquchining
qoligha tapshurup, ashliq-tülükni élip Yesse uninggha
tapilighandek, qoshun istihkamigha yetkende, jengge
chiqidighan leshkerler sören kötürüwatqanidi. **21** Israil
we Filistiyler bir-birige udulmu'udul turup soqushqa
sep tüzdi. **22** Dawut bolsa élip kelgen nersilerni yük-
taqlargha qarighuchining qoligha tapshurup sep arisigha
yügürüp bérip akiliridin tinchliq soridi. **23** U ular bilen
sözliship turghanda, Filistiylerdin bolghan Goliat dégen
chémpion palwan Filistiylerning sépidin chiqip yene
héliqi gepni qildi; Dawut uni anglidi. **24** Israilning
hemme ademliri bu ademni körgende qéchip kétishti
we bek qorqti. **25** Israilning ademliri bir-birige: —
Chiqiwatqan bu ademni kördünglarmu? U Israilgha
haqaret qilish üchün chiqidu. Shundaq boliduki, uni
öltürgen ademge padishah köp mal-mülük in'am qilidu,
öz qizini uninggha xotunluqqa béridu hem atisining
jemetini Israil teweside baj-alwandin xalas qilidu, dédi.
26 Dawut öz yénida turghan ademlerdin: — Bu Filistiyni
öltürüp Israilgha qilin'ghan shu haqaretni yoqatqan
kishige néme qilinidu? Chünki bu xetnisiz Filistiy zadi
kim? U qandaqsige menggü hayat bolghuchi Xudaning
qoshunlirigha haqaret qilishqa pétinidu? — dédi. **27**
Xalayiq uninggha aldinqilarning dégen sözi boyiche
jawab bérip: — Uni öltürgen kishige mundaq-mundaq
qilinidu, dédi. **28** Lékin uning chong akisi Éliab uning
u ademler bilen sözleshkinini anglap qaldi; Éliabning
Dawutqa achchiqi kélip: — Némishqa bu yerge kelding?
Chöldiki u azghine qoyni kimge tashlap qoydung? Men
kibirlikingni we könglüngning yamanliqini bilimen. Sen
alayiten jengni körgili kelding, dédi. **29** Dawut: — Men
néme qildim? Peqet bir söz qilsam bolmamdiken? —
dédi. **30** Dawut burulup bashqisidin aldinqidek soridi,
xelq aldida éytqandek uninggha jawab berdi. **31** Emma
birsi Dawutning éytqan sözlirini anglap qélip Saulgha
yetküzdi; u Dawutni chaqirtip keldi. **32** Dawut Saulgha: —
Bu kishining sewebidin héchkimning yüriki su bolmisun.
Silining qulliri bu Filistiy bilen soqushqili chiqidu, dédi.
33 Saul Dawutqa: — Sen bu Filistiy bilen soqushqili
barsang bolmaydu! Sen téxi yash, emma u yashliqidin
tartipla jengchi idi, dédi. **34** Dawut Saulgha: — Qulliri
öz atisining qoylirini béqip keldim. Bir shir yaki éyiq
kélip padidin bir qozini élip ketse, **35** men uning
keynidin qoghlap uni urup qozini aghzidin qutquzup
alattim. Eger qopup manga hujum qilsa men uni yaylidin
tutuwélip urup öltürettim. **36** Qulliri hem shir hem
éyiqni öltürgen; bu xetnisiz Filistiymu ularghа oxshash
bolidu. Chünki u menggü hayat bolghuchi Xudaning
qoshunigha haqaret keltürdi — dédi. **37** Dawut sözini
dawam qilip: — Méni shirning changgilidin we éyiqning
changgilidin qutquzghan Perwerdigar oxshashla bu
Filistiyning qolidin qutquzidu, dédi. Saul Dawutqa: —
Barghin, Perwerdigar séning bilen bille bolghay, dédi.
38 Andin Saul Dawutqa öz jeng kiyimlirini kiygüzüp,
béshigha mis dubulghini taqap we uninggha bir jeng
sawutini kiygüzdi. **39** Dawut bolsa Saulning qilichini
kiyimning üstige ésip, méngip baqti; chünki u bularni
kiyip baqmighanidi. Shuning bilen Dawut Saulgha: —
Men bularni kiyip mangalmaydikenmen; chünki burun
kiyip baqmighan, dep ularni séliwetti. **40** U qoligha
hasisini élip,ériqtin besh siliq tash ilghap padichi
xaltisining yanchuqigha saldi; u salghusini qoligha
élip Filistiyge yéqin bardi. **41** Filistiy bolsa chiqip
Dawutqa yéqinlashti, qalqan kötürgüchisimu uning
aldida mangdi. **42** Filistiy Dawutqa birqur sepsélip
qarap mesxire qildi. Chünki u téxi yash, bughday önglük
we kélishken yigit idi. **43** Filistiy Dawutqa: — Sen
hasa kötürüp aldimgha kepsen? Sen méni it dep oylap
qaldingmu? — dep öz butlirining namlirini tilgha élip
Dawutni qarghidi. **44** Filistiy Dawutqa yene: — Bu yaqqa
kel, men göshüngni asmandiki uchar-qanatlargha we
dalalardiki yirtquchlargha yem qilimen, dédi. **45** Dawut
Filistiyke: — Sen qilich, neyze we atma neyzini kötürüp
manga hujum qilghili kelding; lékin men sen haqaret
qilghan, Israilning qoshunlirining Xudasi bolghan
Perwerdigarning nami bilen aldinggha hujumgha chiqtim
— dédi. **46** «Del bügün Perwerdigar séni méning
qolumgha tapshuridu. Men séni öltürüp béshingni
késip alimen; men leshkergahdiki Filistiylerning
jesetlirinimu asmandiki uchar-qanatlargha we dalalardiki
yirtquchlirigha yem qilimen. Buning bilen pütkül jahan
Israilda bir Xudaning bar ikenlikini bilidu **47** we bu
pütkül jamaet Perwerdigarning nusret bérishining qilich,
neyze bilen emes ikenlikini bilidu; chünki bu jeng bolsa
Perwerdigarningkidur, U séni qolimizgha tapshuridu».
48 Filistiy Dawutqa hujum qilghili qopup yéqin kelgende
Dawut uninggha hujum qilghili Filistiy qoshunining
sépige qarap yügürdi. **49** Dawut qolini xaltisigha tiqip
bir tashni chiqirip salghugha sélip Filistiyge qaritip
atti; tash Filistiyning péshanisige tegdi. Tash uning
péshanisige pétip ketti, u düm chüshüp yerge yiqildi.
50 Shundaq qilip Dawut Filistiyni salghu we tash bilen
meghlup qilip uni urup öltürdi; Dawutning qolida héch
qilich yoq idi. **51** Dawut yügürüp bérip, Filistiyning
üstide turup, qilichini qinidin tartip élip uni öltürüp,
uning béshini aldi. Filistiyler öz baturining ölginini
körüpla, beder qachti. **52** Israillar bilen Yehudalar bolsa
ornidin qopup sören séliship Filistiylerni jilghighiche
we Ekron derwazilirighiche keynidin qoghlap keldi;
öltürülgen Filistiyler Shaaraimgha baridighan yolda Gat
we Ekron'ghiche yétip ketkenidi. **53** Israil Filistiylerni
qoghlashtin yénip kélip ularning leshkergahini bulang-
talang qildi. **54** Dawut Filistiyning béshini Yérusalémgha
élip bardi; uning yarighini bolsa öz chédirigha qoydi. **55**
Saul Dawutning Filistiyning aldigha chiqqinini körgende
qoshunning serdari Abnerdin: — I Abner, bu yigit kimning
oghli? — dep soridi. Abner: — I padishah, hayating
bilen qesem qilimenki, bilmeymen, dédi. **56** Padishah:
— Bu yigit kimning oghli iken dep sorap baqqin, dédi.
57 Dawut Filistiyni qirip qaytip kelgende Abner uni
padishahning qéshigha élip bardi; Filistiyning béshi
téxiche uning qolida turatti. **58** Saul uningdin: — I yigit,
kimning oghlisen? dep soridi. Dawut: — Men silining
qulliri Beyt-Lehemlik Yessening oghlimen, dep jawab
berdi.

18 Dawut bilen Saulning söhbiti ayaghlashqanda,
Yonatanning köngli Dawutning könglige shundaq
baghlandiki, uni öz jénidek söydi. **2** Saul bolsa u küni
uni öz yénida élip qélip, uni atisining öyige qaytqili
qoymidi. **3** Yonatan Dawut bilen ehde qilishti; chünki
u uni öz jénidek söyetti. **4** Yonatan uchisidiki tonni
sélip Dawutqa berdi, yene jeng kiyimlirini, jümlidin
hetta qilichi, oqyasi we kemirinimu uninggha berdi.
5 Saul Dawutni negila ewetse u shu yerge baratti,
shundaqla ishlarni jayida qilatti. Shuning üchün Saul uni
leshkerlerning üstige qoydi. Bu ish barliq xelqqe we hem
Saulning xizmetkarlirighimu yaqti. **6** Dawut Filistiyni
öltürüp köpchilik bilen yan'ghanda Israilning hemme
sheherliridiki qiz-ayallar Saulni naxsha éytip ussul oynap
qarshi alghili chiqti; ular xushluq ichide dap we üchtar
bilen neghme chélishti. **7** Qiz-ayallar neghme chalghanda:
— Saul minglap öltürdi, we Dawut on minglap öltürdi,
dep oqushatti. **8** Buni anglap Saul nahayiti xapa boldi;
bu söz uning könglige tegdi. U: — Dawutqa on minglap
hésablandi, emma manga peqet minglap hésablandi;
emdi padishahliqtin bashqa uninggha héchnerse kem
emes, dédi. **9** Shu kündin tartip Saul Dawutni közlep
yürdi. **10** Etisi Xuda teripidin qabahetlik bir roh Saulning
üstige chüshti we u öyide qalaymiqan jöyligili turdi.
Emdi Dawut bashqa waqittikidek qoli bilen chiltar chaldi;
Saulning qolida neyze bar idi. **11** Saul: — Dawutni
tamgha neyze bilen qadiwétimen dep, neyzini atti; lékin
Dawut ikki qétim özini daldigha aldi. **12** Perwerdigarning
Dawut bilenla bolup, özidin yiraqlap ketkini üchün Saul
Dawuttin qorqatti. **13** Shuning üchün Saul Dawutni
öz yénidin ayrip, uni leshkerlerge mingbéshi qilip
qoydi; u leshkerlerni élip jengge chiqip turatti. **14**
Dawut bolsa hemme ishlarni pem bilen qilatti; chünki
Perwerdigar uning bilen bille idi. **15** Saul uning pemlik
ikenlikini körüp uningdin bek qorqatti. **16** Emma pütkül
Israil bilen Yehuda xelqi Dawutni söyetti; chünki u
ularni yéteklep jengge chiqatti. **17** Saul Dawutqa: —
Mana, chong qizim Mérab — men uni sanga xotunluqqa
bergüm bar. Sen peqet xizmitimge jan-pida bolup,
Perwerdigarning jengliride küresh qilghin, dédi. Chünki
Saul ichide: — U méning qolum bilen emes, belki
Filistiylerning qoli bilen yoqitilsun, dep xiyal qilghanidi.
18 Emma Dawut Saulgha: — Men kim idim, méning
atamning jemeti Israil arisida néme idi, men qandaqmu
padishahning küy'oghli bolay? — dédi. **19** Lékin Saulning
qizi Mérab Dawutqa bérilidighan waqitta, u Meholatliq
Adrielge xotunluqqa bérildi. **20** Emma Saulning qizi
Miqalning köngli Dawutqa chüshkenidi. Bashqilar buni
Saulgha éytti, bu ishtin Saul xush boldi. **21** Saul: —
Qizimni Dawutqa bérey, u uninggha bir sirtmaq bolup,
Filistiylerning qolida yoqitilsun, dep oylidi. Shuning
bilen Saul Dawutqa: — Bügün ikkinchi qétim küy'oghlum
bolisen, dédi. **22** Saul öz ghulamlirigha: — Dawutqa
astirtin: — Mana, padishah sendin söyünidu, we hemme
ghulamliri sanga amraq. Shuning üchün padishahning
küy'oghli bolghin, dep éytinglar, dep tapilidi. **23** Saulning
ghulamliri bu sözlerni Dawutning quliqigha yetküzdi.
Lékin Dawut: — Neziringlarda padishahning küy'oghli
bolush kichik ishmu? Men bolsam bir kembeghel we
etiwarsiz ademmen — dédi. **24** Saulning ghulamliri
Saulgha Dawutning dégenlirini öz eyni yetküzdi. **25**
Saul: — Siler Dawutqa: — Padishah sanga bashqa
toyluq alghuzmaydu, peqet padishah düshmenliridin
intiqam élish üchün yüz Filistiyning xetnilikinila alidu,
dep éytinglar, dédi (Saulning meqsiti bolsa Dawutni
Filistiylerning qolida yoqitish idi). **26** Ghulamlar bu
sözlerni Dawutqa yetküzdi; padishahning küy'oghli
bolush Dawutqa yéqip qaldi. Emdi békitilgen möhlet
toshmayla, **27** Dawut turup öz ademliri bilen chiqip ikki
yüz Filistiyni öltürdi. Dawut ularning xetnilikini késip
élip padishahning küy'oghli bolush üchün bularning
hemmisini padishahqa tapshurdi. Saul qizi Miqalni
uninggha xotunluqqa berdi. **28** Saul Perwerdigarning
Dawut bilen bille ikenlikini we öz qizi Miqalning uni
söyidighanliqini körüp **29** Dawuttin téximu qorqti.
Shuning bilen Saul üzlüksiz Dawutqa düshmen boldi. **30**
Filistiylerning emirliri daim soqushqa chiqatti; emma
her qétim chiqsila Dawutning ishliri Saulning hemme
xizmetkarliriningkidin muweppeqiyetlik bolatti; shuning
bilen uning nami [xalayiq] teripidin tolimu hörmetke
sazawer bolatti.

19 Saul öz oghli Yonatan we hemme xizmetkarlirige
Dawutni öltürüshke buyruq qildi. Lékin Saulning
oghli Yonatan Dawutqa bek amraq idi. **2** Yonatan
Dawutqa: — Atam Saul séni öltürmekchi; emdi ete etigen
qattiq éhtiyat qilghin, bir mexpiy jayni tépip özüngni
yoshurghin; **3** men özüm chiqip sen yoshurun'ghan
étizliqqa bérip atamning yénida turup atam bilen
séning toghrangda sözliship baqay; ehwalni éniq
bilgendin kéyin sanga xewer qilay, dédi. **4** Yonatan
atisi Saulgha Dawutning yaxshi gépini qilip: — Padishah
öz xizmetkarigha, yeni Dawutqa yamanliq qilmighay!
Chünki u sanga gunah qilmighan; belki uning emelliri
özüngge köp yaxshiliqlarni élip kelgen: — **5** u öz jénini
alqinigha élip qopup héliqi Filistiyni öltürdi we shuning
bilen Perwerdigar pütkül Israil üchün chong nusret berdi.
Shu chaghda sen özüng körüp xush bolghan emesmu?
Emdilikte némishqa Dawutni sewebsiz öltürüp naheq
qan töküp gunahkar bolmaqchi bolisen? — dédi. **6** Saul
Yonatanning sözige kirdi. U: — Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimenki, u ölümge mehkum qilinmaydu,
dédi. **7** Andin Yonatan Dawutni chaqirip, Dawutqa
bolghan ishlarning hemmisini dep berdi. Andin kéyin
Yonatan Dawutni Saulning qéshigha élip keldi we u
ilgirikidek uning xizmitide boldi. **8** Emma yene jeng boldi;
Dawut chiqip Filistiyler bilen jeng qilip, ularni qattiq qirip
meghlup qildi; ular uning aldidin beder qéchisti. **9** Emdi
Perwerdigar teripidin qabahetlik bir roh yene Saulni
basti. U öz öyide qolida neyzisini tutup olturatti; Dawut
bolsa qoli bilen saz chélip turatti. **10** Saul neyze bilen
Dawutni sanjip tamgha qadap qoymaqchi boliwidi, lékin
Dawut özini qachuruwaldi, neyze tamgha qadilip qaldi.
Dawut shu kéchisi qéchip qutuldi. **11** Saul birnechche
chaparmenlerni Dawutning öyige ewetip uni paylap
turup etisi tang yorughanda uni öltürüshke mangdurdi.
Emma Dawutning ayali Miqal uninggha: — Eger bu kéche
jéningni élip qachmisang, ete öltürülisen, dédi. **12** Shunga
Miqal Dawutni penjirdin chüshürüp qoydi. Shundaq
qilip u qéchip qutuldi. **13** Andin Miqal bir «terafim»
butni élip kariwatqa yatquzup, béshigha öchke yungidin
qilin'ghan bir yastuqni qoyup, ediyal bilen yépip qoydi.

14 Saul Dawutni tutush üchün chaparmenlerni ewetkende
Miqal: — U aghrip qaldi, dédi. **15** Saul chaparmenlerni
[qaytidin] ewetip: — Uni kariwat bilen qoshup élip
kélinglar, uni öltürimen, dep buyrudi. **16** Chaparmenler
kirgende, mana kariwatta bu but yatatti, béshigha
öchke yungidin qilin'ghan yastuq qoyulghanidi. **17** Saul
Miqalgha: — Némishqa méni bundaq aldap, düshminimni
qachuruwétisen? — dédi. Miqal Saulgha jawab bérip: —
U: «Méni qoyuwetkin; bolmisa séni öltürüwétimen» dédi,
dédi. **18** Dawut qéchip qutulup, Ramahqa Samuilning
qéshigha bérip, Saulning uninggha qilghanlirining
hemmisini dep berdi. Andin u Samuil bilen Nayotqa
bérip olturaqlashti. **19** Birsi Saulgha: — Dawut Ramahdiki
Nayotta bar iken, dep xewer berdi. **20** Saul Dawutni
tutup kélishke chaparmenlerni mangdurdi. Emma ular
yétip barghanda peyghemberlerning bir jamaiti bésharet
bériwatqanliqini we Samuilningmu ularning arisida turup
ulargha nazaretchilik qiliwatqanliqini kördi; shundaq
boldiki, Xudaning Rohi Saulning chaparmenlirining
wujudighimu chüshüp, ularmu hem bésharet bérishke
bashlidi. **21** Bu xewer Saulgha éytildi; u yene bashqa
chaparmenlerni ewetti, lékin ularmu bésharet bérishke
chüshti. Andin Saul üchinchi qétim yene chaparmenlerni
mangdurdi. Ularmu hem bésharet bérishke chüshti. **22**
Andin Saul özi Ramahqa bérip, Sequdiki chong quduqqa
yétip kelgende, «Samuil bilen Dawut nede?» — dep
soridi. Birsi: — Ular Ramahdiki Nayotta bar iken, dep
jawab berdi. **23** Shunga u Ramahdiki Nayotqa yétip keldi;
Xudaning Rohi uning wujudighimu chüshti; shuning
bilen umu piyade méngip Ramahdiki Nayotqa barghuche
bésharet bérip mangdi. **24** U hetta kiyimlirini séliwétip
Samuilning aldida bésharet berdi; pütün bir kéche we
pütün bir kündüz u yerde yalingach yatti. Buning bilen: —
«Saulmu peyghemberlerdinmu?» deydighan gep peyda
boldi.

20 Dawut Ramahdiki Nayottin qéchip Yonatanning
qéshigha bérip uninggha: — Men néme qiliptimen?
Néme qebihlik qiliptimen? Atang aldida néme gunah
qiliptimen, u méning jénimni almaqchi boluwatidu? —
dédi. **2** U uninggha: — Yoqsu, bundaq ish néri bolsun!
Sen ölmeysen. Chong ish bolsun, kichik ish bolsun
atam manga démey qoymaydu. Némishqa atam bu
ishni mendin yoshuridikine? Hergiz undaq bolmaydu,
dédi. **3** Lékin Dawut yene qesem qilip: — Atang séning
neziringde iltipat tapqinimni jezmen bilidu. Shunga
u könglide: — Yonatan buni bilip qalmisun; bolmisa
uninggha azar bolidu, dégendu. Lékin Perwerdigarning
hayati bilen, jéning we hayating bilen aldingda qesem
qilimenki, manga ölümning ariliqi bir qedemla qaldi,
dédi. **4** Yonatan Dawutqa: — Könglüng némini xalisa
shuni qilay, dédi. **5** Dawut Yonatan'gha mundaq dédi: —
Mana ete «yéngi ay» bolidu; men adettikidek padishah
bilen hemdastixan bolmisam bolmaydu. Lékin méni
qoyup bergin, men üchinchi küni axshimighiche dalada
mökünüwalay. **6** Atang méning sorunda yoqluqimni
körüp sorisa, sen uninggha: «Dawut mendin öz shehiri
Beyt-Lehemge tézraq bérip kélishke jiddiy ruxset soridi,
chünki u yerde pütkül ailisi üchün bir yilliq qurbanliq
ötküzidiken», dégin, dédi. **7** Eger u: — Obdan boptu,
dése, qulung tinch-aman bolidu: — Lékin u achchiqlansa,
uning manga yamanliq qilishni niyet qilghanliqidin
guman qilmighin. **8** Sen qulunggha iltipat körsetkin;
chünki sen özüng bilen Perwerdigarning aldida qulungni
ehdileshtürgensen. Lékin eger mende bir yamanliq bolsa
sen özüngla méni öltürgin; méni élip bérip atanggha
tapshurushning néme hajiti? — dédi. **9** Yonatan: —
Undaq xiyal sendin néri bolsun! Eger atamning sanga
yamanliq qilidighan niyiti barliqini bilip qalsam, sanga
deyttim emesmu? — dédi. **10** Dawut Yonatan'gha: — Eger
atang sanga qattiq gep bilen jawab berse, kim manga
xewer béridu? — dédi. **11** Yonatan Dawutqa: — Kelgin,
dalagha chiqayli, dédi. Shuning bilen ikkisi dalagha
chiqti. **12** Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Israilning
Xudasi Perwerdigar manga [guwahki], men ete yaki
ögünlükke mushu waqitta atamning niyitini bilip, sanga
iltipatliq bolsa, men adem mangdurup sanga melum
qilmamdim? **13** Eger atam sanga yamanliq qilmaqchi
bolsa, men séni tinch-aman yolgha sélish üchün sanga
adem ewetip xewer bermisem, Perwerdigar manga
séning béshinggha chüshkendinmu artuq chüshürsun;
emdi Perwerdigar atam bilen bille bolghandek séning
bilen bille bolsun. **14** Hayatla bolsam méni ölmisun dep
Perwerdigarning méhribanliqini manga körsetkeysen.
15 Men ölüp ketken teqdirdimu, öydikilirimdin hem
héch waqit méhribanliqingni üzmigeysen; Perwerdigar
sen Dawutning hemme düshmenlirini yer yüzidin
yoqatqandin kéyinmu shundaq qilghaysen». **16** Shuning
bilen Yonatan Dawutning jemeti bilen ehde qiliship: —
Perwerdigar Dawutning düshmenliridin hésab alsun,
dédi. **17** Andin Yonatan yene özining Dawutqa bolghan
muhebbiti bilen uninggha qesem qildurdi; chünki u uni
öz jénidek söyetti. **18** Yonatan Dawutqa mundaq dédi: —
Ete yéngi ay bolidu. Mana séning ornung bosh qalidu,
kishiler séning yoqluqinggha diqqet qilidu. **19** Üchinchi
küni sen chüshüp aldinqi qétim bu ishqa yoluqqiningda
özüngni yoshurghan jaygha bérip «Ézel» dégen tashning
yénida turup turghin. **20** Nen tashning yénidiki bir
jaygha xuddi nishanni qaralighandek üch pay ya oqi atay.
21 Andin ghulamni mangdurup: — «Ya oqlirini tépip
kelgin» — deymen. Eger men ghulamgha: — Ene, oqlar
arqa terepte turidu, ularni élip kel, désem, sen chiqip
yénimgha kelgin; shundaq bolghanda, Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, sen üchün tinch-amanliq
bolidu, héch ish bolmaydu. **22** Lékin ghulamgha: —
Ene, oqlar aldingda turidu, désem, sen ketkin, chünki
undaq bolsa, Perwerdigar séni ketküzüwetken bolidu.
23 Emdilikte men bilen sen sözleshken ish toghruluq,
Perwerdigar sen bilen méning otturimda guwahchidur.
24 Shuning bilen Dawut dalada mökünüwaldi. Yéngi ay
kelgende, padishah taam yégili dastixanda olturdi. **25**
Padishah bolsa burunqidekla öz ornida tamning yénidiki
törde olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abner Saulning
yénida olturdi. Lékin Dawutning orni bosh qaldi. **26**
Emma Saul u küni héchnéme démidi. Chünki u: —
Dawutqa bir ish boldi, u napak bolup qaldi. U jezmen
napak bolup qaptu, dep oylidi. **27** Lékin Dawutning
orni yéngi ayning etisimu, yeni ayning ikkinchi künimu
bosh idi. Saul oghli Yonatandin: — Némishqa Yessening
oghli yaki tünügün yaki bügün tamaqqa kelmeydu, dep
soridi. **28** Yonatan Saulgha jawab bérip: — Dawut Beyt-
Lehemge barghili mendin jiddiy ruxset sorap: — **29**
Méning bérishimgha ruxset qilghin, ailimizning sheherde

bir qurbanliq ishi bolghach akam méning bérishimni éytiptu; eger séning neziringde iltipat tapqan bolsam
qérindashlirim bilen körüshüp kélishke ruxset bergin,
dédi. Shunga u padishahning dastixinigha kelmidi,
dédi. **30** Saulning Yonatan'gha qattiq ghezipi kélip:
— I buzuq, kaj xotunning oghli, némishqa Yessening
oghlini özüngge tallap, özüngni shermende qilip we
anangni nomusqa qoyghiningni bilmemdimen? **31** Eger
Yessening oghli yer yüzide tirik bolsila, sen hem séning
padishahliqing mustehkem bolmaydu. Shunga emdi
adem ewetip uni méning qéshimgha élip kelgin, chünki
u ölümge mehkemdur! — dédi. **32** Yonatan atisi Saulgha
jawab bérip: — U némishqa ölümge mehkum qilinishi
kérek? U néme qiptu? — dédi. **33** Andin Saul Yonatan'gha
sanjish üchün uninggha neyzini atti; buning bilen
Yonatan atisining Dawutni öltürmekchi bolghanliqini
éniq bilip yetti. **34** Yonatan bolsa qattiq achchiqlap
dastixandin qopup ketti we yéngi ayning ikkinchi küni
héch taam yémidi. Chünki atisining Dawutni shundaq
haqaretlishi uninggha qattiq azar bolghanidi. **35** Etisi
Yonatan dalagha chiqip Dawut bilen kélishken jaygha
bardi. Uning bilen bir kichik ghulam bille bardi. **36** U
ghulamgha: — Sen yügür, men atqan ya oqlirini tépip
kelgin, dédi. Ghulam yügürdi, u bir oqni uning aldi
teripige atti. **37** Ghulam Yonatan atqan oq chüshken
jaygha kelgende Yonatan ghulamni chaqirip: — Oq séning
aldi teripingde turmamdu? — dédi. **38** Andin Yonatan
ghulamni yene chaqirip: — Bol, ittik bol, hayal bolmighin!
— dédi. Yonatanning ghulami ya oqini yighip ghojisigha
élip keldi. **39** Lékin ghulamning bolghan ishtin xewiri uq
idi. Buni yalghuz Yonatan bilen Dawutla biletti. **40** Andin
Yonatan ghulamigha yaraghlirini bérip uninggha: —
Ularni sheherge élip ketkin, dédi. **41** Ghulam ketkendin
kéyin Dawut [tashning] jenub teripidin chiqip yerge
yiqilip üch qétim tezim qildi. Ular bir-birini söyüshti, bir-
birige ésiliship yighlashti, bolupmu Dawut qattiq yighlidi.
42 Yonatan Dawutqa: — Sepiring tinch-aman bolsun;
chünki biz ikkimiz: — Perwerdigar méning bilen séning
otturungda we méning neslim bilen séning nesling
otturisida menggüge guwah bolsun, dep Perwerdigarning
nami bilen qesem ichishken, dédi. Dawut ornidin qopup
mangdi, Yonatanmu sheherge kirip ketti.

21 Dawut emdi Nobqa kélip Aximelek kahinning
qéshigha bardi. Lékin Aximelek Dawutni körgende
titrep qorqup uninggha: — Némishqa birimu sen bilen
kelmey yalghuz kelding? — dédi. **2** Dawut Aximelek
kahin'gha: — Padishah manga melum bir ishni buyrup: —
Men sanga buyrughan ish yaki sanga tapilghan yolyoruq
toghrisidin héchkim birnéme bilmisun, dégenidi. Öz
ghulamlirimni bolsa melum bir jaygha bérishqa békitip
qoydum. **3** Emdi qolungda néme bar? Besh nan, yaki néme
bolsa, shuni manga bergin, dédi. **4** Kahin Dawutqa jawab
bérip: — Qolumda adettiki nan yoq, peqet muqeddes
nan bar. Eger ghulamlar ayallargha yéqinlashmighan
bolsa yése rawa bolidu, dédi. **5** Dawut kahin'gha jawab
bérip: — Berheq, men bashqa waqitlarda chiqqinimgha
oxshash, ayallar bizdin yiraq bolghili üch kün boldi. Men
[herqétim] chiqqanda, gerche adettiki seper bolsimu,
ghulamlarning qachiliri pak bolidighan yerde, bügün
ular we qachiliri téximu pak bolmamdu, dédi. **6** Shuning
bilen kahin uninggha muqeddes nandin berdi, chünki
bu yerde «teqdim nan»din bashqa héchqandaq nan
yoq idi. Bu nan Perwerdigarning huzurigha yéngi issiq
nan qoyulghan küni almashturulghan nanlar idi **7**
(lékin u küni Saulning xizmetkarliridin melum birsi u
yerde Perwerdigarning huzurida qaldurulghanidi. Uning
ismi Doeg bolup Saulning padichilirining chongi idi).
8 Dawut Aximelekke: — Qolungda neyze yaki qilich
yoqmu? Padishah tapshurghan ish jiddiy bolghach yaki
qilich yaki bashqa yaraghlirimni élip kélelmidim, dédi. **9**
Kahin: — Sen Élah jilghisida öltürgen Filistiy Goliatning
qilichi bu yerde bar, u efodning keynide, bir parche
rextke oraqliq halda turidu. Xalisang alghin, uningdin
bashqisi yoq, dédi. Dawut: — Bu tengdishi yoq qilichtur,
shuni manga bergin, dédi. **10** Dawut u küni qopup
Sauldin qéchip Gatning padishahi Aqishning qéshigha
bardi. **11** Lékin Aqishning xizmetkarliri uninggha:
— Bu zéminning padishahi Dawut emesmu? Uning
toghrisida qiz-ayallar bir-birige: — Saul minglap öltürdi,
We Dawut on minglap öltürdi, — dep naxsha-ghezel
oqushup ussul oynighan emesmu, dédi. **12** Dawut bu
sözlerni könglige püküp Gatning padishahi Aqishtin bek
qorqti. **13** Shuning üchün ularning köz aldida özining
yürüsh-turushlirini özgertip, ularning qolida turghan
waqtida özini sarangdek körsetti; u derwazilarning
ishiklirige jijip, tükürükini saqiligha aqturatti. **14** Aqish
xizmetkarlirigha: — Mana bu ademning sarangliqini
körmemsiler? Uni némishqa méning aldimgha élip
keldinglar? **15** Mende saranglar kemchilmidi? Siler bu
kishini aldimgha sarangliq qilghili élip keldinglarmu? Bu
adem méning öyümge kirishi kérekmu? — dédi.

22 Dawut u yerdin kétip Adullamdiki ghargha qachti.
Uning qérindashliri bilen atisining pütkül jemeti
buni anglap uning qéshigha bardi. **2** Ézilgen, qerzdar
bolghan we derdmenlerning hemmisi yighilip uning
yénigha keldi we u ularning serdari boldi. Uninggha
qoshulghan ademler bolsa töt yüzche idi. **3** Dawut
u yerdin chiqip Moabdiki Mizpahqa bérip Moabning
padishahidin: — Xudaning méni néme qilidighinini
bilgüche, ata-anamning bu yerge kélip aranglarda
turushigha yol qoyghayla, dep telep qildi. **4** Dawut
atisi we anisini Moabning padishahining qéshigha élip
keldi. Dawut qorghanda turghan pütkül künlerde ata-
anisi uning bilen bille turdi. **5** Emma Gad peyghember
Dawutqa: — Qorghanda turmay, bu yerdin chiqip,
Yehuda zéminigha barghin, dédi. Shuning bilen Dawut
u yerdin ayrilip, Heret ormanliqigha bardi. **6** Saul
Dawutning nede turuwatqanliqidin xewer tapti. Saul
bu waqitta Ramahdiki Gibéahda égiz bir jayda yulghun
derixining tüwide olturatti. Uning qolida neyzisi bar idi,
barliq xizmetkarliri chöriside turatti. **7** Saul chöriside
turghan xizmetkarlirigha: — I Binyaminliqlar, qulaq
sélinglar! Yessening oghli her biringlargha étizlar bilen
üzümzarlarni teqsim qilip béremdu? Hemminglarni
ming béshi we yüz béshi qilamdu? **8** Siler hemminglar
manga qest qildinglar, öz oghlumning Yessening oghli
bilen ehde qilishqinini héchkim manga uqturmidi.
Héch qaysinglar manga ich aghritmidinglar yaki öz
oghlumning méning xizmetkarimni manga yoshurun
hujum qilishqa qutratqinidin manga xewer bermidinglar,

dédi. **9** Andin Saulning xizmetkarlirining ichige
kiriwalghan Doeg: — «Men Yessening oghlining Nobqa
Axitubning oghli Aximelekning qéshigha kelginini
kördüm, **10** — Aximelek uning üchün Perwerdigardin yol
soridi we uninggha ozuq-tülük bilen Filistiy Goliatning
qilichini berdi» — dédi. **11** Padishah adem ewetip
Axitubning oghli kahin Aximelekni, shundaqla uning
atisining pütkül jemetini, yeni Nobdiki kahinlarnimu
chaqirtip keldi. Ularning hemmisi padishahning qéshigha
keldi. **12** Saul: — I Axitubning oghli anglighin, dédi.
U: — I ghojam, mana men, dédi. **13** Saul uninggha:
— Némishqa siler, sen bilen Yessening oghli, manga
qest qilisiler? Sen uninggha nan we qilich bérip,
uning üchün Xudadin yol soridingghu? Mana emdi
u bügünkidek manga hujum qilmaqchi bolup paylap
yürmekte! — dédi. **14** Aximelek padishahqa jawab bérip:
— Silining barliq xizmetkarlirining arisida Dawutdek
sadiq kim bar? U padishahning küy'oghli, silining mexpiy
meslihetlirige ishtirak qilghuchi we ordiliri ichide izzetlik
emesmidi? **15** Men peqet uning üchün Xudadin yol
sorashni bügünla bashlidimmu? [Asiyliq] qilish mendin
néri bolsun! Padishah öz qulini we atamning pütkül
jemetini eyibke buyrumighayla, chünki qullirining bu
ishtin qilche xewiri yoq, dédi. **16** Lékin padishah:
— I Aximelek, sen ölisen, sen we atangning pütkül
jemeti choqum ölisiler, dédi. **17** Padishah öz chörisidiki
chaparmenlirige: — Mang, Perwerdigarning kahinlirini
öltürünglar! Chünki ular hem Dawutqa hemdem boldi
hem uning qachqinini bilip turup manga xewer bermidi,
dédi. Lékin padishahning qol astidikiliri Perwerdigarning
kahinlirini öltürüshke qol kötürgili unimidi. **18** Emdi
padishah Doegke: — Sen bérip kahinlarni öltürüwetkin,
dédi. Édomluq Doeg bérip kahinlarni öltürdi; bu küni u
kanaptin toqulghan efod kiygen seksen besh ademni
öltürdi. **19** Andin u kahinlarning shehiri Nobda
olturghuchilarni qirdi, yeni er we ayallar, balilar we
bowaqlar, kala, éshek, qoylar — hemmisini qilichlidi. **20**
Emma Axitubning oghli Aximelekning Abiyatar dégen
bir oghli qutulup Dawutning qéshigha qéchip keldi.
21 Abiyatar Dawutqa Saul Perwerdigarning kahinlirini
öltürdi, dep xewer berdi. **22** Dawut Abiyatargha: — U
küni Doegning u yerde ikenlikini körüp, uning jezmen
Saulgha xewer béridighinini bilgenidim. Men atangning
pütkül jemetining öltürülüshige zamin boldum, dédi.
23 Men bilen bille turghin, héch qorqmighin. Chünki
méning jénimni almaqchi bolghanlar séning jéningnimu
hem almaqchi. Méning qéshimda bixeter turisen, dédi.

23 Birsi Dawutqa xewer bérip: — Mana Filistiyler
Kéilahgha hujum qilip xamanlarni bulap-talimaqta,
dédi. **2** Dawut Perwerdigardin: — Men bérip bu
Filistiylerge zerbe bérimenmu? — dep soridi. Perwerdigar
Dawutqa: — Bérip Filistiylerge zerbe bérip Kéilahni azad
qilghin, dédi. **3** Lékin Dawutning ademliri uninggha: —
Mana biz Yehuda zéminida turupmu qorqiwatqan yerde,
Kéilahgha bérip Filistiylerning qoshunlirigha hujum
qilsaq qandaq bolar? — dédi. **4** Shunga Dawut yene bir
qétim Perwerdigardin soriwidi, Perwerdigar uninggha
jawab bérip: — Sen ornungdin turup Kéilahgha barghin;
chünki Men Filistiylerni qolunggha tapshurimen, dédi. **5**
Buning bilen Dawut öz ademliri bilen Kéilahgha bérip
Filistiyler bilen soqushup, mallirini olja qilip, ularni qattiq
qirdi. Dawut shundaq qilip Kéilahda turuwatqanlarni
qutquzdi. **6** Emdi Aximelekning oghli Abiyatar Kéilahgha
qéchip kélip Dawutning qéshigha kelgende, uning qolida
efod bar idi. **7** Birsi Saulgha, Dawut Kéilahgha keptu, dep
xewer berdi. Saul: — Emdi Xuda uni méning qolumgha
tashlap tapshurdi. Chünki u derwaziliri we taqaqliri
bar sheherge kirgechke solunup qaldi, dédi. **8** Emdi
Saul Dawut bilen ademlirini muhasirige élish üchün
hemme xelqni Kéilahgha bérip jeng qilishqa chaqirdi. **9**
Dawut Saulning özini qestleydighanliqini bilip, Abiyatar
kahin'gha: — Efodni élip kelgin, dédi. **10** Andin Dawut: —
I Israilning Xudasi Perwerdigar, menki Séning qulung
Saulning bu sheherni méning sewebimdin xarab qilish
üchün Kéilahgha kélishke qestlewatqanliqini éniq anglidi.
11 Kéilahdikiler méni uning qoligha tutup bérermu?
Saul öz bendeng anglighandek bu yerge kélermu? I
Israilning Xudasi Perwerdigar, Sendin ötünimenki, öz
bendengge bildürgeysen, dédi. Perwerdigar: — U bu
yerge kélidu, dédi. **12** Dawut yene: — Kéilahtikiler méni
we ademlirimni Saulning qoligha tutup bérermu, dédi.
Perwerdigar: — Ular silerni tutup béridu, dédi. **13** Emdi
Dawut ademliri bilen (texminen alte yüzche) ornidin
turup Kéilahdin chiqip, özliri baralaydighan terepke
qarap ketti. Saulgha, Dawut Kéilahtin qéchiptu dep
xewer bérilgende u uni qoghlashqa chiqmidi. **14** Dawut
bolsa chöldiki qorghan-qiyalarda hemde Zif chölining
taghlirida turdi. Saul uni her küni izdeytti; lékin Xuda uni
uning qoligha tapshurmidi. **15** Emdi Dawut Saulning özini
öltürgili chiqidighanliqini bayqap qaldi. Shu chaghda u
Zif chölidiki bir ormanliqta turatti. **16** Saulning oghli
Yonatan bolsa ormanliqqa chiqip Dawutning qéshigha
bérip, uni Xuda arqiliq righbetlendürüp uninggha: — **17**
Qorqmighin; chünki atam Saulning qoli séni tapalmaydu.
Sen belki Israilning üstide padishah bolisen, men bolsam
séning weziring bolimen, buni atam Saulmu bilidu, dédi.
18 Andin ular ikkiylen Perwerdigarning aldida ehde
qilishti; Dawut bolsa, ormanliqta turup qaldi, Yonatan öz
öyige yénip ketti. **19** Shuningdin kéyin Ziftikiler Gibéahta
turuwatqan Saulning qéshigha kélip: — Mana, Dawut
Xaqilahning égizlikidiki Yeshimonning jenubi teripige
jaylashqan ormanliqtiki qorghanlarda yoshuruniwaldi,
bilmemdila? **20** Shunga, i padishah, qachan köngülliri
tartsa shu chaghda kelsile; bizning burchimiz uni
padishahning qoligha tutup bérishtur, dédi. **21** Saul:
Manga ich aghritqininglar üchün Perwerdigar silerge
bext ata qilghay. **22** Emdi silerdin ötünimenki, bérip
zadi qaysi yerde turidighinini jezmleshtürünglar, uning
iz-dérikini éniqlap, we kimning uni körgenlikini bilip
kélinglar; chünki kishiler éytishiche u intayin hiyliger
iken, dédi. **23** Shunga bérip, uning yoshurun'ghan barliq
mexpiy jaylirini éniq körüp kélinglar, yénimgha yénip
kélip manga eynini éytinglar. Andin men siler bilen bille
barimen; we shundaq boliduki, eger u zéminda bolsila,
men Yehudiylarning minglighanlarning arisidin uni
izdep tapimen, dédi. **24** Ular qopup Sauldin ilgiri Zifqa
bardi; lékin Dawut öz ademliri bilen Maon chöllükidiki
Yeshimonning jenub teripidiki Arabah tüzlenglikide
turuwatatti. **25** Saul ademliri bilen Dawutni izdep
bardi. Kishiler bu xewerni Dawutqa éytti; shuning bilen
u chüshüp, qiyagha bérip Maon chölide turdi. Saul

buni anglap Dawutning keynidin qoghlap Maonning
chölige chiqti. 26 Saul taghning bu teripide mangdi,
emma Dawut ademliri bilen taghning u teripide mangdi.
Dawut Sauldin qéchish üchün aldiriwatqanidi; lékin Saul
ademliri bilen Dawut we uning ademlirini tutimiz dep
ularni qorshighili turdi. 27 Emma bir xewerchi Saulning
qéshigha kélip uninggha: — Filistiyler zéminimizning
jenub teripige kirip bulang-talang qiliwatidu, tézdin
qaytsila, dédi. 28 Shuning bilen Saul yénip Dawutni
qoghlashtin toxtap Filistiyler bilen soqushqili chiqti.
Shunga u yer Séla-Hammahlékot dep ataldi. 29 Dawut
bolsa u yerdin chiqip En-Gedining tagh-qorghanliqida
turdi.

24 Saul Filistiylerni qoghlap chiqirip yan'ghanda
uninggha: — Mana, Dawut En-Gedidiki chölde
turuwétiptu, dégen xewer bérildi. 2 Saul emdi pütkül
Israildin xillan'ghan üch ming ademni élip Dawut bilen
ademlirini izdigili «Yawa tékiler» qoram tashliqigha
chiqti. 3 U yolning yénidiki qoy qotanlirigha kelgende,
shu yerde bir ghar bar idi. U teret qilish üchün ghargha
kirdi; Dawut bilen ademliri gharning ichkiriside olturatti.
4 Dawutning ademliri uninggha: — Mana Perwerdigarning
sanga: — Öz düshminingni séning qolunggha bérimen,
néme sanga layiq körünse shuni qilghin, dégen küni del
mushu kün iken, dédi. Dawut qopup Saulning tonining
péshini tuydurmay késiwaldi. 5 Lékin Saulning tonining
péshini keskini üchün Dawut könglide qattiq epsuslandi.
6 U öz ademlirige: — Perwerdigar méni Perwerdigar Özi
mesih qilghan ghojamgha bundaq qolumni uzartishtin
saqlisun, chünki u Perwerdigarning mesihliginidur, dédi.
7 Shu söz bilen Dawut öz ademlirini tosup Saulgha
chéqilghili qoymidi. Saul bolsa qopup ghardin chiqip
öz yoligha ketti. 8 Andin Dawutmu turup ghardin
chiqip Saulning keynidin: — I ghojam padishah! — dep
chaqirdi. Saul keynige qarawidi, Dawut égilip yüzini
yerge yaqqan halda tezim qildi. 9 Dawut Saulgha
mundaq dédi: — «Mana, Dawut séni qestleshke purset
izdewatidu, deydighan kishilerning sözige némishqa
qulaq salila? 10 Mana bügün öz közliri bilen kördiliki,
Perwerdigar bügün gharda silini öz qolumgha bergenidi.
Beziler manga uni öltürüwetkin, dédi; lékin men silini
ayap: — Ghojamgha qolumni uzartmaymen, chünki u
Perwerdigarning mesihliginidur, dédim. 11 Qarisila, i ata,
qolumdiki tonlirining péshige. Silini öltürmey tonlirining
péshini keskenlikimdin shuni bilsileki, könglümde silige
ya yamanliq ya asiyliq yoq, silige gunah qilghinim yoq,
lékin sili jénimni alghili paylimaqtila. 12 Perwerdigar
men bilen silining otturimizda hököm qilsun, méning
hésabimni silidin Perwerdigar alsun; lékin méning
qolum silige kötürülmeydu. 13 Konilar: — «Rezillik
rezillerdin chiqidu» dep éytqaniken, lékin öz qolum
silige kötürülmeydu. 14 Israilning padishahi kimni
tutqili chiqti? Kimni qoghlap yüridu? Bir ölük itni, xalas!
Yalghuz bir bürgini, xalas! 15 Perwerdigar soraqchi
bolup men bilen silining otturimizda hököm chiqarsun!
U heq-naheqni ayrip, dewayimni sorap méni silining
qolliridin xalas qilip, adalet yürgürgey!» — dédi. 16
Dawut Saulgha bu sözlerni éytqanda Saul: — Bu séning
awazingmu, i oghlum Dawut? — dédi. Andin Saul
yuqiri awaz bilen yighlap ketti. 17 U Dawutqa: — «Sen
mendin adilsen, chünki sen manga yaxshiliq qayturdung,
lékin men sanga yamanliq qayturdum. 18 Sen bügün
manga yaxshiliq qilghanliqingni obdan körsitip berding;
Perwerdigar méni qolunggha tapshurghan bolsimu,
sen méni öltürmiding. 19 Birsi öz düshminini tapsa,
uni aman-ésen ketkili qoyamdu? Perwerdigar séning
manga bügün qilghan yaxshiliqing üchün sanga yaxshiliq
yandurghay. 20 Emdi mana, shuni bildimki, sen jezmen
padishah bolisen, Israilning padishahliqi séning qolungda
tiklinidu. 21 Lékin hazir Perwerdigar bilen manga qesem
qilghinki, mendin kéyin méning neslimni yoqatmay,
namimni atamning jemetidin öchürmigeysen», dédi.
22 Shuning bilen Dawut Saulgha qesem qildi. Saul öz
öyige yénip ketti; Dawut ademliri bilen qorghan-qiyagha
chiqip shu yerde turdi.

25 Samuil öldi. Pütkül Israil yighilip uning üchün
matem tutti; ular uni uning Ramahdiki öyide
depne qildi. Dawut bolsa qopup Paran chölige bardi. 2
Emdi tirikchiliki Karmelde bolghan, Maonda olturuqluq
bir adem bar idi. Bu kishi bek bay bolup üch ming
qoy, bir ming öchkisi bar idi. U öz qoylirini Karmelde
qirqiwatatti. 3 U ademning ismi Nabal bolup, ayalining
ismi Abigail idi; ayali hem pem-parasetlik hem ept-turqi
chirayliq, lékin éri qattiq qol we rezil idi; u Kalebning
ewladidin idi. 4 Dawut chölde turup Nabalning öz
qoylirini qirqiydighanliqini anglap 5 On yash yigitni
u yerge mangdurup ulargha: — Siler Karmelge chiqip
Nabalning qéshigha bérip, mendin uninggha salam
éytinglar. 6 Uninggha: — «Yashighaysen; sizge tinch-
amanliq bolghay, öyingizge tinch-amanliq bolghay,
hemme barliqingizgha tinch-amanliq bolghay! 7 Men
qirqighuchilarning sizde ish bashlighanliqini anglidim.
Sizning padichiliringiz biz tereplerde turghanda ulargha
héch zexme yetküzmiduq; biz Karmelde turghan waqitta
ularning héch tersisi yitip ketmidi. 8 Öz yigitliringizdin
sorisingiz ular sizge dep béridu. Shunga biz qutluq
bir künide kelduq, shunga yigitlirimiz neziringizde
iltipat tapsun; öz qolingizgha néme chiqsa shuni
keminiliringizge we oghlingiz Dawutqa néme chiqsa
shuni bergeysiz», denglar, — dédi. 9 Dawutning yigitliri
u yerge bérip bu geplerning hemmisini Dawutning
namida uninggha éytip andin jim turup saqlidi. 10
Nabal Dawutning xizmetkarlirigha jawab bérip: —
Dawut dégen kim? Yessening oghli dégen kim? Bu
künlerde öz ghojilirini tashlap kétiwatqan xizmetkarlar
tola. 11 Men özümning yémek-ichmeklirimni we
yung qirqughuchilirimgha soyghan göshni kelgen jayi
namelum bolghan kishilerge béremdim? — dédi. 12
Dawutning yigitliri kelgen yoligha yénip ketti. Yénip
kélip ular Dawutqa hemme gepni dep berdi. 13 Dawut öz
ademlirige: — Her biringlar öz qilichinglarni ésinglar,
dédi. Shuning bilen herbiri öz qilichini [tasmisigha]
asti, Dawutmu öz qilichini asti. Andin töt yüzche
adem Dawut bilen chiqti, we ikki yüz kishi jabduqlar
bilen qaldi. 14 Emma Nabalning xizmetkarliridin biri
uning ayali Abigailgha: — Dawut elchilerni chöldin
ghojimizgha salam bérishke ewetkeniken; lékin u ularni
tillap kayip ketti. 15 Bu ademler bolsa, bizge köp
yaxshiliq qilghan. Biz dalada ularning yénida yürgen
waqitlirimizda bizge héch yamanliq kelmidi, bizning

héch nersimizmu yitip ketmigenidi. **16** Biz ularga
yéqin jayda qoy baqqan waqitta ular kéche-kündüz
bizge sépildek bolghanidi. **17** Emdi bu ishtin xewerdar
boldila, qandaq qilish kéreklikini oyliship baqqayla.
Bolmisa, ghojimizgha we pütkül öydikilirige bir bala-
qaza kelmey qalmaydu. U shunche kaj bir ademki,
héchkim uninggha söz qilishqa pétinalmaydu, dédi. **18**
Abigail derhal ikki yüz nan, ikki tulum sharab, besh
pishurulghan qoy, besh séah qomach, bir yüz kishmish
poshkili, ikki yüz enjür poshkili élip ésheklerge artip **19**
öz yigitlirige: — Méning aldimda béringlar; mana, men
keyninglardin baray, dédi. Lékin u öz éri Nabalgha bu
ishni démidi. **20** U öz éshikige minip taghning étikidin
chüshkende, mana Dawut ademliri bilen uning uduligha
chüshüp uning bilen uchrashti. **21** Dawut eslide: — Men
bu kishining mélini chölde bikardin bikar qoghdap,
uning barliqidin héchnémini yittürgüzmigenidim; lékin
u yaxshiliqning ornida manga yamanliq qildi. **22**
Uning ademliridin etigiche birer erkekni qaldurup
qoysam, Xuda men Dawutni uningdinmu artuq jazalighay,
dégenidi. **23** Abigail Dawutni körüp, aldirap éshektin
chüshüp, Dawutning aldida yiqilip yüzini yerge yéqip
tezim qildi; **24** uning putlirigha ésilip mundaq dédi:
— «I ghojam, bu qebihlik manga hésablansun; emdi
shuni ötünimenki, dédeklirining silige söz qilishigha
ijazet qilip, dédiklirining sözige qulaq salghayla:
— **25** ötünimenki, ghojam bu rezil adem Nabalgha
pisent qilmighayla; chünki uning mijezi xuddi ismigha
oxshashtur; uning ismi «kaj», derweqe uningda kajliq
tolimu éghirdur. Lékin men dédekliri bolsa ghojam
ewetken yigitlerni körmidim. **26** Emdi i ghojam,
Perwerdigarning hayati bilen we séning jéning bilen
qesem ichimenki, Perwerdigar silini öz qolliri bilen qan
töküp intiqam élishtin saqlidi. Emdi düshmenlirimu,
sili ghojamgha yamanliq qilmaqchi bolghanlarmu
Nabalgha oxshash bolsun. **27** Emdi dédekliri ghojamgha
élip kelgen bu sowghat bolsa ghojamgha egeshken
yigitlerge teqsim qilinsun. **28** Silidin ötünimenki,
dédeklirining sewenlikini kechürgeyla; chünki sili, i
ghojam Perwerdigarning jenglirini qilip kelgenliri üchün,
barliq künliride silide yamanliq tépilmighini üchün
Perwerdigar jezmen jemetlirini mezmut qilidu. **29** Birsi
qopup silini qoghlap janlirini izdise, sili ghojamning
jéni Perwerdigar Xudalirining qéshidiki tirikler xaltisi
ichide orilip saqlinidu, lékin düshmenlirining janlirini
bolsa, u salghugha sélip chörüp tashlaydu. **30** Emdi
Perwerdigar sili ghojam toghrisida éytqan barliq yaxshi
wedilirige emel qilip, silini Israilgha bash qilghanda
shundaq boliduki, **31** sili ghojamning naheq qan
tökmigenlikliri yaki öz intiqamlirini almighanliqliri
üchün köngüllirige putlikashang yaki derd bolmaydu.
We Perwerdigar ghojamgha nusret berginide sili öz
dédeklirini yad qilghayla». **32** Dawut Abigailgha:
— Séni bügün méning bilen uchrishishqa ewetken
Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturulghay! **33** Emdi eqil-parasitingge barikalla,
sangimu barikalla! Chünki sen bügün méni öz qolum bilen
qan töküp intiqam élishtin tostung. **34** Lékin méni sanga
ziyan-zexmet yetküzüshtin saqlighan Israilning Xudasi
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, sen
méning aldimgha tézlinip kelmigen bolsang, Nabalning
ademliridin héch erkek etigiche tirik qalmas idi, dédi. **35**
Andin Dawut uning özige keltürgen nersilirini qolidin
tapshurup élip uninggha: — Tinch-aman öyüngge
barghin, mana sözliringge qulaq sélip, könglüngni qobul
qildim, dédi. **36** Abigail Nabalning qéshigha keldi; mana, u
öyide shahane ziyapettek bir ziyapet ötküzüwatatti. Nabal
könglide xushal idi we intayin mest bolup ketkenidi.
Shunga Abigail etisi tang atquche uninggha héch néme
démidi. **37** Lékin etisi Nabal mestliktin yéshilgende ayali
uninggha bolghan weqelerni dep bériwidi, uning yüriki
ölgendek bolup, özi tashtek bolup qaldi. **38** We shundaq
boldiki, texminen on kündin kéyin Nabalni Perwerdigar
urdi we u öldi. **39** Dawut Nabalning ölginini anglap: —
Perwerdigar mubarektur. Chünki U men Nabaldin tartqan
haqaret üchün dewayimni sorap Öz qulini yamanliqtin
saqlidi; eksiche Perwerdigar Nabalning yamanliqini öz
béshigha yandurdi, dédi. Andin Abigailni öz emrimge
alay dep, uninggha söz qilghili elchi mangdurdi. **40**
Dawutning xizmetkarliri Karmelge Abigailning qéshigha
kélip uninggha: — Séni emrimge alay dep Dawut sanga
söz qilghili bizni ewetti, dédi. **41** Abigail bolsa qopup
yüzini yerge tegküdek tezim qilip: — Mana, dédiking
ghojamning xizmetkarlirining putlirini yuyushqa qul
bolsun, dédi. **42** Andin Abigail shu haman özige hemrah
bolghan besh chörisi bilen éshekke minip Dawutning
elchilirining keynidin bérip, uning ayali boldi. **43** Dawut
Yizreellik Ahinoamni hem xotunluqqa alghanidi. Shuning
bilen bu ikkisi uninggha xotun boldi. **44** Lékin Saul
Dawutqa xotun qilip bergen qizi Miqalni Gallimdiki
Laishning oghli Faltigha xotunluqqa bergenidi.

26 Emdi Zifliqlar Gibéahgha Saulning qéshigha kélip:
— Dawut Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikige
yoshurunuwaptu emesmu? — dédi. **2** Saul qopup
Israildin xillan'ghan üch ming ademni élip, Zif chölide
Dawutni izdigili u yerge bardi. **3** Saul bolsa yol boyida,
Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikide chédir tikti.
Dawut chölde turuwatatti; u Saulning chölge öz keynidin
chiqqinidin xewer tapqanda **4** Dawut paylaqchilarni
mangdurup Saulning rastla kelgenlikini bildi. **5** Dawut
qopup Saul chédir tikken jaygha bardi; u Saul bilen
qoshun serdari, Nerning oghli Abner yatqan yerni kördi.
Saul bolsa qoshun istihkami ichide uxlap yatqanidi,
ademliri chédirlirini uning etrapigha tikkenidi. **6**
Dawut emdi Hittiylardin bolghan Aximelek we Yoabning
inisi Zeruiyaning oghli Abishaygha: — Kim men bilen
leshkergahgha chüshüp, Saulning yénigha baridu? —
dep soridi. Abishay: — Men séning bilen baray, dédi.
7 Shuning bilen Dawut we Abishay kéchide qoshun
bar yerge bériwidi, mana Saul qoshun istihkami ichide
uxlap yatqanidi; uning neyzisi tekiyisining yénida yerge
qadaqliq turatti; Abner bilen ademliri uning etrapida
yatatti. **8** Abishay Dawutqa: — Xuda bügün düshminingni
qolunggha tapshurdi. Sendin ötünimenki, manga neyze
bilen birla sanjip uni yerge qadap qoyushqa ijazet
bergeysen! Ikki qétim sanjishimning lazimi yoqtur,
dédi. **9** Dawut Abishaygha: — Uni yoqatmighin. Kim
Perwerdigarning mesih qilghinigha qol uzitip gunahgha
tartilmighan? — dédi. **10** Dawut yene: — Perwerdigarning
hayati bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar jezmen uni
uridu; ya uning ölidighan küni kélidu ya u jengge chüshüp

halak bolidu. **11** Perwerdigar méni Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishidin saqlighay! Emma uning béshidiki neyze bilen su idishini alghin, andin kéteyli, dédi. **12** Shuning bilen Dawut neyze bilen idishni Saulning béshining yénidin élip, ikkisi chiqip ketti. Emma héchkim körmidi, tuyupmu qalmidi hem oyghinip ketmidi, belki hemmisi uxlawerdi; chünki Perwerdigar bir qattiq uyquni ularning üstige chüshürgenidi. **13** Dawut uduldiki terepke ötüp yiraqraq bir döngning töpiside turdi; ularning ariliqi yiraq idi. **14** Dawut qoshun bilen nerning oghli Abnerge towlap: — Jawab bermemsen, i Abner! — dédi. Abner: — Padishahqa towlighuchi kim sen? — dédi. **15** Dawut Abnerge: — Sen batur emesmu? Israilda sanga kim teng kéleleydu? Némishqa ghojang padishahni qoghdimiding? Chünki xelqtin bir kishi ghojang padishahni halak qilghili kiriptu. **16** Séning bundaq qilghining yaxshi emes! Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar mesih qilghan ghojanglarni qoghdimighanliqinglar üchün ölümge layiq boldunglar. Emdi padishahning neyzisi we béshining yénidiki su idishining qeyerdilikige qarap béqinglar, dédi. **17** Saul Dawutning awazini tonup: — Bu séning awazingmu, i oghlum Dawut! — dédi. Dawut: — I ghojam padishah, bu méning awazimdur, dédi. **18** U yene: — Némishqa ghojam öz qulini mundaq qoghlaydu? Men néme qiliptimen? Qolumda néme yamanliq bar? **19** Emdi ghojam padishah öz qulining sözige qulaq salghay. Perwerdigar silini manga qarshi qozghatqan bolsa bir hediye-qurbanliq uning könglini razi qilghay; lékin insan baliliri bolsa, ular Perwerdigarning aldida lenetke qalsun, chünki ularning emdi méni Perwerdigarning mirasidin behrimen bolushtin mehrum qilip, méni bashqa ilahlargha ibadet qil, dégini bolidu. **20** Emdi méning qénim Perwerdigarning huzuridin yiraq yerge tökülmisun; chünki taghlarda bir keklikni owlighandek Israilning padishahi bir yalghuz bürgini izdigili chiqiptu, dédi. **21** Saul: — Men gunah qildim; yénip kelgin i oghlum Dawut; méning jénim bügün közliringde eziz sanalghini üchün men sanga bundin kéyin héch ziyan-zexmet yetküzmeymen; mana, exmeqliq qildim, bek éziptimen, dédi. **22** Dawut jawab bérip: — Mana padishahning neyzisi, ghulamlardin biri kélip uni yandurup alsun. **23** Perwerdigar her ademning heqqaniyliqi bilen sadiqliqigha qarap yandurghay. Chünki bügün Perwerdigar silini méning qolumgha tapshurdi, lékin men Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishni xalimidim. **24** Mana, bügün silining janliri méning közlirimde eziz bolghandek méning jénim Perwerdigarning közide eziz bolghay, u méni hemme awarichiliktin qutquzghay, dédi. **25** Saul Dawutqa: — Ey oghlum Dawut, beriketlen'geysen. Sen jezmen ulugh ishlarni qilisen, ishliring jezmen rawajliq bolidu, dédi. Andin Dawut öz yoligha ketti, Saulmu öz jayigha yénip bardi.

27 Dawut könglide: — Haman bir küni Saulning qolida halak bolidighan oxshaymen. Shunga Filistiylerning zéminigha tézdin qéchip kétishimdin bashqa amal yoq. Shundaq qilsam Saul Israil zémini ichide méni tépishtin ümidsizlinip, izdeshtin qol üzidu, we men uning qolidin qutulimen, dep oylidi. **2** Shuning bilen Dawut qopup uninggha egeshken alte yüz ademni élip Gatning padishahi Maoqning oghli Aqishning qéshigha bardi. **3** Emdi Dawut we ademliri, yeni herbiri öz ailisidikiler bilen bille Gatta Aqish bilen turdi. Dawut ikki ayali, yeni Yizreellik Ahinoam we Nabalning tul xotuni Karmellik Abigail bilen bille shu yerde turdi. **4** Saul: — Dawut Gatqa qéchiptu, dégen xewerni anglighanda, uni yene izdep yürmidi. **5** Dawut Aqishqa: — Eger közlirining aldida iltipat tapqan bolsam, olturushum üchün sehradiki bir sheherdin bizge bir jay bergeyla; qulung qandaqmu shahane sheherde silining qashlirida tursun, dédi. **6** U küni Aqish uninggha Ziklag shehirini berdi. Shuning üchün Ziklag bügünki kün'giche Yehuda padishahlirigha tewe bolup kelmekte. **7** Dawut Filistiylerning zéminida turghan waqit bir yil töt ay boldi. **8** Dawut bolsa öz ademliri bilen chiqip Geshuriylargha, Gezriylerge we Amaleklerge hujum qilip, ularni bulang-talang qilip turatti (chünki ular qedimdin tartip Shurigha kirish yolidin tartip Misir zéminighiche bolghan shu yurtta turatti). **9** Dawut [herqétim] zémindikilerni qirip er yaki ayal bolsun, birnimu tirik qaldurmaytti we qoy, kala, éshek, töge we kiyim-kécheklerni élip Aqishning yénigha yénip kéletti. **10** Aqish: — Bügün qaysi jaylarni bulang-talang qildinglar, dep soraytti; Dawut: — Yehuda zéminining jenub teripini, Yerahmeelliklerning jenub teripini we Kéniylerning jenub teripini bulang-talang qilduq, deytti. **11** Dawut er yaki ayallarning birinimu Gatqa tirik élip kelmeytti; chünki u: — Ular bizning toghrimizdin, «Dawut undaq-mundaq qildi» dep gep qilishi mumkin, deytti. Dawut Filistiylerning zéminida turghan waqtida u daim shundaq qilatti. **12** Shunga Aqish Dawutqa ishendi: — «Emdi u xelqi Israilni özidin seskendürüwetti; méning xizmitimde menggü qul bolidu», dep oylidi.

28 U künlerde Filistiyler Israilgha qarshi jeng qilish üchün öz qoshunlirini yighdi. Aqish Dawutqa: — Bilishing kérekki, ademliringni élip méning bilen jezmen jengge chiqishing lazim, dédi. **2** Dawut Aqishqa: — Undaqta sili qullirining néme qilalaydighanliqini bilip qalila — dédi. Aqish Dawutqa: — Mana, séni özümge menggülük pasiban qilay, dédi. **3** (Samuil ölgenidi we pütkül Israil uning üchün matem tutup uni öz shehiri bolghan Ramahda depne qilghanidi. Saul bolsa jinkeshler bilen palchilarni zémindin qoghlap chiqardi). **4** Filistiyler topliship chiqip Shunemde chédir tikti. Saulmu hem pütkül Israilni yighip, Gilboahda chédir tikti. **5** Saul emdi Filistiylerning qoshun bargahini körgende qorqup, yüriki su bolup ketti. **6** Saul Perwerdigardin yol soridi; lékin Perwerdigar ya chüsh bilen ya «urim» bilen ya peyghemberler arqiliq uninggha jawab bermidi. **7** Shuning bilen Saul xizmetkarlirigha: — Manga palchi jinkesh bir xotunni tépip béringlar, men bérip uningdin yol soray, dédi. Xizmetkarliri uninggha: — En-Dorda jinkesh bir xotun bar iken, dédi. **8** Saul niqablinip, bashqa kiyimlerni kiyip ikki ademni hemrah qilip bardi. Ular kéchisi bérip xotunning qéshigha keldi. U xotun'gha: — Manga jin chaqirip pal échip, men dégen birsini qéshimgha keltürgin, dédi. **9** Xotun uninggha: — Mana, Saulning qilghanlirini, yeni zémindin jinkeshlerni we palchilarni yoqatqanliqini özüng bilisen; némishqa méni öltürüshke jénimgha tuzaq qoyisen,

dédi. **10** Saul uninggha Perwerdigar bilen qesem qilip: —
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, bu ish
üchün sanga jaza bolmaydu, dédi. **11** Xotun: — Sanga
kimni chiqirimen? — dep soridi. U: — Manga Samuilni
chiqarghin, dédi. **12** Xotun Samuilni körgende qattiq
awaz bilen chirqiridi, andin Saulgha: — Némishqa méni
gollaysen? Sen özüng Saulghu! — dédi. **13** Padishah
uninggha: — Qorqmighin! Némini kördüng? — dédi. U
Saulgha: — Men bir ilahning yerdin chiqqinini kördüm,
dédi. **14** U: — Uning qiyapiti qandaq iken? dédi. Xotun:
— Qéri bir boway chiqiwatidu; u yépincha kiygeniken,
dédi. Saul: — U Samuil iken, dep bilip, yüzini yerge
yéqip tezim qildi. **15** Samuil Saulgha: — Némishqa
méni aware qilip chiqarding? — dédi. Saul: — Men
tolimu perishan boldum; chünki Filistiyler manga qarshi
jeng qiliwatidu, we Xuda mendin yiraqlap, manga yaki
peyghemberler arqiliq yaki chüshler arqiliq hech jawab
bermeywatidu. Shunga méning néme qilishim kéreklikini
manga bildürgeysen dep, séni chaqirdim, dédi. **16**
Samuil: — Perwerdigar sendin yiraqlap, düshmining
bolghandin kéyin némishqa mendin meslihet soraysen?
— dédi. **17** —Perwerdigar Özi üchün men arqiliq
éytqinini qildi; Perwerdigar padishahliqni qolungdin
yirtip élip, qoshnanggha, yeni Dawutqa berdi. **18** Sen
Perwerdigarning sözige qulaq salmay, uning Amaleklerge
qaratqan qattiq ghezipini yürgüzmigining üchün
Perwerdigar bügün sanga shu ishni qildi. **19** Perwerdigar
özüng bilen Israilnimu Filistiylerning qoligha tapshuridu;
ete sen we oghulliring méning bilen bille bolisiler;
we Perwerdigar Israilning qoshuninimu Filistiylerning
qoligha tapshuridu, dédi. **20** Saul shuan yerge düm yiqildi,
Samuilning sözliridin qattiq qorqup ketti; bir kéche-
kündüz tamaqmu yémigechke, maghdurimu qalmidi. **21**
Ayal emdi Saulning qéshigha bérip uning tolimu perishan
bolghinini körüp, uninggha: — Mana, dédekliri jénini
alqinigha élip qoyup tapilighanlirigha binaen qildim.
22 Emdi silidin ötünimen, dédiklirining sözige kirgeyla;
méni silining aldilirigha bir chishlem nan keltürüshke
unighayla; shuning bilen sili yep quwwet tépip andin
öz yollirigha kételeyla, dédi. **23** Lékin u ret qilip: —
Yémeymen, dep unimidi. Uning xizmetkarliri hem
ayalmu yéyishni uninggha dewet qilishti; u yerdin qopup
kariwatta olturdi. **24** Ayalning öyide bir bordaq mozay
bar idi. U derhal uni soydi; hem xémir yughurup pétir
nan pishürüp berdi. **25** U uni Saul bilen xizmetkarlirining
aldigha qoydi. Ular yep bolup, shu kéchisi ketti.

29 Filistiyler hemme qoshunlirini yighip Afekte jem
qildi; Israillar Yizreeldiki bulaqning yénida chédir
tikti. **2** Filistiylerning serdarliri yüz yaki mingdin eskerni
bashlap, sep tizip keldi; ularning keynidin Dawut öz
ademlirini bashlap Aqish bilen chiqip sep tüzdi. **3**
Filistiylerning emirliri: — Bu Ibraniylar bu yerde néme
ish qilidu? — dédi. Aqish Filistiylerning emirlirige: — Bu
Israilning padishahi Saulning xizmetkari Dawut emesmu?
U bu yerde birnechche kün, birnechche yillardin béri
men bilen turghan emesmu? U manga kelgen kündin
tartip bu kün'giche uningdin hech eyib bayqimidim, dédi.
4 Emma Filistiylerning emirliri uninggha achchiqlandi.
Filistiylerning emirliri uninggha: — Uni qayturuwet! Bu
kishi sen özüng uninggha orunlashturghan jaygha ketsun;
biz bilen bille soqushqa chüshmisun, bolmisa, u soqushta
bizge reqib bolup qélishi mumkin. Bu adem öz ghojisi
bilen némisi arqiliq yarishidu? Bu ademlerning bashlirini
élish bilen bolmamdu? **5** Bu qiz-ayallar burun uning
toghrisida ussul oynap qoshaq qétip: — Saul minglap
öltürdi, we Dawut on minglap öltürdi, dégen Dawut
emesmu? — dédi. **6** Aqish Dawutni chaqirip uninggha: —
Perwerdigarning hayati bilen [qesem qilip éytimenki],
sen durus ademsen, séning méning bilen leshkergahda
xizmette bolushung közlirimde yaxshi ishtur; chünki
manga kelgen künidin tartip bu kün'giche sendin hech
yamanliq bayqimidim. Lékin sen emirlerge yaqmapsen. **7**
Shunga tinch-aman yénip ketkin, bolmisa Filistiylerning
emirlirini narazi qilip qoyisen, dédi. **8** Dawut Aqishqa: —
Men néme qildim? Silining qashlirigha kelgen kündin
tartip bu kün'giche qilghan qaysi [yamanliqim] üchün
méni ghojam padishahning düshmenliri bilen soqushqili
barghuzmayla? — dédi. **9** Aqish Dawutqa jawab bérip: —
Közlirimde Xudaning bir perishtisidek manga yaxshi
ikenlikingni bilimen. Lékin Filistiylerning emirliri séni
biz bilen bille jengge chiqmisun dewatidu, dédi. **10**
Shunga ete seherde qopunglar, özüng we bille kelgenler,
yeni men xojangning xizmetkarliri; seherde qopunglar,
tang yorushi bilenla chiqip kétinglar, dédi. **11** Shunga
Dawut öz ademliri bilen seherde turup Filistiylerning
zéminigha mangdi. Filistiyler bolsa Yizreelge chiqti.

30 Shundaq boldiki, Dawut we ademliri üchinchi
küni Ziklagqa yétip keldi; mana, Amalekler jenub
terepke we Ziklagqa hujum qilip, Ziklagni weyran qilip
ot qoyup köydürgenidi. **2** Ular sheherdiki qiz-ayallarni,
chong bolsun, kichik bolsun, ularning hemmisini esirge
aldi. Ulardin héchkimni öltürmey, hemmisini élip, yoligha
chiqqanidi. **3** Dawut öz ademliri bilen sheherge kelgende,
mana, sheher alliqachan köyüp tügigenidi; ularning
ayalliri we oghul-qizliri esirge élin'ghanidi. **4** Emdi
Dawut we uning bilen bille bolghan xelq qattiq yigha-zar
kötürüshti, taki maghduri qalmighuche yighlashti. **5**
Dawutning ikki ayali, Yizreellik Ahinoam bilen Karmellik
Nabaldin tul qalghan Abigailmu esirge élin'ghanidi. **6**
Dawut qattiq azablandi; chünki barliq xalayiq, herbiri öz
oghul-qizliri üchün qayghurup ghezeplinip uni chalma-
kések qilip öltüreyli, déyishiwatatti. Emma Dawut
özini Xudasi Perwerdigardin küch-quwwetlendürdi. **7**
Dawut Aximelekning oghli kahin Abiyatargha: — Efodni
yénimgha élip kelgin, dédi. **8** Dawut Perwerdigardin: — Bu
qoshunni qoghlaymu? Ulargha yétishelermenmu? — dep
soridi. U: — Qoghla; sen jezmen ulargha yétishiwalisen
hem hemmisini qayturup kéleleysen, dédi. **9** Dawut we
uning bilen bille bolghan alte yüz adem bérip Bésor
wadisigha yétip kelgende, keynide sörülüp qalghanlar shu
yerde qaldi. **10** Dawut özi töt yüz adem bilen dawamliq
qoghlap mangdi; ikki yüz adem halsirap ketkechke,
Bésor wadisidin ötelmey keynide qalghanidi. **11** Ular
dalada Misirliq bir ademni uchratti. Ular uni Dawutning
qéshigha élip kélip, uninggha nan bérip yégüzdi, su
ichküzdi; **12** uninggha bir parche enjür poshkili bilen ikki
kishmish poshkilinimu berdi. U bularni yep, uninggha
qaytidin jan kirdi; chünki u üch kéche-kündüz nan
yémigen, sumu ichmigenidi. **13** Dawut uningdin: — Sen
kimge tewe? Sen qeyerliksen? — dep soridi. U: — Men
Misirliq yigit bolup, bir Amalekning qulimen. Lékin

men üch kün ilgiri késel bolup qalghachqa, ghojam méni tashliwetti. **14** Biz esli Keretiylerning yurtining jenub teripige we Yehuda zéminigha we Kalebning zéminining jenub teripige hujum qilip bulang-talang qilduq; shundaqla Ziklagni köydürüwetkeniduq, dédi. **15** Dawut uningdin: — Bizni u [düshmen] qoshuni terepke bashlap baralamsen, dédi. U: — Xudaning nami bilen men séni öltürmeymen, séni ghojangning qolighimu tutup bermeymen dep qesem qilsila, silini u qoshunning qéshigha bashlap baray, dédi. **16** Uni u yerge bashlap barghanda, mana ular pütkül yerge yéyilip, yep-ichip Filistiylerning zéminidin hem Yehuda zéminidin alghan chong oljiliridin xush bolup ussul oynishiwatatti. **17** Emma Dawut shu küni gugumdin tartip ikkinchi küni kechkiche ularni urup qirdi. Tögige minip beder qachqan töt yüz yigittin bashqa héchbir adem qéchip qutulmidi; **18** we Dawut Amalekler buluwalghan hemme nersini yandurup aldi; özining ikki ayalinimu qutquzuwaldi. **19** Amalekler élip ketken oghul-qiz, mal-mülükler we bashqa hemme nersini Dawut ulardin qayturuwaldi. Héchnéme, chong bolsun kichik bolsun chüshüp qalmighanidi. **20** [Dawutning ademlidi] qayturuwalghan mallirining aldigha [olja alghan] bashqa qoy we kala padilarni sélip heydep kétiwatatti. [Uning ademliri] kétiwétip: — Bular Dawutning oljisi, déyishti; Dawut ularning hemmisini özige aldi. **21** Dawut halsizlinip özi bilen bille baralmighan Bésor wadisining boyida qaldurup ketken ikki yüz ademning qéshigha yétip keldi; ular Dawut we uning bilen kelgen ademlerning aldigha chiqti, Dawut xelqning qéshigha bérip ulargha salam qildi. **22** Lékin Dawut bilen barghanlarning arisidiki rezil ademler we erzimeslerning hemmisi qopup: — Bular biz bilen barmighandin kéyin biz yandurup alghan oljidin ulargha héch néme bermeyli. Ular peqet herbiri öz xotun-balilirini élip ketsun, dédi. **23** Emma Dawut: — Yaq, i buraderlirim; Perwerdigar bizge teqsim qilghanni [ularghimu teqsim] qilmisaq bolmaydu. Chünki U bizni qoghdap bizningkige tajawuz qilghanlarni qolimizgha tapshurdi. **24** Bu ishta kim silerge maqul deydu? Chünki soqushqa chüshkenning ülüshi qandaq bolsa yüktaqlargha qarighuchilarningmu ülüshi shundaq bolidu; hemme adem teng bölüshsun — dédi. **25** Shu kündin tartip bu Israil üchün höküm-belgilime qilip békitildi. Bügün'giche hem shundaq. **26** Dawut Ziklagqa yétip kelgende, oljidin dostliri bolghan Yehuda aqsaqallirigha ewetip: — Mana, Perwerdigarning düshmenliridin alghan olja silerge bir sowghat bolsun, dédi. **27** U oljidin hem Beyt-Eldikilerge, jenubiy Ramottikilerge, Yattirdikilerge, **28** Aroerdikilerge, Sifmottikilerge, Eshtemoadikilerge, **29** Raqaldikilerge, Yerahmeelliklerning sheherliridikilerge we Kéniylerning sheherliridikilerge, **30** Xormahtikilerge, Qorashandikilerge, Ataqtikilerge, **31** Hébrondikilerge we Dawut we ademliri bille yürgen hemme yerdikilerge sowghat ewetti.

31 Emdi Filistiyler Israil bilen jeng qildi. Israilning ademliri Filistiylerning aldidin qéchip, Gilboa téghida qirip yiqitildi. **2** Filistiyler Saul we uning oghullirini tap bésip qoghlawatatti. Filistiyler bolsa Saulning oghulliri Yonatan, Abinadab, Melkishuani urup öltürdi. **3** Saulning etrapini urush qaplidi; oqyachilar Saulgha yétishti; u ya oqi bilen éghir yarilanduruldi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüchisige: — Qilichingni sughurup méni sanjip öltürüwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. **5** Yaragh kötürgüchisi Saulning ölginini körüp, umu oxshashla özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üch oghli, yaragh kötürgüchisi we uning hemme ademliri shu künde biraqla öldi. **7** Emdi wadining u teripidiki hemde Iordan deryasining bu yéqidiki Israillar eskerlirining qachqanliqini we Saul bilen oghullirining ölginini körginide, sheherlerni tashlap qachti, Filistiyler kélip u jaylarda orunlashti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler öltürülgenlerning kiyimkécheklirini salduruwalghili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining ölük yatqanliqini kördi. **9** Ular uning béshini késip sawut-yaraghlirini saldurup bularni Filistiylerning zéminining hemme yerlirige apirip butxanilirida we xelqning arisida bu xush xewerni tarqatti. **10** Ular uning sawut-yaraghlirini Ashtarot butxanisida qoyup ölükini Beyt-Shan shehiridiki sépilgha ésip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Giléadta olturghuchilar Filistiylerning Saulgha néme qilghinini anglighanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip kéchiche méngip, Saul bilen oghullirining ölüklirini Beyt-Shandiki sépildin chüshürüp, ularni Yabeshke élip bérip u yerde köydürdi. **13** Andin ularning söngeklirini Yabeshtiki yulghunning tüwige depne qilip yette kün roza tutti.

Samuil 2

1 Saul ölgendin kéyin, Dawut Amaleklerni qirghin qilip
yénip kelgende, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üchinchi
küni shundaq boldiki, mana Saulning leshkergahidin
kiyimi yirtiq we béshigha topa-chang chachqan bir
adem keldi. U Dawutning qéshigha kelgende, yerge
yiqilip bash urdi. **3** Dawut uningdin: Nedin kelding?
dep soridi. U jawap bérip: Israilning leshkergahidin
qéchip keldim — dédi. **4** Dawut uningdin: Ish qandaq
boldi? Manga dep bergin, dédi. U: Xelq jengdin qachti,
xelqtin bek jiq kishi soqushta öldi. Saul bilen oghli
Yonatanmu öldi, — dédi. **5** Dawut xewer élip kelgen
yigittin: Saul bilen oghli Yonatanning ölginini qandaq
bilding? — dep soridi. **6** Uninggha xewer bergen yigit:
Men tasadipiy Gilboa téghigha chiqqanidim, mana Saul
neyzige yölinip turuptu; jeng harwiliri we atliqlar
uninggha hujum qilip uni qoghlawatatti. **7** U keynige
qarap méni körüp chaqirdi. Men «Mana men», dédim.
8 U: Özüng kim bolisen, dep mendin soriwidi, men
Amaleklerdinmen, dédim. **9** U yene manga: Üstümde
turup méni öltürüwetkin; gerche jénim mende bolsimu,
men bek azaplinip kétiwatimen — dédi. **10** Shunga
men uning üstide turup, uni öltürdüm, chünki, u shu
halda yiqilsila, tirik qalmaydighanliqini bilettim. Andin
béshidiki tajni we bilikidiki bilezükni élip mushu yerge
ghojamgha élip keldim, — dédi. **11** Shuan Dawut öz
kiyimlirini yirtip, tilma-tilma qiliwetti; uning bilen
bolghan barliq ademlermu hem shundaq qildi. **12** Ular
Saul bilen oghli Yonatan üchün, Perwerdigarning xelqi
üchün, shundaqla Israilning jemeti üchün matem tutup
ah-zar kötürüp kechkiche roza tutti; chünki ular qilich
astida yiqilip qaza qilghanidi. **13** Dawut uning özige
xewer bergen yigittin: Qeyerdin sen? — dep soridi. U:
Men bir Amalek musapirning oghlimen — dédi. **14**
Dawut uninggha: Sen qandaqmu Perwerdigarning mesih
qilghinini halak qilishqa qolungni sozushtin qorqmiding?
— dédi. **15** Andin Dawut öz ghulamliridin birini chaqirip
uninggha: Buyaqqa kel, uninggha étilip bérip, uni öltürgin
— dep buyrudi. Shuning bilen u uni uruwidi, [Amalek]
öldi. **16** Dawut uninggha: Qan qerzing béshinggha
chüshsun! Chünki öz aghzing Perwerdigarning mesih
qilghinini öltürginingge guwahliq bérip eyiblidi, —
dédi. **17** Shuning bilen Dawut Saul bilen oghli Yonatan
üchün matem tutup mundaq bir nezme oqudi **18** (u
«Oqya» dep atalghan bu nezmini pütkül Yehuda xelqige
ögitinglar, dep buyrudi. Derweqe u «Yashar» dégen
kitabta pütülgenidi): — **19** — I Israil, séning güzel
ezizing yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! Palwanlar
shundaq dehshetlik yiqildighu!? **20** Gat shehiride
bu xewerni bermenglar, Ashkélonning kochilirida uni
élan qilmanglar, Filistiyining qizliri shadlanmisun,
Xetnisizlerning qizliri tentene qilmisun! **21** I Gilboa
taghliri, üstünglargha ne shebnem bolmisun, ne yamghur
chüshmisun, Ne silerde kötürülme hediyeler üchün
hosul béridighan étizlar yene körünmisun! Chünki u
yerde palwanlarning qalqini bulghandi; Saulning qalqini
yagh bilen sürülmeydighan boldi. **22** Qirilidighanlarning
qénini tökmey, Palwanlarning ténidiki yéghini chapmay,
Yonatanning oqyasi héchqachan [jengdin] yan'ghan
emes, Saulning qilichi héchqachan qinigha qaytqan
emes. **23** Saul bilen Yonatan hayat waqtida söyümlük
hem yéqimliq idi, Ular ölümidimu bir-biridin ayrilmidi;
Ular bürkütlerdin chaqqan, shirlardin küchlük idi. **24**
I Israil qizliri, Saul üchün yighlanglar, U silerni bézep
qizghuch kiyimlerni kiydürüp, Kiyimliringlarni altun
zibu-zinnet bilen zinnetligenidi. **25** Palwanlar keskin
jengde shundaq dehshetlik yiqildighu!? Yonatan yuqiri
jayliringda qirghin bolup yatidu! **26** Sen üchün hesrette
qaldim, i inim Yonatan! Manga shunche söyümlük
iding! Manga bolghan muhebbiting qaltis idi, Hetta
qiz-ayallarning muhebbitidin artuq idi. **27** Palwanlar
shundaq dehshetlik yiqildighu! Jeng qoralliri shundaq
dehshetlik weyran qilindighu!»

2 Andin kéyin Dawut Perwerdigardin yol sorap: Yehuda
sheherlirining birige chiqaymu? dédi; Perwerdigar
uninggha: — Chiqqin, dédi. Dawut, nege chiqay? — dep
soriwidi, U: Hébron'gha chiqqin — dédi. **2** Shuning bilen
Dawut ikki ayali bilen, yeni Yizreellik Ahinoam we esli
Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigail bilen u yerge
chiqti. **3** Dawut uning bilen birge bolghan ademlerning
herbirini hem ularning herbiri öz öyidikilerni u yerge
élip chiqti; ular Hébronning sheherliride olturaqlashti. **4**
Yehudaning ademlirimu u yerge kélip Dawutni Yehuda
jemetige padishah bolushqa mesih qildi. Dawutqa Saulni
depne qilghanlar Yabesh-Giléadtikiler, dep xewer bérildi;
5 Dawut Yabesh-Giléadtikilerge elchiler ewetip ularghа:
— «Ghojanglar bolghan Saulgha shundaq yaxshiliq qilip,
uni depne qilghininglar üchün Perwerdigar silerge bext-
beriket ata qilghay. **6** Perwerdigar silergimu méhribanliq
we öz wapaliqini körsetkey; siler bundaq qilghininglar
üchün menmu bu yaxshiliqinglarni silerge qayturimen.
7 Emdi hazir gheyretlik bolunglar; chünki ghojanglar
Saul öldi, Yehuda jemeti méni mesih qilip, özlirige
padishah qildi» — dep xewer yetküzdi. **8** Emma Saulning
qoshunining serdari Nerning oghli Abner Saulning ughli
Ishboshetni Mahanaimgha élip bérip, **9** uni Giléadqa,
Geshuriylargha, Yizreelge, Efraimgha, Binyamin'gha
we shundaqla pütkül Israilgha padishah qildi. **10**
Saulning oghli Ishboshet padishah bolghanda qiriq
yashqa kirgenidi. U Israilning üstide ikki yil seltenet
qildi. Halbuki, Yehuda jemeti Dawutqa egishetti. **11**
Dawutning Hébronda Yehuda jemeti üstide seltenet
qilghan waqti yette yil alte ay boldi. **12** [Bir küni]
Nerning oghli Abner Saulning oghli Ishboshetning
ademliri bilen Mahanaimdin chiqip Gibéon'gha bardi. **13**
Shu chaghda Zeruiyaning oghli Yoab bilen Dawutning
ademliri chiqip ular bilen Gibéondiki kölning yénida
uchrashti. Ulardin bir terep kölning u yéqida, yene
bir terep kölning bu yéqida olturdi. **14** Abner Yoabqa:
Yigitler qopup aldimizda éliship oynisun — dédi. Yoab:
Qopsun — dédi. **15** Ular békitilgen san boyiche Binyamin
bilen Saulning oghli Ishboshet tereptin on ikki kishi we
Dawutning ademliridin on ikki kishi chiqip otturigha
ötti. **16** Ular bir-birining béshini qamallap tutup herbiri
reqibining biqinigha qilichi bilen sanjishti, hemmisi
yiqilip öldi. Shuning bilen u yer «Qilich bislirining
étizi» dep ataldi; u Gibéondidur. **17** U kündiki bolghan
soqushush intayin esheddiy boldi; Abner bilen Israilning
ademliri Dawutning ademliri teripidin meghlup qilindi.

18 Shu yerde Zeruiyaning oghulliri Yoab, Abishay we
Asahel dégen ücheylen bar idi. Asahel xuddi daladiki
jerendek chaqqan idi. **19** Asahel Abnerning keyidin
qoghlap yügürdi; Abnerge egiship onggha yaki solgha
burulmay tap bésip qoghlidi. **20** Abner keynige qarap:
Sen Asahelmusen? — dep soridi. U: — Shundaq, men shu,
dep jawab berdi. **21** Abner uninggha: Ya onggha ya solgha
burulup yigitlerning birige hujum qilip uning yarighini
özüngge tartiwalghin, dédi. Lékin Asahel uni qoghlashtin
burulushqa unimidi. **22** Abner Asahelge yene: Méni
emdi qoghlimay burulup ketkin; men séni néme dep
urup yiqitqudekmen? Undaq qilsam akang Yoabning
aldida qandaqmu yüzümni kötürüleymen? — dédi. **23**
Lékin Asahel yenila qoghlashtin toxtimidi; shuning
bilen Abner neyzisining tutquchini uning qorsiqigha
tiqiwetti. Neyze dümbisini tiship chiqti; u shu yerde
yiqilip öldi. Shundaq boldiki, Asahel yiqilip ölgen yerge
hazir kélidighan herbir kishiler u yerde toxtap qalidu.
24 Shuning bilen Yoab bilen Abishay Abnerni qoghlashti.
Kün patqanda ular Gibéonning chölige mangidighan
yolning boyigha, Giah yézisining udulidiki Ammah
édirliqigha yétip keldi; **25** Binyaminlar bolsa Abnerning
keynide qoshundek sep bolup, bir döng töpisige
chiqip turdi. **26** Abner Yoabni chaqirip: Qilich daim
ademlerni yep turushi kérekmu? Bu ishlarning aqiwiti
peqet öch-adawettin ibaret bolidighanliqini bilmemsen?
Sen qachan'ghiche xelqlerge: «Qérindashliringlarni
qoghlashtin toxtanglar» dep buyrumay turiwérisen? **27**
Yoab: Xudaning hayati bilen qesem qilimenki, eger sen
mushu sözni qilmighan bolsang, köpchilikning héchbiri
qérindashlirini qoghlashtin etigen'gichimu yanmaytti
— dédi. **28** Buning bilen Yoab kanay chaldi; hemme
[Yehudalar] shuan toxtidi we qayta Israilni qoghlimidi,
ular bilen qayta jeng qilishmidi. **29** Abner bilen ademliri
bolsa kéchiche méngip, Arabah tüzlenglikidin chiqip,
Iordan deryasidin ötüp Bitron dégen pütkül yurtni kézip
ötüp, Mahanayimgha yétip keldi. **30** Yoab Abnerni
qoghlashtin yénip barliq ademlerni jem qildi. Asaheldin
bashqa Dawutning ghulamliridin on toqquz adem yoq
chiqti; **31** Lékin Dawutning ademliri Binyaminlardin
we Abnerning ademliridin üch yüz atmish kishini urup
öltürgenidi. **32** Ular Asahelni élip Beyt-Lehemde öz
atisining qebriside depne qildi; andin Yoab bilen ademliri
kéchiche méngip, tang atqanda Hébron'gha yétip keldi.

3 Halbuki, Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti
ottursidiki jeng uzun waqitqiche dawamlashti;
Dawutning jemeti barghanséri kücheydi, lékin Saulning
jemeti barghanséri ajizlashmaqta idi. **2** Hébronda Dawut
bir qanche oghulluq boldi, uning tunjisi Amnon bolup,
Yizreellik Ahinoamdin tughuldi; **3** ikkinchisi Kiléab
bolup Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigaildin
tughuldi. Üchinchisi Abshalom idi. U Geshorning
padishahi Talmayning qizi Maakahdin tughulghanidi,
4 tötinchisi Adoniya bolup Haggittin tughulghan idi.
Beshinchisi Shefatiya bolup Abitaldin tughulghan idi.
5 Altinchisi Yitriam bolup Dawutning ayali Eglahdin
tughuldi. Dawutning bu alte oghlining hemmisi Hébronda
tughuldi. **6** Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti
otturisidiki jeng dawamida, Abner Saulning jemetide
öz hoquqini kücheytti. **7** Emdi Saulning bir kiniziki
bar idi; u Ayahning qizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir
küni Ishboshet Abnerge: Némishqa atamning kéniziki
bilen bille boldung? — dédi. **8** Abner Ishboshetning bu
sözlirige intayin achchiqlinip mundaq dédi: — «Men
bügünki kündimu atang Saulning jemetige, uning uruq-
tughqanlirigha we dostlirigha méhribanliq körsitip,
séni Dawutning qoligha tapshurmighan tursam, méni
Yehudagha tewe bir itining béshidek körüp, bügün
bu xotun üchün méni gunahqa buyrumaqchimusen?
9 Men Perwerdigarning Dawutqa qesem bilen wede
qilghinidek qilmisam Xuda menki Abnerni qattiq ursun
we uningdin artuq ursun! **10** — yeni, padishahliqni
Saulning jemetidin yötkep, Dawutning textini Dandin
Beer-Shébaghiche pütkül Israil bilen Yehudaning üstige
tiklimisem!». **11** Ishboshet Abnerdin qorqup, uninggha
jawaben bir éghiz söz qilishqimu jür'et qilalmidi. **12**
Abner bolsa özi üchün elchilerni Dawutning qéshigha
mangdurup uninggha: Zémin kimningki? Men bilen ehde
tüzgin, méning qolum séning teripingde bolup, pütkül
Israilni sanga mayil qilimen — dédi. **13** Dawut jawab
bérip: — Bolidu, men sen bilen ehde qilay. Peqet birla
ishni telep qilay; méning qéshimgha kelgende Saulning
qizi Miqalni élip kelmiseng, yüzümni körelmeysen,
dédi. **14** Andin Dawut Ishboshetning qéshigha elchilerni
mangdurup: Men bir yüz Filistiyning xetniliki bedili
bilen alghan ayalim Miqalni manga qayturup bergin —
dédi. **15** Ishboshet adem ewetip Miqalni uning éridin,
yeni Laishning oghli Paltiyeldin élip keldi. **16** Lékin
uning éri Baxurimghiche uning keynidin yighlighan péti
egiship mangdi. Axir bérip Abner uninggha: — Yénip
ketkin, déwidi, u qaytip ketti. **17** Emdi Abner Israilning
aqsaqallirigha: Siler burun Dawut üstimizge padishah
bolsun, dégen arzu-istekte boldunglar. **18** Emdi hazir
heriket qilinglar; chünki Perwerdigar Dawut toghrisida:
— Qul-bendem Dawutning qoli bilen Israil xelqimni
Filistiylerning qolidin, shundaqla barliq düshmenlirining
qolidin qutquzimen, — dégenidi. **19** Abner yene
Binyaminlarning quliqighimu mushu sözlerni éytti.
Andin Israil bilen Binyaminning pütkül jemetining arzu-
isteklirini Dawutning quliqigha éytishqa Hébron'gha
bardi. **20** shundaq qilip Abner yigirme ademning
hemrahliqida Hébron'gha Dawutning qéshigha kelgende
Dawut Abner we uning ademlirige bir ziyapet teyyarlidi.
21 Abner Dawutqa: Men qozghilip pütkül Israilni ghojam
padishahning aldigha jem qilay, ular séning bilen ehde
qilishsun, andin sen öz könglüng xalighanning barliqi
üstidin seltenet qilalaydighan bolisen, dédi. Shuning bilen
Dawut Abnerni yolgha sélip qoydi, u aman-ésen qaytip
ketti. **22** Mana, shu esnada Dawutning ademliri bilen
Yoab bir yerge hujum qilip nurghun olja élip qaytip keldi.
Lékin Abner shu chaghda Hébronda Dawutning qéshida
yoq idi; chünki Dawutning uzitip qoyushi bilen aman-
ésen qaytip ketkenidi. **23** Yoab we uning bilen bolghan
pütkül qoshun yétip kelgende, xelq uninggha: Nerning
oghli Abner padishahning qéshigha keldi, padishah uni
yolgha sélip qoyushi bilen u aman-ésen qaytip ketti —
dédi. **24** Andin Yoab padishahning qéshigha bérip: Bu
séning néme qilghining?! Mana, Abner qéshinggha keptu!
Némishqa uni yolgha sélip qoydung? U hazir kétiptu! **25**
Sen Nerning oghli Abnerni bilisen'ghu! Uning kélishi
jezmen séni aldash üchün, séning chiqip-kiridighan
yolungni, shundaqla barliq ish-paaliyitingni biliwélish

üchündur, — dédi. **26** Yoab Dawutning qéshidin chiqishi
bilen u xewerchilerni Abnerning keynidin mangdurdi.
Ular uni Sirah quduqining yénidin yandurup élip keldi;
lékin Dawut bu ishtin bixewer idi. **27** Abner Hébron'gha
yénip kelgende Yoab uni sheher qowuqida uchritip,
«Sanga deydighan mexpiy sözüm bar idi» dep uni bir
chetke ekilip u yerde inisi Asahelning qan qisasini élish
üchün qorsiqigha pichaq saldi, shuning bilen u öldi. **28**
Kéyin, Dawut bu ishni anglap: Men we padishahliqim
Perwerdigarning aldida Nerning oghli Abnerning aqqan
qéni üchün menggü bigunahdurmiz; **29** [uning qénini
aqquzush] gunahi Yoabning béshigha we atisining
jemetining béshigha qaynam bolup chüshsun; Yoabning
ailisidin aqma yara késili, yaki maxaw késili, yaki hasigha
tayan'ghuchi, qilichtin ölgüchi yaki ash-tülüksizler
öksümisun! — dédi. **30** Shundaq qilip, Abner Gibéondiki
jengde ularning inisi Asahelni öltürgini üchün, Yoab bilen
inisi Abishay uni öltürdi. **31** Dawut Yoabqa we uninggha
egeshken barliq xelqqe: Kiyimliringlarni yirtinglar!
Böz kiyim kiyinglar! Abnerning [méyiti] aldida matem
tutunglar! dédi. Dawut padishah [Abnerning] jinazisining
keynidin mangdi. **32** Ular Abnerni Hébronda depne
qildi, padishah Abnerning qebrisining yénida awazini
kötürüp yighlidi; xelqning hemmisimu yighlashti. **33**
Padishah Abner üchün mersiye oqup: — «Abnerning
exmeqtek ölgini toghrimu? **34** Qolliring baghlaghliq
bolmisimu, Putlurung ishkellik bolmisimu, Lékin sen
kishilerning rezillerning qolida yiqilghinidek, yiqilip
ölgensen!» — dédi. Shuning bilen xelqning hemmisi
uning üchün yene yighlashti. **35** Andin barliq xelq
Dawutning yénigha kélip, uninggha kün patquche tamaq
yéyishni ötündi. Emma Dawut qesem ichip: Men kün
patmasta ya nan ya bashqa herqandaq nersini tétisam,
Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun, —
dédi. **36** Barliq xelq buni bayqap, bu ishtin razi boldi;
emeliyette padishah qilghan herbir ish barliq xelqni razi
qilatti. **37** Shuning bilen barliq xelq, shundaqla pütkül
Israil shu küni Nerning oghli Abnerning öltürülishining
padishahning körsetmisi emeslikini bilip yetti. **38**
Padishah öz xizmetkarlirigha: Bilemsiler? Bügün Israilda
bir serdar, ulugh bir zat yiqildi! **39** Gerche men Mesih
qilinip padishah tiklen'gen bolsammu, men ajiz bir
bendimen. Bu ademler, yeni Zeruiyaning oghullirining
wehshiyilikini men kötürelmigüdekmen; Perwerdigar
rezillik qilghuchining rezillikini öz béshigha qaytursun!
— dédi.

4 Saulning oghli Abnerning Hébronda ölginini
anglighanda qoli boshiship ketti, barliq Israil dekke-
dükkige chüshti. **2** Saulning oghlining qoshunining
aldin yürer qismida ikki serdari bolup, birining ismi
Baanah, yene birining ismi Rekab idi. Ular Binyamin
qebilisidin bolghan Beerotluq Rimmonning oghulliri idi
(chünki Beerot Binyamin qebilisige tewe hésablinatti;
3 lékin Beerotluqlar Gittaimgha qéchip bérip u yerde
bu kün'giche musapirdek yashawatidu). **4** Saulning
oghli Yonatanning bir oghli bolup, puti aqsaq idi. Saul
bilen Yonatanning ölgenliki toghruluq xewer Yizreelge
yetkende, u besh yashqa kirgen idi. Inik anisi uni élip
qachti; lékin shundaq boldiki, u aldirap yügürgechke,
bala chüshup kétip, aqsaq bolup qalghanidi. Uning ismi
Mefiboshet idi. **5** Emdi bir küni Beerotloq Rimmonning
oghulliri Rekab bilen Baanah chingqi chüsh waqtida
Ishboshetning öyige bardi. Ishboshet chüshlük uyquda
uxlawatqanidi. **6** Ular bughday alimiz dégenni bahane
qilip, öyining ichkirige kirip, Ishboshetning qorsiqigha
[pichaq] sanjidi. Andin Rekab we Baanah qéchip ketti
7 (ular Ishboshet hujrisida kariwatta yatqinida, öyge
kirip, uni öltürgenidi). Ular uning kallisini késip, andin
kallisini élip kéchiche Arabah tüzlenglikidin méngip ötti.
8 Ular Ishboshetning kallisini Hébron'gha, Dawutning
qéshigha élip bérip, padishahqa: Mana, bu janablirining
jénini izdigen düshmenliri Saulning oghli Ishboshetning
kallisi! Bügün Perwerdigar ghojam padishahni Saul
bilen neslidin intiqam élishqa muyesser qildi — dédi. **9**
Dawut Beerotluq Rimmonning oghulliri Rekab bilen inisi
Baanahgha: Méni barliq qiyinchiliqlardin qutquzghan
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, **10**
burun birsi Dawutqa xush xewer élip keldim, dep oylap,
manga: — Mana, Saul öldi, dep kelgende, men uni élip
Ziklagta öltürüwettim. Berheq, mana bu uning yetküzgen
xewirining mukapati bolghanidi! **11** Emdi men shundaq
qilghan yerde, rezil ademler öz öyide orunda yatqan
bir heqqaniy kishini öltürgen bolsa, men néme qilay?!
Uning aqqan qan qerzini silerning qolunglardin élip,
silerni yer yüzidin yoqatmamdim? — dédi. **12** Dawut
ghulamlirigha buyruq qiliwidi, ular bularni qetl qildi.
Ularning qol-putlirini késip, ularni Hébrondiki kölning
yénida ésip qoydi; lékin ular Ishboshetning béshini élip
Hébronda Abnerning qebriside depne qildi.

5 Andin kéyin Israilning barliq qebililiri Hébron'gha
Dawutning qéshigha kélip: Qarisila, biz özlirining
et-söngeklirimiz! **2** Burun Saul bizning üstimizde
seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke
yolbashchi bolghan özliri idila; Perwerdigar silige:
Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup, ularni
baqisen, Israilning emiri bolisen, dégenidi — dédi. **3**
Shuning bilen Israilning hemme aqsaqalliri Hébron'gha
padishahning qéshigha keldi; Dawut padishah Hébronda,
Perwerdigarning aldida ular bilen ehde tüzüshti. Andin
ular Dawutni Israilgha padishah bolushqa mesih qildi. **4**
Dawut padishah bolghanda ottuz yashqa kirgen bolup,
qiriq yil seltenet qildi. **5** U Hébronda Yehudaning üstide
yette yil alte ay seltenet qilip, Yérusalémda pütkül
Israil bilen Yehudaning üstide ottuz üch yil seltenet
qildi. **6** Padishah öz ademliri bilen Yérusalémgha chiqip,
shu zéminda turghan Yebusiylar bilen jeng qilghili
bardi. Ular Dawutqa: Sen bu yerge kirelmeysen, belki
hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindüridu! — dédi.
Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'iy kirelmeydu», dep
oylaytti. **7** Lékin Dawut Zion qorghinini aldi (bu yer
Dawutning shehiri dep atilidu). **8** Dawut u küni: Kimki
Yebusiylarni uray dése sünggüch bilen chiqishi kérek,
andin u Dawut qin-qinidin öch köridighan bu kor,
aqsaqlar bilen [hésablishalaydu], dédi. Shuning bilen
«Qorlar ya aqsaqlar öyge kirmisun» deydighan maqal
peyda boldi. **9** Shundaq qilip Dawut qorghanda turdi we
u yerni «Dawutning shehiri» dep atidi. Dawut sheherning
etrapigha Millodin tartip ich terepkiche imaret saldi. **10**
Dawut barghanséri qudret tapti; samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda Perwerdigar uning bilen bille
idi. **11** Turning padishahi Hiram Dawutning qéshigha
elchilerni ewetti we ular bilen qoshup, kédir yaghachliri,

yaghachchilar we tashchilarni ewetti; ular Dawut üchün
bir orda yasap berdi. **12** Dawut Perwerdigarning özini
Israilgha padishah tiklep, öz xelqi Israil üchün özining
padishahliqini güllendürgenlikini bilip yetti. **13** Dawut
Hébrondin kelgendin kéyin Yérusalémdin yene ayallarni
we kénizeklerni aldi; shuning bilen Dawutqa yene
köp oghul-qizlar tughuldi. **14** Yérusalémda uningdin
tughulghanlarning isimliri mana mundaq idi: Shammua,
Shobab, Natan, Sulayman, **15** Ibhar, Élishua, Nefeg,
Yafiya, **16** Élishama, Éliada we Élifelet. **17** Filistiyler
Dawutning Israilgha padishah bolushqa mesihlen'ginini
anglighanda, ular hemmisi Dawutni tutqili chiqti, Dawut
buni anglapla, qorghan'gha chüshti. **18** Filistiyler
kélip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi; **19** Dawut
Perwerdigardin yol sorap: Filistiylerge qarshi atlinaymu?
Ularni qolumgha tapshurarsenmu? — dédi. Perwerdigar
Dawutqa: Chiqqin! Chünki, Men Filistiylerni jezmen
qolunggha tapshurimen — dédi. **20** U waqitta Dawut
Baal-Perazimgha bardi. U yerde Dawut ularni tarmar
qildi. U: — «Perwerdigar méning aldimda düshmenlirim
üstige xuddi kelkün yarni élip ketkendek bösüp kirdi»
— dédi. Shuning bilen u yerni «Baal-Perazim» dep
atidi. **21** Filistiyler u yerde öz mebudlirini tashlap
ketti; Dawut bilen ademliri ularni élip ketti. **22** Emdi
Filistiyler yene chiqip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi.
23 Dawut Perwerdigardin yol soridi. Perwerdigar: Sen
u yerge chiqmay, belki ularning keynidin aylinip ötüp
üjme derexlirining udulidin hujum qilghin — dédi, **24**
Shundaq boliduki, sen üjme derexlikining üstidin ayagh
tiwishini anglishing bilenla derhal atlan; chünki shu
tapta Perwerdigar Filistiylerning qoshunigha hujumgha
chiqqan bolidu, — dédi. **25** Dawut Perwerdigarning
uninggha emr qilghinidek qilip, Filistiylerni Gibéondin
Gezergiche qoghlap qirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barliq serxil ademlerni
yighiwidi, bular ottuz ming chiqti. **2** Andin Dawut
we uninggha egeshkenlerning hemmisi Xudaning ehde
sanduqini yötkep kélish üchün Yehudadiki Baalahgha
chiqti; sanduq [muqeddes] nam bilen, yeni kérublarning
otturisida olturghuchi samawiy qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning nami bilen atalghanidi. **3**
Ular Xudaning ehde sanduqini döngde olturushluq
Abinadabning öyide yéngi bir harwigha sélip, uni shu
yerdin élip chiqti. Abinadabning oghulliri Uzzah bilen
Ahiyo u yéngi harwini heydidi. **4** Ular harwini Xudaning
ehde sanduqi bilen döngde olturushluq Abinadabning
öyidin élip chiqti; Ahiyo ehde sanduqining aldida mangdi.
5 Dawut bilen pütkül Israil jemetidikiler Perwerdigarning
aldida tentene qilip küy oqup chiltar, tembur, dap,
daqa-dumbaq we changlar chélip ussul oynidi. **6** Lékin
ular Nakonning xaminigha kelgende, kalilar aldigha
müdürep ketkenliki üchün, Uzzah qolini sozup Xudaning
ehde sanduqini tutiwaldi. **7** Perwerdigarning ghezipi
Uzzahqa qozghaldi; u xata qilghini üchün, uni Xuda
shu yerde urdi. Shuning bilen Uzzah Xudaning ehde
sanduqining yénigha yiqilip öldi. **8** Lékin Dawut
bolsa Perwerdigarning Uzzahning ténini böskenlikige
achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer
bügünki kün'giche shundaq atilidu. **9** U küni Dawut
Perwerdigardin qorqup: Perwerdigarning ehde sanduqini
özümningkige qaysi yol bilen ekélermen? — dédi. **10**
Shuning üchün Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini
«Dawut shehiri»ge, öziningkige yötkeshni xalimidi;
Dawut uni élip bérip, Gatliq Obed-Édomning öyide
qaldurdi. **11** Perwerdigarning ehde sanduqi Gatliq Obed-
Édomning öyide üch ay turdi; Perwerdigar Obed-Édom
we uning pütkül öyidikilerni beriketlidi. **12** Dawut
padishahqa: — «Perwerdigar Öz ehde sanduqi wejidin
Obed-Édom we uning barini beriketlidi» dep éytildi.
Shunga Dawut Xudaning ehde sanduqini Obed-Édomning
öyidin élip chiqip, xushluq bilen Dawutning shehirige
élip keldi. **13** Perwerdigarning sanduqini kötürgenler
alte qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen
bir bordaq mozayni qurbanliq qildi. **14** Dawut bolsa
kanap efodni kiyip Perwerdigarning aldida küchining
bariche ussul oynaytti; **15** Dawut bilen Israilning
pütkül jemeti tentene qilip warqiriship, kanay chéliship
Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqiwatatti. **16**
Perwerdigarning ehde sanduqi Dawutning shehirige
élip kirilginide, Saulning qizi Miqal dérizidin qarap,
Dawut padishahning sekrep Perwerdigarning aldida ussul
oynawatqanliqini körüp, uni öz könglide mensitmidi.
17 Ular Perwerdigarning ehde sanduqini élip kirip,
Dawut uning üchün tiktürgen chédirning ottursida
qoydi. Andin Dawut Perwerdigarning aldida köydürme
qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini sundi. **18**
Dawut köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini
keltürüp bolup, xalayiqqa samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning namida bext-beriket
tilidi. **19** U pütkül Israil jamaitige, er bilen ayallarning
herbirige birdin qoturmach, birdin xorma poshkili
we birdin üzüm poshkilini teqsim qilip berdi. Andin
xelqning herbiri öz öyige yénip ketti. **20** Dawut
öz ailisidikilerni mubareklesh üchün yénip kelgende,
Saulning qizi Miqal uning aldigha chiqip: Bügün
Israilning padishahi özini shunche shereplik körsettimu,
qandaq? U xuddi pes bir ademning nomussizlache
özini yalingachlighinigha oxshash, xizmetkarlirining
dédeklirining köz aldida özini yalingachlidi! **21** Dawut
Miqalgha: Undaq [shadlan'ghinim] Perwerdigar aldida
idi. U atang we uning pütkül jemetini örüp, méni
Perwerdigarning xelqi bolghan Israil üstige bashlamchi
qilip tiklidi. Shunga men Perwerdigarning aldida ussul
oynaymen! **22** Emeliyette men özümni téximu erzimes
qilip, öz nezirimde özüm töwen bolushqa razimen. Lékin
sen éytqan u dédeklerning neziride bolsa, hörmetke
sazawer bolimen — dédi. **23** Saulning qizi Miqal bolsa,
ölidighan künigiche bala tughmidi.

7 Padishah öz ordisida turatti, Perwerdigar uninggha
etrapidiki barliq düshmenliridin aram bergendin
kéyin, **2** padishah Natan peyghemberge: Mana qara,
men kédir yaghichidin yasalghan öyde olturimen,
lékin Xudaning ehde sanduqi bir chidirning ichide
turuwatidu — dédi. **3** Natan padishahqa jawap bérip:
Könglüngde néme oylighining bolsa, shuni qilghin;
chünki Perwerdigar séning bilen billidur — dédi. **4**
Lékin kéchide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi
Natan'gha kélip mundaq déyildi: **5** — Bérip qulum
Dawutqa dégin: «Perwerdigar: — «Sen derweqe Manga
turidighan'gha öy salmaqchimusen?» — deydu. **6** —

«Men Israillarni Misirdin chiqarghandin tartip, bu
kün'giche bir öyde olturmidim, belki bir chédirni makan
qilip, kézip yürdüm. **7** Men Özüm barliq Israillar bilen
yürgen hemme yerlerde, xelqim Israilni padichi bolup
béqishqa emr qilghanlargha, yeni Israilning herqandaq
qebilisining bir [yétekchisige]: Némishqa Manga kédir
yaghachtin bir öy yasimaysiler? — dep baqqanmu?
8 Emdi qulum Dawutqa mundaq dégin: — Samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Séni
xelqim Israilgha bashlamchi qilip tiklesh üchün séni
yaylaqlardin, qoy béqishtin élip keldim, — deydu, **9** —
we meyli qeyerge barmighin, Men haman séning bilen
bille boldum we séning aldingdin barliq düshmenliringni
yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige
bolghandek séni ulugh nam-shöhretke sazawer qildim.
10 Men xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip,
ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz
zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan
bolidu. Reziller desleptidikidek, shundaqla Men xelqim
Israil üstige hökümranliq qilishqa hakimlarni teyinligen
künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men
hazir sanga hemme düshmenliringdin aram berdim.
Emdi Menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki,
Men séning üchün bir öyni qurup bérimen!» — deydu.
12 «Künliring toshup, ata-bowiliring bilen [ölümde]
uxlighiningda, Men öz pushtingdin bolghan neslingni
séning ornungda turghuzup, padishahliqini mezmut
qilimen. **13** Méning namim üchün bir öyni yasighuchi
u bolidu, we Men uning padishahliq textini ebedgiche
mustehkem qilimen. **14** Men uninggha ata bolimen, u
Manga oghul bolidu. Eger u qebihlik qilsa, uninggha
insanlarning tayiqi bilen we adem balilirining sawaq-
dumbalashliri bilen terbiye bérimen. **15** Emma Men
séning aldingda örüwetken Sauldin méhir-shepqitimni
juda qilghinimdek, uningdin méhir-shepqitimni juda
qilmaymen. **16** Shuning bilen séning öyüng we séning
padishahliqing aldingda hemishe mezmut qilinidu;
texting ebedgiche mezmut turghuzulidu». **17** Natan bu
barliq sözler we barliq wehiyni héchnéme qaldurmay,
Dawutqa éytip berdi. **18** Andin Dawut padishah kirip,
Perwerdigarning aldida olturup mundaq dédi: «I, Reb
Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme
idi, Sen méni mushu derijige köturgüdek? **19** Lékin,
i Reb Perwerdigar, [méning bu mertiwem] Séning
neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men
qulungning öyining yiraq kelgüsi toghruluq sözliding;
bu hemmila ademge daim bolidighan ishmu, i, Reb
Perwerdigar? **20** Emdi Dawut Sanga yene néme désun?
Sen Öz qulungni tonuysen, i, Reb Perwerdigar! **21** Sen
söz-wedeng wejidin, Öz könglüngdikige asasen bu ulugh
ishning hemmisini qulung bilsun dep békitip qilghansen.
22 Shunga Sen ulughsen, i Perwerdigar; qulaqlirimiz
barliq anglighinidek, Séning tengdishing yoq, Sendin
bashqa héchqandaq ilah yoqtur. **23** Xelqing Israildek
yene bashqa bir el barmu, ular jahanda alahide turidu?
— Chünki [Sen] Xuda ularni Misirdin qutquzup Özüngge
xas bir xelq qilish üchün, shundaqla nam-shöhretke ige
bolush üchün, Özüng barding; Sen Özüng üchün Misirdin,
ellerdin we ularning ilahliridin qutquzup chiqqan xelqing
aldida zémining üchün ulugh we dehshetlik ishlarni
qilding. **24** Sen xelqing Israilni Özüng üchün ebedgiche
bir xelq bolushqa békitting; Sen, i Perwerdigar, ularning
Xudasi boldung. **25** Emdi hazir, i Perwerdigar Xuda,
Öz qulung we uning öyi toghrisida éytqan wedengge
ebedgiche mezmut emel qilghin; Sen dégenliring boyiche
ishni ada qilghaysen! **26** Séning naming ebedgiche
ulughlinip: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar Israilning üstide turidighan Xudadur, dep
éytilsun, shundaqla Öz qulungning öy-sulalisi séning
aldingda mezmut turghuzulsun. **27** Chünki Sen, i samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning
Xudasi Öz qulunggha: Men sanga bir öy-sulale qurup
bérimen, dep wehiy qilding; shunga qulung bu duani
séning aldingda qilishqa jür'et qildi. **28** Emdi sen, i Reb
Perwerdigar, birdinbir Xudadursen, Séning sözliring
heqiqettur we Sen bu bext-iltipatni Öz qulunggha wede
qilding; **29** shunga qulungning öy-jemetini Séning
aldingda menggü turushqa nésip qilip beriketligeysen;
chünki Sen, i Reb Perwerdigar, buni wede qilghansen; bu
bext-iltipating bilen Öz qulungning öy-jemeti ebedgiche
bext-iltipatqa nésip bolidu».

8 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Dawut
Filistiylerge hujum qilip, ularni boysundurdi. Shundaq
qilip, Dawut Filistiylerning qolidin merkiziy sheherning
hoquqini aldi. **2** U hem Moabiylargha hujum qilip,
ularnimu meghlup qildi. U ularni yerge yatquzup,
tana bilen ölchep, ikki tana kelgenlerni öltürdi,
bir tana kelgenlerni tirik qaldurdi. Moabiylar bolsa
Dawutqa béqinip, uninggha séliq tapshurdi. **3** Andin
Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézer
Efrat deryasigha chiqip, shu yerdiki hakimiyetni özige
qaytidin tartiwalmaqchi bolghanda, Dawut uninggha
hujum qilip, meghlup qildi. **4** Dawut uning qoshunidin
bir ming yette yüz atliq eskerni we yigirme ming
piyade eskerni esir qildi; Dawut harwa atlirining
piyini kestürdi, lékin özige yüz harwiliq atni qaldurup
qoydi. **5** Demeshqtiki Suriyler Zobahning padishahi
Hadad'ézerge yardem bérish üchün chiqti, lékin Dawut
Suriylerdin yigirme ikki ming ademni öltürdi. **6**
Andin Dawut birnechche bargah eskerlerni Demeshqtiki
Suriylerning zéminida turghuzdi; shuning bilen Suriyler
Dawutqa béqinip uninggha séliq tapshurdi. Dawut
qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret béretti.
7 Dawut Hadad'ézerning ghulamlirigha teminlen'gen
altun qalqanni tartiwélip, Yérusalémgha keltürdi **8** we
Hadad'ézerning sheherliri bolghan Bitah bilen Birotay
sheherliridinmu intayin köp misni qolgha chüshürdi. **9**
Xamatning padishahi Toy Dawutning Hadad'ézerning
pütün qoshunini meghlup qilghinini anglap, **10** öz
oghli Yoramni Dawutning halini sorashqa we Dawutning
Hadad'ézer bilen jeng qilip uni meghlup qilghinigha uni
tebrikleshke ewetti. Chünki Hadad'ézer daim Toy bilen
jeng qilip kéliwatatti. Yoram bolsa kümüsh, altun we
mis qacha-buyumlarni élip keldi. **11** Dawut padishah
mushularni we özi béqindurghan hemme ellerdin,
jümlidin Suriylerdin, Moabiylardin, Ammoniylardin,
Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-
kümüshlerni Perwerdigargha atap béghishlidi. Bular
Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézerdin
alghan oljini öz ichige alidu. **13** Dawut Suriylerni
meghlup qilip, yeni on sekkiz ming ademni «Shor

wadisi»da öltürüp yan'ghanda, uning nam-dangqi
xéli chiqqanidi. 14 U Édomda esker bargahlirini
turghuzdi; pütün Édomda bargahlarni qurdi. Shuning
bilen Édomiylarning hemmisi Dawutqa béqindi. Dawut
qeyerge barsa, Perwerdigar uninggha nusret béretti.
15 Dawut pütkül Israil üstige seltenet qildi; u pütkül
xelqini sorap, adil hökümler chiqirip adalet yürgüzetti.
16 Zeruiyaning oghli Yoab qoshunning serdari boldi;
Ahiludning oghli Yehoshafat mirza boldi; 17 Axitubning
oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Aximelek kahin
boldi; Séraya diwan bégi boldi. 18 Yehoyadaning oghli
Binaya Keretiyler bilen Peletiylerning yolbashchisi boldi;
Dawutning oghullirimu kahin boldi.

9 Dawut: Saulning öyidin tirik qalghan birersi barmikin,
bar bolsa men Yonatanning hörmitide uninggha
shapaet körsitey — dédi. 2 Emdi Saulning ailisidiki Ziba
dégen bir xizmetkar qalghanidi. Ular uni Dawutning
qéshigha chaqirdi. Kelgende, padishah uningdin: Sen
Zibamu? dep soridi. U: Péqir men shu! — dédi. 3
Padishah: Saulning ailisidin birersi tirik qaldimu? Men
uninggha Xudaning shapaitini körsitey dewatimen,
— dédi. Ziba padishahqa: Yonatanning bir oghli tirik
qaldi; uning ikki puti aqsaydu — dédi. 4 Padishah
uningdin: U qeyerde, dep soridi. Ziba padishahqa: U
Lo-Dibarda, Ammielning oghli Makirning öyide turidu
— dédi. 5 Shunga Dawut padishah kishi ewetip uni
Lo-Dibardin, Ammielning oghli Makirning öyidin élip
keldi. 6 Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshet
Dawutning aldigha kelgende, yüzini yerge yiqip, tezim
qildi. Dawut: [Sen] Mefiboshetmu? — dep chaqiriwidi, u:
Péqir shu! — dep jawap qayturdi. 7 Dawut uninggha:
Qorqmighin, atang Yonatan üchün, sanga shapaet
qilmay qalmaymen; bowang Saulning hemme yer-
zéminlirini sanga qayturup bérey, sen hemishe méning
dastixinimdin ghizalinisen — dédi. 8 Mefiboshet tezim
qilip: Qulung néme idi, mendek bir ölük it aliyliri
qedirligüdek néme idim? — dédi. 9 Andin padishah
Saulning xizmetkari Zibani chaqirip uninggha: Saulning
we pütkül ailisining hemme teelluqatini mana men
ghojangning oghlining qoligha berdim. 10 Sen bilen
oghulliring we xizmetkarliring uning üchün shu zéminda
tériqchiliq qilip, chiqqan mehsulatlirini ghojangning
oghligha yéyishke tapshurunglar. Ghojangning oghli
Mefiboshet men bilen hemishe hemdastixan bolup
ghizalinidu, — dédi (Zibaning on besh oghli we yigirme
xizmetkari bar idi). 11 Ziba padishahqa: Ghojam padishah
qullirigha buyrughanning hemmisige keminiliri emel
qilidu, — dédi. Padishah Dawut [yene]: Mefiboshet bolsa
padishahning bir oghlidek dastixinimdin taam yésun
— [dédi]. 12 Mefiboshetning Mika dégen kichik bir
oghli bar idi. Zibaning öyide turuwatqanlarning hemmisi
Mefiboshetning xizmetkarliri boldi. 13 Emdi Mefiboshet
Yérusalémda turatti; chünki u hemishe padishahning
dastixinidin taam yep turatti. Uning ikki puti aqsaq idi.

10 Kéyin shundaq ish boldiki, Ammoniylarning
padishahi öldi we uning Hanun dégen oghli
ornida padishah boldi. 2 Dawut bolsa: Uning atisi
manga iltipat körsetkendek men Nahashning oghli
Hanun'gha iltipat körsitey, — dédi. Andin Dawut
atisining petisige [Hanunning] könglini sorashqa öz
xizmetkarliridin birnechchini mangdurdi. Dawutning
xizmetkarliri Ammoniylarning zéminigha kelgende, 3
Ammoniylarning emeldarliri ghojisi Hanun'gha: Sili
Dawutni rastla atilirining hörmiti üchün qashlirigha
köngül sorap adem ewetiptu, dep qaramla? Dawutning
xizmetkarlirini qashlirigha ewetkini sheherni paylap
uningdin melumat élish, andin bu sheherni aghdurush
üchün emesmu? — dédi. 4 Shuning bilen Hanun
Dawutning xizmetkarlirini tutup, saqallirining yérimini
chüshürüp, kiyimlirining beldin töwinini kestürüp, kötini
échip ketküzüwetti. 5 Bu xewer Dawutqa yetküzüldi; u
ularni kütüwélishqa aldigha adem mangdurdi; chünki
ular intayin nomus hés qilghanidi. Padishah ulargha:
Saqal-burutunglar öskichilik Yérixo shehiride turup,
andin yénip kélinglar, — dédi. 6 Ammoniylar özlirining
Dawutning nepritige uchrighanliqini bilip, adem ewetip
Beyt-Rehobdiki Suriyler bilen Zobahdiki Suriylerdin
yigirme ming piyade esker, Maakahning padishahidin bir
ming adem we Tobdiki ademlerdin on ikki ming ademni
yallap keldi. 7 Dawut buni anglap, Yoabning pütkül
jenggiwar qoshunini [ularning aldigha] mangdurdi. 8
Ammoniylar chiqip sheherning derwazisining aldida
sep tüzidi; Zobah bilen Rehobdiki Suriyler we Tob bilen
Maakahning ademliri dalada sep tüzidi; 9 Yoab jengning
aldi hem keynidin bolidighanliqigha közi yétip, Israildin
bir qisim serxil ademlerni ilghap, Suriyelerge qarshi
sep tüzidi; 10 qalghanlarni Ammoniylargha qarshi
sep tizghin dep inisi Abishayning qoligha tapshurp,
uninggha: 11 — Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen
manga yardem bergeysen; emma Ammoniylar sanga
küchlük kelse, men bérip sanga yardem bérey. 12
Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üchün we Xudayimizning
sheherliri üchün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige
layiq körün'ginini qilghay! — dédi. 13 Emdi Yoab we
uning bilen bolghan ademler Suriylerge hujum qilghili
chiqti; Suriyler uning aldida qachti. 14 Ammoniylar
Suriylerning qachqinini körgende, ularmu Abishaydin
qéchip, sheherge kiriwaldi. Yoab bolsa Ammoniylar bilen
jeng qilishtin chékinip, Yérusalémgha yénip keldi. 15
Suriyler bolsa özlirining Israillarning aldida meghlup
bolghinini körgende, yene jem bolushti. 16 Hadad'ézer
ademlerni ewetip, [Efrat] deryasining néri teripidiki
Suriylerni [yardemge] chaqirip, ularni yötkep keldi; ular
Xélam shehirige kelgende, Hadad'ézerning qoshunining
serdari Shobak ulargha bashchiliq qildi. 17 Bu xewer
Dawutqa yetkende, u pütkül Israilni yighdurup, Iordan
deryasidin ötüp, Xélam shehirige bardi. Suriyler Dawutqa
qarshi sep tizip, uninggha hujum qildi. 18 Suriyler yene
Israildin qachti. Dawut bolsa yette yüz jeng harwiliqni,
qiriq ming atliq eskerni qirdi hem qoshunining serdari
Shobakni u yerde öltürdi. 19 Hadad'ézerge béqin'ghan
hemme padishahlar özlirining Israil aldida yéngilginini
körgende, Israil bilen sülh qiliship ulargha béqindi.
Shuningdin kéyin Suriyler Ammoniylargha yene yardem
birishke jür'et qilalmidi.

11 Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida, padishahlar
jengge atlan'ghan waqitta Dawut Yoabni ademliri
bilen hemde hemme Israilni jengge mangdurdi; ular
Ammoniylarning zéminini weyran qilip, Rabbah shehirini
muhasirige aldi. Lékin Dawut Yérusalémda qaldi. 2
Bir küni kechte Dawut kariwattin qopup, padishah

ordisining ögiziside aylinip yüretti; ögzidin u munchida
yuyuniwatqan bir ayalni kördi. Bu ayal bek chirayliq
idi. **3** Dawut adem ewetip, ayalning xewirini soridi; birsi
uninggha: — Bu Éliamning qizi, Hittiy Uriyaning ayali
Bat-Shéba emesmu? — dédi. **4** Dawut kishi ewetip, uni
qéshigha ekeltürdi (u waqitta u adettin pakliniwatqanidi).
U uning qéshigha kelgende, Dawut uning bilen bille
boldi; andin u öz öyige yénip ketti. **5** Shuning bilen u ayal
hamilidar boldi, hem Dawutqa: Méning boyumda qaptu,
dep xewer ewetti. **6** Shuning bilen Dawut Yoabqa xewer
yetküzüp: Hittiy Uriyani méning qéshimgha ewetinglar,
dédi. Yoab Uriyani Dawutning qéshigha mangdurdi.
7 Uriya Dawutning qéshigha kelgende, u Yoabning
halini, xelqning halini we jeng ehwalini soridi. **8** Andin
Dawut Uriyagha: Öz öyüngge bérip putliringni yughin,
dédi. Uriya padishahning ordisidin chiqqanda, padishah
keynidin uninggha bir sowgha ewetti. **9** Lékin Uriya
öz öyige barmay, padishahning ordisining derwazisida,
ghojisining bashqa qul-xizmetkarlirining arisida yatti. **10**
Ular Dawutqa: Uriya öz öyige barmidi, dep xewer berdi.
Dawut Uriyadin: Sen yiraq seperdin kelding emesmu?
Némishqa öz öyüngge ketmiding? — dep soridi. **11** Uriya
Dawutqa: Mana, ehde sanduqi, Israillar we Yehudalar
bolsa kepilerde turup, ghojam Yoab bilen ghojamning
xizmetkarliri ochuq dalada chédir tikip yétiwatsa, men
yep-ichip, ayalim bilen yétishqa öyümge baraymu?
Séning jéning bilen we hayating bilen qesem qilimenki,
men undaq ishni qilmaymen — dédi. **12** Dawut Uriyagha:
Bügün bu yerde qalghin, ete séni ketküzwétimen, —
dédi. Uriya u küni we etisi Yérusalémda qaldi. **13**
Dawut uni chaqirip hemdastixan qilip, yep-ichküzüp
mest qildi. Lékin shu kéchisi Uriya öz öyige barmay,
chiqip ghojisining qul-xizmetkarlirining arisida öz
kariwitida uxlidi. **14** Etisi Dawut Yoabqa xet yézip,
Uriyaning alghach kétishige berdi. **15** Xette u: Uriyani
soqush eng keskin bolidighan aldinqi septe turghuzghin,
andin uning öltürülüshi üchün uningdin chékinip
turunglar, dep yazghanidi. **16** Shuning bilen Yoab
sheherni közitip, Uriyani palwanlar [keskin soqushqan]
yerge mangdurdi. **17** Sheherdiki ademler chiqip, Yoab
bilen soqushqanda xelqtin, yeni Dawutning ademliridin
birnechchisi yiqildi; Uriyamu öldi. **18** Yoab adem
ewetip jengning hemme weqeliridin Dawutqa xewer
berdi. **19** U xewerchige mundaq tapilidi: Padishahqa
jengning hemme weqelirini dep bolghiningda, **20**
eger padishah ghezeplinip séningdin: Soqushqanda
némishqa sheher sépiligha shundaq yéqin bardinglar?
Ularning sépilidin ya atidighanliqini bilmemtinglar?
21 Yerubbeshetning oghli Abimelekni kim öltürginini
bilmemsen? Bir xotun sépildin uninggha bir parche
yarghunchaq téshini étip, u Tebez shehiride ölmidimu?
Némishqa sépilgha undaq yéqin bardinglar? — Dése, sen:
Silining qulliri Hittiy Uriyamu öldi, dep éytqin — dédi.
22 Xewerchi bérip Yoab uninggha tapshurup ewetken
xewerning hemmisini Dawutqa dep berdi. **23** Xewerchi
Dawutqa: Düshmenler bizdin küchlük kélip, dalada bizge
hujum qildi; lékin biz ulargha zerbe bérip chékindürüp,
sheherning derwazisighiche qoghliduq. **24** Andin ya
atquchilar sépildin qul-xizmetkarliringgha ya étip,
padishahning qul-xizmetkarliridin birnechchini öltürdi.
Qulliri Uriyamu öldi — dédi. **25** Dawut xewerchige:
Yoabqa mundaq dégin: — Bu ish neziringde éghir
bolmisun, qilich ya uni ya buni yeydu; sheherge bolghan
hujuminglarni qattiq qilip, uni ghulitinglar, dep éytip
uni jür'etlendürgin — dédi. **26** Uriyaning ayali éri
Uriyaning ölginini anglap, éri üchün matem tutti.
27 Matem künliri ötkende Dawut adem ewetip uni
ordisigha keltürdi. Shuning bilen u Dawutning ayali
bolup, uninggha bir oghul tughdi. Lékin Dawutning
qilghan ishi Perwerdigarning neziride rezil idi.

12 Perwerdigar Natanni Dawutning qéshigha
mangdurdi. U Dawutning qéshigha kélip uninggha
mundaq dédi: «Bir sheherde ikki adem bar bolup, birsi
bay, yene birsi kembeghel idi. **2** Bayning intayin tola
qoy we kala padiliri bar idi. **3** Lékin kembeghelning
özi sétiwélip baqqan kichik bir saghliq qozidin bashqa
bir nersisi yoq idi. Qoza kembeghelning öyide baliliri
bilen teng ösüp chong boldi. Qoza uning yéginidin
yep, uning ichkinidin ichip, uning quchiqida uxlidi;
uning neziride u öz qizidek idi. **4** Bir küni bir yoluchi
bayningkige keldi. Emma u özige kelgen méhman üchün
özining qoy yaki kala padiliridin birini yégüzüshke
teyyarlashqa közi qiymay, belki kembeghelning qozisini
tartiwélip soyup, kelgen méhman üchün teyyarlidi».
5 Dawut buni anglap u kishige qattiq ghezeplendi.
U Natan'gha: Perwerdigarning hayati bilen [qesem
qilimenki], shuni qilghan adem ölümge layiqtur! **6** U
héch rehimdilliq körsetmey bu ishni qilghini üchün
qozigha töt hesse tölem tölisun — dédi. **7** Natan Dawutqa:
Sen del shu kishidursen! Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: «Men séni Israilning üstide padishah
bolghili mesih qildim we Saulning qolidin qutquzdum;
8 Men ghojangning jemetini sanga bérip, ghojangning
ayallirini quchiqinggha yatquzup, Israilning jemeti bilen
Yehudaning jemetini sanga berdim. Eger sen buni az
körgen bolsang, Men sanga yene hessilep bérettim; **9**
Némishqa Perwerdigarning sözini közge ilmay, uning
neziride rezil bolghanni qilding? Sen Hittiy Uriyani qilich
bilen öltürgüzüp, uning ayalini özüngge ayal qilding,
sen uni Ammoniylarning qilichi bilen qetl qilding. **10**
Emdi sen Méni közge ilmay, Hittiy Uriyaning ayalini
özüngge ayal qilghining üchün, qilich séning öyüngdin
ayrilmaydu». **11** Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana
öz öyüngdin sanga yamanliq keltürüp, közliringning
aldida ayalliringni élip, sanga yéqin birsige bérimen,
u bolsa küpkündüzde ayalliring bilen yatidu. **12** Sen
bolsang u ishni mexpiy qilding, lékin Men bu ishni
pütkül Israilning aldida kündüzde qilimen» — dédi.
13 Dawut Natan'gha: — Men Perwerdigarning aldida
gunah qildim — dédi. Natan Dawutqa: Perwerdigar hem
gunahingdin ötti; sen ölmeysen. **14** Halbuki, bu ish
bilen Perwerdigarning düshmenlirige kupurluq qilishqa
purset bergining üchün, séningdin tughulghan oghul
bala choqum ölidu, — dédi. **15** Shuning bilen Natan
öz öyige qaytip ketti. Perwerdigar Uriyaning ayalidin
Dawutqa tughulghan balini shundaq urdiki, u qattiq
késel boldi. **16** Dawut bala heqqide Xudagha yélindi. U
roza tutup, kéchilerde ichkirige kirip yerde düm yatatti.
17 Uning jemetining aqsaqalliri qopup uning qéshigha
bérip, uni yerdin qopurmaqchi boldi; lékin u unimidi
we ular bilen tamaq yéyishni ret qildi. **18** Yettinchi
küni bala öldi. Dawutning xizmetkarliri bala öldi, dégen

xewerni uninggha bérishtin qorqup: «Bala tirik waqitida
padishah bizning sözlirimizge qulaq salmidi, emdi biz
qandaqmu uninggha bala öldi, dep xewer bérimiz?
U özini zeximlendürüshi mumkin!» — déyishti. **19**
Lékin Dawut xizmetkarlirining pichirlashqinini körüp,
balining ölginini uqti. Shunga Dawut xizmetkarliridin:
Bala öldimu? dep soridi. Ular: Öldi, — dep jawab
berdi. **20** Shuning bilen Dawut yerdin qopup, yuyunup,
[xushbuy] may bilen mesihlinip, kiyimlirini yenggüshlep,
Perwerdigarning öyige kirip ibadet qildi; andin öz öyige
qaytip özige tamaq ekeltürüp yédi. **21** Xizmetkarliri
uninggha: Silining bu néme qilghanliri? Bala tirik
chaghda roza tutup yighlidila, lékin bala ölgendin
kéyin qopup tamaq yédila, — dédi. **22** U: Men: «Kim
bilsun, Perwerdigar manga shapaet körsitip, balini tirik
qaldurarmikin» dep oylap, bala tirik waqitta roza tutup
yighlidim. **23** Lékin emdi u ölgendin kéyin némishqa
roza tutay? Men uni yandurup alalaymenmu? Men uning
yénigha barimen, lékin u yénimgha yénip kélelmeydu,
— dédi **24** Dawut ayali Bat-Shébagha teselli berdi. U
uning qéshigha kirip uning bilen yatti; u bir oghul
tughiwidi, Dawut uni Sulayman dep atidi. Perwerdigar
uni söydi, **25** we Natan peyghember arqiliq wehiy
yetküzüp, uninggha Perwerdigar üchün «Yedidiya»
dep isim qoydi. **26** Yoab Ammoniylarning shahane
paytexti Rabbahqa hujum qilip uni aldi. **27** Andin Yoab
xewerchilerni Dawutning qéshigha mangdurup: Men
Rabbahqa hujum qilip, sheherning su bar qismini aldim.
28 Hazir sen qalghan eskerlerni yighip, sheherni qamal
qilip, uni ishghal qilghin; bolmisa men sheherni alsam,
méning ismim bilen atilishi mumkin — dédi. **29** Shunga
Dawut hemme xelqni jem qilip, Rabbahqa hujum qilip
uni aldi. **30** U ularning padishahining tajini uning
béshidin aldi. Uning üstidiki altunning éghirlighi bir
talant idi, we uning közide bir göher bar idi. Kishiler
bu tajni Dawutning béshigha kiygüzdi, Dawut bolsa
u sheherdin nurghun olja aldi. **31** Emma u yerdiki
xelqni sheherdin chiqirip ularni here, xaman tépidighan
tirnilar we tömür paltilar bilen ishletti yaki xumdanda
qattiq emgekke saldi; Dawut Ammoniylarning hemme
sheherliride shundaq qildi; andin Dawut barliq xelq bilen
Yérusalémgha yénip keldi.

13 Dawutning oghli Abshalomning Tamar dégen
chirayliq bir singlisi bar idi. Bu ishlardin kéyin,
Dawutning oghli Amnon uninggha ashiq bolup qaldi.
2 Amnon singlisi Tamarning ishqida shunche derd
tarttiki, u késel bolup qaldi. Emma Tamar téxi qiz idi;
shuning bilen Amnon'gha uni bir ish qilish mumkin
bolmaydighandek köründi. **3** Lékin Amnonning Yonadab
isimlik bir dosti bar idi. U Dawutning akisi Shiméahning
oghli idi. Bu Yonadab tolimu hiyliger bir kishi idi. **4** U
Amnon'gha: Sen padishahning oghli turup, némishqa
kündin kün'ge bundaq jüdep kétisen? Qéni, manga éytip
ber, dédi. Amnon uninggha: Men inim Abshalomning
singlisi Tamargha ashiq boldum, dédi. **5** Yonadab
uninggha: Sen aghrip orun tutup, yétip qalghan boluwal;
atang séni körgili kelgende uninggha: Singlim Tamar
kélip manga tamaq bersun; uning tamaq etkinini
körüshüm üchün, aldimda tamaq étip bersun, men
uning qolidin tamaq yey, dep éytqin, dédi. **6** Shuning
bilen Amnon yétiwélip özini késel körsetti. Padishah
uni körgili kelgende, Amnon padishahqa: Ötünimen,
singlim Tamar bu yerge kélip, manga ikki qoturmach
teyyar qilip bersun, andin men uning qolidin élip
yey, dédi. **7** Shuning bilen Dawut ordisigha adem
ewetip Tamargha: Sendin ötünimenki, akang Amnonning
öyige bérip, uninggha yégüdek bir néme teyyarlap
bergin, dep éytti. **8** Tamar Amnonning öyige bardi;
u yatqanidi. U un élip yughurup, qoturmachlarni köz
aldida etti. **9** Andin u qoturmachni qazandin élip, uning
aldigha qoydi. Lékin u yigili unimidi; u: — Hemme
adem méning qéshimdin chiqip ketsun, dédi. Shuning
bilen hemme kishiler uning qéshidin chiqip ketti. **10**
Andin Amnon Tamargha: Taamni ichkiriki hujrigha élip
kirgin, andin qolungdin élip yeymen, — dédi. Tamar özi
etken qoturmachni ichkiriki hujrigha, akisi Amnonning
qéshigha élip kirdi. **11** Tamar ularni uninggha yégüzüp
qoymaqchi boluwidi, u uni tutuwélip: I singlim, kel! Men
bilen yatqin! dédi. **12** Lékin u uninggha jawab bérip:
Yaq, i aka, méni nomusqa qoymighin! Israilda bundaq
ish yoq! Sen bundaq peskeshlik qilmighin! **13** Men bu
shermendichilikni qandaqmu kötürüp yüreleymen?!
Sen bolsang Israilning arisidiki exmeqlerdin bolup
qalisen. Ötünüp qalay, peqet padishahqa désengla, u
méni sanga tewe bolushtin tosimaydu, — dédi. **14**
Lékin u uning sözige qulaq salmidi. U uningdin küchlük
kélip, uni zorlap ayagh asti qilip uning bilen yatti. **15**
Andin Amnon uninggha intayin qattiq nepretlendi;
uning uninggha bolghan nepriti uninggha bolghan
eslidiki muhebbitidin ziyade boldi. Amnon uninggha:
Qopup, yoqal! — dédi. **16** Tamar uninggha: Yaq! Méni
heydigen gunahing sen héli manga qilghan shu ishtin
betterdur, dédi. Lékin Amnon uninggha qulaq salmidi,
17 belki xizmitidiki yash yigitni chaqirip: Bu [xotunni]
manga chaplashturmay, sirtqa chiqiriwet, andin ishikni
taqap qoy, dédi. **18** Tamar tolimu rengdar bir könglek
kiygenidi; chünki padishahning téxi yatliq bolmighan
qizliri shundaq kiyim kiyetti. Amnonning xizmetkari uni
qoghlap chiqirip, ishikni taqiwaldi. **19** Tamar béshigha
kül chéchip, kiygen rengdar könglikini yirtip, qolini
béshigha qoyup yighlighan péti kétiwatatti. **20** Akisi
Abshalom uninggha: Akang Amnon sen bilen yattimu?
Hazirche jim turghin, singlim. U séning akang emesmu?
Bu ishni könglügge almighin, — dédi. Tamar akisi
Abshalomning öyide köngli sunuq halda turup qaldi. **21**
Dawut padishahmu bolghan barliq ishlarni anglap intayin
achchiqlandi. **22** Abshalom bolsa Amnon'gha ya yaxshi,
ya yaman hech gep qilmidi. Chünki Abshalom singlisi
Tamarni Amnonning xorlighanliqidin uni öch köretti.
23 Toluq ikki yil ötüp, Efraimgha yéqin Baal-Hazorda
Abshalomning qirqighuchiliri qoylirini qirqiwatatti;
u padishahning hemme oghullirini teklip qildi. **24**
Abshalom padishahning qéshigha kélip: Mana qulliri
qoylirini qirqitiwatidu, padishah we xizmetkarlirining
silining qulliri bilen bille bérishini ötünimen, — dédi.
25 Padishah Abshalomgha: Yaq, oghlum, biz hemmimiz
barmayli, sanga éghirchiliq chüshüp qalmisun, — dédi.
Abshalom shunche désimu, u barghili unimidi, belki
uninggha amet tilidi. **26** Lékin Abshalom: Eger bérishqa
unimisila, akam Amnonni biz bilen barghili qoysila,
— dédi. Padishah uningdin: Némishqa u séning bilen

baridu?» — dep soridi. **27** Emma Abshalom uni köp
zorlighini üchün u Amnonning, shundaqla padishahning
hemme oghullirining uning bilen bille bérishigha
qoshuldi. **28** Abshalom öz ghulamlirigha buyrup: Segek
turunglar, Amnon sharab ichip xush keyp bolghanda, men
silerge Amnonni urunglar désem, uni derhal öltürünglar.
Qorqmanglar! Bularni silerge buyrughuchi men emesmu?
Jür'etlik bolup baturluq körsitinglar — dédi. **29** Shuning
bilen Abshalomning ghulamliri Amnon'gha Abshalom
özi buyrughandek qildi. Shuan padishahning hemme
oghulliri qopup, her biri öz qéchirigha minip qachti. **30**
Shundaq boldiki, ular téxi yolda qéchip kétiwatqanda,
«Abshalom padishahning hemme oghullirini öltürdi.
Ularning hech biri qalmidi» dégen xewer Dawutqa
yetküzüldi. **31** Padishah qopup kiyimlirini yirtip yerde
düm yatti; uning hemme qul-xizmetkarliri bolsa kiyimliri
yirtiq halda yénida turatti. **32** Emma Dawutning akisi
Shiméahning oghli Yonadab uninggha: — Ghojam,
ular padishahning oghulliri bolghan hemme yigitlerni
öltürdi, dep xiyal qilmisila. Chünki peqet Amnon
öldi; u ish Amnonning Abshalomning singlisi Tamarni
xar qilghan kündin bashlap Abshalomning aghzidin
chiqarmighan niyiti idi. **33** Emdi ghojam padishah
«Padishahning hemme oghulliri öldi» dégen oyda bolup
köngüllirini biaram qilmisila. Chünki peqet Amnonla
öldi — dédi. **34** Abshalom bolsa qéchip ketkenidi.
[Yérusalémdiki] közetchi ghulam qariwidi, mana, gherb
teripidin taghning yénidiki yol bilen nurghun ademler
kéliwatatti. **35** Yonadab padishahqa: Mana, padishahning
oghulliri keldi. Del qulliri dégendek boldi — dédi. **36**
Sözini tügitip turiwidi, padishahning oghulliri kélip
qattiq yigha-zar qildi. Padishah bilen xizmetkarlirimu
qattiq yighlashti. **37** Lékin Abshalom bolsa Geshurning
padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshigha
bardi. Dawut oghli üchün her küni haza tutup qayghurdi.
38 Abshalom qéchip, Geshurgha bérip u yerde üch yil
turdi. **39** Dawut padishahning qelbi Abshalomning
yénigha bérishqa intizar boldi; chünki u Amnon'gha
nisbeten teselli tapqanidi, chünki u ölgenidi.

14 Emdi Zeruiyaning oghli Yoab padishah qelbining
Abshalomgha telmüriwatqanliqini bayqidi. **2**
Shuning üchün Yoab Tekoagha adem ewetip u yerdin
danishmen bir xotunni ekeldürüp uninggha: Sendin
ötüney, özüngni matem tutqan kishidek körsitip qariliq
kiyimi kiyip, özüngni etirlik may bilen yaghlimay, belki
özüngni ölgüchi üchün uzun waqit hazidar bolghan
ayaldek qilip **3** [Dawut] padishahning qéshigha bérip
uninggha mundaq dégin, — dédi. Shundaq qilip, Yoab
démekchi bolghanlirini u ayalgha ögetti. **4** Shuning bilen
Tekoaliq bu ayal padishahning aldigha bérip, tezim qilip,
bash urup: I padishahim, méni qutquziwalghayla, — dédi.
5 Padishah uningdin: Néme derding bar? dep soridi. U
jawap bérip: Men derweqe bir tul xotunmen! Érim ölüp
ketti; **6** Dédeklirining ikki oghli bar idi. Ikkisi étizliqta
urushup qélip, arigha chüshidighan adem bolmighachqa,
biri yene birini urup öltürüp qoydi. **7** Mana, hazir pütün
öydikiler dédeklirige qarshi qopup, inisini öltürginini
bizge tutup bergin; inisining jénini élip, qetl qilghini
üchün biz jan'gha jan alimiz. Shuning bilenmu miras
alghuchini yoqitimiz, dewatidu. Ular shundaq qilip
yalghuz qalghan choghumni öchürüp, érimge ne nam ne
yer yüzide ewladmu qaldurghili qoymaydu, — dédi. **8**
Padishah ayalgha: Öyüngge barghin, men ehwalgha qarap
sen toghruluq höküm chiqirimen, — dédi. **9** Tekoaliq
ayal padishahqa: I, ghojam padishah, bu ishta gunah
bolsa, hemmisi méning bilen atamning jemeti üstide
bolsun, padishah we uning texti bilen munasiwetsiz
bolsun, — dédi. **10** Padishah: Birer kim sanga [bu
toghruluq] gep qilsa, uni méning qéshimgha élip kelgin,
u séni yene aware qilmaydighan bolidu, — dédi. **11** Ayal
jawab bérip: Undaqta padishah Perwerdigar Xudalirini
yad qilghayla, qan'gha qan intiqam alghuchilarning
oghlumni yoqatmasliqi üchün, ularning halak qilishigha
yol qoymighayla, — dédi. Padishah: Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, Séning oghlungning bir tal
chéchi yerge chüshmeydu, — dédi. **12** Lékin ayal: Dédekliri
ghojam padishahqa yene bir sözni dégili qoyghayla,
déwidi, u: Éytqin — dédi. **13** Ayal yene mundaq dédi: Emdi
sili némishqa Xudaning xelqige shuninggha oxshash
ziyanliq bir ishni niyet qildila? Padishah shu gépi bilen
özini gunahkar qilip békitiwatidu, chünki u özi palighan
kishini qayturup ekelmidi. **14** Derweqe hemmimiz
choqum ölüp, yerge tökülgen, qaytidin yighiwalghili
bolmaydighan sudek bolimiz. Lékin Xuda ademning
jénini élishqa emes, belki Öz palan'ghinini Özige qayturup
ekilishke ilaj qilidu. **15** Emeliyette, méning ghojam
padishahqa shu ish toghrisidin söz qilghili kélishimning
sewebi, xelq méni qorqatti. Lékin dédekliri: Bu gepni
padishahqa éytay! Padishah belkim öz chörisining
iltimasini beja keltürer, dégen oyda boldi. **16** Chünki
padishah anglishi mumkin, chörisini hem oghlumni
Xudaning mirasidin teng yoqatmaqchi bolghan kishining
qolidin qutquzup qalar. **17** Shunga dédekliri, ghojam
padishahning sözi manga aramliq bérer, dep oylidim.
Chünki ghojam padishah Xudaning bir perishtisidek
yaxshi-yamanni perq etküchidur. Perwerdigar Xudaliri
sili bilen bille bolghay! **18** Padishah ayalgha jawab bérip:
Sendin ötünimenki, men sendin sorimaqchi bolghan
ishni mendin yoshurmighaysen, dédi. Ayal: Ghojam
padishah söz qilsila, dédi. **19** Padishah: Bu gepliringning
hemmisi Yoabning körsetmisimu, qandaq? — dédi.
Ayal jawab bérip: I, ghojam padishah, silining janliri
bilen qesem qilimenki, ghojam padishah éytqanliri
ongghimu, solghimu qaymaydighan heqiqettur. Derweqe
silining qulliri Yoab manga shuni tapilap, bu sözlerni
dédeklirining aghzigha saldi. **20** Yoabning bundaq qilishi
bu ishni hel qilish üchün idi. Ghojamning danaliqi
Xudaning bir perishtisiningkidek iken, zéminda yüz
bériwatqan hemme ishlarni bilidiken, — dédi. **21**
Shuning bilen padishah Yoabqa: Maqul! Mana, bu ishqa
ijazet berdim. Bérip u yigit Abshalomni élip kelgin,
dédi. **22** Yoab yerge yiqilip bash urup, padishahqa
bext-beriket tilidi. Andin Yoab: I ghojam padishah, öz
qulungning telipige ijazet berginingdin, öz qulungning
séning aldingda iltipat tapqinini bügün bildim, — dédi.
23 Andin Yoab qozghilip, Geshurgha bérip Abshalomni
Yérusalémgha élip keldi. **24** Emma padishah: — U
méning yüzümni körmey, öz öyige barsun, dégenidi.
Shunga Abshalom padishahning yüzini körmey, öz öyige
ketti. **25** Emdi pütkül Israil teweside Abshalomdek
chirayliq dep maxtalghan adem yoq idi. Tapinidin tartip

choqqusighiche uningda héch eyib yoq idi. **26** Uning
chéchini chüshürgende (u her yilning axirida chéchini
chüshüretti; chéchi éghirliship ketkechke, shunga uni
chüshüretti), chéchini padishahning «ölchem taraza»si
bilen tartsa ikki yüz shekel chiqatti. **27** Abshalomdin
üch oghul we Tamar isimlik bir qiz tughuldi. Qizi tolimu
chirayliq idi. **28** Abshalom padishahning yüzini körmey,
Yérusalémda toptoghra ikki yil toshquche turdi; **29**
Abshalom Yoabqa adem mangdurup, özini padishahning
qéshigha ewetishini ötündi, emma u kelgili unimidi.
Abshalom ikkinchi qétim uning yénigha adem ewetti,
lékin Yoab kélishni xalimidi. **30** Shuning bilen Abshalom
öz xizmetkarlirigha: — Yoabning méningkige yandash
arpa tériqliq bir parche étizliqi bar. Bérip uninggha ot
qoyunglar, dep buyrudi. Shundaq qilip, Abshalomning
xizmetkarliri Yoabning bu bir parche étizliqigha ot
qoydi. **31** Andin Yoab qozghilip Abshalomning öyige
kirip uningdin: Némishqa xizmetkarliring étizliqimgha
ot qoydi! — dep soridi. **32** Abshalom Yoabqa jawab bérip:
Mana, men sanga adem ewetip: Qéshimgha kelsun, andin
padishahning qéshigha manga wakaliten barghuzup
uninggha: Men némishqa Geshurdin yénip kelgendimen?
U yerde qalsam, yaxshi bolattiken, dep éytquzmaqchi
idim. Emdi padishah bilen didarlashsam deymen; mende
qebihlik bolsa, u méni öltürsun, — dédi. **33** Shuning bilen
Yoab padishahning qéshigha bérip, uninggha bu xewerni
yetküzdi. Padishah Abshalomni chaqirdi; u padishahning
qéshigha kélip, padishahning aldida tezim qilip bash
urdi; padishah Abshalomni söydi.

15 Bu ishlardin kéyin Abshalom özige jeng
harwisi bilen atlarni teyyarlatti hem öz aldida
yügüridighan ellik eskerni békitti. **2** Abshalom
tang seherde qopup, derwazigha baridighan yolning
yénida turatti. Qachan birsi dewayimni kessun dep,
padishahqa erz tutqili kelse, Abshalom uni chaqirip:
Sen qaysi sheherdin kelding, — dep soraytti. U kishi:
Qulung Israilning palanchi qebilisidin keldi, dése, **3**
Abshalom uninggha: Mana, dewayinglar durus we
heq iken, lékin padishah teripidin özige wakaliten
erzingni anglashqa qoyulghan adem yoq, deytti. **4**
Andin Abshalom yene: Kashki, men zéminda soraqchi
qilinsam'idi, her kimning erzi yaki dewayi bolup,
méning qéshimgha kelse, uninggha adalet körsitettim!
— deytti. **5** Birkim uninggha tezim qilghili aldigha barsa,
Abshalom qolini uzutup, uni tutup söyetti. **6** Abshalom
shundaq qilip padishahning höküm chiqirishigha kelgen
Israilning herbir ademlirining köngüllirini utuwalatti.
7 Töt yil ötkende, Abshalom padishahqa: Méning
Hébronda Perwerdigargha ichken qesimimni ada qilishim
üchün, shu yerge bérishqa ijazet berseng; **8** chünki
qulung Suriyediki Geshurda turghinimda qesem ichip:
Eger Perwerdigar méni Yérusalémgha qaytursa, men
Perwerdigargha ibadet qilimen, dep éytqanidi, — dédi. **9**
Padishah uninggha: Tinch-aman bérip kelgin, déwidi, u
qozghilip Hébron'gha ketti. **10** Lékin Abshalom Israilning
hemme qebililirige mexpiy elchilerni mangdurup:
Burgha awazini anglighininglarda: «Abshalom Hébronda
padishah boldi!» dep élan qilinglar, dédi. **11** Emdi ikki yüz
adem teklip bilen Abshalom bilen birge Yérusalémdin
barghanidi. Ular heqiqiy ehwaldin bixewer bolghachqa,
saddiliq bilen barghanidi. **12** Abshalom qurbanliq
ötküzgende, u adem ewetip Dawutning meslihetchisi
bolghan Gilohluq Ahitofelni öz shehiri Gilohdin élip keldi.
Shuning bilen qest barghanséri kücheydi, Abshalomgha
egeshkenler barghanséri köpüyüwatatti. **13** Dawutqa
bir xewerchi kélip: Israilning ademlirining köngülliri
Abshalomgha mayil boldi, — dédi. **14** Shuning bilen
Dawut Yérusalémda uning bilen bolghan hemme qul-
xizmetkarlirigha: Qopup qachayli! Bolmisa, Abshalomdin
qutulalmaymiz. Ittik kéteyli; bolmisa, u tuyuqsiz
üstimizge bésip kélip, bizge bala keltürüp sheher
xelqini qilich bisi bilen uridu, dédi. **15** Padishahning
qul-xizmetkarliri padishahqa: Ghojam padishah néme
békitse, shuni qilimiz, dédi. **16** Shuning bilen padishah
pütün ailisidikilerni élip, chiqip ketti; emma padishah
kénizekliridin onni ordigha qarashqa qoydi. **17** Padishah
chiqip ketkende hemme xelq uninggha egeshti; ular
Beyt-Merhakta turup qaldi. **18** Hemme xizmetkarliri
uning bilen bille [Kidron éqinidin] ötüwatatti; barliq
Keretiyler, barliq Peletiyler, barliq Gatliqlar, yeni Gat
shehiridin chiqip uninggha egeshken alte yüz adem
padishahning aldida mangatti. **19** Padishah Gatliq
Ittaygha: Sen némishqa biz bilen barisen? Yénip bérip
padishahning qéshida turghin; chünki sen öz yurtungdin
musapir bolup palan'ghansen. **20** Sen peqet tünügünla
kelding, men bügün qandaqsige séni özüm bilen bille
sersan qilay? Men bolsam, nege baralisam, shu yerge
barimen. Qérindashliringni élip yénip ketkin; Xudaning
rehim-shepqiti we heqiqiti sanga yar bolghay! — dédi.
21 Lékin Ittay padishahqa jawab bérip: Perwerdigarning
hayati bilen we ghojam padishahning hayati bilen qesem
qilimenki, meyli hayat yaki mamat bolsun, ghojam
padishah qeyerde bolsa, qulung shu yerdimu bolidu! —
dédi. **22** Dawut Ittaygha: Emdi senmu bérip [éqindin]
ötkin, dédi. Shuning bilen Gatliq Ittay hemme ademliri we
uning bilen mangghan barliq bala-chaqiliri ötüp ketti. **23**
Hemme xelq ötüwatqanda, pütkül shu yurttikiler qattiq
awaz bilen yighlidi. Padishah özimu Kidron éqinidin
ötkende, barliq xelq chöllük teripige qarap yol aldi. **24** We
mana, Zadok bilen Lawiylarmu Xudaning ehde sanduqini
kötürüp bille keldi; ular Xudaning ehde sanduqini yerde
qoydi. Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar
bolsa, qurbanliqlarni sunup turatti. **25** Padishah Zadokqa:
Xudaning ehde sanduqini sheherge yandurup élip kirgin.
Men eger Perwerdigarning közliride iltipat tapsam,
U choqum méni yandurup kélidu we U manga ehde
sanduqini we Öz makanini yene körgüzidu; **26** lékin
U méning toghramda: Sendin xursenlikim yoq, dése,
mana men; U méni qandaq qilishni layiq körse, shundaq
qilsun, — dédi. **27** Padishah kahin Zadokqa: Sen aldin
körgüchi emesmu? Sen we öz oghlung Aximaaz we
Abiyatarning oghli Yonatan, yeni ikkinglarning ikki
oghlunglar sanga hemrah bolup tinch-aman sheherge
qaytqin. **28** Mana, men silerdin xewer kelgüche
chöldiki ötkellerde kütüp turay, — dédi. **29** Shuning
bilen Zadok bilen Abiyatar Xudaning ehde sanduqini
Yérusalémgha qayturup bérip, u yerde qaldi. **30** Lékin
Dawut Zeytun téghigha chiqqanda, béshini yépip yalang
ayagh bolup yighlawatatti; uning bilen bolghan hemme
xelqning herbiri béshini yépip yighlap chiqiwatatti.
31 Birsi kélip Dawutqa: Ahitofelmu Abshalomning

qestige qatnashqanlar ichide iken, dédi. Shuning bilen
Dawut dua qilip: I Perwerdigar, Ahitofelning meslihetini
exmeqanilikke aylandurghaysen, dédi. **32** Dawut taghning
choqqisigha, yeni adette u mexsus Xudagha ibadet
qilidighan jaygha yetkende, Arkiliq Hushay toni yirtiq,
béshigha topa-chang chéchilghan halda uning aldigha
keldi. **33** Dawut uninggha: Méning bilen barsang,
manga yük bolup qalisen; **34** lékin sheherge qaytip
bérip Abshalomgha: I padishah, men bügün'ge qeder
atangning ql-xizmetkari bolghandek, emdi séning ql-
xizmetkaring bolay, diseng, sen men üchün Ahitofelning
meslihetini bikar qiliwételeysen. **35** Mana Zadok we
Abiyatar dégen kahinlarmu shu yerde sen bilen bille
bolidu emesmu? Padishahning ordisidin néme anglisang,
Zadok bilen Abiyatar kahinlargha éytqin. **36** mana,
ularning ikki oghli, yeni Zadokning oghli Aximaaz bilen
Abiyatarning oghli Yonatanmu shu yerde ularning yénida
turidu. Hernéme anglisang, ular arqiliq manga xewer
yetküzgin — dédi. **37** Shuning bilen Dawutning dosti
Hushay sheherge bardi; Abshalommu del shu chaghda
Yérusalémgha kirdi.

16 Dawut taghning choqqisidin emdila ötüshige
Mefiboshetning xizmetkari Ziba ikki yüz nan, bir
yüz kishmish poshkili, yüz yazliq méwe poshkili we bir
tulum sharabni ikki éshekke artip uning aldigha chiqti.
2 Padishah Zibagha: Bularni néme üchün ekelding?
dédi. Ziba: Ésheklerni padishahning ailisidikiler ménishi
üchün, nanlar bilen yazliq miwilerni ghulamlarning
yéyishi üchün, sharabni chölde hérip ketkenlerning
ichishi üchün ekeldim — dédi. **3** Padishah: Ghojangning
oghli nede? — dep soridi. Ziba padishahqa jawab
bérip: U yenila Yérusalémda qaldi, chünki u: Bügün
Israil jemetidikiler atamning padishahliqini manga
yandurup béridu, dep olturidu — dédi. **4** Padishah
Zibagha: Mana Mefiboshetning hemmisi sanga tewe
bolsun, déwidi, Ziba: Men silige tezim qilimen; silining
aldilirida iltipat tapsam, i ghojam padishah, — dédi. **5**
Dawut padishah Bahurimgha kelgende, mana Saulning
jemetidin bolghan, Géraning oghli Shimey isimlik bir
adem shu yerdin uning aldigha chiqti; u bu yaqqa
kelgech kimdu birini qarghawatatti. **6** U Dawutning
özige we Dawut padishahning barliq xizmetkarlirigha
qarap tashlarni atti; hemme xelq bilen barliq palwanlar
padishahning ong teripide we sol teripide turatti. **7**
Shimey qarghap: Yoqal, yoqal, hey sen qanxor, iplas! **8**
Sen Saulning ornida padishah boldung, lékin Perwerdigar
uning jemetining qénini séning béshinggha qayturdi;
emdi Perwerdigar padishahliqni oghlung Abshalomning
qoligha berdi; mana, özüngning rezilliking séning
üstüngge chüshti, chünki sen bir qanxorsen! — dédi.
9 Zeruiyaning oghli Abishay padishahqa: Némishqa
bu ölük it ghojam padishahni qarghisun? U yerge
bérip uning béshini keskili manga ijazet bergeysen!
— dédi. **10** Lékin padishah: I Zeruiyaning oghulliri,
méning bilen néme karinglar? U qarghisa qarghisun!
Eger Perwerdigar uninggha, Dawutni qarghighin, dep
éytqan bolsa, undaqta kim uninggha: Némishqa bundaq
qilisen? — déyelisun? **11** Dawut Abishaygha we barliq
xizmetkarlirigha: Mana öz pushtumdin bolghan oghlum
méning jénimni izdigen yerde, bu Binyamin kishi
uningdin artuqraq qilmamdu? Uni qarghighili qoyghin,
chünki Perwerdigar uninggha shundaq buyruptu. **12**
Perwerdigar belkim méning derdlirimni nezirige élip,
bu ademning bügün méni qarghighanlirining ornida
manga yaxshiliq yandurar, dédi. **13** Shuning bilen
Dawut öz ademliri bilen yolda méngiwerdi. Shimey
bolsa Dawutning uduldiki tagh baghrida mangghach
qarghaytti hem tash étip topa-chang chachatti. **14**
Padishah we uning bilen bolghan xelqning hemmisi
hérip, menzilge barghanda u yerde aram aldi. **15** Emdi
Abshalom barliq Israillar bilen Yérusalémgha keldi;
Ahitofel uning bilen bille idi. **16** Dawutning dosti
arkiliq Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, u
Abshalomgha: Padishah yashisun! Padishah yashisun! —
dédi. **17** Abshalom Hushaygha: Bu séning dostunggha
körsitidighan himmitingmu? Némishqa dostung bilen
barmiding? — dédi. **18** Hushay Abshalomgha: Yaq,
undaq emes, belki Perwerdigar we bu xelq hemde
Israillarning hemmisi kimni tallisa, men uninggha tewe
bolay we uning yénida turimen. **19** Shuningdin bashqa
kimning xizmitide bolay? Uning oghlining qéshida
xizmet qilmamdim? Séning atangning qéshida xizmet
qilghandek, emdi séning qéshingda xizmet qilay, —
dédi. **20** Andin Abshalom Ahitofelge: Meslihetliship yol
körsitinglar; qandaq qilsaq bolar? — dédi. **21** Ahitofel
Abshalomgha: Atangning ordisigha qarighili qoyghan
kénizekliri bilen bille yatqin; shuning bilen pütkül
Israil séning özüngni atanggha nepretlik qilghanliqingni
anglaydu; shundaq qilip sanga egeshkenlerning qolliri
küchlendürülidu, dédi. **22** Shuning bilen ular Abshalom
üchün ordining ögziside bir chédir tikti; Abshalom
hemme Israilning közliri aldida öz atisining kénizekliri
bilen bille boldi. **23** U künlerde Ahitofelning bergen
mesliheti xuddi kishi Xudadin sorap érishken söz-
kalamdek hésablinatti. Uning Dawutqa we Abshalomgha
bergen hemme meslihetimu hem shundaq qarilatti.

17 Ahitofel Abshalomgha: Manga on ikki ming ademni
talliwélishqa ruxset berseng, men bügün kéche
qozghilip, Dawutni qoghlay; **2** Men uning üstige
chüshkinimde u hérip, qolliri ajiz bolidu; men uni
alaqzade qiliwétimen, shundaqla uning bilen bolghan
barliq xelq qachidu. Men peqet padishahnila urup
öltürimen, **3** andin hemme xelqni sanga béqindurup
qayturimen. Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq
séning qéshinggha qaytidu; shuning bilen hemme xelq
aman-ésen qalidu, dédi. **4** Bu meslihet Abshalomgha we
Israilning barliq aqsaqallirigha yaqti, **5** lékin Abshalom:
Arkiliq Hushaynimu chaqiringlar; uning sözinimu
anglayli, — dédi. **6** Hushay Abshalomning qéshigha
kelgende, Abshalom uninggha: Ahitofel mundaq-mundaq
éytti; u dégendek qilaylimu? Bolmisa, sen bir meslihet
bergin, — dédi. **7** Hushay Abshalomgha: Ahitofelning
bu waqitta bergen mesliheti yaxshi emes, — dédi. **8**
Hushay yene mundaq dédi: «Sen atang bilen ademlirini
bilisen'ghu — ular palwanlardur, hazir daladiki baliliridin
juda qilin'ghan chishi éyiqtek peyli yaman. Atang bolsa
heqiqiy jengchidur, öz ademliri bilen birge qonmaydu.
9 Mana u hazir bir gharda ya bashqa bir yerde
mökünüwalghan bolsa kérek. Mubada u awwal xelqimiz
üstige chüshse shuni anglighan herkim: Abshalomgha
egeshkenler qirghinchiliqqa uchraptu, — deydu. **10** U

waqitta hetta shir yürek palwanlarning yüreklirimu
su bolup kétidu; chünki pütkül Israil atangning batur
ikenlikini, shundaqla uninggha egeshkenlerningmu
palwan ikenlikini bilidu. **11** Shunga meslihetim shuki,
pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébaghiche séning
qéshinggha téz yighilsun (ular déngizdiki qumlardek
köptur!). Sen özüng ularni bashlap jengge chiqqin. **12** Biz
uni qeyerde tapsaq, shebnem yerge chüshkendek uning
üstige chüsheyli. Shuning bilen uning özi we uning
bilen bolghan kishilerdin héch kimmu qalmaydu. **13**
Eger u bir sheherge kiriwalsimu, pütkül Israil shu yerge
arghamchilarni élip kélip, sheherni hetta uningdiki
kichik shéghil-tashlarnimu qaldurmay sörep ekilip,
derya jilghisigha tashliwétimiz». **14** Abshalom bilen
Israilning hemme ademliri: Arkiliq Hushayning mesliheti
Ahitofelning meslihetidin yaxshi iken, déyishti. Chünki
Perwerdigar Abshalomning béshigha bala kelsun dep,
Ahitofelning yaxshi meslihetining bikar qilinishini
békitkenidi. **15** Hushay Zadok bilen Abiyatar kahinlargha:
Ahitofelning Abshalom bilen Israilning aqsaqallirigha
bergen mesliheti mundaq-mundaq, emma méning
meslihetim bolsa mundaq-mundaq; **16** hazir siler derhal
adem ewetip Dawutqa: Bu kéchide chölning kéchikliride
qonmay, belki téz ötüp kétinglar, bolmisa padishah we
uning bilen bolghan hemme xelq halak bolushi mumkin,
dep yetküzünglar — dédi. **17** U waqitta Yonatan bilen
Aximaaz En-Rogelde kütüp turatti; ular bashqilarning
körüp qalmasliqi üchün sheherge kirmidi; bir dédekning
chiqip ulargha xewer bérishi békitildi. Ular bérip Dawut
padishahqa xewerni yetküzdi. **18** Lékin bir yash yigit
ularni körüp qélip, Abshalomgha dep qoydi. Emma bu
ikkiylen ittik bérip, Bahurimdiki bir ademning öyige kirdi.
Bu ademning hoylisida quduq bar idi; ular shuninggha
chüshüp yoshurundi. **19** Uning ayali quduqning aghzigha
yapquchini yépip üstige soqulghan bughdayni töküp
qoydi; shuning bilen héch ish ashkarilanmidi. **20**
Abshalomning xizmetkarliri öyge kirip ayalning qéshigha
kélip: Aximaaz bilen Yonatan qeyerde? — dep soridi.
Ayal: Ular ériqtin ötüp ketti, dédi. Kelgenler ularni
izdep tapalmay, Yérusalémgha qaytip ketti. **21** Ular
ketkendin kéyin, bu ikkiylen quduqtin chiqip, bérip
Dawut padishahqa xewer berdi. Ular Dawutqa: Qopup,
sudin ötkin; chünki Ahitofel séni tutush üchün shundaq
meslihet bériptu, — dédi. **22** Shuning bilen Dawut
we uning bilen bolghan barliq xelq qozghilip Iordan
deryasidin ötti; tang atquche Iordan deryasidin ötmigen
héchkim qalmidi. **23** Ahitofel öz meslihetini qobul
qilmighanliqini körüp éshikini toqup, öz shehiridiki
öyige bérip, öyidikilerge wesiyet tapshurghandin kéyin,
ésilip öliwaldi. U öz atisining qebriside depne qilindi.
24 Shu ariliqta Dawut Mahanaimgha yétip kelgenidi,
Abshalom we uning bilen bolghan Israilning hemme
ademlirimu Iordan deryasidin ötüp bolghanidi. **25**
Abshalom Yoabning ornida Amasani qoshunning üstige
serdar qilip qoydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israilliq
kishining oghli idi. U kishi Nahashning qizi Abigail bilen
yéqinchiliq qilghanidi. Nahash Yoabning anisi Zeruiya
bilen acha-singil idi. **26** Israil bilen Abshalom Giléadning
zéminida bargah tikti. **27** Dawut Mahanaimgha yétip
kelgende, Ammoniylarning Rabbah shehiridin bolghan
Nahashning oghli Shobi bilen Lo-Dibarliq Ammielning
oghli Makir we Rogélimdin bolghan Giléadliq Barzillay
dégenler **28** yotqan-körpe, das, qacha-qucha, bughday,
arpa, un, qomach, purchaq, qizil mash, qurughan
purchaqlar, **29** hesel, qaymaq we qoylarni keltürüp, kala
sütide qilin'ghan qurut-irimchik qatarliqlarni Dawut
bilen xelqqe yéyish üchün élip keldi, chünki ular:
Shübhisizki, xelq chölde hérip-échip, ussap ketkendu,
dep oylighanidi.

18 Dawut özi bilen bolghan xelqni yighip éditlidi we
ularning üstige mingbéshi bilen yüzbéshi qoydi. **2**
Andin Dawut xelqni üch bölekke bölüp jengge chiqardi;
birinchi bölekni Yoabning qol astida, ikkinchi bölekni
Zeruiyaning oghli, Yoabning inisi Abishayning qol astida
we üchinchi bölekni Gatliq Ittayning qol astida qoydi.
Padishah xelqqe: Berheq, menmu siler bilen jengge
chiqimen, dédi. **3** Lékin xelq: Sili chiqmisila, eger
biz qachsaq düshmen bizge perwa qilmaydu; hetta
yérimimiz ölüp ketsekmu bizge perwa qilmaydu. Chünki
özliri bizning on mingimizge barawer bolila. Yaxshisi
sili sheherde turup bizge hemdem bolushqa teyyar
turghayla, dédi. **4** Padishah ulargha: Silerge néme
layiq körünse, shuni qilimen, — dédi. Shuning bilen
xelq yüzdin, mingdin bolup sheherdin chiqiwatqanda,
padishah derwazining yénida turdi. **5** Padishah Yoab
bilen Abshay we Ittaygha: Men üchün Abshalomgha
yaxshi muamilide bolup ayanglar, dédi. Padishahning
[hemme serdarlirigha] Abshalom toghrisida shundaq
tapilighinida, barliq xelq tapilighinini anglidi. **6** Andin
xelq Israil bilen soqushqili meydan'gha chiqti; soqush
Efraimning ormanliqida boldi. **7** U yerde Israil Dawutning
ademliridin meghlup boldi. U küni ular qattiq qirghin
qilindi — yigirme mingi öldi. **8** Soqush shu zémin'gha
yéyildi; ormanliq yewetkenler qilichta ölgenlerdin köp
boldi. **9** Abshalom Dawutning ghulamliri bilen tuyuqsiz
uchriship qaldi; Abshalom öz qéchirigha minip, chong
dub derixining qoyuq shaxlirining tégidin ötkende,
uning béshi derex shéxigha kepliship qélip, u ésilip qaldi;
u min'gen qéchir bolsa aldigha kétip qaldi. **10** Birsi buni
körüp Yoabqa xewer bérip: Mana, men Abshalomning
bir dub derixide sanggilap turghinini kördüm, dédi.
11 Yoab xewer bergen ademge: Néme! Sen uni körüp
turup, némishqa uni urup öltürüp yerge chüshürmiding?
Shundaq qilghan bolsang, sanga on kümüsh tengge we
bir kemer bérettim, — dédi. **12** U adem Yoabqa: Qolumgha
ming kümüsh tengge tegsimu, qolumni padishahning
oghligha uzatmayttim! Chünki padishahning hemmimiz
aldida sanga, Abishaygha we Ittaygha: Méning üchün
her biringlar Abshalomni ayanglar, dep buyrughinini
angliduq. **13** Eger men öz jénimni tewekkul qilip,
shundaq qilghan bolsam (herqandaq ish padishahtin
yoshurun qalmaydu!) sen méni tashlap, düshmining
qatarida köretting, — dédi. **14** Yoab: Séning bilen
bundaq déyishishke cholam yoq! — dédi-de, qoligha üch
neyzini élip derexte sanggilaqliq halda tirik turghan
Abshalomning yürikige sanjidi. **15** Andin Yoabning
yaragh kötürgüchisi bolghan on ghulam Abshalomning
chörisige yighilip, uni urup öltürdi. **16** Andin Yoab kanay
chaldi; xelq Israilni qoghlashtin yandi; chünki Yoab
qoshunni chékinishke chaqirdi. **17** Ular Abshalomni
ormanliqtiki chong bir azgalgha tashlap üstige nurghun
tashlarni döwilep qoydi. Israillar bolsa qéchip herbiri öz

makanigha ketti. **18** Abshalom tirik waqtida padishah
wadisida özige bir abide turghuzghanidi. Chünki u:
Méning namimni qaldurdighan'gha oghlum yoq dep,
u tash abidini öz nami bilen atighanidi. Shuning bilen
bu tash bügün'ge qeder «Abshalomning yadikari»
dep atilidu. **19** Zadokning oghli Aximaaz [Yoabqa]:
Perwerdigar séni düshmenliringdin qutquzup sen üchün
intiqam aldi, dep padishahqa xewer bérishke méni derhal
mangghuzghin, — dédi. **20** Lékin Yoab uninggha: Sen
bügün xewer bermeysen, belki bashqa bir küni xewer
bérisen; padishahning oghli ölgini tüpeylidin, bügün
xewer bermeysen, dédi. **21** Shuning bilen Yoab Kushiygha:
Bérip padishahqa körginingni dep bergin, dédi. Kushiyliq
Yoabqa tezim qilip yügürüp ketti. **22** Lékin Zadokning
oghli Aximaaz Yoabqa yene: Qandaqla bolmisun bu
Kushiyning keynidin yügürüshke manga ijazet bergin,
— dédi. Yoab: I oghlum, sanga héchqandaq söyünchi
bergüdek xewer bolmisa, némishqa yügürüshni xalaysen?
— dédi. **23** U yene: Qandaqla bolmisun, méni yügürgüzgin,
dédi. Yoab uninggha: Mang, yügür, déwidi, Aximaaz
Iordan deryasidiki tüzlenglik bilen yügürüp Kushiyge
yétiship uningdin ötüp ketti. **24** Dawut ichki-tashqi
derwazining otturisida olturatti. Közetchi derwazining
ögzisidin sépilning üstige chiqip, béshini kötürüp
qariwidi, mana bir ademning yügürüp kéliwatqinini
kördi. **25** Közetchi warqirap padishahqa xewer berdi.
Padishah: Eger u yalghuz bolsa uningda choqum xewer
bar, dédi. Xewerchi bolsa yéqinliship kéliwatatti. **26** Andin
közetchi yene bir ademning yügürüp kelginini kördi.
Közetchi derwaziwen'ge: Mana yene bir adem yalghuz
yügürüp kéliwatidu, — dédi. Padishah: Bumu xewerchi
iken, dédi. **27** Közetchi: Awwalqisining yügürüshi
manga Zadokning oghli Aximaazning yügürshidek
köründi, — dédi. Padishah: U yaxshi adem, xush xewer
yetküzidu, — dédi. **28** Aximaaz padishahqa towlap:
Salam! dep padishahqa yüzini yerge tegküzüp tezim
qilip: Ghojam padishahqa ziyan yetkürüshke qollirini
kötürgen ademlerni meghlubiyetke muptila qilghan
Perwerdigar Xudaliri mubarektur! — dédi. **29** Padishah:
Abshalom salametmu? — dep soridi. Aximaaz jawab bérip:
Yoab padishahning quli we péqirlirini mangdurghanda,
péqir kishilerning chong qalaymiqanchiliqini kördum,
lékin néme ish bolghanliqini bilmidim, — dédi. **30**
Padishah: Boldi, buyaqta turup turghin, dédi. U bir
terepke bérip turdi. **31** We mana, Kushiy yétip keldi;
Kushiy: Ghojam padishah xush xewerni anglighayla.
Perwerdigar bügün asiyliq qilip qozghalghan hemmisidin
silini qutquzup, ulardin intiqam aldi, dédi. **32** Padishah
Kushiygha: Yigit Abshalom salametmu? dep soridi.
Kushiy: Ghojam padishahning düshmenliri we silini
qestleshke qozghalghanlarning hemmisi u yigitke
oxshash bolsun! — dédi. **33** Padishah tolimu azablinip,
derwazining töpisidiki balixanigha yighlighan péti
chiqti; u mangghach: I oghlum Abshalom! I oghlum,
oghlum Abshalom! Kashki, men séning ornungda ölsem
bolmasmidi! I Abshalom, méning oghlum, méning
oghlum! dédi.

19 Birsi Yoabqa: Padishah Abshalom üchün yighlap
matem tutmaqta, dep xewer berdi. **2** Shuning bilen
shu kündiki nusret xelq üchün musibetke aylandi; chünki
xelq shu künide: Padishah öz oghli üchün qayghu-hesret
tartiwatidu, dep anglidi. **3** U küni xelq soqushtin qéchip
xijalette qalghan ademlerdek, oghriliqche sheherge
kirdi. **4** Padishah yüzini yépip: I, oghlum Abshalom, i
Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! — dep qattiq
awaz bilen peryad kötürdi. **5** Lékin Yoab padishahning
öyige kirip, uning qéshigha kélip: Öz jéningni,
oghulliring bilen qizliringning jénini, ayalliringning
jéni bilen kénizekliringning jénini qutquzghan hemme
xizmetkarlarning yüzini sen bügün xijalette qaldurdung!
6 Sen özüngge nepretlinidighanlarni söyisen, séni
söyidighanlargha nepretlinidighandek qilisen! Chünki
sen bügün serdarliringni yaki xizmetkarliringni
neziringde héchnerse emes dégendek qilding! Chünki
bügün Abshalom tirik qélip, biz hemmimiz ölgen bolsaq,
neziringde yaxshi bolattiken, dep bilip yettim. **7** Emdi
chiqip xizmetkarliringning könglige teselliy bergin;
chünki men Perwerdigar bilen qesem qilimenki, eger
chiqmisang, bügün kéche héch adem séning bilen
qalmaydu. Bu bala yashliqingdin tartip bügünki kün'giche
üstüngge chüshken herqandaq baladin éghir bolidu,
— dédi. **8** Shuning bilen padishah chiqip derwazida
olturdi, hemme xelqqe: Mana, padishah derwazida
olturidu, dégen xewer yetküzülgende, ularning hemmisi
padishahning qéshigha keldi. Emma Israillar bolsa
hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti. **9** Emdi Israil
qebilisidiki hemme xelq ghulghula qiliship: Padishah
bizni düshmenlirimizning qolidin azad qilghan, bizni
Filistiylerning qolidin qutquzghanidi. Emma, u hazir
Abshalom tüpeylidin zémindin özini qachuruwatidu. **10**
Lékin biz üstimizge padishah bolushqa mesih qilghan
Abshalom bolsa jengde öldi. Emdi némishqa padishahni
yandurup élip kélishke gep qilmaysiler? déyishti. **11**
Dawut padishah Zadok bilen Abiyatar kahinlargha
adem ewetip: Siler Yehudaning aqsaqallirigha: [Padishah
mundaq deydu]: — Hemme Israillarning padishahni
ordisigha qayturup kéleyli, déyishken teliplirining
hemmisi padishahning quliqigha yetken yerde, némishqa
siler bu ishta ulardin kéyin qalisiler? **12** Siler méning
qérindashlirim, méning et-ustixanlirim turup, némishqa
padishahni élip kélishte hemmisidin kéyin qalisiler?!
— denglar. **13** We shundaqla yene Amasaghimu:
Padishah mundaq deydu: — Sen méning et-ustixanlirim
emesmusen? Eger séni Yoabning ornida méning
qéshimda daim turidighan qoshunning serdari qilmisam,
Xuda méni ursun hem uningdin artuq jazalisun —
denglar, — dédi. **14** Buning bilen u Yehudadiki
ademlerning köngüllirini bir ademning könglidek
özige mayil qildi. Ular padishahqa adem mangdurup:
Sen özüng bilen hemme xizmetkarliring birge yénip
kélinglar, dep xewer yetküzdi. **15** Shuning bilen
padishah yénip Iordan deryasighiche keldi. Yehudadiki
ademler padishahni Iordan deryasidin ötküzimiz
dep, padishahning aldigha Gilgalgha barghanidi. **16**
Bahurimdin chiqqan Binyaminliq Géraning oghli Shimey
aldirap kélip, Yehudadiki ademler bilen chüshüp,
padishahning aldigha chiqti. **17** Shimeyge Binyamin
qebilisidin ming adem egeshti; ular bilen Saulning
jemetide xizmetkar bolghan Ziba, uning on besh
oghli we yigirme xizmetkarimu uninggha qoshulup
keldi; bularning hemmisi Iordan deryasidin ötüp

padishahning aldigha chiqti. **18** Bir kéme padishahning
ixtiyarigha qoyulup, aile tawabiatlirini ötküzüsh üchün
uyan-buyan ötüp yüretti. Padishah Iordan deryasidin
ötkende, Géraning oghli Shimey kélip uning aldida
yiqilip turup **19** padishahqa: Ghojam qullirigha
qebihlik sanimighayla; ghojam padishah Yérusalémdin
chiqqan künde qullirining qilghan qebihlikini eslirige
keltürmigeyla; u padishahning könglige kelmisun. **20**
Chünki qulliri özining gunah qilghinimni obdan bilidu;
shunga mana, men Yüsüpning jemetidin hemmidin
awwal bügün ghojam padishahni qarshi élishqa
chiqtimmen, — dédi. **21** Zeruiyaning oghli Abishay
buni anglap: Shimey Perwerdigarning mesih qilghinini
qarghighan tursa, ölümge mehkum qilinish lazim
bolmamdu? — dédi. **22** Lékin Dawut: I Zeruiyaning
oghulliri, silerning méning bilen néme karinglar? Bügün
siler manga qarshi chiqmaqchimusiler? Bügünki künde
Israilda ademler ölümge mehkum qilinishi kérekmu?
Bügün Israilgha padishah ikenlikimni bilmeymenmu?
— dédi. **23** Andin padishah Shimeyge: Sen ölmeysen,
— dédi. Padishah uninggha qesem qildi. **24** Emdi
Saulning newrisi Mefiboshet padishahni qarshi alghili
keldi. Padishah ketken kündin tartip saq-salamet qaytip
kelgen kün'giche, u ya putlirining tirniqini almighan ya
saqilini yasimighan we yaki kiyimlirini yumighanidi.
25 U padishahni qarshi alghili Yérusalémdin kelgende,
padishah uningdin: I Mefiboshet, némishqa méning bilen
barmiding? — dep soridi. **26** U: I, ghojam padishah, qulliri
aqsaq bolghachqa, éshikimni toqup, minip padishah
bilen bille baray, dédim. Emma xizmetkarim méni
aldap qoyuptu; **27** u yene ghojam padishahing aldida
qullirining gheywitini qildi. Lékin ghojam padishah
Xudaning bir perishtisidektur; shuning üchün silige
néme layiq körünse, shuni qilghayla. **28** Chünki
atamning jemetining hemmisi ghojam padishahning
aldida ölgen ademlerdek idi; lékin sili öz qullirini özliri
bilen hemdastixan bolghanlar arisida qoydila; méning
padishahning aldida peryad qilghili néme heqqim bar?
— dédi. **29** Padishah uninggha: Némishqa ishliring
toghrisida sözliwérisen? Méning hökümüm, sen bilen
Ziba yerlerni bölüshiwélinglar, — dédi. **30** Mefiboshet
padishahqa: Ghojam padishah aman-ésen öz öyige
kelgendin kéyin, Ziba hemmisini alsimu razimen! —
dédi. **31** Giléadliq Barzillaymu Rogélimdin chüshüp
padishahni Iordan deryasidin ötküzüp qoyushqa kélip,
padishah bilen bille Iordan deryasidin ötti. **32** Emdi
Barzillay xéli yashan'ghan bir adem bolup, seksen yashqa
kirgenidi. Padishah Mahanaimda turghan waqitta, uni
qamdighan del mushu adem idi; chünki u xéli katta
bir kishi idi. **33** Padishah Barzillaygha: Méning bilen
barghin, men sendin Yérusalémda özümningkide xewer
alimen, dédi. **34** Lékin Barzillay padishahqa: Méning
birnechche künlük ömrüm qalghandu, padishah bilen
birge Yérusalémgha baramdim? **35** Qulliri seksen yashqa
kirdim. Yaxshi-yamanni yene perq ételeymenmu? Yep-
ichkinimning temini tétalamdim? Yigit neghmichiler
bilen qiz neghmichilerning awazini angliyalamdim?
Némishqa qulliri ghojam padishagha yene yük bolimen?
36 Qulliri peqet padishahni Iordan deryasidin ötküzüp
andin azraq uzitip qoyay dégen; padishah buning üchün
némishqa manga shunche shapaet körsitidila? **37**
Qullirining ölgende öz shehirimde, atam bilen anamning
qebrisining yénida yétishim üchün qaytip kétishige
ijazet bergeyla. Emdi mana, bu yerde öz qulliri Kimham
bar emesmu? U ghojam padishah bilen ötüp barsun,
uninggha özlirige néme layiq körünse shuni qilghayla,
— dédi. **38** Padishah: Kimham méning bilen ötüp
barsun; sanga néme layiq körünse uninggha shuni qilay,
shundaqla sen mendin her néme sorisang, sanga qilimen,
— dédi. **39** Andin xelqning hemmisi Iordan deryasidin
ötti, padishahmu ötti. Andin padishah Barzillayni söyüp
uninggha bext tilidi; Barzillay öz yurtigha yénip ketti. **40**
Padishah Gilgalgha chiqti, Kimham uning bilen bardi.
Yehudadiki barliq ademler bilen Israilning xelqining
yérimi padishahni deryadin ötküzüp uzitip qoyghanidi.
41 Andin mana, Israilning barliq ademliri padishahning
qéshigha kélip: Némishqa qérindashlirimiz Yehudaning
ademliri oghriliqche padishahni we padishahning aile-
tawabiatlirini, shundaqla Dawutqa egeshken hemme
ademlerni Iordan deryasidin ötküzüshke muyesser
bolidu? — dédi. **42** Yehudaning hemme ademliri
Israilning ademlirige jawap bérip: Chünki padishah
bilen bizning tughqanchiliqimiz bar, némishqa bu ish
üchün bizdin xapa bolisiler? Biz padishahningkidin bir
némini yiduqmu, yaki u bizge bir in'am berdimu? —
dédi. **43** Israilning ademliri Yehudaning ademlirige
jawab bérip: Qebile boyiche alghanda, padishahning
[on ikki] ülüshtin oni bizge tewedur, silerge nisbeten
bizning Dawut bilen téximu chongraq buraderchilikimiz
bar. Némishqa bizni közge ilmaysiler? Padishahimizni
yandurup élip kélishke awwal teshebbus qilghanlar biz
emesmiduq? — dédi. Emma Yehudaning ademlirining
sözliri Israilning ademlirining sözliridin téximu qattiq
idi.

20 We shundaq boldiki, shu yerde Binyamin
qebilisidin, Bikrining oghli Shéba isimlik bir iplas
bar idi. U kanay chélip: — Bizning Dawutta héchqandaq
ortaq nésiwimiz yoq; Yessening oghlidin héchqandaq
mirasimiz yoq! I Israil, herbirliringlar öz öyünglerge
yénip kétinglar, — dédi. **2** Shuning bilen Israilning
hemme ademliri Dawuttin yénip Bikrining oghli
Shébagha egeshti. Lékin Yehudaning ademliri Iordan
deryasidin tartip Yérusalémghiche öz padishahigha ching
baghlinip, uninggha egeshti. **3** Dawut Yérusalémgha
kélip ordisigha kirdi. Padishah ordigha qarashqa qoyup
ketken ashu on kénizekni bir öyge qamap qoydi. U
ularni baqti, lékin ulargha yéqinchiliq qilmidi. Shuning
bilen ular u yerde tul ayallardek ölgüche qamalghan
péti turdi. **4** Andin padishah Amasagha: Üch kün
ichide Yehudaning ademlirini chaqirip, yighip kelgin;
özüngmu bu yerde hazir bolghin, dédi. **5** Shuning
bilen Amasa Yehudaning ademlirini chaqirip yighqili
bardi. Lékin uning undaq qilishi padishah békitken
waqittin kéyin qaldi, **6** u waqitta Dawut Abishaygha:
Emdi Bikrining oghli Shéba bizge chüshüridighan apet
Abshalomning chüshürginidin téximu yaman bolidu.
Emdi ghojangning xizmetkarlirini élip ularni qoghlap
barghin. Bolmisa, u mustehkem sheherlerni igiliwélip,
bizdin özini qachurushi mumkin, — dédi. **7** Shuning
bilen Yoabning ademliri we Keretiyler, Peletiyler,
shundaqla barliq palwanlar uninggha egiship chiqti; ular

Yérusalémdin chiqip, Bikrining oghli Shébani qoghlighili
bardi. **8** Ular Gibéondiki qoram tashqa yéqin kelgende
Amasa ularning aldigha chiqti. Yoab üstibéshigha jeng
libasini kiyip, bélige ghilapliq bir qilichini asqan kemer
baghlighanidi. U aldigha méngiwidi, qilich ghilaptin
chüshüp ketti. **9** Yoab Amasadin: Tinchliqmu, inim? —
dep soridi. Yoab Amasani söymekchi bolghandek ong
qoli bilen uni saqilidin tutti. **10** Amasa Yoabning yene
bir qolida qilich barlighigha diqqet qilmidi. Yoab uning
qorsiqigha shundaq tiqtiki, ücheyliri chiqip yerge chüshti.
Ikkinchi qétim sélishning hajiti qalmighanidi; chünki
u öldi. Andin Yoab bilen inisi Abishay Bikrining oghli
Shébani qoghlighili ketti. **11** Yoabning ghulamliridin
biri Amasaning yénida turup: Kim Yoab terepte turup
Dawutni qollisa, Yoabqa egeshsun, deytti. **12** Emma
Amasa öz qénida yumilinip, yolning ottursida yatatti;
uni körgen xelqning herbiri toxtaytti. U kishi hemme
xelqning toxtighinini körüp, Amasaning jesitini yoldin
étizliqqa tartip qoydi hem bir kiyimni uning üstige
tashlidi. **13** Jeset yoldin yötkelgendin kéyin xelqning
hemmisi Bikrining oghli Shébani qoghlighili Yoabqa
egeshti. **14** Shéba bolsa Beyt-Maakahdiki Abelgiche
we Bériyliklerning yurtining hemme yerlirini kézip
Israilning hemme qebililiridin ötti. [Bériyliklermu] jem
bolup uninggha egiship bardi. **15** Shuning bilen Yoab we
ademliri kélip, Beyt-Maakahdiki Abelde uni muhasirige
aldi. Ular sheherning chörisidiki sépilning udulida bir
istihkam saldi; Yoabqa egeshkenlerning hemmisi kélip,
sépilni örüshke bazghanlawatqanda, **16** Danishmen bir
xotun sheherdin towlap: Qulaq sélinglar! Qulaq sélinglar!
Yoabni bu yerge chaqirip kélinglar, méning uning
bilen sözleshmekchi bolghinimni uninggha éytinglar,
— dédi. **17** U yéqin kelgende xotun uningdin: Sili
Yoabmu? — dep soridi. U: Shundaq, men shu, dédi.
Xotun uninggha: Dédeklirining sözini anglighayla, dédi.
U: Anglawatimen, dédi. **18** Xotun: Konilarda Abelde
meslihet tapqin, andin mesililer hel qilinidu, dégen
gep bar; **19** Israilning tinch we mömin bendiliridin
birimen; sili hazir Israildiki ana kebi chong bir sheherni
xarap qiliwatidila; némishqa Perwerdigarning mirasini
yoqatmaqchi bolila? — dédi. **20** Yoab jawap bérip: Undaq
ish mendin néri bolsun! Mendin néri bolsun! Méning
héchnémini yutuwalghum yaki yoqatqum yoqtur; **21** ish
undaq emes, belki Efraimdiki édirliqtin Bikrining oghli
Shéba dégen bir adem Dawut padishahqa qarshi qolini
kötürüptu. Peqet uni tapshursanglar, andin sheherdin
kétimen, dédi. Xotun Yoabqa: Mana uning béshi sépildin
silige tashlinidu, — dédi. **22** Andin xotun öz danaliqi
bilen hemme xelqqe meslihet saldi; ular Bikrining oghli
Shébaning béshini késip, Yoabqa tashlap berdi. Yoab
kanay chaldi, uning ademliri shuni anglap, sheherdin
kétip, herbiri öz öyige qaytti. Yoab Yérusalémgha
padishahning qéshigha bardi. **23** Emdi Yoab pütkül
Israilning qoshunining serdari idi; Yehoyadaning oghli
Binaya bolsa Keretiyler bilen Peletiylerning üstige serdar
boldi. **24** Adoniram baj-alwan'gha bash boldi, Ahiludning
oghli Yehoshafat bolsa diwan bégi boldi; **25** Shéwa katip,
Zadok bilen Abiyatar kahin idi; **26** Yairliq Ira bolsa
Dawutqa xas kahin boldi.

21 Emma Dawutning künliride uda üch yil acharchiliq
boldi. Dawut uning toghruluq Perwerdigardin
soridi. Perwerdigar uninggha: Acharchiliq Saul we
uning qanxor jemetidikiler sewebidin, yeni uning
Gibéonluqlarni qirghin qilghinidin boldi, dédi. **2**
Padishah Gibéonluqlarni chaqirip, ular bilen sözleshti
(Gibéonluqlar Israillardin emes idi, belki Amoriylarning
bir qaldisi idi. Israil eslide ular bilen ehde qilip qesem
ichkenidi; lékin Saul Israil we Yehudalargha bolghan
qizghinliqi bilen ularni öltürüshke intilgenidi). **3** Dawut
Gibéonluqlargha: Silerge néme qilip bérey? Men qandaq
qilip bu gunahni kafaret qilip yapsam, andin siler
Perwerdigarning mirasigha bext-beriket tiliyeleysiler?
— dédi. **4** Gibéonluqlar uninggha: Bizning Saul we
uning jemetidikilerdin altun-kümüsh sorash heqqimiz
yoq, we bizning sewebimizdin Israildin bir ademnimu
ölümge mehkum qildurush heqqimiz yoq, dédi. Dawut:
Siler néme désenglar, men shundaq qilay, dédi. **5**
Ular padishahqa: Burun bizni yoqatmaqchi bolghan,
bizni Israilning barliq pasilliri ichide turghudek yéri
qalmisun dep, bizni halak qilishqa qestligen héliqi
kishining, **6** hazir uning erkek neslidin yettisi bizge
tapshurup bérilsun, biz Perwerdigarning tallighini
bolghan Saulning Gibéah shehiride, Perwerdigarning
aldida ularni öltürüp, ésip qoyayli, dédi. Padishah: —
Men silerge choqum tapshurup bérimen, dédi. **7** Lékin
Dawut bilen Saulning oghli Yonatanning Perwerdigar
aldida ichishken qesimi wejidin padishah Saulning
newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshetni ayidi. **8**
Padishah Ayahning qizi Rizpahning Saulgha tughup
bergen ikki oghli Armoni we Mefiboshetni we Saulning
qizi Miqal Meholatliq Barzillayning oghli Adriel üchün
béqiwalghan besh oghulni tutup, **9** Gibéonluqlarning
qoligha tapshurdi. Bular ularni döngde Perwerdigarning
aldida ésip qoydi. Bu yetteylen bir künde öltürüldi;
ular öltürülgende arpa ormisi aldidiki künler idi. **10**
Andin Ayahning qizi Rizpah böz rextni élip, qoram
üstige yéyip saldi. U orma bashlan'ghandin tartip
asmandin yamghur chüshken waqitqiche, u yerde olturup
kündüzi qushlarning jesetlerning üstige qonushigha,
kéchisi yirtquchlarning ularni dessep cheylishige yol
qoymidi. **11** Birsi Saulning kéniziki, Ayahning qizi
Rizpahning qilghanlirini Dawutqa éytti. **12** Shuning bilen
Dawut Yabesh-Giléadtikilerning qéshigha bérip, u yerdin
Saulning we uning oghli Yonatanning söngeklirini élip
keldi (Filistiyler Gilboada Saulni öltürgen künide ularning
jesetlirini Beyt-Shandiki meydanda ésip qoyghanidi;
Yabesh-Giléadtikiler eslide bularni shu yerdin oghriliqche
élip ketkenidi). **13** Dawut Saul bilen uning oghli
Yonatanning söngeklirini shu yerdin élip keldi; ular ésip
öltürülgen yetteylenning söngeklirinimu yighip qoydi,
14 andin shularni Saul bilen oghli Yonatanning söngekliri
bilen Binyamin zéminidiki Zélada, atisi kishning qebriside
depne qildi. Ular padishah emr qilghandek qildi. Andin
Xuda [xelqning] zémin toghruluq dualirini ijabet qildi.
15 Filistiyler bilen Israilning ottursida yene jeng boldi,
Dawut öz ademliri bilen chüshüp, Filistiyler bilen
soqushti. Emma Dawut tolimu charchap ketti; **16**
Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob Dawutni
öltürmekchi idi; uning mis neyzisining éghirliqi üch
yüz shekel idi; uninggha yene yéngi sawut baghlaqliq

idi. **17** Lékin Zeruiyaning oghli Abishay uninggha
yardemge kélip Filistiyni qilichlap öltürdi. Shu küni
Dawutning ademliri uninggha qesem qilip: Sen yene
biz bilen jengge chiqmighin! Bolmisa Israilning chirighi
öchüp qalidu, — dédi. **18** Bu ishtin kéyin shundaq
boldiki, Gobta Filistiyler bilen yene jeng boldi; u waqitta
Hushatliq Sibbikay Rafahning ewladidin bolghan Safni
öltürdi. **19** Gobta yene bir qétim Filistiyler bilen jeng
boldi; u chaghda Beyt-Lehemlik Yairning oghli El-Hanan
Gatliq Goliyatning inisini öltürdi. Uning neyzisining sépi
bapkarning xadisidek idi. **20** Yene bir jeng Gatta boldi; u
yerde égiz boyluq bir adem bar idi, qollirining altidin
barmaqliri, putlirining altidin barmaqliri bolup jemiy
yigirme töt barmiqi bar idi. U hem Rafahning ewladi idi.
21 U Israillarning aldida turup ularni mazaq qildi; lékin
Dawutning akisi Shimiyaning oghli Yonatan uni öltürdi.
22 Bu töt kishi Gatliq Rafahning ewladi bolup, hemmisi
Dawutning qolida yaki uning xizmetkarlirining qolida
öltürüldi.

22 Perwerdigar uni barliq düshmenliridin hem
Saul padishahning qolidin qutquzghan küni, u
Perwerdigargha bu küyni éytti: — **2** U mundaq dédi: —
Perwerdigar méning xada téghim, méning qorghinim,
méning nijatkarimdur! **3** Xuda méning qoram téshimdur,
men Uninggha tayinimen — U méning qalqinim, méning
qutquzghuchi münggüzüm, Méning égiz munarim
we bashpanahim, méning qutquzghuchimdur; Sen
méni zorawanlardin qutquzisen! **4** Medhiyilerge layiq
Perwerdigargha men nida qilimen, Shundaq qilip, men
düshmenlirimdin qutquzulimen; **5** Chünki ölümning
asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassizlarning yamrap
kétishi méni qorqitiwetti; **6** Tehtisaraning taniliri méni
chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqliri aldimgha keldi. **(Sheol
h7585)** **7** Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida
qildim, Xudayimgha peryad kötürdüm; U ibadetxanisidin
awazimni anglidi, Méning peryadim Uning quliqigha
kirdi. **8** Andin yer-zémin tewrep silkinip ketti,
Asmanlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti;
Chünki U ghezeplendi. **9** Uning dimighidin is örlep
turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti;
Uningdin kömür choghliri chiqti; **10** U asmanlarni
éngishtürüp égip chüshti, Puti astida tum qarangghuluq
idi. **11** U bir kérub üstide perwaz qildi, U shamalning
qanatlirida köründi. **12** U qarangghuluqni, shundaqla
yighilghan sularni, Asmanlarning qoyuq bulutlirini,
Öz etrapida chédiri qildi. **13** Uning aldida turghan
yoruqluqtin, Otluq choghlar chiqip ötti; **14** Perwerdigar
asmanda güldürlidi; Hemmidin aliy Bolghuchi awazini
yangratti; **15** Berheq, U oqlirini étip, [düshmenlirimni]
tarqitiwetti; Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-
süren'ge saldi; **16** Shuning bilen déngizning tekti körünüp
qaldi, Alemning ulliri ashkarilandi, Perwerdigarning
tenbihi bilen, Dimighining nepisining zerbisi bilen.
17 U yuqiridin qolini uzitip, méni tutti; Méni ulugh
sulardin tartip aldi. **18** U méni küchlük düshminimdin,
Manga öchmenlerdin qutquzdi; Chünki ular mendin
küchlük idi. **19** Külpetke uchrighan künümde, ular
manga qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar méning
tayanchim idi. **20** U méni kengri-azade bir jaygha
élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin
xursen boldi. **21** Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap
manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga
qayturdi; **22** Chünki Perwerdigarning yollirini tutup
keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim;
23 Chünki uning barliq hökümliri aldimdidur; Men
Uning belgilimiliridin chetnep ketmidim; **24** Men
Uning bilen ghubarsiz yürdum, Özümni gunahtin néri
qildim. **25** We Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap,
Köz aldida bolghan halalliqim boyiche qilghanlirimni
qayturdi. **26** Wapadar-méhribanlargha Özüngni wapadar-
méhriban körsitisen; Ghubarsizlargha Özüngni ghubarsiz
körsitisen; **27** Sap dilliqlargha Özüngni sap dilliq
körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; **28** Chünki
Sen ajiz mömin xelqni qutquzisen; Biraq közliringni
tekebbur üstige tikip, Ularni shermende qilisen; **29**
Chünki Sen Perwerdigar méning chiraghimdursen;
Perwerdigar méni basqan qarangghuluqni nurlanduridu;
30 Chünki Sen arqiliq düshmen qoshuni arisidin yügürüp
öttüm; Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. **31**
Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning
sözi sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning
hemmisige qalqandur. **32** Chünki Perwerdigardin
bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin bashqa
kim qoram tashtur? **33** Tengri méning mustehkem
qorghinimdur; U yolumni mukemmel, tüp-tüz qilidu;
34 U méning putlirimni kéyikningkidek qilidu; U méni
yuqiri jaylirimgha turghuzidu; **35** Qollirimni urush
qilishqa ögitidu, Shunglashqa bileklirim mis kamanni
kéreleydu; **36** Sen manga nijatingdiki qalqanni berding,
Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. **37**
Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning
putlirim téyilip ketmidi. **38** Men düshmenlirimni qoghlap
yoqattim, Ular halak bolmighuche héch yanmidim.
39 Qayta turalmighudek qilip, Ularni halak qilip
yanjidim, Ular putlirim astida yiqildi. **40** Sen jeng
qilishqa küch bilen bélimni baghliding; Sen manga
hujum qilghanlarni putum astida égildürdüng; **41**
Düshmenlirimni manga arqini qilip qachquzdung,
Shuning bilen men manga öchmenlerni yoqattim. **42** Ular
telmürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq idi; Hetta
Perwerdigargha qariwidi, Umu ularghа jawab bermidi.
43 Men ularni soqup yerdiki topidek qiliwettim; Kochidiki
patqaqtek men ularni cheyliwettim; Ularning üstidin
pétiqdiwettim. **44** Sen méni xelqimning nizaliridin
qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi bolushqa
saqliding; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde
bolmaqta. **45** Yat eldikiler manga zeipliship teslim
bolidu; Anglishi bilenla ular manga itaet qilidu; **46** Yat
eldikiler chüshkünliship kétidu; Ular öz istihkamliridin
titrigen halda chiqip kélidu; **47** Perwerdigar hayattur!
Méning Qoram Téshim mubareklensun; Nijatim bolghan
qoram tash Xuda aliydur, dep medhiyilensun! **48** U,
yeni men üchün toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlerni
manga boysundurghuchidur; **49** U méni düshmenlirim
arisidin chiqarghan; Berheq, Sen méni manga hujum
qilghanlardin yuqiri kötürdüng; Zorawan ademdin Sen
méni qutuldurdung. **50** Mushu seweblik men eller arisida
sanga teshekkür éytimen, i Perwerdigar; Namingni
ulughlap küylerni éytimen; **51** U bolsa Özi tikligen
padishahqa zor qutquzushlarni béghishlaydu; Özi mesih
qilghinigha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggüge
özgermes muhebbetni körsitidu.

23 Töwendikiler Dawutning axirqi sözliridur: — Yessening oghli Dawutning béshariti, Yuqiri mertiwige kötürülgen, Yaqupning Xudasi terepidin mesihlen'gen, Israilning söyümlük küychisining bésharet sözliri mana: — **2** Perwerdigarning Rohi men arqiliq söz qildi, Uning sözliri tilimdidur. **3** Israilning Xudasi söz qildi, Israilning Qoram Téshi manga shundaq dédi: — Kimki ademlerning arisida adalet bilen seltenet qilsa, Kimki Xudadin qorqush bilen seltenet qilsa, **4** U quyash chiqqandiki tang nuridek, Bulutsiz seherdek bolidu, Yamghurdin kéyin asman süzük bolushi bilen, Yumran maysilar tupraqtin chiqidu, mana u shundaq bolidu. **5** Berheq, méning öyüm Tengri aldida shundaq emesmu? Chünki U men bilen menggülük ehde tüzdi, Bu ehde hemme ishlarda mupessel hem mustehkemdur; Chünki méning barliq nijatliq ishlirimni, Hemme intizarliqimni, U berq urghuzmamdu? **6** Lékin iplaslarning hemmisi tikenlerdek, Héchkim qolida tutalmighachqa, chöriwétilidu. **7** Ulargha qol uzatquchi özini tömür qoral we neyze sépi bilen qorallandurmisa bolmaydu; Ular haman turghan yéride otta köydürüwétilidu! **8** Dawutning palwanlirining isimliri töwendikidek xatirilen'gendur: — Taxkimonluq Yosheb-Bashsebet serdarlarning béshi idi. U bir qétimliq jengde neyze oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi. **9** Kéyinkisi Axoxiy Dodoning oghli Eliazar idi; Filistiyler yighilip jeng qilmaqchi boldi; shu waqitta Dawut we uninggha hemrah bolup chiqqan üch palwan ularni jengge chaqirdi; Eliazar shu üchtin biri idi. Lékin Israillar chékindi; **10** u qozghilip, taki béliki télip, qoli qilichqa chapliship qalghuche Filistiylerni qirdi. U küni Perwerdigar Israillarni chong nusretke érishtürdi. Xelq uning qéshigha qaytqanda peqet olja yighish ishila qalghanidi. **11** We uningdin kéyinkisi Hararliq Agiyning oghli Shammah idi. Bir küni Filistiyler qoshun bolup yighilghanidi; yéqin etrapta qoyuq ösken bir qizil mashliq bar idi. Kishiler Filistilerning aldidin qachqanidi, **12** Shammah bolsa qizil mashliq otturisida mezmut turup, uni qoghdap Filistiylerni qirdi; shuning bilen Perwerdigar [Israillargha] ghayet zor nusret ata qildi. **13** Orma waqtida ottuz yolbashchi ichidin yene üchi Adullamning gharigha chüshüp, Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshuni Refayim wadisigha bargah qurghanidi; **14** u chaghda Dawut qorghanda idi, Filistiylerning qarawulgahi bolsa Beyt-Lehemde idi. **15** Dawut ussap: Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti! — déwidi, **16** bu üch palwan Filistiylerning leshkergahidin bösüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: **17** — I Perwerdigar, bundaq ish mendin néri bolsun! Bu üch ademning öz hayatigha tewekkul qilip bérip ekelgen bu su ularning qénigha oxshash emesmu! — dédi. Shuning üchün u ichishke unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar del shular idi. **18** Zeruiyaning oghli Yoabning inisi Abishay bu üchining béshi idi. U üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürgen. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. **19** U bu ücheylenning ichide eng hörmetliki idi, shunga ularning béshi idi; lékin u awwalqi ücheylen'ge yetmeytti. **20** Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir küni azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. **21** U hem küchtünggür bir misirliqni öltürgenidi. Misirliqning qolida bir neyze bar idi, lékin Binayaning qolida bir hasila bar idi. U misirliqning qolidin neyzisini tartiwélip, öz neyzisi bilen uni öltürdi. **22** Bu ishlarni Yehoyadaning oghli Binaya qilghan bolup, u üch palwan arisida nam chiqarghanidi. **23** U ottuz yolbashchi ichide hörmetlik idi. Lékin u awwalqi üch palwan'gha yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qildi. **24** Ottuz yolbashchi ichide Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli El-Hanan bar idi. **25** [Buningdin bashqa]: Harodluq Shammah, Harodluq Élika, **26** Patliliq Helez, Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, **27** Anatotluq Abiézer, Hushatliq Mibonnay, **28** Axohluq Zalmon, Nitofatliq Maharay, **29** Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, Binyaminlardin Gibéahliq Ribayning oghli Ittay, **30** Piratonluq Binaya, Gaash wadiliridin Hidday, **31** Arbatliq Abi-Albon, Barhumluq Azmawet, **32** Shaalbonluq Eliyahba, Yashenning oghulliri, Hararliq Shammahning [oghli] Yonatan, Hararliq Shararning oghli Ahiyam, **34** Maakatiy Axasbayning oghli Elifelet, Gilonluq Ahitofelning oghli Éliyam, **35** Karmellik Hezray, Arbiliq Paaray, **36** Zobahdin bolghan Natanning oghli Igal, Gadliq Banni, **37** Ammoniy Zelek, Beerotluq Naharay (u Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi idi), **38** Yitriliq Ira, Yitriliq Gareb **39** we Hittiy Uriya qatarliqlar bolup, ularning hemmisi ottuz yette kishi idi.

24 Perwerdigarning ghezipi Israilgha yene qozghaldi. Shuning bilen U ularni jazalash üchün Dawutni qozghiwidi, u adem chiqirip, ulargha: — Israillar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi. **2** Padishah öz yénida turghan qoshun serdari Yoabqa: Barghin, Dandin tartip Beer-Shébaghiche Israilning hemme qebililirining yurtlirini kézip, xelqni sanap chiqqin, men xelqning sanini biley, dédi. **3** Yoab padishahqa: Bu xelq hazir meyli qanchilik bolsun, Perwerdigar Xudaying ularning sanini yüz hesse ashurghay. Buni ghojam padishah öz közi bilen körgey! Lékin ghojam padishah némishqa bu ishtin xush bolidikin? — dédi. **4** Emma Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri unimisimu, padishahning yarliqi ulardin küchlük idi; shuning bilen Yoab bilen qoshunning bashqa serdarliri Israilning xelqini sanighili padishahning qéshidin chiqti. **5** Ular Iordan deryasidin ötüp Yaazerge yéqin Gad wadisida Aroerde, yeni sheherning jenub teripide bargah tikti. **6** Andin ular Giléadqa we Taxtim-Hodshining yurtigha keldi. Andin Dan-Yaan'gha kélip aylinip Zidon'gha bardi. **7** Andin ular Tur dégen qorghanliq sheherge, shundaqla Hiwiylar bilen Qanaaniylarning hemme sheherlirige keldi; andin ular Yehuda yurtining jenub teripige, shu yerdiki Beer-Shébaghiche bardi. **8** Shundaq qilip ular pütkül zéminni kézip, toqquz ay yigirme kün ötkendin kéyin, Yérusalémgha yénip keldi. **9** Yoab padishahqa xelqning sanini melum qilip: Israilda qilich kötüreleydighan baturdin sekkiz yüz mingi, Yehudada besh yüz mingi bar iken, dédi. **10** Dawut

xelqning sanini alghandin kéyin, wijdani azablandi we
Perwerdigargha: Bu qilghinim éghir gunah boluptu. I
Perwerdigar, qulungning qebihlikini kötürüwetkeysen;
chünki men tolimu exmeqanilik qiptimen, dédi. **11** Dawut
etigende turghanda Perwerdigarning sözi Dawutning
aldin körgüchisi bolghan Gad peyghemberge kélip:
12 — «Bérip Dawutqa éytqin, Perwerdigar: — Men
üch [bala-qazani] aldinggha qoyimen, ularning birini
talliwalghin, men shuni üstüngge chüshürimen, deydu
— dégin» — déyildi. **13** Shuning bilen Gad Dawutning
qéshigha kélip buni uninggha dédi. U uninggha: «Yette
yilghiche zéminingda acharchiliq sanga bolsunmu? Yaki
düshmenliring üch ayghiche séni qoghlap, sen ulardin
qachamsen? We yaki üch kün'giche zéminingda waba
tarqalsunmu? Emdi sen obdan oylap, bir néme dégin,
men méni Ewetküchige néme dep jawap bérey?» —
dédi. **14** Dawut Gadqa: Men tolimu tenglikte qaldim!
Sendin ötüneyki, biz Perwerdigarning qoligha chüsheyli;
chünki Uning rehimdilliqi zordur; insanning qoligha
peqet chüshüp qalmighaymen! — dédi. **15** Shuning bilen
Perwerdigar etigendin tartip békitilgen waqitqiche waba
chüshürdi. Dandin tartip Beer-Shébaghiche yetmish
ming adem öldi. **16** Emdi perishte qolini Yérusalémgha
uzutup sheherni halak qilay dégende, Perwerdigar éghir
hökümidin pushayman qilip, xelqni halak qiliwatqan
Perishtige: Emdi boldi qilghin; qolungni yighqin, —
dédi. U waqitta Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy
Arawnahning xaminining yénida idi. **17** Dawut xelqni
yoqitiwatqan perishtini körgende Perwerdigargha: Mana,
gunah qilghan men, qebihlik qilghuchi mendurmen.
Lékin bu qoylar bolsa néme qildi? Séning qolung
méning üstümge we atamning jemetining üstige
chüshsun! — dédi. **18** Shu küni Gad Dawutning
qéshigha kélip uninggha: Bérip Yebusiy Arawnahning
xaminigha Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasighin,
dédi. **19** Dawut Gadning sözi boyiche Perwerdigar
buyrughandek qildi. **20** Arawnah qarap padishah bilen
xizmetkarlarning öz teripige kéliwatqinini körüp, aldigha
chiqip padishahning aldida yüzini yerge tekküzüp,
tezim qildi. **21** Arawnah: Ghojam padishah néme
ish bilen qullirining aldigha keldilikin? — dep soridi.
Dawut: Xelqning arisida wabani toxtitish üchün, bu
xamanni sendin sétiwélip, bu yerde Perwerdigargha
bir qurban'gah yasighili keldim, — dédi. **22** Arawnah
Dawutqa: Ghojam padishah özliri némini xalisila shuni
élip qurbanliq qilsila. Mana bu yerde köydürme qurbanliq
üchün kalilar bar, otun qilishqa xaman tépidighan tirnilar
bilen kalilarning boyunturuqliri bar. **23** I padishah,
buning hemmisini menki [Arawnah] padishahqa teqdim
qilay, dédi. U yene padishahqa: Perwerdigar Xudaliri
silini qobul qilip shepqet körsetkey, dédi. **24** Padishah
Arawnahgha: Yaq, qandaqla bolmisun bularni sendin
öz nerxide sétiwalmisam bolmaydu. Men bedel tölimey
Perwerdigar Xudayimgha köydürme qurbanliqlarni
hergiz sunmaymen, — dédi. Andin Dawut xaman bilen
kalilarni ellik shekel kümüshke sétiwaldi. **25** Andin
Dawut u yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasap,
köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq qurbanliqliri qildi.
Perwerdigar zémin üchün qilghan dualarni qobul qilip,
waba Israilning arisida toxtidi.

Padishahlar 1

1 Dawut padishah xéli yashinip qalghanidi; uni yotqan-
ediyal bilen yapsimu, u issimaytti. **2** Xizmetkarliri
uninggha: — Ghojam padishah özliri üchün, aldilirida
turidighan bir pak qiz tapquzayli; u padishahtin xewer
élip, silining quchaqlirida yatsun; shuning bilen ghojam
padishah issiyla — dédi. **3** Ular pütkül Israil zéminini
kézip güzel bir qizni izdep yürüp, axiri Shunamliq
Abishagni tépip padishahning aldigha élip keldi. **4**
Qiz intayin güzel idi; u padishahtin xewer élip uning
xizmitide bolatti, emma padishah uninggha yéqinchiliq
qilmaytti. **5** Emma Haggitning oghli Adoniya mertiwisini
kötürmekchi bolup: «Men padishah bolimen» dédi. U
özige jeng harwiliri bilen atliqlarni we aldida yüridighan
ellik eskerni teyyar qildi **6** (uning atisi héchqachan:
«Némishqa bundaq qilisen?» dep, uninggha tenbih-
terbiye béripmu baqmighanidi hem u nahayiti kélishken
yigit bolup, anisi uni Abshalomdin kéyin tughqanidi).
7 U Zeruiyaning oghli Yoab we kahin Abiyatar bilen
meslihet qiliship turdi. Ular bolsa Adoniyagha egiship
uninggha yardem béretti. **8** Lékin kahin Zadok we
Yehoyadaning oghli Binaya, Natan peyghember, Shimey,
Rey we Dawutning öz palwanliri Adoniyagha egeshmidi.
9 Adoniya qoy, kala we bordighan torpaqlarni En-
Rogelning yénidiki Zohelet dégen tashta soydurup,
hemme aka-ukilirini, yeni padishahning oghulliri bilen
padishahning xizmitide bolghan hemme Yehudalarni
chaqirdi. **10** Lékin Natan peyghember, Binaya, palwanlar
we öz inisi Sulaymanni u chaqirmidi. **11** Natan bolsa
Sulaymanning anisi Bat-Shébagha: — «Anglimidingmu?
Haggitning oghli Adoniya padishah boldi, lékin ghojimiz
Dawut uningdin xewersiz. **12** Emdi mana, öz jéning
we oghlung Sulaymanning jénini qutquzushqa méning
sanga bir meslihet bérishimke ijazet bergeysen. **13**
Dawut padishahning aldigha bérip uninggha: — Ghojam
padishah özliri qesem qilip öz keminilirige wede qilip:
«Séning oghlung Sulayman mendin kéyin padishah bolup
textimde olturidu» dégen emesmidile? Shundaq turuqluq
némishqa Adoniya padishah bolidu? — dégin. **14** Mana,
padishah bilen sözliship turghiningda, menmu séning
keyningdin kirip sözüngni ispatlaymen, — dédi. **15** Bat-
Shéba ichkiri öyge padishahning qéshigha kirdi (padishah
tolimu qérip ketkenidi, Shunamliq Abishag padishahning
xizmitide boluwatatti). **16** Bat-Shéba padishahqa éngiship
tezim qildi. Padishah: — Néme teliping bar? — dep soridi.
17 U uninggha: — I ghojam, sili Perwerdigar Xudaliri
bilen öz dédeklirige: «Séning oghlung Sulayman mendin
kéyin padishah bolup textimde olturidu» dep qesem
qilghanidila. **18** Emdi mana, Adoniya padishah boldi!
Lékin i ghojam padishah, silining uningdin xewerliri
yoq. **19** U köp kalilarni, bordaq torpaqlar bilen qoylarni
soydurup, padishahning hemme oghullirini, Abiyatar
kahinni we qoshunning serdari Yoabni chaqirdi. Lékin
qulliri Sulaymanni u chaqirmidi. **20** Emdi, i ghojam
padishah, pütkül Israilning közliri silige tikilmekte,
ular ghojam padishahning özliridin kéyin textliride
kimning olturidighanliqi toghrisida ularghа xewer
bérishlirini kütishiwatidu; **21** bir qarargha kelmisile,
ghojam padishah öz ata-bowiliri bilen bille uxlashqa
ketkendin kéyin, men bilen oghlum Sulayman gunahkar
sanilip qalarmizmikin, — dédi. **22** Mana, u téxi padishah
bilen sözliship turghinida Natan peyghembermu kirip
keldi. **23** Ular padishahqa: — Natan peyghember keldi,
dep xewer berdi. U padishahning aldigha kiripla, yüzini
yerge yéqip turup padishahqa tezim qildi. **24** Natan: — I
ghojam padishah, sili Adoniya mendin kéyin padishah
bolup méning textimde olturidu, dep éytqanidilimu?
25 Chünki u bügün chüshüp, köp buqa, bordighan
torpaqlar bilen qoylarni soydurup, padishahning hemme
oghullirini, qoshunning serdarlirini, Abiyatar kahinni
chaqirdi; we mana, ular uning aldida yep-ichip: «Yashisun
padishah Adoniya!» — dep towlashmaqta. **26** Lékin
qulliri bolghan méni, Zadok kahinni, Yehoyadaning
oghli Binayani we qulliri bolghan Sulaymanni u
chaqirmidi. **27** Ghojam padishah kimning özliridin
kéyin ghojam padishahning textide olturidighanliqini
öz qullirigha uqturmay u ishni buyrudilimu? —
dédi. **28** Dawut padishah: — Bat-Shébani aldimgha
qichqiringlar, dédi. U padishahning aldigha kirip, uning
aldida turdi. **29** Padishah bolsa: — Jénimni hemme
qiyinchiliqtin qutquzghan Perwerdigarning hayati bilen
qesem qilimenki, **30** men eslide Israilning Xudasi
Perwerdigar bilen sanga qesem qilip: «Séning oghlung
Sulayman mendin kéyin padishah bolup ornumda
méning textimde olturidu» dep éytqinimdek, bügünki
künde men bu ishni choqum wujudqa chiqirimen,
— dédi. **31** We Bat-Shéba yüzini yerge yéqip turup
padishahqa tezim qilip: — Ghojam Dawut padishah
ebediy yashisun! — dédi. **32** Dawut padishah: — Zadok
kahinni, Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli
Binayani aldimgha chaqiringlar, dédi. Ular padishahning
aldigha keldi. **33** Padishah ularghа: — Ghojanglarning
xizmetkarlirini özünglargha qoshup, Sulaymanni öz
qéchirimge mindürüp, Gihon'gha élip béringlar; **34**
u yerde Zadok kahin bilen Natan peyghember uni
Israilning üstige padishah bolushqa mesih qilsun. Andin
kanay chélip: — Sulayman padishah yashisun! dep
towlanglar. **35** Andin u textimde olturushqa bu yerge
kelgende, uninggha egiship ménginglar; u méning
ornumda padishah bolidu; chünki men uni Israil bilen
Yehudaning üstige padishah bolushqa teyinlidim, — dédi.
36 Yehoyadaning oghli Binaya padishahqa jawab bérip:
— Amin! Ghojam padishahning Xudasi Perwerdigarmu
shundaq buyrusun! **37** Perwerdigar ghojam padishah
bilen bille bolghandek, Sulayman bilen bille bolup, uning
textini ghojam Dawut padishahningkidin téximu ulugh
qilghay! — dédi. **38** Zadok kahin, Natan peyghember,
Yehoyadaning oghli Binaya we Keretiyler bilen Peletiyler
chüshüp, Sulaymanni Dawut padishahning qéchirigha
mindürüp, Gihon'gha élip bardi. **39** Zadok kahin
ibadet chédiridin may bilen tolghan bir münggüzni
élip, Sulaymanni mesih qildi. Andin ular kanay chaldi.
Xelqning hemmisi: — Sulayman padishah yashisun! —
dep towlashti. **40** Xelqning hemmisi uning keynidin
egiship, sunay chélip zor shadliq bilen yer yérilghudek
tentene qilishti. **41** Emdi Adoniya we uning bilen jem
bolghan méhmanlar ghizalinip chiqqanda, shuni anglidi.
Yoab kanay awazini anglighanda: — Némishqa sheherde
shunche qiyqas-süren sélinidu? — dep soridi. **42** U
téxi sözini tügetmeyla, mana Abiyatar kahinning oghli

Yonatan keldi. Adoniya uninggha: — Kirgin, qeyser
ademsen, choqum bizge xush xewer élip kelding, —
dédi. **43** Yonatan Adoniyagha jawab bérip: — Undaq
emes! Ghojimiz Dawut padishah Sulaymanni padishah
qildi! **44** We padishah özi uninggha Zadok kahinni,
Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli Binayani we
Keretiyler bilen Peletiylerni hemrah qilip ewitip, uni
padishahning qéchirigha mindürdi; **45** andin Zadok
kahin bilen Natan peyghember uni padishah bolushqa
Gihonda mesih qildi. Ular u yerdin chiqip shadliq
qilip, pütkül sheherni qiyqas-süren bilen lerzige saldi.
Siz anglawatqan sada del shudur. **46** Uning üstige
Sulayman hazir padishahliq textide olturiwatidu. **47**
Yene kélip padishahning xizmetkarliri kélip ghojimiz
Dawut padishahqa: «Xudaliri Sulaymanning namini
silininghkidin ewzel qilip, textini silininghkidin ulugh
qilghay!» dep bext tilep mubarekleshke kélishti.
Padishah özi yatqan orunda sejde qildi **48** we
padishah: — «Bügün méning textimge olturghuchi
birsini teyinligen, öz közlirimge shuni körgüzgen
Israilning Xudasi Perwerdigar mubareklensun!» — dédi
— dédi. **49** Shuni anglap Adoniyaning barliq méhmanliri
hoduqup, ornidin qopup herbiri öz yoligha ketti. **50**
Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup,
[ibadet chédirigha] bérip qurban'gahning münggüzlirini
tutti. **51** Sulayman'gha shundaq xewer bérilip: —
«Adoniya Sulayman padishahtin qorqidu; chünki mana, u
qurban'gahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman
padishah bügün manga shuni qesem qilsunki, u öz qulini
qilich bilen öltürmeslikke wede qilghay» dédi», — déyildi.
52 Sulayman: — U durus adem bolsa béshidin bir tal
chach yerge chüshmeydu. Lékin uningda rezillik tépilsa,
ölidu, dédi. **53** Sulayman padishah adem ewitip uni
qurban'gahdin élip keldi. U kélip Sulayman padishahning
aldida éngiship tezim qildi. Sulayman uninggha: — Öz
öyüngge ketkin, — dédi.

2 Dawutning ölidighan waqti yéqinlashqanda, oghli
Sulayman'gha tapilap mundaq dédi: — **2** «Emdi
yer yüzidikilerning hemmisi baridighan yol bilen
kétimen. Yüreklik bolup, erkektek bolghin! **3** Sen
barliq qiliwatqan ishliringda hemde barliq niyet qilghan
ishliringda rawaj tépishing üchün Musagha chüshürülgen
qanunda pütülgendek, Perwerdigar Xudayingning
yollirida méngip, Uning belgilimiliri, Uning emrliri,
Uning hökümliri we agah-guwahliqlirida ching turup,
Uning tapshuruqini ching tutqin. **4** Shundaq qilghanda
Perwerdigar manga: «Eger ewladliring öz yoligha köngül
bölüp, Méning aldimda pütün qelbi we pütün jéni
bilen heqiqette mangsa, sanga ewladingdin Israilning
textide olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep éytqan
sözige emel qilidu. **5** Emma Zeruiyaning oghli Yoabning
manga qilghinini, yeni uning özi qandaq qilip Israilning
qoshunidiki ikki serdarni, yeni Nériyaning oghli
Abner bilen Yeterning oghli Amasani urup öltürüp,
tinch mezgilde jengde tökülgendek qan töküp, bélige
baghlighan kemerge we putigha kiygen keshige jengde
tökülgendek qan chéchip, dagh qilghanliqini bilisen. **6**
Sen uni danaliqinggha muwapiq bir terep qilip, uning aq
béshining görge salamet chüshüshige yol qoymighaysen.
(Sheol h7585) **7** Lékin Giléadliq Barzillayning oghullirigha
méhribanliq körsitip, dastixiningdin nan yégüzgin;
chünki men akang Abshalomdin qachqinimda, ular
yénimgha kélip manga shundaq qilghan. **8** We mana
Bahurimdin kelgen Binyamin qebilisidin Géraning
oghli Shimey yéningda turidu. U men Mahanaimgha
baridighanda, esheddiy lenet bilen méni qarghidi. Kéyin
u Iordan deryasigha bérip méning aldimgha kelgende,
men Perwerdigarning [nami] bilen uninggha: «Séni qilich
bilen öltürmeymen» dep qesem qildim. **9** Emma hazir uni
gunahsiz dep sanimighin. Özüng dana kishi bolghandin
kéyin uninggha qandaq qilishni bilisen; herhalda uning
aq béshini qanitip görge chüshürgin». **(Sheol h7585)** **10**
Dawut öz ata-bowliri bilen bir yerde uxlidi. U «Dawutning
shehiri» [dégen jayda] depne qilindi. **11** Dawutning
Israilgha seltenet qilghan waqti qiriq yil idi; u Hébronda
yette yil seltenet qilip, Yérusalémda ottuz üch yil seltenet
qildi. **12** Sulayman atisi Dawutning textide olturdi; uning
selteniti xéli mustehkemlendi. **13** Emma Haggitning oghli
Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Shébaning qéshigha
bardi. U uningdin: — Tinchliq meqsitide keldingmu?
— dep soridi. U: — Shundaq, tinchliq meqsitide, dédi.
14 U yene: — Sanga bir sözüm bar idi, dédi. U: —
Sözüngni éytqin, dédi. **15** U: — Bilisenki, padishahliq
eslide méningki idi, we pütün Israil méni padishah bolidu
dep, manga qaraytti. Lékin padishahliq mendin kétip,
inimning ilkige ötti; chünki Perwerdigarning iradisi bilen
u uningki boldi. **16** Emdi sanga bir iltimasim bar. Méni
yandurmighin, dédi. U: — Éytqin, dédi. **17** U: — Sendin
ötünimen, Sulayman padishahqa men üchün éytqinki —
chünki u sanga yaq démeydu! — U Shunamliq Abishagni
manga xotunluqqa bersun, dédi. **18** Bat-Shéba: — Maqul;
sen üchün padishahqa söz qilay, dédi. **19** Bat-Shéba
Adoniya üchün söz qilghili Sulayman padishahning
aldigha bardi. Padishah qopup aldigha bérip, anisigha
tezim qildi. Andin textige bérip olturup padishahning
anisigha bir textni keltürdi. Shuning bilen u uning
ong yénida olturup, uninggha: — **20** Sanga kichikkine
bir iltimasim bar. Méni yandurmighin, dédi. Padishah
uninggha: — I ana, sorawergin, men séni yandurmaymen,
dédi. **21** U: — Akang Adoniyagha Shunamliq Abishagni
xotunluqqa bergüzgin, dédi. **22** Sulayman padishah jawab
bérip anisigha: — Némishqa Adoniya üchün Shunamliq
Abishagni soraysen? U akam bolghaniken, uning üchün,
Abiyatar kahin üchün we Zeruiyaning oghli Yoab üchün
padishahliqnimu sorimamsen! — dédi. **23** Sulayman
padishah Perwerdigar bilen qesem qilip mundaq dédi: —
Adoniya shu sözni qilghini üchün ölmise, Xuda méni
ursun yaki uningdin artuq jazalisun! **24** Méning ornumni
mustehkem qilghan, atamning textide olturghuzghan, Öz
wedisi boyiche manga bir öyni qurghan Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, Adoniya bügün ölümge
mehküm qilinidu, dédi. **25** Shuning bilen Sulayman
padishah Yehoyadaning oghli Binayani bu ishqa ewetti;
u uni chépip öltürdi. **26** Padishah Abiyatar kahin'gha: —
Mang, Anatottiki öz étizliqinggha barghin. Sen ölümge
layiqsen, lékin sen Reb Perwerdigarning ehde sanduqini
atam Dawutning aldida kötürgenliking tüpeylidin, we
atamning tartqan hemme azab-oqubetliride uninggha
hemderd bolghining üchün, men hazir séni ölümge
mehkum qilmaymen, dédi. **27** Andin Sulayman Abiyatarni
Perwerdigargha kahin bolushtin juda qilip heydidi.
Shuning bilen Perwerdigarning Elining jemeti toghruluq

Shilohda éytqan sözi emelge ashuruldi. **28** Buning xewiri
Yoabqa yetkende (chünki Yoab Abshalomgha egeshmigen
bolsimu, Adoniyagha egeshkenidi) Yoab Perwerdigarning
chédirigha qéchip qurban'gahning münggüzlirini tutti.
29 Sulayman padishahqa: «Mana, Yoab Perwerdigarning
chédirigha qéchip bérip, qurban'gahning yénida turidu»
dégen xewer yetküzüldi. Sulayman Yehoyadaning oghli
Binayani shu yerge ewetip: — Mang, uni öltürüwetkin,
dédi. **30** Binaya Perwerdigarning chédirigha bérip
uninggha: — «Padishah séni buyaqqa chiqsun!» dédi,
dédi. U: — Yaq, mushu yerde ölimen, dédi. Binaya
padishahning yénigha qaytip uninggha xewer bérip:
— Yoab mundaq-mundaq dédi, manga shundaq jawab
berdi, dédi. **31** Padishah uninggha: — U özi dégendek
qilip, uni chépip öltürgin we uni depne qilghin. Shuning
bilen Yoab tökken naheq qan mendin we atamning
jemetidin kötürülüp ketkey. **32** Shundaq qilip atam
Dawut bixewer ehwalda u özidin adil we ésil ikki ademni,
yeni Israilning qoshunining serdari nerning oghli Abner
bilen Yehudaning qoshunining serdari Yeterning oghli
Amasani qilichlighini üchün, Perwerdigar u tökken qanni
öz béshigha yanduridu. **33** Ularning qéni Yoabning
béshi we neslining béshigha menggü yan'ghay; lékin
Dawut, uning nesli, jemeti we textige ebedil'ebedgiche
Perwerdigardin tinch-xatirjemlik bolghay, dédi. **34**
Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip, ölümge
mehkum qildi. Andin u chöldiki öz öyide depne qilindi.
35 Padishah Yehoyadaning oghli Binayani uning ornigha
qoshunning serdari qildi; padishah Abiyatarning ornigha
Zadokni kahin qilip teyinlidi. **36** Andin kéyin padishah
Shimeyni chaqirip uninggha: — Yérusalémda özüngge
bir öy sélip u yerde olturghin. Bashqa héch yerge
chiqma. **37** Eger sen chiqip Kidron jilghisidin ötseng,
shuni éniq bilip qoyki, shu künde sen sheksiz ölisen.
Séning qéning öz béshinggha chüshidu, dédi. **38** Shimey
padishahqa: — Ghojamning sözi berheqtur. Ghojam
padishah éytqandek qulliri shundaq qilidu, dédi. Shuning
bilen Shimey uzun waqitqiche Yérusalémda turdi. **39**
Üch yildin kéyin shundaq boldiki, Shimeyning qulliridin
ikkisi qéchip Maakahning oghli, Gatning padishahi
Aqishning qéshigha bardi. Shimeyge: — Mana qulliring
Gat shehiride turidu, dégen xewer yetküzüldi. **40** Shimey
éshikini toqup qullirini izdigili Gatqa, Aqishning yénigha
bardi. Andin u yénip öz qullirini Gattin élip keldi. **41**
Sulayman'gha: — Shimey Yérusalémdin Gatqa bérip
keldi, dep xewer yetküzüldi. **42** Padishah Shimeyni
chaqirtip uninggha: — Men séni Perwerdigar bilen
qesem qildurup: — Shuni éniq bilip qoyki, sen qaysi
küni chiqip birer yerge barghan bolsang, sen shu künide
sheksiz ölisen, dep agahlandurup éytmighanmidim?
Özüngmu, men anglighan söz berheq, dégenidingghu?
43 Shundaq bolghaniken, némishqa özüng Perwerdigar
aldida qilghan qesimingni buzup, men sanga buyrughan
buyruqumnimu tutmiding? — dédi. **44** Padishah
Shimeyge yene: Sen atam Dawutqa qilghan hemme
rezillikni obdan bilisen, u könglüngge ayandur. Mana
Perwerdigar rezillikingni öz béshinggha yanduridu. **45**
Lékin Sulayman padishah bolsa beriketlinip, Dawutning
texti Perwerdigarning aldida ebedil'ebed mustehkem
qilinidu, dédi. **46** Andin padishahning buyruqi bilen
Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip öltürdi.
Padishahliq bolsa Sulaymanning qolida mustehkem
qilindi.

3 Sulayman Misirning padishahi Pirewn bilen ittipaq
tüzüp Pirewnning qizini xotunluqqa aldi. Öz ordisi,
Perwerdigarning öyi we Yérusalémning chörisidiki
sépilni yasap pütküzgüchilik u uni «Dawutning shehiri»ge
apirip turghuzdi. **2** Shu waqitlarda Perwerdigarning
nami üchün bir ibadetxana yasalmighini üchün xelq
«yuqiri jaylar»da qurbanliqlirini qilatti. **3** Sulayman
Perwerdigarni söyüp, atisi Dawutning belgiligenliride
mangatti. Peqet «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip xushbuy
yaqatti. **4** Padishah qurbanliq qilghili Gibéon'gha
bardi; chünki u yer «ulugh yuqiri jay» idi. Sulayman
u yerdiki qurban'gahda bir ming köydürme qurbanliq
sundi. **5** Perwerdigar Gibéonda Sulayman'gha kéchisi
chüshide köründi. Xuda uninggha: — Méning sanga néme
bérishimni layiq tapsang, shuni tiligin, dédi. **6** Sulayman
jawaben mundaq dédi: — Qulung atam Dawut Séning
aldingda heqiqet, heqqaniyliq we könglining semimiyliki
bilen mangghanliqi bilen Sen uninggha zor méhribanliqni
körsetkeniding; we Sen shu zor méhribanliqni dawam
qilip, bügünki kündikidek öz textide olturghili uninggha
bir oghul berding. **7** Emdi i Perwerdigar Xudayim,
qulungni atam Dawutning ornida padishah qilding.
Emma men peqet bir gödek bala xalas, chiqish-kirishnimu
bilmeymen. **8** Öz qulung Sen tallighan xelqing, köplükidin
sanap bolmaydighan hésabsiz ulugh bir xelq arisida
turidu. **9** Shunga Öz qulunggha xelqingning üstide
höküm qilishqa yaxshi-yamanni perq étidighan oyghaq
bir qelbni bergeysen; bolmisa, kim bu ulugh xelqing
üstige höküm qilalisun? — dédi. **10** Sulaymanning
shuni tilikini Rebni xush qildi. **11** Xuda uninggha: —
Sen shuni tiligining üchün — Ya özüng üchün uzun
ömür tilimey, ya özüng üchün dölet-bayliq tilimey, ya
düshmenliringning janlirini tilimey, belki toghra höküm
qilghili oyghaq bolushqa özüng üchün eqil-parasetni
tiligining üchün, **12** mana, sözüng boyiche shundaq
qildim. Mana sanga shundaq dana we yorutulghan qelbni
berdimki, sendin ilgiri sanga oxshaydighini bolmighan,
sendin kéyinmu sanga oxshaydighini bolmaydu. **13** Men
sen tilimigen nersinimu, yeni dölet-bayliq we shan-
shöhretni sanga berdim. Shuning bilen barliq künliringde
padishahlarning arisida sanga oxshash bolidighini
chiqmaydu. **14** Eger atang Dawut mangghandek
Méning yollirimda méngip, belgilimilirim we emrlirimni
tutsang künliringni uzartimen, dédi. **15** Sulayman
oyghan'ghanda, mana bu bir chüsh idi. U Yérusalémgha
kélip Perwerdigarning ehde sanduqining aldigha kélip,
öre turup köydürme qurbanliqlarni qilip, teshekkür
qurbanliqlirini ötküzüp, hemme xizmetkarligha ziyapet
qilip berdi. **16** Shuningdin kéyin ikki pahishe ayal
padishahning qéshigha kélip uning aldida turdi. **17**
Birinchi ayal: — I ghojam! Men we bu xotun bir öyde
olturimiz; u men bilen öyde turghinida bir balini
tughdum. **18** Men balini tughup üch kündin kéyin u
xotunmu bir bala tughdi. Biz ikkiylen u yerde olturduq;
öyde bizdin bashqa héch yat adem yoq idi, yalghuz
biz ikkiylen öyde iduq. **19** Shu kéchide bu xotunning
balisi öldi; chünki u balisini bésip öltürüp qoyghanidi.
20 U yérim kéchide qopup dédekliri uxlap qalghanda,

yénimdin oghlumni élip öz quchiqigha sélip, özining
ölgen oghlini méning quchiqimgha sélip qoyuptu. **21**
Etisi qopup balamni émitey désem mana ölük turidu.
Lékin etigende qarisam, u men tughqan bala emes idi,
dédi. **22** Ikkinchi ayal: — Yaq, undaq emes. Tirik qalghini
méning oghlum, ölgini séning oghlung, dédi. Lékin
birinchi ayal: — Yaq, ölgini séning oghlung, tirik qalghini
méning oghlum, dédi. Ular shu halette padishahning
aldida taliship turatti. **23** Padishah: — Biri: «Tirik qalghini
méning oghlum, ölgini séning oghlung» deydu. Emma
yene biri: «Yaq, ölgini séning oghlung, tirik qalghini
méning oghlum» deydu, dédi. **24** Padishah: Manga bir
qilich élip kélinglar, dédi. Ular qilichni padishahqa élip
kelgende **25** padishah: Tirik balini otturidin késip ikki
parche qilip yérimini birige, yene bir yérimni ikkinchisige
béringlar, dédi. **26** U waqitta tirik balining anisi öz
balisigha ichini aghritip padishahqa: — Ah ghojam!
Tirik balini uninggha bersile, hergiz uni öltürmigeyle! —
dep yalwurdi. Lékin ikkinchisi: — Uni ne méningki ne
séningki qilmay, otturidin késinglar, dédi. **27** Padishah
jawaben: — Tirik balini uninggha béringlar, uni héch
öltürmenglar; chünki bu balining anisi shudur, dédi. **28**
Pütkül Israil padishahning qilghan hökümi toghrisida
anglidi we ular padishahtin qorqti, chünki ular Xudaning
adil hökümlerni chiqirish danaliqining uningda barliqini
kördi.

4 Sulayman padishah pütkül Israilgha padishah boldi.
2 Uning chong emeldarliri munular: — Zadokning
oghli Azariya kahin idi; **3** Shishaning oghulliri Élixoref
we Axiyah katiplar idi; Ahiludning oghli Yehoshafat
diwanbégi idi; **4** Yehoyadaning oghli Binaya qoshunning
bash serdari idi. Zadok bilen Abiyatar kahinlar idi; **5**
Natanning oghli Azariya nazaret bégi, Natanning yene bir
oghli Zabud hem kahin we padishahning meslihetchisi
idi. **6** Axishar ordining ghojidari, Abdaning oghli
Adoniram baj-alwan bégi idi. **7** Pütkül Israil zéminida
Sulayman padishahning özi üchün we ordidikiliri üchün
yémek-ichmek teminleydighan, on ikki nazaretchi
teyinlen'genidi; ularning herbiri yilda bir aydin yémek-
ichmek teminleshke mes'ul idi. **8** Ularning ismi
töwende xatirilen'gen: Efraim taghliq rayonigha Ben-
Xur; **9** Makaz, Shaalbim, Beyt-Shemesh we Élon-Beyt-
Hanan'gha Ben-Deker; **10** Arubotqa Ben-Xesed; u yene
Sokoh we Xefer dégen barliq yurtqimu mes'ul idi; **11**
yene Nafat-Dorgha Ben-Abinadab (u Sulaymanning
qizi Tafatni xotunluqqa alghan); **12** Taanaq, Megiddo
we Yizreelning töwenki teripidiki Zaretanning yénida
bolghan pütkül Beyt-Shan'gha, shundaqla Beyt-Shandin
tartip Abel-Meholahghiche, Joknéamdin ötküche bolghan
zéminlargha Ahiludning oghli Baana; **13** Ramot-
Giléadqa Ben-Geber; u yene Giléad yurtigha jaylashqan,
Manassehning oghli Yairgha tewe bolghan kentler
we hem Bashandiki yurt Argob, jümlidin u yerdiki
sépili, mis baldaqliq qowuqliri bolghan atmish chong
shehergimu mes'ul idi. **14** Mahanaimgha Iddoning oghli
Ahinadab; **15** Naftaligha Aximaaz (u Sulaymanning qizi
Basimatni xotunluqqa alghanidi). **16** Ashir we Alotqa
Hushayning oghli Baanah; **17** Issakargha Paruahning
oghli Yehoshafat; **18** Binyamin zéminigha Élaning oghli
Shimey; **19** Giléad zéminigha (eslide Amoriylarning
padishahi Sihon we Bashanning padishahi Ogning
zémini idi) Urining oghli Geber. U shu yurtqa birdinbir
nazaretchi idi. **20** Yehuda bilen Israilning ademliri
déngiz sahilidiki qumdek nurghun idi. Ular yep-
ichip, xushalliq qilatti. **21** We Sulayman bolsa [Efrat]
deryasidin tartip Filistiylerning zéminigha we Misirning
chégralirighiche bolghan hemme padishahliqlarning
üstide seltenet qilatti. Ular ulpan keltürüp Sulaymanning
pütün ömride uning xizmitide bolatti. **22** Sulaymanning
ordisigha kétidighan künlük teminat üchün ottuz
kor tasqighan aq un, atmish kor qara un, **23** on
bordighan uy, yaylaqtin keltürülgen yigirme uy, yüz qoy
kétetti; buningdin bashqa bughilar, jerenler, kiyikler
we bordighan toxular lazim idi. **24** Chünki u Tifsahdin
tartip Gazaghiche, [Efrat] deryasining bu teripidiki
hemme yurtlarning üstide, yeni [Efrat] deryasining bu
teripidiki barliq padishahlarning üstide höküm süretti;
uning töt etrapi tinch idi. **25** Sulaymanning pütkül
künliride Dandin tartip Beer-Shébaghiche Yehuda bilen
Israil ademlirining herbiri öz üzüm téli we öz enjür
derixining tégide aman-ésen olturatti. **26** Sulaymanning
jeng harwilirining atliri üchün töt ming atxanisi, on ikki
ming chewendizi bar idi. **27** Mezkur nazaretchilerning
herbiri özige békitilgen ayda Sulayman padishahqa we
uning dastixinigha kelgenlerning hemmisining yémek-
ichmeklirini kémeytmey teminleytti. **28** Xelq bolsa
herbiri özige békitilgen norma boyiche at-qéchirlar
üchün arpa bilen samanlarni [nazaretchiler bar] yerge
élip kéletti. **29** Xuda Sulayman'gha déngiz sahilidiki
qumdek danaliq, intayin mol pem-paraset ata qilip,
uning qelbini keng qilip zor yorutti. **30** Shuning
bilen Sulaymanning danaliqi barliq sherqtikilerning
danaliqidin we Misirdiki barliq danaliqtin ashti. **31**
Chünki u barliq ademlerdin, jümlidin ezrahliq Étan
bilen Maxolning oghulliri Héman, Kalkol we Darda
dégenlerdin dana idi; we uning shöhriti etrapidiki
hemme eller arisida yéyildi. **32** U éytqan pend-
nesihet üch ming idi; uning shéir-küyliri bir ming
besh idi. **33** U Liwandiki kédir derixidin tartip tamda
ösidighan lépekgülgiche derex-giyahlarning hemmisini
bayan qilip xatiriligenidi; u yene mal we haywanlar,
qushlar, hasharet-ömiligüchiler we béliqlar toghrisida
bayan qilip xatiriligenidi. **34** Sulaymanning danaliqini
anglighili kishiler barliq ellerdin kéletti, shundaqla uning
danaliqi toghruluq xewer tapqan yer yüzidiki hemme
padishahlardin kishiler kelmekte idi.

5 Turning padishahi Hiram Sulaymanni atisining
ornigha padishah bolushqa mesih qilin'ghan dep
anglap, öz xizmetkarlirini uning qéshigha ewetti;
chünki Hiram Dawutni izchil söygüchi idi. **2** Sulayman
Hiramgha adem ewitip mundaq uchurni yetküzdi: —
3 «Özüng bilisenki, atam Dawutning düshmenlirini
Perwerdigar uning puti astigha qoyghuche, u etrapida
her terepte jeng qilghanliqi tüpeylidin Perwerdigar
Xudasning namigha bir ibadetxana yasiyalmidi. **4** Emdi
hazir Perwerdigar Xudayim manga hemme tereptin
aram berdi; héchbir düshminim yoq, héchbir bala-
qaza yoq. **5** Mana, Perwerdigarning atam Dawutqa:
«Men séning ornunggha öz textingge olturghuzghan
oghlung bolsa, u méning namimgha bir ibadetxana
yasaydu» dep éytqinidek, men Perwerdigar Xudayimning
namigha bir ibadetxana yasay dep niyet qildim; **6** emdi

men üchün [ademliringge] Liwandin kédir derexlirini
késinglar, dep yarliq chüshürgin; méning xizmetkarlirim
séning xizmetkarliringgha hemdemde bolidu. Séning
békitkining boyiche xizmetkarliringgha bérilidighan ish
heqqini sanga töleymen; chünki özüngge ayanki, derex
késishte arimizda héchkim Zidondikilerdek usta emes».
7 Hiram Sulaymanning sözini anglighanda intayin xushal
bolup: — Bügün bu ulugh xelq üstige höküm sürüshke
Dawutqa shundaq dana bir oghul bergen Perwerdigargha
teshekkür éytilsun! — dédi. **8** Hiram Sulayman'gha adem
ewitip: — Sen manga qoyghan telepliringni anglap qobul
qildim. Men séning kédir yaghichi we archa yaghichi
toghruluq arzu qilghanliringning hemmisini ada qilimen;
9 Méning xizmetkarlirim shularni Liwandin déngizgha
apiridu; men ularni sal qilip baghlap, déngiz bilen sen
manga békitken yerge yetküzimen, andin shu yerde ularni
yeshküzimen. Shuning bilen sen ularni tapshuruwélip,
élip kétisen. Buning hésabigha sen teleplirim boyiche
ordidikilirim üchün yémek-ichmek teminligeysen, —
dédi. **10** Shundaq qilip, Hiram Sulayman'gha barliq
telipi boyiche kédir yaghachliri we archa yaghachlirini
berdi. **11** Sulayman Hiramgha ordidikilirining yémek-
ichmikige yigirme ming kor bughday we yigirme bat sap
zeytun méyini ewetip berdi. Her yili Sulayman Hiramgha
shundaq béretti. **12** Perwerdigar Sulayman'gha wede
qilghandek uninggha danaliq bergenidi. Hiram bilen
Sulaymanning arisida inaqliq bolup, ikkisi ehde tüzüshti.
13 Sulayman padishah pütün Israildin hashargha
ishlemchilerni békitti, ularning sani ottuz ming idi. **14**
U bularni nöwet bilen her ayda on mingdin Liwan'gha
ewetetti; shundaq qilip, ular bir ay Liwanda tursa,
ikki ay öyide turdi. Adoniram hasharchilaning üstide
turatti. **15** Sulaymanning yetmish ming hammili,
taghlarda ishleydighan seksen ming tashchisi bar idi.
16 Uningdin bashqa Sulaymanning mensepdarliridin
ish üstige qoyulghan üch ming üch yüz ish béshi
bar idi; ular ishlemchilerni bashquratti. **17** Padishah
yarliq chüshürüshi bilen ular ibadetxanining ulini
sélishqa yonulghan, chong we qimmetlik tashlarni késip
keltürdi. **18** We Sulaymanning tamchiliri bilen Hiramning
tamchiliri we Geballiqlar qoshulup tashlarni oyup, öyni
yasash üchün yaghach hem tashlarni teyyarlap qoydi.

6 Israillar Misirdin chiqqandin kéyinki töt yüz
seksininchi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki
seltenitining tötinchi yilining ikkinchi éyida, yeni
Zif éyida u Perwerdigarning öyini yasashqa bashlidi.
2 Sulayman padishah Perwerdigargha yasighan
ibadetxanining uzunluqi atmish gez, kengliki yigirme
gez we égizliki ottuz gez idi. **3** Ibadetxanidiki
«muqeddes jay»ning aldidiki aywanning uzunluqi
ibadetxanining kengliki bilen barawer bolup, yigirme
gez idi. Ibadetxanining aldidiki aywanning kengliki on
gez idi. **4** U ibadetxanigha rojeklik dérize-penjirilerni
ornatti. **5** Ibadetxana témigha, yeni muqeddes jay we
«kalamxana»ning témigha yandash [üch qewetlik] bir
imaretni saldi we uning ichige hujrilarni yasidi. **6**
[Tashqiriqi imaretning] töwenki qewitining kengliki
besh gez, ottura qewitining kengliki alte gez, üchinchi
qewitining kengliki yette gez idi. Chünki ibadetxanining
tashqi témida limlarni ornatqan töshükler bolmasliqi
üchün u tamgha tekche chiqirilghanidi. **7** Ibadetxana
pütünley teyyar qilip élip kélin'gen tashlardin bina
qilin'ghanidi. Shundaq qilghanda, uni yasighan waqitta
ne bolqa ne palta ne bashqa tömür eswablarning awazi
u yerde hech anglanmaytti. **8** Töwenki qewetning
hujrilirining kirish ishiki ibadetxanining ong teripide
idi; bir aylanma pelempey ottura qewetke andin ottura
qewettin üchinchi qewetke chiqatti. **9** Shundaq qilip
[Sulayman] ibadetxanini yasap püttürdi. Ibadetxanining
üstige xar-limlarni békitip, uni kédir taxtaylar bilen
qaplidi. **10** U ibadetxanigha yandash imaretning
qewetlirining égizlikini besh gezdin qildi. Shu imaretning
qewetliri ibadetxanigha kédir limliri arqiliq tutushuqluq
idi. **11** Perwerdigarning sözi Sulayman'gha kélip
mundaq déyildiki: — **12** «Sen Manga yasawatqan
bu ibadetxanigha kelsek, eger sen belgilimilirimde
méngip, hökümlirimge riaye qilip, barliq emrlirimni
tutup ularda mangsang, Men atang Dawutqa sen
toghruluq éytqan sözümge emel qilimen; **13** Men
Israillarning arisida makan qilip öz xelqim Israilni
esla tashlimaymen». **14** Sulayman ibadetxanini yasap
püttürdi. **15** Ibadetxanining tamlirining ich teripini
u kédir taxtayliri bilen yasap, ibadetxanining tégidin
tartip torusning limlirighiche yaghach bilen qaplidi; we
archa taxtayliri bilen ibadetxanigha pol yatquzdi. **16**
U ibadetxanining arqa témidin yigirme gez ölchep ara
tam yasap, ichkiriki xanini hasil qildi; u tégidin tartip
torus limlirighiche kédir taxtayliri bilen qaplidi. Bu eng
ichkiriki xana bolup, yeni «kalamxana», «eng muqeddes
jay» idi. **17** Uning aldidiki öy, yeni muqeddes xanining
uzunluqi qiriq gez idi. **18** Ibadetxanining ichki tamlirigha
qapaq we chéchekning nusxiliri neqish qilin'ghanidi.
Ibadetxana pütünley kédir taxtaylar bilen qaplan'ghanidi.
Hech tash körünmeytti. **19** Perwerdigarning ehde
sanduqini u yerde qoyush üchün, u ibadetxanining
ichkiridiki kalamxanini yasidi. **20** Kalamxanining
uzunluqi yigirme gez, toghrisi yigirme gez, égizliki
yigirme gez idi; u uni sap altundin qaplidi, shundaqla
uning aldidiki kédir yaghachliq qurban'gahnimu shundaq
qaplidi. **21** Sulayman ibadetxanining ichini sap altun bilen
qaplidi; u ichki kalamxanining aldini altun zenjirler bilen
tosidi; kalamxanini altun bilen qaplidi. **22** Shu teriqide
u pütkül ibadetxanini, yeni pütkül ibadetxanining
ichini altun bilen toluq qaplighanidi. Kalamxanigha
teelluq bolghan qurban'gahnimu pütünley altun bilen
qaplighanidi. **23** Kalamxanigha u zeytun yaghichidin
ikki kérubning sheklini yasidi. Herbirining égizliki on
gez idi. **24** Bir kérubning bir qanitining uzunluqi
besh gez we yene bir qanitining uzunluqi hem besh
gez bolup, bir qanitining uchidin yene bir qanitining
uchighiche on gez idi. **25** Ikkinchi kérubning ikki qaniti
qoshulup on gez idi. Ikki kérubning chong-kichikliki
we shekli oxshash idi. **26** Bir kérubning égizliki on gez
bolup, ikkinchi kérubningkimu hem shundaq idi. **27** U
kérublarni ichkiriki xanida qoydi. Kérublarning qanatliri
yéyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamgha tégip,
ikkinchisining qaniti udulidiki tamgha tégip turatti;
ikkisining ichidiki qanatliri xanining otturisida bir-birige
tégiship turatti. **28** U kérublarni altun bilen qaplidi. **29**
U ibadetxanining tamlirining pütkül ich chörsini, yeni
ichkiriki xanining we hem tashqiriqi xanining chörisini

kérub bilen xorma derexlirining shekilliri we chéchek
nusxiliri bilen neqish qildi. **30** Ibadetxanining polini,
yeni ichkiriki xanining hem tashqiriqi xaniningkini altun
bilen qaplidi. **31** Kalamxanining kirish éghizigha u zeytun
yaghichidin étilgen qosh ishiklerni yasidi. Ishiklerning
késhekliri we béshi öyning toghrisining beshtin bir qismi
idi. **32** Bu qosh ishikler zeytun yaghichidin étilgenidi; u
ishiklerning üstige kérublar, xorma derexliri we chéchek
nusxiliri neqish qilinip zinnetlen'genidi; u ishiklerni,
jümlidin kérub bilen xorma derexlirining neqishlirini
altun bilen qaplidi. **33** Ibadetxanining tashqi xanisining
ishikining késheklirini zeytun yaghichidin yasidi; ular
öyning toghrisining töttin bir qismi idi; **34** qosh qanatliq
ishik bolsa archa yaghichidin yasaldi. Bir qaniti yéyilip
qatlinatti, ikkinchi qanitimu yéyilip qatlinatti. **35** U
ularning üstige kérublar, xorma derexliri we chéchek
nusxilirini neqish qildi; andin ularning üstige, jümlidin
neqishler üstige altun qaplidi. **36** Ichkiriki hoylining
témini bolsa u üch qewet yonulghan tash bilen bir
qewet kédir yaghichidin yasidi. **37** [Sulaymanning
seltenitining] tötinchi yilining Zif éyida Perwerdigarning
ibadetxanisining uli sélindi. **38** We on birinchi yilining
Bul éyida, yeni sekkizinchi ayda ibadetxanining héchyéri
qaldurulmay, layihe boyiche pütünley tamam boldi.
Shundaq qilip uning öyni yasishigha yette yil ketti.

7 Sulayman öz ordisini bolsa, on üch yilda yasap
püttürdi. **2** U yasighan bu «Liwan ormini sariyi»ning
uzunluqini yüz gez, kenglikini ellik gez we égizlikini
ottuz gez qildi. Kédir yaghichi tüwrükidin töt qatar
we tüwrüklerning üstige kédir limliri qoyulghanidi. **3**
Tüwrüklerning üstidiki lim kötürüp turghan özgisimu
kédir yaghichidin idi. Limlar jemiy qiriq besh bolup
her qatarda on beshtin idi. **4** Uning üch qewet
dérizisi bar idi, üch qewettiki dériziler bir-birige
udulmu'udul idi. **5** Barliq ishikler we késhekler töt
chasiliq qilin'ghandi; ishikler üch közneklik bolup,
ishikler bir-birige udulmu'udul idi. **6** U uzunluqini ellik
gez, toghrisini ottuz gez qilip, tüwrüklük bir dehliz
yasidi; uning aldida yene bir dehliz bar idi, we uning
aldida yene tüwrüklük aywan bar idi. **7** Andin kéyin
u soraq soraydighan texti üchün «Soraq dehlizi» dep
atalghan yene bir dehlizni yasidi. U dehlizning tégidin
tartip torusning limlirighiche kédir yaghichi bilen
qaplan'ghanidi. **8** [Sulayman] özi olturidighan saray,
yeni dehlizning arqa hoylisigha jaylashaqan sarayning
layihisi «[soraq] öyi»ningkige oxshash idi. Sulayman
öz emrige alghan Pirewnning qizi üchün shu dehlizge
oxshash bir sarayni yasatti. **9** Bu imaretlerning hemmisi
ichkiriki tamliridin tartip chong hoylining tamlirighiche,
ulidin tartip özgining pewazighiche qimmet tashlardin,
yeni ölchem boyiche oyulup andin ich-téshi here bilen
késilgen tashlardin yasalghanidi. **10** Ulliri bolsa chong
we qimmet tashlardin, uzunluqi on gez we sekkiz gez
bolghan tashlardin qilin'ghanidi. **11** Ullarning üstige
yene békitilgen ölchem boyiche oyulghan qimmet
ésil tashlar we kédir limliri qoyulghanidi. **12** Chong
hoylining chörisidiki tam üch qewet oyulghan tash
we bir qewet yonulghan kédir limliridin yasalghanidi.
Perwerdigarning ibadetxanisining ichkiriki hoylisining
témi we yene ordidiki dehlizining témimu shundaq
yasalghanidi. **13** Sulayman padishah adem ewetip
Hiramni turdin keltürdi. **14** U kishi Naftali qebilisidin
bolghan bir tul xotunning oghli bolup, atisi turluq
bir misker idi. Hiram miskerchilikte türlük ishlarni
qilishqa tolimu usta, pem-parasetlik we bilimlik idi. U
Sulayman padishahning qéshigha kélip, uning hemme
ishini qildi. **15** U özi ikki tüwrükni mistin yasidi. Herbir
tüwrükning égizliki on sekkiz gez bolup, aylanmisi on
ikki gez idi. **16** Bu tüwrüklerning üstige qoyush üchün
mistin ikki tajni quyup yasap, uning üstige qoydi. Bir
tajning égizliki besh gez, ikkinchi tajning égizlikimu
besh gez idi. **17** Tüwrüklerning töpisidiki tajlar torlargha
oxshash zinnetlinip, zenjirler we torlan'ghan halqilar
bilen toquqluq idi. Bir tajning shundaq yette qatar
tor halqiliri bar idi, ikkinchi tajningmu hem shundaq
yette qur tor halqiliri bar idi. **18** U yene anarlarni, yeni
tüwrüklerning üstidiki herbir tajni yépip turidighan tor
halqilarning üstige ikki qatar anarni yasidi. U birinchi we
ikkinchi tajghimu oxshashla shundaq qildi. **19** Aywandiki
tüwrüklerning üstidiki tajliri niluper shekillik bolup,
égizliki töt gezdin idi. **20** Ikki tüwrükning tajliridiki
tor halqilirigha yéqin tompiyip chiqqan jayning üstide
qewetmu-qewet chöridigen ikki yüz anar nusxisi bar idi.
Ikkinchi tajning chörisimu oxshash idi. **21** U tüwrüklerni
ibadetxanining aldidiki aywan'gha tiklidi. Ong teripige
birni tiklep namini «Yaqin», sol teripige birni tiklep,
namini «Boaz» atidi. **22** Tüwrüklerning üsti niluper
sheklide yasalghanidi. Buning bilen tüwrüklerning ishliri
pütkenidi. **23** U mistin «déngiz» dep atalghan yoghan das
yasidi. Uning bir girwikidin yene bir girwikigiche on gez
kéletti. Uning aylamisi ottuz gez idi. **24** Dasning girwiki
asti chöridep qapaq nusxiliri bilen zinnetlen'genidi.
Bular dasning chörisining herbir gézige undin, ikki
qatar qoyulghan idi. Ular das bilen bir waqitta quyup
chiqirilghanidi. **25** Das on ikki buqa shekli üstide
turghuzulghanidi. Bularning üchi shimal terepke, üchi
gherb terepke, üchi jenub terepke, üchi sherq terepke
yüzlen'genidi. «déngiz» bularning üstide idi; ularning
arqisi ich teripide idi. **26** Dasning qélinliqi aliqanning
kenglikidek bolup, uning girwiki piyalining girwikidek,
shekli échilghan niluperdek idi. Uninggha ikki ming bat
su sighatti. **27** Uningdin bashqa u mistin on teglikni
yasidi. Herbir teglikning uzunluqi töt gez, kengliki töt
gez bolup, égizliki üch gez idi. **28** Bu teglikler shundaq
yasalghanidiki, ularning [resimlik] taxtiliri bar idi;
taxtiliri ramkilar ichige ornitilghanidi. **29** Ramkilarning
otturisidiki resim taxtaylirida we ramkilarning özidimu
shirlar, buqilar we kérublarning süretlik zinnetliri bar
idi; shirlar we buqilarning asti we üsti zenjirsiman
gül chembirek sheklide zinnetlen'genidi. **30** Herbir
teglikning mis oqliri bilen töt chaqi bar idi; teglikning
dasni kötürüp turidighan töt burjikide jazisi bar idi;
das astidiki putlirining her teripide torlan'ghan quyma
gül shaxliri ornitilghanidi. **31** Her teglikning ichide
chongqurluqi bir gez kélidighan «kichik teglik» bolup,
aghzi dügilek idi; kichik teglikning uzunluqi bir yérim
gez idi; aghzining etrapida neqishler bar idi; ularning
ramkiliri dügilek emes, belki töt chasiliq idi. **32** Töt chaqi
resimlik taxtayliri astida bolup, ularning oqliri teglikke
békitilgenidi. Herbir chaqning égizliki bir yérim gez idi.
33 Chaqlarning qurulmisi jeng harwilirining chaqliridek

idi. Ularning qazanliri, qasqanliri, chétiqliri we oqlirining
hemmisi mistin quyulghanidi. **34** Herbir teglikning töt
burjikide birdin töt tutquchi bar idi; ular tegliktin chiqip
turatti we ular teglik bilen teng quyulghan. **35** Herbir
teglikning töpiside égizliki yérim gez kélidighan bir
yumilaq jaza bar idi. Herbir teglikning töpiside tirek
we resimlik taxtaylar bar idi. Ular teglik bilen teng
quyulghan. **36** U mushu tirek we resim taxtayliridiki
bosh orunlargha kérub, shir we xorma derexlirining
nusxilirini we chörisige torlan'ghan gül shaxlirini neqish
qildi. **37** Shu teriqide u mushu on teglikni yasap boldi.
Hemmisi bir nusxida quyulup, oxshash chongluqta we
shekilde idi. **38** U mistin on das yasighan bolup, herbir
dasqa qiriq bat su sighatti; herbir dasning toghrisi töt
gez idi. On teglikning herbirining töpiside birdin das
bar idi. **39** U besh dasni ibadetxanining ong yénida we
beshni ibadetxanining sol yénida qoydi; mis déngizni
ibadetxanining ong teripige, yeni sherqiy jenub teripige
qoydi. **40** Hiram shulargha teelluq das, kürek we qacha-
quchilarnimu yasap teyyar qildi. Shundaq qilip Hiram
Sulayman padishah üchün Perwerdigarning öyining
barliq qurulush xizmitini pütküzdi: — **41** ikki tüwrük,
ikki tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we bu
ikki bashni yépip turidighan ikki torni yasitip püttürdi,
42 shu ikki tor üstige qaychilashturulghan töt yüz anarni
yasatti. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki;
apqursiman ikki bashni yépip turatti. **43** U on das tegliki
we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **44** «mis
déngiz» we uning astidiki on ikki mis buqini yasatquzdi,
45 qazanlarni, küreklerni we qacha-quchilarnimu teyyar
qildi. Hiram Perwerdigarning öyi üchün Sulayman
padishahning emri bilen yasighan bu hemme nersiler
parqiraydighan mistin idi. **46** Padishah ularni Iordan
tüzlenglikide, Sukkot bilen Zaretanning otturisida, [shu
yerdiki] séghizlayda qélip yasap, quydurup chiqti. **47** Bu
nersiler shunche köp bolghachqa, Sulayman ularning
éghirliqini ölchimidi. Shuning bilen misning éghirliqi
melum bolmidi. **48** Sulayman yene Perwerdigarning
öyi ichidiki barliq eswablarni yasatti: — yeni altun
xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan altun shireni,
49 Kalamxana aldida turidighan sap altun chiraghdanlarni
(beshni ong yénida, beshni sol yénida) yasatti; we
shularning gülsiman zinnetlirini, chiraghlirini, chiragh
qisquchlirini altundin yasatti; **50** das-piyalilirini,
pichaqlirini, qachilirini, texsilirini we küldanlarning
hemmisini sap altundin yasatti; u ichkiriki xanining,
yeni eng muqeddes jayning qatlinidighan, qosh qanatliq
ishiklerning girelirini we öydiki muqeddes jayning
[ishiklirining] girelirini altundin yasatti. **51** Sulayman
padishah Perwerdigarning öyi üchün qilduridighan
hemme qurulushlar tamam bolghanda, u atisi Dawut
[Xudagha] atighan nersilerni (yeni kümüsh, altun we
türlük bashqa buyumlarni) ekeltürüp Perwerdigarning
öyining xezinilirige qoydurdi.

8 Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde
sanduqini «Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yötkep
kélish üchün Israil aqsaqallirini, qebile beglirini we
Israil jemetlirining beglirini Yérusalémgha öz yénigha
yighilishqa chaqirdi. **2** Buning üchün Israilning
hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi aydiki
békitilgen héytta Sulayman padishahning qéshigha
yighildi. **3** Israilning hemme aqsaqalliri yétip kelgende
Lawiylar ehde sanduqini kötürüp [mangdi]. **4** Ular
Perwerdigarning ehde sanduqini, jamaet chédiri bilen
uning ichidiki barliq muqeddes buyumlarni kötürüp
élip chiqti. Kahinlar bilen Lawiylar mushularni élip
chiqti. **5** Sulayman padishah we uning aldigha
yighilghan barliq Israil jamaiti ehde sanduqining aldida
méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan san-
sanaqsiz qoy bilen kalilarni qurbanliq qilishatti. **6**
Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayigha,
ibadetxanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng
muqeddes jaygha élip kirip, kérublarning qanatlirining
astigha qoydi. **7** Chünki kérublarning yéyilip turghan
qaniti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde
sanduqi bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yépip
turatti. **8** Bu baldaqlar nahayiti uzun bolghachqa,
kalamxanining aldidiki muqeddes jayda turup, ehde
sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili
bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili bolmaytti; bu
baldaqlar taki bügün'ge qeder shu yerde turmaqta. **9** Ehde
sanduqining ichide Musa peyghember Horeb téghida
turghanda ichige salghan ikki tash taxtidin bashqa
héchnerse yoq idi (Israillar Misir zéminidin chiqqandin
kéyin Perwerdigar ular bilen horebde ehde tüzgenidi).
10 We shundaq boldiki, kahinlar muqeddes jaydin
chiqishighila, bir bulut Perwerdigarning ibadetxanisini
qapliwaldi. **11** Kahinlar bulut tüpeylidin öz wezipilirini
öteshke öre turalmaytti; chünki Perwerdigarning julasi
Perwerdigarning öyini toldurghanidi. **12** Bu peytte
Sulayman: — Perwerdigar tum qarangghuluq ichide
turimen, dep éytqanidi; **13** lékin, [i Perwerdigar], men
derweqe Séning üchün bir heywetlik makan bolsun
dep, Sen menggü turidighan bir öyni yasidim, dédi.
14 Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige bext
tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. **15**
U mundaq dédi: — «Israilning Xudasi Perwerdigargha
teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam
Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge
ashurdi. U Dawutqa yene: — **16** «Men Öz xelqim Israilni
Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim üchün
bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi qebililirining
sheherliridin héchqaysisini tallimidim; biraq xelqim
bolghan Israilgha hökümranliq qilsun dep Dawutni
tallidim» dégenidi. **17** Emdi atam Dawutning Israilning
Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish
arzu-niyiti bar idi. **18** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa:
«Könglüngde Méning namimgha bir öy yasashqa qilghan
niyiting yaxshidur; **19** emma shu öyni sen yasimaysen,
belki séning pushtungdin bolidighan oghlung, u Méning
namimgha atap shu öyni salidu», dégenidi. **20** Mana emdi
Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede
qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning textige
olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha
atap bu öyni saldim. **21** Öyde ehde sanduqi üchün bir
jayni rastlidim; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning
ata-bowilirimizni Misir zéminidin élip chiqqanda, ular
bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur». **22** Andin Sulayman
Israilning barliq jamaitige yüzlinip, Perwerdigarning
qurban'gahining aldida turup, qollirini asman'gha
qaritip kötürüp **23** mundaq dua qildi: — «I Israilning
Xudasi Perwerdigar! Ne yuqiriqi asmanda ne töwenki

yerde sendek Xuda yoqtur; aldingda pütün qelbi bilen
mangidighan qulliring üchün ehdengde turup özgermes
muhebbitingni körsetküchisen. **24** Chünki Sen Öz qulung
atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing
bilen éytqan sözüngge mana bügünkidek Öz qolung
bilen emel qilding. **25** Emdi hazir, i Israilning Xudasi
Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séning
ewladliring öz yollirigha segek bolup sen Méning aldimda
mangghandek mangidighan bolsa, sanga ewladingdin
Israilning textide olturidighan bir zat kem bolmaydu»
dep bergen wedengde turghaysen. **26** Emdi hazir, i
Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring
emelge ashurulghay, dep ötünimen! **27** Lékin Xuda
Özi rastla yer yüzide makan qilamdu? Mana, asmanlar
bilen asmanlarning asmini séni sighduralmighan yerde,
men yasighan bu öy qandaqmu Séning makaning
bolalisun?! **28** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning
duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, qulungning bügün
Sanga kötürgen nidasi we tilikini anglighaysen; **29**
shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge,
yeni Sen: «Méning namim u yerde ayan bolsun» dep
éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning
u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen.
30 qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua
qilghan chaghda, ularning iltijisigha qulaq sélip, Öz
makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen,
anglighiningda ularni kechürgeysen. **31** Eger birsi öz
qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-
yalghanliqini békitish üchün qesem ichküzülse, bu
qesem bu öydiki qurban'gahingning aldigha kelse, **32**
Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip öz
bendiliring otturisida höküm chiqarghaysen; gunahi
bar ademni gunahqa tartip, öz yolini öz béshigha
yandurup, gunahsiz ademni aqlap, öz adilliqigha qarap
uninggha heqqini bergeysen. **33** Öz xelqing Israil Séning
aldingda gunah qilghini üchün düshmendin yéngilse,
Sanga qaytip bu öyde turup, namingni étirap qilip,
Sanga dua bilen iltija qilsa, **34** Sen asmanda anglap,
Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen
ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha qayturup
kelgeysen. **35** Ular Sanga gunah qilghini üchün asman
étilip yamghur yaghmaydighan qiliwétilgen bolsa,
lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni
étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining
tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, **36** Sen
asmanda turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing
Israilning gunahini kechürgeysen; chünki Sen ularga
méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz
xelqingge miras qilip bergen zéminning üstige yamghur
yaghdurisen! **37** Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa,
ya ziraetler Dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler
yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler
ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha hujum
qilip qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa,
38 Séning xelqing bolghan Israildiki herqandaq kishi
öz könglidiki wabani bilip, ulardin herqaysi kishi
qollirini bu öyge sunup, herqandaq dua yaki iltija
qilghan bolsa, **39** emdi Sen turuwatqan makaning
asmanda turup anglap, kechürüm qilghaysen; Sen herbir
ademning qelbini bilgechke, amal qilip özining yollirini
özige yandurghaysen (chünki Senla, yalghuz Senla
hemme insan balilirining qelblirini bilgüchidursen);
40 shundaq qilip, ular Sen ata-bowilirimizgha teqdim
qilghan zéminda olturup ömrining hemme künliride
sendin qorqidighan bolidu. **41** Öz xelqing Israildin
bolmighan, Séning ulugh naming tüpeylidin yiraq-
yiraqlardin kelgen musapir bolsa **42** (chünki ular Séning
ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking
toghrisida angliylaydu), — undaq birsi kélip bu öy terepke
qarap dua qilsa, **43** Sen turuwatqan makaning bolghan
asmanlarda uninggha qulaq sélip, u musapir Sanga
nida qilip tiliginining hemmisige muwapiq qilghaysen;
shuning bilen yer yüzidiki barliq eller namingni tonup
yétip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan bolup,
men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini
bilidu. **44** Eger Séning xelqing Séning tapshuruqung bilen
düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallighan bu
sheherge, shundaqla men naminggha atap yasighan bu
öy terepke qarap Sen Perwerdigargha dua qilsa, **45** Sen
asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasigha qulaq
sélip, ularni nusretke érishtürgeysen. **46** Eger ular sanga
gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan
héchkishi yoqtur) Sen ularga ghezeplinip, ularni
düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular
ularni yiraq-yéqin'gha, özlirining zéminigha sürgün qilip
élip barghan bolsa, **47** lékin ular sürgün qilin'ghan yurtta
es-hoshini tépip towa qilip, özi sürgün bolghan yurtta
Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin yüz
örüp kettuq, dep yélinsa, **48** — eger ularni sürgün qilghan
düshmenlirining zéminida pütün qelbi we pütün jénidin
Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowilirigha
teqdim qilghan zémin'gha, Sen tallighan sheher terepke
we men naminggha atap yasighan bu öy terepke
yüzini qilip, Sanga qarap dua qilsa, **49** Sen turuwatqan
makaning bolghan asmanlarda turup ularning duasi
we iltijasini anglap ular üchün höküm chiqirip, **50**
Öz xelqingning Sanga sadir qilghan gunahini, Sanga
ötküzgen hemme itaetsizliklirini kechürüm qilghaysen
we ularni sürgün qilghanlarning aldida ularga rehim
tapquzghaysenki, shular ularga rehim qilsun **51** (chünki
ular Özüng Misirdin, yeni tömür tawlash péchidin
chiqarghan Öz xelqing we Öz mirasingdur); **52** Séning
közliring Öz qulungning iltijasigha we Öz xelqingning
iltijasigha ochuq bolghay, ular her ishta sanga nida
qilip tiliginide ularga qulaq salghaysen; **53** chünki Sen
ata-bowilirimizni Misirdin chiqarghiningda Öz qulung
Musa arqiliq éytqiningdek, Sen xelqingni Özüngge xas
mirasing bolsun dep, yer yüzidiki hemme eller arisidin
ularni ayrim élip talliding, i Reb Perwerdigar!». **54**
Sulayman Perwerdigargha shu barliq dua we iltijalirini
qilip bolghanda, qollirini asman'gha qarap kötürüp
Perwerdigarning qurban'gahining aldida tizlinip turghan
yerdin qopup, **55** öre turup Israilning barliq jamaitige
yuqiri awazda bext tilep mundaq dédi: — **56** «Uning
barliq wede qilghini boyiche Öz xelqi Israilgha aram
bergen Perwerdigar mubarektur! U Öz quli Musaning
wasitisi bilen qilghan hemme méhribane wedilerning
héchbiri yerde qalmidi! **57** Perwerdigar Xudayimiz ata-
bowilirimiz bilen bolghandek biz bilen bille bolghay;
U ne bizdin waz kechmisun ne bizni tashlimisun; **58**
buning bilen U qelbimizni Uning yollirida méngishqa,
Özi ata-bowilirimizgha buyrughan emrler, belgilimiler

we hökümlerni tutushqa Özige mayil qilghay; **59** méning
Perwerdigarning aldida iltija qilghan bu sözlirim kéche-
kündüz Perwerdigar Xudayimizning yénida tursun;
shuning bilen Öz qulung üchün toghra höküm qilip,
xelqing Israil üchün toghra höküm qilip, her kündiki
derdige yetkeysen; **60** shuning bilen yer yüzidiki
hemme eller Perwerdigar Özi Xudadur, Uningdin
bashqisi héchqaysisi yoqtur dep bilgey, **61** shundaqla
bügün qilghininglargha oxshash Uning belgilimiliride
méngishqa we emrlirini tutushqa qelbinglar Perwerdigar
Xudayimizgha mukemmel bolghay!». **62** We padishah
pütün Israil bilen bille Perwerdigarning aldida
qurbanliqlarni qildi. **63** Sulayman Perwerdigargha
inaqliq qurbanliqi süpitide yigirme ikki ming kala we
bir yüz yigirme ming qoy qurbanliq qildi. Padishah
bilen barliq Israillar shundaq qilip Perwerdigarning
öyini uninggha béghishlidi. **64** Shu küni padishah
Perwerdigarning öyining aldidiki hoylisining otturisini
ayrip muqeddes qilip, u yerde köydürme qurbanliqlar,
ashliq hediyeliri we inaqliq qurbanliqilirining yaghlirini
sundi; chünki Perwerdigarning aldida turghan mis
qurban'gah köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyeliri we
inaqliq qurbanliqilirining yaghlirini qobul qilishqa kichik
keldi. **65** Shuning bilen u waqitta Sulayman we uning
bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat rayonigha kirish
éghizidin tartip Misir éqinighiche hemme yerlerdin
kelgen zor bir jamaet Perwerdigar Xudayimizning
aldida yette kün we yene yette kün, jemiy on töt
kün'gichilik héyt ötküzdi. **66** Sekkizinchi künide u xelqni
qayturdi; ular padishahning bextini tilidi; andin ular
Perwerdigarning Öz quli Dawutqa we xelqi Israilgha
qilghan yaxshiliqliri üchün qelbide shad-xuram bolup öz
öy-chédirlirige qaytip ketti.

9 Sulayman Perwerdigarning öyi, padishah ordisi
we shundaqla qurushni arzu qilghan bashqa
qurulushlarni könglidikidek pütküzüp bolghanda, **2**
Perwerdigar Sulayman'gha Gibéonda körün'gendek
emdi ikkinchi qétim uninggha köründi. **3** Perwerdigar
uninggha mundaq dédi: — «Sen Méning aldimda
qilghan dua we iltijayingni anglidim; Méning namim
uningda ebedgiche ayan qilinishi üchün, sen yasighan
bu öyni Özümge muqeddes qildim. Méning közlirim
we könglüm shu yerde hemishe bolidu. **4** Sen bolsang,
atang Dawutning aldimda mangghinidek, senmu sanga
buyrughinimning hemmisige muwapiq emel qilish
üchün, belgilimilirim we hökümlirimni tutup, pak
köngül we durusluq bilen aldimda mangsang, **5**
Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textide sanga
ewladingdin olturushqa bir zat kem bolmaydu» dep
wede qilghinimdek, Men padishahliq textingni Israilning
üstide ebedgiche mehkem qilimen. **6** Lékin özüng
ya oghulliring Manga egishishtin waz kéchip Men
aldinglarda qoyghan emrlirim bilen belgilimilirimni
tutmay, belki bashqa ilahlarning qulluqigha kirip ulargha
sejde qilsanglar, **7** shu chaghda Men Israilni ulargha
teqdim qilghan zéminidin üzüp chiqirimen; we Öz
namimni körsitishke Özümge muqeddes qilghan bu
öyni nezirimdin tashlaymen we Israil hemme xelqler
arisida söz-chöchek we tapa-tenining obyékti bolidu; **8**
Bu öy gerche hazir körkem körünsimu, shu zamanda
uningdin ötkenlerning hemmisi zor heyran qéliship
üshqirtip: «Perwerdigar bu zémin'gha we bu öyge
némishqa shundaq qildi?» dep soraydu. **9** Kishiler:
— Chünki [zémindiki xelqler] öz ata-bowilirini Misir
zéminidin chiqarghan Perwerdigar Xudasini tashlap,
özlirini bashqa ilahlargha baghlap, ulargha sejde qilip
qulluqida bolghanliqi üchün, Perwerdigar bu pütkül
külpetni ularning béshigha chüshürüptu, dep jawab
béridu. **10** Shundaq boldiki, yigirme yil ötüp, Sulayman u
ikki öyni, yeni Perwerdigarning öyi bilen padishah öyini
yasap bolghandin kéyin, **11** Turning padishahi Hiram
Sulayman'gha barliq telepliri boyiche kédir derexliri,
archa derexliri we altun teminligini üchün Sulayman
padishah uninggha Galiliye ölkisidin yigirme sheherni
berdi. **12** Hiram Sulayman uninggha bergen sheherlerni
körüshke Turdin chiqip keldi; lékin ular uninggha héch
yaqmidi. **13** U: — Hey buradirim, sen mushu manga
bergining zadi qandaq sheherler?! — dédi. U ularni
«Kabulning yurti» dep atidi, we ular bügünki kün'giche
shundaq atilidu. **14** Hiram bolsa padishahqa bir yüz
yigirme talant altun ewetkenidi. **15** Sulayman padishah
Perwerdigarning öyini, öz öyini, Milloni, Yérusalémning
sépilini, Hazorni, Megiddoni we Gezer sheherlirini
yasash üchün hashargha tutqan ishligüchilerning ishliri
mundaq: — **16** (Misirning padishahi Pirewn chiqip
Gezerge hujum qilip élip, uni otta köydürüp, sheherde
turuwatqan Qanaaniylarni qirip, sheherni toy sowghisi
süpitide Sulaymanning xotuni bolghan öz qizigha
bergenidi) **17** Sulayman Gezer bilen töwenki Beyt-
Horonni bina qildi; **18** u Baalat bilen öz zéminidiki chölge
jaylashqan Tadmornimu yéngidin yasidi, **19** shundaqla
özige xas hemme ambar sheherlirini, «jeng harwisi
sheherliri»ni, «atliqlar sheherliri»ni we Yérusalémda,
Liwanda we özi soraydighan barliq zéminda xalighinini
bina qildi. **20** Israillardin bolmighan Amoriylar,
Hittiylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylardin [Israil]
zéminida qélip qalghanlarning hemmisini bolsa, **21**
Sulayman bularni, yeni Israillar pütünley yoqitalmighan
ellerning qalduq ewladlirini qulluq hashargha tutti.
Ular bügünki kün'giche shundaq bolup keldi. **22** Lékin
Sulayman Israillardin héchkimni qul qilmay, belki ularni
leshker, xizmetkar, hökümdar-emeldar, harwa bilen
atliqlarning serdarliri qildi. **23** Bulardin Sulaymanning
ishlirini bashquridighan, yeni ishligüchilerning üstige
qoyulghan chong nazaretchiler besh yüz ellik idi. **24**
Pirewnning qizi Dawutning shehiridin köchüp Sulayman
uning üchün yasighan öyde olturghinida, u Millo
qel'esini yasidi. **25** Sulayman Perwerdigargha yasighan
qurban'gahda yilda üch qétim köydürme qurbanliqlar
bilen inaqliq qurbanliqlirini sunatti we Perwerdigarning
aldidiki [xushbuygahta] xushbuy yaqatti. Shu teriqide u
ibadetxanining ishlirini pütküzdi. **26** Sulayman padishah
Ézion-Geberde bir türküm kémilerni yasidi. U yer bolsa
Édom zéminida, Qizil déngiz boyidiki Élatning yénida
idi. **27** Hiram öz xizmetkarliri, yeni déngizchiliqni
obdan bilidighan nechche kémichilerni Sulaymanning
xizmetkarlirigha qoshulup kémilerde ishleshke ewetti.
28 Ular Ofirgha bérip, u yerdin töt yüz yigirme talant
altunni élip kélip, Sulayman padishahqa apardi.

10 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning
Perwerdigarning nami bilen baghlinishliq bolghan
dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soallar bilen
sinighili keldi. **2** U xushbuy buyumlar, intayin tola altun
we yaqut-göherler artilghan tögilerni élip, chong debdebe
bilen Yérusalémgha keldi. Sulaymanning séshigha
kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluq uning
bilen sözleshti. **3** Sulayman uning hemme sorighanlirigha
jawab berdi. Héchnéme padishahqa qarangghu emes idi,
belki hemmiside uninggha jawab berdi. **4** Shébaning ayal
padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasighan orda-
saraygha, **5** dastixandiki taamlargha, emeldarlarning
qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-
qatar turushlirigha, ularning kiygen kiyimlirige, uning
saqiylirigha we uning Perwerdigarning öyide atap
sun'ghan köydürme qurbanliqlirigha qarap, üni ichige
chüshüp ketti. **6** U padishahqa: — Men öz yurtumda
silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan xewer
rast iken; **7** Emma men kélip öz közlirim bilen körmigüche
bu sözlerge ishenmigenidim; we mana, men yériminimu
anglimighan ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-
bayashatliqliri men anglighan xewerdin ziyade iken.
8 Silining ademliri némidégen bextlik-he! Hemishe
silining aldilirida turup danaliqlirini anglaydighan bu
xizmetkarlar neqeder bextliktur! **9** Silidin söyün'gen,
silini Israilning textige olturghuzghan Perwerdigar
Xudaliri mubarektur! Perwerdigar Israilgha menggülük
baghlighan muhebbiti üchün, U silini toghra höküm we
adalet sürgili padishah qildi, dédi. **10** U padishahqa bir yüz
yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we
yaqut-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi
Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki
xushbuy buyumlar uningdin kéyin héch körün'gen emes
11 (Hiramning Ofirdin altun epkélidighan kémilirimu
Ofirdin yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichi
we yaqut-göherlerni élip keldi. **12** Padishah sendel
yaghichidin Perwerdigarning öyi üchün we padishahning
ordisi üchün pelempey-salasunlar yasatti hem neghme-
nawachilar üchün chiltarlar we sazlarni shuningdin
yasatti. Shu waqittin kéyin shundaq zor miqdardiki ésil
sendel yaghichi bu waqitqiche héch keltürülmidi ya
körülüp baqmidi). **13** Sulayman padishah Shébaning
ayal padishahigha öz shahane saxawitidin bergendin
bashqa, ayal padishahning köngli tartqan hemmini —
néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen
yolgha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **14** Sulayman'gha
her yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish alte
talant idi. **15** Bu kirimdin bashqa, tijaretchilerdin,
oqetchilerning sodisidin, barliq Erebiye padishahliridin
we öz zéminidiki emeldarlardin hem altun keltürüldi. **16**
Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we
her sipargha alte yüz shekel altun ketti; **17** shundaqla
üch yüz qalqanni yapilaqlan'ghan altundin yasidi; herbir
qalqanni yasashqa üch mina altun ishlitildi; padishah
ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **18** Padishah
pil chishliridin chong bir textni yasap, uni tawlan'ghan
altun bilen qaplatti. **19** Textning alte qewetlik pelempiyi
bar idi. Textning bash yölenchüki yumilaq bolup,
orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir
tayan'ghuchning yénida birdin öre turghan shirning
heykili bar idi. **20** Alte qewetlik pelempeyning üstide,
ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili
bolup, herbir basquchning ong-sol teripide birdin bar idi;
bashqa héchqandaq elde uninggha oxshash yasalghini
yoq idi. **21** Sulayman padishahning barliq jam-piyaliliri
altundin yasalghan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq
qacha-quchilar tawlan'ghan altundin yasalghan; ularning
héchqaysisi kümüshtin yasalmighan; Sulaymanning
künliride kümüsh héchnémige erzimeytti. **22** Chünki
padishahqa qarashliq déngizda yüridighan, Hiramning
kémilirige qoshulup «Tarshish kéme» etritimu bar
idi; «Tarshish kéme etriti» üch yilda bir qétim kélip
altun-kümüsh, pil chishliri, maymunlar we tozlarni
ekéletti. **23** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq
padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **24** Xuda
Sulaymanning könglige salghan danaliqni anglash üchün
yer yüzidikiler hemmisi uning bilen didarlishish arzusi
bilen kéletti. **25** Kelgenlerning hemmisi öz sowghitini
élip kéletti; yeni kümüsh qacha-quchilar, altun qacha-
quchilar, kiyim-kéchekler, dubulgha-sawutlar, tétitqular,
atlar we qéchirlarni élip kéletti. Ular her yili belgilik
miqdarda shundaq qilatti. **26** We Sulayman jeng harwiliri
we atliq eskerlerni yighdi; uning bir ming töt yüz jeng
harwisi, on ikki ming atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng
harwisi sheherliri»ge we özi turuwatqan Yérusalémgha
orunlashturdi. **27** Padishah Yérusalémda kümüshni
tashtek köp, kédir derexlirini jenubiy tüzlengliktiki
üjme derexlirige oxshash nurghun qildi. **28** Sulayman
alghan atlar Misirdin we Kuwedin idi; padishahning
tijaretchiliri ularni Kuwedin békitilgen bahada alatti. **29**
Misirdin élip kelgen bir jeng harwisining bahasi alte yüz
kümüsh tengge, her at bolsa yüz ellik tengge idi; we ular
yene Hittiylarning padishahliri hem Suriye padishahliri
üchünmu oxshash bahada élip chiqti.

11 Lékin Sulayman padishahning köngli Pirewnning
qizidin bashqa köp chetellik ayallargha, jümlidin
Moabiy, Ammoniy, Édomiy, Zidoniy, Hittiy ayallirigha
chüshkenidi. **2** Perwerdigar eslide mushu eller toghruluq
Israillargha: «Ularning qizlirini izdep barmanglar, we
ularni silerningkilerge kirgüzmenglar; chünki ular
köngülliringlarni choqum öz mebudlirigha azduridu»
dep agahlandurghan. Biraq Sulaymanning köngli
del shulargha baghlandi. **3** Uning yette yüz ayali,
yeni xanishi we üch yüz kéniziki bar idi; ayalliri
uning könglini azdurup buriwetkenidi. **4** Shundaq
boldiki, Sulayman yashan'ghanda, uning ayalliri uning
könglini bashqa ilahlargha azdurup buruwetti; shuning
üchün uning köngli atisi Dawutningkidek Perwerdigar
Xudasigha mutleq sadiq bolmidi. **5** Shunga Sulayman
Zidoniylarning mebudi Ashtarotni, Ammoniylarning
yirginchlik mebudi Milkomni izdidi; **6** Shuning bilen
Sulayman Perwerdigarning neziride rezillik qildi; u
atisi Dawut Perwerdigargha egeshkendek izchilliq
bilen egeshmidi. **7** Andin Sulayman Yérusalém
aldidiki édirliqta Moabiylarning yirginchlik mebudi
Kémosh hem Ammoniylarning yirginchlik mebudi
Milkom üchün bir «yuqiri jay»ni yasidi; **8** shuningdek
özining mebudlirigha xushbuy yaqidighan we qurbanliq
qilidighan herbir yat ellik ayali üchünmu u shundaq
qildi; **9** Shunga Perwerdigar Sulaymandin renjidi;
gerche U uninggha ikki qétim körün'gen bolsimu,

shundaqla uninggha del mushu ish toghruluq, yeni
bashqa ilahlarni izdimeslikini tapilighan bolsimu, uning
köngli Israilning Xudasi Perwerdigardin aynip ketti;
u Perwerdigarning tapilighinigha emel qilmidi. **11**
Shuning üchün Perwerdigar Sulayman'gha mundaq dédi:
— «Sen shundaq qiliwérip, Méning sanga buyrughan
ehdem bilen belgilirimni tutmighining üchün, Men
jezmen padishahliqni sendin yirtiwétip xizmetkaringgha
bérimen. **12** Lékin atang Dawutning wejidin séning öz
künliringde Men shundaq qilmaymen, belki oghlungning
qolidin uni yirtiwétimen. **13** Lékin pütün padishahliqni
uningdin yirtiwetmeymen, belki qulum Dawutning
wejidin we Özüm tallighan Yérusalém üchün oghlunggha
bir qebilini qaldurup qoyimen». **14** Emma Perwerdigar
Sulayman'gha bir düshmen, yeni Édomluq Hadadni
qozghidi, u kishi Édomning padishahining neslidin
idi. **15** Eslide Dawut Édom bilen [jeng qilghan]
waqitta, qoshunning serdari Yoab Édomning hemme
erlirini yoqatqanidi (chünki Édomdiki hemme erlerni
yoqatquche, Yoab bilen barliq Israillar u yerde alte ay
turghanidi); u öltürülgenlerni kömgili chiqqanda **17**
Hadad atisining birnechche Édomiy xizmetchiliri bilen
Misirgha qéchip ketkenidi. Hadad u chaghda kichik
bala idi. **18** Ular Midiyan zéminidin chiqip Paran'gha
keldi. Ular Parandin birnechche ademni élip özlirige
qoshup Misirgha, yeni Misirning padishahi Pirewnning
qéshigha keldi. Pirewn uninggha bir öy teqsim qilip,
ozuq-tülükmu teminlidi hemde bir parche yernimu
uninggha teqdim qildi. **19** Hadad Pirewnning neziride
köp iltipat tapqan bolup, u öz xotunining singlisini,
yeni Tahpenes xanishning singlisini uninggha xotun
qilip berdi. **20** Tahpenesning singlisi uninggha bir
oghul, Génubatni tughup berdi. Tahpenes Pirewnning
ordisida uni özi chong qildi. Andin Génubat Pirewnning
ailisi, yeni Pirewnning oghulliri arisida turdi. **21** Hadad
Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uxlap qaldi»
we «Qoshunning serdari Yoabmu öldi» dep anglighanda
Pirewn'ge: — Méning öz yurtumgha bérishimgha ijazet
qilghayla, dédi. **22** Pirewn uninggha: — Séning öz
yurtumgha baray dégining néme dégining, méning
qéshimda sanga néme kemlik qilidu? — dédi. U
jawaben: — Héch nerse kem emes, emma némila
bolmisun méni ketkili qoyghayla, dédi. **23** Xuda
Sulayman'gha yene bir düshminini qozghidi; u bolsa
ghojisi, yeni Zobahning padishahi Hadad'ézerning
yénidin qéchip ketken Éliadaning oghli Rezon idi. **24**
Dawut [Zobahliqlarni] qetl qilghanda Rezon ulardin
bir top ademni özige toplap ularning serdari boldi.
Andin kéyin bular Demeshqqe bérip u yerde turup,
Demeshq üstidin höküm sürdi. **25** Shuning bilen Hadad
Israilgha awarichilik tughdurghandin bashqa, Rezon
Sulaymanning barliq künliride Israilning düshmini idi;
u Israilni öch köretti, özi Suriye üstide padishah idi.
26 Sulaymanning Yeroboam dégen bir xizmetkari bar
idi. U Zeredahdin kelgen Efraimiy Nibatning oghli
bolup, anisi Zeruah isimlik bir tul ayal idi. Yeroboammu
padishahqa qarshi chiqti. **27** Uning padishahqa qarshi
chiqishtiki sewebi mundaq idi: Sulayman Millo qel'esini
yasighanda, atisi Dawutning shehiridiki sépilning bir
bösükini yasawatatti; **28** Yeroboam qawul qeyser
yigit idi; Sulayman yigitning ishchan we chaqqan
ikenlikini körüp, uni Yüsüpning jemetige buyrulghan
ishning üstige qoydi. **29** Shu künlerde Yeroboam
Yérusalémdin chiqiwatqanda, uni izdewatqan Shilohluq
Axiyah peyghember uni yolda uchratti. Axiyah yipyéngi
bir tonni kiywalghanidi. Ikkisi dalada yalghuz qalghanda
30 Axiyah üstidiki tonni qoligha élip, uni yirtip on
ikki parche qilip **31** Yeroboamgha mundaq dédi: —
«Özüngge on parchini alghin; chünki Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, padishahliqni
Sulaymanning qolidin yirtiwétip on qebilini sanga
bérimen. **32** Biraq Qulum Dawutning wejidin we
Yérusalém, yeni Israilning hemme qebililiridin tallighan
sheher üchün bir qebile uninggha qalidu. **33** — Chünki
ular Méni tashlap Zidoniylarning ayal mebudi Ashtarotqa,
Moabiylarning mebudi Kémoshqa we Ammoniylarning
mebudi Milkomgha sejde qilip, uning atisi Dawutning
qilin'ghinidek qilmay, Méning belgilimilirim bilen
hökümlirimge emel qilmay, nezirimde durus bolghanni
qilmidi, Méning yollirimda mangmidi; **34** lékin pütkül
padishahliqni uning qolidin tartiwalmaymen; chünki
Men tallighan, Öz emrlirim we belgilimilirimni tutqan
qulum Dawutni dep, uning ömrining barliq künliride
uni höküm sürgüchi qilip qaldurimen. **35** Emma
padishahliqni uning oghlining qolidin tartip élip, sanga
bérimen, yeni on qebilini bérimen. **36** Lékin Méning
namimning shu yerde bolushigha Özüm tallighan
sheher Yérusalémda, Méning aldimda qulum Dawut
üchün hemishe yoruq bir chiragh bolsun dep, uning
oghligha bir qebilini bérey. **37** Men séni tallap, séni
barliq xalighan yerler üstide höküm sürgüzimen, sen
Israilgha padishah bolisen. **38** We shundaq boliduki,
eger sen hemme buyrughanlirimni anglap, Méning
yollirimda méngip, nezirimde durus bolghanni qilip,
qulum Dawut qilghandek Méning belgilirim bilen
emrlirimni tutsang, emdi Men sen bilen bille bolimen we
Dawutqa bir jemet tikliginimdek, sangimu mustehkem
bir jemet tikleymen we Israilni sanga teqdim qilimen.
39 Dawutning neslini shu ishlar tüpeylidin xarlap pes
qilimen, lékin menggülük emes»». **40** Shuning üchün
Sulayman Yeroboamni öltürüshke purset izdeytti. Lékin
Yeroboam qéchip Misirning padishahi Shishakning
qéshigha bardi; Sulayman ölgüche u Misirda turdi. **41**
Sulaymanning bashqa ishliri, uning hemme qilghan
emelliri we uning danaliqi bolsa «Sulaymanning Emelliri»
dégen kitabqa pütülgen emesmidi? **42** Sulaymanning
Yérusalémda Israilning üstide höküm sürgen waqti qiriq
yil boldi. **43** Sulayman ata-bowilirining arisida uxlidi we
atisi Dawutning shehiride depne qilindi. Andin oghli
Rehoboam ornida padishah boldi.

12 Rehoboam Sheqemge bardi; chünki pütkül Israil uni
padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning
oghli Yeroboam shu ishni anglighanda, shundaq boldiki, u
téxi Misirda idi (chünki Yeroboam Sulayman padishahtin
qéchip Misirda turuwatatti). **3** Emdi ular adem ewetip uni
chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütkül Israil
jamaiti kélip Rehoboamgha söz qilip: **4** — Silining atiliri
boynimizgha salghan boyunturuqini éghir qildi. Sili emdi
atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir
boyunturuqini yéniklitip bersile, silining xizmetliride
bolimiz, déyishti. **5** U ulargha: — Hazirche qaytip üch

kündin kéyin andin qéshimgha yene kélinglar, dédi.
Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz
atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan
moysipitlardin meslihet sorap: — Bu xelqqe béridighan
jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi.
7 Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen bügün bu
xelqning xizmitide bolimen désile, (we derweqe ularning
xizmitide bolsila) ulargha yaxshi sözler bilen jawab
qilsila, ular silining barliq künliride xizmetliride bolidu,
dédi. **8** Lékin u moysipitlarning körsetken meslihetini
qayrip qoyup, özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide
boluwatqan yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: —
Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni
yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz
toghruluq qandaq meslihet bérisiler? — dédi. **10**
Uning bilen chong bolghan bu yashlar uninggha: —
«Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi, emdi
sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqqe
söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning
bélidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir boyunturuqni
salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir
qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye
bergen bolsa, men silerge «chayanliq qamchilar» bilen
tenbih bérimen», dégeyla, — dédi. **12** Rehoboam
padishah ulargha: «Üch kündin kéyin andin qéshimgha
yene kélinglar» déginidek, Yeroboam we barliq xelq
üchinchi küni uning qéshigha keldi. **13** Padishah
moysipitlarning uninggha bergen meslihetini tashlap,
xelqqe qattiqliq bilen jawab berdi. **14** U yashlarning
mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir
boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni
téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen
tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq
qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérimen, dédi. **15**
Shuning bilen padishah xelqning sözini anglimidi.
Bu ish Perwerdigar teripidin bolghan; chünki buning
bilen Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasitiside
Nibatning oghli Yeroboamgha éytqan sözi emelge
ashurulidighan boldi. **16** Pütkül Israil padishahning
ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq
padishahqa jawab bérip: — Dawuttin bizge néme
nésiwe bar? Yessening oghlida bizning héch mirasimiz
yoqtur! Öz öy-chédirliringlargha qaytinglar, i Israil! I
Dawut, sen öz jemetinggila ige bol, — dédi. Shuning
bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. **17**
Emma Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa,
Yeroboam ularning üstige hökům sürdi. **18** Rehoboam
padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha ewetti,
lékin pütkül Israil uni chalma-kések qilip öltürdi. U
chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining jeng
harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti. **19** Shu
teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp, bügün'ge
qeder uninggha qarshi chiqip keldi. **20** Israilning
hemmisi Yeroboamning yénip kelgenlikini anglighanda,
adem ewetip uni xelqning jamaitige chaqirdi. Ular
uni pütkül Israilning üstige resmiy padishah qildi.
Yehuda qebilisidin bashqa héchkim Dawutning jemetige
egeshmidi. **21** Rehoboam Yérusalémgha qaytip kélip,
Israilning jemeti bilen jeng qilip, padishahliqni
Sulaymanning oghli bolghan özige qayturup ekilish
üchün Yehudaning pütkül jemetidin we Binyamin
qebilisidin bir yüz seksen ming xillan'ghan jenggiwar
eskerni toplidi. **22** Lékin Xudaning sözi Xudaning
adimi Shémayagha kélip: — **23** «Yehudaning padishahi,
Sulaymanning oghli Rehoboamgha, pütün Yehuda bilen
Binyaminning jemetige we xelqning qalghanlirigha
söz qilip: — **24** «Perwerdigar mundaq deydu: —
Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar Israillar
bilen jeng qilmanglar; herbiringlar öz öyünglargha
qaytip kétinglar; chünki bu ish Mendindur», dégin»
— déyildi. Ular Perwerdigarning sözige qulaq saldi.
Perwerdigarning sözi boyiche ular öylirige qaytip
ketti. **25** Yeroboam bolsa Efraim taghliqidiki Sheqem
shehirini yasap shu yerde turdi; kéyin u yerdin chiqip
Penuelni yasidi. **26** Rehoboam könglide öz-özige: —
Emdi padishahliq Dawutning jemetige yénishi mumkin.
27 Eger bu xelq Perwerdigarning öyide qurbanliq
qilishqa Yérusalémgha chiqsa, bu xelqning qelbi öz
ghojisi, yeni Yehuda padishahi Rehoboamgha yene
mayil bolidu, andin ular méni öltürüp yene Yehuda
padishahi Rehoboamning teripige yanarmikin, dédi. **28**
Padishah meslihet sorap, altundin ikki mozay heykilini
yasitip xelqqe: — Yérusalémgha chiqish silerge éghir
kélidu. I Israil, mana silerni Misir zéminidin chiqarghan
ilahlar! — dédi. **29** Birini u Beyt-Elde, yene birini Danda
turghuzup qoydi. **30** Bu ish gunahqa seweb boldi, chünki
xelq mozaylirining birining aldida bash urghili hetta
Dan'ghiche baratti. **31** U hem «égiz jaylar»da [ibadet]
öylirini yasidi we hem Lawiydin bolmighan ademlerni
kahin qilip teyinlep qoydi. **32** Yeroboam yene sekkizinchi
ayning on beshinchi künini xuddi Yehudaning zéminidiki
héytke oxshash bir héyt qilip békitti. U özi qurban'gah
üstige qurbanliq qilghili chiqti. Shundaq qilip u Beyt-
Elde özi etküzgen mozay mebudlirige qurbanliq ötküzdi.
U yene Beyt-Elde saldurghan shu «égiz jaylar» üchün
kahinlarni teyinlidi. **33** U Beyt-Elde yasighan qurban'gah
üstige sekkizinchi ayning on beshinchi küni (bu ay-künni
u öz meyliche tallighanidi) qurbanliqlarni sunushqa
chiqti; shu teriqide u Israillargha bir héyt yaratti; u
özi qurban'gah üstige qurbanliqlarni sundi we xushbuy
yaqti.

13 We mana, Perwerdigarning buyruqi bilen Xudaning
bir adimi Yehudadin chiqip Beyt-Elge keldi; shu
peytte Yeroboam xushbuy yéqishqa qurban'gahning
yénida turatti; **2** shu adem qurban'gahgha qarap
Perwerdigarning emri bilen chaqirip: — I qurban'gah,
i qurban'gah! Perwerdigar mundaq deydu: — Mana
Dawutning jemetide Yosiya isimlik bir oghul tughulidu.
U bolsa séning üstüngde xushbuy yaqqan «yuqiri
jaylar»diki kahinlarni soyup qurbanliq qilidu; shundaqla
séning üstüngde adem söngekliri köydürülidu! —
dédi. **3** U küni u bir bésharetlik alametni jakarlap:
Perwerdigarning mushu sözini ispatlaydighan alamet
shu boliduki: — Mana, qurban'gah yérilip, üstidiki
küller tökülüp kétidu, — dédi. **4** We shundaq boldiki,
Yeroboam padishah Xudaning adimining Beyt-Eldiki
qurban'gahqa qarap jakarlighan sözini anglighanda,
u qurban'gahta turup qolini sozup: — Uni tutunglar,
dédi. Lékin uninggha qaritip sozghan qoli shuning
bilen shu péti qurup ketti, uni özige yene yighalmidi.
5 Andin Xudaning adimi Perwerdigarning sözi bilen

éytqan möjizilik alamet yüz bérip, qurban'gah hem
yérilip üstidiki küller tökülüp ketti. **6** Padishah Xudaning
adimidin: — Perwerdigar Xudayingdin méning heqqimde
ötün'geysenki, qolumni eslige keltürgey, dep yalwurdi.
Xudaning adimi perwerdigarning iltipatini ötün'ginide,
padishahning qoli yene özige yighilip eslige keltürüldi.
7 Padishah Xudaning adimige: — Méning bilen öyümge
bérip özüngni qutlandurghin, men sanga in'am bérey,
dédi. **8** Lékin Xudaning adimi padishahqa jawab bérip:
— Sen manga ordangning yérimini bersengmu, séning
bilen barmaymen yaki bu yerde nan yep su ichmeymen.
9 Chünki Perwerdigar Öz sözini yetküzüp manga buyrup:
«Sen ne nan yéme ne su ichme, barghan yolung bilen
qaytip kelme» dégen, dédi. **10** Shuning bilen u Beyt-Elge
kelgen yol bilen emes, belki bashqa bir yol bilen qaytip
ketti. **11** Lékin Beyt-Elde yashan'ghan bir peyghember
turatti. Uning oghulliri kélip Xudaning adimining u
küni Beyt-Elde qilghan barliq emellirini uninggha dep
berdi, shundaqla uning padishahqa qilghan sözlirinimu
atisigha éytip berdi. **12** Atisi ulardin, u qaysi yol bilen
ketti, dep soridi; chünki oghulliri Yehudadin kelgen
Xudaning adimining qaysi yol bilen ketkinini körgenidi.
13 U oghullirigha: — Manga éshekni toqup béringlar,
dep tapilidi. Ular uninggha éshekni toqup bergende u
uninggha minip **14** Xudaning adimining keynidin qoghlap
ketti. U uni bir dub derixining astida olturghan yéridin
tépip uningdin: — Yehudadin kelgen Xudaning adimi
senmu? — dep soridi. U: — Men shu, dep jawab berdi. **15** U
uninggha: — Méning bilen öyümge bérip nan yégin, dédi.
16 U jawaben: — Men ne séning bilen qaytalmaymen, ne
séningkige kirelmeymen; men ne bu yerde séning bilen
nan yep su ichelmeymen; **17** chünki Perwerdigar öz sözi
bilen manga tapilap: «U yerde nan yéme, su ichmigin;
barghan yolung bilen qaytip kelmigin» dégen, dédi. **18**
[Qéri peyghember] uninggha: — Men hem sendek bir
peyghemberdurmen; we bir perishte Perwerdigarning
sözini manga yetküzüp: — «Uninggha nan yégürüp, su
ichküzgili özüng bilen öyüngge yandurup kel» dédi, dep
éytti. Lékin u shuni dep uninggha yalghan éytiwatatti.
19 Shuning bilen [Xudaning adimi] uning bilen yénip
öyde nan yep su ichti. **20** Lékin ular dastixanda
olturghinida, Perwerdigarning sözi uni yandurup ekelgen
qéri peyghemberge keldi. **21** U Yehudadin kelgen
Xudaning adimini chaqirip: — Perwerdigar mundaq
deydu: — «Sen Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilip,
Perwerdigar Xudayingning buyrughan emrini tutmay,
22 belki yénip, U sanga: — Nan yéme, su ichme, dep
men'i qilghan yerde nan yep su ichkining tüpeylidin,
jesiting ata-bowiliringning qebriside kömülmeydu», dep
towlidi. **23** We shundaq boldiki, Xudaning adimi nan
yep su ichip bolghanda, uninggha, yeni özi yandurup
ekelgen peyghemberge éshekni toqup berdi. **24** U yolgha
chiqti. Kétiwatqinida, yolda uninggha bir shir uchrap, uni
öltürüwetti. Shuning bilen uning ölüki yolda tashlinip
qaldi, éshiki bolsa uning yénida turatti; shirmu jesetning
yénida turatti. **25** Mana birnechche adem ötüp kétiwétip,
yolda tashlinip qalghan jeset bilen jesetning yénida
turghan shirni kördi; ular qéri peyghember turghan
sheherge kélip u yerde shu xewerni yetküzdi. **26** Uni
yoldin yandurghan peyghember buni anglap: — U del
Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilghan Xudaning
adimidur. Shunga Perwerdigar uni shirgha tapshurdi;
Perwerdigar uninggha qilghan sözi boyiche shir uni
titma-titma qilip öltürdi, dédi. **27** U oghullirigha: —
Manga éshekni toqup béringlar, dédi; ular uni toqup
berdi. **28** U yolda tashlaqliq jeset bilen jesetning yénida
turghan éshek we shirni tapti. Shir bolsa ne jesetni
yémigenidi ne ésheknimu talimighanidi. **29** Peyghember
Xudaning adimining jesitini élip éshekke artip yandi.
Qéri peyghember uning üchün matem tutup uni depne
qilghili sheherge kirdi. **30** U jesetni öz qebristanliqida
qoydi. Ular uning üchün matem tutup: — Ah buradirim!
— dep peryad kötürdi. **31** Uni depne qilghandin kéyin
u öz oghullirigha: — Men ölgende méni Xudaning
adimi depne qilin'ghan görge depne qilinglar; méning
söngeklirimni uning söngeklirining yénida qoyunglar;
32 chünki u Perwerdigarning buyruqi bilen Beyt-Eldiki
qurban'gahqa qarighan we Samariyediki sheherlerning
«yuqiri jay»liridiki [ibadet] öylirige qarighan, uning jar
qilghan sözi emelge ashurulmay qalmaydu, — dédi. **33**
Lékin Yeroboam bu weqedin kéyinmu öz rezil yolidin
yanmay, belki «yuqiri jaylar»gha herxil xelqtin kahinlarni
teyinlidi; kim xalisa, u shuni «muqeddes qilip» [kahinliq
mensipige] béghishlaytti; shuning bilen ular «yuqiri
jaylar»da [qurbanliq qilishqa] kahin bolatti. **34** Shu ish
tüpeylidin Yeroboam jemetining hésabigha gunah bolup,
ularning yer yüzidin üzüp élinip halak bolushigha seweb
boldi.

14 U waqitta Yeroboamning oghli Abiyah késel
bolup qaldi. **2** Yeroboam ayaligha: — Ornungdin
qopup, héchkim séning Yeroboamning ayali ikenlikingni
tonumighudek qilip öz qiyapitingni özgertip, Shilohqa
barghin. Mana manga: «Bu xelqning üstide padishah
bolisen» dep éytqan Axiyah peyghember u yerde olturidu.
3 Qolunggha on nan, birnechche poshkal, bir quta heselni
élip uning qéshigha barghin. U yigitimizning néme
bolidighanliqini sanga dep béridu, dédi. **4** Yeroboamning
ayali shundaq qilip, Shilohqa bérip Axiyahning öyige
keldi. Axiyahning közliri qériliqtin kor bolup körelmeytti.
5 Lékin Perwerdigar Axiyahqa: — Mana, Yeroboamning
ayali öz oghli toghrisida sendin sorighili kélidu, chünki
u késeldur. Uninggha mundaq-mundaq dégin; chünki
u kelgende bashqa qiyapetke kiriwalghan bolidu, dep
éytqanidi. **6** U ishiktin kirgende Axiyah ayagh tiwishini
anglap mundaq dédi: — «Hey, Yeroboamning ayali, kirgin;
némishqa bashqa qiyapetke kiriwalding? Sanga bir shum
xewerni bérish manga buyruldi. **7** Bérip Yeroboamgha
mundaq dégin: — «Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq
deydu: — «Men séni xelqning arisidin élip kötürüp,
öz xelqim Israilgha hökümran qilip **8** Padishahliqni
Dawutning jemetidin yirtiwétip, sanga berdim; lékin
sen Méning emrlirimni tutup, nezirimde peqet durus
bolghannila qilishta pütün qelbidin manga egeshken
qulum Dawutqa oxshash bolmiding, **9** Belki özüngdin
ilgiri kelgenlerning hemmisidin artuq rezillik qilip,
méning ghezipimni qozghap, Méni arqanggha tashlap,
bérip özüngge gheyriy ilahlarni, quyma mebudlarni
yasatting. **10** Shuning üchün Men Yeroboamning jemetige
bala chüshürüp, Yeroboamning Israildiki xandanidin
hemme erkekni, hetta ajiz yaki méyip bolsimu hemmisini
üzüp tashlaymen, ademler poq-tézeklerni süpürgendek
Yeroboamning jemetidin qalghinini yoq bolghuche

süpürimen. **11** Yeroboamdin bolghanlardin sheherde
ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini asmandiki qushlar
yeydu. Chünki Perwerdigar shundaq söz qilghandur.
12 Emdi sen bolsang, qopup öz öyüngge barghin;
ayighing sheherge kirgen haman, bala ölidu. **13** Pütün
Israil uning üchün matem tutup uni depne qilidu.
Chünki Yeroboamning jemetidin qebrige qoyulidighan
yalghuz shula bolidu; chünki Yeroboamning jemetining
arisida Israilning Xudasi Perwerdigarning aldida peqet
shuningda pezilet tépildi. **14** Emdi Perwerdigar Özige
Yeroboamning jemetini üzüp tashlaydighan, Israilning
üstige höküm süridighan bir padishahni tikleydu.
Derheqiqet, u pat arida bolidu! **15** Perwerdigar Israilni
urup, xuddi suda lingship qalghan qumushtek qilip
qoyidu, ata-bowilirigha teqdim qilghan bu yaxshi
zémindin qomurup, ularni [Efrat] deryasining u teripige
tarqitidu; chünki ular özige «Asherah butlar»ni yasap
Perwerdigarning ghezipini qozighidi. **16** Yeroboamning
sadir qilghan gunahliri tüpeylidin, uning Israilni gunah
qildurghini tüpeylidin, Xuda Israilni tashlap béridu!»». **17**
Shuning bilen Yeroboamning ayali qopup, yolgha chiqip
Tirzahqa qaytip keldi. U öyining bosughisidin atlishigha
bala öldi. **18** Ular uni depne qildi. Perwerdigarning Öz
quli Axiyah peyghember arqiliq éytqan sözidek, pütün
Israil uning üchün matem tutti. **19** Emdi Yeroboamning
bashqa ishliri, yeni jengliri we qandaq seltenet qilghanliri
toghrisida mana, «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgendur. **20** Yeroboamning seltenet
qilghan waqti yigirme ikki yil bolup, u öz ata-bowilirining
arisida uxlidi. Oghli Nadab uning ornida höküm sürdi.
21 We Sulaymanning oghli Rehoboam bolsa Yehudaning
üstige höküm sürdi. Rehoboam padishah bolghanda qiriq
bir yashqa kirgenidi; u Perwerdigarning Öz namini ayan
qilish üchün, Israilning hemme qebililiri arisidin tallighan
Yérusalém shehiride on yette yil höküm sürdi; uning
anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy idi. **22** Yehudalar
bolsa Perwerdigarning neziride yamanliq qildi; ular öz
ata-bowiliri sadir qilghanliridin ziyade gunahlarni qilip,
uning hesetlik ghezipini qozghighanidi. **23** Chünki ular
«yuqiri jaylar»ni, «but tüwrük»lerni we hem herbir égiz
dönglar üstide, herbir kök derexlerning astida «Asherah»
butlarni yasidi. **24** We zéminda kespiy bechchiwazlarmu
bar idi. Ular Perwerdigar eslide Israillarning aldidin
heydep chiqarghan ellerning barliq yirginchlik haram
ishlirini qilatti. **25** Rehoboam padishahning seltenitining
beshinchi yilida shundaq boldiki, Misirning padishahi
Shishak Yérusalémgha hujum qildi. **26** U Perwerdigarning
öyidiki göher-bayliqlarni hem padishahning ordisidiki
göher-bayliqlarni élip ketti; u hemmisini, jümlidin
Sulayman yasatqan altun siparlarnimu élip ketti. **27**
Ularning ornida Rehoboam padishah mistin birmunche
sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining
kirish yolini saqlaydighan pasiban beglirining qoligha
tapshurdi. **28** Shundaq qilip, padishah her qétim
Perwerdigarning öyige kiridighan chaghda, pasibanlar
u sipar-qalqanlarni kötürüp chiqatti, andin ularni
yene pasibanxanigha ekirip qoyushatti. **29** Emma
Rehoboamning bashqa ishliri we qilghinining hemmisi
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **30** Rehoboam bilen Yeroboam
barliq künliride bir-biri bilen jeng qiliship turghanidi.
31 Rehoboam öz ata-bowilirining arisida uxlidi we
«Dawutning shehiri»de depne qilindi. Uning anisining
ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rehoboamning
oghli Abiyam atisining ornida padishah boldi.

15 Nibatning oghli Yeroboam padishahning
seltenitining on sekkizinchi yilida Abiyam
Yehudaning üstige padishah bolup **2** Yérusalémda üch
yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Maakah bolup,
Abishalomning qizi idi. **3** Abiyamning qelbi bowisi
Dawutning könglidek Xudasi Perwerdigargha pütünley
béghishlan'ghan emes idi, belki atisi Rehoboamning
uningdin ilgiri qilghan barliq gunahlirida mangatti. **4**
Shundaqtimu Dawutning sewebidin Xudasi Perwerdigar
Yérusalémda uninggha [yoruq] bir chiraghni qaldurush
üchün, Dawutning ewladini uningdin kéyinmu tiklep
turghuzdi we Yérusalémni qoghdidi. **5** Chünki Dawut
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, Hittiy
Uriyagha qilghanliridin bashqa ömrining hemme
künliride Perwerdigar uninggha emr qilghanliridin
chiqmidi. **6** Emdi [Abiyamning] pütün ömride Rehoboam
bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qiliship turdi. **7**
Abiyamning bashqa ishliri we qilghanlirining hemmisi
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? Abiyam bilen Yeroboam bir-biri
bilen jeng qiliship turatti. **8** Abiyam öz ata-bowilirining
arisida uxlidi; ular uni «Dawutning shehiri»de depne
qildi. Andin oghli Asa ornida padishah boldi. **9** Israilning
padishahi Yeroboam seltenitining yigirminchi yilida
Asa Yehudaning üstige padishah bolup **10** Yérusalémda
qiriq bir yil seltenet qildi. Uning chong anisining ismi
Maaqah bolup, Abishalomning qizi idi. **11** Asa atisi
Dawut qilghandek Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qildi. **12** U kespiy bechchiwazlarni zémindin
heydep, ata-bowiliri yasatqan hemme yirginchlik
mebudlarni yoqitiwetti. **13** U yene chong anisi Maaqahni
yirginchlik bir «Asherah» tüwrükni yasighini üchün
xanishliq mertiwisidin chüshürüwetti. Asa bu yirginchlik
butni késip Kidron jilghisida köydürüwetti. **14** «Yuqiri
jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi ömrining barliq
künliride Perwerdigargha pütünley béghishlan'ghanidi.
15 Hem atisi hem u özi [Perwerdigargha] atap yasighan
nersilerni, jümlidin kümüsh bilen altunni we türlük
qacha-quchilarni Perwerdigarning öyige keltürdi. **16**
Emdi Asa we Israilning padishahi Baasha barliq künliride
bir-biri bilen jeng qiliship turdi. **17** Israilning padishahi
Baasha Yehudagha qarshi hujum qildi; héchkim
Yehudaning padishahi Asa bilen bardi-keldi qilmisun
dep, Ramah shehirini mehkem qilip yasidi. **18** U waqitta
Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerde qalghan barliq
altun-kümüsh we padishahning ordisidiki xezinilerde
qalghan altun-kümüshni élip xizmetkarlirining qoligha
tapshurdi; andin Asa padishah ularni Demeshqte
turushluq Suriye padishahi Hézionning newrisi,
Tabrimmonning oghli Ben-Hadadqa ewetti we shular
bilen bu xewerni yetküzüp: — **19** «Méning atam bilen
silining atilirining arisida bolghandek men bilen silining
arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüsh bilen
altundin hediye ewettim; emdi Israilning padishahi
Baasha bilen bolghan ehdiliridin qollirini üzsile; shuning
bilen u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. **20** Ben-

Hadad Asa padishahning sözige kirip, öz qoshunining
serdarlirini Israilning sheherlirige hujum qilishqa
ewetip, Ijon, Dan, Beyt-Maaqahdiki Abel, pütkül Kinneret
yurti bilen Naftalining pütkül zéminini béqindurdi. **21**
Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin
qolini yighip, Tirzahqa bérip turdi. **22** Asa padishah
bolsa pütkül Yehudaning ademlirini héchbirini qoymay
chaqirip yighdi; ular Baasha Ramah shehirini yasashqa
ishletken tashlar bilen yaghachlarni Ramahtin toshup
élip ketti. Asa padishah mushularni ishlitip Binyamin
zéminidiki Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. **23**
Emdi Asaning bashqa ishliri, uning zor qudriti, uning
qilghinining hemmisi, shundaqla yasighan sheherler
toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? Lékin qérighanda,
uning putida bir késel peyda boldi. **24** Asa öz ata-
bowiliri arisida uxlidi we Dawutning shehiride depne
qilindi. Andin uning oghli Yehoshafat ornida padishah
boldi. **25** Yehudaning padishahi Asaning seltenitining
ikkinchi yilida Yeroboamning oghli Nadab Israil üstige
höküm sürüshke bashlidi; u Israilgha ikki yil padishah
boldi. **26** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qilip atisining yolida méngip, atisining Israilni gunahqa
putlashturghan gunahlirida mangdi. **27** Lékin Issakar
jemetidin bolghan Axiyahning oghli Baasha uninggha
qest qilip, uni Filistiylerning tewesidiki Gibbétonda
öltürdi. Shu chaghda Nadab pütün Israillar bilen birlikte
Gibbéton'gha qorshap hujum qiliwatatti. **28** Yehuda
padishahi Asaning seltenitining üchinchi yilida Baasha
Nadabni öltürüp, özi uning ornida padishah boldi. **29** We
shundaq boldiki, u padishah bolghanda Yeroboamning
pütkül jemetini chépip öltürdi; Perwerdigarning
quli Shilohluq Axiyahning wasitisi bilen éytqan sözi
emelge ashurulup, u Yeroboamning jemetidin nepisi
barlarni birinimu qoymay pütünley yoqatti. **30** Bu ish
Yeroboamning sadir qilghan gunahliri hem uning Israilni
gunahqa putlashturghan gunahliri tüpeylidin boldi; u
shular bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini
qattiq qozghighanidi. **31** Nadabning bashqa ishliri bilen
qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **32** Asa we
Israilning padishahi Baasha barliq künliride bir-biri bilen
jeng qiliship turdi. **33** Yehudaning padishahi Asaning
seltenitining üchinchi yilida Axiyahning oghli Baasha
pütün Israil üstige Tirzahta höküm sürüshke bashlidi; u
yigirme töt yil seltenet qildi. **34** U Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qildi; u Yeroboamning yolida
yürüp, Israilni gunahqa patquzghan gunahida mangdi.

16 Perwerdigarning sözi Hananining oghli Yehugha
kélip Baashani eyiblep mundaq déyildi: — **2** «Mana,
Men séni topa-chang ichidin chiqirip, xelqim Israilgha
hökümran qilip qoydum. Lékin sen Yeroboamning yolida
yürüp xelqim Israilni gunahqa putlashturdung, ular
gunahliri bilen ghezipimni qozghidi. **3** Mana, Men
Baashani öz jemeti bilen süpürüp yoqitip, jemetingni
Nibatning oghli Yeroboamning jemetige oxshash qilimen.
4 Baashadin bolghanlardin sheherde ölginini itlar
yeydu; sehrada ölginini asmandiki qushlar yeydu».
5 Baashaning bashqa ishliri we uning qilghanliri
bilen qudriti toghrisida «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **6**
Baasha öz ata-bowiliri arisida uxlidi we Tirzahta
depne qilindi; andin uning oghli Élah ornida padishah
boldi. **7** Baashaning Perwerdigarning neziride qilghan
barliq rezilliki tüpeylidin, Perwerdigarning Baashaning
béshigha we uning jemetining béshigha chüshürgini
toghruluq sözi Hananining oghli Yehu peyghember
arqiliq bérilgenidi. Chünki u Yeroboamning jemeti
qilghinigha oxshash qilip öz qollirining ishliri (jümlidin
Yeroboamning jemetini chépip öltürgenliki) bilen
Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **8** Yehuda padishahi
Asaning seltenitining yigirme altinchi yilida, Baashaning
oghli Élah Tirzahta Israilgha padishah bolup, ikki yil
seltenet qildi. **9** Lékin uning jeng harwilirining yérimigha
serdar bolghan xizmetkari Zimri uninggha qest qildi;
[Élah] Tirzahta Tirzahtiki ordisidiki ghojidar Arzaning
öyide sharab ichip mest bolghanda **10** Zimri kirip uni
chépip öltürdi. Bu waqit Yehudaning padishahi Asaning
seltenitining yigirme yettinchi yili idi. Zimri Élahning
ornida padishah boldi. **11** U padishah bolup öz textide
olturushi bilenla u Baashaning barliq jemetini chépip
öltürdi; u uning uruq-tughqanliri we dostliridin bir
erkeknimu tirik qaldurmidi. **12** Shundaq qilip Zimri
Perwerdigarning Yehu peyghember arqiliq Baashani
eyibligen sözini emelge ashurup, Baashaning pütkül
jemetini yoqatti. **13** Bu ish Baashaning barliq gunahliri
bilen uning oghli Élahning gunahliri, jümlidin ularning
Israilni gunahqa putlashturghan gunahliri, erzimes
butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini
qozghap, shundaq boldi. **14** Élahning bashqa ishliri
we qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **15**
Yehudaning padishahi Asaning seltenitining yigirme
yettinchi yilida Zimri Tirzahta yette kün seltenet qildi.
Xelq Filistiylerge tewe bolghan Gibbétonni qorshiwélip
bargah tikkenidi. **16** Bargahda turghan xalayiq: — «Zimri
qest qilip padishahni öltürdi» dep anglidi. Shuning
bilen pütkül Israil shu küni bargahda qoshunning
serdari Omrini Israilgha padishah qildi. **17** Andin Omri
Israilning hemmisini yéteklep, Gibbétondin chiqip,
Tirzahni qorshidi. **18** We shundaq boldiki, Zimri
sheherning élin'ghanliqini körüp, padishah ordisidiki
qorghan'gha kirip, ordigha ot qoyuwetti, özi köyüp öldi.
19 Bu ish özining gunahliri üchün, yeni Perwerdigarning
neziride rezillik qilip, Yeroboamning yolida yürüp,
Israilni gunahqa putlashturghan gunahta mangghini
üchün shundaq boldi. **20** Zimrining bashqa ishliri we
qest qilghini toghrisida «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **21** Emma
Israil xelqi ikkige bölünüp, ularning yérimi Ginatning
oghli Tibnini padishah qilishqa uninggha egeshti; bashqa
yérimi bolsa Omrige egeshti. **22** Emdi Omrige egeshken
xelq Ginatning oghli Tibnige egeshken xelqtin küchlük
chiqti. Tibni öldi; Omri padishah boldi. **23** Yehudaning
padishahi asaning ottuz birinchi yilida Omri Israilgha
padishah bolup on ikki yil seltenet qildi. U Tirzahta alte
yil seltenet qildi. **24** U Shemerdin Samariye égizlikini
ikki talant kümüshke sétiwélip, shu égizlik üstige
qurulushlarni sélip bir sheher bina qilip, uni égizlikning
esliy igisi Shemerning nami bilen «Samariye» dep atidi.
25 Omri Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi,

özidin ilgiriki padishahlarning hemmisidin better bolup
yamanliq qildi. **26** U Nibatning oghli Yeroboamning
hemme yollirida, shundaqla jümlidin uning Israilni
gunahqa putlashturghan gunahi ichide mangdi; ular
erzimes butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning
ghezipini qozghidi. **27** Omrining bashqa ishliri, uning
qilghanlirining hemmisi, körsetken qudriti toghrisida
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **28** Omri ata-bowiliri arisida uxlidi
we Samariyede depne qilindi. Andin uning oghli Ahab
ornida padishah boldi. **29** Yehuda padishahi Asaning
seltenitining ottuz sekkizinchi yilida Omrining oghli
Ahab Israilgha padishah boldi. Omrining oghli Ahab
Samariyede yigirme ikki yil Israilning üstide seltenet
qildi. **30** Emma Omrining oghli Ahab Perwerdigarning
neziride özidin ilgirikilerning hemmisidin ashurup
yamanliq qildi. **31** We shundaq boldiki, u Nibatning
oghli Yeroboamning gunahlirida yürüsh anche éghir
gunah emestek, u Zidoniylarning padishahi Etbaalning
qizi Yizebelni xotunluqqa aldi we shuning bilen u Baal
dégen butning qulluqida bolup, uninggha sejde qildi.
32 U Samariyede yasighan Baalning butxanisi ichige
Baalgha bir qurban'gah yasidi. **33** Ahab hem bir «Asherah
but»nimu yasatti; Ahab shundaq qilip uningdin burun
ötken Israilning hemme padishahlirining Israilning
Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghighan ishliridin
ashurup yamanliq qildi. **34** Uning künliride Beyt-Ellik
Xiel Yérixo shehirini yasidi; lékin u uning ulini salghanda
tunji oghli Abiram öldi; we derwazilirini salghanda uning
kenji oghli Segub öldi; shuning bilen Perwerdigarning
nunning oghli Yeshua arqiliq [Yérixo toghruluq] éytqan
sözi emelge ashuruldi.

17 Emdi Giléadta turuwatqanlardin bolghan Tishbiliq
Iliyas Ahabqa: — Men xizmitide turuwatqan
Israilning Xudasi Perwerdigarning hayati bilen qesem
qilimenki, méning sözümsiz bu yillarda ne shebnem ne
yamghur chüshmeydu, dédi. **2** Andin Perwerdigarning
sözi uninggha kélip: — **3** Bu yerdin kétip, meshriq
terepke bérip, Iordan deryasining u teripidiki qérit
éqinining boyida özüngni yoshurghin; **4** we shundaq
boliduki, sen éqinning süyidin ichisen; mana, sanga
u yerde ozuq yetküzüp bérishke qagha-quzghunlarni
buyrudum, déyildi. **5** Shuning bilen u Perwerdigar
buyrughandek qilip, Iordan deryasining u teripidiki
qérit éqinigha bérip, u yerde turdi. **6** Qagha-quzghunlar
etigende nan bilen gösh, her kechte yene nan bilen gösh
yetküzüp béretti. U özi éqinning süyidin ichetti. **7** Lékin
zéminda yamghur yaghmighini üchün birmezgildin
kéyin éqin su qurup ketti. **8** U waqitta Perwerdigarning
sözi uninggha kélip: — **9** Ornungdin turup Zidondiki
Zarefatqa bérip, u yerde turghin; mana, Men u yerdiki
bir tul xotunni séni béqishqa buyrudum, déyildi. **10** U
ornidin turup Zarefatqa bérip, sheherning derwazisigha
kelgende, mana u yerde bir tul xotun otun térip turatti.
U tul xotunni chaqirip: — Ötünimen, qachida manga
ichkili azraq su élip kelgeysen, dédi. **11** U su alghili
mangghanda, u yene: — Ötünimen, manga qolungda
bir chishlem nanmu alghach kelgeysen, dédi. **12** Emma
u: — Perwerdigar Xudayingning hayati bilen, sanga
qesem qilimenki, mende hech nan yoq, peqet idishta
bir changgal un, kozida azghine may bar, mana ikki tal
otun tériwatimen; andin bérip özüm bilen oghlumgha
nan étip, uni yep ölimiz, dédi. **13** Iliyas uninggha: —
Qorqmighin; bérip éytqiningdek qilghin; lékin awwal
bir kichik toqach étip, manga élip kelgin; andin özüng
bilen oghlunggha nan etkin. **14** Chünki Israilning
Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Perwerdigar yer
yüzige yamghur yaghduridighan kün'gichilik idishtiki
un tügimeydu we kozidiki may kémeymeydu», dédi. **15**
Shuning bilen u bérip, Iliyasning éytqinidek qildi we
u, Iliyas we ayalning öyidikiler xéli künlergiche yédi.
16 Perwerdigarning Iliyas arqiliq éytqan sözi boyiche,
idishtiki un tügimidi we kozidiki maymu kémeymidi.
17 Shu ishlardin kéyin shundaq boldiki, öyning igisi
bolghan bu ayalning oghli késel boldi. Uning késili
shundaq éghirliship kettiki, uningda nepes qalmidi. **18**
Ayal Iliyasqa: — I Xudaning adimi, méning sen bilen
néme alaqem bar idi? Sen gunahimni yadqa keltürüp,
oghlumning jénigha zamin bolushqa keldingmu? — dédi.
19 U uninggha: — Oghlungni qolumgha bergin, dep uni
uning quchiqidin élip özi olturghan balixanigha élip
chiqip öz ornigha qoyup, **20** Perwerdigargha peryad qilip:
— I Xudayim Perwerdigar, men méhman bolghan bu
tul xotunning oghlini öltürüsh bilen uning béshighimu
bala chüshürdungmu? — dep nida qildi. **21** U balining
üstige üch qétim özini chaplap, Perwerdigargha peryad
qilip: — I Perwerdigar Xudayim, bu balining jéni özige
yene yénip kirsun! — dep nida qildi. **22** Perwerdigar
Iliyasning peryadini anglidi; balining jéni uninggha
yénip kirishi bilen u tirildi. **23** Iliyas balini balixanidin
élip chüshüp, öyge kirip, anisigha tapshurup berdi.
Iliyas: — Mana oghlung tiriktur, dédi. **24** Ayal Iliyasqa:
— Men shu ish arqiliq emdi séning Xudaning adimi
ikenlikingni, aghzingdin chiqqan Perwerdigarning sözi
heqiqet ikenlikini bildim, dédi.

18 Uzun waqit ötüp, Perwerdigarning sözi
[qurghaqchiliqning] üchinchi yilida Iliyasqa kélip:
— Sen bérip özüngni Ahabning aldida ayan qilghin,
we Men yer yüzige yamghur yaghdurimen, déyildi. **2**
Shuning bilen Iliyas özini Ahabning aldida ayan qilghili
chiqip ketti. Acharchiliq bolsa Samariyede qattiq idi. **3**
Ahab ordisidiki ghojidar Obadiyani chaqirdi (Obadiya
tolimu teqwadar kishi bolup Perwerdigardin intayin
qorqatti. **4** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini
öltürüp yoqitiwatqanda Obadiya yüz peyghemberni
élip elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki ghargha
yoshurup, ularni nan we su bilen baqqanidi). **5** Ahab
Obadiyagha: — Zéminni kézip hemme bulaq we hemme
jilghilargha bérip baqqin; u yerlerde at-qéchirlarni
tirik saqlighudek ot-chöp tépilarmikin? Shundaq
bolsa bizning ulaghlirimizning bir qismini soymay
turalarmiz, dédi. **6** Ular herbiri jaylargha bölünüp
mangdi; Ahab öz aldigha mangdi, Obadiyamu öz aldigha
mangdi. **7** Obadiya öz yolida kétip barghanda, mana,
uninggha Iliyas uchridi. U uni tonup yerge yiqilip düm
yétip: Bu rast sen, ghojam Iliyasmu? — dep soridi.
8 U uninggha: — Bu men. Bérip öz ghojanggha: —
Iliyas qaytip keldi! dep éytqin, dédi. **9** U Iliyasqa
mundaq dédi: — «Sen qandaqsige keminengni öltürgili
Ahabning qoligha tapshurmaqchi bolisen, men zadi
néme gunah qildim? **10** Öz Xudaying Perwerdigarning

hayati bilen qesem qilimenki, ghojam adem ewetip
séni izdimigen héch el we memliket qalmidi. Shu el,
memliketler: «U bu yerde yoq» dése, padishah ulargha
séni tapalmighan'gha qesem ichküzdi. **11** Lékin sen
manga hazir: — «Bérip ghojanggha: — Iliyas qaytip keldi!
dégin» — deysen! **12** Men qéshingdin ketkendin kéyin,
Perwerdigarning Rohi séni men bilmigen yerge élip
baridu; shundaqta men Ahabqa xewer yetküzüp, lékin u
séni tapalmisa, méni öltüridu. Emeliyette, kemineng
yashliqimdin tartip Perwerdigardin qorqup kelgenmen.
13 Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürgende
méning qandaq qilghinim, yeni men Perwerdigarning
peyghemberliridin yüzni elliktin-elliktin ayrim-ayrim
ikki ghargha yoshurup, ularni nan we su bilen teminlep
baqqanliqim sen ghojamgha melum qilin'ghan emesmu?
14 Emdi sen hazir manga: — «Bérip ghojanggha: — Mana
Iliyas keldi dégin», — déding. Shundaq qilsam u méni
öltüridu!». **15** Lékin Iliyas: — Men xizmitide turuwatqan
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, men jezmen bügün uning
aldida ayan bolimen, dédi. **16** Shuning bilen Obadiya
Ahabning qéshigha bérip uninggha xewer berdi. Ahab
Iliyas bilen körüshkili bardi. **17** Ahab Iliyasni körgende
uninggha: — Bu senmu, i Israilgha bala keltürgüchi?! —
dédi. **18** U jawab bérip: — Israilgha bala keltürgüchi
men emes, belki sen bilen atangning jemetidikiler!
Chünki siler Perwerdigarning emrlirini tashlap Baal
dégen butlargha tayinip egeshkensiler. **19** Emdi adem
ewetip Karmel téghida pütkül Israilni yénimgha jem
qil, shundaqla Yizebelning dastixinidin ghizalinidighan
Baalning töt yüz ellik peyghembiri bilen Asherahning
töt yüz peyghembirini yighdur, — dédi. **20** Shuning
bilen Ahab Israillarning hemmisige ademlerni ewetip,
peyghemberlerni Karmel téghigha yighdurdi. **21** Iliyas
barliq xelqqe yéqin kélip: — Qachan'ghiche ikki pikir
arisida arisaldi turisiler? Eger Perwerdigar Xuda bolsa,
uninggha egishinglar; Baal Xuda bolsa, uninggha
egishinglar, dédi. Emma xelq uninggha jawab bermey,
ün-tin chiqarmidi. **22** Iliyas xelqqe: — Perwerdigarning
peyghemberliridin peqet men yalghuz qaldim. Emma
Baalning peyghemberliri töt yüz ellik kishidur. **23** Emdi
bizge ikki buqa bérilsun. Ular özlirige bir buqini tallap,
soyup parchilap otunning üstige qoysun, emma ot
yaqmisun. Menmu bashqa bir buqini teyyar qilip ot
yaqmay otunning üstige qoyay. **24** Siler bolsanglar, öz
ilahliringlarning namini chaqirip nida qilinglar. Men
bolsam, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilimen.
Qaysi Xuda ot bilen jawab berse, shu Xuda bolsun, dédi.
Hemme xelq: — Bu obdan gep, dep jawab berdi. **25** Iliyas
Baalning peyghemberlirige: Siler köp bolghach awwal
özünglar üchün bir buqini tallap teyyar qilinglar; andin
héch ot yaqmay öz ilahinglarning namini qichqirip
nida qilinglar, dédi. **26** Ular uning dégini boyiche
özlirige bérilgen buqini élip uni teyyar qildi. Etigendin
chüshkiche ular Baalning namini qichqirip: — I Baal,
bizge jawab bergin! dep nida qildi. Lékin héch awaz
yaki héch jawab bolmidi. Ular raslan'ghan qurban'gah
chöriside toxtimay sekreytti. **27** Chüsh kirgende Iliyas
ularni zangliq qilip: — Ünlükrek qichqiringlar; chünki u
bir ilah emesmu? Belkim u chongqur xiyalgha chömüp
ketkendu, yaki ish bilen chiqip ketkendu, yaki bir
seperge chiqip ketkendu? Yaki bolmisa u uxlawatqan
bolushi mumkin, uni oyghitishinglar kérek?! — dédi.
28 Ular téximu ünlük chaqirip öz qaidisi boyiche
qan'gha milinip ketküche özlirini qilich we neyze bilen
tilatti. **29** Chüshtin kéyin ular «bésharet bériwatqan»
haletke chüshüp kechlik qurbanliq waqtighiche shu
halette turdi. Lékin héch awaz anglanmidi, yaki jawab
bergüchi yaki ijabet qilghuchi melum bolmidi. **30**
Iliyas hemme xelqqe: — Yénimgha yéqin kélinglar,
dédi. Hemme xelq uninggha yéqin kelgendin kéyin u
Perwerdigarning shu yerdiki yiqitilghan qurban'gahini
qaytidin qurup chiqti. **31** Iliyas on ikki tashni aldi.
Bu tashlarning sani Perwerdigarning «Naming Israil
bolsun» dégen sözini tapshuruwalghan Yaqupning
oghulliridin chiqqan qebililerning sani bilen oxshash
idi. **32** Shu tashlardin u Perwerdigarning nami bilen
bir qurban'gahni yasidi. U qurban'gahning chöriside
ikki séah dan patqudek azgal kolidi. **33** Andin u otunni
rastlap, buqini parchilap otunning töpisige qoydi. **34** U:
— Töt idishni sugha toshquzup uni köydürme qurbanliq
we otunning üstige tökünglar, — dédi. Andin: Yene bir
qétim qilinglar» — déwidi, ular shundaq qildi. U yene: —
Üchinchi mertiwe shundaq qilinglar, dédi. Ular üchinchi
mertiwe shundaq qilghanda **35** su qurban'gahning
chörisidin éqip chüshüp, kolan'ghan azgalnimu su bilen
toldurdi. **36** Kechlik qurbanliqning waqti kelgende Iliyas
peyghember qurbanliqqa yéqin kélip mundaq dua qildi:
— Ey Perwerdigar, Ibrahim bilen Ishaq we Israilning
Xudasi, Özüngning Israilda Xuda bolghiningni ashkara
qilghaysen, shundaqla méning Séning qulung bolup
bularning hemmisini buyruqung bilen qilghanliqimni
bügün bildürgeysen. **37** Manga ijabet qilghaysen,
ey Perwerdigar, ijabet qilghaysen; shuning bilen bu
xelqqe sen Perwerdigarning Xuda ikenlikingni hemde
ularning qelblirini toghra yolgha yandurghuchi özüng
ikenlikingni bildürgeysen, dédi. **38** Shuning bilen
Perwerdigarning oti chüshüp köydürme qurbanliqni,
otunni, tashlarni we topini köydürüp azgaldiki sunimu
yoqitiwetti. **39** Xelqlerning hemmisi buni körüpla, ular
düm yiqilip: — Perwerdigar, u Xudadur, Perwerdigar,
u Xudadur, déyishti. **40** Iliyas xelqqe buyrup: —
Baalning peyghemberlirini tutunglar, héchqaysini qoyup
bermenglar, — dédi. Ular ularni tutqanda Iliyas ularni
kishun jilghisigha élip bérip, u yerde qetl qildurdi. **41**
Iliyas Ahabqa bolsa: — Chiqip yep-ichkin. Chünki qattiq
yamghurning shaldirlighan awazi anglanmaqta, — dédi.
42 Ahab qopup yep-ichish üchün chiqti. Emma Iliyas
Karmelning choqqisigha chiqip yerge éngiship, béshini
tizining otturisigha qoyup tizlinip **43** xizmetkarigha: —
Chiqip déngiz terepke qarighin, dédi. U chiqip sepsélip
qarap: — Héchnerse körünmeydu, dédi. U jemiy yette
qétim: — Bérip qarap baqqin, dep buyrudi. **44** Yettinchi
qétim kelgende u: — Mana, déngizdin chiqiwatqan,
adem aliqinidek kichik bir bulutni kördum — dédi.
Iliyas uninggha: — Chiqip Ahabqa: — «Harwini qétip
töwen'ge chüshkin, bolmisa yamghur séni tosuwalidu»,
dep éytqin, — dédi. **45** Angghuche asman bulut bilen
tutulup, boran chiqip qattiq bir yamghur yaghdi. Ahab
harwigha chiqip Yizreelge ketti. **46** Perwerdigarning qoli
Iliyasning wujudida turghach, u bélini baghlap Ahabning
aldida Yizreelning kirish éghizighiche yügürüp mangdi.

19 Lékin Ahab Iliyasning hemme qilghinini, jümlidin
hemme peyghemberlerni qilichlap öltürginini
Yizebelge éytip berdi. **2** Yizebel bolsa Iliyasqa bir
xewerchi ewetip: — Eger ete mushu waqitqiche sen
shularning janligha qilghiningdek men séning jéningni
oxshash qilmisam, ilahlar mangimu shundaq qilsun
hemde uningdinmu ziyade qilsun! — dep éytquzdi. **3**
U buni bilgende, öz jénini qutquzmaq üchün qéchip
Yehuda tewesidiki Beer-Shébagha bardi. U u yerde öz
xizmetkarini qaldurup qoyup, **4** Özi chölning ichige
qarap bir kün yol mangdi. U u yerdiki bir shiwaqning
qéshigha kélip uning astida olturup, özining ölümige tilek
tilep: — I Perwerdigar emdi boldi, jénimni alghin; némila
dégenbilen men ata-bowilirimdin artuq emesmen, —
dédi. **5** U shu shiwaq astida yétip uxlap qaldi. Mana bir
perishte uni noqup uninggha: — Qopup, nan yégin, dédi.
6 U qarisa béshida qiziq choghlarda pishiwatqan bir
poshkal we bir koza su turatti. U yep-ichip yene uxlighili
yatti. **7** Andin Perwerdigarning perishtisi yene kélip
ikkinchi qétim uni noqup uninggha: — Qopup nan yégin.
Bolmisa yolungning éghirini kötürelmeysen, dédi. **8** U
qopup yep-ichti. Shu taamdin alghan quwwet bilen u
qiriq kéche-kündüz méngip Xudaning téghi Horebge
yétip bardi. **9** U u yerdiki ghargha kirip qondi. We
mana, Perwerdigarning sözi uninggha kélip mundaq
déyildi: — I Iliyas, bu yerde néme qiliwatisen? **10** U
jawab bérip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda Perwerdigar üchün zor otluq muhebbet bilen
heset qildim. Chünki Israillar Séning ehdengni tashlap
qurban'gahliringni yiqitip, Séning peyghemberliringni
qilich bilen öltürdi. Men, yalghuz menla qaldim we
ular méning jénimni alghili qestlewatidu, dédi. **11** U
uninggha: — Chiqip, Perwerdigarning aldida taghda
turghin, dédi. Mana, Perwerdigar ötüp kétiwatatti;
[uning aldida] zor küchlük bir shamal chiqip, taghlarni
sundurup, qoram tashlarni parchilap chéqiwetti. Lékin
Perwerdigar shamalda emes idi. Shamaldin kéyin bir yer
tewresh boldi. Lékin Perwerdigar yer tewreshte emes idi.
12 Yer tewreshtin kéyin bir lawuldighan ot kötürüldi.
Lékin Perwerdigar otta emes idi. Ottin kéyin boshqina,
mulayim bir awaz anglandi. **13** We shundaq boldiki, Iliyas
shuni anglap, yüzini yépinchisi bilen orap gharning
aghzigha bérip turdi. Mana, bir awaz chiqip uninggha: —
I Iliyas, sen bu yerde néme qiliwatisen? — dédi. **14** U
jawab bérip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda Perwerdigar üchün zor otluq muhebbet bilen
heset qildim. Chünki Israillar Séning ehdengni tashlap
qurban'gahliringni yiqitip, Séning peyghemberliringni
qilich bilen öltürdi. Men yalghuz menla qaldim we
ular méning jénimni alghili qestlewatidu, dédi. **15**
Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — Barghin, kelgen
yolung bilen qaytip, andin Demeshqning chölige barghin.
U yerge barghanda Hazaelni Suriye üstige padishah
bolushqa mesih qilghin. **16** Andin Nimshining oghli
Yehuni Israilning üstige padishah bolushqa mesih
qilghin; öz ornunggha peyghember bolushqa Abel-
Meholahliq Shafatning oghli Élishanimu mesih qilghin.
17 We shundaq boliduki, Hazaelning qilichidin qéchip
qutulghan herbirini Yehu öltüridu; Yehuning qilichidin
qéchip qutulghan herbirini Élisha öltüridu. **18** Lékin
Israilda yette ming kishini, yeni Baalning aldida tizlirini
pükmigen we uninggha aghzini söygüzmigen herbirini
özümge saqlap qaldurdum, — dédi. **19** U u yerdin
chiqip, Shafatning oghli Élishani tapti. U chaghda u
yer heydewatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi,
u on ikkinchisi bilen qosh heydewatatti. Iliyas kélip
uning üstige öz yépinchisini tashlap artip qoydi. **20** U
uylarni tashlap Iliyasning keynidin yügürüp kélip: —
Méni bérip atam bilen anamni söygili qoyghin, andin
men kélip sanga egishey, — dédi. U uninggha: — Qaytqin;
men sanga néme qildim? — dédi. **21** U uningdin ayrilip,
özi ishletken bir jüp uyni soyup, ularning jabduqini
otun qilip, göshini pishurup xelqqe bériwidi, ular yédi.
Andin u ornidin qopup Iliyasning keynidin egiship, uning
xizmitide boldi.

20 Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkül qoshunini
jem qildi; u ottuz ikki padishahni at we jeng
harwiliri bilen élip chiqip, Samariyege qorshap hujum
qildi. **2** U elchilerni sheherge kirgüzüp Israilning
padishahi Ahabning qéshigha ewetip uninggha: — **3** «Ben-
Hadad mundaq deydu: — Séning kümüsh bilen altunung,
séning eng chirayliq xotunliring bilen baliliringmu
méningkidur» dep yetküzdi. **4** Israilning padishahi
uninggha: — I ghojam padishah, sili éytqanliridek men
özüm we barliqim siliningkidur, dep jawab berdi. **5**
Elchiler yene kélip: — «Ben-Hadad söz qilip mundaq
deydu: — Sanga derweqe: — Séning kümüsh bilen
altunungni, séning xotunliring bilen baliliringni manga
tapshurup bérisen, dégen xewerni ewettim. **6** Lékin
ete mushu waqitlarda xizmetkarlirimni yéninggha
ewetimen; ular ordang bilen xizmetkarliringning öylirini
axturup, séning közliringde néme eziz bolsa, ular
shuni qoligha élip kélidu» — dédi. **7** U waqitta
Israilning padishahi zémindiki hemme aqsaqallarni
chaqirip ulargha: — Bu kishining qandaq awarichilik
chiqarmaqchi bolghanliqini bilip qélinglar. U manga
xewer ewetip mendin xotunlirim bilen balilirim, kümüsh
bilen altunlirimni telep qilghinida men uninggha yaq
démidim, dédi. **8** Barliq aqsaqallar bilen xelqning
hemmisi uninggha: — Qulaq salmighin, uninggha
maqul démigin, dédi. **9** Buning bilen u Ben-Hadadning
elchilirige: — Ghojam padishahqa, sili adem ewetip,
öz keminiliridin deslepte sorighanning hemmisini ada
qilimen; lékin kéyinkisige maqul déyelmeymen, dep
béringlar, — dédi. Elchiler yénip bérip shu sözni
yetküzdi. **10** Ben-Hadad uninggha yene xewer ewetip:
— «Pütkül Samariye shehiride manga egeshkenlerning
qollirigha ochumlighudek topa qélip qalsa, ilahlar
mangimu shundaq qilsun we uningdin ashurup qilsun!»
— dédi. **11** Lékin Israilning padishahi jawab bérip: —
«Sawut-qorallar bilen jabdun'ghuchi sawut-qorallardin
yéshin'güchidek maxtinip ketmisun!» dep éytinglar,
— dédi. **12** Ben-Hadad bu sözni anglighanda herqaysi
padishahlar bilen chédirlirida sharab ichishiwatatti.
U xizmetkarlirigha: — Sepke tizilinglar, dédi. Shuni
déwidi, ular sheherge hujum qilishqa tizilishti. **13** U
waqitta bir peyghember Israilning padishahi Ahabning
qéshigha kélip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu
zor bir top ademni kördüngmu? Mana, Men bu küni
ularni séning qolunggha tapshurimen; shuning bilen
sen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», dédi. **14**

Ahab: — Kimning wasitisi bilen bolidu? dep soridi. U: —
Perwerdigar mundaq deydu: «Waliylarning ghulamliri
bilen bolidu», dédi. U yene: — Kim hujumni bashlaydu?
— dep soridi. U: — Sen özüng, dédi. **15** U waqitta
waliylarning ghulamlirini saniwidi, ularning sani ikki
yüz ottuz ikki neper chiqti. Andin kéyin u hemme xelqni,
yeni barliq Israillarni saniwidi, ularning sani yette ming
neper chiqti. **16** Israillar sheherdin chüsh waqtida chiqti.
Ben-Hadad bilen shu padishahlar, yeni yardemge kelgen
ottuz ikki padishah bolsa chédirlirida sharab ichip mest
bolushqanidi. **17** Waliylarning ghulamliri yürüshte awwal
mangdi. Ben-hadad adem ewetiwidi, ular uninggha
xewer bérip: — «Samariyedin ademler kéliwatidu» —
dédi. **18** U: — Eger sülhi tüzüshke chiqqan bolsa ularni
tirik tutunglar, eger soqushqili chiqqan bolsimu ularni
tirik tutunglar, dédi. **19** Emdi waliylarning bu ghulamliri
we ularning keynidiki qoshun sheherdin chiqip, **20**
herbiri özige uchrighan ademni chépip öltürdi. Suriyler
qachti; Israil ularni qoghlidi. Suriyening padishahi Ben-
Hadad bolsa atqa minip atliqlar bilen qéchip qutuldi.
21 Israilning padishahi chiqip hem atliqlarni hem
jeng harwilirini bitchit qilip Suriylerni qattiq qir-chap
qildi. **22** Peyghember yene Israilning padishahining
qéshigha kélip uninggha: — Özüngni mustehkemlep,
özüngni obdan dengsep, néme qilishing kéreklikini
oylap baqqin. Chünki kéler yili etiyazda Suriyening
padishahi sen bilen jeng qilghili yene chiqidu, dédi.
23 Suriyening padishahining xizmetkarliri uninggha
mundaq dédi: — «Ularning ilahi tagh ilahi bolghachqa,
ular bizge küchlük keldi. Lékin biz tüzlenglikte ular
bilen soqushsaq, jezmen ularga küchlük kélimiz. **24**
Emdi shundaq qilghayliki, padishahlarning herbirini
öz mensipidin chüshürüp, ularning ornida waliylarni
tikligeyla. **25** Andin sili mehrum bolghan qoshunlirigha
barawer bolghan yene bir qoshunni, yeni atning ornigha
at, harwining ornigha harwa teyyar qildurup özlirige
yighqayla; biz tüzlenglikte ular bilen soqushayli; shuning
bilen ularga küchlük kelmemduq?». U ularning sözige
qulaq sélip shundaq qildi. **26** Kéyinki yili etiyazda
Ben-Hadad Suriylerni éditlap toluq yighip, Israil bilen
jeng qilghili Afek shehirige chiqti. **27** Israillarmu
özlirini éditlap, ozuq-tülük teyyarlap, ular bilen jeng
qilishqa chiqti. Israillar ularning udulida bargah tikliwidi,
Suriylerning aldida xuddi ikki top kichik oghlaq padisidek
köründi. Lékin Suriyler pütkül zéminni qaplighanidi.
28 Emma Xudaning adimi Israilning padishahining
qéshigha kélip uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu:
— «Suriyler: Perwerdigar tagh ilahidur, jilghilarning
ilahi emes, dep éytqini üchün, Men bu zor bir top
ademning hemmisini séning qolunggha tapshurimen;
shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni
bilip yétisiler», dédi. **29** Ikki terep yette kün bir-
birining udulida bargahlirida turdi. Yettinchi küni soqush
bashlandi. Israillar bir künde Suriylerdin yüz ming
piyade eskerni öltürdi. **30** Qalghanlar Afek shehirige
qéchip kiriwaldi; lékin sépili örülüp ulardin yigirme
yette ming ademning üstige chüshüp bésip öltürdi.
Ben-Hadad özi beder qéchip sheherge kirip ichkiridiki
bir öyge möküwaldi. **31** Xizmetkarliri uninggha: —
Mana biz Israilning padishahlirini rehimlik padishahlar
dep angliduq; shuning üchün bellirimizge böz baghlap
bashlirimizgha kula yögep Israilning padishahigha
teslimge chiqayli. U silining janlirini ayarmikin? — dédi.
32 Shuning bilen ular bellirige böz baghlap bashlirigha
kula yögep Israilning padishahining qéshigha bérip
uninggha: — Keminiliri Ben-Hadad: «Jénimni ayighayla»,
dep iltija qildi, dédi. U bolsa: — U téxi hayatmu?
U méning buradirim, dédi. **33** Bu ademler bu sözni
yaxshiliqning alamiti, dep oylap, derhalla uning bu sözini
ching tutuwélip: — Ben-Hadad silining buraderliridur! —
dédi. U: — Uni élip kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen
Ben-Hadad uning qéshigha chiqti; shuning bilen u uni
qolidin tartip jeng harwisigha chiqardi. **34** Ben-Hadad
uninggha: — Méning atam silining atiliridin alghan
sheherlerni silige qayturup bérey. Atam Samariyede
reste-bazarlirini tikligendek sili özliri üchün Demeshqte
reste-bazarlarni tikleyla, — dédi. Ahab: — Bu shert
bilen séni qoyup bérey, dédi. Shuning bilen ikkisi ehde
qilishti we u uni qoyup berdi. **35** Peyghemberlerning
shagirtlirining biri Perwerdigarning buyruqi bilen yene
birige: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. Lékin u
adem uni urghili unimidi. **36** Shuning bilen u uninggha: —
Sen Perwerdigarning sözini anglimighining üchün mana
bu yerdin ketkiningde bir shir séni boghup öltüridu,
— dédi. U uning yénidin chiqqanda, uninggha bir shir
uchrap uni öltürdi. **37** Andin kéyin u yene bir ademni
tépip uninggha: — Sendin ötünimen, méni urghin,
dédi. U adem uni qattiq urup zeximlendürdi. **38** Andin
peyghember bérip öz qiyapitini özgertip, közlirini téngiq
bilen téngip yol boyida padishahni kütüp turdi. **39**
Padishah shu yerdin ötkende u padishahni chaqirip:
— Keminiliri keskin jeng meydanigha chiqqanidim, we
mana, bir adem manga burulup, bir kishini tapshurup:
«Bu kishige ching qarighin, herqandaq sewebtin u yoqap
ketse, sen öz jéningni uning jénining ornigha töleysen;
bolmisa bir talant kümüsh töleysen», dédi. **40** Lékin men
keminiliri u-bu ish bilen bend bolup kétip, uni yoqitip
qoydum, dédi. Israilning padishahi uninggha: — Özüng
békitkiningdek sanga höküm qilinidu! — dédi. **41** U
derhal közliridin téngiqni éliwetti; Israilning padishahi
uni tonup uning peyghemberlerdin biri ikenlikini kördi.
42 Peyghember uninggha: — Perwerdigar mundaq deydu:
— «Men halaketke békitken ademni qolungdin qutulghili
qoyghining üchün séning jéning uning jénining ornida
élinidu; séning xelqing uning xelqining ornida élinidu»,
dédi. **43** Shuning bilen Israilning padishahi xapa bolup,
gheshlikke chömgen halda Samariyege qaytip ordisigha
kirdi.

21 Bu ishlardin kéyin shundaq boldiki, Yizreellik
Nabotning Yizreelde, Samariyening padishahi
Ahabning ordisining yénida bir üzümzarliqi bar idi. **2**
Ahab Nabotqa söz qilip: — Öz üzümzarliqingni manga
bergin, méning öyümge yéqin bolghach, uni bir sey-
köktatliq bagh qilay. Uning ornida sanga obdanraq
bir üzümzarliq bérey yaki layiq körseng bahasini neq
bérimen, dédi. **3** Emma Nabot Ahabqa: — Perwerdigar
méni ata-bowilirimning mirasini sanga sétishni mendin
néri qilsun, dédi. **4** Ahab Yizreellik Nabotning: «Ata-
bowilirimning mirasini sanga bermeymen» dep éytqan
sözidin xapa bolup gheshlikke chömgen halda ordisigha
qaytti; u kariwatta yétip yüzini [tam] terepke örüp

nanmu yémidi. **5** Xotuni Yizebel uning qéshigha
kélip: Rohiy keypiyating némishqa shunche töwen,
némishqa nan yémeysen? — dédi. **6** U uninggha: —
Men Yizreellik Nabotqa söz qilip: «Üzümzarliqingni
manga pulgha berseng, yaki layiq körseng uning ornigha
bashqa üzümzarliq bérey» dédim. Lékin u: «Sanga
üzümzarliqimni bermeymen» dédi, — dédi. **7** Xotuni
Yizebel uninggha: — Sen hazir Israilning üstige seltenet
qilghuchi emesmu? Qopup nan yep, könglüngni xush
qilghin; men sanga Yizreellik Nabotning üzümzarliqini
érishtürimen, dédi. **8** Andin u Ahabning namida
bir xet yézip, üstige uning möhürini bésip, xetni
Nabotning shehiride uning bilen turuwatqan aqsaqallar
we mötiwerlerge ewetti. **9** Xette u mundaq yazghanidi:
— «Roza tutush kérek dep buyrup, xelqning arisida
Nabotni törde olturghuzghin; **10** ikki ademni, yeni
Béliyalning balisini uning udulida olturghuzup, ularni
Nabotning üstidin erz qilghuzup: «Sen Xudagha we
padishahqa lenet oqudung» dep guwahliq bergüzünglar.
Andin uni élip chiqip chalma-kések qilip öltürünglar». **11**
Sheherning ademliri, yeni uning shehiride turuwatqan
aqsaqalar bilen mötiwerler Yizebelning ulargha ewetken
xétide pütülgendek qildi; **12** ular rozini buyrup, xelqning
arisida Nabotni törde olturghuzdi. **13** Andin u ikki adem,
yeni Béliyalning baliliri xelqning aldida Nabot üstidin
erz qilip: «Nabot Xudagha we padishahqa deshnem
qildi» dep guwahliq berdi. Shuning bilen ular Nabotni
sheherning tashqirigha sörep élip chiqip, tashlar bilen
chalma-kések qilip öltürdi. **14** Andin ular Yizebelge
adem ewetip: «Nabot chalma-kések qilip öltürüldi» dep
xewer berdi. **15** Yizebel Nabotning chalma-kések qilinip
öltürülgenlikini anglighanda Ahabqa: Qopup, Yizreellik
Nabotning sanga pulgha bergili unimighan üzümzarliqini
tapshurup alghin; chünki Nabot hayat emes, belki öldi,
dédi. **16** Shundaq boldiki, Ahab Nabotning ölgenlikini
anglap, Yizreellik Nabotning üzümzarliqini igilesh üchün
shu yerge bardi. **17** Lékin Perwerdigarning sözi Tishbiliq
Iliyasqa kélip mundaq déyildi: — **18** «Qopup bérip,
Samariyede olturushluq Israil padishahi Ahab bilen
uchrashqin; mana u Nabotning üzümzarliqida turidu;
chünki uni igiliwélish üchün u yerge bardi. **19** Uninggha:
— «Adem öltürdüngmu, yérini igiliwaldingmu?» — dégin.
Andin uninggha yene söz qilip: — Perwerdigar mundaq
deydu: — «Nabotning qénini itlar yalighan jayda séning
qéningnimu itlar yalaydu» — dégin». **20** Ahab Iliyasqa:
— I düshminim, méni taptingmu? — dédi. U jawaben
mundaq dédi: — Rast, men séni taptim; chünki sen
Perwerdigarning neziride rezillik qilish üchün özüngni
sétiwetting. **21** Perwerdigar: «Mana, Men üstüngge
bala chüshürüp neslingni yoqitip, sen Ahabning Israilda
qalghan jemetidiki hemme erkekni, hetta ajiz yaki méyip
bolsun, hemmisini üzüp yoqitimen; **22** we sen Méning
ghezipimni qozghap Israilni gunahqa azdurghining
üchün séning jemetingni Nibatning oghli Yeroboamning
jemeti we Axiyahning oghli Baashaning jemetige oxshash
qilimen» — deydu, — dédi. **23** — Yizebel toghrisidimu
Perwerdigar söz qilip: «Yizreelning sépilining téshida
itlar Yizebelni yeydu. **24** Ahabning jemetidikilerdin
sheherde ölgenlerni itlar yeydu; sehrada ölgenlerni
bolsa asmandiki qushlar yeydu» dédi **25** (Berheq, xotuni
Yizebelning qutritishliri bilen Perwerdigarning neziride
rezillik qilghili özini satqan Ahabdek héchkim yoq idi. **26**
U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep qoghliwetken
Amoriylarning qilghinidek qilip, yirginchlik butlargha
tayinip egiship, lenetlik ishlarni qilatti). **27** Lékin Ahab
bu sözlerni anglighanda öz kiyimlirini yirtip bedinige böz
yögep, roza tutti. U böz rextte yatatti, jimjit mangatti.
28 U waqitta Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa
kélip: — **29** «Ahabning Méning aldimda özini qandaq
töwen tutuwatqanliqini kördüngmu? U özini Méning
aldimda töwen tutuwatqanliqi tüpeylidin, bu balani
uning künliride keltürmeymen, belki uning oghlining
künliride uning jemetige keltürimen» — déyildi.

22 Üch yilghiche Suriye bilen Israilning otturisida
jeng bolmighachqa, ular tinchliqta ötti. **2** Üchinchi
yilda bolsa Yehudaning padishahi Yehoshafat Israilning
padishahini yoqlap bardi. **3** Israilning padishahi öz
xizmetkarlirigha: — Giléadtiki Ramot bizningki ikenlikini
bilisilerghu? Shundaq iken, némishqa biz jim olturup,
téxiche Suriyening padishahining qolidin uni almaymiz?
— dédi. **4** U Yehoshafatqa: — Jeng qilghili méning bilen
Giléadtiki Ramotqa bérishqa maqul bolamdila? — dep
soridi. Yehoshafat Israilning padishahigha jawab bérip:
— Biz silining-méning dep ayrimaymiz; méning xelqim
özlirining xelqidur, méning atlirim silining atliridur,
dédi. **5** Lékin Yehoshafat Israilning padishahigha: —
Ötünimenki, bügün awwal Perwerdigarning sözini sorap
körgeyla, dédi. **6** Shuning bilen Israilning padishahi
peyghemberlerni, yeni töt yüzche ademni yighdurup
ulardin: — Soqushqili Giléadtiki Ramotqa chiqsam
bolamdu, yoq? — dep soriwidi, ular: — Chiqqin, Reb
uni padishahning qoligha béridu, déyishti. **7** Lékin
Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa, yol sorighudek
Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmu? — dep soridi.
8 Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab bérip: —
Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar; lékin
u méning toghramda qutluqni emes, belki balayi'apetni
körsitip bésharet bergechke, men uni öch körimen. U
bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I
aliyliri, sili undaq démigeyla, dédi. **9** Andin Israilning
padishahi bir chakirini chaqirip uninggha: — Chaqqan
bérip, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep
buyrudi. **10** Emdi Israilning padishahi bilen Yehudaning
padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship,
Samariyening derwazisining aldidiki xamanda herbiri öz
textide olturushti. Ularning aldida peyghemberlerning
hemmisi bésharet bermekte idi. **11** Kenanahning
oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerni
yasap chiqip: — Perwerdigar mundaq deydu: —
«Mushu münggüzler bilen Suriylerni yoqatquche üsüp
ursila», dédi. **12** Hemme peyghemberler shuninggha
oxshash bésharet bérip: «Giléadtiki Ramotqa chiqip
sözsiz muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni
padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. **13**
Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha: —
Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi
xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözüngmu
ularning sözi bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni
bergin, dédi. **14** Emma Mikaya: — Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, Perwerdigar manga néme
éytsa, men shuni éytimen, dédi. **15** U padishahning

aldigha kelgende padishah uningdin: I Mikaya, jeng
qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq?
— dep soriwidi, u uninggha jawab bérip: — Chiqip
muweppeqiyet qazinisen; chünki Perwerdigar sheherni
padishahning qoligha béridu, dédi. **16** Lékin padishah
uninggha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning
namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem
ichküzüshüm kérek?! — dédi. **17** Mikaya: — Men
pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip
ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi
yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun»,
dédi, — dédi. **18** Israilning padishahi Yehoshafatqa: —
Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes,
belki haman balayi'apetni körsitip bésharet béridu»,
démigenmidim? — dédi. **19** Mikaya yene: — Shunga
Perwerdigarning sözini anglighin; men Perwerdigarning
öz textide olturghanliqini, asmanning pütkül qoshunliri
uning yénida, ong we sol teripide turghanliqini kördüm.
20 Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip,
shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi
undaq, birsi mundaq déyishti; **21** shu waqitta bir
roh chiqip Perwerdigarning aldida turup: «Men bérip
alday», dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen
aldaysen?» — dep soriwidi, **22** u: — «Men chiqip uning
hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir roh
bolimen», dédi. Perwerdigar: — «Uni aldap ilkingge
alalaysen; bérip shundaq qil» — dédi. **23** Mana emdi
Perwerdigar séning bu hemme peyghemberliringning
aghzigha yalghanchi bir rohni saldi; Perwerdigar séning
toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi. **24** Shuni
anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip Mikayaning
kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi
yol bilen mendin ötüp, sanga söz qilishqa bardi?! —
dédi. **25** Mikaya jawab bérip: — Özüngni yoshurush
üchün ichkiridiki öyge yügürgen künide shuni körisen,
dédi. **26** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip
qayturup bérip, sheher hakimi Amon bilen padishahning
oghli Yoashqa tapshurup, **27** ulargha tapilap: «Padishah
mundaq deydu: — Uni zindan'gha solap men tinch-aman
yénip kelgüchilik qiynap nan bilen suni az-az bérip
turunglar» — dégin, dep buyrudi. **28** Mikaya: — Eger
sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar
méning wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin
u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi.
29 Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi
Yehoshafat Giléadtiki Ramotqa chiqti. **30** Israilning
padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip
jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqqayla,
dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge
chiqti. **31** Suriyening padishahi jeng harwiliri üstidiki
ottuz ikki serdargha: — Chongliri yaki kichikliri bilen
emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar,
dep buyrudi. **32** we shundaq boldiki, jeng harwilirining
serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum
Israilning padishahi dep, uninggha hujum qilghili buruldi.
Lékin Yehoshafat peryad kötürdi. **33** jeng harwilirining
serdarliri uning Israilning padishahi emeslikini körgende
uni qoghlimay, burulup kétip qélishti. **34** Emma bireylen
qarisighila bir oqya étiwidi, oq Israilning padishahining
sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U
harwikéshige: Harwini yandurup méni septin chiqarghin;
chünki men yaridar boldum, dédi. **35** U küni jeng
barghanséri qattiq boldi. Padishah bolsa Suriylerning
udulida öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Zexmidin
qéni harwining tégigiche éqip, kech kirgende u öldi. **36**
Kün patarda qoshun arisida bir qattiq sada anglinip:
— Her adem öz shehirige yansun! Herbiri öz yurtigha
yénip ketsun! — déyildi. **37** Padishah öldi, kishiler uni
Samariyege élip keldi; ular padishahni Samariyede depne
qildi. **38** Birsi padishahning harwisini Samariyening
kölide [yughanda] (bu köl pahishe ayallar yuyunidighan
jay idi), Perwerdigarning éytqan sözi emelge ashurulup,
itlar uning qénini yalidi. **39** Ahabning bashqa ishliri,
qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning yasighan «pil
chish sariyi» we bina qilghan hemme sheherler toghruluq
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **40** Ahab ata-bowiliri arisida uxlidi.
Andin uning oghli Ahaziya ornida padishah boldi. **41**
Asaning oghli Yehoshafat Israilning padishahi Ahabning
seltenitining tötinchi yilida Yehudagha padishah boldi.
42 Yehoshafat padishah bolghanda ottuz besh yashta idi,
u Yérusalémda yigirme besh yil seltenet qildi. Uning
anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **43** U
her ishta atisi Asaning barliq yollirida yürüp, ulardin
chiqmay Perwerdigarning neziride durus bolghanni
qilatti. Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmighanidi; xalayiq
yenila «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip xushbuy yaqatti.
44 We Yehoshafat bilen Israilning padishahi otturisida
tinchliq boldi. **45** Yehoshafatning bashqa ishliri, uning
körsetken qudriti, qandaq jeng qilghanliri toghrisida
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **46** U atisi asaning künliride
zémindin qoghliwétilmigen kespiy bechchiwazlarni
zéminidin heydep chiqardi. **47** U waqitta Édomning
padishahi yoq idi, belki bir waliy höküm süretti. **48**
Yehoshafat Ofirdin altun élip kélish üchün bir «Tarshish
kéme» etritini qurdi. Lékin kémiler héchyerge baralmidi;
chünki ular Ezion-Geberde urulup weyran bolghanidi.
49 U waqitta Ahabning oghli Ahaziya Yehoshafatqa: —
Méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliring bilen
kémilerde barsun, dédi. Lékin Yehoshafat unimidi. **50**
Yehoshafat öz ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning
shehiri»de ata-bowilirining qebriside depne qilindi.
Andin oghli Yehoram ornida padishah boldi. **51** Ahabning
oghli Ahaziya Yehudaning padishahi Yehoshafatning
seltenitining on yettinchi yilida Samariyede Israilning
üstide padishah bolup ikki yil seltenet qildi. **52** U
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip atisining
yolida we anisining yolida yürüp, shundaqla Israilni
gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning
yolida mangdi; **53** u atisi qilghanning hemmisini qilip,
Baalning qulluqida bolup, uninggha sejde qilip, Israilning
Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi.

Padishahlar 2

1 Ahab ölgendin kéyin Moab Israilgha isyan kötürdi.
2 Ahaziya Samariyede turghanda [ordisidiki]
balixanining penjirisidin yiqilip chüshüp, késel bolup
qaldi. U xewerchilerni ewetip ularghа: — Ekron
shehiridiki ilah Baal-Zebubdin méning toghramda,
késilidin saqiyamdu, dep soranglar, dédi. **3** Lékin
Perwerdigarning Perishtisi bolsa Tishbiliq Iliyasqa: —
Ornungdin tur, Samariye padishahining elchilirining
aldigha bérip, ularghа: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki
ilah Baal-Zebubdin yol sorighili mangdinglarmu? **4**
Shuning üchün Perwerdigar hazir mundaq dédiki:
«Sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum
ölisen» dégin, — dédi. Shuning bilen Iliyas yolgha chiqti.
5 Xewerchiler padishahning yénigha qaytip keldi; u
ulardin: Némishqa yénip keldinglar, dep soridi. **6** Ular
uninggha: — Bir adem bizge uchrap bizge: — Silerni
ewetken padishahning yénigha qaytip bérip uninggha:
«Perwerdigar mundaq deydu: — Israilda Xuda yoqmu,
Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili ademlerni
ewettingmu? Shuning üchün sen chiqqan kariwattin
chüshelmeysen; sen choqum ölisen!» denglar, — dédi. **7**
Padishah ulardin: Silerge uchrap bu sözlerni qilghan
adem qandaq adem iken? — dep soridi. **8** Ular uninggha:
U tüklük, bélige tasma baghlighan adem iken, dédi.
Padishah: U Tishbiliq Iliyas iken, dédi. **9** Andin padishah
bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen Iliyasning
qéshigha mangdurdi; bu kishi Iliyasning qéshigha
barghanda, mana u bir döngning üstide olturatti. U
uninggha: I Xudaning adimi, padishah séni chüshüp
kelsun! deydu, dédi. **10** Lékin Iliyas ellikbéshigha: Eger
men Xudaning adimi bolsam, asmandin ot chüshüp
sen bilen ellik adimingni köydürsun, dep jawab berdi.
Shuan asmandin ot chüshüp, uning özi bilen ellik
adimini köydürüwetti. **11** Shuning bilen padishah yene
bir ellikbéshini uning qol astidiki ellik adimi bilen
uning qéshigha mangdurdi. U uninggha: I Xudaning
adimi, padishah éytti: Séni derhal chüshüp kelsun!
— dédi. **12** Lékin Iliyas ellikbéshigha: Eger men
Xudaning adimi bolsam, asmandin ot chüshüp sen bilen
ellik adimingni köydürsun, dep jawab berdi. Shuan
Xudaning oti asmandin chüshüp uning özi bilen ellik
adimini köydürüwetti. **13** Padishah emdi üchinchi
bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen uning
qéshigha mangdurdi; ellikbéshi bérip Iliyasning aldigha
chiqip, tizlinip uninggha yalwurup: I Xudaning adimi,
méning jénim bilen séning bu ellik qulungning janliri
neziringde eziz bolsun! **14** Derweqe, asmandin ot
chüshüp, ilgiriki ikki ellikbéshini ularning qol astidiki
ellik adimi bilen köydürüwetti. Lékin hazir méning jénim
séning neziringde eziz bolsun, dédi. **15** Perwerdigarning
Perishtisi Iliyasqa: Sen chüshüp uning bilen barghin;
uningdin qorqmighin, dédi. U ornidin turup uning bilen
chüshüp padishahning qéshigha bérip **16** padishahqa:
Perwerdigar söz qilip: «Israilda wehiy sorighili bolidighan
Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili
elchilerni ewettingghu? Shuning üchün sen chiqqan
kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen!» deydu, —
dédi. **17** Shuning bilen Iliyas dégendek, Perwerdigarning
sözi boyiche Ahaziya öldi. Uning oghli bolmighachqa,
Yehoram uning ornida padishah boldi. Bu Yehoshafatning
oghli, Yehuda padishahi Yehoramning ikkinchi yili idi. **18**
Emdi Ahaziyaning bashqa ishliri, uning qilghan emelliri
bolsa, ular «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi?

2 Perwerdigar Iliyasni qara quyunda asman'gha
kötürmekchi bolghan waqitta Iliyas bilen Élisha
Gilgaldin chiqip kétiwatatti. **2** Iliyas Élishagha: —
Sendin ötünimen, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar
méni Beyt-Elge mangghuzdi. Élisha: Perwerdigarning
hayati bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki,
séningdin hergiz ayrilmaymen! dédi. Shuning bilen
ular Beyt-Elge chüshüp keldi. **3** U waqitta Beyt-
Eldiki peyghember shagirtliri Élishaning qéshigha kélip
uninggha: Bilemsen, Perwerdigar bügün ghojangni
sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar,
dédi. **4** Iliyas Élishagha: — Sendin ötünimenki, bu
yerde qalghin; chünki Perwerdigar méni Yérixogha
mangghuzdi. Élisha: Perwerdigarning hayati bilen,
we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin
hergiz ayrilmaymen, dédi. Shuning bilen ular ikkisi
Yérixogha bardi. **5** U waqitta Yérixodiki peyghember
shagirtliri Élishaning qéshigha kélip uninggha: Bilemsen,
Perwerdigar bügün ghojangni sendin élip kétidu? — dédi.
U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **6** Iliyas Élishagha: —
Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar
méni Iordan deryasigha mangghuzdi, dédi. Élisha:
Perwerdigarning hayati bilen, we séning hayating bilen
qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen, dédi,
shuning bilen ular ikkisi méngiwerdi. **7** Emdi peyghember
shagirtliridin ellik kishi bérip, ularning udulida yiraqtin
qarap turatti. Emma u ikkiylen Iordan deryasining boyida
toxtap turdi. **8** Iliyas yépinchisini qatlap, uning bilen
suni uriwidi, su ikkige bölünüp turdi; ular ikkisi quruq
yoldin ötti. **9** Ötüp bolghandin kéyin Iliyas Élishagha:
Men sendin ayrilmasta, séning özüng üchün mendin
néme tiliking bolsa, dewergin, dédi. Élisha: Séning
üstüngde turghan Rohning ikki hessisi üstümge qonsun,
— dédi. **10** U: Bu tilikingge érishmek qiyindur; men
sendin élip kétilgen waqtimda, méni körüp tursang,
sanga shundaq bérilidu; bolmisa, bérilmeydu, — dédi.
11 We shundaq boldiki, ular sözliship mangghanda,
mana, otluq bir jeng harwisi bilen otluq atlar namayan
boldi; ular ikkisini ayriwetti we Iliyas qara quyunda
asman'gha kötürülüp ketti. **12** Élisha buni körüp: I atam,
i atam, Israilning jeng harwisi we atliq eskerliri! — dep
warqiridi. Andin u uni yene körelmidi. U öz kiyimini
tutup, ularni yirtip ikki parche qiliwetti. **13** Andin u
Iliyasning uchisidin chüshüp qalghan yépinchisini yerdin
élip, Iordan deryasining qirghiqigha qaytip keldi. **14** U
Iliyasning üstidin chüshüp qalghan yépinchisi bilen suni
urup: «Iliyasning Xudasi Perwerdigar nedidur?», dédi.
Élisha suni shundaq urghanda su ikkige bölündi; Élisha
sudin ötüp ketti. **15** Yérixodiki peyghember Shagirtliri
qarshi qirghaqta turup uni kördi we: «Iliyasning rohi
Élishaning üstididur» dep uning aldigha bérip, bash
urup tezim qildi. **16** Ular uninggha: Mana séning
keminiliring arisida ellik ezimet bar; ötünimiz, bular
ghojangni izdigili barsun. Perwerdigarning Rohi belkim

uni kötürüp taghlarning bir yéride yaki jilghilarning
bir teripide tashlap qoydimiki, dédi. Lékin u: Siler héch
ademni ewetmenglar, dédi. **17** Emma ularning uni
qistawérishi bilen u xijalet bolup: Adem ewetinglar,
dédi. Shunga ular ellik kishini ewetti; bular üch kün
uni izdidi, lékin héch tapalmidi. **18** Ular Élishaning
yénigha qaytip kelgende (u Yérixoda turuwatatti) u
ularghа: Men derweqe silerge «Izdep barmanglar!»
démidimmu? — dédi. **19** Sheherdiki ademler Élishagha:
Ghojam körgendek, sheher özi obdan jaydidur, lékin su
nachar we tupraq tughmastur, dédi. **20** U: Yéngi bir koza
élip kélip, ichige tuz qoyup, manga béringlar, dédi. Ular
uni élip kélip uninggha berdi. **21** U bulaqning béshigha
bérip uninggha tuzni tökti we: Perwerdigar mundaq
deydu: — «Men bu sularni saqayttim; emdi ulardin qayta
ölüm bolmaydu we yerning tughmasliqi bolmaydu» —
dédi. **22** Xuddi Élishaning éytqan bu sözidek, u su taki
bügün'ge qeder pak bolup keldi. **23** Élisha Yérixodin
chiqip Beyt-Elge bardi. U yolda kétip barghanda, bezi
balilar sheherdin chiqip uni zangliq qilip: Chiqip ket, i
taqir bash! Chiqip ket, i taqir bash! — dep warqirashti.
24 U burulup ularghа qarap Perwerdigarning nami bilen
ularghа lenet oqudi; shuning bilen ormanliqtin ikki
chishi éyiq chiqip, balilardin qiriq ikkini yirtiwetti.
25 U u yerdin kétip, Karmel téghigha bérip, u yerdin
Samariyege yénip bardi.

3 Yehuda padishahi Yehoshafatning seltenitining on
sekkizinchi yili, Ahabning oghli Yehoram Samariyede
Israilgha padishah bolup, on ikki yil seltenet qildi. **2**
U özi Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti,
lékin atisi bilen anisi qilghan derijide emes idi. U
atisi yasatqan «Baal tüwrüki»ni élip tashlidi. **3** Lékin
u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli
Yeroboamning gunahlirida ching turup, ulardin héch
yanmidi. **4** Moabning padishahi Mésha nahayiti chong
qoychi idi; u Israilning padishahigha yüz ming qoza hem
yüz ming qochqarning yungini olpan qilatti. **5** Emdi
shundaq boldiki, Ahab ölüp ketkendin kéyin Moabning
padishahi Israilning padishahigha yüz örüdi. **6** U waqitta
Yehoram padishah Samariyedin chiqip hemme Israilni
[jeng üchün] éditlidi. **7** U yene adem ewitip Yehudaning
padishahi Yehoshafatqa xewer bérip: Moabning padishahi
mendin yüz öridi; Moab bilen soqushqili chiqamsen?
— dédi. U: Chiqimen; bizde méning-séning deydighan
gep yoqtur, méning xelqim séning xelqingdur, méning
atlirim séning atliringdur, dédi. **8** U yene: Qaysi
yol bilen chiqayli, dep soridi. Yehoram: Biz Édom
chölining yoli bilen chiqayli, dep jawab berdi. **9**
Andin Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi
Édomning padishahigha qoshulup mangdi. Ular yette
kün aylinip yürüsh qilghandin kéyin, qoshun we ular
élip kelgen at-ulaghlargha su qalmidi. **10** Israilning
padishahi: Apla! Perwerdigar biz üch padishahni
Moabning qoligha chüshsun dep, bir yerge jem qilghan
oxshaydu, dédi. **11** Lékin Yehoshafat: Perwerdigardin
yol sorishimiz üchün bu yerde Perwerdigarning bir
peyghembiri yoqmu? — dédi. Israilning padishahining
chakarliridin biri: Iliyasning qoligha su quyup bergen
Shafatning oghli Élisha bu yerde bar, dédi. **12**
Yehoshafat: Perwerdigarning söz-kalami uningda bar,
dédi. Shuning bilen Israilning padishahi bilen Yehoshafat
we Édomning padishahi uning qéshigha chüshüp bardi.
13 Élisha Israilning padishahigha: — Méning séning
bilen néme karim! Öz atangning peyghemberliri bilen
anangning peyghemberlirining qéshigha barghin, dédi.
Israilning padishahi: Undaq démigin; chünki Perwerdigar
bu üch padishahni Moabning qoligha tapshurush
üchün jem qilghan oxshaydu, — dédi. **14** Élisha:
Men xizmitide turuwatqan Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimenki, eger Yehudaning padishahi
Yehoshafatning hörmitini qilmighan bolsam, séni közge
ilmighan yaki sanga qarimighan bolattim. **15** Lékin emdi
bérip bir sazchini manga élip kélinglar, — dédi. Sazchi saz
chalghanda, Perwerdigarning qoli uning üstige chüshti.
16 U: Perwerdigar söz qilip: «Bu wadining hemme yérige
ora kolanglar» dédi, — dédi andin yene: **17** — Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ya shamal ya yamghur
körmisenglarmu, bu wadi sugha tolup, özünglar bilen
at-ulaghliringlar hemmisi su ichisiler». **18** Lékin bu
Perwerdigarning neziride kichik ish bolup, u Moabnimu
silerning qolliringlargha tapshuridu. **19** Siler barliq
mustehkem sheherlerni we barliq ésil sheherlerni bösüp
ötüp, barliq yaxshi derexlerni késip tashlap, hemme
bulaqlarni tindurup, hemme munbet ékinzarliqni tashlar
bilen qaplap xarab qilisiler» — dédi. **20** We etisi etigenlik
qurbanliq sunulghan waqtida, mana, su Édom zémini
tereptin éqip kélip, hemme yerni sugha toshquzdi. **21**
Emma Moablarning hemmisi: Padishahlar biz bilen jeng
qilghili chiqiptu, dep anglighan bolup, sawut-qalqan
kötüreligüdek chong-kichik hemmisi chégrada tizilip
septe turdi. **22** Ular etisi seherde qopup qarisa, kün
nuri ularning udulidiki su üstige chüshkenidi; künning
sholisida su ularghа qandek köründi. Ular: — **23** Bu qan
iken! Padishahlar urushup bir-birini qirghan oxshaydu. I
Moablar! Derhal oljining üstige chüshüp bölishiwalayli!
dédi. **24** Lékin ular Israilning leshkergahigha yetkende,
Israillar ornidin qopup Moablargha hujum qilishi bilen
ular beder qachti. Israillar ularni sürüp-toqay qiliwetti.
25 Ular sheherlerni weyran qilip, herbir adem tash
élip, hemme munbet ékinzarliqni tolduruwetküche tash
tashlidi. Ular hemme bulaq-quduqlarni tindurup, hemme
yaxshi derexlerni késiwetti. Ular Kir-Hareset shehiridiki
tashlardin bashqa héch némini qaldurmidi. Shu sheherge
bolsa, salgha atquchilar uninggha chörgilep hujum qildi.
26 Moabning padishahi jengning özige ziyade qattiq
kelginini körüp özi bilen yette yüz qilichwazni élip
Édomning padishahigha hujum qilip bösüp ötüshke
atlandi; lékin ular bösüp ötelmidi. **27** Shuning bilen
textige warisliq qilghuchi tunji oghlini élip, sépilning
töpiside uni köydürme qurbanliq qildi. U waqitta
Israil Perwerdigarning qattiq qehrige uchrighanidi.
Shuning bilen bu üch padishah Moab padishahtin ayrilip,
herqaysisi öz yurtigha kétishti.

4 Peyghember shagirtliridin birining tul qalghan xotuni
Élishagha peryad qilip: Séning qulung bolghan méning
érim ölüptu. Bilisenki, séning qulung Perwerdigardin
qorqqan adem idi. Emdi qerz igisi méning ikki oghlumni
qulluqqa alghili keldi. **2** Élisha uningdin: Séning üchün
néme qilay? Dégine, öyüngde némeng bar? — dep
soridi. U: Dédikingning öyide kichik bir koza maydin
bashqa héchnerse yoq, — dédi. **3** U: Bérip hemme
qoshniliringdin chögün-koza, yeni bosh chögün-kozilarni

ötne alghin, ular az bolmisun. **4** Andin özüng bilen
oghulliring öyge kirgin, ishikni yépip hemme chögün-
kozilargha may qachilighin. Toshqanlirini bir chetke
élip qoyghin, — dédi. **5** Shuning bilen u u yerdin ayrilip
oghulliri bilen öyge kirip ishikni yapti. Oghulliri chögün-
kozilarni uning aldigha élip kelgende, u may quydi. **6** We
shundaq boldiki, chögün-kozilarning hemmisi tolghanda
u oghligha: Yene bir koza élip kel, dédi. Emma oghli:
Emdi koza qalmidi, dédi. U waqitta may toxtap qaldi. **7**
Emdi u bérip Xudaning adimige xewer yetküzdi. U: Bérip
mayni sétiwet, qerzingni tügetkin; andin qalghan pul
bilen özüng we oghulliringning jénini béqinglar, dédi.
8 Bir küni Élisha Shunem shehirige bardi. U yerde bir
bay ayal bar idi we u uni öz öyide tamaqqa tutup qaldi.
Shuningdin kéyin herqachan u yerdin ötüp mangsa, u
uning öyige kirip ghizalinatti. **9** Bir küni u öz érige: Bu
yerdin daim ötidighan kishi Xudaning bir muqeddes
adimi ikenlikini bilip yettim. **10** Biz ögzide uninggha
bir kichikrek öy salayli. Uninggha öyde kariwat, shire,
orunduq we chiraghdan teyyarlap béreyli; we shundaq
bolsunki, u qachanla yénimizgha kelse shu öyde tursun,
— dédi. **11** Emdi peyghember bir küni u yerge kelgende,
shu balixanigha kirip yétip qaldi. **12** U öz xizmetkari
Gehazigha: Sen u Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi.
U uni chaqirghanda, ayal uning qéshigha keldi. **13**
Peyghember xizmetkarigha: Sen uninggha: «Sili bizning
ghémimizni yep mushundaq özlirini köp aware qildila;
men sili üchün néme qilip bérey? Padishahqa yaki
qoshun serdarigha birer teleplirini yetküzeymu?» —
dégin, dédi. Ayal buninggha jawab bérip: — Men öz
xelqim arisida yashawatimen, boldi! dédi. **14** Emdi Élisha
Gehazidin, uninggha néme qilip bérish kérek? — dep
soridi. Gehazi: Uning oghul balisi yoq iken, we érimu qéri
iken, dédi. **15** U: Uni chaqirghin, dédi. Ayalni chaqiriwidi,
ayal ishikke kélip turdi. **16** Peyghember uninggha:
Kéler yili texminen mushu waqitta quchaqlirida bir
oghulliri bolidu, dédi. U: Yaq, i ghojam! I Xudaning adimi,
dédikingge yalghan éytmighin, dédi. **17** Emdi Élisha
uninggha dégendek u ayal hamilidar bolup, ikkinchi
yili békitilgen waqitta oghul tughdi. **18** Bala ösüp
chong boldi. Bir küni shundaq boldiki, u atisi bar yerge,
ormichilarning qéshigha chiqip ketti. **19** U atisigha:
Way béshim, way béshim, dep waysidi. U xizmetkarigha,
uni anisining qéshigha élip barghin, dédi. **20** U uni
kötürüp anisining yénigha apirip qoydi. Bala anisining
étikide chüshkiche olturdi, andin ölüp qaldi. **21** Andin
anisi chiqip, uni Xudaning adimining öyidiki kariwatqa
yatquzup qoyup, ishikni yépip chiqip ketti. **22** U érini
chaqirip uninggha: Ghulamlardin birini mangdurghin, u
bir éshekni élip kelsun; men uni chapturup, Xudaning
adimining qéshigha derhal bérip kéley, dédi. **23** Éri
uninggha: Némishqa uning qéshigha bügün barisen?
Bügün ya yéngi ay ya shabat küni bolmisa, dédi. Ayali
uninggha, Hemme ish tinchliq — dédi. **24** U éshekni
toqutup ghulamigha: Ittik heydep mang; men démigüche
toxtimighin, dédi. **25** Shuning bilen u Karmel téghigha
bérip Xudaning adimi aldigha keldi. We shundaq boldiki,
Xudaning adimi uni yiraqtinla körüp öz xizmetkari
Gehazigha: Mana Shunemlik ayal kéliwatidu; **26** Sen
uning aldigha yügürüp bérip uningdin: Sili tinchliqmu?
Erliri tinchliqmu? Baliliri tinchliqmu?» — dep sorighin,
dédi. — Hemme ish tinchliq, dep éytti ayal. **27** Emdi
taghqa chiqip Xudaning adimining qéshigha kelgende, u
uning putlirini quchaqlidi. Gehazi uning yénigha bérip
uni ittiriwetmekchi boldi; lékin Xudaning adimi: — Uni öz
ixtiyarigha qoyghin; chünki uning köngli intayin sunuq
we Perwerdigar bu ishni manga démey yoshuruptu, dédi.
28 Ayal: Men ghojamdin bir oghul tilidimmu? Manga
yalghan söz qilmighin, dep sendin ötünmidimmu? — dédi.
29 Peyghember Gehazigha: — Bélingni ching baghlap,
méning hasamni élip mangghin. Birsige uchrisang,
uninggha salam qilmighin, birsi sanga salam qilsa, sen
uninggha jawab bermigin. Méning hasamni balining
yüzige qoyghin, dédi. **30** Balining anisi: Perwerdigarning
hayati bilen we séning hayating bilen qesem qilimenki,
sendin ayrilmaymen, dédi. Élisha ornidin turup uning
keynidin egeshti. **31** Gehazi ulardin burun bérip hasisini
balining yüzige qoyghanidi. Emma hech awaz yaki tiwish
chiqmidi. Shuning bilen u yénip Élishaning aldigha bérip
uninggha: Bala oyghanmidi, dédi. **32** Élisha öyge kélip
qarisa, mana, bala uning kariwitida ölük yatatti. **33**
U bala bilen özini ayrim qaldurup, ishikni yépiwétip
Perwerdigargha dua qildi. **34** Andin u kariwatqa chiqip
balining üstige özini qoyup aghzini uning aghzigha,
közlirni uning közlirige, qollirini uning qollirigha yéqip
yatti. Shuning bilen balining bedini issishqa bashlidi.
35 U chüshüp öyde u yaq-bu yaqqa méngip andin
yene kariwatqa chiqip yene balining üstige égildi. U
waqitta bala yette qétim chüshkürdi, andin közlirini
achti. **36** Peyghember Gehazini chaqirip uninggha:
Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirip qoydi.
U Élishaning yénigha kelgende. U uninggha: Oghullirini
kötürüp alsila, dédi. **37** U öyige kiripla uning ayighi
aldigha yiqilip düm yatti, béshi yerge tegküdek tezim
qildi. Andin öz oghlini kötürüp chiqip ketti. **38** Élisha
Gilgalgha yénip bardi. Shu chaghda yurtta acharchiliq
bolghanidi. Peyghemberlerning shagirtliri Élishaning
yénida olturghanda u öz xizmetkarigha: Sen chong
qazanni ésip peyghemberlerning shagirtlirigha shorpa
pishurup bergin, dédi. **39** Ulardin birsi otyash tergili
dalagha chiqip yawa qapaq pélikini tépip, uningdin yawa
qapaq üzüp étikini toldurup kélip, toghrap qazan'gha
saldi; chünki ular bularning ziyanliq ikenlikini bilmeytti.
40 Andin ular yenglar dep ademlerge usup berdi. Lékin
ular tamaqni yégili bashlighanda: I Xudaning adimi,
qazanda ölüm bar, dep warqirashti. Héchkim uningdin
yéyelmidi. **41** Élisha: Azraqqine un élip kélinglar, dédi.
U shuni qazan'gha tashlap: Xelqqe usup bergin, yésun,
dédi. We mana, qazanda hech zeher qalmidi. **42** Emdi
Baal-Shalishahdin bir adem kélip, Xudaning adimige
arpa hosulining tunji méwisidin ash-nan, yeni yigirme
arpa nanni we bir xalta kök bashni élip kéliwidi, u:
Xelqqe yégili aldigha qoyghin, dédi. **43** Uning xizmetkari:
Shuni bir yüz ademning aldida qandaq qoyalaymen?
dédi. Élisha: Xelqqe yégili bergin; chünki Perwerdigar
mundaq deydu: Ular yeydu we uningdin éship qalidu,
dédi. **44** Shuning bilen u shuni ularning aldida qoydi;
ular yédi we del Perwerdigarning déginidek, uningdin
éship qaldi.

5 Suriye padishahining qoshun serdari Naaman öz
ghojisining aldida tolimu qedirlendi we izzetlendi,

chünki Perwerdigar uning qoli arqiliq Suriyege nusretler
bergenidi. U batur jengchi bolghini bilen, lékin maxaw
késilige giriptar bolup qalghanidi. **2** Emdi Suriyler top-
top bolup, bulangchiliqqa chiqip Israildin bir kichik
qizni tutup kelgenidi; bu qiz Naamanning ayalining
xizmitini qilatti. **3** U xanimgha: Kashki, méning ghojam
Samariyediki peyghemberning qéshida bolsidi! U uni
maxaw késilidin saqaytatti, dédi. **4** Naaman bérip
xojisigha: — Israilning yurtidin bolghan kichik qiz
mundaq-mundaq éytti, dédi. **5** Suriye padishahi: Yaxshi!
Sen barghin, men Israilning padishahigha bir mektup
ewetimen, dédi. Naaman on talant kümüsh bilen alte
ming shekel altun we hem on kishilik kiyimni élip
Israilgha bardi. **6** U mektupni Israilning padishahigha
apirip tapshurup berdi. Mektupta: — «Bu mektup
sanga yetkende bilgeysenki, men öz xizmetkarim
Naamanni séning qéshinggha mangdurdum. Sen uni
maxaw késilidin saqaytqaysen», dep pütülgenidi. **7**
Israilning padishahi xetni oqup bolup, öz kiyimlirini
yirtip-yirtiwetti we: — Men Xudamu? Kishini öltürüp
hem tirildüreleymenmu? Némishqa u kishi: — Bu
ademni maxaw késilidin saqaytqin, dep hawale qilidu?
Qéni, oylinip körünglar, u derweqe men bilen jeng
qilghili bahane izdeydu, dédi. **8** We shundaq boldiki,
Xudaning adimi Élisha Israilning padishahining öz
kiyimlirini yirtqinini anglighanda, padishahqa adem
ewitip: Némishqa öz kiyimliringni yirtting? U kishi hazir
bu yerge kelsun, andin u Israilda bir peyghember bar
iken dep bilidu, dédi. **9** Naaman atliri we jeng harwisi
bilen kélip, Élishaning öyining ishiki aldida toxtidi.
10 Élisha bir xewerchini mangdurup Naaman'gha: —
Bérip Iordan deryasida yette qétim yuyunup kelgin;
shundaq qilsang etliring eslige kélip pakiz bolisen,
dédi. **11** Lékin Naaman achchiqlinip yénip kélip: —
Mana, u choqum chiqip, méning bilen körishidu, öre
turup Xudasi Perwerdigarning namigha nida qilip, [yara]
jayning üstide qolini silkip, maxaw késilini saqaytidu,
dep oylap kelgenidim. **12** Demeshqning deryaliri, yeni
Abarna bilen Farpar [deryasining suliri] Israilning hemme
suliridin yaxshi emesmu? Men ularda yuyunsam pakiz
bolmamdim? — dédi. U qattiq ghezeplinip burulup yolgha
chiqti. **13** Lékin uning xizmetkarliri uning qéshigha
bérip: — I atam, eger peyghember silige éghir bir ishni
tapilighan bolsa, qilmasmidila? Undaq bolghan yerde, u
silige sugha chüshüp yuyunup, pakiz bolisila, dégen bolsa
shundaq qilmamla? — déyishti. **14** Shunga u chüshüp,
Xudaning adimining sözige binaen Iordan deryasida
yette qétim chömüldi. Shuning bilen uning éti paklinip,
kichik balining étidek bolup saqaydi. **15** Shuning bilen u
barliq hemrahliri bilen Xudaning adimining qéshigha
qaytip kélip, uning aldida turup: — Mana emdi pütkül yer
yüzide Israildin bashqa yerde Xuda yoq iken, dep bilip
yettim; emdi hazir, öz keminengdin bir sowghatni qobul
qilghin, dédi. **16** Lékin Élisha: Men xizmitide turuwatqan
Perwerdigarning hayati bilen qesem qilimenki, héch
némini qobul qilmasmen, dédi. [Naaman] tola ching
turuwalsimu, héch qobul qilmidi. **17** Andin Naaman
mundaq dédi: — Eger qobul qilmisang, keminengge
topidin ikki qéchir yük bérilsun; chünki kemineng
bundin kéyin Perwerdigardin bashqa héchqandaq
ilahlargha köydürme qurbanliq yaki inaqliq qurbanliqini
keltümeydu. **18** Lékin Perwerdigar keminengning shu bir
ishini kechürüm qilghay: ghojamning özi Rimmonning
butxanisigha sejde qilmaq üchün kirgende, méning
qolumgha yölense men Rimmonning butxanisida tiz
püksem, mushu amalsiz tiz pükkinim üchün Perwerdigar
men keminengni kechürgey, dédi. **19** Élisha uninggha: —
Sen aman-xatirjemlitke ketkin, dédi. U uningdin ayrilip
azghine yol mangdi. **20** Lékin Xudaning adimi Élishaning
xizmetkari Gehazi könglide: — Mana, u Suriyelik Naaman
élip kelgen nersiliridin ghojam héchnémini almay, uni
bikar ketküzüwétiptu. Lékin Perwerdigarning hayati
bilen qesem qilimenki, men uning keynidin yügürüp
bérip, uningdin azraq bir nerse alay, dep oylidi. **21**
Shuni dep Gehazi Naamanning keynidin bardi. Naaman
bir kimning keynidin yügürüp kéliwatqinini körüp,
harwisidin chüshüp uning aldigha bérip: Hemme ish
tinchliqmu? — dep soridi. **22** U: — Tinchliq, — dédi,
— emma ghojam méni mangdurup: Mana emdi Efraim
taghliqidin peyghemberlerning shagirtliridin ikki yigit
qéshimgha keldi. Bularga bir talant kümüsh bilen ikki
kishlik kiyim bersile, dep éytti, — dédi. **23** Naaman:
— Ikki talant kümüshni qobul qilghin, dep uni zorlap
ikki talant kümüshni ikki xaltigha chégip, ikki kishilik
kiyimni chiqirip berdi. Bularni Naaman ghulamliridin
ikki yigitke yüdküzdi; ular Gehazining aldida bularni
kötürüp mangdi. **24** U turghan döngge yetkende bularni
ularning qolliridin élip öyige tiqip qoydi; andin bu
ademlerni ketküzüwetti. **25** Andin u ghojisining aldigha
kirip turdi. Élisha uningdin: — I Gehazi, nege bérip
kelding? — dep soridi. U jawab bérip: Qulung héchyerge
barmidi, — dédi. **26** Élisha uninggha: — Melum bir kishi
harwisidin chüshüp, keynige yénip, séning aldinggha
kelgende, méning rohim shu chaghda séning bilen
birge barghan emesmu? Bu kishiler kümüsh bilen
kiyim, zeytun baghliri bilen üzümzarlar, qoy bilen kala,
malaylar bilen kénizeklerni qobul qilidighan waqitmu?
27 Lékin hazir Naamanning maxaw késili sanga hem
neslingge menggüge chaplishidu, — dédi. Shuning bilen
u Élishaning qéshidin chiqqanda qardek aq bolup qaldi.

6 Peyghemberlerning shagirtliri Élishagha: — Mana
bizge séning aldingda turuwatqan yérimiz tar keldi.
2 Iordan deryasining boyigha bérip, herbirimiz birdin
yaghach élip, shu yerde turidighan'gha bir turalghu öy
yasayli, — dédi. — Béringlar, dep jawab berdi u. **3** Ularning
biri yene: — Iltipat qilip qeminiliring bilen birge barghin,
dédi. U: — Bille baray, dédi. **4** U ular bilen mangdi.
Ular Iordan deryasigha bérip, derex késishke bashlidi. **5**
Lékin ularning biri derex késiwatqanda paltining béshi
sugha chüshüp ketti. U warqirap: — Way ghojam, bu
ötne alghan palta idi, dédi. **6** Xudaning adimi: Nege
chüshti, dep soridi. U chüshken yerni körsitip berdi. U bir
shaxni késip, uni sugha tashliwidi, Paltining béshi leylep
chiqti. **7** U: Uni qolunggha alghin, déwidi, u kishi qolini
uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyening padishahi Israil bilen
jeng qiliwatatti. U öz xizmetkarliri bilen meslihetliship,
palanchi-pokunchi yerde bargah tikimen, dep békitetti.
9 Xudaning adimi Israilning padishahigha xewer ewitip:
— Sen palanchi-pokunchi yerge bérishtin éhtiyat qilghin,
chünki Suriyler u yerge chüshmekchi, dédi. **10** U
waqitlarda Israilning padishahi Xudaning adimi özige

körsetken jaygha adem ewetip u yerdiki ademlirige éhtiyat qilishni agahlandurdi. Bundaq ish birqanche
qétim boldi. **11** Buning sewebidin Suriyening padishahi
könglide qattiq achchiqlinip, öz xizmetkarlirini chaqirip
ulardin: — Arimizdin kimning Israilning padishahi
teripide turidighanliqini manga körsitip bermemsiler?!
— dep soridi. **12** Lékin xizmetkarlirining biri: — I
ghojam padishah undaq emes; belki Israilda turidighan
Élisha dégen peyghember sen yatqan hujrangda qilghan
sözliringni Israil padishahigha éytip béridu, — dédi. **13**
U: Bérip uning nede ikenlikini paylap kélinglar, men
adem mangdurup uni tutup kéley, dédi. Ular: — U Dotan
shehiride iken, dep xewer qildi. **14** Shuning bilen u
shu yerge atliqlar, jeng harwiliri we zor bir qoshunni
mangdurdi. Ular kéchisi yétip kélip sheherni qorshiwaldi.
15 Xudaning adimining maliyi seherde turup chiqsa,
mana, bir atliqlar we jeng harwiliri qoshuni sheherni
qorshiwalghanidi. Malay uninggha: Apla, i ghojam,
qandaq qilarmiz? — dédi. **16** Lékin u: Qorqmighin; mana
biz bilen birge bolghanlar ular bilen birge bolghanlardin
köptur, dédi. **17** Emdi Élisha dua qilip: I Perwerdigar,
malayimning közlirini köreleydighan qilip achqaysen,
dédi. U waqitta Perwerdigar yigitning közlirini achti
we u eyni ehwalni kördi; mana, pütkül tagh Élishani
chöridep turghan yalqunluq at we jeng harwiliri bilen
tolghanidi. **18** Suriyler chüshüp u terepke kelgende,
Élisha Perwerdigargha dua qilip: Bu xelqni korluq bilen
urghin, dédi. Shuning bilen U Élishaning tiliki boyiche
ularni korluq bilen urdi. **19** Élisha ulargha: Bu [siler
izdigen] yol emes we [siler izdigen] sheher emes; méning
keynimdin egishinglar, silerni siler izdigen ademning
qéshigha bashlap baray, dep ularni Samariyege bashlap
bardi. **20** We shundaq boldiki, ular Samariyege kirgende
Élisha: I Perwerdigar, ularning közlirini köreleydighan
qilip achqaysen, dédi. Perwerdigar ularning közlirini
achti; we mana, ular Samariyening otturisida turatti. **21**
Israilning padishahi ularni körgende Élishadin: I atam,
ularni öltürüwéteymu? Ularni öltürüwéteymu? dep
soridi. **22** U: — Sen ularni öltürme; hetta özüng qilich
we oqyaying bilen esir qilghanliringni öltürmeydighan
yerde, bularni öltürüshke bolamti? Eksiche, ularning
aldigha nan, su qoyghin; shuning bilen ular yep-ichip
öz ghojisigha yénip ketsun, dédi. **23** Shundaq qilip, u
ulargha chong ziyapet berdi; ular yep-ichip bolghandin
kéyin, andin ularni yolgha saldi. Ular ghojisining
yénigha qaytti. Shuningdin kéyin Suriyedin bulangchilar
shaykiliri Israilning zéminigha qayta bésip kirmidi.
24 Kéyin shundaq boldiki, Suriyening padishahi Ben-
Hadad pütkül qoshunini yighip Samariyeni muhasirige
aldi. **25** Shuning bilen Samariyede zor acharchiliq boldi.
Ular uni shunche uzun qamal qildiki, bir éshek béshi
seksen shekel kümüshke, we kepter mayiqining bir
chinisining töttin biri besh shekel kümüshke yaraytti.
26 Israilning padishahi sépilning üstidin ötkende, bir
ayal uninggha: I ghojam padishah, yardem bergine!
dep peryad kötürdi. **27** U: Eger Perwerdigar sanga
yardem bermise, men sanga qandaq yardem qilay? Ya
xamandin ya üzüm kölchikidin yardem tépilamdu?, —
dédi. **28** Padishah emdi uningdin yene: Néme derding
bar? dep soridi. U: Mana bu xotun manga: Oghlungni
bergin, biz uni bügün yeyli. Ete bolsa méning oghlumni
yeymiz, dédi. **29** U waqitta biz méning oghlumni
qaynitip pishurup yéduq. Etisi men uninggha: Emdi sen
oghlungni bergin, uni yeyli désem, u öz oghlini yoshurup
qoydi, — dédi. **30** Padishah ayalning sözini anglap
kiyimlirini yirtip-yirtiwetti. U sépilda kétiwatqanda,
xelq uning kiyimining ichige, yeni étige böz kiygenlikini
körüp qaldi. **31** [Padishah]: — Eger Shafatning oghli
Élishaning béshi bügün ténide qalsa, Xuda méning
béshimni alsun we uningdinmu artuq jazalisun! — dédi.
32 Emma Élisha öz öyide olturatti; aqsaqallarmu uning
bilen bille olturghanidi. Padishah uning aldigha bir
ademni mangdurghanidi. Lékin u xewerchi u yerge yétip
barmayla, Élisha aqsaqallargha: — Mana bu jallatning
balisining béshimni alghili adem mangdurghanliqini
kördünglarmu? Emdi xewerchi kelgende ishikni ching
taqap ichidin tiriwélinglar. Mana uning keynidin kelgen
ghojisining qedimining awazi angliniwatmamdu? —
dédi. **33** U ular bilen sözlishiwatqanda, mana xewerchi
uning qéshigha chüshüp kélip: «Padishah: «Mana bu
balayi'apetning özi Perwerdigar teripidin keldi; men zadi
néme dep Perwerdigargha yene ümid baghliyalarmen?»
deydu, dédi.

7 Élisha: Perwerdigarning sözini anglanglar!
Perwerdigar mundaq deydu: — Ete mushu waqitlarda
Samariyening derwazisida bir xalta aq un bir shekelge
we ikki xalta arpa bir shekelge sétilidu, — dédi. **2** Emma
padishah bélikini tutup mangghan qoshun emeldari
bolsa, Xudaning adimige: Mana, hetta Perwerdigar
asman'gha tünglük achsimu, undaq ishning bolushi
mumkinmu?! dédi. U: — Sen öz közüng bilen körisen,
lékin shuningdin yémeysen, dédi. **3** Emdi derwazining
tüwide töt maxaw késili bar adem olturatti. Ular
bir-birige: Néme üchün mushu yerde ölümni kütüp
olturimiz? **4** Sheherge kireyli dések, sheherde acharchiliq
bolghachqa, u yerde ölimiz; bu yerde oltursaqmu ölimiz.
Qopup Suriylerning leshkergahigha kéteyli. Ular bizni
ayisa tirik qalimiz; bizni öltüreyli dése ölimiz, xalas,
— déyishti. **5** Shuni dep ular kechqurun Suriylerning
leshkergahigha barghili qopti. Leshkergahining qéshigha
yétip kelgende, mana hech kishi yoq idi. **6** Chünki
Perwerdigar Suriylerning leshkergahigha jeng harwiliri,
atlar we zor chong qoshunning sadasini anglatqanidi.
Shuni anglap ular bir-birige: Mana, Israilning padishahi
bishek Hittiylarning padishahlirini we Misirliqlarning
padishahlirini üstimizge hujum qilghili yalliwaptu,
déyishti; **7** kechqurun qozghilip chédirlirini, at bilen
ésheklirini tashlap leshkergahni shu péti qoyup, öz
janlirini qutquzush üchün beder qachqanidi. **8** Maxaw
késili bar ademler leshkergahning yénigha kélip, bir
chédirgha kirip, yep-ichip uningdin kümüsh bilen
altunni we kiyimlerni élip yoshurup qoyushti. Andin
ular yénip kélip, yene bir chédirgha kirip u yerdiki
oljinimu élip yoshurup qoyushti. **9** Andin ular bir-
birige: Bizning bundaq qilghinimiz durus emes. Bügün
qutluq xewer bar kündur, lékin biz tinmay turuwatimiz.
Sehergiche qalsaq bu yamanliq béshimizgha chüshidu.
Uning üchün emdi bérip padishahning ordisidikilerge
bu xewerni yetküzeyli, dédi. **10** Shuning bilen ular
bérip sheherning derwazisidiki pasibanlarni chaqirip
ulargha: Biz Suriylerning leshkergahigha chiqsaq,

mana héchkim yoq iken, hetta ademning shepesimu
yoqtur; belki atlar baghlaqliq, éshekler baghlaqliq
bolup, chédirlar eyni péti turidu, dédi. **11** Derwazidiki
pasibanlar shu xewerni towlap élan qilip, padishahning
ordisigha xewer yetküzdi. **12** Padishah kéchisi qopup
xizmetkarlirigha: — Men Suriylerning bizge néme
qilmaqchi bolghinini silerge dep bérey. Ular bizning
acharchiliqta qalghinimizni bilip, leshkergahdin chiqip
dalada mökünüwélip: — Israillar sheherdin chiqsa, biz
ularni tirik tutup, andin sheherge kireleymiz, déyishken
gep, dédi. **13** Xizmetkarliridin biri jawab bérip: —
Birnechche kishini sheherde qalghan atlardin beshni
élip (ularning aqiwiti bu yerde qalghan Israilning barliq
kishilirining kidin, hetta halak bolghanlarningkidin
better bolmaydu!), ularni körüp kélishke eweteyli,
dédi. **14** Shuning bilen ular ikki jeng harwisi bilen
ularga qatidighan atlarni teyyar qildi. Padishah ularni
Suriylerning qoshunining keynidin ewetip: — Bérip
ehwalni körüp kélinglar, dep buyrudi. **15** Bular ularning
izidin Iordan deryasighiche qoghlap bardi; we mana,
pütkül yol boyi Suriyler aldirap qachqanda tashliwetken
kiyim-kéchek we herxil eswab-üsküniler bilen tolghanidi.
Elchiler yénip kélip padishahqa shuni xewer qildi. **16**
U waqitta xelq chiqip Suriylerning leshkergahidin
oljilarni talidi; shuning bilen Perwerdigarning éytqan
sözidek, bir xalta aq un bir shekelge, ikki xalta arpa
bir shekelge sétildi. **17** Emdi padishah bilikini tutup
mangghan héliqi emeldarni derwazini bashqurushqa
teyinlep qoyghanidi. Emdi xalayiq derwazidin [étilip
chiqqanda] uni dessep-cheyliwetti we shuning bilen
u öldi. Bu ish padishah Xudaning adimini tutmaqchi
bolup, uning aldigha barghanda, del Élisha éytqandek
boldi. **18** Shuning bilen Xudaning adimi padishahqa
éytqan shu söz emelge ashuruldi: «Ete mushu waqitlarda
Samariyening derwazisida ikki xalta arpa bir shekelge
we bir xalta aq un bir shekelge sétilidu». **19** Emma héliqi
emeldar Xudaning adimige: — «Mana, hetta Perwerdigar
asman'gha tünglük achsimu, undaq bir ishning bolushi
mumkinmu?!» dégenidi. U: — «Sen öz közüng bilen
körisen, lékin shuningdin yémeysen», dégenidi. **20**
Uninggha hem del shundaq boldi; chünki xelq uni
derwazida dessep öltürgenidi.

8 Élisha özi oghlini tirildürgen ayalgha nesihet qilip:
— Sen we öz öydikiliring bilen bérip, qeyerde
olturghudek jay tapsang, u yerde turghin; chünki
Perwerdigar: — Acharchiliq bolsun, dep békitti. Bu
acharchiliq zéminda yette yilghiche tügimeydu, dédi.
2 Shuning bilen u ayal Xudaning adimi éytqandek
öz öydikiliri bilen bérip, Filistiylerning yurtida yette
yilghiche turdi. **3** We shundaq boldiki, yette yil ötkende,
ayal Filistiylerning yurtidin yénip keldi; u padishahtin
öyi bilen zéminini özige qayturup bérishni iltimas qilghili
bardi. **4** Shu waqitta padishah Xudaning adimining
xizmetkari Gehazi bilen sözliship uninggha: — Élisha
qilghan hemme ulugh emellerni manga bayan qilip
bergin, dewatatti. **5** We shundaq boldiki, u padishahqa
Élishaning qandaq qilip bir ölükni tirildürgenlikini
dep bériwatqanda, Élisha oghlini tirildürgen shu ayal
padishahtin öz öyi we zéminini qayturup bérishni
iltimas qilghili keldi. Gehazi: — I padishah ghojam,
mana, bular men éytqan ayal we Élisha ölümdin
tirildürgen oghli del shu, dédi. **6** Padishah ayaldin
soriwidi, u shu weqeni uninggha dep berdi. Shuning
bilen padishah bir aghwatni belgilep: — Uning hemme
teelluqatlirini yandurup bergin we shuningdek öz
yurtidin ketken kündin tartip bu waqitqiche yéridin
chiqqan hosulning barliq kirimini uninggha bergin, dédi.
7 Emdi Élisha Suriyening padishahi Ben-Hadad késel
yatqinida Demeshqqe keldi. Padishahqa: Xudaning adimi
bu yerge keldi, dep xewer bérildi. **8** Padishah Hazaelge: —
Özüng bir sowgha élip, Xudaning adimining aldigha bérip
uning bilen körüshüp, u arqiliq Perwerdigardin méning
toghramda: «U bu késeldin saqiyamdu, saqaymaydu»
dep sorighin, — dédi. **9** Shuning bilen Hazael uning
bilen körüshüshke bardi. U özi bilen Demeshqtiki herxil
ésil mallardin qiriq töge sowgha élip, uning aldigha
bérip: «Oghlung Suriyening padishahi Ben-Hadad méni
ewetip, bu késeldin saqiyimenmu, saqaymaymenmu?»
dep soraydu, — dédi. **10** Élisha uninggha: — Bérip
uninggha: — Choqum saqiyisen, dep éytqin. Lékin
Perwerdigar manga qandaqla bolmisun u choqum ölidu,
dep wehiy qildi, dédi. **11** Xudaning adimi taki Hazael
xijil bolup ketküche uninggha tikilip qarap turdi, andin
Xudaning adimi yighlashqa bashlidi. **12** Hazael: —
Ghojam némishqa yighlayla! dep soridi. U: — Men
séning Israillargha qilidighan yaman ishliringni bilimen;
chünki sen ularning qorghanlirini köydürüp, yigitlirini
qilich bilen öltürüp, ushshaq balilirini chörüp tashlap,
hamilidar ayallirining qarnini yériwétisen, dédi. **13**
Hazael: — Menki ittek bir qulung néme idim, undaq
ulugh ishlarni qilalamtim? Élisha: — Perwerdigar manga
séning Suriyening padishahi bolidighanliqingni melum
qildi, dédi. **14** U Élishaning qéshidin chiqip ghojisining
yénigha bardi. Ben-hadad uningdin: — Élisha sanga néme
dédi, dep soridi. U: — U manga silining toghrilirida,
choqum saqiydu, dep éytti, dédi. **15** Etisi Hazael bir
parche bözni élip, sugha chilap padishahning yüzini
etti. Shuning bilen u öldi; we Hazael uning ornida
padishah boldi. **16** Israilning padishahi, Ahabning oghli
Yoramning seltenitining beshinchi yilida, Yehoshafat téxi
Yehudaning padishahi waqtida, Yehoshafatning oghli
Yehoram Yehudaning padishahi boldi. **17** U padishah
bolghanda ottuz ikki yashta bolup, Yérusalémda sekkiz
yil seltenet qildi. **18** U Ahabning jemeti qilghandek
Israil padishahlirining yolida yürdi (chünki uning ayali
Ahabning qizi idi); u Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qildi. **19** Lékin Perwerdigar Dawutqa: — Séning
bilen oghulliringgha «menggü öchmeydighan chiragh»
bérimen dégen wedisi tüpeylidin u Yehudani xarab
qilishni xalimidi. **20** Uning künliride Édom Yehudaning
idare qilishigha isyan kötürüp, azad bolup öz aldigha
bir padishahliq tiklidi. **21** Shuning bilen Yoram hemme
jeng harwiliri bilen yolgha chiqip Zair shehirige ötti.
U kéchisi ornidin turup, özini we jeng harwilirining
serdarlirini qorshiwalghan Édomlargha hujum qilip,
ularni meghlup qildi; lékin axirida [Yehuda] leshkerliri
öz öylirige qéchip ketti. **22** Shuning bilen Édomlar
Yehudaning hökümranliqidin bügün'giche azad boldi.
U waqitta Libnahmu isyan kötürüp azad boldi. **23**
Emdi Yoramning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi bolsa «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»

dégen kitabta pütülgen emesmidi? **24** Yoram öz
ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»de
ata-bowilirining yénida depne qilindi. Oghli Ahaziya
uning ornida padishah boldi. **25** Israilning padishahi,
Ahabning oghli Yoramning seltenitining on ikkinchi yili,
Yehuda padishahi Yehoramning oghli Ahaziya Yehudagha
padishah boldi. **26** Ahaziya padishah bolghanda yigirme
ikki yashta bolup, Yérusalémda bir yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padishahi
Omrining qizi idi. **27** [Ahaziya] Ahabning jemetining
yolida yürüp Ahabning jemeti qilghandek, Xudaning
neziride rezil bolghanni qildi; chünki u Ahabning
küy'oghli bolup uninggha hemjemet idi. **28** Ahabning
oghli Yoram Suriyening padishahi Hazael bilen Giléadtiki
Ramotta soqushqanda Ahaziya uninggha hemdemliship
soqushqa chiqqanidi. Suriyler Yoramni zeximlendürdi.
29 Yoram padishah Ramahda Suriye padishahi Hazael
bilen soqushqanda Suriylerdin yégen zexmini dawalitish
üchün, Yizreelge yénip keldi. Ahabning oghli Yoram
késel bolghachqa, Yehudaning padishahi, Yehoramning
oghli Ahaziya uni yoqlighili Yizreelgimu bardi.

9 Élisha peyghember peyghemberlerning shagirtliridin
birini chaqirip, uninggha: — «Bélingni baghlap bu may
qachisini qolunggha élip, Giléadtiki Ramotqa barghin. **2**
U yerge barghanda Nimshining newrisi, Yehoshafatning
oghli Yehuni tépip, öyige kirip, uni öz buraderliri arisidin
ornidin turghuzup, ichkiriki öyge bashlap kir. **3** Andin
qachidiki mayni béshigha quyup: Perwerdigar mundaq
deydu: — Men séni Israilgha padishah bolushqa mesih
qildim, dégin; shuni dep bolupla ishikni échip, qéchip
chiqqin, hayal bolma» — dédi. **4** Shuning bilen shu
yash peyghember yigit Giléadtiki Ramotqa bardi. **5** U
yerge kelgende, mana, qoshunning serdarliri u yerde
olturatti. U: — I serdar, sanga bir sözüm bar, dédi. Yehu:
— Qaysimizgha? — dep soridi. U: — Sanga, i serdar,
dédi. **6** U qopup öyge kirdi. Yigit béshigha mayni quyup
uninggha mundaq dédi: Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: — Men séni Perwerdigarning xelqige,
yeni Israilgha padishah bolushqa mesih qildim. **7** Sen öz
ghojang Ahabning jemetini yoqitisen; chünki öz qullirim
peyghemberlerning qéni üchün we Perwerdigarning
hemme qullirining qéni üchün Yizebeldin intiqam
alay. **8** Ahabning pütkül jemeti yoqilidu; Ahabning
jemetidin Israildiki hemme erkeklerni hetta ajiz yaki
méyip bolsun hemmisini halak qilimen. **9** Men Ahabning
jemetini Nibatning oghli Yeroboamning jemetidek we
Axiyahning oghli Baashaning jemetidek yoq qilimen.
10 Itlar Yizebelni Yizreeldiki shu parche yerde yeydu.
Héchkim uni depne qilmaydu». Shuni dep bolupla yigit
ishikni échip qéchip ketti. **11** Yehu öz ghojisining
xizmetkarlirining qéshigha yénip chiqqanda, ular
uningdin: — Hemme ish tinchliqmu? Bu telwe séni
néme ish bilen izdep keptu? — dep soridi. U ulargha:
Siler shu kishi we uning sepsetelirini bilisiler, — dédi.
12 Ular: Yalghan éytma! Bizge dep bergine! déwidi,
u: — U manga mundaq-mundaq dep, Perwerdigar
mundaq deydu: — «Séni Israilning üstide padishah
bolushqa mesih qildim» dep éytti — dédi. **13** Shuning
bilen ularning hemmisi tonlirini sélip, pelempeyde
yéyip uninggha payandaz qildi. Ular kanay chélip:
«Yehu padishah boldi!» dep jakarlashti. **14** Shuning
bilen Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehu
Yoramni qestlimekchi boldi. U waqitta Yoram bilen barliq
Israillar Giléadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyening
padishahi Hazaelning hujumidin muhapizet qiliwatatti.
15 Emdi Yoram padishah Suriyening padishahi Hazael
bilen soqushqanda Suriylerdin yégen zexmidin saqiyish
üchün Yizreelge yénip kelgenidi. Yehu bolsa [özige
egeshkenlerge]: Silerge layiq körünse, Yizreelge bérip
xewer bergüdek héchkimni sheherdin qachurmanglar,
dégenidi. **16** Yehu bir jeng harwisini heydep Yizreelge
bardi, chünki Yoram u yerde késel bilen yatqanidi
(Yehudaning padishahi Ahaziya Yoramni yoqlighili
chüshüp kelgenidi). **17** Emdi közetchi Yizreelning
munarida turup, Yehu qatarliq bir top ademlerni
kördi. U: «Bir top ademlerni kördum» dédi. Yoram:
Bir atliq kishini ularning aldigha ewetinglar, u ulardin:
— Hemme ish tinchliqmu? — dep sorisun, dédi. **18**
Shuning bilen atliq bir kishi ularning aldigha bérip:
— Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep soridi, dédi.
Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning bilen néme
karing? Burulup méning keynimdin mang, — dédi.
Közetchi [padishahqa] xewer bérip: — Xewerchi ularning
qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi» — dédi. **19** Shuning
bilen u yene bir atliq kishini mangdurdi. U ularning
aldigha bérip: — Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep
soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning
bilen néme karing? Burulup méning keynimdin mang,
dédi. **20** Közetchi [padishahqa] xewer bérip: — Xewerchi
ularning qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi. Emdi
ularning harwa heydishi Nimshining oghli Yehuning
heydishidek iken, chünki u telwilerche heydeydu, dédi.
21 Yoram: — Harwini qétinglar, dep buyruwidi, uning jeng
harwisini qétip teyyarlidi. Andin Israilning padishahi
Yoram bilen Yehudaning padishahi Ahaziya, herbiri öz
jeng harwisigha olturup, Yehuning aldigha bérishqa
chiqti; ular uning bilen Yizreellik Nabotning étizliqida
uchrashti. **22** Yoram Yehuni körgende, «I Yehu, hemme
ish tinchliqmu? dep soridi. U: — Anang Yizebelning
qilghan buzuqchiliqliri we jadugerliki shunche jiq
tursa, qandaqmu tinchliq bolidu?! — dédi. **23** Shuning
bilen Yoram harwini yandurup Ahaziyagha: «I Ahaziya,
asiyliq!» dep warqirap beder qachti. **24** Yehu oqyasini
qoligha élip, oq sélip Yoramning [keyni teripidin] uning
ikki mürisining ariliqidin atti. Ya oqi uning yürikidin
téship chiqti we u öz harwisigha yiqilip chüshti. **25**
Yehu öz yénidiki emeldari Bidkargha: Uni élip Yizreellik
Nabotning étizliqigha tashlighin. Yadingda bolsunki,
men bilen sen uning atisi Ahabning keynidin bille
mangghanda, Perwerdigar uning toghrisida mundaq bir
höküm-wehiyni éytqan: — **26** «Men tünügün Nabotning
qéni bilen uning oghullirining qénini kördüm, deydu
Perwerdigar: Mana bu [qan qerzini] del bu étizliqta sanga
yandurimen, deydu Perwerdigar». Emdi Perwerdigarning
shu sözi boyiche, uni élip shu yerge tashlighin, —
dédi. **27** Yehudaning padishahi Ahaziya buni körgende
«Baghdiki rawaq yoli» bilen qachti. Lékin Yehu uning
keynidin qoghlap: «Uni étinglar!» dep buyruwidi, ular
uni Ibléamning yénida, Gur égizlikige chiqqan yolda
atti. U Megiddoghiche qéchip u yerde öldi. **28** Shuning
bilen uning xizmetkarliri uning jesitini jeng harwisigha

sélip, Yérusalémgha élip bérip, «Dawutning shehiri»de
ata-bowilirining yénigha öz qebriside depne qildi **29**
(Ahabning oghli Yoramning seltenitining on birinchi
yilida Ahaziya Yehudagha padishah bolghanidi). **30** Yehu
emdi Yizreelge keldi, Yizebel shuni anglap közlirige
sürme sürüp, chachlirini tarap, dérizidin qarap turatti.
31 Yehu derwazidin kirgende u uninggha: I Zimri, öz
ghojangning qatili, hemme ish tinchliqmu? — dep soridi.
32 Yehu béshini kötürüp, dérizige qarap turup: — Men
terepte turidighan kim bar? dep soriwidi, ikki-üch
aghwat dérizidin uninggha qaridi. **33** U: Shu ayalni
töwen'ge tashlanglar, déyishigila, ular uni töwen'ge
tashlidi. Shuning bilen uning qéni hem tamgha hem
atlargha chéchildi. U uni atlirigha dessitip üstidin ötüp
ketti. **34** Andin u öyge kirip yep-ichkendin kéyin: Bu
leniti ayalning jesitini tekshürüp, uni depne qilinglar.
Chünki némila bolmisun u padishahning melikisidur,
dédi. **35** Lékin ular uni depne qiliwéteyli dep bériwidi,
uning bash söngiki, ayaghliri we qolining alqinidin
bashqa héch yérini tapalmidi. **36** Ular yénip kélip bu
xewerni uninggha dégende u: — Bu ish Perwerdigar Öz
quli Tishbiliq Iliyas arqiliq éytqan munu sözining emelge
ashurulushidur: — «Itlar Yizreeldiki shu parche yerde
Yizebelning göshini yeydu. **37** Yizebelning ölüki sirtta,
Yizreeldiki shu parche yerde qighdek yéyilip kétidu we
shuning bilen héchkim: «U Yizebel iken» déyelmeydu»
— dédi.

10 Emdi Samariyede Ahabning yetmish oghli
bar idi. Yehu xetlerni yézip Samariyege,
yeni Yizreeldiki emeldar-aqsaqallargha we Ahabning
jemetidiki pasibanlargha ewetti. Xetlerde mundaq
déyildi: — **2** «Siler bilen bille ghojanglarning oghulliri,
jeng harwiliri bilen atlar, qorghanliq sheher we sawut-
qorallarmu bardur; shundaq bolghandin kéyin bu xet
silerge tegkende, **3** öz ghojanglarning oghulliridin
eng yaxshisini tallap, öz atisining textige olturghuzup,
ghojanglarning jemeti üchün soqushqa chiqinglar!». **4**
Lékin ular dekke-dükkige chüshüp intayin qorqushup:
Mana ikki padishah uning aldida put tirep turalmighan
yerde, biz qandaqmu put tirep turalaymiz? — déyishti. **5**
Shuning bilen orda béshi, sheher bashliqi, aqsaqallar
bilen pasibanlar Yehugha xewer yetküzüp: Biz séning
qulliringmiz; sen herném buyrusang shuni qilimiz;
héchkimni padishah qilmaymiz. Sanga néme muwapiq
körünse shuni qilghin, dep éytti. **6** Yehu ikkinchi
xetni yézip, xette: — «Eger men terepte bolup, méning
sözlirimge kirishke razi bolsanglar öz ghojanglarning
oghullirining bashlirini élip, ete mushu waqitta
Yizreelge, méning qéshimgha ularni keltürünglar. Emdi
padishahning oghulliri yetmish kishi bolup, özlirini
baqqan sheherning ulughlirining qéshida turatti. **7** Xet
ularga tegkende ular shahzadilerni, yetmisheylenning
hemmisini öltürüp, bashlirini séwetlerge sélip, Yizreelge
Yehugha ewetti. **8** Bir xewerchi kélip Yehugha: Ular
shahzadilerning bashlirini élip keldi, dep xewer bergende,
u: Ularni ikki döwe qilip, derwazining aldida ete
etigen'giche qoyunglar, dédi. **9** Etigende u chiqip, u yerde
turup pütkül xalayiqqa: Siler bigunahsiler; mana, men
özüm ghojamgha qest qilip uni öltürdüm; lékin bularning
hemmisini kim chépip öltürdi? **10** Emdi shuni bilinglarki,
Perwerdigarning héch sözi, yeni Perwerdigar Ahabning
jemeti toghrisida éytqinidin héchbir söz yerde qalmaydu.
Chünki Perwerdigar Öz quli Iliyas arqiliq éytqinigha
emel qildi, — dédi. **11** Andin kéyin Yehu Yizreelde
Ahabning jemetidin qalghanlarning hemmisi, uning
teripidiki barliq erbablar, dost-aghiniliri we kahinlirini
héch kimni qaldurmay öltürdi. **12** Andin u ornidin
turup, Samariyege bardi. Yolda kétiwétip «padichilargha
tewe Beyt-Eked»ke yetkende **13** Yehu Yehuda padishahi
Ahaziyaning qérindashliri bilen uchrashti. U ulardin:
Siler kim? — dep soridi. «Ahaziyaning qérindashliri,
padishahning oghulliri we xanishning oghulliridin hal
sorighili barimiz, dédi. **14** U: Ularni tirik tutunglar!
dep buyrudi. Andin ademliri ularni tirik tutti, andin
hemmisini Beyt-Ekedning quduqining yénida öltürüp,
ularning héch birini qoymidi. Ular jemiy qiriq ikki adem
idi. **15** U u yerdin kétip barghanda uning aldigha chiqqan
Rekabning oghli Yehonadabqa yoluqti. U uninggha
salam qilip: Méning könglüm sanga sadiq bolghandek,
séning könglüngmu manga sadiqmu? — dédi. Sadiq,
dédi Yehonadab. Yehu: — Undaq bolsa qolungni manga
bergin, dédi. U qolini bériwidi, Yehu uni jeng harwisigha
élip chiqip, öz yénida jay bérip **16** uninggha: Men bilen
bérip, Perwerdigargha bolghan qizghinliqimni körgin,
dédi. Shuning bilen u uni jeng harwisigha olturghuzup
heydep mangdi. **17** U Samariyege kelgende Ahabning
jemetidin Samariyede qalghanlarning hemmisini qirip
tügetküche öltürdi. Bu ish Perwerdigarning Iliyasqa
éytqan sözining emelge ashurulushi idi. **18** Andin
Yehu hemme xalayiqni yighdurup, ulargha mundaq
dédi: — Ahab Baalning xizmitini az qilghan, lékin
Yehu uning xizmitini köp qilidu. **19** Buning üchün
Baalning barliq peyghemberlirini, uning qulluqida
bolghanlarning hemmisi bilen barliq kahinlirini manga
chaqiringlar; héchkim qalmisun, chünki Baalgha chong
qurbanliq sun'ghum bar; herkim hazir bolmisa jénidin
mehrum bolidu, dédi. Lékin Yehu bu ishni baalpereslerni
yoqitish üchün hiyligerlik bilen qildi. **20** Shuning bilen
Yehu: Baalgha xas bir héyt békitinglar, déwidi, ular
shundaq élan qildi. **21** Yehu pütkül Israilgha teklip
ewetkende, barliq baalperesler keldi; ulardin héchbiri
kem qalmay keldi. Ular Baalning butxanisigha kirdi;
shuning bilen Baalning butxanisi bu béshidin yene bir
béshighiche liq toldi. **22** U [murasim] kiyimi bégige:
Hemme Baalpereslerge [ibadet] kiyimlirini echiqip ber,
déwidi, u kiyimlerni ulargha echiqip berdi. **23** Yehu
bilen Rekabning oghli Yehonadab Baalning butxanisigha
kirip baalpereslerge: Tekshürüp béqinglar, bu yerde
Perwerdigarning bendiliridin héchbiri bolmisun, belki
peqet baalperesler bolsun, dédi. **24** Ular teshekkür
qurbanliqliri bilen köydürme qurbanliqlarni ötküzgili
kirdi. Yehu seksen adimini téshida qoyup ulargha:
Men silerning ilkinglargha tapshurghan bu ademlerdin
birsi qolunglardin qéchip ketse, jénining ornida jan
bérisiler, dédi. **25** Ular köydürme qurbanliqni ötküzüp
bolushighila, Yehu orda pasibanliri we serdarlargha: Kirip
ularni qetl qilip, héchkimni chiqqili qoymanglar, dep
buyrudi. Shuning bilen orda pasibanliri bilen serdarlar
ularni qilich bisi bilen qetl qilip, ölüklerni shu yerge
tashliwetti. Andin Baalning butxanisining ichkirige kirip
26 but tüwrüklerni Baalning butxanisidin élip chiqip
köydürüwetti. **27** Ular yene Baalning tüwrük-heykilini

chéqip, Baalning butxanisini yiqitip uni bügün'ge
qeder hajetxanigha aylandurdi. **28** Yehu shu yol bilen
Baalni Israil ichidin yoq qildi. **29** Yehu Nibatning
oghli Yeroboamning Israilni gunahqa putlashturghan
gunahliridin, yeni Beyt-El bilen Dandiki altun mozay
butliridin özini yighmidi. **30** Perwerdigar Yehugha: Sen
obdan qilding; Méning nezirimge muwapiq körün'ginini
ada qilip, Ahabning jemetige könglümdiki hemme niyetni
beja qilip pütküzgining üchün, séning oghulliring tötinchi
nesligiche Israilning textide olturidu, dédi. **31** Lékin
Yehu pütün qelbidin Israilning Xudasi Perwerdigarning
muqeddes qanunida méngishqa köngül bölmidi; u Israilni
gunahqa putlashturghan Yeroboamning gunahliridin
néri turmidi. **32** Shu künlerde Perwerdigar Israilning
zéminini késip-késip azaytishqa bashlidi. Chünki Hazael
Iordan deryasining meshriq teripidin bashlap Israilning
chégraliridin bösüp ötüp ularghа hujum qildi; u barliq
Giléad yurtini, Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin
tartip Giléadtin ötüp Bashan'ghiche, Gad, Ruben we
Manassehning barliq yurtlirini ishghal qildi. **34**
Emdi Yehuning bashqa emelliri hem qilghanlirining
hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil
padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen
emesmidi? **35** Yehu öz ata-bowiliri arisida uxlidi we
Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yehoahaz uning
ornida padishah boldi. **36** Yehuning Israilning üstide
Samariyede seltenet qilghan waqti yigirme sekkiz yil idi.

11 Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining
ölginini körgende, barliq shah neslini öltürüshke
qozghaldi. **2** Lékin Yoram padishahning qizi, yeni
Ahaziyaning singlisi Yehoshéba öltürülüsh aldida turghan
padishahning oghullirining arisidin Ahaziyaning oghli
Yoashni oghriliqche élip chiqip, uni we inik anisini
yastuq-kirlik ambirigha yoshurup qoydi. Yoash shu
yol bilen Ataliyadin yoshurup qélinip öltürülmidi. **3**
Andin kéyin [inik anisi] bilen Perwerdigarning öyide
alte yilghiche yoshurunup turdi. Shu waqitlarda Ataliya
zéminda seltenet qildi. **4** Yettinchi yili Yehoyada adem
ewetip Kariylar hem orda pasibanlirining yüzbéshilirini
Perwerdigarning öyige chaqirtip kélip, ular bilen
ehde qilishti. U ularghа Perwerdigarning öyide qesem
ichküzüp, padishahning oghlini körsetti. **5** Andin ularghа
buyrup: Mana siler qilishinglar kérek bolghan ish shuki:
— Shabat künide pasibanliq nöwiti kelgen üchtin biri
padishahning ordisida pasibanliq köziti qilsun. **6** Üchtin
biri Sür dégen derwazida tursun we üchtin biri orda
pasibanlar hoylisining keynidiki derwazida tursun;
shundaq qilip siler orda üchün pasibanliq qilisiler.
7 Shabat künide pasibanliq nöwitini qilip bolghan
üchtin ikki qismi Perwerdigarning öyide padishahning
qéshida pasibanliq qilsun. **8** Siler padishahning etrapida
turup, herbiringlar qolunglargha öz qoralinglarni élip,
kimdekim sépinglardin ötkili urunsa uni öltürünglar;
padishah chiqip-kirse uning bilen bille yürünglar, dédi.
9 Yüzbéshilar kahin Yehoyada barliq tapilighanlirini
beja keltürüshti; herbir yüzbéshi öz ademlirini, hem
shabat künide pasibanliq nöwitige kelgenlerni hem
pasibanliq nöwitidin yan'ghanlarni qaldurup qaldi;
andin Yehoyada kahinning qéshigha keldi. **10** Kahin
bolsa Dawut padishahning Perwerdigarning öyide
saqlaqliq neyze we qalqanlirini yüzbéshilargha tarqitip
berdi. **11** Orda pasibanliri tizilip, herbiri öz qolida
qoralini tutup, ibadetxanining ong teripidin tartip
sol teripigiche qurban'gah bilen ibadetxanini boylap
padishahning etrapida turdi. **12** Yehoyada shahzadini
otturigha chiqirip uning béshigha tajni kiygüzüp,
uninggha guwahnamilerni bérip, padishah bolushqa
[xushbuy may bilen] mesih qildi. Hemmeylen chawak
chélip: — «Padishah yashisun!» dep towlashti. **13**
Ataliya orda pasibanliri bilen xelqning towlashlirini
anglighanda, Perwerdigarning öyige kirip, köpchilikning
arisigha keldi. **14** U qariwidi, mana padishah qaide-
resim boyiche tüwrükning yénida turatti. Padishahning
yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi; barliq
yurt xelqi shadlinip, kanay chélishatti. Buni körgen
Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep
warqirdi. **15** Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul
bolghan yüzbéshilargha: Uni sepliringlar otturisidin
sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uninggha egeshse
qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — U
Perwerdigarning öyide öltürülmisun, dep éytqanidi.
16 Shuning bilen ular uninggha yol boshitip berdi;
we u padishah ordisigha kiridighan at yoligha yétip
kelgende, ular u yerde uni öltürdi. **17** Yehoyada: —
«Perwerdigarning xelqi bolayli» dep Perwerdigarning
we padishah bilen xelqning otturisida bir ehde
toxtatti; padishah bilen xelqning otturisida hem bir
ehde baghlandi. **18** Andin barliq zémindiki xelq
Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi; uning
qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-pare qilip,
Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning aldida
öltürdi. Andin kéyin [Yehoyada] kahin Perwerdigarning
öyige pasibanlarni teyinlidi. **19** Andin u yüzbéshilar,
Kariylar, orda pasibanliri we yurtning hemme xelqini
özi bilen élip kélip, padishahni Perwerdigarning öyidin
bashlap chüshüp, ordidiki «Pasibanlarning derwazisi»din
padishahning ordisigha kirgüzdi; Yoash padishahliq
textige olturdi. **20** Yurtning barliq xelqi shadlinatti;
ular Ataliyani padishahning ordisining yénida qilichlap
öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup qaldi. **21** Yehoash
yette yashqa kirgende padishah boldi.

12 Yehuning seltenitining yettinchi yilida Yehoash
padishah boldi; u qiriq yil Yérusalémda seltenet
qildi. Uning anisi Beer-Shébaliq Zibiyah idi. **2**
Yehoash Yehoyada kahin uninggha nesihet qilip
turghan barliq künlerde, Perwerdigarning neziride
durus bolghanni qildi. **3** Peqet «yuqiri jaylar»la
yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip
qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **4** Yehoash kahinlargha:
— Perwerdigarning öyige Xudagha atalghan hemme
pul, jümlidin royxettin ötküzülgen her kishining baj
puli, qesem ichkenlerning puli we herkim ixtiyari
bilen Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen
hemme pulni **5** kahinlar xezinichilerdin tapshuruwélip
Perwerdigarning öyining qaysi yéri buzulghan bolsa,
shu pulni ishlitip shularni ongshisun, dédi. **6**
Lékin Yehoash padishahning seltenitining yigirme
üchinchi yilighiche, kahinlar ibadetxanining buzulghan
yerlirini téxiche onglimighanidi. **7** Andin Yehoash
padishah Yehoyada kahin we bashqa kahinlarni chaqirip
ularghа: — Némishqa ibadetxanining buzulghan yerlirini

ongshimidinglar? Mundin kéyin xezinichilerdin pul almanglar we özünglar ibadetxanining buzulghan yerlirini onglatmanglar, dédi. **8** Shuning bilen kahinlar maqul bolushup: Biz buningdin kéyin xelqtin pul almaymiz hem özimiz ibadetxanining buzulghan yerlirinimu ongshimaymiz, dédi. **9** Emdi Yehoyada kahin bir sanduqni élip chiqip, yapquchidin bir töshük téship uni qurban'gahning yénigha qoydi; kishiler Perwerdigarning öyige kirgende, u ong terepte turatti. Derwazigha qaraydighan kahinlar Perwerdigarning öyige keltürülgen barliq pulni uninggha salatti. **10** We shundaq bolattiki, ular sanduqta köp pul chüshkenlikini körse, padishahning katipi bilen bash kahin ibadetxanigha chiqip, Perwerdigarning öyidiki pulni xaltigha chigip, sanap qoyatti. **11** Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish bashlirigha ölchep-hésablap béretti. Ular bolsa uni Perwerdigarning öyini ongshaydighan yaghachchi bilen tamchilar, **12** tashchilar bilen tashtirashlargha béretti. Ular mushu pulni Perwerdigarning öyining buzulghan yerlirini ongshashqa lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwélishqa, shuningdek ibadetxanini ongshashqa we hemme bashqa chiqimgha ishlitetti. **13** Lékin Perwerdigarning öyige keltürülgen pul ibadetxanigha atilidighan kümüsh qacha-quchilar, pichaqlar, piyaliler, kanaylar, ya altundin yaki kümüshtin yasalghan bashqa herqandaq nersilerni yasitishqa ishlitilmeytti. **14** Ular belki shu pulni ish béshilirigha bérip, Perwerdigarning öyini ongshitatti. **15** Ular pulni ish béjirgüchilerning ishlemchilerge teqsim qilip bérishi üchün tapshuratti; lékin uning hésawatini qilmaytti; chünki bular insap bilen ish qilatti. **16** Lékin itaetsizlik qurbanliqi puli bilen gunah qurbanliqigha munasiwetlik pullar Perwerdigarning öyige élip kélinmeytti; u kahinlargha tewe idi. **17** U waqitta Suriye padishahi Hazael Gat shehirige hujum qilip, uni ishghal qildi. Andin Hazael Yérusalémgha hujum qilishqa yüzlendi. **18** Shuning bilen Yehudaning padishahi Yehoash öz ata-bowiliri bolghan Yehuda padishahliri Yehoshafat, Yoram we Ahaziya Perwerdigargha teqdim qilghan hemme muqeddes buyumlarni, we özi teqdim qilghanlirini Perwerdigarning öyi hem padishahning ordisining xeziniliridin izdep tapqan barliq altun'gha qoshup, hemmisini Suriyening padishahi Hazaelge ewetti; andin Hazael Yérusalémdin chékindi. **19** Yoashning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **20** Emdi [Yehoashning] xizmetkarliri uninggha qest qilip Silla dawini teripidiki Millo qel'eside uni öltürdi. **21** Uning xizmetkarliridin Shiméatning oghli Yozaqar we Shomerning oghli Yehozabad uni zeximlendürdi, shuning bilen u öldi. U öz ata-bowilirining arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi. Oghli Amaziya uning ornida padishah boldi.

13 Ahaziyaning oghli, Yehudaning padishahi Yoashning seltenitining yigirme üchinchi yili, Yehuning oghli Yehoahaz Samariyede Israilgha padishah bolup, Samariyede on yette yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirigha egiship mangdi; u ulardin héch chiqmidi. **3** Buning üchün Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi; u ularni Suriyening padishahi Hazaelning we Hazaelning oghli Ben-Hadadning qoligha tapshurup berdi. **4** Yehoahaz Perwerdigardin rehim tilidi; we Perwerdigar Israilning qisilip qalghanliqini körüp duasigha qulaq saldi. Chünki Suriyening padishahi ulargha zulum qiliwatatti. **5** Perwerdigar Israilgha bir qutquzghuchi teyinlidi; shuning bilen ular Suriylerning qolidin azad bolup qutuldi. Kéyin Israil yene burunqidek öz öy-chédirliride makanlashti. **6** Lékin ular Israilni gunahqa putlashturghan Yeroboam jemetining gunahliridin chiqmidi; ular yenila shu yolda mangatti. Hetta Samariyede bir «Asherah» butmu qalghanidi. **7** [Suriyening padishahi] Yehoahazgha peqet ellik atliq leshkerni, on jeng harwisi bilen on ming piyade eskirinila qaldurghanidi. Chünki u Yehoahazning [qoshunini] yoqitip xamandiki topa-changdek qiliwetkenidi. **8** Emdi Yehoahazning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **9** Yehoahaz ata-bowilirining arisida uxlidi we Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yoash ornida padishah boldi. **10** Yehudaning padishahi Yoashning seltenitining ottuz yettinchi yilida Yehoahazning oghli Yehoash Samariyede Israilgha padishah bolup, on alte yil seltenet qildi. **11** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchqaysisini tashlimidi; u shu yolda mangatti. **12** Emdi Yoashning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **13** Yoash ata-bowilirining arisida uxlidi we Yeroboam uning textige olturdi. Yoash Samariyede Israilning padishahliri arisida depne qilindi. **14** Élisha öz ejilini yetküzidighan késel bilen yatti. Israilning padishahi Yoash uning qéshigha kélip uning yüzige éngiship yighlap: I atam, i atam, Israilning jeng harwisi hem atliq eskerliri!» dep peryad kötürdi. **15** Élisha uninggha: Bir ya bilen ya oqlirini keltürgin, dédi. U ya bilen ya oqlirini keltürgende **16** Élisha Israilning padishahigha: Qolungni yagha sélip tutqin, dédi. U qolini qoyghanda Élishamu qollirini padishahning qollirining üstige qoyup, uninggha: **17** — Meshriq tereptiki dérizini achqin, dédi. U uni achqanda Élisha: Atqin, dédi. U étiwidi, Élisha uninggha: Mana bu Perwerdigarning nusret ya oqi, yeni Suriyening üstidin nusret qazinidighan ya oqidur. Sen Suriylerni yoqatquche Afeqte ular bilen jeng qilisen, dédi. **18** Andin u: — Ya oqlirini qolunggha alghin, dédi. Ularni alghanda, Élisha Israilning padishahigha: Ular bilen yerge urghin, dédi. U üch qétim urup toxtidi. **19** Xudaning adimi uninggha achchiqlinip: Sen besh-alte qétim urushunggha toghra kéletti. Shundaq qilghan bolsang, sen Suriylerni urup yoqitip üzül-késil meghlup qilatting; lékin emdi Suriylerni urup, peqet üch qétimla meghlup qilalaysen, dédi. **20** Élisha ölüp depne qilindi. Emdi her yili, yil béshida Moablardin top-top bulangchilar yurtqa parakendichilik salatti. **21** Bir küni shundaq boldiki, xelq bir ölgen ademni yerlikige qoyuwatqanda, mana,

ular bir top bulangchilarni körüp qaldi, ular jesetni
Élishaning görige tashlidi. Jeset Élishaning ustixinigha
tegkende, u tirilip, qopup tik turdi. **22** Emma Suriyening
padishahi Hazael bolsa Yehoahazning hemme künliride
Israilgha zalimliq qilatti. **23** Lékin Perwerdigar ulargha
méhriban bolup ich aghritatti; Ibrahim bilen Ishaq
we Yaqupqa baghlighan ehdisi tüpeylidin U ulargha
iltipat qilip, ularni bügün'ge qeder halak qilmay, Öz
huzuridin chiqiriwétishni xalimighanidi. **24** Suriyening
padishahi Hazael öldi we oghli Ben-Hadad uning ornida
padishah boldi. **25** Andin kéyin Yehoahazning oghli
Yehoash Hazaelning oghli Ben-Hadadning qolidin Hazael
öz atisi Yehoahazdin jengde tartiwalghan sheherlerni
yanduruwaldi. Yehoash uni urup, üch qétim meghlup
qilip, shuning bilen Israilning sheherlirini yandurwaldi.

14 Israilning padishahi Yehoahazning oghli Yoashning
seltenitining ikkinchi yilida [Yehudadiki]
Yoashning oghli Amaziya Yehudagha padishah boldi. **2**
Padishah bolghanda u yigirme besh yashqa kirgenidi;
u Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi.
Uning anisi Yérusalémliq Yehoaddan idi. **3** Amaziya
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti, lékin
ejdadi Dawut qilghandek emes, belki atisi Yoashning
barliq qilghanliri boyiche ish köretti. **4** Peqet «yuqiri
jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha
chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **5** We shundaq
boldiki, selteniti uning qolida muqim bolghanda,
u padishah atisini öltürgen xizmetkarlirini tutup
öltürdi. **6** Lékin Musagha chüshürülgen qanun kitabida
Perwerdigarning: «Atilarni oghulliri üchün ölümge
mehkum qilishqa bolmaydu ya oghullirini atiliri üchün
ölümge mehkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz
gunahi üchün ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgen
emri boyiche, u öltürgüchilerning balilirini ölümge
mehkum qilmidi. **7** U «Shor wadisi»da Édomiylardin on
ming eskerni öltürdi we jeng qilip Sélani ishghal qilip uni
Yoqteel dep atidi; bügün'giche u shundaq atilip kelmekte.
8 Andin kéyin Amaziya Israilning padishahi Yehuning
newrisi, Yehoahazning oghli Yehoashning aldigha
elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz
turane körüsheyli» dédi. **9** Israilning padishahi Yehoash
Yehudaning padishahi Amaziyagha elchi ewetip mundaq
sözlerni yetküzdi: — «Liwandiki tiken Liwandiki kédir
derixige söz ewetip: Öz qizingni oghlumgha xotunluqqa
bergin, dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp
kétiwétip, tikenni dessiwetti. **10** Sen derweqe Édomning
üstidin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin
meghrurlinip ketting. Emdi yayrap pexirlen, biraq öyde
qalghin; némishqa béshinggha külpet keltürüp, özüngni
we özüng bilen Yehudani balagha yiqitisen?». **11** Emma
Amaziya qulaq salmidi. Israilning padishahi Yehoash
jengge chiqti; shuning bilen u Yehudaning padishahi
Amaziya bilen Yehudadiki Beyt-Shemeshte uchriship
soqushti. **12** Yehudaning ademliri Israilning ademliri
teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti.
13 We Israilning padishahi Yehoash Beyt-Shemeshte
Ahaziyaning newrisi, Yehoashning oghli, Yehudaning
padishahi Amaziyani esir qilip, Yérusalémgha élip
bardi; u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin
tartip burjek derwazisighiche bolghan töt yüz gezlik bir
bölikini örüwetti. **14** U Perwerdigarning öyidin hemde
padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barliq
altun-kümüsh, hemme qacha-quchilarni buliwaldi we
képillik süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege
yénip ketti. **15** Emma Yehoashning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning
padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti
«Israil padishahlirining Tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **16** Yehoash öz ata-bowilirining
arisida uxlidi we Samariyede Israilning padishahlirining
arisida depne qilindi. Oghli Yeroboam uning ornigha
padishah boldi. **17** Israilning padishahi Yehoahazning
oghli Yehoash ölgendin kéyin, Yehoashning oghli,
Yehudaning padishahi Amaziya on besh yil ömür
kördi. **18** Emdi Amaziyaning bashqa emelliri hem
qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
19 U Yérusalémda beziler uni qestleshke kirishkenidi,
Laqish shehirige qéchip ketti; lékin qestligüchiler
keynidin Laqishqa adem ewetip u yerde uni öltürdi. **20**
Andin ular uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardi.
U Yérusalémda ata-bowilirining arisida «Dawutning
shehiri»de depne qilindi. **21** Yehudaning barliq xelqi
uning on alte yashqa kirgen oghli Azariyani tiklep, uni
atisi Amaziyaning ornida padishah qildi **22** (padishah
atisi ata-bowilirining arisida uxlighandin kéyin, Élat
shehirini qaytidin yasap, Yehudagha yene tewe qilghuchi
del Azariya idi). **23** Yehudaning padishahi Yoashning
oghli Amaziyaning seltenitining on beshinchi yilida,
Israilning padishahi Yehoashning oghli Yeroboam höküm
sürüshke bashlap, Samariyede qiriq bir yil seltenet qildi.
24 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi;
u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli
Yeroboamning gunahlirining héchbirini tashlimidi. **25**
Israilning Xudasi Perwerdigarning öz quli Gat-Heferlik
Amittayning oghli Yunus [peyghember] arqiliq éytqan
sözi emelge ashurulup, u [shimalda] Xamat rayonigha
kirish éghizidin tartip [jenubta] «Arabah déngizi»ghiche
Israilning chégralirini kéngeytip eslige keltürdi. **26**
Chünki Perwerdigar Israilning tartqan azablirining
intayin qattiq ikenlikini kördi; ajizlar hem méyiplardin
bashqa héchkim qalmidi, Israilgha medetkar yoq idi.
27 Perwerdigar: «Israilning namini asmanning astidin
yoqitimen» dégen emes idi; shunga U Yehoashning
oghli Yeroboamning qoli bilen ularni qutquzdi. **28**
Emdi Yeroboamning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi, jümlidin uning seltenitining qudriti we qandaq
jeng qilip, esli Yehudagha tewe bolghan Demeshq bilen
Xamatni yanduruwalghanliqi «Israil padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **29**
Yeroboam ata-bowiliri, yeni Israilning padishahlirining
arisida uxlidi we oghli Zekeriya uning ornida padishah
boldi.

15 Israilning padishahi Yeroboamning seltenitining
yigirme yettinchi yilida Amaziyaning oghli Azariya
Yehudaning padishahi boldi. **2** On alte yashqa kirgende
padishah bolup Yérusalémda ellik ikki yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Yekoliya bolup, u Yérusalémliq
idi. **3** U atisi Amaziyaning barliq qilghanliridek
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti.
4 Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila

«yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip xushbuy
yaqatti. **5** Emma Perwerdigar padishahni urup, uning
ölümigiche uni maxaw késilige muptila qilghach, u
ayrim öyde turatti we padishahning oghli Yotam ordini
bashqurup yurtning xelqining üstige höküm süretti.
6 Azariyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining
hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? **7** Azariya ata-
bowilirining arisida uxlidi; kishiler uni «Dawutning
shehiri»de ata-bowilirining arisida depne qildi. Oghli
Yotam uning ornida padishah boldi. **8** Yehuda padishahi
Azariyaning seltenitining ottuz sekkizinchi yilida,
Yeroboamning oghli Zekeriya Samariyede Israilgha
padishah bolup, alte ay seltenet qildi. **9** U ata-
bowiliri qilghandek Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilatti; u Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi.
10 Yabeshning oghli Shallum uninggha qest qilip,
uni xelqning aldida urup öltürdi we uning ornida
padishah boldi. **11** Zekeriyaning bashqa ishliri hem
qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-
tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi? **12**
[Uning öltürülüshi] Perwerdigarning Yehugha: — Séning
oghulliring tötinchi nesligiche Israilning textide olturidu,
dégen sözini emelge ashurdi. Derweqe shundaq boldi. **13**
Yabeshning oghli Shallum Yehuda padishahi Azariyaning
seltenitining ottuz toqquzinchi yilida padishah bolup,
Samariyede toluq bir ay seltenet qildi. **14** Gadining
oghli Menahem Tirzahdin chiqip, Samariyege kélip,
Yabeshning oghli Shallumni shu yerde urup öltürdi
we uning ornida padishah boldi. **15** Shallumning
bashqa ishliri, jümlidin uning qest qilishliri, mana
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgendur. **16** Shu chaghda Menahem Tipsah shehirige
hujum qilip, u yerde turuwatqanlarning hemmisini
öltürdi; u yene Tirzahdin tartip uninggha tewe barliq
zéminlirini weyran qildi. Ular ten bérip derwazini
achmighini üchün sheherge shundaq hujum qildiki,
hetta uningdiki jimi hamilidar ayallarning qarnini yirtip
öltürdi. **17** Yehuda padishahi Azariya seltenitining ottuz
toqquzinchi yilida, Gadining oghli Menahem Israilgha
padishah bolup, Samariyede on yil seltenet qildi. **18** U
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, pütün
ömride Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli
Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. **19** Asuriyening
padishahi Pul Israil zéminigha tajawuz qildi; u waqitta
Menahem: «Padishahliqimning mustehkemliki üchün
manga yardem qilghayla» dep uninggha ming talant
kümüsh berdi. **20** Menahem Asuriyening padishahigha
béridighan shu pulni Israilning hemme bay ademlirige
baj sélish bilen aldi; u herbiridin ellik shekel kümüsh aldi.
Shuning bilen Asuriyening padishahi qaytip ketti we bu
zéminda turup qalmidi. **21** Menahemning bashqa ishliri
hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining
tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen emesmidi?
22 Menahem ata-bowilirining arisida uxlidi we oghli
Pekahiya ornida padishah boldi. **23** Yehuda padishahi
Azariyaning seltenitining ellikinchi yilida, Menahemning
oghli Pekahiya Samariyede Israilgha padishah bolup,
ikki yil seltenet qildi. **24** U Perwerdigarning neziride
rezil bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi.
25 We uning serdari Remaliyaning oghli Pikah uninggha
qest qilip uni Samariyede, padishah ordisidiki qel'ede
öltürdi; shu ishta Argob bilen Ariye we ellik Giléadliq
kishi Pikah terepte turdi; u Pekahiyani öltürüp uning
ornida padishah boldi. **26** Pekahiyaning bashqa
ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa, mana
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgendur. **27** Yehudaning padishahi Azariyaning
seltenitining ellik ikkinchi yilida, Remaliyaning oghli
Pikah Samariyede Israilgha padishah bolup, yigirme
yil seltenet qildi. **28** U Perwerdigarning neziride
rezil bolghanni qilip Israilni gunahqa putlashturghan
Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi.
29 Israilning padishahi Pikahning künliride Asuriyening
padishahi Tiglat-Pileser kélip Iyon, Abel-Beyt-Maakah,
Yanoah, Kedesh, Hazor, Giléad, Galiliye, jümlidin
Naftalining pütkül zéminini ishghal qilip, shu yerdiki
xelqni tutqun qilip, Asuriyege élip bardi. **30** Elahning
oghli Hoshiya Remaliyaning oghli Pikahgha qest qilip
uni öltürdi. Uzziyaning oghli Yotamning seltenitining
yigirminchi yilida, u Pikahning ornida padishah boldi.
31 Pikahning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi
bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgendur. **32** Israilning padishahi
Remaliyaning oghli Pikahning seltenitining ikkinchi
yilida, Uzziyaning oghli Yotam Yehudagha padishah
boldi. **33** U padishah bolghanda yigirme besh yashqa
kirgen bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. Uning
anisining ismi Yerusha idi; u Zadokning qizi idi. **34** Yotam
atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qilatti. **35** Peqet «yuqiri
jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha
chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. Perwerdigarning
öyining «Yuqiriqi derwaza»sini yasighuchi shu idi. **36**
Yotamning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi
«Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **37** Shu chaghlarda Perwerdigar
Suriyening padishahi Rezin bilen Remaliyaning oghli
Pikahni Yehudagha hujum qilishqa qozghidi. **38** Yotam
ata-bowiliri arisida uxlidi we ata-bowilirining arisida
atisi Dawutning shehiride depne qilindi. Oghli Ahaz
ornida padishah boldi.

16 Remaliyaning oghli Pikahning on yettinchi yilida,
Yotamning oghli Ahaz Yehudagha padishah boldi.
2 Ahaz padishah bolghanda yigirme yashqa kirgen bolup,
Yérusalémda on alte yil seltenet qilghanidi. U atisi Dawut
qilghandek emes, eksiche Perwerdigarning neziride
durus bolghanni qilmidi. **3** U Israilning padishahlirining
yolida mangatti, hetta Perwerdigar Israilning aldidin
heydep chiqarghan ellerning yirginchlik gunahlirigha
egiship, öz oghlini ottin ötküzüp köydürdi. **4** U
«yuqiri jaylar»da, dönglerde we herbir kök derexlerning
astida qurbanliq qilip, küje köydüretti. **5** Shu waqitta
Suriyening padishahi Rezin bilen Israilning padishahi,
Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémgha hujum qilip,
[padishah] Ahazni muhasirige élip qorshiwalghini
bilen, lékin uni meghlup qilalmidi. **6** Ashu waqitta
Suriyening padishahi Rezin Élat shehirini Suriyege
qayturuwaldi we shu yerde turuwatqan Yehudalarni

heydiwetti. Andin Suriyler kélip u yerde olturaqlashti;
ular bügün'giche shu yerde turmaqta. **7** Ahaz Asuriyening
padishahi Tiglat-Pileserge elchilerni ewetip: Men
silining qulliri, silining oghulliri bolimen; manga
hujum qiliwatqan Suriyening padishahining qolidin we
Israilning padishahining qolidin qutquzushqa chiqqayla,
dédi. **8** Shuni éytip Ahaz Perwerdigarning öyi we
padishahning ordisidiki xezinilerdiki kümüsh bilen
altunni sowgha qilip, Asuriyening padishahigha ewetti.
9 Asuriyening padishahi uning telipige qoshuldi;
shuning bilen Asuriyening padishahi Demeshqqe
hujum qilip uni ishghal qildi; uningdiki ahalini
tutqun qilip Kir shehirige élip bardi we Rezinni
öltürdi. **10** Ahaz padishah emdi Asuriyening padishahi
Tiglat-Pileser bilen körüshkili Demeshqqe bardi we
shundaqla Demeshqtiki qurban'gahni kördi. Andin
Ahaz padishah shu qurban'gahning resimini, uning
barliq yasilish tepsilatlirining layihisini sizip, uni
Uriya kahin'gha yetküzdi. **11** Shuning bilen Uriya
kahin Ahaz padishah Demeshqtin ewetken barliq
tepsilatlar boyiche bir qurban'gah yasidi. Ahaz padishah
Demeshqtin yénip kelmeste, Uriya kahin uni shundaq
teyyar qilghanidi. **12** Padishah Demeshqtin yénip
kélip, qurban'gahni körüp, qurban'gahqa bérip, uning
üstige qurbanliq sundi; **13** u qurban'gahning üstige
köydürme qurbanliq we ashliq hediyesini köydürüp,
«sharab hediye»sini töküp, «inaqliq qurbanliqi»ning
qénini chachti. **14** Shundaq qilip u Perwerdigarning
huzurining aldidiki mis qurban'gahni élip uni
Perwerdigarning öyi bilen özining qurban'gahining
otturisidin ötküzüp, öz qurban'gahining shimal teripige
qoydurdi. **15** Ahaz padishah Uriya kahin'gha buyruq qilip:
Mushu chong qurban'gah üstige etigenlik köydürme
qurbanliq bilen kechlik ashliq hediyesini, padishahning
köydürme qurbanliqi bilen ashliq hediyesini, hemme
yurtning pütün xelqining köydürme qurbanliqi, ashliq
hediye we sharab hediyelirini köydürüp sunisen.
Köydürme qurbanliqlarning barliq qanliri we bashqa
qurbanliqlarning barliq qanlirini ushbu qurbanliqning
üstige tökisen. Mis qurban'gah bolsa méning yol sorishim
üchün bolsun, dédi. **16** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz
padishah buyrughanning hemmisini ada qildi. **17** Ahaz
padishah das tegliklirige békitilgen taxtaylarni késip
ajritip, daslarni teglikliridin éliwetti; u mis «déngiz»ni
tégidiki mis uylarning üstidin kötürüp élip, uni tash
taxtayliq bir meydan'gha qoydurdi. **18** U Asuriye
padishahini razi qilish üchün Perwerdigarning öyige
tutishidighan «Shabat künidiki aywanliq yol» bilen
padishah tashqiridin kiridighan yolni étiwetti. **19**
Ahazning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **20** Ahaz öz ata-bowiliri arisida
uxlidi; u ata-bowilirining arisida «Dawutning shehiri»de
depne qilindi; oghli Hezekiya ornida padishah boldi.

17 Yehudaning padishahi Ahazning seltenitining
on ikkinchi yilida, Élahning oghli Hoshiya
Samariyede Israilgha padishah bolup, toqquz yil
seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qilatti; lékin uningdin ilgiri ötken Israilning
padishahliridek undaq rezillik qilmaytti. **3** Asuriyening
padishahi Shalmanezer uninggha hujum qilghili
chiqqanda, Hoshiya uninggha béqinip sowgha-salam
berdi. **4** Emma Asuriyening padishahi Hoshiyaning
asiyliq qilmaqchi bolghinini bayqidi; chünki Hoshiya
burunqidek Asuriyening padishahigha yilliq sowgha-
salam yollimay, belki Misirning padishahi sogha elchilerni
mangdurghanidi. Uning üchün Asuriyening padishahi uni
tutup, baghlap zindan'gha soliwetti. **5** Andin Asuriyening
padishahi chiqip pütkül [Israil] zéminini talan-taraj qilip,
Samariyeni üch yilghiche qamal qildi. **6** Hoshiyaning
seltenitining toqquzinchi yilida, Asuriyening padishahi
Samariyeni ishghal qilip, Israillarni Asuriyege sürgün
qilip, ularni Xalah shehiri, Gozandiki Xabor deryasining
boyliri we Médialarning sheherlirige orunlashturdi. **7**
Mana, shundaq ishlar boldi; chünki Israillar özlirini
Misirning padishahi Pirewnning qolidin qutquzup,
Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigar Xudasigha
gunah qilip bashqa ilahlardin qorqup **8** Perwerdigar
Israillarning aldidin heydiwetken yat elliklerning
qaide-belgilimiliride, shundaqla Israilning padishahliri
özliri chiqarghan qaide-belgilimiliride mangghanidi.
9 We Israillar öz Perwerdigar Xudasigha qarshi
chiqip, yoshurunlarche toghra bolmighan ishlarni qildi;
ular barliq sheherliride közet munaridin mustehkem
qorghan'ghiche «yuqiri jaylar»ni yasidi. **10** Ular hemme
égiz dönglerde we hemme kök derexlerning astida «but
tüwrük» we «Asherah» buti turghuzdi. **11** Perwerdigar
ularning aldidin heydep chiqarghan [yat] ellikler
qilghandek, ular hemme «yuqiri jaylar»da xushbuy
yaqatti we Perwerdigarning ghezipini keltüridighan
herxil rezil ishlarni qilatti. **12** Gerche Perwerdigar
ulargha: — «Bu ishni qilmanglar!» dégen bolsimu,
ular butlarning qulluqigha bérilip ketkenidi. **13**
Perwerdigar hemme peyghemberler bilen hemme
aldin körgüchilerning wasitisi bilen hem Israilni
hem Yehudani agahlandurup: Rezil yolliringlardin
yénip, ata-bowiliringlargha tapilan'ghan we qullirim
bolghan peyghemberler arqiliq silerge testiqlighan pütün
qanun'gha boysunup, Méning emrlirim we Méning
belgilimilirimni tutunglar, dégenidi. **14** Lékin ular
qulaq salmay, Perwerdigar Xudasigha ishenmigen ata-
bowiliri qilghandek, boyunlirini qattiq qildi. **15** Ular
Uning belgilimilirini, shundaqla U ularning ata-bowiliri
bilen tüzgen ehdini we ulargha tapshurghan agah-
guwahlarni chetke qaqqan; ular erzimes nersilerge
egiship, özliri erzimes bolup chiqti; Perwerdigar ulargha:
— Etrapinglardiki elliklerning qilghinidek qilmanglar,
dégen del shu ellerge egiship, rezillik qilatti. **16**
Ular Xudasi bolghan Perwerdigarning barliq emrlirini
tashlap, özliri üchün quyma mebudlarni, yeni ikki
mozayni quydurdi, bir «Asherah but» qildurdi, asmandiki
nurghunlighan ay-yultuzlargha bash urdi we Baalning
qulluqigha kirdi. **17** Ular öz oghulliri bilen qizlirini
ottin ötküzdi, palchiliq we jadugerlik ishletti, shundaqla
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilish üchün,
özlirini sétip Uning ghezipini qozghidi. **18** Shuning
üchün Perwerdigar Israilgha intayin achchiqlinip,
ularni Öz neziridin néri qildi; Yehudaning qebilisidin
bashqa héchqaysisi öz [zéminida] qaldurulmidi. **19**
Lékin Yehudamu öz Xudasi Perwerdigarning emrlirini
tutmidi, belki Israil chiqarghan qaide-belgilimiler ichide
mangdi. **20** Uning üchün Perwerdigar Israilning

barliq neslini chetke qaqti; ularni Öz neziridin
tashlighan künigiche [zéminida] xarliqqa qaldurup,
bulangchilarning qoligha tapshurup berdi. **21** U Israilni
Dawutning jemetidin tartiwalghanidi. Ular Nibatning
oghli Yeroboamni padishah qildi we Yeroboam bolsa
Israilni Perwerdigarning yolidin yandurup, ularni
éghir bir gunahqa patquzup azdurdi. **22** Israillar
Yeroboamning qilghan hemme gunahlirida yürüp,
ulardin chiqmidi. **23** Axir bérip Perwerdigar Öz qulliri
bolghan peyghemberlerning wasitisi bilen éytqandek,
Israilni Öz neziridin néri qildi; Israillar öz yurtidin
Asuriyege élip kétilip, u yerde bügün'ge qeder turup
keldi. **24** Emma Asuriyening padishahi Babil, Kuttah,
Awwa, Xamat we Sefarwaimdin xelqni yötkep Israilning
ornigha Samariyening sheherlirige makanlashturdi.
Ular shuning bilen Samariyege igidarchiliq qilip
sheherlerde olturdi. **25** We shundaq boldiki, ular u yerde
deslepte olturghinida Perwerdigardin qorqmighanidi;
Perwerdigar ularni qiyma-jiyma qilidighan birnechche
shirlarni ularning arisigha ewetti. **26** Shuning bilen
Asuriyening padishahigha xewer yetküzülüp: — Sili
yötkep Samariyening sheherliride makanlashturghan
xelqler shu yurtning ilahining qaide-yosunlirini
bilmeydu; shunga U ularning arisigha shirlarni ewetti;
mana bular ularni öltürmekte, chünki xelq yurtning
ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu, déyildi. **27** Shuning
bilen Asuriyening padishahi emr qilip: — Siler u
yerdin élip kelgen kahinlarning birini yene u yerge
apiringlar; u u yerde turup, ulargha u yurtning ilahining
qaide-yosunlirini ögetsun, — dédi. **28** Uning buyruqi
bilen ular Samariyedin yötkigen kahinlarning biri
kélip, Beyt-Elde turup Perwerdigarning qorqunchini
ulargha ögetti. **29** Lékin shu xelqlerning herbiri öz
ilahlirining butlirini yasap, Samariyelikler salghan
«yuqiri jaylar»diki ibadetgahlar ichige turghuzdi; herbir
xelq özi turghan sheherde shundaq qildi. **30** Babildin
kelgenler Sukkot-Binot dégen mebudni yasidi, Kuttin
kelgenler Nergal butni, Xamattin kelgenler Ashima
butni, **31** Awwiylar Nibhaz bilen Tartak butlarni yasidi;
Sefarwiylar Sefarwaimdiki butliri bolghan Adrammelek
bilen Anammelekke öz balilirini atap otta köydürdi. **32**
Ular emdi mushundaq halette Perwerdigardin qorqup,
öz arisidiki her türlük ademlerni özliri üchün «yuqiri
jaylar»diki butxanilarda qurbanliqlarni sunidighan kahin
qilip békitken. **33** Ular Perwerdigardin qorqatti we
shuning bilen teng qaysi eldin kelgen bolsa, shu elning
qaide-yosunlirida öz ilahlirining qulluqidimu bolatti.
34 Bügün'ge qeder ular ilgiriki adetler boyiche méngip
kelmekte; ular Perwerdigardin qorqmay, Perwerdigar
Israil dep atighan Yaqupning ewladlirigha tapilighan
belgilimiler we hökümler, qanun we emrlerge muwapiq
ish körmeydu. **35** Perwerdigar ular bilen bir ehde
qiliship ulargha buyrup: — «Bashqa ilahlardin qorqmay,
ulargha sejde qilmay yaki ulargha bash urmay we
ulargha qurbanliq qilmanglar — **36** peqet zor qudret we
uzatqan biliki bilen silerni Misir zéminidin chiqarghan
Perwerdigardinla qorqunglar, uninggha sejde qilinglar
we uninggha qurbanliq sununglar. **37** U siler üchün
pütküzgen belgilimiler, hökümler, qanun we emrni
bolsa, ularni ebedgiche köngül bölüp tutunglar; bashqa
ilahlardin qorqmanglar. **38** Men siler bilen qilghan
ehdini untumanglar ya bashqa ilahlardin qorqmanglar,
39 belki Xudayinglar Perwerdigardin qorqunglar; we U
silerni hemme düshmenliringlarning qolidin qutquzidu»
— dégenidi. **40** Lékin ular qulaq salmay, ilgiriki qaide-
yosunlarni yürgüzetti. **41** Mushu eller shu teriqide
Perwerdigardin qorqatti hem oyma mebudlarning
qulluqida bolatti; ularning baliliri bilen balilirining
balilirimu shundaq qilatti; öz ata-bowiliri qandaq qilghan
bolsa, ularmu bügünki kün'giche shundaq qilip keldi.

18 Élahning oghli, Israilning padishahi Hoshiyaning
seltenitining üchinchi yilida, Yehudaning [sabiq]
padishahi Ahazning oghli Hezekiya Yehudagha padishah
boldi. **2** U padishah bolghanda yigirme besh yashta
bolup, Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi.
Uning anisining ismi Abi idi; u Zekeriyaning qizi idi.
3 Hezekiya bolsa atisi Dawutning barliq qilghinidek,
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **4**
U «yuqiri jaylar»ni yoqitip, «but tüwrükler»ni chéqip
«Asherah»larni késip tashlap, Musa yasatqan mis yilanni
chéqip pare-pare qilip (chünki u chaghqiche Israillar
uninggha xushbuy yaqatti), uninggha «Nehushtan!» dep
isim qoydi. **5** Hezekiya Israilning Xudasi Perwerdigargha
tayandi. Bu jehette ne uningdin kéyin kelgen ne
uningdin ilgiri ötken Yehuda padishahlirining arisidiki
héchbiri uninggha yetmeytti. **6** U Perwerdigargha
ching baghlinip uninggha egishishtin chiqmay, belki
Perwerdigar Musagha buyrughan emrlerni tutatti. **7**
Perwerdigar uning bilen bille idi; u qaysila ishqa chiqsa
shuningda rawajliq bolatti. U Asuriye padishahining
hakimiyitige qarshi chiqip uninggha béqindi bolushtin
yandi. **8** U Filistiylerge hujum qilip ularni Gaza
shehiri we uning etrapidiki zéminlirighiche, közet
munaridin mustehkem qorghan'ghiche bésip meghlup
qildi. **9** We shundaq boldiki, Hezekiya padishahning
seltenitining tötinchi yilida, yeni Israilning [sabiq]
padishahi Élahning oghli Hoshiyaning seltenitining
yettinchi yilida, Asuriyening padishahi Shalmanezer
Samariyege hujum qilip uni qamal qildi. **10** Üch yildin
kéyin ular sheherni aldi; Hezekiyaning seltenitining
toqquzinchi yili, yeni Israil padishahi Hoshiyaning
seltenitining toqquzinchi yilida, Samariye ishghal qilindi.
11 Andin Asuriyening padishahi Israillarni Asuriyege
élip kétip, ularni Xalahda, Gozandiki Xabor deryasining
boylirida we Médialarning sheherliride makanlashturdi.
12 Chünki ular öz Xudasi Perwerdigarning awazigha
itaet qilmidi, belki Uning ehdisige, yeni Perwerdigarning
quli Musa buyrughanning hemmisige xilapliq qildi;
ular yaki qulaq salmidi, yaki emel qilmidi. **13** Hezekiya
padishahning seltenitining on tötinchi yili, Asuriyening
padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq qorghanliq
sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni ishghal qildi.
14 U waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Laqishqa
adem ewetip, Asuriyening padishahigha: Men gunahkar!
Mendin chékin'geyla, üstümge herném chüshürsile
shuni [töleymen], — dédi. Asuriyening padishahi
Hezekiyagha üch yüz talant kümüsh bilen ottuz talant
altun toxtitip qoydi. **15** Hezekiya Perwerdigarning
öyidiki we padishahning ordisining xezinisidiki barliq
kümüshni élip berdi. **16** Shuning bilen bir waqitta
Yehudaning padishahi Hezekiya Perwerdigarning öyining
ishikliridin we özi eslide qaplatqan ishik késheklirdin

altunni ajritip élip, Asuriyening padishahigha berdi.
17 Shu chaghda Asuriye padishahi Sennaxérib Tartan,
Rab-Saris we Rab-Shakehlirini chong qoshun bilen
Laqish shehiridin Yérusalémgha, Hezekiyaning yénigha
ewetti. Ular Yérusalémgha chiqip keldi. Chiqqanda, ular
kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqiri
kölchekning norining béshigha kélip turdi. **18** Ular
padishahni chaqirghanda, Hilqiyaning oghli, ordini
bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégi Shebna we
Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar ularning yénigha
keldi. **19** We Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — «Siler
Hezekiyagha: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi
sanga mundaq dédi, denglar: — Séning mushu ishen'gen
tayanching zadi némidi? **20** Sen: «Urush qilishqa tedbir-
meslihetimiz hem küchimiz bar, deysen — bu peqet bir
quruq gep, xalas! — Sen zadi kimge tayinip manga qarshi
ökte qopisen? **21** Mana emdi sen yériqi bar ashu qomush
hasa, yeni Misirgha tayinisen. Birsi uninggha yölense,
uning qoligha sanjip kiridu; Misir padishahi Pirewn'ge
tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! **22** Eger
siler manga: «Biz Xudayimiz bolghan Perwerdigargha
tayinimiz» — désenglar, Hezekiya özi Yehudadikilerge
we Yérusalémdikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki
mushu ibadetgah aldidila ibadet qilishinglar kérek» dep,
uninggha atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni
yoq qiliwettighu? Ular ashu Perwerdigarning yuqiri
jayliri emesmidi? **23** Emdi hazir xojayinim Asuriye
padishahi bilen bir toxtamgha kélinglar: — «Eger silerde
ularga mineligüdek eskerliringlar bolsa, men silerge ikki
ming atni bikargha bérey!» **24** Silerde undaqlar bolmisa,
xojayinimning emeldarlirining eng kichiki bolghan bir
leshker béshini qandaqmu chékindüreleysiler?! Gerche
siler jeng harwiliri we atlarni élish üchün Misirgha
tayinisiler! **25** Men mushu yerni halak qilish üchün
Perwerdigarsiz keldimmu? Chünki Perwerdigar manga:
«Mushu zéminni halak qilishqa chiqqin» — dédi!». **26**
Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — Péqirlirigha
aramiy tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizge
ibraniy tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning
quliqigha kirmisun! — dédi. **27** Biraq Rab-Shakeh:
— Xojayinim méni mushu gepni xojayininglargha we
silergila éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen
birlikte sépilda olturghanlargha déyishke ewetken
emesmu? Chünki ular öz poqini yégüchi hem öz
süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. **28** Andin Rab-
Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: «Ulugh padishah,
yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyunglar!»
— dep warqiridi. **29** — «Padishah mundaq deydu:
— Hezekiya silerni aldap qoymisun! Chünki u silerni
[padishahning] qolidin qutquzalmaydu. **30** Uning silerni:
— «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher
Asuriye padishahining qoligha chüshüp ketmeydu» dep
Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar! **31**
Hezekiyagha qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi
mundaq deydu: — Men bilen sülhiliship, men terepke
ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning
üzüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin
méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin
su ichisiler; **32** ta men kélip silerni bughdayliq hem
sharabliq bir zémin'gha, néni, üzümzarliri we zeytun
derexliri bar, hesel chiqiridighan bir zémin'gha, yeni
zémininglargha oxshash bir zémin'gha apirip qoyghuche
yep-ichiwéringlar! Shuning bilen siler tirik qélip,
ölmeysiler! Hezekiya silerge: — «Perwerdigar bizni
qutquzidu» dése uninggha qulaq salmanglar! **33** El-
yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye
padishahining qolidin qutquzghanmu? **34** Xamat we
Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim,
Xéna we Iwwah sheherlirining ilah-butliri qéni? Ular
Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?! **35** Mushu
el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini qutquzghan
zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni
méning qolumdin qutquzalamdu?» — dédi. **36** Emma
xelq süküt qilip uninggha jawaben héchqandaq bir
söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: —
«Uninggha jawab bermenglar». **37** Andin Hilqiyaning
oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi
Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-
kécheklirini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-
Shakehning geplirini uninggha uqturdi.

19 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda,
kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen qaplap
Perwerdigarning ibadetxanisigha kirdi. **2** U Hilqiyaning
oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi
Shebna we kahinlarning aqsaqallirini böz qaplan'ghan
péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti.
3 Ular uninggha: — Hezekiya mundaq deydu: —
«Balilar tughulay dep qalghanda anining tughqudek
hali qalmighandek, mushu kün awarichilik, reswa
qilinidighan, mazaq qilinidighan bir künidur. **4** Öz
xojayini bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq
qilishqa ewetken Rab-Shakehning mushu barliq geplirini
Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni
anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler üchün uning
dekkisini bérermikin? Shunga qélip qalghan qaldisi üchün
awazingni kötürüp, bir duayingni berseng» — dédi. **5** Shu
gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri Yeshayaning
aldigha keldi. **6** Yeshaya ulargha: — «Xojayininglargha:
— Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining
chaparmenlirining sen anglighan ashu Manga kupurluq
qilghuchi gepliridin qorqma; **7** Mana, Men uninggha bir
rohni kirgüzimen; shuning bilen u bir ighwani anglap,
öz yurtigha qaytidu. Men uni öz zéminida turghuzup
qilich bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. **8** Rab-
Shakeh özi kelgen yoli bilen qaytip mangghanda, Asuriye
padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini anglap,
Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqan padishahning
yénigha keldi. **9** Chünki padishah: «Mana, Éfiopiye
padishahi Tirhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup
yolgha chiqti» dégen xewerni anglighanidi. Lékin u
yene Hezekiyagha elchilerni mundaq xet bilen ewetti:
— **10** «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha mundaq
dengarisaldilar: — «Sen tayinidighan Xudayingning
sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha
tapshurulmaydu» déginige aldanma; **11** mana, sen
Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni néme
qilghanlirini, ularni öz ilah-butlirigha atap halak
qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qutquzulamsen?
12 Ata-bowilirim halak qilghan ellerning öz ilah-
butliri ularni qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezef
shehiridikilernichu, Télassarda turghan Édenlernichu?
13 Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna

hem Iwwah sheherlirining padishahliri qéni?»». **14** Shuning bilen Hezekiya xetni ekelgüchilerning qolidin élip oqup chiqti. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha xetni yéyip qoydi. **15** We Hezekiya Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — «I kérublar otturisida turghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barliq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zéminni Yaratquchisen. **16** I Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen; Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat Xudani haqaretlep éytqan geplirini anglighaysen! **17** I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni, shulargha béqindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, **18** ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahliri ilah emes, belki insan qoli bilen yasalghanliri, yaghach we tash, xalas; shunga asuriylar ularni halak qildi. **19** Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlargha Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüsh üchün, bizni uning qolidin qutquzghaysen!». **20** Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning Manga Sennaxérib toghruluq qilghan duayingni anglidim. **21** Perwerdigarning uninggha qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni kemsitidu, Séni mazaq qilip külidu; Yérusalémning qizi keyningge qarap béshini chayqaydu; **22** sen kimni mazaq qilip kupurluq qilding? Sen kimge qarshi awazingni kötürüp, Neziringni üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! **23** Elchiliring arqiliq sen Rebni mazaq qilip; — «Men nurghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqisigha, Liwan tagh baghrilirigha yétip keldimki, Uning égiz kédir derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning eng chet turalghusigha, Uning eng bük-baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. **24** Özüm quduq kolap yaqa yurtning süyini ichtim; Putumning uchidila men Misirning barliq derya-östenglirini qurutiwettim — déding. **25** — Sen shuni anglap baqmighanmiding? Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanliq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; **26** Shuning bilen u yerde turuwatqanlar küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular ösiwatqan ot-chöptek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmey qurup ketkendek boldi. **27** Biraq séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkiningni bilimen; **28** Séning Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning, hakawurliship ketkenlikingning quliqimgha yetkenliki tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzinggha salimen, We özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. **29** I [Hezekiya], shu ish sanga alamet bésharet boliduki, Mushu yili özlükidin ösken, Ikkinchi yili shulardin chiqqanlarmu silerning rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler, orisiler, üzüm köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwilerni yeysiler. **30** Yehuda jemetining qéchip qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirigha qarap méwe béridu; **31** Chünki Yérusalémdin bir qaldisi, Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. **32** Shunga, Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne uninggha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötürüp aldigha kelmeydu, Ne uninggha qarita qashalarnimu yasimaydu. **33** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, U yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu — deydu Perwerdigar, **34** — Chünki Özüm üchün we Méning qulum Dawut üchün uni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen». **35** Shu kéche shundaq boldiki, Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi; mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgenlikini kördi! **36** Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe shehirige qaytip turdi. **37** We shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uninggha choqunuwatqanda, oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltürüwetti; andin ular bolsa Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

20 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshigha bérip, uninggha: — «Perwerdigar mundaq deydu: — — Öyüng toghruluq wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen» — dédi. **2** [Hezekiya] bolsa yüzini tam terepke qilip Perwerdigargha dua qilip: — **3** I Perwerdigar, Séning aldingda méning heqiqet we pak dil bilen méngip yürgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanliqimni eslep qoyghaysen, — dédi. We Hezekiya yighlap éqip ketti. **4** Yeshaya chiqip ordidiki ottura hoyligha yetmeste, Perwerdigarning sözi uninggha yétip mundaq déyildi: — **5** Yénip bérip xelqimning bashlamchisi Hezekiyagha mundaq dégin: — «Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, Men séni saqaytimen. Üchinchi künide Perwerdigarning öyige chiqisen. **6** Künliringge Men yene on besh yil qoshimen; shuning bilen Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen; Özüm üchün we qulum Dawut üchün Men bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdaymen. **7** (Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlanglar, dédi. Ular uni élip kélip, yarisigha chapliwidi, u saqaydi. **8** Hezekiya Yeshayadin: Perwerdigar méni saqaytip, üchinchi küni uning öyige chiqidighanliqimni ispatlaydighan'gha qandaq bésharetlik alamet bolidu? — dep sorighanidi. **9** Yeshaya: — Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen qilidighanliqini sanga ispatlash üchün Perwerdigardin shundaq bésharetlik alamet boliduki, sen quyashning pelempey üstige chüshken sayisining on basquch aldigha méngishi yaki on basquch keynige yénishini xalamsen? — dédi. **10** Hezekiya: Quyash sayisining on basquch aldigha méngishi asan; saye on bashquch keynige yansun, dégenidi. **11** Shuning bilen Yeshaya peyghember Perwerdigargha nida qildi we U quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey basquchiliri üstige chüshken sayisini yandurup, on basquch keynige mangdurdi). **12** Shu peytte Baladanning

oghli Babil padishahi Mérodaq-Baladan, Hezekiyani késel
bolup yétip qaptu, dep anglap, xetler hediye bilen ewetti.
13 Hezekiya bolsa elchilerning gépini tingshap, ulargha
barliq xezine-ambarlirini, kümüshni, altunni, dora-
dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallar ambiridiki
hemmini we bayliqlirining barliqini körsetti; ordisi
we pütkül padishahliqi ichidiki nersilerdin Hezekiya
ulargha körsetmigen birimu qalmidi. **14** Andin Yeshaya
peyghember Hezekiyaning aldigha bérip, uningdin: —
«Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin
kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir
yurttin, yeni Babildin kelgen» dédi. **15** Yeshaya yene: —
«Ular ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya:
— «Ordamda bar nersilerni ular kördi; bayliqlirimning
arisidin men ulargha körsetmigen birimu qalmidi»
— dédi. **16** Yeshaya Hezekiyagha: Perwerdigarning
sözini anglap qoyghin: — **17** — Mana shundaq künler
kéliduki, ordangda bar nersiler we bügün'ge qeder ata-
bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme Babilgha élip
kétilidu; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar. **18** —
Hemde Babilliqlar oghulliringni, yeni özüngdin bolghan
ewladliringni élip kétidu; shuning bilen ular Babil
padishahining ordisida aghwat bolidu. **19** Hezekiya emdi
öz-özige «Öz künlirimde bolsa aman-tinchliq, Xudaning
heqiqet-wapaliqi bolmamdu?», dep Yeshayagha: — «Siz
éytqan Perwerdigarning mushu sözi yaxshi iken» —
dédi. **20** Hezekiyaning bashqa emelliri, jümlidin uning
seltenitining qudriti, uning qandaq qilip sheherge su
teminlesh üchün köl, shundaqla su apiridighan nor
yasighanliqi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? **21** Hezekiya ata-
bowilirining arisida uxlidi; oghli Manasseh ornida
padishah boldi.

21 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta
bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet
qildi. Uning anisining ismi Hefzibah idi. **2** U
Perwerdigar Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken
yat elliklerning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar
bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi.
3 U atisi Hezekiya buzup yoqatqan «yuqiri jaylar»ni
qaytidin yasatti; u Baalgha atap qurban'gahlarni
saldurup, Israilning padishahi Ahab qilghandek bir
Asherah mebud yasidi; u asmandiki nurghunlighan
ay-yultuzlargha bash urdi we ularning qulluqigha
kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni
yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: Men
Yérusalémda Méning namimni qoyimen, dégenidi. **5**
U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning
qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** Öz oghlini
ottin ötküzdi; jadugerchilik bilen palchiliq ishletti, özige
jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u Perwerdigarning
neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip uning ghezipini
qozghidi. **7** U yasatqan «Asherah» oyma mebudni
[Xudaning] öyige qoydi. Shu öy toghruluq Perwerdigar
Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: — «Bu öyde,
shundaqla Israilning hemme qebililirining zéminliri
arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz namimni
ebedgiche qaldurimen; **8** eger Israil peqet Men ulargha
tapilighan barliq emrlerge, yeni Öz qulum Musa ulargha
buyrughan barliq qanun'gha muwapiq emel qilishqa
köngül qoysila, Men ularning putlirini ata-bowilirigha
teqsim qilghan bu zémindin qaytidin néri qilmaymen»,
dégenidi. **9** Lékin ular qulaq salmaytti; shunglashqimu,
Manasseh ularni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar
Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklerdin ashurup
rezillik qilatti. **10** Shunga Perwerdigar Öz qulliri bolghan
peyghemberlerning wasitisi arqiliq mundaq dédi: —
11 Yehudaning padishahi Manasseh bu yirginchlik
ishlarni qilip, hetta uningdin ilgiri ötken Amoriylar
qilghan barliq rezilliktin ziyade rezillik qilip, uning
butliri bilen Yehudanimu gunahqa azdurghini üchün **12**
Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana,
Yérusalém bilen Yehudaning üstige shundaq balayi'apet
keltürimenki, kimki uni anglisila qulaqliri zingildap
kétidu. **13** Men Samariyeni ölchigen tana we Ahabning
jemetini tekshürgen tik ölchigüch yip bilen Yérusalémni
tekshürtimen; kishi qachini chayqap sürtkendin kéyin
düm kömtürüp qoyghandek, Yérusalémni chayqap
örüymen. **14** Men mirasimning qalghanliridinmu waz
kéchip, düshmenlirining qoligha tapshurimen; ularni
hemme düshmenlirige bulang-talang obyékti we olja
qilip bérimen; **15** Chünki ular Méning nezirimde rezil
bolghanni qilip, ularning ata-bowiliri Misirdin chiqqan
kündin tartip bügün'giche ghezipimni qozghap keldi».
16 Manasseh emdi pütkül Yérusalémni bir chétidin yene
bir chétigiche qan'gha toldurup, köp naheq qan tökküzdi
we oxshashla özi qiliwatqan gunahi bilen Yehudalarni
azdurup, ularning Perwerdigarning neziridiki rezillikni
qilishigha seweb boldi. **17** Manassehning bashqa
ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin u sadir
qilghan gunah «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? **18** Manasseh ata-
bowilirining arisida uxlidi we öz öyining béghida,
yeni Uzzahning béghida depne qilindi. Andin oghli
Amon uning ornida padishah boldi. **19** Amon padishah
bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémda ikki
yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Meshullemet idi;
u Yotbahliq Haruzning qizi idi. **20** Amon atisi Manasseh
qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qilatti. **21** U atisi mangghan barliq yollarda mangatti;
u atisi qulluqida bolghan butlarning qulluqida bolup,
ulargha sejde qilip, **22** Perwerdigarning yolida yürmey,
öz ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni terk qildi. **23**
Emdi Amonning xizmetkarliri padishahni qestlep, uni öz
ordisida öltürdi. **24** Lékin yurt xelqi Amon padishahni
qestligenlerning hemmisini öltürdi; andin yurt xelqi
uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi. **25** Amonning
bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda
padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgen
emesmidi? **26** U Uzzahning béghida öz qebriside depne
qilindi. Andin oghli Yosiya uning ornida padishah boldi.

22 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup,
Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi. Uning
anisining ismi Yedidah idi; u Bozkatliq Adayaning qizi
idi. **2** Yosiya Perwerdigarning neziride durus bolghanni
qilip, her ishta atisi Dawutning barliq yolida yürüp,
ne onggha ne solgha chetnep ketmidi. **3** Padishah
Yosiya seltenitining on sekkizinchi yilida, padishah
Meshullamning newrisi, Azaliyaning oghli katip Shafanni
Perwerdigarning öyige ewetip: **4** «Bash kahin Hilqiyaning

qéshigha chiqip shuni buyrughinki, u Perwerdigarning
öyige élip kélin'gen, derwaziwenler xelqtin yighqan
pulni sanisun. **5** Andin ular Perwerdigarning öyini
ongshaydighan ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha
tapshurup bersun. Bular hem Perwerdigarning öyidiki
buzulghan yerlerni ongshashqa öyde ishligüchilerge, yeni
yaghachchilar, tamchilar we tashtirashlargha bersun.
Ular mushu pul bilen öyni ongshashqa lazim bolghan
yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwalsun, dégin» —
dédi. **7** Lékin ularning qoligha tapshurulghan pulning
hésabi qilinmidi. Chünki ular insap bilen ish qilatti. **8** Bash
kahin Hilqiya katip Shafan'gha: — Men Perwerdigarning
öyide bir Tewrat kitabini taptim, dédi. Shuni éytip Hilqiya
kitabni Shafan'gha berdi. U uni oqudi. **9** Andin kéyin
katip Shafan padishahning qéshigha bérip padishahqa
xewer bérip: — Xizmetkarliri ibadetxanidiki pulni yighip
Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish béshilirining
qollirigha tapshurup berdi, dédi. **10** Andin katip Shafan
padishahqa: Hilqiya manga bir kitabni berdi, dédi. Andin
Shafan padishahqa uni oqup berdi. **11** We shundaq
boldiki, padishah Tewrat kitabining sözlirini anglighanda,
öz kiyimlirini yirtti. **12** Padishah Hilqiya kahin bilen
Shafanning oghli Ahikamgha, Mikayaning oghli Akbor
bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari
Asayagha buyrup: — **13** Bérip men üchün we xelq
üchün, yeni pütkül Yehudadikiler üchün bu tépilghan
kitabning sözliri toghrisida Perwerdigardin yol soranglar.
Chünki ata-bowilirimiz bu kitabning sözlirige, uningdiki
bizlerge pütülgenlirige emel qilishqa qulaq salmighanliqi
tüpeylidin Perwerdigarning bizge qozghalghan ghezipi
intayin dehshetlik, dédi. **14** Shuning bilen Hilqiya kahin,
Ahikam, Akbor, Shafan we Asayalar Xarxasning newrisi,
Tikwahning oghli kiyim-kéchek bégi Shallumning ayali
ayal peyghember Huldahning qéshigha bérip, uning bilen
sözleshti. U Yérusalém shehirining ikkinchi mehelliside
olturatti. **15** U ulargha mundaq dédi: — Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige
mundaq denglar: — **16** Perwerdigar mundaq deydu: —
Mana Men Yehudaning padishahi oqughan kitabning
hemme sözlirini emelge ashurup, bu jaygha we bu yerde
turghuchilargha balayi'apet chüshürimen. **17** Chünki
ular Méni tashlap, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip,
qollirining hemme ishliri bilen Méning achchiqimni
keltürdi. Uning üchün Méning qehrim bu yerge
qarap yandi hem öchürülmeydu. **18** Lékin silerni
Perwerdigardin yol sorighili ewetken Yehudaning
padishahigha bolsa shundaq denglar: Sen anglighan
sözler toghrisida Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq
deydu: — **19** Chünki könglüng yumshaq bolup, mushu
jay we uningda turghuchilarning weyrane we lenetke
aylandurulidighanliqi toghrisida ularni eyiblep éytqan
sözlirimni anglighiningda, Perwerdigarning aldida
özüngni töwen qilip, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda
yighlighining üchün, Menmu duayingni anglidim, deydu
Perwerdigar. **20** Buning üchün séni ata-bowiliring
bilen yighilishqa, öz qebrengge aman-xatirjemlik ichide
bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay
üstige chüshüridighan barliq külpetlerni körmeydu».
Ular yénip bérip, bu xewerni padishahqa yetküzdi.

23 Padishah ademlerni ewetip, Yehuda bilen
Yérusalémning hemme aqsaqallirini öz qéshigha
chaqirtip keldi. **2** Padishah Perwerdigarning
öyige chiqti; barliq Yehudadiki er kishiler we
Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen
peyghemberler, yeni barliq xelq, eng kichikidin tartip
chongighiche hemmisi uning bilen bille chiqti. Andin u
Perwerdigarning öyide tépilghan ehde kitabining hemme
sözlirini ulargha oqup berdi. **3** Padishah tüwrükning
yénida turup Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha
egiship pütün qelbim we pütkül jénim bilen Uning
emrlirini, höküm-guwahliqliri we belgilimilirini tutup,
ushbu kitabta pütülgen ehdige emel qilimen dep ehdige
özini baghlidi. Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde
aldida turup uninggha özini baghlidi. **4** Andin kéyin
padishah bash kahin Hilqiya bilen orun basar kahinlargha
we hem derwaziwenlerge: — Baalgha, Asherah butigha
we asmanning barliq qoshunigha atap yasalghan
barliq eswab-üskünilerni Perwerdigarning öyidin
chiqiriwétinglar, dep emr qildi; u bularni Yérusalémning
sirtida, Kidron étizliqida köydürdi we küllirini Beyt-
Elge élip bardi. **5** U Yehuda padishahlirining Yehuda
sheherliridiki «yuqiri jaylar»da hemde Yérusalémning
etrapliridiki «yuqiri jaylar»da xushbuy yandurushqa
tikligen but kahinlirini, shuningdek Baalgha, quyashqa,
aygha, yultuz türkümlirige hemde asmanning barliq
qoshunigha xushbuy yaqquchilarni ishtin heydiwetti.
6 U Perwerdigarning öyidin Asherah butni élip
chiqip Yérusalémning sirtigha élip bérip, Kidron
jilghisigha apirip shu yerde köydürüp kukum-talqan
qilip ézip, topisini addiy puqralarning qebriliri üstige
chéchiwetti. **7** Andin u Perwerdigarning öyige jaylashqan
bechchiwazlarning turalghulirini chéqip ghulatti; bu
öylerde yene ayallar Asherah butqa chédir toquytti.
8 U Yehuda sheherliridin barliq kahinlarni chaqirtip,
özige yighdi. Andin u Gebadin tartip Beer-Shébaghiche
kahinlar xushbuy yaqidighan «yuqiri jaylar»ni buzup
bulghiwetti; u «derwazilardiki yuqiri jaylar»ni chéqip
buzdi; bular «Sheher bashliqi Yeshuaning quwiqi»ning
yénida, yeni sheher quwiqigha kirish yolining sol
teripide idi **9** (emdi «yuqiri jaylar»diki kahinlarning
Yérusalémda Perwerdigarning qurban'gahigha chiqishi
cheklen'genidi; lékin ular dawamliq öz qérindashliri
bilen birge pitir nanlardin yéyishige muyesser idi).
10 Yosiya héchkim öz oghli yaki qizini Molekke atap
ottin ötküzmisun dep, Hinnomning oghlining jilghisidiki
Tofetnimu buzup bulghiwetti. **11** Perwerdigarning
öyige kiridighan yolning éghizida Yehuda padishahliri
quyashqa teqdim qilip qoyghan atlarni shu yerdin yötkep,
«quyash harwiliri»ni otta köydürdi (ular [ibadetxanining]
hoylilirigha jaylashqan, Natan-Melek dégen aghwatning
öyining yénida turatti). **12** Padishah yene Yehuda
padishahliri Ahazning balixanisining ögziside saldurghan
qurban'gahlarni we Manasseh Perwerdigarning öyining
ikki hoylisigha yasatqan qurban'gahlarni chéqip kukum-
talqan qiliwetti; u ularning topisini u yerdin élip,
Kidron jilghisigha chéchiwetti. **13** Israilning padishahi
Sulayman Yérusalémning meshriq teripige we «Halak
téghi»ning jenubigha Zidoniylarning yirginchlik buti
Ashtarot, Moabiylarning yirginchlik buti Kémosh we
Ammonlarning yirginchlik buti Milkomgha atap yasatqan

«yuqiri jaylar»nimu padishah buzup bulghiwetti. **14** U
but tüwrüklerni parchilap, Asherah butlirini késip yiqitip,
ular turghan yerlerni adem söngekliri bilen toldurdi. **15**
U yene Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli
Yeroboam Beyt-Elde saldurghan qurban'gah bilen «yuqiri
jay»ni, ularni buzup chaqti, andin kéyin «yuqiri jay»ni
köydürüp kukum-talqan qiliwetti, Asherah butinimu
köydürüwetti. **16** Yosiya burulup qarap, taghdiki
qebrilerni körüp, adem ewetip qebrilerdiki söngeklerni
kolap chiqirip, qurban'gah üstide köydürdi, shu yol bilen
uni bulghiwetti. Bu ishlar Perwerdigarning kalamini
yetküzüp, del ularni aldin'ala bésharet qilip jakarlighan
Xudaning adimining sözining emelge ashurulushi
idi. **17** Andin Yosiya: Köz aldimdiki bu qebre téshi
kimning? — dep soridi. Sheherdikiler uninggha: Bu
Yehudadin kelgen, silining Beyt-Eldiki qurban'gahni
buzghan mushu ishlirini bésharet qilghan Xudaning
adimining qebrisi iken, dédi. **18** Yosiya: — Uni
qoyunglar, héchkim uning söngeklirini midirlatmisun,
dep buyrudi. Shuning bilen ular uning söngekliri
bilen Samariyedin kelgen peyghemberning söngeklirige
héchkimni tegküzmidi. **19** Andin Yosiya Israilning
padishahliri Perwerdigarning ghezipini qozghighan,
Samariyening sheherliride yasatqan «yuqiri jaylar»diki
barliq öylerni chaqti; u ularni Beyt-Elde qilghandek
qilip, yoqatti. **20** U u yerlerdiki «yuqiri jaylar»gha
xas bolghan hemme kahinlarni qurban'gahning üstide
öltürüp, qurbanliq qildi, andin ularning üstige adem
söngeklirini köydürdi; u axirda Yérusalémgha yénip
bardi. **21** Padishah barliq xelqqe yarliq chüshürüp: — Bu
ehde kitabida pütülgendek, Xudayinglar Perwerdigargha
«ötüp kétish héyti»ni ötküzünglar, dep buyrudi. **22**
«Batur hakimlar» Israilning üstidin höküm sürgen
künlerdin tartip, ne Israil padishahlirining waqitlirida
ne Yehuda padishahlirining waqitlirida undaq bir
«ötüp kétish héyti» ötküzülüp baqmighanidi; **23**
Yosiya padishahning seltenitining on sekkizinchi yilida,
Perwerdigargha atap bu «ötüp kétish héyti» Yérusalémda
ötküzüldi. **24** Shuningdek Yosiya Yehuda yurtida we
Yérusalémda peyda bolghan jinkeshler we palchilarni,
terafim mebudliri, herqandaq butlar we barliq bashqa
lenetlik nersilerni zémindin yoqatti. Uning shundaq
qilishining meqsiti, Hilqiya kahin Perwerdigarning öyidin
tapqan kitabta xatirilen'gen Tewrattiki sözlerge emel
qilishtin ibaret idi. **25** Uningdek Musagha chüshürülgen
qanun'gha intilip pütün qelbi, pütün jéni we pütün
küchi bilen Perwerdigargha qaytip, özini béghishlighan
bir padishah uningdin ilgiri bolmighanidi we uningdin
kéyinmu uninggha oxshash birsi bolup baqmidi. **26** Lékin
Perwerdigarning achchiqi Manassehning Özini renjitken
barliq rezillikliri tüpeylidin Yehudagha tutashqandin
kéyin, Özining shiddetlik ghezipidin yanmidi. **27**
Perwerdigar: — Israilni tashlighandek Yehudanimu Öz
közümdin néri qilimen we Özüm tallighan bu sheher
Yérusalémni we Men: — «Méning namim shu yerde
bolidu» dégen shu ibadetxanini terk qilimen, dédi. **28**
Yosiyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi
«Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta
pütülgen emesmidi? **29** Uning künliride Misirning
padishahi Pirewn-Neko Asuriyening padishahigha hujum
qilghili Efrat deryasigha bardi. U chaghda Yosiya padishah
Pirewn bilen soqushushqa chiqti; lékin Pirewn uni
körüp Megiddoda uni öltürdi. **30** Xizmetkarliri uning
ölükini jeng harwisigha sélip Megiddodin Yérusalémgha
élip kélip, uni öz qebriside depne qildi. Yurt xelqi
Yosiyaning oghli Yehoahazni mesih qilip, atisining
ornida padishah qildi. **31** Yehoahaz padishah bolghanda
yigirme üch yashta bolup, üch ay Yérusalémda seltenet
qildi. Uning anisining ismi Hamutal idi; u Libnahliq
Yeremiyaning qizi idi. **32** Yehoahaz bowiliri barliq
qilghanliridek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi. **33** Emdi Pirewn-Neko uning Yérusalémda seltenet
qilmasliqi üchün, uni Xamat yurtidiki Riblahda solap
qoydi we [Yehuda] zéminigha yüz talant kümüsh bilen
bir talant altun séliq chüshürdi. **34** Andin Pirewn-Neko
Yosiyaning oghli Éliakimni atisining ornida padishah
qilip, ismini Yehoakimgha özgertti. U Yehoahazni özi
bilen Misirgha élip ketti; Yehoahaz Misirgha kélip shu
yerde öldi. **35** Yehoakim kümüsh bilen altunni Pirewn'ge
berdi; lékin Pirewnning shu buyruqini ijra qilip pulni
tapshurush üchün yurtqa herbir ademning chamigha
qarap baj-alwan qoyghanidi; altun we kümüshni u
yurtning xelqidin, herbirige salghan ölchem boyiche
Pirewn-Nekogha bérishke yighqanidi. **36** Yehoakim
padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, on bir
yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi
Zibidah idi; u Rumahliq Pedayaning qizi idi. **37** Yehoakim
bowiliri barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride
rezil bolghanni qilatti.

24 Uning künliride Babilning padishahi Néboqadnesar
[Yehudagha] hujum qilishqa chiqti; Yehoakim
uninggha üch yilghiche béqindi boldi, andin
uningdin ténip uning hökümranliqigha qarshi chiqti.
2 Shu waqitlarda Perwerdigar uninggha hujum
qilishqa Kaldiyler bulangchilar shaykisi, Suriyler
bulangchilar shaykisi, Moabiylar bulangchilar shaykisi,
we Ammoniylar bulangchilar shaykilirini qozghidi; u
ularni Yehudani halak qilish üchün qozghidi. Bu ishlar
Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberler arqiliq
agah qilghan söz-kalamining emelge ashurulushi idi. **3**
Derweqe Perwerdigarning éytqinidek, Manassehning
gunahliri tüpeylidin Yehudani Öz közliridin néri
qilish üchün, bu ishlar ularning béshigha chüshti. **4**
Chünki [Manassehning] naheq qan töküp, Yérusalémni
naheq qanlar bilen toldurghini tüpeylidin, Perwerdigar
[Yehudalarni] epu qilishqa köngli unimaytti. **5**
Yehoakimning bashqa ishliri hem qilghanlirining
hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgen emesmidi? **6** Yehoakim ata-
bowilirining arisida uxildi; oghli Yehoakin uning ornida
padishah boldi. **7** Misirning padishahi bolsa öz yurtidin
ikkinchi chiqmidi. Chünki Babilning padishahi «Misir
éqini»din tartip Efrat deryasighiche bolghan Misir
padishahigha tewe zéminni tartiwalghanidi. **8** Yehoakin
padishah bolghanda on sekkiz yashta bolup, üch
ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi
Nehushta idi; u Yérusalémliq Elnatanning qizi idi. **9**
Yehoakin atisining barliq qilghanliridek Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qildi. **10** Babilning padishahi
Néboqadnesarning serdarliri Yérusalémgha jeng qilghili
chiqip, sheherni qamal qildi. **11** Uning serdarliri
sheherni qamal qilip turghanda Néboqadnesar özimu

sheherning sirtigha chiqti. **12** Andin Yehudaning
padishahi Yehoakin bilen anisi, barliq xizmetkarliri,
emeldarliri we aghwatliri Babil padishahining aldigha
chiqip uninggha ten berdi. Shundaq qilip Babilning
padishahi öz seltenitining sekkizinchi yilida uni esir
qilip tutti. **13** Néboqadnesar Perwerdigarning öyidiki
barliq xeziniler bilen padishahning ordisidiki xezinilerni
élip ketti; Perwerdigar agah berginidek, u Israilning
padishahi Sulayman Perwerdigarning ibadetxanisi üchün
yasatqan hemme altun qacha-eswablarni késip sökti.
14 Yérusalémning barliq ahalisini, jümlidin hemme
emeldarlar, hemme batur palwanlar, jemiy bolup on
ming esirni we barliq hünerwenler we tömürchilernimu
élip ketti; yurttiki xelqtin eng namratlardin bashqa
héchkim qalmidi. **15** U Yehoakinni Babilgha élip ketti
we shuningdek padishahning anisini, padishahning
ayallirini, uning aghwatliri we yurttiki mötiwerlerni
esir qilip Yérusalémdin Babilgha élip bardi. **16** U batur-
palwanlarning hemmisini (yette ming idi), hünerwen
we tömürchilerni (jemiy bir ming idi) — bularning
hemmisi jenggiwar ademler bolup, Babilning padishahi
ularni esir qilip, Babilgha élip ketti. **17** Andin Babilning
padishahi Yehoakinning taghisi Mattaniyani uning
ornida padishah qilip, uning ismini Zedekiyagha özgertti.
18 Zedekiya padishah bolghanda yigirme bir yashta
bolup, on bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning
anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal
idi. **19** Zedekiya Yehoakimning barliq qilghinidek,
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti.
20 Perwerdigarning Yérusalémgha hem Yehudagha
qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz
huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta, töwendiki
ishlar yüz berdi: — awwal, Zedekiya Babil padishahigha
isyan kötürdi.

25 Andin shundaq boldiki, uning seltenitining
toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide
Babil padishahi Néboqednesar pütkül qoshunigha
yétekchilik qilip Yérusalémgha hujum qilishqa keldi;
hemde uni qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida
qasha-poteylerni qurushti. **2** Shuning bilen sheher
Zedekiyaning on birinchi yilighiche muhasiride turdi.
3 Shu yili tötinchi ayning toqquzinchi küni sheherde
éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler
üchünmu héch ash-ozuq qalmighanidi. **4** Sheher sépili
bösüldi; barliq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup,
tün kéchide beder tikiwétishti. Ular padishahning
baghchisigha yéqin «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin
kétishti (kaldiyler bolsa sheherning heryénida turatti).
Ular [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ni boylap
qéchishti. **5** Lékin kaldiylerning qoshuni padishahni
qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétishti;
uning pütün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. **6**
We ular padishahni tutup, Riblah shehirige, Babil
padishahining aldigha apardi; ular shu yerde uning
üstige höküm chiqardi. **7** [Babil padishahi] Zedekiyaning
oghullirini uning köz aldida qetl qildi; andin Zedekiyaning
közlirini oyuwetti; u uni mis kishenler bilen baghlap,
Babilgha élip bardi. **8** We beshinchi ayning yettinchi
künide (bu Babil padishahi Néboqednesarning on
toqquzinchi yili idi) Babil padishahining xizmetkari,
pasiban bégi Nébozar-Adan Yérusalémgha yétip keldi.
9 U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini
we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti; barliq
beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti. **10**
We pasiban bégi yétekchilikidiki kaldiylerning pütkül
qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini
örüwetti. **11** Pasiban bégi Nébozar-Adan sheherde
qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke
qéchip teslim bolghanlarni we qalghan hünerwenlerni
esir qilip ularni élip ketti. **12** Lékin pasiban bégi
zémindiki eng namratlarning bir qismini üzümzarliqlarni
perwish qilishqa we tériqchiliq qilishqa qaldurdi. **13**
Kaldiyler Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan
ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning
öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni chéqip, barliq
mislirini Babilgha élip ketti. **14** Ular yene [ibadette
ishlitilidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar,
piyale-texsiler hem mistin yasalghan barliq eswablarni
élip ketti; **15** xushbuydanlar we qachilarni bolsa, altundin
yasalghan bolsimu, kümüshtin yasalghan bolsimu,
ularning hemmisini pasiban bégi élip ketti. **16** We
Sulayman [padishah] Perwerdigarning öyi üchün mistin
yasatqan ikki tüwrük we «déngiz»ni, shundaqla das
tegliklirini élip ketti; bu mis saymanlarning éghirliqini
ölchesh mumkin emes idi. **17** Birinchi tüwrükning
égizliki on sekkiz gez, uning üstidiki taji bolsa mis bolup,
égizliki üch gez idi; uning pütün aylanmisi tor sheklide
hem anar nusxisida bézelgenidi, hemmisi mistin idi;
ikkinchi tüwrükmu uninggha oxshash bolup, umu anar
nusxisida bézelgenidi. **18** Pasiban bégi Nébuzar-Adan
bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we
ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi. **19**
U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat
emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin
beshini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni
qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish
neper yerlik kishini tutti. **20** Pasiban bégi Nébuzar-
Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha
élip bardi. **21** Babil padishahi Xamat zéminidiki Riblahda
bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu yol bilen Yehuda
öz zéminidin sürgün qilindi. **22** Yehuda zéminida
qalghan kishilerni, yeni Babil padishahi Néboqadnesar
qaldurghan kishilerni bolsa, u ularni idare qilish üchün,
ularning üstige Shafanning newrisi, Ahikamning oghli
Gedaliyani teyinlidi. **23** Dalada qalghan Yehudaning
leshker bashliqliri hem leshkerliri Babil padishahining
Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani zémin
üstige hökümranliq qilishqa belgiligenlikini anglap
qaldi; shuning bilen [bu leshker bashliqliri ademliri
bilen] Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi;
bashliqlar bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning
oghli Yohanan, Netofatliq Tanxumetning oghli Séraya
we Maakat jemetidin birsining oghli Jaazaniya idi. **24**
Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiylerge béqinishtin
qorqmanglar; zéminda olturaqliship Babil padishahigha
béqininglar, shundaq qilsanglar silerge yaxshi bolidu»
dep qesem qildi. **25** Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki,
shahzade Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli
Ishmail on adem élip kélip, Gedaliyani hem Mizpahda
uning yénida turghan Yehudiylar we Kaldiylerni urup
öltürdi. **26** Shuning bilen barliq xelq, kichik bolsun, chong

bolsun, we leshker bashliqliri ornidin turup Misirgha
kirdi; chünki ular Kaldiylerdin qorqatti. **27** We shundaq
boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz
yettinchi yili on ikkinchi ayning yigirme yettinchi küni
munu ish yüz berdi; Ewil-Mérodaq Babilgha padishah
bolghan birinchi yili, Yehuda padishahi Yehoakinning
qeddini kötürüp, uni zindandin chiqardi; **28** U uninggha
mulayim söz qilip, uning ornini özi bilen birge Babilda
turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qildi; **29**
Shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip,
ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah
bilen bille hemdastixan bolushqa muyesser boldi. **30**
Uning nésiwisi bolsa, [Babil] padishahining uninggha
béghishlighan daimliq iltipati idi; bu iltipat kündilik
idi, yeni uninggha ömrining herbir küni muyesser
qilin'ghan.

Tarix-tezkire 1

1 Adem'ata, Shét, Énosh, **2** Kénan, Mahalalél, Yared,
3 Hanox, Metushelah, Lemex, **4** Nuh. Nuhtin Shem,
Ham, Yafetler törelgen. **5** Yafetning oghulliri Gomer,
Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **6**
Gomerning oghulliri Ashkinaz, Difat we Togarmah idi. **7**
Yawanning oghulliri Élishah, Tarshish idi, Kittiylar bilen
Rodaniylar uning ewladliri idi. **8** Hamning oghulliri kush,
Misir, Put we Qanaan idi. **9** Kushning oghulliri Séba,
Hawilah, Sabtah, Raamah we Sabtika idi. Raamaning
oghli Shéba we Dédan idi. **10** Kushtin yene Nimrod
törelgen; u yer yüzide nahayiti zeberdes bir adem
bolup chiqti. **11** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar,
Lehabiylar, Naftuhiylar, **12** Patrosiylar, Kasluhiylar
(Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi.
13 Qanaandin tunji oghul Zidon törilip, kéyin yene
Het törelgen. **14** Uning ewladliri yene yebusiylar,
amoriylar, girgashiylar, **15** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16**
Arwadiylar, Zemariylar we Xamatiylar idi. **17** Shemning
oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; [Aramning
oghulliri] Uz, Hul, Geter, Meshek idi. **18** Arfaxshadtin
Shélah töreldi, Shélahtin Éber töreldi. **19** Éberdin ikki
oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki u
yashighan dewrde yer yüzi bölünüp ketkenidi; Pelegning
inisining ismi Yoqtan idi. **20** Yoqtandin Almodad, Shelef,
Xazarmawet, Yérah, **21** Hadoram, Uzal, Diklah, **22** Ébal,
Abimael, Shéba, **23** Ofir, Hawilah, Yobab töreldi. Bularning
hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **24** Shem, Arfaxshat,
Shélah, **25** Éber, Peleg, Reu, **26** Sérug, Nahor, Terah, **27**
andin Abram dunyagha keldi (Abram bolsa Ibrahimning
özi). **28** Ibrahimning oghulliri Ishaq bilen Ismail idi. **29**
Töwendikiler ularning ewladliri: Ismailning tunji oghli
Nébayot bolup, qalghanliri Kédar, Adbeel, Mibsam, **30**
Mishma, Dumah, Massa, Hadad, Téma, **31** Yetur, Nafish,
Qedemah; bularning hemmisi Ismailning oghulliri idi.
32 Ibrahimning toqili Keturahdin törelgen oghullar
Zimran, Yoqshan, Médan, Midiyan, Ishbak we Shuah
idi. Yoqshanning oghulliri Shéba bilen Dédan idi. **33**
Midiyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida, Eldaah idi.
Bularning hemmisi Keturahning ewladliri. **34** Ibrahimdin
Ishaq töreldi. Ishaqning oghulliri Esaw bilen Israil idi. **35**
Esawning oghulliri Élifaz, Réuel, Yeush, Yaalam we Korah
idi. **36** Élifazning oghulliri Téman, Omar, Zefi, Gatam,
Kénaz, Timna we Amalek idi. **37** Réuelning oghulliri
Nahat, Zerah, Shammah bilen Mizzah idi. **38** Séirning
oghulliri Lotan, Shobal, Zibion, Anah, Dishon, Ézer we
Dishan idi. **39** Hori bilen Homam Lotanning oghulliri idi
(Timna Lotanning singlisi idi). **40** Shobalning oghulliri
Alyan, Manahat, Ebal, Shefi bilen Onam idi. Zibionning
oghulliri Ayah bilen Anah idi. **41** Anahning oghli
Dishon idi. Dishonning oghulliri Hamran, Eshban, Itran
bilen Kéran idi. **42** Ézerning oghulliri Bilhan, Zaawan,
Yaakan idi. Dishanning oghulliri uz bilen Arran idi. **43**
Israillargha hökümranliq qilidighan padishah bolmighan
zamanlarda, Édom zéminigha padishah bolghanlar munu
kishiler: Béorning oghli Béla; uning paytexti Dinhabah
dep atilatti. **44** Béla ölgendin kéyin Bozrahliq Zerahning
oghli Yobab uning ornigha padishah boldi. **45** Yobab
ölgendin kéyin Temanlarning yurtidin bolghan Husham
uning ornigha padishah boldi. **46** Husham ölgendin
kéyin Bédadning oghli Hadad uning ornigha padishah
boldi; Hadad dégen bu adem Moab dalasida Midiyanlarni
tarmar qilghan, uning paytextining ismi Awit idi. **47**
Hadad ölgendin kéyin Masrekahliq Samlah uning ornigha
padishah boldi. **48** Samlah ölgendin kéyin derya boyidiki
Rehobottin kelgen Saul uning ornigha padishah boldi. **49**
Saul ölgendin kéyin Akborning oghli Baal-Hanan uning
ornigha padishah boldi. **50** Baal-Hanan ölgendin kéyin
Hadad uning ornigha padishah boldi. Uning paytextining
ismi Pay idi. Uning ayalining ismi Mehétabel bolup, Mey-
Zahabning newrisi, Matredning qizi idi. **51** Andin Hadad
öldi. **52** Édomluqlarning qebile bashliqliri: Qebile bashliqi
Timna, qebile bashliqi Aliya, qebile bashliqi Yetet, qebile
bashliqi Oholibamah, qebile bashliqi Elah, qebile bashliqi
Pinon, **53** Qebile bashliqi Kénaz, qebile bashliqi Téman,
qebile bashliqi Mibzar, **54** Qebile bashliqi Magdiyel,
qebile bashliqi Iram; bularning hemmisi Édomdiki qebile
bashliqliridur.

2 Israilning oghulliri Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda,
Issakar, Zebulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali,
Gad we Ashirdin ibaret. **3** Yehudaning oghli Ér, Onan
we Shilah idi. Bu ücheylen Qanaanliq Shuyaning qizidin
bolghan. Yehudaning tunji oghli Ér Perwerdigarning
neziride rezil bolghanliqidin Perwerdigar uning jénini
alghan. **4** Yehudagha kélini Tamardin Perez bilen Zerah
törelgen. Yehudaning jemiy besh oghli bolghan. **5**
Perezning oghulliri Hezron bilen Hamul idi. **6** Zerahning
oghulliri Zimri, Étan, Héman, Kalkol bilen Dara qatarliq
besh idi. **7** Karmining oghli Akar idi. Akar bolsa
Xuda lenet qilghan nersini élip, «Israilgha bala-qaza
keltürgüchi» bolup chiqti. **8** Étanning oghli Azariya
idi. **9** Hezrondin törelgen oghullar Yerahmiyel, Ram we
Kaleb idi. **10** Amminadab Ramdin törelgen; Nahshon
Amminadabtin törelgen; Nahshon Yehuda qebilisining
bashliqi bolghan. **11** Salmon Nahshondin törelgen;
Boaz Salmondin törelgen. **12** Obed Boazdin törelgen;
Yesse Obeddin törelgen. **13** Yessening oghullirining
tunjisi Éliab, ikkinchisi Abinadab, üchinchisi Shimiya,
14 tötinchisi Netanel, beshinchisi Radday, **15** altinchisi
Ozem, yettinchisi Dawut idi. **16** Zeruiya bilen Abigail
ularning singlisi idi. Zeruiyaning Abishay, Yoab we
Asahel dégen üch oghli bar idi. **17** Amasa Abigaildin
töreldi; Amasaning atisi Ismaillardin bolghan Yeter idi.
18 Kaleb Azubah (Yériot depmu atilidu)tin oghul kördi;
[Azubahtin] bolghan oghulliri Yesher, Shobab we Ardon
idi. **19** Azubah ölgendin kéyin Kaleb yene Efratni aldi;
Efrat uninggha Xurni tughup berdi. **20** Xurdin Uri töreldi;
Uridin Bezalel töreldi. **21** Kéyin Hezron Giléadning atisi
Makirning qizini élip bir yastuqqa bash qoyuwidi (u
atmish yashqa kirgende uni alghan), uningdin Segub
töreldi. **22** Segubtin Yair töreldi; Yairning Giléad zéminida
yigirme üch shehiri bar idi. **23** Geshur bilen Aram shu
yurttikilerdin «Yairning yéza-qishlaqliri»ni, Kinatni we
uninggha qarashliq yézilar bolup jemiy atmish yéza-
sheherni tartiwaldi. Yuqiriqilarning hemmisi Giléadning
atisi Makirning ewladliridur. **24** Hezron Kaleb-Efratahda
ölgendin kéyin, ayali Abiyah uninggha Ashxorni tughdi;
Ashxor Tekoaning atisi idi. **25** Hezronning tunji oghli
Yerahmiyelning oghulliri Ram, Bunah, Oren, Ozem we
Axiyah idi. **26** Yerahmiyelning Atarah dégen yene bir

ayali bar idi, u Onamning anisi idi. **27** Yerahmiyelning
tunji oghli Ramning oghulliri Maaz, Yamin we Éker
idi. **28** Onamning oghulliri Shammay bilen Yada idi;
Shammayning oghulliri Nadab bilen Abishur idi. **29**
Abishurning ayalining ismi Abihayil bolup, Abihayildin
uninggha Ahban bilen Molid töreldi. **30** Nadabning
oghullri Seled bilen Appayim idi; Seled ta ölgüche
oghul perzent körmigen. **31** Yishi Appayimning oghli;
Shéshan Yishining oghli; Axlay Shéshanning oghli
idi. **32** Shammayning inisi Yadaning oghulliri Yeter
bilen Yonatan idi; Yeter taki ölgüche oghul perzent
körmigen. **33** Pelet bilen Zaza Yonatanning oghulliri idi.
Yuqiriqilarning hemmisi Yerahmiyelning ewladliridur.
34 Shéshan qiz perzent körüp, oghul perzent körmigenidi;
Shéshanning Misirliq Yarxa deydighan bir maliyi bar
idi. **35** Shéshan qizini maliyi Yarxagha xotunluqqa
bergen, uningdin Yarxagha Attay törelgen. **36** Attaydin
Natan; Natandin Zabad törelgen. **37** Zabadtin Iflal;
Iflaldin Obed törelgen. **38** Obedtin Yehu; Yehudin
Azariya törelgen. **39** Azariyadin Helez; Helezdin Elasah
törelgen. **40** Elasahtin Sismay; Sismaydin Shallum
törelgen. **41** Shallumdin Yekamiya; Yekamiyadin Elishama
törelgen. **42** Yerahmiyelning inisi Kalebning oghulliri
töwendikiler: Misha uning tunji oghli bolup, Zifning
atisi idi; Marishahmu uning oghli bolup, Hébronning
atisi idi. **43** Hébronning oghulliri Korah, Tappuah,
Rekem we Shéma idi. **44** Shémadin Raham törelgen; u
Yorkéamning atisi idi; Shammay Rekemdin törelgen.
45 Maon Shammayning oghli; Maon Beyt-Zurning atisi
idi. **46** Kalebning toqili Efahdin Haran, Moza we Gazez
törelgen. Harandin Gazez törelgen. **47** Yaxdayning
oghulliri Regem, Yotam, Geshan, Pelet, Efah we Shaaflar
idi. **48** Kalebning toqili Maakahdin Shéber bilen Tirxanah
törelgen; **49** Uningdin yene Madmannahning atisi Shaaf,
Makbinaning atisi we Gibéahning atisi Shiwa törelgen.
Aksah Kalebning qizi idi. **50** Yuqiriqilarning hemmisi
Kalebning ewladliri. Efratahning tunji oghli Xurning
oghulliri: Kiriat-Yéarimning atisi Shobal, **51** Beyt-
Lehemning atisi Salma, Beyt-Gaderning atisi Xaref idi.
52 Kiriat-Yéarimning atisi Shobalning ewladliri: Xaroeh
hemde Manaxatlarning yérimi idi. **53** Kiriat-Yéarim
jemetliridikiler itriyler, putiylar, shumatiylar, mishraiylar
bolup, bu jemetlerdin yene zoratiylar bilen eshtayoliylar
ayrilip chiqqan. **54** Salmaning ewladliri Beyt-Lehem bilen
Nitofatlar, Atrot-Beyt-Yoablar, Manahatlarning yérim
qismi, zoriylar, **55** Yabezde olturaqliship qalghan Tewrat
xettatliri, yeni tiratiylar, shimyatiyler bilen sukatiylar
idi. Bularning hemmisi kéniyler bolup, Rekab jemetining
bowisi Xamatning ewladliridin idi.

3 Dawutning Hébronda tughulghan oghulliri: tunji
oghli Amnon bolup, Yizreellik Axinoamdin bolghan;
ikkinchi oghli Daniyal Karmellik Abigaildin bolghan;
2 üchinchi oghli Abshalom Geshurning padishahi
Talmayning qizi Maakahdin bolghan; tötinchi oghli
Adoniya bolup, Haggittin bolghanidi; **3** beshinchi oghli
Shefatiya bolup, Abitaldin bolghanidi; altinchi oghli
Itriyam bolup, uning ayali Eglahdin bolghanidi. **4** Bu
alte oghul Dawuttin Hébronda törelgen; u Hébronda
yette yil alte ay, Yérusalémda bolsa ottuz üch yil seltenet
qilghan. **5** Yérusalémda uninggha Ammiyelning qizi
Bat-Shuadin bu töteylen törelgen: ular Shimiya, Shobab,
Natan we Sulayman idi. **6** Yene Ibhar, Elishama, Elifelet,
7 Nogah, Nefeg, Yafiya, **8** Elishama, Eliyada, Elifelet
qatarliq toqquz oghul bolghan. **9** Bularning hemmisi
Dawutning oghulliri idi; uningdin bashqa toqalliridin
bolghan oghullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. **10**
Sulaymanning oghli Rehoboam, Rehoboamning oghli
Abiya, Abiyaning oghli Asa, Asaning oghli Yehoshafat, **11**
Yehoshafatning oghli Yoram, Yoramning oghli Ahaziya,
Ahaziyaning oghli Yoash, **12** Yoashning oghli Amaziya,
Amaziyaning oghli Azariya, Azariyaning oghli Yotam,
13 Yotamning oghli Ahaz, Ahazning oghli Hezekiya,
Hezekiyaning oghli Manasseh, **14** Manassehning oghli
Amon, Amonning oghli Yosiya idi. **15** Yosiyaning
oghulliri: tunji oghli Yohanan, ikkinchi oghli Yehoakim,
üchinchi oghli Zedekiya, tötinchi oghli Shallum idi. **16**
Yehoakimning oghulliri: oghli Yekoniyah bilen oghli
Zedekiya. **17** Sürgün qilin'ghan Yekoniyahning oghulliri:
— Shéaltiel uning oghli idi; **18** yene Malqiram, Pedayah,
Shenazzar, Yekamiya, Hoshama we Nebadiya idi. **19**
Pedayahning oghulliri Zerubbabel bilen Shimey idi;
Zerubbabelning perzentliri: — Meshullam bilen Hananiya
we ularning singlisi Shélomit idi; **20** Uning yene
Hashubah, Ohel, Berekiya, Hasadiya, Yushab-Hesed
qatarliq besh oghli bar idi. **21** Hananiyaning oghulliri
Pilatiya we Yeshaya idi; uning ewladliri yene Réfayaning
oghulliri, Arnanning oghulliri, Obadiyaning oghulliri we
Shékaniyaning oghulliri idi. **22** Shékaniyaning ewladliri
munular: uning oghli Shémaya; Shémayaning oghulliri
Hattush, Yigéal, Bariya, Néariya, Shafat bolup jemiy
alte idi. **23** Néariyaning oghulliri Elyoyinay, Hezekiya,
Azrikam bolup jemiy üch idi. **24** Elyoyinayning oghulliri
Xodawiya, Eliyashib, Pelaya, Akkub, Yohanan, Délaya,
Anani bolup jemiy yette idi.

4 Yehudaning oghulliri Perez, Hezron, Karmi, Xur
we Shobal idi. **2** Shobalning oghli Réayadin Jahat
töreldi; Jahattin Axumay bilen Laxad töreldi. Bular
Zoratiy jemetidin idi. **3** Étamning oghulliri Yizreel,
Ishma, Idbash idi; ularning singlisining ismi Hazililponi
idi. **4** Gedorning atisi Penuel; Xushahning atisi Ézer
idi; bularning hemmisi Beyt-Lehemning atisi bolghan
Efratahning tunji oghli Xurdin törelgen. **5** Tekoaning atisi
Ashxurning Hélah we Naarah dégen ikki ayali bar idi. **6**
Naarah Ashxurgha Axuzzam, Hefer, Temeni, Axashtarini
tughup berdi; bularning hemmisi Naarahning oghulliri.
7 Hélahning oghulliri Zeret, Zohar bilen Etnan we **8**
Koz idi; Kozdin Anob, Hazzibiba bilen Xarumning oghli
Axarhelning jemetliri töreldi. **9** Yabez öz qérindashliri
ichide hemmidin bek hörmetlik idi, anisi: «Tughuti
üstide bek azaplandim» dep uninggha Yabez dégen
isimni qoyghan. **10** Yabez Israilning Xudasigha nida qilip:
«Méni nahayiti köp beriketligen bolsang, zéminimni
kéngeytseng, qolung bilen méni yölep, bala-qazadin
saqlap, manga azab-oqubetni körsetmigeysen!» — dep
tilidi. Xuda uning tiligini ijabet eylidi. **11** Shuxahning
inisi Kélubtin Méxir törelgen; Méxir Éshtonning atisi idi.
12 Éshtondin Beyt-Rafa, Paséah we Ir-Nahashning atisi
Téxinnah töreldi; bularning hemmisi Rikahliqlar idi. **13**
Kénazning oghli Otniyel bilen Séraya idi; Otniyelning
oghli Xatat bilen Méonotay idi. **14** Méonotaydin Ofrah

töreldi. Sérayadin «Hünerwenler jilghisi»dikilerning
ejdadi bolghan Yoab töreldi (ular eslide hünerwenler idi).
15 Yefunnehning oghli Kalebning oghulliri Iru, Élah bilen
Naam idi; Élahning oghli Kénaz idi. **16** Yehallilelning
oghulliri Zif bilen Zifah, Tiriya bilen Asariyel idi. **17**
Ezraning oghulliri: — Yeter, Méred, Éfer we Yalonlar;
Méred Pirewnning qizi Bitiyani aldi; u hamilidar bolup
Meriyem, Shammay bilen Éshtémoaning atisi Ishbahni
tughdi. Bular Bitiyadin bolghan oghullar. Méredning
Yehudalardin bolghan ayali bolsa Gedorning atisi
Yeredni, Sokohning atisi Heber bilen Zanoahning atisi
Yekutiyelni tughdi. **19** Nahamning singlisi Xodiyaning
ayalidin Garmiliq Kéilahning atisi bilen Maakat jemetidin
bolghan Éshtémoaning atisi törelgen. **20** Shimonning
oghulliri Amnon we Rinnah, Ben-Hanan bilen Tilon
idi. Yishining oghulliri Zohet bilen Bin-Zohet idi.
21 Shélah Yehudaning oghli idi; uningdin törelgen
Lékahning atisi Ér, Mareshahning atisi Laadah we Beyt-
Ashbiyada olturaqlashqan chekmen toqughuchilarning
jemetliri **22** we yene Yokim, Kozibaliqlar, Yoash
bilen Saraf (bular ikkisi Moab yurtigha hökümranliq
qilghan) we Yashubi-Lehemlermu bar idi (bularning
hemmisi qedimki xatirilerdur). **23** Bular Nétayim we
Gederahda olturaqlashqan bolup, kulalchilar idi; ular
shu yerde turup padishahning xizmitide bolatti. **24**
Nemuel we Yamin, Yarib, Zerah bilen Saul Shiméonning
oghulliri idi. **25** Shallom Saulning oghli; Mibsam
Shallomning oghli, Mishma Mibsamning oghli idi. **26**
Mishmaning ewladliri töwendikiler: — Mishmaning oghli
Xammuil; Xammuilning oghli Zakkur; Zakkurning oghli
Shimey idi. **27** Shimeyning on alte oghli, alte qizi bar
idi; uning aka-inilirining perzenti köp bolmighachqa,
ularning herqaysisining jemetining perzentliri Yehuda
jemetiningkidek undaq köp bolmighan. **28** Ular Beer-
shéba, Moladah, Hazar-Shual, **29** Bilxah, Ézem, Tolad,
30 Bétuel, Xormah, Ziklag, **31** Beyt-Markabot, Hazar-
Susim, Beyt-Biri we Shaaraimgha makanlashqanidi. Taki
Dawut padishahning dewrigiche bularning hemmisi
ularning sheherliri idi. **32** Ular olturaqlashqan jaylar
Étam, Ayin, Rimmon, Token we Ashan qatarliq besh
shehernimu öz ichige alghan. **33** We bu sheherlerning
öpchürisidiki barliq yéza-kentler taki Baalgha qeder
shulargha qaraytti. Bular bolsa ular makanlashqan jaylar
bolup, ularning öz nesebnamilirimu bar idi. **34** [Ularning
jemet bashliri] Méshobab, Yamlek, Amaziyaning oghli
Yoshah, **35** Yoél, Yosibiyaning oghli Yehu (Yosibiya
Sérayaning oghli, Séraya Asielning oghli idi), **36**
Elyoyinay, Yaakobah, Yeshohaya, Asaya, Adiel, Yesimiel,
Binaya **37** we Shifining oghli Zizalar idi (Shifi Allonning
oghli, Allon Yedayaning oghli, Yedaya Shimrining
oghli, Shimri Shémayaning oghli idi). **38** Yuqirida
xatirilep ötülgen isimlarning hemmisi herqaysi jemet
bashliri idi; bularning jemetlirining hemmisi nahayiti
güllen'genidi. **39** Ular qoy padilirigha otlaq izlep
taki Gedor éghizighiche, yeni jilghining kün chiqish
teripigiche barghanidi. **40** Ular shu yerde yapyéshil,
nahayiti munbet bir otlaq tapqan; u yer tolimu keng, hem
taza hem tinch idi. Ilgiri shu yerde olturaqlashqanlar
Hamdikilerdin iken. **41** Yuqirida tilgha élip ötülgen
kishiler Yehudaning padishahi Hezekiyaning zamanida
shu [Hamdikilerning] chédirlirigha we u yerlerde
olturushluq Mionluqlargha hujum qilip ularni tamamen
yoqatqanidi, taki bügün'ge qeder; ular shularning
yerlirige makanlashti, chünki u yerlerde padilirini
baqqudek otlaq bar idi. **42** Shu chaghlarda Shiméonlardin
yene besh yüz kishi Séir téghigha qarap mangdi, ularning
yolbashchiliri Yishining oghulliri Pilatiya, Néariya,
Réfaya bilen Uzriel idi; **43** ular qéchip tirik qalghan
Amaleklernimu öltürüp, bügün'ge qeder shu yerde
makanliship ötüwatidu.

5 Israilning tunji oghli Rubenning oghulliri munular:
— (Ruben gerche tunji oghul bolghini bilen,
lékin [atisining toqili bilen] zina qilghanliqi üchün,
uning chong oghulluq hoquqi Israilning oghli
bolghan Yüsüpning oghullirigha ötküziwétilgen. Shunga
nesebname boyiche u chong oghul hésablanmaydu. **2**
Yehuda qérindashliri ichide üstünlükke ige bolghan
bolsimu we idare qilghuchi uningdin chiqqan bolsimu,
lékin chong oghulluq hoquqi Yüsüpke tewe bolup ketken):
— **3** Israilning tunjisi Rubenning oghulliri munular: —
Hanox we Pallu, Hezron we Karmi. **4** Yoélning ewladliri
munular: — [Yoélning] oghli Shémaya, Shémayaning
oghli Gog, Gogning oghli Shimey, **5** Shimeyning oghli
Mikah, Mikahning oghli Réaya, Réayaning oghli Baal, **6**
Baalning oghli Beerah; Beerah Asuriye padishahi Tilgat-
Pilneser teripidin tutqun qilip kétilgen. U chaghda
u Ruben qebilisining bashliqi idi. **7** Uning iniliri
nesebnamiside xatirilen'gendek, jemetlirining tarixi
boyiche yolbashchi bolghan Jeiyel, Zekeriya we Béla dep
pütülgenidi **8** (Béla Azazning oghli, Azaz Shémaning
oghli, Shéma Yoélning oghli idi). Yoéllar Aroerde, Nébo
we Baal-Méon'ghiche sozulghan jaylarda turatti. **9** Ular
yene kün chiqishqa qarap taki Efrat deryasining bu
teripidiki chölning kirish éghizigha qeder olturaqlashti;
chünki ularning Giléad yurtidiki charwa malliri köpiyip
ketkenidi. **10** Saulning seltenitining künliride ular
Hagariylar bilen urush qilishti; Hagariylar ularning
qolida meghlup bolghandin kéyin ular Giléadning
kün chiqish teripidiki pütün zéminda Hagariylarning
chédirlirida makanlashti. **11** Ularning udulida Gadning
ewladliri taki Salikahgha qeder Bashan zéminigha
makanlashqanidi. **12** Bashanda makanlashqanlardin
qebile bashliqi Yoél, muawin qebile bashliqi Shafam bar
idi; yene Yanay bilen Shafatmu bar idi. **13** Ularning uruq-
tughqanliri jemetnamiler boyiche Mikail, Meshullam,
Shéba, Yoray, Yakan, Ziya we Éber bolup, jemiy yette
idi. **14** Yuqiridikilerning hemmisi Abihayilning oghulliri
idi. Abihayil Xurining oghli, Xuri Yaroyahning oghli,
Yaroyah Giléadning oghli, Giléad Mikailning oghli, Mikail
Yeshishayning oghli, Yeshishay Yahdoning oghli, Yahdo
buzning oghli idi; **15** Gunining newrisi, Abdielning oghli
Axi ularning jemet béshi idi. **16** Ular Giléadqa, Bashan'gha
we Bashan'gha tewe yéza-kentlerge, shundaqla pütkül
Sharon yayliqigha, taki töt chétigiche makanlashqanidi.
17 Bularning hemmisi Yehuda padishahi Yotam we
Israil padishahi Yeroboamning seltenitining künliride
nesebnamilerge pütülgenidi. **18** Ruben, Gad qebililirining
we Manasseh yérim qebilisining batur, qalqan-qilich
tutalaydighan, oqya atalaydighan hem jengge mahir
qiriq töt ming yette yüz atmish jenggiwar adimi bar
idi. **19** Ular Hagariylar, Yeturlar, Nafishlar we Nodablar
bilen jeng qilghan. **20** Ular jeng qilghanda medet tépip,

Hagariylar we ular bilen ittipaqdashlarning hemmisi
ularning qoligha tapshurulghan; chünki ular jeng üstide
Xudagha nida qilghan; ular Uninggha tayan'ghachqa,
Xuda ularning tiligini ijabet qilghan. **21** Ular yene
düshmenning charwa-mallirini, jümlidin ellik ming töge,
ikki yüz ellik ming qoy, ikki ming éshikini olja alghan
we yüz ming janni esir alghan. **22** Bu urush Xudaning
niyitidin bolghachqa, düshmendin ölgenler nahayiti
köp bolghan; sürgün qilin'ghuche ular shularning
yérini ishghal qilip turghan. **23** Manassehning yérim
qebilisidikiler Bashandin Baal-hermon, Sénir, Hermon
téghigha qeder bolghan zéminda yéyilip makanlashti.
Ular zor köpeygen. **24** Ularning jemet bashliqliri Éfer,
Ishi, Eliyel, Azriel, Yerimiya, Xodawiya we Yahdiyel idi;
ularning hemmisi nahayiti batur jengchiler, meshhur
mötiwerler, shundaqla herqaysisi öz jemetige jemet
béshi idi. **25** Ular ata-bowilirining Xudasidin yüz
örüp, buzuqluq qilip Xuda eslide özliri aldida yoqatqan
shu yerdiki taipilerning ilahlirigha egiship ketti. **26**
Shuning bilen Israilning Xudasi Asuriye padishahi Pul
(yeni Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser)ning rohini
qozghishi bilen, u ularni, yeni Ruben qebilisidikilerni,
Gad qebilisidikilerni we Manasseh yérim qebilisidikilerni
Xalah, Xabor we Xaragha hem Gozan deryasi boyigha
sürgün qilip élip ketti; ularning ewladliri taki bügün'ge
qeder téxiche shu yerde makanliship turmaqta.

6 Lawiyning oghulliri Gershon, Kohat we Merari. **2**
Kohatning oghli Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi.
3 Amramning perzentliri Harun, Musa we Meryem idi.
Harunning oghli Nadab, Abihu, Eliazar we Itamar idi.
4 Eliazardin Finihas, Finihastin Abishua, **5** Abishuadin
Bukki, Bukkidin Uzzi, **6** Uzzidin Zerahiya, Zerahiyadin
Mérayot, **7** Mérayottin Amariya, Amariyadin Axitub,
8 Axitubtin Zadok, Zadoktin Aximaaz, **9** Aximaazdin
Azariya, Azariyadin Yohanan, **10** Yohanandin Azariya (bu
Azariya Yérusalémda Sulayman salghuzghan muqeddes
öyde kahinliq xizmitide bolghan), **11** Azariyadin
Amariya, Amariyadin Axitub, **12** Axitubtin Zadok,
Zadoktin Shallum, **13** Shallumdin Hilqiya, Hilqiyadin
Azariya, **14** Azariyadin Séraya, Sérayadin Yehozadak
töreldi; **15** Perwerdigar Néboqadnesarning wastisi
bilen Yehudadikiler bilen Yérusalémdikilerni sürgün
qilidighan chaghda, bu Yehozadakmu sürgün qilin'ghan.
16 Lawiyning oghli Gershom, Kohat we Merari. **17**
Gershomning oghullirining ismi Libni we Shimey idi. **18**
Kohatning oghulliri Amram, Izhar, Hébron we Uzziel
idi. **19** Merarining oghulliri Mahli we Mushi idi. Bular
Lawiylargha mensup herqaysi jemetler ichidiki aililer idi.
20 Gershomning ewladliri töwendikiche: Gershomning
oghli Libni, Libnining oghli Jahat, Jahatning oghli
Zimmah, **21** Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli
Iddo, Iddoning oghli Zerah, Zerahning oghli Yiyatiray idi.
22 Gohatning ewladliri töwendikiche: Gohatning oghli
Amminadab, Amminadabning oghli Korah, Korahning
oghli Assir, **23** Assirning oghli Elkanah, Elkanahning
oghli Ébiasaf, Ébiasafning oghli Assir, **24** Assirning
oghli Tahat, Tahatning oghli Uriel, Urielning oghli
Uzziya, Uzziyaning oghli Shaul idi. **25** Elkanahning
oghulliri Amasay we Aximot, **26** Aximotning oghli
Elkanah, Elkanahning oghli Zofay, Zofayning oghli Nahat,
27 Nahatning oghli Éliab, Éliabning oghli Yeroham,
Yerohamning oghli Elkanah idi. **28** Samuilning oghulliri
töwendikiche: tunji oghli Yoél, ikkinchi oghli Abiya idi.
29 Merarining ewladliri töwendikiche: Merarining oghli
Mahli, Mahlining oghli Libni, Libnining oghli Shimey,
Shimeyning oghli Uzza, **30** Uzzaning oghli Shimiya,
Shimiyaning oghli Haggiya, Haggiyaning oghli Asaya
idi. **31** Dawut ehde sanduqi obdan orunlashturulghandin
kéyin Perwerdigarning öyide neghmichilik ishlirigha
mes'ul bolushqa töwendiki kishilerni qoydi. **32** Ular
taki Sulayman Yérusalémda Perwerdigarning öyini
yasatqan'gha qeder, «jamaet chédiri»ning aldida küy
éytish xizmitini ötep keldi. Ular wezipisini belgilen'gen
tertipi bilen ötigenidi. **33** Töwendikiler wezipe ötigen
ademler we ularning ewladliri: — Kohatning ewladliri
ichide: — neghmichi Héman bar idi. Héman Yoélning
oghli, Yoél Samuilning oghli idi. **34** Samuil Elkanahning
oghli, Elkanah Yerohamning oghli, Yeroham Eliyelning
oghli, Eliyel Toahning oghli, **35** Toah Zufning oghli, Zuf
Elkanahning oghli, Elkanah Mahatning oghli, Mahat
Amasaynning oghli, **36** Amasay Elkanahning oghli,
Elkanah Yoélning oghli, Yoél Azariyaning oghli, Azariya
Zefaniyaning oghli, **37** Zefaniya Tahatning oghli,
Tahat Assirning oghli, Assir Ébiasafning oghli, Ébiasaf
Korahning oghli, **38** Korah Izharning oghli, Izhar
Kohatning oghli, Kohat Lawiyning oghli, Lawiy Israilning
oghli idi. **39** [Hémanning] ong teripide xizmette turghan
qérindishi Asaf idi. Asaf bolsa Berekiyaning oghli,
Berekiya Shimiyaning oghli, **40** Shimiya Mikailning
oghli, Mikail Baasiyaning oghli, Baasiya Malkiyaning
oghli, **41** Malkiya Étnining oghli, Étni Zerahning oghli,
Zerah Adayaning oghli, **42** Adaya Étanning oghli, Étan
Zimmahning oghli, Zimmah Shimeyning oghli, **43** Shimey
Jahatning oghli, Jahat Gershomning oghli, Gershom
Lawiyning oghli idi. **44** [Héman bilen Asafning] sol
teripide xizmette turghan qérindashliri Merarining
ewladliridin Étanlar idi. Étan bolsa Kishining oghli
idi, Kishi Abdining oghli, Abdi Malluqning oghli, **45**
Malluq Hashabiyaning oghli, Hashabiya Amaziyaning
oghli, Amaziya Hilqiyaning oghli, **46** Hilqiya Amzining
oghli, Amzi Banining oghli, Bani Shémerning oghli, **47**
Shémer Mahlining oghli, Mahli Mushining oghli, Mushi
Merarining oghli, Merari Lawiyning oghli idi. **48** Ularning
qalghan Lawiy qérindashliri bolsa hemmisi Xudaning öyi,
yeni ibadet chédiridiki [bashqa] xizmetlerni béjirishke
atalghanidi. **49** Harun we uning ewladliri bolsa
Xudaning xizmetkari Musaning tapilighinidek köydürme
qurbanliq sunulidighan qurban'gahta qurbanliqlar
sunup, xushbuygahda xushbuy yéqip, muqeddesgahdiki
barliq xizmetlerni ada qilatti, shundaqla Israillar üchün
kechürüm-kafaret ishlirini qilatti. **50** Harunning ewladliri
töwendikiche: Harunning oghli Eliazar, Eliazarning oghli
Finihas, Finihasning oghli Abishuya, **51** Abishuyaning
oghli Bukki, Bukkining oghli Uzzi, Uzzining oghli
Zerahiya, **52** Zerahiyaning oghli Mérayot, Mérayotning
oghli Amariya, Amariyaning oghli Axitub, **53** Axitubning
oghli Zadok, Zadokning oghli Aximaaz idi. **54**
Töwendikiler Harunning ewladlirining öz zémini ichide
makan tutup olturghan yerliri: — Kohat jemetining
yerliri bolsa (mushu yerler chek tashlash arqiliq ularghа
teqsim qilin'ghan): — **55** Yehuda zéminidiki Hébron
we Hébronning töt etrapidiki étizliqliri ularghа teqsim

qilin'ghan **56** (lékin bu sheherning etrapidiki otluqlar
we sheherge qarashliq yéza-kentler bolsa Yefunnehning
oghli Kalebke bérildi). **57** Harunning ewladlirigha
«panahliq shehiri» Hébron bérildi; buningdin bashqa
Libnah bilen uninggha tewe étizliqlar, Yattir, Éshtémoa
we uninggha tewe étizliqlar, **58** Hilen we uninggha
tewe étizliqlar, Debir we uninggha tewe étizliqlar,
59 Ashan we uninggha tewe étizliqlar, Beyt-Shemesh
we uninggha tewe étizliqlarmu teqsim qilin'ghan; **60**
Yene Binyamin qebilisidiki zémindin Géba we uninggha
tewe étizliqlar, Allemet we uninggha tewe étizliqlar,
Anatot we uninggha tewe étizliqlar bölüp bérilgen. Ular
jemetliri boyiche érishken sheher jemiy on üch boldi.
61 Kohatning bashqa ewladlirigha bolsa tashlan'ghan
chekke chiqqini boyiche, Manasseh yérim qebilisining
zéminidin on sheher bölüp bérildi. **62** Gershomning
ewladlirigha, jemetige qarap, Issakar qebilisi, Ashir
qebilisi, Naftali qebilisi we Bashan yurtidiki Manasseh
yérim qebilisining zéminidin on üch sheher bölüp bérildi.
63 Merarining ewladlirigha, jemetige qarap, tashlan'ghan
chekke chiqqini boyiche, Ruben qebilisi, Gad qebilisi
we Zebulun qebilisidin on ikki sheher bölüp bérildi.
64 Israillar shundaq qilip bu sheherlerni we ulargha
tewe étizliqlarning hemmisini Lawiylargha bölüp berdi.
65 Ular tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, yene
yuqirida nami atalghan sheherlerni Yehuda qebilisidin,
Shiméon qebilisidin we Binyamin qebilisidin élip ulargha
berdi. **66** Kohatning ewladliridin bolghan bezi jemetlerge
Efraim qebilisining zémini tewesidiki sheherlerdin bölüp
bérilgenlirimu boldi. **67** Israillar ulargha [yene ikki]
«panahliq shehiri», yeni Efraim taghliqigha jaylashqan
Shekem we uninggha tewe étizliqlarni we Gezer we
uninggha tewe étizliqlarni berdi; **68** Yene Yokmiyam we
uninggha tewe étizliqlarni, Beyt-Horon we uninggha tewe
étizliqlarni, **69** Ayjalon we uninggha tewe étizliqlarni,
Gat-Rimmon we uninggha tewe étizliqlarni ulargha
berdi. **70** [Israillar yene] Manasseh yérim qebilisidin
Anér we uninggha tewe étizliqlarni, Biléam we uninggha
tewe étizliqlarni Kohatning qalghan jemetlirige berdi. **71**
Gershomning ewladlirigha Manasseh yérim qebilisidiki
jemetlerning zéminidin Bashandiki Golan we Golan'gha
tewe étizliqlar, Ashtarot we uninggha tewe étizliqlar
bérildi; **72** Issakar qebilisidin Kedesh we uninggha tewe
étizliqlar, Dabirat we uninggha tewe étizliqlar, **73** Ramot
we uninggha tewe étizliqlar, Anem we uninggha tewe
étizliqlar bérildi; **74** Ashir qebilisidin ulargha Mashal
we uninggha tewe étizliqlar, Abdon we uninggha tewe
étizliqlar, **75** Xukok we uninggha tewe étizliqlar, Rehob
we uninggha tewe étizliqlar bérildi; **76** Naftali qebilisidin
Galiliyediki Kedesh we uninggha tewe étizliqlar, Hammon
we uninggha tewe étizliqlar, Kiriatayim we uninggha
tewe étizliqlarmu bérildi. **77** Merarining qalghan
ewladlirigha bolsa Zebulun qebilisidin Rimmono we
uninggha tewe étizliqlar, Tabor we uninggha tewe
étizliqlar bérildi; **78** Yene Ruben qebilisiningkidin, Iordan
deryasining u teripidin, Yérixoning sherqiy udulidiki,
yeni Iordan deryasining künchiqish boyidiki yerlerdin
chöldiki Bezer we uninggha tewe étizliqlar, Yahzah we
uninggha tewe étizliqlar, **79** Kedemot we uninggha tewe
étizliqlar, Méfaat we uninggha tewe étizliqlar bérildi;
80 Gad qebilisidinmu bolsa ulargha Giléadtiki Ramot
we uninggha tewe étizliqlar, Mahanaim we uninggha
tewe étizliqlar, **81** Heshbon we uninggha tewe étizliqlar,
Yaazer we uninggha tewe étizliqlar bérildi.

7 Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yashub we
Shimron dégen töteylen idi. **2** Tolaning oghulliri:
— Uzzi, Réfaya, Yériyel, Yahmay, Yibsam we Samuildin
ibaret, bularning hemmisi jemet béshi idi. Dawutning
zamanida Tolaning adem sani nesebnamilerde yigirme
ikki ming alte yüz batur jengchi dep xatirilen'gen. **3**
Uzzining oghli Izraqiya idi, Izraqiyaning oghulliri Mikail,
Obadiya, Yoél we Ishiya idi. Bu besheylenning hemmisi
jemet béshi idi. **4** Nesebnamiler boyiche ular bilen bille
hésablan'ghanlardin jenggiwar ottuz alte ming adem bar
idi; chünki ularning xotun, bala-chaqiliri nahayiti köp idi.
5 Bularning Issakarning barliq jemetliri ichidiki batur
jengchi qérindashliri bilen qoshulup, neseb boyiche
tizimgha élin'ghan jemiy seksen yette ming adimi bar idi.
6 Binyaminning Béla, Beker we Yediyayel dégen üch oghli
bar idi. **7** Bélaning Ézbon, Uzzi, Uzziel, Yerimot we Iri
dégen besh oghli bolup, hemmisi jemet béshi idi; ularning
nesebnamilirige tizimgha élin'ghan jemiy yigirme ikki
ming ottuz töt batur jengchi bar idi. **8** Bekerning
oghulliri Zémirah, Yoash, Eliézer, Elyoyinay, Omri,
Yeremot, Abiya, Anatot we Alamet idi. Bularning hemmisi
Bekerning oghulliri bolup, **9** Jemet bashliri idi; ularning
nesebnamilirige tizimgha élin'ghan jemiy yigirme ming
ikki yüz batur jengchi bar idi. **10** Yediyayelning
oghli Bilhan idi; Bilhanning oghulliri Yeush, Binyamin,
Exud, Kenaanah, Zétan, Tarshish we Axishahar idi;
11 Bularning hemmisi Yediyayelning ewladliri, jemet
bashliri we batur jengchiler idi. Ularning nesebnamilirige
tizimlan'ghanlarning jengge chiqilaydighanliri jemiy
on yette ming ikki yüz idi. **12** Shuppiylar we Xuppiylar
bolsa yene Irning ewladliri idi; Xushiylar Axerning
ewladliri idi. **13** Naftalining oghulliri: Yahziel, Guni,
Yezer, Shallom; bularning hemmisi Bilhahning oghulliri
idi. **14** Manassehning oghulliri: — Uning Suriyelik
toqilidin Asriel törelgen; uningdin yene Giléadning atisi
Makir tughulghan. **15** Makir Shuppiylar we Xuppiylar
arisidinmu ayal alghan (Makirning singlisining ismi
Maakah idi). Makirning yene bir ewladining ismi
Zelofihad idi, Zelofihadning peqet birnechche qizila
bolghan. **16** Makirning ayali Maakah oghul tughup,
uninggha Peresh dep at qoyghan; Pereshning inisining
ismi Sheresh idi; Shereshning oghli Ulam we Rakem idi. **17**
Ulamning oghli Bédan idi. Bularning hemmisi Giléadning
ewladliri; Giléad Makirning oghli, Makir Manassehning
oghli idi. **18** Giléadning singlisi Hammolekettin Ishhod,
Abiézer we Mahalah tughulghan. **19** Shémidaning
oghulliri Axiyan, Shekem, Likxi we Aniam idi. **20**
Efraimning ewladliri: Uning oghli Shutilah, Shutilahning
oghli Bered, Beredning oghli Tahat, Tahatning oghli
Éliadah, Éliadahning oghli Tahat, **21** Tahatning oghli
Zabad, Zabadning oghli Shutilah idi (Ézer bilen Éliad
Gatliqlarning charwa mallirini bulang-talang qilghili
chüshkende, shu yerlik Gatliqlar teripidin öltürülgen. **22**
Ularning atisi Efraim bu baliliri üchün xéli künlergiche
matem tutqachqa, uning buraderliri uninggha teselli
bergili kelgen. **23** Efraim ayali bilen bille qayta bir
yastuqqa bash qoyghan. Ayali hamilidar bolup, bir

oghul tughqan; Efraim uninggha ailem bala-qazagha
yoluqti dep, Bériyah dep isim qoyghan. **24** Uning qizi
Üstün Beyt-Horon bilen Töwen Beyt-Horonni we Uzzen-
Sheerahni bina qilghan). **25** Bériyahning oghli Réfah
bilen Reshef idi; Reshefning oghli Télah, Télahning
oghli Tahan, **26** Tahanning oghli Ladan, Ladanning
oghli Ammihud, Ammihudning oghli Elishama, **27**
Elishamaning oghli Nun, Nunning oghli Yeshua idi. **28**
Efraimlarning zémini we makanlashqan yerliri Beyt-El we
uninggha tewe yéza-kentler bolup, künchiqish teripide
Naraan, künpétish teripide Gezer bilen uninggha tewe
yéza-kentler; Shekem we uninggha tewe yéza-kentler,
taki Gaza we uninggha tewe yéza-kentlergiche sozulatti.
29 Manasseh qebilisining zéminigha tutashqan yene
Beyt-Shéan we uninggha tewe yéza-kentler; Taanaq we
uninggha tewe yéza-kentler; Megiddo we uninggha tewe
yéza-kentler; Dor we uninggha tewe yéza-kentlermu
bar idi. Israilning oghli Yüsüpning ewladliri mana
mushu yerlerge makanlashqanidi. **30** Ashirning oghulliri:
— Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah; ularning
Sérah dégen singlisimu bar idi. **31** Bériyahning oghli
Xeber bilen Malkiel bolup, Malkiel Birzawitning atisi
idi. **32** Xéberdin Yaflet, Shomer, Xotam we ularning
singlisi Shuya törelgen. **33** Yafletning oghulliri Pasaq,
Bimhal we Ashwat; bular Yafletning oghulliri idi. **34**
Shemerning oghulliri Axi, Rohgah, Xubbah we Aram
idi. **35** [Shemerning] inisi Helemning oghli Zofah,
Yimna, Shelesh we Amal idi; **36** Zofahning oghli Suah,
Harnefer, Shual, Béri, Imrah, **37** Bézer, Xod, Shamma,
Shilshah, Itran we Beerah idi. **38** Yeterning oghulliri
Yefunneh, Pispah we Ara idi. **39** Ullaning oghulliri Arah,
Xanniel we Riziya idi. **40** Bularning hemmisi Ashirning
ewladliri bolup, her qaysisi jemet bashliri, alamet batur
jengchiler, yolbashchilar idi; ularning jemetliri boyiche
nesebnamige tizimlan'ghanda, jengge chiqilaydighanliri
jemiy yigirme alte ming idi.

8 Binyaminning tunji oghli Béla, ikkinchi oghli Ashbel,
üchinchi oghli Axarah, **2** tötinchi oghli Noxah,
beshinchi oghli Rafa idi. **3** Bélaning oghulliri Addar,
Géra, Abihud, **4** Abishua, Naaman, Axoah, **5** Géra,
Shéfufan we Huram idi. **6** Töwendikiler Exudning
ewladliri: — Naaman, Axiyah we Géra (eslide ular
Gébaliqlarning jemet béshi idi. Gébaliqlar Manahatqa
köchürüwétilgenidi. Bularni köchürüwetküchi bolsa Géra
idi; uningdin Uzza bilen Axihud törelgen). **8** Shaharaim
Hushim bilen Baara dégen ikki ayalini qoyuwetkendin
kéyin Moab diyarida oghul perzent körgen. **9** Uning
Xodesh dégen ayalidin Yobab, Zibiya, Mésha, Malkam, **10**
Yeuz, Shaqiya, Mirmah dégen oghullar törelgen; uning
bu oghullirining hemmisi jemet béshi bolghanidi. **11**
Hushimdinmu uninggha Abitub, Elpaal dégen oghullar
törelgen. **12** Elpaalning oghulliri Éber, Misham we
Shémed (Shémed Ono bilen Lod dégen ikki sheherni
we ulargha tewe yéza-kentlerni bina qilghan), **13**
Bériyah we Shéma idi. U ikkisi Ayjalondikiler ichide
jemet bashliri bolup, Gat ahalisini qoghliwetkenidi. **14**
Axiyo, Shashaq, Yeremot, **15** Zebadiya, Arad, Éder, **16**
Mikail, Ishpah we Yoxa bolsa Bériyahning oghulliri idi.
17 Zebadiya, Meshullam, Hizki, Xéber, **18** Ishméray,
Yézliya we Yobablarning hemmisi Elpaalning oghulliri
idi. **19** Yakim, Zikri, Zabdi, **20** Eliyenay, Ziltay, Eliyel,
21 Adaya, Béraya we Shimratlar Shimeyning oghulliri
idi. **22** Ishpan, Éber, Eliyel, **23** Abdon, Zikri, Hanan,
24 Hananiya, Élam, Antotiya, **25** Éfdéah we Penueller
Shashaqning oghulliri idi. **26** Shamshiray, Shéxariya,
Ataliya, **27** Yaaréshiya, Eliya we Zikrilar Yerohamning
oghulliri idi. **28** Yuqiriqilarning hemmisi nesebnamilerde
xatirilen'gen jemet béshi idi; bular hemmisi mötiwerler
bolup, Yérusalémgha makanlashqanidi. **29** Gibéonning
atisi Jeiyel Gibéon'gha makanlashqanidi; uning ayalining
ismi Maakah idi. **30** Uning tunji oghli Abdon, qalghan
oghulliri Zur, Kish, Baal, Nadab, **31** Gédor, Axiyo, Zéker
we Miklot idi; **32** Miklottin Shiméya törelgen. Bularmu
qérindashliri bilen Yérusalémda qoshna olturushatti.
33 Nerdin Kish törelgen; Kishtin Saul törelgen; Sauldin
Yonatan, Malkishua, Abinadab we Ésh-Baal törelgen.
34 Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mikah Mérib-
Baaldin törelgen. **35** Mikahning oghulliri Piton, Melek,
Tariya we Ahaz idi. **36** Ahazdin Yehoaddah törelgen;
Yehoaddahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen;
Zimridin Moza törelgen; **37** Mozadin Binéa törelgen;
Binéaning oghli Rafa, Rafaning oghli Éliasah, Éliasahning
oghli Azel idi. **38** Azelning alte oghli bar idi, ularning ismi
Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan
idi; bularning hemmisi Azelning oghulliri idi. **39** Azelning
inisi Yéshekning tunji oghlining ismi Ulam, ikkinchi
oghlining ismi Yéush, üchinchi oghlining ismi Elifelet
idi. **40** Ulamning oghullirining hemmisi batur jengchi,
oqyachi idi; ularning oghulliri we newriliri nahayiti köp
bolup, jemiy bir yüz ellik idi. Yuqiriqilarning hemmisi
Binyamin ewladliridin idi.

9 Pütkül Israillar neseb boyiche tizimgha élin'ghanidi.
Mana, ular «Israil padishahlirining xatirisi» dégen
kitabgha pütülgendur. **2** Yehudalar bolsa asiyliq
qilghanliqidin Babilgha sürgün qilin'ghan. Hemmidin
awwal qaytip kélip öz zémini we öz sheherlirige
makanlashqanlar bolsa bir qisim Israillar, kahinlar,
Lawiylar we ibadetxana xizmetkarliri idi. **3** Yérusalémgha
makanlashqanlar bolsa Yehuda qebilisi, Binyamin qebilisi,
Efraim qebilisi we Manasseh qebilisidin bir qisimliri
idi. **4** Ularning ichide Yehudaning oghli Perezning
ewladliridin Utay bar idi; Utay Ammihudning oghli,
Ammihud Omrining oghli, Omri Imrining oghli, Imri
Banining oghli idi. **5** Shilohning ewladliri ichide uning
tunji oghli Asaya we uning oghulliri bar idi. **6** Zerahning
ewladliridin Yeuél we ularning uruq-tughqanliri bolup
jemiy alte yüz toqsan adem bar idi. **7** Binyaminning
ewladliri ichide Hassinuahning ewrisi, Hodawiyaning
newrisi, Meshullamning oghli Sallu bar idi; **8** yene
Yerohamning oghli Yibniya, Mikrining newrisi, Uzzining
oghli Élah we Ibiniyaning ewrisi, Réuelning newrisi,
Shefatiyaning oghli Meshullam **9** hemde ularning
uruq-tughqanliri bar idi; ular nesebnamisi boyiche
tizimlan'ghanda jemiy toqquz yüz ellik alte adem idi.
Yuqirida tilgha élin'ghanlar öz jemetige jemet béshi
idi. **10** Kahinlar ichide Yedaya, Yehoyarib, Yaqin we **11**
Azariya bar idi. Azariya Xudaning öyini bashqurghuchi
bolup, Hilqiyaning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli,
Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli,
Mérayot Axitubning oghli idi. **12** Yene Malkiyaning ewrisi,
Pashxurning newrisi, Yerohamning oghli Adaya hemde

Adiyelning oghli Maasay bar idi; Adiyel Yahzerahning oghli, Yahzerah Meshullamning oghli, Meshullam Meshillémitning oghli, Meshillémit Immerning oghli idi. **13** Ularning qérindashliri hemmisi jemet bashliri bolup, jemiy bir ming yette yüz atmish adem idi; ularning hemmisi Xudaning öyidiki xizmetlerni qilishqa békitilgen iqtidarliq kishiler idi. **14** Lawiy qebilisidin Merarining ewladliri ichide Hashabiyaning ewrisi, Azrikamning newrisi, Hashshubning oghli Shémaya bar idi; **15** Yene Baqbaqqar, Heresh, Galal we Asafning ewrisi, Zikrining newrisi, Mikaning oghli Mattaniya; **16** yene Yedutunning ewrisi, Galalning newrisi, Shémayaning oghli Obadiya hemde Elkanahning newrisi, Asaning oghli Berekiya bar idi; bularning hemmisi Nitofatliqlarning yéza-kentlirige makanlashqanidi. **17** Derwaziwenler Shallum, Aqqub, Talmon, Aximan we ularning qérindashliri idi; Shallum ularning béshi idi. **18** Ular taki hazirghiche sherq tereptiki «padishahning derwazisi»da [derwaziwenlik] qilip kelmekte; ular ilgiri Lawiylarning chédirgahida derwaziwenlik qilghanidi. **19** Korening ewrisi, Ébiasafning newrisi, Korahning oghli Shallum hemde uning atisining jemetidiki qérindashliri bolghan Korahiylar [Xudaning öyining] xizmitini bashquratti, chédirning ishiklirini baqatti; ularning ata-bowiliri eslide Perwerdigarning chédirgahini bashqurushqa qoyulghan, [ibadet] chédirining ishikini baqqanidi. **20** Ilgiri Eliazarning oghli Finihas ularning yolbashchisi bolghan; Perwerdigar uning bilen bille bolghan. **21** Meshelemiyaning oghli Zekeriya bolsa jamaet chédirining derwaziweni bolghanidi. **22** Derwaziwenlikke tallan'ghan bu kishiler jemiy ikki yüz on ikki kishi idi; ular öz yéza-kentliride, nesebliri boyiche tizimlan'ghan (eslide Dawut we aldin körgüchi Samuil ularni amanet qilin'ghan wezipilirige békitkenidi. **23** Ular we ularning ewladliri Perwerdigarning öyi, yeni muqeddes chédirning ishik-derwazilirini béqishqa békitilgenidi). **24** Sherqiy, gherbiy, shimaliy we jenubiy ishik-derwazilirida derwaziwenler békitilgenidi. **25** Ularning yéza-kentlerde olturushluq qérindashliri bolsa her yette künde nöwet boyiche kélip ular bilen birge xizmette bolatti. **26** Töt derwaziwen bégi Lawiylardin idi; ularga tapshurulghini Perwerdigarning öyidiki ambar-xezinilerni béqish idi. **27** Béqish mes'uliyiti ularning üstide bolghachqa, ular kéchide Perwerdigarning öyining etrapidiki orunlirida turatti hemde her küni etigende ishik-derwazilarni échishqa mes'ul idi. **28** Ulardin bir qismi [ibadetxana] xizmitide ishlitilidighan eswab-üsküniler mes'ul idi; ular sanap epchiqip, sanap epkirip qoyatti. **29** Ularning yene bir qismi tapshurulghini boyiche qacha-quchilar we muqeddes jaydiki barliq eswab-üsküniler, shundaqla aq un, sharab, zeytun méyi, mestiki we xushbuy buyumlargha mes'ul idi. **30** Kahinlarning oghulliridin beziler xushbuy buyumlardin etir yasaytti. **31** Lawiylardin Mattitiyah, yeni Korahiylardin Shallumning tunji oghlining wezipisi qazan néni étishke mes'ul idi. **32** Ularning qérindashliri, Kohatning ewladliri ichide «teqdim nan»gha mes'ul bolup, her shabat küni tizidighan'gha nanlarni teyyarlaytti. **33** Lawiylarning jemet bashliri bolghan neghmichiler ibadetxanidiki öylerde turup, bashqa xizmetlerni qilmay, kéche-kündüz öz ishliri bilenla bolatti. **34** Yuqiridiki kishilerning hemmisi Lawiylar ichidiki yolbashchilar bolup, hemmisi öz nesebi boyiche jemet béshi idi; bularning hemmisi Yérusalémda turatti. **35** Gibéonning atisi Jeiyel Gibéon'gha makanlashqanidi. Uning ayalining ismi Maakah idi. **36** Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Ner, Nadab, **37** Gédor, Axiyo, Zekeriya we Miklot idi. **38** Miklottin Shiméyam törelgen. Bularmu özlirining qérindashlirining yénida Yérusalémda qoshna olturushatti. **39** Nerdin Kish törelgen, Kishtin Saul törelgen, Sauldin Yonatan, Malkishuya, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **40** Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mérib-Baaldin Mikah törelgen. **41** Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tahriya we Ahaz idi. **42** Ahazdin Yarah töreldi; Yarahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen. Zimridin Moza törelgen; **43** Mozadin Binéa törelgen; Binéaning oghli Réfaya, Réfayaning oghli Éliasah, Éliasahning oghli Azel idi. **44** Azelning alte oghli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idi; bularning hemmisi Azelning oghulliri.

10 Filistiyler Israillargha hujum qiliwidi, Israillar Filistiylerning aldidin qachti, ular Gilboa téghida qirip yoqitildi. **2** Filistiyler Saul bilen uning oghullirini tap bésip qoghlidi; ular axiri Saulning oghulliridin Yonatan, Abinadab, malki-shualarni urup öltürdi. **3** Saulgha qarshi jeng intayin shiddetlik boldi; oqyachilar Saulgha yétiship oqya étip uni yarilandurdi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüchisige: Qilichingni sughurup méni sanjip öltüriwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip méni sanjip, méni xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. **5** Yaragh kötürgüchisi Saulning ölginini körüp, umu oxshashla özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üch oghli hem pütün ailisidikiler shu künde biraqla öldi. **7** Emdi wadida turghan Israillar eskerlirining qachqanliqini we Saul bilen oghullirining ölginini körginide, ular sheherlirini tashlap qachti, Filistiyler kélip u jaylarda orunlashti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler öltürülgenlerning kiyim-kécheklirini salduruwalghili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining ölük yatqanliqini kördi-de, **9** kiyimlirini saldurup, kallisini we sawut-yaraghlirini élip ketti hemde bularni Filistiylerning zéminining hemme yerlirige apirip, öz butlirigha we xelqqe xush xewer yetküzdi. **10** Ular Saulning sawut-yaraghlirini ularning butxanisida qoyup, kallisini Dagon butxanisigha ésip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Giléadda olturghuchilar Filistiylerning Saulgha barliq qilghanlirini anglighanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip, Saul bilen oghullirining jesetlirini élip, ularni Yabeshke qayturup kélip, Yabeshtiki dub derixining tüwige depne qildi we yette kün roza tutti. **13** Shuning bilen Saul Perwerdigargha qilghan wapasizliqi üchün öldi; u Perwerdigarning söz-kalamigha kirmey we hetta Perwerdigardin yol sorimay, belki palchi jinkeshning yénigha bérip uningdin yol sorighanidi. Shunga Perwerdigar uni öltürüp, padishahliqini Yessening oghli Dawutqa ötküzüp berdi.

11 U chaghda barliq Israil jamaiti Hébron'gha kélip
Dawutning qéshigha yighiliship: «Qarisila, biz
özlirining et-söngekliridurmiz! **2** Burun Saul bizning
üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge
chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özliri idila. Özlirining
Xudaliri bolghan Perwerdigarmu özlirige: — Sen
Méning xelqim Israilning padichisi bolup ularni baqisen
we Israilning emiri bolisen, dégenidi» — dédi. **3**
Shuning bilen Israil aqsaqallirining hemmisi Hébron'gha
kélip padishah Dawutning qéshigha kélishti; Dawut
Hébronda Perwerdigarning aldida ular bilen bir ehde
tüzüshti. Andin ular Perwerdigarning Samuilning wastisi
bilen éytqini boyiche, Dawutni Mesih qilip, Israilni
idare qilishqa padishah qilip tiklidi. **4** Dawut bilen
barliq Israil xelqi Yérusalémgha keldi (Yérusalém
shu chaghda «Yebus» dep atilatti, zémindiki ahale
bolghan Yebusiylar shu yerde turatti). **5** Yebus ahalisi
Dawutqa: «Sen bu yerge héchqachan kirelmeysen!»
dédi. Biraq Dawut Zion dégen qorghanni aldi (shu
yer «Dawutning shehiri» depmu atilidu). **6** Dawut:
«Kim aldi bilen Yebusiylargha hujum qilsa, shu kishi
yolbashchi we serdar bolidu» dédi. Zeruiyaning oghli
Yoab aldi bilen atlinip chiqip, yolbashchi boldi. **7**
Dawut qorghanda turatti, shunga kishiler u qorghanni
«Dawut shehiri» dep atashti. **8** Dawut sheherni Millodin
bashlap töt etrapidiki sépilighiche yéngiwashtin yasatti;
sheherning qalghan qismini Yoab yasatti. **9** Dawut kündin
kün'ge qudret tapti, chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar uning bilen bille idi. **10**
Töwendikiler Dawutning palwanliri ichide yolbashchilar
idi; ular Perwerdigarning Israilgha éytqan sözi boyiche
pütkül Israil bilen birliship, Dawutning padishahliqini
mustehkem qilip, birlikte uni padishah qilishqa küchidi.
11 Töwendikiler Dawutning palwanlirining tizimliki
boyiche xatirilen'gendur: — Hakmoniylardin bolghan
Yashobiam yolbashchilar ichide béshi idi; u neyzisini
piqiritip bir qétimdila üch yüz ademni öltürgen. **12**
Uningdin qalsa Axoxiy Dodoning oghli Eliazar bolup,
u «üch palwan»ning biri idi; **13** Ilgiri Filistiyler Pas-
Dammimda jeng qilishqa yighilghanda, u Dawut bilen
u yerde idi. U yerde arpa ösüp ketken bir étizliq
bolup, xelq Filistiylerning aldidin beder qachqanidi;
14 ular bolsa étizliqning otturisida turuwélip, hem
étizliqni qoghdighan, hem Filistiylerni tarmar qilghan;
Perwerdigar ene shu yol bilen ularni ghayet zor
ghelibige érishtürgen. **15** Ottuz yolbashchi ichidin
[yene] ücheylen Qoram tashliqtiki Adullamning gharigha
chüshüp Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshuni
bolsa «Refayim jilghisi»da bargah qurghanidi. **16** Bu
chaghda Dawut qorghanda, Filistiylerning qarawulgahi
Beyt-Lehemde idi. **17** Dawut ussap: «Ah, birsi manga
Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su
ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti!» déwidi, **18** bu üch
palwan Filistiylerning leshkergahidin bösüp ötüp, Beyt-
Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti
we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi,
belki suni Perwerdigargha atap töküp: **19** «Xudayim
bu ishni mendin néri qilsun! Men hayatining xewpte
qélishigha qarimighan bu kishilerning qénini ichsem
qandaq bolidu? Chünki buni ular hayatining xewpte
qélishigha qarimay élip kelgen!» dédi. Shunga Dawut
bu suni ichkili unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar
del shular idi. **20** Yoabning inisi Abishay üchining béshi
idi; u üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip
ularni öltürdi. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide
nami chiqqanidi. **21** U mushu «üch palwan» ichide
hemmidin bek hörmetke sazawer bolghan bolsimu, lékin
yenila awwalqi ücheylen'ge yetmeytti. **22** Yehoyadaning
oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi;
u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki
oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir küni azgalgha
chüshüp, bir shirni öltürgenidi. **23** U yene qolida
bapkarning oqidek bir neyzisi bar, boyining égizliki
besh gez kélidighan bir Misirliqni qetl qildi; u bir hasa
bilen uninggha hujum qilip, uning neyzisini qolidin
tartiwélip öz neyzisi bilen öltürdi. **24** Yehoyadaning
oghli Binaya mana bu ishlarni qilghan. Shuning bilen
üch palwan ichide nam chiqarghanidi. **25** Mana, u
héliqi ottuz palwandinmu bekrek shöhret qazan'ghan
bolsimu, lékin aldinqi üch palwan'gha yetmeytti. Dawut
uni özining pasiban bégi qilip teyinligen. **26** Qoshundiki
palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik
Dodoning oghli Elhanan, **27** Harorluq Shammot, Pilonluq
Helez, **28** Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, Anatotluq
Abiézer, **29** Xushatliq Sibbekay, Axohluq Ilay, **30** Nitofatliq
Maharay, Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, **31** Binyamin
ewladliridin Gibéahliq Ribayning oghli Ittay, Piratonluq
Binaya, **32** Gaash wadiliridin kelgen Xuray, Arbatliq
Abiyel, **33** Baharumluq Azmawet, Shalbonluq Élyahba,
34 Gizonluq Hashemning oghulliri, Hararliq Shagining
oghli Yonatan, **35** Hararliq Sakarning oghli Ahiyam,
Urning oghli Élifal, **36** Mekeratliq Hefer, Pilonluq
Axiyah, **37** Karmellik Hezro, Ezbayning oghli Naaray,
38 Natanning inisi Yoél, Hagrining oghli Mibhar, **39**
Ammonluq Zelek, Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh
kötürgüchisi bolghan Beerotluq Naharay, **40** Itriliq Ira,
Itriliq Gareb, **41** Hittiy Uriya, Ahlayning oghli Zabad,
42 Ruben qebilisidin Shizaning oghli, Rubenler ichide
yolbashchi bolghan Adina we uninggha egeshken ottuz
adem, **43** Maakahning oghli Hanan, Mitniliq Yoshafat,
44 Ashtaratliq Uzziya, Aroerlik Xotamning oghli Shama
bilen Jeiyel, **45** Shimrining oghli Yédiyayel bilen uning
inisi tiziliq Yoxa, **46** Mahawiliq Eliyel, Elnaamning
oghulliri Yeribay bilen Yoshawiya, Moabliq Yitma, **47**
Eliyel, Obed we Mezobaliq Yaasiyellerdin ibaret idi.

12 Dawut kishning oghli Saulning bésimi sewebidin
Ziklagda yoshurunup yatqan chaghda munu
kishiler Dawutning yénigha kélishti (ularning hemmisi
Dawutqa jeng qilishta yardem bergen baturlardin idi; **2**
oqya bilen qorallan'ghan bolup, ong qoli bilenmu, sol qoli
bilenmu oqya we salgha atalaytti; ular Saulning Binyamin
qebilisidin bolghan tughqanliri idi): **3** — ularning
yolbashchisi Axiézer, andin qalsa Yoash bolup, ikkisi
Gibéahliq Shémaahning oghli idi; yene Azmawetning
oghli Yeziyel bilen Peletmu; yene Berakah bilen Anatotluq
Yehu, **4** Gibéonluq Yishmayamu bar idi. Yishmaya «ottuz
palwan» ichide batur bolup shu ottuzigha yétekchilik
qilghuchi idi; yene Yeremiya, Yahaziyel, Yohanan we
Gederatliq Yozabad, **5** Eluzay, Yerimot, Bialiya, Shemariya,
Xarufluq Shefatiya, **6** Korahliqlardin bolghan Elkanah,
Yishiya, Azarel, Yoézer we Yashobiamlar; **7** yene
Gedorluq Yerohamning oghli Yoélah bilen Zebadiya

bar idi. **8** Gad qebilisidin beziler chöldiki qorghan'gha
bérip Dawutqa béqindi. Ularning hemmisi jengge mahir,
qalqan we neyze bilen qorallan'ghan batur jengchiler
idi; ularning turqi beeyni shirgha, chaqqanliqi beeyni
taghdiki böken'ge oxshaytti. **9** Ularning birinchisi
Ézer, ikkinchisi Obadiya, üchinchisi Éliab, **10** tötinchisi
Mishmannah, beshinchisi Yeremiya, **11** altinchisi Attay,
yettinchisi Eliyel, **12** sekkizinchisi Yohanan, toqquzinchisi
Elzabad, **13** oninchisi Yeremiya, on birinchisi Makbannay
idi. **14** Bularning hemmisi Gad qebilisidin, qoshun ichide
serdarlar idi; eng kichiki yüz leshkerge, eng chongi
ming leshkerge yétekchi idi. **15** Birinchi ayda, Iordan
deryasi téship qirghaqtin ashqan chaghda, deryadin ötüp,
sherqqe we gherbke qaraydighan barliq jilghilardikilerni
tiripiren qilip qachurghanlar del mushu ademler idi. **16**
Binyamin qebilisi bilen Yehuda qebilisidinmu kishiler
qorghan'gha kélip Dawutqa béqin'ghan. **17** Dawut chiqip
ularni qarshi élip: «Eger siler tinchliq niyitide manga
yardem bérishke kelgen bolsanglar, siler bilen bir jan bir
dil bolimen, lékin qollirimda héch naheqliq bolmighan
méni düshmenlirimge sétiwetmekchi bolsanglar, ata-
bowilirimning Xudasi buni nezirige élip höküm
chiqarghay!» — dédi. **18** Bu chaghda Xudaning
Rohi héliqi ottuz palwanning yolbashchisi Amasaygha
chüshiwidi, u: «Ah Dawut, biz sanga béqinduqmiz; Ah
Yessening oghli, biz sen bilen billidurmiz; Özüngge
aman-tinchliq, aman-tinchliq bolghay! Sanga yardem
bergüchilergimu aman-tinchliq bolghay! Chünki séning
Xudaying sanga medetkardur» Shuning bilen Dawut
ularni élip qélip, «zerbidar etret bashliqliri» qildi. **19**
Dawut ilgiri Filistiyler bilen birlikte Saulgha qarshi
urushqa atlan'ghanda, Manasseh qebilisidiki beziler
Dawut terepke ötti (lékin ular [Filistiylerge] yardem
bermidi, chünki Filistiylerning emirliri: «Dawut öz
ghojisi Saul terepke ötüp kétishi mumkin, undaqta
béshimiz ketmey qalmaydu!» dep meslihetliship ularni
qayturup ketmekchi bolghanidi). **20** Dawut Ziklagqa
qaytip barghanda, Manasseh qebilisidiki Adnah, Yozabad,
Yediyayel, Mikail, Yozabad, Élixu, Ziltaylar kélip uninggha
qoshuldi. Bularning hemmisi Manasseh qebilisining
mingbéshiliri idi. **21** Ular Dawut qaraqchilargha
qarshi jeng qilghanda uninggha yardemleshti; ularning
hemmisi batur palwanlar, qoshundiki yolbashchilar
idi. **22** Chünki shu künlerde Dawutqa yardem bérish
üchün her küni ademler kélip qoshulup, xuddi
Xudaning qoshunidek zor bir qoshun bolup ketkenidi.
23 Perwerdigarning söz-kalami emelge ashurulup,
Saulning padishahliqini Dawutqa élip bermekchi bolghan
qorallan'ghan jengchiler yolbashchiliri bilen Hébron'gha,
uning yénigha keldi. Ularning sani töwendikiche: — **24**
Yehudalardin qalqan we neyze bilen qorallan'ghanlar
jemiy alte ming sekkiz yüz kishi bolup, hemmisi
jengge teyyarlan'ghanidi. **25** Shiméonlardin jengge
teyyarlan'ghan batur jengchiler jemiy yette ming bir
yüz kishi, **26** Lawiylardin jemiy töt ming alte yüz kishi;
27 Yehoyada Harunlarning jemet béshi bolup, uninggha
egeshkenler jemiy üch ming yette yüz kishi idi. **28**
Yene yash bir batur jengchi Zadok we uning jemetidin
yigirme ikki yolbashchi bar idi. **29** Binyaminlardin,
Saulning uruq-tughqanliridinmu üch ming kishi bar idi;
shu chaghqa qeder bularning köpinchisi Saul jemetini
qollap kelmekte idi. **30** Efraimlardin, öz jemetliride yüz-
abroy tapqan batur ezimetler jemiy yigirme ming sekkiz
yüz kishi idi. **31** Manasseh yérim qebilisi ichide nami
pütülgen, Dawutni padishah qilip tikleshke kelgenler
jemiy on sekkiz ming kishi idi. **32** Issakarlardin zaman-
weziyetni chüshinidighan, Israilning qandaq qilishi
kéreklikini bilidighan yolbashchilar jemiy ikki yüz kishi
idi; ularning hemme qérindashliri ularning emrige
boysunatti. **33** Zebulunlardin jengge teyyarlan'ghan,
herxil qoral-yaraghlar bilen qorallan'ghan, ala köngüllük
qilmaydighan, Dawutning yardimige kelgen jemiy ellik
ming kishi idi. **34** Naftalilardin yolbashchi bolghan ming
kishi bar idi; ulargha egiship qoligha qalqan we neyze
alghanlar jemiy ottuz yette ming kishige yétetti. **35**
Danlardin jengge teyyarlan'ghan jemiy yigirme sekkiz
ming alte yüz kishi idi. **36** Ashirlardin jengge chiqip
qoshun sépige atlinishqa teyyar bolghan jemiy qiriq ming
kishi idi. **37** Iordan deryasining sherq teripidiki Ruben
qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidin
qoligha herxil qoral-yaragh élip jengge teyyarlan'ghan
jemiy bir yüz yigirme ming kishi idi. **38** Yuqirida tilgha
élin'ghan bu ezimetlerning herbiy yürüshi tekshi bolup,
Dawutni pütkül Israil üstige padishah qilip tiklesh üchün
bir jan bir dil bolup, Hébron'gha kélishkenidi; qalghan
Israillarmu bir niyet bir meqsette Dawutni padishah
qilip tiklimekchi bolushqanidi. **39** Ular shu yerde
Dawut bilen üch kün bille yep-ichip ghizalandi, chünki
ularning qérindashliri ulargha teyyarlap qoyushqanidi.
40 Ularning öpchürisidiki xelqler, hetta Issakar, Zebulun
we Naftalilarning zéminidikiler éshek, töge, qéchir we
kalilargha artip ulargha nahayiti köp ozuqluq élip kelgen;
ular zor miqdarda un, enjür poshkili, üzüm poshkili,
sharab, zeytun méyi we nurghun qoy-kalilarni yetküzüp
bérishkenidi; pütkül Israil shad-xuramliqqa chömgenidi.

13 Dawut mingbéshi, yüzbéshi we barliq yolbashchilar
bilen meslihetleshti; **2** andin pütün Israil
ammisigha: «Eger siler maqul körsenglar, shundaqla
bu ishni Xudayimiz Perwerdigardin dep bilsenglar, biz
Israilning zéminlirining herqaysi jaylirigha shu yerde
qalghan qérindashlirimizgha hemde ular bilen bille
sheherlerde we étizliqlirida turuwatqan kahin hem
Lawiylargha mushu yerge yighilish toghruluq adem
eweteyli. **3** Biz Xudayimizning ehde sanduqini meshege
yötkep kéleyli; chünki Saulning künliride héchqaysimiz
[ehde sanduqi] aldida Xudadin yol sorap baqmiduq» dédi.
4 Bu ishni pütün amma toghra tapqachqa, hemmeylen
maqul bolushti. **5** Shunga Dawut Misirning Shihor
deryasidin tartip Xamat éghizighiche bolghan pütkül
Israil xelqini chaqirtip kélip, Xudaning ehde sanduqini
Kiriat-Yéarimdin yötkep kelmekchi boldi. **6** Andin
Dawut bilen pütkül Israil Xudaning ehde sanduqini
yötkep kélish üchün Baalahqa, yeni Yehudagha tewe
bolghan Kiriat-Yéarimgha keldi; ikki kérubning otturisida
olturghuchi Perwerdigar bu ehde sanduqi üstige Öz
namini qoyghanidi. **7** Ular Xudaning ehde sanduqini
Abinadabning öyidin élin'ghan yéngi bir harwigha
qoydi; Uzzah bilen Axiyo harwini heydidi. **8** Dawut
bilen barliq Israil jamaiti Xudaning aldida he dep
neghme-nawa qilip, chiltar, tembur, dap, changlar we
kanay-sunaylar chalatti. **9** Lékin ular Kidon xaminigha

kelgende kalilar aldigha müdürep kétip yiqilghanda
Uzzah ehde sanduqini yöliwalay dep qolini uninggha
sozdi. **10** Uzzahning ehde sanduqigha qoli tegkenliki
üchün, Xuda uninggha ghezeplinip uni urup öltürdi.
Shuning bilen Uzzah shu yerde Xudaning aldida öldi.
11 Lékin Dawut Perwerdigarning Uzzahning ténini
böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah»
dep atidi; u yer taki hazirghiche shu nam bilen atilip
kelmekte. **12** Shu küni Dawut Xudadin qorqup: «Men zadi
qandaq qilip Xudaning ehde sanduqini bu yerge yötkep
kéleleymen?» dédi. **13** Shunga Dawut ehde sanduqini özi
turuwatqan «Dawut shehiri»ge yötkep kelmey, Gatliq
Obed-Édomning öyige apirip qoydi. **14** Xudaning ehde
sanduqi Obed-Édomning öyide üch ay turdi; Perwerdigar
Obed-Édomning ailisini we uning barliq teelluqatlirini
beriketlidi.

14 Tur padishahi Hiram Dawut bilen körüshüshke
elchilerni, shundaqla uning üchün orda sélishqa
kédir yaghichi, tashchi we yaghachchilarni ewetti. **2**
Bu chaghda Dawut Perwerdigarning özini Israil üstige
hökümranliq qilidighan padishah bolushqa jezmen
tikleydighanliqini körüp yetti; chünki Perwerdigar Öz
xelqi Israil üchün uning padishahliqini güllendürgenidi.
3 Dawut Yérusalémda yene birmunche xotun aldi
hemde yene oghul-qizlarni kördi. **4** Töwendikiler uning
Yérusalémda körgen perzentlirining isimliri: Shammuya,
Shobab, Natan, Sulayman, **5** Ibhar, Elishuya, Elpelet,
6 Nogah, Nefeg, Yafiya, **7** Elishama, Beeliyada we
Elifelet. **8** Dawutning mesih qilinip pütkül Israilning
üstige padishah qilin'ghanliqini anglighan Filistiylerning
hemmisi Dawut bilen qarshilishish pursitini izlep keldi;
Dawut buni anglap ulargha qarshi jengge atlandi. **9**
Filistiyler «Refayim jilghisi»gha bulang-talang qilghili
kirdi. **10** Dawut Xudadin: «Men Filistiylerge qarshi
jengge chiqsam bolamdu? Ularni méning qolumgha
tapshuramsen?» dep soriwidi, Perwerdigar uninggha:
«Jengge chiq, Men ularni sözsiz qolunggha tapshurimen»
dédi. **11** Filistiyler Baal-Perazimgha hujum qilghili
kelgende, Dawut ularni shu yerde meghlup qildi we:
«Xuda méning qolum arqiliq düshmenlirim üstige
xuddi kelkün yarni élip ketkendek bösüp kirdi» dédi.
Shunga u yer «Baal-Perazim» dep atalghan. **12** Filistiyler
özlirining butlirini shu yerge tashlap qachqanliqtin,
Dawut ademlirige ularni köydürüwétishni tapilidi. **13**
Filistiyler yene héliqi jilghigha bulang-talang qilghili
kiriwidi, **14** Dawut yene Xudadin yol soridi. Xuda
uninggha: «Ularni arqisidin qoghlimay, egip ötüp,
ularghа üjmilikning udulidin hujum qilghin. **15** Sen
üjme derexlirining üstidin ayagh tiwishini anglishing
bilenla jengge atlan; chünki u chaghda Xuda séning
aldingda Filistiylerning qoshunigha hujumgha chiqqan
bolidu» dédi. **16** Shuning bilen Dawut Xudaning dégini
boyiche ish tutup, Filistiylerning qoshunigha Gibéondin
Gezergiche qoghlap zerbe berdi. **17** Shu sewebtin
Dawutning shöhriti barliq yurt-zéminlargha pur ketti,
Perwerdigar uning qorqunchini barliq ellerning üstige
saldi.

15 Dawut Dawut shehiride özige öy-ordilar saldurdi,
hem Xudaning ehde sanduqigha jay hazirlidi
we uninggha chédir tiktürdi. **2** U chaghda
Dawut: «Xudaning ehde sanduqini Lawiylardin bölek
kishilerning kötürüshige bolmaydu, chünki Perwerdigar
uni kötürüshke we menggü özining xizmitide
bolushqa shularni tallighanidi» dédi. **3** Andin Dawut
Perwerdigarning ehde sanduqini hazirlap qoyghan yerge
yötkesh üchün pütkül Israillarni Yérusalémgha yighdi.
4 Dawut yene Harunning ewladlirini we Lawiylarni
yighdi: **5** Kohatning ewladliri jemet béshi bolghan
Uriyel we uning qérindashliri bir yüz yigirme kishi;
6 Merari ewladliridin jemet béshi bolghan Asaya we
uning qérindashliridin ikki yüz yigirme kishi; **7**
Gershomning ewladliridin jemet béshi bolghan Yoél we
uning qérindashliri bir yüz ottuz kishi; **8** Elizafanning
ewladliridin jemet béshi bolghan Shémaya we uning
qérindashliri ikki yüz kishi; **9** Hébronning ewladliridin
jemet béshi bolghan Eliyel we uning qérindashliri
seksen kishi; **10** Uzziyelning ewladliridin jemet béshi
bolghan Amminadab we uning qérindashliri bir yüz
on ikki kishi idi. **11** Dawut kahinlardin Zadok bilen
Abiyatarni, shuningdek lawiliylardin Uriyel, Asaya, Yoél,
Shémaya, Eliyel we Amminadabni chaqirtip kélip ularghа:
12 «Siler Lawiy jemetining bashlirisiler; özünglarni
we silerning qérindashliringlarni Israilning Xudasi
Perwerdigarning ehde sanduqini men teyyarlap qoyghan
yerge kötürüp kélish üchün pak qilinglar. **13** Chünki
ilgiri siler shundaq qilmay, belgilen'gen tertip boyiche
uningdin yol sorimighinimizdin Xudayimiz Perwerdigar
bizge zerbe bergen» dédi. **14** Shuning bilen kahinlar
bilen Lawiylar Israilning Xudasi Perwerdigarning
ehde sanduqini kötürüp méngish üchün özlirini pak
qildi. **15** Lawiylar emdi Musaning Perwerdigarning
söz-kalami bilen tapilighini boyiche, Xudaning ehde
sanduqini baldaq bilen mürisige élip kötürdi. **16**
Dawut yene Lawiylarning yolbashchilirigha özlirining
qérindashliridin neghmichilerni teyinleshni buyrudi;
ular jümlidin tembur, chiltar, janglar qatarliq herxil
sazlarni chélip awazini yuqiri kötürüp shad-xuramliq
ichide küy éytishqa teyinlendi. **17** Shunglashqa,
Lawiylar Yoélning oghli Hémanni we uning jemetidiki
Berekiyaning oghli Asafni hem ularning qérindashliridin
bolghan Merarilardin Kushayahning oghli Étanni
belgilidi. **18** Ular bilen birlikte yene qérindashliridin
Zekeriya, Bin, Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab,
Binayah, Maaséyah, Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya hem
derwaziwen Obed-Édom bilen Jeiyelni ikkinchi derijilik
etret qilip teshkillidi. **19** Neghmichi Héman, Asaf we
Étanlar mis changlar chélip, yangraq awaz chiqiratti; **20**
Zekeriya, Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab,
Maaséyah we Binayalar tembur chélip «Alamot uslubi»da
tengkesh qilatti; **21** Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya, Obed-
Édom, Jeiyel we Azaziyalar chiltar chélip bashlamchiliq
qilip, «Sheminit uslubi»da tengkesh bolatti. **22**
Lawiylarning yolbashchisi Kenaniya muzikigha nahayiti
pishshiq bolghachqa, mexsus neghme-nawachiliqqa
mes'ul bolup muzika ögitetti. **23** Berekiya bilen Elkanah
ehde sanduqigha mes'ul ishikbaqarlar idi. **24** Shebaniya,
Yehoshafat, Netanel, Amasay, Zekeriya, Binaya we
Eliézer qatarliq kahinlar Xudaning ehde sanduqi aldida
kanay chalatti; Obed-Édom bilen Yehiyahmu ehde
sanduqigha mes'ul ishikbaqar qilinip qoyulghanidi. **25**
Shuning bilen Dawut Israil aqsaqalliri we mingbéshi

qatarliqlar bilen birge Obed-Édomning öyidin xushalliqqa
chömgen halda Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp
chiqqili bardi. 26 We shundaq boldiki, [Dawutlar] Xuda
Perwerdigarning ehde sanduqini kötürüp mangghan
Lawiylargha yardem bergenlikini körüp, yette buqa
we yette qochqar qurbanliq qildi. 27 Dawut we
shundaqla ehde sanduqini kötüridighan Lawiylar
hemde neghmichiler hem neghme-nawa béshi bolghan
Kenaniyalarning hemmisi kanap libas kiyishkenidi;
Dawut uning üstige yene kanap efod kiygenidi. 28 Pütkül
Israil xelqi emdi shu teriqide tentene qilip, burgha,
kanay, jangjang, tembur, chiltar qatarliq türlük sazlar
bilen yuqiri awazda muzika chélip, Perwerdigarning
ehde sanduqini kötürüp kélishti. 29 Perwerdigarning
ehde sanduqi Dawut shehirige yétip kelgende Saulning
qizi Miqal penjirdin töwen'ge qarap turatti; u Dawutning
sekrep oynap-chélip tentene qiliwatqinini körüp ichide
uni zangliq qildi.

16 Ular Xudaning ehde sanduqini kötürüp kirip
Dawut uninggha hazirlap qoyghan chédirning
otturisigha qoyup, andin Xudaning aldida köydürme
qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqi sundi. 2 Dawut
köydürme qurbanliqi bilen inaqliq qurbanliqi sunup
bolghandin kéyin Perwerdigarning namida xelqqe bext
tilidi. 3 U yene er-ayal démey Israillarning her birige
birdin nan, birdin xorma poshkili, birdin üzüm poshkili
üleshtürüp berdi. 4 Dawut bir qisim Lawiylargha
Perwerdigarning ehde sanduqi aldida xizmette bolush,
yeni dua-tilawet oqush, Israilning Xudasi Perwerdigargha
teshekkür-rehmet éytish we küy-munajat oqushni
buyrudi. 5 Ularning yolbashchisi bolsa Asaf, andin
Zekeriya idi; bashqiliri bolsa Jeiyel, Shémiramot, Yehiyel,
Mattitiyah, Éliab, Binaya, Obed-Édom we Jeiyeller
idi. Ular tembur-chiltar chélishqa qoyuldi; Asaf bolsa
changlarni chalatti. 6 Binaya bilen Yahaziyeldin ibaret
ikki kahin Xudaning ehde sanduqi aldida herdaim
kanay chélishqa qoyuldi. 7 Shu küni Dawut Asaf
we qérindashlirini Perwerdigargha teshekkür-rehmet
éytishqa belgilep ulargha birinchidin munu küyni
tapshurdi: — 8 «Perwerdigargha teshekkür qilinglar,
Uning namini chaqirip nida qilinglar, Uning qilghanlirini
eller arisida ayan qilinglar! 9 Uninggha naxshilar
éytip, Uni küylenglar, Uning pütkül karamet möjiziliri
üstide séghinip oylininglar. 10 Muqeddes namidin
pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning
köngli shadlansun! 11 Perwerdigarni we Uning qudritini
izdenglar, Uning yüz-huzurini toxtimay izdenglar. 12
Uning yaratqan möjizilirini, Karamet alametlirini hem
aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, 13 I uning
quli Israilning nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri!
14 U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül
yer yüzididur. 15 U Özi tüzgen ehdini ebediy yadinglarda
tutunglar — — Bu uning ming ewladqiche wedileshken
sözidur — 16 Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Yeni Ishaqqa
ichken qesimidur. 17 U buni Yaqupqimu nizam dep
jezmleshtürdi, Israilgha ebediy ehde qilip bérip: — 18
«Sanga Qanaan zéminini bérimen, Uni mirasing bolghan
nésiweng qilimen» — dédi. 19 U chaghda siler ajiz idinglar,
adiminglar az hem u yerde musapir idinglar; 20 Bu eldin
u elge, bir qebilidin yene bir qebilige köchüp yürgen.
21 Perwerdigar herqandaq ademning ularni bozek
qilishigha yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu
tenbih bérip: — 22 «Men mesih qilghanlargha tegme,
Peyghemberlirimge yaman ish qilma!» — dédi. 23 Pütün
jahan, Perwerdigarni küylenglar, Nijatini her küni élan
qilinglar! 24 Uning julasini ellerde bayan qilinglar,
Uning möjizilirini barliq xelqler arisida jakarlanglar. 25
Chünki Perwerdigarimiz ulughdur, Zor hemdusanagha
layiqtur; U barliq ilahlardin üstün, Uningdin qorqush
kérektur; 26 Chünki barliq ellerning ilahliri — butlar
xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni yaratqandur.
27 Shanushewket we heywet Uning aldida, Qudret we
xushluq Uning jayididur. 28 Perwerdigargha teelluqini
bergeysiler, i el-qebililer, Perwerdigargha shan-sherep we
qudretni bergeysiler! 29 Perwerdigarning namigha layiq
bolghan shan-shöhretni Uninggha bergeysiler; Sowgha-
salam élip Uning aldigha kiringlar, Perwerdigargha
pak-muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar; 30
Pütkül yer-yüzi, Uning aldida titrenglar! Dunya mezmut
qilin'ghan, u tewrenmes esla. 31 Asmanlar shadlansun,
we yer-jahan xush bolsun, Eller arisida élan qilinsun:
— «Perwerdigar höküm süridu!». 32 Déngiz-okyan we
uninggha tolghan hemme chuqan sélip jush ursun! Dalilar
hem ulardiki hemme yayrisun! 33 U chaghda ormandiki
pütkül derexler Perwerdigar aldida yangritip naxsha
éytidu; Chünki mana, U pütün jahanni soraq qilishqa
kélidu! 34 Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki
U méhribandur, Ebediydur Uning méhir-muhebbiti. 35
We: Bizni qutquzghin, i nijatimiz bolghan Xuda! Bizni
[yéninggha] yighiwalghaysen, Muqeddes naminggha
teshekkür qilishqa, Yayrap Séni medhiyileshke, Bizni
ellerdin qutquzup chiqqaysen! — denglar! 36 Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta ebedgiche
teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin!»
dédi hemde Perwerdigargha hemdusana oqushti. 37
[Dawut] shu yerde, yeni Perwerdigarning ehde sanduqi
aldida her kündiki wezipige muwapiq, ehde sanduqi
aldidiki xizmette dawamliq bolushqa Asaf bilen uning
qérindashlirini qaldurup qoydi; 38 Ularning ichide
Obed-Édom bilen uning qérindashliridin atmish sekkiz
kishi bar idi; shuningdek Yedutunning oghli Obed-
Édom bilen Xosah derwaziwenlikke qoyuldi. 39 Kahin
Zadok bilen uning kahin qérindashliri Gibéon égizlikidiki
Perwerdigarning chédiri aldida, 40 Perwerdigarning
Israilgha tapilighan qanun-ehkamlirida barliq yézilghini
boyiche, herküni etisi-axshimi köydürme qurbanliq
qurban'gahi üstide Perwerdigargha atap köydürme
qurbanliqlarni sunushqa qoyuldi. 41 Ular bilen
bille bolghanlar, yeni Héman, Yedutun we qalghan
tallan'ghanlar, shundaqla barliq ismi tizilghanlar
Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa qoyuldi
(chünki Uning özgermes muhebbiti ebedgichidur!). 42
Héman we Yedutun bolsa neghmichilikke, jümlidin kanay,
jang-jang we barliq medhiye sazlirini chélishqa mes'ul
qilindi. Yedutunning oghulliri derwazigha qarashqa
qoyuldi. 43 Bu ishlardin kéyin barliq xelq öz öylirige
qaytishti; Dawutmu öz öyidikilerge bext tileshke qaytti.

17 Dawut öz öyide turuwatqan chéghida, Natan
peyghemberge: «Qara, men kédir yaghichidin
yasalghan öyde turuwatimen, Perwerdigarning ehde
sanduqi bolsa chédir perdiliri astida turuwatidu» dédi.

2 Natan Dawutqa: «Könglüngde pükkenliringge emel
qilghin; chünki Xuda sen bilen billidur» — dédi. 3 Shu küni
kéchide Xudaning sözi Natan'gha kélip yetti: 4 «Sen bérip
qulum Dawutqa mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq
deydu: Sen Men üchün turalghu öy salsang bolmaydu. 5
Chünki men Israillarni bashlap chiqqan kündin tartip
bügün'ge qeder bir öyde turup baqmighanmen, peqet
bu chédirdin u chédirgha, bir chédirgahdin bashqa
birige yötkilip yürdüm, xalas. 6 Men Israil xelqi bilen
bille meyli qeyerge barmay, héchqachan Israilning birer
hakimigha, yeni Méning xelqimni béqishni tapilighan
birersige: Némishqa siler Manga kédir yaghichidin öy
sélip bermeysiler? — dédimmu? 7 Emdi sen qulum
Dawutqa mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar éytiduki, Men séni emdi
yaylaqlardin, qoylarning arqisidin élip, xelqim Israilning
üstige emir bolush üchün chaqirtip chiqtim. 8 Meyli
qeyerge barmighin, Men haman séning bilen bille
boldum we séning aldingdin barliq düshmenliringni
yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke
ige bolghandek séni nam-shöhretke sazawer qildim.
9 Men xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip,
ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz
zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan
bolidu. Reziller desleptidikidek we men xelqim Israil
üstige hökümranliq qilishqa hakimlarni teyinligen
künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men
barliq düshmenliringni sanga béqindürdimen. We menki
Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki, men séning
üchün bir öyni yasap bérimen! 11 Séning künliring
toshup, ata-bowiliringning yénigha qaytqan waqtingda
séning neslingdin, yeni oghulliringdin birini séning
ornungni basidighan qilimen; Men uning padishahliqini
mustehkem qilimen. 12 U Manga bir öy yasaydu, Men
uning padishahliq textini menggü mustehkem qilimen. 13
Men uninggha ata bolimen, u Manga oghul bolidu; méhri-
shepqitimni séningdin awwal ötken [idare qilghuchidin]
juda qilghinimdek uningdin hergiz juda qilmaymen;
14 uni Méning öyümde we Méning padishahliqimda
menggü turghuzimen; uning texti menggü mezmut
bolup turghuzulidu». 15 Natan bu barliq sözler we barliq
wehiyni héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi.
16 Shuning bilen Dawut kirip Perwerdigarning aldida
olturup mundaq dédi: «I Xuda Perwerdigar, men zadi
kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu
derijige köturgüdek? 17 Lékin i Xuda Perwerdigar, [bu
mertiwige kötürgining] séning neziringde kichikkine bir
ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq
kelgüsi toghruluq sözliding we méni ulugh mertiwilik
zat dep qariding, i Xuda Perwerdigar! 18 Sen kemineng
üstige chüshürgen shundaq shan-sherep toghruluq
Dawut Sanga néme diyelisun? Chünki Sen derweqe Öz
qulungni Özüng bilisen. 19 Ah Perwerdigar, péqir qulung
üchün hemde Öz könglüngdiki niyiting boyiche bu barliq
ulughluqni körsitip, bu chong ishlarning hemmisini ayan
qilding. 20 Ah Perwerdigar, quliqimiz toluq anglighini
boyiche Sanga teng kelgüdek héchkim yoq; Séningdin
bölek héchbir ilah yoqtur. 21 Dunyada qaysi bir el
xelqing Israilgha teng kélelisun? Ularni Özüngge xas
birdinbir xelq bolush üchün qutuldurushqa barding
hemde Misirdin qutuldurup chiqqan xelqing aldidin yat
ellerni qoghlap chiqirip, ulughwar we beheywet ishlar
arqiliq Öz namingni tikliding! 22 Sen xelqing Israilni
menggü Özüngning xelqing qilding; ah Perwerdigar,
Senmu ularning Xudasi boldung. 23 Ah Perwerdigar,
emdi péqir qulung we uning öyi toghruluq qilghan
wedeng menggüge emel qilinsun; Sen dégenliring
boyiche ishni ada qilghaysen! 24 Amin, wedeng emel
qilinsun, shundaqla naming menggü ulughlansun,
kishiler: «Samawi qoshunning Serdari Perwerdigar
Israilning Xudasi, heqiqeten Israilgha Xudadur!» désun;
we shundaq bolup, péqir qulung Dawutning öy-jemeti
Séning aldingda mezmut turghuzulsun. 25 Ah Xudayim,
Sen péqir qulunggha sanga öy yasaymen, dégen wehiy
keltürdüng; shunga qulung Séning aldingda mushundaq
dua qilishqa jür'et qildi. 26 Ah Perwerdigar, Sen birdinbir
Xudadursen, Sen péqir qulunggha mushundaq ametni
bérishni wede qilding; 27 Emdi péqir qulungning öy-
jemetige iltipat qilip, uning Séning aldingda menggü
turushigha saqlighaysen. Chünki Sen, ah Perwerdigar,
[péqirning öy-jemetige] iltipat qilding we shuning bilen
u menggüge bext-iltipatqa nésip bolidu».

18 Shu ishtin kéyin shundaq boldiki, Dawut
Filistiylerge hujum qilip ularni boysundurup,
ularning qolidin Gatni we uninggha tewe yéza-kentlerni
tartiwaldi. 2 U yene Moabiylargha hujum qildi; Moabiylar
uninggha béqinip, olpan töleydighan boldi. 3 Zobahning
padishahi Hadad'ézer öz tewesini Efrat deryasighiche
kéngeytishke atlinip chiqqanda, Dawut taki Xamatqa
qeder uninggha hujum qildi. 4 Dawut uning ming jeng
harwisini olja aldi, yette ming atliq leshkirini, yigirme
ming piyade leshkirini esir aldi. Dawut barliq jeng
harwilirining atlirining péyini qirqitiwétip, peqet yüz
harwigha qoshqidek atnila élip qaldi. 5 Demeshqtiki
Suriyler Zobahning padishahi Hadad'ézerge yardem
bérishke keldi; Dawut Suriylerdin yigirme ikki ming
eskerni öltürdi. 6 Dawut Suriyediki Demeshq rayonigha
qarawul etretlirini turghuzuwidi, Suriyler Dawutqa
béqinip, uninggha olpan töleydighan boldi. Dawut
qeyerge [jengge] chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap
turdi. 7 Dawut Hadad'ézerning xizmetkarliri ishlitidighan
altun qalqanlarning hemmisini Yérusalémgha élip qaytti.
8 U yene Hadad'ézerge tewe Tibhat bilen kundin
ibaret ikki sheherdin nurghun mis olja aldi; kéyinki
zamanlarda Sulayman mushu mislarni ishlitip mis köl,
mis tüwrükler we bashqa barliq mis eswablarni yasatqan.
9 Xamat padishahi Tow Dawutning Zobah padishahi
Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup qighanliqini
anglap, 10 Öz oghli Hadoramni Dawutqa salam bérip,
uning Hadad'ézer bilen jeng qilip, uni meghlup qilghan
ghelibisini tebrikleshke ewetti. Chünki Tow eslide
Hadad'ézer bilen daim urushup turatti. Hadoram herxil
altun, kümüsh, mis eswab-jabduqlarni sowgha qilip
ekeldi. 11 Dawut padishah bu eswab-jabduqlarni
herqaysi ellerdin, jümlidin Édom, Moab, Ammonlardin,
Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-
kümüshler bilen qoshup hemmisini Perwerdigargha
béghishlidi. 12 Zeruiyaning oghli Abishay «Shor
wadisi»da Édomiylardin on sekkiz ming ademni
öltürdi. 13 Dawut Édomda qarawul etretlirini turghuzdi;
Édomlarning hemmisi Dawutqa béqindi. Dawut qeyerge

jengge chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap turdi. **14** Dawut padishah bolup pütün Israil üstige hökümranliq qilip, barliq xelqige adalet we heqqaniyliq bilen muamile qildi. **15** Zeruiyaning oghli Yoab qoshun'gha serdar, Ahiludning oghli Yehoshafat mirza, **16** Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Abimelek [bash] kahin, Shawsha katip, **17** Yehoyadaning oghli Binaya Keretiyler bilen Peletiylerning yolbashchisi idi; Dawutning oghulliri uning yénidiki emeldarlar boldi.

19 Kéyinki waqitlarda shundaq boldiki, Ammonlarning padishahi Nahash öldi; oghli Hanun ornigha padishah boldi. **2** Dawut: «Nahash manga iltipat körsetkini üchün, uning oghli Hanun'gha iltipat körsitimen» dep, atisining petisige uning könglini sorashqa Hanunning yénigha elchilerni ewetti. Dawutning elchiliri Ammonlarning zémin'gha yétip kélip, könglini sorighili Hanun bilen körüshmekchi boldi. **3** Lékin Ammonlarning emeldarliri Hanun'gha: «Dawutni rastla atilirining izzet-hörmitini qilip silige köngül sorighili adem ewetiptu, dep qaramla? Uning xizmetkarlirining özlirining aldiliriga kélishi bu yerni küzitish, aghdurmichiliq qilish, charlash üchün emesmidu?» — dédi. **4** Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, ularning saqal-burutlirini chüshürgüziwétip hem kiyimlirining beldin töwinini kestürüwétip andin ularni qoyuwetti. **5** Beziler kélip Dawutqa elchilerning ehwalini uqturdi; u ularni kütüwélishqa aldigha adem ewetti, chünki ular tolimu iza-ahanette qalghanidi. Shunga padishah ularga: «Saqal-burutinglar öskichilik Yérixo shehiride turup andin yénip kélinglar» dédi. **6** Ammonlar özlirining Dawutning nepritige uchrighanliqini bildi, Hanun we Ammonlar Aram-Naharaim, Aram-Maakah we Zobahdin jeng harwisi we atliq leshker yallashqa adem ewetip ming talant kümüsh berdi. **7** Ular ottuz ikki ming jeng harwisi, shundaqla Maakah padishahi bilen uning qoshunini yalliwaldi; ular Medebaning aldigha kélip bargah qurdi. Ammonlarmu jeng qilish üchün herqaysi sheherliridin kélip jem bolushti. **8** Dawut buni anglap Yoab bilen barliq esker qoshunini [ularning aldigha] chiqardi. **9** Ammonlar chiqip sheher derwazisining aldida sep tüzüp turdi; jengge atlinip chiqqan padishahlarmu dalada ayrim sep tüzüp turushti. **10** Yoab özining aldi-keynidin hujumgha uchraydighanliqini körüp, pütün Israildin bir qisim serxil ademlerni tallap, Suriyler bilen jeng qilishqa ularni septe turghuzdi; **11** u qalghan ademlirini inisi Abishaygha tapshurdi, shuningdek ular özlirini Ammonlar bilen jeng qilishqa sep qilip teyyarlidi. **12** Yoab Abishaygha: «Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yardem bergeysen; emma Ammonlar sanga küchlük kelse, men bérip sanga yardem bérey. **13** Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üchün we Xudayimizning sheherliri üchün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq körün'ginini qilghay! — dédi. **14** Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriylerge hujum qilghili chiqti; Suriyler uning aldidin qachti. **15** Suriylerning qachqanliqini körgen Ammonlarmu Yoabning inisi Abishayning aldidin qéchip, sheherge kiriwaldi. Andin Yoab Yérusalémgha qaytip keldi. **16** Suriyler bolsa özlirining Israillarning aldida meghlup bolghinini körgende, elchi ewetip, [Efrat] deryasining u teripidiki Suriylerni chaqirtip keldi. Hadad'ézerning qoshunining serdari bolghan Shofaq ularga yétekchi idi. **17** Buningdin xewer tapqan Dawut pütkül Israil xelqini yighip Iordan deryasidin ötüp, Suriylerning yénigha kélip ularga qarshi sep tüzüp turdi. Dawutning sep tüzgenlikini körgen Suriyler jengge atlandi. **18** Suriyler Israillarning aldidin qachti; Dawut Suriylerdin yette ming jeng harwiliqni we qiriq ming piyade leshkerni öltürdi we yene Suriylerning serdari Shofaqni öltürdi. **19** Hadad'ézerning emeldarliri Israil aldida yéngilginini körgende, Dawut bilen sülh qilip uninggha béqindi; shuningdin kéyin Suriyler ikkinchi Ammoniylargha yardem bérishni xalimaydighan boldi.

20 Shundaq boldiki, yéngi yilning béshida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta, Yoab küchlük qisimni bashlap kélip, Ammonlarning yerlirini weyran qilip, andin Rabbahni muhasirige aldi. U chaghda Dawut Yérusalémda turuwatatti. Yoab Rabbahgha hujum qilip sheherni weyran qilip tashlidi. **2** Dawut ularning padishahining béshidin tajni éliwidi (altunining éghirliqi bir talant chiqti, uninggha yaqutlar qondurulghanidi), kishiler bu tajni Dawutning béshigha kiydürüp qoydi. Dawut sheherdin yene nurghun jeng gheniymetlirini élip ketti. **3** U yene sheherdiki xelqni élip chiqip here, jotu we palta bilen ishleshke saldi; Dawut Ammonning herqaysi sheherliridiki xelqlernimu shundaq ishletti; andin Dawut köpchilik bilen Yérusalémgha qaytti. **4** Shu weqedin kéyin [Israillar] Gezerde Filistiyler bilen soqushti; u chaghda Xushatliq Sibbikay Refayiylardin bolghan Sippay isimlik birini öltürüwetti, Filistiyler tiz pükti. **5** Kéyinche [Israillar] bilen Filistiyler yene soqushti; Yairning oghli Elhanen Gatliq Goliyatning inisi Laxmini öltürdi; bu ademning neyzisining destisi bapkarning oqidek tom idi. **6** Kéyinki waqitlarda Gatta yene soqush boldi; u yerde nahayiti bestlik bir adem bar idi, uning qolidimu, putidimu altidin barmaq bolup, jemiy yigirme töt barmiqi bar idi; umu Refayiylardin idi. **7** Bu adem Israillarni tillighili turuwidi, Dawutning akisi Shimiyaning oghli Yonatan chiqip uni öltürüwetti. **8** Bular Gatliq Rafaning ewladliri bolup, hemmisi Dawut we uning xizmetkarlirining qolida öldi.

21 Sheytan Israillargha zerbe bérish üchün, Dawutni Israillarni sanaqtin ötküzüshke éziqturdi. **2** Shunga Dawut Yoabqa we xelqning yolbashchilirigha: «Siler Beer-Shébadin Dan'ghiche arilap Israillarni sanaqtin ötküzüp kélip méning bilen körüshünglar, ularning sanini biley» dédi. **3** Lékin Yoab jawaben: —«Perwerdigar Öz xelqini hazir meyli qanchilik bolsun, yüz hesse ashuruwetkey. Lékin i xojam padishahim, ularning hemmisi özüngning xizmitingde turuwatqanlar emesmu? Xojam bu ishni zadi néme dep telep qilidu? Xojam Israilni némishqa gunahqa muptila qilidila?» — dédi. **4** Lékin padishahning sözi Yoabning sözini bésip chüshti; shunga Yoab chiqip pütün Israil zéminini arilap Yérusalémgha qaytip keldi. **5** Yoab sanaqtin ötküzülgen xelqning sanini Dawutqa melum qildi; pütün Israilda qolida qilich kötüreleydighan ademler bir milyon bir yüz ming; Yehudalardin qolida qilich kötüreleydighan ademler töt yüz yetmish ming bolup chiqti. **6** Biraq Lawiylar bilen Binyaminlarla sanaqqa kirmidi; chünki

padishahning bu buyruqi Yoabning neziride yirginchlik
idi. **7** Xuda bu ishni yaman körgechke, Israillargha
zerbe berdi. **8** Dawut Xudagha: «Men bu ishni qilip
chong gunah ötküzüptimen; emdi menki qulungning
bu qebihlikini kechürüshingni tileymen, chünki men
tolimu exmiqane ish qiptimen» — dédi. **9** Perwerdigar
Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gadqa: **10** Sen bérip
Dawutqa éytip: «Perwerdigar mundaq deyduki, Men
sanga üch bala-qazani aldingda qoyimen; shuningdin
birini talliwal, Men shuni béshinglargha chüshürimen»
dégin, — dédi. **11** Shuning bilen Gad Dawutning
yénigha kélip: «Perwerdigar mundaq deydu: **12** «Qéni
tallighin: Ya üch yil acharchiliqta qélishtin, ya üch
ay düshmenlerning aldidin qéchip, yawliring teripidin
qoghlap qilichlinishidin we yaki üch kün Perwerdigarning
qilichining urushi — yeni waba késilining zéminda
tarqilishi, Perwerdigarning Perishtisining Israilning
pütün chégrisini xarab qilishidin birini tallighin». Emdi
oylinip kör, bir néme dégin; men méni ewetküchige
néme dep jawap bérey?» dédi. **13** Dawut Gadqa: «Men
bek qattiq tenglikte qaldim; emdi Perwerdigarning
qoligha chüshey deymen, chünki U tolimu shepqetliktur.
Peqet insanlarning qoligha chüshmisem, deymen» dédi.
14 Shu seweblik Perwerdigar Israilgha waba tarqatti;
Israillardin yetmish ming adem öldi. **15** Xuda Yérusalémni
weyran qilip tashlash üchün bir Perishtini ewetti; u
weyran qiliwatqanda, Perwerdigar ehwalni körüp özi
chüshürgen bu bala-qazadin pushayman qilip qaldi-de,
weyran qilghuchi Perishtige: «Bes! Emdi qolungni tart!»
dédi. U chaghda Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy
Ornanning xaminining yénida turatti. **16** Dawut béshini
kötürüp, Perwerdigarning Perishtisining asman bilen
yerning ariliqida, qolidiki ghilaptin sughurghan qilichini
Yérusalémgha tenglep turghanliqini kördi. Dawut bilen
aqsaqallarning hemmisi böz rextke oralghan halda yerge
düm yiqildi. **17** Dawut Xudagha: «Xelqning sanini élip
chiqishni buyrughuchi men emesmu? Gunah qilip bu
rezillik ötküzgüchi mendurmen; bu bir pada qoylar
bolsa, zadi néme qildi? Ah, Perwerdigar Xudayim,
qolung Öz xelqingge emes, belki manga we méning
jemetimge chüshkey, wabani Öz xelqingning üstige
chüshürmigeysen!» dédi. **18** Perwerdigarning Perishtisi
Gadqa: Sen bérip Dawutqa éytqin, u Yebusiy Ornanning
xaminigha chiqip Perwerdigargha bir qurban'gah salsun,
déwidi, **19** Dawut Gadning Perwerdigarning namida
éytqini boyiche shu yerge chiqti. **20** U chaghda Ornan
bughday tépiwatatti; Ornan burulup Perishtini körüp,
özi töt oghli bilen möküwalghanidi. **21** Dawut Ornanning
yénigha kelgende, u béshini kötürüp Dawutni körüp,
xamandin chiqip keldi-de, béshini yerge tegküdek égip
Dawutqa tezim qildi. **22** Dawut Ornan'gha: «Xelq ichide
taralghan wabani tosup qélish üchün, mushu xamanni
we etrapidiki yerni manga sétip berseng, bu yerde
Perwerdigargha atap bir qurban'gah salay deymen. Sen
toluq baha qoyup bu yéringni manga sétip berseng» dédi.
23 — Alsila, ghojam padishahimning qandaq qilghusi kelse
shundaq qilghay; qarisila, qurbanliq qilishqa kalilarni
bérey, xaman tépidighan tirnilarni otun qilip qalisila,
bughdayni ash hediyesige ishletsile; bularning hemmisini
men özlirige tuttum, dédi Ornan Dawutqa. **24** «Yaq», —
dédi Dawut Ornan'gha, — «qandaqla bolmisun men toluq
bahasi boyiche sétiwalimen; chünki men séningkini
éliwélip Perwerdigargha atisam bolmaydu, bedel tölimey
köydürme qurbanliqni hergiz sunmaymen». **25** Shuning
bilen Dawut alte yüz shekel altunni ölchep Ornan'gha
bérip u yerni sétiwaldi. **26** Dawut u yerge Perwerdigargha
atap bir qurban'gah saldi we köydürme qurbanliq
we inaqliq qurbanliqi sunup, Perwerdigargha nida
qildi; Perwerdigar uning tiligini qobul körüp, jawaben
asmandin köydürme qurbanliq qurban'gahigha ot
chüshürdi. **27** Perwerdigar Perishtisini buyruwidi, U
qilichini qaytidin ghilipigha saldi. **28** U chaghda, Dawut
Perwerdigarning Yebusiylardin bolghan Ornanning
xaminida uning tilikige jawab bergenlikini körüp, shu
yerde qurbanliq sunushqa bashlidi. **29** U chaghda, Musa
chölde yasatqan Perwerdigarning chédiri we köydürme
qurbanliq qurban'gahi Gibéonning égizlikide idi; **30**
lékin Dawut Perwerdigarning Perishtisining qilichidin
qorqup, u yerning aldigha bérip Xudadin yol sorashqa
jür'et qilalmaytti.

22 Shunga Dawut: «Mana bu Perwerdigar Xudaning
öyi bolidighan jay, mana bu Israil üchün köydürme
qurbanliq sunidighan qurban'gah bolidu» — dédi. **2**
Dawut Perwerdigarning öyini saldurush üchün Israil
zéminidiki yat eldikilerni yighishni buyrudi hem
tashlarni oyushqa tashchilarni teyinlidi. **3** Ishik-
derwazilargha ishlitishke miq we gire-baldaq yasash
üchün nurghun tömür teyyarlidi; yene nurghun mis
teyyarlidiki, uning éghirliqini tarazilap bolmaytti; **4**
u yene san-sanaqsiz kédir yaghichi teyyarlidi, chünki
Zidonluqlar bilen Turluqlar Dawutqa nurghun kédir
yaghichi yetküzüp bergenidi. **5** Dawut könglide:
«Oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchet xalas,
Perwerdigargha sélinidighan öy nahayiti beheywet we
katta bolushi, shan-shöhriti barliq yurtlargha yéyilishi
kérek; shuning bilen bu öyge kétidighan matériyallarni
hazirlap qoyushum kérek» dep oylidi. Shunga Dawut
ölüshtin ilgiri nurghun matériyal hazirlap qoydi. **6**
Dawut oghli Sulaymanni qichqirip uninggha Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigargha öy sélishni tapilidi. **7**
Dawut Sulayman'gha mundaq dédi: «I oghlum, men
eslide Perwerdigar Xudayimning namigha atap bir öy
sélishni oylighan, **8** lékin Perwerdigarning manga: «Sen
nurghun ademning qénini töktüng, nurghun chong
jenglerni qilding; séning Méning namimgha atap öy
sélishinggha bolmaydu, chünki sen Méning aldimda
nurghun ademning qénini yerge töktüng. **9** Qara,
séningdin bir oghul törülidu; u aram-tinchliq adimi
bolidu, Men uni her tereptiki düshmenliridin aram
tapquzimen; uning ismi derweqe Sulayman atilidu,
u texttiki künliride Men Israilgha aram-tinchliq we
asayishliq ata qilimen. **10** U Méning namimgha atap
öy salidu; u Manga oghul bolidu, Men uninggha ata
bolimen; Men uning Israil üstidiki padishahliq textini
menggü mezmut qilimen» dégen söz-kalami manga
yetti. **11** I oghlum, emdi Perwerdigar séning bilen bille
bolghay! Shuning bilen yolung rawan bolup, Uning
séning toghruluq bergen wedisi boyiche Perwerdigar
Xudayingning öyini salisen. **12** Perwerdigar sanga pem
we eqil bergey we Israilni idare qilishqa körsetme
bergey, séni Perwerdigar Xudayingning muqeddes
qanunigha emel qilidighan qilghay. **13** Shu waqitta,

Perwerdigar Israillar üchün Musagha tapshurghan
belgilime-hökümlerge emel qilsang, yolung rawan bolidu.
Qeyser, batur bol! Qorqma, hoduqupmu ketme. **14** Qara,
men Perwerdigarning öyi üchün japa-müsheqqetlirim
arqiliq yüz ming talant altun, ming ming talant kümüsh
we intayin köp, san-sanaqsiz mis, tömür teyyarlidim;
yene yaghach we tash teyyarlidim; buninggha yene
sen qoshsang bolidu. **15** Buningdin bashqa séningde
yene tash kesküchi, tamchi, yaghachchi hem herxil
xizmetlerni qilalaydighan nurghun ustilar bar; **16**
altun-kümüsh, mis, tömür bolsa san-sanaqsiz; sen ishqa
tutushushqa ornungdin tur, Perwerdigarim séning bilen
bille bolghay!» **17** Dawut yene Israildiki emeldarlargha
oghli Sulayman'gha yardem bérishni tapilap: **18**
«Xudayinglar bolghan Perwerdigar siler bilen bille
emesmu? Her etrapinglarda silerge tinch-aramliq bergen
emesmu? Chünki U bu zémindiki ahalini qolumgha
tapshurdi; zémin Perwerdigarning aldida we xelqining
aldida tizginlendi. **19** Emdi siler pütün qelbinglar,
pütün jéninglar bilen qet'iy niyetke kélip, Xudayinglar
bolghan Perwerdigarni izlenglar; Perwerdigarning ehde
sanduqini we Xudaning muqeddesxanisidiki qacha-
eswablirini Uning namigha atap sélin'ghan öyige apirip
qoyush üchün, Perwerdigar Xudaning muqeddesxanisini
sélishqa ornunglardin qopunglar!» dédi.

23 Dawut qérip künliri toshay dep qalghanda, oghli
Sulaymanni Israil üstige padishah qilip tiklidi. **2**
Dawut Israildiki emeldarlarni, kahinlarni we Lawiylarni
yighdi. **3** Lawiylardin ottuz yashtin ashqanlarning
hemmisi sanaqtin ötküzüldi; tizimlan'ghini boyiche,
ulardin erler jemiy ottuz sekkiz ming kishi idi. **4** Dawut:
«Bularning ichide yigirme töt ming kishi Perwerdigarning
öyini bashqurush xizmitige, alte ming kishi emeldar
we sotchiliqqa, **5** töt ming kishi derwaziwenlikke
we yene töt ming kishi men yasighan sazlar bilen
Perwerdigargha hemdusana oqush ishigha qoyulsun» —
dédi. **6** Dawut ularni Lawiyning oghli Gershon, Kohat
we Merari jemetliri boyiche guruppilargha böldi: — **7**
Gershoniylardin Ladan bilen Shimey bar idi; **8** Ladanning
oghli: tunji oghli Yehiyel, yene Zitam bilen Yoéldin ibaret
üch kishi idi; **9** Shimeyning oghlidin Shélomit, Haziyel we
Harandin ibaret üch kishi idi; yuqiriqilar Ladanning jemet
bashliqliri idi. **10** Shimeyning oghulliri Jahat, Zina, Yeush
we Bériyah, bu töteylenning hemmisi Shimeyning oghli
idi. **11** Jahat tunji oghul, Ziza ikkinchi oghul idi; Yeush
bilen Bériyahning ewladliri köp bolmighachqa, bir [jemet
guruppisi] dep hésablan'ghan. **12** Kohatning oghulliri
Amram, Izhar, Hébron we Uzziyeldin ibaret töt kishi
idi. **13** Amramning oghli Harun bilen Musa idi. Harun
bilen uning ewladliri eng muqeddes buyumlarni paklash,
Perwerdigarning aldida menggüge [qurbanliqlarni]
sunush, uning xizmitini qilish, menggü uning namidin
bext tilep dua bérishke ayrilghanidi. **14** Xudaning adimi
Musagha kelsek, uning ewladliri Lawiy qebilisidin dep
hésablinip pütülgen. **15** Musaning oghli Gershom bilen
Eliézer idi. **16** Gershomning oghulliridin Shebuyel chong
oghli idi. **17** Eliézerning oghli Rehabiya idi; Eliézerning
bashqa oghli bolmighan, lékin Rehabiyaning oghulliri
nahayiti köp idi. **18** Izharning tunji oghli Shélomit idi.
19 Hébronning oghulliri: tunji oghli Yériya, ikkinchi
oghli Amariya, üchinchi oghli Yahaziyel, tötinchi oghli
Jekamiyam idi. **20** Uzziyelning oghulliri: tunji oghli
Mikah, ikkinchi oghli Yishiya idi. **21** Merarining oghli
Mahli bilen Mushi idi; Mahlining oghli Eliazar bilen
Kish idi. **22** Eliazar ölgende oghli yoq, qizlirila bar
idi; ularning tughqanliri, yeni Kishning oghulliri u
qizlarni emrige aldi. **23** Mushining Mahli, Éder we
Yeremot dégen üchla oghli bar idi. **24** Yuqiriqilarning
hemmisi Lawiyning ewladliri bolup, jemetliri boyiche,
yeni jemet bashliri boyiche yigirme yashtin ashqan
erkekler royxetke élin'ghan; ular Perwerdigarning öyidiki
wezipilerni öteshke ismiliri boyiche tizimlan'ghanidi.
25 Chünki Dawut: «Israilning Xudasi Perwerdigar Öz
xelqige aram bérip, Özi menggü Yérusalémda makan
qilidu; **26** shuning bilen Lawiylarning muqeddes chédirni
we uning ichidiki herqaysi qacha-eswablarni kötürüp
yürüshning hajiti yoq» dégenidi. **27** Shunga Dawutning
jan üzüsh aldidiki wesiyiti boyiche, Lawiylarning yigirme
yashtin yuqirilirining hemmisi sanaqtin ötküzülgenidi.
28 Ularning wezipisi bolsa Harunning ewladlirining
yénida turup, Perwerdigarning öyining ishlirini qilish
idi; ular hoyla-aramlarni bashqurush, barliq muqeddes
buyumlarni pakiz tutush, qisqisi, Perwerdigarning
öyining xizmet wezipilirini béjirishke mes'ul idi; **29**
yene «tizilghan teqdim nan», ash hediye unliri, pétir
qoturmachlar, qazan nanliri we mayliq nanlargha,
shundaqla herxil ölchesh eswablirigha mes'ul idi; **30**
ular yene herküni etigende öre turup Perwerdigargha
teshekkür éytip hemdusana oquytti, herküni kechlikimu
shundaq qilatti. **31** Yene shabat küni, her yéngi ayda,
shuningdek békitilgen héyt-bayramlarda sunulidighan
barliq köydürme qurbanliqlargha mes'ul idi. Özlirige
qaritilghan belgilime boyiche, ular daim Perwerdigarning
aldigha békitiligen sani we nöwiti bilen xizmette turatti.
32 Ular jamaet chédirini hem muqeddes jayni baqatti,
shundaqla özlirining Perwerdigarning öyidiki xizmette
boluwatqan qérindashliri, yeni Harunning ewladlirigha
qaraytti.

24 Harun ewladlirining nöwetchilikke bölünüshi
töwendikiche: Harunning oghli Nadab, Abihu,
Eliazar we Itamar. **2** Nadab bilen Abihu atisidin burun
ölüp ketken hem perzent körmigenidi; shunga Eliazar
bilen Itamar kahinliqni tutatti. **3** Dawut we Eliazarning
ewladliridin Zadok we Itamarning ewladliridin Aximelek
ularning qérindashlirini guruppilargha bölüp, wezipisi
boyiche ishqa qoydi; **4** Eliazarning ewladliridin jemet
béshi bolghanlar Itamarning ewladliridin jemet béshi
bolghanlardin köp ikenlikini bilip, ularni shuninggha
asasen ayrip nöwet-guruppilargha böldi. Eliazarning
ewladliridin jemet béshi bolghanlar on alte kishi
idi, Itamarning ewladliridin jemet béshi bolghanlar
sekkiz kishi idi; **5** ular chek tashlash yoli bilen
tengshep nöwet-guruppilargha bölündi. Shundaq
qilip muqeddesxanidiki ishlargha mes'ul bolghanlar
we Xudaning aldidiki ishlargha mes'ul bolghanlar
hem Eliazarning ewladliridinmu hem Itamarning
ewladliridinmu boldi. **6** Lawiy Netanelning oghli
Shémaya katip bolsa padishah, emeldarlar, kahin Zadok,
Abiyatarning oghli Aximelek, shundaqla kahinlarning
we Lawiylarning jemet bashliqliri aldida ularning ismini

pütüp qoydi. Eliazarning ewladliri ichidin bir jemet
tallandi, andin Itamarning ewladliri ichidinmu bir jemet
tallandi. **7** Birinchi chek Yehoyaribqa, ikkinchi chek
Yedayagha, **8** üchinchi chek Harimgha, tötinchi chek
Séorimgha, **9** beshinchi chek Malkiyagha, altinchi chek
Miyamin'gha, **10** yettinchi chek Hakkozgha, sekkizinchi
chek Abiyagha, **11** toqquzinchi chek Yeshuagha, oninchi
chek Shékaniyagha, **12** on birinchi chek Eliyashibqa,
on ikkinchi chek Yakimgha, **13** on üchinchi chek
Huppagha, on tötinchi chek Yeshebiabqa, **14** on
beshinchi chek Bilgahqa, on altinchi chek Immerge,
15 on yettinchi chek Hézirgha, on sekkizinchi chek
Happizezge, **16** on toqquzinchi chek Pitahiyagha,
yigirminchi chek Yehezkelge, **17** yigirme birinchi
chek Yaqin'gha, yigirme ikkinchi chek Gamulgha, **18**
yigirme üchinchi chek Délayagha, yigirme tötinchi
chek Maaziyagha chiqti. **19** Mana bu ularning xizmet
tertipi; bu Israilning Xudasi Perwerdigar ularning atisi
Harunning wastisi bilen buyrughan nizam boyiche,
Perwerdigarning öyige kirish nöwiti idi. **20** Lawiyning
qalghan ewladliri munular: Amramning ewladliridin
Shubayel; Shubayelning ewladliri ichide Yehdéya bar
idi. **21** Rehabiyagha kelsek, uning oghulliri, jümlidin
tunji oghli Yishiya bar idi. **22** Izharning oghulliri
ichide Shélomot; Shélomotning oghulliri ichide Jahat
bar idi. **23** Hébronning oghulliri: tunji oghli Yeriya,
ikkinchisi Amariya, üchinchisi Yahaziyel, tötinchisi
Jekamiyam idi. **24** Uzziyelning oghulliri: Mikah;
Mikahning oghulliridin Shamir bar idi. **25** Mikahning
inisi Isshiya idi; Yisshiyaning oghulliri ichide Zekeriya bar
idi. **26** Merarining oghulliri: Mahli we Mushi; Yaaziyaning
oghli Béno idi. **27** Merarining oghli Yaaziyadin bolghan
ewladliri Béno, Shoham, Zakkur we Ibri bar idi. **28**
Mahlining oghli Eliazar idi; Eliazarning oghli yoq idi.
29 Kishke kelsek, uning oghulliri ichide Yerahmiyel bar
idi. **30** Mushining oghulliri Mahli, Éder we Yerimot
idi. Yuqiriqilarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup,
jemetliri boyiche pütülgenidi. **31** Ularmu ularning
qérindashliri Harunning ewladlirigha oxshash, Dawut
padishah, Zadok, Aximelek we shuningdek kahinlar we
Lawiylarning jemet bashliqlirining aldida chek tartti;
herqaysi jemet bashliri we ularning tughqanliridin eng
kichiklirimu oxshashla chek tartti.

25 Dawut bilen qoshunning serdarliri Asaf, Héman
we Yedutunlarning oghullirighimu wezipe yüklep,
ularni chiltar, tembur we jang-janglar chélip,
bésharet bérish xizmitige qoydi. Ulardin wezipige
qoyulghanlarning sani töwendikiche: **2** Asafning
oghulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitaniya we Asharilah bar idi;
Asafning oghullirining hemmisi Asafning körsetmisige
qaraytti; Asaf padishahning körsetmisi boyiche bésharet
bérip sözleytti. **3** Yedutun'gha kelgende, uning Gedaliya,
Zéri, Yeshaya, Shimey, Hashabiya we Mattitiyah dégen
alte oghli bolup, atisi Yedutunning körsetmisige qaraytti.
Yedutun Perwerdigargha teshekkür éytip medhiye oqush
üchün chiltar chélip bésharet béretti. **4** Hémanning
bolsa, uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyel, Shebuyel,
Yerimot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Giddalti we Romamti-
Ézer, Yoshbikasha, Malloti, Hotir we Maxaziot dégen
oghulliri bar idi. **5** Bularning hemmisi Hémanning
oghulliri bolup, Xudagha bolghan medhiyisini yangritish
üchün qoyulghan (Héman bolsa padishahqa Xudaning
söz-kalamini yetküzidighan aldin körgüchi idi); Xuda
Héman'gha on töt oghul, üch qiz ata qilghanidi. **6**
Bularning hemmisi atilirining bashlamchiliqida bolup,
Perwerdigarning öyide neghme-nawa qilish üchün,
jang-jang, tembur we chiltar chélip Xudaning öyidiki
wezipisini öteytti. Asaf, Yedutun we Héman [bu ishlarda]
padishahning körsetmisige qaraytti. **7** Ular we ularning
qérindashlirining sani jemiy ikki yüz seksen sekkiz
idi (ular hemmisi Perwerdigarni medhiyilesh neghme-
nawaliqida alahide terbiye körgen, küy éytishqa usta idi).
8 Bular chong-kichikige, ustaz-shagirtliqigha qarimay
hemmisi birdek chek tartip guruppilargha bölün'genidi.
9 Birinchi chek Asafning oghli Yüsüpke, ikkinchi chek
Gedaliyagha chiqti; u, uning iniliri we oghulliri bolup
jemiy on ikki kishi idi; **10** üchinchi chek Zakkurgha
chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on
ikki kishi idi; **11** tötinchi chek Izrigha chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **12**
beshinchi chek Netaniyagha chiqti; u uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **13** altinchi chek
Bukkiyagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup
on ikki kishi idi; **14** yettinchi chek Yesharilahqa chiqti;
u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi
idi; **15** sekkizinchi chek Yeshayagha chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **16**
toqquzinchi chek Mattaniyagha chiqti; u, uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **17** oninchi chek
Shimeyge chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy
on ikki kishi idi; **18** on birinchi chek Azarelge chiqti;
u we uning oghulliri, iniliri bolup jemiy on ikki kishi
idi; **19** on ikkinchi chek Hasabiyagha chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **20**
on üchinchi chek Shubayelge chiqti; u, uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **21** on tötinchi
chek Mattitiyahqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri
bolup jemiy on ikki kishi idi; **22** on beshinchi chek
Yerimotqa chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup
jemiy on ikki kishi idi; **23** on altinchi chek Hananiyagha
chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki
kishi idi; **24** on yettinchi chek Yoshbikashagha chiqti;
u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi
idi; **25** on sekkizinchi chek Hananigha chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **26** on
toqquzinchi chek Mallotigha chiqti; u, uning oghulliri
we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **27** yigirminchi
chek Eliyatagha chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup
jemiy on ikki kishi idi; **28** yigirme birinchi chek Hotirgha
chiqti; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki
kishi idi; **29** yigirme ikkinchi chek Giddaltigha chiqti; u,
uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi;
30 yigirme üchinchi chek Maxaziotqa chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi; **31**
yigirme tötinchi chek Romamti-Ézerge chiqti; u, uning
oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi idi.

26 Derwaziwenlerning guruppilinishi töwendikidek
boldi: Korah jemetidikilerdin Asafning ewladliri
ichide Korening oghli Meshelemiya bar idi. **2**
Meshelemiyaning birnechche oghli bolup, tunjisi

Zekeriya, ikkinchisi Yediyayel, üchinchisi Zebadiya, tötinchisi Yatniyel, **3** beshinchisi Élam, altinchisi Yehohanan, yettinchisi Elyoyinay idi. **4** Obed-Édomning oghulliri: tunji oghli Shémaya, ikkinchisi Yehozabad, üchinchisi Yoah, tötinchisi Sakar, beshinchisi Netanel, **5** altinchisi Ammiyel, yettinchisi Issakar, sekkizinchisi Péultay; derweqe Xuda Obed-Édomgha bext-saadet ata qilghanidi. **6** Uning oghli Shémayamu birnechche oghul perzent körgen bolup, hemmisi ata jemeti ichide yolbashchi idi, chünki ular batur ezimetler idi. **7** Shémayaning oghulliri: Otni, Réfayel, Obed we Elzabad idi. Elzabadning iniliri Élixu bilen Semakiyaning ikkisi batur idi. **8** Bularning hemmisi Obed-Édomning ewladliri bolup, ular we ularning oghulliri, qérindashlirining hemmisi [Xudaning] xizmitide qolidin ish kélidighan ademler idi. Obed-Édomning ewladi jemiy atmish ikki adem idi. **9** Meshelemiyaning oghulliri we qérindashliri bar idi; hemmisi batur bolup, jemiy on sekkiz adem idi. **10** Merarining ewladi bolghan Xosahning birnechche oghli bar idi, chong oghli Shimri (Shimri eslide tunji oghul bolmisimu, atisi uni chong oghul qilip tikligen), **11** ikkinchi oghli Hilqiya, üchinchisi Tebaliya, tötinchisi Zekeriya idi. Xosahning oghulliri we qérindashliri jemiy bolup on üch adem idi. **12** Yuqiriqilarning hemmisi jemet bashliri boyiche derwaziwenlerning guruppilargha bölünüshi idi; ularning hemmisige qérindashliri bilen bille Perwerdigarning öyidiki xizmet wezipisi tapshurulghanidi. **13** Ular, meyli chong bolsun yaki kichik bolsun, öz jemeti boyiche chek tartip herbir derwazigha belgilendi. **14** Sherqiy derwazida derwaziwenlik qilishqa chek chiqqini Shelemiya boldi; andin ular uning oghli Zekeriya (aqilane meslihetchi idi) üchün chek tartti; uninggha shimaliy derwazining derwaziwenlik chéki chiqti. **15** Jenubiy derwazining chéki Obed-Édomgha chiqti. Uning oghulliri ambar-xezinilerge mes'ul boldi. **16** Shuppim bilen Xosahqa gherbiy derwazining we shuningdek dawan yolidiki Shalleket derwazisining chéki chiqti; derwaziwenler yandiship turatti. **17** Sherqiy derwazigha herküni alte Lawiy derwaziwen mes'ul idi; shimaliy derwazigha herküni töt adem, jenubiy derwazigha herküni töt adem mes'ul idi; ambar-xezinilerning herbirige ikki adem bir guruppa bolup qaraytti. **18** Gherb tereptiki dehlizning aldidiki yolda töt kishi, dehlizning özide ikki kishi pasibanliq qilatti. **19** Yoquridiki kishiler derwaziwenlerning guruppilinishi bolup, Korahning we Merarining ewladliridin idi. **20** Ularning [bashqa] Lawiy qérindashliridin Xudaning öyidiki xezinilerni we muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar xezinisini bashqurushqa Axiyah qoyuldi. **21** Gershon jemetidiki Ladanning ewladliridin, Gershoniy Ladan jemetige yolbashchi bolghini: Jehiyeli idi; **22** Jehiyelining oghulliri Zétam bilen uning inisi Yoél idi; ular Perwerdigarning öyidiki xezinilerge mes'ul idi. **23** Amram jemeti, Izhar jemeti, Hébron jemeti we Uzziyel jemetidikilermu [wezipige qoyuldi]: **24** Musaning newrisi, Gershomning oghli Shibuel bash xezinichi boldi. **25** Uning Eliézerdin bolghan qérindashliri: Eliézerning oghli Rehabiya, Rehabiyaning oghli Yeshaya, Yeshayaning oghli Yoram, Yoramning oghli Zikri, Zikrining oghli Shélomit idi. **26** Mushu Shélomit bilen uning qérindashliri muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar saqlinidighan barliq xezinilerni bashquratti; bu buyumlarni eslide Dawut padishah, jemet bashliqliri, mingbéshilar, yüzbéshilar we qoshun serdarliri béghishlighanidi. **27** Ular jenggahlarda bulang-talang qilip kelgen mal-mülüklerdin we oljidin Perwerdigarning öyini puxta qilishqa béghishlighanidi. **28** [Bularning ichidimu] aldin körgüchi Samuil, Kishning oghli Saul, Nerning oghli Abner we Zeruiyaning oghli Yoablar muqeddes dep ayrighan nersiler bar idi; barliq muqeddes dep ayrilghan nersilerni Shélomit bilen uning qérindashliri bashquratti. **29** Izhar jemetidin Kénaniya we uning oghulliri [muqeddes öyning] sirtida Israilda mensepdar we sotchilar qilip qoyuldi. **30** Hébron jemetidin Hashabiya we uning qérindashliri, hemmisi batur bolup, Iordan deryasining gherbiy teripide Israilda mensep tutup, Perwerdigarning xizmitige we padishahning ishlirigha mes'ul bolushqa qoyulghan. Ular jemiy birming yette yüz kishi idi. **31** Hébron jemeti ichide, jemetning nesebnamisi boyiche Yeriya jemet béshi idi. Dawutning seltenitining qiriqinchi yili [nesebnamilerni] tekshürüsh arqiliq Giléadning Yaazer dégen yéride bu jemettinmu batur ezimetler tépildi. **32** Yeriyaning qérindashliridin yene jemiy bolup ikki ming yette yüz kishi bar idi; ularning hemmisi batur bolup, shu jemet bashliri idi; padishah Dawut ularni Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidiki Xudagha we padishahning xizmitige dair barliq ishlarni bashqurushqa qoydi.

27 Töwendikiler Israillar ichide padishahning xizmitide herbiy qisimlargha mes'ul bolghan herqaysi jemet bashliri, mingbéshi, yüzbéshi we barliq mensepdarlar idi. Ular sanigha qarap qisimlargha bölün'genidi. Ular her yili ay boyiche nöwetliship turatti, her qisimda yigirme töt ming adem bar idi. **2** Birinchi aydiki birinchi nöwetchi qoshun'gha Zabdiyelning oghli Yashobiam mes'ul bolghan, uning ashu qismida yigirme töt ming adem bar idi. **3** U Perez ewladliridin bolup, birinchi aydiki ashu qoshun qismining serdarlirini bashquratti. **4** Ikkinchi aydiki nöwetchi qoshun'gha mes'ul kishi Ahohluq Doday bolup, uning qoshunining orunbasar serdari Miklot bar idi; bu qisimda yigirme töt ming adem bar idi. **5** Üchinchi aydiki üchinchi nöwetchi qoshunning serdari kahin Yehoyadaning oghli Binaya idi; u uning ashu qoshunigha bash bolup, uningda yigirme töt ming adem bar idi. **6** Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, ashu ottuz ademni bashquratti; uning qismida yene uning oghli Ammizabad bar idi. **7** Tötinchi aydiki tötinchi nöwetchi qoshunning serdari Yoabning inisi Asahel idi; uningdin kéyin oghli Zebadiya uning ornini basti. Uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **8** Beshinchi aydiki beshinchi nöwetchi qoshunning serdari Izrahliq Shamxut idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **9** Altinchi aydiki altinchi nöwetchi qoshunning serdari Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **10** Yettinchi aydiki yettinchi nöwetchi qoshunning serdari Efraim ewladliri ichidiki Pilonluq Helez bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **11** Sekkizinchi aydiki sekkizinchi nöwetchi qoshunning serdari Zerah jemetidiki Xushatliq Sibbikay bolup, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **12** Toqquzinchi aydiki toqquzinchi nöwetchi

qoshunning serdari Binyamin qebilisidiki Anatotluq
Abiezer bolup, uning qismida yigirme töt ming adem
bar idi. 13 Oninchi aydiki oninchi nöwetchi qoshunning
serdari Zerah jemetidiki Nitofatliq Maharay bolup, uning
qismida yigirme töt ming adem bar idi. 14 On birinchi
aydiki on birinchi nöwetchi qoshunning serdari Efraim
qebilisidiki Piratonluq Binaya bolup, uning qismida
yigirme töt ming adem bar idi. 15 On ikkinchi aydiki on
ikkinchi nöwetchi qoshunning serdari Otniyel jemetidiki
Nitofatliq Helday bolup, uning qismida yigirme töt ming
adem bar idi. 16 Israilning herqaysi qebililirini idare
qilip kelgenler töwendikiler: Rubeniylar üchün Zikrining
oghli Eliézer qebile bashliqi idi; Shiméoniylar üchün
qebile bashliqi Maakahning oghli Shefatiya; 17 Lawiy
qebilisi üchün Kemuelning oghli Hasabiya qebile bashliqi
idi; Haruniylar üchün jemet béshi Zadok; 18 Yehuda
qebilisi üchün Dawutning akisi Élixu qebile bashliqi idi;
Issakariylar üchün Mikailning oghli Omri qebile bashliqi
idi; 19 Zebuluniylar üchün Obadiyaning oghli Yishmaya
qebile bashliqi idi; Naftali qebilisi üchün Azriyelning
oghli Yerimot qebile bashliqi idi; 20 Efraimiylar üchün
Azaziyaning oghli Hoshiya qebile bashliqi idi; Manasseh
yérim qebilisi üchün Pidayaning oghli Yoél qebile
bashliqi idi; 21 Giléadta makanlashqan Manasseh yérim
qebilisi üchün Zekeriyaning oghli Iddo qebile bashliqi
idi; Binyamin qebilisi üchün Abnerning oghli Yaasiyel
qebile bashliqi idi; 22 Dan qebilisi üchün Yerohamning
oghli Azarel qebile bashliqi idi. Yuqiridikiler Israil
qebililiri üchün qebile bashliqi idi. 23 Dawut Israillar
ichide yigirme yashtin töwenlerni tizimlimighan; chünki
Perwerdigar Israillarning sanini asmandiki yultuzdek
köp qilimen dégenidi. 24 Zeruiyaning oghli Yoab
sanini élishqa kirishken, lékin tügimigen; chünki mushu
ish wejidin [Xudaning] ghezipi Israillarning béshigha
yaghdurulghan; shu sewebtin Israillarning sani «Dawut
padishahning yilnamiliri» dégen xatirige kirgüzülmigen.
25 Padishahning ambar-xezinilirini bashqurghuchi
Adiyelning oghli Azmawet idi; dala, sheher, yéza-
kent we munarlardiki ambar-xezinilerni bashqurghuchi
Uzziyaning oghli Yonatan idi. 26 Étiz-ériqlarda tériqchiliq
qilghuchilarni bashqurghuchi Kélubning oghli Ezri idi;
27 Üzümzarliqlarni bashqurghuchi Ramahliq Shimey;
üzümzarliqlardiki sharab ambarlirini bashqurghuchi
Shifmiliq Zabdi; 28 Shefelah tüzlenglikidiki zeytun we
üjme derexlirini bashqurghuchi Gederlik Baal-Hanan
idi; may ambarlirini bashqurghuchi Yoash; 29 Sharonda
béqilidighan kala padilirini bashqurghuchi Sharonluq
Sitray; jilghilardiki kala padilirini bashqurghuchi
Adlayning oghli Shafat; 30 tögilerni bashqurghuchi
Ismaillardin Obil; ésheklerni bashqurghuchi Mironotluq
Yehdiya; 31 qoy padilirini bashqurghuchi Xagarliq Yaziz
idi. Bularning hemmisi Dawut padishahning mal-mülkini
bashqurghuchi emeldarlar idi. 32 Dawutning taghisi
Yonatan meslihetchi bolup, danishmen hem Tewrat
xettatchisi idi; Xaqmonining oghli Yehiyel padishahning
oghullirining ustazi idi. 33 Ahitofelmu padishahning
meslihetchisi idi; Arkliq Hushay padishahning jan dosti
idi. 34 Ahitofeldin kéyin Binayaning oghli Yehoyada
bilen Abiyatar uning ornigha meslihetchi boldi; Yoab
padishahning qoshun serdari idi.

28 Dawut Israildiki barliq emeldarlarni, herqaysi
qebile bashliqliri, nöwetliship padishahning
xizmitini qilidighan qoshun béshi, mingbéshi, yüzbéshi,
padishah we shahzadilerning barliq mal-mülük, charwa
mallirini bashquridighan emeldarlarni, shuningdek
mehrem-ghojidarlar, palwanlar we barliq batur
jengchilerni Yérusalémgha chaqirtip keldi. 2 Padishah
Dawut ornidin turup mundaq dédi: — I buraderlirim
we xelqim, gépimge qulaq sélinglar: Könglümde
Perwerdigarning ehde sanduqi üchün bir aramgah,
Xudayimizning textiperisi bolidighan bir öy sélish
arzuyum bar idi hemde uni sélishqa teyyarliqmu körüp
qoyghanidim. 3 Lékin Xuda manga: «Sen Méning
namimgha atap öy salsang bolmaydu, chünki Sen jengchi,
adem öltürüp qan tökkensen» dédi. 4 Israilning Xudasi
bolghan Perwerdigar atamning pütün jemetidin méni
ebedil'ebed Israilgha padishah bolushqa tallidi; chünki U
Yehudani yolbashchi bolushqa tallighan; U Yehuda jemeti
ichide atamning jemetini tallighan, atamning oghulliri
ichide mendin razi bolup, méni pütün Israilgha padishah
qilip tikligen; 5 méning oghullirim ichidin (Perwerdigar
derweqe manga köp oghul ata qilghan) U yene oghlum
Sulaymanni Perwerdigarning padishahliqining textige
olturup, Israilgha hökümran bolushqa tallidi. 6 U
manga: «Séning oghlung Sulayman bolsa Méning öyüm
we hoylilirimni salghuchi bolidu; chünki Men uni
Özümge oghul bolushqa tallidim, Menmu uninggha ata
bolimen. 7 U Méning emr-belgilimilirimge bügünkidek
ching turup riaye qilidighan bolsa, uning padishahliqini
menggü mustehkem qilimen» dégenidi. 8 Shunga
bügün Perwerdigarning jamaiti pütkül Israil xelqining,
shundaqla Xudayimizning aldida [shuni éytimen]: — Bu
yaxshi yurtqa igidarchiliq qilish üchün we kelgüside
baliliringlargha menggülük miras qilip qaldurush üchün,
siler Xudayinglar Perwerdigarning barliq emrlirini izdep
tutunglar. 9 — I, sen oghlum Sulayman, atangning
Xudasi bolghan Perwerdigarni bil, sap dil we pidakarliq
bilen Uning xizmitide bolghin. Chünki Perwerdigar
jimi ademning könglini közitip turidu, barliq oy-
niyetlirini perq étidu. Sen Uni izdiseng, U Özini sanga
tapquzidu; Uningdin ténip ketseng, séni menggü üzüp
tashlaydu. 10 Emdi sen köngül qoyghin, Perwerdigar
muqeddesxana qilish üchün bir öyni sélishqa séni tallidi;
batur bol, uni ada qil!». 11 Dawut [muqeddesgahning]
dehlizi, xaniliri, xeziniliri, balixaniliri, ichki öyliri
we kafaret textidiki öyining layihisining hemmisini
oghli Sulayman'gha tapshurdi; 12 [Xudaning] Rohidin
tapshuruwalghini boyiche u Perwerdigarning öyining
hoyliliri, töt etrapidiki kichik öyler, muqeddesxanidiki
xezinler, muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar
qoyulidighan xezinilerning layihilirini qaldurmay
uninggha körsetti. 13 Yene kahinlar bilen Lawiylarning
guruppilinishi, Perwerdigarning öyidiki herxil wezipiler,
shuningdek Perwerdigarning öyige éhtiyajliq barliq
eswablar toghrisidiki belgilimilerni körsetti; 14 we
herxil ishlargha kéreklik altun eswablarni yasitishqa
kétidighan altun, herxil ishlargha kéreklik kümüsh
eswablarni yasitishqa kétidighan kümüsh, 15 altun
chiraghdanlargha, ulargha tewe altun chiraghlargha, yeni
herbir chiraghdan we chiraghlargha kétidighan altun;
kümüsh chiraghdanlargha, yeni herbir chiraghdan we

shuninggha tewe chiraghlar üchün kétidighan kümüshni
tapshurup berdi. U herbir chiraghdan'gha ishlitish
ornigha qarap kéreklikini berdi; **16** nan tizidighan
altun shirelerni yasitishqa, yeni herbir shire üchün
kéreklik altun berdi; kümüsh shirelerni yasitishqa
kéreklik kümüsh berdi; **17** wilka-ilmekler, texse-piyale we
chögünlerni yasashqa, altun chiniler, yeni herxil chinini
yasashqa kéreklik bolghan sap altun berdi; kümüsh
chinilerni yasashqa, yeni herbir chine üchün kéreklik
kümüsh berdi; **18** xushbuygah yasashqa kéreklik ésil altun
berdi. U yene qanatlirini kérip Perwerdigarning ehde
sanduqini yépip turidighan altun kérublar qaraydighan
[kafaret] textining nusxisini tapshurup berdi. **19**
«Bularning hemmisi, Perwerdigar Öz qolini üstümge
qoyghanda manga körsetken barliq nusxa-endiziler
bolghachqa, men yézip qoydum» dédi Dawut. **20** Dawut
yene oghli Sulayman'gha: «Sen batur we jasaretlik
bol, buni ada qil; qorqma, alaqzadimu bolup ketme;
chünki Perwerdigar Xuda, méning Xudayim séning
bilen bille bolidu; taki Perwerdigarning öyidiki kéyinki
ibadet xizmiti üchün teyyarliq ishliri tügigen'ge qeder
U sendin héch ayrilmaydu yaki tashlapmu qoymaydu.
21 Qara, Xudaning öyidiki barliq xizmitini béjiridighan
kahinlar we Lawiylarning guruppiliri teyyar turidu;
séning yéningda herxil hünerge usta, herbir xizmetke
teyyar turghan hünerwenlermu raziliq bilen turidu;
uning üstige emeldarlar we barliq xelq séning emringni
kütidu» dédi.

29 Dawut pütkül jamaetke söz qilip mundaq dédi:
— Xuda Özi tallighan oghlum Sulayman téxi
yash, bir yumran köchet, xalas, bu qurulush bolsa
tolimu chong; chünki bu muqeddes orda insan üchün
emes, belki Perwerdigar Xuda üchün yasilidu. **2** Men
Xudayimning öyi üchün pütün küchümni chiqirip,
altun bilen yasilidighanlirigha altun, kümüsh bilen
yasilidighanlirigha kümüsh, mis bilen yasilidighanlirigha
mis, tömür bilen yasilidighanlirigha tömür, yaghach
bilen yasilidighanlirigha yaghach teyyarlap qoydum;
yene aq héqiq, közlük yaqut, renglik tash we herxil
ésil tashlarni, yene nahayiti köp mermerni yighip
qoydum. **3** Men Xudayimning öyidin söyünidighanliqim
üchün Xudayimning öyini sélishqa teyyarlighan barliq
nersilerdin bashqa, özümning teelluqatidin altun-
kümüshlerni Xudayimning öyige atidim; **4** yeni
öyning tamlirini qaplash üchün Ofir altunidin üch
ming talant, sap kümüshtin yette ming talant teqdim
qildim; **5** altundin yasilidighanlirigha altun, kümüshtin
yasilidighanlirigha kümüsh we hünerwenlerning qoli
bilen herxil yasilidighanlirigha kérek bolghinini teqdim
qildim. Bügün yene kimlerning Perwerdigargha birnéme
atighusi bar?». **6** Shuning bilen Israil qebililiridiki
herqaysi jemet bashliri, qebile bashliqliri, mingbéshi,
yüzbéshi we padishahning ishlirigha mes'ul bolghan
ghojidarlarmu béghishlashqa kirishti. **7** Ular Xudaning
öyidiki ibadet xizmetliri üchün besh ming talant altun
we on ming darik altun, on ming talant kümüsh, on
sekkiz ming talant mis we bir yüz ming talant tömür
teqdim qildi. **8** Yaquti barlar yaqutni Perwerdigarning
öyining xezinisige, yeni Gershoniy Yehiyelning qoligha
tapshurdi. **9** Xalayiq kishilerning mundaq öz ixtiyarliqi
bilen teqdim qilghanliqliridin xushal bolup kétishti;
chünki ular chin qelbidin Perwerdigargha teqdim
qilishqanidi. Dawutmu alamet xush boldi. **10** Shunga
Dawut pütkül jamaet aldida Perwerdigargha teshekkür-
medhiye éytip mundaq dédi: — «Ah Perwerdigar, bowimiz
Israilning Xudasi, Sen ebedil'ebedgiche hemdusanagha
layiqsen. **11** I Perwerdigar, ulughluq, küch-qudret, shan-
sherep, shanu-shewket we heywet Sanga mensuptur;
asmandiki we yerdiki bar-yoqi Séningkidur; i Perwerdigar,
padishahliq Séningkidur, hemmidin üstün bolghan
idare qilghuchisen. **12** Dölet bilen izzet Séningdinla
kélidu, Sen hemmige hökümdarsen. Küch bilen qudret
Séning qolungda; herkimni ulugh we qudretlik qilish
peqet qolungdindur. **13** Emdi, ah Xudayimiz, biz Sanga
teshekkür oquymiz, shan-shereplik naminggha medhiye
oquymiz! **14** Mana mushundaq özlükümizdin teqdim
qilalaydighan bolghan men kim idim, xelqim néme idi?
Chünki barliq nerse Sendin kélidu, biz peqet Öz qolungdin
kelginidin Özüngge qayturduq, xalas! **15** Biz Séning
aldingda yaqa yurtluqlar, barliq ata-bowilirimizgha
oxshash musapirmiz, xalas; yer yüzidiki künlirimiz
goya bir saye, ümidsiz ötküzülidu. **16** I Xudayimiz
Perwerdigar, biz Séning naminggha atap öy sélishqa
teyyarlap yighqan bu bayliq-dunyaning hemmisi Séning
qolungdin kelgen, esli Séningkidur. **17** I Xudayim, shuni
bilimenki, Sen insanning qelbini sinap, durusluqtin
xursen bolisen; men bolsam durus qelbimdin bularni
ixtiyaren teqdim qildim; we bu yerde hazir turghan
xelqingningmu Sanga teqdim qilghinini xushal-xuramliq
bilen kördüm. **18** I Perwerdigar, ata-bowilirimiz bolghan
Ibrahim, Ishaq we Israilning Xudasi, Öz xelqingning
könglidiki bundaq oy-niyetni menggü mustehkem
qilghaysen, könglini Özüngge tartquzghaysen! **19** Oghlum
Sulayman'gha Séning emrliring, agah-guwahliqliring we
belgilimiliringni tutup, hemmini ada qilip, men hazirlap
qoyghanlirimni ishlitip ordini yasashqa durus bir qelb
bergeysen». **20** Dawut pütün jamaetke: «Siler Xudayinglar
bolghan Perwerdigargha teshekkür-hemdusana oqup
medhiyilenglar!» déwidi, pütün jamaet ata-bowilirining
Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye
oqup sejde qildi; ular Perwerdigar hem padishah aldida
bash urdi. **21** Etisi ular Perwerdigargha atap qurbanliqlar
we köydürme qurbanliqlarni keltürdi; shu küni ular
ming buqa, ming qochqar, ming qozini sharab hediyeliri
bilen qoshup teqdim qildi, shundaqla yene pütün
Israil üchün nurghun qurbanliqlarni teqdim qildi. **22**
Ular shu küni Perwerdigarning aldida alamet xushal
bolup ghizalandi. Ular Dawutning oghli Sulaymanni
ikkinchi qétim padishah tiklesh murasimi ötküzdi;
uni Perwerdigarning aldida shah bolushqa, Zadokni
kahin bolushqa mesih qildi. **23** Shuningdin kéyin
Sulayman Perwerdigargha tewe textke olturup, atisi
Dawutning ornigha padishah boldi we intayin rawaj
tapti; pütkül Israil xelqi uninggha itaet qildi. **24** Barliq
emeldarlar, palwanlar we shundaqla padishah Dawutning
oghullirining hemmisi Sulayman'gha béqinip boysundi.
25 Perwerdigar Sulaymanni Israil xelqi aldida nahayiti
ulugh qildi; U uninggha ata qilghan shahane heywet
shundaq yuqiriki, uningdin ilgiri ötken herqandaq
Israil padishahlirida héch bolup baqqan emes. **26**
Yessening oghli Dawut pütün Israilgha shundaq padishah
bolghanidi. **27** Uning Israilgha hökümranliq qilghan

waqti jemiy qiriq yil boldi; u Hébronda yette yil,
Yérusalémda ottuz üch yil seltenet qildi. **28** U uzun
ömür, dölet-bayliq we izzet-hörmet körüp, xéli köp
yashap, alemdin ötti; ornigha uning oghli Sulayman
padishah boldi. **29** Padishah Dawutning barliq ishliri,
bashtin axirighiche mana aldin körgüchi Samuilning
xatiriliri, Natan peyghemberning xatiriliri we aldin
körgüchi Gadning xatiriliride pütülgendur. **30** Uning
selteniti, körsetken küch-quwwiti, shundaqla uning,
Israil we herqaysi dölet-memliketlerning béshidin ötken
weqelermu shu xatirilerde pütülgendur.

Tarix-tezkire 2

1 Dawutning oghli Sulaymanning hökümranliqi
mustehkemlendi; chünki uning Xudasi Perwerdigar
uning bilen bille bolup, uni bek büyük qildi. **2** Sulayman
pütkül Israillarni, mingbéshi, yüzbéshi, soraqchi we
pütkül Israilning qebile-jemet bashliqliri bolghan
emeldarlarni chaqirtip ulargha söz qildi. **3** Sulayman
barliq jamaet bilen birlikte Gibéonning égizlikige
bardi; chünki u yerde Xudaning «jamaet chédiri», yeni
Perwerdigarning quli Musa bayawanda yasatqan chédir
bar idi. **4** Xudaning ehde sanduqini bolsa Dawut Kiriat-
Yéarimdin élip chiqip, özi uninggha teyyarlighan yerge
ekelgenidi; chünki u Yérusalémda ehde sanduqi üchün
bir chédir tiktürgenidi. **5** Xurning newrisi, Urining oghli
Bezalel yasighan mis qurban'gah bolsa [Gibéonda], yeni
Perwerdigarning jamaet chédiri aldida idi; Sulayman
jamaet bilen birlikte bérip, shu yerde [Perwerdigardin]
tilek tilidi. **6** Sulayman jamaet chédirining aldidiki
mis qurban'gahning yénigha, Perwerdigarning aldigha
kélip, qurban'gahta ming malni köydürme qurbanliq
qildi. **7** Shu kéchisi Xuda Sulayman'gha ayan bolup,
uninggha: — Sen némini tiliseng, shuni bérimen, dédi. **8**
Sulayman Xudagha: — Sen atam Dawutqa zor méhir-
muhebbet ata qilghan, méni uning ornigha padishah
qilding. **9** I Perwerdigar Xuda, emdi Sen atam Dawutqa
bergen wedengni puxta orunlighaysen; chünki Sen
méni yerdiki topidek nurghun xelqqe hökümranliq
qilidighan padishah qilding. **10** Emdi Sen manga bu
xelqqe yétekchilik qilghudek danaliq we bilim bergeysen;
undaq bolmisa Séning munchiwala chong bu xelqingge
kim höküm sürelisun? — dédi. **11** Xuda Sulayman'gha: —
Men séni xelqimge padishah qilip tiklidim. Emdi sen
mushundaq niyetke kélip, ne bayliq, mal-mülük, ne
izzet-hörmet we düshmenliringning janlirini tilimey, ne
uzun ömür körüshni tilimey, belki bu xelqimge höküm
sürüshke danaliq we bilim tiligen ikensen, **12** Danaliq
we bilim sanga teqdim qilindi; we Men sanga bayliq,
mal-mülük we izzet-hörmetmu bérey; shundaq boliduki,
séningdin ilgiri ötken padishahlarning héchbiride undaq
bolmighan, séningdin kéyin bolghusi padishahlardimu
undaq bolmaydu, dédi. **13** Bu ishtin kéyin Sulayman
Gibéon égizlikidiki «jamaet chédiri»din Yérusalémgha
qaytip kélip, Israil üstide seltenet qildi. **14** Sulayman jeng
harwiliri bilen atliq leshkerlerni toplidi: — uning bir ming
töt yüz jeng harwisi, on ikki ming atliq leshkiri bar idi; u
bularni «jeng harwisi sheherliri»ge hem padishahning
yénida turush üchün Yérusalémgha orunlashturdi. **15**
Padishah Yérusalémda altun-kümüshlerni tashlardek
köp, kédir derexlirini tüzlengliktiki üjme derexliridek
köp qildi. **16** Sulaymanning atliri Misirdin hem
kuwedin keltürületti; padishahning sodigerliri kuwedin
toxtitilghan bahasi boyiche sétiwalatti. **17** Ular Misirdin
sétiwalghan herbir harwining bahasi alte yüz kümüsh
tengge, herbir atning bahasi bir yüz ellik kümüsh tengge
idi; at-harwilar yene Hittiylarning padishahliri we Suriye
padishahlirighimu ene shu [sodigerlerning wastisi] bilen
sétiwélinatti.

2 Sulayman Perwerdigarning namigha atap bir öy
hem padishahliqi üchün bir orda sélish niyitige
keldi. **2** Shuningdin kéyin Sulayman yetmish ming
ademni hammalliqqa, seksen ming ademni taghda tash
késishke, üch ming alte yüz kishini nazaretchilikke
teyinlidi. **3** Sulayman Tur padishahi Huramgha adem
ewetip: «Özliri atam Dawutning turalghusi bolsun
dep orda sélishigha kédir yaghichi yetküzüp bergen
idilighu, mangimu shundaq qilghayla. **4** Mana, men
emdi Perwerdigar Xudayimning namigha atap bir
öy salmaqchimen; öy uning aldida xushbuy yéqish,
«teqdim nanlar»ning üzülmey qoyulushi, herküni ete-
axshamlirida, shabat künliride, yéngi ayning birinchi
künide we Perwerdigar Xudayimiz békitip bergen héyt-
ayemlerde köydürme qurbanliqlarning sunulushi üchün
bolidu. Bu ishlar Israil xelqige menggülük bir belgilime
bolidu. **5** Men salmaqchi bolghan öy ajayip heywetlik
bolidu; chünki bizning Xudayimiz hemme ilahlardin
üstündur. **6** Lékin asmanlar we asmanlarning üstidiki
asmanmu Uni sighduralmaydighan tursa, kim Uninggha
öy salalisun? Men kim idim, qandaqmu Uninggha öy
saldurghudek qudretke ige bolay? Men peqet Uning
aldida qurbanliqlarni köydürgüdekla ademmen, xalas! **7**
Emdi özliri manga atam Dawut Yehudada we Yérusalémda
teyyarlap qoyghan ustilar bilen bille ishlesh üchün, altun-
kümüshte, mis we tömürde ishleshke pishshiq, sösün, toq
qizil we kök renglik yip ishleshke puxta hem neqqashliqni
bilidighan bir ustamni ewetkeyla. **8** Hem manga Liwandin
kédir, archa-qarighay we sendel derexlirini yetküzüp
bergen bolsila; chünki özlirining xizmetkarlirining
Liwanda yaghachni késishke ustiliqini bilimen; mana,
manga köplep yaghachlarni teyyarlap bérish üchün
méning xizmetkarlirim özlirining xizmetkarliri bilen
bille ishlisun; chünki men salidighan öy intayin heywetlik
we ajayib karamet bolidu. **10** Mana, men özlirining
yaghach késidighan xizmetkarlirigha yigirme ming kor
bughday, yigirme ming kor arpa, yigirme ming bat sharab,
yigirme ming bat zeytun méyi bérimen» — dédi. **11**
Turning padishahi Huram Sulayman'gha jawaben mektup
yollap: «Perwerdigar Öz xelqini söygechke U özlirini
ularning üstige padishah qildi» — dédi. **12** Huram yene:
«Asman-pelek bilen yer-zéminni yaratqan Israilning
Xudasi Perwerdigargha Hemdusana bolghay! Chünki
U padishah Dawutqa yorutulghan, pem-parasetlik,
Perwerdigar üchün bir öy, uning padishahliqi üchün
bir orda salalaydighan bir danishmen oghul berdi. **13**
Mana men hazir özlirige hünerde kamaletke yetken,
eqil-paraset bilen yorutulghan, Huram-Abi dégen bir
ademni ewetey. **14** Uning anisi Dan qebilisilik bir ayal,
atisi Turluq iken. U altun, kümüsh, mis, tömür, tashlar,
yaghachchiliq ishlirigha mahir, sösün, toq qizil, aq
we kök renglik yip ishleshke puxta, herxil neqqashliq
ishlirighimu usta, tapshurulghan herqandaq layihige
amalini qilalaydu. Bu kishi özlirining hünerwenliri bilen
we atiliri bolghan xojam Dawutning hünerwenliri bilen
bille ishlisun. **15** Emdi xojam tilgha alghan bughday,
arpa, may we sharab bolsa, bularni öz xizmetkarlirigha
yetküzüp bergeyla. **16** Biz bolsaq silige qanche kérek bolsa
Liwanda shunche yaghach késip, sal qilip baghlap, déngiz
arqiliq Yoppagha yetküzüp bérimiz; andin sili u yerdin
Yérusalémgha toshup ketsile bolidu» dédi. **17** Atisi Dawut

Israil zéminida turushluq yaqa yurtluqlarni sanaqtin
ötküzgendek, Sulaymanmu ularni sanaqtin ötküzdi. Ular
jemiy bir yüz ellik üch ming alte yüz adem chiqti. **18**
U ulardin yetmish ming kishini hammalliqqa, seksen
ming kishini taghda tash késishke we ish qiliwatqanlar
üstidin nazaret qilip turushqa üch ming alte yüz kishini
teyinlidi.

3 Sulayman Yérusalémda Perwerdigar atisi Dawutqa
ayan bolghan Moriya téghida, yeni Yebusiy
Ornanning xaminida, Dawut teyyar qilip qoyghan
yerde, Perwerdigarning öyini sélish ishini bashlidi. **2**
Sulaymanning seltenitining tötinchi yili, ikkinchi ayning
ikkinchi küni u qurulushni bashlidi. **3** Sulayman salghan
Xudaning öyining uli mundaq: — uzunluqi (qedimki
zamanda qollan'ghan ölchem boyiche) atmish gez,
kengliki yigirme gez idi. **4** Öyning aldidiki aywanning
uzunluqi yigirme gez bolup, öyning kenglikige toghra
kéletti; égizliki yigirme gez idi; u ichini sap altun bilen
qaplatti. **5** U öyning chong zélining tamlirini archa-
qarighay taxtayliri bilen qaplatti, andin kéyin sap altun
qaplatti we üstige xorma derixining shekli bilen zenjir
neqishlirini oydurdi. **6** U öyni alamet chirayliq qilip
tamlirini yene ésil tash-yaqutlar bilen zinnetletti. U
ishletken altunlar pütünley parwayim altuni idi. **7** U
pütün öyni, öyning limliri, ishik bosugha-késhekliri,
barliq tamliri we ishiklirini altun bilen qaplidi; u tamgha
kérublarning neqishlirini oydurdi. **8** Sulayman yene
eng muqeddes jayni yasatti; uning uzunluqi yigirme gez
bolup (öyning kengliki bilen teng idi), kenglikimu yigirme
gez idi; u uning ichini pütünley sap altun bilen qaplatti;
altun jemiy bolup alte yüz talalnt idi. **9** Altun miqning
éghirliqi jemiy ellik shekel boldi. Balixanilirining ichimu
altun bilen qaplandi. **10** Eng muqeddes jay ichide u ikki
kérubning heykilini yasap, ularni pütünley altun bilen
qaplidi. **11** Ikki kérubning qanitining uzunluqi jemiy
yigirme gez idi; bir kérubning bir qanitining uzunluqi
besh gez bolup, öyning témigha tégip turatti; ikkinchi
tereptiki qanitining uzunluqimu besh gez bolup, ikkinchi
bir kérubning qanitigha yétetti. **12** Yene bir kérubning
qanitining uzunluqimu besh gez bolup, umu öy témigha
tégip turatti; ikkinchi bir qanitining uzunluqimu besh
gez bolup, aldinqi bir kérubning qanitigha yétetti. **13** Bu
ikki kérubning qanatliri yéyilghan halda bolup, uzunluqi
jemiy yigirme gez kéletti; ikkila kérub öre turghuzulghan
bolup, yüzliri öyning ichige qaraytti. **14** Sulayman
yene kök renglik, sösün renglik, toq qizil we aq renglik
yip toqulmiliridin we nepis kanaptin [öyning ichidiki]
perdisini yasatti, uning üstige kérublarni keshte qilip
toqutti. **15** Öyning aldigha yene égizliki ottuz besh gez
kélidighan ikki tüwrük yasap qoydurdi; her tüwrükning
béshining égizliki besh gez kéletti. **16** U yene (ichki
kalamxanidikidek) marjansiman zenjir yasitip, tüwrük
bashliri üstige ornatti; u yüz dane anar yasitip ularni
zenjirlerge ornatti. **17** U bu ikki tüwrükni öyning aldigha,
birsini ong teripide, birsini sol teripide turghuzdi; u ong
tereptikisini Yaqin, sol tereptikisini Boaz dep atidi.

4 Uzunluqi yigirme gez, kengliki yigirme gez, égizliki
on gez kélidighan bir mis qurban'gah yasatti. **2** U
mistin «déngiz» yasatti; uning shekli dügilek bolup,
u girwikidin bu girwikigiche on gez kéletti; égizliki
besh gez, aylanmisi ottuz gez idi. **3** «Déngiz»ning sirtqi
asta qismi buqining shekli bilen chörüldürüp bézelgen
bolup, buqilar herbir gezge ondin, ikki qatar qilinip,
mis «déngiz» bilen teng quyup chiqilghanidi. **4** Mis
«déngiz»ni on ikki mis buqa kötürüp turatti; uning üchi
shimalgha, üchi gherbke, üchi jenubqa, üchi sherqqe
qarap turatti. «déngiz» buqining dümbisige yatquzulghan
bolup, buqilarning quyruqi ichi terepte idi. **5** Mis
déngizning qélinliqi bir alqan bolup, chörisi chinining
girwikidek niluper sheklide qilin'ghan, uninggha üch
ming bat su patatti. **6** U yene on «yuyush dési» yasitip,
beshini mis déngizning ong teripige, beshini sol teripige
qoyghuzdi; köydürme qurbanliqlargha ishlitidighan
buyum-eswablirining hemmisi shu daslarda yuyulatti;
«déngiz» bolsa kahinlarning yuyunushi üchün ishlitiletti.
7 U yene belgilen'gen shekilde on altun chiraghdan
yasitip muqeddes jayning ichige ornatti; uning beshini
ong terepke, beshini sol terepke qoydurdi. **8** Yene on
shire yasitip muqeddes jayning ichige qoyghuzdi; uning
beshini ong terepke, beshini sol terepke qoyghuzdi. U
yene yüz dane altun chine yasatti. **9** U yene «kahinlar
hoylisi», chong hoyla we chong hoylining derwazilirini
yasatti we derwazilarning hemmisini mis bilen qaplatti.
10 U mis «déngiz»ni ibadetxanining ong teripige, yeni
sherqiy jenub teripige qoyghuzdi. **11** Huram yene qazan,
kürek we qacha-quchilarni etküzdi. Huram shu teriqide
Sulayman padishah üchün Xudaning öyining barliq
qurulush xizmitini püttürdi, **12** Yeni ikki tüwrük, ikki
tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we bu ikki
bashni yépip turidighan ikki torni yasitip püttürdi.
13 Shu ikki tor üstige qaychilashturulghan töt yüz
anarni yasatti; bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük
üstidiki apqursiman ikki bashni yépip turatti. **14**
U on das tegliki we das teglikige qoyulidighan on
«yuyush dési»ni, **15** «mis déngiz» we uning astidiki
on ikki mis buqini yasatquzdi. **16** Qazan, kürek, wilka-
ilmekler, we munasiwetlik barliq eswablarni Huram-
Abi Perwerdigarning öyini dep Sulayman padishahqa
parqiraydighan mista yasitip berdi. **17** Padishah bularni
Iordan tüzlenglikide, Sukkot bilen Zeredatah otturisida,
[shu yerdiki] séghiz layda qélip yasap, quydurup
chiqti. **18** Sulayman yasatquzghan bu eswablarning
sani intayin köp idi; ketken misning éghirliqini ölchep
bolmaytti. **19** Sulayman yene Xudaning öyi ichidiki
barliq eswablarni yasatti — yeni altun xushbuygahni,
«teqdim nan» qoyulidighan shirelerni **20** we sap altunda
qilin'ghan chiraghdanlar bilen chiraghlirini yasatquzdi;
bu chiraghlar belgilime boyiche ichki «kalamxana» aldida
yandurush üchün boldi. **21** U yene chiraghdanning gülliri,
chiragh we pilik qaychilirining hemmisini altundin
qildurdi (ular sap aldundin idi). **22** U yene péchaqlar,
tawaqlar, piyale-qacha we küldanlarning hemmisini sap
altundin qildurdi. U öyning ishiklirini, yeni ichidiki
eng muqeddes jaygha kiridighan ichki qatlima ishikler
we öyning «muqeddes jay»ining tashqiriqi ishiklirini
altundin qildurdi.

5 Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning öyi üchün
qilidighan barliq qurulushlar tamam bolghanda, u
atisi Dawut [Xudagha] atap béghishlighan nersilerni
(yeni kümüsh, altun we hemme bashqa buyumlarni) élip

kélip, Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdi. **2**
Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini
«Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yötkep kélish üchün
Israil aqsaqallirini, qebile beglirini we Israil jemetlirining
beglirini Yérusalémgha yighilishqa chaqirdi. **3** Buning
üchün Israilning hemme ademliri Étanim éyida, yeni
yettinchi ayda, békitilgen héytta padishahning qéshigha
yighildi **4** Israilning hemme aqsaqalliri yétip kelgende
Lawiylar ehde sanduqini kötürüp [mangdi]. **5** Ular ehde
sanduqini, jamaet chédiri bilen uning ichidiki barliq
muqeddes buyumlarni kötürüp élip chiqti. Kahinlar
bolghan Lawiylar mushularni élip chiqti. **6** Sulayman
padishah we barliq Israil jamaiti ehde sanduqining
aldida méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan
san-sanaqsiz qoy bilen kalini qurbanliq qiliwatatti. **7**
Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayigha,
ibadetxanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng
muqeddes jaygha élip kirip kérublarning qanatlirining
astigha qoydi. **8** Kérublarning yéyilip turghan qaniti
ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi
bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yépip turatti. **9**
Bu baldaqlar sanduqning tutquchliridin nahayiti uzun
chiqip turghachqa, kalamxanining aldida turup ehde
sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili
bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili bolmaytti;
bu baldaqlar taki bügün'ge qeder shu yerde turmaqta.
10 Ehde sanduqining ichide Musa peyghember Horeb
téghida turghanda ichige salghan ikki taxtaydin bashqa
héchnerse yoq idi (Israillar Misir zéminidin chiqqandin
kéyin Perwerdigar ular bilen Horebde ehde tüzgenidi).
11 Kahinlar muqeddes jaydin chiqishti (shu yerde
hazir bolghan barliq kahinlar, öz nöwitige qarimay
özlirini Xudagha atap pakizlighanidi; **12** neghme-
nawachi barliq Lawiylar, jümlidin Asaf, Héman, Yedutun
we ularning oghulliri hem qérindashliri chekmen
tonlirini kiyiship, qurban'gahning sherqide turup chang,
tembur we chiltarlar chélishiwatqanidi; ular bilen bille
kanay chéliwatqan yene bir yüz yigirme kahin bar idi)
13 we shundaq bolduki, kanaychilar bilen neghme-
nawachilar hemmisi birdek chélip, bir awaz bilen
Perwerdigargha teshekkür-hemdusana éytiwatqanda,
yeni kanaylar, janglar we herxil sazlarni chélip,
yuqiri awaz bilen «Perwerdigar méhribandur, özgermes
muhebbiti ebedil'ebedgichidur» dep Perwerdigarni
medhiyelewatqanda — shu haman ibadetxana, yeni
Perwerdigarning öyi bir bulut bilen tolduruldi; **14**
kahinlar eshu bulut tüpeylidin wezipilirini ötüshke
turalmaytti, chünki Perwerdigarning julasi Xudaning
öyini toldurghanidi.

6 Bu peytte Sulayman: — Perwerdigar tum
qarangghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **2** Lékin,
[i Perwerdigar], men Séning üchün bir heywetlik makan
bolsun dep, Sen menggü turidighan bir öyni yasidim,
dédi. **3** Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige
bext tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti.
4 U mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigargha
teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam
Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge
ashurdi. U eslide Dawutqa: — **5** «Men Öz xelqim Israilni
Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim
üchün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi
qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim,
yaki xelqim Israilgha hökümran bolushqa héchqaysi
ademni tallimidim; **6** halbuki, Men namim shu yerde
bolsun dep Yérusalémni tallidim we xelqim bolghan
Israilgha hökümranliq qilsun dep Dawutni tallidim»
dégenidi. **7** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi
Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzu-
niyiti bar idi. **8** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa:
«Könglüngde Méning namimgha bir öy yasashqa qilghan
niyiting yaxshidur; **9** emma shu öyni sen yasimaysen,
belki pushtungdin bolidighan oghlung, u Méning
namimgha atap shu öyni salidu», dégenidi. **10** Mana
emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar
wede qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning
textige olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning
namigha atap bu öyni saldim. **11** Men bu öyde ehde
sanduqini qoydum; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning
Israillar bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur» dédi. **12**
Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlinip,
Perwerdigarning qurban'gahining aldida turup qollirini
kötürüp: — **13** (chünki baya Sulayman mistin uzunluqi
besh gez, kengliki besh gez, égizliki üch gez kélidighan
bir peshtaq yasitip, tashqiriqi hoylining otturisigha
jaylashturghanidi. U ene shu peshtaq üstige chiqip
turup, pütkül Israil jamaiti aldida yükünüp olturup,
asman'gha qarap ghulichini yayghanidi) **14** — u mundaq
dua qildi: — I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne asmanda
ne zéminda Sendek Xuda yoqtur; Séning aldingda
pütün qelbi bilen mangidighan Öz qulliring üchün
ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitisen. **15**
Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide
turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözüngni mana
bügünkidek Öz qolung bilen wujudqa chiqarding. **16** Emdi
hazir, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam
Dawutqa: — «Eger séning ewladliring öz yolligha segek
bolup sen Méning aldimda mangghandek, qanunumgha
emel qilip mangsila, sanga ewladingdin Israilning
textide olturidighan bir zat kem bolmaydu» dep bergen
wedengde turghaysen. **17** Emdi hazir, i Israilning
Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge
ashurulghay, dep ötünimen! **18** Lékin Xuda Özi rastla yer
yüzide insanlar bilen makan qilamdu? Mana, asmanlar
bilen asmanlarning asmini Séni sighduralmaydighan
yerde, men yasighan bu öy qandaqmu Séning makaning
bolalisun?! **19** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning
dua we iltijasigha qulaq sélip, qulungning Sanga
kötürgen nidasi we tilikini anglighaysen. **20** Shuning
bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni
Sen: «Méning namimni u yerde ayan qilimen» dep
éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning
u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen.
21 Qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua
qilghan chaghda, ularning iltijalirigha qulaq sélip, Öz
makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen,
anglighiningda ularni kechürgeysen. **22** Eger birsi öz
qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-
yalghanliqini békitish üchün qesem ichküzülse, bu
qesem bu öydiki qurban'gahingning aldigha kelse, **23**
Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip Öz
bendiliring otturisida höküm chiqarghaysen; gunahi bar

ademning gunahini özige qayturup, öz yolini öz béshigha
yandurup, gunahsiz ademni aqlap öz adilliqigha qarap
uninggha heqqini bergeysen. 24 Öz xelqing Israil Séning
aldingda gunah qilghini üchün düshmendin yéngilse,
yamanliqidin qaytip bu öyde turup, namingni étirap
qilip sanga dua bilen iltija qilsa, 25 Sen asmanda anglap,
Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen
ata-bowilirigha we özlirige teqdim qilghan zémin'gha
qayturup kelgeysen. 26 Ular Sanga gunah qilghini üchün
asman étilip yamghur yaghmaydighan qiliwétilgen bolsa,
lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni
étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining
tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, 27 Sen
asmanda turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing
Israilning gunahini kechürgeysen; chünki Sen ulargha
méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz
xelqingge miras qilip bergen zéminning üstige yamghur
yaghdurisen! 28 Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa,
ya ziraetler dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler
yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler
ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha hujum
qilip qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa,
29 undaqta barliq xelqing Israil bolsun, herqandaq kishi
bolsun, özige kelgen apetni we öz derdini bilip, qollirini
bu öyge sunup, meyli qandaq dua yaki iltija qilsun,
30 emdi Sen turuwatqan makaning asmanda turup
anglap, kechürüm qilghaysen, Sen herbir ademning
qelbini bilgechke, özining yollirini özige yandurghaysen
(chünki Senla, peqet Senla hemme insan balilirining
qelblirini bilgüchidursen); 31 shundaq qilip, ular Sen
ata-bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda olturup
ömrining hemme künliride Sendin qorqup yolliringda
mangidighan bolidu. 32 Öz xelqing Israildin bolmighan,
Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan
biliking tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen musapir
bolsa, u kélip bu öy terepke qarap dua qilsa, 33 Sen
turuwatqan makaning bolghan asmanlarda uninggha
qulaq sélip, u musapir Sanga nida qilip tiliginining
hemmisige muwapiq qilghaysen; shuning bilen yer
yüzidiki barliq eller namingni tonup yétip, Öz xelqing
Israildek Sendin qorqidighan bolup, men yasighan
bu öyning Séning naming bilen atalghinini bilidu.
34 Eger Séning xelqing Séning tapshuruqung bilen
düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallighan
bu sheherge, shundaqla men naminggha atap yasighan
bu öy terepke qarap Sen Perwerdigargha dua qilsa, 35
Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasigha
qulaq sélip, ularni nusretke érishtürgeysen. 36 Eger
ular Sanga gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah
qilmaydighan héchkishi yoqtur) Sen ulargha ghezeplinip,
ularni düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang,
bular ularni yiraq-yéqin'gha, öz zéminigha sürgün qilip
élip barghan bolsa, 37 lékin ular sürgün qilin'ghan yurtta
es-hoshini tépip towa qilip, özi sürgün bolghan yurtta
Sanga: — Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin
yüz örüp kettuq, dep yélinsa, 38 — eger ularni sürgün
qilghanlarning zéminida pütün qelbi we pütün jénidin
Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowilirigha
teqdim qilghan zémin'gha, Sen tallighan sheher terepke
we men naminggha atap yasighan bu öy terepke yüzini
qilip dua qilsa, 39 Sen turuwatqan makaning bolghan
asmanlarda turup ularning duasi we iltijalirini anglap
ular üchün höküm chiqirip, Öz xelqingning Sanga sadir
qilghan gunahini kechürüm qilghaysen; 40 emdi i
Xudayim, Sendin ötünimen, bu yerde qilghan dualargha
közüng ochuq, quliqing ding bolghay! 41 Emdi ornungdin
turghin, i Perwerdigar Xuda, Sen qudritingning ipadisi
bolghan ehde sanduqung bilen, Öz aramgahinggha
kirgeysen! Kahinliring heqqaniyliq bilen kiydürülsun,
Mömin bendiliring yaxshiliqingdin shadlansun! 42 I
Perwerdigar Xuda, Özüng mesih qilghiningning yüzini
yandurmighaysen; Qulung Dawutqa körsetken özgermes
muhebbitingni ésingde tutqaysen!».

7 Sulayman duasini tügitishigila, asmandin ot chüshüp
köydürme qurbanliq hemde bashqa qurbanliqlarni
qoymay köydürüwetti; Perwerdigarning shan-sheripi
öyni toldurdi. 2 Perwerdigarning shan-sheripi öyni
tolduruwetkechke, kahinlar Perwerdigarning öyige
kirelmidi. 3 Ot chüshkenlikini we Perwerdigarning
shan-sheripi öyning üstide toxtighanliqini körüp,
Israillarning hemmisi tash yatquzulghan meydanda
yükünüp bash urup: «Perwerdigar méhribandur,
Uning özgermes muhebbiti menggügiche turidu!»
dep Perwerdigargha ibadet qilip teshekkür-medhiye
oqushti. 4 Padishah we pütkül xelq Perwerdigarning
aldida qurbanliqlirini sundi. 5 Sulayman padishah
yigirme ikki ming kala, bir yüz yigirme ming qoyni
qurbanliq qilip sundi. Shundaq qilip padishah we
pütkül xelq Xudaning öyini [Xudagha] béghishlidi. 6
Kahinlar we shundaqla Perwerdigargha atighan sazlarni
tutqan Lawiylar öz orunlirida turatti (padishah Dawut
bu sazlarni Perwerdigarning medhiyiside ishletkili
yasighanidi, [u Perwerdigargha]: «Uning özgermes
muhebbiti ebedgichidur» dep medhiye oqughinida
ularni ishlitetti); kahinlar Lawiylarning udulida turup
kanay chélishatti; Israillarning hemmisi shu yerde
öre turushqanidi. 7 Sulayman Perwerdigarning
öyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqeddes
qilip, u yerde köydürme qurbanliqlar we inaqliq
qurbanliqilirining yaghlirini sundi; chünki Sulayman
yasatqan mis qurban'gah köydürme qurbanliqlar, ash
hediyiliri we qurbanliqlarning yaghlirini qobul qilishqa
kichik keldi. 8 Shuning bilen u waqitta Sulayman
we uning bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat
rayonigha kirish éghizidin tartip Misir éqinighiche
hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet héyt ötküzdi.
9 Sekkizinchi küni ular tentenilik bir ibadet yighilishi
ötküzdi; ular yette kün qurban'gahni Xudagha atap
béghishlighanidi andin ular yene yette kün héyt ötküzdi.
10 Yettinchi ayning yigirme üchinchi küni padishah
xelqni öz öy-chédirlirige qayturdi; ular Perwerdigarning
Dawutqa, Sulayman'gha we Öz xelqi Israilgha qilghan
yaxshiliqliri üchün qelbide shad-xuram bolup qaytip
ketti. 11 Shundaq qilip Sulayman Perwerdigarning öyini
we padishahning ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning
könglige Perwerdigarning öyide we özining ordisida
néme qilish kelgen bolsa, shu ishlarning hemmisi
ongushluq pütti. 12 Andin Perwerdigar kéchide
Sulayman'gha ayan bolup uninggha: «Men séning
duayingni anglidim we Özümgimu bu jayni «qurbanliq
öyi» bolushqa tallidim. 13 Eger Men asmanni yamghur

yaghmaydighan qilip étiwetsem yaki chéketkilerge
zémindiki mehsulatlarni yep tashlashni buyrusam we
yaki xelqim arisigha waba tarqitiwetsem, **14** [shu
chaghda] namim bilen atalghan bu xelqim özini kemter
tutup, dua qilip yüzümni izlep, rezil yolliridin yansa, Men
asmanda turup anglap, ularning gunahini kechürimen
we zéminini saqaytimen. **15** Emdi bu yerde qilin'ghan
dualargha Méning közlirim ochuq we qulaqlirim ding
bolidu. **16** Men emdi namim menggü bu yerde ayan
qilinsun dep bu öyni tallap, uni Özümge muqeddes
qildim; közümmu, qelbimmu hemishe shu yerde bolidu.
17 Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek
senmu sanga buyrughinimning hemmisige muwapiq
emel qilish üchün belgilimilirim we hökümlirimni tutup
aldimda mangsang, **18** Men emdi atang Dawutqa:
«Israilning textide sanga ewladingdin olturushqa bir
zat kem bolmaydu» dep ehde qilghinimdek, Men
séning padishahliq textingni Israilning üstide mehkem
qilimen. **19** Biraq eger siler Méningdin yüz örüp,
Men silerning aldinglarda jakarlighan belgilimilirim we
emrlirimni tashlap, bashqa ilahlarning qulluqigha kirip
choqunsanglar, **20** shu chaghda Men Israilni ulargha
teqdim qilghan zéminidin yulup tashlaymen; we Öz
namimni körsitishke Özümge muqeddes qilghan bu
öyni nezirimdin tashlaymen we Israilni hemme xelqler
arisida söz-chöchek we tapa-tenining obyékti qilimen;
21 bu öy gerche hazir ulugh bolsimu, shu zamanda
uningdin ötkenlerning hemmisi qattiq heyran qiliship:
«Perwerdigar bu zémin'gha we bu öyge némishqa
shundaq qilghandu?» dep soraydu. **22** Kishiler: — Chünki
[zémindiki xelqler] ata-bowilirining Xudasi, yeni ularni
Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigarni tashlap,
özlirini bashqa ilarhlargha baghlap, ulargha sejde qilip
qulluqida bolghanliqi üchün, U bu pütkül külpetni
ularning béshigha chüshürüptu, dep jawab béridu.

8 Shundaq boldiki, yigirme yil ötüp, Sulayman
Perwerdigarning öyi bilen padishahning öyini yasap
bolghandin kéyin, **2** u Hiram özige sowgha qilghan
sheherlerni qaytidin qurup chiqti; Israillar shu yerde
olturaqlashti. **3** Sulayman Xamat-Zobah shehirige bérip
uni ishghal qildi. **4** U yene chöldiki Tadmorni we
özining Xamatta qurghan barliq xezine sheherlirini yene
ongshitip qurdi. **5** U yene Üstünki Beyt-Horon bilen
Astinqi Beyt-Horonni sépil, baldaqliq qowuqliri bolghan
qorghanliq sheherlerge aylandurdi; **6** Baalatni, shundaqla
özige xas hemme xezine sheherlirini, «jeng harwisi
sheherliri»ni, atliqlarni orunlashturghan sheherlerni we
Yérusalémda, Liwanda we özi soraydighan barliq zéminda
xalighinini bina qildi. **7** Israildin bolmighan Hittiylar,
Amoriylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylardin [Israil]
zéminida qélip qalghanlarning hemmisini bolsa, **8**
Sulayman bularni, yeni Israillar pütünley yoqatmighan
ellerning qalghan ewladlirini qulluq hashagha tutti.
Ular bügünki kün'giche shundaq bolup keldi. **9** Lékin
Israillardin Sulayman öz ishliri üchün héchkimni
qul qilmay, belki ularni leshker, hökümdar-emeldar,
harwa bilen atliqlarning serdarliri qildi. **10** Bulardin
padishah Sulaymanning ishligüchilerning üstige qoyghan
chong nazaretchiliri bolup, ikki yüz ellik idi. **11**
Sulayman Pirewnning qizini «Dawutning shehiri»din
özi uninggha saldurghan ordigha ekeltürdi; chünki
u: «Ayalimning Israil padishahi Dawutning ordisida
turushi muwapiq emes; chünki Perwerdigarning ehde
sanduqi barghanliki jaylarning hemmisi muqeddestur»,
— dédi. **12** Sulayman bu chaghda Perwerdigarning
qurban'gahida, yeni [muqeddes jayning] aywanining
aldigha saldurghan qurban'gahta Perwerdigargha atap
köydürme qurbanliq teqdim qilatti; **13** — yeni Musa
peyghemberning tapshuruqi boyiche, her küni, shabat
künliride, ayning birinchi künliride we her yilda üch
qétim ötküzülidighan alahide héyt künliride — «pétir
nan héyti», «heptiler héyti» we «kepiler héyti»diki
künlerde békitilgen burchluq qurbanliqlarni qilatti.
14 Sulayman yene atisi Dawutning belgilep bergini
boyiche kahinlarning xizmetlirining we Lawiylarning
burchlirining ada qilinishi üchün nöwet-guruppilarni
békitti; Lawiylarning her küni medhiye oqush we
kahinlarning aldida xizmetlerni ada qilish burchi bar
idi. Sulayman yene derwaziwenlerni nöwiti boyiche
her derwazining xizmitini qilishqa békitti; chünki
Xudaning adimi Dawutning buyruqi shundaq idi.
15 [Kahin-lawiylar] padishahning kahinlargha we
Lawiylargha buyrughanliridin, meyli qandaq ish bolsun
yaki xezinilerge dair ish bolsun héch bash tartmaytti. **16**
Perwerdigarning öyini sélishta, öy uli sélin'ghan kündin
tartip pütküche Sulaymanning barliq qurulush ishliri
puxta tamamlandi. Shundaq qilip Perwerdigarning öyi
pütti. **17** Andin Sulayman Édom zéminida [Qizil] déngiz
boyidiki Ezion-Geberge we Élatqa qarap mangdi. **18**
Huram [padishah] öz xizmetkarliri arqiliq kémiler we
déngiz yollirigha pishshiq ademlirini Sulaymanning
yénigha ewetti. Ular Sulaymanning xizmetkarliri bilen
bille Ofirgha bérip, u yerdin töt yüz ellik talant altun
élip, uni padishah Sulaymanning qéshigha yetküzüp
keldi.

9 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning dangq-
shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soallar bilen
sinighili Yérusalémgha keldi. U xushbuy buyumlar,
intayin tola altun we yaqut-göherler artilghan tögilerni
élip, chong debdebe bilen keldi. Sulaymanning qéshigha
kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluq
uning bilen sözleshti. **2** Sulayman uning hemme
sorighanlirigha jawab berdi. Héchnéme Sulayman'gha
qarangghu emes idi, belki hemmiside uninggha jawab
berdi. **3** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning
danaliqigha, yasighan orda-saraygha, **4** dastixandiki
taamlargha, emeldarlarning qatar-qatar olturushlirigha,
xizmetkarlirining qatar-qatar turushlirigha, ularning
kiygen kiyimlirige, uning saqiyliri we ularning kiygen
kiyimlirige we uning Perwerdigarning öyide atap
sun'ghan köydürme qurbanliqlirigha qarap, üni ichige
chüshüp ketti. **5** U padishahqa: — Men öz yurtumda
silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan
xewer rast iken; **6** emma men kélip öz közlirim
bilen körmigüche bu sözlerge ishenmigenidim; we
mana, men hetta yériminimu anglimighan ikenmen;
silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliqliri men
anglighan xewerdin ziyade iken. **7** Silining ademliri
némidégen bextlik-he! Hemishe silining aldilirida turup
danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarliri neqeder
bextliktur! **8** Silidin söyün'gen, silini özi üchün Israilning

textige olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur!
Xudaliri Israilgha baghlighan muhebbiti üchün, ularni
menggü mezmut tursun dep U silini toghra höküm
we adalet sürgili ular üstige padishah qildi, dédi. **9**
U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin
köp xushbuy buyumlar we yaqut-göherlerni sowgha
qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa
sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar
shuningdin kéyin héch körün'gen emes **10** (Ofirdin
altunlarni epkélidighan Huramning xizmetkarliri we
Sulaymanning xizmetkarliri yene intayin zor miqdardiki
sendel yaghichini we yaqut-göherlernimu élip keldi.
11 Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi
üchün we padishahning ordisi üchün pelempeyler yasap
hem neghme-nawachilar üchün chiltarlar we sazlarni
shuningdin yasatti. Shundaq ésil sendel yaghichi Yehuda
zéminida bu waqitqiche héch körülüp baqmighanidi).
12 Sulayman padishah Shébaning ayal padishahigha
uning özige qilghan sowghiliridin ashurup sowgha tutti,
ayal padishahning köngli tartqan hemmini — néme
sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen yolgha
chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **13** Sulayman'gha her
yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish alte
talant idi. **14** Bu kirimdin bashqa, oqetchi-tijaretchiler,
barliq ereb padishahlar we öz zéminidiki emeldarlarmu
altun-kümüshlerni élip Sulayman'gha tapshuratti. **15**
Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we
her sipargha alte yüz shekel altun ketti. **16** Shundaqla
üch yüz qalqanni yapilaqlan'ghan altundin yasidi;
herbir qalqanni yasashqa üch yüz shekel altun ishlitildi;
padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi.
17 Padishah pil chishliridin chong bir text yasap, uni
sap altun bilen qaplatti. **18** Textning alte qewetlik
pelempiyi bar idi, uning bir altun putperisi text bilen
tutiship turatti; orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi
bar idi, herbir tayan'ghuchning yénida birdin öre
turghan shirning heykili bar idi. **19** Alte qewetlik
pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on
ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-sol
teripide birdin bar idi; bashqa héchqandaq elde uninggha
oxshash yasalghini yoq idi. **20** Sulayman padishahning
barliq jam-piyaliliri altundin yasalghan; «Liwan ormini
Sarayi»diki barliq qacha-quchilar tawlan'ghan altundin
yasalghan; Sulaymanning künliride kümüsh héchnéme
hésablinatti. **21** Chünki padishahning kémiliri Huramning
xizmetkarliri bilen bille Tarshishqa bérip turatti;
«Tarshish kéme»ler her üch yilda bir qétim kélip
altun-kümüsh, pil chishliri, maymunlar we tozlarni
ekéletti. **22** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq
padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **23**
Xudaning Sulaymanning könglige salghan danaliqini
anglash üchün yer yüzidiki barliq padishahlar uning
bilen didarlishish arzusi bilen kéletti; **24** kelgenlerning
hemmisi öz sowghitini élip kéletti; yeni kümüsh
qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler,
dubulgha-sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip
kéletti. Her yili ular belgilik miqdarda shundaq qilatti.
25 We Sulaymanning jeng harwisigha qatidighan atliri
üchün töt ming éghili bar idi, shuningdek on ikki ming
atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»ge we
özi turidighan Yérusalémgha orunlashturdi. **26** Sulayman
[Efrat] deryasidin Filistiye zéminighiche taki Misirning
chégrisigha qeder bolghan barliq padishahliqlar üstidin
hökümranliq qildi. **27** Padishah Yérusalémda kümüshni
tashtek köp, kédir derexlirini jenubiy tüzlengliktiki
üjme derexlirige oxshash nurghun qildi. **28** Kishiler
atlarni Misirdin we herqaysi yurtlardin Sulayman'gha
yetküzüp bérip turatti. **29** Sulaymanning bashqa
emelliri bashtin axirighiche «Natan peyghemberning
bayanliri», «Shilohluq Axiyahning bishariti», shundaqla
Nibatning oghli Yeroboam toghruluq «Aldin körgüchi
Iddo körgün alamet körünüshler» dégen kitablargha
pütülgen emesmidi? **30** Sulayman Yérusalémda turup
pütün Israilning üstidin qiriq yil seltenet qildi. **31**
Sulayman ata-bowiliri arisida uxlidi; xalayiq uni atisi
Dawutning shehiride depne qildi; uning oghli Rehoboam
uning ornigha padishah boldi.

10 Rehoboam Sheqemge bardi; chünki pütkül Israil uni
padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning
oghli Yeroboam shu ishni anglighanda shundaq boldiki,
Misirdin qaytip keldi (chünki u Sulayman padishahtin
qéchip Misirda turuwatatti). **3** Emdi xalayiq adem
ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we
pütkül Israil kélip Rehoboamgha: — **4** Silining atiliri
boynimizgha salghan boyunturuqini éghir qildi. Sili emdi
atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir
boyunturuqini yéniklitip bersile, silining xizmetliride
bolimiz, déyishti. **5** U ulargha: — Hazirche qaytip üch
kündin kéyin andin qéshimgha yene kélinglar, dédi.
Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz
atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan
moysipitlardin meslihet sorap: — Bu xelqqe béridighan
jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi.
7 Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen bügün bu
xelqni xush qilip ulargha méhriban muamile körsitip,
ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining
barliq künliride xizmetliride bolidu, dédi. **8** Lékin u
moysipitlarning körsetken meslihetini qayrip qoyup,
özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide boluwatqan
yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: — Manga «Silining
atiliri bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep
tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz toghruluq qandaq
meslihet bérisiler? — dédi. **10** Uning bilen chong bolghan
bu yashlar uninggha: — «Silining atiliri boyunturuqimizni
éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan
bu xelqqe söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim
atamning bélidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir
boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni
téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen
tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq
qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérimen», dégeyla, —
dédi. **12** Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin kéyin
andin qéshimgha yene kélinglar» déginidek, Yeroboam
we barliq xelq üchinchi küni uning qéshigha keldi.
13 Rehoboam padishah moysipitlarning meslihetini
tashlap köpchilikke qattiqliq bilen jawab berdi. **14**
U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam
silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men uni
téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen
tenbih bergen bolsa men silerge «chayanliq qamchilar»
bilen tenbih-terbiye bérimen, dédi. **15** Shuning bilen

padishah xelqning sözini anglimidi. Bu ish Xuda teripidin
bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning Shilohluq
Axiyahning wasitiside Nibatning oghli Yeroboamgha
éytqan sözi emelge ashurulidighan boldi. **16** Pütkül
Israil padishahning ularning sözige qulaq salmighinini
körgende xelq padishahqa jawab bérip: — Dawuttin
bizge néme nésiwe bar? Yessening oghlida bizning héch
mirasimiz yoqtur! Herbiringlar öz öy-chédirliringlargha
qaytinglar, i Israil! I Dawut, sen öz jemetinggila ige
bol — dédi. Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha
qaytip kétishti. **17** Emma Yehuda sheherliride olturghan
Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm
sürdi. **18** Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni
Israillargha ewetti, lékin pütkül Israil uni chalma-kések
qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah aldirap,
özining jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti.
19 Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp,
bügün'ge qeder uninggha qarshi chiqip keldi.

11 Rehoboam Yérusalémgha kélip, Israil bilen jeng
qilip padishahliqni özige qayturup ekilish üchün
Yehuda bilen Binyamin jemetidin bir yüz seksen
ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. **2** Lékin
Xudaning sözi Xudaning adimi Shémayagha kélip:
— **3** «Yehudaning padishahi, Sulaymanning oghli
Rehoboamgha, Yehuda bilen Binyamindiki Israillargha
söz qilip: — **4** «Perwerdigar mundaq deydu: —
Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar bilen jeng
qilmanglar; herbiringlar öz öyünglargha qaytip kétinglar;
chünki bu ish Mendindur», dégin» — déyildi. We ular
Perwerdigarning sözlirige qulaq saldi, Yeroboamgha
hujum qilishtin yandi. **5** Rehoboam Yérusalémda turatti,
we Yehudada qorghanliq sheherlerni salghuzghanidi. **6** U
Beyt-Lehem, Étam, Tekoa, **7** Beyt-Zur, Sokoh, Adullam, **8**
Gat, Mareshah, Zif, **9** Adorayim, Laqish, Azikah, **10** Zorah,
Ayjalon, Hébronni yasatti; bularning hemmisi qorghanliq
sheherler bolup, Yehuda we Binyaminning zéminida
idi. **11** U barliq qel'e-qorghanlarni mustehkemlidi
we ularda serdarlarni teyinlidi, zapas ashliq, may we
sharablarni teyyarlidi. **12** U yene herqaysi sheherlerni
köpligen qalqan we neyziler bilen qorallandurup, alamet
mustehkemliwetti. Yehuda bilen Binyamin uning teripide
turatti. **13** Pütkül Israilda turuwatqan kahinlar bilen
Lawiylar qaysi yurtta bolmisun uning teripide turatti.
14 Chünki Yeroboam bilen uning oghulliri Lawiylarni
chetke qéqip, ularning Perwerdigarning xizmitide bolup
kahinliq ötküzüshini chekligenliki üchün, ular özlirining
otlaqliri we mal-mülkini tashlap Yehuda zémin'gha we
Yérusalémgha kélishkenidi **15** (chünki Yeroboam «yuqiri
jaylar»diki xizmet üchün «téke ilahliri» we özi yasighan
mozay mebudlirining qulluqida bolushqa özi üchün
kahinlarni teyinligenidi). **16** We bu [Lawiylargha] egiship,
Israilning hemme qebililiridin könglide Israilning Xudasi
Perwerdigarni séghinip-izdeshke irade tikligenler ata-
bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigargha qurbanliq
qilish üchün Yérusalémgha kélishti. **17** Shundaq qilip ular
Yehuda padishahliqining küchini ashurup, Sulaymanning
oghli Rehoboamni üch yil küchlendürdi; chünki
[Yehudadikiler] üch yil Dawutning we Sulaymanning
yolida mangghanidi. **18** Rehoboam Mahalatni emrige
aldi. Mahalat Dawutning oghli Yerimotning qizi; uning
anisi Yessening oghli Éliabning qizi Abihayil idi. **19**
Mahalattin Rehoboamgha Yeush, Shémariya we Zaham
dégen oghullar töreldi. **20** Kéyinki waqitlarda Rehoboam
yene Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige
aldi; u uninggha Abiya, Attay, Ziza we Shélomitlarni
tughup berdi. **21** Rehoboam Abshalomning [newre] qizi
Maakahni emrige alghan barliq ayalliri we kénizekliridin
bekrek söyetti; chünki u jemiy on sekkiz ayal we atmish
kénizekni emrige alghan; u jemiy yigirme sekkiz oghul,
atmish qiz perzent körgen. **22** Rehoboam Maakahdin
bolghan oghli Abiyani qérindashliri ichide hemmidin
chong shahzade qilip tiklidi, chünki u uni padishahliqqa
waris qilmaqchi idi. **23** Rehoboam aqilanilik bilen
ish körüp, oghullirini Yehudaning barliq zéminliri we
Binyaminning barliq zéminliridiki barliq qorghanliq
sheherlerge orunlashturup, ularni nahayiti köp zapas
ozuq-tülük bilen teminlidi; u yene ulargha nurghun
xotun élip berdi.

12 Rehoboamning padishahliqi mustehkem
bolghanda, shundaqla kücheygende, shundaq
boldiki, u Perwerdigarning qanun-ehkamlirini terk qildi
we pütkül Israillarmu uninggha egiship ketti. **2** We
ularning Perwerdigargha wapasizliq qilghini tüpeylidin,
Rehoboam seltenitining beshinchi yilida shundaq
boldiki, Misirning padishahi Shishak Yérusalémgha
hujum qozghidi. **3** Shishak bir ming ikki yüz jeng
harwisi, atmish ming atliq eskerni bashlap keldi;
u özi bilen bille Misirdin élip chiqqan leshkerler,
jümlidin Liwiyelikler, Sukkiyler we Éfiopiyler san-
sanaqsiz idi. **4** U Yehudagha tewe bolghan qorghanliq
sheherlerni ishghal qildi, andin Yérusalémgha hujum
qilishqa keldi. **5** Bu chaghda Shishak sewebidin Yehuda
emeldarliri Yérusalémgha yighilishqanidi; Shimaya
peyghember Rehoboam we emeldarlarning yénigha
kélip ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler
méningdin waz kechkininglar üchün, Menmu silerdin
waz kéchip Shishakning qoligha tapshurdum» deydu,
dédi. **6** Shuni anglap, Israil emeldarliri bilen padishah
özlirini töwen qilip: — Perwerdigar adildur, déyishti.
7 Perwerdigar ularning özlirini töwen qilghanliqini
körüp Perwerdigarning sözi Shimayagha yétip kélip:
—«Ular özlirini töwen qilghaniken, Men ularni halak
qilmay, belki ulargha azghine nijat körsitimen we
Méning qaynap turghan ghezipim Shishakning qoli
bilen Yérusalémgha tökülmeydu. **8** Halbuki, ularning
Manga béqinish bilen dunyadiki padishahliqlargha
béqinishning qandaq perqi barliqini bilip yétishi
üchün, ular Shishakqa béqindi bolidu» — déyildi. **9**
Shuning bilen Misir padishahi Shishak Yérusalémgha
hujum qilip, Perwerdigarning öyidiki xezine-bayliqlar
bilen padishahning ordisidiki xezine-bayliqlarni élip
ketti. U hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun
sipar-qalqanlarni qoymay élip ketti. **10** Ularning
ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-
qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolini
saqlaydighan pasiban beglirining qoligha tapshurdi. **11**
Padishah her qétim Perwerdigarning öyige kiridighan
chaghda, pasibanlar u qalqanlarni élip tutup turatti,
andin ularni yene pasibanxanigha ekélip qoyushatti. **12**
Shuning bilen padishah özini töwen qilghandin kéyin,
Perwerdigarning ghezipi uningdin yénip, uni tamamen
yoqitiwetmidi; Yehudadikiler ichidimu az-tola yaxshi

ishlar tépildi. **13** Padishah Rehoboam Yérusalémda asta-
asta qudret tépip, öz seltenitini süretti. Rehoboam textke
chiqqan chéghida qiriq bir yashta idi; u Yérusalémda,
yeni Perwerdigar Öz namini tiklesh üchün pütkül Israil
qebililiri ichidin tallighan sheherde on yette yil seltenet
qildi; Rehoboamning anisining ismi Naamah bolup, u
Ammoniy idi. **14** Rehoboam könglide Perwerdigarni
izdeshni niyet qilmighanliqi tüpeylidin rezillik qildi. **15**
Rehoboamning barliq qilghan ishliri bashtin-axirighiche
neseb xatiriliridiki «Shimaya peyghemberning sözliri»
we «Aldin körgüchi Iddoning sözliri»de pütülgen
emesmidi? Rehoboam bilen Yeroboam otturisida
urushlar toxtimay bolup turatti. **16** Rehoboam ata-
bowiliri arisida uxlidi, «Dawutning shehiri»ge depne
qilindi. Oghli Abiya uning ornigha padishah boldi.

13 Padishah Yeroboamning seltenitining on
sekkizinchi yili Abiya Yehudaning üstige padishah
boldi. **2** U Yérusalémda üch yil seltenet qildi; uning
anisining ismi Mikaya bolup, u Gibéahliq Uriyelning
qizi idi. Abiya bilen Yeroboam otturisida urush boldi. **3**
Abiya jeng qilish üchün xillan'ghan jengchilerdin töt
yüz mingni bashlap chiqti; Yeroboammu xillan'ghan
batur jengchilerdin sekkiz yüz mingni bashlap chiqip,
Abiyagha qarshi sep tüzüp turdi. **4** Abiya Efraim taghliq
rayonidiki Zemarayim téghigha chiqip mundaq dédi: —
«I Yeroboam we Israil xelqi, gépimge qulaq sélinglar!
5 Bilmemsiler, Israilning Xudasi Perwerdigar «tuzluq
ehde» qilip, Israilning üstidiki padishahliqni Dawutqa
we uning ewladlirigha menggüge teqdim qilghan'ghu? **6**
Lékin Dawutning oghli Sulaymanning quli, Nibatning
oghli Yeroboam qozghilip öz ghojisidin yüz öridi. **7**
Shuning bilen bezi muttehemler, «Béliyalning baliliri»
uning yénigha yighilip, Sulaymanning oghli Rehoboam
bilen qarshilishishqa özlirini küchlendürdi; Rehoboam u
chaghda téxi yash, sebiy balidek bolghachqa, ulargha
teng kélelmidi. **8** Emdi siler Perwerdigarning Dawutning
ewladlirining qoligha tapshurghan padishahliqigha
qarshi chiqip «özimizni körsitimiz» deysiler; silerning
adiminglar derweqe köptur; silerde yene Yeroboam
silerge yasap bergen, ilahlar dep qarilidighan altun
mozaylar bar. **9** Siler Perwerdigarning kahinliri bolghan
Harunning ewladliri bilen Lawiylarni qoghliwétip,
yer yüzidiki bashqa eller qilghinidek özliringlargha
[xalighanche] kahin tikliwalghan emesmidinglar?
Kimdekim bir torpaq we yette qozini élip kélip özümni
[kahinliqqa] béghishlaymen dése, u Xuda bolmighan
butlargha kahin bolalaydu! **10** Lékin biz bolsaq,
Perwerdigar bizning Xudayimizdur, biz uningdin
waz kechmiduq; Perwerdigarning xizmitide bolghan
kahinlar bolsa Harunning ewladliridur, Lawiylar ularning
xizmitide turmaqta. **11** Ular her küni etisi-axshimi
Perwerdigargha köydürme qurbanliqlarni sunup, ésil
xushbuy yaqidu. Pakiz shirege «teqdim nanlar»mu
tizip qoyulidu, her küni kechte ular altun chiraghdan
üstidiki chiraghlarni yandurulidu; chünki biz Xudayimiz
Perwerdigarning tapshuruqigha emel qilip kéliwatimiz.
Biraq siler bolsanglar uningdin waz kechtinglar. **12**
Qaranglar, Xuda bizni Bashlighuchi bolup biz bilen
billidur; qollirigha kanay alghan, silerge hujum qilishqa
signal chilishqa teyyar turidighan uning kahinlirimu biz
bilen billidur. I Israil baliliri, ata-bowanglarning Xudasi
bolghan Perwerdigar bilen jeng qilmanglar; chünki siler
hergiz ghelibe qazinalmaysiler». **13** Lékin Yeroboam
ularning arqisidin hujum qilmaq üchün böktürme
qoyghanidi. Shundaqki, Israillar Yehudalarning aldi
teripide idi we böktürme qoshun ularning arqa
teripide saqlap turatti. **14** Yehudalar burulup qarisa,
mana özliri aldi-arqidin hujumgha uchrawatatti; ular
Perwerdigargha peryad kötürdi, kahinlarmu kanaylarni
chaldi. **15** Buning bilen Yehudalar qattiq chuqan
kötürüshti; we shundaq boldiki, Yehudalar qattiq chuqan
kötürüshüwatqanda, Xuda Yeroboam bilen barliq
Israillarni Abiya bilen Yehudalarning aldidin urup tére-
pereng qildi. **16** Israillar Yehudalarning aldidin qachti;
Xuda ularni Yehudalarning qoligha tapshurdi. **17** Abiya
bilen uning ademliri Israillarni qattiq qirghin qildi;
Israillardin xillan'ghan besh yüz ming esker qetl qilindi.
18 Bu chaghda Israillar töwen qilindi; Yehudadikiler
ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha tayan'ghanliqi
üchün ghelibe qazandi. **19** Abiya Yeroboamning keynidin
qoghlap mangdi; u uning ilkidin birqanche shehirini,
yeni Beyt-El we uninggha qarashliq yéza-bazarlarni,
Yéshanah we uninggha qarashliq yéza-bazarlarni, Efron
we uninggha qarashliq yéza-bazarlarni tartiwaldi. **20**
Yeroboam Abiyaning künliride qaytidin küchlinelmidi.
Perwerdigarning uni urushi bilen u öldi. **21** Abiya bolsa
özini qudret tapquzdi; u on töt xotun élip, yigirme ikki
oghul, on alte qiz perzent kördi. **22** Abiyaning bashqa
ishliri, uning mangghan yolliri we éytqan sözliri «Iddo
peyghemberning tehlili»de pütülgendur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uxlidi, kishiler uni
«Dawut shehiri»ge depne qildi. Oghli Asa uning
ornigha padishah boldi. Asa padishah bolghan künlerde
on yil tinch ötti. **2** Asa Xudasi Perwerdigarning
neziride durus we toghra bolghanni qildi. **3** U yat
ellerdin kelgen but qurban'gahlirini we «yuqiri jaylar»ni
yoqitip, «but tüwrük»lerni örüp chéqip, Asherah
butlirini kisip tashlidi, **4** Yehudalargha ata-bowilirining
Xudasi bolghan Perwerdigarni izdeshni, muqeddes
qanun-emrlerni tutushni emr qildi. **5** U yene Yehuda
zéminidiki herbir sheherlerdin «yuqiri jaylar»ni we «kün
tüwrükliri»ni yoqatti. U chaghda pütün padishahliq
uning hökümranliqida tinch-asayishliqta ötti. **6** U yene
Yehuda zéminida birnechche qorghanliq sheherlerni
saldurdi, chünki yurt-zémin aramliqta boldi; Perwerdigar
uninggha aramliq bergechke, shu yillarda héch urush
bolmidi. **7** U Yehudalargha: — Zémin aldimizda tinch
turghanda, bu sheherlerni sépil bilen qorshalghan,
munarliq, baldaqliq qowuqliri bolghan sheherler qilip
qurayli; chünki biz Xudayimiz Perwerdigarni izdiginimiz
üchün U tinchlik berdi; biz Uni izdep kelduq we U bizning
töt etrapimizda bizge aramliq berdi, dédi. Shuning bilen
ular qurulushni bashlidi we ishliri ongushluq boldi.
8 Asaning qoshuni bar idi; Yehuda qebilisidin qalqan
we neyze bilen qorallan'ghan üch yüz ming eskiri,
Binyamin qebilisidin sipar we oqya bilen qorallan'ghan
ikki yüz seksen ming kishilik; ularning hemmisi batur
ezimetler idi. **9** U chaghda Zerah isimlik bir Éfiopiy
milyon kishilik qoshuni bilen üch yüz jeng harwisini
bashlap, [Asagha] hujum qozghap Mareshahgha keldi. **10**

Asa uning bilen qarshilishishqa atlandi; ular Mareshahqa yéqin Zefatah jilghisigha kélip, bir-birige qarshi sep tüzüp turushti. **11** Asa Xudasi Perwerdigargha nida qilip: — I Perwerdigar, Öz bendengge yardem berseng, u küchlük bolsun, ajiz bolsun Sen üchün héchqanche ish emes. I Perwerdigar Xudayimiz, bizge yardem qilghaysen; chünki biz Sanga tayinimiz we Séning namingda bu zor qoshun'gha qarshi atlinip chiqtuq. I Perwerdigar, Sen bizning Xudayimizdursen, insanlar Séningdin ghalip kelmisun! — dédi. **12** Shuning bilen Perwerdigar Asa we Yehudalar aldida Éfiopiylerni urup tiripiren qiliwetti, Éfiopiyler qachti. **13** Asa öz ademliri bilen birlikte ularni taki Gerarghiche qoghlidi; Éfiopiyler shundaq yiqitildiki, ulardin bir ademmu tirik qalmidi; chünki ular Perwerdigarning aldida we uning qoshuni aldida kukum-talqan qilindi. Yehudalar ghayet zor jeng ghenimetlirini qoligha élip ketti. **14** Ular yene Gerar etrapidiki barliq sheherlerge hujum qilip ishghal qildi; chünki Perwerdigardin zor bir qorqunch mushu sheherlerdikilerni basqanidi. Yehudalar yene hemme sheherni birnimu qoymay bulang-talang qildi, chünki ularda tolimu köp mal-mülük bar idi. **15** Ular yene mal baqqan charwichilarning chédir-qotanlirighimu zerb qilip, nahayiti köp qoy we tögilerni élip Yérusalémgha qaytti.

15 Xudaning Rohi Odedning oghli Azariyaning üstige chüshti. **2** Shuning bilen u Asa bilen körüshüshke chiqip uninggha: — I Asa, pütkül Yehudalar we Binyaminlar, manga qulaq sélinglar! Siler Perwerdigar bilen bille bolghininglarda, Umu siler bilen bille bolidu. Siler Uni izlisenglar U silerge tapquzulidu; lékin siler Uningdin waz kechsenglar U silerdin waz kéchidu. **3** Israillar uzun künlergiche heqiqiy Xuda, telim béridighan kahin we qanun-ehkamlardin juda bolup yürdi; **4** Lékin ular qiyinchiliqta qalghan waqitlarda Israilning Xudasi Perwerdigargha qaytip, Uni izdidi we U ularghа özini tapquzdi. **5** U waqitlarda chiqip-kirip turghanlargha héch aramliq bolmighan, chünki herqaysi el-yurtlar malimanchiliq ichide turatti. **6** Xuda ularni herxil qiyinchiliq-malimanchiliq ichide qaldurghachqa, memliket bilen memliket, sheher bilen sheher özara soqushup weyran boldi. **7** Lékin siler bolsanglar, qeyser bolunglar, mezmut turup qolliringlarni boshatmanglar, chünki emelliringlarning ejir-inami bardur, dédi. **8** Asa bu geplerni we Oded peyghember bergen bésharetni anglighanda u dadilliship, pütün Yehuda we Binyamin zéminlirida, shundaqla Efraimning taghliq rayonlirida qolgha chüshürgen herqaysi sheherlerdiki yirginchlik butlarni yoqatti we yene Perwerdigarning öyidiki aywan aldida turghan Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin yasatti. **9** U barliq Yehudalar we Binyaminlarni, shuningdek ularning arisida olturaqlashqan barliq Efraimiy, Manassehiy, Shiméoniy musapirlirini yighdi (chünki nurghun Israillar Asaning Xudasi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini körgen bolup, Israildin chiqip Asa terepke ötkenidi). **10** Asaning seltenitining on beshinchi yili üchinchi ayda ular Yérusalémgha yighildi. **11** Shu küni ular élip kelgen jeng ghenimetliridin yette yüz buqa we yette ming qoyni Perwerdigargha atap qurbanliq qildi. **12** Ular yene ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarni pütün qelbi we bütün jéni bilen izdeshke bir ehde tüzüshti; **13** ehdide, Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni izdimigen qéri-yash, er-ayal démey hemmisi öltürülsun, déyildi. **14** Ular yuqiri awaz bilen warqirash we kanay hem burgha chélish bilen Perwerdigargha qesem bérishti. **15** Pütkül Yehuda jamaiti ichken qesimidin shadlandi; chünki ular pütün qelbi bilen qesem ichken bolup, Perwerdigarni tolimu telmürüp izdidi; we U ularghа Özini tapquzdi. Perwerdigar ularghа töt etrapida aramliq ata qildi. **16** Asa padishah yene chong anisi Maaqahni yirginchlik bir «ashérah» tüwrükni yasighini üchün xanishliq mertiwisidin chüshürüwetti. Asa bu yirginchlik butni késip, ayagh astida cheylidi we Kidron jilghisida köydürüwetti. **17** «Yuqiri jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi [Perwerdigargha] pütünley béghishlan'ghanidi. **18** Hem atisi hem u özi Perwerdigargha atap yasighan nersilerni, jümlidin kümüsh bilen altunni we türlük qacha-quchilarni Xudaning öyige keltürdi. **19** Shu waqittin tartip taki Asaning seltenitining ottuz beshinchi yilighiche urush bolup baqmidi.

16 Asaning seltenitining ottuz altinchi yili, Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi hujum qildi; héchkim Yehudaning padishahi Asa bilen bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini mehkem qilip yasidi. **2** U waqitta Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerdin we padishahning ordisidiki xezinilerdin altun-kümüshni élip ularni Demeshqte turushluq Suriye padishahi Ben-Hadadqa ewetip we bu xewerni yetküzüp: — **3** «Méning atam bilen silining atilirining arisida bolghandek men bilen silining arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüsh bilen altun ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilen bolghan ehdiliridin qollirini üzsile; shuning bilen u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. **4** Ben-hadad Asa padishahning sözige kirip, öz qoshunining serdarlirini Israilning sheherlirige hujum qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Abel-mayim, Naftalidiki barliq ambar sheherlirini béqindurdi. **5** Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin qolini yighip, qurulushlarning hemmisini toxtatti. **6** Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlirini bashlap, Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken tashlar bilen yaghachlarni Ramahtin toshup élip ketti. U mushularni ishlitip Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. **7** U chaghda, aldin körgüchi Hanani Yehuda padishahi asaning yénigha kélip uninggha: — Özüng Perwerdigar Xudayinggha emes, belki Suriye padishahigha tayan'ghanliqing üchün Suriye padishahining qoshuni öz qolungdin qutuldi. **8** Éfiopiyler bilen Liwiyelikler chong bir qoshun emesmidi? Jeng harwiliri we atliq eskerliri intayin köp emesmidi? Lékin sen peqet Perwerdigargha tayan'ghanda, u ularni qolunggha tapshurghanidi. **9** Chünki Perwerdigar köngli Manga tamamen sadiq bolghanlargha yardemde bolup, Özümni qudretlik körsitey dep, közlirini pütün yer yüzide uyan-buyan yügürtidu. Sen bu ishta bek exmeqliq qilding. Emdi buningdin kéyin urushlardin xalas bolalmaysen, dédi. **10** Buni anglapla Asa aldin körgüchige intayin ghezeplinip, uni zindan'gha solap qoydi; uning bu sözige qehri qaynap ketti. U shu waqitlarda xelqtin

bezilirige zulum sélishqa bashlighanidi. **11** Mana, Asaning
qilghan ishliri bashtin axirighiche «Yehuda we Israil
padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur. **12** Asaning
seltenitining ottuz toqquzinchi yilida putida bir késel
peyda boldi; we késili barghanséri éghirliship ketti; lékin
u aghrighandimu Perwerdigarni izdimidi, belki peqet
téwiplardinla yardem izdidi. **13** Asa seltenitining qiriq
birinchi yilida öldi, ata-bowiliri arisida uxlidi. **14** Xelqler
uni «Dawut shehiri»de özige atap teyyarlitip kolighan
qebrige depne qildi. Ular uni ettarlarning usuli bilen
tengshelgen hertürlük dora-dermandin bolghan bir
arilashma pürkelgen jinazigha yatquzdi hemde uninggha
atap nurghun xushbuy yandurdi.

17 Oghli Yehoshafat Asaning ornigha padishah boldi;
u Israil padishahliqigha taqabil turush üchün özini
kücheytti. **2** U herbiy küchlirini Yehudaning hemme
qorghanliq sheherlirige orunlashturdi hemde Yehuda
zéminigha we atisi Asa ishghal qilghan Efraimdiki
herqaysi sheherlerge mudapie küchlirini turghuzdi.
3 Perwerdigar Yehoshafat bilen bille boldi, chünki u
atisi Dawutning bashta yürgüzgen yollirida méngip
Baal butlirini izdimidi, **4** belki atisining Xudasinila
izdep, Uning emrliride méngip, Israillarning qilmishlirini
dorimidi. **5** Shunga, Perwerdigar uning padishahliqtiki
hökümranliqini mustehkemlidi; pütkül Yehudadikiler
uninggha salam-sowghilarni sunup turdi; shuning bilen
uning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhriti nahayiti
yuqiri boldi. **6** U Perwerdigarning yollirida mangghachqa,
gheyretlik boldi; uning üstige u Yehuda zéminidin
«yuqiri jaylar»ni we Asherah butlirini yoqatti. **7**
Uning seltenitining üchinchi yili özining emeldarliridin
Ben-Hayil, Obadiya, Zekeriya, Netanel, Mikayalarni
Yehudaning sheherliride xelqqe telim bérishke ewetti. **8**
Ular bilen bille barghanlardin yene Shémaya, Netaniya,
Zebadiya, Asahel, Shemiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya,
Tob-Adoniya qatarliq birqanche Lawiylar, shundaqla
yene Elishama bilen Yehoram dégen ikki kahinmu bar
idi. **9** Ular Perwerdigarning Tewrat qanuni kitabini
alghach bérip, Yehuda zéminidiki barliq sheherlerni
arilap yürüp xelq arisida telim béretti. **10** Yehudaning
etrapidiki memliketlerning hemmisini Perwerdigarning
qorqunchi basti we ular Yehoshafat bilen urush qilishqa
pétinalmaytti. **11** Filistiylerdin beziliri Yehoshafatqa
sowgha-salamlar we kümüsh olpanlirini tapshurdi;
Ereblermu padiliridin uninggha yette ming yette yüz
qochqar, yette ming yette yüz téke sowgha qildi. **12**
Yehoshafat barghanséri karamet qudret tépip, Yehudada
birnechche qorghan we ambar shehiri bina qildi. **13**
U Yehudaning herqaysi sheherliride nurghun maddiy
eshya zapisi teyyarlidi; Yérusalémdimu uning zeberdes
batur jengchiliri bar idi. **14** Jemetliri boyiche ularning
sani töwendikiche: — Yehuda qebilisidiki mingbashliri
ichide Adnah serdar bolup, batur jengchilerdin üch
yüz minggha bashlamchiliq qilatti; **15** Adnahning qol
astida Yehohanan serdar bolup, ikki yüz seksen ming
ademge bashlamchiliq qilatti; **16** Yehohananning qol
astida Zikrining oghli Amasiya bar idi; u Perwerdigargha
özini atiwetken adem bolup, ikki yüz ming batur
jengchige bashlamchiliq qilatti. **17** Binyamin qebilisi
ichide Éliyada dégen batur bir jengchi bolup, oqya
we qalqan bilen qorallan'ghan ikki yüz ming batur
jengchige bashlamchiliq qilatti; **18** Éliyadaning qol
astida Yehozabad bolup, jengge teyyar qoshundin bir
yüz seksen ming ademge bashlamchiliq qilatti. **19**
Bularning hemmisi padishahning xizmitide hazir turatti;
padishahning yene pütün Yehuda zéminidiki qorghanliq
sheherlerge orunlashturulghan ademliri bolsa, ularning
sirtida idi.

18 Yehoshafatning mal-mülki nahayiti köp, shan-
shöhriti nahayiti yuqiri boldi; u Ahab bilen
qudiliship ittipaqlashti. **2** Birnechche yildin kéyin
u Ahab bilen körüshüshke Samariyege bardi. Ahab
bolsa uninggha we uning hemrahlirigha atap nurghun
kala, qoy soydi; andin u uni Giléadtiki Ramotqa bille
hujum qilishqa unatti. **3** Israil padishahi Ahab Yehuda
padishahi Yehoshafattin: — Özliri méning bilen bille
Giléadtiki Ramotqa bérishqa maqul bolamdila? — dep
soriwidi, u: — Biz silining-méning dep ayrimaymiz;
méning xelqim özlirining xelqidur. Men özliri bilen
bille jeng qilishqa barmay turmaymen, dep jawap
berdi. **4** Lékin Yehoshafat Israilning padishahigha: —
Ötünimenki, bügün awwal Perwerdigarning sözini sorap
körgeyla, dédi. **5** Shuning bilen Israilning padishahi
peyghemberlerni, yeni töt yüz ademni yighdurup
ulardin: — Biz jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq
bolamdu, yoq?» dep soriwidi, ular: «Chiqqin, Xuda
uni padishahning qoligha béridu, déyishti. **6** Lékin
Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa yol sorighudek,
Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmidu? — dep
soridi. **7** Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab bérip:
— Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem
bar; lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki
daim balayi'apetni körsitip bésharet bergechke, men
uni öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur,
dédi. Yehoshafat: — I aliyliri, sili undaq démigeyla,
dédi. **8** Andin Israilning padishahi bir chakirini
qichqirip uninggha: — Chaqqan bérip, Imlahning oghli
Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. **9** Emdi Israilning
padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat
shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining
aldidiki xamanda herbiri öz textide olturushti; ularning
aldida peyghemberlerning hemmisi bésharet bermekte
idi. **10** Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin
münggüzlerni yasap: — Perwerdigar mundaq deydu: —
«Mushu münggüzler bilen Suriylerni yoqatquche üsüp
ursila», dédi. **11** Hemme peyghemberler shuninggha
oxshash bésharet bérip: «Giléadtiki Ramotqa chiqip
sözsiz muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni
padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. **12**
Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uninggha: —
Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi
xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözüngmu
ularningki bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni
bergin, dédi. **13** Emma Mikaya: — Perwerdigarning
hayati bilen qesem qilimenki, Xudayim manga néme
éytsa, men shuni éytimen, dédi. **14** U padishahning
aldigha kelgende padishah uningdin: — I Mikaya, jeng
qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq?
— dep soriwidi, u uninggha jawab bérip: — Chiqip
muweppeqiyet qazinisiler; chünki [düshmininglar]
qolliringlargha tapshurulidu, dédi. **15** Lékin padishah

uninggha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem ichküzüshüm kérek?! — dédi. **16** Mikaya: — Men pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun» dédi, — dédi. **17** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes, belki haman balayi'apetni körsitip bésharet béridu», démigenmidim? — dédi. **18** Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglighin; men Perwerdigarning Öz textide olturghanliqini, asmanning pütkül qoshunliri uning yénida, ong we sol teripide turghanliqini kördüm. **19** Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsi mundaq déyishti; **20** shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning aldida turup: «Men bérip alday» dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen aldaysen?» dep soriwidi, **21** u: «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir roh bolimen», dédi. Perwerdigar: «Uni aldap ilkingge alalaysen; bérip shundaq qil» — dédi. **22** Mana emdi Perwerdigar séning bu hemme peyghemberliringning aghzigha bir yalghanchi rohni saldi; Perwerdigar séning toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi. **23** Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp sanga söz qilishqa bardi?! — dédi. **24** Mikaya jawab bérip: Özüngni yoshurush üchün ichkiridiki öyge yügürgen künide shuni körisen, dédi. **25** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup bérip, sheher hakimi Amon bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, **26** Ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni zindan'gha solap men tinch-aman yénip kelgüchilik qiynap, nan bilen suni az-az bérip turunglar» — denglar, dep buyrudi. **27** Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. **28** Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat Giléadtiki Ramotqa chiqti. **29** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqsila, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge chiqti. **30** chünki shundaq boldiki, Suriyening padishahi jeng harwisi serdarlirigha: — Chongliri yaki kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar, dep buyrudi. **31** We shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum Israilning padishahi dep, uninggha oliship hujum qilmaqchi boldi; lékin Yehoshafat peryad kötürdi, Perwerdigar uninggha yardem berdi. Xuda ularni uningdin yiraqlashturdi; **32** chünki shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup kétip qélishti. **33** Emma bireylen qarisighila bir oqya étiwidi, oq Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup méni septin chiqarghin; chünki men yaridar boldum, dédi. **34** U küni jeng barghanséri qattiq boldi. Padishah kechkiche Suriylerning udulida öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Kün pétishi bilen u öldi.

19 Yehuda padishahi Yehoshafat aman-ésen Yérusalémdiki ordisigha qaytip keldi. **2** Aldin körgüchi Hananining oghli Yehu padishah Yehoshafatning aldigha chiqip: — Séning rezillerning yardimide bolup, Perwerdigargha öch bolghanlarni söygining durusmu? Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi béshinggha chüshidighan boldi. **3** Halbuki, sen asherah butlirini zémindin yoqitip tashlighining we Xudani izdeshke niyet qilghining üchün sendimu yaxshiliq tépildi, dédi. **4** Yehoshafat Yérusalémda olturatti; kéyinki waqitlarda u xelq arisigha chiqip, Beer-Shébadin tartip Efraim taghlirighiche seper qilip, xelqni towa qildurup ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha yandurdi. **5** U yene Yehuda tewesidiki barliq qorghanliq sheherlerde soraqchilarni teyinlidi; **6** u soraqchilargha: — Öz qilghanliringlargha éhtiyatchan bolunglar; chünki silerning höküm chiqirishinglar insan üchün emes, belki Perwerdigar üchündur; siler höküm chiqarghininglarda u choqum siler bilen bille bolidu. **7** Emdi Perwerdigarning wehimisi köz aldinglarda bolsun; öz qilghanliringlargha éhtiyatchan bolunglar; chünki Perwerdigar Xudayimizda naheqliq yoq, yüz-xatir qilish yoq, para yéyishmu yoqtur, dédi. **8** Yehoshafat Lawiylardin, kahinlardin we Israil jemetlirining bashliridin bezilerni Yérusalémgha qayturup kélip, ularni Yérusalémdimu Perwerdigarning hökümlirini chiqirish we xelqning erz-dewalirini bir terep qilishqa teyinlidi. **9** Yehoshafat ularghа: — Siler bu ishlarni Perwerdigarning qorqunchida bolup sadaqetlik bilen chin könglünglardin béjiringlar. **10** Herqaysi sheherlerde turidighan qérindashliringlarning aldinglargha élip kelgen barliq erz-dewasi, meyli u xun dewasi bolsun, qanun-emr we höküm-belgilimiler toghrisidiki erz-dewa bolsun, ularning Perwerdigar aldida gunahkar bolup qalmasliqi üchün, shundaqla Perwerdigarning ghezipi öz béshinglargha we qérindashliringlarning béshigha kélip qalmasliqi üchün, ularni haman agahlandurup turunglar; shundaq qilsanglar, gunahkar bolmaysiler. **11** Perwerdigargha teelluq ishlarda silerni bash kahin Amariya bashquridu; padishahqa dair ishlarda, silerni Yehuda jemetining yolbashchisi Ismailning oghli Zebadiya bashquridu; silerning xizmitinglarda turidighan Lawiylar bar. Jasaretlik bolup ishliringlarni qilinglar we Perwerdigar ishni durus qilghuchilar bilen bille bolidu! — dédi.

20 Kéyinki waqitlarda shundaq boldiki, Moabiylar, Ammoniylar we Maoniylardin beziliri birliship kélip Yehoshafatqa hujum qilishqa chiqti. **2** [Chaparmenler] kélip Yehoshafatqa: — [Ölük] déngizning u qétidin, yeni Édomdin silige hujum qilghili zor bir qoshun chiqip keldi; mana, ular Hazazon-Tamarda, dédi (Hazazon-Tamar yene «En-Gedi» depmu atilidu). **3** Buni anglighan Yehoshafat qorqup, Perwerdigarni izdeshke niyet baghlap, pütün Yehuda teweside «roza tutushimiz kérek» dep jakarlidi. **4** Yehudalar emdi Perwerdigardin yardem tiligili yighildi; xelq Yehudaning herqaysi sheherliridin chiqip Perwerdigardin yardem tileshke kélishti. **5** Yehoshafat Yehuda we Yérusalémdiki

jamaet arisigha chiqip, Perwerdigar öyining yéngi
hoylisining aldida öre turup **6** mundaq dua qilip: —
«I Perwerdigar, ata-bowilirimizning Xudasi, Sen ershte
turghuchi Xuda, barliq el-memliketlerning üstidin höküm
sürgüchi emesmiding? Séning qolung küch-qudretke
tolghandur, héchkim Séni tosalmaydu. **7** I Xudayimiz, Sen
bu zémindiki ahalini Öz xelqing Israillar aldidin qoghlap,
uni Öz dostung Ibrahimning neslige menggülük miras
qilip bergen emesmiding? **8** Ular shu yerde turdi hem shu
yerde Séning naminggha atap bir muqeddesxana sélip:
9 «Mubada béshimizgha birer balayi'apet kelse, meyli
u qilich, jaza, waba, acharchiliq bolsun, qiyinchiliqta
qalghan waqtimizda, mushu öy, yeni Séning aldingda
turup, Sanga murajiet qilsaq (chünki Séning naming
mushu öydidur), Sen anglaysen we qutquzisen» dégenidi.
10 Emdi mana, bu yerge Ammoniylar, Moabiylar
we Séir téghidikiler bésip kéliwatidu! Ilgiri Israillar
Misir zéminidin chiqqan chaghda Sen Israillarning
ularghа tajawuz qilishigha yol qoymighaniding; u
chaghda Israillar ularni yoqatmay u yerdin aylinip
ötken. **11** Emdi qara, hazir ularning yaxshiliqimizni
qandaq yol bilen qayturmaqchi boluwatqinigha! Ular
bizni Sen bizge miras qilip bergen bu zémindin
qoghlap chiqarmaqchi boluwatidu. **12** I Xudayimiz,
Sen ularning üstidin höküm chiqarmamsen? Chünki
bizning bizge hujum qilishqa kéliwatqan bu zor
qoshun bilen qarshilashqudek küchimiz yoq; néme
qilishimiznimu bilmey qalduq; lékin bizning közimiz
Sanga tikilip turmaqta» — dédi. **13** Bu chaghda pütün
Yehuda xelqi, ularning quchaqtiki baliliri, xotun bala-
chaqilirining hemmisi Perwerdigarning aldida turatti.
14 We shu peytte Perwerdigarning Rohi jamaetning
otturisida turghan Lawiylardin Asafning ewladi bolghan
Mattaniyaning chewrisi, Jeiyelning ewrisi, Binayaning
newrisi, Zekeriyaning oghli Yahaziyelge chüshti; **15** U: —
I pütün Yehuda xelqi, siler Yérusalémda turuwatqanlar
we padishah Yehoshafat, qulaq sélinglar! Perwerdigar
silerge mundaq deydu: — «Siler bu zor qoshundin qorqup
ketmenglar we alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu
jeng silerningki emes, belki Xudaning Öziningkidur. **16**
Ete ularghа hujum qilishqa chiqinglar; mana, ular Ziz
dawanidin chiqip kélidu we siler ularni Yeruel chölining
aldidiki jilgha éghizida uchritisiler. **17** Siler bu dörem
jengde urushushunglarning hajiti bolmaydu; peqet sepke
tizilip turunglar, siler bilen bille bolghan Perwerdigarning
nijat-nusritini körünglar! I Yehuda, i Yérusalémdikiler,
qorqmanglar, alaqzadimu bolup ketmenglar; ete ularghа
hujum qilishqa chiqinglar, Perwerdigar choqum siler
bilen bille bolidu!» — dédi. **18** Bu gepni anglap Yehoshafat
béshini yerge tegküzüp tizlandi we barliq Yehuda
xelqi hem Yérusalémdikiler Perwerdigar aldida düm
yiqilip Perwerdigargha sejde qildi. **19** Kohat ewladi we
Korah ewladi ichidiki Lawiylardin bolghanlar orunliridin
turushup intayin küchlük awaz bilen Israilning Xudasi
Perwerdigarni medhiyileshti. **20** Pütün xelq etisi qaq
seherde turup Tekoa chölige qarap atlandi; ular atlinip
kétiwatqanda, Yehoshafat ornidin turup ularghа: — I
Yehuda xelqi, i Yérusalémdikiler, gépimge qulaq sélinglar!
Xudayinglar Perwerdigargha tayininglar, choqum
mezmut turghuzulisiler; Uning peyghemberlirige
ishininglar, yolunglar choqum rawan bolidu! — dédi. **21**
Andin u xelq bilen obdan meslihetliship, Perwerdigarning
muqeddes beheywetlikini medhiyilep, Uninggha atap
ghezel-küy éytidighanlarni: «Siler Perwerdigargha
rehmet-teshekkür éytinglar, chünki Uning özgermes
muhebbiti menggülüktur!» dep oqushqa teyinlep,
qoshunning aldida mangdurdi. **22** Ular tentene qilip
hemdusana oqushi bilen, Perwerdigar Yehuda xelqige
hujum qilishqa chiqqan Ammoniylar, Moabiylar we
Séir téghidikilerge pistirma qoshunni ewetip, ularni
tarmar qildurdi. **23** Shuning bilen Ammoniylar bilen
Moabiylar Séir téghidikilerge hujum qilishqa ötti,
ularni birini qoymay qiriwetti; ular Séir téghidikilerni
qirip tügetkendin kéyin yene özliri bir-birini qirghin
qilishqa chüshkenidi. **24** Yehudalar chöldiki közetgahqa
kélip shu zor qoshun terepke qarisa, mana qéchip
qutulghan birmu adem yoq bolup, hemme yerni ölük
qaplap ketkenidi. **25** Yehoshafat özining ademliri bilen
düshmendin olja bulang-talang qilishqa kelgende, ular
ölükler bilen bille nurghun mal-mülük we köp qimmetlik
buyumlarni tapti. Ular salduruwalghanlirining toliliqidin
élip kitelmey qaldi; olja shunche köp bolghachqa, uni
yighiwélishqa üch kün ketti. **26** Ular tötinchi küni
Berakah jilghisigha yighilip, Perwerdigargha hemdusana
oqup mubareklidi; shunga u yer taki bügün'ge qeder
«Berakah jilghisi» dep atilip kelmekte. **27** Andin barliq
Yehudadikiler we Yérusalémdikiler Yehoshafatning
bashlamchiliqida xushal-xuram bolup Yérusalémgha
qaytti; chünki Perwerdigar ularni düshmenliri üstidin
ghalib qilip xushalliqqa chömdürgenidi. **28** Ular
Yérusalémgha tembur, chiltar we kanaylar chélip kélip,
Perwerdigarning öyige kirdi. **29** Barliq el-memliketler
Perwerdigarning Israilning düshmenlirige qarshi chiqip
jeng qilghanliqini anglighanda, Xudaning wehimisi
ularning üstige basti. **30** Shuning bilen Yehoshafatning
padishahliqi tinch-asayishliqta boldi; uning Xudasi
uning töt etrapini tinch qilghanidi. **31** Shundaq qilip
Yehoshafat Yehuda üstige höküm sürdi. U textke
chiqqan chaghda ottuz besh yashta idi; u Yérusalémda
yigirme besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi
Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **32** Yehoshafat
qaymay atisi Asaning yolida méngip, Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qildi. **33** Peqet «yuqiri
jaylar»la yoqitilmighanidi; xelq téxiche köngüllirini
ata-bowilirining Xudasigha mayil qilmighanidi. **34**
Yehoshafatning qalghan ishliri bolsa, mana bashtin
axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining
tarixnamisi»gha kirgüzülgen «Hananining oghli
Yehuning bayan sözliri»de pütülgendur. **35** Bu ishlardin
kéyin Yehuda padishahi Yehoshafat tola rezil ishlarni
qilghan Israil padishahi Ahaziya bilen ittipaq tüzdi. **36**
Yehoshafat Tarshishqa baridighan kémilerni yasashqa
uning bilen shirikleshti; shu kémilerni ular Ezion-Geberde
yasatti. **37** U chaghda Mareshahliq Dodawahuning oghli
Eliézer Yehoshafatni eyiblep uninggha bésharet bérip:
— Ahaziya bilen ittipaq tüzgining üchün Perwerdigar
séning yasighanliringni buzuwétidu» dédi. Derweqe,
kéyinki waqitlarda u kémiler buzghunchiliqqa uchrap
Tarshishqa mangalmidi.

21 Yehoshafat ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawut
shehiri»de depne qilindi; oghli Yehoram uning

ornigha padishah boldi. **2** [Yehoramning] birnechche
inisi, yeni Yehoshafatning Azariya, Yehiyel, Zekeriya,
Azariyahu, Mikail we Shefatiya dégen oghulliri bar
idi; ularning hemmisi Israil padishahi Yehoshafatning
oghulliri idi. **3** Ularning atisi ulargha nurghun altun,
kümüsh we qimmetlik buyumlarni, shundaqla Yehuda
zéminidiki birqanche qorghanliq sheherni sowgha
qildi; peqet padishahliqni bolsa, Yehoram chong oghli
bolghachqa, uninggha berdi. **4** Yehoram atisining
padishahliq textige chiqip hoquqini mustehkemlidi.
Andin u barliq inilirini, shundaqla Yehudadiki birqanche
emeldarlarni qilichlap qetl qildi. **5** Yehoram textke
olturghinida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda sekkiz
yil seltenet qildi. **6** U Ahab jemetidikilerge oxshash,
Israilning padishahliri mangghan yolda mangdi, chünki
u Ahabning qizini emrige alghanidi; u Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qildi. **7** Biraq Perwerdigar
Dawut bilen tüzgen ehdisi seweblik, Dawutqa we
uning ewladlirigha menggü öchmeydighan bir chiragh
qalduray dep, wede qilghini boyiche Dawutning
jemetini yoq qilip tashlashni xalimidi. **8** [Yehoramning]
seltenitidiki künlerde Édomlar Yehudadin ayrilip chiqip,
öz aldigha özlirige hökümranliq qilidighan bir padishah
tiklidi. **9** Yehoram, serdarliri we barliq jeng harwiliri
[Iordan deryasidin] ötüp, kéchide qozghilip chiqip,
özlirini qorshiwalghan Édomiylargha we jeng harwisi
serdarlirigha hujum qilip ghalib keldi. **10** Halbuki,
Édomiylar shuningdin étiwaren Yehudagha qarshi chiqip,
taki bügün'ge qeder Yehudaning hökümranliqidin ayrilip
turdi. Yehoram ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni
tashlighini üchün Libnahliqlarmu shu chaghda uninggha
qarshi chiqip uning qolidin ayrilip chiqti. **11** Uning üstige,
Yehoram yene Yehudaning taghlirida «yuqiri jaylar»ni
yasitip, Yérusalémda turuwatqanlarni buzuqchiliqqa
putlashturdi, Yehudalarnimu shundaq azdurdi. **12**
Shu waqitlarda Iliyas peyghember teripidin yézilghan
bir mektup Yehoramgha tegdi, uningda mundaq
déyildi: «Séning bowang Dawutning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: «Sen atang Yehoshafatning yollirida
mangmay, shuningdek Yehuda padishahi Asaningmu
yollirini tutmay, **13** belki Israil padishahlirining
yollirida méngip, Yehudalarni we Yérusalémda
turuwatqanlarni xuddi Ahab jemetidikiler buzuqchiliqlar
qilghandek buzuqchiliqlargha putlashturghanliqing
üchün, shundaqla atangning jemetidikilerni, yeni
özüngdin yaxshi bolghan inilirningni qetl qilghining
üchün, **14** Perwerdigar séning xelqingni, xotun bala-
chaqiliringni we barliq mal-mülküngge alamet zor
zerb bilen uridu. **15** U sénimu éghir wabalar bilen
urup, üchey-baghringni éghir késelge muptila qiliduki,
késiling kündin kün'ge éghirliship, ücheyliring éqip
chiqidu»» déyilgenidi. **16** Kéyinki waqitlarda Perwerdigar
Filistiylerning we Éfiopiylerning yénidiki Ereblerning
rohini Yehoramgha qarshi qozghatti. **17** Shuning
bilen ular Yehuda zéminigha zerb qilip bésip ötti
we padishah ordisidiki barliq mal-mülükni bulang-
talang qilip, oghulliri bilen xotunlirini tutqun qilip élip
ketti; ular kenji oghli Yehoahazdin bölek oghulliridin
birinimu qaldurmidi. **18** Bu weqedin kéyin Perwerdigar
Yehoramni urup, ücheylirini saqaymas éghir késelge
giriptar qildi. **19** We shundaq boldiki, uning késili kündin-
kün'ge éghirliship, ikki yil waqit ötüshke az qalghanda,
késellik tüpeylidin ücheyliri téshilip chüshti, u tolimu
azablinip öldi; uning xelqi ata-bowilirini izzetlep ularga
xushbuy yaqqandek, uninggha héchqandaq xushbuy
yéqip olturmidi. **20** Yehoram textke chiqqan chéghida
ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet
qildi we u dunyadin ketkende héchkim uninggha qayghu-
hesret chekmidi. Xalayiq uni «Dawut shehiri»ge depne
qildi, lékin padishahlar qebristanliqigha depne qilmidi.

22 Yérusalémda turuwtqanlar Yehoramning kenji
oghli Ahaziyani uning ornigha padishah qilip
tiklidi; chünki Erebler bilen bille bargahqa bésip
kirgen qaraqchilar Ahaziyaning akilirini qoymay
öltürüwetkenidi. Shuning bilen Yehuda padishahi
Yehoramning oghli Ahaziya seltenet qildi. **2** Ahaziya
textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u
Yérusalémda bir yil seltenet qildi. Uning anisining ismi
Ataliya bolup, Omrining [newre] qizi idi. **3** Ahaziyamu
Ahab jemetining yollirigha mangdi; chünki uning anisi
uni rezillikke ündeytti. **4** U Ahab jemeti qilghinidek,
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; chünki
uning atisi ölgendin kéyin Ahab jemetidikiler uni
halaketke élip baridighan rezil nesihetlerni béretti. **5** U
ularning nesihitige egiship, Israil padishahi Ahabning
oghli Yehoram bilen birlikte Giléadtiki Ramotqa bérip
Suriye padishahi Hazael bilen soqushti; shu chaghda
Suriyler Yehoramni zeximlendürdi. **6** Andin Yehoram
Ramahda Suriye padishahi bilen soqushqan chaghdiki
jarahetlirini dawalitish üchün Yizreelge qaytti. Andin
Yehoramning oghli Yehuda padishahi Azariya Ahabning
oghli Yehoramning késel bolup qalghanliqi sewebidin
uni yoqlighili Yizreelge bardi. **7** Halbuki, Ahaziyaning
Yehoramni yoqlighili barghini del özini halaketke
élip baridighan, Xuda békitken ish idi. Chünki u
barghandin kéyin Yehoram bilen birlikte Nimshining
oghli Yehugha qarshi soqushushqa chiqti. Mushu
Yehu eslide Perwerdigar teripidin Ahabning jemetini
yoqitish üchün mesih qilin'ghanidi. **8** We shundaq
boldiki, Yehu Xuda békitken hökümni Ahab jemetining
üstige yürgüzgen waqtida, u Yehudadiki emeldarlarni
we Ahaziyaning xizmitide bolghan qérindashlirining
oghullirini uchritip, ularni qoymay öltürüwetti. **9**
Yehu Ahaziyanimu izdidi; kishiler uni tutuwaldi (u
Samariyege yoshurunuwalghanidi). Ular uni Yehuning
aldigha apirip öltürdi. Ular uni depne qildi, chünki
kishiler: «Bu dégen Perwerdigarni chin könglidin izdigen
Yehoshafatning newrisidur» dégenidi. Ahaziyaning
jemetide padishahliqni qoligha alghudek birer adem
qalmidi. **10** Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining
ölginini körgende, Yehuda jemetidiki barliq shah neslini
öltürüshke qozghaldi. **11** Lékin padishahning qizi
Yehoshébiyat öltürülüsh aldida turghan padishahning
oghullirining arisidin Ahaziyaning oghli Yoashni
oghriliqche élip chiqip, uni we inik anisini yastuq-kirlik
ambirigha yoshurup qoydi. Shundaq qilip padishah
Yehoramning qizi, (yeni Ahaziyaning singlisi), [bash]
kahin Yehuyadaning xotuni Yehoshébiyat Yoashni Ataliya
öltürüwetmisun dep Ataliyadin yoshurup qoydi. **12**
Andin kéyin Yoash ular bilen Perwerdigarning öyide
alte yil yoshurunup turdi; u chaghda Ataliya Yehuda
zéminida seltenet qilatti.

23 Yettinchi yili, Yehoyada jasaretke kélip,
Yerohamning oghli Azariya, Yehohananning
oghli Ismail, Obedning oghli Azariya, Adayaning oghli
Maaséyah we Zikrining oghli Elishafat qatarliq birqanche
yüzbéshini chaqirip ular bilen ehde tüzdi. **2** Ular Yehuda
zéminini arilap, Yehudadiki herqaysi sheherlerdin
Lawiylarni we Israildiki chong yolbashchilarni yighdi;
ular Yérusalémgha kélishti. **3** Pütkül jamaet Xudaning
öyide padishah bilen ehdileshti. Yehoyada ularga:
— Padishahning oghli Perwerdigarning Dawutning
ewladliri toghruluq wede qilghinidek choqum seltenet
qilidu. **4** Mana siler qilishinglar kérek bolghan ish shuki:
— Shabat künide pasibanliq nöwiti kelgen kahinlar
bilen Lawiylarning üchtin biri herqaysi derwazilarni
muhapizet qilsun; **5** üchtin biri padishah ordisini, üchtin
biri «Ul derwazisi»ni muhapizet qilsun; bashqilarning
hemmisi Perwerdigar öyining hoylilirida bolsun. **6**
Lékin kahinlar hem wezipe öteydighan Lawiylardin
bölek héchkimni Perwerdigarning öyige kirgüzmisun
(kahin-lawiylar pak-muqeddes dep hésablan'ghachqa
kirishige bolidu). Bashqa xelqning herbiri Perwerdigar
özige békitken jaylarni közet qilsun. **7** Lawiylarning
herbiri qoligha qorallirini élip padishahni orap tursun;
öz meyliche muqeddes öyge kirishke urun'ghan herkim
öltürülsun; siler padishah kirip-chiqip yürginide
uning yénidin ayrilmanglar, — dédi. **8** Lawiylar bilen
Yehudalarning hemmisi kahin Yehoyadaning barliq
tapilighanlirini beja keltürüshti. Lawiylarning herbiri
shabat küni nöwetchilikke kirgen we nöwetchiliktin
chüshkenlerni öz yénida qaldurup qaldi; chünki
kahin Yehoyada héchkimni nöwetchiliktin chüshüshke
qoymidi. **9** Andin Yehoyada kahin Dawut padishahning
Perwerdigarning öyide saqlaqliq neyze we qalqan-
siparlirini yüzbéshilargha tarqitip berdi. **10** U yene
köpchilikni, herbiri qoligha öz neyzisini tutqan halda,
ibadetxanining ong teripidin tartip sol teripigiche,
qurban'gah bilen ibadetxanini boylap padishahning
etrapida turghuzdi. **11** Andin ular shahzadini élip
chiqip, uning béshigha tajni kiygüzüp, uninggha
guwahnamilerni bérip, uni padishah qildi; Yehoyada we
uning oghulliri [xushbuy may bilen] uni mesih qildi
we «Padishah yashisun!» dep towlashti. **12** Ataliya
xelqlerning chépiship yürgenlikini we padishahni
teriplewatqanliqini anglap, Perwerdigarning öyige
kirip, köpchilikning arisigha keldi. **13** U qarisa, mana
padishah öyning derwazisida, tüwrükning yénida turatti;
padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar
tizilghanidi, barliq yurtning xelqi shadlinip kanay
chélishatti, neghmichiler herxil sazlarni chélip, jamaetni
bashlap medhiye oqutuwatatti. Buni körgen Ataliya
kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi.
14 Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul bolghan
yüzbéshilarni chaqirtip ularga: — Uni sepliringlar
otturisidin sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uninggha
egeshse qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — Uni
Perwerdigarning öyi ichide öltürmenglar, dep éytqanidi.
15 Shuning bilen ular uninggha yol boshitip berdi; u
ordining «At derwazisi» bilen padishahning ordisigha
kirgende [leshkerler] uni shu yerde öltürdi. **16** Yehoyada,
pütkül jamaet we padishah birlikte: «Perwerdigarning
xelqi bolayli» dégen bir ehdini tüzüshti. **17** Andin barliq
xelq Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi;
uning qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-
pare qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning
aldida öltürdi. **18** Andin kéyin Yehoyada kahin
Perwerdigarning öyidiki barliq mes'uliyetlerni Lawiy
qebilisining kahinlirining qoligha tapshurdi. Kahinlarni
bolsa, eslide Perwerdigarning öy ishlirigha nöwet bilen
qarashqa, Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq
sunushqa Dawut teyinligenidi. Ular qurbanliqlarni
Dawutning körsetmiliri boyiche, xushal-xuramliq ichide
neghme-nawa oqughan halda Musagha tapshurulghan
Tewrat-qanunida pütülginidek sunushqa mes'ul idi.
19 [Yehoyada] yene Perwerdigar öyining herqaysi
derwazilirigha derwaziwenlerni teyinlidiki, herqandaq
ishlardin napak qilin'ghan ademler kirgüzülmeytti.
20 U yene yüzbéshiliri, aqsöngekler, xelq ichidiki
yolbashchilar we yurtning hemme xelqini bashlap kélip,
padishahni Perwerdigar öyidin élip chüshüp, «Yuqiriqi
derwaza» arqiliq ordigha ekirip, padishahliq textige
olturghuzdi. **21** Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular
Ataliyani qilichlap öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup
qaldi.

24 Yoash textke chiqqan chéghida yette yashta idi,
u Yérusalémda qiriq yil seltenet qildi. Uning
anisining ismi Zibiyah bolup, Beer-Shébaliq idi. **2**
Yehoyada kahin hayat künliride Yoash Perwerdigarning
neziride durus bolghanni qilatti. **3** Yehoyada uninggha
ikki xotun élip berdi, u birqanche oghul-qiz perzent
kördi. **4** Shuningdin kéyin Yoash Perwerdigarning öyini
qayta yasitish niyitige keldi, **5** u kahinlarni we Lawiylarni
yighip ularga: — Xudayinglarning öyini onglitip turush
üchün Yehuda sheherlirige bérip, barliq Israillardin
yilliq iane toplanglar; bu ishni tézdin béjiringlar! —
dédi. Lékin Lawiylar bu ishni béjirishke anche aldirap
ketmidi. **6** Buni uqqan padishah bash kahin Yehoyadani
chaqirtip uninggha: — Özliri némishqa Lawiylargha
Perwerdigarning quli Musa Israil jamaitige Xudaning
guwahliqi saqlaqliq chédir üchün belgiligen bajni Yehuda
we Yérusalémdin élip kélishke buyrumidila? — dédi **7**
(chünki eslide rezil xotun Ataliya we uning oghulliri
Xudaning öyige bösüp kirip, Perwerdigarning öyidiki
barliq muqeddes buyumlarni élip Baal butlirigha atap
teqdim qiliwetkenidi). **8** Shuning bilen padishah buyruq
chüshürüp, bir sanduq yasitip Perwerdigar öyining
derwazisining sirtigha qoyghuzdi; **9** andin: «Xudaning
quli Musa chölde Israillarning üstige békitken bajni
yighip ekilip Perwerdigargha tapshurunglar» dégen bir
uqturush Yehuda bilen Yérusalém teweside chiqirildi.
10 Barliq emeldarlar we barliq xelq xushal halda
bajni ekilip sanduq tolghuche uninggha tashlidi. **11**
Lawiylar pul sanduqini padishah bu ishqa mes'ul qilghan
kishining aldigha ekelgende, ular baj pulining köp
chüshkenlikini körse, andin padishahning katipi bilen
Bash kahinning adimi kélip pul sanduqini öngtürüp
quruqdighandin kéyin, yene esli ornigha apirip qoyatti.
Herküni shundaq bolup turdi; nahayiti köp pul yighildi.
12 Padishah bilen Yehoyada pulni Perwerdigar öyidiki
ish béjirgüchilerge tapshurdi; ular [buning bilen]
Perwerdigarning öyini ongshash we eslige keltürüsh
üchün tashchilar bilen yaghachchilarni, tömürchiler

bilen miskerlerni yallidi. **13** Ishlemchiler toxtimay
ishlidi, ongshash ishi ularning qolida ongushluq élip
bérildi; shundaq qilip ular Perwerdigarning öyini eslidiki
ölchem-lahiyesi boyiche yasidi, shundaqla uni tolimu
puxta qilip yasap chiqti. **14** Ular ishni püttürgendin kéyin
éship qalghan pulni padishah bilen Yehoyadaning aldigha
ekilip tapshurdi. Ular buning bilen Perwerdigarning
öyi üchün herxil eswab-buyumlarni, jümlidin ibadet
xizmitidiki herxil buyumlar, köydürme qurbanliqlargha
munasiwetlik qacha-qucha, qazan-texsiler we herxil
altun-kümüsh bashqa buyumlarni yasatti. Yehoyadaning
barliq künliride, ular Perwerdigarning öyide köydürme
qurbanliqni daim sunup turdi. **15** Yehoyada qérip,
yashaydighan yéshi toshup öldi; u ölgen chaghda bir
yüz ottuz yashta idi. **16** Ular uni «Dawut shehiri»de
padishahlar qatarida depne qildi, chünki u Israilgha hem
Xudagha we uning öyige nisbeten nahayiti chong töhpe
körsetkenidi. **17** Yehoyada ölgendin kéyin Yehudadiki
yolbashchilar padishahning aldigha kélip uninggha bash
urdi; padishah ular körsetken meslihetni maqul kördi.
18 Ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning öyidin
waz kéchip, Asherah we butlarning qulluqigha kirishti.
Ularning bu gunahi seweblik Xudaning ghezipi Yehuda
bilen Yérusalémdikilerning béshigha keldi. **19** Shundaq
bolsimu, Perwerdigar ularni Özige yandurush üchün
yenila ularning arisigha peyghemberlerni ewetti; bu
peyghemberler gerche ularni agahlandurghan bolsimu,
lékin ular yenila qulaq salmidi. **20** U chaghda Xudaning
Rohi bash kahin Yehoyadaning oghli Zekeriyagha chüshti,
u xelqning aldida öre turup ularga: — Xuda mundaq
deydu: «Siler némishqa Perwerdigarning emirlirige
xilapliq qilisiler? Siler héch rawajliq körmeysiler,
chünki siler Perwerdigardin waz kechtinglar we Umu
silerdin waz kechti», — dédi. **21** Xalayiq [Zekeriyani]
öltürüshke qestlidi; axir ular uni padishahning emri
boyiche Perwerdigar öyining hoylisida chalma-kések
qilip öltürüwetti. **22** Padishah Yoash Zekeriyaning
atisi Yehoyadaning özige körsetken shepqitini yad
etmek tügül, eksiche uning oghlini öltürüwetti. Zekeriya
jan üzüsh aldida: — Perwerdigar bu ishni nezirige
élip, uning hésabini alsun! — dédi. **23** Shu yilning
axirida Suriyening qoshuni Yoashqa hujum qilip keldi;
ular Yehudagha we Yérusalémgha tajawuz qilip kirip,
xelq ichidiki yolbashchilarni öltürüp, ulardin alghan
pütün urush gheniymetlirini Demeshq padishahining
aldigha élip bardi. **24** Derweqe Suriye qoshunidin
peqet az bir qisim eskerler kelgen bolsimu, lékin
Yehudalar ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz
kechkenliki üchün Perwerdigar chong bir qoshunni
ularning qoligha tapshurdi; ular Yoashqa jaza ijra qildi.
25 Suriyler Yoashni tashlap ketken chaghda (chünki u
qattiq aghrip qalghanidi) uning öz xizmetkarliri bash
kahin Yehoyadaning oghlining qéni üchün intiqam
élish kérek dep uni qestlidi; ular uni kariwitidila
öltürüwetti. U shu yol bilen öldi; kishiler uni Dawut
shehiride depne qilghini bilen, biraq padishahlarning
qebristanliqigha depne qilmidi. **26** Uni qestligenler
munular: — Ammoniy ayal Shimiyatning oghli Zabad
bilen Moabiy ayal Simritning oghli Yehozabad idi. **27**
Yoashning oghulliri, uninggha qaritilghan qattiq we
nurghun agah bésharetler, shundaqla uning Xudaning
öyini yéngibashtin sélishqa dair ishliri «padishahlarning
tezkiriliri» dégen kitabning izahlirigha pütülgendur.
Yoashning oghli Amaziya uning ornigha padishah boldi.

25 Amaziya textke chiqqan chéghida yigirme besh
yashta idi, u Yérusalémda yigirme toqquz yil
seltenet qildi. Uning anisining ismi Yehoaddan bolup,
Yérusalémliq idi. **2** Amaziya Perwerdigarning neziride
toghra bolghan ishlarni qildi, lékin pütün köngli
bilen qilmidi. **3** We shundaq boldiki, u padishahliqini
mustehkemliwalghandin kéyin padishah atisini öltürgen
xizmetkarlirini tutup öltürdi. **4** Lékin Musagha
chüshürülgen qanun kitabida Perwerdigarning: «Ne
atilarni oghulliri üchün ölümge mehkum qilishqa
bolmaydu ne oghullirini atiliri üchün ölümge mehkum
qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz gunahi üchün
ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgen emri boyiche, u
öltürgichilerning balilirini ölümge mehkum qilmidi. **5**
Amaziya Yehudalarni yighip, jemetlirige qarap pütün
Yehudalarni we Binyaminlarni mingbéshi we yüzbéshilar
astigha békitti; u ulardin yigirme yashtin ashqanlarning
sanini éliwidi, jengge chiqalaydighan, qoligha neyze we
qalqan alalaydighan xil leshkerdin üch yüz ming adem
chiqti. **6** U yene bir yüz talant kümüsh serp qilip Israildin
yüz ming batur jengchi yalliwaldi. **7** Lékin Xudaning
bir adimi uning aldigha kélip: — I padishahim, Israil
qoshunini özliri bilen bille barghuzmighayla; chünki
Perwerdigar Israillar yaki Efraimiylarning héchqaysisi
bilen bille emes. **8** Hetta sili choqum shundaq
qilimen, baturane küresh qilimen désilimu, Xuda özlirini
düshmen aldida yiqitidu, chünki Xuda insan'gha yardem
bérishkimu qadirdur, insanni yiqitishqimu qadirdur, dédi.
9 Amaziya Xudaning adimige: — Emise men Israilning
yallanma qoshunigha bergen yüz talant kümüshni
qandaq qilsam bolidu? — dep soriwidi, Xudaning adimi
uninggha: — Perwerdigar özlirige buningdinmu ziyade
köp bérishke qadirdur, dep jawab berdi. **10** Shuning bilen
Amaziya Efraimdin özige keltürülgen yallanma qoshunni
ayrip chiqip, öylirige qayturuwetti; shu sewebtin ular
Yehudalargha bek ghezeplinip, qattiq qehr ichide öylirige
qaytip kétishti. **11** Amaziya jasaritini urghutup, özining
xelqini bashlap «Shor wadisi»gha bérip Séirlardin on
ming ademni yoqatti. **12** Yehudalar yene on ming
ademni tirik tutuwélip, tik yarning léwigha apirip,
yardin ittiriwidi, ularning hemmisi pare-pare qilinip
tashlandi. **13** Halbuki, Amaziya özi bilen bille jeng
qilishqa ruxset qilmay qayturuwetken yallanma eskerler
Samariyedin Beyt-Horun'ghiche bolghan Yehudaning
herqaysi sheherlirige hujum qilip kirip üch ming
ademni qirip tashlidi hem nurghun mal-mülükni bulap
ketti. **14** Lékin shundaq boldiki, Amaziya Édomiylarni
meghlup qilip qaytip kelgen chaghda u Séirlarning
butlirinimu élip kélip, ularni özi üchün mebud qilip,
ularga bash urdi we ularga xushbuy yaqti. **15**
Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Amaziyagha
qozghaldi, U uning aldigha bir peyghemberni ewetti.
Peyghember uninggha: — Öz xelqini séning qolungdin
qutquzalmighan bu xelqning ilahlirini zadi néme dep
izdeysen? — dédi. **16** We shundaq boldiki, u padishahqa
téxi söz qiliwatqanda, padishah uninggha: — Biz séni
padishahning meslihetchisi qilip tikligenmu? Qoy, bu

gépingni! Ölgüng keldimu néme? — dédi. Shuning
bilen peyghember geptin toxtidi-de, yene: — Bu ishni
qilghining hem nesihitimge qulaq salmighining üchün
Perwerdigar séni yoqitishni qarar qildi, dep bilimen,
— dédi. **17** Shuningdin kéyin Amaziya meslihetliship,
Israilning padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning
oghli Yoashning aldigha elchilerni mangdurup: «Qéni,
[jeng meydanida] yüz turane körüsheyli» dédi. **18**
Israilning padishahi Yoash Yehudaning padishahi
Amaziyagha elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi:
«Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige söz ewetip: «Öz
qizingni oghlumgha xotunluqqa bergin!» — dédi. Lékin
Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni
dessiwetti. **19** Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe
qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip yayrap
ketting. Emdi öyüngde qalghining yaxshi; némishqa
béshinggha külpet keltürüp, özüngni we özüng bilen
Yehudani balagha yiqitisen?». **20** Emma Amaziya qulaq
salmidi. Bu ish Xudadin keldi; chünki ular Édomning
ilahlirini izdigenidi, Xuda ularni [Yoashning] qoligha
chüshsun dep ene shundaq orunlashturghanidi. **21**
Shuning bilen Israil padishahi Yoash jengge atlinip
chiqti; ikki terep, yeni u Yehuda padishahi Amaziya bilen
Beyt-Shemeshte, jeng meydanida yüz turane uchrashti.
22 Yehudaning ademliri Israilning ademliri teripidin
tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti. **23** Israil
padishahi Yoash Beyt-Shemeshte Yehoahazning newrisi,
Yoashning oghli Yehuda padishahi Amaziyani esir qilip
Yérusalémgha élip bardi; we u Yérusalémning sépilining
Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche
bolghan töt yüz gezlik bir bölikini örüwetti. **24** U
Xudaning öyide, Obed-Édom mes'ul bolup saqlawatqan
we padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barliq
altun-kümüsh, qacha-quchilarni buliwaldi we képillik
süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yénip ketti.
25 Israil padishahi Yehoahazning oghli Yoash ölgendin
kéyin, Yoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziya
on besh yil ömür kördi. **26** Amaziyaning qalghan emelliri
bolsa, mana ularning hemmisi bashtin axirighiche
«Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da
pütülgen emesmidi? **27** Amaziya Perwerdigardin waz
kechkendin bashlapla Yérusalémda beziler uni qestleshke
kirishkenidi; shuning bilen u Laqish shehirige qéchip
ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip,
u yerde uni öltürdi. **28** Andin ular uni atlargha artip
Yérusalémgha élip bardi. U Yérusalémda ata-bowilirining
arisida «Yehudaning shehiri»de depne qilindi.

26 Yehudaning barliq xelqi uning on alte yashqa
kirken oghli Uzziyani tiklep, uni atisi Amaziyaning
ornida padishah qildi **2** (padishah atisi ata-bowilirining
arisida uxlighandin kéyin, Élat shehirini qaytidin yasap,
Yehudagha yene tewe qilghuchi del Uzziya idi). **3** Uzziya
textke chiqqan chéghida on alte yash idi; u Yérusalémda
jemiy ellik ikki yil padishahliq qildi. Uning anisining ismi
Yekoliya bolup, Yérusalémliq idi. **4** U atisi Amaziyaning
barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qildi. **5** Xuda bergen alamet körünüshler bilen
yorutulghan Zekeriya Uzziyagha telim bergechke, u hayat
waqtida Uzziya Xudani izdidi; we u Perwerdigarni izdigen
künlerde Xuda uning ishlirini rawan qildi. **6** U chiqip
Filistiylerge hujum qildi we Gatning sépilini, Jabnehning
sépilini we Ashdodning sépilini chaqturuwetti. Yene
Ashdod etrapida, shundaqla Filistiyler arisida birnechche
sheher berpa qildi. **7** Xuda uning Filistiyler we Gur-
baalda turuwatqan Erebler bilen Maonlargha qarshi
urushigha yardem berdi. **8** Ammoniylar Uzziyagha
olpan tölidi; Uzziya tolimu qudretlik bolup, nam-
shöhriti taki Misirning chégrisighiche tarqaldi. **9**
Uzziya Yérusalémdiki «Burjek derwazisi»da, «Jilgha
derwazisi»da we sépilning qayrilidighan yéride munarlar
saldi we ularni ajayip mustehkem qildi. **10** U yene
chöllerde birmunche közet munarlirini salghuzdi
we köp quduqlarni kolatti; chünki uning Shefelah
tüzlenglikide we égizlikte nurghun charwisi bar idi; u
yene tériqchiliqqa amraq bolghachqa, taghlarda we étiz-
baghlarda [nurghun] baghwenlerni we üzümchilerni
yallap ishletti. **11** Uzziyaning yene urushqa mahir
qoshuni bar idi. Qoshun katip Jeiyel we emeldar
Maaséyah éniqlighan san'gha asasen qisim-qisimlar
boyiche bölünüp, padishahning serdarliridin biri bolghan
Hananiyaning yétekchiliki astida sep bolup jengge
chiqatti. **12** Bu batur jengchiler ichidiki herqaysi jemet
bashliri jemiy ikki ming alte yüz kishi idi. **13** Ularning
yétekchiliki astidiki qoshun jemiy üch yüz yetmish yette
ming besh yüz bolup, hemmisi ishta qabil, jengde mahir
idi, ular padishahqa yardemliship düshmen'ge hujum
qilalaytti. **14** Uzziya pütkül qoshunidiki leshkerlirini
qalqan, neyze, dobulgha, sawut, oqya we salghilar
bilenmu qorallandurghanidi. **15** U yene Yérusalémda
ustilar ijad qilghan oq béshi we yoghan tashlarni
atquchi üskünilerni yasitip, ularni sépil munarlirigha
we burjeklirige orunlashturghanidi. Uning nam-
shöhriti yiraq-yiraqlargha ketkenidi, chünki u alamet
yardemlerge érishkechke, karamet qudret tapqanidi. **16**
Lékin u kücheygendin kéyin, meghrurlinip ketti we bu
ish uni halaketke élip bardi. U Xudasi Perwerdigargha
itaetsizlik qilip, xushbuygah üstide xushbuy yaqimen
dep Perwerdigarning öyige kirdi. **17** Kahin Azariya bilen
Perwerdigarning bashqa kahinliridin seksen ezimet uning
arqidin kirdi; **18** Ular padishah Uzziyani tosup: — I Uzziya,
Perwerdigargha xushbuy yéqish sanga tewe ish emes,
belki xushbuy yéqishqa muqeddes xizmetke atalghan
kahinlar bolghan, Harunning ewladlirigha mensuptur;
muqeddesxanidin chiqqin, chünki itaetsizlik qilip
qoydung; sen Xuda Perwerdigardin izzet tapalmaydighan
bolup qalisen, dédi. **19** Uzziya qattiq ghezeplendi; u
xushbuy yaqqili turghan halette, qolida bir xushbuydanni
tutup turatti; u Perwerdigarning öyidiki xushbuygahning
yénida turup kahinlargha ghezepliniwatqan chaghda,
kahinlarning aldidila uning pishanisigha maxaw örlep
chiqti. **20** Bash kahin Azariya bilen bashqa kahinlar
qarisa, mana, birdinla uning pishanisigha maxaw örlep
chiqqanidi; ular derhal uni chiqiriwétishke itterdi; u
özimu chiqip kétishke aldiridi, chünki Perwerdigar uni
urghanidi. **21** Padishah Uzziyani taki ölgüche maxaw
késili chirmiwaldi; u maxaw késili bolghachqa, ayrim
bir öyde turdi; shuning bilen u Perwerdigarning öyige
kirishtin mehrum qilindi. Uning oghli Yotam ordining
ishlirini bashqurup, yurt soridi. **22** Uzziyaning bashqa
emelliri bolsa bashtin axirighiche Amozning oghli
Yeshaya peyghember teripidin yézip qaldurulghandur.

23 Uzziya özining ata-bowiliri arisida uxlidi; beziler: — «U
maxaw bolghan adem» dégechke, u ata-bowiliri qatarida
yatquzulghan bolsimu, padishahlar qebristanliqigha
tewe [chetrek] bir yerlikke depne qilindi. Andin oghli
Yotam uning ornigha padishah boldi.

27 Yotam textke chiqqan chéghida yigirme besh
yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet
qildi; uning anisining ismi Yerusha bolup, Zadokning
qizi idi. 2 U atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi (lékin
u Perwerdigarning muqeddesxanisigha kirmidi). Lékin
xelq yenila buzuq ishlarni qiliwerdi. 3 Perwerdigar
öyining yuqiriqi derwazisini yasatquchi Yotam idi; u
yene Ofeldiki sépildimu nurghun qurulushlarni qildi. 4
U Yehudaning taghliq rayonida sheherlerni bina qildi,
ormanliqlardimu qel'e-qorghanlar we közet munarlirini
yasatti. 5 U Ammoniylarning padishahi bilen urush
qilip ularni yengdi; shu yili Ammoniylar uninggha üch
talant kümüsh, ming tonna bughday, ming tonna arpa
olpan berdi; Ammoniylar ikkinchi we üchinchi yilimu
uninggha oxshash olpan élip keldi. 6 Yotam Xudasi
Perwerdigar aldida yollirini toghra qilghini üchün qudret
tapti. 7 Yotamning qalghan ishliri, jümlidin qilghan
jengliri we tutqan yollirining hemmisi mana «Yehuda
we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütülgendur.
8 U textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi;
u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. 9 Yotam ata-
bowiliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»ge depne
qilindi; oghli Ahaz uning ornigha padishah boldi.

28 Ahaz textke chiqqan chéghida yigirme yashta
idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. U
atisi Dawutqa oxshash Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qilmay, 2 Belki Israilning padishahlirining
yoligha kirip mangdi; u hetta Baallargha atap mebudlarni
quydurdi; 3 Perwerdigar Israillar zéminidin heydep
chiqarghan ellerning yirginchlik gunahlirini dorap,
Hinnom jilghisida küje köydürdi, özining perzentlirini
ottin ötküzüp köydürdi; 4 Yene «yuqiri jaylar»da,
dönglerde we herqaysi kökergen derex astida köydürme
qurbanliq qildi we küje köydürdi. 5 Shunga, uning
Xudasi Perwerdigar uni Suriye padishahining qoligha
tapshurdi; Suriyler uni tarmar keltürüp, Yehudadin
nurghun xelqni tutqun qilip Demeshqqe élip ketti.
Xuda yene uni Israil padishahining qoligha tapshurdi,
Israil padishahi [Yehudada] chong qirghinchiliq élip
bardi. 6 Remaliyaning oghli Pikah Yehudada bir
kün ichide bir yüz yigirme ming ademni öltürdi,
ularning hemmisi ezimetler idi; buning sewebi, ular ata-
bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenidi. 7
Zikri isimlik bir Efraimiy ezimet bar idi; u padishahning
oghli Maasiyahani, ordining bash ghojidari Azrikam
we padishahning bash weziri Elkanahni qetl qildi. 8
Israillar öz qérindashliridin ikki yüz ming ayal, oghul-qiz
balilarni tutqun qilip élip ketti; ular yene Yehudadin
nurghun urush gheniymetlirini bulang-talang qilip
Samariyege eketti. 9 Lékin u yerde Perwerdigarning
Oded isimlik bir peyghembiri bar idi; u Samariyege qaytip
kelgen qoshunning aldigha chiqip ularga: — Qaranglar,
ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar Yehudalarni
achchiqida silerning qolunglargha tapshurdi we siler
pelekke yetken qehri-ghezep bilen ularni öltürdünglar.
10 Emdi siler yene Yehudalar bilen Yérusalémliqlarni
mejburiy özünglargha qul-didek qilmaqchi boluwatisiler.
Lékin siler özünglarmu Xudayinglar Perwerdigar aldida
gunah-itaetsizlikler ötküzdunglarghu? 11 Emdi gépimge
qulaq sélinglar! Qérindashliringlardin tutqun qilip
kelgenlerni qayturuwétinglar, chünki Perwerdigarning
qattiq ghezipi béshinglargha chüshey dep qaldi, dédi. 12
Shuning bilen Efraimlarning birqanche yolbashchiliri,
yeni Yohananning oghli Azariya, Meshillimotning oghli
Berekiya, Shallumning oghli Hezekiya we Hadlayning
oghli Amasa qozghilip chiqip jengdin qaytip kelgen
qoshunni tosuwélip 13 ularga: — Bu tutqunlarni bu
yerge élip kirsenglar bolmaydu; bizning Perwerdigarning
aldida gunahimiz turup, yene téximu köp gunahlar
we itaetsizliklerni aynitmaqchimusiler? Chünki bizning
itaetsizlikimiz hélimu intayin éghirdur, Israilning
béshigha otluq qehr-ghezep chüshey dep qaldi, dédi.
14 Shuning bilen leshkerler tutqunlar bilen urush
gheniymetlirini yolbashchilar we pütkül jamaet aldida
qaldurup qoydi. 15 Yuqirida ismi tilgha élin'ghan
kishiler qozghilip, tutqunlarni bashlap chiqti, urush
gheniymetliri ichidin kiyim-kéchek we ayaghlarni
ularning arisidiki barliq yalingach, yalang ayagh
turghanlargha kiygüzüp, hemmisini yémek-ichmek bilen
ghizalandurdi, üstibashlirini maylidi, barliq ajizlarni
ésheklerge mindürüp, hemmisini «Xorma derexliri
shehiri» dep atilidighan Yérixogha, öz qérindashlirining
qéshigha apirip qoydi, andin Samariyege qaytti. 16 Bu
chaghda Ahaz padishah Asuriyening padishahlirigha
yardem tilep adem ewetti, 17 chünki Édomiylar yene
Yehudagha hujum qilip nurghun ademni tutqun qilip
ketkenidi. 18 Filistiylermu Shefelah tüzlenglikidiki we
Yehudaning jenubidiki sheherlerge tajawuz qilip kirip,
Beyt-Shemesh, Ayjalon, Gederot, Sokoh we Sokohqa
tewe yéza-qishlaqlarni, Timnah we Timnahqa tewe
yéza-qishlaqlarni, Gimzo we Gimzogha tewe yéza-
qishlaqlarni ishghal qilip, shu yerlerge jaylashqanidi.
19 Perwerdigar Yehudaning padishahi Ahaz tüpeylidin
Yehudani xorluqqa qaldurdi; chünki Ahaz Yehudani
itaetsilikke éziqturdi we özi Perwerdigargha éghir asiyliq
qildi. 20 Asuriyening padishahi Tiglat-Pilneser derweqe
uning yénigha keldi, lékin yardem bérishning ornigha,
uninggha köp awarichiliklerni keltürdi. 21 Chünki
Ahaz Perwerdigarning öyidin, padishahning ordisidin,
shundaqla emeldarlarning öyliridin köp mal-dunyani
chiqirip, Asuriye padishahigha bergen bolsimu, lékin
uninggha héch paydisi bolmidi. 22 Mushundaq intayin
müshkül peytte bu padishah Ahaz Perwerdigar aldida
téximu éghir qebihlikke chöküp ketti. 23 U özini
meghlup qilghan Demeshqning ilahlirigha qurbanliq
sundi, chünki u: «Suriyening padishahlirining ilahliri
ularga yardem qildi, shunga menmu ularga qurbanliq
sunup, ularni mangimu yardem béridighan qilimen» dédi.
Lékin eksiche bu butlar uning özini, shundaqla barliq
Israillarni halaketke élip bardi. 24 Ahaz Perwerdigarning
öyidiki eswab-buyumlarni yighip élip chiqip, ularni
késip-ézip pare-pare qiliwetti; we Perwerdigarning
öyining derwazilirini péchetliwetti. Hem özi üchün
Yérusalémning herbir doqmushida qurban'gahlarni
salghuzdi. 25 U yene Yehudaning herqaysi sheherliride

bashqa ilahlargha xushbuy yéqish üchün «yuqiri
jaylar»ni salghuzdi, shundaq qilip ata-bowilirining
Xudasi Perwerdigarning ghezipi qozghaldi. **26** Mana,
uning qalghan ishliri, jümlidin barliq tutqan yolliri
bashtin-axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining
tarixnamisi»da pütülgendur. **27** Ahaz ata-bowiliri arisida
uxlidi; kishiler uni Yérusalém shehirige depne qildi,
lékin uni Israil padishahlirining qebristanliqigha depne
qilmidi. Oghli Hezekiya uning ornigha padishah boldi.

29 Hezekiya textke chiqqan chéghida yigirme besh
yashta idi; u Yérusalémda yigirme toqquz yil
seltenet qildi. Uning anisining ismi Abiya bolup,
Zekeriyaning qizi idi. **2** [Hezekiya] atisi Dawut
barliq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride durus
bolghanni qildi. **3** U textke chiqqan birinchi yilining
birinchi éyida Perwerdigar öyining derwazilirini
achturup, yéngibashtin yasatti. **4** U kahinlar bilen
Lawiylarni [Xudaning öyige] chaqirip kélip, [aldinqi]
hoylisining meydanining sherq teripige yighip, **5**
ularghа: — I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar; özünglarni
Xudagha atap pakizlanglar we ata-bowanglarning
Xudasi Perwerdigarning öyini uninggha muqeddes
qilip pakizlanglar, muqeddesxanidin barliq paskina
nersilerni chiqirip tashlanglar. **6** Chünki bizning ata-
bowilirimiz asiyliq qilip, Xudayimiz Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qilip, Uningdin waz kechti,
Perwerdigarning turalghusidin yüzini örüp, Uninggha
arqini qildi. **7** Ular aywanning ishiklirini étiwetken,
chiraghlarni öchüriwetken, xushbuy yaqmighanidi we
muqeddesxanida Israilning Xudasigha héch köydürme
qurbanliqlarni sunmaydighan bolup ketkenidi; **8**
Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Yehuda bilen
Yérusalémdikilerning üstige chüshüp, xuddi öz közünglar
bilen körüp turghininglardek, ularni dehshetke sélip,
wehime bolushqa hem zangliq qilip ush-ush qilinidighan
obyéktke aylandurup qoydi. **9** Shu sewebtin ata-
bowilirimiz qilich astida qaldi; oghul-qizlirimiz we
xotunlirimizmu tutqun qilindi. **10** Emdi men Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigarning ghezipining bizdin
yandurulushi üchün, Uning bilen ehdilishish niyitige
keldim. **11** I balilirim, ghapil bolmanglar; chünki
Perwerdigar silerni Öz aldida turup xizmitide bolushqa,
Uning xizmetkari bolup xushbuy yéqishqa tallighan, dédi.
12 Shuning bilen Lawiylardin töwendikiler ornidin turup
otturigha chiqti: — Kohatlardin bolghan Amasayning
oghli Mahat we Azariyaning oghli Yoél, Merarilardin
Abdining oghli Kish, Yehallelelning oghli Azariya,
Gershonlardin Zimmahning oghli Yoah, Yoahning
oghli Éden, **13** Elizafanning ewladliridin Shimri bilen
Jeiyel, Asafning ewladliridin Zekeriya bilen Mattaniya;
14 Hémanning ewladliridin Yehiyel bilen Shimey,
Yedutunning ewladliridin Shémaya bilen Uzziyeller.
15 Ular qérindashlirini yighip, özlirini [Xudagha] atap
paklidi, padishahning tapshuruqi, Perwerdigarning emri
boyiche Perwerdigarning öyini pakizlashqa kirdi. **16**
Kahinlar Perwerdigarning öyining ichkirisige pakizlashqa
kirdi; ular Perwerdigarning muqeddes jayidin tapqan
barliq napak-nijis nersilerni Perwerdigar öyining
hoylisigha toshup chiqti; andin ularni Lawiylar élip
chiqip, [sheher sirtidiki] Kidron jilghisigha apirip tökti.
17 Ular birinchi ayning birinchi künidin bashlap, öyni
qaytidin Xudagha atap pakizlashqa kiriship, sekkizinchi
küni Perwerdigar öyining aywinigha chiqti; ular [yene]
sekkiz kün waqit serp qilip Perwerdigar öyini pakizlap,
birinchi ayning on altinchi künige kelgende ishni
tügetti. **18** Andin ular Hezekiya padishahning aldigha
kirip: — Biz Perwerdigarning pütkül öyini, jümlidin
köydürme qurbanliq qurban'gahini we uningdiki barliq
qacha-qucha, eswablarni, «teqdim nan» tizilidighan
shireni we shire üstidiki barliq qacha-qucha, eswablarni
pakizliwettuq; **19** Ahaz padishah texttiki chéghida
asiyliq qilip tashliwetken barliq qacha-qucha, eswablarni
teyyarlap tex qilip, pakizlap qoyduq; mana, ular hazir
Perwerdigarning qurban'gahi aldigha qoyuldi, dédi. **20**
Hezekiya padishah etigende tang seher ornidin turup
sheherdiki emeldarlarni yighip Perwerdigarning öyige
chiqti. **21** Ular padishahliq üchün, muqeddesxana we
pütün Yehudalar üchün gunah qurbanliqi qilishqa yette
buqa, yette qochqar, yette qoza we yette téke élip
keldi; [padishah] Harun ewladliri bolghan kahinlargha
bularni Perwerdigarning qurban'gahigha sunushni
buyrudi. **22** Ular buqilarni boghuzlidi, kahinlar qénini
élip, qurban'gahqa septi; andin ular qochqarlarnimu
boghuzlap, qénini qurban'gahqa septi; qozilarnimu
boghuzlap, ularning qéninimu qurban'gahqa septi.
23 Axirida gunah qurbanliqi qilinidighan tékilerni
padishah we jamaet aldigha yétilep kéliwidi, [padishah
we jamaet] qollirini tékiler üstige qoyushti. **24** Kahinlar
tékilerni boghuzlap, qénini barliq Israillarning gunahi
üchün kechürüm-kafaret süpitide qurban'gahqa septi;
chünki padishah: «Köydürme qurbanliq we gunah
qurbanliqi barliq Israillar üchün sunulsun» dégenidi. **25**
Padishah yene Lawiylarni Perwerdigar öyide Dawutning,
[Dawut] padishahning aldin körgüchisi gadning we
Natan peyghemberning buyrughinidek jangjang, tembur
we chiltar qatarliq sazlarni tutup, sep bolup turushqa
teyinlidi (chünki eslide bu emr Perwerdigardin, öz
peyghemberlirining wastisi bilen tapilan'ghanidi). **26**
Shuning bilen Lawiylar Dawutning sazlirini, kahinlar
kanaylarni tutqan halda turushti. **27** Hezekiya köydürme
qurbanliq qurban'gah üstige sunulsun, dep buyrudi.
Köydürme qurbanliq sunulghan haman, Perwerdigargha
atalghan neghme-nawa qilinishqa, kanaylar chélinishqa
we Israilning padishahi Dawutning sazliri tengkesh
qilinishqa bashlidi. **28** Pütkül köydürme qurbanliq
ötküzülüp bolghuche, pütkül jamaet sejdige olturushti,
neghme-nawachilar neghme-nawa qilishti, kanaychilar
kanay chélip turdi. **29** Köydürme qurbanliq ötküzülüp
bolghanda, padishah we uning bilen hazir bolghanlarning
hemmisi tizlinip sejde qilishti. **30** Hezekiya padishah
we emeldarlar yene Lawiylargha Dawutning we aldin
körgüchi Asafning shéirliri bilen Perwerdigargha
Hemdusana oqushni buyrudi; shuning bilen ular
xushal-xuramliq bilen Perwerdigargha hemdusana
oqushup, bash égip sejde qilishti. **31** Hezekiya: — Siler
emdi özünglarni Perwerdigargha muqeddes bolushqa
béghishlighanikensiler, aldigha kélinglar, qurbanliqlar,
teshekkür qurbanliqlirini Rebning öyige keltürüp
sununglar, déwidi, jamaet qurbanliqlar we teshekkür
qurbanliqlirini keltürüshti; xalighanlar köydürme
qurbanliqini keltürüshti. **32** Jamaet élip kelgen köydürme
qurbanliqlar töwendikiche: — yetmish buqa, yüz qochqar,

ikki yüz qoza; bularning hemmisi Perwerdigargha
atap köydürme qurbanliqqa ekilin'genidi. 33 Bulardin
bashqa Perwerdigargha atalghan alte yüz buqa,
üch ming qoymu bar idi. 34 Kahinlar bek az
bolghachqa, köydürme qurbanliq mallirining térisini
soyushqa ülgürelmeytti; shunga Lawiy qérindashliri
taki mallar soyulup bolghuche hem bashqa kahinlar
özlirini [Xudagha] atap paklap bolghuche yardemleshti
(chünki Lawiylar özlirini [Xudagha] atap paklash
ishida kahinlargha nisbeten bekrek ixlasmen idi). 35
Uning üstige köydürme qurbanliqlar nahayiti köp idi,
shundaqla inaqliq qurbanliqlirining méyi we köydürme
qurbanliqlargha qoshulghan sharab hediyilirimu nahayiti
köp idi. Shundaq qilip Perwerdigar öyidiki ibadet
xizmetliri yéngibashtin eslige keltürüldi. 36 Xuda Öz
xelqige bu ishlarni orunlashturghanliqi üchün Hezekiya
we pütkül xelq tolimu xushal bolushti; chünki bu ishlar
bek tézla béjirilip bolghanidi.

30 Hezekiya pütün Israilgha we Yehudagha adem
ewetip hemde Efraimlar bilen Manassehlerge xet
yézip, ularni Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni
séghinip «ötüp kétish héyti»ni ötküzüsh üchün
Yérusalémgha, Perwerdigarning öyige yighilishni
chaqirdi 2 (Padishah, emeldarliri we Yérusalémdiki
barliq jamaet bilen bille meslihetliship, ikkinchi ayda
ötüp kétish héytini ötküzeyli dep qarargha kélishti. 3
Lékin paklan'ghan kahinlar yétishmigechke, xelqmu
Yérusalémgha yighilip bolmighachqa, héytni waqtida
ötküzelmidi). 4 Padishah we pütkül jamaet bu
pilanni nahayiti yaxshi boptu, dep qaridi. 5 Shuning
bilen ular pütkül Israilning Beer-Shébadin Dan'ghiche
barliq xelqini Yérusalémgha kélip, Israilning Xudasi
Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héytini ötküzüshke
chaqiriqname eweteyli, dep békitti; chünki ular héytni
uzun waqitlardin buyan pütülgen belgilime boyiche
ötküzülmigenidi. 6 Chaparmenler padishah bilen
emeldarlarning xetlirini élip, pütün Israil we Yehuda
yurtini kézip, padishahning yarliqi boyiche mundaq
xewerni jakarlidi: «I Israillar, Ibrahim, Ishaq we Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigargha yénip kélinglar, shundaq
qilsanglar U Asuriye padishahlirining changgilidin
qutulghan qaldinglarning yénigha yénip kélidu. 7 Ata-
bowanglar we qérindishinglargha oxshash bolmanglar;
ular öz ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha
asiyliq qilghachqa, U xuddi siler körgendek ularni
xarabichilikke tapshurghan. 8 Ata-bowanglargha oxshash
boynunglarni qattiq qilmanglar; Perwerdigarning otluq
ghezipining silerdin kötürülüp kétishi üchün, emdi
siler Perwerdigargha béqininglar, U menggüge Özige
xas dep atighan muqeddesxanigha kélip, Xudayinglar
bolghan Perwerdigarning xizmitide bolunglar. 9 Eger
siler Perwerdigargha qaytsanglar, qérindashliringlar
we bala-chaqiliringlar özlirini tutqun qilghanlarning
aldida rehim-iltipatqa ériship, bu yurtqa qaytip kélidu;
chünki Xudayinglar bolghan Perwerdigar shapaetlik we
rehimliktur; siler Uning teripige ötsenglar, U silerdin yüz
örümeydu». 10 Chaparmenler shehermu-sheher bérip,
taki Zebulun'ghiche Efraim we Manassehning yurtlirini
kézip chiqti; lékin u yerdikiler ularni zangliq qilip mesxire
qilatti. 11 Halbuki, Ashir, Manasseh we Zebulunlardin
beziliri özlirini töwen tutup Yérusalémgha keldi. 12
Uning üstige, Xudaning qoli Yehudalarning üstide bolup,
ularni bir niyette padishahning we emeldarlarning
Perwerdigarning sözige asasen chiqarghan emrini ishqa
ashurushqa bir jan bir dil qildi. 13 Shuning bilen ikkinchi
ayda nurghun kishiler pétir nan héytini ötküzüsh üchün
Yérusalémgha yighilghanidi; toplan'ghan xelq zor bir
türküm adem idi. 14 Ular qozghilip Yérusalém shehiridiki
qurban'gahlarni buzup yoqitip, isriqgahlarnimu élip
chiqip, Kidron jilghisigha apirip tashlidi. 15 Ular ikkinchi
ayning on tötinchi küni ötüp kétish héytigha atalghan
[qozilarni] soydi. Kahinlar bilen Lawiylar buninggha
qarap xijil bolup, özlirini [Xudagha] muqeddes bolushqa
paklap, köydürme qurbanliqlarni Perwerdigarning
öyige élip kélishti. 16 Ular Xudaning adimi bolghan
Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha asasen,
belgilime boyiche öz orunlirigha kélip turushti.
Kahinlar Lawiylarning qolidin qanni élip [qurban'gahqa]
septi. 17 Jamaet ichide paklinip bolmighanlar xéli
bolghachqa, Lawiylar paklanmighan barliq kishilerning
ornida ötüp kétish héytigha béghishlan'ghan qozilarni
Perwerdigargha atash üchün soyushqa mes'ul idi. 18
Chünki Efraim we Manasseh, Issakar we Zebulundin
kelgen köpinchisi, xéli köp bir türküm kishiler
paklanmay turupla, Tewrat belgilimisige xilap halda
ötüp kétish héytigha atap soyulghan qoza göshlirini
yéyishke kirishti; biraq Hezekiya ular heqqide dua
qilip: — Kimki öz ata-bowisining Xudasi bolghan
Perwerdigarni chin könglidin izlesh niyitige kelgen
bolsa, gerche ular muqeddesxanigha ait paklinish
belgilimisige muwapiq pak qilinmisimu, méhriban
Perwerdigar ularni epu qilghay, dédi. 20 Perwerdigar
Hezekiyaning duasigha qulaq sélip xelqni epu qildi.
21 Yérusalémda turuwatqan Israillar pétir nan héytini
yette kün shundaq xushalliq ichide ötküzdi; Lawiylar
bilen kahinlar her küni Perwerdigargha atalghan
medhiye sazliri bilen Perwerdigargha hemdusana
oqushti. 22 Hezekiya Perwerdigarning wehiylirini
chüshendürüshke mahir Lawiylargha ilham bérip turdi;
xelq yette kün héyt qurbanliqlirini yédi; ular inaqliq
qurbanliqlirini sunup, ata-bowilirining Xudasi bolghan
Perwerdigarni medhiyilidi. 23 Barliq jamaet yene yette
kün héyt ötküzüsh toghruluq meslihetliship, yene xushal-
xuramliqqa chömgen halda yette kün héyt ötküzdi. 24
Chünki Yehudaning padishahi Hezekiya jamaetke ming
buqa we yette ming qoy hediye qildi; emeldarlarmu
jamaetke ming buqa, on ming qoy hediye qildi. Nurghun
kahinlar özlirini [Xudagha] atap paklidi. 25 Pütkül Yehuda
jamaiti, kahinlar, Lawiylar, Israildin chiqqan barliq
jamaet, jümlidin Israilda turuwatqan musapirlar hemde
Yehudada turuwatqan musapirlarning hemmisi alamet
xushal bolushti. 26 Yérusalémni ghayet zor xushalliq
keypiyat qaplidi; chünki Israilning padishahi Dawutning
oghli Sulaymanning zamanidin buyan, Yérusalémda
mundaq tentene bolup baqmighanidi. 27 Axirida
Lawiylardin bolghan kahinlar ornidin qopup, xelqqe
bext-beriket tilidi; ularning sadasi Xudagha anglandi,
duasi asmanlargha, Uning muqeddes turalghusigha
yetti.

31 Bu ishlarning hemmisi tügigendin kéyin, bu
yerde hazir bolghan Israillarning hemmisi

Yehudaning herqaysi sheherlirige bérip, u yerlerdiki
«but tüwrük»lerni chéqip, Asherah butlirini késip
tashliwetti; yene Yehuda we Binyamin zéminda,
shundaqla Efraim we Manasseh zéminining herqaysi
yerliridiki «yuqiri jaylar» we qurban'gahlarni, hemmisini
buzup yoqatquche söküp tashlidi. Shuningdin kéyin
Israil xelqining herqaysisi öz tewelikige, öz sheherlirige
qaytip kétishti. **2** Hezekiya kahinlar bilen Lawiylarni
nöwet-guruppilargha bölüp, kahinlar bilen Lawiylarning
herqaysisini özige xas xizmitige békitip, köydürme
qurbanliq we inaqliq qurbanliqliri sunup, Perwerdigar
öyining hoylilirida, ishik-derwaziliri ichide wezipe
ötep, Perwerdigargha teshekkür-medhiye oquydighan
qildi. **3** Padishah yene öz mélidin bir ülüshni élip
köydürme qurbanliqlar üchün ishlitishke buyrudi; bular
Perwerdigarning Tewrat qanunida pütülgini boyiche
etigenlik we kechlik köydürme qurbanliqlar, shabat
küni, yéngi ay we héyt-bayram künliridiki köydürme
qurbanliqlar üchün ayrildi. **4** Padishah yene kahinlar
bilen Lawiylarning Perwerdigarning Tewrat qanunini
ching ijra qilishi üchün, teqdim qilishqa tégishlik ülüshini
ulargha béringlar, dep Yérusalémda turushluq xelqqe
buyrudi. **5** Bu buyruq chiqirilishi bilenla, Israillar
hosul-mehsulatlirining deslepki élin'ghan qismi ashliq,
yéngi sharab, [zeytun] méyi we hesellerni hemde
étizliqtin chiqqan herxil mehsulatlarning hosulliridin
ekilishti, yene herxil nersilirining ondin birini öshrige
türkümlep ekilishti. **6** Yehudaning herqaysi sheherliride
turuwatqan Israillar bilen Yehudalarmu qoy-kalilirining
ondin birini öshrige we Perwerdigar Xudasigha atalghan
muqeddes buyumlarning ondin birini öshrige ekilip,
döwe-döwe döwiliwetti. **7** Üchinchi aydin bashlap
döwilinip, yettinchi aygha kelgende toxtidi. **8** Hezekiya
emeldarlar bilen bille kélip, döwe-döwe bolghan bu
mehsulatlarni körüp Perwerdigargha teshekkür-medhiye
oqudi we Uning xelqi bolghan Israillargha bext-
saadet tilidi. **9** Hezekiya kahinlar bilen Lawiylardin
bu döwe-döwe mehsulatlar toghruluq soriwidi, **10**
Zadok jemetidin bolghan bash kahin Azariya uninggha
jawap bérip: — Xelq Perwerdigarning öyige hediye
keltürgili bashlighandin buyan toyghudek yéduq, yene
nurghun éship qaldi. Chünki Perwerdigar Öz xelqini
beriketligen, shunga éship qalghinimu shunche köp,
dédi. **11** Hezekiya Perwerdigarning öyide ambarlarni
teyyarlashni buyruwidi, ular shundaq qildi. **12** Ular
semimiy-sadaqetlik bilen hediyelerni, ondin bir öshre
we Xudagha alahide atalghan nersilerni ambarlargha
ekirdi. Lawiylardin bolghan Kononiya bash ambarchi,
inisi Shimey muawin bash ambarchi boldi. **13** Kononiya
we inisi Shimeyning qol astida Yehiyel, Azariya, Naxat,
Asahel, Yerimot, Yozabad, Eliyel, Yismaqiya, Mahat
we Binayalar nazaret qilish xizmitige mes'ul boldi;
bularning hemmisini Hezekiya padishah bilen Xudaning
öyining bashqurghuchisi Azariyaning körsetmisi bilen
ishleytti. **14** Sherqiy derwazining derwaziwini Lawiy
Yimnahning oghli Kore Xudagha xalis qilin'ghan
hediye-sowghatlargha mes'ul idi; u Perwerdigargha
sunulghan we «eng muqeddes» bolghan nersilerni
teqsim qilatti. **15** Éden, Minyamin, Yeshua, Shémaya,
Amariya we Shékaniyalar uning qol astida bolup, ular
kahinlarning herqaysi sheherliride, chong-kichiklikige
qaralmay, nöwet boyiche öz qérindashlirigha bularni
üleshtürüp bérishke teyinlendi; **16** Buningdin bashqa,
ular nesebnamige tizimlan'ghan üch yashtin yuqiri
erkeklerdin, her küni nöwiti boyiche Perwerdigarning
öyige kirip, yüklen'gen wezipisini orunlaydighanlarning
hemmisigimu teqsim qilip béretti. **17** Ular nesebi
tizimlan'ghan jemetliri boyiche kahinlarghimu hemde
yigirme yashtin ashqan Lawiylargha nöwiti we wezipisige
qarap teqsim qilip béretti; **18** nesebnamide «[Lawiy
jamaiti]» [dep], pütülginige qarap bularning barliq kichik
balilirigha, xotunliri we oghul-qiz perzentlirigimu teqsim
qilip béretti; chünki ular sadaqetlik bilen özlirini Xudagha
atap paklinip, muqeddes bolushqa béghishlighanidi.
19 Herqaysi sheherlerning etraplirida olturaqlashqan,
Harunning ewladliri bolghan kahinlargha bolsa, herbir
sheherde mexsus tizimlan'ghan adem qoyulghanidi;
ular kahinlar ichidiki barliq erkeklerge we shundaqla
nesebnamide pütülgen barliq Lawiylargha tégishlik
ülüshlirini béretti. **20** Hezekiya pütün Yehuda zéminida
shundaq qildi; u öz Xudasi bolghan Perwerdigar aldida
yaxshi, durus we heq bolghanni qildi. **21** Meyli
Perwerdigarning öyidiki xizmetlerge ait ishta bolsun,
meyli Tewrat qanunigha hem emrlirige emel qilish
niyitide Xudasini izdeshte bolsun, u pütün qelbi bilen
qildi we ronaq tapti.

32 Bu barliq ishlarni we sadaqetlik emellerni
béjirgendin kéyin, Asuriye padishahi Sennaxérib
Yehudagha tajawuz qilip, qorghanliq sheherlirige hujum
qilip bösüp kirip, ularni ishghal qilish üchün ularni
qorshiwaldi. **2** Hezekiya Sennaxéribning kelgenlikini
körüp, uning Yérusalémgha hujum qilish niyitining
barliqini bilgende, **3** emeldarliri we batur ezimetliri bilen
sheher sirtidiki bulaq-ériqlarni tosuwétish toghruluq
meslihetleshti; ular uni qollidi. **4** Shuning bilen
nurghun kishiler yighilip: «Néme üchün Asuriye
padishahlirigha mol su menbesini tépiwélishigha
qalduridikenmiz?» dep barliq bulaq közlirini étiwetti
we u yurt otturisidin éqip ötidighan ériqni tosuwetti.
5 Hezekiya özini gheyretlendürüp, buzulup ketken
sépillarni yéngibashtin onglatti, üstige qarawulxanilarni
saldurdi, yene bir tashqi sépilmu yasatti hemde Dawut
shehiridiki «Millo» qel'esini mustehkemlidi; u yene
nurghun qoral-yaragh we qalqanlarni yasatti. **6** U
xelqning üstige serdarlarni teyinlidi andin ularni sheher
derwazisidiki meydan'gha, öz aldigha yighdurup, ularga
ilham-righbet bérip: **7** — Iradenglarni ching qilip
batur bolunglar, Asuriye padishahidin we uninggha
egeshken zor qoshundin qorqmanglar yaki alaqzade
bolup ketmenglar; chünki biz bilen birge bolghuchilar
ular bilen birge bolghuchilardin köptur. **8** Uning bilen
birge bolghini nahayiti bir insaniy etlik bilek, xalas;
lékin biz bilen bille bolghuchi bolsa bizge medetkar
bolup, biz üchün jeng qilghuchi Xudayimiz Perwerdigar
bardur! — dédi. Xelq Yehudaning padishahi Hezekiyaning
sözlirige ishinip tayandi. **9** Shuningdin kéyin Asuriye
padishahi Sennaxérib pütkül küch-qoshuni bilen Laqish
shehirini muhasirige aldi; shu chaghda u xizmetkarlirini
Yérusalémgha, Yehudaning padishahi Hezekiyagha,
shundaqla Yérusalémda turuwatqan barliq Yehudalargha
ewetip, ularga mundaq sözlerni yetküzüp: — **10**

«Asuriye padishahi Sennaxérib: «Yérusalém muhasire
ichide turuqluq, siler zadi némige tayinip uningda
téxiche turuwatisiler? **11** Hezekiya silerge: «Perwerdigar
Xudayimiz bizni Asuriye padishahining changgilidin
qutulduridu», dep ishendürüp, silerni achliq we
ussuzluqtin ölümge tapshurmaqchi boluwatmamdu? **12**
Shu Hezekiya Perwerdigargha atalghan «yuqiri jaylar»ni
hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Andin Yehudadiki
we Yérusalémdikilerge: — «Siler birla qurban'gah aldida
sejde qilisiler we shuning üstigila xushbuy yaqisiler»
dep emr qilghan emesmidi? **13** Méning we méning ata-
bowilirimning barliq el xelqlirige néme qilghanliqini
bilmemsiler? El-yurtlarning ilah-butliri öz zéminini
méning qolumdin qutquzushqa birer amal qilalighanmu?
14 Méning ata-bowilirim üzül-késil yoqatqan eshu
el-yurtlarning but-ilahlirining qaysibiri öz xelqini
méning qolumdin qutquzalighan? Undaqta silerning
Xudayinglar silerni méning qolumdin qutquzalamti?
15 Siler emdi Hezekiyagha aldanmanglar, silerni
shundaq qayil qilishigha yol qoymanglar yaki uninggha
ishinipmu olturmanglar; chünki meyli qaysi elning, qaysi
padishahliqning ilahi bolsun, héchqaysisi öz xelqini
méning qolumdin yaki méning ata-bowilirimning qolidin
héch qutquzup chiqalmidi; silerning Xudayinglar silerni
méning changgilimdin téximu qutulduruwalalmaydu
emesmu? — deydu» — dédi. **16** [Sennaxéribning]
xizmetkarliri dawamliq yene Perwerdigar Xudani
we Uning xizmetkari Hezekiyani haqaretleydighan
geplernimu qildi. **17** Andin Sennaxérib téxi xet yézip,
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni haqaretlep,
zangliq qilip: «Xuddi herqaysi el-yurtlarning ilahliri
öz xelqini méning changgilimdin qutquzalmighandek,
Hezekiyaning Xudasimu Uning xelqini méning
changgilimdin qutquzalmaydu» dédi. **18** Ular sheherni
élish gherizide Yérusalém sépilide turuwatqan xelqni
qorqutup, patiparaqchiliqqa chömdürüsh üchün Yehudiy
tilida ünlük towlap turdi. **19** Ular Yérusalémning
Xudasini xuddi yer yüzidiki yat xelqlerning insanning
qolida yasalghan ilahlirigha oxshitip sözlidi. **20**
Shuning tüpeylidin Hezekiya padishah we Amozning
oghli Yeshaya peyghember dua qilip asman'gha qarap
nida qiliwidi, **21** Perwerdigar bir Perishte ewetti, u
Asuriye padishahi qoshunining leshkergahigha kirip,
pütkül batur jengchilerni, emeldalar we serdarlarni
qoymay qiriwetti. Shuning bilen Asuriye padishahi
shermende bolup öz yurtigha qaytip ketti. Özining
butxanisigha kirgen chéghida öz pushtidin bolghan
oghulliri uni qilich bilen chépip öltürdi. **22** Ene
shu teriqide, Perwerdigar Hezekiyani we Yérusalém
ahalisini Asuriye padishahi Sennaxéribning we bashqa
barliq düshmenlerning changgilidin qutquzup qaldi
we ularni her terepte qoghdidi. **23** Nurghun kishiler
hediyelerni Perwerdigargha atash üchün Yérusalémgha
ekeldi, shundaqla nurghun ésil nersilerni ekilip Yehuda
padishahi Hezekiyagha sundi; shuningdin étiwaren
Hezekiya barliq el-yurtlarning izzet-hörmitige sazawer
boldi. **24** Shu künlerde Hezekiya késel bolup sakratqa
chüshüp qaldi; u Perwerdigargha tilawet qildi we
Perwerdigar söz qilip, uninggha bir möjizilik alamet
körsetti. **25** Lékin Hezekiya özige körsitilgen iltipatqa
muwapiq teshekkür éytmidi; u könglide tekebburliship
ketti. Shunga Xudaning ghezipi uninggha we shuningdek
Yehuda we Yérusalémdikilerge qozghaldi. **26** Lékin
Hezekiya we Yérusalémdikiler tekebburliqidin yénip
özlirini töwen tutup yürgechke, Perwerdigarning
ghezipi Hezekiyaning künliride ulargha chüshmidi.
27 Hezekiyaning dunyasi tolimu köp, izzet-hörmiti
qewetla yuqiri idi; u özige altun, kümüsh, göher-yaqut,
xushbuy dora-dermek, qalqan we herxil qimmetlik
buyumlarni saqlaydighan xezinilerni saldurdi; **28** u
yene ashliq, yéngi sharab we zeytun méyi saqlaydighan
ambarlarni, yene her türlük mallar we padiliri üchün
éghil-qotanlarni saldurdi. **29** U özige sheherler bina
qildurdi we nurghun qoy-kalilargha ige boldi, chünki
Xuda uninggha ghayet köp depine-dunya ata qilghanidi.
30 Hezekiyadin ibaret bu kishi Gihon éqinining yuqiri
éqimidiki suni tosup, suni toptoghra Dawut shehirining
künpétish teripige éqip kélidighan qilghanidi. Hezekiya
barliq qilghan emelliride ronaq tapti. **31** Halbuki, Babil
emirlirining elchiliri kélip Hezekiya bilen körüshüp,
Yehuda zéminida yüz bergen bu möjizilik alamet
toghruluq gep sorighan chaghda, uning könglide néme
barliqini melum qilishqa sinimaqchi, Xuda uni yalghuz
qaldurup, uningdin ketti. **32** Hezekiyaning qalghan
ishliri we yaxshi emelliri bolsa, mana ular «Yehuda we
Israil padishahlirining tarixnamisi»da, Amozning oghli
Yeshaya peyghemberning körgen wehiylik xatiriside
pütülgendur. **33** Hezekiya ata-bowiliri arisida uxlidi; ular
uni Dawut ewladliri qebristanliqi égizlikide depne qildi; u
ölgen chaghda barliq Yehuda xelqi bilen Yérusalémdikiler
uninggha hörmet bildürdi. Uning ornigha oghli Manasseh
padishah boldi.

33 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta
bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet qildi. **2**
U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken
yat elliklerning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen
Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi
Hezekiya chéqip tashlighan «yuqiri jaylar»ni qaytidin
yasatti; u Baallargha atap qurban'gahlarni saldurup,
asherah mebudlarni yasidi; u asmandiki nurghunlighan
ay-yultuzlargha bash urdi we ularning qulluqigha kirdi.
4 U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti.
Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: «Yérusalémda
Méning namim menggü qalidu» dégenidi. **5** U
Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning
qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** U Ben-
Hinnomning jilghisida öz balilirini ottin ötküzdi;
jadugerchilik, palchiliq we demidichilik ishletti, özige
jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u Perwerdigarning
neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip Uning ghezipini
qozghidi. **7** U yasatqan oyma mebudni Xudaning öyige
tiklidi. Shu öy toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning
oghli Sulayman'gha: — «Bu öyde, shundaqla Israilning
hemme qebililirining zéminliri arisidin Men tallighan
Yérusalémda Öz namimni ebedgiche qaldurimen; **8**
Eger Israil peqet Men Musaning wasitisi bilen ulargha
tapilighan barliq emrlerge, yeni barliq qanun, belgilimiler
we hökümlerge muwapiq emel qilishqa köngül qoysila,
Men ularning putlirini ata-bowilirigha békitken bu
zémindin qaytidin néri qilmaymen» — dégenidi. **9** Lékin
Manasseh Yehudalarni we Yérusalémdikilerni shundaq

azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aldidin halak
qilghan yat elliklerning qilghinidinmu ashurup rezillik
qilatti. 10 Perwerdigar Manasseh we uning xelqige
agahlandurup sözligen bolsimu, lékin ular qulaq salmidi.
11 Shu sewebtin Perwerdigar Asuriye padishahining
qoshunidiki serdarlarni ularning üstige hujumgha
saldurdi. Ular Manassehni ilmek bilen élip, mis zenjir
bilen baghlap Babilgha ekeldi. 12 Manasseh mushundaq
azabqa chüshkende Xudasi Perwerdigargha yalwurup,
ata-bowilirining Xudasi aldida özini bek töwen tutti.
13 U dua qiliwidi, [Perwerdigar] uning duasigha qulaq
sélip, tilikini qobul qilip, uni Yérusalémgha qayturup,
padishahliqigha qaytidin ige qildi. Manasseh shu
chaghdila Perwerdigarningla Xuda ikenlikini bilip yetti.
14 Bu ishlardin kéyin Manasseh «Dawut shehiri»ning
sirtigha, jilgha otturisidiki Gihonning künpétish teripidin
taki Béliq derwazisi aghzighiche, Ofelni chöridep sépil
yasatti we uni nahayiti égiz qildi; Yehudaning herqaysi
qorghanliq sheherliride qoshun serdarlirini teyinlidi. 15
U yene Perwerdigar öyidin yat elliklerning mebudliri
bilen [özi qoyghan] butni, özi Perwerdigar öyining téghi
bilen Yérusalémda yasatquzghan barliq qurban'gahlarni
éliwétip, sheher sirtigha tashlatquziwetti. 16 [Manasseh]
Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin tiklitip,
qurban'gahqa inaqliq qurbanliqi bilen teshekkür
qurbanliqlirini sundi we Yehudalargha Israilning
Xudasi Perwerdigarning xizmitige kirishni buyrudi. 17
Shundaqtimu, xelq qurbanliqni yenila «yuqiri jaylar»da
ötküzetti; lékin ularning qurbanliqliri özlirining Xudasi
Perwerdigarghila sunulatti. 18 Manassehning qalghan
ishliri, jümlidin uning Xudasigha qilghan duasi we
aldin körgüchilerning Israilning Xudasi Perwerdigarning
namida uninggha éytqan gepliri bolsa, mana ular
«Israilning padishahlirining xatiriliri» dégen kitabta
pütülgendur. 19 Uning duasi, Xudaning uning tileklirini
qandaq ijabet qilghanliqi, uning özini töwen qilishidin
ilgiri qilghan barliq gunahi we wapasizliqi, shundaqla
uning qeyerde «yuqiri jaylar» saldurghanliqi, Asherah
mebudliri hem oyma mebudlarni tikligenliki bolsa,
mana hemmisi «Aldin körgüchilerning xatiriliride»
pütülgendur. 20 Manasseh ata-bowiliri arisida uxlidi;
kishiler uni öz ordisigha depne qildi; oghli Amon ornigha
padishah boldi. 21 Amon textke chiqqan chéghida
yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémda ikki yil seltenet
qildi. 22 U atisi Manasseh qilghinidek Perwerdigarning
neziride rezil bolghanni qildi. U atisi Manasseh yasatqan
barliq oyma mebudlargha qurbanliq sundi we ularning
qulluqigha kirdi. 23 U özini Perwerdigar aldida atisi
Manasseh özini töwen tutqandek töwen tutmidi; bu
Amonning bolsa gunah-qebihlikliri barghanséri éship
bardi. 24 Kéyin uning xizmetkarliri uni qestlep öz
ordisida öltürüwetti. 25 Lékin Yehuda zéminidikiler
Amon padishahni qestligenlerning hemmisini öltürdi;
andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah
qildi.

34 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup,
Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi. 2 U
Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her
ishta atisi Dawutning yollirida yürüp, ne onggha
ne solgha chetnep ketmidi. 3 Uning seltenitining
sekkizinchi yili, u téxi gödek chéghidila, atisi Dawutning
Xudasini izleshke bashlidi; seltenitining on ikkinchi
yiligha kelgende Yehuda bilen Yérusalémdiki «yuqiri
jaylar», asherah mebudliri, oyma butlar we quyma
butlarni yoqitip, zéminni pakizlashqa kirishti. 4
Xelq uning köz aldidila «Baallar»ning qurban'gahlirini
chéqip tashlidi; u qurban'gahlarning üstige égiz
qilip orunlashturulghan «kün tüwrükliri»larni késip
tashlidi; u yene Asherah mebudliri, oyma-quyma
butlarni chéqip, uning topisini bu mebudlargha
qurbanliq sun'ghanlarning qebrilirige chéchiwetti. 5
[But] kahinlirining ustixanlirini qurban'gahlirining
üstide köydürüwetti; shundaq qilip, u Yehuda bilen
Yérusalémni pakizlidi. 6 U Manasseh, Efraim, Shiméon
hetta Naftalighiche ularning herqaysi sheherliride we
etrapidiki xarabilerde shundaq qildi; 7 U qurban'gahlarni
chéqip, asherah mebudliri we oyma butlarni kokum-
talqan qiliwetti, pütün Israildiki «kün tüwrükliri»ning
hemmisini késip tashlap, Yérusalémgha qaytti. 8 Uning
seltenitining on sekkizinchi yili Yehuda zéminini we
muqeddesxanini pakizlap bolghandin kéyin, Azaliyaning
oghli Shafan, sheher bashliqi Maaséyah we Yoahazning
oghli tezkirichi Yoahni Xudasi bolghan Perwerdigarning
öyini onglashqa ewetti. 9 Shuning bilen ular bash kahin
Hilqiyaning aldigha kélip, uninggha Perwerdigarning
öyige béghishlap ekelgen pulni tapshurdi. Bu pulni
eslide derwaziwen Lawiylar Manasseh, Efraim we
Israilning qaldisidin, shuningdek Yehuda we Binyamin
zéminidikiler we Yérusalémdikilerdin yighqanidi. 10
Ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ishlarni
nazaret qilghuchi ishchilargha tapshurup berdi.
Bular hem pulni Perwerdigarning öyini ongshash
we mustehkemleshke ishligüchilerge berdi; 11 ular
bolsa pulni Yehuda padishahliri xarabileshtürgen öy-
imaretlerge lazimliq késip-oyulghan tashlarni we tüwrük-
limlargha yaghach sétiwalishqa yaghachchilar bilen
tamchilargha tapshurup berdi. 12 Bu ademler sadaqetlik
bilen ishlidi. Ularni bashquridighan, nazaretke mes'ul
Lawiy Merarining ewladliridin Jahat bilen Obadiya,
Kohatning ewladliridin Zekeriya bilen Meshullam
bar idi; bu Lawiylarning hemmisi herxil sazlarghimu
mahir idi; 13 ular yene hammallar we herxil
ishlar üstidiki nazaretchilerni bashquratti; Lawiylardin
pütükchilermu, emeldarlarmu, derwaziwenlermu bar
idi. 14 Ular Perwerdigar öyige béghishlap ekelgen
pullarni élip chiqidighan chaghda, Hilqiya kahin
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen Tewrat
qanuni kitabini tépiwaldi. 15 Hilqiya katip Shafan'gha:
— Men Perwerdigarning öyide Tewrat-qanuni kitabini
tépiwaldim, dédi. Shuni éytip, Hilqiya kitabni Shafan'gha
berdi. 16 Shafan uni padishahning yénigha apardi we
uninggha: «Xizmetkarliri tapshurulghan ishlarni bolsa,
hemmisini ada qiliwatidu. 17 Ular Perwerdigar öyige
[béghishlan'ghan] pullarni töküp, uni nazaretchiler we
ishchilarning qoligha tapshurup berdi» dep melumat
berdi. 18 Shafan katip yene padishahqa: — Hilqiya
kahin yene manga bir oram kitab berdi dep uni
padishah aldida oqudi. 19 We shundaq boldiki, padishah
Tewrat qanunidiki sözlerni anglap, öz kiyimlirini
yirtti. 20 Padishah Hilqiya bilen Shafanning oghli
Ahikamgha, Mikahning oghli Abdon bilen Shafan
katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup:

— **21** Bérip men üchün we Israilda hem Yehudada
qaldurulghan xelq üchün bu tépilghan kitabning sözliri
toghrisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-
bowilirimiz bu kitabta barliq pütülgenlerge emel
qilmay, Perwerdigarning sözini tutmighanliqi tüpeylidin,
Perwerdigarning bizge tökülidighan ghezipi intayin
dehshetlik boldi, dédi. **22** Shuning bilen Hilqiya
we padishah teyinligen kishiler ayal peyghember
Huldahning qéshigha bardi; Huldah Xasrahning newrisi,
Tokihatning oghli kiyim-kéchek bégi Shallumning ayali
idi; u özi Yérusalém shehirining ikkinchi mehelliside
olturatti. Ular uning bilen bu ishlar toghruluq sözleshti.
23 U ulargha mundaq dédi: — Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken
kishige mundaq denglar: — **24** Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi aldida
oqulghan bu kitabtiki barliq lenetlerni emelge ashurup,
bu jaygha we bu yerde turghuchilargha balayi'apet
chüshürimen. **25** Chünki ular Méni tashlap, bashqa
ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining hemme ishliri
bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning üchün
Méning qehrim bu yerge tökülidu, öchürülmeydu.
26 Lékin silerni Perwerdigardin yol sorighili ewetken
Yehudaning padishahigha bolsa, mundaq denglar: — Sen
anglighan sözler toghrisida Israilning Xudasi Perwerdigar
mundaq deydu: — **27** Chünki könglüng yumshaq bolup,
Xudaning mushu jay we uningda turghuchilarni eyiblep
éytqan sözlirini anglighiningda, Uning aldida özüngni
töwen qilding, shuningdek özüngni shundaq töwen
qilghiningda, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda
yighlighining üchün, Menmu duayingni anglidim,
deydu Perwerdigar. **28** Mana, séni ata-bowiliring bilen
yighilishqa, öz qebrengge aman-xatirjemlik ichide
bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay üstige
chüshüridighan barliq külpetlerni körmeydu». Ular yénip
bérip, bu xewerni padishahqa yetküzdi. **29** Padishah adem
ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsaqallirini
chaqirtip keldi. **30** Padishah Perwerdigarning öyige
chiqti; barliq Yehudadiki er kishiler we Yérusalémda
turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen Lawiylar,
shundaqla barliq xelq, eng kichikidin tartip chongighiche
hemmisi uning bilen bille chiqti. Andin Perwerdigarning
öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlrini
ularghа oqup berdi. **31** Padishah öz ornida turup
Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha egiship pütün
qelbim we pütkül jénim bilen Uning emrlirini, hökům-
guwahliqliri we belgilimilirini tutup, ushbu kitabta
pütülgen ehdige emel qilimen dep özini ehdige baghlidi.
32 Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde aldida
turup uninggha özini baghlidi. U yene Yérusalémda
turuwatqanlarning hemmisini we Binyamindiki xelqnimu
bu ehde aldida turghuzup uninggha özini baghlatti.
Shuning bilen Yérusalémda turuwatqanlar Xudaning,
yeni ata-bowilirining Xudasining ehdisi boyiche ish
qilidighan boldi. **33** Yosiya Israillargha qarashliq
yurtlardin barliq yirginchlik nersilerni chiqirip tashlap,
Israilda turuwatqanlarning hemmisini Perwerdigar
Xudasining xizmitige kiridighan qildi. [Yosiyaning]
barliq künliride xelq ata-bowilirining Xudasi bolghan
Perwerdigargha egishishtin héch yanmidi.

35 Yosiya Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héytini
Yérusalémda ötküzmekchi boldi; birinchi ayning
on tötinchi küni ular ötüp kétish héytigha atalghan
qozilarni soydi. **2** Padishah kahinlarning wezipilirini
belgilidi, ularni Perwerdigarning öyidiki xizmetni
qilishqa righbetlendürdi. **3** U yene pütkül Israil xelqige
özlirini Perwerdigargha atap pak-muqeddes bolushqa
telim bergüchi Lawiylargha: — Siler muqeddes ehde
sanduqini Israil padishahi Dawutning oghli Sulayman
saldurghan öyge ekirip orunlashturunglar; emdi uni
mürenglerde kötürüp yürüsh wezipisi qalmidi. Emdi
siler Xudayinglar Perwerdigarning xizmitide, shundaqla
Uning xelqi Israilning xizmitide bolunglar. **4** Shuning
üchün jemitinglar we nöwet-guruppanglar boyiche,
Israilning padishahi Dawutning yazghini we uning
oghli Sulaymanning yazghinigha asasen, özünglarni
obdan teyyarlanglar. **5** Siler öz ata jemetliringlarning
nöwet-guruppa tertipi boyiche qérindashliringlardin
ibaret shu addiy xelq-puqralar jemet-jemetlirige wekil
bolup, muqeddesgahta turisiler; herbir guruppida Lawiy
jemetidin birnechche adem bolsun. **6** Siler ötüp
kétish héytigha atalghan qozilarni soyusiler, özünglarni
paklanglar, [Israildiki] qérindashliringlar üchün, yeni
ularning Perwerdigar Musaning wastisi bilen tapilighan
söz-kalamigha béqinishi üchün, hemme ishni teyyar
qilinglar, dédi. **7** Yosiya shu yerde hazir bolghan
barliq xelq-puqralarning ötüp kétish héytigha atighan
qurbanliqi bolsun dep, jemiy ottuz ming qoza we oghlaq,
we yene üch ming buqa hediye qildi; bu mallarning
hemmisi padishahning mélidin chiqirilghanidi. **8** Uning
emeldarlirimu öz ixtiyarliqi bilen xelqqe we kahinlar
bilen Lawiylargha qurbanliq méli «kötürme hediye» qildi;
Perwerdigarning öyini bashqurghuchilardin Hilqiya,
Zekeriya we Yehiyelmu ikki ming alte yüz qoza-öchke
bilen üch yüz buqini kahinlargha ötüp kétish héytigha
atap qurbanliq qilish üchün hediye qilip tapshurdi. **9**
Lawiylarning yolbashchiliri bolghan Konaniya we uning
qérindashliridin Shémaya bilen Netanel, shundaqla
Hashabiya, Jeiyel we Yozabadmu besh ming qoza bilen
besh yüz buqini Lawiylarning héytqa atap qurbanliq
qilishigha «kötürme hediye» qildi. **10** Shundaq qilip,
ötilidighan wezipiler orunlashturup bolun'ghandin
kéyin, padishahning tapilighini boyiche, kahinlar öz
ornida turdi, Lawiylarmu özlirining nöwet-guruppa
tertipi boyiche turushti. **11** Lawiylar ötüp kétish
héytigha atalghan qozilarni boghuzlidi; kahinlar ularning
qolidin qanni élip qurban'gahqa septi we shuning
bilen bir waqitta Lawiylar qurbanliq malning térisini
soydi. **12** Köydürme qurbanliqqa sunulidighan mallarni
bolsa, ular xelq-puqralargha wekil bolghan jemetler
boyiche xelqqe bölüp bérip, ularni Musaning kitabida
yézilghinigha muwapiq, Perwerdigargha sunushqa
teyyarlidi. Sunulidighan buqilarnimu shundaq qildi.
13 Andin belgilime boyiche ular ötüp kétish héytigha
atalghan qoza-öchkilerni otqa qaqlap kawap qildi;
bashqa qurbanliqlardin qalghan, yeni Xudagha atalghan
qisimlarni qazanda, dangqanda yaki dasta pishurup
tézdin xelq-puqralargha üleshtürüp berdi; **14** shuningdin
kéyin özlirige we kahinlargha qurbanliqlardin teyyarlidi,
chünki kahinlar, yeni Harunning ewladliri kech kirgüche
köydürme qurbanliq qilish we maylarni köydürüsh

bilen aldirash bolup ketkenidi; shunga Lawiylar
özlirige we kahinlar bolghan Harunning ewladlirighimu
qurbanliqlardin [gösh] teyyarlap qoyushti. **15** Nawa-
neghmichiler, yeni Asafning ewladliri Dawut, Asaf, Héman
we [Dawut] padishahning aldin körgüchisi Yedutunning
tapshuruqi boyiche öz orunlirida turushti; derwaziwenler
herqaysisi öz derwazisi aldida turdi; ularning ish
ornidin ajrishining hajiti bolmidi, chünki ularning
qérindashliri bolghan Lawiylar qurbanliqlardin teyyarlap
qoyatti. **16** Shundaq qilip, shu bir kün ichide Yosiya
padishahning tapshuruqi boyiche, ötüp kétish héyti
ötküzülüp, Perwerdigarning qurban'gahigha köydürme
qurbanliqlar sunulushi bilen Perwerdigargha béghishlap
ötküzülgen ibadet toluq orunlandi. **17** Shu chaghda
hazir bolghan Israillar ötüp kétish héytini ötküzüp
bolghandin kéyin, yette kün pétir nan héytini ötküzdi.
18 Samuil peyghemberning zamanidin buyan Israilda
ötüp kétish héyti mundaq ötküzülüp baqmighanidi;
Israil padishahlirining héchqaysisimu Yosiya, kahinlar,
Lawiylar we shu yerde hazir bolghan Yehudalar bilen
Israillar we Yérusalémda turuwatqanlar ötküzgendek
mundaq ötüp kétish héyti ötküzüp baqmighanidi. **19** Bu
qétimqi ötüp kétish héyti Yosiyaning seltenitining on
sekkizinchi yili ötküzüldi. **20** Yosiya [muqeddes] öyning
hemme ishini mushundaq tertipke sélip bolghandin
kéyin, Misir padishahi Neqo Efrat deryasining boyidiki
Karkémish shehiride urushqa chiqti, Yosiya uning aldini
tosqili chiqti. **21** Neqo Yosiyaning aldigha elchilerni
ewetip uninggha: «I Yehuda padishahi, özlirining méning
bilen néme karliri bar? Bügün men sili bilen urushqili
emes, belki méning bilen urush qiliwatqan jemet bilen
urushqili chiqqanmen; yene kélip, Xuda méni téz hujum
qil, dédi; Xudaning silini halak qiliwetmesliki üchün,
Uning ishigha kashila qilmisila, chünki U méning
bilen billidur» dédi. **22** Lékin Yosiya uning bilen
qarshilishishtin yanmidi, eksiche özini niqablap uninggha
jeng qilghili chiqti; u Xudaning Neqoning wastisi bilen
éytqan gépige qulaq salmay, Megiddo tüzlenglikige kélip
Neqo bilen tutushti. **23** Oqyachilar Yosiya padishahqa oq
étip uninggha [tegküzdi]; padishah xizmetkarlirigha:
— Men éghir yarilandim, méni élip kétinglar, dédi.
24 Uning xizmetkarliri uni jeng harwisidin yölep
chüshürüp, uning ikkinchi jeng harwisigha yatquzup
Yérusalémgha élip méngiwidi, u shu yerde öldi. U
ata-bowilirining qebristanliqigha depne qilindi; barliq
Yehuda we Yérusalémdikiler Yosiyagha teziye tutushti.
25 Yerimiya [peyghember] Yosiya üchün mersiye
oqudi; neghme-nawachi er-ayallarning hemmisi taki
bügün'giche Yosiyani teriplep mersiye oqup kelmekte; u
ish Israilda belgilimige aylandi. Mana bular «mersiyeler»
dégen kitabqa pütülgendur. **26** Yosiyaning qalghan ishliri,
uning Perwerdigarning Tewrat kitabida yézilghanlirigha
egeshken yaxshi emelliri, **27** qilghanliri bashtin-
axirighiche hemmisi «Yehuda we Israil padishahlirining
Tarix-Tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur.

36 [Yehuda] zéminidiki xelq Yosiyaning oghli
Yehoahazni tallap, Yérusalémda atisining ornigha
padishah qilip tiklidi. **2** Yehoahaz textke chiqqan
chéghida yigirme üch yashta idi; u Yérusalémda üch
ay seltenet qildi. **3** Misir padishahi uni Yérusalémda
padishahliqtin bikar qildi we Yehuda zéminigha bir
yüz talant kümüsh, bir talant altun jerimane qoydi. **4**
Andin Misir padishahi Yehoahazning ornigha uning
inisi Éliakimni Yehuda bilen Yérusalém üstige padishah
qilip, uning ismini Yehoakimgha özgertti; andin Neqo
inisi Yehoahazni Misirgha élip ketti. **5** Yehoakim
textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta bolup,
u Yérusalémda on bir yil seltenet qildi; u Perwerdigar
Xudasining neziride rezil bolghanni qildi. **6** Babil
padishahi Néboqadnesar uninggha hujum qilghili chiqip,
uni mis zenjir bilen baghlap Babilgha élip ketti. **7**
Nébuqadnesar yene Perwerdigar öyidiki bir qisim
eswab-buyumlarni Babilgha apirip, özining Babildiki
butxanisigha qoydi. **8** Yehoakimning qalghan ishliri,
uning yirginchlik ishliri, uningdiki eyibler bolsa mana,
«Israil we Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri»
dégen kitabta pütülgendur. Uning oghli Yehoakin uning
ornigha padishah boldi. **9** Yehoakin textke chiqqan
chéghida on sekkiz yashta bolup, u Yérusalémda üch ay
on kün seltenet qildi; u Perwerdigarning neziride rezil
bolghanni qildi. **10** Yéngi yil ötkende, Néboqadnesar adem
ewetip Yehoakinni Perwerdigar öyidiki ésil buyumlar
bilen birlikte Babilgha ekeldürüp, Yehoakinning taghisi
Zedekiyani Yehuda we Yérusalém üstige padishah qilip
tiklidi. **11** Zedekiya textke chiqqan chéghida yigirme
bir yashta bolup, Yérusalémda on bir yil seltenet
qildi; **12** u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni
qildi; Yeremiya peyghember uninggha Perwerdigarning
sözlirini yetküzgen bolsimu, u Yeremiyaning aldida özini
töwen qilmidi; **13** u özini Xudaning namida [béqinish]
qesimini ichküzgen Néboqadnesardin yüz öridi; boynini
qattiq qilip, Israilning Xudasi Perwerdigargha towa
qilip yénishqa könglini jahil qildi. **14** Uning üstige,
kahinlarning barliq bashliri bilen xelqning hemmisi
yat elliklerning hemme yirginchlik ishlirini dorap,
asiyliqlirini ashurdi; ular Perwerdigar Yérusalémda Özige
atap muqeddes qilghan öyni bulghiwetti. **15** Ularning ata-
bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqige we
turalghusigha ichini aghritqachqa, tang seherde ornidin
turup elchilirini ewetip ularni izchil agahlandurup
turdi. **16** Biraq ular Xudaning elchilirini mazaq
qilip, söz-kalamlirini mensitmeytti, peyghemberlirini
zangliq qilatti; axir bérip Perwerdigarning qehri örlep,
qutquzghili bolmaydighan derijide xelqining üstige
chüshti. **17** Perwerdigar shuning bilen kaldiylerning
padishahini ulargha hujumgha séliwidi, padishah
ularning muqeddes öyide yashlirini qilichlidi; qiz-
yigitler, qérilar, béshi aqarghanlargha héch ich aghritip
olturmay, hemmini öltürüwetti; [Xuda] bularning
hemmisini [Kaldiye] padishahining qoligha tapshurdi. **18**
Kaldiye padishahi Xudaning öyidiki chong-kichik démey,
barliq qacha-buyumlarni, shundaqla Perwerdigar öyidiki
xezinilerni, shuningdek padishahning we emeldarlirining
xezinilirini qoymay, Babilgha élip ketti. **19** Kaldiyler
Xudaning öyini köydürüwetti, Yérusalémning sépilini
chéqiwetti, sheherdiki hemme orda-qorghanlargha ot
qoyup köydürüp, Yérusalémdiki barliq qimmetlik qacha-
buyumlarni chéqip kukum-talqan qildi. **20** Qilichtin aman
qalghanlarning hemmisini [Kaldiye padishahi] Babilgha
tutqun qilip eketti; ular taki Pars padishahliqining
seltenitikiche Babil padishahi we ewladlirining qulluqida
bolup turdi. **21** Bularning hemmisi Perwerdigarning

Yeremiyaning wastisi bilen [aldin] éytqan [agah] sözi ishqa ashurulush üchün boldi. Shuning bilen zémin özige tégishlik shabat künlirige muyesser boldi; chünki zémin yetmish yil toshquche xarabilikte turup «shabat tutup» dem élip rahetlendi.

Ezra

1 Pars padishahi Qoreshning birinchi yili,
Perwerdigarning Yeremiyaning aghzi arqiliq
éytqan sözi emelge ashurulup, Perwerdigarning Pars
padishahi Qoreshning rohini qozghishi bilen pütün
padishahliqi teweside u mundaq bir jakarname chiqardi,
shundaqla uni yazma qilip püküp: — **2** «Pars padishahi
Qoresh mundaq deydu: — Asmanlarning Xudasi
Perwerdigar yer yüzidiki barliq padishahliqlarning
igidarchiliqini manga berdi; u shundaqla méni Yehuda
zéminigha jaylashqan Yérusalémda Özige bir öy sélishqa
buyrudi. **3** Shuning üchün aranglarda Xudaning
xelqi bolghanlardin herqaysinglargha bolsa, uning
Xudasi [Perwerdigar] uning bilen bille bolghay, u
Yehuda zéminidiki Yérusalémgha chiqsun, Israilning
Xudasi Perwerdigarning öyini salsun! U bolsa Xudadur,
makani Yérusalémdidur! **4** [Sürgünlükte] qalghan
xelq qeyerlerde makanlashqan bolsa, [u Yérusalémgha
chiqsun]; shu yerdiki ademler ularghа altun, kümüsh,
mal-mülük, charpaylarni teminlep yardem bersun
we shuningdek Yérusalémda jaylashqan Xudaning
shu öyi üchün xalis hediyelerni teqdim qilsun» —
dédi. **5** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki qebile
bashliqliri, kahinlar, Lawiylar, shundaqla Xuda teripidin
rohi qozghitilghan barliq xelq orunliridin qopup
Yérusalémdiki Perwerdigarning öyini [yéngiwashtin]
sélishqa bérishqa teyyarlandi. **6** Etraptiki kishilerning
hemmisi kümüsh qacha-qucha, altun, mal-mülük,
charpaylar we qimmet bahaliq buyumlar bilen ularni
qollap quwwetlidi, buningdin bashqa sunulidighan herxil
ixtiyariy hediye-qurbanliq süpitide herxil sowghatlarni
teqdim qildi. **7** Padishah Qoresh Perwerdigarning
öyidiki qacha-quchilirinimu, yeni ilgiri Néboqadnesar
Yérusalémdin ekilip öz ilahining butxanisigha qoyup
qoyghan qacha-quchilarnimu élip chiqti. **8** Pars
padishahi Qoresh xezine bégi Mitredatni buyrup bu
qacha-quchilarni aldurup chiqti; Mitredat shularni
Yehudaning emiri Sheshbazargha sani boyiche sanap
tapshurup berdi. **9** Qacha-quchilarning sani mundaq:
— altun das ottuz, kümüsh das ming, pichaq yigirme
toqquz, **10** altun piyale ottuz, bir-birige oxshash
bolghan kümüsh piyale töt yüz on; bashqa qacha-
quchilar bir ming. **11** Barliq altun-kümüsh qacha-qucha,
besh ming töt yüz. Sürgün qilin'ghan xelq Babildin
Yérusalémgha élip kélin'gen chaghda, Sheshbazar bu
qacha-quchilarning hemmisini élip kelgenidi.

2 Töwendikiler Néboqadnesar teripidin Babilgha
sürgün qilin'ghan [Yehudiye] ölkisidikilerdin,
ularning ewladliri qaytip kélip, Yérusalém we Yehudiyege
chiqip, herbiri öz shehirlirige ketkenler: — **2** — ular
Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Séraya, Reilaya, Mordikay,
Bilshan, Mispar, Bigway, Rehum we Baanahlar bilen bille
qaytip keldi. Emdi Israil xelqining ichidiki erkeklerning
sani töwendikiche: — **3** Paroshning ewladliri ikki ming
bir yüz yetmish ikki kishi; **4** Shefatiyaning ewladliri üch
yüz yetmish ikki kishi; **5** Arahning ewladliri yette yüz
yetmish besh kishi; **6** Pahat-Moabning ewladliri, yeni
Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz
on ikki kishi; **7** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz
ellik töt kishi; **8** Zattuning ewladliri toqquz yüz qiriq
besh kishi; **9** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish
kishi; **10** Banining ewladliri alte yüz qiriq ikki kishi;
11 Bibayning ewladliri alte yüz yigirme üch kishi; **12**
Azgadning ewladliri bir ming ikki yüz yigirme ikki
kishi; **13** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish alte
kishi; **14** Bigwayning ewladliri ikki ming ellik alte
kishi; **15** Adinning ewladliri töt yüz ellik töt kishi;
16 Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri
toqsan sekkiz kishi; **17** Bizayning ewladliri üch yüz
yigirme üch kishi; **18** Yorahning ewladliri bir yüz on ikki
kishi; **19** Hashumning ewladliri ikki yüz yigirme üch
kishi; **20** Gibbarning ewladliri toqsan besh kishi; **21** Beyt-
Lehemlikler bir yüz yigirme üch kishi; **22** Nitofaliqlar ellik
alte kishi; **23** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekkiz kishi;
24 Azmawetlikler qiriq ikki kishi; **25** Kiriat-Arimliqlar,
Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemiy yette yüz qiriq
üch kishi; **26** Ramahliqlar bilen Gébaliqlar jemiy alte
yüz yigirme bir kishi; **27** Mikmashliqlar bir yüz yigirme
ikki kishi; **28** Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemiy ikki yüz
yigirme üch kishi; **29** Néboliqlar ellik ikki kishi; **30**
Magbishning ewladliri bir yüz ellik alte kishi; **31** ikkinchi
bir Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **32**
Harimning ewladliri üch yüz yigirme kishi; **33** Lod, Hadid
we Ononing ewladliri jemiy yette yüz yigirme besh kishi;
34 Yérixoluqlar üch yüz qiriq besh kishi; **35** Sinaahning
ewladliri üch ming alte yüz ottuz kishi. **36** Kahinlarning
sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning
ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; **37** Immerning
ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **38** Pashxurning
ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **39** Harimning
ewladliri bir ming on yette kishi. **40** Lawiylarning
sani töwendikiche: — Xodawiyaning ewladliridin, yeni
Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töt kishi;
41 Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz
yigirme sekkiz kishi. **42** Derwaziwenlerning neslidin: —
Shallumning ewladliri, Atérning ewladliri, Talmonning
ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen
Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz toqquz kishi.
43 Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: — Zixaning
ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning ewladliri,
44 Kirosning ewladliri, Siyahaning ewladliri, Padonning
ewladliri, **45** Libanahning ewladliri, Hagabahning
ewladliri, Akkubning ewladliri, **46** Hagabning ewladliri,
Shamlayning ewladliri, Hananning ewladliri, **47**
Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, Réayahning
ewladliri, **48** Rezinning ewladliri, Nikodaning ewladliri,
Gazzamning ewladliri, **49** Uzzaning ewladliri, Pasiyaning
ewladliri, Bisayning ewladliri, **50** Asnahning ewladliri,
Meunimning ewladliri, Nefussimning ewladliri, **51**
Bakbukning ewladliri, Xakufaning ewladliri, Xarxurning
ewladliri, **52** Bazlutning ewladliri, Mehidaning
ewladliri, Xarshaning ewladliri, **53** Barkosning ewladliri,
Siséraning ewladliri, Témahning ewladliri, **54** Neziyaning
ewladliri bilen Xatifaning ewladliri. **55** Sulaymanning
xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: —
Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Pirudaning
ewladliri, **56** Yaalahning ewladliri, Darkonning ewladliri,
Giddelning ewladliri, **57** Shefetiyaning ewladliri,
Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibaimning ewladliri
bilen amining ewladliri. **58** Ibadetxana xizmetkarliri

we Sulaymanning xizmetkari bolghanlarning ewladliri
jemiy üch yüz toqsan ikki kishi. **59** Töwendiki kishiler
Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addan we Immerdin
kelgen bolsimu, lékin ular özlirining ata jemetining yaki
nesebining Israil adimi ikenlikini ispatlap bérelmidi.
60 Bular Délayaning ewladliri, Tobiyaning ewladliri we
Nikodaning ewladliri bolup, jemiy alte yüz ellik ikki kishi;
61 kahinlarning ewladliri ichide Xabayaning ewladliri,
Kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi;
Barzillay Giléadliq Barzillayning bir qizini alghachqa
ularning éti bilen atalghanidi. **62** Bular jemetining
nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak»
hésablinip kahinliqtin qalduruldi. **63** Waliy ulargha:
— Urim we tummimni kötürgüchi kahin arimizda
xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklikler»ge
éghiz tegküzmeysiler, dédi. **64** Pütün jamaet jemiy qiriq
ikki ming üch yüz atmish kishi; **65** buningdin bashqa
ularning yene yette ming üch yüz ottuz yette qul-dédiki
bar idi; yene ikki yüz er-ayal ghezelchisi bar idi. **66**
Ularning yette yüz ottuz alte éti, ikki yüz qiriq besh
qéchiri, **67** töt yüz ottuz besh tögisi we alte ming yette
yüz yigirme éshiki bar idi. **68** Jemet kattiwashliridin
beziliri Yérusalémgha we Perwerdigarning öyige kelgen
chaghda, Xudaning shu öyi esli ornigha yéngiwashtin
sélinishi üchün chin könglidin sowghatlarni teqdim qildi.
69 Ular özlirining qurbigha qarap qurulush xezinisige
atmish bir ming darik altun, besh ming mina kümüsh
we yüz qur kahin toni teqdim qildi. **70** Shuningdin
kéyin kahinlar, Lawiylar we bir qisim xelq qoshulup,
ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri
öz sheherlirige makanlashti; qalghan Israil xelqining
hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

3 Israil xelqi herqaysisi öz sheherliride
makanlashqanidi; yettinchi aygha kelgende,
xelq bir ademdek bolup Yérusalémgha yighildi.
2 Yozadakning oghli Yeshua bilen uning kahin
qérindashliri, Shéaltielning oghli Zerubbabel we uning
qérindashlirining hemmisi orunliridin qopup, Xudaning
adimi Musa pütken qanun kitabida pütülginidek
Perwerdigargha köydürme qurbanliq sunush üchün
Israilning Xudasining qurban'gahini sélishqa kirishti.
3 Gerche ular shu yerlik xelqlerdin qorqsimu,
lékin qurban'gahni eslidiki uli üstige sélip, uningda
Perwerdigargha atap etigenlik we kechlik köydürme
qurbanliq ötküzüshke kirishti. **4** Ular yene [muqeddes
qanunda] pütülgini boyiche «kepiler héyti»ni ötküzüp,
her küni belgilen'gen telepke muwapiq san boyiche
künlük köydürme qurbanliqni sunushatti. **5** Shuningdin
kéyin ular yene her künlük köydürme qurbanliqlar, yéngi
ay qurbanliqi we Perwerdigarning barliq muqeddes
dep békitilgen héytliri üchün teqdim qilinidighan
köydürme qurbanliqlarni, shuningdek herbir kishining
könglidin Perwerdigargha atap sunidighan ixtiyariy
qurbanliqlirini sunup turatti. **6** Shundaq qilip ular
yettinchi ayning birinchi künidin bashlap, köydürme
qurbanliqlarni Perwerdigargha atap sunushqa bashlidi;
lékin Perwerdigarning öyining uli téxi sélinmidi. **7**
Ular tashchilar bilen yaghachchilargha pul tapshurdi
we shundaqla Pars padishahi Qoreshning ijaziti bilen
Zidonluqlar bilen Turluqlargha kédir yaghichini
Liwandin [Ottura] déngiz arqiliq Yoppagha ekeldürüsh
üchün ularghа yimek-ichmek we zeytun méyini
teminlidi. **8** Jamaet Yérusalémdiki Xudaning öyige
kelgendin kéyin ikkinchi yili ikkinchi ayda Shéaltiyelning
oghli Zerubbabel, Yozadakning oghli Yeshua we ularning
kahin we Lawiy qérindashlirining qaldisi, shuningdek
sürgünlüktin qaytip Yérusalémgha kelgenlerning
hemmisi qurulushta ish bashlidi; ular yene yigirme
yashtin ashqan Lawiylarni Perwerdigarning öyini sélish
qurulushigha nazaretchilikke qoydi. **9** Yeshua we uning
oghulliri hem qérindashliri, Kadmiyel bilen uning
oghulliri, yeni Yehudaning ewladliri Xudaning öyide
ishleydighan ishchilarni nazaret qilishqa bir niyette
atlandi; Hénadadning oghulliri, ularning oghullirimu
we qérindash Lawiylar ularghа yardemleshti. **10**
Tamchilar Perwerdigarning öyige ul salidighan chaghda
kahinlar xas kiyimlirini kiyip, kanaylirini chélip,
Asafning ewladliri bolghan Lawiylar jangjang chélip,
hemmisi qatar-qatar sep bolup turghuzuldi; ular
Dawut belgiligen körsetmiler boyiche Perwerdigargha
Hemdusana oqushti. **11** Ular Perwerdigargha atap özara:
— «Perwerdigar méhribandur, uning Israilgha bolghan
méhir-muhebbiti menggülüktur» dep hemdusana we
rehmet-teshekkür éytishti. Bu chaghda Perwerdigarning
öyining uli sélinip bolghachqa, xalayiq Perwerdigarni
medhiyilep towlap tentene qilishti. **12** Lékin kahinlardin,
Lawiylardin we jemet bashliqliridin nurghunliri, yeni
eslide ilgiriki öyni körgen nurghun qéri ademler köz
aldida sélin'ghan bu öyning uligha qarap, ün sélip yighlap
kétishti; nurghun bashqa kishiler xushal bolup tentene
qilip towlashti; **13** we xelq hetta kimlerning tentene
qilishiwatqanliqi bilen kimlerning yighlawatqanliqini
ayriwalalmay qaldi; chünki jamaet tentene qilip qattiq
towlishatti; we bu awaz yiraq-yiraqlargha anglinatti.

4 Yehuda we Binyamindiki reqibler sürgünlüktin qaytip
kelgenler Israilning Xudasi Perwerdigargha atap öyni
yéngiwashtin salmaqchiken, dégen gepni anglap, **2**
Zerubbabel we jemet bashliqliri bilen körüshüp: — Biz
siler bilen bille salayli; chünki bizmu silerge oxshashla
silerning Xudayinglarni izlep, bizni bu yerge ekelgen
Asuriye padishahi Ésar-Haddonning künliridin tartip
uninggha qurbanliq sunup kéliwatimiz, déyishti. **3**
Lékin Zerubbabel, Yeshua bilen Israilning bashqa jemet
bashliqliri ularghа: — Xudayimizgha öy sélishta silerning
biz bilen héchqandaq alaqenglar yoq; belki Pars padishahi
Qoresh bizge buyrughandek, peqet biz özimizla Israilning
Xudasi bolghan Perwerdigargha öy salimiz, déyishti.
4 Shuningdin kéyin shu yerdiki ahale Yehudalarning
qolini ajiz qilip, ularning qurulush qilishigha kashila
tughdurup turdi. **5** Ular yene Pars padishahi Qoreshning
barliq künliridin taki Pars padishahi Darius textke
olturghan waqitqiche, daim meslihetchilerni sétiwélip,
Yehudalar bilen qériship, qurulush nishanini buzushqa
urunup turdi. **6** Ahashwérosh textke chiqqan deslepki
waqitlarda ular uninggha Yehudiye we Yérusalém
ahalisi üstidin bir erzname yazdi. **7** Shuningdek
Artaxshashta künliride Bishlam, Mitridat, Tabeel
we ularning qalghan shériklirimu Pars padishahi
Artaxshashtagha aramiy tilida bir erz xétini yazdi;
xet aramiy tilidin terjime qilindi. **8** Waliy Rehum

bilen diwan bégi Shimshay padishah Artaxshashtagha
Yérusalém üstidin töwendikidek erzname yazdi: — **9**
«Mezkur mektupni yazghanlardin, waliy Rehum, katip
bégi Shimshay we ularning bashqa hemrahliri bolghan
soraqchilar, mupettishler, mensepdarlar, katiplar,
arqiwiliqlar, Babilliqlar, Shushanliqlar, yeni Élamiylar
10 we ulugh janabiy Osnappar Samariye shehirige we
[Efrat] deryaning mushu teripidiki bashqa yerlerge
orunlashturghan ahalimu bar **11** (mana bu ularning
padishahqa yazghan xétining köchürülmisi) — özlirining
deryaning mushu teripidiki xizmetkarliridin padishah
aliliri Artaxshashtagha salam! **12** Padishah aliylirige
melum bolsunki, özliri tereptin biz terepke kelgen
Yehudiylar Yérusalémgha kélishti; ular ashu asiy
we sésiq sheherni quruwatidu, ulini yasap püttürdi,
sépilni yasap chiqti we sépilning ullirini bir-birige ulap
yasawatidu. **13** Emdi ulugh padishah aliylirige shu melum
bolghayki, mubada bu sheher onglansa, sépil pütküzülse,
ular baj tapshurmaydighan, olpan tölimeydighan we
paraq tapshurmaydighan boluwalidu, bundaq kétiwerse
padishahlarning xezinisige sözsiz ziyan bolidu. **14**
Biz ordining tuzini yep turup, padishahimizning
bundaq bihörmet qilinishigha qarap turushimizgha
qet'iy toghra kelmeydu, shu sewebtin padishahimizgha
melum qilishqa jür'et qilduq. **15** Shuning üchün
[aliylirining] ata-bowilirining tarixnamisini sürüshte
qilishlirini teshebbus qilimiz; sili tarixnamidin bu
sheherning ehwalini bilip, uning padishahlarghimu,
herqaysi ölkilergimu ziyan yetküzüp kelgen asiy bir
sheher ikenlikini, qedimdin tartip bu sheherdikiler
aghdurmichiliq térighanliqini bilgeyla; del shu sewebtin
bu sheher weyran qilin'ghanidi. **16** Shunga biz aliylirigha
shuni uqturmaqchimizki, eger bu sheher qurulsa, sépilliri
pütküzülse, undaqta silining deryaning mushu teripidiki
yerlerge héchqandaq igidarchiliqliri bolmay qalidu». **17**
Padishah mundaq jawab yollidi: — «Waliy Rehum, diwan
bégi Shimshaygha we Samariye hem Deryaning shu
teripidiki bashqa yerlerde turushluq hemrahliringlargha
salam! **18** Silerning bizge yazghan erz xétinglar
méning aldimda éniq qilip oqup bérildi. **19** Tekshürüp
körüshni buyruwidim, bu sheherning derweqe qedimdin
tartip padishahlargha qarshi chiqip isyan qozghighan,
sheherde daim asiyliq-qozghilang kötürüshtek ishlarning
bolup kelgenliki melum boldi. **20** Ilgiriki waqitlarda
qudretlik padishahlar Yérusalémgha hökümranliq qilip,
Deryaning shu teripidiki pütün yerlerni idare qilip
kelgen, ular shulargha béqinip baj, olpan we pariqini
tapshurup kelgeniken. **21** Emdi siler buyruq chüshürüp
u xelqni ishtin toxtitinglar, mendin bashqa yarliq
chüshürülmigüche, bu sheherni yéngiwashtin qurup
chiqishqa bolmaydighanliqi uqturunglar. **22** Bu ishni
ada qilmay qélishtin pexes bolunglar; padishahlargha
ziyan keltüridighan apet némishqa küchiyiwéridiken?».
23 Padishah Artaxshashtaning yarliqining köchürülmisi
Rehumgha, diwan bégi Shimshay hem ularning
hemrahlirigha oqup bérilishi bilenla, ular alman-talman
Yérusalémdiki Yehudalarning qéshigha chiqip, herbiy
küch ishlitip, ularni ishni toxtitishqa mejbur qildi. **24**
Shuning bilen Yérusalémdiki Xudaning öyidiki ishlar
toxtidi; ish taki Pars padishahi Darius textke chiqip
ikkinchi yilighiche toxtaghliq qaldi.

5 Bu chaghda peyghemberler, yeni Hagay peyghember
bilen Iddoning oghli Zekeriya peyghember Yehudiye
we Yérusalémdiki Yehudiylargha bésharet bérishke
bashlidi; ular Israilning Xudasining namida ulargha
bésharet bérishti. **2** Shuning bilen Shéaltiyelning
oghli Zerubbabel we Yozadakning oghli Yeshua qopup
Yérusalémdiki Xudaning öyini yéngiwashtin sélishqa
bashlidi; Xudaning peyghemberliri ular bilen bille bolup
ulargha yardem berdi. **3** Shu chaghda Deryaning gherb
teripining bash waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay
hem ularning hemrahliri ularning yénigha kélip: «Kim
silerge bu öyni yéngiwashtin sélishqa, bu qurulushni
püttürüshke buyruq berdi?» dep soridi. **4** Ular yene: «Bu
qurulushqa mes'ul bolghuchilarning ismi néme?» dep
soridi. **5** Lékin Xudaning neziri Yehuda aqsaqallirining
üstide idi, shunga bash waliy qatarliqlar padishah
Dariusqa melum qilghuche, shundaqla uningdin bu
heqte birer jawab yarliq kelgüche ularning qurulush
ishini tosmidi. **6** Deryaning gherb teripining waliysi
Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri,
yeni Deryaning gherb teripidiki afarsaqliqlar padishah
Dariusqa xet ewetti; xetning köchürülmisi mana
töwendikidek: **7** Ular padishahqa ewetken melumatta
mundaq déyilgen: «Darius aliylirigha chongqur aman-
ésenlik bolghay! **8** Padishahimizgha shu ish yétip
melum bolsunki, biz Yehudiyege, ulugh Xudaning
öyige bérip körduqki, shu öy yoghan tashlar bilen
yasiliwatidu, tamlirigha limlar ötküzülüp sélinmaqta;
bu qurulush téz sür'ette ongushluq élip bériliwétiptu.
9 Andin biz u yerdiki aqsaqallardin: — Kim silerge
bu öyni sélishqa, bu qurulushni püttürüshke buyruq
berdi? — dep soriduq. **10** We aliylirigha melum bolsun
üchün ularning isimlirini soriduq, shuningdek ularning
bashliqlirining ismilirini pütüp xatirilimekchi iduq. **11**
Ular bizge: «Biz asman-zéminning Xudasining qulliri,
biz hazir buningdin uzun yillar ilgiri sélin'ghan öyni
yéngiwashtin séliwatimiz. Mushu öyni eslide Israilning
ulugh bir padishahi saldurghanidi. **12** Lékin ata-
bowilirimiz asmandiki Xudaning ghezipini keltürüp
qoyghachqa, Xuda ularni Kaldiyelik Babil padishahi
Néboqadnesarning qoligha tapshurghan; u bu öyni
chaqturuwétip, xelqni Babilgha tutqun qilip eketken. **13**
Lékin Babil padishahi Qoreshning birinchi yili padishah
Qoresh Xudaning bu öyini yéngiwashtin sélishqa yarliq
chüshürgen. **14** We Néboqadnesar Yérusalémdiki bu
ibadetxanidin élip Babil butxanisigha apirip qoyghan
Xudaning öyidiki altun-kümüsh qacha-quchilarnimu
padishah Qoresh ularni Babil butxanisidin epchiqturup,
Sheshbazar isimlik bir kishige tapshurghan; u uni bash
waliy qilip teyinligenidi **15** hem uninggha: — Bu qacha-
quchilarni élip ularni Yérusalémdiki ibadetxanigha
apirip qoyghin; Xudaning öyi esli jayigha yéngiwashtin
sélinsun, dep buyrughan. **16** Andin shu Sheshbazar dégen
kishi kélip, Yérusalémdiki Xudaning öyige ul salghan;
ene shu waqittin bashlap hazirghiche yasiliwatidu,
téxi pütmidi» dep jawap berdi. **17** Emdi aliylirigha
layiq körünse, padishahimizning shu yerde, yeni
Babildiki xezinini axturup béqishini, u yerde padishah
Qoreshning Yérusalémdiki Xudaning öyini yéngiwashtin
sélish toghrisida chüshürgen yarliqining bar-yoqluqini
tekshürüp béqishini soraymiz hem padishahimizning

bu ish toghrisida öz iradisini bizge bildürüp qoyushini
ötünimiz».

6 Andin padishah Darius Babildiki dölet-bayliqlar
saqlan'ghan «Arxiplar öyi»ni tekshürüp chiqishqa
yarliqlarni chüshürdi. **2** Média ölkisidiki Axméta
qel'esidin bir oram qeghez tépildi, uningda mundaq
bir xatire pütülgen: **3** «Padishah Qoreshning birinchi
yili, padishah Qoresh Yérusalémdiki Xudaning öyige
dair mundaq bir yarliq chüshüridu: — «Qurbanliq
sunulidighan orun bolush üchün bu öy yéngiwashtin
sélinsun; uli puxta sélinsun, öyning igizliki atmish
gez, kengliki atmish gez bolsun. **4** Üch qewet yoghan
tash, bir qewet yéngi yaghach bilen sélinsun, barliq
xirajet padishahliq xezinisidin chiqim qilinsun. **5** Eslide
Néboqadnesar Yérusalémdiki ibadetxanidin élip Babilgha
apirip qoyghan, Xudaning öyidiki altun-kümüsh qacha-
quchilarning hemmisi qayturup kélinip, Yérusalémdiki
ibadetxanigha qaytidin yetküzülüp, herbiri öz jayigha
qoyulsun; ular Xudaning öyige quyulsun!». **6** [Dariustin
yarliq chüshürülüp]: «— Shunga, i deryaning shu
teripining bash waliysi Tattinay we Shétar-Boznay hem
silerning hemrahliringlar, yeni Deryaning shu teripidiki
afarsaqliqlar, emdi siler u yerdin néri kétinglar! **7**
Xudaning öyining qurulushi bilen karinglar bolmisun;
Yehudiylarning bash waliysi bilen Yehudiylarning
aqsaqallirining Xudaning bu öyini eslidiki ornigha
sélishigha yol qoyunglar. **8** Shuningdek men Xudaning
bu öyining sélinishi üchün Yehudalarning aqsaqalliri
toghruluq silerge buyruq chüshürdumki: — Deryaning
gherb teripidin, padishahliq xezinisige tapshurulghan
baj kirimidin siler kéchiktürmey shu ademlerge toluq
xirajet ajritip béringlar, qurulush héch toxtap qalmisun.
9 Ulargha néme kérek bolsa, jümlidin asmandiki
Xudagha köydürme qurbanliq sunushqa, meyli erkek
torpaq bolsun, qochqar yaki qozilar bolsimu, shular
bérilsun; yene Yérusalémdiki kahinlarning belgiligini
boyiche bughday, tuz, sharab yaki zeytun maylar
bolsun shularning birimu kem qilinmay, her küni
temin étip turulsun. **10** Shuning bilen ular asmandiki
Xudagha xushbuy qurbanliqlarni keltürüp, padishahqa
we padishahning ewladlirigha uzun ömür tilisun. **11**
Men yene buyruymenki, kimki bu yarliqni özgertse,
shu kishining öyining bir tal limi sughuruwélinip
tiklen'gendin kéyin, shu kishi uninggha ésip mixlap
qoyulsun, öyi exletxanigha aylanduruwétilsun! **12** We
Özining namini shu yerde qaldurghan Xuda mushu
Yérusalémdiki öyini özgertishke yaki buzushqa qol
uzartqan herqandaq padishah yaki xelqni halak qilsun!
Men Darius mushu yarliqni chüshürdum, estayidilliq
bilen beja keltürülsun!» déyildi. **13** Andin Deryaning
gherb teripining bash waliysi Tattinay, Shétar-Boznay
we ularning hemrahliri padishah Dariusning ewetken
yolyoruqi boyiche estayidilliq bilen shu ishni beja
keltürdi. **14** Yehudiylarning aqsaqalliri qurulushni
dawamlashturup, Hagay peyghember we Iddoning
oghli Zekeriyaning bésharet bérishliri bilen shu ishta
ronaq tapti. Ular Israilning Xudasining emri boyiche,
shundaqla Qoresh, Darius we Artaxshashta qatarliq Pars
padishahlirining emri boyiche ishlep, öyni yéngiwashtin
qurup chiqish ishini püttürdi. **15** Bu öy Darius padishahi
seltenitining altinchi yili, Adar éyining üchinchi küni
pütküzüldi. **16** Israillar — kahinlar, Lawiylar we
qalghan sürgünlüktin qaytip kelgen xelqlerning hemmisi
Xudaning bu öyini uninggha atash murasimini xushal-
xuramliq bilen ötküzdi. **17** Öyni Xudaning Özige atash
murasimida ular yüz torpaq, ikki yüz qochqar we töt yüz
qoza sundi hem Israil qebililirining sani boyiche barliq
Israil üchün gunah qurbanliqi süpitide on ikki tékini
sundi. **18** Ular yene Yérusalémdiki Xudaning ibadet-
xizmitini öteshke, Musaning kitabida yézilghini boyiche,
kahinlarni öz nöwiti boyiche, Lawiylarni guruppiliri
boyiche turghuzdi. **19** Birinchi ayning on tötinchi küni
sürgünlüktin qaytip kelgenler «ötüp kétish héyti»ni
ötküzdi. **20** Chünki kahinlar we Lawiylar bir niyet bilen
birlikte paklinish resimlirini ötküzüp, hemmisi paklandi;
andin ular barliq sürgünlüktin qaytip kelgenler we
ularning qérindishi bolghan kahinlar we hem özliri
üchün ötüp kétish héytigha atighan [qozilirini] soydi.
21 Sürgünlüktin [yéngila] qaytip kelgen Israillar we
shuningdek Israilning Xudasi Perwerdigarni izdep,
özlirini zémindiki yat elliklerning bulghashliridin ayrip
chiqqan barliq kishiler qoza göshlirini birlikte yéyishti.
22 Ular pétir nan héytini xushal-xuramliq ichide yette
kün ötküzdi; chünki Perwerdigar ularni xushalliqqa
chömdürdi hem Asuriye padishahining könglini ulargha
mayil qilip, Özining öyini — Israilning Xudasining öyini
qurushqa ularning qolini mustehkemlidi.

7 Shu ishlardin kéyin Pars padishahi Artaxshashta
seltenet sürgen mezgilde Ezra dégen kishi [Babildin
Yérusalémgha chiqti]. U Sérayaning oghli, Séraya
Azariyaning oghli, Azariya Hilqiyaning oghli, **2** Hilqiya
Shallumning oghli, Shallum Zadokning oghli, Zadok
Axitubning oghli, **3** Axitub Amariyaning oghli, Amariya
Azariyaning oghli, Azariya Mérayotning oghli, **4** Mérayot
Zerahiyahning oghli, Zerahiyah Uzzining oghli, Uzzi
Bukkining oghli, **5** Bukki Abishuaning oghli, Abishua
Finihasning oghli, Finihas Eliazarning oghli, Eliazar bolsa
bash kahin Harunning oghli idi; **6** — Ezra dégen bu kishi
Babildin qaytip chiqti. U Israilning Xudasi Perwerdigar
Musagha nazil qilghan Tewrat qanunigha pishqan
tewratshunas idi; uning Xudasi bolghan Perwerdigarning
qoli uningda bolghachqa, u némini telep qilsa padishah
shuni bergenidi. **7** Padishah Artaxshashtaning yettinchi
yili bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiylar, ghezelkeshler,
derwaziwenler we ibadetxana xizmetkarliri uning bilen
birlikte Yérusalémgha qaytip chiqti. **8** [Ezra] emdi
padishahning seltenitining yettinchi yili beshinchi
ayda Yérusalémgha yétip keldi. **9** Birinchi ayning
birinchi küni u Babildin chiqishqa teyyarlandi; Xudaning
shepqetlik qoli uningda bolghachqa, u beshinchi
ayning birinchi küni Yérusalémgha yétip keldi. **10**
Chünki Ezra köngül qoyup Perwerdigarning Tewrat-
qanunini chüshinip tehsil qilishqa hem uninggha emel
qilishqa we shuningdek Israil ichide uningdiki höküm-
belgilimilerni ögitishke niyet qilghanidi. **11** Mana
bu padishah Artaxshashta kahin hem Tewratshunas
Ezragha tapshurghan yarliq xétining köchürülmisi:
— (Ezra Perwerdigarning emrlirige ait ishlargha hem
Uning Israillargha tapshurghan belgilimilirige pishqan
tewratshunas idi): — **12** «Menki padishahlarning
padishahi Artaxshashtadin asmanlardiki Xudaning

mukemmel Tewrat-qanunigha pishqan tewratshunas
kahin Ezragha salam! **13** Emdi men shundaq yarliq
chüshürimenki, padishahliqimda turuwatqan Israillardin,
shundaqla ularning kahin we Lawiyliridin kimler
Yérusalémgha bérishni xalisa, hemmisi séning bilen
bille barsa bolidu. **14** Chünki sen padishah we uning
yette meslihetchisi teripidin teyinlen'gen ikensen,
qolungdiki Xudaning qanun kitabida éytilghanliri
boyiche, Yehudiye we Yérusalémgha tekshürüsh-hal
sorashqa ewetilgensen. **15** Sen padishah we uning
meslihetchiliri öz ixtiyari bilen Israilning Xudasigha
sun'ghan altun-kümüshlerni kötürüp bérip uninggha
teqdim qil (uning makani Yérusalémdidur); **16**
Shuningdek qolung pütkül Babil ölkiside qanchilik
altun-kümüshlerni tapalisa, shuni xelq we kahinlar
Yérusalémdiki Xudaning öyige teqdim qilishqa öz ixtiyari
bilen bergen sowghatlargha qoshup aparghin. **17** Sen
bu pullargha éhtiyatchanliq bilen qurbanliqlar üchün
torpaq, qochqar, qoza we qoshumche ashliq hediyeliri
hem sharab hediyeliri sétiwélip, bularni Yérusalémdiki
Xudayinglarning öyidiki qurban'gahqa sun'ghin. **18**
Qalghan altun-kümüshlerni sen we jemetingdikilerge
qandaq qilish muwapiq körünse, Xudayinglarning iradisi
boyiche shundaq qilinglar. **19** Séning Xudayingning
öyidiki ishlargha ishlitishke sanga bergen qacha-
quchilarni Yérusalémdiki Xudaning aldigha qoy. **20**
Eger shuningdek sanga Xudayingning öyidiki qalghan
ishlargha chiqim qilidighan'gha néme xirajet kérek
bolsa, sen padishah xezinisidin élip ishletkin. **21** Shuning
bilen menki padishah Artaxshashtadin deryaning shu
gherb teripidiki barliq xezine beglirige shundaq buyruq
chüshürimenki, asmandiki Xudaning Tewrat-qanunining
alimi bolghan kahin Ezra silerdin némini telep qilsa,
siler estayidilliq bilen uning déginidek béjiringlar. **22**
Uning alidighini kümüsh yüz talantqiche, bughday yüz
korghiche, sharab yüz batqiche, zeytun méyi yüz batqiche
bolsun, tuzgha chek qoyulmisun. **23** Asmanlardiki
Xuda némini emr qilsa, shu asmanlardiki Xudaning öyi
üchün estayidilliq bilen béjirilsun; némishqa [Xudaning]
ghezipini padishah we oghullirining padishahliqigha
chüshürgüdekmiz? **24** Biz shunimu silerge melum
qilimizki, omumen kahinlar, Lawiylar, ghezelkeshler,
derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri we Xudaning
bu öyide xizmet qilidighanlarning héchqaysisidin baj,
olpan we paraq élishqa bolmaydu. **25** Emdi sen ey
Ezra, Xudayingning sende bolghan hékmitige asasen,
Deryaning shu gherb teripide Xudayingning Tewrat-
qanunini bilgen, barliq xelqning dewasini soraydighan,
ularni idare qilidighan soraqchi we hakimlarni teyinligin;
we Tewrat-qanunini bilmeydighanlargha bolsa, ularga
bularni ögitinglar. **26** Xudayingning qanunigha we
padishahliqning qanunigha riaye qilmaydighanlar bolsa,
uning üstidin adaletlik bilen höküm chiqirilsun; u
ölümge, yaki sürgün'ge yaki mal-mülkini musadire
qilishqa we yaki zindan'gha tashlashqa höküm qilinsun».
27 [Ezra mundaq dédi] — Ata-bowilirimizning Xudasi
bolghan Perwerdigargha Hemdusana bolghay! Chünki U
padishahning könglige, Yérusalémdiki Perwerdigarning
öyini shundaq körkem bézesh niyitini saldi, **28**
yene méni padishah we meslihetchiliri aldida hem
padishahning möhterem emirliri aldida iltipatqa
érishtürdi. Perwerdigar Xudayimning qoli mende
bolup, U méni gheyretlendürgechke, özüm bilen bille
[Yérusalémgha] chiqishqa Israillar ichidin birnechche
mötiwerlerni yighdim.

8 Padishah Artaxshashta seltenet sürüp turghan
waqitta, Babildin méning bilen bille qaytqanlarning
ata jemet bashliqliri we ularning nesebnamiliri
töwendikiche: — **2** Finihasning ewladliridin Gershon,
Itamarning ewladliridin Daniyal, Dawutning ewladliridin
Hattush, **3** Shékaniyaning ewladliridin, yeni Paroshning
ewladliridin Zekeriya we uning bilen nesebnamide
tizimlan'ghan erkekler jemiy bir yüz ellik kishi; **4** Pahat-
Moabning ewladliridin Zerahiyahning oghli Elyoyinay
we uning bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz kishi;
5 Shékaniyaning ewladliridin bolghan Yahaziyelning
oghli we uning bilen bille qaytqan erkekler üch yüz
kishi; **6** Adinning ewladliridin Yonatanning oghli Ebed
we uning bilen bille qaytqan erkekler ellik kishi; **7**
Élamning ewladliridin Ataliyaning oghli Yeshaya we
uning bilen bille qaytqan erkekler yetmish kishi; **8**
Shefatiyaning ewladliridin Mikailning oghli Zebadiya
we uning bilen bille qaytqan erkekler seksen kishi; **9**
Yoabning ewladliridin Yehiyelning oghli Obadiya we
uning bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz on sekkiz
kishi; **10** Shélomitning ewladliridin Yosifiyaning oghli we
uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz atmish kishi;
11 Bibayning ewladliridin Bibayning oghli Zekeriya we
uning bilen bille qaytqan erkekler yigirme sekkiz kishi;
12 Azgadning ewladliridin Hakkatanning oghli Yohanan
we uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz on kishi; **13**
Adonikamning ewladliridin eng axirida qaytqanlarning
isimliri Elifelet, Jeiyel we Shémaya bolup, ular bilen
bille qaytqan erkekler atmish kishi; **14** Bigwayning
ewladliridin Utay bilen Zabbud we ular bilen bille qaytqan
erkekler yetmish kishi. **15** — Men ularni Axawagha
aqidighan Deryaning boyigha yighdim; biz u yerde chédir
tikip üch kün turduq. Xelqni we kahinlarni arilap qarisam
u yerde Lawiylar yoq iken. **16** Shunga men bashliqlardin
Eliézer, Ariyel, Shémaya, Elnatan, Yarib, Elnatan, Natan,
Zekeriya bilen Meshullamlarni we ularga qoshup
oqumushluq alimlardin Yoarib bilen Elnatanni chaqirtip
kélip, **17** ularga hawale qilip Kasifiya dégen yerge,
Iddo dégen Ataman bilen körüshüshke ewettim. Men
Kasifiya dégen yerde Iddogha we uning ibadetxana
xizmetkarliri bolghan qérindashlirigha deydighan
geplerni aghzigha sélip, ularning bu yerge Xudayimizning
öyi üchün xizmet qilidighan xizmetchilerni bizge
ekélishni ötündum. **18** Xudayimizning shapaetlik qoli
bizde bolghachqa, ular bizge Israilning ewrisi, Lawiyning
newrisi Mahlining ewladliri ichidin oqumushluq bir
ademni, yeni Sherebiyani we uning oghulliri hem
qérindashliri bolup jemiy on sekkiz kishini bashlap
keldi. **19** Ular yene Hashabiya we uning bilen bille
Merarining ewladliridin Yeshaya hem uning qérindashliri
hem ularning oghulliri bolup, jemiy yigirme kishini,
20 Yene ilgiri Dawut we uning emirliri Lawiylarning
xizmitide bolushqa teyinligen «Netiniylar»din ikki
yüz yigirme kishini bashlap keldi, bularning hemmisi
isimliri bilen tizimlandi. **21** Shu chaghda Axawa deryasi
boyida men Xudayimizning aldida özümizni töwen

qilip, özimiz we kichik balilirimiz hem barliq mal-
mülkimiz üchün Xudayimizdin aq yol tileshke roza
tutayli, dep jakarlidim. **22** Chünki biz eslide padishahqa:
«Xudayimizning qoli Uni barliq izdigenlerning üstige
iltipat körsitishke qoyulidu; lékin Uning qudriti bilen
ghezipi Özini tashlighanlargha zerbe bérishke teyyardur»
dégeniduq, emdi yene uningdin yoldiki düshmenlerge
taqabil turushqa piyade we atliq leshkerler teyinlep
bérishni telep qilghanliqimdin xijil bolup qaldim. **23**
Shuning bilen biz roza tutup Xudayimizdin shu ish
toghruluq ötünduq, u duayimizni ijabet qildi. **24** Men
kahin bashliri ichidin on ikki ademni we Sherebiya,
Hashabiya we ular bilen bille bolghan aka-ukiliridin on
ademni tallap, **25** ulargha altun, kümüsh we qacha-
quchilarni, yeni padishah, uning meslihetchiliri, emirliri
we shuningdek shu yerde turuwatqan barliq Israillar
«köydürme hediye» süpitide Xudayimizning öyige hediye
qilghan sowghatlarni tapshurdum. **26** Men kümüshtin
alte yüz ellik talant, yüz talant éghirliqtiki kümüsh
qacha-qucha, yüz talant altunni ularning qoligha ölchep
tapshurdum. **27** Ulargha tapshurghanlirimdin yene
altun das yigirme bolup, qimmiti ming darik, süpetlik
we walildap parqiraydighan mis chong das ikki bolup,
altundek qimmetlik idi. **28** Men ulargha: — Siler
Perwerdigargha muqeddestursiler, qacha-quchilarmu
muqeddestur, altun-kümüshler ata-bowanglarning
Xudasi Perwerdigargha ixtiyariy hediye qilin'ghan
sowghattur. **29** Taki Yérusalémdiki Perwerdigarning
öyidiki ambar-xezinilerge yetküzüp, kahinlar we
Lawiylarning bashliri we Israillarning qebile-jemet
bashliqlirining aldida tarazidin ötküzgüche bularni
obdan qarap qoghdanglar, dédim. **30** Shuning bilen
kahinlar bilen Lawiylar Yérusalémdiki Xudayimizning
öyige apiridighan, tarazidin ötküzülgen shu altun-
kümüsh we qacha-quchilarni tapshuruwaldi. **31** Shuning
bilen birinchi ayning on ikkinchi küni biz Axawa
deryasining boyidin qozghilip Yérusalémgha chiqishqa
mangduq. Xudayimizning qoli üstimizde bolghachqa,
u bizni düshmenlirimizdin we yolda paylap turghan
qaraqchilardinmu qutquzdi. **32** Biz Yérusalémgha
kélip u yerde üch kün turduq; **33** tötinchi küni
Xudayimizning öyide altun-kümüsh we qacha-quchilar
tarazida ölchinip kahin Uriyaning oghli Meremotning
qoligha tapshuruldi; uning yénida Finihasning oghli
Eliazar, yene Lawiylardin Yeshuaning oghli Yozabad
bilen Binnuiyning oghli Noadiyahlar bar idi. **34** Hemme
nerse sani boyiche we éghirliqi boyiche ölchendi we
shuning bilen bille herbirining éghirliqi pütüp qoyuldi.
35 Shu chaghda esli élip kétilgenlerning ewladliri,
yeni sürgünlüktin qaytqanlar Israillarning Xudasigha
«köydürme qurbanliq» süpitide pütkül Israil üchün on
ikki torpaq, toqsan alte qochqar, yetmish yette qoza
sundi, yene gunah qurbanliqi süpitide on ikki téke
sundi; bularning hemmisi Perwerdigargha atalghan
köydürme qurbanliq idi. **36** Ular padishahning yarliq
xetlirini padishahning waliylirigha we Deryaning bu
gherb teripidiki hökümdarlargha tapshuruwidi, ular
xelqqe we Xudaning öyining ishlirigha izchil yardem
berdi.

9 Bu ishlar pütkendin kéyin emirler méning bilen
körüshkili yénimgha kélip: — Israillar, kahinlar
we Lawiylar özlirini mushu zéminlardiki taipilerdin,
yeni ularning yirginchlik adetliridin ayrip turmidi, —
démek, ular Qanaaniylar, Hittiylar, Perizziyler, Yebusiylar,
Ammoniylar, Moabiylar, Misirliqlar we Amoriylargha
egiship mangdi. **2** Chünki ular bu yat taipilerdin
özlirige we oghullirigha xotun élip bérip, [Xudagha]
xas muqeddes nesilni mushu zéminlardiki taipiler
bilen arilashturuwetti; uning üstige, emirler bilen
emeldarlar bu sadaqetsizlikning bashlamchiliridur, —
déyishti. **3** Men bu ishni anglapla könglek bilen tonumni
yirtip, chach-saqallirimni yulup ghem-qayghugha
chüshüp olturup kettim. **4** We Israilning Xudasining
sözliridin qorqup titrigenlerning herbiri sürgünlüktin
qaytip kelgenlerning sadaqetsizliki tüpeylidin yénimgha
keldi. Men taki kechlik qurbanliq sunulghuche ghem-
qayghugha chömüp olturdum. **5** Kechlik qurbanliq
waqtida men özümni töwen qilghan halettin turup,
könglek we tonum yirtiq halda Xudayim Perwerdigargha
yüzlinip tizlinip olturup, qollirimni yéyip, **6** dua
qilip: — «Ah Xudayim, shermendilikte yüzümni
sanga qaritishtin iza tartmaqtimen, i Xudayim;
chünki qebihliklirimiz toliliqidin bashlirimizdin ashti,
asiyliq-itaetsizlikimiz asmanlargha taqashti. **7** Ata-
bowilirimizning künliridin tartip bügün'ge qeder zor
itaetsizlikte yürüp kelduq, shunga qebihliklirimiz
tüpeylidin biz, bizning padishahlirimiz we kahinlirimiz
xuddi bügünki kündikidek herqaysi yurtlardiki
padishahlarning qoligha chüshüp, qilichqa, sürgünlükke,
bulang-talanggha, nomusqa tapshurulduq. **8** Emdi hazir
azghine waqit Xudayimiz közlirimizni nurlandurup,
qulluqimizda bizge azghina aram bérilsun dep,
qéchip qutulghan bir qaldini saqlap qélip, bizge
özining muqeddes jayidin xuddi qaqqan qozuqtek
muqim orun bérip, bizge Xudayimiz Perwerdigardin
iltipat körsitildi. **9** Chünki biz hazir qullarmiz;
halbuki, Xudayimiz mushu qulluqimizda yenila bizni
tashliwetmey, belki Pars padishahlirining aldida rehimge
érishtürüp, Xudayimizning öyini sélip, xarabileshken
jaylirini yéngiwashtin onglashqa bizni rohlandurdi,
shundaqla bizni Yehudiye we Yérusalémda sépilliq
qildi. **10** I Xuda, biz bu [iltipatlar] aldida yene néme
déyeleymiz? Chünki biz yenila Séning mömin bendiliring
bolghan peyghemberler arqiliq tapilghan emrliringni
tashliwettuq; Sen [ular arqiliq]: «Siler kirip miras qilip
igileydighan zémin bolsa, shu zémindiki taipilerning
nijisliqi bilen bulghan'ghan bir zémin; chünki ular türlük
napakliqlarni qilip, yirginchlik adetliri bilen bu zéminni
bu chettin u chétighiche tolduruwetti. **12** Shunga
siler qizliringlarni ularning oghullirigha bermenglar,
oghulliringlargha ularning qizlirini élip bermenglar;
siler küchiyip, zéminning nazu-németliridin yéyishke,
zéminni ebedil'ebed ewladliringlargha miras qilip
qaldurush üchün menggü ularning aman-tinchliqi yaki
menpeitini hergiz izdimenglar» — dégeniding. **13** Bizning
rezil qilmishlirimiz we nahayiti éghir itaetsizlikimiz
tüpeylidin bu hemme bala-qaza béshimizgha kelgenidi
we Sen, i Xudayimiz, qebihliklirimizge tégishlik bolghan
jazayimizni yéniklitip, bizge bügünkidek nijatliq iltipatni
körsetken turuqluq, **14** biz qandaqmu yene emrliringge

xilapliq qilip, bundaq yirginchlik qaidilerni tutqan
bu taipiler bilen nikahliniwérimiz? Mubada shundaq
qilidighan bolsaq, Sen bizge ghezeplinip, bizge bir
qaldi yaki qutulghudek birsinimu qaldurmay yoqatmay
qalamsen? **15** I Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar,
Sen heqqaniydursen! Shu sewebtin biz bügünkidek
qutulup qalghan bir qaldimiz. Qara, biz Séning aldingda
itaetsizliklirimizde turuwatimiz, shunga Séning aldingda
héchqaysimiz tik turalmay qalduq» — dédim.

10 Ezra dua qilip, gunahini tonup yighlap Xudaning
öyi aldida yiqilip düm yatqan chaghda, Israillardin
nahayiti chong bir jamaet, er-ayallar we balilar uning
yénigha kélip yighildi; köpchilikmu qattiq yighlap
kétishti. **2** Élamning ewladliridin, Yehiyelning oghli
Shékaniya ezragha: — Biz Xudayimizgha sadaqetsizlik
qilip bu zémindiki yat taipilerdin xotun aptuq. Halbuki,
Israil üchün yenila ümid bar; **3** biz emdi Xudayimiz bilen
ehdilisheyli, xojamning we Xudayimizning emrliridin
qorqup titrigenlerning nesihitige asasen bu xotunlarni
we ulardin törelgen perzentlerni yolgha sélip qoyayli.
Hemme ish Tewrat qanuni boyiche qilinsun. **4** Tur!
Bu ish sanga baghliqtur, biz séni qollaymiz; jür'etlik
bolup ishni ada qilghin, — dédi. **5** Shuning bilen Ezra
ornidin qopup, kahinlarning Lawiylarning we pütkül
Israil jamaitining bashliqlirini shu söz boyiche ish qilimiz,
dep qesem ichishke ündidi, ular qesem ichti. **6** Andin
Ezra Xudaning öyi aldidin qopup Eliyashibning oghli
Yehohananning öyige kirdi; u u yerge kelgende ghizamu
yémidi, sumu ichmidi, chünki u sürgünlüktin qaytip
kelgenlerning sadaqetsizliki üchün échinatti. **7** Shuning
bilen Yehudiye we Yérusalémda sürgünlüktin qaytip
kelgenlerning hemmisige jakarlinip, Yérusalémgha
yighilinglar, **8** emirler we aqsaqallarning nesihiti
boyiche, kimki üch kün ichide yétip kelmise, uning
pütün mal-mülki musadire qilinidu, sürgündin qaytip
kelgenlerning jamaitidinmu ayrilidu, dep, jakarname
chiqirildi. **9** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki
barliq erler üch kün'giche Yérusalémgha yighilip boldi.
U toqquzinchi ayning yigirminchi küni idi; barliq
xelq Xudaning öyining hoylisidiki meydan'gha kélip
olturdi, köpchilik bu ishtin qorqachqa, shuningdek
qattiq yaghqan yamghur tüpeylidin, titrep kétishti. **10**
Kahin Ezra ornidin qopup ulargha: — Siler Xudagha
sadaqetsizlik qilip yat taipilerning qizlirini xotunluqqa
élip Israillarning itaetsizlikini ashurdunglar. **11** Emdi siler
ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar aldida
gunahinglarni tonup, uning neziride durus bolghanni
qilip, özünglarni bu zémindiki taipilerdin we bu yat ellik
xotunliringlardin arini ochuq qilinglar, dédi. **12** Pütün
jamaet yuqiri awazda jawap bérip: — Maqul, biz özlirining
shu gepliri boyiche ish körimiz. **13** Biraq ademler bek köp,
yene kélip yamghur pesli bolghachqa talada turalmaymiz;
uning üstige bu dégen bir-ikki künde pütidighan ish
emes, chünki bizde bu ishta itaetsizlik qilghanlar nahayiti
köptur! **14** Xudaning mushu ish tüpeyli kelgen qattiq
ghezipining bizdin ketküche, bashliqlirimiz pütkül
jamaetke wekil bolup Perwerdigarning aldida tursun;
bizning herqaysi sheherlirimizde yat ellerdin xotun
alghanlarmu belgilen'gen waqitta shu sheherning aqsaqal
we hakimliri bilen birlikte kélip bu ishni bir terep qilsun,
— dédi. **15** Bu ishqa peqet Asahelning oghli Yonatan
bilen Tiqwahning oghli Yahziya qarshi chiqti, Meshullam
bilen Lawiy Shabbitay ularni qollidi. **16** Shuning bilen
sürgündin qaytip kelgenler ene shundaq qildi. Kahin
Ezra we ata jemetlirining bashliqliri bolghanlar jemeti
boyiche bu ishqa ayrildi; ularning hemmisi ismiliri
boyiche tizimlandi. Ular oninchi ayning birinchi küni
bu ishni tekshürüp bir terep qilishqa kirishti. **17** Ular
yat ellik xotunlarni alghan erlerning soriqini birinchi
ayning birinchi küni tügetti. **18** Kahinlarning ewladliri
ichide yat ellik xotunlarni alghanlardin mushular
chiqti: — Yozadakning oghli Yeshuaning we uning
qérindashlirining ewladliridin: — Maaséyah, Eliézer,
Yarib, Gedaliya. **19** Ular xotunlirimizni yolgha sélip
qoyimiz dep [qesem qilip] qol bérishti we gunahi
üchün itaetsizlik qurbanliqi süpitide qoy padisidin bir
qochqarni sundi. **20** Immerning ewladliridin Hanani
bilen Zebadiya; **21** Harimning ewladliri ichide Maaséyah,
Éliyah, Shémaya, Yehiyel we Uzziya; **22** Pashxurning
ewladliridin Elyoyinay, Maaséyah, Ismail, Netanel,
Yozabad we Elasah. **23** Lawiylar ichide Yozabad, Shimey,
Kélaya («Kélita»mu déyilidu), Pitahiya, Yehuda bilen
Eliézer; **24** ghezelkeshler ichide Eliyashib; derwaziwenler
ichide Shallum, Telem, Uri. **25** Israillardin: — Paroshning
ewladliridin Ramiya, Yizziya, Malkiya, Miyamin, Eliazar,
Malkiya, Binaya; **26** Élamning ewladliridin Mattaniya,
Zekeriya, Yehiyel, Abdi, Yerimot bilen Éliyah; **27**
Zattuning ewladliridin Elyoyinay, Eliyashib, Mattaniya,
Yerimot, Zabad bilen Aziza; **28** Bibayning ewladliridin
Yohohanan, Hananiya, Zabbay bilen Atlay; **29** Banining
ewladliridin Meshullam, Malluq, Adaya, Yashub, Shéal
bilen Ramot; **30** Pahat-Moabning ewladliridin Adna,
Jilal, Binaya, Maaséyah, Mattaniya, Bezalel, Binnuiy bilen
Manasseh; **31** Harimning ewladliridin Eliézer, Yishiya,
Malkiya, Shémaya, Shiméon, **32** Binyamin, Malluq
we Shemariya; **33** Xashumning ewladliridin Mattinay,
Mattatah, Zabad, Elifelet, Yeremay, Manasseh we Shimey;
34 Banining ewladliridin Maday, Amram, Uel, **35** Binaya,
Bediya, Kéluhay, **36** Waniya, Meremot, Eliyashib, **37**
Mattaniyah, Mattinay, Yaasu, **38** Bani, Binnuiy, Shimey,
39 Shelemiya, Natan, Adaya, **40** Maknadibay, Shashay,
Sharay, **41** Azarel, Shelemiya, Shemariya, **42** Shallum,
Amariya, Yüsüp; **43** Néboning ewladliridin Jeiyel,
Mattitiyah, Zabad, Zébina, Yadday, Yoél we Binaya. **44**
Bularning hemmisi yat ellik xotunlarni alghanlar idi,
we shuningdek ulardin bezilerning xotunliri perzentmu
körgenidi.

Nehemiya

1 Haqaliyaning oghli Nehemiya shundaq bayan qildiki:
— Yigirminchi yili Kislew éyida, men Shushan
qel'eside turattim, **2** Öz qérindashlirimdin biri bolghan
Hanani bilen birnechche kishi Yehudiyedin chiqip keldi;
men ulardin sürgünlüktin qutulup qalghan Yehudalar
we Yérusalém toghrisida soridim. **3** Ular manga: —
Sürgünlüktin qutulghan xelqning qaldisi [Yehudiye]
ölkiside qattiq japa-musheqqet astida we ahanet
ichide qaldi. Yérusalémning sépili bolsa örüwétildi,
qowuqlirimu köydürüwétildi, dep éytip berdi. **4** Men
bu geplerni anglap olturup yighlap kettim, birnechche
kün'giche nale-peryad kötürüp, asmanlardiki Xuda aldida
roza tutup, dua qilip **5** mundaq dédim: — «I asmandiki
Xuda Perwerdigar, Özini söyüp, emrlirini tutqanlargha
özgermes méhir körsitip ehdiside turghuchi ulugh we
dehshetlik Tengri, **6** emdi Séning aldingda mushu
peytte qulliring Israillar üchün péqir qulungning kéche-
kündüz qiliwatqan bu duasigha quliqing sélin'ghay,
közüng ochuq bolghay! Men biz Israillarning Séning
aldingda sadir qilghan gunahlirimizni étirap qilimen;
menmu, atamning jemetimu gunah qilduq! **7** Biz
Séning yolunggha tetür ish qilip, Sen qulung Musagha
tapilighan emrliring, belgilimiliring we hökümliringni
héch tutmiduq. **8** Séning Öz qulung Musagha
tapilap: «Eger siler wapasizliq qilsanglar, silerni pütün
taipilerning arisigha tarqitiwétimen; lékin Manga
yénip kélip, Méning emrlirimni tutup emel qilsanglar,
gerche aranglardin hetta asmanlarning eng chétige
qoghliwétilgenler bolsimu, Men ularni shu yerdin
yighip, Méning namimni tikleshke tallighan jaygha élip
kélimen» dégen sözüngni yad qilghaysen, dep ötünimen.
10 Bularning hemmisi Séning qulliring we Séning
xelqing, Özüngning zor qudriting we küchlük qolung
bilen hörlükke qutquzdung. **11** I Rebbim, qulungning
duasigha hem Séning namingdin eyminishtin söyün'gen
qulliringningmu duasini quliqing tingshighay; bügün
qulungning ishlirini ongushluq qilghaysen, uni shu
kishining aldida iltipatqa érishtürgeysen». Shu waqitta
men padishahning saqiysi idim.

2 We shundaq boldiki, padishah Artaxshashtaning
yigirminchi yili Nisan éyi, padishahning aldigha
sharab keltürülgenidi; men sharabni élip padishahqa
sundum. Buningdin ilgiri men padishahning aldida
héchqachan ghemkin körün'gen emes idim. **2** Shuning
bilen padishah méningdin: — Birer késiling bolmisa,
chiraying némishqa shunche ghemkin körünidu?
Könglüngde choqum bir derd bar, déwidi, men intayin
qorqup kettim. **3** Men padishahqa: — Padishahim menggü
yashighayla! Ata-bowilirimning qebriliri jaylashqan
sheher xarabilikke aylan'ghan, derwaza-qowuqliri
köydürüwétilgen tursa, men qandaqmu ghemkin
körünmey? — dédim. **4** Padishah méningdin: —
Séning néme teliping bar? — dep soriwidi, men
asmandiki Xudagha dua qilip, **5** andin padishahqa:
— Eger padishahimning könglige muwapiq körünse,
qulliri özlirining aldida iltipatqa érishken bolsa, méni
Yehudiyege ewetken bolsila, ata-bowilirimning qebriliri
jaylashqan sheherge bérip, uni yéngiwashtin qurup
chiqsam, dédim. **6** Padishah (shu chaghda xanish
padishahning yénida olturatti) mendin: — Sepiringge
qanchilik waqit kétidu? Qachan qaytip kélisen? —
dep soridi. Shuning bilen padishah méni ewetishni
muwapiq kördi; menmu uninggha qaytip kélidighan bir
waqitni békittim. **7** Men yene padishahtin: — Aliylirigha
muwapiq körünse, manga [Efrat] deryasining u qétidiki
waliylargha méni taki Yehudiyege barghuche ötkili
qoyush toghruluq yarliq xetlirini pütüp bergen bolsila;
8 We yene padishahliq ormanliqigha qaraydighan Asafqa
muqeddes öyge tewe bolghan qel'ening derwaziliri,
shuningdek sheherning sépili we özüm turidighan öyge
kétidighan limlarni yasashqa kéreklik yaghachlarni
manga bérish toghruluqmu bir yarliqni pütüp bergen
bolsila, dédim. Xudayimning shepqetlik qoli üstümde
bolghachqa, padishah iltipat qilip bularning hemmisini
manga berdi. **9** Shuning bilen men deryaning u qétidiki
waliylarning yénigha bérip padishahning yarliqlirini
tapshurdum. Padishah yene birnechche qoshun serdarliri
bilen atliq leshkerlernimu manga hemrah bolushqa
orunlashturghanidi. **10** Horonluq Sanballat bilen
Ammoniy Tobiya dégen emeldar Israillarning menpeetini
izdep adem keptu, dégen xewerni anglap intayin
narazi boldi. **11** Men Yérusalémgha kélip üch kün
turdum. **12** Andin kéchisi men we manga hemrah
bolghan birnechche adem ornimizdin turduq (men
Xudayimning könglümge Yérusalém üchün néme
ishlarni qilishni salghanliqi toghrisida héchkimge
birer néme démigenidim). Özüm min'gen ulaghdin
bashqa héchqandaq ulaghmu almay, **13** kéchisi «Jilgha
qowuqi»din chiqip «Ejdiha buliqi»gha qarap méngip,
«Tézek qowuqi»gha kélip, Yérusalémning buzuwétilgen
sépillirini we köydürüwétilgen qowuq-derwazilirini
közdin kechürdum. **14** Yene aldigha méngip «Bulaq
qowuqi» bilen «Shahane köl»ge keldim; lékin shu yerde
men min'gen ulaghning ötüshike yol bek tar kelgechke, **15**
kéchide men jilgha bilen chiqip sépilni közdin kechürüp
chiqtim. Andin yénip «Jilgha qowuqi»din sheherge
kirip, öyge qayttim. **16** Emeldarlarning héchqaysisi
méning nege barghanliqimni we néme qilghanliqimni
bilmey qélishti, chünki men ya Yehudiylargha,
kahinlargha, ya emir-hakimlargha we yaki bashqa
xizmet qilidighanlargha héchnéme éytmighanidim.
17 Kéyin men ulargha: — Siler béshimizgha kelgen
balayi'apetni, Yérusalémning xarabige aylan'ghanliqini,
sépil qowuqlirining köydürüwétilgenlikini kördünglar;
kélinglar, hemmimiz haqaretke qéliwermeslikimiz üchün
Yérusalémning sépilini qaytidin yasap chiqayli, — dédim.
18 Men yene ulargha Xudayimning shepqetlik qolining
méning üstümde bolghanliqini we padishahning manga
qilghan geplirini éytiwidim, ular: — Ornumizdin turup
uni yasayli! — déyiship, bu yaxshi ishni qilishqa öz
qollirini quwwetlendürdi. **19** Lékin Horonluq Sanballat,
xizmetkar Ammoniy Tobiya hem ereb bolghan Geshem
bu ishni anglap bizni zangliq qilip mensitmey: —
Silerning bu qilghininglar néme ish? Siler padishahqa
asiyliq qilmaqchimusiler? — déyishti. **20** Men ulargha
jawab bérip: — Asmanlardiki Xuda bolsa bizni ghelibige
érishtüridu we Uning qulliri bolghan bizler qopup
qurimiz. Lékin silerning Yérusalémda héchqandaq

nésiwenglar, hoququnglar yaki yadnamenglar yoq, —
dédim.

3 Shu chaghda bash kahin Eliyashib we uning kahin
qérindashliri qopup «Qoy qowuqi»ni yéngiwashtin
yasap chiqti; ular qowuqning qanatlirini ornitip, uni
[Xudagha] atap muqeddes dep békitti; ular «Yüzning
munari» bilen «Hananiyelning munari»ghiche bolghan
ariliqtiki sépilni ongshap, uni muqeddes dep békitti;
2 Uninggha tutash qismini Yérixoluqlar yasidi; yene
uninggha tutash qismini Imrining oghli Zakkur yasidi. **3**
«Béliq qowuqi»ni Senaahning oghulliri yasidi; ular uning
lim-késheklirini sélip, qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini
ornatti. **4** Uninggha tutash qismini Hakozning newrisi,
Uriyaning oghli Meremot yasidi; uninggha tutash qismini
Meshezabelning newrisi, Berekiyaning oghli Meshullam
yasidi. Uninggha tutash qismini Baanahning oghli
Zadok yasidi. **5** Uninggha tutash qismini Tekoaliqlar
yasidi; lékin ularning chongliri öz xojisining ishini
zimmisige ilishqa unimidi. **6** «Kona qowuq»ni Pasiyaning
oghli Yehoda bilen Bésodiyaning oghli Meshullam
yasidi; ular uning lim-késheklirini sélip, qanatliri,
taqaqliri we baldaqlirini ornatti. **7** Ularning yénidiki
tutash qismini Gibéonluq Melatiya, Méronotluq Yadon
hemde Deryaning bu gherbiy teripidiki waliylarning
bashqurushi astidiki Gibéonluqlar bilen Mizpahliqlar
yasidi. **8** Ularning yénidiki tutash qismini zergerlerdin
bolghan Xarhayaning oghli Uzziyel yasidi. Uninggha
tutash qismini xushbuy buyum yasaydighan etirchilerdin
Hananiya yasidi. Ular Yérusalém [sépilini] taki «Qélin
tam»ghiche ongshap yasidi. **9** Ularning yénidiki tutash
qismini Yérusalémning yérimining hakimi bolghan
Xurning oghli Réfaya yasidi. **10** Ularning yénida,
Xarumafning oghli Yedaya özining öyining udulidiki
qismini yasidi. Ularning yénidiki qismini Xashabniyaning
oghli Hattush yasidi. **11** Harimning oghli Malkiya bilen
Pahat-Moabning oghli Hashshub sépilning bashqa bir
böliki bilen «Xumdanlar munari»ni yasidi. **12** Ularning
yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérimining
hakimi Xalloheshning oghli Shallom özi we uning
qizliri yasidi. **13** «Jilgha qowuqi»ni Hanun bilen
Zanoah shehirining ahalisi yasidi. Ular uni yasap, uning
qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini ornatti we yene
«Tézek qowuqi»ghiche ming gez sépilnimu yasidi. **14**
«Tézek qowuqi»ni Beyt-Hakkerem yurtining bashliqi
Rekabning oghli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning
qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini ornatti. **15** «Bulaq
qowuqi»ni Mizpah yurtining bashliqi Kol-Hozehning
oghli Shallum yasidi. U uni yasap, ögzisini yépip, uning
qanatliri, taqaqliri we baldaqlirini ornatti we yene
shahane baghning yénidiki Siloam kölining sépilini
«Dawutning shehiri»din chüshidighan pelempeygiche
yéngiwashtin yasidi. **16** Uningdin kéyinki tutash qismini
Dawutning qebrilirining udulidiki we uningdin kéyinki
sün'iy kölge hem uning keynidiki «Palwanlarning öyi»ge
qeder Beyt-Zur yurtining yérimining hakimi, Azbukning
oghli Nehemiya yasidi. **17** Uningdin kéyinki tutash
qismini Lawiylar — Yeni Banining oghli Rehum yasidi,
uning yénidiki tutash qismini Kéilahning yérim yurtining
hakimi Hashabiya öz yurtigha wakaliten yasap chiqti. **18**
Uning yénidiki tutash qismini ularning qérindashliri —
Kéilahning ikkinchi yérimining hakimi, Hénadadning
oghli Baway yasidi. **19** Uning yénida, Mizpahning
hakimi Yeshuyaning oghli Ézer qoral-yaragh ambirigha
chiqish yolining udulida, sépilning doqmushidiki yene
bir bölikini yasidi. **20** Zabbayning oghli Baruq uningdin
kéyinki yene bir bölikini, yeni sépilning doqmushidin
taki bash kahin Eliyashibning öyining derwazisighiche
bolghan bölikini köngül qoyup yasidi. **21** Uning yénida
Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremot sépilning
Eliyashibning öyining derwazisidin taki Eliyashibning
hoylisining axirighiche bolghan yene bir bölikini yasidi.
22 Bulardin kéyinki bir qismini Iordan tüzlenglikidikiler,
kahinlar yasidi. **23** Bularning yénida, Binyamin bilen
Hashshub öz öyining udulidiki bölikini yasidi. Ulardin
kéyin Ananiyaning newrisi, Maaséyahning oghli Azariya
öz öyining yénidiki qisimni yasidi. **24** Uning yénida,
Azariyaning öyidin taki sépilning doqmushighiche
bolghan yene bir bölikini Hénadadning oghli Binnuiy
yasidi. **25** [Uning yénida], Uzayning oghli Palal padishah
ordisining doqmushi, shuningdek ordidiki choqchiyip
turghan, zindan hoylisining yénidiki égiz munarning
udulidiki bölikini yasidi. Uningdin kéyinki bir bölikini
Paroshning oghli Pidaya yasidi. **26** Emdi Ofelde
turidighan ibadetxana xizmetkarliri künchiqish tereptiki
«Su qowuqi»ning udulidiki we choqchiyip turghan
munarning udulidiki sépilni yasidi. **27** Choqchiyip
turghan chong munarning udulida Tekoaliqlar taki Ofel
sépilighiche bolghan ikkinchi bir bölikini yasidi. **28**
«At qowuqi»ning yuqiri bir bölikini kahinlar herbiri öz
öyining udulidiki qismini yasidi. **29** Immerning oghli
Zadok ularning yénida, kéyinki qismini, öz öyining
udulidiki bir bölikini yasidi. Uning yénidiki tutash qismini
«sherqiy derwaza»ning derwaziweni Shékaniyaning
oghli Shémaya yasidi. **30** Uning yénida, Shelemiyaning
oghli Hananiya bilen Zalafning altinchi oghli Hanun
ikkinchi bir bölikini yasidi; ularning yénida, Berekiyaning
oghli Meshullam öz qorusining udulidiki bir bölekni
yasidi. **31** Uning yénida, shu yerdin tartip ibadetxana
xizmetkarliri bilen sodigerlerning qoruliridin ötüp,
«Tekshürüsh qowuqi»ning udulidiki sépil doqmushining
balixanisighiche bolghan bölikini zergerlerdin bolghan
Malkiya yasidi. **32** Doqmushning balixanisi bilen «Qoy
qowuqi»ning ariliqidiki bölekni zergerler bilen sodigerler
yasidi.

4 Shundaq boldiki, Sanballat bizning sépilni
yéngiwashtin ongshawatqanliqimizni anglap
ghezeplinip, qehri bilen Yehudalarni mesxire qildi.
2 U öz qérindashliri we Samariye qoshuni aldida:
— Bu zeip Yehudalar néme qiliwatidu? Ular özlirini
shundaq mustehkemlimekchimu? Ular qurbanliqlarni
sunmaqchimu? Ular bir kün ichide püttürüshmekchimu?
Topa döwiliri ichidin köyüp ketken tashlarni kolap
chiqirip ularghа jan kirgüzemdiken? — dédi. **3** Uning
yénida turuwatqan Ammoniy Tobiya: — Ular herqanche
yasisimu, bir tülke sépilning üstige yamiship chiqsa,
ularning tash témini örüwétidu! — dédi. **4** — I Xudayimiz,
qulaq sélip anglighaysen, kemsitilmektimiz, ularning
qilghan haqaretlirini öz béshigha yandurghaysun; ularni
tutqun qilip élip bérilghan yaqa yurtta xeqning oljisigha
aylandurghaysun! **5** Ularning qebihlikini yapmighaysen,
gunahliri aldingdinmu öchürüwétilmisun; chünki ular

sépilni ongshawatqanlarning könglige azar berdi! **6** Shundaqtimu sépilni yéngiwashtin ongshawerduq; uni ulap, égizlikini yérimigha yetküzduq; chünki köpchilik köngül qoyup ishlidi. **7** Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, Erebler, Ammoniylar, Ashdodluqlar Yérusalém sépillirini yéngiwashtin ongshash qurulushining yenila élip bériliwatqanliqini, sépil bösüklirining étiwétilgenlikini anglap qattiq ghezepke kélishti-de, **8** birlikte Yérusalémgha hujum qilip uningda qalaymiqanchiliq tughdurushni qestleshti. **9** Shunga biz Xudayimizgha iltija qilduq hem ularning sewebidin kéche-kündüz közetchi qoyup, özlirimiz ulardin mudapielenduq. **10** Bu chaghda Yehudiyedikiler: — Ishchi-hammallar halidin ketti, shuningdek chalma-kések exletler yenila nahayiti köp, biz sépilni ongshashqa hetta sépilghimu yéqinlishalmiduq! — déyishti. **11** Shuning bilen bir waqitta düshmenlirimiz: — Ular sezmeste, ular körmeste, ularning arisigha kiriwélip ularni öltürüp, qurulushni toxtitiwétimiz! — déyishti. **12** We shundaq boldiki, ularning etrapida turuwatqan Yehudalarmu yénimizgha on qétim kélip: — Qaysi terepke qarisanglar, ular shu tereptin kélip silerge hujum qilmaqchi! — dep xewer yetküzüshti. **13** Shunga men xelqni jemet-jemet boyiche, qoligha qilich, neyze we oqyalirini élip, sépili pes bolghan yaki hujumgha ochuq turghan yerlerde sépilning arqisida qarawulluqta turushqa qoydum. **14** Közdin kechürüp chiqqandin kéyin ornumdin qopup mötiwerler bilen emeldarlar we bashqa xelqqe: — Ulardin qorqmanglar; ulugh we dehshetlik Rebni ésinglarda tutunglar, öz qérindashliringlar, oghul-qizliringlar, ayalliringlar we öy-makaninglar üchün jeng qilinglar, dédim. **15** Shundaq boldiki, özlirining suyiqestini bilip qalghanliqimiz düshmenlerning quliqigha yétip barghach, shuningdek Xuda ularning suyiqestini bitchit qilghach, biz hemmimiz sépilgha qaytip, herbirimiz esli ish ornimizda ishni dawamlashturiwerduq. **16** Ene shu chaghdin bashlap xizmetkarlirimning yérimi ish bilen boldi, yérimi qoligha neyze, qalqan, oqya tutqan, dobulgha-sawut kiygen halda yürüshti. Serdar-emeldarlar sépilni ongshawatqan barliq Yehuda jemetidikilerning arqisida turdi. Hem yüklerni toshuwatqanlar hem ulargha yük artiwatqanlarmu bir qolida ishlep, bir qolida yaraghlirini ching tutushqanidi. **18** Tamchilarning herbiri bellirige qilich-xenjerlirini asqan halda [sépilni] yasawatatti; kanaychi bolsa yénimda turatti. **19** Men mötiwerler, emeldarlar we bashqa xelqqe: — Bu qurulush nahayiti chong, dairisi keng; biz hemmimiz sépilda bölek-bölekler boyiche tarqilip ishlep, bir-birimizdin yiraq turuwatimiz. **20** Shunga meyli qeyerde bolunglar, kanay awazini anglisanglarla, biz bar shu yerge kélip yighilinglar; Xudayimiz biz üchün jeng qilidu, — dédim. **21** Biz ene shu teriqide ishliduq; xelqning yérimi tang atqandin tartip yultuz chiqquche neyzilirini ching tutup turushti. **22** U chaghda men yene xelqqe: — Hemmeylen öz xizmetkari bilen kéchini Yérusalémgha kirip ötküzsun, shundaq bolsa ular kéchisi bizning muhapizetchilikimizni qilidu, kündüzi ishleydu, dédim. **23** Shundaq qilip ya men, ne qérindashlirim, ya xizmetkarlirim yaki manga egeshken muhapizetchilerning héchqaysisi kiyimlirini sélishmidi; herbiri hetta sugha barghandimu özining yaraghlirini éliwalatti.

5 U chaghda xalayiq we ularning xotunliri öz qérindashliri bolghan Yehudalar üstidin shikayet qilip qattiq dad-peryad kötürüshti. **2** Beziler: — Biz we oghul-qizlirimizning jan sanimiz köp, kün kechürishimiz üchün toyghudek ashliq almisaq bolmaydu, déyishti. **3** Yene beziler: — Biz acharchiliqta qalghan waqtimizda ashliq élip yeymiz dep étizlirimiz, üzümzarliqlirimizni we öylirimizni renige bérishke mejbur bolduq, déyishti. **4** We yene beziler: — Padishahning étizlirimiz we üzümzarliqlirimiz üstige salghan baj-séliqni tapshurushqa pul qerz alduq. **5** Gerche bedenlirimiz qérindashlirimizning bedenlirige, perzentlirimiz ularning perzentlirige oxshash bolsimu, lékin oghul-qizlirimizni qul-dédek bolushqa tapshurmay amalimiz bolmidi; emeliyette qizlirimizdin beziliri alliqachan dédek bolupmu ketti; ularni bedel tölep hörlükke chiqirishqa qurbimiz yetmidi, chünki bizning étizlar we üzümzarliqlirimiz hazir bashqilarning qolididur, — déyishti. **6** Men ularning dad-peryadlirini we éytqan bu geplirini anglighandin kéyin qattiq ghezeplendim. **7** Könglümde birer qur oyliniwalghandin kéyin, mötiwerler bilen emeldarlarni eyiblep: — Siler öz qérindashliringlargha qerz bérip ulardin ösüm alidikensiler-he! — dep tenbih berdim. Andin ularning sewebidin chong bir yighin échip **8** ularni: — Biz küchimizning yétishiche yat taipilerge sétiwétilgen qérindishimiz Yehudalarni qayturup sétiwalduq, lékin siler bizni ularni qayturup sétiwalsun dep qérindashliringlarni yene sétiwetmekchi boluwatamsiler? — dep eyibliwidim, ular deydighan gep tapalmay, shük turup qaldi. **9** Andin men ulargha yene: — Silerning bu qilghininglar qamlashmaptu. Siler düshmenlirimiz bolghan taipiler aldida bizni ahanetke qaldurmay, Xudayimizning qorqunchida mangsanglar bolmasmidi? **10** Menmu, qérindashlirim we xizmetkarlirim ulargha pul we ashliq ötne bérip turup ösüm alsaq alattuq! Silerdin ötünimen, mundaq ösüm élishtin waz kécheyli! **11** Ötünüp qalay, siler del bügün ularning étizlirini, üzümzarliq, zeytunzarliq we öylirini qayturup béringlar, we shuningdek siler ulardin ündürüwalghan pul, ashliq, yéngi mey-sharab we yéngi zeytun maylirining ösümini ulargha qayturup béringlar, dédim. **12** Ular: — Qayturup bérimiz, emdi ulardin héch ösüm almaymiz; sili néme désile, biz shundaq qilimiz, déyishti. Men kahinlarni chaqirtip kélip, ularni bu wede boyiche shundaq ijra qilishqa qesem ichküzdüm. **13** Men tonumning péshini qéqip turup: — Kim mushu wedini ada qilmisa, Xuda shu yol bilen uning özini öz öyidin we mal-mülkidin mehrum qilip qéqiwetsun! Shu yol bilen uning hemme némisi quruqdilip qalghuche qéqiwétilsun! — dédim. Pütkül jamaet birdek: «Amin!» déyishti hem Perwerdigargha Hemdusana oqushti. Andin köpchilik shu wedisi boyiche déginidek qilishti. **14** Shuningdek, Yehudiye zéminida ulargha waliy bolushqa tiklen'gen kündin buyan, yeni padishah Artaxshashtaning yigirminchi yilidin ottuz ikkinchi yilighiche bolghan on ikki yil ichide ne men, ne méning uruq-tughqanlirim waliyliq nénini héch yémiduq. **15** Mendin ilgiri waliy

bolghanlar xelqqe éghirchilik sélip, ulardin [kündilik]
ashliq, mey-sharab we shuningdek qiriq shekel kümüsh
élip kelgeniken; hetta ularning xizmetkarlirimu xelqning
üstidin hoquqwazliq qilip kelgeniken. Lékin men
Xudadin qorqidighinim üchün undaq qilmidim. **16**
Men derweqe sépilning qurulushighila bérilgechke,
biz hetta birer étiznimu sétiwalmiduq; méning
barliq xizmetkarlirimmu qurulushta ishleshke shu
yerge yighilatti. **17** Etrapimizdiki yat ellerdin
bizning yénimizgha kelgenlerdin bölek, méning bilen
bir dastixanda ghiza yeydighanlar Yehudiylar we
emeldarlardin bir yüz ellik kishi idi. **18** Herküni bir kala,
xillan'ghan alte qoy teyyarlinatti, yene manga bezi uchar
qushlar teyyarlinatti; her on künde bir qétim herxil mol
mey-sharab bilen teminlinetti. Shundaq bolsimu men
yenila «waliy néni»ni telep qilmidim; chünki qurulush
Ishi xelqning üstidiki éghir yük idi. **19** — Ah Xudayim,
men mushu xelq üchün qilghan barliq ishimni yad
etkeysen, manga shapaet körsetkeysen!

6 Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, ereb bolghan
Geshem we düshmenlirimizning qalghan qismi
méning sépilni yéngiwashtin ongshap chiqqanliqimni,
sépilning emdi bösüklirining qalmighanliqini anglap
(lékin u chaghda men téxi sépil qowuqlirining
qanatlirini ornatmighanidim), **2** Sanballat bilen Geshem
manga: — Kelsila, biz Ono tüzlenglikidiki Kefirim
kentide körüsheyli! — dep adem ewetiptu. Emeliyette
ular manga qest qilmaqchi iken. **3** Shunglashqa
men elchilerni ewetip: — Men ulugh bir ish bilen
shughulliniwatqanliqimdin siler terepke chüshmeymen.
Men qandaqmu silerning qéshinglargha barimen
dep, ishni tashlap uni toxtitip qoyay? — dédim. **4**
Ular uda töt qétim mushu teriqide adem ewetti,
men her qétim shundaq jawap berdim. **5** Andin
Sanballat beshinchi qétim shu teriqide öz xizmetkarigha
péchetlenmigen xetni qoligha tutquzup ewetiptu.
6 Xette: «Herqaysi eller arisida mundaq bir gep
tarqilip yüridu, we Geshemmu shundaq deydu: —
Sen we Yehudalar birge isyan kötürmekchi ikensiler;
shunga sen sépilnimu yéngiwashtin ongshashqa
kirishipsen; éytishlargha qarighanda sen özüngni ulargha
padishah qilmaqchikensen. **7** Sen yene Yérusalémda
özüng toghruluq: «Mana, Yehudiyede özimizning bir
padishahimiz bar!» dep jar sélip teshwiq qilishqa
birnechche peyghember qoyupsen. Emdi bu gepler sözsiz
padishahning quliqigha yétip bayan qilinidu. Shunga,
kelgin, biz birlikte meslihetlishiwalayli» déyilgeniken. **8**
Men uninggha: «Sen éytqan ishlar héchqachan qilin'ghan
emes; bular belki öz könglüngdin oydurup chiqarghining,
xalas» dep jawap qayturdum. **9** Emeliyette, ular:
«Mushundaq qilsaq ularning qoli maghdursizlinip,
qurulush ishi ada qilinmay qalidu!» dep oylap bizni
qorqatmaqchi idi. — «Emdi méning qolumni ishta
téximu küchlendürgeysen!». **10** Mehetabelning newrisi,
Délayaning oghli Shémaya özini öz öyige qamiwalghanidi;
men uning öyige kelsem u: — Biz Xudaning öyide,
ibadetxanining ichide körüsheyli we ibadetxanining
derwaza qanatlirini étip qoyayli; chünki ular séni öltürgili
kélidu; shübhisizki, kéchisi kélip séni öltürmekchi boldi!
— dédi. **11** Men: — Manga oxshash bir adem qandaqmu
qéchip ketsun? Mendek bir adem jénimni qutquzimen
dep qandaqmu ibadetxanigha kiriwalghudekmen?
Men hergiz u yerge kiriwalmaymen! — dep jawap
berdim. **12** Chünki men qarisam, uning Xuda teripidin
ewetilgen emes, belki Tobiya bilen Sanballat teripidin
sétiwélinip, manga zéyan yetküzmekchi bolup bu
bésharet bergenlikige közüm yetti. **13** Uni sétiwélishidiki
meqset, méni qorqutup, shularning déginidek qilghuzup
gunah qildurushtin ibaret idi. Shundaq qilghan
bolsam, namimni bulghap méni qarilashqa shikayet
qilalaydighan bolatti. **14** — «Ah Xuda, Tobiya bilen
Sanballatni ésingda tutup, ularning qilghanlirigha
yarisha öz béshigha yandurghaysen, shundaqla méni
qorqatmaqchi bolghan ayal peyghember Noadiya bilen
bashqa peyghemberlerningmu qilghanlirini öz béshigha
yandurghaysen!». **15** Élul éyining yigirme beshinchi küni
sépil pütti, pütün qurulushqa ellik ikki kün waqit ketti.
16 Shundaq boldiki, düshmenlirimiz buningdin xewer
tapti we etrapimizdiki barliq eller qorqup kétishti; öz
neziride heywiti bek chüshüp ketti we bu [qurulushni]
Xudayimizning Özi élip barghan ish ikenlikini bilip yetti.
17 Shu künlerde Yehudiyediki mötiwerler Tobiyagha
nurghun xet yazdi, Tobiyamu ulargha jawaben daim xet
yézip turdi. **18** Chünki Yehudiyede Tobiyagha baghlinip
qélip, qesem ichken nurghun kishiler bar idi; chünki
u Arahning oghli, Shékaniyaning küy'oghli idi, hemde
uning oghli Yohanan Berekiyaning oghli Meshullamning
qizini xotunluqqa alghanidi. **19** Shuningdek ular yene
méning aldimda pat-pat Tobiyaning yaxshi ishlirini tilgha
élip qoyushatti hem méning geplirimnimu uninggha
yetküzüp turushatti; Tobiya bolsa manga pat-pat tehdit
sélip xet yézip turatti.

7 Sépil ongshilip bolup, men derwazilarni ornitip,
derwaziwenlerni, ghezelkeshlerni we Lawiylarni
békitip teyinligendin kéyin shundaq boldiki, **2** Men
inim Hanani bilen qel'e serdari Hananiyani Yérusalémni
bashqurushqa qoydum; chünki Hananiya ishenchlik adem
bolup, Xudadin qorqushta köp ademlerdin éship kétetti. **3**
Men ulargha: — Kün issighuche Yérusalémning qowuqliri
échilmisun; qowuqlarning qanatliri étilgende, baldaqlar
taqalghan waqitliridimu derwaziwenler yénida turup
közet qilisun; shuningdek Yérusalémda turuwatqanlardin
qarawullar közet nöwetlirige qoyulup békitilsun; herbir
adem özining bir közitige mes'ul bolsun, shundaqla
herbirining köziti öz öyining udulida bolsun, dep
tapilidim. **4** Sheher chong hem kengri bolghini
bilen ahale az, öyler téxi sélinmighanidi. **5** Xudayim
könglümge mötiwerler, emeldarlar we xelqning herbirini
nesebnamisi boyiche royxetke élishqa ularni yighish
niyitini saldi. Men awwal birinchi qétim qaytip kelgen
ademlerning nesebnamisini taptim, uningda mundaq
pütülgenidi: — **6** Töwendikiler Yehudiye ölkisidikilerdin,
esli Babil padishahi Néboqadnesar teripidin sürgün
qilin'ghanlardin, Yérusalém we Yehudiyege chiqip,
herbiri öz shehirlirige ketti: — **7** Ular Zerubbabel, Yeshua,
Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani, Mordikay,
Bilshan, Misperet, Bigway, Nehum we Baanahlar bille
qaytip keldi. Emdi Israil xelqining ichidiki erkeklerning
sani töwendikiche: — **8** Paroshning ewladliri ikki ming
bir yüz yetmish ikki kishi; **9** Shefatiyaning ewladliri
üch yüz yetmish ikki kishi; **10** Arahning ewladliri alte

yüz yetmish besh kishi; **11** Pahat-Moabning ewladliri,
yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz
yüz on sekkiz kishi; **12** Élamning ewladliri bir ming
ikki yüz ellik töt kishi; **13** Zattuning ewladliri sekkiz
yüz qiriq besh kishi; **14** Zakkayning ewladliri yette yüz
atmish kishi; **15** Binnuiyning ewladliri alte yüz qiriq
sekkiz kishi; **16** Bibayning ewladliri alte yüz yigirme
sekkiz kishi; **17** Azgadning ewladliri ikki ming üch yüz
yigirme ikki kishi; **18** Adonikamning ewladliri alte yüz
atmish yette kishi; **19** Bigwayning ewladliri ikki ming
atmish yette kishi; **20** Adinning ewladliri alte yüz ellik
besh kishi; **21** Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning
ewladliri toqsan sekkiz kishi; **22** Hashumning ewladliri
üch yüz yigirme sekkiz kishi; **23** Bizayning ewladliri üch
yüz yigirme töt kishi; **24** Harifning ewladliri bir yüz on
ikki kishi; **25** Gibéonning ewladliri toqsan besh kishi; **26**
Beyt-Lehemlikler bilen Nitofaliqlar jemiy bir yüz seksen
sekkiz kishi; **27** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekkiz
kishi; **28** Beyt-Azmawetlikler qiriq ikki kishi. **29** Kiriat-
yéarimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemiy
yette yüz qiriq üch kishi; **30** Ramahliqlar bilen Gébaliqlar
jemiy alte yüz yigirme bir kishi; **31** Mikmashliqlar bir yüz
yigirme ikki kishi; **32** Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemiy
bir yüz yigirme üch kishi; **33** ikkinchi bir Nébodikiler
ellik ikki kishi; **34** ikkinchi bir Élamning ewladliri bir
ming ikki yüz ellik töt kishi; **35** Harimning ewladliri
üch yüz yigirme kishi; **36** Yérixoluqlar üch yüz qiriq
besh kishi; **37** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemiy
yette yüz yigirme bir kishi; **38** Sinaahning ewladliri
üch ming toqquz yüz ottuz kishi. **39** Kahinlarning
sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning
ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; **40** Immerning
ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **41** Pashxurning
ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **42** Harimning
ewladliri bir ming on yette kishi. **43** Lawiylarning
sani töwendikiche: — Xodwahning ewladliridin, yeni
Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töt kishi.
44 Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz
qiriq sekkiz kishi. **45** Derwaziwenlerning neslidin: —
Shallumning ewladliri, Atérning ewladliri, Talmonning
ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen
Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz sekkiz kishi.
46 Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: — Zixaning
ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning ewladliri.
47 Kirosning ewladliri, Siyaning ewladliri, Padonning
ewladliri, **48** Libanahning ewladliri, Hagabahning
ewladliri, Shalmayning ewladliri, **49** Hananning ewladliri,
Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, **50** Réayahning
ewladliri, Rezinning ewladliri, Nikodaning ewladliri, **51**
Gazzamning ewladliri, Uzzaning ewladliri, Pasiyaning
ewladliri, **52** Bisayning ewladliri, Meunimning ewladliri,
Nefussesimning ewladliri, **53** Bakbukning ewladliri,
Xakufaning ewladliri, Xarxurning ewladliri, **54** Bazlitning
ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri,
55 Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri, Témahning
ewladliri, **56** Neziyaning ewladliri bilen Xatifaning
ewladliridin ibaret. **57** Sulaymanning xizmetkarlirining
ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri,
Soferetning ewladliri, Péridaning ewladliri, **58** Yaalaning
ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **59**
Shefetiyaning ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-
Hazzibaimning ewladliri bilen Amonning ewladliridin
ibaret. **60** Ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning
xizmetkari bolghanlarning ewladliri jemiy üch yüz
toqsan ikki kishi. **61** Töwendiki kishiler Tel-Mélah,
Tel-Xarsha, Kérub, Addon, Immerdin kelgen bolsimu,
lékin ular özlirining ata jemetining yaki nesebining
Israil adimi ikenlikini ispatlap bérelmidi. **62** Bular
Délayaning ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning
ewladliri bolup, jemiy alte yüz qiriq ikki kishi; **63**
Kahinlardin Xabayaning ewladliri, kozning ewladliri
bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadliq
Barzillayning bir qizini alghachqa ularning éti bilen
atalghanidi. **64** Bular jemetining nesebnamisini izdep
tapalmidi; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin
qaldurildi. **65** Waliy ularghа: — Urim we tummimni
kötürgüchi kahin arimizda xizmette bolghuche «eng
muqeddes yimeklikler»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi. **66**
Pütün jamaet jemiy qiriq ikki ming üch yüz atmish kishi;
67 Buningdin bashqa ularning yene yette ming üch yüz
ottuz yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz qiriq besh
er-ayal ghezelchisi bar idi. Ularning yette yüz ottuz alte
éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, **69** töt yüz ottuz besh
tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idi. **70**
Jemet kattiwashliridin beziliri [ibadetxana] qurulushi
üchün hediyelirini teqdim qildi; waliy xezinige ming
darik altun, ellik das we besh yüz ottuz qur kahin toni
teqdim qildi; **71** jemet kattiwashliridin beziliri qurulush
xezinisige yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz
mina kümüsh; **72** xelqning qalghini yigirme ming darik
altun, ikki ming ikki yüz mina kümüsh, atmish yette qur
kahin tonini teqdim qildi. **73** Shuningdin kéyin kahinlar,
Lawiylar, derwaziwenler, ghezelkeshler we bir qisim xelq
qoshulup, ibadetxana xizmetkarliri, shundaqla qalghan
Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

8 Yettinchi aygha kelgende, Israillarning hemmisi
öz sheherlirige kélip orunliship boldi. Bu chaghda
pütün xalayiq xuddi bir ademdek bolup «Su qowuqi»
aldidiki meydan'gha yighilip, tewratshunas Ezradin
Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Israilgha
tapilighan Tewrat-qanun kitabini keltürüshni telep qildi.
2 Yettinchi ayning birinchi küni kahin Ezra Tewrat-
qanun kitabini jamaetke, yeni er-ayallar, shundaqla
anglap chüshineleydighan barliq kishilerning aldigha
élip chiqti; **3** «Su qowuqi»ning aldidiki meydanda,
etigendin chüshkiche, er-ayallargha, shundaqla anglap
chüshineleydighan kishilerge oqup berdi. Pütkül
jamaetning qulaqliri Tewrat-qanun kitabidiki sözlerde idi.
4 Tewratshunas Ezra mexsus mushu ishqa hazirlan'ghan
yaghach munberge chiqip turdi; uning ong teripide
turghini Mattitiya, Shéma, Anayah, Uriya, Hilqiya
bilen Maaséyahlar idi; sol teripide turghini Pidaya,
Mishael, Malkiya, Hashom, Hashbaddana, Zekeriya bilen
Meshullam idi. **5** Ezra pütkül xalayiqning köz aldida
kitabni achti, chünki u pütün xalayiqtin égizde turatti;
u kitabni achqanda, barliq xalayiq ornidin qopti. **6**
Ezra ulugh Xuda bolghan Perwerdigargha medhiyeler
oquwidi, barliq xalayiq qollirini kötürüp jawaben:
«Amin! Amin!» déyishti; andin tizlinip, pishanisini
yerge yéqip, Perwerdigargha sejde qildi. **7** Andin
kéyin Lawiylardin Yeshuya, Bani, Sherebiya, Yamin,

Akkub, Shabbitay, Xodiya, Maaséyah, Kélita, Azariya,
Yozabad, Hanan we Pélayalar xalayiqqa Tewrat qanunini
chüshendürdi; jamaet öre turatti. **8** Ular jamaetke
kitabtin Xudaning Tewrat-qanunini jarangliq oqup berdi
we oqulghanni chüshiniwélishi üchün uning menisi we
ehmiyiti toghrisida éniq tebir berdi. **9** Waliy Nehemiya
bilen tewratshunas kahin Ezra we xelqqe qanunning
menisini ögitidighan Lawiylar pütkül jamaetke: — Bügün
Xudayinglar bolghan Perwerdigargha atalghan muqeddes
kündur, yigha-zar qilmanglar! — dédi. Chünki xalayiqning
hemmisi Tewrat qanunidiki sözlerni anglap yigha-zar
qilip kétishkenidi. **10** Andin [Nehemiya] ulargha: — Siler
bérip nazu-németlerni yep, sherbetlerni ichinglar, özige
[yimek-ichmek] teyyarliyalmighanlargha yémek-ichmek
bölüp béringlar; chünki bügün Rebbimizge atalghan
muqeddes bir kündur. Ghemkin bolmanglar; chünki
Perwerdigarning shadliqi silerning küchünglardur,
dédi. **11** Lawiylarmu: — Bügün muqeddes kün
bolghachqa, tinchlininglar, ghemkin bolmanglar! —
dep jamaetni tinchlandurdi. **12** Jamaet qaytip bérip,
yep-ichishti, bashqilarghimu yimek-ichmek üleshtürüp
berdi, shad-xuramliqqa chömdi; chünki ular bérilgen
telim sözlirini chüshen'genidi. **13** Etisi xalayiq ichidiki
qebile kattiwashliri, kahinlar we Lawiylar tewratshunas
Ezraning yénigha yighilip, Tewrat qanunidiki sözlerni
téximu chüshinip pem-parasetke érishmekchi boldi. **14**
Ular Tewrat qanunida Perwerdigar Musaning wastisi
bilen Israillargha yettinchi aydiki héytta kepilerde
turushi kérekliki pütülgenlikini uqti, **15** shundaqla
özliri turuwatqan barliq sheherlerde we Yérusalémda:
«Siler taghqa chiqip, zeytun shéxi bilen yawa zeytun
shaxlirini, xadas öjme shaxlirini, xorma derexlirining
shaxlirini we yopurmaqliri baraqsan derex shaxlirini
ekilip, Tewratta yézilghinidek kepilerni yasanglar»
dégenlikini tarqitip jarkalashni buyrughanliqini uqti. **16**
Shuning bilen xalayiq chiqip shax ekilip özliri üchün,
herbiri öylirining ögziliride, hoylilirida, Xudaning öyidiki
hoylilarda, «Su qowuqi»ning chong meydanida we
«Efraim derwazisi»ning chong meydanida kepilerni
yasap tikti. **17** Sürgünlüktin qaytip kelgen pütkül jamaet
kepilerni yasap tikti we shundaqla kepilerge jaylashti;
Nunning oghli Yeshuaning künliridin tartip shu kün'giche
Israillar undaq qilip baqmighanidi. Hemmeylen qattiq
xushal bolushti. **18** Birinchi kündin axirqi kün'giche
[Ezra] herküni Xudaning Tewrat-qanun kitabini oqudi.
Ular yette kün héyt ötküzdi; sekkizinchi küni belgilime
boyiche tentenilik ibadet yighilishi ötküzüldi.

9 Shu ayning yigirme tötinchi küni Israillar roza
tutup, boz kiyip, üsti-béshigha topa chachqan halda
yighildi; **2** Israil nesli özlirini barliq yat taipilerdin
ayrip chiqti, andin öre turup özlirining gunahlirini
we ata-bowilirining ötküzgen qebihliklirini étirap
qildi. **3** Ular shu künning töttin biride öz yéride
turup özlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning
Tewrat-qanun kitabini oqudi; künning yene töttin
biride özlirining gunahlirini tonudi we Xudasi bolghan
Perwerdigargha sejde qildi. **4** Lawiylardin Yeshua,
Bani, Kadmiyel, Shebaniya, Bunni, Sherebiya, Bani
we Kénanilar pelempeylerde turup özlirining Xudasi
bolghan Perwerdigargha ünlük awaz bilen nida qildi. **5**
Lawiy Yeshua, Kadmiyel, Bani, Hashabiniya, Sherebiya,
Xodiya, Shebaniya we Pitahiyalar: «Ornunglardin qopup
Xudayinglar bolghan Perwerdigargha ebedil'ebedgiche
teshekkür-medhiye qayturunglar» — dédi we mundaq
[dua-hemdusana uqudi]: — «[I Xuda], insanlar Séning
shanu-shewketlik namingni ulughlisun! Berheq, barliq
teshekkür-medhiyiler naminggha yétishmeydu! **6**
Sen, peqet Senla Perwerdigardursen; asmanlarni,
asmanlarning asminini we ularning barliq qoshunlirini,
yer we yer üstidiki hemmini, déngizlar we ular ichidiki
hemmini yaratquchidursen; Sen bularning hemmisige
hayatliq bergüchisen, asmanlarning barliq qoshunliri
Sanga sejde qilghuchidur. **7** Sen berheq Perwerdigar
Xudadursen, Sen Abramni talliding, uni Kaldiyening
Ur shehiridin élip chiqting, uninggha Ibrahim dégen
namni ata qilding. **8** Sen uning qelbining Özüngge
sadiq-ishenchilik ikenlikini körüp, uning bilen ehde
tüzüp Qanaaniylarning, Hittiylarning, Amoriylarning,
Perizziylerning, Yebusiylarning we Girgashiylarning
zéminini uning ewladlirigha teqdim qilip bérishni wede
qilding; Sen heqqaniy bolghanliqingdin, sözliringni ishqa
ashurdung. **9** Sen ata-bowilirimizning Misirda jebir-
zulum chékiwatqanliqini körüp, ularning Qizil déngiz
boyidiki nalisigha qulaq salding. **10** Sen Misirliqlarning
ulargha qandaq yoghanchiliq bilen muamile qilghanliqini
bilginingdin kéyin Pirewn, uning barliq xizmetchiliri
we uning zéminidiki barliq xelqqe möjizilik alamet we
karametlerni körsitip, Özüng üchün bügün'ge qeder
saqlinip kéliwatqan ulugh bir nam-shöhretni tikliding.
11 Sen yene [ata-bowilirimiz] aldida déngizni bölüp,
ular déngizning otturisidin quruq yer üstidin méngip
ötti; ularni qoghlap kelgenlerni chongqur déngiz tégige
tashlap gherq qiliwetting, xuddi jushqunluq déngizgha
tashlan'ghan tashtek gherq qilding. **12** Sen ularni
kündüzi bulut tüwrüki bilen, kéchisi ot tüwrüki bilen
yétekliding, bular arqiliq ularning mangidighan yolini
yorutup berding. **13** Sen Sinay téghigha chüshüp,
asmanda turup ular bilen sözliship, ulargha toghra
höküm, heqiqiy ishenchlik qanunlar, yaxshi belgilimiler
we emrlerni ata qilding. **14** Sen ulargha Özüngning
muqeddes shabat kününgni tonuttung, qulung Musaning
wastisi bilen ulargha emrler, belgilimiler we Tewrat
qanunini tapiliding. **15** Sen ulargha ach qalghanda
yésun dep asmandin nan, ussighanda ichsun dep qoram
tashtin su chiqirip berding; Sen ulargha bérishke
qolungni kötürüp qesem qilghan eshu zéminni kirip
igilenglar, déding. **16** Lékin ular, yeni ata-bowilirimiz
meghrulinip, boyni qattiqliq qilip emrliringge qulaq
salmidi. **17** Ular itaet qilishni ret qildi, Séning ularning
otturisida yaratqan karamet möjiziliringni yad etmidi,
belki boyni qattiqliq qildi, asiyliq qilip, qul qilin'ghan
jaygha ketmekchi bolup, öz aldigha yolbashchi tiklidi.
Lékin Sen epuchan, méhir-shepqetlik hem rehimdil,
asan ghezeplenmeydighan, zor méhir-muhebbetlik
Tengridursen; shunga Sen ularni tashliwetmiding. **18**
Ular hetta téxi özlirige bir quyma mozayni yasap: «Mana
bu silerni Misirdin élip chiqqan ilah!» dégen waqtida
hem qattiq kupurluq qilghinida, **19** Sen tolimu rehimdil
bolghanliqing üchün ularni yenila bayawanda tashlap
qoymiding; kündüzi bulut tüwrüki ularning üstidin
néri ketmey, ulargha yol bashlidi; kéchisi ot tüwrükimu

ulardin néri ketmey, ulargha nur bérip, mangidighan
yolini körsetti. **20** Sen Özüngning méhribane Rohingni
chüshürüp ulargha telim berding; Sen ularning yéyishi
üchün «manna»ni ayimiding, ussuzluqini qandurush
üchün suni berding. **21** Sen ularni bayawanda qiriq yil
qamdap kelding; héchnémisi kem bolmidi, kiyimliri
konirimidi, putlirimu ishshimidi. **22** Sen padishahliqlar
we taipilerni ularning qoligha berding, bularni ularning
zéminigha chégralar qilip berding. Shuning bilen
ular Sihon padishahning zéminini, Heshbonning
padishahining zéminini we Bashan padishahi Ogning
zéminini igilidi. **23** Sen ularning perzent-ewladlirini
asmandiki yultuzlardek awuttung; Sen ularni ata-
bowilirigha: «Siler bu zéminni igileshke uninggha
kiringlar» dep teqdim qilghan zémin'gha bashlap
kirding. **24** Ularning ewladliri kirip u zéminni igilidi;
Sen u zéminda turuwatqan Qanaan ahalisini ulargha
béqindurdung hem zémindiki padishahlarni we ularning
qebile-qowmlirini: «Siler ulargha xalighanche muamile
qilinglar» dep ularning qoligha tapshurdung. **25** Ular
mustehkem sheherlerni, munbet yerlerni ishghal
qilip, herxil ésil buyumlargha tolghan öylerge, kolap
qoyulghan quduqlargha, üzümzarliqlar, zeytunluqlar
we intayin köp méwilik derexlerge ige boldi; yep-ichip
semrip, Séning zor méhribanliqingdin söyünüshti!
26 Lékin ular gedenkeshlik qilip Séningdin yüz
örüp, Tewrat qanunungni arqisigha tashlidi, ularni
yéninggha yandurmaq üchün agah-guwahliq yetküzgen
peyghemberliringni öltürüp esheddiy kupurluq qildi.
27 Shunga Sen ularni jebir-zulum salghuchilarning
qoligha tapshurdung, derweqe ular ularni qiynidi;
ular qiynalghan waqitlirida Sanga yalwurushqanidi,
Sen asmanlarda turup ulargha qulaq salding, zor
rehimdilliqing boyiche ulargha qutquzghuchilarni
ewetetting, ular bularni ezgüchilerning qolidin
qutquzatti. **28** Lékin ular aramliqqa érishkendin kéyin
yene Séning aldingda rezillik qilishqa bashliwidi, Sen
ularni yene düshmenlirining qoligha tapshurdung,
ular ularning üstidin hökümranliq qildi; ular yene
Séning aldingda nale-peryat qilishiwidi, Sen asmanlarda
turup qulaq sélip, rehimdilliqliring boyiche ularni
yénish-yénishlap qutquzdung. **29** Sen ularni Özüngning
Tewrat-qanununggha qaytishqa agahlandurdung;
lékin ular meghrurlinip, emrliringge qulaq salmidi,
hökümliring aldida gunah qildi (insan hökümliringge
emel qilsa, ular shu sewebtin hayatta bolidu). Ular
jahilliq bilen boynini tolghap, gedenkeshlik qilip
sanga qulaq sélishni ret qildi. **30** Ulargha uzun yil
sewr-taqet qilding, Rohing peyghemberliringning
wastisi bilen agah-guwahliq bergen bolsimu, ular
yenila qulaq salmidi; shunga Sen ularni herqaysi
el-yurtlardiki taipilerning qoligha tapshurdung.
31 Halbuki, Sen zor rehimdilliqliring tüpeylidin
ularning neslini pütünley qurutuwetmiding hem
ularni tashliwetmiding; chünki Sen méhir-shepqetlik
hem rehimdil Tengridursen. **32** Emdi ah Xudayimiz,
ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitidighan
ulugh, qudretlik we dehshetlik Tengri, emdi Séningdin
bizning, padishahlirimizning we emirlirimizning,
kahinlirimizning, peyghemberlirimizning, ata-
bowilirimizning shundaqla Özüngning barliq xelqingning
Asuriye padishahining zamanidin buyan bügün'giche
béshimizgha chüshken barliq azab-oqubetlerni kichik
ish dep qarimasliqingni ötünimiz. **33** Béshimizgha
kelgen barliq ishta Sen adilsen; chünki Séning qilghining
heqiqet boyiche boldi, bizning qilghinimiz rezilliktur.
34 Padishahlirimiz, emirlirimiz, kahinlirimiz bilen ata-
bowilirimizning hemmisi Séning Tewrat qanununggha
emel qilmay, emrliringge we Séning ulargha ispatlap
bergen agah-guwahliqliringgha héch qulaq salmidi.
35 Ular Sen ulargha muyesser qilghan padishahliqta
turushtin, ulargha ata qilghan zor memurchiliqtin we
shuningdek ularning aldigha yayghan bu keng munbet
zémindiki turmushtin behrimen boluwatqan bolsimu,
lékin ular Séning ibadet-xizmitingde bolmidi yaki
özlirining rezil qilmishliridin yanmidi. **36** Mana, biz
bügün qullarmiz! Sen méwisi bilen nazu-németliridin
yéyishke ata-bowilirimizgha teqdim qilip bergen
zéminda tursaqmu, biz mana uningda qul bolup
qalduq! **37** [Zémin] Sen bizning gunahlirimiz üchün
bizni idare qilishqa békitken padishahlargha mol
mehsulatlirini bérip turidu; ular bedenlirimizni hem
charwa mallirimizni öz meyliche bashqurup kéliwatidu;
biz zor derd-elemde bolduq». **38** «— Biz mana mushu
barliq ishlar tüpeyli muqim bir ehdini tüzüp yézip
chiqtuq; emirlirimiz, Lawiylirimiz bilen kahinlirimiz
uninggha öz möhürlirini basti».

10 Buninggha birinchi bolup möhür basqanlar
Haqaliyaning oghli, waliy Nehemiya bilen Zedekiya
idi; **2** Andin [kahinlardin] Séraya, Azariya, Yeremiya,
3 Pashxur, Amariya, Malkiya, **4** Hattush, Shebaniya,
Malluq, **5** Harim, Meremot, Obadiya, **6** Daniyal,
Ginniton, Baruq, **7** Meshullam, Abiya, Miyamin, **8**
Maaziyah, Bilgay, Shémayalar; ular kahinlar idi. **9**
Lawiylardin: — Azaniyaning oghli Yeshua, Hénadadning
ewladliridin Binnui bilen Kadmiyel **10** we ularning
qérindashliridin Shebaniya, Xodiya, Kélita, Pélaya,
Hanan, **11** Mika, Rexob, Hashabiya, **12** Zakkor, Sherebiya,
Shebaniya, **13** Xodiya, Bani, Béninu idi. **14** Jamaet
bashliqliridin: Parosh, Pahat-Moab, Élam, Zattu, Bani,
15 Bunni, Azgad, Bibay, **16** Adoniya, Bigway, Adin,
17 Atér, Hezekiya, Azzur, **18** Xodiya, Hashum, Bizay,
19 Harif, Anatot, Nébay, **20** Magpiyash, Meshullam,
Hézir, **21** Meshezabel, Zadok, Yaddua, **22** Pilatiya,
Hanan, Anaya, **23** Hoshiya, Hananiya, Hashshub, **24**
Halloxesh, Pilxa, Shobek, **25** Rehum, Hashabnah,
Maaséyah, **26** Axiyah, Hanan, Anan, **27** Malluq,
Harim, Baanahlar idi. **28** Qalghan xelq: — Kahinlar,
Lawiylar, derwaziwenler, ghezelkeshler, ibadetxanining
xizmetkarliri we shuningdek özlirini zéminlardiki
taipilerdin ayrip chiqip, Xudaning Tewrat qanunigha
qaytqanlarning herbiri we ularning ayalliri we oghul-qiz
perzentliri qatarliq hidayet tépip yorutulghanlarning
hemmisi **29** öz qérindashliri bolghan mötiwerler bilen
qoshulup: «Özimizni qarghish qesimi bilen ehdige
baghlap, Xudaning quli Musa arqiliq jakarlighan
Tewrat qanunida méngip, Rebbimiz Perwerdigarning
barliq emirliri, hökům-belgilimilirini tutup emel
qilimiz; **30** qizlirimizni bu yurttiki yat elliklerge yatliq
qilmaymiz hem oghullirimizghimu ularning qizlirini
élip bermeymiz; **31** bu yurttiki yat ellikler shabat
künide mal-tawar we ashliqlirini ekilip satmaqchi

bolsa, shabat künliri yaki herqaysi bashqa muqeddes
künlerdimu ulardin qet'iy héchnéme sétiwalmaymiz;
her yettinchi yili yerni tériqsiz aq qaldurimiz hem barliq
qerzlerni kechürüm qilimiz» — déyishti. **32** Biz yene
özimizge herbir adem her yili Xudayimizning öyining
xizmet xirajiti üchün üchtin bir shekel kümüsh bérishke
belgilimilerni békittuq; **33** bu pul «tizilidighan teqdim
nan»lar, daimiy ashliq hediyeler, daimiy köydürme
qurbanliqlar, shabat küni bilen yéngi aylardiki köydürme
qurbanliqlar, qereli békitilgen héytlarda qilinidighan
köydürme qurbanliqlar üchün, herxil muqeddes
buyumlar üchün, Israilgha kafaret keltüridighan gunah
qurbanliqliri üchün, shuningdek Xudayimizning öyidiki
barliq xizmetlerning xirajiti üchün ishlitilsun dep
belgilendi. **34** Biz yene ata jemetlirimiz boyiche
kahinlar, Lawiylar we xelq arisida chek tashlap, her
yili belgilen'gen qerelde Xudayimizning öyige Tewrat
qanunida pütülginidek Perwerdigar Xudayimizning
qurban'gahida qalash üchün otun yetküzüp bérish
nöwetlirini békittuq; **35** yene her yili étizimizdiki tunji
pishqan hosulni, hemme méwilik derexlerning tunji
pishqan méwilirini Perwerdigarning öyige yetküzüp
bérishni, **36** shundaqla Tewrat qanunida pütülginidek,
tunji oghlimizni we kala, qoy-oghlaq padiliridin tunji
charpiyimizni Xudaning öyige apirip, u öyde wezipe
ötewatqan kahinlargha epkélishni, **37** herbir yéngi
xémirning deslep pishqan nanliridin birni, shundaqla
barliq «kötürme hediye»lirimizni teqdim qilishni,
herxil derexlerdin deslepki pishqan méwilerni, yéngi
sharab, yéngi zeytun méyini Xudayimizning öyining
xezine-ambarlirigha apirip bérishni, yeni kahinlargha
yetküzüp bérishni, shuningdek étizlirimizdin chiqqan
hosulning ondin biri bolghan öshrini Lawiylargha
bérishni békittuq; Lawiylar bizning tériqchiliqqa
tayinidighan sheherlirimizdin chiqqan hosulning ondin
biri bolghan öshrini tapshuruwalsun dep békittuq; **38**
shuningdek, Lawiylar chiqqan hosulning ondin birini
tapshuruwalghan chaghda Harunning ewladliridin kahin
bolghan birsi ular bilen bille bolsun, Lawiylar eshu ondin
bir ülüshning yene ondin bir ülüshini ayrip Xudaning
öyige, uning xezine-ambarlirigha saqlashqa tapshursun
dep belgiliduq. **39** Israillar bilen Lawiylar ashliqtin, yéngi
sharabtin, yéngi zeytun méyidin «kötürme hediye» qilip
muqeddes jaydiki eswab-üsküniler saqlinidighan xezine-
ambarlargha, yeni wezipe öteydighan kahin, derwaziwen
we ghezelkeshler turidighan jaygha tapshurushi kérek.
Biz Xudayminizning öyining hajetliridin hergiz özimizni
tartmaymiz!

11 U chaghda xelq ichidiki emirler Yérusalémda
turatti; qalghan puqralar chek tashlinish bilen
ondin biri muqeddes sheher Yérusalémda olturaqliship,
qalghan ondin toqquzi bashqa sheherlerde olturaqlashti.
2 Öz ixtiyari bilen Yérusalémda olturaqlishishqa
otturigha chiqqanlargha bolsa, jamaet ularghа bext-
beriket tilidi. **3** Yehudiye ölkisidin, Yérusalémgha
makanliship qalghan beg-emirler töwendikidek (Israillar,
kahinlar, Lawiylar, ibadetxana xizmetkarliri we
Sulaymanning xizmetkarlirining ewladliri Yehudiye
sheherliride, herbiri öz tewelikide makanlashqan
bolsimu, Yehudalardin we Binyaminlardin beziliri
Yérusalémda makanlashti): — Bularning ichide,
Yehudalardin: — Perezning ewladidin bolghan Uzziyaning
oghli Ataya; Uzziya Zekeriyaning oghli, Zekeriya
Amariyaning oghli, Amariya Shefatiyaning oghli,
Shefatiya Mahalalélning oghli idi. **5** Yene Baruqning
oghli Maaséyah; Baruq Kol-Hozehning oghli, Kol-Hozeh
Hazayaning oghli, Hazaya Adayaning oghli, Adaya
Yoaribning oghli, Yoarib Zekeriyaning oghli, Zekeriya
Shilonining oghli. **6** Yérusalémgha makanlashqan
barliq Perez jemetidikiler jemiy töt yüz atmish
sekkiz kishi bolup, hemmisi ezimetler idi. **7**
Binyaminning ewladliridin: — Meshullamning oghli
Sallu; Meshullam Yoedning oghli, Yoed Pidayaning oghli,
Pidaya Kolayaning oghli, Kolaya Maaséyahning oghli,
Maaséyah Itiyelning oghli, Itiyel Yeshayaning oghli. **8**
Uninggha egeshkenler, Gabbay we Sallay idi; shularghа
munasiwetlik jemiy toqquz yüz yigirme sekkiz kishi idi.
9 Zikrining oghli Yoél ularni bashquridighan emeldar idi;
Sinuahning oghli Yehuda sheherning muawin hakimi
idi. **10** Kahinlardin: — Yoaribning oghli Yedaya bilen
Yaqin, **11** shundaqla Xudaning öyining bash ghojidari
Séraya; Séraya Hilqiyaning oghli, Hilqiya Meshullamning
oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning
oghli, Mérayot Axitubning oghli idi; **12** yene uning
qérindashliridin ibadetxanidiki xizmette bolghanlardin
jemiy sekkiz yüz yigirme ikki kishi bar idi; yene
Yerohamning oghli Adaya bar idi; Yeroham Pélaliyaning
oghli, Pélaliya Amzining oghli, Amzi Zekeriyaning oghli,
Zekeriya Pashxurning oghli, Pashxur Malkiyaning oghli
idi; **13** uning qérindashlirining hemmisi jemet bashliqi
bolup, jemiy ikki yüz qiriq ikki kishi idi; yene Azarelning
oghli Amashsay bar idi; Azarel Axzayning oghli,
Axzay Meshillimotning oghli, Meshillimot Immerning
oghli idi; **14** yene ularning qérindashliridin, palwan-
ezimetlerdin, jemiy bir yüz yigirme sekkiz kishi bar
idi; Gédolimning oghli Zabdiyel ularni bashquridighan
emeldar idi. **15** Lawiylardin: — Hashshubning oghli
Shémaya bar idi; Hashshub Azrikamning oghli, Azrikam
Hashabiyaning oghli, Hashabiya Bunnining oghli idi; **16**
yene Lawiylarning qebile bashliqliri bolghan Shabbitay
bilen Yozabad bolup, Xudaning öyining téshidiki
ishlargha mes'ul idi. **17** Yene Mikaning oghli Mattaniya
dua waqitlirida teshekkür-rehmetler éytishqa yétekchilik
qilatti; Mika Zabdining oghli, Zabdi Asafning oghli idi;
Bakbukiya qérindashliri ichide muawinliq wezipisini
öteytti; yene Shammuaning oghli Abda bar idi; Shammua
Galalning oghli, Galal Yedutunning oghli idi. **18**
Muqeddes sheherde turuwatqan Lawiylarning hemmisi
ikki yüz seksen töt kishi idi. **19** Derwaziwenlerdin: —
derwazilarda közette turidighan Akkub bilen Talmon
we ularning qérindashliri bar idi; ular jemiy bir yüz
yetmish ikki kishi idi. **20** Qalghan Israillar, kahinlar,
Lawiylar Yehudiye sheherliride, herbiri öz mirasida
makanlashti. **21** Ibadetxanining xizmetkarliri bolsa Ofel
döngige makanlashti; ibadetxanining xizmetkarlirini
Zixa bilen Gishpa bashqurdi. **22** Yérusalémda
Lawiylarni bashqurghuchi Banining oghli Uzzi idi;
Bani Hashabiyaning oghli, Hashabiya Mattaniyaning
oghli, Mattaniya Mikaning oghli idi — démek, Uzza
Asafning ewladliridin, yeni Xudaning öyidiki xizmetke
mes'ul bolghan ghezelkeshlerdin idi. **23** Chünki

padishah ular toghruluq yarliq chüshürgen bolup,
ghezelkeshlerning her künlük ozuq-tülükini, shundaqla
öteydighan wezipisini békitkenidi. **24** Yehudaning
oghli Zerahning ewladliridin Meshezabelning oghli
Pitahiya puqralarning barliq ishlirida padishahning
meslihetchisi idi. **25** Yéza-qishlarqlar we ulargha tewe
etrapidiki jaylarda Yehudalardin beziliri turatti; Kiriat-
Arba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Dibon we uning
tewesidiki yéza-kentlerde, Yekabziyel we uning tewesidiki
yéza-kentlerde, **26** shundaqla Yeshua, Moladah, Beyt-
Pelet, **27** Hazar-Shual, Beer-Shéba we uning tewesidiki
yéza-kentlerde, **28** Ziklag, Mikona we uning tewesidiki
yéza-kentlerde, **29** En-Rimmon, Zorah, Yarmut, **30**
Zanoah, Adullam we bu ikki yerge tewe qishlaqlarda,
Laqish we uninggha tewe yerlerde, Azikah we uninggha
tewe yéza-kentlerde makanlashti; ular makanlashqan
yerler Beer-Shébadin taki Hinnom jilghisigha qeder
sozuldi. **31** Binyaminlar bolsa Géba, Mikmash, Ayja,
Beyt-El we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **32** beziliri
Anatot, Nob, Ananiya, **33** Hazor, Ramah, Gittaim,
34 Hadid, Zeboim, Niballat, **35** Lod, Ono, shundaqla
Hünerwenler jilghisida makanlashqanidi. **36** Eslide
Yehudiyege teyinlen'gen Lawiylar qisimliridin beziliri
Binyamin qebilisining zéminigha makanlashti.

12 Shéaltiyelning oghli Zerubbabel we Yeshua bilen
birlikte [sürgünlüktin] chiqqan kahin we Lawiylar
töwendikiler: — [kahinlar] Séraya, Yeremiya, Ezra,
2 Amariya, Malluq, Hattush, **3** Shékaniya, Rehum,
Meremot, **4** Iddo, Ginnitoy, Abiya, **5** Miyamin, Maadiya,
Bilgah, **6** Shémaya, Yoarib, Yedaya, **7** Sallo, Amok,
Hilqiya we Yedaya. Bular bolsa Yeshuaning künliride
kahin bolghanlar we ularning qérindashlirining jemet
bashliqliri idi. **8** Lawiylardin bolsa Yeshua, Binnuiy,
Kadmiyel, Sherebiya, Yehuda, Mattaniyalar; Mattaniya
we uning qérindashliri teshekkür-rehmetler éytishqa
mes'ul boldi. **9** Ularning qérindashliri Bakbukiya bilen
Unni nöwiti boyiche ular bilen udulmu'udul xizmette
turatti. **10** Yeshuadin Yoyakim töreldi, Yoyakimdin
Eliyashib töreldi, Eliyashibtin Yoyada töreldi, **11**
Yoyadadin Yonatan töreldi, Yonatandin Yaddua töreldi.
12 Yoyakimning künliride kahinlardin jemet bashliqi
bolghanlar munular: — Séraya jemetige Méraya; Yeremiya
jemetige Hananiya; **13** Ezra jemetige Meshullam; Amariya
jemetige Yehohanan; **14** Méliku jemetige Yonatan;
Shebaniya jemetige Yüsüp; **15** Harim jemetige Adna;
Mérayot jemetige Helkay; **16** Iddo jemetige Zekeriya;
Ginniton jemetige Meshullam; **17** Abiya jemetige Zikri;
Minyamin bilen Moadiyalarning jemetige Piltay; **18**
Bilgah jemetige Shammua; Shémaya jemetige Yehonatan;
19 Yoarib jemetige Mattinay; Yedaya jemetige Uzzi; **20**
Sallay jemetige Kallay; Amok jemetige Éber; **21** Hilqiya
jemetige Hasabiya; Yedaya jemetige Netanel. **22** Eliyashib,
Yoyada, Yohanan we Yadduaning künliride Lawiylarning
jemet bashliqliri tizimlan'ghan we oxshashla, Pars
padishahi Darius texttiki chaghlarghiche kahinlarmu
tizimlinip kelgen. **23** Jemet bashliqi bolghan Lawiylar
taki Eliyashibning newrisi Yohananning waqtighiche
tezkirinamide tizimlinip kelgen. **24** Lawiylarning jemet
bashliqi bolghan Hasabiya, Sherebiya, Kadmiyelning
oghli Yeshualar qérindashliri bilen udulmu'udul
turup, Xudaning adimi Dawutning emri boyiche
nöwetliship medhiye-munajat, teshekkür-rehmetler
éytip turatti. **25** Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya,
Meshullam, Talmon bilen Akkublar derwaziwenler
bolup, sépil qowuqlirining ambarlirigha qaraytti. **26**
Bu kishiler Yozadakning newrisi, Yeshuaning oghli
Yoyakimning künliride, shuningdek waliy Nehemiya
bilen tewratshunas kahin Ezraning künliride wezipige
teyinlen'gen. **27** Yérusalém sépilini [Xudagha] atap
tapshurush murasimi ötküzülidighan chaghda, jamaet
Lawiylarni turghan herqaysi jaylardin izdep tépip,
ularni teshekkür-rehmetler éytish, ghezel oqush, chang,
tembur we chiltarlarni chélishqa, xushal-xuramliq bilen
atap tapshurulush murasimi ötküzüshke Yérusalémgha
élip keldi. **28** Ghezelkeshlar Yérusalémning etrapidiki
tüzlengliktin, Nitofatliqlarning yéza-kentliridin, **29**
Beyt-Gilgaldin, Géba bilen Azmawet étizliqliridin
yighilghanidi; chünki ghezelkeshlar Yérusalémning töt
etrapigha özlirige mehelle-qishlaqlar quruwalghanidi.
30 Kahinlar bilen Lawiylar özlirini paklidi, andin xelqni
we sépil derwazilirini hem sépilning özinimu paklidi.
31 Men [Nehemiya] Yehudaning emirlirini bashlap
sépilgha chiqip, teshekkür-hemdusana oquydighan
ikki chong etret ademni uyushturdum, bir etret
sépilning ong teripide «Tézek qowuqi»gha qarap
mangdi, **32** ularning arqisidin Hoshaya bilen Yehudaning
emirlirining yérimi mangdi; **33** yene Azariya, Ezra,
Meshullam, **34** Yehuda, Binyamin, Shémaya, Yeremiyamu
mangdi; **35** shuningdek kahinlarning oghulliridin
beziliri qollirigha kanay alghan halda mangdi: —
Ulardin Yonatanning oghli Zekeriya bar idi (Yonatan
Shémayaning oghli, Shémaya Mattaniyaning oghli,
Mattaniya Mikayaning oghli, Mikaya Zakkurning oghli,
Zakkur Asafning oghli idi). **36** Uning qérindashliridin
Shémaya, Azarel, Milalay, Jilalay, Maayi, Netanel,
Yehuda, Hananiyalar bar idi; ular qollirigha Xudaning
adimi Dawutning sazlirini élishqanidi; tewratshunas
Ezra ularning béshida mangghanidi. **37** Ular «Bulaq
qowuqi»gha kélip «Dawutning shehiri»ning pelempiyige
chiqip, «Dawutning ordisi»din ötüp, künchiqish tereptiki
«Su qowuqi»gha keldi. **38** Teshekkür-hemdusana
oquydighan ikkinchi etret sol terep bilen mangdi, men we
jamaetning yérimi ularning arqidin méngip, sépil üstide
«Xumdanlar munari»din ötüp, udul «Keng sépil»ghiche
méngip, **39** «Efraim qowuqi», «Kona qowuq», «Béliq
qowuqi» üstidin ötüp, «Hananiyel munari» we «Yüzning
munari»din ötüp, udul «Qoy qowuqi»gha kélip, andin
«Qarawullar qowuqi»da toxtiduq. **40** Andin teshekkür-
hemdusana oquydighan ikki etret adem Xudaning öyide
öz orunlirida turdi; men bilen emeldarlarning yérimimu
shu yerde turduq; **41** kahinlardin Éliakim, Maaséyah,
Minyamin, Migaya, Elyoyinay, Zekeriya bilen Hananiyalar
karnaylirini élip turushti; **42** yene Maaséyah, Shémaya,
Eliazar, Uzzi, Yehohanan, Malkiya, Élam bilen Ézermu
turushti; ghezelkeshler Yizraqiyaning yétekchilikide
jarangliq ghezel oqushti. **43** Shu küni jamaet nahayiti
chong kölemlik qurbanliqlarni sundi hem bek xushal
bolup kétishti, chünki Xuda ularni zor shadliq bilen
shadlandurghanidi; ayallar bilen balilarmu shundaq
shadlandi; Yérusalémdiki bu xushalliq sadaliri yiraq-
yiraqlargha anglandi. **44** U chaghda bir qisim kishiler

kötürme qurbanliqlar, deslepki pishqan hosullar we
öshrilerni saqlaydighan xezine-ambarlargha mes'ul
bolushqa teyinlendi; herqaysi sheherlerdiki étizliqlardin,
Tewrat qanunida kahinlargha we Lawiylargha bérishke
belgilen'gen ülüshler shu yerde saqlinatti. Chünki
Yehuda xelqi öz xizmitide turuwatqan kahinlar bilen
Lawiylardin xushal idi. **45** [Kahinlar bilen Lawiylar],
ghezelkeshler bilen derwaziwenlermu, öz Xudasining
tapilighan wezipisini we shuningdek paklash wezipisining
hemmisini Dawutning we uning oghli Sulaymanning
emri boyiche öteytti. **46** Chünki qedimde, Dawutning
we Asafning künliride, ghezelkeshlerge yétekchilik
qilishqa hem Xudagha teshekkür-hemdusana küylirini
oqushqa yétekchiler bolghanidi. **47** Zerubbabelning
künliride we Nehemiyaning künliride ghezelkeshlerning
we derwaziwenlerning ülüshlirini, her künlük teminatini
pütkül Israil xelqi béretti; ular yene Lawiylar
üchün muqeddes hésablan'ghan nersilerni üleshtürüp
béretti; Lawiylarmu muqeddes hisablan'ghan nersilerdin
Harunning ewladlirigha bérip turatti.

13 Shu künde Musaning kitabi jamaet aldida oqup
bérildi, kitabta: Ammoniylar bilen Moabiylar
menggü Xudaning jamaitige kirmisun, **2** Chünki
ular Israillarni ozuqluq we su ekilip qarshi almay,
eksiche ularni qarghashqa Balaamni yalliwalghan;
halbuki, Xudayimiz u qarghashlarni bext-beriketke
aylanduriwetken, dep yézilghan sözler chiqti. **3** Shundaq
boldiki, jamaet bu qanun sözlirini anglap barliq shalghut
kishilerni ilghap chiqiriwetti. **4** Bu ishtin awwal,
Xudayimizning öyining xezinisini bashqurushqa mes'ul
kahin Eliyashib Tobiyaning tughqini bolup, **5** uninggha
kengri bir öyni teyyarlap bergenidi. Shu öyde ilgiri ashliq
hediyeler, mestiki, qacha-qucha, shuningdek Lawiylar,
ghezelkeshler we derwaziwenlerge bérishke buyrulghan
ashliq öshriler, yéngi sharab we yéngi zeytun méyi,
shundaqla kahinlargha atalghan «kötürme qurbanliq»lar
saqlinatti. **6** Bu waqitlarda men Yérusalémda emes idim;
chünki Babil padishahi Artaxshashtaning ottuz ikkinchi
yili men padishahning yénigha qaytip ketkenidim; bir
mezgildin kéyin men yene padishahtin ruxset élip **7**
Yérusalémgha qaytip barsam, Eliyashibning Xudaning
öyidiki hoylilarda Tobiyagha öy hazirlap bergenlikidek
rezil ishni uqtum. **8** Bu ish méni qattiq azablidi, men
Tobiyaning öyidiki barliq öy jahazlirini qoymay talagha
tashlatquziwettim. **9** Men yene emr qilip, u öylerni
paklatquzup, andin Xudaning öyidiki qacha-qucha, ashliq
hediyeler bilen mestikni u yerge ekirgüzüp qoydum.
10 Men yene xeqlerning Lawiylarning élishqa tégishlik
ülüshlirini bermigenlikini, hetta wezipige qoyulghan
Lawiylar bilen ghezelkeshlerning herbirining öz yer-
étizliqigha qéchip ketkenlikini bayqidim; **11** shunga
men emeldarlar bilen soqushup, ularni eyiblep: —
Némishqa Xudaning öyi shundaq tashliwétildi?! — dep,
[Lawiylarni] yighip ularni ilgiriki ornigha yéngiwashtin
turghuzdum. **12** Andin barliq Yehudiye xelqi ashliq
öshrisini, yéngi sharab we yéngi zeytun méyini xezine-
ambarlirigha élip kélip tapshurdi. **13** Men xezine-
ambarlargha mes'ul bolushqa xezinichi-ambarchilarni
teyinlidim; ular kahin Shelemiya, tewratshunas Zadok
bilen Lawiylardin bolghan Pidaya idi; ularning qol
astida Mattaniyaning newrisi, Zakkurning oghli Hanan
bar idi; chünki bularning hemmisi sadiq, ishenchlik
dep hésablinatti; ularning wezipisi qérindashlirigha
tégishlik ülüshlerni üleshtürüp bérish idi. **14** — «Ah
Xudayim, mushu ish yüzisidin méni yad eyligeysen,
Xudayimning öyi we uninggha ait xizmetler üchün
körsetken méhrimni öchürüwetmigeysen!» **15** Shu
künlerdimu men Yehudiyede bezilerning shabat künliride
sharab kölcheklirini cheylewatqinini, önchilerni baghlap,
bularni we shuningdek sharab, üzüm, enjür we herxil
yüklerni ésheklerge artip, toshup yürgenlikini kördüm;
ular bularni Yérusalémgha shabat künide élip kirdi;
ularning mushu ash-tülüklerni sétip yürgen küni men
ularni guwahliq bérip agahlandurup qoydum. **16** Yene
Yehudiyede turuwatqan bezi Turluqlar béliq we herxil
mal-tawarlarni toshup kélip shabat küni Yehudiyeliklerge
satidiken, yene kélip bularni Yérusalémda satidiken! **17**
Shu sewebtin men Yehudiye emirliri bilen soqushup,
ularni eyiblep: — Silerning shabat künini bulghap, rezil
ish qilghininglar némisi? **18** Ilgiri ata-bowanglar oxshash
ishni qilghan emesmu, shuning bilen Xudayimiz bizning
béshimizgha we bu sheherge hazirqi bu balayi'apetni
yaghdurghan emesmu? Emdi siler shabat künini
bulghap, Israilning béshigha Xudaning ghezipini téximu
yaghduridighan boldunglar, dédim. **19** Shunga, shundaq
boldiki, shabat künidin ilgiri, gugum sayisi Yérusalém
qowuqlirigha chüshken waqtida, men sheher qowuqlirini
étishni buyrudum we shuningdek shabat küni ötüp
ketküche qowuqlarni achmasliq toghrisida buyruq
chüshürdum. Men yene héchqandaq yükning toshulup
qowuqlardin kirgüzülmesliki üchün xizmetkarlirimning
bezilirini sheher qowuqlirigha közetchi qilip turghuzup
qoydum. **20** Shundaq bolsimu sodigerler we herxil
mal-tawar satidighanlar bir-ikki qétim Yérusalémning
sirtida tünidi. **21** Men ularni agahlandurup: — Siler
némishqa sépilning aldida tüneysiler? Yene shundaq
qilidighan bolsanglar, men üstünglargha qol salimen,
déwidim, ular shuningdin bashlap shabat künide kelmidi.
22 Andin shabat künining muqeddeslikini saqlash
üchün, men Lawiylargha: — Özünglarni paklanglar;
andin kélip sépil derwazilirini béqinglar, dédim. — «I
Xudayim, mushu ish yüzisidinmu méni yad eyligeysen,
Özüngning zor özgermes muhebbiting bilen méni
ayighaysen!» **23** Shu künlerde men yene Ashdod, Ammon
we Moab qizlirini xotunluqqa alghan bezi Yehudalarni
bayqidim. **24** Ularning perzentlirining yérimi Ashdodche
sözleydiken (we yaki yuqiriqi ellerning birining tilida
sözleydighan) we Yehudiy tilida shözliyelmeydiken. **25**
Men ularni [soqushup] eyiblidim, ularni qarghidim, bir
nechchisini urup chach-saqallirini yuldum, Xudaning
nami bilen qesem ichküzüp: — Silerning qizliringlarni
ularning oghulligha bermeysiler, oghulliringlarghimu,
özünglarghimu ulardin qiz almaysiler! **26** Israil padishahi
Sulayman mushundaq ishlarda gunah sadir qilghan
emesmu? Nurghun eller arisida uninggha oxshash
héchqandaq padishah yoq idi; u öz Xudasi teripidin
söyülgen, Xuda uni pütkül Israil üstige padishah qilip
tikligen bolsimu, lékin hetta unimu yat ellik ayallar
azdurup gunahqa patquzghan. **27** Emdi silerning
gépinglargha kirip bundaq chong rezillik qilip, yat
ellik qizlarni élip Xudayimizgha wapasizliq qilimizmu?

— dédim. **28** Bash kahin Eliyashibning newrisi,
Yoyadaning oghulliridin biri Horonluq Sanballatning
küy'oghli idi; men uni yénimdin qoghliwettim. **29** —
«I Xudayim, Sen ularni yadingda tutqaysen, chünki
ular kahinliqqa dagh tegkügüchiler, kahinliq hem
Lawiylargha tewe ehdinimu bulghighuchilardur!». **30**
Shuning bilen men ularni yat elliklerning bulghashliridin
néri qilip paklandurdum we kahinlar bilen Lawiylarning
wezipilirinimu [yéngiwashtin] belgilep, herkimni özining
ishigha ige qildim. **31** Men yene öz waqtida otun-yaghach
élip kélinishi we deslepki hosulni yetküzüp turushqimu
adem orunlashturdum. «Ah Xudayim, méni yadingda
tutup, manga shapaet körsetkeysen!».

Ester

1 Ahashwérosh (Hindistandin Hebeshistan'ghiche bir
yüz yigirme yette ölkige hökümranliq qilghan
Ahashwérosh)ning texttiki künliride shundaq bir weqe
boldi: — **2** Shu künlerde, u padishah Ahashwérosh
Shushan qel'esidiki shahane textide olturghinida, **3**
u seltenet sürüp üchinchi yili barliq emirliri we
beg-hakimlirigha ziyapet berdi; Pars we Médianing
qoshuni, shuningdek herqaysi ölkilerning ésilzadiliri we
beglirining hemmisi uning huzurigha hazir boldi. **4** U
seltenitining bayliqining shanu-shewkiti we heywitining
katta julasini köp künler, yeni bir yüz seksen kün
körgezme qildi. **5** Bu künler ötüp ketkendin kéyin
padishah yene Shushan qel'esidiki barliq xelqqe chong-
kichik démey, ordining charbéghidiki hoylida yette
kün ziyapet berdi. **6** U yer aq we kök kendir yiptin
toqulghan perdiler bilen bézelgen bolup, bu perdiler
mermer tash tüwrüklerge békitilgen kümüsh halqilargha
aq renglik kendir yip we sösün yungluq shoynilar bilen
ésilghanidi; aq qashtash we aq mermer tashlar, sedep
we qara mermer tashlar yatquzulghan meydan üstige
altun-kümüshtin yasalghan diwanlar qoyulghanidi. **7**
Ichimlikler altun jamlarda tutup ichiletti; jamlar bir-
birige oxshimaytti; shahane mey-sharablar padishahning
seltenitige yarisha mol idi. **8** Sharab ichish qaidisi
boyiche, zorlashqa ruxset qilinmaytti; chünki padishah
ordidiki barliq ghojidarlargha, herkimning ichishi öz
xahishi boyiche bolsun, dep békitip bergenidi. **9** Xanish
Washtimu padishah Ahashwéroshning ordisida ayallar
üchün ziyapet berdi. **10** Yettinchi küni Ahashwérosh
padishah sharabtin keypi chagh bolghinida, aldida
xizmitide turghan Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta,
Abagta, Zétar, Karkas dégen yette heremaghisini **11**
xanish Washtining puqralar we emirlerning aldida
güzellikini körsetsun dep, uni xanishliq tajini kiyip
kélishke charqirghili ewetti; chünki u tolimu chirayliq idi.
12 Lékin heremaghiliri xanish Washtigha padishahning
emrini yetküzgende, u kélishni ret qildi; shuning bilen
padishah intayin ghezeplinip, uning qehri örlidi. **13**
Shu waqitlarda padishahning ishliri toghruluq qanun-
ehkamlarni pishshiq bilgenlerdin meslihet sorash
aditi bar idi; shunga padishah weziyetni pishshiq
chüshinidighan danishmenlerdin soridi **14** (u chaghda
danishmenlerdin uning yénida Karshina, Shétar, Admata,
Tarshish, Meres, Marséna, Memukan qatarliq yette Pars
bilen Médianing emirliri bar idi; ular daim padishah
bilen körüshüp turatti, padishahliqta ular aldinqi
qatarda turatti). **15** Padishah ulardin: — Xanish Washti
menki padishah Ahashwéroshning heremaghilar arqiliq
yetküzgen emrim boyiche ish qilmighini üchün uni qanun
boyiche qandaq bir terep qilish kérek? — dep soridi. **16**
Memukan padishah we emirlerning aldida jawap bérip:
— Xanish Washti aliylirining zitigha tégipla qalmay, belki
padishahimiz Ahashwéroshning herqaysi ölkiliridiki
barliq emirler we barliq puqralarningmu zitigha tegdi.
17 Chünki xanishning shu qilghini barliq ayallarning
quliqigha yetse, ular «Padishah Ahashwérosh: «Xanishi
Washtini yénimgha élip kélinglar» dep emr qilsa, u
kelmeptu!» dep öz erlirini mensitmeydighan qilip qoyidu.
18 Pars we Médiadiki melike-xanimlar xanishning bu
ishini anglap, bügünla padishahning barliq beg-emirlirige
shuninggha oxshash deydighan bolidu, shuning bilen
mensitmeslik we xapiliq üzülmeydu. **19** Padishahimgha
muwapiq körünse, aliyliridin mundaq bir yarliq
chüshürülsun, shuningdek u Parslar we Médialarning
menggü özgertilmeydighan qanun-belgilimiliri ichige
pütülgeyki, Washti ikkinchi padishah Ahashwéroshning
huzurigha kelmigey; uning xanishliq mertiwisi uningdin
yaxshi birsige bérilgey. **20** Aliylirining jakarlighan
yarliqi pütün seltenitige yétip anglan'ghan haman
(uning seltenitining zémini bipayan bolsimu), ayallarning
herbiri öz érige, meyli chong bolsun kichik bolsun ularghа
hörmet qilidighan bolidu, — dédi. **21** Memukanning
bu gépi padishah bilen emirlirini xush qildi; padishah
uning gépi boyiche ish kördi. **22** U padishahning barliq
ölkilirige, herbir ölgige öz yéziqi bilen, herqaysi el-
milletke öz tili bilen xetlerni ewetip: «Herbir er kishi öz
ailisi ichide xojayin bolsun, shundaqla öz ana tili bilen
sözlisun» dégen emrni chüshürdi.

2 Bu ishlar ötüp, padishah Ahashwéroshning ghezipi
bésilghanda, u Washtini séghinip, uning qilghinini
hem uning üstidin chiqirilghan yarliqi heqqide eslep
oylinip qaldi. **2** Shu sewebtin padishahning xizmitide
turghan ghojidarlar uninggha: — Aliyliri üchün
sahibjamal yash qizlarni izdep tépip keltürgeyla; **3**
aliyliri padishahliqidiki herqaysi ölkilerde barliq güzel
qizlarni yighip, Shushan qel'esidiki heremsaraygha
keltürüshke emeldarlarni teyin'geyla; qizlar ordidiki
qiz-ayallargha mes'ul bolghan heremaghisi Hégayning
qoligha tapshurulghay; ularghа kéreklik upa-englikler
teminlen'gey. **4** Aliylirini söyündürgen qiz Washtining
ornini bésip xanish bolsun, dédi. Bu gep padishahni
xush qildi we u shundaq qildi. **5** Shushan qel'eside
Binyamin qebilisidin, Kishning ewrisi, Shimeyning
newrisi, Yairning oghli Mordikay isimlik bir Yehudiy
bar idi **6** (Kish bolsa Babil padishahi Néboqadnesar
Yehuda padishahi Yekoniyah bilen bir top kishilerni
tutqun qilip Yérusalémdin eketkende, ular bilen bille
esir qilinip kétilgenidi). **7** Mordikay özining taghisining
qizi Hadassahni (yeni Ester) béqip chong qilghanidi,
chünki uning ata-anisi yoq idi. Bu qiz güzel, teqi-
turqi kélishken idi; ata-anisi ölüp ketken bolghachqa
Mordikay uni öz qizi qatarida béqip chong qilghanidi. **8**
Padishahning emri we yarliqi jakarlan'ghandin kéyin
nurghun qizlar Shushan qel'esige keltürülüp Hégayning
qoligha tapshuruldi; shundaq boldiki, Estermu ordigha
keltürülüp ordidiki qiz-ayallargha mes'ul bolghan
Hégayning qoligha tapshuruldi. **9** Ester Hégaygha yaqqan
bolup, u uninggha iltipat körsetti; u tézla uninggha
upa-englik we tégishlik yémekliklerni teminlidi hem
ordidin uninggha tallan'ghan yette kénizekni berdi;
andin uni kénizekliri bilen heremsarayning eng ésil
jayidin orun berdi. **10** Ester özining milliti we tégi-
tektini héchkimge éytmidi, chünki Mordikay uninggha
buni ashkarilimasliqni tapilighanidi. **11** Mordikay
Esterning hal-ehwalidin xewer tépish we uninggha
qandaq muamile qilinidighanliqini bilish üchün, herküni
heremsarayning hoylisi aldida aylinip yüretti. **12**
Qizlargha ait resmiyet boyiche, herbir qizning ordigha

kirip padishah Ahashwérosh bilen bille bolush nöwitidin
awwal, on ikki ay bedinini tazilishi kérek idi, chünki
qizlarning «tazilinish künliri» mundaq yol bilen ada
qilinatti: — alte ay murmekki méyi bilen, alte ay etir-
englik we shundaqla qizlarning bedinini pakizlaydighan
bashqa buyumlar bilen perdaz qilinishi kérek idi. **13** Qiz
padishahning huzurigha kiridighan chaghda mundaq
qaide bar idi: — Ordigha kirgende uning néme telipi
bolsa, shular heremsaraydin uninggha bériletti. **14** Qiz
axshimi kirip kétip, etisi etigende qaytip chiqqanda
heremsarayning «ikkinchi bölüm»ige qayturulup, toqal-
kénizeklerge mes'ul bolghan padishahning heremaghisi
Shaashghazning qoligha tapshurulatti; padishah u qizgha
amraq bolup qélip, ismini atap chaqirmighuche, u
ikkinchi ordigha kirip padishah bilen bille bolmaytti.
15 Mordikayning taghisi Abixailning qizi Ester, yeni
Mordikay öz qizi qilip béqiwalghan qizning padishah
bilen bille bolushqa kirish nöwiti kelgende, u qizlargha
mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Hégay özige
teyyarlap bergen nersilerdin bashqa héchnersini telep
qilmidi. Esterni körgenlerning hemmisi uni yaqturup
qalatti. **16** Padishah Ahashwérosh seltenet sürüp
yettinchi yilining oninchi éyigha, yeni Tebet éyigha
kelgende, Ester uning bilen bille bolushqa shahane
ordigha bashlap kirildi. **17** Padishah Esterni bashqa barliq
qizlardin yaxshi körüp qalghachqa, shundaqla Ester
uning iltipati hem amraqliqigha érishken bolghachqa,
padishah xanish tajini uning béshigha kiydürüp, uni
Washtining ornigha xanish qilip tiklidi. **18** Andin
padishah özining barliq emirliri we beg-hakimlirigha
Esterning izzet-hörmiti üchün katta ziyapet berdi; u
yene herqaysi ölkilerge baj-alwandin azad mezgil bolsun
dep élan chiqardi hemde shahane bayliqliridin séxiyliq
bilen in'amlarni berdi. **19** Ikkinchi qétim qizlar shundaq
yighilghan waqitta Mordikayning orda derwazisida
olturidighan orni bar bolghanidi **20** (Ester Mordikayning
tapilighini boyiche, özining milliti we tégi-tektini yenila
bashqilargha éytmighanidi; chünki Ester Mordikayning
gépini ilgiri baqqan waqtida anglighandek anglaytti).
21 U künlerde, Mordikay orda derwazisidiki ornida
olturghan waqtida, padishahning Bigtan we Teresh dégen
ikki derwaziwen heremaghisi padishah Ahashwéroshqa
ghezeplinip, uninggha qol sélishni qestlewatqanidi. **22**
Bu suyiqestni Mordikay sézip qélip, uni xanish Esterge
éytti; Ester bu ishni Mordikayning namida padishahqa
sözlep berdi. **23** Bu ish sürüshte qiliniwidi, rast bolup
chiqti we u ikkisi dargha ésildi. Bu weqe padishahning
köz aldida tarix-tezkire kitabida pütüldi.

3 Bu ishlardin kéyin padishah Ahashwérosh
Agagiylardin bolghan Hammidataning oghli
Hamanning mensipini östürdi; padishah uning
ornini östürüp, özi bilen bille ishleydighan barliq
emirlerningkidin yuqiri qildi. **2** Padishah uning
heqqide emr qilghachqa, orda derwazisida turghan
padishahning barliq emeldarliri Hamanning aldida
tezim qilip bash uratti; lékin Mordikay bolsa Haman'gha
ne tezim qilmidi, ne bash urmidi. **3** Orda derwazisida
turghan padishahning xizmetkarliri Mordikaydin: —
Sili némishqa padishahning emrige xilapliq qilidila? —
dep soraytti. **4** Shundaq boldiki, ular her küni nesihet
qilishqan bolsimu, u qulaq salmighandin kéyin, ular: —
Qéni, Mordikayning qilghan bu ishigha yol qoyulamdu-
yoq, bir köreylichu, dep buni Haman'gha éytti; chünki u
ulargha özining Yehudiy ikenlikini éytqanidi. **5** Haman
Mordikayning özige bash urup tezim qilmighanliqini
körüp qattiq ghezeplendi. **6** Lékin u «Mordikayning
üstige qol sélishni kichikkine bir ish» dep hésablidi;
chünki ular Mordikayning millitini uninggha dep
qoyghanidi; shunga Haman Ahashwéroshning pütkül
padishahliqidiki Yehudiylarni, yeni Mordikayning
xelqini biraqla yoqitish yolini izdep yürdi. **7** Padishah
Ahashwéroshning on ikkinchi yili birinchi ayda, yeni
Nisan éyida, birsi Hamanning aldida [qutluq] ay-
künni békitish üchün her kün, her ay boyiche «pur»,
yeni chek tashliwidi, on ikkinchi aygha, yeni «Adar
éyi»gha chiqti. **8** Haman padishah Ahashwéroshqa:
— Padishahliqlirining herqaysi ölkiliridiki el-milletler
arisida chéchilip yashawatqan bir xelq bar; ularning
qanun-belgilimiliri bashqa xelqlerningkige oxshimaydu,
ular aliylirining qanun-belgilimilirigimu boysunmaydu;
shunga ularning yashishigha yol qoyush aliylirigha
héch payda yetküzmeydu. **9** Eger padishahimgha
layiq körünse, ularni yoqitish toghruluq yarliq
pütüp chüshürgeyla; mana men öz yénimdin on
ming talant kümüshni aliylirining xezinilirige sélish
üchün padishahliqning ishlirini bashquridighan
xadimlarning qoligha tapshurimen, dédi. **10** Shuning
bilen padishah özining barmiqidin üzükni siyrip chiqirip,
Yehudiylarning reqibi, Agagiy Hammidataning oghli
Haman'gha bérip: **11** — Shu kümüshlerni özüngge
in'am qildim, u xelqnimu sanga tapshurdum, ularni
qandaq qilishni xalisang, shundaq qil! — dédi. **12** Andin
birinchi ayning on üchinchi küni padishahning mirziliri
chaqirilip, yarliq Hamanning barliq tapilighini boyiche
pütüldi; u herqaysi ölkilerge öz yéziqida, herqaysi
el-milletke öz tilida yazdurulup, herbir ölkilerning
waliylirigha, herbir el-milletning emirlirige ewetildi;
yarliq padishah Ahashwéroshning namida pütülgen
bolup, uning üzük möhüri bilen péchetlendi. **13** Yarliq
mektupliri chaparmenlerning qoli bilen padishahliqning
herqaysi ölkilirige yetküzüldi; uningda bir kün ichide —
On ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üchinchi küni
qéri-yash, balilar we ayallar démey, barliq Yehudiylarni
qoymay qirip, öltürüp, nesli qurutuwétilsun, ularning
mal-mülki olja qilinsun, déyilgenidi. **14** Shu yarliq herbir
ölkide jakarlinish üchün, shundaqla shu küni herbir
xelq shundaq qilishqa teyyar bolup turushi üchün,
mektupning köchürme nusxiliri herbir el-milletke élan
qilinmaqchi boldi. **15** Chaparmenler padishahning emri
boyiche derhal yolgha chiqti; yarliq Shushan qel'esining
özidimu élan qilindi. Bu chaghda padishah Haman
bilen sharab ichishke olturghanidi. Lékin Shushan
shehiridikiler dekke-dükkige chömüp kétishti.

4 Mordikay boluwatqan ishlardin xewer tapqandin
kéyin éginlirini yirtip, üstige böz artip, we usti-
béshigha kül chéchip, sheherning otturisigha chiqip
nahayiti qattiq we elemlik peryad kötürdi. **2** U
orda derwazisi aldigha kélip toxtap qaldi; chünki boz
yépin'ghan herqandaq ademning orda derwazisidin
kirishige ruxset yoq idi. **3** Padishahning emri we
yarliqi yetküzülgen herqaysi ölkilerde Yehudiylar arisida

qattiq nale-peryad kötürüldi; ular roza tutup, köz yéshi
qilip, yigha-zar qildi; nurghun kishiler boz yépinip
külde éghinap yétishti. **4** Esterning xizmitide bolghan
dédekliri we heremaghiliri bu ishni uninggha éytiwidi,
xanishning köngli intayin éghir boldi; Mordikayning
bozni tashlap, kiyiwélishigha kiyim-kéchek chiqartip
berdi, lékin Mordikay qobul qilmidi. **5** Shuning bilen
Ester özining xizmitide bolushqa padishah teyinlep
ewetken heremaghiliridin Hataq isimlik birini chaqirip,
uni Mordikayning qéshigha bérip, bu ishning zadi qandaq
ish ikenlikini, néme sewebtin boluwatqanliqini ting-
tinglap kélishke ewetti. **6** Shuning bilen Hataq orda
derwazisi aldidiki meydan'gha kélip Mordikay bilen
körüshti. **7** Mordikay béshigha kelgen hemme ishni,
Haman Yehudiylarning neslini qurutuwétish üchün
padishahning xezinilirige tapshurushqa wede qilghan
kümüshning sanini qaldurmay éytip berdi. **8** Mordikay
yene Hataqqa Shushanda jakarlan'ghan, Yehudiylarni
yoqitish toghrisidiki yarliqning köchürmisini Esterning
körüp béqishigha yetküzüp bérishke tapshurdi hemde
uninggha Esterge ehwalni chüshendürüp, ordigha kirip
padishah bilen körüshüp öz xelqi üchün padishahtin
ötünüp iltija qilip béqishqa ündeshni tapilidi. **9** Hataq
qaytip kélip Mordikayning geplirini Esterge yetküzdi.
10 Ester Hataqqa Mordikaygha éytidighan geplerni
tapshurup, uni Mordikayning yénigha yene ewetti: —
11 «Padishahning barliq xizmetkarliri we herqaysi ölke
xelqliri, meyli er bolsun ayal bolsun, chaqirtilmay turup
ichki hoyligha, padishahning huzurigha öz meyliche
kirse, padishah uninggha iltipat körsitip altun hasisini
tenglep ölümdim kechürüm qilmisa, undaqta u kishige
nisbeten béshigha chüshidighan birla qanun-belgilime
bardur: — u ölüm jazasini tartidu. Hazir méning padishah
bilen körüshüshke chaqirtilmighinimgha ottuz kün
boldi». **12** Esterning sözliri Mordikaygha yetküzülüwidi,
13 Mordikay munu geplerni Esterge yetküzüshni hawale
qildi: — «Sen könglüngde men ordida yashawatimen,
shunga barliq bashqa Yehudiylardin bixeter bolup
qutulimen, dep xiyal eylime. **14** Eger bu chaghda
sen jim turuwalsang, Yehudiylargha bashqa tereptin
medet we nijat chiqishi mumkin; lékin u chaghda
sen öz ata jemeting bilen qoshulup yoqitilisen. Kim
bilsun, séning xanishliq mertiwisige érishkining del
bügünki mushundaq peyt üchün bolghanmu?». **15** Ester
Mordikaygha mundaq dep jawab qayturdi: — **16** «Sen
bérip, Shushandiki barliq Yehudiylarni yighqin; méning
üchün roza tutup, üch kéche-kündüz hech yémenglar,
hech ichmenglar; men hem dédeklirimmu shundaq
roza tutimiz. Andin kéyin men qanun'gha xilapliq qilip
padishahning huzurigha kirimen, manga ölüm kelse,
öley!». **17** Shuning bilen Mordikay u yerdin kétip,
Esterning tapilighinidek qildi.

5 Üchinchi küni Ester shahane kiyimlirini kiyip,
ordining ichkiriki hoylisigha kirip, padishahning
öylirining udulida turdi; padishah bolsa öz shahane
öyidiki textide, öydin derwazigha qarap olturatti. **2**
Padishah xanish Esterning hoylida turghinini kördi;
xanish uning neziride iltipat tapqach, u qolidiki altun
hasisini uninggha tenglidi. Ester aldigha kélip shahane
hasining uchigha qolini tegküzdi. **3** Padishah uningdin: —
I xanishim Ester, birer ishing barmidi? Néme teliping bar?
Hetta padishahliqimning yérimini telep qilsangmu shu
sanga bérilidu, dédi. **4** — Eger aliylirigha layiq körünse,
padishahimning Hamanni élip özlirige teyyarlighan
ziyapitimge daxil bolup qedem teshrip qilishlirini
ötünimen, — dédi Ester. **5** Padishah: — Téz bérip Hamanni
qichqirip kélinglar, Esterning déginidek qilinsun, — dédi.
Shuning bilen padishah Hamanni élip Ester teyyarlighan
ziyapetke bardi. **6** Dastixan üstide sharab ichiliwatqanda
padishah Esterge: — Néme teliping bar? U sanga
bérilidu; néme iltijaying bar? Hetta padishahliqimning
yérimini telep qilsangmu shundaq qilinidu, dédi. **7**
Ester uninggha jawab bérip: — Méning telipim we
iltijayim bolsa, — **8** Mubada men aliylirining neziride
iltipatqa érishken bolsam, shundaqla padishahimgha
méning telimni ijabet qilish hem iltijayimni orundash
muwapiq körünse, aliylirining Hamanni birge élip ete
silerge teyyarlaydighan ziyapitimge yene bir qétim daxil
bolushlirini ötünimen; ete men choqum padishahimning
emri boyiche ish qilimen, — dédi. **9** Shu küni Haman
könglide yayrap, xushal-xuram qaytip chiqti; lékin
Mordikayning orda derwazisida uning aldida ne ornidin
qopmay ne midirlimay olturghanliqini körgende, köngli
uninggha qattiq qehr-ghezepke toldi. **10** Lékin Haman
ghezipini bésiwélip, öyige keldi-de, dost-aghinilirini we
xotuni Zereshni chaqirtip, **11** özining bayliqlirining shan-
sheripi, perzentlirining köplüki, shundaqla padishahning
özini qandaq östürüp barliq hörmet-izzetke sazawer
qilghanliqi, özini qandaq qilip padishahning hemme
emirliri we emeldarliridin üstün mertiwige ige qilghanliqi
toghrisida bir-birlep sözlep ketti. **12** Haman yene:
— Silerge désem, xanish Ester méningdin bashqa
méhman chillimay, peqet padishah bilen ikkimiznila
özi teyyarlighan ziyapetke chillighanidi, etimu méni
padishah bilen bille özi [teyyarleydighan ziyapetke]
chillidi. **13** Shughinisi, orda derwazisida olturghan
héliqi Mordikay dégen Yehudiyni körginimde, bularning
hemmisi manga tolimu menisiz tuyulidu, dédi. **14** Andin
ayali Zeresh we barliq dost-aghiniliri uninggha jawab
bérip: — Ellik gez égizliktiki dardin birni teyyarlap, ete
etigende padishahtin Mordikayni dargha ésishni telep
qilsila bolmidimu, shuningdin kéyin xushal yayrighan
halda padishah bilen bille ziyapetke baridila, déyishti. Bu
gep Hamanni xush qiliwetti, shuning bilen u dar yasitip
qoydi.

6 Shu küni kéchisi padishahning uyqusi qéchip, tarix-
tezkirinamini ekeldürdi we bular uning aldida
oqup bérildi. **2** Bir yerde: «Padishahning Bigtana,
Teresh deydighan orda derwazisini baqidighan ikki
heremaghisi bar idi, ular padishah Ahashwéroshqa qol
sélishqa qestligende, Mordikay bu ishni pash qilip xewer
yetküzgen, dep pütülgenidi. **3** Padishah: — Bu ish üchün
Mordikaygha qandaq nam-shöhret we izzet-ikram nail
qilindi? — dep soridi. — U hech némige érishmidi,
— dep jawap bérishti padishahning yénidiki xizmette
bolghan ghulamliri. **4** — Orda hoylisida kim bar? —
dep soridi padishah. Bu chaghda Haman padishahtin
Mordikayni özi teyyarlap qoyghan dargha ésishni telep
qilghili kélip, ordining tashqiriqi hoylisigha kirgenidi. **5**
— Mana, Haman hoylida turidu, — déyishti padishahning
ghulamliri uninggha. — Kirsun, — dédi padishah. **6**
Haman kiriwidi, padishah uningdin: — Padishah izzet-

hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige néme ishlarni
qilishi kérek? — dep soriwidi, Haman könglide: «Padishah
izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishi méningdin
bashqa yene kim bolatti?» — dep oylidi-de **7** padishahqa:
— Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen
kishige **8** padishahim daim kiyidighan shahane kiyim-
kéchek we daim minidighan arghimaq, yeni béshigha
shahane taj-belge taqalghan arghimaq élip kélinip,
9 shahane kiyim bilen arghimaqni padishahning eng
muhterem emirliridin birige tutquzsun, u kiyimni
padishahim izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen
kishige kiygüzüp we uni arghimaqqa mindürüp sheher
meydan-kochilirini aylandursun we uning aldida:
«Qaranglar! Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi
körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep
jakarlap mangsun, — dédi. **10** Shuning bilen padishah
Haman'gha: — Téz bérip déginingdek shahane kiyim bilen
arghimaqni epkel, orda derwazisining aldida olturghan
awu Yehudiy Mordikaygha del sözüngdek qilghin; séning
dégenliringning birersimu kem bolup qalmisun! —
dédi. **11** Shundaq qilip Haman shahane kiyim bilen
arghimaqni ekélip, aldi bilen Mordikaygha shahane
kiyimni kiygüzdi, andin uni arghimaqqa mindürüp,
sheher meydan-kochilirini aylandurdi we uning aldida:
— «Mana, padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi
körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep
jakarlap mangdi. **12** Mordikay yenila orda derwazisining
aldigha qaytip bardi; Haman bolsa ghem-qayghugha
pétip, béshini chümkigen halda aldirap-ténep öz öyige
qaytip ketti. **13** Haman xotuni Zereshke we barliq
dost-aghinilirige béshigha kelgenlirining hemmisini
éytip berdi. Andin uning danishmenliri bilen xotuni
Zeresh buni anglap uninggha: — Mordikayning aldida
yéngilishqa bashlaptila; u eger Yehudiylarning neslidin
bolsa, uni yéngelmeyla, eksiche sözsiz uning aldida
meghlup bolidila, déyishti. **14** Ular téxi Haman bilen
sözlishiwatqan chéghida, padishahning heremaghiliri
kélip Hamanni Ester teyyarlighan ziyapetke bérishqa
aldiratti.

7 Shuning bilen padishah bilen Haman xanish Esterning
ziyapitige daxil bolushqa keldi. **2** Padishah ikkinchi
qétimliq ziyapet üstide sharab ichiliwatqanda Esterdin:
— I xanish Ester, néme teliping bar? U sanga ijabet
qilinidu. Néme iltimasing bar? Hetta padishahliqimning
yérimini iltimas qilsangmu shundaq qilinidu, — dédi. **3**
— Eger nezerliride iltipatqa érishken bolsam, i aliyliri,
we padishahimgha muwapiq körünse, méning iltimasim
öz jénimni ayighayla, shuningdek méning telipim öz
xelqimni saqlighayla; **4** chünki biz, yeni men we méning
xelqim birge yoqitilip, qirilip, neslimizdin qurutulushqa
sétiwétilduq. Eger biz qul we dédeklikke sétiwétilgen
bolsaq, süküt qilghan bolattim; lékin padishahimning
tartidighan ziyininimu düshmen tölep bérelmeytti,
— dep jawap berdi Ester. **5** Padishah Ahashwérosh
xanish Esterdin: — Bundaq qilishqa pétin'ghan kishi
kim iken? U qeyerde?! — dep soridi. Ester jawaben:
— **6** Bu düshmen we zeherxende mana mushu rezil
Haman! — déwidi, Haman padishah bilen xanish aldida
shu zamatla dekke-dükkige chüshti. **7** Shuning bilen
padishah qehri-ghezepke kélip ziyapet-sharab üstidin
turdi-de, charibaghqa chiqip ketti; Haman bolsa xanish
Esterdin jénini tileshke qaldi; chünki u padishahning
özige jaza bermey qoymaydighan niyetke kelgenlikini
körüp yetkenidi. **8** Padishah charibaghdin ziyapet-sharab
dastixinigha qaytip kelginide Hamanning özini Ester
yölen'gen diwan'gha tashlighiniche turghinini kördi-
de: — — Qara, uning ordida méning aldimdila xanishqa
zorluq qilghiliwatqinini?! — déwidi, bu söz padishahning
aghzidin chiqishi bilenla ademler Hamanning bash-
közini chümkep qoydi. **9** Padishahning aldida turuwatqan
heremaghiliridin Harbona isimlik birsi: — Yene bir ish
bar, mana, Haman aliylirining hayati üchün gep qilghan
Mordikayni ésish üchün, ellik gez igizlikte yasatqan dar
teyyar turidu, u dar hazir mushu Hamanning hoylisida,
déwidi, padishah: — Hamanni uninggha ésinglar! — dédi.
10 Shuning bilen ular Hamanni u Mordikaygha teyyarlap
qoyghan dargha asti; shuning bilen padishahning ghezipi
bésildi.

8 Padishah Ahashwérosh shu küni Yehudiylarning
düshmini Hamanning öy-zéminini iltipat qilip xanish
Esterge berdi; Mordikaymu padishahning huzurigha
keltürüldi, chünki Ester özining Mordikay bilen tughqan
ikenlikini padishahqa dep bergenidi. **2** Padishah
özining Hamandin qayturuwalghan üzükini chiqirip
Mordikaygha berdi, Estermu Mordikayni Hamanning öy-
jayini bashqurushqa qoydi. **3** Ester yene padishahning
aldigha kélip ayighigha yiqilip, közige yash alghan
halda padishahtin Agagiylardin bolghan Haman keltürüp
chiqqan balayi'apetni hem uning Yehudiylarni yoqitish
suyiqestini bikar qilishni yélinip ötündi. **4** Padishah
altun hasisini Esterge tengliwidi, Ester ornidin qopup
padishahning aldida turdi. **5** — Eger aliyliri maqul körse,
eger men padishahning aldida iltipatqa érishken bolsam,
eger padishahim bu ishni toghra dep qarisa, shuningdek
mendin memnun bolsa, yarliq chüshürüp Agagiylardin
Hammidataning oghli Haman yazghan mektuplarni,
yeni padishahimning herqaysi ölkisidiki Yehudiylarni
yoqitish toghrisidiki mektuplarni bikar qilidighan bir
yarliq yézilishini tileymen. **6** Chünki men öz xelqimge
chüshidighan bu balayi'apetke qandaqmu chidap
qarap turalaymen? Öz tughqanlirimning yoqitilishigha
qandaqmu chidap qarap turalaymen? — dédi Ester
padishahqa. **7** Padishah Ahashwérosh xanish Ester bilen
Yehudiy Mordikaygha: — Mana, Haman Yehudiylargha
ziyankeshlik qilmaqchi bolghachqa, men uning öy-
zéminini Esterge berdim we uning özini ular dargha
asti. **8** Emdi siler özünglarning toghra tapqini boyiche
méning namimda Yehudiylar üchün bir yarliq yézip,
méning üzük möhürümni bésinglar; chünki padishahning
namida yézilghan, padishahning üzük möhüri bésilghan
yarliqni héchkim bikar qilalmaydu, dédi. **9** Shu chaghda,
üchinchi ayda, yeni Siwan éyining yigirme üchinchi küni,
padishahning mirzilirining hemmisi chaqirip kélindi.
Ular Mordikayning barliq buyrughini boyiche yarliq
yazdi; yarliq Yehudalarning ishi toghruluq Hindistandin
Hebeshstan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkining
waliylirigha, ölke bashliqi we beglirige yézilghan bolup,
mektuplar herqaysi ölkige öz yéziqi bilen, herqaysi el-
milletlerge öz tili bilen, shundaqla Yehudiylargha öz
yéziqi bilen, öz tilida pütülgenidi. **10** Mordikay yarliqni
padishah Ahashwéroshning namida yézip, uninggha

padishahning üzük möhürini basti; yarliq mektuplirini
padishahliqning atliqliri bilen, yeni tolparlargha, at
qéchirlargha we tögilerge min'gen chewendazlar arqiliq
herqaysi jaylargha yollidi. **11** Yarliqta: «Padishah
herqaysi sheherlerdiki Yehudiylarning uyushup, öz
hayatini qoghdishigha, shundaqla özlirige düshmenlik
qilidighan her millet we her qaysi ölkilerdiki küchlerni,
jümlidin ularning bala-chaqilirini qoymay yoqitishigha,
qirishigha, neslini qurutushigha, shundaqla mal-mülkini
olja qilishigha ijazet bérildi; **12** bu ish bir künde, yeni
on ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üchinchi
küni padishah Ahashwéroshning herqaysi ölkiliride ijra
qilinsun» dep pütülgenidi. **13** Yarliq herqaysi ölkige
ewetilip, perman süpitide élan qilinsun, Yehudiylarning
eshu küni düshmenliridin intiqam élishqa teyyarlinip
qoyushi üchün yarliqning köchürülmisi herqaysi el-
milletlerge uqturulsun, dep békitildi. **14** Shuning
bilen chewendazlar tolparlargha we qéchirlargha minip
padishahning buyruqi boyiche jiddiy yolgha atlandi;
yarliq Shushan qel'esidimu jakarlandi. **15** Mordikay
kök we aq renglik shahane kiyim kiyip, béshigha
katta altun tajni taqap, sösün reng kendir yépinchini
yépinip, padishahning huzuridin chiqti; Shushan
sheherdiki xelq xushalliqqa chömüp tentene qilishti. **16**
Yehudiylar yoruqluq, shad-xuramliq we izzet-ikramgha
muyesser boldi. **17** Herqaysi ölke, herqaysi sheherlerde,
padishahning emr-yarliqi yétip barghanliki yerlerde,
Yehudiylar shad-xuramliqqa chömüp, ziyapet qilip
mubarek bir künni ötküzüshti; nurghun yerlik ahaliler
özlirini Yehudiy déyishiwaldi; chünki Yehudiylardin
qorqush wehimisi ularni bésiwalghanidi.

9 On ikkinchi ay, yeni Adar éyining on üchinchi küni,
padishahning emri bilen yarliqi ijra qilinishqa az
qalghan chaghda, yeni Yehudiylarning düshmenliri
ularning üstidin ghalib kélishke ümid qilip kütken
küni, eksiche Yehudiylarning öz düshmenlirining
üstidin ghalib kélidighan künige aylinip ketti.
2 Yehudiylar padishah Ahashwéroshning herqaysi
ölkiliridiki özliri turushluq sheherlerde ulargha qest
qilmaqchi bolghanlargha hujum qilish üchün yighilishqa
bashlidi; héchkim ularning aldida turalmaytti; ulardin
bolghan qorqunch herbir el-milletni basqanidi. **3**
Herqaysi ölkilerdiki begler, waliylar, ölke bashliqliri,
shundaqla padishahning ishlirini ijra qilghuchilarning
hemmisi Yehudiylarni qollidi; chünki Mordikaydin
bolghan qorqunch ularni basqanidi. **4** Chünki Mordikay
dégen kishi ordida intayin nopuzluq bolup, nam-
shöhriti hemme ölkilerge tarqalghanidi; uning hoquqi
barghanséri chongiyip kétiwatatti. **5** Shuning bilen
Yehudiylar özlirining hemme düshmenlirini qilichlap,
qirghin qilip yoqatti; özlirige öch bolghanlargha qandaq
qilishni xalisa shundaq qildi. **6** Shushan qel'esidila
Yehudiylar besh yüz ademni qetl qilip yoqatti. **7** Ular
yene Parshandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adaliya,
Aridata, **9** Parmashta, Arisay, Ariday we Wayizatani
qetl qildi; **10** bu on adem Hammidataning newrisi,
Yehudiylarning düshmini bolghan Hamanning oghli
idi; lékin ular ularning mal-mülkini olja qilishqa qol
salmidi. **11** Shu küni Shushan qel'eside qetl qilin'ghan
adem sani padishahqa melum qilindi. **12** Padishah
xanish Esterge: — Yehudiylar Shushan qel'eside besh
yüz ademni qetl qilip yoqitiptu, yene Hamanning on
oghlini qetl qiptu; ular padishahning bashqa ölkiliride
néme qildikin? Emdi néme iltimasing bar? U sanga
bérilidu. Yene néme teliping bar? Umu beja eylinidu, —
dédi. **13** — Aliylirigha muwapiq körünse, Shushandiki
Yehudiylarning etimu bügünki yarliqta déyilgendek ish
qilishigha hemde Hamanning on oghlining [jesetlirini]
dargha ésip qoyushqa ijazet bergeyla, dédi Ester. **14**
Padishah shundaq qilishqa buyruq chüshürdi; yarliq
Shushan qel'eside chiqirilghanda, kishiler Hamanning on
oghlini dargha ésip qoyushti. **15** Adar éyining on tötinchi
küni Shushandiki Yehudiylar yene yighilip üch yüz
ademni öltürdi; lékin ularning mal-mülkini olja qilishqa
qol salmidi. **16** Padishahning herqaysi bashqa ölkiliridiki
qalghan Yehudiylar yighilip öz janlirini saqlashqa septe
turup özlirige öch bolghanlardin jemiy yetmish besh
ming ademni öltürdi, emma ularning mal-mülkini olja
qilishqa qol salmidi. Shuning bilen ular düshmenliridin
qutulup aramliqqa muyesser boldi. **17** Bu Adar éyining on
üchinchi künidiki ish idi; on tötinchi küni ular aram aldi,
shu künni ziyapet bérip shadlinidighan kün qilip békitti.
18 Lékin Shushandiki Yehudiylar bolsa on üchinchi, on
tötinchi künliri topliship jeng qildi; on beshinchi küni ular
aram aldi, shu künni ziyapet bérip shadlinidighan kün
qilip békitti. **19** Shu sewebtin sehradiki Yehudiylar, yeni
yéza-qishlaqlarda turuwatqan Yehudiylar Adar éyining
on tötinchi künini ziyapet bérip shadlinidighan mubarek
kün békitip, bir-birige sowgha-salam bérishidighan
boldi. **20** Mordikay bu weqelerni xatirilep hemde
Ahashwéroshning herqaysi ölkilirining yiraq-yéqin
jaylirida turuwatqan barliq Yehudiylargha mektuplarni
yollidi. **21** Shundaq qilip u ularning arisida heryili
Adar éyining on töt, on beshinchi künini bayram qilip
ötküzülsun dep békitti; **22** u bu ikki künni Yehudiylarning
düshmendin qutulup aramliqqa érishken küni süpitide,
shu ayni ularning qayghu-hesriti shadliqqa, yigha-
zarliri mubarek kün'ge aylan'ghan ay süpitide eslep,
bu ikki künni ziyapet qilip shadlinidighan, köpchilik
bir-birige salam-sowgha béridighan, kembeghellerge
xeyr-éhsan qilidighan kün qilishqa buyrudi. **23** Shu
sewebtin Yehudiylar deslep bashlighan shu [héytni]
dawamlashturushqa we shuningdek Mordikayning
ulargha yazghanlirinimu orunlaydighan'gha wede
bérishti. **24** Chünki eslide barliq Yehudiylarning
küshendisi bolghan Agagiy Hammidataning oghli Haman
Yehudiylarni halak qilishni qestligen, shundaqla ularni
neslidin qurutup yoqatmaqchi bolup «pur», yeni chek
tashlighanidi. **25** Lékin bu ish padishahning quliqigha
yetkende, padishah mektuplarni yézip, Haman qestligen
rezil ish, yeni uning Yehudiylarni qest qilghan ishi uning
öz béshigha yansun, dep yarliq chüshürdi; hem kishiler
uni we uning oghullirini dargha asti. **26** Shunglashqa,
kishiler «pur» (chek) dégen isim boyiche bu ikki künni
«Purim bayrimi» dep atidi; shunga Yehudiylar eshu
xette pütülgenliri boyiche, hem körgen, hem bashtin
ötküzgenlirige asasen, **27** özliri, ewladliri hemde özliri
bilen birleshken barliq kishilerning pütülgen ehkamni
tutup, belgilen'gen waqitta eshu ikki künni her yili
menggü üzüldürmey bayram qilishini qarar qildi, **28**
shundaqla bu ikki kün herbir dewrde, herbir jemet-

ailide, herqaysi ölke, herqaysi sheherde xatirilinip
tebriklnip tursun we «Purim bayrimi» bolidighan mushu
künlerning tebriklinishi Yehudiy xelqi ichide menggü
üzülüp qalmisun, xatirilesh paaliyetliri ularning uruq-
nesli arisidinmu yoqap ketmisun, dep qarar qildi.
29 Andin Abixailning qizi, xanish Ester we Yehudiy
Mordikay Yehudiylargha yazghan «Purim bayrimi»
toghrisidiki shu ikkinchi xetni toluq hoquqi bilen
tekitlep, yene bir xetni yollidi. **30** Mordikay xatirjemlik
we heqiqetning sözlirini yetküzidighan mektuplarni
Ahashwéroshning padishahliqidiki bir yüz yigirme
yette ölkidiki barliq Yehudiylargha ewetip, **31** Shu
«Purim» künliri belgilen'gen waqitlirida ötküzülsun,
shuningdek Yehudiy Mordikay we xanish Esterning
tapilighanliri boyiche, shundaqla ularning öz-özige we
neslige békitkenliri boyiche eyni waqittiki tutulghan
rozilar we kötürülgen nida-peryadlar eslep xatirilensun,
dep tekitlidi. **32** Esterning yarliqi «Purim bayrimi»diki
shu ishlarni békitip berdi; bu ish tarixnamighimu
pütüldi.

10 Padishah Ahashwérosh quruqluq we déngiz
aralliridiki ahalilerning hemmisige alwan
töligüzetti. **2** Uning nopuz-heywiti we qudritini
ayan qilghan barliq qilghan-etkenliri, shundaqla
Mordikayning padishahning östürüshi bilen érishken
katta shöhriti toghrisidiki tepsilatlar Média we Pars
padishahlirining tarix-tezkiriliride pütülgen emesmu?
3 Chünki Yehudiy Mordikayning mertiwisi padishah
Ahashwéroshtin kéyinla ikkinchi orunda turatti; u daim
öz xelq-millitining bextini közlep, barliq neslidikilerge
aman-ésenlik tilek sözlirini qilatti, Yehudiylarning
arisida zor izzet-hörmet tépip, qérindashlirining
qedirlishige érishkenidi.

Ayup

1 «Uz» dégen yurtta, Ayup isimlik bir adem yashighanidi. Bu adem bolsa qusursiz, durus, Xudadin qorqidighan, yamanliqtin özini yiraq tutidighan adem idi. **2** Uningdin yette oghul we üch qiz tughuldi. **3** Uning yette ming qoy, üch ming töge, besh yüz jüp kala, besh yüz mada éshek qatarliq mal-mülki bar idi. Uning malayliri bek köp idi; u sherqliqler ichide hemmidin ulugh idi. **4** Uning oghulliri nöwet boyiche békitken künde öz öyide bashqilar üchün dastixan sélip ziyapet qilatti. Bu künlerde ular adem ewetip üch singlisini ular bilen bille tamaqlinishqa chaqiritatti. **5** Ularning shu ziyapet künliri ayaghlishi bilen Ayup adem ewetip ularni Xuda aldida paklinishqa orunlashturatti. U tang seherde ornidin turup ularning sanigha asasen köydürme qurbanliqlarni qilatti. Chünki Ayup: «Balilirim gunah qilip qoyup, könglide Xudagha bihörmetlik qilip qoyamdikin» dep oylaytti. Ayup herdaim ene shundaq qilip turatti. **6** Bir küni, Xudaning oghulliri Perwerdigarning huzurigha hazir boldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi. **7** Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, dédi. **8** Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq, — dédi. **9** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Ayup Xudadin bikardin bikar qorqmighandu? **10** Özüng uning özi, ailisidikiliri hem uning hemme nersisining etrapigha qasha qoyghan emesmu? Sen uning qoligha beriket ata qilding, shuning bilen uning teelluqati terep-tereptin güllinip awumaqta. **11** Eger Sen qolungni sozup, uning hemme nersilirige tégip qoysang, u Sendin yüz örüp, Séni tillimisa [Sheytan bolmay kétey]! — dédi. **12** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, uning hemme nersisini séning qolunggha tutquzdum! Biraq uning özige tegküchi bolma! — dédi. Shundaq qilip Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip ketti. **13** Bir küni, Ayupning oghul-qizliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturatti. **14** Bir xewerchi Ayupning yénigha kélip uninggha: — Kalilar bilen yer heydewatattuq, éshekler etrapta otlawatatti; **15** Shébaliqlar hujum qilip kala-ésheklerni bulap ketti. Ishlewatqan yashlarni qilichlap öltüriwetti. Yalghuz menla qutulup qélip, silige xewer yetküzüshke nésip boldi, — dédi. **16** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Asmandin Xudaning oti chüshüp qoylar we ishlewatqan yashlarni köydüriwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **17** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Kaldiyler üch tereptin hujum qilip tögilerni bulap élip ketti, ishlewatqan yashlarni qilichlap öltürüwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **18** Bu ademning gépi téxi tügimey turupla, yene birsi yügürüp kélip Ayupqa: — Oghulliri we qizliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturghinida, **19** tuyuqsiz, chöldin qattiq bir boran chiqip öyning töt bulungini qattiq soqup, öy ghulap chüshüp yashlarni öltürüwetti; yalghuz menla qutulup qaldim, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin des turup, tonini yirtip, chéchini chüshüriwétip, özini yerge tashlap Xudagha ibadet qildi: — **21** Men apamning qorsiqidin yalingach chüshken, u yergimu yalingach qaytimen; hemmini Perwerdigar [manga] bergen, emdi Perwerdigar [mendin] élip ketti; Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye qayturulsun! — dédi. **22** Bularning hemmiside Ayup gunah qilmidi we yaki Xudani héchqandaq nalayiqliq bilen eyiblimidi.

2 Yene bir küni, Xudaning oghulliri Perwerdigarning huzurigha hazir bolushqa keldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi. **2** Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, — dédi. **3** Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq. Meyli sen Méni uni bikardin-bikar yutuwétishke dewet qilghan bolsangmu, u yenila sadaqetlikide ching turuwatidu, — dédi. **4** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Her adem öz jénini dep térisini bérishkimu razi bolidu, hetta hemme némisinimu bérishke teyyardur; **5** Biraq Sen hazir qolungni sozup uning söngek-etlirige tegseng, u Sendin yüz örüp tillimisa [Sheytan bolmay kétey]! — dédi. **6** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, u hazir séning qolungda turuwatidu! Biraq uning jénigha tegme! — dédi. **7** Shundaq qilip Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip, Ayupning bedinini tapinidin béshighiche intayin azabliq hürrek-hürrek yarilar bilen toshquziwetti. **8** Ayup bolsa bedinini tatilash-ghirdash üchün bir sapal parchisini qoligha élip, küllükke kirip olturdi. **9** Ayali uninggha: — Ejeba sen téxiche öz sadaqetlikingde ching turuwatamsen? Xudani qargha, ölüpla tügesh! — dédi. **10** Lékin Ayup uninggha: — Sen hamaqet ayallardek gep qiliwatisen. Biz Xudaning yaxshiliqini qobul qilghanikenmiz, ejeba uningdin kelgen külpetnimu qobul qilishimiz kérek emesmu? — dédi. Ishlarda Ayup éghizda héchqandaq gunah ötküzmidi. **11** Ayupning dostliridin ücheylen uninggha chüshken külpettin xewerdar boldi. Ular, yeni Témanliq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatliq Zofar dégen kishiler bolup, öz yurtliridin chiqip, Ayupqa hésdashliq bildürüsh hem teselli bérish üchün uning yénigha bérishqa bille kélishkenidi. **12** Ular kélip yiraqtinla uninggha qariwidi, uni toniyalmay qaldi-de, awazlirini kötürüp yighlap tashlidi. Herbiri öz tonlirini yirtiwétip, topa-changlarni asman'gha étip öz bashlirigha chéchishti. **13** Ular uning bilen bille daq yerde yette kéche-kündüz olturdi, uninggha héchkim gep qilmidi; chünki ular uning derd-elimining intayin azabliq ikenlikini körüp yetkenidi.

3 [Yette kündin] kéyin, Ayup éghiz échip [ehwaligha qarita] özining körüwatqan künige lenet oqup mundaq dédi: — **3** «Men tughulghan ashu kün bolmighan bolsa boptiken! «Oghul bala apiride boldi!» déyilgen shu kéche bolmighan bolsa boptiken! **4** Shu künni zulmet qaplighan bolsa boptiken! Ershte turghan Tengri köz aldidin shu künni yoqitiwetken bolsa boptiken,

Quyash nuri uning üstige chüshürülmise boptiken! **5** Shu künni qarangghuluq hem ölümning kölenggisi öz qoynigha alsa boptiken! Bulutlar uni yutup ketse boptiken, Shu künni kün qarangghulatquchilar qorqitip ketküziwetken bolsa boptiken! **6** Shu kechni — Zulmet tutup ketse boptiken; Shu kün yil ichidiki [bashqa] künler bilen bille shatlanmisa boptiken! Shu kün ayning bir küni bolup sanalmisa boptiken! **7** Mana, shu kéchide tughut bolmisa boptiken! U kéchide héchqandaq shad-xuramliq awaz yangrimisa boptiken! **8** Künlerge lenet qilghuchilar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! Léwiatanni qozghashqa pétinalaydighanlar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! **9** Shu kün tang seherdiki yultuzlar qarangghulashsa boptiken! U kün quyash nurini bihude kütse boptiken! Shu kün sübhining qapaqlirining échilishini bihude kütse boptiken! **10** Chünki shu kün méni kötürgen baliyatquning ishiklirini etmigen, Méning közlirimni derd-elemni körelmes qilmighan. **11** Ah, némishqa anamning qorsiqidin chüshüpla ölüp ketmigendimen?! Némishqa qorsaqtin chiqqandila nepestin qalmighandimen? **12** Némishqa méni qobul qilidighan ételer bolghandu? Némishqa méni émitidighan emchekler bolghandu? **13** Mushular bolmighan bolsa, undaqta men menggü tinch yétip qalattim, Menggülük uyqugha ketken bolattim, shu chaghda aram tapqan bolattim. **14** Shu chaghda özliri üchünla xilwet jaylargha mazar salghan yer yüzidiki padishahlar hem meslihetchiler bilen, **15** Yaki altun yighqan, Öyliri kümüshke tolghan beg-shahzadiler bilen bolattim; **16** Qorsaqtin mezgilsiz chüshüp ketken yoshurun balidek, Nurni körmey chachrap ketken balidek hayat kechürmigen bolattim. **17** Ashu yerde reziller awarichiliktin xaliy bolidu, Ashu yerde halidin ketkenler aram tapidu; **18** Ashu yerde esirler rahette jem bolidu, Ular ezgüchilerning awazini anglimaydu; **19** Ghériblarmu hem ulughlarmu ashu yerde turidu, Qul bolsa xojayinidin azad bolidu. **20** Japa tartquchigha néme dep nur bérilidu? Némishqa derd-elemge chömgenlerge hayat bérilidu? **21** Ular teshnaliq bilen ölümni kütidu, Biraq u kelmeydu; Ular ölümni yoshurun göherni kézip izdigendinmu ewzel bilidu, **22** Ular görni tapqanda zor xushal bolup, Shad-xuramliqqa chömidu. **23** Öz yoli éniqsiz ademge, Yeni Tengrining tosiqi sélin'ghan ademge némishqa [nur we hayat] bérilidu? **24** Shunga tamiqimning ornigha nalilirim kélidu; Méning qattiq peryadlirim sharqiratmidek sharqiraydu. **25** Chünki men del qorqqan wehshet öz béshimgha chüshti; Men del qorqidighan ish manga keldi. **26** Mende héch aramliq yoqtur! Hem héch xatirjem emesmen! Héch tinch-amanliqim yoqtur! Biraq parakendichilik haman üstümge chüshmekte!».

4 Témanliq Élifaz jawaben mundaq dédi: — **2** «Birsi sen bilen sözleshmekchi bolsa, éghir alamsen? Biraq kim aghzigha kelgen gepni yutuwatalaydu? **3** Qara, sen köp ademlerge telim-terbiye bergen ademsen, Sen jansiz qollargha küch bergensen, **4** Sözliring deldengship aran mangidighanlarni righbetlendürgen, Tizliri pükülgenlerni yöligensen. **5** Biraq hazir nöwet sanga keldi, Shuningliq bilen halingdin ketting, Balayi'apet sanga tégishi bilen, Sen alaqzade bolup ketting. **6** Ixlasmenliking tayanching bolup kelmigenmu? Yolliringdiki durusluq ümidingning asasi emesmidi? **7** Ésingge al, kim bigunah turup weyran bolup baqqan? Duruslarning hayati nede üzülüp qalghan? **8** Men körginimdek, gunah bilen yer aghdurup awarichilik térighanlar, Oxshashla hosul alidu. **9** Tengrining bir nepisi bilenla ular gumran bolidu, Uning ghezipining partlishi bilen ular yoqilip kétidu. **10** Shirning hörkireshliri, Hem esheddiy shirning awazi [bar bolsimu], Shir arslanlirining chishliri sundurulidu; **11** Batur shir bolsa ow tapalmay yoqilishqa yüzlinidu, Chishi shirning küchükliri chéchilip kétidu. **12** — Mana, manga bir söz ghayibane keldi, Quliqimgha bir shiwirlighan awaz kirdi, **13** Tün kéchidiki ghayibane körünüshlerdin chiqqan oylarda, Ademlerni chongqur uyqu basqanda, **14** Qorqunch we titrekmu méni basti, Söngek-söngeklirimni titritiwetti; **15** Köz aldimdin bir roh ötüp ketti; Bedinimdiki tüklirim hürpiyip ketti. **16** U roh ornida midirlimay turdi, biraq turqini körelmidim; Köz aldimda bir gewde turuptu; Shiwirlighan bir awaz anglandi: — **17** «Insan balisi Tengridin heqqaniy bolalamdu? Adem öz Yaratquchisidin pak bolalamdu? **18** Mana, U Öz qullirigha ishenmigen, Hetta perishtilirinimu «Nadanliq qilghan!» dep eyibligen yerde, **19** Uli topilardin bolghan insanlar, Laydin yasalghan öylerde turghuchilar qandaq bolar!? Ular perwanidinmu asanla yanjilidu! **20** Ular tang bilen kech ariliqida kukum-talqan bolidu; Ular héchkim nezirige almighan halda menggüge yoqilidu. **21** Ularning chédir tanisi yulup tashlan'ghan'ghu? Ular héch danaliqqa téxi érishmeyla ölüp kétidu!».

5 Qéni, iltija qilip baq, sanga jawab qilghuchi barmikin? Muqeddeslerning qaysisidin panah tileysen? **2** Chünki exmeqning achchiqi özini öltüridu, Qehri nadanning jénigha zamin bolidu. **3** Men öz közüm bilen exmeqning yiltiz tartqanliqini körgenmen; Lékin shu haman uning makanini «Lenetke uchraydu!» dep bildim, **4** Uning baliliri amanliqtin yiraqtur; Ular sheher derwazisida sot qilin'ghanda basturuldi; Ulargha héchkim himayichi bolmaydu. **5** Uning hosulini achlar yep tügitidu; Ular hetta tiken arisida qalghanlirinimu élip tügitidu; Qiltaqchimu uning mal-mülüklirini yutuwélishqa teyyar turidu. **6** Chünki awarichilik ezeldin topidin ünüp chiqmaydu, Külpetmu yerdin ösüp chiqqanmu emes. **7** Biraq uchqun yuqirigha uchidighandek, Insan külpet tartishqa tughulghandur. **8** Ornungda men bolsam, Tengrighila murajiet qilattim, Men ishimni Xudayimghila tapshuriwétettim. **9** U hésabsiz karametlerni, Sansanaqsiz möjizilerni yaritidu. **10** U yerge yamghur teqdim qilidu; U dala üstige su ewetip béridu. **11** U pes orunda turidighanlarning mertiwisini üstün qilidu; Matem tutqanlar amanliqqa kötürülidu. **12** U hiyligerlerning niyetlirini bikar qiliwétidu, Netijide ular ishini püttürelmeydu. **13** U mekkarlarni öz hiyligerlikidin tuzaqqa alidu; Egrilerning neyrengliri éqitip kétilidu. **14** Kündüzde ular qarangghuluqqa uchraydu; Chüshte tün kéchidek silashturup mangidu. **15** Biraq u miskinlerni mekkarlarning qilichi we aghzidin qutquzidu, Ularni küchlüklerning changgilidin qudretlik qoli bilen qutquzidu. **16** Shunga, ajizlar üchün ümid tughulidu, Qebihlik aghzini yumidu. **17** Qara, Tengri ibret bergen adem bextliktur, Shunga, Hemmige Qadirning terbiyisige sel qarima jumu! **18** Chünki U ademni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U sanjiydu, biraq

Uning qolliri yene saqaytidu. **19** U séni alte qiyinchiliqtin
qutquzidu; Hetta yette külpette héchqandaq yamanliq
sanga tegmeydu. **20** Acharchiliqta U séning ülümingge,
Urushta U sanga urulghan qilich zerbisige nijatkar bolidu.
21 Sen zeherlik tillarning zerbisidimu bashpanahliq ichige
yoshurunisen, Weyranchiliq kelgende uningdin héch
qorqmaydighan bolisen. **22** Weyranchiliq we qehetchilik
aldida külüpla qoyisen; Yer yüzidiki haywanlardinmu
héch qorqmaysen. **23** Sen daladiki tashlar bilen ehdidash
bolisen; Yawayi haywanlarmu sen bilen inaq ötidu. **24**
Sen chédiringning tinch-amanliqta bolidighanliqini bilip
yétisen; Mal-mülküngni éditliseng, hemme némengning
tel ikenlikini bayqaysen. **25** Nesling köp bolidighanliqini,
Perzentliringning ot-chöptek köp ikenlikini bilisen. **26**
Sen öz waqtidila yétilip yighilghan bir bagh bughdaydek,
Peqet waqit-saiting piship yétilgendila yerlikingge
kirisen. **27** Biz özimiz buni tekshürüp körgenmiz — ular
heqiqeten shundaqtur. Shunga özüng anglap bil, bularni
özüngge tetbiqlap oylap baq».

6 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Ah, méning
derdlik zarlirim tarazida ölchense! Ah, béshimgha
chüshken barliq balayi'qaza bular bilen bille tarazilansa!
3 Shundaq qilinsa u hazir déngizdiki qumdin éghir
bolup chiqidu; Shuning üchün sözlirim telwilerche
boluwatidu. **4** Chünki Hemmige Qadirning oqliri manga
sanjilip ichimde turuwatidu, Ularning zehirini rohim
ichmekte, Tengrining wehimiliri manga qarshi sep tüzüp
hujum qiliwatidu. **5** Yawa éshek ot-chöp tapqanda
hangramdu? Kala bolsa yem-xeshek üstide möremdu?
6 Tuz bolmisa temsiz nersini yégili bolamdu? Xam
tuxumning éqining temi barmu? **7** Jénim ulargha
tegsimu seskinip kétidu, Ular manga yirginchlik tamaq
bolup tuyulidu. **8** Ah, méning teshna bolghinim kelsidi!
Tengri intizarimni ijabet qilsidi! **9** Ah, Tengri méni yanjip
tashlisun! U qolini qoyuwétip jénimni üzüp tashlashqa
muwapiq körsidi! **10** Shundaq bolsa, manga teselli bolatti,
Hetta rehimsiz aghriqlarda qiynalsammu, shadlinattim;
Chünki Muqeddes Bolghuchining sözliridin tanmighan
bolattim! **11** Mende ölümni kütkudek yene qanchilik
maghdur qaldi? Méning sewr-taqetlik bolup hayatimni
uzartishimning néme netijisi bolar? **12** Méning küchüm
tashtek chingmu? Méning etlirim mistin yasalghanmidi?
13 Özümge yardem bergüdek maghdurum qalmidi
emesmu? Herqandaq eqil-tedbir mendin qoghliwétilgen
emesmu? **14** Ümidsizlinip kétiwatqan kishige dosti
méhribanliq körsetmiki zörürdur; Bolmisa u Hemmige
qadirdin qorqushtin waz kéchishi mumkin. **15** Biraq
buraderlirim waqitliq «aldamchi ériq» süyidek, Manga
héligerlik bilen muamile qilmaqta; Ular suliri éqip
tügigen ériqqa oxshaydu. **16** Érigen muz suliri ériqqa
kirgende ular qaridap kétidu, Qarlar ularning ichide
yoqilip kétidu, **17** Ular pesilning illishi bilen qurup
kétidu; Hawa issip ketkende, izidin yoqilip kétidu. **18**
Seperdashlar mangghan yolidin chiqip, ériqqa burulidu;
Ular ériqni boylap méngip, chölde ézip ölidu. **19** Témaliq
karwanlarmu ériq izdep mangdi; Shébaliq sodigerlermu
ulargha ümid bilen qaridi; **20** Biraq ular ishen'ginidin
ümidsizlinip nomusta qaldi; Ular ashu yerge kélishi
bilen parakendichilikke uchridi. **21** Mana siler ulargha
oxshash [manga tayini] yoq bolup qaldinglar; Siler
qorqunchluq bir wehimini körüpla qorqup kétiwatisiler.
22 Men silerge: «Manga béringlar», Yaki: «Manga mal-
mülükliringlardin hediye qilinglar?» — dégenni qachan
dep baqqan? **23** Yaki: «Méni ézitquchining qolidin
qutquzunglar!» Yaki «Zorawanlarning qolidin görüge
pul bersenglar!» dep baqqanmu? **24** Manga ögitip
qoyunglar, süküt qilimen; Nede yoldin chiqqanliqimni
manga körsitip béringlar. **25** Toghra sözler némidégen
ötkür-he! Biraq eyibliringlar zadi némini ispatliyalaydu?!
26 Ümidsizlen'gen kishining gepliri ötüp kétidighan
shamaldek tursa, Peqet sözlernila eyiblimekchimusiler?
27 Siler yétim-yésirlarning üstide chek tashlishisiler!
Dost-buradiringlar üstide sodilishisiler! **28** Emdi manga
yüz turane qarap béqinglar; Aldinglardila yalghan
söz qilalamdim? **29** Ötünimen, boldi qilinglar, gunah
bolmisun; Rast, qaytidin oylap béqinglar, Chünki
özümning toghriliqim [tarazida] turidu. **30** Tilimda
xataliq barmu? Tilim yamanliqni zadi tétiyalmasmu?

7 Insan'gha zéminda jewre-japa chékidighan
turmush békitilgen emesmu? Uning künliri bir
medikarningkige oxshash emesmu? **2** Qul kechqurunning
sayisige teshna bolghandek, Medikar öz emgikining
heqqini kütkendek, **3** Mana bihude aylar manga
békitilgen, Gheshlikke tolghan kéchiler manga nésip
qilin'ghan. **4** Men yatqinimda: «Qachan qoparmen?» dep
oylaymen, Biraq kech uzundin uzun bolidu, Tang atquche
pütün bir kéche men tolghinip yatimen. **5** Etlirim qurtlar
hem topa-changlar bilen qaplandi, Térilirim yérilip,
yiringlap ketti. **6** Künlirim bapkarning mokisidinmu
ittik ötidu, Ular ümidsizlik bilen ayaghlishay dep
qaldi. **7** [Ah Xuda], méning jénim bir nepesla xalas.
Közüm yaxshiliqni qaytidin körmeydighanliqi ésingde
bolsun; **8** Méni Körgüchining közi ikkinchi qétim manga
qarimaydu, Sen neziringni üstümge chüshürginingde,
men yoqalghan bolimen. **9** Bulut ghayib bolup, qayta
körünmigendek, Oxshashla tehtisaragha chüshken
adem qaytidin chiqmaydu. **(Sheol h7585)** **10** U yene
öz öyige qaytmaydu, Öz yurti uni qayta tonumaydu.
11 Shunga men aghzimni yummay, Rohimning derd-
elimi bilen söz qilay, Jénimning azabidin zarlaymen. **12**
Némishqa Sen üstümdin közet qilisen? Men [xeterlik]
bir déngizmu-ya? Yaki déngizdiki bir ejdihamumen? **13**
Men: «Ah, yatqan ornum manga rahet béridu, Körpem
nale-peryadimgha derman bolidu» — désem, **14** Emdi
Sen chüshler bilen méni qorqutiwatisen, Ghayibane
alametler bilen manga wehime salisen. **15** Shuning
üchün boghulushumni, ölümni, Bu söngeklirimge
qarap olturushtin artuq bilimen. **16** Men öz jénimdin
toydum; Méning menggüge yashighum yoq, Méni
meylimge qoyiwetkin, Méning künlirim bihudidur. **17**
Insan balisi némidi? Sen némishqa uni chong bilisen,
Néme dep uninggha köngül bérisen? **18** Her etigende
uni sürüshtürüp kélisen, Her nepes uni sinaysen! **19**
Qachan'ghiche méningdin neziringni almaysen, Manga
qachan'ghiche aghzimdiki sériq suni yutuwalghudek
aram bermeysen? **20** Men gunah qilghan bolsammu,
i insaniyetni Közetküchi, Sanga néme qiliptimen?!
Men Sanga yük bolup qaldimmu? Buning bilen méni
Özüngge zerbe nishani qilghansenmu? **21** Sen némishqa
méning itaetsizlikimni kechürüm qilip, Gunahimni
saqit qilmaysen? Chünki men pat arida topining ichide

uxlaymen; Sen méni izdep kélisen, lékin men mewjut
bolmaymen».

8 Andin Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** «Sen
qachan'ghiche mushularni sözleysen? Aghzingdiki
sözler küchlük shamaldek qachan'ghiche chiqidu? **3**
Tengri adaletni burmilighuchimu? Hemmige Qadir
adilliqni burmilamdu? **4** Séning baliliring Uning
aldida gunah qilghan bolsa, U ularnimu itaetsizlikining
jazasigha tapshurghan, xalas. **5** Biraq eger özüng
hazir chin könglüngdin Tengrini izdisengla, Hemmige
Qadirgha iltija qilsangla, **6** Eger sen sap dil hem durus
bolghan bolsang, Shübhisizki, U sen üchün oyghinidu,
Choqum séning heqqaniyliqinggha tolghan turalghungni
güllendüridu. **7** Sen deslepte étibarsiz qaralghan
bolsangmu, Biraq sen axirida choqum téximu güllinisen.
8 Shunga sendin ötüneyki, ötkenki dewrlerdin sorap
baqqin, Ularning ata-bowilirining izdinishlirigimu köngül
qoyghin **9** (Chünki biz bolsaq tünügünla tughulghanmiz;
Künlirimiz peqet bir saye bolghachqa, héchnémini
bilmeymiz). **10** Sanga körsetme bérip ögeteleydighan
ular emesmu? Ular öz könglidikini sanga sözlimemdu?
11 Latqa bolmisa yékenler égiz öselemdu? Qomushluqtiki
ot-chöpler susiz öselemdu? **12** Ular yéshil péti bolup,
téxiche orulmighan bolsimu, Herqandaq ot-chöptin
téz tozup kétidu. **13** Tengrini untughan kishilerning
hemmisining aqiwetliri mana shundaqtur; Iplaslarning
ümidi mana shundaq yoqqa kéter. **14** Chünki uning
tayan'ghini chürük bir nerse, xalas; Uning ishen'gini bolsa
ömüchükning toridur, xalas. **15** U öz uwisigha yölinidu,
biraq u mezmut turmaydu; U uni ching tutuwalghan
bolsimu, biraq u berdashliq bérelmeydu. **16** U quyash
astida kökligen bolsimu, Uning pilekliri öz béghini
qaplighan bolsimu, **17** Uning yiltizliri tash döwisige
chirmiship ketken bolsimu, U tashlar arisida orun izdigen
bolsimu, **18** Lékin [Xuda] uni ornidin yuliwetse, Ashu
yer uningdin ténip: «Men séni körmigen!» — deydu. **19**
Mana uning yolining shadliqi! Uningdin kéyin ornigha
bashqiliri tupraqtin ünidu. **20** Qara, Xuda durus ademni
tashlimaydu, Yaki yamanliq qilghuchilarning qolini
tutup ularni yölimeydu. **21** U yene séning aghzingni
külke bilen, Lewliringni shadliq awazliri bilen tolduridu,
22 Sanga nepretlen'genlerge shermendilik chaplinidu,
Eskilerning chédiri yoqitilidu».

9 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Way, séningla toghra,
[dunyani] heqiqeten sen dégendek dep bilimen!
Biraq insan balisi qandaq qilip Tengri aldida heqqaniy
bolalisun? **3** Hetta eger birsi uning bilen dewalishishqa
pétinalisa, Shu [kishi] mesililerning mingdin birigimu
jawab bérelmeydu. **4** Uning qelbide chongqur danaliq
bardur, U zor küch-qudretke igidur; Kimmu Uninggha
qarshi chiqip, yürikini tom qilip, Kéyin tinch-aman
qalghan? **5** U taghlarni ghezipide ghulatqanda, Ulargha
héch bildürmeyla ularni yulup tashlaydu. **6** U yer-zéminni
tewritip öz ornidin qozghitidu, Shuning bilen uning
tüwrükliri titrep kétidu. **7** U quyashqa kötürülme dep söz
qilsila, u qopmaydu; U [xalisa] yultuzlarningmu nurini
péchetlep qoyalaydu. **8** Asmanlarni keng yayghuchi
peqet udur, U déngiz dolqunliri üstige dessep yüridu.
9 U yette qaraqchi yultuz, Orion yultuz türkümi we
qelb yultuz topini, Jenubiy yultuz türkümlirinimu
yaratqan. **10** U hésablighusiz ulugh ishlarni, Sanap
tügitelmeydighan karamet ishlarni qilidu. **11** Qara, U
yénimdin ötidu, biraq men Uni körmeymen; U ötüp
kétidu, biraq Uni bayqiyalmaymen. **12** Mana, U élip
kétidu, kim Uni öz yolidin yanduralisun? Kim Uningdin:
«Néme qiliwatisen» dep sorashqa pétinalisun? **13** Tengri
ghezipini qayturuwalmaydu; Rahabning yardemchiliri
Uning ayighigha bash égidu. **14** Shundaq turuqluq, men
qandaqmu uninggha jawab béreleyttim. Men munazire
qilghudek qandaq sözlerni talliyalayttim? **15** Mubada
men heqqaniy bolsammu, Men yenila Uninggha jawab
bérelmeyttim; Men peqet sotchimgha iltijala qilalayttim.
16 Men Uninggha iltija qilghan we U manga jawab bergen
bolsimu, Men téxi Uning sadayimni anglighanliqigha
ishench qilalmighan bolattim; **17** U boran-chapqunlar
bilen méni ézidu, U yarilirimni sewebsiz awutmaqta. **18** U
manga hetta nepes élishqimu ruxset bermeydu, Eksiche U
manga derd-elemni yükliwetti. **19** Küch-qudret toghrisida
gep qilsaq, mana, Uningdin küchlük [yene bashqa kim]
bar? Adaletke kelsek, kim Uni sotqa chaqiralisun?! **20**
Men özümni aqlimaqchi bolsam, öz aghzim özümni
gunahqa paturar, Qosursiz bolghan bolsam, U yenila
méni egri dep békiter. **21** Biraq men eslide éyibsiz
idim. Meyli, özümning qandaq bolidighanliqim bilen
perwayim pelek! Öz jénimdin toydum! **22** Hemme ish
oxshash iken; shunga men deymenki, U duruslarnimu,
yamanlarnimu oxshashla yoqitidu. **23** Tuyuqsiz béshigha
qaza kélip ölse, U bigunahlargha qilin'ghan bu
sinaqqa qarap külidu. **24** Yer yüzi yamanlarning
qoligha tapshuruldi; Biraq U sotchilarning közlirini bu
adaletsizlikni körelmeydighan qilip qoyidu; Mushundaq
qilghuchi U bolmay, yene kim bolsun? **25** Méning
künlirim yeltapanning yügürüshidinmu téz ötidu; Ular
mendin qéchip kétidu, Ularning héchqandaq yaxshiliqi
yoqtur. **26** Ular qomush kémilerdek chapsan ötüp
kétidu; Alghur bürkü owni tutqili shungghughandek téz
mangidu. **27** Eger: «Nale-peryadtin toxtap, Chirayimni
tutuldurmay xush chiray bolay» désemmu, **28** Men yenila
azablirimning hemmisidin qorqup yürimen; Chünki
Séni méni bigunah hésablimaydu dep bilimen. **29**
Men haman eyiblik adem bolsam, Men bihude japa
tartip néme qilay? **30** Hetta qar süyi bilen yuyunup,
Qolumni shunche pakizlighan bolsammu, **31** Sen yenila
méni ewrezge chömüldürisenki, Öz kiyimimmu mendin
nepretlinidighan bolidu! **32** Chünki U men Uninggha
jawab béreligüdek, manga oxshash adem emes. Méning
Uning bilen sotta dewalashquchilikim yoqtur. **33**
Otturimizda her ikkimizni öz qoli bilen teng tutidighan
kélishtürgüchi bolsidi! **34** U Özining tayiqini mendin
yiraq qilsun, Uning wehimisi méni qorqatmisun; **35**
Shundila men Uningdin qorqmay sözliyeleyttim; Biraq
ehwalim undaq emestur!

10 Men öz jénimdin nepretlinimen; Öz derdimni
töküwalay; Qelbimdiki ah-zarimni sözliwalay.
2 Men Tengrige: «Méning gunahimni békitme;
manga körsetkinki, Sen zadi néme üchün men bilen
dewalishisen? **3** Ademni ezgining, Öz qolung bilen
yaratqiningni chetke qaqqining Sanga paydiliqmu?
Yamanlarning suyiqestige nur chachqining yaxshimu?
4 Séning közüng insanningkidek ajizmu? Sen ademler
körgendek xire köremsen? **5** Séning künliring ölidighan

insanning künliridek cheklikmu? Séning yilliring
insanning yilliridek qisqimu? 6 Sen méning rezil
adem emeslikimni bilip turup, Séning qolungdin
qutuldurghudek héchkimning yoqluqini bilip turup,
Némishqa méning xataliqimni sorap yürisen? Némishqa
méning gunahimni sürüshtürisen?» — deymen. 8 —
Sen Öz qolliring bilen méni shekillendürüp, bir gewde
qilip yaratqansen; Biraq Sen méni yoqatmaqchisen!
9 Sen layni yasighandek méni yasighiningni ésingde
tutqaysen, dep yélinimen; Sen méni yene tupraqqa
qayturamsen? 10 Sen [ustiliq bilen] méni süttek quyup
chayqap, Méni irimchiktek uyutqan emesmu? 11 Sen
tére hem et bilen méni kiyindürgensen, Ustixan hem
pey bilen birleshtürüp méni toqughansen. 12 Sen
manga hayat hem méhir-shepqet teqdim qilghansen,
Sen söygüng bilen rohimdin xewer alding. 13 Biraq
bu ishlar Séning qelbingde yoshuruqluq idi; Bularning
eslide qelbingde pükülkikini bilimen. 14 Gunah qilghan
bolsam, Sen méni közitip yürgen bolatting; Sen
méning qebihlikimni jazalimay qoymaytting. 15 Rezil
hésablan'ghan bolsam, manga bala kéletti! Hem yaki
heqqaniy hésablansammu, qattiq nomusqa chömüp,
azabqa chömginimde, Béshimni yenila kötürüshke
jür'et qilalmayttim; 16 Hetta [béshimni] kötürüshke
jür'et qilsammu, Sen esheddiy shirdek méning péyimge
chüshetting; Sen manga karamet küchüngni arqa-
arqidin körsitetting. 17 Sen méni eyibleydighan
guwahchiliringni qaytidin aldimgha keltürisen; Manga
qaritilghan ghezipingni zor qilisen; Küchliring manga
qarshi dolqunlap kelmekte. 18 Sen eslide némishqa méni
baliyatqudin chiqarghansen? Kashki, men chachrap
ketken bolsam, héch adem méni körmes idi! 19
Men héchqachan bolmighan bolattim! Baliyatqudin
biwasite görge apirilghan bolattim! 20 Méning azghine
künlirim tügey dégen emesmu? Shunga men barsa
kelmes yerge barghuche, — Qarangghuluq, ölüm saye
bolghan zémin'gha, — Zulmet bir zémin'gha, yeni
qarangghuluqning özining zéminigha, Ölüm sayisining
zéminigha, Tertipsiz, hetta öz nuri qapqarangghu
qilin'ghan shu zémin'gha barghuche, Manga azraq jan
kirish üchün, Ishingni bir deqiqe toxtat, mendin néri
bol!».

11 Andin Naamatliq Zofar jawaben mundaq dédi:
— 2 «Gep mundaq köp tursa, uni jawabsiz
qaldurghili bolmas? Sözmen kishi özini aqlisa bolamdu?
3 Séning sepseteliring köpchilikning aghzini tuwaqlisa
bolamdu? Sen mazaq qilip sözligendin kéyin, héchkim
bu ishni yüzingge salmisunmu? 4 Chünki sen: «Méning
eqidilirim saptur, Men sen [Xudaning] aldida pakmen»
— déding. 5 Ah, Tengri gep qilsidi! Aghzini échip
séni eyiblisidi! 6 Shundaq qilip U danaliqning sirlirini
sanga échip bersidi! Chünki danaliq ikki terepliktur!
Tengrining gunahingning xéli bir qismini kötüriwétip,
ulardin ötidighanliqini obdan bilip qoy! 7 Sen Tengrini
izdigen teqdirdimu Uni tüptin tonuyalamsen?! Hemmige
Qadirning cheksizlikini chüshinip yételemsen? 8 [Bundaq
danaliq] asmandin égizdur, [uninggha érishishke] néme
amaling bar? U tehtisaradin chongqurdur, sen némini
bileleysen? (Sheol h7585) 9 Uning uzunluqi yer-zémindin
uzundur, Kengliki déngiz-okyanlardin kengdur. 10 U ötüp
kétiwétip, ademni qamisa, uni soraqqa chaqirsa, kimmu
Uni tosalisun? 11 Chünki U saxta ademlerni obdan
bilidu, U tekshürmey turupla aldamchiliqni alliqachan
körüp bolghan. 12 «Insan tughulup bir yawa éshekning
texiyige aylan'ghuche, Nadan adem dana bolur!».
13 Biraq sen bolsang, eger qelbingni toghrilatsang,
Qolungni Xudagha qarap sozsang, 14 Qolungdiki
qebihlikni özüngdin néri qilsang, Chédirliringda héch
yamanliqni turghuzmisangla, 15 Sen u chaghda yüzüngni
qusursiz kötürüp yürisen, Tewrenmes, qorqunchsiz
bolisen; 16 Japayingni untuysen, Hetta éqip ötüp
ketken suni oylighandek ularni esleysen; 17 Künliring
chüshtiki nurdin yoruq bolidu, Séni hazir qarangghuluq
basqini bilen, tangdek parlaq bolisen. 18 Ümiding bar
bolghachqa, sen himayige ige bolisen, Sen etrapinggha
xatirjem qarap aram élip olturisen. 19 Rast, sen
yatqiningda, héchkimning weswesisi bolmaydu, Eksiche
nurghunlighan kishiler séning himmitingni izdep kélidu.
20 Biraq rezillerning közliri nuridin kétidu, Ulargha
qéchishqa héch yol qalmaydu, Ularning ümidi nepisi
toxtashtin ibaret bolidu, xalas».

12 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 Siler berheq
el-ehlisiler! Ölsenglar hékmetmu siler bilen bille
kétidu! 3 Méningmu silerdek öz eqlim bar, Eqilde
silerdin qalmaymen; Bunchilik ishlarni kim bilmeydu?!
4 Men öz dostlirimgha mazaq obyékti boldum; Mendek
Tengrige iltija qilip, duasi ijabet bolghan kishi, Heqqaniy,
durus bir adem mazaq qilindi! 5 Rahette olturghan
kishiler könglide herqandaq külpetni nezirige almaydu;
Ular: «Külpetler putliri teyilish aldida turghan kishigila
teyyar turidu» dep oylaydu. 6 Qaraqchilarning chédirliri
awatlishidu; Tengrige haqaret keltüridighanlar aman
turidu; Ular özining ilahini öz alqinida kötüridu. 7
Emdi haywanlardinmu sorap baq, Ular sanga ögitidu,
Asmandiki uchar-qanatlarmu sanga deydu; 8 We yaki
yer-zémin'gha gep qilsangchu, Umu sanga ögitidu;
Déngizdiki béliqlar sanga söz qilidu. 9 Bularning
hemmisini Perwerdigarning qoli qilghanliqini kim
bilmeydu? 10 Barliq jan igiliri, barliq et igiliri, Jümlidin
barliq insanning nepisi uning qolididur. 11 Éghizda
taamni tétighandek, Qulaqmu sözining toghriliqini sinap
baqidu emesmu? 12 Yashan'ghanlarda danaliq rast
tépilamdu? Künlirining köp bolushi bilen yorutulush
kélemdu? 13 Uningdila danaliq hem qudret bar; Uningdila
yolyoruq hem yorutush bardur. 14 Mana, U xarab qilsa,
héchkim qaytidin qurup chiqalmaydu; U qamap qoyghan
ademni héchkim qoyuwételmeydu. 15 Mana, U sularni
toxtitiwalsa, sular qurup kétidu, U ularni qoyup berse,
ular yer-zéminni bésip weyran qilidu. 16 Uningda küch-
qudret, chin hékmetmu bar; Aldighuchi, aldan'ghuchimu
uninggha tewedur. 17 U meslihetchilerni yalingach
qildurup, yalap élip kétidu, Soraqchilarni reswa qilidu.
18 U padishahlar [el-ehlige] salghan kishenlerni yéshidu,
Andin shu padishahlarni yalingachlap, chatraqlirini
lata bilenla qaldurup [shermende qilidu]. 19 U
kahinlarni yalingayagh mangdurup élip kétidu; U küch-
hoquqdarlarni aghduridu. 20 U ishenchlik qaralghan
zatlarning aghzini étidu; Aqsaqallarning eqlini élip
kétidu. 21 U aqsöngeklerning üstige haqaret tökidu,
U palwanlarning belwéghini yéship [ularni küchsiz

qilidu]. **22** U qarangghuluqtiki chongqur sirlarni
ashkarilaydu; U ölümning sayisini yorutidu. **23** U el-
yurtlarni ulughlashturidu hem andin ularni gumran
qilidu; El-yurtlarni kéngeytidu, ularni tarqitidu. **24** U
zémindiki el-jamaetning kattiwashlirining eqlini élip
kétidu; Ularni yolsiz desht-bayawanda sersan qilip
azduridu. **25** Ular nursizlandurulup qarangghuluqta
yolni silashturidu, U ularni mest bolup qalghan kishidek
galdi-guldung mangduridu.

13 Mana, méning közüm bularning hemmisini
körüp chiqqan; Méning quliqim bularni anglap
chüshen'gen. **2** Silerning bilgenliringlarni menmu
bilimen; Méning silerdin qélishquchilikim yoq. **3** Biraq
méning arzuyum Hemmige qadir bilen sözlishishtur,
Méning Xuda bilen munazire qilghum kélidu. **4** Siler
bolsanglar töhmet chaplighuchilar, Hemminglar yaramsiz
téwipsiler. **5** Siler peqetla sükütte turghan bolsanglar'idi!
Bu siler üchün danaliq bolatti! **6** Méning munaziremge
qulaq sélinglar, Lewlirimdiki muhakimilerni anglap
béqinglar. **7** Siler Xudaning wakaletchisi süpitide
boluwélip biadil söz qilamsiler? Uning üchün hiyle-
mikirlik gep qilmaqchimusiler? **8** Uninggha yüz-xatire
qilip [xushamet] qilmaqchimusiler?! Uninggha wakaliten
dewa sorimaqchimusiler? **9** U ich-baghringlarni axturup
chiqsa, siler üchün yaxshi bolattimu? Insan balisini
aldighandek uni aldimaqchimusiler? **10** Siler yüz-xatire
qilip yoshurunche xushamet qilsanglar, U choqum
silerni eyibleydu. **11** Buningdin köre Uning heywisining
silerni qorqatqini, Uning wehimisining silerge chüshkini
tüzük emesmu? **12** Pend-nesihetinglar peqet külge
oxshash sözler, xalas; Siler [ishench baghlighan]
istihkaminglar peqet lay istihkamlar, xalas. **13** Méni
ixtiyarimgha qoyuwétip zuwan sürmenglar, méni gep
qilghili qoyunglar. Béshimgha herméne kelse kelsun! **14**
Qandaqla bolmisun, jénim bilen tewekkul qilimen, Men
jénimni alqinimgha élip qoyimen! **15** U jénimni alsimu
men yenila Uni kütimen, Uninggha tayinimen; Biraq
qandaqla bolmisun men tutqan yollirimni Uning aldida
aqlimaqchimen; **16** Bundaq qilishim manga nijatliq
bolidu; Chünki iplas bir adem uning aldigha baralmaydu.
17 Sözlirimni diqqet bilen anglanglar, Bayanlirimgha
obdan qulaq sélinglar. **18** Mana, men öz dewayimni
tertipliq qilip teyyar qildim; Men özümning heqiqeten
aqlinidighanliqimni bilimen. **19** Men bilen bes-munazire
qilidighan qéni kim barkin? Hazir süküt qilghan bolsam,
tiniqtin toxtighan bolattim! **20** [Ah Xuda]! Manga
peqet ikki ishnila qilip bergin; Shundaq bolghandila,
men özümni Sendin qachurmaymen: **21** — Qolungni
mendin yiraq qilghin; — Wehimeng méni qorqatmisun.
22 Andin méni sot qilishqa chaqir, men sanga jawab
bérimen; Yaki men Sanga [dewayimdin] söz qilsam,
Senmu manga jawab bérisen. **23** Méning qebihliklirim
hem gunahlirim zadi qanchilik? Itaetsizlikim hem
gunahimni manga körsitip ber! **24** Némishqa didaringni
mendin yoshurisen? Némishqa méni Öz düshmining
dep bilding? **25** Uyaq-buyaqqa uchuruwétilidighan
anchiki bir yopurmaqni wehimige salmaqchimusen?
Qurup ketken paxalni qoghlimaqchimusen? **26** Chünki
Sen méning üstümdin zeherdek erzlerni yazisen, Sen
yashliqimdiki qebihliklirimni manga qayturuwatisen.
27 Men chirip ketken bir nerse, Men peqet küye
yégen bir kiyimla bolghinim bilen, Lékin Sen méning
putlirimni kishenleysen, Hemme yollirimni közitip
yürisen; Tapanlirimgha mangmasliq üchün chek sizip
qoyghansen.

14 Anidin tughulghanlarning künliri azdur, Palaket
uninggha yardur. **2** U güldek dunyagha kélip andin
tozuydu, U [quyash aldidin] sayige oxshash qéchip kétidu.
3 Biraq Sen téxi shundaq bir ajiz bolghuchigha közüngni
tikip, Méni Öz aldinggha soraqqa tartiwatamsen? **4**
Kim napak nersilerdin pak nersini chiqiralaydu? —
héchkim! **5** [Insanning] künliri békitilgendikin, Uning
aylirining sani Séning ilkingde bolghandikin, Sen uning
ötse bolmaydighan cheklirini békitkendikin, **6** Uning
bir'az dem élishi üchün uningdin közüngni élip qachqin,
Shuning bilen medikardek uninggha öz künliridin
söyünüsh nésip bolsun! **7** Chünki derex késiwétilgendin
kéyin, qayta ösüshtin ümid bar; Buningliq bilen uning
yumran bixliri tügep ketmeydu; **8** Uning yiltizi yerde
qurup ketken bolsimu, Uning kötiki topida ölüp ketken
bolsimu, **9** Biraq suning puriqi bilenla u yene kökiridu,
Yumran ot-chöptek yéngi bixlarni chiqiridu. **10** Biraq
adem bolsa ölidu, ilajsiz ongda yatidu, berheq, Insan
nepestin qalidu, andin nede bolidu? **11** Déngizdiki sular
pargha aylinip tügep ketkendek, Deryalar qaghjirap
qurup ketkendek, **12** Oxshashla adem yétip qalsila
qaytidin turmaydu; Asmanlar yoqimighuche, ular
oyghanmaydu, uyqudin turmaydu. **13** Ah, tehtisaragha
méni yoshurup qoysang idi, Gheziping ötüp ketküche
méni mexpiy saqlap qoysang idi, Méni ésingge alidighan
bir waqit-saetni manga békitip berseng idi! **(Sheol h7585)**
14 Adem ölse, qayta yashamdu? Shundaq bolsa manga
shundaq özgirish waqti kelgüche, Mushu japagha tolghan
künlirim ötküche, sewr-taqet bilen kütettim! **15** Shundaq
bolsa Sen méni chaqirsang, jawab bérettim; Sen Öz
qolung bilen yaratqininggha ümid-arzuyung bolatti. **16**
Biraq Sen hazir herbir dessigen qedemlirimni sanap,
Gunahimni közitiwatisen'ghu! **17** Itaetsizlikim xaltigha
sélinip péchetlendi, Gunahlirimni döwe-döwe qilip saqlap
qoydung. **18** Derweqe taghmu yimirilip yoqalghandek,
Tash öz ornidin tewrinip ketkendek, **19** Sular tash-
shéghillarni upritip yoqatqandek, Topanlar zémindiki
topini süpürüp ketkendek, Sen ademning ümidini yoq
qilisen. **20** Sen menggüge uning üstidin ghalib kélisen,
Shunga u dunyadin kétidu; uning chirayini tutuldurisen,
Uni Öz yéningdin yiraq qilisen. **21** Uning oghulliri
hörmetke érishidu, biraq u buni bilmeydu; Ular pes
qilinsimu, Biraq uning bulardinmu xewiri bolmaydu. **22**
U [peqet] öz ténidiki aghriqidinla azablinidu, U könglide
özi üchünla hesret-nadamet chékidu.

15 Témanliq Élifaz uninggha jawaben mundaq dédi:
— **2** Danishmen kishining quruq shamaldek
sepsete bilen jawab bérishi toghrimu? [Danishmen]
qorsiqini issiq meshriq shamili bilen toyghuzsa bolamdu?
3 Paydisiz sözler bilen, Tayini yoq gepler bilen
munazirilishishi muwapiqmu? **4** Berheq, sen iman-
ixlasni yoq qiliwetmekchisen, Xudaning aldida dua-
istiqametke tosalghu bolisen. **5** Chünki qebihliking
aghzinggha söz salidu, Sen mekkarlarning tilini
tallap qollinisen. **6** Men emes, belki öz aghzing
özüngning gunahingni békitidu, Öz lewliring sanga

qarshi guwahliq béridu. **7** Sen insanlar ichide tunji
bolup tughulghanmu? Sen tagh-dawanlardin awwal
apiride bolghanmu? **8** Tengrining mexpiy kéngishini
anglap kelgenmusen? Danaliq sen bilenla cheklinemdu?
9 Sen bilgenlerni bizning bilmeydighanlirimiz barmu?
Sen chüshen'genni bizning chüshenmeydighinimiz
barmu? **10** Aqsaqallar hem qérilar bizning teripimizde
turidu, Ular séning atangdinmu yashta chongdur. **11**
Tengrining teselliliri, Yeni sanga mulayimliq bilen
éytqan mushu söz sen üchün azliq qilamdu? **12**
Némishqa köngülning keynige kirip kétisen? Közüngni
némige parqiritisen? **13** Shundaq qilip sen rohingni
Tengrige qarshi turghuzdung, Éghizingdin shundaq
sözlerning chiqishigha yol qoyuwatisen! **14** Insan
néme idi? Öz-özini pakliyalighudek? Anidin tughulghan
adem balisi néme idi? Heqqaniy bolalighudek? **15**
Qara, [Xuda] Öz muqeddeslirigimu ishenmigen yerde,
Asmanlarmu uning neziride pak bolmighan yerde,
16 Yirginchlik bolghan, sésip ketken, Qebihlikni su
ichkendek ichidighan insan balisi zadi qandaq bolar?
17 Men sanga körsitey, manga qulaq sal; Közüm
körgenni bayan qilmaqchimen. **18** Danishmenler ata-
bowiliridin bularni anglighan, Yoshurmay bularni bayan
qilghan: — **19** (Peqet shularghila, [yeni ata-bowilirighila]
yer-zémin tapshurulghanidi, Ularning arisidin yat
adem ötüshke pétinalmaytti) **20** — Rezil adem barliq
künliride azablinidu, Zalim kishige yillar sanaqliqla
békitilgendur. **21** Uning quliqigha wehimilerning awazi
kiridu, Bayashatliqida bulangchi uning ustige bésip
chüshidu. **22** Qarangghuluqtin qutulushqa uning közi
yetmeydu, U qilich bilen chépilishqa saqlan'ghandur.
23 U ash izdep: «Zadi nedin tépilar?» dep yolda ténep
yüridu, U zulmet künining uninggha yéqinlashqanliqini
bilidu. **24** Derd-elem hem azab uninggha wehime
qilidu, Hujumgha teyyar bolghan padishahtek uning
üstidin ghelibe qilidu. **25** Chünki u Tengrige qarshi
qolini kötürgen, Hemmige qadirgha küch körsetmekchi
bolghan, **26** Shunga u boynini qattiq qilip, Köp qewetlik
qalqanni kötürüp uninggha qarap étilidu. **27** Yüzini yagh
basqan bolsimu, Béqinliri semrep ketken bolsimu, **28**
U xarabe sheherlerde, Adem qon'ghusi kelmeydighan,
Kések düwiliri bolushqa békitilgen öylerde yashaydu; **29**
U héch béyimaydu, Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu,
Uning teelluqatliri zémin üstide kéngeymeydu. **30** U
qarangghuluqtin qéchip qutulalmaydu, Yalqun uning
shaxlirini köydürüp qurutidu, [Xudaning] bir nepisi
bilen u [dunyadin] kétidu. **31** U saxtiliqqa tayanmisun!
U aldinip ketken, shunga saxtiliqning özi uning in'ami
bolidu; **32** Uning küni téxi toshmay turupla, Uning shéxi
téxi kökirip bolmayla, bu ishlar emelge ashurulidu. **33**
Üzüm téli silkinip, tong üzümler chüshürüwétilgendek,
Zeytun derixining chéchiki échilipla tökülüp ketkendek
bolidu. **34** Chünki iplaslarning jemeti tughmas bolidu, Ot
para yégenlerning chédirlirini köydüriwétidu. **35** [Biraq]
ular [herdaim] yamanliqni oylap, qebihlik tughduridu,
Könglide haman hiyle-mikir teyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawaben mundaq dédi: — **2**
Men mushundaq geplerni köp anglighanmen;
Siler hemminglar azab yetküzidighan ajayib teselli
bergüchi ikensiler-he! **3** Mundaq watildap qilghan
gepliringlarning chéki barmu? Silerge mundaq jawab
bérishke zadi néme qutratquluq qildi? **4** Xalisamla özüm
silerge oxshash söz qilalayttim; Siler méning ornumda
bolidighan bolsanglar, Menmu sözlerni baghlashturup
éytip, silerge zerbe qilalaytim, Béshimnimu silerge
qaritip chayqiyalayttim! **5** Halbuki, men eksiche
aghzim bilen silerni righbetlendürettim, Lewlirimning
tesellisi silerge dora-derman bolatti. **6** Lékin méning
sözlishim bilen azabim azaymaydu; Yaki gépimni ichimge
yutuwalisammu, manga néme aramchiliq bolsun? **7**
Biraq U méni halsizlandürüwetti; Shundaq, Sen pütkül
ailemni weyran qiliwetting! **8** Sen méni qamalliding!
Shuning bilen [ehwalim manga] guwahliq qilmaqta;
Méning oruq-qaqshal [bedinim] ornidin turup özümni
eyiblep guwahliq qilidu! **9** Uning ghezipi méni titma
qilip, Méni ow oljisi qilidu; U manga qarap chishini
ghuchurlitidu; Méning düshminimdek közini alayitip
manga tikidu. **10** [Ademler] manga qarap [mazaq
qiliship] aghzini achidu; Ular nepret bilen mengzimge
kachatlaydu; Manga hujum qilay dep sep tüzidu. **11**
Xuda méni eskilerge tapshurghan; Méni rezillerning
qoligha tashliwetkeniken. **12** Eslide men tinch-amanliqta
turattim, biraq u méni pachaqlidi; U boynumdin silkip
bitchit qiliwetti, Méni Öz nishani qilghaniken. **13** Uning
oqyachiliri méni qapsiwaldi; Héch ayimay U ücheybaghrimni yirtip, Ötümni yerge töküwetti. **14** U u yer-
bu yérimge üsti-üstilep zexim qilip bösüp kiridu; U
palwandek manga qarap étilidu. **15** Téremning üstige
böz rext tikip qoydum; Öz izzet-hörmitimni topa-
changgha sélip qoydum. **16** Gerche qolumda héchqandaq
zorawanliq bolmisimu, Duayim chin dilimdin bolghan
bolsimu, Yüzüm yigha-zaridin qizirip ketti; Qapaqlirimni
ölüm sayisi basti. **18** Ah, yer-zémin, qénimni yapmighin!
Nale-peryadim toxtaydighan'gha jay bolmighay! **19** Biraq
mana, asmanlarda hazirmu manga shahit Bolghuchi
bar! Ershlerde manga kapalet Bolghuchi bar! **20** Öz
dostlirim méni mazaq qilghini bilen, Biraq közüm téxiche
Tengrige yash tökmekte. **21** Ah, insan balisi dosti
üchün kélishtürgüchi bolghandek, Tengri bilen adem
otturisidimu kélishtürgüchi bolsidi! **22** Chünki yene
birnechche yil ötüshi bilenla, Men barsa qaytmas yolda
méngip qalimen.

17 Méning rohim sunuq, Künlirim tügey deydu,
Görler méni kütmekte. **2** Etrapimda aldamchi
mazaq qilghuchilar bar emesmu? Közümning ularning
échitquluqigha tikilip turushtin bashqa amali yoqtur.
3 Ah, jénim üchün Özüng xalighan kapaletni élip
Özüngning aldida manga borun bolghaysen; Sendin
bashqa kim méni qollap borun bolsun? **4** Chünki Sen
[dostlirimning] könglini yoruqluqtin qaldurghansen;
Shunga Sen ularni ghelibidinmu mehrum qilisen! **5**
Gheniymet alay dep dostlirigha peshwa atqan kishining
bolsa, Hetta balilirining közlirimu kor bolidu. **6** U
méni el-yurtlarning aldida söz-chöchekke qoydi; Men
kishiler yüzümge tüküridighan adem bolup qaldim.
7 Derd-elemdin közüm torliship ketti, Barliq ezalirim
kölenggidek bolup qaldi. **8** Bu ishlarni körüp duruslar
heyranuhes bolidu; Bigunahlar iplaslargha qarshi
turushqa qozghilidu. **9** Biraq heqqaniy adem öz yolida
ching turidu, Qoli pak yüridighan ademning küchi

toxtawsiz ulghiyidu. **10** Emdi qéni, hemminglar, yene
kélinglar; Aranglardin birmu dana adem tapalmaymen. **11**
Künlirim axirlishay dep qaptu, Muddialirim, könglümdiki
intizarlar üzüldi. **12** Bu ademler kéchini kündüzge
aylandurmaqchi; Ular qarangghuluqqa qarap: «Nur
yéqinlishiwatidu» déyishiwatidu. **13** Eger kütsem,
öyüm tehtisara bolidu; Men qarangghuluqqa ornumni
raslaymen. **(Sheol h7585)** **14** «Chirip kétishni: «Sen
méning atam!», Qurtlarni: «Apa! Acha!» dep chaqirimen!
15 Undaqta ümidim nede? Shundaq, ümidimni kim
körelisun? **16** Ümidim tehtisaraning tömür penjiriliri
ichige chüshüp kétidu! Biz birlikte topigha kirip kétimiz!
(Sheol h7585)

18 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2**
Sendek ademler qachan'ghiche mundaq sözlerni
toxtatmaysiler? Siler obdan oylap béqinglar, andin biz söz
qilimiz. **3** Biz némishqa silerning aldinglarda haywanlar
hésablinimiz? Némishqa aldinglarda exmeq tonulimiz?
4 Hey özüngning ghezipide özüngni yirtquchi, séni depla
yer-zémin tashliwétilemdu?! Tagh-tashlar öz ornidin
kötürülüp kétemdu?! **5** Qandaqla bolmisun, yaman
ademning chirighi öchürülidu, Uning ot-uchqunliri
yalqunlimaydu. **6** Chédiridiki nur qarangghuluqqa
aylinidu, Uning üstige asqan chirighi öchürülidu. **7**
Uning mezmut qedemliri qisilidu, Özining nesihetliri
özini mollaq atquzidu. **8** Chünki öz putliri özini torgha
ewetidu, U del torning üstige desseydighan bolidu. **9**
Qiltaq uni tapinidin iliwalidu, Tuzaq uni tutuwalidu. **10**
Yerde uni kütidighan yoshurun arghamcha bar, Yolida uni
tutmaqchi bolghan bir qapqan bar. **11** Uni her tereptin
wehimiler bésip qorqitiwatidu, Hem ular uni iz qoghlap
qoghlawatidu. **12** Maghdurini acharchiliq yep tügetti;
Palaket uning yénida paylap yüridu. **13** Ölümning chong
balisi uning térisini yewatidu; Uning ezalirini shoraydu.
14 U öz chédiridiki amanliqtin yulup tashlinidu,
[Ölümning tunjisi] uni «wehimilerning padishahi»ning
aldigha yalap apiridu. **15** Öyidikiler emes, belki bashqilar
uning chédirida turidu; Turalghusining üstige günggürt
yaghdurulidu. **16** Uning yiltizi tégidin qurutulidu;
Üstidiki shaxliri késilidu. **17** Uning eslimisimu yer
yüzidikilerning ésidin kötürülüp kétidu, Sirtlarda uning
nam-abruyi qalmaydu. **18** U yoruqluqtin qarangghuluqqa
qoghliwétilgen bolup, Bu dunyadin heydiwétilidu. **19** El-
yurtta héchqandaq perzentliri yaki ewladliri qalmaydu,
U musapir bolup turghan yerlerdimu nesli qalmaydu.
20 Uningdin kéyinkiler uning künige qarap alaqzade
bolidu, Xuddi aldinqilarmu chöchüp ketkendek. **21** Mana,
qebih ademning makanliri shübhisiz shundaq, Tengrini
tonumaydighan kishiningmu orni choqum shundaqtur.

19 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Siler
qachan'ghiche jénimni azablimaqchisiler,
Qachan'ghiche méni söz bilen ezmekchisiler? **3** Siler
méni on qétim xarlidinglar; Manga uwal qilishqa nomus
qilmaysiler. **4** Eger méning sewenlikim bolsa, Men
emdi uning [derdini] tartimen. **5** Eger siler méningdin
üstünlük talashmaqchi bolsanglar, Yüzüm aldida sherm-
hayani körsitip méni eyiblimekchi bolsanglar, **6** Emdi
bilip qoyunglarki, manga uwal qilghan Tengri iken, U
tori bilen méni chirmashturup tartti; **7** Qara, men nale-
peryad kötürüp «Zorawanliq!» dep warqiraymen, Biraq
héchkim anglimaydu; Men warqiraymen, biraq manga
adalet kelmeydu. **8** U yolumni méni ötüwalmisun dep
chit bilen tosup qoydi, Qedemlirimge qarangghuluq
saldi. **9** U mendin shan-sheripimni mehrum qildi,
Béshimdin tajni tartiwaldi. **10** U manga her tereptin
buzghunchiliq qiliwatidu, men tügeshtim; Ümidimni
U derexni yulghandek yuluwaldi. **11** Ghezipini manga
qaritip qozghidi, Méni Öz düshmenliridin hésablidi.
12 Uning qoshunliri sep tüzüp atlandi, Pelempeylirini
yasap manga hujum qildi, Ular chédirimni qorshawgha
élip bargah tikiwaldi. **13** U qérindashlirimni mendin
néri qildi, Tonushlirimning méhrini mendin üzdi. **14**
Tughqanlirim mendin yatliship ketti, Dost-buraderlirim
méni unutti. **15** Öyümde turghan musapirlar, hetta
dédeklirimmu méni yat adem dep hésablaydu; Ularning
neziride men musapir bolup qaldim. **16** Men chakirimni
chaqirsam, u manga jawab bermeydu; Shunga men
uninggha aghzim bilen yélinishim kérek. **17** Tiniqimdin
ayalimning qusqusi kélidu, Aka-ukilirim sésiqliqimdin
bizar. **18** Hetta kichik balilar méni kemsitidu; Ornumdin
turmaqchi bolsam, ular méni haqaretleydu. **19** Méning
sirdash dostlirimning hemmisi mendin nepretlinidu,
Men söygenler mendin yüz öridi. **20** Et-térilirim
ustixanlirimgha chapliship turidu, Jénim qil üstide qaldi.
21 Ah, dostlirim, manga ichinglar aghrisun, ichinglar
aghrisun! Chünki Tengrining qoli manga kélip tegdi. **22**
Siler némishqa Tengridek manga ziyankeshlik qilisiler?
Siler némishqa etlirimge shunche toymaysiler! **23** Ah,
méning sözlirim yézilsidi! Ular bir yazmigha pütüklük
bolghan bolatti! **24** Ular tömür qelem bilen qoghushun
ichige yézilsidi! Ebedil'ebed tash üstige oyup pütülgen
bolatti! **25** Biraq men shuni bilimenki, özümning
Hemjemet-Qutquzghuchim hayattur, U axiret künide yer
yüzide turup turidu! **26** Hem méning bu tére-etlirim
buzulghandin kéyin, Men yenila ténimde turup Tengrini
körimen! **27** Uni özümla eyni halda körimen, Bashqa
ademning emes, belki özümning közi bilen qaraymen;
Ah, qelbim buninggha shunche intizardur! **28** Eger siler:
«Ishning yiltizi uningdidur, Uni qandaq qilip qistap
qoghliwételeymiz?!» — désenglar, **29** Emdi özünglar
qilichtin qorqqininglar tüzük! Chünki [Xudaning] ghezipi
qilich jazasini élip kélidu, Shuning bilen siler [Xudaning]
sotining quruq gep emeslikini bilisiler».

20 Andin Naamatliq Zofar jawaben mundaq dédi: —
2 «Méni biaram qilghan xiyallar jawab bérishke
ündewatidu, Chünki qelbim biaramliqta örtenmekte.
3 Men manga haqaret keltürüp, méni eyibleydighan
sözlerni anglidim, Shunga méning roh-zéhnim méni
jawab bérishke qistidi. **4** Sen shuni bilmemsenki,
Yer yüzide Adem'atimiz apiride bolghandin béri, **5**
Rezillerning ghalibe tentenisi qisqidur, Iplaslarning
xushalliqi birdemliktur. **6** Undaq kishining shan-
sheripi asman'gha yetken bolsimu, Béshi bulutlargha
taqashsimu, **7** Yenila özining poqidek yoqap kétidu;
Uni körgenler: «U nedidur?» deydu. **8** U chüshtek
uchup kétidu, Qayta tapqili bolmaydu; Kéchidiki
ghayibane alamettek u heydiwétilidu. **9** Uni körgen köz
ikkinchi uni körmeydu, Uning turghan jayi uni qayta
uchratmaydu. **10** Uning oghulliri miskinlerge shepqet
qilishqa mejburlinidu; Shuningdek u hetta öz qoli bilen

bayliqlirini qayturup béridu. **11** Uning ustixanliri yashliq
maghdurigha tolghan bolsimu, Biraq [uning maghduri]
uning bilen bille topa-changda yétip qalidu. **12** Gerche
rezillik uning aghzida tatliq tétighan bolsimu, U uni til
astigha yoshurghan bolsimu, **13** U uni yutqusi kelmey
méhrini üzelmisimu, U uni aghzida qaldursimu, **14** Biraq
uning qarnidiki tamiqi özgirip, Kobra yilanning zeherige
aylinidu. **15** U bayliqlarni yutuwétidu, biraq ularni
yanduridu; Xuda ularni ashqazinidin chiqiriwétidu. **16**
U kobra yilanning zeherini shoraydu, Char yilanning
neshtiri uni öltüridu. **17** U qaytidin ériq-östenglerge
hewes bilen qariyalmaydu, Bal we sériq may bilen
aqidighan deryalardin huzurlinalmaydu. **18** U érishkenni
yutalmay qayturidu, Tijaret qilghan paydisidin u
héch huzurlinalmaydu. **19** Chünki u miskinlerni ézip,
ularni tashliwetken; U özi salmighan öyni igiliwalghan.
20 U achközlüktin esla zérikmeydu, U arzulighan
nersiliridin héchqaysisini saqlap qalalmaydu. **21**
Uninggha yutuwalghudek héchnerse qalmaydu, Shunga
uning bayashatliqi menggülük bolmaydu. **22** Uning
toqquzi tel bolghanda, tuyuqsiz qisilchiliqqa uchraydu;
Herbir ézilgüchining qoli uninggha qarshi chiqidu. **23** U
qorsiqini toyghuziwatqinida, Xuda dehshetlik ghezipini
uninggha chüshüridu; U ghizaliniwatqanda [ghezipini]
uning üstige yaghduridu. **24** U tömür qoraldin qéchip
qutulsimu, Biraq mis oqya uni sanjiydu. **25** Tegken
oq keynidin tartip chiqiriwélginide, Yaltiraq oq uchi
öttin chiqiriwélginide, Wehimiler uni basidu. **26** Zulmet
qarangghuluq uning bayliqlirini yutuwétishke teyyar
turidu, Insan püwlimigen ot uni yutuwalidu, Uning
chédirida qélip qalghanlirinimu yutuwétidu. **27** Asmanlar
uning qebihlikini ashkarilaydu; Yer-zéminmu uninggha
qarshi qozghilidu. **28** Uning mal-dunyasi élip kétilidu,
[Xudaning] ghezeplik künide kelkün ulghiyip öy-bisatini
ghulitidu. **29** Xudaning rezil ademge belgiligen nésiwisi
mana shundaqtur, Bu Xuda uninggha békitken mirastur».

21 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Geplirimge
qulaq sélinglar, Bu silerning manga bergen
«teselliliringlar»ning ornida bolsun! **3** Söz qilishimgha
yol qoysanglar; Söz qilghinimdin kéyin, yene mazaq
qiliwéringlar! **4** Méning shikayitim bolsa, insan'gha
qaritiliwatamdu? Rohim qandaqmu bitaqet bolmisun?
5 Manga obdan qaranglarchu? Siler choqum heyran
qalisiler, Qolunglar bilen aghzinglarni étiwalisiler. **6**
Men bu ishlar üstide oylansamla, wehimige chömimen,
Pütün etlirimni titrek basidu. **7** Némishqa yamanlar
yashiwéridu, Uzun ömür köridu, Hetta zor küch-
hoquqluq bolidu? **8** Ularning nesli öz aldida, Perzentliri
köz aldida mezmut ösidu, **9** Ularning öyliri wehimidin
aman turidu, Tengrining tayiqi ularning üstige tegmeydu.
10 Ularning kaliliri jüplense uruqlimay qalmaydu, Iniki
mozaylaydu, Moziyinimu tashlimaydu. **11** [Reziller]
kichik balilirini qoy padisidek talagha chiqiriwéridu,
Ularning perzentliri taqlap-sekrep ussul oynap yüridu.
12 Ular dap hem chiltargha tengkesh qilidu, Ular neyning
awazidin shadlinidu. **13** Ular künlirini awatchiliq ichide
ötküzidu, Andin közni yumup achquchila tehtisaragha
chüshüp kétidu. **(Sheol h7585)** **14** Hem ular Tengrige:
«Bizdin néri bol, Bizning yolliring bilen tonushqimiz
yoqtur!» — deydu, **15** — «Hemmige Qadirning xizmitide
bolushning erzigüdek neri bardu? Uninggha dua qilsaq
bizge néme payda bolsun?!». **16** Qaranglar, ularning
bexti öz qolida emesmu? Biraq yamanlarning nesihiti
mendin néri bolsun! **17** Yamanlarning chirighi qanche
qétim öchidu? Ularni özlirige layiq külpet basamdu?
[Xuda] ghezipidin ulargha derdlerni bölüp béremdu?
18 Ular shamal aldidiki éngizgha oxshash, Qara quyun
uchurup kétidighan paxalgha oxshashla yoqamdu?
19 Tengri uning qebihlikini balilirigha chüshürüshke
qalduramdu? [Xuda] bu jazani uning özige bersun, uning
özi buni tétisun! **20** Özining halakitini öz közi bilen
körsun; Özi Hemmige Qadirning qehrini tétisun! **21**
Chünki uning békitilgen yil-ayliri tügigendin kéyin, U
qandaqmu yene öz öydikiliridin huzur-halawet alalisun?
22 Tengri kattilarning üstidinmu höküm qilghandin
kéyin, Uninggha bilim ögiteleydighan adem barmidur?!
23 Birsi saq-salamet, pütünley ghem-endishsiz, azadilikte
yilliri toshqanda ölidu; **24** Béqinliri süt bilen sémiz
bolidu, Ustixanlirining yiliki xéli nem turidu. **25** Yene
birsi bolsa achchiq armanda tügep kétidu; U héchqandaq
rahet-paraghet körmigen. **26** Ular bilen bille topa-
changda teng yatidu, Qurutlar ulargha chaplishidu.
27 — Mana, silerning némini oylawatqanliqinglarni,
Méni qarilash niyetliringlarni bilimen. **28** Chünki siler
mendin: «Ésilzadining öyi nege ketken? Rezillerning
turghan chédirliri nedidur?» dep sorawatisiler. **29** Siler
yoluchilardin shuni sorimidinglarmu? Ularning shu
bayanlirigha köngül qoymidinglarmu? **30** [Démek],
«Yaman adem palaket künidin saqlinip qalidu, Ular
ghezep künidin qutulup qalidu!» — [deydu]. **31** Kim
[rezilning] tutqan yolini yüz turane eyibleydu? Kim
uninggha öz qilmishi üchün tégishlik jazasini yégüzidu?
32 Eksiche, u heywet bilen yerlikige kötürüp méngilidu,
Uning qebrisi közet astida turidu. **33** Jilghining chalmiliri
uninggha tatliq bilinidu; Uning aldidimu sansiz ademler
ketkendek, Uning keynidinmu barliq ademler egiship
baridu. **34** Siler némishqa manga quruq gep bilen teselli
bermekchi? Silerning jawabliringlarda peqet saxtiliqla
tépilidu!

22 Andin Témanliq Élifaz mundaq dédi: — **2**
Adem Xudagha qandaqmu payda keltürelisun?
Dana ademlermu Uninggha néme payda keltürelisun?
3 Sen heqqaniy bolsangmu, Hemmige Qadirgha
néme behre béreleytting? Yolliring eyibsiz bolghan
teqdirdimu, sen Uninggha néme gheniymetlerni élip
kéleleysen? **4** Uning séni eyibleydighanliqi, We Uning
sanga shikayetler yetküzidighini séning ixlasmen
bolghining üchünmu-ya? **5** Séning rezilliking zor
emesmu? Séning gunahliring hésabsiz emesmu? **6**
Sen qérindashliringdin sewebsiz képillik alghansen;
Sen yalangtüshlerni kiyim-kéchekliridin mehrum
qiliwetkensen. **7** Halsizlan'ghanlargha su bermiding,
Ach qalghanlargha ashnimu ayap bermiding, **8** Gerche
sen yer-zéminlik bolghan qoli uzun adem bolsangmu,
Yer-zémin tutup hörmetlinip kelgen adem bolsangmu, **9**
Sen tul xotunlarnimu quruq qol yandurghansen, Yétim-
yésirlarning qolinimu yanjitiwetkensen. **10** Mana shu
sewebtin etrapingda tuzaqlar yatidu, Ushtumtut peyda
bolghan wehimimu séni basidu. **11** Shu sewebtinmu séni
qarangghuluq bésip körelmes qildi, Bir kelkün kélip séni
gherq qildi. **12** Tengri ershalaning choqqisida turidu

emesmu? Eng égiz yultuzlarning neqeder aliy ikenlikige
qarap baq! 13 Biraq sen: «Tengri némini bilidu? U
rast shunche zulmet qarangghuluqta birnémini perq
ételemdu?!» dewatisen. 14 Yene: «Qoyuq bulutlar uni
tosiwalidu, Shunga U pelek üstide aylinip mangghinida
bizni körmeydu!» — deysen. 15 Yaman ademler
mangghan kona yolni senmu tutiwéremsen? 16 Ular
waqti toshmay turupla élip kétilgen, Ularning ulliri
kelkün teripidin éqitilip kétilgen. 17 Ular Tengrige:
«Bizdin néri bol!» Hemmige Qadir bizni néme qilalisun?»
— deytti. 18 Biraq ularning öylirini ésil nersiler bilen
toldurghan del Uning Özidur, Men bolsam yamanlarning
nesihitidin yiraqlashqanmen! 19 Heqqaniylar ularning
berbat bolghanliqini körüp shadlinidu; Bigunahlar ularni
mazaq qilip: — 20 «Bizge qarshi chiqquchilar shübhisiz
weyran bolidu, Ot ularning bayliqlirini yutuwetmemdu?»
— deydu. 21 [Shunga] Xudagha boysunup Uni tonusang,
Shu chaghdila sen aman bolisen; Shuning bilen sanga
amet kélidu. 22 Uning aghzidin kelgen nesihetnimu
qobul qil, Uning sözlirini könglüngge püküp qoy. 23 Sen
Hemmige Qadirning yénigha qaytip kelseng, muqerrerki,
Qaytidin qurulup chiqalaysen; Eger sen qebihlikni
chédirliringdin yiraqlashtursang, 24 Eger sen altunungni
topa-chang üstige tashliyalisang, Ofirdiki altunungni
shiddetlik éqinning tashlirigha qoshuwetseng, 25
Undaqta Hemmige Qadirning Özi sanga altun bolidu.
Séning üchün serxil kümüshmu bolidu. 26 U chaghda sen
Hemmige Qadirdin söyünisen, Yüzüngni Tengrige qarap
kötüreleysen. 27 Sen Uninggha dua qilsang, U qulaq
salidu, Shundaqla senmu ichken qesemliringge emel
qilisen. 28 Sen qarar qilghan ish emelge ashidu, Yolliring
üstige nur chüshidu. 29 Ademler pes qilin'ghanda, sen
ulargha: «Ornunglardin turunglar!» deysen, Shuning
bilen [Xuda] chirayi sun'ghanlarni qutquzidu. 30 U
hetta gunahi bar ademnimu qutquzidu, U qolungdiki
halalliqtin qutquzulidu.

23 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Bügünmu
shikayitim achchiqtur; Uning méni basqan
qoli ah-zarlirimdinmu éghirdur! 3 Ah, Uni nedin
tapalaydighanliqimni bilgen bolsam'idi, Undaqta Uning
olturidighan jayigha barar idim! 4 Shunda men Uning
aldida dewayimni bayan qilattim, Aghzimni munaziriler
bilen toldurattim, 5 Men Uning manga bermekchi
bolghan jawabini bileleyttim, Uning manga némini
démekchi bolghanliqini chüshineleyttim. 6 U manga
qarshi turup zor küchi bilen méning bilen talishamti?
Yaq! U choqum manga qulaq salatti. 7 Uning huzurida
heqqaniy bir adem uning bilen dewalishalaytti; Shundaq
bolsa, men öz Sotchim aldida menggügiche aqlan'ghan
bolattim. 8 Epsus, men algha qarap mangsammu, lékin
U u yerde yoq; Keynimge yansammu, Uning sayisinimu
körelmeymen. 9 U sol terepte ish qiliwatqanda, men
Uni bayqiyalmaymen; U ong terepte yoshurun'ghanda,
men Uni körelmeymen; 10 Biraq U méning mangidighan
yolumni bilip turidu; U méni tawlighandin kéyin,
altundek sap bolimen. 11 Méning putlirim uning
qedemlirige ching egeshken; Uning yolini ching tutup,
héch chetnimidim. 12 Men yene Uning lewlirining
buyruqidin bash tartmidim; Men Uning aghzidiki sözlerni
öz köngüldikilirimdin qimmetlik bilip qedirlep keldim.
13 Biraq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni
yolidin buruyalisun? U könglide némini arzu qilghan
bolsa, shuni qilidu. 14 Chünki U manga némini irade
qilghan bolsa, shuni berheq wujudqa chiqiridu; Mana
mushu xildiki ishlar Uningda yene nurghundur. 15
Shunga men Uning aldida dekke-dükkige chüshimen;
Bularni oylisamla, men Uningdin qorqup kétimen. 16
Chünki Tengri könglümni ajiz qilghan, Hemmige Qadir
méni sarasimige salidu. 17 Halbuki, men qarangghuluq
ichide ujuqturulmidim, We yaki yüzümni oriwalghan
zulmet-qarangghuluqqimu héch sükü̈t qilmidim.

24 — Némishqa Hemmige Qadir [soraq] künlirini
békitmeydu? Némishqa Uni tonughanlar Uning
shu künlirini bikardin-bikar kütidu? 2 Mana, ademler
pasil qilin'ghan tashlarni yötkiwétidu; Ular zorawanliq
bilen bashqilarning padilirini bulap-talap özliri [ochuq-
ashkara] baqidu; 3 Ular yétim-yésirlarning éshikini bulap
heydep kétidu; Ular tul xotunning kalisini képillik üchün
éliwalidu. 4 Ular miskinlerni yoldin néri ittiriwétidu;
Shuning bilen zémindiki ézilgenlerning hemmisi
mökü̈shüwalidu. 5 Mana, ular desht-bayawanlardiki
yawayi ésheklerdek, Tang seherde olja izdesh «xizmiti»ge
chiqidu; Janggal ular we ularning baliliri üchün
yémeklik teminleydu. 6 Ular yamanning [kaliliri]
üchün dalada ot-chöp oridu, Uning üchün ashqan-
tashqan üzümlirini tériydu; 7 Ular kéchini kiyimsiz
yalang ötküzidu, Soghuqta bolsa yépin'ghudek kiyimi
yoqtur. 8 Ular taghqa yaghqan yamghurlar bilen süzme
bolup kétidu, Panahsizliqidin tashni quchaqlishidu.
9 Ademler atisiz balilarni emchektin bulap kétidu,
Ular miskinlerdin [bowaqlarni] képillikke alidu. 10
[Miskinler bolsa] kiyimsiz, yéling ötidu, Bashqilar üchün
bughday baghlirini kötürsimu, yenila ach qalidu; 11
Ular bashqilarning öyide zeytunlarni cheylep yagh
chiqarghan bolsimu, Hoylilirida sharab kölchikini
cheyligen bolsimu, Yenila ussuzluqta qalidu. 12 Sheherdin
ademlerning ah-zarliri chiqip turidu, Qilich yégenlerning
janliri nale-peryad kötüridu; Biraq Tengri héchkimning
iplasliqini eyiblimeydu. 13 — Nurgha qarshi isyan
kötüridighanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilmeydu,
Uning teriqiliride turmaydu. 14 Qatil tang nuri kélishi
bilen ornidin turup, Kembegheller we miskinlerni
öltüridu; Kéchide u oghridek yüridu. 15 Zinaxormu
«Méni héch köz körmeydu» dep zawal waqtini kütidu,
Bashqilar méni tonumisun dep ayalning chümbilini
yüzige tartiwalidu. 16 Qarangghuluqta [oghrilar] öyning
tamlirini kolap téshidu; Kündüzde ular özlirini öz
öyige qamap qoyidu; Ular nurni tonumaydu. 17
Ular üchün tang seher ölüm sayisidek tuyulidu; Ular
qap-qarangghuluqning wehimilirini dost tutidu. 18
Ular sularning yüzidiki köpüklerdek yoqap ketsun!
Ularning yer-zémindiki nésiwisi lenet qilin'ghanki,
Shunga ulardin héchkim üzümzarliqqa yene mangmisun!
19 Qurghaqchiliq hem tomuz issiq qar sulirinimu yep
tügitidu; Tehtisaramu oxshashla gunah qilghanlarni
yep tügetsun! (Sheol h7585) 20 Uni, tughqan anisimu
untusun! Qurt shölgeylirini éqitip uni yésun! Eske
héch élinmisun! Shuning bilen heqqaniysizliq derextek
késilsun! 21 U balisi yoq tughmaslardin olja alidu,
U tul xotunlarghimu héch shepqet körsetmeydu. 22
Biraq [Xuda] Öz qudriti bilen mundaq küch-hoquqi
barlarning [künini] uzartidu; Ular hetta hayatidin

ümidsizlensimu qaytidin ornidin turidu. **23** [Xuda] yenila
ularni amanliqta muqimlashturidu, Shunga ular xatirjem
bolidu; U ularning yollirini közde tutqan emesmu? **24**
Ularning mertiwisi birdemlik östürülidu, Andin ular yoq
bolidu; Ular ongda qaldurulidu, andin bashqa ademlerge
oxshashla yighip élip kétilidu; Ular peqetla pishqan
serxil bughday bashaqliridek késilip kétidu. **25** Bu
ishlar mundaq bolmisa, qéni kim méni yalghanchi
dep ispatliyalaydu. Méning geplirimni kim quruq gep
déyeleydu?».

25 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2**
«Uningda hökümranliq hem heywet bardur; U
asmanlarning qeridiki ishlarnimu tertipke salidu. **3**
Uning qoshunlirini sanap tügetkili bolamdu? Uning nuri
kimning üstige chüshmey qalar? **4** Emdi insan balisi
qandaqmu Tengrining aldida heqqaniy bolalisun? Ayal
zatidin tughulghanlar qandaqmu pak bolalisun? **5** Mana,
Uning neziride hetta aymu yoruq bolmighan yerde,
Yultuzlarmu pak bolmighan yerde, **6** Qurt bolghan
insan, Sazang bolghan adem balisi [uning aldida] qandaq
bolar?».

26 Ayup [Bildadqa] jawaben mundaq dédi: —
2 «Maghdursiz kishige qaltis yardemlerni
bériwetting! Bilekliri küchsiz ademni karamet
qutquzuwetting! **3** Eqli yoq kishige qaltis nesihetlerni
qiliwetting! We uninggha alamet bilimlerni namayan
qiliwetting! **4** Sen zadi kimning mediti bilen bu
sözlerni qilding? Sendin chiqiwatqini kimning rohi?
5 — «Erwahlar, yeni su astidikiler, Shundaqla u yerde
barliq turuwatqanlar tolghinip kétidu; **6** Berheq,
[Xudaning] aldida tehtisaramu yépinchisiz körünidu,
Halaketningmu yapquchi yoqtur. **(Sheol h7585)** **7** U
[yerning] shimaliy [qutupini] alem boshluqigha sozghan,
U yer [sharini] boshluq ichide muelleq qilghan; **8** U
sularni qoyuq bulutliri ichige yighidu, Bulut ularning
éghirliqi bilenmu yirtilip ketmeydu. **9** U ayning yüzini
yapidu, U bulutliri bilen uni tosidu. **10** U sularning üstige
chember sizip qoyghan, Buning bilen U yoruqluq hem
qarangghuluqning chégrasini békitken. **11** Asmanlarning
tüwrükliri tewrep kétidu, Uning eyibini anglapla alaqzade
bolup kétidu. **12** U déngizni qudriti bilen tinchlanduridu;
Öz hékmiti bilen Rahabni pare-pare qilip yanjiwétidu.
13 Uning Rohi bilen asmanlar bézelgen, Uning qoli
téz qachqan ejdihani sanjiydu. **14** Mana, bu ishlar
peqet uning qilghanlirining kichikkine bir qismidur,
xalas; Uning söz-kalamidin anglawatqinimiz nahayiti
pes bir shiwirlash, xalas! Uning pütkül zor qudritining
güldürmamisini bolsa kimmu chüshinelisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:
— **2** «Méning heqqimni tartiwalghan Tengrining
hayati bilen, Jénimni aghritqan Hemmige Qadirning
heqqi bilen qesem qilimenki, **3** Ténimde nepes
bolsila, Tengrining bergen Rohi dimighimda tursila,
4 Lewlirimdin heqqaniysiz sözler chiqmaydu, Tilim
aldamchiliq bilen héch shiwirlimaydu! **5** Silerningkini
toghra déyish mendin yiraq tursun! Jénim chiqqan'gha
qeder durusluqumni özümdin ayrimaymen! **6** Adilliqimni
ching tutuwérimen, uni qoyup bermeymen, Wijdanim
yashighan héchbir künümde méni eyiblimisun! **7**
Méning düshminim rezillerge oxshash bolsun, Manga
qarshi chiqqanlar heqqaniysiz dep qaralsun. **8** Chünki
Tengri iplas ademni üzüp tashlighanda, Uning jénini
alghanda, Uning yene néme ümidi qalar? **9** Balayi'apet
uni bésip chüshkende, Tengri uning nale-peryadini
anglamdu? **10** U Hemmige Qadirdin söyünemdu? U
herdaim Tengrige iltija qilalamdu? **11** Men Tengrining
qolining qilghanliri toghrisida silerge melumat bérey;
Hemmige Qadirda néme barliqini yoshurup yürmeymen.
12 Mana siler alliburun bularni körüp chiqtinglar; Siler
némishqa ashundaq pütünley quruq xiyalliq bolup
qaldinglar? **13** Rezil ademlerning Tengri békitken aqiwiti
shundaqki, Zorawanlarning Hemmige Qadirdin alidighan
nésiwisi shundaqki: — **14** Uning baliliri köpeyse,
qilichlinish üchünla köpiyidu; Uning perzentlirining
néni yétishmeydu. **15** Uning özidin kéyin qalghan
ademliri ölüm bilen biwasite depne qilinidu, Buning
bilen qalghan tul xotunliri matem tutmaydu. **16**
U kümüshlerni topa-changdek yighip döwilisimu,
Kiyim-kécheklerni laydek köp yighsimu, **17** Bularning
hemmisini teyyarlisimu, Biraq kiyimlerni heqqaniylar
kiyidu; Bigunahlarmu kümüshlerni bölüshidu. **18** Uning
yasighan öyi perwanining ghozisidek, Üzümzarning
közetchisi özige salghan kepidek bosh bolidu. **19** U
bay bolup yétip dem alghini bilen, Biraq eng axirqi
qétim kéliduki, Közini achqanda, emdi tügeshtim deydu.
20 Wehimiler kelkündek béshigha kélidu; Kechte qara
quyun uni changgiligha alidu. **21** Sherq shamili uni
uchurup kétidu; Shiddet bilen uni ornidin élip yiraqqa
étip tashlaydu. **22** Boran uni héch ayimay, béshigha
urulidu; U uning changgilidin qutulush üchün he dep
urunidu; **23** Biraq [shamal] uninggha qarap chawak
chalidu, Uni ornidin «ush-ush» qilip qoghliwétidu».

28 — «Shübhisizki, kümüsh tépilidighan kanlar
bar, Altunning tawlinidighan öz orni bardur;
2 Tömür bolsa yer astidin qéziwélinidu, Mis bolsa
tashtin éritilip élinidu. **3** Insanlar [yer astidiki]
qarangghuluqqa chek qoyidu; U yer qerigiche charlap
yürüp, Qarangghuluqqa tewe, ölümning sayiside turghan
tashlarni izdeydu. **4** U yer yüzidikilerdin yiraq jayda tik
bolghan quduqni kolaydu; Mana shundaq adem ayagh
basmaydighan, untulghan yerlerde ular arghamchini
tutup boshluqta pulanglap yüridu, Kishilerdin yiraqta
ésilip turidu. **5** Ashliq chiqidighan yer, Tekti kolan'ghanda
bolsayalqundek körünidu; **6** Yerdiki tashlar arisidin kök
yaqutlar chiqidu, Uningda altun rudisimu bardur. **7** U
yolni héchqandaq alghur qush bilmeydu, Hetta sarning
közimu uninggha yetmigen. **8** Hakawur yirtquchlarmu
u yerni héch dessep baqmighan, Esheddiy shirmu u
jaydin héchqachan ötüp baqmighan. **9** Insan balisi
qolini chaqmaq téshining üstige tegküzidu, U taghlarni
yiltizidin qomuriwétidu. **10** Tashlar arisidin u qanallarni
chapidu; Shundaq qilip uning közi herxil qimmetlik
nersilerni köridu; **11** Yer astidiki éqinlarni téship
ketmisun dep ularni tosuwalidu; Yoshurun nersilerni
u ashkarilaydu. **12** Biraq danaliq nedin tépilar?
Yorutulushning makani nedidu? **13** Insan baliliri uning
qimmetliklikini héch bilmes, U tiriklerning zéminidin
tépilmas. **14** [Yer] tégi: «Mende emes» deydu, Déngiz
bolsa: «Men bilenmu bille emestur» deydu. **15** Danaliqni

sap altun bilen sétiwalghili bolmaydu, Kümüshnimu
uning bilen bir tarazida tartqili bolmas. **16** Hetta
Ofirda chiqidighan altun, aq héqiq yaki kök yaqut
bilenmu bir tarazida tartqili bolmaydu. **17** Altun we
xrustalnimu uning bilen sélishturghili bolmaydu, Ésil
altun qacha-quchilar uning bilen héch almashturulmas.
18 U ünche-marjan, xrustalni ademning ésidin chiqiridu;
Danaliqni élish qizil yaqutlarni élishtin ewzeldur. **19**
Éfiopiyediki sériq yaqut uninggha yetmes, Sériq altunmu
uning bilen beslishelmeydu. **20** Undaqta, danaliq nedin
tépilidu? Yorutulushning makani nedidu? **21** Chünki u
barliq hayat igilirining közidin yoshurulghan, Asmandiki
uchar-qanatlardinmu yoshurun turidu. **22** Halaket
we ölüm peqetla: «Uning shöhritidin xewer alduq»
deydu. **23** Uning mangghan yolini chüshinidighan,
Turidighan yérini bilidighan peqetla bir Xudadur.
24 Chünki Uning közi yerning qerigiche yétidu, U
asmanning astidiki barliq nersilerni köridu. **25** U
shamallarning küchini tarazigha salghanda, [Dunyaning]
sulirini ölchigende, **26** Yamghurlargha qanuniyet
chüshürginide, Güldürmamining chaqmiqigha yolini
békitkinide, **27** U chaghda U danaliqqa qarap uni bayan
qilghan; Uni nemune qilip belgiligen; Shundaq, U uning
bash-ayighigha qarap chiqip, **28** Insan'gha: «Mana,
Rebdin qorqush danaliqtur; Yamanliqtin yiraqlishish
yorutulushtur» — dégen».

29 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi: —
2 «Ah, ehwalim ilgiriki aylardikidek bolsidi, Tengri
mendin xewer alghan künlerdikidek bolsidi! **3** U chaghda
Uning chirighi béshimgha nur chachqan, Uning yoruqluqi
bilen qarangghuluqtin ötüp ketken bolattim! **4** Bu ishlar
men qiran waqtimda, Yeni Tengri chédirimda manga
sirdash [dost] bolghan waqitta bolghanidi! **5** Hemmige
Qadir men bilen bille bolghan, Méning yash balilirim
etrapimda bolghan; **6** Méning basqan qedemlirim sériq
maygha chömülgen; Yénimdiki tash men üchün zeytun
may deryasi bolup aqqan; **7** Sheher derwazisigha chiqqan
waqtimda, Keng meydanda ornum teyyarlan'ghanda,
8 Yashlar méni körüpla eyminip özlirini chetke alatti,
Qérilar bolsa ornidin turatti, **9** Shahzadilermu geptin
toxtap, Qoli bilen aghzini étiwalatti. **10** Aqsöngeklermu
tinchlinip, Tilini tangliyigha chapliwalatti. **11** Qulaq
sözümni anglisila, manga bext tileytti, Köz méni körsila
manga yaxshi guwahliq béretti. **12** Chünki men manga
himaye bol dep yélin'ghan ézilgüchilerni, Panahsiz
qalghan yétim-yésirlarnimu qutquzup turattim. **13** Halak
bolay dégen kishi manga bext tileytti; Men tul xotunning
könglini shadlandurup naxsha yangratquzattim. **14**
Men heqqaniyliqni ton qilip kiyiwaldim, U méni öz
gewdisi qildi. Adaletlikim manga yépincha hem selle
bolghan. **15** Men korgha köz bolattim, Tokurgha
put bolattim. **16** Yoqsullargha ata bolattim, Manga
natonush kishining dewasinimu tekshürüp chiqattim.
17 Men adaletsizning hinggayghan chishlirini chéqip
tashlayttim, Oljisini chishliridin élip kétettim. **18** Hem:
«Méning künlirim qumdek köp bolup, Öz uwamda
rahet ichide ölimen» deyttim; **19** Hem: «Yiltizim
sularghiche tartilip baridu, Shebnem pütün kéchiche
shéximgha chapliship yatidu; **20** Shöhritim herdaim
mende yéngilinip turidu, Qolumdiki oqyayim herdaim
yéngi bolup turidu» deyttim. **21** Ademler manga qulaq
salatti, kütüp turatti; Nesihetlirini anglay dep sükü̈t
ichide turatti. **22** Men gep qilghandin kéyin ular
qayta gep qilmaytti, Sözlirim ularning üstige shebnem
bolup chüshetti. **23** Ular yamghurlarni kütkendek méni
kütetti, Kishiler [waqtida yaghqan] «kéyinki yamghur»ni
qarshi alghandek sözlirimni aghzini échip ichetti! **24**
Ümidsizlen'ginide men ulargha qarap külümsireyttim,
Yüzümdiki nurni ular yerge chüshurmeytti. **25** Men
ulargha yolini tallap körsitip bérettim, Ularning arisida
kattiwash bolup olturattim, Qoshunliri arisida turghan
padishahdek yashayttim, Biraq buning bilen matem
tutidighanlargha teselli yetküzgüchimu bolattim».

30 — «Biraq hazir bolsa, yashlar méni mazaq qilidu,
Ularning dadilirini hetta padamni baqidighan itlar
bilen bille ishleshke yol qoyushnimu yaman körettim.
2 Ularning maghduri ketkendin kéyin, Qolidiki küch
manga néme payda yetküzelisun? **3** Yoqsuzluq hem
achliqtin yiglep ketken, Ular uzundin buyan chölderep
ketken desht-bayawanda quruq yerni ghajaydu. **4** Ular
emen-shiwaqni chatqallar arisidin yulidu, Shumbuyining
yiltizlirinimu térip özlirige nan qilidu. **5** Ular el-
yurtlardin heydiwétilgen bolidu, Kishiler ularni körüpla
oghrini körgendek warqirap tillaydu. **6** Shuning bilen
ular sürlük jilghilarda qonup, Tashlar arisida, gharlar
ichide yashashqa mejbur bolidu. **7** Chatqalliq arisida ular
hangrap kétidu, Tikenler astida ular dügdiyip olturishidu;
8 Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular
zémindin sürtoqay heydiwétilgen. **9** Men hazir bolsam
bularning hejwiy naxshisi, Hetta söz-chöchikining destiki
bolup qaldim! **10** Ular mendin nepretlinip, Mendin
yiraq turup, Yüzümge tükürüshtinmu yanmaydu. **11**
Chünki [Xuda] méning hayat rishtimni üzüp, méni
japagha chömdürgen, Shuning bilen shu ademler aldimda
tizginlirini éliwetken. **12** Ong yénimda bir top chüprende
yashlar ornidin turup, Ular putumni turghan yéridin
ittiriwetmekchi, Ular sépilimgha hujum pelempeylirini
kötürüp turidu; **13** Ular yolumni buzuwétidu, Ularning
héch yölenchüki bolmisimu, Halakitimni ilgiri sürmekte.
14 Ular sépilning keng bösük jayidin bösüp kirgendek
kirishidu; Weyranilikimdin paydilinip chong tashlardek
domilap kirishidu. **15** Wehimiler burulup méni öz
nishani qilghan; Shuning bilen hörmitim shamal ötüp
yoq bolghandek heydiwétildi, Awatchiliqimmu bulut
ötüp ketkendek ötüp ketti. **16** Hazir bolsa jénim qachidin
tökülüp ketkendek; Azabliq künler méni tutuwaldi. **17**
Kéchiler bolsa, manga söngeklirimgiche sanjimaqta;
Aghriqlirim méni chishlep dem almaydu. **18** [Aghriqlar]
zor küchi bilen manga kiyim-kéchikimdek boldi; Ular
könglikimning yaqisidek manga chaplishiwaldi. **19** Xuda
méni sazliqqa tashliwetken, Men topa-changgha we
külge oxshash bolup qaldim. **20** Men Sanga nale-peryad
kötürmektimen, Biraq Sen manga jawab bermeysen; Men
ornumdin tursam, Sen peqetla manga qarapla qoyisen.
21 Sen özgirip manga bir zalim boldung; Qolungning
küchi bilen manga zerbe qiliwatisen; **22** Sen méni
kötürüp Shamalgha mindürgensen; Boran-chapqunda
teelluqatimni yoq qiliwetkensen. **23** Chünki Sen méni
axirida ölümge, Yeni barliq hayat igilirining «yighilish
öyi»ge keltürüwatisen. **24** U halak qilghan waqtida
kishiler nale-peryad kötürsimu, U qolini uzatqanda,

duaning derweqe héchqandaq netijisi yoq; **25** Men
künliri tes kishi üchün yighlap [dua qilghan] emesmu?
Namratlar üchün jénim azablanmidimu? **26** Men özüm
yaxshiliq kütüp yürginim bilen, yamanliq kélip qaldi; Nur
kütkinim bilen, qarangghuluq keldi. **27** Ichim qazandek
qaynap, aramliq tapmaywatidu; Azabliq künler manga
yüzlendi. **28** Men quyash nurini körmeymu qaridap
yürmektimen; Xalayiq arisida men ornumdin turup,
nale-peryad kötürimen. **29** Men chilbörilerge qérindash
bolup qaldim, Huwqushlarning hemrahi boldum. **30**
Térem qariyip mendin ajrap kétiwatidu, Söngeklirim
qiziqtin köyüp kétiwatidu. **31** Chiltarimdin matem
mersiyesi chiqidu, Néyimning awazi haza tutquchilarning
yighisigha aylinip qaldi».

31 «Men közüm bilen ehdileshken; Shuning üchün
men qandaqmu qizlargha hewes qilip köz
tashlap yürey? **2** Undaq qilsam üstümdiki Tengridin
alidighan nésiwem néme bolar? Hemmige qadirdin
alidighan mirasim néme bolar? **3** Bu gunahning
netijisi heqqaniysizlargha bala-qaza emesmu? Qebihlik
qilghanlargha külpet emesmu? **4** U méning yollirimni
körüp turidu emesmu? Herbir qedemlirimni sanap
turidu emesmu? **5** Eger saxtiliqqa hemrah bolup
mangghan bolsam'idi! Eger putum aldamchiliq bilen
bille bolushqa aldirighan bolsa, **6** (Men adilliq mizanigha
qoyulghan bolsam'idi! Undaqta Tengri eyibsizlikimdin
xewer alalaytti!) **7** Eger qedimim yoldin chiqqan
bolsa, könglüm közümge egiship mangghan bolsa,
Eger qolumgha herqandaq dagh chaplashqan bolsa, **8**
Undaqta men térighanni bashqa birsi yésun! Bixlirim
yulunup tashliwétilsun! **9** Eger qelbim melum bir ayaldin
azdurulghan bolsa, Shu niyette qoshnamning ishik aldida
paylap turghan bolsam, **10** Öz ayalim bashqilarning
tügminini tartidighan kün'ge qalsun, Bashqilar uni
ayaq asti qilsun. **11** Chünki bu esheddiy nomusluq
gunahtur; U soraqchilar teripidin jazalinishi kérektur.
12 [Bu gunah] bolsa ademni halak qilghuchi ottur; U
méning barliq tapqanlirimni yulup alghan bolatti. **13**
Eger qulumning yaki dédikimning manga qarita erzi
bolghan bolsa, Ularning dewasini közümge ilmighan
bolsam, **14** Undaqta Tengri méni soraqqa tartishqa
ornidin turghanda qandaq qilimen? Eger U mendin
soal-soraq alimen dep kelse, Men Uninggha qandaq
jawab bérimen? **15** Méni baliyatquda apiride qilghuchi
ularnimu apiride qilghan emesmu. Men bilen u ikkimizni
anilirimizning baliyatqusida töreldürgüchi bir emesmu?
16 Eger miskinlerni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam,
Eger tul xotunning köz nurini qarangghulashturghan
bolsam, **17** Yaki özümning bir chishlem nénimni
yalghuz yégen bolsam, Uni yétim-yésir bilen bille
yémigen bolsam **18** (Emeliyette yash waqtimdin tartip
oghli ata bilen bille bolghandek umu men bilen bille
turghanidi, Apamning qorsiqidin chiqqandin tartipla
tul xotunning yölenchüki bolup keldim), **19** Eger
kiyim-kéchek kemlikidin halak bolay dégen birige, Yaki
chapansiz bir yoqsulgha qarap olturghan bolsam, **20** Eger
uning belliri [kiyimsiz qélip] manga bext tilimigen bolsa,
Eger u qozilirimning yungida issinmighan bolsa, **21** Eger
sheher derwazisi aldida «[Höküm chiqarghanlar arisida]
méning yölenchüküm bar» dep, Yétim-yésirlargha
ziyankeshlik qilishqa qol kötürgen bolsam, **22** Undaqta
mürem taghiqidin ajrilip chüshsun! Bilikim ügisidin
sunup ketsun! **23** Chünki Tengri chüshürgen balayi'apet
méni qorqunchqa salmaqta idi, Uning heywitidin
undaq ishlarni qet'iy qilalmayttim. **24** Eger altun'gha
ishinip uni öz tayanchim qilghan bolsam, Yaki sap
altun'gha: «Yölenchükümsen!» dégen bolsam, **25** Eger
bayliqlirim zor bolghanliqidin, Yaki qolum alghan
gheniymettin shadlinip ketken bolsam, **26** Eger men
quyashning julasini chachqanliqini körüp, Yaki ayning
aydingda mangghanliqini körüp, **27** Könglüm astirtin
azdurulghan bolsa, Shundaqla [bularghа choqunup]
aghzim qolumni söygen bolsa, **28** Bumu soraqchi
aldida gunah dep hésablinatti, Chünki shundaq qilghan
bolsam men yuqirida turghuchi Tengrige wapasizliq
qilghan bolattim. **29** Eger manga nepretlen'gen
kishining halakitige qarighinimda shadlinip ketken
bolsam, Béshigha külpet chüshkenlikidin xushal bolghan
bolsam — **30** (Emeliyette u tügeshsun dep qarghap,
uning ölümini tilep aghzimni gunah ötküzüshke yol
qoymighanmen) **31** Eger chédirimdikiler men toghruluq:
«Xojayinimizning dastixinidin yep toyunmighan qéni
kim bar?» démigen bolsa, **32** (Musapirlardin kochida
qalghini ezeldin yoqtur; Chünki ishikimni herdaim
yoluchilargha échip kelgenmen) **33** Eger Adem'atimizdek
itaetsizliklirimni yapqan, Qebihlikimni könglümge
yoshurghan bolsam, **34** Hemde shuning üchün pütkül
xalayiq aldida uning ashkarilinishidin qorqup yürgen
bolsam, Jemiyetning kemsitishliri manga wehime qilghan
bolsa, Shuning bilen men talagha chiqmay yürgen
bolsam, ... **35** — Ah, manga qulaq salghuchi birsi
bolsidi! Mana, imzayimni qoyup bérey; Hemmige Qadir
manga jawab bersun! Reqibim méning üstümdin erz
yazsun! **36** Shu erzni zimmemge artattim emesmu?
Choqum tajlardek béshimgha kiyiwalattim. **37** Men
Uninggha qedemlirimning pütün sanini hésablap
bérettim; Shahzadidek men Uning aldigha barattim. **38**
Eger öz étizlirim manga qarshi guwah bolup chuqan
kötürse, Uning chünekliri bilen birge yighlashsa, **39**
Chünki chiqarghan méwisini heq tölimey yégen bolsam,
Höddigerlerni halsizlandurup nepisini toxtatqan bolsam,
40 Undaqta bughdayning ornida shumbuya össun!
Arpining ornida mestek össun. Mana shuning bilen
[men] Ayupning sözliri tamam wessalam!»

32 Shuning bilen bu üch kishi Ayupqa jawab bérishtin
toxtidi; chünki ular Ayupning qarishida özini
heqqaniy dep tonuydighanliqini bildi. **2** Andin Buziliq
Ramning ailisidin bolghan Baraxelning oghli Élixu isimlik
yigitning ghezipi qozghaldi; uning ghezipi Ayupqa
qarita qozghaldi, chünki u Xudani emes, belki özini
toghra hésablighanidi; **3** Uning ghezipi Ayupning üch
dostlirighimu qaritildi, chünki ular Ayupqa reddiye
bergüdek söz tapalmay turup, yenila uni gunahkar
dep békitkenidi. **4** Biraq Élixu bolsa Ayupqa jawab
bérishni kütkenidi, chünki bu töteylenning körgen
künliri özidin köp idi. **5** Élixu bu üch dostning aghzida
héchqandaq jawabi yoqluqini körgendin kéyin, uning
ghezipi qozghaldi. **6** Shuning bilen Buziliq Baraxelning
oghli Élixu éghiz échip jawaben mundaq dédi: — «Men
bolsam yash, siler bolsanglar yashan'ghansiler; Shundaq
bolghachqa men tartinip, bilgenlirimni silerge ayan

qilishtin qorqup keldim. **7** Men: «Yéshi chong bolghanlar
[awwal] sözlishi kérek; Yillar köpeyse, ademge danaliqni
ögitidu», dep qarayttim; **8** Biraq herbir insanda roh
bar; Hemmige Qadirning nepisi uni eqil-idrakliq qilip
yorutidu. **9** Lékin chonglarning dana bolushi natayin;
Qérilarning toghra höküm chiqaralishimu natayin.
10 Shunga men: «Manga qulaq sélinglar» deymen,
Menmu öz bilginimni bayan eyley. **11** Mana, siler
toghra sözlerni izdep yürgininglarda, Men sözliringlarni
kütkenmen; Silerning munazirenglargha qulaq salattim;
12 Shundaq, silerge chin könglümdin qulaq saldim; Biraq
silerdin héchqaysinglar Ayupqa reddiye bermidinglar,
Héchqaysinglar uning sözlirige jawab bérelmidinglarki,
13 Siler: «Heqiqeten danaliq taptuq!» déyelmeysiler;
Insan emes, belki Tengri uninggha reddiye qilidu. **14**
Uning jengge tizilghan hujum sözliri manga qaritilghan
emes; Hem men bolsam silerning gepliringlar boyiche
uninggha jawab bermeymen **15** (Bu ücheylen heyranuhes
bolup, qayta jawab bérishmidi; Hemme söz ulardin
uchup ketti. **16** Men kütüp turattim, chünki ular gep
qilmidi, belki jimjit öre turup qayta jawab bermidi);
17 Emdi özümning nöwitide men jawab bérey, Menmu
bilginimni körsitip bérey. **18** Chünki deydighan sözlirim
liq toldi; Ichimdiki Roh manga türtke boldi; **19** Mana,
qorsiqim échilmighan sharab tulumigha oxshaydu; Yéngi
sharab tulumliri partlap kétidighandek partlaydighan
boldi. **20** Shunga men söz qilip ichimni boshitay; Men
lewlirimni échip jawab bérey. **21** Men héchkimge yüz-
xatire qilmaymen; We yaki hech ademge xushamet
qilmaymen. **22** Men xushamet qilishni ögenmigenmen;
undaq bolidighan bolsa, Yaratquchum choqum tézla
méni élip kétidu».

33 «Emdilikte, i Ayup, bayanlirimgha qulaq
salghaysen, Sözlirimning hemmisini anglap
chiqqaysen. **2** Mana hazir lewlirimni achtim, Aghzimda
tilim gep qilidu. **3** Sözlirim könglümdek durus bolidu,
Lewlirim sap bolghan telimni bayan qilidu. **4** Tengrining
Rohi méni yaratqan; Hemmige Qadirning nepisi méni
janlanduridu. **5** Jawabing bolsa, manga reddiye bergin;
Sözliringni aldimgha sepke qoyup jengge teyyar turghin!
6 Mana, Tengri aldida men sanga oxshash bendimen;
Menmu laydin shekillendürülüp yasalghanmen. **7**
Berheq, men sanga hech wehime salmaqchi emesmen,
We yaki men salghan yük sanga bésim bolmaydu. **8** Sen
derweqe quliqimgha gep qildingki, Öz awazing bilen:
— **9** «Men hech itaetsiz bolmay pak bolimen; Men
sap, mende hech gunah yoq... **10** Mana, Xuda mendin
seweb tépip hujum qilidu, U méni Öz düshmini dep
qaraydu; **11** U putlirimni kishenlerge salidu, Hemme
yollirimni közitip yüridu» — dégenlikingni anglidim.
12 Mana, men sanga jawab béreyki, Bu ishta géping
toghra emes; Chünki Tengri insandin ulughdur. **13**
Sen némishqa uning bilen dewaliship: — U Özi qilghan
ishliri toghruluq hech chüshenche bermeydu» dep
yürisen? **14** Chünki Tengri heqiqeten gep qilidu; Bir
qétim, ikki qétim, Lékin insan buni sezmeydu; **15** Chüsh
körgende, kéchidiki ghayibane alamette, — (Qattiq
uyqu insanlarni basqanda, Yaki orun-körpiliride ügdek
basqanda) — **16** — Shu chaghlarda U insanlarning
quliqini achidu, U ulargha bergen nesihetni [ularning
yürikige] möhürleydu. **17** Uning meqsiti ademlerni
[yaman] yolidin yandurushtur, Insanni tekebburluqtin
saqlashtur; **18** Buning bilen [Xuda] ademning jénini köz
yetmes hangdin yandurup, saqlaydu, uning hayatini
qilichlinishtin qoghdaydu. **19** Yaki bolmisa, u orun
tutup yétip qalghinida aghriq bilen, Söngeklirini öz-ara
soqushturup biaram qilish bilen, Terbiye qilinidu. **20**
Shuning bilen uning pütün wujudi taamdin nepretlinidu,
Uning jéni herxil nazu-nemetlerdin qachidu. **21** Uning
éti közdin yoqilip kétidu, Eslide körünmeydighan
söngekliri börtüp chiqidu. **22** Buning bilen jéni köz
yetmes hanggha yéqin kélidu, Hayati halak qilghuchi
perishtilerge yéqinlishidu; **23** Biraq, eger uning bilen
bir terepte turidighan kélishtürgüchi bir perishte bolsa,
Yeni mingining ichide birsi bolsa, — Insan balisigha
toghra yolni körsitip béridighan kélishtürgüchi bolsa,
24 Undaqta [Xuda] uninggha shepqet körsitip: «Uni
hangdin chüshüp kétishtin qutquzup qoyghin, Chünki
Men nijat-qutulushqa kapalet aldim» — deydu. **25**
Buning bilen uning etliri baliliq waqtidikidin yumran
bolidu; U yashliqigha qaytidu. **26** U Tengrige dua
qilidu, U shepqet qilip uni qobul qilidu, U xushal-xuram
tentene qilip Uning didarini köridu, Hemde [Xuda]
uning heqqaniyliqini özige qayturidu. **27** U ademler
aldida küy éytip: — «Men gunah qildim, Toghra yolni
burmilighanmen, Biraq tégishlik jaza manga bérilmidi!
28 U rohimni hanggha chüshüshtin qutquzdi, Jénim nurni
huzurlinip köridu» — deydu. **29** Mana, bu emellerning
hemmisini Tengri ademni dep, Ikki hetta üch mertem
ayan qilidu, **30** Meqsiti uning jénini hangdin yandurup
qutquzushtur, Uni hayatliq nuri bilen yorutush üchündur.
31 I Ayup, manga qulaq salghaysen; Ününgni chiqarma,
men yene söz qilay. **32** Eger sözliring bolsa, manga jawab
qiliwergin; Sözligin! Chünki imkaniyet bolsila méning
séni aqlighum bar. **33** Bolmisa, méningkini anglap oltur;
Süküt qilghin, men sanga danaliqni ögitip qoyay».

34 Élixu yene jawaben mundaq dédi: — **2** «I
danishmenler, sözlirimni anglanglar, I tejribe-
sawaqliq ademler, manga qulaq sélinglar. **3** Éghiz taam
tétip baqqandek, Qulaq sözning temini sinap baqidu. **4**
Özimiz üchün némining toghra bolidighanliqini bayqap
tallayli; Arimizda némining yaxshi bolidighanliqini
bileyli! **5** Chünki Ayup: «Men heqqaniydurmen», We:
«Tengri méning heqqimni bulap ketken» — deydu. **6**
Yene u: «Heqqimge ziyan yetküzidighan, yalghan gepni
qilishim toghrimu? Hech asiyliqim bolmighini bilen,
manga sanjilghan oq zexmige dawa yoq» — deydu, **7**
Qéni, Ayupqa oxshaydighan kim bar?! Uninggha nisbeten
bashqilarni haqaretlesh su ichkendek addiy ishtur. **8** U
qebihlik qilghuchilargha hemrah bolup yüridu, U reziller
bilen bille mangidu. **9** Chünki u: «Adem Xudadin söyünse,
Bu uninggha héchqandaq paydisi yoq» dédi. **10** Shunga, i
danishmenler, manga qulaq sélinglar; Rezillik Tengridin
yiraqta tursun! Yamanliq Hemmige Qadirdin néri bolsun!
11 Chünki U ademning qilghanlirini özige qayturidu,
Her bir ademge öz yoli boyiche tégishlik nésiwe
tapquzidu. **12** Derheqiqet, Tengri hech eskilik qilmaydu,
Hemmige Qadir hökümni hergiz burmilimaydu. **13**
Kim Uninggha yer-zéminni amanet qilghan? Kim Uni
pütkül jahanni bashqurushqa teyinlidi? **14** U peqet
könglide shu niyetni qilsila, Özining Rohini hem nepisini

Özige qayturuwalsila, **15** Shuan barliq et igiliri birge
nepestin qalidu, Ademler topa-changgha qaytidu. **16**
Sen danishmen bolsang, buni angla! Sözlirimning
sadasigha qulaq sal! **17** Adaletke öch bolghuchi höküm
sürelemdu? Sen «Hemmidin Adil Bolghuchi»ni gunahkar
békitemsen?! **18** U bolsa padishahni: «Yarimas!»,
Mötiwerlerni: «Reziller» dégüchidur. **19** U ne emirlerge
héch yüz-xatire qilmaydu, Ne baylarni kembeghellerdin
yuqiri körmeydu; Chünki ularning hemmisini U Öz
qoli bilen yaratqandur. **20** Közni yumup achquche
ular ötüp kétidu, Tün yérimida xelqlermu tewrinip
dunyadin kétidu; Ademning qolisiz ulughlar élip kétilidu.
21 Chünki Uning nezeri ademning yollirining üstide
turidu; U insanning bar qedemlirini körüp yüridu. **22**
Shunga qebihlik qilghuchilargha yoshurun'ghudek héch
qarangghuluq yoqtur, Hetta ölümning sayisidimu ular
yoshurunalmaydu. **23** Chünki Tengri ademlerni aldigha
höküm qilishqa keltürüsh üchün, Ularni uzun'ghiche
közitip yürüshining hajiti yoqtur. **24** U küchlüklerni
tekshürüp olturmayla pare-pare qiliwétidu, Hem
bashqilarni ularning ornigha qoyidu; **25** Chünki ularning
qilghanliri uninggha éniq turidu; U ularni kéchide
öriwétidu, shuning bilen ular yanjilidu. **26** U yamanlarni
xalayiq aldida kachatlighandek ularni uridu, **27** Chünki
ular uninggha egishishtin bash tartqan, Uning yolliridin
héchbirini héch etiwarlimighan. **28** Ular shundaq qilip
miskinlerning nale-peryadini Uning aldigha kirgüzidu,
Shuning bilen U ézilgüchilerning yalwurushini anglaydu.
29 U sükütte tursa, kim aghrinip qaqshisun. Meyli
eldin, meyli shexstin bolsun, Eger U [shepqitini
körsetmey] yüzini yoshuruwalsa, kim Uni körelisun? **30**
Uning meqsiti iplaslar hökümranliq qilmisun, Ular el-
ehlini damigha chüshürmisun dégenliktur. **31** Chünki
buning bilen ulardin birsi Tengrige: «Men tekebburluq
qilghanmen; Men toghrini yene burmilimaymen; **32**
Özüm bilmiginimni manga ögitip qoyghaysen; Men
yamanliq qilghan bolsam, men qayta qilmaymen» —
dése, **33** Sen Uning békitkinini ret qilghanliqing üchün,
U peqet séning pikring boyichila insanning qilghanlirini
Özige qayturushi kérekmu. Men emes, sen qarar qilishing
kérektur; Emdi bilgenliringni bayan qilsangchu! **34** Eqli
bar ademler bolsa, Gépimni anglighan dana kishi bolsa:
— **35** «Ayup sawatsizdek gep qildi; Uning sözliride eqil-
parasettin eser yoq» — deydu. **36** Ayup rezil ademlerdek
jawab bergenlikidin, Axirghiche sinalsun! **37** Chünki u
öz gunahining üstige yene asiyliqni qoshidu; U arimizda
[ahanet bilen] chawak chélip, Tengrige qarshi sözlerni
köpeytmekte».

35 Élixu yenila jawab bérip mundaq dédi: — **2**
«Sen mushu gépingni, yeni «Heqqaniyliqim
Tengriningkidin üstündur» déginingni toghra dep
qaramsen? **3** Shundaq bolghanliqi üchün sen:
«Heqqaniyliqning manga néme paydisi bolsun? Gunah
qilmighinimning gunah qilghinimgha qarighanda
artuqchiliqi nede?» dep soriding. **4** Özüm sözler bilen
sanga [jawab bérey], Sanga hem sen bilen bille bolghan
ülpetliringge jawab bérey; **5** Asmanlargha qarap baqqin;
Pelektiki bulutlargha sepsalghin; Ular sendin yuqiridur.
6 Eger gunah qilghan bolsang, undaqta Tengrige qaysi
ziyankeshlikni qilalaytting? Jinayetliring köpeysimu,
undaqta uninggha qandaq ziyanlarni salalar iding? **7**
Sen heqqaniy bolghan teqdirdimu, Uninggha néme
béreleytting? U séning qolungdin némimu alar-he?
8 Séning eskilikliring peqet sendek bir insan'ghila,
Heqqaniyliqing bolsa peqet insan balilirighila tesir qilidu,
xalas. **9** Ademler zulum köpiyip ketkenlikidin yalwuridu;
Küchlüklerning bésimi tüpeylidin ular nale-peryad
kötüridu. **10** Biraq héchkim: «Kéchilerde insanlargha
naxsha ata qilghuchi yaratquchum Tengrini nedin
izdishim kérek?» démeydu. **11** Uning bizge ögitidighini
yer-zémindiki haywanlargha ögitidighinidin köp, Hem
asmandiki uchar-qanatlargha ögitidighinidin artuq
emesmu? **12** Ular nale-peryad kötüridu, biraq rezil
ademlerning hakawurluqining tesiri tüpeylidin, Uni Xuda
ijabet qilmaydu. **13** Berheq, Tengri quruq duagha qulaq
salmighan yerde, Hemmige Qadir mushulargha ehmiyet
bermigen yerde, **14** Sen: «Men Uni körelmeymen»
déseng, [U qandaq qulaq salsun]? Dewaying téxi Uning
aldida turidu, Shunga Uni kütüp turghin. **15** Biraq U hazir
[towa qilish pursiti bérip], Öz ghezipini téxi tökmigen
ehwalda, Ayup özining tekebburluqini bilmemdighandu?
16 Chünki Ayup quruq gep üchün aghzini achqan, U
tuturuqsiz sözlerni köpeytken».

36 Élixu sözini dawamlashturup mundaq dédi: — **2**
«Méni birdem sözligili qoysang, Men yene Tengrige
wakaliten qilidighan sözümning barliqini sanga ayan
qilimen. **3** Bilimni yiraqlardin élip keltürimen, Ademlerni
Yaratquchimni heqqaniy dep hésablaydighan qilimen.
4 Méning gépim heqiqeten yalghan emestur; Bilimi
mukemmel birsi sen bilen bille bolidu. **5** Mana, Tengri
dégen ulughdur, Biraq U héchkimni kemsitmeydu;
Uning chüshinishi chongqurdur, meqsitide ching turidu.
6 U yamanlarni hayat saqlimaydu; Biraq ézilgenler
üchün adalet yürgüzidu. **7** U heqqaniylardin közini élip
ketmeydu, Belki ularni menggüge padishahlar bilen
textte olturghuzidu, Shundaq qilip ularning mertiwisi
üstün bolidu. **8** We eger ular kishenlen'gen bolsa,
Japaning asaritige tutulghan bolsa, **9** Undaqta U
ulargha qilghanlirini, Ularning itaetsizliklirini, Yeni
ularning körenglep ketkenlikini özlirige körsetken
bolidu. **10** Shuning bilen U qulaqlirini terbiyige échip
qoyidu, Ularni yamanliqtin qaytishqa buyruydu. **11**
Ular qulaq sélip Uninggha boysunsila Ular [qalghan]
künlirini awatchiliqta, Yillirini xushluqta ötküzidu.
12 Biraq ular qulaq salmisa, qilichlinip dunyadin
kétidu, Bilimsiz halda nepestin toxtap qalidu. **13**
Biraq könglige iplasliqni pükkenler yenila adawet
saqlaydu; U ulargha asaret chüshürgendimu ular yenila
tilawet qilmaydu. **14** Ular yash turupla jan üzidu,
Ularning hayati bechchiwazlar arisida tügeydu. **15**
Biraq U azab tartquchilarni azablardin bolghan terbiye
arqiliq qutquzidu, U ular xar bolghan waqtida ularning
quliqini achidu. **16** U shundaq qilip sénimu azarning
aghzidin qistangchiliqi yoq keng bir yerge jelp qilghan
bolatti; Undaqta dastixining maygha toldurulghan
bolatti. **17** Biraq sen hazir yamanlargha qaritilghan
tégishlik jazalargha toldurulghansen; Shunga [Xudaning]
hökümi hem adaliti séni tutuwaldi. **18** Ghezipingning
qaynap kétishining séni mazaqqa bashlap qoyushidin
hushyar bol; Undaqta hetta zor kapaletmu séni

qutquzalmaydu. **19** Yaki bayliqliring, Yaki küchüngning
zor tirishishliri, Özüngni azab-oqubettin néri qilalamdu?
20 Kéchige ümid baghlima, Chünki u chaghda xelq
öz ornidin yoqilip kétidu. **21** Hushyar bol, eskilikke
burulup ketme; Chünki sen [qebihlikni] derdke [sewr
bolushning] ornida tallighansen. **22** Mana, Tengri
küch-qudriti tüpeylidin üstündur; Uningdek ögetküchi
barmu? **23** Kim Uninggha mangidighan yolni békitip
bergenidi? We yaki Uninggha: «Yaman qilding?» déyishke
pétinalaydu? **24** Insanlar tebrikleydighan Xudaning
emellirini ulughlashni untuma! **25** Hemme adem ularni
körgendur; Insan baliliri yiraqtin ularga qarap turidu».
26 « — Berheq, Tengri ulughdur, biz Uni chüshinelmeymiz,
Uning yillirining sanini tekshürüp éniqlighili bolmaydu.
27 Chünki U suni tamchilardin shümürüp chiqiridu;
Ular pargha aylinip andin yamghur bolup yaghidu. **28**
Shundaq qilip asmanlar [yamghurlarni] quyup bérip,
Insan baliliri üstige molchiliq yaghduridu. **29** Biraq kim
bulutlarning toqulushini, Uning [samawi] chédirining
gümbür-gümbür qilidighanliqini chüshinelisun? **30**
Mana, U chaqmiqi bilen etrapini yoruq qilidu, Hetta
déngiz tektinimu yoruq qilidu. **31** U bular arqiliq xelqler
üstidin höküm chiqiridu; Hem ular [arqiliqmu] mol
ashliq béridu. **32** U qollirini chaqmaq bilen tolduridu,
Uninggha uridighan nishanni buyruydu. **33** [Xudaning]
güldürmamisi uning kélidighanliqini élan qilidu; Hetta
kalilarmu sézip, uni élan qilidu.

37 Shundaq, yürikimmu buni anglap tewrinip
kétiwatidu, Yürikim qépidin chiqip kétey, dédi.
2 Mana anglighina! Uning hörkirigen awazini, Uning
aghzidin chiqiwatqan güldürmama awazini angla! **3** U
awazini asman astidiki pütkül yerge, Chaqmiqini yerning
qerigiche yetküzidu. **4** Chaqmaqtin kéyin bir awaz
hörkireydu; Öz heywitining awazi bilen u güldürleydu,
Awazi anglinishi bilenla hech ayanmay chaqmaqlirinimu
qoyuwétidu. **5** Tengri awazi bilen karamet güldürleydu,
Biz chüshinelmeydighan nurghun qaltis ishlarni qilidu.
6 Chünki u qargha: «Yerge yagh!», Hem höl-yéghin'gha:
«Küchlük yamghur bol!» deydu. **7** U barliq insanni
özining yaratqanliqini bilsun dep, Hemme ademning
qolini bular bilen tosup qoyidu; **8** Yawayi haywanlar öz
uwisigha kirip kétidu, Öz qonalghusida turghuzulidu. **9**
Boran-chapqun kohiqaptin kélidu, Hem soghuq-zimistan
taratquchi shamallardin kélidu. **10** Tengrining nepisi
bilen muz hasil bolidu; Bipayan sular qétip qalidu. **11** U
yene qoyuq bulutlargha mol nemlik yükleydu, U chaqmaq
kötüridighan bulutni keng yéyip qoyidu. **12** Ular pütkül
yer-zémin yüzide U buyrughan ishni ijra qilish üchün,
Uning yolyoruqliri bilen heryaqqa burulidu. **13** Yaki
terbiye tayiqi bolushi üchün, Yaki Öz dunyasi üchün, Yaki
Öz rehimdillikini körsitish üchün U [bulutlirini] keltüridu.
14 I Ayup, buni anglap qoy, Tengrining karamet emellirini
tonup yétip shük tur. **15** Tengrining bulutlarni qandaq
septe turghuzghanliqini bilemsen? Uning bulutining
chaqmiqini qandaq chaqturidighanliqinimu bilemsen?
16 Bulutlarning qandaq qilip boshluqta muelleq
turidighanliqini, Bilimi mukemmel Bolghuchining
karametlirini bilemsen? **17** Hey, Uning qandaq qilip
yer-zéminni jenubdiki shamal bilen tinchlandurup, Séni
kiyim-kéchikingning ottek issitqinini bilemsen? **18**
Sen Uninggha hemrah bolup asmanni xuddi quyup
chiqarghan eynektek, Mustehkem qilip yayghanmiding?!
19 Uninggha némini déyishimiz kéreklikini bizge ögitip
qoyghin! Qarangghuluqimiz tüpeylidin biz dewayimizni
jayida sepke qoyalmaymiz. **20** Uninggha «Méning Sanga
gépim bar» déyish yaxshimu? Undaq dégüchi adem
yutulmay qalmaydu! **21** Emdi shamallar kélip bulutlarni
tarqitiwétidu, Biraq bulutlar arisidiki quyash nurigha
ademler biwasite qarap turalmaydu. Quyashning altun
renggi shimal tereptinmu peyda bolidu; Tengrining
huzurida dehshetlik heywet bardur. Hemmige Qadirni
bolsa, biz Uni mölcherliyelmeymiz; Qudriti qaltistur,
Uning adaliti ulugh, heqqaniyliqi chongqur, Shunga U
ademlerge zulum qilmaydu. **24** Shunga ademler Uningdin
qorqidu; Könglide özini dana chaghlaydighanlargha U
hech étibar qilmaydu».

38 Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa
jawab bérip mundaq dédi: — **2** «Nesihetni
tuturuqsiz sözler bilen xireleshtürgen zadi kim? **3**
Erkektek bélingni ching baghla; Shunda Men sendin soray,
Andin sen Méni xewerdar qil! **4** Men yer-zéminni apiride
qilghinimda, sen zadi nede iding? Bularni chüshen'gen
bolsang, bayan qiliwer. **5** Kim yer-zéminning ölchimini
békitken? — Sen buni bilmemsen? Kim uning üstige
tana tartip ölchigen? **6** Tang seherdiki yultuzlar bille
küy éytishqan waqtida, Xudaning oghulliri xushalliqtin
tentene qilishqan waqtida, Yer-zéminning ulliri nege
paturulghan? Kim uning burjek téshini salghan? **8**
Baliyatqudin chiqqandek, déngiz süyi bösüp chiqqanda,
Kim uni derwazilar ichige bend qilghan? **9** Men bulutni
déngizning kiyimi qilghanda, We qap-qarangghuni uning
zakisi qilghanda, **10** Men uning üchün pasil kesken
waqitta, Uni cheklep baldaqlarni hem derwazilarni
salghanda, **11** Yeni uninggha: «Mushu yergiche barisen,
pasildin ötme, Séning tekebbur dolqunliring mushu yerde
toxtisun» dégende, sen nede iding? **12** Sen tughulghandin
béri seherni «Chiq» dep buyrup baqqanmusen? Sen tang
seherge özi chiqidighan jayini körsetkenmusen? **13** Sen
shundaq qilip seherge yer yüzining qerinimu yorutquzup
höküm sürgüzüp, Shundaqla rezillerni titritip yer-
zémindin qoghlatquzghanmusen? **14** Shuning bilen
yer-zémin séghiz laygha bésilghan möhür izliridek
özgertilidu; Kiygen kiyimdek hemme éniq bolidu; **15**
Hem shuning bilen rezillerning «nur»i ulardin élip
kétilidu; Kötürülgen bilekler sundurulidu. **16** Déngizdiki
bulaqlargha seper qilip yetkenmusen? Okyanlarning
qeride méngip baqqanmusen? **17** Ölümning derwaziliri
sanga ashkarilan'ghanmu? Ölüm sayisining derwazilirini
körgenmusen? **18** Eqling yer-zéminning chongluqigha
yetkenmu? Hemmisini bilgen bolsang éniq bayan
qil! **19** Nur turushluq jaygha baridighan yol nede?
Qarangghuluqning bolsa, esliy orni nede? **20** Sen [buni
bilip] ularni öz chégrasigha apiralamsen? Ularning
öyige mangidighan yollarni bilip yételemsen? **21** Hee,
rast, sen bilisen, chünki sen ularning chaghliridin
ilgiri tughulghansen, Künliringning sani derheqiqet
köptin köptur! **22** Qar qachilan'ghan xezinilerge kirip
kördüngmu. Möldür ambirlirinimu körüp baqtingmu? **23**
Bularni azab-oqubetlik zaman'gha qaldurdum, Jeng we
urush küni üchün teyyarlap qoydum. **24** Chaqmaq dégen
qandaq yol bilen yérilidu? Sherq shamili yer yüzide

qandaq yol bilen tarqitilidu? **25** Yamghur kelkünining
chüshidighan qanilini chépip teyyarlighan kimdu?
Güldürmamining chaqmiqi üchün yol teyyarlighan
kimdu? **26** Shundaq qilip yamghur héch adem yoq
bolghan yer yüzige, Héch ademzatsiz desht-bayawan'gha
yaghdurulmamdu? **27** Shuning bilen chölleshken,
qurghaq tupraqlar qandurulidu, Ot-chöp bix urup
köklep chiqmamdu? **28** Yamghurning atisi barmu?
Shebnemni kim tughqandu? **29** Muz bolsa kimning
baliyatqusidin chiqidu? Asmandiki aq qirawni bolsa
kim dunyagha keltüridu? **30** Shu chaghda su qétip
tashtek bolidu, Chongqur déngizlarning yüzi qétip
tutashturulidu. **31** «Qelb yultuzlar topi»ning baghlimini
baghliyalamsen? Orionning rishtilirini boshitalamsen?
32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz peslide élip
chiqiralamsen? «Chong Éyiq türkümi»ni Küchükliri
bilen yétekliyelemsen? **33** Asmanning qanuniyetlirini
bilip yetkenmusen? Asmanning yer üstige süridighan
hökümlirini sen belgilep qoyghanmu? **34** Sen awazingni
kötürüp bulutlarghiche yetküzüp, Yamghur yaghdurup
özüngni qiyan-tashqinlargha basturalamsen? **35** Sen
chaqmaqlarni buyrup öz yoligha mangduralamsen?
Uning bilen ular: «Mana biz!» dep sanga jawab béremdu?
36 Ademning ich-baghrigha danaliq béghishlap kirgüzgen
kimdu? Eqilge chüshinish qabiliyitini bergen kimdu? **37**
Bulutlarni danaliq bilen sanighan kim? Asmanlardiki
su tulumlirini tökidighan kim? **38** Buning bilen topa-
changlarni qaturup uyul qildurghan, Chalmilarni bir-
birige chaplashturghuzghan zadi kim? **39** «Chishi
shir üchün ow owlap yüremsen, Shir küchüklirining
ishtihasini qanduramsen? **40** Ular uwilirida zongziyip
yürgen waqtida, Chatqalliq ichide turup tuzaq qoyup,
[sen ulargha olja bérelemsen]? **41** Yémi kemchil bolup,
ézip kétip yiraqqa kétip qalghanda, Baliliri Tengrige iltija
qilip nale-peryad kötürgende, Tagh qaghiliri hem baliliri
üchün yemni teminligen kimdu?

39 Sen taghdiki yawa öchkilerning qachan
tughidighanliqini bilemsen? Jerenlerning
balilighanliqini közitip baqqanmusen? **2** Ularning
boghaz bolghili nechche ay bolghanliqini saniyalamsen?
Ularning balilaydighan waqtidin xewiring barmu?
3 Ular qeddini püküp, yétip balilirini tughidu, Ular
özidiki tolghaqni chiqirip tashlaydu; **4** Ularning baliliri
küchlinip yétilidu, Ular dalada ösüp, [anisining] yénidin
chiqip qaytip kelmeydu. **5** Yawa éshekni dalagha
qoyuwétip erkinlikke chiqarghan kim? Shash éshekning
noxtilirini yéshiwetken kim? **6** Chöl-bayawanni
uning öyi qilghanmen, Shorluqnimu uning turalghusi
qilghanmen. **7** U sheherning qiyqas-sürenliridin yiraq
turup uni mazaq qilidu; U éshekchining warqirishinimu
anglimaydu. **8** U taghlarni öz yayliqim dep kézidu,
Shu yerdiki hemme gül-giyahni izdep yüridu. **9** Yawa
kala bolsa xizmitingge kirishke razi bolamdu? Séning
oqurungning yénida turushqa unamdu? **10** Yawa kalini
tana bilen baghlap, tapqa chüshürelemsen?! U sanga
egiship jilghilarda méngip tirna tartamdu? **11** Uning
küchi zor bolghanliqi üchün uninggha tayinamsen?
Emgikingni uninggha amanet qilamsen? **12** Danliringni
öyge kötürüp ekilishni uninggha tapshuramsen?
«[Danlirimni] xaminimgha yighishturidu» dep uninggha
ishenemsen? **13** Tögiqush qanatlirini shadliq bilen
qaqidu, Biraq bular leylekning qanat uchliri hem
peylirige yétemdu? **14** U tuxumlirini yerge tashlap
qoyidu, Tuxumlirim topida issitilsun, deydu. **15** Ularning
tasadipiy dessilip yanjilidighanliqini, Dalidiki birer
haywanning asanla ularni dessep-cheyleydighanliqini
untuydu. **16** Balilirini özining emestek baghrini qattiq
qilidu; Uning tughutining ejri bikargha kétidu, Biraq u
pisent qilmighandek turidu. **17** Chünki Tengri uni kem
eqil qilghan, Uninggha danaliqni bermigen. **18** Halbuki,
u yügürüsh aldida meydisini yuqirigha kötürginide,
At hem atliqlarni kemsitip mazaq qilidu. **19** Sen
atqa küch béghishlighanmiding? Sen uning boynigha
yelpünüp turidighan yaylini kiygüzgenmiding? **20** Sen
uni heywetlik purqushliri bilen ademni qorqutidighan,
Chéketkidek sekreydighan qilalamsen? **21** U esheddiylik
bilen yer tatilap-zoxchup, Öz küchidin shadlinip kétidu,
Qoralliq qoshun bilen jeng qilishqa atlinidu. **22** U
qorqunchqa nisbeten külüpla qoyidu, Héchnémidin
qorqmaydu; Qilichning bisidin u yanmaydu. **23** Oqdan,
julaliq neyze, Görzimu uning yénida sharaqshiydu, **24**
U yerni achchiq hem ghezep bilen yutuwétidu, [Jeng]
kanayini bir anglapla hayajanlinip qin-qinigha patmay
kétidu. **25** Kanaylarning awazi bilenla u: «Ayhay!»
deydu, U jengni yiraqtin purap bolidu. U serkerdilerning
towlashlirini, jengchilerning warqirashlirini xushalliq
bilen anglaydu. **26** Sar séning eqling bilen uchamdu,
Qanatlirini jenubqa qarap kéremdu? **27** Bürküt
buyruqung bilen yuqirigha perwaz qilip kötürülemdu,
Uwisini yuqirigha salamdu? **28** U qoram tashning üstide
makanlishidu, U taghning choqqisigha qonidu, Tik
qiyanimu turalghusi qilidu. **29** Shu yerdin u owni paylap
bayqiwalidu, Közliri yiraq-yiraqlarni közitidu. **30** Uning
baliliri qan shoraydu; Öltürülgenler nede bolsa, u shu
yerde bolidu».

40 Perwerdigar Ayupqa yene jawaben: — **2** «Hemmige
Qadir bilen dewalashidighan kishi uninggha terbiye
qilmaqchimu? Tengrini eyibligüchi kishi jawab bersun!»
— dédi. **3** Ayup bolsa Perwerdigargha jawaben: — **4**
«Mana, men héchnémige yarimaymen; Sanga qandaq
jawab béreleymen? Qolum bilen aghzimni étip geptin
qalay; **5** Bir qétim dédim, men yene jawab bermeymen;
Shundaq, ikki qétim désem men qayta sözlimeymen» —
dédi. **6** Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa
jawab bérip mundaq dédi: — **7** «Erkektek bélingni ching
baghla, Andin Men sendin soray; Sen Méni xewerdar
qilghin. **8** Sen derweqe Méning hökümimni pütünley
bikargha ketküzmekchimusen? Sen özüngni heqqaniy
qilimen dep, Méni natoghra dep eyiblimekchimusen? **9**
Séning Tengrining bilikidek [küchlük] bir biliking barmu?
Sen Uningdek awaz bilen güldürliyelemsen? **10** Qéni,
hazir özüngni shan-sherep hem salapet bilen béziwal!
Heywet hem körkemlik bilen özüngni kiyindürüp, **11**
Ghezipingning qehrini chéchip tashlighin, Shuning bilen
herbir tekebburning közige tikilip qarap, Andin uni
pesleshtürgin. **12** Rast, herbir tekebburning közige
tikilip qarap, Andin uni boysundurghin, Rezillerni öz
ornida dessep yer bilen yeksan qil! **13** Ularni birge
topigha kömüp qoy, Yoshurun jayda ularning yüzlirini
képen bilen étip qoyghin; **14** Shundaq qilalisang, Men
séni étirap qilip maxtaymenki, «Ong qolung özüngni

qutquzidu!». **15** Men séning bilen teng yaratqan
bégémotni körüp qoy; U kalidek ot-chöp yeydu. **16**
Mana, uning bélidiki küchini, Qorsaq muskulliridiki
qudritini hazir körüp qoy! **17** U quyruqini kédir derixidek
égidu, Uning yotiliridiki singirliri bir-birige ching toqup
qoyulghan. **18** Uning söngekliri mis turubidektur,
Put-qolliri tömür choqmaqlargha oxshaydu. **19** U
Tengri yaratqan janiwarlarning béshidur, Peqet uning
Yaratquchisila uninggha Öz qilichini yéqinlashturalaydu.
20 Taghlar uninggha yémeklik teminleydu; U yerde
uning yénida daladiki herbir haywanlar oynaydu. **21** U
sedepgül derexlikining astida yatidu, Qomushluq hem
sazliqning salqinida yatidu. **22** Sedepgüllükler öz sayisi
bilen uni yapidu; Östengdiki tallar uni orap turidu. **23**
Qara, derya téship kétidu, biraq u héch hoduqmaydu;
Hetta Iordandek bir deryamu uning aghzigha örkeshlep
urulsimu, yenila xatirjem turiwéridu. **24** Uning aldigha
bérip uni tutqili bolamdu? Uni tutup, andin burnini
téship chülük ötküzgili bolamdu?

41 Léwiatanni qarmaq bilen tartalamsen? Uning
tilini arghamcha bilen [baghlap] basalamsen?
2 Uning burnigha qomush chülükni kirgüzelemsen?
Uning éngikini tömür neyze bilen téshelemsen? **3** U
sanga arqa-arqidin iltija qilamdu? Yaki sanga yawashliq
bilen söz qilamdu? **4** U sen bilen ehde tüzüp, Shuning
bilen sen uni menggü malay süpitide qobul qilalamsen?
5 Sen uni qushqachni oynatqandek oynitamsen?
Dédekliringning huzuri üchün uni baghlap qoyamsen? **6**
Tijaretchiler uning üstide sodilishamdu? Uni sodigerlerge
bölüshtürüp béremdu? **7** Sen uning pütkül térisige
atarneyzini sanjiyalamsen? Uning béshigha changgak
bilen sanjiyalamsen?! **8** Qolungni uninggha birla
tegküzgendin kéyin, Bu jengni eslep ikkinchi undaq
qilghuchi bolmaysen! **9** Mana, «[uni boysundurimen]»
dégen herqandaq ümid bihudiliktur; Hetta uni bir
körüpla, ümidsizlinip yerge qarap qalidu emesmu?
10 Uning jénigha tégishke pétinalaydighan héchkim
yoqtur; Undaqta Méning aldimda turmaqchi bolghan
kimdur? **11** Asman astidiki hemme nerse Méning
tursa, Méning aldimgha kim kélip «manga tégishlikini
bergine» dep baqqan iken, Men uninggha qayturushqa
tégishlikmu? **12** [Léwiatanning] ezaliri, Uning zor
küchi, Uning tüzülüshining güzelliki toghruluq, Men
süküt qilip turalmaymen. **13** Kim uning sawutluq
tonini salduruwételisun? Kim uning qosh éngiki
ichige kiriwalalisun? **14** Kim uning yüz derwazilirini
achalalisun? Uning chishliri etrapida wehime yatidu. **15**
Qasiraqlirining sepliri uning pexridur, Ular bir-birige
ching chaplashturulghanki, **16** Bir-birige shamal kirmes
yéqin turidu. **17** Ularning herbiri öz hemrahlirigha
chaplashqandur; Bir-birige zich yépishturulghan, héch
ayrilmastur. **18** Uning chüshkürüshliridin nur chaqnaydu,
Uning közliri seherdiki qapaqtektur. **19** Uning aghzidin
otlar chiqip turidu; Ot uchqunliri sekrep chiqidu. **20**
Qomush gülxan'gha qoyghan qaynawatqan qazandin
chiqqan hordek, Uning burun töshükidin tütün chiqip
turidu; **21** Uning nepisi kömürlerni tutashturidu,
Uning aghzidin bir yalqun chiqidu. **22** Boynida zor
küch yatidu, Wehime uning aldida sekriship oynaydu.
23 Uning etliri qat-qat birleshtürülüp ching turidu;
Üstidiki [qasiraqliri] yépishturulup, midirlimay turidu.
24 Uning yüriki beeyni tashtek mustehkem turidu,
Hetta tügmenning asti téshidek mezmut turidu. **25** U
ornidin qozghalsa, palwanlarmu qorqup qalidu; Uning
tolghinip shawqunlishidin alaqzade bolup kétidu. **26** Birsi
qilichni uninggha tegküzsimu, héch ünümi yoq; Neyze,
atarneyze we yaki changgaq bolsimu beribir ünümsizdur.
27 U tömürni samandek, Misni por yaghachtek
chaghlaydu. **28** Oqya bolsa uni qorqitip qachquzalmaydu;
Salgha tashliri uning aldida paxalgha aylinidu. **29**
Toqmaqlarmu paxaldek héchnéme hésablanmaydu; U
neyze-sheshberning tenglinishige qarap külüp qoyidu.
30 Uning asti qismi bolsa ötkür sapal parchiliridur; U lay
üstige chong tirna bilen tatilighandek iz qalduridu. **31** U
déngiz-okyanlarni qazandek qaynitiwétidu; U déngizni
qazandiki melhemdek waraqshitidu; **32** U mangsa
mangghan yoli parqiraydu; Adem [buzhghunlarni körüp]
chongqur déngizni ap'aq chachliq boway dep oylap
qalidu. **33** Yer yüzide uning tengdishi yoqtur, U héch
qorqmas yaritilghan. **34** U büyüklerning herqandiqigha
[jür'et bilen] nezer sélip, qorqmaydu; U barliq meghrur
haywanlarning padishahidur».

42 Ayup Perwerdigargha jawab bérip mundaq dédi:
— **2** «Hemme ishni qilalaydighiningni, Herqandaq
muddiayingni tosiwalghili bolmaydighinini bildim!
3 «Nesihetni tuturuqsiz sözler bilen xireleshtürgen
kim?» Berheq, men özüm chüshenmigen ishlarni
dédim, Men eqlim yetmeydighan tilsimat ishlarni
éyttim. **4** Anglap baqqaysen, sözlep bérey; Men Sendin
soray, Sen méni xewerdar qilghaysen. **5** Men quliqim
arqiliq xewiringni anglighanmen, Biraq hazir közüm
Séni köriwatidu. **6** Shuning üchün men öz-özümdin
nepretlinimen, Shuning bilen topa-changlar we küller
arisida towa qildim». **7** Perwerdigar Ayupqa bu sözlerni
qilghandin kéyin shundaq boldiki, Perwerdigar Témanliq
Élifazgha mundaq dédi: — «Méning ghezipim sanga
hem ikki dostunggha qarap qozghaldi; chünki siler
Méning toghramda Öz qulum Ayup toghra sözligendek
sözlimidinglar. **8** Biraq hazir özünglar üchün yette torpaq
hem yette qochqarni élip, qulum Ayupning yénigha
bérip, öz-özünglar üchün köydürme qurbanliq sununglar;
qulum Ayup siler üchün dua qilidu; chünki Men uni
qobul qilimen; bolmisa, Men öz nadanliqliringlarni
özünglargha qayturup bérey; chünki siler Méning
toghramda qulum Ayup toghra sözligendek toghra
sözlimidinglar». **9** Shuning bilen Témanliq Élifaz,
Shuxaliq Bildad we Naamatliq Zofar ücheylen bérip
Perwerdigar ulargha déginidek qildi; hemde Perwerdigar
Ayupning duasini qobul qildi. **10** Shuning bilen Ayup
dostliri üchün dua qiliwidi, Perwerdigar uni azab-
qiyinchiliqliridin qayturup, eslige keltürdi; Perwerdigar
Ayupqa burunqidin ikki hesse köp berdi. **11** Shuning
bilen uning barliq aka-uka, acha-singil we uninggha ilgiri
dost-aghine bolghanlarning hemmisi uning yénigha
keldi. Ular uning öyide olturup uning bilen bille
tamaqlandi; uninggha hésdashliq qiliship, Perwerdigar
uninggha keltürgen barliq azab-oqubetler toghrisida
teselli bérishti; hemde herbir adem uninggha bir
tenggidin kümüsh, birdin altun halqa bérishti. **12**
Perwerdigar Ayupqa kéyinki künliride burunqidin köprek
bext-beriket ata qildi; uning on töt ming qoyi, alte ming

tögisi, bir ming qoshluq kalisi, bir ming mada éshiki bar
boldi. **13** Uningdin yene yette oghul, üch qiz tughuldi.
14 U qizlirining birinchisining ismini «Yémimah»,
ikkinchisining ismini «Keziye», üchinchisining ismini
«Keren-xapuq» dep qoydi. **15** Pütkül zéminda Ayupning
qizliridek shunche güzel qizlarni tapqili bolmaytti;
atisi ularni aka-ukiliri bilen oxshash mirasxor qildi.
16 Bu ishlardin kéyin Ayup bir yüz qiriq yil yashap,
öz oghullirini, oghullirining oghullirini, hetta tötinchi
ewladqiche, yeni ewrilirinimu körgen. **17** Shuning bilen
Ayup yashinip, künliridin qanaet tépip alemdin ötti.

Zebur

1 Rezillerning gépi boyiche mangmaydighan,
Gunahkarlarning yolida turmaydighan, Mesxire
qilghuchining ornida olturmaydighan adem bext tapur!
2 Uning xursenliki peqet Perwerdigarning tewrat-
qanunidilidur; U Perwerdigarning qanunini kéche-
kündüz séghinip oylaydu. **3** U xuddi ériq boyigha
tikilgen, Öz peslide méwisini béridighan, Yopurmaqliri
solashmaydighan derextektur; U némila qilsa ronaq
tapidu. **4** Rezil ademler bolsa undaq bolmas; Ular
xuddi shamal uchuriwetken tozandektur. **5** Shuning
üchün reziller soraq künide tik turalmaydu, Gunahkarlar
heqqaniylarning jamaitide hech béshini kötürüp
turalmaydu. **6** Chünki Perwerdigar heqqaniylarning
yolini könglige pükken; Rezillerning yoli bolsa yoqilidu.

2 Eller némishqa chuqan salidu? Néme üchün xelqler
bikardin-bikar suyiqest oylaydu? **2** Dunyadiki
padishahlar sepke tizilip, Emeldarlar qara niyet eyliship,
Perwerdigar we Uning Mesihi bilen qarshiliship: —
3 «Ularning cheklimilirini chörüwéteyli, Ularning
asaretlirini buzup tashlayli!» — déyishidu. **4** Asmanda
olturghuchi külidu, Reb ularni mazaq qilidu; **5**
Hem achchiqida ulargha sözlep, Qehri bilen ularni
wehimige sélip: — **6** «Özüm bolsam Zionda, yeni
muqeddes téghimda, Özüm mesih qilghan padishahni
tiklidim». **7** «Men [ershtiki] permanni jakarlaymenki,
Perwerdigar manga: — «Sen Méning oghlum; Özüm séni
bügünki künde tughuldurdum; **8** Mendin sora, Men
sanga miras bolushqa ellerni, Teelluqung bolushqa yer
yüzini chet-chetlirigiche bérimen; **9** Sen tömür tayaq
bilen ularni bitchit qiliwétisen; Sapal chinini kukum-
talqan qilghandek, sen ularni pare-pare qiliwétisen»
— dédi». **10** Emdi, hey padishahlar, eqildar bolunglar!
Jahandiki soraqchilar sawaq élinglar; **11** Perwerdigardin
qorqush bilen uning xizmitide bolunglar; Titrek
ichide xushallininglar! **12** Oghulning ghezipining
qozghalmasliqi üchün, Uni söyünglar; Chünki uning
ghezipi sella qaynisa, Yolunglardila halak bolisiler;
Uninggha tayan'ghanlar neqeder bextliktur!

3 Dawut öz oghli Abshalomdin qéchip yürgen
künlerde yazghan küy: — I Perwerdigar, méni
qistawatqanlar neqeder köpiyip ketken, Men bilen
qarshilishiwatqanlar némidégen köp! **2** Nurghunlar
men toghruluq: — «Xudadin uninggha hech nijat
yoqtur!» déyishiwatidu. (Sélah) **3** Biraq Sen, i
Perwerdigar, etrapimdiki qalqandursen; Shan-sheripim
hem béshimni yöligüchidursen! **4** Awazim bilen men
Perwerdigargha nida qilimen, U muqeddes téghidin
ijabet béridu. (Sélah) **5** Men bolsam yattim, uxlidim;
Oyghandim, chünki Perwerdigar manga yar-yölek
bolidu. **6** Méni qorshap sep tüzgen tümenligen
ademler bolsimu, Men ulardin qorqmaymen! **7** I
Perwerdigar, ornungdin tur! Méni qutquz, i Xudayim!
Méning barliq düshmenlirimning testikige salghaysen;
Rezillerning chishlirini chéqiwetkeysen! **8** Nijatliq bolsa
Perwerdigardindur; Berikiting Öz xelqingde bolsun!
(Sélah)

4 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy. —
Men nida qilghinimda, manga jawab bergeysen, I
manga heqqaniyliqim ata qilghuchi Xuda! Bésim astida
qalghanda Sen méni kengrichilikke chiqarding; Manga
méhir-shepqet körsitip, duayimni angla! **2** I insan baliliri,
siler méning shan-sheripimni qachan'ghiche ahanetke
qaldurisiler? Qachan'ghiche bihudilikni söyüp, Yalghanni
izdep yürisiler? (Sélah) **3** Biraq shuni bilip qoyunglarki,
Perwerdigar ixlasmenlerni Özige xas qilghan; Men
Uninggha nida qilghinimda, Perwerdigar anglaydu.
4 Achchiqinglargha bérilip, gunah qilmanglar; Öz
ornunglarda yétip, qelbinglarda chongqur oylinip, Süküt
qilinglar. (Sélah) **5** Heqqaniyliq bilen qurbanliqlarni
qilinglar, We Perwerdigargha tayininglar. **6** Köp xelq: —
«Kim bizge yaxshiliq körsitelisun?» — dep sorimaqta;
Jamalingning nuri üstimizge chüshsun, i Perwerdigar!
7 Ashliq we yéngi sharabliri molchiliq bolghanlarning
xushalliqidinmu, Méning qelbimni bekrek xushalliqqa
toldurdung. **8** Men yatay, hem xatirjemlikte uxliwalay;
Chünki méni bixeterlikte yashatquchi peqetla Sen, i
Perwerdigar!

5 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, neyler
bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Méning
sözlirimge qulaq salghaysen, i Perwerdigar, Méning
ahlirimgha köngül bölgeysen. **2** Kötürgen peryadlirimni
angla, méning Padishahim, méning Xudayim, Chünki
sangila dua qilimen. **3** I Perwerdigar, seherde Sen
awazimni anglaysen; Men seherde özümni Sanga
qaritimen, Yuqirigha köz tikimen. **4** Chünki Sen rezilliktin
huzur alghuchi ilah emesdursen; Yamanliq hergiz Sen
bilen bille turmaydu. **5** Pochi-tekebburlar közüng
aldida turalmaydu; Qebihlik qilghuchilarning hemmisi
Sanga yirginchliktur. **6** Yalghan sözligüchilerning
hemmisini halak qilisen; Perwerdigar qanxor, aldamchi
kishilerge nepret qilur. **7** Biraq men bolsam, méhri-
shepqitingning kengrichilikidin öyüngge kirimen; Sanga
bolghan eyminishtin muqeddes ibadetxananggha qarap
sejde qilimen; **8** Méni öch körgenler tüpeylidin Öz
heqqaniyliqing bilen méni yétekligeysen, i Perwerdigar;
Yolungni aldimda tüz qilghin. **9** Chünki ularning aghzida
héchqandaq semimiylik yoqtur; Ularning ichki dunyasi
bolsa pasiqliqtur, Ularning galliri échilghan qebridek
sésiqtur, Ular tili bilen xushamet qiliwatidu. **10** Ularning
gunahini békitkeysen, i Xuda; Ular öz pilanliri bilen
özliri mollaq atsun; Ularni özlirining nurghunlighan
itaetsizlikliri bilen heydep chiqarghaysen; Chünki ular
Sanga asiyliq qildi. **11** Shundaq qilghanda Sanga
tayan'ghanlarning hemmisi shadlinidu; Ular menggü
shadliq bilen tentene qilidu; Sen ularni qoghdaysen;
Séning namingni söygenler séningdin yayraydu. **12**
Chünki Sen, i Perwerdigar, heqqaniy ademge bext ata
qilisen; Uni shapaiting bilen qalqan kebi oraysen.

6 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar
hem sekkiz tarliq arfa bilen oqulsun dep, Dawut
yazghan küy: — Perwerdigar, gheziping tutqanda
méni eyiblime; Qehring kelgende méni edeplime. **2**
Manga shapaet qilghin, i Perwerdigar, chünki men
zeipliship kettim; I Perwerdigar, méni saqaytqin, chünki
méning ustixanlirim wehimige chüshti. **3** Méning

jénim dehshetlik dekke-dükkige chüshti; I Perwerdigar,
qachan'ghiche shundaq bolidu? **4** Yénimgha qayt,
i Perwerdigar, jénimni azad qilghaysen, Özgermes
muhebbiting üchün méni qutquzghin. **5** Chünki ölümde
bolsa Sanga séghinishlar yoq; Tehtisarada kim Sanga
teshekkürlerni éytsun? **(Sheol h7585)** **6** Méning uh
tartishlirimdin maghdurum qalmidi; Tün boyi orun-
körpemni kölchek qilimen; Yashlirim bilen kariwitimni
chöktürimen. **7** Derdlerdin közüm xireliship ketti; Barliq
küshendilirim tüpeylidin közüm kardin chiqiwatidu.
8 I qebihlik qilghuchilar, hemminglar mendin néri
bolunglar; Chünki Perwerdigar yigha awazimni anglidi.
9 Perwerdigar tilawitimni anglidi; Perwerdigar duayimni
ijabet qilidu; **10** Düshmenlirimning hemmisi yerge
qarap qalidu, ular zor parakendichilikke duchar bolidu;
Tuyuqsiz keynige yénip xijalette qalidu.

7 Dawutning «Shiggaon»i: — Kush isimlik bir
Binyaminliqning sözliri toghruluq éytqan küyi: — I
Perwerdigar, méning Xudayim, men Sanga tayandim;
Ulardin biri shirdek méni titma-titma qiliwetmisun,
Qutquzghuchi yoqluqidin paydilinip méni éziwetmisun,
Méni barliq qoghlighuchilardin qutquzghin, Ulardin
xalas qilghin; **3** I Perwerdigar Xudayim, eger qolumda
qebihlik qilghan bolsam, Eger shundaq qilghan bolsam:
— **4** Eger men bilen inaq ötküchige yamanliq
qayturghan bolsam, — (Eksiche men bilen bikardin-bikar
düshmenleshkennimu qutquzdum) — **5** — Undaqta,
düshmen méni qoghlap tutuwalsun, U jénimni cheylep
yer bilen yeksan qilsun, Shöhritimni tupraqqa kömsun!
6 I Perwerdigar, gheziping bilen ornungdin turghin,
Méni ezgenlerning qehrige taqabil turushqa qeddingni
ruslighin, We méning üchün oyghan'ghin; Sen sot
we hökümni békitkenidingghu! **7** Xelqlerdin bolghan
jamaet etirapinggha olishidu; Sen ular üchün pelektiki
ornunggha qaytip barghaysen. **8** Perwerdigar xelqlerning
üstidin höküm chiqiridu; I Perwerdigar, öz heqqaniyliqim
boyiche, We özümde bolghan durusliqim boyiche, Manga
höküm chiqarghaysen. **9** Ah, rezillerning yamanliqi
axirlashsun! Heqqaniy ademni ching turghuzghaysen;
I, adem qelblirini hem ichlirini sinighuchi heqqaniy
Xuda! **10** Méning qalqinim bolsa, Durus niyetliklerni
qutquzghuchi Xudadidur; **11** Xuda adil sotchidur, U kün
boyi gunahtin renjiydighan Ilahtur; **12** Birsi [yaman]
yolidin yanmisa, U qilichini bileydu, Ya oqini tartip betlep
qoyidu. **13** Shundaq ademler üchün U ölüm qorallirini
teyyarlidi; U oqlirini köydürgüchi oq qildi. **14** Mana,
mushundaq kishiler tolghaqta qebihlik tughmaqchi,
Uning boyida qalghini yamanliqtur; Uning tughqini
bolsa saxtiliqtur. **15** U bir orini kolap, uni chongqur
qildi; U özi kolighan origha yiqilip chüshti. **16** Özining
yamanliqi béshigha qaytip kélidu, Öz zorawanliqi bolsa
öz üstige qaytip chüshidu. **17** Men Perwerdigarni
heqqaniyliqi bilen medhiyeleymen, Hemmidin yuqiri
turghuchi Perwerdigarning namini yangritip, küy qilip
éytimen.

8 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Gittif»ta
orunlansun dep, Dawut yazghan küy: — I, Öz
heywengni asmanlardinmu yuqiri tikligen Perwerdigar
Rebbimiz, Pütkül yer yüzide naming shunche
sherepliktur! **2** Öz reqibliring tüpeylidin, Düshmen
we qisaschilarning aghzini étishke, Bowaqlar we
emgüchilerning aghzidin küch tiklidingsen. **3** Men
barmaqliringning yasighini bolghan asmanliringgha,
Sen mezmut békitken ay-yultuzlargha qarighinimda,
4 Sen insanni séghinidikensen, Emdi adem dégen
néme idi? Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen,
Insan balisi qanchilik néme idi? **5** Chünki Sen uning
ornini perishtilerningkidin azghine töwen békittingsen,
Sen uninggha shan-sherep we shöhretlerni taj qilip
berding. **6** Uni qolungning yasighanlirini idare qilishqa
tikliding; Sen barliq nersilerni uning puti astigha
qoyghansen, **7** Jümlidin barliq qoy-kalilar, Daladiki barliq
janiwarlar, **8** Asmandiki uchar-qanatlar, Déngizdiki
béliqlar, Déngizlarning yolliridin ötküchilerning barliqini
puti astigha qoydung. **9** I Perwerdigar Rebbimiz, pütkül
yer yüzide naming némidégen shereplik-he!

9 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Mut-
Labben» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut
yazghan küy: — Men Sen Perwerdigarni pütün qelbim
bilen medhiyeleymen; Men Séning qilghan barliq
karametliringni bayan qilay; **2** Men Sendin xushal
bolup shadlinimen; Séning namingni naxsha qilip
éytimen, i Hemmidin Aliy! **3** Méning düshmenlirimning
keynige yénishliri bolsa, Del ularning séning didaring
aldida yiqilip, yoqilishidin ibaret bolidu. **4** Chünki
Sen méning heqqim hem dewayimni soriding; Sen
textke olturup, heqqaniylarche sotliding. **5** Sen ellerge
tenbih bérip, rezillerni halak qilding; Sen ularning
namini menggüge öchürüwetkensen. **6** I düshminim!
Halaketliring menggülük boldi! Sen sheherlirini yulup
tashliwetting, Hetta ularning namlirimu yoqap ketti; **7**
Biraq Perwerdigar menggüge olturup [höküm süridu];
U Öz textini sot qilishqa teyyarlap békitken; **8** Alemni
heqqaniyliq bilen sot qilghuchi Udur; Xelqlerning
üstidin U adilliq bilen höküm chiqiridu; **9** Hem U
Perwerdigar ézilgüchilerge égiz panah, Shundaqla azabliq
künlerde égiz panahdur. **10** Namingni bilgenler bolsa
Sanga tayinidu; Chünki Sen, i Perwerdigar, Özüngni
izdigenlerni hergiz tashlighan emessen. **11** Zionda
turghuchi Perwerdigargha küylerni yangritinglar! Uning
qilghanlirini xelqler arisida bayan qilinglar; **12** Chünki
[tökülgen] qanning soriqini qilghuchi udur, U del
shundaq kishilerni esleydu, Xar qilin'ghanlarning nale-
peryadlirini U untughan emes. **13** Manga shepqet
körsetkin, i Perwerdigar, Méning öchmenlerdin körgen
xorluqlirimgha nezer salghinki, Méni ölüm derwaziliri
aldidin kötürgeysen; **14** Shundaq qilghanda men Zion
qizining derwazilirida turup, Sanga teelluq barliq
medhiyilerni jakarlaymen; Men nijatliq-qutquzushungda
shadlinimen. **15** Eller bolsa özliri kolighan origha özliri
chüshüp ketti, Özliri yoshurup qoyghan torgha puti
qapsilip qaldi. **16** Perwerdigar chiqarghan hökümi
bilen tonular; Rezil ademler öz qolida yasighini
bilen ilinip qaldi. Xiggaon (Sélah) **17** Reziller, Yeni
Xudani untughan barliq eller, Yandurulup, tehtisaragha
tashlinidu. **(Sheol h7585)** **18** Chünki namratlar menggüge
estin chiqirilmaydu; Möminlerning ümidi menggü
öchmey, turiwéridu. **19** I Perwerdigar, ornungdin turghin;
Adem balilirining ghelibe qilishigha yol qoymighin;
Huzurung aldida barliq eller sotlansun. **20** Ularni dekke-

dükkige chüshür, i Perwerdigar; Eller özlirini biz peqet adem baliliri xalas, dep bilsun! (Sélah)

10 Némishqa, i Perwerdigar, yiraqta turisen? Némishqa azabliq künlerde özüngni yoshurisen? **2** Rezil ademler tekebburluqi bilen ajiz möminlerni tap basturup qoghlap yüridu; Ular özliri tapqan hiyliler bilen ilinip, bablinidu. **3** Chünki reziller öz arzu-heweslири bilen maxtinidu; Ach közler üchün bext tileydu; Perwerdigarni bolsa közige ilmaydu. **4** Ular chirayidin hakawurluq yaghdurup, Xudani izdimeydu; Ular barliq xiyallirida: «Héchbir Xuda yoqtur!» deydu. **5** Ularning yolliri hemishe rawan bolidu; Séning hökümliring ularning neziridin yiraq we üstün turidu; Ularning reqibliri bolsa, ularغa qarap «tüfi!» dep mazaq qilidu. **6** [Rezil adem] könglide: «Men héch tewrenmey turiwérimen! Dewrdin-dewrge héch musheqqetke uchrimaymen» — deydu. **7** Uning aghzi qarghash, aldamchiliq hem zulumgha tolghan; Tili astida eskilik we qebihlik yatidu. **8** U mehellilerde yoshurunche marap olturidu; U pinhan jaylarda gunahsizlarni öltürüwétidu; Közliri yoqsullarni közleydu; **9** U chatqalliqida yatqan shirdek yoshurunche paylap yatidu; U möminlerni tutuwélish üchün yoshurunche marap yatidu; Möminlerni tutuwélip, ularni öz torigha chüshüridu. **10** [Yoqsullar] ézilidu, pükülidu; Derdmenler uning yawuzluqliri bilen yiqilidu. **11** U könglide: «Tengri buni untup qaldi, U yüzini yépiwélip, qarimaydu; Buni hergiz körmeydu» — deydu. **12** Ornungdin turghin, i Perwerdigar; I Tengrim, qolungni kötürgin; Ézilgen möminlerni untuma! **13** Rezil adem némishqa [Sen] Xudani közige ilmaydu? U könglide: «[Xuda] buni sürüshtürmeydu!» — deydu. **14** Sen buni körgensen; Sen Öz qolung bilen yamanliq hem zulumni özlirige qayturush üchün, Özüng bularni közlep yürisen; Derdmenler özlirini Sanga amanet qilidu; Chünki Sen yétim-yésirlerge yar-yölek bolup kelgensen; **15** Rezil, yaman ademning bilikini sunduruwetkeysen; Uning rezillikini birmubir sürüshtürüp, üzül-késil yoqatqaysen. **16** Perwerdigar ebedil'ebedgiche padishahdur; [Imansiz] eller bolsa [Perwerdigarning] zéminidin yoqilar. **17** Perwerdigar, Sen ajiz möminlerning armanlirini anglaysen; Ularning dilini toq qilisen; **18** Yétim-yésirlar we ézilgüchiler üchün adaletni yaqlap, Yer yüzidiki insanlarning [ajiz-möminlerge] qaytidin wehime salghuchi bolmasliqi üchün, Quliqingni ding tutisen.

11 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigarni bashpanahim qildim; Emdi siler qandaqmu manga: «Qushtek öz téghinggha uchup qach! **2** Chünki mana, reziller kamanni tartip, Qarangghuluqtin köngli duruslargha qaritip atmaqchi bolup, Ular oqni kirichqa sélip qoydi; **3** «Ullar halak qilinsa, Emdi heqqaniylar némimu qilar?»» — dewatisiler? **4** Perwerdigar Özining muqeddes ibadetxanisididur, Perwerdigarning texti asmanlardidur; U nezer salidu, Uning sezgür közliri insan balilirini közitip, sinaydu. **5** Perwerdigar heqqaniy ademni sinaydu; Rezillerge we zorawanliqqa xushtarlargha u ich-ichidin nepretlinidu. **6** U rezillerge qapqanlar, ot we günggürtni yaghduridu; Pizhghirim qiziq shamal ularning qedehidiki nésiwisi bolidu. **7** Chünki Perwerdigar heqqaniydur; Heqqaniyliq Uning amriqidur; Köngli duruslar Uning didarini köridu.

12 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, shéminit bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Qutquzghaysen, Perwerdigar, chünki ixlasmen adem tügep ketti; Ademler arisidin sadiq möminler ghayip boldi. **2** Herbirsi öz yéqinlirigha yalghan éytidu; Xushametchi lewlerde, aliköngüllük bilen sözlishidu. **3** Perwerdigar barliq xushametchi lewlerni, Hakawurlarche sözleydighan tilni késiwetkey! **4** Ular: «Tilimiz bilen ghelibe qilimiz; Lewlirimiz bolsa özimizningkidur; Kim bizge Reb bolalisun?» — deydu. **5** «Ézilgüchi ajizlarni basqan zulum wejidin, Miskinlerning ahuzarliri wejidin, Hazirla ornumdin turay» — deydu Perwerdigar, «Men ularغa, ular zariqip kütken azadliqni yetküzimen». **6** Perwerdigarning sözliri bolsa sap sözlerdur; Ular yette qétim saplashturulghan, Sapal qazanda tawlan'ghan kümüshtektur. **7** Sen Perwerdigar, ularni saqlaysen; Sen [möminlerni] mushu dewrdin menggüge qoghdaysen; **8** [Chünki] rezil ademler heryanda ghadiyip yürüshidu, Peskeshlik insan baliliri arisida aliyjanabliq dep maxtalmaqta!

13 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, qachan'ghiche? Sen méni menggüge untumsen? Qachan'ghiche didaringni mendin yoshurisen? **2** Qachan'ghiche herküni qayghurup, qelbimde? Qachan'ghiche düshminim mendin shadlinip ghalib yüridu? **3** Manga qara, manga jawab bergin, i Perwerdigar Xudayim! Ölüm uyqusi méni bésip kelgüche, Közümni yorutqaysen, **4** Düshminimning: «Men küchiyip uning üstidin ghelibe qildim» démesliki üchün, Reqiblirim sentürülgenlikimni körüp shadlanmasliqi üchün, [közümni yorutqaysen]! **5** Biraq men bolsam Séning özgermes muhebbitingge özümni tapshurdum; Yürikim Séning nijatliqingdin shadlinidu; **6** Men Perwerdigargha naxsha éytimen; Chünki U manga zor méhribanliqni körsetti.

14 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Exmeq kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu. Ular chirikliship, Yirginchlik qebihlikni qilishti; Ularning ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur; **2** Perwerdigar ershte turup, adem balilirini közitip: «Bu insanlarning arisida insapni chüshinidighan birersi barmidu? Xudani izdeydighanlar barmidu? **3** Hemme adem yoldin chiqti, Hemme adem chirikliship ketti, Méhribanliq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **4** Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan bu qebihlik qilghuchilar héchnémini bilmemdu?» — deydu. Ular Perwerdigargha héchbir iltija qilmaydu. **5** Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda heqqaniylarning dewrididur. **6** «Siler ézilgenlerning könglige pükken ümidini yoq qilmaqchi bolisiler; Biraq Perwerdigar uning bashpanahidur!» **7** Ah, Israilning nijatliqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idi! Perwerdigar Öz xelqini asarettin chiqirip, Azadliqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushallinidu!

15 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, kim
chédiringda turalaydu? Kim pak-muqeddes
téghingda makanlishidu? **2** Kimki tamamen durusluqta
mangsa, Heqqaniyliqni yürgüzse, Könglide heqiqetni
sözlise; **3** Tili bilen gep toshumisa, Öz yéqinigha yamanliq
qilmisa, Qoshnisining eyibini kolap achmisa, **4** Pes
ademni közge ilmisa, Perwerdigardin eyminidighanlarni
hörmetlise, Özige ziyanliq bolghan teqdirdimu ichken
qesimini özgertmise, **5** Pulni xeqlerge ösümge bermise,
Bigunahlarning ziyinigha para almisa; Kimki mushularni
qilsa, Menggüge tewrenmes.

16 Dawut yazghan «Mixtam» küyi: Méni saqlighin,
i Tengri, Chünki men Sanga tayinimen. **2** Méning
jénim Perwerdigargha: «Sen méning Rebbimdursen;
Sendin bashqa méning bext-saaditim yoqtur» — dédi.
3 Yer yüzidiki muqeddes bendiliring bolsa, Ular
aliyjanablardur, Ular méning hemme xushalliqimdur. **4**
Kim bashqa ilahni izdeshke aldirisa, Ularning derdliri
köpiyip kétidu. Gheyriy ilahlargha atap hediye qanlirini
tökmeymen, Ularning namlirini tilimghimu almaymen.
5 Perwerdigar bolsa méning mirasim hem qedehimdiki
nésiwemdur; Chek tashlinip érishken nésiwemni özüng
saqlaysen; **6** [Nésiwemni belgiligen] siziqlar manga güzel
yerlerni békitkendur; Berheq, méning güzel mirasim
bardur! **7** Manga nesihet bergen Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturimen; Hetta kéchilerdimu
wijdanim manga ögitidu. **8** Men Perwerdigarni herdaim
köz aldimdin ketküzmeymen; U ong yénimda bolghachqa,
Men hergiz tewrenmeymen. **9** Shunga méning qelbim
shadlandi, Méning rohim téximu kötürülidu, Méning
ténim aman-ésenlikte turidu; **10** Chünki jénimni
tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes
Bolghuchingni chirishtin saqlaysen. **(Sheol h7585)** **11**
Sen manga hayat yolini körsitisen; Huzurungda tolup
tashqan shad-xuramliq bardur; Ong qolungda menggülük
behre-lezzetlermu bardur.

17 Dawutning duasi: — Heqqaniy telepni angla, i
Perwerdigar, méning nidayimgha köngül qoyghin;
Méning duayimgha qulaq salghin, U yalghanchi
lewlerdin chiqqan emes. **2** Huzurungdin hökümüm
chiqirilghay! Közüng néme durus ikenlikini perq
etkey! **3** Sen méning qelbimni sinighansen, Sen
kéchidimu manga yéqinliship közetting; Sen méni tawlap
közüngdin kechürdingsen, Méningdin héchbir sewenlik
tapalmiding; Könglümde: Aghzim itaetsizlik qilmisun! —
dep niyet qildim. **4** Adem balilirining hayattiki ishlirida,
Lewliringdin chiqqan sözler bilen zorawanlarning
yolliridin özümni néri qildim. **5** Méning qedemlirim
yolliringdin chiqmighan, Putlirim téyilip ketmigen. **6**
Men Sanga iltija qildim, Chünki tileklirimni ijabet qilisen,
i Tengrim; Manga qulaq salghin, Sözlirimni anglighin.
7 I, Özüngge tayan'ghanlarni qarshi chiqquchilardin
ong qolung bilen Qutquzghuchi, Karametliringni
körsitip, özgermes muhebbitingni ayan qilghaysen! **8**
Méni köz qarichuqungdek saqlighaysen; Qanatliring
sayiside méni yoshurghaysen; **9** Méni bulimaqchi
bolghan rezil ademlerdin, Méni qorshiwalghan esheddiy
küshendilirimdin yoshurghin; **10** Ularning baghrini may
qaplap, qétip ketken; Ularning éghizliri tekebburlarche
sözleydu; **11** Ular yolimizni toriwélip, Bizni yerge urushqa
közini alaytip, **12** Oljigha ach közlük bilen tikilgen
shirdek, Yoshurun jaylarda marap yüridighan yash
shirdektur. **13** Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar,
Uning yolini tosup, yer bilen yeksan qilghaysen, Jénimni
rezil ademdin qutquzghin, qiliching bilen; **14** [Méni] Öz
qolung bilen kishilerdin, Yeni mushu dewrdiki kishilerdin
qutquzghin; Ularning nésiwisi bolsa mushu dunyadiladur;
Sen ularning qarnini németliring bilen toldurisen;
Ularning köngli perzentliri bilen qandi, Balilirigha
bayliqlirini qalduridu. **15** Men bolsam, heqqaniyliqta
yüzüngge qarighuchi bolimen; Oyghan'ghinimda, Séning
didaringdin söyünimen!

18 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küy;
Perwerdigar uni barliq düshmenliridin hem Saul
padishahning qolidin qutquzghan küni, u Perwerdigargha
munu küyning sözlirini éytti: — Ah, Perwerdigarim,
méning küch-qudritim, Men séni söyimen! **2** Perwerdigar
méning xada téghim, méning qorghinim, méning
nijatkarimdur! Méning Tengrim, méning qoram téshim,
men Uningdin himaye tapimen; U méning qalqinim,
méning qutquzghuchi münggüzüm, méning égiz
munarimdur! **3** Medhiyilerge layiq Perwerdigargha nida
qilimen, Shunda düshmenlirimdin qutquzulimen; **4**
Ölümning asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassizlarning
yamrap kétishi méni qorqitiwetti; **5** Tehtisaraning taniliri
méni chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqliri aldimgha keldi.
(Sheol h7585) **6** Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida
qildim, Xudayimgha peryad kötürdüm; U ibadetxanisidin
awazimni anglidi, Méning peryadim Uning huzurigha
keldi, Uning quliqigha kirdi. **7** Shu chagh yer-zémin
tewrep, silkinip ketti, Taghlarning ulliri dehshetlik
tewrendi, silkinip ketti; Chünki U ghezeplendi. **8**
Uning dimighidin is örlep turatti, Aghzidin chiqqan
ot hemmisini yutuwetti; Uningdin kömür choghliri
chiqti; **9** U asmanlarni tezim qildurup chüshti, Puti
asti tum qarangghuluq idi. **10** Bir kérubni minip
perwaz qildi, Shamalning qanatlirida ghuyuldap uchup
keldi. **11** U qarangghuluqni özining yoshurunidighan
jayi qildi, Sularning qarangghusini, Asmanlarning
qoyuq bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. **12** Uning
aldidiki yoruqluqtin, Qoyuq bulutlar, möldür, otluq
choghlar chiqip ötti; **13** Perwerdigar asmanda güldürlidi;
Hemmidin Aliy Bolghuchi awazini yangratti, Möldür
we otluq choghlar bilen. **14** Berheq, U oqlirini étip,
[düshmenlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarni chaqturup,
ularni qiyqas-chuqan'gha saldi; **15** Shuning bilen
déngizlarning tekti körünüp qaldi, Alemning ulliri
ashkarilandi, Tenbihing bilen, Dimighingdin chiqqan
nepesning zerbisi bilen, i Perwerdigar. **16** U yuqiridin
qolini uzitip, méni tutti; Méni ulugh sulardin tartip
aldi. **17** U méni küchlük düshminimdin, Hem manga
öchmenlik qilghuchilardin qutquzdi; Chünki ular mendin
küchlük idi. **18** Külpetke uchrighan künümde, ular
manga qarshi hujumgha ötti; Biraq Perwerdigar méning
tayanchim idi. **19** U méni kengri-azade bir jaygha
élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin
xursen boldi. **20** Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap
manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga
qayturdi; **21** Chünki Perwerdigarning yollirini tutup

keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrilip ketmidim; **22** Chünki Uning barliq hökümliri aldimdidur; Men Uning belgilimilirini özümdin néri qilmidim; **23** Men Uning bilen ghubarsiz yürdum, Özümni gunahtin néri qildim; **24** Shuning üchün Perwerdigar heqqaniyliqimgha qarap, Köz aldidiki qolumning halalliqigha qarap, qilghanlirimni qayturdi. **25** Wapadar-méhribanlargha Özüngni wapadar-méhriban körsitisen; Ghubarsizlargha Özüngni ghubarsiz körsitisen; **26** Sap dilliqlargha Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; **27** Chünki ajiz mömin xelqni qutquzghuchi Özüngdursen; Biraq tekebbur közlerni shermende qilisen; **28** Chirighimni julaliq qilghan Sendursen; Perwerdigar Xudayim méni basqan qarangghuluqni nurlanduridu; **29** Chünki Sen arqiliq [düshmen] qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. **30** Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisige qalqandur. **31** Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin bashqa kimmu qoram tashtur? **32** Yeni bélimni küch-quwwet bilen orighuchi Tengri, Yolumni tüptüz, mukemmel qilghuchi Tengridur; **33** U méning putlirimni kéyikningkidek [uchqur] qilidu, Shuning bilen méni égiz jaylirimda turghuzidu; **34** Qollirimni urush qilishqa ögitidu, Shunglashqa bileklirim mis kamanni kéreleydu; **35** Sen manga nijatliqing bolghan qalqanni ata qilding, Néning ong qolung méni yölidi; Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. **36** Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim téyilip ketmidi. **37** Men düshmenlirimni qoghlap yettim; Ular halak bolmighuche héch yanmidim. **38** Qaytidin ornidin turalmas qilip ularni yanjiwettim, Ular putlirim astida yiqildi. **39** Sen jeng qilishqa küch bilen bélimni baghliding; Sen manga hujum qilghanlarni putum astida égildürdüng; **40** Düshmenlirimni köz aldimda arqisigha yandurup qachquzdung, Shuning bilen manga öchmenlerni yoqattim. **41** Ular peryad kötürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq idi; Hetta Perwerdigargha nida qildi, Umu ularghа jawab bermidi. **42** Men ularghа soqqa bérip, shamal uchurghan topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqtek, ularni töküwettim. **43** Sen méni xelqning nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning béshi qilghansen; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta. **44** Sözümni anglapla ular manga itaet qilidu; Yat eldikiler manga bicharilerche teslim bolidu; **45** Yat eldikiler chüshkünliship kétidu; Ular öz istihkamliridin titrigen halda chiqip kélidu; **46** Perwerdigar hayattur! Méning Qoram Téshim mubareklensun! Nijatliqim bolghan Xuda [hemmidin] aliydur, dep medhiyilensun! **47** U, men üchün toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlerni manga boysundurghan [Xudadur]; **48** U méni düshmenlirimdin qutquzghan; Berheq, Sen méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng; Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. **49** Shuning üchün men eller arisida Sanga rehmet éytimen, i Perwerdigar; Namingni ulughlap küylerni éytimen; **50** [Perwerdigar] Özi tikligen padishahqa zor nusretlerni béghishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggüge özgermes muhebbitini körsitidu.

19 Dawut yazghan küy: — Ershler Tengrining ulughluqini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning qoli yasighanlirini namayan qilidu; **2** Ularning sözliri kün-künler deryadek éqiwatidu; Kéche-kéchilep ular bilimni ayan qiliwatidu. **3** Tilsiz hem awazsiz bolsimu, ularning sadasi [alemge] anglanmaqta. **4** Ularning ölchem tanisi yer yüzide tartilmaqta; Ularning sözliri alemning chétigiche yetmekte. Ularning ichide [Xuda] quyash üchün chédir tikken, **5** [Quyash] hujrisidin toygha chiqqan yigittek chiqidu, Beygige chüshidighan palwandek shadlinidu; **6** Asmanlarning bir chétidin örleydu, Jahanning u chétigiche chörgileydu, Uning hararitidin héchqandaq mexluqat yoshurunalmaydu. **7** Perwerdigarning tewrat-qanuni mukemmeldur, U insan wujudini yéngilaydu; Perwerdigar bergen hökümguwahlar muqim-ishenchlik, U nadanlarni dana qilidu. **8** Perwerdigarning körsetmiliri durus, U qelbni shadlanduridu; Perwerdigarning permanliri yoruqluqtur, U közlerni nurlanduridu. **9** Perwerdigardin eyminish pak ishtur, u menggü dawamlishidu; Perwerdigarning hökümliri heqtur, Herbiri tamamen heqqaniyettur. **10** Ular altundin, berheq köp sap altundin qimmetliktur; Heseldin, hesel jewhiridin shérindur; **11** Ular bilen qulung oyghitilidu; Insan ularghа riaye qilishta ching tursa chong mukapat bardur. **12** Kim öz xataliqlirini bilip yételisun? Méni bilip-bilmey qilghan gunahlirimdin saqit qilghaysen; **13** Öz qul-chakaringni bashbashtaq gunahlardin tartqaysen; Bu gunahlarni manga xojayin qildurmighaysen; Shuning bilen men qusursiz bolimen, Éghir gunahtin xaliy bolghaymen. **14** I Perwerdigar, méning Qoram Téshim we Hemjemet-Nijatkarim, Aghzimdiki sözler, qelbimdiki oylinishlar neziringde meqbul bolghay!

20 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Külpetlik künde Perwerdigar sanga ijabet qilghay! Yaqupning Xudasining nami séni égizde aman saqlighay! **2** U Öz muqeddes jayidin sanga medet ewetkey, Ziondin sanga küch-quwwet bergey; **3** Barliq «ashliq hediye»liringni yad qilghay, Köydürme qurbanliqingni qobul qilghay! (Sélah) **4** Könglüngdiki teshnaliqlarni sanga ata qilghay, Könglüngge pükken barliq arzuliringni emelge ashurghay. **5** Bizler ghelibengni tebriklep tentene qilimiz, Xudayimizning namida tughlirimizni tikleymiz; Perwerdigar barliq teleplirigni emelge ashurghay! **6** Hazir bildimki, Perwerdigar Özi mesih qilghinini qutquzidu; Muqeddes ershliridin uninggha qudretlik qutquzghuchi qolini uzartip jawab béridu. **7** Beziler jeng harwilirigha, Beziler atlargha [tayinidu]; Biraq biz bolsaq Perwerdigar Xudayimizning namini yad étimiz; **8** Ular tizi püklinip yiqildi; Biraq biz bolsaq, qeddimizni ruslap tik turimiz. **9** I Perwerdigar, padishahqa ghelibe bergeysen; Nida qilghinimizda bizge ijabet qilghaysen!

21 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Padishah qudritingdin shadlinidu, i Perwerdigar; Ghelibe-nijatliqingdin u neqeder xursen bolidu! **2** Sen uning köngül tilikini uninggha ata qilding, Lewlirining telipini ret qilghan emessen. (Sélah) **3** Chünki Sen ésil beriketler bilen uni qarshi alding; Uning béshigha sap altun taj kiydürüng.

4 U Sendin ömür tilise, Sen uninggha berding, Yeni
uzun künlerni, taki ebedil'ebedgiche berding. **5**
U Séning bergen ghelibe-nijatliqingdin zor sherep
quchti; Sen uninggha izzet-heywet hem shanu-shewket
qondurdung. **6** Sen uning özini menggülük beriketler
qilding; Didaringning shadliqi bilen uni zor xursen
qilding; **7** Chünki padishah Perwerdigargha tayinidu;
Hemmidin Aliy Bolghuchining özgermes muhebbiti
bilen u héch tewrenmeydu. **8** Séning qolung barliq
düshmenliringni tépip, ashkare qilidu; Ong qolung Sanga
öchmenlik qilghanlarni tépip ashkare qilidu; **9** Séning
didaring körün'gen künde, ularni yalqunluq xumdan'gha
salghandek köydürisen; Perwerdigar derghezep bilen
ularni yutuwétidu; Ot ularni köydürüp tügitidu. **10**
Ularning tuxumini jahandin, Nesillirini kishilik dunyadin
quritisen; **11** Chünki ular Sanga yamanliq qilishqa
urundi; Ular rezil bir neyrengni oylap chiqqini bilen,
Emma ghelibe qilalmidi. **12** Chünki Sen ularni keynige
burulushqa mejbur qilding; Sen ularning yüzige qarap
oqyayingni chenleysen. **13** I Perwerdigar, Öz küchüng
bilen ulughluqungni namayan qilghaysen; Shuning bilen
biz naxsha éytip qudritingni medhiyileymiz.

22 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Ayjelet-
xashshahar» (tang seherde kelgen medet) dégen
ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — «Ah
Ilahim, Ilahim, némishqa mendin waz kechting?
Sen némishqa méni qutquzushtin shunche yiraqsen?
Némishqa qattiq peryadlirimdin shunche yiraq turisen,
2 Xudayim, kündüzde nida qildim, lékin Sen hech jawab
qilmaysen; Kéchidimu men shundaq peryad qilishtin
aram alalmaymen. **3** Biraq i Israilning medhiyilirini öz
makaning qilghuchi, Sen dégen pak-muqeddestursen!
4 Ata-bowilirimiz séni tayanchi qilghan, Ular sanga
tayan'ghan, sen ularni qutquzghan. **5** Ular Sanga
nida qilishliri bilen qutulghan; Sanga tayinish bilen
ularning ümidi hech yerde qalghan emes. **6** Biraq men
bolsam adem emes, bir qurtmen, Insan teripidin [töhmet
bilen] reswayialem qilin'ghanmen, Xalayiq teripidin
kemsitilgenmen. **7** Méni körgenlerning hemmisi mazaq
qilip külidu, Bashlirini silkiship aghzilirini pürüshtürüp:
8 «U Perwerdigargha özini tapshurghan emesmu?!
Emdi Perwerdigar uni qutquzsun! Perwerdigar uningdin
xursen bolsa eger, Uni qutuldursun!» — déyishidu.
9 Biraq méni apamning qorsiqidin chiqarghuchi
özüngdursen; Hetta emchektiki waqtimdimu méni
özüngge tayandurghansen; **10** Tughulghinimdin tartipla,
men özümni qoynunggha tashlighanmen; Anamning
baliyatqusidiki waqtimdila, Sen méning Tengrim bolup
kelgensen. **11** Mendin yiraqlashma; Chünki riyazet
méni qistap keldi; Manga yardemde bolghuchi yoqtur.
12 Nurghun buqilar méni qorshiwaldi; Bashanning
küchlük buqiliri méni oriwaldi; **13** Ular ademni titma
qilghuchi hörkirewatqan shirdek, Aghzilirni chong échip
manga tikilip turidu. **14** Men tökülgen sudek boldum,
Hemme söngeklirim izidin chiqip ketti; Yürikim momdek
érip ketti, Ich-baghrimda zeipliship érip ketti. **15**
Qaghjirap ketken sapal parchisidek maghdurum qalmidi,
Tilim tangliyimgha chapliship ketti, Sen [Perwerdigar]
méni ölümning topa-changlirigha qoyghansen. **16**
Ghaljir itlar manga olashti, Bir top reziller méni qistap
kélip, Méning qolum we putumni sanjip teshti. **17**
Söngeklirimning hemmisini saniyalaymen, [Ustixanlirim]
manga tikilip qarap turghandek qilidu. **18** Ular
kiyimlirimni öz arisida üleshtürüwatidu, Könglikimge
érishish üchün chek tashlishiwatidu. **19** Biraq, i
Perwerdigar, mendin yiraqlashma! I Küch-Qudritim
bolghuchim, yardemge téz kelgeysen! **20** Jénimni
qilichtin qutquzghin, Méning yalghuz jénimni itning
changgilidin qutuldurghin. **21** Méni shirning aghzidin
qutquzghin; Shundaq, Sen iltijalirimni ijabet qilip yawa
kalilarning münggüzliridin qutquzghansen! **22** Men
Séning namingni qérindashlirimgha élan qilimen; Chong
jamaet ichide turup Sanga bolghan medhiyilirimni
jakarlaymen; **23** Perwerdigardin eymen'güchiler, Uni
medhiyilenglar! Yaqupning barliq nesilliri, Uninggha
shan-sherep keltürünglar! Israilning pütün ewladliri,
Uningdin eymininglar. **24** Chünki U ézilgüchining
ashu xarlinishlirini neziridin saqit qilghan emes, Yaki
Uningdin hech yirgen'gen emes; Uningdin Öz wisalini
hech yoshurghan emes; Belki U iltija qilip awazini
kötürginide, Uninggha qulaq sélip anglighan. **25**
Chong jamaet ichide manga oqulghan medhiyiler
Özüngdindur, Xudadin eymen'güchilerning aldida ichken
qesemlirimni ishqa ashurimen; **26** Ajiz möminler qorsiqi
toyghuche tamaqlinidu; Perwerdigarni izdigenler Uni
medhiyeleydu; Silerning qelbinglar menggü yashnaydu!
27 Zéminning eng chétidikilermu bu ishni qelbide
tutup, towa qilip Perwerdigarning aldigha kélidu; El-
milletlerning barliq jemetliri aldingda ibadet qilidu;
28 Chünki padishahliq Perwerdigarghila tewedur; U
el-milletler arisida höküm sürgüchidur. **29** Jahandiki
baylarmu Uning aldidin yep-ichip, ibadet qilidu;
Tupraqqa kirey dep qalghanlarmu, hetta öz jénini
saqliyalmaydighanlarmu Uninggha sejde qilidu; **30**
Kelgüsidiki bir ewlad Uning xizmitide bolidu; Bu ewlad
Reb üchün Öz perzentliri hésablinidu. **31** Kéyin ular
kélip, shu chaghda tughulidighan bir qowmgha Uning
heqqaniyliqini jakarlap shuni élan qiliduki, «U buni
emelge ashurdi!»

23 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méni baqquchi
Padichimdur, Mohtaj emesmen hech nersige; **2** U
méni yumran chöplerde yatquzup dem aldurar; Tinch
aqidighan sularni boylitip baqidu; **3** U wujudumni
yéngilaydu; U heqqaniyliq yolida Öz nami üchün
yétekleydu; **4** Hetta men ölüm sayisi bolghan jilghidin
ötsemmu, Hech yamanliqtin qorqmaymen; Chünki Sen
men bilen billidursen; Séning hasang hem tayiqing
manga tesellidur. **5** Méni xar qilghuchilarning köz aldida
manga keng dastixan salisen; Méning béshimni may
bilen mesih qilisen; Qedehim tashidu; **6** Berheq, barliq
künlirimde yaxshiliq we özgermes shepqet manga egiship
hemrah bolidu; Menggüdin-menggüge Perwerdigarning
dergahida yashaymen!

24 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
mensüptur, jahan we uninggha tolghan hemme
mewjudatlar; Uninggha teelluqtur yer yüzi we uningda
turiwatqanlarmu; **2** Chünki jahanning ulini chongqur
déngizlar üstige orunlashturup, Yerni sular üstige
ornatqan Udur. **3** Perwerdigarning téghigha kim
chiqalaydu? Uning muqeddes jayigha kim kirip

turalaydu? **4** — Qolliri gunahtin pakiz, dili sap,
Quruq nersilerge telmürüp qarimighan, Yalghan
qesem qilmighan kishi kireleydu. **5** Bundaq kishi
bolsa Perwerdigardin bextni, Öz nijatliqi bolghuchi
Xudadin heqqaniyliqni tapshuruwalidu we [uni] kötürüp
yüridu; **6** Bu dewr Uni izdigüchi dewrdur, Yeni Séning
didaringni izdigüchiler, i Yaqupning [Xudasi]! (Sélah) **7** I
qowuqlar, béshinglarni kötürünglar! [Keng échilinglar]!
I menggülük ishikler, kötürülünglar! Shuning bilen
shan-sherep igisi Padishah kiridu! **8** Shan-sherep igisi
Padishah dégen kim? U Perwerdigardur, u küchlük we
qudretliktur! Perwerdigar, jeng meydanida qudretliktur!
9 I qowuqlar, béshinglarni kötürünglar! Keng échilinglar!
I menggülük ishikler, béshinglarni kötürünglar! Shuning
bilen shan-sherep igisi Padishah kiridu! **10** Shan-sherep
igisi Padishah dégen kim? Samawiy qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, shan-sherep igisi
Padishahtur! (Sélah)

25 Dawut yazghan küy. Perwerdigar, jénim Sanga
telmürüp qaraydu; **2** Sanga tayinimen, i
Xudayim; Méni yerge qaritip xijalette qaldurmighaysen;
We yaki düshmenlirimni üstümdin ghalib qilip
shadlandurmighaysen; **3** Berheq, Séni kütküchilerdin
héchqaysisi shermende bolmas; Biraq héchbir sewebsiz
xainliq qilghuchilar shermende bolidu. **4** Méni Séning
izliringni bilidighan qilghaysen, i Perwerdigar; Yolliringni
manga ögitip qoyghaysen. **5** Méni heqiqitingde
mangdurup, manga ögetkeysen; Chünki özüng méning
nijatliqim bolghan Xudayimdursen; Men kün boyi
Sanga qarap telmürimen; **6** Öz rehimdilliqliringni,
özgermes méhirliringni yadinggha keltürgeysen, i
Perwerdigar! Chünki ular ezeldin tartip bar bolup
kelgendur; **7** Méning yashliqimdiki gunahlirimni,
Shundaqla itaetsizliklirimni ésingge keltürmigeysen;
Özgermes muhebbiting, méhribanliqing bilen, méni
ésingge keltürgeysen, i Perwerdigar; **8** Perwerdigar
méhriban we durustur; Shunga U gunahkarlarni durus
yolgha salidu. **9** Möminlerni yaxshi-yamanni perq
étishke U yétekleydu; Möminlerge Öz yolini ögitidu.
10 Uning ehdisi we höküm-guwahlirini tutqanlarning
hemmisige nisbeten, Perwerdigarning barliq yolliri
özgermes muhebbet we heqiqettur. **11** Öz naming
üchün, i Perwerdigar, Qebihlikim intayin éghir bolsimu,
Sen uni kechüriwetkensen. **12** Kimki Perwerdigardin
eymense, Xuda Özi tallighan yolda uninggha [heqiqetni]
ögitidu; **13** Uning jéni azade-yaxshiliqta yashaydu,
Uning nesli yer yüzige miras bolidu. **14** Perwerdigar
Özidin eyminidighanlar bilen sirdashtur; U ulargha
Öz ehdisini körsitip béridu. **15** Méning közlirim
hemishe Perwerdigargha tikilip qaraydu; Chünki U
putlirimni tordin chiqiriwétidu. **16** Manga qarap
méhir-shepqet körsetkeysen; Chünki men ghéribane,
derdmendurmen. **17** Könglümning azarliri köpiyip
ketti; Méni basqan qismaqlardin chiqarghaysen. **18**
Derdlirimni, azablirimni neziringge alghin, Barliq
gunahlirimni kechürgeysen! **19** Méning düshmenlirimni
neziringge alghin, Chünki ular köptur; Ular manga
chongqur öchmenlik bilen nepretlinidu. **20** Jénimni
saqlighaysen, méni qutquzghaysen; Méni shermendilikte
qaldurmighaysen; Chünki men Séni bashpanahim qildim.
21 Köngül sapliqi we durusluq méni qoghdighay; Chünki
men Sanga ümid baghlap kütüwatimen. **22** I Xuda, Israilni
barliq külpetliridin qutquzup hörlükke chiqarghaysen!

26 Dawut yazghan küy: — Men üchün höküm
chiqarghaysen, i Perwerdigar; Chünki men öz
durusluqumda turup mangdim; Men Perwerdigargha
tayinip kelgenmen; Men téyilip ketmeymen. **2** Méni
sinap baqqaysen, i Perwerdigar, méni tekshürüp
baqqin; Wijdanimni, qelbimni tawlighaysen; **3** Chünki
özgermes muhebbitingni köz aldimda tutqanmen; Men
heqiqitingni özümge yétekchi qilip mangdimmen. **4**
Men yalghanchilar bilen hemdastixan olturmidim;
Saxtipezlerge hemrah bolushqa kirmeymen. **5** Yamanliq
qilghuchilar jamaitidin yirginimen; Reziller bilenmu
olturmaymen. **6** Qollirimni gunahsizliqta yuyimen;
Shunda, qurban'gahingni aylinip yüreleymen. **7** We
hem teshekkürlerni anglitimen; Barliq karametliringni
jakarlaymen. **8** I Perwerdigar, makaning bolghan
öyni, Shan-sheriping turghan jayni söyüp keldim;
9 Jénimni gunahkarlar bilen, Hayatimni qanxorlar
bilen bille élip ketmigeysen; **10** Ularning qolida
suyiqestler bardur, Ong qoli parilerge toldi. **11** Men
bolsam, durusluqumda méngip yüriwérimen; Méni
hörlükke chiqirip qutquzghaysen, Manga méhir-shepqet
körsetkeysen. **12** Putum bolsa tüptüz jayda turidu;
Jamaetler arisida turup Perwerdigargha teshekkür-
medhiyiler qayturimen.

27 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning
nurum we nijatliqimdur; Men yene kimdin
qorqay? Perwerdigar hayatimning qorghinidur; Men
kimning aldida titrey? **2** Yamanliq qilghuchilar
«Uning etlirini yeyli» dep manga hujum qilghanda,
Reqiblirim, düshmenlirim manga yéqinlashqanda,
Putliship, yiqildi ular. **3** Zor qoshun bargah qurup
méni qorshawgha alsimu, Qelbimde héch qorqunch
yoq; Manga urush qozghisimu, yenila xatirjem
turiwérimen. **4** Perwerdigardin birla nersini tilep
keldim; Men shuninggha intilimektimenki: — Ömür
boyi Perwerdigarning öyide bolsam, Perwerdigarning
güzellikige qarap yürsem, Uning ibadetxanisida turup,
yéteklishige muyesser bolsam, deymen. **5** Béshimgha
kün chüshkende, U méni sayiwini astigha alidu;
Méni chédirining ichide aman saqlap yoshuruwalidu.
U méni uyultash üstige muqim turghuzidu. **6**
Shunga hazir etrapimdiki düshmenlirim aldida béshim
yuqiri kötürülidu. Uning muqeddes chédirida tentene
qilip qurbanliqlar sunimen; Naxsha-küyler éytimen,
munajatlarni éytimen Perwerdigargha! **7** Nida
qilghinimda awazimni anglighaysen, i Perwerdigar;
Manga méhir-shepqet körsitip, ijabet qilghaysen.
8 Öz könglüm: «Uning didarini izdenglar!» deydu;
Didaringni, i Perwerdigar, özüm izdeymen. **9** Mendin
Özüngni qachurmighaysen! Ghezeplen'gende qulungni
néri qoghlimighaysen; Sen méningdin yardimingni
ayimay kelding; Sen mendin ayrilmighaysen, méni
tashliwetmigeysen, i Nijatkarim Xuda! **10** Ata-anam
méni tashliwetsimu, Perwerdigar méni quchiqigha
alidu. **11** Manga Öz yolungni ögetkeysen, i Perwerdigar;
Küshendilirim [paylap yürmekte], Méni tüz yolgha
bashlighaysen. **12** Méni reqiblirimning meylige
tapshurmighaysen, Chünki manga qara chaplashmaqchi

bolghan yalghanchilar xéli köptur, Ularning nepeslirimu
zorawanliqtur. **13** Ah, Perwerdigarning méhribanliqini
tiriklerning zéminide körüshke közüm yetmigen bolsa...!
14 Perwerdigarni telmürüp kütkin! Jigerlik bol, qelbing
merdane bolsun! Shundaq qil, Perwerdigarni telmürüp
kütkin!

28 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sanga
nida qilimen; I méning Qoram Téshim, manga
süküt qilmighaysen; Chünki Sen jimjit turuwalisang,
Men chongqur hanggha chüshidighanlargha oxshashla
bolimen. **2** Sanga peryad kötürginimde, Séning muqeddes
kalamxananggha qolumni kötürginimde, Méning
iltijalirimning sadasini anglighaysen! **3** Méni reziller
we qebihlik qilghuchilar bilen bille tashliwetmigeysen;
Ular aghzida yéqinliri bilen dostane sözleshsimu,
Könglide öchmenlik bardur. **4** Ularning qilmishlirigha
qarap, Ishlirining yamanliqigha qarap ish tutqaysen;
Qolining qilghanliri boyiche özlirige yandurghaysen;
Tégishlik jazani özlirige qayturghaysen. **5** Chünki
ular ne Perwerdigarning qilghanlirini, Ne qollirining
ishligenlirini hech nezirige almaydu, [Perwerdigar]
ularni ghulitip, qaytidin bash kötürgüzmeydu. **6**
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun; Chünki
U méning iltijalirimning sadasini anglighan. **7**
Perwerdigar méning küchüm, méning qalqinimdur;
Méning könglüm uninggha ishendi, Shuning bilen
yardem taptim; Shunga könglüm zor shadlinidu,
Öz küyüm bilen men Uni medhiyileymen. **8**
Perwerdigar Öz [xelqining] küchidur, Shundaqla mesih
qilghinigha qutquzghuchi qorghandur. **9** Öz xelqingni
qutquzghaysen, Mirasingni beriketlik qilghaysen; Ularni
padichidek béqip ozuqlandurghaysen, Menggüge ularni
kötürüp yürgeysen.

29 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
bergeysiler, i Qudretlik Bolghuchining perzentliri,
Perwerdigargha shanu-shewket, küch bergeysiler!
2 Perwerdigargha Öz namigha layiq shanu-shewket
bergeysiler; Perwerdigargha pak-muqeddeslikning
güzellikide sejde qilinglar! **3** Perwerdigarning sadasi
chongqur sular üstide höküm süridu; Shan-sherep
igisi bolghan Tengri güldürmamilarni yangritidu;
Perwerdigar büyük déngizlar üstide höküm süridu. **4**
Perwerdigarning sadasi küchlüktur; Perwerdigarning
sadasi heywetke tolghandur; **5** Perwerdigarning sadasi
kédir derexlirini sündüriwétidu; Berheq, Perwerdigar
Liwandiki kédirlarni sündüriwétidu. **6** U ularni
mozay oynaqlawatqandek oynaqlitidu; Yawa kalining
balisi oynaqlawatqandek, U Liwan we Sirion téghini
oynaqlitidu. **7** Perwerdigarning sadasi chaqmaqlarning
yalqunlirini shaxlitiwétidu; **8** Perwerdigarning sadasi
chöl-jezirini zilzilige salidu; Perwerdigar Qedeshtiki
chöl-jezirini zilzilige salidu; **9** Perwerdigarning sadasi
dub derexlirini heryan tolghitidu, Ormanliqlarni
yalingachlaydu; Uning muqeddes ibadetxanisida bolghan
hemmisi «shanu-shewket!» dep tentene qilidu. **10**
Perwerdigar topan üstige hökümranliq qilip olturidu;
Berheq, Perwerdigar menggüge padishah bolup höküm
sürüp olturidu. **11** Perwerdigar Öz xelqige qudretni bexsh
étidu; Öz xelqini aman-xatirjemlik bilen beriketleydu.

30 Muqeddes ibadetxanini Xudagha atashni tebriklep,
Dawut yazghan küy: — Men Séni aliy dep
ulughlaymen, i Perwerdigar, Chünki Sen méni
pestin yuqiri kötürdüng, Düshmenlirimni üstümdin
xushallandurmiding. **2** I Perwerdigar Xudayim, men
Sanga nale kötürdüm, Sen méni saqaytting. **3** I
Perwerdigar, Sen tehtisaradin jénimni élip chiqting,
Hanggha chüshidighanlar arisidin manga hayat bérip
saqliding. **(Sheol h7585)** **4** Perwerdigargha küy éytinglar, i
Uning ixlasmen bendiliri, Uning pak-muqeddeslikini
yad étip teshekkür éytinglar. **5** Chünki Uning ghezipi
deqiqide ötüp kétidu, Shapaiti bolsa ömürwayet
bolidu; Yigha-zar kéchiche qonup qalsimu, Xushalliq
tang seher bilen teng kélidu. **6** Men bolsam öz
rahet-paraghitimde: «Menggüge tewrenmey muqim
turimen» — dédim. **7** Perwerdigar, shapaiting bilen,
méning téghimni mustehkem turghuzghaniding; Emma
Sen didaringni qachurup yoshurdung; Men alaqzade
bolup kettim; **8** Men Sanga nale-peryad kötürdüm,
i Perwerdigar; Men [Sen] Rebke iltija qildim: — **9** —
Méning qénim tökülüp, hanggha kirsem néme paydisi
bardur? Topa-chang Séni medhiyilemdu? U heqiqitingni
jakarliyalamdu? **10** Anglighaysen, i Perwerdigar,
manga shepqet körsetkeysen; I Perwerdigar, manga
yardemde bolghaysen! **11** Sen matem qayghusini
ussul oynashlargha aylandurdung; [Haziliq] böz
kiyimimni salduriwétip, Manga xushalliqni belwagh
qilip baghliding; **12** Shunga méning rohim süküt qilmay,
Sanga küyler oqusun! I Perwerdigar, méning Xudayim,
Sanga ebedil'ebedgiche teshekkürlerni éytimen!

31 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Sen Perwerdigarni,
men bashpanah qildim; Méni héchqachan yerge qaritip
qoymighaysen; Öz heqqaniyliqing bilen méni azad
qilip qutquzghaysen; **2** Manga qulaq salghaysen, méni
tézrek qutquzuwalghaysen; Manga qoram tash, Özümni
qoghdaydighan qorghanliq qel'e bolghaysen. **3** Chünki
Sen méning uyultéshim, méning qorghinimdursen;
Shunga Öz naming üchün méni yétekligeysen,
méni bashlighaysen. **4** Manga yoshurun sélin'ghan
tuzaqtin qedemlirimni tartqaysen; Chünki Sen méning
bashpanahimdursen. **5** Men rohimni qolunggha
tapshurdum; Sen manga nijatliq qilip hörlükke
chiqarghansen, i Perwerdigar, heq Tengri. **6** Yalghan
ilahlargha choqunidighanlardin yirginip keldim; Men
bolsam Perwerdigargha étiqad qilimen. **7** Özgermes
muhebbiting bilen xushal bolup shadlinimen; Chünki
méning xarliqimni kördüngsen; Jénimning azap-
oqubetliridin xewer tapting. **8** Méni düshmenlirimning
qoligha chüshürmiding, Belki putlirimni kengri jaygha
turghuzdung. **9** I Perwerdigar, manga rehim-shepqet
körsetkeysen, Chünki béshimgha külpet chüshti; Derd-
elemdin közüm tügüshey dep qaldi, Jénim, wujudummu
shundaq. **10** Hayatim qayghu-hesret bilen, Yillirim
ghem-ghusse bilen uprawatidu. Gunahim tüpeylidin
maghdurum kétey dep qaldi, Ustixanlirim sizip ketti. **11**
Men reqiblirimning iza-ahanitige qaldim, Yéqinlirim
aldida téximu shundaq; Tonushlirimghimu bir wehime
boldum; Kochida méni körgenlermu mendin dajip
qachidu. **12** Hemmeylen méni ölgen ademdek, könglidin

chiqirip tashlashti; Puchuq chinidek bolup qaldim. **13** Chünki nurghunlarning töhmetlirini anglidim, Wehime terep-tereplerde turidu; Ular manga hujum qilishqa meslihetlishiwatidu, Jénimni élishqa qest qilishiwatidu. **14** Biraq men Sanga tayinimen, i Perwerdigar; «Sen méning Xudayim!» — dédim. **15** Méning künlirim Séning qolungdidur; Méni düshmenlirimning qolidin hem manga ziyankeshlik qilghuchilardin qutquzghaysen. **16** Qulunggha didaringning jilwisini chüshürgeysen; Özgermes muhebbiting bilen manga nijatliq ata qilghaysen. **17** I Perwerdigar, méni yerge qaritip qoymighaysen; Chünki men Sanga iltija qildim; Reziller yerge qarap qalsun; Ularning tehtisarada zuwani tutulsun; **(Sheol h7585)** **18** Yalghan lewler zuwandin qalsun! Ular heqqaniylarni xalighanche mazaq qilip tekebburluq bilen sözlimekte! **19** Özüngni bashpanah qilghanlar üchün insan balilirining köz aldida körsetken iltipatliring, Yeni Özüngdin qorqidighanlar üchün, saqlighan iltipat-németliring neqeder moldur! **20** Sen ularni insanlarning suyiqestliridin Öz huzurungdiki yoshurun dalda jaygha alisen; Sen ularni til-ahanetlerdin sayiwiningde yoshurup qoyisen. **21** Perwerdigargha teshekkür-medhiyiler yollansun! Chünki U özgermes muhebbitini zulmetlik bir sheherde ajayib nimayen qildi! **22** Chünki men dekke-dükkide hoduqup: — Séni, méni közidin chiqirip qoydimikin, dep qorqqanidim; Halbuki, men nale kötürüp yélin'ghinimda, peryadimgha qulaq salding. **23** Perwerdigarni söyünglar, i Uning barliq mömin bendiliri! Perwerdigar Özige sadiqlarni qoghdaydu, Hem tekebburluq bilen ish qilghuchilarning qilmishlirini öz béshigha hessilep qayturidu! **24** I Perwerdigarni telmürüp kütkenler, Jigerlik bol, qelbing merdane qilinsun!

32 Dawut yazghan «Masqil»: — Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi bextliktur! **2** Perwerdigar rezillikliri bilen hésablashmaydighan, Rohida héchqandaq hiylilik yoq kishi bextliktur! **3** Men [gunahimni iqrar qilmay], sükütte turuwalghanidim, Kün boyi ahu-pighan ichide, Söngeklirim chirip ketti; **4** Chünki méni basqan qolung manga kéche-kündüz éghir boldi; Yazdiki qurghaqchiliqtek yilikim qaghjirap ketti. (Sélah) **5** Emdi gunahimni Séning aldingda étirap qildim, Qebihlikimni Sendin yoshuriwermeydighan boldum; Men: «Perwerdigargha asiyliqlirimni étirap qilimen» — dédim, Shuning bilen Sen méning rezil gunahimni kechürüm qilding. (Sélah) **6** Shunga Séni tapalaydighan peytte, Herbir ixlasmen Sanga dua bilen iltija qilsun! Chong topanlar örlep, téship ketkende, [Sular] shu kishige hergiz yéqinlashmaydu. **7** Sen méning dalda jayimdursen; Sen méni zulumdin saqlaysen; Etrapimni nijatliq naxshiliri bilen qaplaysen! (Sélah) **8** — «Men sen méngishqa tégishlik yolda séni yétekleymen hem terbiyleymen; Méning közüm üstüngde bolushi bilen sanga nesihet qilimen. **9** Eqli yoq bolghan at yaki éshektek bolma; Ularni chekleshke tizginleydighan yügen bolmisa, Ular hergiz sanga yéqin kelmeydu». **10** Rezillerge chüshüdighan qayghu-hesretler köptur, Biraq méhir-shepqetler Perwerdigargha tayan'ghan kishini chörideydu; **11** I heqqaniylar, Perwerdigar bilen shadlinip xursen bolunglar; Köngli duruslar, xushalliqtin tentene qilinglar!

33 Ey heqqaniylar, Perwerdigar üchün tentene qilinglar! Medhiyilesh duruslar üchün güzel ishtur. **2** Rawab bilen Perwerdigarni medhiyilenglar; Ontargha tengkesh bolup, uninggha küylerni éytinglar. **3** Uninggha atap yéngi bir munajat-naxshini éytinglar; Mahirliq bilen chélip, awazinglarni yuqiri yangritinglar. **4** Chünki Perwerdigarning sözi berheqtur; Uning barliq ishliri wedilirige sadaqetliktur. **5** U heqqaniyet hem adaletni yaxshi körgüchidur; Yer-zémin Perwerdigarning méhribanliqi bilen tolghandur. **6** Perwerdigarning sözi bilen asmanlar yaritilghan, Uning aghzidiki nepes bilen ularning barliq qoshunlirimuyaritilghandur; **7** U déngizdiki sularni bir yerge yighip döwileydu; U okyanlarni ambarlar ichide saqlap turidu; **8** Pütkül yer yüzidikiler Perwerdigardin eymensun; Dunyadiki pütün jan igiliri Uningdin qorqup, hörmetlisun; **9** Chünki Uning bir sözi bilenla ish püttürülgenidi; Uning bir emri bilenla dégenliri berpa qilin'ghanidi. **10** Perwerdigar ellerning pilanini tosiwétidu; U qowmlarning xiyallirini bikar qiliwétidu. **11** Perwerdigarning nesiheti menggüge turidu; Qelbidiki oyliri dewrdin-dewrge ishqa ashurulidu. **12** «Perwerdigar bizning Xudayimizdur» deydighan qowm bextliktur! Yeni Öz mirasi bolushqa tallighan xelq bextliktur! **13** Perwerdigar ershtin yerge nezer salidu, U pütkül insanlarni körüp turidu. **14** Turalghusidin yer yüzidikilerning hemmisige qaraydu; **15** U ularning herbirining qelblirini Yasighuchidur; Ularning barliq ishlirini dengsep chiqquchidur. **16** Padishah bolsa qoshunlirining köplüki bilen ghalib bolalmaydu; Palwan özining zor küchi bilen özini qutquzalmaydu; **17** Tolpargha tayinip xewp-xeterdin qutquzulush bihudiliktur, U zor küchi bilen héchkimni qutquzalmaydu; **18** Mana, ularning jénini ölümdin qutquzush üchün, Qehetchilikte ularni hayat saqlash üchün, Perwerdigarning közi Özidin eyminidighanlarning üstide turidu, Özining özgermes muhebbitige ümid baghlighanlarning üstide turidu. **20** Bizning jénimiz Perwerdigargha telmüridu; Bizning yardemchimiz, Bizning qalqinimiz U bolidu. **21** Shunga Uning bilen qelbimiz shadlinip kétidu; Chünki Uning muqeddes namigha tayinip ishenduq. **22** I Perwerdigar, biz Sangila ümid baghlighinimizdek, Séning özgermes muhebbitingmu üstimizde bolghay!

34 Dawut yazghan küy: — (Dawut Abimelek [padishahning] aldida yürüsh-turushini bashqiche qiliwalghanda, [Abimelek] uni heydiwetken waqitta yazghan) Men herqandaq waqitlarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturimen; Uni medhiyilesh aghzimdin chüshmeydu. **2** Qelbim Perwerdigarni iptixarlinip medhiyeleydu, Möminler buni anglap shadliqta bolidu. **3** Men bilen bille Perwerdigarni ulughlanglar, Birlikte Uning namigha medhiyiler yangritayli. **4** Perwerdigarni izdidim, U méning duayimni ijabet qildi, Méni basqan barliq wehime-qorqunchlirimdin qutquzdi. **5** [Möminler] Uninggha telmürüp nurlandi; Yüzliri yerge qaritilmidi. **6** [Men] péqir-bichare [Uninggha] nida qildi, Perwerdigar anglap, méni hemme awarichiliklerdin qutquzdi. **7**

Perwerdigarning Perishtisi Uningdin eyminidighanlarni
qoghdap etrapigha chédirini tikidu, Ularni qutquzidu. **8**
Perwerdigarning méhribanliqini tétip, bilgin, Uninggha
ishinip tayan'ghan adem némidégen bextliktur! **9** I
Uning muqeddes bendiliri, Perwerdigardin eymininglar!
Chünki Uningdin eyminidighanlarning héch nersisi kem
bolmas. **10** Küchlük arslanlar ozuqsiz qélip ach qalsimu,
Emma Perwerdigarni izdigüchilerning héchbir yaxshi
nersisi kem bolmas. **11** Kélinglar balilirim, manga qulaq
sélinglar; Men silerge Perwerdigardin eyminishni ögitip
qoyay. **12** Hayatni etiwarlaydighan kishi kim? Kimning
uzun we yaxshi künlerni körgüsi bar? **13** Undaqta
tilingni yamanliqtin tartip yür, Lewliring mekkarliqtin
néri bolsun; **14** Yamanliqtin ayrilip yiraq bolup, güzel
emellerni qilip yür; Aman-xatirjemlikni izdep, uni
qoghlap yür. **15** Perwerdigarning közi heqqaniylarning
üstide turidu, Uning quliqi ularning iltijalirigha
ochuq turidu; **16** Perwerdigarning chirayi rezillik
qilghuchilargha qarshi chiqar, Ularning herqandaq nam-
xatirilirini yer yüzidin élip tashlar; **17** Heqqaniylar
iltija qilidu, Perwerdigar anglaydu, ularni barliq azab-
musheqqetliridin qutquzidu; **18** Perwerdigar köngli
sunuqlargha yéqindur, Rohi ézilgenlerni qutquzidu. **19**
Heqqaniylar duch kelgen awarichilikler köptur; Biraq
Perwerdigar ularni bularning hemmisidin qutquzidu. **20**
[U heqqaniyning] söngeklirini saq qalduridu, Ulardin
birsimu sunup ketmeydu. **21** Yamanliqning özi rezillerni
öltüridu; Heqqaniylargha nepretlinidighanlar gunahta
qalidu. **22** Perwerdigar Öz qullirining janlirini bedel
tölep hörlükke chiqiridu; Uninggha tayan'ghanlardin
héchkimge gunah békitilmeydu.

35 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, men
bilen élishqanlar bilen élishqaysen; Manga jeng
qilghanlargha jeng qilghaysen! **2** Qolunggha sipar we
qalqan alghin; Manga yardemge ornungdin turghaysen;
3 Neyzini sughurup, méni qoghlawatqanlarning
yolini tosqaysen; Méning jénimgha: «Men séning
nijatliqingdurmen!» — dégeysen! **4** Méning hayatimgha
chang salmaqchi bolghanlar yerge qaritilip shermende
bolghay; Manga qest eyligenler keynige yandurulup
reswa bolghay. **5** Ular goya shamalda uchqan
samandek tozup ketkey; Perwerdigarning Perishtisi
ularni tarqitiwetkey! **6** Ularning yoli qarangghu we
téyilghaq bolghay, Perwerdigarning Perishtisi ularni
qoghliwetkey! **7** Chünki ular manga orunsiz ora-
tuzaq teyyarlidi; Jénimni sewebsiz élishqa ular uni
kolidi. **8** Halaket tuydurmastin ularning béshigha
chüshkey, Özi yoshurun qurghan torgha özi chüshkey,
Halaketke yiqilghay. **9** U chaghda jénim Perwerdigardin
söyünidu, Uning nijatliq-qutquzushidin shadlinidu! **10**
Méning hemme ustixanlirim: — «I Perwerdigar, kimmu
Sanga tengdash kélelisun?» — deydu, — «Sen ézilgen
möminlerni küchlüklerning changgilidin, Ézilgenler
hem yoqsullarni ularni bulighuchilardin tartiwélip
qutquzisen». **11** Yawuz, yalghan guwahchilar qopup,
Xewirim bolmighan gunahlar bilen üstümdin shikayet
qilmaqta. **12** Ular méning yaxshiliqimgha yamanliq
qilip, Méni panahsiz yétim qilip qoyghanidi! **13**
Lékin men bolsam, ular késel bolghanda, Bözni yögep
kiyiwaldim; Ularni dep roza tutup, özümni töwen
qildim; Emdi duayim bolsa hazir baghrimgha yénip
keldi! **14** Men bu ishlardin dost yaki qérindishimning
béshigha chüshken ishqa oxshash meyüslinip yürdum,
Men öz anisigha haza tutqandek, béshimni sélip
yürdüm. **15** Biraq men putliship ketkinimde, Ular xushal
bolushup ketkenidi, Bir yerge jem boldi; Derweqe jem
bolushup mushu zorawanlar manga qarshi chiqishti,
Biraq xewirim yoq idi. Ular méni pare-pare qilish üchün
toxtimay zerbe bérishti. **16** Xuddi bir chishlem poshkal
üstide chaqchaq we talash qilghan xudasizlardek, Ular
manga chishlirini ghuchurlitip xiris qilishti. **17** I Reb,
qachan'ghiche perwa qilmaysen? Jénimni ularning
halakitidin qutquzghaysen, Méning birdinbir hayatimni
[mushu] yirtquch shirlarning aghzidin tartiwalghaysen!
18 Zor jamaet arisida men Sanga teshekkür éytimen;
Nurghunlighan xelq arisida Séni medhiyileymen.
19 Yalghan seweb bilen manga reqib bolghanlarni
üstümdin shadlandurmighaysen; Mendin sewebsiz
nepretlen'genlerni özara köz qisishturmighaysen! **20** Ular
dostane söz qilmaydu, Zémindiki tinchliqperwerlerge
pitne-ighwa toqumaqta. **21** Ular manga qarap éghizini
yoghan échip: «Way-way! Kütkünimizni öz közimiz
bilen körüwalduq!» — déyishidu. **22** I Perwerdigar,
Sen bularni körüp chiqting, sükü̈t qilmighaysen; I
Reb, mendin Özüngni yiraqlashturmighaysen; **23**
Qozghalghaysen, Men üchün hökü̈m chiqirishqa
oyghan'ghaysen, I méning Xudayim — Rebbim! **24**
Méning ishim üstide öz heqqaniyliqing boyiche hökü̈m
chiqarghaysen, i Perwerdigar Xudayim; Ularni méning
[ongushsizliqimdin] shadlandurmighaysen! **25** Ular
könglide: «Wah! Wah! Ejeb obdan boldi!» — déyishmisun;
Yaki: «Uni yutuwettuq!» — déyishmisun. **26** Méning
ziyinimdin xushal bolghanlar yerge qaritilip shermende
bolghay; Méningdin özlirini üstün tutquchilarning
kiyim-kéchiki xijalet we nomussuzluq bolsun! **27**
Méning heqqaniyliqimdin söyün'genler tentene qilip
shadlansun! Ular hemishe: «Öz qulining aman-ésenlikige
söyün'gen Perwerdigar ulughlansun!» — dégey. **28** Shu
chaghda méning tilim kün boyi heqqaniyliqing toghruluq
sözleydu, medhiyilerni yangritidu.

36 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küy: —
Rezil ademning asiyliqi méning qelbimde bir bésharetni
peyda qilidu: — «Uning neziride Xudadin qorqidighan
ish yoqtur!». **2** Chünki u öz-özini maxtayduki, U öz-
özige: — «Mende gunah tépilmas, qilghinim yirginchlik
ish emestur!» — deydu. **3** Aghzidiki sözler qebihlik we
hiyligerliktur; Peziletlik ish qilish parasitidin u alliburun
mehrumdur. **4** U ornida yatqandimu gunahni közleydu;
U durus bolmighan yolgha méngishni irade qilidu;
Yamanliqtin héch nepretlenmeydu. **5** I Perwerdigar,
özgermes muhebbiting ershlerge taqishidu; Heqiqet-
sadiqliqing bulutlargha yétidu! **6** Heqqaniyliqing
büyük taghlardek, Hökümliring tilsimatliq chongqur
déngizlardektur. I Perwerdigar, Sen ademler we
haywanlarni saqlighuchidursen; **7** Séning özgermes
muhebbiting neqeder qimmetliktur, i Xuda! Shunga insan
baliliri qanatliring sayiside panahlinidu. **8** Ular öyüngdiki
mol dastixandin toyghuche behrimen bolidu; Sen
ularga huzur-halawetliringning deryasidin ichküzisen.

9 Chünki Sendila bardur hayatliq buliqi; Nurungda
bolup nurni körimiz. **10** Ah, Özüngni tonup, bilgenlerge
muhebbitingni, Köngli duruslarghimu heqqaniyliqingni
körsitishni dawamlashturghaysen. **11** Tekebburlarning
putining manga hujum qilishigha yol qoymighaysen;
Rezillerning qoli méni ornumdin qoghliwetmisun; **12**
Mana, yamanliq qilghuchilar yiqildi! Ghulitiwétildi,
ornidin qayta turalmaydu!

37 Dawut yazghan küy: — Yamanliq qilghuchilar
tüpeylidin özüngni köydürme, Nakeslerge heset
qilma. **2** Chünki ular ot-chöplerdek tézla üzüp
tashlinidu, Yumran ösümlüklerge oxshash tozup kétidu.
3 Perwerdigargha tayan, tiriship yaxshiliq qil, Zéminda
makanliship yashap, Uning wapa-heqiqitini ozuq bilip
huzurlan. **4** «Perwerdigarni xursenlikim» dep bilgin, U
arzu-tilekliringge yetküzidu. **5** Yolungni Perwerdigargha
amanet qil; Uninggha tayan, U choqum [tilikingni]
ijabet qilidu. **6** U heqqaniyliqingni nurdek, Adalitingni
chüshtiki quyashtek chaqnitidu. **7** Perwerdigarning
aldida tinch bolup, Uni sewrchanliq bilen küt; Haramdin
ronaq tapqan adem tüpeylidin, Yaman niyetliri ishqa
ashidighan kishi tüpeylidin özüngni köydürme. **8**
Achchiqingdin yan, ghezeptin qayt, Özüngni köydürme;
U peqet séni yamanliqqa élip baridu. **9** Chünki yamanliq
qilghuchilar zémindin üzüp tashlinidu; Perwerdigargha
telmürüp kütkenler bolsa, Zémin'gha igidarchiliq qilidu.
10 : Közni yumup achquchila, rezil adem halak bolidu;
Uning makanigha sepsélip qarisang, u yoq bolidu.
11 Biraq yawash-möminler zémin'gha mirasliq qilidu,
We cheksiz arambexshliktin huzurlinidu. **12** Rezil
adem heqqaniygha qest qilidu; Uninggha chishlirini
ghuchurlitip xiris qilidu; **13** Lékin Reb uninggha
qarap külidu; Chünki [Reb] uning béshigha kélidighan
künni köridu. **14** Yawashlar we yoqsullarni yiqitish
üchün, Yoli duruslarni qirip tashlash üchün, Reziller
qilichini ghilipidin sughurup élip, Oqyasining kirichini
tartip teyyarlidi. **15** Lékin qilichi bolsa öz yürikige
sanjilidu, Oqyaliri sunduruwétilidu. **16** Heqqaniylardiki
«az», Köpligen yamanlarning bayliqliridin ewzeldur.
17 Chünki rezillerning bilekliri sundurulidu; Lékin
Perwerdigar heqqaniylarni yöleydu; **18** Perwerdigar
köngli duruslarning künlirini bilidu; Ularning mirasi
menggüge bolidu. **19** Ular éghir künlerde yerge
qarap qalmaydu; Qehetchiliktimu ular toq yüridu.
20 Biraq reziller halak bolidu; Perwerdigar bilen
qarshilashquchilar chimenzardiki gül-giyahdek tozup
kétidu; Ular tügeydu; Is-tütündek tarqilip tügeydu. **21**
Rezil adem ötne élip qayturmaydu; Emma heqqaniy adem
méhribanliq bilen ötne béridu; **22** Chünki [Perwerdigar]
rehmet qilghanlar zémin'gha ige bolidu, Biraq uning
lenitige uchrighanlar üzüp tashlinidu; **23** Merdane
ademning qedemliri Perwerdigar teripidindur; [Reb]
uning yolidin xursen bolidu. **24** U téyilip ketsimu,
yiqilip chüshmeydu; Chünki Perwerdigar uning qolini
tutup yölep turidu. **25** Men yash idim, hazir qérip
qaldim; Lékin heqqaniylarning tashliwétilgenlikini, Yaki
perzentlirining nan tiligenlikini esla körgen emesmen;
26 U kün boyi merd-méhriban bolup ötne béridu; Uning
ewladlirimu xelqqe beriket yetküzidu. **27** Yamanliqni
tashlanglar, yaxshiliq qilinglar, Menggü yashaysiler!
28 Chünki Perwerdigar adaletni söyidu, U Öz mömin
bendilirini tashlimaydu; Ular menggüge saqlinidu; Lékin
rezillerning ewladliri üzüp tashlinidu. **29** Heqqaniylar
yer-jahan'gha ige bolidu, Ebedil'ebedgiche uningda
makan tutup yashaydu. **30** Heqqaniy ademning aghzi
danaliq jakarlaydu; Uning tili adil hökümlerni sözleydu;
31 Qelbide Xudaning [muqeddes] qanuni turidu; Uning
qedemliri téyilip ketmes. **32** Reziller heqqaniy ademni
paylap yüridu; Ular uni öltürgüdek peytni izdep yüridu.
33 Lékin Perwerdigar uni düshmenning changgiligha
chüshürmeydu; Yaki hökümde uni gunahqa pütmeydu.
34 Perwerdigarni telmürüp küt, Uning yolini ching
tutqin; U séning mertiwengni kötürüp, zémin'gha ige
qilidu, Reziller halak qilin'ghanda, Sen buni körisen. **35**
Men rezil ademning zomigerlik qiliwatqinini kördüm,
U xuddi aynighan baraqsan yapyéshil derextek ronaq
tapqan. **36** Biraq u ötüp ketti, Mana, u yoq boldi;
Men uni izdisemmu, u tépilmaydu. **37** Mukemmel
ademge nezer sal, Durus insan'gha qara! Chünki bundaq
ademning axir köridighini arambexsh xatirjemlik bolidu.
38 Itaetsizler bolsa birlikte halak bolishidu; Ularning
kélechiki üzülidu; **39** Biraq heqqaniylarning nijatliqi
Perwerdigardindur; U éghir künlerde ularning küchlük
panahidur. **40** Perwerdigar yardem qilip ularni saqlaydu;
U ularni rezillerdin saqlap qutquzidu; Chünki ular Uni
bashpanahi qilidu.

38 Dawut yazghan küy: — (Eslime üchün) I
Perwerdigar, ghezipingde tenbih bermigeysen,
Qehringde méni jazalimighaysen! **2** Chünki oqliring
méni zeximlendürüp sanjidi, Qolung üstümdin qattiq
basti. **3** Qattiq gheziping tüpeylidin etlirimde héch
saqliq yoq, Gunahim tüpeylidin ustixanlirimda aram
yoqtur. **4** Chünki gunahlirim boyumdin tashti; Ular
kötürelmigüsiz éghir yüktek méni bésiwaldi. **5**
Exmeqliqimdin jarahetlirim sésip, shelwerep ketti. **6**
Azabtin bellirim tolimu pükülüp ketti, Kün boyi ghemge
pétip yürimen! **7** Chatiraqlirim otqa toldi, Etlirimning
saq yéri yoqtur. **8** Men tolimu halsirap, ézilip kettim;
Qelbimdiki azab-qayghu tüpeylidin hörkireymen. **9**
Reb, barliq arzuyum köz aldingdidur; Uh tartishlirim
Sendin yoshurun emes; **10** Yürikim jighildap, halimdin
kettim; Közlirimning nuri öchti. **11** Yar-buraderlirimmu
méni urghan waba tüpeylidin, özlirini mendin tartti;
Yéqinlirimmu mendin yiraq qachti. **12** Jénimni
almaqchi bolghanlar tuzaq quridu; Manga ziyanni
qestligenler zehirini chachmaqta; Ular kün boyi hiyle-
mikirlerni oylimaqta. **13** Lékin men gas ademdek
anglimaymen, Gacha ademdek aghzimni achmaymen;
14 Berheq, men angliyalmaydighan gaslardek bolup
qaldim; Aghzimda qilidighan reddiye-tenbih yoq. **15**
Chünki ümidimni Sen Perwerdigargha baghlidim; Reb
Xudayim, Sen iltijayimgha ijabet qilisen. **16** Chünki
men: — «Ular méning üstümge chiqip maxtanmighay;
Bolmisa, putlirim téyilip ketkende, ular shadlinidu» —
dédim men. **17** Chünki men deldengship, tügishey dep
qaldim, Azabim köz aldimdin ketmeydu. **18** Chünki
men öz yamanliqimni iqrar qilimen; Gunahim üstide
qayghurimen. **19** Lékin düshmenlirim jushqun hem
küchlüktur; Qara chaplap, manga nepretlen'genlerning
sani nurghundur. **20** Wapagha japa qilidighanlar bolsa,
men bilen qarshilishidu; Chünki men yaxshiliqni közlep,

intilimen. **21** I Perwerdigar, mendin waz kechmigeysen! I
Xudayim, mendin yiraqlashmighaysen! **22** I Reb, méning
nijatliqim, Manga chapsan yardem qilghaysen!

39 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha
tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — «Tilim
gunah qilmisun dep, Yollirimgha diqqet qilimen; Reziller
köz aldimda bolsa, men aghzimgha bir köshek salimen»
— dégenidim. **2** Men sükût qilip, zuwan sürmidim,
Hetta yaxshiliq toghrisidiki sözlernimu aghzimdin
chiqarmidim; Biraq dil azabim téximu qozghaldi. **3**
Könglümde zerdem qaynidi, Oylan'ghanséri ot bolup
yandi; Andin tilim ixtiyarsiz sözlep ketti. **4** I Perwerdigar,
öz ejilimni, Künlirimning qanchilik ikenlikini manga ayan
qilghin; Ajiz insan balisi ikenlikimni manga bildürgin. **5**
Mana, Sen künlirimni peqet nechche ghérichla qilding,
Séning aldingda ömrüm yoq hésabididur. Berheq, barliq
insanlar tik tursimu, peqet bir tiniqla, xalas. (Sélah) **6**
Berheq, herbir insanning hayati xuddi bir kölenggidur,
Ularning aldirap-saldirashliri bihude awarichiliktur; Ular
bayliqlarni toplaydu, lékin kéyin bu bayliqlarni kimning
qoligha jughlinidighanliqini bilmeydu. **7** I Reb, emdi men
némini kütimen? Méning ümidim sangila baghliqtur.
8 Méni barliq asiyliqlirimdin qutquzghaysen, Méni
hamaqetlerning mesxirisige qaldurmighaysen. **9** Sükût
qilip zuwan sürmidim; Chünki mana, mushu [jazani]
Özüng yürgüzgensen. **10** Méni salghan wabayingni
mendin néri qilghaysen; Chünki qolungning zerbisi bilen
tügishey dep qaldim. **11** Sen tenbihliring bilen kishini öz
yamanliqi üchün terbiyiliginingde, Sen xuddi nersilerge
küye qurti chüshkendek, uning izzet-ghururini yoq
qiliwétisen; Berheq, herbir adem bir tiniqla, xalas.
(Sélah) **12** I Perwerdigar, duayimni anglighaysen,
Peryadimgha qulaq salghaysen! Köz yashlirimgha sükût
qilmighaysen! Chünki men pütkül ata-bowilirimdek,
Séning aldingda yaqa yurtluq, musapirmen, xalas! **13**
Manga tikken közüngni mendin néri qilghaysenki, Men
barsa kelmes jaygha ketküche, Méni bir'az bolsimu
rahettin behrimen qilghaysen.

40 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha telmürüp,
küttüm, küttüm; U manga égilip peryadimni
anglidi. **2** U méni halaket orikidin, Shundaqla patqaq
laydin tartiwaldi, Putlirimni uyultash üstige turghuzup,
Qedemlirimni mustehkem qildi. **3** U aghzimgha yéngi
naxsha-munajatni, Yeni Xudayimizni medhiyileshlerni
saldi; Nurghun xelq buni körüp, qorqidu, Hem
Perwerdigargha tayinidu. **4** Tekebburlardin yardem
izdimeydighan, Yalghanchiliqqa ézip ketmeydighan,
Belki Perwerdigarni öz tayanchisi qilghan kishi
bextliktur! **5** I Perwerdigar Xudayim, Séning biz üchün
qilghan karametliring we oy-niyetliringni barghanséri
köpeytip, san-sanaqsiz qilghansen, Kimmu ularni bir-
birlep hésablap Özüngge [rehmet qayturup] bolalisun!
Ularni sözlep bashtin-axir bayan qilay désem, Ularni
sanap tügitish mumkin emes. **6** Ne qurbanliq, ne ash
hediyeler Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen manga
[sezgür] qulaqlarni ata qilding; Ne köydürme qurbanliq,
ne gunah qurbanliqini telep qilmiding; **7** Shunga jawab
berdimki — «Mana men keldim!» — dédim. Oram yazma
desturda men toghruluq pütülgen: — **8** «Xudayim, Séning
könglüngdiki iradeng méning xursenlikimdur; Séning
Tewrat qanunung qelbimge pütüklüktur». **9** Büyük
jamaet arisida turup men heqqaniyliqni jakarlidim;
Mana bularni özümde qilche élip qalghum yoqtur,
I Perwerdigar, Özüng bilisen. **10** Heqqaniyliqingni
qelbimde yoshurup yürmidim; Wapadarliqingni we
nijatliqingni jakarlidim; Özgermes muhebbiting we
heqiqitingni büyük jamaetke hech yoshurmastin bayan
qildim. **11** I Perwerdigar, méhribanliqliringni mendin
ayimighaysen; Özgermes muhebbiting we heqiqiting
herdaim méni saqlighay! **12** Chünki sansiz külpetler méni
oriwaldi; Qebihliklirim méni bésiwélip, körelmeydighan
boldum; Ular béshimdiki chéchimdin köp, Jasaritim
tügiship ketti. **13** Méni qutquzushni toghra tapqaysen, i
Perwerdigar! I Perwerdigar, téz kélip, manga yardem
qilghaysen! **14** Méning hayatimgha chang salmaqchi
bolghanlar biraqla yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning
ziyinimdin xursen bolghanlar keynige yandurulup
shermende bolghay. **15** Méni: — «Wah! Wah!» dep
mesxire qilghanlar öz shermendilikidin alaqzade bolup
ketsun! **16** Biraq Séni izdigüchilerning hemmisi
Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatliqingni söygenler
hemishe: «Perwerdigar ulughlansun» déyishkey! **17**
Men ézilgen hem yoqsul bolsammu, Biraq Reb yenila
méni yad étidu; Sen méning Yardemchim, méning azad
qilghuchim; I Xudayim, kéchikmey kelgeysen!

41 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy: — Ghérib-ajizlargha
ghemxorluq qilghan kishi neqeder bextlik-he! Éghir
künlerde Perwerdigar uninggha panah bolidu. **2**
Perwerdigar uni qoghdap, uni aman saqlaydu; U zéminda
turup bextiyar yashaydu; Sen uni düshmenlirining
ixtiyarigha chüshürmeysen! **3** Orun tutup zeipliship
yatqinida, Perwerdigar uninggha derman bolidu; Sen
uning yatqan orun-körpilirini raslap tüzeshtürüp turisen.
4 Men iltija qilip: — «I Perwerdigar, manga méhribanliq
körsetkeysen, Jénimgha shipaliq bergeysen; Chünki men
aldingda gunah qildim» — dédim. **5** Düshmenlirim
men toghruluq: — «U qachanmu ölüp, nami-nesli
qurup kéter?» — dep manga yamanliq tileydu. **6**
Birsi méni körgili kelgen bolsa, U aldamchi sözlerni
qilidu; Ular keynimdin könglide shumluq toplap, Andin
sirtlargha chiqip shu ishlarni tarqitip po atidu; **7**
Manga öch bolghanlarning hemmisi manga qarita özara
kusurlishidu, Ular manga ziyankeshlik qestide bolidu. **8**
Ular: «Uning béshigha jin-sheytandin bir késel chaplashti;
Emdi u orun tutup yétip qaldi; U qaytidin turalmaydu»
— déyishidu. **9** Hetta sirdishim dep ishen'gen qedinas
dostum, Men bilen hemdastixan bolup tuzumni yégenmu
manga put atti. **10** Biraq Sen Perwerdigar, manga rehim
qilghaysen; Düshmenlirimdin intiqam élishqa, Méni
turghuzghaysen; **11** Düshminimning üstümdin ghelibe
qilip shadlanmighinidin, Séni mendin söyünidu, dep
bilimen. **12** Biraq manga kelsek, durus bolghanliqimdin,
sen méni yöleysen; Sen méni menggü Öz huzurungda
qed kötürütküzüp turghuzisen. **13** Israilning Xudasi
Perwerdigargha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye
qayturulghay! Amin! Amin!

42 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan
«Masqil»: — Kéyik ériqlardiki sugha teshna bolghandek,

Jénim sanga teshnadur, i Xuda. **2** Méning jénim Xudagha,
hayat Tengrige intizardur; Ah, men qachanmu Xudaning
huzurida körünüshke müyesser bolimen? **3** Méning
kéche-kündüz yéginim köz yashlirim bolup kelgen;
Xeqler kün boyi mendin: «Xudaying qeyerde?» dep
soraydu. **4** Ötken künlerni eslep, Jénimning derdlirini
töküwatimen (Men köpchilik bilen kétiwétip, Xudaning
öyige tentene qilip méngip, Xushalliqta Hemdusana oqup,
naxsha éytip, Héytni tebrikligen top-top qoshundek,
jamaet bilen bille barattim!). **5** — I jénim, Sen ténimde
némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde
bundaq meyüslinip ketting? Xudagha ümid baghla;
Chünki Uning jamalidin chiqqan nijatliqtin, Men Uni
yenila ulughlaymen, — Méning Xudayimni! **6** Jénim
ichimde meyüslinip ketti; Shunga men Séni séghinimen;
Hetta musapirliqta Iordan deryasi boyidiki wadilarda,
Hermon taghlirida, Mizar téghidimu Séni séghinimen.
7 Séning sharqiratmiliringning awazlirigha, Chongqur
hang bilen chongqur hang masliship hörkirimekte.
Séning hemme dolqunliring hem qaynam-tashqinliring
méni gherq qildi. **8** Kündüzi Perwerdigar özgermes
muhebbitini [manga] buyruydu, Kéchiliri Uning naxshisi,
We hem hayatim bolghan Tengrige qilghan dua manga
hemrah bolidu. **9** Men Qoram Téshim bolghan Xudagha:
— «Méni némishqa untup qalding? Men némishqa
düshmenning zulumigha uchrap, Hemishe azab chékip
yürüwatimen?» — deymen. **10** Söngeklirimni ezgendek
reqiblirim méni mesxire qilip eyibleydu; Ular kün
boyi mendin: «Xudaying qeyerde?» — dep sorimaqta.
11 I jénim, ténimde némishqa bundaq qayghurisen?
Némishqa ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha
ümid baghla; Chünki men Uni yenila medhiyileymen,
Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi
Xudayimni medhiyileymen! U méning Xudayimdur!

43 I Perwerdigar, men toghruluq höküm
chiqarghaysen, Dewayimni eqidisiz bir xelq
aldida sorighaysen; Méni hiyliger hem qebih ademdin
qutuldurghaysen. **2** Chünki Sen panahgahim bolghan
Xudadursen; Némishqa méni tashlawetkensen?
Némishqa düshmenning zulumigha uchrap, Hemishe
azab chékip yüriwatimen?» — deymen. **3** Öz heqiqiting
we nurungni ewetkin, Ular méni yétekligey! Méni
muqeddes téghinggha, Makaninggha élip kelgey! **4**
Shuning bilen men Xudaning qurban'gahi aldigha
baray, Yeni méning cheksiz xushluqum bolghan
Tengrining yénigha baray; Berheq, chiltar chélip
Séni medhiyileymen, i Xuda, méning Xudayim! **5** I
jénim, sen némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa
ichimde bundaq biaram bolup kétisen? Xudagha ümid
baghla! Chünki men Uni yenila medhiyileymen, Yeni
chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi Xudayimni
medhiyileymen!

44 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan
«Masqil»: — I Xuda, öz qulaqlirimiz bilen angliduq,
Atilirimiz bizge bayan qilip, Öz künliride, yeni qedimki
zamanlarda Séning qilghan zor ishliringni uqturghanidi;
2 Sen [ata-bowilirimizning aldida] Öz qolung bilen
yat ellerni qoghliwétip, Ularning [zéminigha ata-
bowilirimizni] orunlashturdung; Yat qowmlargha apet
chüshürüp, ularni tarqitiwetting. **3** Berheq, bowilirimiz
zéminni öz qilichi bilen alghini yoq, Öz biliki bilen
özlirini qutquzghinimu yoq; Bu belki Séning ong
qolung, Séning biliking we jamalingning nurining
qilghinidur; Chünki Sen ulardin xursenlik tapting. **4** Sen
Özüng méning padishahimdursen, i Xuda, Sen Yaqup
üchün ghelibiler buyrughuchidursen. **5** Sen arqiliq biz
reqiblirimizni heydiwétimiz; Naming bilen özimizge
qarshi turghanlarni cheyleymiz; **6** Chünki öz oqyayimgha
tayanmaymen, Qilichimmu méni qutquzalmaydu. **7**
Chünki Sen bizni reqiblirimizdin qutquzdung, Bizge
öch bolghanlarni yerge qaratting. **8** Xudani kün boyi
iptixarlinip maxtaymiz; Namingni ebedil'ebedgiche
medhiyileymiz. (Sélah) **9** Biraq Sen [hazir] bizni
tashlawétip ahanetke qaldurdung; Qoshunlirimiz bilen
jengge bille chiqmaysen. **10** Sen reqiblirimiz aldida
bizni chékindürdüng; Bizni öchmenlerge xalighanche
talan-taraj qildurdung. **11** Soyushqa tapshurulghan
qoylardek, bizni ulargha tapshurdung, Eller arisigha bizni
tarqitiwetting. **12** Sen Öz xelqingni bikargha sétiwetting,
Uning qimmitidin Özüng héch béyip ketmiding; **13**
Sen bizni qoshna ellerning mesxirisige qaldurghansen;
Etrapimizdikilerge ahanet, zangliq obyékti qildingsen.
14 Sen bizni eller arisida söz-chöchekke qoydungsen,
Yat qowmlar bizge bash chayqiship qarashmaqta. **15**
Mesxire hem kupurluq éytquchilarning awazi tüpeylidin,
Düshmenler we öch alghuchilar tüpeylidin, Kün boyi
uyatim aldimdin ketmeydu, Yüzümning nomusi méni
chirmiwaldi. **17** Mana bularning hemmisi béshimizgha
chüshti; Biraq biz Séni untumiduq, Yaki ehdengge
héch asiyliq qilmiduq; **18** Qelbimiz héch yanmidi,
Sanga sadaqetsizlik qilmiduq, Qedemlirimiz yolungdin
héch ézip ketmidi. **19** Biraq Sen bizni chilböriler
makanida ezding, Bizge ölüm sayisini chaplashturdung.
20 Eger biz Xudayimizning namini untughan bolsaq,
Yaki yat bir ilahqa qol kötürgen bolsaq, **21** Xuda
Sen choqum buni sürüshte qilmas idingmu, Qelbtiki
sirlarni bilip turidighan tursang? **22** Biraq Sen tüpeyli
biz kün boyi qirilmaqtimiz; Boghuzlinishni kütüp
turghan qoylar kebi hésablanmaqtimiz. **23** Oyghan,
i reb! Némishqa uxlap yatisen? Ornungdin tur, bizni
menggüge tashlawetmigeysen! **24** Némishqa yüzüngni
bizdin yoshurisen? Némishqa külpetlirimizge, uchrighan
zulumlirimizgha pisent qilmaysen? **25** Qarighina, jénimiz
tupraqta béghirlap yüridu; Ténimiz yerge chaplashti; **26**
Ornungdin turup bizge yardemde bolghaysen! Özüngning
özgermes muhebbiting sewebidin, Bizlerni hörlükke
chiqarghaysen!

45 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep,
Korahning oghulligha tapshurulghan, «söyümlük
yar üchün» dégen «Masqil» munajat-naxsha: —
Qelbimdin güzel ish toghrisida sözler urghup chiqmaqta;
Padishahqa béghishlighan munajitimni éytimen; Tilim
goya mahir shairning qelimidur; **2** Insan baliliri
ichide sen eng güzeldursen; Lewliring shapaet bilen
toldurulghandur; Shunga Xuda sanga menggüge rehmet
qildi. **3** I büyük bolghuchi, Qilichingni asqin yéninggha,
Heywiting we shanu-shewkiting bilen! **4** Heqiqet,
kemterlik hem adaletni algha sürüshke atlan'ghiningda,

Shanu-shewket ichide ghelibe bilen algha bas! Shuning
bilen ong qolung özüngge karamet qorqunchluq
ishlarni körsitidu! **5** Séning oqliring ötkürdur, Ular
padishahning düshmenlirining yürikige sanjilidu; Pütün
eller ayighinggha yiqitilidu. **6** Séning texting, i Xuda,
ebedil'ebedliktur; Padishahliqingdiki Shahane hasang,
adaletning hasisidur. **7** Sen heqqaniyliqni söyüp,
rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni
séning Xudaying, séni hemrahliringdin üstün qilip
shadliq méyi bilen mesih qildi. **8** Séning kiyimliringdin
murmekki, muetter we darchin hidi kélidu; Pil
chishi sarayliridiki sazendilerning tarliq sazliri séni
xursen qilidu. **9** Padishahlarning melikiliri hörmetlik
kénizekliringning qatarididur; Xanishing Ofirdiki sap
altun [zibu-zinetlerni] taqap ong qolungda turidu; **10**
«Anglighin, i qizim, körgin, sözlirimge qulaq salghin; Öz
qebileng we ata jemetingni untup qal! **11** Shuning bilen
padishah güzel jamalinggha meptun bolidu; U séning
xojang, sen uninggha sejde qil». **12** Tur shehirining qizi
[aldingda] sowgha bilen hazir bolidu; Xalayiq arisidiki
baylar séning shapaitingni kütidu; **13** Shahane qizning
ichki dunyasi pütünley parlaqtur, Uning kiyimlirimu
zer bilen keshtilen'gen; **14** U keshtilik kiyimler bilen
padishahning huzurigha keltürülidu; Keynidin uninggha
qoldash kénizeklermu bille yéninggha élip kélinidu; **15**
Ular xushal-xuram, shadliq ichide bashlap kélinidu;
Ular birlikte padishahning ordisigha kirishidu. **16** «Ata-
bowiliringning ornigha oghulliring chiqidu; Sen ularni
pütkül jahan'gha hakim qilisen. **17** Men séning namingni
ewladdin-ewladqa yad etküzimen; Shunglashqa barliq
qowmlar séni ebedil'ebedgiche medhiyileydu».

46 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Pak
qizlar üchün» dégen ahangda oqulsun dep,
Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: — Xuda
panahgahimiz we qudritimizdur; Külpetler chüshken
haman hazir bolidighan bir yardemchidur. **2** Shunga yer-
zémin öngtürülüp, taghlar gümürülüp déngiz teglirige
chüshüp ketsimu, Uning dolqunliri shawqunlinip qaynam
bolsimu, Örkeshliri bilen taghlar silkinip ketsimu,
Qorqmaymiz. (Sélah) **4** Xudaning shehirini — Yeni
Hemmidin Aliy Bolghuchi makanlashqan muqeddes
jayni, Xursen qilidighan éqinliri shaxlighan bir derya
bardur. **5** Xuda uning otturisididur; U yer hergiz
tewrimeydu; Xuda tang étish bilenla uninggha yardemge
kélidu. **6** [Barliq] eller qaynap, padishahliqlar titrep ketti;
U awazini qoyuwetken haman, Yer érip kétidu. **7** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen
bille; Yaqupning Xudasi égiz qorghinimizdur! (Sélah) **8**
Kélinglar, Perwerdigarning qilghanlirini körünglar! U
yer yüzide qilghan karamet weyranchiliqlarni körünglar!
9 U, jahanning u chétigiche bolghan urushlarni toxtitidu;
U oqyalarni sunduridu, Neyzilerni oshtuwétidu, Jeng
harwilirini otta köydüriwétidu. **10** U: «Toxtash, méning
Xuda ikenlikimni bilip qoyush! Men pütkül eller arisida
ulughlinimen; Men yer yüzide "büyük" dep qarilimen»
— deydu. **11** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar biz bilen bille, Yaqupning Xudasi bizning
égiz qorghinimizdur!

47 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: —
Barliq qowmlar, Xudani alqishlanglar! Uninggha yuqiri
awazinglar bilen xushalliq tentenisini yangritinglar!
2 Chünki Hemmidin Aliy Bolghuchi, Perwerdigar,
dehshetlik we heywetliktur, Pütkül jahanni sorighuchi
büyük Padishahtur. **3** U bizge xelqlerni boysundurup,
Bizni el-milletler üstige hakim qilidu. **4** U biz üchün
mirasimizni tallap, Yeni Özi söygen Yaqupning pexri
bolghan zéminni békitip berdi. (Sélah) **5** Xuda tentene
sadasi ichide, Perwerdigar sunay sadasi ichide yuqirigha
kötürüldi; **6** Xudagha naxsha-küy éytinglar, naxsha-
küy éytinglar! Padishahimizgha naxsha-küy éytinglar,
naxsha-küy éytinglar! **7** Xuda pütkül jahanning
padishahidur; Zéhninglar bilen uninggha naxsha-küy
éytinglar! **8** Xuda eller üstide höküm süridu; U Özining
pak-muqeddeslikining textide olturidu. **9** El-yurtlarning
kattiliri jem bolup, Ibrahimning Xudasining xelqige
qoshuldi; Chünki jahandiki barliq qalqanlar Xudagha
tewedur; U neqeder aliydur!

48 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy:
— Ulughdur Perwerdigar, Xudayimizning shehiride,
Uning muqeddesliki turghan taghda, U zor medhiyelerge
layiqtur! **2** Égizlikidin körkem, Zion téghi, Pütkül
jahanning xursenlikidur; Shimaliy terepliri güzeldur,
Büyük padishahning shehiridur! **3** Xuda qorghanlirida
turidu, Bu yerde U égiz panahgah dep tonulidu;
4 Mana, padishahlar yighildi, Ular sheherni bésip
ötüp, jem boldi. **5** [Sheherni] körüpla ular alaqzade
boldi; Dekke-dükkige chüshüp beder qéchishti. **6** U
yerde ularni titrek basti, Tolghaq yégen ayaldek ular
azablandi; **7** Sen Tarshishtiki kémilerni sherq shamili
bilen weyran qiliwetting. **8** Quliqimiz anglighanni,
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
shehiride, Xudayimizning shehiride, Biz hazir öz közimiz
bilen shundaq körduq; Xuda menggüge uni mustehkem
qilidu. (Sélah) **9** Biz séning muqeddes ibadetxanang
ichide turup, i Xuda, Özgermes muhebbitingni séghinduq.
10 Naminggha layiqtur, Jahanning chet-chetlirigiche
yetküzülgen medhiyiliring, i Xuda; Séning ong qolung
heqqaniyliq bilen tolghan. **11** Séning adil hökümliringdin,
Zion téghi shadlan'ghay! Yehuda qizliri xushal bolghay!
12 Zion téghini aylinip méngip, Etrapida seyli qilinglar;
Uning munarlirini sanap béqinglar; **13** Kéyinki ewladqa
uni bayan qilish üchün, Sépil-istihkamlirini köngül
qoyup közitinglar, Qorghanlirini közdin kechürünglar.
14 Chünki bu Xuda ebedil'ebed bizning Xudayimizdur; U
ömürwayet bizning yétekchimiz bolidu!

49 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: —
I barliq xelqler, köngül qoyup anglanglar! Yer yüzide
turuwatqanlar, qulaq sélinglar! **2** Meyli addiy puqra,
ya ésilzadiler, Ya bay, ya gadaylar bolsun, hemminglar
anglanglar! **3** Aghzim danaliqni sözleydu, Dilim eqilge
uyghun ishlarni oylap chiqidu. **4** Quliqim hékmetlik
temsilni zen qoyup anglaydu, Chiltar chélip sirliq
sözni échip bérimen. **5** Éghir künlerde, méni qiltaqqa
chüshürmekchi bolghanlarning qebihlikliri etrapimda
bolsimu, Men némishqa qorqidikenmen? **6** Ular
bayliqlirigha tayinidu, Mal-mülüklirining zorluqi bilen
chongchiliq qilidu; **7** Insan menggüge yashap, Gör-hangni

körmesliki üchün, Héchkim öz buraderining hayatini pul
bilen qayturuwalalmaydu; We yaki Xudagha uning jénini
qutuldurghudek bahani bérelmeydu; (Chünki uning
jénining bahasi intayin qimmet, We bu baha boyiche
bolghanda, menggüge qerz tapshurushi kérektur) **10**
Hemmige ayanki, danishmen ademlermu ölidu; Hemme
adem bilen teng, nadan we hamaqetler bille halak bolidu,
Shundaqla ular mal-dunyasini özgilerge qaldurup kétidu.
11 Ularning könglidiki oy-pikirler shundaqki: «Öy-
imaritimiz menggüge, Makan-turalghulirimiz dewrdin-
dewrgiche bolidu»; Ular öz yerlirige isimlirini nam
qilip qoyidu. **12** Biraq insan özining nam-izzitide
turiwermeydu, U halak bolghan haywanlardek kétidu.
13 Ularning mushu yoli del ularning nadanliqidur;
Lékin ularning keynidin dunyagha kelgenler, yenila
ularning éytqan sözlirige apirin oquydu. (Sélah) **14** Ular
qoylardek tehtisaragha yatquzulidu; Ölüm ularni öz ozuqi
qilidu; Etisi seherde duruslar ularning üstidin höküm
yürgüzidu; Ularning güzelliki chiritilishqa tapshurulidu;
Tehtisara bolsa ularning heywetlik makanidur! **(Sheol
h7585)** **15** Biraq Xuda jénimni tehtisaraning ilkidin
qutquzidu; Chünki U méni qobul qilidu. (Sélah) **(Sheol
h7585)** **16** Birsi béyip kétip, Aile-jemetining abruyi ösüp
ketsimu, Qorqma; **17** Chünki u ölgende héchnersisini
élip kételmeydu; Uning shöhriti uning bilen bille
[görge] chüshmeydu. **18** Gerche u ömür boyi özini
bextlik chaghlighan bolsimu, (Berheq, kishiler ronaq
tapqiningda, elwette séni haman maxtaydu) **19** Axiri
bérip, u yenila ata-bowilirining yénigha kétidu; Ular
menggüge yoruqluqni körelmeydu. **20** Insan izzet-
abruyda bolup, lékin yorutulmisa, Halak bolidighan
haywanlargha oxshash bolidu, xalas.

50 Asaf yazghan küy: — Qadir Xuda, yeni Perwerdigar
éghiz échip, Künchiqishtin künpétishqiche yer
yüzidikilerge murajiet qildi. **2** Güzellikning jewhiri
bolghan Zion téghidin, Xuda julalidi. **3** Xudayimiz
kélidu, U hergizmu süküt ichide turmaydu; Uning aldida
yewetküchi ot kélidu; Uning etrapida zor boran-chapqun
qaynaydu. **4** Öz xelqini soraq qilish üchün, U yuqiridin
asmanlarni, Yernimu guwahliqqa chaqiridu:— **5** «Méning
mömin bendilirimni, Yeni Men bilen qurbanliq arqiliq
ehde tüzgüchilerni huzurumgha chaqirip yighinglar!»
6 Asmanlar uning heqqaniyliqini élan qilidu, Chünki
Xuda Özi soraq qilghuchidur! (Sélah) **7** «Anglanglar,
i xelqim, Men söz qilay; I Israil, Men sanga heqiqetni
éytip qoyayki, Menki Xuda, séning Xudayingdurmen. **8**
Hazir eyibliginim séning qurbanliqliring sewebidin, Yaki
hemishe aldimda sunulidighan köydürme qurbanliqliring
sewebidin emes; **9** Men séning éghilingdin héchbir
öküzni, Qotanliringdin héchbir tékini almaqchi emesmen.
10 Chünki ormanliqlardiki barliq haywanatlar Manga
mensuptur, Minglighan taghdiki mal-waranlarmu
Méningkidur; **11** Taghlardiki pütün uchar-qanatlarni
bilimen, Daladiki barliq janiwarlar Méningkidur. **12**
Qarnim achsimu sanga éytmaymen; Chünki alem we
uninggha tolghan hemme nersiler Méningkidur. **13**
Ejeba, Men öküzning göshini yemdimen? Tékining
qénini ichemdimen? **14** Qurbanliq süpitide Xudagha
teshekkürlerni éyt; Hemmidin Aliy Bolghuchigha qilghan
wedengge wapa qil. **15** Béshinggha kün chüshkende
Manga murajiet qil; Men séni qutuldurimen, Sen bolsang
Méni ulughlighaysen». **16** Lékin rezillerge Xuda shundaq
deydu: — «Méning emirlirimni bayan qilishqa néme
heqqing bar? Ehdemni tilgha alghudek sen kim iding?
17 Sen Méning telimlirimdin yirgending, Sözlirimni ret
qilding emesmu? **18** Oghrini körseng, sen uningdin zoq
alding, Zinaxorlar bilen shérik boldung; **19** Aghzingdin
yaman gep chüshmeydu; Tiling yalghanchiliqni toquydu.
20 Öz qérindishingning yaman gépini qilip olturisen,
Anangning oghligha töhmet qilisen. **21** Sen bu ishlarni
qilghiningda, Men ün chiqarmidim; Derweqe, sen Méni
özüngge oxshash dep oyliding; Lékin Men séni eyiblep,
Bu ishlarni köz aldingda eyni boyiche sanga körsitimen.
22 — I, Tengrini untughanlar, buni köngül qoyup
anglanglar! Bolmisa, silerni pare-pare qiliwétimen;
Héchkim silerni qutquzalmaydu. **23** Biraq qurbanliq
süpitide rehmet éytqanlarning herqaysisi Manga sherep
keltüridu; Shundaq qilip, uninggha Öz nijatliqimni
körsitishimge yol teyyarlighan bolidu.

51 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan küy. Bu [küy] Natan
peyghember uning yénigha kélip, uni Bat-Shéba bilen
bolghan zinaxorluqi toghruluq eyibligendin kéyin
yézilghan: — Özgermes muhebbiting bilen, i Xuda, manga
méhir-shepqet körsetkeysen! Rehimdilliqliringning
köplüki bilen asiyliqlirimni öchürüwetkeysen! **2** Méni
qebihlikimdin yiltizimghiche yuwetkeysen, Gunahimdin
méni tazilighaysen. **3** Chünki men asiyliqlirimni tonup
iqrar qildim; Gunahim hemishe köz aldimda turidu. **4**
Séning aldingda, peqet Séning aldingdila gunah ötküzüp,
Neziringde rezil bolghan ishni sadir qildim; Shu wejidin,
Sen [méni eyiblep] sözliseng, adilliqing ispatlinidu;
[Méni] soraq qilghiningda, Özüngning pakliqi ispatlinidu.
5 Mana, men tughulghinimdila, yamanliqta idim,
Anamning qarnida peyda bolghinimdila men gunahta
boldum. **6** Berheq, Sen ademlerning chin qelbidin
semimiylik telep qilisen; Ichimdiki yoshurun jaylirimda
Sen manga danaliqni bildürisen. **7** Méni [gunahlirimdin]
zofa bilen tazilighaysen, Hem men pak bolimen; Méni
pakpakiz yughaysen, men qardinmu aq bolimen. **8** Manga
shad-xuram awazlarni anglatqaysen; Shuning bilen Sen
ezgen ustixanlirim yene shadlinidu. **9** Gunahlirimdin
chirayingni yoshurup, Yamanliqlirimni öchüriwetkeysen.
10 Mende pak qelb yaratqaysen, i Xuda; Wujumdiki
sadiq rohimni yéngilighaysen. **11** Méni huzurungdin
chiqiriwetmigeysen; Méningdin Muqeddes Rohingni
qayturuwalmighaysen. **12** Ah, nijatliqingdiki shadliqni
manga yéngibashtin hés qildurghaysen; Itaetmen roh
arqiliq méni yöligeysen. **13** Buning bilen men itaetsizlerge
yolliringni ögitey, We gunahkarlar yéninggha qaytidu.
14 Qan tökush gunahidin méni qutuldurghaysen, I
Xuda, manga nijatliq bergüchi Xuda, Shuning bilen
tilim heqqaniyliqingni yangritip küyleydu. **15** I Rebbim,
lewlirimni achqaysen, Aghzim medhiyiliringni bayan
qilidu. **16** Chünki Sen qurbanliqni xush körmeysen;
Bolmisa sunar idim; Köydürme qurbanliqlardinmu
xursenlik tapmaysen. **17** Xuda qobul qilidighan
qurbanliqlar sunuq bir rohtur; Sunuq we ézilgen qelbni
Sen kemsitmeysen, i Xuda; **18** Shapaiting bilen Zion'gha
méhribanliqni körsetkeysen; Yérusalémning sépillirini
yéngibashtin bina qilghaysen! **19** U chaghda Sen

heqqaniyliqtin bolghan qurbanliqlardin, köydürme
qurbanliqlardin, Pütünley köydürülgen köydürme
qurbanliqlardin xursenlik tapisen; U chaghda ademler
qurban'gahinggha buqa-öküzlerni teqdim qilishidu.

52 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Dawut yazghan «Masqil»; Édomluq Doeg Saul
padishahning yénigha bérip: «Dawut Aximelekning öyige
kirdi» dep ayghaqchiliq qilghandin kéyin yézilghan: —
I nochi batur, Néme üchün rezillikingdin maxtinisen?
Tengrining özgermes muhebbiti menggülüktur. **2** Ötkür
ustira kebi, Tiling zeher chachmaqchi, U yalghanchiliq
toquwatidu. **3** Sen yaxshiliqning ornida yamanliqni, Heq
sözleshning ornida yalghanchiliqni yaxshi körisen; **4**
Haman ademni nabut qilidighan sözlerni yaxshi körisen,
i aldamchi til! **5** Berheq, Tengri oxshashla séni menggüge
yoqitidu; U séni tutuwalidu, yeni öz chédiringdin
tartip chiqidu; Tiriklerning zéminidin séni yiltizingdin
qomurup tashlaydu. (Sélah) **6** Heqqaniylar buni körüp
qorqushidu, We uni mesxire qilip külüp: — **7** «Qaranglar,
Xudani öz yölenchisi qilmighan adem, Peqet öz
bayliqlirining köplükige tayan'ghan adem; U ach közlüki
bilen küchlendi» — deydu. **8** Men bolsam Xudaning öyide
ösken baraqsan zeytun derextekmen, Men Xudaning
özgermes muhebbitige menggüge tayinimen. **9** Men
Sanga ebedil'ebed teshekkür éytimen; Chünki Sen bu
ishlarni qildingsen; Mömin bendiliring aldida namingghа
telmürüp kütimen; Mushundaq qilish eladur.

53 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Maxalat ahangida Dawut yazghan «Masqil»:
Exmeq kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu.
Ular chirikliship, Nepretlik qebih ishlarni qilishti;
Ularning ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur. **2** Xuda
ershte turup, insan balilirini közitip: «Bu insanlarning
arisida, insapni chüshinidighan birersi barmidu? Xudani
izdeydighanlar barmidu? **3** Hemme adem yoldin chiqti,
Hemme adem chirikliship ketti, Méhribanliq qilghuchi
yoqtur, hetta birimu. **4** Nanni yégendek Méning
xelqimni yutuwalghan, Qebihlik qilghuchilarning bilimi
yoqmidu?» — deydu. Ular Perwerdigargha héchbir iltija
qilmaydu. **5** Qorqqudek héch ish bolmisimu, Mana ularni
ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda séni qorshawgha
alghanlarning ustixanlirini parchilap chéchiwetti; Sen
ularni xijilliqqa qoydung; Chünki Xuda ularni neziridin
saqit qildi. **6** Ah, Israilning nijatliqi Ziondin chiqip kelgen
bolsa idi! Xuda Öz xelqini asaritidin chiqirip, azadliqqa
érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushal
bolidu!

54 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil»
(Zif shehiridikiler Saul padishahning yénigha bérip:
«Dawut bizning mushu yurtimizgha möküwalghan,
sili bilmemdila?» dep ayghaqchiliq qilghandin kéyin
yézilghan): I Xuda, Öz naming bilen méni qutquzghaysen;
Zor qudriting bilen dewayimni sorighaysen. **2** I Xuda,
duayimni anglighaysen; Aghzimdiki sözlerge qulaq
salghaysen. **3** Chünki yat ademler manga hujum qilishqa
ornidin turdi; Zomigerler méning jénimni owlimaqta;
Ular Xudani nezirige héch ilmaydu. (Sélah) **4** Qara, Xuda
manga yardem qilghuchidur; Reb jénimni yöleydighanlar
arisididur. (Sélah) **5** U düshmenlirimning yamanliqini
özige qayturidu; [I Xuda], Öz heqiqiting bilen ularni
üzüp tashlighaysen. **6** Men Sanga xalis qurbanliqlar
sunimen; Namingni medhiyeleymen, i Perwerdigar;
Shundaq qilish eladur. **7** Chünki U méni barliq bala-
qazalardin qutquzdi; Düshmenlirimning meghlubiyitini
öz közum bilen kördüm.

55 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil»:
— I Xuda, duayimni anglighaysen; Tilikimdin özüngni
qachurmighaysen, **2** Manga qulaq sélip, jawab bergeysen;
Men dad-peryad ichide kézip, Ah-zar chékip yürimen; **3**
Sewebi düshmenning tehditliri, rezillerning zulumliri;
Ular béshimgha awarichiliklerni tökidu; Ular ghezeplinip
manga adawet saqlaydu. **4** Ichimde yürikim tolghinip
ketti; Ölüm wehshetliri wujudumni qaplidi. **5** Qorqunch
we titrek béshimgha chüshti, Dehshet méni chömküwaldi.
6 Men: — «Kepterdek qanitim bolsichu kashki, Uchup
bérip aramgah tapar idim» — dédim. **7** — «Yiraq
jaylargha qéchip, Chöl-bayawanlarda makanlishar idim;
(Sélah) **8** Boran-chapqunlardin, Qara quyundin qéchip,
panahgahgha aldirar idim!». **9** Ularni yutuwetkeysen,
i Reb; Tillirini bölüwetkeysen; Chünki sheher ichide
zorawanliq hem jédelxorluqni kördüm. **10** Ular kéche-
kündüz sépiller üstide ghadiyip yürmekte; Sheher
ichini qabahet we shumluq qaplidi. **11** Haram arzu-
hewesler uning ichide turidu, Saxtiliq we hiyle-mikirlik,
kochilardin ketmeydu. **12** Eger düshmen méni mesxire
qilghan bolsa, uninggha sewr qilattim; Biraq méni
kemsitip, özini maxtighan adem manga öchmenlerdin
emes idi; Eger shundaq bolghan bolsa, uningdin özümni
qachurattim; **13** Lékin buni qilghan sen ikenlikingni
— Méning buradirim, sirdishim, eziz dostum bolup
chiqishingni oylimaptimen! **14** Xalayiqqa qétilip,
Xudaning öyige ikkimiz bille mangghaniduq, Özara shérin
paranglarda bolghaniduq; **15** Mushundaq [satqunlarni]
ölüm tuyuqsiz chöchitiwetsun! Ular tehtisaragha tirik
chüshkey! Chünki ularning makanlirida, ularning arisida
rezillik turmaqta. **(Sheol h7585)** **16** Lékin men bolsam,
Xudagha nida qilimen; Perwerdigar méni qutquzidu.
17 Etigini, axshimi we chüshte, Derdimni tküp peryad
kötürimen; U jezmen sadayimgha qulaq salidu. **18** U
manga qarshi qilin'ghan jengdin méni aman qilidu;
Gerche köp ademler méni qorshawgha alghan bolsimu.
19 Tengri — ezeldin textte olturup kelgüchi! [U nalemni]
anglap ularni bir terep qilidu; (Sélah) Chünki ularda
héch özgirishler bolmidi; Ular Xudadin héch qorqmaydu.
20 [Héliqi buradirim] özi bilen dost bolghanlargha
musht kötürdi; Öz ehdisini buzup tashlidi. **21** Aghzi
sériq maydinmu yumshaq, Biraq köngli jengdur uning;
Uning sözliri yaghdinmu siliq, Emeliyette sughurup
alghan qilichlardur. **22** Yüküngni Perwerdigargha
tashlap qoy, U séni yöleydu; U heqqaniylarni hergiz
tewretmeydu. **23** Biraq, sen Xuda ashu rezillerni
halaket hangigha chüshürisen; Qanxorlar we hiyligerler
ömrining yériminimu körmeydu; Biraq men bolsam,
sanga tayinimen.

56 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Xilwettiki dub derexliridiki paxtek» dégen
ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam»

küy (Filistiyler Gat shehiride uni esirge alghanda
yézilghan): — I Xuda, manga shepqet körsetkeysen,
Chünki insanlarning nepsi yoghinap méni qoghlimaqta;
Kün boyi ular men bilen jeng qilip méni basmaqta;
2 Méni közligen reqiblirimning nepsi yoghinap kün
boyi méni qoghlimaqta; Manga heywe qilip jeng
qilghuchilar intayin köptur! **3** Men qorqqan künümde,
Men Sanga tayinimen. **4** Men söz-kalamini ulugh dep
medhiyeleydighan Xudagha, Xudaghila tayinimen; Men
qorqmaymen; Nahayiti bir et igisi méni néme qilalisun?
5 Ular kün boyi sözlirimni burmilaydu, Ularning barliq
oyi manga ziyankeshlik qilishtur; **6** Ular top bolup
ademni qestiliship, yoshurunidu; Péyimge chüshüp,
jénimni élishni kütidu. **7** [Gunah] bilen gunahni
yépip qachsa bolamdu? Gheziping bilen ellerni yerge
urghaysen, i Xuda! **8** Méning sersanliqlirimni özüng
sanap kelgen; Közdin aqqan yashlirimni tulumunggha
toplap saqlighaysen; Bular deptiringde pütüklük
emesmu? **9** Shuning bilen men Sanga nida qilghan
künde, Düshmenlirim chékinidu; Men shuni bildimki
— Xuda men tereptidur! **10** Xudani — Uning söz-
kalamini ulughlaymen! Perwerdigarni — Uning söz-
kalamini ulughlaymen! **11** Xudanila tayanchim qildim —
Men qorqmaymen, nahayiti shu bir insan méni néme
qilalisun? **12** Sanga qilghan wedilirimge wapa qilimen,
i Xuda; Sanga teshekkür qurbanliqlirini sunimen. **13**
Chünki Sen jénimni ölümdin qutuldurghansen; Sen
putlirimni putlishishtin saqlimamsen? Shuning bilen
men Xudaning huzurida, tirikler turidighan yoruqluqta
mangimen.

57 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut
yazghan «Mixtam» küyi, (u Saul padishahtin qéchip,
öngkürde yoshurunuwalghan chaghda yézilghan): —
I Xuda, manga shepqet körsetkeysen, Manga shepqet
körsetkeysen, Chünki jénim Séni panahim qildi. Mushu
balayi'apet ötüp ketküche, qanatliring sayiside panah
tapimen. **2** Xudagha, yeni Hemmidin Aliy Bolghuchigha,
Özüm üchün hemmini orunlaydighan Tengrige nida
qilimen; **3** U ershtin yardem ewetip méni qutquzidu;
Manga qarap nepsi yoghinap, méni qoghlawatqanlarni
U reswa qilidu; (Sélah) Xuda Öz méhir-shepqiti we
heqiqitini ewetidu! **4** Jénim shirlar arisida qaldi; Men
nepisi yalqun kebi bolghanlar arisida yatimen! Adem
baliliri — Ularning chishliri neyze-oqlardur, Ularning
tili — ötkür qilichtur! **5** I Xuda, ershlerdin yuqiri
ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini qaplighay!
6 Ular qedemlirimge tor qurdi; Jénim égilip ketti; Ular
méning yolumgha orek kolighanidi, Lékin özliri ichige
chüshüp ketti. **7** Iradem ching, i Xuda, iradem ching;
Men medhiye naxshilarni éytip, Berheq Séni küyleymen!
8 Oyghan, i rohim! I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher
quyashinimu oyghitimen! **9** Men xelq-milletler arisida
séni ulughlaymen, i Reb; Eller arisida Séni küyleymen!
10 Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetkudek
ulughdur; Heqiqiting bulutlargha taqashti. **11** I Xuda,
ershlerdin yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer
yüzini qaplighay!

58 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut
yazghan «Mixtam» küyi: — I qudret igiliri, siler heqiqeten
adaletni sözlewatamsiler? I insan baliliri, adil höküm
chiqiramsiler? **2** Yaq, siler könglünglerde yamanliq
teyyarlaysiler; Yer yüzide öz qolunglar bilen qilidighan
zorawanliqni ölchewatisiler. **3** Reziller anisining
qorsiqidila ézip kétidu; Ular tughulupla yoldin adiship,
yalghan sözleydu. **4** Ularning zehiri yilanning zehiridur;
Ular öz quliqini pütük qilghan gas kobra yilandek,
5 Meyli yilanchilar shunche chirayliq séhirlisimu,
U ney awazigha qet'iy qulaq salmaydu. **6** I Xuda,
ularning aghzidiki chishlirini sunduruwetkeysen! Mushu
yash shirlarning tongkay chishlirini chéqiwetkeysen, i
Perwerdigar! **7** Ular éqip ketken sulardek ötüp ketkey;
Ular oqlarni chenlep atqanda, Oqliri uchsiz bolup ketkey!
8 Qulule yol mangghanda izi yoqilip ketkendek, Ular
yoqap ketsun; Ayalning chüshüp ketken hamilisidek,
Ular kün körmisun! **9** Qazan yantaqlarning issiqini
sezgüche, (Meyli ular yumran péti, yaki ot tutashqan
bolsun) U ularni tozutiwétidu. **10** Heqqaniy adem
[Xudaning] intiqamini körgende xushal bolidu; Öz
izlirini rezillerning qénida yuyidu. **11** Shunga ademler:
«Derweqe, heqqaniylar üchün in'am bardur; Derweqe
yer yüzide höküm yürgüzgüchi bir Xuda bardur» —
deydu.

59 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Halak
qilmighaysen» dégen ahangda oqulsun dep,
Dawut yazghan «Mixtam» küyi; (bu [küy] Saul
padishah Dawutning öyini közleshke paylaqchilarni
ewetip, uni öltürüwetmekchi bolghan chaghda
yézilghan): — I Xudayim, düshmenlirimning changgilidin
qutquzghaysen; Manga qarshi turghanlardin méni égizde
aman saqlighaysen. **2** Méni yamanliq qilghuchilar
changgilidin qutquzuwalghaysen, Qanxor ademlerdin
méni qutquzghaysen. **3** Chünki mana, ular jénimni
élish üchün paylimaqta, Zorawanlar manga qarshi top
bolushup qestleshmekte; Bu [qilghini] mende bolghan
birer asiyliq üchün emes, Yaki gunahim üchün emes, i
Perwerdigar; **4** Mende héch sewenlik bolmisimu, ular
yügürüp manga qarshi sep salidu; Méning yardimimge
kélishke oyghan, [Halimni] neziringge alghaysen. **5** I
Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda, Israilning Xudasi, Barliq el-yurtlarni sotlap-
jazalashqa ornungdin turghaysen; Qestleshni niyet
qilghüchilarning héchqaysisigha rehim qilmighaysen.
(Sélah) **6** Ular kéchisi qaytip kélip, ghaljir ittek ghazh-
ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yürmekte. **7** Qara,
ularning aghzidin éqiwatqan shölgeylirini! Lewliridin
qilichlar chiqip turidu; Ular: «Kim angliyalaydu?»
— deydu. **8** Lékin Sen Perwerdigar ularni mesxire
qilisen; Barliq ellerni mazaq qilisen! **9** I méning
küchüm Bolghuchi! Men Sanga telmürüp qarap yürimen;
Chünki Xuda méning yuqiri panahgahimdur. **10** Manga
özgermes muhebbitini körsetküchi Xuda méning aldimda
mangidu; Xuda manga düshmenlerning meghlubiyitini
körsitidu. **11** Biraq, [i Xuda], bularni qetl qilmay
turghay; Bolmisa méning xelqim Séni untuydu. Öz
küchüng bilen ularni sersan qilghaysen, Ularning béshini
éghirlashturghaysen; I Reb, bizning qalqinimiz! **12**
Ularning aghzining buzuqluqi tüpeylidin, Lewlirining
sözliri tüpeylidin, Ulardin chiqiwatqan qarghashlar hem

aldamchiliqlar tüpeylidin, Ular öz tekebburluqi ichide
tuzaqqa chüshkey! **13** Gheziping bilen bu ishlargha
xatime bergeysen, Xatime bergeysen! Shuning bilen
ular yoq bolidu; Shuning bilen yer yüznining chet-
chetlirigiche Xudaning heqiqeten Yaqupqa hökümdarliq
qilidighanliqi ayan bolghay! (Sélah) **14** Derweqe, ular
hazirghiche kéchisi qaytip kélip, ghaljir ittek ghazh-
ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yüridu. **15**
Itlardek ular ozuq izdep her yerde qatraydu; Qarni
toymighuche huwlap yürmekte; **16** Lékin men bolsam
qudritingni küyleymen, Berheq, seherlerde özgermes
muhebbitingni naxsha qilip yangritimen; Chünki Sen
men üchün yuqiri qorghan, Éghir künlirimde panahgah
bolup kelgensen. **17** I méning küchüm Bolghuchi,
Sanga küylerni éytimen; Chünki Xuda méning yuqiri
qorghinimdur, Manga özgermes muhebbet körsetküchi
Xudayimdur.

60 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Guwahliq niluperi» dégen ahangda oqulsun
dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: — (Dawut Aram-
Naharaim we Aram-Zobahdiki Suriyelikler bilen jeng
qilghanda, [uning serdari bolghan] Yoab jengge qayta
bérip, «Shor wadisi»da Édomdikilerdin on ikki ming
eskerni qilichlighan chaghda yézilghan) I Xuda, Sen
bizni chetke qaqting; Bizni pare-pare qiliwetting, Sen
bizdin renjiding; Emdi bizni yéninggha qayturghin!
2 Sen zéminni tewritip yériwetkeniding; Emdi uning
bösüklirini saqaytqaysen; Chünki u deldengship ketti! **3**
Sen Öz xelqingge külpet-xarliqlarni körgüzdüng; Sen
bizge alaqzadilikning sharabini ichküzdüng. **4** Sen
Özüngdin eyminidighanlargha tugh tiklep bergensen;
U heqiqetni ayan qilishqa kötürülidu. (Sélah) **5** Öz
söygenliring nijatliq tépishi üchün, Ong qolung bilen
qutquzghaysen, [Duayimni] ijabet qilghaysen. **6** Xuda Öz
pak-muqeddeslikide shundaq dégen: — «Men tentene
qilimen, Men Shekem diyarini bölüp bérimen, Sukkot
wadisini [teqsim qilishqa] ölcheymen. **7** Giléad Manga
mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim
bolsa béshimdiki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-
perman chiqarghuchimdur; **8** Moab Méning yuyunush
jawurumdur; Édomgha choruqumni tashlaymen;
Filistiye, Méning sewebimdin tentene qilinglar!» **9** Kim
Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim
Méni Édomgha élip baralisun? **10** I Xuda, Sen bizni
rasttinla chetke qaqtingmu? Qoshunlirimiz bilen bille
jengge chiqmamsen? **11** Bizni zulumlardin qutulushqa
yardemleshkeysen, Chünki insanning yardimi bikardur!
12 Xuda arqiliq biz choqum baturluq körsitimiz; Bizge
zulum qilghuchilarni cheyligüchi del U Özidur!

61 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq
sazlar bilen oqulsun dep Dawut yazghan küy: —
I Xuda, peryadimni anglighaysen; Duayimgha qulaq
salghaysen! **2** Yerning chet-chetliride turup, Yürikim
zeipliship ketkende, Men Sanga murajiet qilimen: —
Sen méni özümdin yuqiri Qoram Tashqa yétekleysen!
3 Chünki Sen manga panahgah, Düshminim aldida
mustehkem munar bolup kelgensen. **4** Men chédiringni
menggülük turalghum qilimen; Qanatliring sayiside
panah tapimen. (Sélah) **5** Chünki Sen, i Xuda,
qesemlirimni angliding; Özüngdin eyminidighanlargha
tewe mirasni mangimu berdingsen. **6** Padishahning
künlirige kün qoshup uzartisen; Uning yilliri dewrdin-
dewrgiche bolidu. **7** U Xudaning aldida menggü höküm
süridu; Uni aman saqlashqa muhebbet we heqiqetni
békitip teminligeysen; **8** Shuning bilen aldingda ichken
qesemlirimge her küni emel qilimen; Men namingni
menggü küyleymen!

62 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha
tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — Jénim
Xudaghila qarap süküttе kütidu; Méning nijatliqim
uningdindur. **2** Peqet Ula méning qoram téshim we
méning nijatliqim, Méning yuqiri qorghinimdur; Men
unchilik tewrinip ketmeymen. **3** Siler qachan'ghiche
shu ajiz bir insan'gha hujum qilisiler? Hemminglar
qingghiyip qalghan tamni, Irghanglap qalghan qashani
ghulatqandek, uni ghulatmaqchisiler? **4** Uni shöhret-
heywitidin chüshürüwétishtin bashqa, ularning héch
mesliheti yoqtur; Yalghanchiliqlardin xursen ular;
Aghzida bext tiligini bilen, Ular ichide lenet oquydu.
(Sélah) **5** I jénim, Xudaghila qarap süküttе kütkin;
Chünki méning ümidim Uningdindur. **6** Peqet U méning
qoram téshim hem méning nijatliqim, Méning yuqiri
qorghinimdur; Men tewrinip ketmeymen. **7** Nijatliqim
hem shan-shöhritim Xudagha baghliqtur; Méning
küchüm bolghan qoram tash, méning panahgahim
Xudadidur. **8** I xalayiq, Uninggha herdaim tayininglar!
Uning aldida ich-baghringlarni tökünglar; Xuda bizning
panahgahimizdur! (Sélah) **9** Addiy bendiler peqet bir
tiniq, Ésilzadilermu bir aldam söz xalas; Tarazigha
sélinsa ularning qilche salmiqi yoq, Bir tiniqtinmu
yéniktur. **10** Zomigerlikke tayanmanglar; Bulangchiliqtin
xam xiyal qilmanglar, Bayliqlar awusimu, bulargha
könglünglarni qoymanglar; **11** Xuda bir qétim éytqanki,
Mundaq déginini ikki qétim anglidimki: — «Küch-qudret
Xudagha mensuptur». **12** Hem i Reb, Sanga özgermes
muhebbetmu mensuptur; Chünki Sen herbir kishige öz
emilige yarisha qayturisen.

63 Dawut yazghan küy (u Yehudadiki chöl-bayawanda
bolghan chaghda yézilghan): — I Xuda, Sen méning
ilahimdursen, Teshnaliq bilen Séni izdidim! Men qurghaq,
changqaq, susiz zéminda turup, Jénim Sanga intizar,
etlirim telmürüp intilarki — **2** Muqeddes jayingda
Sanga köz tikip qarighinimdek, Men yene zor qudriting
we ulughluqungni körsem! **3** Özgermes muhebbiting
hayattinmu ezizdur; Lewlirim Séni medhiyileydu; **4**
Shu sewebtin tirik bolsamla, Sanga teshekkür-medhiye
oquymen, Séning namingda qollirimni kötürimen.
5 Jénim nazunémetlerdin hem mayliq göshlerdin
qanaetlen'gendek qanaetlendi; Aghzim échilip xush
lewlirim Sanga medhiyilerni yangritidu; **6** Ornumda
yétip Séni esliginimde, Tün kéchilerde Séni séghinip
oylinimen. **7** Chünki Sen manga yardemde bolup
kelgensen; Séning qaniting sayiside shad-xuramliqta
naxshilarni yangritimen. **8** Méning jénim Sanga ching
chapliship mangidu, Séning ong qolung méni yölimekte.
9 Biraq jénimni yoqitishqa izdewatqanlar yer tektilirige
chüshüp kétidu. **10** Ularning qéni qilich tighida
tökülidu, Ular chilbörilerge yem bolidu. **11** Lékin
padishah Xudadin shadlinidu; Uning nami bilen qesem

qilghanlarning hemmisi rohlinip shadlinidu; Chünki yalghan sözligüchilerning zuwani tuwaqlinidu.

64 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Xuda, ahlirimni kötürgende, méni anglighaysen! Hayatimni düshmenning wehshilikidin qughdighaysen! **2** Qara niyetlerning yoshurun suyiqestliridin, Yamanliq eyligüchi qagha-quzghunlardin aman qilghaysen. **3** Ular tillirini qilichtek ötkür bilidi; Mukemmel ademni yoshurun jaydin étish üchün, Ular oqini betligendek zeherlik sözini teyyarlidi. Ular qilche eymenmey tuyuqsiz oq chiqiridu. **5** Ular betniyette bir-birini righbetlendürüp, Yoshurun tuzaq qurushni meslihetliship, «Bizni kim köreleytti?» — déyishmekte. **6** Ular qebihlikke intilip: — «Biz izdinip, etrapliq bir tedbir tépip chiqtuq!» — deydu; Insanning ich-baghri we qelbi derweqe chongqur we [bilip bolmas] bir nersidur! **7** Lékin Xuda ularghа oq atidu; Ular tuyuqsiz zeximlinidu. **8** Ular öz tili bilen putlishidu; Ularni körgenlerning hemmisi özini néri tartidu. **9** Hemme ademni qorqunch basidu; Ular Xudaning ishlirini bayan qilidu, Berheq, ular uning qilghanlirini oylinip sawaq alidu. **10** Heqqaniylar Perwerdigarda xushal bolup, Uninggha tayinidu; Köngli durus ademler rohlinip shadlinidu.

65 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Zionda, medhiye süküt ichide Séni kütidu, i Xuda; Sanga qilghan wede emelge ashurulidu. **2** I, dua Anglighuchi, Séning aldinggha barliq et igiliri kélidu. **3** Gunahliq ishlar, asiyliqlirimiz, [Kelkün basqandek] mendin ghalip kélidu; Lékin Sen ularni yépip kechürüm qilisen; **4** Sen tallap Özüngge yéqinlashturghan kishi némidégen bextlik! U hoyliliringda makanlishidu; Bizler Séning makaningning, yeni muqeddes ibadetxanangning berikitidin qanaet tapimiz; **5** Sen heqqaniyliqni namayan qilidighan karamet we dehshet ishlar bilen bizge jawab, I nijatliqimiz bolghan Xuda, Pütkül yer-déngizlarning chet-chetliridikilergiche tayanchi Bolghuchi! **6** Béling qudret bilen baghlan'ghan bolup, Küchüng bilen taghlarni berpa qilghansen; **7** Déngizlarning örkeshligen shawqunlirini, Dolqunlarning shawqunlirini, Hemde ellerning chuqanlirini tinjitquchisen! **8** Jahanning chet-chetliride turuwatqanlar karametliringdin qorqidu; Sen künchiqishtikilerni, künpétishtikilerni shadlandurisen; **9** Yer yüzining [ghémini yep] yoqlap kélip, uni sughirisen, Uni tolimu munbetleshtürisen. Xudaning derya-ériqliri sugha tolghandur; Shundaq qilip sularni teyyarlap, Kishilerni ashliq bilen teminleysen. **10** Térilghu étizlarning chöneklirini sugha qandurisen, Qirlirini tarashlaysen, Tupraqni mol yéghinlar bilen yumshitisen; Uningda ün'genlerni beriketleysen. **11** Sen németliringni yilning hosuligha taj qilip qoshup bérisen; Qedemliringdin bayashatliq heryan'gha tamidu; **12** Daladiki yaylaqlarghimu tamidu; Tagh-dawanlar shat-xoramliqni özlirige belwagh qilidu; **13** Köklemler qoy padiliri bilen kiyin'gen, Jilghilar maysilargha qaplinidu; Ular xushalliq bilen tentene qilidu, Berheq, ular naxshilarni yangritishidu!

66 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, küy-naxsha: — Pütkül jahan, xushalliq bilen Xudagha tentene qilinglar! **2** Uning namining ulughluqini naxsha qilip jakarlanglar, Uning medhiyilirini shereplik qilinglar! **3** Xudagha: «Séning qilghanliring neqeder qorqunchluqtur! Qudriting zor bolghach, Düshmenliring aldingda zeipliship teslim bolidu; **4** Barliq yer yüzidikiler Sanga sejde qilip, Séni küylep, naxsha éytishidu; Ular namingni küylep naxsha qilip éytidu» — denglar! (Sélah) **5** Kélinglar, Xudaning qilghanlirini körünglar; Insan baliliri aldida qilghan karametliri qorqunchluqtur. **6** U déngizni quruqluqqa aylandurdi; [Ejdadlirimiz] deryadinmu piyade ötti; Biz u yerde uningdin xursen bolduq. **7** U qudriti bilen menggü höküm süridu; Uning közliri ellerni közitip turidu; Asiyliq qilghuchilar meghrurlanmisun! (Sélah) **8** I qowmlar, Xudayimizgha teshekkür-medhiye éytinglar; Uninggha bolghan medhiye-hemdusanalarni yangritinglar! **9** U jénimizni hayatliq ichige tikken, Putlirimizni téyildurushlargha yol qoymaydu. **10** Chünki Sen, i Xuda, bizni siniding; Kümüshni otta tawlighandek bizni tawliding. **11** Sen bizni torgha chüshürdung; Bélimizge éghir yükni yükliding. **12** Xeqlerni béshimizgha mindürdüng; Biz ot we kelkünni bésip öttuq; Sen axir bizni kengrichilikke chiqarding. **13** Men köydürme qurbanliqlarni élip öyüngge kirey; Sanga qilghan qesemlirimge emel qilimen; **14** Berheq, béshimgha kün chüshkende lewlirim chiqarghan, Éghizim éytqan wedilirimni emelge ashurimen. **15** Men Sanga bordaq mallarni köydürme qurbanliq qilip sunimen, Qochqarlarning yéghini xush puritip köydürimen; Öküz we öchkilerni ekilip sunimen. (Sélah) **16** Xudadin eymin'güchi hemminglar, kélinglar, qulaq sélinglar! Uning men üchün qilghan karametlirini bayan qilimen; **17** Aghzim échip uninggha peryad kötürdüm, Uning ulughluqini jakarlighan medhiyiler tilimda boldi. **18** Könglümde gunahni közlep yürgen bolsam, Reb [duayimni] anglimighan bolatti. **19** Biraq Xuda anglidi; U duayimgha qulaq saldi. **20** Xudagha teshekkür-medhiye yaghdurulsun! U méning duayimni yandurmidi, Hem mendin özgermes muhebbitini élip ketmidi!

67 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen chélinsun, dep yézilghan küy-naxsha: — Xuda bizge méhir-shepqet körsitip, bizni beriketlep, Öz jamalining nurini üstimizge chachqay! (Sélah) **2** Shundaq qilghanda yolung pütkül jahanda, Qutuldurush-nijatliqing barliq eller arisida ayan bolidu. **3** Barliq qowmlar Séni medhiyiligey, i Xuda; Barliq qowmlar Séni medhiyiligey! **4** Jimi qowmlar xushalliq bilen tentene qilip küyligey, Chünki Sen xelq-milletlerge adilliq bilen höküm chiqirisen, Yer yüzidiki taipilerni, Sen yétekleysen; (Sélah) **5** Barliq qowmlar Séni medhiyiligey, i Xuda; Barliq qowmlar Séni medhiyiligey! **6** We yer-zémin köklirini ündüridu; Xuda, bizning Xudayimiz, bizni beriketleydu; **7** Xuda bizni beriketleydu; Shuning bilen yer yüzndikiler chet-yaqilarghiche uningdin eyminishidu!

68 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Xuda ornidin turdi, düshmenlirini tiripiren qiliwétidu! Uninggha

öchmenler Uning aldidin beder qachidu! **2** Istütek uchurulghandek, ularni uchurup yoqitisen,
Mom otta éritilgendek, Reziller Xudaning aldida
halak bolidu. **3** Biraq heqqaniylar xushallinidu, Ular
Xuda aldida rohlinip, Tentene qilip shadlinidu. **4**
Xudagha küyler éytinglar, Uning namini naxsha qilip
yangritinglar; Chöl-bayawanlargha Min'güchige bir
yolni kötürüp yasanglar; Uning nami «Yah»dur; Uning
aldida shadlininglar. **5** Yétimlargha ata bolghuchi,
Tul xotunlarning dewasini sorighuchi, Öz muqeddes
makanida turghan Xudadur. **6** Xuda ghériblarni öy-
ochaqliq qilidu; U mehbuslarni awatliqqa chiqiridu;
Lékin asiylarni qaghjiraq yerde qalduridu. **7** I Xuda, Öz
xelqingning aldida mangghiningda, Chöl-bayawandin
ötüp seper qilghiningda, (Sélah) **8** Xudaning huzuri
aldida, Yeni Israilning Xudasining huzuri aldida, Yer-
jahan tewrinip, Asmanlarmu yéghin yaghdurdi; Awu
Sinay téghimu tewrinip ketti. **9** Sen, i Xuda, Öz
mirasing [bolghan zémin-xelq] üstige xasiyetlik bir
yamghur yaghdurdung; Ular halsizlan'ghanda ularni
küchlendürdüng. **10** Séning baqqan padang u yerge
makanlashti; Méhribanliqing bilen möminler üchün
teyyarliq qilding, i Xuda! **11** Reb emr qildi; Uni
jakarlighuchi qiz-ayallar némidégen zor bir qoshundur!
12 «Padishahlar hem qoshunliri beder qéchishti, beder
qéchishti!» — [déyishti]; Öyde olturghan qiz-ayallar
bolsa oljilarni bölishiwalidu; **13** Siler qoy baqqanda
padilar arisida yatqan bolsanglarmu, Zémininglar emdi
qanatlirigha kümüsh sepken, Peyliri parqiraq altun
bilen bézelgen paxtektek bolidu; **14** Hemmige Qadir
Xuda padishahlarni zéminda tiripiren qiliwetkende,
Yer Zalmon téghidiki qardek aqirip ketti. **15** Bashan
téghi qudretlik bir tagh, Bashan téghi égiz choqqiliri
köp bir taghdur; **16** Ey égiz choqqiliq taghlar, Néme
üchün Xuda Öz makani qilishni xalighan taghqa
heset bilen qaraysiler? Derweqe, Perwerdigar shu
taghda menggü turidu! **17** Xudaning jeng harwiliri
tümen-tümen, Milyon-milyondur; Reb ular arisida
turidu; Sinay téghidiki muqeddes jayda turidu. **18** Sen
yuqirigha kötürüldung, Insanlarni tutqun qilghuchilarni
Özüng esir qilip élip ketting; Yah Xuda ularning
arisida turushi üchün, Hetta asiyliq qilghanlar [arisida
turushi] üchünmu, Sen insan arisida turup iltipatlarni
qobul qilding. **19** Reb medhiyilensun; Chünki U
her küni yüklirimizni kötürmekte; Yeni nijatliqimiz
bolghan Tengri! (Sélah) **20** Bizning Tengrimiz birdinbir
nijatkar Tengridur; Rebge, yeni Perwerdigarghila,
ölümge baghliq ishlar tewedur. **21** Berheq, Xuda
Öz düshmenlirining béshini yaridu, Öz gunahlirida
dawamliq kétiwéridighanlarning chachliq kallisini U
chaqidu. **22** Reb mundaq dédi: «[Öz xelqimni] Bashan
diyaridinmu, Déngizlarning chongqur jayliridinmu
qayturup kélimen; **23** Shundaq qilip [sen xelqim]ning
puti qan'gha, Yeni düshmenliringning qénigha milinidu,
Itliringning tili buningdinmu nésiwisini [yalaydu]». **24**
Ular Séning mangghanliringni kördi, i Xuda; Yeni méning
Ilahim, méning Padishahimning muqeddes jayigha
kirip mangghanlirini kördi; **25** Aldingda munajatchilar,
keyningde chalghuchilar mangdi, Otturisida dapchi
qizlar bar idi: **26** «Jamaetlerde Xuda Rebge teshekkür-
medhiye éytinglar, — I Israil bulaqliridin chiqqanlar!» —
déyishti. **27** U yerde ularning bashlamchisi bolghan kichik
Binyamin qebilisi mangidu; Yehuda emirliri, zor bir top
ademler, Zebulunning emirliri, Naftalining emirlirimu
bar. **28** Séning Xudaying küchüngni buyrup békitken;
Özüng biz üchün qilghiningni mustehkemligeysen,
i Xuda! **29** Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanang
wejidin, Padishahlar Sanga atap hediyelerni élip kélidu;
30 Ah, héliqi qomushluqtiki [yirtquch] janiwarni,
Küchlüklerning topini, Taipilerdiki torpaqlarnimu
eyibligeysen; Andin ularning herbiri kümüsh tenggilerni
ekilip Sanga tiz püküshidu; Urushxumar xelqlerni
tiripiren qiliwetkeysen! **31** Mötiwer elchiler Misirdin
kélidu, Éfiopiye bolsa Xudagha qarap qollirini tézdin
kötüridu. **32** I yer yüzidiki el-yurtlar, Xudani naxsha bilen
medhiyilenglar; Rebni medhiyilep küylerni éytinglar!
(Sélah) **33** Asmanlarning üstige, Qedimdin bar bolghan
asmanlarning üstige Min'güchi toghruluq küy éytinglar!
Mana, U awazini anglitidu, Uning awazi küchlüktur! **34**
Xudani küchlük dep bilip jakarlanglar, Uning heywisi
Israil üstide, Uning küchi bulutlarda turidu; **35** I Xuda,
muqeddes jayliringdin sürlük körünisen! Israilning
birdinbir Tengrisi! Xelqqe küch-qudret bergüchi bolsa,
Udur! Xudagha teshekkür-medhiye oqulsun!

69 Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut
yazghan küy: — Méni qutquzghaysen, i Xuda! Sular
jénimdin ötti; **2** Turghudek jay yoq chongqur patqaqliqqa
chöküp kettim; Suning chongqur yérige chüshüp
kettim, Kelkün méni gherq qildi. **3** Peryadlirimdin
halimdin kettim; Gallirim qurup ketti; Xudayimgha
telmürüp, közümdin kétey dep qaldim; **4** Sewebsiz
manga öch bolghanlar chachlirimdinmu köptur; Méni
yoqatmaqchi bolghanlar, Qara chaplap men bilen
düshmenlishidighanlar küchlüktur; Shu chaghda özüm
bulimighan nersini qayturimen. **5** I Xuda, méning
nadanliqim özüngge ayan; Méning qebihliklirim Sendin
yoshurun emestur. **6** Méning sewebimdin, i Reb,
samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
Özüngge umid baghlap kütkenler yerge qarap qalmighay;
I Israilning Xudasi, Özüngni izdigüchiler méning
sewebimdin shermende bolmighay; **7** Chünki Séni
dep men reswachiliqqa uchridim; Shermendilik
yüzümge chaplandi. **8** Men öz qérindashlirimgha yat,
Anamning balilirigha yaqa yurtluq boldum. **9** Chünki
méni [muqeddes] öyüngge bolghan otluq muhebbet
chulghuwalghanidi; Sanga haqaret qilghanlarning
haqaretlirimu méning üstümge chüshti; **10** Men
yighlidim, jénim roza tutti, Bumu manga eyib dep qaraldi.
11 Men bözni kiyimim qilip kiysem, Shuning bilen
ularning söz-chöchikige qaldim. **12** Sheher qowuqida
olturghanlarning tene gépige qaldim, Meyxorlarning
naxshisining témisi boldum. **13** Biraq men shepqitingni
körsetken waqtingda duayimni sanga nishanlidim,
i Perwerdigar; I Xuda, özgermes muhebbitingning
zorluqidin, Nijatliq ishenchide manga jawab bergeysen;
14 Méni patqaqliqtin qutquzuwalghaysen, Méni
chöktürmigeysen; Manga öchmen bolghanlardin, Suning
chongqur yéridin qutuldurghaysen; **15** Kelkün sulirigha
méni gherq qildurmighaysen; Déngiz teglirigimu méni
yutquzmighaysen; [Tégi] yoq hangning méni hap

étip aghzini yumuwélishigha yol qoymighaysen! **16** Duayimni ijabet qilghaysen, i Perwerdigar, Chünki
özgermes muhebbiting yaxshidur; Mol rehimdilliqing
bilen manga yüzlen'geysen; **17** Jamilingni qulungdin
yoshurmighaysen; Chünki béshimgha kün chüshti;
Tézdin manga jawab bergeysen. **18** Jénimgha
yéqinlashqaysen, Uninggha hemjemet-qutquzghuchi
bolghaysen; Düshmenlirim aldida méni hörlükke
chiqarghaysen; **19** Özüng méning reswaliqta hem
hörmetsizlikte qalghinimni, Qandaq haqaretlen'ginimni
bilisen; Reqiblirimning hemmisi Özüngge ayandur. **20**
Haqaret qelbimni pare qildi; Men qayghugha chömüp
kettim; Azghine hésdashliqqa telmürgen bolsammu,
yoq boldi; Teselli bergüchilernimu izdidim, lékin
birsinimu uchritalmidim. **21** Berheq, ular ozuqumgha
öt süyi, Ussuzluqumgha sirkini berdi. **22** Ularning
dastixini özlirige qiltaq, Ularning halawiti qapqan
bolghay. **23** Közliri torliship körmeydighan bolup
ketkey; Bel-putlirini titrekke salghaysen; **24** Qehringni
ularning üstige chüshürgeysen, Ghezipingning otliri
ularga tutashqay; **25** Ularning makani xarabe
bolghay, Chédirliri chölderep qalghay; **26** Chünki
ular Sen urghan'gha téximu ziyankeshlik qilmaqta;
Sen zeximlendürgenlerning azabigha gep bilen azab
qoshmaqta. **27** Ularning gunahigha gunah qoshqaysen,
Heqqaniyliqingning nésiwisige ularni érishtürmigeysen.
28 Ular hayatliq deptiridin öchürülgey; Heqqaniylarning
qatarigha pütülmigey. **29** Biraq men bolsam bir ézilgen
derdmen; Nijatliqing, i Xuda, méni yuqirigha kötürüp
qutquzghay; **30** Men munajat oqup Xudaning namini
medhiyileymen; Teshekkürler bilen uni ulughlaymen;
31 Bu bolsa Perwerdigarni xursen qilish üchün, Öküz
teqdim qilghandin ewzeldur; Münggüz-tuyaqliri saq
torpaq bergendinmu artuqtur. **32** Yawash möminler buni
körüp xushal bolidu; Xudani izdigenler — Qelbinglar
yéngilinidu. **33** Chünki Perwerdigar yoqsullarning
iltijasini anglaydu, Özige tewe esir qilin'ghanlarni u
kemsitmeydu; **34** Asman-zémin Uni medhiyilisun!
Déngiz-okyanlar hem ularda yürgüchi barliq janiwarlar
Uni medhiyiligey! **35** Chünki Xuda Zionni qutquzidu;
Yehudaning sheherlirini qayta bina qilidu; Ular ashu
yerde olturaqliship, igilik tikleydu. **36** Uning qullirining
nesilliri uninggha miras bolidu, Uning namini söygenler
u yerlerde makanlishidu.

70 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «eslitish
üchün» oqulsun dep, Dawut yazghan küy:
— Perwerdigar, méni qutquzushqa aldirighaysen!
Perwerdigar, téz kélip manga yardem qilghaysen! **2**
Méning jénimni izdewatqanlar yerge qaritilip reswa
qilinsun; Méning ziyinimdin xursen bolghanlar keynige
yandurulup shermende bolghay. **3** Méni: — «Wah!
Wah!» dep mesxire qilghanlar öz shermendilikidin
keynige yan'ghay! **4** Biraq Séni izdigüchilerning hemmisi
Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatliqingni söygenler
hemishe: «Xuda ulughlansun» déyishkey. **5** Biraq men
ézilgenmen, hem yoqsulmen; Yénimgha tézdin kel, i
Xuda! Sen méning yardemchim, méning azad qilghuchim;
I Perwerdigar, kéchikmey kelgeysen!

71 Sendin, Perwerdigardin panah tapimen;
Méni hergiz yerge qaratmighaysen. **2** Öz
heqqaniyliqingda méni qutuldurghaysen; Manga qulaq
salghaysen, Méni qutquzghaysen! **3** Manga özüm daim
panahlinidighan turalghu qoram tash bolghaysen; Sen
méni qutquzushqa buyruq chüshürgeysen; Chünki
Sen égiz téshim, qorghinimdursen. **4** Xudayim, méni
rezillerning qolidin, Heqqaniyetsiz, rehimsiz ademdin
azad qilghaysen; **5** Chünki Sen méning ümidimdursen,
i Reb Perwerdigar, Yashliqimdin tartipla méning
tayanchimdursen; **6** Baliyatqudiki waqittin bashlap men
Sanga tayinip keldim, Özüng méni anamning qarnidin
chiqarghuchisen; Medhiyemning témisi bolsa herdaim
Sen toghruluqtur. **7** Men nurghunlargha gheyriy yaki
karamet sanaldim; Chünki Sen méning mustehkem
panahgahimdursen. **8** Aghzim kün boyi medhiyiliring
hem shan-sheripingge tolidu; **9** Emdi qérighinimda
méni tashlimighaysen; Maghdurum ketkinide, mendin
waz kechmigeysen. **10** Chünki düshmenlirim manga
qarshi sözlishidu; Jénimni élishqa közlewatqanlar
qestliship: — **11** «Xuda uningdin waz kechti; Uni qoghlap
tutuwélinglar, Chünki qutuldurudighanlar yoqtur» —
déyishidu. **12** I Xuda, mendin yiraqlashmighaysen; I
Xudayim, manga yardemge téz kelgeysen! **13** Jénimgha
küshende bolghanlar shermende bolup yoqitilisun;
Ziyinimgha intilgenler reswaliq hem shermendichilik
bilen qaplansun; **14** Biraq men bolsam, izchil ümidte
bolimen, Séni téximu medhiyileymen. **15** Heqqaniyliqing,
nijatliqing aghzimda kün boyi bayan qilinidu; Bular
san-sanaqsizdur, bilginimdin köp artuqtur. **16** Men
Reb Perwerdigarning büyük ishlirini jakarlighan halda
kélimen; Séning heqqaniyliqingni yad étip jakarlaymen
— Peqet Séningkinila! **17** I Xuda, Sen yashliqimdin
tartip manga ögitip kelgensen; Bügün'ge qeder Séning
qilghan karamet ishliringni jakarlap kéliwatimen. **18**
Emdi hazir men qérip, aq chachliq bolghinimda, i Xuda,
Men bu dewrge [küchlük] bilikingni [jakarlighuche],
Kéler ewladning hemmisige qudritingni ayan qilghuche,
[Méni tashliwetmigeysen]! **19** I ulugh karamet ishlarni
qilghan Xuda, Heqqaniyliqing pelekke taqashti; Sanga
kimmu oxshash bolalisun! **20** Sen manga köp hem
éghir külpetlerni körsetkenikensen, Méni qaytidin
yéngilaysen, yer tegliridin qayturup élip chiqisen; **21**
Sen méning izzet-hörmitimni téximu yuqiri qilip, Her
tereptin manga teselli bérisen. **22** Men Séni rawab chélip
medhiyileymen, Séning heqiqitingni medhiyileymen,
i Xudayim; Chiltar chélip Séni küyleymen, i Sen,
Israilning Muqeddisi! **23** Sanga küyler éytqinimda,
lewlirim tentene qilidu, Özüng hörlükke chiqarghan
jénimmu shundaq rohlinip éytidu; **24** Tilim kün boyi
heqqaniyliqing toghrisida sözleydu; Chünki manga
yamanliq qilmaqchi bolghanlar yerge qaritilip reswa
qilinidu.

72 Sulayman üchün: — I Xuda, padishahqa
hökümliringni tapshurghaysen; Padishahning
oghligha Öz heqqaniyliqingni bergeysen. **2** Shundaq
bolghanda u Öz xelqing üchün heqqaniyliq bilen, Sanga
tewe ézilgen möminler üchün adilliq bilen höküm
chiqiridu; **3** Taghlar xelqqe tinch-amanliq élip kélidu,
Édirliqlarmu heqqaniyliq bilen shundaq qilidu. **4**
Padishah xelq arisidiki ézilgenlerge adil hökümlerni
chiqiridu; U namratlarning balilirini qutquzidu,

Zalimlarni bitchit qilidu. **5** Shundaq bolghanda kün
we ay yoq bolup ketmisila, Ewladtin-ewladqa xelq
Sendin eyminidu. **6** U bolsa goya yéngidin orghan
otlaqqa yaghqan yamghurdek, Yer sughiridighan höl-
yéghinlardek chüshidu. **7** Uning künliride heqqaniylar
ronaq tapidu; Ay yoq bolghuche tinch-amanliq téship
turidu. **8** U déngizdin-déngizlarghiche, [Efrat] deryasidin
yer yüzining chetlirigiche höküm süridu. **9** Chöl-
bayawanda yashawatqanlar uning aldida bash qoyidu;
Uning düshmenliri topilarni yalaydu. **10** Tarshishning
we arallarning padishahliri uninggha hediyeler teqdim
qilidu, Shéba we Sébaning padishahlirimu sowghatlar
sunidu. **11** Derweqe, barliq padishahlar uning aldida
sejde qilidu; Pütkül eller uning xizmitide bolidu;
12 Chünki u peryad kötürgen yoqsullarni, Panahsiz
ézilgenlerni qutulduridu; **13** U yoqsul-ajizlargha ichini
aghritidu, Yoqsullarning jénini qutquzidu; **14** Ularning
jénini zulum-zomigerliktin hörlükke chiqiridu, Ularning
qéni uning neziride qimmetliktur. **15** [Padishah]
yashisun! Shébaning altunliridin uninggha sunulidu;
Uning üchün dua toxtawsiz qilinidu; Uninggha kün
boyi bext tilinidu; **16** Yer yüzidiki hosul mol bolidu,
Hetta tagh choqqiliridimu shundaq bolidu. [Migh-migh]
chüshken méwiler Liwandiki ormanlardek tewrinidu;
Sheherdikiler bolsa daladiki ot-yéshilliqtek güllinidu;
17 Uning nami menggüge öchmeydu, Uning nami
quyash yoqalghuche turidu; Ademler uning bilen özlirige
bext tileydu, Barliq eller uni bextlik dep atishidu. **18**
Israilning Xudasi, Perwerdigar Xudagha teshekkür-
medhiye bolghay! Karamet ishlarni Yaratquchi yalghuz
Udur! **19** Uning shereplik namigha menggüge teshekkür-
medhiye oqulsun! Uning shan-shöhriti pütkül dunyani
qaplighay! Amin! We amin! **20** Yessening oghli Dawutning
dualiri shuning bilen tamam boldi.

73 Asaf yazghan küy: — Derweqe Xuda Israilgha,
Qelbi sap bolghanlargha méhribandur; **2** Lékin
özüm bolsam, putliship yiqilip chüshüshke tasla qaldim;
Ayaghlirim téyilip ketkili qil qaldi; **3** Chünki rezillerning
ronaq tapqanliqini körüp, Hakawurlargha heset qildim;
4 Chünki ular ölümide azablar tartmaydu, Eksiche téni
mezmut we saghlam turidu. **5** Ular insan'gha xas japani
körmeydu, Yaki xeqlerdek balayi'apetke uchrimaydu. **6**
Shunga meghrurluq marjandek ulargha ésilidu, Zorluq-
zomigerlik tondek ulargha chaplishidu. **7** Ular semrip
ketkenlikidin közliri tompiyip chiqti; Ularning qelbidiki
xiyaletler heddidin éship kétidu. **8** Bashqilarni mesxire
qilip zeherlik sözleydu; Halini üstün qilip diwinip,
doq qilidu. **9** Ular aghzini pelekke qoyidu, Ularning
tilliri yer yüzini kézip yüridu. **10** Shunga [Xudaning]
xelqi mushulargha mayil bolup, Ularning dégenlirini
su ichkendek axirighiche ichip: — **11** «Tengri qandaq
bileleytti?», «Hemmidin Aliy Bolghuchida bilim barmu?»
— deydu. **12** Mana bular rezillerdur; Ular bu dunyada
rahet-paraghetni köridu, Bayliqlarni toplaydu. **13** «Ah,
heqiqeten bikardin-bikar könglümni paklanduruptimen,
Gunahsiz turup qolumni artuqche yuyup keptimen; **14**
Bikargha kün boyi japa chékiptimen; Shundimu her
seherde [wijdanning] eyibige uchrap keldim!». **15** Biraq
men: — «Bundaq [désem], Bu dewrdiki perzentliringge
asiyliq qilghan bolmamdimen?» — dédim. **16** Ularni
kallamdin ötküzey désem, Közümge shundaq éghir
köründi. **17** Tengrining muqeddes jaylirigha kirgüche
shundaq oylidim; Kirgendila [yamanlarning] aqiwitini
chüshendim. **18** Derweqe Sen ularni téyilghaq yerlerge
orunlashturisen, Ularni yiqitip pare-pare qiliwétisen.
19 Ular közni yumup achquchila shunche parakende
bolidu, Dehshetler ularni bésip yoqitidu! **20** Sen i
Reb, chüshtin oyghan'ghandek oyghinip, Ornungdin
turup ularning siyaqini közge ilmaysen. **21** Yüreklirim
qaynap, Ichlirim sanjilghandek bolghan chaghda, **22**
Özümni héchnéme bilmeydighan bir hamaqet, Aldingda
bir haywan ikenlikimni bilip yettim. **23** Halbuki, men
hemishe Sen bilen bille; Sen méni ong qolumdin tutup
yöliding; **24** Öz nesiheting bilen méni yétekleysen, Shan-
sheripngni namayan qilghandin kéyin, Axirida Sen méni
özüngge qobul qilisen. **25** Ershte Sendin bashqa méning
kimim bar? Yer yüzide bolsa Sendin bashqa héchkimge
intizar emesmen. **26** Etlirim hem qelbim zeiplishidu,
Lékin Xuda qelbimdiki qoram tash hem menggülük
nésiwemdur! **27** Chünki mana, Sendin yiraq turghanlar
halak bolidu; Wapasizliq qilghan pahishe ayaldek Sendin
waz kechkenlerning herbirini yoqitisen. **28** Biraq men
üchün, Xudagha yéqinlishish ewzeldur! Uning barliq
qilghan ishlirini jakarlash üchün, Reb Perwerdigarni
tayanchim qildim.

74 Asaf yazghan «Masqil»: — I Xuda, Sen némishqa
menggüge bizni tashliwetting? Némishqa
ghezipingni tütün chiqarghandek Öz yayliqingdiki
qoyliringgha chiqirisen? **2** Özüng rene tölep azad
qilghan jamaitingni, Yeni Öz mirasing bolushqa qedimde
ularghа hemjemet bolup qutquzghan qebilini, Özüng
makan qilghan Zion téghini yadinggha keltürgeysen!
3 Qedemliringni mushu menggülük xarabliqlargha
qaratqaysen, Düshmenler muqeddes jayingda gumran
qilghan barliq nersilerge [qarighaysen]; **4** Reqibliring
jamaetgahingning otturisida hör-pör qilidu; Möjizatlar
saqlan'ghan orun'gha ular öz tughlirini tikti. **5** Herbiri
özlirini körsitiship, palta oynitip orman kesküchidek,
6 Ular hazir [muqeddes jayingdiki] neqishlerni ala
qoymay, palta-bolqilar bilen chéqiwetti; **7** Ular
muqeddes jayinggha ot qoydi; Öz namingdiki makanni
bulghap, yer bilen teng qiliwetti. **8** Ular könglide:
«Biz bularning hemmisini yoqitayli» dep, Tengrining
zémindiki jamaetgahlirining herbirini köydürüwetti. **9**
Bizge esletme bolghan möjizatlarni héch körelmeymiz;
Peyghemberlermu kelmeske ketti; Arimizdimu bu
ishlarning qachan'ghiche bolidighanliqini bilidighan
birsi yoqtur. **10** Qachan'ghiche, i Xuda, reqibing
Séni mesxire qilidu? Düshmen namingni menggüge
haqaretlemdu? **11** Sen qolungni, yeni ong qolungni
némishqa tartiwalisen? Qolungni qoynungdin élip,
ularni yoqatqaysen! **12** Biraq Xuda qedimdin padishahim
bolup kelgen, Yer yüzining otturisida qutquzushlarni
élip barghuchi Udur. **13** Sen déngiz süyini küchüng bilen
böldung, Sulardiki ejdihalarning bashlirini yarding. **14**
Déngizdiki léwiatanning bashlirini chéqip, Uning göshini
ozuq qilip chöldiki yawayilargha bölüp berding. **15** Yerni
yérip bulaqlarni, ériqlarni aqquzdung, Sen toxtimay
éqiwatqan deryalarni qurutuwetting. **16** Kün Séning,
tünmu Séningkidur; Ay bilen quyashni orunlashturdung.

17 Yer yüzining chégralirini belgiliding; Yaz bilen qishni
— Sen shekillendürdüng. 18 Shuni ésingde tutqaysen,
i Perwerdigar: — Bir düshmen Séni mesxire qildi,
Hamaqet bir xelq namingni haqaretlidi. 19 Paxtikingni
yirtquch haywanlargha tutup bermigeysen; Ézilgen
möminliringning hayatini menggü untumighaysen.
20 Öz ehdengge qarighaysen, Chünki zémindiki
qarangghu bulung-puchqaqlar zorluq-zumbuluqning
turalghuliri bilen toldi. 21 Ézilgüchilerni nomus bilen
yandurmighaysen; Ézilgenler, yoqsullar namingni
medhiyiligey. 22 Ornungdin turghin, i Xuda, Öz
dewayingni sorighaysen; Hamaqet kishining Özüngni
kün boyi mesxire qiliwatqinini ésingde tutqaysen.
23 Düshmenliringning chuqanlirini untumighaysen;
Sanga qarshi qozghalghanlarning dawrangliri toxtimay
kötürülmekte.

75 Neghmichilerning béshigha «Halak qilmighaysen»
dégen ahangda oqulsun dep tapshurulghan,
Asafning küy-naxshisi: — Sanga teshekkür éytimiz, i
Xuda, teshekkür éytimiz! Chünki naming bizge yéqindur;
Buni, qilghan karametliring ispatlap jakarlaydu. 2 [Menki
Perwerdigar]: — «Men békitken waqitni ixtiyarimgha
alghinimda, Adalet bilen soraq qilimen; 3 Yer hem
yerning üstide turuwatqanlar tewrinip tursimu, Uning
tüwrüklirini turghuzghuchi Özümdurmen» — dédi.
(Sélah) 4 Maxtan'ghanlargha: — «Maxtanmanglar»,
Hem rezillerge «Münggüzüngni kötürme» — dédim; 5
«Münggüzüngni yuqiri kötürme; Boynungni qattiq qilip
ghadiyip sözlime!» 6 Chünki kötürülüsh sherqtin yaki
gherbtin emes, Yaki jenubtinmu kelmeydu; 7 Chünki
Xuda sotchidur; U birsini kötüridu, birsini chüshüridu.
8 Chünki Perwerdigarning qolida bir qedeh turidu;
Uningdiki sharab köpüklishiwatidu; U ebjesh sharab
bilen toldi; Xuda uningdin tökidu; Derweqe yer yüzidiki
barliq reziller uning dughini qoymay ichiwétidu; 9 Men
bolsam, menggüge guwahliq bérimen: — Yaqupning
Xudasigha küylerni éytimen. 10 «Men rezillerning
münggüzlirining hemmisini késip tashlaymen; Biraq
heqqaniylarning münggüzliri kötürülidu!».

76 Neghmichilerning béshigha, tarliq sazlarda
chélinsun dep tapshurulghan, Asafning küy-
naxshisi: — Yehudada Xuda tonulghandur; Uning nami
Israilda ulughdur. 2 Uning panahiy jayi Salémda, Zion
téghida Uning makani bar. 3 U yerde U otluq oqlarni,
Qalqan, qilich hem jeng qorallirini chéqip tashlidi.
(Sélah) 4 Özüng ow-olja taghliridin neqeder shereplik,
neqeder elasen! 5 Baturlar bulandi; Ular uzun uyqugha
ketti; Palwanlarning héchqaysisi öz qolini kötürelmidi. 6
Séning eyiblishing bilen, i Yaqupning Xudasi, Jeng harwisi
hem atlar ölüktek uxlitildi. 7 Sendin, Sendin qorqush
kérektur; Ghezeplen'giningde kim aldingda turalisun?
8 Yer yüzidiki barliq yawash möminlerni qutquzush
üchün, Sen Xuda soraq qilishqa ornungdin turghan
waqtingda, Asmandin hökümni chiqirip anglatquzdung;
Yer bolsa wehimige chüshüp, sükü̈t qildi. (Sélah) 10
Chünki insanlarning qehri Sanga shöhret keltüridu;
Ularning qalghan qehri Sanga belwagh bolidu. 11
Perwerdigar Xudayinglargha qesem qilip, emel qilinglar;
Uning etrapidiki yurttikiler qorqushi kérek bolghuchigha
hediyeler sunsun; 12 U emirlerningmu rohini sunduridu;
U yer yüzidiki padishahlargha dehshetliktur.

77 Neghmichilerning béshi Yedutun'gha
tapshurulghan, Asaf yazghan küy: — Awazim
Xudagha kötürüldi, men peryad qilimen; Awazim
Xudagha kötürüldi, U manga qulaq salidu. 2 Béshimgha
kün chüshkende, men Rebni izdidim; Kéchiche qolumni
[duagha] kötürüp, bosh qoymidim; Jénim tesellini
xalimay ret qildi. 3 Men Xudani eslep séghindim, ah-zar
qildim; Séghinip oylinip, rohim parakende boldi. (Sélah)
4 Sen méning közümni yumdurmiding; Chongqur
gheshlik ilkide bolghanliqimdin sözliyelmeyttim. 5
Men: «Kona zamandiki künlerni, Qedimki yillarni xiyal
qilimen; 6 Kéchilerde éytqan naxshamni esleymen;
Könglümde chongqur xiyal sürimen» — [dédim]; Rohim
intilip izdimekte idi; 7 — «Reb menggüge tashliwétemdu?
U qaytidin iltipat körsetmemdu? 8 Uning özgermes
muhebbiti emdi menggüge tügep kettimu? Uning
wedisi ewladtin-ewladqiche inawetsiz bolamdu?
9 Tengri méhir-shepqitini körsitishni üntudimu?
U ghezeplinip Öz rehimdilliqini toxtitiwettimu?».
(Sélah) 10 Andin men mundaq dédim: — «Bundaq
désem bolmaydu, bu [étiqadimning] ajizliqi emesmu!
Hemmidin Aliy Bolghuchining ong qolining yillirini,
Yeni Yahning qilghanlirini — yad étimen; Qedimdin
buyanqi karametliringni esleymen. 12 Séning barliq
ishligenliring üstide séghinip oylinimen; Séning
qilghanliring üstide istiqamet qilimen; 13 I Xuda, yolung
bolsa pak-muqeddesliktidur; Xudadek ulugh bir ilah
barmidur? 14 Möjiziler Yaratquchi Ilahdursen; El-
milletler ara Sen küchüngni namayan qilding. 15 Öz
biliking bilen Öz xelqingni, Yeni Yaqup we Yüsüpning
perzentlirini hörlükke chiqarghansen; (Sélah) 16 Sular
Séni kördi, i Xuda, sular Séni kördi; Titrek ularni basti,
Déngiz tegliri patiparaq boldi. 17 Qara bulutlar sularni
töküwetti; Asmanlar zor sadasini anglatti; Berheq, Séning
oqliring terep-terepke étildi. 18 Güldürmamangning
awazi qara quyunda idi, Chaqmaqlar jahanni yorutti;
Yer yüzi alaqzade bolup tewrendi. 19 Séning yolung
okyan-déngizlarda, Qedemliring chongqur sulardidur,
Ayagh izliringni tapqili bolmaydu. 20 Sen qoy padisini
baqqandek, Musa we Harunning qoli bilen Öz xelqingni
yétekliding».

78 Asaf yazghan «Masqil»: — I Méning xelqim,
telimimni anglanglar, Aghzimdiki sözlerge qulaq
sélinglar. 2 Men aghzimni bir temsil bilen achimen,
Qedimki tépishmaqlarni élan qilimen. 3 Biz
bularni anglighan, bilgen, Ata-bowilirimiz ularni bizge
éytip bergen. 4 Biz bularni ularning ewladliridin
yoshurmaymiz, Kélidighan dewrge Perwerdigarning
medhiyilirini, Uning küch-qudritini, Uning qilghan
karamet ishlirini bayan qilimiz. 5 Chünki U Yaqupta
bir agah-guwahni békitken, Israilda bir qanunni
ornatqan; U ata-bowilirimizgha bularni öz perzentlirige
ögitishni buyrughan; 6 Shundaq qilip kéler dewr, Yeni
tughulidighan balilarmu bularni bilsun, Ularmu ornidin
turup öz balilirigha bularni ögetsun; 7 Perzentliri ümidini
Xudagha baghlisun, Tengrining qilghanlirini untumisun,
Belki Uning emrlirige kirsun; 8 Ular ata-bowilirigha
oxshimisun dep, Yeni jahil hem asiy bir dewr, Öz qelbini

durus qilmighan, Rohi Tengrige wapaliqta turmighan bir
dewrge oxshimisun dep, U shundaq [buyrughandur]. **9**
Mana Efraimning ewladliri, Qorallan'ghan oqyachilar
bolsimu, Jeng künide septin yandi. **10** Ular Xudaning
ehdisini tutmidi, Belki Uning Tewrat-qanunida méngishni
ret qildi. **11** Ular Uning qilghanlirini, Özlirige körsetken
karametlirini untudi. **12** U Misirning zéminida, Zoanning
dalasida, Ularning ata-bowilirining köz aldida möjizilerni
körsetkenidi; **13** U déngizni bölüwétip, Ularni otturisidin
ötküzgen; Sularni döwe-döwe qilip tiklidi. **14** U
kündüzde bulut bilen, Kéchide ot nuri bilen ularni
yéteklidi. **15** Chöl-bayawanda tashlarni yériwetti,
Chongqur surlardin urghup chiqqandek ichimlikni mol
qildi; **16** U xada tashtin östeng-éqinlarni hasil qildi, Suni
deryalardek aqquzdi. **17** Biraq ular yene Uning aldida
gunah qiliwerdi, Chölde Hemmidin Aliy Bolghuchigha
asiyliq qildi. **18** Ular könglide Tengrini sinidi, Nepsini
qandurushqa yémeklikni telep qildi. **19** Ular Xudani
haqaretlep: — «Tengri chöl-deshtte dastixan salalamdu?
20 Mana U qoram tashni uruwidi, Sular urghup, Éqinlar
bulaqtek téship chiqti; Emdi U bizge nanmu bérelemdu?
Öz xelqini gösh bilen teminliyelemdu?» — déyishti.
21 Shuning bilen Perwerdigar anglap, ghezeplendi;
Yaqupqa ot tutashti, Israilgha achchiqi kötürüldi; **22**
Chünki ular Xudagha ishenmidi, Uning nijatliqigha
ular tayanmidi, **23** U ershtin bulutlarni buyrup, Asman
derwazilirini achqanidi; **24** U ular üstige «manna»ni
yaghdurup, Ularga ershtiki ashliqni bergenidi; **25**
Shuning bilen insanlar küch igilirining nénini yégenidi;
U ularga qan'ghuche ozuqni ewetkenidi. **26** Emdi
U asmanda sherq shamili chiqirip, Küchi bilen jenub
shamilinimu élip keldi; **27** U göshni chang-tozandek ular
üstige chüshürdi, Déngizlar sahilidiki qumlardek uchar-
qanatlarni yaghdurdi. **28** U bularni ularning bargahining
otturisigha, Chédirlirining etrapigha chüshürdi. **29**
Ular bolushiche yep toyushti, Chünki ularning nepsi
tartqinini [Xuda] ularga keltürgenidi. **30** Lékin ular
nepsi tartqinidin téxi zérikmeyla, Göshni éghizlirida
téxi chaynawatqinidila, **31** Xudaning ghezipi ularga
qarita qozghaldi; U ulardin eng qametliklirini qiriwetti,
Israilning serxil yashlirini yerge uruwetti. **32** Mana,
shundaq bolsimu, Ular yenila dawamliq gunah qiliwerdi,
Uning möjizilirige téxichila ishenmidi; **33** Shunga U
ularning künlirini bihudilikte, Yillirini dekke-dükkilik
ichide tügetküzdi. **34** U ularni öltürgili turghanda,
Andin ular Uni izdidi; Ular yolidin yénip, intilip
Tengrini izdidi; **35** Ular Xudaning ularning uyultéshi
ikenlikini, Hemmidin Aliy Bolghuchi Tengrining ularning
hemjemet-qutquzghuchisi ikenlikini ésige keltürdi.
36 Biraq ular aghzi bilen Uninggha xushamet qildi,
Tili bilen Uninggha yalghan söz qildi; **37** Chünki
ularning köngli Uninggha sadiq bolmidi, Ular Uning
ehdisini ching tutmidi. **38** Biraq U yenila rehimdil
idi; Qebihlikini kechürüp, ularni yoqatmidi; U qayta-
qayta Öz ghezipidin yandi, U qehrini qozghighini bilen
hemmini tökmidi. **39** U ularning peqet et igiliri, Ketse
qaytip kelmes bir nepes ikenlikini yad etti. **40** Ular chöl-
deshtte shunche köp qétim Uning achchiqini keltürdi.
Shunche köp qétim bayawanda könglige azar berdi! **41**
Berheq, ular qaytidin yoldin chetnep Tengrini sinidi,
Israildiki Muqeddes Bolghuchining yürikini zéde qildi.
42 Ular Uning qolini [eslimidi]; Ularni zomigerning
changgilidin hörlükke qutquzghan künini, Qandaq qilip
Misirda karametlerni yaritip, Zoan dalasida möjizilerni
körsetkinini ésidin chiqardi. **44** U [Misirliqlarning]
deryalirini, éqinlirini qan'gha aylandurup, Ularni
ichelmes qilip qoydi; **45** Ularning arisigha neshterlik
chiwinlarni top-topi bilen ewetti, Halak qilar paqilarni
mangdurdi; **46** Ularning ziraetlirini képinek qurtlirigha
tutup bérip, Mehsulatlirini chéketkilerge berdi; **47**
Üzüm tallirini möldür bilen urdurup, Enjürlirini qiraw
bilen üshshütiwetti. **48** U kalilirini möldürge soqturup,
Mallirini chaqmaq otlirida [köydüriwetti]. **49** U ularga
ghezipining dehshetlikini — Qehrini, achchiqini hem
éghir külpetlerni, Balayi'apet élip kélidighan bir türküm
perishtilernimu chüshürdi. **50** U Öz ghezipi üchün bir
yolni tüzlep qoydi; Ularning jénini ölümdin ayimay, Belki
hayatini wabagha tapshurdi; **51** U Misirda barliq tunji
tughulghan balilarni, Hamning chédirlirida ularning
ghururi bolghan tunji oghul balilirini qiriwetti. **52** U
padichidek Öz xelqini Misirdin seperge atlandurup,
Chöl-bayawandin ularni qoy padisidek bashlap mangdi;
53 Ularni aman-ésen yétekligechke, Ular qorqunchtin
xaliy bolup mangdi; Düshmenlirini bolsa, déngiz yutup
ketti. **54** U ularni Öz muqeddes zéminining chégrasigha,
Ong qoli igiliwalghan bu taghliqqa élip keldi. **55** U
ellerni ularning aldidin qoghliwétip, Zémin üstige
tana tartquzup ölchep, ularga teqsim qildi; Israil
qebililirini ularning chédirlirigha olturaqlashturdi. **56**
Biraq ular Xudani, Hemmidin Aliy Bolghuchini sinap
achchiqlandurdi, Uning tapshurghan guwah-agahlirini
tutmidi; **57** Belki ata-bowliridek yoldin téyip asiyliq qildi,
Xain oqyadek qéyip ketti. **58** Ular égizlikte qurghan
ibadetgahlar bilen Uning ghezipini qozghidi, Oyma
butliri bilen Uning yürikini örtidi. **59** Xuda ularni anglap
ghezeplendi, Israildin intayin yirgendi. **60** U Shilohdiki
makanini, Yeni U insan arisida turghan chédirni tashlap
ketti, **61** Özining qudret belgisini bulap kétishke, Shan-
sheripini ishghaliyetchilerning qoligha berdi; **62** Öz
xelqini qilichqa tapshurdi, Özining mirasi bolghanlardin
intayin ghezeplendi. **63** Ot ularning yigitlirini yalmidi,
Qizliri toy naxshilirida maxtalmaytti. **64** Ularning
kahinliri qilich astida yiqildi, Lékin tul xotunliri haza
tutmidi. **65** Andin Reb birsi uyqudin oyghandek oyghandi,
Sharabtin jasaretlen'gen palwandek towlidi. **66** U
reqiblirini urup chékindürüp, Ularni tügimes reswagha
qaldurdi. **67** Yüsüpning chédirini shallap, ret qildi;
Efraim qebilisini tallimidi; **68** Belki Yehuda qebilisini,
Yaxshi körgen Zion téghini tallidi. **69** [Shu yerde]
muqeddes jayini tagh choqqiliridek, Yer-zéminni ebediy
ornatqandek mezmut bina qildi; **70** U Öz quli Dawutni
tallap, Uni qoy qotanliridin chaqiriwaldi; **71** Qozilirini
émitidighan saghliqlarni egiship béqishtin ayrip, Uni Öz
xelqi Yaqupni, mirasi bolghan Israilni béqishqa chiqardi.
72 Dawut ularni qelbidiki durusluqi bilen baqti, Qolining
epchilliki bilen ularni yéteklidi.

79 Asaf yazghan küy: — I Xuda, eller Öz
mirasinggha bösüp kirdi; Ular Séning muqeddes
ibadetxanangni bulghidi; Yérusalémni döwe-döwe
xarabilerge aylandurdi. **2** Ular qulliringning jesetlirini
asmandiki uchar-qanatlargha yem qilip, Mömin
bendiliringning etlirini daladiki haywanatlargha tashlap

berdi. **3** Ular xelqingning qanlirini Yérusalém
etrapida sudek aqquzdi, Jesetlirini kömgili birer
ademmu qaldurmidi. **4** Qoshnilirimiz aldida reswagha
qalduq, Etrapimizdikilerge mesxire we mazaq obyékti
bolduq. **5** Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Sen
menggüge ghezeplinemsen? Séning yüriking ot bolup
örtiniwéremdu? **6** Qehringni Séni tonumighan
eller üstige, Namingni bilmigen padishahliqlar
üstige tökkeysen! **7** Chünki ular Yaqupni yalmap,
Uning makanini xarabilikke aylanduruwetti. **8** Ata-
bowilirimizning qebihliklirini bizge hésablimighaysen;
Rehimdilliqliring bizning yénimizgha chapsan kelgey!
Chünki biz intayin pes ehwalgha chüshürülduq.
9 Öz namingning shöhriti üchün bizge yardem
qilghaysen, i nijatliqimizning Xudasi, Naming üchün
bizni qutquzghaysen, gunahlirimizni kafaret qilip
kechürgeysen; **10** Eller némishqa: «Ularning Xudasi
qeyerde?» dep mazaq qilishidu? Qulliring tökken qan
qerzining hésabi eller arisida, köz aldimizda qilinsun.
11 Esirlerning ah-zarliri aldinggha kelgey; Bilikingning
ulughluqi bilen, ölümge buyrulghanlarni saqlighaysen.
12 I Reb, yat qoshnilirimizning Sanga qilghan zor
haqaritini yette hesse qoshup özlirige, Yeni ularning
ichi-baghrigha qayturghaysen; **13** Shundaq qilip, Séning
xelqing — Özüng baqqan qoyliring bolghan bizler, Sanga
menggüge teshekkürler éytimiz, Ewladtin ewladqiche
Séning medhiyiliringni ayan qilimiz.

80 «Niluperler» dégen ahangda; bir guwahliq; Asaf
yazghan küy: — Qulaq salghaysen, i Israilning
padichisi, Yüsüpni qoy padisidek béqip yétekligüchi;
I kérublar otturisida Olturghuchi, Nurlan'ghaysen! **2**
Efraim, Binyamin, Manassehlerning aldida qudritingni
qozghighaysen, Bizlerni qutquzghili kelgeysen! **3** I
Xuda, bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning
nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **4** I
Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda, Xelqingning dualirigha bolghan gheziping
qachan'ghiche yalqunlap turidu? **5** Sen köz yashlirini
ulargha ozuq ornida qilding, Köz yashlirini qacha-
qachilap ulargha ichküzdung. **6** Bizni qoshnilirimizgha
talashqa qoydung; Düshmenlirimiz bizni mesxire
qilishidu. **7** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda, Bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning
nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **8** Sen
Misirdin bir tüp üzüm köchitini élip kelding; Yat
ellerni heydiwétip, ornigha uni tikting. **9** Uning aldida
yerni keng achting; U chongqur yiltiz tartip, pütün
zémin'gha yéyildi. **10** Uning sayisi taghlarni qaplidi;
Gholliri qudretlik kédir derexliridek östi; **11** U shaxlirini
déngizghiche, Pileklirini [Efrat] deryasi boylirighiche
uzartti. **12** Sen némishqa uning qashalirini buzup,
Méwisini ötüp kétiwatqanlarning üzüp élishigha yol
qoydung? **13** Mana ormanliqtiki yawa tongguzlar uni
yériwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin ozuqlinidu.
14 I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda,
Sendin ötünimizki, Yénimizgha qaytqaysen! Ershtin
halimizgha nezer salghaysen, Kélip bu üzüm télidin
xewer alghaysen! **15** Yeni ong qolung tikken bu yiltizdin,
Özüng üchün mezmut yétishtürgen bu oghlungdin xewer
alghaysen! **16** Mana u otta köydürüldi, Késiwétildi;
Yüzüngdiki tenbihiy qarishingni körüp ular halak
bolmaqta; **17** Qolungni ong qolungdiki ademge, Yeni
Özüng üchün mezmut yétishtürgen Insan oghligha
qondurghaysen; **18** Shundaq qilghanda biz Sendin
hergiz chékinmeymiz; Bizni yéngilighaysen, shunda biz
namingni chaqirip Sanga iltija qilimiz. **19** I Perwerdigar,
samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni
Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini
chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz!

81 Neghmichilerning béshigha tapshurulup «Gittif»ta
chélinsun dep, Asaf yazghan küy: — Küch-
quwwitimiz bolghan Xudagha küy éytip yangritinglar,
Yaqupning Xudasigha shadlinip tentene qilinglar! **2**
Naxshini yangritip, dapni élip, Yéqimliq chiltar hem
rawabni chélinglar! **3** Yéngi ayda, belgilen'gen waqitta,
Bayram-héyt künimizde naghra-sunay chélinglar! **4**
Chünki bu Israil üchün békitilgen belgilime, Yaqupning
Xudasining bir permanidur. **5** U Misir zéminida yürüsh
qilghanlirida, (Shu yerde biz chüshenmeydighan bir tilni
anglap yürettuq) U buni Yüsüpke guwah qilip berdi;
6 — «Uning mürisini yüktin saqit qildim, Uning qoli
séwet kötürüshtin azad boldi; **7** Qistaqchiliqta nida
qilding, Men séni azad qildim; Güldürmama chiqqan
mexpiy jaydin sanga jawab berdim; «Meribah» suliri
boyida séni sinidim». (Sélah) **8** — «Tingsha, xelqim,
Men séni guwahlar bilen agahlandurmen; I Israil, Manga
qulaq salsang idi! **9** Arangda yat ilah bolmisun, Yat
eldiki ilahqa bash egmigin! **10** Séni Misirdin élip chiqqan
Perwerdigar Xudayingdurmen; Aghzingni yoghan ach,
Men uni toldurimen. **11** — Biraq xelqim sadayimgha
qulaq salmidi, Israilning Manga baghlan'ghusi yoq idi; **12**
Shunga Men ularni öz tersaliqigha qoyuwettim; Ular öz
meslihetliri bilen méngiwéretti. **13** — Ah, Méning xelqim
Manga qulaq salsa idi! Israil Méning yollirimda yürse idi!
14 Ularning düshmenlirini tézla égildürer idim, Qolumni
reqiblirige burap, ularni basar idim. **15** Perwerdigargha
nepretlen'güchiler Uning aldida zeipliship boysunar idi;
Ularning shu axiriti menggüge bolatti; **16** Sanga ash-
bughdayning eng ésilini yégüzer idim, Berheq, qoram
tashtin hesel aqquzup séni qandurar idim».

82 Asaf yazghan küy: — Xuda Öz ilahiy mejliside
turup riyasetchilik qilidu, U ilahlar arisida höküm
chiqiridu; **2** — Qachan'ghiche siler naheq höküm
chiqirisiler, Qachan'ghiche rezillerge yüz-xatire qilisiler?
(Sélah) **3** Gadaylar we yétim-yésirlarning dewasini
soranglar, Ézilgenler hem hajetmenlerge adaletni
körsitinglar; **4** Miskinler hem namratlarni qutquzunglar,
Ularni rezillerning changgilidin azad qilinglar! **5**
Ular bularni bilmey we chüshenmey zulmette kézip
yürmekte, Shunga yerning ulliri tewrenmekte. **6** Men
éyttim: — «Siler ilahlarsiler, Hemminglar Hemmidin
Aliy Bolghuchining oghulliri siler; **7** Shundaq bolsimu
siler insan'gha oxshash ölisiler, Herqandaq emir-begke
oxshashla yiqilisiler». **8** — Turghin, i Xuda, yer-yüzini
soraq qilghaysen! Chünki Sen barliq ellerge waris
bolghuchisen!

83 Asafning küy-naxshisi: — I Xuda, ün chiqarmay
turuwalma, Jim turuwalma, sükút qilip turuwalma,
i Tengrim! **2** Chünki mana, Séning düshmenliring
dawrang qilmaqta, Sanga öchmenler bash kötürmekte.

3 Ular quwluq bilen Séning xelqingge suyiqest qilidu,
Séning himaye qilip qedirligenliring bilen qarshilishishni
meslihetlishidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millet
qataridin yoq qilayli! Israilning nami ikkinchi tilgha
élinmisun!» — démekte. **5** Ular hemnepes, hemdil
meslihetleshti; Ular Sanga qarshi ittipaq tüzdi. **6** Mana,
Édom we Ismaillarning chédirliri, Moab hem Hagriylar; **7**
Gebal, Ammon, we Amalek; Filistiye hemde Tur ahaliliri,
8 Asuriyemu ularghа qoshuldi; Ular Lut oghullirigha
yar-yölek bolup kelgen. (Sélah) **9** Sen Kishon deryasida
Midiyaniylargha, Siséragha we Yabin'gha qandaq taqabil
turghan bolsang, Ularghimu shundaq qilghaysen; **10**
Bular En-Dor yézisida qirilghanidi, Yer üchün tizek-
oghutqa aylan'ghanidi. **11** Ularning emirlirini Oreb we
Zéebke, Ularning dahiylirini Zebah hem Zalmunnagha
oxshash qilghaysen; **12** Chünki ular: «Xudaning chimen-
yaylaqlirini özimizge mülük qiliwalayli!» — dep éytqan.
13 I Xudayim, ularni domilinidighan qamghaqtek,
Shamalda uchurulghan saman kebi soruwetkeysen. **14**
Ot ormanliqqa tutashqan'gha oxshash, Yalqun taghlarni
köydürgen'ge oxshash, **15** Sen yene ularni borining
bilen qoghlighaysen, Qara quyuning bilen wehimige
salghaysen; **16** Ularning Séning namingni izdishi üchün,
Ularning yüzlirini sherm-haya bilen chömdürgeysen,
i Perwerdigar! **17** Ular nomustin ebediy shermende
bolsun, Jahan'gha reswa bolup yoqitilsun. **18** Ular
bilsunki, Naming Perwerdigar bolghan Senla pütkül
jahandiki Eng Aliy Bolghuchidursen.

84 Neghmichilerning béshigha tapshurulup, «Gittif»ta
chélinsun dep, Korahning oghulliri üchün
yézilghan küy: — Makanliring neqeder ezizdur, Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar! **2** Jénim
Perwerdigarning hoylilirigha teshna bolup, Séghinip
hetta halidin kétidu, Dilim we etlirim hayat Tengrige
telmürüp nida qilidu; **3** Mana, hetta mubarek
quchqachmu bir makanni tapqan, Qarlighachmu özige
hem bala tughidighan uwa yasaydighan jayni tapqan, —
Yeni Séning qurban'gahliringdin, I samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, — Méning Padishahim,
méning Xudayim! **4** Séning öyüngde turuwatqanlar
bextliktur! Ular üzlüksiz Séni medhiyileydu. (Sélah)
5 Küch-qudriti Sendin bolghan kishi bextliktur —
Qelbide kötürülme yollar bolghanlar; **6** Yigha wadisidin
ötkende, Ular uni bulaqliqqa aylandurar; Berheq,
küz yamghurliri uni beriketlerge tolduridu. **7** Ular
küchige-küch ulap méngiwéridu; Herbiri Zion'gha yétip
kélip, Xudaning huzurida hazir bolidu. **8** I samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, duayimni
anglighaysen; I Yaqupning Xudasi, qulaq salghaysen!
(Sélah) **9** Qara, i qalqinimiz bolghan Xuda, Özüng
mesih qilghiningning yüzige iltipat bilen qarighin! **10**
Chünki Séning hoyliliringda ötken bir kün Bashqa yerde
ötken ming kündin eladur; Rezillerning chédirliride
yashighandin köre, Xudayimning öyining bosughisida
turghinim yaxshidur. **11** Perwerdigar Xuda quyash we
qalqandur, Perwerdigar shapaet we shan-shöhret bexsh
étidu; Durus mangghanlardin U herqandaq iltipatni héch
ayimaydu; **12** Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Bextliktur Sanga tayan'ghan insan!

85 Neghmichilerning béshigha tapshurulup oqulsun
dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy:
— Sen Öz zéminingghа iltipat körsitip, Yaqupni
sürgünlüktin qayturghaniding, i Perwerdigar. **2**
Xelqingning qebihlikini kechürüm qilip, Barliq
gunahlirini yapqaniding. (Sélah) **3** Sen pütün
qehringni ichingge qayturuwélip, Ghezipingning
esheddiylikidin yan'ghanidingsen. **4** Emdi bizni Öz
yéninggha qayturghaysen, i nijatliqimiz bolghan
Xuda! Bizge bolghan achchiqinggha hay bergeysen!
5 Sen bizge ebediy ghezeplinemsen? Ewladtin-
ewladqiche ghezipingni sozamsen? **6** Xelqing Özüngdin
shadlinishi üchün, Bizni qaytidin yéngilimamsen?
7 Bizge özgermes muhebbitingni körsetkeysen, i
Perwerdigar, Bizge nijatliqingni ata qilghaysen! **8**
Tengri Perwerdigarning némilerni deydighanliqigha
qulaq salay; Chünki U Öz xelqige, Öz mömin bendilirige
aman-xatirjemlikni sözleydu; Ular yene hamaqetlikke
qaytmisun! **9** Zéminimizda shan-shöhretning turushi
üchün, Derheqiqet, Uningdin eyminidighanlargha Uning
nijatliqi yéqindur; **10** Özgermes muhebbet we heqiqet
özara körüshti; Heqqaniyet we aman-xatirjemlik bir-
birini söyüshti; **11** Heqiqet yerdin ünüp chiqmaqta,
Heqqaniyet ershlerdin qaraydu. **12** Perwerdigar beriket
béridu, Zéminimiz hosulini béridu; **13** Heqqaniyet Uning
aldida mangidu, Uning qedemlirige yol hazirlaydu!

86 Dawutning duasi: Quliqingni men terepke tutqin, i
Perwerdigar, manga jawab bergeysen; Chünki men
ézilgen we hajetmendurmen. **2** Jénimni saqlighaysen,
Chünki men Sanga mömindurmen; I Sen Xudayim,
Sanga tayan'ghan qulungni qutquzghaysen; **3** Manga
méhir-shepqet körsetkeysen, i Reb, Chünki men
kün boyi Sanga nida qilimen. **4** Qulungning jénini
shad qilghin, Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu;
5 Chünki Sen Reb, méhriban, kechürümchan Sen!
Özengge iltija qilghanlarning hemmisige zor méhir-
muhebbet körsetküchidursen! **6** Méning duayimgha
qulaq salghin, i Perwerdigar, Yélinishlirimning sadasini
anglighaysen; **7** Béshimgha kün chüshkende, Men Sanga
iltija qilimen, Chünki Sen manga jawab bérisen. **8**
Ilahlar arisida Séning tengdishing yoqtur, i Reb; Qilghan
ishliringningmu tengdishi yoqtur. **9** Sen yaratqan barliq
eller kélip séning aldingda sejde qilidu, i Reb, Namingni
ulughlaydu. **10** Chünki Sen nahayiti büyüksen, Möjizilerni
Yaratquchidursen; Sen Xudadursen, yalghuz Senla. **11** Öz
yolungni manga ögetkeysen, i Perwerdigar, We Séning
heqiqitingde yürimen; Naminggha hörmet-eyminishte
bolushum üchün, qelbimni pütün qilghaysen. **12** Ya
Rebbim Xuda, pütün qelbim bilen Séni medhiyileymen,
Ebedil'ebed namingni ulughlaymen. **13** Chünki manga
bolghan méhir-muhebbiting zordur, Sen tehtisaraning
tegliridin jénimni qutquzisen; **(Sheol h7585)** **14** I Xuda,
tekebburlar manga qarshi kötürüldi, Esheddiylerning
jamaiti jénimni izdimekte, Ular Séni nezirige almeydu!
15 Emma Sen, Reb, rehimdil we shepqetlik Ilahsen,
Asanliqche achchiqlanmaysen, Méhir-muhebbet hem
heqiqet-sadiqliqing téship turidu. **16** Men terepke
burulup, shepqet körsetkeysen; Öz qulunggha küchüngni
bergeysen, Dédikingning oghlini qutquzghaysen! **17**
Manga öchmenlerning uni körüp xijil bolushi üchün,
Iltipatingni körsitidighan bir alametni manga körsetkin;

Chünki Sen Perwerdigar, manga yardem qilding, Manga
teselli bérip kelgensen.

87 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha:
— Uning uli bolsa muqeddes taghlardidur. **2**
Perwerdigar Zionning derwazilirini söyidu, Yaqupning
barliq makan-jayliridinmu ewzel köridu; **3** Séning
sheripingge ulugh ishlar éytilmaqta, i Xudaning shehiri!
(Sélah) **4** «Méni tonup bilgenler arisida Rahab bilen
Babilni tilgha alimen; Mana Filistiye, Tur bilen Éfiopiye;
Mana bu adem shu yerde tughulghan» — deymen. **5**
Berheq, Zion toghruluq shundaq éytilidu: — «Bu adem,
palanchi-pokunchi uningda tughulghan, Hemmidin
Aliy Bolghuchining Özi uni mustehkemleydu». **6** Xelq-
qowmlarni xatiriliginide Perwerdigar: — «Bu kishi bu
yerde tughulghan» — dep alahide xatirige yézip qoyidu.
(Sélah) **7** Naxshichilar, ussulchilar shuni teng éytidu: —
«Méning barliq bulaq-menbelirim séningdidur!»

88 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha:
— Neghmichilerning béshigha tapshurulup,
«Maxalat-léanot» ahangida oqulsun dep, Ezraliq Héman
yazghan «Masqil»: — I Perwerdigar, nijatliqim bolghan
Xuda, Kéche-kündüz Sanga nale qilip keldim. **2** Duayim
Séning aldinggha kirip ijabet bolsun; Nidayimgha qulaq
salghaysen; **3** Chünki derdlerdin jénim toyghan, Hayatim
tehtisaragha yéqinlashqan, **(Sheol h7585)** **4** Hanggha
chüshüwatqanlar qatarida hésablinimen; Küch-madari
qurughan ademdek bolup qaldim. **5** Ölükler arisigha
tashlan'ghanmen, Qirilip qebride yatqanlardek; Sen
ularni yene eslimeysen, Ular qolungdin üzüp élinip
yiraq qilin'ghan. **6** Sen méni hangning eng tégige,
Zulmetlik jaylargha, déngizning chongqur yerlirige
chömdürdüng. **7** Qehring üstümge éghir yüktek
basti, Barliq dolqunliring bilen méni qiyniding. **8**
Mendin dost-buraderlirimni yiraqlashturdung; Ularni
mendin yirgendürdüng; Men qamalghanmen, héch
chiqalmaymen. **9** Közlirim azab-oqubettin xireleshti; Her
küni Sanga nida qilimen, i Perwerdigar, Qollirimni Sanga
kötürüp keldim. **10** Ölüklerge möjize körsitersenmu?
Merhumlar ornidin turup Sanga teshekkür éytarmu?
11 Özgermes muhebbiting qebride bayan qilinarmu?
Halaket diyarida sadiqliq-heqiqiting maxtilarmu? **12**
Karametliring zülmette tonularmu? Heqqaniyliqing
«untulush zémini»de bilinermu? **13** Biraq men bolsam,
Perwerdigar, Sanga peryad kötürimen, Tang seherde
duayim aldinggha kiridu. **14** I Perwerdigar, némige
jénimni tashliwetting? Némige jamalingni mendin
yoshurdung? **15** Yashliqimdin tartip men ézilgen,
bimardurmen; Wehshetliringni körüwérip héch halim
qalmidi. **16** Qehring üstümdin ötti; Wehimiliring méni
nabut qildi. **17** Ular kün boyi tashqin suliridek méni
orawaldi, Tamamen méni chömdürdi. **18** Jan dostlirimni,
aghinilirimni méningdin yiraqlashturdung, Méning eziz
dostum bolsa qarangghuluqtur!

89 Ezrahliq Étan yazghan «Masqil»: —
Perwerdigarning özgermes muhebbitini ebediy
küyleymen, Aghzimda dewrdin-dewrgiche heqiqet-
sadaqitingni ayan qilimen. **2** Chünki men: Özgermes
muhebbet menggüge tiklinip mangidu, Sen heqiqet-
sadaqitingni ershielada mustehkemlewatisen — dep
bildim; **3** Sen dédingki: — «Men talliwalghinim bilen
ehde tüzgenmen; Qulum Dawutqa qesem qildim: —
4 Séning ewladingni menggü dawam qildurimen,
Textingni ewladtin-ewladqa qurup chiqimen». (Sélah) **5**
Hem asmanlarmu Séning möjiziliringni tebrikleydu, i
Perwerdigar, Muqeddeslerning jamaitide ular heqiqet-
sadaqitingni medhiyileydu; **6** Chünki asmanlarda
Perwerdigarning tengdishi barmu? Qudret Igisining
oghulliri arisida Perwerdigargha oxshaydighan kim bar?
7 Tengrining heywisi muqeddeslerning mejlisidikilerni
qattiq titritidu, Uning etrapidikilerning hemmisi
üchün U qorqunchluqtur. **8** I Perwerdigar, samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Qudretlik Yah,
Sanga oxshaydighan kim bar? Etrapingda heqiqet-
sadaqiting turuqluqtur. **9** Déngizning meghrurluqi
üstidin höküm sürisen, Dolqunliri örkeshligende, sen
ularni tinchlandurisen; **10** Rahabni ölgüdek yanjidingsen,
Küchlük biliking bilen düshmenliringni tiripiren
qilip tarqitiwetting. **11** Asmanlar séningki, yermu
Séningkidur, Jahan hem uninggha tolghan hemmini
berpa qilding. **12** Shimal we jenubni, ularni yaratqansen,
Tabor we Hermon choqqiliri namingni yangritip
küyler. **13** Qudretlik bilek séningkidur; Küchlüktur
Séning qolung, ong qolung hem kötürüklüktur. **14**
Textingning uli heqqaniyliq hem adalettur, Muhebbet
hem heqiqet-sadaqet daim didaring aldida mangidu. **15**
Tentene sadasini bilgen xelq bextliktur; Ular Séning
jamalingning nurida mangidu, i Perwerdigar! **16** Ular
namingda kün boyi shad bolar, Heqqaniyliqingda ular
kötürüldi. **17** Chünki ularning küchining shan-sheripi
özüngdursen, Séning iltipating bilen münggüzimiz
kötürülidu. **18** Chünki Perwerdigar bizning qalqinimiz,
Israildiki Muqeddes Bolghuchi Shahimizdur. **19** Sen
burun Öz mömin bendengge ghayibane alamette
körünüp söz qilip shuni dégenidingsen: — «Men bir
ezimet üstige yardimimni qondurdum, El arisidin men
talliwalghan birsini kötürdüm; **20** Qulum Dawutni
taptim, Muqeddes méyim bilen Men uni mesih qilip
tiklidim. **21** Qolum uninggha yar bolushqa békitilgen,
Bilikim uni küchlendüridu. **22** Düshmen uningdin héch
alwan-séliq almaydu, Peskesh adem uni qistimaydu; **23**
Belki Men reqiblirini uning aldida yanjiymen, Uni öch
körgenlerni yer bilen yeksan qilimen; **24** Öz heqiqet-
sadaqitim hem méhir-muhebbitim uninggha yar bolar,
Hem Méning namim bilen uning münggüzi kötürülidu.
25 Men uning qolini déngiz üstide, Ong qolini deryalar
üstide qoyimen. **26** U Méni chaqirip deyduki: — «Sen
méning Atam, méning Tengrim, Nijatliqim bolghan
qoram téshimdursen!». **27** Men yene uni Méning
tunji oghlum dep, Dunya padishahliridin eng yuqurisi
qilimen. **28** Méning muhebbitimni uning üchün ebediy
qaldurimen, Méning ehdem uning bilen mehkem
turidu; **29** Men uning neslini ebediyleshtürimen,
Uning textini asmanning künliridek dawam qildurimen.
30 Mubada oghulliri Tewrat-qanunumdin chiqip,
Hökümlirim boyiche yürmise, **31** Belgilimilirimni
buzsa, Emrlirimge itaet qilmisa, **32** — U waqitta
itaetsizlikini tayaq bilen, Gunahini yara-jarahet bilen
jazalaymen. **33** Lékin muhebbitimni uningdin üzüp
qoymaymen, Heqiqet-sadaqitimge xiyanet qilmaymen;
34 Men tüzgen ehdemni esla buzmaymen, Lewlirimdin

chiqqanlirini héch özgertmeymen. **35** Men bir qétim
pak-muqeddeslikimge qesem ichtim — Dawutqa qeti
yalghan sözlimeymen: — **36** «Uning ewladi ebediy
dawamlishar; Uning texti köz aldimdiki quyash kebi
turar; **37** U ay kebi menggülük mustehkemliner,
Asmandiki turghun guwahchidek mezmut turar». (Sélah)
38 Biraq Sen bularni chetke qéqip, ténip ketting; Sen
mesih qilghan padishahqa qattiq ghezeplending. **39**
Qulung bilen tüzgen ehdidin waz kechting, Uning tajini
yerge tashlap dagh tegküzdung. **40** Uning barliq tam-
pasillirini yiqitip, Qel'elirini xarabilikke aylandurdung.
41 Yoldin ötüwatqanlarning hemmisi uni bulimaqta, U
barliq qoshniliri aldida reswa boldi. **42** Uni ezgenlerning
ong qolini yuqiri kötürdüng, Pütkül düshmenlirini
xushal qilding. **43** Berheq, Sen uning qilichining bisini
qayriwetting, Jengde uni tik turghuzmiding. **44** Uning
julaliqini yoqitip, Uning textini yerge örüwettingsen.
45 Yashliq künlirini Sen qisqartting, Uni xijaletke
chömdürdüng. (Sélah) **46** Qachan'ghiche, i Perwerdigar?
Özüngni ebediy yoshuriwéremsen? Qehring ot kebi
menggü yanarmu? **47** Manga nisbeten, ömürning
qis ikenlikini este tutqin! Némishqimu barliq insan
balilirini bihudilikke yaratqansen? **48** Qéni, qaysi adem
yashap ölümni körmeydiken? U jénini tehtisaraning
changgilidin qutquzalamdiken? (Sélah) **(Sheol h7585)**
49 Sen heqiqet-sadaqitingde Dawutqa qesem ichken,
Awwalqi méhir-muhebbetler qeyerde qaldi, ya Rebbim?
50 Qulliring uchrawatqan mesxirilerni yad etkeysen, i
Reb — Men ichimde pütkül küchlük ellerning mazaqlirini
kötürüp yürimen — **51** Düshmenliringning Özüng
mesih qilghanning qedemlirini qanchilik mesxiriliginini,
I Perwerdigar, yad etkeysen! **52** Perwerdigargha
menggüge teshekkür-medhiye qayturulsun! Amin!
Amin!

90 Xudaning adimi bolghan Musaning duasi: — Ya
Rebbim, Sen barliq dewrde bizge makan bolup
kéliwatisen; **2** Taghlar wujudqa kelmestin burun, Sen yer
we alemni shekillendürmestin burun, Ezeldin ebedgiche
Tengridursen. **3** Sen insanni tupraqqa aylandurup: —
«Hey, insan baliliri, qaytinglar!» — deysen. **4** Mana,
Séning neziringde ming yil — Ötüp ketken tünügünki
bir kün, Tündiki bir jésektur, xalas. **5** Sen ademlerni su
tashqinidek élip kétisen, Ular ötüp ketken bir uyqudek,
Tang seherde ünüp chiqqan ot-chöpke oxshaydu — **6**
Etigende ular kökirip ünidu, Kéchisi bolsa késilip, soliship
kéter. **7** Chünki biz gheziping bilen yoqaymiz, Qehring
bilen dekke-dükkide qalimiz. **8** Sen qebihliklirimizni köz
aldinggha, Yoshurun qilmishlirimizni jamalingning nuri
aldigha qoydung. **9** Barliq künlirimiz dergheziping astida
ötüp kétidu, Yillirimizni bir uh tartish bilenla tügitimiz.
10 Ömrimizning yilliri yetmish yil, Maghdurimiz bar bolsa
seksen yil; Biraq ularning pexri japa we bihudiliktur;
Hayat tézlik bilen üzer, Mana, biz uchup kettuq. **11**
Sanga bolghan hörmet-eyminishning az-köplükige qarap
hésablinidighan, Achchiqingning shidditini kim bilsun?
12 Shunga könglimizni danaliqqa qoyushimiz üchün,
Künlirimizni sanashni bizge ögetkeysen! **13** Yénimizgha
qaytqaysen, i Perwerdigar, Séni qachan'ghiche...?!
Qulliringgha rehim qilghaysen! **14** Bizni etigende
özgermes muhebbiting bilen qandurghaysen; Undaqta
barliq künlirimizde küylerni yangritip shadlinimiz. **15**
Sen bizni japagha chömgen künlerge asasen, Külpetni
körgen yillirimizgha asasen yene xursen qilghin! **16**
Ulugh ishliring qulliringgha körün'gey, Shanu-shewkiting
ularning oghullirighimu ashkara bolghay! **17** Perwerdigar
Xudayimizning shérin merhemiti üstimizde bolghay,
Qolimizning ishlirini üstimizge beriketlik qilghaysen,
Berheq, qolimizning ishlirini beriketlik qilghaysen!

91 Eng Aliy Bolghuchining mexpiy jayida turghuchi,
Hemmige qadirning sayiside aramxuda yashaydu.
2 Men Perwerdigarni: — «Méning bashpanahim, Méning
qorghinim; Méning Xudayim, Uninggha tayinimen»
— deymen. **3** Berheq, U qiltaqchining toziqidin séni
qutulduridu, Shum waba-qazadin hem xalas étidu. **4** U
peyliri bilen séni yapidu; Qanatliri astida panah tapisen;
Uning heqiqiti sanga qalqan hem istihkamdur. **5** Sen ne
kéchidiki wehimidin, Ne kündüzi uchuwatqan oqtin, **6**
Ne qarangghuluqta kezgüchi wabadin, Ne chüsh waqtida
weyranchiliq qilghuchi halakettin qorqmaysen. **7** Séning
yéningda mingi yiqilip, Ong yéqingda on mingi ghulap
chüshsimu, Lékin bala-qaza sanga yéqinlashmaydu. **8** Sen
peqet közliring bilen béqip, Pasiqlargha bérilgen jazani
körisen. **9** Perwerdigarni panahim dep bilgining üchün,
Hemmidin Aliy Bolghuchini makan qilghining üchün,
10 Béshinggha héch palaket chüshmeydu, Héch waba
chédiringgha yéqinlashmaydu. **11** U Öz perishtilirige
séning heqqingde emr qilidu, Shuning bilen ular pütkül
yolliringda séni saqlaydu. **12** Ayighing tashqa urulup
ketmesliki üchün, Ular séni qollirida kötürüp yüridu.
13 Shir we kobra yilan üstidin bésip ötisen, Arslan we
ejdihani dessep-cheyleysen. **14** «U Manga muhebbitini
baghlighanliqi üchün, Men uni qutuldurimen; U namimni
ten alghini üchün yuqirida saqlaymen. **15** U Manga nida
qilidu, Men uninggha jawab bérimen; Éghir kün uni
basqanda uning bilen bille bolimen; Men uni xalas qilip,
izzet-hörmetke sazawer qilimen. **16** Uzaq ömür bilen uni
qandurimen, Hem nijatliqimni uninggha körsitimen».

92 Shabat küni üchün bir küy-naxsha: —
Perwerdigargha teshekkür éytish, Namingni
küylesh eladur, i Hemmidin Aliy Bolghuchi! **2** Özgermes
muhebbitingni seherde, Kéchilerde bolsa, heqiqet-
sadaqitingni jakarlash, **3** On tarliq saz we rawabni
chélip, Chiltar bilen mungluq ahangda chélish eladur!
4 Chünki Sen Perwerdigar, Öz qilghining arqiliq méni
xursen qilding, Qolliringning qilghanliri bilen men
rohlinip naxsha éytimen. **5** Perwerdigar, qilghan
ishliring némidégen ulughdur! Oyliring nahayiti
chongqurdur! **6** Bighem kishi buni bilmes, Hamaqet buni
chüshenmes, **7** Reziller ot-chöptek aynighanda, Qebihlik
qilghuchilarning hemmisi güllen'gende, Menggü
halak bolup kétidighanlar shulardur! **8** Lékin Sen, i
Perwerdigar, ebedil'ebed üstün turisen. **9** Chünki mana
düshmenliring, i Perwerdigar, Mana düshmenliring
yoqilidu; Barliq qebihlik qilghuchilar tiripiren
qiliwétilidu! **10** Münggüzümni yawayi buqiningkidek
kötürisen; Béshim yéngi may sürkep, mesih qilinidu. **11**
Méni qest qilghanlarning [meghlubiyitini] öz közum
köridu; Manga qarshilishishqa qozghalghan rezillik
qilghuchilarning [ten bergenlikinimu] quliqim anglaydu.
12 Heqqaniy adem xorma derixi kebi güllep-yashnaydu;

U Liwandiki kédr derixidek ösidu. **13** Perwerdigarning
öyige tikilgenler, Xudayimizning hoylilirida güllinidu;
14 Ular qérighandimu yene méwe béridu, Suluq hem
yéshil ular; **15** Shuning bilen ular Perwerdigar durustur,
dep ispatlaydu; U méning qoram téshimdur, Uningda
héch naheqlik yoqtur!

93 Perwerdigar höküm süridu! U heywetni kiyim
qilip kiygen; Perwerdigar kiyin'gen, U bélini
qudret bilen baghlighan; Berheq, shunga dunya
mezmut qilin'ghan, U tewrenmes esla. **2** Séning
texting qedimdila berpa qilin'ghan; Sen ezeldin bar
bolghuchisen! **3** Kelkün-tashqinlar öz sadasini kötürdi,
i Perwerdigar, Kelkün-tashqinlar öz sadasini kötürdi!
Kelkün-tashqinlar urghuchi dolqunlirini yuqiri kötürdi!
4 Köp sularning shawqunliridin, Déngiz-okyandiki
qudretlik dolqunlardin, Üstün turghan Perwerdigar
qudretliktur! **5** Séning agah-guwahliqliring némidégen
ishenchliktur! Künler yoq bolghuche, i Perwerdigar,
Öyüngge pak-muqeddeslik ebedil'ebed rawadur.

94 I itiqamlar alghuchi Tengri, Perwerdigar! I
intiqamlar alghuchi Tengri, parlighaysen! **2**
Kötürülgin, Özüngni kötürgin, i jahanni Soraq Qilghuchi,
Meghrurlargha jazasini bergin! **3** Qachan'ghiche reziller,
i Perwerdigar, Qachan'ghiche reziller tentene qilip
yüriwéridu? **4** Qachan'ghiche hakawurlarche sözlep
walaqshiydu, Qebihlik qilghuchilarning hemmisi yoghan
gep qilip yüridu? **5** Ular xelqingni ézidu, i Perwerdigar,
Séning mirasinggha jebir-japa salmaqta. **6** Tul ayal we
ghérip-musapirlarni qirip, Yétim-yésirlerni öltürüp:
— **7** «Yah körmeydu», «Yaqupning Xudasi köngül
bölmeydu», — deydu. **8** Siler köngül qoyunglar, i elning
hamaqetliri! Exmeqler, qachan dana bolisiler? **9** Qulaqni
tikligüchining Özi anglimamdu? Közni Yasighuchining
Özi körmemdu? **10** Ellerni terbiyiligüchi, Insan'gha
eqil-bilim ögetküchining Özi ademni eyiblimemdu? **11**
Perwerdigar insanning oy-xiyallirining tutami yoqluqini
bilidu. **12** Sen terbiyiligen adem bextliktur, i Yah,
Yeni Sen Tewrat-qanunungdin eqil ögitidighan kishi
bextliktur! **13** Shundaq qilip, taki pasiqlar üchün orek
kolan'ghuche — Sen uni yaman künlerdin xatirjem
saqlaysen. **14** Chünki Perwerdigar Öz xelqini terk
etmeydu, Yaki Öz mirasidin waz kechmeydu. **15**
Chünki höküm-perman hoquqi haman adaletke qaytidu,
Barliq dili duruslar bolsa, uning keynidin mangidu.
16 Men üchün yamanlar bilen qarshilishishqa kim
ornidin turidu? Men üchün qebihlik qilghuchilar
bilen qarshilishishiqa kim meydan'gha chiqidu? **17**
Eger Perwerdigar manga yardemde bolmighan bolsa,
Jénim baldur chiqip sükü diyarida yatar idi. **18**
Ayighim putlishay déginide, Özgermes muhebbiting,
i Perwerdigar, méni yölidi. **19** Ichimdiki köpligen
ghem-endishiler arisida, Séning tesellilirling jénimni
söyündürdi. **20** Insapsizliqni qanun'gha aylanduridighan,
Ach köz olturghan bir text, Sen bilen alaqide bolamdu? **21**
Ular heqqaniylarning jénigha hujum qilishqa yighilidu,
Bigunah qanni tökidighan hökümlerni chiqarmaqta.
22 Biraq Perwerdigar méning égiz qorghinim bolidu;
He, méning Xudayim panah Qoram Téshimdur. **23**
U ularning qebihlikini öz béshigha salidu, Ularning
öz yawuzluqliri bilen ularni üzüp tashlaydu, Berheq,
Perwerdigar Xudayimiz ularni üzüp tashlar.

95 Kélinglar, Perwerdigarni yangritip küyleyli,
Nijatliqimiz bolghan Qoram Téshimizgha tentene
qilayli! **2** Teshekkürler bilen uning aldigha kéleyli,
Uninggha küyler bilen tentene qilayli! **3** Chünki
Perwerdigar — büyük bir ilahtur, Pütkül ilahlar üstidiki
büyük bir Padishahtur. **4** Yerning tegliri Uning
qolididur, Taghlarning choqqilirimu Uningkidur. **5**
Déngiz Uningki, U uni yaratqan; Quruqluqni Uning qolliri
shekillendürdi. **6** Kélinglar, Uninggha bash urup sejde
qilayli, Perwerdigar Yaratquchimiz aldida tiz pükeyli!
7 Chünki U bizning Xudayimizdur, Biz bolsaq Uning
yayliqidiki xelq, Uning qoli baqidighan qoylarmiz. Bügün,
eger Uning awazini anglisanglar, **8** Eyni chaghlarda
Meribahda bolghandek, chöl-bayawandiki Massahda
bolghan kündek, Yürikinglarni jahil qilmanglar! **9** Mana
shu yerde ata-bowiliringlar Méni sinidi, ispatlidi hem
qilghinimni kördi. **10** Men qiriq yil shu dewrdin bizar
bolup: — «Bular könglide adashqan bir xelqtur, Méning
yollirimni héch bilip yetmigen» — dédim. **11** Shunga
Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular hergiz Méning
aramgahimgha kirmeydu» — dédim.

96 Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar!
Pütkül yer yüzi, Perwerdigarni küylenglar! **2**
Perwerdigargha naxsha éytinglar, namigha teshekkür-
medhiye qayturunglar, Nijatliqini her küni élan qilinglar!
3 Uning shan-shöhritini eller arisida, Uning möjizilirini
barliq xelqler arisida jakarlanglar! **4** Chünki Perwerdigar
ulugh, zor medhiyelerge layiqtur! U barliq ilahlardin
üstün, Uningdin qorqush kérektur; **5** Chünki barliq
xelqlerning ilahliri — Butlar xalas, Biraq Perwerdigar
asman-pelekni yaratqandur. **6** Shanu-shewket we heywet
Uning aldida, Muqeddes jayida qudret we güzellik
körünidu. **7** Perwerdigargha [teelluqini] bergeysiler, i
el-qebililer, Perwerdigargha shan-shöhret we qudretni
bergeysiler! **8** Perwerdigargha Öz namigha layiq shan-
shöhretni bergeysiler; Sowgha-salam élip hoylilirigha
kiringlar! **9** Perwerdigargha pak-muqeddeslikning
güzellikide sejde qilinglar; Pütkül yer-yüzi, Uning aldida
titrenglar! **10** Eller arisida élan qilinglar: — «Perwerdigar
höküm süridu! Shunga mana, dunya mezmut qilin'ghan,
u tewrenmes esla. U adilliq bilen xelqler üstide höküm
chiqiridu. **11** Asmanlar shadlansun, yer-jahan xush
bolsun, Déngiz-okyan we uninggha tolghan hemme
chuqan sélip jush ursun! **12** Dalalar hem ulardiki
hemme yayrisun! U chaghda ormandiki pütkül derexler
Perwerdigar aldida yangritip naxsha éytidu; **13** Chünki
mana, U kélidu! U jahanni soraq qilishqa kélidu; U
alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide
soraq qilidu.

97 Perwerdigar höküm süridu! Yer-zémin xush bolsun,
Köpligen arallar shadlansun! **2** Bulutlar we
qarangghuluq Uning etrapididur, Heqqaniyet we adalet
textining ulidur; **3** Uning aldida ot yalquni yüridu,
Etraptiki düshmenlirini köydürüp tashlaydu; **4** Uning
chaqmaqliri jahanni yorutti, Yer buni körüp titrep
ketti; **5** Perwerdigarning aldida, Pütkül zéminning
igisining aldida, Taghlar momdek érip kétidu. **6**

Asmanlar Uning heqqaniyitini jakarlaydu, Barliq xelqler
Uning shan-sheripini köridu. 7 Oyma heykellerge
choqun'ghanlar, Butlar bilen maxtinip yürgüchilerning
hemmisi uyatta qalidu. Barliq ilahlar, Uninggha sejde
qilinglar! 8 Séning hökümliring sewebidin, i Perwerdigar,
Zion anglap shadlandi, Yehuda qizliri xush boldi. 9
Chünki Sen Perwerdigar pütkül yer yüzi üstidiki eng
aliysidursen; Sen barliq ilahlardin neqeder yuqiridursen!
10 Perwerdigarni söygenler, yamanliqtin nepretlininglar!
U mömin bendilirining jénidin xewer alidu, Rezillerning
changgilidin xalas qilidu. 11 Heqqaniylar üchün nur, Dili
duruslar üchün shadliq térilghandur; 12 Perwerdigardin
shadlininglar, i heqqaniylar, Uning pak-muqeddeslikini
yad étip teshekkür éytinglar!

98 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha atap yéngi
naxsha éytinglar; Chünki U karamet möjizilerni
yaratti; Uning ong qoli hem muqeddes biliki Özige zeper-
nijat keltürdi. 2 Perwerdigar Öz nijatliqini ayan qildi;
Heqqaniyitini ellerning köz aldida ashkara körsetti.
3 U Israil jemetige bolghan méhir-muhebbitini hem
heqiqet-sadaqitini ésige aldi, Zéminning chet-yaqilirimu
Xudayimizning nijatliqini kördi. 4 Perwerdigargha
awazinglarni kötürünglar, pütkül yer yüzi; Tentene
qilip awazinglarni kötürünglar, naxsha éytinglar! 5
Perwerdigargha chiltar chélip naxsha éytinglar, Chiltar
bilen, küyning sadasi bilen! 6 Kanay hem sunay
awazliri bilen, Padishah bolghan Perwerdigar aldida
tentene qilinglar; 7 Déngiz-okyan hem uninggha tolghan
hemme jush urup, Jahan hem uningda yashawatqanlar
shawqunlisun! 8 Kelkün-tashqinlar chawak chalsun;
Perwerdigar aldida taghlar qoshulup tentene qilip naxsha
éytsun; 9 Chünki mana, U yerni soraq qilishqa kélidu;
U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide
soraq qilidu.

99 Perwerdigar höküm süridu! Xelqler titrisun! U
kérublar otturisida olturidu; Yer-jahan zilzilige
kelsun! 2 Perwerdigar Zionda büyüktur, U barliq
xelqler üstide turidighan aliydur. 3 Ular ulugh we
sürlük namingni medhiyileydu; U pak-muqeddestur!
4 Padishahning qudriti adaletke béghishlan'ghandur;
Özüng durusluqni mehkem ornatqansen; Sen Yaqup
arisida adalet we heqqaniyet yürgüzgen. 5 Perwerdigar
Xudayimizni ulughlanglar! Textiperi aldida égilip sejde
qilinglar — U muqeddestur! 6 Uning kahinliri arisida
Musa we Harun bar idi, Namini chaqirghanlar ichide
Samuilmu hazir idi; Ular Perwerdigargha iltija qilip,
chaqirdi, U ularghа jawab berdi. 7 Xuda bulut
tüwrükide ularghа sözlidi; Ular U tapshurghan agah-
guwahliqlargha hem nizam-belgilimige emel qilishatti.
8 I Perwerdigar Xudayimiz, Sen ularghа jawab berding;
Yaman qilmishlirigha yarisha jaza bergen bolsangmu,
Sen ularni kechürgüchi Ilah iding. 9 Perwerdigar
Xudayimizni ulughlanglar! Uning muqeddes téghida
égilip sejde qilinglar! Chünki Perwerdigar Xudayimiz
muqeddestur!

100 Teshekkür éytish üchün yézilghan küy: — I
pütkül yer-jahan, Perwerdigargha awazinglarni
kötürünglar! 2 Xushalliq bilen Perwerdigarning
xizmitide bolunglar, Huzurigha tentene-naxshilar bilen
yéqinlishinglar! 3 Bilip qoyunglarki, Perwerdigar heq
Xudadur; Bizni yaratqan Uning Özidur, biz emes! Biz
uning xelqidurmiz, Öz yayliqida baqqan qoyliridurmiz. 4
Derwazilirigha teshekkür éytishlar bilen, Hoylilirigha
medhiyeler bilen kiringlar; Uni medhiyilep, namigha
teshekkür-medhiye qayturunglar! 5 Chünki Perwerdigar
méhribandur; Uning méhir-muhebbiti ebedil'ebedgiche,
Uning heqiqet-sadaqiti ewladtin-ewladqichidur!

101 Dawut yazghan küy: — Men özgermes muhebbet
hem adalet toghruluq naxsha éytimen, Séni,
i Perwerdigar, naxshilar bilen küyleymen. 2 Men
mukemmel yolda éhtiyat bilen ish körimen; Sen
qachanmu yénimgha kélisen!? Öz öy-ordamda sap köngül
bilen yürimen. 3 Héch pasiq nersini köz aldimgha
keltürmeymen, Yoldin chetnigenlerning qilmishlirigha
nepretlinimen; Bundaqlar manga héch yépishmas esla.
4 Egri köngül méningdin yiraq kétidu, Héch rezillikni
tonughum yoqtur. 5 Kimki öz yéqinining keynidin
töhmet qilghan bolsa, Men uni yoqitimen; Neziri üstün,
dili tekebbur ademni men sighdurmaymen; 6 Közlirim
zémindiki möminlerdidur, Ular ordamda men bilen
bille tursun! Kim mukemmel yolda mangsa, u méning
xizmitimde bolidu. 7 Aldamchiliq yürgüzgenlerning
öy-ordamda orni bolmaydu, Yalghan sözligenler köz
aldimda turmaydu. 8 Perwerdigarning shehiridin
yamanliq qilghuchilarni üzüp tashlash üchün, Her
seherde zémindiki barliq rezil ademlerni yoqitimen.

102 Ézilgenning duasi: U halidin ketkende, dad-
peryadini Perwerdigar aldigha tökkende: —
Duayimni anglighaysen, i Perwerdigar; Peryadim
aldinggha yétip kirsun! 2 Yüzüngni mendin
qachurmighaysen; Qisilghan künümde manga qulaq
salghaysen; Men nida qilghan künde, manga téz
jawab bergin! 3 Mana, künlirim is-tütektek tügep
kétidu, Ustixanlirim otun-choghlargha oxshash köydi!
4 Yürikim zexme yep chöpler xazan bolghandek
qurup ketti, Hetta nénimni yéyishni untudum. 5
Men ahu-zar tartqanliqimdin, Etlirim süngeklirimge
chapliship qaldi. 6 Chöl-bayawandiki saqiyqushtek,
Weyranchiliqta qonup yürgen huwqushqa oxshaymen.
7 Uxlimay segek turup közettimen; Ögzide yalghuz
qalghan qushqach kebimen. 8 Düshmenlirim kün
boyi méni mesxire qilmaqta, Méni haqaretligenler
ismimni lenet ornida ishletmekte. 9 Qehring hem
achchiqing tüpeylidin, Külni nan dep yewatimen,
Ichimlikimni köz yéshim bilen arilashturimen; Chünki
Sen méni kötürüp, andin yerge urdung. 11 Künlirim
quyash uzartqan kölenggidek yoqulay dep qaldi, Özüm
bolsam chöpler xazan bolghandek qurup kettim. 12
Lékin Sen, Perwerdigar, ebediy turisen, Séning nam-
shöhriting dewrdin-dewrgichidur. 13 Sen ornungdin
turisen, Zion'gha rehim qilisen; Chünki uninggha
shepqet körsitish waqti keldi, He, waqit-saiti yétip
keldi! 14 Chünki qulliring uning tashliridin xursenlik
tapidu, Hem tupriqighimu ichini aghritidu; 15 Eller
Perwerdigarning namidin, Yer yüzidiki shahlar shan-
sheripingdin eyminidu. 16 Mana, Perwerdigar Zionni
qaytidin qurghanda, U Öz shan-sheripide körünidu! 17
U ghérib-miskinning duasigha étibar béridu; Ularning
duasini hergiz kemsitmeydu. 18 Bular kelgüsi bir ewlad

üchün xatirilinidu; Shuning bilen kelgüside yaritilidighan
bir xelq Yahni medhiyeleydu; **19** Chünki U esirlerning
ah-zarlirini anglay dep, Ölümge buyrulghanlarni azad
qilay dep, Égizdiki muqeddes jayidin éngiship nezer saldi,
Ershlerdin Perwerdigar yerge qaridi; **21** Shundaq qilip,
ular Perwerdigarning xizmitide bolayli dégende, Yeni el-
memliketler jem yighilghan waqtida — Perwerdigarning
nami Zionda, Uning sherepliri Yérusalémda jakarlinidu!
23 Biraq U méni yolda maghdursizlandurup, Künlirimni
qisqartti. **24** Men: «Tengrim, ömrümning yérimida
méni élip ketme!» — dédim. — «Séning yilliring
dewrdin dewrgichidur, **25** Sen yerni elmisaqtinla berpa
qilghansen, Asmanlarni hem qolliring yasighandur; **26**
Ular yoq bolup kétidu, Biraq Sen dawamliq turiwérisen;
Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; Ularni kona
ton kebi almashtursang, Shunda ular kiyim-kéchek
yenggüshlen'gendek yenggüshlinidu. **27** Biraq Sen
özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur. **28**
Qulliringning balilirimu turiwéridu, Ularning ewladi
huzuringda mezmut yashaydu!».

103 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha
teshekkür qaytur, i jénim; I pütün wujudum,
Uning muqeddes namigha teshekkür qaytur! **2**
Perwerdigargha teshekkür qaytur, i jénim, Untuma
uning barliq méhrimbanliq-beriketlirini; **3** U pütkül
qebihlikliringni kechüridu, Barliq késelliringge dawa
qilidu; **4** Hayatingni hangdin hörlükke qutquzidu,
Béshinggha méhir-muhebbet hem rehimdilliqlarni taj
qilip kiygüzidu. **5** Könglüngni nazunémetler bilen
qanduridu; Yashliqing bürkütningkidek yéngilinidu.
6 Perwerdigar barliq ézilgenler üchün heqqaniyliq
hem adaletni yürgüzidu; **7** U Öz yollirini Musagha,
Qilghanlirini Israillargha namayan qilghan. **8**
Perwerdigar rehimdil we shepqetliktur, U asanliqche
achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship
turidu. **9** U uzun'ghiche eyiblewermeydu, Yaki ta
menggüge ghezipide turiwermeydu. **10** U bizge
gunahlirimizgha qarita muamilide bolghan emes,
Bizge qebihliklirimizge qarita tégishlikini yandurghan
emes. **11** Asman yerdin qanchilik égiz bolsa, Uningdin
qorqidighanlargha bolghan muhebbitimu shunchilik
zordür. **12** Sherq gherbtin qanchilik yiraqta bolsa,
Bizdiki asiyliqlarnimu shunche yiraqlashturdi. **13** Ata
balilirigha qandaq köyün'gen bolsa, Perwerdigarmu
Özidin qorqidighanlargha shundaq méhribandur. **14**
Chünki U Özi bizning jismimizni bilidu, Tupraqtin
ikenlikimizni U ésige alidu. **15** Insan bolsa — uning
künliri ot-chöpke oxshaydu, Daladiki güldek ünüp chiqip
chéchekleydu; **16** Uning üstidin shamal uchup ötidu,
U yoq bolidu, esliy makanimu uni qayta tonumaydu.
17 Lékin Özidin qorqidighanlargha, Öz ehdisige wapa
qilghanlargha, Körsetmilirini orunlash üchün ularni éside
tutqanlargha, Perwerdigarning méhir-muhebbiti ezeldin
ebedgiche, Heqqaniyiti ewladtin ewladlirigichidur. **19**
Perwerdigar textini ershte qurghan, Uning selteniti
hemmining üstidin höküm süridu; **20** I sözige qulaq
salghuchi, Kalamini ijra qilghuchi, qudriti zor bolghan
Uning perishtiliri, Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturunglar! **21** I siler, Uning barliq qoshunliri, Iradisini
ada qilghuchi xizmetkarliri, Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturunglar! **22** I, Uning barliq yasighanliri,
Hökümranliqi astidiki barliq jaylarda Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturunglar! I méning jénim,
Perwerdigargha teshekkür qaytur!

104 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qaytur, i
jénim! I Perwerdigar Xudayim, intayin ulughsen;
Shanu-shewket we heywet bilen kiyin'gensen; **2**
Libas bilen pürken'gendek yoruqluqqa pürken'gensen,
Asmanlarni chédir perdisi kebi yayghansen. **3** U yuqiriqi
rawaqlirining limlirini sulargha ornatqan, Bulutlarni
jeng harwisi qilip, Shamal qanatliri üstide mangidu; **4**
U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni
qilidu. **5** Yerni U ulliri üstige ornatqan; U esla tewrinip
ketmeydu. **6** Libas bilen oralghandek, uni chongqur
déngizlar bilen orighansen, Sular taghlar choqqiliri
üstide turdi. **7** Séning tenbihing bilen sular beder
qachti, Güldürmamangning sadasidin ular tézdin yandi;
8 Taghlar örlep chiqti, Wadilar chüshüp ketti, [Sular]
Sen békitken jaygha chüshüp ketti. **9** Ular téship,
yerni yene qaplimisun dep, Sen ulargha cheklime
qoyghansen. **10** [Tengri] wadilarda bulaqlarni échip
urghutidu, Suliri taghlar arisida aqidu. **11** Daladiki
herbir janiwargha ussuluq béridu, Yawayi éshekler
ussuzluqini qanduridu. **12** Köktiki qushlar ularning
boyida qonidu, Derex shaxliri arisida sayraydu. **13** U
yuqiridiki rawaqliridin taghlarni sughiridu; Yer Séning
yasighanliringning méwiliridin qandurulidu! **14** U mallar
üchün ot-chöplerni, Insanlar üchün köktatlarni östüridu,
Shundaqla nanni yerdin chiqiridu; **15** Ademning könglini
xush qilidighan sharabni, Insan yüzini parqiritidighan
mayni chiqiridu; Insanning yürikige nan bilen quwwet
béridu; **16** Perwerdigarning derexliri, Yeni Özi tikken
Liwan kédir derexliri [su ichip] qanaetlinidu. **17** Ene
ashular arisigha qushlar uwa yasaydu, Leylek bolsa,
archa derexlirini makan qilidu. **18** Égiz choqqilar tagh
öchkilirining, Tik yarlar sughurlarning panahi bolidu.
19 Pesillerni békitmek üchün U ayni yaratti, Quyash
bolsa pétishini bilidu. **20** Sen qarangghuluq chüshürisen,
tün bolidu; Ormandiki janiwarlarning hemmisi uningda
shipir-shipir kézip yüridu. **21** Arslanlar olja izdep
hörkireydu, Tengridin ozuq-tülük sorishidu; **22** Quyash
chiqipla, ular chékinidu, Qaytip kirip uwilirida yatidu. **23**
Insan bolsa öz ishigha chiqidu, Ta kechkiche méhnette
bolidu. **24** I Perwerdigar, yasighan herxil nersiliring
neqeder köptur! Hemmisini hékmet bilen yaratqansen,
Yer yüzi ijat-bayliqliring bilen toldi. **25** Ene büyük
bipayan déngiz turidu! Uningda san-sanaqsiz ghuzh-
ghuzh janiwarlar, Chong we kichik haywanlar bar. **26** Shu
yerde kémiler qatnaydu, Uningda oynaqlisun dep sen
yasighan léwiatanmu bar; **27** Waqtida ozuq-tülük bergin
dep, Bularning hemmisi Sanga qaraydu. **28** Ulargha
berginingde, tériwalidu, Qolungni achqiningdila, ular
nazunémetlerge toyidu. **29** Yüzüngni yoshursang, ular
dekke-dükkige chüshidu, Rohlirini alsang, ular jan üzüp,
Yene tupraqqa qaytidu. **30** Rohingni ewetkiningde, ular
yaritilidu, Yer-yüzi yéngi [bir dewr bilen] almishidu. **31**
Perwerdigarning shan-shöhriti ebediydur, Perwerdigar
Öz yaratqanliridin xursen bolidu. **32** U yerge baqqinida,
yer titreydu, Taghlargha tegkinide, ular tütün chiqiridu.
33 Hayatla bolidikenmen, Perwerdigargha naxsha

éytimen; Wujudum bolsila Xudayimni küyleymen. **34** U sürgen oy-xiyallirimdin söyünse! Perwerdigarda xushallinimen! **35** Gunahkarlar yer yüzidin tügitilidu, Reziller yoq bolidu. I jénim, Perwerdigargha teshekkürmedhiye qaytur! Hemdusana!

105 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, Uning namini chaqirip iltija qilinglar, Uning qilghanlirini xelqler arisida ayan qilinglar! **2** Uninggha naxshilar éytip, Uni küylenglar; Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. **3** Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning köngli shadlansun! **4** Perwerdigarni hemde Uning küchini izdenglar, Didar-huzurini toxtimay izdenglar. **5** Uning yaratqan möjizilirini, Karamet-alametlirini hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, **6** I Uning quli Ibrahim nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri! **7** U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül yer yüzididur. **8** Özi tüzgen ehdisini ebediy yadida tutidu — — Bu Uning ming ewladqiche wedishleshken sözidur, — **9** Yeni Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Ishaqqa ichken qesimidur. **10** U buni Yaqupqimu nizam dep jezmleshtürdi, Israilgha ebediy ehde qilip bérip: — **11** «Sanga Qanaan zéminini bérimen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen», — dédi, **12** — Gerche shu chaghda ularning sani az, Étiwargha élinmighan, shu yerdiki musapirlar bolsimu. **13** Ular u yurttin bu yurtqa, Bu eldin u qebilige kézip yürdi; **14** U héchkimning ularni ézishige yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu tenbih bérip: — **15** Men mesih qilghanlirimgha tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilma! — dédi. **16** U ashu yurtqa acharchiliqni buyrudi, Tirek bolghan ash-nanni qurutuwetti. **17** U ulardin burun bir ademni ewetkenidi, Yüsüp qul qilip sétilghanidi. **18** Uning putliri zenjirde aghridi, Uning jéni tömürge kirip qisildi; **19** Shundaqla ta özige éytilghan wehiy emelge ashurulghuche, Perwerdigarning söz-kalami uni sinap tawlidi; **20** Pirewn ademlirini ewetip uni boshatquzdi, Qowmlarning hökümdari uni hörlükke chiqardi. **21** Uni öz ordisigha ghojidar qilip qoydi, Pütün mal-mülkige bashliq qilip teyinlep, **22** Öz wezirlirini uning ixtiyarida bolup terbiyilinishke, Aqsaqallirigha danaliq ögitishke tapshurdi. **23** Shuning bilen Israil Misirgha keldi, Yaquplar Hamning zéminida musapir bolup yashidi. **24** [Perwerdigar] Öz xelqini köp nesillik qilip, Ezgüchiliridin küchlük qildi. **25** U [Misirliqlarning] qelbide Öz xelqige nepret hasil qildi, Ularni Öz qullirigha hiyle-mikirlik bolushqa mayil qildi. **26** U Öz quli bolghan Musani, Özining tallighini Harunni yollidi. **27** Ular [Misirda] ilahiy alametlerni ayan qilip, Ham zéminida uning möjizilirini ornatti. **28** Perwerdigar qarangghuluqni ewetip, [Zéminni] zulmetke qaplitiwetti; [Misirliqlar] Uning emrige qarshi turghan emesmu? **29** U ularning sulirini qan'gha aylandurdi, Béliqlirini qurutiwetti. **30** Ularning yerlirini mizh-mizh paqilar basti, Shah-emirlirining hujrilirighimu ular tolup ketti. **31** U bir söz bilenla, ghuzh-ghuzh chiwinlar bésip keldi; Hemme bulung-puchqaqlarda ghing-ghing uchar chümüliler. **32** U yamghurning ornigha möldür yaghdurup, Bu zémin'gha yalqunluq ot chüshürdi. **33** U üzüm tallirini, enjur derexlirini urdi, Zémindiki derexlerni sunduruwetti. **34** U bir söz qilishi bilenla, chéketkiler keldi, Sansiz yutqur hasharetler mizhildap, **35** Zéminida bar bolghan giyahlarni yutuwetti, Étizlarning barliq hosullirini yep tügetti. **36** [Axirda] zéminidiki barliq tunji tughulghanlarni, Ularning ghururi bolghan birinchi oghul balilirini qiriwetti. **37** Öz xelqini bolsa, altun-kümüshlerni kötürgüzüp chiqardi, Qebililiride birsimu yiqilip chüshüp qalghini yoq. **38** Ularning chiqqinigha Misir xushal boldi, Chünki ularning wehimisi [Misirliqlargha] chüshti. **39** U ulargha bulutni sayiwen bolushqa, Otni tünde nur bolushqa berdi. **40** Ular soridi, U bödinilerni chiqardi, Ularni samawiy nan bilen qandurdi. **41** U tashni yardi, sular bulduqlap chiqti; Qaqasliqta deryadek aqti. **42** Chünki U bergen muqeddes sözini, Öz quli Ibrahimni este tutti. **43** U xelqini shadxuramliq bilen, Öz tallighinini shadiyane tenteniler bilen [azadliqqa] chiqardi. **44** U ulargha ellerning zéminlirini bérip, Ularni xelqlerning ejir-méhnetlirige muyesser qildi, **45** Bu, ularning Uning belgilimilirini tutup, Qanunlirigha itaet qilishi üchün idi! Hemdusana!

106 Hemdusana! Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti. **2** Perwerdigarning qudretlik qilghanlirini kim sözlep béreleydu? Uning bar shan-shöhritini kim jakarlap béreleydu? **3** Bextliktur adaletni tutqan, Daim heqqaniyliqni yürgüzgen kishi! **4** Xelqingge bolghan himmiting bilen méni esligeysen, i Perwerdigar; Nijatliqing bilen yénimgha kélip xewer alghin! **5** Shuning bilen, Sen tallighanliringning berikitini körey, Öz élingning shadliqi bilen shad bolay, Öz mirasing [bolghan xelqing] bilen pexirlinip, yayrap yürey! **6** Biz ata-bowilirimiz qatarida gunah ötküzduq, Qebihlik qilduq, yamanliq eyliduq. **7** Misirda turghan ata-bowilirimiz möjiziliringni nezirige almay, Köp méhribanliqliringni ésige almidi; Belki déngizda, Qizil Déngiz boyida isyan kötürdi. **8** Biraq U qudritimni namayan qilay dep, Öz nami üchün ularni qutquzdi. **9** Uning Qizil Déngizgha tenbih bérishi bilen, U qupquruq boldi; Xuddi qaghjiraq chöllüktin yéteklep mangghandek, U ularni déngiz tegliridin [quruq] ötküzdi. **10** Ularni öch körgenlerning qolidin hörlükke chiqardi, Ularghа hemjemet bolup düshmen changgilidin qutquzdi. **11** Yawlarni sular basti, Ularning héchbirsi saq qalmidi. **12** Shundila ular Uning sözlirige ishench qildi; Ular Uni küylidi. **13** Ular Uning qilghanlirini shunche téz untudi, Nesihetini kütmidi; **14** Belki dalada ach közlükke baladek bérildi, Chöl-bayawanda Tengrini sinidi. **15** Shunga U sorighinini ularghа berdi, Biraq jüdetküchi bir késelni janlirigha tegküzdi. **16** Ular bargahda Musagha heset qildi, Xudaning muqeddes bendisi Harunnimu körelmidi. **17** Yer échilip Datanni yutuwetti, Abiramni ademliri bilen qapsiwaldi. **18** Egeshküchiliri arisida ot yéqildi; Yalqun rezillerni köydüriwetti. **19** Ular Horeb téghida mozay butni yasidi, Quyma heykelge sejde qilip, **20** Özlirining pexir-shöhriti bolghuchining ornigha, Ot-chöp yeydighan öküzning süritini almashturdi. **21** Misirda ulugh ishlarni körsetken Nijatkari Tengrini ular untudi. **22** Derweqe, Ham diyarida möjiziler yaratqan, Qizil Déngiz boyida qorqunchluq ishlarni körsetken Xudani [untudi]. **23** U ularni halak qilimen dégenidi

— Öz tallighini Musa qehrini yandurush üchün Uning
aldida arichi bolup tik turmighan bolsa, — Derweqe
shundaq qilghan bolar idi. **24** Ular yene güzel zéminni
kemsitip ret qildi, Uning wedisige ishenmidi; **25** Belki
chédirlirida qaqshap yürüp, Perwerdigarning awazigha
qulaq salmidi. **26** Shunga U ulargha qesem qilip qol
kötürüp: — Silerni chölde yiqitip tügeshtürimen — **27**
Ewladliringlarnimu eller arisida yiqitip tügeshtürüp,
Yaqa yurtlar ara tarqitiwétimen» — dédi. **28** Ular Baal-
Péor butqa özini étip choqunup, Ölüklerge atighan
qurbanliqlarni yédi. **29** Ular qilmishliri bilen Uning
achchiqini keltürdi, Ular arisida waba qozghaldi; **30**
Finihas turdi-de, höküm yürgüzdi, Shuning bilen waba
tosuldi; **31** Bu ish [Finihasqa] heqqaniyet dep hésablandi,
Uning nesligimu ewladidin ewladighiche, ebediy
shundaq hésablandi. **32** Ular yene [Perwerdigarni]
méribah suliri boyida ghezepke keltürdi, Ularning
sewebidin Musaghimu zerer yetti; **33** Chünki ular
uning rohini tériktürdi, Uning lewliri bixestilikte gep
qilip saldi. **34** Ular Perwerdigarning emrige xilapliq
qilip, [Shu] yerdiki qowmlarni yoqatmidi; **35** Belki yat
eller bilen ariliship, Ularning qiliqlirini ögendi; **36**
Ularning butlirigha choqundi, Bular özlirige bir tuzaq
bolup chiqti; **37** Chünki ular öz oghul-qizlirini soyup,
jinlargha qurbanliqqa béghishlidi. **38** Shundaq qilip
ular bigunah qanni, Yeni Qanaandiki butlargha atap
qurbanliq qilip, öz oghul-qizlirining qénini tökti; Zémini
qan'gha bulghinip ketti. **39** Ular öz qilmishliri bilen
bulghandi; Qiliqliri bilen pahishe ayaldek buzuldi. **40**
Shunga Perwerdigar Öz xelqidin qattiq ghezeplendi, U
Öz mirasidin yirgendi; **41** Ularni yat ellerning qoligha
berdi, Ulargha öchmenler ular üstidin hökümranliq qildi.
42 Düshmenliri ularni ezdi, Ular yaw qoli astida égilip
püküldi. **43** Köp qétim [Perwerdigar] ularni qutquzdi;
Biraq ular bolsa, öz xahishliri bilen Uninggha asiyliq
qildi, Ular öz qebihliki bilen pes halgha chüshti. **44**
Shundaqtimu U ularning nale-peryadini anglighanda,
Ularning jebir-japalirigha étibar berdi; **45** Hem ular
bilen tüzgen ehdisini eslidi, Zor méhir-shepqiti bilen,
ghezipidin yandi, **46** U ularni sürgün qilghanlarning
qelbide rehim oyghatti. **47** Bizni qutquzghaysen,
i Perwerdigar Xudayimiz! Muqeddes namingghа
teshekkür éytishqa, Tentene qilip Séni medhiyileshke,
Bizni eller arisidin yéninggha yighiwalghaysen! **48**
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta
ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq
«Amin» désun! Hemdusana!

107 Ah, Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki
U méhribandur, ebediydur Uning méhir-
muhebbiti! **2** Perwerdigar yaw qolidin qutquzghanlar,
U hemjemet bolup qutquzghan xelqi buni dawamliq
bayan qilsun — **3** Yeni U sherq bilen gherbtin, shimal
bilen jenubtin, Herqaysi yurtlardin yighiwélin'ghanlar
buni éytsun! **4** Ular chöl-bayawanni kézip pinhan
yolda adashti, Adem makanlashqan héchbir sheherni
tapalmastin. **5** Ach hemde ussuz bolup, Jéni chiqay
dep qaldi. **6** Andin Perwerdigargha peryad qildi, U
ularni musheqqetliridin azad qildi. **7** Makanlashqudek
sheherge yetküche, U ularni tüz yolda bashlidi. **8** Ular
Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes
muhebbiti üchün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri
üchün! **9** Chünki U changqighan köngülni qandurdi,
Ach qalghan janni ésil németler bilen toldurdi. **10**
Zülmette, ölüm kölenggiside yashighanlar, Tömür
kishen sélinip, azab chekkenlerni bolsa, **11** (Chünki
ular Tengrining emirlirige qarshiliq qildi, Hemmidin
Aliy Bolghuchining nesihetini kemsitti) **12** — U
ularni japa-musheqqet tartquzup kemter qildi, Ular
putliship yiqildi, ulargha yardemge birsimu yoq idi. **13**
Andin Perwerdigargha yélinip peryad qildi, U ularni
musheqqetliridin azad qildi. **14** Ularni zulmet hem ölüm
sayisidin chiqirip, Ularning zenjir-asaretlirini sundurup
tashlidi. **15** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun!
Uning özgermes muhebbiti üchün, Insan balilirigha
körsetken möjiziliri üchün! **16** Mana U mis derwazilarni
pare-pare qilip, Tömür taqaqlarni késip tashlidi. **17**
Hamaqetler öz itaetsizlik yolliridin, Qebihlikliridin
azablargha uchraydu; **18** Könglide herxil ozuq-tülüktin
bizar bolup, Ölüm derwazilirigha yéqinlishidu. **19**
Andin Perwerdigargha yélinip peryad qilidu, U ularni
musheqqetliridin azad qilidu. **20** U söz-kalamini ewetip,
ularni saqaytidu, Ularni zawalliqliridin qutquzidu. **21**
Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes
muhebbiti üchün, Adem balilirigha körsetken möjiziliri
üchün! **22** Qurbanliq süpitide teshekkürler éytsun, Uning
qilghanlirini tentenilik naxshilar bilen bayan qilsun! **23**
Kémilerde déngizgha chüshüp qatnighuchilar, Ulugh
sularda tirikchilik qilghuchilar, **24** Bular Perwerdigarning
ishlirigha guwahchidur, Chongqur okyanda körsetken
karametlerni körgüchidur. **25** Chünki U bir söz bilenla
shiddetlik shamalni chiqirip, Dolqunlirini örkeshlitidu;
26 Kémichiler asman-pelek örleydu, Sularning tehtilirige
chüshidu, Dehshettin ularning jéni érip kétidu. **27** Ular
mest ademdek eleng-seleng irghanglaydu, Herqandaq
eqil-charisi tügeydu; **28** Andin Perwerdigargha yélinip
peryad qilidu, U ularni musheqqetliridin azad qilidu.
29 U boranni tinchitidu, Su dolqunlirimu jim bolidu.
30 Shuning bilen ular tinchliqidin shadlinidu; U ularni
teshna bolghan aramgahigha yéteklep baridu. **31** Ular
Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes
muhebbiti üchün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri
üchün! **32** Ular xelqning jamaitidimu Uni ulughlisun,
Aqsaqallar mejliside Uni medhiyilisun. **33** U deryalarni
chölge, Bulaqlarni qaqasliqqa aylanduridu. **34** Ahalisining
yamanliqi tüpeylidin, Hosulluq yerni shorluq qilidu. **35** U
yene chöl-bayawanni kölge, Changqaq yerni bulaqlargha
aylanduridu; **36** Achlarni shu yerge jaylashturup, Ular
olturaqlashqan bir sheherni berpa qilidu; **37** Ular
étizlarni heydep-térip, üzümzarlarni berpa qilidu; Bular
hosul-mehsulatni mol béridu. **38** U ularghа beriket
béridu, Shuning bilen ularning sani xélila éship baridu, U
ularning mal-waranlirini hech azaytmaydu. **39** Ular yene
jebir-zulum, bala-qaza hem derd-elemge yoluqup, Sani
aziyip, püküldi. **40** U ésilzadiler üstige kemsitishlirini
tökidu, Yolsiz desht-sehrada ularni sergerdan qilidu;
41 Lékin miskin ademni jebir-zulumdin yuqiri kötürüp
saqlaydu, Uning aile-tawabatini qoy padisidek köp qilidu.
42 Buni köngli duruslar körüp shadlinidu; Pasiqlarning
aghzi étilidu. **43** Kimki dana bolsa, bularni bayqisun,
Perwerdigarning méhir-shepqetlirini chüshensun!

108 Dawutning küy-naxshisi: — Iradem ching, i
Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilirini
éytip, Berheq, Séni küyleymen, pütün rohim bilen! **2**
I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu
oyghitimen! **3** Xelq-milletler arisida Séni ulughlaymen, i
Perwerdigar; Eller arisida Séni küyleymen! **4** Chünki
özgermes muhebbiting ershlerge yetküdek ulughtur;
Heqiqiting bulutlargha taqashti. **5** I Xuda, shan-
shöhriting ershlerdin yuqiri ulughlan'ghay, Shan-
sheriping yer yüzini qaplighay! **6** Öz söygenliringning
nijatliq tépishi üchün, Ong qolung bilen qutquzghaysen,
Duayimni ijabet qilghaysen. **7** Xuda Öz pak-
muqeddeslikide shundaq dégen: — «Men tentene
qilimen, Men Shekem diyarini bölüp bérimen, Sukkot
wadisini [teqsim qilishqa] ölcheymen. **8** Gilead Manga
mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim
bolsa béshimdiki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-
perman chiqarghuchimdur; **9** Moab Méning yuyunush
jawurumdur; Édomgha chorughumni tashlaymen; Men
Filistiye üstidin tentene qilimen!». **10** Kim Méni bu
mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni
Édomgha élip baralisun? **11** I Xuda, Sen bizni
rasttinla chetke qaqtingmu? Qoshunlirimiz bilen bille
jengge chiqmamsen? **12** Bizni zulumlardin qutulushqa
yardemleshkeysen, Chünki insanning yardimi bikardur!
13 Xuda arqiliq biz choqum baturluq körsitimiz; Bizge
zulum qilghuchilarni cheyligüchi del U Özidur!

109 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I
medhiyemning Igisi Xudayim, jim turma! **2** Mana
rezillerning aghzi, mekkarlarning aghzi köz aldimda
yoghan échildi; Ular yalghanchi til bilen manga qarshi
sözlidi. **3** Nepretlik sözler bilen méni chulghap, Ular
bikardin-bikar manga zerbe bermekte. **4** Muhebbitim
üchün ular manga qarshi shikayetchi boldi, Men bolsam
— duagha bérildim. **5** Yaxshiliqim üchün yamanliq,
Söygüm üchün nepret qayturdi. **6** Herbirining üstide
rezil bir adem teyinligeysen, Uning ong yénida bir
dewager tursun. **7** U soraq qilin'ghanda eyibdar
bolup chiqsun, Duasi gunah dep hésablansun. **8**
Künliri qisqa bolsun, Mensipini bashqisi igilisun. **9**
Baliliri yétim qalsun, Xotuni tul bolsun. **10** Oghulliri
sergerdan tilemchi bolsun, Turghan xarabilikliridin nan
izdep. **11** Jazanixor uning igiliki üstige tor tashlisun,
Méhnet ejrini yatlar bulap-talisun. **12** Uninggha
méhribanliq körsitidighan birsi bolmisun, Yétim qalghan
balilirigha iltipat qilghuchi bolmisun. **13** Uning nesli
qurutulsun; Kéler ewladida namliri öchürülsun. **14** Ata-
bowilirining qebihlikining eyibliri Perwerdigarning
yadida qalsun, Anisining gunahi öchürülmisun. **15**
Bularning eyibliri daim Perwerdigarning köz aldida
bolsun, Shuning bilen U ularning nam-emilini yer
yüzidin öchürüp tashlaydu. **16** Chünki [rezil kishi]
méhribanliq körsitishni héch ésige keltürmidi, Belki
ézilgen, yoqsul hem dili sunuqlarni öltürmekke qoghlap
keldi. **17** U lenet oqushqa amraq idi, Shunga lenet uning
béshigha kélidu; Bext tileshke rayi yoq idi, Shunga bext
uningdin yiraq bolidu. **18** U lenetlerni özige kiyim qilip
kiygen; Shunga bular aqqan sudek uning ich-baghrigha,
Maydek, söngeklirige kiridu; **19** Bular uninggha
yépin'ghan tonidek, Herdaim baghlan'ghan belwéghidek
chaplansun. **20** Bular bolsa méni eyibligüchilerge
Perwerdigarning békitken mukapati bolsun! Méning
yaman gépimni qilghanlarning in'ami bolsun! **21** Biraq
Sen, Perwerdigar Rebbim, Öz naming üchün méning
teripimde bir ish qilghaysen, Méhir-muhebbiting ela
bolghachqa, Méni qutquzghaysen; **22** Chünki men
ézilgen hem hajetmendurmen, Qelbim xeste boldi. **23**
Men quyash uzartqan kölenggidek yoqilay dep qaldim,
Chéketke qéqiwétilgendek chetke qéqiwétildim. **24**
Roza tutqinimdin tizlirim kétidu, Etlirim sizip kétidu.
25 Shunglashqa men ular aldida reswa boldum; Ular
manga qarashqanda, béshini silkishmekte. **26** Manga
yardemleshkeysen, i Perwerdigar Xudayim, Özgermes
muhebbiting boyiche méni qutquzghaysen; **27** Shuning
bilen ular buning Séning qolungdiki ish ikenlikini,
Buni qilghuchining Sen Perwerdigar ikenlikini bilsun.
28 Ular lenet oquwersun, Sen bext ata qilghaysen;
Ular hujum qilishqa turghanda, xijalette qalsun, Biraq
qulung shadlansun! **29** Méni eyibligüchiler xijalet bilen
kiyinsun, Ular öz shermendilikini özlirige ton qilip
yépinsun. **30** Aghzimda Perwerdigargha zor teshekkür-
medhiye qaytürimen; Berheq, köpchilik arisida turup
Uni medhiyileymen; **31** Chünki hajetmenning jénini
gunahqa békitmekchi bolghanlardin qutquzush üchün,
[Perwerdigar] uning ong yénida turidu.

110 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning
Rebbimge: — «Men séning düshmenliringni
textipering qilghuche, Ong yénimda olturghin» — dédi. **2**
Perwerdigar qudritingni körsitidighan shahane hasangni
Ziondin uzitidu; Düshmenliring arisida höküm sürgin!
3 Küchüngni körsitidighan künde, Öz xelqing xalis
qurbanliq kebi pida bolidu; Muqeddes heywitingde, Shu
yashliq dewringdikidek, Sanga hazirmu shebnemler
seherning baliyatqusidin yéngi chiqqandek chüshidu;
4 Perwerdigar shundaq qesem ichti, Hem buningdin
yanmaydu: — «Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning
tipidiki bir kahindursen». **5** Ong teripingde bolghan Reb
ghezipini körsetken künde padishahlarni urup pare-
pare qiliwétidu; **6** U eller arisida sotlaydu; Jay-jaylarni
jesetler bilen tolduridu; Keng zéminning béshini yaridu;
7 U yolda ériqtin su ichidu; U shunga kishining béshini
yöligüchi bolidu.

111 Hemdusana! Köngli duruslarning meshripide,
Hem jamaette turup, Perwerdigargha pütün
qelbim bilen teshekkür éytimen. **2** Perwerdigarning
yasighanliri ulughdur; Bulardin xursen bolghanlar
izdinip ularni sürüshtürmekte. **3** Uning ejri sherep we
heywettur, Uning heqqaniyliqi menggüge turidu. **4** U
Öz möjizilirini yad etküzidu; Perwerdigar muhebbetlik
hem rehimdilliktur. **5** U Özidin eyminidighanlarni ash
bilen teminleydu; Öz ehdisini hemishe yad étidu. **6**
U emelliridiki qudritini Öz xelqige körsitip, Bashqa
ellerning miras-zéminini ularghа teqdim qildi. **7** Uning
qoli qilghanliri heqiqet-sadaqet we adilliqtur; Uning
barliq körsetmiliri ishenchliktur. **8** Bular ebedil'ebedgiche
inawetliktur; Heqiqette hem durusluqta chiqirilghandur.
9 U Öz xelqige nijatliq ewetti; Öz ehdisini emr qilip
menggüge békitti; Muqeddes hem sürlüktur Uning nami.
10 Perwerdigardin qorqush danaliqning bashlinishidur;

Uning hökümlirini tutqanlarning hemmisi yorutulghan
ademlerdur; Uning medhiyisi menggü turidu.

112 Hemdusana! Perwerdigardin eyminidighan,
Uning emrlirini zor xursenlik dep bilidighan
adem bextliktur! **2** Uning nesli zéminda turup küch-
qudretlik bolidu; Duruslarning dewri bextlik bolidu. **3**
Uning öyide dölet hem bayliqlar bolidu; Heqqaniyliqi
menggüge turidu. **4** Qarangghuluqta turghan durus
ademge nur peyda bolidu; U shepqetlik, rehimdil hem
heqqaniydur. **5** Xeyrxah, ötne bérip turidighan ademning
bexti bolidu; U öz ishlirini adilliq bilen yürgüzidu.
6 Berheq, u ebediy tewritilmeydu; Heqqaniy adem
menggüge eslinidu. **7** U shum xewerdin qorqmaydu;
Uning köngli toq halda, Perwerdigargha tayan'ghan.
8 Dili mehkem qilin'ghan, u qorqmaydu; Axirida u
reqiblirining meghlubiyitini köridu. **9** U öziningkini
merdlerche tarqatqan, Yoqsullargha béridu; Uning
heqqaniyliqi menggüge turidu; Uning münggüzi izzet-
shöhret bilen kötürülidu. **10** Rezil adem buni körüp
chidimaydu, Chishlirini ghujurlitidu, u érip kétidu;
Rezillerning arzu-hewisi yoqitilidu.

113 Hemdusana! Medhiyilenglar, i Perwerdigarning
qulliri, Perwerdigarning namini medhiyilenglar!
2 Hazirdin bashlap, ebedil'ebedgiche, Perwerdigarning
namigha teshekkür-medhiye qayturulsun! **3** Kün
chiqardin kün patargha, Perwerdigarning nami
medhiyilinishke layiqtur! **4** Perwerdigar ellerdin yuqiri
kötürüldi; Shan-sheripi ershlerdin yuqiridur. **5** Kimmu
Perwerdigar Xudayimizgha teng bolalisun — Öz makani
yuqirida bolsimu, **6** Asmanlargha hem yerge qarash
üchün, Özini töwen qilghuchigha? **7** Namrat kishini U
topa-changdin kötüridu; Qighliqtin yoqsulni yuqirilitidu;
8 Uni ésilzadiler qatarigha, Yeni Öz xelqining ésilzadiliri
arisigha olturghuzidu; **9** U tughmas ayalni öyge
orunlashturup, Uni oghullarning xushal anisi qilidu.
Hemdusana!

114 Israil Misirdin, Yaqup jemeti yat tilliq ellerdin
chiqqanda, **2** Shu chaghda Yehuda [Xudaning]
muqeddes jayi, Israil uning seltiniti boldi, **3** Déngiz buni
körüp beder qachti, Iordan deryasi keynige yandi; **4**
Taghlar qochqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlidi. **5**
Ey déngiz, sen néme boldung, qachqili? Iordan deryasi,
yolungdin yan'ghili? **6** Taghlar qochqarlardek, Döngler
qozilardek oynaqlighili? **7** I yer yüzi, Rebning jamalidin,
Yaqupning Xudasining jamalidin tewren; **8** U qoram
tashni kölchekke, Chaqmaq téshini mol bulaq sulirigha
aylanduridu.

115 Bizge emes, i Perwerdigar, bizge emes
— Özgermes muhebbiting üchün, heqiqet-
sadaqiting üchün, Öz naminggha shan-sherep
keltürgeysen. **2** Eller némishqa «Ularning Xudasi
qeyerde?» dep [mazaq] qilishidu? **3** Biraq Xudayimiz
bolsa ershlerdidur; Némini xalisa, U shuni qilghandur. **4**
Ularning butliri bolsa peqet kümüsh-altundin ibaret,
Insanning qolliri yasighinidur, xalas. **5** Ularning aghzi bar,
biraq sözliyelmeydu; Közliri bar, körmeydu; **6** Qulaqliri
bar, anglimaydu, Burni bar, puriyalmaydu; **7** Qolliri
bar, siliyalmaydu; Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin
héchbir sada chiqarmaydu. **8** Ularni yasighanlar ularghа
oxshashtur, Ulargha tayan'ghanlarmu shundaqtur. **9**
I Israil, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yardem
qilghuchinglar hem qalqininglardur. **10** I Harun jemeti,
Perwerdigargha tayininglar; U silerge yardem qilghuchi
hem silerning qalqininglardur. **11** Perderdigardin
eyminidighanlar, Perwerdigargha tayininglar; U silerge
yardem qilghuchi hem qalqininglardur. **12** Perwerdigar
bizni eslep keldi; U bext ata qilidu; U Israil jemetige
bext ata qilidu; U Harun jemetige bext ata qilidu; **13**
Perwerdigardin eyminidighanlargha, Chongliri hem
kichiklirigimu bext ata qilidu. **14** Perwerdigar silerge
qoshlap béridu, Silerge hem perzentliringlargha; **15**
Silerge Perwerdigar teripidin bext ata qilin'ghan, Asman-
zéminni Yaratquchidin beriketlen'gen! **16** Asmanlar
bolsa Perwerdigarning asmanliridur; Biraq zéminni
bolsa insan balilirigha tapshurghandur. **17** Ölükler
Yahni medhiyiliyelmeydu, Süküt diyarigha chüshüp
ketkenlermu shundaq; **18** Biraq bizler hazirdin bashlap
Yahqa ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturimiz!
Hemdusana!

116 Men Perwerdigarni söyimen, Chünki U méning
awazimni, yélinishlirimni anglighan. **2** Chünki
U quliqini manga saldi, Shunga men barliq künlirimde
Uninggha iltija qilip chaqirimen. **3** Ölüm asaretliri méni
chirmiwaldi; Tehtisaraning derdliri méni tutuwaldi; Men
péshkellikke yoluqtum, elem tarttim; **(Sheol h7585)** **4**
Shuning bilen men Perwerdigarning namigha toxtimay
nida qildim: — «Sendin ötünimen, i Perwerdigar,
Jénimni qutuldurghaysen! **5** Shepqetliktur Perwerdigar,
heqqaniydur; Xudayimiz rehimdildur. **6** Perwerdigar
nadanni saqlaydu; Men xarab ehwalgha chüshürüldum, U
méni qutquzdi. **7** Hey jénim, qaytidin xatirjem bol; Chünki
Perwerdigar séxiylik, méhribanliq körsetti; **8** Chünki Sen
jénimni ölümdin, közlirimni yashlardin, Ayaghlirimni
putlishishtin qutquzghansen. **9** Men Perwerdigar
aldida tiriklerning zéminida mangimen; **10** Ishen'ginim
üchün mundaq söz qilghanmen: — «Men qattiq xar
qilin'ghanmen». **11** Jiddiyleshkinimdin: — «ademlerning
hemmisi yalghanchi!» — Dégenmen. **12** Manga körsetken
barliq yaxshiliqlirini men néme bilen Perwerdigargha
qayturimen? **13** — Nijatliq qedehini qolumgha alimen, We
Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; **14** Men
qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada qilimen;
Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada qilimen.
15 Perwerdigarning neziride, Öz mömin bendilirining
ölümi qimmetlik ishtur! **16** Ah Perwerdigar, men berheq
Séning qulungdurmen; Men Séning qulungdurmen,
dédikingning oghli ikenmen; Sen méning asaretlirimni
yeshkensen; **17** Men Sanga teshekkür qurbanliqlirini
sunimen, Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen;
18 Men qilghan qesemlirimni Perwerdigar aldida ada
qilimen; Berheq, Uning barliq xelqi aldida ularni ada
qilimen; **19** Perwerdigarning öyining hoylilirida, Séning
otturungda turup, i Yérusalém, [Qesemlirimni ada
qilimen]! Hemdusana!

117 Perwerdigarni medhiyilenglar, barliq eller;
Hemme xelqler, Uni maxtanglar! **2** Chünki
bizge baghlighan özgermes muhebbiti ghelibiliktur;

Hem Perwerdigarning heqiqet-sadaqiti menggülüktur!
Hemdusana!

118 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, chünki
U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti
menggüdur! **2** Israil: «Uning méhir-muhebbiti
menggüdur» — désun! **3** Harun jemeti: «Uning méhir-
muhebbiti menggüdur» — désun! **4** Perwerdigardin
qorqidighanlar: «Uning méhir-muhebbiti menggüdur»
— désun! **5** Qistaqta qélip Yahgha nida qildim; Yah jawab
bérip, méni kengri-azadilikte turghuzdi. **6** Perwerdigar
men tereptidur, men qorqmaymen; Insan méni néme
qilalisun? **7** Perwerdigar manga yardem qilghuchilar
arisida bolup, méning teripimdidur; Öchmenlirimning
meghlubiyitini körimen. **8** Perwerdigarni bashpanahim
qilish, Insan'gha tayinishtin ewzeldur; **9** Perwerdigarni
bashpanahim qilish, Emirlerge tayinishtin ewzeldur. **10**
Barliq eller méni qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning
nami bilen ularni halak qilimen; **11** Ular méni
qorshiwaldi; berheq, qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning
nami bilen men ularni halak qilimen; **12** Ular
herilerdek méni qorshiwaldi; Ular yéqilghan yantaq
otidek tézla öchürülidu; Chünki Perwerdigarning nami
bilen men ularni halak qilimen. **13** Sen [düshmen]
méni zerb bilen itterding, Yiqilghili tas qaldim; Biraq
Perwerdigar manga yardemde boldi. **14** Küchüm
we naxsham bolsa Yahdur; U méning nijatliqim
boldi! **15** Heqqaniylarning chédirlirida shadliq we
nijatliqning tenteniliri yangritilmaqta; Perwerdigarning
ong qoli zeper quchmaqta! **16** Perwerdigarning ong
qoli égiz kötürülgen! Perwerdigarning ong qoli zeper
quchmaqta! **17** Men ölmeymen, belki yashaymen,
Yahning qilghanlirini jakarlaymen. **18** Perwerdigar
manga qattiq terbiye bergen bolsimu, Biraq U méni
ölümge tapshurmidi. **19** Heqqaniyet derwazilirini manga
échip béringlar; Men kirimen, Yahni medhiyileymen.
20 Bu Perwerdigarning derwazisidur; Heqqaniylar
buningdin kiridu! **21** Men sanga teshekkür éytimen;
Chünki Sen manga jawab qayturdung, Hem méning
nijatliqim boldung. **22** Tamchilar tashliwetken tash bolsa,
Burjek téshi bolup tiklendi. **23** Bu ish Perwerdigardindur,
Bu közimiz aldida karamet boldi. **24** Bu Perwerdigar
yaratqan kündur; Biz uningda shadlinip xursen
bolimiz. **25** Qutquzghaysen, i Perwerdigar, Sendin
ötünimen; Sendin ötünimen, bizni yashnatqaysen! **26**
Perwerdigarning namida Kelgüchige mubarek bolsun!
Biz Perwerdigarning öyide turup sanga «Mubarek!» dep
towliduq. **27** Perwerdigar Tengridur; U üstimizge nur
bergen; Héytliq qurbanliqni tanilar bilen baghlanglar,
— Qurban'gahning münggüzlirige ilip baghlanglar.
28 Sen méning Ilahimdursen, Men Sanga teshekkür
éytimen; Méning Xudayim, men Séni ulughlaymen.
29 Perwerdigargha teshekkür éytinglar; Chünki U
méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggüdur!

119 (Alef) Yolda mukemmel bolghanlar, Perwerdigar
Tewrat-qanunida mangidighanlar bextliktur!
2 Uning agah-guwahlirini tutqanlar, Uni chin qelbi
bilen izdigenler, **3** Héchbir heqsizliqni qilmighanlar
bextliktur! Ular uning yollirida mangidu. **4**
Körsetmiliringge estayidil emel qilishimiz üchün, Özüng
ularni békitkensen. **5** Ah, yollirimning yönilishi
belgilimiliringge emel qilishqa békitilgey! **6** Shuning
bilen barliq emr-permanliringni etiwarlisam, Men yerge
qarap qalmaymen. **7** Séning heqqaniy hökümliringni
öginip, Durus köngüldin Sanga teshekkür éytimen. **8**
Men belgilimiliringni choqum tutimen; Méni pütünley
tashliwetmigeysen! **9** (Bet) Yash bir yigit qandaq qilip
öz yolini pak tutalaydu? Séning söz-kalamingni anglap
emel qilish bilenla. **10** Pütün qelbim bilen men Séni
izdidim; Méni emrliringdin adashturmighaysen; **11**
Gunah qilip Sanga qarshi chiqmasliqim üchün, Sözüngni
könglümge mehkem püküwaldim. **12** Mubarekdursen
Perwerdigar, Manga Öz belgilimiliringni ögetkeysen. **13**
Lewlirim bilen men bayan qilimen, Aghzingdiki barliq
hökümliringni. **14** Türlük bayliqlardin shadlan'ghandek,
Agah-guwahliqliringgha egeshken yolda shadlandim.
15 Men körsetmiliring üstide séghinip oylinimen;
Izliringgha qarap oylinimen. **16** Belgilimiliringni
xursenlik dep bilimen; Söz-kalamingni untumaymen. **17**
(Gimel) Qulunggha méhribanliqni körsetkeysen, shuning
bilen men yashaymen, Kalaminggha boysunimen. **18**
Tewrat-qanunungdin karamet sirlarni körüshüm üchün,
Közlirimni achqaysen! **19** Men bu dunyada musapirmen;
Emrliringni mendin yoshurmighaysen. **20** Hökümliringge
herqachan intizar bolup, Yürikim ézilip kétey dep qaldi.
21 Sen lenetke buyrulghan tekebburlargha tenbih bérisen,
Ular emrliringdin adiship kétidu. **22** Mendin ahanet
hem mesxirini yiraqqa ketküzgeysen; Chünki agah-
guwahliqliringni tutimen. **23** Emirler olturup yaman
gépimni qilishmaqta; Séning qulung bolsa belgilimiliring
üstide séghinip oylaydu. **24** Séning agah-guwahliqliring
méning xursenlikim, Méning meslihetchilirimdur. **25**
(Dalet) Méning jénim tupraqqa yépishqan; Söz-kalaming
boyiche méni yéngilandurghaysen. **26** Öz yollirimni
aldingda ochuq bayan qildim, Sen manga jawab
berding; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **27** Méni
körsetmiliringning yolini chüshinidighan qilghaysen,
Andin men karametliring üstide séghinip oylinimen.
28 Jénim qayghu bilen érip kétidu; Söz-kalaming
boyiche méni küchlendürgeysen. **29** Mendin aldamchi
yolni néri qilghaysen; Shepqet qilip manga Tewrat-
qanunungni béghishlighaysen; **30** Men heqiqet-sadaqet
yolini talliwaldim; Hökümliringni aldimda qoydum. **31**
Agah-guwahliringni ching tutimen; Perwerdigar, méni
uyatqa qaldurmighaysen. **32** Sen méning qelbimni
keng-azade qilishing bilen, Emrliring yoligha egiship
yügürimen. **33** (Xé) I Perwerdigar, belgilimiliringning
yolini manga ayan qilghaysen; Men uni axirghiche
tutimen. **34** Méni yorutqaysen, men Tewrat-qanunungni
tutimen, Shundaqla pütün qelbim bilen uninggha emel
qilimen. **35** Méni emrliringning yolida mangidighan
qilghaysen; Chünki ularni xursenlik dep bilimen. **36**
Méning qelbimni shexsiy menpeetke emes, Belki agah-
guwahliqliringgha mayil qilghaysen. **37** Közlirimni
saxtini körüshtin yandurghaysen; Méni yolungda
janlandurghaysen; **38** Sen qulunggha bolghan wedengni
emelge ashurghaysen; Shuning bilen xeqler Sendin
eyminidu. **39** Men qorqqan shermendilikni néri
ketküzgeysen; Chünki Séning hökümliring eladur. **40**
Mana, men körsetmiliringge teshna bolup keldim; Öz
heqqaniyitingde méni janlandurghaysen; **41** : (Waw) We
méhir-muhebbetliring yénimgha kelsun, i Perwerdigar;

Wedeng boyiche nijatliqing yénimgha kelsun; **42** Shunda mende méni mesxire qilghuchigha bergüdek jawab bolidu; Chünki sözüngge tayinimen. **43** We aghzimdin heqiqetning sözini élip tashlimighaysen; Chünki hökümliringge ümid baghlidim; **44** Shunda men Séning Tewrat-qanununngni her qachan tutimen, Berheq, ebedil'ebedgiche tutimen; **45** Shunda men azadilikte mangimen; Chünki körsetmiliringni izdidim. **46** Shunda men padishahlar aldida agah-guwahliqliring toghruluq sözleymen, Bu ishlarda men yerge qarap qalmaymen. **47** We emrliringni xursenlik dep bilimen, Chünki ularni söyüp keldim; **48** Men söyüp kelgen emrliringge qollirimni sozup intilimen, We belgilimiliring üstide séghinip oylinimen. **49** (Zain) Sen qulunggha bergen sözüngni, Yeni manga ümid béghishlighan kalamingni esligeysen. **50** U bolsa derdimge bolghan tesellidur; Chünki söz-wedeng méni janlandurdi. **51** Tekebburlar esheddiy haqaretligini bilen, Lékin Tewrat-qanunungdin héch chetnimidim. **52** Qedimde békitilgen hökümliringni yadimgha keltürdüm, i Perwerdigar, Shundaq qilip özümge teselli berdim. **53** Tewrat-qanununngni tashliwetken reziller wejidin, Otluq ghezep mende qaynap tashti. **54** Musapir bolup turghan jayimda, Körsetmiliring méning naxshilirim boldi. **55** Kéchide, i Perwerdigar, namingni eslep yürdum, Tewrat-qanununngni tutup keldim. **56** Men buninggha nésip boldum, Chünki men körsetmiliringke itaet qilip keldim. **57** (Xet) Özüng méning nésiwemdursen, i Perwerdigar; «Séning söz-kalamingni tutay» — dédim. **58** Men pütün qelbim bilen didaringgha intilip yélindim; Wedeng boyiche manga shapaet körsetkeysen. **59** Men yolliring üstide oylandim, Ayaghlirimni agah-guwahliqliringgha qaritip buridim. **60** Men aldiridim, héch kéchikmidim, Séning emrliringge emel qilishqa. **61** Rezillerning asaretliri méni chirmiwalghini bilen, Men Tewrat-qanununngni héch untumidim. **62** Heqqaniy hökümliring üchün, Tün kéchide teshekkür éytqili qopimen. **63** Men Sendin qorqidighanlarning, Körsetmiliringge egeshkenlerning hemmisining ülpitidurmen. **64** Jahan, i Perwerdigar, Séning özgermes muhebbiting bilen toldi; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **65** (Tet) Söz-kalaming boyiche, i Perwerdigar, Öz qulunggha méhribanliqni körsitip kelgensen. **66** Manga obdan perq étishni we bilimni ögetkeysen; Chünki men emrliringge ishendim. **67** Men azabqa uchrashtin burun yoldin azghan, Biraq hazir sözüngni tutimen. **68** Sen méhribandursen, méhribanliq qilisen, Manga belgilimiliringni ögetkeysen. **69** Tekebburlar manga qara chaplashti; Biraq körsetmiliringge pütün qelbim bilen itaet qilimen. **70** Ularning qelbi tuymas bolup ketti; Biraq men bolsam Tewrat-qanununngni xursenlik dep bilimen. **71** Azabqa uchrighinim yaxshi boldi, Shuning bilen belgilimiliringni ögendim. **72** Men üchün aghzingdiki qanun-telim, Minglighan altun-kümüsh tenggidin ewzeldur. **73** (Yod) Séning qolliring méni yasighan, méni mustehkemlidi; Méni yorutqaysen, emrliringni öginimen. **74** Sendin eyminidighanlar méni körüp shadlinidu; Chünki men söz-kalaminggha ümid baghlap keldim. **75** I Perwerdigar, Séning hökümliringning heqqaniy ikenlikini, Wapadarliqingdin méni azabqa salghininggni bilimen. **76** Ah, qulunggha bergen wedeng boyiche, Özgermes muhebbiting teselliyim bolsun. **77** Méning yashishim üchün, Rehimdilliqliring yénimgha kelsun; Chünki Tewrat-qanunung méning xursenlikimdur. **78** Tekebburlar xijalette qalsun; Chünki ular manga yalghanchiliq bilen tetürlük qilghan; Men bolsam, körsetmiliring üstide séghinip oylinimen. **79** Sendin eyminidighanlar men terepke burulup kelsun; Agah-guwahliqliringni bilgenlermu shundaq bolsun. **80** Könglüm belgilimiliringde mukemmel bolsun; Shuning bilen yerge qarap qalmaymen. **81** (Kaf) Jénim nijatliqinggha telmürüp halidin kétey dewatidu; Men söz-kalaminggha ümid baghlidim. **82** Közüm söz-wedengge telmürüp tügishey dédi, «Sen qachanmu manga teselli bérersen» — dep. **83** Chünki men islinip qurup ketken tulumdek boldum, Biraq belgilimiliringni untumaymen. **84** Qulungning künliri qanche bolidu? Manga ziyankeshlik qilghanlarni qachan jazalaysen? **85** Tekebburlar manga orilarni kolighan; Bu ishlar Tewratinggha muxaliptur; **86** Séning barliq emrliring ishenchliktur; Ular yolsizliq bilen méni qistimaqta; Manga yardem qilghaysen! **87** Ular méni yer yüzidin yoqatqili qil qaldi; Biraq men bolsam, körsetmiliringdin waz kechmidim. **88** Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaysen, We aghzingdiki agah-guwahliqliringni tutimen. **89** (Lamed) Menggüge, i Perwerdigar, Söz-kalaming ershlerde békitilgendur. **90** Séning sadaqiting dewrdin-dewrgichidur; Sen yer-zéminni muqim békitkensen, u mewjut bolup turidu. **91** Séning höküm-qanuniyetliring bilen bular bügünki kündimu turidu; Chünki barliq mewjudatlar Séning xizmitingdidur. **92** Séning Tewrat-qanunung xursenlikim bolmighan bolsa, Azabimda yoqap kéter idim. **93** Men Séning körsetmiliringni hergiz untumaymen; Chünki mushular arqiliq manga hayatliq berding; **94** Men Séningkidurmen, méni qutquzghaysen; Chünki men körsetmiliringni izdep keldim. **95** Reziller méni halak qilishni kütmekte; Biraq men agah-guwahliringni könglümde tutup oylaymen. **96** Men hemme mukemmellikning chéki bar dep bilip yettim; Biraq Séning emr-kalaming cheksiz kengdur! **97** (Mem) Ah, méning Tewrat-qanununggha bolghan muhebbitim neqeder chongqurdur! Kün boyi u méning séghinip oylaydighinimdur. **98** Emrliring herdaim men bilen bille turghachqa, Méni düshmenlirimdin dana qilidu; **99** Barliq ustazlirimdin köp yorutulghanmen, Chünki agah-guwahliring séghinishimdur. **100** Men qérilardin köprek chüshinimen, Chünki körsetmiliringge itaet qilip keldim. **101** Söz-kalaminggha emel qilishim üchün, Ayaghlirimni hemme yaman yoldin tarttim. **102** Hökümliringdin héch chiqmidim; Chünki manga ögetken Sen özüngdursen. **103** Sözliring tilimgha shunche shérin tétiydu! Aghzimda heseldin tatliqtur! **104** Körsetmiliringdin men yorutuldum; Shunga barliq saxta yolni öch körimen. **105** (Nun) Söz-kalaming ayighim aldidiki chiragh, Yolumgha nurdur. **106** Qesem ichtim, emel qilimenki, Men heqqaniy hökümliringni tutimen. **107** Zor azab-oqubetlerni chektim, i Perwerdigar; Söz-kalaming boyiche méni janlandurghaysen. **108** Qobul qilghaysen, i Perwerdigar, aghzimdiki xalis qurbanliqlarni, Manga hökümliringni ögetkeysen. **109** Jénimni aliqinimda daim élip yürimen, Biraq Tewrat-qanununngni peqet untumaymen. **110** Reziller men

üchün qiltaq qurdi; Biraq körsetmiliringdin adashmidim.
111 Agah-guwahliqliringni miras qilip menggüge qobul
qildim; Chünki ular könglümning shadliqidur. **112**
Men könglümni belgilimiliringe menggüge [emel
qilishqa], Yeni axirghiche emel qilishqa mayil qildim.
113 (Sameq) Ala köngüllerni öch körüp keldim; Söyginim
bolsa, Tewrat-qanunungdur. **114** Sen méning dalda
jayim, méning qalqanimdursen; Söz-kalaminggha ümid
baghlidim. **115** Men Xudayimning emrlirige emel qilishim
üchün, Mendin néri bolunglar, i rezillik qilghuchilar!
116 Yashishim üchün, Wedeng boyiche méni yöligeysen;
Ümidimning aldida méni yerge qaratmighaysen. **117**
Méni qollap quwwetligeysen, shunda men aman-ésen
yürimen; We belgilimiliringni herdaim qedirleymen. **118**
Belgilimiliringdin azghanlarning hemmisini neziringdin
saqit qilding; Chünki ularning aldamchiliqi quruqtur.
119 Sen yer yüzidiki barliq rezillerni dashqaldek
shallap tazilaysen; Shunga men agah-guwahliqliringni
söyimen. **120** Etlirim Séningdin bolghan eyminishtin
titreydu; Hökümliringdin qorqup yürimen. **121** (Ayin)
Men durus hökümlerni we adaletni yürgüzdum; Méni
ezgüchilerge tashlap qoymighaysen; **122** Öz qulung
üchün yaxshiliqqa kapalet bolghaysen; Tekebburlargha
méni ezgüzmigeysen. **123** Közüm nijatliqinggha teshna
bolup, Hem heqqaniyiting toghruluq wedengge telmürüp
tügishey dep qaldi; **124** Özgermes muhebbiting bilen
qulunggha muamile qilghaysen; Belgilimiliringni manga
ögetkeysen. **125** Men Séning qulungdurmen; Agah-
guwahliqliringni bilip yétishim üchün méni yorutqaysen.
126 Perwerdigar heriketke kélish waqti keldi! Chünki ular
Tewrat-qanunungni bikar qiliwétidu. **127** Shu sewebtin
emrliringni altundin artuq söyimen, Sap altundin artuq
söyimen; **128** Shunga hemme ishlarni bashquridighan
barliq körsetmiliringni toghra dep bilimen; Barliq
saxta yolni öch körimen. **129** (Pé) Agah-guwahliqliring
karamettur; Shunga jénim ulargha egishidu. **130**
Sözliringning yéshimi nur élip kélidu; Nadanlarnimu
yorutidu. **131** Aghzimni échip hasirap kettim, Chünki
emrliringge teshna bolup keldim. **132** Namingni
söygenlerge bolghan aditing boyiche, Jamalingni men
terepke qaritip shepqet körsetkeysen. **133** Qedemlirimni
sözüng bilen toghrilighaysen; Üstümge héch qebihlikni
höküm sürgüzmigeysen. **134** Méni insanning zulumidin
qutuldurghaysen, Shuning bilen Séning körsetmiliringge
itaet qilimen. **135** Jamalingning nurini qulungning üstige
chachturghaysen; Manga belgilimiliringni ögetkeysen.
136 Közlirimdin yashériqliri aqidu, Chünki insanlar
Tewrat-qanununggha boysunmaydu. **137** (Tsade)
Heqqaniydursen, i Perwerdigar; Hökümliring toghridur.
138 Sen agah-guwahliqliringni heqqaniyliqta buyrughan;
Ular tolimu ishenchliktur! **139** Otluq muhebbitim
özümni yoqitidu, Chünki méni xar qilghuchilar
sözliringge pisent qilmaydu. **140** Sözüng toluq sinap
ispatlan'ghandur; Shunga qulung uni söyidu. **141** Men
tériqtekturmen, kemsitilgenmen, Biraq körsetmiliringni
untumaymen. **142** Séning heqqaniyiting ebediy bir
heqqaniyettur, Tewrat-qanunung heqiqettur. **143**
Péshkellik we azab manga chirmishiwaldi; Biraq
emrliring méning xursenliklirimdur. **144** Séning agah-
guwahliqliringning heqqaniyliqi ebediydur; Yashighin
dep, méni yorutqaysen. **145** (Kof) Men pütün qelbim
bilen Sanga nida qildim, i Perwerdigar; Manga jawab
bergeysen; Men belgilimiliringni tutimen. **146** Men
Sanga nida qilimen; Méni qutquzghaysen; agah-
guwahliqliringgha egishimen. **147** Men tang atmay
ornumdin turup peryad kötürimen; Söz-kalaminggha
ümid baghlidim. **148** Wediliring üstide séghinip oylinish
üchün, Tündiki jésekler almashmay turup közüm
échilidu. **149** Özgermes muhebbiting boyiche awazimni
anglighaysen; I Perwerdigar, hökümliring boyiche méni
janlandurghaysen. **150** Qebih niyetke egeshkenler
manga yéqinlashti, Ular Tewrat-qanunungdin yiraqtur.
151 I Perwerdigar, Sen manga yéqin turisen; Barliq
emrliring heqiqettur. **152** Uzundin béri agah-
guwahliqliringdin ögendimki, Ularni menggüge inawetlik
qilghansen. **153** (Resh) Méning xar bolghinimni
körgeysen, méni qutuldurghaysen; Chünki Tewrat-
qanunungni untumidim. **154** Méning dewayimni
sorighaysen, hemjemet bolup méni qutquzghaysen;
Wedeng boyiche méni janlandurghaysen. **155** Nijatliq
rezillerdin yiraqtur; Chünki ular belgilimiliringni
izdimeydu. **156** Rehimdilliqliring köptur, i Perwerdigar;
Hökümliring boyiche méni janlandurghaysen. **157**
Manga ziyankeshlik qilghuchilar hem méni xar
qilghuchilar köptur; Biraq agah-guwahliqliringdin héch
chetnimidim. **158** Men asiyliq qilghuchilargha qarap
yirgendim, Chünki ular sözüngni tutmaydu. **159** Séning
körsetmiliringni shunche söygenlikimni körgeysen;
Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaysen, i
Perwerdigar. **160** Söz-kalamingni mujessemligende andin
heqiqet bolur; Séning herbir adil hökümüng ebediydur.
161 (Shiyn) Emirler bikardin-bikar manga ziyankeshlik
qilidu; Biraq yürikim kalaming aldidila titreydu. **162**
Birsi zor olja tapqandek, Wedengdin xushallinimen. **163**
Saxtiliqtin nepretlinip yirginimen; Söyginim Tewrat-
qanunungdur. **164** Heqqaniy hökümliring tüpeylidin,
Künde yette qétim Séni medhiyileymen. **165** Tewratingni
söygenlerning zor xatirjemliki bar; Héch nerse ularni
putliyalmas. **166** Men nijatliqinggha ümid baghlap
küttüm, i Perwerdigar, Emrliringge emel qilip. **167**
Jénim agah-guwahliqliringgha egishidu, Ularni intayin
söyimen. **168** Barliq yollirim aldingda bolghach,
Körsetmiliring hem agah-guwahliqliringgha egishimen.
169 (Taw) Méning peryadim aldinggha yéqin kelsun,
i Perwerdigar; Kalaming boyiche méni yorutqaysen.
170 Yélinishim aldinggha kelsun; Wedeng boyiche méni
qutuldurghaysen. **171** Manga belgilimiliringni ögitishing
üchün, Lewlirimdin medhiyiler urghup chiqidu. **172** Tilim
sözüngni küylep naxsha éytidu, Chünki emrliringning
hemmisi heqqaniydur. **173** Qolung manga yardemge
teyyar bolsun; Chünki men körsetmiliringni talliwaldim.
174 Men nijatliqinggha telmürüp teshna bolup keldim, i
Perwerdigar; Séning Tewrating méning xursenlikimdur.
175 Jénim yashisun, u Séni medhiyileydu, Séning
hökümliring manga yardem qilsun. **176** Men yoldin
adashqan qoydek temtirep qaldim; Qulungni izdigeysen;
Chünki emrliringni untup qalghinim yoq.

120 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Béshimgha kün
chüshkende men Perwerdigargha nida qildim;
U manga jawab berdi. **2** I Perwerdigar, jénimni
yalghan sözleydighan lewlerdin, Aldamchi tildin

qutuldurghaysen. **3** Sanga néme bérilidu, Sanga néme
qoshulushi kérek, Ey aldamchi til? **4** — Palwan atqan
ötkür oqlar, Archa choghliri sanga tegsun! **5** Meshek
diyarida musapir bolup yashighinimgha, Kédar chédirliri
arisida turghinimgha halimgha way! **6** Men tinchliqqa
öchler arisida uzundin buyan turuwatimen; **7** Men
tinchliqperwermen; Biraq gep qilsam, ular urushimizla,
deydu.

121 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Közlirimni taghlar
terepke kötürüp qaraymen; Méning yardimim
qeyerdin kélur? **2** Méning yardimim Perwerdigardindur;
Asman-zéminni Yaratquchidindur. **3** U putungni héch
téyildurmaydu; Séni saqlighuchi héch mügdimeydu! **4**
Mana, qara, Israilni saqlighuchi hem mügdimeydu, hem
uxlimaydu! **5** Perwerdigar séning saqlighuchingdur;
Perwerdigar ong yéningdiki sayiwendur. **6** Quyash
kündüzde, ay kéchide sanga zerer yetküzmeydu; **7**
Perwerdigar barliq yamanliqtin séni saqlaydu; U jéningni
saqlaydu; **8** Perwerdigar chiqishingni, kirishingni,
Buningdin kéyin ebedil'ebedgiche saqlaydu.

122 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Ular manga:
«Perwerdigarning öyige chiqayli» — déginide,
Shadlandim. **2** Putlirimiz derwaziliring ichide turushqa
nésip boldi, i Yérusalém! **3** I Yérusalém, sen
jipsilashturulup retlik sélin'ghan bir sheherdursen; **4**
Qebililer u yerge chiqidu, Yahning qebililiri chiqidu;
Israilgha bérilgen körsetme boyiche, Perwerdigarning
namigha teshekkür éytish üchün chiqidu. **5** Chünki
u yerde höküm chiqirishqa textler sélindi, Dawutning
jemetidikilerge textler sélindi. **6** Yérusalémning aman-
xatirjemlikini izdep dua qilinglar; Séni söygenler
ronaq tapidu. **7** Istihkamliring ichide aman-xatirjemlik
bolsun, Ordiliring ichide awat-aramliq bolsun! **8**
Qérindashlirim hem yar-buraderlirim üchün, Men:
«Aman-xatirjemlik ichingde bolsun» — deymen. **9**
Perwerdigar Xudayimizning öyi üchün, Séning ronaq
tépishinggha intilimen!

123 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I ershlerde
Turghuchisen, Sanga béshimni kötürüp
qaraymen; **2** Mana, qulliringning közi öz xojayinining
qollirigha qandaq qarighan bolsa, Dédeklerning közi
öz sahibesining qollirigha qandaq qarighan bolsa,
Bizning közimiz Perwerdigar Xudayimizgha shundaq
qaraydu. Ta bizge shepqet körsetküche qaraydu. **3** Bizge
shepqet körgüzgeysen, i Perwerdigar, Bizge shepqet
körgüzgeysen; Chünki biz yetküche xorluq tartqanmiz.
4 Jénimiz ghojamlarning mazaqlirini, Hakawurlarning
xorluqlirini yetküche tartqandur.

124 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Eger biz terepte
turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, —
Ah, Israil shundaq désun — **2** Biz terepte turghini
Perwerdigar bolmighan bolsa, Kishiler bizge hujumgha
qozghalghanda, **3** Ularning ghezipi bizge tutashqanda, —
Shu chaghda ular bizni tirik yutuwétetti; **4** [Shu chaghda]
sular bizni gherq qiliwétetti; Kelkün béshimizdin
ötetti; **5** Dawalghughan sular béshimizdin ötetti! **6**
Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! Ularning
chishlirigha ow bolushqa bizni qoyup bermidi. **7** Jénimiz
tutquchilarning basmiqidin qéchip chiqqan qushtek
qachti; Basmaq sundurulup, biz qachtuq! **8** Érishken
yardimimiz Perwerdigarning namididur, Asman-zémin
Yaratquchining namididur!

125 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigargha
tayan'ghanlar Zion téghidektur; Uni tewretkili
bolmaydu, U menggülük turidu. **2** Yérusalém!
Taghlar uning etrapini orughan, Hem Perwerdigar
hazirdin ta ebedgiche Öz xelqining etrapini oraydu.
3 Chünki rezillerning hoquq hasisi heqqaniylarning
nésiwisini bashqurmaydu; Bolmisa heqqaniylarmu
qollirini qebihlikke uzartishi mumkin. **4** Perwerdigar,
méhribanlargha méhribanliq qilghaysen; Köngli
duruslarghimu shundaq bolsun. **5** Biraq egri yollargha
burulup ketkenlerni bolsa, Perwerdigar ularni qebihlik
qilghuchilar bilen teng shallaydu. Israilgha aman-
xatirjemlik bolghay!

126 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigar
Ziondin sürgün bolghanlarni qayturup kelgende,
Biz chüsh körgendekla bolduq; **2** Aghzimiz külkige,
Tilimiz shadlinishqa toldi; Shu tapta eller arisida ular: —
«Perwerdigar ularga zor ishlarni qilip berdi» — déyishti.
3 Perwerdigar derweqe biz üchün zor ishlarni qildi, Biz
bulardin shadlinimiz. **4** Jenubtiki quruq ériqlar [shar-
shar sularga] aylandurulghandek, Biz tutqunlarnimu öz
erkimizge qayturghaysen, i Perwerdigar; **5** Köz yashlirini
éqitip térighanlar shadliq bilen orar; **6** Yighlap yürüp
chachidighan uruqni kötürgen kishi, Berheq, shadliq-
tentene bilen orighan baghlirini kötürüp qaytip kélidu.

127 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Sulayman yazghan
küy: — Perwerdigar Özi öy salmisa, Salghuchilar
bikardin-bikar uninggha ejir singdüridu; Perwerdigar
sheherni saqlimisa, Közetchiler bikardin-bikar oyghaq
turidu. **2** Silerning seherde ornunglardin qopushunglar,
Kech bolghanda yétishinglar, Japa-musheqqetni nandek
yégininglar bikardin-bikardur; Chünki U Öz söyginige
uyquni béridu. **3** Mana, balilar Perwerdigardin bolghan
mirastur, Baliyatquning méwisi Uning mukapatidur; **4**
Yashliqta tapqan balilar, Baturning qolidiki oqlardek
bolidu. **5** Oqdéni mushular bilen tolghan adem
bextliktur; [Sheher] derwazisida turup düshmenler bilen
sözlishiwatqinida, Ular yerge qarap qalmaydu.

128 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigardin
qorqidighanlar, Uning yollirida
mangidighanlarning herbiri bextliktur! **2** Chünki sen
öz qolungning ejrini yeysen; Bextlik bolisen, ronaq
tapisen; **3** Ayaling bolsa öyüng ichide méwilik üzüm
télidek bolidu; Baliliring dastixaningni chöridep, zeytun
derexliridek tizilip olturidu; **4** Mana, Perwerdigardin
qorqidighan kishi shundaq bextni köridu. **5** Perwerdigar
sanga Zion téghidin bext ata qilghay; Sen ömrüng
boyiche Yérusalémning awatliqini körgeysen; **6**
Perzentliringning perzentlirini körgeysen; Israilgha
aram-tinchliq bolghay!

129 «Yuqirigha chiqish naxshisi» «Yashliqimdin
tartip ular köp qétim méni xar qilip keldi»
— — Ah, Israil hazir buni désun — **2** «Ular

yashliqimdin tartip köp qétim méni xar qilip keldi,
Biraq üstümdin ghelibe qilghan emes. 3 Qosh
heydigüchiler dümbemde heydigen, Chöneklirini intayin
uzun tartqan». 4 Perwerdigar heqqaniydur; U rezillerning
asaretlirini sunduruwetti; 5 Ular shermende bolup
arqisigha yandurulsun, Ziondin nepretlinidighanlarning
hemmisi! 6 Ular ögzide ünüp chiqqan chöptek bolsun;
Üzülmey turupla soliship kétidighan; 7 Ot-chöp
orighuchigha uningdin bir tutammu chiqmaydu; Bagh
baghlighuchigha bir quchaqmu chiqmaydu; 8 Ötüp
kétiwatqanlarmu: «Perwerdigarning berikiti üstünglarda
bolghay; Perwerdigarning nami bilen silerge bext
tileymiz!» — dégen salamni héch bermeydu.

130 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Chongqur
yerlerdin Sanga peryad kötürimen, i
Perwerdigar; 2 I Reb, awazimni anglighaysen;
Qulaqliringni yélinish sadayimgha salghaysen; 3 Eger
Sen Yah, qebihliklerni sürüshtürüp sanisang, Emdi
Reb, kim tik turalaydu? 4 Biraq Sende meghpiret-
kechürüm bardur; Shunga Sendin eyminishke bolidu. 5
Perwerdigarni kütüwatimen; Jénim kütüwatidu; Uning
sözige ümid baghlidim. 6 Tün jésekchilirining seherge
bolghan teshnasidin artuq, Berheq, tün jésekchilirining
seherge bolghan teshnasidin artuq, Jénim Rebke teshna
bolup kütmekte. 7 I Israil, Perwerdigargha ümid
baghlanglar; Chünki Perwerdigarda özgermes muhebbet
bardur; Uningda zor nijatliqlarmu bar; 8 U Israilni barliq
qebihlikliridin bedel tölep qutquzidu.

131 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan
küy: — I Perwerdigar, könglüm tekebbur emes,
Nezirimmu üstün emes; Men chong ishlar bilenmu, Yaki
chamim yetmeydighan karamet ishlar bilenmu meshghul
bolmaymen; 2 Berheq, anisining quchiqida yatqan
emchektin ayrilghan balidek, Öz jénimni bésiwélip
tinchlandurdum; Könglüm ichimde emchektin ayrilghan
balidektur. 3 Israil Perwerdigargha ümid baghlisun;
Hazirdin bashlap, ebedil'ebedgiche!

132 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I Perwerdigar,
Dawut üchün u tartqan barliq jebir-japalarni
yad etkeysen; 2 U Perwerdigargha qandaq qesem ichken,
Yaquptiki qudret Igisige qandaq wede qilghan: — 3
«Perwerdigargha turar jayni, Yaqupning qudretlik Igisige
makanni tapmighuche, Öyümdiki hujrigha kirmeymen,
Kariwattiki körpemge chiqmaymen, Közümge uyquni,
Qapaqlirimgha mügdeshni bermeymen». 6 Mana,
biz uning xewirini Efratahda angliduq; Uni ormanliq
étizlardin taptuq; 7 Uning turar jaylirigha bérip
kireyli, Uning textiperi aldida sejde qilayli; 8
Ornungdin turghin, i Perwerdigar, Sen qudritingning
ipadisi ehde sanduqung bilen, Öz aramgahinggha
kirgin! 9 Kahinliring heqqaniyliq bilen kiyindürülsun,
Mömin bendiliring tentenilik awazni yangratsun! 10
Qulung Dawut üchün, Özüng mesih qilghiningning
yüzini yandurmighaysen; 11 Perwerdigar Öz heqiqiti
bilen Dawutqa shu qesemni qildi, U uningdin héch
yanmaydu: — U: — «Öz pushtingdin chiqqan méwidin
birsini textingde olturghuzimen; 12 Perzentliring
Méning ehdemni, Hem Men ularga ögitidighan agah-
guwahlirimni tutsa, Ularning perzentliri menggüge
textingde olturidu» — dégen. 13 Chünki Perwerdigar
Zionni tallighan; U Öz makani üchün uni xalighan. 14
Mana U: — «Bu menggüge bolidighan aramgahimdur;
Mushu yerde turimen; Chünki Men uni xalaymen. 15
Men uning rizqini intayin zor beriketleymen; Uning
yoqsullirini nan bilen qandurimen; 16 Uning kahinlirigha
nijatliqni kiygüzimen, Uning mömin bendiliri shadliqtin
tentenilik awazni yangritidu. 17 Men bu yerde Dawutning
münggüzini bixlandurimen; Özümning mesih qilghinim
üchün yoruq bir chiragh békitkenmen; 18 Uning
düshmenlirige shermendilikni kiygüzimen; Emma uning
kiygen taji béshida ronaq tapidu» — dédi.

133 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan
küy: — Qara, mana, qérindashlar birlikte turush
némidégen yaxshi, némidégen shérindur! 2 U Harunning
béshigha tökülüp, saqilidin aqqan awu qimmetlik
maydek, U Harunning saqilidin éqip, Kiyim-kéchekning
yaqisigha chüshken qimmetlik maygha oxshaydu; 3 U
yene Hermon téghidiki shebnemning Zion taghlirigha
chüshüshige oxshaydu; Chünki shu yerde Perwerdigar
beriketni — Yeni menggülük hayatni buyrughan!

134 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Mana,
Perwerdigargha teshekkür-medhiye
qayturunglar, I, kéchiche Perwerdigarning öyide
turidighan, Perwerdigarning barliq qulliri! 2 Muqeddes
jayda turup qolliringlarni kötürüp Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturunglar! 3 Asman-zéminni
Yaratquchi Perwerdigar silerni Ziondin beriketligey!

135 Hemdusana! Perwerdigarning namini
medhiyilenglar, Uni medhiyilenglar,
Perwerdigarning qulliri! 2 Uni medhiyilenglar,
Perwerdigarning öyide turghanlar, Xudayimizning
hoylilirida turghanlar! 3 Yahni medhiyilenglar, chünki
Perwerdigar méhribandur; Uning namigha küy éytinglar;
Chünki mushundaq qilish shérindur; 4 Chünki Yah
Yaqupni Öziningki bolushqa, Israilni Öz mirasi bolushqa
talliwaldi. 5 Chünki özüm bilimenki, Perwerdigar
ulughdur; Rebbimiz barliq ilahlardin üstündur. 6
Perwerdigar néme ishni muwapiq körgen bolsa, U
asmanlarda, Zéminda, Déngizlarda hem uning barliq
tegliridimu shuni qilghandur. 7 U yer chetliridin bulut-
tumanlarni örlitidu; Yamghurlargha chaqmaqlarni
hemrah qilidu; Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. 8
U Misirdiki tunji oghullarni halak qildi, Insanlarning
bolsun, haywanlarning bolsun hemmini urup halak qildi.
9 U alametlerni, möjizilerni aranglargha ewetti, i Misir;
Pirewn we uning hemme qulliri üstige ewetti. 10 U ulugh
ellerni uruwetti, Qudretlik padishahlarni öltürüwetti;
11 Amoriylarning padishahi Sihonni, Bashanning
padishahi Ogni, Qanaandiki barliq padishahliqlarni
uruwetti. 12 Ularning zéminini miras qilip, Öz xelqi
Israilgha miras bolushqa teqdim qildi. 13 Séning
naming, Perwerdigar, menggüge, Shöhret-xatireng
dewrdin-dewrgichidur. 14 Chünki Perwerdigar Öz
xelqining dewasini soraydu; Öz qullirigha rehim qilidu.
15 Ellerning butliri bolsa peqetla kümüsh-altundin
ibarettur, Ularni insanning qolliri yasighandur, xalas.
16 Ularning aghzi bar, biraq sözlimeydu; Közliri bar,
biraq körmeydu; 17 Qulaqliri bar, biraq anglimaydu,

Aghzida héch nepes yoqtur. **18** Ularni yasighanlar
ularghа oxshap qalidu, Ularghа tayan'ghanlarmu
shundaqtur. **19** Israil jemeti, Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturunglar; Harun jemeti, Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturunglar; **20** Lawiy jemeti,
Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar;
Perwerdigardin qorqidighanlar, Perwerdigargha
teshekkür-medhiye qayturunglar! **21** Yérusalémda
makanlashqan Perwerdigargha Ziondin teshekkür-
medhiye éytilsun! Hemdusana!

136 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, U
méhribandur; Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur; **2** Ilahlarning ilahigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
3 Reblerning Rebbige teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; **4** Zor karametlerni
birdinbir Yürgüzguchige teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; **5** Eqil-paraset
arqiliq asmanlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **6** Zéminni
sular üstide sozup Turghuzghuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
7 Ulugh nur jisimlirini Yasighuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **8**
Kündüzni bashquridighan quyashni Yasighuchigha
teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur; **9** Kéchini bashqurdighan ay hem
yultuzlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **10** Ularning
tunjilirini urup, Misirgha zerb bergüchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
11 Israilni ular arisidin chiqarghuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
12 Küchlük qol hem uzatqan bilek bilen ularni
Chiqarghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; **13** Qizil déngizni bölek-bölek
Bölgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur; **14** Hem Israilni uning otturisidin
Ötküzgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; **15** Qizil déngizda Pirewnni
qoshunliri bilen süpürüp tashlighuchigha teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **16**
Öz xelqini chöl-bayawandin Yétekligüchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur;
17 Büyük padishahlarni Uruwetküchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **18**
Hem meshhur padishahlarni Öltürgüchige teshekkür
éytinglar, Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **19**
Jümlidin Amoriylarning padishahi Sihonni Öltürgüchige
teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur; **20** — Hem Bashan padishahi Ogni
Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; **21** Ularning zéminini miras
üchün Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning
muhebbiti menggülüktur; **22** Buni bendisi Israilgha
miras qilip bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki
Uning muhebbiti menggülüktur; **23** Halimiz xarab
ehwalda, bizlerni Esligüchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **24** Bizni
ezgenlerdin qutuldurghuchigha teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **25** Barliq
et igilirige ozuq Bergüchige teshekkür éytinglar,
Chünki Uning muhebbiti menggülüktur; **26** Ershlerdiki
Tengrige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti
menggülüktur!

137 Babildiki derya-ériqlar boyida biz olturduq;
Zionni esliginimizde, berheq yigha kötürduq; **2**
Chiltarimizni arisidiki sögetlerge ésip qoyduq. **3** Chünki
bizni sürgün qilghanlar bizdin naxsha telep qildi; Bizni
zarlatquchilar bizdin tamasha telep qilip: — «Hey, Zion
naxshiliridin birni bizge éytqina» — déyishti. **4** Yaqa
yurtta turup Perwerdigarning naxshisini qandaqmu
éytayli? **5** Ey Yérusalém, men séni untusam, Ong qolum
[maharitini] untusun! **6** Séni eslimisem, — Yérusalémni
eng chong xursenlikimdin ewzel körmisem — Tilim
tanglayimgha chapliship qalsun! **7** I Perwerdigar, Édom
baliliridin hésab alghanda, Yérusalémning béshigha
chüshken künini yadinggha keltürgeysen; Chünki ular:
«Uni yer bilen yeksan qilinglar, Ulighiche yer bilen yeksan
qilinglar!» déyishti. **8** I bulinish aldida turghan Babil
qizi, Bizge qilghan qilmishliringni özüngge qayturghuchi
bextliktur! **9** Bowaqliringni élip tashqa atquchi kishi
bextliktur!

138 Dawut yazghan küy: — Pütün qelbim bilen Sanga
teshekkür éytimen; Barliq ilahlar aldida Séni
küyleymen. **2** Pak-muqeddeslikingning ibadetxanisigha
qarap bash urimen, Özgermes muhebbiting hem
heqiqet-sadaqiting üchün namingni tebrikleymen;
Chünki Sen pütün nam-shöhritingdinmu bekrek,
wedengde turidighiningni ulugh qilghansen. **3**
Sanga nida qilghan künide, manga jawab bergensen;
Jénimgha küch kirgüzüp, méni righbetlendürgensen.
4 Aghzingdiki sözlerni anglighanda, i Perwerdigar,
Jahandiki barliq shahlar Séni medhiyileydu; **5** Ular
Perwerdigarning yollirida yürüp naxsha éytidu, Chünki
ulughdur Perwerdigarning shan-sheripi. **6** Chünki
Perwerdigar aliydur; Biraq U hali boshlargha nezer salidu;
Tekebbularni bolsa U yiraqtin tonup yétidu. **7** Zulmet-
musheqqetler arisida mangghan bolsammu, Sen méni
janlandurisen; Düshmenlirimning ghezipini tosushqa
qolungni uzartisen, Ong qolung méni qutquzidu. **8**
Perwerdigar manga tewe ishlarni pütküzidu; Méhir-
muhebbiting, i Perwerdigar, menggülüktur; Öz qolliring
yasighanni tashlap ketmigeysen!

139 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I
Perwerdigar, Sen méni tekshürüp chiqting, Hem méni
bilip yetting; **2** Özüng olturghinimni, turghinimnimu
bilisen; Yiraqta turuqluq könglümdikini bilisen. **3**
Basqan qedemlirimni, yatqanlirimni ötkemengdin
ötküzdung; Barliq yollirim Sanga ayandur. **4** Berheq,
tilimgha bir söz kéle-kelmestinla, i Perwerdigar, Mana
Sen buni eyni boyiche bilmey qalmaysen. **5** Sen
méni aldi-keynimdin orap turisen, Qolungni méning
üstümge qondurghansen. **6** Bundaq bilim manga
shunchilik tilsimat bilinidu! Shundaq yüksekki, men uni
bilip yételmeydikenmen. **7** Rohingdin néri bolushqa
nelergimu baralayttim? Huzurungdin özümni qachurup
nelerge baralayttim? **8** Asmanlargha chiqsam, mana
Sen ashu yerde; Tehtisarada orun salsammu, mana

Sen shu yerde; (Sheol h7585) 9 Seherning qanatlirini
élip uchup, Déngizning eng chet yerliride tursam,
10 Hetta ashu jayda qolung méni yétekleydu, Ong
qolung méni yöleydu. 11 Men: «Qarangghuluq méni
yapsa, Etrapimdiki yoruqluq choqum kéche bolidu» —
désem, 12 Qarangghuluqmu Sendin yoshurunalmaydu,
Kéchimu Sanga kündüzdek aydingdur, Qarangghuluqmu
[Sanga] yoruqtektur. 13 Berhek, Sen méning ichlirimni
yasighansen; Anamning qorsiqida méni toqughansen;
14 Men Séni medhiyileymen, Chünki men sürlük we
karamet yasalghanmen; Séning qilghanliring karamet
tilsimattur; Buni jénim obdan bilidu. 15 Men yoshurun
jayda yasalghinimda, Yer tegliride epchillik bilen
toqulup shekillendürülginimde, Ustixanlirim Sendin
yoshurun emes idi. 16 Ezalirim téxi apiride bolmighan
künlerde, Ular yasiliwatqan künlerde, Közüng téxi
shekillenmigen jismimni körüp yetkenidi; Ularning
hemmisi alliburun deptiringde yézilghanidi. 17 Ah
Tengrim, oyliring manga neqeder qimmetliktur!
Ularning yighindisi shunche zordur! 18 Ularni sanay
désem, ular déngizdiki qumlardinmu köptur; Uyqudin
közümni achsam, men yenila Sen bilen billidurmen!
19 Ah, Sen rezillerni öltürüwetseng iding, i Xuda!
Qanxor kishiler, mendin yiraq bolush! 20 Chünki
ular Séning toghruluq hiylilik bilen sözleydu; Séning
sheherliring ular teripidin azduruldi. 21 Sanga öchmen
bolghanlargha, i Perwerdigar, menmu öchqu? Sanga
qarshi chiqqanlargha menmu yirginimen'ghu? 22
Ularga chish-tirniqimghiche öchturmen; Ularni öz
düshmenlirim dep hésablaymen. 23 Méni közitip
tekshürgeysen, i Tengrim! Méning qelbimni bilip
yetkeysen! Méni sinap, ghemlik oylirimni bilgeysen; 24
Mende [Özüngge] azar bergüdek yolning bar-yoqluqini
körgeysen; We méni menggülük yolungda yétekligeysen!

140 Neghmichilerning béshigha tapshurulup
oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Rezil
ademdin, i Perwerdigar, méni azad qilghaysen;
Zorawan kishidin méni saqlighaysen. 2 Ular könglide
yamanliqlarni oylimaqta; Ular her küni jem bolushup
urush chiqarmaqchi. 3 Tilini yilanningkidek ittik qilidu;
Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu; (Sélah)
4 Rezil ademning qolliridin méni aman qilighaysen,
i Perwerdigar; Putlirimni putlashni qestleydighan
zorawan kishidin saqlighaysen. 5 Tekebburlar men
üchün qiltaq, tanilarni yoshurup teyyarlidi; Yol boyida
tor yaydi, Men üchün tuzaqlarni saldi; (Sélah) 6 Men
Perwerdigargha: «Sen méning Tengrimdursen» —
dédim; Yélinishlirim sadasigha qulaq salghaysen, i
Perwerdigar; 7 Perwerdigar Reb nijatliqimning küchidur;
Sen jeng künide béshimni yépip qoghdighansen. 8 Rezil
ademning ümidini ijabet qilmighaysen, i Perwerdigar;
Ularning hiylilirini aqquzmighaysen; Bolmisa özlirini
chong tutuwalidu. (Sélah) 9 Méni qorshiwalghanlarning
bolsa, Lewliridin chiqqan shumluq ularning öz béshigha
chüshsun; 10 Üstige choghlar yaghdurulsun; Ular otqa,
Qaytidin chiqalmighudek hanglargha tashliwétilsun;
11 Tili chéqimchi ademning yer yüzide orni bolmisun;
Balayi'apet zorawanlarni tügeshküche owlaydu; 12
Men bilimenki, Perwerdigar ézilgenlerning dewasini
soraydu, Yoqsulning heqqini élip béridu; 13 Berheq,
heqqaniylar naminggha teshekkür éytidu; Köngli
duruslar huzurungda yashaydu.

141 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, men Sanga
nida qildim; Yénimgha tézdin kelgeysen; Sanga
nida qilghinimda awazimni anglighaysen. 2 Duayimni
anglighiningda, Sanga sunulghan xushbuydek yéqimliq
bolsun, Qolumning kötürülüshi sunulghan kechlik
qurbanliqtek qobul bolsun. 3 Aghzim aldida közetchi
turghuzghaysen, i Perwerdigar; Lewlirim derwazisini
saqlighaysen; 4 Könglümni héchqandaq yaman ishqa,
Qebihlik qilghuchilargha shérik bolup, rezillik qilishqa
mayil qilmighaysen. Méni ularning németliridin héch
yégüzmigeysen! 5 Heqqaniy adem méni ursun —
Bu manga méhribanliqtur; Manga tenbih bersun —
Bu bolsa, béshim ret qilmaydighan, quyulghan ésil
maydek bolidu. Chünki méning duayim yenila shularning
rezilliklirige qarshi bolidu. 6 Ularning hakimliri tik
yarlardin tashliwétilgende, [Xelq] méning sözlirimni
anglaydu; Chünki bu sözler shérindur. 7 Birsi otun
yarghanda yerge chéchilghan yérindilardek, Mana,
ustixanlirimiz tehtisara ishiki aldida chéchiwétildi;
(Sheol h7585) 8 Berheq, közlirim Sangila tikilip qaraydu,
Perwerdigar Rebbim; Sanga tayinimen; Jénimni xarab
qilip tashliwetmigeysen. 9 Ularning manga salghan
qiltiqidin, Qebihlik qilghuchilarning tuzaqliridin méni
saqlighaysen; 10 Reziller özining torlirigha yiqilsun,
Men bolsam — ötüp kétimen.

142 Dawut gharda yoshurunup turghan waqitta
yazghan «Masqil»: — Men Perwerdigargha
awazimni anglitip nale-peryad kötürimen;
Perwerdigargha awazim bilen yélinimen; 2 Uning aldida
dad-zarlirimni tökimen; Uninggha awarichilikimni
éytimen. 3 Rohim ichimde tügishey dep qalghanda, Shu
chaghda basqan yolumni bilgensen; Men mangghan
yolda ular manga qiltaq saldi. 4 Ong yénimgha
qarap baqqaysen; Etrapimda méni tonuydighan adem
yoqtur; Panahgah yoqap ketti; Héch adem jénimgha
köyünmeydu. 5 Men Sanga peryad kötürdüm, i
Perwerdigar; Sanga: «Sen méning Bashpanahimsen,
Tiriklerning zéminida bolghan Nésiwemdursen» —
dédim. 6 Méning peryadimgha qulaq salghaysen; Chünki
men intayin xarab ehwalgha chüshürüldum; Méni
qoghlighuchilirimdin qutuldurghaysen; Chünki ular
mendin küchlüktur. 7 Séning namingni tebriklishim
üchün, Jénimni türmidin chiqarghaysen; Heqqaniylar
etrapimda olishidu; Chünki Sen manga zor méhribanliq
körsitisen.

143 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar,
duayimni anglighaysen; Yélinishlirimgha qulaq
salghaysen; Heqiqet-sadaqitingde hem heqqaniyitingde
manga jawab bergeysen. 2 Öz qulungni soraqqa tartishqa
turmighaysen; Chünki neziringde tiriklerning héchbiri
heqqaniy ispatlanmaydu. 3 Chünki düshmen jénimgha
ziyankeshlik qilmaqta, U hayatimni depsende qildi; Méni
xuddi ölgili uzun bolghanlardek, Qarangghu jaylarda
turushqa mejbur qilidu. 4 Shunga rohim ichimde
tügishey dep qaldi; Ichimde qelbim sundi. 5 Men
qedimki künlerni esleymen; Séning barliq qilghanliring
üstide séghinip oylinimen; Qolliring ishligenlirini

xiyalimdin ötküzimen. **6** Qollirimni Sanga qarap
sozup intilimen; Jénim changqighan zémindek Sanga
teshnadur. (Sélah) **7** Manga tézdin jawab bergeysen,
i Perwerdigar; Rohim halidin kétidu; Didaringni
mendin yoshurmighaysen; Bolmisa men hanggha
chüshidighanlardek bolimen. **8** Méhir-muhebbitingni
tang seherde anglatqaysen; Chünki tayan'ghinim Sen;
Méngishim kérek bolghan yolni manga bildürgeysen;
Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu; **9** Méni
qutuldurghaysen, i Perwerdigar, düshmenlirimdin;
Bashpanah izdep Séning yéninggha qachimen. **10** Öz
iradengge emel qilishimqa méni ögetkeysen; Chünki
Sen méning Xudayimdursen; Séning méhriban Rohing
méni tüptüz zéminda yétekligey; **11** Öz nam-shöhriting
üchün méni janlandurghaysen, i Perwerdigar; Öz
heqqaniyitingde jénimni awarichiliktin azad qilghaysen.
12 Hem méhir-shepqitingde düshmenlirimni üzüp
tashliwetkeysen; Jénimni xar qilghanlarning hemmisini
halak qilghaysen; Chünki men Séning qulungdurmen.

144 Dawut yazghan küy: — Qollirimgha jeng
qilishni, Barmaqlirimgha urushni ögitidighan,
Méning Qoram Téshim Perwerdigargha teshekkür-
medhiye qayturulsun! **2** Méning özgermes shepqitim
we méning qorghinim, Méning égiz munarim we
nijatkarim, Méning qalqinim we tayan'ghinim, men
Uningdin himaye tapimen; U Öz xelqimni qol astimda
boysundurghuchidur! **3** I Perwerdigar, Sen uningdin
xewer alidikensen, adem dégen zadi néme? Uning
toghruluq oylaydikensen, insan balisi dégen néme? **4**
Adem bolsa bir nepesturla, xalas; Uning künliri ötüp
kétiwatqan bir kölenggidur, xalas. **5** I Perwerdigar,
asmanlarni égildürüp chüshkeysen; Taghlargha tégip
ulardin is-tütek chiqarghaysen; **6** Chaqmaqlarni
chaqquzup ularni tarqitiwetkeysen; Oqliringni étip ularni
qiyqas-süren'ge salghaysen; **7** Yuqiridin qolliringni
uzitip, Méni azad qilghaysen; Méni ulugh sulardin,
Yaqa yurttikilerning changgilidin chiqarghaysen. **8**
Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi
qoldur. **9** I Xuda, men Sanga atap yéngi naxsha éytimen;
Ontargha tengkesh bolup Sanga küylerni éytimen.
10 Sen padishahlargha nijatliq-ghelibe béghishlaysen;
Qulung Dawutni ejellik qilichtin qutuldurisen. **11**
Méni qutuldurghaysen, yat yurttikilerning qolidin azad
qilghaysen; Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong
qoli aldamchi qoldur. **12** Shundaq qilip oghullirimiz
yashliqida puxta yétilgen köchetlerge oxshaydu,
Qizlirimiz ordiche neqishlen'gen tüwrüklerdek bolidu;
13 Ashliq ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük
ozuqlar bilen teminleydighan, Qoylirimiz otlaqlirimizda
minglap, tümenlep qozilaydighan; **14** Kalilirimiz boghaz
bolidighan; Héchkim bésip kirmeydighan, héchkim
[jengge] chiqmaydighan; Kochilirimizda héch jédel-
ghowgha bolmaydighan; **15** Ehwali shundaq bolghan
xelq némidégen bextliktur! Xudasi Perwerdigar bolghan
xelq bextliktur!

145 Medhiye: Dawut yazghan küy: — Men Séni
medhiyilep ulughlaymen, Xudayim, i Padishah;
Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye
qayturimen. **2** Herküni Sanga teshekkür-medhiye
qayturimen, Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-
medhiye qayturimen! **3** Ulughdur Perwerdigar, zor
medhiyilerge layiqtur! Uning ulughluqini sürüshtürüp
bolghili bolmas; **4** Bir dewr yéngi bir dewrge Séning
qilghanliringni maxtaydu; Ular qudretlik qilghanliringni
jakarlaydu; **5** Men heywitingning shereplik julaliqini,
We karamet möjiziliringni séghinip sözleymen; **6** :
Shuning bilen ular qorqunchluq ishliringning qudritini
bayan qilidu; Menmu ulugh emelliringni jakarlaymen!
7 Ular zor méhribanliqingni eslep, uni mubareklep
tarqitidu, Heqqanliyliqing toghruluq yuqiri awazda
küyleydu. **8** Perwerdigar méhir-shepqetlik hem
rehimdildur; Asan ghezeplenmeydu, U zor méhir-
muhebbetliktur; **9** Perwerdigar hemmige méhribandur;
Uning rehimdilliqliri barche yaratqanlirining üstididur;
10 Séning barliq yasighanliring Séni medhiyileydu, i
Perwerdigar, Séning mömin bendiliring Sanga teshekkür-
medhiye qayturidu. **11** Ular padishahliqingning
sheripidin xewer yetküzidu, Küch-qudritingni sözleydu;
12 Shundaq qilip insan balilirigha qudretlik ishliring,
Padishahliqingning shereplik heywisi ayan qilinidu. **13**
Séning padishahliqing ebediy padishahliqtur, Selteniting
ewladtin-ewladqichidur. **14** Perwerdigar yiqilay
dégenlerning hemmisini yöleydu, Égilip qalghanlarning
hemmisini turghuzidu. **15** Hemmeylenning közliri
Sanga tikilip kütidu; Ulargha öz waqtida rizqini teqsim
qilip bérisen; **16** Qolungni échishing bilenla, Barliq
jan igilirining arzusini qandurisen. **17** Perwerdigar
barliq yollirida heqqaniydur, Yasighanlirining
hemmisige muhebbetliktur. **18** Perwerdigar Özige nida
qilghanlarning hemmisige yéqindur, Özige heqiqette
nida qilghanlarning hemmisige yéqindur; **19** U Özidin
eyminidighanlarning arzusini emelge ashuridu; Ularning
peryadini anglap ularni qutquzidu. **20** Perwerdigar Özini
söygenlerning hemmisidin xewer alidu; Rezillerning
hemmisini yoqitidu. **21** Aghzim Perwerdigarning
medhiyisini éytidu; Barliq et igiliri ebedil'ebed uning
muqeddes namigha teshekkür-medhiye qayturghay!

146 Hemdusana! I jénim, Perwerdigarni medhiyile!
2 Men hayat bolsamla, Perwerdigarni
medhiyileymen; Wujudum bar bolsila Xudayimgha
küy éytimen. **3** Ésilzadilergimu, Insan balisighimu
tayanmanglar, Ularda héch medet-nijatliq yoqtur. **4**
Mana, uning nepisi kétidu, U öz tupriqigha qaytip
kétidu; Shu kündila arzu-niyetliri yoqap kétidu.
5 Yaqupning Tengrisi medetkari bolghan adem,
Perwerdigar Xudasini öz ümidi qilghan adem bextliktur!
6 U asmanlarni, zéminni, Déngizni hem uningda
bar mewjudatlarni yaratqandur; U heqiqet-sadaqette
menggü turidu; **7** Ézilgüchiler üchün U höküm süridu;
Ach qalghanlargha nan béridu. Perwerdigar mehbuslarni
azad qilidu; **8** Perwerdigar korlarning közlirini achidu;
Perwerdigar égilip qalghanlarni turghuzidu; Perwerdigar
heqqaniylarni söyidu. **9** Perwerdigar musapirlardin
xewer alidu; Yétim-yésirlerni, tul xotunni yöleydu; Biraq
rezillerning yolini egri-bügri qilidu. **10** Perwerdigar
menggüge höküm süridu; I Zion, séning Xudaying
dewrdin-dewrgiche höküm süridu! Hemdusana!

147 Hemdusana! Yahni medhiyilenglar! Berheq,
bundaq qilish shérindur; Xudayimizni
küylenglar! Medhiye oqush insan'gha yarishidu. **2**

Perwerdigar Yérusalémni bina qilmaqta; Israilning
sürgün qilin'ghanlirini U yighip kélidu; **3** U köngli
sunuqlarni dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. **4**
U yultuzlarning sanini sanaydu; Ularning hemmisige
bir-birlep isim qoyidu. **5** Ulughdur Rebbimiz,
zor qudretliktur; Uning chüshinishi cheksizdur. **6**
Perwerdigar yawash möminlerni yölep kötüridu;
Rezillerni yergiche töwen qilidu. **7** Perwerdigargha
teshekkürler bilen naxsha éytinglar; Küylerni chiltargha
tengshep éytinglar! **8** U asmanni bulutlar bilen
qaplitidu, Zémin'gha yamghurni békitidu, Taghlarda ot-
chöplerni östüridu; **9** Mallargha ozuq, Tagh qaghisining
chüjiliri zarlighanda, ulargha ozuq béridu; **10** At
küchidin U zoq almaydu; Ademning chebdes putlirini
xursenlik dep bilmeydu; **11** Perwerdigar belki Özidin
eyminidighanlarni, Özining özgermes muhebbitige ümid
baghlighanlarni xursenlik dep bilidu. **12** Perwerdigarni
maxtanglar, i Yérusalém; Xudayingni medhiyile, i Zion.
13 Chünki U derwaziliringning taqaqlirini mehkem
qilidu; Séningde turuwatqan perzentliringge bext-
beriket berdi. **14** U chet-chégraliringda aram-tinchliq
yürgüzidu, Séni bughdayning ésili bilen qanaetlendüridu.
15 U Öz emr-bésharetlirini yer yüzige ewetidu; Uning
söz-kalami intayin téz yügüridu. **16** U aq qarni yungdek
béridu, Qirawni küllerdek tarqitidu. **17** Uning muzini
nan uwaqliridek qilip parchiliwétidu; Uning soghuqi
aldida kim turalisun? **18** U sözini ewetip, ularni éritidu;
Uning shamilini chiqirip, sularni aqquzidu. **19** U Öz
söz-kalamini Yaqupqa, Belgilimilirini hem hökümlirini
Israilgha ayan qilidu; **20** U bashqa héchbir elge mundaq
muamile qilmighandur; Uning hökümlirini bolsa, ular
bilip baqqan emes. Hemdusana!

148 Hemdusana! Perwerdigarni asmanlardin
medhiyilenglar; Yuqiri jaylarda Uni
medhiyilenglar; **2** Uni medhiyilenglar, barliq perishtiliri;
Uni medhiyilenglar, barliq qoshunliri! **3** Uni
medhiyilenglar, i quyash hem ay, Uni medhiyilenglar,
hemme parlaq yultuzlar; **4** Uni medhiyilenglar,
asmanlarning asmanliri, Asmandin yuqiri jaylashqan
sular! **5** Bular Perwerdigarning namini medhiyilisun;
Chünki U buyrughan haman, ular yaratilghandur; **6** U
ularni ebedil'ebedgiche turghuzdi; Ular üchün waqti
ötmeydighan belgilimini buyrughan. **7** Perwerdigarni
zémindin medhiyilenglar, Déngizdiki barliq ejdihalar,
déngizning barliq tegliri; **8** Ot, möldüz, qar, tuman,
Uning sözige emel qilidighan judunluq shamal; **9** Taghlar
hem barliq döngler, Méwilik derexler, barliq kédir
derexliri, **10** Yawayi haywanlar, barliq mal-waranlar,
Ömiligüchiler hem uchar-qanatlar; **11** Jahan padishahliri
we barliq qowmlar, Emirler hem yer yüzidiki barliq
hakim-sotchilar; **12** Hem yigitler hem qizlar, Bowaylar
we yashlar, — **13** Hemmisi Perwerdigarning namini
medhiyilisun; Chünki peqetla Uning nami aliydur;
Uning heywiti yer hem asmandin üstün turidu. **14**
Hem U Öz xelqining münggüzini, Yeni barliq muqeddes
bendilirining medhiyisini égiz kötürgüzgen; Ular Israil
baliliri, Özige yéqin bir xelqtur! Hemdusana!

149 Hemdusana! Perwerdigargha atap yéngi bir
naxshini oqunglar; Mömin bendilerning
jamaitide Uning medhiyisini éytinglar! **2** Israil
öz Yaratquchisidin shadlansun; Zion oghulliri öz
Padishahidin xush bolghay! **3** Ular Uning namini
ussul bilen medhiyilisun; Uninggha küylerni dap hem
chiltargha tengshep éytsun! **4** Chünki Perwerdigar Öz
xelqidin söyüner; U yawash möminlerni nijatliq bilen
bézeydu; **5** Uning mömin bendiliri shan-sherepte rohlinip
shad bolghay, Orunlirida yétip shad awazini yangratqay!
6 Aghzida Tengrige yüksek medhiyiliri bolsun, Qollirida
qosh bisliq qilich tutulsun; **7** Shuning bilen ular eller
üstidin qisas, Xelqlerge jaza beja yürgüzidu; **8** Ellerning
padishahlirini zenjirler bilen, Aqsöngeklirini tömür
kishenliri bilen baghlaydu; **9** Ularning üstige pütülgen
hökümni beja keltüridu — Uning barliq mömin bendiliri
mushu sherepke nésip bolidu! Hemdusana!

150 Hemdusana! Tengrini Uning muqeddes jayida
medhiyilenglar; Qudriti parlap turidighan
ershlerde Uni medhiyilenglar; **2** Uni qudretlik
ishliri üchün medhiyilenglar; Ghayet ulughluqi
üchün Uni medhiyilenglar; **3** Uni burgha sadasi
bilen medhiyilenglar; Uni rawab hem chiltar bilen
medhiyilenglar; **4** Uni dap hem ussul bilen
medhiyilenglar; Uni tarliq sazlar hem ney bilen
medhiyilenglar; **5** Uni jarangliq changlar hem yangraq
changlar bilen medhiyilenglar; **6** Barliq nepes igiliri
Yahni medhiyilisun! Hemdusana!

Pend-nesihetler

1 Israil padishahi Dawutning oghli Sulaymanning
pend-nesihetliri: — **2** Bu pend-nesihetler sanga
eqil-paraset, edep-exlaqni ögitip, séni ibretlik sözlerni
chüshinidighan qilidu; **3** sanga danaliq, heqqaniyliq,
pem-paraset we durusluqning yolyoruq-terbiyisini
qobul qilduridu. **4** Bu [pend-nesihetler] nadanlarni
zérek qilip, yashlarni bilimlik we sezgür qilidu; **5**
bularghа qulaq sélishi bilen danalar bilimini ashuridu,
yorutulghan kishiler téximu dana meslihetke érishidu, **6**
shundaqla pend-nesihetler hem temsillerning menisini,
danishmenlerning hékmetliri hem tilsim sözlirini
chüshinidighan qilinidu. **7** Perwerdigardin qorqush
bilimning bashlinishidur; Exmeqler danaliqni we
terbiyini közge ilmaydu. **8** I oghlum, atangning terbiyisige
qulaq sal, anangning söz-nesihetidin ayrilma; **9** chünki
ular séning béshinggha taqalghan gül chembirek,
boynunggha ésilghan marjan bolidu. **10** I oghlum,
yamanlar séni azdursa, ularghа egeshmigin. **11** Eger ular:
— Yür, tuzaq qurup adem öltüreyli; Yoshuruniwélip,
birer bigunah kelgende urayli! **12** Tehtisaradek ularni
yutuwéteyli, Saq bolsimu, hanggha chüshkenlerdek
ularni yiqitayli; **(Sheol h7585)** **13** Ulardin xilmuxil
qimmetlik mal-dunyagha ige bolup, Öylirimizni olja
bilen toldurimiz. **14** Biz bilen shérik bol, Hemyanimiz
bir bolsun, dése, — **15** I oghlum, ularghа yoldash
bolma, Özüngni ularning izidin néri qil! **16** Chünki
ularning putliri rezillikke yügüridu, Qolini qan qilish
üchün aldiraydu. **17** Herqandaq uchar qanat tuyup
qalghanda tuzaq qoyush bikar awarichiliktur; **18**
Lékin bular del öz qénini tökush üchün saqlaydu; Öz
janlirigha zamin bolushni kütidu. **19** Nepsi yoghinap
ketken herbir ademning yollirining aqiwiti mana
shundaq; [Haram mal-dunya] öz igilirining jénini
alidu. **20** [Büyük] danaliq kochida ochuq-ashkara xitab
qilmaqta, Chong meydanlarda sadasini anglatmaqta. **21**
Kocha doqmushlirida ademlerni chaqirmaqta, Sheher
derwazilirida sözlirini jakarlimaqta: — **22** I saddilar,
qachan'ghiche mushundaq nadanliqqa bérilisiler?
Mesxire qilghuchilar qachan'ghiche mesxiriliktin huzur
alsun? Exmeqler qachan'ghiche bilimdin nepretlensun?!
23 Tenbihlirimge qulaq sélip mangghan yolunglardin
yan'ghan bolsanglar idi! Rohimni silerge töküp
bérettim, Sözlirimni silerge bildürgen bolattim. **24**
Lékin chaqirsam, anglimidinglar; Qolumni uzartsam,
héchqaysinglar qarimidinglar. **25** Nesihetlirimning
hemmisige perwa qilmidinglar, Tenbihimni anglashni
qilche xalimidinglar. **26** Shunga, béshinglargha
balayi'qaza kelgende külimen, Wehime silerge yétishi
bilen mesxire qilimen. **27** Halaket élip kelgen
wehime üstünglerge chüshkende, Weyranchiliq silerge
quyuntazdek kelgende, Siler éghir qayghugha we
azabqa muptila bolghininglarda — **28** U chaghda
mushu kishiler mendin ötünüp chaqiridu, Men perwa
qilmaymen, Méni telmürüp izdisimu, tapalmaydu.
29 Ular bilimge nepretlen'ginidin, Perwerdigardin
eyminishni tallimighinidin, **30** Méning nesihitimni
qilche qobul qilghusi yoqluqidin, Tenbihimgimu perwa
qilmighininglardin, **31** Ular öz béshini yeydu, Öz
qestliridin toluq azab tartidu; **32** Chünki saddilarning
yoldin chiqishi öz jénigha zamin bolidu; Exmeqler
rahetlik turmushidin özlirini halak qilidu. **33** Lékin manga
qulaq salghanlar aman-ésen yashaydu, Balayi'qazalardin,
ghem-endishlerdin xaliy bolup, xatirjem turidu.

2 I oghlum, eger sözlirimni qobul qilsang,
Nesihetlirimni qelbingge pükseng, **2** Egerde
danaliqqa qulaq salsang, Yoruqluqqa érishishke köngül
berseng, **3** Eger eqil-parasetke teshna bolup iltija qilsang,
Yoruqluqqa érishish üchün yuqiri awazda yélinsang,
4 Eger kümüshke intilgendek intilseng, Yoshurun
göherni izdigendek izdiseng, **5** Undaqta Perwerdigardin
[heqiqiy] qorqushni bilidighan bolisen, We sanga Xudani
tonush nésip bolidu. **6** Chünki Perwerdigar danaliq
bergüchidur; Uning aghzidin bilim bilen yoruqluq
chiqidu. **7** U durus yashawatqanlar üchün mol hékmet
teyyarlap qoyghandur, U wijdanliq ademler üchün
qalqandur. **8** U adilliq qilghuchilarning yollirini asraydu,
Ixlasmen bendilirining yolini qoghdaydu. **9** U chaghda
heqqaniyliq, adilliq we durusluqni, Shundaqla herqandaq
güzel yolni chüshinidighan bolisen. **10** Danaliq qelbingge
kirishi bilenla, Bilim könglüngge yéqishi bilenla, **11** Pem-
paraset séni qoghdaydu, Yoruqluq séni saqlaydu. **12** Ular
séni yaman yoldin, Tili zeher ademlerdin qutquzidu;
13 Yeni toghra yoldin chetnigenlerdin, Qarangghu
yollarda mangidighanlardin, **14** Rezillik qilishni
huzur köridighanlardin, Yamanliqning ziyanlirini
xushalliq dep bilidighanlardin, **15** Yeni egri yollarda
mangidighanlardin, Qingghir yolda mangidighanlardin
qutquzidu. **16** [Danaliq] séni buzuq ayaldin, Yeni
shirin sözler bilen azdurmaqchi bolghan namehrem
ayallardin qutquzidu. **17** [Bundaq ayallar] yash waqtida
tegken jorisini tashlap, Xuda aldidiki nikah qesimini
untughan wapasizlardindur. **18** Uning öyige baridighan
yol ölümge apiridighan yoldur, Uning mangidighan
yolliri ademni erwahlar makanigha bashlaydu. **19** Uning
qéshigha barghanlarning birimu qaytip kelgini yoq,
Ulardin birimu hayatliq yollirigha érishkini yoq. **20**
[Shularni chüshenseng] yaxshilarning yolida mangisen,
Heqqaniylarning yollirini tutisen. **21** Chünki durus
adem zéminda yashap qalalaydu, Mukemmel kishi bu
yerde makanlishalaydu. **22** Lékin reziller zémindin üzüp
tashlinidu, Wapasizlar uningdin yuluwétilidu.

3 I oghlum, telimimni untuma, Dégenlirimni hemishe
könglüngde ching tut. **2** Chünki u sanga beriketlik
künler, uzun ömür we xatirjemlik qoshup béridu. **3**
Méhriban we heq-semimiy bolushtin waz kechme,
Bularni boynunggha ésiwal, Qelbingge pütiwal. **4**
Shundaq qilghanda Xuda we bendilerning neziride
iltipatqa layiq bolisen, danishmen hésablinisen. **5** Öz
eqlingge tayanmay, Perwerdigargha chin qelbing bilen
tayan'ghin; **6** Qandaqla ish qilsang, Perwerdigarni
tonushqa intil; U sanga toghra yollarni körsitidu.
7 Özüngni eqilliq sanima; Perwerdigardin eyminip,
yamanliqtin yiraq bol. **8** Shundaq qilghiningda,
bu ishlar derdingge derman, Ustixanliringgha yilik
bolidu. **9** Perwerdigarning hörmitini qilip mal-
dunyayingdin hediyelerni sun'ghin, Étizingdin tunji
chiqqan mehsulatliringdin Uninggha atighin; **10** Shundaq
qilghiningda, ambarliring ashliqqa tolup tashidu, Sharab

kölchekliringde yéngi sharab éship-téship turidu.
11 I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige biperwaliq
qilma, Uning tenbihidin bezme. **12** Chünki, ata eziz
körgen oghligha tenbih-terbiye bergendek, Perwerdigar
kimni söygen bolsa uninggha tenbih-terbiye béridu.
13 Danaliqqa muyesser bolghan kishi, Yoruqluqqa
ige bolghan kishi némidégen bextlik-he! **14** Chünki
danaliqning paydisi kümüshning paydisidin köptur,
Qimmiti sap altunningkidinmu ziyadidur. **15** U leel-
yaqutlardin qimmetliktur, Intizar bolghan herqandaq
nersengdin héchbirimu uninggha teng kelmestur. **16**
Danaliqning ong qolida uzun ömür, Sol qolida bayliq
we shöhret bardur. **17** Uning yolliri sanga xush puraq
tuyulur, Uning barliq teriqiliri séni aram tapquzur.
18 U özini tapqan ademge «hayatliq derixi»dur, Uni
ching tutqan kishi némidégen bextlik! **19** Perwerdigar
danaliq bilen yer-zéminni berpa qildi, Hékmet bilen
asmanni ornatti. **20** Uning bilimi bilen yerning chongqur
qatlamliri yérildi, Hemde bulutlardin shebnem chüshti.
21 I oghlum! [Danaliq bilen bilimni] közüngdin chiqarma,
Pishqan hékmet we pem-parasetni ching tut. **22**
Shuning bilen ular jéninggha jan qoshidu, Boynunggha
ésilghan ésil marjandek sanga güzellik qoshidu. **23**
Shu chaghda yolungda aman-ésen mangalaysen, Yolda
putlashmaysen. **24** Yatqanda héch némidin qorqmaysen,
Yétishing bilenla tatliq uxlaysen. **25** Béshinggha
dehshetlik wehime chüshkende qorqmighin, Rezillerning
weyranchiliqidin ghem qilmighin! **26** Chünki Perwerdigar
séning tayanchingdur, U putungni qapqanlardin néri
qilidu. **27** Peqet qolungdin kelsila, hajetmenlerdin
yaxshiliqni ayimighin. **28** Qolum-qoshniliring séningdin
ötne sorap kirse, «Qaytip kétip, ete kelgin, ete bérey»
— démigin. **29** Qoshnanggha ziyankeshlik niyitide
bolma, Chünki u sanga ishinip yéningda xatirjem
yashaydu. **30** Birsi sanga ziyan yetküzmigen bolsa,
Uning bilen sewebsiz majiralashma. **31** Zulumxor
kishige heset qilma, Uning yol-tedbirliridin héchnémini
tallima. **32** Chünki qingghir yollarni mangidighanlar
Perwerdigarning neziride yirginchliktur, Lékin Uning
sirdash dostluqi durus yashawatqan ademge teelluqtur.
33 Perwerdigarning leniti rezillik qilghuchining öyididur,
Lékin U heqqaniy ademning öyige bext ata qilur. **34**
Berheq, mesxire qilghuchilarni U mesxire qilidu, Lékin
kichik péil kishilerge shepqet körsitidu. **35** Danalar
shöhretke warisliq qilidu, Lékin hamaqetler reswa
qilinidu.

4 I oghullar, atanglarning nesihetlirini anglanglar,
Köngül qoysanglar, Yoruqluqqa érishisiler. **2**
Chünki silerge ögitidighanlirim yaxshi bilimdur,
Körsetmilirimdin waz kechmenglar. **3** Chünki menmu
atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluq yalghuz
oghli idim, **4** Atam manga ögitip mundaq dédi: —
Sözlirimni ésingde tut; Körsetmilirimge riaye qil, Shuning
bilen yashnaysen. **5** Danaliqni alghin, eqil tap, Éytqan
sözlirimni untuma, ulardin chiqma. **6** [Danaliqtin]
waz kechme, u séni saqlaydu; Uni söygin, u séni
qoghdaydu. **7** Danaliq hemme ishning béshidur; Shunga
danaliqni alghin; Barliqingni serp qilip bolsangmu, eqil
tapqin. **8** [Danaliqni] ezizligin, u séni kötüridu, Uni
ching quchaqlighanda, séni hörmetke sazawer qilidu. **9**
Béshinggha taqalghan gül chembirektek [sanga güzellik
élip kélidu], Sanga shöhretlik taj in'am qilidu. **10** I
oghlum, qulaq salghin, sözlirimni qobul qilghin, Shunda
ömrüngning yilliri köp bolidu. **11** Men sanga danaliq
yolini ögitey, Séni durusluq yollirigha bashlay. **12**
Mangghiningda qedemliring cheklenmeydu, Yügürseng
yiqilip chüshmeysen. **13** Alghan terbiyengni ching tut,
Qolungdin ketküzmigin; Obdan saqlighin uni, Chünki u
séning hayatingdur. **14** Yaman ademler mangghan yolgha
kirme, Rezillerning izini basma. **15** Ularning [yolidin]
özüngni qachur, [Yoligha] yéqin yolima; Uningdin yandap
ötüp ket, Néri ketkin. **16** Chünki [yamanlar] birer rezillik
qilmighuche uxliyalmas, Birersini yiqitmighuche uyqusi
kelmes. **17** Yamanliq ularning ozuqidur, Zorawanliq
ularning sharabidur. **18** Lékin heqqaniylarning yoli goya
tang nuridur, Kün chüsh bolghuche barghanséri yoruydu.
19 Yamanlarning yoli zulmet kéchidek qapqarangghu,
Ular yiqilip, némige putliship ketkinini bilmeydu. **20**
I oghlum, sözlirimni köngül qoyub angla, Geplirimge
qulaq sal. **21** Ularni közüngde tutqin, Yürikingning
qétida qedirlep saqlighin. **22** Chünki sözlirim tapqanlar
üchün hayattur, Ularning pütün ténige salametliktur.
23 Qelbingni «hemmidin eziz» dep sap tut, Chünki
barliq hayat ishliri qelbtin bashlinidu. **24** Aghzingni
egri geptin yiraq tart, Lewliring ézitquluqtin néri
bolsun. **25** Közüngni aldinggha tüz tikkin, Neziringni
aldinggha toghra tashla; **26** Mangidighan yolungni obdan
oylan'ghin, Shundaq qilsang ishliring puxta bolidu. **27**
Onggha, solgha qaymighin; Qedemliringni yamanliq
yolidin néri tart.

5 I oghlum, danaliqimgha köngül qoyghin, Idraklik
sözlirimge qulaq salghin. **2** Shundaq qilghiningda
ishqa sezgürlük bilen qaraydighan bolisen, Lewliring
pem-parasettin ayrilmaydu. **3** Chünki buzuq xotunning
aghzidin hesel tamidu, Lewliri zeytun yéghidin siliqtur; **4**
Lékin uning aqiwiti kekridek achchiq, Ikki bisliq qilichtek
ötkür. **5** Uning qedemliri ölüm girdawigha élip baridu,
Tutqan yoli görge bashlaydu. **(Sheol h7585)** **6** Hayatliq
yolini qilche bilgüm yoq dep, Basqan qedemliri turaqsiz
bolidu, Nege baridighanliqini héch bilmeydu. **7** Shunga, i
oghullirim, sözlirimni köngül qoyup anglanglar, Méning
dégenlirimdin chiqmanglar. **8** Undaq xotundin yiraq
qach! Ishiki aldighimu yéqin yolima! **9** Bolmisa, izzet-
abruyungni bashqilargha tutquzup qoyisen, [Yashliq]
yilliringni rehimsizlerning qoligha tapshurisen! **10**
Yat ademler bayliqliring bilen özini tolduridu, Japaliq
ejirliringning méwisi yaqa yurtluqning öyige ötüp
kétidu; **11** Ejilingde nale-peryad kötürginingde, Ezayi-
bedining yem bolghanda, **12** Shu chaghda sen: —
«Ah, nesihetlerdin némanche nepretlen'gendimen!
Könglümde tenbihlerni némanche kemsitkendimen! **13**
Némishqa ustazlirimning sözini anglimighandimen?
Manga terbiye bergenlerge qulaq salmighandimen?
14 Jemiyettimu, jamaet aldidimu herxil nomusqa
qalghandek boldum!» — dep qalisen. **15** Özüngning
kölchikingdiki suni ichkin, Öz buliqingdin éqiwatqan
sudin huzurlan. **16** Bulaqliring urghup her yerge
tarqilip ketse [bolamdu]? Ériqliringdiki sular kochilarda
éqip yürse bolamdu? **17** Bular sangila xas bolsun,
Yat kishilerge tegmisun! **18** Buliqing bext-beriketlik
bolghay! Yashliqingda alghan xotunung bilen huzurlan.

19 U chishi kéyiktek chirayliq! Jerendek söyümlük!
Uning baghridin hemishe qanaette bolghaysen, Uning
qaynaq muhebbitidin daim xushalliqqa patqaysen. **20** I
oghlum, némishqa yat ayalgha sheyda bolisen? Némishqa
yat xotunning qoynigha özüngni atisen? **21** Chünki
insanning hemme qilghanliri Perwerdigarning köz aldida
ashkaridur, U uning hemme mangghan yollirini tarazigha
sélip turidu. **22** Yaman ademning öz qebihlikliri özini
tuzaqqa chüshüridu, U öz gunahi bilen sirtmaqqa élinidu.
23 U yolyoruqtin mehrum bolghanliqidin jénidin ayrilidu,
Chékidin ashqan hamaqetliki tüpeylidin yoldin ézip
kétidu.

6 I oghlum, eger dostunggha borun bolghan bolsang,
Yat kishining qerzini töleshke qol bériship wede
bergen bolsang, **2** Eger öz sözüngdin ilin'ghan
bolsang, Öz wedeng bilen baghlinip qalsang, **3** U
yéqiningning qoligha chüshkenliking üchün, Amal
qilip özüngni uningdin qutquz — Derhal yéqiningning
yénigha bérip, özüngni kemter tutup [shu ishtin]
xaliy qilishini ötünüp sora. **4** Jeren shikarchining
qolidin qutulushqa tirishqandek, Qush owchining
qolidin chiqishqa tirishqandek, Qutulmighuche uxlap
yatma, Hetta ügdep arammu alma. **6** I hurun,
chömülining yénigha bérip [uningdin ögen], Uning
tirikchilik yollirigha qarap dana bol. **7** Ularning bashliqi,
emeldari, hökümdari yoq bolsimu, **8** Lékin ular yazda
yilning éhtiyaji üchün ash topliwalidu, Hosul peslide
ozuq teyyarliwalidu. **9** I hurun, qachan'ghiche uxlap
yatisen? Qachan ornungdin turisen? **10** Sen: — Birdem
köz yumuwalay, birdem uxliwalay, Birdem qolumni
qoshturup yétiwalay, — deysen. **11** Lékin uxlap yatqanda,
miskinlik qaraqchidek kélip séni basidu, Yoqsulluq xuddi
qoralliq bulangchidek hujumgha ötidu. **12** Erzimes,
peyli buzuq adem hemmila yerde yalghan éytip, peslikni
sözleydu. **13** U köz qisip, Putliri bilen ishare qilip,
Barmaqliri bilen körsitidu; **14** Könglide aldamchiliqla
yatidu, U daim rezillikning koyida bolidu, Hemmila yerde
jédel-majira tériydu. **15** Shunga uninggha békitilgen
balayi'qaza uni tuyuqsiz basidu, U biraqla dawalighusiz
yanjilidu. **16** Perwerdigar nepretlinidighan alte nerse
bar, Berheq, yette nerse Uninggha yirginchliktur. **17**
Ular bolsa, Tekebburluq bilen qaraydighan köz, Yalghan
sözleydighan til, Bigunahlarning qénini töküzidighan
qol, **18** Suyiqest oylaydighan köngül, Yamanliq qilishqa
téz yügüreydighan putlar, **19** Yalghan sözleydighan saxta
guwahchi, Burader-qérindashliri arisigha bölgünchilik
salghuchi kishidur. **20** I oghlum, atangning emrige
emel qil; Anangning körsetmisidin chiqma. **21** Ularning
sözini qelbingge téngip, Ularni boynunggha marjandek
qilip ésiwal. **22** Yolgha chiqqiningda ular séni
yétekleydu, Uxlighiningda ular séni saqlaydu, Uyqudin
oyghan'ghiningda ular séni xewerlendüridu. **23** Chünki
[Xudaning] permani yoruq chiragh, Uning muqeddes
qanuni nurdur; Terbiyening tenbihliri bolsa hayatliq
yolidur. **24** Ular séni buzuq xotundin saqlighuchi, Yat
xotunning shérin sözliridin yiraq qilghuchidur. **25** Uning
guzellikige könglüngni baghlimighin, Uning qash-köz
oynitishi séni esirge almisun. **26** Chünki buzuq ayallar
tüpeylidin ademler bir parche nan'ghimu zar bolidu, Yat
ademning [zinaxor] ayali bolsa kishining qimmetlik jénini
özige ow qiliwalidu. **27** Otni qoynunggha salsang, Öz
kiyimingni köydürmemsen? **28** Choghning üstide dessep
mangsang putungni köydürmemsen? **29** Bashqilarning
ayali bilen bir orunda yatidighan kishi shundaq bolidu;
Kim uninggha tégip ketse aqiwitidin qutulalmaydu. **30**
Ach qalghanda qorsiqini toyghuzush üchün oghriliq
qilghan kishini bashqilar kemsitmeydu; **31** Shundaq
turuqluq u tutulup qalsa, Igisige yettini töleshke toghra
kélidu; U öz öyidiki hemme nersisini tapshuridu. **32**
Halbuki, bashqilarning xotuni bilen zina qilghuchi
uningdinmu [better bolup], tolimu ghepletliktur; Undaq
qilghuchi öz-özini halak qilidu. **33** U zexmet yeydu,
shermende bolidu, Uning reswasi héch öchürülmeydu. **34**
Chünki künlesh oti erni derghezepke keltüridu, Intiqam
alghan künide u héch rehim qilmaydu. **35** Tölem puli
bérey désengmu u qobul qilmaydu, Herqanche sowgha-
salam bersengmu uni bésiqturghili bolmaydu.

7 I oghlum, sözlirimge emel qil, Tapshuruqlirimni
yürikingde saqla. **2** Tapshuruqlirimgha emel qilsang,
yashnaysen; Telimlirimni köz qarichuqungni asrighandek
asra. **3** Ularni barmaqliringgha téngip qoy, Qelb
taxtanggha yéziwal. **4** Danaliqni, sen hede-singlim,
dégin, Pem-parasetni «tughqinim» dep chaqir. **5**
Shundaq qilsang, ular séni yat xotundin yiraqlashturidu,
Aghzidin siliq söz chiqidighan yochun ayaldin néri
qilidu. **6** [Bir qétim] öyning dérize közneklidiridin
tashqirigha qarighinimda, **7** Birnechche yash, sadda
yigitlerni kördüm, Ularning ichidin bir eqilsizni körüp
qaldim, **8** U kocha boylap buzuq [xotun turushluq]
doqmushtin ötüp, Andin uning öyi terepke qarap
mangdi. **9** Kechqurun qarangghu chüshkende, Zulmet
kéche, ay qarangghusida [ishiki aldidin ötti]. **10** Mana,
öydin bir xotun chiqip uni kütüwaldi; Kiyimi pahishe
ayallarningkidek bolup, Niyiti hiyle-mikir idi. **11** Aghzi
bishem-hayasiz, nahayiti jahil bir xotun, U öyide
turmaydu, **12** Birde mehellide, birde meydanlarda, U
kochilardiki her doqmushta paylap yüridu. **13** Héliqi
yash yigitni tartip, uni söyüp, Nomussizlarche uninggha:
— **14** «Öyümde «inaqliq qurbanliqi» göshi bar, Men
bügün Xudagha qesem qilghan qurbanliqni qildim, **15**
Shunga men sizni chaqirghili chiqtim, Didaringizgha
telpünüp izdidim. Emdi sizni tépiwaldim! **16** Karwitimgha
Misirning keshtilik, yolluq libas yapquchlirini yaptim.
17 Orun-körpilirimge xush puraq murmekki, muetter
we qowzaq darchinlarni chachtim. **18** Kéling, tang
atquche muhebbetlisheyli, oynap huzurlinayli, Könglimiz
qan'ghuche özara eysh-ishret qilayli, **19** Érim öyde
yoq, yiraq seperge chiqip ketti. **20** U bir hemyan
pul élip ketti, Ay tolghuche u öyge kelmeydu» —
dédi. **21** Ayal köp shérin sözliri bilen rasa qiziqturdi,
Chirayliq gepliri bilen uni esir qiliwaldi. **22** Soyushqa
élip mangghan öküzdek, Hamaqet kishi kishen bilen
jazagha mangghandek, Qiltaqqa chüshken qushtek, Yigit
uning keynidin mangdi. Jigirini oq téship ötmiguche,
U bu ishning hayatigha zamin bolidighanliqini héch
bilmeydu. **24** I oghullirim, sözlirimni köngül qoyup
anglanglar, Dégenlirimge qulaq sélinglar, **25** Qelbinglarni
bundaq xotunning yoligha ketküzmenglar, Uning aldam
xaltisigha chüshüp ketmenglar. **26** Bundaq ayal nurghun
kishilerni yiqitip yarilandurghan, Uning boghuzlighan
ademliri tolimu köptur, **27** Uning öyi bolsa tehtisaraning

kirish éghizidur, Ademni «halaket méhmanxanisi»gha chüshürüsh yolidur. **(Sheol h7585)**

8 [Qulaq sal,] danaliq chaqiriwatmamdu? Yoruqluq sada chiqiriwatmamdu? **2** Yollarning égiz jayliridin, Doqmushlardin u orun alidu, **3** Sheherge kiridighan qowuqlarning yénida, Herqandaq derwaza éghizlirida u murajiet qilmaqta: — **4** «I mötiwerler, silerge murajet qilimen, Hey, adem baliliri, sadani siler üchün qilimen, **5** Gödek bolghanlar, zéreklikni öginiwélinglar, Exmeq bolghanlar, yoruqluqqa érishinglar! **6** Manga qulaq sélinglar, Chünki güzel nersilerni dep bérimen, Aghzimni échip, durus ishlarni [silerge] yetküzimen. **7** Éytqanlirim heqiqettur, Aghzim rezilliktin nepretlinidu; **8** Sözlirimning hemmisi heq, Ularda héchqandaq hiyligerlik yaki egitmilik yoqtur. **9** Ularning hemmisi chüshen'genler üchün éniq, Bilim alghanlar üchün durus-toghridur. **10** Kümüshke érishkendin köre, nesihetlirimni qobul qilinglar, Sap altunni élishtin köre bilimni élinglar. **11** Chünki danaliq leel-yaqutlardin ewzel, Herqandaq etiwarliq nersengmu uninggha teng kelmestur. **12** Men bolsam danaliqmen, Zéreklik bilen bille turimen, Istiqamettin kélip chiqqan bilimni ayan qilimen. **13** Perwerdigardin eyminish — Yamanliqqa nepretlinish démektur; Tekebburluq, meghrurluq, yaman yol hem shum éghizni öch körimen. **14** Mende obdan meslihetler, pishqan hékmet bar; Men dégen yoruqluq, qudret mendidur. **15** Padishahlar men arqiliq höküm süridu, Mensiz hakimlar adil höküm chiqarmas. **16** Men arqiliqla emirler idare qilidu, Aliyjanablar, yer yüzidiki barliq soraqchilar [toghra] höküm qilidu. **17** Kimki méni söyse, menmu uni söyimen, Méni telmürüp izdigenler méni tapalaydu; **18** Mende bayliq, shöhret, Hetta konirimas, köchmes dölet we heqqaniyetmu bar. **19** Mendin chiqqan méwe altundin, Hetta sap altundin qimmetliktur, Mendin alidighan daramet sap kümüshtinmu üstündur. **20** Men heqqaniyet yoligha mangimen; Adalet yolining otturisida yürimenki, **21** Méni söygenlerni emeliy nersilerge miras qildurimen; Ularning xezinilirini toldurimen. **22** Perwerdigar ishlirini bashlishidila, Qedimde yasighanliridin burunla, Men uninggha tewedurmen. Ezeldin tartipla — muqeddemde, Yer-zémin yaritilmastila, Men tiklen'genmen. **24** Chongqur hanglar, déngiz-okyanlar apiride bolushtin awwal, Men meydan'gha chiqirilghanmen; Mol su urghup turidighan bulaqlar bolmastinla, **25** Égiz taghlar öz orunlirigha qoyulmastinla, töpilikler shekillenmestinla, [Perwerdigar] bipayan zémin, keng dalalarni, Alemning esliydiki topa-changlirinimu téxi yaratmastinla, Men meydan'gha chiqirilghanmen. **27** U asmanlarni bina qiliwatqinida, Déngiz yüzige upuq siziqini siziwatqinida, Ershte bulutlarni orunlashturup, Chongqur déngizdiki bulaq-menbelerni mustehkemlewatqinida, Déngiz sulirini békitken dairidin éship ketmisun dep perman chüshüriwatqinida, Bipayan zéminning ullirini quruwatqinida, Men u yerde idim; **30** Shu chaghda goya usta bir hünerwendek Uning yénida turghanidim, Men herdaim Uning aldida shadlinattim, men Uning kündilik dil'arami idim; **31** Men Uning alimidin, yer-zéminidin shadlinip, Dunyadiki insanlardin xursenlik tépip yürettim, **32** Shunga i balilar, emdi manga qulaq sélinglar; Chünki yollirimni ching tutqanlar neqeder bext tapar! **33** Alghan nesihetke emel qilip, Dana bolghin, uni ret qilma. **34** Sözümge qulaq sélip, Herküni derwazilirim aldidin ketmey, Ishiklirim aldida méni kütidighan kishi neqeder bextliktur! **35** Kimki méni tapsa hayatni tapidu, Perwerdigarning shepqitige nésip bolidu. **36** Lékin manga gunah qilghan herkim öz jénigha ziyan keltüridu, Méni yaman körgenler ölümni dost tutqan bolidu».

9 Danaliq özige bir öy sélip, Uning yette tüwrükini ornatti. **2** U mallirini soyup, Ésil sharablirini arilashturup teyyarlap, Ziyapet dastixinini yaydi; **3** Dédeklirini [méhman chaqirishqa] ewetti, Özi sheherning eng égiz jaylirida turup: **4** «I saddilar, bu yerge kélinglar, — dep chaqiriwatidu; Nadanlargha: **5** Qéni, nanlirimdin éghiz tégip, Men arilashturup teyyarlighan sharablardin ichinglar; **6** Nadanlar qataridin chiqip, hayatqa érishinglar, Yoruqluq yolida ménginglar», — dewatidu. **7** Hakawurlargha tenbih bergüchi ahanetke uchraydu, Qebihlerni eyibligüchi özige dagh keltüridu. **8** Hakawurlarni eyiblime, chünki u sanga öch bolup qalidu; Halbuki, dana kishini eyibliseng, u séni söyidu. **9** Dana ademge dewet qilsang, eqli téximu toluq bolidu; Heqqaniy ademge durus yol körsetseng, Bilimi téximu ashidu. **10** Perwerdigardin eyminish danaliqning bashlinishidur, Muqeddes bolghuchini tonush yoruqluqtur. **11** Men [danaliq] sende bolsam, künliringni uzartimen, Ömrüngning yilliri köpiyer. **12** Sende danaliq bolsa, paydini köridighan özüngsen, Danaliqni mazaq qilsang ziyan tartidighanmu özüngsen. **13** Nadan xotun aghzi biseremjan, eqilsizdur, Héchnéme bilmestur. **14** U ishik aldida olturup, Sheherning eng égiz jaylirida orun élip, **15** Udul ötüp kétiwatqanlargha: **16** «Kimki sadda bolsa, bu yerge kelsun!» — dewatidu, We eqilsizlerni: **17** «Oghriliqche ichken su tatliq bolidu, Oghrilap yégen nan temlik bolidu!» — dep charqiwatidu. **18** Lékin chaqirilghuchi ölüklerning uning öyide yatqanliqidin bixewerdur, Uning [burunqi] méhmanlirining alliqachan tehtisaraning teglirige chüshüp ketkenlikini u sezmes. **(Sheol h7585)**

10 Padishah Sulaymanning pend-nesihetliri: — Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz oghul anisini qayghu-hesretke salar. **2** Haram bayliqlarning héch paydisi bolmas; Heqqaniyet insanni ölümdin qutuldurar. **3** Perwerdigar heqqaniy ademning jénini ach qoymas; Lékin u qebihlerning nepsini boghup qoyar. **4** Hurunluq kishini gaday qilar; Ishchanliq bolsa bayashat qilar. **5** Yazda hosulni yighiwalghuchi — dana oghuldur; Lékin orma waqtida uxlap yatquchi — xijaletke qalduridighan oghuldur. **6** Beriket heqqaniy ademning béshigha chüsher; Emma zorawanliq yamanlarning aghzigha urar. **7** Heqqaniy ademning yadikari mubarektur; Yamanlarning nami bolsa, sésiq qalar. **8** Dana adem yolyoruq-nesihetlerni qobul qilar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **9** Ghubarsiz yürgen kishining yürüsh-turushi turaqliqtur, Yollirini egri qilghanning kiri axiri ashkarilinidu. **10** Köz isharitini qilip yüridighanlar ademni daghda qaldurar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **11** Heqqaniy ademning aghzi hayatliq buliqidur, Emma zorawanliq yamanning aghzigha urar. **12** Öchmenlik jédel qozghar; Méhir-muhebbet hemme

gunahlarni yapar. **13** Eqil-idraqlik ademning aghzidin
danaliq tépilar; Eqilsizning dümbisige palaq téger. **14**
Dana ademler bilimlerni ziyade toplar; Lékin exmeqning
aghzi uni halaketke yéqinlashturar. **15** Mal-dunyaliri
goya mezmut sheherdek bayning kapalitidur; Miskinni
halak qilidighan ish del uning namratliqidur. **16**
Heqqaniylarning ejirliri jan'gha jan qoshar, Qebihlerning
hosuli gunahnila köpeytishtur. **17** Nesihetni anglap uni
saqlighuchi hayatliq yoligha mangar; Tenbihlerni ret
qilghan kishi yoldin azghanlardur. **18** Adawet saqlighan
kishi yalghan sözlimey qalmas; Töhmet chaplighanlar
exmeqtur. **19** Gep köp bolup ketse, gunahtin xaliy
bolmas, Lékin aghzigha ige bolghan eqilliqtur. **20**
Heqqaniy ademning sözi xuddi sap kümüsh; Yamanning
oyliri tolimu erzimestur. **21** Heqqaniy ademning sözliri
nurghun kishini quwwetler; Exmeqler eqli kemlikidin
öler. **22** Perwerdigarning ata qilghan berikiti ademni
döletmen qilar; U berikitige héchbir japa-musheqqet
qoshmas. **23** Exmeq qebihlikni tamasha dep biler; Emma
danaliq yorutulghan kishining [xursenlikidur]. **24** Yaman
kishi némidin qorqsa shuninggha uchrar; Heqqaniy
ademning arzusi emelge ashurular. **25** Yaman adem
quyundek ötüp yoqar; Lékin heqqaniy adem menggülük
uldektur. **26** Adem achchiq su yutuwalghandek, Közige is-
tütek kirip ketkendek, Hurun ademni ishqa ewetkenmu
shundaq bolar. **27** Perwerdigardin eyminish ömürni uzun
qilar, Yamanning ömri qisqartilar. **28** Heqqaniy ademning
ümidi xursenlik élip kéler; Lékin rezilning kütkini yoqqa
chiqar. **29** Perwerdigarning yoli durus yashawatqanlargha
bashpanahdur; Qebihlik qilghuchilargha bolsa halakettur.
30 Heqqaniylarning orni mustehkemdur; Yamanlar
zéminda uzun turmas. **31** Heqqaniy ademning aghzidin
danaliq chiqar; Lékin shumluq til késip tashlinar. **32**
Heqqaniy ademning sözi kishige mok xushyaqar; Yaman
ademning aghzidin shumluq chiqar.

11 Yalghan taraza Perwerdigargha yirginchliktur; Adil
jing téshi Uni xursen qilar. **2** Tekebburluq bilen
birge shermendichilik egiship kéler; Lékin danaliq kichik
péillargha hemrah bolar. **3** Toghrilarning semimiyliki
özini yétekler; Lékin kazzaplarning egriliki özini weyran
qilar. **4** Xudaning ghezep künide mal-dunyaning
paydisi bolmas; Lékin heqqaniyet ademni ölümdin
qutquzar. **5** Kamil ademning heqqaniyliqi özini tüz
yolgha bashlar; Yaman adem öz yamanliqidin yiqilar. **6**
Durus ademlerning heqqaniyliqi özlirini qutquzar; Lékin
kazzaplar öz hiyle-neyringidin tutular. **7** Rezil adem
ölse, uning ümidi yoqqa chiqar; Gunahkarning ümidi
axiri quruq qalar. **8** Heqqaniy adem qiyinchiliqtin xaliy
qilinar; Rezil adem uning ornigha tutular. **9** Munapiqlar
öz aghzi bilen yéqinini buzar; Lékin heqqaniylar bilimi
bilen qutquzular. **10** Heqqaniy adem ronaq tapsa, sheher
xush bolar; Rezil adem halak bolsa, xelq tentene qilar. **11**
Toghrilarning beriket tileshliri bilen sheher gülliner;
Lékin rezillerning tili bilen weyran bolar. **12** Öz yéqinini
sökidighan kishi — eqilsizdur; Emma yorutulghan adem
aghzini yighar. **13** Gep toshughuchi mexpiyetlerni
ashkarilar; Sadiq adem amanetke xiyanet qilmas. **14**
Yolyoruq kem bolsa, el-yurt yiqilar; Ulugh bir meslihetchi
bolsa, el nijat tapar. **15** Yatqa borun bolghan kishi ziyan
tartmay qalmas; Qol bériship képil bolushni yaman
körgen kishining quliqi tinch bolar. **16** Shapaetlik ayal
izzet-hörmetni qoldin bermes; Zorawanlar bayliqni
qoldin bermes. **17** Rehimdil öz-özige bext yaritar;
Rehimsiz öz ténini aghritar. **18** Yaman ademlerning
alghan ish heqqi ularni aldar, beriketsiz bolar; Emma
heqqaniyet térighuchi adem emeliy in'am alar. **19**
Heqqaniyet ademge hayatliq tapquzar; Yamanliqni
közlep yüridighan kishi ölümge yüz tutar. **20** Niyiti
buzuq kishi Perwerdigargha yirginchliktur; Emma yoli
diyanetlik kishiler uning xursenlikidur. **21** Qol tutushup
birleshsimu, yamanlar jazagha tartilmay qalmas; Lékin
heqqaniylarning nesli nijat tapar. **22** Chirayliq emma
tétiqsiz xotun, Choshqining tumshuqigha altun halqa
salghandektur. **23** Heqqaniylarning arzusi peqet yaxshi
méwe élip kéler; Yamanlarning kütkini ghezep-neprettur.
24 Biraw merdlerche tarqatsimu, gülliner; Yene biraw
bérishke tégishlikini ayisimu, peqet namratlishar. **25**
Merd adem etliner; Bashqilarni sugharghuchi özimu
sughirilar. **26** Ashliqni satmay bésiwalghan kishi elning
lenitige uchraydu; Lékin ashliqni sétip bergüchige beriket
tiliner. **27** Yaxshiliqni izdep intilgen adem shapaet tapar;
Yamanliqni izdigen adem özi yamanliq körer. **28** Öz
mal-duniyasigha tayan'ghuchi yiqilar; Heqqaniy kishi
yopurmaqtek kökirer. **29** Öz öyige azarchiliq salghan
kishi shamalgha miras bolar; Eqilsiz adem aqilanining
quli bolup qalar. **30** Heqqaniyning béridighan méwisi
«hayatliq derixi»dur; Dana kishi köngüllerni [hayatliqqa]
mayil qilar. **31** Qaranglar, heqqaniy adem bu dunyada
[sewenliki üchün] bedel töligen yerde, Reziller bilen
gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?

12 Kimki terbiyini qedirlise, bilimnimu söygüchidur;
Lékin tenbihke nepretlen'gen nadan-hamaqettur.
2 Yaxshi niyetlik adem Perwerdigarning iltipatigha
érisher; Emma Perwerdigar hiyle-mikirlik ademning
gunahini békiter. **3** Ademler yamanliq qilip amanliq
tapalmas; Lékin heqqaniylarning yiltizi tewrenmes.
4 Peziletlik ayal érining tajidur; Emma uni uyatqa
salghuchi xotun uning ustixinini chiriter. **5** Heqqaniy
ademning oy-pikri durus höküm chiqirar; Yamanlarning
nesihetliri mekkarliqtur. **6** Yamanlarning sözliri qan
tökidighan qiltaqtur; Lékin durusning sözi ademni
qiltaqtin qutuldurar. **7** Yamanlar aghdurulup, yoqilar;
Lékin heqqaniylarning öyi mezmut turar. **8** Adem öz
zérikliki bilen maxtashqa sazawer bolar; Egri niyetlik
kishi közge ilinmas. **9** Péqir turup xizmetkari bar
kishi, Özini chong tutup ach yürgen kishidin yaxshidur.
10 Heqqaniy adem öz ulighinimu asrar; Emma rezil
ademning bolsa hetta rehimdilliqimu zalimliqtur. **11**
Tiriship térqchiliq qilghan déhqanning qorsiqi toq
bolar; Emma xam xiyallargha bérilgen kishining eqli
yoqtur. **12** Yaman adem yamanliq qiltiqini közlep
olturar; Emma heqqaniy ademning yiltizi méwe bérip
turar. **13** Yaman adem öz aghzining gunahidin tutular;
Heqqaniy adem musheqqet-qiyinchiliqtin qutular. **14**
Adem öz aghzining méwisidin qanaet tapar; Öz qoli
bilen qilghanliridin uninggha yandurular. **15** Exmeq öz
yolini toghra dep biler; Emma dewetke qulaq salghan
kishi aqilanidur. **16** Exmeqning achchiqi kelse, tézla
biliner; Zérek kishi haqaretke sewr qilar, setchilikni
ashkarilimas. **17** Heqiqetni éytqan kishidin adalet biliner;
Yalghan guwahliq qilghuchidin aldamchiliq biliner.

18 Bezlilerning yéniklik bilen éytqan gépi ademge sanjilghan qilichqa oxshar; Biraq aqilanining tili derdke dermandur. **19** Rastchil menggü turghuzulidu; Lewzi yalghan bolsa birdemliktur. **20** Yamanliqning koyida yürgüchining könglide hiyle saqlan'ghandur; Amanliqni dewet qilghuchilar xushalliqqa chömer. **21** Heqqaniy ademning béshigha héch külpet chüshmes; Qebihler balayi'qazagha chömüler. **22** Yalghan sözleydighanning lewliri Perwerdigargha yirginchliktur; Lékin lewzide turghanlargha U apirin éytar. **23** Pemlik adem bilimini yoshurar; Biraq exmeq nadanliqini jakarlar. **24** Tirishchan qol hoquq tutar; Hurun qol alwan'gha tutular. **25** Köngülning ghem-endishisi kishini mükcheyter; Lékin méhribane bir söz kishini rohlandurar. **26** Heqqaniy kishi öz dosti bilen birge yol izder; Biraq yamanlarning yoli özlirini adashturar. **27** Hurun özi tutqan owni pishurup yéyelmes; Biraq etiwarliq bayliqlar tirishchan'gha mensuptur. **28** Heqqaniyliqning yolida hayat tépilar; Shu yolda ölüm körünmestur.

13 Dana oghul atisining terbiyisige köngül qoyar; Mesxire qilghuchi tenbihke qulaq salmas. **2** Adem durus éghizining méwisidin huzurlinar; Tuzkorlar zorawanliqqa hewes qilip zorawanliqqa uchrar. **3** Sözde éhtiyatchan kishi jénini saqlap qalar; Aghzi ittik halaketke uchrar. **4** Hurunning arzu-tiliki bar, lékin érishelmes; Lékin tirishchan etliner. **5** Heqqaniy adem yalghanchiliqtin yirginer; Qebih bolsa sésip, shermende bolar. **6** Yoli durusni heqqaniyet qoghdar; Lékin gunahkarni rezillik yiqitar. **7** Beziler özini bay körsetkini bilen emeliyette quruq sölettur; Beziler özini yoqsul körsetkini bilen zor bayliqliri bardur. **8** Öz bayliqi görüge tutulghan bayning jénigha ara turar; Biraq yoqsullar héch wehimini anglimas. **9** Heqqaniy ademning nuri shadlinip parlar; Biraq yaman ademning chirighi öchürüler. **10** Kibirliktin peqet jédel-majirala chiqar; Danaliq bolsa nesihetni anglighanlar bilen billidur. **11** Ishlimey tapqan haram bayliq beriketsizdur; Ter tköküp halal tapqan gülliner. **12** Telmürginige kütüp érishelmeslik köngülni sunuq qilar, Lékin teshnaliqta érishkini «hayatliq derixi»dur. **13** [Xudaning] kalam-sözige pisent qilmighan adem gunahning tölimige qerzdar bolar; Lékin permanni qedirligen adem yaxshiliq körer. **14** Aqilanining telimi hayatliq bergüchi bulaqtur, U séni ölüm tuzaqliridin qutuldurar. **15** Aqilanilik ademni iltipatqa érishtürer; Biraq tuzkorlarning yoli egri-bügri, japaliq bolar. **16** Pem-parasetlik adem bilimi bilen ish körer; Hamaqet öz nadanliqini ashkarilar. **17** Rezil alaqichi bala-qazagha uchrar; Sadiq elchi bolsa derdke dermandur. **18** Terbiyeni ret qilghan adem namratliship uyatqa qalar; Emma tenbihni qobul qilghan hörmetke érisher. **19** Emelge ashqan arzu kishige shérin tuyular; Lékin exmeqler yamanliqni tashlashni yaman körer. **20** Aqilaniler bilen bille yürgen Dan. bolar; Biraq exmeqlerge hemrah bolghan nale-peryadta qalar. **21** Bala-qaza gunahkarlarning keynidin bésip mangar; Lékin heqqaniylar yaxshiliqning ejrini tapar. **22** Yaxshi adem perzentlirining perzentlirige miras qaldurar; Gunahkarlarning yighqan mal-dunyaliri heqqaniylar üchün toplinar. **23** Yoqsulning tashlanduq yéri mol hosul bérer, Lékin adaletsizliktin u weyran bolar. **24** Tayaqni ayighan kishi oghlini yaxshi körmes; Balini söygen kishi uni estayidil terbiyilep jazalar. **25** Heqqaniy adem köngli qanaet tapquche ozuq yer; Yamanning qorsiqi ach qalar.

14 Herbir dana ayal öz ailisini awat qilar; Exmeq ayal ailisini öz qoli bilen weyran qilar. **2** Durusluq yolida mangidighan kishi Perwerdigardin qorqar; Qingghir yolda mangghan kishi [Xudani] közge ilmas. **3** Exmeqning tekebbur aghzi özige tayaq bolar; Aqilanining lewliri özini qoghdar. **4** Ulagh bolmisa, éghil pak-pakiz turar; Biraq öküzning küchi bolghandila [sanggha] ashliq tolar. **5** Ishenchlik guwahchi yalghan éytmas; Saxta guwahchi yalghan gepni nepestek tinar. **6** Hakawurlar danaliq izdep tapalmas; Biraq yorutulghan ademge bilim élish asan'gha chüsher. **7** Birawning aghzida bilim yoqluqini bilip yetkende, Uningdin özüngni néri tart. **8** Eqil-parasetlik kishining danaliqi öz yolini oylinishtidur; Exmeqlerning eqilsizliki bolsa özlirining aldinishidur. **9** Exmeqler bolsa «itaetsizlik qurbanliqi»ni közge ilmaydu, Heqqaniylar arisida bolsa iltipat tépilar. **10** Köngüldiki derdni peqet özila kötüreler; Köngüldiki xushluqqimu bashqilar shérik bolalmas. **11** Yamanning öyi örülüp chüsher; Heqqaniy ademning chédiri güllinip kéter. **12** Adem balisigha toghridek körünidighan bir yol bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **13** Oyun-külke bolsa qelbtiki ghem-qayghuni yapar, Xushalliq ötüp ketkende, ghem-qayghu yenila qalar. **14** Toghra yoldin burulup yan'ghan adem haman öz yolidin toyar; Yaxshi adem öz ishidin qanaetliner. **15** Saddilar hemme gepke ishinip kéter; Lékin pem-parasetlik kishi herbir qedemni awaylap basar. **16** Dana adem éhtiyatchan bolup awarichiliktin néri kéter; Exmeq hakawurluq qilip, özige ishinip aldigha mangar. **17** Térikkek exmeqliq qilar; Neyrengwaz adem nepretke uchrar. **18** Saddilar exmeqliqqa warisliq qilar; Pem-parasetlikler bilimni öz taji qilar. **19** Yamanlar yaxshilarning aldida igiler; Qebihler heqqaniyning derwaziliri aldida [bash urar]. **20** Namrat kishi hetta öz yéqinighimu yaman körüner. Bayning dosti bolsa köptur. **21** Yéqinini pes körgen gunahkardur; Lékin miskinlerge rehim qilghan beriket tapar. **22** Yamanliq oylighanlar yoldin adashqanlardin emesmu? Biraq yaxshiliq oylighanlar rehim-shepqet, heqiqet-sadiqliqqa muyesser bolar. **23** Hemme méhnettin payda chiqar; Biraq quruq paranglar ademni mohtajliqta qaldurar. **24** Aqilaniler üchün bayliqlar bir tajdur; Exmeqlerning nadanliqidin peqet yene shu nadanliqla chiqar. **25** Heqqaniy guwahliq bergüchi kishilerning hayatini qutquzar; Yalghan-yawidaq sözleydighan [guwahchi] yalghan gepni nepestek tinar. **26** Perwerdigardin qorqidighanning küchlük yölenchüki bar, Uning balilirimu himayige ige bolar. **27** Perwerdigardin qorqush hayatning buliqidur; U kishini ejellik tuzaqlardin qutquzar. **28** Padishahning shan-sheripi puqrasining köplikidindur; Puqrasining kemliki emirning halakitidur. **29** Éghir-bésiq kishi intayin aqil kishidur; Chéchilghaq exmeqliqni ulughlar. **30** Xatirjem köngül tenning saqliqidur; Hesret chékish bolsa söngeklerni chiritar. **31** Miskinni bozek qilghuchi — Perwerdigargha haqaret qilghuchidur; Hajetmenlerge shapaet qilish Uni hörmetligenliktur. **32** Yaman öz yamanliqi ichide yiqitilar; Heqqaniy adem hetta sekratta yatqandimu xatirjem bolar. **33** Yorutulghan

kishining könglide danaliq yatar; Biraq exmeqning
könglidikisi ashkara bolmay qalmas. **34** Heqqaniyet
herqaysi elni yuqiri kötürer; Gunah herqandaq milletni
nomusqa qaldurar. **35** Padishahning iltipati eqilliq
xizmetkarning béshigha chüsher; Biraq uning ghezipi
nomusta qaldurghuchi uyatsiz xizmetkarining béshigha
chüsher.

15 Mulayim jawab ghezepni basar; Qopal söz achchiqni
qozghar. **2** Aqilanilerning tili bilimni jari qilar;
Exmeqning aghzi quruq gep töker. **3** Perwerdigarning
közi her yerde yürer; Yaxshi-yamanlarni körüp turar. **4**
Shipa yetküzgüchi til xuddi bir «hayatliq derixi»dur;
Tili egrilik kishining rohini sundurar. **5** Exmeq atisining
terbiyisige pisent qilmas; Lékin atisining tenbihige qulaq
salghan zérek bolar. **6** Heqqaniyning öyide göherler
köptur; Biraq yamanning tapawiti özige awarichilik
tapar. **7** Dananing lewliri bilim tarqitar; Exmeqning
könglidin héch bilim chiqmas. **8** Yamanlarning qurbanliqi
Perwerdigargha yirginchliktur; Duruslarning duasi Uning
xursenlikidur. **9** Yamanlarning yoli Perwerdigargha
yirginchliktur; Lékin heqqaniyetni intilip izdigüchini
U yaxshi körer. **10** Toghra yoldin chiqqanlar azabliq
terbiyini körer; Tenbihge öch bolghuchi öler. **11**
Tehtisara we halaket Perwerdigarning köz aldida ochuq
turghan yerde, Insan könglidiki oy-pikirni qandaqmu
Uningdin yoshuralisun?! **(Sheol h7585)** **12** Hakawur tenbih
bergüchini yaqturmas; U aqilanilerdin nesihet élishqa
barmas. **13** Köngül shad bolsa, xush chiray bolar;
Derd-elem tartsa, rohi sunar. **14** Yorutulghan köngül
bilimni izder; Eqilsizning aghzi nadanliqni ozuq qilar.
15 Ézilgenlerning hemme künliri teste öter; Biraq shad
köngül herkünini héyttek ötküzer. **16** Zor bayliq bilen
biaramliq tapqandin, Azgha shükür qilip, Perwerdigardin
eymen'gen ewzel. **17** Nepret ichide yégen bordaq
göshte qilin'ghan katta ziyapettin, Méhir-muhebbet
ichide yégen köktat ewzel. **18** Térikkek kishi jédel
chiqirar; Éghir-bésiq talash-tartishlarni tinchlandurar. **19**
Hurunning yoli tikenlik qashadur, Durus ademning yoli
kötürülgen yoldek daghdamdur. **20** Dana oghul atisini
shad qilar; Eqilsiz adem anisini kemsiter. **21** Eqli yoq
kishi exmeqliqi bilen xushtur; Yorutulghan kishi yolini
toghrilap mangar. **22** Meslihetsiz ish qilghanda nishanlar
emelge ashmas; Meslihetchi köp bolghanda muddialar
emelge ashurular. **23** Kishige jayida bergen jawabidin
xush bolar, Del waqtida qilghan söz neqeder yaxshidur!
24 Hayatliq yoli eqilliq kishini yuqirigha bashlayduki,
Uni chongqur tehtisaradin qutquzar. **(Sheol h7585)** **25**
Perwerdigar tekebburning öyini yuluwéter; Biraq U tul
xotunlargha pasillarni turghuzar. **26** Yamanlarning oy-
pikri Perwerdigargha yirginchliktur; Biraq sap dilning
sözliri söyümlüktur. **27** Ach köz kishi öz ailisige
awarichilik keltürer; Para élishqa nepretlen'gen kishi
kün körer. **28** Heqqaniy adem qandaq jawab bérishte
qayta-qayta oylinar; Yaman ademning aghzidin shumluq
töküler. **29** Perwerdigar yaman ademdin yiraqtur;
Biraq U heqqaniyning duasini anglar. **30** Xush közler
köngülni shadlandurar; Xush xewer ustixanlargha gösh-
may qondurar. **31** Hayatliqqa élip baridighan tenbihke
qulaq salghan kishi danalarning qataridin orun alar. **32**
Terbiyeni ret qilghan öz jénini xar qilar; Tenbihge qulaq
salghan yorutular. **33** Perwerdigardin qorqush ademge
danaliq ögiter; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret
kéler.

16 Köngüldiki niyetler insan'gha tewedur; Biraq
tilning jawabi Perwerdigarning ilkididur. **2**
Insan özining hemme qilghan ishini pak dep biler;
Lékin qelbdiki niyetlerni Perwerdigar tarazigha
sélip tartip körer. **3** Niyet qilghan ishliringni
Perwerdigargha tapshurghin, Shundaq qilghanda
pilanliring piship chiqar. **4** Perwerdigar barliq
mewjudiyetning herbirini melum meqset bilen apiride
qilghan; Hetta yamanlarnimu balayi'apet küni üchün
yaratqandur. **5** Tekebburluqqa tolghan köngüllerning
herbiri Perwerdigargha yirginchliktur; Qol tutushup
birleshsimu, jazasiz qalmas. **6** Muhebbet-shepqet
we heqiqet bilen gunahlar kafaret qilinip yépilar;
Perwerdigardin eyminish ademlerni yamanliqtin xaliy
qilar. **7** Ademning ishliri Perwerdigarni xursen qilsa,
U hetta düshmenlirinimu uning bilen inaqlashturar.
8 Halal alghan az, Haram alghan köptin ewzeldur. **9**
Insan könglide öz yolini toxtitar; Emma qedemlirini
toghrilaydighan Perwerdigardur. **10** Hetta padishahning
lewlirige qaritip epsun oqulsimu, Uning aghzi
toghra hökümdin chetnimes. **11** Adil taraza-mizanlar
Perwerdigargha xastur; Taraza tashlirining hemmisini U
yasighandur. **12** Padishah rezillik qilsa yirginchliktur,
Chünki text heqqaniyet bilenla mehkem turar. **13**
Heqqaniy sözligen lewler padishahlarning xursenlikidur;
Ular durus sözligüchilerni yaxshi körer. **14** Padishahning
qehri goya ölümning elchisidur; Biraq dana kishi [uning
ghezipini] tinchlandurar. **15** Padishahning chirayining
nuri kishige jan kirgüzer; Uning shepqiti waqtida
yaghqan «kéyinki yamghur»dur. **16** Danaliq élish
altun élishtin neqeder ewzeldur; Yorutulushni tallash
kümüshni tallashtin shunche üstündur! **17** Durus
ademning égiz kötürülgen yoli yamanliqtin ayrilishtur;
Öz yoligha éhtiyat qilghan kishi jénini saqlap qalar. **18**
Meghrurluq halak bolushtin awwal kéler, Tekebburluq
yiqilishtin awwal kéler. **19** Kemter bolup miskinler
bilen bardi-keldide bolush, Tekebburlar bilen haram mal
bölüshkendin ewzeldur. **20** Kimki ishni pem-paraset
bilen qilsa payda tapar; Perwerdigargha tayan'ghan
bolsa, bext-saadet körer. **21** Köngli dana kishi segek
atilar; Yéqimliq sözler ademlerning bilimini ashurar.
22 Pem-paraset özige ige bolghanlargha hayatliqning
buliqidur; Eqilsizlerge telim bermekning özi eqilsizliktur.
23 Aqilane kishining qelbi aghzidin eqil chiqirar; Uning
lewzige bilimni ziyade qilar. **24** Yéqimliq sözler goya
heseldur; Köngüllerni xush qilip ten'ge dawadur. **25**
Adem balisigha toghridek körünidighan bir yol bar, Lékin
aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **26** Ishligüchining
ishtiyi uni ishqa salar; Uning qarni uninggha heydekchilik
qilar. **27** Muttehem kishi yaman gepni kolap yürer; Uning
lewliri lawuldap turghan otqa oxshar. **28** Egri adem jédel-
majira tughdurghuchidur; Gheywetchi yéqin dostlarni
ayriwéter. **29** Zorawan kishi yéqin adimini azdurar; Uni
yaman yolgha bashlap kirer. **30** Közini yumuwalghan kishi
yaman niyetni oylar; Léwini chishligen kishi yamanliqqa
teyyardur. **31** Heqqaniyet yolida aqarghan chach,
Ademning shöhret tajidur. **32** Asan achchiqlimaydighan

kishi palwandin ewzeldur; Özini tutuwalghan sheher
alghandinmu üstündur. 33 Chek étekke tashlan'ghini
bilen, Lékin netijisi pütünley Perwerdigardindur.

17 Qurbanliq göshlirige tolghan jédellik öydin, Bir
chishlem quruq nan yep, köngül tinchliqta bolghan
ewzel. 2 Xizmetkar chéwer bolsa, xojisining nomusta
qoyghuchi oghlini bashqurar; Kelgüside u xojining oghli
qatarida turup uning mirasni teqsim qilar. 3 Sapal qazan
kümüshni tawlar, chanaq altunni tawlar, Biraq ademning
qelbini Perwerdigar sinar. 4 Qebih kishi yaman sözlerge
ishiner; Yalghanchi pitnichilerning sözige qulaq salar.
5 Miskinlerni mesxire qilghuchi, özini Yaratquchini
haqaretligüchidur; Bashqilarning bextsizlikidin xushal
bolghan kishi jazasiz qalmas. 6 Qérilarning newriliri
ularning tajidur; Perzentlerning pexri ularning atiliridur.
7 Exmeq yarishiq gep qilsa uninggha yarashmas; Mötiwer
yalghan sözlise uninggha téximu yarashmas. 8 Para
— uni bergüchining neziride ésil bir göherdur; Goya
uni negila ishletse muweppeqiyetke érishidighandek. 9
Bashqilarning xataliqini yoputup kechürgen kishi méhir-
muhebbetni közler; Kona xamanni sorighan kishi yéqin
dostlarni düshmen qilar. 10 Aqilanige singgen bir éghiz
tenbih, Exmeqqe urulghan yüz derridin ünümlüktur. 11
Yamanlar peqet asiyliqni közler; Uni jazalashqa rehimsiz
bir elchi ewetiler. 12 Exmiqane ish qiliwatqan nadan
kishige uchrap qalghandin köre, Baliliridin ayrilghan
éyiqqa yoluqup qalghan yaxshi. 13 Kimki yaxshiliqqa
yamanliq qilsa, Ishikidin bala-qaza néri ketmes. 14
Jédelning bashlinishi tosmini su élip ketken'ge oxshaydu;
Shunga jédel partlashtin awwal talash-tartishtin qol
üzgin. 15 Yamanni aqlighan, Heqqaniygha qara
chaplighan, Oxshashla Perwerdigargha yirginchliktur.
16 Exmeqning köngli danaliqni etiwarlimisa, Qandaqmu
uning qolida danaliqni sétiwalghudek puli bolsun?
17 [Heqiqiy] dost herdaim sanga muhebbet körsiter,
[Heqiqiy] qérindash yaman kününg üchün yardemge
dunyagha kelgendur. 18 Eqilsiz kishi qol bérip, Yéqini
üchün képil bolidu. 19 Jédelge amraq gunahqa amraqtur;
Bosughini égiz qilghan halaketni izder. 20 Niyiti
buzulghan yaxshiliq körmes; Tilida heq-naheqni astin-
üstün qilghuchi balagha yoluqar. 21 Bala exmeq bolsa,
ata ghem-qayghugha patar; Hamaqetning atisi xushalliq
körmes. 22 Shad köngül shipaliq doridek ten'ge dawadur;
Sunuq roh-dil ademning yilikini qurutar. 23 Chirik
adem yeng ichide parini qobul qilar; U adaletning
yolini burmilar. 24 Danaliq yorutulghan kishining köz
aldida turar; Biraq eqilsizning közi xiyalkeshlik qilip
qutupta yürer. 25 Galwang bala atini azabgha salar;
Uni tughquchiningmu derdi bolar. 26 Heqqaniylargha
jerimane qoyushqa qet'iy bolmas; Emirlerni adaletni
qollighini üchün dumbalashqa bolmas. 27 Bilimi bar kishi
kem sözlük bolar; Yorutulghan adem qaltis éghir-bésiq
bolar. 28 Hetta exmeqmu az sözlise dana hésablinar;
Tilini tizginligen kishi danishmen sanilar.

18 Köpchiliktin ayrilip yalghuz yürgen kishi haman
öz nepsige chogh tartar; Herqandaq chin
hékmetke haman jan-jehli bilen qarshi chiqar. 2
Exmeq yorutulushqa qiziqmas; Qiziqidighini peqet öz
oylighanlirini körsitishla, xalas. 3 Yaman kishi kelse,
nepretmu peyda bolar; Nomussiz ish iza-ahanettin
ayrilmas. 4 Ademning sözliri chongqur sulargha
oxshar; Danaliq buliqi ériq süyidek örkeshlep aqar. 5
Yaman'gha yan bésishqa, Soraqta heqqaniygha uwal
qilishqa qet'iy bolmas. 6 Exmeqning lewliri uni jédelge
bashlar; Uning aghzi «Méni dumbala» dep teklip
qilar. 7 Exmeqning aghzi öz béshigha halakettur;
Uning lewliri öz jénigha qapqandur. 8 Gheywetxorning
sözliri herxil nazunémetlerdek, Kishining qelbige
chongqur singdürüler. 9 Ishida hurun bolghan kishimu,
Buzghunchi bilen ülpetdash bolidu. 10 Perwerdigarning
nami mezmut munardur; Heqqaniylar uning ichige
yügürüp kirip yuqirida aman bolar. 11 Bay adem mal-
dunyasini «mustehkem shehirim» dep biler; Neziride
özini saqlaydighan égiz sépildek turar. 12 Bitchit
bolushtin awwal, köngülge tekebburluq kéler; Awwal
kemterlik bolsa, andin shöhret kéler. 13 Sözni anglimay
turup, aldirap jawab bergen, Exmeqliqini körsitip
özini xijalette qaldurur. 14 Tendiki aghriq azabigha
ademning öz rohi berdashliq bergüzer; Biraq rohi
sun'ghan bolsa uni kim kötürer? 15 Yorutulghanning
qelbi bilimge érishmekte, Aqilanining qulaqliri bilimni
izdimekte. 16 Sowghat öz igisige ishikni daghdam échip
bérer; Uni chong erbablar aldigha yetküzer. 17 Dewa
qilghanda, awwal sözligüchining sözliri orunluq körüner;
Lékin qarshi terep soal qoyup ishni sürüshtürer. 18
Chek tashlash jédellerni tügiter; Ghojilarning arisidiki
ishnimu hel qilar. 19 Renjigen qérindashning könglini
élish mustehkem sheherni élishtinmu tes; Jédel-majira
qorghanning taqaq-baldaqlirigha oxshashtur. 20 Adem
[durus] sözligenlikidin qorsiqi toq bolar; Öz könglidin
chiqqan sözliridin mol hosul alar. 21 Hayat-mamat
tilning ilkididur; Kimki uning tesirini etiwarlisa uning
méwisidin yer. 22 Xotunni tallap alghan kishi yaxshiliq
tapidu, U Perwerdigarning merhimitige érishken bolidu.
23 Miskinler pes awazda yélinip sözler; Bay bolsa qopalliq
bilen jawab bérer. 24 Dostni köp tutqan kishi xarab
bolar; Lékin qérindashtinmu yéqin baghlan'ghan bir
dost bardur.

19 Peziletlik yolda mangghan kembeghel, Hiyliger
sözlük exmeqtin yaxshidur. 2 Yene, gheyriti
bar kishi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangghu yoldin
chiqar. 3 Kishining exmeqliqi öz yolini astin-üstin
qiliwéter; Shundaq turuqluq u könglide Perwerdigardin
renjip aghrinar. 4 Bayliq dostni köp qilar; Miskinler
bar dostidinmu ayrilip qalar. 5 Yalghan guwahliq
qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu jazadin
qutulalmas. 6 Tola adem séxiydin iltipat közler;
Sowghat bérip turghuchigha hemme kishi dosttur.
7 Namratlashqandin qérindashlirimu zériker; Uning
dostliri téximu yiraq qachar; Yalwurup qoghlisimu, ular
tépilmas. 8 Pem-parasetke érishküchi özige köyüner;
Nurni saqlighan kishining bexti bolar. 9 Yalghan guwahliq
qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu halak
bolar. 10 Heshemetlik turmush exmeqqe yarashmas;
Qulning emeldarlar üstidin höküm sürüshi téximu
qamlashmas. 11 Danishmenlik igisini asanliqche
achchiqlanmaydighan qilar; Xataliqni yoputup kechürüsh
uning shöhritidur. 12 Padishahning ghezipi shirning
huwlishigha oxshash dehshetlik bolar; Uning shepqiti
yumran ot-chöpke chüshken shebnemdek shérindur.

13 Exmeq oghul atisi üchün bala-qazadur; Urushqaq
xotunning zarlashliri toxtimay témip chüshken tamche-
tamche yéghin'gha oxshashtur. **14** Öy bilen mal-
mülük ata-bowilardin mirastur; Biraq pem-parasetlik
xotun Perwerdigarning iltipatidindur. **15** Hurunluq
kishini gheplet uyqugha gherq qilar; Bikar telep
acharchiliqning derdini tartar. **16** [Perwerdigarning]
emrige emel qilghan kishi öz jénini saqlar; Öz
yolliridin hézi bolmighan kishi öler. **17** Kembeghellerge
rehimdilliq qilghan, Perwerdigargha qerz bergen bilen
barawerdur; Uning shepqitini [Perwerdigar] qayturar.
18 Perzentingning terbiyini qobul qilishigha ümidwar
bolup, Uni jazalap terbiye bérip turghin; Lékin uni
ölgüche xar bolsun dégüchi bolma. **19** Qehrlik kishi
jaza tartar; Uni qutquzmaqchi bolsang, qayta-qayta
qutquzushung kérek. **20** Nesihetni anglighin, terbiyeni
qobul qilghin, Undaq qilghanda kéyinki künliringde
dana bolisen. **21** Kishining könglide nurghun niyetler
bar; Axirida peqet Perwerdigarning dalalet-hidayitidin
chiqqan ish aqar. **22** Kishining yéqimliqi uning
méhir-muhebbitidindur; Miskin bolush yalghanchiliqtin
yaxshidur. **23** Perwerdigardin eyminish kishini hayatqa
érishtürer; U kishi xatirjem, toq yashap, bala-qaza
chüshürülüshidin xaliy bolar. **24** Hurun qolini sunup
qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishqimu
hurunluq qilar. **25** Hakawurgha qilin'ghan tayaq
jazasi saddigha qilin'ghan ibrettur; Yorutulghan kishige
bérilgen tenbih, Uning bilimini téximu ziyade qilar.
26 Atisining mélini bulighan, Anisini öyidin heydep
chiqarghan, Reswaliq, iza-ahanet qaldurghuchi oghuldur.
27 I oghul, nesihetke quliqingni yupuruwalsang, Eqilning
telimliridin yiraqlashqiningdur. **28** Peskesh guwahchi
adaletni mazaq qilghuchidur; Yaman ademning aghzi
rezillikni yutar. **29** Hakawurlar üchün jazalar teyyardur,
Exmeqlerning dümbisige uridighan qamcha teyyardur.

20 Sharab kishini reswa qilar, Haraq kishini
ghaljirlashturar; Kimki uninggha bérilip ézip
ketse, eqilsizdur. **2** Padishahning ghezipi shirning
hörkirishige oxshash qorqunchluqtur; Uning achchiqini
keltürgen, öz jénigha jaza chüshürer. **3** Özini majiradin
néri qilish kishining izzitidur; Biraq herbir exmeq
özini basalmas. **4** Hurun adem qishta yer heydimes;
Yighim waqtida yoqluqta qélip ashliq tiler. **5** Kishining
könglidiki oy-niyetliri chongqur sugha oxshashtur;
Yorutulghan adem ularni tartip alalaydu. **6** Özini sadiq
deydighanlar köptur; Biraq ishenchlik bir ademni kim
tapalisun? **7** Heqqaniy adem diyanetlik yolda mangar;
Uning perzentlirige bext-beriket qaldurular! **8** Padishah
adalet textide olturghanda, Hemme yamanliqni közi
bilen qoghlaydu. **9** Kim özini gunahdin tazilandim,
Wijdanim paklandi, déyeleydu? **10** Ikki xil taraza
téshi, Ikki xil küre ishlitish, Oxshashla Perwerdigargha
yirginchliktur. **11** Hetta bala öz xisliti bilen biliner; Uning
qilghanlirining pak, durus yaki emesliki heriketliridin
körünüp turar. **12** Köridighan közni, anglaydighan
qulaqni, Her ikkisini Perwerdigar yaratti. **13** Uyqugha
amraq bolma, namratliqqa uchraysen; Közüngni échip
oyghaq bol, néning mol bolar. **14** Xéridar mal
alghanda: «Nachar iken, nachar iken!» dep qaqshaydu;
Élip ketkendin kéyin [«Ésil nerse, erzan aldim» dep]
maxtinidu. **15** Altun bar, leel-yaqutlarmu köptur; Biraq
bilimni béghishlighan lewler némidégen qimmetlik
göherdur! **16** Yatqa képil bolghan kishidin qerzge tonini
tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet bergen kishidin
kapalet puli al. **17** Aldap érishken tamaq tatliqtur; Kéyin,
uning yégini shéghil bolar. **18** Pilanlar meslihet bilen
békitiler; Pishqan körsetme bilen jeng qilghin. **19** Gep
toshughuchi sirlarni ashkarilar; Shunga walaqtekkür
bilen arilashma. **20** Kimki ata-anisini haqaret qilsa,
Uning chirighi zulmet qarangghusida öcher! **21** Téz
érishken miras haman beriketlik bolmas. **22** Yamanliqqa
yamanliq qayturay déme; Perwerdigargha tayinip küt, U
derdingge yéter. **23** Ikki xil taraza téshi Perwerdigargha
yirginchliktur; Saxta ölchem qet'iy yarimas. **24** Insanning
hayatliq qedemlirini Perwerdigar belgileydu; Undaqta
insan öz musapisini nedin bilsun? **25** Bir nersisini
yéniklik bilen «[Xudagha] atalghan!» dep wede bérish,
Qesemlerdin kéyin ikkilinip qayta oylinish, Öz jénini
qiltaqqa chüshürgen'ge barawer. **26** Dana padishah
yamanlarni topanni sorughandek soruwétidu, Xaman
tepkendek tuluq bilen yanjiwéter. **27** Ademning roh-
wijdani — Perwerdigarning chirighidur, U qelbning
herbir teglirini tekshürüp perq éter. **28** Méhir-shepqet we
heqiqet padishahni saqlaydu; U méhir-shepqet bilenla öz
textini mustehkemleydu. **29** Yash yigitlerning qawulluqi
ularning pexridur; Qérilarning izziti aq chachliridur. **30**
Terbiye yariliri yamanliqni tazilap chiqirar, Tayaq izliri
ich-baghirni taza qilar.

21 Padishahning köngliériqlardiki sudek
Perwerdigarning qolididur; [Perwerdigar] qeyerge
toghrilisa, shu terepke mangidu. **2** Insan özining hemme
qilghan ishini toghra dep biler; Lékin Perwerdigar
qelbdiki niyetlerni tarazigha sélip tartip körer. **3**
Perwerdigarning neziride, Heqqaniyliq bilen adalet
yürgüzüsh qurbanliq qilishtin ewzeldur. **4** Tekebbur
közler, meghrur qelb, yamanlarning chirighi — hemmisi
gunahtur. **5** Estayidil kishilerning oyliri ularni peqet
bayashatliqqa yétekler; Chéchilangghularning oyliri
bolsa, ularni peqet yoqsuzluqqila yétekler. **6** Yaghlima
til bilen érishken bayliqlar, Ölümni izdep yürgenler
qoghlap yürgen bir tütünla, xalas. **7** Yamanlarning
zalimliqi özlirini chirmiwalar; Chünki ular adalet yolida
méngishni ret qilghan. **8** Jinayetkar mangidighan yol
nahayiti egridur; Sap dil ademning herikiti tüptüzdur. **9**
Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin
köre, Ögzining bir bulungida [yalghuz] yétip qopqan
yaxshi. **10** Yaman kishining köngli yamanliqqila
hérismendur; U yéqinighimu shapaet körsetmes.
11 Hakawurning jazagha tartilishi, bilimsizge ibret
bolar; Dana kishi qobul qilghan nesihetlerdin téximu
köp bilim alar. **12** Heqqaniy Bolghuchi yamanning
öyini közler; U haman yamanlarni yamanliqqa qoyup
yiqitar. **13** Miskinlerning nalisigha quliqini yoputup kari
bolmighuchi, Axiri özi peryad kötürer, Biraq héchkim
perwa qilmas. **14** Yoshurun sowghat ghezepni basar;
Yeng ichide bérilgen para qehr-ghezepni peseyter. **15**
Adaletni beja keltürüsh heqqaniylarning xushalliqidur,
Biraq yamanliq qilghuchilargha wehimidur. **16**
Hékmet yolidin ézip ketken kishi, Erwahlarning jamaiti
ichidikilerdin bolup qalar. **17** Tamashagha bérilgen kishi
namrat qalar; Yagh chaynashqa, sharab ichishke amraq
béyimas. **18** Yaman adem heqqaniy adem üchün görü

pulining ornida qalar; [Ézilgen] duruslarning ornigha
iplaslar qalar. **19** Soqushqaq we térikkek ayal bilen
ortaq turghandin, Chöl-bayawanda yalghuz yashighan
yaxshidur. **20** Aqilanining öyide bayliq bar, zeytun may
bar; Biraq exmeqler tapqinini utturluq buzup-chachar.
21 Heqqaniyet, méhribanliqni izdigüchi adem, Hayat,
heqqaniyet we izzet-hörmetke érisher. **22** Dana kishi
küchlükler shehirining sépiligha yamishar, Ularning
tayanchi bolghan qorghinini ghulitar. **23** Öz tiligha,
aghzigha ige bolghan kishi, Jénini awarichiliklerdin
saqlap qalar. **24** Chongchiliq qilghanlar, «Hakawur»,
«hali chong», «mazaqchi» atilar. **25** Hurun kishi öz
nepsidin halak bolar, Chünki uning qoli ishqa barmas;
26 Nepsi yaman bolup u kün boyi teme qilip yürer;
Biraq heqqaniy adem héchnémini ayimay sediqe
qilar. **27** Yaman ademning qurbanliqi Perwerdigargha
yirginchliktur; Rezil gherezde epkélin'gen bolsa téximu
shundaqtur! **28** Yalghan guwahliq qilghuchi halak bolar;
Eyni ehwalni anglap sözligen kishining sözi ebedgiche
aqar. **29** Yaman adem yüzini qélin qilar; Durus kishi
yolini oylap puxta basar. **30** Perwerdigargha qarshi
turalaydighan héchqandaq danaliq, eqil-paraset yaki
tedbir yoqtur. **31** Atlar jeng küni üchün teyyar qilin'ghan
bolsimu, Biraq ghelibe-nijat peqet Perwerdigardindur.

22 Yaxshi nam zor bayliqqa ige bolushtin ewzel;
Qedir-qimmet altun-kümüshtin üstündur. **2** Gaday
bilen bay bir zéminda yashar; Her ikkisini yaratqan
Perwerdigardur. **3** Zérek kishi bala-qazani aldin körüp
qachar; Saddilar aldigha bérip ziyan tartar. **4** Özini
töwen tutup, Perwerdigardin eyminishning berikiti —
bayashatliq, izzet-hörmet we hayattur. **5** Hiyligerlerning
yolida tikenler, tuzaqlar yatar; Öz yoligha hézi bolghan
kishi ulardin yiraq bolar. **6** Baligha kichikide mijezige
qarap durus terbiye berseng, Chong bolghanda u shu
yoldin chiqmas. **7** Baylar miskinlerni bashqurur; Qerzdar
qerz igisining qulidur. **8** Naheqliq uruqini chachqanning
alidighan hosuli balayi'apettur; Uning ghezep-heywisi
chüsher. **9** Séxiy adem beriket tapar; Chünki u
miskinlerge öz nénidin bölüp bergüchidur. **10** Hakawurni
qoghliwetseng, jédel-majira bésilar; Kélishmeslikler we
shermendichilikler tüger. **11** Pak niyetni qedirleydighan
kishining sözliri güzeldur; Shunga padishah uning bilen
dost bolar. **12** Perwerdigarning közi ilim-heqiqetni
saqlar; U iplaslarning sözlirini échip tashlap bikar
qilar. **13** Hurun adem: «Tashqirida bir shir turidu,
Kochigha chiqsam öltürülimen!» — deydu. **14** Zinaxor
ayalning aghzi chongqur bir oridur; Perwerdigar narazi
bolghan kishi uninggha chüshüp kéter. **15** Nadanliq sebiy
balilarning qelbige baghlaghliqtur; Biraq terbiye tayiqi
buni uningdin yiraq qilar. **16** Miskinlerni ézish bilen bay
bolghan, We baylargha sowghat sunidighan kishi, Axiri
peqet yoqsulluqta qalar. **17** Qulaq sal, sanga aqilanilerning
sözlirini ögitey; Köngül qoyup bilimimni ögen'gin. **18**
Ularni qelbingde ching tutsang, Ular sanga shérin bolar,
Lewliringde sep bolup teyyar turidu. **19** Chin qelbing bilen
Perwerdigargha tayinishing üchün, Bügün [bu hékmetlik
sözlerni] bashqa birsige emes, Belki sanga yetküzdum. **20**
Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning ichide nesihetler
hem bilim bar. **21** Bular bilen heqiqetning sözlirining
derweqe heqiqet ikenlikini bileleysen, We shundaq qilip
séni ewetküchilerge heqiqetning sözliri bilen jawab
qayturalaysen. **22** Yoqsuldin bulap alma, u kembeghel
tursa, Ajiz möminlerni soraq ornida bozek qilma. **23**
Chünki Perwerdigar ularning dewasini kötürer, Ulardin
bulap alghanlardin bulap alar. **24** Mijezi ittik adem bilen
dost bolma, Qehrlik adem bilen arilashma, **25** Bolmisa,
uning yaman yolini öginip qélip, qiltaqqa chüshisen. **26**
Bashqilargha [képil bolup] qol bergüchilerdin bolma,
Qerzlerni töleshke kapalet bergüchilerdin bolma; **27**
Séning qayturalighudek nerseng bolghan bolsa, Ular
orun-körpiliringni bikardin-bikar astingdin élip ketmigen
bolatti! **28** Ata-bowiliring pasilni belgilep bergen kona
chégra tashlirini yötkime. **29** Ishni estayidil we chaqqan
béjiridighan kishini körgenmiding? U pes ademlerning
xizmitide bolmas; Padishahlarning aldida turar.

23 Katta erbab bilen hemdastixan bolsang, Aldingdiki
kim ikenlikini obdan oylan. **2** Ishtiying yaman
bolsa, Gélinggha pichaq tenglep turghandek özüngni
tart. **3** Uning nazunémetlirini tama qilma, Ular adem
aldaydighan tamaqlardur. **4** Bay bolimen dep özüngni
upratma; Özüngning zéhningni bu ishqa qaratma. **5**
[Bayliqlargha] köz tikishing bilenla, ular yoq bolidu;
Pul-mal derweqe özige qanat yasap, Xuddi bürküttek
asman'gha uchup kéter. **6** Ach közning nénini yéme,
Uning ésil nazunémetlirini tama qilma; **7** Chünki uning
köngli qandaq bolghandek, özimu shundaq. U aghzida:
— Qéni, alsila, ichsile! — désimu, Biraq könglide séni
oylighini yoq. **8** Yégen bir yutum taamnimu qusuwétisen,
Uninggha qilghan chirayliq sözliringmu bikargha ketken
bolidu. **9** Exmeqqe yol körsitip salma, Chünki u eqil
sözliringni közge ilmas. **10** Qedimde békitken yerning
pasil tashlirini yötkime, Yétimlarning étizlirighimu ayagh
basma; **11** Chünki ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi
intayin küchlüktur; U Özi ular üchün üstüngdin dewa
qilar. **12** Nesihetke köngül qoy, Ilim-bilimlerge qulaq sal.
13 Balanggha terbiye bérishtin érinme; Eger tayaq bilen
ursang, u ölüp ketmeydu; **14** Sen uni tayaq bilen ursang,
Belkim uni tehtisaradin qutquziwalisen. **(Sheol h7585)** **15** I
oghlum, dana bolsang, Méning qelbim qanche xush bolar
idi! **16** Aghzingda orunluq sözler bolsa, ich-ichimdin
shadlinimen. **17** Gunah sadir qilghuchilargha reshk
qilma, Herdaim Perwerdigardin eyminishte turghin; **18**
Shundaq qilghiningda jezmen köridighan yaxshi kününg
bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. **19** I oghlum,
sözümge qulaq sélip dana bol, Qelbingni [Xudaning]
yoligha bashlighin. **20** Meyxorlargha arilashma, Nepsi
yaman göshxorlar bilen bardi-keldi qilma; **21** Chünki
haraqkesh bilen nepsi yaman axirida yoqsulluqta qalar,
Gheplet uyqusigha patqanlargha jende kiyimni kiygüzer.
22 Séni tapqan atangning sözini angla, Anang qérighanda
uninggha hörmetsizlik qilma. **23** Heqiqetni sétiwal, Uni
hergiz sétiwetme. Danaliq, terbiye we yorutulushnimu
al. **24** Heqqaniy balining atisi chong xushalliq tapar;
Dana oghulni tapqan atisi uningdin xursen bolar. **25**
Ata-anangni söyündürüp, Séni tughqan anangni xush
qil. **26** I oghlum, qelbingni manga tapshur; Közliringmu
hayatliq yollirimgha tikilsun! **27** Chünki pahishe ayal
chongqur oridur, Buzuq yat ayal tar zindandur; **28** Ular
qaraqchidek möküwélip, Insaniyet arisidiki wapasizlarni
köpeyter. **29** Kimde azab bar? Kimde derd-elem? Kim

jédel ichide qalar? Kim nale-peryad kötürer? Kim sewebsiz yarilinar? Kimning közi qizirip kéter? **30** Del sharab üstide uzun olturghan, Ebjesh sharabtin tétishqa aldirighan meyxorlar! **31** Sharabning ajayib qizilliqigha, uning jamdiki julaliqigha, Kishining gélidin shundaq siliq ötkenlikige meptun bolup qalma! **32** Axirida u zeherlik yilandek chéqiwalidu, Oq yilandek neshtirini sanjiydu. **33** Köz aldingda ghelite menziriler körünidu, Aghzingdin qalaymiqan sözler chiqidu. **34** Xuddi déngiz-okyanlarda leylep qalghandek, Yelkenlik kémining moma yaghichi üstide yatqandek bolisen. **35** Sen choqum: — Birsi méni urdi, lékin men yarilanmidim! Birsi méni tayaq bilen urdi, biraq aghriqini sezmidim!» — deysen. Biraq sen yene: «Hoshumgha kelsemla, men yenila sharabni izdeymen! — deysen.

24 Yamanlargha reshk qilma, Ular bilen bardi-keldi qilishni arzu qilma; **2** Chünki ularning köngli zorawanliqnila oylar; Ularning aghzi azar yetküzüshni sözler. **3** Aile bolsa danaliq asasida berpa qilinar; Chüshinish bilen mustehkemliner. **4** Bilim bilen öyning xaniliri herxil qimmetlik, ésil göherlerge toldurular. **5** Dana adem zor küchke igidur; Bilimi bar adem qudritini ashurar. **6** Puxta nesihetler bilen jeng qilghin; Ghelibe bolsa Birdinbir Ulugh Meslihetchi bilen bolar. **7** Danaliq eqilsiz ademge nisbeten tolimu égiz, chüshiniksizdur; [Chonglar] sheher derwazisi aldigha yighilghanda u zuwan achalmas. **8** Eskilikni niyetligen adem «suyiqestchi» atilar. **9** Exmeqliqtin bolghan niyet gunahdur; Hakawur kishi ademlerge yirginchliktur. **10** Béshinggha éghir kün chüshkende jasaretsiz bolsang, Küchsiz hésablinisen. **11** [Sewebsiz] ölümge tartilghanlarni qutquzghin; Boghuzlinish xewpide turghanlardin yardem qolungni tartma; **12** Eger sen: «Bu ishtin xewirimiz yoqtur» déseng, Her ademning könglini tarazigha Salghuchi buni körmesmu? Jéningni hayat Saqlighuchi uni bilmesmu? U herbir insan balsining öz qilghanliri boyiche ularning özige yandurmasmu? **13** I oghlum, hesel [tapsang] istimal qil, u yaxshidur. Here könikidin alghan hesel bolsa tatliq tétiydu; **14** Danaliq bilen tonushsang, umu könglüngge shuningdek bolar; Uni tapqiningda jezmen yaxshi köridighan kününg bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. **15** I rezil adem, heqqaniyning öyige yoshurun hujum qilishni kütme, Uning turalghusini bulighuchi bolma! **16** Chünki heqqaniy yette qétim yiqilip chüsher, Biraq axiri yene ornidin turar. Lékin rezil kishi külpet ichige putliship chüsher. **17** Reqibing yiqilip ketse xush bolup ketme, Düshmining putliship chüshse shadlanma; **18** Perwerdigar buni körgende, Bu qiliqingni yaxshi körmey, Belkim ghezipini reqibingge chüshürmesliki mumkin. **19** Yamanlar [rawaj tapsa], biaram bolup ketme; Rezillerge reshk qilma. **20** Chünki yamanlarning kélechiki yoqtur, Uning chirighimu öchürüler. **21** I oghlum, Perwerdigardin qorqqin, padishahnimu hörmet qil. Qutratquchilar bilen arilashma. **22** Bundaq kishilerge kélidighan balayi'apet ushtumtut bolar, [Perwerdigar bilen padishahning] ularni qandaq yoqitidighanliqini bilemsen? **23** Bularmu aqilanilerning sözliridur: — Sot qilghanda bir terepke yan bésish qet'iy bolmas. **24** Jinayetchige: «Eyibsiz sen» dep höküm chiqarghan kishige, Xelqler lenet éytar; El-yurtlar uningdin nepretliner. **25** Biraq ular jinayetchining gunahini échip tashlighan kishidin xursen bolar, Ular uninggha bext-saadet tilisher. **26** Durus jawab bergüchi, Goyaki kishining lewlirige söygüchidur. **27** Awwal sirtta ishliringning yolini hazirlap, Étiz-ériqliringni teyyarla, Andin öyüngni salghin. **28** Yéqininggha qarshi asassiz guwahliq qilma; Aghzingdin héch yalghanchiliq chiqarma. **29** «U manga qandaq qilghan bolsa, menmu uninggha shundaq qilimen, Uning manga qilghinini özige yandurimen», dégüchi bolma. **30** Men hurunning étizliqidin öttim, Eqilsizning üzümzarliqi yénidin mangdim, **31** Mana, her yéridin tikenler ösüp chiqqan, Xoxilar yer yüzini bésip ketken, Qoruq témi örülüp ketken! **32** Ularni körgech, obdan oylandim; Körginimdin sawaq aldim: — **33** Sen: «Yene birdem közümni yumuwalay, Yene birdem uxliwalay, Yene birdem put-qolumni almap yétiwalay» — déseng, **34** Namratliq bulangchidek séni bésip kéler, Hajetmenlik qalqanliq eskerdek sanga hujum qilar.

25 Töwende bayan qilinidighanlirimu Sulaymanning pend-nesihetliri; bularni Yehudaning padishahi Hezekiyaning ordisidikiler köchürüp xatiriligen: — **2** Perwerdigarning ulughluqi — Özining qilghan ishini ashkarilimighinida; Padishahlarning ulughluqi — bir ishning sirini yésheliginide. **3** Ershning égizlikini, Zéminning chongqurluqini, We padishahlarning könglidikini mölcherlep bilgili bolmas. **4** Awwal kümüshning poqi ayrilip tawlansa, Andin zerger nepis bir qacha yasap chiqar. **5** Awwal padishahning aldidiki rezil xizmetkarliri qoghliwétilse, Andin uning texti adalet üstige qurular. **6** Padishahning aldida özüngni hemmining aldi qilip körsetme, [Uning aldidiki] erbablarning ornida turuwalma; **7** Ornungni özüngdin yuqiri janabqa bérip, uning aldida pegahqa chüshürülginingdin köre, Özgilerning séni törge teklip qilghini yaxshidur. **8** Aldirap dewagha barmighin, Mubada bérip, yéqining [üstün chiqip] séni let qilsa, qandaq qilisen? **9** Yéqining bilen munazirileshseng, Bashqilarning sirini achma. **10** Bolmisa, buni bilgüchiler séni eyibleydu, Sésiq namdin qutulalmaysen. **11** Waqti-jayida qilin'ghan söz, Kümüsh ramkilargha tizilghan altun almilardur. **12** [Qulaqqa] altun halqa, nepis altundin yasalghan zinnet buyumi yarashqandek, Aqilanining agahlandurushi köngül qoyghanning quliqigha yarishar. **13** Xuddi orma waqtidiki tomuzda [ichken] qar süyidek, Ishenchlik elchi özini ewetküchilerge shundaq bolar; U xojayinlirining köksi-qarnini yashartar. **14** Yamghuri yoq bulut-shamal, Yalghan sowghatni wede qilip maxtan'ghuchigha oxshashtur. **15** Uzun'ghiche sewr-taqet qilinsa, hökümdarmu qayil qilinar, Yumshaq til söngeklerdinmu öter. **16** Sen hesel tépiwaldingmu? Uni peqet toyghuchila ye, Köp yéseng yanduruwétisen. **17** Qoshnangning bosughisigha az desse, Ular sendin toyup, öch bolup qalmisun. **18** Yalghan guwahliq bilen yéqinigha qara chaplighuchi, Xuddi gürze, qilich we ötkür oqqa oxshashtur. **19** Sunuq chish bilen chaynash, Tokur put [bilen méngish], Külpet künide wapasiz kishige ümid baghlighandektur. **20** Qish künide kishilerning kiyimini salduruwétish, Yaki suda üstige achchiq su quyush, Qayghuluq kishining aldida naxsha éytqandektur. **21** Düshminingning qorsiqi ach bolsa, Nan ber; Ussighan

bolsa su ber; **22** Shundaq qilsang, béshigha kömür
choghini toplap salghan bolisen, We Perwerdigar bu
ishni sanga yanduridu. **23** Shimal tereptin chiqqan
shamal qattiq yamghur élip kelgendek, Chéqimchi shum
chirayni keltürer. **24** Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde
bille turghandin köre, Ögzining bir bulungida [yalghuz]
yétip-qopqan yaxshi. **25** Ussap ketken kishige muzdek
su bérilgendek, Yiraq yurttin kelgen xush xewermu ene
shundaq bolar. **26** Pétiqdilip süyi léyip ketken bulaq, Süyi
bulghiwétilgen quduq, Rezillerge yol qoyghan heqqaniy
ademge oxshashtur. **27** Heselni heddidin ziyade yéyish
yaxshi bolmas; Biraq ulughluqni izdeshning özi ulugh
ishtur. **28** Özini tutalmaydighan kishi, Weyran bolghan,
sépilsiz qalghan sheherge oxshaydu.

26 Yazda qar yéghish, Orma waqtida yamghur yéghish
qamlashmighandek, Izzet-hörmet exmeqqe layiq
emestur. **2** Leylep uchup yürgen quchqachtek, Uchqan
qarlighach yerge qonmighandek, Sewebsiz qarghish
kishige ziyan keltürelmes. **3** Atqa qamcha, éshekke
noxta lazim bolghinidek, Exmeqning dümbisige tayaq
layiqtur. **4** Exmeqning exmiqane gépi boyiche uninggha
jawab bermigin, Jawab berseng özüng uninggha oxshap
qélishing mumkin. **5** Exmeqning exmiqane gépi
boyiche uninggha jawab bergin, Jawab bermiseng u
özining exmeqliqini eqilliq dep chaghlar. **6** Öz putini
késiwetkendek, Öz béshigha zulmet tiligendek, Exmeqtin
xewer yollashmu shundaq bir ishtur. **7** Tokurning
kargha kelmigen putliridek, Exmeqning aghzigha
sélin'ghan pend-nesihetmu bikar bolur. **8** Salghigha
tashni baghlap atqandek, Exmeqqe hörmet bildürüshmu
exmiqane ishtur. **9** Exmeqning aghzigha sélin'ghan
pend-nesihet, Mestning qoligha sanjilghan tikendektur.
10 Öz yéqinlirini qarisigha zeximlendürgen oqyachidek,
Exmeqni yaki udul kelgen ademni yallap ishletken
xojayinmu oxshashla zeximlendürgüchidur. **11** It aylinip
kélip öz qusuqini yalighandek, Exmeq exmeqliqini
qaytilar. **12** Özini dana chaghlap memnun bolghan
kishini kördüngmu? Uninggha ümid baghlimaqtin
exmeqqe ümid baghlimaq ewzeldur. **13** Hurun adem:
— «Tashqirida dehshetlik bir shir turidu, Kochida bir
shir yüridu!» — dep [öydin chiqmas]. **14** Öz mujuqida
échilip-yépilip turghan ishikke oxshash, Hurun kariwatta
yétip u yaq-bu yaqqa örülmekte. **15** Hurun qolini sunup
qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishtinmu
ériner. **16** Hurun özini pem bilen jawab bergüchi yette
kishidinmu dana sanar. **17** Kochida kéliwétip, özige
munasiwetsiz majiragha arilashqan kishi, Itning quliqini
tutup sozghan'gha oxshash xeterge duchar bolar. **18**
Öz yéqinlirini aldap «Peqet chaqchaq qilip qoydum!»
deydighan kishi, Otqashlarni, oqlarni, herxil ejellik
qorallarni atqan telwige oxshaydu. **20** Otun bolmisa
ot öcher; Gheywet bolmisa, jédel bésilar. **21** Choghlar
üstige chachqan kömürdek, Ot üstige qoyghan otundek,
jédelchi jédelni ulghaytar. **22** Gheywetxorning sözliri
herxil nazunémetlerdek, Kishining qelbige chongqur
singdürüler. **23** Yalqunluq lewler rezil köngüllerge
qoshulghanda, Sapal qachigha kümüsh hel bergen'ge
oxshashtur. **24** Adawet saqlaydighan adem öchini gepliri
bilen yapsimu, Könglide qat-qat suyiqest saqlaydu. **25**
Uning sözi chirayliq bolsimu, ishinip ketmigin; Qelbide
yette qat iplasliq bardur. **26** U öchmenlikini chirayliq
gep bilen yapsimu, Lékin rezilliki jamaetning aldida
ashkarilinar. **27** Kishige ora kolighan özi chüsher;
Tashni domilatqan kishini tash dumilap qaytip kélip uni
yanjar. **28** Saxta til özi ziyankeshlik qilghan kishilerge
nepretliner; Xushamet qilghuchi éghiz ademni halaketke
ittirer.

27 Etiki kününg toghruluq maxtanma, Chünki bir
küni néme bolidighiningnimu bilmeysen. **2** Séni
bashqilar maxtisun, öz aghzing mundaq qilmisun, Yat
adem séni maxtisun, öz lewliring undaq qilmisun.
3 Tash éghir, qum xéli jing basar, Biraq exmeq
keltüridighan xapichiliq ikkisidin téximu éghirdur. **4**
Ghezep rehimsizdur, Qehr bolsa kelkündek ademni éqitip
kéter, Biraq kim hesetxorluq aldida taqabil turalisun?
5 Ashkara eyiblesh yoshurun muhebbettin eladur. **6**
Dostning qolidin yégen zeximler sadiqliqtin bolidu; Biraq
düshmenning söyüshliri hiyligerliktur. **7** Toq kishi hesel
könikidinmu bizardur, Ach kishige herqandaq achchiq
nersimu tatliq biliner. **8** Yurt makanidin ayrilghan
kishi, Uwisidin ayrilip yürgen qushqa oxshar. **9** Etir we
xushbuy köngülni achar, Jan köyer dostning semimiy
mesliheti kishini righbetlendürer. Jan köyer dostning
semimiy, xushxuy mesliheti kishini xush qilur. **10** Öz
dostungni, atangning dostinimu untuma; Béshinggha
kün chüshkende qérindishingning öyige kirip yélinma;
Yéqindiki dost, yiraqtiki qérindashtin ela. **11** I oghlum,
dana bol, könglümni xush qil, Shundaq qilghiningda
méni mesxire qilidighanlargha jawab béreleymen. **12**
Zérek kishi bala-qazani aldin körüp qachar; Saddilar
aldigha bérip ziyan tartar. **13** Yatqa képil bolghan
kishidin qerzge tonini tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet
bergen kishidin kapalet puli al. **14** Qaq seherde turup,
yuqiri awazda dostigha bext tiligenlik, Özini qarghash
hésablinar. **15** Yamghurluq kündiki toxtimay chüshken
tamche-tamche yéghin, We soqushqaq xotun bir-birige
oxshashtur. **16** Uni tizgenlesh boranni tosqan'gha, Yaki
yaghni ong qol bilen changgallighan'gha oxshashtur. **17**
Tömürni tömürge bilise ötkürleshkendek, Dostlarmu
bir-birini ötkürleshtürer. **18** Enjür köchitini perwish
qilghuchi uningdin enjür yeydu; Xojayinini asrap kütken
qul izzet tapidu. **19** Suda ademning yüzi eks etkendek,
Insanning qelbining qandaqliqi öz yénidiki kishi arqiliq
biliner. **20** Tehtisara we halaket hergiz toymighandek,
Ademning [ach] közliri qanaet tapmas. **(Sheol h7585)** **21**
Sapal qazan kümüshni, chanaq altunni tawlar, Adem
bolsa maxtalghanda sinilar. **22** Exmeqni bughday bilen
birge sendelde talqan qilip soqsangmu, Exmeqliqi yenila
uningda turar. **23** Padiliringning ehwalini obdan bilip tur,
Mal-waranliringdin yaxshi xewer al; **24** Chünki bayliqning
menggü kapaliti bolmas, Taj-textmu dewrdin-dewrgiche
turamdu? **25** Qurughan chöpler orulghandin kéyin,
Yumran chöpler ösüp chiqqanda, Tagh baghridinmu
yawayi chöpler yighilghanda, **26** Shu chaghda qozilarning
yungliri qirqilip kiyiming bolar; Öchkilerni satqan pulgha
bir étiz kéler, **27** Hemde öchkilerning sütliri séning hem
ailidikiliringning ozuqluqini, Dédekliringning qorsiqini
teminleshkimu yéter.

28 Yamanlar héchkim qoghlimisimu qachar; Biraq
heqqaniylar shir yürek batur kéler. **2** Yurtta

gunahlar köpeyse, uning emirliri köp almishar, Lékin uni
sorighuchi yorutulghan we bilimlik bolsa, yurt aman-
muqim uzun turar. **3** Miskinlerge zulum séliwatqan
bir kembeghel, Xuddi [ziraetlerni] yatquzup dénini
qoymaydighan qara yamghurgha oxshaydu. **4** Tewrat
qanunidin waz kechkenler yamanlarni yaxshi dep maxtar;
Biraq qanunni tutquchilar ularghа qarshi küresh qilar.
5 Reziller adaletni chüshenmes; Biraq Perwerdigarni
izdigüchiler hemme ishni chüshiner. **6** Peziletlik
yolda mangghan miskin kishi, Saxta, ikki yüzlime bay
ademdin yaxshidur. **7** Tewrat-qanunigha itaet qilghan
yigit eqilliq oghuldur; Biraq nan qépilargha hemrah
bolghuchi atisini nomusqa qaldurar. **8** Jazanixorluq
qilip yuqiri ösüm arqiliq bayliqlar tapqan kishi, Axirida
bularni miskinlerge xeyrixahliq qilghuchining qoligha
ötküzüsh üchün toplighandur. **9** Kimki Tewrat-qanunini
anglimaymen dep quliqini yopursa, Hetta dualirimu
leniti bolup qalar. **10** Kimki duruslarni yaman yolgha
azdursa, Özi kolighan orisigha özi chüsher; Biraq pak-
diyanetlik adem yaxshiliqqa mirasxor bolar. **11** Bay
derweqe özini dana sanar; Biraq yorutulghan miskin
uni haman körüp yéter. **12** Heqqaniylar ghalibiyetlik
bolsa, Jahanni tentene qaplar; Biraq yamanlar mertiwige
chiqsa, xalayiq özlirini qachurar. **13** Öz gunahlirini
yoshurghan kishi ronaq tapmas; Biraq ularni tonup
iqrar qilip, ulardin waz kechken kishi rehim-shepqetke
érisher. **14** [Perwerdigardin] herdaim qorqup yürgen
kishi shunche bextliktur! Biraq könglini tash qilghan
balayi'apetke qalar. **15** Hörkirep turghan shir, Yaki
[owni izdep] kéziwatqan éyiq qandaq bolsa, Yoqsul
puqralarning üstidiki rezil hakimmu shundaqtur. **16**
Yorutulmighan emir haman zor bir zalim bolup chiqar,
Biraq haram bayliqlargha nepretlense, textide uzun
olturar. **17** Qan tökken kishi qerz bilen hanggha qarap
yügürer; Uni héchkim tosmisun! **18** Semimiy, diyanetlik
yolda mangghan qutular; Ikki yolda mangghan saxta
kishi ularning biride haman yiqilip chüsher. **19** Öz yérige
tiriship ishligen déhqanning néni yétip ashar; Biraq bikar
yürüp xam xiyallarni qoghlighan kishining yoqsulluqi
mol bolar! **20** Rastchil kishining bexti köpiyer; Biraq bay
bolushqa aldirighan kishi jazadin qéchip qutulalmas. **21**
Birige yan bésish qet'iy bolmas; Chünki beziler hetta bir
burda nan üchünmu gunah ötküzer. **22** Nepsi toymas
kishi bayliqlarni közlep aldiraydu, U namratliqning öz
béshigha chüshidighinidin bixewerdur. **23** Bashqilarning
xataliqini ochuq eyibligen kishi, Haman xushamet
qilghuchigha qarighanda köprek iltipat tapar. **24** Ata-
anisining teelluqatini oghrilap, «Bu héchqandaq gunah
emes» dégen kishi, Halak qilghuchining shérikidur.
25 Nepsi toymighur kishi jédel-majira térіydu; Biraq
Perwerdigargha tayan'ghan kishi etliner. **26** Özining
könglige ishen'gen kishi exmeqtur; Biraq danaliq bilen
mangghan nijat tapar. **27** Namratlargha xeyrxahliq
qilidighan kishi mohtajliq tartmas; Lékin hajetmenni
körsimu körmeske salghan kishi köpligen qarghishqa
uchrar. **28** Yamanlar mertiwige chiqsa, xalayiq özlirini
qachurar; Lékin ular zawal tapsa, heqqaniylar rawaj
tapar.

29 Qayta-qayta eyiblinip turup yene boyni qattiqliq
qilghan kishi, Tuyuqsizdin dawalighusiz yanjilar.
2 Heqqaniylar güllense, puqraliri shadlinar, Qebihler
hoquq tutsa puqra nale-peryad kötürer. **3** Danaliqni
söygen oghul atisini xush qilar; Biraq pahishilerge
hemrah bolghan uning mal-mülkini buzup-chachar. **4**
Padishah adalet bilen yurtini tinch qilar; Biraq baj-
séliq salghan bolsa, uni weyran qilar. **5** Öz yéqinigha
xushamet qilghan kishi, Uning putlirigha tor teyyarlap
qoyghandur. **6** Rezil ademning gunahi özige qapqan yasap
qurar; Biraq heqqaniy kishi naxshilar bilen shadlinar.
7 Heqqaniy kishi miskinning dewasigha köngül bölür;
Biraq yamanlar bolsa bu ishni chüshenmes. **8** Hakawur
kishiler sheherni qutritip dawalghutar; Biraq aqilaniler
achchiq ghezeplerni yandurar. **9** Dana kishi exmeq
bilen dewalashsa, Exmeq hürpiyidu yaki külidu, netijisi
haman tinchliq bolmas. **10** Qanxorlar pak-diyanetliklerge
nepretliner; Duruslarning jénini bolsa, ular qestler.
11 Exmeq herdaim ichidiki hemmini ashkara qilar;
Biraq dana özini bésiwalar. **12** Hökümdar yalghan
sözlerge qulaq salsa, Uning barliq xizmetkarliri yaman
ögenmey qalmas. **13** Gaday bilen uni ezgüchi kishi bir
zéminda yashar; Her ikkisining közini nurlandurghuchi
Perwerdigardur. **14** Yoqsullarni diyanet bilen sorighan
padishahning bolsa, Texti menggüge mehkem turar. **15**
Tayaq bilen tenbih-nesihet balilargha danaliq yetküzer;
Biraq öz meylige qoyup bérilgen bala anisini xijaletke
qaldurar. **16** Yamanlar güllinip ketse, naheqlik köpiyer;
Lékin heqqaniylar ularning yiqilghinini körer. **17**
Oghlungni terbiyeliseng, u séni aram tapquzar; U
könglüngni söyündürer. **18** [Perwerdigarning] wehiysi
bolmighan elning puqraliri yoldin chiqip bashpanahsiz
qalar; Lékin Tewrat-qanunigha emel qilidighan kishi
bextliktur. **19** Qulni söz bilenla tüzetkili bolmas; U
sözüngni chüshen'gen bolsimu, étibar qilmas. **20**
Aghzini basalmaydighan kishini körgenmu? Uningdin
ümid kütkendin, exmeqtin ümid kütüsh ewzeldur.
21 Kimki öz qulini kichikidin tartip öz meylige
qoyup berse, Künlerning biride uning béshigha chiqar.
22 Térikkek kishi jédel-majira qozghap turar; Asan
achchiqlinidighan kishining gunahliri köptur. **23**
Meghrurluq kishini pes qilar, Biraq kemterlik kishini
hörmetke érishtürer. **24** Oghri bilen shérik bolghan
kishi öz jénigha düshmendur; U soraqchining [guwah
bérishke] agahlandurushini anglisimu, lékin rast gep
qilishqa pétinalmas. **25** Insan balisidin qorqush ademni
tuzaqqa chüshüridu; Biraq kimki Perwerdigargha
tayan'ghan bolsa, u bixeter kötürüler. **26** Köp kishiler
hökümdardin iltipat izdep yürer; Biraq ademning heq-
rizqi peqet Perwerdigarninglа qolididur. **27** Naheqler
heqqaniylargha yirginchliktur; Durus yolda mangghan
kishiler yamanlargha yirginchliktur.

30 Töwendikiler Yakehning oghli Agurgha wehiy
bilen kelgen sözlerdur: Bu adem Itiyelge, yeni
Itiyel bilen Ukalgha mundaq sözlerni dégen: — **2** Men
derweqe insanlar arisidiki eng nadini, haywan'gha
oxshashturmen; Mende insan eqli yoq. **3** Danaliqni héch
ögenmidim; Eng Pak-Muqeddes Bolghuchi heqqidimu
sawatim yoqtur. **4** Kim ershke kötürülgen, yaki ershtin
chüshken? Kim shamalni qollirida tutqan? Kim sularni Öz
tonigha yögep qoyghan? Kim yer-zéminning chégralirini
belgiligen? Uning ismi néme? Uning Oghlining ismi

néme? Bilemsen-yoq? **5** Tengrining herbir sözi
sinilip ispatlinip kelgendur; U Özige tayan'ghanlarning
hemmisini qoghdaydighan qalqandur. **6** Uning sözlirige
héch nerse qoshma; Undaq qilsang, U séni eyibleydu,
Séning yalghanchiliqing ashkarilinidu. **7** I [Xudayim],
Sendin ikki nersini tileymen; Men ölgüche bularni
mendin ayimighaysen: — **8** Saxtiliq we yalghanchiliqni
mendin yiraq qilghaysen; Méni gadaymu qilmay, baymu
qilmay, belki éhtiyajimgha layiqla riziq bergeysen. **9**
Chünki ziyade toyup ketsem, Sendin yénip: «Perwerdigar
dégen kim?» — dep qélishim mumkin. Yaki gaday
bolup qalsam, oghriliq qilip, Sen Xudayimning namigha
dagh keltürüshim mumkin. **10** Xojayinining aldida
uning quli üstidin shikayet qilma, Bolmisa u séni
qarghap lenet qilidu, eyibkar bolisen. **11** Öz atisini
qarghaydighan, Öz anisigha bext tilimeydighan bir
dewr bar, **12** Özini pak chaghlaydighan, emeliyette
meynetchilikidin héch yuyulmighan bir dewr bar, **13**
Bir dewr bar — ah, kibirlikidin neziri némidégen üstün,
Hakawurluqidin hali némidégen chong! **14** Uning
ajizlar we yoqsullarni yalmap yutuwétidighan chishliri
qilichtek, Éziq chishliri pichaqtek bolghan bir dewr
bar! **15** Zülükning ikki qizi bar, ular herdaim: «Bergin,
bergin» dep towlishar. Hergiz toyunmaydighan üch
nerse bar, hergiz qanaetlenmeydighan töt nerse bar,
ular bolsimu: — **16** Gör, tughmas xotunning qarni,
Sugha toyunmighan qurghaq Yer. We hergiz «boldi,
toydum» démeydighan ottin ibaret. **(Sheol h7585)** **17**
Atisini mesxire qilidighan, Anisini kemsitidighan közni
bolsa, Qagha-quzghunlar choqular, Bürkütning balilirimu
uni yer. **18** Men üchün intayin tilsimat üch nerse
bar; Shundaq, men chüshinelmeydighan töt ish bar:
— **19** Bürkütning asmandiki uchush yoli, Yilanning
tashta béghirlap mangidighan yoli, Kémining déngizdiki
yoli we yigitning qizgha ashiq bolushtiki yolidur. **20**
Zinaxor xotunning yolimu shundaqtur; U bir némini yep
bolup aghzini sürtiwetken kishidek: «Men héchqandaq
yamanliqni qilmidim!» — deydu. **21** Yer-zémin üch
nerse astida biaram bolar; U kötürelmeydighan töt ish
bar: — **22** Padishah bolghan qul, Tamaqqa toyghan
hamaqet, **23** Nepretke patqan, erge tegken xotun,
Öz xanimining ornini basqan dédek. **24** Yer yüzide
téni kichik, lékin intayin eqilliq töt xil janiwar bar:
— **25** Chömüliler küchlük xelq bolmisimu, biraq yazda
ozuq teyyarliwélishni bilidu; **26** Sughurlar özi ajiz
bir qowm bolsimu, xada tashlarning arisigha uwa
salidu; **27** Chéketkilerning padishahi bolmisimu, lékin
qatar tizilip retlik mangidu; **28** Keslenchükni qol bilen
tutuwalghili bolidu, Lékin xan ordilirida yashaydu. **29**
Qedemliri heywetlik üch janiwar bar, Kishige zoq bérip
mangidighan töt nerse bar: — **30** Haywanatlar ichide
eng küchlük, héch némidin qorqmas shir, **31** Zilwa beyge
iti, Téke, We puqraliri qollaydighan padishahdur. **32**
Eger sen exmeqliq qilip özüngni bek yuqiri orun'gha
qoyuwalghan bolsang, We yaki telwe bir oyda bolghan
bolsang, Qolung bilen aghzingni yum! **33** Kala süti
qochulsa sériq may chiqar; Birining burni mijilsa, qan
chiqar; Adawet qozghap intiqam oylisa jédel-majira
chiqar.

31 Töwendikiler, padishah Lemuelge uning anisi
arqiliq wehiy bilen kelgen sözlerdur; anisi bu
sözlerni uninggha ögetken: **2** I oghlum, i méning
amriqim, qesemler bilen tiligen arzuluqum, men sanga
néme dey? **3** Küch-quwwitingni ayal-xotunlar teripige
serp qilmighin; Yaki padishahlarnimu weyran qilidighan
ishlargha bérilgüchi bolma! **4** I Lemuel, sharab ichish
padishahlargha layiq emes, Emirlergimu haraqqa xumar
bolush yarashmas. **5** Bolmisa ular sharab ichip,
[muqeddes] belgilimilerni untup, Bozek bendilerning
heqqini astin-üstün qiliwétishi mumkin. **6** Küchlük haraq
ölgüsi kelgenlerge, hesretke chömgenlerge bérilsun!
7 Ular sharabni ichip, miskinlikini untup, Qaytidin
derd-elimini ésige keltürmisun! **8** Özliri üchün gep
qilalmaydighanlargha aghzingni achqin, Halak bolay
dégenlerning dewaside gep qil. **9** Sükütqilma, ular
üchün lilla höküm qil, Ézilgenlerning we miskinlerning
derdige derman bol. **10** Peziletlik ayalni kim tapalaydu?
Uning qimmiti leel-yaqutlardinmu zor éship chüshidu.
11 Érining köngli uninggha tayinip xatirjem turidu, U
bolghachqa érining alghan oljisi kem emestur! **12** U
ömür boyi érige wapadar bolup yaxshiliq qilidu, Uni
ziyan'gha uchratmaydu. **13** U qoy yungi we kendir
tépip, Öz qoli bilen jan dep ejir qilidu. **14** U soda
kémilirige oxshash, [Ailini béqishtiki] ozuq-tülüklerni
yiraq jaylardin toshuydu. **15** Tang yorumasta u ornidin
turidu, Ailisidikilerge yémeklik teyyarlaydu, Xizmetkar-
dédeklerge nésiwisini teqsim qilidu. **16** U bir parche
étizni özi körüp alidu; Qoli bilen yighqan daramettin u
bir üzümzar bina qilidu. **17** [Ishqa qarap] u bélini küch
bilen baghlar, Bileklirini küchlendürer; **18** Öz ishining
paydiliqliqigha közi yéter, Kéchiche chirighini öchürmey
ish qilar. **19** U qolliri bilen chaqni chörer, Barmaqliri
yip urchuqini tutar. **20** Ajizlargha yardem qolini uzitar;
Hajetmenlerge qollirini sozar. **21** Qar yaghqanda u ailisi
toghruluq endishe qilmaydu, Öyidikilerning hemmisige
qizil kiyimler kiydürülgen. **22** Kariwat yapquchlirini
özi toquydu; Özining kiyim-kéchekliri kanap we sösün
rexttindur. **23** Érining sheher derwazilirida abruyi bar;
Shu yerde u yurttiki aqsaqallar qataridin orun alidu.
24 U nepis kanaptin kiyim-kéchek tikip uni satidu;
Belwaghlarni tikip sodigerlerni teminleydu. **25** Kiyimi
küch-qudret we izzet-hörmettur; U kélechekke ümid
bilen külüp qaraydu. **26** Aghzini achsila, dana söz
qilidu, Tilida méhribane nesihetler bar. **27** Ailisidiki
ishlardin daim xewer alidu, Bikargha nan yémeydu.
28 Perzentliri ornidin turup uninggha bext-beriket
tileydu; Érimu mubareklep uni maxtap: — **29** «Pezilet
bilen yashighan ayallar köptur, Biraq sen ularning
hemmisidinmu éship chüshisen» — deydu. **30** Güzellik
séhri aldamchidur, Hösn-jamalmu peqet bir köpük, xalas,
Peqet Perwerdigardin qorqidighan ayalla maxtilidu! **31**
U öz méhnitining méwiliridin behrimen bolsun! Ejirliri
uni derwazilarda hörmet-shöhretke érishtürsun!

Hékmet toplighuchi

1 Yérusalémda padishah bolghan, Dawutning oghli
«Hékmet toplighuchi»ning sözliri: — **2** «Bimenilik
üstige bimenilik!» — deydu «Hékmet toplighuchi» —
«Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimeniliktur!»
3 Quyash astida tartqan japaliridin insan néme paydigha
érisher? **4** Bir dewr ötidu, yene bir dewr kélidu;
Biraq yer-zémin menggüge dawam qilidu; **5** Kün
chiqidu, kün patidu; We chiqidighan jaygha qarap yene
aldirap mangidu. **6** Shamal jenubqa qarap soqidu;
Andin burulup shimalgha qarap soqidu; U aylinip-
aylinip, Herdaim öz aylanma yoligha qaytidu. **7** Barliq
deryalar déngizgha qarap aqidu, biraq déngiz tolmaydu;
Deryalar qaysi jaygha aqqan bolsa, Ular yene shu yerge
qaytidu. **8** Barliq ishlar japagha tolghandur; Uni éytip
tügetküchi adem yoqtur; Köz körüshtin, Qulaq anglashtin
hergiz toymaydu. **9** Bolghan ishlar yene bolidighan
ishlardur; Qilghan ishlar yene qilinidu; Quyash astida
héchqandaq yéngiliq yoqtur. **10** «Mana, bu yéngi ish»
dégili bolidighan ish barmu? U beribir bizdin burunqi
dewrlerde alliqachan bolup ötken ishlardur. **11** Burunqi
ishlar hazir héch eslenmeydu; We kelgüside bolidighan
ishlarmu ulardin kéyin yashaydighanlarning ésige héch
kelmeydu. **12** Menki hékmet toplighuchi Yérusalémda
Israilgha padishah bolghanmen; **13** Men danaliq bilen
asmanlar astida barliq qilin'ghan ishlarni qétirqinip
izdeshke köngül qoydum — Xulasem shuki, Xuda insan
balilirining öz-özini bend qilip upritish üchün, ulargha
bu éghir japani teqdim qilghan! **14** Men quyash astidiki
barliq qilin'ghan ishlarni körüp chiqtim, — Mana,
hemmisi bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtin
ibarettur. **15** Egrini tüz qilghili bolmas; Kemni toluq
dep sanighili bolmas. **16** Men öz könglümde oylinip:
«Mana, men ulughlinip, mendin ilgiri Yérusalém üstige
barliq höküm sürgenlerdin köp danaliqqa érishtim;
méning könglüm nurghun danaliq we bilimge érishti» —
dédim. **17** Shuning bilen danaliqni bilishke, shuningdek
telwilik we exmiqanilikni bilip yétishke köngül qoydum;
mushu ishnimu shamal qoghlighandek ish dep bilip
yettim. **18** Chünki danaliqning köp bolushi bilen azab-
oqubetmu köp bolidu; bilimini köpeytküchining derd-
elimimu köpiydu.

2 Men könglümde: «Qéni, men özümge tamashining
temini tétighuzup baqimen; könglüm échilsun!» —
dédim. Biraq mana, bumu bimeniliktur. **2** Men külke-
chaqchaqqa «Telwilik!» we tamashigha «Uning zadi
néme paydisi?» — dédim. **3** Könglümde öz bedinimni
sharab bilen qandaq rohlandurghili bolidighanliqini
(danaliq bilen özümni yétekligen halda) bilishke
bérilip izdendim, shuningdek «sanaqliq künliride insan
balilirigha yaxshiliq yetküzidighan néme paydiliq
ishlar bar?» dégen tügünni yeshsem dep exmiqanilikni
qandaq tutup yétishim kéreklikini intilip izdidim. **4**
Men ulugh qurulushlargha kirishtim; özüm üchün
öylerni saldim; özüm üchün üzümzarlarni tiktim;
5 Özüm üchün shahane bagh-baghchilarni yasidim;
ularda herxil méwe béridighan derexlerni tiktim; **6**
Özüm üchün ormandiki baraqsan derexlerni obdan
sughirish üchün, kölcheklerni yasap chiqtim; **7**
Qullargha we dédeklerge ige boldum; öyümde ulardin
tughulghanlarmu méningki idi; Yérusalémda mendin
ilgiri bolghanlarning hemmisiningkidin köp mal-
waranlar, qoy we kala padilirim bar boldi. **8** Öz-özümge
altun-kümüshlerni, padishahlarning hem herqaysi
ölkilerning herxil etiwarliq alahide göherlirini yighdim;
qiz-yigit naxshichilargha hemde adem balilirining
dilköyerlirige, yeni köpligen güzel kénizeklerge ige
boldum. **9** Ulugh boldum, Yérusalémda mendin
ilgiri bolghanlarning hemmisidin ziyade ronaq taptim;
shundaq bolghini bilen danaliqim mendin ketmidi. **10**
Közlirimge néme yaqqan bolsa, men shuni uningdin
ayimidim; öz könglümge héchqandaq xushalliqni yaq
démidim; chünki könglüm barliq ejrimdin shadlandi;
mana, bular öz ejrimdin bolghan nésiwem idi. **11**
Andin öz qolum yasighanlirining hemmisige, shundaqla
singdürgen ejrimning netijisige qarisam, mana, hemmisi
bimenilik we shamalni qoghlighandek ish idi; bular
quyash astidiki héch paydisi yoq ishlardur. **12**
Andin zéhnimni yighip uni danaliqqa, telwilik we
exmiqanilikke qarashqa qoydum; chünki padishahtin
kéyin turidighan adem néme qilalaydu? — qilsimu
alliqachan qilin'ghan ishlardin ibaret bolidu, xalas! **13**
Shuning bilen nur qarangghuluqtin ewzel bolghandek,
danaliqning bigherezliktin ewzellikini körüp yettim.
14 Dana kishining közliri béshididur, exmeq bolsa
qarangghuluqta mangidu; biraq ulargha oxshash birla
ishning bolidighanliqini chüshinip yettim. **15** Könglümde:
«Exmeqke bolidighan ish mangimu oxshash bolidu;
emdi méning shundaq dana bolushumning zadi néme
paydisi?!» — dédim. Andin men könglümde: «Bu ishmu
oxshashla bimeniliktur!» — dédim. **16** Chünki menggüge
dana kishi exmeqke nisbeten héch artuq eslenmeydu;
chünki kelgüsidiki künlerde hemme ish alliqachan
untulup kétidu; emdi dana kishi qandaq ölidu? —
Exmeq kishi bilen bille! **17** Shunga men hayatqa
öch boldum; chünki quyash astida qilin'ghan ishlar
manga éghir kéletti; hemmisi bimenilik we shamalni
qoghlighandek ish idi. **18** Shuningdek men quyash
astidiki barliq ejrimge öch boldum; chünki buni mendin
kéyin kelgen kishige qaldurmasliqqa amalim yoq idi.
19 Uning dana yaki exmeq ikenlikini kim bilidu? U
beribir men japaliq bilen singdürgen hemde danaliq
bilen ada qilghan quyash astidiki barliq ejrim üstige
höküm süridu. Bumu bimeniliktur. **20** Andin men
rayimdin yandim, könglüm quyash astidiki japa tartqan
barliq ejrimdin ümidsizlinip ketti. **21** Chünki ejrini
danaliq, bilim we ep bilen qilghan bir adem bar; biraq
u ejrini uninggha héch ishlimigen bashqa birsining
nésiwisi bolushqa qaldurushi kérek. Bumu bimenilik we
intayin achchiq külpettur. **22** Chünki insan quyash astida
özini upritip, özining barliq emgikidin we könglining
intilishliridin némige ige bolidu? **23** Chünki uning
barliq künliri azabliqtur, uning ejri gheshliktur; hetta
kéchide uning köngli héch aram tapmaydu. Bumu
bimeniliktur. **24** Insan üchün shuningdin bashqa yaxshi
ish yoqki, u yéyishi, ichishi, öz jénini öz ejridin huzur
aldurushidin ibarettur; buni Xudaning qolidindur, dep
körüp yettim. **25** Chünki uningsiz kim yéyelisun yaki bésip
ishliyelisun? **26** Chünki u öz nezirige yaqidighan ademge
danaliq, bilim we shadliqni ata qilidu; biraq gunahkar

ademge u mal-mülük yighip-toplashqa japaliq emgekni béridu, shuningdek u yighip-toplighinini Xudaning neziride yaxshi bolghan'gha tapshuridighan qilidu. Bumu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtin ibarettur.

3 Herbir ishning muwapiq pesli bar, asmanlar astidiki hemme arzuning öz waqtimu bar; **2** Tughulushning bir waqti bar, ölüshningmu bir waqti bar; Tikish waqti bar, tikilgenni sökush waqti bar; **3** Öltürush waqti bar, saqaytish waqti bar; Buzush waqti bar, qurush waqti bar; **4** Yighlash waqti bar, külüsh waqti bar; Matem tutush waqti bar, ussul oynash waqti bar; **5** Tashlarni chöriwétish waqti bar, tashlarni yighip-toplash waqti bar; Quchaqlash waqti bar, quchaqlashtin özini tartish waqti bar; **6** Izdesh waqti bar, yoqaldi dep waz kéchish waqtimu bar; **7** Yirtish waqti bar, tikish waqti bar; Sükü̈t qélish waqti bar, söz qilish waqti bar; **8** Söyüsh waqti bar, nepretlinish waqti bar; Urush waqti bar, tinchliq waqti bar. **9** Ishligen öz ishliginidin néme payda alidu? **10** Men Xuda insan balilirigha yükligen, ishlep japa tartish kérek bolghan ishni körgenmen. **11** U herbir ishning waqti kelgende güzel bolidighanliqini békitken; u yene menggülükni insanlarning könglige salghan; shunga, insan Xudaning öz hayatigha bashtin axirghiche némini békitkenlikini bilip yetmestur. **12** Insanlargha hayatida shadlinish we yaxshiliq qilishtin bashqa ewzel ish yoq iken dep bilip yettim. **13** Shundaqla yene, herbir kishining yéyish-ichishi, özining barliq ejridin huzur élishi, mana bu Xudaning sowghisidur. **14** Xudaning qilghanlirining hemmisi bolsa, menggülük bolidu, dep bilimen; uninggha héchnersini qoshushqa we uningdin héchnersini éliwétishke bolmaydu; Xudaning ularni qilghanlirining sewebi insanni Özidin eymindürüshtur. **15** Hazir bolghanliri ötkendimu bolghandur; kelgüside bolidighan ish alliqachan bolghandur; Xuda ötken ishlarni soraydu. **16** Men quyash astida yene shu ishni kördümki — soraq ornida, shu yerde hélihem rezillik turidu; heqqaniyliq turush kérek bolghan jayda, mana rezillik turidu! **17** Men könglümde: «Xuda heqqaniy hem rezil ademni soraqqa tartidu; chünki herbir arzu-meqset we herbir ishning öz waqti bar» — dédim. **18** Men könglümde: — Bundaq bolushi insan balilirining sewebidindur; Xuda ularni sinimaqchi, [bu ishlar] ular özlirining peqet haywanlargha oxshash ikenlikini körüshi üchün bolghan, dep oylidim. **19** Chünki insan balilirining béshigha kélidighini haywanlarghimu kélidu, ularning köridighini oxshash bolidu. Ulardin aldinqisi qandaq ölgen bolsa, kéyinkisimu shundaq ölidu, ularda oxshashla birla nepes bardur. Insanning haywanlardin héch artuqchiliqi yoq; chünki hemme ish bimeniliktur. **20** Ularning hemmisi bir jaygha baridu; hemmisi topa-changdin chiqqan, hemmisi topa-changgha qaytidu. **21** Kim adem balilirining rohini bilidu? U yuqirigha chiqamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning rohi, u yer tégige chüshemdu, kim bilidu? **22** Shuning bilen men insanning öz ejridin huzurlinishidin artuq ish yoqtur, dep kördum; chünki mana, bu uning nésiwisidur; chünki uni özidin kéyin bolidighan ishlarni körüshke kim élip kélidu?

4 Andin men qaytidin zéhnimni yighip quyash astida daim boluwatqan barliq zorluq-zumbuluqni kördüm; mana, ézilgenlerning köz yashliri! Ulargha héch teselli bergüchi yoq idi; ularni ezgenlerning küchlük yölenchüki bar idi, biraq ézilgenlerge héch teselli bergüchi yoq idi. **2** Shunga men alliqachan ölüp ketken ölgüchilerni téxi hayat bolghan tiriklerdin üstün dep teriplidim; **3** shundaqla bu ikki xil kishilerdin bextliki téxi apiride bolmighan kishidur; chünki u quyash astida qilin'ghan yamanliqlarni héch körüp baqmighan. **4** Andin men barliq ejir we barliq xizmetning utuqliridin shuni körüp yettimki, u insanning yéqinini körelmeslikidin bolidu. Bumu bimenilik we Shamalni qoghlighandek ishtur. **5** Exmeq qol qoshturup, öz göshini yeydu. **6** Japa chékip shamalni qoghlap ochumini toshquzimen dégendin, changgilini toshquzup xatirjemlikte bolush eladur. **7** Men yene zéhnimni yighip, quyash astidiki bir bimenilikni kördum; **8** birsi yalghuz, tikendek bolsimu, shundaqla ne oghli ne aka-ukisi bolmisimu — biraq uning japasining axiri bolmaydu, uning közi bayliqlargha toymaydu. U: «Men bundaq japaliq ishlep, jénimdin zadi kimge yaxshiliq qaldurimen?» — dégenni sorimaydu. Bumu bimenilik we éghir japadin ibarettur. **9** Ikki birdin yaxshidur; chünki ikki bolsa emgikidin yaxshi in'am alidu. **10** Yiqilip ketse, birsi hemrahini yölep kötüridu; biraq yalghuz halette yiqilip ketse, yöligüdek bashqa birsi yoq bolsa, bu kishining haligha way! **11** Yene, ikkisi bille yatsa, bir-birini illitidu; lékin birsi yalghuz yatsa qandaq illitilsun? **12** Yene, biraw yalghuz bir ademni yéngiwalghan bolsa, ikkisi uninggha taqabil turalaydu; shuningdek üch qat arghamcha asan üzülmes. **13** Kembeghel emma aqil yigit yene nesihetning etiwarini qilmaydighan qéri exmeq padishahtin yaxshidur; **14** Chünki gerche u bu padishahning padishahliqida kembeghel bolup tughulghan bolsimu, u zindandin textke olturushqa chiqti. **15** Men quyash astidiki barliq tiriklerning ashu ikkinchini, yeni [padishahning] ornini basquchini, shu yigitni qollaydighanliqini kördum. **16** Barliq xelq, yeni ularning aldida turghan barliq puqralar sanaqsiz bolsimu, biraq ulardin kéyinkiler yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur.

5 Xudaning öyige barghanda, awaylap yürgin; exmeqlerche qurbanliqlarni sunush üchün emes, belki anglap boysunush üchün yéqinlashqin; chünki exmeqler rezillik qiliwatqini bilmeydu. **2** Aghzingni yéniklik bilen achma; könglüng Xuda aldida birnémini éytishqa aldirmisun; chünki Xuda ershlerde, sen yer yüzididursen; shunga sözliring az bolsun. **3** Chünki ish köp bolsa chüshmu köp bolghandek, gep köp bolsa, exmeqning gépi bolup qalidu. **4** Xudagha qesem ichseng, uni ada qilishni kéchiktürme; chünki U exmeqlerdin huzur almaydu; shunga qesimingni ada qilghin. **5** Qesem ichip ada qilmighandin köre, qesem ichmesliking tüzüktur. **6** Aghzing téningni gunahning ixtiyarigha qoyuwetmisun; perishte aldida: «Xata sözlep saldim» déme; némishqa Xuda gépingdin ghezeplinip qolliring yasighanni halak qilidu? **7** Chünki chüsh köp bolsa bimenilikmu köp bolidu; gep köp bolsimu oxshashtur; shunga, Xudadin qorqqin! **8** Sen namratlarning ézilgenlikini yaki yerlik mensepdarlarning heq-adaletni zorawanlarche qayrip qoyghanliqini körseng, bu ishlardin heyran qalma;

chünki mensepdardin yuqiri yene birsi közlimekte;
we ulardinmu yuqirisimu bardur. **9** Biraq némila
bolmisun yer-tupraq hemme ademge paydiliqtur; hetta
padishahning özimu yer-tupraqqa tayinidu. **10** Kümüshke
amraq kümüshke qanmas, bayliqlargha amraq öz kirimige
qanmas; bumu bimeniliktur. **11** Mal-mülük köpeyse,
ularni yégüchilermu köpiyidu; mal igisige ularni közlep,
ulardin huzur élishtin bashqa néme paydisi bolsun? **12**
Az yésun, köp yésun, emgekchining uyqusi tatliqtur;
biraq bayning toqluqi uni uxlatmas. **13** Men quyash
astida zor bir külpetni kördüm — u bolsimu, igisi
özige ziyan yetküzidighan bayliqlarni toplashtur; **14**
shuningdek, uning bayliqliri balayi'apet tüpeylidin
yoqilishidin ibarettur. Undaq ademning bir oghli bolsa,
[oghlining] qoligha qaldurghudek héchnémisi yoq bolidu.
15 U apisining qorsiqidin yalingach chiqip, ketkendimu
yalingach péti kétidu; u özining japaliq emgikidin qoligha
alghudek héchnémini épketelmeydu. **16** Mana bumu
éghir elemlik ish; chünki u qandaq kelgen bolsa, yene
shundaq kétidu; emdi uning shamalgha érishish üchün
emgek qilghinining néme paydisi? **17** Uning barliq
künliride yep-ichkini qarangghuluqta bolup, gheshliki,
késelliki we xapiliqi köp bolidu. **18** Mana némining
yaramliq we güzel ikenlikini kördum — u bolsimu,
insanning Xuda uninggha teqdim qilghan ömrining
herbir künliride yéyish, ichish we quyash astidiki barliq
méhnitidin huzur élishtur; chünki bu uning nésiwisidur.
19 Xuda herbirsini bayliqlargha, mal-dunyagha ige
bolushqa, shuningdek ulardin yéyishke, öz rizqini qobul
qilishqa, öz emgikidin huzur élishqa muyesser qilghan
bolsa — mana bular Xudaning sowghitidur. **20** Chünki u
ömridiki téz ötidighan künliri üstide köp oylanmaydu;
chünki Xuda uni könglining shadliqi bilen bend qilidu.

6 Quyash astida bir yaman ishni kördum; u ish
ademler arisida köp körülidu — **2** Xuda birsige
bayliqlar, mal-dunya we izzet-hörmet teqsim qildi,
shuning bilen uning öz köngli xalighinidin héchnersisi
kem bolmidi; biraq Xuda uninggha bulardin huzur
élishqa muyesser qilmidi, belki yat bir adem ulardin
huzur alidu; mana bu bimenilik we éghir azabtur. **3**
Birsi yüz bala körüp köp yil yashishi mumkin; biraq
uning yil-künliri shunchilik köp bolsimu, uning jéni
bextni körmise, hetta görni körmigen bolsimu, tughulup
chachrap ketken bowaq uningdin ewzeldur deymen.
4 Chünki chachrighan bala bimenilik bilen kélidu,
qarangghuluqta kétidu, qarangghuluq uning ismini
qaplaydu; **5** U künnimu körmigen, bilmigen; biraq héch
bolmighanda u birinchisige nisbeten aram tapqandur. **6**
Berheq, héliqi kishi hetta ikki hesse ming yil yashighan
bolsimu, biraq bextni körmise, ehwali oxshashtur —
herbir kishi oxshash bir jaygha baridu emesmu? **7**
Ademning tartqan barliq japasi öz aghzi üchündur; biraq
uning ishtihasi hergiz qanmaydu. **8** Shundaqta dana
kishining exmeqtin néme artuqchiliqi bolsun? Namrat
kishi bashqilar aldida qandaq méngishni bilgen bolsimu,
uning néme paydisi bolsun? **9** Közning körüshi arzu-
hewesning uyan-buyan yürüshidin ewzeldur. Bundaq
qilishmu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur.
10 Ötüp ketken ishlarning bolsa alliqachan nami békitilip
atalghan; insanning néme ikenlikimu ayan bolghan;
shunga insanning özidin qudretlik bolghuchi bilen
qarshilishishigha bolmaydu. **11** Chünki gep qanche köp
bolsa, bimenilik shunche köp bolidu; buning insan'gha
néme paydisi? **12** Chünki insanning ömride, yeni uning
sayidek tézla ötidighan menisiz ömridiki barliq künliride
uninggha némining paydiliq ikenlikini kim bilsun?
Chünki insan'gha u ketkendin kéyin quyash astida néme
ishning bolidighanliqini kim dep bérelisun?

7 Yaxshi nam-abroy qimmetlik tutiyadin ewzel;
ademning ölüsh küni tughulush künidin ewzeldur. **2**
Matem tutush öyige bérish ziyapet-toy öyige bérishtin
ewzel; chünki ashu yerde insanning aqiwiti ayan qilinidu;
tirik bolghanlar buni könglige püküshi kérek. **3** Gheshlik
külkidin ewzeldur; chünki chirayning perishanliqi bilen
qelb yaxshilinidu. **4** Dana kishining qelbi matem tutush
öyide, biraq exmeqning qelbi tamashining öyididur.
5 Exmeqlerning naxshisini anglighandin köre, dana
kishining tenbihini anglighin; **6** Chünki exmeqning
külkisi qazan astidiki yantaqlarning paraslishidek, xalas;
bumu bimeniliktur. **7** Jebir-zulum dana ademni nadan'gha
aylanduridu, Para bolsa qelbni halak qilidu. **8** Ishning
ayighi béshidin ewzel; Sewr-taqetlik roh tekebbur
rohtin ewzeldur. **9** Rohingda xapa bolushqa aldirima;
Chünki xapiliq exmeqlerning baghrida qonup yatidu. **10**
«Némishqa burunqi künler hazirqi künlerdin ewzel?»
— déme; chünki séning bundaq sorighining danaliqtin
emes. **11** Danaliq mirasqa oxshash yaxshi ish, quyash nuri
körgüchilerge paydiliqtur. **12** Chünki danaliq pul panah
bolghandek, panah bolidu; biraq danaliqning ewzelliki
shuki, u öz igilirini hayatqa érishtüridu. **13** Xudaning
qilghanlirini oylap kör; chünki U egri qilghanni kim tüz
qilalisun? **14** Awat künide huzur al; we yaman künidimu
shuni oylap kör: — Xuda ularning birini, shundaqla
yene birinimu teng yaratqandur; shuning bilen insan özi
ketkendin kéyin bolidighan ishlarni bilip yételmeydu. **15**
Men buning hemmisini bimene künlirimde körüp yettim;
heqqaniy bir ademning öz heqqaniyliqi bilen yoqilip
ketkenlikini kördüm, shuningdek rezil bir ademning
öz rezilliki bilen ömrini uzaratqanliqini kördüm. **16**
Özüngni dep heddidin ziyade heqqaniy bolma; we
özüngni dep heddidin ziyade dana bolma; sen öz-
özüngni alaqzade qilmaqchimusen? **17** Özüngni dep
heddidin ziyade rezil bolma, yaki exmeq bolma; öz
ejiling toshmay turup ölmekchimusen? **18** Shunga, bu
[agahni] ching tut, shuningdin u [agahnimu] qolungdin
bermigining yaxshi; chünki Xudadin qorqidighan kishi
her ikkisi bilen utuqluq bolidu. **19** Danaliq dana kishini
bir sheherni bashquridighan on hökümrandin ziyade
küchlük qilidu. **20** Berheq, yer yüzide daim méhribanliq
yürgüzidighan, gunah sadir qilmaydighan heqqaniy
adem yoqtur. **21** Yene, xeqlerning hemmila gep-sözlirige
anche diqqet qilip ketme; bolmisa, öz xizmetkaringning
sanga lenet oqughanliqini anglap qélishing mumkin. **22**
Chünki könglüngde, özüngningmu shuninggha oxshash
bashqilargha köp qétim lenet qilghanliqingni obdan
bilisen. **23** Bularning hemmisini danaliq bilen sinap
baqtim; men: «Dana bolimen» désemmu, emma u mendin
yiraq idi. **24** Barliq yüz bergen ishlar bolsa eqlimizdin
yiraq, shuningdek intayin sirliqtur; kim uni izdep bilip
yételisun? **25** Men chin könglümdin danaliq we eqliy
bilimni bilishke, sürüshtürüshke we izdeshke, shundaqla

rezillikning exmeqliqini, exmeqliqning telwilik ikenlikini
bilip yétishke zéhnimni yighdim. **26** Shuning bilen köngli
tor we qiltaq, qolliri asaret bolghan ayalning ölümdin
achchiq ikenlikini bayqidim; Xudani xursen qilidighan
kishi uningdin özini qachuridu, biraq gunahkar adem
uninggha tutulup qalidu. **27** Bu bayqighanlirimgha qara,
— deydu hékmet toplighuchi — pakitlarni bir-birige
baghlap sélishturup, eqil izdidim; **28** méning qelbim
uni yenila izdimekte, biraq téxi tapalmidim! — Ming
kishi arisida bir durus erkekni taptim — biraq shu ming
kishi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. **29** Mana
körgin, méning bayqighanlirim peqet mushu birla —
Xuda ademni esli durus yaratqan; biraq ademler bolsa
nurghunlighan hiyle-mikirlerni izdeydu.

8 Kim dana kishige teng kéleleydu? Kim ishlarni
chüshendürüshni bilidu? Kishining danaliqi chirayini
nurluq qilidu, yüzining sürini yorutidu. **2** Padishahning
permanigha qulaq sélishingni dewet qilimen; bolupmu
Xuda aldida ichken qesem tüpeylidin shundaq qilghin. **3**
Uning aldidin chiqip kétishke aldirima; yaman bir dewani
qollashta ching turma; chünki padishah némini xalisa
shuni qilidu. **4** Chünki padishahning sözi hoquqtur;
kim uninggha: «Özliri néme qilila?» — déyelisun?
5 Kim [padishahning] permanini tutqan bolsa héch
yamanliqni körmeydu; dana kishining köngli hem
peytni hem yolni pemliyeleydu. **6** Chünki herbir ish-
arzuning peyti we yoli bar; insan kéyinki ishlarni
bilmigechke, uning derd-elimi özini qattiq basidu.
Kim uninggha qandaq bolidighanliqini éytalisun? **8**
Héchkim öz rohigha ige bolalmas, yeni héchkimning
öz rohini özide qaldurush hoquqi yoqtur; héchkimning
ölüsh künini öz qolida tutush hoquqi yoqtur; shu
jengdin qéchishqa ruxset yoqtur; rezillik rezillikke
bérilgüchilerni qutquzmas. **9** Bularning hemmisini körüp
chiqtim, shundaqla quyash astida qilin'ghan herbir ishqa,
ademning adem üstige hoquq tutqanliqi bilen ulargha
ziyan yetküzidighan mushu waqitqa köngül qoydum. **10**
Shuningdek rezillerning depne qilin'ghanliqini kördüm;
ular eslide muqeddes jaygha kirip-chiqip yüretti; ular
[muqeddes jaydin] chiqipla, rezil ishlarni qilghan shu
sheher ichide maxtilidu téxi! Bumu bimeniliktur! **11**
Rezillik üstidin höküm tézdin beja keltürülmigechke,
shunga insan balilirining köngli rezillikni yürgüzüshke
pütünley bérilip kétidu. **12** Gunahkar yüz qétim rezillik
qilip, künlirini uzartsimu, Xudadin qorqidighanlarning
ehwali ulardin yaxshi bolidu dep bilimen; chünki ular
uning aldida qorqidu. **13** Biraq rezillerning ehwali yaxshi
bolmaydu, uning künliri sayidek tézla ötüp, künliri
uzartilmaydu, chünki u Xuda aldida qorqmaydu. **14**
Yer yüzide yürgüzülgen bir bimenilik bar; béshigha
rezillerning qilghini boyiche kün chüshidighan heqqaniy
ademler bar; béshigha heqqaniy ademlerning qilghini
boyiche yaxshiliq chüshidighan rezil ademlermu bar.
Men bu ishnimu bimenilik dédim. **15** Shunga men
tamashini teriplidim; chünki insan üchün quyash astida
yéyish, ichish we huzur élishtin yaxsi ish yoqtur;
shundaq qilip uning emgikidin bolghan méwe Xuda
teqdim qilghan quyash astidiki ömrining barliq künliride
özige hemrah bolidu. **16** Könglümni danaliqni we yer
yüzide qilin'ghan ishlarni bilip yétish üchün qoyghanda,
shundaqla Xuda qilghan barliq ishlarni körginimde
shuni bayqidim: — Insan hetta kéche-kündüz közlirige
uyquni körsetmisimu, quyash astidiki barliq ishni bilip
yételmeydu; u uni chüshinishke qanche intilse, u shunche
bilip yételmeydu. Hetta dana kishi «Buni bilip yettim»
désimu, emeliyette u uni bilip yetmeydu.

9 Men shularning hemmisini éniqlash üchün köngül
qoydum; shuni bayqidimki, meyli heqqaniy kishi yaki
dana kishi bolsun, shundaqla ularning barliq qilghanliri
Xudaning qolididur, dep bayqidim; insan özige muhebbet
yaki nepretning kélidighanliqini héch bilmeydu. Uning
aldida herqandaq ish bolushi mumkin. **2** Hemme
ademge oxshash ishlar oxshash péti kélidu; heqqaniy
we rezil kishige, méhriban kishige, pak we napak,
qurbanliq qilghuchi we qurbanliq qilmighuchighimu
oxshash qismet bolidu; yaxshi ademge qandaq bolsa,
gunahkargha shundaq bolidu; qesem ichküchige we
qesem ichishtin qorqquchighimu oxshash bolidu. **3**
Mana hemmige oxshashla bu ishning kélidighanliqi
quyash astidiki ishlar arisida külpetlik ishtur; uning
üstige, insan balilirining köngülliri yamanliqqa tolghan,
pütün hayatida könglide telwilik turidu; andin ular
ölgenlerge qoshulidu. **4** Chünki tiriklerge qoshulghan
kishi üchün bolsa ümid bar; chünki, tirik it ölgen shirdin
ela. **5** Tirikler bolsa özlirining ölidighanliqini bilidu;
biraq ölgenler bolsa héchnémini bilmeydu; ularning
héch in'ami yene bolmaydu; ular hetta ademning ésidin
kötürülüp kétidu, qayta kelmeydu. **6** Ularning muhebbiti,
nepriti we hesetxorluqimu alliqachan yoqalghan; quyash
astida qilin'ghan ishlarning héchqaysisidin ularning
menggüge qayta nésiwisi yoqtur. **7** Barghin, néningni
xushalliq bilen yep, sharabingni xushxuyluq bilen
ichkin; chünki Xuda alliqachan mundaq qilishingdin razi
bolghan. **8** Kiyim-kéchekliring herdaim ap'aq bolsun,
xushbuy may béshingdin ketmisun. **9** Xuda sanga
quyash astida teqsim qilghan bimene ömrüngning barliq
künliride, yeni bimenilikte ötküzgen barliq künliringde,
söyümlük ayaling bilen bille hayattin huzur alghin;
chünki bu séning hayatingdiki nésiweng we quyash
astidiki barliq tartqan japayingning ejridur. **10** Qolung
tutqanni barliq küchüng bilen qilghin; chünki sen
baridighan tehtisarada héch xizmet, meqset-pilan, bilim
yaki hékmet bolmaydu. **(Sheol h7585)** **11** Men zéhnimni
yighip, quyash astida kördumki, musabiqide ghelibe
yeltapan'gha bolmas, ya jengde ghelibe palwan'gha
bolmas, ya nan dana kishige kelmes, ya bayliqlar
yorutulghanlargha kelmes, ya iltipat bilimliklerge bolmas
— chünki peyt we tasadipiyliq ularning hemmisige kélidu.
12 Berheq, insanmu öz waqti-saitini bilmeydu; béliqlar
rehimsiz torgha élin'ghandek, qushlar tapan-tuzaqqa
ilin'ghandek, bularghа oxshash insan baliliri yaman
bir künde tuzaqqa ilinidu, tuzaq béshigha chüshidu.
13 Men yene quyash astida danaliqning bu misalini
kördum, u méni chongqur tesirlendürdi; **14** Kichik bir
sheher bar idi; uninggha qarshi büyük bir padishah
chiqip, uni qorshap, uninggha hujum qilidighan yoghan
poteylerni qurdi. **15** Biraq sheherdin namrat bir dana
kishi tépilip qaldi; u uni öz danaliqi bilen qutuldurdi;
biraq kéyin, héchkim bu namrat kishini ésige keltürmidi.
16 Shuning bilen men: «Danaliq küch-qudrettin ewzel»

— dédim; biraq shu namrat kishining danaliqi kéyin közge ilinmaydu, uning sözliri anglanmaydu. **17** Dana kishining jimjitliqta éytqan sözliri exmeqler üstidin hoquq sürgüchining warqirashliridin éniq anglinar. **18** Danaliq urush qoralliridin ewzeldur; biraq bir gunahkar zor yaxshiliqni halak qilidu.

10 Xuddi ölük chiwinler ettarning etirini sésitiwétidighandek, azraqqine exmeqliq tarazida danaliq we izzet-hörmettinmu éghir toxtaydu. **2** Danaliqning köngli onggha mayil, exmeqningki solgha. **3** Exmeq kishi hetta yolda méngiwatqandimu, uning eqli kem bolghachqa, u exmeq ikenlikini hemmige ayan qilidu. **4** Hökümdarning sanga achchiqi kelse, ornungdin istépa berme; chünki tinch-sewrichanliq xata-sewenliktin bolghan zor xapiliqni tinchitidu. **5** Quyash astida yaman bir ishni kördumki, u hökümdardin chiqqan bir xata ishtur — **6** exmeqler yuqiri mensepte, shuning bilen teng baylar pes orunda olturidu; **7** men qullarning atqa min'genlikini, emirlerning qullardek piyade mangghanliqini kördum. **8** Orini kolighan kishi uninggha yiqilishi mumkin; tamni buzghan kishini yilan chéqishi mumkin; **9** tashlarni yötkigen kishi tash teripidin yarilinishi mumkin; otun yaridighan kishi xewpke uchraydu. **10** Palta gal bolsa, birsi tighini bilimise, paltini küchep chépishqa toghra kélidu; biraq danaliq ademni utuq-muweppeqiyetke érishtüridu. **11** Yilan oynitilmay turup, yilanchini chaqsa, yilanchigha néme payda? **12** Dana kishining sözliri shepqetliktur; biraq exmeqning lewliri özini yutidu. **13** Sözlirining béshi exmeqliq, ayighi rezil telwiliktur; **14** emma exmeq yenila gepni köpeytidu. Biraq héchkim kelgüsini bilmeydu; uningdin kéyinki ishlarni kim uninggha éytalisun? **15** Exmeqler japasi bilen özlirini upritidu; chünki ular hetta sheherge baridighan yolnimu bilmeydu. **16** I zémin, padishahing bala bolsa, emirliring seherde ziyapet ötküzse, halinggha way! **17** I zémin, padishahing mötiwerning oghli bolsa we emirliring keyp üchün emes, belki özini quwwetlesh üchün muwapiq waqtida ziyapet ötküzse, bu séning bexting! **18** Hurunluqtin öyning torusi ghulay dep qalidu; qollarning boshluqidin öydin yamghur ötidu. **19** Ziyapet külke üchün teyyarlinar, sharab hayatni xush qilar; lékin pul hemme ishni hel qilar! **20** Padishahqa lenet qilma, hetta oyungdimu tillima; hujrangdimu baylarni tillima; chünki asmandiki bir qush awazingni taritidu, bir qanat igisi bu ishni ayan qilidu.

11 Nanliringni sulargha ewet; köp künlerdin kéyin uni qaytidin tapisen. **2** Bir ülüshni yette kishige, sekkizigimu bergin; chünki yer yüzide néme yamanliq bolidighanliqini bilmeysen. **3** Bulutlar yamghurgha tolghan bolsa, özlirini zémin üstige boshitidu; derex shimal terepke örülse, yaki jenub terepke örülse, qaysi terepke chüshken bolsa, shu yerde qalidu. **4** Shamalni közitidighanlar tériqchiliq qilmaydu; bulutlargha qaraydighanlar orma ormaydu. **5** Sen shamalning yolini bilmigininggdek yaki boyida barning hamilisining ustixanlirining baliyatquda qandaq ösidighanliqini bilmigininggdek, sen hemmini yasighuchi Xudaning qilghinini bilmeysen. **6** Seherde uruqungni térighin, kechtimu qolungni ishtin qaldurma; chünki néme ishning, u yaki bu ishning paydiliq bolidighanliqini we yaki her ikkisining oxshashla yaxshi bolidighanliqini bilmeysen. **7** Nur shérin bolidu, aptapni körüshmu huzurluq ishtur. **8** Shunga birsi köp yil yashighan bolsa, bularning hemmisidin huzur alsun. Halbuki, u yene qarangghuluq künlirini éside tutsun, chünki ular köp bolidu; kelgüsidiki ishlarning hemmisi bimeniliktur! **9** Yashliqingdin huzur al, i yigit; yashliqing künliride könglüng özüngge xushalliqni yetküzgey; könglüng xalighini boyiche we közliring körgini boyiche yürgin; biraq shuni bilginki, bularning hemmisi üchün Xuda séni soraqqa tartidu. **10** Emdi könglüngdin gheshlikni élip tashla, téningdin yamanliqni néri qil; chünki baliliq we yashliqmu bimeniliktur.

12 Emdi yaman künler béshinggha chüshmigüche, shundaqla sen: «Bulardin héch huzurum yoqtur» dégen yillar yéqinlashmighuche yashliqingda Yaratquchingni ésingde ching tut; **2** quyash, yoruqluq, ay we yultuzlar qarangghuliship, yamghurdin kéyin bulutlar qaytip kelmigüche uni ésingde tutqin. **3** Shu küni «öyning közetchiliri» titrep kétidu; palwanlar égilidu, ezgüchiler azliqidin toxtap qalidu, dérizilerdin sirtqa qarap turghuchilar ghuwaliship kétidu; **4** kochigha qaraydighan ishikler étilidu; tügmenning awazi pesiydu, kishiler qushlarning awazini anglisila chöchüp kétidu, «naxshichi qizlar»ning sayrashliri sus anglinidu; **5** kishiler égizdin qorqidu, kochilarda wehimiler bar dep qorqup yüridu; badam derixi chichekleydu; chéketke ademge yük bolidu, shindir méwisi solishidu; chünki insan menggülük makanigha kétidu we shuning bilen teng, matem tutquchilar kochida aylinip yüridu; **6** kümüsh tana üzülgüche, altun chine chéqilghuche, aptuwa bulaq yénida pare-pare bolghuche, quduqtiki chaq kardin chiqquche, **7** topa-chang esli tupraqqa qaytquche, roh özini bergen Xudagha qaytquche — Uni ésingde tutqin! **8** Bimenilik üstige bimenilik!» — deydu hékmet toplighuchi — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimeniliktur!» **9** Shuningdek, hékmet toplighuchi dana bolupla qalmastin, u yene xelqqe bilim ögitetti; u oylinip, köp pend-nesihetlerni tarazigha sélip, retlep chiqti. **10** Hékmet toplighuchi yéqimliq sözlerni tépishqa intilgen; ushbu yézilghini bolsa durus, heqiqet sözliridin ibarettur. **11** Dana kishining sözliri zixqa oxshaydu, ularning yighindisi ching békitilgen mixtektur. Ular Birla Padichi teripidin bérilgendur. **12** Uning üstige, i oghlum, bulardin sirt herqandaq yézilghanlardin pexes bol; chünki köp kitablarning yézilishining ayighi yoq, shuningdek köp öginish tenni upritidu. **13** Biz pütün ishqa diqqet qilayli; Xudadin qorqqin we uning emr-permanlirigha emel qilghin; chünki bu insanning toluq mejburiyitidur; **14** chünki adem qilghan herbir ish, jümlidin barliq mexpiy ishlar, yaxshi bolsun, yaman bolsun, Xuda ularning soriqini qilidu.

Küylerning küyi

1 «Küylerning küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluq
aghzi bilen méni söysun; Chünki séning muhebbiting
sharabtin shérindur. **3** Xushpuraqtur séning etirliring;
Quyulghan puraqliq may séning namingdur; Shunglashqa
qizlar séni söyidu. Könglümni özüngge mehliya
qilghaysen — Biz sanga egiship yügüreyli! — Padishah
méni öz hujrilirigha ekirgey!» **4** «Biz sendin xushal
bolup shadlinimiz; Séning muhebbetliringni sharabtin
artuq eslep teripleymiz». **5** «Ular séni durusluq bilen
söyidu». — «Qara tenlik bolghinim bilen chirayliqmen, i
Yérusalém qizliri! Berheq, Kédarliqlarning chédirliridek,
Sulaymanning perdiliridek qarimen. **6** Manga tikilip
qarimanglar, Chünki qaridurmen, Chünki aptap méni
köydürdi; Anamning oghulliri mendin renjigen; Shunga
ular méni üzümzarlarni baqquchi qildi; Shunga öz
üzümzarimni baqalmighanmen». **7** «Hey, jénim söyginim,
dégine, Padangni qeyerde baqisen? Uni kün qiyamida
qeyerde aram alghuzisen? Hemrahliringning padiliri
yénida chümperdilik ayallardek yürüshümning néme
hajiti?» **8** «I qiz-ayallar arisidiki eng güzili, eger
sen buni bilmiseng, Padamning basqan izlirini bésip
méngip, Padichining chédiri yénida öz oghlaqliringni
ozuqlandurghin». **9** «I söyümlüküm, men séni
Pirewnning jeng harwilirigha qétilghan bir baytalgha
oxshattim; **10** Séning mengziliring tizilghan munchaqlar
bilen, Boynung marjanlar bilen güzeldur. **11** Biz
sanga kümüsh közler quyulghan, Altundin zibu-
zinnetlerni yasap bérimiz». **12** «Padishah toy dastixinida
olturghinida, sumbul melhimim puraq chachidu; **13**
Méning söyümlüküm, u manga bir monek murmekkidur,
U kökslirim arisida qonup qalidu; **14** Méning söyümlüküm
manga En-Gedidiki üzümzarlarda ösken bir ghunche
xéne gülidektur». **15** «Mana, sen güzel, amriqim! Mana,
sen shundaq güzel! Közliring paxteklerningkidektur!»
16 «Mana, sen güzel, söyümlüküm; Berheq, yéqimliq
ikensen; Bizning orun-körpimiz yéshildur; **17** Öyimizdiki
limlar kédir derixidin, Wasilirimiz archilardindur.

2 Men bolsam Sharun otliqidiki zepiran, xalas;
Jilghilarda ösken bir niluper, xalas!» **2** «Tiken-
jighanlar arisidiki niluperdek, Mana insan qizliri arisida
méning amriqim shundaqtur!». **3** «Ormandiki derexler
arisida ösken alma derixidek, Oghul balilar arisididur
méning amriqim. Uning sayisi astida dilim alemche
söyünüp olturdum; Uning méwisi manga shérin tétidi; **4** U
méni sharabxanigha élip kirdi; Uning üstümde kötürgen
tughi muhebbettur. **5** Méni kishmish poshkallar bilen
quwwetlenglar; Almilar bilen méni yéngilandurunglar;
Chünki muhebbettin zeipliship kettim; **6** Uning sol
qoli béshim astida, Uning ong qoli méni silawatidu. **7**
I Yérusalém qizliri, Jerenler we daladiki marallarning
hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqit-
saiti bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar!»
8 «Söyümlükümning awazi! Mana, u kéliwatidu!
Taghlardin sekrep, Édirlardin oynaqlap kéliwatidu! **9**
Méning söyümlüküm jeren yaki yash bughidektur;
Mana, u bizning öyning témining keynide turidu; U
dérizilerdin qaraydu, U penjire-penjirilerdin marap
baqidu». **10** «Méning söyümlüküm manga söz qilip
mundaq dédi: — «Ornungdin tur, amriqim, méning
güzilim, men bilen ketkin; **11** Chünki mana, qish
ötüp ketti, Yamghur yéghip tügidi, u kétip qaldi; **12**
Yer yüzide güller köründi; Naxshilar sayrash waqti
keldi, Zéminimizda paxtekning sadasi anglanmaqta;
13 Enjür derixi qishliq enjürlirini pishurmaqta, Üzüm
talliri chécheklep öz puriqini chachmaqta; Ornungdin
tur, méning amriqim, méning güzilim, men bilen
ketkin! **14** Ah méning paxtikim, Qoram tash yériqi
ichide, Qiya daldisida, Manga awazingni anglatqaysen,
Chünki awazing shérin, jamaling yéqimliqtur!» **15**
«Tülkilerni tutuwalayli, Yeni üzümzarlarni buzghuchi
kichik tülkilerni tutuwalayli; Chünki üzümzarlirimiz
chécheklimekte». **16** «Söyümlüküm méningkidur,
men uningkidurmen; U niluperler arisida padisini
béqiwatidu». **17** «Tang atquche, Kölenggiler qéchip
yoqighuche, Manga qarap burulup kelgin, i söyümlüküm,
Hijranliq taghliri üstidin sekrep kélidighan jeren yaki
bughidek bolghin!».

3 «Orun-körpemde yétip, kéche-kéchilerde, Jénimning
söyginini izdep telmürüp yattim; Izdidim, biraq
tapalmayttim; **2** Men hazir turup, sheherni
aylinay; Kochilarda, meydanlarda, Jénimning söyginini
izdeymen» — dédim; Izdidim, biraq tapalmayttim; **3**
Sheherni charlighuchi jésekchiler manga uchridi, men
ulardin: — «Jénimning söyginini kördünglarmu?» —
dep soridim. **4** — Ulardin ayrilipla jénimning söyginini
taptim; Uni anamning öyige, Öz qorsiqida méni hamilidar
bolghanning hujrisigha élip kirmigüche, Uni tutuwélip
qet'iy qoyup bermeyttim». **5** «I Yérusalém qizliri,
Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge
tapilaymenki, Muhebbetning waqit-saiti bolmighuche,
Uni oyghatmanglar, qozghimanglar». **6** «Bu zadi kim,
chöl-bayawandin kéliwatqan? Is-tütek tüwrükliridek,
Mürmekki hem mestiki bilen puritilghan, Etirpurushning
herxil ipar-enberliri bilen puritilghan?» **7** «Mana,
uning textirawani, U Sulaymanning öziningdur; Etrapida
atmish palwan yüridu, Ular Israildiki baturlardindur.
8 Ularning hemmisi öz qilichi tutuqluq, Jeng qilishqa
terbiyilen'genlerdur; Tünlerdiki weswesilerge teyyar
turup, Hemmisi öz qilichini yanpishigha asidu». **9**
«Sulayman padishah özi üchün alahide bir shahane
sayiwenlik kariwat yasighan; Liwandiki yaghachlardin
yasighan. **10** Uning tüwrükliri kümüshtin, Yölenchüki
altundin, Sélinchisi bolsa sösün rexttin; Ichi muhebbet
bilen bézelgen, Yérusalém qizliri teripidin. **11** Chiqinglar,
i Zion qizliri, Sulayman padishahqa qarap béqinglar, Toy
bolghan künide, Köngli xushal bolghan künide, Anisi
uninggha tajni kiygüzgen qiyapette uninggha qarap
béqinglar!»

4 «Mana, sen güzel, söyümlüküm! Mana, sen güzel!
Chümperdeng keynide közliring paxteklerdek iken,
Chachliring Giléad téghi baghrida yatqan bir top
öchkilerdektur. **2** Chishliring yéngila yuyulushtin
chiqqan qirqilghan bir top qoylardek; Ularning hemmisi
qoshkézek tughqanlardin, Ular arisida héchbiri kem
emestur. **3** Lewliring pereng tal yiptek, Gepliring
yéqimliqtur; Chümbiling keynide chékiliring parche
anardur. **4** Boynung bolsa, Qoralxana bolushqa
teyyarlighan Dawutning munaridektur, Uning üstige

ming qalqan ésiqliqtur; Ularning hemmisi palwanlarning
siparliridur. **5** Ikki köksüng xuddi ikki maraldur, Niluper
arisida ozuqliniwatqan jerenning qoshkézekliridektur;
6 Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Men
özümni murmekke téghigha, Mestiki döngige élip
kétimen. **7** Sen pütünley güzel, i söyümlüküm, Sende
héch dagh yoqtur». **8** «Liwandin men bilen kelgin, i jörem,
Men bilen Liwandin kelgin — Amanah choqqisidin qara,
Sénir hem Hermon choqqiliridin, Yeni shirlar uwiliridin,
Yilpizlarning taghliridin qara!» **9** «Sen könglümni
alamet söyündürdüng, i singlim, i jörem, Közüngning
bir lep qilip qarishi bilen, Boynungdiki marjanning
bir tal halqisi bilen, Könglümni söyündürdüng. **10**
Séning muhebbiting némidégen güzel, I singlim, i jörem!
Séning muhebbetliring sharabtin shunche shérin! Séning
etirliringning puriqi herqandaq tétitqudin peyzidur! **11**
Lewliring, i jörem, here könikidek témitidu, Tiling astida
bal we süt bar; Kiyim-kéchekliringning puriqi Liwanning
puriqidur; **12** Sen péchetlen'gen bir baghdursen, i singlim,
i jörem! Étiklik bir bulaq, yépiqliq bir fontandursen. **13**
Shaxliring bolsa bir anarliq «Éren baghchisi»dur; Uningda
qimmetlik méwiler, Xéne sumbul ösümlükliri bilen, **14**
Sumbullar we iparlar, Kalamus we qowzaqdarchin, Herxil
mestiki derexliri, Murmekke, muetter bilen hemme ésil
tétitqular bar. **15** Baghlarda bir fontan sen, Hayatliq
sulirini béridighan, Liwandin aqidighan bir bulaqsen».
16 «Oyghan, shimaldiki shamal; Kelgin, i jenubtiki
shamal! Méning béghim üstidin uchup ötkey; Shuning
bilen tétitquliri sirtqa puraq chachidu! Söyümlüküm öz
béghigha kirsun! Özining qimmetlik méwilirini yésun!»

5 «Men öz béghimgha kirdim, Méning singlim, méning
jörem; Murmekkemni tétitqulirim bilen yighdim,
Here könikimni hesilim bilen yédim; Sharabimni
sütlirim bilen ichtim». «Dostlirim, yenglar! Ichinglar,
könglüngler xalighanche ichinglar, i ashiq-meshuqlar!»
2 «Men uxlawatattim, biraq könglüm oyghaq idi: — —
Söyümlükümning awazi! Mana, u ishikni qéqiwatidu: — —
«Manga échip ber, i singlim, i amriqim; Méning paxtikim,
méning ghubarsizim; Chünki béshim shebnem bilen,
Chachlirim kéchidiki nemlik bilen höl-höl bolup ketti!»
3 «Men töshek kiyimlirimni séliwetken, Qandaqmu uni
yene kiyiwalay? Men putlirimni yudum, Qandaqmu ularni
yene bulghay?» **4** Söyümlüküm qolini ishik töshükidin
tiqti; Méning ich-baghrilirim uninggha telmürüp ketti; **5**
Söyümlükümge échishqa qoptum; Qollirimdin murmekki,
Barmaqlirimdin suyuq murmekki témidi, Taqaqning
tutquchliri üstige témidi; **6** Söyümlükümge achtim;
Biraq söyümlüküm burulup, kétip qalghanidi. U söz
qilghanda rohim chiqip ketkenidi; Uni izdidim, biraq
tapalmidim; Uni chaqirdim, biraq u jawab bermidi;
7 Sheherni aylinidighan jésekchiler méni uchritip
méni urdi, méni yarilandurdi; Sépillardiki közetchiler
chümperdemni mendin tartiwaldi. **8** I Yérusalém qizliri,
söyümlükümni tapsanglar, Uninggha néme deysiler?
Uninggha, söygining: «Men muhebbettin zeipliship
kettim! — dédi, denglar». **9** «Séning söyümlüküngning
bashqa bir söyümlüktin qandaq artuq yéri bar, I, ayallar
arisidiki eng güzili? Séning söyümlüküngning bashqa
bir söyümlüktin qandaq artuq yéri bar? — Sen bizge
shundaq tapilighan'ghu?». **10** «Méning söyümlüküm
ap'aq we parqiraq, yüreklik ezimet, On ming arisida
tughdek körünerliktur; **11** Uning béshi sap altundindur,
Budur chachliri atning yaylidek, Tagh qaghisidek qara.
12 Uning közliri éqinlar boyidiki paxteklerdek, Süt bilen
yuyulghan, Yarishiqida qoyulghan; **13** Uning mengziliri
bir teshtek puraqliq ösümlüktektur; Aynighan yéqimliq
güllüktek; Uning lewliri niluper, Ular suyuq murmekkini
témitidu; **14** Uning qolliri altun turubilar, Ichige béril
yaqutlar quyulghan. Qorsiqi neqishlik pil chishliridin
yasalghan, Kök yaqutlar bilen bézelgen. **15** Uning
putliri mermer tüwrükler, Altun üstige tiklen'gen. Uning
salapiti Liwanningkidek, Kédir derexliridek körkem-
heywetliktur. **16** Uning aghzi bekmu shérindur; Berheq,
u pütünley güzeldur; Bu méning söyümlüküm, — Berheq,
bu méning amriqim, I Yérusalém qizliri!»

6 «Séning söyümlüküng nege ketkendu, Qiz-ayallar
arisida eng güzel bolghuchi? Séning söyümlüküng
qeyerge burulup ketti? Biz sen bilen bille uni
izdeyli!» **2** «Méning söyümlüküm öz béghigha
chüshti, Tétitqu otyashliqlargha chüshti. Baghlarda
ozuqlinishqa, Niluperlerni yighishqa chüshti. **3** Men
méning söyümlükümningkidurmen, We söyümlüküm
méningkidur; U öz padisini niluperler arisida baqidu»
4 «Sen güzel, i söyümlüküm, Tirzah shehiridek
güzel; Yérusalémdek yéqimliq, Tughlarni kötürgen
bir qoshundek heywetliktursen; **5** Ah, közliringni
mendin ketküzgin! Chünki ular méning üstümdin
ghalib kéliwatidu; Chachliring Giléad téghi baghrida
yatqan bir top öchkilerdektur. **6** Chishliring yéngila
yuyulushtin chiqqan qirqilghan bir top qoylardek;
Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardindur; Ular
arisida héchbiri kem emestur; **7** Chümbiling keynide
chékiliring parche anardur. **8** Atmish xanish, seksen
kénizekmu bar; Qizlar sanaqsiz; **9** Biraq méning
paxtikim, ghubarsizim bolsa birdinbirdur; Anisidin
tughulghanlar ichide tengdashsiz bolghuchi, Özini
tughquchining tallighinidur. Qizlar uni körüp, uni bextlik
dep atashti, Xanishlar we kénizeklermu körüp uni
maxtashti». **10** «Tang seher jahan'gha qarighandek,
Aydek güzel, aydingdek roshen, Illiq quyashtek yoruq,
Tughlarni kötürgen qoshunlardek heywetlik bolghuchi
kimdur?» **11** «Méghizlar béghigha chüshtüm, Jilghidiki
gül-giyahlarni körüshke, Üzüm télining bixlighan-
bixlimighanliqini körüshke, Anarlarning chéchekligen-
chécheklimigenlikini körüshke; **12** Biraq bile-bilmey,
Jénim méni kötürüp, Ésil xelqimning jeng harwiliri
üstige qoyghaniken». **13** «Qaytqin, qaytqin, i Shulamit —
Qaytqin, qaytqin, bizning sanga qarighumiz bardur!»
«Siler Shulamitning némisige qarighunglar bar?» «"Ikki
bargah" ussulgha chüshken waqtidikidek uninggha
qaraymiz!»

7 «I shahzadining qizi, Keshliringde séning qedemliring
némidégen güzel! Tolghighan yampashliring
göherlerdek, Chéwer hünerwen qolining hüniridur.
2 Kindiking yumulaq bir qedehtur; Uning ebjesh
sharabi kem emes; Qorsiqing bughday döwisidur,
Etrapigha niluperler olishidu. **3** Ikki köksüng ikki
maraldek, jerenning qoshkézikidur; **4** Boynung pil
chishliridin yasalghan munardur; Közliring Bat-Rabbim
qowuqi boyidiki Heshbon kölchekliridek, Burnung

Demeshqqe qaraydighan Liwan munaridektur; **5** Üstüngde béshing Karmel téghidek turidu; Béshingdiki
örüme chachliring sösün rengliktur, Padishah büdür
chachliringning mehbusidur. **6** I söyginim, huzurlar
üchün shunche güzel, shunche yéqimliqtursen! **7**
Séning boyung palma derixidek, Köksüng üzüm
ghunchiliridektur. **8** Men: — «Palma derixi üstige
chiqimen, Shaxlirini tutup yamishimen; Köksiliring
derweqe üzüm tal ghunchiliridek, Burnungning
puriqi almilardek, tanglayliringning temi eng ésil
sharabdektur...». **9** «...méning söyümlükümning gélidin
siliq ötüp, Lewler, chishlardin téyilip chüshsun...!
10 Men méning söyümlükümningkidurmen, Uning
teqazzasi manga qaritilidu». **11** «I söyümlüküm,
kéleyli, Étizlargha chiqayli; Yézilarda tünep kéleyli, **12**
Üzümzarliqqa chiqishqa baldur orundin turayli, Üzüm
tallirining bixlighan-bixlimighanliqini, Chécheklerning
échilghan-échilmighanliqini, Anarlarning berq urghan-
urmighanliqini köreyli; Ashu yerde muhebbetlirimni
sanga béghishlaymen. **13** Muhebbetgüller ashu yerde öz
puriqini puritidu; Ishiklirimiz üstide herxil ésil méwe-
chiwiler bardur, Yéngi hem konimu bardur; Sen üchün
ularni toplap teyyarlidim, i söyümlüküm!»

8 «Ah, apamning köksini shorighan inimdek
bolsang'idi! Séni talada uchritar bolsam, söyettim, We
héchkim méni kemsitmeytti. **2** Men séni yétekleyttim,
Apangning öyige élip kirettim; Sen manga telim
béretting; Men sanga tétitqu sharabidin ichküzettim;
Anarlirimning sherbitidin ichküzettim. **3** Uning sol
qoli béshim astida bolatti, Uning ong qoli méni
silaytti!». **4** «Silerge tapilaymenki, i Yérusalém qizliri
— «Uning waqit-saiti bolmighuche, Siler muhebbetni
oyghatmanglar, qozghimanglar!» **5** «Daladin chiqiwatqan
bu zadi kim? Öz söyümlükige yölinip?» «Men alma
derixi astida séni oyghatqanidim; Ashu yerde apang
tolghaq yep séni dunyagha chiqarghanidi; Ashu yerde
séni tughquchi tolghaq yep séni chiqarghanidi». **6** «Méni
könglüngge möhürdek, Bilikingge möhürdek basqaysen;
Chünki muhebbet ölümdek küchlüktur; Muhebbetning
qizghinishi tehtisaradek rehimsiz; Uningdin chiqqan ot
uchqunliri, — Yahning dehshetlik bir yalqunidur! **(Sheol
h7585)** **7** Köp sular muhebbetni öchürelmeydu; Kelkünler
uni gherq qilalmaydu; Birsi: «Öy-teelluqatlirimning
hemmisini bérip muhebbetke érishimen» dése, Undaqta
u adem kishining neziridin pütünley chüshüp kétidu».
8 «Bizning kichik singlimiz bardur, Biraq uning köksi
yoqtur; Singlimizgha elchiler kelgen künide biz uning
üchün néme qilimiz?» **9** «Eger u sépil bolsa, Biz
uninggha kümüsh munar salimiz; Eger u ishik bolsa,
Biz uni kédir taxtaylar bilen qaplaymiz». **10** «Özüm bir
sépildurmen, Hem méning köksilirim munarlardektur;
Shunga men uning köz aldida xatirjemlik tapqan birsidek
boldum». **11** «Sulaymanning Baal-Hamonda üzümzari
bar idi, Üzümzarini baghwenlerge ijarige berdi; Ularning
hemmisi méwisi üchün ming tengge apirip bérishi
kérek idi; **12** Özümning üzümzarim mana méning
aldimda turidu; Uning ming tenggisi sanga bolsun,
i Sulayman, Shuningdek ikki yüz tengge méwisini
baqquchilargha bolsun». **13** «Hey baghlarda turghuchi,
Hemrahlar awazingni anglighusi bar; Mangimu uni
anglatquzghaysen». **14** «I söyümlüküm, téz bole, Jeren
yaki yash bughidek bol, Tétitqular taghliri üstide
yügürüp!»

Yeshaya

1 Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha
padishah bolghan waqitlarda, Yérusalém we Yehuda
toghrisida, Amozning oghli Yeshaya körgen ghayibane
wehiy-alametler: — **2** «I asmanlar, anglanglar! I yer-
zémin, qulaq sal! Chünki Perwerdigar söz éytti: —
«Men balilarni béqip chong qildim, Biraq ular Manga
asiyliq qildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Éshekmu
xojayinining oqurigha [mangidighan yolni] bilidu, Biraq
Israil bilmeydu, Öz xelqim héch yorutulghan emes.
4 Ah, gunahkar «yat el», Qebihlikni toplap özige
yükligen xelq, Rezillerning bir nesli, Nijis bolup ketken
balilar! Ular Perwerdigardin yiraqliship, «Israildiki
Muqeddes Bolghuchi»ni közige ilmidi, Ular keynige
yandi. **5** Némishqa yene dumbalan'ghunglar kélidu?
Némishqa asiyliq qiliwérisiler? Pütün bashliringlar
aghrip, Yürikinglar pütünley zeipliship ketti, **6**
Béshinglardin ayighinglarghiche saq yéringlar qalmidi,
Peqet yara-jarahet, ishshiq we yiring bilen toldi, Ular
tazilanmighan, téngilmighan yaki ulargha héch melhem
sürülmigen. **7** Wetininglar chölleshti; Sheherliringlar
köyüp weyrane boldi; Yer-zémininglarni bolsa, yatlar
köz aldinglardila yutuwéliwatidu; U yatlar teripidin
depsende qilinip chölliship ketti. **8** Emdi üzümzargha
sélin'ghan chellidek, Terxemeklikke sélin'ghan kepidek,
Muhasirige chüshken sheherdek, Zionning qizi zeip
qaldduruldi. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar bizge azghine «qaldisi»ni qaldurmighan
bolsa, Biz Sodom shehirige oxshap qalattuq, Gomorra
shehirining haligha chüshüp qalattuq. **10** I Sodomning
hökümranliri, Perwerdigarning sözini anglap qoyunglar,
«I Gomorraning xelqi, Xudayimizning qanun-nesihitige
qulaq sélinglar! **11** Siler zadi néme dep Manga
atap nurghunlighan qurbanliqlarni sunisiler?» —
deydu Perwerdigar. — «Men köydürme qochqar
qurbanliqinglardin, Bordaq malning yaghliridin toyup
kettim, Buqilar, paqlanlar, tékilerning qanliridin
héch xursen emesmen. **12** Siler Méning aldimgha
kirip kelgininglarda, Silerdin hoyla-aywanlirimni
shundaq dessep-cheyleshni kim telep qilghan? **13**
Bihude «ashliq hediye»lerni élip kélishni boldi
qilinglar, Xushbuy bolsa Manga yirginchlik bolup
qaldi. «Yéngi ay» héytliri we «shabat kün»lirige,
Jamaet ibadet sorunlirigha chaqirilishlargha — Qisqisi,
qebihlikte ötküzülgen daghdughiliq yighilishlargha
chidighuchilikim qalmidi. **14** «Yéngi ay» héytinglardin,
békitilgen héyt-bayriminglardin qelbim nepretlinidu;
Ular manga yük bolup qaldi; Ularni kötürüp yürüshtin
charchap kettim. **15** Qolunglarni kötürüp duagha
yayghininglarda, Közümni silerdin élip qachimen;
Berheq, köplep dualarni qilghininglarda, anglimaymen;
Chünki qolliringlar qan'gha boyaldi. **16** Özünglarni
yuyup, paklininglar; Qilmishliringlarning rezillikini köz
aldimdin néri qilinglar, Rezillikni qilishtin qolunglarni
üzünglar; **17** Yaxshiliq qilishni öginiinglar; Adilliqni
izdenglar, Zomigerlerge tenbih béringlar, Yétim-
yésirlerni naheqliqtin xalas qilinglar, Tul xotunlarning
dewasini soranglar. **18** Emdi kélinglar, biz munazire
qilishayli, deydu Perwerdigar, Silerning gunahinglar qip-
qizil bolsimu, Yenila qardek aqiridu; Ular qizil quruttek
toq qizil bolsimu, Yungdek ap'aq bolidu. **19** Eger itaetmen
bolup, anglisanglar, Zémindiki ésil mehsulattin behrimen
bolisiler; **20** Biraq ret qilip yüz örisenglar, Qilich bilen
ujuqturulisiler» — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen
shundaq dégen. **21** Sadiq sheher qandaqmu pahishe
bolup qaldi!? Eslide u adalet bilen tolghanidi, Heqqaniyliq
uni makan qilghanidi, Biraq hazir qatillar uningda
turuwatidu. **22** Kümüshüng bolsa dashqalgha aylinip
qaldi, Sharabinggha su ariliship qaldi; **23** Emirliring
asiyliq qilghuchilar, Oghrilargha ülpet boldi; Ularning
herbiri parigha amraq bolup, Sogha-salamlarni közlep
yürmekte; Ular yétim-yésirler üchün adalet izdimeydu;
Tul xotunlarning dewasi ularning aldigha yetmeydu.
24 Shunga — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar — Yeni Israildiki qudret
Igisi éytidu: — Men küshendilirimni [jazalap] puxadin
chiqimen, Düshmenlirimdin qisas alimen; **25** Qolumni
üstüngge tegküzüp, Séni tawlap, sendiki dashqalni
teltöküs tazilaymen, Sendiki barliq arilashmilarni
élip tashlaymen. **26** Hökümran-soraqchiliringlarni
awwalqidek, Meslihetchiliringlarni desleptikidek halgha
keltürimen. Kéyin sen «Heqqaniyliqning Makani», «Sadiq
Sheher» — dep atilisen. **27** Emdi Zion adilliq bilen, We
uninggha qaytip kelgenler heqqaniyliq bilen qutquzulup
hör qilinidu. **28** Biraq asiylar we gunahkarlar birdek
ujuqturulidu, Perwerdigardin yüz örigüchiler bolsa
halak bolidu. **29** Shu chaghda siler teshna bolghan dub
derexliridin nomus qilisiler, Tallighan baghlardin xijil
bolisiler. **30** Chünki özünglar xuddi yopurmaqliri qurup
ketken dub derixidek, Susiz quruq bir baghdek bolisiler.
31 Shu küni küchi barlar otqa sham piliki, Ularning
ejri bolsa, uchqun bolidu; Bular her ikkisi tengla köyüp
kétidu, Ularni öchürüshke héchkim chiqmaydu.

2 Bular Amozning oghli Yeshaya Yérusalém we Yehuda
toghrisida körgen kalamdur: — **2** Axir zamanlarda,
Perwerdigarning öyi jaylashqan tagh taghlarning béshi
bolup békitilidu, Hemme döng-égizlktin üstün qilip
kötürülidu; Barliq eller uninggha qarap éqip kélishidu. **3**
Nurghun xelq-milletler chiqip bir-birige: — «Kélinglar,
biz Perwerdigarning téghigha, Yaqupning Xudasining
öyige chiqqayli; U Öz yolliridin bizge ögitidu, Biz
Uning teriqiliride mangimiz» — déyishidu. — Chünki
qanun-yolyoruq Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami
Yérusalémdin chiqidighan bolidu. **4** U eller arisida
höküm chiqiridu, Nurghun xelqlerning heq-naheqlirige
késim qilidu; Buning bilen ular qilichlirini sapan
chishliri, Neyzilirini orghaq qilip soqushidu; Bir el yene
bir elge qilich kötürmeydu, Ular hem yene urushni
ögenmeydu. **5** — «I Yaqup jemetidikiler, Kélinglar,
Perwerdigarning nurida mangayli!». **6** — Sen Öz
xelqing bolghan Yaqup jemetini tashlap qoydung;
Chünki ular sherqtiki xurapatlar bilen tolduruldi; Ular
Filistiylerdek pal salidu; Ular chet'ellikler bilen qol
tutushidu; **7** Zémini bolsa altun-kümüshke tolup ketti;
Bayliqliri tügimes; Yer-zémini atlarghimu tolup ketti,
Jeng harwiliri hem tügimes; **8** Zémini butlar bilenmu
liq bolup ketti; Ular öz qolliri bilen yasighanlirigha,
Barmaqliri bilen shekillendürgenlirige sejde qilishidu.
9 Shuning bilen puqralar égildürülidu, Mötiwerlermu

töwen qilinidu; Sen ularning qeddini ruslimaysen hem
héch kechürüm qilmaysen. **10** Emdi Perwerdigarning
wehshitidin, Heywisining shan-sheripidin özüngni
qachur, [Xada] tashlar ichige kiriwal, Topa-changlar
ichige möküwal! **11** Chünki ademning tekebbur
közliri yerge qaritilidu, Insanlarning hakawurluqi pes
qilinidu; Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün
dep medhiyilinidu. **12** Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning shundaq bir küni
teyyar turidu: — Shu küni herbir tekebbur we
memedanlarning üstige, Özini yuqiri sanighanlarning
üstige chüshidu (Shuning bilen ularning hemmisi pes
qilinidu!), **13** Shuningdek Liwanning égiz, pelekke
yétidighan barliq kédir derexlirining üstige, Bashandiki
barliq dub derexlirining üstige, **14** Égiz taghlarning
hemmisige, Yuqiri kötürülgen barliq dönglerning
üstige, **15** Herbir heywetlik munarning üstige, Herbir
mustehkem sépilning üstige, **16** Tarshishtiki herbir
soda kémisining üstige, Shundaqla barliq güzel kéme
gewdisining üstige shu küni chüshüshke teyyar turidu.
17 Ademlerning körengliki töwen qilinip chüshürülüp,
Insanlarning tekebburliqi pes qilinidu, Shu künide
yalghuz Perwerdigarla üstün dep medhiyilinidu. **18** Butlar
bolsa hemmisi közdin yoqilidu. **19** Perwerdigar yerni
dehshetlik silkindürüshke ornidin turidighan chaghda,
Ular özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining
shan-sheripidin qachurup, Xada tash gharlirining
ichige, Yer yüzidiki öngkürlerge kiriwalidu; **20** Shu
künide kishiler özige choqunushqa yasighan kümüsh
butliri we altun butlirini qarighu chashqanlargha we
sheperenglerge tashlap béridu; **21** Perwerdigar yerni
dehshetlik silkindürüshke ornidin turidighan chaghda,
Ular özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining
shan-sheripidin qachurup, Xada tash chaklirining ichige,
Yarlarning yériqlirigha kiriwalidu; **22** Ümidinglarni
nepisi dimighidila turidighan insandin üzünglar, Chünki
insan zadi néme idi?!

3 Chünki, qara! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Reb Perwerdigar, Yérusalém we Yehudagha quwwet
we yölenchük bolghan [barliq nersilerni yoq qilidu], —
Yeni quwwet bolghan pütkül ash-nan, Yölenchük bolghan
hemme su, **2** Palwan we leshker, Sotchi we peyghember,
Palchi we aqsaqal, **3** Ellik béshi, mötiwer we meslihetchi,
Hünerwen ustilar we jadu qilghuchilarni yoq qilidu. **4** —
«[Ularning ornigha] yashlarni emeldar qilimen, Betxuy
balilar ularning üstidin idare qilidu. **5** Puqralar bir-
birini ézidu, Herbiri qoshnisi teripidin ézilidu; Balilar
qérilargha, Muttehemler mötiwerlerge edepsizlik qilidu;
6 Shu küni birsi ata jemetidiki qérindishini tutuwélip,
uninggha: — «Sizning kiyim-kéchikingiz bar; bizge
yétekchi bolung, bu xarabiler qolingiz astida bolsun»,
— deydu; U jawaben qolini kötürüp [qesem ichip]:
«Derdinglargha derman bolalmaymen; Öyümdimu ya
ash-nan ya kiyim-kéchek yoq; Méni xelqqe yétekchi
qilmanglar!» — deydu. **8** Chünki Yérusalém putlishidu-
chüshkünlishidu, Yehuda bolsa yiqilidu; Sewebi, ularning
tili we illetliri Perwerdigargha qarshi chiqip, Sherep
Igisining közliri aldida isyankarliq qildi. **9** Ularning
chirayi özlirige qarshi guwahliq béridu; Ular Sodom
shehiridek gunahini héch yoshurmay, Ochuq-ashkara
jakarlaydu. Ularning jénigha way! Ular yamanliqni öz
béshigha chüshürgen! **10** Heqqaniylargha éytqinki, Ular
aman-ésenlikte turidu, Ular öz emllirining méwisini
yeydu; **11** Rezillerge way! Béshigha yamanliq chüshidu,
Chünki öz qoli bilen qilghanliri özige yanidu. **12**
Méning xelqimde bolsa, balilar ularni xar qilidu, Ayallar
ularni idare qilidu; I xelqim! Silerni yéteklewatqanlar
silerni azduridu, Ular mangidighan yolliringlarni yoq
qilidu. **13** Perwerdigar Öz dewasini sorashqa orun
alidu, Xelq-milletler üstidin höküm chiqirishqa öre
turidu; **14** Perwerdigar Öz xelqining aqsaqalliri we
emirliri bilen dewaliship, ulargha: — Üzümzarni yep
tügetkenler siler özünglar, Ajiz möminlerdin alghan
olja öyünglarda yatidu, deydu. **15** — Silerning xelqimni
ashundaq ézip, Ajiz möminlerning yüzlirige dessep zadi
néme qilghininglar? — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Reb Perwerdigar. **16** Perwerdigar yene
mundaq dédi: — «Zion qiz-ayalliri tekebburluq qilip,
Qash-kirpiklirini süzüp, Közlirini oynitip, naz qilip
taytangliship, Putlirini jildirlitip méngip yürishidu; **17**
Shunga Reb Zion qiz-ayallirining bash choqqilirini taz
qilidu, Perwerdigar ularning uyat yerlirini échiwétidu».
18 Ashu küni Reb ularni güzellikidin mehrum qilidu; —
Ularning oshuq jildiraqlirini, Bash jiyeklirini, ay shekillik
marjanlirini, **19** Halqilirini, bilezüklirini, chümperde-
chachwanlirini, **20** Romallirini, oshuq zenjirlirini,
potilirini, etirdanlirini, tiltumarlirini, **21** Üzüklirini,
burun halqilirini, **22** Héytliq tonlirini, yopuqlirini,
pürkenjilirini, hemyanlirini, **23** Eyneklirini, ap'aq ich
köyneklirini, sellilirini we tor perdilirining hemmisini
élip tashlaydu. **24** Emdi shundaq boliduki, Etir puriqining
ornigha betbuyluq; Potining ornida arghamcha, Chirayliq
yasighan chachlirining ornida taz béshi, Kélishken
tonning ornida böz rextler, Güzellikining ornida daghmal
tamghisi bolidu. **25** Séning yigitliring qilichlinip,
Baturliring jengde yiqilidu. **26** [Zionning] qowuqliri zar
kötürüp matem tutidu; U yalingachlan'ghan halda yerge
olturup qalidu.

4 Shu küni yette ayal bir erni tutuwélip, uningdin: —
«Biz öz nénimizni yeymiz, öz kiyim-kécheklirimizni
kiyimiz; peqet bizni reswaliqtin xalas qilish üchün, bizni
namingizgha tewe qilishingizni ötünimiz!» — deydu. **2**
Shu küni «Perwerdigarning shéxi» uning güzelliki hem
sheripini körsetküchi bolidu, Zémin bergen méwe bolsa,
Qéchip qutulghan Israildikilerge shöhret we güzellik
keltüridu. **3** Hem shundaq ish boliduki, Zionda qalghanlar,
Yérusalémda toxtitilghanlar, Yeni Yérusalémda hayat
dep tizimlan'ghanlarning hemmisi pak-muqeddes dep
atilidu. **4** Shu chaghda Reb adalet yürgüzgüchi roh
hem köydürgüchi roh bilen, Zion qizlirining pasiqliqini
yuyup, Yérusalémning qan daghlirini tazilaydu. **5** Shu
chaghda Perwerdigar kündüzde Zion téghidiki herbir
öy, Shundaqla barliq ibadet sorunlarning üstige is-tütek
we bulut, Kechte bolsa ot yalqunining julasini yaritidu;
Chünki shan-sherepning üstide sayiwen bar bolidu.
6 Shu küni, kündüzde tomuz issiqqa saye qilidighan,
Xeterdin panahlinidighan, boran-yamghurlargha dalda
bolidighan bir sayiwenlik kepe bolidu».

5 Men öz söygen yarimgha, Méning söyümlüküm
üchün öz üzümzari toghruluq bir küy éytip bérey;
Söyümlükümning munbet bir döng üstide üzümzari

bar idi; **2** U hemme yérini kolap tashlarni élip
tashlidi, Eng ésil üzüm téli tikti; U üzümzar otturisigha
közitish munari saldi, Üzümzar ichidimu sharap
kölchiki qazdi, Andin üzümdin yaxshi hosul kütti;
Biraq buning ornigha, üzümzar achchiq üzümlernila
berdi. **3** Qéni, i Yérusalémdikiler we Yehudaning
ademliri, Men bilen üzümzarimning otturisidin höküm
chiqiringlar! **4** Méning üzümzarimda qilghudek yene
néme ishim qaldi? Yaxshi üzümlerni kütkinimde,
Némishqa peqet achchiq üzümnila chiqirip berdi? **5**
Emdi hazir Öz üzümzarimni néme qilidighinimni silerge
éytip bérey: — Uning chitlaqlirini élip tashlaymen,
u yutuwétilidu; Uning tamlirini chéqip ghulitimen,
u cheylinidu. **6** Men uni chöllükke aylandurimen;
Héchkim uni chatap-putap, perwish qilmaydu; Jighanlar
we tikenler uningda ösüp chiqidu; Bulutlargha uning
üstige héch yamghur yaghdurmanglar dep buyruymen.
7 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning üzümzari — Israil jemeti, Uning
xushalliqi bolghan ösümlük bolsa — Yehudadikilerdur;
U adalet méwisini kütken, Biraq mana emdi zulum
kördi; Heqqaniyliqni kütken, Biraq mana emdi nale-
peryad boldi! **8** Xeqlerge héch orun qaldurmay öyni-
öyge, étizni-étizgha ulighanlargha way! Özünglarni
yalghuz zéminda qaldurmaqchimusiler? **9** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar méning
quliqimgha mundaq dédi: — «Köpligen öyler, Derweqe
heywetlik, heshemetlik öyler ademzatsiz, xarab bolidu.
10 Berheq, qiriq moluq üzümzar peqet alte küp
sharab béridu, Ottuz küre dan bolsa peqet üch küre
hosul béridu. **11** Mey ichishke aldirap tang atqanda
ornidin turghanlargha, Qarangghu chüshishige qarimay,
sharabtin keyp bolghuche bésip olturghanlargha way!
12 Ularning ziyapetliride chiltar we lira, tembur we ney,
sharabmu bar; Biraq ular Perwerdigarning qilghanlirigha
we qol ishlirigha héch étiwar qilmaydu. **13** Shu sewebtin
öz xelqim bilimdin xewersiz bolghanliqi tüpeylidin
sürgün bolup kétidu; Ésilzadiliri échirqiship, Puqraliri
ussuzluqtin qurup kétidu. **14** Shunga tehtisara nepsini
yoghinitip, Aghzini hang achidu; Ularning shöhretliri,
top-top ademliri, qiqas-süren kötürgüchiliri we neghme
oynighuchiliri biraqla ichige chüshüp kétidu. **(Sheol h7585)**
15 Puqralar égildürülidu, Mötiwerlermu töwen qilinidu,
Tekebburlarning közliri yerge qaritilidu; **16** Biraq samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar adalet
yürgüzginide üstün dep medhiyilinidu, Pak-muqeddes
bolghuchi Tengri heqqaniyliqidin pak-muqeddes dep
bilinidu. **17** Shu chaghda qozilar öz yaylaqlirida
turghandek otlaydu, Musapirlarmu baylarning weyrane
öyliride ozuqlinidu. **18** Qebihlikni aldamchiliqning
yipliri bilen, Gunahni harwa arghamchisi bilen
tartqanlargha way! **19** Yeni: «[Xuda] aldirisun! Ishlirini
Özi ittikrek ada qilsun, Shuning bilen biz uni köreleymiz!
«Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ning niyet qilghini
yéqinliship ishqa ashurulghay, Biz uni biliwalayli!»
— dégenlerge way! **20** Yamanni yaxshi, yaxshini
yaman dégüchilerge, Qarangghuluqni nurning, nurni
qarangghuluqning ornigha qoyghuchilargha, Achchiqni
tatliqning, tatliqni achchiqning ornigha qoyghuchilargha
way! **21** Özlirini dana dep chaghlighanlargha, Öz
neziride özlirini eqilliq dep qarighanlargha way!
22 Sharab ichishke batur bolghanlargha, Haraqni
ebjesh qilishta qehriman bolghanlargha, **23** Yeni para
üchün rezillerni aqlap, Shuning bilen heqqaniylarning
adalitini ret qilghuchilargha way! **24** Shunga, ot
yalqunliri samanlarni yutuwetkendek, Yalqunlarda
menggenler soliship yoqalghandek, Ularning yiltizliri
chirip kétidu, Gül-chéchekliri chang-tozangdek tozup
kétidu; Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning yolyoruq-qanunini chetke
qaqqan, Israildiki Muqeddes Bolghuchining söz-kalamini
közge ilmighanidi. **25** Shunga Perwerdigarning ghezipi
Öz xelqige qarap qaynaydu, U ulargha qarap qolini
kötürüp, ularni urup yiqitidu. Taghlar tewrinip kétidu;
Ölükler exletlerdek kochilar otturisida döwe-döwe
bolidu. Mushundaq ishlar bolsimu, Uning ghezipi yenila
yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu.
26 U yiraqtiki ellerni chaqirip tughni kötüridu, U yer
yüzining chet yaqisidin bir elni üshqirtip chaqiridu;
Mana ular tézdin aldirap kélidu! **27** Ulardin héchbiri
charchap ketmeydu, Putlishipmu ketmeydu. Héchbiri
mügdimeydu, uxlimaydu, Baghlighan belwaghliridin
héchbiri boshimaydu, Choruqlirining boghquchliridin
héchbiri üzülmeydu; **28** Ularning oqliri ittik, Barliq
oqyalirining kirichliri tartilip teyyar turidu, Atlirining
tuyaqliri chaqmaq téshidek bolidu, [Jeng harwilirining]
chaqliri qoyuntazdek aylinidu; **29** Ularning hörkireshliri
shirningkidek bolidu, Ular arslanlardek hörkirishidu,
Derweqe, ular owgha érishkende ghazh-ghuzh qilip
hörpiyishidu; Owni qutquzghudek héchkim bolmay,
Ular uni élip kétidu. **30** Shu küni ular déngizlar
hörkürigendek owgha hörkirishidu; Eger birersi yer-
zémin'gha qarighudek bolsa, Peqet qarangghuluq, derd-
elemnila köridu! Herqandaq nur bulut-tuman teripidin
ghuwalishidu.

6 Uzziya padishah alemdin ötken yili men Rebni
kördüm; U intayin yuqiri kötürülgen bir textte
olturatti; Uning toni muqeddes ibadetxanigha bir
kelgenidi. **2** Uning üstide saraflar perwaz qilip turatti;
Herbirining alte tal qaniti bar idi; Ikki qaniti bilen u yüzini
yapatti, Ikki qaniti bilen u putini yapatti, We ikki qaniti
bilen u perwaz qilip turatti. **3** Ulardin biri bashqa birsige:
— «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
muqeddes, muqeddes, muqeddestur! Barliq yer yüzi
uning shan-sheripige tolghan!» — dep towlawatatti.
4 Towlighuchining awazidin derwazining késhekliri
tewrinip ketti, Öy is-tütek bilen qaplandi. **5** Shuning
bilen men: — «Özümge way! Men tügeshtim! Chünki
men lewliri napak ademmen hem napak lewlik xelq
bilen ariliship turup, öz közüm bilen Padishahqa, yeni
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha
qaridim!» — dédim. **6** Shuning bilen saraflardin biri
qolida qurban'gahtin bir choghni laxshigirgha qisip
élip, yénimgha uchup keldi; **7** u uni aghzimgha
tegküzüp: — «Mana, bu lewliringge tegdi; séning
qebihliking élip tashlandi, gunahing kafaret bilen
kechürüm qilindi» — dédi. **8** Andin men Rebning:
— «Men kimni ewetimen? Kim Bizge wekil bolup
baridu?» dégen awazini anglidim. Shuning bilen men:
— «Mana men! Méni ewetkeysen» — dédim. **9** We
U: «Barghin; mushu xelqqe mundaq dep éytqin: —

«Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler;
Körüshni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. **10** Mushu
xelqning yürikini tash qilghin; Ularning qulaqlirini
éghir, Közlirini kor qilghin; Bolmisa, ular közliri bilen
köreleydighan, Quliqi bilen angliyalaydighan, Köngli
bilen chüshineleydighan qilinip, Yolidin yandurulup
saqaytilghan bolatti». **11** Andin men: — «Reb, bu ehwal
qachan'ghiche dawamlishidu?» — dep soriwidim, U
jawaben: — «Ta sheherler xarab qilinip ahalisiz, Öyler
ademzatsiz, Zémin pütünley chölge aylinip bolghuche,
12 Perwerdigar ademlirini yiraqlargha yötkep, Zémindiki
tashliwétilgen yerler köp bolghuche bolidu» — dédi. **13**
«Halbuki, zéminda ademlerning ondin birila qalidu; Ular
[zémin'gha] qaytip kélip yene yutuwétilidu, Késilgen bir
dub yaki arar derixining kötikidek bolidu; Kötek bolsa
«muqeddes nesil» bolur.

7 Yehuda padishahi Ahaz (Uzziyaning newrisi,
Yotamning oghli) textke olturghan künliride, mundaq
ish boldi: — Suriyening padishahi Rezin we Israil
padishahi Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémgha qarshi
jeng qildi, lékin üstünlükke érishelmidi. **2** Dawutning
jemetige: — «Suriye Efraim bilen ittipaqliship birleshme
qoshun qurdi» — dégen xewer keldi. Shuning bilen
padishah jemetidikilerning köngli we xelqining köngli
ormanlar shamalda silkinip ketkendek silkinip ketti. **3**
Andin Perwerdigar Yeshayagha mundaq dédi: — «Sen
we oghlung Shéar-Jashub chiqip, kir yughuchilarning
étizining boyidiki yolgha, yuqiri kölchek norining
béshigha bérip, ashu yerde Ahaz bilen körüshkin. **4**
Sen uninggha: — «Sen éhtiyat bilen könglüngni toq
tut! Bu ikki köymes otqashning kötikidin, yeni Rezin
hem Suriyening we Remaliyaning oghlining deshti-
ghezepliridin qorqma, yürekzadi bolup ketme! **5** Chünki
Suriye, Efraim we Remaliyaning oghli séni qestlep:
— **6** «Biz Yehudagha bésip kirip, parakendichilik
tughdurup, özimiz üchün talan-taraj qilip, uninggha bir
padishahni, yeni Tabeelning oghlini tikleyli!» dégenidi.
7 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu söz
aqmaydu, héch emelge ashmaydu; **8** Chünki Suriyening
béshi Demeshq shehiri we Demeshq shehirining béshi
Rezindur, xalas; We atmish besh yil ichide Efraim
shundaq bitchit boliduki, ularni «bir xelq» dégili
bolmaydu; **9** We Efraimning béshi Samariye shehiridur,
Samariye shehirining béshi Remaliyaning oghlidur, xalas;
Siler bularga ishenmisenglar, mustehkemlenmeysiler»
— dégin». **10** Perwerdigar yene Ahazgha söz qilip:
— **11** «Özüng üchün bésharet sora; meyli yerning
tégide yaki pelekning qeride bolsun sorawer» — dédi.
(Sheol h7585) **12** Biraq Ahaz jawaben: «Men hem
sorimaymen hem Perwerdigarni sinaqta qoymaymen»
— dédi. **13** Andin [Yeshaya]: — Emdi i Dawut
jemetidikiler, anglap qoyunglar, ademlerning sewr-
taqitini qoymighininglarni az dep, siler Xudayimning
sewr-taqitinimu qoymighiliwatamsiler? **14** Shunga Reb
Özi silerge bir bésharet béridu: — Mana, pak qiz hamilidar
bolup bir oghul tughidu; u uning ismini «Immanuél»
dep ataydu. **15** Yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni
bilgüche u pishlaq we bal yeydu. **16** Chünki bu yash
bala yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni bilgüche,
sen nepretlinidighan bu ikki padishahning yer-zéminliri
tashlinip qalidu. **17** Chünki Perwerdigar séning we
atangning jemetige Efraim Yehudadin ayrilghan kündin
buyan bolup baqmighan qattiq künlerni chüshüridu. U
künler bolsa Asuriyening padishahidin ibarettur! **18** Shu
küni Perwerdigar Misirning pinhan ériqliridiki pashilarni
we Asuriyediki herilerni üshqirtip chaqiridu; **19** ularning
hemmisi kélip herbir xilwet jilghilargha, tashlarning
herbir arachlirigha, hemme yantaqlargha we hemme
yaylaqlargha ghuzhzhide qonushidu. **20** Ashu küni, Reb
Efrat deryasining nérisidin ijarige alghan bir ustira bilen,
yeni Asuriye padishahi bilen chach chüshüridu; mushu
ustira bashning chéchini, putning tüklirini we saqalnimu
chüshürüp ghirdaydu; **21** shu künlerde bir kishi yash
bir siyir we ikki qoy baqidu, **22** ularning shunche köp
süt berginidin u sériq may yeydu; derweqe, zéminda
qalghanlarning hemmisi sériq may we bal yeydu. **23**
We shundaq boliduki, her téli bir kümüsh tenggige
yaraydighan, ming téli bar üzümzarliq bolghan herbir
jay jighanliqqa we tikkenlikke aylinip kétidu; **24** Ashu
yerge ademler peqet oqya kötürüp kélidu, chünki pütkül
zémin jighanliqqa we tikenlikke aylinip kétidu. **25** Ilgiri
ketmen chépilghan herbir taghliq jilghilargha bolsa,
— ular u yerlerge jighanlardin we tikenlerdin qorqup
barmaydu; Bu yerler peqet kalilarni otlitidighan, Qoylar
dessep-cheyleydighan jaylar bolup qalidu, xalas.

8 Perwerdigar manga: — «Chong bir taxtayni qolunggha
élip, éniq herpler bilen: — «Maxar-Shalal-Xash-Baz»
dep yazghin» — dédi. **2** Men shundaq qilip özümge
«ishenchlik guwahchilar» süpitide mushuni xatirileshke
kahin bolghan Uriya we Yerebeqiyaning oghli Zekeriyani
chaqiriwaldim. **3** Andin men ayal peyghember bilen bille
yattim. Shundaq qilip u hamilidar bolup, bir oghul tughdi.
Shuning bilen Perwerdigar manga: — «Uning ismini
«Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep atighin; **4** chünki bala
«Dada, apa» dep chaqirishni bilgüche, Demeshq bayliqliri
we Samariyediki olja Asuriye padishahi teripidin bulap
élip kétilidu» — dédi. **5** Perwerdigar yene manga söz
qilip mundaq dédi: — **6** «Mushu xelq Shiloah östingidiki
lerzan éqiwatqan sularni ret qilip, Ularning ornida
Rezin we Remaliyaning oghlidin xursen bolghachqa, **7**
Shunga mana, Reb ularning üstige dolqunlap aqidighan,
elwek Efrat deryasining sulirini, — Yeni Asuriyening
padishahini toluq heywe-shöhriti bilen élip kélidu; U
deryadek barliqériq-östengliridin téship kétidu, Hemme
qirghaqlirini bösüp tashlaydu; **8** U taki Yehudaghiche
shiddet bilen téship, hetta boynighiche kélidu; U
qanatlirini yayghanda pütkül zémininggha saye bolup
chüshidu, i Immanuél! **9** — Ghezepliniwéringlar, i eller,
biraq sundurulisiler! Jahanning barliq chet jayliri qulaq
sélinglar! [Jeng üchün] bélinglarni baghlawéringlar,
sundurulisiler! [Jeng üchün] bélinglarni baghlawéringlar,
sundurulisiler! **10** Pilaninglarni tüziwéringlar, u bikargha
kétidu; Meslihetinglarni qiliwéringlar, umu aqmaydu;
Sewebi — Immanuél!». **11** Chünki Perwerdigar küchlük
qolini manga tegküzüp, Méning bu xelqning yolida
mangmasliqimgha yolyoruq bérip, mundaq söz qildi:
— **12** «Mushu kishiler köp ishlarda «suyiqest bar»
dése, siler bolsanglar «suyiqest bar» dep yürmenglar;
Ularning qorqqinidin siler qorqmanglar, Yaki héch
wehimige chüshmenglar; **13** Peqet samawi qoshunlarning

Serdari bolghan Perwerdigarnila hemmidin üstün dep
bilinglar; U silerning Qorqidighininglar bolsun, Silerning
wehimenglar bolsun! **14** U bir muqeddes panahgah
bolidu, Hemde Israildiki ikki jemet üchün putlikashang
tash, ademni yiqitidighan qoram tash, Yérusalémdikiler
üchünmu qiltaq we tapantuzaq bolidu; **15** Ulardin
köpler [Uninggha] putliship, yiqilip, yanjilip, qiltaqqa
chüshüp, esirge élinidu». **16** — «Bu guwahnamini
yögep, Tewrat qanunini méning muxlislirim arisida
péchetlep qoyghin. **17** Men bolsam, yüzini Yaqup
jemetidin yoshuruwatqan Perwerdigarni kütimen; We
men Uni telmürüp saqlaymen. **18** Qaranglar, manga
we Perwerdigar manga bergen balilargha, Biz Zion
téghini Öz makani qilghan samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar Israilda namayan qilghan
bésharet we karametlerning süpitidurmiz». **19** —
Bashqilar silerge: — «Biz wichir-wichir, gudung-gudung
qilidighan «erwahlarni chaqirghuchi»lar we daxanlardin
yol sorayli» — dése, siler jawab bérip: — «Bir xelqning öz
Xudasini izdep yol sorishi kérek emesmu? Tiriklerning
ölüklerdin yol sorishi toghrimu?!» — denglar. **20** —
Tewrat qanuni we guwahname asas qilinsun! Mushularni
asas qilip söz qilmisa, ulargha tang nuri chüshmeydu!
21 Eksiche, ular qisilghan, ach halda zéminni kézip
yürishidu; ach qalghan chaghda, ular ghezeplinip
asman'gha qarap, padishahini hem Xudasini qarghap
tillaydu; **22** ular yerge qarisa, mana, japa-musheqqet,
qarangghu-zulmet, hesret-nadamet we parakendichilik
turidu; Ular qap-qarangghuluqqa heydiwétilidu.

9 Biraq, hesret-nadametke qalghanlargha zulmet
boliwermeydu; U ötken zamanlarda Zebulun
zéminini we Naftali zéminini xar qildurghan; Biraq
kelgüside U mushu yerni, yeni «yat ellerning makani»
Galiliyege, jümlidin «déngiz yoli» boyidiki jaylar we
Iordan deryasining qarshi qirghaqlirigha shan-shöhret
keltüridu; **2** Qarangghuluqta méngip yürgen kishiler zor
bir nurni kördi; Ölüm sayisining yurtida turghuchilargha
bolsa, Del ularning üstige nur parlidi. **3** — Sen elni
awuttung, Ularning shadliqini ziyade qilding; Xelqler
hosul waqtida shadlan'ghandek, Jeng oljisini üleshtürgen
waqitta xushalliqqa chömgendek, Ular aldingda shadlinip
kétidu. **4** Chünki Midiyanning [üstidin ghelibe qilghan]
kün'ge oxshash, Sen uninggha sélin'ghan boyunturuqni,
Mürisige chüshken epkeshni, Ularni ezgüchining tayiqini
sundurup tashliwetting. **5** Chünki [leshkerlerning]
urushta kiygen herbir ötükliri, Qan'gha milen'gen herbir
tonliri bolsa peqetla ot üchün yéqilghu bolidu. **6**
Chünki biz üchün bir bala tughuldi; Bizge bir oghul ata
qilindi; Hökümranliq bolsa uning zimmisige qoyulidu;
Uning nami: — «Karamet Meslihetchi, Qudretlik Tengri,
Menggülük Ata, aman-xatirjemlik Igisi Shahzade»
dep atilidu. **7** U Dawutning textige olturghanda we
padishahliqigha hökümranliq qilghanda, Shu chaghdin
bashlap ta ebedil'ebedgiche, Uni adalet hem heqqaniyliq
bilen tikleydu, shundaqla mezmut saqlaydu, Uningdin
kélidighan hökümranliq we aman-xatirjemlikning éshishi
pütmes-tügimes bolidu. Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushularni
ada qilidu. **8** Reb Yaqup jemetige bir söz ewetti,
U pat arida Israilgha chüshidu, **9** Barliq xelq, yeni
Efraim we Samariyedikiler shu [sözning] toghriliqini
bilgen bolsimu, Lékin könglide tekebburliship yoghanliq
qilip, ular: — **10** — «Xishlar chüshüp ketti, Biraq
ularning ornigha yonulghan tashlar bilen qayta yasaymiz;
Éren derexliri késilip boldi, Biraq ularning ornida
kédir derexlirini ishlitimiz» — déyishidu; **11** Shunga
Perwerdigar Rezinning küshendilirini [Israilgha] qarshi
küchlendürdi, [Yaqupning] düshmenlirini qozghidi. **12**
Sherqtin Suriyelikler, gherebte Filistiyler, Ular aghzini
hangdek échip Israilni yutuwalidu. Ishlar shundaq
déyilgendek bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu,
Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **13** Biraq xelq
özlirini Urghuchining yénigha téxi yénip kelmidi, Ular
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni
izdimeywatidu. **14** Shunga Perwerdigar bir kün ichide
Israilning béshi we quyruqini, Palma shéxi we qomushini
késip tashlaydu; **15** Moysipit we möhteremler bolsa
bashtur; Yalghanchiliq ögitidighan peyghember —
quyruqtur. **16** Chünki mushu xelqning yétekchiliri ularni
azduridu, Yéteklen'güchiler bolsa yutuwélinip yoqilidu.
17 Shunga Reb ularning yigitliridin xursenlik tapmaydu,
Yétim-yésirliri we tul xotunlirigha rehim qilmaydu;
Chünki herbiri iplas we rezillik qilghuchi, Hemme
éghizdin chiqqini pasiqliqtur. Hemmisi shundaq bolsimu,
Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila
qayturulmay turidu. **18** Chünki rezillik ottek köyidu, U
jighan we tikenlerni yutuwalidu; U ormanning baraqsan
jayliri arisida tutishidu, Ular is-tüteklik tüwrük bolup
purqirap yuqirigha örleydu; **19** Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning derghezipi bilen zémin
köydürüp tashlinidu, Xelq bolsa otning yéqilghusi bolidu,
xalas; Héchkim öz qérindishini ayap rehim qilmaydu.
20 Birsi ong terepte gösh késip yep, toymaydu, Sol
tereptin yalmap yepmu, qanaetlenmeydu; Herkim öz
bilikini yeydu; **21** Menasseh Efraimni, Efraim bolsa
menassehni yeydu; Uning üstige ikkisimu Yehudagha
qarshi turidu. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi
yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay
turidu.

10 Qebihlik qanunlirini tüzgüchilerge, Azabliq
perman-hökümlerni yazghuchilargha way! **2** Tul
xotunlarni oljimiz qilayli, Yétim-yésirlarni bulap-talayli
dep, Ular miskinlerge adaletni bermey, Xelqimdiki ajiz-
bécharilerdin hoquqni bulap kétidu. **3** Hésab alidighan
künide, Yeni yiraqtin kelgen tuyuqsiz balayi'apet
künide, Néme qilisiler? Kimdin bashpanahliq izdep
yürisiler? Bayliq-shöhritinglarni nege amanet qoyisiler?
4 Ulargha esirler arisida zongziyip olturushtin, Yaki
öltürülgenler arisida yiqilishtin bashqa héchnéme
qalmidi! Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi
yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay
turidu. **5** Qoligha ghezipimning toqmiqi tutquzulghan,
Özümning derghezipimning tayiqi bolghan Asuriyelikke
way! **6** Men uni xudasiz bir «yat el»ge, Derghezipim
qaritilghan xelqimge zerbe bérishke ewetimen; Uninggha
olja tutuwélishqa, Gheniymetni bulashqa, [Xelqimni]
kochilardiki lay-patqaqlarni dessigendek desseshke
buyruymen. **7** Biraq [Asuriyelikning] közde tutqini mushu
emes, U shundaq héch oylighan emes. Uning oylighini
weyran qilish, Köp döletlerni yoqitishtin ibarettur. **8** U:

— «Méning serdarlirimningmu hemmisi padishahlargha
barawer emesmu? 9 Kalno shehiri Karkémish shehirige,
Xamat shehiri Arpad shehirige, Samariye shehiri
Demeshq shehirige oxshash emesmu? 10 Mebudliri
Samariyening we Yérusalémningkidin ulugh bolghini
bilen, Méning qolum mushu mebudqa tewe bolghan
padishahliqlargha ige bolushqa yetkúdek tursa, 11
Samariye we uning mebudlirini qandaq qilghan bolsam,
Yérusalém we uning mebudlirini oxshashla shundaq
qilmamdimen?» — deydu. 12 Biraq Reb Zion téghi we
Yérusalémda pütkül jaza ishini pütküzüp bolghandin
kéyin, U: — «Men Asuriye padishahining könglidiki
bashbashtaqliqning aqiwitini [uninggha chüshürimen],
Uning közliridiki kibirlik nezerlirini jazalaymen» deydu.
13 Chünki u: — «Bu ishlarni öz qolumning küchi
bilen, Öz danaliqim bilen men qilghanmen; Chünki
men eqilliqturmen; Men ellerning pasillirini yoqattim,
Ularning xezinilirini buliwaldim, Textke olturghanlarni
batur kebi chüshürüp tashlidimmen; 14 Men qolumni
bir qush uwisigha uzatqandek ellerning bayliqlirigha
uzattim, Birsi tashliwétilgen tuxumlarni tergendek
men pütkül dunyani yighqanmen; Ulardin héchbirimu
qanatlirini palaqlatmidi, Tumshuqini achmidi, Yaki chuk-
chuk qilip awaz chiqarmidi» — deydu. 15 Palta özini
ishletküchisige lap atsa bolamdu? Here heridigüchige
pochiliq qilsa bolamdu? Shundaq ish iken, xuddi tayaq
özini kötürgüchisini oynitalisa bolidighandek, Xuddi hasa
yaghach emes bolghuchini kötürgendek bolatti emesmu?!
16 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb
Perwerdigar shu [Asuriyelkning] palwanliri arisigha
oruqlitish késilini ewetidu, Uning shan-sheripining
astida lawuldap yalqunlaydighan bir otni yaqidu. 17
«Israilning Nuri»ning Özi ot, Uningdiki Muqeddes
Bolghuchi yalqun bolidu, U bir kün ichide uning jighanliri
we tikenlirini köydürüp, yutuwalidu. 18 Hem uning
ormanzarliq we bagh-étizlirining shan-sheripini, jan
we ténini köydürüp kül qiliwétidu; Ular beeyni jüdep
kétiwatqan késel ademdek bolup qalidu. 19 Buning
bilen ormanzarliqtiki derexlerning qép qalghini shunche
az boliduki, Kichik bala ularni sanap xatiriliyeleydu.
20 Shu küni shundaq boliduki, Israilning qaldi xelqi,
yeni Yaqupning jemetidin qéchip qaytqanlar özlirini
urghuchigha ikkinchi tayanmaydu; belki ular heqiqeten
Perwerdigar, yeni «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»gha
tayinidu. 21 Berheq, bir «qaldi» qaytip kélidu, Yeni
Yaqupning «qaldisi» qudretlik Tengrining yénigha qaytip
kélidu. 22 I Israil, xelqing déngizdiki qumdek köp bolghini
bilen, Peqet bir qaldisi qaytidu; [Chünki] heqqaniyliq
bilen yürgüzülgen, bir halaketning téship üstünglargha
chüshüshi békitilgendur; 23 Chünki bir halaketni —
békitilgen bir halaketni samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar pütkül yer yüzide emelge ashuridu.
24 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — « — I Zion téghida
turghan xelqim, Asuriyedin qorqma! U séni tayaq
bilen uridighan, We Misirliqlardek sanga qarap hasisini
kötüridighan bolsimu, 25 Peqet azghine waqit ötüshi
bilenla, Silerge qaratqan mushu derghezipim tügep,
Ghezipimni ularghа halaket chüshsun dep qaritimen.
26 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
bolsa, ularghа qamcha bilen hujum qozghaydu; Ularning
hali «Orebning qoram téshi»da bolghan Midiyan
qirghinchiliqidek halette bolidu; U hasisini déngizgha
qaritip, Uni Misirliqlarning üstige kötürgendek kötüridu;
27 Andin shu künide shundaq boliduki, Uning yüki
mürengdin, Boyunturuqi boynungdin élip tashlinidu;
Mayliring sewebidin, Boyunturuq sundurup yoqitilidu.
28 Mana, ular Ayatqa yétip, Migrondin ötken, Mixmashta
yük-taqlirini qoyup qoyidu; 29 Ular bosugha-dawandin
ötken, Gébada qonup qalidu; Ramah titrep kétidu;
Saulning yurti Gibéahdikiler bolsa qéchip ketken; 30 I
Gallimning qizi, peryadingni kötür! Hey Laish, anglap
qoy! I bichare Anatot! 31 Madmenah bolsa qachti;
Gébimdikiler beder qachti; 32 Shu kün ötmigüche ular
Nob döngide toxtap qalidu; Ashu yerde u Zion qizining
téghigha, Yeni Yérusalémdiki döngge qarap mushtini
oynitidu. 33 Mana, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar chong shaxlarni shiddet bilen
késiwétidu; Shuning bilen égiz öskenler késip yiqitilidu;
Hali üstünler pesleshtürülidu. 34 U tömür [qorallar]
bilen ormanliqning Baraqsan yerlirini késip qaqasliq
qiliwétidu; Liwan bolsa ulugh birsi teripidin yiqitilidu.

11 We bir tal nota Yessening derixining kötikidin
ünüp chiqidu; Uning yiltizidin ünüp chiqqan
bir shax köp méwe béridu. 2 We Perwerdigarning
Rohi, Yeni danaliqning we yorutushning Rohi, Nesihet
we küch-qudretning Rohi, Bilim we Perwerdigardin
eyminishning Rohi uning üstige chüshüp turidu; 3 Uning
xursenliki bolsa Perwerdigardin eyminish ibaret bolidu;
U közi bilen körginige asasen hökům chiqarmaydu, Yaki
quliqi bilen anglighinigha asasen késim qilmaydu. 4
U namratlargha heqqaniyliq bilen hökům chiqiridu,
Yer yüzidiki miskin-möminler üchün adalet bilen késim
qilidu. U jahanni aghzidiki zakon tayiqi bilen uridu,
Rezillerni lewliridin chiqqan nepesi bilen öltüridu. 5
Uning belwéghi heqqaniyliq, Chatraqliqi bolsa sadiqliq
bolidu. 6 Böre bolsa qoza bilen bille turidu, Yilpiz oghlaq
bilen bille, Mozay, arslan we bordaq kala bilen bille yatidu;
Ularni yétiligüchi kichik bir bala bolidu. 7 Kala éyiq
bilen bille ozuqlinidu, Ularning baliliri bille yétishidu,
Shir bolsa kalidek saman yeydu. 8 Emmeydighan bala
kobra yilanning töshükige yéqin oynaydu, Emchektin
ayrilghan bala qolini zeherlik yilanning owisigha tiqidu;
9 Méning muqeddes téghimning hemme yéride héch
ziyankeshlik bolmaydu; Héch buzghunchiliq bolmaydu;
Chünki xuddi sular déngizni qaplighandek, Pütkül jahan
Perwerdigarni bilish-tonush bilen qaplinidu. 10 Shu
künide «Yessening Yiltizi» herqaysi el-milletler üchün
tugh süpitide kötürülüp turidu; Barliq eller Uni izdep
kélip yighilidu; We U aramgahqa tallighan jay shan-
sherepke tolidu. 11 Shu küni Reb ikkinchi qétim Öz
xelqining saqlan'ghan qaldisini qayturush üchün, yeni
Asuriye, Misir, Patros, Kush, Élam, Shinar, Xamat we
déngizdiki yiraq arallardin qayturush üchün Öz qolini
yene uzartidu. 12 U ellerni chaqirish üchün bir tugh
kötüridu; shundaq qilip U yer yüzining chet-chetliridin
Israilning ghériblirini jem qilip, Yehudadin tarqilip
ketkenlerni yighidu. 13 Shuning bilen Efraimgha bolghan
hesetxorluq yoqaydu, Yehudani xarlighanlarmu üzüp
tashlinidu; Efraim Yehudagha heset qilmaydu, Yehuda
bolsa Efraimni xorlimaydu. 14 Biraq ular gherb terepte

Filistiylerning mürisige uchup chüshidu; Ular birlikte
sherqtiki xelqlerdin olja alidu; Ular Édom we Moab üstige
qollirini uzartidu; Ammoniylarmu ulargha béqinidu. **15**
Perwerdigar Misirdiki déngizning «tili»ni yoq qilidu;
U küchlük pizhghirin shamal bilen [Efrat] deryasining
üstige qolini béghirlitip uchuridu, Uni adem ayighi quruq
halda méngip ötküdek yette ériq qilip uridu; **16** Shuning
bilen Öz xelqining qaldisi üchün, Misirdin chiqqan künide
Israil üchün teyyarlighan yolgha oxshash, Asuriyede
qalghanlar üchün ashu yerdin kélidighan bir kötürülgen
égiz yol bolidu.

12 — We shu küni sen: — — I Perwerdigar, men
Séni medhiyileymen; Sen manga ghezeplen'gining
bilen, Gheziping mendin yötkilip ketti, We sen manga
teselli berding. **2** Mana, Tengri méning nijatimdur; Men
Uninggha tayinimen, qorqmaymen, Yah Perwerdigar
méning küchüm we naxshamdur; U yene méning
nijatim boldi, — deysen. **3** — Shadliq bilen siler
nijatliq quduqliridin su tartisiler. **4** Shu künide siler:
— «Perwerdigargha rehmet éytinglar, Uning namini
chaqirip nida qilinglar; Uning emellirini xelqler arisida
ayan qilinglar, Uning namining zor abruy tapqanliqini
jakarlanglar. **5** Perwerdigargha küyler éytinglar, Chünki
U ulugh ishlarni qilghan; Mana bu pütkül jahan'gha ayan
qilinsun! **6** Ziondikiler, tentene qilip jar sélinglar; Chünki
aranglarda turghan Israildiki Muqeddes Bolghuchi
büyüktur!» — deysiler.

13 Amozning oghli Yeshaya körgen, shundaqla
uninggha yüklen'gen Babil toghrisidiki wehiy:
— **2** [Babil] aqsöngeklirining qowuqlardin ötüp kirishi
üchün, Qaqas tagh üstide tugh kötürünglar, Ularni yuqiri
awazda chaqiringlar, Qolunglarni pulanglitip isharet
qilinglar. **3** Men bolsam, mexsus tallighanlirimgha buyruq
chüshürgenmen, Öz palwanlirimni, yeni tekebburluqtin
yayrap ketken ademlirimni ghezipimni beja keltürüshke
chaqirdim. **4** Anglanglar, büyük bir elning ademliridek
top-top ademlerning taghlarda yangratqan qiyqas-
sürenlirini, Hemme el-yurtlar we padishahliqlar [jengge]
yighilip dolqunlatqan qaynam-tashqinliqni! Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar qoshunlarni
jengge yighidu. **5** Ular, yeni Perwerdigar we Öz
ghezipining qoralliri, Yiraq yurttin, hetta asmanlarning
qeridinmu pütkül jahanni halak qilishqa kelgen. **6**
Peryad chékip huwlanglar! Chünki Perwerdigarning küni
yéqinlashti; U Hemmige qadirdin kélidighan halakettek
kélidu. **7** Buningdin herbir qol boshiship kétidu, Hemme
ademning yüriki érip kétidu. **8** Ular wehimige chüshidu;
Azab-oqubet we qayghu-hesret ularni qaplaydu, Tolghiqi
tutqan ayaldek ular tolghinip kétidu, Ular bir-birige
wehime ichide tikilip qarishidu; Yüzliri bolsa yalqundek
qizirip kétidu. **9** Mana Perwerdigarning küni kélidu, Shu
kün jimi yer-jahanni weyran qilishqa, Rehimsiz bolup,
ghezep we qehr bilen tolghandur; U gunahkarlarni
jahandin yoqitidu. **10** Chünki asmandiki yultuzlar
hem yultuz türkümliri nurini bermeydu; Quyash bolsa
chiqipla qarangghulishidu, Aymu héch yorumaydu.
11 Men dunyani rezilliki üchün, Qebihlerni gunahliri
üchün jazalaymen; Hakawurlarning tekebburluqini tügel
yoqitimen; Zorawanlarning kibirlirini pes qilimen.
12 Men insanlarni sap altundin az qilimen, Ademni
hetta Ofirdiki altundin az qilimen. **13** Shunga
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
ghezipide, Uning qaynighan qehrlik künide, Men
[Xuda] asmanlarni tewritimen, Yer bolsa öz ornidin
yötkilidu; **14** Shunga owlan'ghan bir jerendek, Héchkim
yighmaydighan bir padidek, Herbirsi öz el-jamaitini
izdep ketmekchi bolidu, Herbiri öz yurt-makanigha
qachmaqchi bolidu; **15** Qéchip tutulghanlarning hemmisi
sanjip öltürülidu; Esirge chüshkenlermu qilichlinidu.
16 Ularning balilirimu köz aldida pare-pare qilinidu;
Ularning öyliri bulang-talang qilinidu, Ayallirimu ayagh
asti qilinidu. **17** Mana, Men ulargha qarshi turushqa
Médialiqlarni qozghaymen, Ular kümüshlerge héch
qarimaydu, Altundin bolsa ular zoq almaydu. **18**
Ularning oqyaliri yigitlerni ötme-töshük qiliwétidu,
Ular baliyatquning méwisige héch rehim qilmaydu,
Közliri balilarni héch ayimaydu. **19** Padishahliqlarning
göhiri, Kaldiylerning pexirlinidighan güzelliki bolghan
Babil bolsa, Xudaning Sodom we Gomorra sheherlirini
örüwetkinige oxshash bolidu. **20** U yerde héchkim
hergiz turmaydu, Dewrdin-dewrgiche u ademzatsiz
qalidu. Erebler bolsa shu yerde chédir tikmeydu,
Malchilar padilirini shu yerde yatquzmaydu. **21**
Biraq chöl-bayawandiki janiwarlar shu yerde qonidu,
Ularning [xarab] öylirige huwlaydighan mexluqlar tolidu,
Huwqushlar shu yerde makanlishidu, «Öchke jin»lar
sekrep oynaqlishidu. **22** Yawayi itlar qel'e-qorghanlarda,
Chilböriler uning heshemetlik ordilirida huwlishidu,
Berheq, uning waqti toshushqa az qaldi, Uning künliri
uzun'gha barmaydu.

14 Chünki Perwerdigar Yaqupqa rehimdillik körsitidu,
Yene Israilni tallaydu; U ularni öz yurt-zéminida
makanlashturidu. Shuning bilen yat ademler ular
bilen birliship, Yaqup jemetige qoshulidu. **2** Herqaysi
el-milletler ularni élip öz yurtigha apiridu; Israil
jemeti bolsa Perwerdigarning zéminida ulargha qul we
dédek süpitide igidarchiliq qilidu; Ular özlirini tutqun
qilghanlarni tutidu; Özlirini ezgenlerning üstidin idare
qilidu. **3** We shundaq boliduki, Perwerdigar silerge
azabtin, sarasimidin we esir bolup mejburlan'ghan
musheqqetlik qulluqtin aramliq bergen künide, **4**
Siler Babil padishahi toghrisida mundaq maqal-temsilni
éytisiler: — «Qara, bu jazanixor qandaq halak boldi,
Talan-taraj qilip altun toplighuchi qandaq yoqaldi! **5**
Perwerdigar rezillerning hasisini, Hakimlarning zakon
tayiqini, **6** Yeni xelq-milletlerni achchiqi bilen üzlüksiz
urghanni, Ellerge ghezep qilip tizginsiz ziyankeshlik
qilghanni sunduruwetti. **7** Pütkül yer yüzi aram
tépip tinchlinidu; Ular naxsha éytip tentene qilidu.
8 Qarighaylar bolsa halingdin shadlinidu, Liwandiki
kédirlarmu: — «Sen göründge yatquzulghandin kéyin,
Héchbir kesküchi bizni qorqatmaydu!» — deydu. **9** Sen
chüshüshüng bilen tehtisaradikiler séni qarshi élishqa
sarasime bolup kétidu; Sen üchün ölüklerning rohliri,
Jahandiki jimiki «öchke jinlar» qozghilidu; Ellerning
hemme padishahliri textliridin turghuzulidu; **(Sheol
h7585)** **10** Ularning hemmisi sanga qarap mundaq
deydu: — «Séning halingmu bizlerningkidek boshap
kettimu? Bizge oxshash bolup qaldingmusen?!» **11** Séning
shanu-heywiting chiltariliringning awazliri bilen bille

tehtisaragha chüshürülüp tügidi; Astingda chiwin qurti
mizhildap kétidu, Üstüngni sazanglar qaplap kétidu.
(Sheol h7585) 12 I Cholpan, Seher balisi, Sen qandaq qilip
asmandin yiqilip chüshkensen! I téxi ötkendila ellerni
yerge yiqitquchi, Sen yer yüzige tashliwétilding! 13
Sen eslide könglüngde: — «Men asmanlargha chiqimen,
Textimni Xudaning yultuzliridin üstün qilimen; Men
jamaetning téghida, Yeni shimal tereplerdimu olturimen;
14 Men bulutlarning égiz jayliridin yuqirigha örleymen;
Hemmidin Aliy bilen teng bolimen!» — déding. 15
Halbuki sen tehtisaragha, Chongqur hangning tégilirige
chüshürüldung». (Sheol h7585) 16 Séni körgenler
sanga yéqindin sinchilap qarap: — «Jahanni zilzilige
keltürgen, padishahliqlarni titretken adem mushumidu?
17 Yer yüzini chöl-bayawan qilip, Uningdiki sheherlerni
ghulatqan, Tutqan esirlerni öz yurtigha héch qoyup
bermigen mushumidu?» — déyishidu. 18 Mana
ellerning shahliri birimu qalmay «shan-sherep»te,
[qarangghuluqtiki] öz öyide yétishidu, 19 Biraq sen
kemsitilgen [chirigen] bir shax kebi, Öltürülgenlerning
döwisi astida, Qilich bilen sanjilghan, hangning tehtige
chüshidighanlargha oxshash, Ayagh astida dessep-
cheylen'gen ölüktek, Öz görüngdin mehrum bolup
tashliwétilding. 20 Sen ashu padishahlar bilen birge
depne qilinmaysen, Chünki öz yurtungni weyran
qilghansen, Öz xelqingni öltüriwetkensen; Rezillik
qilghuchilarning nesli hergiz yene tilgha élinmaydu. 21
Ata-bowilirining qebihlikliri tüpeylidin, Uning oghullirini
qetl qilishqa teyyar qilinglar; Shundaq qilghanda, ular
ornidin turup yer-jahanni ishghal qilmaydu, Yer yüzini
sheherge toshquzuwételmeydu. 22 Chünki Men ularga
qarshi chiqimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, — Men Babildin uning namini we
uning qalduqlirini, nesil-perzentlirini üzüp tashlaymen,
— deydu Perwerdigar, 23 — We uni huwqushning
makanigha, sazliqlargha aylandurimen; Halaket süpürgisi
bilen uni süpürüp tashlaymen, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 24 Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
qesem ichkenki, — Men qandaq oylisam, shundaq bolidu;
Qandaq meqsetni könglümge püksem, shu tiklinidu,
25 Meqsitim Öz zéminimda Asuriyelikni qiyma-chiyma
qilishtin ibaret; Öz taghlirimda uni dessep-cheyleymen;
U salghan boyunturuq xelqimning boynidin, U artqan
yük mürisidin élip tashlinidu. 26 Mana bu pütkül yer yüzi
toghruluq irade qilin'ghan meqsettur, Mana bu barliq
ellerning üstige uzartilghan qoldur. 27 Perwerdigar
mundaq meqsetni pükkeniken, Kim uni tosalisun? Uning
qoli uzartilghaniken, kim uni yanduralisun? 28 Ahaz
padishah ölgen yilida mundaq wehiy yüklendi: — 29 I
Filistiye, hemminglar, «Bizni urghan tayaq sundi» dep
shadlanmanglar; Chünki yilanning yiltizidin zeherlik
bir yilan chiqidu, Uning nesli bolsa dehshetlik uchar
yilan bolidu. 30 Shuning bilen yoqsullarning tunji baliliri
ozuqlinidu, Möminler bolsa tinch-amanliqta yatidu; Biraq
Men yiltizingni acharchiliq bilen yoqitimen Qalghan
qismingmu u tereptin öltürülidu. 31 Shunga i qowuq, nale
kötürgin, I sheher, peryad chekkin! I Filistiye, sen bolsang
érip ketkensen! Chünki shimal tereptin is-tüteklik bir
tüwrük örleydu; Uning yighilghan qoshunlirida héchkim
sepsiz qalmaydu. 32 Emdi bu elning elchilirige qandaq
jawab bérish kérek? — «Zionni tikligüchi Perwerdigardur;
Uning xelqi ichidiki ézilgüchiler uningdin bashpanah
tapidu» — dégin!»

15 Moab toghrisida yüklen'gen wehiy; Halaketlik bir
kechtila, Moabtiki Ar shehiri weyran qilinidu;
Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Kir shehiri yoq qilinidu;
2 Yigha-zarlar kötürüsh üchün, Mana u butxanisigha,
Dibon'gha, shundaqla [barliq] égizliklirige chiqti; Moab
Nébo we Medeba sheherliri üchün peryad kötüridu;
Hemme bashlar taqir körünidu, Jimiki saqallar késilip
chüshürüldi. 3 Kochilarda ular böz kiyidu; Ögziliride,
meydanlirida, herbir adem köz yashlirini yaghdurup
peryad kötüridu. 4 Heshbon'gha, Éléalah sheherlirige
yigha olishidu, Awazliri Yahaz shehirigimu yétip baridu.
Shunga Moabning eskerlirimu nida qilidu; Uning wujud-
baghrini titrek basidu. 5 Méning qelbimmu Moab üchün
yigha-zar kötüridu; Ularning qachqunliri Zoargha hem
Eglat-Shéli-Shijagha beder qachidu; Mana ular topliship,
yighlighan péti Luhitqa chiqidighan dawan yoli bilen
yuqirigha mangidu, Horonaimgha chüshidighan yolda
turup halakettin nale-zar kötüridu. 6 Chünki Nimrimdiki
sular qurup kétidu, Ot-chöpler soliship, Gül-giyah tügep
kétidu; Héch yap-yéshilliq qalmaydu. 7 Shunga ular
bayliqliri, tapqan-terginini yighip «Terek wadisi»din
ötmekchi bolidu; 8 Ularning kötürgen yighisi Moabning
chégrasigha, Ahu-zarliri eglaimgha, Pighanliri Beer-
élimgha yétidu. 9 Dimonning suliri qan'gha tolup kétidu,
Chünki Dimonning üstige téximu köp balayi'apetni
toplaymen; Chünki Moabning qachqunliri hem zéminida
qalghanliriningmu üstige bir shirni ewetimen.

16 «Emdi [ghelle-paraq] qozisini Séla [rayondin]
élip, Chöl-bayawandin ötüp zéminlarning
hökümranigha, Yeni Zion qizining téghigha ewetkin!» 2
Uwisidin chuwulup patiparaq bolup ketken qushlardek,
Moab qizliri Arnon deryasining kéchikliride [alaqzade]
yüridu. 3 «Paraset bilen höküm qilinglar!» 4 «[I
Zion qizi], sayingizni chüshürüp chüshtiki yoruqluqni
tün qarangghusidek qiling, Shu ghériblarni yoshurup
qoyghaysiz; Qoghlan'ghanlarni ashkarilap qoymighaysiz!
Méning Moabdiki musapirlirimni özingiz bilen bille
turghuzghaysiz, Ular üchün weyran qilghuchining
aldida bashpanah bolghaysiz!». 5 «[Ötünüshünglar
toghra], chünki ezgüchi yoqilidu, Halaket yoq bolidu,
Ezgüchilerning hemmisi zémindin yoqilidu. Özgermes
méhir-shepqet bilen bir text tiklinidu; «Dawutning
chédiri» ichidiki shu text üstide birsi olturidu. U
bolsa, heqiqeten adalet yürgüzidighan, shundaqla
adaletni izdeydighan, Heqqaniyliqni ilgiri süridighan
bolidu. 6 — Biz Moabning hakawurluqi toghrisida
angliduq (u intayin hakawur!), Yeni uning hakawurluqi,
tekebburluqi, nochiliq qilidighanliqi toghrisida angliduq;
Biraq uning chong gepliri bikar bolidu! 7 Shunga
Moab Moab üchün zar yighlaydu; Ularning hemmisi
zar-zar yighlaydu; Qayghu-hesretke chömüp Kir-
Haresetning «kishmish poshkalliri» üchün zar-zar
yighlanglar! 8 Heshbon rayonidiki étizlar, Sibmahdiki
üzüm tallirimu yiglep kétidu; Ellerning emirliri uning
serxil ösümlüklirini buzup cheyleydu; Ular eslide
Yaazergiche yétip, chöl-dalalarni kezgenidi; Pélekliri
sozulup, «[Ölük] Déngiz»ning nérisigha yetti. 9 Shunga

Men Yaazerning zar-yighisi bilen bille Sibmahning
üzüm téli üchün yighlaymen; I Heshbon, Éléalah,
Öz köz yashlirim bilen silerni sughirimen! Chünki
yazliq méwiliringge, hosulung üstige tentene bir sada
yangritilidu. **10** Xushalliq méwilik baghlardin mehrum
qilinip, Shadliqmu yoq qilinidu; Üzümzarliqlarda ne
naxsha awazliri anglanmaydu, Ne tentene qilinmaydu;
Dessigüchiler üzüm kölcheklirini cheylimeydu. Chünki
Men üzüm kölchekliridiki xushal warqirashlarni
toxtattim. **11** Shunga ich-baghrilirim Moab üchün
chalghan chiltardek aghrip mungluq yangraydu, Ichim
Kir-Heresdikiler üchünmu shundaq; **12** Shundaq
boliduki, Moab özini upritip dua qilghili özining «yuqiri
orni»gha chiqip kelgende, Yaki dua qilghili «muqeddes
öyi»ge kirgende, U muweppeqiyetke érishelmeydu. **13**
Mana mushu sözlerni Perwerdigar Moab toghruluq
burun éytqan. **14** Biraq hazir Perwerdigar shundaq
deydu: — «Üch yil ichide medikar hésablighandek,
Moabning köpligen qoshun-ahalisi bolghini bilen, Uning
pexirlen'gen shöhriti yeksan bolidu; Ularning qalduqliri
bolsa intayin az we halsiz bolidu».

17 Demeshq toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana,
Demeshq sheher bolup turuwermey, nahayiti bir
döwe xarabiliqqa aylandurulidu. **2** Aroerdiki sheherler
ademzatsiz bolup, Qoy padiliriga qaldurulidu, Ular
tinch-aman yatidu, Ularni qorqutqudek héchbir ademmu
körünmeydu. **3** Efraimda bolsa, qorghanliq sheherler
yoqilidu, Demeshqning shahane hoquqi, Suriyening
qalduqliri yoqilidu; Ular «Israilning shöhriti»dek yoq
bolidu. — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. **4** Shu küni shundaq boliduki, Yaqupning
shöhriti susliship, Ténidiki sémiz etler sizip kétidu.
5 Ularning hali bolsa ormichi bughday orghandin
kéyin, Yeni biliki bilen yighip orghandin kéyin, Hetta
Refayim jilghisida ademler bashaqlarni tergendin kéyinki
haletke oxshash, [qalghini yoq déyerlik bolidu]; **6**
Halbuki, yene azraq tergüdek bashaq, Zeytun derixi
silkin'gendin kéyin, Eng uchida ikki-üch tal méwe, Köp
méwiligen shaxlirida töt-besh tal méwe qaldurulidu,
— deydu Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar. **7** —
Shu küni insan bolsa Yaratquchisigha nezirini tikidu,
Közi Israildiki Muqeddes Bolghuchida bolidu. **8** Ular öz
qurban'gahlirigha, yeni öz qoli bilen yasighanlirigha, Yaki
barmaqliri bilen shekillendürgenlirige hech qarimaydu,
Ne «Asherah»largha ne «kün tüwrükliri»ge hech
ümid baghlimaydu. **9** Shu künide uning qorghanliq
sheherliri, Eslidiki Israillarning aldida chatqalliqqa we
taqir taghlargha aylandurulghan xarabe sheherlerdek,
Hemmisi weyran bolup kétidu. **10** Chünki nijating
bolghan Xudani untup qalding, Küchüng bolghan
«Qoram Tash Bolghuchi»ni eslimiding; Shunga sen
«serxil» ösümlüklerni tikip qoyghining bilen, We
yaqa yurttiki üzüm tallirini tikkining bilen, **11**
Ularni tikken künila yashartqining bilen, Tikken etisila
ularni chéchekletkining bilen, Hosuligha érishken
künide, u peqet bir patman dawalighusiz qayghu-
hesret bolidu, xalas! **12** Hey! Köp xelqlerning
chuqan-sürenliri! Ular déngiz-okyanlarni urghutup
dolqunlardek shawqunlarni kötüridu, Ah, ellerning
qaynam-tashqinliri! Dolqunlan'ghan küchlük sulardek
ular qaynam-tashqinlarni kötüridu. **13** Eller ulugh
sularning qaynam-tashqinliridek dolqunlinip kétidu;
Biraq U ularning dekkisini bérishi bilenla, ular yiraqqa
beder qéchip kétidu. Ular taghdiki ot-chöplerning topa-
topanliri shamalda yiraqlargha uchuruwétilgendek,
Qara quyun aldida chang-tozanglar quyun bolghandek
heydiwétilidu! **14** Kechte — wehime! Tang seherde —
yoq biraq! Mana bizni bulap ketkenlerning nésiwisi,
Bizdin olja-gheniymet éliwalghanlarning aqiwitidur!

18 Ah, Éfiopiye deryalirining boyliridiki qanatlarning
wizhildighan awazliri bilen qaplan'ghan yer-zémin!
— Sen qomush kémiler üstide elchilerni déngizdin
ötküzüp ewetisen; — I yel tapan xewerchiler, Égiz
boyluq hem siliq térilik bir elge, Yiraq-yéqinlargha
qorqunch bolidighan bir milletke, Zémini deryalar
teripidin bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir elge [qaytip]
béringlar! **3** Jahanda turuwatqanlarning hemmisi, Jimiki
yer yüzidikiler! Taghlarda bir tugh kötürülgendila,
Körünglar! Kanay chélin'ghandila, Anglanglar! **4** Chünki
Perwerdigar manga mundaq dédi: — Men tinchliqta
turimen, Nur üstide yalildap turghan issiqtek, Issiq
hosul mezgilidiki shebnemlik buluttek, Öz turalghumda
közitimen; **5** Chünki hosul élish aldida, Üzüm
chéchekligendin kéyin, Chéchekler üzüm bolghanda, U
putighuchi pichaqlar bilen bixlarni késip, Hem shaxlirini
késip tashlaydu. **6** Ular yighishturulup taghdiki alghur
qushlargha, Yer yüzidiki haywanlargha qaldurulidu.
Alghur qushlar ulardin ozuqlinip yazni ötküzidu, Yer
yüzidiki haywanlar ular bilen qishni ötküzidu. **7**
Shu künide samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigargha bir sowghat élip kélinidu; Yeni égiz
boyluq hem siliq térilik bir millettin, Yiraq-yéqinlargha
qorqunch bolidighan bir eldin, Zémini deryalar teripidin
bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir millettin bérilidu;
Samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning nami
bolghan jaygha, Yeni Zion téghigha élip kélinidu.

19 Misir toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana,
Perwerdigar téz uchidighan bulut üstige minip,
Misirgha yétip kélidu; Misirdiki butlar uning aldida
tewrinip kétidu, Misirning yüriki bolsa ichidin érip
kétidu. **2** — «We Men Misirliqlarni bir-birige qarshi
qutritimen; Ularning hemmisi öz qérindashlirigha qarshi
turishidu, Öz qoshniliri bilenmu soqishidu; Sheher bilen
sheher, Padishahliq bilen padishahliq bir-birige qarshi
urishidu; **3** We Misirning rohi öz ichidin yoqap kétidu;
Men ularni meslihetsiz qaldurimen; Shunga ular butlarni
we erwahlarni, Erwahlarni chaqirghuchilarni hem
palchilarni izdep meslihet soraydu; **4** Men Misirliqlarni
rehimsiz bir hökümranning qoligha tapshurimen;
Esheddiy bir padishah ularning üstidin hökümranliq
qilidu» — dep jakarlaydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar; **5** Hem sular «déngiz»din
yoqaydu, Deryasi qaghjirap pütünley qurup kétidu;
6 Deryalarni sésiqchiliq qaplaydu, Misirning östeng-
qanalliri qaghjirap tügeydu; Qomushlar hem yékenler
solishidu; **7** Nil deryasi boyidiki yerler, Nil deryasining
quyulush aghzidiki yerler giyahsiz qalidu, Nil deryasi
boyidiki ziraetlerning hemmisi qurup, tozup, yoqilidu. **8**
Béliqchilar bolsa zar qaqshaydu; Nil deryasigha qarmaq
tashlighuchilarning hemmisi nale kötüridu; Sularning

üstige tor yayghuchilarning béshi sanggilap kétidu.
9 Zighirchilar hem libas toqughuchilar xijaletchilikte
qalidu, **10** Jemiyetning «tüwrük»liri pare-pare bolup,
Medikarlarning könglimu yérim bolidu. **11** Tolimu
exmeq Zoan shehirining emeldarliri! Pirewnning eng
dana meslihetchiliridin exmiqane meslihetler chiqidu!
Siler qandaqmu Pirewn'ge: — «Men bolsam danalarning
ewladi, Qedimki padishahlarning neslidurmen!» —
dewatqansiler téxi? **12** [Misir], séning danishmenliring
hazir qéni? Ular danishmen bolsa, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Misir toghruluq
némilerni könglige pükkenlikini sanga ayan qilsun!
13 Zoan shehirining emeldarliri nadanlashti, Memfis
shehirining emeldarliri aldinip ketti; Misir qebililirining
«burjek tash»liri bolsa ularni éziqturup qoydi. **14**
Perwerdigar ularning arisigha bir qaymuqturghuchi
rohni arilashturiwetti; Shunga birsi mest bolup
öz qusuqida téyilip eleng-seleng bolghandek, Ular
Misirdikilerni herbir ishida eleng-seleng qiliwetti. **15**
Shuning bilen Misirgha, Bash, quyruq, palma shéxi yaki
qomushlar qilalighudek héchqandaq amal qalmaydu.
16 Shu küni Misirdikiler qiz-ayallargha oxshap qalidu,
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
qolini ularning üstige tenglishi bilen titrep qorqidu, **17**
Hemde Yehuda zémini bolsa Misirgha wehime bolup
qalidu; Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Reb Perwerdigarning békitken iradisi tüpeylidin, Yeni
Uning özlirige qaritilghan iradisi tüpeylidin, Kimge
Yehudaning gépi qilinsila shu chöchüydu. **18** Shu küni
Qanaanning tili sözleydighan, We samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigargha béqinip sadiqliq qesimi
qilidighan Misirning besh shehiri bolidu; Ulardin biri
«Halak shehiri» dep atilidu. **19** Shu küni Misirning zémini
otturisida Perwerdigargha atalghan bir qurban'gah,
Hem chégrasida Perwerdigargha atalghan bir tüwrük
bolidu. **20** Bular bolsa samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigargha hem belge hem shahit bolidu;
Chünki ezgüchiler tüpeylidin ular Perwerdigargha nale
kötürgen bolidu; U ularni erkinlikke chiqiridighan
bir qutquzghuchi hem qoghdighuchini ewetidu. **21**
Perwerdigar Misirliqlargha tonutulup ayan qilinidu;
Shu küni Misir Perwerdigarni tonuydu; Ular uninggha
qurbanliq ashliq hediyeliri bilen ibadet qilidu; Ular
Perwerdigargha qesem ichidu we uninggha emel qilidu.
22 Perwerdigar Misirni uridu; U ularni uridu hem
saqaytidu; Shuning bilen ular Perwerdigarning yénigha
qaytidu, U ularning dua-tilawitini qobul qilip ularni
saqaytidu. **23** Shu küni Misirdin Asuriyege mangidighan,
égiz kötürülgen tüz yol échilidu; Asuriyelikler Misirgha
kiridu, Misirliqlar Asuriyege kiridu; Misir Asuriye bilen
bille [Xudaning] xizmet-ibaditide bolidu. **24** Shu küni
Israil Misir we Asuriye bilen bir bolup, Üchisi, yer
yüzidikilerge bext yetküzgüchiler bolidu. **25** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ulargha bext
ata qilip: — «Xelqim bolghan Misirgha, Öz qolumning
ijadi bolghan Asuriyege We Öz mirasim bolghan Israilgha
bext yar bolsun!» — deydu.

20 Asuriyening [serdari bolghan] «Tartan» Ashdod
shehirige kélip muhasire qilghan yili Asuriye
padishahi Sargon uni ewetken (u Ashdodqa qarshi jeng
qilip uni ishghal qildi): — **2** — Shu chaghda Perwerdigar
Amozning oghli Yeshaya arqiliq söz qilghanidi. U
uninggha: — «Chatriqingdin böz ich tambilingni séliwet,
putungdiki keshingni séliwet» — dégenidi; U shundaq
qildi; yalingach we yalang ayagh méngip yürdi. **3**
We Perwerdigar axirida mundaq dédi: — «Méning
qulum Yeshaya Misir we Éfiopiye toghruluq xewer
béridighan bésharet hem karamet süpitide bolush üchün
yalingach hem yalang ayagh üch yil méngip yürgendek,
4 Oxshashla Misirliq esirler we Éfiopiyelik sürgünler
yash bolsun, qéri bolsun, yalingach hem yalang ayagh,
kasisi ochuq halda Asuriye padishahi teripidin Misirni
shermendilikte qaldurup, yalap épkétilidu. **5** Ular
bolsa qorqushup, öz tayanchisi bolghan Éfiopiyedin
we pexri bolghan Misirdin ümidsizlinip kétidu. **6**
Shuning bilen bu déngiz boyidikiler: — «Mana bu
Asuriye padishahining weswesidin qorqup bashpanahliq
izdep barghan tayanchimizghu, bizler emdi qandaqmu
qutulalaymiz?» — déyishidu»».

21 «Déngizning chöl-bayawini» toghrisida yüklen'gen
bir wehiy: — «Jenub terepte qoyuntazlar ötüp
kétiwatqandek, Dehshetlik zémindin bir némiler
kéliwatidu!». **2** — Azabliq bir wehiy-körünüsh
manga ayan qilindi; Xain xainliq qiliwatidu, Bulangchi
bulangchiliq qiliwatidu. «I Élam, ornungdin tur, chiq!
Média, muhasire qilip qorshiwal!» Uning sewebidin
kötürülgen hemme nale-peryadlarni tügitiwettim. **3** —
Shunga ich-baghrim aghriq-azab bilen toldi, Tolghiqi
tutqan ayalning azabliridek, Körgenlirimdin tolghinip
kettim, Anglighinimdin parakende boldum. **4** Shunga
könglüm parakende bolup hasirap kettim, Méni dehshet
qorqunch basti; U men zoq alidighan kéchini sarasime
bolidighan kéchige aylandurdi. **5** Ular dastixan we gilem-
körpilernimu salidu; Ular yéyishidu, ichishidu; «Hey
ésilzadiler, ornunglardin turup qalqanni maylanglar!»
6 Chünki Reb manga: — «Barghin, körgenlirini eyni
boyiche éytidighan bir közetchini texlep qoyghin» —
dégenidi. **7** — «U jeng harwilirini, jüp-jüp atliq eskerlerni,
Jeng harwilirini éshekler bilen, Jeng harwilirini tögiler
bilen körgende, U diqqet bilen, nahayiti diqqet bilen
közetsun!» **8** U jawaben shirdek towlidi: — «Reb, men
közet munarida üzlüksiz kün boyi turimen, Her kéchide
közette turimen; **9** — We mana, u jeng harwiliri jüp-jüp
atliq eskerler bilen kéliwatidu!» We yene jawab bérip
shundaq dégen: — Babil bolsa yiqildi, yiqilip chüshti,
We U ularning ilahlirining herbir oyma mebudlirini
yerge tashlap pare-pare qiliwetti!». **10** — I Méning
tépilgen danlirim, Méning xaminimdiki bughdaylirim,
Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigardin anglighanni silerge éytip berdim! **11**
«Dumah» toghruluq yüklen'gen wehiy; Birsi Séirdin
kélip mendin: — «I közetchi, kéchining qanchiliki ötti?
I közetchi, kéchining qanchiliki ötti?» — dep soraydu.
12 Közetchi jawaben mundaq deydu: — «Seher kélidu,
kéchimu kélidu; Yene sorighing bolsa, yene kélip sora;
Yolungdin qaytip manga yéqin kel!» **13** Erebiyening
kéchisi toghruluq yüklen'gen wehiy: — «I Dédanliqlarning
karwanliri, siler Erebiyediki janggalda qonup qalisiler;
14 Ussap ketkenlerge su apirip béringlar! I Témadikiler,
nanliringlarni élip qachqanlarni kütüwélinglar! **15**
Chünki ular qilichlardin, Ghilaptin élin'ghan qilichtin,

Kérilgen oqyadin, Urushning azabidin qachidu. **16** Chünki
Reb manga shundaq dégen: — Bir yil ichide medikar
hésablighandek, Andin Kédarning bar sheripi yoqilidu,
17 Oqyachilarning qalduqliri, Yeni Kédarning palwan-
batur bolghan oghulliri az qalidu; Chünki Perwerdigar,
Israilning Xudasi shundaq söz qilghan».

22 Alamet körünüsh bérilgen jilgha toghrisida
yüklen'gen wehiy: — Siler hemminglar ögzilerning
üstige chiqiwalghininglar zadi néme qilghininglar?
2 Siler xushalliq debdebisini kötüridighan, Warang-
churunggha tolghan yurt, Shadlinidighan sheher;
Silerdin öltürülgenler qilich bilen chépilghan emes, Yaki
jenglerde ölgen emes; **3** Emirliringlarning hemmisi
biraqla qéchishti; Ular oqyasiz esir boldi; Yiraqqa qachqan
bolsimu, Silerdin tépiwélin'ghanlarning hemmisi birlikte
esir boldi. **4** Shunga men: — «Neziringlarni méningdin
élinglar; Méni qattiq yighlashqa qoyunglar; Xelqimning
bulinip kétishi toghruluq manga teselli bérishke aldirap
özünglarni upratmanglar» — dédim. **5** Chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigardin
«Alamet körünüsh bérilgen jilgha»ning béshigha bir kün
chüshidu, U bolsa awarichilik bolidighan, Ayagh asti
qilinip pétiqdilidighan, Ademler qaymuqturulidighan,
Sépil soqulup chéqilidighan, Taghlargha qarap yalwurup
chirqiraydighan bir küni bolidu. **6** Élam jeng harwiliri
we ademliri bilen, atliq eskerliri bilen oqdanni kötürüp
kélidu, Kir bolsa qalqanni échip teyyar qilidu. **7**
We shundaq boliduki, Eng güzel jilghiliring jeng
harwiliri bilen tolup kétidu, Atliq eskerler derwazang
aldida sep tartip turidu. **8** Ular Yehudaning üstidiki
qalqanni élip tashlaydu; Biraq sen [Zion] shu künide
«Orman sarayi»diki qorallargha ümid baghlighansen; **9**
Siler Dawutning shehirining bösülgen jaylirining köp
ikenlikini körüp, Pestiki kölchek sulirini bir yerge yighip
su ambiri qildinglar; **10** Yérusalémdiki öylerni sanap,
ulardin bezilirini buzup sépilni mustehkemlesh üchün
ishlettinglar, **11** Shundaqla kona kölchektiki sularni
ikki sépil otturisigha yighip ambar qildinglar; Biraq
mushularni Yaratquchigha héch qarimidinglar, Burundin
burun bularni Shekillendürüp Békitküchige héch ümid
baghlimidinglar! **12** Shu küni samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Reb Perwerdigar silerni yighlap matem
tutushqa, Chachni chüshürüp paynekbash bolushqa,
Böz kiyim kiyishke murajiet qildi. **13** Biraq bularning
ornida, mana xushalliq we shadliq, Kalilarni soyush,
qoylarni boghuzlash, Göshlerni yéyish, sharablarni
ichish, «yeyli, icheyli, chünki ete dunyadin kétimiz»
— déyishler boldi! **14** Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar teripidin quliqimgha ayan
qilindiki, «Berheq, mushu gunah siler ölmigüche
kechürülmeydu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigar. **15** Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Reb Perwerdigar mana shundaq deydu:
— «Barghin, mushu ghojidar, Ordini bashquridighan
mushu Shebnaning yénigha kirgin, uninggha: — **16**
Sanga mushu yerde néme bar? Yaki mushu yerde kiming
bar? Birsi égizlikke özi üchün bir gör qazghandek,
Özi qoram tashtin bir qonalghuni yonughandek,
Özüng üchün bir gör kolidingmu? **17** Mana hey
palwan, Perwerdigar séni öz changgiligha élip, ching
siqimdap, **18** Andin pomdaqtek séni bipayan, yiraq
bir zémin'gha tashliwétidu. Sen ashu yerde ölisen,
Hem ashu yerde heywetlik jeng harwiliringmu qalidu,
I ghojangning jemetige shermendilik keltürgüchi! **19**
Men séni mensipingdin éliwétimen, Shuning bilen
séni ornungdin chüshüriwétimen. **20** Shu künimu
shundaq boliduki, Men Hilqiyaning oghli Öz qulum
bolghan Éliakimni chaqirimen; **21** Séning tonungni
kiydürimen, Séning potang bilen uning bélini ching
qilimen; Hökümranliqingni uning qoligha tapshurimen;
Shuning bilen u Yérusalémdikilerge we Yehuda jemetige
ata bolidu. **22** Dawut jemetining achquchini men uning
müriside qoyimen; U achsa, héchkim ételmeydu, Etse,
héchkim achalmaydu. **23** Men uni muqim bir jaygha
qozuq qilip békitimen; U bolsa atisining jemeti üchün
shereplik hoquq-text bolidu; **24** Xelq uning üstige
atisining jemetining barliq shöhretlirini yükleydu; Yeni
barliq uruq-nesillirini, Barliq kichik qacha-quchilarni,
Piyale-jamlardin tartip barliq küp-idishlarghiche asidu.
25 Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar: — muqim jaygha békitilgen qozuq
bolsa, égilip kétidu we késip tashlinidu; Uning üstige
ésilghan yükler üzüp tashlinidu», — Chünki Perwerdigar
shundaq dégenidi.

23 Tur toghruluq yüklen'gen wehiy: — — I Tarshishtiki
kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki u xarab
qilindi, Shu yerde öy yoq, portmu yoq. Séprus arilidin
bu xewer [kémidikiler]ge ayan qilinidu. **2** Zidondiki
sodigerler déngizdin ötüp silerni teminlep keldi, i
araldikiler, Emdi shük bolunglar! **3** Shihordiki bipayan
sular üstidin yötkigen danlar, Yeni Nil deryasining
hosuli Turning daramiti bolghanidi; U ellerning baziri
bolghanidi! **4** I Zidon, xijalet bol, Chünki déngiz — yeni
Turgha qorghan bolghan déngiz deyduki: — «Mende
héch tolghaq bolmidi, héch tughmidim, Yigitlerni yaki
qizlarni héch baqmighandekmen!» **5** Mushu xewer
Misirgha yetkende, Ularmu bu xewer xuddi turgha
kelgendek qattiq azablinidu. **6** — Siler déngizdin
ötüp Tarshishqa kétinglar! I déngiz boyidikiler, ah-zar
kötürünglar! **7** Silerning qedim eyyamdin bar bolghan,
Shad-xuramliqqa tolghan shehiringlar mushumu?! Mana
ularning putliri özlirini musapir qilishqa yiraqlargha
kötürüp baridu! **8** Tajlarni iltipat qilghuchi bolghan,
Sodigerliri emirler bolghan, Dellalliri jahanda abruyluqlar
hésablan'ghan turning bu teghdirini kim békitken? **9**
— Bularni békitküchi samawi qoshunlarning Serdari
Perwerdigardur! Meqsiti bolsa shan-shöhrettin kélip
chiqqan jimi tekebburluqni reswa qilish, Jahandiki
jimiki yüz-abruyluqlarni pesleshtürüshtin ibaret! **10**
Tarshishning qizi, Nil deryasidek öz zéminingda erkin-
azade yayra! Chünki [Turdin] kelgen tizgin hazir
yoq. **11** Chünki Perwerdigar qolini déngiz üstige
uzitip, Döletlerni tewritidu. U Qanaan toghruluq emr
qilghan, Uningdiki qel'e-qorghanlarni yoqutulsun dep
perman chüshürgen. **12** We: — «I basqunchiliqqa
uchrighan Zidon qizi, Sen ikkinchi héch tentene
qilmaysen, Ornungdin turup, Séprus ariligha ötüp
ketkin, Hetta shu yerde sen héch aram tapmaysen»
— dédi. **13** Qaranglar, Babil-kaldiylerning zéminini!
Bu yerning xelqi bolup baqmighandek qilidu; Asuriye

uni chöl-bayawan janiwarliri üchün makan qilghan;
Poteylerni yasap, ularning saray-ordilirini weyran
qilip, xarabilikke aylanduruwetken. **14** I Tarshishtiki
kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki qorghininglar xarab
qilindi. **15** We shu küni boliduki, Padishahning künlerni
hésablighinidek, Tur yetmish yil untulidu. Yetmish
yil ötkendin kéyin, Turning ehwali pahishe ayalning
naxshisidek bolidu; **16** Chiltarni élip, sheherni aylinip
yür, I untulghan pahishe ayal! Özüngge yene xeqning
diqqitini tartay déseng, Yéqimliq bir pede chélip, köprek
naxshilarni éyt! **17** Emdi shundaq boliduki, Yetmish
yilning ötüshi bilen, Perwerdigar Turni yoqlaydu;
Shuning bilen u yene özini ijarige bérip, Yer yüzidiki
hemme padishahliqlar bilen yene buzuqchiliq qilidu;
18 Shuning bilen uning malliri we özini sétip, tapqan
puli bolsa Perwerdigargha atilip muqeddes bolidu; U
xezinige sélinmaydu yaki toplanmaydu, Chünki uning
mushu sodisi bolsa Perwerdigarning aldida turghanlar
üchün ayrim qilinidu; U ulargha qan'ghuche yep-
ichishke, shundaqla ularning ésil kiyim-kéchekliri üchün
ishlitilidu.

24 Mana, Perwerdigar yer yüzini berbat, weyran qilip,
Uni astin-üstin qiliwétip, Uningda turuwatqanlarni
terep-terepke tarqitidu; **2** Shu waqitta shundaq boliduki,
Xelqler qandaq bolsa, kahin shundaq bolidu; Qul qandaq
bolsa, xojayini shundaq bolidu; Dédek qandaq bolsa, ayal
xojayini shundaq bolidu; Sétiwalghuchi qandaq bolsa,
sétiwetküchi shundaq bolidu; Ötne alghuchi qandaq
bolsa, ötne bergüchi shundaq bolidu; Ösüm alghuchi
qandaq bolsa, ösüm bergüchi shundaq bolidu. **3** Yer
yüzi pütünley berbat qilinidu, Pütünley bulang-talang
qilinidu; Chünki Perwerdigar mushu sözni qildi. **4** Yer yüzi
matem tutidu, u zeiplishidu, Jahan halsizlinip zeiplishidu,
Yer yüzidiki beg-törilermu halidin kétidu. **5** Yer-zémin
özide turuwatqanlar teripidin bulghinidu; Chünki ular
körsetme-qanundin chetligen; [Tebietning] qanuniyet-
tertipini özgertiwetken, Menggülük ehdinimu yoqqa
chiqiriwetken. **6** Shunga lenet yer yüzini yutuwalidu,
Uningda turuwatqanlar «gunahi bar» dep hésablinidu,
Shunga yer yüzidikiler yutuwélinidu, Insanlar az qalidu.
7 Yéngi sharab tügey dep qaldi, Üzüm talliri bolsa
soliship kétidu; Keypliktin köngli xush ademlermu uh
tartishidu; **8** Daplarning shox sadaliri toxtaydu, Köngül
échiwatqanlarning warang-churunglirimu tügeydu,
Chiltarning shadliq munglirimu toxtaydu. **9** Sharab
ichkenlerningmu naxshisi yoqaydu; Haraq ichkenlerge
haraq achchiq tuyulidu. **10** Tertipsiz, menisiz sheher
buzulidu; Héchkim kirmisun dep hemme öyler étilidu;
11 Kochilarda sharab üchün nale-peryad kötürülidu;
Bar shad-xuramliq tütekke aylinidu; Yer-zémindiki
shadliq yoqaydu. **12** Sheherde peqet weyranchiliqla
qalidu, Derwaza bolsa chéqilghan, Hemmisi — xarab
bolidu! **13** Chünki xelq-milletlerning arisida, Yer-
jahanning otturisida shundaq boliduki, Zeytun derixini
qaqqandin kéyin qép qalghan zeytunlardek, Üzüm
hosulini yighiwalghandin kéyin tergüdek birnechchila
üzüm qalghandek, bir qaldisi qaldurulidu. **14** [Qaldilar]
bolsa awazlirini yuqiri kötüridu; Perwerdigarning
heywisige qarap tentene qilidu; Ular déngiz tereptin
süren salidu. **15** Shunga Perwerdigarni sherqtimu,
Israilning Xudasi Perwerdigarning namini gherbtiki yiraq
arallardimu ulughlanglar; **16** Jahanning chet-chetliridin
biz naxshilarni angliduq: — «Heqqaniy Bolghuchigha
shan-sherep bolsun!» Biraq men shundaq dédim: — «Ah,
méning yadangghuluqum! Méning yadangghuluqum!
Halimgha way! Chünki xainlar xainliq qiliwatidu; Berheq,
xainlar nomussizlarche xainliq qiliwatidu! **17** I yer
yüzide turuwatqan insanlar! Wehime, ora we tuzaq
béshinggha chüshidu; **18** We shundaq boliduki, Wehime
sadasidin qachqanlar origha chüshidu, Oridin chiqqan
bolsa tuzaqqa tutulidu. Chünki asmandiki dériziler
échilidu, Yer ulliri tewrep kétidu. **19** Yer mutleq
dezlinip kétidu, Yer pütünley pare-pare bolup kétidu, Yer
dehshetlik tewrinidu. **20** Yer mest ademdek ileng-sileng
mangidu; Xuddi lapastek irghangship qalidu. Chünki
uningdiki asiyliq gunahi özini qattiq basidu, U yiqilip,
ikkinchi turalmaydu. **21** Shu künide shundaq boliduki,
Perwerdigar yuqirida turghan qoshunlarni yuqirida, We
yer yüzidiki padishahlarni yer yüzide jazalaydu. **22** Ular
orekke yighilidighan bir top esirlerdek yighiwélinidu,
Gundixanigha solap qoyulidu. Nurghun künlerdin kéyin
ular jazalinidu. **23** Ay uyatliqta qalidu; Künmu xijil bolup
körünmeydu; Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Zion téghida, yeni Yérusalémda
seltenitini yürgüzidu; Uning shan-sheripi Öz aqsaqalliri
aldida parlaydu!

25 Perwerdigar, Sen méning Xudayim; Men Séni
üstün dep medhiyileymen, Men Séning namingni
mubarekleymen, Chünki Sen karamet ishlarni, Sadiqliq
we heqiqet ichide qedimdin buyan qelbingge
pükkenliringni beja keltürgensen. **2** Chünki Sen
sheherni xarabilik, Qel'e-qorghanliq yurtni xarab,
Yatlarning ordisini sheher bolalmas qilghansen, U
ikkinchi hergiz qurulmaydu. **3** Shunga héliqi küchlük
xelq Séni ulughlaydu, Esheddiy ellerning héliqi shehiri
Sendin qorqidu; **4** Chünki Sen miskinlerge qorghan,
Yoqsullarning derdi-hajitige qorghan, Boran'gha dalda,
Issiqqa saye bolghansen; Chünki esheddiylerning zerbe
dolquni tamgha urulghan borandek, Qaghjiraq yerni
basqan issiq hawadek boldi. Biraq issiq hawa bulut sayisi
bilen tosulghandek, Sen yatlarning chuqan-sürenlirini
peseytisen; Esheddiylerning ghelibe naxshisi pes qilinidu.
6 We mushu taghda samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar barliq qowmlar üchün ziyapet qilidu
— Mayliq yémeklikler, Süzdürülgen kona sharablar, Yiliki
toq mayliq yémeklikler, Süzdürülgen, yaxshi saqlan'ghan
kona sharablardin bolghan ziyapet bolidu; **7** We U mushu
taghda hemme qowmlarni yapidighan chümperdini,
Barliq ellerni yapidighan yapquchni yoqitidu; **8** U
ölümni menggüge yutup yoqitidu! Reb Perwerdigar
herbir yüzdiki yashlarni sürtiwétidu; Pütkül yer-zémin
aldida Öz xelqining shermendilikini élip tashlaydu;
Chünki Perwerdigar shundaq éytqan. **9** We shu künide
déyiliduki: — «Mana, Xudayimiz mushu, biz Uninggha
telmürüp kelgen, U bizni qutquzidu; Mana, mushu
Perwerdigardur, biz Uninggha telmürüp kelgen, Biz
shadlinip Uning nijat-qutuldurushidin xursen bolimiz».
10 Chünki mushu taghqa Perwerdigarning qoli qonup
turidu; We saman azgalda tézek bilen cheylen'gendek,
Moab Uning putliri astida cheylinidu; **11** [Moab] ashu
[tézeklik] azgaldin üzüp chiqish üchün qolini kéridu,

Biraq uning qoli chéwer bolghini bilen, [Reb] uning
tekebburluqini pes qilidu. 12 U sépilliringning égiz
mudapielik qorghanlirini ghulitip, Yer bilen yeksan qilip,
Topa-changgha aylanduridu.

26 Shu künide Yehudaning zéminida munu naxsha
éytilidu: — «Mustehkem bir shehirimiz bar; U
nijatliqni uninggha sépil we tirekler qilip békitip qoyidu.
2 Wapadarliqta ching turghan heqqaniy elning kirishi
üchün, Derwazilarni échip béringlar! 3 Kim özining
eqide, oy-xiyali Sanga baghlighan bolsa, Sen uni mutleq
xatirjemlikte saqlaysen; Chünki u Sanga ishench-étiqad
baghlighandur. 4 Menggüge Perwerdigargha tayininglar;
Chünki Yah Perwerdigar heqiqeten ebedil'ebedlik bir
qoram tashtur. 5 Chünki U yuqirida turghanlarni
peske chüshüridu; Ashu aliy sheherni, U pes qilidu; Uni
yerge chüshürüp, Topa-changgha aylanduridu. 6 U put
bilen cheylinidu; U möminlerning putliri, Miskinlerning
qedemliri bilen cheylinidu! 7 Heqqaniyning yoli bolsa
tüzdur; I Eng Tüz Yolluq Bolghuchi, Sen heqqaniy adem
üchün uning yolini ong qilisen. 8 I Perwerdigar, biz
derheqiqet Séning hökümliringning yolida méngip, Séni
kütüp kelduq; Jénimizning teshnaliqi shudurki, naming
we shöhriting ashsun! 9 Wujudum bilen kéchilerde Sanga
teshna boldummen; Berheq, tang seherlerdimu rohim
bilen ich-ichimdin Séni izdidim; Chünki hökümliring yer
yüzide körün'gen bolsa, Yer yüzidikiler heqqaniyliqni
öginidu. 10 Rezil ademge rehim körsitilsimu, U
yenila heqqaniyliqni ögenmeydu; Hetta durusluq
turghan zémindimu u yenila adilsizliq qiliwéridu,
Perwerdigarning shanu-shewkitini körmeydu. 11 I
Perwerdigar, qolung kötürüldi, Biraq ular körmeydu.
Halbuki, Öz xelqingge bolghan otluq muhebbitingni
ular köridu hem xijil bolidu; Küshendiliring üchün
[teyyarlan'ghan] ot ularni berheq yutuwétidu. 12
I Perwerdigar, Sen bizge xatirjemlik nésip qilisen;
Chünki bizning emellirimizning hemmisini özüng wujuqa
chiqarghansen. 13 Derweqe, i Perwerdigar Xudayimiz,
ilgiri Sendin bashqa «rebler» üstimizdin hökümranliq
qilghan; Emdilikte peqet Sanga tayinipla namingni eslep
tilgha alimiz. 14 Ular bolsa öldi, qaytidin yashimaydu;
Erwah bolup ketti, qayta tirilmeydu; Chünki Sen ularni
jazalap yoqatting, Ularni ademlerning ésidimu qilche
qaldurmiding. 15 Sen elni ulghaytqansen, i Perwerdigar;
Elni ulghaytqansen, Özüngge shan-sherep keltürgensen;
Zéminning chégralirini herterepke uzartqansen. 16 I
Perwerdigar, ular derd-elem ichide qalghanda, Séni izdidi;
Terbiyilik jazalishing ularning béshigha chüshkende,
Ular ah urup, pichirlap bir duani qildi: — 17
«Boshinish aldida turghan, tolghiqi tutup, aghriqtin
warqirighan bir hamilidar ayaldek, Biz Séning aldingda
shundaq bolduq, i Perwerdigar. 18 Biz ikki qat bolup,
Tolghaqqa chüshtuq, Biraq peqet yella chiqarduq; Yer
yüzidikiler üchün héch nijat-qutquzushni yetküzmiduq;
Dunyadiki ademler héch tughulmidi». 19 «Sanga tewe
ölgen ademler yashaydu; Méning jesitimning [tirilishi
bilen teng] ularmu tirilidu. I topa-changda yatqanlar,
oyghinip naxsha yangritinglar! Shebniming tang
seherning shebnimidektur; Yer-zémin özide ölgenlerni
tughup béridu. 20 I xelqim, kélinglar, Öyünglargha
kirip, keyninglardin ishiklerni étip qoyunglar; Méning
derghezipim ötküche, özüngni bir demlik yoshuruwal.
21 Chünki qara, Perwerdigar Öz jayidin chiqip, Yer
yüzidikilerning gunahini özlirige qayturmaqchi; Yer
bolsa üstige tökülgen qanlarni ashkarilaydu, Özide
öltürülgenlerni haman yépiwermeydu.

27 Shu künide Perwerdigar Özining dehshetlik,
büyük we küchlük shemshiri bilen uchqur
yilan léwiatanni, Yeni tolghan'ghuchi yilan léwiatanni
jazalaydu; U yene déngizda turghan ejdihani öltüridu.
2 Shu küni sap sharab béridighan bir üzümzar bolidu!
U toghruluq naxsha éytinglar! 3 Özüm Perwerdigar
uni saqlaymen; Men her deqiqe uni sughirimen;
Birsi uninggha ziyan yetküzmisun dep kéche-kündüz
saqlaymen. 4 Ghezep Mende qalmidi; Ah, Manga
qarshi jeng qilidighan tikenler yaki jighanlar bolsaidi!
Undaq bolsa Men ulargha qarshi yürüsh qilattim,
Ularni yighishturup köydürüwétettim! 5 Bolmisa u
Méni bashpanahliq qilip tutsun; U Men bilen birlikte
xatirjemlikte bolsun, Derheqiqet, u Men bilen birlikte
xatirjemlikte bolsun! 6 Kelgüsi künlerde, Yaqup yiltiz
tartidu; Israil bixlinip, chéchekleydu, Ular pütkül yer
yüzini méwe-chéwe bilen qaplaydu. 7 [Perwerdigar
Israilni] urghanlarni urghanchilik [Israilni] urup
baqqanmu? U qirghanlardek [Israil] qirilip baqqanmu? 8
Sen ularni eyibligende ölchemdin töwen jazalap ularni
paliwetkensen; Sherq shamili chiqqan künide U Uning
zerblik shamili bilen ularni qoghliwetken. 9 Emdi shu yol
bilen Yaqupning qebihliki kechürüm qiliniduki, — Uning
gunahining élip tashlan'ghanliqining pishqan méwisi shu
boliduki: — U qurban'gahtiki hemme tashlarni kukum-
talqan qilidu, «Asherah»larni we «kün tüwrükliri»ni
zadila turghuzmaydu. 10 Chünki mustehkemlen'gen
sheher ghérib bolup qalidu, Ademzatsiz makan hem
tashliwétilgen bayawandek bolidu; Shu yerde mozay
ozuqlinidu, Shu yerde yétip, uning shaxlirini yeydu. 11
Uning shaxliri solishish bilen üzülidu; Ayallar kélip ularni
otun qilip köydüriwétidu. Chünki bu bir yorutulmighan
xelq; Shunga ularni Yaratquchi ulargha rehim qilmaydu;
Ularni Shekillendürgüchi ulargha shepqet körsetmeydu.
12 We shu küni shundaq boliduki, Perwerdigar Efrat
deryasining éqimliridin tartip Misir wadisighiche her
yerni silkiydu, We siler bir-birlep térip yighiwélinisiler,
I Israil baliliri! 13 We shu küni shundaq boliduki,
Büyük kanay chélinidu; Shuning bilen Asuriye zéminida
tügishey dep qalghanlar, We Misir zéminida musapir
bolghanlar kélidu; Ular Yérusalémda muqeddes tagh
üstide Perwerdigargha ibadet qilidu.

28 Efraimdiki meyxorlarning béshidiki tekebburluq
bilen taqiwalghan güllük tajigha way! Munbet
jilghining béshigha taqiwalghan, Yeni ularning soliship
qalghan «pexri» bolghan gülige way! I sharabning
esiri bolghanlar! 2 Mana, Reb bir küch we qudret
igisini hazirlidi; U bolsa, möldürlük judun hem weyran
qilghuchi borandek, Dehshet bilen tashqan kelkün
suliridek, Esheddiylerche [tajni] yerge uridu. 3 Efraimdiki
meyxorlarning béshidiki tekebburluq bilen taqiwalghan
güllük taji ayagh astida cheylinidu; 4 We munbet
jilghining béshida taqiwalghan, Ularning «pexri» bolghan
soliship qalghan güli bolsa, Baldur pishqan enjürdek
bolidu; Uni körgen kishi körüpla, Qoligha élip kap

étip yutuwalidu. **5** Shu künide, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar Öz xelqining qaldisi üchün
shereplik bir taj, Shundaqla körkem bir chembirek
bolidu. **6** U yene höküm chiqirishqa olturghanlargha
toghra höküm chiqarghuchi Roh, We derwazida jengni
chékindürgüchige küch bolidu. **7** Biraq bularmu sharab
arqiliq xatalashti, Haraq bilen éziqip ketti: — Hem
kahin hem peyghember haraq arqiliq éziqip ketti;
Ular sharab teripidin yutuwélin'ghan; Ular haraq
tüpeylidin eleng-seleng bolup éziqip ketti; Ular aldin
körüshtin adashti, Höküm qilishta éziqishti; **8** Chünki
hemme dastixan bosh orun qalmay qusuq we nijaset
bilen toldi. **9** «U kimge bilim ögetmekchidu? U zadi
kimni mushu xewerni chüshinidighan qilmaqchidu?»
10 Éghizlandurulghanlargha emesmu?! Emchektin
ayrilghan bowaqlargha emesmu?! Chünki xewer bolsa
wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur, qurmuqurdur,
Bu yerde azraq, Shu yerde azraq bolidu... **11**
Chünki duduqlaydighan lewler we yat bir til bilen U
mushu xelqqe söz qilidu. **12** U ulargha: — «Mana,
aram mushu yerde, Hali yoqlarni aram aldurunglar;
Yéngilinish mushudur» — dégen, Biraq ular héchnémini
anglashni xalimighan. **13** Shunga Perwerdigarning
sözi ulargha: — «Wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur,
qurmuqurdur. Mushu yerge azraq, Shu yerge azraq
bolidu; Shuning bilen ular aldigha kétiwétip, Putliship,
ongda chüshidu, Sundurulup, Tuzaqqa chüshüp
tutulup qalidu. **14** — Shunga hey siler mazaq
qilghuchilar, Yérusalémda turghan mushu xelqni
idare qilghuchilar, Perwerdigarning sözini anglap
qoyunglar! **15** Chünki siler: — «Biz ölüm bilen ehde
tüzduq, Tehtisara bilen bille bir kélishim békittuq;
Qamcha tashqindek ötüp ketkende, U bizge tegmeydu;
Chünki yalghanchiliqni bashpanahimiz qilduq, Yalghan
sözler astida mökünüwalduq» — dédinglar, **(Sheol
h7585)** **16** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Zionda ul bolush üchün bir Tash, Sinaqtin
ötküzülgen bir tash, Qimmetlik bir burjek téshi,
Ishenchlik hem muqim ul téshini salghuchi Men
bolimen. Uninggha ishinip tayan'ghan kishi hech
hoduqmaydu, aldirimaydu. **17** We Men adaletni ölchem
tanisi qilimen, Heqqaniyliqni bolsa tik ölchigüch yip
qilimen; Möldür bashpanahi bolghan yalghanchiliqni
süpürüp tashlaydu, We kelkün möküwalghan jayini
téship epkétidu. **18** Shuning bilen ölüm bilen tüzgen
ehdenglar bikar qiliwétilidu; Silerning tehtisara bilen
békitken kélishiminglar aqmaydu; Qamcha tashqindek
ötüp ketkende, Siler uning bilen cheyliwétilisiler. **(Sheol
h7585)** **19** U ötüp kétishi bilenla silerni tutidu; Hem
seher-seherlerde, Hem kéche-kündüzlerdimu u ötüp
turidu, Bu xewerni peqet anglap chüshinishning özila
wehimige chüshüsh bolidu. **20** Chünki kariwat sozulup
yétishqa qisqiliq qilidu, Yotqan bolsa adem tügülüp
yatsimu tarliq qilidu. **21** Chünki Perwerdigar Öz ishini,
Yeni Özining gheyriy emilini yürgüzüsh üchün, Özige
yat bolghan ishni wujudqa chiqirish üchün, Perazim
téghida turghinidek ornidin turidu, U Gibéon jilghisida
ghezeplen'ginidek ghezeplinidu; **22** Shunga mazaq
qilghuchilar bolmanglar; Bolmisa, kishenliringlar ching
bolidu; Chünki men samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Reb Perwerdigardin bir halaket toghrisida,
Yeni pütkül yer yüzige qet'iylik bilen békitken bir
halaket toghrisidiki xewerni anglighanmen. **23** — Qulaq
sélinglar, awazimni anglanglar; Tingshanglar, sözlirimni
anglanglar. **24** Yer heydigüchi déhqan térish üchün
yerni kün boyi heydemdu? U pütün kün yerni aghdurup,
Chalmilarni ézemdu? **25** U yerning yüzini tekshiligendin
kéyin, Qaraköz bediyanni tashlap, Zirini chéchip,
Bughdayni taplarda sélip, Arpini térishqa békitilgen
jaygha, Qara bughdayni étiz qirlirigha térimamdu?
26 Chünki uning Xudasi uni toghra höküm qilishqa
nesihet qilidu, U uninggha ögitidu. **27** Berheq, qaraköz
bediyan chishliq tirna bilen tépilmeydu; Tuluq zire
üstide heydelmeydu; Belki qaraköz bediyan bolsa qamcha
bilen soqulidu, Zire bolsa tömür-tayaq bilen urulup dan
ajritilidu. **28** Un tartishqa danni ézish kérek, emma
[déhqan] uni menggüge tépéwermeydu; U harwa chaqliri
yaki at tuyaqliri bilen uni menggüge tépéwermeydu; **29**
Mushu ishmu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigardin kélidu; U nesihet bérishte karamet,
Danaliqta ulughdur.

29 Arielge, Dawut öz makani qilghan Arielge
way! Yene bir yil yillargha qoshulsun, Héyt-
bayramlar yene aylinip kelsun; **2** Biraq Men derd-
elemni Arielge keltürimen; Dad-peryadlar kötürülüp
anglinidu; U Manga heqiqeten bir «Ariel» bolidu.
3 Chünki Men séni qapsap chédirlar tiktürüp, Séni
qamal qilip muhasire istihkamlirini salimen, Poteyliri
bilen séni qorshiwalimen. **4** Shuning bilen pes
qilinisen, Sen yer tégidin sözleydighan, Gepliring pestin,
yeni topa-changdin kélidighan, Awazing erwahlarni
chaqirghuchiningkidek yer tégidin chiqidu, Sözliring
topa-changdin shiwirlap chiqqandek bolidu; **5** Shu
chaghda düshmenliringning topi xuddi yumshaq
topa-changlardek, Yawuzlarning topi shamal uchurup
tashlaydighan topandek tozup kétidu. Bu ish birdinla,
tuyuqsiz bolidu! **6** Emdi samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar séning yéninggha kélidu;
Güldürmama, yer tewresh, küchlük shawqun, quyuntaz,
boran we yutuwalghuchi ot yalqunlar bilen sendin hésab
alidu. **7** Shundaq qilip Arielge qarshi jeng qilidighan,
Yeni uninggha we qel'e-qorghanliq mudapielerge jeng
qiliwatqan barliq ellerning nurghunlighan qoshunliri
kéchisi körgen chüshtiki körünüshtek yoqap kétidu.
8 Ach qalghan birsi chüsh körgende, Chüshide bir
néme yeydu; Biraq oyghansa, mana qorsiqi quruq
turidu; Changqighan birsi chüsh körgende, Chüshide su
ichidu; Biraq oyghansa, mana u halidin kétidu, U yenila
ussuzluqqa teshna bolidu; Mana Zion téghigha qarshi
jeng qiliwatqan ellerning nurghunlighan qoshunliri del
shundaq bolidu. **9** Emdi arisaldi boliwérip, Qaymuqup
kétinglar! Özünglarni qarighu qilip, qarighu bolunglar!
Ular mest boldi, biraq sharabtin emes! Ular ilengliship
qaldi, biraq haraqtin emes! **10** Chünki Perwerdigar silerge
gheplet uyqusi basquchi bir rohni töküp, Közünglarni
étiwetti; U peyghemberler we bash-közünglar bolghan
aldin körgüchilernimu chümkiwetti. **11** Mushu körgen
pütkül wehiy bolsa, siler üchün péchetliwétilgen bir
yögime kitabdek bolup qaldi; Xeq kitabni sawatliq
birsige bérip: — «Oqup bérishingizni ötünimen» —
dése, u: — «Oquyalmaymen, chünki péchiti bar iken»

— deydu. **12** Kitab sawatsiz birsige bérilip: — «Oqup
bérishingizni ötünimen» — déyilse, u: — «Men sawatsiz»
— deydu. **13** We Reb mundaq deydu: — «Mushu
xelq aghzi bilen Manga yéqinlashqanda, Tili bilen
Méni hörmetligende, Biraq qelbi bolsa Mendin yiraq
turghachqa, Mendin bolghan qorqushi bolsa, peqet
insan balisining petiwaliridinla bolidu, xalas; **14** Shunga
mana, Men mushu xelq arisida yene bir karamet
körsitimen; Karamet bir ishni karamet bilen qilimen;
Shuning bilen ularning danishmenlirining danaliqi
yoqilidu; Ularning aqillirining eqilliri yoshurunuwalghan
bolidu». **15** Özining pükken niyetlirini Perwerdigardin
yoshurush üchün astin yerge kiriwalghan, Öz ishlirini
qarangghuluqta qilidighan, We «Bizni kim köridu»
we «Kim bizni bilgen» dégenlerge way! **16** Ah,
silerning tetürlükünglar! Sapalchini séghiz laygha
oxshatqili bolamdu? Shundaqla ish özini Ishligüchige:
«U méni ishlimigen», Yaki shekillendürülgen özini
Shekillendürgüchige: «Uning eqli yoq» dése bolamdu?!
17 Chünki qisqa waqit ichidila, Liwan méwilik
baghgha aylandurulmamdu? Méwilik bagh bolsa orman
hésablanmamdu? **18** Shu künide gaslar shu yögime
kitabning sözlirini anglaydighan, Qarighular zulmet
hem qarangghuluqtin chiqip közliri köridighan bolidu;
19 Möminler bolsa Perwerdigardin téximu xursen
bolidu; Insanlar arisidiki miskinler Israildiki Muqeddes
Bolghuchidin shadlinidu. **20** Rehimsiz bolghuchi yoqaydu,
Mazaq qilghuchi ghayib bolidu; Qebihlik pursitini
kütidighanlarning hemmisi halak qilinidu; **21** Mana
[mushundaq ademler] ademni bir söz üchünla jinayetchi
qilidu, Derwazida turup rezillikke tenbih bergüchi üchün
tuzaq teyyarlap qoyidu, Heqqaniy ademning dewasini
sewebsiz bikar qiliwétidu. **22** Shunga Ibrahim üchün
bedel tölep qutquzghan Perwerdigar Yaqupning jemeti
toghruluq mundaq deydu: — «Hazir bolsa Yaqup xijilliqqa
qalmaydu, Hazir bolsa u tit-tit bolup chirayi tatirip
ketmeydu; **23** Chünki [Yaqup] qolumning ishligen emili
bolghan, öz arisida turghan ewladlirini körgen waqtida,
Ular namimni muqeddes dep ulughlaydighan, Yaqupning
Muqeddes Bolghuchisini pak-muqeddes dep bilidighan,
Israilning Xudasidin qorqidighan bolidu. **24** Rohi ézip
ketkenler yorutulidighan, Qaqshap yürgenler nesihet-
bilim qobul qilidighan bolidu.

30 «Asiy oghullarning ehwaligha way!» — deydu
Perwerdigar, — «Ular pilanlarni tüzmekchi, biraq
Mendin almaydu; Ular mudapie tosuqini berpa qilidu,
Biraq u Méning Rohim emes; Shundaq qilip ular gunahi
üstige gunah qoshuwalidu. **2** Ular Mendin héch sorimayla
Misirgha yol aldi; Pirewnning qaniti astidin panah
izdep, Misirning sayisige ishinip tayinidu yene! **3**
Chünki Pirewnning qaniti bolsa silerni yerge tashlap
let qilidu. Misirning sayisige ishinip tayinish silerge
bash qétimchiliq bolidu. **4** Pirewnning emirliri Zoan
shehiride bolsimu, Uning elchiliri Hanes shehirige
herdaim kélip tursimu, **5** Awam hemmisi özige paydisi
bolmaydighan, Héch yardimi we paydisi tegmeydighan,
Belki let qilip yerge tashlaydighan, Hetta reswa qilidighan
bir xelqtin nomus qilidighan bolidu. **6** Negewdiki
ulaghlar toghrisida yüklen'gen wehiy: — Ular japaliq,
derd-elemlik zémindin ötidu; Shu yerdin chishi shirlar
we erkek shirlar, Char yilan we wehshiy uchar yilanmu
chiqidu; Ular bayliqlirini ésheklerning dümbisige,
Göherlirini töge lokkilirigha yüklep, Özlirige héch payda
yetküzmeydighan bir xelqning yénigha kötürüp baridu.
7 Misir!? Ularning yardimi bikar hem quruqtur! Shunga
Men uni: «Héchnémini qilip bermeydighan Rahab» dep
atighanmen. **8** — Emdi bu sözning kelgüsi zamanlar
üchün, Guwahliq süpitide ebedil'ebedge turuwérishi
üchün, Hazir bérip buni hem tash taxtigha hem yögime
kitabqa yézip qoyghin. **9** Chünki bular bolsa asiy
bir xelq, Naehli oghullar, Perwerdigarning Tewrat-
terbiyisini anglashni xalimaydighan oghullardur. **10**
Ular aldin körgüchilerge: — «Wehiyni körmenglar!»,
We peyghemberlerge: «Bizge toghra bésharetlerni
körsetmenglar; Bizge ademni azade qilidighan, yalghan
bésharetlerni körsitinglar; **11** Senler [durus] yoldin
chiqish, Toghra teriqidin ayrilish! Israildiki Muqeddes
Bolghuchini aldimizdin yoq qilish!» — deydu. **12** —
Emdi Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: —
«Chünki siler mushu xewerni chetke qéqip, Zulumni
yölenchük qilip, burmilan'ghan yolgha tayan'ghininglar
tüpeylidin, **13** Shunga mushu qebihlik silerge égiz
tamning bir yériqidek bolidu, Tam pultiyip qalghanda,
u biraqla uni chéqiwétidu; **14** Xuddi sapal chine
héch ayimay chéqiwétilgendek U uni chéqiwétidu;
Uningdin hetta ochaqtin chogh alghudek, Baktin su
usqudek birer parchisimu qalmaydu». **15** Shunga Reb
Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq
deydu: — «Yénimgha towa bilen qaytip kélip aram
tapisiler, qutquzulisiler; Xatirjemlikte hem aman-
ésenlikte küch alisiler!», — Biraq siler ret qilghansiler.
16 Siler: — «Yaq, biz atlargha minip qachimiz» —
dédinglar, Shunga siler rast qachisiler! We «Biz chapqur
ulaghlargha minip kétimiz» — dédinglar; — Shunga
silerni qoghlighuchilarmu chapqur bolidu. **17** Minginglar
birining wehimisidin qachisiler; Beshining wehimiside
[hemminglar] qachisiler; Qéchip, tagh üstidiki yégane
bayraq xadisidek, Döng üstidiki tughdek qalisiler. **18**
We shunga silerge méhir-shepqet körsitimen dep,
Perwerdigar kütidu; Shunga U silerge rehim qilimen dep
ornidin qozghilidu; Chünki Perwerdigar höküm-heqiqet
chiqarghuchi Xudadur; Uni kütkenlerning hemmisi
bextliktur! **19** Chünki xalayiq yenila Zionda, yeni
Yérusalémda turidu; Shu chaghda siler yene héch
yighlimaysiler; Kötürgen nalengde U Özini sanga intayin
shepqetlik körsitidu; U nalengni anglisila, jawab béridu.
20 Reb silerge nan üchün müshküllükni, Su üchün azab-
oqubetni bersimu, Shu chaghda séning Ustazing yene
yoshuruniwermeydu, Belki közüng Ustazingni köridu;
21 Siler ong terepke burulsanglar, Yaki sol terepke
burulsanglar, Quliqing keyningdin: — «Yol mana mushu,
uningda ménginglar!» dégen bir awazni anglaysen.
22 Shu chaghda siler oyulghan mebudliringlargha
bérilgen kümüsh helge, Quyma mebudliringlargha
bérilgen altun helgimu dagh tegküzisiler; Siler ularni
adet latisini tashlighandek tashliwétip: — «Néri tur»
— deysiler. **23** U sen tériydighan uruqung üchün
yamghur ewetidu; Yerdin chiqidighan ashliq-mehsulat
hem küch-quwwetlik hem mol bolidu; Shu küni malliring
keng-azade yaylaqlarda yaylaydu; **24** Yer heydigen
kala we éshekler bolsa, Gürjek we ara bilen sorughan,

tuzlan'ghan helep yeydu. **25** Chong qirghinchiliq
bolghan küni, Yeni munarlar örülgen küni, Herbir
ulugh taghda we herbir égiz döngde bolsa, Enharlar we
ériqlar bolidu. **26** Perwerdigar Öz xelqining jarahitini
tangidighan, Ularning qamcha yarisini saqaytqan shu
künide, Ay sholisi quyash nuridek bolidu, Quyash nuri
bolsa yette hesse küchlük bolidu, Yeni yette kündiki
nurgha barawer bolidu. **27** Mana, Perwerdigarning
nami yiraqtin kélidu, Uning qehri yalqunlinip, Qoyuq
is-tütekliri kötürülidu; Lewliri ghezepke tolup, Tili
yutuwalghuchi yan'ghin ottek bolidu. **28** Uning nepesi
xuddi téship boyun'gha yétidighan kelkündek bolidu,
Shuning bilen U ellerni bimenilikni yoqatquchi ghelwir
bilen tasqaydu, Shundaqla xelq-milletlerning aghzigha
ularni azduridighan yügen salidu. **29** Muqeddes
bir héyt ötküzülgen kéchidikidek, könglünglardin
naxsha urghup chiqidu, Israilgha uyultash bolghan
Perwerdigarning téghigha ney nawasi bilen chiqqan
birsining xushalliqidek, könglünglar xushal bolidu. **30**
Perwerdigar heywetlik awazini yangritidu; U qaynighan
qehri, yutuwalghuchi yalqunluq ot, güldürmamiliq
yamghur, boran-shawqun, möldürler bilen Öz bilikini
sozup körsitidu. **31** Chünki Perwerdigarning awazi bilen
Asuriye yanjilidu, — Bashqilarni urush tayiqi [bolghan
Asuriye] yanjilidu! **32** We Perwerdigar teyyarlighan
kaltek bilen her qétim uni urghanda, Buninggha daplar
hem chiltarlar tengkesh qilinidu; U qolini oynitip
zerb qilip uning bilen küresh qilidu. **33** Chünki Tofet
qedimdin tartip teyyar turghanidi; Berheq, padishah
üchün teyyarlan'ghan; [Perwerdigar] uni chongqur hem
keng qilghan; Otunliri köp yalqunluq bir gülxan bar,
Perwerdigarning nepesi bolsa günggürt éqimidek uni
tutashturidu.

31 — Yardem izdep Misirgha barghanlarning haligha
way! Ular atlargha tayinip, Köp bolghanliqidin
jeng harwilirigha, Intayin küchlük bolghanliqidin atliq
eskerlerge ishinip ketti! Biraq Israildiki Muqeddes
Bolghuchigha qarimaydu, Perwerdigarni izdimeydu. **2**
Biraq Umu danadur! U külpet élip kélidu, Dégenlirini
qayturuwalmaydu; U buzuqlarning jemetige, Shundaqla
qebihlik qilghuchilargha yardemde bolghanlargha qarshi
ornidin qozghilidu. **3** Misirliqlar Tengri emes, ademler
xalas; Ularning atliri bolsa rohtin emes, ettin xalas;
Perwerdigar bolsa qolini uzartidu, Yardem bergüchi
bolsa putlishidu; Yardem bérilgüchi bolsa yiqilidu; Ular
hemmisi biraqla yoqilidu. **4** Chünki Perwerdigar manga
mundaq dégen: — «Owni tutuwalghan shir yaki arslanni
bir terep qilishqa top-top padichilar chaqirilghanda,
Shir yaki arslan ularning awazliridin hech qorqmay,
Shawqunliridin hech hoduqmay, Belki owni astigha
bésiwélip ghar-ghur talighinidek, Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarmu oxshashla Zion téghi we
égizlikliri üchün chüshüp jeng qilidu. **5** Üstide perwaz
qilidighan qushlardek samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Öz qaniti astigha Yérusalémni
alidu; Qaniti astigha élip, Zionni qutquzidu; Uning
«ötüp kétishi» bilen Zion nijatliqqa érishidu. **6** Siler
dehshetlik asiyliq qilghan Igenglarning yénigha towa
qilip qaytinglar, I Israil baliliri! **7** Chünki shu künide
insanlar herbiri özi üchün öz qoli bilen yasighan
kümüsh butlarni we altun butlarni: — «Gunahtur!» dep
tashliwétidu». **8** «Shu chaghda Asuriye qilich bilen
yiqilidu, Biraq baturning qilichi bilen emes; Bir qilich uni
yutuwalidu, biraq qilich adettiki ademningki bolmaydu;
U jénini élip qilichtin qachmaqchi bolidu, Arisidiki
yigitliri alwan'gha sélinidu. **9** Wehimidin uning «ul téshi»
yoqaydu; Uning serdarliri jeng tughidin alaqzadilishidu»
— dep jakarlaydu Zionda oti köyiwatqan, Yérusalémda
xumdéni yalqunlawatqan Perwerdigar.

32 Mana, heqqaniyliq bilen hökümranliq qilghuchi
bir padishah chiqidu; Emirler bolsa toghra höküm
chiqirip idare qilidu. **2** Hem shamalgha dalda bolghudek,
Boran'gha panah bolghudek, Qaghjiraq jaygha ériq-
sulardek, Changqap ketken zémin'gha qoram tashning
sayisidek bolghan bir adem chiqidu. **3** Shuning
bilen körgüchilerning közliri hech torlashmaydu,
Anglaydighanlarning quliqi éniq tingshaydu; **4**
Bengbashning köngli bilimni tonup yétidu, Kékechning
tili téz hem éniq sözleydu. **5** Pesendiler emdi
peziletlik dep atalmaydu, Piqsiq iplaslar emdi merd dep
atalmaydu, **6** Chünki pesende adem peslikni sözleydu,
Uning köngli buzuqchiliq teyyarlaydu, Iplasliq qilishqa,
Perwerdigargha dagh keltürüshke, Achlarning qorsiqini
ach qaldurushqa, Changqighanlarning ichimlikini
yoqitiwétishke niyetlinidu. **7** Berheq, iplas ademning
tedbirliri qebihtur; U qestlerni pemlep olturidu,
Möminlerni yalghan gep bilen, Yoqsulning dewasida
gep qilip uni weyran qilishni pemlep olturidu. **8**
Peziletlik ademning qilghan niyetliri berheq peziletliktur;
U pezilette muqim turidu. **9** Ornunglardin turup, i
xatirjem ayallar, awazimni anglanglar! I endishisiz qizlar,
sözlirimge qulaq sélinglar! **10** Bir yil öte-ötmeyla, i
bighem ayallar, Parakende qilinisiler! Chünki üzüm hosuli
bikargha kétidu, Méwe yighish yoq bolidu. **11** I xatirjem
ayallar, titrenglar! I endishisiz qizlar, patiparaq bolunglar!
Kiyiminglarni séliwétinglar, özünglarni yalang qilinglar,
chatriqinglargha böz baghlanglar! **12** Güzel étiz-baghlar
üchün, Méwilik üzüm talliri üchün meydenglargha urup
hesret chékinglar! **13** Üstide tiken-yantaqlar ösidighan
öz xelqimning zémini üchün, Shad-xuram öyler,
warang-churung qilip oynaydighan bu sheher üchün
qayghurunglar! **14** Chünki orda tashlinidu, Ademler
bilen liq tolghan sheher ademzatsiz bolidu, Istihkam
we közet munarliri uzun zaman'ghiche peqetla yawayi
éshekler zoq alidighan, Qoy padiliri ozuqlinidighan
boz yerler bolidu. **15** Taki Roh bizge yuqiridin
tökülgüche, Dalalar méwilik bagh-étizlar bolghuche,
Méwilik bagh-étizlar ormanzar dep hésablan'ghuche shu
péti bolidu. **16** Shu chaghda adalet dalani, Heqqaniyliq
méwilik bagh-étizlarni makan qilidu. **17** Heqqaniyliqtin
chiqidighini xatirjemlik bolidu, Xatirjemlikning netijisi
bolsa menggüge bolidighan aram-tinchliq we aman-
ésenlik bolidu. **18** Shuning bilen méning xelqim
xatirjem makanlarda, Ishenchlik turalghularda we tinch
aramgahlarda turidu. **19** Orman késilip yiqitilghanda
möldür yaghsimu, Sheher pütünley yer bilen yeksan
qiliwétilsimu, **20** Su boyida uruq térighuchilar, Kala we
ésheklerni keng dalagha qoyuwétidighanlar bextliktur!

33 I özüng bulang-talang qilinmighan, bashqilarni
bulang-talang qilghuchi, Bashqilar sanga asiyliq

qilmighan, Özüng asiyliq qilghuchi, Séning halinggha
way! Sen bulang-talangni boldi qilishing bilen, Özüng
bulang-talang qilinisen; Sen asiyliqni boldi qilishing
bilen, Özüng asiyliqqa uchraysen; **2** I Perwerdigar, bizge
méhir-shepqet körsetkeysen; Biz Séni ümid bilen kütüp
kelduq; Ötünimizki, Sen her seher [Israilgha] küchlük
bilek-qol, Qiyinchiliq peytliride nijatimiz bolghaysen. **3**
Top-top ademlerning ghowgha-chuqanliridin xelqler
beder qachidu; Sen [Xuda] qeddingni tik qilishing
bilen eller pitirap kétidu; **4** Chéketke lichinkiliri ot-
köklerni yighip yewalghandek, Silerge békitip bérilgen
olja yighiwélinidu; Chéketkiler uyan-buyan yügürgendek
ademler olja üstide uyan-buyan yügürüshidu. **5**
Perwerdigar üstün turidu, Berheq, Uning turalghusi
yuqirididur; U Zion'gha adalet we heqqaniyliq toldurdi; **6**
U bolsa künliringlarning tinch-amanliqi, nijatliq, danaliq
we bilimning bayliqliri bolidu; Perwerdigardin qorqush
Uning üchün göherdur. **7** Mana, ularning palwanliri sirtta
turup nale-peryad kötüridu; Sülh-ehde tüzgen elchiler
qattiq yighlishidu; **8** Yollar ademsiz qaldi; Ötkünchi
yolchilar yoq boldi; U ehdini buzup tashlidi; Sheherlerni
közige ilmaydu, Ademlerni hech etiwarlimaydu. **9**
Zémin matem tutidu, zeiplishidu; Liwan xijalettin
solishidu; Sharon chöl-bayawan'gha aylandi; Bashan we
Karmel bolsa qirip tashlandi. **10** Mana hazir ornumdin
turimen, — deydu Perwerdigar, — Hazir Özümni üstün
körsitimen, Hazir qeddimni kötürimen. **11** — Silerning
boyunglarda quruq ot-chöpla bar, Paxal tughisiler;
Öz nepesliringlar ot bolup özünglarni yutuwétidu;
12 Eller bolsa hak köydürülgendek köydürilidu;
Orulghan jighan-tikenlerdek otta köydürüwétilidu. **13**
— I yiraqtikiler, Méning qilghanlirimni anglanglar;
Yéqindikiler, Méning küch-qudritimni tonup yétinglar.
14 Ziondiki gunahkarlar qorqidu; Wehime iplaslarni
bésiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim menggülük yutqur
Ot bilen bille turidu? Kim ebedil'ebed yalqunlar bilen bir
makanda bolidu?» — deydu. **15** — «Heqqaniyliq yolida
mangidighan, Durus-lilla gep qilidighan, Zalimliqtin
kelgen haram paydigha nepretlinidighan, Parilarni
sun'ghuchilarni qolini pulangshitip ret qilidighan,
Qanning gépi bolsila quliqini yopurup anglimaydighan,
Peslik-rezillikke qarashni ret qilip, közini qachuridighan;
16 U yuqirini makan qilidu; Qoram tashlar uning
qorghini bolup, Yuqiri uning bashpanahi bolidu; Öz risqi
uninggha bérilidu, Uning süyi kapaletlik bolidu». **17**
— «Közliring Padishahni güzellikide köridu; Közliring
uzun'gha sozulghan zémin'gha nezer salidu. **18** Könglüng
wehime toghrisida chongqur oygha patidu; Royxetchi
beg qéni? Oljini ölcheydighan tarazichi beg qéni?
Istihkam-munarlarni sanighuchi beg qéni? **19** Qaytidin
esheddiy xelqni körmeysen, — Sen angqiralmaydighan,
boghuzida sözleydighan, Duduqlap gep qilidighan, gépini
chüshinelmeydighan bir xelqni ikkinchi körmeysen.
20 Ibadet héytlirimiz ötküzülidighan sheher Zion'gha
qara; Séning közüng Yérusalémning tinch-aman makan
bolghanliqini, Qozuqliri hergiz yulunmaydighan, Taniliri
hergiz üzülmeydighan, Ikkinchi yötkelmeydighan chédir
bolghanliqini köridu; **21** Shu yerde Perwerdigarning
shan-sheripi bizge körünidu, — U Özi deryalar, keng
östengler éqip turidighan bir jay bolidu; Palaqlar bilen
heydelgen héchqandaq kéme u jayda qatnimaydu,
We yaki hech heywetlik kéme u jaydin ötmeydu;
22 Chünki Perwerdigar bizning nijatkar-hakimimiz,
Perwerdigar bizge qanun Bergüchidur, Perwerdigar
— bizning Padishahimiz, U bizni qutquzidu! **23**
Séning tana-arghamchiliring boshighan bolsimu, [Israil]
yelken xadisining turumini mustehkem qilalmisimu,
Yelkenni yéyip chiqiralmisimu, U chaghda zor bir olja
üleshtürülidu; Hetta aqsaq-tokurlarmu oljini alidu. **24**
Shu chaghda shu yerde turghuchi: «Men késel» démeydu;
Shu jayni makan qilghan xelqning gunahliri kechürüm
qilinidu.

34 Yéqin kélinglar, i eller, anglanglar! I qowm-
xelqler, qulaq sélinglar! Yer-zémin we uningdiki
barliq mewjudatlar, Jimi alem we uning ichidin
chiqqan hemme mewjudatlar, Tingshanglar! **2** Chünki
Perwerdigarning barliq ellerge qarita ghezipi bar,
Uning derghezipi ularning barliq qoshunlirigha qarshi
turidu; U ularni halaketke pütüp qoyghan, Ularni
qirghinchiliqqa tapshuruwetken; **3** Ulardin öltürülgenler
sirtqa tashliwétilidu, Jesetliridin sésiqchiliq puraydu,
Taghlar ularning qéni bilen éritilidu; **4** Asmanlardiki
jimiki jisim-qoshunlar chirip yoq bolidu, Asmanlar
yögime kitabdek türülidu; Üzüm télining yopurmaqliri
xazan bolup, soliship chüshkendek, Yiglep ketken enjür
shéxidin chüshkendek, Ularning jimiki jisim-qoshunliri
yiqilidu; **5** Chünki shemshirim asmanlarda [qan bilen]
sughuruldi; Qaranglar, shemshirim Méning halaket
lenitimge uchrighan xelqqe, Yeni Édom üstige jazalash
üchün chüshidu; **6** Perwerdigarning bir shemshiri
bar; U qan'gha boyaldi; U yaghliq nersilerning yéghi
bilen, Öchke-qozilarning qéni bilen, Qochqar börikining
yéghi bilen ozuqlandurulghan; Chünki Perwerdigarning
Bozrah shehiride bir qurbanliqi, Édomda zor bir
qirghinchiliqi bar. **7** Mushu qirghinchiliqlar bilen
yawayi kalilar, Torpaqlar we küchlük buqilarmu yiqilidu.
Ularning zémini qan'gha chömülidu, Topa-changliri
yagh bilen mayliship kétidu. **8** Chünki Perwerdigarning
qisas alidighan bir küni, Zion dewasidiki hésab
alidighan yili bar. **9** [Édomdiki] éqinlar qarimaygha,
Uning topiliri günggürtke aylandurulidu; Zémini bolsa
köyüwatqan qarimay bolidu. **10** Uning oti kéche-
kündüz öchürülmeydu; Is-tütekliri menggüge örleydu;
U dewrdin-dewrgiche xarabilikte turidu; Héchkim
ikkinchi u yerge ayagh basmaydu. **11** Chöl huwqushi
we chirqirighuchi huwqushlar uni igiliwalidu; Chong
huwqush we qagha-quzghunlar shu yerde uwilaydu; Xuda
uninggha «tertipsizlik-bimenilikni ölcheydighan tana»ni,
We «qup-quruqluqni ölcheydighan tik ölchigüch»ni
tartidu. **12** Birsi kélip [Édomning] ésilzadilirini
padishahliqini [idare qilishqa] chaqirsa, Ulardin héchkim
bolmaydu; Uning emirliri yoq qiliwétilgen bolidu.
13 Ordilirida tikenler, Qel'e-qorghanlirida chaqqaq-
jighanlar ösüp chiqidu; U chilbörilerning makani,
«Huwqushlarning ordisi» bolidu. **14** Shu yerde chöl-
bayawandiki janiwarlar, yawayi itlar jem bolidu; Herbir
«öchke jin» öz qérindishigha towlaydu; Tün mexluqliri
shu yerde makanlishidu, Uni özige aramgah qilip
turidu. **15** «Oq yilan» shu yerde uwilaydu, Uning
sayiside tuxumlaydu, Balilirini yighip baqidu. Qorultaz-
tapqushlar herbiri öz jüpi bilen shu yerde toplinidu; **16**

Perwerdigarning yögime kitabidin izdep oqup baqqin;
Ulardin héchbiri chüshüp qalmaydu; Héchqaysisining
öz jorisi kem bolmaydu; Chünki Özining aghzi ulargha
buyrughan; Uning Öz Rohi ularni toplighan. **17** Chünki
[Perwerdigar] Özi ular üchün chek tashlap, Öz qoli bilen
zémin'gha tana tartip ulargha teqsim qilip bergen; Ular
uninggha menggüge igidarliq qilidu, Dewrdin-dewrgiche
shu yerni makan qilidu.

35 — Dala hem qaghjirap ketken jaylar ular
üchün xushal bolidu; Chöl-bayawan shadlinip
zepirandek chéchekleydu; **2** U berq urup chéchekleydu,
Shadliqqa shadliq qoshulup tentene qilidu; Liwanning
shan-sheripi, Karmel we Sharondiki güzellik we sür
uninggha bérilidu; Ular Perwerdigarning shan-sheripini,
Xudayimizning güzelliki we heywitini köridu. **3** Ajiz
qollarni küchlendürünglar, Égilip mangidighan tizlarni
chingitinglar, **4** Yüriki aghqanlargha: — «Ching turunglar!
Qorqmanglar! Mana, Xudayinglargha qarap béqinglar;
Qisas kélidu — Xudaning hésab élish küni kélidu!
U Özi kélidu, silerni qutquzidu!» — deng! **5** Andin
qarighuning közi échilidu, Gasning qulaqliri ochuq
qilinidu, **6** Andin aqsaq-tokurlar kéyiktek oynaqlap
sekreydu; Gachining tili naxsha éytidu; Chünki dalada
sular, Chöl-bayawanlarda derya-éqinlar urghup tashidu;
7 Pizhghirin chöl-jezire kölchekke, Changqighan yerler
bulaqlargha aylinidu; Chilbörilerning makani — ular
yatqan jay, Qomush we yékenler ösüp, chimenlikke
aylinidu. **8** Shu yerde égiz kötürülgen bir yol, Tüptüz bir
yol bolidu; U «pak-muqeddeslikning yoli» dep atilidu;
Napaklar uningdin ötüshke bolmaydu, Shu yol mexsus
shular üchün békitilip yasalghanki, — Hetta nadanlarmu
uningda ézip ketmeydu; **9** Shu yerde shir bolmaydu,
Uning üstige héch yirtquch haywan chiqmaydu; (Ular
shu yerde héch tépilmaydu) — Nijat arqiliq hörlükke
chiqqanlar shu yerde mangidu! **10** Perwerdigarning
bedel tölep qutquzghanliri qaytip kélidu, Küylerni éytip
Zion'gha yétip kélidu; Ularning bashlirigha menggülük
shad-xuramliq qonidu; Ular xushalliq we shadliqqa
chömgen bolidu; Qayghu-hesret hem uh-nadametler
beder qachidu.

36 Hezekiyaning on tötinchi yili shundaq boldiki,
Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq
qel'e-qorghanliq sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni
ishghal qildi. **2** Andin Asuriye padishahi «Rab-Shakeh»
[dégen serdarni] chong bir qoshun bilen Laqish
shehiridin Yérusalémgha ewetti. U Kir yughuchilarning
étizining boyidiki yolda, yuqiri kölchekning norining
béshigha kélip turdi. **3** Shuning bilen Hilqiyaning oghli,
ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégi
bolghan Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi
bolghan Yoahlar uning yénigha keldi **4** we Rab-
Shakeh ulargha mundaq dédi: — Siler Hezekiyagha:
— «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga
mundaq dédi, denglar: — «Séning mushu ishen'gen
tayanching zadi némiti? Sen: (u peqet gepla, xalas!) —
«Urush qilish tedbir-meslihitimiz hem küchimiz bar»
— deysen; sen zadi kimge tayinip manga qarshi ökte
qopisen? **6** Mana, sen yériqi bar ashu qomush hasa,
yeni Misirgha tayinisen! Birsi uninggha yölense, uning
qoligha sanjip kiridu; mana Misir padishahi Pirewn'ge
tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! **7** Eger
sen manga: «Biz Xudayimiz bolghan Perwerdigargha
tayinimiz» — déseng, Hezekiya özi Yehudadikilerge we
Yérusalémdikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki mushu
ibadetgah aldidila Perwerdigargha ibadet qilishinglar
kérek» dep, shu [Perwerdigargha] atalghan «yuqiri
jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular
ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi? **8** Emdi
xojam Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kel: —
«Eger sende atqa mineligüdek eskerliring bolsa, men
sanga ikki ming atni bikargha bérey!» **9** Sende undaqlar
bolmisa, xojamning emeldarlirining eng kichiki bolghan
bir leshker béshini qandaqmu chékindüreleysiler?! Sen
jeng harwiliri we atlarni élish üchün Misirgha tayinisen
téxi! **10** Men emdi mushu zéminni halak qilish üchün
Perwerdigarsiz keldimmu? Perwerdigar derweqe manga:
«Mushu zéminni halak qilishqa chiqqin!» — dédi!»» **11**
Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — «Péqirlirigha
aramiy tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizge
ibraniy tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning
quliqigha kirmisun!» — dédi. **12** Biraq Rab-Shakeh: —
«Xojam méni mushu gepni xojanglargha we silergila
éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte
sépilda olturghanlargha déyishke ewetken emesmu?
Chünki ular siler bilen birlikte öz poqini yégüchi
hem öz süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. **13**
Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: —
«Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini
anglap qoyunglar!» — dep warqiridi. **14** «Padishah
mundaq deydu: — «Hezekiya silerni aldap qoymisun!
Chünki u silerni qutquzalmaydu. **15** Uning silerni: —
«Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher
Asuriye padishahining qoligha chüshüp ketmeydu» dep
Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar!». **16**
Hezekiyagha qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi
mundaq deydu: — «Men bilen sülhiliship, men terepke
ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning
üzüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin
méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin
su ichisiler; **17** ta men kélip silerni bughdayliq hem
sharabliq bir zémin'gha, néni bar hem üzümzarliri
bar bir zémin'gha, — zémininglargha oxshash bir
zémin'gha apirip qoyghuche yep-ichiwéringlar! **18**
Hezekiyaning silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu»
dep ishendürüshige yol qoymanglar! El-yurtlarning ilah-
butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining qolidin
qutquzghanmu? **19** Xamat we Arpad dégen yurtlarning
ilah-butliri qéni? Sefarwaim shehirining ilah-butliri qéni?
Ular Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?!
20 Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini
qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar
Yérusalémni méning qolumdin qutquzalamdu?»». **21**
Anglighuchilar süküt qilip uninggha jawaben héchqandaq
bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: —
«Uninggha jawab bermenglar». **22** Andin Hilqiyaning
oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi
Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-
kécheklirini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-
Shakehning geplirini uninggha uqturdi.

37 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda,
kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen qaplap
Perwerdigarning öyige kirdi. **2** U Hilqiyaning oghli,
ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna
we kahinlarning aqsaqallirini böz yépinchaqlighan
péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti.
3 Ular uninggha: — «Hezekiya mundaq deydu: —
«Balilar tughulay dep qalghanda anining tughqudek
hali qalmighandek, mushu kün külpet chüshidighan,
reswa we mazaq qilinidighan bir kündur. **4** Öz xojisi
bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa
ewetken Rab-Shakehning geplirini Perwerdigar Xudaying
nezirige élip tingshisa, bularni anglighan Perwerdigar
Xudaying shu gepler üchün uning dekkisini bérermikin?
Shunga qép qalghan qaldilar üchün awazingni kötürüp,
bir duayingni berseng»» — dédi. **5** Shu gepler
bilen Hezekiyaning xizmetkarliri Yeshayaning aldigha
keldi. **6** Yeshaya ularga: — «Xojayininglargha: —
«Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining
chaparmenlirining sen anglighan ashu manga kupurluq
qilghuchi gepliridin qorqma; **7** Mana, Men uninggha
bir rohni kirgüzimen; shuning bilen u ighwani anglap,
öz yurtigha qaytidu. U öz zéminida turghanda uni
qilich bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. **8** Rab-
Shakeh kelgen yoli bilen qaytip mangghanda, Asuriye
padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini anglap,
uning yénigha keldi; Asuriye padishahi Libnah shehirige
qarshi jeng qiliwatqanidi. **9** Andin padishah: «Éfiopiye
padishahi Tirhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup
yolgha chiqti» dégen xewerni anglidi. Shu xewerni
anglighanda u yene Hezekiyagha elchilerni mundaq
xet bilen ewetti: — **10** «Siler Yehuda padishahi
Hezekiyagha mundaq denglar: — «Sen tayinidighan
Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining
qoligha tapshurulmaydu» déginige aldanma; **11** Mana,
sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni
néme qilghanlirini, ularni ilah-butlirigha atap halak
qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qandaqmu
qutquzulisen? **12** Ata-bowilirim halak qilghan ellerni
bolsa, ularning ilah-butliri qutquzghanmu? Gozan,
Haran, Rezef shehiridikilernichu? Télassarda turghan
Édenlernichu? **13** Xamat padishahi, Arpad padishahi,
Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahliri
qéni?»». **14** Hezekiya xetni ekelgüchilerning qolidin
élip oqup chiqti. Andin u Perwerdigarning öyige kirip,
Perwerdigarning aldigha xetni yéyip qoydi. **15** Hezekiya
Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — **16** «I
kérublar otturisida turghan, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: —
Sen Özüngdursen, jahandiki barliq el-yurtlarning
üstidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zéminni
Yaratquchisen. **17** I Perwerdigar, quliqingni töwen
qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar,
körgeysen; Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat
Xudani haqaretlep éytqan hemme geplirini anglighaysen!
18 I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme
yurtlarni we shulargha béqindi bolghan yurtlarnimu
xarabe qilip, **19** Ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken;
chünki ularning ilahliri ilah emes, belki insan qoli
bilen yasalghanlar, yaghach we tash, xalas; shunga
Asuriyelikler ularni halak qildi. **20** Emdi, i Perwerdigar
Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlargha Séning, peqet
Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüsh üchün,
bizni uning qolidin qutquzghaysen!». **21** Shuning bilen
Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq
dédi: — — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu:
— «Sen Manga Sennaxérib toghruluq dua qilishing bilen,
22 Perwerdigarning uninggha qarita dégen sözi shudurki:
— «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni kemsitidu, Séni
mazaq qilip külidu; Yérusalémning qizi keyningge qarap
béshini chayqaydu; **23** Sen kimni mazaq qilip kupurluq
qilding? Sen kimge qarshi awazingni kötürüp, Neziringni
üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi!
24 Qulliring arqiliq sen Rebni mazaq qilip: — «Men
nurghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqilirigha,
Liwan tagh baghirligha yétip keldimki, Uning égiz kédir
derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning
eng yuqiri égizlikige yamishiip chiqip, Uning eng bük-
baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. **25** Özüm quduq
kolap su ichtim; Putumning uchidila men Misirning
barliq derya-östenglirini qurutuwettim — déding.
26 — Sen shuni anglap baqmighanmiding? Uzundin
buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip
shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki,
Mana, sen qel'e-qorghanliq sheherlerni xarabilerge
aylandurdung; **27** Shuning bilen u yerde turuwatqanlar
küchsizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi;
Ular étizdiki ottek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki
ot-chöpler ösmey qurup ketkendek boldi. **28** Biraq
séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-
kirginingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkiningni
bilimen; **29** Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning,
hakawurliship ketkenlikingning quliqimgha yetkini
tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen,
Yüginimni aghzinggha salimen, Özüng kelgen yol bilen
séni qayturimen. **30** I [Hezekiya], shu ish sanga alamet
bésharet boliduki, — Mushu yili özlükidin ösken, Ikkinchi
yili shulardin chiqqanlarmu rizqinglar bolidu; Üchinchi
yili bolsa térisyiler, orisiler, üzüm köchetlirini tikisiler;
Ulardin chiqqan méwilerni yeysiler. **31** Yehuda jemetidiki
qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu,
Yuqirigha qarap méwe béridu; **32** Chünki Yérusalémdin
bir qaldisi, Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu;
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. **33** Shunga
Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq
deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne
uninggha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötürüp
aldigha kelmeydu, Ne uninggha qarita qashalarnimu
yasimaydu. **34** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, Shu
yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu, —
deydu Perwerdigar. **35** — Chünki Özüm üchün we
Méning qulum Dawut üchün bu sheherni etrapidiki
sépildek qoghdap qutquzimen». **36** Shuning bilen
Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning
bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi.
Mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning
hemmisining ölgenlikini kördi! **37** Shunga Asuriye
padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe
shehirige qaytip turdi. **38** Shundaq boldiki, u öz buti
Nisroqning butxanisida uninggha choqunuwatqanda,
oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap

öltürüwetti; andin ular Ararat dégen yurtqa qéchip ketti.
Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

38 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir
késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya
peyghember uning qéshigha bérip, uninggha: —
Perwerdigar mundaq deydu: — — Öyüng toghruluq
wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen, — dédi.
2 Hezekiya yüzini tam terepke qilip Perwerdigargha dua
qilip: **3** — I Perwerdigar, Séning aldingda heqiqet we
pak dil bilen méngip yürgenlikimni, neziring aldingda
durus bolghan ishlarni qilghanliqimni eslep qoyghaysen,
— dédi. We Hezekiya yighlap éqip ketti. **4** Andin
Perwerdigarning sözi Yeshayagha yétip mundaq déyildi:
— **5** Bérip Hezekiyagha mundaq dégin: — Perwerdigar,
atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni
anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, künliringge
yene on besh yil qoshimen; **6** Shuning bilen Men
séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin
qutquzimen; Men sépil bolup bu sheherni qoghdaymen. **7**
Shuning bilen Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen
qilidighanliqini sanga ispatlash üchün Perwerdigardin
mundaq bésharetlik alamet boliduki, **8** Mana, Men
quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey üstige
chüshken sayisini on qedem keynige yandurimen».
Shuning bilen quyashning chüshken sayisi on basquch
keynige yandi. **9** Yehuda padishahi Hezekiya késel bolup,
andin késilidin eslige kelgendin kéyin mundaq xatirilerni
yazdi: **10** — «Men: «Ömrümning otturisida tehtisaraning
derwazilirigha bériwatimen, Qalghan yillirimdin mehrum
boldum» — dédim. **(Sheol h7585)** **11** Men: — «Tiriklerning
zéminida turup Xudayim Yahni, Yahni körelmeydighan,
Shundaqla «hemme nerse yoq bolghan» jayda turghanlar
bilen bille turup, insannimu körelmeydighan boldum» —
dédim. **12** Méning turalghum charwichining chédiridek
özümdin yötkilip ketti; Men bapkar öz toqughinini
türüwetkinidek hayatimni türiwettim; U méni toqush
destigahidin késiwetti; Tang bilen kech ariliqida Sen
[Xuda] jénimni alisen; **13** Tang atquche men kütüp,
özümni tinchlandurup yürimen, Biraq U shirgha oxshash
hemme söngeklirimni sundurghandek qilidu; Tang
bilen kech ariliqida Sen [Xuda] jénimni alisen. **14**
Men qarlighach yaki turnidek wichirlap yürimen;
Paxtektek ah-uh urimen; Közlirim yuqirigha qarash
bilen ajizliship kétidu; I reb, méni zulum basti! Jénimgha
képil bolghin! **15** Néme désem bolar? Chünki U manga
söz qildi we Özi mushu ishni qildi! Jénim tartqan azab
tüpeylidin men bar yillirimda qedemlirimni sanap bésip
awaylap mangimen. **16** I Reb, ademler mushundaq
sawaqlar bilen yashishi kérek; Rohim mushu sawaqlardin
hayatini tapidu; Sen méni eslimge keltürüp, méni hayat
qilding! **17** Mana, özümning bext-tinchliqim üchün
azab üstige azab tarttim; Manga bolghan söygüng
tüpeylidin jénimni halaket hangidin chiqardingsen;
Sen hemme gunahlirimni keyningge chörüwettingsen.
18 Chünki tehtisara Sanga rehmet éytalmaydu; Ölüm
Séni medhiyiliyelmeydu; Hanggha chüshiwatqanlar
Séning heqiqet-wapaliqinggha ümid baghliyalmaydu.
(Sheol h7585) **19** Özüm bügün qilghinimdek Sanga
rehmet éytidighanlar tirikler, tiriklerdur; Ata bolghuchi
oghullirigha heqiqet-wapaliqingni bildüridu. **20**
Perwerdigar méni qutquzushqa niyet baghlighandur; Biz
bolsaq, qalghan ömrimizde her küni Perwerdigarning
öyide saz chélip medhiye naxshlirimni éytimiz!». **21**
(Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlap, yarisigha
chaplanglar, u eslige kélidu», dégenidi **22** we Hezekiya:
— «Méning Perwerdigarning öyige chiqidighanliqimni
ispatlaydighan qandaq bésharetlik alamet bérilidu?» dep
sorighanidi).

39 Shu peytte Baladanning oghli Babil padishahi
Mérodaq-Baladan Hezekiyaning késel bolup yétip
qalghanliqini hem eslige kelgenlikini anglighachqa,
Hezekiyagha xetlerni hediye bilen ewetti. **2** Hezekiya
elchilerni xushalliq bilen kütüp, uning xezine-
ambarlirida saqlan'ghan nersilirini körsetti; yeni
kümüshni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni,
sawut-qorallarni saqlaydighan öyning hemmisini we
bayliqlirining barliqini körsetti; uning ordisi we
yaki pütkül padishahliqi ichidiki nersilerdin Hezekiya
ularga körsetmigen birimu qalmidi. **3** Andin Yeshaya
peyghember Hezekiyaning aldigha bérip, uningdin:
— «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa
nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq
bir yurttin, yeni Babildin kelgen», dédi. **4** Yeshaya
yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep soridi.
Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular kördi;
bayliqlirimning arisidin ularga körsetmigen birimu
qalmidi» — dédi. **5** Yeshaya Hezekiyagha mundaq dédi: —
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
sözini anglap qoyghin: — **6** — Mana shundaq künler
kéliduki, ordangda bar nersiler we bügün'ge qeder ata-
bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme nerse Babilgha
élip kétilidu; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar,
7 — hemde [Babilliqlar] oghulliringni, yeni özüngdin
bolghan ewladliringni élip kétidu; shuning bilen ular
Babil padishahining ordisida aghwat bolidu. **8** Shuning
bilen Hezekiya öz-özige: «Öz künlirimde bolsa aman-
tinchliq, [Xudaning] heqiqet-wapaliqi bolidiken'ghu»
dep, Yeshayagha: — «Siz éytqan Perwerdigarning mushu
sözi yaxshi iken» — dédi.

40 Xelqimge teselli béringlar, teselli béringlar, depla
yüridu Xudayinglar; **2** Yérusalémning qelbige söz
qilip uninggha jakarlanglarki, Uning jebir-japaliq waqti
axirlashti, Uning qebihliki kechürüm qilindi; Chünki u
Perwerdigarning qolidin barliq gunahlirining ornigha
ikki hessilep [méhir-shepqitini] aldi. **3** Anglanglar,
dalada birsining towlighan awazini! «Perwerdigarning
yolini teyyarlanglar, Chöl-bayawanda Xudayimiz üchün
bir yolni kötürüp tüptüz qilinglar! **4** Barliq jilghilar
kötürülidu, Barliq tagh-döngler pes qilinidu; Egri-
toqaylar tüzlinidu, Ongghul-dongghul yerler tekshilinidu.
5 Perwerdigarning shan-sheripi körünidu, We barliq
ten igiliri uni teng köridu; Chünki Perwerdigarning Öz
aghzi shundaq söz qilghan!». **6** — Anglanglar, bir awaz
«jakarla» deydu; Jakarlighuchi bolsa mundaq sorap: —
«Men némini jakarlaymen?» — dédi. [jawab bolsa: —]
«Barliq ten igiliri ot-chöptur, xalas; We ularning barliq
wapaliqi daladiki gülge oxshash; **7** Ot-chöp solishidu,
gül xazan bolidu, Chünki Perwerdigarning Rohi üstige
püwleydu; Berheq, [barliq] xelqmu ot-chöptur! **8** Ot-
chöp solishidu, gül xazan bolidu; Biraq Xudayimizning

kalam-sözi menggüge turidu!» **9** — I Zion'gha xush xewer
élip kelgüchi, yuqiri bir taghqa chiqqin; Yérusalémgha
xush xewerni élip kelgüchi, Awazingni küchep kötürgin!
Uni kötürgin, qorqmighin! Yehudaning sheherlirige: —
«Mana, Xudayinglargha qaranglar» dégin! **10** Mana,
Reb Perwerdigar küch-qudritide kéliwatidu, Uning
biliki Özi üchün hoquq yürgüzidu; Mana, Uning alghan
mukapati Özi bilen bille, Uning Özining in'ami Özige
hemrah bolidu. **11** Qoychidek U Öz padisini baqidu;
U qozilarni bilek-qoligha yighidu, ularni quchaqlap
mangidu, Émitküchilerni U mulayimliq bilen yétekleydu.
12 Kim derya-okyanlarning sulirini ochumida ölchep
belgiligen, Asmanlarni ghérichlap békitken, Jahanning
topa-changlirini misqallap salghan, Taghlarni tarazida
tarazilap, Dönglerni jingda tartip ornatqan? **13**
Kim Perwerdigarning Rohigha yolyoruq bergen? Kim
Uninggha meslihetchi bolup ögetken? **14** U kim bilen
meslihetleshken, Kim Uni eqilliq qilip terbiyeligen?
Uninggha hökům-heqiqet chiqirish yolida kim yétekligen,
Yaki Uninggha bilim ögetken, Yaki Uninggha yorutulush
yolini kim körsetken? **15** Mana, Uning aldida el-yurtlar
Uninggha nisbeten chélekte qalghan bir tamcha sudek,
Tarazida qalghan topa-changdek hésablinidu; Mana,
U arallarni zerriche nersidek qoligha alidu; **16** Pütkül
Liwan bolsa [qurban'gah] otigha, Uning haywanliri bolsa
bir köydürme qurbanliqqa yetmeydu. **17** El-yurtlar
uning aldida héchnerse emestur; Uninggha nisbeten
ular yoqning ariliqida, Quruq-menisiz dep hésablinidu.
18 Emdi siler Tengrini kimge oxshatmaqchisiler? Uni
némige oxshitip sélishturisiler? **19** [Bir butqimu?!] Uni
hünerwen qélipqa quyup yasaydu; Zerger uninggha
altun hel béridu, Uninggha kümüsh zenjirlerni
soqup yasaydu. **20** Yoqsullarning béghishlighudek
undaq hediyiliri bolmisa, chirimeydighan bir derexni
tallaydu; U lingship qalmighudek bir butni oyup
yasashqa usta bir hünerwen izdep chaqiridu. **21** Siler
bilmemsiler? Siler anglap baqmighanmusiler? Silerge
ezeldin éytilmighanmidu? Yer-zémin apiride bolghandin
tartip chüshenmeywatamsiler? **22** U yer-zéminning
chembirikining üstide olturidu, Uningda turuwatqanlar
uning aldida chaqchiqirlardek turidu; U asmanlarni
perdidek tartidu, Ularni xuddi makan qilidighan
chédirdek yayidu; **23** U emirlerni yoqqa chiqiridu;
Jahandiki sotchi-beglerni artuqche qilidu. **24** Ular
tikildimu? Ular térildimu? Ularning gholi yiltiz tarttimu?
— Biraq U üstigila püwlep, ular soliship kétidu, Quyun
ularni topandek élip tashlaydu. **25** Emdi Méni kimge
oxshatmaqchisiler? Manga kim tengdash bolalisun?»
— deydu Muqeddes Bolghuchi. **26** Közliringlarni
yuqirigha kötürüp, qaranglar! Mushu mewjudatlarni
kim yaratqandu? Ularni kim türküm-türküm qoshunlar
qilip tertiplik epchiqidu? U hemmisini nami bilen bir-
birlep chaqiridu; Uning küchining ulughluqi, qudritining
zorluqi bilen, Ulardin birimu kem qalmaydu. **27** —
Némishqa shuni dewérisen, i Yaqup? Némishqa mundaq
sözlewérisen, i Israil: — «Méning yolum Perwerdigardin
yoshurundur, Xudayim méning dewayimgha éren
qilmay ötiwéridu!»? **28** Siler bilmigenmusiler? Anglap
baqmighanmusiler? Perwerdigar — Ebedil'ebedlik Xuda,
Jahanning qerilirini Yaratquchidur! U ya halsizlanmaydu,
ya charchimaydu; Uning oy-bilimining tégige hergiz
yetkili bolmaydu. **29** U halidin ketkenlerge qudret
béridu; Maghdursizlargha U berdashliqni hessilep
awutidu. **30** Hetta yigitler halidin kétip charchap
ketsimu, Baturlar bolsa putliship yiqilsimu, **31**
Biraq Perwerdigargha telmürüp kütkenlerning küchi
yéngilinidu; Ular bürkütlerdek qanat kérip örleydu;
Ular yügürüp, charchimaydu; Yolda méngip, halidin
ketmeydu!

41 — «I arallar, süküt qilip Méning aldimgha
kélinglar; Xelqlermu küchini yéngilisun! Ular yéqin
kelsun, söz qilsun; Toghra hökům qilish üchün özara
yéqinlishayli!» **2** «Kim sherqtiki birsini oyghitip, Uni
heqqaniyliq bilen Öz xizmitige chaqirdi? U ellerni uning
qoligha tapshuridu, Uni padishahlar üstidin hökümranliq
qilduridu; Ularni uning qilichigha tapshurup topa-
changgha aylanduridu, Ularni uning oqyasi aldida shamal
uchurghan paxal-topandek qilidu. **3** U ularni qoghliwétip,
Putini yerge tegküzmey dégüdek mangidu, aman-
ésenlik ichide ötiwéridu; **4** Elmisaqtin tartip dewrlerni
«Barliqqa kel» dep chaqirip, Bularni békitip ada qilghan
kim? Men Perwerdigar Awwal Bolghuchidurmen, Axiri
bolghanlar bilenmu bille Bolghuchidurmen; Men dégen
«U»durmen. **5** Arallar shu ishlarni körüp qorqishidu;
Jahanning chet-chétidikiler titrep kétidu; Ular bir-
birige yéqinliship, aldigha kélidu; **6** Ularning herbiri öz
qoshnisigha yardem qilip, Öz qérindishigha: «Yüreklik
bol!» — deydu. **7** Shuning bilen neqqashchi zergerni
righbetlendüridu, Métalni yapilaqlap bolqa oynatquchi
sendelni bazghan bilen soqquchini righbetlendürüp:
«Kepsherligini yaxshi!» deydu; Shuning bilen uni
lingship qalmisun dep butning putini mixlar bilen
békitidu. **8** Biraq sen, i qulum Israil, I Özüm tallighan
Yaqup, Ibrahim Méning dostumning ewladi: — **9**
Men jahanning qeridin élip kelgen, Yerning eng
chetliridin chaqirighinim sen ikensen; Men sanga «Sen
méning qulumdursen, Men séni tallighan, Séni hergiz
chetke qaqmaymen» — dégenidim. **10** — Qorqma;
chünki Men sen bilen billidurmen; Uyan-buyan qarap
hoduqmanglar; Chünki Men séning Xudayingdurmen;
Men séni kücheytimen, Berheq, Men sanga yardemde
bolimen! Berheq, Men Özümning heqqaniyliqimni
bildürgüchi ong qolum bilen séni yöleymen. **11** Mana,
sanga qarap ghaljirliship ketkenlerning hemmisi xijil
bolup shermende bolidu; Sanga shikayet qilghuchilar
yoq déyerlik bolidu, halak bolidu. **12** Sen ularni
izdiseng, héch tapalmaysen; Sen bilen dewalashquchilar
— Sanga qarshi urush qilghuchilar yoq déyerlik,
héch bolup baqmighandek turidu. **13** Chünki Men
Perwerdigar Xudaying ong qolungni tutup turup, sanga:
— «Qorqma, Men sanga yardemde bolimen!» deymen. **14**
Qorqma, sen qurt bolghan Yaqup, Israilning baliliri! Men
sanga yardemde bolimen!» — deydu Perwerdigar, yeni
séning Hemjemet-Qutquzghuching, Israildiki Muqeddes
Bolghuchi. **15** Mana, Men séni köp hem ötkür
chishliq yéngi bir dan ayrighuchi tirna qilimen;
Sen taghlarni yanjip, ularni pare-pare qiliwétisen,
Dönglernimu köküm-talqan'gha aylanduruwétisen. **16**
Sen ularni soruysen, Shamal ularni uchurup kétidu,
Quyun ularni tarqitiwétidu; We sen Perwerdigar bilen
shadlinisen, Israildiki Muqeddes Bolghuchini iptixarlinip
medhiyeleysen. **17** Bozekler we yoqsullar su izdeydu,

lékin su yoq; Ularning tili ussuzluqtin qaghjirap kétidu;
Men Perwerdigar ularni anglaymen; Men Israilning
Xudasi ulardin waz kechmeymen. **18** Men qaqas
égizliklerde deryalarni, Jilghilar ichide bulaqlarni
achimen; Dalani kölchekke aylandurimen, Tatirang
yerdin sularni urghutup su bilen qaplap bérimen. **19**
Dalada kédir, akatsiye, xadas we zeytun derexlirini
östürüp bérimen; Chöl-bayawanda archa, qarighay we
boksus derexlirini birge tikimen; **20** Shundaq qilip
ular bularni körüp, bilip, oylinip: — «Perwerdigarning
qoli mushularni qilghan, Israildiki Muqeddes Bolghuchi
uni yaratqan!» dep teng chüshinishidu. **21** —
Muhakimiliringlarni otturigha qoyunglar, deydu
Perwerdigar; — Küchlük sewebliringlarni chiqiringlar,
deydu Yaqupning Padishahi. **22** — [Butliringlar]
élip kirilsun, Bizge némilerning yüz béridighanliqini
éytsun; Ilgiriki ishlarni, ularning üjür-büjürlirigiche köz
aldimizda körsetsun, Shundaqla bulardin chiqidighan
netijilerni bizge bildürüsh üchün éytip bersun; — Yaki
bolmisa, kelgüsidiki ishlarni anglap bileyli; **23** Silerning
ilahliq ikenlikinglarni bilishimiz üchün, Kéyinki yüz
béridighan ishlarni bizge bayan qilinglar; Qandaqla
bolmisun, Bizni hang-tang qilip uni teng köridighan qilish
üchün, Birer yaxshi ish yaki yaman bir ishni qilinglar!
24 Mana, siler yoqning ariliqida, Ishligininglarmu yoq
ishtur; Silerni tallighuchi bir lenitidur. **25** Birsini shimal
tereptin qozghidim, u kélidu; U künchiqishtin Méning
namimni jakarlap kélidu; U birsi hak layni dessigendek,
sapalchi lay cheyligendek emeldarlarning üstige hujum
qilidu; **26** Bizge uqturush üchün, kim muqeddemdin
buyan buni éytqan? Yaki Bizni «U heqiqettur» dégüzüp
bu ishtin burun uni aldin'ala éytqan? Yaq, héchkim
éytmaydu; Berheq, héchkim bayan qilmaydu; Sözünglarni
angliyalighuchi berheq yoqtur! **27** Men deslepte
Zion'gha: — «Mushu ishlargha köz tikip turunglar! Köz
tikip turunglar!» dédim, Yérusalémgha xush xewerni
yetküzgüchini ewetip berdim. **28** Men qarisam, shular
arisida héchkim yoq — Meslihet bergüdek héchkim yoq,
Shulardin sorisam, jawab bergüdek héchkimmu yoq. **29**
Qaranglar, ular hemmisi quruq; Ularning yasighanliri yoq
ishtur, Quyma mebudliri quruq shamaldek menisizdur.

42 Qaranglar, mana Men yöleydighan Öz qulumgha!
Jénimning xushalliqi bolghan Méning tallighinim;
Men Öz Rohimni uning wujudigha qondurimen, Shuning
bilen u ellerge höküm-heqiqetni yetküzüp béridu. **2**
U ne warqirap-jarqirimaydu, ne chuqan kötürmeydu
ne awazini kochilarda anglatmaydu. **3** Taki u ghelibe
bilen toghra hökümlerni chiqarghuche, Yanjilghan
qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan
pilikni öchürmeydu; **4** Höküm-heqiqetni yer yüzide
tiklimigüche, U halsizlanmaydu, köngli yanmaydu;
Arallarmu uning perman-qanunini telmürüp kutidu.
5 Asmanlarni yaritip ularni kergen, Yer-zéminni hem
uningdin chiqqanlarni yayghan, Uningda turuwatqan
xelqqe nepes, Uning üstide méngiwatqanlargha
roh bergüchi Tengri Perwerdigar mundaq deydu:
— **6** Menki Perwerdigar séni heqqaniyliq bilen
shuninggha chaqirghanmenki, — Séning qolungni
tutimen, Séni qoghdap saqlaymen, Hem séni xelqqe
ehde süpitide, Ellerge bir nur qilip bérimen; **7** Qarighu
közlerni échishqa, Zindandin mehbuslarni, Türmide
qarangghuluq ichide olturghanlarni qutquzushqa séni
[ewetimen]. **8** Men Perwerdigardurmen; Méning namim
shudur; Shan-sheripimni bashqa birsige, Manga tewe
bolghan medhiyini oyma mebudlargha bermeymen.
9 Mana, aldinqi ishlar bolsa emelge ashurulghan;
Silerge yéngi ishlarni jakarlaymen; Ular téxi yüz
bermigüche, Men ularni silerge bayan qilimen. **10**
— Perwerdigargha yéngi naxsha éytinglar, I déngizda
yürgenler hem uning ichidiki hemme mewjudatlar,
Arallar hem ularda turghanlarmu, Jahanning chet-
chetliridin Uni medhiyilenglar! **11** Dala hem uningdiki
sheherler, Kédar qebilisidikiler turghan kentler awazini
kötürsun, Séladikiler yuqiri awazda naxsha éytsun,
Taghlarning choqqiliridin tentene qilsun! **12** Ular
Perwerdigarni ulughlisun, Uning medhiyiliri arallardimu
jakarlansun. **13** Perwerdigar palwandek chiqidu, Batur
leshkerdek otluq muhebbitini qozghaydu; U warqiraydu,
berheq shirdek hörkireydu; Düshmenliri üstige zor
küch-qudritini körsitidu. **14** — «Men ebedil'ebed
sükütte turup keldim; Jim turup özümni bésiwélip
keldim; Biraq hazir tolghiqi tutqan ayaldek inchiqlap
towlaymen; Hem hasiraymen hem ingraymen! **15** Men
taghlarni hem dönglerni chölderitimen, Ularning hemme
yéshilliqlirini qurutiwétimen; Deryalarni arallargha
aylanduruwétimen; Kölcheklernimu qaghjiritimen.
16 Qarighularni özi bilmigen bir yol bilen apirip
qoyimen, Ularni ular bilmigen yollarda yétekleymen;
Ularning aldida qarangghuluqni nur, Egri-toqay
yerlerni tüptüz qilimen. Men mushu ishlarni qilmay
qalmaymen, Ulardin héch waz kechmeymen. **17** Oyma
mebudlargha tayan'ghanlar, Quyma mebudlargha: «Siler
ilahlirimizdur» dégenler bolsa, Ular yoldin yandurulmay
qalmaydu, Qattiq shermende qilinidu. **18** — «Anglanglar,
i gaslar! Qarighular, körüsh üchün qaranglar! **19**
Méning qulumdin bashqa yene kim qarighu? Méning
ewetken «elchim»din bashqa yene kim gas? Kim
Men bilen ehdileshkendek shunche qarighudu? Kim
Perwerdigarning qulidek shunche qarighudu? **20** Sen
nurghun ishlarni körgining bilen, Biraq neziringge héch
almaysen; Uning quliqi échilghini bilen, U anglimaydu».
21 Perwerdigar Öz heqqaniyliqi üchün layiq kördiki,
Tewrat-qanunini ulugh hem shan-shereplik dep körsetti.
22 Biraq shular bolsa olja élin'ghan hem bulang-talang
qilin'ghan bir xelqtur; Ularning hemmisi ora-tuzaqta
tutulghan, Gündixanilarda qamilip ghayib bolidu; Ular
gheniymet bolidu, Héchkim qutquzmaydu; Ular olja
bolidu, Héchkim: «Qayturup bérish!» démeydu. **23** Biraq
aranglarda kim buninggha qulaq salsun? Kim bularni
anglap kelgüsi zamanlargha köngül qoysun? **24** Emdi
kim Yaqupni olja qilghan? Kim Israilni bulangchilargha
tapshurup bergen? Buni qilghini bolsa, biz gunah qilip
kemsitken Perwerdigar emesmu? Chünki ular Uning
yollirida méngishni xalimaytti; Yaki Uning qanunigha
itaet qilmaytti. **25** Shunga U ular üstige ghezep-qehrini,
Urushning zorawanliqini töküp chüshürdi; Bular uning
etrapigha ot tutashturdi; Biraq u tonup yetmidi; Bular
uni köydürdi, biraq u héch sawaq almidi.

43 Biraq hazir i Yaqup, séni Yaratquchi Perwerdigar,
I Israil, séni Shekillendürgüchi mundaq deydu:

— «Qorqma; chünki Men sanga hemjemet bolup séni
qutquzghan; Séni Öz namim bilen atighanmen; Sen
Méningkidursen! **2** Sen sulardin ötkiningde, Men sen
bilen bille bolimen; Deryalardin ötkiningde, ular séni
gherq qilmaydu; Sen otta méngip yürginingde, sen
köymeysen; Yalqunlar üstüngde ot almaydu. **3** Chünki
Men bolsam Xudaying Perwerdigar, Israildiki Muqeddes
Bolghuchi, Qutquzghuchingdurmen; Séni qutuldurush
üchün Misirni bedel qilip berdim, Ornunggha Éfiopiye
hem Sébani almashturdum. **4** Sen nezirimde qimmetlik
bolghachqa, Men sanga izzet-hörmet keltürgen hem
séni söygen; Shunga Men yene ornunggha ademlerni,
Jéninggha xelqlerni tutup bérimen; **5** Qorqma, chünki
Men sen bilen billedurmen; Men neslingni sherqtin, Séni
gherbtin yighip epkélimen; **6** Men shimalgha: — «Tapshur
ularni!» We jenubqa: — «Ularni tutup qalma! Oghullirimni
yiraqtin, qizlirimni jahanning chet-chetliridin epkélip
ber; **7** Méning namim bilen atalghan herbirsini, Men
Öz shan-sheripim üchün yaratqan herbirsini epkélip
ber!» — deymen, «Men uni shekillendürdüm, Men uni
apiride qildim!»». **8** U «közi bar» qarighu xelqni, Yeni
«quliqi bar» gaslarni aldigha élip keldi. **9** — «Barliq eller
yighilsun, Xelqler jem bolsun! Ulardin kimmu mundaq
ishlarni jakarliyalisun? Yeni kim mushundaq «ilgiriki
ishlar»ni [aldin'ala] bizge anglitip baqqan? Bar bolsa,
özlirini ispatlashqa guwahchilirini aldigha keltürsun;
Bolmisa, ular bu ishlarni anglighandin kéyin: — «Bu bolsa
heqiqet!» dep étirap qilsun! **10** Siler [xelqim] Méning
guwahchilirim, Hem Men tallighan qulum [men üchün]
guwahchidur, Shundaq iken, siler Méni tonup, Manga
ishinip, Hem chüshinip yetkeysilerki: — «Men dégen
«U»durmen, Mendin ilgiri hech ilah shekillenmigen,
Hem Mendin kéyinmu hech shekillenmeydu; **11** Men,
Men Perwerdigardurmen; Mendin bashqa Qutquzghuchi
yoqtur». **12** — Aranglarda «yat ilah» bolmighan waqitta,
Men [meqsitimni] jakarlighan, Men qutquzghan hem shu
ishlarning dangqini chiqarghanmen; Shunga siler Méning
Tengri ikenlikimge guwahchisiler, — deydu Perwerdigar.
13 «Berheq, ezeldin buyan Men dégen «U»durmen,
Méning qolumdin héchkim héchkimni qutquzalmaydu;
Men ish qilsam, kim tosalisun? **14** Hemjemet-
Qutquzghuchinglar bolghan Perwerdigar, Israildiki
Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — Silerni dep
Men Babilni jazalatquzup, Ularning hemmisini, jümlidin
kaldiylerni, Qachqun süpitide özliri xushalliq bilen
pexirlen'gen kémilerge olturushqa chüshüriwétimen. **15**
Men bolsam Perwerdigar, silerge Muqeddes Bolghuchi,
Israilni Yaratquchi, silerning Padishahinglardurmen. **16**
Déngizdin yolni chiqarghuchi, Dawalghughan sulardin
yol achquchi Perwerdigar mundaq deydu: — **17** (U jeng
harwisini we atni, qoshun-küchlerni chiqarghuchidur:
— Ular biraqla yiqilidu, turalmaydu; Ular öchüp
qalghan, chiragh pilikidek öchürülgen) **18** — Mushu
ötken ishlarni eslimenglar, Qedimki ishlar toghruluqmu
oylanmanglar; **19** Chünki mana Men yéngi bir ishni
qilimen; U hazirla barliqqa kélidu; Siler uni körmey
qalamsiler?! Men hetta dalalardimu yol achimen, Chöl-
bayawanda deryalarni barliqqa keltürimen! **20** Daladiki
haywanlar, chilböriler hem huwqushlar Méni ulughlaydu;
Chünki Men Öz xelqim, yeni Öz tallighinimgha ichimlik
teminleshke, Dalalarda sularni, Chöl-bayawanlarda
deryalarni chiqirip bérimen. **21** Men mushu xelqni
Özüm üchün shekillendürgenmen; Ular Manga bolghan
medhiyilerni éytip ayan qilidu. **22** Biraq, i Yaqup, sen
namimni chaqirghining bilen Özümni izdimiding, I
Israil, eksiche sen Mendin könglüng yénip harsinding;
23 Sen élip kelgen «köydürme qurbanliq» qoyliringni
Manga qilghan emes, «Inaq qurbanliq»liring bilen Méni
hörmetligen emessen; Men «ashliq hediye»ni qilish
bilen séni «qulluq»qa qoymaqchi emesmen, Xushbuy
yéqip séni harsindurmaqchi bolghan emesmen! **24** Sen
pulni xejlep Manga hech égir élip kelmigensen, Sen
«Inaq qurbanliq»liringning yéghi bilen Méni razi qilip
qanaetlendürgen emessen; Eksiche sen gunahliring bilen
Méni qulluqqa qoymaqchi bolghansen, Itaetsizliking
bilen Méni harsindurdung. **25** Men, Men Özüm üchünla
séning asiyliqliringni öchüriwetküchimen, Men séning
gunahliringni ésimge keltürmeymen. **26** Emdi ötmüshüng
toghruluq Méni eslitip qoyghin, Munazire qilishayli,
Özüngni aqlighudek géping bolsa dewergin! **27** Birinchi
atang gunah qilghan; Séning sherhchiliring bolsa
Manga asiyliq qildi. **28** Shunga Men ibadetxanamdiki
yétekligüchilerni napak qilimen, Hemde Yaqupni halak
lenitige uchrashqa, Israilni reswachiliqta qaldurushqa
békittim.

44 Biraq hazir, i Yaqup Méning qulum, I Méning
tallighinim Israil, angla! — **2** Séni yasighan,
baliyatqudin tartipla séni shekillendürgen, sanga
yardemde bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: —
«Qorqma, i Méning qulum Yaqup, I Méning tallighinim
«Yeshurun», qorqma! **3** Chünki Men ussap ketkenning
üstige suni, Qaghjiraq yerning üstige kelkünlerni
quyup bérimen; Nesling üstige Rohimni, Perzentliring
üstige berikitimni quyimen; **4** Ular yumran chöpler
arisidin, Ériq-östengler boyidiki mejnun tallardek ösidu;
5 Birsi: «Men Perwerdigargha tewemen» — deydu,
Yene birsi bolsa Yaqupning ismi bilen özini ataydu;
Yene bashqa birsi qoli bilen: «Men Perwerdigargha
tewemen» dep yazidu, Shundaqla Israilning ismini
özining ismige yandash qoshidu. **6** Israilning padishahi
Perwerdigar, Yeni Israilning hemjemet-qutquzghuchisi,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Men bolsam Tunji hem Axiridurmen;
Mendin bashqa hech ilah yoqtur. **7** Qéni, kim Méning
qedimki xelqimni tiklep békitkinimdek bir ishni jakarlap,
aldin'ala bayan qilip, andin uni Méning aldimgha
Mendek tiklep qoyalaydu? Qéni, kim kéyinki ishlarni,
kelgüside bolidighan ishlarni aldin'ala bayan qilalisun!
8 Qorqmanglar, sarasimige chüshüp ketmengler!
Men ilgiri mushularni silerge anglitip, aldin bayan
qilghan emesmu? Mushu toghruluq siler Méning
guwahchilirimdursiler. Mendin bashqa ilah barmu?
Berheq, bashqa Qoram Tash yoq; héchbiridin xewirim
yoqtur. **9** Oyulghan mebudni shekillendürgenlerning
hemmisining ehmiyiti yoq; Ularning etiwarlighan
nersilirining hech paydisi yoqtur; Mushulargha bolghan
«guwahchilar» bolsa, özliri qarighu, héchnémini bilmes;
Derweqe netijisi ularning özlirige shermendiliktur. **10**
Kim bir «ilah»ni shekillendürgen bolsa, Héch paydisi
yoq bir mebudni quyghan, xalas! **11** [Mebudning] barliq
hemrahliri shermende bolidu; Mebudni yasighuchilar

bolsa ademdur, xalas; Ularning hemmisi yighilip, ornidin
turup körsun, Ular qorqushup, shermendichilikte
qalidu. **12** Mana tömürchi saymanlirini [qoligha élip],
Choghlar üstide [mushu nersini] bazghanliri bilen soqup
shekillendüridu; Andin u küchlük qoli bilen uninggha
ishleydu; Biraq uning qorsiqi échip maghduridin qalidu;
Su ichmey u halsizlinip kétidu. **13** Yaghachchi bolsa
yaghach üstige ölchesh yipini tartidu; U qelem bilen
üstige endize sizidu; Uni rende bilen rendileydu; U
yene perka bilen sizip jijaydu; Axirda u uni ademning
güzellikige oxshitip insan teqi-turqini shekillendüridu;
Shuning bilen u öyde turushqa teyyar qilinidu. **14** Mana u
bir küni özi üchün kédir derexlirini késishke chiqidu! (U
eslide archa we dub derexlirini élip özi üchün ormanliq
arisigha tikip chong qilghanidi; U qarighaymu tikkenidi,
yamghur uni ündürdi). **15** Mushu yaghachlardin otun
élinidu; Birsi uningdin élip, issinidu; Mana, u ot yéqip,
nan yéqiwatidu; U yene uningdin élip bir ilahni yasaydu
hem uninggha ibadet qilidu; Uni oyulghan mebud
qilip uninggha bash uridu. **16** Démek, yérimini otta
köydüriwétidu; Yérimi bilen gösh yeydu; U kawab
qilip qan'ghuche yeydu; Berheq, u issinip, öz-özige: —
«Ah, rahetlinip issindimmen, otni körüwatimen!» —
deydu. **17** Biraq qalghini bilen u bir ilahni yasaydu; Bu
uning mebudi bolidu; U uning aldigha yiqilip ibadet
qilidu; U uninggha dua qilip: «Méni qutquzghaysen;
Chünki sen méning ilahimdursen» — deydu. **18** Bu
[kishiler] héch bilmeydu, héch chüshenmeydu; Chünki u
ularni körmisun dep közlirini, Ularni chüshenmisun dep
könglini suwaq bilen suwiwetken. **19** Ulardin héchbiride
mushularni könglige keltürüp: — «Yaghachning yérimini
men otta köydürdüm, Yérimining choghliri üstide
men nan yaqtim; Men kawabmu qilip yewaldim;
Qalghinini bir lenetlik nerse qilamtim? Men bir parche
yaghachqa bash uramtim!» — dégudek héch bilim
yaki yorutulush yoqtur. **20** Uning yégini küllerdur!
Uning köngli éziqturulghan! U öz-özini azdurdi!
Shuning bilen u özining jénini qutquzalmaydu, Yaki:
«Méning ong qolumda bir saxtiliq bar emesmu?» —
déyelmeydu. **21** Mushu ishlarni ésingde tut, i Yaqup, I
Israil, chünki sen Méning qulumdursen; Men séni yasap
shekillendürdüm; Sen Méning qulumdursen, i Israil, Sen
Méning ésimdin héch chiqmaysen! **22** Itaetsizliklringni
bulutni öchürüwetkendek, Gunahliringni tumanni
öchürüwetkendek öchürüwettim; Méning yénimgha
qaytip kel; Chünki Men séni hemjemetlik qilip
hörlükke sétiwaldim. **23** I asmanlar, naxsha éytinglar,
chünki Perwerdigar shu ishni qilghan! I yerning
tégiliri, shadlinip, yangranglar! I taghlar, ormanlar
we ulardiki herbir derexler, Yangritip naxshilar
éytinglar! Chünki Perwerdigar Yaqupni hemjemetlik
qilip hörlükke sétiwaldi, U Israil arqiliq güzellikini
körsitidu!». **24** «Séning Hemjemet-Qutquzghuching
bolghan, séni baliyatquda yasap shekillendürgen
Perwerdigar mundaq deydu: — Men bolsam hemmini
Yaratquchi, Asmanlarni yalghuz kergenmen, Öz-
özümdinla yer-zéminni yayghan Perwerdigardurmen;
25 (U bolsa yalghan [peyghemberlerning] bésharetlirini
bikar qilghuchi, Palchilarni qaymuqturghuchi,
Danalarni yolidin yandurghuchi, Ularning bilimlirini
nadanliqqa aylandurghuchi; **26** Öz qulining sözini
emelge ashurghuchi, Rosul-elchilirining nesihetlirini
muweppeqiyetlik qilghuchi, Yérusalémgha: «Sen
ahalilik bolisen», Yehuda sheherlirige: «Qaytidin
qurulisiler; xarabenglarni eslige keltürimen» — dégüchi;
27 Chongqur déngizgha: «Quruq bol, Deryaliringni
qurutimen» — dégüchi; **28** Hem Qoresh toghrisida:
«U Méning qoy padichim, u Méning könglümdikige
toluq emel qilip, Yérusalémgha: «Qurulisen», Hem
ibadetxanigha: «Séning ulung sélinidu» deydu» —
dégüchidur): —

45 Perwerdigar Özi «mesih qilghini»gha, Yeni ellerni
uninggha béqindurush üchün Özi ong qolidin
tutup yöligen Qoreshke mundaq deydu: — (Berheq,
Men uning aldida padishahlarning tambilini yeshtürüp
yalingachlitimen, «Qosh qanatliq derwazilar»ni uning
aldida échip bérimen, Shuning bilen qowuqlar ikkinchi
étilmeydu) — **2** «Men séning aldingda méngip
égizliklerni tüz qilimen; Mis derwazilarni chéqip
tashlaymen, Tömür taqaqlirini sunduruwétimen;
3 We sanga qarangghuluqtiki göherlerni, Mexpiy
jaylarda saqlan'ghan yoshurun bayliqlarni bérimen;
Shuning bilen özüngge isim qoyup séni chaqirghuchini,
Yeni Men Perwerdigarni Israilning Xudasi dep
bilip yétisen. **4** Men Öz qulum Yaqup, Yeni Öz
tallighinim Israil üchün, Ismingni özüm qoyghan;
Sen Méni bilmigining bilen, Men yenila sanga isim
qoydum. **5** Men bolsam Perwerdigar, Mendin bashqa
biri yoq; Mendin bashqa Xuda yoqtur; Sen Méni
tonumighining bilen, Men bélingni baghlap chingittimki,
6 Künchiqishtin künpétishqiche bolghanlarning
hemmisi Mendin bashqa héchqandaq birining yoqluqini
bilip yétidu; Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri
yoqtur. **7** Nurni shekillendürgüchi, qarangghuluqni
Yaratquchidurmen, Bext-xatirjemlikni Yasighuchi,
balayi'apetni Yaratquchidurmen; Mushularning
hemmisini qilghuchi Men Perwerdigardurmen». **8** — «I
asmanlar, yuqiridin yaghdurup béringlar, Bulutlarmu
heqqaniyliq töküp bersun; Yer-zémin échilsun; Nijat hem
heqqaniyliq méwe bersun; Zémin ikkisini teng östürsun!
Men, Perwerdigar, buni yaratmay qoymaymen». **9** —
«Öz Yaratquchisining üstidin erz qilmaqchi bolghan'gha
way! U yer-zémindiki chine parchiliri arisidiki bir
parchisi, xalas! Séghiz lay özini shekillendürgüchi
sapalchigha: — «Sen néme yasawatisen?» dése, Yaki
yasighining sanga: «Séning qolung yoq» dése bolamdu?
10 Öz atisigha: «Sen néme tughdurmaqchi?» Yaki bir
ayalgha: — «Séni némining tolghiqi tutti?» — dep
sorighan'gha way! **11** Israildiki Muqeddes Bolghuchi,
yeni uni Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — Emdi
kelgüsi ishlar toghruluq sorimaqchimusiler yene? Öz
oghullirim toghruluq, Öz qolumda ishliginim toghruluq
Manga buyruq bermekchimusiler!? **12** Men peqetla yer-
zéminni yasighan, uninggha insanni Yaratquchidurmen,
xalas! Öz qolum bolsa asmanlarni kergen; Ularning
samawi qoshunlirinimu sepke salghanmen. **13** Men
uni heqqaniyliq bilen turghuzghan, Uning barliq
yollirini tüz qildim; U bolsa shehirimni quridu, Ne
heq ne in'am sorimay u Manga tewe bolghan esirlerni
qoyup béridu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **14** Perwerdigar mundaq deydu: —
«Misirning mehsulatliri, Éfiopiyening we égiz boyluqlar

bolghan Sabiyliqlarning malliri sanga ötidu; Ular özliri séningki bolidu, Sanga egiship mangidu; Özliri kishen-
zenjirlen'gen péti sen terepke ötidu, Ular sanga bash
urup sendin iltija bilen ötünüp: — «Berheq, Tengri
sende turidu, bashqa biri yoq, bashqa héchqandaq
Xuda yoqtur» dep étirap qilidu. **15** «I Israilning
Xudasi, Nijatkar, derheqiqet Özini yoshuruwalghuchi
bir Tengridursen!». **16** Ular hemmisi istisnasiz
xijil bolup, shermende bolidu; Mebudni yasighanlar
shermende bolup, birlikte kétip qalidu; **17** Israil bolsa
Perwerdigar teripidin menggülük nijat-qutulush bilen
qutquzulidu; Ebedil'ebedgiche xijil bolmaysiler, Héch
shermendichilikni körmeysiler. **18** Chünki asmanlarni
yaratqan, yer-zéminni shekillendürüp yasighan, uni
mezmut qilghan Xuda bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — (U uni quruq-menisiz bolushqa emes, belki
ademzatning turalghusi bolushqa yaratqanidi) «Men
bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur; **19** — Men
mexpiy halda yaki zémindiki birer qarangghu jayda söz
qilghan emesmen; Men Yaqupqa: «Méni izdishinglar
bihudilik» dégen emesmen; Men Perwerdigar heq
sözleymen, Tüz gep qilimen; **20** Yighilinglar, kélinglar; I
ellerdin qachqanlar, jem bolup Manga yéqinlishinglar;
Özi oyghan butni kötürüp, héch qutquzalmaydighan bir
«ilah»qa dua qilip yüridighanlarning bolsa héch bilimi
yoqtur. **21** Emdi ular öz geplirini bayan qilish üchün
yéqin kelsun; Meyli, ular meslihetliship baqsun! Kim
mushu ishni qedimdinla jakarlighanidi? Kim uzundin
béri uni bayan qilghan? U Men Perwerdigar emesmu?
Derweqe, Mendin bashqa héch ilah yoqtur; Hem adil
Xuda hem Qutquzghuchidurmen; Mendin bashqa biri
yoqtur. **22** I yer-zéminning chet-yaqiliridikiler, Manga
telpünüp qutquzulunglar! Chünki Men Tengridurmen,
bashqa héchbiri yoqtur; **23** Men Özüm bilen qesem
ichkenmen, Mushu söz heqqaniyliq bilen aghzimdin
chiqti, hergiz qaytmaydu: — «Manga barliq tizlar
pükülidu, Barliq tillar Manga [itaet ichide] qesem
ichidu». **24** Shu chaghda: «Heqqaniyliq we küch
bolsa peqet Perwerdigardidur» — déyilidu, Kishiler
del Uningla qéshigha kélidu; Ghaljirliship, uninggha
ghezeplen'genlerning hemmisi shermende bolidu. **25**
Israilning ewladlirining hemmisi Perwerdigar teripidin
heqqaniy qilinidu, We ular Uni danglishidu.

46 Bel bolsa tiz pükti, Nébo éngishiwatidu; Ularning
mebudliri ulaghlarning zémmisige, kalilarning
zimmisige chüshti; Siler kötürgen nersiliringlar emdi
ulaghlargha artilghan bolup, Halsiz ulaghlargha éghir
yük bolidu! **2** Ular éngishidu, birlikte tiz pükishidu;
Ular mushu yükni qutquzalmaydu, Belki özliri esirge
chüshidu. **3** I Yaqupning jemeti, Shundaqla Israil
jemetining qaldisi, Ananglarning qorsiqidiki chaghdin
tartip üstümge artilghanlar, Baliyatqudiki chaghdin tartip
kötürülüp kelgenler, — Manga qulaq sélinglar! **4** Siler
qérighuchimu Men yenila shundaqturmen, Chéchinglar
aqarghuchimu Men silerni yüdüp yürimen; Silerni
yasighan Mendurmen, silerni kötürimen; Silerni yüdüp
qutquzimen. **5** Emdi Méni kimge oxshatmaqchi, Yaki
kimni Manga teng qilmaqchisiler? Uni Manga oxshash
dep, Siler kimni Men bilen sélishturmaqchisiler? **6** Ular
bolsa hemyanidin altunni chéchip bérip, Kümüshnimu
tarazigha salidu, Bir zergerni yalliwalidu, U bir mebudni
yasap béridu; Ular yiqilidu, derweqe choqunidu! **7**
Ular uni mürisige artidu, Uni kötürüp, öz ornigha
qoyidu; Andin u ashu yerde öre turidu; U ornidin
qozghilalmaydu; Birsi uninggha yélinip tileydu, Lékin u
jawab bermeydu; U kishini awarichilikidin qutquzmaydu.
8 Mushu ishlarni ésinglarda tutunglar; Shundaqla
özünglarni heqiqiy erkeklerdek körsitinglar; I, itaetsizler,
Buni ésinglargha keltürünglar; **9** Ilgiriki ishlarni, yeni
qedimdin bolghan ishlarni ésinglargha keltürünglar;
Chünki Men Tengridurmen, bashqa biri yoqtur; Men
Xudadurmen, Manga oxshashlar yoqtur; **10** Men:
«Méning békitkinim orunlinidu, Könglümge barliq
pükkenlerni emelge ashurmay qoymaymen» dep, Ishning
netijisini bashtila, Aldin'ala téxi qilinmighan ishlarni
ayan qilip éytquchidurmen; **11** Künchiqishtin yirtquch
bir qushni, Yeni könglümge pükkinimni ada qilghuchi bir
ademni yiraq yurttin chaqirghuchidurmen. Berheq, Men
söz qilghan, Berheq, Men uni choqum emelge ashurimen;
Buni niyet qilghanmen, Berheq, Men uni wujudqa
chiqirimen. **12** I heqqaniyliqtin yiraq ketken jahillar,
Manga qulaq sélinglar: — **13** Men heqqaniyliqimni
yéqin qilimen, U yiraqlashmaydu; Shuningdek Méning
nijatim hem kéchikmeydu; Men Zion'gha nijat yetküzüp,
Israilgha julaliq-güzellikimni tiklep bérimen».

47 «I Babilning pak qizi, kélip topa-changgha
oltur; I kaldiylerning qizi, textsiz bolup yerge
oltur! Chünki sen «latapetlik we nazuk» dep ikkinchi
atalmaysen. **2** «Tügmen téshini chörüp, un tart
emdi, Chümperdengni échip tashla, Könglikingni
séliwet, Pachiqingni yalingachla, Deryalardin su kéchip
öt; **3** Uyatliqing échilidu; Berheq, nomusunggha
tégilidu; Men intiqam alimen, Héchkimni ayap
qoymaymen. **4** Bizning Hemjemet-Qutquzghuchimiz
bolsa, «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar» Uning nami; U Israildiki Muqeddes
Bolghuchidur. **5** I kaldiylerning qizi, süküt qélip jim
oltur, Qarangghuluqqa kirip ket; Chünki buningdin kéyin
ikkinchi «seltenetlerning xanishi» dep atalmaysen. **6**
Men Öz xelqimdin ghezeplendim, Shunga Özümning
mirasimni bulghiwettim, Shuning bilen ularni qolunggha
tapshurup berdim; Sen bolsang ulargha héchqandaq
rehim körsetmiding; Yashan'ghanlarning üstigimu
boyunturuqlarni intayin éghir qilip salding; **7** Shuning
bilen sen: — «Men menggüge xanish bolimen» dep,
Mushu ishlarni könglüngdin héch ötküzmiding; Ularning
aqiwitini héch oylap baqmidingsen. **8** Emdi hazir, i
endishisiz yashap kelgüchi, Öz-özige: «Menla bardurmen,
mendin bashqa héchkim yoqtur, Men hergiz tul
ayalning japasini yaki balilardin mehrum bolushning
japasini tartmaymen» — dégüchi, I sen eysh-ishretke
bérilgüchisen, Shuni anglap qoy: — **9** «Del mushu
ikki ish, — Balilardin mehrum bolush we tulluq — Bir
deqiqide, bir kün ichidila béshinggha teng chüshidu;
Nurghunlighan jadugerlikliring tüpeylidin, Bek köp
epsunliring üchün ular toluq béshinggha kélidu. **10**
Chünki sen özüngning rezillikingge tayan'ghansen, Sen
«Héchkim méni körmeydu» — déding; Séning danaliqing
we biliming özüngni éziqturup, Sen könglüngde: —
«Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtur» —

déding. **11** Biraq balayi'apet séni bésip kélidu; Sen
uning kélip chiqishini bilmeysen; Halaket béshinggha
chüshidu; Sen héchqandaq «hamiy puli» bilen uni
tosalmaysen; Sen héch kütmigen weyranchiliq tuyuqsiz
séni bésip chüshidu. **12** Emdi qéni, yashliqingdin
tartip özüngni upritip kelgen epsunliringni, Shundaqla
nurghunlighan jadugerlikliringni hazir oqup turiwer;
Kim bilsun, sen ulardin payda körüp qalamsen?
Birer némini tewritip qoyalarsen herqachan?! **13** Sen
alghan meslihetliring bilen halsizlinip ketting; Emdi
asmanlargha qarap tebir bergüchiler, Yultuzlargha qarap
palchiliq qilghuchilar, Yéngi aylarni közitip munejjimlik
qilip ishlarni «aldin'ala éytquchilar» ornidin teng turup
béshinggha chüshidighanlardin séni qutquzsun! **14** Mana,
ular paxaldek bolup kétidu; Ot ularni köydüriwétidu; Ular
özlirini yalqunning qolidin qutquzalmaydu; Biraq ularda
ademni issitqudek héch kömür, Yaki adem issin'ghudek
héch gülxan yoqtur! **15** Séni aware qilghan, Yashliqingdin
tartip sende soda qilghanlar sanga mushundaq paydisiz
bolidu; Herbiri öz yolini izdep kétip qalidu; Séni
qutquzghudek héchkim yoqtur.

48 I Yaqupning jemeti, «Israil»ning ismi bilen
atalghanlar, «Yehuda bulaqliri»din chiqqansiler,
Perwerdigarning namini ishlitip qesem qilghuchisiler,
Israilning Xudasini tilgha alghuchisiler, Biraq bular
heqiqet hem heqqaniyliqtin emes! Munularni anglap
qoyunglar: — **2** (Chünki ular «muqeddes sheher»ning
namini ishlitip özlirige isim qilidu, Téxi Israilning
Xudasigha «tayinar»mish! Uning nami bolsa samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardur!) **3** Men
burunla «ilgiriki ishlar»ni aldin'ala bayan qildim; Ular Öz
aghzimdin chiqqan, Men ularni anglattim; Men bularni
tuyuqsiz wujudqa chiqirip, Ular emelge ashuruldi;
4 Chünki Men séning jahilliqingni, boynungning
peylirining tömür, Yüzüngning daptek ikenlikini bildim;
5 Séning: «Méning butum mushularni qildi», Yaki
«Oyma mebudum, quyma mebudum bularni buyrudi»
— démesliking üchün, Shunga Men baldur mushularni
sanga bayan qildim; Ish yüz bergüche ularni sanga
anglitip turdum. **6** Sen bularni anglighansen; Emdi
ularning hemmisini körüp baq! Buni rast dep étirap
qilmamsiler? Men bayatin «yéngi ishlar»ni, yeni saqlinip
yoshurun'ghan ishlarni bayan qildim, Sen bularni
bilgen emessen. **7** Séning: «Derweqe, méning ulardin
baldur xewirim bar idi» démesliking üchün, Ular
burun emes, hazirla yaritilidu; Mushu kündin ilgiri
sen ularni anglap baqmighansen. **8** Berheq, sen qulaq
salmiding, Berheq, sen xewermu almiding, Berheq, séning
quliqing xéli burunla échilmay étiklik qaldi; Chünki Men
séning wapasizliq qiliwéridighanliqingni, Baliyatqudiki
chéghingdin tartip «asiy» dep atilidighanliqingni bildim.
9 Öz namim üchün ghezipimni kéchiktürimen, Shöhritim
üchün séni üzüp tashlimaymen dep ghezipimni
bésiwaldim; **10** Qara, Men séni tawlidim, Biraq kümüshni
tawlighandek tawlandurmidim; Men azab-oqubetning
xumdanida séni talliwaldim; **11** Öz sewebimdin, Öz
sewebimdin Men mushuni qilimen; Méning namimgha
dagh tegse qandaq bolidu? Men Özümning shan-
shöhritimni bashqa birsige ötküzüp bermeymen. **12**
I Yaqup, I chaqirghinim Israil! Manga qulaq salghin;
Men «U»durmen; Men Tunjidurmen, berheq hem
Axirqidurmen; **13** Méning qolum yer-zéminning ulini
salghan, Ong qolum asmanlarni kergen; Men ularni
chaqirsamla, ular jem bolup ornidin turidu. **14**
Hemminglar, jem bolup yighilinglar, anglap qoyunglar;
[Butlar] arisida qaysisi mushundaq ishlarni bayan
qilghan? Perwerdigar yaxshi körgen kishi bolsa uning
könglidiki ishlarni Babilda ada qilidu, Uning bilek-qoli
kaldiylerning üstige zerb bilen chüshidu; **15** Men, Men
söz qilghanmen; Derheqiqet, Men uni chaqirdim; Men
uni aldigha chiqiriwaldim; Uning yoli muweppeqiyetlik
bolidu. **16** — Manga yéqin kélinglar, mushuni anglap
qoyunglar; Men ezeldin sözümni yoshurun qilghan
emes; [Sözüm] emelge ashurulghinidimu yenila shu
yerde bolghanmen; Hazir bolsa Reb Perwerdigar we
Uning Rohi Méni ewetti! **17** Hemjemet-nijatkaring
Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq
deydu: — «Özüngge payda bolsun dep sanga Ögetküchi,
Sanga tégishlik bolghan yolda séni yétekligüchi
Men Perwerdigar Xudayingdurmen; **18** Sen Méning
permanlirimgha qulaq salghan bolsang'idi! Undaq
bolghanda bext-xatirjemliking deryadek, Heqqaniyliqing
déngiz dolqunliridek bolatti! **19** Séning nesling bolsa
uning qumliridek, Ich-qarningdin chiqqan perzentliring
qum danchiliridek sansiz bolatti! Ularning ismi
Méning aldimda hergiz öchürüwétilmeydighan yaki
yoqitiwétilmeydighan bolatti! **20** Babildin chiqinglar,
kaldiylerdin qéchip kétinglar! Naxsha awazlirini yangritip
mushuni jakarlanglar, Bu xewerni anglitinglar, Jahanning
chet-yaqilirighiche uni yetküzüp mundaq denglar:
— «Perwerdigar Öz quli Yaqupni hemjemetlik qilip
qutquzdi! **21** Ular chöl-bayawanlardin ötkende héch
ussap qalmidi; U sularni tashtin aqquzup berdi; Berheq,
U tashni yarghuzdi, sular uningdin urghup chiqti!». **22**
«Reziller üchün» — deydu Perwerdigar, «bext-xatirjemlik
yoqtur».

49 «I arallar, méning gépimni anglanglar, Yiraqtiki
el-yurtlar, manga qulaq sélinglar! Baliyatqudiki
chéghimdin tartip Perwerdigar méni chaqirdi; Apamning
qorsiqidiki chéghimdin tartip U méning ismimni tilgha
aldi; **2** U aghzimni ötkür qilichtek qildi; Öz qolining
sayisi astida méni yoshurup keldi, Méni siliqlan'ghan bir
oq qildi; U méni oqdénigha sélip saqlidi, **3** We manga:
«Sen bolsang özüngde Méning güzellik-julaliqim ayan
qilinidighan Öz qulum Israildursen» — dédi». **4** Emma
men: — «Méning ejrim bikargha ketti, Héchnémige
érishmey küch-maghdurumni quruq serp qildim;
Shundaqtimu bahalinishim bolsa Perwerdigardindur,
Méning ejrimnimu Xudayimgha tapshurdum» — dédim;
5 Emdi méni Öz quli bolushqa, Yaqupni towa qilip uning
yénigha qayturushqa méni baliyatquda shekillendürgen
Perwerdigar mundaq deydu: — (Israil qayturulup yénigha
toplanmighan bolsimu, Men yenila Perwerdigarning
neziride shan-sherepke ige boldum, Shuningdek Xudayim
méning küchümdur) **6** — U mundaq deydu: — «Séning
Yaqup qebililirini [gunahtin qutquzup] turghuzushqa,
Hemde Israildiki «saqlan'ghan sadiqlar»ni bextke
qayturushqa qulum bolushung sen üchün zerrichilik bir
ishtur; Men téxi séni ellerge nur bolushqa, Yer yüzining
chet-yaqilirighiche nijatim bolushung üchün séni
atidim». **7** Emdi Israilning hemjemet-qutquzghuchisi,

uningdiki Muqeddes Bolghuchi Perwerdigar mundaq
deydu: — Ademler ich-ichidin nepretlinidighan kishige,
Yeni köpchilik lenitiy dep qarighan, Emeldarlargha qul
qilin'ghan kishige mundaq deydu: — «Sözide turghuchi
Perwerdigar, Yeni séni tallighan Israildiki Muqeddes
Bolghuchining sewebidin, Padishahlar közlirini échip
körüp ornidin turidu, emeldarlarmu bash uridu; **8**
Perwerdigar mundaq deydu: — «Shapaet körsitilidighan
bir peytte duayingni ijabet qilishni békitkenmen,
Nijat-qutquzulush yetküzülidighan bir künide Men
sanga yardemde bolushumni békitkenmen; Men séni
qoghdaymen, Séni xelqimge ehde süpitide bérimen;
Shundaq qilip sen zéminni eslige keltürisen, [Xelqimni]
xarabe bolup ketken miraslirigha warisliq qildurisen, **9**
Sen mehbuslargha: «Buyaqqa kélinglar», Qarangghuluqta
olturghanlargha: «Nurgha chiqinglar» — deysen; Ular
yollar boyidimu otlap yüridu, Hetta herbir taqir
taghlardin ozuqluq tapidu; **10** Ular ach qalmaydu,
ussap ketmeydu; Tomuz issiqmu, quyash teptimu
ularni urmaydu; Chünki ularga rehim Qilghuchi ularni
yétekleydu, U ularga bulaqlarni boylitip yol bashlaydu.
11 Shuningdek Men barliq taghlirimni yol qilimen,
Méning yollirim bolsa égiz kötürülidu. **12** Mana,
mushu kishiler yiraqtin kéliwatidu, Mana, bular bolsa
shimaldin we gherbtin kéliwatidu, Hem mushular Sinim
zéminidinmu kéliwatidu. **13** Xushalliqtin towlanglar, i
asmanlar; I yer-zémin, shadlan; Naxshilarni yangritinglar,
i taghlar; Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli berdi,
Özining xar bolghan péqir-möminlirige rehim qilidu.
14 Biraq Zion bolsa: — «Perwerdigar mendin waz
kechti, Rebbim méni untup ketti!» — deydu. **15** Ana
özi émitiwatqan bowiqini untuyalamdu? Öz qorsiqidin
tughqan oghligha rehim qilmay turalamdu? Hetta ular
untughan bolsimu, Men séni untuyalmaymen. **16** Mana,
Men séni Öz alqanlirimgha oyup pütkenmen; [Xarabe]
tamliring herdaim köz aldimdidur. **17** Oghul baliliring
[qaytishqa] aldiriwatidu; Eslide séni weyran qilghanlar,
xarab qilghanlar séningdin yiraq kétiwatidu; **18** Béshingni
égiz kötürüp etrapinggha qarap baq! Ularning hemmisi
jem bolup qéshinggha qaytip kéliwatidu! Öz hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Perwerdigar, Sen ularni
özüngge zibu-zinnetler qilip kiyisen; Toyi bolidighan
qizdek sen ularni taqaysen; **19** Chünki xarabe hem
chölderep ketken jayliring, Weyran qilin'ghan zémining,
Hazir kélip, turmaqchi bolghanlar tüpeylidin sanga
tarchiliq qilidu; Eslide séni yutuwalghanlar yiraqlap
ketken bolidu. **20** Séningdin juda qilin'ghan baliliring
bolsa sanga: — «Mushu jay turushumgha bek tarchiliq
qilidu; Manga turghudek bir jayni boshitip berseng!»
— deydu; **21** Sen könglüngde: — «Men balilirimdin
ayrilip qalghan, Ghérib-musapir we sürgün bolup, uyan-
buyan heydiwétilgen tursam, Kim mushularni manga
tughup berdi? Kim ularni béqip chong qildi? Mana,
men ghérib-yalghuz qaldurulghanmen; Emdi mushular
zadi nedin kelgendur?» — deysen. **22** Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana, Men ellerge qolumni kötürüp
isharet qilimen, El-milletlerge körünidighan bir tughni
tikleymen; Ular oghulliringni quchiqida élip kélishidu;
Ular qizliringni hapash qilip kélidu. **23** Padishahlar bolsa,
«Ataq dadiliring, » Xanishlar bolsa inik'aniliring bolidu;
Ular sanga béshini yerge tegküzüp tezim qilip, Putliring
aldidiki chang-topinimu yalaydu; Shuning bilen sen
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisen; Chünki
Manga ümid baghlap kütkenler hergiz yerge qarap
qalmaydu. **24** Oljini baturlardin éliwalghili bolamdu?
Heqqaniyet jazasi sewebidin tutqun qilin'ghan bolsa
qutuldurghili bolamdu? **25** Chünki Perwerdigar mundaq
deydu: — Hetta baturlardin esirlernimu qayturuwalghili,
Esheddiylerdin oljini qutquziwalghili bolidu; We sen bilen
dewalashqanlar bilen Menmu dewalishimen, Shuning
bilen baliliringni qutquzup azad qilimen. **26** Séni
ezgüchilerni öz göshi bilen özini ozuqlandurimen; Ular
yéngi sharab ichkendek öz qéni bilen mest bolup kétidu;
Shundaq qilip barliq et igiliri Men Perwerdigarning
séning Qutquzghuching hem Hemjemet-Nijatkaring,
Yaquptiki qudret Igisi ikenlikimni bilip yétidu.

50 Perwerdigar mundaq deydu: — Men qoyuwetken
ananglarning talaq xéti qéni? Manga qerz
bergüchilerning qaysisigha silerni sétiwetkenmen?
Mana, siler öz gunahliringlar arqiliq öz-özünglarni
sétiwetkensiler; Silerning asiyliqliringlar tüpeylidin
ananglar qoyuwétilgenidi. **2** Men silerdinmu soraymen:
Men kelginimde, némishqa héch adem chiqmidi? Men
chaqirghinimda, némishqa héchkim «Mana men» dep
jawab bermidi? Hörlükke chiqirishqa qolum qisqiliq
qilamdu? Qutquzghudek küchüm yoqmidu? Mana,
Men bir eyiblepla déngizni qurutup, Deryalarni chölge
aylanduruwétimen; Su bolmighachqa ularning béliqliri
sésip kétidu, Ussuzluqtin ölidu; **3** Asmanlarni qariliq
bilen kiydürimen, Ularning kiyim-kécheklirini [qara]
bözdin qilimen». **4** «Reb Perwerdigar méning japa
chekkenlerning könglini yasashni bilishim üchün manga
telim-terbiye alghuchilarning tilini teqdim qildi; U
méni her seher oyghitip turidu, Terbiyilen'genlerning
qatarida méning quliqimni oyghitidu. **5** Reb Perwerdigar
quliqimni achti; Men bolsam itaetsizlik qilmidim, Yaki
yolidin bash tartmidim. **6** Dümbemni sawighuchilargha,
Mengzlirimni tük yulghuchilargha tutup berdim; Xorluq
hem tükürüshlerdin yüzümni qachurmidim; **7** Biraq
Reb Perwerdigar yardimimde bolidu; Shunga men
yerge qarap qalmaymen; Shunga men [niyitimni
qet'iy qilip] yüzümni almastek ching qildim; Xijilliqqa
qaldurulmaydighanliqimni bilimen. **8** Méni Aqlighuchi
yénimdidur; Kim manga erz-shikayet qilalisun? Bar bolsa
birlikte dewalishayli; Kim méning üstümdin eyiblimekchi
bolsa, Aldimgha kelsun! **9** Manga yardemde bolghuchi
Perwerdigardur; Emdi méni erz qilalaydighan kimken?
Ularning hemmisi bir tal kiyimdek eskirep kétidu;
Perwaniler ularni yutuwétidu». **10** — «Aranglarda
Perwerdigardin qorqidighan, Uning qulining sözige
itaet qilidighan kim bar? Qarangghuluqta mangidighan,
yoruqluqi bolmighan kishi bolsa, Perwerdigarning
namigha ishinip xatirjemlensun, Xudasigha yölensun!
11 Mana, özliri üchün ot yaqidighan, Etrapinglarni
mesh'eller bilen oraydighan hemminglar! Qéni, öz
otunglarning nurida, Özünglar yaqqan mesh'eller arisida
ménginglar; Biraq siler shuni qolumdin alisilerki: —
«Azab-hesret ichide yatisiler!».

51 «I heqqaniyliqqa intilgüchiler, Perwerdigarni
izdigüchiler, Manga qulaq sélinglar: — Silerni
yonup chiqarghan tashqa, Silerni kolap chiqarghan

orekke nezer sélinglar; **2** Atanglar Ibrahimgha, silerni
tughup bergen Sarahqa nezer sélinglar; Chünki Men uni
yalghuz chéghida chaqirdim, Uninggha bext ata qildim,
Hem uni awundurdum. **3** Chünki Perwerdigar Zion'gha
teselli bermey qoymaydu; Uning barliq xarabe yerlirige
choqum teselli béridu; U choqum uning janggallirini Éren
baghchisidek, Uning chöl-bayawanlirini Perwerdigarning
béghidek qilidu; Uningdin xushalliq hem shad-xuramliq,
Rehmetler hem naxsha awazliri tépilidu. **4** Méning
xelqim, gépimni anglanglar, Öz élim, manga qulaq
sélinglar; Chünki Mendin bir qanun-telim kélidu, We
Men höküm-heqiqitimni el-yurtlar üchün bir nur qilip
tikleymen. **5** Méning heqqaniyliqim silerge yéqin,
Méning nijatim yolgha chiqti; Méning bileklirim el-
yurtlargha höküm-heqiqetni élip kélidu; Arallar Méni
kütüp umid baghlaydu, Ular Méning bilikimge tayinidu. **6**
Béshinglarni kötürüp asmanlargha, Astinglarda turghan
yer-zémin'ghimu qarap béqinglar; Chünki asmanlar is-
tütektek ghayib bolidu, Yer-zémin bolsa bir tal kiyimdek
konirap kétidu; Uningda turuwatqanlarmu oxshashla
ölidu; Biraq nijatim bolsa ebedil'ebedgichidur, Méning
heqqaniyliqim hergiz yanjilmaydu. **7** I heqqaniyliqimni
bilgenler, Könglige qanun-telimimni pükken xelq, Manga
qulaq sélinglar; Insanlarning haqaretliridin qorqmanglar,
Ulardiki kupurluq we ghaljirlashlardin patiparaq bolup
ketmenglar; **8** Chünki küye ularni kiyimni yewalghandek
yewalidu, Qurt yung yewalghandek yewalidu; Biraq
heqqaniyliqim ebedil'ebedgichidur, Méning nijatim
dewrdin-dewrgichidur. **9** Oyghan, oyghan, küchni
özüngge kiyim qilip kiygeysen, i Perwerdigarning Biliki!
Qedimki waqitlarda, Ötken zamanlardiki dewrlerde
oyghan'ghiningdek oyghan! Rahabni qiyma-chiyma qilip
chépiwetken, Ejdihani sanjip zeximlendürgen esli Sen
emesmu? **10** Déngizni, dehshetlik hanglardiki sularni
qurutiwétip, Déngizning tégilirini Sen hemjemetlik qilip
qutquzghanlarning ötüsh yoli qilghan Özüng emesmu?
11 Shunga Perwerdigar bedel tölep qutquzghanlar qaytip
kélidu, Ular naxshilarni éytip Zion'gha yétip kélidu;
Ularning bashlirigha menggülük shad-xuramliq qonidu;
Ular xushalliq we shadliqqa érishidu; Qayghu-hesret hem
uh-nadametler beder qachidu. **12** Silerge teselli bergüchi
Özüm, Özümdurmen; Ölüsh aldida turghan bir insandin,
Téni ot-chöplerge aylinip kétidighan insan balisidin
qorqup ketkining némisi? **13** Asmanlarni kergen, Yer-
zéminning ulini salghan Yasighuching Perwerdigarni
untup yürisen, Shundaqla kün boyi halaket yürgüzmekchi
bolghan zalimning qehridin toxtawsiz qorqup yürisen;
Emdi zalimning qehri qéni? **14** Bash egken esir bolsa
tézdin boshitilidu; U hanggha chüshmeydu, shuning
bilen ölmeydu, Uning risqimu tügep qalmaydu. **15** Men
bolsam déngizni qozghap, dolqunlarni hörkiretküchi
Perwerdigar Xudayingdurmen; «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar» Méning namimdur; **16**
We asmanlarni tikleshke, Yer-zéminning ulini sélishqa,
We Zion'gha: «Sen Méning xelqimdur» déyishke, Men
sözümni aghzinggha quyghanmen, Sen [qulumni]
qolumning sayisi bilen yapqanmen. **17** I Perwerdigarning
qolidiki qehrlik qedehni ichiwetken Yérusalém, Oyghan,
oyghan, ornungdin tur; Ademni wehimige salghuchi
jam-qedehni sen ichting, biraqla kötüriwetting; **18** Uning
tughup bergen barliq baliliri arisida uni yétekligüdek
héchkim yoq, Uning béqip chong qilghan barliq baliliridin
uning qolini tutup yöligüdek héchbirimu yoq. **19** Bu ikki
ish béshinggha chüshti — (Kim sen üchün ich aghritip
yighlar?!) — Bulangchiliq hem weyranchiliq, Acharchiliq
hem qilich; Menmu sanga teselli béreleymenmikin?
20 Séning baliliring halsizlinip hoshidin ketti, Torgha
chüshken jerendek herbir kochining doqmushida yatidu;
Ular Perwerdigarning qehri bilen, Xudayingning tenbihi
bilen tolduruldi; **21** Shunga hazir buni anglap qoy,
i xar bolghan, — Mest bolghan, biraq sharab bilen
emes: — **22** Öz xelqining dewasini yürgüzgüchi Rebbing
Perwerdigar, Yeni séning Xudaying mundaq deydu: —
«Mana, Men qolungdin ademni wehimige salidighan
jam-qedehni, Yeni qehrimge tolghan qedehni éliwaldim;
Sen ikkinchi uningdin héch ichmeysen; **23** Men uni séni
xarliwatqanlarning qoligha tutquzimen; Ular sanga: «Biz
üstüngdin dessep ötimiz, égilip tur» dédi; Shuning bilen
sen téningni yer bilen teng qilip, Üstüngdin ötküchiler
üchün özüngni kochidiki yol qilding».

52 — Oyghan, oyghan, i Zion, küchüngni kiyiwal,
I Yérusalém, muqeddes sheher, güzel kiyim-
kécheklirini kiyiwal; Chünki bundin bashlap sünnet
qilinmighanlar yaki napaklar ichingge ikkinchi kirmeydu.
2 Topa-changdin chiqip özüngni silkiwet; Ornungdin tur,
olturuwal, i Yérusalém; Özüngni boynungdiki zenjirlerdin
boshitiwetkin, i tutqun bolghan Zion qizi! **3** Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler özünglarni pulsiz
sétiwetkensiler; Pulsiz qayturup sétiwélinisiler». **4**
Chünki mundaq deydu Reb Perwerdigar: — Xelqim
deslepte Misirgha musapir süpitide chüshkeniken,
Shundaqla yéqinda Asuriye ularni ezgen yerde, **5**
(Emdi hazir xelqim pulsiz élip kélin'ginide, — deydu
Perwerdigar) Méning karim bolmamdiken? Ular üstidin
hökümranliq qilghuchilar ularni zar qaqshatqan, —
deydu Perwerdigar, — Shundaqla namim bolsa kün
boyi toxtawsiz haqaretlen'gen tursa, Méning karim
bolmamdiken?!» **6** Shunga Öz xelqim Méning namimni
bilidu; Shunga shu küni ular Méning «U» ikenlikimni,
shundaqla ularghа: «Kör, Méni!» deydighanliqimni bilidu.
7 Taghlar üstide xush xewer élip kelgüchining ayaghliri
némidégen güzel-he! U aram-xatirjemlikni jakarlaydu,
Bextlik xush xewerni élip kélidu, Nijat-qutulushni élan
qilidu, U Zion'gha: «Xudaying hemmige höküm süridu!» **8**
Közetchiliringning awazini angla! Ular awazini kötüridu,
Naxshilarni yangritip towlaydu; Chünki Perwerdigar
Zionni élip qaytqanda, ular öz közi bilen köridu! **9** I
Yérusalémning xarabiliri, naxshilarni yangritip tentene
qilinglar! Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli bergen,
U Yérusalémni hemjemetlik qilip qutquzghan! **10**
Perwerdigar ellerning hemmisining aldida Öz muqeddes
Bilikini échip ayan qilghan; Shuning bilen yer-zéminning
barliq chet-yaqiliri Xudayimizning nijat-qutulushini
köridu. **11** Chiqip kétinglar, chiqip kétinglar; Hech
napak nersige tegmey shu yerdin chiqip kétinglar;
Uning otturisidin chiqip kétinglar; Perwerdigarning
muqeddes qacha-quchilirini kötürgüchiler, özünglarni
pak tutunglar; **12** Chünki siler aldirighan péti emes,
Patiparaq qachqan péti emes chiqip kétisiler; Chünki
Perwerdigar aldinglarda mangidu, Israilning Xudasi
arqa muhapizetchinglar bolidu. **13** « — Körünglarki,
Méning qulum danaliq bilen ish köridu, U [alem aldida]

kötürülidu, yuqiri orun'gha chiqirilidu, nahayiti aliy
orun'gha érishtürülidu. **14** Lékin nurghun kishiler
séni körüp, intayin heyran qélishidu, — Chünki uning
chirayi bashqa herqandiqiningkidin köp zeximlen'gen,
[Qulning] qiyapiti shu derijide buzuwétilgenki, uningda
hetta adem siyaqimu qalmighan! **15** U shu yol bilen
nurghun ellerning üstige [qan] chachidu. Hetta shah-
padishahlarmu uning karamitidin aghzini tutupla qalidu;
Chünki özlirige ezeldin éytilmighanni ular köreleydu,
Ular ezeldin anglap baqmighanni chüshineleydu.

53 Bizning xewirimizge kimmu ishen'gen? Hem
«Perwerdigarning Biliki» bolghuchi kimgimu
ayan qilin'ghan? **2** U bolsa [Perwerdigarning] aldida
xuddi yumran maysidek, Yaki xuddi qaghjiraq tupraqta
tartqan bir yiltizdek ösidu; Uningda jezbidarliq yaki
heywe yoq bolidu, Biz uni körginimizde, uning bizni
jelb qilghudek teqi-turqimu yoq bolidu. **3** U kishiler
teripidin kemsitilidu, ular uningdin yiraqlishidu; U köp
derd-elemlik adem bolup, Uninggha azab-oqubet yar
bolidu; Shuning bilen uningdin yüzler qachurulidu;
U kemsitilidu, biz uni héch nersige erzimes dep
hésabliduq. **4** Biraq emeliyette bolsa, U bizning qayghu-
hesritimizni kötürdi, Azab-oqubetlirimizni öz üstige
aldi. Biz bolsaq, bu ishlarni u wabagha uchrighanliqidin,
Xuda teripidin jazalinip urulghanliqidin, Shundaqla
qiyin-qistaqqa élin'ghanliqidin dep qariduq! **5** Lékin
u bizning asiyliqlirimiz tüpeylidin yarilandi, Bizning
gunahlirimiz üchün zeximlendi; Uning jazalinish bedilige,
biz aram-xatirjemlik taptuq, Hem qamchidin bolghan
yariliri arqiliq biz shipamu taptuq. **6** Hemmimiz xuddi
qoylardek yoldin ézip, Herbirimiz özimiz xalighan
yolgha mangghaniduq; Biraq Perwerdigar hemmimizning
qebihlikini uning üstige yighip yüklidi. **7** U qiynilip, azab
chekken bolsimu éghiz achmidi; U xuddi boghuzlashqa
yétilep méngilghan paqlandek boghuzlashqa élip
méngildi, Shundaqla yung qirqighuchilar aldida qoy ün-
tinsiz yatqandek, u zadila éghiz achmidi. **8** U qamap
qoyulup, heq soraqtin mehrum bolup élip kétildi, Emdi
uning ewladini kimmu bayan qilalisun?! Chünki u
tiriklerning zéminidin élip kétildi, Méning xelqimning
asiyliqi üchün u waba bilen uruldi. **9** Kishiler uni reziller
bilen ortaq bir görge békitken bolsimu, Lékin u ölümide
bir bay bilen bille boldi, Chünki u héchqachan zorawanliq
qilip baqmighan, Uning aghzidin birer éghizmu hiyle-
mikirlik söz tépilmas. **10** Biraq uni ézishni layiq körgen
Perwerdigardur; U uni azabqa chömüldürgüzdi. Gerche
u öz jénini gunahni yuyidighan qurbanliq qilghan
bolsimu, Lékin u özining uruq-ewladlirini choqum körüp
turidu, Shundaqla uning köridighan künliri uzartilidu;
We Perwerdigarning köngli söyünidighan ishlar uning
ilkide bolup, rawaj tépip emelge ashurulidu. **11** U
özi tartqan japaning méwisini körüp memnun bolidu;
Heqqaniy bolghuchi Méning qulum özining bilimliri bilen
nurghun kishilerge heqqaniyliqni yetküzidu. Chünki
u ularning qebihliklirini özige yükliwalidu. **12** Bu
ishliri üchün Men shu «nurghun kishiler»ni uninggha
hediye qilip nésiwisi qilimen, Shuning bilen u özi
küchlüklerni ghenimet süpitide üleshtürüp béridighan
bolidu; Chünki u ta ölüshke qeder «[sharab hediye]»ni
tökkendek, öz jénini tutup berdi, Shundaqla özining
asiyliq qilghuchilarning qatarida sanilishigha yol qoydi.
Shuning bilen u nurghun kishilerning gunahini öz üstige
aldi, Özini asiyliq qilghuchilarning ornigha qoyup ular
üchün dua qildi».

54 — Tentene qil, i perzent körmigen tughmas
ayal! Naxshilarni yangrat, shadlinip towla, i
tolghaq tutup baqimighan ayal! — Chünki ghérib
ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptur! — deydu
Perwerdigar, — **2** Chédiringning ornini kéngeytip,
Turalghuliringning étiklirini ular yaysun; Küchüngni
héch ayimay chédir taniliringni uzartqin, Qozuqliringni
chingaytqin; **3** Chünki sen ong we sol terepke kéngiyisen;
Séning ewlading bashqa ellerni igeleydu; Ular ghérib
sheherlerni ahalilik qilidu. **4** Qorqma, chünki sen
héch xijalette bolmaysen, Héch uyatqa qaldurulmaysen,
Chünki yerge héch qaritilip qalmaysen, Chünki
yashliqingdiki xijilchanliqni untuysen, Tulluqungning
ahanitini héch ésingge keltürelmeysen. **5** Chünki séni
yaritip Shekillendürgüching bolsa séning éring, Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning nami;
Hemjemet-Qutquzghuching bolsa Israildiki Muqeddes
Bolghuchi, U barliq yer-zéminning Xudasi dep atilidu. **6**
Chünki Perwerdigar séni chaqirdi, — Xuddi éri özidin
waz kechken, köngli sunuq bir ayaldek, Yashliqida yatliq
bolup andin tashliwétilgen bir ayalni chaqirghandek
chaqirdi» — deydu séning Xudaying; **7** Men bir deqiqe
sendin ayrilip kettim, Biraq zor köyümchanliq bilen
séni yénimgha yighimen; **8** Ghezipimning téshishi
bilen Men bir deqiqila yüzümni sendin yoshurup
qoydum; Biraq menggülük méhir-muhebbitim bilen
sanga köyümchanliq körsitimen» — deydu Hemjemet-
Qutquzghuching Perwerdigar. **9** Mushu ishlar xuddi
Nuh [peyghember] dewridiki topan suliridek bolidu
— Men Nuh dewridiki sular ikkinchi yer yüzini bésip
ötmeydu dep qesem ichkinimdek, — Men shundaq
qesem ichkenmenki, Sendin ikkinchi ghezeplenmeymen,
Sanga ikkinchi tenbih bermeymen. **10** Chünki taghlar
yoqilidu, Dönglermu yötkilip kétidu, Biraq méhir-
muhebbitim sendin hergiz ketmeydu, Sanga aram-
xatirjemlik bergen ehdemmu sendin néri bolmaydu»
— deydu sanga köyümchanliq qilghuchi Perwerdigar.
11 I xar bolghan, boranda uyan-buyan chayqalghan,
héch teselli qilinmighan [qiz], Mana, Men tashliringni
rengdar sémont lay bilen qirlaymen, Kök yaqutlar
bilen ulungni salimen; **12** Parqiraq munarliringni
leellerdin, Derwaziliringni chaqnaq yaqutlardin, Barliq
sépilliringni jawahiratlardin qilip yasaymen. **13** Séning
baliliringning hemmisi Perwerdigar teripidin ögitilidu;
Baliliringning aram-xatirjemliki zor bolidu! **14** Sen
heqqaniyliq bilen tiklinisen; Sen zulumdin yiraq, (Chünki
sen héch qorqmaysen) Wehshettinmu yiraq turghuchi
bolisen, Chünki u sanga héch yéqinlashmaydu. **15** Mana,
birersi haman yighilip sanga hujum qilsa, (Biraq bu ish
Méning ixtiyarimda bolghan emes), Kimki yighilip sanga
hujum qilsa séning sewebingdin yiqilidu. **16** Mana, kömür
otini yelpütüp, Özige muwapiq bir qoralni yasighuchi
tömürchini Men yaratqanmen, Hem xar qilish üchün
halak qilghuchinimu Men yaratqanmen; **17** Sanga qarshi
yasalghan héchqandaq qoral kargha kelmeydu; Sanga
erz-shikayet qilghuchi herbir tilni sen mat qilisen. Mana

shular Perwerdigarning qullirining alidighan mirasidur!
Ularning heqqaniyliqi bolsa mendindur!

55 Hoy! Barliq ussap ketkenler, Sugha kélinglar! Puli
yoqlar, kélinglar, ash-nan sétiwélip yenglar; Mana
kélinglar, ne pul ne bedel tölimeyla sharab hem süt
sétiwélinglar; **2** Némishqa heqiqiy ash-nan bolmaydighan
nersige pul xejleysiler? Ejiringlarni ademni héch
qanaetlendürmeydighan nersiler üchün serp qilisiler?
Gépimni köngül qoyup anglanglar, yaxshisidin yenglar,
Könglünglar molchiliqtin qanaetlinidu; **3** Manga qulaq
sélinglar, yénimgha kélinglar; Anglanglar, jéninglar
hayatqa érishidu; We Men siler üchün menggülük bir
ehde tüzüp bérimen: — Shu ehde — Dawutqa wede
qilin'ghan méhir-shepqetlerdur! **4** Mana, Men uni el-
yurtlargha guwahchi süpitide, El-yurtlargha yétekchi
hem serkerde süpitide teqdim qildim — **5** — «Mana,
sen özüngge yat bir elni chaqirisen, Séni bilmigen bir el
yéninggha yügürüp kélidu; Sewebi bolsa Perwerdigar
Xudaying, Israildiki Muqeddes Bolghuchining Özidur;
Chünki U séni ulughlap sanga güzellik-julaliqni yar qildi».
6 — Izdenglar Perwerdigarni, U Özini tapquzmaqchi
bolghan peytte; U yéqin turghan waqtida uninggha nida
qilinglar! **7** Rezil adem öz yolini, Naheq adem öz oy-
xiyallirini tashlisun, Perwerdigarning yénigha qaytip
kelsun, U uninggha rehimdilliq körsitidu; Xudayimizning
yénigha qaytip kelsun, U zor kechürüm qilidu. **8** Chünki
Méning oylighanlirim silerning oylighanliringlar emes,
Méning yollirim bolsa silerning yolliringlar emestur; **9**
Chünki asman yerdin qanche yuqiri bolghinidek, Mana Öz
yollirim silerning yolliringlardin, Méning oylighanlirim
silerning oylighanliringlardin shunche yuqiridur. **10**
Yamghur hem qar asmandin chüshüp, Yer yüzini sughirip
uni kökertip, chécheklitip, Térighuchigha uruqni,
yégüchige ash-nanni teminligüche qaytmaydighandek,
11 Mana Méning aghzimdin chiqqan söz-kalamim
shundaqtur; Öz könglümdikini emelge ashurmighuche,
Uni ewetish meqsitimge toluq yetmigüche, U Özümge
bikardin-bikar qaytmaydu. **12** Chünki siler shad-
xuram halda chiqisiler; Aram-xatirjemlikte yéteklinip
chiqisiler; Taghlar hem döngler silerning aldinglarda
naxsha yangritidu, Dalalardiki barliq del-derexler chawak
chéliship tentene qilidu; **13** Yantaqliqning ornida
qarighay, Jighanliqning ornida xadas derixi ösidu;
Mushular bolsa Perwerdigargha bir nam keltüridu,
Menggüge üzülmes karamet bolidu.

56 Perwerdigar mundaq deydu: — Adalet hem
hidayette ching turunglar, Heqqaniyliqni
yürgüziwéringlar; Chünki Méning nijatim yéqinlashti,
Heqqaniyliqim ayan qilinay dewatidu, **2** Mushularni
qilghuchi kishi, Mushularda ching turghuchi insan balisi
— Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighuchi,
Qolini herqandaq rezilliktin tartquchi kishi némidégen
bextliktur! **3** Özini Perwerdigargha baghlighan yat
yurtluq adem: — «Perwerdigar choqum méni öz
xelqidin ayriwétidu!», Yaki aghwat bolghan kishi: —
«Mana, qaqshal bir derexmen!» dégüchi bolmisun. **4**
Chünki Perwerdigar: — Men Öz «shabat künlirim»ni
saqlaydighan, Könglümdiki ishlarni tallighan, Ehdemde
ching turidighan aghwatlargha mundaq deymenki: — **5**
Men ulargha Öz öyümde, Yeni Öz tamlirim ichide orun
hem nam-ataq ata qilimen; Mushu nam-ataq oghul-
qizliri barlarningkidin ewzeldur; Men ulargha üzülmes,
menggülük namni bérimen. **6** Perwerdigarning xizmitide
bolushqa, Uning namigha séghinishqa, Uning qulliri
bolushqa Perwerdigargha özini baghlighan, Shabat
künini bulghimay pak-muqeddes saqlighan, Ehdemni
ching tutqan yat yurtluqning perzentlirini bolsa, **7**
Ularnimu Öz muqeddes téghimgha élip kélimen, Méning
duagah bolghan öyümde ularni xushal qilimen; Ularning
köydürme qurbanliqliri hem teshekkür qurnanliqliri
Méning qurban'gahim üstide qobul qilinidu; Chünki
Méning öyüm «Barliq el-yurtlar üchün dua qilinidighan
öy» dep atilidu. **8** Israildin tarqilip ketken ghériblarni
yighip qayturidighan Reb Perwerdigar: — Men yene
uninggha bashqilarni, Yeni yighilip bolghanlargha
bashqilarnimu qoshup yighimen! — deydu. **9** — I
dalalardiki barliq haywanlar, kélip ozuqtin élinglar,
Ormanliqtiki barliq haywanlar, kélinglar! **10** [Israilning]
közetchiliri hemmisi qarighu; Ular héch bilmeydu;
Hemmisi qawashni bilmeydighan gacha itlar, Chüshekep
yatidighan, uyqugha amraqlar! **11** Mushu itlar bolsa
nepsi yaman, toyghanni bilmeydu, Ular bolsa [xelqimni]
«baqquchi»larmish téxi! Ular yorutulushni héch
bilmeydu, Ularning hemmisi xalighanche yol tallap
qéyip ketken, Birsimu qalmay herbiri öz menpeitini
közlep yürgüchiler! **12** Ular: «Qéni, sharab keltürimen,
Haraqni qan'ghuche icheyli; Etimu bolsa bügünkidek
bolidu, Téximu molchiliq bolidu yene!» — dewéridu.

57 Heqqaniy adem alemdin ötidu, Héchkim buninggha
köngül bölmeydu; Méhriban ademler yighip
élip kétilidu, Biraq héchkim oylap chüshinelmeyduki,
Heqqaniy ademler yaman künlerni körmisun dep
yighip élip kétilidu. **2** U bolsa aram-xatirjemlik ichige
kiridu; Yeni özlirining durus yolida mangghan herbir
kishi, Öz ornida yétip aram alidu. **3** Biraq senler, i
jaduger ayalning baliliri, Zinaxor bilen pahishe ayalning
nesli; Buyaqqa yéqin kélinglar; **4** Siler kimni mazaq
qiliwatisiler? Yaki kimge qarshi aghzinglarni kalchaytip,
Tilinglarni uzun chiqirisiler? Siler bolsanglar asiyliqtin
törelgen balilar, Aldamchiliqning nesli emesmusiler?
5 Herbir chong derex astida, Herbir yéshil derex
astida shehwaniyliq bilen köyüp ketküchi, Kichik
balilarni jilghilargha hem xada tashlarning yériqlirigha
élip soyghuchisiler! **6** Ériqtiki siliqlan'ghan tashlar
arisida séning nésiweng bardur; Shular, shularla
séning teqsimatingdur; Shundaq, sen ulargha atap
«sharab hediyesi»ni quyup, Ulargha «ashliq hediye»nimu
sunup berdingghu; Emdi mushulargha razi bolup
Özümni bésiwalsam bolamti? **7** Sen yuqiri, égiz
bir tagh üstide orun-körpe sélip qoydung, Sen ashu
yerdimu qurbanliqlarni qilishqa chiqting. **8** Ishiklerning
keynige we keyni késheklirige «esletmiliring»ni
békitip qoydung, Chünki sen Mendin ayrilding, Sen
yalingachlinip ornunggha chiqting; Orun-körpengni
kéngeytip [xéridarliring] bilen özüng üchün ehdileshting;
Ularning orun-körpisige könglüng chüshti, Sen ularda
küch-hoquqni körüp qalding. **9** Sen zeytun méyi
hediyisini élip, Etirliringni üstibéshingge bolushigha
chéchip, Padishahning aldigha barding; Elchiliringni
yiraqqa ewetip, Hetta tehtisaragha yetküche özüngni
pes qilding. **(Sheol h7585)** **10** Sen bésip mangghan barliq

yolliringda charchighining bilen, Yene: «Poq yeptimen,
boldi bes!» dep qoymiding téxi, Ézip yürüshke yenila
küchüngni yighding, Héch jaq toymiding. **11** Sen zadi
kimdin yürekzade bolup, qorqup yürisen, Yalghan gep
qilip, Méni ésingge héch keltürmey, Könglüngdin héch
ötküzmiding. Men uzun'ghiche sükütte turup keldim
emesmu? Sen yenila Mendin héch qorqup baqmiding!
12 Séning «heqqaniyliqing»ni hem «töhpiliring»ni
bayan qilimen: — Ularning sanga héch paydisi yoqtur!
13 Chirqirighanliringda sen yighip toplighan [butlar]
kélip séni qutquzsun! Biraq shamal püw qilip ularning
hemmisini uchurup kétidu, Bir nepesla ularni élip
kétidu; Biraq Manga tayan'ghuchi zémin'gha mirasliq
qilidu, Méning muqeddes téghimgha igidarchiliq qilidu.
14 [Shu chaghda]: — «Yolni kötürünglar, kötürünglar,
uni teyyarlanglar, Xelqimning yolini boshitip barliq
putlikashanglarni élip tashlanglar» déyilidu. **15**
Chünki nami «Muqeddes» Bolghuchi, Yuqiri hem Aliy
Bolghuchi, Ebedil'ebedgiche hayat Bolghuchi mundaq
deydu: — «Men yuqiri hemde muqeddes jayda, Hem
shundaqla rohi sunuq hem kichik péil adem bilen bille
turimenki, Kichik péil ademning rohini yéngilaymen, Dili
sunuqning könglini yéngilaymen. **16** Chünki Men hergiz
menggüge erz qilip eyiblimeymen, Hem ebedil'ebedgiche
ghezeplenmeymen; Shundaq qilsam insanning rohi
Méning aldimda susliship yoqaydu, Özüm yaratqan nepes
igiliri tügishidu. **17** Uning öz nepsaniyetlik qebihlikide
Men uningdin ghezeplinip, uni urghanmen; Men
uningdin yoshurun turup, uninggha ghezeplen'genlikim
bilen, U yenila arqisigha chékin'giniche öz yolini
méngiwerdi; **18** Men uning yollirini körüp yetken
teqdirdimu, Men uni saqaytimen; Men uni yétekleymen,
Men lewlerning méwisini yaritimen, Uninggha
we uningdiki hesret chekküchilerge yene teselli
bérimen; Yiraq turuwatqan'gha, yéqin turuwatqan'ghimu
mutleq aram-xatirjemlik bolsun! We Men uni
saqaytimen! **20** Biraq reziller bolsa tinchilinishni héch
bilmeydighan, Dolqunliri lay-latqilarni urghutuwatqan,
Dawalghuwatqan déngizdektur. **21** Rezillerge, — deydu
Xudayim — héch aram-xatirjemlik bolmas.

58 — Nida qilip jakarlighin, Awazingni qoyup
bérip bolushiche towla, Awazingni kanaydek
kötür, Méning xelqimge ularning asiyliqini, Yaqupning
jemetige gunahlirini bayan qilghin. **2** Biraq ular Méni
her küni izdeydighan, Heqqaniyliqni yürgüzidighan,
Méning yollirimni bilishni xushalliq dep bilidighan,
Xudasining höküm-permanlirini tashliwetmeydighan
bir elge oxshaydu; Ular Mendin heqqaniyliqni
békitidighan höküm-permanlarni soraydu; Ular Xudagha
yéqinlishishni xursenlik dep bilidu. **3** [Andin ular]: —
«Biz roza tuttuq, Emdi némishqa sen közüngge ilmiding?
Biz jénimizni qiyniduq, Emdi némishqa buningdin
xewiring yoq?» — [dep soraydu]. — Qaranglar, roza küni
öz könglünglardikini qiliwérisiler, Xizmetchiliringlarni
qattiq ishlitisiler; **4** Silerning roza tutushliringlar jenggi-
jédel chiqirish üchünmu? Qebih qolliringlar musht bilen
adem urushni meqset qilghan oxshimamdu? Hazirqi
roza tutushliringlarning meqsiti awazinglarni ershlerde
anglitish emestur! **5** Men tallighan shu roza tutush küni
— Ademlerning jénini qiynaydighan künmu? Béshini
qomushtek égip, Astigha böz we küllerni yéyish kérek
bolghan künmu? Siler mushundaq ishlarni «roza»,
«Perwerdigar qobul qilghudek bir kün» dewatamsiler? **6**
Mana, Men tallighan roza mushuki: — Rezillik-zulumning
asaretlirini boshitish, Boyunturuqning tasmilirini
yéshish, Ézilgenlerni boshitip hör qilish, Herqandaq
boyunturuqni chéqip tashlash emesmidi? **7** Ash-néningni
achlargha üleshtürüshüng, Hajetmen musapirlarni
himaye qilip öyüngge apirishing, Yalingachlarni
körginingde, uni kiydürüshüng, Özüngni özüng bilen
bir jan bir ten bolghanlardin qachurmasliqingdin
ibaret emesmu? **8** Shundaq qilghanda nurung tang
seherdek wallide échilidu, Salametliking tézdin eslige
kélip yashnaysen; Heqqaniyliqing aldingda mangidu,
Arqangdiki muhapizetching bolsa Perwerdigarning shan-
sheripi bolidu. **9** Sen chaqirsang, Perwerdigar jawab
béridu; Nida qilisen, U: «Mana Men!» deydu. Eger
aranglardin boyunturuqni, Tengleydighan barmaqni,
Hem töhmet geplirini yoq qilsang, **10** Jéningni
achlar üchün pida qilsang, Ézilgenlerning hajetliridin
chiqsang, Shu chaghda nurung qarangghuluqta
kötürülidu; Zulmiting chüshtek bolidu; **11** Hem
Perwerdigar séning daimliq yétekligüching bolidu,
Jéningni qurghaqchiliq bolghan waqtidimu qamdaydu,
Ustixanliringni kücheytidu; Sen sughirilidighan bir bagh,
Suliri urghup tügimeydighan, ademni aldimaydighan bir
bulaq bolisen; **12** Sendin törelgenler kona xarabilerni
qaytidin qurup chiqidu; Nurghun dewrler qaldurghan
ullarni qaytidin kötürisen, Shuning bilen «Bösülgen
tamlarni qaytidin yasighuchi, Kocha-yol we turalghularni
eslige keltürgüchi» dep atilisen. **13** Eger sen shabat
künide qedemliringni sanap mangsang, Yeni Méning
muqeddes künümde özüngningki könglüngdikilerni
qilmay, Shabatni «xushalliq», Perwerdigarning muqeddes
künini «hörmetlik kün» dep bilseng, Hem Uni hörmetlep,
Öz yolliringda mangmay, Öz bilginingni izdimey,
Quruq parang salmisang, **14** Undaqta Perwerdigarni
könglüngning xushalliqi dep bilisen, Hem Men séni
yer yüzidiki yuqiri jaylargha min'güzüp mangdurimen;
Atang Yaqupning mirasi bilen séni ozuqlandurimen —
Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq söz qildi.

59 — Qaranglar, Perwerdigarning qoli
qutquzalmighudek küchsiz bolup qalghan
emes; Yaki Uning quliqi anglimighudek éghir bolup
qalghan emes; **2** Biraq silerning qebihlikinglar silerni
Xudayinglardin yiraqlashturdi, Gunahinglar Uning yüzini
silerdin qachurup Uninggha tilikinglarni anglatquzmidi.
3 Chünki qolliringlar qan bilen, Barmaqliringlar qebihlik
bilen milen'gen, Lewliringlar yalghan gep éytqan,
Tilinglar kaldirlap qériship sözligen; **4** Heqqaniyliq
terepte sözligüchi yoqtur, Heqiqet terepte turidighan
höküm sorighuchi yoqtur; Ular yoq bir nersige tayinip,
aldamchiliq qilmaqta, Ularning qorsiqidikisi ziyandash,
Ularning tughuwatqini qebihlik; **5** Ular char yilanning
tuxumlirini töreldüridu, Ömüchükning torini torlaydu,
Kim uning tuxumlirini yése ölidu; Ulardin biri chéqilsa
zeherlik yilan chiqidu. **6** Ularning torliri kiyim
bolalmaydu; Özliri ishligenliri bilen özlirini yapalmaydu;
Ishligenliri bolsa qebih ishlardur; Ularning qolida
zorawanliq turidu; **7** Qedemliri yamanliq terepke

yügüridu, Gunahsiz qanni tökүshke aldiraydu, Ularning
oyliri qebihlik toghrisidiki oylardur; Barghanla yerde
weyranchiliq we halaket tépilidu. **8** Tinchliq-aramliq
yolini ular héch tonumaydu; Yürüshliride héch heqiqet-
adalet yoqtur; Ular yollirini egri-toqay qiliwaldi; Kim
bularda mangghan bolsa tinch-aramliqni körmeydu.
9 — Shunga heqiqet-adalet bizdin yiraq turidu;
Heqqaniyliq yétip bizni chümkigen emes; Nurni kütimiz,
biraq yenila qarangghuluq! Birla ghil-pal parlighan
yoruqluqnimu kütimiz, Yenila zulmette mangimiz.
10 Qarighulardek biz tamni silashturup izdeymiz,
Közsiz bolghandek silashturimiz; Gugumda turghandek
chüshtimu putliship kétimiz, Chet yaqilarda ölüklerdek
yürimiz. **11** Éyiqlardek nere tartimiz, Paxteklerdek
qattiq ah urimiz; Biz höküm-heqiqetni kütüp qaraymiz,
biraq u yoq; Nijat-qutulushni kütimiz, biraq u bizdin
yiraqtur; **12** Chünki itaetsizliklirimiz aldingda köpiyip
ketti, Gunahlirimiz bizni eyiblep guwahliq béridu;
Chünki itaetsizliklirimiz herdaim biz bilen billidur;
Qebihliklirimiz bolsa, bizge roshendur: — **13** Chünki
Perwerdigargha itaetsizlik qilmaqtimiz, wapasizliq
qilmaqtimiz, Uningdin yüz örimektimiz, Zulumni hem
asiyliqni terghip qilmaqtimiz, Yalghan sözlerni oydurup,
ich-ichimizdin sözlimektimiz; **14** Adalet-xalisliq bolsa
yoldin yénip ketti; Heqqaniyliq yiraqta turidu; Chünki
heqiqet kochida putliship kétidu; Durus-diyanetningmu
kirgüdek yéri yoqtur. **15** Shuning bilen heqiqet yoqay
dep qaldi; Özümni yamanliqtin néri qilay dégen adem
xeqning olja nishani bolup qaldi! **16** Hem Perwerdigar
kördi; Höküm-heqiqetning yoqluqi Uning neziride
intayin yaman bilindi. We U [amal qilghudek] birmu
ademning yoqluqini kördi; [Gunahkarlargha] wekil
bolup dua qilghuchi héchkimning yoqluqini körüp,
azablinip köngli parakende boldi. Shunga Uning Öz
Biliki özige nijat keltürdi; Uning Öz heqqaniyliqi Özini
qollap chidamliq qildi; **17** U heqqaniyliqni qalqan-sawut
qildi, Béshigha nijatliq dubulghisini kiydi; Qisas libasini
kiyim qildi, Muhebbetlik qizghinliqni ton qilip kiydi. **18**
Ademlerning qilghanliri boyiche, u ularga qayturidu;
Reqiblirige qehr chüshüridu, Düshmenlirige ishlirini
qayturidu, Chet arallardikilergimu u ishlirini qayturidu.
19 Shuning bilen ular gherbte Perwerdigarning namidin,
Künchiqishta Uning shan-sheripidin qorqidu; Düshmen
kelkündek bésip kirginide, Emdi Perwerdigarning Rohi
uninggha qarshi bir tughni kötürüp béridu; **20** Shuning
bilen Hemjemet-Qutquzghuchi Zion'gha kélidu, U
Yaqup jemetidikiler arisidin itaetsizliktin yénip towa
qilghanlargha yéqinlishidu, — deydu Perwerdigar.
21 Men bolsam, mana, Méning ular bilen bolghan
ehdem shuki, — deydu Perwerdigar — «séning üstüngge
qonup turghan Méning Rohim, shundaqla Men séning
aghzinggha quyghan söz-kalamim bolsa, Buningdin
bashlap ebedil'ebedgiche öz aghzingdin, neslingning
aghzidin yaki neslingning neslining aghzidin hergiz
chüshmeydu! — deydu Perwerdigar.

60 — Ornungdin tur, nur chach! Chünki nurung yétip
keldi, Perwerdigarning shan-sheripi üstüngde
kötürüldi! **2** Chünki qarangghuluq yer-zéminni,
Qapqara zulmet el-yurtlarni basidu; Biraq Perwerdigar
üstüngde kötürülidu, Uning shan-sheripi séningde
körünidu; **3** Hem eller nurung bilen, Padishahlar
séning kötürülgen yoruqluqung bilen mangidu. **4**
Béshingni kötür, etrapinggha qarap baq; Ularning
hemmisi jem bolup yighilidu; Ular yéninggha kélidu,
— Oghulliring yiraqtin kélidu, Qizliring yanpashlargha
artilip kötürüp kélinidu. **5** Shu chaghda körisen,
Közliring chaqnap kétidu, Yürekliring tipcheklep, ich-
ichingge patmay qalisen; Chünki déngizdiki bayliqlar
sen terepke burulup kélidu, Ellerning mal-dunyaliri
yéninggha kélidu. **6** Top-top bolup ketken tögiler,
Hem Midiyan hem Efahdiki taylaqlar séni qaplaydu;
Shébadikilerning hemmisi kélidu; Ular altun hem
xushbuy élip kélidu, Perwerdigarning medhiyilirini
jakarlaydu. **7** Kédarning barliq qoy padiliri yéninggha
yighilidu; Nébayotning qochqarliri xizmitingde bolidu;
Ular Méning qobul qilishimgha ériship qurban'gahimgha
chiqirilidu; Shuning bilen güzellik-julaliqimni ayan
qilidighan öyümni güzelleshtürimen. **8** Kepterxanilirigha
qaytip kelgen kepterlerdek, Uchup kéliwatqan buluttek
kéliwatqan kimdu? **9** Chünki arallar Méni kütidu;
Shular arisidin oghulliringni yiraqtin élip kélishke,
Öz altun-kümüshlirini bille élip kélishke, Tarshishtiki
kémiler birinchi bolidu. Ular Xudaying Perwerdigarning
namigha, Israildiki Muqeddes Bolghuchining yénigha
kélidu; Chünki U sanga güzellik-julaliq keltürdi. **10**
Yat ademlerning baliliri sépilliringni quridu, Ularning
padishahliri xizmitingde bolidu; Chünki ghezipimde
Men séni urdum; Biraq shapaitim bilen sanga rehim-
méhribanliq körsettim. **11** Derwaziliring herdaim
ochuq turidu; (Ular kéche-kündüz étilmeydu) Shundaq
qilghanda ellerning bayliqlirini sanga élip kelgili,
Ularning padishahlirini aldinggha yéteklep kelgili
bolidu. **12** Chünki sanga xizmette bolushni ret
qilidighan el yaki padishahliq bolsa yoqilidu; Mushundaq
eller pütünley berbat bolidu. **13** Méning muqeddes
jayimni güzelleshtürüshke, Liwanning sheripi, — Archa,
qarighay we boksus derexlirining hemmisi sanga
kélidu; Shundaq qilip ayighim turghan yerni shereplik
qilimen. **14** Séni xarlighanlarning baliliri bolsa aldinggha
égilginiche kélidu; Séni kemsitkenlerning hemmisi
ayighinggha bash uridu; Ular séni «Perwerdigarning
shehiri», «Israildiki Muqeddes Bolghuchining Zioni»
dep ataydu. **15** Sen tashliwétilgen hem nepretke
uchrighanliqing üchün, Héchkim zéminingdin ötmigen;
Emdilikte Men séni menggülük bir shan-shöhret, Ewlad-
ewladlarning bir xursenliki qilimen. **16** Ellerning
sütini émisen, Padishahlarning emchikidin emgendek
[méhir-shepqitige] érishsen; Shuning bilen sen Men
Perwerdigarni özüngning Nijatkaring hem Hemjemet-
Qutquzghuching, «Yaquptiki qudret Igisi» dep bilisen. **17**
Misning ornigha altunni, Tömürning ornigha kümüshni
epkélip almashturimen; Yaghachning ornigha misni,
Tashlarning ornigha tömürni epkélip almashturimen;
Séning hakimliringni bolsa tinch-aramliq, Begliringni
heqqaniyliq qilimen. **18** Zéminingda zorawanliqning
héch sadasi bolmaydu, Chégraliring ichide weyranchiliq
we halaketmu yoq bolidu; Sen sépilliringni «nijat»,
Derwaziliringni «medhiye» dep ataysen. **19** Ne quyash
kündüzde sanga nur bolmaydu, Ne ayning julasi
sanga yoruqluq bermeydu; Belki Perwerdigar séning
menggülük nurung bolidu, Séning Xudaying güzel
julaliqing bolidu. **20** Séning quyashing ikkinchi patmaydu,

Éying tolunluqidin yanmaydu; Chünki Perwerdigar séning menggülük nurung bolidu, Hesret-qayghuluq
künliringge xatime bérilidu. 21 Séning xelqingning
hemmisi heqqaniy bolidu; Yer-zémin'gha menggüge
igidarchiliq qilidu; Ularning Méning güzel julaliqimni
ayan qilishi üchün, Ular Öz qolum bilen tikken maysa,
Öz qolum bilen ishliginim bolidu. 22 Sebiy bala
bolsa minggha, Eng kichiki bolsa ulugh elge aylinidu,
Menki Perwerdigar bularni öz waqtida tézdin emelge
ashurimen.

61 «Reb Perwerdigarning Rohi méning wujudumda,
Chünki Perwerdigar méni ajiz ézilgenlerge
xush xewerler yetküzüshke mesihligen. U méni
sunuq köngüllerni yasap saqaytishqa, Tutqunlargha
azadliqni, Chüshep qoyulghanlargha zindanning
échiwétilidighanliqini jakarlashqa ewetti; 2
Perwerdigarning shapaet körsitidighan yilini, Hem
Xudayimizning qisasliq künini jakarlashqa, Barliq
qayghu-hesret chekkenlerge teselli bérishke méni
ewetti. 3 Ziondiki hesret-qayghu chekkenlerge,
Küllerning ornigha güzellikni, Hesret-qayghuning
ornigha sürkilidighan shad-xuramliq méyini, Gheshlik-
meyüslük rohining ornigha, Medhiye tonini kiydürüshke
méni ewetti; Shundaq qilip ular «heqqaniyliqning chong
derexliri», «Perwerdigarning tikken maysiliri» dep
atilidu, Ular arqiliq uning güzellik-julaliqi ayan qilinidu.
4 Ular qedimki xarabzarliqlarni qaytidin quridu,
Eslide weyran qilin'ghan jaylarni qaytidin tikleydu,
Xarabe sheherlerni, dewrdin-dewrge weyranliqta
yatqan jaylarni yéngibashtin quridu; 5 Yaqa yurtluqlar
turghuzulup, padiliringni baqidu; Yatlarning baliliri
qoshchiliringlar, üzümchiliringlar bolidu. 6 Biraq siler
bolsanglar, «Perwerdigarning kahinliri» dep atilisiler;
Siler toghranglarda: «Ular Xudayimizning xizmetkarliri»
déyilidu; Ozuqliringlar ellerning bayliqliri bolidu,
Siler ularning shan-shereplirige ortaq bolisiler. 7
Xorlinip, shermendilikte qalghininglarning ornigha ikki
hesse nésiwengler bérilidu; Reswa qilin'ghanliqning
ornigha ular teqsimatida shadlinip tentene qilidu;
Shuning bilen ular zémin'gha ikki hessilep igidarchiliq
qilidu; Menggülük shad-xuramliq ularningki bolidu.
8 Chünki Men Perwerdigar toghra höküm, heqiqetni
ezizleymen; Köydürme qurbanliq qilishta herqandaq
bulangchiliq we aldamchiliqqa nepretlinimen; Men
ulargha heqiqet bilen tégishlikini qayturup bérimen;
Men ular bilen menggülük bir ehdini tüzimen. 9
Shundaq qilip ularning neslining dangqi eller arisida,
Perzentlirining dangqi xelqi-alem arisida chiqidu;
Ularni körgenlerning hemmisi ularni tonup étirap
qiliduki, «Ular bolsa Perwerdigar bext ata qilghan
nesildur»». 10 — «Men Perwerdigarni zor shad-xuramliq
dep bilip shadlinimen, Jénim Xudayim tüpeylidin
xushallinidu; Chünki toy qilidighan yigit özige «kahinliq
selle» kiyiwalghandek, Toy qilidighan qiz leel-yaqutlar
bilen özini perdazlighandek, U nijatliqning kiyim-
kéchikini manga kiydürdi, Heqqaniyliq toni bilen
méni pürkendürdi. 11 Chünki zémin özining bixini
chiqarghinidek, Bagh özide térilghanlarni ündürginidek,
Reb Perwerdigar oxshashla barliq ellerning aldida
heqqaniyliqni hem medhiyini ündüridu».

62 — «Taki Zionning heqqaniyliqi julalinip chaqnap
chiqquche, Uning nijati lawuldawatqan mesh'eldek
chiqquche, Zion üchün héch aram almaymen, Yérusalém
üchün hergiz süküt qilmaymen; 2 Hem eller
séning heqqaniyliqingni, Barliq padishahlar shan-
sheripingni köridu; Hem sen Perwerdigar Öz aghzi
bilen sanga qoyidighan yéngi bir isim bilen atilisen, 3
Shundaqla sen Perwerdigarning qolida turghan güzel
bir taj, Xudayingning qolidiki shahane bash chembiriki
bolisen. 4 Sen ikkinchi: «Ajrashqan, tashliwétilgen»
dep atalmaysen, Zémining ikkinchi: «Weyran qilip
tashliwétilgen» dep atalmaydu; Belki sen: «Méning
xushalliqim del uningda!», dep atilisen, Hem zémining:
«Nikahlan'ghan» dep atilidu; Chünki Perwerdigar sendin
xushalliq alidu, Zémining bolsa yatliq bolidu. 5
Chünki yigit qizgha baghlan'ghandek, Oghulliring sanga
baghlinidu; Toy yigiti qizdin shadlan'ghandek, Xudaying
séningdin shadlinidu. 6 Men sépilliringda közetchilerni
békitip qoydum, i Yérusalém, Ular kündüzmu hem
kéchisimu aram almaydu; I Perwerdigarni esletküchi
bolghanlar, süküt qilmanglar! 7 U Yérusalémni tikligüche,
Uni yer-jahanning otturisida rehmet-medhiyilerning
sewebi qilghuche, Uninggha héch aram bermenglar!».
8 Perwerdigar ong qoli hem Öz küchi bolghan biliki
bilen mundaq qesem ichti: — «Men ziraetliringni
düshmenliringge ozuq bolushqa ikkinchi bermeymen;
Japa tartip ishligen yéngi sharabnimu yatlarning
perzentliri ikkinchi ichmeydu; 9 Ziraetlerni orup
yighqanlar özlirila uni yep Perwerdigarni medhiyileydu;
[Üzümlerni] üzgenler muqeddes öyümning seynalirida
ulardin ichidu». 10 — Ötünglar, derwazilardin
ötünglar! Xelqning yolini tüz qilip teyyarlanglar! Yolni
kötürünglar, kötürünglar; Tashlarni élip tashliwétinglar;
Xelq-milletler üchün [yol körsitidighan] bir tughni
kötürünglar. 11 Mana, Perwerdigar jahanning chet-
yaqilirigha mundaq dep jakarlidi: — Zion qizigha
mundaq dep éytqin: — «Qara, séning nijat-qutulushung
kéliwatidu! Qara, Uning Özi alghan mukapiti Özi bilen
bille, Uning Özining in'ami Özige hemrah bolidu. 12
We xeqler ularni: «Pak-muqeddes xelq», «Perwerdigar
hemjemetlik qilip qutquzghanlar» deydu; Sen bolsang:
«Intilip izdelgen», «Héch tashliwétilmigen sheher» dep
atilisen.

63 «Bozrah shehiridin chiqqan, üstibéshi qéniq qizil
renglik, Kiyim-kéchekliri qaltis-karamet, Zor küch
bilen qol sélip méngiwatqan, Édomdin mushu yerge
kéliwatquchi kim?» «Heqqaniyliq bilen sözligüchi Men,
Qutquzushqa küch-qudretke Ige Bolghuchidurmen». 2
«Üstibéshingdikisi némishqa qizil, Qandaqsige kiyim-
kéchekliring sharab kölchikini cheyligüchiningkige
oxshap qaldi?». 3 «Men yalghuz sharab kölchikini
cheylidim; Bar el-yurtlardin héchkim Men bilen bille
bolghini yoq; Men ularni ghezipimde cheylidim,
Qehrimde ularni dessiwettim; Ularning qanliri kiyim-
kéchekliri üstige chachridi; Méning pütün üstibéshim
boyaldi; 4 Chünki qelbimge qisas küni pükülgenidi,
Shundaqla Men hemjemetlirimni qutquzidighan yil
keldi; 5 Men qarisam, yardem qilghudek héchkim yoq
idi; Héchkimning qollimaydighanliqini körüp azablinip
könglüm parakende boldi; Shunga Öz bilikim Özümge

nijat keltürdi; Öz qehrim bolsa, Méni qollap Manga
chidam berdi; **6** Shuning bilen el-yurtlarni ghezipimde
dessiwetkenmen, Qehrimde ularni mest qiliwettim,
Qanlirini yerge töküwettim». **7** «Men Perwerdigarning
shepqetliri toghruluq eslitip sözleymen; Perwerdigarning
medhiyege layiq qilghanliri, Uning rehimdilliqlirigha
asasen, Uning nurghunlighan shepqetlirige asasen,
Perwerdigarning bizge qilghan iltipatliri, Israil jemetige
iltipat qilghan zor yaxshiliqliri toghruluq eslitip
sözleymen; **8** U ularni: — «Ular Méning xelqim,
Aldamchiliq qilmaydighan balilar» dep, Ularning
Qutquzghuchisi boldi. **9** Ularning barliq derdlirige Umu
derddash idi; «Uning yüzidiki Perishtisi» bolsa ularni
qutquzghan, U Öz muhebbiti hem rehimdilliqi bilen
ularni hemjemetlik qilip qutquzghan; Ashu qedimki
barliq künlerde ularni Özige artip kötürgen; **10** Biraq
ular asiyliq qilip Uning Muqeddes Rohigha azar berdi;
Shunga ulardin yüz örüp U ularning düshminige aylinip,
Ulargha qarshi jeng qildi. **11** Biraq U: — «Musa
peyghembirim! Méning xelqim!» dep eyni künlerni eslep
toxtidi. Emdi Öz [padisi bolghanlarni] padichiliri bilen
déngizdin chiqiriwalghuchi qéni? Özining Muqeddes
Rohini ularning arisigha turghuzup qoyghuchi qéni? **12**
Uning güzel shereplik biliki Musaning ong qoli arqiliq
ularni yétekligüchi boldi, Özi üchün menggülük bir
namni tiklep, Ular aldida sularni bölüwetküchi, **13** Ularni
dalada erkin kézip yüridighan attek, Héch putlashturmay
ularni déngizning chongqur yerliridin ötküzgüchi
qéni? **14** Mallar jilghigha otlashqa chüshkendek,
Perwerdigarning Rohi ulargha aram berdi; Sen Özüng
güzel-shereplik bir namgha érishish üchün, Sen mushu
yollar bilen xelqingni yétekliding. **15** Ah, asmanlardin
neziringni chüshürgin, Séning pak-muqeddesliking,
güzellik-sheriping turghan makaningdin [halimizgha]
qarap baq! Qéni otluq muhebbiting we küch-qudriting!?
Ichingni aghritishliring, rehimdilliqliring qéni? Ular
manga kelgende bésilip qaldimu? **16** Chünki gerche
Ibrahim bizni tonumisimu, Yaki Israil gerche bizni
étirap qilmisimu, Sen haman bizning Atimiz; Sen
Perwerdigar bizning Atimizdursen; Ezeldin tartip
«Hemjemet-Qutquzghuchimiz» Séning namingdur. **17** I
Perwerdigar, némishqa bizni yolliringdin azdurghansen?
Némishqa Özüngdin qorqushtin yandurup könglimizni
tash qilghansen?! Qulliring üchün, Öz mirasing bolghan
qebililer üchün, Yénimizgha yénip kelgeysen! **18**
Muqeddes xelqing peqet azghine waqitla [tewelikige] ige
bolalighan; Düshmenlirimiz muqeddes jayingni ayagh
asti qildi; **19** Shuning bilen biz uzundin buyan Sen idare
qilip baqmighan, Séning naming bilen atilip baqmighan
bir xelqtek bolup qalduq!

64 **2** Ah, Sen asmanlarni yirtiwétip, Yerge
chüshken bolsang'idi! Taghlar bolsa yüzüng
aldida érip kétetti! Mana mushundaq bolghanda
tuturuqqa ot yaqqandek, Ot suni qaynatqandek, Sen
namingni düshmenliringge ayan qilghan bolatting, Eller
yüzüngdinla titrep kétetti! **3** Sen biz kütmigen dehshetlik
ishlarni qilghan waqtingda, Sen chüshkeniding;
Yüzüngdin taghlar rastla érip ketti! **4** Sendin bashqa Özige
telmürüp kütkenler üchün ishligüchi bir Xudani, Ademler
ezeldin anglap baqmighan, Qulaqqa yétip baqmighan,
Köz körüp baqmighandur! **5** Sen heqqaniyliqni
yürgüzüshni xursenlik dep bilgen ademning, Yeni
yolliringda méngip, Séni séghin'ghanlarning hajitidin
chiqquchi hemrahdursen; Biraq mana, Sen ghezepte
boldung, Biz bolsaq gunahta bolduq; Undaq ishlar
uzun boliwerdi; Emdi biz qutquzulamduq? **6** Emdi
biz napak bir nersige oxshash bolduq, Qiliwatqan
barliq «heqqaniyetlirimiz» bolsa bir ewret latisighila
oxshaydu, xalas; Hemmimiz yopurmaqtek xazan bolup
kettuq, Qebihliklirimiz shamaldek bizni uchurup
tashliwetti. **7** Séning namingni chaqirip nida qilghuchi,
Iltipatingni tutushqa qozghalghuchi héch yoqtur;
Chünki Sen yüzüngni bizdin qachurup yoshurdung,
Qebihliklirimizdin bizni solashturghuzdung. **8** Biraq
hazir, i Perwerdigar, Sen bizning Atimizdursen; Biz
séghiz lay, Sen bizning sapalchimizdursen; Hemmimiz
bolsaq qolungda yasalghandurmiz; **9** I Perwerdigar,
bizge qaratqan ghezipingni zor qilmighaysen, Qebihlikni
menggügiche eslep yürmigin; Mana, qarighin, hemmimiz
Séning xelqingdurmiz! **10** Muqeddes sheherliring janggal,
Zionmu janggal bolup qaldi; Yérusalém weyran boldi; **11**
Ata-bowimiz Séni medhiyiligen jay, Pak-muqeddeslik,
güzel-parlaqliq turalghusi bolghan öyimiz bolsa ot
bilen köyüp kül boldi; Qedir-qimmetlik nersilirimizning
hemmisi weyran qiliwétildi. **12** Mushu ishlar aldida
Özüngni chetke alamsen, i Perwerdigar? Süküt qilip
turamsen? Bizni bolushiche xar qilip uriwéremsen?»

65 Ezeldin Méni izdimigenlerge Méni sorash yolini
achtim; Men Özümge intilmigenlerge Özümni
tapquzdum. Méning namim bilen atalmighan yat bir
elge Men: — «Manga qara, Manga qara» — dédim. **2**
Biraq yaman yolda mangidighan, Özining pikir-xiyaligha
egiship mangidighan, Asiyliq qilghuchi bir xelqqe bolsa
Men kün boyi qolumni uzitip intilip keldim. **3** Yeni
baghlarda qurbanliq qilip, Ularni xishliq supilar üstidimu
köydürüp, Köz aldimdila zerdemge tégidighan bir xelq; **4**
Ular qebriler arisida olturidu, Mexpiy jaylardimu tünep
olturidu; Ular choshqa göshini yeydu, Qazan-qachilirida
herqandaq yirginchlik nersilerning shorpisi bar. **5** Ular:
«Özüng bilen bol, Manga yéqinlashquchi bolma; Chünki
men sendin pakmen» — deydu; Mushular dimighimgha
kirgen is-tütek, Kün boyi öchmey turidighan ottur! **6**
Mana, Méning aldimda pütüklük turiduki: — Men süküt
qilip turmaymen — deydu Perwerdigar — Belki hem
silerning qebihlikliringlarni, Shundaqla tagh choqqilirida
isriq yaqqan, Döngler üstidimu Méni haqaretligen ata-
bowiliringlarning qebihliklirini birlikte qayturimen, —
Shularni öz quchaqlirigha qayturimen; Berheq, Men
ilgiriki qilghanlirini öz quchaqlirigha ölchep qayturimen.
8 Perwerdigar mundaq deydu: — Sapaq üzümning
«sarqindi shirne»si körün'gende, Xeqlerning: «Uni
cheyliwétip weyran qilmisun, chünki uningda beriket
turidu» déginidek, Men Öz qullirimning sewebidinla
shundaq qilimenki, Ularning hemmisini weyran
qilmaymen. **9** Shundaq qilip Men Yaquptin bir nesilni,
Yehudadinmu taghlirimgha bir igidarni chiqirimen;
Shuning bilen Méning tallighanlirim [zémin'gha] ige
bolidu, Méning qullirim shu yerde makanlishidu. **10**
Méni izdigen xelqim üchün, Sharon bolsa yene qoy
padilirigha qotan, Axor bolsa kala padilirigha qonalghu
bolidu. **11** Biraq Perwerdigarni tashlap, Muqeddes

téghimni untughuchi, «Teley» [dégen but] üchün
dastixan salghuchi, «Teqdir» [dégen but] üchünmu
ebjesh sharabni quyup qachilarni toldurghuchisiler,
12 Men silerni qilichqa «teqdir» qildim, Silerning
hemminglar qirghinchiliqta bash égisiler; Chünki Men
chaqirdim, siler jawab bermidinglar; Men söz qildim, siler
qulaq salmidinglar; Eksiche nezirimde yaman bolghanni
qiliwatisiler, Men yaqturmaydighanni tallighansiler.
13 Shunga, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
Méning qullirim yeydu, Siler ach qalisiler; Mana, Méning
qullirim ichidu, Biraq siler ussuz qalisiler; Mana, Méning
qullirim shadlinidu, Siler shermendilikte qalisiler; **14**
Mana, könglidiki shad-xuramliqtin qullirim naxsha
éytidu, Siler köngüldiki azabtin zar-zar yighlaysiler, Roh-
qelb sunuqluqidin nale-peryad kötürisiler. **15** Isminglarni
Méning tallighanlirimgha lenet bolushqa qaldurisiler.
Reb Perwerdigar séni öltüridu, Hem uning qullirigha
bashqa bir isimni qoyup béridu. **16** Shuning üchün
kimki özige bir bextni tilise, «Amin» dégüchi Xudaning
nami bilen ashu bextni tileydu; Kimki qesem ichmekchi
bolsa, Emdi «Amin» dégüchi Xudaning nami bilen
qesem ichidu; Chünki burunqi derd-elemler untulghan
bolidu, Chünki ularni közümdin yoshurdum. **17** Chünki
qaranglar, Men yéngi asmanlarni we yéngi zéminni
yaritimen; Ilgiriki ishlar hech eslenmeydu, Hetta eske
kelmeydu. **18** Eksiche siler Méning yaritidighanliqimdin
xushallininglar; Menggüge shad-xuramliqta bolunglar,
Chünki Men Yérusalémni shad-xuramliq, Uning xelqini
xushalliq bergüchi qilip yaritimen. **19** Özümmu
Yérusalémdin shad-xuramliqta bolimen, Shundaqla Öz
xelqimdin xushallinimen; Uningda ne yigha awazi, Ne
nale-peryadlar ikkinchi anglanmaydu; **20** Uningda yene
birnechche künlük chachrap ketken bowaq bolmaydu,
Yaki waqti toshmay waqitsiz ketken boway bolmaydu;
Yüz yashqa kirgen bolsa «yigit» sanilidu, Shuningdek
gunahkar yüz yashqa kirip ölgen bolsa «Xudaning lenitige
uchrighan» dep hésablinidu. **21** Ular öylerni salidu,
ularda turidu; Ular üzümzarlarni berpa qilidu, ulardin
méwe yeydu; **22** Ular yasighan öylerde, bashqa birsi
turmaydu; Tikilgen üzümzarlardin, bashqa birsi méwe
élip yémeydu; Chünki xelqimning künliri derexning
ömridek bolidu; Méning tallighanlirim özliri öz qoli
bilen yasighanliridin öz ömride toluq behrimen bolidu.
23 Ularning qilghan emgiki bikargha ketmeydu; Yaki
ularning baliliri tughulghanda kélechiki toghruluq
wehime mewjut bolmaydu; Chünki ular Perwerdigar bext
ata qilghan nesildur, Ularning perzentlirimu shundaq.
24 We shundaq boliduki, Ular nida qilip chaqirmastinla,
Men ijabet qilimen; Ular dua qilip sözlewatqinidila,
Men ularni anglaymen. **25** Böre hem paqlan bilen bille
ozuqlinidu; Shir bolsa kalidek saman yeydu; Yilanning
rizqi bolsa topa-changla bolidu. Méning muqeddes
téghimning hemme yéride hech ziyankeshlik bolmaydu;
Hech buzghunchiliq bolmaydu, deydu Perwerdigar.

66 «Perwerdigar mundaq deydu: — «Asmanlar Méning
textim, Zémin bolsa ayaghlirimgha textiperimdur,
Emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga
qandaq yer aramgah bolalaydu? **2** Bularning hemmisini
Méning qolum yaratqan, ular shundaq bolghachqila
barliqqa kelgen emesmidi? — deydu Perwerdigar, — Lékin
Men nezirimni shundaq bir ademge salimen: — Mömin-
kemter, rohi sunuq, Sözlirimni anglighanda qorqup titrek
basidighan bir ademge nezirimni salimen. **3** Kala soyghan
kishi ademnimu öltüridu, Qozini qurbanliq qilghan
kishi itning boynini sundurup öltüridu; Manga hediye
tutquchi choshqa qéninimu tutup bermekchidur; Duasini
eslitishke xushbuy yaqquchi mebudqimu medhiye
oquydu; Berheq, ular özi yaqturidighan yollirini tallighan,
Köngli yirginchlik nersiliridin xursen bolidu. **4** Shunga
Menmu ularning külpetlirini tallaymen; Ular del
qorqidighan wehimilerni béshigha chüshürimen; Chünki
Men chaqirghinimda, ular jawab bermidi; Men söz
qilghinimda, ular qulaq salmidi; Eksiche nezirimde
yaman bolghanni qildi, Men yaqturmaydighanni tallidi».
5 «I Perwerdigarning sözi aldida qorqup titreydighanlar,
Uning déginini anglanglar: — «Silerni namimgha
[sadiq bolghanliqinglar] tüpeylidin chetke qaqqanlar
bolsa, Yeni silerdin nepretlinidighan qérindashliringlar
silerge: — «Qéni Perwerdigarning ulughluqi ayan
qilinsun, Shuning bilen shadliqinglarni köreleydighan
bolimiz!» — dédi; Biraq shermendilikte qalghanlar
özliri bolidu. **6** Anglanglar! — sheherdin kelgen
chuqan-sürenler! Anglanglar! — ibadetxanidin chiqqan
awazni! Anglanglar! — Perwerdigar Öz düshmenlirige
[yamanliqlirini] qayturuwatidu!» **7** — Tolghiqi tutmayla
u boshinidu; Aghriqi tutmayla, oghul bala tughidu!
8 Kimning mushundaq ish toghruluq xewiri bardu?
Kim mushundaq ishlarni körüp baqqan? Zémin bir
xelqni bir kün ichidila tughidighan ish barmu?
Deqiqe ichidila bir elning tughulushi mumkinmu?
Chünki Zionning emdila tolghiqi tutushigha, u oghul
balilirini tughdi! **9** Birsini boshinish halitige keltürgen
bolsam, Men balini chiqarghuzmay qalamtim? —
deydu Perwerdigar, Men Özüm tughdurghuchi tursam,
baliyatquni étiwétemdimen? — deydu Xudaying. **10**
Yérusalém bilen bille shad-xuramliqta bolunglar;
Uni söygüchiler, uning üchün xushallininglar! Uning
üchün qayghu-hesret chekkenler, Uning bilen bille
shadliq bilen shadlininglar! **11** Chünki siler uning
teselli béridighan emchekliridin émip qanaetlinisiler;
Chünki siler qan'ghuche ichip chiqisiler, Uning shan-
sheripining zorluqidin könglünglar xursen bolidu». **12**
Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men uninggha
tashqan deryadek aram-xatirjemlikni, Téship ketken
éqimdek ellerning shan-shereplirini sunup bérimen;
Siler émisiler, Siler yanpashqa élinip kötürülisiler, Étekte
ekilitilisiler. **13** Xuddi ana balisigha teselli bergendek,
Men shundaq silerge teselli bérimen; Siler Yérusalémda
tesellige ige bolisiler. **14** Siler bularni körgende
könglünglar shadlinidu, Söngekliringlar yumran ot-
chöptek yashnap kétidu; Shuning bilen Perwerdigarning
qoli Öz qullirigha ayan qilinidu, U düshmenlirige qehrini
körsitidu. **15** Chünki ghezipini qehr bilen, Tenbihini ot
yalqunliri bilen chüshürüshi üchün, Mana, Perwerdigar
ot bilen kélidu, U jeng harwiliri bilen quyundek kélidu.
16 Chünki ot bilen hem qilich bilen Perwerdigar
barliq et igilirini soraq qilip jazalaydu; Perwerdigar
öltürgenler nurghun bolidu. **17** «Baghchilar»gha
kirish üchün pakizlinip, Özlirini ayrim tutup, Otturida
turghuchining gépige kirgenler, Shundaqla choshqa
göshini, yirginchlik bolghanni, jümlidin chashqanlarni
yeydighanlar bolsa jimisi teng tügishidu — deydu

Perwerdigar. **18** Chünki ularning qilghanliri hem
oylighanliri Méning aldimdidur; Biraq barliq eller,
hemme tilda sözleydighanlarning yighilidighan waqti
kélidu; Shuning bilen ular kélip Méning shan-sheripimni
köridu; **19** We Men ularning arisida bir karamet
belgini tikleymen; Hem ulardin qéchip qutulghanlarni
ellerge ewetimen; Nam-shöhritimni anglimighan, shan-
sheripimni körüp baqmighan Tarshishqa, Liwiyege,
oqyachiliqta dangqi chiqqan Ludqa, Tubal, Grétsiyege
hem yiraq chetlerdiki arallargha ularni ewetimen;
Ular eller arisida Méning shan-sheripimni jakarlaydu.
20 Shuning bilen Israillar «ashliq hediye»ni pakiz
qachilargha qoyup Perwerdigarning öyige élip kelgendek,
Shular bolsa, Perwerdigargha atap béghishlighan hediye
süpitide qérindashliringlarning hemmisini ellerdin élip
kélidu; Ularni atlargha, jeng harwilirigha, sayiwenlik
harwa-zembillerge, qéchirlargha hem nar tögilerge
mindürüp muqeddes téghimgha, yeni Yérusalémgha
élip kélidu, — deydu Perwerdigar. **21** Hem Men ulardin
bezilirini kahinlar hem Lawiylar bolushqa tallaymen
— deydu Perwerdigar. **22** Chünki Men yaritidighan
yéngi asmanlar hem yéngi zémin Özümning aldida daim
turghandek, Séning nesling hem isming turup saqlinidu.
23 Hem shundaq boliduki, yéngi aymu yéngi ayda,
Shabat künimu shabat künide, Barliq et igiliri Méning
aldimgha ibadet qilghili kélidu — deydu Perwerdigar.
24 — Shuning bilen ular sirtqa chiqip, Manga asiyliq
qilghan ademlerning jesetlirige qaraydu; Chünki ularni
yewatqan qurtlar ölmeydu; Ularni köydürüwatqan ot
öchmeydu; Ular barliq et igilirige yirginchlik bilinidu.

Yeremiya

1 Binyamin qebilisi zéminidiki Anatot yézisida
turuwatqan kahinlardin bolghan Hilqiyaning oghli
Yeremiyaning sözliri [töwende xatirilinidu]: — **2** Yehuda
padishahi, Amonning oghli Yosiyaning künliride, yeni
u textke olturghan on üchinchi yilida [Yeremiyagha]
Perwerdigarning sözi keldi; **3** Yehuda padishahi
Yosiyaning oghli Yehoakimning künliride hemde
Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning on
birinchi yilining axirighiche, yeni shu yilning beshinchi
éyida Yérusalémdikiler sürgün qilin'ghuche uninggha
Perwerdigarning sözi yene kélip turdi. **4** Perwerdigarning
sözi manga kélip: **5** — Anangning qorsiqida séni apiride
qilishtin ilgirila Men séni bilettim; sen baliyatqudin
chiqishtin burun séni Özümge atap, ellerge peyghember
bolushqa tiklidim, — déyildi. **6** Men bolsam: — Apla,
Perwerdigar! Men gep qilishni bilmeymen; chünki
men gödek balidurmen, dédim. **7** Lékin Perwerdigar
manga: — Özüngni gödek bala, déme; chünki Men séni
kimge ewetsem, sen shulargha barisen; we Men séni
néme de dep buyrusam, sen shuni deysen. **8** Ulardin
qorqma; chünki séni qutquzush üchün Men sen bilen
billidurmen, — dédi. **9** We Perwerdigar qolini sozup
aghzimgha tegküzdi; Perwerdigar manga: Mana, Öz
sözlirimni aghzinggha qoydum; **10** Qara, mushu küni
Men séni yulush, sökush, halak qilish we örüsh, qurush
we térip östürüsh üchün eller we padishahliqlar üstige
tiklidim, — dédi. **11** We Perwerdigarning sözi manga
kélip: «Yeremiya, némini körüwatisen?» — déyildi.
Men: «Badam derixining shéxini körüwatimen» —
dédim. **12** Perwerdigar manga: «Körgining yaxshi boldi;
chünki Men sözümning emeliylishishi üchün sözümni
közitip turimen» — dédi. **13** We Perwerdigarning sözi
manga ikkinchi qétim kélip: «Némini körüwatisen?»
— déyildi. Men: «Poruq-poruq qaynawatqan, aghzi
shimal teripidin qiysayghan bir qazanni kördüm» —
dédim. **14** Perwerdigar manga: — Külpet shimal tereptin
kélip bu zéminda turuwatqanlarning hemmisi üstige
bösüp kélidu — dédi. **15** — Chünki mana, Men shimaliy
padishahliqlarning barliq jemetlirini chaqirimen, —
deydu Perwerdigar; — ular kélidu, padishahlar herbiri
öz textini Yérusalém qowuqliri aldigha sélip, hemme
sépillargha we Yehudaning barliq sheherlirige hujumgha
teyyarlinidu; **16** shuning bilen Men [Yehudadikilerning]
barliq rezillikliri üchün ularning üstidin hökümlerni
jakarlaymen; chünki ular Mendin waz kéchip, bashqa
ilahlargha xushbuy yéqip, öz qolliri yasighanlirigha
choqundi. **17** Sen emdi bélingni baghlap ornungdin
turup, sanga buyrughanlirimning hemmisini ularga
éyt; ular aldida hoduqup ketmigin; bolmisa Men séni
ular aldida hoduqturimen. **18** Qara, Men bügün séni
Yehudaning padishahlirigha, emirlirige, kahinlirigha
hem pütkül zémin xelqige qarshi turghuchi mustehkem
sheher, tömür tüwrük we mis sépillardek tiklidim. **19**
Ular sanga qarshi jeng qilidu, lékin séning üstüngdin
ghelibe qilalmaydu — Chünki Men séni qutquzush üchün
sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar.

2 Emdi Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** Bérip Yérusalémdikilerning qulaqlirigha
mundaq jar salghin: — «Perwerdigar mundaq deydu:
— Men séning yash waqtingdiki wapadarliqingni, yeni
qizning ashiqigha bolghan muhebbitidek séning chöl-
bayawanda, yeni térilmighan yerlerde Manga egiship
yürgenliringni séning üchün esleymen. **3** Shu chaghda
Israil xelqi Perwerdigargha pak, alahide atalghan, ular
uning öz hosulining tunji méwisi dep qaralghanidi; ularni
yewalmaqchi bolghanlarning hemmisi gunahkar dep
hésablan'ghanidi hem ularning bashlirigha balayi'apet
chüshkenidi, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigarning
sözini anglanglar, i Yaqupning jemeti, Israil jemetining
barliq aile-tawabiatliri: — **5** Perwerdigar mundaq deydu:
— Ata-bowiliringlar Mende zadi qandaq adaletsizliklerni
bayqaptu, ular Mendin shunche yiraqlishidu? Ular
némishqa bimene butlargha bash urup, özliri bimene
bolup ketti? **6** Ular héchqachan: «Bizni Misir
zéminidin qutquzup chiqirip, bayawandin, yeni chöl-
desht we tik azgallar bilen qaplan'ghan jaylardin,
qurghaqchiliq we ölüm sayisi orap turghan yerlerdin,
ademzat ötmeydighan hemde insan turmaydighan
shu bayawandin bizni ötküzgen Perwerdigar qéni?»
dep sorap qoyushmaptighu? **7** Men silerni méwisi
hem molchiliqidin huzurlinish üchün munbet bir
zémin'gha élip kelgenmen; siler kélip zéminimni
bulghidinglar, Méning mirasimni yirginchlik bir nersige
aylandurup qoydunglar. **8** Kahinlar: «Perwerdigar
qéni?» dep héch sorap qoymidi; Tewrat-qanun
ijrachiliri méni héch tonumidi; xelq padichiliri manga
asiyliq qildi; peyghemberler bolsa Baalning namida
bésharet berdi, ularning hemmisi héch paydisiz
bimene nersilerge egiship ketti. **9** Shunga siler bilen
dewalashmaqchimen, baliliringlar hem baliliringlarning
baliliri bilen dewalishimen, — deydu Perwerdigar; **10**
— siler Siprustiki dengiz boylirigha ötüp béqinglar,
Kédargha tekshürüshke adem ewetip béqinglar —
mushundaq bir ish zadi bolup baqqanmu-yoq dep
körüp béqinglar — **11** Qaysi bir el öz ilahlirini
(ular héch ilah emes, elwette) özgertkenmu? Lékin
Méning xelqim özlirining shan-sheripi Bolghuchisini
bolsa paydisiz-bimene bir nersige almashturghan.
12 Buninggha ejeblininglar, i asmanlar; hang-tang
bolunglar! Sarasimige chüshünglar! Chöchünglar! —
deydu Perwerdigar, **13** — chünki Méning xelqim ikki rezil
ishni qildi; ular hayatliq su menbesi bolghan Mendin
waz kechti; andin özliri üchün su azgallirini, yeni su
turmaydighan yériq su azgallirini yonup chiqti. **14**
Israil esli qulmidi? U xojayinning öyide tughulghan
qulmidi? Némishqa emdi u oljigha aylinip qaldi? **15**
Yash shirlar uni olja qilip hörkiridi; ular awazini
qoyuwetti; ular [Israil] zéminini weyrane qildi; sheherliri
köydürüldi, ademzatsiz qaldi. **16** Uning üstige hetta Nof
we Tahpanes shehiridikilermu choqqangni yériwetti.
17 Bu ishlarni özüng keltürüp chiqarghan emesmu?
— Chünki sanga yol bashlawatqinida Perwerdigar
Xudayingdin waz kechkeniding. **18** Emdi bügünki künde
yene Shihor deryasining süyini ichish üchün Misirning
yolini basqining némisi? [Efrat] deryasining süyini
ichish üchün Asuriyening yolini basqining némisi? **19**
Öz rezilliking özüngge sawaq élip kélidu, özüngning

yénimdin chetnep ketkining özüngge tenbih bolidu;
emdi séning Perwerdigar Xudayingdin waz kechkining
we Méning qorqunchumning sende bolmasliqining
intayin rezil hemde zerdapqa tolghan ish ikenlikini
bilip qoy, — deydu Reb, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **20** Chünki sen qedimdinla Men
sanga salghan boyunturuqni buzup, uning rishtini
üzüp tashliwetkensen; sen: «Qulluqungda bolmaymen!»
déding. Chünki barliq döng-égizlikte we barliq yéshil
derex astida sen pahishe ayaldek kérilip yatqansen. **21**
Lékin Men bolsam séni esli ésil sortluq üzüm télidin,
serxil uruqtin tikkenidim; sen Manga nisbeten qandaqmu
yat we yawa bir sésiq üzüm téligha aylinip qalding? **22**
Chünki sen shulta bilen yuyunsangmu, köp aqartquch
sopun ishletsengmu séning qebihliking Méning aldimda
téxi dagh bolup turidu, — deydu Reb Perwerdigar. **23**
Sen qandaqmu: «Men héch bulghan'ghan emesmen, men
«Baallar»gha héch egeshmidim!» déyeleysen? Jilghida
mangghan yolungni körüp baq, qilmishliringni iqrar qil
— sen öz yollirida uyan-buyan qatrap yüridighan chaqqaq
hinggandursen! **24** Sen chöl-bayawan'gha adetlen'gen,
hewisi qozghalghanda shamalni purap yüridighan bir
yawayi mada ésheksen! Küyligende kim uni tosalisun?
Uni izdigen hanggilar özlirini héch upratmaydu; shu
waqitlarda uni izdep tapmaq asandur. **25** [I Israil], [bikar
yügürüp], putungni ayaghsiz, gélingni ussuluqsiz qilip
qoyma! Lékin sen buninggha: «Yaq! Xam xiyal qilma!
Chünki men bu yat [ilahlarni] yaxshi körüp qaldim,
ularning keynidin mangimen!» — déding. **26** Oghri
tutulup qélip xijaletke qalghandek, Israil jemetimu
xijaletke qalidu — yeni özliri we ularning padishahliri,
kahinliri we peyghemberliri — **27** ular yaghach kötikige:
«Atam!» we tashqa: «Sen méni tughdurdung!» deydu;
chünki ular yüzini Manga qaratmay, eksiche Manga
arqisini qildi; lékin külpet béshigha chüshkende ular:
«Ornungdin turup, bizni qutquzghaysen!» deydu. **28** Emdi
özüngge yasighan ilahliring qéni!? Külpet béshinggha
chüshkende séni qutquzalaydighan bolsa, ular ornidin
tursun! — Chünki sheherliring qanche köp bolsa
butliringmu shunche köptur, i Yehuda! **29** Némishqa siler
Men bilen dewagha chüshmekchisiler? Siler hemminglar
Manga asiyliq qilghansiler, — deydu Perwerdigar. **30**
Baliliringni bikardin bikar urup qoydum; ular héch
terbiyini qobul qilmidi. Öz qiliching yirtquch shirdek
peyghemberliringni yewetti. **31** I bu dewr kishiliri!
Perwerdigarning sözige köngül qoyunglar! Men Israilgha
chöl-bayawan yaki qapqarangghuluq basqan zémin
bolup baqqanmu? Méning xelqim némishqa: «Negila
barsaq öz erkimiz; emdi yéninggha yene kelmeymiz!»
— deydu? **32** Qiz zibu-zinnetlirini untuyalamdu? Toy
qilidighan qiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lékin öz
xelqim san-sanaqsiz künliride Méni untudi. **33** Sen
ishq izdep baridighan yollargha shunche mahir bolup
ketting! Berheq, hetta eng buzuq ayallargha yolliringni
körsetting. **34** Uning üstige tonungning peshliride
gunahsiz namratlarning qéni bar! Sen ularni témingni
téship oghriliqqa kirgini üchün öltürdingmu?! Ishlarning
hemmisi shundaq tursimu, **35** sen téxi: «Mende gunah
yoq; [Reb] mendin renjiwermeydu!» deysen. Bilip qoy!
Men üstüngdin höküm chiqirimen, chünki sen: «Men
gunah sadir qilmidim!» — dewérisen. **36** Sen némishqa
bunchiwala uyan-buyan qatrap ala köngüllük qilisen? Sen
Asuriye teripidin yerge qaritilghandek Misir teripidinmu
yerge qaritilisen. **37** Berheq, sen Misirdin qolliringni
béshinggha alghan péti chiqisen; chünki Perwerdigar
sen yölenchük qilghanlarni chetke qaqti; sen ulardin
héch payda körmeysen.

3 Shundaq déyiliduki, birsi ayalini qoyuwetse, ayal
uningdin ajrashsa we kéyin u bashqa erge yatliq
bolghan bolsa, birinchi éri uning bilen qayta yarishiwalsa
bolamdu? Bundaq ish bu zéminni mutleq bulghimamdu?
Lékin sen shunche köp ashniliring bilen buzuqluq qilip
turup yene yénimgha qaytay dewatamsen téxi? **2**
Béshingni kötürüp yuqirigha qarap baq; — Sen zadi
nede yat ilahlar bilen buzuqluq ötküzmigensen?! —
Sen chöl-bayawanda kütüp olturghan erebdek ularni
yollar boyi kütüp olturghansen; zéminni buzuqluqliring
we rezilliking bilen bulghighansen. **3** Shuning üchün
qattiq yamghurlar tutup qélinip sanga bérilmidi hemde
«kéyinki yamghurlar» yaghmidi. Lékin sende téxi pahishe
ayalning qélin yüzi bar, iza tartishni héch bilgüng yoqtur.
4 Hetta sen bayatin Manga: «I Atam, yashliqimdin bashlap
manga yétekchi hemrah bolup kelding!» — deysen, we: —
5 «U herdaim ghezipini saqlamdu? U ghezipini axirghiche
tutamdu?» — deysen. Mana, sen shundaq dégining
bilen, lékin sen qolungdin kélishiche rezillik qilghansen.
6 Yosiya padishahning künliride Perwerdigar manga:
«Wapasiz Israilning néme qilghanliqini kördüngmu? U
barliq égiz taghqa chiqip hem barliq yéshil derex astigha
kirip shu yerlerde pahishidek buzuqluq qilghan» — dédi.
7 — «Men: U bularning hemmisini qilghandin kéyin,
choqum yénimgha qaytip kélidu, — dédim; lékin u qaytip
kelmidi. Uning asiy singlisi, yeni Yehuda buni kördi; **8**
lékin wapasiz Israilning barliq zina qilghanliri tüpeylidin
uninggha talaq xétini bérip uni qoyuwetkinimni körüp,
asiy singlisi Yehuda qorqmidi, belki özimu bérip
pahishilik qildi. **9** Shundaq boldiki, öz buzuqchiliqini
shunche kichik ish dep qarighachqa, u hetta yaghach we
tash bilen zina qilip zéminni bulghiwetti. **10** Bularning
hemmisige qarimay Israilning asiy singlisi Yehuda téxi
pütün köngli bilen emes, peqet saxtiliq bilen yénimgha
qaytip kelgendek boluwaldi, — deydu Perwerdigar. **11**
Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Wapasiz Israil özini
asiy Yehudadin heqqaniy körsetti. **12** Barghin, shimalgha
qarap bu sözlerni jakarlap mundaq dégin: — «Qaytip kel,
i yoldin chiqquchi Israil, — deydu Perwerdigar — we Men
sanga qapiqimni qayta türmeymen; chünki Men rehimdil,
— deydu Perwerdigar — Men ghezipimni menggüge
saqlap turmaymen. **13** Peqet séning qebihlikingni, —
Perwerdigar Xudayinggha asiyliq qilghanliqingni, uyan-
buyan qatrap yürüp özüngni herbir yéshil derex astida yat
ilahlargha béghishlighanliqingni, shuningdek awazimgha
héch qulaq salmighanliqingni iqrar qilsangla [Mendin
rehim-shepqet körisen] — deydu Perwerdigar. **14** Qaytip
kélinglar, i yoldin chiqquchi balilar, — deydu Perwerdigar
— chünki Men silerni heqiqiy söygüchidurmen; [siler
shundaq qilsanglarla] Men silerdin tallighanlarni, yeni
herqaysi sheherdin birdin, herqaysi jemettin ikkidin
puqrani Zion'gha qayturup kélimen. **15** Men silerge
könglümdikidek xelq padichilirini teqsim qilimen;
ular silerni danaliq-bilim, eqil-paraset bilen béqip

ozuqlanduridu. **16** Shundaq boliduki, shu künlerde
siler zéminda köpiyip, köp perzentlik bolghininglarda,
— deydu Perwerdigar, — siler: «Perwerdigarning
ehde sanduqi!» dep yene tilgha almaysiler; u héch
ésinglargha kelmeydu, uni héch eslimeysiler we uni héch
séghinimaysiler; siler bashqa bir sanduqmu yasimaysiler.
17 Shu tapta ular Yérusalémni «Perwerdigarning texti»
dep ataydu; barliq eller uninggha yighilidu, — yeni
Perwerdigarning namigha, Yérusalémgha yighilidu;
ular qelbidiki rezil jahilliqigha qaytidin héch egiship
mangmaydu. **18** Shu künlerde Yehuda jemeti Israil jemeti
bilen birlikte mangidu; ular shimal zéminidin bille chiqip
Men ata-bowilirigha miras bolushqa teqdim qilghan
zémin'gha kélidu. **19** Men: «Men séni balilirim qatirigha
qoyup, sanga güzel zéminni, yeni köpligen ellerning
zéminliri arisidiki eng körkem jayni miras qilip ata
qilishni shunchilik xalayttim!» — dédim, we: «Sen Méni
«méning atam» deysen, we Mendin yüz örümeysen!»
— dédim. **20** Lékin berheq, asiyliq qilghan ayal öz
jörisidin ayrilghandek, siler Manga asiyliq qilghansiler, i
Israil jemeti, — deydu Perwerdigar. **21** Yuqiri jaylardin
bir awaz anglinidu! U bolsa Israil jemetidikilerning
yigha-peryadliri; chünki ular öz yolini burmilighan,
Perwerdigar Xudasini untughan. **22** — Qaytip kélinglar,
ey yoldin chiqquchi balilar; Men silerning yoldin chiqip
kétishinglargha shipa bolimen. — «Mana, biz yéninggha
barimiz; chünki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen»
— denglar! **23** — Berheq, égizliklerde hem taghlarda
anglitilghan [butpereslikning] qiyqas-sürenliri bihude
ishtur! Berheq, Israilning qutquzush-nijati Perwerdigar
Xudayimizdinladur. **24** Lékin yashliqimizdin tartipla, ata-
bowilirimizning ejrini, yeni ularning kala-qoy padilirini,
qiz-oghullirini ashu uyat-nomus yep ketken; **25** Netijide
biz uyat-xijilliq ichide yattuq, qalaymiqanchiliq we
alaqzadilik bizni qapliwaldi; chünki yashliqimizdin
tartip bügünki kün'ge qeder biz we ata-bowilirimiz
hemmimiz Perwerdigar Xudayimiz aldida gunah sadir
qilip kelduq, Perwerdigar Xudayimizning awazigha héch
qulaq salmiduq.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» déseng, i Israil — deydu
Perwerdigar — Emdi Méning yénimgha burulup
qaytip kel! Eger bu yirginchlikliringni közümdin néri
qilsang, we shundaqla yoldin yene ténep ketmiseng, **2** —
eger sen: «Perwerdigarning hayati bilen!» dep qesem
ichkiningde, u qesem heqiqet, adalet we heqqaniyliq bilen
bolsa, undaqta yat ellermu Uning namida özlirige bext
tilishidu we Uni özining pexir-shöhriti qilidu. **3** Chünki
Perwerdigar Yehudadikiler we Yérusalémdikilerge
mundaq deydu: — «Boz yéringlarni chépip aghdurunglar;
tikenlik arisigha uruq chachmanglar! **4** Özliringlarni
Perwerdigarning yolida sünnet qilinglar; qelbinglarni
sünnet qilinglar, i Yehudadikiler we Yérusalémda
turuwatqanlar! — Bolmisa, Méning qehrim partlap ot
bolup silerni köydüriwétidu; qilmishliringlarning rezilliki
tüpeylidin uni öchüreleydighan héchkim chiqmaydu.
5 — Yehudada mushularni élan qilip, Yérusalémda: —
«Zémin-zéminda kanay chélinglar!» — dep jakarlanglar;
«Yighilinglar! Mustehkem sheherlerge qéchip kireyli!»
— dep nida qilinglar! **6** Zionni körsitidighan bir tughni
tiklenglar; derhal qéchinglar, kéchikip qalmanglar!
Chünki Men külpet, yeni zor bir halaketni shimaldin
élip kélimen. **7** Shir öz chatqalliqidin chiqti, «ellerni
yoqatquchi» yolgha chiqti; u öz jayidin chiqip zémininingni
weyran qilishqa kélidu; sheherliring weyran qilinip,
ademzatsiz bolidu. **8** Bu sewebtin özliringlargha böz
kiyim oranglar, dad-peryad kötürüp nale qilinglar!
Chünki Perwerdigarning qattiq ghezipi bizdin yanmidi!
9 Shu küni shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar,
— padishahning yüriki, emirlerning yürikimu su
bolup kétidu, kahinlar alaqzade bolup, peyghemberler
teejjüplinidu. **10** — Andin men: — Ah, Reb Perwerdigar!
Berheq Sen bu xelqni, jümlidin Yérusalémni: «Siler aman-
tinch bolisiler» dep aldiding; emeliyette bolsa qilich
jan'gha yétip keldi, dédim. **11** — Shu chaghda bu xelqqe
we Yérusalémgha mundaq déyilidu: «Chöl-bayawandiki
égizliklerdin chiqqan issiq bir shamal xelqimning qizining
yoligha qarap chüshidu; lékin u xaman sorushqa yaki dan
ayrishqa muwapiq kelmeydu! **12** — Buningdin esheddiy
bir shamal Mendin chiqidu; mana, Men hazir ulargha jaza
hökümlirini jakarlaymen. **13** Mana, u top bulutlardek
kélidu, uning jeng harwiliri qara quyundektur, uning
atliri bürkütlerdin tézdur! — «Halimizgha way! Chünki
biz nabut bolduq!» **14** — «I Yérusalém, öz qutulushung
üchün qelbingni rezilliktin yuyuwet; qachan'ghiche
könglüngge bihude oy-xiyallarni püküp turisen? **15**
Chünki Dan diyaridin, Efraimdiki égizliklerdinmu azab-
külpetni élan qilidighan bir awaz anglitilidu: — **16** Ular:
Ellerge élan qilinglar, Yérusalémghimu anglitinglar: —
Mana, qorshawgha alghuchilar yiraq yurttin kéliwatidu!
Ular Yehuda sheherlirige qarshi jeng chuqanlirini
kötürüshke teyyar! — deydu. **17** Étizliqni mudapie
qiliwatqanlardek, ular Yérusalémni qorshiwalidu; chünki
u Manga asiyliq qilghan, — deydu Perwerdigar. **18** Séning
yolung we qilmishliring mushularni öz béshinggha
chüshürdi; bu rezillikingning aqiwitidur; berheq, u
azabliqtur, yürikinggimu sanjiydu!». **19** — [Men]: «Ah,
ich-baghrim! Ich-baghrim! Tolghaqqa chüshtüm! Ah,
könglüm azablandi! Yürikim düpüldewatidu, süküt
qilip turalmaymen; chünki men kanayning awazini
anglaymen; jeng chuqanliri jénimgha sanjidi. **20**
Apet üstige apet chüshti! Pütkül zémin weyran boldi;
chédirlirim deqiqide berbat qilindi, perdilirim hayt-
huytning ichide yirtip tashlandi! **21** Qachan'ghiche
tughqa qarap turushum, jeng awazlirini anglishim
kérek?» — [dédim]. **22** — «Chünki Méning xelqim
nadandur; ular Méni héch tonumighan; ular eqli yoq
balilar, ular héch yorutulmighan; rezillikke nisbeten ular
danadur, emma yaxshiliqqa nisbeten ular bilimsizdur».
23 — «Men yer yüzige qaridim; mana, u shekilsiz we qup-
quruq boldi; asmanlarghimu qaridim, u nursiz qaldi;
24 taghlargha qaridim, mana, ular zilzilige keldi, barliq
döngler esheddiy silkinip ketti. **25** Qarap turuwerdim, we
mana, insan yoq idi, asmandiki barliq uchar-qanatlarmu
özlirini daldigha aldi. **26** Men qaridim, mana, bagh-étizlar
chöl-bayawan'gha aylandi, barliq sheherler Perwerdigar
aldida, yeni uning qattiq ghezipi aldida weyran boldi. **27**
Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Pütkül zémin
weyran bolidu; emma Men uni pütünley yoqatmaymen.
28 Buning tüpeylidin pütkül yer yüzi matem tutidu,
yuqirida asman qariliq bilen qaplinidu; chünki Men
shundaq söz qildim, Men shundaq niyetke kelgenmen;

Men uningdin ökünmeymen, uningdin héch yanmaymen;
29 atliqlar we oqyaliqlarning shawqun-süreni bilen herbir
sheherdikiler qéchip kétidu; ular chatqalliqlargha kirip
möküwalidu, tashlar üstige chiqiwalidu; barliq sheherler
tashlinip ademzatsiz qalidu. 30 — Sen, i halak bolghuchi,
néme qilmaqchisen? Gerche sen pereng kiyimlerni kiygen
bolsangmu, altun zibu-zinnetlerni taqighan bolsangmu,
köz-qashliringni osma bilen perdazlighan bolsangmu,
özüngni yasighining bikardur; séning ashiqliring séni
kemsitidu; ular jéningni izdewatidu. 31 Chünki men
tolghaqqa chüshken ayalningkidek bir awazni, tunji
balini tughqandikidek azabda bolghan Zion qizining
awazini anglawatimen; u qollirini sozup: «Halimgha way!
Bu qatillar tüpeylidin halimdin kettim!» dep hasirimaqta.

5 [Perwerdigar]: — Yérusalémning reste-kochilirida
uyan-buyan aylinip yügürünglar, obdan körüp
biliwélinglar; meydanliridin izdep körünglar; adalet
bilen ish köridighan, wediside turushqa intilidighan
birla ademni tapsanglar, shunda men bu [sheherni]
kechürimen! 2 Gerche ular: «Perwerdigarning hayati
bilen!» dep qesem ichken bolsimu, ular yalghandin
sözleydu, [dédi]. 3 — I Perwerdigar, közüng adalet-
bitereplikni izdep yüridu emesmu? Sen bularni urdung,
lékin ular azablanmaydu; Sen ularni nabut qilip
tügeshtürdüng, lékin ular terbiye qobul qilishni ret
qilip keldi; ular yüzlirini tashtin qattiq qildi, ular
yolidin yénishni ret qilidu» 4 — men: «Shübhisizki,
bundaq qilghanlar peqet namratlar, ular nadanlar;
chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining hökum-
körsetmilirini bilmeydu» — dédim. 5 — «Men
mötiwerlerning yénigha bérip ularghа sözleymen;
chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining hökum-
körsetmilirini bilidu». Biraq ularmu boyunturuqni
üzül-késil buzup, rishtilirini üzüp tashlighan. 6 —
Shunga ormandin chiqqan bir shir ularni öltüridu,
bayawandin chiqqan bir böre ularni weyran qilidu;
yilpiz sheherlerge qarap paylaydu; sheherlerdin chiqqan
herbiri titma-titma qilinidu; chünki ularning asiyliqliri
köpiyip, wapasizliqliri awuydu. 7 Men zadi némige
asasen séni kechürimen? Séning baliliring Mendin waz
kéchip, Xuda emeslerge qesem ichmekte; Men hemme
hajetliridin chiqqan bolsammu, lékin ular zinaxorluq
qilip, pahishilerning öyige top-top bolup méngiwatidu.
8 Ular semrigen ishqwaz ayghirlar, ular herbiri öz
yéqinining ayaligha hewes qilip kishnewatidu. 9 Bu
ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? — deydu
Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin
qisas almay qoyamdu? 10 Uning üzüm chünekliridin
ötüp, tallirini weyran qilinglar; lékin ularni pütünley
nabut qilmanglar; shaxlirini qirip tashlanglar, chünki
ular Perwerdigargha tewe emestur; 11 chünki Israil
jemeti we Yehuda jemeti Manga mutleq wapasizliq
qildi, — deydu Perwerdigar. 12 Ular: «U héchnéme
qilmaydu! Bizge héch apet chüshmeydu; ne qilich ne
qehetchilikni körmeymiz!» — dep Perwerdigardin ténip
ketti. 13 Peyghemberler bolsa peqet bir shamaldin
ibaret bolidu, xalas; [Perwerdigarning] söz-kalami ularda
yoqtur; ularning sözliri öz béshigha yansun! 14 Shunga
Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda manga mundaq deydu: — Bu xelq mushu sözni
qilghini üchün, mana, Men aghzinggha salghan sözlirimni
ot, bu xelqni otun qilimenki, ot ularni köydürüp
tashlaydu. 15 — Mana, Men yiraqtin bir elni élip
kélimen, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar, — U
küchlük bir el, qedimiy bir el, tilini sen bilmeydighan we
geplirini sen héch chüshenmeydighan bir el bolidu; 16
ularning oqdéni yoghan échilghan bir gördur; ularning
hemmisi batur palwanlardur. 17 Ular hosulingni we
néningni yep kétidu, oghul-qizliringni yep kétidu,
kala-qoy padiliringni yep kétidu, üzüm talliringni we
enjur derexliringni yep kétidu; ular sen tayan'ghan
mustehkem sheherliringni qilich bilen weyran qilidu.
18 Halbuki, — deydu Perwerdigar, — shu künlerdimu
silerni pütünley tügeshtürmeymen. 19 Shu chaghda
[xelqing]: «Perwerdigar Xudayimiz némishqa mushu
ishlarning hemmisini béshimizgha chüshürgen?» —
dep sorisa, emdi sen [Yeremiya] ularghа: «Siler Mendin
yüz örüp, öz zémininglarda yat ilahlarning qulluqida
bolghininglardek, siler öz wetininglar bolmighan bir
zéminda yat bolghanlarning qulluqida bolisiler» —
dégin. 20 — Yaqupning jemetide shuni jakarlighinki
we Yehuda arisida shuni élan qilghinki, 21 «Buni
anglanglar, i nadan we eqli yoq, közi turup körmeydighan,
quliqi turup anglimaydighan bir xelq: — 22 Mendin
qorqmamsiler? — deydu Perwerdigar, — Déngiz süyi
üchün sahilni menggülük cheklime qilip, «Bu yerdin
ötme» dep békitken Méning aldimda tewrimemsiler?
Mana, dolqunliri örkeshligini bilen ular sahil üstidin
héch ghelibe qilmaydu; shawqunlighini bilen bu chektin
hergiz halqip ötelmeydu. 23 Lékin bu xelqning jahil we
asiyliq köngli bardur; ular yoldin chiqip öz béshimchiliq
qilip ketti. 24 Ular könglide: «Öz waqtida yamghurlarni,
yeni awwalqi hem kéyinki yamghurlarni Bergüchi, bizge
hosul peslini békitip aman-ésen Saqlighuchi Perwerdigar
Xudayimizdin eymineyli» dégenni héch démeydu. 25
Silerning qebihlikliringlar mushu ishlarni silerge nésip
qilmighan; silerning gunahliringlar silerdin beriketni
mehrum qilghan. 26 Chünki xelqim arisida reziller
bardur; ular pistirmida yatqan qiltaqchilardek paylap
yüridu; ular tuzaq sélip, ademlerni tutuwalidu. 27
Tutqan qushlargha tolghan qepestek, ularning öyliri
aldamchiliqtin érishken mallar bilen tolghan; ular shu yol
bilen büyük hem bay bolup ketti. 28 Ular semrip, parqirap
ketti; berheq, ular rezil ishlarni qilishqa mahir bolup
ketti; ular öz menpeetini közlep xeqlerning dewasini,
yétim-yésirlerning dewasini sorimaydu; namratlarning
hoquqini qoghdaydighan hökümni ular chiqarmaydu.
29 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim?!
— deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq
bir eldin qisas almay qoyamdu? 30 Zéminda intayin
qorqunchluq we yirginchliq bir ish sadir qilin'ghanki —
31 Peyghemberler yalghan-saxta bésharetlerni bermekte;
kahinlar bolsa öz hoquq dairisini kéngeytip hökümranliq
qilmaqta; Méning xelqimmu bu ishlarni yaqturidu. Lékin
bularning aqiwitide qandaq qilisiler?

6 Jéninglarni qutquzush üchün Yérusalém shehiridin
qéchinglar, i Binyamin jemetidikiler! Tekoa yézisida
kanay chélinglar! Beyt-Hakkeremde is signalini
kötürünglar! Chünki balayi'apet, yeni dehshetlik halaket
shimal tereptin peyda bolidu. 2 Zion qizi, yeni nazinin
sahibjamalni, men nabut qilimen. 3 Yérusalémgha qarshi

chiqiwatqan pada baqquchilarmu öz padilirini épkélidu;
ular Yérusalémni qorshawgha élip chédirlirini tikidu;
ularning hemmisi özi igiligen jayda pada baqidu. **4** [Ular]:
«Uninggha qarshi jengge teyyarlininglar! Turunglar,
chüsh waqtidin paydilinip hujum qilayli!», «Apla! Kün
patay dep qaptu, kechtiki sayiler uzirawatidu!» —
[deydu], [andin]: **5** «Shunga, kéchiche hujum qilip
chiqayli, uning mustehkem ordilirini yoqitayli!» — deydu.
6 — Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar ulargha mundaq deydu:— Derexlerni késip,
ular bilen Yérusalém etrapida döng-poteylerni yasanglar;
chünki u jazalanmisa bolmaydighan sheherdur; uningda
barliq ishlar zulum-zomigerliktur. **7** Quduq öz sulirini
urghutup chiqarghandek, umu rezilliklirini urghutup
chiqarmaqta; uningdin zulmet-zorawanliq we halaket
sadaliri anglanmaqta; méning köz aldimda hemishe
aghriq-késeller hem yarilan'ghanlar peyda bolmaqta. **8** I
Yérusalém, telim-terbiye qobul qil; bolmisa jénim sendin
waz kéchidu, — bolmisa, Men séni xarabilik, ademzatsiz
bir zémin qiliwétimen. **9** Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar manga mundaq deydu: — Ular
üzüm télini pasangdighuchilardek Israilning qaldisini
pasangdaydu; shunga sen üzüm üzgüchidek üzüm télidiki
shaxlar üstidin yene bir qétim qolungni ötküzgin! **10**
[Men]: — Men hazir kimge söz qilip agahlanduray?
Ulardin anglighudek zadi kim bar? Mana, ularning
qulaqliri sünnet qilinmighan, ular héch angliyalmaydu.
Mana, Perwerdigarning sözi ulargha éghir kélidu;
ulargha héch xushyaqmaydu, — [dédim]. **11** — Qelbim
Perwerdigarning ghezep otliri bilen tolup tashti; uni
ichimge sighdurushtin halsirap kettim; uni kochidiki
balilar, yigitlerning meshrep sorunlirigha tökkeysen.
Er-ayallar, qérilar hem yashan'ghanlarmu buningdin
mustesna bolmisun! **12** — Ularning öyliri, étizliri ayalliri
bilen bille özgilerge tapshurulidu; chünki Men qolumni
zémindikilerge sozimen, — deydu Perwerdigar. **13** —
Chünki eng kichikidin chongighiche ularning hemmisi
achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche
hemmisi oxshashla aldamchiliq qilidu; **14** ular: «Aman-
ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining yarisini
susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi. Lékin
aman-ésenlik yoqtur! **15** Ular yirginchlik ishlarni sadir
qilghinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch xijil bolmidi,
hetta qizirishnimu ular héch bilmeydu. Shunga ular
yiqilip ölgenler ichide yiqilip ölidu; ularni jazalashqa
kelginimde ular putliship kétidu, — deydu Perwerdigar.
16 Shunga Perwerdigar [Öz xelqige] mundaq deydu: —
Siler töt acha yolda turuwatisiler; shunga yolunglarni
obdan körüp qoyunglar, qedimki, yaxshiliqqa élip
barghan yollarni sorap, ularda ménginglar; shundaq
qilghanda jéninglar obdan aram tapidu. Lékin ular:
«Biz shularda mangmaymiz!» — deydu. **17** Men: Silerge
«Kanayning agah sadasigha qulaq sélinglar!» deydighan
agah bergüchi közetchilerni tiklidim; lékin siler: «Qulaq
salmaymiz» dédinglar. **18** Shunga i eller, anglanglar;
guwahchilar bolup ular arisida bolidighan ishlarni
bilip qoyunglar! **19** Angla, i yer-zémin! Qara, Men bu
xelqning béshigha külpet, yeni ularning oy-xiyallirining
aqiwitini chüshürimen; chünki ular sözlirimge qulaq
salmighan; Méning Tewrat-qanunumni bolsa, ular chetke
qaqqan. **20** — Emdi zadi néme meqsette Shébadin
chiqqan xushbuy, yiraq yurttin élip kélin'gen égir Manga
sunulidu? Köydürme qurbanliqliringlar qobul qilarliq
emes, silerning «teshekkür qurnanliq»liringlar Méni
xursen qilmaydu. **21** Shunga Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men bu xelq aldigha putlikashanglarni
salimen; shuning bilen hem atilar hem oghullar bille
putlishidu; qoshnilar we dostlar oxshashla nabut bolidu.
22 Perwerdigar mundaq deydu: — Qara, shimaliy
zémindin bir xelq kélidu, yer yüzining eng qeriliridin
ulugh bir el qozghilidu; **23** ular oqya we qilich bilen
qorallinidu; ular zalim, héch rehim qilmaydu; ularning
awazi déngiz dolqunidek shawqunlaydu; ular atlargha
minidu, jenggiwar ademlerdek sep-sep bolup turidu;
ular sanga qarshi jeng qilishqa kélidu, i Zion qizi! **24**
«Biz ular toghruluq xewer angliduq; qolimiz boshiship
ketti; gheshlik, tolghaqta qalghan ayaldek azab bizni
tutti» — [dédim]. **25** «Dalagha chiqmanglar, yollar bilen
mangmanglar, chünki düshmenning qilichi bar, terep-
tereplerni wehime basidu. **26** I xelqimning qizi, sen
özüngge böz kiyim kiyiwal, küller ichide éghinap yat;
özüngning bir tal oghlungdin juda bolghandek qattiq
yighlap matem tut; chünki bulang-talang qilghuchi bizge
qarap tuyuqsiz kélidu». **27** [Perwerdigar manga]: — Men
séni roda sinighuchi qilip tiklidim, xelqim bolsa xuddi
tekshürülidighan rodidek bolidu; séni ularning yollirini
közitip sinashqa tiklidim, — [dédi]. **28** — Ularning herbiri
asiyning asiysi, ular töhmet chaplap uyan-buyan qatrap
yürmekte; ular mis we tömürning özidur, hemmisi chirip
ketkendur; **29** tömürchining körükimu köyüp ketti,
qoghushun bolsa otta yem boldi; rodini éritip tawlash
bikar boldi; xelqim yamanlardin xaliy bolmidi. **30** Ular
«dashqal kümüsh» dep atilidu; chünki Perwerdigar ularni
ret qildi.

7 Perwerdigardin Yeremiyagha mundaq bir söz
keldi: — **2** Perwerdigarning öyidiki derwazida
turup mushu sözni jakarlap: «Perwerdigarning sözini
anglanglar, i Perwerdigargha ibadet qilish üchün
mushu derwazilardin kiriwatqan barliq Yehudalar!» —
dégin. **3** — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Yolliringlar hem qilmishliringlarni tüzitinglar;
shundaq bolghanda Men silerni mushu yerde muqim
turghuzimen. **4** «Perwerdigarning ibadetxanisi,
Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning
ibadetxanisi del mushudur!» dep aldamchi sözlerge
tayinip ketmenglar. **5** Eger siler heqiqeten yolliring
hem qilmishliringlarni tüzetsenglar, — eger kishiler we
qoshnanglar arisida adalet yürgüzsenglar, **6** — eger
siler musapir, yétim-yésir hem tul xotunlarni bozek
qilishtin, mushu yerde gunahsiz qanlarni tökushtin,
— shundaqla özünglargha ziyan yetküzüp, bashqa
ilahlargha egiship kétishtin qol üzsenglar, — **7** shundaq
qilghininglarda Men silerni mushu yerde, yeni Men
ata-bowiliringlargha qedimdin tartip menggügiche
teqdim qilghan bu zéminda muqim turidighan qilimen.
8 Lékin mana, siler héchqandaq payda yetküzmeydighan
aldamchi sözlerge tayinip ketkensiler. **9** Emdi néme
dégülük?! Oghriliq, qatilliq, zinaxorluq qilip, saxta qesem
ichip, Baalgha isriq yéqip we siler héch tonumighan
yat ilahlargha egiship, **10** andin Méning namimda

atalghan mushu öyge kirip Méning aldimda turup: «Biz
qutquzulghan!» demsiler?! Mushu lenetlik ishlarda
turuwérish üchün qutquzulghanmusiler?! **11** Méning
namimda atalghan mushu öy silerning neziringlarda
bulangchilarning uwisimu?! Mana, Men Özüm bu
ishlarni körgenmen, — deydu Perwerdigar. **12** Shunga,
Men eslide Öz namimda turalghu qilghan Shiloh dégen
jaygha bérip, xelqim Israilning rezilliki tüpeylidin uni
néme qiliwetkenlikimni körüp béqinglar! **13** Emdi
hazir, siler mushundaq qilmishlarni sadir qilghininglar
tüpeylidin, — deydu Perwerdigar, — Men silerge
tang seherde ornumdin turup söz qilip keldim, lékin
siler héch qulaq salmidinglar; Men silerni chaqirdim,
lékin siler Manga jawab bermidinglar — **14** emdi
Men Shilohdiki öyni qandaq qilghan bolsam, siler
tayan'ghan, shundaqla namim qoyulghan bu öyni
we Men silerge hem ata-bowiliringlargha teqdim
qilghan bu zéminnimu shundaq qilimen; **15** Men
silerning barliq qérindashliringlar, yeni Efraimning
barliq neslini heydiwetkinimdek silernimu közümdin
yiraq heydeymen. **16** Emdi sen, [Yeremiya], bu xelq
üchün dua qilma, ular üchün nale-peryad kötürme yaki
tilek tilime, Méning aldimda turup ularning [gunahlirini]
héch tilime, chünki Men sanga qulaq salmaymen. **17**
Ularning Yehuda sheherliride we Yérusalém kochilirida
néme qilghanlirini körüwatmamsen? **18** Balilar otun
téridu, atilar ot qalaydu, ayallar qesten Méni renjitishke
«Asmanning Xanishi» üchün poshkallarni sélishqa
xémirni yughuridu, shuningdek yat ilahlargha «sharab
hediye»lerni quyidu. **19** Azablinip ghezeplinidighini
Menmu? — deydu Perwerdigar; — Öz yüzlirige sherm
chaplap, azablinidighini özliri emesmu? **20** Shunga Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning ghezipim
we qehrim mushu jaygha tökülidu; insan üstige, haywan
üstige, daladiki derexler üstige, tupraqtiki méwiler üstige
tökülidu; u hemmini köydüridu, uni héch öchürelmeydu.
21 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bériwéringlar,
köydürme qurbanliqliringlarni bashqa qurbanliqlargha
qoshup qoyunglar, barliq göshlirini yewélinglar! **22**
Chünki Men ularni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan
künide ata-bowiliringlargha «köydürme qurbanliq»lar
yaki bashqa qurbanliqlar toghrisida gep qilmighan
we yaki emr bermigenidim; **23** belki Men ularga
mundaq emr qilip: «Awazimgha qulaq sélinglar, shundaq
qilip Men silerning Xudayinglar bolimen, siler Méning
xelqim bolisiler; Men özünglargha yaxshiliq bolsun
dep buyrughan barliq yolda ménginglar» — dep
buyrughanidim. **24** Lékin ular héch anglimighan, Manga
héch qulaq salmighan, belki öz rezil könglidiki jahilliqi
bilen öz xiyal-xahishlirigha egiship méngiwergen;
ular aldigha emes, belki keynige mangghan. **25** Ata-
bowiliringlar Misir zéminidin chiqqandin tartip bügünki
kün'ge qeder Men qullirim bolghan peyghemberlerni
yéninglargha ewetip keldim; Men herküni tang seherde
ornumdin turup ularni ewetip keldim. **26** Lékin xelqim
anglimighan, héch qulaq salmighan; ular boynini qattiq
qilghan; rezillikte ata-bowiliridin éship ketken. **27** Sen
bu sözlerni ularga éytisen; lékin ular sanga qulaq
salmaydu; sen ularni [towa qilishqa] chaqirisen, lékin
ular jawab bermeydu. **28** — Sen ularga: — «Perwerdigar
Xudasining awazini anglimighan we héch tüzitishni
qobul qilmighan xelq del mushu!» — deysen. Ulardin
heqiqet-wapaliq yoqap ketti; bu ularning éghizidinmu
üzülüp ketti. **29** Chéchingni chüshürüp uni tashliwet;
yuqiri jaylarda bir mersiye oqughin; chünki Perwerdigar
Öz ghezipini chüshürmekchi bolghan bu dewrni ret
qilip, uningdin waz kechti. **30** Chünki Yehudadikiler
köz aldimda rezillik qilghan, — deydu Perwerdigar,
— ular Méning namimda atalghan öyge yirginchlik
nersilerni ekirip uni bulghighan; **31** we öz oghul-qizlirini
otta qurbanliq qilip köydürüsh üchün «Hinnomning
oghli»ning jilghisidiki Tofetning yuqiridiki jaylarni
qurghan; bundaq ishni Men héch buyrumighanmen,
u oyumgha héch kirip baqmighandur. **32** Shunga,
mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar,
— «Tofet» yaki «Ibn-Hinnomning jilghisi» emdi héch
tilgha élinmaydu, belki «Qetl jilghisi» déyilidu; chünki
ular Tofette jesetlerni yer qalmighuche kömidu. **33** Bu
xelqning jesetliri asmandiki uchar-qanatlarning we
zémindiki janiwarlarning taami bolidu; ularni ölüklerdin
qorqutup heydeydighan héchkim bolmaydu. **34** Men
Yehuda sheherliridin hem Yérusalém sheherliridin
oyun-tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we
toyi boluwatqan yigit-qizining awazini mehrum qilimen;
chünki zémin weyrane bolidu.

8 Shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — ular
Yehudaning padishahlirining ustixanlirini, ularning
emirlirining ustixanlirini, kahinlarning ustixanlirini,
peyghemberlerning ustixanlirini we Yérusalémda
turghanlarning ustixanlirini görliridin élip chiqiridu; **2**
shundaq qilip ular bularni quyash, ay we asmanlardiki
barliq jisimlar astida yayidu; chünki ular bularni
söygen, bularning qulluqida bolghan, bularga egeshken,
bularni izdigen, bularga choqun'ghan; ularning jesetliri
bir yerge héch yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular
zémin yüzide oghut bolup yatidu. **3** Men bulardin
qalghanlirini heydigen jaylarda, bu rezil jemettin
barliq tirik qalghanlar hayatning ornigha mamatni
tallaydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. **4** Emdi sen ularga mundaq dégin:
Perwerdigar mundaq deydu: — Ademler yiqilsa qaytidin
turmamdu? Birsi yoldin chiqip ketse qaytip kelmemdu? **5**
Némishqa Yérusalémdiki bu xelq hemishe yoldin chiqish
bilenla yénimdin yiraqlap kétidu? Ular aldamchiliqni
ching tutidu, yénimgha qaytip kélishni ret qilidu. **6**
Men köngül qoyup anglidim; lékin ular durusluqni
sözlimeydu; ularning rezillikliridin: «Men zadi némilerni
qilip qoydum?!» dep towa qilidighan héchkim yoq; at
jengge burulup étilghandek herbirsi öz yoligha burulup
étilidu. **7** Hetta asmandiki leylekmu özige békitilgen
waqtilirini bilidu; paxtek, qarlighach we turnilarmu
köchüp kélidighan waqtilirini éside tutidu; lékim Méning
xelqim Men Perwerdigarning ularga békitkenlirimni
héch bilmeydu. **8** Siler qandaqmu: «Biz danadurmiz,
Perwerdigarning Tewrat-qanuni bizde bardur!» deysiler?
Mana, berheq, ölima-köchürgüchilerning yalghanchi
qelimi uni burmilighan. **9** Danishmenler xijil bolidu, ular
yerge qarap qaldi; mana, ular Perwerdigarning sözini
chetke qaqqandin kéyin, ularda zadi néme danaliq qalidu?
10 Shunga Men ularning ayallirini bashqilargha, ularning

étizlirini yéngi igilirige tapshurup bérimen; chünki eng
kichikidin chongighiche ularning hemmisi achközlükke
bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche hemmisi saxta
ish köridu. **11** Ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep
xelqimning qizining yarisini susluq bilen qol uchida
chala téngip qoydi. Lékin aman-ésenlik yoqtur! **12** Ular
yirginchlik ishlarni sadir qilghinidin xijil boldimu? —
Yaq, ular héch xijil bolmidi, hetta qizirishnimu ular héch
bilmeydu. Shunga ular yiqilip ölgenler ichide yiqilip
ölidu; ularni jazalashqa kelginimde ular putliship kétidu,
— deydu Perwerdigar. **13** Men ularning hosulini élip
tashlaymen, — deydu Perwerdigar; üzüm télida üzümler,
enjür derixide enjürler héch qalmidi; yopurmaqliri
soliship ketti; Men ulargha néme béghishlighan bolsam,
emdi shular ulardin ötküzüwélinidu. **14** «Biz némishqa
mushu yerde bikar olturuwérimiz? Yighilayli, mustehkem
sheherlerge kirip shu yerlerde [küresh qilip] tügisheyli!
Chünki Perwerdigar Xudayimiz bizni tügeshtürüp, bizge
öt süyini berdi; chünki biz Perwerdigar aldida gunah sadir
qilduq. **15** Aman-tinchliqni ümid qilip kütüp kelduq, lékin
héch yaxshiliq bolmidi; shipa waqtini küttuq, lékin mana,
wehime basti! **16** Düshmen atlirining xartildashliri Dan
zéminidin tartip anglanmaqta; ayghirlirining kishneshliri
pütkül zéminni qorqitip tewretmekte. Ular zémin we
uningda turuwatqan hemmini, sheherni we uningda
turuwatqanlarning hemmisini yoqitishqa kélidu!». **17**
— Mana, Men aranglargha yilanlarni, yeni héchkim
séhirliyelmeydighan zeherlik yilanlarni ewetimen, ular
silerni chaqidu» — deydu Perwerdigar. **18** [Men]: «Méning
derd-elimim dawalighusiz! Yürikim zeyipliship ketti!»
— [dédim]. **19** «Mana, xelqimning qizining intayin
yiraq yurttin kötürülgen peryadining sadasi! [Ular] —
«Perwerdigar Zionda emesmu? Zionning padishahi u
yerde turmamdu?!» — [deydu]». «Némishqa emdi ular
Méni oyma mebudliri bilen, erzimes yat nersiler bilen
ghezeplendüridu?!» **20** — «Orma waqti ötüp ketti, yaz
tügidi, lékin biz bolsaq yenila qutquzulmiduq!» **21**
«Xelqimning qizining sunuq yarisi tüpeylidin özüm
sunuqmen; matem tutimen; Dekke-dükke méni bésiwaldi,
— **22** Giléadta tutiya tépilmamdiken? U yerde téwip
yoqmiken? Némishqa emdi méning xelqimning qizigha
dawa tépilmaydu?!».

9 Ah, méning béshim suning béshi, Közüm yashning
buliqi bolsiidi! Undaqta xelqimning qizi arisidiki
öltürülgenler üchün kéche-kündüz yighlayttim! **2** Ah,
men üchün chöl-bayawanda yoluchilar chüshkidek
bir turalghu bolsiidi! Undaqta xelqimni tashlap,
ulardin ayrilghan bolattim! Chünki ularning hemmisi
zinaxorlar, Munapiqlarning bir jamaitidur!» **3** —
Ular oqyachi leshkerler oqyayini égildürgendek tilini
yalghanchiliqqa égildürüshke teyyarlighan; ular zéminda
üstünlük qazan'ghan, biraq bu semimiylik bilen
bolghan emes; ular rezillik üstige rezillik qilghan,
Méni héch tonup bilmigen» — deydu Perwerdigar.
4 — Herbiringlar öz yéqininglardin hézi bolunglar,
qérindashliringlargha héch tayanmanglar; chünki herbir
qérindash peqetla aldighuchi, xalas, herbir yéqinliring
bolsa töhmetxorluqta yürmekte. **5** Ular herbiri öz
yéqinlirigha aldamchiliq qilmaqta, héchkim heqiqetni
sözlimeydu; ular öz tilini yalghan sözleshke ögitidu,
ular qebihlikte özlirini upritidu. **6** Ular jebir-zulum
üstige jebir-zulum qilmaqta, aldamchiliqtin yene bir
aldamchiliqqa ötmekte; ular Méni tonushni ret qilidu, —
deydu Perwerdigar. **7** Shunga samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
Men ularni éritip tawlap sinaymen; xelqimning qizining
rezillikige Manga bashqa yol qalmidimu? **8** Ularning
tili ejel oqidur; u aldamchiliqni sözleydu; herbir éghiz
sözide yéqini bilen tinch-amanliqni sözleydu, lékin
könglide qiltaq teyyarlaydu. **9** Bu ishlar tüpeylidin
ularni jazalimay qoyamdim? — deydu Perwerdigar,
— Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay
qoyamdu? **10** «Taghlardiki yaylaqlar üchün yigha
we nale-peryad kötürimen, Daladiki otlaqlar üchün
mersiye oquymen; Chünki ular köyüp kettiki, héchkim u
yerdin ötmeydu; Kalilarning hörkireshliri anglanmaydu;
Hem asmandiki uchar-qanatlar hem haywanatlarmu
qéchip, Shu yerdin ketti!». **11** — Men Yérusalémni
xarablashqan top-top döwe, chilbörilerning bir turalghusi
qilimen; Yehuda sheherlirini adem turmaydighan derijide
wayrane qilimen. **12** — Kim bu ishlarni chüshinishke
danishmen bolidu? Kim Perwerdigarning aghzidin
söz élip bularni chüshendüreleydu? Némishqa zémin
weyrane, héchkim ötmigüdek, köyüp chöl-bayawandek
bolup ketti? **13** Perwerdigar deydu, — Chünki ular Men
ular aldigha qoyghan Tewrat-qanunni tashliwetken,
Méning awazimgha qulaq salmighan we uningda
mangmighan, **14** Belki öz qelbidiki jahilliqqa egeshken,
ata-bowiliri ulargha ögetkendek Baallarning keynige
egiship ketken, **15** Shunga samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Mana, Men bu xelqqe kekrini yégüzimen, ulargha öt
süyini ichküzimen, **16** ularni ular yaki ata-bowiliri ilgiri
héch tonumaydighan eller arisigha tarqitimen; Men
ularni yoqatquche ularning keynidin qoghlashqa qilichni
ewetimen. **17** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Köngül qoyunglar,
matemchi ayallarni kélishke chaqiringlar, yighlashqa
eng usta bolghan qiz-ayallarni chaqirip kélishke adem
ewetinglar! **18** — Berheq, ular téz kelsun, biz üchün
zor yigha kötürsunki, bizning közlirimizdinmu yashlar
taramlap tökülsun, chanaqlirimizdinmu yash tamchiliri
aqsun — **19** chünki Ziondin yigha awazi anglinip:
— «Biz qanchilik bulang-talang qilinduq! Qanchilik
shermende bolduq! Ular turalghulirimizni örüwetti, biz
zéminimizni tashliduq!» — déyilidu. **20** Perwerdigarning
sözini anglanglar, i ayallar, Uning aghzidiki sözge qulaq
sélinglar; Qizinglargha yighlashni ögitinglar, Herbiringlar
yéqininglargha mersiye oqutunglar; **21** Chünki
ölüm bolsa dérizilirimizdin yamiship kirgen, Orda-
istihkamlirimizghimu kirgen; U balilarni kochilardin,
Yigitlerni reste-meydanlardin yulup tashlighan. **22**
[Yéqinliringlargha] uqturup: «Perwerdigar mundaq
deydu: — Berheq, jesetler dalada tézektek yiqilidu;
Ular ormichining orghiqining astigha yiqilghan, Lékin
héchkim yighmaydighan bashaqtek yerge chéchilidu!»
— denglar! **23** Perwerdigar mundaq deydu: — Dana
kishi danaliqi bilen, küchlük kishi küchlükliki bilen, bay
bayliqliri bilen pexirlinip maxtanmisun; **24** pexirlinip
maxtighuchi bolsa shuningdin, yeni Méni, yer yüzide
méhir-muhebbet, adalet we heqqaniyliqni yürgüzgüchi

Men Perwerdigarni tonup yetkenlikidin pexirlinip
maxtansun; chünki Méning xursenlikim del mushu
ishlardindur, — deydu Perwerdigar. **25** Mana, shundaq
künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men xetne
qilmighanlarni xetne qilin'ghanlar bilen bille jazalaymen;
26 yeni Misir, Yehuda, Édom, Ammoniylar we Moabiylar,
jümlidin chöl-bayawanda turuwatqan, chéke chachlirini
chüshürüwetken ellerni jazalaymen; chünki bu ellerning
hemmisi xetnisizdur; Israilning barliq jemetimu könglide
xetnisizdur.

10 Perwerdigarning silerge éytqan sözige qulaq
sélinglar, i Israil jemeti: — **2** Perwerdigar
mundaq deydu: — Ellerning yollirini ögenmenglar;
gerche eller asmandiki hadise-alametlerdin qorqup
dekke-dükkige chömgen bolsimu, siler bulardin héch
chöchüp ketmenglar. **3** Chünki ellerning qaide-
yosunliri bimeniliktur; hemmisi ormanliqtin késilgen
derextin, yaghachchining iskinisi bilen oyulghan nersige
asaslan'ghandur. **4** Ular buni altun-kümüsh bilen
helleydu; uni yiqilmisun dep ular bolqa, mixlar bilen
békitidu. **5** Bundaq butlar terxemeklikte turidighan
bir qaranchuqtur, xalas; ular héch sözliyelmeydu;
ular bashqilar teripidin kötürülüshi kérek, chünki
ular mangalmaydu. Ulardin qorqmanglar; chünki
ular rezillik qilalmaydu, ularning qolidin yaxshiliq
qilishmu kelmeydu. **6** — Sanga oxshaydighan héchkim
yoq, i Perwerdigar; Sen ulugh, küch-qudriting bilen
naming ulughdur. **7** Kim Sendin qorqmay turalisun,
i barliq eller üstige hökümran padishah!? Chünki
bu Sanga tégishliktur; chünki ellerdiki danishmenler
arisida we barliq padishahliqlar arisida Sanga oxshash
héchkim yoqtur. **8** [Ellerning] hemmisi istisnasiz eqli
yoq, nadanlardur; bu erzimesler yaghachtur, xalas!
Ular telim bérelemdu!? **9** Soqup yalpaqlan'ghan
kümüsh Tarshishtin élip kélinidu; altunmu Ufazdin
élip kélinidu; andin hünerwen we zergerlerning qoli
bu yasighinigha kök we sösün rext bilen kiyim
kiygüzidu — bularning hemmisi shübhisizki, danishmen
ustilarning ejridur! **10** Lékin Perwerdigar Xudaning
Özi heqiqettur; U hayat Xudadur, menggülükning
Padishahidur; Uning ghezipi aldida yer-zémin titreydu;
eller Uning qehrini kötürelmeydu. **11** Ulargha mundaq
dégin: «Asman bilen zéminni yaratmighan ilahlar,
ular zémin yüzidin we asman astidin yoqaydu!».
12 [Perwerdigar bolsa] yer-zéminni küch-qudriti
bilen yasighan, Alemni danaliqi bilen berpa qilghan,
Asmanlarni eqil-parasiti bilen yayghuchidur. **13** U awazini
qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydu; U yer
chetliridin bulut-tumanlarni örlitidu; U yamghurlargha
chaqmaqlarni hemrah qilip békitidu, We shamalni
öz xeziniliridin chiqiridu. **14** Mushu kishilerning
herbiri eqilsiz, bilimdin mehrumlardur; Zergerlerning
herbiri özliri oyghan but teripidin shermendige qalidu;
Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq, ularda
héch tiniq yoqtur. **15** Ular bimenilerdur, mazaq
obyéktidur; Jazalinish waqti ularning üstige kelgende,
ular yoqitilidu. **16** Yaqupning Nésiwisi Bolghuchi
bulardek emestur, Chünki barliq mewjudatni yasighuchi
Shudur; Israil bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilidur;
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Uning namidur. **17** Zémindin chiqishqa yük-taqingni
yighishturup al, i muhasirige élin'ghuchi qiz; **18** chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men bu waqitta
zémindikilerni élip u yerdin chöriwétimen we ularning
köngli tonup yetküche azar bérimen!». **19** Jarahitim
üchün halimgha way! Méning yaram dawalighusizdur!
Biraq eslide men: «Bu peqet bir késellik, xalas, uninggha
chidighudekmen» — deptikenmen. **20** Méning chédirim
halak boldi, barliq tanilirim üzüldi; balilirim mendin
juda bolup, ular yoq boldi; chédirimni qaytidin sozup
tikküdek, chédir perdilirini asqudek héchkim qalmidi.
21 Chünki xelq padichiliri eqilsiz bolup, Perwerdigarni
izdep yol sorimaydu; shunga ular danishmenlerdek
ish körelmeydu, ularning barliq padisi tarqilip ketti.
22 Anglanglar! Bir gepning shepisi! Mana, u kélidu,
shimaliy zémindin chiqqan zor bir chuqan-süren!
Yehudaning sheherlirini bir weyrane, chilbörilerning
turalghusigha aylandurghuchi kéliwatidu! **23** Bilimenki,
i Perwerdigar, insanning öz yolini békitishi öz qolida
emestur; méngiwatqan ademning özide qedemlirini
xalighanche tashlash qudriti bolmastur; **24** Perwerdigar,
méni tüzigeysen, lékin gheziping bilen emes, adil
höküming bilen tüzigeysen; bolmisa Sen méni yoqqa
barawer qilisen. **25** Qehringni Séni tonumaydighan eller
hemde naminggha nida qilmaydighan jemetler üstige
tökkeysen; chünki ular Yaqupni yep ketken; berheq, ular
uni yutup tügeshtürüp, turghan jayini mutleq weyran
qilghan.

11 Yeremiyagha Perwerdigardin kelgen söz mundaq
idi: **2** — Bu ehdining sözlirige qulaq
sélinglar; shundaqla Yehuda kishilirige, Yérusalémda
turuwatqanlargha ularni yetküzünglar, **3** — sen
Yeremiya ulargha mundaq éytqin: — — Perwerdigar,
Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu ehdining
sözlirige kim boysunmisa u lenette qalidu; **4** Men
bu ehdini ata-bowiliringlarni Misir zéminidin, yeni
tömür tawlaydighan xumdandin qutquzup chiqarghan
künide ulargha tapilap: «Awazimgha qulaq sélip, bu
sözlerge, yeni Men silerge tapshurghan barliq emrlerge
emel qilinglar; shundaq qilghininglarda, siler Méning
xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen; **5**
shundaq bolghinida Men ata-bowiliringlargha: «Silerge
süt hem bal éqip turidighan bir zémin teqdim qilimen»
dep ichken qesemni emelge ashurimen» — dégenidim.
Siler bügünki künde del shu zéminda turuwatisiler!
Men bolsam jawaben «Amin, Perwerdigar!» — dédim.
6 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudaning
sheherliride, Yérusalémning kochilirida bu sözlerni
jakarla: — Bu ehdining barliq sözlirige qulaq sélip
emelge ashurunglar! **7** Chünki Men ata-bowiliringlargha
Misir zéminidin qutquzup chiqarghan künidin bügünki
kün'giche «Méning awazimgha qulaq sélinglar!» dep
jékilep agahlandurup kéliwatimen; Men tang seherde
ornumdin turup ularni agahlandurup keldim. **8** Lékin
ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan; ularning
herbiri rezil köngülliridiki jahilliqqa egiship mangghan;
shuning bilen Men bu ehdidiki barliq sözlerni ularning
béshigha chüshürdüm; Men bularning hemmisini ulargha
tapilighanmen, lékin ular héch emelge ashurmighan.
9 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudadikiler
we Yérusalémda turuwatqanlarning arisida bir suyiqest
bayqaldi; **10** ular sözlirimni anglashni ret qilghan

ata-bowilirining qebihliklirige qaytip ketti; ularning
ibaditide bolayli dep bashqa ilahlargha egiship ketti.
Israil jemeti hem Yehuda jemeti ata-bowiliri bilen tüzgen
ehdemni buzdi. **11** Shunga Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Men ularning üstige hech qutulalmas apet
chüshürimen; ular Manga peryad kötüridu, lékin Men
ularni anglimaymen. **12** Andin Yehudaning sheherliri
we Yérusalémda turuwatqanlar isriq yéqip choqun'ghan
butlarni izdep ularga peryad kötüridu; lékin apet
chüshken waqtida ular bularni hech qutquzmaydu. **13**
Chünki sheherliring qanche köp bolghanséri, butliring
shunche köp boldi, i Yehuda; Yérusalémning kochiliri
qanche köp bolghanséri, siler «yirginchlik bolghuchi»gha
shunche qurban'gahlarni qurdunglar, yeni Baalgha isriq
yéqish üchün qurban'gahlarni berpa qildinglar. **14**
Emdi sen, [i Yeremiya], bu xelq üchün dua qilma, ular
üchün hech peryad yaki tilawet qilma; chünki apet
béshigha chüshüshi bilen ular Manga nida qilghan
waqtida Men ularni anglimaymen. **15** — Méning
söyümlük xelqimning öyümde turushigha néme heqqi?
Chünki köpinchinglar özünglarning rezil meqsetlirige
yétishke orunisiler; siler rezillikinglar emelge ashqanda
xursen bolsanglar, undaqta «muqeddes göshler»
mushu asiyliqinglarni silerdin élip tashliyalamdu? **16**
Perwerdigar ismingni «Yapyéshil, mol méwilik, baraqsan
zeytun derixi» dep atighanidi; lékin [Perwerdigar]
derexke shawqunlaydighan zor bir otni salidu we
shaxliri yoq qilinidu. **17** Chünki séni tikken samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar sanga qarap
külpet békitip jakarlighan; sewebi, Israil jemeti we
Yehuda jemeti özining menpeetini közlep rezillik qilip,
Baalgha isriq yéqip, Méning ghezipimni keltürdi. **18**
«Perwerdigar manga xewer yetküzdi, shuning bilen men
chüshendim; U manga ularning qilmishlirini ayan qildi;
19 men bolsam xuddi boghuzlashqa yétilep mangghan
könük paqlandek idim; men esli ularning manga qarap:
«Derexni méwisi bilen yoqitayli, uning ismi qayta
eske hech keltürülmisun, uni tirikler zéminidin üzüp
tashlayli» dégen qestlirini hech bilmeyttim; **20** lékin Sen,
i adil höküm Chiqarghuchi, ademning wijdan-qelbini
Sinighuchi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Séning ularning üstige chüshüridighan
qisasingni öz közüm bilen körüshke nésip qilghaysen;
chünki dewayimni Sangila ayan qilip tapshurdum».
21 Shuning bilen Perwerdigar [manga] mundaq dédi:
— «Perwerdigarning namida bésharet berme, bolmisa
jéning qolimizda tügishidu» — dep sanga doq qilip yürgen
Anatottiki ademler jéningni izdep yüridu. Emdi ular
toghrisida mundaq sözüm bar: — **22** — bu ishqa qarap
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq dédi: — Mana, Men ularni jazalaymen; yigitler
qilich bilen ölidu, oghul-qizliri bolsa qehetchilik bilen
ölidu. **23** Ulardin héchbir qaldisi qalmaydu; chünki Men
ular jazalinidighan yilida, shu Anatottiki ademler üstige
apet chüshürimen.

12 Men dewayimni aldinggha élip kelsem, adil
bolup kelding, i Perwerdigar; lékin Sen bilen Öz
hökümliring toghruluq sözleshmekchimen; némishqa
rezillerning yoli ronaq tapidu? Asiyliq qilghuchilarning
hemmisi némishqa kengri-azadilikte turidu? **2** Sen
ularni yer yüzige tikkensen, ularmu yiltiz tartqan;
ular ösüp güllinidu, ular méwileydu; Sen ularning
aghzigha yéqin oxshaysen, lékin wijdanidin yiraqsen; **3**
lékin Sen, i Perwerdigar, méni bilisen; Sen méni körüp
kelgensen, Özüngge bolghan sadiqliqimni sinighansen.
Ularni boghuzlashqa békitilgen qoylardek ayrip sörep
chiqqaysen, ularni qetl künige ayrighaysen. **4**
Zémin qachan'ghiche qaghjiraydu, étizdiki ot-chöpler
qachan'ghiche qurghan halette turidu? Zéminda
turuwaqanlarning rezilliki tüpeylidin haywanlar hem
uchar-qanatlar qachan'ghiche yoqap tügeydu? Chünki
bu xelq: «[Xuda] aqiwitimizni hech körmeydu» dewatidu.
5 — Sen yügürgen leshkerler bilen besleshkende, ular
séni halsiratqan bolsa, emdi sen atlar bilen besleshseng
qandaq bolar? Sen peqet aman-tinchliqta turghan
zémindila xatirjem bolup [Manga] ishinisen, emdi Iordan
deryasi boyidiki qoyuq chatqalliqlarda qandaq yürisen?
6 Chünki hetta öz qérindashliring, atangning jemetimu
sanga asiyliq qilghan. Ularmu séni yoqitish üchün awazini
qoyup bergen. Gerche ular sanga méhirlik sözlerni
qilghan bolsimu, ularga ishenme!» **7** — Özüm ailemdin
waz kéchimen, mirasimni tashliwétimen, jan-jigirimni
düshmenlirining qoligha tapshurimen. **8** Méning mirasim
[bolghan xelq] bolsa Manga ormanliqtiki bir shirge
oxshash bolup qaldi; ular Manga qarshi awazini kötürdi;
shunga Men ularni yaman körimen. **9** Méning mirasim
Manga sar-bürküt yaki chilböridek bolup qaldi emesmu?
Lékin uning etrapigha bashqa sar-bürkütler olashmaqta!
Béringlar, ularni yewétishke barliq daladiki haywanlarni
yighip kélinglar! **10** Nurghunlighan xelq padichiliri
üzümzarimni halak qilidu, ular Méning nésiwemni ayagh
asti qilidu, ular Méning yéqimliq nésiwemni ghérib
bir chöl-bayawan'gha aylanduridu; **11** ular uni ghérib
qiliwétidu; u Méning aldimda ghérib hem qaghjiraq
turidu; pütkül zémin ghérib qalidu; emma hech adem
buninggha könglini bölmeydu. **12** Chöl-bayawandiki
barliq égizlikler üstige halak qilghuchilar ghuzhuldap
chiqip kélidu; chünki Perwerdigarning qilichi zéminning
bir chétidin yene bir chétigiche hemmini yutidu; hech
et igisining tinch-xatirjemliki bolmaydu. **13** [Xelqim]
bughdayni térighan bolsimu, lékin tékenlerni oriydu;
ular özlirini upratqini bilen, payda körmeydu; shunga
[nachar] mehsulatliringlar tüpeylidin, Perwerdigarning
qattiq ghezipi tüpeylidin, yerge qarap qalisiler. **14**
Menki Perwerdigar Öz xelqim Israilni waris qilghan
mirasqa changgal salghan, zéminimning hemme rezil
qoshniliri toghruluq mundaq deymen: — Mana, Men
ularni öz zéminidin yulup alimen, shuningdek Yehuda
jemetini ular arisidin yuluwalimen; **15** lékin shundaq
boliduki, ularni yuluwalghandin kéyin Men bu yoldin
yénip, ularga ichimni aghritimen, ularning herbirini
öz mirasigha, herbirini öz zéminigha qayturimen. **16**
Shundaq qilip, eger (ular ötkende xelqimge Baalning
ismigha qesem ichishni ögetkendek) köngül qoyup
xelqimning yollirini ögense, jümlidin Méning namimgha
qesem ichishni ögense, — emdi ularga xelqim arisidin
[muqim] orun bérilip, ular güllendürülidu. **17** Biraq ular
anglimisa, Men shu elni mutleq yulup tashlaymen, —
deydu Perwerdigar.

13 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Barghin,
kanap ich tambalni al, bélingge baghla; lékin

uni sugha chilima. **2** Shunga Perwerdigar manga
dégendek men bir ich tambalni aldim we bélimge baghlap
qoydum. **3** Emdi Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim
manga kélip mundaq déyildi: — **4** «Sen pulgha alghan,
bélingge baghlan'ghan ich tambalni élip, ornungdin tur,
Fratqa bérip shu yerde tashning yériqigha yoshurup
qoy». **5** Shunga men bardim we Perwerdigar manga
buyrughandek uni Fratqa yoshurup qoydum. **6** Köp
künler ötkendin kéyin, Perwerdigar manga: «Ornungdin
tur, Fratqa bérip, Men sanga shu yerge yoshurushqa
buyrughan ich tambalni qolunggha al» — dédi. **7**
Shunga men Fratqa bardim; men yoshurghan yerdin
ich tambalni kolap chiqirip qolumgha aldim; mana,
ich tambal sésip chirip ketkenidi, pütünley kiygüsiz
bolghanidi. **8** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Men
Yehudaning pexrini we Yérusalémning chong pexrini
mushu halda yoqitimen; **10** Méning sözlirimni anglashni
ret qilghan, könglidiki jahilliqida mangidighan, bashqa
ilahlarning qulluqida bolup, ularga ibadet qilishqa
intilidighan bu rezil xelq pütünley kardin chiqqan bu
ich tambalgha oxshash bolidu. **11** Chünki xuddi ich
tambal ademning chatiriqigha ching baghlan'ghandek,
ularmu Manga [yéqin] bir xelq bolsun, Manga nam-abruy,
medhiye we shan-sherep keltürsun dep, Men Israilning
pütkül jemetini we Yehudaning pütkül jemetini Özümge
ching baghlandurghanmen — deydu Perwerdigar, —
lékin ular héch qulaq salmidi. **12** Ularga mushu
sözni dégin: — Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Hemme sharab idishi sharab bilen
tolushi kérek». Ular sanga: «Ejeba, hemme sharab idishi
sharab bilen tolushi kéreklikini obdan bilmemduq?» —
deydu; **13** Sen ularga mundaq deysen: «Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, men bu zéminda barliq
turuwatqanlarni, Dawutqa wekil bolup uning textige
olturghan padishahlarni, kahinlarni we peyghemberlerni
hemde Yérusalémda barliq turuwatqanlarni mestlik-
bihoshluq bilen toldurimen. **14** Men ularni bir-
birige, yeni ata bilen oghullirinimu oxshashla bir-
birige soqushqa salimen, — deydu Perwerdigar; — Men
ularga ichimni aghritmaymen, ularni ayimaymen,
ularga rehim qilmaymen; ularni nabut qilishqa
héchnerse méni tosumaydu. **15** Anglanglar, qulaq
sélinglar, hali chong bolmanglar; chünki Perwerdigar söz
qilghan. **16** Emdi U béshinglargha zulmet chüshürgiche,
putunglar zawal chüshken taghlarda putlashqandek
putlashquche, U siler izdigen nurni ölüm sayisigha,
qapqarangghuluqqa aylandurghuche, Perwerdigar
Xudayinglargha layiq shan-sherep qayturunglar! **17** Buni
anglimisanglar, silerning hakawurluqunglar tüpeylidin
jénim yoshurunche yighlaydu; achchiq yighlap köz
yashlirim éqip tashidu; chünki siler, i Perwerdigarning
padisi, sürgün qilinisiler. **18** Padishah we xanishqa:
«Textinglardin chüshüp yerge olturunglar; chünki
körkem tajliringlar béshinglardin chüshürülidu» — dégin.
19 Jenubdiki sheherler qorshiwélnip taqilidu; ularni
achidighan héchkim bolmaydu; pütkül Yehuda sürgün
bolidu; ularning hemmisi esirge chüshüp sürgün bolidu.
20 Béshingni kötür, [i Zion], shimaldin chiqqanlargha
qara; sanga tapshurulghan pada, yeni yéqimliq padang
nege ketkendu? **21** [Perwerdigar] séni bashqurushqa
dostliringni békitkinide sen néme déyeleytting? Esli
özüng ularga bashqurushni ögetken tursang! Shu
tapta tolghaq tutqan ayaldek azab-oqubetler séni
tutmamdu? **22** Sen eger könglüngde: Bu ishlar némishqa
béshimgha chüshti? — dep sorisang, bu ishlar qebihliking
intayin éghir bolghanliqidin boldi — köyniking saldurup
tashlandi, yotiliring zorawanliqta ashkarilandi. **23**
Éfiopiyelik qara térisini özgertelemdu? Yaki yilpiz
chipar tenggilirini özgertelemdu? Undaq bolghanda
siler rezillikni qilishqa kön'genlermu yaxshiliqni
qilalaydighan bolisiler! **24** Emdi chöl-bayawandiki shamal
heydiwetken samandek Men silerni heydep chachimen.
25 Bu séning aqiwiting bolidu, Men sanga békitken
nésiweng, — deydu Perwerdigar; chünki sen Méni
untughansen, yalghanchiliqqa tayan'ghansen. **26** Shunga
Men köynikingning peshlirini yüzüng üstige kötürüp
tashlaymen, nomusung körülidu. **27** Ah, séning zinaliring,
ayghirningkidek poxur kishneshliring, égizliklerde we
étizlarda bolghan buzuqchiliqliringning peskeshliki!
— Barliq yirginchlikliringni kördum! Halinggha way,
i Yérusalém! Sen pak qilinishni qachan'ghiche ret
qilmaqchisen?!

14 Yeremiyagha chüshken, Perwerdigarning
qurghaqchiliqlar toghruluq sözi: — **2** Yehuda
matem tutidu, uning derwaziliri zawalgha yüz tutmaqta,
xelq yerge chapliship qariliq tutidu; Yérusalémdin nale-
peryad kötürülmekte. **3** Mötiwerliri chaparmenlirini
su ekilishke ewetidu; ular su azgallirigha baridu, lékin
héch su tapalmaydu; ularning küpliri quruq qaytip
kélidu; ular yerge qarap qalidu, sarasimige chüshidu;
ular béshini yépip töwen sanggilitidu. **4** Héch yamghur
bolmighachqa yer yüzi yérilip ketti; yer heydigüchiler
yerge qarap béshini yépip töwen sanggilitidu. **5**
Maral bolsa dalada bala qozilaydu, andin qozisidin
waz kéchidu; chünki ot-chöp yoq. **6** Yawa éshekler
égizliklerde turup chilbörilerdek hasirap kétidu; ozuq
izdep közliri qarangghuliship kétidu, chünki ozuq
yoq. **7** — I Perwerdigar, qebihliklirimiz bizni eyiblep
guwahliq bergini bilen, Özüngning naming üchün bir
ishni qilghaysen! Chünki bizning yolungdin chiqip
kétishimiz intayin köptur; biz Séning aldingda gunah
sadir qilduq. **8** I Israilning Arzusi, külpet chüshkende
ularning qutquzghuchisi Bolghuchi, Sen némishqa
bizge zéminimizdiki musapirdek, bir kéchila qonmaqchi
bolghan bir yoluchidek bolisen? **9** Némishqa héch amalsiz
kishidek, héchkimni qutquzalmaydighan bir palwan'gha
oxshash bolisen? Lékin Sen, i Perwerdigar, arimizda
turisen, biz Séning naming bilen atalghandurmiz;
bizdin waz kéchip ketme! **10** Perwerdigar mushu
xelqqe mundaq deydu: — Ular derheqiqet [mendin]
tézip, kézishke amraqtur; ular qedemlirini [yaman
yoldin] héch tizginlimeydu; Perwerdigarning ulardin
héchqandaq xursenliki yoq; emdi hazir ularning
qebihlikini ésige keltürüp ularning gunahlirini jazalaydu.
11 Andin Perwerdigar manga: — Bu xelqning bext-
berikiti üchün dua qilma — dédi. **12** — Ular roza
tutqanda, peryadini anglimaymen; ular köydürme
qurbanliqlarni ashliq hediyeler bilen sun'ghanda, Men
ularni qobul qilmaymen; Men ularni qilich, qehetchilik
we wabalar arqiliq yoqitimen. **13** Men bolsam: —

Ah, Reb Perwerdigar! Mana, peyghemberler ularغa:
«Siler qilichni héch körmeysiler, qehetchilikkimu
duch kelmeysiler; chünki Men bu yerde silerning
aman-ésenlikinglargha kapaletlik qilimen» deydu,
— dédim. **14** Emdi Perwerdigar manga mundaq
dédi: — Peyghemberler Méning namimda yalghan
bésharetler béridu; Men ularni ewetmigenmen, ularni
buyrughan emesmen, we ularغa gep qilghinim yoq.
Ular silerge saxta körünüsh, palchiliq, erzimes nersiler
toghruluq öz könglidiki xam xiyallarni éytip bésharet
bermekte. **15** Shunga Perwerdigar: — Méning namimda
bésharet bériwatqan, Men ewetmigen, yeni: «Qilich we
qehetchilik bu zémin'gha héch kelmeydu» deydighan
peyghemberler toghruluq: — bu peyghemberler qilich
we qehetchilik bilen yoqitilidu; **16** ular bésharet bergen
xelqning bolsa, qilich we qehetchilik tüpeylidin jesetliri
Yérusalém kochilirigha tashliwétilidu; ularning özlirini,
ayallirini, qiz-oghullirini kömgüdek héchkim qalmaydu;
Men ularning rezillikini öz béshigha tökimen. **17** Sen
ularغa shu sözni éytisen: — «Közlirimdin kéche-kündüz
yash toxtimisun; chünki méning pak qizim bolghan
xelqim yarisi bösülgendek qattiq bir zerb yep, intayin
éghir yarilandi», — deydu. **18** Men dalagha chiqsam,
mana qilichtin öltürülgenler; sheherge kirsem, mana
qehetchiliktin soliship ketkenler! Chünki peyghember
hem kahin her ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular
zéminda öz sodisi bilenla bolup ketti. **19** Sen Yehudadin
némishqa waz kechting? Jéning Ziondin Zériktimu?
Sen némishqa bizni shunche dawalighusiz derijide
urghaniding? Biz aram-tinchliqni küttuq, lékin héch
qutluq künler yoqtur; shipaliq bir waqitni küttuq, lékin
mana dekke-dükke ichididurmiz! **20** I Perwerdigar,
rezillikimizni, ata-bowilirimizning qebihlikini tonup
iqrar qilimiz; chünki Séning aldingda gunah sadir qilduq.
21 Özüng naming üchün [Yérusalémni] közüngge ilmay
qoymighaysen; shan-shereplik texting bolghan jayni
reswa qilmighaysen; ehdengni ésingge keltürgeysen, uni
buzmighaysen! **22** Eller choqunidighan «erzimesler»
arisida yamghur yaghdurghuchi barmidu? Yéghinni
asmanlar özlirila béremdu? [Bularni emelde körsetküchi]
Sen emesmu, i Perwerdigar Xudayimiz! Shunga Séni
telpünüp kütimiz; chünki Senla bularni qilghuchidursen.

15 Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Musa
yaki Samuil [peyghemberler] aldimda turghan
bolsimu, könglüm bu xelqqe héch qarimaytti. Ularni
köz aldimdin ketküzüwet! Ular Mendin néri chiqip
ketsun! **2** Eger ular sendin: «Biz nege chiqip kétimiz?»
dése, sen ularغa: «Perwerdigar mundaq deydu: —
Ölümge békitilgenler ölümge, qilichqa békitilgenler
qilichqa, qehetchilikke békitilgenler qehetchilikke,
sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolushqa kétidu»
— deysen. **3** Chünki Men töt xil jaza bilen ularning
üstige chüshimen, — deydu Perwerdigar, — öltürüsh
üchün qilich, titma-titma qilish üchün itlar, yutush we
halak qilish üchün asmandiki uchar-qanatlar we yer-
zémindiki haywanatlarni jaza bolushqa békittim; **4**
Yehuda padishahi Hezekiyaning oghli Manassehning
Yérusalémda qilghanliri tüpeylidin Men ularni yer
yüzidiki barliq padishahliqlar arisida wehimige salghuchi
bir obyékt qilimen. **5** Chünki kim sanga ichini aghritidu, i
Yérusalém? Kim sen üchün ah-zar uridu? Kim ehwalingni
sorashqa yolda toxtap yéninggha baridu? **6** Sen Méni
tashliwetkensen, — deydu Perwerdigar, — sen chékinip
ketting; Men üstüngge qolumni sozup séni nabut qilishqa
turdum; Men [sanga] ichimni aghritishtin halsirap kettim.
7 Shunga Men ularni zémindiki sheher qowuqlirida
yelpügüch bilen soriwétimen; Men ularni balilardin juda
qilimen we xelqimni nabut qilimen; ular öz yolliridin
héch yanmidi. **8** Köz aldimda ularning tul xotunliri
dengiz qumliridin köpiyip kétidu; chüsh waqtida Men
ularغa, yeni yigitlerning anisigha bir halak qilghuchini
élip kélimen; Men ushtumtut ularning béshigha derd we
wehime chüshürimen. **9** Yette balini tughqan ana soliship
tiniqidin qalay dep qalidu; küpkündüzde bu anining
quyashi tuyuqsiz [meghripke] patidu; u shermende bolup
xorluq-haqaretlerge uchraydu. Ulardin qalghanlarni
bolsa Men düshmenler aldida qilichqa tapshurimen, —
deydu Perwerdigar. **10** Ah, ana, halimgha way, chünki sen
méni pütkül zémin bilen qarishilishidighan bir adem, ular
bilen élishidighan bir adem süpitide tughqansen! Men
ularغa ösümge qerzmu bermidim, yaki ulardin ösümge
qerzmu almidim; lékin ularning herbiri méni qarghaydu!
11 Perwerdigar mundaq dédi: — Berheq, Men bextingge
séni azad qilimen; külpet we balayi'apet bolghan künide
Men sanga düshmenni chirayliq uchrashturimen. **12**
Tömür sunamdu? Shimaldin chiqqan tömür, yaki mis
sunamdu? **13** Belki qilghan barliq gunahliring tüpeylidin,
u chétingdin bu chétinggiche Men bayliqliring hem
xezinilirigni olja bolushqa heqsiz tapshurimen; **14** Men
séni düshmenliring bilen bille sen héch bilmeydighan
bir zémin'gha ötküzimen; chünki ghezipimde bir ot
qozghaldi, u üstüngge chüshüp séni köydüridu. **15** I
Perwerdigar, Sen halimni bilisen; méni ésingde tutqaysen,
manga yéqin kélip mendin xewer alghaysen we manga
ziyankeshlik qilghuchilardin intiqamimni alghaysen;
Sen ularغa sewr-taqet körsetküng bolsimu, méni
yoqatmighaysen! Méning Séni dep xorliniwaqanliqimni
bilgeysen. **16** Sözliringge éríship, ularni yewaldim;
sözliring hem méni shadlandurghuchi we qelbimning
xushalliqi bolghan; chünki men Séning naming bilen
atalghanmen, i Perwerdigar, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Xuda! **17** Men bezme qilghuchilarning
sorunida oynap-külüp olturmidim; Séning méni tutqan
qolung tüpeylidin yalghuz olturdum; chünki Sen méni
[ularning qilghanliri bilen] qattiq ghezeplendürdung.
18 Méning azabim némishqa toxtimaydu, méning
yaramning dawasi yoq, némishqa shipa tapmaydu?
Sen manga xuddi «aldamchiériq» we tuyuqsiz
ghayib bolidighan sulardek bolmaqchisen? **19** Shunga
Perwerdigar mundaq deydu: — Sen hazirqi halitingdin
yénip yénimgha qaytsang, Men qaytidin séni aldimdiki
xizmette turushqa yandurup kélimen; sen qimmetlik
[sözler] bilen erzimes [sözlerni] perqlendüreliseng, sen
yene aghzimdek bolisen; bu xelq sen terepke qaytip
kelsun, lékin sen ularning teripige hergiz qaytmasliqing
kérek; **20** We Men séni bu xelqqe nisbeten mistin
qopurulghan, mustehkem bir sépil qilimen; ular sanga
hujum qilidu, lékin ular üstüngdin ghelibe qilalmaydu;
chünki Men séni qutquzushqa, ulardin xalas qilishqa
sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar. **21** —
Berheq, Men séni rezillerning changgilidin qutquzimen;

esheddiylerning changgilidin qutquzidighan nijatkaring
bolimen.

16 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** Sen ayal zatini emringge almaysen, shundaqla
mushu zéminda oghul-qiz perzent tapmaysen. **3** Chünki
Perwerdigar bu yerde tughulghan oghul-qizlar, bu
zéminda ularni tughqan anilar we ularni tughdurghan
atilar toghrisida mundaq deydu: — **4** Ular elemlik
késeller bilen ölidu; ular üchün héch matem tutulmaydu,
ular kömülmeydu; ölükliri tézektek tupraq yüzide yatidu,
ular qilich, qehetchilik bilen yep kétilidu; jesetliri
asmandiki uchar-qanatlar we zémindiki haywanatlar
üchün ozuq bolidu. **5** Chünki Perwerdigar mundaq deydu:
— Sen [Yeremiya], haza boluwatqan héchbir öyge kirme,
yaki ölgenler üchün ah-zar kötürüsh yaki ökünüshke
barma; chünki Men bu xelqtin xatirjemlikimni, méhir-
muhebbitimni we rehimdilliklirimni élip tashlidim, —
deydu Perwerdigar. **6** Ulughlardin tartip peslergiche bu
zéminda ölidu; ular yerge kömülmeydu; héchkim ular
üchün ah-zar kötürmeydu, yaki ularni dep, ya etlirini
tilmaydu, ya chachlirini chüshürüwetmeydu; **7** ular
qariliq tutqanlarni yoqlap, nan oshtumaydu, ölgenler
üchün köngül sorimaydu; ata-anisi ölgenler üchün
héchkim teselli qedehini sunmaydu. **8** Sen bolsang el-
yurt bilen bille yep-ichishke toy-bezme bolghan öygimu
kirme; **9** chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana,
Men öz künliringlarda we öz köz aldinglarda, bu yerdin
tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we toyi
boluwatqan yigit-qizning awazlirini toxtitimen. **10**
Shundaq boliduki, sen bu xelqqe bu sözlerning hemmisini
éytqiningda, ular sendin: «Némishqa Perwerdigar
mushundaq zor bir külpetni béshimizgha chüshürüshke
békitken? Bizning qebihlikimiz zadi néme? Perwerdigar
Xudayimiz aldida zadi sadir qilghan néme gunahimiz
bardu?» — dep soraydu. **11** Emdi sen ulargha mundaq
deysen: — Chünki ata-bowiliringlar Mendin waz kechken,
— deydu Perwerdigar, — hemde bashqa ilahlargha egiship
ularning qulluqida bolghan, ulargha choqun'ghan;
ular Mendin waz kechken, Tewrat-qanunumni héch
tutmighan; **12** siler bolsanglar, ata-bowililiringlardin
téximu better qilghansiler; mana, herbiringlar öz rezil
könglidiki jahilliqning keynige kirip, Manga héch qulaq
salmighansiler; **13** Shunga Men silerni bu zémindin
élip, siler yaki ata-bowiliringlar héch bilmeydighan
bashqa bir zémin'gha tashlaymen; siler shu yerde
kéche-kündüz bashqa ilahlarning qulluqida bolisiler;
chünki Men silerge héch méhirni körsetmeymen. **14**
Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar,
— «Israillarni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan
Perwerdigarning hayati bilen!» dégen qesem qaytidin
ishlitilmeydu, **15** belki [shu künlerde] «Israillarni shimaliy
zéminidin we Özi ularni heydigen barliq zéminlerdin
qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!»
dep qesem ichilidu. Chünki Men ularni ata-bowilirigha
teqdim qilghan zéminigha qayturimen. **16** Halbuki,
mana hazir bolsa, Men nurghun béliqchilarni ewetip
ularni tutquzushqa chaqirimen, — deydu Perwerdigar;
— andin nurghun owchilarni ewetip ularni qoghlap
owlashqa chaqirimen; ular ularni herbir taghdin,
herbir égizliktin, qiya tashlarning ghar-qisilchaqliridin
tépiwalidu. **17** Chünki közlirim ularning barliq yolliri
üstide turidu; ular aldimda héch suqunalmidi, ularning
qebihliki közlirimdin héch yoshurulmidi. **18** Lékin
Men awwal ularning qebihlikini we gunahini béshigha
hessilep qayturimen; chünki ular zéminimni yirginchlik
nersilerning ölükliri bilen bulghighan, Méning mirasimni
lenetlik nersiliri bilen toldurghan. **19** — I Perwerdigar,
Sen méning küchüm we qorghinimsen, azab-oqubet
künide bashpanahimsen. Eller bolsa yer yüzining chet-
chetliridin yéninggha kélidu we: «Berheq, ata-bowilirimiz
yalghanchiliq hem bimenilikke mirasxorluq qilghan;
bu nersilerde héch payda yoqtur. **20** Insanlar öz-özige
xudalarni yasiyalamdu?! Lékin yasighini Xuda emestur!»
— deydu. **21** — Shunga, mana, Men bu qétim [bu rezil
xelqqe] shuni obdan bildürimen, — ulargha Méning
qolum we küch-qudritimni obdan bildürimen; shuning
bilen ular Méning namimning Perwerdigar ikenlikini
bilidu!

17 Yehudaning gunahi almas uchluq tömür
qelem bilen tashtaxtay kebi yüreklirige we
qurban'gahliridiki münggüzlerge oyulghan; **2**
balilirimu yéshil derexler boyida tiklen'gen, égiz
döngler üstide yasighan [butlirining] qurban'gahlirini
we «Asherah»lirini herdaim séghinidu. **3** Men
taghliringlarda we étizliringlarda, hem bayliqliringni
hem xeziniliringni, — séning «yuqiri jaylar»ingmu
buning sirtida emes — bu chétingdin u chétinggiche
bolghan gunahing tüpeylidin olja bolushqa tapshurimen;
4 Özüngning shori, Men sanga teqdim qilghan mirasing
qolungdin kétidu; Men sen tonumaydighan bir zéminda
séni düshmenliringning qulluqigha tapshurimen; chünki
siler ghezipimge ot yéqip uni qozghighansiler; u
menggüge köyidu. **5** Perwerdigar mundaq deydu: —
— Ademge tayan'ghan, ademning et-küchini tayanchi
qilghan, qelbi Perwerdigardin chetnigen ademning
haligha lenet bolsun! **6** U chöl-bayawanda ösken qara
archa chatqilidek bolidu; bext-yaxshiliq kelsimu u
buni körmeydu; u belki chöldiki qaghjiraq yerlerde,
ademzatsiz shorluq bir zéminda turidu. **7** Perwerdigargha
tayan'ghan, Perwerdigarni tayanch qilghan adem bext-
beriketlik bolidu! **8** U sular boyida tiklen'gen, ériq
boyida keng yiltiz tartqan derexdek; pizhghirim issiqtin
u qorqmaydu; uning yopurmaqliri hemishe yéshildur;
qurghaqchiliq yili u solashmaydu we méwe bérishtin
qalmaydu. **9** Qelb hemmidin aldamchi, uning dawasi
yoqtur. Kimmu uni chüshinelisun? **10** Menki Perwerdigar
insan qelbini közitip tekshürimen; herbirsige öz yolliri
boyiche, qilghan emellirining méwisi boyiche teqsim
qilish üchün, insan wijdanini sinaymen. **11** Xuddi
özi tughmighan tuxumlarni bésiwalghan kekliktek,
haramdin bayliqlargha érishken kishimu shundaq bolidu;
künlirining yérimi ötmeyla érishkinidin ayrilidu, u
axirida exmeq bolup chiqidu. **12** Shan-shereplik bir text,
ezeldin yuqirigha tiklen'gen, del bizning bashpanahimiz
bolghan jaydur; **13** i Perwerdigar, Sen Israilning
ümidisen! Sendin waz kechken hemmeylen yerge qarap
qalidu; Sendin yiraqlashqanlar tupraqta yatqanlar arisida
tizimlinidu; chünki ular hayatliq sulirining menbesi
bolghan Perwerdigardin waz kechken. **14** Méni saqaytqin,
i Perwerdigar, men shuning bilen jezmen saqaytilimen!

Méni qutquzghin, shuning bilen jezmen qutquzulimen!
— Chünki Özüng méning medhiyemdursen! **15** Mana,
ular manga: — Perwerdigarning söz-béshariti qéni?!
Qéni, u emelge ashurulsun!» — deydu. **16** Lékin
men bolsam, Sanga egeshkinimde «pada baqquchi»
bolushtin héch qachqan emesmen, we ejel künini héch
arzu qilmighanmen, — Sen bilisen! Aghzimdin barliq
chiqqanlar Séning yüz aldingda bolghan. **17** Manga
wehime bolmighaysen; külpetlik künide Sen méning
bashpanahimdursen. **18** Manga ziyankeshlik qilghuchilar
yerge qarap qalsun, lékin méni yerge qaratmighaysen!
Ular dekke-dükkige chüshsun, lékin méni dekke-dükkige
chüshürmigeysen; ularning béshigha külpet künini
chüshürgeysen; ularni ikki hessilik halaket bilen üzül-
késil pachaqlap tashlighaysen! **19** Perwerdigar manga
mundaq dégen: — Barghin, Yehuda padishahliri sheherge
kiridighan we chiqidighan «Xelqning baliliri» dégen
derwazida, hemde Yérusalémning barliq derwazilirida
turghin, ulargha mundaq dégin: — **20** Perwerdigarning
sözini anglanglar, i mushu derwazilardin kiridighan
Yehudaning padishahliri, barliq Yehuda we Yérusalémda
turuwatqan xalayiq! **21** Perwerdigar mundaq deydu:
— Öz jéninglargha hézi bolunglar! «shabat» künide
héchqandaq yükni kötürmenglar, Yérusalémning
derwaziliridin héchnersini épkirmenglar; **22** shabat
künliride öyliringlardin héch yükni kötürüp élip
chiqmanglar, we héchqandaq emgek qilmanglar; belki
Men ata-bowiliringlargha buyrughinimdek, shabat künini
Özümge atalghan muqeddes bir kün dep qaranglar. **23**
Lékin ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan, belki
anglimasliqqa hem terbiyini qobul qilmasliqqa boynini
qattiq qilghan. **24** Shundaq boliduki, siler awazimni
köngül qoyup anglisanglar, — deydu Perwerdigar,
— yeni shabat künide sheher derwaziliridin héch
yükni élip kirmisenglar we héch emgek qilmasliq
arqiliq shabat künini Manga pak-muqeddes bir kün
hésablisanglar, **25** bu sheher derwaziliridin Dawutning
textige olturidighan padishahliri we emirliri jeng
harwilirigha olturup we atlargha minip kiridu; ular,
ularning emirliri, Yehudadikiler we Yérusalémda
turuwatqanlarmu kirip-chiqishidu; bu sheher menggü
awat bolidu. **26** Shundaq qilsanglar, xelqler
Yehuda sheherliridin, Yérusalém etrapidiki yézilardin,
Binyaminning zéminidin, [gherbtiki] «Shefelah»
égizlikidin, jenubtiki [taghliqtin], Yehudadiki jenubiy
bayawanlardin Perwerdigarning öyige «köydürme
qurbanliq»lar, «inaqliq qurbanliqliri», «ashliq hediye»ler
we xushbuylarni tutup, [Perwerdigargha bolghan]
rehmetlirini éytishqa kiridighan bolidu. **27** Lékin
siler Manga qulaq salmisanglar, yeni shabat künini
Özümge pak-muqeddes hésablimay, shabat künide
Yérusalémning derwaziliridin yük kötürüp kirsenglar,
emdi Men derwazilargha bir ot yaqimen, u Yérusalémdiki
ordilarni yewétidu, uni héch öchürelmeydu.

18 Bu söz Perwerdigardin Yeremiyagha kélip, mundaq
déyildi: — **2** «Ornungdin tur, sapalchining
öyige chüshkin, Men sanga sözlirimni anglitimen». **3**
Shunga men sapalchining öyige chüshtum; we mana,
sapalchi ghaltek üstide bir nersini yasawatqanidi. **4**
U séghiz laydin yasawatqan qacha turup-turup qoli
astida buzulatti. Shu chaghda sapalchi shu laydin
özi layiq körgen bashqa bir qachini yasaytti. **5** We
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **6** «I Israil jemeti, bu sapalchi qilghandek Men
sanga qilalmamdim? — deydu Perwerdigar. — Mana,
séghiz layning sapalchining qolida bolghinigha oxshash,
siler Méning qolumdisiler, i Israil jemeti. **7** Bezide
Men melum bir el, melum bir memliket toghruluq,
yeni uning yulunushi, buzulushi we halak qilinishi
toghruluq sözleymen; **8** shu chagh Men agahlandurghan
shu el yamanliqidin towa qilip yansa, Men ulargha
qilmaqchi bolghan yamanliqtin yanimen. **9** Men yene
bezide melum bir el, melum bir memliket toghruluq,
yeni uning qurulushi we tikip östürülüshi toghruluq
sözleymen; **10** shu chagh shu el köz aldimda yamanliq
qilip awazimni anglimisa, Men yene ulargha wede
qilghan, ularni beriketlimekchi bolghan yaxshiliqtin
yanimen. **11** Emdi hazir Yehudadikilerge we Yérusalémda
turuwatqanlargha mundaq dégin: — «Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men silerge yamanliq
teyyarlawatimen, silerge qarshi bir pilan tüziwatimen;
shunga herbiringlar rezil yolunglardin yéninglar,
yolliringlarni we qilmishliringlarni tüzitinglar. **12** —
Lékin ular: «Yaq! Xam xiyal qilma! Biz öz pilanlirimizgha
egishiwérimiz, öz rezil könglimizdiki jahilliqimiz boyiche
qiliwérimiz» — deydu. **13** Shunga Perwerdigar mundaq
deydu: — Eller arisidin: «Kim mushundaq ishni anglap
baqqan?!» dep soranglar. «Pak qiz» Israil dehshetlik
yirginchlik ishni qilghan! **14** Liwan qarliri aydaladiki
qiyaliqtin yoqap kétemdu? Uning yiraqtin chüshken
muzdek suliri qurup kétemdu? **15** Lékin Méning
xelqim bolsa Méni untughan; ular yoq bir nersilerge
xushbuy yaqidu; mana, bular ularni yashawatqan
yolidin, yeni qedimdin bolghan yollardin putlashturup,
kötürülüp tüz qilinmighan bir yolda mangdurghan. **16**
Shuning bilen ularning zéminini dehshet basidighan
hem daim kishiler ush-ush qilidighan obyékt qilidu;
uningdin ötüwatqanlarning hemmisini dehshet bésip,
béshini chayqishidu. **17** Men xuddi sherqtin chiqqan
shamaldek ularni düshmen aldida tarqitiwétimen;
Men balayi'apet künide ulargha yüzümni emes, belki
arqamni qilimen». **18** Kishiler: «Kélinglar, Yeremiyagha
qest qilayli; chünki ya kahinlardin qanun-terbiye, ya
danishmenlerdin eqil-nesihet ya peyghemberlerdin
söz-bésharet kemlik qilmaydu. Kélinglar, tilimizni bir
qilip uning üstidin shikayet qilayli, uning sözliridin
héchqaysisigha qulaq salmayli» — déyishti. **19**
— I Perwerdigar, manga qulaq salghaysen; manga
qarshilishidighanlarning dewatqanlirini anglighaysen. **20**
Yaxshiliqqa yamanliq qilish bolamdu? Chünki ular jénim
üchün ora kolighan; men ulargha yaxshi bolsun dep,
ghezipingni ulardin yandurush üchün Séning aldingda
[dua qilip] turghanliqimni ésingde tutqaysen. **21** Shunga
baliliringni qehetchilikke tapshurghaysen, qilichning
bisigha élip bergeysen; ayalliri baliliridin juda qilinip tul
qalsun; erliri waba-ölüm bilen yoqalsun, yigitler jengde
qilichlansun. **22** Ularning üstige basmichilarni élip
kelginingde öyliridin nale-peryad anglansun; chünki ular
méni tutushqa ora kolighan, putlirim üchün qismaqlarni
yoshurun salghan. **23** Emdi Sen, i Perwerdigar, ularning
méni qetl qilishqa bolghan qestlirining hemmisini obdan
bilisen; ularning qebihliklirini kechürmigeysen, ularning

gunahlirini közüng aldidin yumighaysen; belki ular
Séning aldingda yiqitilsun; gheziping chüshken künide
ularni bir terep qilghaysen.

19 Perwerdigar mundaq deydu: — Barghin,
sapalchidin bir sapal kozini alghin; andin
elning aqsaqalliridin we kahinlarning aqsaqalliridin
birnechchini apirip, **2** «Sapal parchiliri» derwazisigha
yéqin bolghan «Hinnomning oghlining jilghisi»gha bérip
shu yerde Men sanga éytidighan sözlerni jakarlighin. **3**
Mundaq dégin: — Perwerdigarning sözini anglanglar, i
Yehudaning padishahliri we Yérusalémdikiler! Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men mushu yerge
balayi'apetni chüshürimenki, kimki uni anglisila qulaqliri
zingildap kétidu. **4** Chünki bu xelq Mendin waz
kéchip, bu yerni Manga «yat» qilghan, uningda ne
özliri, ne ata-bowiliri, ne Yehuda padishahliri héch
tonumighan bashqa ilahlargha xushbuy yaqqan; ular
bu yerni gunahsizlarning qanliri bilen toldurghan.
5 Ular Baalgha öz balilirini köydürme qurbanliqlar
süpitide köydürüsh üchün Baalning «yuqiri jaylar»ini
qurghan; Men bundaq bir ishni héchqachan buyrup
baqmighan, héch éytmighan, u hergiz oyumgha kirip
baqmighan. **6** Shunga mana, shundaq künler kéliduki,
— deydu Perwerdigar, — bu yer kelgüside «Tofet»,
yaki «Hinnomning oghlining jilghisi» dep atalmaydu,
belki «Qetl jilghisi» dep atilidu. **7** Men bu yerde
Yehuda hem Yérusalémning pilan-tedbirlirini quruq
qiliwétimen; Men ularni düshmenlirining qilichi bilen,
yeni janlirini izdigüchilerning qolida yiqitimen; Men
jesetlirini asmandiki uchar-qanatlargha we yer-zémindiki
haywanatlargha ozuq bolushqa bériwétimen. **8** Men
bu sheherni dehshet basidighan hem kishiler ush-ush
qilidighan obyékt qilimen; uningdin ötüwatqanlarning
hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin dehshet
bésip üshqirtidu. **9** Men ularni düshmenlirining
hem janlirini izdigüchilerning qattiq qistaydighan
qorshawining bésimi astida oghullirining göshini hem
qizlirining göshini yeydighan qilimen, ularning herbiri
öz yéqinining göshini yeydu. **10** Emdi sen özüng
bilen bille aparghan hemrahliringning köz aldida
héliqi kozini chéqiwetkin; **11** shundaq qilip ulargha
mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Birsi sapalchining kozisini
qaytidin héch yasiyalmighudek derijide chéqiwetkinidek
Menmu bu xelq we bu sheherni shundaq chéqiwétimen.
Ular jesetlirini Tofette kömidu, hetta kömgüdek
yer qalmighuche. **12** Men bu yerni we buningda
turuwatqanlarnimu mushundaq qilimen, — deydu
Perwerdigar, — bu sheherni Tofetke oxshash qilimen. **13**
Yérusalémdiki öyler we Yehuda padishahlirining öyliri,
— yeni ularning özgiliride turup asmandiki barliq yultuz-
seyyarilerge xushbuy yaqqan we Mendin bashqa yat
ilahlargha «sharab hediye»lerni tökken barliq öyliri
xuddi Tofet dégen jaydek bulghan'ghan jaylar bolidu. **14**
We Yeremiya Perwerdigar uni bésharet bérishke ewetken
Tofettin qaytip kélip, Perwerdigarning öyining hoylisigha
kirip turup barliq xelqqe mundaq dédi: **15** — Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu sheher we
uning barliq sheherlirige qarap éytqan balayi'apetning
hemmisini ularning béshigha chüshürimen; chünki ular
boynini qattiq qilip Méning sözlirimni héchqachan
anglimighan.

20 Emdi Immerning oghli, kahin Pashxur — u
Perwerdigarning öyide «amanliq saqlash bégi»mu
idi, Yeremiyaning bu bésharetlerni bergenlikini anglidi.
2 Pashxur Yeremiya peyghemberni urghuzdi we uning
putini Perwerdigarning öyidiki «Binyaminning yuqiri
derwazisi»ning yénidiki taqaqqa saldi. **3** Ikkinchi
küni, Pashxur Yeremiyani taqaqtin boshatti; Yeremiya
uninggha: — Perwerdigar ismingni Pashxur emes,
belki «Magor-missabib» dep atidi, dédi. **4** — Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séni özüngge
we barliq aghiniliringge wehime salghuchi obyékt
qilimen; ular düshmenlirining qilichi bilen yiqilidu; sen
öz közüng bilen buni körisen; Men barliq Yehudani
Babil padishahining qoligha tapshurimen; u ularni
Babilgha sürgün qilip élip kétidu hemde ularni qilich
bilen uridu. **5** Men bu sheherning hemme bayliqliri —
barliq mehsulatliri, barliq qimmet nersiliri we Yehuda
padishahlirining barliq xezinilirini düshmenlirining
qoligha tapshurimen; ular ularni olja qilip buliwélip
Babilgha élip kétidu. **6** Sen bolsang, i Pashxur, hemme
öydikiliring birge sürgün bolup kétisiler; sen Babilgha
kélisen; sen shu yerde dunyadin kétisen, shu yerge
kömülisen; sen hem séning yalghan bésharetliringge
qulaq salghan aghiniliringmu shundaq bolidu. **7** I
Perwerdigar, Sen méni qayil qilip [peyghemberlikke]
köndürdüng, men shundaqla köndürüldüm; Sen mendin
zor kelding, shundaqla ghelibe qilding; men pütün
kün tapa-tenining obyékti bolimen; hemme kishi
méni mazaq qilidu. **8** Men qachanla söz qilsam,
«Zorawanliq hem bulangchiliq kélidu» dep jakarlishim
kérek; shunga Perwerdigarning sözi méni pütün kün
ahanet we mesxirining obyékti qilidu. **9** Lékin men:
«Men uni tilgha almaymen, we yaki Uning nami bilen
ikkinchi söz qilmaymen» désem, Uning sözi qelbimde
lawuldap ot bolup, söngeklirimge qapsalghan bir yalqun
bolidu; ichimge sighdurushqa halim qalmay, éytmay
chidap turalmaymen. **10** Shundaq, qiliwérimen, gerche
men nurghun kishilerning pichirlashqan qestlirini
anglisammu; terep-tereplerni wehime basidu! «Uning
üstidin erz qilinglar! Uning üstidin erz qilayli!» dep,
barliq ülpet-hemrahlirim putliship kétishimni paylap
yürmekte; ular «U belkim aldinar, shundaq bolghanda
biz uning üstidin ghelibe qilimiz, uningdin intiqam
alalaymiz» déyishiwatidu. **11** Lékin Perwerdigar bolsa
qudretlik we dehshetlik bir palwandek men bilen billidur;
shunga manga ziyankeshlik qilghuchilar putliship
ghelibe qilalmaydu; ular muweppeqiyet qazanmighachqa,
qattiq xijil bolup yerge qarap qalidu; ularning bu
reswachiliqi menggülük bolup, hergiz untulmaydu.
12 Emdi Sen, i heqqaniylarni sinaydighan, insanning
wijdani we qelbini köridighan samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, ularning üstige bolghan
qisasingni manga körgüzgeysen; chünki men dewayimni
aldinggha qoyghanmen. **13** Perwerdigarni küy éytip
maxtanglar, Uni medhiyilengler; chünki U namrat
kishini rezillik qilghuchilardin qutquzghan. **14** Méning

tughulghan künümge lenet bolsun; apam méni tughqan
küni mubarek bolmisun! 15 Atamgha xewer élip: «sanga
oghul bala tughuldi!» dep uni alamet shadlandurghan
ademge lenet bolsun! 16 Bu adem Perwerdigar rehim
qilmay ghulatqan sheherlerdek bolsun; u etigende nale,
chüshte alaqzadilik chuqanlirini anglisun — 17 chünki
u méni baliyatqudin chüshkinimdila öltürüwetmigen;
apam méning görüm bolsiidi, uning qorsiqi men bilen
teng hemishe chong bolsiidi! 18 Némishqa men japa-
musheqqet, azab-oqubetni körüshke, künlirimni xijalet-
ahanet ichide ötküzüshke baliyatqudin chiqqandimen?

21 Padishah Zedekiya Malkiyaning oghli Pashxurni
hem Maaséyahning oghli, kahin Zefaniyani
ewetkende, Yeremiyagha Perwerdigardin töwendiki
munu bir söz keldi: — 2 ([Ular]: «Biz üchün
Perwerdigardin yardem sorighin; chünki Babil padishahi
Néboqadnesar bizge hujum qilidu; Perwerdigar Özining
[ötkenki] karamet qilghan ishliri boyiche, bizgimu
oxshash muamile qilip, uni yénimizdin yandurarmikin?»
— [dep soridi]. 3 Yeremiya ulargha: — Zedekiyagha
mundaq denglar, — dédi) 4 — Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qolliringlar
tutqan, silerni qorshiwalghan Babil padishahi hem
kaldiylerge sépil sirtida jeng qilishqa ishlitidighan, jeng
qoralliringlarni qayriwétimen we bularni bu sheherning
otturisida yighiwalimen; 5 Men Özümmu sozulghan
qolum we küchlük bilikim bilen, ghezipim bilen, qehrim
bilen we hessilen'gen achchiqim bilen silerge jeng
qilimen! 6 Men bu sheherde turuwatqanlarni, insan
bolsun, haywan bolsun urimen; ular dehshetlik bir waba
bilen ölidu. 7 Andin kéyin, — deydu Perwerdigar, —
Yehuda padishahi Zedekiyani, xizmetkarlirini, xelqni,
yeni bu sheherde wabadin, qilichtin we qehetchiliktin
qélip qalghanlar bolsa, Men ularni Babil padishahi
Néboqadnesarning qoligha, ularning düshmenlirining
qoligha we jénini izdigüchilerning qoligha tapshurimen;
Néboqadnesar ularni qilich tighi bilen uridu; u ne ularni
ayimaydu, ne ulargha ichini héch aghritmaydu, ne rehim
qilmaydu. 8 Lékin sen bu xelqqe mundaq déyishing
kérek: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
aldinglarda hayat yoli we mamat yolini salimen; 9 kim
bu sheherde qalmaqchi bolsa, qilich, qehetchilik we
waba bilen ölidu; lékin kim sheherdin chiqip, silerni
qorshiwalghan kaldiylerge teslim bolsa, u hayat qalidu;
uning jéni özige alghan oljidek bolidu. 10 Chünki Men
bu sheherge yaxshiliq üchün emes, belki yamanliq qilish
üchün yüzümni qaratquzdum, — deydu Perwerdigar;
u Babil padishahining qoligha tapshurulidu, u uni ot
sélip köydüriwétidu. 11 We Yehuda padishahining jemeti
toghruluq Perwerdigarning sözini anglanglar: — 12 I
Dawutning jemeti, Perwerdigar mundaq deydu: — her
etigende adalet bilen höküm chiqiringlar, bulan'ghan
kishini ezgüchining qolidin qutquzunglar; bolmisa,
qilghanliringlarning rezilliki tüpeylidin, qehrim partlap,
ottek hemmini köydüridu; uni öchüreleydighan héchkim
bolmaydu; 13 Mana, Men sanga qarshidurmen, i jilgha
üstide, tüzlengliktiki qiyada olturghuchi, yeni «Kim
üstimizge chüshüp hujum qilalisun, kim öylirimizge
bésip kirelisun?!» dégüchi, — deydu Perwerdigar. 14
Men silerning qilmishinglarning méwisi boyiche silerge
yéqinliship jazalaymen, — deydu Perwerdigar; we Men
uning ormanliqida bir ot yaqimen, u bolsa uning
etrapidiki hemmini köydürüp tügitidu.

22 Perwerdigar manga mundaq dédi: «Barghin,
Yehuda padishahining ordisigha chüshüp bu
sözni shu yerde qilghin: — 2 Perwerdigarning
sözini angla, i Dawutning textige olturghuchi, Yehuda
padishahi — Sen, elemdar-xizmetkarliring we mushu
derwazilardin kirip-chiqidighan xelqing, — 3 Perwerdigar
mundaq deydu: Adalet we heqqaniyliq yürgüzünglar;
bulan'ghan kishini ezgüchining qolidin qutquzunglar;
musapirlarni, yétim-yésirlerni we tul xotunlarni héch
xarlimanglar yaki bozek qilmanglar, gunahsiz qanlarni
bu yerde tökmenglar. 4 Siler bu emrlerge heqiqeten
emel qilsanglar, emdi Dawutning textige olturghan
padishahlar, yeni ular, ularning emeldar-xizmetkarliri
we xelqi jeng harwiliriga olturup we atlargha minip
bu öyning derwaziliridin kirip chiqishidu. 5 Biraq
siler bu sözlerni anglimisanglar, Men Öz namim bilen
qesem ichkenki, — deydu Perwerdigar, — bu orda
bir xarabe bolidu. 6 Chünki Perwerdigar Yehuda
padishahining öyi toghruluq mundaq deydu: — Sen
Manga xuddi Gilead, Liwanning choqqisidek bolghining
bilen, berheq Men séni bir chöl-bayawan, ademler
waz kechken sheherlerdek qilimen. 7 Men herbiri
yaxshi qorallan'ghan weyran qilghuchilarni sanga qarshi
ewetimen; ular «ésil kédirliringni» késiwétip, otqa
tashlaydu. 8 Nurghun eller bu sheherdin ötüp, herbiri
yéqinidin: «Némishqa Perwerdigar bu ulugh sheherni
bundaq qilghandu?» dep soraydu. 9 We ular jawaben:
«Chünki ular Perwerdigar Xudasining ehdisidin waz
kéchip, bashqa ilahlargha choqunup ularning qulluqigha
kirgen» — deydu. 10 Ölginige yighlimanglar, uning üchün
ah-zarlimanglar; belki sürgün bolghini üchün qattiq
yighlanglar, chünki u öz yurtigha héchqachan qaytip
kelmeydu. 11 Chünki Yehuda padishahi Yosiyaning
oghli, yeni atisi Yosiyaning ornigha textige olturghan, bu
yerdin sürgün bolghan Shallum toghruluq Perwerdigar
mundaq deydu: U hergiz bu yerge qaytmaydu; 12
chünki u esir qilinip apirilghan yurtta ölidu, u bu
zéminni ikkinchi körmeydu. 13 Öyini adilsizliq bilen,
balixana-rawaqlirini adaletsizlik bilen qurghanning
haligha way! U qoshnisini bikar ishlitip, emgikige
héchqandaq heq bermeydu; 14 u: «Özümge kengtasha bir
ordini, azade rawaqlar bilen qoshup salimen; tamlirigha
dérizilerni keng chiqirimen; tamlirini kédir taxtaylar
bilen bézeymen, öylirini pereng sirlaymen» — deydu.
[Uning haligha way]! 15 Sen kédir yaghichidin yasalghan
taxtaylarni chaplap, [ata-bowiliring] bilen besleshseng
qandaqmu padishah bolushqa layiq bolisen? Séning atang
yep-ichishke teshekkür éytip, adalet we durus ishlarni
yürgüzgen emesmu? Shunga u buning yaxshiliqini
körgen. 16 U möminlerning we namratlarning dewasini
toghra sorighan; shunga xelqning ehwali yaxshi idi.
Bundaq ish Méni tonushtin ibaret emesmu?» — deydu
Perwerdigar. 17 — Biraq közüng we könglüng bolsa
peqet öz jazane-menpeetingge érishish, gunahsizlarning
qénini tökush, zorluq-zumbuluq we bulangchiliq qilish
peytini közlep tikilgendur. 18 Shunga Perwerdigar
Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim toghruluq

mundaq deydu: — Xelq uning ölümide: «Ah, akam!
Ah, singlim!» dep ah-zarlar kötürmeydu; yaki uning
üchün: «Ah, bégim! Ah, uning heywisi!» dep ah-zarlar
kötürmeydu; **19** u éshekning depnisidek kömülidu, jesiti
Yérusalém derwazilirining sirtigha chörüp tashlinidu.
20 Liwan'gha chiqip peryad qil, Bashanda awazingni
kötür, Abarimning choqqiliridinmu nale kötür; chünki
séning «ashniliring»ning hemmisi nabut qilindi. **21**
Men aman-ésen turghiningda sanga agahlandurdum;
lékin sen: «Anglimaymen!» — déding. Yashliqingdin
tartipla bundaq qilip Méning awazimgha qulaq salmasliq
del séning yolung bolup kelgen. **22** Shamal barliq
«baqquchi»liringgha «baqquchi» bolup ularni uchurup
kétidu, shuning bilen ashniliring sürgün bolushqa
chiqidu; berheq, sen shu chaghda barliq rezilliking
tüpeylidin xijil bolup reswa bolisen. **23** I «Liwan»da
turghuchi, kédir derexliri üstige uwilighuchi, sen tolghaq
tutqan ayalning azabliridek, derd-elemler béshinggha
chüshkende qanchilik ingrap kétersen! **24** Öz hayatim
bilen qesem ichimenki, — deydu Perwerdigar, —
sen Yehoakimning oghli Koniya hetta ong qolumdiki
möhürlük üzük bolsangmu, Men séni shu yerdin yulup
tashlaymen; **25** Men séni jéningni izdigüchilerning
qoligha we sen qorqqan ademlerning qoligha, yeni Babil
padishahi Néboqadnesarning qoligha we kaldiylerning
qoligha tapshurimen. **26** Men séni hem séni tughqan
anang ikkinglarni özünglar tughulmighan yat bir yurtqa
chöriwétimen; siler shu yerde ölisiler. **27** Jéninglar qaytip
kélishke shunche teshna bolghan bu zémin'gha bolsa,
siler hergiz qaytip kélelmeysiler. **28** Koniya dégen bu
kishi chéqilghan, nezerge élinmaydighan sapal kozimu?
Héchkim qarimaydighan bir qachimu? Emdi némishqa
ular, yeni u we uning nesli bolghanlar chöriwétilgen,
ular tonumaydighan bir yurtqa tashliwétilidu? **29** I
zémin, zémin, zémin, Perwerdigarning sözini angla! **30**
Perwerdigar mundaq deydu: — Bu adem «perzentsiz,
öz künide héch ghelibe qilalmighan bir adem» dep
yazghin; chünki uning neslidin héchqandaq adem ghelibe
qilip, Dawutning textige olturup Yehuda arisida höküm
sürmeydu.

23 Méning yayliqimdiki qoylarni halak qilghuchi
we tarqitiwetküchi pada baqquchilarning haligha
way! — deydu Perwerdigar. **2** Shunga Israilning Xudasi
bolghan Perwerdigar Öz xelqini shundaq béqiwatqan
baqquchilargha mundaq deydu: «Siler Méning padamni
tarqitiwetkensiler, ularni heydiwetkensiler we ularni
izdimigensiler we ulardin héch xewer almighansiler;
mana, Men silerning qilmishliringlarning rezillikini
öz béshinglargha chüshürimen, — deydu Perwerdigar
— **3** we padamning qaldisini bolsa, Men ularni
heydiwetken barliq padishahliqlardin yighimen, ularni
öz yaylaqlirigha qayturimen; ular awup köpiyidu. **4** Men
ularning üstige ularni heqiqiy baqidighan baqquchilarni
tikleymen; shuning bilen ular ikkinchi qorqmaydu
yaki parakende bolmaydu, ulardin héchqaysisi kem
bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **5** Mana, shu künler
kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Dawut üchün
bir «Heqqaniy Shax»ni östürüp tikleymen; u padishah
bolup danaliq bilen höküm sürüp, zéminda adalet we
heqqaniyliq yürgüzidu. **6** Uning künliride Yehuda
qutquzulidu, Israil aman-tinchliqta turidu; u shu nami
bilen atiliduki — «Perwerdigar Heqqaniyliqimiz». **7**
Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar,
— «Israillarni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan
Perwerdigarning hayati bilen!» dégen qesem qaytidin
ishlitilmeydu, **8** belki shu künlerde «Israillarni shimaldiki
zémindin we Özi ularni heydigen barliq padishahliqlardin
qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayati bilen!»
dep qesem ichilidu. Andin ular öz yurtida turidu. **9**
Peyghemberler toghruluq: — Méning könglüm ich-
baghrimda sunuqtur; söngeklirimning hemmisi titreydu;
men mest bolghan adem, sharab teripidin yéngilgen
ademge oxshaymen; bundaq bolushum Perwerdigar we
Uning pak-muqeddes sözliri tüpeylidindur; **10** chünki
zémin bolsa zinaxorlargha tolghan; ularning yügürüshliri
toghra yolda emes; ularning hoquqi heqqaniyliq yolida
emes. Shunga [Perwerdigarning] leniti tüpeylidin zémin
qaghjiraydu; daladiki ot-chöp solishidu; **11** chünki
hem peyghember hem kahin haram boldi; hetta Öz
öyümdimu ularning rezil qilmishlirini bayqidim, —
deydu Perwerdigar. **12** — Shunga ularning yoli özlirige
qarangghuluqta mangidighan, téyilghaq yollardek
bolidu; ular bu yollarda putliship, yiqilidu; chünki ular
jazalinidighan yilida Men ularning béshigha yamanliq
chüshürimen, — deydu Perwerdigar. **13** Men awwal
Samariyediki peyghemberlerde exmeqliqni körgenmen;
ular Baalning namida bésharet bérip, xelqim Israilni
azdurghan; **14** biraq Yérusalémdiki peyghemberlerdimu
yirginchlik bir ishni kördum; ular zinaxorluq qilidu,
yalghanliqta mangidu, rezillik qilghuchilarning qolini
kücheytiduki, netijide héchqaysisi rezillikidin yanmaydu;
ularning hemmisi Manga Sodomdek, [Yérusalémda]
turuwatqanlar Manga Gomorradek boldi. **15** Shunga
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
peyghemberler toghruluq mundaq deydu: — Mana,
Men ularni emen bilen ozuqlandurimen, ularga öt
süyini ichküzimen; chünki Yérusalémdiki peyghemberler
haramliqning menbesi bolup, haramliq ulardin pütkül
zémin'gha tarqilip ketti. **16** Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge
bésharet bériwatqan peyghemberlerning sözlirige qulaq
salmanglar; ular silerni bimenilikke yétekleydu; ularning
sözliri Perwerdigarning aghzidin chiqqan emes, belki öz
könglide tesewwur qilghan bir körünüshni sözlewatidu.
17 Ular Perwerdigarning sözini közige ilmaydighanlargha:
«Siler aman-tinchliqta turisiler» deydu we öz könglining
jahilliqida mangidighanlarning herbirige: «Héchqandaq
yamanliq béshinglargha chüshmeydu» — deydu. **18**
Biraq ulardin qaysi birsi Perwerdigarning kéngishide
Uning söz-kalamini bayqap chüshinish we anglash
üchün turghan? Ulardin kim Uning sözini qulaq sélip
anglighan? **19** Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-
chapqun! Uningdin qehr chiqti; berheq, dehshetlik
bir qara quyun chiqip keldi; u pirqirap rezillerning
béshigha chüshidu. **20** Uning könglidiki niyetlirini
ada qilip toluq emel qilghuche, Perwerdigarning
ghezipi yanmaydu; axirqi künlerde siler buni obdan
chüshinip yétisiler. **21** Men bu peyghemberlerni
ewetmigenmen, lékin ular xewerni jar qilishqa qatrighan;
Men ulargha söz qilmidim, lékin ular bésharet bergen.
22 Halbuki, ular Méning kéngishimde turghan bolsa,

Méning xelqimge sözlirimni anglatquzghan bolsa, emdi
xelqimni rezil yolidin we qilmishlirining rezillikidin
yandurghan bolatti. 23 Men peqet bir yerdila turidighan
Xudamu? — deydu Perwerdigar, — Men yiraq-yiraqlardiki
herjayda turidighan Xuda emesmu? 24 Birsi yoshurun
jaylarda möküwalsa Men uni körelmemdimen? — deydu
Perwerdigar; — asman-zémin Men bilen toldurulghan
emesmu? — deydu Perwerdigar. 25 Men Méning namimda
yalghan bésharetler béridighan peyghemberlerning: «Bir
chüsh kördüm! Bir chüsh kördüm!» dégenlirini anglidim;
26 bundaq peyghemberler yalghan bésharetlerni
béridu, ular özining könglidiki ézitqu tesewwurliridin
peyghemberler bolushiwalghan. Emdi ular bundaq
ishlarni qachan'ghiche könglige pükidu? 27 Ular herbiri
qachan'ghiche öz yéqinigha éytqan chüshliri arqiliq
(xuddi ata-bowilirining Baalgha choqunup namimni
untughinigha oxshash) xelqimge namimni untuldurushni
pemleydu? 28 Chüshni körgen peyghember, chüshni
éytip bersun; Méning sözümni anglighan kishi bu
sözümni estayidilliq bilen sözlisun; paxalning bughday
bilen sélishturghuchilik némisi bardu? — deydu
Perwerdigar. 29 — Méning sözüm xuddi köydürgüchi bir
ot we tashni chaqidighan bazghan emesmu? — deydu
Perwerdigar. 30 Shunga mana, Men peyghemberlerge
qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ularning herbiri
öz yéqinidin «Méning sözlirim»ni oghrilap doramchiliq
qilidu. 31 Mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen,
— deydu Perwerdigar, — ular öz tillirini chaynap:
«[Perwerdigar] deydu...» dep bésharet béridu. 32 Mana,
yalghan chüshlerni bésharet qilip bularni yetküzüp,
yalghanchiliqi we bashbashtaqliqi bilen Méning xelqimni
azdurghanlargha qarshidurmen, — deydu Perwerdigar; —
Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesmen;
ular bu xelqqe héchqandaq payda yetküzmeydu, — deydu
Perwerdigar. 33 Emdi yaki bu xelq, yaki peyghember,
yaki kahin sendin: «Perwerdigarning sanga yükligen
sözi néme?» dep sorisa, sen ulargha: «Qaysi yük?!
Men silerni Özümdin yiraq tashlaymen, — deydu
Perwerdigar. 34 «Perwerdigarning yükligen sözi»
deydighan herqaysi peyghember, kahin yaki xelq bolsa,
Men bu kishini öyidikiler bilen teng jazalaymen. 35 Emdi
silerning herbiringlar öz yéqinidin we herbiringlar öz
qérindishidin mushundaq: «Perwerdigar néme jawab
berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishinglar
kérek. 36 Siler «Perwerdigarning yükligen sözi»
dégenni qaytidin aghzinglargha almaysiler; chünki
herbiringlarning öz sözi özige yük bolidu; chünki siler
Xudayimiz, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, tirik Xudaning sözlirini burmilighansiler. 37
Herbiringlar peyghemberdin mushundaq: «Perwerdigar
sanga néme dep jawab berdi?» we «Perwerdigar
néme dédi?» dep sorishing kérek. 38 Lékin siler:
«Perwerdigarning yükligen sözi» dewergininglar
tüpeylidin, mana Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki
siler: «Perwerdigarning yükligen sözi» dewérisiler
we Men silerge: ««Perwerdigarning yükligen sözi»
démengler» dep xewer ewetkenmen, 39 shunga mana,
Men silerni pütünley untuymen, Men silerni silerge
we ata-bowiliringlargha teqdim qilghan sheher bilen
teng yüzümdin yiraq tashlaymen; 40 Men üstünglargha
menggü reswachiliq we hergiz untulmaydighan
menggülük shermendilikni chüshürimen!

24 Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémdin
Yehoakimning oghli, Yehuda padishahi Yekoniyah,
Yehuda emir-shahzadiliri, hünerwenler we tömürchilerni
esirge élip Babilgha sürgün qilghandin kéyin,
Perwerdigar manga Öz ibadetxanisi aldidiki ikki séwet
enjürni «mana kör» dep körsetken. 2 Bir séwette
deslepki pishqan enjürdek intayin yaxshi enjürler bar
idi; ikkinchi séwette yégili bolmaydighan, intayin nachar
enjürler bar idi. 3 Andin Perwerdigar manga: «Néme
kördüng, Yeremiya?» — dep soridi. Men: «Enjürlerni
kördüm; yaxshiliri bolsa intayin yaxshiken; nacharliri
yégili bolmaydighan, intayin nachar iken» — dédim. 4
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 5
Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu:
— Men Yehudadin sürgün bolghanlarni, yeni Méning
bu yerdin kaldiylerning zéminigha ewetkenlirimni
bu yaxshi enjürlerdek yaxshi dep qaraymen; 6 Men
ulargha yaxshi bolsun dep közümni ulargha tikimen
we ularni bu zémin'gha qayturimen; Men ularni
ghulitip tashlimaymen, belki ularni qurimen; ularni
yulup tashlimaymen, belki tikip östürimen. 7 Men
ulargha Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidighan, Méni
tonuydighan bir qelbni teqdim qilimen; shuning bilen
ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen;
chünki ular pütün qelbi bilen yénimgha qaytidu. 8 Lékin
nachar enjürler, yeni yégili bolmaydighan, intayin nachar
enjürler qandaq bolghan bolsa, — deydu Perwerdigar,
— Berheq, Men Yehuda padishahi Zedekiyani, emir-
shahzadilirini we Yérusalémdikilerning qalghan qismini,
bu zéminda qalghanlarni we Misirda turuwatqanlarni
shuninggha oxshash qilimen; 9 Men ularni yer yüzidiki
barliq padishahliqlargha wehime salghuchi bir obyékt
bolushqa, külpetke chüshüshke tapshurimen; men ularni
heydiwetken barliq jaylarda ularni reswachiliqning
obyékti, söz-chöchek, tapa-tenining obyékti we lenet
sözliri bolushqa tapshurimen. 10 Men ulargha hem ata-
bowiliriga teqdim qilghan zémindin yoqitilghuche ular
arisigha qilich, qehetchilik we wabani ewetimen.

25 Yosiyaning oghli, Yehuda padishahi Yehoakimning
tötinchi yilida (yeni Babil padishahi
Néboqadnesarning birinchi yilida) Yehudaning barliq
xelqi toghruluq Yeremiyagha kelgen söz, — 2 Bu sözni
Yeremiya peyghember Yehudaning barliq xelqi we
Yérusalémda barliq turuwatqanlargha éytip mundaq
dédi: — 3 Amonning oghli, Yehuda padishahi Yosiyaning
on üchinchi yilidin bashlap bügünki kün'giche, bu
yigirme üch yil Perwerdigarning sözi manga kélip
turghan we men tang seherde ornumdin turup uni
silerge sözlep keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar;
4 we Perwerdigar silerge barliq xizmetkarliri bolghan
peyghemberlerni ewetip kelgen; U tang seherde ornidin
turup ularni ewetip kelgen; lékin siler qulaq salmay
héch anglimidinglar. 5 Ular: «Siler herbiringlar yaman
yolunglardin we qilmishliringlarning rezillikidin towa
qilip yansanglar, Men Perwerdigar silerge we ata-
bowiliringlargha qedimdin tartip menggügiche teqdim
qilghan zéminda turuwérisiler. 6 Bashqa ilahlargha

egiship ularning qulluqida bolup choqunmanglar; Méni
qolliringlar yasighanlar bilen ghezeplendürmenglar;
Men silerge héch yamanliq keltürmeymen» — dep
jakarlighan. **7** Lékin siler Manga qulaq salmidinglar,
Méni qolliringlar yasighanlar bilen ghezeplendürüp
özünglargha ziyan keltürdünglar, — deydu Perwerdigar.
8 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler Méning sözlirimge
qulaq salmighan bolghachqa, **9** mana, Men shimaldiki
hemme jemetlerni we Méning qulumni, yeni Babil
padishahi Néboqadnesarni chaqirtimen, ularni bu
zémin'gha, uningda barliq turuwatqanlargha hemde
etraptiki hemme ellerge qarshilishishqa élip kélimen;
Men [mushu zémindikiler we etraptiki ellerni] pütünley
weyran qilip, ularni tolimu wehimilik qilimen hem
ush-ush obyékti, daimliq bir xarabilik qilimen; **10**
Men ulardin tamashining sadasini, shad-xuramliq
sadasini, toyi boluwatqan yigit-qizining awazini, tügmen
téshining sadasini we chiragh nurini mehrum qilimen;
11 bu pütkül zémin weyrane we dehshet salghuchi
obyékt bolidu, we bu eller Babil padishahining yetmish
yil qulluqida bolidu. **12** We shundaq boliduki, yetmish
yil toshqanda, men Babil padishahining we uning élining
béshigha, shundaqla Kaldiylerning zémini üstige öz
qebihlikini chüshürüp, uni menggüge xarabilik qilimen.
13 Shuning bilen Men shu zémin üstige Men uni eyibligen
barliq sözlirimni, jümlidin bu kitabta yézilghanlarni,
yeni Yeremiyaning barliq ellerni eyibligen bésharetlirini
chüshürimen. **14** Chünki köp eller hem ulugh
padishahlar [bu padishah hem qowmlirinimu] qul qilidu;
Men ularning qilghan ishliri we qolliri yasighanliri
boyiche ularni jazalaymen. **15** Chünki Israilning Xudasi
Perwerdigar manga [alamet körünüshte] mundaq dédi:
— Méning qolumdiki ghezipimge tolghan qedehni élip,
Men séni ewetken barliq ellerge ichküzgin; **16** ular
ichidu, uyan-buyan irghanglaydu we Men ular arisigha
ewetken qilich tüpeylidin sarang bolidu. **17** Shunga
men bu qedehni Perwerdigarning qolidin aldim we
Perwerdigar méni ewetken barliq ellerge ichküzdüm,
18 — yeni Yérusalémgha, Yehudaning sheherlirige,
uning padishahlirigha we emir-shahzadilirige, yeni
ularni bügünki kündikidek bir xarabe, wehime, ush-
ush obyékti bolushqa hem lenet sözliri bolushqa
qedehni ichküzdüm; **19** Misir padishahi Pirewn'ge,
xizmetkarlirigha, emir-shahzadilirigha hem xelqige
ichküzdüm; **20** barliq shalghut eller, uz zéminidiki barliq
padishahlar, Filistiylerning zéminidiki barliq padishahlar,
Ashkélondikiler, Gazadikiler, Ekrondikilerge we
Ashdodning qalduqlirigha ichküzdüm; **21** Édomdikiler,
Moabdikiler we Ammoniylar, **22** Turning barliq
padishahliri hem Zidonning barliq padishahliri, dengiz
boyidiki barliq padishahlar, **23** Dédandikiler, Témadikiler,
Buzdikiler we chéke chachlirini chüshürüwetken eller,
24 Erebiyediki barliq padishahlar we chöl-bayawanda
turuwatqan shalghut ellerning barliq padishahliri, **25**
Zimridiki barliq padishahlar, Élamdiki barliq padishahlar,
Médialiqlarning barliq padishahliri, **26** shimaldiki barliq
padishahlargha, yiraqtiki bolsun, yéqindiki bolsun, bir-
birlep ichküzdum; jahandiki barliq padishahliqlargha
ichküzdüm; ularning arqidin Shéshaqning padishahimu
[qedehni] ichidu. **27** Andin sen ularghа: «Israilning
Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Ichinglar, mest bolunglar,
qusunglar, Men aranglargha ewetken qilich tüpeylidin
yiqilip qaytidin des turmanglar» — dégin. **28** We
shundaq boliduki, ular qolungdin élip ichishni ret qilsa,
sen ularghа: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — Siler choqum ichisiler!»
— dégin. **29** Chünki mana, Men Öz namim bilen atalghan
sheher üstige apet chüshürgili turghan yerde, siler
jazalanmay qalamsiler? Siler jazalanmay qalmaysiler;
chünki Men yer yüzide barliq turuwatqanlarning üstige
qilichni chüshüshke chaqirimen, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **30** Emdi
sen [Yeremiya], ularghа mushu bésharetning sözlirining
hemmisini jakarlighin: — Perwerdigar yuqiridin shirdek
hörkireydu, Öz muqeddes turalghusidin U awazini
qoyuwétidu; U Özi turuwatqan jayi üstige hörkireydu; U
üzüm cheyligüchiler towlighandek yer yüzide barliq
turuwatqanlarni eyiblep towlaydu. **31** Sadasi yer
yüzining chetlirigiche yétidu; Chünki Perwerdigarning
barliq eller bilen dewasi bar; U et igilirining hemmisi
üstige höküm chiqiridu; Rezillerni bolsa, ularni qilichqa
tapshuridu; — Perwerdigar shundaq deydu. **32** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, balayi'apet eldin elge hemmisi üstige
chiqip tarqilidu; Yer yüzining chet-chetliridin dehshetlik
buran-chapqun chiqidu. **33** Perwerdigar öltürgenler
yerning bir chétidin yene bir chétigiche yatidu; ularghа
matem tutulmaydu, ular bir yerge yighilmaydu, héch
kömülmeydu; ular yer yüzide tézektek yatidu. **34**
I baqquchilar, zarlanglar, nale kötürünglar! Topa-
chang ichide éghininglar, i pada yétekchiliri! Chünki
qirghin qilinish künliringlar yétip keldi, Men silerni
tarqitiwétimen; Siler örülgen ésil chinidek parche-
parche chéqilisiler. **35** Pada baqquchilirining bashpanahi,
Pada yétekchilirining qachar yoli yoqap kétidu. **36**
Baqquchilarning azabliq peryadi, Pada yétekchilirining
zarlashliri anglinidu; Chünki Perwerdigar ularning
yaylaqlirini weyran qilay dewatidu; **37** Perwerdigarning
dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Tinchliq qotanliri xarabe
bolidu. **38** Perwerdigar Öz uwisini tashlap chiqqan
shirdektur; Ezgüchining wehshiyliki tüpeylidin, We
[Perwerdigarning] dehshetlik ghezipi tüpeylidin,
Ularning zémini weyrane bolmay qalmaydu.

26 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim
textke olturghan mezgilning béshida shu söz
Perwerdigardin kélip mundaq déyildi: — **2** Perwerdigar
mundaq deydu: — Sen Perwerdigarning öyining hoylisida
turup ibadet qilish üchün Perwerdigarning öyige
kirgen Yehudaning barliq sheherliridikilerge Men
sanga buyrughan herbir sözlerni jakarlighin; eynen
éytqin! **3** Ular belkim anglap qoyar, herbiri öz rezil
yolidin yanar; shundaq qilsa, Men qilmishlirining
rezilliki tüpeylidin béshigha külpet chüshürmekchi
bolghan niyitimdin yanimen. **4** Sen ularghа mundaq
dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga
qulaq salmay, Men silerning aldinglargha qoyghan
Tewrat-qanunumda mangmisanglar, **5** Men tang
seherde ornumdin turup ewetken xizmetkarlirim
bolghan peyghemberlerning sözlirini anglimisanglar
(siler ularghа héch qulaq salmay kelgensiler!), **6** undaqta,

Men Shilohni qandaq qilghan bolsam, emdi bu öynimu
shuninggha oxshash qilimen, bu sheherni yer yüzidiki
barliq ellerge lenet sözi qilimen». 7 Shuning bilen
kahinlar, peyghemberler we barliq xelq Yeremiyaning bu
sözlirini Perwerdigarning öyide jakarlighanliqini anglidi.
8 Shundaq boldiki, Yeremiya barliq xelqqe Perwerdigar
uninggha tapilighan bu sözlerning hemmisini éytip
bergendin kéyin, kahinlar we peyghemberler we barliq
xelq uni tutuwélip: «Sen choqum ölüshüng kérek!
9 Sen némishqa Perwerdigarning namida bésharet
bérip: «Bu öy Shilohdek bolidu, bu sheher xarabe,
ademzatsiz bolidu!» — déding?» — dédi. Shuning
bilen Perwerdigarning öyidiki barliq xelq Yeremiyagha
doq qilip uni oriwélishti. 10 Yehuda emirliri bu
ishlarni anglidi; ular padishahliq ordisidin chiqip
Perwerdigarning öyige kirdi, Perwerdigarning öyidiki
«Yéngi derwaza»da sotqa olturdi. 11 Kahinlar we
peyghemberler emirlerge we xelqqe sözlep: «Bu adem
ölümge layiq, chünki siler öz qulaqliringlar bilen
anglighandek u mushu sheherni eyiblep bésharet berdi»
— dédi. 12 Andin Yeremiya barliq emirlerge we barliq
xelqqe sözlep mundaq dédi: — «Perwerdigar méni
bu öyni eyiblep, bu sheherni eyiblep, siler anglighan
bu barliq sözler bilen bésharet bérishke ewetken.
13 Hazir yolliringlarni we qilmishinglarni tüzitinglar,
Perwerdigar Xudayinglarning awazini anglanglar!
Shundaq bolghanda, Perwerdigar silerge jakarlighan
külpettin yanidu. 14 Lékin men bolsam, mana,
qolliringlardimen; manga közünglerge néme yaxshi we
durus körülse shundaq qilinglar; 15 peqet shuni bilip
qoyunglarki, méni öltürüwetsengler gunahsiz qanning
jazasini öz béshinglargha, bu sheherge we uningda
turuwatqanlarning béshigha chüshürisiler; chünki
déginim heq, Perwerdigar heqiqeten bu sözlerning
hemmisini qulaqliringlargha déyishke méni ewetken». 16
Emirler we barliq xelq kahinlargha we peyghemberlerge:
«Bu adem ölümge layiq emes; chünki u Perwerdigar
Xudayimizning namida bizge sözlidi» — dédi. 17
Andin zémindiki bezi aqsaqallar ornidin turup xelq
kéngishige mundaq dédi: — 18 «Moreshetlik Mikah
Yehuda padishahi Hezekiyaning künliride barliq Yehuda
xelqige bésharet bérip: — «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Zion
téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töpiler
bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa, Ormanliqning
otturisidiki yuqiri jaylarla bolidu, xalas» — dégenidi.
19 Yehuda padishahi Hezekiya we barliq Yehuda
xelqi Mikahni ölümge mehkum qilghanmu? Hezekiya
Perwerdigardin qorqup, Perwerdigardin ötün'gen
emesmu? We Perwerdigar ulargha qilmaqchi bolup
jakarlighan külpettin yan'ghan emesmu? Biz [bu
yoldin yanmisaq] öz jénimiz üstige zor bir külpetni
chüshürgen bolmamdimiz?». 20 (Perwerdigarning
namida Yeremiyaning barliq dégenliridek bu sheherni
we bu zéminni eyiblep bésharet bergen, Kiriat-Yéarimliq
Shemayaning oghli Uriya isimlik yene bir adem bar
idi. 21 Padishah Yehoakim we barliq palwanliri, barliq
emirliri uning sözlirini anglighanda, padishah uni
öltürüshke intilgen; lékin Uriya buni anglighanda qorqup,
Misirgha qachti. 22 Lékin Yehoakim chaparmenlerni,
yeni Akborning oghli Elnatan we bashqilarni Misirgha
ewetken; 23 ular Uriyani Misirdin élip chiqip padishah
Yehoakimning aldigha aparghan; u uni qilichlap, jesitini
puqralarning görlükige tashliwetken). 24 — Halbuki, shu
chaghda Shafanning oghli Ahikam ularning Yeremiyani
ölümge mehkum qilip xelqning qoligha tapshurmasliqi
üchün, uni qollidi.

27 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning
textke olturghan deslepki mezgilide, shu söz
Yeremiyagha Perwerdigardin kélip mundaq déyildi:
— 2 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Asaretler
we boyunturuqlarni yasap öz boynunggha sal; 3 bu
boyunturuqlarni Édomning padishahigha, Moabning
padishahigha, Ammoniylarning padishahigha, Turning
padishahigha we Zidonning padishahigha Yérusalémgha,
Yehuda padishahining aldigha kelgen ularning öz
elchilirining qoli arqiliq ewetkin; 4 herbirini öz
xojayinlirigha shundaq bir xewerni yetküzüshke
buyrughin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Öz
xojayinliringlargha mundaq denglar: — 5 Men zémin we
zémin yüzide turuwatqan ademler we haywanlarni zor
qudritim we sozulghan bilikim bilen yaratqanmen; we
kim közümge layiq körünse, bularni shulargha teqdim
qilimen. 6 Hazir Men bu zéminlarning hemmisini Babil
padishahi, Méning qulum bolghan Néboqadnesarning
qoligha tapshurdum; hetta daladiki haywanlarnimu
uning qulluqida bolushqa teqdim qildim. 7 Barliq eller
uning, oghlining hem newrisining qulluqida bolidu;
andin öz zéminining waqti-saiti toshqanda, köp eller we
ulugh padishahlar unimu qulluqqa salidu. 8 Shundaq
boliduki, qaysi el yaki padishahliq Babil padishahi
Néboqadnesarning qulluqida bolushni, yeni boynini
Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyushni ret
qilsa, Men shu elni Néboqadnesarning qoli arqiliq
yoqatquzghuche qilich, qehetchilik we waba bilen
jazalaymen, — deydu Perwerdigar. 9 — Siler bolsanglar,
«Babil padishahining qulluqida héch bolmaysiler»
dégen peyghemberliringlargha, palchiliringlargha, chüsh
körgüchiliringlargha, rem achquchiliringlargha yaki
jadugerliringlargha qulaq salmanglar; 10 chünki ular
silerge yalghanchiliq qilip bésharet béridu; [geplirige
kirsenglar], silerni öz yurtunglardin sürgün qilidu; chünki
Özüm silerni yurtunglardin heydeymen, siler nabut
bolisiler. 11 Lékin qaysi el boynini Babil padishahining
boyunturuqi astigha qoyup qulluqigha kirse, shu elni
öz yurtida turghuzimen, ular uningda tériqchiliq qilip
yashaydu. 12 — Men Yehuda padishahi Zedekiyaghimu
shu sözler boyiche mundaq dédim: «Boynunglarni Babil
padishahining boyunturuqi astigha qoyup uning we
uning xelqining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler. 13
Emdi némishqa Perwerdigarning Babil padishahining
qulluqigha boysunmighan herqaysi eller toghrisida
déginidek, sen we xelqing qilich, qehetchilik we
waba bilen ölmekchi bolisiler? 14 Peyghemberlerning:
«Babilning qulluqida bolmaysiler» dégen sözlirige
qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin
bésharet qilidu. 15 Men ularni ewetken emes, — deydu
Perwerdigar, — lékin ular Méning namimda yalghandin
bésharet béridu; bu sözlerning aqiwiti shuki, Men
silerni yurtunglardin heydiwétimen, shuningdek nabut

bolisiler; siler we silerge bésharet bergen peyghemberler
nabut bolisiler». **16** Andin Men kahinlargha we bu barliq
xelqqe mundaq dédim: — Perwerdigar mundaq deydu:
— Silerge bésharet béridighan peyghemberlerning:
«Mana, Perwerdigarning öyidiki qimmetlik qacha-
quchilar pat arida Babildin qayturulidu» dégen sözlirige
qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin
bésharet qilidu. **17** Ulargha qulaq salmanglar; Babil
padishahining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler;
bu sheher némishqa weyran bolsun? **18** Eger bular
heqiqeten peyghemberler bolsa hem Perwerdigarning
sözi ularda bolsa, ular hazir Perwerdigarning öyide,
Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémning
özide qalghan qimmetlik qacha-quchilar Babilgha élip
kétilmisun dep samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigargha dua-tilawet qilsun! **19** Chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ikki [mis]
tüwrük, [mis] «déngiz», das harwiliri we bu sheherde
qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar toghruluq mundaq
deydu: — **20** (bularni bolsa Babil padishahi Néboqadnesar
Yehoakimning oghli Yehuda padishahi Yekoniyahni
Yehudadiki we Yérusalémdiki barliq ésilzad-emirler
bilen teng Yérusalémdin Babilgha sürgün qilghanda
u élip ketmigenidi) **21** Berheq, Israilning Xudasi
Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida
we Yérusalémda qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar
toghruluq samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — **22** ularmu Babilgha
élip kétilidu; ular Men ulardin qaytidin xewer alidighan
kün'giche shu yerde turidu, — deydu Perwerdigar: —
shu waqit kelgende, Men ularni élip bu yerge qayturup
bérimen.

28 Shu yilda, Yehuda padishahi Zekeriya textke
olturghan deslepki mezgilde, yeni tötinchi yili,
beshinchi ayda, Azzurning oghli, Gibéon shehiridiki
Hananiya peyghember, kahinlar we barliq xalayiq
aldida Perwerdigarning öyide manga: — **2** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — «Men Babil padishahining
boyunturuqini sunduriwettim! **3** Babil padishahi
Néboqadnesar mushu yerdin épketken, Babilgha
aparghan, Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilarning
hemmisini bolsa, ikki yil ötmeyla Men mushu yerge
qayturup épkélimen; **4** we Men Yehuda padishahi,
Yehoakimning oghli Yekoniyahni Yehudadin Babilgha
sürgün qilin'ghanlarning hemmisi bilen teng mushu
yerge qayturup bérimen, — deydu Perwerdigar,
— chünki Men Babil padishahining boyunturuqini
sundiriwétimen!» — dédi. **5** Andin Yeremiya peyghember
kahinlar we Perwerdigarning öyide turghan barliq
xalayiq aldida Hananiya peyghemberge söz qildi.
6 Yeremiya peyghember mundaq dédi: «Amin!
Perwerdigar shundaq qilsun! Perwerdigar séning
bésharet bergen sözliringni emelge ashursunki, U Özining
öyidiki qacha-quchilar we Yehudadin Babilgha sürgün
qilin'ghanlarning hemmisini mushu yerge qaytursun!
7 Lékin öz quliqinggha we barliq xelqning quliqigha
sélip qoyulidighan méning bu sözümni angla! **8** —
Méning we séningdin burun, qedimdin tartip bolghan
peyghemberlermu nurghun padishahliqlar we ulugh
döletler toghruluq, urush, apet we wabalar toghruluq
bésharet bérip kelgen; **9** tinchliq-awatliq toghruluq
bésharet bergen peyghember bolsa, shu peyghemberning
sözi emelge ashurulghanda, u heqiqeten Perwerdigar
ewetken peyghember dep tonulghandur!». **10** Andin
Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning
boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetti. **11**
Hananiya xelq aldida söz qilip: «Perwerdigar mundaq
deydu: — Men shuninggha oxshash, ikki yil ötmeyla
Babil padishahi Néboqadnesarning boyunturuqini barliq
ellerning boynidin élip sunduriwétimen!» — dédi.
Shuning bilen Yeremiya peyghember chiqip ketti.
12 Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning
boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetkendin bir'az
kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq
déyildi: — **13** Barghin, Hananiyagha mundaq dégin:
— Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen yaghachtin
yasalghan boyunturuqni sundurghining bilen, lékin
uning ornigha tömürdin bolghan boyunturuqni sélip
qoydung! **14** Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Men shuninggha bu barliq ellerning boynigha
tömürdin yasalghan boyunturuqni salimenki, ular Babil
padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolidu; berheq,
ular uning qulluqida bolidu; Men uninggha hetta
daladiki haywanlarnimu teqdim qilghanmen». **15** Andin
Yeremiya peyghember Hananiya peyghemberge: «Qulaq
sal, Hananiya! Perwerdigar séni ewetken emes! Sen
bu xelqni yalghanchiliqqa ishendürgensen! **16** Shunga
Perwerdigar mundaq deydu: Mana, Men séni yer yüzidin
ewetiwétimen! Sen del mushu yilda ölisen, chünki
sen ademlerni Perwerdigargha asiyliq qilishqa dewet
qilghansen». **17** Hananiya peyghember del shu yili
yettinchi ayda öldi.

29 Yeremiyaning Yérusalémdin sürgün bolghanlar
arisidiki hayat qalghan aqsaqallargha, kahinlargha,
peyghemberlerge we Néboqadnesar esir qilip Babilgha
élip ketken barliq xelqqe Yérusalémdin yollighan xéti:
— **2** (xet padishah Yekoniyah, xanish, wezirler, Yehuda
we Yérusalémdiki shahzade-emirler we hünerwenler
Yérusalémdin ketkendin kéyin, **3** Shafanning oghli
Elasahning we Hilqiyaning oghli Gemariyaning qoli
bilen yollan'ghan — Yehuda padishahi Zedekiya bu
kishilerni Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha
yollighan). Yollighan xet mundaq: — **4** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi Yérusalémdin Babilgha sürgün'ge ewetkenlerning
hemmisige mundaq deydu: — **5** Öylerni qurunglar,
ularda turunglar; baghlarni berpa qilinglar, ularning
méwisini yenglar; **6** öylininglar, oghul-qizliq bolunglar;
oghulliringlar üchün qizlarni élip béringlar, qizliringlarni
erlerge yatliq qilinglar; ularmu oghul-qizliq bolsun;
shu yerde köpiyinglarki, aziyip ketmenglar; **7** Men
silerni sürgün'ge ewetken sheherning tinch-awatliqini
izdenglar, uning üchün Perwerdigargha dua qilinglar;
chünki uning tinch-awatliqi bolsa, silermu tinch-awat
bolisiler. **8** Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Aranglardiki peyghemberler we silerning
palchiliringlar silerni aldap qoymisun; siler ulargha

körgüzgen chüshlerge qulaq salmanglar; **9** chünki ular
Méning namimda yalghandin bésharet béridu; Men ularni
ewetken emesmen, — deydu Perwerdigar. **10** Chünki
Perwerdigar mundaq deydu: — Babilgha békitilgen
yetmish yil toshqanda, Men silerning yéninglargha
kélip silerge iltipat körsitimenki, silerni mushu yurtqa
qayturushum bilen silerge qilghan shapaetlik wedemni
ada qilimen; **11** Chünki Özümning siler toghruluq
pilanlirimni, apet élip kélidighan emes, tinch-awatliq
élip kélidighan, axirda silerge ümidwar kélechekni
ata qilidighan pilanlirimni obdan bilimen, — deydu
Perwerdigar. **12** Shuning bilen iler Manga nida qilip,
yénimgha kélip Manga dua qilisiler we Men silerni
anglaymen. **13** Siler Méni izdeysiler we Méni tapisiler,
chünki siler pütün qelbinglar bilen Manga intilidighan
bolisiler. **14** Men Özümni silerge tapquzimen, — deydu
Perwerdigar — we Men silerni sürgünlüktin qayturup
eslige keltürimen, Men silerni heydiwetken barliq
ellerdin we heydiwetken barliq jaylardin yighimen, —
deydu Perwerdigar, — Men silerni élip, esli sürgün qilip
ayrighan yurtqa qayturimen. **15** Siler: «Perwerdigar
bizge Babilda peyghemberlerni tiklidi» désenglar, **16**
emdi Perwerdigar Dawutning textige olturghan padishah
we bu sheherde turuwatqan barliq xelq, yeni siler bilen
bille sürgün qilinmighan qérindashliringlar toghruluq
shuni deydu: — **17** Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni
azablaydighan qilich, qehetchilik we waba ewetimen;
shuning bilen ularni xuddi sésighan, yégili bolmaydighan
nachar enjürlerdek qilimen; **18** ularni qilich, qehetchilik
we waba bilen qoghlaymen, ularni yer yüzidiki barliq
padishahliqlargha heydep apirimen; ularni shu ellerge
wehime, lenet, dehshet, ush-ush qilinidighan we reswa
qilinidighan obyékt qilimen. **19** chünki Men tang
seherde ornumdin turup, xizmetkarlirim bolghan
peyghemberlerni ewetip sözlirimni ularghа éytqinim
bilen, ular qulaq salmighan; siler [sürgün bolghanlarmu]
héch qulaq salmighansiler, — deydu Perwerdigar. **20**
Lékin i siler sürgün bolghanlar, Men Yérusalémdin
Babilgha ewetkenler, Perwerdigarning sözini anglanglar:
— **21** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Méning namimda
silerge yalghandin bésharet béridighan Kolayaning
oghli Ahab toghruluq we Maaséyahning oghli Zedekiya
toghruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni Babil
padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurimen,
u ularni köz aldinglarda ölümge mehküm qilidu;
22 shuning bilen ular misal qilinip Babilda turghan
Yehudadiki barliq sürgün qilin'ghanlarning aghzida:
«Perwerdigar séni Babil padishahi Néboqadnesar otta
kawab qilghan Zedekiya we Ahabdek qilsun!» dégen
lenet sözi bolidu; **23** chünki ular Israil ichide iplasliq
qilghan, qoshnilarning ayalliri bilen zina qilghan we
Méning namimda yalghan sözlerni, Men ularghа héch
tapilmighan sözlerni qilghan; Men bularni Bilgüchi
we guwah Bolghuchidurmen, — deydu Perwerdigar.
24 «Sen Yeremiya Nehelemlik Shémayagha mundaq
dégin: — **25** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Chünki sen öz namingda Yérusalémdiki barliq xelqqe,
kahin bolghan Maaséyahning oghli Zefaniyagha we barliq
kahinlargha xetler yollighining tüpeylidin, — **26** ([sen
Zefaniyagha mundaq yazghan]: «Perwerdigar séni kahin
Yehuyadaning ornigha kahin tikligen emesmu? U séni
Perwerdigarning öyide shuninggha nazaretchi qilghanki,
bésharet béridighan peyghember boluwalghan herbir
telwini bésish üchün puti we boynigha taqaq sélishing
kérek. **27** Emdi sen némishqa silerge özini peyghember
qiliwalghan Anatotluq Yeremiyani eyiblimiding? **28**
Chünki u hetta Babilda turuwatqan bizlergimu: «Shu
yerde bolghan waqtinglar uzun bolidu; shunga öylerni
sélinglar, ularda turunglar, baghlarni berpa qilinglar,
ularning méwisini yenglar» dep xet yollidi!») **29** —
Zefaniya mushu xetni Yeremiya peyghember aldida
oqudi. **30** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha
kélip mundaq déyildi: — **31** Barliq sürgün bolghanlargha
xet yollap mundaq dégin: — Perwerdigar Nehelamliq
Shemaya toghruluq munaq deydu: Chünki Men uni
ewetmigen bolsammu, Shémayaning silerge bésharet
bérip, silerni yalghanchiliqqa ishendürgenliki tüpeylidin,
32 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
Nehelamliq Shémayani nesli bilen bille jazalaymen;
mushu xelq arisida uning héchqandaq nesli tépilmaydu;
u Men Öz xelqim üchün qilmaqchi bolghan yaxshiliqni
héch körmeydu, — deydu Perwerdigar: — chünki u
ademlerni Manga asiyliqqa qutratti.

30 Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: — **2**
Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —
Men sanga hazir deydighan mushu barliq sözlirimni
yazmigha yazghin; **3** Chünki mana, shundaq künler
kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men xelqim Israil
hem Yehudani sürgünlüktin qayturup eslige keltürimen,
ularni ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha
qayturimen, ular uninggha ige bolidu. **4** Perwerdigarning
Israil toghruluq we Yehuda toghruluq dégen sözliri
töwendikidek: — **5** Chünki Perwerdigar mundaq
deydu: — Anglitilidu alaqzadilik hem qorqunchluqning
awazi, Bolsun nede aman-tinchliq! **6** Soranglar, shuni
körüp béqinglarki, er bala tughamdu? Men némishqa
emdi tolghaqqa chüshken ayaldek herbir er kishining
chatiriqini qoli bilen tutqanliqini körimen? Némishqa
yüzliri tatirip ketkendu? **7** Ayhay, shu küni dehshetliktur!
Uninggha héchqandaq kün oxshimaydu; u Yaqupning
azab-oqubet künidur; lékin u uningdin qutquzulidu.
8 Shu künide emelge ashuruliduki, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men
uning boyunturuqini boynungdin élip sunduruwétimen,
asaretliringni buzup tashlaymen, yat ademler uni
ikkinchi qulluqqa chüshürmeydu. **9** Shuning ornida
ular Perwerdigar Xudasining hemde Men ular üchün
qaytidin tikleydighan Dawut padishahining qulluqida
bolidu. **10** Emdi sen, i qulum Yaqup, qorqma, —
deydu Perwerdigar; — alaqzade bolma, i Israil; chünki
mana, Men séni yiraq yerlerdin, séning neslingni
sürgün bolghan zémindin qutquzimen; Yaqup qaytip
kélidu, aram tépip azade turidu we héchkim uni
qorqutmaydu. **11** Chünki Men séni qutquzush üchün sen
bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men séni
tarqitiwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemmu,
lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin
höküm chiqirip terbiye-sawaq bérimen; séni jazalimay

qoyup qoymaymen. **12** Chünki Perwerdigar mundaq
deydu: Séning zédeng dawalighusiz, séning yarang bolsa
intayin éghirdur. **13** Séning dewayingni soraydighan
héchkim yoq, yarangni tangghuchi yoqtur, sanga
shipaliq dorilar yoqtur; **14** séning barliq ashniliring
séni untughan; ular séning halingni héch sorimaydu.
Chünki Men séni düshmendek zerb bilen urghanmen,
rehimsiz bir zalimdek sanga sawaq bolsun dep
urghanmen; chünki séning qebihliking heddi-hésabsiz,
gunahliring heddidin ziyade bolghan. **15** Némishqa
zédeng tüpeylidin, derd-eliming dawalighusiz bolghanliqi
tüpeylidin peryad kötürisen? Qebihlikingning heddi-
hésabsiz bolghanliqidin, gunahliring heddidin ziyade
bolghanliqidin, Men shularni sanga qilghanmen. **16**
Lékin séni yutuwalghanlarning hemmisi yutuwélinidu;
séning barliq küshendiliring bolsa sürgün bolidu; séni
bulighanlarning hemmisi bulang-talang qilinidu; séni
ow qilghanlarning hemmisini owlinidighan qilimen. **17**
Chünki Men sanga téngiq téngip qoyimen we yariliringni
saqaytimen — deydu Perwerdigar; — chünki ular séni:
«Ghérib-bichare, héchkim halini sorimaydighan Zion del
mushudur» dep haqaretligen. **18** Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men Yaqupning chédirlirini sürgünlüktin
qayturup eslige keltürimen, Uning turalghuliri üstige
rehim qilimen; Sheher xarabiliri ul qilinip qaytidin
qurulidu, Orda-qel'e öz jayida yene ademzatliq bolidu.
19 Shu jaylardin teshekkür küyliri we shad-xuramliq
sadaliri anglinidu; Men ularni köpeytimenki, ular emdi
azaymaydu; Men ularning hörmitini ashurimen, ular
héch pes bolmaydu. **20** Ularning baliliri qedimdikidek
bolidu; ularning jamaiti aldimda mezmut turghuzulidu;
Ularni xorlighanlarning hemmisini jazalaymen. **21**
Ularning béshi özliridin bolidu, Ularning höküm
sürgüchisi özliri otturisidin chiqidu; Men uni öz yénimgha
keltürimen, shuning bilen u Manga yéqin kélidu; Chünki
yénimgha kelgüchi [jénini] tewekkül qilghuchi emesmu?
— deydu Perwerdigar. **22** — Shuning bilen siler Méning
xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen.
23 Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-chapqun!
Uningdin qehr chiqti; Berheq, dehshetlik bir qara
quyun chiqip keldi; U pirqirap rezillerning béshigha
chüshidu. **24** Könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel
qilghuche, Perwerdigarning qattiq ghezipi yanmaydu;
Axirqi künlerde siler buni chüshinip yétisiler.

31 Shu waqitta, — deydu Perwerdigar, — Men
Israilning jemetlirining Xudasi bolimen, ular
Méning xelqim bolidu. **2** Perwerdigar mundaq deydu: —
Qilichtin aman qalghan xelq, yeni Israil, chöl-bayawanda
iltipatqa ige bolghan; Men kélip ularni aram tapquzimen.
3 Perwerdigar yiraq yurtta bizge körünüp: «Men séni
menggü bir muhebbet bilen söyüp keldim; shunga
Men özgermes méhribanliq bilen séni Özümge tartip
kelgenmen. **4** Men séni qaytidin qurimen, shuning bilen
sen qurulisen, i Israil qizi! Sen qaytidin dapliringni élip
shad-xuram qilghanlarning ussullirigha chiqisen. **5** Sen
qaytidin Samariyening taghliri üstige üzümzarlar tikisen;
ularni tikküchiler özliri tikip, méwisini özliri yeydu.
6 Chünki Efraimning égizlikide turghan közetchiler:
«Turunglar, Perwerdigar Xudayimizgha ibadet qilishqa
Zion'gha chiqayli!» — dep nida kötüridighan küni
kélidu. **7** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Yaqup
üchün shad-xuramliq bilen naxsha éytinglar, Ellerning
béshi bolghuchi üchün ayhay kötürünglar; Jakarlanglar,
medhiye oqup: «I Perwerdigar, Séning xelqingni, Yeni
Israilning qaldisini qutquzghaysen!» — denglar! **8**
Mana, Men ularni shimaliy yurtlardin épkélimen, Yer
yüzining chet-chetliridin yighimen; Ular arisida emalar
we tokurlar bolidu; Hamilidar we tughay dégenler bille
bolidu; Ular ulugh bir jamaet bolup qaytip kélidu. **9** Ular
yigha-zarlar kötürüp kélidu, Ular dua-tilawet qilghanda
ularni yétekleymen; Men ularniériq-östengler boyida,
héch putlashmaydighan tüz yol bilen yétekleymen;
Chünki Men Israilgha ata bolimen, Efraim bolsa Méning
tunji oghlumdur. **10** Perwerdigarning sözini anglanglar,
i eller, Déngiz boyidiki yiraq yurtlargha: — «Israilni
tarqatquchi uni qaytidin yighidu, Pada baqquchi padisini
baqqandek U ularni baqidu; **11** Chünki Perwerdigar
Yaqupni bedel tölep qutuldurghan, Uninggha Hemjemet
bolup özidin zor küchlük bolghuchining changgilidin
qutquzghan!» — dep jakarlanglar. **12** Ular kélip Ziondiki
égizliklerde shad-xuramliqta towlaydu, Perwerdigarning
iltipatidin, yeni yéngi sharabtin, zeytun méyidin,
mal-waranning qoziliridin berq uridu; Ularning jéni
xuddi mol sughirilghan baghdek bolidu, Ular ikkinchi
héch solashmaydu. **13** Shu chaghda qizlar ussulda
shadlinidu, Yigitler we moysipitlarmu teng shundaq
bolidu; Chünki Men ularning ah-zarlirini shad-
xuramliqqa aylandurimen; Men ularga teselli bérip,
derd-elimining ornigha ularni shadliqqa chömdürimen.
14 Men kahinlarni molchiliq bilen toyghuzimen, Xelqim
iltipatimgha qanaet qilidu, — deydu Perwerdigar. **15**
Perwerdigar mundaq deydu: — Ramah shehiride bir
sada, Achchiq yigha-zarning pighani anglinidu, — Bu
Rahilening öz baliliri üchün kötürgen ah-zarliri; Chünki
u baliliri bolmighachqa, tesellini qobul qilmay pighan
kötüridu. **16** Perwerdigar [uninggha] mundaq deydu:
— Yigha-zaringni toxtat, közliringni yashlardin tart;
chünki munu tartqan japayingdin méwe bolidu, —
deydu Perwerdigar; — ular düshmenning zéminidin
qaytidu; **17** berheq, kélechiking ümidlik bolidu, —
deydu Perwerdigar; — we séning baliliring yene öz
chégrisidin kirip kélidu. **18** Men derweqe Efraimning özi
toghruluq ökünüp: «Sen bizge shash torpaqqa terbiye
bergendek sawaq-terbiye berding; Emdi bizni towa
qildurghaysen, Biz shuning bilen towa qilip qaytip
kélimiz, Chünki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen; **19**
Chünki biz towa qildurulushimiz bilen heqiqeten towa
qilduq; Biz özimizni tonup yetkendin kéyin, yotimizni
urduq; Biz yashliqimizdiki [qilmishning] sherm-hayasi
tüpeylidin nomus qilip, xijalette qalduq!» — dégenlikini
anglidim. **20** — Efraim Manga nisbeten jan-jiger balam
emesmu? Chünki Men uni eyibligen teqdirdimu, uni
herdaim könglümde séghinimen; Shunga ich-baghrim
uninggha aghriwatidu; Men uninggha rehim qilmisam
bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **21** — Shunga özüngge
yol belgilirini békitip qoyghin; Sen sürgün'ge mangghan
yolgha, shu kötürülgen yolgha köngül qoyup diqqet
qilghin; Hazir shu yol bilen qaytip kel, i jan-jigirim Israil
qizi, Mushu sheherliringge qarap qaytip kel! **22** Sen
qachan'ghiche ténep yürisen, i yoldin chiqquchi qizim?
Chünki Perwerdigar yer yüzide yéngi ish yaritidu: — Ayal
kishi baturning etrapida yépiship xewer alidu! **23** Samawi

qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Men ularni sürgünlüktin
qayturup eslige keltürginimde Yehudaning zéminida
we sheherliride xeqler yene [Yérusalém toghruluq]:
«Perwerdigar séni bextliq qilghay, i heqqaniyliq turghan
jay, pak-muqeddeslikning téghi!» deydighan bolidu. **24**
Shu yerde Yehuda — sheherliridikiler, déhqanlar we
pada baqquchi köchmen charwichilar hemmisi bille
turidu. **25** Chünki Men hérip ketken jan igilirining
hajitidin chiqimen, herbir halidin ketken jan igilirini
yéngilandurimen. **26** — Men [Yeremiya] buni anglap
oyghandim, etrapqa qaridim, nahayiti tatliq uxlaptimen.
27 Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar,
— Men Israil jemetide we Yehuda jemetide insan
neslini we haywanlarning neslini térip östürimen. **28**
Shundaq boliduki, Men ularni yulush, sökush, halak
qilish, aghdurush üchün, ulargha nezirimni salghandek,
Men ularni qurush we tikip östürüsh üchünmu ulargha
nezirimni salimen, — deydu Perwerdigar. **29** Shu
künlerde ular yene: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni
yégen, shunga balilarning chishi qériq sézilidu» dégen
mushu maqalni hech ishletmeydu. **30** Chünki herbirsi
öz gunahi üchün ölidu; achchiq-chüchük üzümlerni
yégenlerning bolsa, özining chishi qériq sézilidu. **31**
Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men
Israil jemeti we Yehuda jemeti bilen yéngi ehde tüzimen;
32 bu ehde ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige
oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowilirini qolidin tutup
Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen tüzgenidim;
gerche Men ularning yoldishi bolghan bolsammu,
Méning ular bilen tüzüshken ehdemni buzghan, — deydu
Perwerdigar. **33** Chünki shu künlerdin kéyin, Méning
Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem mana shuki: —
Men Öz Tewrat-qanunlirimni ularning ichige salimen,
Hemde ularning qelbigimu yazimen. Men ularning Ilahi
bolimen, Ularmu Méning xelqim bolidu. **34** Shundin
bashlap héchkim öz yéqinigha yaki öz qérindishigha: —
«Perwerdigarni tonughin» dep ögitip yürmeydu; chünki
ularning eng kichikidin chongighiche hemmisi Méni
tonup bolghan bolidu; chünki Men ularning qebihlikini
kechürimen hemde ularning gunahini hergiz ésige
keltürmeymen, — deydu Perwerdigar. **35** Quyashni
kündüzde nur bolsun dep bergen, ay-yultuzlarni kéchide
nur bolsun dep belgiligen, dolqunlirini sharqiritip
déngizni qozghaydighan Perwerdigar mundaq deydu
(samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Uning namidur): — **36** — Mushu belgiligenlirim
Méning aldimdin yoqap ketse, — deydu Perwerdigar,
— emdi Israilning ewladlirimu Méning aldimdin
bir el bolushtin menggüge qélishi mumkin. **37**
Perwerdigar mundaq deydu: — Yuqirida asmanlar
mölcherlense, töwende yer ulliri tekshürülüp bilinse,
emdi Men Israilning barliq ewladlirining qilghan
hemme qilmishliri tüpeylidin ulardin waz kéchip
tashlighuchi bolimen, — deydu Perwerdigar. **38** Mana,
shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — sheher
mexsus Manga atilip «Hananiyelning munari»din
«Doqmush derwazasi»ghiche qaytidin qurulidu; **39**
elchem tanisi qaytidin ölchesh üchün shu yerdin
«Gareb döngi»giche, andin Goatqa burulup sozulidu;
40 jesetler we [qurbanliq] külliri tashlinidighan pütkül
jilgha, shundaqla Kidron deryasighiche hem sherqke
qaraydighan «At derwazisi»ning doqmushighiche yatqan
étizlarning hemmisi Perwerdigargha pak-muqeddes dep
hésablinidu; sheher qaytidin hech yulup tashlanmaydu,
hergiz qaytidin aghdurup tashlanmaydu.

32 Yehuda padishahi Zedekiyaning oninchi yili,
Yeremiyagha Perwerdigardin kelgen söz töwende
xatirilen'gen (shu yil Néboqadnesarning on sekkizinchi
yili idi; **2** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni
Yérusalémni qorshuwalghanidi; Yeremiya peyghember
bolsa Yehuda padishahining ordisidiki qarawullarning
hoylisida qamap qoyulghanidi. **3** Chünki Yehuda
padishahi Zedekiya uni eyiblep: «Némishqa sen:
«Mana, Men bu sheherni Babil padishahining qoligha
tapshurimen; u uni ishghal qilidu; Yehuda padishahi
Zedekiya kaldiylerning qolidin qéchip qutulalmaydu;
chünki u Babil padishahining qoligha tapshurulmay
qalmaydu; u uning bilen yüz turane sözlishidu, öz közi
bilen uning közige qaraydu. U Zedekiyani Babilgha
apiridu, u men uninggha yéqinliship toluq bir terep
qilghuche shu yerde turidu, deydu Perwerdigar;
siler kaldiyler bilen qarshilashsanglarmu ghelibe
qilalmaysiler! — deydu Perwerdigar» — dep bésharet
bérisen?» — dep uni qamap qoyghanidi). **6** Yeremiya:
— Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi
— dédi: — **7** Mana, taghang Shallumning oghli
Hanameel yéninggha kélip: «Özüng üchün Anatottiki
étizimni sétiwal; chünki uni sétiwélishqa séning
hemjemetlik hoqugung bar» — deydighan bolidu. **8** Andin
Perwerdigarning déginidek taghamning oghli Hanameel,
qarawullarning hoylisida yénimgha kélip manga:
«Binyaminning zéminidiki méning Anatottiki étizimni
sétiwalghaysen; chünki hemjemet hoquqi séningkidur;
özüng üchün sétiwal» — dédi; andin men buning
heqiqeten Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yettim. **9**
Shunga men taghamning oghli Hanameeldin Anatottiki
bu étizni sétiwaldim; pulni, yeni on yette shekel kümüshni
girge sélip ölchidim. **10** Men toxtam xétige imza
qoyup, üstige möhürni bésip péchetlidim; buninggha
guwahchilarni guwah bergüzdum, kümüshni tarazigha
saldim; **11** toxtam xétini qolumgha aldim, — birside
soda tüzümi we shertliri xatirilinip péchetlen'gen, yene
birsi péchetlenmigenidi — **12** we men taghamning oghli
Hanameelning köz aldida, bu soda xétige imza qoyghan
guwahchilar we qarawullarning hoylisida olturghan
Yehudiylarning hemmisi aldida xetlerni Maaséyahning
newrisi, Nériyaning oghli bolghan Baruqqa tapshurdum.
13 Ularning aldida men Baruqqa mundaq tapilap dédim:
— **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu xetlerni, yeni
péchetlen'gen we péchetlenmigen bu toxtam xetlirini
élip, bular uzun waqitqiche saqlansun dep sapal idish
ichige salghin; **15** Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Kelgüside bu zéminda hem öyler, hem étizlar, hem
üzümzarlar qaytidin sétiwélinidu. **16** Men toxtam xétini
Nériyaning oghli bolghan Baruqqa tapshurghandin kéyin,
Perwerdigargha dua qilip mundaq dédim: — **17** «Ah,
Reb Perwerdigar! Mana, Sen asman-zéminni Özüngning
zor qudriting we sozulghan biliking bilen yasighansen;

Sanga héchqandaq ish tes emestur; **18** Sen minglighan
kishilerge rehim-shepqet körsitisen hemde atilarning
qebihlikining jazasinimu kéyin balilirining qoynigha
qayturisen; ah Sen ulugh, Qudret Igisi Tengridursen —
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
Séning namingdur; **19** oy-nishanliringda ulugh, qilghan
ishliringda qudretliksen; közliring bilen insan balilirining
öz yolliri we qilghanlirining méwisi boyiche herbirige
[inam yaki jaza] qayturush üchün, ularning barliq
yollirini közligüchidursen; **20** — Sen bügünki kün'giche
Misir zéminida, Israil ichide hem barliq insanlar arisida
möjizilik alametlerni hem karametlerni ayan qilip
kelgensen; shunglashqa bügün'giche Séning naming
éghizdin-éghizgha tarqilip kelmekte. **21** Sen möjizilik
alametler, karametler qudretlik qolung, sozulghan
biliking we dehshetlik wehshet arqiliq Öz xelqing
Israilni Misir zéminidin chiqarghansen; **22** Sen ulargha
ata-bowilirigha teqdim qilimen dep qesem qilghan,
süt hem bal éqip turidighan bu zéminni teqdim
qilghansen. **23** Ular derweqe zémin'gha kirip uninggha
ige bolghan; lékin ular Séning awazinggha qulaq
salmighan, Tewrat-qanunungda mangmighan; ulargha
emr qilghanlarning héchqaysisigha emel qilmighan;
shunga Sen bu külpetlerning hemmisini ularning
béshigha chüshürgensen. **24** Mana, sheherni bésip
kirish üchün sépilgha sélip chiqirilghan dönglük-
poteylerge qarighaysen! Qilich, qehetchilik we waba
tüpeylidin sheher hujum qiliwatqan kaldiylerning
qoligha tapshurulmay qalmaydu; Sen aldin'ala éytqining
hazir emelge ashuruldi; mana, Özüng körisen. **25** Lékin
Sen, i Reb Perwerdigar, gerche sheher kaldiylerning
qoligha tapshurulidighan bolsimu, manga: «Özüng
üchün étizni kümüshke sétiwal we buni guwahchilargha
körgüzgin!?» — déding». **26** Andin Perwerdigarning
sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **27** Mana,
Men Perwerdigar, barliq et igilirining Xudasidurmen;
Manga tes chüshidighan birer ish barmidu? **28**
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
bu sheherni kaldiylerning qoligha we Babil padishahi
Néboqadnesarning qoligha tapshurimen; ular uni
igiliwalidu. **29** Bu sheherge hujum qiliwatqan kaldiyler
uninggha bésip kirip ot qoyup uni köydüriwétidu;
ular sheherdikilerning öylirinimu köydüriwétidu; ular
bu öylerning ögziliri üstide Méni ghezeplendürüp
Baalgha isriq yaqqan, yat ilahlargha «sharab hediye»lerni
quyghan. **30** Chünki Israillar we Yehudalar yashliqidin
tartip köz aldimda peqet rezillikla qilip kelmekte;
Israillar peqetla öz qolliri yasighanlar bilen ghezipimni
qozghighandin bashqa ish qilmighan, — deydu
Perwerdigar. **31** Chünki bu sheher qurulghan künidin
tartip bügünki kün'giche Méning ghezipim we qehrimni
shundaq qozghighuchi bolup keldiki, Men uni Öz yüzüm
aldidin yoqatmisam bolmaydu. **32** Israillar we Yehudalar
— ular we ularning padishahliri, emirliri kahinliri,
peyghemberliri, Yehuda ademliri we Yérusalémda
turuwatqanlarning méni ghezeplendürgen barliq rezilliki
tüpeylidin [sheherni yoqitimen]. **33** Ular Manga
yüzini qaratqan emes, belki Manga arqisini qilip
tetür qarighan; gerche Men tang seherde ornumdin
turup ulargha ögetken bolsammu, ular anglimay telim-
terbiyini qobul qilishni ret qilghan. **34** Ular Öz namim
bilen atalghan öyde yirginchlik butlirini sélip uni
bulghighan; **35** ular öz oghul-qizlirini ottin ötküzüp
«Molek»ke atap qurbanliq qilish üchün «Hinnomning
oghlining jilghisi»diki, Baalgha béghishlan'ghan «yuqiri
jaylar»ni qurup chiqqan; Men ularning bundaq ish
qilishini zadi buyrup baqmighanmen; ularning Yehudani
gunahqa patquzup, mushundaq lenetlik ish qilsun
dégen oy-niyette héchqachan bolup baqmighanmen.
36 Siler mushu sheher toghruluq: «Derheqiqet, u
qilich, qehetchilik we waba arqiliq Babil padishahining
qoligha tapshurulidu!» — dewatisiler; lékin Perwerdigar
— Israilning Xudasi mushu sheher toghruluq hazir
mundaq deydu: — **37** Mana Men, Men ularni ghezipim,
qehrim we zor achchiqim bilen heydiwetken barliq
padishahliqlardin yighimen; Men ularni qaytidin mushu
yerge épkélimen, ularni aman-tinchliqta turghuzimen.
38 Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi
bolimen. **39** Men ular we ulardin kéyin bolghan balilirini
barliq künliride Mendin eyminip yaxshiliq körsun
dep, ulargha bir qelb, bir yolni ata qilimen. **40** Men
ulargha iltipat qilishtin qolumni ikkinchi üzmeslikim
üchün ular bilen menggülük bir ehde tüzimen; ularning
qaytidin yénimdin chetlimesliki üchün Men qelbige
qorqunchumni salimen. **41** Men ulargha yaxshiliq ata
qilishtin huzur élip shadlinimen we pütün qelbim, pütün
jénim bilen ularni mushu zémin'gha tikip turghuzimen!
42 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men xuddi bu
xelqning béshigha bu dehshetlik külpetning hemmisini
chüshürginimdek, Men ular toghruluq wede qilghan
barliq bext-beriketlerni ularning üstige chüshürimen; **43**
Siler mushu zémin toghruluq: «U weyrane, ademzatsiz we
haywanatsizdur; kaldiylerning qoligha tapshurulghan!»
deysiler. Lékin kelgüside uningda étizlar qaytidin
sétiwélinidu! **44** Binyaminning yurtida, Yérusalémning
etrapidiki yézilirida, Yehudaning sheherliride, [jenubtiki]
taghliq sheherliride, gherbtiki «Shefelah» égizlikidiki
sheherlerde, [Yehudaning] jenubiy bayawanliridiki
sheherlerdimu kishiler qaytidin kümüshke étizlarni
sétiwalidu, toxtam xetlirige imza qoyidu, möhürlep,
guwahchilarni guwahqa hazir qilidu; chünki Men ularni
sürgünlüktin qayturup eslige keltürimen — deydu
Perwerdigar.

33 Yeremiya téxi qarawullarning hoylisida qamap
qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi
uninggha ikkinchi qétim kélip mundaq déyildi: — **2** Ishni
qilghuchi Men Perwerdigar, ishni shekillendürgüchi hem
uni békitküchi Menki Perwerdigar mundaq deymen —
Perwerdigar Méning namimdur — **3** Manga iltija qil, Men
sanga jawab qayturimen, shundaqla sen bilmeydighan,
büyük hem tilsimat ishlarni sanga ayan qilimen. **4**
Chünki [düshmenning] döng-poteylirige hem qilichigha
taqabil turushqa istihkamlar qilish üchün chéqilghan bu
sheherdiki öyler we Yehuda padishahlirining ordiliri
toghruluq Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq
deydu: — **5** «Kaldiyler bilen qarshilishimen» dep
sheherge kirgenlerning hemmisi, peqet Men ghezipim
we qehrimde uriwetkenlerning jesetliri bilen bu öylerni
toldurush üchün kelgenler, xalas. Chünki Men ularning
barliq rezilliki tüpeylidin yüzümni bu sheherdin örüp
yoshurghanmen. **6** Halbuki mana, Men bu sheherge shipa

qilip derdige derman bolimen; Men ularni saqaytimen,
ularga cheksiz arambexsh hem heqiqetni yéship
ayan qilimen. 7 Men Yehudani hem Israilni sürgündin
qayturup eslige keltürimen; ularni awwalqidek qurup
chiqimen. 8 Men ularni Men bilen qarshiliship
gunahqa pétip sadir qilghan barliq qebihlikidin
paklandurimen, Méning aldimda gunahqa pétip, Manga
asiyliq qilghan barliq qebihliklirini kechürimen; 9 yer
yüzidiki barliq eller Men ularga yetküzgen barliq
iltipatni anglaydu, shuning bilen bu [sheher] kishini
shadlandurup, Özümge medhiyelerni qozghap, shan-
sherep keltürüp nam-shöhret hasil qilidu; eller Men
ularga yetküzgen barliq iltipat we arambexshliktin
[Mendin] qorqup titreydighan bolidu. 10 Perwerdigar
mundaq deydu: — Siler mushu yer toghruluq: «U bir
xarabilik, ademzatsiz we haywanatsiz boldi!» deysiler
— durus. Lékin xarabe bolghan, ademzatsiz, ahalisiz,
haywanatsiz bolghan Yehudaning sheherliride we
Yérusalém kochilirida 11 yene tamashining sadasi,
shad-xuramliq sadasi we toyi boluwatqan yigit-
qizning awazi anglinidu, shundaqla Perwerdigarning
öyige «teshekkür qurbanliqliri»ni aparghanlarning
«Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha
teshekkür éytinglar, chünki Perwerdigar méhribandur,
uning muhebbiti menggülüktur» deydighan awazliri
qaytidin anglinidu; chünki Men sürgün bolghanlarni
qayturup zémindiki awatliqni eslige keltürimen, —
deydu Perwerdigar. 12 Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Xarabe
bolghan ademzatsiz we haywanatsiz bolghan bu yerde
we uning barliq sheherliride qoy baqquchilarning
öz padilirini yatquzidighan qotanliri qaytidin bar
bolidu. 13 [Jenubiy] taghliqtiki sheherlerde, [gherbtiki]
Yehudaning «Shefelah» égizlikidiki sheherlerde, jenubiy
bayawanlardiki sheherlerde, Binyaminning yurtida,
Yérusalémning etrapidiki yézilirida we Yehudaning
sheherliridimu qoy padiliri ularni sanighuchining
qoli astidin qaytidin ötidu, — deydu Perwerdigar. 14
Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, —
Men Israil jemetige hem Yehuda jemetige éytqan
shepqetlik wedemge emel qilimen. 15 Shu künler we
u chaghda Men Dawut neslidin «Heqqaniy Shax»ni
zéminda östürüp chiqirimen; U zéminda toghra höküm
we heqqaniyliq yürgüzidu. 16 Shu künlerde Yehuda
qutquzulidu, Yérusalém arambexshte turidu; [shu
chaghda] Yérusalém: «Perwerdigar heqqaniyliqimizdur»
dégen nam bilen atilidu. 17 Chünki Perwerdigar mundaq
deydu: — Dawutning Israil jemetining textige olturushqa
layiq nesli üzülüp qalmaydu, 18 yaki Lawiylardin bolghan
kahinlardin, «köydürme qurbanliq», «ashliq hediye» we
bashqa qurbanliqlarni Méning aldimda daim sunidighan
adem üzülüp qalmaydu. 19 Perwerdigarning sözi
Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 20 Perwerdigar
mundaq deydu: — Siler Méning kündüz bilen tüzgen
ehdemni we kéche bilen tüzgen ehdemni buzup, kündüz
we kéchini öz waqtida kelmeydighan qilip qoysanglar, 21
shu chaghda Méning Qulum Dawut bilen tüzgen ehdem
buzulup, uninggha: «Öz textingge höküm süridighan bir
oghlung daim bolidu» déginim emelge ashurulmaydu we
xizmetkarlirim, kahinlar bolghan Lawiylar bilen tüzgen
ehdem buzulghan bolidu. 22 Asmanlardiki qoshunlar
bolghan yultuzlarni sanap bolghili bolmighandek,
déngizdiki qumlarni ölchep bolghili bolmighandek, men
qulum Dawutning neslini we Özümge xizmet qilidighan
Lawiylarni köpeytimen. 23 Perwerdigarning sözi
Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 24 Bu xelqning:
«Perwerdigar Özi tallighan bu ikki jemettin waz kéchip,
ularni tashlidi» déginini bayqimidingmu? Shunga
ular Méning xelqimni: «Kelgüside hech bir el-dölet
bolmaydu» dep közge ilmaydu. 25 Perwerdigar mundaq
deydu: — Méning kündüz we kéchini békitken ehdem
özgirip ketse, yaki asman-zémindiki qanuniyetlerni
békitmigen bolsam, 26 Men Yaqupning neslidin we
Dawutning neslidin waz kéchip ularni tashlaydighan
bolimen, shuningdek Ibrahim, Ishaq we Yaqupning nesli
üstige höküm sürüsh üchün [Dawutning] neslidin adem
tallimaydighan bolimen! Chünki berheq, Men ularni
sürgünlüktin qayturup ularni eslige keltürimen, ularga
rehimdilliq körsitimen.

34 Babil padishahi Néboqadnesar, pütün qoshuni we
hökümranliqigha béqin'ghan barliq padishahliqlar
we ellerning hemmisi Yérusalémgha we uning etrapidiki
barliq sheherlerge jeng qilghan waqtida, Perwerdigardin
Yeremiyagha kelgen söz: — 2 Israilning Xudasi
Perwerdigar mundaq deydu: — Zedekiyaning yénigha
bérip uninggha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, bu sheherni Babil padishahining qoligha
tapshurimen, u uninggha ot qoyup köydüriwétidu. 3
Sen bolsang, uning qolidin qachalmaysen; belki sen
tutulup uning qoligha tapshurulisen; séning közliring
Babil padishahining közlirige qaraydu, uning bilen yüz
turane sözlishisen we sen Babilgha sürgün bolup kétisen.
4 Lékin, i Yehuda padishahi Zedekiya, Perwerdigarning
sözini angla; Perwerdigar séning tughrangda mundaq
deydu: — Sen qilich bilen ölmeysen; 5 sen aman-
tinchliqta ölisen; ata-bowiliring bolghan özüngdin ilgiriki
padishahlar üchün matem tutup xushbuy yaqqandek
ular oxshashla sen üchünmu [xushbuy] yaqidu; ular sen
üchün: «Ah, shahim!» dep matem tutidu; chünki Men
shundaq wede qilghanmen, — deydu Perwerdigar. 6
Andin Yeremiya peyghember bu sözlerning hemmisini
Yehuda padishahi Zedekiyagha Yérusalémda éytti. 7
Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémda
we Yehudadiki qalghan sheherlerde, yeni Laqishta we
Azikahta jeng qiliwatatti; chünki Yehudadiki mustehkem
sheherler arisidin peqet bularla ishghal bolmighanidi.
8 Padishah Zedekiya [qullirimizgha] azadliq jakarlayli
dep Yérusalémdikilerning hemmisi bilen ehdini késip
tüzgendin kéyin, Perwerdigardin töwendiki bu söz
Yeremiyagha keldi 9 (ehde boyiche herbiri öz ibraniy
qullirini, er bolsun, qiz-ayal bolsun, qoyuwétishi kérek
idi; héchqaysisi öz qérindishi bolghan Yehudiyni qulluqta
qaldurmasliqi kérek idi. 10 Ehdige qoshulghan barliq
emirler we barliq xelq shuninggha, yeni herqaysimiz
öz quli yaki dédikini qoyuwéteyli, ularni qulluqta
qalduruwermeyli dégen sözige boysundi. Ular boysunup
ularni qoyuwetti. 11 Lékin uningdin kéyin ular
bu yoldin yénip qoyuwetken qul-dédeklerni özige
qayturuwaldi. Ular bularni qaytidin mejburiy qul-dédek
qiliwaldi). 12 — Shu chaghda Perwerdigarning sözi
Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 13 Israilning
Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men ata-

bowiliringlarni Misirning zéminidin, yeni «qulluq öyi»din
chiqarghinimda, ular bilen ehde tüzgenidim; **14** [shu
ehde boyiche] herbiringlar yettinchi yilida silerge
özini satqan herqaysi qérindishinglar bolghan ibraniy
kishilirini qoyuwétishinglar kérek; u qulluqungda alte yil
bolghandin kéyin, sen uni azadliqqa qoyuwétishing kérek,
dégenidim. Lékin ata-bowiliringlar buni anglimay héch
qulaq salmighan. **15** Lékin siler bolsanglar, [shu yaman
yoldin] yénip, köz aldimda durus ishni körüp, herbiringlar
öz yéqinigha «azad bol» dep jakarlidinglar, shuningdek
Öz namim bilen atalghan öyde ehde tüzüdinglar;
16 lékin siler yene yénip Méning namimgha dagh
keltürüp, herbiringlar öz rayigha qoyuwetken qulni hem
ixtiyarigha qoyuwetken dédekni qayturuwélip qaytidin
özünglargha qul-dédek bolushqa mejburlidinglar. **17**
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Siler manga
qulaq salmidinglar, herbiringlar öz qérindishinglargha,
herbiringlar öz yéqininglargha azad bolunglar dep héch
jakarlimidinglar; mana, Men silerge bir xil azadliqni
— yeni qilichqa, wabagha we qehetchilikke bolghan
bir azadliqni jakarlaymen; silerni yer yüzidiki barliq
padishahliqlargha bir wehshet basquchi qilimen. **18**
Shuning bilen Men ehdemni buzghan, köz aldimda késip
tüzgen ehdining sözlirige emel qilmighan kishilerni
bolsa, ular özliri soyup ikki parche qilip, otturisidin
ötken héliqi mozaydek qilimen; **19** Yehudaning
emirliri we Yérusalémning emirliri, ordidiki elemdarlar,
kahinlar, shuningdek mozayning ikki parchisining
otturisidin ötken barliq xelqni bolsa, **20** Men ularni
düshmenlirining qoligha, jénini izdigüchilerning qoligha
tapshurimen; shuning bilen jesetliri asmandiki ucharqanatlargha we zémindiki haywanlargha ozuq bolidu;
21 Yehuda padishahi Zedekiya we uning emirlirinimu
düshmenlirining qoligha, jénini izdigüchilerning qoligha,
shundaqla silerge hujum qilishtin chikinip turghan Babil
padishahining qoshunining qoligha tapshurimen. **22**
Mana, Men emr qilimen, — deydu Perwerdigar, we ular
bu sheher aldigha yene kélidu; ular uninggha hujum
qilip ot qoyup köydüriwétidu; we Men Yehudaning
sheherlirini weyrane, héch ademzatsiz qilimen.

35 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning
künliride, Perwerdigardin Yeremiyagha söz kélip:
— **2** «Rekabning jemetidikilerning yénigha bérip
ular bilen sözliship ularni Perwerdigarning öyige
apirip, uning kichik öylirining birige teklip qilip
ularning aldigha sharab tutqin» — déyildi. **3** Shuning
bilen men Xabazziniyaning newrisi, Yeremiyaning
oghli Jaazaniyani, uning ukilirini we barliq balachaqilirini, shuningdek Rekabning pütkül jemetini
élip kélishke chiqtim; **4** Men ularni Perwerdigarning
öyige, Igdaliyaning oghli, Xudaning adimi bolghan
Hananning oghullirigha tewelik öyge apardim; bu
öy emirlerning öyining yénida, Shallumning oghli,
ishikbaqar Maaséyahning öyining üstide idi; **5** men
Rekabning jemetidikilerning aldigha sharabqa liq tolghan
piyaliler we qedehlerni qoyup ulargha: «Sharabqa éghiz
téginglar!» — dédim. **6** Ular manga mundaq dédi:
«Biz sharabni ichmeymiz; chünki ejdadimiz Rekabning
oghli Yonadab bizge: «Siler we oghul-ewladliringlar zadi
sharab ichmenglar; **7** yene kélip öylerni qurmanglar,
ne uruq térimanglar, ne üzümzarlarni tikmenglar, ne
bulardin héchqaysisigha zadi ige bolmanglar; barliq
künliringlarda chédirlarda turunglar; shuning bilen siler
turuwatqan zéminda uzun künlerni körisiler» — dep emr
qaldurghan. **8** Shuning bilen bizning ejdadimiz Rekabning
oghli Yonadabning: «Barliq kününglerde zadi sharab
ichmenglar» dégen awazigha qulaq sélip, biz we bizning
ayallirimiz hem oghul-qizlirimiz uning emrige toluq emel
qilip kelgenmiz; **9** biz yene turghudek öylerni salmighan;
bizde héch üzümzar, étiz, uruq dégenler yoq; **10** belki
biz chédirlarda turup kelduq, ejdadimiz Yonadabning
bizge barliq emr qilghanlirigha emel qilip kelduq. **11**
Lékin Babil padishahi Néboqadnesar zémin'gha bésip
kirgende, shundaq ish boldiki, biz: «Barayli, Kaldiylerning
qoshuni hem Suriyening qoshunidin qéchip Yérusalém
shehirige kireyli» — déduq. Mana shu sewebtin
Yérusalémda turuwatimiz». **12** Andin Perwerdigarning
sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **13** «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Barghin, Yehudadikiler
we Yérusalémda turuwatqanlargha mundaq dégin: —
Buningdin terbiye almamsiler, shuningdek Méning
sözlirimge qulaq salmamsiler? — deydu Perwerdigar. **14** —
Mana, Rekabning oghli Yonadabning oghul-perzentlirige
«sharab ichmenglar» dep tapilighan sözlirige emel
qilinip kelgen; bügünki kün'giche ular héch sharab
ichip baqmighan, chünki ular atisining emrige itaet
qilghan. Lékin Men tang seherde ornumdin turup silerge
söz qilip kelgen bolsammu, siler Manga héch qulaq
salmighansiler. **15** Men tang seherde ornumdin turup
qullirim bolghan peyghemberlerni ewetip: «Herbiringlar
hazir öz rezil yolunglardin yénip, qilmishinglarni
tüzitinglar, bashqa ilahlargha egiship choqunmanglar;
shundaq qilsanglar Men ata-bowiliringlargha teqdim
qilghan zéminda turuwérisiler» dep kelgenmen; lékin
siler Manga qulaq salmay héch anglimighansiler. **16**
Berheq, Rekabning oghli Yonadabning ewladliri atisining
ularga tapilighan emrige emel qilghan; lékin bu xelq
Manga héch qulaq salmighandur. **17** Shunga samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Yehudaning üstige
hem Yérusalémning üstige Men aldin'ala éytqan barliq
balayi'apetni chüshürimen; chünki Men ularga söz
qilghan, lékin ular anglimighan; Men ularni chaqirghan,
lékin ular jawab bermigen». **18** Andin Yeremiya Rekab
jemetige mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— Chünki siler atanglar Yonadabning emrige itaet qilip,
barliq yolyoruqlirini tutup, silerge tapilighanlirining
hemmisi boyiche ish körüp kelgensiler, — **19** emdi
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar —
Israilning Xudasi mundaq deydu: — Rekabning oghli
Yonadabning neslidin aldimda xizmet qilghuchi hergiz
üzülüp qalmaydu.

36 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning
tötinchi yili, Yeremiyagha Perwerdigardin
töwendiki söz keldi: — **2** Özüngge oram qeghez alghin;
uninggha Yosiyaning künliride sanga söz qilghinimdin
tartip bügünki kün'giche Men Israilni eyibligen,
Yehudani eyibligen hem barliq ellerni eyibligen, sanga
éytqan sözlerning hemmisini yazghin. **3** Yehudaning

jemeti belkim Men béshigha chüshürmekchi bolghan
barliq balayi'apetni anglap, herbiri özlirining rezil
yolidin yanarmikin; ular shundaq qilsa, Men ularning
qebihlikini we gunahini kechürüm qilimen. **4** Shuning
bilen Yeremiya Nériyaning oghli Baruqni chaqirdi;
Baruq Yeremiyaning aghzidin chiqqanlirini anglap
Perwerdigarning uninggha éytqan sözlirining hemmisini
bir oram qeghezge yézip berdi. **5** Yeremiya Baruqqa
tapilap mundaq dédi: — Özüm qamap qoyulghanmen;
Perwerdigarning öyige kirishimge ruxset yoq; lékin
özüng bérip kirgin; **6** Perwerdigarning öyide roza tutqan
bir künide, sen aghzimdin chiqqanlirini anglap yazghan,
Perwerdigarning bu oram yazmida xatirilen'gen sözlirini
xelqning qulaqlirigha yetküzgin; hemme sheherlerdin
kelgen Yehudadikilerning quliqighimu yetküzgin. **7**
Ular belkim Perwerdigar aldigha dua-tilawitini qilip
herbiri özlirining rezil yolidin yanarmikin; chünki
Perwerdigarning bu xelqqe agahlandurghan ghezipi we
qehri dehshetliktur. **8** Nériyaning oghli Baruq Yeremiya
peyghember uninggha tapilighinining hemmisini ada
qilip, Perwerdigarning öyide Perwerdigarning sözlirini
oqup jakarlidi. **9** Yehuda padishahi Yosiyaning oghli
Yehoakim textke olturghan beshinchi yili toqquzinchi
ayda shundaq boldiki, barliq Yérusalémdikiler hemde
Yehuda sheherliridin chiqip Yérusalémgha kelgen
barliq xelq üchün, Perwerdigar aldida bir mezgil roza
tutushimiz kérek dep élan qilindi. **10** Shu waqit Baruq
Perwerdigarning öyige kirip, pütükchi Shafanning
oghli Gemariyaning öyide turup, Yeremiyaning
sözlirini barliq xelqning quliqigha yetküzüp oqudi;
bu öy Perwerdigarning öyining yuqiriqi hoylisidiki
«Yéngi derwaza»gha jaylashqanidi. **11** Shafanning
newrisi, Gemariyaning oghli Mikah bolsa yazmidin
Perwerdigarning sözlirining hemmisige qulaq saldi. **12**
Andin u padishahning ordisigha chüshüp pütükchining
öyige kiriwidi, mana, emirlerning hemmisi shu yerde
olturatti; pütükchi Elishama, Shémayaning oghli Délaya,
Akborning oghli Elnatan, Shafanning oghli Gemariya
we Hananiyaning oghli Zedekiya qatarliq barliq emirler
shu yerde olturatti. **13** Shuning bilen Mikah Baruqning
sözligenlirini xelqning quliqigha yetküzüp oqughanda özi
anglighan barliq sözlerni ulargha bayan qildi. **14** Shuning
bilen barliq emirler Kushining ewrisi, Shelemiyaning
newrisi, Netaniyaning oghli Yehudiyni Baruqning
yénigha ewetip uninggha: «Sen xelqning quliqigha
yetküzüp oqughan oram yazmini qolunggha élip
yénimizgha kel» — dédi. Shuning bilen Nériyaning oghli
Baruq oram yazmini qoligha élip ularning yénigha keldi.
15 Ular uninggha: «Oltur, uni quliqimizgha yetküzüp oqup
ber» — dédi. Baruq uni ulargha anglitip oqudi. **16** Shundaq
boldiki, ular barliq sözlerni anglighanda, alaqzade bolup
bir-birige qariship: «Bu sözlerning hemmisini padishahqa
yetküzmisek bolmaydu» — dédi. **17** Andin Baruqtin:
«Bizge dégin emdi, sen bu sözlerning hemmisini qandaq
yazding? Ularni Yeremiyaning öz aghzidin anglidingmu?»
— dep soridi. **18** Baruq ulargha: «U bu sözlerning
hemmisini öz aghzi bilen manga éytti, men oram
qeghezge siyah bilen yazdim» — dédi. **19** Emirler
Baruqqa: «Barghin, sen we Yeremiya möküwélinglar.
Qeyerde bolsanglar héchkimge bildürmenglar» — dédi. **20**
Shuning bilen ular oram yazmini pütükchi Elishamaning
öyige tiqip qoyup, ordigha kirip padishahning yénigha
kélip, bu barliq sözlerni uning quliqigha yetküzdi. **21**
Padishah Yehudiyni yazmini élip kélishke ewetti, u uni
Elishamaning öyidin épkeldi. Yehudiy uni padishahning
quliqigha we padishahning yénida turghan barliq
emirlerning qulaqlirigha yetküzüp oqudi. **22** Shu chagh
toqquzinchi ay bolup, padishah «qishliq öy»ide olturatti;
uning aldidiki ochaqta ot qalaqliq idi. **23** Shundaq
boldiki, Yehudiy uningdin üch-töt sehipini oqughanda,
padishah qelemtirashi bilen bu qismini késip, yazmining
hemmisini bir-birlep otta köyüp yoqighuche ochaqtiki
otqa tashlidi. **24** Lékin bu barliq sözlerni anglighan
padishah yaki xizmetkarlirining héchqaysisi qorqmidi,
ulardin kiyim-kécheklirini yirtqanlar yoq idi. **25** Uning
üstige Elnatan, Délaya we Gemariyalar padishahtin
oram yazmini köydürmeslikini ötün'genidi, lékin u
ulargha qulaq salmidi. **26** Padishah bolsa shahzade
Yérahmeel, Azrielning oghli Séraya we Abdeelning
oghli Shelemiyani pütükchi Baruqni we Yeremiya
peyghemberni qolgha élishqa ewetti; lékin Perwerdigar
ularni yoshurup saqlidi. **27** Padishah Baruq Yeremiyaning
aghzidin anglap yazghan sözlerni xatiriligen oram
yazmini köydürüwetkendin kéyin, Perwerdigarning sözi
Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **28** Yene bir oram
qeghezni élip, uninggha Yehuda padishahi Yehoakim
köydürüwetken birinchi oram yazmida xatirilen'gen
barliq sözlerni yazghin. **29** We Yehuda padishahi
Yehoakimgha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq
deydu: — Sen bu oram yazmini köydürüwetting we
Méning toghruluq: Sen buninggha: «Babil padishahi
choqum kélip bu zéminni weyran qilidu, uningdin
hem insanni hem haywanni yoqitidu» — dep yézishqa
qandaqmu pétinding?» — déding. **30** Shunga Perwerdigar
Yehuda padishahi Yehoakim toghruluq mundaq deydu: —
Uning neslidin Dawutning textige olturushqa héch adem
bolmaydu; uning jesiti sirtqa tashliwétilip kündüzde
issiqta, kéchide qirawda ochuq yatidu. **31** Men uning
we neslining béshigha, xizmetkarlirining béshigha
qebihlikining jazasini chüshürimen; Men ularning
üstige, Yérusalémda turuwatqanlarning üstige hem
Yehudaning ademliri üstige Men ulargha agahlandurghan
barliq külpetlerni chüshürimen; chünki ular Manga
héch qulaq salmighan. **32** Shuning bilen Yeremiya
bashqa bir oram qeghezni élip Nériyaning oghli
Baruqqa berdi; u Yeremiyaning aghzigha qarap Yehuda
padishahi Yehoakim otta köydürüwetken oram yazmida
xatirilen'gen hemme sözlerni yazdi; ular bu sözlerge
oxshaydighan bashqa köp sözlernimu qoshup yazdi.

37 Babil padishahi Néboqadnesar Zedekiyani
Yehudaning zéminigha padishah qildi; shuning
bilen u Yosiyaning oghli Yehoakimning oghli Koniyaning
ornigha höküm süridi. **2** U, yaki xizmetkarliri, yaki
zémindiki xelq Perwerdigarning Yeremiya peyghember
arqiliq éytqan sözlirige héch qulaq salmidi. **3**
Padishah Zedekiya Shelemiyaning oghli Yehukalni
hem kahin Maaséyahning oghli Zefaniyani Yeremiya
peyghemberning yénigha ewetip uninggha: «Perwerdigar
Xudayimizgha biz üchün dua qilghaysen» — dégüzdi **4**
(shu chaghda Yeremiya zindanda qamaqliq emes idi; u
xelq arisigha chiqip-kirishke erkin idi. **5** Pirewnning

qoshuni Misirdin chiqqanidi; Yérusalémni qorshiwalghan
Kaldiyler bularning xewirini anglap Yérusalémdin
chékinip ketkenidi). **6** Andin Perwerdigarning sözi
Yeremiya peyghemberge kélip mundaq déyilidi: —
7 Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —
Silerni manga iltija qildurup izdeshke ewetken Yehuda
padishahigha mundaq denglar: — Mana, silerge yardem
bérimiz dep chiqip kelgen Pirewnning qoshuni bolsa, öz
zéminigha, yeni Misirgha qaytip kétidu. **8** Andin Kaldiyler
bu sheherge qaytip kélip jeng qilip uni ishghal qilidu, uni
ot qoyup köydürüwétidu. **9** Perwerdigar mundaq deydu: —
Öz-özünglarni aldap: «Kaldiyler bizdin chékinip ketken»
— démenglar; ular ketken emes! **10** Chünki gerche
siler özünglargha jeng qilidighan Kaldiylerning toluq
qoshunini uruwetken bolsanglarmu we ularningkidin
peqet yarilan'ghanlarla qalghan bolsimu, ularning
herbiri yenila öz chédiridin turup bu sheherni ot
qoyup köydürüwetken bolatti. **11** Pirewnning qoshuni
tüpeylidin Kaldiylerning qoshuni Yérusalémdin chékinip
turghan waqitta, shu weqe yüz berdi: — **12** Yeremiya
Binyamindiki zémin'gha yol élip, shu yerdiki yurtdashliri
arisidin öz nésiwisini igilesh üchün Yérusalémdin
chiqqanda, **13** u «Binyamin derwazisi»gha yetkende,
Hananiyaning newrisi, Shelemiyaning oghli közet bégi
Iriya shu yerde turatti; u: «Sen Kaldiylerge chékinip
teslim bolmaqchisen!» dep uni tutuwaldi. **14** Yeremiya:
«Yalghan! Men Kaldiyler terepke qéchip teslim bolmaqchi
emesmen!» — dédi. Lékin u uninggha qulaq salmidi;
Iriya Yeremiyani qolgha élip uni emirler aldigha apardi.
15 Emirler bolsa Yeremiyadin ghezeplinip uni urghuzup,
uni diwanbégi Yonatanning öyidiki qamaqxanigha solidi;
chünki ular shu öyni zindan'gha aylandurghanidi. **16**
Yeremiya zindandiki bir gundixanigha qamilip, shu yerde
uzun künler yatqandin kéyin, **17** Zedekiya padishah
adem ewetip shu yerdin ordisigha élip keldi. U shu yerde
astirtin uningdin: «Perwerdigardin söz barmu?» dep
soridi. Yeremiya: «Bar; sen Babil padishahining qoligha
tapshurulisen» — dédi. **18** Yeremiya Zedekiya padishahqa
iltija qilip: — «Men sanga yaki xizmetkarliringgha yaki bu
xelqqe néme gunah qilghinimgha, bu zindan'gha qamap
qoydunglar? **19** Silerge bésharet bérip: «Babil padishahi
sanga yaki bu zémin'gha jeng qilishqa chiqmaydu!»
dégen peyghemberliringlar qéni?» — dédi **20** — «Emdi i
padishah teqsir, sözlirimge qulaq sélishingni ötünimen;
iltijayim aldingda ijabet bolsun, dep ötünimen; diwanbégi
Yonatanning öyige méni qaytquzmighaysen; sen undaq
qilsang, shu yerde ölimen». **21** Zedekiya padishah
perman chüshürüp, Yeremiyani qarawullarning hoylisida
turghuzushni, shuningdek sheherdiki hemme nan
tügep ketmisila, uninggha herküni «Naway kochisi»din
bir nan bérilishni tapilidi; shuning bilen Yeremiya
qarawullarning hoylisida turdi.

38 Mattanning oghli Sefatiya, Pashxurning oghli
Gedaliya, Shemeliyaning oghli Jukal we
Malkiyaning oghli Pashxurlar bolsa Yeremiyaning
xelqqe: — **2** «Perwerdigar mundaq deydu: — Bu
sheherde qélip qalghan ademler bolsa qilich, qehetchilik
we waba bilen ölidu; lékin kimki chiqip Kaldiylerge
teslim bolsa hayat qalidu; jéni özige oljidek qalidu;
u hayat qalidu. **3** Perwerdigar mundaq deydu: —
Bu sheher choqum Babil padishahining qoshunining
qoligha tapshurulidu, u uni ishghal qilidu» — dewatqan
sözlirini anglidi. **4** Emirler padishahqa: «Silidin
ötünimiz, bu adem ölümge mehkum qilinsun; chünki
némishqa uning bu sheherde qélip qalghan jenggiwar
leshkerlerning qollirini we xelqning qollirini ajiz
qilishigha yol qoyulsun? Chünki bu adem xelqning
menpeetini emes, belki ziyinini izdeydu» — dédi. **5**
Zedekiya padishah: «Mana, u silerning qolliringlargha
tapshuruldi; silerning yolunglarni tosqudek men
padishah qanchilik bir adem idim?» — dédi. **6** Shuning
bilen ular Yeremiyani tutup qarawullarning hoylisidiki
shahzade Malkiyaning su azgiligha tashliwetti; ular
Yeremiyani arghamchilar bilen uninggha chüsherdi;
azgalda bolsa su bolmay, peqet patqaqla bar idi; Yeremiya
patqaqqa pétip ketti. **7** Emma padishahning ordisidiki
bir aghwat Éfiopiyelik Ebed-Melek Yeremiyaning su
azgiligha qamap qoyulghanliqini anglidi (shu chaghda
padishah bolsa «Binyamin derwazisi»da olturatti).
8 Ebed-Melek ordidin chiqip padishahning yénigha
bérip uninggha: **9** «I padishahi'alem, bu ademlerning
Yeremiya peyghemberge barliq qilghini, uni su azgiligha
tashliwetkini intayin esebiy rezilliktur; u ashu yerde
qehetchiliktin ölüp qalidu; chünki sheherde ozuq-
tülük qalmidi» — dédi. **10** Padishah Éfiopiyelik Ebed-
Melekke buyruq bérip: «Mushu yerdin ottuz ademni
özüng bilen élip bérip, Yeremiya peyghemberni ölüp
ketmesliki üchün su azgilidin élip chiqarghin» —
dédi. **11** Shuning bilen Ebed-Melek ademlerni élip
ulargha yétekchilik qilip, padishahning ordisidiki
xezinining astidiki öyge kirip shu yerdin lata-puta we
jul-jul kiyimlerni élip, shularni tanilar bilen azgalgha,
Yeremiyaning yénigha chüshürüp berdi. **12** Éfiopiyelik
Ebed-Melek Yeremiyagha: — Bu lata-puta we jondaq
kiyimlerni qoltuqliring hem tanilar arisigha tiqip
qoyghin — dédi. Yeremiya shundaq qildi. **13** Shuning
bilen ular Yeremiyani tanilar bilen tartip, su azgilidin
chiqardi; Yeremiya yenila qarawullarning hoylisida
turdi. **14** Padishah Zedekiya adem ewetip Yeremiya
peyghemberni Perwerdigarning öyidiki üchinchi kirish
ishikige, öz yénigha aparghuzdi. Padishah Yeremiyagha:
— Men sendin bir ishni sorimaqchimen; uni mendin
yoshurmighaysen — dédi. **15** Yeremiya Zedekiyagha:
«Men uni sanga ayan qilsam, sen méni jezmen ölümge
mehkum qilmamsen? Men sanga meslihet bersem,
sen anglimaysen!» — dédi. **16** Padishah Zedekiya
Yeremiyagha astirtin qesem ichip uninggha: «Bizge jan-
tiniq ata qilghan Perwerdigarning hayati bilen qesem
ichimenki, men séni ölümge mehkum qilmaymen,
yaki séni jéningni izdigüchi kishilerning qoligha
tapshurmaymen» — dédi. **17** Yeremiya Zedekiyagha:
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Sen ixtiyaren
Babil padishahining emirlirining yénigha chiqip
teslim bolsang, jéning hayat qalidu we bu sheher otta
köydürüwétilmeydu; sen we öydikiliring hayat qalisiler.
18 Lékin sen chiqip Babil padishahining emirlirige teslim
bolmisang, bu sheher kaldiylerning qoligha tapshurulidu,
ular uninggha ot qoyup köydürüwétidu, sen ularning
qolidin qachalmaysen — dédi. **19** Padishah Zedekiya
Yeremiyagha: «Men Kaldiylerge chiqip teslim bolghan
Yehudiylardin qorqimen; Kaldiyler belkim méni ularning

qoligha tapshurushi, ular méni qiyin-qistaq qilishi
mumkin» — dédi. **20** Yeremiya mundaq dédi: — Ular
séni tapshurmaydu. Sendin ötünimenki, gépimge kirip
Perwerdigarning awazigha itaet qilghaysen; shundaq
qilsang sanga yaxshi bolidu, jéning hayat qalidu. **21**
Lékin sen chiqip teslim bolushni ret qilsang, Perwerdigar
manga ayan qilghan ish mundaq: — **22** mana, Yehuda
padishahining ordisida qalghan barliq qiz-ayallar Babil
padishahining emirlirining aldigha élip kétilidu. Shuning
bilen bu [qiz-ayallar] sanga [tene qilip]: «Séning jan
dostliring séni éziqturdi; ular séning üstüngdin ghelibe
qildi; emdi hazir putliring patqaqqa pitip ketkende, ular
yüz örüp sanga arqisini qildi!» — deydu. **23** Séning
barliq ayalliring hem baliliring kaldiylerge élip kétilidu.
Sen özüng ularning qolidin qachalmaysen; chünki sen
Babil padishahining qoli bilen tutuwélinisen, shundaqla
sen bu sheherning otta köydürüwétilishige sewebchi
bolisen. **24** Zedekiya Yeremiyagha mundaq dédi: — Sen
bu söhbitimizni bashqa héchkimge chandurmighin,
shundila sen ölmeysen. **25** Emirler méning sen bilen
sözleshkinimni anglap yéninggha kélip sendin: «Séning
padishahqa néme dégenliringni, shundaqla uning sanga
qandaq sözlerni qilghanliqini bizge éyt; uni bizdin
yoshurma; shundaq qilsang biz séni öltürmeymiz»
dése, **26** undaqta sen ulargha: «Men padishahning
aldigha: «Méni Yonatanning öyige qaytquzmighaysen,
bolmisa, men shu yerde ölimen» — dégen iltijayimni
qoyghanmen» — deysen. **27** Derweqe emirlerning
hemmisi Yeremiyaning yénigha kélip shuni soridi;
u ulargha padishah buyrughan bu barliq sözler
boyiche jawab berdi. Shuning bilen ular jimip kétip
uning yénidin chiqip ketti; chünki bu ish héchkimge
chandurulmighanidi. **28** Shundaq qilip Yérusalém
ishghal qilin'ghuche Yeremiya qarawullarning hoylisida
turdi.

39 Yérusalém ishghal qilin'ghanda töwendiki ishlar
yüz berdi: — Yehuda padishahi Zedekiyaning
toqquzinchi yili oninchi ayda, Babil padishahi
Néboqadnesar we barliq qoshuni Yérusalémgha jeng
qilishqa kélip uni muhasirige aldi; **2** Zedekiyaning on
birinchi yili, tötinchi ayning toqquzinchi künide, ular
sheher sépilidin bösüp kirdi. **3** Shuning bilen Babil
padishahining emirlirining hemmisi, yeni Samgarliq
Nergal-Sharezer, bash xezinichi Nébu-Sarséqim, bash
séhirger Nergal-sharezer we Babil padishahliqining
bashqa emeldarliri kirip «Ottura derwaza»da olturdi.
4 Yehuda padishahi Zedekiya we barliq jenggiwar
leshkerler ularni körüp qachmaqchi bolup, tün
kéchide sheherdin beder tikiwétishti; u padishahning
baghchisi arqiliq, «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin
chiqip [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ge
qarap qéchishti. **5** Kaldiylerning qoshuni ularni
qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétiship
uni qolgha élip Xamat zéminidiki Riblah shehirige,
Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha apardi; u
shu yerde uning üstidin höküm chiqardi. **6** Babil
padishahi Riblah shehiride Zedekiyaning oghullirini
köz aldida öltürüwetti; Babil padishahi Yehudadiki
barliq mötiwerlernimu öltürüwetti. **7** U Zedekiyaning
közlirini oyup, uni Babilgha apirish üchün mis kishenler
bilen kishenlep qoydi. **8** Kaldiyler padishahning
ordisini we puqralarning öylirini ot qoyup köydürüp
Yérusalémning sépillirini kömürüp tashlidi. **9** Shahane
qarawul bégi Nébuzar-Adan sheherde qélip qalghan
bashqa xelqni, özige teslim bolup chiqqanlarni, yeni
qalghan xelqning hemmisini qolgha élip, Babilgha sürgün
qildi. **10** Halbuki, qarawul bégi Nébuzar-Adan Yehuda
zéminida héch teweliki bolmighan bezi namratlarni
qaldurdi; shu chaghda u ulargha üzümzarlar we étizlarni
teqsimlep berdi. **11** Babil padishahi Néboqadnesar
Yeremiya toghruluq qarawul bégi Nébuzar-Adan arqiliq:
«Uni tépip uningdin xewer al; uninggha héch ziyan
yetküzme; u némini xalisa shuni uninggha qilip ber» —
dep perman chüshürgenidi. **13** Shunga qarawul bégi
Nébuzar-Adan, shundaqla bash xezinichi Nébushazban,
bash séhirger Nergal-Sharezer we Babil padishahining
bashqa bash emeldarlirining hemmisi adem ewetip **14**
Yeremiyani «Qarawullarning hoylisi»din élip Shafanning
newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning öz öyige apirishi
üchün uning qoligha tapshurghuzdi. Lékin Yeremiya
puqralar arisida turdi. **15** Yeremiya «Qarawullarning
hoylisi»da qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning
sözi uninggha kélip mundaq déyilgenidi: — **16** Barghin,
Éfiopiyelik Ebed-Melekke mundaq dégin: «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz sözlirimni
mushu sheher üstige chüshürimen; awat-halawet emes,
belki balayi'apet chüshürimen; shu küni bu ishlar öz
közüng aldida yüz béridu. **17** Lékin shu küni Men séni
qutquzimen, — deydu Perwerdigar; — Sen qorqidighan
ademlerning qoligha tapshurulmaysen; **18** chünki Men
choqum séni qutquzimen; sen qilichlanmaysen, belki öz
jéning özüngge oljidek qalidu; chünki sen Manga tayinip
kelgensen — deydu Perwerdigar».

40 Qarawul bégi Nébuzar-Adan uni Ramah shehiridin
qoyuwetkende, Perwerdigar Yeremiyagha söz qildi.
U chaghda Nébuzar-Adan Yérusalém hem Yehudadiki
barliq esirlerni élip Babilgha sürgün qilmaqchi idi;
Yeremiyamu ularning arisida zenjir bilen baghlan'ghan
halda élip méngilghanidi. **2** Qarawul bégi Yeremiyani
bir chetke tartip uninggha mundaq dédi: «Perwerdigar
Xudaying mushu yerge balayi'apet chüshürimen dep
agahlandurdi; **3** Mana, Perwerdigar Öz dégini boyiche
shundaq qilip uni keltürdi; chünki siler Perwerdigar
aldida gunah sadir qilghansiler we uning awazigha
qulaq salmighansiler; shunga bu ish béshinglargha
chüshti. **4** Lékin men qolungni ishkellen'gen zenjirlerdin
yéship séni qoyuwétimen; men bilen bille Babilgha
bérish sanga muwapiq körünse, qéni kel, men sendin
xewer alimen; emma men bilen bille Babilgha bérishni
muwapiq emes dep qarisang, kérek yoq. Mana, pütkül
zémin aldingda turidu; qeyerge bérish sanga layiq,
durus körünse shu yerge barghin». **5** Yeremiya téxi
yénidin mangmay turup, Nébuzar-Adan uninggha: «Boldi,
Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning
yénigha qayt; Babil padishahi uni Yehudadiki sheherlerge
hökümranliq qilishqa belgiligen; xelq arisida uning bilen
bille turiwer, yaki herqandaq bashqa yerge baray déseng
shu yerge barghin» — dédi. Shuning bilen qarawul
bégi uninggha ozuq-tülük hemde bir sowghat bérip uni
qoyuwetti. **6** Shuning bilen Yeremiya Mizpah shehirige,

Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning
yénigha keldi; u uning bilen bille, puqralar arisida
turdi. 7 Dalada qalghan Yehudaning leshker bashliqliri
hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning newrisi,
Ahikamning oghli Gedaliyani zémin üstige hökümranliq
qilishqa belgiligenlikini, shuningdek uninggha Babilgha
sürgün bolmighan zémindiki yoqsul er-ayallar bala-
chaqiliri bilen tapshurulghanliqini anglap qaldi; 8
shuning bilen bu leshker bashliqliri ademliri bilen
Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqliri
bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghulliri
Yohanan hem Yonatan, Tanxumetning oghli Séraya,
Netofatliq Efayning oghulliri we Maakatliq birsining
oghli Yezaniya idi. 9 Shafanning newrisi, Ahikamning
oghli Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiylerge
béqinishtin qorqmanglar; zéminda olturaqliship Babil
padishahigha béqininglar, shundaq qilsanglar silerge
yaxshi bolidu. 10 Men bolsam Kaldiyler zémin'gha
kelgende [silerge] wekil bolup ularning aldida turush
üchün Mizpah shehiride turimen; siler bolsanglar,
sharab, enjür-xormilar we zeytun méyi mehsulatlirini
élip küp-idishinglargha qoyunglar, özünglar tutqan
sheherlerde turiwéringlar» — dep qesem ichti. 11
Oxshashla Moabda, Ammoniylar arisida, Édomda hem
bashqa herbir yurtlarda turghan Yehudiylarmu Babil
padishahi Yehudada xelqning bir qaldisini qaldurghan
we ular üstige hökümranliq qilishqa Shafanning
newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani belgiligen dep
anglidi; 12 shuning bilen barliq Yehudiylar heydep
tarqitiwétilgen hemme jay-yurtlardin qaytip, Yehuda
zéminigha, Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha
keldi. Ular sharab, enjür-xormilarning mehsulatlirini zor
kengrichilikte aldi. 13 Karéahning oghli Yohanan we
dalada qalghan leshkerlerning barliq bashliqliri Mizpah
shehirige, Gedaliyaning yénigha kélip uninggha: 14
«Sen Ammoniylar padishahi Baalis Netaniyaning oghli
Ishmailni séni öltürüshke ewetkenlikini bilmemsen?»
— déyishti. Lékin Ahikamning oghli Gedaliya ularning
gépige ishenmidi. 15 Karéahning oghli Yohanan
Mizpahda Gedaliyagha astirtin söz qilip: «Manga ruxset
qilghaysen, bashqilar uningdin xewer tapquche men
bérip Netaniyaning oghli Ishmailni öltürey; héchkim buni
bilmeydu. Uning séni öltürüp, shuning bilen etrapinggha
yighilghan Yehudadikilerning hemmisi tarqitiwétilip,
Yehudaning qaldisi yoqitiwétilishining néme hajiti bar?
— dédi. 16 Biraq Gedaliya Karéahning oghli Yohanan'gha:
«Sen undaq qilma; chünki sen Ishmail toghruluq yalghan
éytiwatisen» — dédi.

41 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade,
shundaqla padishahning bash emeldarliridin biri
bolghan Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli
Ishmail on adem élip Mizpahgha, Ahikamning oghli
Gedaliyaning yénigha keldi; ular shu yerde, yeni
Mizpahda nan oshtup ghizalan'ghanda, 2 Netaniyaning
oghli Ishmail hem u épkelgen on adem ornidin turup,
Ahikamning oghli Gedaliyagha qilich chapti; ularning
shundaq qilishi Babil padishahi Yehuda zémini üstige
hökümranliqqa belgiligenni öltürüshtin ibaret idi. 3
Ishmail Mizpahda Gedaliyagha hemrah bolghan barliq
Yehudiylar we shu yerde turuwatqan barliq Kaldiy
jenggiwar leshkerlerni öltürüwetti. 4 Shundaq boldiki,
Gedaliyani öltürüwetkendin kéyin, ikkinchi künigiche
héchkim téxi uningdin xewer tapmighanidi, 5 mana
Sheqem, Shiloh hem Samariyedin seksen adem yétip
keldi. Ular saqilini chüshürgen, kiyimlirini yirtqan,
etlirini tilghan, Perwerdigarning öyige sunushqa qolida
hediyelerni hem xushbuyni tutqan halda kelgenidi.
6 Netaniyaning oghli Ishmail ularni qarshi élishqa
mangghiniche yighlighan'gha sélip Mizpahdin chiqti;
ularga: «Merhemet, Ahikamning oghli Gedaliya bilen
körüshüshke apirimen» — dédi. 7 Shundaq boldiki,
ular sheher otturisigha yetkende, Netaniyaning oghli
Ishmail we uning bilen bille bolghan ademler ularni
öltürüp jesetlirini su azgiligha tashliwetti. 8 Halbuki,
ular arisidin on adem Ishmailgha: «Bizni öltürüwetme,
chünki dalada bizning yoshurup qoyghan bughday, arpa,
zeytun méyi we hesel qatarliq ozuq-tülükimiz bar» —
dédi. Shunga u qolini yighip, buraderliri arisidin ularni
öltürmidi. 9 Ishmail öltürgen ademlerning jesetlirini
tashliwetken bu azgal bolsa, intayin chong idi; uni
esli padishah Asa Israil padishahi Baashadin qorqup
kolap yasighanidi. Netaniyaning oghli Ishmail bu azgalni
jesetler bilen toldurdi. 10 Ishmail Mizpahta turghan
xelqning qaldisining hemmisini, jümlidin qarawul
bégi Nébuzar-Adan Ahikamning oghli Gedaliyagha
tapshurghan padishahning qizliri we Mizpahda qalghan
barliq kishilerni esirge élip ketti; Netaniyaning oghli
Ishmail ularni esirge élip Ammoniylarning qéshigha
ötüshke yol aldi. 11 Karéahning oghli Yohanan we uning
qéshidiki hemme leshker bashliqliri Netaniyaning oghli
Ishmail sadir qilghan barliq rezilliktin xewer tapti; 12
shuning bilen ular barliq ademlirini élip Netaniyaning
oghli Ishmailgha jeng qilishqa chiqti; ular Gibéondiki
chong köl boyida uning bilen uchrashti. 13 Ishmailning
qolida turghan barliq xelq Karéahning oghli Yohanan
hem uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqlirini
körgende xushal boldi. 14 Ishmail Mizpahdin élip ketken
barliq xelq yoldin yénip, Karéahning oghli Yohananning
yénigha keldi. 15 Lékin Netaniyaning oghli Ishmail
sekkiz adimi bilen Yohanandin qéchip, Ammoniylar
teripige ötüp ketti. 16 Andin Karéahning oghli Yohanan
hem uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqliri
Netaniyaning oghli Ishmail Ahikamning oghli Gedaliyani
öltürgendin kéyin Mizpahdin élip ketken xelqning
qaldisining hemmisini öz qéshigha aldi; u ularni,
yeni jenggiwar leshkerler, qiz-ayallar, balilar we orda
emeldarlirini Gibéondin élip ketti. 17 Ular Kaldiyilerdin
özlirini qachurush üchün Misirgha qarap yol élip Beyt-
Lehemge yéqin bolghan Gérut-Qimxamda toxtap turdi.
18 Sewebi bolsa, ular Kaldiylerdin qorqatti; chünki
Babil padishahi zémin üstige hökümranliqqa belgiligen
Ahikamning oghli Gedaliyani Netaniyaning oghli Ishmail
öltürüwetkenidi.

42 Barliq leshker bashliqliri, jümlidin Karéahning
oghli Yohanan hem Hoshayaning oghli Yezaniya
we eng kichikidin chongighiche barliq xelq 2 Yeremiya
peyghemberning yénigha kélip uningdin: «Telipimizni
ijabet qilghaysen, Perwerdigar Xudayinggha xelqning
qaldisi bolghan bizler üchün dua qilghaysenki (közüng
körginidek burun köp bolghan bizler hazir intayin az
qalduq), 3 Perwerdigar Xudaying bizge mangidighan

yol, qilidighan ishni körsetkey» — dep iltija qildi. **4**
Yeremiya peyghember ularغha: «Maqul! Mana, men
Perwerdigar Xudayinglargha sözliringlar boyiche dua
qilimen; shundaq boliduki, Perwerdigar silerge qandaq
jawab berse, men uni silerge héchnémisini qaldurmay
toluqi bilen bayan qilimen» — dédi. **5** Ular Yeremiyagha:
«Perwerdigar Xudaying séni ewetip bizge yetküzidighan
sözning hemmisige emel qilmisaq, Perwerdigar bizge
heqiqiy, gépide turudighan guwahchi bolup eyiblisun!»
— dédi. **6** «Biz séni Perwerdigar Xudayimizning yénigha
ewetimiz; jawab yaxshi bolsun yaman bolsun, uning
awazigha itaet qilimiz; biz Xudayimizning awazigha itaet
qilghanda, bizge yaxshi bolidu». **7** Shundaq boldiki, on
kündin kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha keldi.
8 U Karéahning oghli Yohanan, leshker bashliqlirining
hemmisi we eng kichikidin chongighiche barliq xelqni
chaqirip **9** ularغha mundaq dédi: — «Siler méni
telipinglarni Israilning Xudasi Perwerdigarning aldigha
yetküzüshke ewetkensiler. U mundaq dédi: — **10**
«Siler yenila mushu zéminda turiwersenglarla, Men
silerni qurup chiqimen; silerni ghulatmaymen; Men
silerni tikip östürimen, silerni yulmaymen; chünki Men
béshinglargha chüshürgen balayi'apetke ökünimen.
11 Siler qorqidighan Babil padishahidin qorqmanglar;
uningdin qorqmanglar, — deydu Perwerdigar, —
chünki Men silerni qutquzush üchün, uning qolidin
qutuldurush üchün siler bilen bille bolimen. **12** Men
silerge shundaq rehimdilliqni körsitimenki, u silerge
rehim qilidu, shuning bilen silerni öz zémininglargha
qaytishqa yol qoyidu. **13** Biraq siler Perwerdigar
Xudayinglarning awazigha qulaq salmay «Bu zéminda
qet'iy turmaymiz» — désenglar **14** we: «Yaq. biz Misir
zéminigha barayli; shu yerde ne urushni körmeymiz,
ne kanay-agah signalini anglimaymiz, ne nan'gha zar
bolmaymiz; shu yerde yashaymiz» — désenglar, **15** emdi
Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yehudaning bu
qaldisi bolghan siler: Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu:
— «Siler Misirgha kirip, shu yerde olturaqlishishqa qet'iy
niyetke kelgen bolsanglar, **16** emdi shundaq boliduki,
siler qorqidighan qilich Misirda silerge yétishiwalidu,
siler qorqidighan qehetchilik Misirda silerge egiship
qoghlap baridu; shu yerde siler ölisiler. **17** Shundaq
boliduki, Misirgha kirip shu yerde turayli dep qet'iy
niyet qilghan ademlerning hemmisi qilich, qehetchilik
we waba bilen ölidu; ularning héchqaysisi tirik qalmaydu
we yaki Men béshigha chüshüridighan balayi'apettin
qutulalmaydu. **18** Chünki samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Ghezipim we qehrim Yérusalémdikilerning
béshigha chüshürülgendek, siler Misirgha kirgininglarda,
qehrim béshinglargha chüshürülidu; siler lenetke
qalidighan we dehshet basidighan obyékt, lenet sözi
hem reswachiliqning obyékti bolisiler we siler bu
zéminni qaytidin héch körmeysiler. **19** Perwerdigar
siler, yeni Yehudaning qaldisi toghruluq: «Misirgha
barmanglar!» — dégen. — Emdi shuni bilip qoyunglarki,
men bügünki künide silerni agahlandurdum!». **20** —
Silerning méni Perwerdigar Xudayinglarning yénigha
ewetkininglar «Perwerdigar Xudayimizgha biz üchün
dua qilghaysen; Perwerdigar Xudayimiz bizge néme dése,
bizge yetküzüp berseng biz shuning hemmisige emel
qilimiz» dégüzgininglar özünglarni aldap jéninglargha
zamin bolushtin ibaret boldi, xalas. **21** Men bügünki
künde silerge Uning déginini éytip berdim; lékin siler
Perwerdigar Xudayinglarning awazigha we yaki Uning
méni silerning yéninglargha ewetken héchqaysi ishta
Uninggha itaet qilmidinglar. **22** Emdi hazir shuni bilip
qoyunglarki, siler olturaqlishayli dep baridighan jayda
qilich, qehetchilik we waba bilen ölisiler».

43 Shundaq boldiki, Yeremiya ularning Xudasi
Perwerdigarning hemme sözlirini barliq xelqqe
éytip tügetti (Xudasi Perwerdigar Yeremiyani ularغha
bu barliq sözlerni éytish üchün ewetken), — **2** shuning
bilen Hoshiyaning oghli Azariya we Karéahning oghli
Yohanan we shundaqla barliq hali chong ademler
Yeremiyagha mundaq dédi: — «Sen yalghan éytiwatisen!
Xudayimiz Perwerdigar séni bizge: «Siler Misirda
olturaqlishish üchün barmanglar!» déyishke ewetken
emes; **3** belki Nériyaning oghli Baruq choqum séni
bizge qarshilashturup, bizni Kaldiylerning qoligha
tapshurushqa küshkürtmekte; shuning bilen ular
bizni ölümge mehkum qilidu yaki bizni Babilgha
sürgün qilidu». **4** Shuning bilen Karéahning oghli
Yohanan, leshker bashliqlirining hemmisi we barliq xelq
Perwerdigarning: «Yehuda zéminida turup qélinglar»
dégen awazigha qulaq salmidi; **5** belki Karéahning oghli
Yohanan we barliq leshker bashliqliri heydiwétilgen
barliq ellerdin Yehuda zéminida olturaqlishishqa
qaytip kelgen Yehudaning pütün qaldisini, **6** yeni
erler, qiz-ayallar, balilar we padishahning qizlirini,
jümlidin qarawul bégi Nébuzar-Adan Ahikamning oghli
Gedaliyagha tapshurghan herbir kishini hemde Yeremiya
peyghember hem Nériyaning oghli Baruqni élip, **7** Misir
zéminigha kirip keldi; ular Perwerdigarning emrige
itaet qilmidi. Ular Tahpanes shehirige yétip keldi. **8**
Perwerdigarning sözi Yeremiyagha Tahpaneste kélip
mundaq déyildi: — **9** Yehudiylarning köz aldidila,
qolunggha birnechche chong tashlarni élip Pirewnning
Tahpanestiki ordisining kirish yolining yénidiki xishliq
yoldiki séghiz laygha kömüp yoshurup, **10** ularغha
mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: —
Mana, Men Méning qulum bolghan Babil padishahi
Néboqadnesarni chaqirip épkélimen, u men kömüp
yoshurghan bu tashlar üstige öz textini salidu; ularning
üstige shahane chédirini yéyip tikidu. **11** U kélip
Misir zéminida jeng qilidu; ölümge békitilgenler ölidu;
sürgün bolushqa békitilgenler sürgün bolidu; qilichqa
békitilgenler qilichlinidu. **12** Men Misirdiki butlarning
öylirige ot yaqturghuzimen; u ularni köydürüp, butlirini
élip sürgün qilidu; qoy padichisi öz tonini kiygendek
Néboqadnesarmu Misir zéminini özige kiyiwalidu; u
shu yerdin aman-ésen chiqidu. **13** U Misir zéminidiki
«Quyash ibadetxanisi»diki tüwrüklerni chéqiwétidu; u
Misirdiki butlirining öylirige ot qoyup köydüriwétidu.

44 Misirda turghan, yeni Migdolda, Tahpaneste,
Nofta we [Misirning jenubiy teripi] Patros
zéminida turghan barliq Yehudiylar toghruluq bu söz
Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **2** «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning

Xudasi mundaq deydu: — Men Yérusalém hem
Yehudadiki hemme sheherler üstige chüshürgen
barliq balayi'apetni körgensiler; mana, ularning sadir
qilghan rezilliki tüpeylidin bügünki künde ular
xarabilik bolup, ademzatsiz qaldi; chünki ular ne
özliri, ne siler, ne ata-bowiliringlar bilmeydighan yat
ilahlargha choqunushqa, xushbuy yéqishqa bérip, Méni
ghezeplendürgen. **4** Men tang seherde ornumdin
turup qullirim bolghan peyghemberlerni silerge ewetip:
«Men nepretlinidighan bu yirginshlik ishni qilghuchi
bolmanglar!» — dep agahlandurghanmen. **5** Lékin
ular itaet qilmighan, héch qulaq salmighan; ular
rezillikidin, yat ilahlargha xushbuy yéqishtin qolini
zadi üzmigen. **6** Shuning bilen qehrim hem ghezipim
[ulargha] tökülgen, Yehudadiki sheherlerde hem
Yérusalémdiki reste-kochilarda yéqilghan, köygen; ular
bügünki künde weyrane we xarabilik bolup qaldi. **7**
Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda
Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Siler
némishqa öz-özünglargha zor külpet keltürmekchisiler,
özünglargha héchqandaq qaldi qaldurmay özünglardin,
yeni Yehudaning ichidin er-ayal, bala-bowaqlarni
üzmekchisiler!? **8** Némishqa öz qolliringlarning yasighini
bilen, siler olturaqlashqan Misir zéminida yat ilahlargha
xushbuy yéqip Méni ghezeplendürisiler? Shundaq
qilip siler halak bolup yer yüzidiki barliq eller
arisida lenet sözi we reswa qilinidighan bir obyékt
bolisiler. **9** Siler Yehuda zéminida hem Yérusalémning
reste-kochilirida sadir qilin'ghan rezillikni, yeni ata-
bowiliringlarning rezillikini, Yehuda padishahlirining
rezillikini we ularning ayallirining rezillikini, silerning
öz rezillikinglarni hem ayalliringlarning rezillikini
untup qaldinglarmu? **10** Bügünki kün'ge qeder
xelqinglar özini héch töwen tutmidi, Mendin héch
qorqmidi, ular Men silerning aldinglargha hem ata-
bowiliringlarning aldigha qoyghan Tewrat-qanunumda
yaki belgilimilirimde héch mangghan emes. **11** Shunga
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men
béshinglargha külpet chüshürüp, barliq Yehudani halak
qilghuche silerge yüzümni qaritimen; **12** Men Misir
zéminigha shu yerde olturaqlishayli dep qet'iy niyet
qilghan Yehudaning qaldisigha qol salimen, ularning
hemmisi Misir zéminida tügishidu; Misir zéminida
yiqilidu; ularning eng kichikidin chongighiche qilich
bilen, qehetchilik bilen ölidu; ular qilich bilen we
qehetchilik bilen ölidu, ular lenet oqulidighan we dehshet
basquchi obyékt, lenet sözi hem reswa qilinidighan bir
obyékt bolidu. **13** Men Misir zéminida turuwatqanlarni
Yérusalémni jazalighandek qilich bilen, qehetchilik
bilen we waba bilen jazalaymen; **14** shuning bilen
Misir zéminida olturaqlishayli dep shu yerge kirgen
Yehudaning qaldisidin Yehuda zéminigha qaytishqa
héchqaysisi qachalmaydu yaki héchkim qalmaydu;
shu yerge qaytip olturaqlishishqa intizar bolsimu,
qachalighan az bir qismidin bashqiliri héchqaysisi
qaytmaydu». **15** Andin öz ayallirining yat ilahlargha
xushbuy yaqidighanliqini bilgen barliq erler, we yénida
turghan barliq ayallar, — zor bir top ademler, yeni
Misirning [shimaliy teripi we jenubiy teripi] Patrostin
kelgen barliq xelq Yeremiyagha mundaq jawab berdi:
— **16** «Sen Perwerdigarning namida bizge éytqan sözge
kelsek, biz sanga héch qulaq salmaymiz! **17** Eksiche
biz choqum öz aghzimizdin chiqqan barliq sözlerge
emel qilimiz; özimiz, ata-bowilirimiz, padishahlirimiz we
emirlirimiz Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki
reste-kochilarda qilghinidek bizler «Asmanlarning
xanishi»gha xushbuy yéqiwérimiz we uninggha «sharab
hediye»lerni quyuwérimiz; chünki eyni chaghda bizning
nénimiz pütün bolup, toqquzimiz tel, héch külpetni
körmey ötken. **18** Emma «Asmanlarning xanishi»gha
xushbuy yéqishni we uninggha «sharab hediye»lerni
quyushni toxtatqinimizdin bashlap, bizning hemme
nersimiz kem bolup, qilich bilen hem qehetchilik bilen
halak bolup kelduq. **19** Biz ayallar «Asmanlarning
xanishi»gha xushbuy yaqqinimizda we uninggha
«sharab hediye»lerni quyghinimizda, bizning uninggha
oxshitip poshkallarni étishimizni hem uninggha «sharab
hediye»lerni quyushimizni erlirimiz qollimighanmu?».
20 Yeremiya barliq xelqqe, hem erler hem ayallargha,
mushundaq jawabni bergenlerning hemmisige mundaq
dédi: — **21** — «Perwerdigarning éside qélip könglige
tegken ish del siler, ata-bowiliringlar, padishahliringlar,
emirliringlar shundaqla zémindiki xelqning Yehudadiki
sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda
yaqqan xushbuyi emesmu? **22** Axirida Perwerdigar
silerning qilmishinglarning rezillikige hem sadir qilghan
yirginchlik ishliringlargha chidap turalmighan; shunga
zémininglar bügünki kündikidek xarabilik, ademni
dehshet basquchi, lenet obyékti we ademzatsiz bolghan.
23 Sewebi, siler xushbuy yaqqansiler, Perwerdigarning
aldida gunah sadir qilip, Uning awazigha qulaq salmay,
Uning ne Tewrat-qanunida, ne belgilimiliride ne
agah-guwahliqlirida héch mangmighansiler; shunga
bügünki kündikidek bu balayi'apet béshinglargha
chüshti». **24** Yeremiya barliq xelqqe, bolupmu barliq
ayallargha mundaq dédi: — «I Misirda turghan barliq
Yehuda Perwerdigarning sözini anglanglar! **25** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Siler ayallar öz aghzinglar
bilen: «Biz «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqish,
uninggha «sharab hediye»lerni quyush üchün ichken
qesemlirimizge choqum emel qilimiz» dégensiler we
uninggha öz qolliringlar bilen emel qilghansiler. Emdi
qesiminglarda ching turiwéringlar! Qesiminglargha toluq
emel qiliwéringlar! **26** Lékin shundaq bolghanda, i
Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning sözini
anglanglar! Mana, Men Özümning ulugh namim bilen
qesem qilghanmenki, — deydu Perwerdigar, — Misirning
barliq zéminida turuwatqan Yehudaliq héchqaysi kishi
Méning namimni tilgha élip: «Reb Perwerdigarning
hayati bilen!» dep qaytidin qesem ichmeydu. **27** Mana,
Men ularning üstige awat-halawet emes, belki balayi'apet
chüshürüsh üchün ularni közlewatimen; shunga Misirda
turuwatqan Yehudadiki barliq kishilerning hemmisi
tügigüche qilich we qehetchilik bilen halak bolidu.
28 Qilichtin qutulup qachqanlar bolsa intayin az
bir top ademler bolup, Misir zéminidin Yehuda
zéminigha qaytip kélidu; shuning bilen Misir zéminigha
olturaqlishayli dep kelgen Yehudaning qaldisi kimning
sözining, Méningki yaki ularning inawetlik bolghanliqini
ispatlap bilip yétidu. **29** Méning silerni bu yerde

jazalaydighanliqimgha, Méning sözlirimning choqum
silerge külpet keltürmey qoymaydighanliqini bilishinglar
üchun silerge shu aldin'ala bésharet boliduki, —
deydu Perwerdigar, **30** — Mana, Méning Yehuda
padishahi Zedekiyani uning düshmini, jénini qoghlap
izdigen Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha
tapshurghinimdek Men oxshashla Misir padishahi Pirewn
Xofrani öz düshmenlirining qoligha hemde jénini izdigen
kishilerning qoligha tapshurimen — deydu Perwerdigar».

45 Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yili,
Nériyaning oghli Baruq Yeremiyaning aghzigha
qarap bu sözlerni oram qeghezge yazghinida, Yeremiya
peyghember uninggha bu sözni éytqan: — **2** «Israilning
Xudasi Perwerdigar sen Baruq toghruluq mundaq
deydu: — **3** Sen: «Halimgha way! Chünki Perwerdigar
qayghumgha derd-elem qoshup qoydi; men ah-zarlar
qilishtin charchidim, zadila aram tapalmidim!» —
déding. **4** — [Yeremiya], sen uninggha mundaq dégin:
— Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qurup
chiqqanlirimni hazir ghulitimen, Men tikkenlirimni,
yeni bu pütkül jahanni hazir yulup tashlaymen. **5**
Men bundaq qilghan yerde sen özüng üchün ulugh
ishlarni izdishingge toghra kélemdu? Bularni izdime;
chünki mana, Men barliq et igiliri üstige balayi'apet
chüshürimen, — deydu Perwerdigar, — lékin jéningni sen
baridighan barliq yerlerde özüngge olja qilip bérimen».

46 Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning
eller toghruluq sözi töwende: — **2** Misir toghruluq:
Efrat deryasi boyidiki Karkémish shehirining yénida
turuwatqan, Pirewn-Neqoning qoshuni toghruluq
(bu qoshunni Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda
padishahi Yehoakimning tötinchi yili bitchit qilghan):
— **3** «Qalqan-siparlarni élip sepke chüshünglar!
Jengge chiqishqa teyyarlininglar! **4** Atlarni harwilargha
qétinglar! Atliringlargha mininglar! Béshinglargha
dubulgha sélip septe turunglar! Neyziliringlarni bilep
ittiklitinglar! Sawut-quyaqlarni kiyiwélinglar! **5** Lékin
Men némini körimen?! — deydu Perwerdigar; — Mana,
mushu [leshkerler] dekke-dükkige chüshüp chékinidu;
batur-palwanliri bitchit qilinip keynige qarimay beder
qachidu! Terep-tereplerni wehime basidu! — deydu
Perwerdigar. **6** — Emdi eng chaqqanlarmu qachalmaydu,
batur-palwanlarmu aman-ésen qutulup qalmaydu; mana,
shimal teripide, Efrat deryasi boyida ular putliship
yiqilidu! **7** Suliri deryalardek özlirini dolqunlitip, Nil
deryasi [kelkün kebi] kötürülgendek özini kötürgen
kimdur!? **8** Suliri deryalardek özlirini dolqunlitip, Nil
deryasidek özini kötürgen del Misir özidur; u: «Men
özümni kötürüp pütkül yer yüzini qaplaymen; men
sheherler hem ularda turuwatqanlarni yoqitimen!»
— deydu. **9** Étilinglar, i atlar! He dep algha bésip
chépinglar, i jeng harwiliri! Qalqan kötürgen Éfiopiye
hem Liwiyedikiler, oqyalirini égildürgen Lidiyedikiler,
palwan-baturlar jengge chiqsun! **10** Lékin bu kün bolsa
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
künidur; u qisasliq bir kün, yeni Öz yawliridin
qisas alidighan küni bolidu; Uning qilichi kishilerni
toyghuche yutidu; u qan'ghuche ularning qanlirini
ichidu; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Reb Perwerdigarning shimaliy zéminda, Efrat deryasi
boyida qilmaqchi bolghan bir qurbanliqi bar! **11**
Giléadqa chiqip tutiya izdep tap, i Misirning qizi!
Lékin sen özüngge nurghun dorilarni alsangmu bikar;
sen üchün héch shipaliq yoqtur! **12** Eller xijaliting
toghruluq anglaydu, séning peryadliring pütkül yer
yüzige pur kétidu; palwan palwan'gha putlishidu, ikkisi
teng meghlup bolup yiqilidu! **13** Perwerdigarning Babil
padishahi Néboqadnesarning Misir zéminigha tajawuz
qilip kirishi toghruluq Yeremiya peyghemberge éytqan
sözi: — **14** Misirda jakarla, Migdolda élan qil, Nofta we
Tahpanestimu élan qil: Ching tur, jengge bel baghla;
chünki qilich etrapingdikilerni yutuwatidu; **15** Séning
baturliring némishqa süpürüp tashlinidu? Ular ching
turalmaydu; chünki Perwerdigar ularni septin ittirip
yiqitiwétidu. **16** U ulardin köplirini putlashturidu;
berheq, ular qachqanda bir-birige putliship yiqilidu;
shuning bilen ular: «Bole, turayli, zomigerning qilichidin
qéchip öz xelqimizge we ana yurtimizgha qaytip kéteyli!»
— deydu; **17** Shu yerge [qaytqanda] ular: «Misir
padishahi Pirewn peqet bir qiyqas-süren, xalas! U
peytni bilmey ötküziwetti!» — deydu. **18** Öz hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Padishah, nami
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, —
taghlar arisida Tabor téghi bolghandek, Karmel téghi
déngiz boyida [asman'gha taqiship] turghandek birsi
kélidu. **19** Emdi sen, i Misirda turuwatqan qiz, sürgün
bolushqa layiq yük-taqlarni teyyarlap qoy; chünki Nof
xarabe bolup köydürülidu, héch ademzatsiz bolidu.
20 Misir bolsa chirayliq bir inektur; lékin uni nishan
qilghan bir köküyün kéliwatidu, shimaldin kéliwatidu!
21 Uning arisidiki yallanma leshkerler bolsa bordaq
torpaqlardek bolidu; ularmu arqigha burulup, birlikte
qéchishidu; ular ching turuwalmaydu; chünki külpetlik
kün, yeni jazalinish küni ularning béshigha chüshken
bolidu. **22** [Misirning] awazi yilanningkidek «küsh-
küsh» qilip anglinidu; chünki [düshmen] qoshunliri
bilen atlinip, otun kesküchilerdek uninggha qarshi
paltilarni kötürüp kélidu. **23** Ormanliqi qoyuqluqidin
kirgüsiz bolsimu, ular uni késip yiqitidu, — deydu
Perwerdigar, — chünki kesküchiler chéketke topidin
köp, san-sanaqsiz bolidu. **24** Misirning qizi xijalette
qaldurulidu; u shimaliy elning qoligha tapshurulidu.
25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men No
shehiridiki but Amonni, Pirewnni, shundaqla Misir we
uning ilahliri bilen padishahlirini jazalaymen; berheq,
Pirewn we uninggha tayan'ghanlarning hemmisini
jazalaymen; **26** Men ularni ularning jénini izdigüchiler,
yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha hem
xizmetkarlirining qoligha tapshurimen. Biraq kéyin,
[Misir] qedimki zamanlardek qaytidin ahalilik bolidu
— deydu Perwerdigar. **27** Lékin sen, i qulum Yaqup,
qorqma, alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men
séni yiraq yurttin, neslingni sürgün bolghan zémindin
qutquzup chiqirimen; shuning bilen Yaqup qaytip,
xatirjemlik we arambexshte turidu, héchkim uni
qorqutmaydu. **28** Qorqma, i qulum Yaqup, — deydu
Perwerdigar, — chünki Men sen bilen billidurmen; Men
séni tarqitiwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemmu,
lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin

höküm chiqirip terbiye-sawaq bérimen; séni jazalimay
qoymaymen.

47 Pirewn Gaza shehirige zerbe bérishtin ilgiri,
Yeremiya peyghemberge kelgen, Perwerdigarning
Filistiyler toghrisidiki sözi: — **2** Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, shimaldin [dolqunluq]
sular örleydu; ular téship bir kelkün bolidu; u
zémin we uningda turghan hemmining üstidin,
sheher we uningda turuwatqanlarning üstidin tashqin
bolup basidu; shuning bilen uning ademliri nale-
peryad kötüridu, zéminda barliq turuwatqanlar
[azabtin] nale-zar qilidu; **3** tolparlirining tuyaqlirining
taraqshishlirini, jeng harwilirining taraqlashlirini,
chaqlirining güldürleshlirini anglap, atilar öz baliliridin
xewer élishqimu qolliri boshap, arqighimu qarimaydu. **4**
Chünki barliq Filistiylerni nabut qilidighan kün, hem
Tur we Zidonni ularghа yardemde bolghudek barliq
qalghan ademlerdin mehrum qilidighan kün yétip keldi;
chünki Perwerdigar Filistiylerni, yeni Krét arilidin chiqip
kelgenlerning qalduqini nabut qilidu. **5** Gazaning üsti
taqirliq bolidu; Ashkélon shehiridikiler dang qétip qalidu;
qachan'ghiche etliringlarni tilisiler, i Filistiye küchliridin
aman qalghanlar? **6** Apla, i Perwerdigarning qilichi, sen
qachan'ghiche tinmaysen? Öz qinnggha qaytqin, aram
élip tinchlan'ghin! **7** Lékin u qandaqmu toxtiyalisun?
Chünki Perwerdigar uninggha perman chüshürgen;
Ashkélon shehirige hem déngiz boyidikilerge zerb
qilishqa uni békitkendur!

48 Moab toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Néboning haligha way! Chünki u xarabe
qilinidu; Kiriatayim xijaletke qaldurulup, ishghal qilinidu;
yuqiri qorghan bolsa xijaletke qaldurulup alaqzade bolup
ketti. **2** Moab yene héch maxtalmaydu; Heshbonda
kishiler uninggha: «Uni el qataridin yoqitayli» dep
suyiqest qilidu; senmu, i Madmen, tügeshtürülisen; qilich
séni qoghlaydu. **3** Horonaimdin ah-zarlar kötürülidu:
— «Ah, weyranchiliq, dehshetlik patiparaqchiliq!» **4**
Moab bitchit qilindi! Uning kichikliridin peryadliri
anglinidu. **5** Berheq, Luhitqa chiqidighan dawan yolidin
toxtimay yighilar kötürülidu; Horonaimgha chüshidighan
yolda halakettin azabliq nale-peryadlar anglinidu. **6**
Qéchinglar, jéninglarni élip yügürünglar! Chöldiki bir
chatqal bolunglar! **7** Chünki sen öz qilghanliringgha
we bayliqliringgha tayan'ghanliqing tüpeylidin, senmu
esirge chüshisen; [butung] Kémosh, uning kahinliri
hem emirliri bilen bille sürgün bolidu. **8** Weyran
qilghuchi herbir sheherge jeng qilidu; sheherlerdin
héchqaysi qéchip qutulalmaydu; Perwerdigar dégendek
jilghimu xarabe bolidu, tüzlenglikmu halaketke yüzlinidu.
9 Daldigha bérip qéchish üchün Moabqa qanatlarni
béringlar! Chünki uning sheherliri xarabilik, ademzatsiz
bolidu **10** (Perwerdigarning xizmitini köngül qoyup
qilmighan kishi lenetke qalsun! Qilichini qan tökushtin
qaldurghan kishi lenetke qalsun!). **11** Moab yashliqidin
tartip keng-kushade yashap arzangliri üstide tin'ghan
sharabtek endishisiz bolup kelgen; u héchqachan küptin
küpke quyulghan emes, yaki héch sürgün bolghan emes;
shunga uning temi birxil bolup, puriqi héch özgermigen.
12 Shunga, — deydu Perwerdigar, — Men uning yénigha
ularni öz küpidin tökidighan tökküchilerni ewetimen;
ular uning küplirini quruqdaydu, uning chögünlirini
chéqiwétidu. **13** Ötkende Israil jemeti öz tayanchisi
bolghan Beyt-El tüpeylidin yerge qarap qalghandek
Moabmu Kémosh tüpeylidin yerge qarap qalidu. **14**
Siler qandaqmu: «Biz batur, jenggiwar palwanmiz!»
— déyeleysiler? **15** Moabning zémini xarabe qilinidu;
[düshmen] ularning sheherlirining [sépillirigha] chiqidu;
uning ésil yigitliri qetl qilinishqa chüshidu, — deydu
padishah, yeni nami samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **16** — Moabning halakiti yéqinlashti,
uning külpiti béshigha chüshüshke aldiraydu. **17** Uning
etrapidiki hemmeylen uning üchün ah-zar kötürünglar;
uning nam-shöhritini bilgenler: «Küchlük shahane hasisi,
güzel tayiqimu shunche sunduruldighu!» — denglar.
18 Shan-shöhritingdin chüshüp qaghjirap ketken yerde
oltur, i Dibonda turuwatqan qiz; chünki Moabni halak
qilghuchi sanga jeng qilishqa yétip keldi; u istihkam-
qorghanliringni berbat qilidu. **19** Yol boyida közet
qil, i Aroerde turuwatqan qiz; beder tikiwatqan erdin
we qéchiwatqan qizdin: «Néme boldi?» dep sora; **20**
«Moab xijaletke qaldi, chünki u bitchit qilindi!» [dep
jawab bérilidu]. Ah-zar tartip nale-peryad kötürünglar;
Arnonda: «Moab halak qilindi» — dep jakarlanglar. **21**
Jaza hökümi tüzlenglik jayliri üstige chiqirildi; Holon,
Yahaz we Mefaat üstige, **22** Dibon, Nébo hem Beyt-
Diblataim üstige, **23** Kiriatayim, Beyt-Gamul hem Beyt-
Méon üstige, **24** Kériot, Bozrah hem Moabdiki yiraq-yéqin
barliq sheherlerning üstige chiqirilidu. **25** Moabning
Münggüzi késiwétilidu, uning biliki sundurulidu, —
deydu Perwerdigar. **26** — Uni mest qilinglar, chünki
u Perwerdigargha aldida hakawurluq qilghan; Moab
öz qusuqida éghinap yatsun, shuning bilen reswa
qilinsun. **27** Chünki sen [Moab] Israilni mazaq qilghan
emesmu? U oghrilar qatarida tutuwélin'ghanmu, sen uni
tilgha alsangla béshingni chayqaysen?! **28** Sheherlerdin
chiqip tash-qiyalar arisini turalghu qilinglar, i Moabda
turuwatqanlar; ghar aghzida uwilighan paxtektek
bolunglar! **29** Biz Moabning hakawurluqi (u intayin
hakawur!), yeni uning tekebburluqi, hakawurluqi,
könglidiki meghrur-körengliki toghrisida angliduq. **30**
Men uning nochiliq qilidighanliqini bilimen, — deydu
Perwerdigar, — biraq [nochiliqi] kargha yarimaydu;
uning chong gepliri bikar bolidu. **31** Shunga Men
Moab üchün zar yighlaymen, Moabning hemmisi üchün
zar-zar kötürimen; Kir-Xaresettikiler üchün ah-pighan
anglinidu. **32** I Sibmahtiki üzüm téli, Men Yaazerning
zar-yighisi bilen teng sen üchün yighlaymen; séning
pélekliring sozulup, eslide «Ölük déngiz»ning nérigha
yetkenidi; ular eslide Yaazer shehirigichimu yetkenidi.
Lékin séning yazliq méwiliringge, üzüm hosulung üstige
buzghuchi bésip kélidu. **33** Shuning bilen shadliq
we xushalliq Moabning bagh-étizliridin we zéminidin
mehrum qilinidu; Men üzüm kölcheklerdin sharabni
yoqitimen; üzüm cheyligüchilerning tentene awazliri
qaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa tentene awazliri
emes, jeng awazliri bolidu. **34** Chünki nale-peryadlar
Heshbondin kötürülüp, Yahazghiche we Éléalahghiche
yétidu; nale awazliri Zoardin kötürülüp, Horonaimghiche
we Eglat-Shélishiyaghiche yétidu; hetta Nimrimdiki
sularmu qurup kétidu. **35** Men Moabta «yuqiri jaylar»da

qurbanliq qilghuchilarni we yat ilahlargha xushbuy
yaqquchilarni yoqitimen, — deydu Perwerdigar. **36** —
Shunga Méning qelbim Moab üchün neydek mungluq
mersiye kötüridu; Méning qelbim Kir-Herestikiler
üchünmu neydek mungluq mersiye kötüridu; chünki u
igiliwalghan bayliq-xeziniler yoqap kétidu. **37** Hemme
bash taqir qildurulghan, hemme saqal chüshürülgen;
hemme qol titma-titma késilgen, hemme chatiraqqa
böz kiyilgen. **38** Moabning barliq öy ögziliri üstide we
meydanlarda matem tutushtin bashqa ish bolmaydu;
chünki Men Moabni héchkimge yaqmaydighan bir
qachidek chéqip tashlaymen, — deydu Perwerdigar, **39** —
ular pighandin zarlishidu; [Moab] shunchilik pare-pare
qiliwétiliduki, u xijalettin köpchilikke arqisini qilidu;
Moab etrapidiki hemme teripidin reswa qilinidighan,
wehime salghuchi obyékt bolidu. **40** Chünki Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, birsi bürküttek qanatlirini
kérip [perwaz qilip], Moab üstige shungghup chüshidu.
41 Sheherliri ishghal bolidu, istihkamlar igiliwélinidu;
shu küni Moabdiki palwanlarning yüriki tolghaqqa
chüshken ayalning yürikidek bolidu. **42** Moab el qataridin
yoqitilidu; chünki u Perwerdigar aldida hakawurluq
qilghan; **43** wehshet, ora we qiltaq béshinglargha
chüshüshni kütmekte, i Moabda turuwatqanlar, —
deydu Perwerdigar. **44** — wehshettin qachqan origha
yiqilidu; oridin chiqqan qiltaqqa tutulidu; chünki uning
üstige, yeni Moab üstige jazalinish yilini chüshürimen —
deydu Perwerdigar. **45** Qachqanlar Heshbon [sépilining]
daldisida turup amalsiz qalidu; chünki Heshbondin ot,
hem [mehrum] Sihon [padishah]ning zémini otturisidin
bir yalqun partlap chiqidu we Moabning chékilirini,
soqushqaq xelqning bash choqqilirini yutuwalidu. **46**
Halinggha way, i Moab! Kémoshqa tewe bolghan el
nabut boldi; oghulliring esirge chüshidu, qizliring sürgün
bolidu. **47** Lékin, axirqi zamanlarda Moabni sürgünlükidin
qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. Moab
üstige chiqiridighan höküm mushu yergiche.

49 Ammoniylar toghruluq. Perwerdigar mundaq
deydu: — Israilning perzentliri yoqmiken?
Uning mirasxorliri yoqmidu? Emdi némishqa Milkom
Gadning zéminigha warisliq qildi, Milkomgha tewe
bolghan xelq némishqa Gadning sheherliride turidu?
2 Shunga mana, shu künler kéliduki, — deydu
Perwerdigar, — Ammoniylarning Rabbah shehiride
jeng sadalirini anglitimen; u xarabilik döng bolidu;
tewe sheherliri ot qoyup küydürülidu; Israil qaytidin
özlirini igiliwalghanlargha igidarchiliq qilidu, — deydu
Perwerdigar. **3** — Zarlanglar, i Heshbon! Chünki Ayi
shehiri xarabe qilin'ghan! Rabbah qizliri, özünglargha
böz rextni baghlap matem tutunglar; sépil ichide uyan-
buyan patiparaq yügürünglar; chünki Milkom we uning
kahinliri, uninggha tewelik emirliri sürgün bolidu.
4 Némishqa küch-heywitingni danglaysen? Séning
küchüng éqip kétiwatidu, i: «Kim manga yéqinlishishqa
pétinalisun?» dep öz bayliqliringgha tayan'ghan, asiyliq
qilghuchi qiz! **5** Mana, Men barliq etrapingdikilerdin
wehshet chiqirip üstüngge chüshürimen, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar,
— shuning bilen siler herbiringlar heydiwétilisiler,
aldi-keybingge qarimay qachisiler; qachqanlarni yene
yighghuchi héchkim bolmaydu. **6** Lékin kéyinki künlerde,
Ammoniylarni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen,
— deydu Perwerdigar. **7** Édom toghruluq: Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning
Xudasi mundaq deydu: — Témanda hazir danaliq
tépilmamdu? Danishmenliridin nesihet yoqap kettimu?
Ularning danaliqini dat bésip qalghanmu?! **8** Burulup
qéchinglar, pinhan jaylardin turalghu tépip turunglar, i
Dédanda turuwatqanlar! Chünki Men Esawgha tégishlik
balayi'apetni, yeni uni jazalaydighan künini béshigha
chüshürimen. **9** Üzüm üzgüchiler yéninggha kelsimu, ular
azraq wasanglarni qalduridu emesmu? Oghrilar kéchilep
yéninggha kirsimu, ular özlirige chushluqla buzup,
oghrilaydu emesmu? **10** Men Esawni yalingachliwétimen,
u yoshurun'ghudek jay qalmighuche dalda jaylirini
échip tashlaymen; uning nesli, qérindashliri hem
qoshniliri yoqaydu; u özi yoq bolidu. **11** Lékin yétim-
yésirliringni qaldur, Men ularning hayatini saqlaymen;
tul xotuninglar Manga tayansun. **12** Chünki Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, [ghezipimning] qedehidin
ichishke tégishlik bolmighanlar choqum uningdin ichmey
qalmaydighan yerde, sen jazalanmay qalamsen? Sen
jazalanmay qalmaysen; sen choqum uningdin ichisen.
13 Chünki Öz namim bilen qesem ichkenmenki, —
deydu Perwerdigar, — Bozrah dehshet basidighan hem
reswa qilinidighan bir obyékti, xarabilik we lenet sözi
bolidu; uning etrapidiki sheherliri daimliq xarabilik
bolidu. **14** Men Perwerdigardin shu bir xewerni
anglashqa muyesser boldum, — we bir elchi eller
arisigha ewetilgenidi — U: «Uninggha hujum qilishqa
yighilinglar! Uninggha jeng qilishqa ornunglardin
turunglar!» — dep xewer béridu. **15** Mana, Men séni eller
arisida kichik, Insanlar arisida kemsitilgen qilimen. **16**
Séning özgilerge dehshet salidighanliqing, Könglüngdiki
tekebburluqung özüngni aldap qoydi; Hey tik qiyaning
yériqliri ichide turghuchi, Turalghung égizlikning
yuqiri teripide bolghuchi, Gerche sen changgangni
bürkütningkidek yuqiri yasisangmu, Men shu yerdin séni
chüshüriwétimen, — deydu Perwerdigar. **17** — We Édom
tolimu wehimilik bolidu; Édomdin ötidighanlarning
hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige
chüshüp, ush-ush qilidu. **18** Sodom, Gomorra we
ularning etrapidiki sheherliri bilen birge örüwétilgendek
Édommu shundaq bolidu, — deydu Perwerdigar, —
héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde
olturaqlashmaydu. **19** Mana, Iordan deryasidiki chawar-
chatqalliqtin chiqip, daim éqip turidighan shu sular
boyidiki yaylaqtiki [qoylarni] tarqatqan bir shirdek Men
[Édomdikilerni] beder qachquzimen. Emdi kimni xalisam
Men uni Édomning üstige tikleymen; chünki Manga
kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa
Méni chaqiralaydu? Méning aldimda turalaydighan pada
baqquchi barmu? **20** Shunga Perwerdigarning Édomni
jazalashtiki meqsitini, shuningdek Témandikilerni
jazalash niyitini anglanglar: ularning kichiklirimu tartip
épkétilidu; berheq, qilmishliri tüpeylidin Perwerdigar
uning yayliqini weyrane qilidu. **21** Ularning yiqilip
ketken sadasini anglap yer yüzidikiler tewrinip kétidu;
nale-peryadliri «Qizil déngiz»ghiche anglinidu. **22** Mana,
birsi bürküttek qanat yéyip perwaz qilip, Bozrah üstige
shungghup chüshidu. Shu küni Édomdiki palwanlarning
yüriki tolghaqqa chüshken ayalning yürikidek bolidu.

23 Demeshq toghruluq: — Xamat, Arpad shehiridikiler
xijaletke qaldurulidu; chünki ular shum xewer anglaydu;
ularning yüriki su bolup kétidu; dawulghup ketken
déngizdek ular héch tinchlinalmaydu. **24** Demeshq
zeipleshti, qéchishqa burulidu; uni wehime basidu;
azablar tolghaqqa chüshken ayalni tutqandek, azab we
derd-qayghu uni tutidu. **25** Nam-dangqi chiqqan yurt,
Men huzur alghan sheher shu derijide tashliwétilgen
bolidu! **26** Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu,
jenggiwar palwanlar shu küni yoqitilidu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; **27** — hem
Men Demeshqning sépilige bir ot yaqimen, u Ben-
Hadadning ordilirini yutuwalidu. **28** Babil padishahi
Néboqadnesar yenggen Kédar toghruluq hem Hazorning
padishahliqliri tughuluq söz: — Perwerdigar mundaq
deydu: — «Ornungdin tur, Kédargha hujum qilip,
sherqtiki ademlerni bulang-talang qil!» — déyilidu; **29**
Hujum qilghanlar ularning chédirliri hem padilirini
élip kétidu; ularning chédir perdiliri, barliq qacha-
qucha, tögilirini bulap kétidu; xeq ulargha: «Terep-
tereplerni wehime basidu!» dep warqiraydu. **30** Qéchip
kétinglar, beder tikip pinhan jaylardin turalghu tépip
turunglar, i Hazordikiler, — deydu Perwerdigar, — chünki
Babil padishahi Néboqadnesar silerge jeng qilishqa qest
qilghan, silerge qarap niyiti buzulghan. **31** — Ornungdin
tur, sépil-derwazilargha ige bolmighan aramxuda yashap,
tinch-aman turghan elge jeng qilishqa chiq; ular
yalghuz turidu — deydu Perwerdigar, **32** — ularning
tögiliri olja, top-top mal-waranliri gheniymet bolidu;
Men chéke chachlirini chüshürgenlerni töt shamalgha
tarqitimen, ularning béshigha her etrapidin külpet
chüshürimen, — deydu Perwerdigar; **33** — Hazor bolsa
chilbörilerning turalghusi, menggüge weyrane bolidu.
Héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde
olturaqlashmaydu. **34** Yehuda padishahi Zedekiya textke
olturghan deslepki waqitlirida, Yeremiya peyghemberge
kelgen Perwerdigarning sözi mundaq idi: — **35** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Mana, Men Élamning gholluq küchi bolghan
oqyasini sundurimen. **36** Asmanlarning töt chétidin
töt shamalni chiqirip Élamning üstige chüshürimen;
Men ularni bu töt shamalgha tarqitimen; shuning bilen
Élamdin heydelgenlerning barmaydighan el-memliketler
qalmaydu. **37** Men Élamni düshmenliri aldida hem jénini
izdigüchilerning aldida dekke-dükkige chüshürimen;
dehshetlik ghezipimni béshigha töküp, külpetlerni
chüshürimen; ularni berbat qilghuche Men qilichni
ularning keynidin qoghlashqa ewetimen. **38** Men Öz
textimni Élamda tikleymen, shu yerdin padishahi we
shahzadilirini yoq qilimen, — deydu Perwerdigar. **39**
— Lékin axirqi zamanlarda, Men Élamni sürgünlükidin
qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar.

50 Perwerdigar Yeremiya peyghember arqiliq Babil
toghruluq, yeni Kaldiylerning zémini toghruluq
éytqan söz: — **2** Eller arisida shu xewerni élan
qilip jakarlanglar, tügh kötürünglar; jakarlanglar, uni
yoshurmanglar! — «Babil ishghal qilindi; Bel bolsa
xijaletke qaldurulidi, Marduk patiparaq bolup ketti;
Babilning oyma butliri xijaletke qaldurulidi, yirginchlik
nersiliri patiparaqchiliqqa chüshti!» — denglar. **3** Chünki
shimaldin uninggha jeng qilmaqchi bolghan bir el
kélidu; u uning zéminini weyran qilidu, héchkim shu
yerde turmaydu; insan hem haywanmu qéchip kétidu,
ular yoq bolidu. **4** Shu künlerde, shu chaghda, —
deydu Perwerdigar, — Israil xelqi kélidu, ular hem
Yehuda xelqi bilen bille kélidu, ular yighlighan halda
méngip Perwerdigar Xudasini izdeshke kélidu. **5** Ular
Zionning yolini soraydu, yüzlirini uninggha qaritip:
«Hergiz untulmas menggülük bir ehde bilen özimizni
Perwerdigargha baghlayli» — deydu. **6** — Méning
xelqim azghan qoylardur; ularning baqquchiliri ularni
azdurghan, ularni taghlarda ténitip yürgen; ular taghdin
döngge kézip yürüp, öz aramgahini untughandur. **7**
Ularni uchratqanlarning hemmisi ularni yep ketken,
küshendiliri ular toghruluq: «Bizde [bu ishlarda] héch
gunah yoq, chünki ular ata-bowilirining ümidi bolghan
Perwerdigar, yeni heqqaniyliqning yaylaq-turalghusi
bolghan Perwerdigarning aldida gunah sadir qilghan!»
— dégen. **8** [I xelqim], Babil otturisidin qéchinglar,
kaldiylerning zéminini tashlap chiqinglar, padini
yétekligüchi tékilerdek bolunglar. **9** — Chünki mana,
shimaliy zémindin Babilgha hujum qilmaqchi bolghan zor
bir top ulugh ellerni qozghaymen; ular özlirini uninggha
qarshi sepke qoshidu; shuning bilen Babil shu yerdin
chiqqanlar teripidin esirge chüshidu. Ularning oqlirining
hemmisi batur mergenlerningkidek bolidu; ularning
héchqaysisi jengdin quruq qol kelmeydu. **10** Kaldiye bolsa
olja bolidu; olja alghan barliq bulighuchilar uningdin
qanaetlinidu, — deydu Perwerdigar; **11** — Chünki siler
shadlan'ghansiler, siler yayrap ketkensiler, i mirasim
bolghan [xelqimni] bulang-talang qilghuchilar! Chünki
siler chémende turghan mozaylardek sekrigensiler,
ayghirlardek xushalliqtin kishnigensiler! **12** Emdi ana
[yurtung] zor xijaletke qaldurulidu; reswachiliq séni
tughghuchini qaplaydu; mana, u ellerning dashqili,
— bir janggal, qaghjiraq yer we chöl-bayawan bolup
qalidu. **13** Perwerdigarning ghezipi tüpeylidin, uning
héch ahalisi bolmaydu, belki toluq tashliwétilgen bolidu;
Babildin ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-
wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp ush-ush qilidu.
14 Babilgha jeng qilish üchün uning etrapida sepke
tizilinglar, barliq oqyachilar; uninggha étinglar, oqlarni
héch ayimanglar; chünki u Perwerdigar aldida gunah
sadir qilghan. **15** Uning etrapida jeng chuqanlirini
kötürünglar; u teslim bolup qol kötüridu; munarliri
örülidu, sépilliri ghulitilidu; chünki bu Perwerdigarning
alghan qisasidur. Uningdin qisas élinglar; u bashqilargha
néme qilghan bolsa uningghimu shuni qilinglar. **16**
Babildin uruq térighuchi hem hosul waqtidiki orghaq
salghuchilarni yoq qilinglar; zulumkarning qilichining
qorqunchi tüpeylidin bularning herbiri öz élige qaytip,
herbiri öz ana yurtigha qachsun! **17** Israil tarqitiwétilgen
qoy padisidur; shirlar ularni heydiwetken; deslepte
Asuriyening padishahi ularni yep ketken, axirida bu
Babil padishahi Néboqadnesar uning ustixanlirini ézip
ghajilighan. **18** Shunga samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Mana, Men Asuriyening padishahining yénigha
kélip, uni jazalighinimdek, men Babil padishahini
hem zéminini jazalaymen. **19** Men Israilni qaytidin
öz yayliqigha qayturimen, u Karmel téghida, Bashan
zéminida ozuqlinidu, uning jéni Efraim téghi üstide hem

Giléad zéminida qanaetlinidu. **20** Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israilning qebihliki izdelse, héch tépilmaydu; Yehudaning gunahliri izdelse, héch tépilmaydu; chünki Men qaldurghan qaldisini kechürüm qilimen. **21** — Mérataimning zéminigha zerb bilen jeng qilishqa, Pékodta turuwatqanlarghimu jeng qilishqa chiqinglar; ularni weyran qilinglar, qalduqinimu halak qilinglar, — deydu Perwerdigar, — Men némini sanga buyrughan bolsam shuni ada qilinglar. **22** Jeng sadaliri [Babil] zéminida anglinidu; u zor halaketning sadasidur! **23** Eslide pütkül yer yüzini urghan bazghan shu derijide sundurup chéqiwétildighu! Babil eller arisida shunche bir dehshet basquchi bolup chiqqantighu! **24** Men sanga tuzaq qurdum; sen, i Babil, héch bilmeyla uninggha tutuldung; Perwerdigar bilen qarshilishishing tüpeylidin sen tépilip tutuldung. **25** Perwerdigar qoral ambirini échip, ghezipidiki qorallirini élip chiqardi; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar kaldiylerning zéminida qilidighan ishi bardur. **26** Uning her chet-chetliridin kélip uninggha hujum qilinglar, ambarlirini échiwétinglar; önchilerni döwiligendek uni xarabe-xarabe qilip döwilep weyran qilinglar; uning héchnémisini qaldurmanglar! **27** Uning barliq torpaqlirini öltürüwétinglar! Ular soyulushqa chüshsun! Ularning haligha way! Chünki ularning küni, yeni jazalinish waqti yétip keldi. **28** Anglanglar! Zion'gha kélip, Perwerdigar Xudayimizning qisasini, yeni ibadetxanisi üchün alghan qisasini jakarlaydighan, Babil zéminidin qachqan panah izdigüchilerning awazini anglanglar! **29** Babilgha hujum qilish üchün oqyachilarni, yeni barliq kamanni egküchilerni chaqiringlar; Babilning etrapida bargah qurup qorshiwélinglar; héchkimni qachquzmanglar; öz qilmishini öz béshigha chüshürünglar; u némilerni qilghan bolsa, uningghimu shuni qilinglar; chünki u Perwerdigargha — Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi körenglep ketkenidi. **30** Shunga uning yigitliri kochilirida yiqilidu; shu künide uning barliq jengchi palwanliri yoqitilidu, — deydu Perwerdigar. **31** Mana, Men sanga qarshidurmen, i körenglep ketkuchi, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — chünki séning kününg, yeni Men yéninggha yéqin kélip jazalaydighan kün yétip keldi; **32** körenglep ketkuchi putliship yiqilidu, héchkim uni qaytidin yölep turghuzmaydu; berheq, Men uning sheherlirige ot yaqimen, u uning etrapidikilerning hemmisini köydürüp yutup kétidu. **33** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Israillar Yehudalar bilen bille ézilip xorluqni körgen; ularni esir qilghanlar ularni qattiq qamap tutqanidi; ularni qoyuwétishni ret qilghan. **34** Lékin ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi küchlüktur; samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ularning dewasini estayidilliq bilen soraydu, shuning bilen U ularning zéminigha aramliq béridu, Babildikilerge aramsizliq yetküzidu. **35** Kaldiyler üstige, Babilda turuwatqanlar üstige hemde Babilning emirliri we danishmenliri üstige qilich chüshidu, — deydu Perwerdigar; **36** qilich palchilar üstige chüshkende, ular hamaqet-exmeqlerdek körünidu; qilich ularning palwanliri üstige chüshüp, ular patiparaq bolup kétidu; **37** qilich ularning atliri üstige, jeng harwiliri üstige, ularning sepliride turghan barliq yat leshkerler üstige chüshidu, ular ayallardek bolidu; qilich xeziniliri üstige chüshidu, ular bulang-talang qilinidu. **38** Qurghaqchiliq ularning suliri üstige chüshüp, ular qurup kétidu; bularning sewebi zémini oyma butlargha tolup, ular qorqunchluq mebudlar tüpeylidin telwiship ketken. **39** Shunga chöldiki janiwarlar we chilböriler birlikte shu yerde turidu; shu yerde huwqushlar makanlishidu; u menggüge ademzatsiz bolidu, dewrdin-dewrge héch ahalilik bolmaydu. **40** Xuda Sodom we Gomorrani etrapidiki sheherliri bilen bille örüwetkinidek, héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu, — deydu Perwerdigar. **41** — Mana, shimaldin bir xelq, ulugh bir el chiqip kélidu; yer yüzining chet-chetliridin nurghun padishahlar qozghilidu. **42** Ular oqya hem neyzini tutup qorallinidu; ular wehshiy, héch rehim körsetmeydighan bolidu; atlirigha min'gende ularning awazliri déngizdek shawqunlaydu; ular jengge atlatqan ademlerdek sep-sep bolup, sanga hujum qilmaqchi, i Babil qizi! **43** Babil padishahi ularning xewirini anglapla qolliri titrep boshap kétidu; ghem-qayghu uni tutidu, tolghaqqa chüshken ayaldek azablar uni bésiwalidu. **44** Mana, Iordan deryasi boyidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki qoylarni tarqatqan bir shirdek Men Babildikilerni beder qachquzimen. Emdi kimni xalisam Men uni uning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiralaydu? Méning aldimda turalaydighan pada baqquchi barmu? **45** Shunga Perwerdigarning Babilni jazalashtiki meqsitini, shuningdek kaldiylerning zéminini jazalash niyitini anglanglar: Ularning kichiklirimu tartip épkétilidu; berheq, qilmishliri tüpeylidin [Perwerdigar] uning yayliqini weyrane qilidu. **46** Babilning ishghal qilin'ghanliqini anglap yer yüzi tewrinip kétidu; uning nale-peryadi barliq ellergiche anglinidu.

51 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Babilni soqidighan hem «Leb-kamay»da turuwatqanlarni soqidighan bitchit qilghuchi shamalni qozghap chiqirimen; **2** Men Babilgha yat ademlerni ewetimen; ular uni soruwétidu, zéminini yer bilen yeksan qiliwétidu; uning béshigha külpet chüshken künide ular uninggha terep-tereptin qarshilishishqa kélidu. **3** Uning oqyachilirigha kirichni tartqudek, ornidin turghuchilargha dubulgha-sawut kiygüdek purset bermenglar; uning yigitlirining héchqaysisini ayap qoymanglar; uning pütkül qoshunini bitchit qilinglar. **4** Kaldiylerning zéminida sanjilghanlar, kochilirida qilichlan'ghanlar yiqilsun! **5** Chünki Israil yaki Yehudamu öz Xudasi teripidin, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar teripidin tashliwétilgen emes; chünki [Babilning] zémini Israildiki Muqeddes Bolghuchi aldida sadir qilghan gunah bilen tolghandur. **6** [Barliq eller], Babil ichidin qéchinglar, öz jéninglarni élip beder qéchinglar! Uning qebihlikige chétilip qélip halak bolmanglar; chünki bu Perwerdigarning qisas alidighan waqtidur; U qilmishini öz béshigha qayturidu. **7** Babil Perwerdigarning qolidiki pütkül jahanni mest qilghuchi altun qedeh bolghan; eller uning sharibidin ichken; eller shuning bilen sarang bolup ketken. **8** Babil tuyuqsiz

yiqilip bitchit bolidu; uninggha ah-zar kötürünglar!
Uning azabliri üchün tutiya élinglar; u belkim
saqaytilarmikin? 9 — «Biz Babilni saqaytmaqchiduq,
lékin u saqaymidi; uningdin waz kéchip hemmimiz öz
yurtimizgha qaytayli; chünki uning üstige chiqirilidighan
höküm jazasi asman'gha taqiship, kökke yétidu». 10 —
«Perwerdigar heqqaniyliqimizni barliqqa keltürgendur;
kéleyli, Zionda Perwerdigar Xudayimizning qilghan
ishini jakarlayli!» 11 — Oqlarni uchlanglar! Qalqanlarni
tutunglar! Perwerdigar Médianing padishahlirining
rohini urghutti; chünki Uning niyiti Babilgha qarshidur,
uni berbat qilish üchündur; bu Perwerdigarning qisasidur,
yeni Uning ibadetxanisi üchün alghan qisasidur. 12
Babilning sépillirigha qaritip jeng tughini kötürünglar;
közetni téximu chingraq qilinglar, közetchilerni [Babilni
chöriditip] septe turghuzunglar; böktürme qoyunglar;
chünki Perwerdigar Babildikilerning jazasi toghruluq
némilerni dégen bolsa, U shuni könglide pemlep, uni
ada qilidu. 13 — I elwek sular üstide turghuchi, bayliqliri
nurghun bolghuchi, ejiling yétip keldi, jéning ölchinip
üzülüsh waqti toshti. 14 Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Özi bilen qesem qilip: «Top-top
chéketkilerdek Men séni ademler bilen toldurimen; ular
séning üstüngdin ghelibe tentenilirini kötüridu» dédi. 15
— U bolsa yer-zéminni küch-qudriti bilen yasap, Alemni
danaliqi bilen berpa qilip, Asmanlarni eqil-parasiti bilen
yayghuchidur; 16 U awazini qoyuwetse, asmanlarda
sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-tumanlarni
örlitidu; U yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilip
békitidu, Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. 17 Bu
[butpereslerning] herbiri eqilsiz, bilimdin mehrumlardur;
Herbir zerger özi oyghan but teripidin shermendige
qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq,
Ularda héch tiniq yoqtur. 18 Ular bimenilerdur, mazaq
obyéktidur; Ularning üstige jazalinish waqti kelgende,
ular yoqitilidu. 19 Yaqupning nésiwisi Bolghuchi bulardek
emestur; Chünki hemmini yasighuchi Shudur; Israil
bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilisidur; Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning
namidur. 20 Sen [Israil] Méning görzem, Méning jeng
qoralimdursen; Séning bilen Men ellerni bitchit qilimen,
Séning bilen padishahliqlarni tarmar qilimen; 21 Séning
bilen hem at hem at min'güchini bitchit qilimen;
Séning bilen hem jeng harwisi hem heydigüchisini
bitchit qilimen; 22 Séning bilen hem er hem ayalni
bitchit qilimen; Séning bilen hem qéri hem yashlarni
bitchit qilimen; Séning bilen hem yigit hem qizni
bitchit qilimen; 23 Séning bilen hem padichi hem
qoy padisini bitchit qilimen; Séning bilen hem déhqan
hem boyunturuqqa qétilghan kalilirini bitchit qilimen;
Séning bilen hem waliylar hem hökümranlarni bitchit
qilimen. 24 — Men köz aldinglarda Babilning hem
barliq kaldiylerning Zionda qilghan barliq rezillikini öz
béshigha chüshürüp yandurimen, — deydu Perwerdigar.
25 — Mana, Men sen [Babilgha] qarshimen, i pütkül yer
yüzini halak qilghuchi tagh; Men qolumni üstüngge
sozup, Séni tik yarlardin ghulitip, Domilitip chüshürüp,
séni köyüp tügigen bir yanar tagh qilimen, — deydu
Perwerdigar. 26 Shuning bilen ular sendin bürjek
chiqirish üchünmu tash tapalmaydu, Yaki ul üchünmu
héchyerdin tash tapalmaydu; Chünki sen menggüge
bir weyrane bolisen, — deydu Perwerdigar. 27 —
Zéminda jeng tughini kötürünglar, Eller arisida kanay
chélinglar; Babilgha jeng qilishqa ellerni teyyarlanglar;
Ararat, minni we Ashkinaz padishahliqlirini chaqirip
yighinglar; Uninggha hujum qilghuchi qoshunlargha
bir serdar békitinglar; Atlarni top-top chéketke
léchinkiliridek zémin'gha türkümlep chiqiringlar;
28 Uninggha jeng qilishqa ellerni teyyarlanglar,
— Médialiqlarning padishahliri, waliyliri we barliq
hökümdarlirini, shundaqla u höküm sürgen zéminlarning
barliq ademlirini teyyarlanglar! 29 Shuning bilen
yer yüzi tewrinip azablinidu; chünki Perwerdigarning
Babilgha qarshi baghlighan niyetliri, yeni Babilning
zéminini héch adem turmaydighan chöl-bayawan
qiliwétish niyiti emelge ashmay qalmaydu. 30 Babildiki
palwanlar urushtin qol üzidu; Ular qorghanlirida
amalsiz olturidu; Ularning dermani qalmaydu, Ular
ayallardek bolup qalidu; Uning turalghulirigha ot
qoyulidu; Derwaza salasunliri sundurulidu. 31 Yügürüp
kéliwatqan bir chaparmen yene bir chaparmen'ge,
bir xewerchi yene bir xewerchige Babil padishahining
aldidila uchriship qélip uninggha: — «Silining pütkül
sheherliri u chettin bu chetkiche ishghal qilindi;
32 Derya kéchikliri igiliwélindi, Qomushluqlar otta
köydürüldi, Palwanliri dekke-dükkige chüshüshti!» —
dep jakarlishidu. 33 Chünki samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq
deydu: — Babilning qizi tekshilinip chingdilidighan waqti
bolghan xamandek bésilidu; Birdemdila, uning hosuli
orulidighan waqti yétip bolidu! 34 Zionda turghuchi
qiz: — «Babil padishahi Néboqadnesar méni yutup,
Méni ghajilap ezgen; U ichimni boshitilghan qachidek
qilip qoyghan; U ejdihadek méni yutup, Özini nazu-
németlirim bilen toyghuzghan, Méni quruqdap pak-
pakiz qiliwetken. Manga, méning ténimge qilghan
zorawanliqi Babilning béshigha chüshürülsun» —
deydu, We Yérusalém: «Méning qanlirim Kaldiyede
turghuchilarning béshigha tökülsun» — deydu. 36
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
séning dewayingni soraymen, Sen üchün qisas alimen;
Men uning déngizini qurutimen, buliqini qaghjiritimen.
37 Babil bolsa döwe-döwe xarabiler, Chilbörilerning
turalghusi bolidu; Zémini ademni dehshet basidighan
hem daim ush-ush qilinidighan obyékt bolidu, Héch
adem shu yerde turmaydu. 38 Ularning hemmisi
yash shirlardek huwlishidu, Arslanlardek bir-birige
xiris qilishidu; 39 Ularning keypiyati qizip ketkende,
Men ularga bir ziyapet teyyarlap qoyimenki, ularni
mest qiliwétimen; shuning bilen ular yayrap-yashnap
kétidu, — andin menggüge uyqugha gherq bolup,
qaytidin héch oyghanmaydu, — deydu Perwerdigar. 40
Boghuzlashqa yétiligen qozilardek we bille yétilen'gen
qochqarlar hem tékilerdek Men ularni boghuzlashqa
chüshürimen. 41 Shéshaqning ishghal qilin'ghanliqigha
qara! Pütkül yer yüzining pexrining tutulghanliqigha
qara! Babilning eller arisida ademni dehshet basidighan
obyékti bolghanliqigha qara! 42 Déngiz Babil üstidin
örlep ketti; U nurghunlighan dolqunlar bilen gherq
boldi. 43 Uning sheherliri ademni dehshet basidighan
obyékt, Qaghjiraq yer, bir chöl, héchkim turmaydighan
zémin boldi; Héchqandaq insan balisi qaytidin shu

yerlerdin ötmeydu. **44** Men Babilda Belni jazalaymen;
Men uning aghzidin yutuwalghinini yanduriwalimen;
Eller qaytidin uninggha qarap éqip kélishmeydu; Berheq,
Babilning sépili ghulap kétidu. **45** Uning otturisidin
chiqinglar, i xelqim! Herbiringlar Perwerdigarning qattiq
ghezipidin öz jéninglarni élip beder qéchinglar! **46** Siler
zéminda angliniwatqan pitne-ighwadin yürikinglarni
su qilmanglar we qorqmanglar; Bu yil bir pitne-ighwa,
kéler yili yene bir pitne-ighwa chiqidu; Zéminda zulum-
zorawanliq partlaydu, hökümdarlar hökümdarlargha
qarshi chiqidu. **47** Shunga mana, shu künler kéliduki,
Men Babildiki oyma mebudlarni jazalaymen; Shuning
bilen uning pütkül zémini xijaletke qaldurulidu, Uningda
öltürülgenler uning ichide yiqilidu; **48** Shuning bilen
asman we zémin we ularda bar bolghanlar Babil
üstidin shadliqtin yangraydu; Chünki shimaldin halak
qilghuchilar uninggha jeng qilishqa kélidu — deydu
Perwerdigar. **49** Babil tüpeylidin pütkül yer yüzidiki
öltürülgenler yiqilghandek, Babil Israilda öltürülgenler
tüpeylidin Babil yiqilmay qalmaydu. **50** Qilichtin
qachqanlar, yiraq kétinglar, hayal bolmanglar; Chet
yerlerdin Perwerdigarni séghininglar, Yérusalémni
ésinglargha keltürünglar. **51** «Biz xijaletke qalduq,
chünki haqaretke uchriduq; Shermendichiliktin yüzimiz
töküldi; Chünki yat ademler Perwerdigarning öyidiki
muqeddes jaylargha bésip kirdi!». **52** Shunga shu
künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men uningdiki
oyma mebudlarni jazalaymen; Uning pütkül zémini
boyida yarilinip jan helqumida ingrishidu. **53** Babil
asmanlargha kötürülgen bolsimu, Uning yuqiri istihkam-
qorghini mustehkemlen'gen bolsimu, Lékin Méningdin
uninggha halak qilghuchilar yétip baridighan boldi,
— deydu Perwerdigar. **54** Babildin nale-peryadning
awazi, Kaldiylerning zéminidin zor halaketning sadasi
kötürülidu. **55** Chünki Perwerdigar Babilni halak
qilmaqchi bolidu; U uningdin warang-churunglirini
yoqitidu; Sularning dolqunliri örkeshlewatqan sulardek
sharqiraydu, Ularning awazi shawqunlap kélidu. **56**
Chünki halak qilghuchi uninggha, yeni Babilgha
jeng qilishqa kélidu, Shuning bilen uning palwanliri
esirge chüshidu; Ularning oqyaliri sundurulidu; Chünki
Perwerdigar — qisaslar alghuchi Tengridur; U yamanliqni
yandurmay qalmaydu. **57** — Men uning emirliri,
danishmenliri, waliyliri, hökümdarliri we palwanlirini
mest qilimen; Ular menggüge uxlaydu we qaytidin
héch oyghanmaydu — deydu Padishah, — Nami samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **58** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Babilning keng sépilliri yer bilen yeksan
qilinidu, Uning égiz derwaziliri pütünley köydürülidu;
Shuning bilen ellerning jan tikip tapqan méhniti
bihude bolidu, El-yurtlarning özlirining japaliq ejiri
peqet otqa yéqilghu bolidu. **59** Yehuda padishahi
Zedekiya textke olturghan tötinchi yili, Babilgha
barghinida Mahséyahning newrisi, Nériyaning oghli
Séraya Zedekiyagha hemrah bolup barghan (Séraya
bash ghojidar idi). Yeremiya peyghember uninggha
söz tapilighan. **60** Yeremiya oram qeghezge Babilning
béshigha chüshidighan barliq külpetlerni, — yeni Babil
toghruluq pütüklük bu barliq sözlerni yazghanidi; **61**
we Yeremiya Sérayagha mundaq dédi: — Sen Babilgha
yétip barghanda, bu sözlerning hemmisini oqup chiqip
we: — **62** «Perwerdigar, Sen bu jay toghruluq: — Men
uni yeksan qilimenki, uningda héchkim, ne insan ne
haywan turmaydighan, menggüge bir weyrane bolidu
— dégensen» — deysen; **63** shundaq qilip bu yazmini
oqup chiqqandin kéyin, uninggha tash téngip, Efrat
deryasining otturisigha chörüwet, **64** we: «Men uning
üstige chüshürmekchi bolghan külpetler tüpeylidin,
Babil [shu tashqa] oxshashla gherq bolup qaytidin
örlimeydu; ular halidin kétidu» — deysen. Yeremiyaning
sözliri mushu yerde tügidi.

52 Zedekiya Yehudagha padishah bolghanda yigirme
bir yéshida idi; u Yérusalémda on bir yil höküm
sürdi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup,
ismi Hamutal idi. **2** U [padishah] Yehoakimning
qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil ishlarni
qildi. **3** Perwerdigarning Yérusalémgha hem Yehudagha
qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz
huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta, töwendiki
ishlar yüz berdi. Birinchidin, Zedekiya Babil padishahigha
isyan kötürdi. **4** Shundaq boldiki, uning seltenitining
toqquzinchi yili oninchi ayning oninchi künide Babil
padishahi Néboqednesar pütkül qoshunigha yétekchilik
qilip Yérusalémgha hujum qilishqa keldi; ular uni
qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida qasha-
poteylerni qurushti. **5** Shuning bilen sheher Zedekiyaning
on birinchi yilighiche muhasiride turdi. **6** Shu yili tötinchi
ayning toqquzinchi küni sheherde éghir qehetchilik
hemmini basqan we zémindikiler üchünmu héch ash-
ozuq qalmighanidi. **7** Sheher sépili bösüldi; barliq
jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kéchide
sheherdin beder tikiwétishti. Ular padishah baghchisigha
yéqin «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin kétishti
(Kaldiyler bolsa sheherning hemme teripide bar idi).
Ular [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ni boylap
qéchishti. **8** Lékin Kaldiylerning qoshuni padishahni
qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyagha yétishti; uning
pütün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. **9** We ular
padishahni tutup, Xamat zéminidiki Riblah shehirige,
Babil padishahining aldigha apardi; u [shu yerde] uning
üstidin höküm chiqardi. **10** Babil padishahi Zedekiyaning
oghullirini uning köz aldida qetl qildi; u Yehudaning
barliq emirlirinimu Riblah shehiride qetl qildi; **11**
andin Zedekiyaning közlirini oyuwetti; Babil padishahi
uni mis kishenler bilen baghlap Babilgha élip kélip,
ölgüche zindan'gha qamap qoydi. **12** Beshinchi ayning
oninchi künide (bu Babil padishahi Néboqadnesarning
on toqquzinchi yili idi) Babil padishahining xizmitide
bolghan, pasiban bégi Nébuzar-Adan Yérusalémgha
yétip keldi. **13** U Perwerdigarning öyini, padishahning
ordisini we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti;
barliq beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti.
14 We pasiban bégi yétekchilikidiki Kaldiylerning
pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini
örüwetti. **15** Pasiban bégi Nébuzar-Adan zémindiki
eng namrat kishilerdin bir qismini, sheherde qalghan
bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke qéchip teslim
bolghanlarni we qalghan hünerwenlerni esir qilip
ularni élip ketti. **16** Lékin pasiban bégi Nébuzar-Adan
zémindiki eng namratlarning bir qismini üzümzarliqlarni

perwish qilishqa we tériqchiliq qilishqa qaldurdi. **17**
Kaldiyler Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan
ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning
öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni chéqip, barliq
mislirini Babilgha élip ketti. **18** Ular yene [ibadette
ishlitilidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar,
qachilar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barliq
eswablarni élip ketti; **19** daslar, xushbuydanlar, qachilar,
küldanlar, chiraghdanlar, piyaliler we jam-qedehlerni
bolsa, altundin yasalghan bolsimu, kümüshtin yasalghan
bolsimu, ularning hemmisini pasiban bégi élip ketti. **20**
Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üchün mistin
yasatqan ikki tüwrük we «déngiz», shundaqla uning
tegiliki bolghan on ikki buqini u élip ketti; chünki
bu mis saymanlarning éghirliqini ölchesh mumkin
emes idi. **21** Ikki tüwrük bolsa, herbirining égizliki on
sekkiz gez, aylanmisi on ikki gez kéletti; herbirining
ichi kawak bolup, misning qélinliqi töt barmaq idi. **22**
Tüwrükning üstidiki béshi bolsa mis bolup, égizliki besh
gez idi; uning pütün aylanmisi tor sheklide hem anar
nusxisi bilen bézelgenidi, hemmisi mistin idi; ikkinchi
tüwrükmu uninggha oxshash bolup, umu anar nusxisi
bilen bézelgenidi. **23** Herbir tüwrükning béshining
yanlirida toqsan alte anar nusxisi bar idi; torda jemiy
bolup yüz anar nusxisi bar idi. **24** Pasiban bégi Nébuzar-
Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya
we ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi.
25 U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat
emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin
yettini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni
qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish
neper yerlik kishini tutti. **26** Pasiban bégi Nébuzar-
Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha
élip bardi. **27** Babil padishahi Xamat zéminidiki Riblahda
bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu yol bilen Yehuda
öz zéminidin sürgün qilindi. **28** Néboqadnesar sürgün
qilghan kishilerning sani mundaq idi: — yettinchi yili
üch ming yigirme üch Yehudiy; **29** Néboqadnesarning
on sekkizinchi yili u Yérusalémdin sekkiz yüz ottuz
ikki kishini sürgün qildi; **30** Néboqadnesarning yigirme
üchinchi yili pasiban bégi Nébuzar-Adan Yehudiylardin
yette yüz qiriq besh kishini sürgün qildi; jemiy bolup
sürgün qilin'ghanlarning sani töt ming alte yüz kishi
idi. **31** Shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin
sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi ayning
yigirme beshinchi küni shu ish yüz berdi: Ewil-Mérodaq
Babilgha padishah bolghan birinchi yili, u Yehuda
padishahi Yehoakinning qeddini kötürüp, uni zindandin
chiqardi; **32** u uninggha mulayim söz qilip, uning
ornini Babilda uning bilen birge turghan bashqa
padishahlarning ornidin yuqiri qildi; **33** shuning bilen
Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip, ömrining
qalghan herbir künide herdaim padishah bilen bille
hemdastixan bolushqa muyesser boldi. **34** Uning nésiwisi
bolsa, Babil padishahining uninggha béghishlighan
daimliq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni u uninggha
taki alemdin ötkiche ömrining herbir küni muyesser
qilin'ghan.

Yeremiyaning yigha-zarliri

1 (Alef) Ah! Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher,
Hazir shunche yigane olturidu! Eller arisida katta
bolghuchi, Hazir tul xotundek boldi! Ölkiler üstidin
höküm sürgen melike, Hashargha tutuldi! **2** (Bet) U
kéchiche achchiq yigha kötürmekte; Mengzide köz
yashliri taramlimaqta; Ashniliri arisidin, Uninggha teselli
béridighan héchbiri yoqtur; Barliq dostliri uninggha
satqunluq qildi, Ular uninggha düshmen bolup ketti.
3 (Gimel) Yehuda jebir-japa hem éghir qulluq astida,
Sürgünlükke chiqti; U eller arisida musapir boldi, Héch
aram tapmaydu; Uni qoghlighuchilarning hemmisi,
Uninggha yétishiwélip, uni tar yolda qistaydu; **4** (Dalet)
Héchkim héytlargha kelmigenliki tüpeylidin, Zion'gha
baridighan yollar matem tutmaqta. Barliq qowuqliri
chölderep qaldi, Kahinliri ah-zar kötürmekte, Qizliri derd-
elem ichididur; Özi bolsa, Qattiq azablanmaqta. **5** (Xé)
Küshendiliri uninggha xojayin boldi, Düshmenliri ronaq
tapmaqta; Chünki uning köpligen asiyliqliri tüpeylidin,
Perwerdigar uni jebir-japagha qoydi. Uning baliliri
kelmeske ketti, Küshendisige esir bolup sürgün boldi. **6**
(Waw) Barliq hörmet-shöhriti Zionning qizidin ketti;
Emirliri yaylaqni tapalmighan kiyiklerdek boldi; Ularning
owchidin özini qachurghudek héch dermani qalmidi. **7**
(Zain) Xarlan'ghan, sergerdan bolghan künliride, Xelqi
küshendisining qoligha chüshken, Héchkim yardem
qolini sozmighan chaghda, Yérusalém qedimde özige
tewe bolghanlirini, Qimmetlik bayliqlirini yadigha
keltürmekte; Küshendiliri uninggha mesxirilik qaraytti;
Küshendiliri uning nabut bolghanliqini mesxire qilishti.
8 (Xet) Yérusalém eshedديy éghir gunah sadir qilghan;
Shuning bilen u haram boldi; Uning yalingachliqini
körgechke, Uni hörmetligenler hazir uni kemsitidu;
Uyatta, uh tartqiniche u keynige buruldi. **9** (Tet)
Uning öz heyzliri éteklirini bulghiwetti; U aqiwitini
héch oylimighandur; Uning yiqilishi ajayib boldi;
Uninggha teselli bergüchi yoqtur; — «Ah Perwerdigar,
xarlan'ghinimgha qara! Chünki düshmen [halimdin]
maxtinip ketti!» **10** (Yod) Küshendisi qolini uning
qimmetlik nersiliri üstige sozdi; Özining muqeddes
jayigha ellerning bésip kirgenlikini kördi; Sen esli
ularni ibadet jamaitingge «kirishke bolmaydu» dep
men'i qilghan'ghu! **11** (Kaf) Bir chishlem nan izdep,
Uning xelqining hemmisi uh tartmaqta; Jénini saqlap
qélish üchünla, Ular qimmetlik nersilirini ashliqqa
tégishti. «Ah Perwerdigar, qara! Men erzimes sanaldim.
12 (Lamed) Ey ötüp kétiwatqanlar, Bu siler üchün
héch ish emesmu? Qarap baq, méning derd-elimimdek
bashqa derd-elem barmidu? Perwerdigar otluq ghezipini
chüshürgen künide, Uni méning üstümge yüklidi. **13**
(Mem) U yuqiridin ot yaghdurdi, ot söngeklirimdin
ötüp köydürdi. U ularning üstidin ghelibe qildi. U
putlirim üchün tor-tuzaqni qoyup qoydi, Méni keynimge
yandurdi, U méni nabut qildi, Kün boyi U méni
zeipleshtürdi. **14** (Nun) Asiyliqlirim boyunturuq bolup
boynumgha baghlandi; Qolliri tanini ching chigip
chemberchas qiliwetti; Asiyliqlirim boynumgha artildi;
U dermanimni mendin ketküzdi; Reb méni men qarshiliq
körsitelmeydighanlarning qollirigha tapshurdi. **15**
(Sameq) Reb barliq baturlirimni otturumdila yerge
uruwetti; U méning xil yigitlirimni ézishke, Üstümdin
höküm chiqirishqa kéngesh chaqirdi. Reb goya üzüm
kölchikidiki üzümlerni cheyligendek, Yehudaning pak
qizini cheyliwetti. **16** (Ayin) Mushular tüpeylidin
taramlap yighlimaqtimen; Méning közlirim, méning
közlirimdin su éqiwatidu; Manga teselli bergüchi,
jénimni eslige keltürgüchi mendin yiraqtur; Balilirimning
köngli sunuqtur, Chünki düshmen ghelibe qildi. **17**
(Pé) Zion qolini sozmaqta, Lékin uninggha teselli
bergüchi yoq; Perwerdigar Yaqup toghruluq perman
chüshürdi — Qoshniliri uning küshendiliri bolsun!
Yérusalém ular arisida nijis nerse dep qaraldi. **18**
(Tsade) Perwerdigar heqqaniydur; Chünki men Uning
emrige xilapliq qildim! Ey, barliq xelqler, anglanglar!
Derdlirimge qaranglar! Pak qizlirim, yash yigitlirim
sürgün boldi! **19** (Kof) Ashnilirimni chaqirdim, Lékin
ular méni aldighanidi; Jan saqlighudek ozuq-tülük
izdep yürüp, Kahinlirim hem aqsaqallirim sheherde
nepestin qaldi. **20** (Resh) Qara, i Perwerdigar, chünki
azar chékiwatimen! Heddidin ziyade asiyliq qilghinim
tüpeylidin, Ich-baghrim qiyniliwatidu, Yürikim örtilip
ketti. Sirtta qilich [anisini balisidin] juda qildi, Öylirimde
bolsa ölüm-waba höküm sürmekte! **21** (Shiyn) [Xeqler]
ah-zarlirimni anglidi; Lékin teselli bergüchim yoqtur;
Düshmenlirimning hemmisi külpitimdin xewerdar bolup,
Bu qilghiningdin xushal boldi; Sen jakarlighan künni
ularning béshigha chüshürgeysen, Shu chaghda ularning
hali méningkidek bolidu. **22** (Taw) Ularning barliq
rezillikini köz aldinggha keltürgeysen, Barliq asiyliqlirim
üchün méni qandaq qilghan bolsang, Ularghimu shundaq
qilghaysen; Chünki ah-zarlirim nurghundur, Qelbim
azabtin zeipliship ketti!

2 (Alef) Reb ghezep buluti bilen Zion qizini shundaq
qaplidi! U Israilning sherep-julasini asmandin yerge
chörüwetti, Ghezipi chüshken künide Öz textiperini
héch éside qaldurmidi. **2** (Bet) Reb Yaqupning barliq
turalghulirini yutuwetti, héch ayimidi; U qehri bilen
Yehudaning qizining qel'e-qorghanlirining hemmisini
ghulatti; U padishahliqni emirliri bilen nomusqa
qoyup, Yer bilen yeksan qiliwetti. **3** (Gimel) U qattiq
ghezepte Israilning hemme münggüzlirini késiwetti;
Düshmenni tosughan ong qolini Uning aldidin tartiwaldi;
Lawuldap köygen öz etrapini yep ketküchi ottek,
U Yaqupni köydürüwetti. **4** (Dalet) Düshmendek U
oqyasini kerdi; Uning ong qoli étishqa teyyarlan'ghanidi;
Közige issiq körün'genlerning hemmisini küshendisi
kebi qirdi; Zion qizining chédiri ichide, Qehrini
ottek yaghdurdi; **5** (Xé) Reb düshmendek boldi; U
Israilni yutuwaldi, Ordilirining hemmisini yutuwaldi;
Uning qel'e-qorghanlirini yoqatti, Yehudaning qizida
matem we yigha-zarlarni köpeytti. **6** (Waw) U Uning
kepisini baghchini pachaqlatqandek pachaqlatti; U
ibadet sorunlirini yoqitiwetti; Perwerdigar Zionda
héyt-bayramlar hem shabatlarni [xelqining] ésidin
chiqiriwetti; Ghezep oti bilen padishah hem kahinni
chetke qéqiwetti. **7** (Zain) Reb qurban'gahini tashliwetti,
Muqeddes jayidin waz kechti; U Ziondiki ordilarning
sépillirini düshmenning qoligha tapshurdi; Hetta

Perwerdigarning öyide, Ular héyt-ayem künidikidek
tentene qilishti! **8** (Xet) Perwerdigar Zion qizining
sépilini chéqiwétishni qarar qilghan; U uninggha [halak]
ölchem tanisini tartip qoyghan; U qolini chéqishtin héch
üzmidi; U hem istihkamlarni hem sépilni zarlatti; Ikkisi
teng halsirap qayghurmaqta. **9** (Tet) Uning derwaziliri
yer tégige gherq bolup ketti; U uning tömür-taqaqlirini
pare-pare qiliwetti. Padishahi hem emirliri eller
arisigha palandi; Tewrattiki terbiye-yolyoruq yoqap ketti,
Peyghemberliri Perwerdigardin wehiy-körünüshlerni
izdep tapalmaydu. **10** (Yod) Zion qizining aqsaqalliri,
Yerde zuwan sürmey olturmaqta; Ular bashlirigha
topa-chang chéchishti; Ular bélige böz yögiwélishti;
Yérusalémning pak qizlirining bashliri yerge kirip
ketküdek boldi. **11** (Kaf) Méning közlirim taramlighan
yashlirimdin halidin ketti; Ichi-baghrilirim zerdapgha
toldi; Jigirim yer yüzige tökülüp pare-pare boldi, Chünki
xelqimning qizi nabut qilindi, Chünki sheher kochilirida
narsidiler hem bowaqlar hoshsiz yatmaqta. **12** (Lamed)
Ular sheher kochilirida yarilan'ghanlardek halidin
ketkende, Anilirining quchiqida yétip jan talashqanda,
Anilirigha: «Yémek-ichmek nede?» dep yalwurushmaqta.
13 (Mem) Men derdingge guwahchi bolup, séni
némige oxshitarmen? Séni némige sélishturarmen, i
Yérusalém qizi? Sanga teselli bérishte, némini sanga
teng qilarmen, i Zionning pak qizi? Chünki séning
yarang déngizdek cheksizdur; Kim séni saqaytalisun?
14 (Nun) Peyghemberliringning sen üchün körgenliri
bimenilik hem exmeqliqtur; Ular séning qebihlikingni
héch ashkare qilmidi, Shundaq qilip ular sürgün
bolushungning aldini almidi. Eksiche ularning sen üchün
körgenliri yalghan bésharetler hem ézitquluqlardur. **15**
(Sameq) Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga
qarap chawaklishidu; Ular ushqirtip Yérusalémning
qizigha bash chayqashmaqta: — «Güzellikning jewhiri,
pütkül jahanning xursenliki» dep atalghan sheher
mushumidu?» **16** (Pé) Barliq düshmenliring sanga
qarap aghzini yoghan échip [mazaq qilmaqta], Ush-
ush qiliship, chishlirini ghuchurlatmaqta; Ular: «Biz uni
yutuwalduq! Bu berheq biz kütken kündur! Biz buni öz
közimiz bilen körüshke muyesser bolduq!» — démekte.
17 (Ayin) Perwerdigar Öz niyetlirini ishqa ashurdi;
Qedimdin tartip Özining békitken sözige emel qildi; U
héch rehim qilmay ghulatti; U düshmenni üstüngdin
shadlandurdi; Küshendiliringning münggüzini yuqiri
kötürdi. **18** (Tsade) Ularning köngli Rebge nida qilmaqta!
I Zion qizining sépili! Yashliring deryadek kéche-
kündüz aqsun! Özüngge aram berme; Yash tamchiliring
taramlashtin aram almisun! **19** (Kof) Tün kéchide
ornungdin tur, Kechte jések bashlinishi bilen nida qil!
Könglüngni Rebning aldigha sudek tök; Narsidiliringning
hayati üchün uninggha qolliringni kötür! Ular barliq
kochiliring doqmushida qehetchiliktin halidin ketmekte.
20 (Resh) Qara, i Perwerdigar, oylap baqqaysen, Sen
kimge mushundaq muamile qilip baqqan?! Ayallar
öz méwiliri — erke bowaqlirini yéyishke bolamdu?
Kahin hem peyghemberni Rebning muqeddes jayida
öltürüshke bolamdu?! **21** (Shiyn) Yashlar hem qérilar
kochilarda yétishmaqta; Pak qizlirim we yash yigitlirim
qilichlinip yiqildi; Ularni gheziping chüshken künide
qirdingsen; Ularni héch ayimay soydungsen. **22** (Taw)
Sen héyt-bayram künide jamaetni chaqirghandek, Méni
terep-tereplerdin bésishqa wehimilerni chaqirding;
Perwerdigarning ghezep künide qachqanlar yaki tirik
qalghanlar yoq idi; Özüm erkilitip chong qilghanlarni
düshminim yep ketti.

3 (Alef) Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum
körgen ademdurmen. **2** Méni U heydiwetti, Nurgha
emes, belki qarangghuluqqa mangdurdi; **3** Berheq, U kün
boyi qolini manga qayta-qayta hujum qildurdi; **4** (Bet)
Etlirimni we térilirimni qaqshal qiliwetti, Söngeklirimni
sunduruwetti. **5** U manga muhasire qurdi, Öt süyi
we japa bilen méni qapsiwaldi. **6** U méni ölgili uzun
bolghanlardek qapqarangghu jaylarda turushqa mejbur
qildi. **7** (Gimel) U méni chiqalmaydighan qilip chitlap
qorshiwaldi; Zenjirimni éghir qildi. **8** Men warqirap
nida qilsammu, U duayimni héch ishtimidi. **9** U
yollirimni jipsilashqan tash tam bilen tosuwaldi, Chighir
yollirimni egri-toqay qiliwetti. **10** (Dalet) U manga paylap
yatqan éyiqtek, Pistirmida yatqan shirdektur. **11** Méni
yollirimdin burap tétma-titma qildi; Méni tügeshtürdi.
12 U oqyasini kérip, Méni oqining qarisi qildi. **13**
(Xé) Oqdénidiki oqlarni böreklirimge sanjitquzdi. **14**
Men öz xelqimge reswa obyékti, Kün boyi ularning
mesxire naxshisining nishani boldum. **15** U manga
zerdabni toyghuche yutquzup, Kekre süyini toyghuche
ichküzdi. **16** (Waw) U chishlirimni shéghil tashlar
bilen chéqiwetti, Méni küllerde tüguldürdi; **17** Jénim
tinch-xatirjemliktin yiraqlashturuldi; Arambexshning
néme ikenlikini untup kettim. **18** Men: «Dermanim
qalmidi, Perwerdigardin ümidim qalmidi» — dédim.
19 (Zain) Méning xar qilin'ghanlirimni, sergedan
bolghanlirimni, Emen we öt süyini [yep-ichkinimni]
ésingge keltürgeysen! **20** Jénim bularni herdaim
eslewatidu, Yerge kirip ketküdek bolmaqta. **21** Lékin
shuni könglümge keltürüp esleymenki, Shuning bilen
ümid qaytidin yanidu, — **22** (Xet) Mana, Perwerdigarning
özgermes méhribanliqliri! Shunga biz tügeshmiduq;
Chünki Uning rehimdilliqlirining ayighi yoqtur; **23** Ular
her seherde yéngilinidu; Séning heqiqet-sadiqliqing
tolimu moldur! **24** Öz-özümge: «Perwerdigar méning
nésiwemdur; Shunga men Uninggha ümid baghlaymen»
— deymen. **25** (Tet) Perwerdigar Özini kütkenlerge, Özini
izdigen jan igisige méhribandur; **26** Perwerdigarning
nijatini kütüsh, Uni sükü t ichide kütüsh yaxshidur.
27 Ademning yash waqtida boyunturuqni kötürüshi
yaxshidur. **28** (Yod) U yégane bolup sükü t qilip oltursun;
Chünki Reb buni uninggha yüklidi. **29** Yüzini topa-
tupraqqa tegküzsun, — Éhtimal, ümid bolup qalar? **30**
Mengzini urghuchigha tutup bersun; Til-ahanetlerni
toyghuche ishitsun! **31** (Kaf) Chünki Reb ebedil-ebed
insandin waz kechmeydu; **32** Azar bergen bolsimu,
Özgermes méhribanliqlirining molluqi bilen ichini
aghritidu; **33** Chünki U insan balilirini xar qilishni
yaki azablashni xalighan emestur. **34** (Lamed) Yer
yüzidiki barliq esirlerni ayagh astida yanjishqa, **35**
Hemmidin Aliy Bolghuchining aldida ademni öz heqqidin
mehrum qilishqa, **36** Insan'gha öz dewasida uwal
qilishqa, — Reb bularning hemmisige guwahchi emesmu?
37 (Mem) Reb uni buyrumighan bolsa, Kim déginini
emelge ashuralisun? **38** Külpetler bolsun, bext-saadet

bolsun, hemmisi Hemmidin Aliy Bolghuchining aghzidin
kelgen emesmu? **39** Emdi tirik bir insan néme dep
aghrinidu, Adem balisi gunahlirining jazasidin néme
dep waysaydu? **40** (Nun) Yollirimizni tekshürüp sinap
bileyli, Perwerdigarning yénigha yene qaytayli; **41**
Qollirimizni könglimiz bilen bille ershtiki Tengrige
kötüreyli! **42** Biz itaetsizlik qilip sendin yüz öriduq; Sen
kechürüm qilmiding. **43** (Sameq) Sen özüngni ghezep
bilen qaplap, bizni qoghliding; Sen öltürdüng, héch rehim
qilmiding. **44** Sen Özüngni bulut bilen qaplighansenki,
Dua-tilawet uningdin héch ötelmes. **45** Sen bizni xelqler
arisida dashqal we nijaset qilding. **46** (Pé) Barliq
düshmenlirimiz bizge qarap aghzini yoghan échip [mazaq
qildi]; **47** Üstimizge chüshti alaqzadilik we ora-tuzaq,
Weyranchiliq hem halaket. **48** Xelqimning qizi nabut
bolghini üchün, Közümdin yashlar östeng bolup aqmaqta.
49 (Ayin) Közüm yashlarni üzülmey töküwatidu, Ular
héch toxtiyalmaydu, **50** Taki Perwerdigar asmanlardin
töwen'ge nezer sélip [halimizgha] qarighuche. **51** Méning
közüm Rohimgha azab yetküzmekte, Shehirimning
barliq qizlirining Hali tüpeylidin. **52** (Tsade) Manga
sewebsiz düshmen bolghanlar, Méni qushtek hedep
owlap keldi. **53** Ular orida jénimni üzmekchi bolup,
Üstümge tashni chöridi. **54** Sular béshimdin téship
aqti; Men: «Üzüp tashlandim!» — dédim. **55** (Kof)
Hangning tüwliridin namingni chaqirip nida qildim, i
Perwerdigar; **56** Sen awazimni angliding; Qutuldurushqa
nidayimgha quliqingni yupuruwalmighin! **57** Sanga
nida qilghan künide manga yéqin kelding, «Qorqma»
— déding. **58** (Resh) I reb, jénimning dewasini
özüng soriding; Sen manga hemjemet bolup hayatimni
qutquzdung. **59** I Perwerdigar, manga bolghan uwalliqni
kördüngsen; Men üchün höküm chiqarghaysen; **60** Sen
ularning manga qilghan barliq öchmenliklirini, Barliq
qestlirini kördungsen. **61** (Shiyn) I Perwerdigar, ularning
ahanetlirini, Méni barliq qestligenlirini anglidingsen,
62 Manga qarshi turghanlarning shiwirlashlirini,
Ularning kün boyi keynimdin kusur-kusur qilishqanlirini
anglidingsen. **63** Olturghanlirida, turghanlirida ularghа
qarighaysen! Men ularning [mesxire] naxshisi boldum. **64**
(Taw) Ularning qolliri qilghanliri boyiche, i Perwerdigar,
béshigha jaza yandurghaysen; **65** Ularning köngüllirini
kaj qilghaysen! Bu séning ularghа chüshidighan leniting
bolidu! **66** Ghezep bilen ularni qoghlighaysen, Ularni
Perwerdigarning asmanliri astidin yoqatqaysen!

4 (Alef) Ah! Altun shunche julasiz bolup ketti! Sap
altun shunche tutuq bolup ketti! Muqeddes öydiki
tashlar herbir kochining béshigha tökülüp chéchildi!
2 (Bet) Zionning oghulliri shunche qimmetlik, Sap
altun'gha tégishküsiz idi, Hazir sapal kozilardek,
Sapalchining qoli yasighanlirichilikmu [qimmiti yoq]
dep qariliwatidu! **3** (Gimel) Hetta chilböriler emchikini
tutup bérip balilirini émitidu; Lékin méning xelqim
chöldiki tögiqushlargha oxshash rehimsiz boldi. **4** (Dalet)
Bowaqning tili ussuzluqtin tangliyigha chaplishiwatidu;
Kichik balilar nan tilimekte, Héchkim ularghа oshtup
bermeywatidu. **5** (Xé) Nazunémetlerni yep kön'genler
kochilarda sarghiyip yüridu; Sösün kiyim kiydürülüp
chong qilin'ghanlar tézeklikni quchaqlap yétiwatidu.
6 (Waw) Xelqimning qizining qebihlikige chüshken
jaza Sodomning gunahining jazasidin éghirdur; Chünki
Sodom biraqla örüwétilgenidi, héch ademning qoli
uni qiynimighanidi. **7** (Zain) Xelqimning «Nazariy»liri
bolsa qardin sap, süttin aq, téni qizil yaqutlardin
parqiraq idi, Teqi-turqi kök yaquttek idi. **8** (Xet)
Hazir chirayliri qurumdin qara; Kochilarda kishiler
toniyalmighudek bolup qaldi; Bir tére-bir ustixan
bolup qaldi; U qaqshalliship yaghachtek bolup ketti. **9**
(Tet) Qilichta öltürülgenler qehetchilikte ölgenlerdin
bextliktur; Chünki ular qaqshal bolup ketmekte,
Tupraqning méwiliri bolmighachqa yiqitilmaqta. **10**
(Yod) Baghri yumshaq ayallar öz qolliri bilen balilirini
qaynitip pishurdi; Xelqimning qizi nabut qilin'ghinida
balilar ularning göshi bolup qaldi. **11** (Kaf) Perwerdigar
qehrini chüshürüp pighandin chiqti, Otluq ghezipini
tökti; Zionda bir ot yéqip, Uning ullirini yutuwetti. **12**
(Lamed) Yer yüzidiki padishahlar we jahanda barliq
turuwatqanlar bolsa, Ne küshende ne düshmenning
Yérusalémning qowuqliridin bösüp kiridighanliqigha
ishenmeytti. **13** (Mem) Halbuki, peyghemberlirining
gunahliri tüpeylidin, Kahnlirining qebihlikliri tüpeylidin,
Ularning [Zionda] heqqaniylarning qanlirini tökkenliki
tüpeylidin, — Bu ish [béshigha] chüshti! **14** (Nun) Hazir
ular qarghulardek kochilarda ténep yürmekte, Ular
qan'gha bulghan'ghanki, Héchkim kiyimlirige tegküchi
bolmaydu. **15** (Sameq) Xeq ularghа: «Yoqulush! Napaklar!
Yoqulush! Yoqulush, bizge tegküchi bolushma!» dep
warqirishmaqta. Ular qéchip terep-terepke sergerdan
bolup ketti; Lékin eller: «ularning arimizda turushigha
bolmaydu!» — dewatidu. **16** (Pé) Perwerdigar Özi
ularni tarqitiwetti; U ularni qayta nezirige almaydu;
Kahinlarning hörmiti qilinmidi, Yashan'ghanlarmu héch
méhribanliq körmidi. **17** (Ayin) Közimiz yardemni bihude
kütüp halidin ketti; Derweqe bizni qutquzalmighan
bir elni kütüp közet munarlirimizda turup kelduq.
18 (Tsade) Düshmenlirimiz izimizdin qoghlap yürdi;
Shunga kochilarda yürelmeyttuq; Ejilimiz yéqinlashti,
künlirimiz toshti; Chünki ejilimiz keldi! **19** (Kof)
Péyimizge chüshkenler asmandiki bürkütlerdin ittik;
Taghlardimu bizni qoghlap yügürdi, Bayawandimu bizni
böktürmide paylashti. **20** (Resh) Jénimizning nepisi
bolghan, Perwerdigarning Mesih qilghini ularning ora-
tuzaqlirida tutuldi; Biz u toghrisida: «uning sayiside eller
arisida yashaymiz» dep oyliduq! **21** (Shiyn) I uz zéminida
turghuchi, Édomning qizi, xushal-xuram yayrighin! Lékin
bu [jaza] qedehi sangimu ötidu; Senmu mest bolisen,
yalingachlinisen! **22** (Taw) Qebihlikingning jazasigha
Xatime bérilidu, i Zion qizi; U séni sürgünlükke qayta
élip ketmeydu; Lékin, i Édom qizi, u séning qebihlikingni
jazalaydu; U gunahliringni échip tashlaydu!

5 Béshimizgha chüshkenlerni ésingge keltürgeysen,
i Perwerdigar; Qara, bizning reswachiliqta
qalghinimizni neziringge alghaysen! **2** Mirasimiz
yatlargha, Öylirimiz yaqa yurtluqlargha tapshuruldi. **3**
Biz yétim-yésirler, atisizlar bolup qalduq; Anilirimizmu
tul qaldi. **4** Ichidighan suni sétiwélishimiz kérek; Otunni
peqet pulgha alghili bolidu. **5** Bizni qoghlighuchilar tap
basturup kéliwatidu; Halsirap, héch aram tapalmaymiz.
6 Jan saqlighudek bir chishlem nanni dep, Misir hem
Asuriyege qol bérip boysun'ghanmiz. **7** Ata-bowilirimiz
gunah sadir qilip dunyadin ketti; Biz bolsaq, ularning

qebihlikining jazasini kötürüshke qalduq. **8** Üstimizdin
höküm sürgüchiler qullardur; Bizni ularning qolidin
azad qilghuchi yoqtur. **9** Dalada qilich tüpeylidin,
Nénimizni tépishqa jénimizni tewekkul qilmaqtimiz. **10**
Térimiz tonurdek qiziq, Achliq tüpeylidin qizitma bizni
basmaqta. **11** Zionda ayallar, Yehuda sheherliride pak
qizlar ayagh asti qilindi. **12** Emirler qolidin dargha ésip
qoyuldi; Aqsaqallarning hörmiti héch qilinmidi. **13** Yash
yigitler yarghunchaqta japa tartmaqta, Oghul balilirimiz
otun yüklerni yüdüp deldengship mangmaqta. **14**
Aqsaqallar sheher derwazisida olturmas boldi; Yigitler
neghme-nawadin qaldi. **15** Shad-xuramliq könglimizdin
ketti, Ussul oynishimiz matemge aylandi. **16** Béshimizdin
taj yiqildi; Halimizgha way! Chünki biz gunah sadir
qilduq! **17** Buning tüpeylidin yüreklirimiz mujuldi; Bular
tüpeylidin közlirimiz qarangghulashti — **18** — Zion
téghigha qarap közlirimiz qarangghulashti, Chünki u
chölderep ketti, Chilböre uningda paylap yürmekte. **19**
Sen, i Perwerdigar, menggüge höküm sürisen; Texting
dewrdin-dewrge dawamlishidu. **20** Sen némishqa bizni
daim untuysen? Némishqa shunche uzun'ghiche bizdin
waz kéchisen? **21** Bizni yéninggha qayturghaysen,
i Perwerdigar! Shundaq bolghanda biz qaytalaymiz!
Künlirimizni qedimkidek eslige keltürgeysen, **22** — Eger
sen bizni mutleq chetke qaqmighan bolsang, Eger bizdin
cheksiz ghezeplenmigen bolsang!

Ezakiyal

1 Ottuzinchi yili, tötinchi ayning beshinchi künide,
men Kéwar deryasigha sürgün qilin'ghanlar arisida
turghan mezgilde, mana asmanlar échilip, men Xudaning
alamet körünüshlirini kördüm. **2** Tötinchi ayning
beshinchi küni — Yehoakinning sürgün bolghanliqining
beshinchi yili idi — **3** Kaldiylerning zéminida, Kéwar
deryasi boyida, Buzining oghli Ezakiyal kahin'gha
Perwerdigarning sözi keldi — shu yerde Perwerdigarning
qoli uning wujudigha qondi. **4** Men kördüm, mana!
Shimaldin boran-chapqun kötürüldi; yoghan bir bulut
we uni orap turghan bir ot, uning etrapida bir yoruqluq
julalinip turatti; otturisidin, yeni shu ot ichidin, issiqtin
julalan'ghan parqiraq mistek bir körünüsh köründi.
5 Yene uning otturisidin, töt hayat mexluq köründi;
ularning körünüshi shundaq idiki: — ularda insanning
qiyapiti bar idi; **6** ularning herbirining töttin yüzi bar
idi; herbirining töttin qaniti bar idi. **7** Ularning tüptüz
putliri bar idi; tapanliri bolsa mozayning tuyaqlirigha
oxshaytti; ular parqiritilghan mistek parlap turatti.
8 Töt yénida, qanatliri astida insanningkidek birdin
qoli bar idi; tötisining herbirining töttin yüzi we
töttin qaniti bar idi; **9** ularning qanatliri bir-birige
tutash idi; ular yürgende héchyaqqa burulmaytti;
ular hemmisi udul aldigha yüretti. **10** Ularning yüz
körünüshliri insanningkidek idi; u tötisining ong teripide
shirningkidek yüzi bar idi; tötisining sol teripide
buqiningkidek yüzi bar idi; tötisining bürkütningkidek
yüzimu bar idi. **11** Ularning yüzliri ene shundaq
idi. Qanatliri yuqirida kérilip turatti; herbirining ikki
qaniti ikki teripidiki mexluqning qanitigha tutishatti;
yene ikki qaniti öz ténini yépip turatti. **12** Ularning
herbiri udulgha qarap mangatti; ularda bolghan roh
nege barimen dése, ular shu yerge mangatti; ular
mangghanda héchqaysi terepke burulmaytti. **13** Hayat
mexluqlarning qiyapiti bolsa, köyüp yalqunlap turghan
otning choghidek, mesh'ellerdek idi; mushu ot uyan-
buyan aylinip mexluqlar arisida yüretti; ot intayin
yalqunluq idi, ottin chaqmaqlar chéqip turatti; **14** hayat
mexluqlar chaqmaqtek pal-pul qilip uyaqtin-buyaqqa
yügürüp turatti. **15** Men hayat mexluqlargha qaridim,
mana hayat mexluqlarning herbirining yénida yerde
turidighan, ularning yüzige udullan'ghan birdin chaq
turatti; **16** chaqlarning shekli we yasilishi béril yaqutning
körünüshide idi; tötisining birxilla körünüshi bar idi;
ularning shekli we yasilishi bolsa, chaqning ichide chaq
bardek idi. **17** Mexluqlar mangghanda, ular yüzlen'gen töt
teripining hemmisige udul mangatti; mangghanda ular
héch burulmaytti. **18** Chaqlarning ultangliri bolsa, intayin
égiz hem dehshetlik idi; ular tötisining ultanglirining
pütün etrapi közler bilen tolghanidi. **19** Hayat mexluqlar
mangghanda, chaqlar ularghа yandiship mangatti; hayat
mexluqlar yerdin kötürülgende, chaqlarmu kötürületti.
20 Roh nege mang dése, ular shu yerge mangatti —
démek, ularning rohi [Rohqa] egiship mangatti. Chaqlar
ular bilen teng kötürületti; chünki mexluqlarning rohi
chaqlirida idi. **21** Mexluqlar mangghanda, chaqlarmu
mangatti; mexluqlar toxtighanda, chaqlarmu toxtaytti;
ular yerdin kötürülginide, chaqlarmu ularghа qoshulup
teng kötürületti; chünki hayat mexluqlarning rohi
chaqlarda idi. **22** Hayat mexluqlarning bashliri üstide
bir yoghan köz yetküsiz gümbezge oxshaydighan bir
nerse turatti; u xrustaldek dehshetlik parqirap, ularning
béshi üstide yéyilip turatti. **23** Bu gümbezdek nersining
astida ularning qanatliri kérilip, bir-birige tégiship
turatti; herbir mexluqning öz ténining ikki yénini
yapidighan ikkidin qaniti bar idi. **24** Ular mangghanda,
men qanatlirining sadasini anglidim — u ulugh sularning
sharqirighan sadasidek, Hemmige Qadirning awazidek
— qoshunning yürüsh qiliwatqan chaghdiki süren-
shawqunlirining sadasidek idi; ular toxtap turghan
chaghlarda, ular qanatlirini töwen'ge chüshüretti. **25**
We ularning béshi üstidiki gümbezdek nerse üstidin bir
awaz anglandi. Ular toxtap turghan chaghlarda, ular
qanatlirini töwen'ge chüshüretti. **26** Ularning béshi
üstidiki gümbezdek nerse üstide, kök yaqut kebi bir
textning siymasi turatti; bu text siymasining üstide,
tolimu yuqirida, insan qiyapitide körün'gen bir zat
turatti. **27** We men bu zatni bélining üsti teripining
turqi mistek parqirghan, etrapini ot orap turghan
qiyapettiki bir körünüshte kördüm; we bélining asti
teripining turqi, otning qiyapitide idi, uning etrapida
küchlük yoruqluq turatti. **28** Bu etrapida turghan
küchlük yoruqluqning körünüshi bolsa, yamghurluq
künidiki bulutta peyda bolghan hesen-hösenning
körünüshidek idi. Bu bolsa Perwerdigarning shan-
sheripining qiyapitining körünüshi idi. Buni körüpla men
düm yiqildim; we men sözlewatqan birsining awazini
anglidim.

2 We U manga: I insan oghli, ornungdin des tur, we
Men sanga söz qilimen, — dédi. **2** U manga söz
qilghanda, Roh manga kirip, méni des turghuzdi; we
men manga söz Qilghuchining awazini anglap turdum.
3 We U manga: — «I insan oghli, Men séni Israil
balilirigha, yeni Manga asiyliq qilghan asiy «yat eller»ge
ewetimen; bügün'ge qeder hem ular hem ularning
ata-bowliri Manga yüz örüp asiyliq qilip kelmekte»,
— dédi. **4** — «Bu balilar bolsa nomussiz we köngli
qattiqtur; Men séni ularghа ewetimen; sen ularghа: «Reb
Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin — **5** shuning
bilen ular meyli qulaq salsun, salmisun (chünki ular
asiyliq qilidighan bir jemet) — özliri arisida heqiqiy bir
peyghemberning turghanliqini tonup yétidu. **6** Emdi
sen, i insan oghli, gerche sanga tiken-jighanlar hemrah
bolsimu, we sen chayanlarning arisida tursangmu,
ulardin qorqma, we sözliridinmu qorqma; shundaq,
ularning sözliridin qorqma, we zerdilik qarashliridin
dekke-dükkige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur. **7**
Sen ular tingshisun, tingshimisun Méning sözlirimni
ularghа yetküz; chünki ular asiyliq qilghuchilardur. **8**
We sen, i insan oghli, sanga éytqan sözlirimge qulaq
sal; bu asiy jemettek tetür bolmighin; aghzingni échip,
Men sanga berginimni yégin». **9** — Men qarisam, mana
manga sozulghan bir qol turuptu; we mana, uningda
bir oram yazma turuptu. **10** U köz aldimda uni échip
yéyip qoydi; uning aldi-keynining hemme yérige xet
yézilghanidi; uninggha yézilghanliri mersiye, matem
sözliri we derd-elemlerdin ibaret idi.

3 We U manga: — I insan oghli, érishkiningni yégin; bu
yazmini yep, bérip Israil jemetige söz qilghin, dédi. **2**
Shuning bilen men aghzimni achtim, U manga yazmini
yégüzdi. **3** U manga: — I insan oghli, qorsiqingni toq qilip,
ichi-baghringni Men sanga bergen bu oram yazma bilen
toldurghin, — dédi. Shuning bilen men yédim, aghzimda
u heseldek tatliq idi. **4** We U manga mundaq dédi: «I insan
oghli, barghin, Israil jemetige barghin, Méning sözlirimni
ularghа yetküzgin. **5** Chünki sen gheyriy yéziqtiki yaki
tili tes bir elge emes, belki Israil jemetige ewetilding; **6**
— gheyriy yéziqtiki hem tili tes, sözlirini chüshen'gili
bolmaydighan köp ellerge ewetilmiding; Men séni
shularghа etetken bolsam, ular sanga qulaq salatti! **7**
Biraq Israil jemeti sanga qulaq salmaydu, chünki ularning
héchbiri Manga qulaq sélishni xalimaydu; chünki pütün
Israil jemetining qapiqi tong we köngli qattiqtur. **8**
Mana, Men yüzüngni ularning yüzlirige qarshi tashtek,
we séning péshanengni ularning péshanilirigha qarshi
tashtek qildim. **9** Berheq, séning péshanengni chaqmaq
téshidin qattiq, hetta almastek qildim. Ulardin qorqma,
we ular tüpeylidin dekke-dükkige chüshme; chünki ular
asiy bir jemettur». **10** We U manga: — I insan oghli,
Méning sanga éytmaqchi bolghan hemme sözlirimni
könglüngge püküp qoyghin, ularni köngül qoyup
anglighin. **11** We hazir barghin, sürgün bolghanlargha,
yeni öz élingdikilerge söz qil, ular anglisun, anglimisun
ularghа: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin!
— dédi. **12** Shuning bilen Roh méni kötürdi, men
arqamdin zor sharqirighan bir awazni anglidim —
«Perwerdigarning shan-sheripige teshekkür-medhiye
öz jaylirida oqulsun!» — **13** — Hayat mexluqlarning
qanatlirining bir-birige tégishken awazi, we ularning
yénidiki chaqlarning awazliri beheywet sharqiraq bir
sada idi. **14** We Roh méni kötürüp, yiraqqa apardi;
we men qattiq azab, rohimdiki ghezep bilen bardim,
we Perwerdigarning qoli méning wujudumda küchlük
idi. **15** Shuning bilen men Tel-Abib shehiride sürgün
bolghanlar, yeni Kéwar deryasi boyida turghanlarning
yénigha yétip keldim; men ular turghan jayda olturdum;
ularning arisida yette kün hang-tang qétip olturdum. **16**
Mana yette kün toshup, Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — **17** «I insan oghli, Men séni
Israil jemeti üchün közetchi qilip tiklidim; sen Méning
aghzimdin sözni anglap, ularghа Mendin bolghan agahni
yetküzgin. **18** Men rezillerge: «Sen jezmen ölisen» —
désem, biraq sen uni agahlandurmisang — yeni bu rezil
ademni hayatqa érishsun dep rezil yolidin yandurup,
uni hayatqa érishsun dep agahlandurmisang, shu rezil
adem öz qebihlikide ölidu; biraq Men uning qéni üchün
sendin hésab alimen. **19** Biraq sen ashu rezil ademni
agahlandursangmu, u rezillikidin, yeni öz rezil yolidin
yanmisa, u öz qebihlikide ölidu; lékin sen öz jéningni
qutquzup qalisen. **20** Yaki bolmisa bir heqqaniy adem
öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilidighan bolsa,
uning aldigha chomaq salsam, u ölidu; chünki sen uni
agahlandurmiding, u öz gunahida ölidu, we u qilghan
heqqaniy ishlar eslenmeydu; biraq uning qéni üchün
sendin hésab alimen. **21** We eger sen heqqaniy ademni
gunah sadir qilma dep agahlandurup tursang, we u
gunah sadir qilmisa, u chaghda u jezmen hayat qalidu,
chünki u agahqa köngül qoydi; shuning bilen sen öz
jéningni qutquzup qalisen». **22** We Perwerdigarning
qoli méning wujudumda turatti; U manga: — Ornungdin
tur, tüzlenglikke barghin, Men shu yerde sen bilen
sözlishimen, — dédi. **23** Shuning bilen men ornumdin
turup, tüzlenglikke chiqtim; we mana, men Kéwar deryasi
boyida turup körgen shan-shereptek, Perwerdigarning
shan-sheripi shu yerde turatti; körüpla men düm
yiqildim. **24** We Roh ichimge kirip méni tik turghuzdi;
U manga söz qilip mundaq dédi: — «Barghin, öyge
kirip özüngni bend qilghin. **25** We sen, i insan oghli,
mana, ular arghamchilarni üstüngge sélip, ular bilen séni
baghlaydu; buning bilen sen talagha chiqalmay, el-yurt
ichige héch kirelmeysen. **26** Shundaqla ularghа tenbih
bergüchi bolmasliqing üchün, Men séni gacha qilip,
tilingni tangliyinggha chaplashturimen; chünki ular
asiy bir jemettur. **27** We Men sen bilen sözleshkinimde,
aghzingni échip, sen ularghа: «Reb Perwerdigar mundaq
deydu!» deysen; kim anglaymen dése anglisun, kim
anglimaymen dése anglimisun; chünki ular asiy bir
jemettur.

4 Emdi sen, i insan oghli, bir késekni élip öz
aldinggha qoyghin; uning üstige bir sheherni — yeni
Yérusalémni oyup qoyghin. **2** Andin uni muhasirige élip,
uninggha poteylerni qurup, sépilgha chiqidighan bir
dönglük yasap, uning etrapigha bargahlarni tikip we
sépilni bösküchi bazghanlarni tiklep qoyghin. **3** Bir tömür
taxtini élip, uni özüng bilen sheherning arisigha tikle;
yüzüngni uninggha qaritip tikle; u muhasirige élinidu, sen
özüng uni muhasirige alisen; bu ishning özi Israil jemetige
bésharet bolidu. **4** We sen, sol yéninggha yanpashlap
yatqin; Israil jemetining qebihlikini öz üstüngge qoy;
solgha yanpashlap qanche kün yatsang, sen shunche
kün ularning qebihlikini kötürisen. **5** Men sanga yétish
kérek bolghan künlerni ularning qebihlik qilghan yilliri
boyiche, yeni üch yüz toqsan kün qilip békitkenmen;
shuning bilen sen Israil jemetining qebihlikini kötürisen.
6 Bu künler tügigendin kéyin, sen yene ong yanpashlap
yétip, Yehuda jemetining qebihlikini kötürisen; sanga
qiriq künni békitkenmen, herbir kün bir yilni ipadileydu.
7 We sen yüzüngni Yérusalémning muhasirisige qaritip,
yéngingni türgen halda, uni eyiblep bésharet bérisen; **8**
we mana, Men üstüngge arghamchilarni salimenki, sen
muhasirining künlirini tügetmigüche uyan-buyan'gha
héch örülmeysen. **9** We sen özüngge bughday, arpa,
purchaq, qizil mash tériq we qara bughdaylarni élip
bir idish ichige sal; we buningdin özüng üchün tamaq
teyyarlaysen; sen buni yanpashlap yatqan künlerde, yeni
üch yüz toqsan künde yeysen; **10** sen yeydighan tamaq
bolsa miqdari boyiche her küni yigirme shekeldin bolushi
kérek; sen uni belgilen'gen waqitlarda yeysen; **11** we [her
küni] sunimu norma boyiche, yeni altidin bir hin ichisen;
[her kündiki] belgilen'gen waqitlarda ichisen. **12** Sen uni
arpa kömichi sheklide qilip yeysen; sen uni ularning köz
aldida insan nijasiti üstide pishurisen». **13** Perwerdigar:
«Israillar Men ularni heydep chiqiridighan eller arisida
turup shu haram yolda öz nénini haram yeydu» — dédi.
14 Andin men: «I Perwerdigar! Men özümni héchqachan
bulghap qoymidim, we yashliqimdin tartip bügün'ge
qeder men özi ölgendin, yaki yirtquchlar boghup qoyghan
nersidin héch yémigenmen; héchqandaq yirginchlik

göshke aghzim tégip baqmighan!» — dédim. **15** We U
manga: «Mana, Men sanga insanning nijasitining ornigha
kalining tézikini berdim; sen néningni shuning üstide
pishurisen» — dédi. **16** We U manga: «I insan oghli,
mana Men Yérusalémda ularga yölenchük bolghan
nanni qurutiwétimen; ular nanni tarazigha sélip, uni
teshwish ichide yeydu, suni ölchem bilen alaqzidilik
ichide ichidu; **17** Chünki nan we su ulardin qalidu; ular
bir-birige qariship dehshet basidu, öz qebihlikidin qurup
kétidu».

5 «We sen, i insan oghli, özüng ötkür bir qilichni al;
uni ustira süpitide ishlitip, chéching we saqilinggha
sürtüp qoy; andin tarazini élip alghan chachlarni
teng bölgin. **2** Muhasire künliri tügigende, üchtin
birini sheher ichide köydürgin; yene üchtin birini
élip sheher etrapigha chépiwetkin; yene üchtin birini
shamalgha soriwetkin; Men bir qilichni sughurup
ularni qoghlaymen. **3** Sen yene ulardin birnechche
talni élip tonungning péshige tiqip qoyghin; **4**
bulardin yene nechche talni élip ot ichige tashlap
köydüriwetkin; bulardin pütün Israil jemetige ot tutiship
kétidu». **5** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana,
bu Yérusalém; Men uni ellerning del otturisigha
orunlashturdum; bashqa memliketler uning öpchöriside
turidu; **6** Biraq u Méning hökümlirimge qarshiliship
rezillikte ellerdinmu ashuruwetti, belgilimilirimge
qarshilishishta öpchörisidiki memliketlerdinmu
ashuruwetti; chünki Méning hökümlirimni ular
ret qildi, Méning belgilimilirim bolsa, ularda
aqmaydu. **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Chünki siler öpchörenglerdiki ellerdinmu
bekrek bashbashtaqliq qilghanliqinglardin, Méning
belgilimilirimde mangmasliqinglardin we hökümlirimni
tutmasliqinglardin, hetta öpchörenglerdiki ellerning
hökümliridimu mangmasliqinglar tüpeylidin, **8** Emdi
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Özümki
sanga qarshimen, [i Yérusalém]; séning aranggha
ellerning köz alidila jazalarni yürgüzimen; **9** We séning
barliq yirginchlikliring tüpeylidin arangda Özüm qilip
baqmighan hemde kelgüsi ikkinchi qilmaydighan
ishni qilimen. **10** Shuning bilen atilar öz balilirini
yeydighan bolidu, balilar öz atilirini yeydighan bolidu;
we Men sanga jazalarni yürgüzimen, we séning barliq
qalghanliringning hemmisini her tereptin chiqqan
shamalgha soriwétimen. **11** Shunga, Men hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar —
chünki sen Méning muqeddes jayimni özüngning barliq
lenetlik nersiliring hem barliq yirginchlikliring bilen
bulghighining tüpeylidin, berheq, Men silerni qirghin
qilimen; közüm sanga rehim qilmaydu, ichimnimu
sanga aghritmaymen. **12** Sheherdikilerdin üchtin
bir qismi waba késili bilen ölidu hemde aranglarda
bolidighan acharchiliqtin béshini yeydu; üchtin bir qismi
öpchörenglerde qilichlinidu; we Men üchtin bir qismini
her tereptin chiqqan shamalgha soriwétimen, andin
bir qilichni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen.
13 Shuning bilen Méning ghezipim bésiqidu, Méning
qehrimni ularning üstige chüshürüp qon'ghuzup,
pighandin chiqimen; Men Öz qehrimni ular üstige töküp
tügetkendin kéyin, ular Men Perwerdigarning rezillikke
chidimaydighan otumdin söz qilghanliqimni tonup
yétidu. **14** We Men séning öpchörengdiki eller arisida
hemde ötüp kétiwatqanlarning köz aldida séni weyrane
qilimen we mesxire obyékti qilimen; **15** séning üstüngge
ghezep hem qehr we qehrlik eyibler bilen jazalarni
yürgüzginimde sen öpchörengdiki ellerge xorluq
we tapa-tenining obyékti, bir ibret hem alaqzadilik
chiqarghuchi bolisen; chünki Men Perwerdigar shundaq
söz qildim! **16** Men ulargha halaket élip kelgüchi,
acharchiliq zeherlik oqlirini yaghdurghinimda, silerning
üstünglardiki acharchiliqni kücheytimen, we yölenchük
bolghan néningni qurutiwétimen. **17** We üstünglargha
öz baliliringlarni özünglardin juda qilidighan acharchiliq
hem yirtquch haywanlarni ewetimen; waba késilliri
we qan tökküchiler aranglargha yamrap kétidu;
üstünglargha qilich chüshürimen; Menki Perwerdigar
söz qildim!».

6 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** I insan oghli, Israilning taghlirigha yüzüngni
qaritip ularni eyiblep mundaq dep bésharet bergin:
— **3** «Israilning taghliri, Reb Perwerdigarning
sözini anglap qoyunglar: Reb Perwerdigar taghlar
we égizliklerge, wadilar we jilghilargha mundaq
deydu: — Mana, Men üstünglargha bir qilichni
chüshürüp, «yuqiri jay»liringlarni weyran qilimen. **4**
Shuning bilen silerning qurban'gahliringlar weyrane
bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silerdin
öltürülgenlerni butliringlarning aldigha tashlaymen.
5 Israillardin bolghan ölüklerni öz butliri aldigha
yatquzimen; qurban'gahliringlar etrapigha ustixanlirini
chéchiwétimen. **6** Siler turghan barliq jaylarda sheherler
yer bilen yeksan qilinidu, «yuqiri jaylar» weyrane
bolidu; shuning bilen qurban'gahliringlar halak bolidu,
butliringlar chéqilip yoqilidu, «kün tüwrük»liringlar
késilip ghulitilidu, we hemme yasighininglar yoq
qiliwétilidu; **7** We öltürülgenler aranglarda yiqilishi bilen,
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
8 Biraq Men silerdin bir qaldini qaldurimen; chünki
yat memliketlerge tarqitiwétilgininglarda, silerdin eller
arisida qilichtin qutulup qalghanlar bolidu. **9** We
silerdin [qilichtin] qutulup qalghanlar sürgün qilin'ghan
memliketlerde Mendin yan'ghan wapasiz qelbliri we
butlirigha pahishiwazlardek hewes qilghan közliri bilen
baghrimni pare-pare qilghanliqini ésige keltüridu;
shuning bilen ular qilghan rezillikliri hem yirginchlik
qilmishliri tüpeylidin öz-özliridin nepretlinidu. **10** We
ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; Men
mushu külpetni silerning béshinglargha chüshürimen
dégenlikim bikardin-bikar emes». **11** Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Aliqiningni-aliqininggha urup,
putung bilen yerni tepkin: «Israil jemetining barliq
qebih, yirginchlik qilmishliri üchün way! Chünki ular
qilich, acharchiliq we waba késili bilen yiqilidu» —
dégin! **12** Yiraqta turghan wabadin ölidu; yéqinda
turghan qilich bilen yiqilidu; hem tirik qalghan, yeni
muhasirige chüshken kishi acharchiliqtin ölidu; shuning
bilen méning ularga bolghan qehrimni chüshürüp
pighandin chiqimen. **13** Emdi ulardin öltürülgenler
öz butliri arisida, ularning qurban'gahliri etrapida, öz
butlirigha xushbuy yaqqan her bir égiz döng üstide, tagh
choqqilirida, barliq yéshil derex we baraqsan dub astida

yatqan chaghda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu. 14 We Men Öz qolumni ularning üstige
sozimen, ular her turghan jaylirida zéminni Diblattiki
chöl-bayawandin better weyran qiliwétimen. Andin ular
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

7 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 «Sen angla, i insan oghli, Reb Perwerdigar
Israil zéminigha mundaq dédi: Xatime! Zéminning töt
bulungigha xatime bérilidu! 3 Sanga hazir xatime
bérilidu! Öz ghezipimni béshinggha chüshürimen, öz
yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap,
özüngning barliq yirginchlik ishliringni öz béshinggha
yandurimen. 4 Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem
ichimnimu sanga aghritmaymen; eksiche öz yolliringni
béshinggha yandurimen, öz yirginchlikliring öz arangda
bolidu; andin siler Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétisiler». 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— «Balayi'apet! Héch bolup baqmighan balayi'apet
kélidu! Mana, u keldi! 6 Xatime, xatime! U sanga qarshi
qozghaldi! Mana, u kéliwatidu! 7 Halaket yéinggha
keldi, i zéminda turghuchi; waqit-saiti toshti, ashu
kün yéqinlashti; xushalliq warqirashliri emes, belki
dawalghuluq bir qiyqas-süren taghlarda anglinidu. 8 Men
tézla qehrimni üstüngge töküp, sanga qaratqan ghezipim
bilen pighandin chiqimen; Men öz yolliring boyiche
üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq
yirginchlikliringni béshinggha qayturup chüshürimen. 9
Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu
sanga aghritmaymen; Men öz yolliringni béshinggha
yandurimen, we öz yirginchlik ishliring öz aranggha
chüshidu; shuning bilen siler özünglarni urghuchining
Men Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 10 Mana,
ashu kün! Mana u keldi! Halaket chiqip yüriwatidu! —
tayaq bixlandi, hakawurluq chécheklidi! 11 Zorawanliq
yétilip rezillik tayiqi bolup chiqti; ularningkidin
héchnerse qalmaydu — ularning ademler topidin, dölet-
bayliqliridin yaki heywisidin héchnéme qalmaydu. 12
Waqit-saiti keldi, küni yéqinlashti; alghuchi xushal bolup
ketmisun, satquchi matem tutmisun; chünki qattiq
ghezep mushu bir top kishilerning hemmisining üstige
chüshidu. 13 Chünki gerche alghuchi bilen satquchi
tirik qalsimu, satquchi özi sétiwetkinige qaytidin ige
bolmaydu; chünki bu top kishiler toghruluq körün'gen
bésharet inawetsiz bolmaydu; ulardin héchqaysisi
qebihliki bilen öz hayatini saqliyalmaydu. 14 Ular
kanayni chélip hemmini teyyarlidi, biraq héchkim jengge
chiqmaydu; chünki Méning ghezipim mushu bir top
kishilerning hemmisige qaritilghan. 15 Talada qilich,
ichide waba we acharchiliq turidu; dalada bolghan
kishini qilich, sheherde bolghan kishini bolsa, waba
we acharchiliq uni yutuwétidu. 16 We ulardin qutulup
qélip bulardin qachqanlar taghlarda yürüp herbiri
öz qebihliki üchün jilghidiki paxteklerdek buquldap
matem tutidu. 17 Herbirining qoli dermansizlinidu,
tizliri süydük bilen chiliq-chiliq höl bolup kétidu; 18
Ular özige böz kiyimini baghlaydu, wehshet ularni
basidu; herqaysining yüzide xijalet, bashliri taqir
körünidu. 19 Ular öz kümüshlirini kochilargha tashlaydu,
ularning altunliri bulghan'ghan nersidek bolidu; ularning
altun-kümüshliri Perwerdigar ghezipini körsetken
künide ularni qutquzmaydu; ular bulardin achliqini
qanduralmaydu, qorsiqini tolduralmaydu, chünki bu
nersiler ulargha ademlerni putlashturidighan qebihlik
boldi. 20 U Uning güzel bézekini heywe bilen tiklidi;
biraq ular uning ichide yirginchlik mebudlarni hemde
lenetlik nersilirini yasidi; shunga Men uni ular üchün
paskinchiliqqa aylandurimen. 21 Men uni olja süpitide
yat ademlerning qoligha, ghenimet qilip yer yüzidiki
rezillerge tapshurimen; ular buni bulghaydu. 22
Men yüzümni ulardin örüymen, we kishiler Méning
eziz jayimni bulghaydu; zorawanlar kirip u yerni
bulghaydu. 23 Zenjirni teyyarlanglar; chünki zémin
qanliq jinayetlerge, sheher zorawanliqqa tolghan. 24
Shunga Men eller ichidiki eng rezilini keltürimen,
ular ularning öylirige ige bolidu; Men zomigerlerning
hakawurluqini yoqitimen; ularning «muqeddes jayliri»
bulghinidu. 25 Wehshet kéliwatidu! Ular tinch-amanliqni
izdeydighan bolidu, biraq héch tapalmaydu. 26 Apet
üstige apet, shum xewer üstige shum xewer kélidu; ular
peyghemberdin bésharet soraydu, biraq kahinlardin
Tewratning bilimi, aqsaqallardin, moysipitlerdin nesihet
yoqap kétidu. 27 Padishah matem tutidu, shahzade
ümidsizlikke chömülidu, zémindiki xelqlerning qolliri
titrep kétidu; Men ularni öz yolliri boyiche bir terep
qilimen, öz hökümliri boyiche ulargha höküm chiqirip
jazalaymen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu.

8 Altinchi yili, altinchi ayning beshinchi künide
shundaq emelge ashuruldiki, men öz öyümde
olturghinimda, Israilning aqsaqallirimu méning aldimda
oltughinida, Reb Perwerdigarning qoli wujudumgha
chüshti. 2 Men qaridim, mana, otning qiyapitide
bir zatning körünüshi turatti; bélining töwini ot
turqida turatti; bélining üsti bolsa julalighan yoruqluq,
qizitilghan mis parqirighandek körünüsh turatti.
3 U qolning körünüshidek bir shekilni sozup,
béshimdiki bir tutam chachni tutti; Roh méni asman
bilen zémin otturisigha kötürüp, Xudaning alamet
körünüshliride Yérusalémgha, yeni ibadetxanining
shimalgha qaraydighan ichki derwazisining bosughisigha
apardi. Ashu yer «pak-muqeddeslikke qarshlashqan
mebud», yeni Xudaning pak-muqeddes ghezipini
qozghaydighan mebud turghan jay idi. 4 Mana, men
tüzlenglikte körgen alamet körünüshtek, Israilning
Xudasining shan-sheripi shu yerde turatti. 5 U
manga: — I insan oghli, béshingni kötürüp shimal
terepke qarap baq, dédi. Men béshimni kötürüp shimal
terepke qaridim, mana, qurban'gahning derwazisining
shimaliy teripide, bosughida shu «pak-muqeddeslikke
qarshilashqan mebud» turatti. 6 We u manga: — I insan
oghli, ularning bundaq qilmishlirini — Israil jemetining
Méni muqeddes jayimdin yiraq ketküzidighan, mushu
yerde qilghan intayin yirginchlik ishlirini kördüngsen?
Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi.
7 We U méni ibadetxana hoylisining kirish éghizigha
apardi, men qaridim, mana, tamda bir töshük turatti. 8
U manga: — I insan oghli, tamni kolap teshkin, dédi. Men
tamni kolap teshtim, mana, bir ishik turatti. 9 U manga:
— Kirgin, ularning mushu yerde qilghan rezil yirginchlik
ishlirini körüp baq, dédi. 10 Men kirip qaridim, mana,
etrapidiki tamlargha neqish qilin'ghan herxil ömiligüchi

hem yirginchlik haywanlarni, Israil jemetining hemme
butlirini kördüm. **11** We bularning aldida Israil jemetining
yetmish aqsaqili turatti. Ularning otturisida Shafanning
oghli Jaazaniya turatti; ularning herbiri qolida öz
xushbuydénini tutup turatti; xushbuy quyuq buluttek
örlep chiqti. **12** We U manga: — I insan oghli,
Israil jemetidiki aqsaqallarning qarangghuluqta, yeni
herbirining öz mebud neqish qilin'ghan hujrisida néme
qilghanliqini kördüngmu? Chünki ular: «Perwerdigar
bizni körmeydu; Perwerdigar zéminni tashlap ketti» —
deydu, — dédi. **13** We U manga: — Biraq sen ularning
téximu yirginchlik qilmishlirini körisen, dédi. **14** U
méni Perwerdigarning öyining shimaliy derwazisining
bosughisigha apardi; mana, shu yerde «Tammuz üchün
matem tutup» yighlawatqan ayallar olturatti. **15** We U
manga: — I insan oghli, sen mushularni kördungmu?
Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **16**
We U méni Perwerdigarning öyining ichki hoylisigha
apardi. Mana, Perwerdigarning ibadetxanisining kirish
yolida, péshaywan we qurban'gahning otturisida, yigirme
besh adem, Perwerdigarning ibadetxanisigha arqisini
qilip sherqqe qarap quyashqa choquniwatatti. **17** We U
manga: — I insan oghli, sen mushularni kördungmu?
Yehuda jemeti özi mushu yerde qilghan yirginchlik
qilmishlirini yénik dep, ular yene buning üstige zéminni
jebir-zulum bilen toldurup méning achchiqimni qayta-
qayta qozghatsa bolamdu? We mana, ularning yene
shaxni burnigha tutiwatqinigha qara! **18** Shunga
Men qehr bilen ularni bir terep qilimen; Méning
közüm ularga rehim qilmaydu, ichimnimu ularga
aghritmaymen; ular quliqimgha yuqiri awazda nida
qilsimu, ularni anglimaymen, — dédi.

9 U quliqimgha küchlük bir awazda towlap: — Yéqin
kélinglar, sheherge mes'ul bolghuchilar, herbiringlar
öz halaket qoralinglarni qolunglargha tutunglar, — dédi.
2 We mana, alte kishining [ibadetxanining] shimaligha
qaraydighan «Yuqiri derwaza» tereptin kéliwatqinini
kördüm. Herbirisi qolida bitchit qilghuchi qoralini tutqan;
ularning otturisida yénigha pütükchining siyahdéni
ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen birsi bar idi;
we ular [ibadetxanigha] kirip, mis qurban'gahning
yénida turdi. **3** Shu chaghda Israilning Xudasining
shan-sheripi esli turghan kérubtin kötürülüp öyning
bosughisida turdi. Perwerdigar yénigha pütükchining
siyahdéni ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen
kishini chaqirip uninggha: — **4** Sheherning otturisidin,
yeni Yérusalémning otturisidin ötüp, sheher ichide
ötküzülgen barliq yirginchlik ishlar tüpeylidin ah-
nadamet chekken kishilerning péshanlirige bir belge
salghin, — dédi. **5** We manga anglitip bashqa kishilerge:
— Bu kishining keynidin sheherni kézip, ademlerni
qiringlar; közünglar rehim qilmisun, ularga ichinglarni
aghritmanglar! **6** Birnimu qoymay hemmini — qérilar,
yash yigit-qizlar, bowaq-balilar we ayallarni qoymay
öltürüwétinglar; peqet belge qoyulghan kishilerge
yéqinlashmanglar; bu ishni öz muqeddes jayimdin
bashlanglar, — dédi. Shunga ular Xudaning öyi aldida
turghan héliqi aqsaqallardin bashlighan. **7** We U ularga:
— Öyni bulghanglar, hoylilirini öltürülgenler bilen
toldurunglar; emdi béringlar! — dédi. Shuning bilen ular
chiqip sheher boyiche ademlerni qirishqa bashlidi. **8** We
shundaq boldiki, ular ademlerni qirghinida, men yalghuz
qaldim; özümni yerge düm tashlidim we: — Ah, Reb
Perwerdigar! Sen Yérusalémgha qaritilghan qehringni
tökkende Israilning barliq qaldisini halak qilamsen? —
dédim. **9** We U manga: — Israil we Yehuda jemetining
qebihliki intayin rezil; chünki ular: «Perwerdigar zéminni
tashlap ketti; Perwerdigar bizni körmeydu» — deydu. **10**
«Men bolsam, Méning közüm ularga rehim qilmaydu,
ichimnimu ularga aghritmaymen; Men ularning yolini
öz béshigha chüshürimen, — dédi. **11** We mana, yénigha
pütükchining siyahdénini asqan, kanap kiyimlerni kiygen
kishi qilghan ishni melum qilip: «Manga Sen buyrughan
ishni orundidim» — dédi.

10 Men qaridim, mana, kérublarning béshi üstidiki
gümbez üstide, kök yaqutning qiyapitidek bir
textning körünüshi turatti; **2** We [textke Olturghuchi]
kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Kérublarning astidiki
chaqlarning arisigha kir, qolliringni kérublar arisida
köyüwatqan choghlargha toldurup, ularni sheher üstige
chéchiwet» — dédi. Men qaridim, u shundaq qilishqa
bashlidi. **3** Bu kishi kirgende kérublar öyning ong teripide
turatti; [shan-shereplik] bulut öyning ichki hoylisini
toldurdi. **4** We Perwerdigarning shan-sheripi kérub
üstidin chiqip, öyning bosughisigha kelgenidi; öy bulutqa
toldi, hoyla bolsa Perwerdigarning shan-sheripining
julaliqigha chömgen. **5** Kérublarning qanatlirining sadasi
hemmidin qadirning sözligen chaghdiki awazidek bolup,
sirttiki hoyligha anglinip turatti. **6** We shundaq boldiki,
[Reb] kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Chaqlar arisidin,
yeni kérublar arisidin ot alghin» — dep buyrughinida,
u kirip bir chaqning yénida turdi. **7** We kérublardin
biri öz qolini kérublar otturisidiki otqa sozup uningdin
ot élip, kanap kiyimlerni kiygen kishining qollirigha
saldi; u buni élip chiqip ketti **8** (kérublarning qanatliri
astida, ademning qollirining qiyapiti körünüp turatti). **9**
Men qaridim, mana, kérublarning yénida töt chaq bar
idi, bir kérubning yénida bir chaq, yene bir kérubning
yénida yene bir chaq turatti; chaqlarning qiyapiti
bolsa béril yaqutning körünüshide idi. **10** Ularning
shekli bolsa, tötilisining oxshash idi, yeni chaq ichide
chaq bardek körünetti. **11** Kérublar mangghanda,
ular yüzlen'gen tötila terepke udul qarap mangatti;
mangghanda ular héch burulmaytti, belki béshi qaysi
terepke qarighan bolsa, ular shu terepke mangatti; ular
mangghanda héch burulmaytti. **12** Ularning pütün téni,
dümbiliri, qolliri, qanatliri we ularning chaqlirimu, yeni
tötisige tewe chaqlarning etrapi közler bilen tolghanidi.
13 Chaqlarni bolsa: «pirqiraydighan chaqlar!» — dep
atighinini öz quliqim bilen anglidim. **14** Herbir kérubning
töt yüzi bar idi; birinchisi kérubning yüzi, ikkinchisi
ademning yüzi, üchinchisi shirning yüzi, tötinchisi
bürkütning yüzi idi. **15** Kérublar yuqirigha örlidi.
Bular del men Kéwar deryasi boyida körgen hayat
mexluqlar idi. **16** Kérublar mangghanda, chaqlarmu
ularga yandiship mangatti; kérublar yerdin örleshke
qanatlirini kötürginide, chaqlarmu ularning yénidin
burulup ketmeytti. **17** Ular turghanda, chaqlarmu turatti;
ular kötürülgende, chaqlarmu ular bilen kötürületti;
chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. **18**

We Perwerdigarning shan-sheripi öyning bosughisi
üstidin chiqip, kérublar üstide turdi; 19 Kérublar
qanatlirini kérip, köz aldimda yerdin kötürüldi; ular
öydin chiqqanda, chaqlarmu ularning yénida idi; ular
Perwerdigarning öyining sherqiy derwazisida turatti;
Israilning Xudasining shan-sheripi ularning üstide yuqiri
turatti. 20 Bular bolsa del men Kéwar deryasi boyida
körgen, Israil Xudasining astida turghan mexluqlar
idi; ularning kérublar ikenlikini bildim. 21 Ularning
herbirining töttin yüzi, herbirining töttin qaniti, qanatliri
astida insan qoli siyaqidiki qolliri bar idi. 22 Ularning
yüzlirining qiyapiti bolsa, ular men Kéwar deryasi
boyida körgen yüzler idi; ularning turqi we yüzliri men
körgen'ge oxshash idi; ularning herbiri öz uduligha
qarap mangatti.

11 Roh méni kötürüp, Perwerdigarning öyining
sherqiy, yeni sherqqe qaraydighan derwazisigha
apardi; we mana, derwazining bosughisida yigirme besh
adem turatti; men ularning otturisida awamning aqsaqili
bolghan, Azzurning oghli Jaazaniya hem Benayaning
oghli Pilatiyani kördüm. 2 We U manga: — I insan
oghli, qebihlikni oylap chiqquchi, mushu sheherde
rezil meslihet bergüchi ademler del bulardur. 3 Ular:
«Öylerni sélish waqti yéqinlashti emesmu? Bu sheher
bolsa qazan, biz bolsaq, ichidiki gösh» — deydu. 4 Shunga
ularni eyiblep bésharet bergin; — Bésharet bergin, i
insan oghli! — dédi. 5 Shuning bilen Perwerdigarning
Rohi wujudumgha urulup chüshüp, manga söz qilghan:
«Perwerdigar mundaq deydu» — dégin. «Silerning
shundaq dégininglarni, i Israil jemeti; könglünglerge
pükken oy-pikringlarni, Men bilimen. 6 Siler mushu
sheherde adem öltürüshni köpeytkensiler; siler reste-
kochilarni öltürülgenler bilen toldurghansiler». 7 Shunga
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler öltürgen
kishiler bolsa, del shu göshtur, sheher bolsa qazandur;
biraq silerni bolsa uningdin tartiwalimen. 8 Siler qilichtin
qorqup kelgensiler, we Men üstünglargha bir qilich
chüshürimen» — deydu Reb Perwerdigar. 9 «Shuning
bilen Men silerni sheherdin tartiwélip, yat ademlerning
qoligha tapshurimen, silerning üstünglardin hököm
chiqirip jazalaymen. 10 Siler qilichlinip yiqilisiler; Israil
chégralirida üstünglargha hököm chiqirip jazalaymen;
we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
11 Bu sheher siler üchün «qazan» bolmaydu, hem silermu
uningki «gösh»i bolmaysiler; Men Israil chégralirida
üstünglardin hököm chiqirip jazalaymen. 12 We siler
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler; siler
Méning belgilimilirimde yürmigen, hökümlirim boyiche
mangmighansiler, belki öpchörenglardiki ellerning
hökümliri boyiche mangghansiler». 13 Shundaq boldiki,
Men bésharet bériwatqinimda, Benayaning oghli Pilatiya
jan üzdi. Men düm yiqildim: «Ah, Reb Perwerdigar! Sen
Israilning qaldisini pütünley yoqatmaqchimusen?» —
dep qattiq awazda nida qildim. 14 Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 15 I insan oghli,
Yérusalémda turuwatqanlarning: «Perwerdigardin yiraq
kétinglar! Chünki mushu zémin bizgila miras qilip
teqdim qilin'ghan!» dégen gépi, séning qérindashliring,
yeni séning qérindashliring bolghan sürgünlerge hem
Israilning pütkül jemetige qaritip éytilghan. 16 Shunga
ularghа mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq
deydu: Gerche Men ularni yiraq yerlerge, eller arisigha
yötkiwetken hem memliketler ichige tarqitiwetken
bolsammu, ular barghan yerlerdimu Men Özüm ularghа
kichikkine bir pak-muqeddes bashpanah bolimen».
17 Shunga mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Men silerni ellerdin yighimen, tarqitiwétilgen
memliketlerdin silerni jem qilimen, andin Israil zéminini
silerge qayturup teqdim qilimen. 18 Shuning bilen ular
u yerge qaytip kélidu, ular barliq lenetlik nersilerni
hem barliq yirginchlik ishlirini u yerdin yoq qilidu. 19
Men ularghа bir qelbni bérimen, ichinglargha yéngi
bir rohni salimen; Men ularning ténidin tashtek qelbni
élip tashlaymen, ularghа méhrlik bir qelbni bérimen.
20 Shuning bilen ular Méning belgilimilirimde yüridu,
Méning hökümlirimni ching tutup ularghа emel qilidu.
Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi
bolimen. 21 Biraq köngülliri lenetlik nersilerge we
yirginchlik qilmishlirigha béghishlan'ghanlar bolsa, Men
ularning yollirini öz béshigha chüshürimen», — deydu
Reb Perwerdigar». 22 Kérublar qanatlirini yaydi, ularning
chaqliri öz yénida turatti; Israilning Xudasining shan-
sheripi ular üstide yuqiri turatti; 23 we Perwerdigarning
shan-sheripi sheherning otturisidin chiqip, sheherning
sherq teripidiki tagh üstide toxtidi. 24 Shuning bilen
Roh méni kötürüp, Xudaning Rohi bergen bu körünüshte
méni Kaldiyege, yeni sürgün bolghanlargha apardi; shuan
men körgen bu körünüsh mendin ketti. 25 Shuning
bilen men sürgün bolghanlargha Perwerdigar manga
körsetken barliq ishlarni sözlep berdim.

12 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 I insan oghli, sen asiy bir jemet arisida
turisen; ularning körüshke közi bar emma körmeydu,
anglashqa quliqi bar, emma anglimaydu, chünki ular
asiy bir jemettur. 3 We sen, i insan oghli, sürgün
bolghuchining yük-taqlirini teyyarlap qoyghin; we
kündüzde ularning köz aldida sürgün bolghuchidek öz
jayingdin bashqa jaygha barghin. Gerche ular asiy bir
jemet bolsimu, éhtimalliqi yoq emeski, ular chüshinip
yétidu. 4 Kündüzde ularning köz aldida sürgün bolushqa
teyyarlighan yük-taqlardek yük-taqliringni élip chiq;
andin kech kirey dégende ularning köz aldida sürgün
bolidighan kishilerdek jayingdin chiqip ketkin; 5 tamni
kolap téship, yük-taqliringni élip chiqqin; 6 ularning köz
aldida buni mürüngge élip, gugumda kötürüp chiqip
ketkin; yerni körelmesliking üchün yüzüngni yapqin;
chünki Men séni Israil jemetige bésharet qildim. 7 We
men buyrulghan boyiche shundaq qildim; kündüzde
men sürgün bolghuchi kishidek yük-taqlirimni élip
chiqtim; we kech kirgende qolum bilen tamni kolap
téship, yül-taqilirimni chiqirip, gügümde ularning köz
aldida müremge élip kötürüp mangdim. 8 Etigende
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyilidi: — 9
«I insan oghli, Israil jemeti, yeni asiy bir jemet, sendin:
«Bu néme qilghining» dep sorighan emesmu? 10 Ularghа:
«Reb Perwerdigar mundaq deydu: Bu yüklen'gen wehiy
Yérusalémdiki shahzade hem shu yerdiki barliq Israil
jemetidikiler toghruluqtur» — dégin. 11 Ularghа: «Men
siler üchün bésharet. Men qandaq qilghan bolsam, emdi
ularghimu shundaq ishlar qildurulidu; ular esir bolup

sürgün bolidu» — dégin. **12** Ular arisidiki shahzade öz
yük-taqlirini gugumde müriside kötürüp chiqidu; ular
tamni kolap téship töshüktin nersilirini chiqiridu; u
öz yüzini yépip zéminni körelmeydighan bolidu. **13**
Shuning bilen Öz torumni uning üstige yayimen, u
Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Kaldiylerning
zémini bolghan Babilgha apirimen, biraq u u yerni öz
közi bilen körmeydu; u shu yerde ölidu. **14** Uninggha
yardemleshken öpchörisidikilerning hemmisini hem
barliq qoshunlirini Men barliq shamalgha tarqitiwétimen;
Men qilichni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. **15**
Men ularni eller arisigha tarqitiwetkinimde, memliketler
ichige taratqinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu. **16** Biraq ularning ichidiki az bir qismini,
qilich, acharchiliq hem waba késilidin xalas qilimen;
meqsitim shuki, ulargha özliri baridighan ellerde özlirige
yirginchlik qilmishlirini étirap qildurushtin ibaret;
shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu». **17** Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — **18** «Insan oghli, öz néningni titrigen
halda yégin, süyüngni dir-dir qilip ensirigen halda
ichkin; **19** hem shu zémindiki kishilerge mundaq dep
éytqin: «Reb Perwerdigar Yérusalémdikiler we Israil
zéminide turuwatqanlar toghruluq mundaq deydu:
«Ular öz nénini ensiresh ichide yeydu, süyini dekke-
dükkide ichidu; chünki zéminde turuwatqanlarning jebir-
zulumi tüpeylidin, u yer hemmisi yeksan qilinidu. **20**
Ahalilik sheherler xarabe bolup, zémin weyrane bolidu;
shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétisiler». **21** Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — **22** «I insan oghli, Israil zéminide:
«Künler uzartilidu, herbir alamet körünüsh bikargha
kétidu» dégen maqalni éytqini némisi? **23** Emdi ulargha:
— Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men bu maqalni
yoq qilimen; Israilda bu maqal ikkinchi ishlitilmeydu;
sen eksiche ulargha: «Künler yéqinlashti, herbir alamet
körünüshning emelge ashurulushimu yéqinlashti» —
dégin. **24** Chünki Israil jemetide yalghan «alamet
körünüsh» yaki ademni uchurudighan palchiliqlar
qayta bolmaydu. **25** Chünki Men Perwerdigardurmen;
Men söz qilimen, hem qilghan sözüm choqum emelge
ashurulidu, yene kéchiktürülmeydu. Chünki silerning
künliringlarda, i asiy jemet, Men söz qilimen hem uni
emelge ashurimen» — deydu Reb Perwerdigar». **26**
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **27** «I insan oghli, mana, Israil jemetidikiler séning
toghruluq: «U körgen alamet körünüshler uzun künlerdin
kéyinki waqitlarni körsitidu, u bizge yiraq kelgüsi
toghruluq bésharet béridu» — deydu. **28** Shunga ulargha:
— Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Méning sözlirimdin
héchqaysisi yene kéchiktürülmeydu, belki qilghan sözüm
emelge ashurulidu, deydu Reb Perwerdigar» — dégin».

13 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** «I insan oghli, sen Israilning bésharet bergüchi
peyghemberliri, yeni öz tesewwuri bilen bésharet
bergüchilerni eyiblep bésharet bérip: «Perwerdigarning
sözini anglanglar!» — dégin. **3** Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Öz rohigha egiship mangidighan, héch wehiyni
körmigen hamaqet peyghemberlerning haligha way!
4 I Israil, séning peyghemberliring xuddi xarabiler
arisida yürüwatqan tülkilerdek boldi. **5** Siler bösülgen
jaylargha chiqmighansiler, uning Perwerdigarning
künide bolidighan jengde puxta turushi üchün Israil
jemetining buzulghan témini héch yasimidinglar. **6**
«Perwerdigar mundaq deydu» dégüchiler bolsa peqet
saxta bir körünüshni we yalghan palni körgenlerdin
ibarettur; Perwerdigar ularni ewetmigen; biraq ular
öz sözining emelge ashurulushini ümid qilidu. **7**
Siler «Perwerdigar mundaq deydu» dégininglarda, Men
héch söz qilmighan tursam, siler saxta bir «alamet
körünüsh»ni körgen, yalghan palni éytqan emesmu?
8 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler
oydurma sözligininglar, yalghan «alamet körünüsh»lerni
körgininglar tüpeylidin, emdi mana, Men silerge
qarshimen, — deydu Reb Perwerdigar, **9** — Méning
qolum saxta «alamet körünüsh»ni körgen we yalghan
palni éytqan peyghemberler bilen qarshilishidu; ular
öz xelqimning kéngishide olturmaydu, ular Israil
jemetining nesebnamiside xatirilenmeydu; ular Israilning
zéminigha héch kirgüzülmeydu; shuning bilen siler
Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
10 Berheq, ular tinch-amanliq bolmighandimu «tinch-
amanliq!» dep jar sélip, xelqimni éziqturghanliqi üchün,
birsi népiz ara tamni qopursa, ular kélip peqet uni
hak suwaq bilen aqartip qoyghanliqi üchün — **11**
Tamni hak suwaq bilen aqartiwatqanlargha: «Bu tam
yiqilidu!» dégin! Kelkündek bir yamghur yaghidu! I
yoghan möldürler, siler chüshisiler! Dehshetlik bir
shamal chiqidu; **12** we mana, tam örülüp chüshkende,
xeq silerdin: «Siler bu tamni suwighan hak suwaq
qéni!» dep sorimamdu? **13** Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Öz qehrim bilen dehshetlik bir shamal
partlitip chiqirimen; Méning achchiqimdin kelkündek bir
yamghur we hemmini halak qilidighan qehrlik möldürler
yaghidu. **14** Shuning bilen Men siler hak suwaq bilen
aqartqan tamni ghulitip, uning ulini ashkare qilip, uni
yer bilen yeksan qilimen; u ghulap chüshkende, siler
uning arisida halak bolisiler; we Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisiler. **15** Shundaq qilip Men
qehrimni tam hem uni hak suwaq bilen aqartqanlarning
üstige chüshürüp pighandin chiqimen; we: «Tam yoq
boldi, shundaqla uni hak suwaq bilen aqartqanlar, yeni
Yérusalém toghruluq bésharet bergüchi, héch tinch-
amanliq bolmighandimu u toghruluq tinch-amanliqni
körsetken «alamet körünüsh»ni körgen Israilning
peyghemberlirimu yoq boldi» — deymen». **17** «Emdi
sen, i insan oghli, öz tesewwuri boyiche bésharet
bergüchi öz xelqingning qizlirigha yüzüngni qaritip,
ularni eyiblep bésharet bérip mundaq dégin: — **18**
Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz béghishlirining
herbirige [séhirlik] bilezüklerni qadap, janlarni tuzaqqa
élish üchün herqandaq égiz-pakar ademlerning béshigha
perenchini yasighanlargha way! Emdi siler öz xelqimning
janlirini tuzaqqa chüshürüp, janliringlarni saq qaldurimiz
dewatamsiler? **19** Nechche tutam arpa, nechche chishlem
nanni dep siler Manga kupurluq qilip, yalghan sözge
qulaq salidighan Méning xelqimge yalghanchiliqinglar
arqiliq ölmeske tégishliklirini öltürüp, tirik qalmasliqqa
tégishliklirini hayat qaldurmaqchimusiler? **20** Shunga
Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men silerning
qushlarni tuzaqqa chüshürgendek kishilerni tuzaqqa
chüshürgüchi séhirlik «téngiq»liringlargha qarshimen,

Men ularni bilikinglardin yirtip tashlaymen; shuning
bilen siler qushlarni tuzaqqa chüshürgendek tutqan
kishilerni erkinlikke uchuriwétimen. 21 Men silerning
perenjiliringlarnimu yirtip tashliwétip, xelqimni
qolunglardin qutquzimen; ular yene qolunglarda olja
bolup turmaydu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétisiler. 22 Siler yalghanchiliq bilen,
Özüm azar bermigen heqqaniy ademlerning könglige
azar bergenlikinglar üchün, shundaqla rezil ademlerning
hayatini saqlap qutquzushqa ularni rezil yolidin
yandurmay, eksiche ularning qolini kücheytkininglar
üchün, 23 siler quruq «alamet közünüsh»lerni ikkinchi
bolup körmeysiler, yaki yalghan palchiliq qilmaysiler;
Men Öz xelqimni qolunglardin qutquzimen; shuning bilen
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler».

14 Israil aqsaqallirining beziliri Méning yénimgha
kélip aldimda olturushti. 2 We Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 3 «I insan
oghli, mushu ademler öz butlirini könglige tiklep,
ademlerni putlashturidighan öz qebihlikini köz aldigha
qoyghanidi. Emdi ularning Méni izdep Mendin yol
sorishini qobul qilamdimen? 4 Emdi ulargha söz qilip
mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu:
«Israil jemetidiki könglide öz butlirini tiklep, ademlerni
putlashturidighan öz qebihlikini köz aldigha qoyup,
andin peyghember aldigha kélidighan herbir ademni
bolsa, Menki Perwerdigar uninggha butlirining köplüki
boyiche jawab qayturimen. 5 Shundaq qilip Men Israil
jemetining könglini Özümge igildurimen; chünki ular
barliq butliri bilen Manga yat bolup ketti». 6 — Shunga
Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Towa qilinglar! Butliringlardin yénip [yénimgha]
qaytip kélinglar! Barliq yirginchlik qilmishinglardin
yüzünglarni örünglar! 7 Chünki Israil jemetidiki özlirini
Mendin ayrip, öz butlirini könglide tiklep, ademlerni
putlashturidighan öz qebihlikini köz aldigha qoyup,
andin Mendin sorash üchün peyghemberning aldigha
kélidighan herqaysi adem yaki shuninggha oxshash
Israilda turuwatqan herqaysi musapirlar bolsa, Menki
Perwerdigar Özüm ulargha jawab qayturimen; 8 Men
mushu kishini bir agah béshariti qilip uni söz-chöchekke
qaldurushqa yüzümni uninggha qarshi qilimen; Men
xelqimning arisidin uni üzüp tashlaymen; shuning bilen
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
9 Biraq peyghember özi éziqturulup, bir bésharetlik
söz qilghan bolsa, u chaghda Özüm Perwerdigar shu
peyghemberni ézitqugha uchratqanmen; Men uninggha
qarshi qolumni uzartip, uni xelqim arisidin halak qilimen.
10 Ular qebihlikining jazasini tartidu; peyghemberge
bérilidighan jaza bilen sorighuchigha bérilidighan jaza
oxshash bolidu. 11 Shuning bilen Israil jemeti yene
Mendin chetnep ketmeydu, yaki yene asiyliqliri bilen
özlirini bulghimaydu; ular Méning xelqim, we Men
ularning Xudasi bolimen» — deydu Reb Perwerdigar». 12
We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 13 «I insan oghli, melum bir zémin Manga asiyliq qilip
gunah qilghanda, Men shuning bilen qolumni uninggha
qarshi uzartip, ularning yölenchüki bolghan nénini
qurutuwétip, uning üstige acharchiliqni ewetimen hem
insan we haywanlarni uningdin üzimen; 14 emdi u
chaghda Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret
uningda turuwatqan bolsimu, ular öz heqqaniyliqi
tüpeylidin peqet öz janlirinila saqliyalghan bolatti —
deydu Reb Perwerdigar. 15 Eger Men zémindin yirtquch
haywanlarni ötküzsem, ular uni baliliridin juda qilsa,
haywanlar tüpeylidin uningdin ötküchi héchbir adem
bolmay, u weyrane bolsa, 16 emdi Men öz hayatim bilen
qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üch
hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghulliri
ne qizlirini qutquzalmaytti; ular peqet öz janlirini
qutquzalaytti, zéminning özi weyrane péti qalatti. 17 Yaki
bolmisa Men shu zémin'gha qilichni chüshürup, uningdin
insan hem haywanni üzüwetken bolsam, 18 emdi hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar —
mushu üch hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular
ne öz oghulliri ne qizlirini saqlap qutquzalmaytti; ular
peqet öz janlirini qutquzalaytti. 19 Yaki bolmisa Men
shu zémin'gha waba késilini chüshürup, Öz qehrimni
qan töktürulüshi bilen üstige töksem, uningdin insan
hem haywanni üzüwetken bolsam, 20 emdi hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar —
Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda
turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghlini ne qizini
qutquzalmaytti; ular peqet heqqaniyliqi bilen öz janlirini
qutquzalaytti. 21 Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Emdi shundaq bolghandin kéyin, insan hem haywanni
üzüwétish üchün Yérusalémgha töt jazayimni, yeni
qilich, acharchiliq, yirtquch haywan we waba késilini
chüshürsem qandaq bolar? 22 Biraq mana, uningda qélip
qalghanlar bolidu, yeni oghul-qizlar uningdin chiqirilip
qutquzulidu; mana, ular silerning yéninglargha chiqip,
siler ularning yolliri hem qilmishlirini körüp yétisiler;
shuning bilen siler Men Yérusalémgha chüshürgen
külpet, yeni uninggha chüshürülgen barliq ishlar
toghruluq teselli alisiler; 23 emdi siler ularning yolliri
hem qilmishlirini körgininglarda, ular silerge teselli
épkélidu; siler Méning uningda barliq qilghan ishlirimni
bikardin-bikar qilmighanliqimni tonup yétisiler, — deydu
Reb Perwerdigar».

15 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — 2 «I insan oghli, üzüm téli yaghichining
bashqa derex yaghachliridin néme artuqchiliqi bar, uning
shéxining ormandiki derexler arisida néme alahidiliki
bar? 3 Uningdin birer jabduqni yasashqa matériyal
alghanning paydisi barmu? Uningdin chinilerni asqudek
qozuqni yasighili bolamdu? 4 Mana, u otqa yéqilghu
bolghanda, ot uning ikki uchini köydürgende, otturisimu
yérim köygende, emdi uni birer ishqa ishletkili bolamdu?
5 Mana, u saq bolghanda, héchqandaq ishqa ishletkili
bolmighan yerde, emdi ot uni köydürüp yep ketkende, uni
birer ishqa ishletkili bolamdu? 6 Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Men ormandiki derexler arisidiki üzüm
télining yaghichini otqa tapshurghinimdek, Yérusalémda
turuwatqanlarni otqa tapshurimen. 7 Yüzümni ulargha
qarshi qilip qaritimen; ular bir ottin chiqsa, bashqa bir
ot ularni yewétidu. Öz yüzümni ulargha qarshi bolup
qaratqanda, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétisiler. 8 Ularning qilghan wapasizliqliri tüpeylidin men
zéminni weyrane qilimen» — deydu Reb Perwerdigar».

16 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** I insan oghli, özining yirginchlik
qilmishlirini Yérusalémning yüzige sélip mundaq dégin:
— **3** Reb Perwerdigar Yérusalémgha mundaq deydu:
«Séning esliy zating we tughulushung Qanaaniylarning
zéminida bolghan; séning atang Amoriy, apang Xittiy
qiz idi. **4** Séning tughulushugha kelsek, sen tughulghan
kününgde kindiking késilmigen, sen suda yuyulup
pakiz qilinmighan; héchkim sanga tuz sürkmigen
yaki séni zakilimighan. **5** Héchkimning közi mushu
ishlar üchün sanga rehim qilmighan yaki ichini sanga
aghritmighan; eksiche sen dalagha tashliwétilgensen,
chünki tughulghan kününgde kemsitilgensen. **6** Shu
chaghda Men yéningdin ötüp kétiwétip, séni öz qéningda
éghinap yatqininggni körgen; we Men öz qéningda yatqan
halitingde sanga: «Yashighin!» — dédim. Berheq, sen öz
qéningda yatqan halitingde Men sanga: «Yashighin!» —
dédim. **7** Men séni daladiki ot-chöplerdek aynittim; sen
ösüp xéli boy tartip chirayliq bézilip wayigha yetting;
köksiliring shekillendi, chachliring üzün östi; biraq sen
téxi tughma-yalingach iding. **8** Men yene yéningdin
ötüwétip sanga qaridim; mana, ishq-muhebbet mezgiling
yétip keldi; Men tonumning péshini üstüngge yéyip
qoyup, yalingachliqingni ettim; Men sanga qesem ichip,
sen bilen bir ehde tüzdum, deydu Reb Perwerdigar, we
sen Méningki boldung. **9** Men séni su bilen yuyup,
qéningni téningdin yuyuwétip, sanga puraqliq mayni
sürttüm. **10** Men sanga keshtilik könglekni kiygüzüp,
ayighinggha delfin térisidin tikken keshlerni saptim;
séni népis kanap bilen orap, yipek bilen yépip qoydum.
11 Séni zibu-zinnetler bilen perdazlidim, qolliringgha
bilezüklerni, boynunggha marjanni taqap qoydum; **12**
burnunggha halqini, qulaqliringgha zirilerni, béshinggha
güzel tajni kiygüzdum. **13** Shundaq qilip sen altun-
kümüsh bilen perdazlanding; kiyim-kéchekliring népis
kapap, yipek we keshtilik rexttin idi. Yégining aq un, bal
hem zeytun méyi idi; sen intayin güzel bolup, xanish
mertiwisige kötürüldung. **14** Güzelliking tüpeylidin
ellerde dangqing chiqti; chünki Men sanga körkemlikimni
béghishlishim bilen güzelliking kamaletke yetti, — deydu
Reb Perwerdigar. **15** — Biraq sen güzellikingge tayinip,
dangqingdin paydilinip pahishe boldung; sen herbir
ötküchi kishige pahishe muhebbetliringni töktüng;
güzelliking uning boldi! **16** Sen kiyim-kéchekliringdin
élip özüng üchün renggareng bézelgen «yuqiri jaylar»ni
yasap, andin ularning üstide buzuqluq qilghansen.
Bundaq ishlar yüz bérip baqmighan, we ikkinchi yüz
bermeydu! **17** Sen Men sanga béghishlighan güzel zibu-
zinnetlirim we altun-kümüshüm bilen erkek mebudlarni
yasap ular bilen buzuqluq qilghansen. **18** Sen öz keshtilik
kiyimliringni élip ulargha kiygüzdüng; Méning méyim
we Méning xushbuyumni ulargha sunup béghishliding;
19 Men özüngge bergen nénimni, Men sanga ozuqqa
bergen aq an, zeytun méyi we balni bolsa, sen ularning
aldigha xushpuraq hediye süpitide atap sundung: ishlar
del shundaq idi! — deydu Reb Perwerdigar. **20** — Uning
üstige sen Özümge tughup bergen qiz-oghulliringni élip,
mebudlarning ozuqi bolsun dep ularni qurbanliq qilding.
Séning buzuqluqung azliq qilghandek, **21** sen Méning
balilirimni soyup ularni ottin ötküzüp mebudlargha atap
qoydungghu? **22** Séning barliq yirginchlik qilmishliring
hem pahishe buzuqluqliringda, sen yashliqingda tughma-
yalingach bolup öz qéningda éghinap yatqan künliringni
héchqachan ésingge keltürmiding. **23** Emdi séning bu
rezillikliringdin kéyin — (Way, halinggha way! — deydu
Reb Perwerdigar) **24** sen yene özüng üchün bir peshtaq
qurup, herbir meydan'gha bir «yuqiri jay»ni yasiding; **25**
sen herbir kochining béshida «yuqiri jay»ingni salding;
sen öz güzellikingni yirginchlik qilip, téningni herbir
ötküchige tutup, putungni échip özüngni bérip pahishe
buzuqluqungni köpeytting. **26** Sen ishqwaz erliki chong
qoshnang bolghan Misirliqlar bilen buzuqluq ötküzdüng;
Méning achchiqimni qozghap, pahishe buzuqluqungni
köpeytting. **27** We mana, Men Öz qolumni üstüngge
uzartip, séning nésiwengni azaytip qoydum. Men
séningdin nepretlinidighan, buzuq yolungdin nomus qilip
chöchigenlerning, yeni Filistiylerning qizlirining qoligha
tapshurdum. **28** Sen yene qanmay yene Asuriylikler bilen
buzuqluq ötküzdung; buzuqluq ötküzgendin kéyin yene
qanaet qilmiding. **29** Shunga sen sodigerning zémini,
yeni Kaldiye bilen bolghan buzuqluqungni köpeytip,
buningdin yene qanaet qilmiding. **30** Mushundaq
barliq ishlarni, yeni nomussiz pahishe ayalning ishlirini
qilisen, némanche suyuq séning qelbing! — deydu Reb
Perwerdigar, **31** Özüngning peshtiqingni her kochining
béshida quridighan, herbir meydanda «yuqiri jay»ingni
yasaydighan! Uning üstige sen pahishe ayaldek emes
iding, chünki sen heqni neziringge almaytting! **32**
I wapasiz ayal, érining ornida yat ademlerge köngül
béridighan! **33** Xeqler pahishe ayalgha hemishe heq
béridu; biraq sen ashniliringni buzuqluq muhebbetliridin
huzur élishqa heryandin yéninggha kelsun dep ularning
hemmisige üstek bérip in'am qilisen; **34** buzuqluqta sen
bashqa ayallarning eksisen, chünki héchkim séning buzuq
muhebbitingni izdep kelmidi; sen üstek berding, héch
heq sanga bérilmidi — sen heqiqeten ularning eksisen! **35**
Shunga, i pahishe ayal, Perwerdigarning sözini angla! **36**
— Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Séning tenggiliring
tökülüp, ashniliring bilen bolghan buzuqluqliring bilen
séning uyat yéring ashkarilan'ghanliqi tüpeylidin,
barliq yirginchlik mebudliring tüpeylidin, ulargha atap
sun'ghan balilirinning qéni tüpeylidin — **37** shunga
mana, Men séning özüngge eysh-ishret menbesi qilghan,
barliq söygen hem barliq nepretlen'gen ashniliringni
yighimen — Men ularni sanga qarshi chiqirip etirapingdin
yighip, séning uyat yéringni ulargha ashkare qilimen, ular
séning barliq uyat yéringni köridu. **38** Shuning bilen séni
buzuqluq qilghan hem qan tökken ayallarni jazalighandek
jazalaymen; Men qehr bilen, ottek ghezipimning telipi
bilen üstüngge qanliq jazani chüshürimen; **39** We
Men séni ularning qoligha tapshurimen; ular séning
peshtaqliringni ghulitidu, séning «yuqiri jay»liringni
chéqip tashlaydu; ular kiyim-kéchikingni üstüngdin
saldurup tashlap, güzel zibu-zinnetliringni bulap-talap,
séni tughma-yalingach qalduridu. **40** Ular sanga qarshi
bir top kishilerni yighip épkélidu, ular séni chalma-
kések qilidu hem séni qilichliri bilen chépiwétidu. **41**
Ular öyliringni ot bilen köydüridu, köp ayallarning
köz aldida üstüngge jazalarni chüshüridu; shuning
bilen Men séni pahishe ayal bolushtin qaldurimen; sen
yene héchqandaq «muhebbet heqqi»ni bermeysen. **42**
Shuning bilen Men sanga qaratqan qehrimni toxtitimen,

Méning muqeddeslikimdin chiqqan ghezep sendin
kétidu; Men tinchlinip qayta achchiqlanmaymen. **43**
Sen yashliq künliringni ésingge keltürmiding, eksiche
mushu qilmishliring bilen Méni ghezeplendürdüng;
shunga mana, öz yolungni öz béshinggha qayturimen, —
deydu Reb Perwerdigar, — shuning bilen bu buzuqluqni
bashqa yirginchlik qilmishliring üstige qoshup ikkinchi
qilmaysen. **44** Mana, maqallarni ishlitidighanlarning
hemmisi sen toghruluq: «Anisi qandaq bolsa, qizi
shundaq bolar» dégen bir maqalni tilgha alidu. **45**
Sen öz éri hem baliliridin nepretlen'gen anangning
qizidursen; hem öz erliri hem baliliridin nepretlen'gen
acha-singilliringning ariliqidikisen; séning anang bolsa
Hittiy, séning atang Amoriy idi. **46** Séning achang
bolsa sol teripingde turghan Samariye, yeni u we
uning qizliri; singling bolsa ong teripingde turghan
Sodom we uning qizliri. **47** Sen ne ularning yolliridida
mangmighan, ne ularning yirginchlik qilmishliri boyiche
ish qilmighansen; Yaq! Belki qisqighine bir waqit ichide
sen barliq yolliringda ulardin buzuq bolup ketting.
48 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb
Perwerdigar, — singling Sodom, yeni u yaki qizliri sen
yaki séning qizliringning qilmishliridek qilmidi; **49** Mana,
mushu singling Sodomning qebihliki — u we qizlirining
tekebbuluqi, nanliri mol, endishisiz azadilik künliride
ajiz-namratlarning qolini héch kücheytmigenliki idi. **50**
Ular tekebburliship, Méning aldimda yirginchlik ishlarni
qildi; Men buni körginimde, ularni yoqattim. **51** Samariye
bolsa séning gunahliringning yérimidekmu gunah sadir
qilmidi; halbuki, sen bolsang yirginchlik qilmishliringni
ularningkidin köp awutup qilding; shundaq qilip sen
yirginchlik qilmishliring tüpeylidin acha-singlingni
xuddi heqqaniydek köründürgeniding. **52** Sen eslide
öz acha-singlingning üstidin höküm qilghuchi iding;
emdi senmu, öz shermendilikingni kötürüp yür! Séning
ularningkidin téximu nepretlik gunahliring tüpeylidin
ular sendin heqqaniy körünidu; shunga senmu acha-
singlingni heqqaniy körsetkining tüpeylidin xijaletke
qélip shermendilikingni kötürüp yür! **53** We men ularni
sürgündin, yeni Sodom hem qizlirini sürgündin, Samariye
hem qizlirini sürgündin chiqirip, shundaqla ularning
arisigha sürgün bolghanliringni chiqirip sürgünlüktin
eslige keltürimen; **54** shuning bilen ulargha teselli
berginingde, sen öz shermendilikingni kötürisen, séning
barliq qilmishliring tüpeylidin xijaletke qalisen. **55**
Séning acha-singling, Sodom hem qizliri esli haligha,
Samariye hem qizlirimu esli haligha kélidu; senmu
we séning qizliring esliy halinglargha kélisiler. **56**
Séning rezilliking pash qilinmay, tekebburluqta yürgen
kününgde, singling Sodom aghzingda söz-chöchek
bolghan emesmidi? Emdi hazir sen özüng Suriye qizliri
we uning etrapidikilerning hemmisi hemde Filistiye
qizliri, yeni séni közge ilmaydighan etrapingdikilerning
mazaq obyékti bolup qalding. **58** Sen buzuqluqung,
yirginchlik qilmishliringning jazasini kötürisen, deydu
Perwerdigar. **59** Chünki Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Öz qilghanliring, yeni ichken qesemingni
kemsitip, ehdini buzghanliqing boyiche séni bir terep
qilimen; **60** Halbuki, Men séning bilen yashliq künliringde
tüzgen ehdemni esleymen, hem sen bilen menggülük
bir ehde tüzimen. **61** Shuning bilen sen özüngdin
chong achiliring hemde séningdin kichik singilliringni
tapshuruwalghiningda, sen yolliringni ésingge keltürüp
xijaletke qalisen; chünki mushu [acha-singilliringni]
sanga qizlar süpitide tapshurimen; biraq bu ishlar
séningdiki ehde tüpeylidin bolmaydu. **62** Men Öz
ehdemni sen bilen tüzimen, sen Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilisen; **63** shuning bilen séni kechürüm
qilghinimda, sen qilmishliringni ésingge keltürüp xijil
bolup, shermendiliking tüpeylidin qaytidin aghzingni
héch achmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

17 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — **2** I insan oghli, bir tépishmaqni otturigha
qoyup, Israil jemetige bir temsilni sözlep bérip mundaq
dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Keng
qanatliq, zich renggareng uzun peylik chong bir bürküt
Liwan'gha kélip, shu yerdiki égiz kédir derixining uchidiki
shaxni aldi; **4** U eng yuqiri yumran bixini üzüwélip, uni
sodigerning zéminigha apirip, tijaretchilerning shehirige
tikti. **5** U yene zémindin bashqa uruqni élip baghliq bir
étizgha tikti; uni mol sular boyida sélip, süget téliдek
tiklidi. **6** U ösüp, keng yéyilip, pes boyluq üzüm téli
bolup chiqti; uning shaxliri [bürküt] terepke qarap östi,
yiltizlirimu uning astigha sozuldi. Shu yol bilen u üzüm
téli bolup, shaxlandi, bixlandi. **7** Emdi keng qanatliq, zich
peylik yene bir chong bürküt peyda boldi; we mana, bu
üzüm téli «U méni sugharsun» dep, tikilgen chönekliridin
yiltizlirini uninggha qarap tartti, shaxlirini uninggha
qarap sozdi; **8** Mana, u obdan shaxlap méwe bersun, ésil
üzüm téli bolsun dep munbet étizda, mol sular boyigha
tikilgenidi». **9** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— «U ronaq tapamdu? Uni qaqshal qiliwétish üchün
[bürküt] yiltizlirini yulup, méwisini késiwetmemdu?
Uning yumran yopurmaqliri xazan bolidu; shu chaghda
uni yiltizliridin yuluwélishqa küchlük bir bilek yaki
nurghun xeqlerning héch kériki bolmaydu. **10** Emdi
hetta qaytidin tikilgen bolsa, ronaq tapamdu? Sherq
shamili uninggha tegkendila taza qaghjirap ketmemdu?
U tikilip ösken chönekliride qaghjirap kétidu». **11** We
Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **12**
«Asiy jemettin: «Mushu ishlarning menisini bilemsiler?»
dep sorap, ulargha mundaq dégin: «Mana, Babil padishahi
Yérusalémgha kélip, uning padishahi hem shahzadilirini
élip özi bilen Babilgha qayturup apardi. **13** Shu waqitta
u padishahning neslidin bir kishini élip uning bilen
ehde tüzüp uninggha qesem ichküzdi. U yene zémindiki
ésil-mötiwer bolghanlarni uning bilen élip ketti; **14**
meqset, padishahliqning töwen ajiz halette bolup,
qeddini rusliyalmay, peqet uning ehdisini tutushi bilen
jénini jan etküzüsh üchün idi. **15** Biraq u Misir bizge atlar
hem chong qoshunni teminlisun dep elchilirini shu yerge
ewetip, uninggha asiyliq qildi. Emdi u ronaq tapamdu?
Mundaq ishlarni qilghuchi tirik qalamdu? U ehdini buzup
tirik qalamdu? **16** Men hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Reb Perwerdigar, — berheq u özini padishah
qilghan padishahning zéminide, — yeni uning qesimini
kemsitken, ehdisini buzghan héliqi padishahning
zéminide, — uning yénida, Babilning otturisida ölidu.
17 Bolidighan jengde, ular kélip nurghun kishilerni
qirish üchün [sépilgha] chiqidighan dönglüklerni sélip,
poteylerni qurghanda, Pirewn küchlük qoshun hem
nurghunlighan eskerlerni bashlap kelsimu, uning üchün

héchnéme qilip bérelmeydu. **18** U qesemni kemsitip,
ehdini buzdi; mana, u qol éliship söz berdi, biraq u mushu
ishlarni qildi; shunga u tirik qéchip qutulalmaydu». **19**
Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim
bilen qesem qilimenki, berheq, u kemsitken qesimim
hemde buzghan ehdemni bolsa, bularni öz béshigha
kiygüzimen. **20** Men Öz torumni üstige yéyip tashlaymen,
u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Babilgha apirimen
hemde shu yerde Manga qilghan mutleq wapasizliqi
üchün uning üstige höküm chiqirip jazalaymen. **21** Uning
bilen bille barliq qachqanlar, barliq qoshunliri qilich
bilen yiqilidu; bulardin qalghanlar herbir shamalgha
tarqitilidu; shuning bilen siler Menki Perwerdigarning
söz qilghanliqini tonup yétisiler». **22** Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Menmu égiz kédirning uchidin bix élip
tikimen; uning yapyash shaxchilirining uchidin yumran
birsini üzüp, égiz heywetlik tagh üstige tikimen; **23** Israil
égizlikidiki taghqa Men uni tikimen; u obdan shaxlap,
méwe bérip, ésil kédir derixi bolidu; uning astigha
herqandaq uchar-qanatlar qonidu; uning shaxlirining
sayisida ular qonup turidu; **24** shuning bilen daladiki
barliq derexler biliduki, Menki Perwerdigar égiz derexni
pes qildim, pes derexni égiz qildim, yéshil derexni
qaghjirattim, qaqshal derexni kökertip baraqsan qildim;
Menki Perwerdigar mundaq söz qildim we shuni ada
qilimen».

18 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** «Israil zémini toghruluq siler: «Atilar
achchiq-chüchük üzümlerni yése, balilarning chishi qériq
sézilidu» dégen mushu maqalni ishlitidighan kishiler
zadi néme démekchisiler? **3** Men hayatim bilen qesem
qilimenki, deydu Reb Perwerdigar, siler Israil ichide
mushu maqalni qaytidin ishletmeysiler. **4** Mana, barliq
janlar Méningkidur; atining jéni Méningkidek, balining
jénimu Méningkidur; gunah sadir qilghuchi jan igisi
bolsa, u ölidu. **5** Birsi heqqaniy bolsa, adilliq we adalet
yürgüzidighan bolsa, **6** — u ne taghlar üstide butqa
atalghan taamni yémigen, ne Israil jemetidiki butlargha
bash kötürüp ulardin tilimigen, ne qoshnisining ayalini
héch buzmighan, ne ay körgende ayalgha yéqin kelmigen
7 ne héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, belki
qerzdardin kapalet alghanni qayturidighan, bulangchiliq
qilmighan, öz nénini ach qalghanlargha teqsim qilip
bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiygüzgen; **8** pulni
ösümge bermeydighan, jazane almaydighan, belki qolini
qebihliktin tartip, ikki adem arisida durus höküm
chiqiridighan; **9** Méning belgilimilirimde mangidighan,
bashqilargha adil muamile qilish üchün hökümlirimni
tutidighan bolsa — mana mushu kishi heqqaniy, u
jezmen hayat bolidu, deydu Reb Perwerdigar. **10**
Egerde öz pushti bolghan, zorawanliq qilghuchi, qan
tökküchi bolghan, shundaq yamanliqlarning birini öz
qérindishigha qilghan, hemde yuqiriqi yaxshiliqning
héchqaysisini qilmighan, bir oghli bolsa, — yeni taghlar
üstide butqa atalghan taamni yégen, qoshnisining
ayalini buzghan, **12** ajiz-namratlargha zulum-zumbuluq
ishletken, bulangchiliq qilghan, qerzdardin kapalet
alghanni qayturmighan, butlargha bash kötürüp ulardin
tiligen, yirginchlik ishlarni qilghan, **13** pulni ösümge
bergen, jazane alghan bir oghli bolsa — emdi u hayat
qalamdu? U hayat qalmaydu; u mushundaq yirginchlik
qilmishlarni qilghini üchün u jezmen ölidu; uning öz
qéni öz béshi üstige chüshidu. **14** Biraq mana, mushu
kishimu bir oghul tapsa, u atisining sadir qilghan
barliq gunahlirini körgen bolsimu, hem körgini bilen
shundaq qilmisa **15** — yeni taghlar üstide butqa atalghan
taamni yémigen, Israil jemetidiki butlargha bash kötürüp
ulardin tilimigen, qoshnisining ayalini buzmighan, **16**
héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, qerzdardin
kapalet élishni héch özige tutmighan, bulangchiliq
qilmighan, öz nénini ach qalghanlargha teqsim qilip
bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiygüzgen, **17** öz
qolini qebihliktin tartidighan, pulni ösümge bermigen,
ösüm-jazane almighan, belki Méning hökümlirimge
emel qilidighan, belgilimilirimde mangidighan bolsa —
u öz atisining qebihliki tüpeylidin ölmeydu, u jezmen
hayat bolidu. **18** Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluq
ishletken, öz qérindishigha bulangchiliq qilghan, öz
xelqi arisida natoghra ishlarni qilghanliqi tüpeylidin,
mana u öz qebihliki ichide ölidu. **19** Siler: «Némishqa
oghul atisining qebihlikining jazasini kötürmeydu?» dep
soraysiler; biraq oghul adilliq hem adaletni yürgüzgen,
Méning barliq belgilimilirimni tutup ulargha emel
qilghan; u jezmen hayat bolidu; **20** gunah sadir qilghuchi
jan igisi ölidu. Oghul atisining qebihlikining jazasini
kötürmeydu, we yaki ata oghlining qebihlikining jazasini
kötürmeydu; heqqaniy kishining heqqaniyliqi öz üstide
turidu, rezil kishining rezilliki öz üstide turidu; **21** we
rezil kishi barliq sadir qilghan gunahliridin yénip towa
qilip, Méning barliq belgilimilirimni tutup, adilliq hem
adaletni yürgüzidighan bolsa, u jezmen hayat bolidu, u
ölmeydu. **22** Uning sadir qilghan barliq itaetsizlikliri
uning hésabigha eslenmeydu; u qilghan heqqaniyliqi
bilen hayat bolidu. **23** Men rezil ademning ölümidin huzur
alamdimen? — deydu Reb Perwerdigar. Eksiche, mendiki
huzur uning öz yolidin yénip towa qilghanlilqidin
emesmu? **24** Heqqaniy kishi öz heqqaniyliqidin yénip,
qebihlik qilghan, rezil ademlerning yirginchlik qilmishliri
boyiche ish qilghan bolsa, u hayat qalamdu? Uning
qilghan heqqaniyliqliridin héchqaysisi eslenmeydu;
ötküzgen asiyliqi, sadir qilghan gunah ichide, u ölidu. **25**
Emma siler: «Rebning yoli adil emes» deysiler; emdi, i
Israil jemeti, anglanglar; Méning yolum adil emesmu?
Silerning yolliringlar adilsizlik emesmu? **26** Heqqaniy
kishi heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni ötküzgen bolsa, u
ölidu; ötküzgen qebihliki bilen u ölidu. **27** Hem rezil
adem ötküzgen rezillikidin yénip towa qilip, adilliq hem
adalet yürgüzidighan bolsa, u öz jénini hayat saqlaydu.
28 Chünki u oylinip, barliq ötküzgen itaetsizlikliridin
yandi; u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **29** Lékin Israil
jemeti «Rebning yoli adil emes» deydu; i Israil jemeti,
Méning yollirim adil emesmu? Adil bolmighini silerning
yolliringlar emesmu? **30** Shunga Men üstünglargha, yeni
herbiringlarni öz yolliringlar boyiche höküm chiqirip
jazalaymen, i Israil jemeti, deydu Reb Perwerdigar.
Qaytip yénimgha kélinglar, barliq itaetsizlikliringlardin
yénip towa qilinglar; shuning bilen qebihlik silerge
qiltaq bolmaydu. **31** Özünglardin barliq ötküzgen
itaetsizlikliringlarni tashliwétinglar, özünglargha yéngi
qelb we yéngi rohni tiklenglar; némishqa ölmekchisiler, i
Israil jemeti? **32** Chünki ölidighan kishining ölümidin

manga huzur yoqtur, deydu Reb Perwerdigar; shunga
yolunglardin yénip towa qilip hayat bolunglar!».

19 — «Emdi sen, Israil shahzadilirige bir mersiyeni
aghzinggha élip mundaq dep oqughin: — **2** «Shirlar
arisida anang qandaq bir chishi shir idi! U yash shirlar
arisida yatqan, u arslanlirini béqip quwwetlidi. **3** U
arslanliridin birini chong qildi, u yash shir bolup chiqti;
U owni tutup yirtishni ögendi; U ademlernimu yewétetti.
4 Eller uningdin xewer anglidi; U ularning ora toziqida
tutuwélindi; Ular uning burnigha ilmekni sélip, Misir
zéminigha épketti. **5** Chish shir özining arminini bikar
kütkinini, Ümidning yoqalghanliqini körüp, U bashqa
bir arslinini élip, Uni béqip yash shir qildi; **6** U shirlar
arisida uyan-buyan kezdi; U yash shir bolup, Owni
tutup yirtishni ögendi; U ademlernimu yewétetti. **7**
U ularning istihkamlirini buzup, Ularning sheherlirini
xarabe qiliwetti; Zémin we uning üstidiki hemmisi
uning hörkirigen awazi bilen dekke-dükkige chüshti. **8**
Andin eller uning etrapidiki rayonlardin kélip uninggha
qarshi chiqti; Ular uning üstige torini yéyip tashlidi;
U ularning ora toziqida tutuwélindi. **9** Ular burnigha
ilmek sélip qepeske solidi; Uni Babilning padishahigha
apardi; Ular uni torligha éliwaldi; Shuning bilen uning
awazi Israil taghlirida qaytidin anglanmaydu. **10** Séning
anang üzümzaringda bir üzüm téli idi; U su boyida
tiklen'genidi; Sularning molluqidin, U intayin méwilik,
köp shaxlik boldi. **11** Uning küchlük shaxliri bar idi,
Höküm sürgüchilerning shahane hasilirigha layiq idi;
Uning boyi bulutlardinmu égiz kökke taqashti, U égizliki
we shaxlirining nurghunliqi bilen körünerlik idi; **12**
Biraq u qehr bilen yulundi, U yerge tashlandi, Sherq
shamili méwisini qurutiwetti; Uning küchlük shaxliri
sunduruldi, qaghjirap ketti; Ot ularni yutuwaldi. **13**
Hazir u chöl-bayawanda, Changqaq, susiz bir yerde
tikildi; **14** Uning shaxlirining birsidin ot chiqip, Uning
bixliri hem méwisini yutuwaldi; Shuning bilen uningda
hökümdarning shahane hasisi bolghudek küchlük shéxi
qalmidi. Bu sözler mersiyedur, bular peqet mersiye
üchünla ishlitilidu».

20 Yettinchi yili, beshinchi ayning oninchi küni
shundaq boldiki, Israilning bezi aqsaqalliri
Perwerdigarni izdep uningdin sorighili méning aldimgha
kélip olturdi. **2** We Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — **3** I insan oghli, Israilning
aqsaqallirigha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Siler Mendin sorighili keldinglar?
Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb
Perwerdigar — Men silerning Mendin sorishinglargha
yolgha qoymaymen. **4** Emdi ularning üstige höküm
chiqiramsen, i adem balisi, höküm chiqiramsen? Ulargha
ata-bowilirining yirginchlik qilmishlirini ayan qilip
ularghа mundaq dégin: — **5** Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Men Israilni tallighan künide, Yaqup jemetining
neslige qol kötürüp qesem qilip, Misir zéminida
Özümni ularghа ayan qilghinimda, yeni ularghа qol
kötürüp qesem qilip ularghа: «Men Perwerdigar séning
Xudayingdurmen» déginimde **6** — shu küni Men
ularni Misir zéminidin chiqirip ular üchün alahide
izdep tapqan süt hem bal éqip turidighan, hemme
zémin arisidiki eng güzel zéminning güli bolghan
zémin'gha kirgüzüsh üchün, qol kötürüp qesem qildim;
7 Men ularghа: «Herbiringlar öz közünglar aldidiki
nepretlik nersilerni tashliwétinglar, Misirning butliri
bilen özünglarni bulghimanglar; Men Perwerdigar
Xudaynglardurmen» — dédim. **8** Lékin ular Manga
asiyliq qilip Manga qulaq sélishni xalimaytti; héchqaysisi
ne öz közi aldidiki nepretlik nersilerni tashliwetmidi,
ne Misirning butliridin héch ayrilmidi. Andin Men
qehrimni Misir zémini ichide ularghа töküp, ularghа
qaratqan achchiqimni basimen, dédim — **9** halbuki,
namimning ular turghan eller arisida bulghanmasliqi
üchün, Öz namim üchün heriket qildim; chünki Men bu
ellerning köz aldida ularni Misirdin chiqirishim bilen
Özümni ayan qilghanidim; **10** shunga Men ularni Misir
zéminidin [toluq] chiqirip, chöl-bayawan'gha apardim.
11 We Men belgilimilirimni bérip, Öz hökümlirimni
ularghа ayan qildim — ularghа emel qilidighan kishi
ularning sewebidin hayatqa érishidu. **12** Özüm hem
ular arisidiki bésharet bolsun dep, Méning ularni pak-
muqeddes qilidighan Perwerdigar ikenlikimni bilishi
üchün «shabat kün»lirimni ularghа béghishlidim; **13**
lékin Israil jemeti chöl-bayawanda Manga asiyliq qildi;
chünki ular Méning belgilimilirimde mangmidi, Méning
hökümlirimni chetke qaqti (eger ademler bu emrlerge
emel qilsa, u ularning sewebidin hayatqa érishidu)
we Méning «shabat kün»lirimni qattiq bulghidi; Men
ularning üstige chöl-bayawanda ular halak qilin'ghuche
qehrimni tökimen dédim — **14** halbuki, namimning
eller arisida bulghanmasliqi üchün, Öz namim üchün
heriket qildim; chünki Men bu ellerning köz aldida ularni
Misirdin qutquzup chiqarghanmen. **15** Men yene chöl-
bayawanda ularghа süt hem bal éqip turidighan, hemme
zéminning güli bolghan zémin'gha kirgüzmeymen dep,
qolumni kötürüp qesem qilimen dédim **16** (chünki
ularning qelbi butlirigha egiship ketkechke, Méning
belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning hökümlirimde
mangmighan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan);
— **17** halbuki, közüm ularghа rehim qilip ularni halak
qilmidim yaki ularni chöl-bayawanda tügeshtürmidim. **18**
Men chöl-bayawanda ularning balilirigha mundaq dédim:
«Ata-bowiliringlarning belgimiliride mangmanglar,
ne ularning hökümlirini tutmanglar ne butliri bilen
özünglarni bulghimanglar. **19** Men Perwerdigar
Xudayinglardurmen; Méning belgilimilirimde méngip,
Méning hökümlirimni tutup ularghа emel qilinglar;
20 Méning «shabat kün»lirimni pak-muqeddes dep
etiwarlanglar; u silerning Méning Perwerdigar
Xudayinglar ikenlikimni bilishinglar üchün Men we
siler otturimizdiki bir bésharettur. **21** Lékin balilirimu
Manga asiyliq qildi; ular ne Méning belgilimilirimde
mangmighan ne Méning hökümlirimni tutmighan (birsi
ularghа emel qilsa, u ular bilen hayatqa érishidu)
ular Méning «shabat kün»lirimni bulghighan; shunga
Men qehrimni ular üstige töküp ularghа qaratqan
achchiqimni chüshürüp pighandin chiqimen, dédim;
22 lékin jazadin qolumni tartip, namimni ellerning köz
aldida bulghanmisun dep Öz namim üchün heriket
qildim; Men bu ellerning köz aldida ularni Misirdin
qutquzup chiqarghanmen. **23** Chöl-bayawanda Men
qolumni kötürüp ularghа silerni eller arisigha tarqitimen,
memliketler ichige taritimen dep qesem qilimen,

dédim; **24** chünki ular Méning hökümlirimni ada
qilmighan, belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning
«shabat kün»lirimni buzghan; ular közlirini ata-
bowilirining butlirigha tikmekte idi; **25** shunga Men
ulargha yaxshi bolmighan belgilimilerni, ularni hayatqa
élip barmaydighan hökümlerni béghishlidim; **26** we
ularni öz-özidin seskendürüp, Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétishi üchün, Men ularni öz hediyeliri
arqiliq bulghidim, chünki ular hediye süpitide barliq
tunji balilirini atap qoyatti. **27** Shunga, i insan
oghli, Israil jemetige söz qilip mundaq dégin: —
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Ata-bowiliringlar
shu ishtimu Manga kupurluq qilghanki, ular Manga
wapasizliq qilghan; **28** ular Men Öz qolumni kötürüp:
«Mushu zéminni silerge bérimen» dep qesem qilghan
yerge kirgende, ular shu yerdiki udul kelgen herbir
yuqiri döng hem baraqsan derexni körüpla shu jaylarda
ular qurbanliqlirini qilip, Méni achchiqlanduridighan
hediyelerni qilatti; ular shu yerdimu «xushpuraq
hediye»lirini puritip, «sharab hediye»lirini töketti; **29**
shuning bilen Men ulardin: «Siler chiqidighan bu yuqiri
jay dégen néme?» dep soridim; shunga bügün'ge qeder
uning ismi «Bamah»dur. **30** Shunga Israil jemetige
mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu:
«Siler ata-bowiliringlarning yolida özliringlarnimu
bulghimaqchimusiler? Ularning nepretlik qilmishlirigha
egiship buzuqluq qilmaqchimusiler? **31** Emdi siler
hediyeliringlarni sunup, öz oghulliringlarni ottin
ötküzgende, siler yenila bügün'ge qeder özünglarni
barliq butliringlar bilen bulghawatisiler; emdi Men
silerning Méni izdep sorishinglargha yol qoyamdimen,
i Israil jemeti?! Men hayatim bilen qesem qilimenki,
— deydu Reb Perwerdigar, — Men silerning Méni
izdep sorishinglargha yol qoymaymen! **32** Shuningdek
silerning könglünglerdiki «Biz yat ellerdek, bashqa
yurtlardiki jemetlerdek yaghach hem tash mebudlargha
choqunimiz» dégen koyunglar emelge ashurulmaydu!
33 Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb
Perwerdigar, Men berheq küchlük qol, uzartqan bilikim
hem töküp yaghdurghan qehrim bilen üstünglardin
hökümranliq qilimen. **34** Men küchlük qol, uzartqan
bilikim hem töküp yaghdurulghan qehr bilen silerni
ellerdin chiqirip épkélimen, tarqitilghan memliketlerdin
silerni yighimen; **35** silerni ellerge tewe bolghan
chöl-bayawan'gha kirgüzüp, shu yerde üstünglardin
yüz turane höküm chiqirip jazalaymen; **36** ata-
bowiliringlarning üstidin Misir zéminidiki chöl-
bayawan'gha höküm chiqirip jazalghinimdek, silerning
üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen,
deydu Reb Perwerdigar. **37** Men silerni hasa astidin
ötküzüp, ehdining rishtisige baghlandurimen. **38**
Men aranglardin Manga wapasizliq qilghan asiylarni
shallap chiqirimen; ularni turuwatqan jaylardin
chiqirimen, biraq ular Israil zéminigha kirmeydu;
shuning bilen siler Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétisiler. **39** — Emdi siler bolsanglar, i Israil jemeti,
Reb Perwerdigar silerge mundaq deydu: — Manga
qulaq salmaymiz désenglar, bériwéringlar, herbiringlar
öz butliringlargha choquniwéringlar! Biraq siler yene
hediyeliringlar hem mebudliringlar bilen Méning
namimni ikkinchi bulghimaysiler! **40** Chünki Méning
muqeddes téghimda, yeni Israilning égizlikidiki taghda,
— deydu Reb Perwerdigar, — barliq Israil jemeti,
ularning hemmisi Manga zéminde turup xizmet
qilidu; Men u yerde ularni qobul qilimen we u
yerde Men silerdin «kötürme hediye»liringlarni, tunji
hosul bolghan köktat-méwiliringlarni, shundaqla barliq
muqeddes dep ayrip béghishlighan nesriliringlarni
telep qilimen. **41** Men silerni eller arisidin chiqirip,
memliketlerdin élip yighqinimda, ésil xushbuydek
silerni qobul qilimen; shuning bilen ellerning köz
aldida aranglarda Özümning pak-muqeddes ikenlikimni
körsitimen. **42** Ata-bowiliringlargha qolumni kötürüp:
«Mushu zéminni silerge bérimen» dep qesem qilghan
Israil zéminigha silerni kirgüzginimde, siler Méning
Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. **43** Siler u
yerde öz yolliringlarni we özünglarni bulghighan
barliq qilmishliringlarni esleysiler; shuning bilen
ötküzgen rezil ishliringlar tüpeylidin siler öz-özünglarni
közge ilmaysiler, öz-özünglardin nepretlinisiler. **44**
Men rezil yolliringlargha asasen emes, yaki buzuq
qilmishliringlargha asasen emes, belki Öz namim üchün
silerge shepqetlik muamile qilghandin kéyin, i Israil
jemeti, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip
yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar. **45** Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — **46** I insan oghli,
yüzüngni Téman shehirige qaritip, jenubtikilerni eyiblep,
Negew ormanliq dalasini eyibleydighan bésharet bérip,
— **47** Yeni Negew ormanliq dalasigha mundaq dégin:
— Perwerdigarning sözini angla; Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Mana, Men sanga bir ot yaqimen; u
sendiki hemme yéshil derexni hemde hemme qaqshal
derexni yewétidu; yalqunluq ot héch öchmeydu, jenubtin
shimalghiche pütkül yer yüzi uning bilen köyüp kétidu;
48 barliq et igiliri Menki Perwerdigar uni yaqqanliqimni
körüp yétidu; u héchqachan öchürülmeydu!». **49** We
men: — Ah, Perwerdigar! Ular men toghruluq: «U peqet
temsillernila sözlewatidu» deydu! — dédim.

21 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** I insan oghli, yüzüngni Yérusalémgha
qaritip, «muqeddes jaylar»ni eyiblep, Israil zéminini
eyiblep bésharet bérip, **3** Yeni Israil zéminigha mundaq
dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men
sanga qarshidurmen; qilichimni ghilaptin sughurup,
sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlaymen.
4 Men sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp
tashlimaqchi bolghinim üchün, qilichim barliq et igiliri,
yeni jenubtin shimalghiche bolghan hemmeylen bilen
qarshilishishgha ghilaptin chiqidu; **5** shuning bilen barliq
et igiliri Menki Perwerdigarning Öz qilichimni ghilaptin
sughurghanliqimni tonup yétidu; qilich ghilapqa qaytidin
yénip kirmeydu. **6** Emdi uh tartqin, i insan oghli;
ich-baghring échishqudek derd-elem bilen ularning
köz aldida uh-zar qil. **7** We shundaq boliduki, ular
sendin: «Némishqa uh tartisen?» dep sorighanda, sen
ularga: «Bolghan shum xewer tüpeylidin! Mana, u
kélidu! Barliq yürekler érip, barliq qollar boshap kétidu,
barliq rohlar zeipliship, barliq tizlar süydük bilen chiliq-
chiliq höl bolup kétidu; mana u kéliwatidu! U yétip
keldi! — deydu Reb Perwerdigar» — dégin. **8** We
Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: —
9 I insan oghli, bésharet bérip mundaq dégin: — Reb

Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bir qilich, bir qilich, bislan'ghan, parqiritilghan! **10** U zor qirghinchiliq üchün bislan'ghan, uni yaltirashqa parqiratqan; Öz oghlumning shahane hasisi herqandaq addiy tayaqni kemsitkenliki tüpeylidin, xushal bolup kétishimizge toghra kélemdu? **11** U qilichni parqiritilishqa, qol bilen tutushqa békitken; Qilich bilen'gen, parqiritilghan, Qetl qilghuchining qoligha tutquzushqa teyyarlan'ghandur! **12** Nale-peryad kötürüp pighan chekkin, i insan oghli, Chünki [qilich] Méning xelqimge qarshi chiqqan; U Israilning barliq shahzadilirige qarshi chiqqan; Ular Öz xelqim bilen teng qilichqa tapshurulghan; Shunga yanpishinggha qattiq urup qoyghin! **13** Chünki sinaq keldi; emdi bu «shahane hasa » bashqa yaghachlarni kemsitkini bilen, u beribir tügishidu emesmu?! — deydu Reb Perwerdigar. **14** — Emdi sen, i insan oghli, bésharet bergin, chawak chalghin! Qilich ikki qétim, üch qétim urup qirsun! U qirghuchi qilich, ularni her tereptin qorshiwalghan zor qetl qilghuchi qilichtur! **15** Ularning yüreklirini érisun dep, ulardin nurghunliri putliship ketsun dep, Men ularning barliq derwazilirigha tehdit salghuchi qilichni qaritip qoydum. Way! U chaqmaqtek parqiritilghan, u qirishqa sughurulghan; **16** i qilich, ong terepke ötkür bol! Sol terepke burulup chap! Bisingni qeyerge qaratqan bolsa shu yerge chap! **17** Menki Perwerdigar Öz qolum bilen chawak chalimen, Öz qehrimni tküp pighandin chiqimen; Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. **18** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **19** Sen i insan oghli, Babil padishahining qilichining méngishigha teyyarlan'ghan ikki yolni békitip qoyghin; ikkilisi bir zémindin chiqidighan bolsun; [Yérusalém] shehirige mangidighan yolning béshida bir yol belgisini tiklep qoyghin; **20** yeni qilichning yétip kélishi üchün Ammoniylarning Rabbah shehirige bir yol hemde Yehudagha, yeni istihkami mestehkem Yérusalém shehirige yene bir yolni békitip qoyghin; **21** chünki Babilning padishahi acha yolda, yeni ikki yolning béshida pal achquzidu; u oqlarni silkiydu, «köchme mebudlar»din soraydu, jigerni tekshüridu. **22** Emdi sépilni bösküchi bazghanlarni tikleshni, qan tökü̈shke perman qilishni, jeng élan qilip towlashni, derwazilargha urulghuchi bazghanlarni tikleshni, sépilgha chiqidighan dönglüklerni yasashni, poteylerni qurushni, Yérusalémni [muhasirige élishni] körsitidighan pal uning ong qoligha chüshidu; **23** gerche bu pal ulargha yalghan körün'gini bilen, ular ichken qesemler tüpeylidin, Yehudadikilerni changgiligha alsun dep padishah ularning qebihlikini ésige keltüridu. **24** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: Silerning asiyliqinglar ashkarilinip, barliq qilmishliringlarda gunahliringlar körün'gechke, qebihlikinglarni eske keltürgininglar tüpeylidin — yeni özünglar pash qilinip eske élin'ghininglar tüpeylidin, siler qolgha élinisiler. **25** Emdi sen, i Israilning munapiq hem rezil shahzadisi, qebihlikingning jazalinish waqti-saiti toshqinida, köridighan küning kélidu! **26** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sellini uningdin éliwet, tajni éliwet; ishlar öz pétida turiwermeydu; pes turghanni égiz qil, égiz turghanni pes qil; **27** uning [textini] örüwet, örüwet, örüwet! Uning hoquqining Igisi kelmigüche, u yene mewjut bolmaydu; Men uni Uninggha teqdim qilimen. **28** Emdi i insan oghli, bésharet bérip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar Ammoniylar we ularning mazaqliri toghrisida mundaq deydu: «Bir qilich, bir qilich qetl qilishqa sughurulghan; u ademni yewétishke, chaqmaqtek yaltirashqa parqiritilghan!» — dégin! **29** Chünki palchilar sen qilich toghrungda quruq alamet körünüshlerni körüp, sen üchün yalghandin bir pal salidu; rezillerning köridighan küni kelgende, qebihlikning jazalinish waqti-saiti toshqanda, bular séni shu qirilghan rezillerning boyunliri üstige qoshup yatquzidu! **30** Bu qilichni öz ghilapigha qayturup sal! Men séning üstüngge özüng yaritilghan jayda, yeni sen törülgen jayda höküm chiqirip jazalaymen. **31** Shuning bilen Men üstüngge qehrimni tküp yaghdurup, Ghezipimning oti qilip püwleymen; Men séni qatilliqqa mahir yawuz ademlerning qoligha tapshurup bérimen; **32** Sen otqa yéqilghu bolisen; Séning qéning öz zéminingde tküli̇du; Sen qaytidin eslenmeysen; Chünki Menki Perwerdigar söz qilghan.

22 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** Emdi sen, i insan oghli, qanliq sheher üstige höküm chiqarmamsen? Höküm chiqarmamsen? Emdi uning yirginchlik qilmishlirini yüzige sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz jaza künining kélishi üchün öz ichide qan tökküchi sheher, özini bulghash üchün özige mebudlarni yasighan sheher — **4** Sen tökken qan tüpeylidin gunahkar boldung, yasighan mebudlar tüpeylidin özüngni bulghiding; sen öz jaza künliringni yéqinlashturdung, yilliringni toshturdung; shunga Men séni ellerge reswa, barliq memliketlerge mazaqning obyékti qildim. **5** Sanga yéqindikiler hemde sendin yiraqtikiler séni mazaq qilidu, i qiya-chiyagha tolghan betnamliq sheher! **6** Israilning shahzadiliri, her birining hoquqidin paydilinip ichingde qandaq qan tökkenlikige qara! **7** Séning ichingde ular ata-anisini közge ilmighan; aranglarda musapirlargha zulum-zumbuluq qilghan, yétim-yésirler hem tul xotunlargha uwal qilghan; **8** Méning pak-muqeddes nersilirimni sen kemsitken, Méning «shabat kün»lirimni bulghap buzghansen; **9** séning ichingde qan'gha teshna töhmetxor ademler bolghan; ular taghlar üstide butpereslik éshini yégen; séning ichingde ular buzuqluq pesendilik qilghan; **10** sende öz atisining nomusigha tegkenler bar; ay körgen qiz-ayallarni ayagh asti qilghanlarmu bar. **11** Birsi qoshnisining ayali bilen yirginchlik buzuqluq qilghan; yene birsi öz kélinini buzup shehwaniyet qilghan; sende bolghan yene birsi öz singlisigha, yene atisining qizigha basqunchiliq qilghan. **12** Ular qan tökü̈sh üchün arangda «sowghatlar»ni qobul qilghan; sen ösüm-jazane alghan; sen öz qoshniliringdin haramni mejburiy yuluwélip, Méni untughansen — deydu Reb Perwerdigar. **13** We mana, Men haramni mejburiy yuluwélishinggha we sen öz arangda tökken qanlargha qarap qolumni-qolumgha urdum! **14** Men séni bir terep qilidighan künlerdimu yüriking yenila toq, qolliring ching turiwéremdu? Menki Perwerdigar söz qildim, Özüm uni ada qilimen. **15** Men séni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen, otturangda bolghan pesendilikingge xatime bérimen. **16** Emdi sen özüng arqiliq ellerning köz aldida bulghinisen, andin Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **17** Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi:

— **18** I insan oghli, Israil jemeti Manga xuddi dashqal
bolup chiqti; ularning hemmisi xumdanda qalghan mis,
qeley, tömür we qoghushunlardur; ular kümüshning
poqi bolup chiqti. **19** Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Hemminglar dashqal bolup chiqqachqa, mana
emdi Men silerni Yérusalém otturisigha yighimen; **20**
kishiler üstige ot püwlep, ularni éritip tawlash üchün
kümüsh, mis, tömür, qoghushun we qeleyni xumdan
ichige yighqandek, Men ghezipim we qehrim bilen
silerni yighip [sheher] ichige sélip silerni éritimen.
21 Shundaq, Men silerni yighip, ghezipimning otini
üstünglerge püwleymen, siler uning otturisida érip
kétisiler; **22** kümüsh xumdanda éritilgendek, siler sheher
otturisida éritilisiler; we siler Menki Perwerdigarning
Öz qehrimni üstünglerge tökkenlikimni tonup yétisiler.
23 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi:
— **24** I insan oghli, sheherge mundaq dégin: — Ghezep
chüshken künde sen paklandurulmighan, yamghur
chüshmigen bir zéminsen. **25** Öz oljisini titma qilidighan,
hörkireydighan shirdek ularning peyghemberliri uningda
suyiqest ishlitidu; ular janlarni yewétidu; xezinilerni,
qimmetlik nersilirini buliwalidu; ular uning otturisidiki
tul xotunlarni köpeytmekte. **26** Uning kahinliri Tewrat-
qanunumni buzup tashlap, pak-muqeddes nersilirimni
bulghighan; ular pak-muqeddes bilen addiy nersilerni
perq qilmaydu; ular «shabat kün»lirimge közini yumup
yüridu; shuning bilen ular arisida Manga betnam
chaplinidu. **27** Uning ichidiki shahzadiler xuddi oljisini
titma qilidighan börilerdek; ular qan töküshidu, janlarni
nabut qilishidu, haram menpeetni bulishidu. **28** Uning
peyghemberliri ularning [qilmishlirini] «hak suwaq»
bilen aqartqan, «Reb Perwerdigar mundaq deydu!» dep
saxta körünüshlerni körüwélip, pal sélip yalghanchiliq
yetküzidu; lékin Perwerdigar ulargha söz qilghan emes.
29 Zémindiki addiy puqralarmu jebir-zulum qiliship,
bulang-talang qilidu; ular ajiz-namratlarni bozek qilip,
musapirlargha zulum sélip uwal qilidu. **30** Men ular
arisidin tamni qaytidin yasitip béridighan, Méni ularning
zéminini weyran qilishimdin yanduridighan, uning
yériqini etküdek, Méning aldimda turidighan arichi bir
ezimetni izdep keldim; biraq héchbirni tapalmidim. **31**
Shunga Men qehrimni üstige tökimen; ghezipimning oti
bilen Men ularni halak qilimen; Men ularning yollirini
öz béshigha qayturimen, — deydu Reb Perwerdigar.

23 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi:
— **2** I insan oghli, bir anidin tughulghan ikki ayal
bar iken; **3** ular Misir zéminide pahishilik qilghan; ular
yashliqta pahishilik qilghan; shu yerde ularning köksiliri
mijiqlinip, qizliq emchek topchiliri silan'ghan. **4** Ularning
isimliri bolsa, chongining Oholah, kichikining Oholibah
idi; ular Méningki idi; ular oghul-qizlarni tughqan.
Samariye bolsa Oholah, Yérusalém Oholibahdur. **5** Oholah
Méningki bolghan teqdirdimu yene buzuqluq qilghan —
u ashiqlirigha, yeni qoshniliri bolghan Asuriylerge pes
arzu-heweslerde bolghan; **6** kök kiyim kiygen, emeldar-
hökümdarlar, hemmisi kélishken yigitler, atqa min'gen
chewendazlar idi. **7** U öz buzuqluqini ularning üstige
béghishlighan; ularning hemmisi Asuriyening ésilzadiliri
idi; öz arzu-heweslirini barliq qozghatqanlar bilen we
ularning barliq mebudliri bilen u özini bulghighan. **8** U
yenila Misirda bolghan pahishilikliridin waz kechmidi;
chünki uning yashliqida ashu yerdikiler uning bilen
bille yatti, qizliq köksilirini silap, öz buzuqluqlirini
uning üstige tökti. **9** Shunga Men uni öz ashnilirining,
yeni uning arzu-heweslirini qozghatqan Asuriylerning
qoligha tapshurdum; **10** ular uning nomusini ashkarilap,
uning oghul-qizlirini élip kétip, uni qilichlap öltürüwetti;
u ayallar arisida [yaman] ataqqa qaldi; uning üstige
höküm chiqirilip jazalandi. **11** Uning singlisi Oholibah
buni körüp turupmu, arzu-hewesliride hedisidin téximu
buzuq, pahishilikliri hedisiningkidin köp bolup ketti.
12 U öz qoshniliri bolghan Asuriylerge pes arzu-
heweslerni qozghatqan; ular emeldar-hökümdarlar,
heshemetlik sawut, formilarni kiygen, atqa min'gen
chewendazlar, ularning hemmisi kélishken yigitler idi.
13 Men uning bulghinip ketkenlikini kördum; ular ikkilisi
bir yolluq idi. **14** U uning pahishiliklirini ashurdi;
chünki u tamda pereng bilen süretlen'gen ademlerni,
yeni Kaldiylerning resimlirini kördi; **15** ularning belliri
potilar bilen oralghan, béshigha quyruqluq selliler
kiyilgen; ularning hemmisi leshker béshidek, yeni
tughulghan yurti Kaldiyediki Babilliqlarning qiyapitide
idi. **16** U shuan ulargha qarap ularning shehwaniy
hewsini qozghighan, shuning bilen ularni izdep Kaldiyege
elchilerni ewetken. **17** Shuning bilen Babilliqlar uninggha,
yeni uning ashniliq orun-körpilirige yéqin kélip, uni
öz zinaliri bilen bulghighan; u özini ular bilen bille
bulghighandin kéyin ulardin bizar boldi. **18** U öz
buzuqluqlirini ochuq qilip, nomusini ashkarilishi bilen,
jénim hedisidin yirgen'gendek uningdinmu yirgendi.
19 Biraq u yene özining yashliq künlirini, yeni Misir
zéminida buzuqluq pahishilik qilghan künlirini ésige
keltürüp öz buzuqluqlirini téximu köpeytti. **20** Uning
erliki éshek medekliridek, meniysi atlarningkidek
bolghan Babilning pahishiwaz erkeklirige qarap hewesliri
qozghaldi. **21** Sen yashliqingdiki buzuqluqliringgha, yeni
yashliqingda Misirliqlarning emchekliringni silighinigha
yene teshna bolup telmürdung. **22** Shunga, i Oholibah,
— deydu Reb Perwerdigar — Mana, Men jéning hazir
bizar bolghan ashniliringni özüngge qarshi qozghitimen,
ularni sen bilen qarshilishishqa hemme teripingdin
élip kélimen; **23** Babilliqlar, barliq Kaldiyler, Pékodlar,
Shoalar, Koallar hemde Asuriylerning hemmisini ular
bilen teng qozghaymen; ularning hemmisi kélishken
yigitler, emeldar-hökümdarlar, ulugh begler we janablar,
hemmisi atqa min'gen chewendazlardur; **24** ular qoral-
yaraqlar, jeng harwiliri, yük harwiliri hem zor bir top
xelqler bilen sanga qarshi chiqidu; ular özlirini hemme
teripingde sipar-qalqanlar we dubulghalarni kiyip sanga
qarshi sepras bolidu; béshinggha chüshidighan tégishlik
jazani ulargha tapshurimen, ular öz hökümliri boyiche
jazalaydu. **25** Men muqeddeslikimdin chiqqan ghezepni
sanga qaritimen; shuning bilen ular qehr bilen séni
bir terep qilidu. Ular séning burnung we qulaqliringni
késiwétidu; sendin axirqi qalghanlar qilichlinidu; ular
oghul-qizliringni élip kétidu, sendin yenila qalghanlar
otta yutuwétilidu. **26** Ular sendin kiyim-kéchekliringni
éliwélip, güzel zibu-zinnetliringni bulaydu. **27**
Shuning bilen Men sende Misir zéminida bashlan'ghan
buzuqluqliringni we pahishiliklirini toxtitimen; sen bu
ishlargha yene telmürmeysen, Misirni qayta eslimeysen.
28 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: —

Mana, Men séni özüng nepretlen'genlerning qoligha,
yeni jéning yirgen'genlerning qoligha tapshurimen;
29 ular séni öchmenlik bilen bir terep qilip, barliq
ejirliringni élip kétip, séni tughma-yalingach qaldurup,
pahishilikliringning nomusini ashkarilaydu. Sen eller
bilen pahishilik qilghanliqing, ularning mebudliri
bilen özüngni bulghighanliqing tüpeylidin, séning
buzuqluqliring hem pahishilikliring bularni béshinggha
chüshürdi. **31** Hedengning yolida özüng mangghansen;
shunga Men uningdiki qedehni séning qolungghimu
tutquzdum. **32** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Hedengning qedehini, chongqur we chong bir qedehni
senmu ichisen; sen reswa bolup mazaq qilinisen, chünki
uning hejimi chongdur; **33** sen dehshetlik we halaket
qedehi, yeni hedeng Samariyening qedehi bilen mestlik
hem derd-elemge toldurulisen; **34** sen uni ichiwétip
yene yalaysen, hetta uning parchilirinimu ghajilaysen,
andin köksiliringnimu yulup tashlaysen; chünki Men
shundaq söz qildim, deydu Reb Perwerdigar. **35** Shuning
üchün Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki
sen Méni untup arqanggha tashliwetkenliking üchün,
shunga öz buzuqluqung hem pahishilikliringning jazasini
kötürisen. **36** We Perwerdigar manga mundaq dédi: — I
insan oghli, sen Oholah we Oholibamah üstige höküm
chiqiramsen? Emdi ularga öz yirginchlik qilmishlirini
ayan qilip körsetkin. **37** Chünki ular buzuqluq qildi;
qolliri qan boldi; ular öz butliri bilen buzuqluq qilip,
uning üstige Manga tughqan öz balilirini ularning
ozuqi süpitide qurbanliq qilip ötküzüp béghishlidi.
38 Uning üstige ular Manga shundaq ish qilghanki,
oxshash bir künde ular Méning muqeddes jayimni
bulghap, «shabat kün»lirimni buzghan. **39** Chünki ular
öz balilirimni butlirigha soyghan chaghda, ular oxshash
bir künde muqeddes jayimni bulghashqa kirdi; mana,
ular Méning öyüm otturisida shundaq qilghan. **40**
Uning üstige ademlerni yiraqtin chaqirdi, ularni élip
kélishke elchi ewetti; mana, ular keldi; sen ularni dep
yuyunup, köz-qashliringgha osma qoyup, özüngni zibu-
zinnetler bilen perdazliding; **41** heshemetlik bir diwanda
olturdung, uning aldigha üstige Méning xushbuyum
hem zeytun méyim qoyulghan dastixanni qoydung;
42 ghemsiz yürgen bir top kishilerning awazi uningda
anglandi; chüprende ademler bilen bille chöl-bayawandin
Sébaiylarmu élip kélindi; ular [hede-singilning] qollirigha
bilezükler, béshigha chirayliq tajlarni saldi. **43** Emdi
Men zina-buzuqluqlar bilen uprap qérighan pahishe
toghruluq: «Ular emdi uning bilen buzuqluq qiliwersun;
chünki u heqiqeten [pahishe]» — dédim. **44** — Shuning
bilen ular pahishe ayalgha yéqinlashqandek uninggha
yéqin bérip bille yatti; ular shundaq qilip Oholah we
Oholibamah bu ikki buzuq ayalgha yéqinliship bille
yatti. **45** Biraq heqqaniy ademler ularni zinaxor ayallarni
we qan tökküchi ayallarni jazalighan'gha oxshash,
ularning üstige höküm chiqirip jazalaydu; chünki ular
zinaxor ayallar, ularning qolliri qandur. **46** Chünki
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Bir top ademlerni
ularga qarshi chiqirip élip kélimen, ularni heryan'gha
heydiwétishke we bulangchiliq qilishqa tapshurimen.
47 Bu top kishiler ularni tashlar bilen chalma-kések
qilip, qilichliri bilen chépip soyidu; ular ularning
oghul-qizlirini öltüridu, öylirini ot bilen köydüriwétidu.
48 Shuning bilen Men zéminde buzuqluqqa xatime
bérimen; shuning bilen barliq ayallar silerdin sawaq
élip silerning buzuqluqliringni dorimaydu. **49** Ular
buzuqluqungni öz béshinggha qayturup chüshüridu, we
siler mebudliringlargha chétishliq bolghan gunahlarni
kötürisiler; siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétisiler.

24 Toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide,
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** I insan oghli, bu künni, del mushu künning
chislasini yéziwalghin; chünki del mushu künde Babilning
padishahi Yérusalémni muhasirige aldi. **3** Asiy jemetning
aldigha bir temsilni qoyup mundaq dégin: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — «Qazanni otning üstige
qoyunglar, ot üstige qoyunglar, uninggha su qoyunglar;
4 gösh parchiliri, herbir ésil gösh parchilirini, put we
qolini uninggha yighip sélinglar; ésil ustixanlarnimu
qoshunglar; **5** qoy padisidin eng ésillirini élinglar;
ustixanlarni pishurushqa uning astigha otun toplap
qoyunglar; uni qattiq qaynitinglar, uningdiki ustixanlar
obdan qaynisun. **6** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — Qanxor sheherning haligha, yeni dat basqan
qazan'gha, héch déti ketmeydighan qazan'gha way!
Uningdiki hemmini birdin-birdin al; uninggha nésiwe
chéki tashlanmisun! **7** Chünki u tökken qan uning
otturisida turidu; u qanni topa bilen kömgili bolghudek
yerge emes, belki taqir tash üstige tökti. **8** Qehrimni
qozghash, intiqam élish üchün, u tökken qanning
yépilmasliqi üchün taqir tash üstige qaldurdum. **9**
Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor
sheherning haligha way! Menmu uning otun döwisini
yoghan qilimen! **10** Otunni döwilenglar, otni yiqip
chuxchulanglar, gösh obdan pishsun, dora-dermeklerni
qoshunglar, ustixanlar köyüp ketsun! **11** Andin
qazanni qizitip, uningdiki misni qipqizil qilinglar,
ichidiki dagh-kirlar éritilip, uning déti chiqiriwétilish
üchün uni quruq péti choghlar üstige qoyunglar!
12 Uning qilghan awarichilikliri Méni upratti; Lékin
uning qélin déti uningdin ketmidi; Shunga uning
déti otta turiwersun! **13** Séning paskinichilikingde
buzuq pahishilik bardur; Men séni pakizlimaqchi
boldum, lékin sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaymen
déding; emdi qehrimni üstüngge tküp toxtatmighuche
sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaysen. **14** Menki
Perwerdigar shundaq söz qildim; u emelge ashurulidu,
Men uni ada qilimen; Men ne buningdin yanmaymen,
ne héch sanga ichimni aghritmaymen, ne uningdin
ökünmeymen; ular séning yolliring we qilmishliring
boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalaydu — deydu
Reb Perwerdigar. **15** We Perwerdigarning sözi manga
kélip shundaq déyildi: — **16** «I insan oghli, Men séning
söyümlük köz qarichuqungni bir urush bilen sendin élip
kétimen; biraq sen héch matem tutma, héch yighlima,
héch köz yéshi qilma; **17** süküt ichide uh-zar tartisen;
ölgüchi üchün héch haza tutma; sellengni béshinggha
orap, keshliringni putunggha baghlighin; yüzüngning
töwinini yépiwetme, ademler épbergen nandin yéme».
18 Shuning bilen Men etigende xelqke söz qildim;
kechqurunda ayalim öldi. Ikkinchi küni etigende men
buyrulghini boyiche ish qildim. **19** Emdi xalayiq manga:

«Séning bu qilghan ishliringning némini körsetkenlikini
démemsen?» dédi. **20** Men ulargha mundaq dédim: —
Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: —
21 Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Men Öz muqeddes jayimni, yeni
sen pexirlen'gen küch-tayanchingni, közünglarni xushal
qilghuchi, jéninglar teshna bolghan nersini bulghay
dewatimen; silerning keyninglarda qalghan qiz-oghullar
qilich bilen yoqilidu. **22** Shu tapta siler Men [Ezakiyal]
hazir qilghinimdek qilisiler; siler yüzünglarning töwinini
yapmaysiler, ademler épbergen nandin yémeysiler;
23 sellenglar béshinglarda, keshinglar ayaghliringda
boliwéridu; siler héch matem tutmaysiler yaki héch
yighlimaysiler; siler qebihlikliringlar ichide soliship,
bir-biringlargha qariship uh-zar tartisiler. **24** Shundaq
qilip Ezakiyalning özi silerge bésharet bolidu; u qandaq
qilghan bolsa, siler shundaq qilisiler; bu ish emelge
ashurulghanda, siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétisiler. **25** — We sen, i insan oghli, Men ulardin
küch-istihkamini, ular pexrilen'gen güzek göhrini,
söyümlük köz qarichuqlirini, jan-jégiri bolghan qiz-
oghullirini ulardin mehrum qilidighan künide, **26** — yeni
shu künide, sanga bu xewerni quliqinggha yetküzüsh
üchün bir qachqun yéninggha kelmemdu? **27** Shu
künide aghzing échilghan bolidu, sen bu qachqun bilen
sözlishisen, yene héch gacha bolmaysen; shundaq qilip
ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

25 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** I insan oghli, yüzüngni Ammoniylargha
qaritip, ularni eyiblep bésharet bérip mundaq dégin: — **3**
— Ammoniylargha mundaq dégin — Reb Perwerdigarning
sözini anglanglar! Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Méning muqeddes jayim bulghan'ghanda, Israil
zémini weyran qilin'ghanda, Yehuda jemeti sürgün
qilin'ghanda sen ulargha qarap: «Wah! Yaxshi boldi!»
dégining tüpeylidin, **4** emdi mana, Men séni sherqtiki
ellerning igidarchiliqigha tapshurimen; ular séning
arangda bargah qurup, arangda chédirlirini tikidu; ular
méwiliringni yep, sütüngni ichidu. **5** Men Rabbah
shehirini tögiler üchün otlaq, Ammoniylarning yérini
qoy padiliri üchün aramgah qilimen; shuning bilen
siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **6**
— Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki
sen Israil zéminigha qarap chawak chélip, putungni
tépcheklitip, qelbingdiki pütün öchmenlik bilen xush
bolghanliqing tüpeylidin, **7** emdi mana, Men üstüngge
qolumni uzartip, séni ellerge olja bolushqa tapshurimen;
Men séni xelqler ichidin üzimen, memliketler ichidin
yoqitimen; Men séni halak qilimen; shuning bilen sen
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **8** Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki Moab we Séirning:
«Yehuda peqet barliq bashqa eller bilen oxshash, xalas»
dégini tüpeylidin, **9** shunga mana, Men Moabning yénini
— chégrasidiki sheherlerni, zéminining pexri bolghan
Beyt-Yeshimot, Baal-Méon we Kiriatayim sheherliridin
bashlap yérip achimen; **10** ularni Ammoniylarning
zémini bilen bille sherqtiki ellerge tapshurimen; Men
Ammoniylarning yene eller arisida eslenmesliki üchün,
ularning igidarliqigha tapshurimen; **11** we Moab üstige
höküm chiqirip jazalaymen; ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu. **12** Reb Perwerdigar mundaq
deydu: — chünki Édom Yehuda jemetidin öch élip
yamanliq qilip, shuningdek éghir gunahkar bolghini
tüpeylidin, intiqam alghnini tüpeylidin, **13** — emdi
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men Édomgha
qolumni sozimen; shuning bilen uni zéminidin ademler
hem haywanlardin mehrum qilimen; Men uni Téman
shehiridin tartip weyran qilimen; ular Dédan shehirigiche
qilich bilen yiqilidu. **14** Shuning bilen Men xelqim
Israilning qoli arqiliq Édom üstidin Öz intiqamimni
alimen; ular Méning achchiqim hem qehrim boyiche
Édomda ish qilidu; Édomiylar Méning intiqamimning
néme ikenlikini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar.
15 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Filistiyler intiqam
niyiti bilen heriket qilip, kona öchmenliki bilen Yehudani
yoqitayli dep ich-ichidin öch alghini tüpeylidin, **16**
Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
Filistiyening üstige qolumni uzartimen; Men Keretiylerni
qiriwétimen, déngiz boyidikilerning qalduqlirinimu
weyran qilimen. **17** Men ularning üstige qehrilik
tenbihlerni chüshürüp qattiq intiqam alimen; ularning
üstidin intiqam alghinimda ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu.

26 On birinchi yili, ayning birinchi künide shundaq
boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq
déyildi: — **2** I insan oghli, Turning Yérusalém toghruluq:
«Wah! Yaxshi boldi! Ellerning derwazisi bolghuchi
weyran boldi! U manga qarap qayrilip échildi; uning
weyran qilinishi bilen özümni toyghuzimen!» dégini
tüpeylidin, **3** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, i Tur, Men sanga qarshimen, déngiz dolqunlarni
qozghighandek, köp ellerni sen bilen qarshilishqa
qozghaymen; **4** ular Turning sépillirini berbat qilip, uning
munarlirini chéqip yoqitidu. Uning üstidiki topilirini
qirip tashlap, uni taqir tash qilip qoyimen. **5** U peqet
déngiz otturisidiki torlar yéyilidighan jay bolidu; chünki
Men shundaq söz qildim, deydu Reb Perwerdigar; u eller
üchün olja bolup qalidu. **6** Uning quruqluqta qalghan
qizliri qilich bilen qirilidu; shuning bilen ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **7** — Chünki
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Tur
bilen qarshilishishqa Babil padishahi Néboqadnesar,
yeni «padishahlarning padishahi»ni, atlar, jeng harwiliri
bilen, atliq chewendazlar, qoshun we zor bir top
ademler bilen shimal teripidin chiqirip épkélimen.
8 U quruqluqta qalghan qizlirini qilich bilen soyidu,
sanga muhasire poteylirini quridu, sépilgha chiqidighan
dönglükni yasaydu, sanga qarap qalqanlirini kötüridu. **9**
U sépilliringgha bösküchi bazghanlarni qaritip tikleydu,
qoral-paltiliri bilen munarliringni chéqip ghulitidu. **10**
Uning atlirining köplükidin ularning kötürgen chang-
topisi séni qaplaydu; sépilliri bösülgen bir sheherge bösüp
kirgendek u séning qowuqliringdin kirgende, sépilliring
atliq eskerlerning, chaqlarning hem jeng harwilirining
sadasi bilen tewrinip kétidu. **11** Atlirining tuyaqliri bilen
u barliq reste-kochiliringni cheyleydu; u puqraliringni
qilich bilen qiridu, küchlük tüwrükliring yerge yiqilidu.
12 Ular bayliqliringni olja, mal-tawarliringni ghenimet
qilidu; ular sépilliringni buzup ghulitip, heshemetlik
öyliringni xarabe qilidu; ular séning tashliring, yaghach-
limliring we topa-changliringni déngiz suliri ichige

tashlaydu. **13** Men naxshliringning sadasini tügitimen;
chiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. **14** Men
séni taqir tash qilimen; sen torlar yéyilidighan bir
jay bolisen, xalas; sen qaytidin qurulmaysen; chünki
Menki Perwerdigar shundaq dégenmen, deydu Reb
Perwerdigar. **15** Reb Perwerdigar Turgha mundaq
deydu: — Sen ghulap ketkiningde, yarilan'ghanlar ah-
zarlighinida, otturungda qirghin-chapqun qilin'ghanda,
déngizning chet yaqiliri tewrinip ketmemdu? **16**
Déngizdiki shahzadiler textliridin chüshüp, tonlirini
biryaqqa tashlap, keshtilik kiyim-kécheklirini séliwétidu;
ular özlirini qorqunch-titrek bilen pürkeydu; ular yerge
olturup, héch toxtawsiz titrep, sanga qarap sarasimige
chüshidu. **17** Ular sen üchün bir mersiyeni oqup sanga
mundaq deydu: — «I ahaleng déngizdikilerdin bolghan,
dangqi chiqqan, Déngiz üstidin küchlük höküm sürgen,
Öz wehshetliringni barliq déngizda turuwatqanlargha
salghan sheher! Sen we senda turuwatqanlar neqeder
halak bolghan! **18** Hazir séning ghulap ketken kününgde,
Déngiz boyidikiler titrep kétidu; Déngizdiki arallar we
qirghaqtikiler séning yoq bolup ketkiningdin dekke-
dükkige chüshüp qaldi». **19** — Chünki Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Men séni ademzatsiz sheherlerdek,
xarabe sheher qilghinimda, Men üstüngge déngiz
chongqurluqlirini chiqirip séni chökürginimde, Ulugh
sular séni bésip yapqanda, **20** Shu tapta Men séni
hanggha chüshkenler bilen bille chüshürimen, Qedimki
zamandikilerning qatarigha chüshürimen; Séni yerning
tégiliride turghuzimen; Séningde qaytidin ademzat
bolmasliqi üchün, Séni qedimki xarabiler arisigha,
Hanggha chüshkenler bilen bille bolushqa chüshürimen;
Biraq tiriklerning zéminida bolsa güzellik tiklep qoyimen;
21 Men séni bashqilargha bir agahi-wehshet qilimen;
Sen qaytidin hech bolmaysen; Ular séni izdeydu, biraq
sen menggüge tépilmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

27 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** Sen, i insan oghli, Tur toghruluq bir
mersiyeni aghzinggha élip uninggha mundaq dégin:
— **3** I déngizlarning kirish aghzida turuqluq, déngiz
boyliridiki köp eller bilen sodilashquchi, Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «I Tur, sen «Méning güzellikim
kamaletke yetti!» déding. **4** Séning chégraliring
bolsa déngizlarning otturisida idi; Séni yasighanlar
güzellikingni kamaletke yetküzdi. **5** Ular barliq
taxtayliringni Sénirdiki qarighaylardin yasighan; Sanga
moma üchün ular Liwandin kédir derixini épkelgen;
6 Palaqliringni Bashandiki dub derexliridin yasighan;
Palubangni semshit derexliridin yasap, Kupros déngiz
boyidiki pil chishi bilen neqishligen. **7** Yelkining
Misirdin keltürülgen keshtilik libastin yasalghan, u
sanga tugh bolghan; Sayiwining bolsa déngiz boyidiki
Élishahdiki kök we sösün rextlerdin idi; **8** Zidondikiler
hem Arwadtikiler séning palaq urghuchiliring idi;
Sende bolghan danishmenler, i Tur, séning yol
bashlighuchiliring idi. **9** Gebaldiki aqsaqallar we uning
danishmenliri sende bolup, kawakliringni étetti; Déngiz-
okyandiki barliq kémiler we ularning déngizchiliri mal
almashturushqa yéninggha kéletti. **10** Parslar, Ludtikiler,
Liwiyedikiler qoshun'gha tizimlinip, séning leshkerliring
bolghan; Ular qalqan-dubulghilirini üstüngge ésip, séni
heywetlik qilghan; **11** Arwadtikiler qoshuning bilen
her teripingde sépilliringda turup közette bolghan;
Gammadtikilermu munarliringda turghan; Ular qalqan-
qorallirini etrapinggha, sépilliringgha ésip qoyghan; Ular
güzellikingni kamaletke yetküzgen; **12** Tawarliringning
mol bolghanliqidin Tarshish sanga xéridar bolghan;
Mehsulatliringgha ular kümüsh, tömür, qeley, qoghushun
tégiship bergen. **13** Jawan, Tubal we Meshek sen
bilen soda qilghan; Ular tawarliringgha ademlerning
janliri, mis qacha-qazanlarni tégishken. **14** Torgamah
jemetidikiler mehsulatliring üchün atlar, jeng atliri we
qéchirlarni tégiship bergen. **15** Dédandikiler sen bilen
sodilashqan; Déngiz boyliridiki köp xelq sanga xéridar
bolghan; Ular sanga dendan, ebnus yaghichini töligen;
16 Suriye qol hünerliringning mol bolghanliqidin sanga
xéridar bolghan; Ular mehsulatliringgha mawi yaqutlar,
sösün rextlerni, keshtilerni, nepis kanap rextlerni,
marjanlarni, qizil yaqutlarni tégiship bergen. **17** Yehuda
we Israil zéminidikilerdinmu sen bilen sodilashquchilar
bolghan; Tawarliringgha ular Minnitning bughdayliri,
péchiniler, hesel, zeytun méyi, melhem dorilarni
tégiship bergen. **18** Demeshq qol hünerliringning
mol bolghanliqidin, Herxil bayliqliring tüpeylidin
sanga xéridar bolup sanga Xelbonning sharablirini,
aq yunglarni tégiship bergen. **19** Wédan we Uzaldin
chiqqan Jawandikiler mehsulatliringgha soqulghan
tömür, qowzaqdarchin, égirni tégishkenidi. **20** Dédan
sanga at toqumlirini tégiship bergen; **21** Erebistan
we Kédardiki barliq shahzadiler sanga xéridar boldi;
Sanga paxlanlar, qochqarlar we öchkilerni tégiship
bergen. **22** Shéba hem Raamahdiki sodigerler sen
bilen tijaret qilghan; Mehsulatliringgha ular herxil
serxil tétitqular, qimmetlik jawahiratlar we altun
almashturup bergen. **23** Haran, Kanneh, Édendikiler
we Shéba, Ashur, Xilmadtiki sodigerler sen bilen tijaret
qilghan; **24** Ular sanga heshemetlik kiyim-kéchek,
sösün rextler we keshtiler, rengmureng gilemlerni
tégiship bergen; Bularning hemmisi tügüncheklinip
tana-arghamchilar bilen ching baghlinip, bazaringgha
kirdi. **25** Tarshishtiki kémiler tawarliringni kötürgen
karwanlardek bolghan; Shuning bilen sen déngiz-
okyanning baghrida mal bilen toldurulup, intayin
éghirliship ketkensen; **26** Séning palaq orghuchiliring
séni ulugh sularghа apardi; Sherq shamili séni
déngiz-okyanning baghrida pare-pare qiliwetti; **27**
Séning mal-mülükliring, bazarliring, déngizchiliring
we yol bashlighuchiliring, Kawakliringni etküchiler,
sen bilen sodilashqan sodigerler, sende bolghan barliq
leshkerliring, Jümlidin arangda toplan'ghan ademlerning
hemmisi sen örülüp ketken kününgde örülüp déngiz-
okyanning qoynigha gherq bolup kétidu. **28** Yol
bashlighuchiliringning ah-zarliridin daladikiler tewrep
kétidu. **29** Palaq orghuchilarning hemmisi, Déngizchilar,
déngizda barliq yol bashlighuchilar öz kémiliridin
chüshidu; Ular quruqluqta turidu; **30** Ular sanga
qarap awazini anglitip, Qattiq ah-zar kötüridu; Ular
topa-chang chiqirip béshigha chachidu; Ular küller
ichide éghinaydu. **31** Ular séni dep chachlirini
chüshürüp özlirini taz qilip, böz kiyimlerge oraydu;
Ular qattiq matem tutup sen üchün zor derd-elem
ichide yighlaydu. **32** Ular ah-zarlirini kötürginide sen
üchün bir mersiyeni oqup, sen toghruluq haza qilip

mundaq deydu: — «Tur déngiz-okyanlar otturisida, hazir
jimjit qilin'ghan! Esli kim uninggha teng kéleleytti?
33 Mehsulatliring déngiz-okyanlardin ötüp ketkende,
Sen köp xelqlerni qanaetlendürgen; Bayliqliring we
tawarliringning molluqi bilen yer yüzidiki padishahlarni
béyitqansen. 34 Sen sularning chongqur tégide déngiz-
okyanlar teripidin pare-pare qilin'ghanda, Tawarliring
hem arangda bolghan top-top ademliringmu örülüp
gherq bolup ketti. 35 Barliq déngiz boyidikiler sanga
qarap alaqzade bolghan; Ularning padishahliri dehshet
qorqup, ularning yüzlirini sur basqan. 36 Xelqler arisidiki
sodigerler sanga qarap «ush-ush» qildi; Sen özüng bir
wehshet iding, emdi qaytidin bolmaysen»».

28 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 I insan oghli, turning shahzadisige mundaq
dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning
özüngni chong tutup: «Men bir ilahturmen; Men
Xudaning textige, yeni déngiz-okyanlarning baghrida
olturimen», dégensen; (Biraq sen insan, Xuda emessen!)
Sen öz könglüngni Xudaning köngli dep oylap qalding.
3 Mana, sen Daniyaldin danasen; Héchqandaq sir
sendin yoshurun emes; 4 Danaliqing we eqling
bilen sen bayliqlargha ige boldung, Altun-kümüshni
xeziniliringge toplap qoydung; 5 Tijarette bolghan zor
danaliqing bilen bayliqliringni awuttung; Bayliqliring
tüpeylidin özüngni chong tuttung: — 6 Shunga Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Sen öz könglüngni
Xudaning köngli dep oylap ketkenlikingdin, 7 Emdi mana,
Men yat ademler, Yeni ellerning dehshitini üstüngge
épkélimen; Ular danaliqingning parlaqliqini yoqitishqa
qilichlirini sughurup, Shan-sheripingni bulghaydu; 8
Ular séni hanggha chüshüridu; Shuning bilen sen déngiz-
okyanlarning qoynida öltürülgenlerning ölümide ölisen.
9 Emdi séni öltürgüchining aldida: «Men Xuda» —
demsen? Biraq sen özüngni sanjip öltüridighanning
qoli astida Tengri emes, insan bolup chiqisen. 10 Sen
yat ademlerning qolida xetne qilinmighanlargha layiq
bolghan ölüm bilen ölisen; Chünki Men shundaq söz
qilghan», — deydu Reb Perwerdigar. 11 Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — 12 I insan oghli,
Turning padishahi toghruluq awazingni kötürüp bu
mersiyeni aghzinggha élip uninggha mundaq dégin: —
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen, kamaletning
jewhiri bolghan, Danaliqqa tolghan, güzellikte kamaletke
yetkeniding; 13 Sen Érem baghchisi, yeni Xudaning
baghchisida bolghansen; Herbir qimmetlik tashlar, yeni
qizil yaqut, sériq göher we almas, béril yaqut, aq
héqiq, anartash, kök yaqut, zumret we kök qashtash
sanga yögek bolghan; Yaqut közliring we neqqashliring
altun ichige yasalghan; Sen yaritilghan kününgde
ular teyyarlan'ghanidi. 14 Sen bolsang mesihlen'gen
muhapizetchi kérub idingsen, Chünki Men séni
shundaq békitkenidim; Sen Xudaning muqeddes téghida
bolghansen; Sen otluq tashlar arisida yüretting; 15 Sen
yaritilghan kündin béri, sende qebihlik peyda bolghuche,
yolliringda mukemmel bolup kelgeniding. 16 Qilghan
sodiliringning köp bolghanliqidin sen zorluq-zumbuluq
bilen tolup, gunah sadir qilghan; Shunga Men séni
Xudaning téghidin haram nerse dep tashliwetkenmen;
Men séni, i muhapizetchi kérub, otluq tashlar arisidin
heydep yoqatqanmen; 17 Séning könglüng güzelliking
bilen tekebburliship ketti; Parlaqliqing tüpeylidin
sen danaliqingni bulghighansen; Men séni yerge
tashliwettim; Padishahlar séni körüp yétishi üchün Men
séni ular aldida yatquzdum. 18 Séning qebihlikliringning
köplüki tüpeylidin, Qilghan sodangning adilsizliqi
tüpeylidin, Öz muqeddes jayliringni bulghighansen;
Men özüngdin bir otni chiqardim, U séni köydürüp
yewetti; Shuning bilen sanga qarap turghanlarning
hemmisining köz aldida, Men séni yerde qalghan
küllerge aylanduruwettim. 19 Séni tonughanlarning
hemmisi sanga qarap sarasimide qalidu; Sen özüng bir
wehshet bolup qalding, emdi qaytidin bolmaysen». 20
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 21
I insan oghli, yüzüngni Zidon'gha qaritip uni eyiblep
bésharet bérip mundaq dégin: — 22 Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana, Men sanga qarshi, i Zidon;
Özüm arangda ulughlinimen; Men uning üstige höküm
chiqirip jazalighinimda, Özümni uningda pak-muqeddes
ikenlimni körsetkinimde, Ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu. 23 Men ulargha wabani
ewitip, reste-kochilirida qan aqquzimen; Uninggha qarshi
chiqqan qilichning her etrapida bolghanliqidin otturisida
öltürülgenler yiqilidu; Shuning bilen ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; 24 Ular yene
Israil jemetini közge ilmighan etrapidikiler arisida, Israil
üchün ademni sanjighuchi jighan yaki derd-elemlik tiken
bolmaydu; Shuning bilen ular Méning Reb Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu». 25 Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Men ular tarqitilghan eller arisidin Israil jemetini
qaytidin yighqinimda, ularda ellerning köz aldida
Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde,
emdi ular Men Öz qulum bolghan Yaqupqa teqdim
qilghan, özining zéminida olturidu; 26 ular uningda
tinch-amanliq ichide yashap, öylerni sélip üzümzarlarni
tikidu; Men ularni közge ilmaydighan etrapidikilerning
hemmisining üstige höküm chiqirip jazalighinimda, ular
tinch-amanliq ichide turidu; shuning bilen ular Méning
Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni bilip yétidu».

29 Oninchi yili, oninchi ayning on ikkinchi künide
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— 2 I insan oghli, yüzüngni Misir padishahi Pirewn'ge
qaritip uni we Misirning barliq ehlini eyiblep bésharet
bérip munu sözlerni dégin: — 3 Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — «I öz-özige: «Bu derya özümningki,
men uni özüm üchün yaratqanmen» dégüchi bolghan,
öz deryaliri otturisida yatqan yoghan ejdiha Misir
padishahi Pirewn, mana, Men sanga qarshimen! 4
Men qarmaqlarni éngekliringge sélip, deryaliringdiki
béliqlarni öz qasiraqliringgha chaplashturup séni
deryaliring otturisidin chiqirimen; deryaliringdiki barliq
béliqlar qasiraqliringgha chaplishidu. 5 Men séni,
yeni sen we deryaliringdiki barliq béliqlarni chöl-
bayawan'gha tashlaymen; sen dalagha chüshüp yiqilisen.
Héchkim séni yighmaydu, depne qilmaydu; Men séni
yer yüzidiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlarning
ozuqi bolushqa teqdim qilimen. 6 Shuning bilen Misirda
barliq turuwatqanlar Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu; chünki ular Israil jemetige «qomush
hasa» bolghan. 7 Ular séni qol bilen tutqanda, sen

yérilip, ularning pütkül mürilirini tiliwetting; ular
sanga tayan'ghanda, sen sunup, pütkül bellirini mitkut
qiliwetting». **8** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu:
«Mana, Men üstüngge bir qilich chiqirip, sendiki insan
we haywanlarni qiriwétimen. **9** Misir zémini weyrane
we xarabiler bolup qalidu; shuning bilen ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; chünki Pirewn:
«Nil deryasi méningki, men uni yaratqanmen» dégenidi.
10 Shunga mana, Men sanga hem séning deryaliringgha
qarshimen; Men Misir zéminini Migdoldin Sewen'giche,
yeni Éfiopiyening chégrasighiche pütünley xarabe-
weyrane qiliwétimen. **11** Qiriq yil ichide, insanning
yaki haywanning ayighi uni bésip ötmeydu we uningda
héch adem turmaydu. **12** Men Misir zéminini weyran
qilin'ghan zéminlar arisida weyran qilimen; we uning
sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida qiriq
yil weyran bolidu; Men Misirliqlarni eller arisigha
tarqitiwétimen, ularni memliketler arisigha taritimen».
13 Biraq Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Qiriq yilning
axirida Men Misirliqlarni tarqitilghan ellerdin yighip
qayturimen; **14** Men Misirni sürgündin eslige keltürüp,
ularni Patros zéminigha, yeni tughulghan zémin'gha
qayturimen; ular shu yerde töwen derijilik bir memliket
bolidu. **15** U memliketler arisida eng töwen turidu; u
qaytidin özini bashqa eller üstige kötürmeydu; Men
ularni peseytimenki, ular qaytidin bashqa eller üstidin
höküm sürmeydu. **16** [Misir] qaytidin Israil jemetining
tayanchisi bolmaydu; eksiche ular daim Israil üchün
uningdin panah izdesh gunahining esletmisi bolidu;
andin ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni bilip
yétidu». **17** Yigirme yettinchi yili, birinchi ayning
birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi
manga kélip mundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Babil
padishahi Néboqadnesar Turgha jeng qilishta qoshunini
qattiq japaliq emgekke saldi; shuning bilen herbir bash
taqir bolup ketti, herbir müre sürkilip yéghir bolup ketti;
biraq ne u ne qoshuni Tur bilen qarshilashqan emgekte
héchqandaq heq almidi; **19** shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men Misir zéminini Babil
padishahi Néboqadnesargha teqdim qilimen; u uning
bayliqlirini élip, oljisini bulap, ghenimitini tutup élip
kétidu; bular uning qoshuni üchün ish heqqi bolidu. **20**
Men uninggha [Turgha] jeng qilghanning ish heqqi üchün
Misir zéminini teqdim qildim; chünki ular Méni dep ejir
qildi, — deydu Reb Perwerdigar. **21** — Men shu künde
Israil jemeti üchün bir münggüz östürüp chiqirimen,
we sen [Ezakiyalning] aghzingni ular arisida achimen;
shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip
yétidu.

30 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** I insan oghli, bésharet bérip: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler dad-peryad sélip:
«Way shu küni!» — denglar!» — dégin. **3** Chünki kün
yéqinlashti; berheq, Perwerdigarning küni, bulutlar
qaplan'ghan kün yéqinlashti; u ellerning béshigha
chüshidighan kündur. **4** Shuning bilen bir qilich Misir
üstige chüshidu; öltürülgenler Misirda yiqilghanda,
uning zor bayliqliri bulinip ketkende, uning ulliri örülüp
chüshkende, Éfiopiyelikler derd-elem tartidu. **5** Éfiopiye,
Put, Lud, barliq Erebiye, Liwiye we ehde qilin'ghan
zémindikilermu Misir bilen bille qilichlinidu. **6** Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Misirni qollaydighanlar
yiqilidu; uning küchidin bolghan pexri yerge chüshidu;
Migdoldin Sewen'giche bolghan xelq qilichlinidu, —
deydu Reb Perwerdigar. **7** — Ular weyran qilin'ghan
zéminlar arisida weyran qilinidu; uning sheherliri xarabe
qilin'ghan sheherler arisida yatidu. **8** Shuning bilen, Men
Misirgha ot salghinimda, uning yardimide bolghanlar
sundurulghanda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni
tonup yétidu; **9** Shu küni elchiler Éfiopiyeni qorqitish
üchün kémilerde olturup mendin chiqidu; Misirning
béshigha chüshken kündek ularghimu azab-oqubet
chüshidu; mana, u kéliwatidu! **10** Reb Perwerdigar
mundaq deydu: «Men yene Misirning top-top ademlirini
Babil padishahi Néboqadnesarning qoli bilen tügitimen.
11 U we uning bilen kelgen xelqi, yeni ellerning arisidiki
eng dehshetliki zéminni halak qilishqa élip kélinidu; ular
Misir bilen qarshilishqa qilichlarni sughurup, zéminni
öltürülgenler bilen tolduridu. **12** Men Nil deryalirini
qurutimen, We zéminni rezil ademlerning qoligha
sétiwétimen; Zémin we uningda turghan hemmini yat
ademlerning qolida weyrane qilimen; Menki Perwerdigar
shundaq söz qilghan». **13** Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Men Nof shehiridin butlarni yoqitimen, oyghan
mebudlarnimu yoqitimen; Misir zéminidin qaytidin
shahzade bolmas; Men Misir zéminini qorqunchqa
chüshürimen. **14** Men Patros shehirini weyrane qilip,
Zoan shehiride ot salimen, No shehiri üstidin höküm
chiqirip jazalaymen. **15** Misirning istihkami bolghan Sin
shehirining üstige qehrimni tökimen; No shehirining
top-top ademlirini qiriwétimen. **16** Men Misirda
bir ot salimen; Sin azablardin tolghinip kétidu; No
shehiri bösülidu, Nof shehiri her küni yawlargha
yüzlinidu. **17** Awen we Pibeset sheherliridiki yigitler
qilichlinidu; bu sheherler sürgün qilinidu. **18** Méning
shu yerde Misirning boyunturuqlirini sundurghinimda,
Tahpanes shehiride kün qarangghulishidu; uningda
öz küchidin bolghan pexri yoqilidu; bir bulut uni
qaplaydu; uning qizliri sürgün qilinidu. **19** Men shundaq
qilip Misir üstidin höküm chiqirip jazalaymen; we
shular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».
20 On birinchi yili, birinchi ayning yettinchi künide
shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, Men Misir
padishahi Pirewnning bilikini sundurdum; we mana, u
dawalinishqa téngilmidi, yaki qilich tutushqa téngiq bilen
kücheytilmidi. **22** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq
deydu: «Mana, Men Misir padishahi Pirewn'ge qarshimen;
Men uning bileklirini, hem küchlük bolghinini hem
sundurulghan bilikini üzüwétimen; shuning bilen
qilichini qolidin chüshürmen; **23** Misirliqlarni ellerge
tarqitiwétimen, memliketler arisigha taritimen. **24**
Men Babil padishahining qolini kücheytip, qilichimni
uning qoligha tutquzimen; Men Pirewnning bileklirini
sundurimenki, u Babil padishahi aldida ejili toshqan
yarilan'ghan ademdek ah-zarlar bilen ingraydu. **25**
Men Babil padishahining bileklirini kücheytimen, we
Pirewnning bilekliri sanggilap qalidu; Men Öz qilichimni
Babil padishahining qoligha tutquzghinimda, u uni Misir
zémini üstige sozghinida, ular Méning Perwerdigar
ikenlimni tonup yétidu; **26** we Men Misirliqlarni eller

arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen; we
ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yétidu».

31 On birinchi yili, üchinchi ayning birinchi künide
shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Misir padishahi
Pirewn'ge we uning top-top ademlirige mundaq dégin: —
Emdi sen büyüklükingde kim sen bilen teng bolalaydu?
3 Mana, Asuriyemu Liwandiki bir kédir derixi idi;
uning ormanliqqa saye bergen güzel shaxliri bolup,
u intayin égiz boyluq idi; uning uchi bulutlargha
taqashqanidi; **4** Sular uni yoghan qilip, chongqur
bulaqlar uni égiz qilip östürgendi; ériqliri uning tüwidin,
etrapidin éqip ötetti, ular öz östenglirini daladiki barliq
derexlergiche ewetkenidi. **5** Shuning bilen, u bixlan'ghan
waqitta, mol sular bilen égizliki barliq derexlerdin
égiz bolghan, uning shaxliri köpeygen we shaxchiliri
uzun bolghan; **6** asmandiki barliq uchar-qanatlar
uning shaxlirida uwilighan, shaxchiliri astida daladiki
barliq janiwarlar balilighan; uning sayisi astida barliq
ulugh eller yashighan. **7** Shundaq bolup uning shaxliri
kéngiyip, u büyüklükide güzelleshken; chünki uning
yiltizliri mol sulargha yetken. **8** Xudaning baghchisidiki
kédir derexlermu uni tosalmaytti; qarighaylar uning
shaxliridek, chinar derexliri uning shaxchiliridekmu
kelmeytti; Xudaning baghchisidiki héchqandaq derex
güzellikte uninggha oxshimaytti. **9** Men uni shaxlirining
köplüki bilen güzel qilghanmen; Xudaning baghchisida
bolghan barliq derexler, yeni Éremdiki derexler
uningdin heset qilghanidi. **10** Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Chünki u özini égiz kötürüp,
uchini bulutlargha taqashturup uzartqanliqi, égizlikidin
könglining tekebburlashqanliqi tüpeylidin, **11** emdi
Men uni üzül-késil bir terep qilishqa uni ellerning
arisidiki mustebitning qoligha tapshurdum; Men uni
rezilliki tüpeylidin heydep chetke qaqqanidim. **12**
Yat ademler, yeni eller arisidiki eng wehshiler uni
késip tashlidi. Shaxliri taghlar we barliq jilghalargha
yiqilip, uning shaxchiliri zémindiki barliq jiralargha
sundurulup yatidu; yer yüzidiki xelqler uning sayisidin
chiqip uningdin néri ketti. **13** Uning yiqilghan gholi
üstige asmandiki barliq uchar-qanatlar qonup yashaydu;
daladiki barliq janiwarlar shaxliri üstide turidu. **14**
Buning meqsiti, sulardin sughirilidighan derexlerning
héchbiri özini égiz kötürmisun, yaki uchini bulutlargha
taqashturmisun, yaxshi sughirilidighan derexlerning
héchbiri undaq égizlikke kötürülmisun üchündur;
chünki ularning hemmisi ölümge békitilgen — yerning
tégilirige chüshüshke békitilgenlerning, ölidighan adem
balilirining, hanggha chüshidighanlarning qatarididur.
15 — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — U
tehtisaragha chüshken künide, Men üning üchün bir
matem tutquzghanmen; chongqur sularni étiwétip
uning bulaq-ériqlirini tosuwetkenmen; shuning bilen
uning ulugh suliri tizginlen'gen. Men Liwanni uning
üchün qariliq kiygüzdüm; uning üchün daladiki barliq
derexler soliship ketti. **(Sheol h7585)** **16** Men uni
hanggha chüshidighanlar bilen bille tehtisaragha
tashliwetkinimde, uning yiqilghan chaghdiki sadasi bilen
ellerni tewritiwettim; shuning bilen Érem baghchisidiki
barliq derexler, Liwandiki serxil we eng ésil derexler,
yaxshi sughirilghan hemme derexler yer tégiliride
turup teselli tapqan. **(Sheol h7585)** **17** Uning sayiside
turghanlar we eller arisida uni qollaydighanlar uning
bilen teng tehtisaragha, qilich bilen öltürülgenlerning
yénigha chüshken. **(Sheol h7585)** **18** Qéni éyte, Érem
baghchisidiki derexlerning qaysisi shan-sherep we
güzellikte sen [Misirgha] teng kéleleytti? Biraq senmu
Érem baghchisidiki derexler bilen teng yer tégilirige
chüshürülisen; sen xetne qilinmighanlar arisida, qilich
bilen öltürülgenler bilen bille yatisen; mana bu Pirewn
we uning top-top ademlirining hemmisining nésiwisidur,
deydu Reb Perwerdigar.

32 On ikkinchi yili, on ikkinchi ayning birinchi
künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi
manga kélip shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Misir
padishahi Pirewn üchün bir mersiyeni aghzinggha
élip uninggha mundaq dégin: — Sen özüngni eller
arisida bir shirgha oxshatqansen, biraq sen déngiz-
okyanlar arisidiki bir ejdihasen, xalas; sen palaqliship
ériqliringni éship tashturup, sulirini ayaghliring bilen
chalghitip, deryalirini léyitip qoydung. **3** — Emdi
Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Köp ellerning
top-top ademliri aldida Öz torumni üstüngge yéyip
tashlaymen; ular séni torumda tutup tartishidu. **4**
Men séni quruqluqta qaldurup, dalagha tashlaymen;
asmandiki barliq uchar-qanatlarni üstüngge qondurup,
yer yüzidiki janiwarlarni séningdin toyundurimen; **5**
göshüngni taghlar üstige qoyimen, jilghilarni pütkül
ezaying bilen toldurimen; **6** Men qéningning éqishliri
bilen zéminni hetta taghlarghichimu sughirimen; jiralar
sen bilen toshup kétidu. **7** Nurungni öchürginimde,
Men asmanlarni tosuwétimen, yultuzlarni qara qilimen;
quyashni bulut bilen qaplaymen, ay nur bermeydu. **8**
Asmanlardiki barliq parlaydighan nurlarni üstüngde
qara qilip, zéminingge qarangghuluqni qaplaymen,
deydu Reb Perwerdigar. **9** Men eller arisigha, yeni
sen tonumighan memliketler arisigha séning halaktin
[qalghan ademliringni] élip ketkinimde, köp ellerning
yürikini biaram qilimen; **10** Men köp ellerni sen bilen
alaqzade qilimen, ularning padishahliri sanga qarap
dehshetlik qorqishidu; Men qilichimni ularning köz
aldida oynatqinimda, yeni séning yiqilghan küningde
ularning herbiri öz jan qayghusida her deqiqe tewrinidu.
11 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
«Babil padishahining qilichi üstüngge chiqidu. **12**
Palwanlarning qilichliri bilen Men séning top-top
ademliringni yiqitimen; ularning hemmisi eller arisidiki
mustebitlerdur; ular Misirning pexrini yoqitidu, uning
top-top ademliri qurutuwétilidu. **13** Men zor sular
boyidin barliq haywanlirinimu halak qilimen; insan
ayighi qaytidin ularni chalghatmaydu, haywanlarning
tuyaqliri qaytidin ularni léyitmaydu. **14** Shuning bilen
Men ularning sulirini tindurimen; ularning ériqlirini
süpsüzük maydek aqturimen, deydu Reb Perwerdigar.
15 — Men Misir zéminini weyrane qilghinimda, zémin
özining barliqidin mehrum bolghinida, Men uningdiki
barliq turuwatqanlarni uruwetkinimde, emdi ular Méning
Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **16** — Bu bir
mersiye; ular uni oquydu — Ellerning qizliri matem
qilip uni oquydu; mersiyeni ular Misir we uning barliq

top-top ademlirige oquydu, — deydu Reb Perwerdigar.
17 On ikkinchi yili, ayning on beshinchi künide [yene]
shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip
shundaq déyildi: — 18 I insan oghli, Misirning top-
top ademliri üchün ah-zar chekkin; shuningdek ularni,
yeni uni küchlük ellerning qizliri bilen bille töwen'ge,
hanggha chüshidighanlargha hemrah bolushqa yer
tégilirige chüshürüp tashliwet; 19 güzellikte sen
kimdin artuq iding? Emdi chüshüp, xetne qilinmighan
bilen bille yat! 20 Ular qilich bilen öltürülgenler
arisigha yiqilidu; qilich sughuruldi; u we uning top-
top ademlirining hemmisi sörep apiriwétilsun! 21 Emdi
palwanlarning arisidiki batur-ezimetler tehtisaraning
otturisida turup [Misir] we uni qollighanlargha söz
qilidu: —«Mana, ular chüshti, ular jim yatidu —
xetne qilinmighanlar, qilich bilen öltürülgenler!».
(Sheol h7585) 22 — Mana, shu yerdidur Asuriye we
uning yighilghan qoshuni; uning görliri öz etrapididur;
mana ularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan.
23 Ularning görliri chongqur hangning tégididur;
uning yighilghan qoshuni öz göri etrapida turidu; ular
tiriklerning zéminida ademlerge wehshet salghanlar
— bularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan. 24
Mana Élam we uning görining etrapida turghan uning
barliq top-top ademliri; ularning hemmisi öltürülgen,
qilichlan'ghan, ular xetne qilinmighan péti yer tégilirige
chüshkenler — yeni tiriklerning zéminida ademlerge
öz wehshitini salghanlar! Biraq hazir ular hanggha
chüshkenler bilen bille iza-ahanetke chömidu. 25 Kishiler
uning üchün öltürülgenler arisida, top-top ademliri
arisida bir orun raslighan; xelqining görliri uning
etrapididur; ularning hemmisi xetne qilinmighanlar,
qilichlan'ghanlar; shunga ular hanggha chüshkenler
bilen bille iza-ahanetke qalidu; ular öltürülgenler
arisigha yatquzulidu — gerche tiriklerning zéminida
ularning wehshiti ademlerge sélin'ghan bolsimu! 26
Mana shu yerde Meshek bilen Tubal barliq top-top
ademliri bilen turidu; ularning görliri öz etrapididur;
ularning hemmisi xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar
— gerche ular tirik turuwatqanlarning zéminida öz
wehshitini ademlerge salghan bolsimu! 27 Ular jeng
qoralliri bilen tehtisaragha chüshken, qilichliri öz béshi
astigha qoyulghan, xetne qilinmay turup yiqilghan
palwanlar arisida yatmaydu; ularning qebihlikliri öz
ustixanliri üstide bolidu — gerche ular tiriklerning
zéminida baturlarghimu wehshet salghan bolsimu! (Sheol
h7585) 28 Sen [Pirewnmu] xetne qilinmighanlar arisida
tarmar bolup, qilich bilen öltürülgenler arisida yatisen.
29 Mana shu yerde Édom, uning padishahliri, barliq
shahzadilirimu; ular küchlük bolsimu, qilichlan'ghanlar
bilen bille yatquzulidu; ular xetne qilinmighanlar
arisida, hanggha chüshidighanlar bilen bille yatidu. 30
Mana shimaldiki shahzadiler, hemmisi; mana barliq
Zidondikiler, öltürülgenler bilen bille chüshken; gerche öz
küchi bilen wehshet salghan bolsimu, ular hazir xijalette
qaldi; ular xetne qilinmighan bolup, qilichlan'ghanlar
arisida yétip, hanggha chüshidighanlar bilen bille
xijaletke qalidu. 31 Pirewn bularni köridu, shuningdek
özining qilichlan'ghan top-top ademliri toghruluq, yeni
özi we qoshuni toghruluq ulardin teselli alidu, — deydu
Reb Perwerdigar. 32 — Gerche Men uning wehshitini tirik
turuwatqanlarning zéminigha saldurghan bolsammu,
biraq u xetne qilinmighanlar arisigha, qilich bilen
öltürülgenler arisigha yatquzulidu, — yeni Pirewn we
uning barliq top-top ademliri, — deydu Reb Perwerdigar.

33 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — 2 I insan oghli, el-yurtungdikilerge
söz yetküzüp ulargha mundaq dégin: — Men qilichni
melum bir zémin üstige chiqarghinimda, zémindiki
xelq öz arisidin bir ademni tépip uni közetchi békétse,
— 3 u qilichning zémin üstige chiqqanliqini körüp,
kanay chélip xelqni agahlandursa, 4 kimdikim kanay
awazini anglap, agahni almisa, qilich kélip uni élip ketse,
emdi uning qéni öz béshi üstige bolidu. 5 U kanay
awazini anglap, agahni almighan; shunga uning qéni
özige bolidu; u agah alghan bolsa, jénini qutquzghan
bolatti. 6 Biraq közetchi qilichning kéliwatqinini körüp,
kanay chalmay, xelqni agahlandurmisa, emdi qilich
kélip ular arisidin birawni élip ketse, undaqta u öz
qebihlikide élip kétilidu; biraq uning qéni üchün Men
közetchidin hésab alimen. 7 Emdi, i insan oghli, Men
séni Israil jemeti üchün közetchi dep békitkenmen;
sen Méning aghzimdin xewer anglap, ulargha Mendin
agah yetküzisen. 8 Men rezil ademge: «I rezil adem,
sen choqum ölisen» désem, we özüng bu rezilni yolidin
yandurushqa söz qilmay uni agahlandurmisang, u rezil öz
qebihlikide ölidu; biraq uning qéni üchün sendin hésab
alimen. 9 Biraq sen rezilni yolidin yénish toghruluq
agahlandursang, u yolidin yanmisa, u öz qebihlikide ölidu;
biraq özüng öz jéningni qutquzup qalisen. 10 Emdi sen, i
insan oghli, Israil jemetige söz qilip: — Siler: «Bizning
itaetsizliklirimiz we gunahlirimiz béshimizdidur, biz
ular bilen zeipliship kétiwatimiz; emdi biz qandaqmu
hayatqa érishimiz?» deysiler. 11 Ulargha sözümni
yetküzüp: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, —
deydu Reb Perwerdigar, — Men rezil ademning ölümidin
héch xursenlikim yoqtur; peqet ularni rezil yolidin
yénip hayatqa érishsun deymen; rezil yolliringlardin
yéninglar, yéninglar! Némishqa ölgünglar kélidu, i
Israil jemeti?!» — dégin. 12 We sen, i insan oghli, el-
yurtungdikilerge mundaq dégin: — Heqqaniy ademning
heqqaniyliqi asiyliq qilghan künide uni qutquzmaydu;
hem rezil adem bolsa, u öz rezillikidin yan'ghan künide
rezillikidin yiqilmaydu; heqqaniy adem gunah sadir
qilghan künide, u eslidiki heqqaniyliqi bilen hayatta
turiwermeydu. 13 Men heqqaniygha: «Sen berheq
hayatqa érishsen» déginimde, u öz heqqaniyliqigha
tayinip qebihlik sadir qilsa, emdi uning heqqaniy
ishliridin héchqaysisi eslenmeydu; eksiche u ötküzgen
qebihliki tüpeylidin ölidu. 14 Emdi men rezilge: «Sen
choqum ölisen» désem, biraq u gunahidin yénip, köz
aldimda adalet we heqqaniyliqni yürgürse — 15 Rezil
adem qerzge kapaletke alghan nersini qayturup berse,
— bulangchiliqta alghanni qayturup berse — qebihlik
sadir qilmay, hayat belgilimiliride mangsa — emdi
u berheq hayatqa ige bolidu, u ölmeydu. 16 Uning
sadir qilghan gunahliridin héchqaysisi eslenmeydu; u
adalet we heqqaniyliqni yürgürgen — u berheq hayatqa
ige bolidu. 17 Biraq el-yurtungdikiler: «Rebning yoli
hemmige barawer emes» deydu; emeliyette ularning
yoli bolsa hemmige barawer emes. 18 Heqqaniy adem

öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni sadir qilsa, u
buningda ölidu. **19** Rezil adem öz rezillikidin yénip,
adalet we heqqaniyliq yürgürse, bu ishlardin hayatqa ige
bolidu. **20** Lékin siler: «Rebning yoli hemmige barawer
emes» deysiler; i Israil jemeti, Men herqaysinglargha öz
yolliringlar boyiche üstünglerge höküm chiqirimen! **21**
We shundaq boldiki, sürgün bolghan on ikkinchi yili,
oninchi ayning beshinchi künide, Yérusalémdin qachqan
birsi yénimgha kélip: «Sheher bösüldi!» — dédi. **22** Emdi
qachqan ademning yétip kélishining aldinqi axshimida
Perwerdigarning qoli méning wujudumgha qon'ghanidi;
shuning bilen U aghzimni échip qoydi; aghzim échilip,
men yene gacha bolmidim. **23** We Perwerdigarning sözi
manga kélip shundaq déyildi: — **24** I insan oghli, Israil
zéminidiki xarabe jaylarda turuwatqanlar: «Ibrahim
peqet bir adem turupmu bu zémin'gha miras bolghanidi;
biraq biz köp ademmiz; emdi zémin beribir bizge
teqdim qilindi» — dep éytiwatidu. **25** Shunga ulargha
mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler
göshni qan bilen yeysiler; siler öz mebudliringlarni bash
kötürüp izdeysiler; siler qan töküwatisiler; emdi siler
zémin'gha miras bolamsiler? **26** Siler qilichinglargha
tayinisiler, siler yirginchlik ishlarni chiqirisiler,
herbiringlar öz qoshnisining ayaligha buzuqchiliq
qilidu. Emdi siler zémin'gha miras bolamsiler?». **27**
Ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq
deydu: Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq,
xarabe jaylarda turuwatqanlar qilichlinip yiqilidu;
dalada qalghanni yawayi haywanlarning yewétishke
tapshurimen; istihkamlar we gharlarda turghanlarmu
waba késilidin ölidu. **28** Men zéminni weyrane we
chöl-bayawan qilimen; uning küchidin bolghan pexri
yoqilidu; Israilning taghliri weyrane boliduki, ulardin
ötküchi héchbir adem bolmaydu. **29** Ularning yürgüzgen
yirginchlik qilmishliri tüpeylidin Men zéminni weyrane
we chöl-bayawan qilghinimda ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu». **30** — Emdi sen bolsang, i
insan oghli, el-yurtungdikiler herdaim séni aghzigha élip
öylirining tamlirining yénida we derwazilarda sözlep
bir-birige hem herbiri öz qérindishigha sen toghruluq:
«Qéni bérip, Perwerdigardin néme söz barkin, anglap
kéleyli!» — deydu. **31** Ular jamaet süpitide yéninggha
kélip, Méning xelqimning süpitide aldingda olturidu;
ular sözliringni anglaydu, biraq ulargha emel qilmaydu;
ular aghzi bilen sanga muhebbet körsitidu, biraq köngli
haram menpeetke tartidu; **32** mana, sen ular üchün peqet
yéqimliq awaz bilen, sazliri obdan tengshilip éytilghan
muhebbet naxshisisen, xalas; ular sözliringni anglaydu,
biraq ulargha emel qilmaydu. **33** Emdi buning hemmisi
emelge ashurulghinida (u berheq emelge ashurulidu!)
ular bir peyghemberning ularning arisida bolghanliqini
tonup yétidu».

34 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — **2** I insan oghli, bésharet bérip
Israilni baqquchi padichilarni eyiblep mundaq
dégin: — Padichilargha mundaq dégin: — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Özlirinila béqiwatqan
Israilning padichirining haligha way! Padichilarning
padisini ozuqlandurush kérek emesmu? **3** Siler
yéghini özünglar yeysiler, yungini özünglar kiysiler;
bordalghan ésil malni soyusiler; lékin qoylarni
baqmaysiler. **4** Ajizlarni kücheytmidinglar, késellerni
saqaytmidinglar, zeximlen'genlerni téngip qoymidinglar,
tarqilip ketkenlerni qayturup ekelmidinglar, ézip
ketkenlerni izdep barmidinglar; eksiche siler zorluq-
zumbuluq we rehimsizlik bilen ular üstidin höküm
sürüp kelgensiler. **5** Ular padichisiz bolup tarqilip ketti;
ular tarqilip kétip daladiki barliq haywanlargha ozuq
bolup ketti. **6** Méning qoylirim barliq taghlar arisidin,
her yuqiri égizlik üstide ténep ketti; Méning qoylirim
pütkül yer yüzige tarqip ketti, biraq ularni tépishqa
tirishquchi yaki izdigüchi yoq idi. **7** Shunga, i padichilar,
Perwerdigarning sözini anglanglar: — **8** Men hayatim
bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, —
Qoylirimning padichisi bolmighachqa, ular ow bolup
qaldi, daladiki herbir haywan'gha ozuq boldi; chünki
Méning padichilirim Öz padamni izdimeydu, ular peqet
özlirini baqidu, Méning qoylirimni baqmaydu. **9** —
Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini anglanglar!
10 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men
padichilargha qarshimen; Men Öz qoylirimning hésabini
ulardin alimen, we ularni padini béqishtin toxtitimen;
shuning bilen padichilar özlirinimu baqmaydu; we Men
qoylirimni ulargha yene ozuq bolmisun üchün ularning
aghzidin qutuldurimen. **11** Chünki Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men Özüm öz qoylirimni izdep
ularning halini soraymen; **12** padichi özining qoyliri
arisida, tarap ketken qoylarni tépip baqqandek, Menmu
qoylirimni izdep baqimen; ular bulutluq qarangghu
künde tarilip ketken herbir jaylardin Men ularni
qutuldurimen. **13** Men ularni xelqlerdin épkélimen,
ularni memliketlerdin yighimen, öz zéminigha apirimen;
Men ularni Israil taghliri üstide, ériq-üstengler boyida
we zémindiki barliq turalghu jaylarda baqimen; **14**
Men ularni ésil chimenzarda baqimen; Israil taghliri
ularning yayliqi bolidu; ular shu yerde obdan yaylaqta
yatidu; Israil taghliri üstide, munbet chimenzarda
ozuqlinidu. **15** Men Özüm Öz padamni baqimen,
ularni yatquzimen, — deydu Reb Perwerdigar. **16**
— Men yoldin ténep ketkenlerni izdeymen, tarqilip
ketkenlerni qayturimen; zeximlen'genlerni téngip
qoyimen, ajizlarni kücheytimen; biraq semrigenler we
küchlüklerni yoqitimen; padamni adalet bilen baqimen.
17 Emdi silerge kelsem, i Méning padam, Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men qoy we qoy arisida,
qochqarlar we tékiler arisida höküm chiqirimen. **18**
Emdi silerning yaxshi chimenzarni yégininglar azliq
qilip, chimendiki qalghan ot-chöplerni ayaghliringlar
bilen cheyliwétishinglar kérekmu? Siler süpsüzük
sulardin ichkendin kéyin, qalghinini ayaghliringlar
bilen léyitiwétishinglar kérekmu? **19** Shunga Méning
qoylirimgha silerning ayaghliringlar cheyliwetkenni
yéyishtin, ayaghliringlar dessep léyitiwétkenni ichishtin
bashqa amal yoq. **20** Shunga Reb Perwerdigar ulargha
mundaq deydu: — Mana Men, Men Özüm semrigen qoylar
we oruq qoylar arisida höküm chiqirimen. **21** Chünki siler
müre-yanpashliringlar bilen ittirip, münggüzliringlar
bilen ularni terep-terepke tarqitiwetküche üsisiler,
22 — Men ularni yene ow obyékti bolmisun dep Öz
padamni qutquzimen; we Men qoy we qoy arisida
höküm chiqirimen. **23** Men ularning üstige bir padichini
tikleymen, u ularni baqidu; u bolsa Méning qulum Dawut;

u ularni béqip, ulargha padichi bolidu; **24** we Menki
Perwerdigar ularning Xudasi bolimen, Méning qulum
Dawut ular arisida emir bolidu; Menki Perwerdigar
shundaq söz qildim. **25** Men ular bilen aman-xatirjemlik
béghishlaydighan ehdini tüzüp, yirtquch haywanlarni
zémindin tügitimen; ular bixeter bolup janggalda turidu,
ormanliqlarda qonup uxlaydu. **26** Men ularni hem
égizlikim etrapidiki jaylarni beriketlik qilimen; yamghur-
yéghinlarni öz peslide yaghdurimen; bular beriketlik
yamghurlar bolidu. **27** Daladiki derexler méwilirini,
tupraq ündürmilirini béridu; ular öz zéminida bixeter
turidu; Men ularning boyunturuq-asaretlirini sundurup,
ularni qulluqqa tutqanlarning qolidin qutuldurghinimda,
ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu. **28**
Ular yene ellerge ow bolmaydu, yer yüzidiki haywanlar
yene ularni yewetmeydu; ular bixeter turidu, héchkim
ularni qorqatmaydu. **29** Men ular üchün dangqi chiqqan
alahide bir bostanliq jayni teminleymen; ular qaytidin
zéminda acharchiliqta yiglep qalmaydu, yaki qaytidin
ellerning mazaq obyékti bolmaydu. **30** Andin ular Menki
Perwerdigar Xudasining ular bilen bille bolidighanliqimni
we özlirining, yeni Israil jemetining Méning xelqim
bolidighanliqini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar.
31 — Emdi siler bolsanglar, i Méning qoylirim, Méning
chimenzarimdiki qoylirim, insanlardursiler, xalas; Men
bolsam silerning Xudayinglardurmen» — deydu Reb
Perwerdigar.

35 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq
déyildi: — **2** I insan oghli, yüzüngni Séir téghigha
qaritip, bésharet bérip uni eyiblep mundaq dégin: — **3** Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, i Séir téghi, Men
sanga qarshimen; Men qolumni üstüngge uzartip, séni bir
weyrane we chöl-bayawan qilimen. **4** Men sheherliringni
xarabe qiliwétimen, we sen weyrane bolisen; andin sen
Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **5** Chünki
sen menggüge öchmenlik saqlap kelgensen, Israillarning
béshigha külpet chüshken künide, qebihlikning jazalinish
waqti-saiti toshqanda, ularni qilich küchige tapshurup
bergenliking tüpeylidin, **6** Shunga Men hayatim bilen
qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men sanga
qan tökülüshni békittim; qan séni qoghlaydu. Sen qan
tökushtin nepretlenmigenliking tüpeylidin, emdi qan
séni qoghlap yüridu. **7** Men Séir téghini weyrane we chöl-
bayawan qilip, uningdin bésip ötküchi hem uninggha
qaytquchini üzüp tashlaymen. **8** Men uning taghlirini
öltürülgenliri bilen toldurimen; séning égizlikliringde,
séning jilghiliringda, séning barliq jiraliringda qilich
bilen öltürülgenler yiqilidu. **9** Men séni menggüge
weyrane qilimen; séning sheherliring ademzatsiz bolidu;
we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler.
10 — Chünki sen: «Bu ikki el, ikki memliket Méningki
bolidu, biz ulargha ige bolimiz» dégining tüpeylidin —
gerche Men Perwerdigar shu yerde bolghan bolsammu
—, **11** emdi Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu
Reb Perwerdigar, — Men séning nepritingdin chiqqan
achchiqing boyiche we hesiting boyiche sanga muamile
qilimen; Men üstüngge höküm chiqirip jazalishim bilen,
Men ular arisida Özümni körsitimen. **12** Shuning bilen
séning Israil taghlirigha qarap: «Ular weyran boldi,
ular bizge yem bolushqa teqdim qilindi» dégen barliq
haqaretliringni Men Perwerdigarning anglighinimni
senler tonup yétisiler. **13** Uning üstige aghzinglarda
siler Manga qarshi chiqip özünglarni chong körsitip,
Manga kupurluq qilghan sözünglerni köpeytkensiler;
Men ularni anglidim. **14** Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Pütkül yer yüzi shadlinip ketkinide,
Men séni weyrane qilimen. **15** Israil jemetining mirasi
weyran qilin'ghanda buningdin sen shadlan'ghiningdek,
Menmu sanga shundaq qilimen; senmu, i Séir téghi we
barliq Édom — silerning barliqinglar weyrane bolidu;
we [Édomiylar] Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup
yétidu».

36 Emdi sen, i insan oghli, Israil taghlirigha
bésharet bérip mundaq dégin: — Israil taghliri,
Perwerdigarning sözini anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Düshmenning silerge qarap: «Wah!
Menggü yuqiri jaylar bizge teelluq boldi!» dégini
tüpeylidin, **3** shunga bésharet bérip mundaq dégin:
— Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, chünki
ular silerni weyrane qilip, ellerdin qalghanlirigha tewe
qilishqa heryandin silerni ezgenliki tüpeylidin, we
siler eller arisida söz-chöchek we töhmet obyékti
bolup qalghanliqinglardin, **4** emdi shunga, i Israil
taghliri, Reb Perwerdigarning sözini anglanglar: — Reb
Perwerdigar ellerdin qalghanlirigha olja hem mazaq
obyékti bolup qalghan taghlar, égizlikler, jiralar we
jilghilargha, weyran bolghan xarabiler we tashliwétilgen
sheherlerge mundaq deydu: — **5** Shunga Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Xushal bolushup qelbidiki pütün
öchmenliki bilen Méning zéminimni özlirige teelluq
bolushqa békitip, uni bulang-talang qiliwalayli dégen
ellerdin qalghanlirigha we Édomdikilerning hemmisige
berheq, Men [Öz xelqimge] bolghan qizghinliqimdin
chiqqan achchiq otida söz qildim: — **6** Israil zémini
toghruluq bésharet bérip, taghlar, égizlikler, jiralar we
jilghilargha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Mana, Men Öz [xelqimge bolghan]
qizghinliqimdin qehrim bilen söz qildim — chünki siler
ellerning mazaq-ahanetlirini yégensiler. **7** — Shunga Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Men qolumni kötürüp
shundaq qesem ichkenki, berheq, etrapinglardiki eller
özining mazaq-ahanetlirini özi ishitidu. **8** Lékin siler,
i Israil taghliri, shaxlinisiler, xelqim Israilgha méwe
bérisiler; chünki ular pat arida qaytip kélidu. **9** Chünki
mana, Men siler teripinglardidurmen; Men silerge
qaraymen, siler yumshitilisiler hem térilisiler. **10** We
Men üstünglerde ademlerni, yeni Israilning pütkül
jemetini, ularning barliqini köpeytimen; sheherler
ahalilik bolidu, xarabiler qaytidin qurulidu. **11** Men
üstünglerde adem hem haywanlarni köpeytimen, ular
awup nesil köridu; Men ötken zamanlardikidek silerni
olturaqliq qilimen; berheq, halinglarni eslidikidin ewzel
qilimen; siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip
yétisiler. **12** Men üstünglerge ademlerni, yeni xelqim
Israilni mangdurimen; ular silerge igidarchiliq qilidu,
siler ularning mirasi bolisiler; siler yene ularni baliliridin
juda qilmaysiler. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Chünki ularning silerge: «Siler ademlerni yeysiler, öz
élinglarni balilardin juda qilghansiler!» dégini tüpeylidin,
14 emdi siler yene ademlerni yémeysiler, öz élinglarni
baliliridin yene juda qilmaysiler, deydu Reb Perwerdigar.

15 — Men silerge yene ellerning mazaq-ahanetlirini
anglatquzmaymen; siler ellerning tapa-tenisini yene
kötürmeysiler, siler öz élinglarni qaytidin yiqitmaysiler,
— deydu Reb Perwerdigar. 16 Perwerdigarning sözi
manga kélip shundaq déyildi: — 17 I insan oghli,
Israil jemeti öz zéminida turghan chaghlarda, ular
öz yoli hem qilmishliri bilen uni bulghighan; Méning
aldimda ularning yoli ay körgen ayalning napakliqigha
oxshash. 18 Shunga zémin'gha tökken qan üchün,
zéminni mebudliri bilen bulghighanliqi üchün, Men
qehrimni ular üstige töktum; 19 Men ularni eller arisigha
tarqitiwettim, ular memliketler ichige tarilip ketti; Men
ularning yolliri hem qilmishliri boyiche ularning üstige
höküm chiqardim. 20 Ular baridighan herqaysi ellerge
kelgende, ular toghrisida: «Bular Perwerdigarning xelqi,
biraq ular Uning zéminidin chiqqan!» — déyilgende,
ular yenila Méning pak-muqeddes namimni bulghighan;
21 Biraq Men Israil jemeti barghan herqaysi eller
arisida bulghan'ghan pak-muqeddes namim üchün
köngül böldüm. 22 Shunga Israil jemetige mundaq
dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men
bu ishni silerni dep emes, i Israil jemeti, belki siler
barghan herqaysi eller arisida siler bulghighan öz
pak-muqeddes namim üchün qilimen. 23 Men eller
arisida bulghan'ghan, Özümning büyük namimni pak-
muqeddes dep körsitimen; namimni del siler ular
arisida bulghighan; ularning köz aldida Men Özümni
silerning aranglarda pak-muqeddes körsetkinimde, eller
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu, — deydu
Reb Perwerdigar. 24 Men silerni eller arisidin élip,
memliketler ichidin yighip, silerni öz zémininglargha
qayturimen. 25 — Men süpsüzük suni üstünglargha
chachimen, buning bilen siler pak bolisiler. Silerni hemme
paskiniliqinglardin we butliringlardin paklaymen. 26
Men silerge yéngi qelb bérimen, ichinglargha yéngi bir
roh salimen; téninglardiki tash yürekni élip tashlap,
méhrlik bir qelbni ata qilimen. 27 Méning Rohimni
ichinglargha kirgüzüp, silerni emr-permanlirim boyiche
mangghuzimen, hökümlirimni tutquzimen, shuning bilen
ularghа emel qilisiler; 28 siler Men ata-bowiliringlargha
teqdim qilghan zéminda yashaysiler; Méning qowmim
bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen. 29
Men silerni barliq paskinichiliktin qutquzimen; Men
bughdayni awun bolushqa buyruymen; üstünglerge héch
acharchiliqni qoymaymen; 30 Men derexlerning méwisini
we étizdiki mehsulatlarni awutimenki, siler acharchiliq
tüpeyldin eller arisida shermende bolmaysiler. 31
Siler rezil yolliringlar we nachar qilmishliringlarni
eslep, qebihlikliringlar we yirginchlik qilghanliringlar
üchün öz-özünglardin yirginisiler. 32 Silerge melum
bolsunki, bu ishni qilishim siler üchün emes, —
deydu Reb Perwerdigar, — öz yolliringlar üchün xijil
bolup shermende bolunglar, i Israil jemeti. 33 — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Men qebihlikinglardin
paklighan künide, Men sheherlerni ahalilik qilimen,
xarabe qalghan jaylarmu qaytidin qurulidu. 34 Weyran
qilin'ghan zémin ötüp kétiwatqan herbirining köz aldida
weyrane körünsimu, u qaytidin térilidu. 35 Shuning
bilen ular: «Bu weyran qilin'ghan zémin xuddi Érem
baghchisidek boldi; xarabe, weyran qilin'ghan sheherler
hazir mustehkemlendi, ahalilik boldi» — deydu. 36
We etrapida qalghan eller Menki Perwerdigarning
buzulghan jaylarni qurghuchi hem weyrane qilin'ghan
yerlerni qaytidin térighuchi ikenlikimni bilip yétidu;
Menki Perwerdigar söz qildim, buninggha emel qilimen.
37 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men yenila
Israilning jemetining bu ishlarni tileydighan dua-
tilawetlirige ijabet qilghuchi bolimen; Men qoy padisidek
ularning ademlirini awutimen; 38 Muqeddes dep
ayrilghan qurbanliq qoy padisidek, békitilgen héyt-
bayramlirigha béghishlan'ghan qoy padisi Yérusalémgha
toldurulghandek, xarabe bolghan sheherler qaytidin
adem padiliri bilen toldurulidu; ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilip yétidu.

37 Perwerdigarning qoli wujudumgha qondi;
Perwerdigar méni Rohi bilen kötürüp chiqip, bir
jilghining otturisigha turghuzdi; u yer söngeklerge
toldi. 2 U méni söngekler etrapidin uyaq-buyaqqa
ötküzdi; mana, bu ochuq jilghida [söngekler] intayin
nurghun idi; we mana, ular intayin qurup ketkenidi.
3 U mendin: — I insan oghli, bu söngekler qaytidin
yashnamdu? — dep soridi. Men: — I Reb Perwerdigar,
sen bilisen, — dédim. 4 U manga: I insan oghli, bu
söngekler üstige bésharet bérip mundaq dégin: «I
quruq söngekler, Perwerdigarning sözini anglanglar!
5 Reb Perwerdigar bu söngeklerge mundaq deydu:
— Mana, Men silerge bir roh-nepes kirgüzimen, we
siler hayat bolisiler. 6 Men üstünglerge pey-singirlerni
salimen, silerni tére bilen yapimen, silerge roh-nepes
kirgüzimen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni
bilip yétisiler». 7 Shunga men buyrulghini boyiche
bésharet berdim; men bésharet bérishimge, bir shawqun
kötürüldi, mana jalaq-julaq bir awaz anglandi, söngekler
jipsiliship, bir-birige qoshuldi. 8 Men kördum, mana,
pey-singirler we et ularning üstige kélip ularni qaplidi;
biraq ularda héch roh-nepes bolmidi. 9 U manga: — I
insan oghli, roh-nepeske bésharet bérip mundaq dégin:
«Reb Perwerdigar mundaq deydu: Töt tereptin shamal
kelgeysiler, i roh-nepes, we mushu öltürülgenler tirilsun
üchün ularning üstige püwlengler» — dédi. 10 Shunga
men buyrulghandek bésharet bériwidim, roh-nepes
ularghа kirdi-de, ular hayat bolup tik turdi — büyük bir
qoshun'gha aylandi. 11 We U manga: — I insan oghli, bu
söngekler bolsa Israilning pütün jemetidur. Mana, ular:
«Bizning söngeklirimiz qurup ketti, ümidimiz üzüldi; biz
tügeshtuq!» — deydu. 12 Shunga bésharet bérip ularghа
mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: —
Mana, Men görünglerni échip, silerni görünglerdin
chiqirimen, i Méning xelqim, silerni Israil zéminigha
élip kirimen; 13 Men görünglerni achqinimda, silerni
görünglerdin chiqarghinimda, i Méning xelqim, siler
Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. 14 We
Men Öz Rohimni silerge kirgüzimen, siler hayat bolisiler;
we Men silerni öz zémininglarda turghuzimen; siler
Menki Perwerdigarni shundaq sözni qilip, shuni ada
qildi, dep bilip yétisiler». 15 Perwerdigarning sözi manga
kélip mundaq déyildi: — 16 I insan oghli, bir tayaqni
élip, uning üstige «Yehuda we uning hemrahliri bolghan
Israillar üchün» dep yazghin; yene bir tayaqni élip, uning
üstige «Efraim we uning hemrahliri bolghan pütün Israil
jemetidikiler üchün» dep yazghin; 17 we ularni bir-birige

ulap qoy; ular qolungda bir bolsun. **18** Xelqimdikiler
sendin: «Bu ishlar bilen némini chüshendürmekchi
bizge dep bermemsen?» dep sorisa, **19** ulargha: «Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Efraimning
we uninggha hemrah bolghan Israil qebililirining qoli
tutqan Yüsüpning tayiqini élip, uni Yehudaning tayiqigha
qoshup ulap, ularni birla tayaq qilimen; ular Méning
qolumda bir tayaq bolidu. **20** Sen yazghan tayaqlarni
ularning köz aldida qolungda tutup ularghа shundaq
dégin: — **21** «Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana,
Men Israil balilirini barghan eller arisidin élip, ularni
heryandin yighip öz zéminigha épkélimen. **22** Men ularni
Israil taghlirining üstide bir el qilimen; bir padishah
ularning hemmisige padishah bolidu; ular qaytidin ikki
el bolmaydu, yaki qaytidin ikki padishahliqqa hech
bölünmeydu. **23** Ular özlirini qaytidin ularning mebudliri,
lenetlik ishliri yaki asiyliqlirining héchqayisisi bilen hech
bulghimaydu; Men ularni gunah ötküzgen olturaqlashqan
jayliridin qutquzup, ularni paklandurimen; ular Méning
xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. **24**
We méning qulum Dawut ularghа padishah bolidu;
ularning hemmisining birla padichisi bolidu; ular Méning
hökümlirimde méngip, Méning belgilimilirimni tutup
ularghа emel qilidu. **25** Ular Méning qulum Yaqupqa
teqdim qilghan, ata-bowiliringlar turup kelgen zéminda
turidu; ular uningda turidu — ular, ularning baliliri,
we balilarning baliliri menggü turidu — Méning qulum
Dawut ularning shahzadisi bolidu. **26** Men ular bilen
aman-xatirjemlik béghishlaydighan bir ehde tüzimen;
bu ular bilen menggülük bir ehde bolidu; Men ularni
jayida makanlashturup awutimen; we Méning muqeddes
jayimni ular arisigha menggüge tikleymen. **27** Méning
turalghu jayim ularda bolidu; Men ularning Xudasi
bolimen, ular Méning xelqim bolidu. **28** Méning pak-
muqeddes jayim ular arisida menggüge tiklen'gende,
emdi eller Özüm Perwerdigarning Israilni pak-muqeddes
qilghuchi ikenlikimni bilip yétidu».

38 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **2** Insan oghli, yüzüngni Magog zéminidiki Rosh,
Meshek we Tubalning emiri Gogqa qaritip uni eyiblep
bésharet bérip shundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar
shundaq deydu: «Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we
Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; **4** Men séni
arqinggha yandurup, éngikingge ilmeklerni sélip, sen
we pütün qoshunungni — atlar we atliq eskerlerni,
hemmisi toluq qorallan'ghan, sipar-qalqanlarni kötürgen,
qilich tutqan top-top kishilerni jengge chiqirimen; **5**
Pars, Éfiopiye we Put, hemmisi qalqan-dubulgha bilen
qorallinidu **6** — Gomér we uning barliq top-top ademliri,
shimalning eng qeridin kelgen Torgamah jemeti we uning
barliq top-top ademliri, bu köp eller sanga hemrah bolup
bille bolidu. **7** Özüngni teyyarla; sen we sanga yighilghan
barliq top-top ademliring teyyarlan'ghan pétida bol;
sen ularghа nazaretchilik qilisen. **8** Köp künlerdin
kéyin sen [jengge] chaqirilisen; sen axirqi yillarda
qilichtin qutquzulghan, köp ellerdin yighilghan xelqning
zéminigha, yeni uzundin béri weyran qélinip kelgen Israil
taghlirigha hujum qilisen; uning xelqi ellerdin yighilghan
bolup, ularning hemmisi aman-ésen turiwéridu; **9** sen,
barliq top ademliring we sanga hemrah bolghan nurghun
eller bilen bille algha bésip, boran-chapqundek kélisen;
sen yer yüzini qaplighan buluttek bolisen». **10** — Reb
Perwerdigar mundaq deydu: «Shu küni shundaq boliduki,
könglüngge bashqiche xiyallar kirip, sen rezil hiyle-
neyrengni oylap chiqisen; **11** sen: «Men sépilsiz yéza-
kentler jaylashqan zémin'gha bésip kirimen; men aman-
ésen turuwatqan bir xelqqe yéqinlishimen — ularning
hemmisi sépilsiz, taqaqsiz we derwazisiz turuwatidu»,
deysen, — **12** «Shuning bilen oljilarni élip, bulang-talang
qilimen; qolumni eslide weyran bolup emdilikte makanliq
bolghan jaylargha, ellerdin yighilghan, mal-dunyagha
ige bolghan, dunyaning kindikide yashawatqan xelqqe
qarshi qilimen». **13** Shu tapta Shéba, Dédan, Tarshishtiki
sodigerler barliq yash shirliri bilen sendin: «Sen olja
élishqa keldingmu? Sen top-top ademliringni bulang-
talang qiliwélishqa — altun-kümüshni élip kétishke,
mal-dunyani élip kétishke, zor bir oljigha érishiwélishqa
yighdingmu?» — dep soraydu. **14** Shunga bésharet bergin,
i insan oghli, Gogqa shundaq dégin: — Reb Perwerdigar
shundaq deydu: — Méning xelqim Israil aman-ésen
bolidighan künini, sen bilip yetmemsen? **15** Sen öz
jayingdin, yeni shimalning eng chet jayidin chiqisen, sen
we sanga hemrah bolghan nurghun eller, hemmisi atliq
bolup, top-top ademler, chong qoshun bolisen. **16** Sen
yer yüzini qaplighan buluttek xelqim Israilgha qarshi
chiqisen — bu axirqi zamanlarda bolidu — Men séni öz
zéminimgha qarshilishishqa chiqirimen; shundaq qilip
Men sen arqiliq, i Gog, ellerning köz aldida Özümning pak-
muqeddes ikenlikimni körsetkende, ular Méni tonuydu».
17 — Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Men qedimki
zamanlarda qullirim bolghan Israildiki peyghemberler
arqiliq bésharet qilghan birsi sen emesmu? Ular shu
künlerde, shundaqla köp yillardin béri, Méning séni
xelqimge qarshilishishqa chiqiridighanliqim toghruluq
bésharet bergen emesmu? **18** We shu küni, yeni Gog
Israil zéminigha qarshi chiqqan küni shundaq boliduki,
— deydu Reb Perwerdigar, — ghezipim bilen Méning
qehrim örlep chiqidu. **19** Méning [Öz xelqimge] bolghan
qizghinliqimdin, ghezep bilen shundaq söz qilghanmenki,
Israil zéminida zor yer tewresh bolidu; **20** shuning
bilen déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-qanatlar,
daladiki haywanlar, yer yüzidiki ömiligüchi haywanlar
we yer yüzide turghan barliq insanlar Méning yüzüm
aldida tewrinip kétidu; taghlar örülüp, tik yarlar ghulap
kétidu, barliq tamlar yerge örülüp chüshidu. **21** Men
barliq taghlirimda uning bilen qarshilishishqa bir qilich
chaqirimen, — deydu Reb Perwerdigar, — herbirsining
qilichi öz qérindishige qarshi chiqidu. **22** Men waba
késili we qan tökush bilen uninggha höküm chiqirip
jazalashqa kirishimen; Men uninggha, uning qoshunliri
üstige, uninggha hemrah bolghan nurghun eller üstige
dehshetlik yamghur, zor möldür tashliri, ot we gün'gürt
yaghdurimen; **23** Men Özümni ulughlap, Özümni pak-
muqeddes dep körsitimen; we nurghun ellerning köz
aldida namayan bolimen, ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu».

39 «Emdi sen, i insan oghli, Gogni eyiblep bésharet
bérip shundaq dégin: — Reb Perwerdigar
shundaq deydu: — Mana, i Gog, — Rosh, Meshek
we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; **2** Men
séni arqinggha yandurup, yétkilep, séni shimalning
eng qeridin chiqirimen, Israilning taghliri üstige

tajawuz qildurimen; **3** Men oqyayingni sol qolungdin
urup tashlighuziwétimen, oqliringni ong qolungdin
chüshüriwétimen; **4** sen Israil taghlirining üstige
yiqilisen; sen we séning barliq qoshunliring, sanga
hemrah bolghan eller yiqilisiler; Men séni barliq yirtquch
uchar-qanatlargha gösh, daladiki barliq haywanlargha
ow bolushqa teqdim qildim. **5** Sen dalada yiqilisen; chünki
Men shundaq söz qildim, — deydu Reb Perwerdigar.
6 Men Magog üstige we déngiz boyida aman-ésen
turghanlargha ot yaghdurimen; ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni tonup yétidu. **7** Méning pak-muqeddes
namimni xelqim Israil arisida tonutimen; pak-muqeddes
namimning qaytidin bulghinishqa qet'iy yol qoymaymen;
eller Méning Perwerdigar, Israilda turghan Muqeddes
Bolghuchisi ikenlikimni bilip yétidu. **8** Mana, u kélidu!
Bu ishlar choqum bolidu, — deydu Reb Perwerdigar,
— bu del Men éytqan künidur. **9** Israil sheherliride
turuwatqanlar chiqip qorallarni, jümlidin sipar-qalqanlar,
oqyalar, toqmaqlar we neyzilerni köydürüp ot qalaydu
— ular bular bilen yette yil ot qalaydu. **10** Daladin
héch otun élinmaydu, ormanlardin héch yaghach
késilmeydu; chünki ular qorallarni ot qalashqa ishlitidu;
ular özliridin olja tutqanlarni olja tutidu, özlirini bulang-
talang qilghanlarni bulang-talang qilidu, — deydu Reb
Perwerdigar. **11** We shu künide shundaq boliduki,
Israil zéminidin, yeni déngizning sherqiy qirghiqidin
ötidighanlarning jilghisidin Gogqa bir yerlik bolushi
üchün bir orunni bérimen; bu yerlik bolsa ötküchilerning
yolini tosidu; ular shu yerde Gog we uning barliq top-
top ademlirini kömidu; u «Hamon-Gog jilghisi» dep
atilidu. **12** Israil jemeti zéminini halal qilish üchün,
ularni yette ay kömidu; **13** zémindiki barliq xelq ularni
yerlikke qoyidu; shuning bilen Özüm ulughlan'ghan
mushu künide bu ish ulargha sherep bolidu, — deydu
Reb Perwerdigar. **14** Ular birnechche ademni zéminni
dawamliq arilap, tajawuzchilarning zémin yüzide qalghan
jesetlirini kömüshtek alahide ishni qilish üchün ayriydu;
ular shu yette ay tügigende, andin jesetlerni izdesh
xizmitini bashlaydu. **15** Bu «zémindin ötküchiler» aylinip
yüridu; eger birsi ademning ustixinini körgen bolsa, u
uning yénigha bir belge tikleydu; «izdep kömgüchiler»
uni Hamon-Gog jilghisigha depne qilghuche belge turidu
16 ([jilghida] «Hamonah» dep atalghan bir sheher
bolidu). Ular shu yol bilen zéminni paklaydu». **17**
— «We sen, i insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq
deydu: — Herqandaq uchar-qanatlar, daladiki barliq
haywanlargha mundaq dégin: «Yighiliship kélinglar,
Men silerge qilmaqchi bolghan qurbanliqimgha, yeni
Israil taghliri üstide qilin'ghan chong qurbanliqqa
heryandin jem bolunglar! Siler shu yerde gösh yep,
qan ichisiler. **18** Siler baturlarning göshini, yer yüzidiki
shahzadilarning qénini — qochqarlarning, öchkilerning,
torpaqlarning qénini ichisiler — ularning hemmisi
Bashandiki bordalghan mallardur! **19** Siler Men silerge
qilmaqchi bolghan qurbanliqimdin, toyghuche may yep,
toyghuche qan ichisiler! **20** Siler dastixinimda atlar we
jeng harwisidikiler, baturlar, barliq jengchi palwanlar
bilen toyunisiler» — deydu Reb Perwerdigar. **21** — we
Men Öz shan-sheripimni eller arisigha körsitimen, barliq
eller Méning yürgüzgen jazalirimni we ularning üstige
qoyghan qolumni köridu. **22** We shu kündin tartip Israil
jemeti Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni
bilip yétidu. **23** Eller Israil jemetining qebihliki, Manga
asiyliq qilghanliqi tüpeylidin sürgün bolghanliqini bilip
yétidu; mana, Men yüzümni ulardin yoshurup, ularni
düshmenlirining qoligha tapshurdum; ularning hemmisi
qilichlinip yiqildi. **24** Ularning paskinichiliqi we asiyliqliri
boyiche Men ularni bir terep qildim, yüzümni ulardin
yoshurdum». **25** Shunga Reb Perwerdigar shundaq
deydu: — Men hazir Yaqupni sürgün bolghanliqidin
eslige qayturup, pütkül Israil jemeti üstige rehim qilip,
Öz pak-muqeddes namim üchün otluq qizghinliqimni
körsitimen. **26** Öz zéminida aman-ésen turghinida,
héchkim ularni qorqutmaydighan chagh kelgende, Men
ularni ellerdin qayturup, düshmenlirining zéminliridin
yighqinimda, we köp ellerning köz aldida Özümning
pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, shu chaghda
ular xijalitini we Mendin yüz örüp qilghan asiyliqining
barliq gunahini kötüridu; **28** ular Méning ularni eller
arisigha sürgün qildurghanliqim tüpeylidin, we andin
ulardin héchqaysisini shu yerde qaldurmay öz zéminigha
yighqanliqim tüpeylidin, ular Méning Perwerdigar
ikenlikimni bilip yétidu; **29** we Men yüzümni ulardin
qayta héch yoshurmaymen; chünki Men Israil jemeti
üstige Öz Rohimni quyghan bolimen, — deydu Reb
Perwerdigar.

40 Bizning sürgün bolghanliqimizning yigirme
beshinchi yili, yilning béshida, ayning oninchi
künide, yeni sheher bösülgendin on töt yil kéyin — del
ashu künide Perwerdigarning qoli méning wujudumgha
qondi, we U méni [sheherge] apardi. **2** Xudaning
alamet körünüshliride U méni Israil zéminigha apirip,
intayin égiz tagh üstige orunlashturdi; taghning jenubiy
teripide sheherdek bir qurulush turatti. **3** U méni shu
yerge apardi; mana qolida kanap tanisi we ölchem
xadisini tutqan, misning körünüshide bolghan bir kishi;
u derwazida turatti. **4** Bu kishi manga: «Insan oghli,
közliring bilen körüp, quliqing bilen anglap, könglüngni
men sanga körsitidighan barliq ishlargha baghlighin;
chünki buning sanga körsitilishi üchün sen mushu yerge
élip kélinding. Israil jemetige barliq körgininingni ayan
qil». **5** We mana, ibadetxanining hemme teripide tam
bar idi. U kishining qolida alte gezlik ölchem xadisi bar
idi; shu chaghdiki «bir gez» bir gez bir aliqan'gha toghra
kéletti. U tamning kenglikini ölchidi, bir «xada» chiqti;
égizliki bolsa, bir «xada» chiqti. **6** U sherqqe qaraydighan
derwazigha kélip, uning pelempeylirige chiqti; uning
bosughisining kenglikini ölchidi, u bir xada chiqti. Yene
bir teripining kengliki bir xada chiqti. **7** [Derwazining
ichidiki] herbir «oyuq öy»ning uzunluqi bir xada,
kengliki bir xada idi; oyuq öylerning ariliqi besh gez idi;
derwazining ichidiki bosugha, yeni ichkirige qaraydighan
dehlizning aldidiki bosughining [ikki teripining] uzunluqi
[ayrim-ayrim] bir «xada» chiqti; **8** u derwazining
ichkirige qaraydighan dehlizni ölchidi, [uzunluqi] bir
xada chiqti. **9** U derwazining dalinining uzunluqini
ölchidi, sekkiz gez chiqti; uning késhikining yénidiki
tamning qélinliqi ikki gez chiqti. Mushu dalan ichkirige
qarayttı. **10** Sherqqe qarighan derwazining ichide, u
teripide üchtin, bu teripide üchtin oyuq öyler bar idi.
Üchilisi oxshash ölchemde idi; üch öyning ikki yan témi

oxshash qélinliqta idi. **11** U derwazini ölchidi, kengliki
on gez chiqti; uning jemiy uzunluqi on üch gez idi. **12** Bu
yandiki oyuq öylerning aldida bir gez qélinliqtiki bir
tosma tam bar idi, we u yandiki oyuq öylerning aldida
bir gez qélinliqta bir tosma tam bar idi; heryandiki oyuq
öylerning kengliki alte gez idi. **13** U derwazining jemiy
kenglikini, yeni bu tereptiki oyuq öyning ögzisining
[arqa léwidin] u tereptiki oyuq öyning ögzisining [arqa
léwighiche] yigirme besh gez chiqti; bu tereptiki oyuq
öyning ishiki bilen u tereptiki oyuq öyning ishiki bir-
birige qarishatti. **14** U ichki hoyligha kirish éghizidiki
tüwrüklerni ölchidi; ularning égizliki atmish gez chiqti;
derwaza témi bu hoylining tüwrüklirini orap turghanidi.
15 Derwazining tüwidin dalanning ichki éghizighiche ellik
gez chiqti. **16** Oyuq öylerning herbirining udul témida,
shundaqla oyuq öylerning ariliqida, dalanning yénida
oxshashla rojekler bar idi; mushu rojekler sirtigha qarap
tariyip mangghan idi; herbir ariliqtiki tam-tüwrüklerge
palma derexliri neqqishlen'genidi. **17** U méni sirtqi
hoyligha apardi; mana, kichik xanilar, we sirtqi hoylini
chöridep yasalghan tash taxtayliq supa; supining üstige
ottuz kichik xana sélin'ghan. **18** Bu tash taxtayliq
supa hoylidiki derwazilargha tutashqan, uning kengliki
ularning uzunluqigha barawer idi; bu «pes tash supa» idi.
19 U töwenki derwazining ichi teripidin ichki hoylining
sirtqi témighiche bolghan ariliqni ölchidi; sherq we
shimal tereplerningmu yüz gez chiqti. **20** Andin sirtqi
hoyligha kiridighan, shimalgha qaraydighan derwazining
uzunluqi we kenglikini ölchidi. **21** Uning bu teripide
üchtin oyuq öy, u teripide üchtin oyuq öy bar idi; uning
tüwrükliri, dalanliri birinchi derwaziningkige oxshash
idi; uning uzunluqi ellik gez, kengliki yigirme besh gez. **22**
Uning dériziliri, dalanliri, palma derex neqishliri sherqqe
qaraydighan derwaziningkige oxshash idi; kishiler uning
yette basquchluq pelempiyi bilen chiqatti; uning dalini
ichkirige qaraytti. **23** Ichki hoylida shimal we sherqtiki
derwazilargha udul birdin derwaze turatti; u derwazidin
derwazighiche ölchidi, yüz gez chiqti. **24** U méni
jenub terepke apardi; mana, jenubqimu qaraydighan bir
derwaza bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini ölchidi,
ular bashqiliriga oxshash idi. **25** Derwazining we
dalinining etrapidiki dériziler bashqiliriga oxshash idi;
uning uzunluqi ellik gez, kengliki yigirme besh gez idi. **26**
Uninggha chiqidighan yette basquch bar idi; uning dalini
ichkirige qaraytti; uning tüwrükliride palma derixining
neqishi bar idi, u terepte biri, bu terepte biri bar idi.
27 Ichki hoyligha kiridighan, jenubqa qaraydighan bir
derwaza bar idi; u jenubiy terepte derwazidin derwazigha
ölchidi, yüz gez chiqti. **28** U méni ichki hoyligha
jenubiy derwazidin ekirdi; we jenubiy derwazini ölchidi;
uning ölchemliri bashqa derwazilerningkige oxshash
idi. **29** Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalinining
ölchemliri bashqilirininggkige oxshash idi; uning we
dalinining etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi
ellik gez, kengliki yigirme besh gez idi. **30** Etrapida
uzunluqi yigirme besh gez, kengliki besh gez etrapida
dalini bar idi. **31** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha
qaraytti; uning kirish éghizidiki ikki yan tüwrükide palma
derexlerning neqishi bar idi; uning chiqish yolining
sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **32** U méni ichki
hoylida sherq terepke apardi; u tereptiki derwazini
ölchidi; uning ölchemliri bashqilirigha oxshash idi. **33**
Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalinining ölchemliri
bashqilirininggkige oxshash idi; uning we dalinining
etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez,
kengliki yigirme besh gez idi. **34** Uning dalini bolsa
sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizining] u we
bu teripidiki tüwrükide palma derexlerning neqishi bar
idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi
bar idi. **35** U méni shimaliy derwazigha apardi, we uni
ölchidi; uning ölchemliri bashqilirigha oxshash idi. **36**
Uning oyuq öyliri, ariliq tamliri, dalanliri [bashqilirigha]
oxshash idi; etrapida dériziler bar idi. Uning uzunluqi
ellik gez, uning kengliki yigirme besh gez idi. **37**
Uning dalinidiki tüwrükler sirtqi hoyligha qaraytti;
uning [kirish éghizidiki] ikki yan tüwrükide palma
derexlerning neqishi bar idi; uning chiqish yolining
sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **38** Herbir derwaza
[ikki] tüwrükining yénida ishiklik kichik öy bar idi;
ular shu öylerde köydürme qurbanliqlarni yuyatti. **39**
Derwazining dalinida uyanda ikkidin shire, buyanda
ikkidin shire bar idi; ular shirelerning üstide köydürme
qurbanliq, gunah qurbanliqi we itaetsizlik qurbanliqlirini
soyidu. **40** Shimaliy derwazining dalinining kirish
éghizidiki pelempeyning bir yénida ikki shire bar idi;
dalanning kirish éghizining yene bir yénida ikki shire
bar idi. **41** Shuningdek derwazining u yénida töt shire,
bu yénida töt shire bar idi — jemiy sekkiz joza bar
idi; ular ularning üstide qurbanliqlarni soyidu. **42**
Yene tashtin yonup yasalghan, uzunluqi bir yérim gez,
kengliki bir yérim gez, égizliki bir gez kélidighan töt
shire bar idi; ularning üstige köydürme qurbanliqlar
we bashqa qurbanliqlarni soyidighan qoral-eswablar
qoyulidu. **43** Derwaza ichide, tamliri üstige bir aliqan
uzunluqtiki jüp ilmeklik kanarlar békitilgen. Shireler
üstige qurbanliq göshliri qoyulidu. **44** Ichki hoyla ichide
we ichki derwazining sirtida medhiye naxshichiliri üchün
ikki kichik öy bar idi; biri shimaliy derwazining yénida,
jenubqa yüzlen'gen; yene biri jenubiy derwazining
yénida, shimalgha yüzlen'genidi. **45** U manga: «Jenubqa
yüzlen'gen öy kahinlar, yeni ibadetxanigha mes'ullar
üchündur. **46** Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni
qurban'gah wezipisige mes'ullar üchündur. Bular bolsa
Zadokning jemetining oghul perzentliri; shularla Lawiy
jemetidiler arisidin Perwerdigarning yénigha xizmitide
bolushqa kireleydu» — dédi. **47** U hoylini ölchidi;
uzunluqi yüz gez, kengliki yüz gez, töt chasiliq idi;
qurban'gah bolsa muqeddesxana aldida turatti. **48** U méni
muqeddesxanining dalinigha apardi; u dalan éghizining
ikki yénidiki tamlarning uzunluqini ölchidi; bir tereptikisi
besh gez, yene bir tereptikisi besh gez chiqti; dalan
éghizining [özi on töt gez idi]; dalan éghizidiki tamning
[ichki teripining] kengliki bu teripi üch gez, u teripi üch
gez idi. **49** Dalanning kengliki yigirme gez, uzunluqi
on bir gez idi; uninggha chiqidighan pelempey bar idi;
tüwrükimu bar idi, u yénida biri, bu yénida biri bar idi.

41 U méni [muqeddesxanidiki] muqeddes jayning
aldigha apardi; u jayning kirish éghizining ikki
teripidiki yan tamni ölchidi, her ikkisining qélinliqi alte
gez chiqti. **2** Kirish éghizining kengliki bolsa on gez
idi; muqeddes jayning kirish éghizidiki toghra tamning
ichki teripining kenglikini ölchidi, her ikkisi besh gez

chiqti; u muqeddes jayning uzunluqini ölchidi, qiriq gez
chiqti; uning kengliki yigirme gez chiqti. **3** U ichkirige
qarap mangdi, eng muqeddes jaygha kirish éghizidiki
toghra tamning kengliki ikki gez; éghizining kengliki
alte gez idi; [ikki tereptiki] toghra tamning uzunluqi
bolsa, yette gez idi. **4** U muqeddes jayning keynidiki
«eng muqeddes jay»ning uzunluqini ölchidi, yigirme
gez chiqti; kenglikimu yigirme gez idi. U manga: «Bu
eng muqeddes jay» — dédi. **5** U muqeddesxanining
témini ölchidi, qélinliqi alte gez chiqti; yandiki kichik
xanilarning bolsa, kengliki töt gez idi; kichik xanilar
muqeddesxanini chöridep sélin'ghanidi. **6** Yénidiki
kichik xanilar üch qewetlik, bir-birige üstileklik idi,
her qewette ottuzdin xana bar idi; kichik xanilarning
limliri muqeddesxanining témigha chiqip qalmasliqi
üchün, limlar kichik xanilarning sirtqi témigha
békitilgenidi. **7** Yuqirilighanséri muqeddesxanining
etrapidiki kichik xanilar kéngiyip barghanidi; chünki
muqeddesxanining etrapida qurulush bolghanliqtin
bina égizligenséri xanilar kéngeygen. Shu sewebtin
muqeddesxanimu égizligenséri kéngeygen. Töwendiki
qewettin yuqiridiki qewetkiche otturidiki qewet arqiliq
chiqidighan pelempey bar idi. **8** Men muqeddesxanining
égiz ulluq supisi barliqini kördum; u hem yénidiki kichik
xanilarning uli idi; uning égizliki toptoghra bir «xada»
idi, yeni alte «chong gez» idi. **9** Yénidiki xanilarning
sirtqi témining qélinliqi besh gez idi. Muqeddesxanining
yénidiki kichik xanilar bilen [kahinlarning] hujriliri
ariliqidiki bosh yerning kengliki yigirme gez idi; bu
bosh yer muqeddesxanining hemme teripide bar idi.
11 Yénidiki kichik xanilargha kirish éghizi bolsa bosh
yerge qaraytti; bir kirish éghizi shimalgha, yene biri
jenubqa qaraytti. Supa üstidiki xanilarni chöridigen bosh
yerning kengliki besh gez idi. **12** Gherbke jaylashqan,
bosh yerge qaraydighan binaning uzunluqi yetmish gez
idi; binaning sirtqi témining qélinliqi besh gez; uning
kengliki toqsan gez idi. **13** Héliqi kishi muqeddesxanining
özini ölchidi; uning uzunluqi yüz gez idi. Bosh yerning
kengliki [yüz gez idi], binaning tamliri qoshulup jemiy
kengliki yüz gez idi. **14** Muqeddesxanining aldi teripi we
sherqqe jaylashqan hoylisining kengliki yüz gez idi. **15** U
[muqeddesxanining] keynidiki bosh yerge qaraydighan
binaning kenglikini, jümlidin u we bu teripidiki
karidorni ölchidi, yüz gez chiqti. Muqeddesxanining
«muqeddes jay»i bilen ichki «eng muqeddes jay»i we
sirtqa qaraydighan dalini bolsa, yaghach taxtaylar
bilen bézelgen; uning bosughiliri, ichidiki üch jayning
etrapidiki rojekliri hem dehlizliri bolsa, bosughisidin
tartip hemme yer, poldin dérizilergiche yaghach
taxtaylar bilen bézelgen (dériziler özi rojeklik idi). **17**
Dalandin ichki «eng muqeddes jay»ghiche bolghan
torus, ichki we sirtqi «muqeddes jay»ning tamlirining
hemme yéri kérub we palma derexliri bilen ölchemlik
neqishlen'genidi. Her ikki kérub arisida bir palma
derixi neqishlen'genidi; herbir kérubning ikki yüzi
bar idi. **19** Kérubning insan yüzi bu tereptiki palma
derixi neqishige qaraytti; shir yüzi u tereptiki palma
derixi neqishige qaraytti; pütkül muqeddesxanining
[ichki] hemme teripi shundaq idi; **20** dalanning poldin
tartip torusighiche, shuningdek «muqeddes jay»ning
tamlirigha kérublar we palma derexliri neqish qilin'ghan.
21 «Muqeddes jay»ning ishik késhekliri bolsa, töt chasiliq
idi; «eng muqeddes jay» aldidiki ishik késheklirimu
oxshash idi. **22** «[Muqeddes jay]»[ning] égizliki üch
gez, uzunluqi ikki gez bolghan qurban'gahi yaghachtin
yasalghan; uning burjekliri, yüzi we tamlirining hemmisi
yaghachtin yasalghan; héliqi kishi manga: «Bu bolsa
Perwerdigarning aldida turidighan shiredur» — dédi.
23 [Muqeddesxanining] «muqeddes jay» hem «eng
muqeddes jay»ining herbirining qosh qanatliq ishiki bar
idi. **24** Herbir qanitining ikki qatlimi bar idi; bu ikki
qatlam qatlinatti; bu tereptiki qanitining ikki qatlimi
bar idi; u tereptikisiningmu ikki qatlimi bar idi. **25**
Ularning üstige, yeni «muqeddes jay»ning ishikliri
üstige, tamlarning üstini neqishligendek, kérublar we
palma derexliri neqishlen'genidi; sirtqi dalanning aldida
yaghachtin yasalghan bir aywan bar idi. **26** Dalanning u
we bu teripide rojekler we palma derex neqishliri bar idi.
Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar we aldidiki
aywanning sheklimu shundaq idi.

42 U méni sirtqi hoyligha, shimal teripige apardi; u
méni yene «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining
shimaliy uduligha jaylashqan kichik xanilargha apardi.
2 Xanilarning jemiy uzunluqi yüz gez idi; ularning kirish
yoli shimalgha qaraytti; [xanilarning] jemiy kengliki
ellik gez idi. **3** Xanilar ichki hoyligha tewe yigirme
gez kengliktiki «bosh yer»ge qaraytti, shundaqla sirtqi
hoyligha tewe «tash taxtayliq supa»ning udulida idi. Üch
qewetlik xanilarning karidorining bir teripidiki xanilar
yene bir teripidiki xanilarning udulida idi. **4** Xanilarning
aldida on gez kenglikte, yüz gez uzunluqta bir karidor bar
idi. Xanilarning ishikliri shimalgha qaraytti; **5** yuqiridiki
xanilar töwendiki we otturisidiki öylerdin tar idi; chünki
karidorlar köp orunni igiliwalghanidi. **6** Xanilar üch
qewetlik idi; biraq hoyligha tutash xanilarningkidek
tüwrükliri bolmighachqa, üchinchi qewettiki xanilar
astinqi qewettiki we otturidiki xanilardin tar idi. **7**
Sirttiki xanilarning yénidiki, yeni hoylini xanilardin
ayrip turidighan sirtqi tamning uzunluqi ellik gez
idi. **8** Sirtqi hoyligha tutashqan xanilarning bolsa,
jemiy uzunluqi ellik gez idi; mana, muqeddesxanigha
qaraydighan teripining uzunluqi yüz gez idi. **9** Bu
xanilar astida, sirtqi hoylidin kiridighan, sherq terepke
qaraydighan bir kirish yoli bar idi. **10** Ibadetxanining
jenubiy teripide, sherqiy teripige qaraydighan ichki
hoylidiki tamning kengliki bilen teng bolghan, «bosh
yer»ge tutashqan, ibadetxanining özige qaraydighan
xanilar bar idi; **11** Ularning aldidimu bir karidor bar
idi; ular shimalgha qaraydighan xanilargha oxshaytti.
Ularning uzunluqi we kengliki, barliq chiqish yolliri,
shekli we ishikliri oxshash idi. **12** Jenubqa qaraydighan
bir yürüsh xanilarning ishiki aldidiki karidorning
béshida bir kirish yoli bar idi; bu kirish yolimu sherqqe
qaraydighan tamning yénida idi. **13** We u manga:
«[ibadetxanining hoylidiki] «bosh yer»ge tutashliq bu
shimaliy we jenubiy yürüsh xanilar bolsa, muqeddes
xanilardur; Perwerdigargha yéqinlishalaydighan kahinlar
shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni yeydu.
Ular shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni, yeni
ashliq hediyelerni, gunah qurbanliqlirini we itaetsizlik
qurbanliqlirini qoyidu; chünki shu yerler muqeddestur.
14 Kahinlar Xuda aldigha kirgendin kéyin, ular

«muqeddes jay»din biwasite sirtqi hoyligha chiqmaydu,
belki shu yerge xizmet kiyimini sélip qoyidu, chünki bu
kiyimler muqeddestur. Ular peqet bashqa kiyimlerni
kiyip, andin jamaet turghan yerge chiqidu» — dédi. **15** U
shundaq qilip ibadetxanining ichki kölimini ölchigendin
kéyin, u méni sherqqe qaraydighan derwzidin chiqardi
we etrapidiki tamni ölchidi. **16** U sherqiy teripini ölchem
xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. **17** U shimaliy
teripini ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada
chiqti. **18** U jenubiy teripini ölchem xadisi bilen ölchidi;
u besh yüz xada chiqti. **19** U gherbiy teripige burulup,
ölchem xadisi bilen ölchidi; u besh yüz xada chiqti. **20** U
töt teripini ölchidi; etrapida awam bilen pak-muqeddes
bolghan jaylarni ayrip turidighan, uzunluqi besh yüz
[xada], kengliki besh yüz [xada] tam bar idi.

43 U méni derwazigha, yeni sherqqe qaraydighan
derwazigha apardi; **2** Mana, Israilning Xudasining
shan-sheripi sherq tereptin keldi; Uning awazi ulugh
sularning sharqirighan sadasidek idi; yer yüzi uning
shan-sheripi bilen yorutuldi. **3** Men körgen bu alamet
körünüsh bolsa, u sheherni halak qilishqa kelgen
qétimda körgen alamet körünüshtek boldi; alamet
körünüshler yene men Kéwar deryasi boyida turup
körgen alamet körünüshtek boldi; men düm yiqildim.
4 Perwerdigarning shan-sheripi sherqqe qaraydighan
derwaza arqiliq ibadetxanigha kirdi; **5** Roh méni kötürüp,
ichki hoyligha apardi; mana, Perwerdigarning shan-
sheripi ibadetxanini toldurdi. **6** Héliqi kishi yénimda
turghanda, ibadetxanining ichidin Birsining sözligen
awazini anglidim; **7** U manga: — I insan oghli, bu
Méning textim sélin'ghan jay, Men ayagh basidighan,
Men Israillar arisida menggüge turidighan jaydur;
Israil jemetidikiler — ularning özliri yaki padishahliri
buzuqluqi bilen yaki «yuqiri jaylar»da padishahning
jesetliri bilen Méning pak-muqeddes namimni yene
héch bulghimaydu. **8** Ular öz bosughisini Méning
bosughimning yénigha, ishik késhikini Méning ishik
késhikimning yénigha salghan, ular bilen Méni peqet
bir tamla ayrip turatti, ular Méning pak-muqeddes
namimni yirginchlikliri bilen bulghighan. Shunga Men
ghezipim bilen ularni yoqitiwettim. **9** Emdi hazir ular
buzuqluqini, padishahlarning jesetlirini Mendin yiraq
qilsun; we Men ular arisida menggüge turimen. **10** —
Emdi sen, i insan oghli, Israil jemetining öz qebihlikliridin
xijalet bolushi üchün bu öyni ularghа körsitip bergin;
ular kallisida ibadetxanini ölchep baqsun. **11** Egerde
ular öz qilghanliridin xijil bolsa, emdi sen mushu
öyning sheklini, uning sélinishini, chiqish yollirini, kirish
yollirini we barliq layihisini we barliq belgilimilirini,
— shundaq, barliq sheklini we barliq qanunlirini ayan
qilip bergin; ularning pütkül sheklini éside tutushi hem
uning belgilimilirige emel qilishi üchün, uni ularning
köz aldigha yazghin. **12** Ibadetxanining qanuni shundaq
bolidu: U turghan taghning choqqisining békitilgen
pasilghiche bolghan dairisi «eng muqeddes» bolidu;
mana, bu ibadetxanining qanunidur. **13** Qurban'gahning
«[chong] gez»de ölchen'gen ölchemliri shundaq idi:
— bu gez bolsa bir gez qoshulghan bir aliqan bolidu.
Qurban'gahning etrapidiki ulining égizliki bir gez,
kengliki bir gez, etrapidiki girwiki bolsa bir aliqan idi.
Mana bu qurban'gahning uli idi. **14** Uning ulidin astinqi
tekchigiche ikki gez, kengliki bir gez idi; bu «kichik
tekche»din «chong tekche»giche töt gez, kengliki bir
gez idi; **15** qurban'gahning ot supisining égizliki töt
gez idi; ot supisida töt münggüz choqchiyip chiqip
turatti. **16** Qurban'gahning ot supisining uzunluqi on
ikki gez, kengliki on ikki gez bolup, u töt chasiliq idi.
17 Yuqiri tekchigichimu töt chasiliq idi, uzunluqi on
töt gez, kengliki on töt gez; etrapidiki girwiki bolsa
yérim gez idi; astining kengliki bir gez idi; uninggha
chiqidighan pelempiyi sherqqe qaraytti. **18** U manga
shundaq dédi: — I insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq
deydu: Bu qurban'gah üstige köydürme qurbanliqlarni
sunush we üstige qan sépish üchün uni yasighan künide,
shular uning belgilimiliri bolidu: — **19** sen Lawiy
qebilisidin bolghan, yeni Méning xizmitimde bolush
üchün Manga yéqinlishidighan Zadok neslidikilerdin
bolghan kahinlargha gunah qurbanliqi süpitide yash
bir torpaqni bérisen; **20** sen uning qénidin azraq
élip qurban'gahning münggüzlirige, chong tekchining
töt burjikige hem etrapidiki girwekliri üstige sürisen;
shuning bilen sen uni pakizlap we uninggha kafaret
qilisen. **21** Sen gunah qurbanliqi bolghan torpaqni
élip uning jesitini «muqeddes jay»ning sirtida bolghan,
ibadetxanidiki alahide békitilgen jayda köydürisen;
22 ikkinchi künide sen gunah qurbanliqi süpitide
béjirim bir tékini sunisen; ular qurban'gahni torpaq
bilen paklandurghandek téke bilen uni paklaydu. **23**
Sen uni paklighandin kéyin, sen béjirim yash bir
torpaq, qoy padisidin béjirim bir qochqarni sunisen; **24**
sen ularni Perwerdigarning aldigha sunisen; kahinlar
ularning üstige tuz sépidu we ularni Perwerdigargha
atap köydürme qurbanliq süpitide sunidu. **25** Yette
kün sen her küni gunah qurbanliqi süpitide bir tékini
sunisen; ular béjirim yash bir torpaqni, qoy padisidin
béjirim bir qochqarnimu sunidu. **26** Ular yette kün
qurban'gah üchün kafaret qilip uni paklaydu; shuning
bilen ular uni pak-muqeddes dep ayriydu. **27** Bu
künler tügigende, sekkizinchi küni we shu kündin kéyin,
kahinlar silerning köydürme qurbanliqliringlarni we
inaqliq qurbanliqliringlarni qurban'gah üstige sunidu;
shuning bilen Men silerni qobul qilimen, — deydu Reb
Perwerdigar.

44 We u méni ibadetxanining sherqqe qaraydighan
derwazisigha apardi; u étiklik idi. **2** Perwerdigar
manga: — Bu derwaza étiklik turidu; u échilmaydu,
héchkim uningdin kirmeydu; chünki Perwerdigar,
Israilning Xudasi uningdin kirgen; shunga u étiklik
qalidu. **3** Peqet shahzade, shahzadilik süpiti bilen shu
derwazining [karidorida] olturup Perwerdigar aldida
nan yéyishke bolidu; u [derwaznining] dalinidin kiridu
we shu yoldin chiqidu, — dédi. **4** U méni shimaliy
derwazidin chiqirip ibadetxanining aldigha apardi;
men kördum, mana, Perwerdigarning shan-sheripi
Perwerdigarning öyini toldurdi; men düm yiqildim. **5**
Perwerdigar manga shundaq dédi: — Insan oghli, Méning
sanga Perwerdigarning öyining barliq belgilimiliri hem
qanunliri toghruluq éytidighanlirimning hemmisini
köngül qoyup közüng bilen kör, quliqing bilen angla;
ibadetxanining kirish yoli we muqeddes jayning chiqish

yollirini köngül qoyup ésingde tut. **6** Andin asiylargha,
yeni Israil jemetige shundaq dégin: «Reb Perwerdigar
mundaq deydu: — Yirginchlik qilmishliringlargha
boldi bes, i Israil jemeti! **7** Siler barliq yirginchlik
qilmishliringlardin sirt, Manga nan, qurbanliq méyi we
qénini sun'ghininglarda, siler yat ademlerni, qelbide
xetne qilinmighan, ténide xetne qilinmighanlarni
méning muqeddes jayimda, yeni Méning öyümde
turup uni bulghashqa kirgüzdunglar; ular ehdemni
buzdi. **8** Siler Méning pak-muqeddes nersilirimge
mes'uliyet bilen sadiq bolmay, belki muqeddes jayimda
özünglarning ornigha mes'ul bolushqa [yat ademlerni]
ishqa qoydunglar». **9** Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— Israil arisida turghan yat ademlerdin, yeni qelbide
xetne qilinmighan, ténide xetne qilinmighan herqandaq
yat ademning Méning muqeddes jayimgha kirishige
bolmaydu **10** lékin Israilning Mendin ézip kétishi
bilen, Mendin yiraqliship azghan, mebudlirigha intilgen
Lawiy jemetidikiler öz qebihlikining jazasini tartidu; **11**
halbuki, ular yenila muqeddes ornumda, öy derwazilirida
nazaretchilik qilidighan we öy xizmitide bolidighan
xizmetkarlar bolidu; ular xelq üchün köydürme we
bashqa qurbanliqlarni soyidu; ular xelqning xizmitide
bolup ularning aldida turidu. **12** Emma xelq mebudlirigha
choqun'ghanda, ular xelqning shu ishlirida, ularning
xizmitide bolghanliqi, shuning bilen Israil jemetini
qebihlikke élip baridighan putlikashang bolghanliqi
tüpeylidin, shunga Men ularghа qolumni kötürüp
qesem ichkenmenki, — deydu Reb Perwerdigar, — ular
qebihlikining jazasini tartidu. **13** Shunga ular Men üchün
kahinliq wezipisini öteshke Méning yénimgha yéqin
kelmeydu, yaki Méning muqeddes nersilirimge, «eng
muqeddes» nersilirimge yéqin kelmeydu; ular belki öz
xijalitini we yirginchlik qilmishlirining jazasini tartishi
kérek. **14** Biraq Men ularni öyning özining mulazimitige,
uning barliq xizmitige we uningda qilinidighan barliq
ishlargha mes'ul qilimen. **15** Biraq Israil Mendin
ézip ketkende, Öz muqeddes jayimgha qarashqa sadiq
kahinlar, yeni Lawiylar bolghan Zadokning ewladilir
— ular xizmitimde bolushqa yénimgha yéqin kélidu;
ular qurbanliqilarning méyini we qénini sunushqa
Méning aldimda turidu, — deydu Reb Perwerdigar. **16**
Ular muqeddes jayimgha kiridu, Méning xizmitimde
bolushqa dastixinimgha yéqin kélidu; ular Méning
tapshuruqumgha mes'ul bolidu. **17** We shundaq
boliduki, ular ichki hoyla derwaziliridin kirgende,
kanap kiyimni kiyishi kérek; ichki hoyla derwazilirida
yaki muqeddesxana aldida xizmette bolghanda, ularda
herqandaq yungdin bolghan nerse bolmaydu; **18** béshigha
kanaptin tikilgen selle, bélining töwinige kanaptin
tambal kiyidu; ular ademni terlitidighan héchqandaq
nersini kiymesliki kérek. **19** Ular xelqning aldigha sirtqi
hoyligha chiqqanda, ular xizmet kiyimlirini séliwétip,
ularni muqeddes «kichik xanilar»gha qoyup qoyidu;
ular xelqning bu kiyimlirining pak-muqeddeslikige tégip
kétip ziyan'gha uchrimasliqi üchün bashqa kiyimlerni
kiyishi kérek. **20** Ular chachlirini chüshürüwetmesliki,
yaki chachlirini uzun qoyuwetmesliki lazim; ular peqet
qisqa chach qoyushi kérek. **21** Ichki hoyligha kirgende
héchqaysi kahin sharab ichmesliki kérek. **22** Ular tul
yaki ajrashqan ayalni öz emrige almasliqi kérek; ular
Israil neslidin bolghan pak qizni, yaki kahindin tul
qalghan ayalni élishqa bolidu. **23** Ular xelqimge pak-
muqeddes bilen addiyning perqini ögitidu, ularghа halal
bilen haramni qandaq perq étishni körsitidu. **24** Erz-
dewalarda ular hökům chiqirish ornida bolidu; ular
bularning üstige öz hökümlirim boyiche hökům chiqiridu;
Men békitken barliq héyt-bayramlirim toghrisidiki
qanun-belgilimililirimni tutidu; ular Méning «shabat
kün»lirimni pak-muqeddes dep etiwarlishi kérek. **25**
Özini napak qilmasliqi üchün ular ölükning yénigha
héch barmasliqi kérek; halbuki, ölgen atisi, anisi, oghli,
qizi, aka-ukisi yaki éri yoq acha-singlisi üchün ular
özini napak qilishqa bolidu. **26** Özini paklandurghandin
kéyin, uninggha yene yette kün sanilishi kérek; **27**
u muqeddes jaygha kirgende, yeni muqeddes jayda
xizmette bolushqa ichki hoyligha kirgen shu künide, u özi
üchün gunah qurbanliqini sunushi kérek, — deydu Reb
Perwerdigar. **28** Bu ularghа miras bolidu: — Men Özüm
ularghа miras bolimen; siler ularghа Israil zéminidin
héchqandaq igilikni teqsim qilmaysiler; Men ularning
igiliki bolimen. **29** Ular ashliq hediye, gunah qurbanliqi
we itaetsizlik qurbanliqliridin yeydu; Israilda mexsus
Xudagha atalghan herqandaq nerse ularningki bolidu. **30**
Tunji chiqqan herqandaq mehsulatlarning ésili, barliq we
herqandaq «kötürme hediye»ler kahinlar üchün bolidu.
Siler [arpa-bughdiyinglarning] hosulining tunji xémirini
kahin'gha teqdim qilishinglar kérek; shuning bilen bext-
beriket öyünglerge ata qilinidu. **31** Kahinlar özlügidin
ölgen, yaki yirtquchlar boghup qoyghan héchqandaq
haywan yaki uchar-qanatlardin yéyishke bolmaydu.

45 Siler zéminni miras qilip bölüsh üchün chek tashlap
teqsim qilghininglarda, siler «kötürme hediye»
süpitide zémindiki muqeddes bir ülüshni Perwerdigargha
atap sunisiler. Uning uzunluqi yigirme besh ming [xada],
kengliki yigirme ming [xada] bolidu. Bu parche yer her
tereptiki chigrisighiche muqeddes hésablinidu. **2** U
yerdin besh ming [xada] uzunluqtiki, besh ming [xada]
kengliktiki töt chasiliq yer muqeddes jaygha ayrilidu;
uning etrapida bosh yer bolush üchün ellik gezlik
kengliktiki yer bölünidu. **3** Bu ülüshtin sen uzunluqi
yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada]
bolghan yerni ölchep bölisen; buning ichi muqeddes
jay, eng muqeddes jay bolidu. **4** Bu yer zéminning
muqeddes ülüshi bolidu; u muqeddes jayning xizmitide
bolghan, yeni Perwerdigarning xizmitide bolushqa
yénigha yéqin kélidighan kahinlar üchün bolidu; u
ularning öyliri üchün, shundaqla muqeddes jayning
orunlishishi üchün muqeddes orun bolidu. **5** Uningdin
sirt yene uzunluqi yigirme besh ming gez, kengliki
on ming gez bolghan yer, öyning xizmitide bolidighan
Lawiylarning igiliki, yeni özliri turidighan sheherliri
üchün bolidu. **6** Siler bu «kötürme hediye» bolghan
muqeddes ülüshning yénidin sheher üchün kengliki
besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh ming [xada]
yerni bölüp békitisiler. Bu pütkül Israil jemeti üchün
bolidu. **7** Shahzadining ülüshi bolsa, bu muqeddes
ülüshning ikki teripige tutishidu, shundaqla sheherge
tewe jayning ikki teripige tutishidu, yeni gherbiy teripi
gherbke qaraydighan, sherq teripi sherqqe qaraydighan
ikki parche yer bolidu; bu parche yerlerning jemiy

uzunluqi qebililerning ülüshining uzunluqi bilen parallél
bolidu. **8** Bu yer shahzadining Israil zéminidiki igiliki
bolidu; we Méning shahzadilirim xelqimni yene héch
ezmeydu; zémin Israil jemetige, qebililiri boyiche bölüp
teqsim qilinidu. **9** Reb Perwerdigar shundaq deydu: —
Boldi bes, i Israil shahzadiliri! Jebir-zulum we bulang-
talangni özünglardin néri qilip, toghra höküm chiqirip
adalet yürgüzünglar; Méning xelqimni qayta yéridin
heydiwetküchi bolmanglar, — deydu Reb Perwerdigar. **10**
Silerde toghra mizan, toghra efah, toghra «bat» bolsun.
11 «Efah» we «bat» bolsa bir ölchem bolsun; shuning
bilen bat xomirning ondin birige, efah xomirning ondin
birige barawer bolsun; xomir bolsa ular ikkisi üchün
ölchem bolsun. **12** Bir shekel bolsa yigirme «gerah»
bolsun. Yigirme shekel, yigirme besh shekel, on besh
shekel qoshulup silerge «mina» bolidu. **13** Bu silerning
[shahzade üchün] «kötürme hediye»nglar bolidu; bir
«xomir» bughdaydin altidin bir efah bughday, bir «xomir»
arpidin altidin bir efah arpa sunisiler; **14** zeytun méyi
bolsa, «bat» bilen ölchinidu, herbir «kor»din ondin bir
bat sunisiler (bir «kor» on «bat» yaki bir «xomir» bolidu,
chünki on bat bir xomir bolidu). **15** Israilning süyi mol
yaylaqliridin, her ikki yüz tuyaq padigha birdin paxlan
sunisiler — bular bolsa, «ashliq hediye», «köydürme
qurbanliq», «inaqliq qurbanliq»lar bolup, Israillar üchün
kafaret qilish üchün bolidu, — deydu Reb Perwerdigar. **16**
Zémindiki xelqning hemmisining Israilning shahzadisige
sun'ghan bu «kötürme hediye»ge töhpisi bolidu. **17**
Shahzadining wezipisi bolsa, héytlerge, «yéngi ay»largha,
«shabat kün»lerge, jümlidin Israil jemetining barliq
«ibadet sorun»lirigha köydürme qurbanliqlar, ashliq
hediyeler we sharab hediyelerni teminleshtin ibaret;
Israil jemeti üchün kafaret élip kélidighan gunah
qurbanliqi, ashliq hediye, köydürme qurbanliq we
inaqliq qurbanliqlirini teminligüchi del shu bolidu. **18**
Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Birinchi ayning
birinchi künide sen béjirim yash bir torpaqni alisen,
uning bilen sen muqeddes jayni paklaysen. **19** Kahin
bu gunah qurbanliqining qénidin élip ibadetxanining
ishik késheklirige, qurban'gahning yuqiri tekchisidiki
töt burjekke we ichki hoylining derwazisining kirish
yolining késheklirige süridu; **20** shuningdek yoldin
azghanlar yaki nadanlar üchün sen shu ayning yettinchi
künide oxshash ish qilishing kérek; shuning bilen sen
ibadetxana üchün kafaret qilisen. **21** Birinchi ayning on
tötinchi künide siler «ötüp kétish» héyti, yette künlük
bir héytni ötküzisiler; pétir nanni yéyish kérek. **22**
Shu küni shahzade özi we zémindiki barliq xelq üchün
gunah qurbanliqi süpitide bir torpaqni sunidu. **23**
Héytning yette künining herbiride u Perwerdigargha
köydürme qurbanliqni, yeni yette künning herbiride
yette torpaq we yette qochqarni, hemmisini béjirim
halda sunidu; her küni gunah qurbanliqi üchün bir tékini
sunidu. **24** U herbir torpaqqa bir efah ashliq hediyeni,
herbir qochqargha bir efah ashliq hediyeni qoshup
sunidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini
qoshup sunidu. **25** Yettinchi ayning on beshinchi künide
bashlan'ghan héytta, héytning yette künining herbiride u
mushundaq gunah qurbanliqliri, köydürme qurbanliqlar,
ashliq hediyelerni we zeytun méyi qatarliqlarni oxshash
sunushi kérek.

46 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Ichki hoylining
sherqqe qaraydighan derwazisi alte «ish küni»de
étiklik bolidu; biraq shabat künide u échilidu; we
«yéngi ay» bolghan künliride u échilidu. **2** Shahzade
sirttin shu derwazining dalinining yoli bilen kiridu, u
kirish éghizining késhek témi tüwide turidu; kahinlar
bolsa uning üchün köydürme qurbanliqini, inaqliq
qurbanliqlirini sunidu; u derwazining bosughisida
sejde qilidu andin chiqidu; biraq derwaza kechkiche
étilmeydu. **3** Zémindiki xelqmu shabat künliride we
«yéngi ay»larda shu derwazining kirish éghizining
tüwide turup Perwerdigar aldida sejde qilidu. **4** Shabat
künide shahzade Perwerdigargha sun'ghan qurbanliq
bolsa alte béjirim paxlan, bir béjirim qochqar bolidu. **5**
Bulargha qoshulidighan ashliq hediyeler qochqargha
bir efah, paxlanlargha bolsa chamining yétishiche
bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini
qoshup sunidu. **6** «Yéngi ay»ning künide u sun'ghan
qurbanliq yash bir béjirim torpaq, alte paxlan, bir
qochqar bolidu; ularning hemmisi béjirim bolidu. **7**
Bulargha ashliq hediyelerni qushup sunidu; torpaqqa
bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlargha chamining
yétishiche bolidu; herbir efah un'gha bir xin zeytun
méyini qoshup sunidu. **8** Shahzade kirgende, derwazining
dalini bilen kiridu, we shu yol bilen chiqidu. **9** Zémindiki
xelq héyt künliride békitilgen «ibadet sorun»lirigha
Perwerdigar aldigha kirgende, sejde qilishqa shimaliy
derwazidin kirgen kishi jenubiy derwazidin chiqidu;
jenubiy derwazidin kirgen kishi shimaliy derwazidin
chiqidu; u kirgen derwazidin chiqmaydu, belki uduligha
méngip chiqidu. **10** Xelq kirgende shahzade ular bilen
bille kiridu; ular chiqqanda, bille chiqidu. **11** Héyt-
bayramlarda we «ibadet sorun»lirida bolsa, u qoshumche
sun'ghan ashliq hediyeler torpaqqa bir efah, qochqargha
bir efah, paxlanlargha bolsa chamining yétishiche
bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini
qoshup sunidu. **12** Shahzade Perwerdigargha xalis
köydürme qurbanliqni yaki xalis inaqliq qurbanliqlirini
sunmaqchi bolsa, emdi sherqqe qaraydighan derwaza
uning üchün échilidu; shabat künide qilghandek, u
öz köydürme qurbanliqini we inaqliq qurbanliqlirini
sunidu; u qaytip chiqidu; chiqqandin kéyin derwaza
étilidu. **13** Her künde sen Perwerdigargha köydürme
qurbanliq süpitide bir yashliq béjirim paxlanni sunisen;
sen her etigini teyyarlap bérisen. **14** Her etigende sen
uninggha qoshup ashliq hediye, yeni undin altidin bir
efah we unni maylashqa zeytun méyidin üchtin bir hin
teyyarlaysen; bu Perwerdigargha ebediy belgilime bilen
békitilgen ashliq hediye bolidu. **15** Ular her etigende
paxlanni, uning ashliq hediyesini zeytun méyi bilen
ebediy köydürme qurbanliq süpitide sunidu. **16** Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Shahzade öz mirasidin
oghullirining birsige sowgha qilghan bolsa, emdi u
yene ashu oghlining öz oghul-ejdadliri üchün bolidu;
miras yoli boyiche u ularning igiliki bolidu. **17** Biraq
u öz mirasidin uning xizmetkarlirining birige sowgha
bergen bolsa, u uningki «xalas qilish yili»ghiche bolidu;
shu chaghda u shahzadige qayturulidu; [shahzadining
mirasi] esli öz oghullirighila mensup bolidu. **18** We
shahzade xelqqe jebir-zulum sélip, ularni mirasidin
heydiwetmeydu; u oghullirigha öz igilikidin miras

teqsim qilidu; shuning bilen Méning xelqim öz igilikidin
tarqitilmaydu. **19** Andin [héliqi kishi] méni shimalgha
qaraydighan, kahinlar üchün bolghan muqeddes «kichik
xanilar»gha derwazining yénidiki kirish yoli bilen apardi;
mana, uning gherb teripide mexsus bir jay bar idi; **20** u
manga: «Bu kahinlar itaetsizlik qurbanliqlirini we gunah
qurbanliqlirini qaynitidighan hem ashliq hediyelerni
pishuridighan jaydur; bu jayni békitishtiki meqset,
xelqning bu ashlarning pak-muqeddeslikige tégip kétip
ziyan'gha uchrimasliqi üchün, ular bu [ashlarni] sirtqi
hoyligha élip chiqmaydu. **21** U méni sirtqi hoyligha
apirip, méni hoylining töt bulungidin ötküzdi; mana,
hoylining herbir bulungida [kichik] hoyla bar idi. **22**
Hoylining töt bulungida, uzunluqi qiriq gez, kengliki
ottuz gez bolghan tosma tamliq hoylilar bar idi; bu töt
hoylining ölchemliri oxshash idi. **23** Bu töt hoyla ichide
etrapida tash taxtayliq tekche bar idi; tekche astida
hemme etrapida qazan qaynitidighan [ot qalaydighan]
jayliri bar idi. **24** U manga: «Bular «gösh qaynitish
öyliri», mushu yerlerde öyning xizmitide bolghanlar
xelqning qurbanliqlirini qaynitidu» — dédi.

47 [Héliqi kishi] méni öyning derwazisigha qayta
apardi. Mana, ibadetxanining bosughisidin sular
sherqqe qarap éqip chiqiwatatti; chünki öyning aldi
sherqqe qaraytti. Sular öyning astidin, ong teripidin,
qurban'gahning jenubiy teripidin éqip chüshetti. **2** U
méni shimalgha qaraydighan derwazisidin chiqardi; u
méni aylandurup sherqqe qaraydighan derwazining
sirtigha apardi; mana, sular ong teripidin éqip turatti. **3**
Héliqi kishi qolida ölchigüch tanini tutup, sherqqe qarap
mangdi; u ming gez ölchidi, andin méni sulardin ötküzdi;
sular ademning oshuqigha chiqatti. **4** U yene ming gez
ölchidi; andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning
tizlirigha yetti. U yene ming gez ölchidi; andin méni
sulardin ötküzdi; sular ademning bélige chiqatti. **5** U
yene ming gez ölchidi; u men ötelmeydighan derya bolup
chiqti; chünki sular örlep ketti; uningda su üzgili bolatti,
u ötkili bolmaydighan derya bolup chiqti. **6** U mendin:
«Insan oghli, buni körgensen?» dep soridi; andin méni
deryaning qirghiqigha qayturup apardi. **7** Qirghaqqa
qayttim, mana, deryaning qirghiqida, u we bu qétida,
intayin köp derexler bar idi. **8** U manga mundaq dédi: «Bu
sular yurtning sherqige chiqidu; shu yerdin ular Arabah
tüzlenglikige chüshüp, andin déngizgha kiridu. Ular
déngizgha éqip kirishi bilen, déngiz suliri saqaytilidu.
9 We shundaq boliduki, bu «jüp derya» qaysi yerge
éqip kelse, shu yerdiki barliq su üzidighan janiwarlar
yashaydu; déngizda nurghun béliqlar bolidu; chünki
sular shu yerge éqip kélidu, we déngiz suliri saqaytilidu;
derya nege aqsa, shu yerning hemmisi hayatqa ige
bolidu. **10** We shundaq boliduki, béliqchilar déngiz
boyida turidu; En-Gedidin En-Eglaimgiche ularning
torliri yéyilidighan jayliri bolidu; déngiz béliqlirining
«Ottura déngiz»dikidek bek köp sortliri bolidu; **11**
biraq uning zey-sazliqliri saqaytilmaydu; ular shorluq
bolushqa tapshurulidu. **12** Derya boyida, u we bu
qétida, ozuq bolidighan herxil derexler ösidu. Ularning
yopurmaqliri solashmaydu, ular méwisiz qalmaydu; ular
her ayda yéngidin méwileydu; chünki uni sughiridighan
sular muqeddes jaydin chiqidu; ularning méwisi ozuq,
ularning yopurmaqliri dora-dermanlar bolidu. **13** Reb
Perwerdigar mundaq deydu: — Töwende Israilning on
ikki qebilisige zémin miras süpitide bölünüp teqsim
qilinip chégralar ayrilidu; Yüsüpning qebilisige ikki ülüsh
bölünidu. **14** Men qolumni kötürüp ata-bowiliringlargha
qesem ichkendek, siler bir-biringlargha barawerlik
bilen zéminni miras bolushqa bölisiler; u silerge miras
bolidu. **15** Zéminning [töt] teripining chégrasi mundaq:
Shimaliy teripi, «Ottura déngiz»din bashlinip Xetlonning
yolini boylap, Zedad shehirining kirish éghizighiche
bolidu; **16** u Xamat, Bérotah, Sibraim (Demeshq
bilen Xamatning chégrisining otturisida), Hawranning
chégrisida bolghan Xazar-Hattikon sheherlirini öz ichige
alidu; **17** shuningdek «Ottura déngiz»din bashlan'ghan
chégra Hazar-Énan'ghiche sozulidu; u Demeshqning
chégrisini boylap, Xamatning shimaliy rayonining
chégrasigha tutishidu; bu bolsa shimaliy teripi bolidu.
18 Sherq teripining chégrisi, Hawran bilen Demeshqning
otturisidin bashlinip, Gilead we Israil zéminini bölüp
turidighan Iordan deryasi bolidu. Siler buningdin «Ölük
déngiz»ghiche miraslarni bölüp ölcheysiler. Bu bolsa
sherq teripi bolidu. **19** Jenubiy teripi bolsa, Tamar
shehiridin Méribah-Qedesh deryasining éqinlirighiche,
andin Misir wadisidin «Ottura déngiz»ghiche sozulidu.
Bu jenubiy chégra bolidu. **20** Gherbiy teripi bolsa «Ottura
déngiz»ning özi, Xamat rayonigha kirish éghizighiche
bolidu; bu gherbiy chégrisi bolidu. **21** Siler bu zéminni
Israilning qebilisi boyiche öz-aranglarda ülüshüshünglar
kérek. **22** Shundaq bolush kérekki, siler öz-aranglar we
aranglarda olturaqlashqan, aranglarda baliliq bolghan
musapirlargha uni miras bolushqa chek tashlap bölisiler;
ular silerge nisbeten wetinide tughulghan Israillargha
oxshash bolushi kérek. Ular siler bilen teng chek tashlap
Israil qebililiri arisidin miras alsun. **23** Musapir qaysi
qebile arisida olturaqlashqan bolsa, siler shu yerdin
uninggha miras teqsim qilisiler, deydu Reb Perwerdigar.

48 Töwende qebililer nami boyiche tizimlinidu; shimal
teripide Dan qebilisining bir ülüshi bar. Uning
chégrisi Israil zéminining shimaliy chégrisimu bolidu;
u Xetlonning yolini boylap, Xamat rayonigha kirish
éghizighiche we Hazar-Énan shehirigiche sozulghan
(Hazar-Énan Demeshq chégrisigha yandash bolup,
Demeshqning shimaliy teripidiki Xamat shehirining
yénida). Uning ülüshi sherqtin gherbkiche sozulghandur.
2 Danning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke
sozulghan zémin Ashir qebilisining bir ülüshidur. **3**
Ashirning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke
sozulghan zémin Naftali qebilisining bir ülüshidur.
4 Naftalining chégrisigha yandash bolghan, sherqtin
gherbke sozulghan zémin Manasseh qebilisining bir
ülüshidur. **5** Manassehning chégrisigha yandash bolghan,
sherqtin gherbke sozulghan zémin Efraim qebilisining bir
ülüshidur. **6** Efraimning chégrisigha yandash bolghan,
sherqtin gherbke sozulghan zémin Ruben qebilisining
bir ülüshidur. **7** Rubenning chégrisigha yandash
bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Yehuda
qebilisining bir ülüshidur. **8** Yehudaning chégrisigha
tutashqan, sherqtin gherbkiche sozulghan zémin,
silerning «kötürme hediye»nglar bolidu; uning kengliki
yigirme besh ming [xada], uning uzunluqi qebililerge
teqsim qilin'ghan ülüshtikidek bolidu; muqeddes jay

uning del otturisida bolidu. **9** Siler Perwerdigargha
alahide atighan «kötürme hediye» bolsa, uzunluqi
yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada]
bolidu. **10** Bu muqeddes «kötürme hediye» kahilar
üchün bolidu. Shimaliy teripining uzunluqi yigirme
besh ming [xada], gherbiy teripining kengliki on ming
[xada], sherqiy teripining kengliki on ming [xada],
jenubiy teripining uzunluqi yigirme besh ming [xada]
bolidu; Perwerdigarning «muqeddes jay»i uning del
otturisida bolidu. **11** Bu yer Zadok ewladliridin bolghan,
pak-muqeddes dep ayrilghan kahinlar üchün bolidu.
Israil ézip ketkende, ular Lawiylar ézip ketkendek ézip
ketmigen, belki Men tapshurghan mes'uliyetke sadiq
bolghanidi. **12** Shuning bilen bu alahide «kötürme
hediye» bolghan yer bolsa pütün «kötürme hediye»
bolghan zéminning ichidin bolup, ulargha nisbeten
«eng muqeddes bir nerse» dep bilinsun. U Lawiylarning
ülüshige tutashqan bolidu. **13** Kahinlarning ülüshining
chégrisigha tutash bolghan yer Lawiylarning ülüshi
bolidu. Uning uzunluqi yigirme besh ming [xada],
kengliki on ming [xada]. Pütkül uzunluqi yigirme besh
ming [xada], kengliki on ming [xada] bolidu. **14** Ular
uningdin yerni hech satmaydu yaki almashturmaydu.
Ular bu zéminning ésilini bashqilargha hech ötküzmeydu;
chünki u Perwerdigargha muqeddes dep atalghan. **15**
Qalghan yer, kengliki besh ming [xada], uzunluqi yigirme
besh ming [xada], adettiki yer bolup, sheher üchün, yeni
öyler we ortaq bosh yer üchün bolidu. Sheher uning
otturisida bolidu. **16** Sheherning ölchemliri mundaq
bolidu; shimaliy teripi töt ming besh yüz [xada], jenubiy
teripi töt ming besh yüz [xada], sherqiy teripi töt ming
besh yüz [xada], we gherbiy teripi töt ming besh yüz
[xada] bolidu. **17** Sheherning bosh yerliri bolsa, shimalgha
qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, jenubqa
qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, sherqqe
qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikide,
gherbke qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte
bolidu. **18** Qalghan ikki parche yer muqeddes «kötürme
hediye» bolghan yerge tutiship uninggha parallél bolidu.
Ularning uzunluqi sherqqe qaraydighan teripi on ming
[xada], gherbke qaraydighan teripi on ming [xada];
bular muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge
tutishidu; bularning mehsulatliri sheherning xizmitide
bolghanlarni ozuqlanduridu. **19** Uni tériydighanlar,
yeni sheherning xizmitide bolghanlar Israilning barliq
qebililiri ichidin bolidu. **20** Pütkül «kötürme hediye»
bolsa uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki yigirme
besh ming [xada] bolidu; siler bu töt chasiliq muqeddes
«kötürme hediye»ge sheherge tewe jaylarnimu qoshup
sunisiler. **21** Muqeddes «kötürme hediye» bilen
sheherning igidarchiliqidiki yerning u we bu teripidiki
qalghan zéminler shahzade üchün bolidu. «Kötürme
hediye»ge yandash sherqtin sherqqe sozulghan yigirme
besh ming [xada] kengliktiki yer we gherbtin gherbke
sozulghan yigirme besh ming [xada] kengliktiki yer
[qebililerning] ülüshlirige parallél bolup, bular shahzade
üchündur; muqeddes «kötürme hediye», jümlidin
ibadetxanining muqeddes jayi ularning otturisida, **22**
shuningdek Lawiylarning ülüshi we sheherning igilikimu
shahzadining tewelikining otturisida bolidu. Yehudaning
chégrisi we Binyaminning chégrisining otturisida
bolghan bu zéminlar shahzade üchün bolidu. **23** Qalghan
qebililerning ülüshliri bolsa: — Binyamin qebilisi üchün
sherqtin gherb terepke sozulghan bir ülüshi bolidu. **24**
Binyaminning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin
gherbke sozulghan zémin Shiméon qebilisining bir
ülüshidur. **25** Shiméonning chégrisigha yandash bolghan,
sherqtin gherbke sozulghan zémin Issakar qebilisining
bir ülüshidur. **26** Issakarning chégrisigha yandash
bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Zebulun
qebilisining bir ülüshidur. **27** Zebulunning chégrisigha
yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Gad
qebilisining bir ülüshidur. **28** Gadning yan teripi, yeni
jenubiy teripi, pütkül zéminning jenubiy chégrisi Tamar
shehiridin Méribah-Qedesh deryasining éqinlirighiche,
andin [Misir] wadisini boylap «Ottura déngiz»ghiche
sozulidu. **29** Bu siler Israilning qebililirige miras
bolushqa chek tashlap bölidighan zémin bolidu; bular
ularning ülüshliri, — deydu Reb Perwerdigar. **30**
Töwende sheherning chiqish yolliri bolidu; uning
shimaliy teripining kengliki töt yüz ellik [xada] bolidu;
31 sheherning qowuqliri Israilning qebililirining nami
boyiche bolidu; shimaliy teripide üch qowuq bolidu;
biri Rubenning qowuqi bolidu; biri Yehudaning qowuqi
bolidu; biri Lawiyning qowuqi bolidu; **32** sherqiy
teripining kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üch
qowuq bolidu; biri Yüsüpning qowuqi bolidu; biri
Binyaminning qowuqi bolidu; biri Danning qowuqi
bolidu. **33** Jenubiy teripining ölchimi töt yüz ellik [xada],
uningda üch qowuq bolidu; biri Shiméonning qowuqi
bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri Zebulunning
qowuqi bolidu. **34** Sherqiy teripining kengliki töt yüz ellik
[xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Gadning qowuqi
bolidu; biri Ashirning qowuqi bolidu; biri Naftalining
qowuqi bolidu. **35** Jemiy bolup uning aylanmisi on sekkiz
ming [xada] bolidu; shu kündin bashlap sheherning
nami: «Perwerdigar shu yerde» bolidu.

Daniyal

1 Yehuda padishahi Yehoyakim textke olturup üchinchi yili, Babil padishahi Néboqadnesar
Yérusalémgha hujum qilip uni muhasire qiliwaldi. **2** Reb Yehudaning padishahi Yehuyakimni, shundaqla
Xudaning öyidiki qacha-quchilarning bir qismini uning qoligha tapshurup berdi. U esirlerni Shinar
zéminigha, özi choqunidighan mebudning butxanisigha élip bardi we bulap kelgen qacha-quchilarni butxanining
xezinisige qoydi. **3** Padishah Néboqadnesar bash aghwat ghojidari Ashpinazgha esirge chüshken Israillar
ichidin xan jemetidikilerdin we ésilzade yigitlerdin birnechchidin tallap élip chiqishni buyrudi. **4** Bu
yashlar nuqsansiz, kélishken, danishmen-uqumushluq, mol bilimlik, mutepekkur, orda xizmitide bolushqa
layaqetlik, yene kélip kaldiylerning ilim-penlirini hem tilini ögineleydighan bolushi kérek idi. **5**
Padishah ular toghrisida ular üch yilghiche her küni padishah yeydighan nazu-németler we sharablar bilen
ozuqlandurulsun, muddet toshqanda padishahning aldida xizmette bolsun dep békitti. **6** Tallan'ghan Yehuda
qebilisidiki yashlardin Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalar bar idi. **7** Aghwat béshi ulargha yéngi
isimlar, yeni Daniyalgha Belteshasar, Hananiyagha Shadrak, Mishaélgha Mishak, Azariyagha Ebednégo
dégen isimlarni qoydi. **8** Daniyal padishah belgiligen nazu-németler we shahane sharabliri bilen özini [Xuda
aldida] napak qilmasliqqa bel baghlidi; shunga u aghwat béshidin özining napak qilinmasliqigha yol
qoyushini iltimas qildi. **9** Emdi Xuda aghwat béshini Daniyalgha iltipat we shapaet körsitidighan qilghanidi.
10 Lékin aghwat béshi Daniyalgha: — Men öz ghojam padishahtin qorqimen. Silerning yémek-ichmikinglarni
u özi belgiligen; u eger silerni bashqa qurdash yigitlerdek saghlam chiray emes iken dep qarisa, undaqta siler
padishahqa méning kallamni aldurghuchi bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen Daniyal kélip aghwat béshi
özige we Hananiya, Mishaél we Azariyalargha teyinligen ghojidardin telep qilip: **12** — Keminilirini umach, köktat
we su bilenla béqip on künlük sinaq qilsila. **13** Andin bizning chirayimiz bilen padishahning ésil tamiqini
yégen yigitlerning chirayini sélishturup baqsila, andin közitishliri boyiche keminilirige ish körgeyla! — dédi.
14 Ghojidar ularning gépige kirip, ularni on kün sinap körüshke maqul boldi. **15** On kündin kéyin qarisa,
ularning chirayliri padishahning nazu-németlirini yégen yigitlerningkidinmu nurluq we tolghan köründi. **16**
Shuningdin kéyin ghojidar ularga padishah belgiligen nazu-németlerni we ichishke belgiligen sharabni bermey,
ularning ornida umach, köktatlarni bérishke bashlidi. **17** Bu töt yigitni bolsa, Xuda ularni herxil edebiyat
we ilim-meripette danishmen we uqumushluq qildi. Daniyalmu barliq ghayibane alametler bilen chüshlerge
tebir bérishke parasetlik boldi. **18** Padishah belgiligen muddet toshqinida, aghwat béshi yigitlerning hemmisini
Néboqadnesarning aldigha élip bardi. **19** Padishah ular bilen bir-birlep sözleshti; yash yigitlerning héchqaysisi
Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalargha yetmidi. Shunga bu töteylen padishahning xizmitide qaldi.
20 Padishahqa danaliq-hékmet kérek bolghanda yaki yorutush kérek bolghan herqandaq mesilige jawab
izdigende, ularning jawabi uning seltenitidiki barliq remchi-palchi yaki pir-ustazlirining kidin on hesse toghra
chiqatti. **21** Daniyal Pars padishahi Qoresh textke olturghan birinchi yilghiche ordida dawamliq turdi.

2 Néboqadnesar textke olturup ikkinchi yili, birnechche chüsh kördi; uning rohi parakende bolup, uyqusi
qachti. **2** Shunga padishah remchi-palchi, pir-ustaz, jaduger we kaldiy munejjimlerni chüshlirige tebir
bérishke chaqirishni buyrudi. Ular kélip padishahning aldida turdi. **3** Padishah ularga: — Men bir
chüsh kördüm, bu chüshning menisini bilishke könglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dédi. **4** Andin
kaldiyler padishahqa (aramiy tilida): — Aliyliri menggü yashighayla! Qéni keminlirige chüshlirini éytqayla, biz
tebir bérimiz, — dédi. **5** Padishah kaldiylerge: — Mendin buyruq! Siler awwal körgen chüshümni éytip andin tebir
bérishinglar kérek. Undaq qilmisanglar qiyma-chiyma qiliwétilisiler, öyünglar hajetxanigha aylanduruwétilidu!
6 Lékin chüshümni éytip, uninggha tebir bérelisenglar mendin sowghatlar, in'amlar we aliy izzettin muyesser
bolisiler. Emdi chüshümni éytinglar, tebir béringlar! — dédi. **7** Ular padishahqa yene bir qétim: — Aliyliri
chüshlirini éytqayla, andin özlirige tebirini éytip bérimiz, — dédi. **8** Bu chaghda padishah jawaben: — Shübhisiziki,
siler permanimdin qaytmaydighinimni bilgechke, waqitni keynige sürüwatisiler. **9** Lékin chüshümni
éytip bermisenglar, silerge peqet buyruqumla qalidu. Chünki siler waqit ehwalni özgertidu, dep bilip özara til
biriktürüp, yalghanchiliq qilip méni aldimaqchi bolisiler. Shunga chüshümni éytsanglar, andin chüshümge
heqiqeten tebir béreleydighanliqinglarni shu chaghdila bilimen, — dédi. **10** Kaldiyler padishahqa jawaben: —
Dunyada aliylirining sorighan ishini éytip béreleydighan héchbir adem yoqtur. Héchqandaq padishah, uning
qandaq ulugh yaki küchlük bolushidin qet'iynezer, remchi-palchi, pir-ustaz yaki kaldiy munejjimlerge
mundaq telepni qoyghan emes. **11** Chünki aliylirining sorighanliri heqiqeten alamet müshkül, ilahlardin bashqa
héchkim uni ayan qilalmaydu. Lékin ilahlarning makani insanlar arisida emes, — dédi. **12** Padishah qattiq
ghezeplinip achchiqlan'ghan halda, Babil ordisidiki barliq danishmenlerni öltürüshni emr qildi. **13** Shuning
bilen padishahning barliq danishmenlerni öltürüsh toghrisidiki buyruqi chüshürüldi. Shunga [xizmetkarliri]
Daniyal we uning dostlirinimu öltürüsh üchün izdidi. **14** Shu chaghda Daniyal Babildiki danishmenlerni
öltürüsh emrini ijra qilghili chiqqan padishahning xususiy muhapizetchiler bashliqi Arioqqa aqilane we
danishmenlerche jawab qayturup **15** uningdin: — Padishahning chüshürgen permani néme üchün shunche
jiddiy? — dep soridi. Arioq ehwalni Daniyalgha éytip berdi. **16** Daniyal derhal padishah aldigha kirip,
padishahtin chüshige tebir bergüdek waqit bérishni telep qildi. **17** Andin Daniyal öyige qaytip, ehwalni dostliri
Hananiya, Mishaél we Azariyalargha éytip berdi. **18** U ulardin ershtiki Xudadin bu chüshning siri toghruluq
rehim-shepqet iltija qilip, men Daniyal we dostlirim tötimizning Babildiki bashqa danishmenler bilen bille

halak qilinmasliqimizni tilenglar, dep telep qildi. **19**
Andin kéchide Daniyalgha ghayibane körünüshte shu
sirning yéshimi wehiy qilindi. Shuning bilen Daniyal
ershtiki Xudagha hemdusanalar oqup mundaq dédi: **20**
«Xudaning nami ebedil'ebed medhiyilen'gey! Chünki
danaliq we küch-qudret Uningkidur. **21** U waqit,
pesillerni Özgertküchidur; U padishahlarni yiqitidu,
We padishahlarni tikleydu; U danalargha danaliq,
aqilanilargha hékmet béridu. **22** U chongqur we
sirliq ishlarni ashkarilighuchidur, Qarangghuluqqa
yoshurun'ghan ishlarni yaxshi bilgüchidur, Nur hemishe
Uning bilen billidur. **23** I manga danaliq we küch
bergen ata-bowilirimning Xudasi, Sanga shükür we
hemdusanalar éytay! Sen hazirla biz dua qilghan
ishni manga ashkariliding, Padishahning sorighan
ishini bizge körsitip berding». **24** Andin Daniyal
padishah Babildiki danishmenlerni öltürüshke teyinligen
Arioqning aldigha bérip uninggha: — Babildiki
danishmenlerni öltürmigeyla. Méni padishahning aldigha
bashlap kirgeyla, men padishahning chüshige tebir
bérey, — dédi. **25** Arioq shuan Daniyalni padishah
Néboqadnesarning aldigha bashlap kirip, padishahqa:
— «Men Yehudiy esirler ichidin aliylirining chüshige
tebir béreleydighan bir kishini taptim» — dédi. **26**
Padishah Daniyal (Belteshasar depmu atilidu)gha: «Sen
méning körgen chüshümni ayan qilip, uninggha tebir
bérelemsen? — dédi. **27** Daniyal padishahning aldida
turup shundaq jawab berdi: — I aliyliri, sili sorighan bu
sirni danishmen, pir-ustaz, remchi-palchi we munejjimlar
özlirige yéship bérelmeydu. **28** Biraq ershte sirlarni
ashkarilighuchi bir Xuda bar. U bolsa aliylirigha axirqi
zamanning künliride néme ishlarning bolidighanliqini
ayan qildi. Emdi özlirining chüshini, yeni aliyliri
uxlawatqanda körgen ghayibane alametlerni éytip bérey:
— **29** — I aliyliri, sili uxlashqa yatqanda kelgüsidiki
ishlarni oylap yattila. Sirlarni birdinbir Ashkarilighuchi
özlirige yüz béridighan ishlarni körsetti. **30** Manga
kelsek, bu sirning manga ayan qilin'ghini méning bashqa
jan igiliridin artuq hékmetke ige bolghanliqimdin emes,
belki bu chüshning tebirini, shundaqla shah aliylirining
köngülliridiki oylirini özlirige melum qilish üchündur.
31 — Ey aliyliri, sili ghayibane alamette özlirining
aldilirida turghan gigant bir heykelni kördile. Bu heykel
nahayiti gewdilik bolup, zor nur chaqnap turidighan
heywetlik hem qorqunchluq idi. **32** Heykelning béshi
ésil altundin, kökriki we qolliri kümüshtin, bel we
saghriliri mistin, **33** Yuta-pachiqi tömürdin, puti tömür
bilen layning arilashmisidin yasalghan. **34** Özliri uni
körüwatqan chaghlirida, adem qoli bilen qézilmighan
bir tash kélip heykelge urulup uning tömür bilen
layning arilashmisidin yasalghan putini chéqiwetti. **35**
Uningdiki tömür, lay, mis, kümüsh, altunlar shuan parche-
parche qilinip, shamal ularni beeyni yazliq xamandiki
topilarni uchurghandek, qayta héch tépilmighudek
qilip uchuriwetti. Lékin héliqi tash yoghinap, pütkül
jahanni qaplighan ghayet zor bir taghqa aylandi. **36**
Körgen chüshliri mana shudur. Emdi biz özlirige bu
chüshning menisini yéship bérimiz. **37** Ey aliyliri, özliri
pütkül padishahlarning bir padishahi, ershtiki Xuda
silige padishahliq, nopuz, küch we shöhret ata qildi.
38 Insan baliliri, haywanatlar, uchar-qanatlar meyli
qeyerde tursun, Xuda ularni qollirigha tapshurup silini
ularning hemmisige hakim qildi. Sili u heykelning altun
béshidursila. **39** Özliridin kéyin yene bir padishahliq
kélidu. Lékin u silining padishahliqlirigha yetmeydu.
Uningdin kéyin üchinchi bir padishahliq, yeni mis
padishahliq kélip pütkül yer yüzige hakim bolidu. **40**
Uningdin kéyinki tötinchi padishahliq bolsa tömürdek
mustehkem bolidu. Tömür barliq bashqa nersilerni
chéqiwétip boysundurghinidek, shuninggha oxshash bu
tömür padishahliq öz aldinqi padishahlarning hemmisini
ézip chéqiwétidu. **41** Özliri körgendek tömür bilen séghiz
layning arilashmisidin yasalghan put we barmaqlar bu
padishahliqning bölünme bolup kétidighinini körsitidu.
Biraq bu padishahliq tömürdek küchke ige bolidu, chünki
sili körgendek, tömür bilen lay arilashqan. **42** Tömür bilen
layning arilashmisidin yasalghan putning barmaqliri
u padishahliqning bir qismining küchiyidighanliqini,
bir qismining ajizlishidighanliqini körsitidu. **43** Özliri
tömür bilen layning arilashqanliqini kördile. Bu
u [padishahliqning hökümdarliri padishahliqning]
puqraliri bilen ittipaqlashmaqchi bolghanliqini körsitidu.
Lékin tömür lay bilen arilashmighandek, birliship
kételmeydu. **44** U [axirqi] padishahlar textte olturghan
mezgilde, ershtiki Xuda yimirilmes bir padishahliq
berpa qilidu. Bu padishahliq hergiz bashqa bir xelqqe
ötmeydu; eksiche u bu bashqa padishahliqlarni üzül-
késil gumran qilip, özi menggü mezmut turidu. **45**
Özliri adem qoli bilen qézilmighan bir tashning taghdin
chiqqinini we uning heykeldiki tömür, mis, lay, kümüsh,
altunni chéqiwetkenlikini kördile. Shunga ulugh Xuda
aliylirigha kelgüside yüz béridighan ishlarni bildürgen.
Körgen chüshliri choqum emelge ashidu, bérilgen tebir
mutleq ishenchliktur. **46** Andin padishah Néboqadnesar
özini yerge étip Daniyalgha sejde qildi we uninggha
hediye bérip xushpuraq-isriq sélishni emr qildi. **47**
Padishah uninggha: — Derweqe, séning Xudaying ilahlar
ichide eng ulugh Ilah, padishahlarning xojisi we sirlarni
ashkarilighuchi iken, chünki sen bu sirni yeshting! —
dédi. **48** Andin padishah Daniyalning mertiwisini yuqiri
qilip, uninggha nurghun ésil sowghatlarni teqdim qildi. U
uni pütkül Babil ölkisige hakim bolushqa teyinlidi we uni
Babildiki danishmen-eqildarlarning bash aqsaqili qildi.
49 Daniyalning padishahtin telep qilishi bilen, padishah
Shadrak, Mishak we Ebednégolarni Babil ölkisining
memuriy ishlirini idare qilishqa teyinlidi. Daniyal özi
orda xizmitide qaldi.

3 Padishah Néboqadnesar altundin égizliki atmish
gez, kengliki alte gez kélidighan bir heykel
yasap, Babil ölkisining Dura tüzlenglikige ornatti.
2 Padishah barliq wezir, waliy, hakim, meslihetchi,
xezinichi, sotchi, soraqchilarni shundaqla herqaysi
ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisini padishah
Néboqadnesar ornatqan bu altun heykelni öz ilahigha
atash murasimigha qatnishishqa perman chüshürdi. **3**
Shuning bilen wezirler, waliylar, hakimlar, meslihetchiler,
xezinichiler, sotchilar, soraqchilar, shundaqla herqaysi
ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisi atash
murasimigha jem boldi. Ular heykelning aldida turdi.
4 Jakarchi yuqiri awaz bilen: — Ey herqaysi el-yurt,
herqaysi taipilerdin kelgenler, her xil tilda sözlishidighan
qowmlar, **5** siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman

we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan haman,
yerge bash urup padishah Néboqadnesar ornatqan
altun heykelge sejde qilinglar. 6 Kimki bash urup sejde
qilmisa, shuan dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha
tashlinidu, — dep jakarlidi. 7 Shunga, sunay, ney,
qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning
awazini anglighan haman herqaysi el-yurt, herqaysi
taipilerdin kelgen, herxil tilda sözlishidighan qowm
yerge bash urup Néboqadnesar ornatqan altun heykelge
sejde qilishti. 8 U chaghda, bezi kaldiyler aldigha
chiqip Yehudiylar üstidin erz qildi. 9 Ular padishah
Néboqadnesargha: — I aliyliri, menggü yashighayla!
10 Aliyliri sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we
bashqa herxil sazlarning awazini anglighan haman
hemmeylen yerge bash urup altun heykelge sejde qilsun,
11 shundaqla kimki yerge bash urup sejde qilmisa, u
dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlansun
dep perman qilghanidila. 12 Sili Babil ölkisining memuriy
ishlirini bashqurushqa teyinligen birnechche Yehudiy,
yeni Shadrak, Mishak, Ebednégolar bar; i aliyliri, bu
ademler silige hörmetsizlik qiliwatidu. Ular padishahning
ilahlirining ibaditide bolmidi yaki padishah ornatqan
altun heykelgimu sejde qilmaydu, — dédi. 13 Shuni anglap
padishah Néboqadnesar derghezep bolup, Shadrak,
Mishak, Ebednégolarni öz aldigha keltürüshni emr qildi.
Shuning bilen ular bu ücheylenni padishah aldigha
epkeldi. 14 Néboqadnesar ulargha: — Shadrak, Mishak,
Ebeddnégo, siler rasttin méning ilahlirimning xizmitide
bolmidinglarmu hem men ornatqan altun heykelge
sejde qilmidinglarmu? 15 Hazir siler sunay, ney, qalun,
lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning awazini
anglighan haman, men yasatqan heykelge sejde qilishqa
teyyar tursanglar, yaxshi. Lékin sejde qilmisanglar,
siler derhal dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha
tashlinisiler. Shu chaghda qandaq ilah kélip silerni
changgilimdin qutquzuwalidikin, qéni?! — dédi. 16
Shadrak, Mishak, Ebednégolar padishahqa jawaben:
— I Néboqadnesar, bu ishta biz özimizni aqlishimiz
hajetsiz. 17 Biz sejde qilip kéliwatqan Xudayimiz bizni
dehshetlik yalqunlap turghan xumdandin qutquzalaydu;
i aliyliri, U choqum özlirining ilkidin bizni qutquzidu.
18 Lékin bizni qutquzmighan teqdirdimu, aliylirige
melum bolsunki, biz yenila ilahlirining xizmitide
bolmaymiz we sili ornatqan altun heykelge sejde
qilmaymiz, — dédi. 19 Buni anglighan haman padishah
Néboqadnesarning teri buzulup, Shadrak, Mishak,
Ebednégolargha qattiq ghezeplendi. Shuning bilen
ademlirige xumdanni adettikidin yette hesse qattiq
qizitishni buyrudi. 20 U qoshunidiki eng qawul
palwanlargha Shadrak, Mishak, Ebednégolarni baghlap,
dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlashni
buyrudi. 21 Shuning bilen ular tonliri, ishtanliri, selliliri
we bashqa libas kiyimliri sélinmighan halda baghlinip
dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlandi. 22
Padishahning emrining qattiqliqi bilen xumdandiki ot
intayin yalqunlap yénip turatti, shunglashqa xumdandin
chiqiwatqan yalqun Shadrak, Mishak, Ebednégolarni
kötürgen eskerlerni köydürüp tashlidi. 23 Shundaq qilip
Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylen baghlaqliq halda
dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha chüshüp
ketti. 24 Andin Néboqadnesar chöchügen halda ornidin
chachrap turup, meslihetchi wezirliridin: — Biz baghlap
ot ichige tashlighinimiz üch adem emesmu? — dep
soridi. — Ular jawaben «Shundaq, i aliyliri! — dédi.
25 Padishah jawaben: — Mana, men töt ademning
baghlaqsiz halda ot ichide erkin méngip yürüwatqinini
körüwatimen'ghu, ular qilche köygendek emes; hemde
tötinchi kishi ilahlarning oghlidek turidu! — dédi.
26 Shuning bilen Néboqadnesar dehshetlik yalqunlap
turghan xumdanning aghzigha yéqin kélip: — Shadrak,
Mishak, Ebednégo! Hemmidin Aliy Ilahning qulliri,
chiqinglar, mayaqqa kélinglar! — dep towlidi. Shuning
bilen Shadrak, Mishak we Ebednégo ottin chiqti. 27
Barliq wezirler, waliylar, hakimlar we padishahning
meslihetchi wezirliri yighilip kéliship bu ücheylen'ge
tikiliship qarashti; ularning qilche köygen yéri yoq idi,
chach-saqallirimu köymigen, kiyim-kécheklirimu shu
péti idi, üsti-béshidimu is-tütünning puriqi yoq idi.
28 Néboqadnesar mundaq dédi: — Shadrak, Mishak,
Ebednégolarning Xudasigha shükür-sanalar bolghay!
U Öz perishtisini ewetip, Özige tayan'ghan qullirini
qutquziwaldi. Ular özlirining ilahidin bashqa héchqandaq
ilahqa xizmet qilmasliq üchün we yaki bash urup
sejde qilmasliq üchün, peqet öz Xudayimizningla
ibaditide bolimiz dep padishahning permanigha xilapliq
qilip hayatini tewekkul qildi. 29 Emdi men shundaq
perman chüshürimenki: Qaysi el-yurt bolsun, qaysi
taipilerdin kelgen bolsun, qaysi tilda sözlishidighanlar
bolsun, Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasigha
qara chaplaydiken, pütün téni qiyma-chiyma qilinsun,
öyliri hajetxanigha aylandurulsun! Chünki bundaq
qutquzalaydighan bashqa ilah yoq. 30 Shuning bilen
padishah Shadrak, Mishak, Ebednégo ücheylenni östürüp,
Babil ölkiside yuqiri mensepke teyinlidi.

4 «Menki padishah Néboqadnesardin yer yüzidiki
herbir el-yurtqa, herqaysi taipilerge, herxil tillarda
sözlishidighan qowmlargha aman-ésenlik éship-téship
turghay! 2 Hemmidin Aliy Xuda manga körsetken
alametlerni we karametlerni jakarlashni layiq taptim. 3
Uning körsetken möjizilik alametliri némidégen ulugh!
Uning karametliri némedégen qaltis! Uning padishahliqi
pütmes-tügimestür, Uning hakimliqi dewrdin-dewrgiche
dawamlishidu! 4 Menki Néboqadnesar öyümde
bixaraman olturghinimda, ordamda bayashat turmush
köchüriwatqinimda, 5 méni intayin qorqitiwetken
bir chüshni kördüm, ornumda yatqinimda béshimdiki
oylar we kallamdiki ghayibane alametler méni alaqzade
qildi. 6 Babildiki barliq danishmenlerni aldimgha
chaqirishqa perman bérip, ularning chüshümge tebir
bérishini buyrudim. 7 Shuning bilen barliq remchi-
palchi, pir-ustaz, kaldiyler we munejjimlar kélishti.
Men chüshümni éytip berdim, lékin ular manga
tebirini bérelmidi. 8 Lékin axirda Daniyal kirdi (uning
yene bir ismi Belteshasar bolup, méning ilahimning
namigha asasen qoyulghan). Muqeddes ilahlarning
rohi uningda iken. Men chüshümni éytip, uninggha:
9 — Ey palchilarning bashliqi Belteshasar, muqeddes
ilahlarning rohi sende ikenlikini, sanga héchqandaq sir
tes kelmeydighanliqini bildim, shunga méning körgen
chüshümdiki ghayibane alametlerni chüshendürgeysen,
shundaqla uninggha tebir bergeysen, — dédim. 10 —

Men ornumda yatqinimda kallamda mundaq ghayibane
alametlerni kördüm: Mana, yer yüzining otturisida
bir tüp derex bar iken; u tolimu égizmish. 11 U
barghanséri chong hem mezmut ösüp, asman'gha
taqishiptu, u dunyaning chetlirigimu körünidiken. 12
Uning yopurmaqliri chirayliq, méwisi intayin mol iken.
Uningda pütkül dunyagha yetkudek ozuq bar iken. Uning
astida daladiki haywanlar sayidashidiken, shaxlirida
asmandiki uchar-qanatlar makan qilidiken; méwisidin
barliq et igilirimu ozuqlinidiken. 13 Ornumda yétip,
kallamda körgen ghayibane alametlerni körüwatimen,
mana, asmandin bir közetchi muekkel, yeni muqeddes
bir perishte chüshüp, 14 mundaq jakarlidi: — «Derexni
késip, shaxlirini qirqip, yopurmaqlirini we méwilirini
qéqip chüshürüp chéchiwétinglar. Derex tüwidiki yawayi
haywanlar uningdin yiraqlashsun, uning shaxlirididiki
qushlar tézip ketsun. 15 Yerde peqet kötükinila yiltizi
bilen, mis we tömür bilen chemberlep, yumran ot-
chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki
shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup tursun. Uning
nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen
bille bolsun. 16 Ademiy eqlidin mehrum qilinip,
uninggha yawayi haywanlarning eqli bérilsun, shundaqla
shu halette «yette waqit» tursun. 17 Dunyadiki jan
igiliri Hemmidin Aliy Bolghuchining insanlarning
padishahliqining hemmisini idare qilidighanliqi,
shundaqla uning padishahliq hoquqini özi tallighan
kishi (meyli u héchnémige erzimes adem bolsimu)ge
béridighanliqini bilsun dep, bu höküm qarighuchi
muekkellerning permani bilen, yeni muqeddes
perishtilerning qarar buyruqi bilen belgilen'gendur».
18 — Men padishah Néboghadnesar mana shundaq
chöshni kördum. Ey Belteshasar, chüshümge tebir
bergeysen. Padishahliqimdiki danishmenler ichide men
üchün buninggha tebir béreleydighan birmu adem
chiqmidi. Lékin sen tebir béreleysen, chünki eng
muqeddes ilahlarning rohi sende iken. 19 Shuning
bilen Belteshasar depmu atalghan Daniyal bir haza
heyranliqta alaqzade boldi we chüsh toghrisida oylap
tolimu biaram boldi. Padishah: — Ey Belteshasar,
bu chüsh we uning tebiri séni alaqzade qilmisun,
— dédi. Belteshasar jawaben: — I aliyliri, bu chüsh
silidin nepretlen'genlerge bolsun, uning tebiri özlirige
emes, düshmenlirige chüshkey! 20 Barghanséri ösüp
mezmut bolghan, égizliki asman'gha taqishidighan,
pütkül dunyagha körünidighan, yopurmaqliri chirayliq,
méwisi intayin mol bolghan, pütkül dunyagha yetkudek
ozuq bolidighan, sayisida yawayi haywanlar turidighan,
shaxlirida uchar qushlar makan qilidighan derex bolsa,
yeni sen körgen derex — del özliridur, i aliyliri! — Chünki
sili chong we mezmut östila; silining heywetliri éship
pelekke yetti; hökümranliqliri yer yüzining chetlirige
yétip bardi. 22 — Chünki sili chong we mezmut östila;
silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümranliqliri
yer yüzining chetlirige yétip bardi. 23 Aliyliri qarap
turghan waqitlirida asmandin bir qarighuchi, yeni
bir muqeddes perishte chüshüp: «Bu derexni késip,
xarab qilinglar. Xalbuki, yerde kötükinila yiltizi bilen
qaldururp, mis we tömür bilen chemberlep, yumran ot-
chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki
shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup tursun. «Yette waqit»
béshidin ötkiche uning nésiwisi ot-chöp yeydighan
yawayi haywanlar bilen bille bolsun, — deptu. 24
— I aliyliri, chüshlirining menisi mana shu — Bular
bolsa Hemmidin Aliy Bolghuchining permani bilen
xojam padishahning béshigha chüshidighan ishlar
— 25 Özliri kishiler arisidin heydiwétilip, yawayi
haywanlar bilen bille yashaydila, kalilardek ot-chöp
bilen ozuqlandurulidila, dalada asmandiki shebnemdin
chiliq-chiliq höl bolup turidila. Taki sili Hemmidin
Aliy Bolghuchining pütkül insan padishahliqini idare
qilidighanliqini we Uning hoquqini Özi tallighan
herqandaq kishige béridighanliqini bilip yetküche,
yette waqit bashliridin ötidu. 26 «Derexning kötikini
yiltizi bilen yerde qaldurunglar» dep buyrulghaniken,
özliri ershlerning hemmini idare qilidighannliqini bilip
yetkendin kéyin padishahliqliri özlirige qayturulidu. 27
Shunga i aliyliri, méning nesihitim silige layiq körülgey,
gunahliridin qol üzgeyla, ishta heqqaniy bolghayla,
qebihlikliridin toxtap kembeghellerge rehimdillik
qilghayla. Shundaq qilghandila belkim dawamliq güllep
yashnimamdila? 28 Bu ishlarning hemmisi padishah
Néboqadnesarning béshigha chüshti. 29 On ikki aydin
kéyin, u Babildiki padishahliq ordisining ögziside seyle
qiliwétip: 30 — Qaranglar, men öz izzitim we shan-
shöhritim namayan qilinsun dep, shahane ordamning
jaylishishi üchün zor küchüm bilen yasighan heywetlik
Babil shehiri mushu emesmu? — dédi. 31 Uning sözi
aghzidin téxi üzülmeyla, asmandin bir awaz chüshüp:
— Ey padishah Néboqadnesar, bu söz sanga keldi:
Padishahliq sendin élindi. 32 Sen kishiler arisidin
heydiwétilip, yawayi haywanlar bilen bille makan qilisen
we kalilardek ot-chöp yeysen; sen Hemmidin Aliy
Bolghuchining insan padishahliqini idare qilidighanliqini
we Uning hoquqini Özi tallighan herqandaq kishige
tutquzidighanliqini bilip yetküche yette waqit béshingdin
ötüp kétidu — déyildi. 33 Bu söz Néboqadnesarda
shuan emelge ashti. U kishiler arisidin heydiwétilip,
kalilardek ot-chöp yep, téni shebnemdin chiliq-chiliq
höl bolup ketti. Uning chachliri bürkütning peyliridek,
tirnaqliri qushning tirnaqliridek ösüp ketti. 34 Emdi
shu künler toshqanda, men Néboqadnesar asman'gha
köz tikip qariwidim, eqil-hoshum eslige keldi. Men
Hemmidin Aliy Bolghuchigha hemdusana éytip, Menggü
Hayat Turghuchini medhiyilep, hörmet eylidim. Uning
hakimliqi menggülük hakimliqtur; Uning padishahliqi
ewladtin-ewladqidur. 35 Uning aldida yer yüzidiki barliq
insanlar héchnéme hésablanmaydu; Ershtiki qoshunlar
we zémindiki insanlar arisida U néme qilishni xalisa
shuni qilidu; Uning qolini kim tosalisun yaki Uningdin
«Néme qilisen?» dep sorashqa jür'et qilalisun? 36 Shuanla
eqil-hoshum eslige keldi; padishahliqimning shan-
sheripi, izzitim, padishahliq heywemmu eslige keltürüldi.
Meslihetchi wezirlirim we emir-ésilzadilirim méni izdep
keldi. Padishahliqim mustehlemlendi; burunqidinmu
zor heywige yéngibashtin ige boldum. 37 Emdi menki
Néboqadnesar ershtiki Padishahqa hemdusana oquymen,
Uni téximu ulughlaymen we Uni izzetleymen: —
Uning qilghanliri heqtur, Uning yolliri toghridur;
Uning tekebburluq yolida mangghanlarning heywisini
chüshürüsh qudriti bardur!».

5 Bir küni padishah Belshazar emir-ésilzadilerdin ming
kishini teklip qilip katta ziyapet bérip, ularning aldida
sharab ichip, eysh-ishret keypini sürdi. **2** Padishah
Belshazar sharabni tétip körüp, özi, emir-ésilzadiliri,
öz xotun-kénizekliring sharabni atisi Néboqadnesar
Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanidin oljigha alghan
altun-kümüshtin yasalghan jam-qachilarda ichishige shu
jam-qachilarni élip chiqishni buyrudi. **3** [Newkerler]
derhal bérip Xudaning Yérusalémdiki muqeddes
ibadetxanisidin élip kélin'gen altun jam-qachilarni
élip chiqti; padishahning özi, emir-ésilzadiliri, uning
xotunliri we kénizekliri ularda sharab ichti. **4** Ular
sharab ichkech, altun, kümüsh, mis, tömür, yaghach
we tashlardin yasalghan butlarni medhiyileshti. **5**
Del shu peytte adem qolining besh barmiqi peyda
bolup, chiraghdanning udulidiki ordining tam suwiqigha
xet yézishqa bashlidi. Padishah xet yazghan qolning
körün'gen qismini körüp, **6** chirayi tatirip, könglide
intayin alaqzade bolup ketti. Put-qolliri boshiship, putliri
titrep ketti. **7** Padishah qattiq warqirap, pir-ustazlar,
kaldiyler we munejjimlarni chaqirishni buyrudi. Babildiki
danishmenler kelgen haman padishah ulargha: — Kimki
tamdiki bu xetlerni oqup menisini manga dep bérelise,
uninggha sösün renglik bir ton kiygüzülüp, boynigha
altun zenjir ésilip, padishahliqta üchinchi mertiwe
bérilidu, — dédi. **8** Padishahning danishmenlirining
hemmisi ordigha hazir boldi; lékin ular ne xetlerni
oquyalmaytti ne padishahqa menisini chüshendürüp
bérelmeytti. **9** Belshazar téximu alaqzade bolup, chirayi
téximu tatirip ketti. Emir-ésilzadilermu qandaq qilishni
bilelmey qaldi. **10** Padishah we emir-ésilzadilerning
warqirashqan awazini anglighan xanish ziyapet zaligha
kirip, padishahqa mundaq dédi: — I aliyliri, menggü
yashighayla! Alaqzade bolup ketmigeyla, chirayliri tatirap
ketmigey. **11** Padishahliqlirida bir kishi bar, uningda
muqeddes ilahlarning rohi bar, atiliri texttiki waqtida,
bu kishide yoruqluq, danaliq we eqil-paraset, yeni
ilahlargha xas eqil-paraset namayan qilin'ghanidi. Atiliri
Néboqadnesar, yeni padishah atiliri uni pütün remchi-
palchilar, pir-ustazlar, kaldiyler we munejjimlarning
béshi qilip teyinligen. **12** Bu kishide alahide bir
rohiy xususiyet, bilim, hékmet, chüshlerge tebir
béreleydighan, tépishmaqlarni yésheleydighan we tügün-
sirlarni achalaydighan qabiliyet bar idi. Shu kishining
ismi Daniyal bolup, padishah uninggha Belteshasar
depmu isim qoyghan. Shunga bu Daniyal chaqirtilsun,
u choqum bu xetlerning menisini yéship béridu. **13**
Shuning bilen Daniyal padishahning aldigha élip kélindi,
padishah Daniyaldin: — Padishah atam Yehuda ölkisidin
sürgün qilip kelgen Yehudiylar ichidiki héliqi Daniyal
senmu? — dep soriwidi, **14** — Sen toghruluq xewirim bar,
sende muqeddes ilahlarning rohi, shundaqla yoruqluq,
danaliq we alahide eqil-paraset bar iken dep anglidim.
15 Emdi danishmenler we pir-ustazlarni tamdiki xetni
oqup, menisini manga chüshendürüp bersun dep
aldimgha chaqirtip kélindi; lékin bu ishning sirini
héchqaysisi yéship bérelmidi. **16** Biraq sen toghruluq
anglighanmenki, sen sirlarni chüshendüreleydikensen
we tügünlerni yésheleydikensen. Eger bu xetlerni
oqup, menisini chüshendürüp béreliseng, sanga sösün
renglik ton kiygüzülidu, boynunggha altun zenjir ésilidu,
padishahliqta üchinchi derijilik mertiwige érishisen,
— dédi. **17** Daniyal padishahqa mundaq jawab berdi:
— Aliylirining in'amliri özliride qalsun, mukapatlirini
bashqa kishige bergeyla. Emdilikte men aliylirigha bu
xetni oqup, menisini chüshendürüp bérey. **18** — I
aliyliri, Hemmidin Aliy Xuda atiliri Néboqadnesargha
padishahliq, ulughluq, shan-sherep we heywet berdi. **19**
Uninggha bérilgen ulughluqtin herqaysi el-yurt, herqaysi
taipiler we herxil tilda sözlishidighan qowmlarning
hemmisi uning aldida titrep qorqup turatti; u kimni
xalisa shuni öltüretti, kimni xalisa shuni tirik qoyatti;
kimni xalisa shuni mertiwilik qilatti, kimni xalisa shuni
pes qilatti. **20** Lékin u könglide tekebburliship, roh-
qelbide meghrurlinip mijezi tersaliship, padishahliq
textidin chüshürülüp, izzitidin mehrum qilindi. **21**
U kishiler arisidin heydiwétilip, uninggha yawayi
haywanlarning eqli bérildi. U yawa éshekler bilen
bille makanliship, kalilardek ot-chöp yégüzüldi, téni
shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup ketti, taki u Hemmidin
Aliy Xudaning insan padishahliqini idare qilidighanliqini
we U padishahliqning hoquqini Özi tallighan herqandaq
kishige béridighanliqini bilip yetküche shu halette boldi.
22 Ey Belshazar, Néboqadnesarning oghli turup özliri
bularning hemmisidin xewerliri bolsimu, lékin özlirini
töwen qilmidila. **23** Eksiche tekebburliship ershtiki Rebge
qarshi turdila. Sili Uning muqeddes ibadetxanisidin olja
alghan jam-qachilarni élip kélip, özliri, emir-ésilzadiliri,
öz xotunliri we kénizeklirimu ularda sharab ichtinglar
andin körmeydighan, anglimaydighan we héchnémini
chüshenmeydighan altun, kümüsh, mis, tömür, yaghach
we tashlardin yasalghan butlarni medhiyilidile. Halbuki,
silining nepeslirini Öz qolida tutqan we silining barliq
heriketlirini Öz ilkide tutqan Xudani ulughlimidila. **24**
Shunga, Xuda bu qolning körün'gen qismini ewetip bu
xetlerni yazdurdi. **25** Bu xetler: «Méné, méné, tekel,
upharsin» dégendin ibaret. **26** Buning chüshendürülüshi:
— «Méné» — Xuda silining padishahliqlirining hésabini
qilip, uni ayaghlashturdi. **27** «Tekel» — sili tarazida
tartiliwidila, kem chiqtila. **28** «Peres» — padishahliqliri
parchilinip, Médialiqlar bilen Parslargha tewe qilindi. **29**
Shuning bilen Belshazar derhal newkerlirige emr qiliwidi,
ular Daniyalgha sösün renglik tonni kiydürüp, boynigha
altun zenjirni ésip qoydi; u u toghruluq: «Padishahliq
ichide üchinchi derijilik mertiwige ige bolsun» dep
jakarlidi. **30** Shu kéche kaldiylerning padishahi Belshazar
öltürüldi. **31** Padishahliq bolsa Médialiq Dariusning
qoligha ötti. U texminen atmish ikki yashta idi.

6 Padishah Darius pütün padishahliqni idare qilish
üchün bir yüz yigirme wezirni herqaysi yurtlarni
bashqurushqa teyinleshni muwapiq kördi. **2** Buningdin
bashqa u bu wezirlerni nazaret qilip, bu wezirlerning
hésabini élish, shundaqla padishahning hoquq-menpeeti
ziyan'gha uchrimisun dep Daniyal we bashqa ikki kishini
nazaretchilikke teyinlidi. **3** Daniyalda alahide bir rohiy
xususiyet bar bolghachqa, u bashqa nazaretchilerdin
we wezirlerdin iqtidarliq chiqti. Shunga padishah uni
pütkül padishahliqni idare qilishqa teyinlimekchi boldi.
4 Shuning bilen bashqa nazaretchi we wezirler uning
padishahliqtiki memuriy ishliridin sewenlik izdidi.
Lékin ular erz qilghudek héchqandaq bahane-seweb

yaki sewenlik tapalmidi. Chünki Daniyal diyanetlik
we ishenchlik bolup, uningdin qilche kemchilik yaki
sewenlik chiqiralmighanidi. **5** Shunga shu ademler özara:
— Daniyalning Xudasining qanunigha munasiwetlik
ishliridin bashqa, uningdin eyibligüdek héchqandaq
bahane tapalmaymiz, — déyishti. **6** Shunga ular
özara til biriktürüp padishahning aldigha kirip: —
Padishah Darius aliyliri menggü yashighayla! **7**
Aliylirining padishahliqliridiki barliq nazaretchi, waliy,
wezir, meslihetchi, hakim we emeldarlar birlikte
meslihetleshtuq; herqandaq kishi ottuz kün ichide
herqandaq ilahqa herqandaq dua-tilawet qilishqa we yaki
herqandaq kishidin bir nerse tileshke ruxset bolmisun,
i aliyliri, peqet silidinla tilishi ruxset bolsun dégen
shahane yarliqning chüshürülüshini layiq körduq. Bu
perman qet'iy bolsun, kimki bu perman'gha xilapliq
qilsa, u shirlar öngkürige tashlansun! **8** Emdi, i aliyliri bu
permanni békitip chüshürgeyla, uning özgertilmesliki
üchün yarliqnamige imza qoyghayla; chünki Média
we Pars qanuni boyiche, perman chiqirilishi bilenla
özgertishke bolmaydu, — dédi. **9** Shuning bilen Darius
permanni békitip yarliqnamigha qol qoydi. **10** Daniyal
bu yarliqnamige imza qoyulghanliqini anglap, öyige
qaytti. Uning öyining ögziside bir balixana bolup, dérizisi
Yérusalémgha qaraydighan bolup, ochuq turatti. U aditi
boyiche dérizining aldida tizlinip olturup, her küni üch
qétim Xudagha dua-tilawet qilip shükür éytatti. **11** Lékin
héliqi ademler bille kélip Daniyalning Xudagha dua
we tilawet qiliwatqinini kördi. **12** Andin ular birlikte
padishahning aldigha bérip perman toghrisida gep échip:
— I aliyliri, özliri: Ottuz kün ichide özliridin bashqa
herqandaq ilahdin yaki herqandaq insandin birer némini
tiligen herqandaq kishi shirlar öngkürige tashlansun,
dégen bir perman'gha imza qoyghan emesmu? — dep
soridi. Padishah: — Derweqe shundaq qildim, Média we
Pars qanuni boyiche permanni özgertkili bolmaydu, —
dédi. **13** Andin ular padishahqa jawaben: — Yehudadin
esir élip kélin'gen kishilerdin héliqi Daniyal, i aliyliri,
silini we sili imza qoyghan permanni közge ilmaydu,
belki her künde üch qétim öz dua-tilawitini qiliwatidu,
— déyishti. **14** Buni anglighan padishah öz-özige kayip,
köngül qoyup Daniyalni qutqushushqa amal tapmaqchi
bolup, u kün patquche herxil qutquzush amali üstide
izdinip yürdi. **15** Lékin axirda u kishiler yene özara til
biriktürüp padishahning aldigha jem bolup uninggha: — I
aliyliri, özlirige melumki, Médialar we Parslarning qanuni
del shuki, padishahning békitken herqandaq qarari yaki
permanini özgertishke bolmaydu, — déyishti. **16** Shuning
bilen padishahning emr qilishi bilen Daniyal tutup
kélinip, shirlar öngkürige tashlandi. Padishah Daniyalgha:
— Sen üzüldürmey ibadet qilidighan Xudaying séni
qutquziwalidu! — dédi. **17** Bir tash élinip, öngkürning
aghzi uning bilen étildi; Daniyalning ishlirigha héchkim
arilashmisun dep uni padishah öz möhüri we uning
emir-emeldarlirining möhürliri bilen möhürlidi. **18**
Andin padishah ordigha qaytip kélip kéchini roza tutup
ötküzdi; özining toqal-kénizekliridin héchqaysisini öz
yénigha keltürmidi, u kéchiche uxliyalmidi. **19** Tang
étishi bilenla padishah ornidin turup, aldirap shirlar
öngkürige bardi. **20** Padishah öngkürge yéqinliship
azablan'ghan halda Daniyalni chaqirip: — Ey Daniyal,
Menggü Hayat Xudaning quli, sen üzülmes ibadet
qilidighan Xudaying séni shirlardin qutquziwalmidimu?
— dep towlidi. **21** Daniyal jawaben: — I aliyliri,
menggü yashighayla! **22** Xudayimning perishtisini
ewetip shirlarning aghzini yumdurushi bilen ular manga
héch ziyan-zexmet yetküzelmidi; chünki U mendin
héchqandaq eyib körmidi. Aliylirining aldidimu men
héchqandaq ziyan yetküzgüdek ish qilmidim, — dédi. **23**
Buni anglap padishah intayin xushal bolup, ademlirini
Daniyalni öngkürdin élip chiqishni buyrudi. Shuning
bilen ular Daniyalni öngkürdin élip chiqti. Uningdin
qilche zéde-zexmet tapalmidi; chünki u Xudasigha
tayan'ghanidi. **24** Andin padishah buyruq chüshürdi,
[newkerliri] Daniyalning üstidin shikayet qilghanlarning
hemmisini tutup, ularni bala-chaqiliri we xotunliri
bilen qoshup shirlar öngkürige tashliwetti. Ular öngkür
tégige chüshüp bolmayla shirlar étilip kélip, ularning
ustixanlirinimu chaynap qiyma-chiyma qiliwetti. **25**
Shu ishtin kéyin Darius padishah yer yüzide turuwatqan
herqaysi el-yurt, hemme taipiler, her tilda sözlishidighan
qowmlarning hemmisige mundaq pütük chüshürdi: —
«Hemminglargha amanliq éship-téship turghay! **26**
Men ushbu yarliqni chüshürimenki, padishahliqimdiki
herbir yurttiki puqralar Daniyalning Xudasi aldida
titrep qorqsun! — Chünki U Menggü Hayat Xudadur,
Menggü mustehkem özgermestur, Uning padishahliqi
halak qilinmas, Uning hakimiyiti ebedil'ebedgiche
bolidu. **27** U bala-qazadin qoghdaydu we qutquzidu,
U asmanlardimu, yer yüzidimu alamet-karametlerni
yaritidu, U Daniyalni shirlarning changgilidin qutquzdi».
28 Daniyalning bolsa shu ishlardin kéyin Darius höküm
sürgen mezgilde, shundaqla Pars padishahi Quresh
höküm sürgen waqitlarda ishliri rawan yürüshti.

7 Belshazar Babilgha padishah bolghan birinchi
yili Daniyal ornida yétip chüshide birnechche
ghayibane alametlerni kördi. U chüshide körgenlirini
mundaq yekünlep xatiriliwaldi: — **2** Kéchide körgen
ghayibane körünüshte menki Daniyal shuni kördümki,
asmanning töt teripidin shamal chiqip, «Ulugh Déngiz»
yüzige urulmaqta idi. **3** Déngizdin shekilliri bir-birige
oxshimaydighan töt zor mexluq chiqti. **4** Birinchi
mexluq shirgha oxshaytti, lékin bürkütning qaniti
bar idi. Men uninggha qarap turghinimda, qanatliri
yulundi; andin u yerdin kötürülüp, ikki puti yerge
dessitilip ademdek turghuzulup, uninggha insaniy bir
qelb bérildi. **5** Mana yene bir mexluq, yeni ikkinchisi
éyiqqa oxshaytti. Uning bir teripi ikkinchi bir teripidin
égizlitildi. Uning chishliri üch qowurghini chishlep
turatti, bir awaz uninggha: «Ornungdin tur, göshni
yéyishingche yewal!» — dédi. **6** Qarap turghinimda,
mana yene bir mexluq peyda boldi. U yilpizgha oxshaytti,
dümbiside qushningkidek töt qaniti bar idi; uning
béshi töt idi. Uninggha hakimliq hoquqi bérildi. **7**
Uningdin kéyin kéchidiki ghayibane körünüshlerde
qarap turghinimda, mana tötinchi bir mexluq peyda
boldi. U intayin qorqunchluq, dehshetlik we ajayib
küchlük idi. U yoghan tömür chishliri bilen owni chaynap
ézip yutup, qalduqini putliri bilen dessep-cheyleytti. U
aldinqi barliq mexluqqa oxshimaytti; uning on münggüzi
bar idi. **8** Men bu münggüzlerni közitiwatqinimda,

mana münggüzlerning arisidin yene bir kichik münggüz
ösüp chiqti. Bu kichik münggüzning aldida eslidiki
münggüzlerdin üchi yuluwétildi. Bu kichik münggüzning
ademningkidek közi we chong sözleydighan aghzi bar idi.
9 Men qarap turghinimda, u yerge birnechche textning
qoyulghanliqini kördüm; ularning biride, «Ezeldin Bar
Bolghuchi» orun élip olturuptu. Uning kiyimliri qardek
ap'aq, chachliri ap'aq qoza yungidek idi. Uning texti ot
lawuldap turghan yalqunlar bolup, lawuldap köyüwatqan
ot chaqlirining üstide idi. **10** Uning aldidin goya
rawan éqip turghan deryadek ot yalquni lawuldap
éqip turatti; Uning xizmitide turghuchilar tümen
minglighan idi, Uning aldida yüz milyonlighan hazir
turghuchilar bar idi. Soraq bashlan'ghanliqi jakarlinip,
desturlar échildi. **11** Héliqi kichik münggüzning yoghan
geplerni qiliwatqan awazidin diqqitim shuninggha
tartilip qarap turattim. Qarap turghinimda, tötinchi
mexluq öltürülüp, uning jesiti halak qilinip, otqa tashlap
köydürülüshke tapshuruldi. **12** Qalghan üch mexluq
bolsa, hakimiyitidin mehrum qilindi, lékin ularning
ömri yene bir mezgil uzartildi. **13** Kéchidiki ghayibane
körünüshlerde mana, men goya Insan Oghligha oxshash
bir zatning asmandiki bulutlar bilen kelginini kördüm.
U «Ezeldin Bar Bolghuchi»ning yénigha bérip, uning
aldigha hazir qilindi. **14** Her el-yurt, her taipe, her xil
tilda sözlishidighan qowmlar uning xizmitide bolsun
dep, seltenet, shöhret we padishahliq hoquqi uninggha
bérildi. Uning selteniti menggü solashmas seltenettur,
uning padishahliqi menggü halak qilinmas. **15** Menki
Daniyalning wujudum, dil-rohim bek biaramliqqa
chömdi, kallamdiki ghayibane alametler méni intayin
alaqzade qildi. **16** Men yéqin turghuchilardin birining
aldigha bérip, bu ghayibane alametlerning heqiqiti
toghruluq soridim. U manga tebir bérip chüshendürüp
mundaq dédi: — **17** «Bu töt zor mexluq kelgüside
dunyada bash kötüridighan töt padishahni körsitidu. **18**
Lékin Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendiliri
padishahliq hoquqini qobul qilidu, ular uninggha menggü
igidarchiliq qilidu, ebedil'ebedgiche shundaq bolidu».
19 Men bashqa üch mexluqqa oxshimaydighan tötinchi
mexluq, yeni zor qorqunchluq, tömür chishliq, mis
tirnaqliq, owni chaynap ézip yutup, andin qalduqlirini
ayaghliri bilen dessep-cheyleydighan héliqi mexluq
toghrisidiki heqiqetni, **20** shundaqla uning béshidiki on
münggüzining we kéyin ösüp chiqqan kichik münggüz
toghrisidiki heqiqetni téximu éniq bilmekchi boldum
— uning, yeni héliqi kichikining aldida eslide bar
bolghan bashqa üch münggüz yuluwétilgen, közliri we
yoghan gep qilidighan aghzi bar bolup, ene bashqa
münggüzlerge qarighanda téximu heywetlik idi. **21** Qarap
turghinimda, u kichik münggüz Xudaning muqeddes
bendiliri bilen jeng qilip ulardin üstünlükke ige boldi; **22**
«Ezeldin Bar Bolghuchi» kelgende, höküm qilish hoquqi
Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige
bérildi. Shuning bilen békitilgen waqti kélip, [Xudaning]
muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini ötküziwaldi.
23 [Tebir bergüchi] chüshendürüp yene mundaq dédi: —
«tötinchi mexluq kelgüsi dunyada bash kötüridighan
tötinchi bir padishahliq bolup, u bashqa herqandaq
padishahliqlargha oxshimaydu. U pütkül dunyani yutup,
uni ayagh asti qilip, kukum-talqan qilidu. **24** On münggüz
bolsa, bu padishahliqtin chiqidighan hökümranliq
qilidighan on padishahni körsitidu. Kéyin yene bir
padishah meydan'gha chiqidu, u ilgiriki padishahlargha
oxshimaydu; u üch padishahni özige boysunduridu. **25** U
Hemmidin Aliy Bolghuchigha qarshi kupurluq sözlerni
qilidu hemde Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes
bendilirini halsizlanduridu. U kaléndarni, héyt-ayemlerni
we muqeddes qanunlarni özgertiwétishni qestleydu.
Xudaning muqeddes bendiliri «üch yérim waqit» uning
hökümranliqigha tapshurulidu. **26** Andin Xudaning
soti échilidu, buning bilen uning idare qilish hoquqi
tartiwélinip, menggülük üzül-késil yoqitilidu. **27** Lékin
uning padishahliqining hoquqi, yeni dunyadiki herqaysi
padishahliqlarning selteniti we shöhriti Hemmidin Aliy
Bolghuchining muqeddes bendilirige, yeni Xudaning
Öz xelqige ötküzülidu. Uning padishahliqi menggü bir
padishahliqtur, dunyadiki pütün hökümdarlar Uning
xizmitide bolup uninggha itaet qilidu». **28** Bu ish mana
mushu yergiche boldi. Menki Daniyal, öz oylirim özümni
alaqzade qildi, chirayim tatirip ketti. Biraq bu ishni
qelbimde püküp saqlidim.

8 Padishah Belshazar textke olturup üchinchi yili,
menki Daniyal ikkinchi bir ghayibane alametni
kördüm. **2** Ghayibane körünüshte, özümni Élam
ölkisidiki Shushan qel'eside kördüm. Körünüshte
men Ulay chong östingi boyida idim. **3** Béshimni
kötürüp qarisam, ikki münggüzi bar bir qochqarning
chong östeng aldida turghanliqini kördüm. Uning
münggüzi égiz bolup, bir münggüz yene biridin égiz idi;
égizrek bolghan münggüz yene birsidin kéyinrek ösüp
chiqqanidi. **4** Men qochqarning gherb, shimal we jenub
tereplerge üsüwatqinini kördüm. Héchqandaq haywan
uninggha teng kélelmeytti we héchkim héchkimni uning
changgilidin qutquzalmaytti. U néme qilishni xalisa,
shuni qilatti, barghanséri heywetlik bolup kétiwatatti. **5**
Men bu toghruluq oylawatattim, mana, gherb tereptin
bir téke putliri yerge tegmigen halda pütün jahanni
kézip yügürüp keldi. Uning ikki közi arisigha körünerlik
chong bir münggüz ösüp chiqqanidi. **6** U men deslep
körgen héliqi östeng boyida turghan ikki münggüzlük
qochqargha qarap qehri bilen shiddetlik étildi. **7**
Men uning qochqargha yéqin kélip, ghezep bilen
qochqarni üsüp ikki münggüzini sunduriwetkenlikini
kördüm. Qochqarning qarshiliq körsetküdek madari
qalmighanidi, téke uni yerge yiqitip, dessep-cheylidi,
tékining changgilidin uni qutquziwalidighan adem
chiqmidi. **8** Téke barghanséri heywetlik bolup ketti;
lékin u xéli küchiyip bolghanda, chong münggüzi sunup
chüshüp, eslidiki jayidin asmandiki töt shamalgha qarap
turidighan, közge körünerlik töt münggüz ösüp chiqti. **9**
Bu töt münggüzning ichidiki biridin yene bir münggüz
ösüp chiqti. U kichik münggüz ösüp intayin heywetlik
boldi, jenub, sherq tereplerge we «güzel zémin»gha
qarap tesir küchini kéngeytti. **10** U intayin heywetlik
bolup, hetta samawiy qoshundikilerge hujum qilghudek
derijige yetti, samawiy qoshundikilerdin we yultuzlardin
birmunchisini yerge tashlap, ularning üstige dessidi **11** (u
tolimu meghrurlinip, hetta samawiy qoshunning Serdari
bilen teng bolmaqchi bolup, ibadetxanida Serdargha atap
kündilik qurbanliq sunushni emeldin qaldurdi, hemde

Serdarning ibadetxanisidiki «muqeddes jay»ni weyran
qiliwetti. 12 Asiyliq tüpeylidin Xudaning xelqi we kündilik
qurbanliq chong münggüzge tapshurulidu). U heqiqetni
ayagh asti qilidu; uning barliq ishliri nahayiti ongushluq
boldi. 13 Keynidin, bir muqeddes [perishtining] söz
qilghanliqini anglidim, shuning bilen yene bir muqeddes
[perishte] söz qilghan [perishtidin]: — Ghayibane
alamette körün'gen bu weqeler, yeni «weyran qilghuchi»
asiyliq, kündilik qurbanliqning emeldin qaldurulushi,
hemde muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning
hem Xudaning xelqining ayagh asti qilinishi qanchilik
waqit dawamlishidu? — dep sorighanliqini anglidim.
14 Héliqi perishte manga jawaben: — Bu ishlar
ikki ming üch yüz kéche-kündüz dawamlishidu. Bu
mezgildin kéyin muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes
jay» pakizlinip eslige keltürülidu, — dédi. 15 Bu ghayibane
körünüshni körgendin kéyin, menki Daniyal uning
menisini oylawatqinimda, mana, aldimda ademning
qiyapitide birsi peyda bolup öre turdi. 16 Ulay östingining
otturisidin: — Ey Jebrail, bu ademge ghayibane alametni
chüshendürüp ber, — dégen bir ademning küchlük
awazini anglidim. 17 [Jebrail] yénimgha keldi. Kelgende,
men nahayiti qorqup kétip yerge yiqilip düm chüshtüm.
U manga: — Ey insan oghli, sen shuni chüshinishing
kérekki, bu ghayibane alamet axir zaman toghrisididur,
— dédi. 18 U gep qiliwatqanda men bihosh halda
yerde düm yatattim. Lékin u manga shundaq bir yénik
tégipla méni turghuzdi we manga mundaq dédi: — 19
«Men hazir sanga [Xudaning] ghezipi kelgen mezgilde
kéyinki ishlarning qandaq bolidighanliqini körsitip
bérey. Chünki bu ghayibane alamet zamanlarning
békitilgen axirqi nuqtisi toghrisididur. 20 Sen körgen
ikki münggüzlük qochqar Média bilen Pars padishahlirini
körsitidu. 21 Yawa téke bolsa Grétsiye padishahliqi
bolup, közining otturisidki közge körünerlik münggüz
bolsa, uning birinchi padishahidur. 22 U münggüz
sunup ketkendin kéyin ornidin ösüp chiqqan héliqi töt
münggüz bu elning töt padishahliqqa bölünidighanliqini
körsitidu. Biraq ularning küchi birinchi padishahliqqa
yetmeydu. 23 Bu padishahliqlarning axirqi mezgilide,
asiyliq qilghuchilarning gunahi toshushi bilen tolimu
nomussiz, chigish mesililerni bir terep qilalaydighan
bir padishah meydan'gha chiqidu. 24 Uning küchi
xéli zor bolidu, lékin emeliyette bu küch özlükidin
chiqmaydu; u misli körülmigen weyranchiliqni keltürüp
chiqiridu. Uning ishliri jezmen ongushluq bolup, némini
xalisa shuni qilalaydu. U küchlüklerni we [Xudaning]
muqeddes mömin xelqini yoqitidu. 25 Öz ustatliqi bilen
uning nazariti astida herqandaq hiyle-mikirlik xéli ronaq
tapidu. U könglide tekebburliship özini chong tutidu;
bashqilarning özlirini bixeter hés qilghan waqtidin
paydilinip tuyuqsiz zerb qilip nurghun kishilerni halak
qilidu; u hetta ochuqtin ochuq «Emirlerning Emiri»ge
qarshi chiqidu. Lékin u axirda insanlarning qolisiz
halak qilinidu. 26 Sanga ayan qilin'ghan, axshamdin
etigen'giche dawamlashqan bu ghayibane alamet emelge
ashmay qalmaydu. Lékin sen uni waqtinche mexpiy
tut. Chünki u köp künler kéyinki kelgüsi heqqididur».
27 Menki Daniyal maghdurumdin qélip, birnechche
kün aghrip yétip qaldim. Kéyin ornumdin turup yenila
padishahning ishlirida boldum. Lékin bu ghayibane
alamet könglümni parakende qiliwetkenidi. Uning
menisini yésheleydighan adem yoq idi.

9 Médialiq Ahashwéroshning oghli Dariusning birinchi
yilida (u kaldiylerning zéminigha padishah qilindi)
2 Yeni textke olturghan birinchi yili menki Daniyal
muqeddes yazmilarni oqushum bilen Perwerdigarning
Yeremiya peyghemberge yetküzgen kalam-béshariti
boyiche, Yérusalémning xarab bolidighan jaza mezgili
yetmish yil ikenlikini chüshinip yettim. 3 Shuning
üchün men Reb Xudayimgha roza tutup, böz rextke
yöginip, kül-topida olturup, uninggha yélinip dua-
tilawet qilish bilen izdinishke bel baghlidim. 4 Men
Perwerdigar Xudayimgha dua qilip, gunahlirimizni iqrar
qilip mundaq dédim: — «Ah Reb, i Séni Öz emrliringge
itaet qilghuchilargha wede-ehdengde wapadar bolup,
özgermes méhringni üzlüksiz körsetküchi ulugh, sürlük
Tengrim! 5 Biz gunah sadir qilduq, qebihlik qilduq;
rezillik bilen Séning emr-hökümliringdin waz kéchip,
Sanga asiyliq qilduq, 6 Shundaqla Séning naming bilen
padishahlirimiz, emirlirimiz, ata-bowilirimiz we pütkül
zémindiki xelqqe söz-kalamingni yeküzgen qulliring
bolghan peyghemberlerge zadi qulaq salmiduq. 7 I
Reb, heqqaniyet Sendila tépilidu, lékin Sanga asiyliq
we wapasizliq qilghanliqimiz tüpeylidin, bizge, yeni
Yehudalargha, Yérusalémdikilerge we barliq Israillargha,
yéqinda bolsun, yiraqta bolsun, Sen bizlerni sürgünlükke
heydiwetken barliq yurtlarda bolsun, peqet bügünkidek
yüzimizni kötürelmigüdek shermendilikla qaldi. 8
I Reb, bizge, yeni padishahlirimizgha, emirlirimizge
we ata-bowilirimizghimu yüzimizni kötürelmigüdek
shermendilik qaldi; chünki biz Séning aldingda gunah
sadir qilduq. 9 I Reb Xudayimiz, biz Sanga asiyliq
qilghan bolsaqmu, Sendin yenila rehimdillik we
meghpiret-kechürümler tépilidu. 10 Biz Sen Perwerdigar
Xudayimizning awazigha qulaq salmay, qulliring bolghan
peyghemberler arqiliq aldimizgha qoyghan qanun-
hökümliringde héch mangmiduq. 11 Pütkül Israil Séning
Tewrat-qanununggha xilapliq qilip, awazinggha qulaq
salmay Séningdin yüz öridi. Derweqe, Séning qulung
Musagha chüshürülgen Tewrat-qanunida pütülgen
lenet hemde uning qesemyadidiki jazalar üstimizge
yaghduruldi; chünki biz Séning aldingda gunah sadir
qilduq. 12 Sen Özüng bizge we üstimizdin hökümdarliq
qilghuchimizgha qarita dégenliringge emel qilip bizge
zor éghir külpetni keltürdüng; chünki Yérusalémda
qilin'ghan ishlar asman astidiki herqandaq bashqa yurtta
ezeldin qilin'ghan emes! 13 Musagha tapilan'ghan
Tewrat-qanunida pütülgendek, bu pütün külpet bizge
chüshürülgen bolsimu, i Perwerdigar Xudayimiz, lékin
biz qebihliklirimizdin qol üzüp, heqiqitingni chüshinip
yétidighan qilghaysen dep téxiche Sendin iltipatingni
ötünmiduq. 14 Derweqe Sen Perwerdigar shu külpetni
teyyarlap saqlap, bizning üstimizge chüshürdung; chünki
Sen Perwerdigar Xudayimiz, barliq qilghan ishliringda
adil bolup kelding; biraq awazinggha qulaq salmiduq.
15 Emdi, Öz küchlük qolung bilen xelqingni Misirdin
élip chiqting, shunglashqa bügünkidek Özüngge nam-
shöhret tikliding, i Reb Xudayimiz, — biz gunah sadir
qilduq, biz rezillik qilduq! 16 Ötünimen, i Reb, pütkül
heqqaniyliqinggha uyghun, Yérusalém shehiringge,

yeni muqeddes téghinggha bolghan qehr-ghezipingni
toxtatqaysen! Chünki bizning ötküzgen gunahlirimiz
we ata-bowilirimizning qilghan qebihliklirining wejidin,
Yérusalém we xelqing barliq etraptikilirimizning haqaret
obyékti bolup qalduq. 17 Emdi i Xudayimiz, qulungning
dua we teleplirige qulaq salghaysen, Özüng üchün
weyran qilin'ghan muqeddes jayingni jamalingni körsitip
yorutqaysen. 18 I Xudayim, qulaq sélip anglighaysen!
Bizning we Séning naming bilen atalghan sheherning
béshigha kelgen külpetlerge nezer salghaysen!
Bizning Sanga iltija qilghinimiz özimizning qandaqtur
heqqaniy ish qilghanliqimizdin emes, belki Séning zor
rehimdilliqliringgha tayan'ghanliqimiz sewibidindur. 19
I Reb, anglighaysen! I Reb, kechürgeysen! Qulaq sélip
anglap amal qilghaysen! Özüngning nam-shöhriting
üchün emdi texir qilmighaysen! Chünki Séning bu
shehiring we bu xelqing Öz naming asasida atalghanidi!».
20 Men duayimni dawamlashturup, özüm we xelqim
Israilning gunahlirini iqrar qilip hemde Xudayimning
muqeddes téghi üchün Perwerdigar Xudayimgha yélinip,
21 téxi dua qiliwatqinimda, deslepte manga ghayibane
alamette körün'gen Jebrail dégen zat yénimgha kélip
manga qolini tegküzdi. Men shu chaghda tolimu
charchap ketkenidim. U kechlik qurbanliq sunush
waqti idi. 22 Jebrail manga eqil bérip mundaq dédi:
— «I Daniyal, men séni yorutup, ishlarni chongqur
chüshineleydighan qilishqa keldim. 23 Sen Xudagha
iltija qilishqa bashlishing bilenla, jawab-kalam bérildi;
sen intayin söyülgen adem bolghachqa, men sanga uning
jawab-kalamini yetküzgili keldim. Emdi bu jawab-kalam
üstide puxta oylan'ghin, ghayibane körünüshni köngül
qoyup chüshen'gin: 24 — «[Xuda] teripidin «yetmish
hesse «yette waqit»» séning xelqing bilen muqeddes
shehiring üstige békitilgen. Bu waqitlar itaetsizliklerni
tizginlesh, gunahlarni tügitish, qebihlik üchün kafaret
keltürüsh, menggülük heqqaniyliqni üstün orun'gha
qoyush, bu ghayibane alamet bilen peyghemberlerning
söz-kalamlirini emelge ashurush hemde muqeddes
ibadetxanidiki «eng muqeddes jay» yéngibashtin
mesihlinish üchün békitilgendur. 25 Shuni bilishing
we chüshinishing kérekki, Yérusalémni yéngibashtin
eslige keltürüp bina qilish buyruqi jakarlan'ghandin
tartip, Mesih dégen emir meydan'gha chiqquche yette
hesse «yette waqit» qoshulghan atmish ikki hesse «yette
waqit» ötidu. Yérusalém shehiri yéngibashtin bina
qilinip, meydan-kochilar we sépil-istihkam barliqqa
keltürülidu, emma bu biseremjan künlerde bolidu. 26 Bu
atmish ikki «yette waqit» mezgili ötkendin kéyin Mesih
üzüp tashlinidu, uningda héchnerse qalmaydu. Kelgüside
bolidighan emirning xelqi bu sheher bilen muqeddes
ibadetxanini gumran qilidu. Bu aqiwet kelkündek bésip
kélidu; axirighiche jengler dawamlishidu; u yerde
bolidighan weyranchiliqlar békitilgendur. 27 U [emir
Xudaning] xelqining köp qismi bilen axirqi bir «yette
waqit»ta bir [dostluq] ehdisni takamul qilidu, lékin bu
«yette waqit»ning yérimigha kelgende, u [ibadetxanidiki]
qurbanliq we ashliq hediyelerni sunushni emeldin
qalduridu. U chaghda «weyran qilghuchi yirginchlik
nomussizliq» [muqeddes ibadetxanining] eng égiz jayigha
qoyulidu. Taki balayi'apet, [yeni Xuda] békitken külpet
weyran qilghuchi kishining béshigha yaghdurulghuche
shu yerde turidu».

10 Qoresh Parsqa seltenet qilghan üchinchi yili,
Daniyal (yene bir ismi Belteshasar bolghan)gha
bir xewer wehiy qilindi. U xewer ishenchliktur — lékin
nahayiti qattiq jeng judunliri toghrisididur. Daniyal bu
xewerni chüshendi we ghayibane alamet toghrisida
chüshenchige ige boldi. 2 U chaghda menki Daniyal
toluq üch hepte ah-zar kötürüp matem tuttum. 3
Üch heptigiche héchqandaq nazu-német yémidim, gösh
yémidim, sharab ichmidim we ténimge puraqliq may
sürmidim. 4 Birinchi ayning yigirme tötinchi küni, men
ulugh derya, yeni Dijle deryasining boyida turup, 5
béshimni kötürüp közümni asman'gha tiktim, kanap
kiyip, bélige Ufazdiki sap altun kemer baghlighan bir
ademni kördüm. 6 Uning téni sériq yaquttek julalinip,
yüzliri chaqmaqtek yaltirlap, közliri yénip turghan
ottek chaqnaytti; uning put-qolliri parqirap turidighan
mistek walildaytti; awazi zor bir top ademning awazidek
jaranglaytti. 7 Ghayibane körünüshni yalghuz menki
Daniyalla kördüm, yénimdikiler alametni körmigenidi.
Emma zor bir wehime ularni bésip, intayin titrep kétishti,
mökünüwalghudek yerni izdep qéchip ketti. 8 U yerde
özüm yalghuz qélip bu karamet ghayibane körünüshni
kördüm. Qilche maghdurum qalmidi, chirayim qattiq
özgirip ölük ademdek bolup qaldim, put-qollirimda
bir'azmu maghdur qalmidi. 9 Lékin uning awazini
anglidim. Uning awazini anglighan haman yerge yiqilip
düm chüshtüm, hoshumdin kettim. 10 Mana, tuyuqsiz
bir qol manga tegdi, méni shuan yölep yerge töt
putluq qilip turghuzdi. 11 Shu zat manga: — Ey
Daniyal, intayin söyülgen adem! Sözlirimni köngül qoyup
anglap chüshen'gin, öre turghin! Chünki men séning
yéninggha ewetildim, — dédi. U bu sözni qilishi bilen,
men titrigen halda ornumdin turdum. 12 Shuning
bilen u manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, qorqma;
chünki sen Xudayingning aldida chüshinishke érishishke,
özüngni töwen tutushqa köngül qoyghan birinchi kündin
buyan séning dua-tilawiting ijabet qilindi; éytqanliring
üchün men yéninggha ewetildim. 13 Lékin, «Pars
padishahliqining emiri» manga qarshi chiqip yolumni
yigirme bir kün tosuwaldi. Men Pars padishahlirining
yénida özüm yalghuz qalghachqa, bash emirlerdin biri
Mikail manga yardem qilghili keldi. 14 Men sanga axirqi
zamanlarda xelqingning béshigha kélidighan ishlarni
chüshendürgili keldim. Chünki bu ghayibane alamet
köp künler kéyinki kelgüsi toghrisididur». 15 U manga
bu gepni qiliwatqanda, peqetla yerge qarghinimche
zuwan sürelmey turup qaldim. 16 Mana, goya ademge
oxshaydighan birsi qolini uzitip lewlirimni silap qoywidi,
men aghzimni échip aldimda turghuchigha: — Teqsir,
bu ghayibane körünüshtin ich-ichimdin azablinimen,
maghdurumdin kettim. 17 Teqsirimning kemine qulliri
qandaqmu sili teqsirim bilen sözlishishke pétinalayttim?
Chünki hazirla maghdurum tügep, nepesim üzülidu,
— dédim. 18 Andin goya ademge oxshaydighan biri
méni yene bir qétim silap, maghdur kirgüzdi 19 we: — I
intayin söyülgen adem, qorqma! Sanga aman-xatirjemlik
bolghay. Gheyretlik bol, emdi gheyretlik bol! — dédi. U
shu sözni déyishi bilenla manga téximu maghdur kirdi.

Men: — Teqsir yene söz qilghayla, chünki sili manga maghdur kirgüzdila, — dédim. **20** U mundaq dédi: — «Méning qéshinggha némige kelgenlikimni bilemsen? Men emdi qaytip bérip, «Parstiki emir» bilen jeng qilimen; men u yerge barghandin kéyin, «Grétsiyediki emir» meydan'gha chiqidu. **21** Lékin men bérishtin awwal heqiqetning kitabida pütülgen wehiylerni men sanga bayan qilimen. Bu ishlarda silerning emiringlar Mikaildin bashqa, manga yardem béridighan héchkim yoq.

11 Men Médialiq Darius padishah bolghan birinchi yilidila, uni mustehkemlesh hem kücheytish üchün ornumdin qozghalghanidim. **2** Emdi men sanga heqiqetni éytip bérey: — Buningdin kéyin Parsqa yene üch padishah hökümranliqqa chiqidu; kéyin tötinchi padishah chiqip, bashqa padishahlardinmu köptin köp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin qudret tépip, hemme yurtlarni Grétsiyege jeng qilishqa qozghaydu. **3** Uningdin kéyin küchlük bir padishah meydan'gha chiqidu. U zor padishahliqni idare qilip, némini xalisa shuni qilidu. **4** Lékin u hoquq yürgüzüwatqinida, padishahliqi parchilinip asmanning töt shamal teripige bölünüp kétidu. Uning textige ewladliri warisliq qilalmaydu, kéyinki padishahliq u höküm sürgen waqtidikidek küchlük bolmaydu; chünki uning padishahliqi aghdurulup, bashqilargha tewe bolup kétidu. **5** Uningdiki serdarlarning ichidin biri «jenubiy padishah» bolup küchiyidu; lékin yene bir serdar uningdinmu küchlük bolidu we özining téximu chong padishahliqini soraydu. **6** Birnechche yil ötkendin kéyin, [jenubiy padishah shimaliy padishah] bilen ittipaq tüzidu; jenubiy padishahning qizi shu ittipaqni mustehkemlesh üchün shimaliy padishahning yénigha baridu. Lékin kéyin bu qiz érishken hoquqidin mehrum qilinidu; shimaliy padishah özimu hoquqini qolida tutalmay, mezmut turalmaydu. Bu qiz we uni élip kelgenler, uning balisi hem shu waqitlarda uni qollighuchilarning hemmisige satqunluq qilinidu. **7** Halbuki, uning [ata jemet] tughqinidin biri qoshunning hoquqini qoligha élip [padishah bolup], shimaliy padishahning qorghinigha bésip kirip, ulargha qarshi hujum qilip chong ghelibe qilidu. **8** U ularning ilah-butliri, quyma mebudliri we butxaniliridiki altun-kümüshtin yasalghan jam-qachilarni Misirgha élip kétidu. U birnechche yil shimaliy padishahtin özini néri qilidu. **9** Shimaliy padishah jenubiy padishahning zéminigha bésip kiridu, lékin axiri öz yurtigha chékinidu. **10** Shimaliy padishahning shahzadiliri qozghilip, zor qoshun teshkilleydu. Shahzadilerdin biri kelkündek kélip jenubqa bésip kiridu. Kéyin u yene jeng qilip, düshmen qorghinighichimu bésip kiridu. **11** Jenubiy padishah qattiq ghezepte qoshun tartip jengge atlinip, shimaliy padishahqa hujum qilidu. Shimaliy padishah zor bir qoshunni jengge salidu, lékin uning shu zor qoshuni meghlup bolup esirge élinidu. **12** Shu zor qoshunning esirge élinishi bilen jenubiy padishah intayin meghrurlinidu. U tümenligen ademlerni yoqitidu, biraq uning ghelibisi uzun dawamlashmaydu. **13** Chünki shimaliy padishah yurtigha qaytip, burunqidinmu köp we küchlük qoshun teshkilleydu. Békitilgen yillar toshqandin kéyin u zor qudretlik qoshunni köp teminatlar bilen qoshup bashlap kélidu. **14** U chaghda nurghun kishiler jenubiy padishahqa qarshi turup uninggha qarshi qozghilang kötüridu. [I Daniyal —] séning xelqing ichidiki zorawanlar mushu ghayibane alamettiki bésharetni emelge ashurmaqchi bolup, yoghanchiliq qilidu, lékin ular meghlup bolidu. **15** Shimaliy padishah potey sélip mustehkem sheherni muhasire hujumi qilip bésiwalidu. Jenubdiki küchler, hetta eng xil qoshunlarmu berdashliq bérelmeydu, ularning qarshiliq qilghudek küchi qalmaydu. **16** Shimaldiki tajawuzchi bolsa özi xalighanche ish qilidu, uninggha héchkim qarshiliq qilalmaydu. U «güzel zémin»ni ishghal qilidu; uning qolida uni weyran qilghuchi küch bolidu. **17** [Shimaliy padishah] bel baghlap padishahliqidiki barliq küchlerni seperwer qilip [Misirgha] yol alidu; u [Misir] bilen ehde tüzidu, özi ehdide turghandek qilidu. Biraq [Misirning] hakimiyitini aghdrurush üchün u ayallirining bir qizini [Misir] padishahigha béridu. Lékin [qizi] atisi terepte turmaydu, uni qollimaydu. **18** Kéyin u déngiz boyidiki yurtlargha hujum qilip, nurghun ademlerni esirge alidu. Lékin yat bir serdar uning kishilerni xar qilishlirini chekleydu we eksiche, uning bu xarlashlirini özige yanduridu. **19** U öz yurtidiki qorghanlargha chékinip kélidu. Lékin axirida u putlinip yoqilip kétidu. **20** Kéyin uning ornigha yene bir padishah textke olturidu; u padishahliqning eng shan-shereplik jayigha bir zalim alwangbégini ewetidu. Lékin u uzun ötmeyla, malimanchiliqmu bolmay, jengmu bolmay öltürülidu». **21** — «Shuningdin kéyin pes bir adem uning ornigha chiqip shimaliy padishahliqni alidu; emma padishahliqning hörmet-shöhriti uninggha héch tewe bolmaydu, dep qarilidu; lékin u xelqning asayishliq peytidin paydilinip, yalaqchiliq wasitiliri bilen hakimiyetni tartiwalidu. **22** Zéminigha kelkündek bésip kirgen küchlerni u hem kelkündek hujum qilip yoqitidu, shuningdek u hettaki «[Xudaning] ehdiside békitilgen emir»nimu yoqitidu. **23** Shertname tüzüsh arqiliq u bashqa yurtlarni aldaydu; ademliri kichik bir qoshun bolsimu, lékin uning küchi awup-awup, qudret tapidu. **24** U xalayiqning asayishliq peytidin paydilinip, eng bay ölkilerge tajawuz qilip kirip, atiliri yaki atilirining atiliri zadi qilip baqmighan ishlarni qilidu, yeni u oljini, ghenimetlerni we nurghun bayliqlarni qol astidikilirige üleshtürüp béridu; melum bir mezgilgiche qorghanlarghimu hujum qilish qestide bolidu. **25** U öz küchini ishqa sélip chong gheyret bilen qozghilip, zor qoshunni bashlap, jenubiy padishahqa hujum qilidu. Jenubiy padishahmu nahayiti zor qudretlik bir qoshun bilen jengge atlinidu. Lékin jenubiy padishah xainlarning yoshurun suyiqestige uchrap, muweppeqiyet qazinalmaydu. **26** Chünki uning nazu-németlirini yégenler uni yiqitidu. Uning qoshuni hemme yerge tarqilidu; nurghunliri öltürülidu. **27** Kéyin, bu ikki padishah bir-birini qestliship, yaman niyet bilen bir dastixanda tamaq yéyiship, bir-birige yalghan gep qilishidu; lékin bu ishlar héchkimge payda yetküzmeydu, chünki bu ishlarning axiri peqet belgilen'gen waqittila bolidu. **28** [Shimaliy padishah] nurghun mal-mülüklerni élip öz yurtigha qaytidu. U könglide Xudaning xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdige qarshi turidu; shuning bilen u ehdige qarshi heriketlerni qilip, andin öz yurtigha qaytidu. **29** Belgilen'gen waqitta shimaliy

padishah yenila jenubqa tajawuz qilidu; lékin bu qétimqi
ehwal ilgirikige we yene kélip eng axirqi qétimqisidiki
bilenmu oxshimaydu. **30** Chünki Kittim arilidin chiqqan
kémiler hujum qilip kélidu. Shunga u derd-elem bilen
chékinidu we [Xudaning] Öz xelqi bilen tüzgen muqeddes
ehdisige qarap intayin ghezeplinidu, uninggha qarshi
xalighinini qilidu; shundaqla chékinip yan'ghanda
muqeddes ehdige asiyliq qilghuchilarni etiwarlaydu. **31**
Uning teripide turghan birnechche küchler qorghan
bolghan muqeddes ibadetxanini bulghaydu, «kündilik
qurbanliq»ni emeldin qalduridu we «weyran qilghuchi
yirginchlik nomussizliq»ni uning ornigha qoyidu. **32**
U muqeddes ehdige xainliq qilghuchilarni xushamet-
hiyligerlik bilen chirikleshtüridu; lékin öz Xudasini dost
tutquchi xelq bolsa qeyserlik bilen heriket qilidu. **33** Xelq
ichidiki aqillar nurghun qérindashlirigha telim yetküzidu;
lékin birnechche künler ularning beziliri qilichta yiqilidu,
otta köydürülüp öltürülidu, zindan'gha chüshidu yaki
bulang-talanggha uchraydu. **34** Yiqilghan waqitlirida,
Xudaning xelqi azghine yardemge ige bolidu. Emma
nurghun kishler ularning qatirigha xushamet-hiyligerlik
bilen soqunup kiridu. **35** Bezi aqillar yiqilidu. Lékin
ularning yiqilishi özlirining sinilishi, tawlinish-tazilinishi,
qiyamet künigiche paklinishi üchündur. Chünki axiret
Xuda belgiligen waqittila kélidu. **36** Shimaliy padishah öz
meyliche qiliwéridu; u tekebburliship, özini herqandaq
ilahlardinmu ulughlap üstün qoyup, hetta hemme
Ilahlarning Ilahi Bolghuchigha ajayib kupurluq söz
qilidu; taki Xudaning ghezipi toluq tökülgen künigiche u
dawamliq zor ronaq tapidu. Chünki Xudaning békitkini
emelge ashmay qalmaydu. **37** Bu padishah ata-
bowiliri choqun'ghan ilahlarghimu pisent qilmaydu,
ayallarghimu héchqandaq hewes qilmaydu. Emeliyette
u herqandaq ilahni hörmetlimeydu, chünki u özini
herqandaq ilahtin ulugh dep qaraydu. **38** Bularning
ornida u «küchler ilahi»ni hörmetleydu; uning ata-
bowilirimu ezeldin choqunmighan bu ilahni bolsa u altun,
kümüsh, yaqut we bashqa qimmetlik sowghatlarni teqdim
qilip hörmetleydu. **39** U eng mustehkem qorghanlarni
shundaq bir gheyriy ilahqa tayinip igileydu. Kimki uning
hökümranliqigha béqinsa, u shulargha shereplik mensep
béridu, ularni köpchilikni bashquridighan qilidu we in'am
süpitide yer-zéminni teqsim qilip béridu. **40** Axir zaman
kelgende, jenubiy padishah esker chiqirip uninggha
hujum qilidu. Shimaliy padishah jeng harwiliri, atliq
eskerler we nurghun kémiler bilen quyundek uninggha
qayturma zerbe béridu. U barliq yurtlargha tajawuz
qilip, kelkündek téship keng yer-zéminlarni basidu.
41 U hetta «güzel zémin»gha bésip kiridu; nurghun
eller azdurulup yiqitilidu. Lékin bular, yeni Édomlar,
Moablar we Ammonlarning chongliri uning qolidin
qutulup qalidu. **42** Shimaliy padishah barliq döletlerge
qolini sozidu, Misir zéminimu qéchip qutulalmaydu. **43**
U Misirning altun-kümüsh bayliqliri we bashqa qimmet
bahaliq buyumlirini talan-taraj qilidu. Liwiyelikler
we Éfiopiyilikler uninggha boysunup egishidu. **44**
Kéyin sherq we shimaldin kelgen shepiler uni alaqzade
qilidu. U téximu derghezep bolup nurghun kishini
qirghinchiliq qilip öltürimen dep jeng qozghaydu **45**
We déngizlarning otturisida, körkem muqeddes tagh
teripige orda chédirlirini tikidu. Lékin uning ejili shu
yerde toshidu we héchkim uni qutquzmaydu».

12 — «U chaghda, qérindashliringni «qoghdighuchi
ulugh emir» Mikail meydan'gha chiqidu. Bir
azabliq mezgil bolidu; yurt-dölet barliqqa kelgendin
buyan, shundaq chong balayi'apetlik mezgil bolup
baqmighan. Biraq shu chaghda xelqing qutquzulidu;
ularning ichidiki nami hayatliq deptirige pütülgenlerning
hemmisi nijatliqqa érishidu. **2** Tupraqta yatqan
ölüklerdin nurghunliri tirilidu. Ular menggülük hayattin
behrimen bolidu; qalghanliri nomusta hem menggülük
reswachiliqqa tirilidu. **3** Aqillar asmandiki gümbüzdek
parlaq julalinidu; nurghun kishilerni heqqaniyliq yoligha
bashlap kirgenler yultuzlargha oxshash ebedil'ebed
parlap turidu». **4** U manga yene: — I Daniyal, sen emdi
bu sözlerni toxtat; mezkur kitabning taki dunyaning
axirqi künlirigiche shu péti turushi üchün uni pichetlep
möhürliwetkin. Nurghun kishiler uyan-buyan yüridu
we bilim ashidu, — dédi. **5** Menki Daniyal kördümki,
mana ikki zat, biri deryaning bu teripide, yene biri
deryaning u teripide turuptu. **6** Ulardin biri derya
süyi üstide turghan aq kanap kiyim kiygen zattin: —
Bu karamet ishlar tügigiche qanchilik waqit kétidu?
— dep soridi. **7** U derya süyi üstide turghan, kanap
kiyim kiygen zat ong we sol qolini asman'gha qaritip
kötürüp, Menggü Hayat Bolghuchining nami bilen qesem
qilip: — Bir waqit, ikki waqit, qoshumche yérim waqit
kétidu. [Xudaning] muqeddes xelqini parchilighuchi
xorluq axirlashqanda, bu ishlar tügeydu, — dédi. **8** Uning
sözini anglighan bolsammu, menisini chüshenmidim.
Shunga men: — Teqsir, bu ishlarning aqiwiti qandaq
bolidu? — dep soridim. **9** U manga mundaq dédi:
— «Ey Daniyal, yolunggha mang, chünki bu sözler
axir zaman'ghiche mexpiy tutulup yépiqliq turidu. **10**
Nurghun kishiler tazilinidu, paklinidu we tawlinidu.
Reziller bolsa, dawamliq rezillik qiliwéridu; ulardin
héchkim buni chüshinelmeydu, biraq aqillar chüshinidu.
11 Kündilik qurbanliq sunushni emeldin qaldurghan
kündin tartip, yeni «weyran qilghuchi yirginchlik
nomussizliq» qoyulghan waqittin bashlap, bir ming
ikki yüz toqsan kün ötidu. **12** Axirghiche sadiq bolup,
bir ming üch yüz ottuz besh künni kütüp ötküzgenler
némidégen bextlik-he! **13** Emma sen bolsang, axirghiche
yolungda méngiwergin. Sen aram tapisen, we künlerning
axirida nésiwengge muyesser bolushqa qayta tirilisen».

Hoshiya

1 Perwerdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Ahaz we
Hezekiyalar Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam
Israilgha padishah bolghan waqitlarda, kalam Beerining
oghli Hoshiyagha keldi; **2** Perwerdigarning Hoshiya
arqiliq kelgen sözining bashlinishi — Perwerdigar
Hoshiyagha: «Barghin, pahishilikke bérilgen bir ayalni
emringge alghin, pahishiliktin bolghan balilarni öz
qolunggha alghin; chünki zémin Perwerdigardin waz
kéchip pahishilikke pütünley bérildi» dédi. **3** Shuning
bilen u bérip Diblaimning qizi Gomerni emrige aldi; ayal
uningdin hamilidar bolup bir oghul tughdi. **4** Perwerdigar
uninggha: «Uning ismini «Yizreel» dep qoyghin; chünki
yene azghina waqit ötkende, Men «Yizreel»ning qénining
intiqamini Yehuning jemeti üstige qoyimen we Israil
jemetining padishahliqigha xatime bérimen. **5** We shu
künide emelge ashuruliduki, Men Israilning oqyasini
Yizreel jilghisida sundiriwétimen». **6** [Gomer] yene
hamilidar bolup, qiz tughdi. Perwerdigar Hoshiyagha:
«Uning ismini «Lo-ruhamah» dep qoyghin; chünki
Men Israil jemetige ikkinchi rehim qilmaymen, ularni
qet'iy kechürüm qilmaymen; **7** Biraq Yehuda jemetige
rehim qilimen we ularning Xudasi bolghan Perwerdigar
arqiliq ularni qutquzimen; ularni oqyasiz, qilichsiz,
jengsiz, atlarsiz we atliq eskersiz qutquzimen» — dédi.
8 Gomer Lo-ruhamahni emchektin ayrighandin kéyin
yene hamilidar bolup oghul tughdi; **9** [Reb]: «Uning
ismini: «Lo-ammi» dep qoyghin; chünki siler Méning
xelqim emes we Men silerge [Perwerdigar] bolmaymen»
dédi. **10** — Biraq Israilning balilirining sani déngizdiki
qumdek bolup, uni ölchigili yaki sanighili bolmaydu;
«Siler méning xelqim emessiler» déyilgen jayda shu
emelge ashuruliduki, ulargha: «[Siler] tirik Tengrining
oghulliri!» — déyilidu. **11** Israil baliliri we Yehuda baliliri
birge yighilidu, özlirige birla bashni tikleydu we turghan
zémindin chiqidu; chünki «Yizreelning küni» ulughdur!
Aka-ukiliringlargha «Ammi! ([Méning xelqim]!)» we
singilliringlargha «Ruhamah! ([rehim qilin'ghan]!)» —
denglar!

2 — Ananglargha dewayimni yetküzüp, uning bilen
dewalishinglar; chünki u Méning ayalim emes we Men
uning éri emes; u pahishilik turqini chirayidin, zinaxorluq
haletlirini köksining arisidin yaqatsun! **3** Bolmisa,
Men uni qip-yalingach qilip qoyimen, tughulghan
künidikidek anidin tughma qilip qoyimen; Men uni xuddi
chöl-bayawan'gha oxshash qilimen, Uni bir qaghjiraq
yerge aylandurimen, Uni ussuzluq bilen öltürimen;
4 Uning balilirigha rehim qilmaymen, Chünki ular
pahishiliklerdin törelgen balilardur. **5** Chünki ularning
anisi pahishilik qilghan, Ularni qarnida kötürgüchi
nomussizliq qilghan; Chünki u: «Men manga nan
we süyümni, yung we kanapimni, zeytun méyim we
ichimlik-sharablirimni teminligüchi ashnilirimgha intilip
ularni qoghlishimen» — dédi. **6** — Shunga mana, Men
yolungni tiken-jighanliqlar bilen chitlap qorshiwalimen,
[Israilning] etrapini tam bilen tosimen, u chighir yollirini
tapalmaydighan bolidu. **7** Shuning bilen u ashnilirini
qoghlaydu, biraq ulargha yétishelmeydu; Ularni izdeydu,
tapalmaydu; Shunglashqa u: «Men bérip birinchi
érimni tépip, uning yénigha qaytimen; chünki ehwalim
bügünkidin yaxshi idi» — deydu. **8** — U ziraetlerni,
yéngi sharab we zeytun méyini teminligüchining Men
ikenlikimni, Özliri «Baal» butlarni yasashqa ishletken
kümüsh-altunni köp qilghuchining Men ikenlikimni
zadi bilmidi. **9** Shunga Men qaytip kélimen, uningdiki
ziraetlirimni öz waqtida, Yéngi sharablirimni öz peslide
élip kétimen, Özümdiki ularning yalingachliqini yépishqa
kéreklik yung-kanaplirimni bermey qayturup kétimen; **10**
Hazir Men uning nomussizliqini ashnilirining köz aldida
ashkarilaymen, Héchkim uni qolumdin qutquzalmaydu.
11 Shundaq qilip uning tamashalirigha xatime bérimen;
Uning héytlirigha! Uning «yéngi ay»lirigha! Uning
«shabat»lirigha! Qisqisi, uning barliq «jamaet ibadet
sorun»lirigha xatime bérimen! **12** We Men uning üzüm
tallirini we enjür derexlirini weyran qilimen; U bularni:
«Bular bolsa ashnilirim manga bergen ish heqqilirimdur!»
dégenidi; Men bularni janggalgha aylandurimen, yawayi
haywanlar ularni yep kétidu. **13** Men uning béshigha
«Baal»larning künlirini chüshürimen; Chünki u [shu
künliride] ulargha isriq salatti, U özini üzükliri we zibu-
zinnetliri bilen perdazlap, Ashnilirini qoghliship, Méni
untudi — deydu Perwerdigar. **14** Shunga mana, Men
uning könglini alimen, Uni dalagha élip kélimen, könglige
sözleymen. **15** Shundaq qilip Men uninggha shu yerde
üzümzarlirini qayturimen, «Aqor jilghisi»ni «ümid ishiki»
qilip bérimen; Andin u shu yerde yashliq künliridikidek,
Misir zéminidin chiqqan künidek küy-naxsha éytidu. **16**
We shu küni emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar
—«Sen Méni «érim» dep chaqirisen, Ikkinchi Méni
«Baal»im démeysen. **17** Chünki Men «Baal»larning
namlirini séning aghzingdin élip tashlaymen, Ular bu
nami bilen ikkinchi héchqandaq eslenmeydu. **18** Shuning
bilen Men ular üchün daladiki haywanlar, asmandiki
uchar-qanatlar we yer yüzidiki ömüligüchiler bilen ehde
tüzimen; Men oqya, qilich we jengni sundurup zémindin
élip tashlaymen; [xelqimni] aman-ésen yatquzimen. **19**
Shundaq qilip Men séni ebedil'ebed Özümge baghlaymen;
heqqaniyliqta, méhir-muhebbette, rehim-shepqetlerde
séni Özümge baghlaymen; **20** Sadaqetlikte séni Özümge
baghlaymen, shuning bilen sen Perwerdigarni bilip
yétisen. **21** We shu künide emelge ashuruliduki,
«Men anglaymen» — deydu Perwerdigar, — «Men
asmanlarning telipini anglaymen, bular yer-zéminning
telipini anglaydu; **22** Yer-zémin ziraetlerning, yéngi
sharab we zeytun méyining telipini anglaydu; we bular
«Yizreel»ning telipini anglaydu! **23** We Men Özüm üchün
uni zéminda tériymen; Men «Lo-ruhamah»gha rehim
qilimen; Men «Lo-ammi»gha: «Méning xelqim!» deymen;
we ular Méni: «Méning Xudayim!» — deydu.

3 We Perwerdigar manga: — Yene barghin, ashnisi
teripidin söyülgen, zinaxor bir ayalni söygin; gerche
Israillar yat ilahlar teripige éghip ketken, «kishmish
poshkal»larni söygen bolsimu, [Men] Perwerdigar
ulargha körsetken söygümdek sen uni söygin, — dédi **2**
(shunga men on besh kümüsh tengge, bir xomir bughday
we yérim xomir arpigha uni özümge qayturuwaldim; **3**
Men uninggha: «Sen men üchün uzun künler kütisen; sen
pahishilik qilmaysen, sen bashqa erningki bolmaysen;

menmu sen üchün oxshashla séni kütimen» — dédim). **4**
— «Chünki Israillar uzun künler padishahsiz, shahzadisiz,
qurbanliqsiz, «tüwrük»siz, «efod»siz we héch öy butlirisiz
kütüp turidu. **5** We kéyinrek, Israil baliliri qaytip
kélidu we Perwerdigar bolghan Xudasini hem Dawut
padishahini izdeydu; künlerning axirida ular tewrinip
eyminip Perwerdigarning yénigha, shundaqla Uning
méhribanliqigha qarap kélidu».

4 Perwerdigarning sözini anglanglar, i Israil baliliri;
chünki Perwerdigarning zéminda turuwatqanlar bilen
qilidighan dewasi bar; chünki zéminda héch heqiqet,
héch méhribanliq, Xudani héch bilish-tonush yoqtur;
2 Qarghash-tillash, yalghanchiliq, qatilliq, oghriliq,
zinaxorluq — bular zéminda yamrap ketti; qan üstige
qan tökülidu. **3** Mana shu sewebtin zémin matem tutidu,
uningda turuwatqanlarning hemmisi jüdep kétidu;
ular daladiki haywanlar hem asmandiki uchar-qanatlar
bilen bille jüdep kétidu; berheq, déngizdiki béliqlarmu
yep kétilidu. **4** Emdi héchkim dewa qilishmisun,
héchkim eyibleshmisun; chünki Méning dewayim del
sen bilen, i kahin! **5** Sen kündüzde putliship yiqilisen;
peyghembermu sen bilen kéchide teng putliship yiqilidu;
we Men anangni halak qilimen. **6** Méning xelqim
bilimsizliktin halak qilindi; we senmu bilimni chetke
qaqqanikensen, Menmu séni chetke qaqimenki, sen
Manga yene héch kahin bolmaysen; Xudayingning
qanun-körsetmisini untughanliqing tüpeylidin, Menmu
séning baliliringni untuymen. **7** Ular köpeygenséri,
Manga qarshi köp gunah sadir qildi; Men ularning
shan-sheripini shermendichilikke aylanduruwétimen.
8 Ular xelqimning gunahini yeydighan bolghachqa,
Ularning jéni [xelqimning] qebihlikige intizar bolidu.
9 We xelqim qandaq bolsa, kahinlarmu shundaq
bolidu; Men [kahinlarning] tutqan yollirini öz üstige
chüshürimen, öz qilmishlirini béshigha qayturimen.
10 Ular yeydu, biraq toymaydu, Ular pahishilik qilidu,
biraq héch köpeymeydu; Chünki ular Perwerdigarni
tingshashni tashlap ketti, **11** Özlirini pahishilik, sharab
we yéngi sharabqa béghishlidi; Bu ishlar ademning eqil-
zéhnini bulap kétidu. **12** Xelqim öz tayiqidin yolyoruq
soraydu, Ularning hasisi ularghа yol körsitermish!
Chünki pahishilikning rohi ularni azduridu, Ular
Xudasining himayisi astidin pahishilikke chiqip, **13**
Tagh choqqilirida qurbanliq qilidu, Döng-égizliklerde,
shundaqla sayisi yaxshi bolghachqa dub we térek we
qariyaghachlar astidimu isriq salidu; Shunga qizliringlar
pahishilik, kélinliringlarmu zinaxorluq qilidu. **14** Men
qizliringlarni pahishilikliri üchün, Yaki kélinliringlarni
zinaxorluqliri üchün jazalimaymen; Chünki [atiliri]
özlirimu pahishiler bilen sirtqa chiqidu, «Butxana
pahishe»liri bilen bille qurbanliq qilidu; Shuning bilen
yorutulmighan bir xelq yiqitilidu. **15** Sen, i Israil,
pahishilik qilishing bilen, Yehuda gunahqa chétilip
qalmisun! Ne Gilgalgha kelmenglar, ne «Beyt-Awen»ge
chiqmanglar, Ne «Perwerdigarning hayati bilen!» dep
qesem qilmanglar. **16** Chünki tersa bir qisir inektek,
Israil tersaliq qilidu; Perwerdigar qandaqmu paxlanni
baqqandek, ularni keng bir yaylaqta ozuqlandursun? **17**
Efraim butlargha chaplashti; Uning bilen héchkimning
kari bolmisun! **18** Ularning sharabi tügishi bilenla, Ular
özlirini pahishilikke béghishlaydu; Ularning ésilzadiliri
nomussizliqqa esebiylerche meptun boldi. **19** Bir shamal-
roh ularni qanatliri ichige oriwaldi, Ular qurbanliqliri
tüpeylidin iza-ahanetke qalidu.

5 Buni anglanglar, i kahinlar, Tingshanglar, i Israil
jemeti, Qulaq sélinglar, i padishahning jemeti; Chünki
bu höküm silerge békitilgen; Chünki siler Mizpah
shehiride bir qiltaq, Tabor téghida yéyilghan bir tor
bolghansiler. **2** Asiy ademlermu qirghin-chapqun'gha
chöküp ketti; Biraq Men ularning hemmisini jazalighuchi
bolimen. **3** Efraimni bilimen, Israil mendin yoshurun
emes; Chünki i Efraim, sen hazir pahishilik qilding,
Israil bulghan'ghandur. **4** Ularning qilmishliri ularni
Xudasining yénigha qaytishigha qoymaydu; Chünki
pahishilikning rohi ular arisididur, Ular Perwerdigarni
héch bilmeydu. **5** Israilning tekebburluqi özige qarshi
guwahliq bermekte; Israil we Efraim öz qebihliki bilen
yiqilip kétidu; Yehudamu ular bilen teng yiqilidu. **6** Ular
qoy padiliri we kala padilirini élip Perwerdigarni izdeshke
baridu; Biraq ular Uni tapalmaydu; chünki U Özini
tartip ulardin yiraqlashti. **7** Ular Perwerdigargha asiyliq
qildi, Chünki ular balilarni haramdin tughdurghan;
Emdi «yéngi ay» ularni nésiwiliri bilen yep kétidu. **8**
Gibéahta sunayni, Ramahda kanayni chélinglar; Beyt-
awende agah signalini anglitinglar; Keyningde! Qara,
i Binyamin! **9** Efraim eyiblinidighan künide weyrane
bolidu; Mana, Israil qebililiri arisida békitilgen ishni
ayan qildim! **10** Yehudaning emirliri pasil tashlarni
yötkigüchige oxshashtur; Men ular üstige ghezipimni
sudek töküwétimen. **11** Efraim xorlan'ghan, jazayimda
ézilgen, Chünki u öz béshimchiliq qilip «paskiniliq»ni
qoghlap yürdi. **12** Shunga Men Efraimgha küye
qurti, Yehuda jemetige chiritküch bolimen. **13** Emdi
Efraim özining késilini, Yehuda öz yarisini körgende,
Efraim Asuriyelikni izdep bardi, «Jédelxor padishah»gha
telipini yollidi; Biraq u hem silerni saqaytalmaytti,
Hem yaranglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Chünki Men
Efraimgha shirdek, Yehuda jemetige arslandek bolimen;
Men, yeni Menki, ularni titma-titma qiliwétip, kétip
qalimen; Ularni élip kétimen, qutquzalaydighan héchkim
chiqmaydu; **15** Men kétimen, ular gunahini tonup
yétip, yüzümni izdimigüche öz jayimgha qaytip turimen;
Béshigha kün chüshkende ular Méni intilip izdeydu.

6 «Kélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytayli; Chünki
U titma-titma qiliwetti, biraq saqaytidu; Uruwetti,
biraq bizni téngip qoyidu. **2** U ikki kündin kéyin bizni
janlanduridu; Üchinchi küni U bizni tirildüridu, Biz
Uning yüzi aldida hayat yashaymiz! **3** We biz Uni
bilidighan bolimiz! Biz Perwerdigarni tonush hem bilish
üchün intilip qoghlaymiz! Uning bizni qutquzushqa
chiqishi tang seherning bolushidek muqerrer; U
yénimizgha yamghurdek, yer-zéminni sughiridighan
«kéyinki yamghur»dek chüshüp kélidu!». **4** I Efraim,
séni qandaq qilsam bolar? I Yehuda, séni qandaq qilsam
bolar? Chünki yaxshiliqinglar seherdiki bir parche
buluttek, Tézdin yoqap kétidighan shebnemdektur. **5**
Shunga Men peyghemberler arqiliq ularni chépiwetken;
Aghzimdiki sözler bilen ularni öltürüwetkenmen;
Méning hökümüm tang nuridek chiqidu. **6** Chünki
Men qurbanliqlardin emes, belki méhir-muhebbettin,

Köydürme qurbanliqlardin köre, Xudani tonush hem
bilishtin xursenlik tapimen. 7 Biraq ular Adem'atidek
ehdige itaetsizlik qilghan; Ular mana shu yol bilen Manga
asiyliq qilghan. 8 Giléad bolsa qebihlik qilghuchilarning
shehiri; U qan bilen boyalghan. 9 Qaraqchilar ademni
paylighandek, Kahinlar topi Shekemge baridighan yolda
qatilliq qilmaqta; Berheq, ular iplasliq qilmaqta. 10
Israil jemetide yirginchlik bir ishni kördüm; Efraimning
pahishiliki shu yerde tépilidu, Israil bulghandi. 11 Yene
sangimu, i Yehuda, térighan [gunahliringning] hosuli
békitilgendur!

7 Men Öz xelqimning asaritini buzup tashlap,
azadliqqa érishtürey dégende, Men Israilni saqaytay
dégende, Emdi Efraimning qebihliki, Samariyening
rezillikimu ashkarilinidu; Chünki ular aldamchiliq qilidu;
Oghrilar bolsa bösüp kiriwatidu, Qaraqchilar topi sirtta
bulangchiliq qiliwatidu. 2 Ular könglide Méning ularning
barliq rezilliklirini ésimde tutqanliqimni oylimaydu;
Hazir ularning qilmishliri özlirini qistawatidu; Bu
ishlar köz aldimdidur. 3 Ular padishahni rezillikliri
bilen, Emirlerni yalghan gepliri bilen xursen qilidu; 4
Ularning hemmisi zinaxorlar; Ular naway ot salghan
tonurdek; Naway xémirni yughurup, xémir bolghuche
uning otini yene ulghaytmaydu; 5 Padishahimiz
[tebriklen'gen] künide, emirler sharabning keypi
bilen özlirini zeipleshtürdi; [Padishah] bolsa mazaq
qilghuchilar bilen qol élishishqa intildi! 6 Chünki ular
könglini tonurdek qizitip suyiqest püküp qoyghanidi;
Kéchiche ularning ghezipi choghlinip turidu; Seherdila u
yan'ghan ottek yalqunlap kétidu. 7 Ularning hemmisi
tonurdek qiziqtur, ular öz soraqchilirini yep kétidu;
Ularning barliq padishahliri yiqildi — Ulardin héchkim
méni nida qilip chaqirmaydu! 8 Efraim yat qowmlar
bilen ariliship ketti; U «örülmigen bir qoturmach»dektur.
9 Yat ademler uning küchini yep ketti, biraq u héch
sezmeydu; Berheq, [béshining] u yer-bu yéride aq
chachlar körünidu, biraq u héch bilmeydu; 10 Shuning
bilen Israilning tekebburluqi özige qarshi guwah béridu;
Ular Perwerdigar Xudasining yénigha qaytmaydu; Yaki
shundaq ishlar [béshigha] chüshken bolsimu, yenila
Uni izdimeydu. 11 Efraim héch eqli yoq nadan bir
paxtektek; Misirgha qarap sayraydu, Asuriyeni izdep
baridu; 12 Ular barghanda, ularning üstige torumni
tashlaymen; Xuddi asmandiki uchar-qanatlarni torgha
chüshürgendek ularni chüshürimen; [Bu xewer] ularning
jamaitige yétishi bilenla, ularni jazalaymen. 13 Ulargha
way! Chünki ular Mendin yiraqliship ténip ketti! Ular
halak bolsun! Chünki ular Manga wapasizliq qildi! Men
ularni qutquzup hörlükke chiqiray dégende, Ular Men
toghruluq yalghan gep qilidu! 14 Ular ornida yétip nale
qilghanda, Manga könglide héch nida qilmidi; Ularning
jamaetke yighilishi peqet ash we yéngi sharab üchündur,
xalas; Ular Mendin chetlep ketti. 15 Berheq, Men esli
ularni terbiyiligenmen, Ularning bileklirini chéniqturup
kücheytküzgenidim; Biraq ular Manga qarshi yamanliq
qestlewatidu. 16 Ular buruldi — biraq burulushi
Hemmidin Aliy Bolghuchigha qaytish üchün emes;
Ular aldamchi bir oqyagha oxshash. Ularning emirliri
özlirining ghaljirane til-ahanetliri wejidin qilichlinidu;
Bu ish Misir zéminida ularni mesxirige qalduridu.

8 Kanayni aghzinggha salghin! Perwerdigarning öyi
üstide bir qorultaz aylinip yüridu! Chünki ular Méning
ehdemni buzghan, Tewrat-qanunumgha itaetsizlik
qilghan. 2 Ular Manga: «I Xudayim, biz Israil xelqi
Séni tonuymiz!» dep warqiraydu. 3 Israil yaxshiliq-
méhribanliqni tashliwetken; Shunga düshmen uni
qoghlaydu. 4 Ular özliri padishahlarni tikligen,
biraq Men arqiliq emes; Ular bezilerni emir qilghan,
biraq uningdin xewirim yoq; Ular öz jénigha zamin
bolush üchün, Özlirige butlarni kümüsh-altunliridin
yasighan. 5 I Samariye, séning moziying séni tashliwetti!
Méning ghezipim ulargha qozghaldi; Ular qachan'ghiche
pakliqtin yiraq turidu? 6 Shu nerse Israildin chiqqan'ghu
— Uni bir hünerwen yasighan, xalas; u Xuda emes;
Samariyening moziyi derweqe pare-pare chéqiwétilidu!
7 Chünki ular shamal téridi, shunga qara quyunni
oridu! Ularning shadisida héch bashaqlar yoq, u héch
ash bermeydu; Hetta ash bergen bolsimu, yat ademler
uni yutuwalghan bolatti. 8 Israil yutuwélindi; Ular
yat eller arisida yarimas bir qacha bolup qaldi; 9
Chünki ular yalghuz yürgen yawayi éshektek Asuriyeni
izdep chiqti; Efraim «ashna»larni yalliwaldi. 10 Gerche
ular eller arisidin «yalliwalghan» bolsimu, Emdi Men
ularni yighip bir terep qilimen; Ular tézla «Emirlerning
shahi»ning bésimi astida tolghinip kétidu. 11 Efraim
«gunah qurbanliq»liri üchün qurban'gahlarni köpeytkini
bilen, Bular gunah qozghaydighan qurban'gahlar bolup
qaldi. 12 Men uning üchün Tewrat-qanunumda köp
tereplime nersilerni yazghan bolsammu, Ular yat bir
nerse dep hésablanmaqta. 13 Ular qurbanliqlargha
amraq! Ular Manga qurbanliqlarni qilip, göshidin yeydu,
Biraq Perwerdigar bulardin héch xursenlik almaydu; U
ularning qebihlikini hazir ésige keltürüp, Gunahlirini
öz béshigha chüshüridu; Ular Misirgha qaytidu! 14
Chünki Israil öz Yasighuchisini untup, «ibadetxana»larni
quridu; Yehuda bolsa istihkamlashturulghan sheherlerni
köpeytken; Biraq Men ularning sheherliri üstige ot
ewetimen, Ot bularning qel'e-ordilirini yep kétidu.

9 I Israil, yat el-yurtlardek xushal bolup shadlinip
ketmenglar; Chünki sen Xudayingdin chetnep
pahishilikke bérilding; Herbir xamanda sen pahishe
heqqige amraq bolup ketting. 2 Xaman we sharab kölchiki
ularni baqalmaydu; Yéngi sharab uni yerge qaritip
qoyidu. 3 Ular Perwerdigarning zéminida turiwermeydu;
Efraim belki Misirgha qaytidu, Ular Asuriyede haram
tamaqni yeydu. 4 Ular Perwerdigargha héch «sharab
hediye»lerni quymaydu, Ularning qurbanliqliri uninggha
héch xursenlik bolmaydu; ularning néni matem
tutquchilarning nénidek bolidu; Uni yégen herkim
«napak» bolidu; Bu nan hergiz Perwerdigarning öyige
kirmeydu. 5 Emdi «jamaetlerning [ibadet] sorunliri»
künide, «Perwerdigarning héyti» bolghan künide qandaq
qilarsiler? 6 Chünki mana, ular hetta halakettin
qachqan bolsimu, Misir ularni yighiwélip, Andin
Mémfis shehiri ularni kömüp qoyidu. Ularning qedirlik
kümüsh buyumlirini bolsa, chaqqaqlar igiliwalidu;
Ularning chédirlirini yantaq-tikenler basidu. 7 Emdi
hésablishish künliri keldi, Yamanliq qayturidighan künler
keldi; Israil buni bilip yetsun! Séning qebihlikingning
köplüki tüpeylidin, Zor nepriting bolghini tüpeylidin,

Peyghember «exmeq», rohqa tewe bolghuchi «sarang»
dep hésablinidu. 8 Peyghember bolsa Efraim üstige
Xudayim bilen bille turghan közetchidur; Biraq uninggha
barliq yollirida qiltaqlar qoyulghan, Xudasining öyidimu
nepret uni kütmekte. 9 Gibéahning künliridikidek ular
özlirini chongqur bulghighan, U ularning qebihlikini
ésige keltüridu, Ularning gunahlirini jazalaydu. 10 —
Chöl-bayawanda üzüm uchrap qalghandek, Men sen
Israilni tapqan; Enjür derixide tunji pishqan méwini
körgendek, ata-bowiliringlarni yaxshi körgenmen; Andin
ular «Baal-Péor»ni izdep bardi, Özlirini ashu nomusluq
nersige béghishlidi, Ular özlirining «söygüchisi»ge
oxshash yirginchlik boldi. 11 Efraimning bolsa, shan-
sheripi qushtek uchup kétidu — Xuddi tughulush bolup
baqmighandek, Hamile bolup baqmighandek, Boyida
apiride bolush bolup baqmighandek! 12 Hetta ular
perzentlirini chong qilghan bolsimu, Men lékin ularni
birini qaldurmay juda qilimen; Berheq, ulardin ayrilip
ketkinimdin kéyin, ularning haligha way! 13 Men
körginimde, Efraimning ehwali chimenzarda tiklen'gen
bir «Tur shehiri»dek idi; Biraq Efraim balilirini qetl
qilghuchigha chiqirip béridu. 14 Ulargha bergin, i
Perwerdigar — zadi néme bergining tüzük? — Ulargha
bala chüshüp kétidighan baliyatqu, quruq emcheklerni
bergin! 15 Ularning barliq rezillikini Gilgaldin tapqili
bolidu; Chünki Men shu yerde ulardin nepretlendim;
Ularning qilmishlirining rezilliki tüpeylidin, Ularni
öyümdin heydiwétimen; Men ularni yene söymeymen;
Ularning emirlirining hemmisi tersaliq qilidu. 16 Efraim
emdi uruwétildi; Ularning yiltizi qaghjirap ketti, ular
héch méwe bermeydu; Hetta ular méwe bersimu,
Baliyatqusining söyümlük méwilirini öltürüwétimen.
17 Méning Xudayim ularni chetke qaqti, Chünki ular
uninggha qulaq salmidi; Ular eller arisida sersan bolidu.

10 Israil baraqsan bir üzüm télidur; U özi
üchün méwe chiqiridu; Méwisi köpeygenséri u
qurban'gahlarnimu köpeytken; Zéminining ésilliqidin
ular «ésil» but tüwrüklirini yasidi. 2 Ularning köngli
ala; Ularning gunahkarliqi hazir ashkarilinidu; U
ularning qurban'gahlirini chéqip ghulitidu, Ularning
but tüwrüklirini buzuwétidu. 3 Chünki ular pat
arida: «Bizde padishah yoq, chünki Perwerdigardin
qorqmiduq; Padishahimiz bar bolsimu, u bizge néme
qilip béridu?» — deydighan bolidu. 4 Ular geplerni
qiliwéridu, ehdini tüzüp qoyup yalghandin qesem
ichidu; Shunga ular arisidiki dewalishishlar étizdiki
chöneklerge shumbuya ünüp ketkendek bolidu. 5
Samariyede turuwatqanlar «Beyt-Awen»ning moziyi
üchün ghem-endishige chüshidu; «[Beyt-Awen]»[dikiler]
derweqe uning üstige matem tutidu, Uning «butperes
kahin»lirimu uning üchün shundaq qilidu; Ular «Beyt-
Awen»ning «shan-sheripi» üchün azablinidu, Chünki
u sürgün qilindi! 6 Berheq, shu nerse «Jédelxor
padishah» üchün hediye qilinip, Asuriyege kötürülüp
kétilidu; Efraim iza-ahanetke qalidu, Israil öz «eqli»din
xijil bolidu. 7 Samariyening bolsa, padishahi déngiz
dolqunliri üstidiki xeshektek yoqilip ketti; 8 «Awen»diki
«yuqiri jaylar», yeni «Israilning gunahi» bitchit qilinidu;
Qurban'gahlirini tiken-jighanlar basidu; Ular taghlargha:
«Üstimizni yépinglar!», dönglüklerge: «Üstimizge örülüp
chüshünglar!» — deydu. 9 — I Israil, Gibéahning
künliridin bashlap sen gunah qilip kelding; Ishlar shu
péti turiwerdi; Rezillikning baliliri üstige qilin'ghan jeng
ularni Gibéahta bésiwetmidimu? 10 Men xalighinimda
ularni jazalaymen; Ular ikki gunahi tüpeylidin esirge
chüshüshke toghra kelgende, Yat qowmlar ulargha
hujum qilishqa yighilidu. 11 Efraim bolsa köndürülgen
bir inektur, U xaman tépishke amraq; Men uning
chirayliq gedinini uprashtin ayap keldim; Biraq hazir
uninggha boyunturuq sélip heydeymen; Yehuda yer
heydisun! Yaqup özi üchün yerni tirnilishi kérek.
12 Özünglargha heqqaniyliq bilen téringlar, Méhir-
muhebbet ichide hosul alisiler; Boz yéringlarni chanap
échinglar; Chünki Perwerdigarni izdesh waqti keldi, —
Ta U üstünglargha heqqaniyliqni yaghdurghuche! 13
[Biraq] siler rezillikni aghdurdunglar, Qebihlik hosulini
ordunglar, Yalghanchiliqning méwisini yédinglar; Chünki
sen öz yolunggha, yeni baturliringning köplükige
ishinip tayanding; 14 Qowmliring arisida chuqan-
süren kötürülidu; Shalman jeng künide Beyt-Arbelni
berbat qilghandek, Barliq qorghanliring berbat qilinidu;
(shu küni [Beyt-Arbeldiki] ana-balilar tengla pare-
pare qiliwétilmigenmu?) — 15 Emdi uchigha chiqqan
rezilliking tüpeylidin, Oxshash bir kün séning béshinggha
chüshürülidu, i Beyt-El! Tang seherdila Israilning
padishahi pütünley üzüp tashlinidu.

11 Israil bala chéghida, Men uni söydüm, Shuning
bilen oghlumni Misirdin chiqishqa chaqirdim.
2 Biraq ular [xelqimni] chaqiriwidi, Ular derhal
huzurumdin chiqip ketti; Ular «Baal»largha qurbanliq
qilishqa bashlidi, Oyma mebudlargha isriq saldi. 3
Efraimgha méngishni ögetküchi Özüm idim, Uning
qolini tutup we yölep — Biraq özini saqaytquchining
Men ikenlikimni ular bilmidi. 4 Men adimetchilikning
köyünüsh rishtiliri bilen, Söygüning tarliri bilen ularning
könglini tartiwaldim; Men ulargha xuddi éngikidin
boyunturuqni éliwetküchi birsidek bolghanmen, Égilip
Özüm ularni ozuqlandurghanmen. 5 Ular Misirgha
qaytidighan bolmamdu? Asuriyelik derweqe ularning
padishahi bolidighan emesmu? — Chünki ular yénimgha
qaytishni ret qildi! 6 Qilich uning sheherliride heryan
oynitilidu; [Derwazisidiki] tömür baldaqlarni weyran
qilip yep kétidu; Bu öz eqillirining kasapitidur! 7
Berheq, Méning xelqim Mendin chetlep kétishke meptun
boldi; Ular Hemmidin Aliy Bolghuchigha nida qilip
chaqirsimu, Lékin héchkim ularni kötürmeydu. 8
Men qandaqmu séni tashlap qoyimen, i Efraim? Men
qandaqmu séni [düshmen'ge] tapshurimen, i Israil?!
Qandaqmu séni Admah shehiridek qilimen?! Séni
qandaqmu Zeboim shehiridek bir terep qilimen?!
Qelbim ich-baghrimda qaynap kétiwatidu, Méning barliq
rehimdilliqim qozghiliwatidu! 9 Ghezipimning qehrini
yürgüzmeymen, Ikkinchi yene Efraimni yoqatmaymen;
Chünki Men insan emes, Tengridurmen, — Yeni
arangda bolghan pak-muqeddes Bolghuchidurmen; Men
derghezep bilen kelmeymen. 10 Ular Perwerdigarning
keynidin mangidu; U shirdek hörkireydu; U hörkirigende,
emdi baliliri gherbtin titrigen halda kélidu; 11 Ular
Misirdin qushtek, Asuriye zéminidin paxtektek titrigen
halda chiqip kélidu; Shuning bilen ularni öz öylirige
makanlashturimen, — deydu Perwerdigar. 12 Efraim

Méni yalghan gepliri bilen kömüwétidu; Yehudamu
Tengrige, yeni ishenchlik, Pak-Muqeddes Bolghuchigha
tuturuqsiz boldi.

12 Efraimning yégini shamaldur, U sherq shamilini
qoghlap yüridu; U künlep yalghanchiliq, zulum-
zorluqni köpeytmekte; Ular Asuriye bilen ehde tüzidu,
Shuningdek Misirgha may «soghiliri» kötürüp apirilidu.
2 Perwerdigarning Yehuda bilenmu bir dewasi bar; U
Yaqupni yolliri boyiche jazalaydu; Uning qilmishlirini
öz üstige qayturidu. **3** U baliyatquda turup akisini
tapinidin tutuwalghan, Öz küchi bilen Xuda bilen
élishqan; **4** U berheq Perishte bilen éliship, ghelibe qildi;
U yighlidi, Uninggha dua-tilawet qildi; [Xuda] uni Beyt-
Elde tépiwaldi, We shu yerde bizge söz qildi; **5** — Yeni
Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda, — «Perwerdigar» bolsa Uning xatire namidur!
6 Shunga sen, Xudaying arqiliq, Uning yénigha qayt;
Méhribanliq we adaletni qolungdin berme, Xudayinggha
ümid baghlap, Uni izchil kütkin. **7** Mana bu sodiger!
Uning qolida aldamchiliq tarazisi bar; U bozek qilishqa
amraqtur. **8** Efraim: «Men derweqe béyidim, Özümge
köp bayliqlarni toplidim; Biraq ular barliq ejirlirimde
mendin héch gunahiy qebihlikni tapalmaydu!» —
deydu. **9** Biraq Misir zéminidin tartip Men Perwerdigar
séning Xudaying bolghanmen, Men séni yene «[kepiler]
héyti»dikidek chédirlarda turghuzimen! **10** «Men
peyghemberlerge söz qilghanmen, Alamet körünüshlerni
köpeytkenmen, Shundaqla peyghemberler arqiliq
temsillerni körsetkenmen. **11** Giléad qebihmu? Ular
berheq peqet yarimaslardur! Ular Gilgalda torpaqlarni
qurbanliq qilidu; Ularning qurban'gahliri derweqe
étiz qirliridiki tash döwiliridek köptur! **12** (Yaqup
Suriyege qéchip ketti, Shu yerde Israil xotun élish
üchün ishligen; Berheq, xotun élish üchün u qoylarni
baqqanidi). **13** Perwerdigar yene peyghember arqiliq
Israilni Misirdin chiqirip qutquzghan, Peyghember arqiliq
uningdin xewermu alghan. **14** Efraim [Xudaning] qehrini
intayin qattiq qozghighan; Uning Rebbi u tökken qan
qerzni uning gedinige artidu, Shermendilik-ahanetini öz
béshigha qayturidu.

13 [Burun] Efraim söz qilghanda, kishiler hörmetlep
titrep kétetti; U Israil qebililiri arisida kötürülgen;
Biraq u Baal arqiliq gunah qilip öldi. **2** Ular hazir
gunahning üstige gunah sadir qilmaqta! Özlirige
kümüshliridin quyma mebudlarni, Öz eqli oylap chiqqan
butlarni yasidi; Bularning hemmisi hünerwenning ejri,
xalas; Bu kishiler toghruluq: «Hey, insan qurbanliqini
qilghuchilar, mozaylarni söyüp qoyunglar!» déyilidu. **3**
Shunga ular seherdiki bir parche buluttek, Tézdin ghayip
bolidighan tang seherdiki shebnemdek, Xamandin qara
quyunda uchqan paxaldek, Tünglüktin chiqqan is-
tütektek [tézdin] yoqap kétidu. **4** Biraq Misir zéminidin
tartip Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen;
Sen Mendin bashqa héch Ilahni bilmeydighan bolisen;
Mendin bashqa qutquzghuchi yoqtur. **5** Men chöl-
bayawanda, qurghaqchiliqning zéminida sen bilen
tonushtum; **6** Ular ozuqlandurulup, toyun'ghan,
Toyun'ghandin kéyin könglide tekebburliship ketken;
Shunga ular Méni untughan. **7** Emdi Men ularga shirdek
bolimen; Yilpizdek ularni yol boyida paylap kütimen; **8**
Küchükliridin mehrum bolghan éyiqtek Men ularga
uchrap, Yürek chawisini titiwétimen; Ularni chishi
shirdek neq meydanda yewétimen; Daladiki haywanlar
ularni yirtiwétidu. **9** Séning halakiting, i Israil, del
Manga qarshi chiqqanliqing, Yeni Yardemchingge qarshi
chiqqanliqingdin ibarettur. **10** Emdi barliq sheherliringde
sanga qutquzghuchi bolidighan padishahing qéni? Séning
soraqchi-hakimliring qéni? Sen bular toghruluq: «Manga
padishah we shahzadilarni teqdim qilghaysen!» dep
tiligen emesmu? — **11** Men ghezipim bilen sanga
padishahni teqdim qilghanmen, Emdi uni ghezipim bilen
élip tashlidim. **12** Efraimning qebihliki ching orap-
qachilan'ghan; Uning gunahi jughlinip saqlan'ghan; **13**
Tolghaq basqan ayalning azabliri uninggha chüshidu;
U eqilsiz bir oghuldur; Chünki baliyatquning aghzi
échilghanda, u hazir bolmighan! **14** Men bedel tölep
ularni tehtisaraning küchidin qutuldurimen; Ularga
hemjemet bolup ölümdin qutquzimen; Ey, ölüm, séning
wabaliring qéni?! Ey, tehtisara, séning halaketliring qéni?!
Men buningdin pushayman qilmaymen! **(Sheol h7585)**
15 [Efraim] qérindashliri arisida «méwilik» bolsimu,
Sherqtin bir shamal chiqidu, Yeni Perwerdigarning chöl-
bayawandin chiqqan bir shamili kélidu; [Efraimning]
buliqi qurup kétidu, uning su béshi qaghjirap kétidu;
U [shamal] xezinisidiki barliq nepis qacha-quchilarni
bulang-talang qilidu. **16** Samariyening öz gunahi öz
zimmisige qoyulidu; Chünki u öz Xudasigha boynini
qattiq qilghan; Ular qilich bilen yiqilidu, Bowaqliri pare-
pare qilip chéqiwétilidu, Hamilidar ayalliri yériwétilidu.

14 I Israil, Perwerdigar Xudayingning yénigha
ikkilenmey qaytip kel! Chünki öz qebihliking
bilen putliship yiqilghansen. **2** Özünglar bilen
bille sözlerni épkélinglar, Perwerdigarning yénigha
qaytinglar; Uninggha: — «Barliq qebihlikni kechürgeysen,
Shapaet bilen bizni qobul qilghaysen, Shuning bilen biz
Sanga lewlirimizdiki «buqa [qurbanliqlar]»ni tutimiz
— denglar. **3** — «Asuriye bizni qutquzmaydu, Atlargha
minmeymiz; Biz hergiz öz qolimiz yasighinigha: —
«Xudayimiz!» démeymiz; Chünki Sendinla yétim-
yésirlar rehim-shepqet tapidu». **4** — Men ularni
«arqigha chékinishliri»din saqaytimen, Men ularni chin
könglümdin xalap söyimen; Chünki Méning ghezipim
uningdin yandi. **5** Men Israilgha shebnemdek bolimen; U
niluperdek berq uridu, Yiltizliri Liwan [kédir] derixidek
yiltiz tartidu; **6** Uning bixliri shaxlap yéyilidu, Uning
güzelliki zeytun derixidek, Puriqi Liwan [kédiriningkidek]
bolidu. **7** Xelq qaytip kélip, uning sayisi astida olturidu;
Ular ziraetlerdek yashnaydu, Üzüm télidek chéchekleydu;
Liwanning sharabliri [aghzida qalghandek], éside shérin
qalidu. **8** Efraim: «Méning butlar bilen yene néme
karim!» — deydighan bolidu. «Men uninggha jawab
bérimen, uningdin xewer alimen! «Men yapyéshil bir
qarighaydurmen». «Séning méweng Mendindur!» **9**
Kim dana bolup, bu ishlarni chüshiner? Chéchen bolup,
bularni biler? Chünki Perwerdigarning yolliri durustur,
Heqqaniylar ularda mangidu; Biraq itaetsizler ularda
putliship yiqilidu.

Yoél

1 Perwerdigarning Pétuélning oghli Yoélgha chüshken
sözi: — **2** «I qérilar, anglanglar; Zéminda
barliq turuwatqan hemmeylen, qulaq sélinglar; Öz
künliringlarda yaki ata-bowiliringlarning künliridimu
shundaq bir ish bolup baqqanmu? **3** Baliliringlargha
shuni éytip béringlar, Baliliringlar öz balilirigha éytsun,
Ularmu kéler dewrge éytsun: — **4** «Chishligüchi qurt»
qaldurghanni chéketke yep boldi, Chéketke qaldurghanni
chéketke lichinkiliri yep boldi, Chéketke lichinkiliri
qaldurghanni «weyranchi qurt»lar yep boldi. **5** Ey,
haraqkeshler, oyghinip qattiq yighlanglar, Huwlishinglar,
i sharab ichküchiler, Yéngi sharab tüpeylidin — Chünki
u aghzingdin élip tashlandi. **6** Chünki bir xelq,
küchlük, sansizlighan xelq, Zéminim üstige bésip
keldi; Uning chishliri bolsa shirning chishliri, Uningda
shirning hinggang chishliri bardur; **7** U Méning
üzüm tallirimni weyrane qiliwetti, Enjür deriximning
qowzaqlirini siyriwetti, Ularni yalingachlap, tashliwetti;
Ularning shaxliri aqliwétildi. **8** Yashliqidiki éri üchün
matem tutup böz kiyimlerge oran'ghan newjuwandek
qattiq pighan chékinglar; **9** Perwerdigarning öyi
«ashliq hediye»din hem «sharab hediye»lerdin mehrum
qilindi; Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri
matem tutidu. **10** Étizlar chölderep ketti, Zémin
matem tutidu; Chünki ziraetler ghazan boldi, Yéngi
sharab qurup ketti, Zeytun méyi qaghjiridi. **11** Hey
déhqanlar, uyulunglar; Bughdaylar hem arpilar üchün
yalwurunglar, i üzümchiler, Chünki étizlarning hosulliri
qurup ketti. **12** Üzüm téli qaghjirap ketti, Enjür
derixi soliship qaldi, Anar derixi, xorma palmisi hem
alma deriximu, Daladiki barliq derexler soliship ketti;
Berheq, shadliqmu adem balilirida soliship ketti. **13**
Bélinglarni baghlanglar, peryad oqunglar, i kahinlar;
Huwlanglar, i qurban'gahning xizmetchiliri; Kéchiche böz
kiyimlerni kiyip düm yétinglar, i Xudaning xizmetchiliri;
Chünki Xudayinglarning öyidin «ashliq hediye» hem
«sharab hediye» üzülüp qaldi. **14** «Roza tutayli» dep
[Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar, Jamaetke
mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; Aqsaqallarni,
zéminda turuwatqanlarning hemmisini Perwerdigar
Xudayinglarning öyige yighip, Perwerdigargha nale
kötürünglar! **15** «Ah, shu kün! Chünki Perwerdigarning
küni yéqinlashti, U Hemmige Qadir teripidin halaket
bolup kélidu. **16** Mana, ghiza köz aldimizdin élip tashlandi
emesmu? Shadliq, xushalliq Xudayimizning öyidin élip
tashlandi emesmu? **17** Uruqlar topa-chalmilar astida
chirip ketti, Ambarlar xarabileshti, Boghuzxanilar ghulap
chüshti; Chünki ziraetler ghazang boldi. **18** Charpaylar
shundaq hörkiriship ketti! Kala padiliri patiparaq boldi,
Otlaqni tapalmighach; Qoy padilirimu özi «gunahimiz
bar» dégendek meyüslendi; **19** Ah, Perwerdigar, nida
qilimen Sanga; Chünki ot yalqunliri janggaldiki ot-
chöplerni yewetti, Yalqun daladiki barliq derexlerni
köydürüwetti. **20** Daladiki haywanlarmu Sanga nida
qilidu, Chünki ériq-östengler qurup ketti, Ot-yalqun
janggaldiki ot-chöplerni yewetti.

2 Zion téghida kanay chélinglar, Muqeddes téghimda
agah signalini anglitinglar; Zéminda turghuchi
hemmeylen dir-dir titrisun; Chünki Perwerdigarning
küni kélidu, u yéqindidur. **2** U kün bolsa qarangghu hem
sür kün, Bulutlar qaplan'ghan hem qapqarangghu zulmet
kün, — tang seher taghlar üstige yéyilghandek, Zor hem
küchlük bir xelq kélidu; Ulargha oxshash bolghuchilar
bolup baqmighan, Ulardin kéyinmu, dewrdin-dewrge
yene bolmaydu. **3** Ularning aldida köydürgüchi ot
mangidu, Ularning keynide bolsa bir yalqun köydürüp
ötidu; Kélishtin burun zémin «Éren baghchisi»dek,
Biraq ularning tapini tegkendin kéyin gül-giyahsiz chöl-
bayawan bolidu; Berheq, ulardin héchnéme qéchip
qutulalmaydu. **4** Ularning qiyapiti atqa oxshaydu, Atliq
leshkerdek chapidu. **5** Jeng harwiliri güldürligendek
sada bilen ular tagh choqqiliridin sekrep ötidu; Paxalni
paraslap köydürgen ot awazidek taraslap mangidu,
Debdebilik sep tüzep turghan küchlük qoshundek
yüridu, **6** Ularning aldida eller qattiq azablinidu,
Hemme chiray tatirip kétidu. **7** Ular palwanlardek
yügüridu; Jengchilerdek sépildin artilip ötidu; Hemmisi
öz aldigha qarap yürüsh qilidu; Seplirini héch buzmaydu.
8 Héchqaysisi öz qérindishini qistimaydu; Herqaysisi
öz yolida mangidu; Qorallargha étilsimu, yarilanmay
ötüp mangidu; **9** Sheherning hemme yérige chépishidu;
Sépil üstide yügürüp yüridu; Öylerge yamiship chiqidu;
Dérizilerdin oghridek kiridu. **10** Ular aldida yer-
zéminni titrek basidu, Asmanlar tewrinip kétidu; Quyash
hem ay qarangghuliship kétidu, Yultuzlar julasini
qayturuwalidu. **11** Perwerdigar Öz qoshuni aldida awazini
qoyuwétidu, Chünki Uning bargahi payansizdur; Uning
sözini orunlighuchi küchlüktur; Chünki Perwerdigarning
küni ulugh, intayin dehshetliktur; Kim uni kötürelisun?
12 Biraq hetta hazirmu, — deydu Perwerdigar, —
Chin könglüngler bilen, rozilar bilen, yighilar bilen
matem tutup Méning yénimgha qaytip kélinglar; **13**
Kiyim-kéchikinglarni emes, belki yürek-baghringlarni
tilip, Perwerdigar Xudayinglarning yénigha qaytip
béringlar; Chünki U méhir-shepqetlik hem rehimdil,
Asan ghezeplenmeydu, zor méhir-muhebbetliktur,
Yamanliqtin yanidighan [Xuda]dur. **14** Kim bilidu, U
jazalashtin yénip, rehim qilip birer beriketni, Perwerdigar
Xudayinglargha sun'ghudek birer «ashliq hediye»
hem «sharab hediye»ni qaldurup kétemdu téxi? **15**
Zion téghida kanay chélinglar, «Roza tutayli» dep
[Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar, Jamaetke
mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; **16** Elni yighinglar,
jamaetni paklandurunglar, Aqsaqallarni jem qilinglar,
balilarni, émiwatqanlarnimu yighinglar; Toy qiliwatqan
yigit öz öyidin, Yatliq bolidighan qiz hujrisidin chiqsun; **17**
Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri aywan bilen
qurban'gah otturisida yigha-zar kötürsun, Ular éytsunki,
«I Perwerdigar, Öz xelqingge ichingni aghritqaysen, Öz
mirasingni xorluqtin saqlap, Ularni ellerge söz-chöchek
bolushqa qoymighaysen; El-yurtlar arisida: «Ularning
Xudasi qéni?» déyilmisun». **18** Andin Perwerdigar
Öz zéminigha otluq muhebbitini, Öz xelqige rehim-
shepqetni körsetti; **19** Perwerdigar jawaben Öz xelqige
mundaq dédi: — «Mana, Men silerge bughday, yéngi
sharab we zeytun méyini ewetimen, Siler bulardin
qandurulisiler; We Men silerni qaytidin eller arisida

shermende qilip qoymaymen; **20** Hem shimaldin
kelgüchini silerdin yiraq qilip, Uning aldi qismini
sherqiy déngizgha, Keyni qismini gherbiy déngizgha
qoghliwétimen; Uni chöl bir zémin'gha heydiwétimen;
Uning sésiqliqi purap turidu, Pasiq hidi chiqidu; Chünki
u «chong ishlarni qilghuchimen» dep özini ulugh
qilmaqchi bolidu. **21** Qorqma, i zémin; Shadlinip xushal
bol; Chünki Perwerdigar ulugh ishlarni qilghan. **22** I
daladiki haywanlar, qorqmanglar; Chünki chöllüktiki
ot-chöpler berq urmaqta; Derex méwisini bermekte,
Enjür derixi, üzüm téli toluq hosul béridu. **23** Hem siler,
Zionning baliliri, shadlinip Perwerdigar Xudayinglardin
xursen bolunglar; Chünki U heqqaniyliq boyiche silerge
«awwalqi yamghurlar»ni béridu; U silerge höl-yéghin
béridu, Yeni bashta bolghandek «awwalqi yamghurlar»
hem «kéyinki yamghurlar»ni yaghduridu. **24** Xamanlar
bughdaygha tolghan bolidu, Idish-küpler yéngi sharab
hem maylargha tolup tashidu. **25** We Men silerge
chéketkiler, chéketke lichinkiliri, «weyranchi qurt»lar,
«chishligüchi qurt»lar, Yeni Men aranglargha ewetken
ulugh qoshunum yégen yillarni qayturup bérimen; **26**
Siler bolushiche yep, qandurulisiler, Shuningdek silerge
karamet ishlarni körsetken Perwerdigar Xudayinglarning
namini medhiyileysiler; Shuning bilen Méning xelqim
hergiz yene xijaletke qalmaydu. **27** Siler Méning Israil
ichide turghanliqimni, Shundaqla Menki Perwerdigar
silerning Xudayinglar ikenlikimni, Mendin bashqa
héchkim bolmaydighanliqini bilisiler; Shuning bilen
Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. **28** Hem
kéyin, Men Öz Rohimni barliq et igiliri üstige quyimen;
Silerning oghul-qizliringlar bésharet béridu, Qériliringlar
alamet chüshlerni köridu, Yigitliringlar ghayibane alamet
körünüshlerni köridu; **29** Berheq, shu künlerde qullar
üstigimu, dédekler üstigimu Rohimni quyimen. **30**
Men asmanlarda, zéminde karametlerni, Qan, ot, is-
tütek tüwrüklirini körsitimen. **31** Perwerdigarning
ulugh hem dehshetlik küni kelmigüche, Quyash
qarangghuluqqa, Ay qan'gha aylandurulidu. **32** Hem
shundaq emelge ashuruliduki, Perwerdigarning namini
chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu;
Chünki Perwerdigar déginidek, Zion téghida hem
Yérusalémda, Hemde Perwerdigar chaqirmaqchi bolghan
«qaldisi»lar üchün qutquzush-nijat bolidu.

3 Chünki mana, shu künlerde, shu peytte, Men Yehuda
hem Yérusalémni asarettin qutuldurup, azadliqqa
érishtürginimde, **2** Men barliq ellernimu yighip, Ularni
«Yehoshafat jilghisi»gha chüshürimen; Shuning bilen
ularning xelqimni eller arisigha tarqitiwetkenlikidin,
Zéminimni bölüp parchiliwetkenlikidin, Ularni ashu
yerde Méning mirasim, yeni xelqim Israil tüpeylidin
soraqqa tartimen. **3** Uning üstige ular Méning
xelqimni dogha tikip chek tashlighan; Bir yigitni bir
pahishe ayalgha almashturghan, Bir qizni «sharab
ichimiz» dep sharab üchün almashturghan. **4**
Hey, Tur hem Zidon, Filistiyening barliq rayonliri,
Men silerni néme qiliptimen? Siler Mendin öch
almaqchimusiler? (Biraq Mendin öch alimiz désenglar,
öchni tézla öz béshinglargha qayturup bérimen!) **5**
Kümüshlirim, altunlirimni buliwalghininglar tüpeylidin,
Güzel göherlirimni öz butxaniliringlargha aparghininglar
tüpeylidin, **6** Yehuda baliliri hem Yérusalémning
balilirini öz chégrasidin yiraq qilmaq üchün ularni
Gréklargha sétiwétkininglar tüpeylidin, **7** Mana, Men
ularni siler sétiwetken jayda ornidin turghuzimen,
Hemde qilghininglarni öz béshinglargha qayturimen.
8 Oghul-qizliringlarni Yehuda balilirining qoligha
sétiwétimen, Ular shularni yiraqtiki bir elge, yeni
Shabiyaliqlargha sétiwétidu; Chünki Perwerdigar söz
qilghan. **9** Shuni eller arisida jakarlanglarki, «Jengge
teyyarlininglar, Palwanlarni qozghanglar, Jengchilerning
hemmisi yéqinlashsun, Jengge hazir bolsun; **10** Sapan
chishlirini qilich qilip, Orghaqliringlarni neyze qilip
soqushunglar; Ajiz ademmu: «Men küchlük» désun; **11**
Etraptiki hemme eller, tézdin kélinglar, Hemminglar
shu yerge jem bolunglar!». «Özüngning küchlükliringni
ashu yerge chüshürgeysen, ah Perwerdigar!» **12**
«Eller qozghilip «Yehoshafat jilghisi»gha kelsun;
Chünki Men shu yerde olturup etraptiki hemme
ellerni soraqqa tartimen. **13** Orghaqni sélinglar,
Chünki ziraet pishti; Kélinglar, chüshüp cheylenglar,
Chünki sharab kölchekliri liq tushuqtur, Idish-küpler
tolup tashidu. Chünki ularning rezilliki zordur» **14**
Ah, nurghun, nurghun kishiler «Qarar jilghisi»da!
Chünki Perwerdigarning küni «Qarar jilghisi»gha
yéqinlashti. **15** Quyash hem ay qarangghuliship kétidu,
Yultuzlar öz julasini qayturuwalidu. **16** Perwerdigar
Ziondin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu;
Asmanlar, zéminlar silkinidu; Lékin Perwerdigar Öz
xelqige bashpanah, Israil balilirigha küch-himaye bolidu.
17 Shuning bilen siler Menki Perwerdigarning silerning
Xudayinglar ikenlikimni, Öz muqeddes téghim Zionda
turidighanliqimni bilisiler; Yérusalém pak-muqeddes
bolidu, Uningdin héch yat ademler yene ötmeydu. **18** Hem
shu küni emelge ashuruliduki, Taghlar yéngi sharabni
témitidu, Döng-égizliklerdin süt aqidu, Yehudadiki barliq
ériq-östenglerde liq su aqidu; Perwerdigarning öyidin bir
bulaq chiqidu, Shittim jilghisini sughiridu. **19** Misir bolsa
bir chöllük, Édom ademzatsiz bir chöl-bayawan bolidu,
Ularning Yehuda balilirigha qilghan zulum-zorawanliqi
tüpeylidin, Ular bularning zéminida bigunah qanlarni
tökkenliki tüpeylidin. **20** Biraq Yehuda menggüge
turidu, Yérusalém dewrdin-dewrgiche qalidu; **21** Hem
Men ularni tökken qanlarning paklandurulmighan
gunahliridin paklandurimen; Chünki Perwerdigar Zionda
makanlashqandur.

Amos

1 Uzziya Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam
Israilgha padishah bolghan waqitlarda, yer tewreshtin
ikki yil ilgiri, Tekoadiki charwichilar arisidiki Amosning
Israil toghruluq éytqan sözliri: — **2** U: «Perwerdigar Zion
téghidin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu;
Padichilarning otlaqliri matem tutidu, Karmel choqqisi
ghazanglishidu» — dédi. **3** Perwerdigar mundaq deydu:
— «Demeshqning üch gunahi, berheq töt gunahi
üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen,
Chünki ular Giléadtikilerni tömür tirniliq söremler bilen
soqqanidi; **4** Shundaqla Hazaelning öyige bir ot ewetimen,
U Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. **5** Demeshq
derwazisidiki tömür baldaqni sunduriwétimen, Awen
jilghisida turghuchini, Beyt-Édende shahane hasisini
tutquchini üzüp tashlaymen; Suriyening xelqi esirge
chüshüp kirgha élip kétilidu, — deydu Perwerdigar. **6**
Perwerdigar mundaq deydu: — «Gaza shehirining üch
gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan
jazani yandurmaymen, Chünki ular Édomgha tapshurup
bérishke, barliq tutqunlarni esir qilip élip ketti. **7** Hem
Men Gazaning sépiligha ot ewetimen, U uning ordilirini
yutuwalidu; **8** Men Ashdodta turghuchini, Ashkélonda
shahane hasini tutquchini üzüp tashlaymen, Ekron
shehirige qarshi qol kötürimen; Filistiylerning qalduqi
yoqilidu, — deydu Reb Perwerdigar. **9** Perwerdigar
mundaq deydu: — «Turning üch gunahi, berheq
töt gunahi üchün, uninggha chüshidighan jazani
yandurmaymen, Chünki ular barliq tutqunlarni Édomgha
tapshuruwetti, Shundaqla qérindashliq ehdisini ésige
almidi. **10** Hem Men Turning sépiligha ot ewetimen, Ot
uning ordilirini yutuwalidu. **11** Perwerdigar mundaq
deydu: — «Édomning üch gunahi, berheq töt gunahi
üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen,
Chünki u barliq rehim-shepqetni tashliwétip, Qilich
bilen öz qérindishini qoghlighan; U yirilghudek ghezepte
bolup, Derghezipte bolghan halitini hemishe saqlaydu; **12**
Hem Men Téman shehirige ot ewetimen, Ot Bozrahning
ordilirini yutuwalidu». **13** Perwerdigar mundaq deydu:
— «Ammonning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün,
uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki
ular chégrimizni kéngeytimiz dep, Giléadtiki hamilidar
ayallarning qorsaqlirini yériwetti. **14** Hem Men
Rabbahning sépiligha ot yaqimen, Jeng künide qiya-
chiyalar ichide, Qara quyunning künide qattiq boran
ichide, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **15** Hem ularning
padishahi esirge chüshidu, — U emirliri bilen bille esirge
chüshidu, — deydu Perwerdigar.

2 Perwerdigar mundaq deydu: —«Moabning üch
gunahi, berheq töt gunahi üchün, uninggha
chüshidighan jazani yandurmaymen, Chünki u Édomning
padishahining ustixanlirini köydürüp hak qiliwetti. **2**
Hem Men Moab üstige ot ewetimen, Ot Kériotning
ordilirini yutuwalidu; We Moab chuqan-sürenler bilen,
qiya-chiyalar bilen, kanay sadasi bilen ölidu. **3** We
Men ularning hakimini arisidin üzüp tashlaymen,
Uning emirlirini uning bilen bille öltürüwétimen, —
deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigar mundaq deydu:
— «Yehudaning üch gunahi, berheq töt gunahi
üchün, uninggha chüshidighan jazani yandurmaymen,
Chünki ular Perwerdigarning Tewrat-qanunini kemsitti,
Uningdiki belgilimilerge emel qilmidi; Ularning
saxtiliqliri özlirini adashturup qoydi; ularning ata-
bowilirimu bulargha egiship mangghanidi. **5** Hem
Men Yehuda üstige ot ewetimen, Ot Yérusalémning
ordilirini yutuwalidu. **6** Perwerdigar mundaq deydu:
— Israilning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uni
jazasidin qayturmaymen, Chünki ular heqqaniylarni
kümüshke sétiwetti, Yoqsul ademni bir jüp choruqqa
sétiwetti; **7** Ular namratlarning béshidiki chang-topilirini
bosh qoyuwetmeydu, Ajiz möminlerning nésiwisini
qayriwalidu; Ata-bala ikkisi Méning muqeddes namimni
bulghap, oxshash bir qizning yénigha teng baridu. **8**
Ular [qizlarni] hemme qurban'gahning yénigha élip
bérip, Qerzge renige qoyghan kiyim-kéchekler üstide
ular bilen yatidu; Ular öz ilahining öyide jerimane bilen
alghan sharabni ichmekte. **9** Biraq Men Amoriylarni
ularning aldidin halak qilghanmen, Amoriylar kédir
derixidek égiz, dub derixidek küchlük bolghan bolsimu,
Men üstidin uning méwisini, astidin yiltizlirini halak
qildim. **10** Hem Amoriylarning zéminini igilishinglar
üchün, Silerni Misir zéminidin élip chiqip, Qiriq yil chöl-
bayawanda yéteklidim. **11** Silerning oghulliringlardin
bezilirini peyghember bolushqa, Yigitliringlardin
bezilirini «Nazariy» bolushqa turghuzdum. Shundaq
emesmu, i Israil baliliri? — deydu Perwerdigar. **12**
Biraq siler Nazariylargha sharab ichküzdunglar, Hem
peyghemberlerge: «peyghemberlik qilmanglar» — dep
buyrudunglar. **13** Mana, Men silerni basimen, Xuddi
liq önche bésilghan harwa yerni basqandek, silerni
bésip turimen; **14** Hem chapqurlarningmu qachar yoli
yoqaydu, Palwan öz küchini ishlitelmeydu, Zeberdes
batur öz jénini qutquzalmaydu. **15** Oqyani tutquchi tik
turalmaydu; Yeltapan qachalmaydu, Atqa min'güchi öz
jénini qutquzalmaydu. **16** Palwanlar arisidiki eng jigerlik
baturmu shu künide yalingach qéchip kétidu, — deydu
Perwerdigar.

3 Perwerdigar silerni eyiblep éytqan bu söz-kalamni
anglanglar, i Israil baliliri, Yeni Men Misir zéminidin
élip chiqarghan bu pütkül jemet: — **2** «Yer yüzidiki barliq
jemetler arisidin peqet silerni tonup keldim; Shunga
üstünglargha barliq qebihlikliringlarning [jazasini]
chüshürimen». **3** Ikki kishi bir niyette bolmisa,
qandaqmu bille mangalisun? **4** Oljisi yoq shir ormanda
hörkiremdu? Arslan héchnémini almighan bolsa uwisida
huwlamdu? **5** Tuzaqta yemchük bolmisa qush yerge
yiqilamdu? Alghudek nerse bolmisa, qismaq yerdin étilip
chiqamdu? **6** Sheherde [agah] kaniyi chélinsa, xelq
qorqmamdu? Perwerdigar qilmighan bolsa, sheherge
yamanliq chüshemdu? **7** Reb Perwerdigar Öz qulliri
bolghan peyghemberlerge awwal ashkarilimay turup,
U héch ish qilmaydu. **8** Shir hörkirigen tursa, kim
qorqmaydu? Reb Perwerdigar söz qilghanda, kim [Uning]
bésharitini yetküzmey turalaydu? **9** Ashdodtiki qel'e-
ordilarda, Shundaqla Misirdiki qel'e-ordilarda élan
qilip: — «Samariye taghliri üstide yighilinglar, Uning
otturisidiki zor qiyqas-sürenlerni, Uning ichidiki jebir-
zulumlarni körüp béqinglar» — denglar. **10** — Ular heq

ish qilishni bilmeydu — deydu Perwerdigar, — Ular
ordilirigha zulum-zorawanliq bilen tartiwalghanlirini
hem oljilarni jughlighuchilar! **11** Shunga Perwerdigar
mundaq deydu: — «Mana bir yaw! U zéminni qorshiwaldi!
U mudapiengni élip tashlaydu, Qel'e-ordiliring bulang-
talang qilinidu. **12** Perwerdigar mundaq deydu: —
Padichi shirning aghzidin qoyning ikki putini yaki
quliqining bir parchisini qutquzup alghandek, Samariyide
olturghan Israillarmu shundaq qutquzulidu, — Sheherde
peqet kariwatning bir burjiki, Diwandiki bir parche
Demeshq libasila qalidu! **13** — Anglanglar, Yaqupning
jemetide guwahliq béringlar, — deydu Reb Perwerdigar,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, **14** — Men
Israilning asiyliqlirini öz béshigha chüshürgen künide,
Beyt-El shehirining qurban'gahlirinimu jazalaymen;
Qurban'gahning burjekliridiki münggüzler késiwétilip
yerge chüshürülidu. **15** Men «Qishliq Saray» we «Yazliq
Saray»ni biraqla uruwétimen; Pil chishi öylermu yoqilip
kétidu, Köpligen öyler tügishidu, — deydu Perwerdigar.

4 I Bashandiki inekler, Samariye téghida turup,
namratlarni xarlawatqan, miskinlerni éziwatqanlar,
Xojilirigha: «[Sharabni] élip kélinglar, biz ichimiz»
deydighanlar, Bu sözni anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar
Öz pak-muqeddesliki bilen qesem ichkenki, Mana,
béshinglargha shundaq künler chüshiduki, U silerni
ilmekler bilen, Neslinglarni changgaklar bilen élip kétidu.
3 Hem siler [ayallar] herbiringlar sépilning shoraliridin
qisilip ötüp, Udul méngip tikiwétisiler; We siler Harmon
terepke chörüwétilisiler, — deydu Perwerdigar. **4** Emdi
Beyt-Elge kélinglar, asiyliq qilinglar! Gilgaldimu asiyliqni
köpeytinglar! Etigende qurbanliqliringlarni, Her üchinchi
küni silerning «ondin bir» ülüsh öshriliringlarni élip
kélinglar, **5** «Teshekkür qurbanliqi»ni xémirturuch bilen
bille köydürünglar — Siler «xalis qurbanliqlar»inglarni
jakarlap maxtinip yürünglar; Chünki bundaq qilishqa
amraqsiler, i Israillar! — deydu Reb Perwerdigar. **6**
«Men hemme sheherliringlarda «chishning pakizliqi»ni
chüshürdüm, Hemme yéringlarda silerni ash-nan'gha
bolghan hajetmen qildim; Biraq siler yenila yénimgha
qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **7** Hosulgha üch
ayla qalghan bolsimu, silerdin yamghurni tartiwélip
bermidim; Bir sheher üstige yamghur yaghdurdum,
Yene bir sheherge yaghdurmidim; Bir parche yer üstige
yamghur yaghdi; Yene bir parche yer yamghursiz
qaghjirap qaldi; **8** Shuning bilen ikki, üch sheherning
[puqraliri] su tilep bashqa bir sheherge elengship
bardi, Lékin qanmidi; Biraq siler yénimgha yenila
qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **9** Men silerni
judun hem hal apiti bilen urdum; «Ghajilighuchi qurt»lar
nurghunlighan béghinglar, üzümzarliringlar, enjür
derexliringlar hem zeytün derexliringlarni yep ketti;
Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu
Perwerdigar; **10** Men aranglargha Misirgha chüshürülgen
apetlerdek apetni ewettim; Yigitliringlarni qilich bilen
öltürgüzdum, Atliringlarni olja bolushqa qoyuwettim;
Men qarargahinglardin [jesetlerning] sésiqchiliqini
purutuwettim, Uni dimighinglarghimu kirgüzdum,
Biraq siler yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu
Perwerdigar; **11** Men aranglardin bezilerni Xuda Sodom
we Gomorra sheherlirini örüwetkinidek örüwettim,
Shuning bilen siler ottin tartiwélin'ghan bir chuchula
otundek bolup qaldinglar; Biraq yénimgha yenila
qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **12** Shunga Men
sanga shundaq qilishim kérek dewatimen, i Israil; Men
buni sanga qilidighanliqim tüpeylidin, Xudaying bilen
körüshüshke teyyarlan, i Israil! **13** Chünki mana, taghlarni
Shekillendürgüchi, Shamalni Yaratquchi, Insan'gha
özlirining oy-pikrining néme ikenlikini Ayan Qilghuchi,
Tang seherni qarangghuluqqa Aylandurghuchi, Yer
yüzidiki yuqiri jaylarning üstide dessep yürgüchi del
Shudur, Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Xuda Uning namidur!

5 I Israil jemeti, bu sözni, Yeni Men sen toghruluq
oquydighan bir mersiyeni anglap qoy: — **2** «Pak
qiz Israil yiqildi; U qaytidin ornidin turmaydu; U
öz tupriqigha tashlan'ghan, Uni turghuzup yöligüchi
yoqtur». **3** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu:
— [Israilning] ming [leshker] chiqqan bir shehirining
yüz [leshkirila] tirik qalidu; Yüz leshker chiqqan bir
shehirining Israil jemeti üchün on [leshkirila] tirik
qalidu; **4** Chünki Perwerdigar Israil jemetige mundaq
deydu: — Méni izdenglar, hayatqa érishisiler; **5**
Beyt-Elni izdimenglar, Gilgalghimu barmanglar, Beer-
Shébagha seper qilmanglar; Chünki Gilgal esirge élinip
sürgün qilinmay qalmaydu, Beyt-El yoqqa chiqidu. **6**
Perwerdigarni izdenglar, hayatqa érishisiler; Bolmisa
U Yüsüp jemeti ichide ot kebi partlap, uni yep kétidu,
Hem Beyt-Elde otni öchürgüdek adem tépilmaydu.
7 I adaletni emen'ge aylandurghuchi, Heqqaniyliqni
yerge tashlighuchilar, **8** Siler Orion yultuz türkümi we
Qelb yultuz topini Yaratquchi, Ölüm kölenggisini tang
nurigha Aylandurghuchi, Kündüzni qarangghuluq bilen
kéchige Aylandurghuchi, Déngizdiki sularni chaqirip,
ularni yer yüzige Quyghuchini izdenglar; Perwerdigar
Uning namidur. **9** U baturlar üstige tuyuqsiz halaketni
partlitidu, Istihkam üstige halaket chüshüridu. **10** Shu
[Israillar] sheher derwazisida tenbih béridighanlargha
öch, Durus sözleydighanlardin yirginidu. **11** Emdi
siler namratlarni ézip, Ulardin bughday «hediye»lerni
aldinglar! Oyulghan tashlardin öylerni saldinglar, Biraq
ularda turmaysiler; Siler güzel üzümzarlarni berpa
qilghansiler, Biraq ularning sharabini ichelmeysiler. **12**
Chünki silerning asiyliqliringlarning qanchilik köplükini,
Silerning gunahinglarning qanchilik zor ikenlikini obdan
bilimen; Ular heqqaniy ademni ézidu, Ular para yeydu,
Sheher derwazisida miskinlerning heqqini qayriwalidu.
13 Shunga bundaq dewrde «pemlik adem» süküt qilidu;
Chünki u rezil bir dewrdur. **14** Hayat yashash üchün
yamanliqni emes, méhribanliq-yaxshiliqni izdenglar;
Shundaq bolghanda siler dégininglardek, Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar heqiqeten
siler bilen bille bolidu. **15** Yamanliqtin nepretlininglar,
méhribanliq-yaxshiliqni söyünglar, Sheher derwazisida
adaletni ornitinglar; Shundaq qilghanda Perwerdigar,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda belkim
Yüsüpning qaldisigha shapaet körsiter. **16** Shunga
Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Xuda Reb mundaq deydu: — «Barliq keng reste-bazarlarda
ah-zarlar anglinidu; Ular hemme kochilarda «Way...
way!...» dep awazini kötüridu; Ular déhqanlarnimu
matem tutushqa, Ah-zarlar kötürgüchi «ustilar»ni

yighlashqa chaqiridu. **17** Hem barliq üzümzarlardimu ahzarlar kötürülidu; Chünki Men Özüm aranglardin ötüp
kétimen» — deydu Perwerdigar. **18** Perwerdigarning
künige teqezzar bolghan silerge way! Perwerdigarning
küni silerge qandaq aqiwetlerni keltürer? U yoruqluq
emes, belki qarangghuluq élip kélidu. **19** U küni birsi
shirdin qéchip, éyiqqa uchrap, Andin öyige kirip, qoli
bilen tamgha yölen'gende, Yilan uni chaqqandek bir ish
bolidu! **20** Perwerdigarning küni yoruqluq emes, belki
qarangghuluqla élip kélidu emesmu? Uningda peqet
qarangghuluqla bolup, yoruqluq héch bolmaydighu?! **21**
Héytliringlargha nepretlinimen, ulardin bizar boldum,
Ibadet sorunliringlarning puriqini purighum yoq. **22**
Chünki siler Manga «köydürme qurbanliq»lar hem
«ash hediye»liringlarni sunup atisanglarmu, Men ularni
qobul qilmaymen; Silerning bordaq malliringlar bilen
qilghan «inaqliq qurbanliqliringlar»gha qarimaymen.
23 Mendin munajatliringlarning sadalirini épkétinglar,
Chiltarliringlarning küylirini anglimaymen; **24** Buning
ornida adalet xuddi sharqiratmidek, Heqqaniyliq
ebediy aqidighan éqimdek dolqunlisun! **25** Siler chöl-
bayawandiki qiriq yilda qilghan qurbanliq-hediyilerni
Manga élip keldinglarmu, i Israil jemeti?! **26** Berheq,
siler «Sukkot» dégen padishahinglar, hem «Qiun»
dégen butliringlarni, yeni «Yultuz ilahi»nglarni kötürüp
mangdinglar! **27** Emdi Men silerni esir qilip, Demeshqtin
yiraqlargha sürgün qildurimen, — deydu «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Xuda» dégen nam bilen
atalghan Perwerdigar.

6 I Zionda xatirjem olturghanlar hem Samariye
téghigha tayinip aman-ésen yashighanlar! I ellerning
kattisining erbabliri! Israil jemeti silerni izdep kélidu
— — Silerning halinglargha way! **2** [Siler xelqqe]:
— «Kalneh shehirige bérip körünglar; Shu yerdin
«büyük Xamat» shehirige béringlar, Andin Filistiylerning
shehiri Gatqa chüshüp béqinglar; Bular silerning
ikki padishahliqinglardin ewzelmu? Ularning chégrisi
silerningkidin kengmu?» — [dep maxtinip sözleysiler]. **3**
I yaman künni kéchiktürmekchi bolghanlar! Siler jebir-
zulumning hökümranliqini ornitip, uni özünglargha
yéqin qilmaqchi bolisiler, **4** Pil chishida neqishlen'gen
kariwatlar üstide yatisiler, Diwanliringlar üstide kérilip
yatisiler, Pada topidin paxlanlarni, Kala qotanliridin
mozayni tallap yeysiler, **5** Chiltar ahangigha tengkesh
qilip éytisiler, Dawuttek özünglargha sazlarni ijad qilisiler,
6 Sharabni chinilep-chinilep ichisiler, Özünglargha serxil
mayliq etirlerni sürisiler, — Biraq könglünglar Yüsüp
jemetining ziyan-zexmiti üchün héch azablanmaydu!
7 Shunga ular tunji esirge chüshkenler arisida esirge
élinidu; Kérilip yatqanlarning eysh-ishriti axirlishidu.
8 Reb Perwerdigar Öz hayati bilen qesem qilghanki,
— deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Xuda, — Men Yaqupning ghururidin bizar
boldum, Uning orda-istihkamliridin nepretlinimen; Men
bu sheherni, shundaqla uningdiki hemmini düshmen'ge
tengla ötküzüp bérimen; **9** We emelge ashuruliduki,
Bir öyde on adem bolup qalsa, bu oneylenmu ölidu. **10**
Eger melum bir ölgüchining tughqini, yeni ölgüchining
jesitini köydürüshke mes'ul kishi ustixanlarni kötürüp
öydin chiqiwétip, öy ichidiki yene birsidin: — «Qéshingda
yene birsi barmu?» dep sorisa, u «Yoq» deydu, Andin
[tughqini] yene: «Süküt! Perwerdigarning namini
tilgha élishimizgha bolmaydu!» — deydu. **11** Sewebi,
Perwerdigar buyruq chüshüridu, We chong öyni pare-
pare qiliwétidu, Kichik öynimu chak-chékidin yérip
chéqiwétidu. **12** Atlar tash üstide chapalamdu? Ademler
ashu yerni kalilar bilen aghduralamdu? Biraq siler
adaletni öt süyige, Heqqaniyliqning méwisini emen'ge
aylandurghansiler — **13** — Yoq bir nersidin shadlinip
ketkensiler, «Öz küchimizge tayinip qudretke ige
bolghanmiz» — dégensiler. **14** Chünki mana, i Israil jemeti,
— deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Xuda, — Men siler bilen qarshilishidighan bir
elni turghuzimen; Ular Xamat shehirining dawinidin
Arabah éqimighiche silerni xarlaydu.

7 Reb Perwerdigar manga körsettiki — Kéyinki ot-chöp
bash tartqan waqtida, mana U chéketkilerni yasidi
(bu padishah özige ot-chöp orghandin kéyinki, ikkinchi
qétimliq ot-chöp ösken waqit idi) **2** hem shundaq boldiki,
chéketkiler zémindiki ot-chöpni qaldurmay yewetkendin
kéyin, men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay,
kechürgeysen! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik
tursa!» — dédim. **3** Perwerdigar emdi undaq qilishtin
yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Perwerdigar. **4** Reb
Perwerdigar manga körsetti — Mana, Reb Perwerdigar
[xelqi] bilen küresh qilishqa otni chaqirdi; Ot hetta
chongqur déngiznimu qurutti, Miras bolghan zéminnimu
yep ketti; **5** Emdi men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp
qalay, toxtighaysen! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U
kichik tursa!» — dédim. **6** Perwerdigar shundaq qilishtin
yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Reb Perwerdigar.
7 Emdi U manga [mundaq bir ishni] körsetti — We mana,
Reb tik ölchigüch yip bilen qopurulghan tam tüwide,
Qolida tik ölchigüch yipni tutqiniche turatti; **8** we
Perwerdigar mendin: — «Amos, némini kördung?» dep
soridi. Men: «Tik ölchigüch yipni» — dédim. Reb: «Men
yene Öz xelqim Israil otturisigha tik ölchigüch yipni
tikleymen; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen;
9 Hem Ishaqning «yuqiri jayliri» halak bolidu, Israilning
tawapgahliri weyran qilinidu; Yeroboam jemetige qilich
bilen hujum qilishqa ornumdin turimen» — dédi. **10**
Shuning bilen Beyt-Eldiki kahin Amaziya Israil padishahi
Yeroboamgha xewer yollap: — «Amos Israil jemeti arisida
turupmu silige suyiqest qildi; zémin uning qilghan barliq
geplirini kötürelmeydu. **11** Chünki Amos: — «Yeroboam
qilichta ölidu, Israil esirge élinip öz zéminidin sürgün
bolmay qalmaydu!» — deydu» — dédi. **12** Andin Amaziya
Amosqa: — Hey aldin körgüchi! Bes, yoqal, Yehuda
zéminigha qach, ashu yerde bésharet bérip, shu yerde
nan tépip ye! **13** Biraq Beyt-Elde yene bésharet berme;
chünki u padishahning tawapgahi, shahliq öydur, —
dédi. **14** Amos Amaziyagha jawab bérip mundaq dédi: —
«Men esli peyghember emes idim, yaki peyghemberning
oghlimu emesmen; belki men bir charwichi, shundaqla
éren derexlirining méwisini tergüchi idim. **15** Biraq pada
béqiwatqan chéghimda Perwerdigar méni Öz ilkige aldi
we manga: «Barghin, xelqim Israilgha bésharet ber» —
dédi. **16** Emdi, i Amaziya, Perwerdigarning sözige qulaq
sal! Sen manga: «Israilni eyibleydighan bésharetlerni
berme, Ishaq jemetini eyibleydighan sözlerni éytma»,

déding. **17** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning ayaling sheherde pahishe bolidu, oghul-qizliring qilich bilen qirilidu we zémining ölchesh tanisi tartilishi bilen parchilinidu; sen napak bir zéminda ölisen; we Israil esirge élinip öz zéminidin sürgün bolmay qalmaydu»».

8 Reb Perwerdigar manga mundaq bir ishni körsetti; mana, bir séwet yazliq méwe. **2** Andin U mendin: Amos, némini kördung? — dep soridi. Men: «Bir séwet yazliq méwini» — dédim. Perwerdigar manga: Emdi xelqim Israilgha zawal yetti; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen, — dédi. **3** — Shu küni ordidiki qizlarning naxshiliri qiya-chiyalargha aylinidu, — deydu Reb Perwerdigar; — Jesetler köp bolidu; ular jay-jaylarda sirtqa tashlinidu. Süküt! **4** Buni anglanglar, hey miskinlerni ezgüchiler, Zémindiki ajiz möminlerni yoqatmaqchi bolghanlar — **5** «Ashliqimizni satmaqchi iduq, yéngi ay qachanmu axirlishar, Bughday yaymisini achattuq, shabat küni qachan tüger?» — deydighanlar, — Shundaqla «efah»ni kichik qilip, «shekel»ni chong élip, Aldamchiliq üchün tarazini yalghan qilghanlar! **6** — Namratlarni kümüshke, Miskin ademni bir jüp choruqqa sétiwalmaqchi bolghanlar, Bughdayni süpüründisi bilen qoshup satmaqchi bolghanlar! **7** Perwerdigar Yaqupning ghururi bilen shundaq qesem qildiki, — Berheq, Men hergiz ularning qilghanliridin héchbirini untumaymen! **8** Zémin bu ishlardin tewrinip ketmemdu? We uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutmamdu? U Nil deryasidek örlep kétidu, U Misir deryasidek örkeshlep, andin chöküp kétidu. **9** Shu küni shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — Quyashni chüshte patquzimen, Zéminni shu ochuq künde qarangghulashturimen. **10** Héytliringlarni musibetke, Hemme naxshiliringlarni ah-zarlargha aylanduriwétimen; Hemme ademning chatriqi üstini böz rext bilen orighuzimen, Herbir ademning béshida taqirliq peyda qilimen; Bu matemni yekke-yégane bir oghulning matimidek, Héytning axirini derd-elemlik bir kün qiliwétimen. **11** Mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Reb Perwerdigar, Zémin'gha qehetchilikni ewetimen, — — Nan'gha bolghan qehetchilik emes, yaki sugha bolghan changqashmu emes, belki Perwerdigarning söz-kalamini anglashqa bolghan qehetchilikni ewetimen. **12** Shuning bilen ular déngizdin déngizgha, shimaldin sherqqe kézip mangidu, Ular Perwerdigarning söz-kalamini izdep uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. **13** Shu küni güzel qizlar hem yigitlermu ussuzluqtin halidin kétidu; **14** Hem Samariyening gunahining [nami] bilen qesem ichkenler, Yeni «Ilahingning tirikliki bilen, i Dan», yaki «Beer-Shébadiki [ilahiy] tirik yol bilen!» dep qesem ichkenler bolsa — Ular yiqilidu, ornidin hergiz qaytidin turalmaydu.

9 Men Rebning qurban'gahning yénida turghinini kördum; U mundaq dédi: — — Tüwrüklerning bashlirini urunglar, bosughilar silkin'giche urunglar, Ularni [ibadetxanidikilerning] bashlirigha chüshürüp, pare-pare qilinglar! Men shu [butperesler]din eng axirda qalghanlirinimu qilich bilen öltürimen; Ulardin qachay dégenler qachalmaydu, Ulardin qutulay dégenler qutulup chiqalmaydu. **2** Ular tehtisara ichige téship kirse, qolum ashu yerdin ularni tartip chiqiridu; Ular asman'gha yamiship chiqsa, Men shu yerdin ularni tartip chüshürimen; **(Sheol h7585)** **3** Ular Karmel choqqisigha möküwalsimu, Men ularni izdep shu yerdin alimen; Ular déngiz tégide nezirimdin yoshurunuwalghan bolsimu, Men yilanni buyruymen, u ularni chaqidu; **4** Düshmenlirige esirge chüshken bolsimu, Men shu yerde qilichni buyruymen, u ularni öltüridu; Men yaxshiliqni emes, belki yamanliqni yetküzüsh üchün közlirimni ulargha tikimen. **5** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, Zémin'gha tegküchi bolsa del Uning Özidur; U tégishi bilenla, zémin érip kétidu, uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutidu; Zémin Nil deryasidek örlep kétidu — Misirning deryasidek [örkeshlep], andin chöküp kétidu. **6** Rawaqlirini ershlerge sélip, asman gümbizini yer yüzige békitküchi Shudur; Déngizdiki sularni chaqirip, ularni yer yüzige quyghuchi Udur; Perwerdigar Uning namidur. **7** Siler Manga nisbeten Éfiopiye balilirigha oxshash emesmu, i Israil baliliri? Men Israilni Misirdin élip chiqarghan emesmu? Filistiylerni Krét arilidin, Suriyeliklerni Kir shehiridin chiqarghan emesmu? **8** Qaranglar, Reb Perwerdigarning közi «gunahkar padishahliq» üstige chüshti — Men yer yüzidin uni yoqitimen; Lékin Men Yaqup jemetini toluq yoqitiwetmeymen, — deydu Perwerdigar. **9** Chünki qaranglar, Men buyruq chüshürimen, Shuning bilen xuddi birsi danni ghelwirde tasqighandek, Israil jemetini eller arisida tasqaymen, Biraq ulardin eng kichikimu yerge chüshüp ketmeydu. **10** [Halbuki], xelqimning barliq gunahkarliri, yeni: «Külpet bizge hergiz yéqinlashmaydu, béshimizgha chüshmeydu» dégüchiler qilich tégide ölidu. **11** Shu küni Men Dawutning yiqilghan kepisini yéngibashtin tikleymen, Uning yériqlirini étimen; Uni xarabiliktin ongshap, Eyni zamandiki pétidek qurimen. **12** Shuning bilen ular Édomning qaldisigha hemde namim bilen atalghan barliq ellerge igidarchiliq qilidu, — deydu buni béjirgüchi Perwerdigar. **13** Mana shundaq künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Yer heydigüchi hosul yighquchigha yétishiwalidu, Üzümlerni cheyligüchi uruq chachquchigha yétishiwalidu; Taghlar yéngi sharabni témitip, Barliq döng-égizlikler érip kétidu. **14** We xelqim Israilni asarettin qutuldurup, azadliqqa érishtürimen; Ular xarab sheherlerni qayta qurup, ularda makanlishidu; Ular üzümzarlarni tikip, ularning sharabini ichidu; Ular baghlarni berpa qilip, méwisini yeydu. **15** Men ularni öz zémini üstige tikimen, Ular Men ulargha ata qilghan zémindin hergiz qaytidin yuluwétilmaydu — deydu Perwerdigar séning Xudaying.

Obadiya

1 Obadiya körgen alamet körünüsh: — Reb
Perwerdigar Édom toghruluq mundaq deydu: — (Biz
Perwerdigardin bu xewerni anglashqa muyesser bolduq)
— «Bir elchi eller arisigha ewetildi; U: «Ornunglardin
turunglar, biz uninggha qarshi jeng qilish üchün turayli!»
— dep xewer béridu. **2** Mana, Men séni eller arisida kichik
qildim; Sen [eller arisida] qattiq kemsitilgen xelq bolisen!
3 Hey tik qiyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghusi
yuqiri bolghuchi, Könglüngde: «Kim méni yerge
chüshürelisun?!» dégüchi, Könglüngdiki tekebburluq
özüngni aldap qoydi! **4** Sen bürküttek özüngni
yuqiri kötürsengmu, Changgangni yultuzlar arisigha
tizsangmu, Men shu yerdin séni chüshürüwétimen,
— deydu Perwerdigar. **5** Bulangchilar qéshinggha
kelsimu, Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, (Hey,
shunche üzüp tashlinisen!) Ular özlirige chushluqla
oghrilaytti emesmu? Üzüm üzgüchiler yéninggha
kelsimu, azraq wasanglarni qalduridu emesmu? **6**
Biraq Esawning teelluqati qandaq axturuldi! Uning
yoshurun bayliqliri qandaq tépip chiqildi! **7** Barliq
ittipaqdashliring séni chégrayingghiche heydiwétidu;
Sen bilen inaq ötkenler séni aldap, üstüngdin ghelibe
qilidu; Néningni yégenler sanga qiltaq quridu; [Sen]
derweqe yorutulmighandursen! **8** Men shu küni,
— deydu Perwerdigar, — Édomdin danishmenlerni,
Esawdin eqil-parasetni yoqatmamdimen? **9** Shuning
bilen palwanliring parakende bolidu, i Téman, Shuning
bilen Esawning téghidiki herbir adem qirghinchiliqta qetl
qilinidu. **10** Ukang Yaqupqa qilghan zulum-zorawanliqing
tüpeylidin, Iza-ahanet séni qaplaydu; Sen menggüge üzüp
tashlinisen. **11** Sen bir chette [perwasiz] qarap turghan
küni, Yeni yaqa yurttikiler [buradiringning] mülkini
bulap ketken küni, Taipiler uning derwaziliridin kirip
Yérusalém üstige chek tashlighan küni, Sen ularning bir
ezasigha oxshash bolghansen. **12** Biraq qérindishingning
apetlik künige perwasiz qarap turmasliqing kérek idi,
Yehudaning balilirining halaket künide xushal bolup
ketmesliking kérek idi; Külpetlik künide aghzingni
yoghan qilmasliqing kérek idi; **13** Öz xelqimni apet
basqan künide, ularning derwazisigha kirmesliking kérek
idi; Ularni apet basqan künide ularning derd-elemige
érensiz qarap turmasliqing kérek idi, Apet basqan
künide qolungni mal-mülkige sozmasliqing kérek idi;
14 Sen sheherdin qéchip qutulghanlarni üzüp tashlash
üchün acha yolda turmasliqing kérek idi; Külpet basqan
künide uningdin qutulup qalghanlarni düshmen'ge
tapshurmasliqing kérek idi. **15** Chünki Perwerdigarning
küni barliq eller üstige chüshüshke yéqin qalghandur;
Séning bashqilargha qilghiningdek, sangimu shundaq
qilinidu; Sanga tégishlik jaza öz béshinggha chüshidu;
16 Chünki sen Öz muqeddes téghimda [ghezipimni]
ichkiningdek, Barliq ellermu shundaq toxtawsiz ichidu;
Berheq, ular ichidu, yutidu, Andin ular héch mewjut
emestek yoqap kétidu. **17** Biraq Zion téghi üstide
panah-qutquzulush bolidu, Tagh pak-muqeddes bolidu;
Yaqup jemetining teelluqatliri özige tewe bolidu; **18**
We Yaqup jemeti ot, Yüsüp jemeti yalqun, Esaw jemeti
ulargha paxal bolidu; [Ot we yalqun] Esaw jemeti ichide
yéqilip, ularni yutup kétidu; Esaw jemetidin héchbirsi
qalmaydu; Chünki Perwerdigar shundaq söz qilghan. **19**
[Yehudaning] jenubidikiler Esawning téghigha ige bolidu;
Shefelah tüzlenglikidikiler Filistiylerning zéminigha ige
bolidu, Berheq, ular Efraimning dalasi hem Samariyening
dalasigha ige bolidu; Binyamin Giléadqa ige bolidu;
20 Sürgün bolghanlardin qélip qalghan Israillardin
terkib tapqan bu qoshun Qanaandikilerge tewe bolghan
zémin'gha Zarefatqiche ige bolidu; Sefaradta sürgünde
turghan Yérusalémdikiler bolsa jenubtiki sheherlerge
ige bolidu. **21** Andin Zion téghi üstige qutquzghuchilar
chiqidu, Ular Esaw téghi üstidin höküm süridu; Shuning
bilen padishahliq Perwerdigargha tewe bolidu!

Yunus

1 Perwerdigarning sözi Amittayning oghli Yunusqa
yétip kélip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur,
derhal Ninewe dégen ashu büyük sheherge bérip,
awazingni kötürüp u yerdikilerni agahlandurghin;
chünki ularning rezillikliri Méning közümge qadilip
turidu». **3** Biraq Yunus ornidin turup Perwerdigarning
yüzidin özini qachurush üchün Tarshish dégen yurtqa
ketmekchi boldi. Shunga u Yoppa shehirige bérip,
Tarshishqa baridighan kéme tépip, kirasini tölep
uninggha chüshti we kémichiler bilen birlikte Tarshishqa
bérip, Perwerdigarning yüzidin özini qachurmaqchi
boldi. **4** Perwerdigar bolsa zor bir boranni déngizgha
tashlidi; shunga déngizda dehshetlik qara boran chiqip,
kéme parchilinip ketkili tas qaldi. **5** Kémichiler bolsa
bek qorqup kétip, herqaysisi öz ilahlirigha xitab qilip
dua qilishti; ular kémini yéniklisun dep uningdiki
yük-taqlarni déngizgha tashliwetti. Biraq Yunus bolsa,
kémining asti qewitige chüshüwélip, shu yerde ölüktek
uxlawatqanidi. **6** Kéme bashliqi uning yénigha kélip
uninggha: «Ey, uxlawatqan kishi, bu qandaq qilighining?
Ornungdin tur, ilahingni séghinip nida qil! Kim bilidu,
ilahingning neziri chüshüp bizni halakettin qutquzup
qalamdu téxi?» — dédi. **7** Ular bir-birige: — Kélinglar, bu
külpetning kimning wejidin béshimizgha chüshkenlikini
békitish üchün chek tashlayli, — déyishti. Shundaq
qilip ular chek tashlashti; axirda chekte Yunus chiqip
qaldi. **8** Ular uningdin: — Qéni, éyt, béshimizgha
chüshken bu külpet kimning sewebidin boluwatidu?
Séning tirikchiliking néme? Nedin kelding? Qaysi el, qaysi
millettin sen? — dep soridi. **9** U ulargha: — Men bolsam
ibraniy millitidin, ershlerdiki Xudadin, yeni déngizni,
yer-zéminni yaratqan Perwerdigardin qorqquchimen,
dédi. **10** Bu söz ularni intayin qorqutiwetti. Ular: «Sen
zadi néme ish qilghan?» — dep soridi [chünki ular
uning Perwerdigarning yüzidin qachqanliqini bilgenidi,
chünki ular buni uning öz aghzidin anglighanidi]. **11**
Ular uningdin: — Emdi biz séni qandaq qilsaq déngiz biz
üchün tinchlinidu? — dep soridi; chünki déngiz dolquni
barghanséri ewj élip kétiwatatti. **12** U ulargha: — Méni
kötürüp déngizgha tashliwétinglar, shu chaghda déngiz
siler üchün tinchlinidu; chünki bilimenki, bu zor boran
méning sewebimdin silerge chüshti, — dédi. **13** Biraq bu
ademler küchep palaq urup qirghaqqa yétishke tirishti;
emma yételmidi, chünki déngiz qérishqandek téximu
dolqunlap kétiwatatti. **14** Ular Perwerdigargha iltija qilip
peryad kötürüp: — Ah Perwerdigar, Sendin ötünimiz, bu
ademning jénini alghanliqimizni bizdin körmigeysen!
Bigunah bir ademning qénini tökushning gunahini
üstimizge qoymighaysen! Chünki Sen Perwerdigar
Özüngning xalighiningni qilding! — dep nida qildi. **15**
Shuning bilen ular Yunusni kötürüp élip déngizgha
tashliwetti; déngiz dolqunlinishtin shuan toxtidi. **16**
Shuning bilen bu ademler Perwerdigardin qattiq qorqti;
ular Perwerdigargha atap qurbanliq qilip qesem ichishti.
17 Biraq Perwerdigar Yunusni yutuwélishqa yoghan bir
béliqni ewetkenidi. Yunus bolsa bu béliqning qarnida
üch kéche-kündüz turdi.

2 Yunus béliqning qarnida turup Perwerdigargha
mundaq dua qildi: — **2** «Men derd-elimimdin
Perwerdigargha peryad kötürdum, U manga ijabet
qildi. Men tehtisaraning tektidin peryad qildim, Sen
awazimgha qulaq salding. **(Sheol h7585)** **3** Chünki Sen
méni déngiz tektige, déngiz qarnigha tashliwetting,
Kelkün éqinliri méni arisigha éliwaldi, Séning barliq
dolqunliring hem örkeshliring üstümdin ötüp ketti;
4 We men: «Men neziringdin tashliwétilgenmen;
Biraq men yenila muqeddes ibadetxananggha qarap
ümid bilen telmürimen» — dédim. **5** Sular méni
yutup ketkudek derijide oriwaldi, Déngiz tekti méni
qapsiwaldi; Déngiz chöpliri béshimgha chirmishiwaldi.
6 Men taghlarning teglirigiche chüshüp kettim; Yer-
zémin tégidiki taqaqlar méni ebedil'ebedkiche qamap
qoydi; Halbuki, Sen jénimni hang ichidin chiqarding, i
Perwerdigar Xudayim. **7** Jénim ichimde halidin ketkende
Perwerdigarni ésimge keltürdum, Duayim Sanga yétip,
Muqeddes ibadetxananggha kirip keldi. **8** Bimene
erzimes butlargha choqun'ghanlar özige nésip bolghan
méhribanliqtin mehrum bolidu. **9** Biraq men bolsam
teshekkür sadayim bilen Sanga qurbanliq qilimen; Men
ichken qesemlirimni Séning aldingda ada qilimen. Nijat-
qutquzush Perwerdigardindur!» **10** Perwerdigar béliqqa
buyrudi, béliq Yunusni quruqluqqa qey qildi.

3 Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim Yunusqa yétip
mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, Ninewe dégen
ashu büyük sheherge bérip, Men sanga tapshurghan
xewerni ulargha jakarla». **3** Yunus ornidin turup
Perwerdigarning sözi boyiche Ninewe shehirige bardi.
Ninewe bolsa nahayiti büyük bir sheher bolup,
sheherning özila üch künlük yol idi. **4** Yunus sheher
ichige kirip bir kün mangdi, u: — Qiriq kündin kéyin,
Ninewe shehiri weyran qilinidu! — dep jakarlidi. **5**
Ninewedikiler Xudaning sözige ishendi. Ular roza
tutulsun dep élan qilip, mötiwerlerdin tartip eng
kichikigiche ularning hemmisi böz kiyim kiydi. **6** Bu söz
padishahqa yetkende, umu textidin turup, tonini tashlap
böz kiyim kiyip küllükke kirip olturdi. **7** U yene emri
arqiliq pütkül Ninewe shehirige munularni jakarlidi: —
«Padishah hem aqsöngeklerning yarliqi boyiche, Ninewe
shehiridiki héchqandaq adem, at-ulagh, kala, qoy padiliri
héchnersige éghiz tegmisun; héchnersini yémisun, sumu
ichmisun. **8** Herbir adem we haywan böz kiysun, herbiri
Xudagha qattiq peryad kötürsun; herbiri yaman yoldin
yansun, herbiri qolini zorawanliqtin üzsun; **9** kim
bilidu, buning bilen Xuda qattiq ghezipidin yénip bizni
halak qilmasmikin?». **10** Shuning bilen Xuda ularning
emellirini, yeni yaman yollardin yan'ghanliqini körüp,
ulargha qaratqan bala-qazani chüshürüshtin yénip, shu
baliyaqazani chüshürmidi.

4 Emma bu ish Yunusni intayin narazi qilip, uni
qattiq ghezeplendürdi. **2** U Perwerdigargha: —
«Ah, Perwerdigar, öz yurtumdiki chaghda Séning
shundaq qilidighanliqingni démigenmidim? Shunga
men eslide Tarshishqa qachmaqchi bolghanmen; chünki
men bilimenki, Sen méhir-shepqetlik, rehimdil, asan
ghezeplenmeydighan, chongqur méhribanliqqa tolghan,
kishilerning béshigha külpet chüshürüshtin yan'ghuchi
Xudadursen. **3** Emdi Perwerdigar, jénimni mendin élip

ket, ölüm men üchün yashashtin ewzel» — dédi. **4**
Perwerdigar uningdin: — Bundaq achchiqlan'ghining
toghrimu? — dep soridi. **5** Andin kéyin Yunus sheherdin
chiqip, sheherning sherqiy teripige bérip olturdi. U shu
yerde özige bir chelle yasap, sheherde zadi néme ishlar
bolarkin dep uning sayiside olturdi. **6** Perwerdigar Xuda
Yunusni öz parakendichilikidin qutquzush üchün, uning
béshigha saye chüshsun dep uninggha bir kichik derexni
östürüp teyyarlidi. Yunus kichik derextin intayin xursen
boldi. **7** Biraq ikkinchi küni tang atqanda Xuda bir
qurtni teyyarlap ewetti. Qurt bu kichik derexni pilikige
zerbe qilip uni qurutuwetti. **8** Kün qizarghanda, Xuda
intayin issiq bir sherq shamilini teyyarlidi; kün teptini
Yunusning béshigha chüshürdi, uni halidin ketküzdi. U
özige ölüm tilep: — Ölüm men üchün yashashtin ewzel, —
dédi. **9** Biraq Xuda uningdin: — Séning ashu kichik derex
sewebidin shundaq achchiqlinishing toghrimu? — dep
soridi. U jawab bérip: — Hee, hetta ölgüdek achchiqim
kelgini toghridur, — dédi. **10** Perwerdigar uninggha
mundaq dédi: — «Sen héch ejringni singdürmigen hem
özüng östürmigen bu kichik derexke ichingni aghritting;
biraq u bir kéchidila özi ösüp, bir kéchidila qurup
ketti; **11** Emdi Méning ong qoli bilen sol qolini perq
ételmeydighan yüz yigirme ming adem olturaqlashqan,
shundaqla nurghun mal-waranlirimu bolghan Ninewedek
bundaq büyük sheherdikilerge ichimni aghritip rehim
qilishimgha toghra kelmemdu?».

Mikah

1 Perwerdigarning sözi — Yotam, Ahaz we Hezekiya
Yehudagha padishah bolghan künlerde Moreshetlik
Mikahghа kelgen: — — U bularni Samariye we
Yérusalém toghrisida körgen. **2** Anglanglar, i xelqler,
hemminglar! Qulaq sal, i yer yüzi we uningda bolghan
hemminglar: — Reb Perwerdigar silerni eyiblep guwahliq
bersun, Reb muqeddes ibadetxanisidin silerni eyiblep
guwahliq bersun! **3** Chünki mana, Perwerdigar
Öz jayidin chiqidu; U chüshüp, yer yüzidiki yuqiri
jaylarni cheyleydu; **4** Uning astida taghlar érip
kétidu, Jilghilar yérilidu, Xuddi mom otning aldida
érigendek, Sular tik yardin tökülgendek bolidu. **5**
Buning hemmisi Yaqupning itaetsizliki, Israil jemetidiki
gunahlar tüpeylidin bolidu; Yaqupning itaetsizliki
nedin bashlan'ghan? U Samariyedin bashlan'ghan
emesmu? Yehudadiki «yuqiri jaylar»[ni yasash] nedin
bashlan'ghan? Ular Yérusalémdin bashlan'ghan emesmu?
6 Shunga Men Samariyeni étizdiki tash döwisidek,
Üzüm talliri tikishke layiq jay qiliwétimen; Men uning
tashlirini jilghigha domilitip tashlaymen, Uning ullirini
yalingachlaymen; **7** Uning barliq oyma mebudliri para-
para chéqiwétilidu; Uning pahishiliktin érishken barliq
hediyeliri ot bilen köydürülidu; Barliq butlirini weyrane
qilimen; Chünki u pahishe ayalning heqqi bilen bularni
yighip toplidi; Ular yene pahishe ayalning heqqi bolup
qaytip kétidu. **8** Bular üchün men ah-zar kötürimen, Men
huwlaymen; Yalingayaq, yalingach dégüdek yürimen;
Men chilbörilerdek huwlaymen; Howqushlardek matem
tutup yürimen. **9** Chünki uning yariliri dawalighusizdur,
U hetta Yehudaghichimu yétip, Xelqimning derwazisigha,
yeni Yérusalémghiche yamridi. **10** Bu [apetni] Gat
shehiride sözlimenglar, qet'iy yighlimanglar; Beyt-le-
Afrah shehiride topa-changda éghinanglar! **11** I Shafirda
turuwatqan qiz, yalingachliq we shermendilik ichide
[esirlikke] öt; Zaananda turuwatqan qizlar talagha
héch chiqqan emes; Beyt-Ézel ah-zarlar kötürmekte;
«[Xuda] sendin muqim jayingni élip kétidu!» **12** Marotta
turuwatqan qiz yaxshiliqqa telmürüp tit-tit boluwatidu;
Biraq yamanliq Perwerdigardin Yérusalém derwazisigha
chüshti. **13** Tulparni jeng harwisigha qat, i Laqishta
turuwatqan qiz; (Laqish bolsa, Zion qizigha gunahning
bashlan'ghan yéri idi!) Chünki sende Israilning itaetsizliki
tépilidu. **14** Shunga sen xushlishish hediyilirini Moreshet-
Gat shehirige bérisen; Aqzibning dukandarliri Israil
padishahlirigha yalghanchiliq yetküzidu; **15** Men
téxi sanga bir «mirasxor» epkélimen, i Mareshah
shehiride turuwatqan qiz; Israilning shan-sheripi
Adullamghimu chüshüp kélidu. **16** Özüngni taqirbash qil,
Zoqung bolghan balilar üchün chéchingni chüshürüwet;
Qorultazdek aydingbashliqingni kéngeyt, Chünki ular
sendin ayrilip sürgün bolushqa ketti.

2 Ornida yétip qebihlikni oylaydighanlargha we
yamanliq eyligüchilerge way! Peqet ularning qolidin
kelsila, ular tang étishi bilenla uni ada qilidu;
2 Ularning achköz közi étizlargha chüshsila, ular
zorawanliq qilip buliwalidu; Öylergimu qiziqipla qalsa,
bularnimu élip kétidu; Ular batur kishinimu jemeti bilen
bulaydu, Ademni öz mirasliri bilen qoshup changgiligha
kirgüziwalidu. **3** Shunga Perwerdigar mundaq deydu:
— Mana, Men bu ailige qarap, boyunliringlardin
chiqiralmaydighan yaman bir [boyunturqni] oylap
teyyarliwatimen; Siler emdi gidiyip mangmaysiler;
Chünki shu künler yaman künler bolidu. **4** Shu küni ular
siler toghranglarda temsilni tilgha élip, Échinishliq bir zar
bilen zarlaydu: — «Biz pütünley bulang-talang qilinduq!;
U xelqimning nésiwisini bashqilargha bölüwetti; Uni
mendin shunche dehshetlik mehrum qildi! U étizlirimizni
munapiqqa teqsim qilip berdi! **5** Shunga Perwerdigarning
jamaiti arisidin, Silerde chek tashlap zémin üstige tana
tartip nésiwe bölgüchidin birsimu qalmaydu. **6** Ular:
«bésharet bermenglar!» — dep bésharet béridu! Eger
[peyghemberler] bu ishlar toghruluq bésharet bermise,
emdi bu ar-nomus bizdin hergiz ketmeydu! **7** I Yaqup
jemeti, «Perwerdigarning Rohi sewr-taqetsizmu? Bu
ishlar rast Uning qilghanlirimu?» — dégili bolamdu?
Méning sözlirim durus mangghuchigha yaxshiliq
keltürmemdu? **8** Biraq tünügünla Méning xelqim hetta
düshmendek ornidin qozghaldi; Siler xatirjemlikte
yoldin ötüp kétiwatqanlarning tonini ich kiyimliri bilen
salduruwalisilerki, Ularni xuddi urushtin qaytqanlardek
[kiyimsiz] qaldurisiler. **9** Xelqim arisidiki ayallarni
özlirining illiq öyliridin qoghlaysiler; Ularning yash
balilirini siler Méning güzel göhirimdin menggüge
mehrum qilisiler. **10** Ornunglardin turup néri kétinglar;
Chünki halaketni, Yeni azabliq bir halaketni keltüridighan
napakliq tüpeylidin, Bu yer silerge tewe aramgah
bolmaydu. **11** Eger bihudilikte, yalghanchiliqta yürgen
birsi yalghan gep qilip: — «Men sharab we haraqqa tayinip
silerge bésharet bérimen» — dése, Mana, u shu xelqqe
peyghember bolup qalidu! **12** Men choqum séni bir pütün
qilip uyushturimen, i Yaqup; Men choqum Israilning
qaldisini yighimen; Men ularni Bozrahdiki qoylardek,
Öz yayliqida yighilghan bir padidek jem qilimen; Ular
adimining köplükidin warang-churungluqqa tolidu. **13**
Bir «bösüp ötküchi» ularning aldigha chiqip mangidu;
Ular bösüp chiqip, qowuqqa yétip bérip, uningdin chiqti;
Ular bösüp chiqti, Yeni qowuqqa yétip bérip, uningdin
chiqti; Ularning Padishahi ularning aldida, Perwerdigar
ularning aldigha ötüp mangidu.

3 Men mundaq dédim: «Anglanglar, i Yaqupning
hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümni
bilish silerge xas emesmu? **2** I yaxshiliqni öch
körgüchi, Yamanliqni yaxshi körgüchiler — Siler Öz
xelqimdin térisini, Ustixanliridin göshini yulidighan,
Ularning göshini yeydighan, Térisi soyulghuche
üstidin sawaydighan, Ustixanlirini chaqidighan, Ularni
qazan'gha teyyarlighandek, Dashqazandiki göshni
toghrighandek toghraysiler! **4** Buningdin kéyin ular
Perwerdigargha nida qilidu, Biraq U ularni anglimaydu;
Ularning qilmishliridiki her türlük qebihliki üchün, U
chaghda U yüzini ulardin qachurup yoshuridu!». **5**
Perwerdigar Öz xelqini azdurghuchi peyghemberler
toghruluq mundaq deydu: — (Ular chishliri bilen
chishleydu, «Aman-tinchliq!» dep warqiraydu, Kimerkim
ularning gélini maylimisa, Shulargha qarshi urush
hazirlaydu!) **6** — Shunga silerni «alamet körünüsh»ni
körmeydighan bir kéche, Pal salghili bolmaydighan
qarangghuluq basidu; Peyghemberler üchün quyash

patidu, Kün ular üstide qara bolidu; **7** «Alamet
körünüshni körgüchiler» shermende bolidu, Palchilar
yerge qaritilidu; Ularning hemmisi kalpuklirini tosup
yüridu; Chünki Xudadin hech jawab kelmeydu. **8**
Biraq men berheq Perwerdigarning Rohidin küchke
tolghanmen, Yaqupqa özining itaetsizlikini, Israilgha
uning gunahini jakarlash üchün, Toghra hökümlerge
hem qudretke tolghanmen. **9** Buni anglanglar,
ötünimen, i Yaqup jemetining hakimliri, Israil
jemetining emirliri! Adil hökümge öch bolghanlar,
Barliq adaletni burmilaydighanlar, **10** Zionni qan
tökush bilen, Yérusalémni heqqaniyetsizlik bilen
quridighanlar! **11** [Zionning] hakimliri parilar üchün
höküm chiqiridu, Kahinlar «ish heqqi» üchün telim
béridu; «Peyghemberler» pul üchün palchiliq qilidu;
Biraq ular «Perwerdigargha tayinar»mish téxi, We: —
«Perwerdigar arimizda emesmu? Bizge hech yamanliq
chüshmeydu» — déyishidu. **12** Shunga silerning
wejenglardin Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém
döng-töpilik bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa
ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylardekla bolidu,
xalas.

4 Biraq axirqi zamanda, Perwerdigarning öyi jaylashqan
tagh taghlarning béshi bolup békitilidu, Hemme
döng-égizliktin üstün qilinip kötürülidu; Barliq
xelqler uninggha qarap éqip kélishidu. **2** Nurghun
qowm-milletler chiqip bir-birige: — «kélinglar, biz
Perwerdigarning téghigha, Yaqupning Xudasining öyige
chiqip kéleyli; U öz yolliridin bizge ögitidu, We biz uning
izlirida mangimiz» — déyishidu. Chünki qanun-yolyoruq
Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémdin
chiqidighan bolidu. **3** U bolsa köp xelq-milletler arisida
höküm chiqiridu, U küchlük eller, yiraqta turghan
ellerning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular
öz qilichlirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip
soqushidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeydu, Ular
hem yene urush qilishni ögenmeydu; **4** Belki ularning
herbiri öz üzüm téli we öz enjür derixi astida olturidu,
We héchkim ularni qorqatmaydu; Chünki samawiy
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz aghzi
bilen shundaq éytti. **5** Barliq xelqler öz «ilah»ining
namida mangsimu, Biraq biz Xudayimiz Perwerdigarning
namida ebedil'ebedgiche mangimiz. **6** Shu künide,
— deydu Perwerdigar, — Men méyip bolghuchilarni,
Heydiwétilgenlerni we Özüm azar bergenlerni yighimen;
7 We méyip bolghuchini bir «qaldi», Heydiwétilgenni
küchlük bir el qilimen; Shuning bilen Perwerdigar Zion
téghida ular üstidin höküm süridu, Shu kündin bashlap
menggügiche. **8** We sen, i padini közetküchi munar,
— Zion qizining égizliki, [padishahliq] sanga kélidu: —
— Berheq, sanga eslidiki hoquq-hökümranliq kélidu;
Padishahliq Yérusalém qizigha kélidu. **9** Emdi sen hazir
némishqa nida qilip nale kötürisen? Sende padishah
yoqmidi? Séning mushawiringmu halak bolghanmidi,
Ayalni tolghaq tutqandek azablar séni tutuwalghanmidi?
10 Azabqa chüsh, tolghaq tutqan ayaldek tughushqa
tolghinip tirishqin, i Zion qizi; Chünki sen hazir sheherdin
chiqisen, Hazir dalada turisen, Sen hetta Babilghimu
chiqisen. Sen ashu yerde qutquzulisen; Ashu yerde
Perwerdigar sanga hemjemet bolup düshmenliringdin
qutquzidu. **11** We hazir nurghun eller: — «U ayagh
asti qilinip bulghansun! Közimiz Zionning [izasini]
körsün!» — dep sanga qarshi jeng qilishqa yighilidu; **12**
Biraq ular Perwerdigarning oylirini bilmeydu, Uning
nishanini chüshenmeydu; Chünki önchilerni xaman'gha
yighqandek U ularni yighip qoydi. **13** Ornungdin turup
xamanni tep, i Zion qizi, Chünki Men münggüzüngni
tömür, tuyaqliringni mis qilimen; Nurghun ellerni
soqup pare-pare qiliwétisen; Men ularning ghenimitini
Perwerdigargha, Ularning mal-dunyalirini pütkül yer-
zémin Igisige béghishlaymen.

5 Emdi özünglar qoshun-qoshun bolup yighilinglar,
i qoshun qizi; Chünki birsi bizni muhasirige aldi;
Ular Israilning hakim-soraqchisining mengzige hasa
bilen uridu; **2** (Sen, i Beyt-Lehem-Efratah, Yehudadiki
minglighan [sheher-yézilar] arisida intayin kichik
bolghan bolsangmu, Sendin Men üchün Israilgha Hakim
Bolghuchi chiqidu; Uning [huzurumdin] chiqishliri
qedimdin, Yeni ezeldin bar idi) **3** Shunga tolghaq
tutqan ayal tughup bolghuche, U ularni [düshmenlirige]
tashlap qoyidu; Shu chaghda Uning qérindashliri bolghan
qaldisi Israillarning yénigha qaytip kélidu. **4** U bolsa
Perwerdigarning küchi bilen, Perwerdigar Xudasining
namining heywitide padisini béqishqa ornidin turidu;
Shundaq qilip ular mezmut turup qalidu; Chünki U shu
chaghda yer yüzining qeriligiche ulugh dep bilinidu.
5 We bu adem aram-xatirjemlikimiz bolidu; Asuriyelik
zéminimizgha bösüp kirgende, Ordilirimizni dessep
cheyligende, Biz uninggha qarshi yette xelq padichisini,
Sekkiz qabiliyetlik yétekchini chiqirimiz; **6** Ular Asuriye
zéminini qilich bilen, Nimrodning zéminini ötkelliride
xarabe qilidu; We Asuriyelik zéminimizgha bösüp
kirgende, Chégrimiz ichini cheyligende, U adem bizni
uning qolidin qutquzidu. **7** We Yaqupning qaldisi nurghun
xelqler arisida Perwerdigardin chüshken shebnemdek
bolidu, Chöp üstige yaghqan yamghurlardek bolidu; Bular
insan üchün kéchikmeydu, Adem balilirining [ejrini]
kütüp turmaydu. **8** Yaqupning qaldisi eller arisida,
Yeni nurghun xelqler arisida ormandiki haywanlar
arisidiki shirdek bolidu, Qoy padiliri arisidiki arslandek
bolidu; Shir ötkende ularning arisidin, Héchkim
qutquzup alalmighudek cheylep desseydu, Titma-tit qilip
yirtiwétidu. **9** Qolung küshendiliring üstige kötürülidu,
Barliq düshmenliring üzüp tashlinidu. **10** Shu künide
shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar, Men aranglardin
barliq atliringni üzüp tashlaymen, Jeng harwiliringni
halak qilimen. **11** Zéminingdiki sheherliringni yoqitimen,
Barliq istihkamliringni ghulitimen. **12** Séhirlerni
qolungdin üzüp tashlaymen; Silerde palchilar bolmaydu.
13 Men oyma mebudliringni, «But tüwrük»liringlarni
otturungdin üzüp tashlaymen; Sen öz qolungning
yasighinigha ikkinchi bash urmaysen. **14** Arangdin
«Ashérah»liringni yuluwétimen, We sheherliringni halak
qilimen; **15** We [Manga] qulaq salmighan ellerning üstige
achchiq we derghezep bilen intiqamni yürgüzimen.

6 Perwerdigarning néme dewatqinini hazir anglanglar:
— «Ornungdin tur, taghlar aldida dewayingni bayan
qil, Égizliklerge awazingni anglatqin». **2** «I taghlar, We
siler, yer-zéminning özgermes ulliri, Perwerdigarning
dewasini anglanglar; Chünki Perwerdigarning Öz xelqi

bilen bir dewasi bar, U Israil bilen munaziliship eyibini
körsetmekchi; **3** I xelqim, Men sanga zadi néme
qildim? Séni néme ishta bizar qiliptimen? Méning
xataliqim toghruluq guwahliq bérishkin! **4** Chünki
Men séni Misir zéminidin élip chiqardim, Séni qulluq
makanidin hörlükke qutquzdum; Aldingda yétekleshke
Musa, Harun we Meryemlerni ewettim. **5** I xelqim,
Perwerdigarning heqqaniyliqlirini bilip yétishinglar
üchün, Moab padishahi Balakning qandaq niyitining
barliqini, Béorning oghli Balaamning uninggha qandaq
jawab bergenlikini, Shittimdin Gilgalghiche néme ishlar
bolghanliqini hazir ésinglargha keltürünglar. **6** — Men
emdi némini kötürüp Perwerdigar aldigha kélimen?
Némem bilen Hemmidin Aliy Bolghuchi Xudaning aldida
égilimen? Uning aldigha köydürme qurbanliqlarni,
Bir yilliq mozaylarni élip kélemdim? **7** Perwerdigar
minglighan qochqarlardin, Tümenligen zeytun méyi
deryaliridin huzur alamdu? Itaetsizlikim üchün tunji
balamni, Ténimning pushtini jénimning gunahigha
atamdimen!? **8** I insan, U sanga néme ishning yaxshi
ikenlikini körsetti, Berheq, Perwerdigar sendin néme
telep qilghanliqini körsetti — Adaletni yürgüzüsh,
Méhribanliqni söyüsh, Séning Xudaying bilen bille
kemterlik bilen méngishtin bashqa yene néme ishing
bolsun? **9** Perwerdigarning awazi sheherge xitab qilip
chaqiridu; (Pem-danaliq bolsa naminggha hörmet bilen
qaraydu!) Emdi höküm paliqini we uni Békitkinini
anglanglar: — **10** Rezil ademning öyide rezilliktin alghan
bayliqlar yene barmidu? Kem ölcheydighan yirginchlik
ölchem yene barmidu? **11** Biadil taraza bilen, Bir
xalta saxta taraza tashliri bilen pak bolalamdim? **12**
Chünki sheherning bayliri zorawanliq bilen tolghan,
Uning ahalisi yalghan gep qilidu, Ularning aghzidiki
tili aldamchidur. **13** Shunga Men séni urup késel
qilimen, Gunahliring tüpeylidin séni xarabe qilimen. **14**
Yeysen, biraq toyunmaysen, Otturangda ach-boshluq
qalidu, Sen mülküngni élip yötkimekchi bolisen, Biraq
saqliyalmaysen; Saqlap qaldurghining bolsimu, uni
qilichqa tapshurimen. **15** Tériysen, biraq hosul almaysen;
Zeytunlarni cheyleysen, biraq özüngni méyini sürtüp
mesih qilalmaysen, Yéngi sharabni cheylep chiqirisen,
Biraq sharab ichelmeysen. **16** Chünki «Omrining
belgilimiliri»ni, «Ahabning jemetidikiler qilghanliri»ni
tutisen; Sen ularning nesihetliride mangisen, Shuning
bilen Men séni xarabe, Sende turuwatqanlarning
hemmisi isqirtish obyékti qilimen; Sen xelqimdiki
shermendichilikni kötürisen.

7 Méning halimgha way! Chünki men xuddi yazdiki
méwiler yighilip, Üzüm hosulidin kéyinki wasangdin
kéyin ach qalghan birsige oxshaymen, Yégüdek sapaq
yoqtur; Jénim teshna bolghan tunji enjür yoqtur! **2**
Ixlasmen kishi zémindin yoqap ketti, Ademler arisida
durus birsimu yoqtur; Ularning hemmisi qan tökushke
paylimaqta, Herbiri öz qérindishini tor bilen owlaydu.
3 Rezillikni puxta qilish üchün, Ikki qoli uninggha
teyyarlan'ghan; Emir «inam»ni soraydu, Soraqchimu
shundaq; Mötiwer janab bolsa öz jénining nepsini ashkara
éytip béridu; Ular jem bolup rezillikni toqushmaqta. **4**
Ularning eng ésili xuddi jighandek, Eng durusi bolsa,
shoxiliq tosuqtin betterdur. Emdi közetchiliring [qorqup]
kütken kün, Yeni [Xuda] sanga yéqinlap jazalaydighan
küni yétip keldi; Ularning alaqzade bolup kétidighan
waqti hazir keldi. **5** Ülpitingge ishenme, Jan dostunggha
tayanma; Aghzingning ishikini quchiqingda yatquchidin
yépip yür. **6** Chünki oghul atisigha bihörmetlik qilidu,
Qiz anisigha, Kélin qéyn anisigha qarshi qozghilidu;
Kishining düshmenliri öz öyidiki ademliridin ibaret
bolidu. **7** Biraq men bolsam, Perwerdigargha qarap ümid
baghlaymen; Nijatimni bergüchi Xudani kütimen; Méning
Xudayim manga qulaq salidu. **8** Manga qarap xush bolup
ketme, i düshminim; Gerche men yiqilip ketsemmu, yene
qopimen; Qarangghuluqta oltursam, Perwerdigar manga
yoruqluq bolidu. **9** Men Perwerdigarning ghezipige
chidap turimen — Chünki men Uning aldida gunah sadir
qildim — U méning dewayimni sorap, men üchün höküm
chiqirip yürgüzgüche kütimen; U méni yoruqluqqa
chiqiridu; Men Uning heqqaniyliqini körimen. **10** We
méning düshminim buni köridu, Shuning bilen manga:
«Perwerdigar Xudaying qéni» dégen ayalni shermendilik
basidu; Méning közüm uning [meghlubiyitini] köridu;
U kochidiki patqaqtek dessep cheylinidu. **11** — Séning
tam-sépilliring qurulidighan künide, Shu künide sanga
békitilgen pasiling yiraqlargha yötkilidu. **12** Shu künide
ular yéninggha kélidu; — Asuriyedin, Misir sheherliridin,
Misirdin [Efrat] deryasighiche, déngizdin déngizghiche
we taghdin taghghiche ular yéninggha kélidu. **13** Biraq
yer yüzi bolsa özining üstide turuwatqanlar tüpeylidin,
Yeni ularning qilmishlirining méwisi tüpeylidin xarabe
bolidu. **14** — Öz xelqingni, yeni ormanda, Karmel
otturisida yalghuz turuwatqan Öz mirasing bolghan
padini, Tayaq-hasang bilen ozuqlandurghaysen; Qedimki
künlerdikidek, Ular Bashan hem Giléad chimenzarlirida
qaytidin ozuqlansun! **15** — Sen Misir zéminidin chiqqan
künlerde bolghandek, Men ulargha karamet ishlarni
körsitip bérimen. **16** Eller buni körüp barliq heywisidin
xijil bolidu; Qolini aghzi üstige yapidu, Qulaqliri gas
bolidu; **17** Ular yilandek topa-changni yalaydu; Yer
yüzidiki ömiligüchilerdek öz töshükliridin titrigen
péti chiqidu; Ular qorqup Perwerdigar Xudayimizning
yénigha kélidu, We séning tüpeylingdinmu qorqidu.
18 Qebihlikni kechüridighan, Öz mirasi bolghanlarning
qaldisining itaetsizlikidin ötidighan Tengridursen, U
achchiqini menggüge saqlawermeydu, Chünki U méhir-
muhebbetni xushalliq dep bilidu. Kim sanga tengdash
ilahdur? **19** — U yene bizge qarap ichini aghritidu;
Qebihliklirimizni U dessep cheyleydu; Sen ularning
barliq gunahlirini déngiz teglirige tashlaysen. **20** — Sen
qedimki künlerdin béri ata-bowilirimizgha qesem qilghan
heqiqet-sadaqetni Yaqupqa, Özgermes muhebbetni
Ibrahimgha yetküzüp körsitisen.

Nahum

1 Ninewe shehiri toghrisida yüklen'gen wehiy
— Elkoshluq Nahum körgen alamet körünüsh
xatirilen'gen kitab. **2** Perwerdigar otluq muhebbetlik,
intiqam alghuchi bir Xudadur; Berheq, Perwerdigar
bir intiqam alghuchi, Derghezep Igisidur; Perwerdigar
yawliridin intiqam alidu, Düshmenliri üchün adawet
saqlaydu. **3** Perwerdigar asanliqche achchiqlanmaydu,
Küch-qudrette ulughdur, Gunahi barni héch aqlimaydu;
Perwerdigar — Uning yoli qara quyunda we borandidur,
Bulutlar Uning ayaghliri purqiratqan chang-tozangdur.
4 U déngizgha tenbih bérip uni quruq qilidu, Barliq
deryalarni qurutiwétidu; Bashan qaghjirap kétidu,
Karmelmu hem shundaq bolidu; Liwandiki gül-giyahmu
qaghjiraydu. **5** Taghlar uning aldida titrep kétidu,
Döngler érip kétidu, Yer yüzi Uning huzuri aldigha
kötürülidu, Jahan hem uningda barliq yashawatqanlarmu
shundaq bolidu. **6** Kim Uning ghezipi aldida tik turalisun?
Kim Uning achchiqining dehshitide qeddini kérip
turalisun? Uning derghezipi ottek tökülidu, Uning aldida
tashlar yérilidu. **7** Perwerdigar méhribandur, külpetlik
künde bashpanahdur; Özige tayan'ghanlarni U bilidu. **8**
Biraq éship tashqan kelkün bilen shu yerni pütünley
tügeshtüridu, Qarangghuluq uning düshmenlirini
qoghlaydu. **9** Siler Perwerdigar bilen qarshiliship néme
oylawatisiler? U ishliringlarni pütünley tügeshtüridu;
Yamanliq silerdin ikkinchi qétim chiqmaydu. **10**
Ular qamghaqtek bir-birige chirmishiwalghan bolsimu,
Öz haraqliridin süzme bolup ketken bolsimu, Ular
quruq paxaldek pütünley yep kétilidu. **11** Sendin
Perwerdigargha rezillik oylighuchi chiqqanidi, U Iblisning
bir nesihetchisidur. **12** Perwerdigar mundaq deydu:
— «Ularning teyyarliqliri toluq, sani zor köp bolsimu,
Ular oxshashla üzüp tashlinidu, Shundaqla kelmeske
kétidu; Men sanga azar qilghinim bilen, [i xelqim],
Qaytidin sanga azar qilmaymen. **13** Hazir Men uning
boyunturuqini boynungdin sundurup éliwatimen, We
asaretliringni bösüp tashlaymen. **14** Perwerdigar sen
toghruluq perman chüshürgenki, Séning naming qaytidin
térilmeydu; Butungning öyidin Men oyma heykel, quyma
heykelni yoqitimen; Men qebrengni teyyarlawatimen,
Chünki sen pesendidursen. **15** Mana taghlar üstide,
xush xewerni élip kelgüchining ayaghlirigha, Aram-
xatirjemlikni jakarlighuchining ayaghlirigha qara!
Héytliringni tebrikle, i Yehuda, ichken qesemliringni
ada qil; Chünki u rezil bolghuchi zéminingdin ikkinchi
ötmeydu; U pütünley üzüp tashlan'ghan bolidu.

2 Bitchit qilidighan birsi köz aldingghila keldi; Emdi
istihkam üstide közet qil, Yolgha qara, bélingni
baghla, küchliringni yighip téximu kücheyt! **2** (Chünki
Perwerdigar Yaqupning shan-sheripini eslige keltürdi,
Uni Israilning shan-sheripige layiq derijide eslige
keltürdi; Chünki quruqdighuchilar ularni quruqdap
qoyghanidi, Ularning üzüm tal shaxlirini weyran
qilghanidi). **3** [Bitchit qilghuchining] palwanlirining
qalqanliri qizil boyaldi, Uning baturliri perengde
kiygüzüldi; Teyyarliq künide, jeng harwiliri polatning
julasida yaltirap kétidu, Neyziler oynitilidu; **4**
Jeng harwiliri kochilarda güldürliship chépishiwatidu;
Keng yollarda bir-birige soqulidu; Ularning qiyapiti
mesh'ellerdek bolidu, Ular chaqmaqlardek yügürüshidu.
5 [Serdar] emirlirige emr chüshüridu; Ular yürüsh
qilghinida aldirighinidin bir-birige putliship mangidu;
Ninewening sépiligha qarap aldiraydu, [Bashlirigha]
bolsa «muhasire qalqini» teyyarlinidu. **6** «Deryalarning
derwaziliri» échilidu, [Padishahning] ordisi érip kétidu.
7 Xuzzabning bolsa uyatliri échilidu — [Düshmen]
teripidin yalap épkétilidu, Dédekliri xuddi paxteklerning
sadasidek ah-uh tartip, Meydilirini urup kétidu. **8**
Ninewe apiride bolghandin béri köl süyidek [tinch]
bolup keldi, Biraq ular hazir qéchip kétidu... Ey toxta!
Ey toxta! — Biraq héchkim keynige qarimaydu. **9**
Kümüshlerni buliwélinglar, altunlarni buliwélinglar;
Chünki uning shewketlik xezinisidiki qimmet qacha-
quchilirining sani yoqtur. **10** U quruqdalghan, weyran
qilin'ghan, berbat bolghan! Yüriki érip kétidu, Tizliri
bir-birige jalaqlap tegmekte; Belliri tolghaq tutqandek
tolghinidu, Barliq yüzler tatirip kétidu. **11** Qéni,
shirlarning uwisi? Yash shirlar ozuqlinidighan jay, Shir,
chishi shir, shir arslini héchkimdin qorqmay yürgen
jay qéni? **12** Shir öz arslanlirini qandurushqa owlarni
titma-titma qilghanidi, Chishi shirliri üchün owlarni
boghqanidi; Öngkürlirini ow bilen, uwilirini olja bilen
toshquzghanidi. **13** Mana, Men sanga qarshimen, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar;
Men séning jeng harwiliringni is-tütekke aylandurup
köydüriwétimen; Qilich yash shirliringni yewatidu,
Owangni yer yüzidin élip tashlaymen; Elchiliringning
awazliri qayta héch anglanmaydu.

3 Qanliq sheherge way! U yalghanchiliq, zulum-
zorawanliq bilen tolghan, U olja élishtin
héch qol üzgen emes! **2** Ah, qamchining
qarsildashliri! Chaqlirining daqangshiwatqan, Atlarning
chapchiwatqan, Pingildap kétiwatqan jeng harwilirining
sadaliri! **3** Qara, atliq leshkerlerning qangqishliri,
Qilichlarning walildashliri, Neyzilerning palildashliri,
Öltürülgenlerning köplüki, Ölükler döwe-döwe!
Jesetlerning sani yoqtur; Ular jesetlerge putlishidu.
4 — Séhirlerning piri u, — Ellerni pahishiwazliqi,
Jemetlerni séhirliri bilen sétiwétidu; Sen shérinsuxen
pahishining nurghun pahishilikliri tüpeylidin, **5**
Mana, Men sanga qarshiliship chiqqanmen, — —
deydu samawiy qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, Könglikingning étikini qayrip yüzüngge
yépip, séni ashkarilaymen, Ellerge uyat yerliringni,
Padishahliqlargha nomusungni körsitimen. **6**
Üstüngge nijasetni tashlaymen, Séni shermendichilikte
qaldurimen, Séni reswa qilimen. **7** We shundaq boliduki,
Séni körgenlerning hemmisi sendin qéchip: — «Ninewe
weyran qilindi! Uning üchün kim haza tutidu?» —
deydu; Men sanga teselli bergüchilerni nedin tépip
bérimen? **8** Sen deryalarning otturisida turghan,
Etrapida sular bolghan, Istihkami dengiz bolghan, Sépili
déngiz bolghan No-Amon shehiridin ewzelmusen? **9**
Éfiopiyemu, Misirmu uning küch-qudriti idi, Ularning
küchi cheksiz idi; Put hem Liwiyelikler uninggha
yardemchi idi; **10** Umu élip kétilip, esirlikke chüshken;
Barliq kocha béshida bowaqliri chörüp tashliwétildi;
Ular uning mötiwerliri üchün chek tashlidi, Uning

barliq erbabliri zenjirde baghlan'ghanidi. **11** Senmu
mest bolisen; Sen mökünüwalisen; Sen düshmendin
himaye izdep yürisen; **12** Séning barliq istihkamliring
xuddi tunji méwige kirgen enjür derixining enjürlirige
oxshaydu; Birla silkise, ular yégüchining aghzigha
chüshidu. **13** Mana, xelqing shehiringde qiz-ayallardek
bolup qaldi; Zéminingning qowuqliri düshmenliringge
keng ichilidu; Ot tömür taqaqliringni yep kétidu.
14 Emdi muhasirige teyyarliq qilip su tartip qoy!
Qorghanliringni mustehkemle! Séghiz topidin lay étip,
Hak layni cheylep qoy! Xumdanni raslap qoy! **15** Ot
séni shu yerde yep kétidu; Qilich séni üzüp tashlaydu;
U séni chéketke lichinkisidek yewatidu; Emdi özüngni
chéketke lichinkiliridek köp qil, Chéketkidek özüngni zor
köp qil! **16** Sen sodigerliringni asmandiki yultuzlardin
köp qilding; Mana, chéketke lichinkisi qanat chiqirip,
uchup kétidu! **17** Séning erbabliring chéketkilerdek,
Serdarliring mijir-mijir chaqchiqizlardek bolidu; Mana
ular soghuq künide chitlar ichige kiriwélip makan
qilidu; Quyash chiqqanda, ular qéchip kétidu, Barghan
yérini tapqili bolmaydu. **18** Chopanliring mügdep qaldi,
i Asuriyening padishahi; Séning aqsöngekliring jim
yatidu; Xelqing taghlar üstige tarqilip ketti, Héchkim
ularni yighmaydu; **19** Séning yarang dawasiz, Séning
zexming éghirdur; Xewiringni anglighanlarning hemmisi
üstüngdin chawak chalidu; Chünki toxtawsiz rezilliking
kimning béshigha kelmigendu?

Habakkuk

1 Habakkuk peyghember körgen, uninggha yüklen'gen
wehiy: — **2** Ah Perwerdigar, qachan'ghiche men
Sanga nida qilimen, Sen anglimaysen? Men Sanga:
«Zulum-zorawanliq!» dep nale-peryad kötürimen, Biraq
Sen qutquzmaysen. **3** Sen némishqa manga qebihlikni
körgüzisen, Némishqa japa-zulumgha qarap turisen?
Chünki bulangchiliq, zulum-zorawanliq köz aldimdidur;
Jenggi-jédeller bar, Dewalar köpeymekte. **4** Shunga
qanun palech bolup qaldi, Adalet meydan'gha héch
chiqmaydu; Chünki reziller heqqaniy ademni qistimaqta;
Shunga hökümler burmilinip chiqirilidu. **5** Eller arisida
bolidighan bir ishni körüp béqinglar, obdan qaranglar,
heyranuhes qélinglar! Chünki silerning dewringlarda bir
ish qilimenki, Birsi silerge bayan qilghan teghdirdimu
siler ishenmeyttinglar. **6** Chünki mana, Men héliqi mijezi
osal hem aldiraqsan el kaldiylerni ornidin turghuzimen;
Esli özige tewe emes makanlarni igilesh üchün, Ular yer
yüzining kengri jaylirini bésip mangidu; **7** Ular özlirining
déginini hésab qilidu hem özini xalighanche yuqiri
tutidu; **8** Ularning atliri yilpizlardin ittik, Kechte owgha
chiqidighan börilerdin esheddiydur; Atliq leshkerler
atlirini meghrurane chapchitidu; Atliq leshkerler yiraqtin
kélidu, Ular owgha shungghughan bürküttek uchup
yüridu. **9** Ularning hemmisi zulum-zorawanliqqa kélidu;
Ularning top-top ademliri yüzlirini aldigha békitip,
algha basidu, Esirlerni qumdek köp yighidu. **10** Berheq,
u padishahlarni mazaq qilidu, Emirlernimu nezirige
almaydu; U hemme istihkamlarni mesxire qilidu, Chünki
u topa-tupraqlarni döwe-döwe qilip, ularni ishghal
qilidu. **11** Shundaq qilip u shamaldek ghuyuldap ötidu,
Heddidin éship gunahkar bolidu; Uning bu küch-qudriti
özige ilah bolup sanilidu. **12** Sen Ezeldin Bar Bolghuchi
emesmu, i Perwerdigar Xudayim, méning Muqeddes
Bolghuchim? Biz ölmeymiz, i Perwerdigar; Sen uni
jazayingni beja keltürüsh üchün békitkensen; Sen, i
Qoram Tash Bolghuchi, uni [bizge] ibret qilip tüzitishke
belgiligensen. **13** Séning közüng shunche ghubarsiz
idiki, Rezillikke qarap turmaytting; Emdi némishqa
Sen munapiqliq qilghanlargha qarap turisen, Reziller
özidin adil bolghan kishini yutuwalghinida, némishqa
süküt qilisen? **14** Sen ademlerni xuddi déngizdiki
béliqlardek, Xuddi özliri üstide héch yétekligüchisi yoq
ömiligüchi haywanlargha oxshash qilisen; **15** Shu [kaldiy
kishi] ularning hemmisini changgikigha ilinduridu,
Ularni öz tori bilen tutuwalidu, Ularni yighma torigha
yighidu; Shuning bilen xushal bolup shadlinidu; **16** We
torigha qurbanliq sunidu, Yighma torigha isriq salidu,
Chünki shular arqiliq uning nésiwisi mol, Németliri
lezzetlik boldi. **17** Emdi u shu teriqide torini toxtawsiz
boshitiwerse, Shu teriqide ellerni héch rehim qilmay
qiriwerse bolamdu?

2 «Emdi men öz közitimde turiwérimen, Özümni
munar üstide des tikleymen, Uning manga néme
deydighanliqini, Shuningdek özüm bu dad-peryadim
toghruluq qandaq tégishlik jawab tépishim kéreklikini
bilishni kütüp turimen». **2** Hem Perwerdigar jawaben
manga mundaq dédi: — «Oqughanlar yügürsun üchün,
Bu körün'gen alametni yéziwal; Uni taxtaylar üstige éniq
oyup chiq; **3** Chünki bu körün'gen alamet kelgüsidiki
békitilgen bir waqit üchün, U ademlerge axiretni
telpündüridu, U yalghan gep qilmaydu; Uzun'ghiche
kelmey qalsimu, uni kütkin; Chünki u jezmen yétip kélidu,
héch kéchikmeydu. **4** Qara, tekebburliship ketküchini!
Uning qelbi öz ichide tüz emes; Biraq heqqaniy adem
öz étiqad-sadiqliqi bilen hayat yashaydu. **5** Berheq,
sharab uninggha satqunluq qilidu, — — U tekebbur
adem, öyde tinim tapmaydu, Hewisini tehtisaradek
yoghan qilidu; U ölümdek héchqachan qanmaydu; Özige
barliq ellerni yighidu, Hemme xelqni özige qaritiwalidu.
(Sheol h7585) **6** Bularning hemmisi kéyin u toghruluq
temsilni sözlep, Kinayilik bir tépishmaqni tilgha alidu:
— «Özining emesni méning dep qoshuwalghuchigha
way! ([Bundaq ishlar] qachan'ghiche bolidu?!) Görüge
qoyghan nersiler bilen özini chingdighuchigha way!» **7**
Sendin jazane-qerz alghuchilar biraqla qozghalmamdu?
Séni titretküchiler biraqla oyghanmamdu? Andin sen
ulargha olja bolmamsen? **8** Sen nurghun ellerni
bulang-talang qilghanliqing tüpeylidin, Hem kishilerning
qanliri, zémin, sheher hem uningda turuwatqan
hemmeylen'ge qilghan zulum-zorawanliqing tüpeylidin,
Saqlinip qalghan eller séni bulang-talang qilidu; **9**
Halaket changgilidin qutulush üchün, Uwamni yuqirigha
salay dep, Nepsi yoghinap öz jemetige haram menpeet
yighquchigha way! **10** Nurghun xelqlerni weyran qilip,
Öz jemetingge ahanet keltürdüng, Öz jéninggha qarshi
gunah sadir qilding. **11** Chünki tamdin tash nida qilidu,
Yaghachlardin lim jawab béridu: — **12** Yurtni qan bilen,
Sheherni qebihlik bilen qurghuchigha way!» **13** Mana,
xelqlerning jan tikip tapqan méhnitining peqet otqa
yéqilghu qilin'ghanliqi, El-yurtlarning özlirini bihude
halsiratqanliqi, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigardin emesmu? **14** Chünki xuddi sular déngizni
qaplighandek, Pütün yer yüzi Perwerdigarni bilip-tonush
bilen qaplinidu. **15** Öz yéqininggha haraqni ichküzgüchige
— — Uning uyat yérige qarishing üchün, Tulumungdin
quyup, uni mest qilghuchi sanga way! **16** Shan-
sherepning ornida shermendichilikke tolisen; Özüngmu
ich, Xetniliking ayan bolsun! Perwerdigarning ong
qolidiki qedeh sen terepke burulidu, Shan-sheripingning
üstini reswayipeslik basidu. **17** Liwan'gha qilghan zulum-
zorawanliq, Shundaqla haywanlarni qorqitip ulargha
yetküzgen weyranchiliqmu, Kishilerning qanliri, zémin,
sheher hem uningda turuwatqan hemmeylen'ge qilghan
zulum-zorawanliq tüpeylidin, Bular séning mijiqingni
chiqiridu. **18** Oyma mebudning néme paydisi, Uni uning
yasighuchisi oyup chiqqan tursa? Quyma mebudningmu
we uninggha tewe saxta telim bergüchining néme paydisi
— — Chünki uni yasighuchi öz yasighinigha tayinidu,
Démek, zuwansiz «yoq bolghan nersiler»ni yasaydu? **19**
Yaghachqa «Oyghan!» dégen ademge, Zuwansiz tashqa
«Ture!» dégen'ge way! U wez éytamdu? Mana, u altun-
kümüsh bilen hellendi, Uning ichide héch nepes yoqtur.
20 Biraq Perwerdigar Öz muqeddes ibadetxanisididur!
Pütkül yer yüzi Uning aldida süküt qilsun!

3 Habakkuk peyghemberning duasi, «Shiggaon»
ahangida: — **2** «Perwerdigar, men xewiringni
anglidim, eyminip qorqtum. I Perwerdigar, yillar
arisida ishingni qaytidin janlandurghaysen, Yillar

arisida ishingni tonutqaysen; Derghezepte bolghiningda
rehimdilliqni ésingge keltürgeysen! **3** Tengri Témandin,
Pak-Muqeddes Bolghuchi Paran téghidin keldi; (Sélah)
Uning shan-sheripi asmanlarni qaplidi, Yer yüzi uning
medhiyiliri bilen toldi; **4** Uning parqiraqliqi tang
nuridek boldi, Qolidin chaqmaq chaqqandek ikki nur
chiqti; Shu yerde uning küch-qudriti yoshurunup turidu.
5 Uning aldidin waba, Putliridin choghdek yalqun
chiqmaqta idi; **6** U turup yer yüzini mölcherlidi;
U qariwidi, ellerni dekke-dükkige saldi; «menggü
taghlar» pare-pare qilindi, «ebediy döng-égizlikler»
égildürüldi, Uning yolliri bolsa ebediydur. **7** Men
Kushan qebilisining chédirlirining parakendichilikte
bolghanliqini, Midiyan zéminidiki perdilerni titrek
basqanliqini kördum. **8** Perwerdigar deryalargha
achchiqlandimikin? Séning gheziping deryalargha
qaritildimikin? Qehring déngizgha qaritildimikin?
Atliringgha, nijat-qutquzushni épkélidighan jeng
harwiliringgha minip kelgen'ghusen! **9** Séning oqyaying
ayan qilindi, Sözüng boyiche, [Israil] qebililirige
ichken qesemliring üchün ayan qilindi! (Sélah) Sen
yer yüzini derya-kelkünler bilen ayriwetting. **10**
Taghlar Séni körüp, azablinip tolghinip ketti; Dolqunlap
aqqan sular kelkündek ötüp ketti; Chongqur déngiz
awazini qoyuwétip, Qollirini yuqirigha örletti. **11**
Étilghan oqliringning parqiraq nurini körüp, Palildighan
neyzengning yoruqluqini körüp, Quyash hem ay öz
turalghusida jim turdi. **12** Sen achchiqingda yer
yüzidin ötüp yürüsh qilding; Ellerni ghezipingde ziraetni
soqqandek soqtung; **13** Öz xelqingning nijat-qutquzulushi
üchün, Sen Öz Mesihing bilen bille nijat-qutquzush üchün
chiqting; Ulini boynighiche échip tashlap, Rezilning
jemetining béshini urup-yanjip, uningdin ayriwetting;
(Sélah) **14** Sen uning neyziliri bilen serdarlirining
béshigha sanjiding; Ular dehshetlik qara quyundek
méni tarqitiwétishke chiqti, Ularning xushalliqi ajiz
möminlerni yoshurun jayda yalmap yutushtin ibarettur!
15 Sen atliring bilen déngizdin, Yeni döwe-döwe
qilin'ghan ulugh sulardin ötüp mangding! **16** Men
bularni anglidim, ichi-baghrimni titrek basti; Awazni
anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustixanlirim chirip
ketkendek boldi, Putlirimni titrek basti; Chünki men
külpetlik künide, Yeni öz xelqimge tajawuz qilghuchi
bésip kirgen künidimu, Sewr-xatirjemlikte turushum
kérek. **17** Chünki enjür derixi chécheklimisimu, Üzüm
tallirida méwe bolmisimu, Zeytun derixige qilghan ejir
yoqqa chiqqan bolsimu, Étizlar hech hosul bermigen
bolsimu, Qotandin qoy padisi üzülgen bolsimu, Éghilda
kala padisi yoq bolsimu, **18** Men haman Perwerdigardin
shadlinimen, Manga nijatimni bergüchi Xudayimdin
shadliqqa chömülimen, **19** Perwerdigar, Reb, méning
küch-qudritimdur; U méning putlirimni kéyikningkidek
qilidu; Méni yuqiri jaylirimda mangghuzidu! (Bu küy
neghmichilerning béshigha tapshurulup, tarliq sazlar
bilen oqulsun).

Zefaniya

1 Amonning oghli Yosiya Yehudagha padishah
bolghan waqitlarda, Hezekiyaning chewrisi,
Amariyaning ewrisi, Gedaliyaning newrisi, Kushining
oghli Zefaniyagha yetken Perwerdigarning sözi:
— **2** Men yer yüzidin hemmini qurutuwétimen,
— deydu Perwerdigar; **3** — Insan hem haywanni
qurutuwétimen, Asmandiki uchar-qanatlar hem
déngizdiki béliqlarni, Barliq putlikashanglarni rezil
ademler bilen teng qurutuwétimen, Insaniyetni yer
yüzidin üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar.
4 — Shuning bilen Men Yehuda üstige, Barliq
Yérusalémdikiler üstige qolumni sozimen; Mushu
yerde «Baal»ning qalduqini, «Qémar»larning namini
kahinlar bilen bille üzüp tashlaymen; **5** Shundaqla
ögzide turup asmandiki jisimlargha bash uridighanlarni,
Perwerdigargha bash urup, shundaqla Uning nami
bilen qesem qilip turup, «Malkam»ning nami
bilenmu qesem qilidighanlarni, **6** Perwerdigardin
tezgenlerni, Perwerdigarni izdimeydighan yaki
Uningdin yol sorimighanlarnimu üzüp tashlaymen.
7 Reb Perwerdigarning huzuri aldida sükü̈t qilinglar;
Chünki Perwerdigarning küni yéqindur; Chünki
Perwerdigar qurbanliqni teyyarlidi, U méhmanlarni
«taharet qildurup» halal qildi; **8** Perwerdigarning
qurbanliqining künide shundaq boliduki, Men emirlerni,
padishahlarning oghullirini we yat ellerning kiyimlirini
kiyiwalghanlarning hemmisini jazalaymen; **9** Shu küni
Men bosughidin dessimey atlaydighanlarni, Yeni zulum-
zorawanliq hem aldamchiliqqa tayinip, xojayinlirining
öylirini tolduridighanlarni jazalaymen. **10** Shu künide,
— deydu Perwerdigar, «Béliq derwazisi»din «Waydad»,
«Ikkinchi mehelle»din hörkireshler, Döng-égizliklerdin
ghayet zor «gum-gum» qilip weyran qilin'ghan
awazlar anglinidu. **11** «Hörkirenglar, i «Oymanliq
mehellisi»dikiler; Chünki «sodiger xelq»ning hemmisi
qilichlandi, Kümüsh bilen chingdalghanlar qirildi!» **12** —
We shu chaghda shundaq boliduki, Men Yérusalémni
chiraghlar bilen axturimen, Arzangliri üstide tin'ghan
sharabtek turghan endishisiz ademlerni, Yeni könglide:
«Perwerdigar héch yaxshiliqni qilmaydu, yamanliqnimu
qilmaydu» dégenlerni jazalaymen. **13** Emdi bayliqliri
olja, Öyliri berbat bolidu; Ular öylerni salghini bilen,
Ularda turmaydu; Üzümzarlarni berpa qilghini bilen,
Ularning sharabini ichmeydu. **14** Perwerdigarning
ulugh küni yéqindur; Berheq yéqindur, intayin téz yétip
kélidu; Angla, Perwerdigarning kününing sadasi! Yétip
kelgende palwanmu elemlik warqiraydu. **15** Shu küni
qehr élip kélidighan bir kün, Külpetlik hem derd-elemlik
bir kün, Weyranchiliq hem berbatliq chüshidighan
bir kün, Zulmetlik hem sürlük bir kün, Bulutlar hem
qap-qarangghuluq bilen qaplan'ghan bir kün, **16**
Istihkamlashqan sheherlerge, sépilning égiz poteylirige
hujum qilidighan, Kanay chélinidighan, agah signali
kötürülidighan bir kün bolidu. **17** Men ademler üstige
külpetlerni chüshürimen, — Ular qarighulardek yüridu;
Chünki ular Perwerdigargha qarshi gunah qildi; Ularning
qanliri topa-changdek, Ularning üchey-qérinliri poqtek
tökülidu; **18** Perwerdigarning qehri chüshken künide
altun-kümüshliri ularni qutquzalmaydu; Belki pütkül
jahan Uning ghezep oti teripidin yewétilidu; Chünki U
barliq yer yüzidikilerning üstige mutleq bir halaket,
dehshetlik bir halaket chüshüridu.

2 Yighilinglar, özünglarni yighinglar, i nomussiz «yat
el», **2** Yarliq chiqquche, Kün topandek téz ötüp
ketküche, Perwerdigarning achchiq ghezipi üstünglerge
chüshküche, Perwerdigarning ghezipini élip kélidighan
kün üstünglerge chüshküche, **3** Perwerdigarni izdenglar,
i Uning hökümlirini ada qilghan zémindiki kemterler;
Heqqaniyliqni izdenglar, kemterlikni izdenglar; Éhtimal
siler Perwerdigarning ghezipi bolghan künide panah
tapqan bolisiler. **4** Chünki Gaza tashlan'ghan bolidu,
Ashkélon weyrane bolidu; Ular Ashdodtikilerni chüsh
bolmayla heydiwétidu; Ekron yulup tashlinidu. **5** Déngiz
boyidikiler, yeni Qéret élidikilerge way! Perwerdigarning
sözi sanga qarshidur, i Qanaan, Filistiylerning zémini!
Ahaleng qalmighuche Men séni halak qilimen. **6** Déngiz
boyi padichilar üchün chimenzar, Qoy padiliri üchün
qotanlar bolidu; **7** Déngiz boyi Yehuda jemetining
qaldisi igidarchiliqida bolidu; Ashu yerde ular ozuqlinidu;
Ashkélonning öyliride ular kech kirgende yatidu, Chünki
Perwerdigar Xudasi ularning yénigha bérip ulardin
xewer élip, Ularni asarettin azadliqqa érishtüridu. **8** Men
Moabning deshnimini, Ammoniylarning haqaretlirini
anglidim; Ular shundaq qilip Méning xelqimni mazaq
qilip, Ularning chégralirini paymal qilip maxtinip ketti. **9**
Shunga Men Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
Israilning Xudasi, Moab jezmen xuddi Sodomdek,
Ammoniylar xuddi Gomorradek bolidu — Yeni chaqqaqlar
we shorluqlar qaplan'ghan jay, daim bir chöl-jezire
bolidu; Hem xelqimning qaldisi ulardin olja alidu,
Qowmimning qalghanliri bularghа ige bolidu. **10** Ularning
tekebburluqidin bu ish béshigha kélidu, Chünki ular
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
xelqini mazaq qilip maxtinip ketti. **11** Perwerdigar
ularghа dehshetlik bolidu; Chünki U yer yüzidiki
butlarning hemmisini qurutiwétidu; Shuning bilen eller,
barliq chet araldikiler herbiri öz jayida Uninggha ibadet
qilidu. **12** I Éfiopiyler, silermu Méning qilichim bilen
öltürülisiler. **13** U qolini sozup shimalgha tegküzüp,
Asuriyeni halak qilidu, Ninewe shehirini weyrane, chöl-
bayawandek qehetchilik jay qilidu. **14** Uning otturisida
charwa padiliri, Shundaqla haywanlarning herxilliri
yatidu; Chöl huwqushi, chirqirighuchi huwqushlar
uning tüwrük bashlirida qonidu; Dériziliridin sayrashlar
anglinidu; Bosughilirida weyraniliq turidu; Chünki
U buning kédir yaghach neqishlirini ochuqchiliqta
qalduridu; **15** Mana bu endishisiz yashap kelgüchi shad-
xuram sheher, Könglide: «Menla bardurmen, mendin
bashqa biri yoqtur» dégen sheher — U shunchilik bir
weyrane, haywanlarning bir qonalghusi bolup qaldighu!
Uningdin ötüwatqanlarning hemmisi üshqirtidu, Qolini
silkiydu.

3 Asiyliq qilghuchi, bulghan'ghan, jebir-zulum
yetküzgüchi sheherge way! **2** U awazni anglimidi,
terbiyini qobul qilmidi; Perwerdigargha tayanmidi,
Xudasigha yéqinlashmidi. **3** Uning otturisida bolghan
emirlirining hemmisi hörkireydighan shirlar, Uning

soraqchiliri bolsa kechliki owlaydighan, etigini
ghajilighudek héchnerse qaldurmaydighan börilerdur;
4 Uning peyghemberliri wezinsiz, asiy kishiler; Uning
kahinliri muqeddes ibadetxanini bulghaydighanlar,
Tewrat-qanunigha buzghunchiliq qilidighanlar. **5**
Heqqaniy Perwerdigar uning otturisididur; U héch
heqqaniyetsizlik qilmaydu; Her etigende adil hökümini
ayan qilidu; Hökümide kemchilik yoqtur; Biraq namerd
adem héch nomusni bilmeydu. **6** — Men ellerni
üzüp tashliwetkenmen, Ularning istihkam poteyliri
weyranidur; Kochilirini héchbir adem ötmigüdek
qilip xarabe qilghanmen; Sheherliri ademzatsiz, héch
turghuchisi yoq qilinip halak bolghan. **7** Men:
«Peqet Mendin qorqunglar, terbiyini qobul qilinglar»
— dédim. Shundaq bolghanda uninggha hemme
békitkenlirim chüshürülmey, makani héch xaniweyran
bolmas. Biraq ular baldurla ornidin turup, hemme
ishlirini haram qiliwetti. **8** Shunga Méni kütünglar, —
deydu Perwerdigar, Men guwahliq bérishke ornumdin
qozghalghan kün'giche — Chünki Ménin qararim
— ellerni yighish, Padishahliqlarni jem qilishtin
ibaretki, Ularning üstige qehrimni, Hemme dehshetlik
achchiqimni béshigha töküsh üchündur. Chünki yer
yüzining hemmisi achchiq ghezipimning oti bilen
köydürüwétilidu. **9** Chünki shu tapta barliq ellerning
Perwerdigarining namigha nida qilip chaqirishi üchün,
Uning xizmitide bir jan bir ten bolushi üchün, Men
ularning tilini sap bir tilgha aylandurimen, **10**
Chünki Éfiopiye deryalirining nérisidin Ménin dua-
tilawetchilirim, Yeni Men tarqatqanlarning qizi, Manga
sunulghan hediyeni épkélidu. **11** Shu küni sen Manga
asiyliq qilghan barliq qilmishliring tüpeylidin iza tartip
qalmaysen; Chünki shu tapta Men tekebburluqungdin
xushallinip ketkenlerni arangdin élip tashlaymen,
Shuning bilen sen muqeddes téghim tüpeylidin halingni
ikkinchi chong qilmaysen; **12** We Men arangda kemter
hem miskin bir xelqni qaldurimen, Ular Perwerdigarning
namigha tayinidu. **13** Israilning qaldisi ne qebihlik
qilmaydu, Ne yalghan sözlimeydu, Ne ularning aghzidin
aldamchi til tépilmaydu; Ular belki ozuqlinip, yatidu,
Héchkim ularni qorqutmaydu. **14** Yayrap-yashna, i
Zion qizi! Tentene qilip warqira, i Israil! Pütün qelbing
bilen xushal bolup shadlan, i Yérusalémning qizi!
15 Perwerdigar séni jazalaydighan hökümlerni élip
tashlidi, Düshminingni qayturuwetti; Israilning padishahi
Perwerdigar arangdidur; Yamanliqni ikkinchi körmeysen.
16 Shu küni Yérusalémgha éytiliduki, «Qorqma, i Zion!
Qolliring boshap, sanggilap ketmisun! **17** Perwerdigar
Xudaying arangda, Qutquzidighan qudret Igisidur! U
shadliq bilen üstüngde shadlinidu; Öz méhir-muhebbitide
aram alidu; Üstüngde naxshilar éytip yayrap-yashnaydu.
18 Jemiyet sorunliridiki nomussiz ibadet tüpeylidin
aranglardin azablan'ghanlarni yighimen; Bularning
shermendilikliri ulargha éghir kéletti. **19** Mana, Men
shu tapta séni xarlighanlarning hemmisini bir terep
qilimen, Aqsaq bolghan qizni qutquzimen; Talagha
heydiwétilgen qizni yighimen; Del ular xorlan'ghan
barliq zéminlarda ularni [Özümge] medhiye keltürgüchi,
shöhret bolghuchi qilip tikleymen. **20** Men shu tapta,
yeni silerni yighqan waqitta, silerni [öyge] épkélimen;
Chünki Men köz aldinglarda silerni asarettin azadliqqa
chiqarghinimda, Silerni yer yüzidiki barliq eller arisida
shöhretlik, [Özemge] medhiye keltürgüchi qilimen, —
deydu Perwerdigar.

Hagay

1 Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning
birinchi küni, Perwerdigarning sözi Hagay
peyghember arqiliq Shéaltielning oghli, Yehudaning
waliyisi Zerubbabelge hem Yehozadakning oghli, bash
kahin Yeshuagha keldi: — **2** Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Bu
xelq: «Waqti kelmidi, Perwerdigarning öyini qurush
waqti téxi kelmidi» — deydu. **3** We Perwerdigarning
sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi:
— **4** Bu öy téxichila xarabe tursa, bu siler taxtaydin
bézelgen öyliringlarda yashaydighan waqitmu? **5** Mana,
Perwerdigar mundaq deydu: — — Qiliwatqininglar
üstide köngül qoyup oylininglar! **6** Térighininglar köp,
yighiwalidighininglar az; Yeysiler, biraq toymaysiler;
Ichisiler, biraq qanmaysiler; Kiyisiler, biraq héchqandaq
illimaysiler; Ish heqqi alghuchi bolsa, Xuddi ish heqqini
töshük hemyan'gha salghan'gha oxshashtur. **7** —
Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — Qiliwatqininglar üstide köngül
qoyup oylininglar! **8** Taghqa chiqip, yaghachni élip
kélinglar, öyni qurunglar; shundaq qilsanglar Men
uningdin xursen bolimen, shan-sherepke érishimen, —
deydu Perwerdigar. **9** — Siler köpni küttünglar, mana,
érishkininglar az boldi; uni öyge épkelgininglarda, Men
uni püwlep yoqattim; bu néme üchün? — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — — Chünki
Méning öyümning xarabe bolghinigha qarimay, öz
öyünglarni [sélishqa] yügürüshüp yürüwatisiler. **10**
Shunga üstünglarda asmanlar shebnemni bermeydu,
zéminmu hosulini bermeydu; **11** Men zémin'gha,
taghqa, ziraetlerge, yéngi sharablargha, zeytun méyigha,
tupraqning ündürmilirige, insanlargha, mal-waranlargha
we qollardiki barliq ejirlerge qurghaqchiliqni chaqirdim.
12 Shuning bilen Shéaltielning oghli Zerubbabel
hem Yehozadakning oghli bash kahin Yeshua we
xelqning qaldisining hemmisi Perwerdigar Xudasining
awazigha, shuningdek Perwerdigar Xudasining Hagay
peyghemberni ewetishi bilen, uning sözlirige qulaq
saldi; xelq Perwerdigar aldida qorqti. **13** Andin
Perwerdigarning elchisi Hagay Perwerdigarning xewirini
xelqqe yetküzüp: — «Men siler bilen billidurmen»
— deydu Perwerdigar, — dédi. **14** We Perwerdigar
Shéaltielning oghli, Yehudaning waliyisi Zerubbabelning
rohini, shundaqla Yehozadakning oghli, bash kahin
Yeshuaning rohini hem xelq qaldisining herbirining
rohini qozghidi; ular samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar Xudasining öyige kélip ishlidi. **15**
Bu Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning
yigirme tötinchi küni idi.

2 Yettinchi ayning yigirme birinchi küni,
Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip
mundaq déyildi: **2** — «Shéaltielning oghli, Yehudaning
waliyisi Zerubbabelge, Yehozadakning oghli, bash kahin
Yeshuagha hemde xelqning qaldisigha söz qilip ulardin:
— **3** «Aranglardin eyni chaghdiki shan-sherepte bolghan
bu öyni körgenlerdin kim bar? Siler hazir uninggha
qandaq qaraysiler? Neziringlarda u héchnémige
erzimeydu, shundaqmu?» — dep sorighin. **4** — Biraq
hazir, i Zerubbabel, jasaretlik bol, — deydu Perwerdigar,
— Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshua, jasaretlik
bol; zémindiki barliq xelq, jasaretlik bolup ishlenglar,
— deydu Perwerdigar. — chünki Men siler bilen
billidurmen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **5** — Misirdin chiqqan waqtinglarda
silerge ehde qilghan sözüm we Méning Rohim aranglarda
turup keldi; hergiz qorqmanglar. **6** Chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — — Yene peqet azghina waqittin kéyin Men
asmanlar, yer yüzi, déngiz hem quruqluqni tewritimen;
7 Men barliq ellerni tewritimen; netijide ellerning serxil
etiwar nersiliri élip kélinidu. Men mushu öyni shan-
sherepke toldurimen, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. **8** — Kümüsh Méningki,
altun Méningki, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Bu öyning kéyinki
shan-sheripi eslidikidin zor bolidu, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men
mushu yerde aramlik-xatirjemlikni ata qilimen, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar».
10 Darius padishahning ikkinchi yili, toqquzinchi ayning
yigirme tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Hagay
peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: — **11** «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Kahinlargha söz qilip ulardin Tewrat-qanuni
toghruluq: — **12** «Birsi tonining étikide «[Xudagha]
atalghan gösh»ni kötürüp kétiwatqinida, uning étiki
nan'gha, umachqa, sharabqa, zeytun maygha yaki
herqandaq ash-ozuqqa mundaqla tégip ketse, undaqta
u nersiler «[Xudagha] atalghan» bolamdu?» — dep
sorighin». Kahinlar jawaben: «Yaq» — dédi. **13** We
Hagay: «Birsi jesetke tégip «napak» bolghan bolsa, u
bu ash-ozuqning qaysibirige tegse, undaqta ash-ozuq
napak bolamdu?» — dep soridi. Kahinlar jawaben:
«U napak bolidu» — dédi. **14** Andin Hagay jawaben
mundaq dédi: —«Perwerdigar: «Emdi bu xelq, bu «yat
el» Méning aldimdimu shundaqtur, ularning qollirida
ishlen'genlirining hemmisimu shundaqtur, shuningdek
ularning shu yerde Manga herbir sun'ghanlirimu
napaktur» — deydu. **15** — Emdi hazir köngül qoyup
oylininglar — Bügündin bashlap, mushu waqittin tartip
körünglar — taki Perwerdigarning ibadetxanisidiki tash
üstige yene bir tal tash qoyulghuche, **16** shuningdin
ilgiriki künlerde, birsi «yigirme küre»lik bir döwe
ashliqni alghili kelgende, mana peqet on kürila chiqti;
birsi sharab küpidin ellik komzek alghili kelse, mana
peqet yigirme komzek chiqti. **17** Men qolliringlar
bilen ishligen barliq ishliringlarda silerni judun, hal
we möldür apetliri bilen urup keldim; biraq siler
yénimgha qaytmidinglar. **18** Emdi ötünimenki, köngül
qoyup oylininglar — bu kün, yeni toqquzinchi ayning
yigirme tötinchi künidin bashlap, mushu waqittin
tartip, — yeni Perwerdigarning ibadetxanisining qayta
qurulushini bashlighan künidin kéyinki ishlargha köngül
qoyup oylininglar; **19** danlar ambargha yighildimu?
Üzüm talliri, enjür, anar hem zeytun derexliri héch
méwe bermidi. Biraq Men bu kündin bashlap silerni
beriketleymen». **20** We Perwerdigarning sözi shu ayning
yigirme tötinchi küni Hagaygha ikkinchi qétim kélip
mundaq déyildi: — **21** — Yehudagha waliy bolghan

Zerubbabelge söz qilip mundaq dégin: — — «Men asmanlarni, zéminni tewritishke temshiliwatimen; **22** Padishahliqlarning textini örüwétimen, ellerning padishahliqlirining küchini yoqitimen; jeng harwiliri hem uning üstide olturghanlarni örüwétimen; atlar we atliq eskerler, ularning herbiri öz qérindishining qilichi bilen mollaq atquzulidu. **23** Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men séni, yeni Shéaltielning oghli Zerubbabelni alimen, — deydu Perwerdigar — andin séni xuddi möhürlük üzükümdek qilimen; chünki Men séni talliwaldim, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar».

Zekeriya

1 Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchi
ayda, Perwerdigarning sözi Iddoning newrisi,
Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge kélip mundaq
déyildi: — **2** — «Perwerdigar ata-bowiliringlardin
intayin qattiq ghezeplendi. **3** Shunga sen ulargha:
«Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar:
— «Méning yénimgha qaytip kélinglar, Men silerning
yéninglargha qaytip kélimen» deydu», — dégin. **4**
— Ata-bowiliringlardek bolmanglar; chünki ilgiriki
peyghemberler ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar: — Rezil yolliringlardin, rezil
qilmishliringlardin yénip towa qilinglar, dégen», —
dep jakarlighan. Biraq ular Manga qulaq salmighan,
boysunmighan, — deydu Perwerdigar. **5** — Silerning ata-
bowiliringlar hazir qéni? Peyghemberler bolsa, menggü
yashamdu? **6** Lékin Méning peyghemberlerge buyrughan
sözlirim we belgilimilirim, ata-bowiliringlarning
béshighimu chüshken emesmidi?». Shuning bilen ular
yolidin yénip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirimiz boyiche bizni
qandaq qilimen dése, shundaq qildi, — dégen. **7**
Darius padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni
«Shébat éyi»ning yigirme tötinchi küni, Perwerdigarning
kalami Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya
peyghemberge keldi. U mundaq bésharetni kördi: — **8**
Men kéchide [alamet körünüshlerni] kördüm; mana,
toruq atqa min'gen bir ademni kördüm; u chongqur
oymanliqtiki xadas derexliri arisida turatti; uning
keynide toruq, ala-taghil we aq atlar bar idi. **9** Men
uningdin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. Men bilen
sözlishiwatqan perishte manga: «Men sanga bularning
néme ikenlikini körsitimen» — dédi. **10** Xadas derexliri
arisida turghan zat jawaben: «Bular Perwerdigarning yer
yüzini uyan-buyan kézishke ewetkenliri» — dédi. **11** Bu
atlar xadas derexliri arisida turghan Perwerdigarning
Perishtisige jawab qilip: «Biz yer yüzide uyan-buyan
kézip kelduq; mana, pütkül yer yüzi tiptinch, aramliqta
turuwatidu» — dédi. **12** Perwerdigarning Perishtisi
jawaben: «I samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, qachan'ghiche sen bu yetmish yildin béri
achchiqlinip kéliwatqan Yérusalém we Yehudaning
sheherlirige rehim qilmaysen?» — dédi. **13** Perwerdigar
men bilen sözlishiwatqan perishtige yéqimliq sözler,
teselli bergüchi sözler bilen jawab berdi. **14** Shuning
bilen men bilen sözlishiwatqan perishte manga
mundaq dédi: «Sen mundaq jakarlighin: — Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: «Yérusalém
we Zion'gha bolghan otluq muhebbitimdin yürikim
lawildap köyidu! **15** Shuning bilen Men erkin-azadilikte
yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinimen; chünki
Men [xelqimge] sella ghezeplinip qoyiwidim, ular
heddidin éship [xelqimge] zor azar qildi», deydu. **16**
Shunga Perwerdigar mundaq deydu: «Men Yérusalémgha
rehim-shepqetler bilen qaytip keldim; Méning öyüm
uning ichide qurulidu» — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, — «we Yérusalém üstige
«ölchem tanisi» yene tartilidu». **17** — Yene mundaq
jakarlighin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: Méning sheherlirim yene
awatlishidu, Perwerdigar yene Zion'gha teselli béridu
we Yérusalémni yene talliwalidu». **18** Andin men
béshimni kötürdüm, mana töt münggüzni kördüm.
19 Men bilen sözlishiwatqan perishtidin: «Bular
néme?» dep soridim. U manga: «Bu Yehuda, Israil we
Yérusalémni tarqitiwetken münggüzlerdur» — dédi.
20 We Perwerdigar manga töt hünerwenni körsetti.
21 Men: «Bu [hünerwenler] néme ish qilghili keldi?»
dep soridim. U: «Mana bular bolsa Yehudadikilerni
héchkim qeddini rusliyalmighudek derijide tarqitiwetken
münggüzler; biraq bu [hünerwenler münggüzlerni]
dekke-dükkige chüshürgili, yeni ellerning Yehudaning
zéminini tarqitiwétish üchün kötürgen münggüzlirini
yerge tashliwetkili keldi!» — dédi.

2 Andin men béshimni kötürüp, mana qolida ölchem
tanisini tutqan bir ademni kördüm **2** we uningdin:
«Nege barisen?» dep soridim. U manga: «Men
Yérusalémni ölchigili, uning kengliki we uzunluqini
[ölchep] bilgili barimen» — dédi. **3** Mana, men bilen
sözlishiwatqan perishte chiqti; yene bir perishte uning
bilen körüshüshke chiqti **4** we uninggha mundaq dédi:
— Yügür, bu yash yigitke söz qil, uninggha mundaq
dégin: — «Yérusalém özide turuwatqan ademlerning we
mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerdek bolidu. **5** —
we Men Perwerdigar uning etrapigha ot-yalqun sépili,
uning ichidiki shan-sheripi bolimen. **6** — Hoy! Hoy!
Shimaliy zémindin qéchinglar, — deydu Perwerdigar,
— chünki Men silerni asmandiki töt tereptin chiqqan
shamaldek tarqitiwetken, deydu Perwerdigar». **7** «—
Hey! I Babil qizi bilen turghuchi Zion, qachqin! **8** Chünki
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — Öz shan-sheripini dep U Méni silerni
bulang-talang qilghan ellerge ewetti; chünki kim silerge
chéqilsa, shu Özining köz qarichoqigha chéqilghan
bolidu. **9** Chünki mana, Men Öz qolumni ularning
üstige silkiymen, ular özlirige qul qilin'ghuchilargha
olja bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini
bilisiler. **10** Naxshilarni yangritip shadlan, i Zion qizi;
chünki mana, kéliwatimen, arangda makanlishimen,
deydu Perwerdigar, **11** — we shu künide köp eller
Perwerdigargha baghlinidu, Manga bir xelq bolidu;
arangda makanlishimen we siler samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini
bilisiler; **12** shuningdek Perwerdigar Yehudani Özining
«muqeddes zémini»da nésiwisi bolushqa miras qilidu
we yene Yérusalémni talliwalidu. **13** Barliq et igiliri
Perwerdigar aldida sükü̈t qilsun! Chünki U Özining
muqeddes makanidin qozghaldi!»

3 Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi aldida
turuwatqan bash kahin Yeshuani, shuningdek
Yeshuaning ong teripide uning bilen düshmenlishishke
turghan Sheytanni körsetti. **2** Perwerdigar Sheytan'gha:
«Perwerdigar séni eyiblisun, i Shaytan! Berheq,
Yérusalémni talliwalghan Perwerdigar séni eyiblisun!
Bu [kishi] ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otun
emesmu?» — dédi. **3** Yeshua bolsa paskina kiyimlerni
kiygen halda Perishtining aldida turatti. **4** U Uning
aldida turuwatqanlargha: «Bu paskina kiyimni uningdin

salduriwétinglar» — dédi we uninggha: «Qara, Men
qebihlikingni sendin élip kettim, sanga héytliq kiyim
kiygüzdüm» — dédi. **5** Men: «Ular béshigha pakiz
bir sellini orisun!» — dédim. Shuning bilen ular
pakiz bir sellini uning béshigha orap, uninggha
kiyim kiydürdi; Perwerdigarning Perishtisi bir yanda
turatti. **6** We Perwerdigarning Perishtisi Yeshuagha
mundaq jékilidi: — **7** «Samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Eger yollirimda
mangsang, tapilighinimni ching tutsang, Méning öyümni
bashqurisen, hoylilirimgha qaraydighan bolisen; sanga
yénimda turuwatqanlarning arisida turush hoquqini
bérimen. **8** — I bash kahin Yeshua, sen we séning
aldingda olturghan hemrahliring anglanglar (chünki
ular bésharetlik ademler): — Mana, Men «Shax» dep
atalghan qulumni meydan'gha chiqirimen. **9** Mana,
Men Yeshuaning aldigha qoyghan tashqa qara! —
Bu bir tashning üstide yette köz bar; mana, Men
uning neqishlirini Özüm oyimen, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men
bu zéminning qebihlikini bir kün ichidila élip tashlaymen.
10 Shu küni, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, — herbiringlar öz yéqininglarni
üzüm téli we enjür derixi astigha olturushqa teklip
qilisiler».

4 Andin men bilen sözlishiwatqan perishte qaytip
kélip méni oyghitiwetti. Men xuddi uyqusidin
oyghitiwétilgen ademdek bolup qaldim; **2** U mendin:
«Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Mana, men
pütünley altundin yasalghan bir chiraghdanni kördüm;
uning üsti teripide bir qacha, yette chirighi we yette
chiraghqa tutishidighan yette neyche bar iken; **3**
uning yénida ikki zeytun derixi bar, birsi ong terepte,
birsi sol terepte», dédim. **4** Andin jawaben men bilen
sözlishiwatqan perishtidin: «I teqsir, bular néme?» —
dep soridim. **5** Men bilen sözlishiwatqan perishte manga
jawaben: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» —
dédi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. **6** Andin u manga
jawaben mundaq dédi: «Mana samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning Zerubbabelge qilghan
sözi: «Ish küch-qudret bilen emes, iqtidar bilen emes,
belki Méning Rohim arqiliq pütidu! — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **7** — I büyük
tagh, sen zadi kim? Zerubbabel aldida sen tüzlenglik
bolisen; u [ibadetxanining] eng üstige jipsima tashni
qoyidu, shuning bilen uninggha: «Iltipatliq bolsun! Iltipat
uninggha!» dégen towlashlar yangrap anglinidu». **8**
Andin Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi:
— **9** «Zerubbabelning qoli mushu öyning ulini saldi we
uning qolliri uni püttüridu; shuning bilen siler samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni
ewetkenlikini bilisiler. **10** Kim emdi mushu «kichik ishlar
bolghan kün»ni közge ilmisun? Chünki bular shadlinidu,
— berheq, bu «yette» shadlinidu, — Zerubbabelning
qoli tutqan tik ölchem téshini körgende shadlinidu;
bu «[yette]» bolsa Perwerdigarning pütkül yer yüzige
sepsélip qarawatqan közliridur». **11** Men jawaben
perishtidin: «Chiraghdanning ong we sol teripide turghan
ikki zeytun derixi néme?» dep soridim; **12** we ikkinchi
qétim soalni qoyup uningdin: «Ularning yénidiki ikki
altun neyche arqiliq özlikidin «altun» quyuwatqan shu
ikki zeytun shéxi néme?» dep soridim. **13** U mendin:
«Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» dep soridi.
Men: «Yaq, teqsir» — dédim. **14** U manga: «Bular pütkül
yer-zéminning Igisi aldida turuwatqan «zeytun méyida
mesih qilin'ghan» ikki oghul balidur» — dédi.

5 Andin men yene béshimni kötürüp, mana bir uchar
oram yazmini kördüm. **2** U mendin: «Némini
kördüng?» dep soridi. Men: «Bir uchar oram yazmini
kördüm; uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken»
— dédim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zémin üstige
chiqirilghan lenettur; chünki herbir oghriliq qilghuchi
bu teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu; we
qesem ichküchilerning herbiri u teripige yézilghini
boyiche üzüp tashlinidu». **4** — «Men bu [yazmini]
chiqirimen» — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar, «we u oghrining öyige hemde
namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige
kiridu we shu öyde qonup uni yaghach-tashliri bilen
qoshupla yewétidu». **5** Andin men bilen sözlishiwatqan
perishte chiqip manga: «Emdi béshingni kötürgin,
némining chiqiwatqinini körüp baq» — dédi. **6** Men:
«U néme?» — dep soridim. U manga: «Bu chiqiwatqan
«efah» séwitidur», we: «Bu bolsa [shu rezillerning] pütün
zémindiki qiyapitidur» — dédi. **7** Efah séwitining aghzidin
dumilaq bir qoghushun kötürüldi, mana, efah séwiti
ichide bir ayal olturatti. **8** U: «Bu bolsa, rezillik»tur» —
dep, uni efah séwiti ichige qayturup tashlap, efahning
aghzigha éghir qoghushunni tashlap qoydi. **9** Béshimni
kötürüp, mana ikki ayalning chiqqanliqini kördüm;
shamal ularning qanatlirini yelpütüp turatti (ularning
leylekningkidek qanatliri bar idi); ular efahni asman
bilen zéminning otturisigha kötürdi. **10** Men bilen
sözlishiwatqan perishtidin: «Ular efahni nege kötürüp
mangidu?» — dep soridim. **11** U manga: Ular efah
üchün «Shinar zémini»da bir öy sélishqa ketti; öy
berpa qilin'ghandin kéyin, efah séwiti shu yerde öz
turalghusigha qoyulidu, — dep jawab berdi.

6 Andin mana, men yene béshimni kötürüp, ikki
tagh otturisidin töt jeng harwisining chiqqanliqini
kördüm. Taghlar bolsa mis taghlar idi. **2** Birinchi jeng
harwisidiki qizil atlar idi; ikkinchi jeng harwisidiki qara
atlar idi; **3** üchinchi jeng harwisidiki aq atlar, tötinchi
jeng harwisidiki küchlük chipar atlar idi. **4** Men jawaben
men bilen sözlishiwatqan perishtidin: «Teqsir, bular
néme?» — dep soridim. **5** Perishte manga jawaben:
«Bular pütkül yer-zéminning Igisining huzuridin chiqqan
asmanlarning töt rohi. **6** Qara atlar qétilghan harwa
shimaliy zéminlar terepke kiridu; aqlar ularning keynidin
mangidu; chiparlar bolsa jenubiy zéminlar terepke
mangidu. **7** Andin mushu küchlük atlar chiqip yer yüzide
uyaq-buyaq kézishke aldiraydu» — dédi. U ulargha:
«Ménginglar, yer yüzide uyaq-buyaq ménginglar» —
dédi; ular yer yüzide uyaq-buyaq mangdi. **8** We U manga
ünlük awazda: «Qara, shimaliy yer-zéminlar terepke
mangghanlar Méning Rohimdiki achchiqni shimaliy
zémin terepte bésiqturdi» — dédi. **9** Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — **10** Sürgün
bolup kelgenlerdin, yeni Helday, Tobiya we Yedayadin
sowghatlarni qobul qilghin; shu küni ular Babildin kélip

chüshken öyge, yeni Zefaniyaning oghli Yosiyaning
öyige kirgin; **11** shundaq, kümüsh we altunni qobul
qilghin, bulardin chembersiman bir tajni toqup we tajni
Yehozadakning oghli bash kahin Yeshuaning béshigha
kiygüzgin; **12** we Yeshuagha: «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Qaranglar,
«Shax» dep atalghan insan! U öz tüwidin ornida
shaxlinip, Perwerdigarning ibadetxanisini quridu» —
dégin. **13** «Berheq, Perwerdigarning ibadetxanisini
qurghuchi del shu bolidu; u shu shahane shan-sherepni
zimmisige élip, öz textige olturup höküm süridu; u textke
olturidighan kahin bolidu; xatirjemlik-aramliqni élip
kélidighan hemkarliq ular ikkisi arisida bolidu. **14** Mushu
chembersiman taj Perwerdigarning ibadetxanisida
Xelem, Tobiya, Yedayalargha we Zefaniyaning oghlining
méhribanliqigha bir esletme üchün qoyulidu. **15**
We yiraqta turuwatqanlar kélip Perwerdigarning
ibadetxanisini qurush xizmitide bolidu; shuning
bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; eger
Perwerdigarning awazini köngül qoyup anglisanglar bu
ish emelge ashurulidu».

7 Darius padishahning tötinchi yili toqquzinchi ay, yeni
«Xislew»ning tötinchi küni, Perwerdigarning sözi
Zekeriyagha keldi. **2** Shu chaghda Beyt-El shehiridikiler
Shérezer we Regem-Meleklerni Perwerdigardin iltipat
sorashqa ewetkenidi. **3** Beyt-Eldikiler: «Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyidiki
kahinlardin, shuningdek peyghemberlerdin: «Herbirimiz
köp yillardin béri qilghinimizdek, beshinchi ayda
herbirimiz yenila özimizni bashqilardin ayrip, yigha-
zargha olturushimiz kérekmu?» — dep soranglar» dep
tapilighanidi. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip
mundaq déyildi: — **5** «Zémindiki barliq turuwatqan
xelqqe hem kahinlargha söz qilip mundaq sorighin:
— «Siler mushu yetmish yildin béri beshinchi ay we
yettinchi aylarda roza tutup yigha-zar qilghininglarda,
siler manga, heqiqeten manga roza tuttunglarmu? **6**
Yéginingiar, ichkininglar, bu peqet özünglar üchünla
yep-ichkininglardin ibaret boldi emesmu? **7** Bular
Yérusalém we uning etrapidiki sheherliri ahalilik
bolghan, taza awatlashqan chaghlarda, jenubiy Yehuda
we töwen tüzlenglik ahalilik bolghan chaghlarda,
Perwerdigar burunqi peyghemberler arqiliq jakarlighan
sözler emesmu? **8** Perwerdigarning sözi Zekeriyagha
kélip mundaq déyildi: — **9** «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Heqiqiy
adaletni yürgüzünglar, bir-biringlargha méhir-muhebbet
we rehim-shepqet körsitinglar, **10** tul xotun we yétim-
yésirlarni, yat ademler we namratlarni bozek qilmanglar;
héchkim öz qérindishigha könglide yamanliq oylimisun.
11 Biraq [ata-bowiliringlar] anglashni ret qilghan, ular
jahilliq bilen boynini tolghap, anglimasqa qulaqlirini
éghir qilghan; **12** ular Tewrat qanunini we samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Öz
Rohi bilen burunqi peyghemberler arqiliq ewetken
sözlirini anglimasliq üchün könglini almastek qattiq
qilghanidi; shunga samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigardin intayin qattiq ghezep chüshken;
13 shundaq boldiki, Men ularni chaqirghanda ular
anglashni ret qilghandek, ular chaqirghanda Menmu
anglashni ret qildim» — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, **14** — «we Men ularni
ular tonumaydighan barliq eller arisigha qara quyun
bilen tarqitiwettim; ularning kétishi bilen zémin weyran
bolghan, andin uningdin ötkenlermu, qaytqanlarmu
bolghan emes; chünki ularning sewebidin illiq zémin
weyrane qilin'ghan».

8 We samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —
2 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: «Méning Zion'gha baghlighan otluq
muhebbitim qaynap tashti; Méning uninggha baghlighan
otluq muhebbitim tüpeylidin [uning düshmenlirige]
ghezipim qaynap tashti. **3** Perwerdigar mundaq deydu:
«Men Zion'gha qaytip keldim, Yérusalémning otturisida
makanlishimen; Yérusalém «Heqiqet shehiri» dep atilidu,
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
téghi «Muqeddes Tagh» dep atilidu. **4** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: «Qéri boway-momaylar yene Yérusalémning
kochilirida olturidighan bolidu; künliri uzun bolup,
herbiri hasisini qolida tutup olturidu; **5** sheherning
kochiliri oynawatqan oghul-qiz balilar bilen liq tolidu.
6 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
mundaq deydu: — «Bu ish shu künlerde bu xelqning
qaldisining közige ajayib karamet körünidighini bilen, u
Méning közümge karamet körünemdu?» — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **7** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — «Mana, Men Öz xelqimni sherqiy zéminlardin,
gherbiy zéminlardin qutquzimen; **8** Men ularni élip
kélimen, ular Yérusalémda makanlishidu; ular Méning
xelqim, Men heqiqet we heqqaniyliqta ularning Xudasi
bolimen». **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — «Samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigarning öyining uli sélin'ghan
künide hazir bolghan peyghemberlerning aghzidin
mushu künlerde bayan qiliniwatqan munu sözlerni
ishitiwatisiler, muqeddes ibadetxanining qurulushigha
qolunglar küchlük qilinsun! **10** Chünki shu künlerdin
ilgiri insan üchün ish heqqi yoq, at-ulagh üchünmu
ish heqqi yoq idi; jebir-zulum tüpeylidin chiqquchi
yaki kirgüchi üchün aman-ésenlik yoq idi; chünki Men
herbir ademni öz yéqinigha düshmenleshtürdüm; **11**
biraq Men bu xelqning qaldisigha burunqi künlerdikidek
bolmaymen, deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar; **12** chünki uruq hosulluq bolidu,
üzüm téli méwileydu, tupraq ündürmilirini béridu,
asmanlar shebnemlirini béridu; shuning bilen men
bu xelqning qaldisigha mushularning hemmisini ige
qildurimen. **13** Shundaq emelge ashuruliduki, siler
eller arisida lenet bolup qalghininglarning eksiche, i
Yehuda jemeti we Israil jemeti, Men silerni qutquzimen,
siler [ularghа] bext-beriket bolisiler; qorqmanglar,
qolliringlar küchlük qilinsun! **14** Chünki samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — Silerning ata-bowiliringlar Méning ghezipimni
qozghighanda Méning silerge yamanliq yetküzüsh oyida
bolghinim we shu [jaza] yolidin yanmighinimdek — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar

— **15** Men hazir, mushu künlerde yene Yérusalém we
Yehuda jemetige yaxshiliq yetküzüsh oyida boldum;
qorqmanglar. **16** Mushu ishlargha emel qilinglar: —
Herbiringlar öz yéqininglargha heqiqetni sözlenglar;
derwaziliringlarda heqiqetke, aman-tinchliqqa uyghun
hökümlerni yürgüzünglar; **17** héchkim könglide öz
yéqinigha yamanliq oylimisun; héchqandaq yalghan
qesemge shérik bolmanglar; chünki Men del bularning
hemmisige nepretlinimen, deydu Perwerdigar. **18** We
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
sözi manga kélip mundaq déyildi: — **19** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — «Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza,
yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda
jemetige xushalliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet
sorunliri bolidu; shunga heqiqet we xatirjemlik-tinchliqni
söyünglar. **20** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — «Nurghun qowmlar we
köp sheherlerning ahalisi yene mushu yerge kélidu;
21 bir sheherde turuwatqanlar bashqa bir sheherge
bérip ulargha: «Perwerdigardin iltipat tileshke, samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke
téz barayli; menmu barimen!» — deydighan bolidu.
22 Köp qowmlar we küchlük eller Perwerdigardin
iltipat tileshke, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarni izdeshke Yérusalémgha kélidu. **23** Samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq
deydu: — «Shu künlerde herxil tilda sözleydighan ellerdin
on neper adem chiqip Yehudiy bir ademning tonining
étikini tutuwélip uninggha: «Biz sen bilen barayli; chünki
Xudani sen bilen billidur, dep angliduq» — deydu.

9 Perwerdigarning sözidin yüklen'gen bésharet —
Xadrak zémini we Demeshq üstige qonidu (chünki
Perwerdigarning neziri ademler we Israilning barliq
qebililiri üstididur); **2** U bularghа chégridash bolghan
Xamatqa, Tur we Zidon üstigimu qonidu. Tur tolimu
«dana» bolghachqa, **3** özi üchün qorghan qurghan,
kümüshni topidek, sap altunni kochilardiki patqaqtek
döwilep qoyghan. **4** Mana, Reb uni mal-dunyasidin
ayriwétidu, uning küchini déngizda yoq qilidu; u ot
teripidin yep kétilidu. **5** Ashkélon buni körüp qorqidu;
Gazamu körüp azablinip tolghinip kétidu; Ekronmu
shundaq, chünki uning arzu-ümidi tozup kétidu; padishah
Gazadin yoqap kétidu, Ashkélon ademzatsiz qalidu.
6 Shuning bilen Ashdodta haramdin bolghan birsi
turidu; Men Filistiylerning meghrurluqi we pexrini
yoqitimen. **7** Men aghzidin qanlarni, uning haram yégen
yirginchlik nersilerni chishliri arisidin élip kétimen;
andin qélip qalghanlar bolsa, ular Xudayimizgha tewe
bolup, Yehudada yolbashchi bolidu; Ekronning orni
Yebus qebilisidikilerge oxshash bolidu. **8** Men qoshun
tüpeylidin, yeni ötüp ketküchi we qaytip kelgüchi
tüpeylidin Öz öyüm etrapida chédirimni tiktürimen;
ezgüchi qaytidin uningdin ötmeydu; chünki Öz közüm
bilen közitimen. **9** Zor shadlan, i Zion qizi! Tentenelik nida
qil, i Yérusalém qizi! Qaranglar, padishahing yéninggha
kélidu; U heqqaniy we nijatliq bolidu; Kemter-mömin
bolup, Mada éshekke, yeni éshek texiyige minip kélidu;
10 Shuning bilen Men jeng harwilirini Efraimdin, Atlarni
Yérusalémdin mehrum qiliwétimen; Jeng oqyasimu élip
tashlinidu. U bolsa ellerge xatirjemlik-tinchliqni jakarlap
yetküzidu; Uning hökümranliqi déngizdin déngizghiche,
[Efrat] deryasidin yer yüzining chetlirigiche bolidu.
11 Emdi séni bolsa, sanga chüshürülgen ehde qéni
tüpeylidin, Men arangdiki mehbuslarni susiz orektin
azadliqqa chiqirimen. **12** Mustehkem jaygha qaytip
kélinglar, i arzu-ümidning mehbusliri! Bügün Men
jakarlap éytimenki, tartqan jazaliringning eksini ikki
hessilep sanga qayturimen. **13** Chünki Özüm üchün
Yehudani oqyadek égildürdüm, Efraimni oq qilip oqyagha
saldim; Men oghul baliliringni ornidin turghuzimen, i
Zion — ular séning oghul baliliringgha qarshi jeng qilidu,
i Grétsiye! I Zion, Men séni palwanning qolidiki qilichtek
qilimen. **14** Perwerdigar ularning üstide körünidu; Uning
oqi chaqmaqtek étilip uchidu. Reb Perwerdigar kanayni
chalidu; U jenubtiki dehshetlik qara quyunlarni bille élip
yürüsh qilidu. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar ular üchün mudapie bolidu; ular salgha
tashlirini kukum qilip, dessep cheyleydu; ular ichiwélip,
sharab keypini sürgenlerdek qiyqas-süren kötüridu;
ular [qan'gha] milen'gen qurban'gahning bürjekliridek,
[qan'gha] toldurulghan qachilardek bolidu. **16** Shu
küni Perwerdigar bolghan ularning Xudasi ularni Özüm
baqqan padam bolghan xelqim dep bilip qutquzidu;
chünki ular taj göherliridek Uning zémini üstide
kötürülidu. **17** Shunche zordur Uning méhribanliqi,
shunche qaltistur Uning güzelliki! Ziraetler yigitlerni,
yéngi sharab qizlarni yashnitidu!

10 Perwerdigardin «kéyinki yamghur» peslide
yamghurni telep qilinglar; Perwerdigar
chaqmaqlarni chaqturup, ulargha mol yamghurlarni,
shuningdek herbirige étizda ot-chöplerni béridu. **2**
Chünki «öy butliri» bimene geplerni éytqan, palchilar
yalghan «alamet»lerni körgen, tuturuqsiz chüshlerni
sözligen; ular quruq teselli béridu. Shunga xelq qoy
padisidek ténep ketti; ular padichisi bolmighachqa, azar
yémekte. **3** Méning ghezipim padichilargha qozghaldi;
Men mushu «téke» [yétekchilerni] jazalaymen; chünki
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz
padisidin, yeni Yehuda jemetidin xewer élishqa keldi;
U jengde ularni Özining heywetlik étidek qilidu. **4**
Uningdin [yeni Yehudadin] «Burjek Téshi», uningdin
«Qozuq», uningdin «Jeng Oqyasi», uningdin «Hemmige
hökümranliq Qilghuchi» chiqidu. **5** Shuning bilen
ular jengde, [düshmenlerni] kochilardiki patqaqni
dessigendek cheyleydighan palwanlardek bolidu; ular
jeng qilidu, chünki Perwerdigar ular bilen billidur; ular
atliq eskerlernimu yerge qaritip qoyidu. **6** Men Yehuda
jemetini kücheytimen, Yüsüpning jemetini qutquzimen;
Men ularni qaytidin olturaqlishishqa qayturimen;
chünki Men ularghа rehim-shepqetni körsitimen. Ular
Men héchqachan tashliwetmigendek bolidu; chünki
Men ularning Xudasi Perwerdigarmen; Men ularghа
jawab bérimen. **7** Efraimdikiler palwandek bolidu,
köngülliri sharab keypini sürgenlerdek xushallinidu;
ularning baliliri buni körüp xushallinidu; ularning
köngli Perwerdigardin shadlinidu. **8** Men üshqirtip,
ularni yighimen; chünki Men ularni bedel tölep hörlükke
chiqirimen; ular ilgiri köpiyip ketkendek köpiyidu. **9**
Men ularni eller arisida uruqtek chachimen; andin
ular Méni yiraq jaylarda esleydu; shuning bilen ular

baliliri bilen hayat qélip, qaytip kélidu. **10** Men ularni
qaytidin Misir zéminidin élip kélimen, Asuriyedinmu
chiqirip yighimen; ularni Giléad we Liwan zéminigha élip
kirgüzimen; yer-zémin ularni patquzalmay qalidu. **11**
Shundaq qilip, U jebir-japa déngizidin ötüp, déngizdiki
dolqunlarni uridu; Nil deryasining tegliri qurup kétidu;
Asuriyening meghrurluqi we pexri pes qilinidu, Misirdiki
shahane hasimu yoqilidu. **12** Men ularni Perwerdigar
arqiliq kücheytimen; ular Uning namida mangidu, deydu
Perwerdigar.

11 I Liwan, ot séning kédir derexliringni yep kétishi
üchün, derwaziliringni ach! **2** Waysanglar, i
qarighaylar, chünki kédir yiqildi, ésil derexler weyran
qilindi; waysanglar, i Bashandiki dub derexliri, chünki
baraqsan orman yiqitildi! **3** Padichilarning waysighan
awazini angla! Chünki ularning sheripi [bolghan chimen-
yaylaq] weyran qilindi; arslanlarning hörkirigen awazini
angla! Chünki Iordan deryasining pexri bolghan [bük-
baraqsanliqi] weyran qilindi. **4** Perwerdigar Xudayim
mundaq deydu: — Boghuzlashqa békitilgen padini
baqqin! **5** Ularni sétiwalghanlar ularni boghuzliwetkende
héch gunahkar dep qaralmaydu; ularni sétiwetkenler:
«Perwerdigargha shükri! Chünki béyip kettim!» — deydu;
ularning öz padichiliri ulargha ichini héch aghritmaydu.
6 Chünki Men zéminda turuwatqanlargha yene ichimni
héch aghritmaymen, deydu Perwerdigar; — we mana,
Men ademlerni, herbirini öz yéqinining qoligha we
öz padishahining qoligha tapshurimen; mana, bular
zéminni xarab qilidu, Men ularni bularning qolidin héch
qutquzmaymen. **7** Shunga men «boghuzlashqa békitilgen
pada»ni béqip turdum, bolupmu padining arisidiki
miskin möminlerni baqtim. Men özümge ikki tayaqni
aldim; birinchisini «shapaet», ikkinchisini «rishte» dep
atidim; shuning bilen men padini baqtim. **8** Shuningdek
Men bir ay ichide üch padichini halak qildim; Méning
jénim bu [xelqtin] bizar boldi we ularning jéni Méni
öch kördi. **9** Men: «Men silerni baqmaymen; öley dep
qalghanliri ölüp ketsun; halak bolay dep qalghanliri halak
bolsun; tirik qalghanlarning hemmisi bir-birining göshini
yésun» — dédim. **10** Men «shapaet» dégen tayiqimni élip
sunduriwettim, shuningdek Méning barliq eller bilen
bolghan ehdemni sunduruwettim. **11** Ehde shu küni bikar
qiliwétildi; shunga pada arisidiki manga diqqet qilghan
miskin möminler buning Perwerdigarning sözi ikenlikini
bilip yetti. **12** We men ularga: «Muwapiq körsenglar,
méning ish heqqimni béringlar; bolmisa boldi qilinglar»
— dédim. Shunga ular méning ish heqqimge ottuz
kümüsh tenggini tarazigha saldi. **13** We Perwerdigar
manga: «Mana bu ular Manga békitken qaltis baha! Uni
sapalchining aldigha tashlap ber!» dédi. Shuning bilen
men ottuz kümüsh tenggini élip bularni Perwerdigarning
öyide, sapalchining aldigha chöriwettim. **14** Andin men
Yehuda bilen Israilning qérindashliqini üzüsh üchün,
ikkinchi tayiqimni, yeni «rishte»ni sunduruwettim. **15**
Andin Perwerdigar manga mundaq dédi: «Sen emdi yene
erzimes padichining qorallirini al. **16** Chünki mana,
Men zéminda bir padichini ornidin turghuzimenki,
u halak bolay dégenlerdin xewer almaydu, ténep
ketkenlerni izdimeydu, yarilan'ghanlarni saqaytmaydu,
saghlamlarnimu baqmaydu; u belki semrigenlerning
göshini yeydu, hetta tuyaqlirini yirip yeydu. **17** Padini
tashliwetken erzimes padichining haligha way! Qilich
uning biliki we ong közige chüshidu; uning biliki pütünley
yigileydu, uning ong közi pütünley qarangghuliship
kétidu.

12 Perwerdigarning Israil toghruluq sözidin
yüklen'gen bésharet: — Asmanlarni yayghuchi,
yerning ulini salghuchi, ademning rohini uning ichide
Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — **2** Mana,
Men Yérusalémni etrapidiki barliq ellerge kishilerni
dekke-dükkige salidighan apqur qilimen; Yérusalémgha
chüshidighan muhasire Yehudaghimu chüshidu. **3** Shu
küni emelge ashuruliduki, Men Yérusalémni barliq
ellerge éghir yük bolghan tash qilimen; kim uni özige
yüklise yarilanmay qalmaydu; yer yüzidiki barliq eller
uninggha jeng qilishqa yighilidu. **4** Shu küni Men hemme
atlarni sarasimige sélip, atliqlarni sarang qilip urimen;
biraq Yehuda jemetini közümde tutimen; ellerdiki herbir
atni bolsa korluq bilen uruwétimen. **5** Shuning bilen
Yehudaning yolbashchiliri könglide: «Yérusalémda
turuwatqanlar samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, ularning Xudasi arqiliq manga küch bolidu»
deydu. **6** Shu küni Men Yehudaning yolbashchilirini
otunlar arisidiki otdandek, önchiler arisidiki mesh'eldek
qilimen; ular etrapidiki barliq ellerni, yeni ong
we sol teripidikilerni yewétidu; Yérusalémdikiler
yene öz jayida, yeni Yérusalém shehiride turidighan
bolidu. **7** Perwerdigar awwal Yehudaning chédirlirini
qutquzidu; sewebi — Dawut jemetining shan-sheripi
hem Yérusalémda turuwatqanlarning shan-sheripi
Yehudaningkidin ulughlanmasliqi üchündur. **8** Shu küni
Perwerdigar Yérusalémda turuwatqanlarni qoghdaydu;
ularning arisidiki elengship qalghanlarmu shu küni
Dawuttek palwan bolidu; Dawut jemeti bolsa Xudadek,
yeni ularning aldidiki Perwerdigarning Perishtisidek
küchlük bolidu. **9** Shu küni emelge ashuruliduki,
Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen barliq ellerni halak
qilishqa kirishimen. **10** We Men Dawut jemeti we
Yérusalémda turuwatqanlar üstige shapaet yetküzgüchi
we shapaet tiligüchi Rohni quyimen; shuning bilen ular
özliri sanjip öltürgen Manga yene qaraydu; birsining
tunji oghli üchün matem tutup yigha-zar kötürgendek
ular Uning üchün yigha-zar kötüridu; yekke-yégane
oghlidin juda bolghuchining derd-elem tartqinidek
ular uning üchün derd-elem tartidu. **11** Shu küni
Yérusalémda ghayet zor yigha-zar kötürülidu, u Megiddo
jilghisidiki «Xadad-Rimmon»da kötürülgen yigha-zardek
bolidu. **12** Zémin yigha-zar kötüridu; herbir aile ayrim
halda yigha-zar kötüridu. Dawut jemeti ayrim halda,
ularning ayalliri ayrim halda, Natan jemeti ayrim halda,
ularning ayalliri ayrim halda; **13** Lawiy jemeti ayrim
halda, ularning ayalliri ayrim halda; Shimey jemeti
ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; **14** barliq
tirik qalghan aililer, yeni herbir aile ayrim-ayrim halda
we ularning ayalliri ayrim halda yigha-zar kötüridu.

13 Shu küni Dawut jemeti hem Yérusalémda
turuwatqanlar üchün gunahni we paskiniliqni
yuyidighan bir bulaq échilidu. **2** Shu küni shundaq
boliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar, — Men mebudlarning namlirini zémindin
yoqitimenki, ular yene héch eslenmeydu; we Men

peyghemberlerni we paskina rohnimu zémindin chiqirip
yötkiwétimen. 3 Shundaq emelge ashuruliduki, bireylen
yenila peyghemberchilik qilip bésharet bérey dése,
uning özini tughqan ata-anisi uninggha: «Sen hayat
qalmaysen; chünki Perwerdigarning namida yalghan
gep qiliwatisen» deydu; andin özini tughqan ata-anisi
uni bésharet bériwatqinidila sanjip öltüridu. 4 Shu
küni shundaq boliduki, peyghemberlerning herbiri
özliri bésharet bériwatqanda körgen körünüshtin xijil
bolidu; ular xeqni aldash üchün ikkinchi chupurluq
chapanni kiymeydu; 5 U: «Men peyghember emes,
men peqet tériqchimen; chünki yashliqimdin tartip
tupraq bilen tirikchilik qiliwatimen» — deydu. 6 Emdi
birsi uningdin: «Hey, emdi séning meydengdiki bu
zexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimning öyide
yarilinip qaldim» — dep jawab béridu. 7 Oyghan, i qilich,
Méning padichimgha, yeni Méning shérikim bolghan
ademge qarshi chiq, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar; — Padichini uruwet, qoylar
patiparaq bolup tarqitiwétilidu; Men qolumni kichik
péillarning üstige chüshürüp turghuzimen. 8 Zéminda
shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar,
— üchtin ikki qismi qirilip ölidu; biraq üchtin bir
qismi uningda tirik qalidu. 9 Andin Men üchinchi
qismini otqa kirgüzimen, ularni kümüsh tawlighandek
tawlaymen, altun sinalghandek ularni sinaymen; ular
Méning namimni chaqirip nida qilidu we Men ulargha
jawab bérimen; Men: «Bu Méning xelqim» deymen; ular:
«Perwerdigar méning Xudayim» — deydu.

14 Mana, Perwerdigargha xas kün kélidu; [u küni]
arangdin mal-mülküng bulang-talang qilinip
bölüshüwélinidu. 2 Men barliq ellerni Yérusalémgha
jeng qilishqa yighimen; sheher ishghal qilinidu, öyler
bulang-talang qilinip, qiz-ayallar ayagh-asti qilinidu;
sheherning yérimi esirge chüshüp sürgün qilinidu;
tirik qalghan xelq sheherdin élip kétilmeydu. 3
Andin Perwerdigar chiqip shu eller bilen urushidu; U
Uning jeng qilghan künidikidek urushidu. 4 Uning
putliri shu küni Yérusalémning sherqiy teripining eng
aldi bolghan Zeytun téghida turidu; shuning bilen
Zeytun téghi otturidin sherq we gherb terepke yérilidu;
zor yoghan bir jilgha peyda bolidu; taghning yérimi
shimal terepke, yérimi jenub terepke yötkilidu. 5
We siler Méning taghlirimning del mushu jilghisi
bilen qachisiler; chünki taghlarning jilghisi Azelgiche
baridu; siler Yehuda padishahi Uzziyaning künliride
bolghan yer tewreshte qachqiningladek qachisiler.
Andin Perwerdigar Xudayim kélidu; hemde Sen bilen
barliq «muqeddes bolghuchilar»mu kélidu! 6 Shu küni
shundaq boliduki, nur toxtap qalidu; parlaq yultuzlarmu
qarangghuliship kétidu; 7 Biraq u Perwerdigargha
melum bolghan alahide bir kün, ya kéche ya kündüz
bolmaydu; shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende,
alem yorutulidu. 8 Shu küni shundaq boliduki, hayatliq
suliri Yérusalémdin éqip chiqidu; ularning yérimi sherqiy
déngizgha, yérimi gherbiy déngizgha qarap aqidu;
yazda we qishta shundaq bolidu. 9 Perwerdigar pütkül
yer yüzi üstide padishah bolidu; shu küni peqet bir
«Perwerdigar» bolidu, [yer yüzide] birdinbir Uningla
nami bolidu. 10 Gébadin Yérusalémning jenubidiki
Rimmon'ghiche bolghan pütün zémin «Arabah»dek
tüzlenglikke aylandurulidu; Yérusalém bolsa «Binyamin
derwazisi»din «Birinchi derwaza»ghiche we yene
«Burjek derwazisi»ghiche, «Hananiyelning munari»din
padishahning sharab kölcheklirigiche yuqiri kötürülidu,
lékin sheher yenila öz jayida shu péti turidu; 11
Ademler yene uningda turidu. «Halak permani» yene
héch chüshürülmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu.
12 We Perwerdigar Yérusalémgha jeng qilghan barliq
ellerni urushqa ishletken waba shundaq boliduki, ular
öre bolsila göshliri chirip kétidu; közliri chanaqlirida
chirip kétidu; tilliri aghzida chirip kétidu. 13 Shu küni
shundaq boliduki, ularning arisigha Perwerdigardin
zor bir alaqzadilik chüshidu; ular herbiri öz yéqinining
qolini tutushidu, herbirining qoli yéqinining qoligha
qarshi kötürülidu. 14 Yehudamu Yérusalémda jeng
qilidu; etrapidiki barliq ellerning mal-mülükliri jem
qilip yighilidu — san-sanaqsiz altun-kümüsh we kiyim-
kéchekler bolidu. 15 At, qéchir, töge, éshek, shundaqla
ularning bargahlirida bolghan barliq mal-waranlar
üstige chüshken waba yuqiriqi wabagha oxshash bolidu.
16 Shundaq emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng
qilishqa kelgen hemme ellerdin barliq tirik qalghanlar
her yili Yérusalémgha, padishahqa, yeni samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha ibadet
qilishqa we «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqidu.
17 Shundaq boliduki, yer yüzidiki qowm-jemetlerdin
padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigargha ibadetke chiqmighanlar bolsa, emdi
ularning üstige yamghur yaghmaydu. 18 Misir jemeti
chiqip hazir bolmisa, ularghimu yamghur bolmaydu;
biraq Perwerdigar «kepiler héyti»ni tebrikleshke
chiqmaydighan barliq eller üstige chüshüridighan
waba ularghimu chüshürülidu. 19 Bu Misirning jazasi,
shundaqla «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan
barliq ellerning jazasi bolidu. 20 Shu küni atlarning
qongghuraqliri üstige «Perwerdigargha atilip pak-
muqeddes bolsun!» dep yézilidu; Perwerdigarning öyidiki
barliq qacha-quchilarmu qurban'gah aldidiki qachilargha
oxshash hésablinidu; 21 Yérusalémdiki we Yehudadiki
barliq qacha-quchilarmu Perwerdigargha atilip pak-
muqeddes bolidu; qurbanliq qilghuchilar kélip ularni
élip qurbanliq göshlirini pishuridu; shu küni samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyide
«qanaanliq-sodiger» ikkinchi bolmaydu.

Malaki

1 Perwerdigardin Malakigha yüklen'gen wehiy, u
arqiliq Israilgha kelgen: — **2** — Men silerni söyüp
keldim — deydu Perwerdigar, — biraq siler: «Sen
bizni qandaqmu söyüp kelding?» — deysiler. Esaw
Yaqupqa aka bolghan emesmu? — deydu Perwerdigar,
— biraq Yaqupni söydüm, **3** Esawgha nepretlendim;
uning taghlirini chöl qildim, mirasini chöl-bayawandiki
chilbörilerge tapshurup berdim. **4** Édom: «Biz weyran
qilinduq, biraq biz xarabileshken jaylarni qaytidin qurup
chiqimiz» — dése, samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar mundaq deydu: — — Ular quridu, biraq
Men örüymen; xeqler ularni «Rezillikning zémini»,
«Perwerdigar menggüge ghezeplinidighan el» dep
ataydu. **5** Silerning közliringlar buni körüp: «Perwerdigar
Israil chégrasining sirtida ulughlandi!» — deysiler. **6** —
Oghul atisini, qul igisini hörmetleydu; emdi Men ata
bolsam, hörmitim qéni? Ige bolsam, Mendin bolghan
eyminish qéni? — samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar silerge shundaq deydu, i Méning namimni
kemsitken kahinlar! Biraq siler: «Biz néme qilip namingni
kemsitiptuq?» — deysiler. **7** Siler qurban'gahim üstige
bulghan'ghan ozuqni sunisiler; andin siler: «Biz néme
qilip séni bulghap qoyduq?» — deysiler; emeliyette
siler: «Perwerdigarning dastixinining tayini yoqtur»
— deysiler. **8** Kor malni qurbanliqqa sunsanglar, bu
qebihlik emesmu? Tokur yaki késel malni qurbanliqqa
sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Hazir buni séning
waliyinggha sunup baq; u sendin xursen bolamdu? Sanga
yüz-xatire qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Emdi, qéni, siler
Tengridin bizge shepqet körsetkeysen dep ötünüp
béqinglar; qolunglardin mushular kelgendin kéyin, U
silerdin herqandiqinglarni qobul qilamdu? — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.
10 — Aranglardin derwazilarni étip qoyghudek birsi
chiqmamdu? Shundaq bolghanda siler qurban'gahimda
bikardin-bikar ot qalap yürmeyttinglar. Méning silerdin
héch xursenlikim yoq, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, — we qolunglardin
héchqandaq «ashliq hediye»ni qobul qilmaymen. **11**
Kün chiqardin kün patargha Méning namim eller
arisida ulugh dep qarilidu; herbir jayda namimgha
xushbuy sélinidighan bolidu, pak bir «ashliq hediye»
sunulidu; chünki namim eller arisida ulugh dep qarilidu,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. **12** Biraq siler bolsanglar: «Perwerdigarning
dastixini bulghan'ghan, uning méwisi, yeni ash-ozuqi
nepretliktur» — dégininglarda, siler uni haram qilisiler;
13 we siler: «Mana, némidégen awarichilik!» deysiler we
Manga qarap dimighinglarni qaqisiler, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — siler
yarilan'ghan, tokur hem késel mallarni élip kélisiler.
Qurbanliq-hediyilerni shu péti élip kélisiler; Men buni
qolunglardin qobul qilamdimen? — deydu Perwerdigar.
14 Berheq, padisida qochqar turup, Rebke qilghan
qesimini ada qilish üchün bulghan'ghan nersini qurbanliq
qilidighan aldamchi lenetke qalidu; chünki Men ulugh
Padishahdurmen, namim eller arisida hörmetlinidighan
bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar.

2 — Emdi, hey kahinlar, bu emr-perman silerge
chüshti: — **2** Siler anglimisanglar, namimgha shan-
sherep keltürüshke köngül qoymisanglar, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar,
— Men aranglargha lenetni chüshürüp ewetimen;
silerning beriketliringlarghimu lenet qilimen. Berheq,
Men alliqachan ularghа lenet oqudum, chünki siler
[sheripimge] köngül qoymidinglar. **3** Mana, Men
uruqliringlargha tenbih bérimen, silerning yüzünglerge
poq, héytinglardiki poqni sürimen; birsi silerni shu poq
bilen bille apirip tashlaydu. **4** Shuning bilen siler Méning
silerge bu emrni ewetkenlikimni bilisiler, meqset, Méning
Lawiy bilen tüzgen ehdemning saqliniwérishi üchündur,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. **5** — Méning uning bilen tüzgen ehdem
hayatliq hem aram-xatirjemlik élip kélidu; uni Mendin
qorqsun dep bularni uninggha berdim; u Mendin qorqup
namim aldida titrigenidi. **6** Aghzidin heqiqetning telim-
terbiyisi chüshmigen, lewliridin naheqliq tépilmighan;
u aramliq-xatirjemlik hem durusluqta Men bilen bille
mangghan, nurghun kishilerni qebihliktin yandurghan.
7 Chünki kahinning lewliri ilim-bilimni saqlishi kérek,
xeqler uning aghzidin Tewrat-qanunini izdishi lazim;
chünki u samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigarning elchisidur. **8** — Biraq siler yoldin
chetnep kettinglar; siler nurghun kishiler üchün Tewrat-
qanunini putlikashanggha aylanduruwettinglar; siler
Lawiy bilen tüzülgen ehdini buzghansiler — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, **9**
— shunga Men silernimu pütün xelq aldida nepretlik
we peskesh qildim, chünki siler yollirimni tutmighan,
shundaqla Tewrat-qanunini ijra qilghanda bir terepke
yan basqan. **10** — Bizde bir ata bar emesmu? Bizni
Yaratquchi peqet birla Tengri emesmu? Emdi némishqa
herbirimiz öz qérindishimizgha wapasizliq qilip, ata-
bowilirimiz bilen tüzgen ehdisini bulghaymiz? **11** Yehuda
wapasizliq qildi, Israilda hem Yérusalémda yirginchlik
bir ish sadir qilindi; chünki Yehuda Perwerdigar söygen
muqeddes jayini bulghap, yat bir ilahning qizini
emrige aldi. **12** Undaq qilghuchi, yeni azdurghuchi
bolsun, azdurulghuchi bolsun, samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigargha «ashliq hediye»ni
élip kelgüchi bolsun, Perwerdigar ularni Yaqupning
chédirliridin üzüp tashlaydu. **13** Siler shuningdek
shundaq qilisilerki, qurban'gahni köz yashliri, yigha, ah-
zarlar bilen qaplaysiler — chünki U qurbanliq-hediyilerge
héch qarimaydighan boldi, uningdin héch razi bolmay
qolunglardin qobul qilmaydighan boldi. **14** Biraq siler:
«némishqa?» dep soraysiler. — Chünki Perwerdigar sen
we yashliqingda alghan ayaling otturisida guwahchi
bolghanidi; sen uninggha wapasizliq qilding, gerche
u séning hemrahing we sen ehde tüzgen ayaling
bolsimu. **15** Xuda [er-ayalni] bir qilghan emesmu?
Shundaqla, buninggha Rohini qaldurghan emesmu?
[Xuda] némishqa ularni bir qildi? Chünki U ulardin
ixlasmen perzent kütkenidi. Emdi herbiringlar öz qelb-
rohinglargha diqqet qilinglar, héchqaysisi yashliqta
alghan ayaligha wapasizliq qilmisun! **16** Chünki Men

talaq qilishqa öchturmen, deydu Israilning Xudasi
Perwerdigar, — shuningdek öz tonigha zomburluq
chaplashturuwalghuchigha öchmen, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. — shunga
qelb-rohinglargha diqqet qilinglar, héchqaysinglar
wapasizliq qilmanglar! **17** — Siler sözliringlar bilen
Perwerdigarning sewr-taqitini qoymidinglar, andin siler:
«Biz néme qilip Uning sewr-taqitini qoymaptuq?» —
deysiler. Sewr-taqitini qoymighanliqinglar bolsa del:
«Rezillik qilghuchi Perwerdigarning neziride yaxshidur,
U ulardin xursen bolidu»; yaki «Adaletni yürgüzgüchi
Xuda zadi nedidur?» — dégininglerde bolmamdu!

3 — Mana emdi Men Öz elchimni ewetimen, u
Méning aldimda yol teyyarlaydu; siler izdigen
Reb, yeni siler xursenlik dep bilgen ehde Elchisi Öz
ibadetxanisigha tuyuqsiz kiridu; mana, U kéliwatidu,
— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. **2** — Biraq Uning kelgen künide kim
chidiyalisun? U körün'gende kim turalisun? Chünki U
tawlighuchining oti, kirchining aqartquch sholtisidek
bolidu; **3** U kümüshni tawlighuchi hem érighdighuchidek
tawlap olturidu; Lawiyning balilirini saplashturidu,
ularni altun-kümüshni tawlighandek tawlaydu; shuning
bilen ular Perwerdigargha heqqaniyliqta qilin'ghan
qurbanliq-hediyeni sunidu. **4** Andin Yehuda hem
Yérusalémning qurbanliq-hediyiliri Perwerdigargha
kona zamanlardikidek, ilgiriki waqitlardikidek shérin
bolidu. **5** Men hésab élishqa silerge yéqin kélimen;
Men séhirgerlerge, zinaxorlargha, yalghan qesem
ichküchilerge, medikarlarning heqqini tutuwélip
bozek qilghuchilargha, tul xotunlar hem yétim-
yésirlarni xarlighuchilargha, yat ademlerni öz
heqqidin ayriwetküchilerge, shuningdek Mendin
héch qorqmighanlargha tézdin eyibligüchi guwahchi
bolimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **6** Chünki Menki Perwerdigar
özgermesturmen; shunga siler, i Yaqupning oghulliri,
tügeshmigensiler. **7** — Ata-bowiliringlarning künliridin
tartip siler belgilimilirimdin chetnep, ularni héch
tutmighansiler. Méning yénimgha qaytip kélinglar,
Men yéninglargha qaytimen, — deydu samawi
qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — biraq
siler: «Biz qandaqmu qaytip kélimiz?» — deysiler. **8**
Adem Xudaningkini bulisa bolamdu? — Biraq Manga
Méningkini bulap keldinglar. Siler yene: «Biz qandaqsige
Sanga bulangchiliq qiliwatimiz» — deysiler. Siler
«ondin bir» ülüsh öshriliringlarni hem «kötürme
hediyeler»ni sun'ghininglarda shundaq qilisiler! **9**
Siler éghir bir lenetke qaldinglar, chünki Manga
bulangchiliq qiliwatisiler — siler bu pütkül «yat el»
shundaq qiliwatisiler! **10** Emdi öyümde ashliq bolush
üchün pütkül «ondin bir» ülüsh öshrini ambargha élip
kélinglar we shundaqla Méni sinap béqinglar, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— Men asmanning dérizilirini chong échip silerge
patquzalmighudek bir beriketni töküp béridighanliqimni
körüp baqmamsiler? **11** Shundaq bolghandila Men
silerni dep yene yalmighuchini eyibleymen, u
topriqinglardiki méwilerni weyran qilmaymen; silerning
bagh-étizliringlardiki tal üzümler waqitsiz tökülüp
ketmeydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar. **12** — Shuning bilen barliq
eller silerni bextlik dep ataydu, chünki yéringlar
ademni huzurlanduridighan bir zémin bolidu, — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.
13 — Silerning sözliringlar Manga qattiq tegdi, deydu
Perwerdigar, — biraq siler yene: «Biz sen bilen
qarshilishidighan néme söz qilduq?» — deysiler. **14**
— Siler: «Xudaning xizmitide bolush bihudiliktur»
hem: «Uning tapshuruqini ching tutushimiz we
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
aldida matem tutqan kishilerdek yürüshimizning néme
paydisi?» — deysiler, **15** hem shuningdek: «Tekebburlarni
bextlik dep ataymiz; rezillik qilghuchilar ronaq tapidu;
ular berheq Xudani sinaydu, biraq qutulup kétidu»
— deysiler. **16** Perwerdigardin eyminidighanlar [buni
anglap] pat-pat bir-biri bilen mungdashti; Perwerdigar
uni nezirige aldi, sözlirini anglidi. Shuning bilen
Perwerdigarning aldida Uningdin qorqup, Uning namini
séghin'ghanlar üchün esletme bolghan bir xatire kitab
yézildi. **17** — Bu kishiler bolsa Özümning alahide
göherimni yighqan künide Méningki bolidu — deydu
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar
— we Men xuddi adem öz xizmitide bolghan oghligha
ichini aghritqandek ularghа ichimni aghritimen. **18**
Siler qaytip kélisiler we heqqaniylar bilen rezillerni,
Xudaning xizmitide bolghanlar bilen bolmighanlarni
perq ételeysiler.

4 — Chünki mana shu kün, xumdandek köydürgüchi
kün kélidu; herbir tekebburluq qilghuchi hem herbir
rezillik qilghuchi paxaldek bolidu; shu kélidighan kün
ularni köydüriwétidu, — deydu samawi qoshunlarning
Serdari bolghan Perwerdigar, — ularghа ne yiltiz ne
shax qaldurulmaydu. **2** Lékin namimdin eyminidighan
siler üchün, qanatlirida shipa-derman élip kélidighan,
heqqaniyliqni parlitidighan Quyash ornidin turidu;
siler talagha chiqip bordaq mozaylardek qiyghitip
oynaysiler; **3** siler rezillerni cheylep dessiwétisiler;
ular Men teyyarlighan künide tapininglar astida kül
bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan
Perwerdigar. **4** — Men Horeb téghida pütkül Israil üchün
qulum Musagha buyrughan qanunni, yeni belgilimiler
hem hökümlerni yadinglarda tutunglar. **5** — Mana,
Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik küni kélishtin
awwal Men silerge Ilyas peyghemberni ewetimen. **6** U
atilarning könglini balilargha mayil, balilarning könglini
atilargha mayil qilidu; undaq bolmighanda Men kélip
yer yüzini qarghash bilen uruwétimen.

NEW TESTAMENT

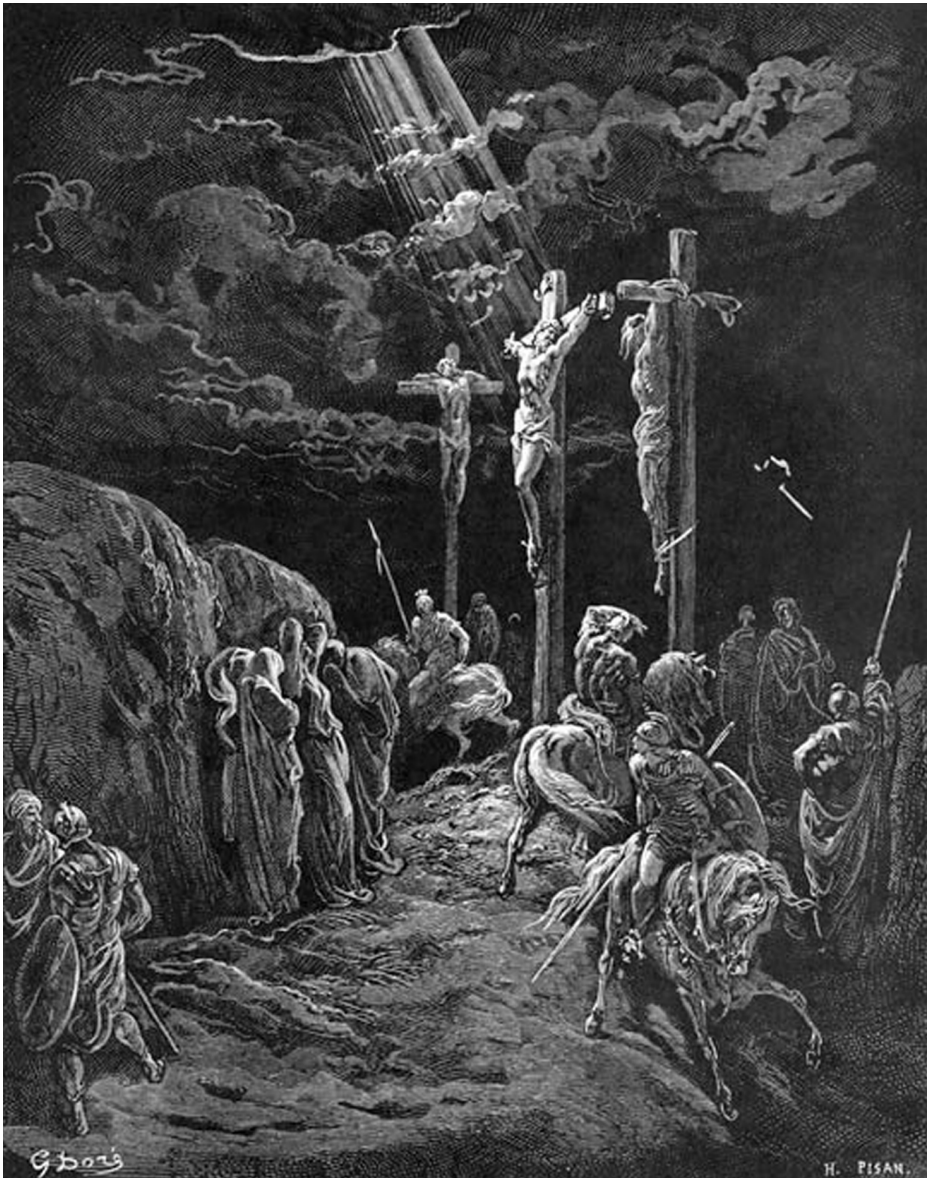

Eysa: — I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanliqini bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüshüwaldi.

Luqa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning oghli we Dawutning oghli bolghan
Eysa Mesihning nesebname kitabidur: — **2** Ibrahimdin
Ishaq töreldi, Ishaqtin Yaqup töreldi, Yaqup Yehuda we
uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yehudadin Tamar
arqiliq Perez we Zerah töreldi; Perezdin Hezron töreldi,
Hezrondin Ram töreldi, **4** Ramdin Amminadab töreldi,
Amminadabdin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon
töreldi, **5** Salmondin Rahab arqiliq Boaz töreldi, Boazdin
Rut arqiliq Obed töreldi, Obedtin Yesse töreldi, **6**
Yessedin Dawut padishah töreldi. Dawuttin Uriyaning
ayali arqiliq Sulayman töreldi, **7** Sulaymandin Rehaboam
töreldi, Rehaboamdin Abiya töreldi, Abiyadin Asa töreldi,
8 Asadin Yehoshafat töreldi, Yehoshafattin Yehoram
töreldi, Yehoramdin Uzziya töreldi, **9** Uzziyadin Yotam
töreldi, Yotamdin Ahaz töreldi, Ahazdin Hezekiya töreldi,
10 Hezekiyadin Manasseh töreldi, Manassehdin Amon
töreldi, Amondin Yoshiya töreldi; **11** Babilgha sürgün
qilin'ghanda Yoshiyadin Yekoniyah we uning aka-
ukiliri töreldi. **12** Babilgha sürgün bolghandin kéyin,
Yekoniyahdin Shéaltiel töreldi, Shéaltieldin Zerubbabel
töreldi, **13** Zerubbabeldin Abihud töreldi, Abihuddin
Éliaqim töreldi, Éliaqimdin Azor töreldi, **14** Azordin Zadok
töreldi, Zadoktin Aqim töreldi, Aqimdin Elihud töreldi,
15 Elihudtin Eliazar töreldi, Eliazardin Mattan töreldi,
Mattandin Yaqup töreldi, **16** Yaquptin Meryemning
éri bolghan Yüsüp töreldi; Meryem arqiliq Mesih
atalghan Eysa tughuldi. **17** Shundaq bolup, Ibrahimdin
Dawutqiche bolghan ariliqta jemiy on töt ewlad bolghan;
Dawuttin Babilgha sürgün qilin'ghiche jemiy on töt
ewlad bolghan; we Babilgha sürgün qilinishtin Mesih
kelgüche jemiy on töt ewlad bolghan. **18** Eysa Mesihning
dunyagha kélishi mundaq boldi: — Uning anisi Meryem
Yüsüpke yatliq bolushqa wede qilin'ghanidi; lékin téxi
nikah qilinmayla, uning Muqeddes Rohtin hamilidar
bolghanliqi melum boldi. **19** Lékin uning [bolghusi] éri
Yüsüp, durus kishi bolup, uni jemiyet aldida xijaletke
qaldurushni xalimay, uningdin astirtin ajriship kétishni
niyet qildi. **20** Emma u mushu ishlarni oylap yürginide,
mana Perwerdigarning bir perishtisi uning chüshide
körünüp uninggha: — Ey Dawutning oghli Yüsüp, ayaling
Meryemni öz emringge élishtin qorqma; chünki uningda
bolghan hamile Muqeddes Rohtin kelgen. **21** U bir
oghul tughidu, sen uning ismini Eysa dep qoyghin;
chünki u öz xelqini gunahliridin qutquzidu» — dédi. **22**
Mana bularning hemmisi Perwerdigarning peyghember
arqiliq dégenlirining emelge ashurulush üchün bolghan,
démek: — **23** «Pak qiz hamilidar bolup bir oghul
tughidu; ular uning ismini Immanuél (menisi «Xuda
biz bilen bille») dep ataydu». **24** Yüsüp oyghinip,
Perwerdigarning shu perishtisining dégini boyiche qilip,
Meryemni emrige aldi. **25** Lékin Meryem boshan'ghuche
u uninggha yéqinlashmidi. Bu Meryemning tunjisi idi;
Yüsüp uninggha Eysa dep isim qoydi.

2 Eysa Hérod padishah höküm sürgen künlerde
Yehudiye ölkisining Beyt-Lehem yézisida dunyagha
kelgendin kéyin, mana bezi danishmenler meshriqtin
Yérusalémgha yétip kélip, puqralardin: **2** Yehudiylarning
[yéngidin] tughulghan padishahi qeyerde? Chünki biz
uning yultuzining kötürülgenlikini körduq. Shunga,
uninggha sejde qilghili kelduq, — déyishti. **3** Buni
anglighan Hérod padishah, shuningdek pütkül Yérusalém
xelqimu alaqzadilikke chüshti. **4** U pütkül bash kahinlar
we xelqning Tewrat ustazlirini chaqirip, ulardin «Mesih
qeyerde tughulushi kérek?» — dep soridi. **5** Ular:
«Yehudiyediki Beyt-Lehem yézisida bolushi kérek, —
chünki peyghember arqiliq shundaq pütülgen: — **6**
«I Yehudiye zéminidiki Beyt-Lehem, Xelqing Yehudiye
yétekchilirining arisida eng kichiki bolmaydu; Chünki
sendin bir yétekchi chiqidu, U xelqim Israillarning
baqquchisi bolidu» — déyishti. **7** Buning bilen, Hérod
danishmelerni mexpiy chaqirtip, yultuzning qachan
peyda bolghanliqini sürüshtürüp biliwaldi. **8** Andin:
«Bérip balini sürüshte qilip tépinglar. Tapqan haman
qaytip manga xewer qilinglar, menmu uning aldigha
bérip sejde qilip kéley» — dep, ularni Beyt-Lehemge
yolgha saldi. **9** Danishmenler padishahning sözini anglap
yolgha chiqti; we mana, ular sherqte körgen héliqi yultuz
ularning aldida yol bashlap mangdi we bala turghan yerge
kélip toxtidi. **10** Ular héliqi yultuzni körginidin intayin
qattiq shadlinishti **11** hem öyge kirip, balini anisi Meryem
bilen körüp, yerge yiqilip uninggha sejde qilishti. Andin,
xezinilirini échip, altun, mestiki, murmekki qatarliq
sowghatlarni sunushti. **12** Ulargha chüshide Hérodning
yénigha barmasliq toghrisidiki wehiy kelgenliki üchün,
ular bashqa yol bilen öz yurtigha qaytishti. **13** Ular
yolgha ketkendin kéyin, Perwerdigarning bir perishtisi
Yüsüpning chüshide körünüp: Ornungdin tur! Bala
we anisi ikkisini élip Misirgha qach. Men sanga
uqturghuche u yerde turghin. Chünki Hérod balini
yoqitishqa izdep kélidu — dédi. **14** Shuning bilen u
ornidin turup, shu kéchila bala we anisi ikkisini élip
Misirgha qarap yolgha chiqti. **15** U Hérod ölgüche
shu yerde turdi. Shundaq boldiki, Perwerdigarning
peyghember arqiliq aldin éytqan: «Oghlumni Misirdin
Men chaqirdim» dégen sözi emelge ashuruldi. **16**
Hérod bolsa danishmenlerdin aldan'ghanliqini bilip,
qattiq ghezeplendi. U danishmenlerdin éniqlighan
waqitqa asasen, ademlerni ewetip Beyt-Lehem yézisi
we etrapidiki ikki yash we uningdin töwen yashtiki
oghul balilarning hemmisini öltürguzdi. **17** Shu chaghda
Yeremiya peyghember arqiliq éytilghan munu söz emelge
ashuruldi: — **18** «Ramah shehiride bir sada, Achchiq
yigha-zarning pighani anglinar, Bu Rahilening baliliri
üchün kötürgen ah-zarliri; Balilirining yoq qiliwétilgini
tüpeylidin, Tesellini qobul qilmay pighan kötüridu».
19 Emdi Hérod ölgendin kéyin, Xudaning bir perishtisi
Misirda turghan Yüsüpning chüshide körünüp uninggha:
— **20** Ornungdin tur! Bala we anisini élip Israil zéminigha
qayt! Chünki balining jénini almaqchi bolghanlar öldi, —
dédi. **21** Buning bilen Yüsüp ornidin turup bala we anisini
élip Israil zéminigha qaytti. **22** U Arxélausning atisi
Hérod padishahning ornigha textke olturup Yehudiye
ölkisige hökümranliq qiliwatqinidin xewer tépip, u yerge
qaytishtin qorqti; we chüshide uninggha bir wehiy kélip,
Galiliye zéminigha bérip, **23** Nasaret dep atilidighan
bir yézida olturaqlashti. Shuning bilen peyghemberler
arqiliq: «U Nasaretlik dep atilidu» déyilgini emelge
ashuruldi.

3 Shu chaghlarda, chömüldürgüchi Yehya Yehudiyediki
chöl-bayawan'gha kélip **2** kishilerge: — Towa qilinglar!
Chünki ersh padishaliqi yéqinliship qaldi! — dep
jakarlashqa bashlidi. **3** Chünki [chömüldürgüchi Yehya]
bolsa ilgiri Yeshaya peyghember bésharitide körsetken
kishining del özi bolup: — «Bayawanda towlaydighan bir
kishining: Rebning yolini teyyarlanglar, Uning chighir
yollirini tüptüz qilinglar! — dégen awazi anglinidu».
4 Yehya [peyghember] töge yungidin qilin'ghan kiyim
kiygen, bélige kön tasma baghlighanidi. Yeydighini
bolsa chéketkiler bilen yawa here hesili idi. **5** Emdi
Yérusalém shehiri, pütün Yehudiye ölkisi we pütkül
Iordan derya wadisining etrapidiki kishiler uning aldigha
kéliship, **6** gunahlirini iqrar qilishti we uning özlirini
Iordan deryasida chömüldürüshini qobul qilishti. **7**
Lékin Perisiy we Saduqiy mezhipidikilerdin köplirining
uning chömüldürüshini qobul qilghili kelgenlikini
körginide u ularghа: — Ey yilanlarning baliliri! Kim
silerni [Xudaning] chüshüsh aldida turghan ghezipidin
qéchinglar dep agahlandurdi?! **8** Emdi towigha layiq
méwini keltürünglar! **9** We öz ichinglarda: «Bizning
atimiz bolsa Ibrahimdur!» dep xiyal qilip yürmenglar;
chünki Men shuni silerge éytip qoyayki, Xuda Ibrahimgha
mushu tashlardinmu perzentlerni apiride qilalaydu.
10 Palta alliqachan derexlerning yiltizigha tenglep
qoyuldi; yaxshi méwe bermeydighan herqaysi derexler
késilip otqa tashlinidu. **11** Men derweqe silerni
towa qilishinglar üchün sugha chömüldürimen. Lékin
mendin kéyin kelgüchi zat mendin qudretliktur. Men
hetta uning keshini kötürüshkimu layiq emesmen; u
silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu. **12**
Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini
[topa-samandin] teltöküs tazilaydu, sap bughdayni
ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes otta
köydürüwétidu, — dédi. **13** Shu waqitta, Eysa Yehyadin
chömüldürülüshni qobul qilish üchün Galiliye ölkisidin
Iordan deryasi boyigha, uning yénigha keldi. **14** Biraq
Yehya chömüldürüshke unimay uni tosup: — Esli
chömüldürülüshni men sendin qobul qilishim kérek idi,
biraq sen méning aldimgha kepsen'ghu? — dédi. **15**
Lékin Eysa uninggha jawaben: — Hazirche shuninggha
yol qoyghin; chünki heqqaniyliqning barliq [teleplirini]
emelge ashurush üchün, shundaq qilishimizgha toghra
kélidu, — dédi. Shuning bilen, Yehya uninggha yol qoydi.
16 We Eysa chömüldürülüp bolupla, sudin chiqti; u
sudin chiqishi bilen mana, ershler uninggha échilip,
Xudaning Rohi kepter qiyapitide ershtin chüshüp, üstige
qonuwatqanliqini kördi. **17** We mana, ershtin bir awaz:
— «Bu Méning söyümlük oghlum, Men uningdin toluq
xursenmen!» — dep anglandi.

4 Andin Eysa Rohning yétekchilikide Iblisning sinaq-
azdurushlirigha yüzlinish üchün chöl-bayawan'gha
élip bérildi. **2** U qiriq kéche-kündüz roza tutqandin kéyin,
uning qorsiqi échip ketkenidi. **3** Emdi azdurghuchi uning
yénigha kélip uninggha: — Eger sen rasttinla Xudaning
Oghli bolsang, mushu tashlarni nan'gha aylinishqa
buyrughin! — dédi. **4** Lékin u jawaben: — [Tewratta]:
«Insan peqet nan bilenla emes, belki Xudaning aghzidin
chiqqan herbir söz bilenmu yashaydu» dep pütülgen, —
dédi. **5** Andin Iblis uni muqeddes sheherge élip bérip,
ibadetxanining eng égiz jayigha turghuzup uninggha:
6 — Xudaning Oghli bolsang, özüngni peske tashlap
baqqin! Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige
séning heqqingde emr qilidu»; we «putungning tashqa
urulup ketmesliki üchün, ular séni qollirida kötürüp
yüridu» dep pütülgen — dédi. **7** Eysa uninggha: «Tewratta
yene, «Perwerdigar Xudayingni sinighuchi bolma!»
depmu pütülgen — dédi. **8** Andin, Iblis uni nahayiti
égiz bir taghqa chiqirip, uninggha dunyadiki barliq
padishahliqlarni sherepliri bilen körsitip: **9** Yerge
yiqilip manga ibadet qilsang, bularning hemmisini
sanga bériwétimen, — dédi. **10** Andin Eysa uninggha:
— Yoqal, Sheytan! Chünki [Tewratta]: «Perwerdigar
Xudayingghila ibadet qil, peqet Uningla ibadet-xizmitide
bol!» dep pütülgen, — dédi. **11** Buning bilen Iblis uni
tashlap kétip qaldi, we mana, perishtiler kélip uning
xizmitide boldi. **12** Emdi [Eysa] Yehyaning tutqun
qilin'ghanliqini anglap, Galiliyege yol aldi. **13** U Nasaret
yézisini tashlap, Zebulun we Naftali rayonidiki [Galiliye]
déngizi boyidiki Kepernahum shehirige kélip orunlashti.
14 Shundaq qilip, Yeshaya peyghember arqiliq éytilghan
shu bésharet emelge ashuruldi, démek: — **15** «Zebulun
zémini we Naftali zémini, Iordan deryasining nériqi
teripidiki «déngiz yoli» boyida, «Yat ellerning makani»
bolghan Galiliyede, **16** Qarangghuluqta yashighan
xelq parlaq bir nurni kördi; Yeni ölüm kölenggisining
yurtida olturghuchilargha, Del ularning üstige nur
chüshti». **17** Shu waqittin bashlap, Eysa: «Towa qilinglar!
Chünki ersh padishahliqi yéqinliship qaldi!» — dep jar
qilishqa bashlidi. **18** [Bir küni], u Galiliye déngizi boyida
kétiwétip, ikki aka-uka, yeni Pétrus depmu atilghan
Simon isimlik bir kishini we uning inisi Andiriyasni
kördi. Ular béliqchi bolup, déngizgha tor tashlawatatti;
19 u ularghа: — Méning keynimdin ménginglar — Men
silerni adem tutquchi béliqchi qilimen! — dédi. **20**
Ular shuan béliq torlirini tashlap, uninggha egiship
mangdi. **21** U shu yerdin ötüp, ikkinchi bir aka-ukini,
yeni Zebediyning oghulliri Yaqup we inisi Yuhannani
kördi. Bu ikkisi kémide atisi Zebediy bilen torlirini
ongshawatatti. U ularnimu chaqirdi. **22** Ular derhal
kémini atisi bilen qaldurup uninggha egiship mangdi.
23 We Eysa Galiliyening hemme yérini kézip, ularning
sinagoglirida telim bérip, Xudaning padishahliqining
xush xewirini jakarlaytti, xelq arisida herxil késellerni
we ajiz-méyiplarni saqaytti. **24** U toghruluq xewer
pütkül Suriye ölkisige tarqaldi; u yerdiki xalayiq herxil
bimarlarni, yeni hertürlük késeller we aghriq-silaqlarni
hemde jin chaplashqanlarni, tutqaqliq we palech késilige
giriptar bolghanlarni uning aldigha élip kélishti; we
u ularni saqaytti. **25** Galiliye, «on sheher» rayoni,
Yérusalém, Yehudiye we Iordan deryasining u qétidin
kelgen top-top ademler uninggha egiship mangdi.

5 Mushu top-top ademlerni körüp u bir taghqa chiqti;
u u yerde olturghinida, muxlisliri uning yénigha
keldi. **2** U aghzini échip ularghа telim bérishke bashlidi:
— **3** Mubarek, rohta namrat bolghanlar! Chünki ersh
padishahliqi ularghа tewedur. **4** Mubarek, pighan
chekkenler! Chünki ular teselli tapidu. **5** Mubarek,
yawash-möminler! Chünki ular yer yüzige mirasxordur.
6 Mubarek, heqqaniyliqqa ach we teshnalar! Chünki
ular toluq toyunidu. **7** Mubarek, rehimdillar! Chünki

ular rehim köridu. **8** Mubarek, qelbi pak bolghanlar!
Chünki ular Xudani köridu. **9** Mubarek, tinchliq
terepdarliri! Chünki ular Xudaning perzentliri dep
atilidu. **10** Mubarek, heqqaniyliq yolida ziyankeshlikke
uchrighanlar! Chünki ersh padishahliqi ulargha tewedur.
11 Mubarek, men üchün bashqilarning haqaret,
ziyankeshlik we hertürlük töhmitige uchrisanglar; **12**
shad-xuram bolup yayranglar! Chünki ershlerde katta
in'am siler üchün saqlanmaqta; chünki silerdin ilgiriki
peyghemberlergimu ular mushundaq ziyankeshliklerni
qilghan. **13** Siler yer yüzidiki tuzdursiler. Halbuki,
eger tuz öz temini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz
temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? U chaghda, u
héchnémige yarimas bolup, tashlinip kishilerning ayighi
astida dessilishtin bashqa héch ishqa yarimaydu. **14**
Siler dunyaning nuridursiler. Tagh üstige sélin'ghan
sheher yoshurunalmaydu. **15** Héchkim chiraghni
yéqip qoyup, üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki
chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen, u öy
ichidiki hemme ademlerge yoruqluq béridu. **16** Shu
teriqide, siler nurunglarni insanlar aldida shundaq
chaqnitinglarki, ular yaxshi emelliringlarni körüp,
ershtiki atanglarni ulughlisun. **17** Méni Tewrat qanunini
yaki peyghemberlerning yazghanlirini bikar qilghili keldi,
dep oylap qalmanglar. Men ularni bikar qilghili emes,
belki emelge ashurghili keldim. **18** Chünki men silerge
shuni berheq éytip qoyayki, asman-zémin yoqimighuche,
uningda pütülgenler emelge ashurulmighuche Tewrattiki
«yod» bir herp, hetta birer chékitmu bikar qilinmaydu.
19 Shu sewebtin, Tewrat qanunining eqidilirige,
hetta uning eng kichikliridin birini bikar qilip, we
bashqilargha shundaq qilishni ögitidighan herkim
ersh padishahliqida eng kichik hésablinidu. Emma
eksiche, Tewrat qanuni eqidilirige emel qilghanlar we
bashqilargha shundaq qilishni ögetküchiler bolsa ersh
padishahliqida ulugh hésablinidu. **20** Chünki men silerge
shuni éytip qoyayki, heqqaniyliqinglar Tewrat ustazliri
we Perisiylerningkidin ashmisa, ersh padishahliqigha
héchqachan kirelmeysiler. **21** Burunqilargha «Qatilliq
qilma, qatilliq qilghan herqandaq adem soraqqa
tartilidu» dep buyrulghanliqini anglighansiler. **22**
Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, öz
qérindishigha bikardin-bikar achchiqlan'ghanlarning
herbirimu soraqqa tartilidu. Öz qérindishini «exmeq»
dep tillighan herkim aliy kéngeshmide soraqqa tartilidu;
emma qérindashlirini «telwe» dep haqaretligen herkim
dozaxning otigha layiq bolidu. **(Geenna g1067)** **23** Shuning
üchün, sen qurban'gah aldigha kélip [Xudagha] hediye
atimaqchi bolghiningda, qérindishingning séningdin
aghrin'ghan yéri barliqi yadinggha kelse, **24** hediyengni
qurban'gah aldigha qoyup turup, awwal qérindishing
bilen yarishiwal, andin kélip hediyengni ata. **25** Eger
üstüngdin dewa qilmaqchi bolghan birsi bolsa, uning
bilen birge yolda bolghiningda uning bilen tézdin
yariship, dost bolghin. Bolmisa, u séni soraqchigha,
soraqchi bolsa gundipaygha tapshuridu, sen zindan'gha
solitiwétilisen. **26** Men sanga shuni berheq éytip
qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyininimu qoymay
tölimigüche, shu yerdin chiqalmaysen. **27** Siler «Zina
qilmanglar» dep buyrulghanliqini anglighansiler. **28**
Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, birer
ayalgha shehwaniy niyet bilen qarighan kishi könglide
u ayal bilen alliqachan zina qilghan bolidu. **29**
Eger emdi ong közüng séni gunahqa azdursa, uni
oyup tashliwet. Chünki pütün bediningning dozaxqa
tashlan'ghinidin köre, bediningdiki bir ezaying yoq
qilin'ghini köp ewzel. **(Geenna g1067)** **30** Eger ong qolung
séni gunahqa azdursa, uni késip tashliwet. Chünki
pütün bediningning dozaxqa tashlan'ghinidin köre,
bediningdiki bir ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel.
(Geenna g1067) **31** Yene: — «Kimdikim ayalini talaq qilsa,
uninggha talaq xétini bersun» depmu buyrulghan. **32**
Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, kimdikim
öz ayalining buzuqluq qilmishidin bashqa [herqandaq
ishni bahane qilip] uni talaq qilsa, emdi uni zinagha
tutup bergen bolidu; talaq qilin'ghan ayalni emrige
alghan kishimu zina qilghan bolidu. **33** Siler yene
burunqilargha «Qesimingdin yanma, Perwerdigargha
qilghan qesimingge emel qil» dep buyrulghanliqini
anglighansiler. **34** Biraq men özüm shuni silerge éytip
qoyayki, qet'iy qesem qilmanglar; ershni tilgha élip
qesem qilmanglar, chünki ersh Xudaning textidur; **35**
yaki yerni tilgha élip qesem qilmanglar, chünki yer
yüzi Xudaning textiperidur. Yérusalémni tilgha élipmu
qesem qilmanglar, chünki u yer ulugh padishahning
shehiridur. **36** Hetta öz béshinglarni tilgha élipmu
qesem qilmanglar, chünki silerning chéchinglarning bir
télinimu aq yaki qara rengge özgertish qolunglardin
kelmeydu. **37** Peqet dégininglar «Bolidu», «bolidu»,
yaki «Yaq, yaq, bolmaydu» bolsun. Buningdin ziyadisi
rezil bolghuchidin kélidu. **38** Siler «Közge köz, chishqa
chish» dep buyrulghinini anglighansiler. **39** Biraq
men özüm shuni silerge éytip qoyayki, eski bilen
teng bolmanglar. Kimdekim ong mengzingge ursa, sol
mengzingnimu tutup ber; **40** we birsi üstüngdin dewa
qilip, könglikingni almaqchi bolsa, chapiningnimu ber.
41 Birsi sanga [yük-taqini yüdküzüp] ming qedem yol
yürüshke zorlisa, uning bilen ikki ming qedem mang. **42**
Birsi sendin tilise, uninggha ber. Birsi sendin ötne-yérim
qilmaqchi bolsa, uninggha boynungni tolghima. **43**
Siler «Qoshnangni söygin, düshmininggе nepretlen» dep
éytilghanni anglighan. **44** Biraq men özüm shuni silerge
éytip qoyayki, silerge düshmenlik bolghanlargha méhir-
muhebbet körsitinglar, silerdin nepretlen'genlerge
yaxshiliq qilinglar, silerge ziyankeshlik qilghanlargha dua
qilinglar. **45** Shundaq qilghanda, ershtiki Atanglarning
perzentliridin bolisiler. Chünki U quyashining nurini
yaxshilarghimu we yamanlarghimu chüshüridu,
yamghurnimu heqqaniylarghimu, heqqaniyetsizlergimu
yaghduridu. **46** Eger siler özünglargha muhebbet
körsetkenlergila méhir-muhebbet körsetsenglar, buning
qandaqmu in'amgha érishküchiliki bolsun? Hetta
bajgirlarmu shundaq qiliwatmamdu? **47** Eger siler peqet
qérindashliringlar bilenla salam-sehet qilishsanglar,
buning néme peziliti bar? Hetta yat elliklermu shundaq
qilidighu! **48** Shunga, ershtiki Atanglar mukemmel
bolghinidek, silermu mukemmel bolunglar.

6 Hézi bolunglarki, xeyr-saxawetlik ishliringlarni
bashqilarning aldida köz-köz qilmanglar.
Bundaq qilsanglar, ershtiki Atanglarning in'amigha
érishelmeysiler. **2** Shunga xeyr-saxawet qilghiningda,

dawrang salma. Saxtipezlerla sinagoglarda we kochilarda
ademlerning maxtishigha érishish üchün shundaq
qilidu. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki,
ular közligen in'amigha érishken bolidu. **3** Lékin
sen, xeyr-saxawet qilghiningda ong qolungning
néme qiliwatqinini sol qolung bilmisun. **4** Shuning
bilen xeyr-saxawiting yoshurun bolidu we yoshurun
ishlarni körgüchi Atang sanga buni qayturidu. **5** Dua
qilghan waqtingda, saxtipezlerdek bolma; chünki ular
bashqilargha köz-köz qilish üchün sinagoglar yaki
töt kocha éghizida turuwélip dua qilishqa amraqtur.
Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen
in'amigha érishken bolidu. **6** Lékin sen bolsang,
dua qilghan waqtingda, ichkiri öyge kirip, ishikni
yépip, yoshurun turghuchi Atanggha dua qilinglar; we
yoshurun körgüchi Atang buni sanga qayturidu. **7** Dua-
tilawet qilghanda, [butperes] yat elliklerdikidek quruq
geplerni tekrarlawermenglar. Chünki ular dégenlirimiz
köp bolsa [Xuda] tiliginimizni choqum ijabet qilidu,
dep oylaydu. **8** Shunga, siler ularni dorimanglar.
Chünki Atanglar silerning éhtiyajinglarni siler tilimestin
burunla bilidu. **9** Shuning üchün, mundaq dua qilinglar:
— «I asmanlarda turghuchi Atimiz, Séning naming
muqeddes dep ulughlan'ghay. **10** Padishahliqing kelgey,
Iradeng ershte ada qilin'ghandek yer yüzidimu ada
qilin'ghay. **11** Bügünki nénimizni bügün bizge bergeysen.
12 Bizge qerzdar bolghanlarni kechürginimizdek, Senmu
qerzlirimizni kechürgeysen. **13** Bizni azdurulushlargha
uchratquzmighaysen, Belki bizni rezil bolghuchidin
qutuldurghaysen». **14** Chünki siler bashqilarning gunah-
sewenliklirini kechürsenglar, ershtiki Atanglarmu
silerni kechüridu. **15** Biraq bashqilarning gunah-
sewenliklirini kechürmisengler, ershtiki Atanglarmu
gunah-sewenlikliringlarni kechürmeydu. **16** Roza tutqan
waqtinglarda, saxtipezlerdek tatirangghu qiyapetke
kiriwalmanglar. Ular roza tutqinini köz-köz qilish üchün
chiraylirini solghun qiyapette körsitidu. Men silerge
shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha
érishken bolidu. **17** Emdi sen, roza tutqiningda,
chachliringni maylap, yüzüngni yuyup yür. **18** Shu
chaghda, roza tutqining insanlargha emes, belki peqet
yoshurun turghuchi Atangghila körünidu; we yoshurun
körgüchi Atang uni sanga qayturidu. **19** Yer yüzide
özünglargha bayliqlarni toplimanglar. Chünki bu yerde
ya küye yep kétidu, ya dat basidu yaki oghrilar tam
téship oghrilap kétidu. **20** Eksiche, ershte özünglargha
bayliqlar toplanglar. U yerde küye yémeydu, dat
basmaydu, oghrimu tam téship oghrilimaydu. **21** Chünki
bayliqing qeyerde bolsa, qelbingmu shu yerde bolidu.
22 Tenning chirighi közdur. Shunga eger közüng sap
bolsa, pütün wujudung yorutulidu. **23** Lékin eger közüng
yaman bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. Eger
wujudungdiki «yoruqluq» emeliyette qarangghuluq
bolsa, u qarangghuluq némidégen qorqunchluq-he!
24 Héchkim [birla waqitta] ikki xojayinning qulluqida
bolmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni
yaxshi köridu; yaki buninggha baghlinip, uninggha
étibarsiz qaraydu. [shuninggha oxshash], silerning hem
Xudaning, hem mal-dunyaning qulluqida bolushunglar
mumkin emes. **25** Shunga men silerge shuni éytip
qoyayki, hayatinglargha kéreklik yémek-ichmek yaki
uchanglargha kiyidighan kiyim-kéchekning ghémini
qilmanglar. Hayatliq ozuqtin, ten kiyim-kéchektin eziz
emesmu? **26** Asmandiki uchar-qanatlargha qaranglar!
Ular térimaydu, ormaydu, ambarlargha yighmaydu,
lékin ershtiki Atanglar ularnimu ozuqlanduridu. Siler
ashu qushlardin köp eziz emesmu? **27** Aranglarda
qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarni birer saet
uzartalaysiler? **28** Silerning kiyim-kéchekning ghémini
qilishinglarning néme hajiti?! Daladiki néluperlerning
qandaq ösidighanliqigha qarap béqinglar! Ular emgekmu
qilmaydu, chaq égirmeydu; **29** lékin silerge shuni éytayki,
hetta Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning
kiyinishi niluperlerning bir gülichilikmu yoq idi. **30**
Emdi Xuda daladiki bügün échilsa, etisi qurup ochaqqa
sélinidighan ashu gül-giyahlarni shunche bézigen
yerde, silerni téximu kiyindürmesmu, ey ishenchi
ajizlar! **31** Shunga «néme yeymiz», «néme ichimiz»,
«néme kiyimiz?» dep ghem qilmanglar. **32** Chünki
yat eldikiler mana shundaq hemme nersige intilidu,
emma ershtiki Atanglar silerning bu hemme nersilerge
mohtajliqinglarni bilidu; **33** shundaq iken, hemmidin
awwal Xudaning padishahliqi we heqqaniyliqigha
intilinglar. U chaghda, bularning hemmisi silerge
qoshulup nésip bolidu. **34** Shuning üchün, etining
ghémini qilmanglar. Etining ghémi etige qalsun. Her
künning derdi shu kün'ge tushluq bolidu.

7 Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglar.
Shundaqta [Xudaning] hökümige uchrimaysiler.
2 Chünki siler bashqilar üstidin qandaq baha bilen
höküm qilsanglar, [Xudamu] silerning üstünglardin
shundaq baha bilen höküm chiqiridu. Siler bashqilarni
qandaq ölchem bilen ölchisenglar, [Xudamu] silerni
shundaq ölchem bilen ölcheydu. **3** Emdi néme üchün
buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni
bayqiyalmaysen?! **4** Sen qandaqmu buradiringgha:
«Qéni, közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen? Chünki
mana, özüngning közide lim turidu!? **5** Ey saxtipez!
Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq
körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeysen. **6**
Muqeddes nersini itlargha bermenglar, yaki ünche-
merwayitliringlarni tongguzlarning aldigha tashlap
qoymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dessep,
andin burulup silerni talaydu. **7** Tilenglar, silerge
ata qilinidu; izdenglar, tapisiler; ishikni chékinglar,
échilidu. **8** Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu;
izdigüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge
ishik échilidu. **9** Aranglarda öz oghli nan telep qilsa,
uninggha tash béridighanlar barmu?! **10** Yaki béliq
telep qilsa, yilan béridighanlar barmu? **11** Emdi
siler rezil turupmu öz perzentliringlargha yaxshi
iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki Atanglar Özidin
tiligenlerge yaxshi nersilerni téximu iltipat qilmasmu?
12 Shunga her ishta bashqilarning özünglargha qandaq
muamile qilishini ümid qilsanglar, silermu ularga
shundaq muamile qilinglar; chünki Tewrat qanuni we
peyghemberlerning telimatliri mana shudur. **13** Tar
derwazidin kiringlar. Chünki kishini halaketke élip
baridighan derwaza keng bolup, yoli kengtasha we
daghdamdur, we uningdin kiridighanlar köptur. **14** Biraq
hayatliqqa élip baridighan derwaza tar, yoli qistang bolup,
uni tapalaydighanlarmu az. **15** Aldinglargha qoy térisige

oriniwélip kelgen, ichi yirtquch chilböridek bolghan
saxta peyghemberlerdin hoshyar bolunglar. **16** Siler
ularni méwiliridin tonuwalalaysiler. Tikendin üzümler,
qamghaqtin enjürler alghili bolamdu? **17** Shuninggha
oxshash, her yaxshi derex yaxshi méwe béridu, por
derex nachar méwe béridu. **18** Yaxshi derex nachar
méwe bermeydu, por derex yaxshi méwe bermeydu.
19 Yaxshi méwe bermeydighan herbir derex késilip
otqa tashlinidu. **20** Shuningdek, mushundaq kishilerni
méwiliridin tonuwalalaysiler. **21** Manga «Rebbim,
Rebbim» dégenlerning hemmisila ersh padishahliqigha
kirelmeydu, belki ershte turghuchi Atamning iradisini
ada qilghanlarla kireleydu. **22** Shu künide nurghun
kishiler manga: «Rebbim, Rebbim, biz séning naming
bilen wehiy-bésharetlerni yetküzduq, séning naming
bilen jinlarni qoghliduq we naming bilen nurghun
möjizilerni körsettuq» deydu. **23** Halbuki, u chaghda
men ulargha: «Silerni ezeldin tonumaymen. Közümdin
yoqilinglar, ey itaetsizler!» dep élan qilimen. **24** Emdi
herbiri bu sözlirimni anglap emel qilghan bolsa, u öz
öyini qoram tash üstige salghan pem-parasetlik kishige
oxshaydu. **25** Yamghur yighip, kelkün kélip, boran chiqip
soqsimu, u öy örülmidi; chünki uning uli qoram tashning
üstige sélin'ghan. **26** Biraq sözlirimni anglap turup, emel
qilmaydighan herbiri öyini qumning üstige qurghan
exmeqke oxshaydu. **27** Yamghur yaghqanda, kelkün
kelgende, boran chiqqanda shu öy örülüp ketti; uning
örülüshi intayin dehshetlik boldi! **28** We shundaq boldiki,
Eysa bu sözlirini axirlashturghandin kéyin, bu top-top
xalayiq uning telimlirige heyranuhes bolushti. **29** Chünki
uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti,
belki tolimu nopuzluq idi.

8 U taghdin chüshkende, top-top kishiler uninggha
egiship mangdi. **2** We mana, maxaw késili bar bolghan
bir kishi uning aldigha kélip, béshini yerge urup tizlinip:
— Teqsir, eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz!
— dédi. **3** Eysa uninggha qolini tegküzüp turup: —
Xalaymen, pak bolghin! — déwidi, bu ademning maxaw
késili shuan pak bolup saqaydi. **4** Eysa uninggha: — Hazir
bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip kahin'gha
özüngni körsitip, ularda bir guwahliq bolush üchün,
Musa bu ishta emr qilghan hediye-qurbanliqni sun'ghin,
— dédi. **5** U Kepernahum shehirige barghanda, [rimliq]
bir yüzbéshi uning aldigha kélip, uningdin yélinip: **6** —
Teqsir, chakirim palech bolup qélip, bek azablinip öyde
yatidu, — dédi. **7** Men bérip uni saqaytip qoyay, — dédi
Eysa. **8** Yüzbéshi jawaben: — Teqsir, torusumning astigha
kirishingizge layiq emesmen. Peqet bir éghizla söz qilip
qoysingiz, chakirim saqiyip kétidu. **9** Chünki menmu
bashqa birsining hoquqi astidiki ademmen, méning
qol astimda leshkerlirim bar. Birige bar désem baridu,
birige kel désem, kélidu. Qulumgha bu ishni qil désem, u
shu ishni qilidu, — dédi. **10** Eysa bu geplerni anglap,
heyran boldi. Özi bille kelgenlerge: — Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, bundaq ishenchni hetta Israillar
arisidimu tapalmighanidim. **11** Silerge shuni éytayki,
nurghun kishiler künchiqish we künpétishtin kélip, ersh
padishahliqida Ibrahim, Ishaq we Yaquplar bilen bir
dastixanda olturidu. **12** Lékin bu padishahliqning öz
perzentliri bolsa, sirtta qarangghuluqqa tashlinip, u
yerde yigha-zarlar kötüridu, chishlirini ghuchurlitidu,
— dédi. **13** Andin, Eysa yüzbéshigha: — Öyüngge qayt,
ishen'giningdek sen üchün shundaq qilinidu, dédi.
Héliqi chakarning késili shu peytte saqaytildi. **14** Eysa
Pétrusning öyige barghanda, Pétrusning qéynanisining
qizip orun tutup yétip qalghinini kördi. **15** U uning qolini
tutiwidi, uning qizitmisi yandi. [Ayal] derhal ornidin
turup, Eysani kütüshke bashlidi. **16** Kech kirgende,
kishiler jin chaplashqan nurghun ademlerni uning
aldigha élip kélishti. U bir éghiz söz bilenla jinlarni
heydiwetti we barliq késellerni saqaytti. **17** Buning
bilen, Yeshaya peyghember arqiliq yetküzülgen: «U özi
aghriq-silaqlirimizni kötürdi, késellirimizni üstige aldi»
dégen söz emelge ashuruldi. **18** Eysa özini oriwalghan
top-top kishilerni körüp, [muxlislirigha] déngizning u
qétigha ötüp kétishni emr qildi. **19** Shu chaghda, Tewrat
ustazliridin biri kélip, uninggha: — Ustaz, sen qeyerge
barsang, menmu sanga egiship shu yerge barimen, —
dédi. **20** Eysa uninggha: — Tülkilerning öngkürliri,
asmandiki qushlarning uwiliri bar; biraq Insan'oghlining
béshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **21** Muxlisliridin
yene biri uninggha: — Reb, méning awwal bérip atamni
yerlikke qoyushumgha ijazet bergeysen, — dédi. **22**
Biraq Eysa uninggha: — Manga egeshkin, we ölükler öz
ölüklirini yerlikke qoysun, — dédi. **23** U kémige chüshti,
muxlislirimu chüshüp bille mangdi. **24** We mana, déngiz
üstide qattiq boran chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar
kémidin halqip kémini gherq qiliwétey dep qaldi. Lékin
u uxlawatatti. **25** Muxlislar kélip uni oyghitip: — I ustaz,
bizni qutuldurghaysen! Biz halaket aldida turimiz —
dédi. **26** — Némishqa qorqisiler, i ishenchi ajizlar! — dédi
u we ornidin turup, boran-chapqun'gha we déngizgha
tenbih bériwidi, hemmisi birdinla tinchidi. **27** Muxlislar
intayin heyran bolup, bir-birige: — Bu zadi qandaq
ademdu? Hetta boran-chapqunlar we déngizmu uninggha
boysunidiken-he! — dep kétishti. **28** Eysa déngizning
u qétidiki Gadaraliqlarning yurtigha barghinida, jin
chaplashqan ikki kishi görliridin chiqip uninggha aldigha
keldi. Ular shunche wehshiy idiki, héchkim bu yerdin
ötüshke jür'et qilalmaytti. **29** Uni körgende ular: —
I Xudaning Oghli, séning biz bilen néme karing! Sen
waqit-saiti kelmeyla bizni qiynighili keldingmu? —
dep towlidi. **30** Shu yerdin xéli yiraqta chong bir top
tongguz padisi otlap yüretti. **31** Jinlar emdi uninggha: —
Eger sen bizni qoghliwetmekchi bolsang, bizni tongguz
padisi ichige kirgüzüwetkeysen, — dep yalwurushti.
32 U ulargha: — Chiqinglar! — déwidi, jinlar chiqip,
tongguzlarning ténige kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz
padisi tik yardin étilip chüshüp, sularda gherq boldi.
33 Lékin tongguz baqquchilar beder qéchip, sheherge
kirip, bu ishning bash-axirini, jümlidin jin chaplashqan
kishilerning kechürmishlirini xalayiqqa éytip bérishti.
34 We mana, pütün sheherdikiler Eysa bilen körüshkili
chiqti. Ular uni körgende, uning özlirining shu rayonidin
ayrilip kétishini ötündi.

9 Shuning bilen u kémige chüshüp déngizdin ötüp, özi
turghan sheherge qaytip keldi. **2** We mana, kishiler
zembilge yatquzulghan bir palechni uning aldigha élip
keldi. Eysa ularning ishenchini körüp héliqi palechke: —
Oghlum, yüreklik bol, gunahliring kechürüm qilindi, —
dédi. **3** Andin mana, Tewrat ustazliridin beziliri könglide:

«Bu adem kupurluq qiliwatidu!» dep oylidi. **4** Ularning
könglide néme oylawatqanliqini bilgen Eysa ulargha:
— Néme üchün könglünglarda rezil oylarda bolisiler?
5 «Gunahliring kechürüm qilindi» déyish asanmu yaki
«Ornungdin tur, mang!» déyishmu? — dédi we yene
ulargha: — **6** Emma hazir silerning Insan'oghlining
yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige
ikenlikini bilishinglar üchün, — u palech késelge: —
Ornungdin tur, orun-körpengni yighishturup öyüngge
qayt, — dédi. **7** Héliqi adem ornidin turup öyige qaytti.
8 Buni körgen top-top ademler qorqushup, insanlargha
bundaq hoquqni bergen Xudani ulughlashti. **9** Eysa
u yerdin chiqip aldigha kétiwétip, baj yighidighan
orunda olturghan, Matta isimlik bir [bajgirni] kördi.
U uninggha: — Manga egeshkin! — dédi. We Matta
ornidin turup, uninggha egeshti. **10** We shundaq boldiki,
Eysa [Mattaning] öyide méhman bolup dastixanda
olturghanda, nurghun bajgirlar we gunahkarlarmu kirip,
Eysa we uning muxlisliri bilen hemdastixan boldi. **11** Buni
körgen Perisiyler uning muxlislirigha: — Ustazinglar
némishqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda
yep-ichip olturidu?! — dédi. **12** Bu gepni anglighan
Eysa: — Saghlam ademler emes, belki bimarlar téwipqa
mohtajdur. **13** Siler bérip [muqeddes yazmilardiki]:
«Izdeydighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepqet»
déyilgen shu sözning menisini öginiinglar; chünki men
heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili
keldim, dédi. **14** Shu waqitlarda, Yehya [peyghemberning]
muxlisliri Eysaning yénigha kélip uninggha: — Némishqa
biz we Perisiyler pat-pat roza tutimiz, lékin sizning
muxlisliringiz tutmaydu? — dep sorashti. **15** Eysa
jawaben: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda hemdastixan
oltughan chaghda, toy méhmanliri haza tutup oltursa
qandaq bolidu!? Emma shu künler kéliduki, yigit
ulardin élip kétilidu, ular shu künde roza tutidu. **16**
Héchkim kona könglekke yéngi rexttin yamaq salmaydu.
Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kiyimni tartip
yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu yoghinap kétidu. **17**
Shuningdek, héchkim yéngi sharabni kona tulumlargha
qachilimaydu. Eger undaq qilsa, [sharabning échishi
bilen] tulumlar yérilip kétidu-de, sharabmu tökülüp
kétidu hem tulumlarmu kardin chiqidu. Shuning üchün
kishiler yéngi sharabni yéngi tulumlargha qachilaydu;
shundaq qilghanda, her ikkilisi saqlinip qalidu. **18**
U [Yehyaning muxlislirigha] bu sözlerni qiliwatqan
waqtida, mana bir hökümdar kélip, uning aldigha bash
urup: — Méning qizim hazirla ölüp ketti; emma siz
bérip uninggha qolingizni tegküzüp qoysingiz, u tirilidu,
dédi. **19** Eysa ornidin turup, muxlisliri bilen bille uning
keynidin mangdi. **20** We mana, yolda xun tewresh késilige
giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal Eysaning
arqisidin kélip, uning tonining péshini silidi. **21** Chünki u
ichide «Uning tonini silisamla, choqum saqiyip kétimen»
dep oylighanidi. **22** Emma Eysa keynige burulup, uni
körüp: — Qizim, yüreklik bol, ishenching séni saqaytti!
dédi. Shuning bilen u ayal shu saette saqaydi. **23**
Emdi Eysa héliqi hökümdarning öyige kirgende, ney
chéliwatqan we haza tutup waysawatqan kishiler topini
körüp, **24** ulargha: — Chiqip kétinglar, bu qiz ölmidi,
belki uxlawatidu, dédi. [Shuni anglap] köpchilik uni
mesxire qildi. **25** Kishiler chiqiriwétilgendin kéyin, u
qizning yénigha kirip, uning qolini tutiwidi, qiz ornidin
turdi. **26** Bu toghrisidiki xewer pütün yurtta pur ketti.
27 Eysa u yerdin chiqqanda, ikki qarighu uning keynidin
kélip: — I Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysiz! — dep
nida qilishti. **28** U öyge kirgendin kéyin, shu ikki qarighu
uning aldigha keldi. Eysa ulardin: — Siler méning bu ishqa
qadir ikenlikimge ishinemsiler? — dep soridi. — I Rebbim,
ishinimiz, — dep jawab berdi ular. **29** U qolini ularning
közlirige tegküzüp turup: — Ishenchinglar boyiche
bolsun! déwidi, **30** Ularning közliri échildi. Eysa ulargha:
Bu ishni héchkimge éytmanglar! dep qattiq tapilidi. **31**
Lékin ular u yerdin chiqipla, uning nam-shöhritini pütkül
yurtqa yéyiwetti. **32** Ular chiqip kétiwatqanda, kishiler
jin chaplashqan bir gachini uning aldigha élip keldi.
33 Uninggha chaplashqan jinning heydilishi bilenla,
héliqi adem zuwan'gha keldi. Xalayiq intayin heyranuhes
bolup: — Bundaq ish Israilda zadi körülüp baqmighan,
— déyishti. **34** Lékin Perisiyler: — U jinlarni jinlarning
emirige tayinip qoghlaydiken, déyishti. **35** We Eysa barliq
sheher we yéza-qishlaqlarni kézip, ularning sinagoglirida
telim bérip, ersh padishahliqidiki xush xewerni jakarlidi
we herxil késellerni we herxil méyip-ajizlarni saqaytti.
36 Lékin u top-top ademlerni körüp ularghа ich aghritti,
chünki ular xarlinip padichisiz qoy padiliridek panahsiz
idi. **37** Shuning bilen u muxlislirigha: — Hosul derweqe
köp iken, biraq [hosul élish üchün] ishleydighanlar
az iken. **38** Shunga hosulning Igisidin, Öz hosulingni
yighiwélishqa ishlemchilerni jiddiy ewetkeysen, dep
tilenglar, — dédi.

10 U on ikki muxlisini yénigha chaqirip, ularghа napak
rohlarni qoghlash we herbir késellikni hem herbir
méyip-ajizni saqaytish hoquqini berdi. **2** On ikki rosulning
isimliri töwendikiche: Awwal Pétrus depmu atilidighan
Simon we uning inisi Andiriyas, andin Zebediyning oghli
Yaqup we uning inisi Yuhanna, **3** Filip we Bartolomay,
Tomas we bajgir Matta, Alfayning oghli Yaqup we Lebbaus
depmu atilidighan Taday, **4** milletperwer dep atalghan
Simon we kéyin Eysagha satqunluq qilghan Yehuda
Ishqariyot. **5** Eysa bu on ikkisini [xelqning arisigha]
mundaq tapilap ewetti: — Yat elliklerning yollirigha
chiqmanglar, yaki Samariyeliklerning sheherlirigimu
kirmenglar, **6** belki ténigen qoy padiliri bolghan
Israil jemetidikiler arisigha béringlar. **7** Barghan
yéringlarda: «Ersh padishahliqi yéqinliship qaldi!» dep
jakarlanglar. **8** Aghriq-silaqlarni saqaytinglar, ölüklerni
tirildürünglar, maxaw késellirini saqaytinglar, jinlarni
heydiwétinglar. Silerge shapaet xalis bérilgendur, silermu
xalis iltipat qilinglar. **9** Belwéghinglargha altun, kümüsh
we mis pullarni baghlap élip yürmenglar. **10** Seper
üchün birla yektektin bashqa ne xurjun, ne kesh, ne
hasa éliwalmanglar. Chünki xizmetkar öz ish heqqini
élishqa heqliqtur. **11** Herqaysi sheher yaki yézigha
barghan waqtinglarda, aldi bilen shu yerde kimning
hörmetke layiq mötiwer ikenlikini soranglar; shundaq
kishini tapqanda, u yerdin ketküche uning öyidila
turunglar. **12** Birer öyge kirgininglarda, ularghа salam
béringlar. **13** Eger u ailidikiler [hörmetke] layiq mötiwer
kishiler bolsa, tiligen amanliqinglar ularghа ijabet
bolsun; eger ular layiq bolmisa, tiligen amanliqinglar
özünglargha qaytsun. **14** Silerni qobul qilmighan,

sözliringlarni anglimighan kimdekim bolsa, ularning
öyidin yaki shu sheherdin ketkininglarda, ayighinglardiki
topini qéqiwétinglar. **15** Men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, qiyamet künide Sodom we Gomorra
zéminidikilerning hali shu sheherdikilerningkidin yénik
bolidu. **16** Mana, men silerni qoylarni börilerning
arisigha ewetkendek ewetimen. Shunga, yilandek sezgür,
paxtektek sap dilliq bolunglar. **17** Insanlardin pexes
bolunglar; chünki ular silerni tutuwélip sot mehkimilirige
tapshurup béridu, sinagoglirida qamchilaydu. **18** Ular
we shundaqla yat ellikler üchün bir guwahliq bolushqa,
siler méning sewebimdin emirler we padishahlar
aldigha élip bérilip soraqqa tartilisiler. **19** Lékin
ular silerni soraqqa tartqan waqtida, qandaq jawab
bérish yaki néme jawab bérishtin ensirep ketmenglar.
Chünki shu waqti-saitide éytish tégishlik sözler silerge
teminlinidu. **20** Chünki sözligüchi özünglar emes, belki
Atanglarning rohi siler arqiliq sözleydu. **21** Qérindash
qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip, ölümge
tutup béridu. Balilarmu ata-anisigha qarshi chiqip,
ularni ölümge mehkum qilduridu. **22** Shundaqla siler
méning namim tüpeylidin hemme ademning nepritige
uchraysiler. Lékin axirghiche berdashliq bergenler bolsa
qutquzulidu. **23** Ular silerge bu sheherde ziyankeshlik
qilsa, yene bir sheherge qéchip béringlar. Chünki men
silerge shuni berheq éytip qoyayki, Insan'oghli qaytip
kelgüche siler Israilning barliq sheherlirini arilash
[wezipinglar] tügimeydu. **24** Muxlis ustazidin, qul
xojayinidin üstün turmaydu. **25** Muxlis ustazigha
oxshash bolsa, qul xojayinigha oxshash bolsa razi bolsun.
Ular öyning igisini «Beelzibul» dep tillighan yerde,
uning öyidikilirini téximu qattiq haqaretlimemdu? **26**
Shunga ulardin qorqmanglar; chünki héchqandaq yépiq
qoyulghan ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq
mexpiy ish ayan bolmay qalmaydu. **27** Méning silerge
qarangghuda éytidighanlirimni yoruqta éytiwéringlar.
Quliqinglargha pichirlap éytilghanlarni ögzilerde
jakarlanglar. **28** Tenni öltürsimu, lékin ademning jan-
rohini öltürelmeydighanlardin qorqmanglar; eksiche, ten
we jan-rohni dozaxta halak qilishqa qadir bolghuchidin
qorqunglar. **(Geenna g1067)** **29** Ikki qushqachni bir tiyin'ge
sétiwalghili bolidughu? Lékin ulardin birimu Atanglarsiz
yerge chüshmeydu. **30** Emma siler bolsanglar, hetta
herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. **31** Shunga,
qorqmanglar. Siler nurghunlighan qushqachtinmu
qimmetliktursiler! **32** Shunga, méni insanlarning
aldida étirap qilghanlarning herbirini menmu ershtiki
Atamning aldida étirap qilimen; **33** Biraq insanlarning
aldida mendin tan'ghanlarning herbiridin menmu
ershtiki Atam aldida tanimen. **34** Méning dunyagha
kélishimni tinchliq élip kélish üchündur, dep oylap
qalmanglar. Men tinchliq emes, belki qilichni
yürgürüshke keldim. **35** Chünki méning kélishim
«Oghulni atisigha, qizni anisigha, kélinni qéynanisigha
qarshi chiqirish» üchün bolidu. **36** Shuning bilen
«Ademning düshmenliri öz ailisidiki kishiler bolidu».
37 Ata-anisini mendinmu eziz köridighanlar manga
munasip emestur. Öz oghul-qizini mendinmu eziz
köridighanlarmu manga munasip emes. **38** Özining
kréstini kötürüp, manga egeshmigenlermu manga
munasip emes. **39** Öz hayatini ayaydighan kishi uningdin
mehrum bolidu; men üchün öz hayatidin mehrum
bolghan kishi uninggha érishidu. **40** Silerni qobul
qilghanlar ménimu qobul qilghan bolidu; méni qobul
qilghanlar bolsa méni ewetküchinimu qobul qilghan
bolidu. **41** Bir peyghemberni peyghemberlik salahiyitide
qobul qilghan kishi peyghemberge xas bolghan in'amgha
érishidu. Heqqaniy ademni u heqqaniy iken dep bilip
qobul qilghanlar heqqaniy ademge xas bolghan in'amgha
érishidu. **42** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki,
méning bu shakichiklirimdin eng kichiki birini méning
muxlisim dep bilip uninggha hetta peqet birer chine
soghuq su bergen kishimu jezmen özige layiq in'amdin
mehrum bolmaydu.

11 Eysa on ikki muxlisigha bu ishlarni tapilap
bolghandin kéyin, özimu shu yerdiki herqaysi
sheherlerde telim bérish we [Xudaning kalamini]
jakarlash üchün u yerdin ketti. **2** Zindan'gha solan'ghan
Yehya [peyghember] Mesihning qilghan emellirini
anglap, muxlislirini ewetip, ular arqiliq Eysadin: **3**
«Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini
kütüshimiz kérekmu?» — dep soridi. **4** Eysa ulargha jawab
bérip mundaq dédi: — Yehyaning yénigha qaytip bérip,
öz anglawatqanliringlarni we körüwatqanliringlarni
bayan qilip — **5** Korlar köreleydighan we tokurlar
mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar
saqaytildi, gaslar angliyalaydighan boldi, ölgenlermu
tirildürüldi we kembeghellerge xush xewer jakarlandi»
— dep éytinglar **6** we [uninggha yene]: «Mendin
gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bextliktur!»
dep qoyunglar, — dédi. **7** Ular ketkende, Eysa top-
top ademlerge Yehya toghruluq sözleshke bashlidi:
— «Siler esli [Yehyani izdep] chölge barghininglarda,
zadi némini körgili bardinglar? Shamalda yelpünüp
turghan qomushnimu? **8** Yaki ésil kiyin'gen bir
erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni kiygenler xan
ordiliridin tépilidughu! **9** Emdi siler néme körgili
bardinglar? Bir peyghembernimu? Durus, emma men
shuni silerge éytip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmu
üstün bir bolghuchidur. **10** Chünki [muqeddes
yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldinggha elchimni
ewetimen; U séning aldingda yolungni teyyarlaydu»
— dep pütülgen söz del uning toghrisida pütülgendur.
11 Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ayallardin
tughulghanlar arisida chömüldürgüchi Yehyadinmu
ulughi turghuzulghini yoq; emma ersh padishahliqidiki
eng kichik bolghinimu uningdin ulugh turidu. **12** Emma
chömüldürgüchi Yehya otturigha chiqqan künlerdin
bügünki kün'giche, ersh padishahliqigha kirish yoli
shiddet bilen échildi we kishiler uni shiddet bilen
tutuwalidu. **13** Chünki barliq peyghemberlerning
bésharet bérish xizmiti, shundaqla Tewrattiki yazmilar
arqiliq bésharet yetküzülüsh xizmiti Yehya bilen
axirlishidu. **14** We eger shu sözni qobul qilalisanglar,
«[qaytip] kélishi muqerrer bolghan Ilyas [peyghember]»
bolsa, [Yehyaning] özidur. **15** Anglighudek quliqi
barlar buni anglisun! **16** Lékin bu dewrdiki kishilerni
zadi kimlerge oxshitay? Ular xuddi reste-bazarlarda
olturwélip, bir-birige: **17** «Biz silerge sunay chélip
bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem pedisige chélip
bersekmu, yigha-zar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan

tuturuqsiz] balilargha oxshaydu. **18** Chünki Yehya
kélip ziyapette olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning
bilen, ular: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishidu. **19**
Insan'oghli bolsa kélip hem yeydu hem ichidu we mana,
ular: «Taza bir toymas we bir meyxor iken. U bajgirlar we
gunahkarlarning dosti» déyishidu. Lékin danaliq bolsa öz
perzentliri arqiliq durus dep tonulidu». **20** Andin u özi
köp möjizilerni körsetken sheherlerde turuwatqanlarni
towa qilmighanliqi üchün eyiblep, mundaq dédi: — **21**
Halinglargha way, ey Qorazinliqlar! Halinglargha way, ey
Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur
we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikiler
xéli burunla böz kiyimige yöginip, külge milinip towa
qilghan bolatti. **22** Men silerge shuni éytip qoyayki,
qiyamet künide Tur we Zidondikilerning köridighini
silerningkidin yénik bolidu. **23** Ey ershke kötürülgen
Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülisiler.
Chünki aranglarda yaritilghan möjiziler Sodomda
yaritilghan bolsa, u sheher bügün'giche halak bolmighan
bolatti. **(Hadēs g86)** **24** Emma men silerge shuni éytip
qoyayki, qiyamet künide Sodom zéminidikilerning
köridighini silerningkidinmu yénik bolidu. **25** Shu
waqitlarda, Eysa bu ishlargha qarap mundaq dédi:
— Asman-zémin Igisi i Ata! Sen bu [heqiqetlerni]
danishmen we eqilliqlardin yoshurup, sebiy balilargha
ashkarilighanliqing üchün Sanga medhiyiler oquymen!
26 Berheq, i Ata, neziringde bundaq qilish rawa idi. **27**
Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulni Atidin
bashqa héchkim tonumaydu, we Atinimu Oghul we Oghul
ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim
tonumaydu. **28** Ey japakeshler we éghir yük yüklen'gen
hemminglar! Méning yénimgha kélinglar, men silerge
aramliq bérey. **29** Méning boyunturuqumni kiyip, mendin
öginiglar; chünki men mömin we kemtermen; shundaq
qilghanda, könglünglar aram tapidu. **30** Chünki méning
boyunturuqumda bolush asan, méning artidighan yüküm
yéniktur.

12 Shu chaghlarda bir shabat küni, Eysa
bughdayliqlardin ötüp kétiwatatti. Qorsiqi échip
ketken muxlisliri bashaqlarni üzüp, yéyishke bashlidi.
2 Lékin buni körgen Perisiyler uninggha: — Qara,
muxlisliring shabat küni Tewratta cheklen'gen ishni
qiliwatidu, déyishti. **3** Biraq u ulargha: — Dawut we
uning hemrahlirining ach qalghanda néme qilghanliqini
[muqeddes yazmilardin] oqumighanmusiler? **4** U
Xudaning öyige kirip, [Xudagha] atalghan, shundaqla
özi we hemrahlirigha nisbeten Tewrat qanuni boyiche
yéyishke bolmaydighan «teqdim nanlar»ni [sorap élip],
ularni [hemrahliri] bilen bille yégen. Eslide bu nanlarni
peqet kahinlarning yéyishigila bolatti. **5** Siler Tewrattin
shuni oqup baqmighansilerki, ibadetxanida ishleydighan
kahinlar shabat künliri ishlep shabat tertipini buzsimu,
gunahqa buyrulmaydu. **6** Biraq men shuni silerge éytip
qoyayki, bu yerde ibadetxanidinmu ulugh birsi bar. **7**
Emdilikte eger siler [Xudaning] «[muqeddes yazmilarda]:
«Izdeydighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepqet»
déyilgen shu sözining menisini bilgen bolsanglar,
bigunah kishilerni gunahkar dep békitmeyttinglar.
8 Chünki Insan'oghli shabat künining Igisidur. **9** U
u yerdin ayrilip, ularning sinagogigha kirdi. **10** We
mana, u yerde bir qoli yégilep qalghan bir adem bar
idi. Ular uning üstidin erz qilishqa seweb tapmaqchi
bolup uningdin: — Shabat küni késel saqaytish Tewrat
qanunigha uyghunmu? — dep soridi. **11** Lékin u
ulargha mundaq jawab berdi: — Birersinglarning qoyi
shabat küni origha chüshüp ketse, uni derhal tartip
chiqiriwalmaydighan adem barmidu? **12** Insan bolsa
qoydin shunche etibarliqtur! Shunga, shabat küni
yaxshiliq qilish Tewrat qanunigha uyghundur. **13** Andin
u héliqi késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolini
uzitishi bilenla qoli ikkinchi qoligha oxshash eslige
keltürüldi. **14** Biraq Perisiyler tashqirigha chiqip, uni
qandaq yoqitish heqqide meslihet qilishti. **15** Emma Eysa
buni biliwélip u yerdin ayrildi. Top-top kishiler uninggha
egiship mangdi. U ularning hemmisini saqaytti; **16**
andin ulargha özining salahyitini ashkarilimasliqni
qattiq tapilidi. **17** Buning bilen Yeshaya peyghember
arqiliq yetküzülgen munu sözler emelge ashuruldi: **18**
— «Qaranglar, mana Men tallighan Öz qulum! Méning
söyümlükim, dilimning söyün'gini! Men Öz Rohimni
uning wujudigha qondurimen, Shuning bilen u ellerge
höküm-heqiqetni jakarlaydu. **19** U ne talash-tartish
qilmaydu ne chuqan kötürmeydu, Kochilarda uning
kötürgen awazini héch anglighuchi bolmaydu. **20**
Taki u ghelibe bilen toghra hökümlerni chiqarghuche,
Yanjilghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep
qalghan pilikni öchürmeydu; **21** We eller uning namigha
ümid baghlaydu». **22** Shu chaghda, uning aldigha jin
chaplishiwalghan kor we gacha biri élip kélindi. U uni
saqaytti, kor gachini sözliyeleydighan we köreleydighan
qildi. **23** Barliq xalayiq heyran bolushup: — Ejeba, bu
Dawutning oghlimidu? — déyishti. **24** Lékin Perisiyler
bu sözni anglap: — U peqet jinlarning emiri bolghan
Beelzibubqa tayinip jinlarni qoghliwétidiken, déyishti.
25 Lékin u ularning néme oylawatqanliqini bilip ulargha
mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp özara soqushqan
herqandaq padishahliq weyran bolidu; herqandaq sheher
yaki aile öz ichidin bölünüp özara soqushsa zawalliqqa
yüz tutidu. **26** Eger Sheytan Sheytanni qoghlisa,
u öz-özige qarshi chiqqan bolidu. Undaqta, uning
padishahliqi qandaqmu put tirep turalisun? **27** Eger
men jinlarni Beelzibulgha tayinip qoghlisam, silerning
perzentliringlar kimge tayinip jinlarni qoghlaydu?!
Shunga ular siler toghruluq höküm chiqarsun! **28** Lékin
men Xudaning Rohigha tayinip jinlarni qoghlighan
bolsam, undaqta Xudaning padishahliqi derweqe
üstünglargha chüshüp namayan boldi. **29** Bir kishi
küchtünggür birsining öyige kirip, uning mal-mülkini
qandaq bulap kételisun? Peqet u shu küchtünggürni
awwal baghliyalisa, andin öyini bulang-talang qilalaydu.
30 Men terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur.
Men terepke [ademlerni] yighmighuchilar bolsa
tozutuwetküchidur. **31** Shuning üchün men silerge
shuni éytip qoyayki, insanlarning ötküzgen hertürlük
gunahliri we qilghan kupurluqlirining hemmisini
kechürüshke bolidu. Biraq Muqeddes Rohqa kupurluq
qilish héch kechürülmeydu. **32** Insan'oghligha qarshi
söz qilghan kimdekim bolsa kechürümge érisheleydu;
lékin Muqeddes Rohqa qarshi gep qilghanlar bolsa bu
dunyadimu, u dunyadimu kechürümge érishelmeydu.
(aiōn g165) **33** Derex yaxshi bolsa, méwisimu yaxshi
bolidu — yaki derex por bolsa, méwisimu nachar

bolidu; chünki herqandaq derex öz méwisidin bilinidu.
34 Ey yilanlarning perzentliri! Siler rezil tursanglar,
aghzinglardin qandaqmu yaxshi söz chiqsun? Chünki
ademning qelbide néme tolup tashqan bolsa éghizdin
shu chiqidu. 35 Yaxshi adem öz yaxshi xezinisidin yaxshi
nersilerni chiqiridu. Yaman adem yaman xezinisidin
yaman nersilerni chiqiridu. 36 Men silerge shuni éytip
qoyayki, insanlar qilghan herbir éghiz quruq sözi üchün
soraq küni hésab béridu. 37 Chünki öz sözliring bilen ya
heqqaniy ispatlinisen, ya sözliringlar bilen gunahkar
dep békitilisen. 38 Shu chaghda bezi Tewrat ustazliri
we Perisiyler uninggha jawaben: Ustaz, sendin bir
möjizilik alamet körgümiz bar, — dédi. 39 Lékin u
ulargha mundaq jawab berdi: — Rezil hem zinaxor
bu dewr bir «alamet»ning köristilishini istep yüridu.
Biraq bu dewrdikilerge «Yunus peyghemberde körülgen
möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq möjirilik alamet
körsitilmeydu. 40 Chünki Yunus peyghember yoghan
béliqning qorsiqida üch kéche-kündüz yatqandek,
Insan'oghlimu oxshashla üch kéche-kündüz yerning
baghrida yatidu. 41 Soraq küni Ninewe shehiridikiler
bu dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning
gunahlirini békitidu. Chünki ular Yunus [peyghember]
jakarlighan xewerni anglap, [yamanliqidin] towa qilghan;
we mana, mushu yerde Yunus [peyghember]dinmu ulugh
birsi turidu! 42 Soraq küni «Jenubtiki ayal padishah»mu
bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlirini
békitidu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini anglash
üchün yer yüzining chétidin kelgen; we mana, hazir
mushu yerde Sulaymandinmu ulugh birsi turidu. 43
Napak roh birawning ténidin chiqiriwétilgendin kéyin, u
qurghaq dalalarni chörgilep yürüp, birer aramgahni
izdeydu, biraq tapalmaydu 44 we: «Men chiqqan
makanimgha qaytay» deydu. Shuning bilen qaytip kélip,
shu makanining yenila bosh turghanliqini, shundaqla
pakiz tazilan'ghanliqini we retlen'genlikini bayqaydu-
de, 45 bérip özidinmu better yette jinni bashlap kélidu;
ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning
kéyinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. Bu
rezil dewrdikilerning halimu mana shundaq bolidu.
46 U toplashqan xalayiqqa dawamliq sözlewatqanda,
mana, anisi bilen iniliri kélip, uning bilen sözleshmekchi
bolup tashqirida turushti. 47 Shuning bilen bireylen
uninggha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen sözlishimiz
dep tashqirida turidu, — dédi. 48 Lékin u jawaben
shu xewerni yetküzgen kishidin: «Kim méning anam,
kim méning inilirim?» — dep soridi. 49 Andin u qolini
sozup muxlislirini körsitip: — Mana méning anam, mana
méning inilirim! 50 Chünki kim ershtiki Atamning
iradisini ada qilsa, shu méning aka-inim, acha-singlim
we anamdur, — dédi.

13 Shu küni Eysa öydin chiqip, déngiz boyida olturatti.
2 Etrapigha top-top ademler olishiwalghachqa,
u bir kémige chiqip olturdi. Pütkül xalayiq bolsa
déngiz boyida turushatti. 3 U ulargha temsiller bilen
nurghun hékmetlerni éytip birip, mundaq dédi: — Mana,
uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu.
4 Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol
üstige chüshüptu, qushlar kélip ularni yep kétiptu. 5
Beziliri téshi köp, topisi az yerlerge chüshüptu. Tupriqi
chongqur bolmighachqa, tézla ünüp chiqiptu, 6 lékin
kün chiqishi bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa
qurup kétiptu. 7 Beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu,
tikenler ösüp maysilarni boghuwaptu. 8 Beziliri bolsa
yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ularning beziliri yüz hesse,
beziliri atmish hesse, yene beziliri ottuz hesse hosul
bériptu. 9 Quliqi barlar buni anglisun! 10 Muxlisliri
kélip, uningdin: — Sen néme üchün ulargha temsiller
arqiliq telim bérisen? — dep soridi. 11 U ulargha
mundaq jawab berdi: — Siler ersh padishahliqining
sirlirini bilishke muyesser qilindinglar, lékin ulargha
nésip qilinmidi. 12 Chünki kimde bar bolsa, uninggha
téximu köp bérilidu, uningda molchiliq bolidu; emma
kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu
uningdin mehrum qilinidu. 13 Ulargha temsil bilen
sözlishimning sewebi shuki, ular qarisimu körmeydu,
anglisimu tingshimaydu hem heqiqiy chüshenmeydu. 14
Buning bilen Yeshaya peyghember éytqan bésharettiki
munu sözler emelge ashuruldi: — «Siler anglashni
anglaysiler, biraq chüshenmeysiler; Qarashni qaraysiler,
biraq körmeysiler. 15 Chünki mushu xelqning yürikini
may qaplap ketken, Ular anglighanda qulaqlirini éghir
qiliwalghan, Ular közlirini uxlighandek yumuwalghan;
Undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp, Quliqi
bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin
yandurulushi bilen, Men ularni saqaytqan bolattim.
16 Lékin, közliringlar bextliktur! Chünki ular köridu;
quliqinglar bextliktur! Chünki ular anglaydu. 17
Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, burunqi
nurghun peyghemberler we heqqaniy ademler silerning
körginingларni körüshke intizar bolghan bolsimu ularni
körmigen; silerning anglighininglarni anglashqa intizar
bolghan bolsimu ularni anglimighan. 18 Emdi uruq
chachquchi toghrisidiki temsilning menisini anglanglar:
19 Eger biri [ersh] padishahliqining söz-kalamini anglap
turup chüshenmise, Sheytan kélip uning könglige
chéchilghan sözni élip kétidu. Bu del chighir yol üstige
chéchilghan uruqlardur. 20 Tashliq yerlerge chéchilghan
uruqlar bolsa, ular söz-kalamni anglap, xushalliq bilen
derhal qobul qilghanlarni körsitidu. 21 Halbuki, qelbide
héch yiltiz bolmighachqa, peqet waqitliq mewjut
bolup turidu; söz-kalamning wejedin qiyinchiliq yaki
ziyankeshlikke uchrighanda, ular shuan yoldin chetnep
kétidu. 22 Tikenlerning arisigha chéchilghini shundaq
ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni anglighini
bilen, lékin bu dunyaning endishiliri we bayliqning
éziqturushi [qelbidiki] söz-kalamni boghuwétidu-de,
ular hosulsiz qalidu. **(aiōn g165)** 23 Lékin yaxshi
yerge chéchilghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglap
chüshen'gen ademlerni körsitidu. Bundaq ademler
hosul béridu, birsi yüz hesse, birsi atmish hesse, yene
birsi ottuz hesse hosul béridu. 24 U ularning aldida
yene bir temsilni bayan qildi: — — Ersh padishahliqi
xuddi étizigha yaxshi uruqni chachqan bir ademge
oxshaydu. 25 Emma kishiler uyqugha chömgen chaghda,
düshmini kélip bughday arisigha kürmek uruqlirini
chéchiwétip, kétiptu. 26 Emdi maysilar ösüp, bashaq
chiqarghanda, kürmekmu ashkarlinishqa bashlaptu.
27 Xojayinning chakarliri kélip uninggha: — «Ependi,
siz étizingizgha yaxshi uruq chachqan emesmidingiz?
Kürmekler nedin kélip qaldi?» deptu. 28 Xojayin: «Buni

bir düshmen qilghan» — deptu. Chakarlar uningdin:
«Siz bizni bérip ularni otiwétinglar démekchimu?»
— dep soraptu. **29** «Yaq, » — deptu xojayin, «undaq
qilghanda kürmeklerni yulghanda, bughdaylarnimu
yuluwétishinglar mumkin. **30** Bu ikkisi orma waqtighiche
bille össun, orma waqtida, men ormichilargha: — Aldi
bilen kürmeklerni ayrip yighip, baghlap köydürüshke
qoyunglar, andin bughdaylarni yighip ambirimgha
ekiringlar, deymen» — deptu xojayin. **31** U ulargha yene
bir temsilni éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir adem
qoligha élip étizigha chachqan qicha uruqigha oxshaydu.
32 Qicha uruqi derweqe barliq uruqlarning ichide eng
kichik bolsimu, u herqandaq ziraettin égiz ösüp, derex
bolidu, hetta asmandiki qushlarmu kélip uning shaxlirida
uwulaydu. **33** U ulargha yene bir temsilni éytti: —
Ersh padishahliqi xuddi bir ayal qoligha élip üch jawur
unning arisigha yoshurup, taki pütün xémir bolghuche
saqlighan échitqugha oxshaydu. **34** Eysa bu ishlarning
hemmisini temsiller bilen köpchilikke bayan qildi. U
temsilsiz héchqandaq telim bermeytti. **35** Buning bilen
peyghember arqiliq aldin'ala éytilghan munu sözler
emelge ashuruldi: — «Aghzimni temsil sözlesh bilen
achimen, Alem apiride bolghandin béri yoshurunup
kelgen ishlarni élan qilimen». **36** Shuningdin kéyin,
u köpchilikni yolgha séliwétip öyge kirdi. Muxlisliri
yénigha kélip uningdin: — Étizliqtiki kürmek toghrisidiki
temsilni bizge sherhlep berseng, — dep ötündi. **37** U
emdi ulargha jawab bérip mundaq dédi: — Yaxshi uruqni
chachqan kishi Insan'oghlidur. **38** Étizliq bolsa — dunya.
Yaxshi uruq bolsa [ersh] padishahliqining perzentliridur,
lékin kürmek rezil bolghuchining perzentliridur. **39**
Kürmek chachqan düshmen — Iblistur. Orma orush waqti
— zaman axiridur. Ormichilar — perishtilerdur. **(aiōn
g165)** **40** Kürmekler yulunup, otta köydürüwétilginidek,
zaman axiridimu ene shundaq bolidu. **(aiōn g165)**
41 Insan'oghli perishtilirini ewetip, ular insanlarni
gunahqa azdurghuchilarning hemmisini, shundaqla
barliq itaetsizlik qilghuchilarni öz padishahliqidin
shallap chiqip, **42** xumdanning lawuldap turghan otigha
tashlaydu. U yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini
ghuchurlitidu. **43** U chaghda heqqaniylar Atisining
padishahliqida xuddi quyashtek julalinidu. Anglighudek
quliqi barlar buni anglisun! **44** — Ersh padishahliqi
xuddi étizda yoshurulghan bir xezinige oxshaydu. Uni
tépiwalghuchi xezinini qaytidin yoshurup, xezinining
shad-xuramliqi ichide bar-yoqini sétiwétip, shu étizni
sétiwalidu. **45** Yene kélip, ersh padishahliqi ésil ünche-
merwayitlarni izdigen sodigerge oxshaydu. **46** Sodiger
nahayiti qimmet bahaliq bir merwayitni tapqanda, qaytip
bérip bar-yoqini sétiwétip, u merwayitni sétiwalidu.
47 — Yene kélip, ersh padishahliqi déngizgha tashlinip
herxil béliqlarni tutidighan torgha oxshaydu. **48** Tor
toshqanda, [béliqchilar] uni qirghaqqa tartip chiqiridu.
Andin olturup, yaxshi béliqlarni ilghiwélip, qachilargha
qachilap, erzimeslerni tashliwétidu. **49** Zaman axirida
shundaq bolidu. Perishtiler chiqip, rezil kishilerni
heqqaniy kishiler arisidin ayriydu **(aiōn g165)** **50** we
xumdanning lawuldap turghan otigha tashlaydu. U yerde
yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu. **51** Eysa
ulardin: — Bu ishlarning hemmisini chüshendinglarmu?
dep soridi. Chüshenduq, — dep jawab berdi ular. **52**
Andin u ulargha: — Shunga, ersh padishahliqining
telimige muyesser bolup muxlis bolghan herbir Tewrat
ustazi xuddi xezinisidin yéngi hem kona nersilerni
élip chiqip tarqatquchi öy xojayinigha oxshaydu, —
dédi. **53** Eysa bu temsillerni sözlep bolghandin kéyin,
shundaq boldiki, u yerdin ayrilip, **54** öz yurtigha ketti
we öz yurtidiki sinagogta xelqqe telim bérishke kirishti.
Buni anglighan xalayiq intayin heyran bolushup: — Bu
ademning bunchiwala danaliqi we möjize-karametliri
nedin kelgendu? **55** U peqet héliqi yaghachchining
oghli emesmu? Uning anisining ismi Meryem, Yaqup,
Yüsüp, Simon we Yehudalar uning iniliri emesmu?
56 Uning singillirining hemmisi bizning arimizdighu?
Shundaq iken, uningdiki bu ishlarning hemmisi zadi
nedin kelgendu? — déyishetti. **57** Shuning bilen ular
uninggha heset-bizar bilen qaridi. Shunga Eysa ulargha
mundaq dédi: — Herqandaq peyghember bashqa yerlerde
hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti we öz öyide hörmetke
sazawer bolmaydu. **58** Ularning iman-ishenchsizlikidin u
u yerde köp möjize körsetmidi.

14 U chaghlarda, Hérod hakim Eysaning nam-
shöhritidin xewer tépip, **2** xizmetkarlirige: — Bu
adem chömüldürgüchi Yehya bolidu, u ölümdin tirilgen
bolsa kérek. Shuning üchün mushu alahide qudretler
uningda küchini körsetmekte, — dédi. **3** Hérodning
bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayali
Hérodiyening wejidin Yehyani tutqun qilip, zindan'gha
tashlighanidi. **4** Chünki Yehya Hérodqa [tenbih bérip]:
«Bu ayalni tartiwélishing Tewrat qanunigha xilaptur» dep
kelgenidi. **5** Hérod [shu sewebtin] Yehyani öltürmekchi
bolghan bolsimu, biraq xalayiqtin qorqqanidi, chünki
ular Yehyani peyghember, dep biletti. **6** Emma Hérodning
tughulghan küni tebriklen'gende, ayali Hérodiyening
qizi otturigha chiqip ussul oynap berdi. Bu Hérodqa
bek yaqti; **7** shuning üchün u uninggha: — Herméne
tiliseng shuni sanga bérey, dep qesem qildi. **8** Lékin
qiz anisining küshkürtüshi bilen: — Chömüldürgüchi
Yehyaning kallisini élip, bir texsige qoyup ekelsile, —
dédi. **9** Padishah buninggha hesret chekken bolsimu,
qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejidin,
[kallisini] élip kélinglar, dep buyrudi. **10** U adem ewetip,
zindanda Yehyaning kallisini aldurdi. **11** Shuning bilen
kallisi bir texsige qoyulup, qizning aldigha élip kélindi.
Qiz buni anisining aldigha apardi. **12** [Yehyaning]
muxlisliri bolsa bérip, jesetni élip depne qildi; andin
bérip Eysagha bu ishlarni xewer qildi. **13** Eysa bu
xewerni anglap, özi yalghuz pinhan bir jaygha kétey
dep bir kémige olturup u yerdin ayrildi. Xalayiq buning
xewirini tapqanda, etraptiki sheherlerdin kéliship, uning
keynidin piyade mangdi. **14** U [qirghaqqa] chiqip
ketkinide, zor bir top ademlerni körüwidi, ulargha
ich aghritip, ularning aghriqlirini saqaytti. **15** Kech
kirgende, muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl
bir jay iken, waqitmu bir yerge bérip qaldi. Xalayiqni
yolgha séliwetken bolsang, andin ular kentlerge bérip
özlirige ozuq sétiwalsun, — dédi. **16** Lékin Eysa ulargha:
— Ularning kétishining hajiti yoq, özünglar ulargha ozuq
béringlar, — dédi. **17** Lékin muxlislar: — Bizde besh
nan bilen ikki dane béliqtin bashqa héch nerse yoq, —
déyishti. **18** U: — Ularni manga élip kélinglar, dédi. **19** U

xalayiqni chöplükning üstide olturushqa buyrughandin
kéyin, besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha
qarap [Xudagha] teshekkür éytti. Andin nanlarni oshtup
muxlislirigha berdi, muxlisliri xalayiqqa üleshtürüp
berdi. **20** Hemmeylen yep toyundi. [Muxlislar] éship
qalghan parchilarni liq on ikki séwetke tériwaldi. **21**
Ozuqlan'ghanlarning sani ayallar we balilardin bashqa
texminen besh ming kishi idi. **22** Arqidila, u muxlislirigha:
Özüm bu xalayiqni yolgha séliwétimen, angghuche
siler kémige olturup, déngizning qarshi qirghiqigha
ötüp turunglar, dep buyrudi. **23** Xalayiqni yolgha
séliwetkendin kéyin, u dua qilish üchün özi xilwet taghqa
chiqti. Kech kirgendimu u yerde yalghuz qaldi. **24** Bu
chaghda, kéme qirghaqtin xéli köp chaqirim yürgenidi,
lékin shamal qarshi yönlishitin chiqiwatqachqa, kéme
dolqunlar ichide chayqilip turatti. **25** Kéche tötinche jések
waqtida, u déngizning üstide méngip, muxlisliri terepke
keldi. **26** Muxlislar uning déngizning üstide méngip
kéliwatqanliqini körüp, alaqzade bolup: — Alwasti iken! —
dep qorqup chuqan sélishti. **27** Lékin Eysa derhal ulargha:
— Yüreklik bolunglar, bu men, qorqmanglar! — dédi. **28**
Pétrus buninggha jawaben: — I Reb, bu sen bolsang, su
üstide méngip yéninggha bérishimgha emr qilghaysen,
— dédi. **29** Kel, — dédi u. Pétrus kémidin chüshüp,
su üstide méngip, Eysagha qarap kétiwatatti; **30** lékin
boranning qattiq chiqiwatqanliqini körüp qorqup, sugha
chökushke bashlidi: — Reb, méni qutquzuwalghaysen! —
dep warqiridi. **31** Eysa derhal qolini uzitip, uni tutuwaldi
we uninggha: — Ey ishenchi ajiz bende, némishqa guman
qilding? — dédi. **32** Ular kémige chiqqanda, shamal
toxtidi. **33** Kémide olturghanlar uning aldigha kélip
sejde qilip: — Berheq, sen Xudaning Oghli ikensen, —
déyishti. **34** Ular déngizning qarshi teripige ötkende,
Ginnisaret yurtida [quruqluqqa] chiqti. **35** U yerdiki
ademler uni tonup qélip, etraptiki barliq jaylargha
xewer ewetti; shuning bilen kishiler barliq bimarlarni
uning aldigha élip keldi; **36** ular uningdin bimarlarning
héchbolmighanda uning tonining péshige bolsimu qolini
tegküzüwélishigha yol qoyushini ötündi. Uninggha qolini
tegküzgenlerning hemmisi sellimaza saqaydi.

15 Bu chaghda, Tewrat ustazliridin we Perisiylerdin
beziliri Yérusalémdin kélip Eysaning aldigha
bérip: **2** — Muxlislirning némishqa ata-bowilirimizning
en'enilirige xilapliq qilidu? Chünki ular qollirini yumay
tamaq yeydiken'ghu, — dédi. **3** Lékin u ulargha mundaq
jawab berdi: — Silerchu, siler némishqa en'enimizni
saqlaymiz dep Xudaning emrige xilapliq qilisiler? **4**
Chünki Xuda: «Ata-anangni hörmet qil» we «Atisi yaki
anisini haqaretligenler ölümge mehkum qilinsun» dep
emr qilghan. **5** Lékin siler: — Herqandaq kishi «Atisi yaki
anisigha: — Men silerge yardem bergüdek nersilerni
alliqachan [Xudagha] atiwettim — désila, **6** uning ata-
anisigha hörmet-wapadarliq qilish mejburiyiti qalmaydu,
— deysiler. Buning bilen en'en'englarni dep, Xudaning
emrini yoqqa chiqiriwettinglar. **7** Ey saxtipezler!
Yeshaya peyghember bergen mushu bésharet toptoghra
siler toghruluq iken: — **8** «Mushu xelq aghzida méni
hörmetligini bilen, Biraq qelbi mendin yiraq. **9** Ular
manga bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken telimliri
peqet insanlardin chiqqan petiwalarla, xalas». **10** Andin
u xalayiqni yénigha chaqirip, ularghа: — Qulaq sélinglar
hem shuni chüshininglarki, **11** Insanni napak qilidighini
aghzidin kiridighini emes, belki aghzidin chiqidighinidur,
— dédi. **12** Kéyin muxlisliri uning aldigha kélip: —
Séning bu sözüngni Perisiyler anglap, uningdin bizar
bolup renjigenlikini bildingmu? — dédi. **13** Lékin u
mundaq jawab qayturdi: — Ershtiki Atam tikmigen
herqandaq ösümlük yiltizidin yulunup tashlinidu. **14**
Siler ularghа pisent qilmanglar; ular korlargha yol
bashlaydighan korlardur. Eger kor korgha yol bashlisa,
her ikkisi origha chüshüp kétidu. **15** Lékin Pétrus
uninggha: — Baya éytqan temsilni bizge chüshendürüp
bergeysen, — dédi. **16** Lékin u: — Silermu téxiche
chüshenchige érishimidinglar?! — dédi. **17** Éghizgha
kirgen barliq nersilerning ashqazan arqiliq teret bolup
chiqip kétidighanliqini téxi chüshenmemsiler? **18** Lékin
éghizdin chiqidighini qelbtin chiqidu, insanni napak
qilidighinimu shudur. **19** Chünki yaman oylar, qatilliq,
zinaxorluq, buzuqchiliq, oghriliq, yalghan guwahliq we
töhmet qatarliqlar qelbtin chiqidu. **20** Insanni napak
qilidighanlar mana shulardur; yuyulmighan qollar bilen
tamaq yéyish insanni napak qilmaydu. **21** Eysa u yerdin
chiqip, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki yurtlargha
bardi. **22** Mana, u chet yerlerdin kelgen qananiy bir ayal
uning aldigha kélip: — I Reb! Dawutning oghli, halimgha
rehim qilghaysiz! Qizimgha jin chaplishiwalghaniken,
qiynilip kétiwatidu! — dep uninggha nida qilip zarlidi. **23**
Lékin u u ayalgha bir éghizmu jawab bermidi. Muxlisliri
uning yénigha kélip: — Bu ayalni yolgha salsang! Chünki
u keynimizdin egiship yalwurup nida qiliwatidu, — dédi.
24 Emdi u jawab bérip: — Men peqet yoldin ténigen qoy
padiliri bolghan Israil jemetidikilerge ewetilgenmen, —
dédi. **25** Emma héliqi ayal uning aldigha kélip sejde qilip:
— Reb, manga yardem qilghaysen! — dep yalwurdi. **26** U
uninggha: — Balilarning nénini kichik itlargha tashlap
bérish yaxshi emes, — dédi. **27** Lékin héliqi ayal: — Durus,
i Reb, biraq hetta itlarmu xojayinining dastixinidin
chüshken uwaqlarni yeydighu, — dédi. **28** Shuning bilen
Eysa uninggha: — Ey xanim, ishenching küchlük iken!
Tiligininggdek bolsun! — dédi. U ayalning qizi shuan
saqiyip ketti. **29** Eysa u yerdin chiqip, Galiliye déngizining
boyidin ötüp, taghqa chiqip olturdi. **30** Uning aldigha
top-top xalayiq yighildi. Ular tokur, qarighu, gacha,
cholaq we nurghun bashqa xil késellernimu élip kélip,
uning ayighi aldigha qoyushti; u ularni saqaytti. **31**
Shuning bilen xalayiq gachilarning sözliyeleydighan
bolghanliqini, cholaqlarning saqayghinini, tokurlarning
mangghanliqini we qarighularning köridighan
bolghanliqini körüp, heyran boldi we Israilning Xudasini
ulughlidi. **32** Andin Eysa muxlislirini yénigha chaqirip:
— Bu xalayiqqa ichim aghriydu; chünki ular üch kündin
béri yénimda boldi, yégüdek bir nersisimu qalmidi.
Ularni öylirige ach qayturushni xalimaymen, yolda
halidin kétishi mumkin, — dédi. **33** Muxlislar uninggha:
— Bu chölde bunchiwala ademni toyghuzghudek köp
nanni nedin tapimiz? — déyishti. **34** Eysa ulardin:
Qanche néninglar bar? — dep soridi. — Yette nan bilen
birnechche tal kichik béliq bar, — déyishti ular. **35**
Buning bilen u xalayiqni yerde olturushqa buyrudi.
36 Andin, yette nan bilen béliqlarni qoligha élip
[Xudagha] teshekkür éytip, ularni oshtup muxlislirigha

berdi, muxlislar xalayiqqa üleshtürdi. **37** Hemmeylen
toyghuche yédi; andin [muxlislar] éship qalghan
parchilarni yighip yette chong séwetni toshquzdi. **38**
Tamaq yégenlerning sani balilar we ayallardin bashqa töt
ming kishi idi. **39** U xalayiqni yolgha salghandin kéyin,
kémige chüshüp, Magadan yurtining chet yerlirige
bardi.

16 Emdi perisiyler bilen Saduqiylar uni sinash
meqsitide yénigha kélip, uningdin bizge asmandin
möjizilik bir alamet körsetseng, dep telep qilishti. **2**
Biraq Eysa ulargha mundaq dédi: — Kechqurun siler
qizil shepeqni körgininglarda, «Hawa ete ochuq bolidu»
deysiler **3** we etigende: «Bügün boran chiqidu, chünki
asmanning renggi qizil hem tutuq», deysiler. Asman
renggi-royini perq ételeysiler-yu, lékin bu zamanda
yüz bériwatqan alametlerni perq ételmeysiler! **4**
Rezil hem zinaxor bu dewr «möjizilik bir alamet»ning
köristilishini istep yüridu. Biraq bu [dewrdikilerge]
«Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»din
bashqa héchqandaq möjizilik alamet körsitilmeydu.
Andin u ularni tashlap chiqip ketti. **5** Muxlisliri
[déngizning] u qétigha ötkinide, nan éliwélishni
untughanidi. **6** Eysa ulargha: — Hoshyar bolunglar,
Perisiyler bilen Saduqiylarning échitqusidin éhtiyat
qilinglar, — dédi. **7** [Muxlislar] özara mulahiziliship:
— Nan ekelmigenlikimiz üchün buni dewatsa kérek, —
déyishti. **8** Eysa ularning néme [déyishiwatqanliqini]
bilip mundaq dédi: — Ey ishenchi ajizlar! Néme üchün
nan ekelmigenlikinglar toghrisida mulahize qilisiler?
9 Téxiche chüshenmidinglarmu? Besh nan bilen besh
ming kishining [toyghuzulghanliqi], qanche séwet ozuq
yighiwalghanliqinglar ésinglardin chiqtimu? **10** Yette
nan bilen töt ming kishining [toyghuzulghanliqi], yene
qanche chong séwet ozuq yighiwalghanliqinglarmu
ésinglardin chiqtimu? **11** Siler qandaqmu méning
silerge: «Perisiyler bilen Saduqiylarning échitqusidin
éhtiyat qilinglar» déginimning nan toghruluq emeslikini
chüshenmeysiler? **12** Muxlislar shundila uning nandiki
échitqudin emes, belki Perisiyler bilen Saduqiylarning
telimidin éhtiyat qilishni éytqanliqini chüshinip yetti.
13 Eysa Qeyseriye-Filippi rayonigha kelginide, u
muxlisliridin: Kishiler men Insan'oghlini kim dep
bilidiken? — dep soridi. **14** Muxlisliri: — Beziler séni
chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember] we
yene beziler Yeremiya yaki bashqa peyghemberlerdin
biri dep bilidiken, — dep jawab berdi. **15** U ulardin:
— Emdi silerchu? Siler méni kim dep bilisiler? — dep
soridi. **16** Simon Pétrus: — Sen Mesih, menggülük hayat
Xudaning Oghli ikensen, — dep jawab berdi. **17** Eysa
uninggha: — Bextliksen, i Yunus oghli Simon! Buni
sanga ayan qilghuchi héch et-qan igisi emes, belki
ershtiki Atamdur. **18** Men sanga shuni éytayki, sen
bolsang Pétrusdursen. Men jamaitimni bu uyultash üstige
qurimen. Uning üstidin tehtisaraning derwazilirimu
ghalib kélelmeydu. **(Hadēs g86)** **19** Ersh padishahliqining
achquchlirini sanga tapshurimen; sen yer yüzide némini
baghlisang ershtimu baghlan'ghan bolidu, sen yer yüzide
némini qoyup berseng, ershtimu qoyup bérilgen bolidu,
— dédi. **20** Bu sözlerni éytip bolup, u muxlislirigha
özining Mesih ikenlikini héchkimge tinmasliqni tapilidi.
21 Shu waqittin bashlap, Eysa muxlislirigha özining
Yérusalémgha kétishi, aqsaqallar, bash kahinlar we
Tewrat ustazliri teripidin köp azab-oqubet tartishi,
öltürülüshi muqerrer bolghanliqini, shundaqla üchinchi
küni tirildürülidighanliqini ayan qilishqa bashlidi. **22**
Shuning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni eyiblep:
— Ya Reb, sanga rehim qilin'ghay! Béshinggha bundaq
ishlar qet'iy chüshmeydu! — dédi. **23** Lékin u burulup
Pétrusqa qarap: — Arqamgha öt, Sheytan! Sen manga
putlikashangsen, séning oylighanliring Xudaning ishliri
emes, insanning ishliridur, — dédi. **24** Andin Eysa
muxlislirigha mundaq dédi: Kimdekim manga egishishni
xalisa, özidin waz kéchip, özining kréstini kötürüp manga
egeshsun! **25** Chünki öz jénini qutquzmaqchi bolghan
kishi choqum jénidin mehrum bolidu, lékin men üchün
öz jénidin mehrum bolghan kishi uninggha érishidu.
26 Chünki bir adem pütün dunyagha ige bolup jénidin
mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! U némisini
jénigha tégishsun?! **27** Chünki Insan'oghli Atisining
shan-sheripi ichide perishtiliri bilen kélish aldida turidu;
we u hemme ademning öz emellirige tushluq jawab
qayturidu. **28** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu
yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin
burun jezmen Insan'oghlining öz padishahliqi bilen
kelgenlikini köridighanlar bardur.

17 We alte kündin kéyin, Eysa Pétrus, Yaqup we
Yaqupning inisi Yuhannani ayrip élip, égiz bir
taghqa chiqti. **2** U yerde uning siyaqi ularning köz
aldidila özgirip, yüzi quyashtek parlidi, kiyimliri nurdek
ap'aq bolup chaqnidi. **3** We mana, [muxlislargha] Musa
we Ilyas [peyghemberler] uning bilen sözlishiwatqan
halda köründi. **4** Shuning bilen Pétrus Eysagha: — I
Reb, bu yerde bolghinimiz némidégen yaxshi! Xalisang,
birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap
bu yerge üch kepe yasayli! — dédi. **5** Uning gépi
tügimeyla, mana nurluq bir bulut ularni qapliwaldi.
Mana, buluttin: «Bu Méning söyümlük Oghlumdur, Men
uningdin xursenmen. Uninggha qulaq sélinglar!» dégen
awaz anglandi. **6** Muxlislar buni anglap özlirini yerge
tashlap düm yétip wehimige chüshti. **7** Biraq Eysa
kélip, ulargha qolini tegküzüp: Qopunglar, qorqmanglar,
— dédi. **8** Ular béshini kötürüp qariwidi, Eysadin
bashqa héchkimni körmidi. **9** Taghdin chüshüwétip, Eysa
ulargha: — Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche, bu
alamet körünüshni héchkimge éytmanglar, — dep tapilidi.
10 Andin muxlisliri uningdin: — Tewrat ustazliri néme
üchün: «Ilyas [peyghember Mesih kélishtin] awwal qaytip
kélishi kérek» déyishidu? — dep sorashti. **11** U ulargha
jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin]
awwal kélidu, hemme ishni ornigha keltüridu. **12** Emma
men silerge shuni éytip qoyayki, ilyas alliqachan keldi,
lékin kishiler uni tonumidi, belki uninggha xalighanche
muamile qildi. Shuninggha oxshash, Insan'oghlimu
ularning qollirida azab chékish aldida turidu, — dédi.
13 Shu chaghda muxlislar uning chömüldürgüchi
Yehya toghrisida sözlewatqanliqini chüshendi. **14** Ular
xalayiqning yénigha barghinida, bir kishi uning aldigha
kélip, tizlinip: **15** Reb, oghlumgha ichingni aghritqaysen!
Chünki uning tutqaqliq késili bar bolghachqa, zor
azab chékiwatidu; chünki u daim otning yaki suning

ichige chüshüp kétidu. **16** Uni muxlisliringgha élip
kelgenidim, saqaytalmidi, — dédi. **17** Eysa jawaben: —
Ey étiqadsiz we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche
turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? —
Balini aldimgha élip kélinglar — dédi. **18** Shuning bilen
Eysa [jin'gha] tenbih bériwidi, jin balidin chiqip ketti,
balimu shuan saqaydi. **19** Kéyin, Eysa ayrim qalghanda,
muxlislar uning yénigha kélip: — Biz néme üchün jinni
qoghliwételmiduq? — dep sorashti. **20** U ulargha: —
Ishenchinglar bolmighanliqi üchün. Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, silerde qicha uruqidek zerriche
ishench bolsila, siler awu taghqa: «Bu yerdin u yerge
köch» désenglar, köchidu; shundaqla silerge mumkin
bolmaydighan héch ish bolmaydu. **21** Biraq, bundaq
jinlarni dua qilish we roza tutush bilen bolmisa heydigili
bolmaydu — dédi. **22** Ular Galiliye ölkiside aylinip
yürginide, Eysa ulargha: — Insan'oghli [satqunluqtin]
insanlarning qoligha tapshurulidu; **23** ular uni öltüridu,
lékin üchinchi küni u tirilidu, — dédi. Buni anglap
muxlislar éghir ghem-qayghugha chömüp ketti. **24** Andin
ular Kepernahum shehirige kelginide, [ibadetxana] «ikki
draqma» [béjini] yighquchilar Pétrusning yénigha kélip:
— Ustazinglar «ikki draqma»ni tölemdu? — dep soridi.
25 Töleydu, — dédi Pétrus. Lékin u öyge kirgishigila,
téxi bir néme démestila Eysa uningdin: — Simon,
séningche bu dunyadiki padishahlar kimlerdin baj alidu?
Öz perzentliridinmu, yaki yatlardinmu, — dep soridi. **26**
Pétrus uninggha: Yatlardin, — déwidi, Eysa uninggha: —
Undaqta, perzentler [bajdin] xaliy bolidu. **27** Biraq [baj
yighquchilargha] putlikashang bolmasliqimiz üchün,
déngizgha bérip qarmaqni tashla. Tutqan birinchi béliqni
élip, aghzini achsang, töt draqmiliq bir tengge pul
chiqidu. Uni élip men we sen ikkimizning [béji] üchün
ulargha ber, — dédi.

18 Bu chaghda, muxlislar Eysaning yénigha kélip:
Ersh padishahliqida kim eng ulugh? — dep soridi.
2 Eysa yénigha kichik bir balini chaqirip, uni otturida
turghuzup, mundaq dédi: **3** — Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, öz yolunglardin yénip, kichik
balilardek sebiy bolmisanglar, ersh padishahliqigha
hergiz kirelmeysiler. **4** Emdi kim özini bu kichik balidek
kichik péil tutsa, u ersh padishahliqida eng ulugh bolidu.
5 Bundaq kichik bir balini méning namimda qobul qilsa, u
méni qobul qilghan bolidu. **6** Lékin manga étiqad qilghan
bundaq kichiklerdin birini [gunahqa] putlashturghan
herqandaq ademni, u boynigha yoghan tügmen téshi
ésilghan halda déngizning tégige chöktürüwétilgini
ewzel bolatti. **7** Insanni gunahqa putlashturidighan
ishlar tüpeylidin bu dunyadikilerning haligha way!
Putlashturidighan ishlar muqerrer bolidu; lékin shu
putlashturghuchi ademning haligha way! **8** Eger emdi
qolung yaki putung séni gunahqa putlashtursa, uni
késip tashliwet. Chünki ikki qolung yaki ikki putung bar
halda dozaxtiki otqa tashlan'ghiningdin köre, cholaq
yaki tokur halda hayatliqqa kirgining ewzeldur. **(aiōnios
g166)** **9** Eger közüng séni gunahqa putlashtursa, uni
oyup özüngdin néri tashliwet. Ikki közüng bar halda
dozaxtiki otqa tashlan'ghiningdin köre, birla közüng
bilen bolsimu hayatliqqa kirgining ewzeldur. **(Geenna
g1067)** **10** — Bu sebiy kichiklerning héchbirigimu sel
qarashtin hézi bolunglar. Chünki shuni silerge éytayki,
ularning ershtiki perishtiliri ershtiki Atamning jamalini
herdaim körüp turidu. **11** Chünki Insan'oghli halaketke
azghanlarni qutquzghili keldi. **12** Qandaq qaraysiler?
Birawning yüz tuyaq qoyi bolup, uningdin biri ézip
toptin chüshüp qalsa, u toqsan toqquz qoyni taghlargha
qoyup qoyup, héliqi azghan qoyini izdeydighu? **13** We
eger uni tépiwalsa, men silerge shuni berheq éytip
qoyayki, u qoy üchün bolghan xushalliqi azmighan
toqsan toqquziningkidin zor bolidu. **14** Shuninggha
oxshash, bu sebiy kichiklerning herqandiqining halaketke
ézip qélishi ershtiki Atanglarning iradisi emestur. **15** —
Emdi eger qérindishing sanga ziyan sélip gunah qilsa,
uning yénigha bérip ikkinglar xaliy chaghda sewenlikini
körsitip qoy. Qérindishing sözüngni anglisa, uni [ézishtin]
qayturuwalghan bolisen. **16** Lékin anglimisa, yene
bir-ikki [guwahchini] élip, uning yénigha barghin.
Shundaq qilip, hemme ish ikki-üch guwahchining sözi
bilen qilinsun. **17** Lékin eger [qérindishing] ularning
sözigimu qulaq salmisa, ehwalni jamaetke yetküzüp
éytqin. Eger u jamaettikilerge qulaq salmisa, uni yat
ellik yaki bajgir qatarida körünglar. **18** Men silerge
shuni berheq éytip qoyayki, siler yer yüzide némini
baghlisanglar, ershtimu shu baghlan'ghan bolidu we
siler yer yüzide némini qoyup bersenglar, ershtimu
qoyup bérilgen bolidu. **19** Men yene shuni silerge berheq
éytip qoyayki, yer yüzide aranglardin ikkisi özliri tiligen
bir ish toghruluq qelbi bir bolup herqandaq nersini
tilep dua qilsa, ershtiki Atam ularning tilikini ijabet
qilidu. **20** Chünki ikki yaki ücheylen méning namim bilen
qeyerde yighilghan bolsa, men shu yerde ularning arisida
bolimen. **21** Andin Pétrus uning aldigha kélip: — I Reb,
qérindishimning manga ziyan sélip ötküzgen qanche
qétimliq gunahini kechürüshüm kérek? Yette qétimmu?
— dédi. **22** Eysa uninggha mundaq dédi: —Men sanga
shuni éytip qoyayki, yette qétim emes, yetmish hesse
yette qétim! **23** Ersh padishahliqi chakarliri bilen hésab-
kitab qilmaqchi bolghan bir padishahqa oxshaydu. **24**
Hésab-kitabni bashlighinida, uninggha on ming talant pul
qerzdar bolghan bir chakar keltürülüptu. **25** Chakarning
töligüdek héchnersisi bolmighachqa, xojisi chakarning
özini, xotun bala-chaqisi we bar-yoqini sétip, qerzini
töleshini buyruptu. **26** Shunga chakar uning aldida yerge
yiqilip bash urup: «Xojam, manga kengchilik qilghayla,
men pütün qerzimni choqum töleymen» dep yalwuruptu.
27 Chakarning xojisi uninggha ich aghritip, uni qoyup
bérip, qerzini kechürüm qiliptu. **28** Lékin chakar u yerdin
chiqip, özige yüz dinar qerzdar bolghan yene bir chakar
buradirini uchritiptu. Uni tutuwélip, boynini boghup
turup: «Qerzni töle!» deptu. **29** Buning bilen bu chakar
buradiri yerge yiqilip uningdin: «Manga kengchilik qil,
qerzni choqum qayturimen» dep yalwuruptu. **30** Lékin
u unimaptu we: «Pütün qerzni tölimigüche zindanda
yatisen» dep uni zindan'gha tashlitiptu. **31** Bundaq
ishning yüz bergenlikini körgen bashqa chakarlar intayin
azablinip xojisining aldigha bérip, ehwalni bashtin-axir
sözlep bériptu. **32** Buning bilen xojisi héliqi chakarni
chaqirtip: «Ey rezil chakar! Manga yélin'ghanliqing üchün
shunche köp qerzingning hemmisini kechürdüm. **33** Men
sanga ich aghritqinimdek, senmu chakar buradiringge
ich aghritishinggha toghra kelmemdu?!» deptu. **34**

Buning bilen xojisi ghezeplinip uni pütün qerzini
tölep bolghuche adem qiyn'ghuchi gundipaylarning
qolida turushqa tapshurup bériptu. **35** Shuninggha
oxshash, eger herbiringlar öz qérindashliringlarni chin
dilinglardin kechürmisenglar, ershtiki Atammu silerge
oxshash muamile qilidu.

19 Shundaq boldiki, Eysa bu sözlerni éytip bolghandin
kéyin, Galiliye ölkisidin ayrilip, Yehudiye ölkisining
chet yerlirige, yeni Iordan deryasining u qétidiki
yurtlargha bardi. **2** Top-top ademler uninggha egiship
kelgen bolup, u ularni shu yerdila saqaytti. **3** Emdi bezi
Perisiyler uning yénigha kélip uni qiltaqqa chüshürüsh
meqsitide uningdin: — Bir ademning herqandaq sewebtin
ayalini qoyuwétishi Tewrat qanunigha uyghunmu? —
dep soridi. **4** Shuning bilen u jawaben mundaq dédi:
— [Tewrattin] shuni oqumidinglarmu, muqeddemde
insanlarni Yaratquchi ularni «Er we ayal qilip yaratti»
we **5** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrilidu, ayali
bilen birliship ikkisi bir ten bolidu». **6** Shundaq iken, er-
ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. Shuning
üchün, Xuda qoshqanni insan ayrimisun. **7** Perisiyler
uningdin yene: — Undaqta, Musa [peyghember] néme
üchün [Tewrat qanunida] er kishi öz ayaligha talaq xétini
bersila andin uni qoyuwétishke bolidu, dep buyrughan?
— dep sorashti. **8** U ularghа: — Tash yüreklikinglardin
Musa [peyghember] ayalliringlarni talaq qilishqa ruxset
qilghan; lékin alemning bashlimida bundaq emes idi. **9**
Emdi shuni silerge éytip qoyayki, ayalini buzuqluqtin
bashqa birer seweb bilen talaq qilip, bashqa birini
emrige alghan herqandaq kishi zina qilghan bolidu. **10**
Muxlislar uninggha: — Eger er bilen ayali otturisidiki
ehwal shundaq bolsa, undaqta öylenmeslik yaxshi iken,
— dédi. **11** U ularghа: — Bu sözni hemmila adem emes,
peqet nésip qilin'ghanlarla qobul qilalaydu. **12** Chünki
anisining baliyatqusidin tughma bezi aghwatlar bar; we
insan teripidin axta qilin'ghan bezi aghwatlarmu bar; we
ersh padishahliqi üchün özini aghwat qilghanlarmu bar.
Bu sözni qobul qilalaydighanlar qobul qilsun! — dédi. **13**
Qolungni tegküzüp dua qilghaysen dep, beziler kichik
balilirini uning aldigha élip keldi. Biraq muxlislar élip
kelgenlerni eyiblidi. **14** Emma Eysa: — Balilar méning
aldimgha keltürülsun, ularni tosmanglar. Chünki ersh
padishahliqi del mushundaqlargha tewedur, — dédi. **15**
We qollirini ularghа tegküzgendin kéyin, u u yerdin
ayrildi. **16** Mana, bir küni birsi uning aldigha kélip:
— Ustaz, men qandaq yaxshi ishni qilsam, menggülük
hayatqa érishimen? — dep soridi. **(aiōnios g166)** **17** U
uninggha: — Némishqa mendin yaxshiliq toghrisida
soraysen? «Yaxshi bolghuchilar» bolsa peqet birila bar.
Emma hayatliqqa kirimen déseng, emrlerge emel qil, —
dédi. **18** Qaysi emrlerge deysen? — dep soridi u. Eysa
uninggha: — «Qatilliq qilma, zina qilma, oghriliq qilma,
yalghan guwahliq berme, **19** ata-ananggha hörmet qil
we qoshnangni özüngni söygendek söy» — dédi. **20**
Yash yigit uninggha: — Bularning hemmisige emel qilip
kéliwatimen. Emdi manga yene néme kem? — dédi. **21**
Eysa uninggha: — Eger mukemmel bolushni xalisang,
bérip bar-yoqungni sétip, pulini kembeghellerge bergin.
Shuning bilen ershte xezineng bolidu. Andin kélip
manga egeshkin, — dédi. **22** Yigit mushu sözni anglap,
qayghugha chömüp u yerdin kétip qaldi. Chünki uning
mal-mülki nahayiti köp idi. **23** Eysa muxlislirigha: —
Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, baylarning ersh
padishahliqigha kirishi tesliktila bolidu. **24** We yene
shuni silerge éytayki, tögining yingnining közidin ötüshi
bay ademning Xudaning padishahliqigha kirishidin
asandur! — dédi. **25** Muxlislar buni anglap intayin bek
heyran bolushup: — Undaqta, kim nijatqa érisheleydu?
— dep sorashti. **26** Emma Eysa ularghа qarap: — Bu
ish insan bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin
Xudagha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi.
27 Buning bilen Pétrus uninggha: — Mana, biz hemmidin
waz kéchip sanga egeshtuq! Biz buning üchün némige
érishimiz? — dep soridi. **28** Eysa ularghа mundaq dédi:
— Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, alemdiki
hemme qaytidin yéngilan'ghinida, Insan'oghli shanliq
textide olturghan waqtida, manga egeshken siler on ikki
textte olturup, Israillarning on ikki qebilisige höküm
chiqirisiler. **29** Méning namim dep öyler, aka-uka, acha-
singil qérindashliri, ata-anisi, ayali, baliliri yaki yer-
zéminlardin waz kechkenlerning hemmisi ularghа yüz
hesse artuq érishidu we menggülük hayatqa miras bolidu.
(aiōnios g166) **30** Lékin shu chaghda nurghun aldida
turghanlar arqigha ötidu, nurghun arqida turghanlar
aldigha ötidu.

20 — Chünki ersh padishahliqi bir yer igisige
oxshaydu. Igisi üzümzarliqida ishleshke ademlerni
yallash üchün tang seherde sirtqa chiqiptu. **2** U
ishlemchiler bilen künlüki üchün bir kümüsh dinardin
bérishke kéliship, ularni üzümzarliqigha ewetiptu.
3 Saet toqquzlarda u yene sirtqa chiqip, bazarda
bikar turghan bashqa kishilerni körüptu. **4** Ularghа:
«Silermu üzümzarliqimgha béringlar, heqqinlargha
tégishlikini bérimen» — deptu. **5** Ular üzümzarliqqa
bériptu. Chüshte we saet üchtimu u yene chiqip
yene shundaq qiliptu. **6** Lékin [kechqurun] saet
beshlerde chiqqanda u yerde turghan yene bashqilarni
körüp, ulardin: «Néme üchün bu yerde kün boyi
bikar turisiler?» dep soraptu. **7** Ular: «Bizni héchkim
yallimidi» dep jawab qayturuptu. U ularghа: «Undaqta,
silermu üzümzarliqimgha bérip ishlenglar» — deptu.
8 Kech bolghanda, üzümzarliq igisi ghojidarigha:
«Ishlemchilerni chaqirip, eng axirida kelgenlerdin
bashlap eng awwal kelgenlergiche hemmisining ish
heqqini ber» deptu. **9** Awwal kechqurun saet beshte
ishqa kelgenler kélip, herbiri bir kümüsh dinardin éliptu.
10 Eng awwal yallap kélin'genlerning nöwiti kelgende,
ular: Téximu köp ish heqqi alimizghu, dep oylishiptu;
biraq ularmu bir kümüsh dinardin éliptu. **11** Ular ish
heqqini alghini bilen yer igisidin aghrinip: **12** «Bu
axirda kelgenler peqet bir saetla ishlidi, biraq siz ularni
kün boyi japaliq we qattiq issiqni chekken bizler bilen
barawer hésablidingizghu, dep ghudurishiptu. **13** Lékin
[yer igisi] ularning birige jawab qayturup: «Burader,
sanga naheqliq qilghinim yoq! Sen bilen bir kümüsh
dinargha kélishmigenmiduq? **14** Heqqingni élip qaytip
ketkin. Bu axirda kelgen'gimu sanga oxshash bergüm
bar. **15** Özümningkini özüm bilgenche ishlitish hoququm
yoqmu? Séxiy bolghanliqimgha közüng qiziriwatamdu?
16 Shundaq qilip «Aldida turghanlar arqigha ötidu, arqida

turghanlar aldigha ötidu»; chünki chaqirilghanlar köp,
emma tallan'ghanlar az bolidu. **17** Eysa Yérusalémgha
chiqiwétip, yolda on ikki muxlisini bir chetke tartip,
ularga mundaq dédi: **18** — Mana biz hazir Yérusalémgha
chiqip kétiwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat
ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni ölümge mehkum
qilidu **19** andin uni mesxire qilip, qamchilap we
kréstleshke yat elliklerge tapshuridu. Lékin u üchinchi
küni qayta tirilidu. **20** Shu chaghda, Zebediyning
oghullirining anisi ikki oghlini élip, Eysaning aldigha
kélip uningdin bir ishni telep qilmaqchi bolup sejde qildi.
21 Néme teliping bar? — dep soridi u. Ayal uninggha:
— Shuni emr qilghaysenki, séning padishahliqingda bu
ikki oghlumdin biri ong yéningda, biri sol yéningda
oltursun, — dédi. **22** Eysa ulargha jawaben: — Siler
néme telep qiliwatqininglarni bilmeywatisiler. Men
ichishke temshelgen qedehni ichelemsiler? Icheleymiz, —
déyishti ular. **23** U ulargha: — Siler heqiqetenmu méning
qedehimdin ortaq ichisiler. Biraq ong yaki sol yénimda
olturush nésiwisi méning ixtiyarimda emes, belki Atam
kimlerge teyyarlighan bolsa, shulargha nésip bolidu. **24**
[Qalghan] on muxlis buningdin xewer tapqanda, ikki
qérindishidin xapa boldi. **25** Lékin Eysa ularni yénigha
chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, ellerdiki
hökümranlar qol astidikidikiler üstidin buyruqwazliq
qilip hakimiyet yürgüzidu, we ularning hoquqdarliri
ularni xojayinlarche idare qilidu. **26** Biraq silerning
aranglarda shundaq bolmisun; belki silerdin kim üstün
bolushni xalisa, silerning xizmitinglarda bolsun; **27**
we kim aranglardikilerning aldinqisi bolushni xalisa,
silerning qulunglar bolsun. **28** Insan'oghlimu derweqe
shu yolda köpchilik xizmitimde bolsun démey, belki
köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qilish
bedilige nurghun ademlerni hörlükke érishtürey dep
keldi. **29** Ular Yérixo shehiridin chiqqanda, zor bir
top ademler uninggha egiship mangdi. **30** We mana,
yol boyida olturghan ikki ema Eysaning u yerdin ötüp
kétiwatqinini anglap: — I Reb, Dawutning oghli, bizge
rehim qilghaysen, — dep towlidi. **31** Köpchilik ularni
«Ün chiqarmanglar!» dep eyiblidi. Lékin, ular: — Ya Reb,
i Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen! — dep téximu
qattiq towlidi. **32** Eysa qedimini toxtitip, ularni chaqirip:
— Siler üchün néme ish qilip bérishimni xalisiler? — dep
soridi. **33** Ya Reb, közlirimiz échilsun! — déyishti ular.
34 Eysa ularga ich aghritip, qolini ularning közlirige
tegküziwidi, közliri shuan eslige kélip köridighan boldi;
ular derhal uninggha egiship mangdi.

21 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining
étikidiki Beyt-Fagi yézisigha kelginide, Eysa ikki
muxlisigha munularni tapilap aldin ewetti: **2** —
Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Barsanglarla,
baghlaqliq bir éshek we uning yénidiki bir texeyni
körisiler. Ularni yéship aldimgha yétilep kélinglar. **3**
Eger birsi silerge bir néme dése, «Rebning bularga
hajiti chüshti» denglar, u derhal ularni qoyup béridu.
4 Bu pütün weqe peyghember arqiliq éytilghan munu
sözlerni emelge ashurush üchün boldi: — **5** «Zion
qizigha éytinglar: — Mana, Padishahing kéliwatidu,
Kemter-mömin bolup, minip bir éshekke, Boyunturuqluq
éshekning texiyige, Kéliwatidu yéninggha séning». **6**
Emdi héliqi ikki muxlis bérip Eysaning tapilighinidek
qildi. **7** Éshek bilen texeyni yétilep kélip, üstige yépincha-
chapanlirini saldi we u üstige mindi. **8** Emdi top-
top kishiler yépincha-chapanlirini yolgha payandaz
qilip saldi; yene bir qismi derex shaxlirini késip yolgha
yayatti. **9** Aldida mangghan we keynidin egeshken
top-top xalayiq: — «Dawutning oghligha hosanna
bolghay! Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek
bolsun! Ershielada teshekkür-hosannalar oqulsun!»
— dep warqirishatti. **10** U Yérusalémgha kirgende,
pütkül sheher lerzige keldi. Kishiler: — Bu zadi kimdu?
— déyishetti. **11** Xalayiq: — Bu Galiliye ölkisidiki
Nasaretlik peyghember Eysa, dep jawab bérishetti. **12**
Emdi Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-
sétim qiliwatqanlarning shirelirini heydep chiqardi.
Pul tégishküchilerning shirelirini we paxtek-kepter
satquchilarning orunduqlirini örüp, **13** ulargha: —
[Muqeddes yazmilarda] [Xudaning]: «Méning öyüm dua-
tilawetxana dep atilidu» dégen sözi pütülgen; lékin
siler uni bulangchilarning uwisigha aylanduruwapsiler!
— dédi. **14** Ibadetxana hoylilirida bolghanda qarighu
we tokurlar uning aldigha keldi, u ularni saqaytti.
15 Lékin bash kahinlar bilen Tewrat ustazliri uning
yaratqan möjizilirini körüp we balilarning ibadetxanida:
«Dawutning oghligha hosanna-teshekkürler bolghay!»
dep towlighinini anglap ghezeplendi. **16** Ular uninggha:
— Bu balilarning néme dewatqanliqini anglawatamsen? —
dep soridi. U ularga: — Anglawatimen! Siler [muqeddes
yazmilardin] shuni oqup baqmighanki, «Özüngge kichik
balilar we bowaqlarning tilliridin medhiye sözlirini
mukemmel qilding»» dédi. **17** Andin u ulardin ayrilip,
sheherdin chiqip Beyt-Aniya yézisigha bérip, shu yerde
qondi. **18** Emdi seherde, sheherge qaytip kétiwatqanda,
uning qorsiqi achqanidi. **19** U yol boyidiki bir tüp enjür
derixini körüp, uning yénigha bardi. Lékin derextin
yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmay, uninggha
qarap: — Hazirdin bashlap sendin menggü méwe
bolmisun! — déwidi, enjür derixi shuan qurup ketti. **(aiōn**
g165) **20** Muxlislar buni körüp teejüplinip: — Enjür derixi
némanche tézla qurup ketti! — dédi. **21** Eysa ularga
jawab berdi: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki,
eger héch guman bolmay ishenchinglar bar bolsa, enjür
derixide bolghan ishlar bolupla qalmay, belki siler hetta
bu taghqa: «Bu yerdin kötürülüp déngizgha tashlan!»
désenglar, u shundaq bolidu, dédi. **22** Dua qilip némini
tilisenglar, ishenchinglar bolsila, shulargha érishisiler.
23 U ibadetxana hoylilirigha kirgendin kéyin, kishilerge
telim bériwatqanda, bash kahinlar we aqsaqallar uning
aldigha kélip: — Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa
tayinip qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? —
dep sorashti. **24** Eysa ularga jawab bérip: — Men awwal
silerge bir soal qoyay. Eger siler jawab bersenglar, menmu
bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni
éytimen. **25** Yehya yürgüzgen chömüldürüsh nedin
kelgen? Ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi.
Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen»
dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün uninggha
ishenmidinglar?» deydu. **26** Eger: «Insanlardin kelgen»
dések, xelqtin qorqimiz, chünki ular hemmisi Yehyani
peyghember dep bilidu — déyishti. **27** Buning bilen,
ular Eysagha: Bilmeymiz, — dep jawab bérishti. —

Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip
qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi u ulargha. **28**
Emdi bu ishqa qandaq qaraysiler? Bir ademning ikki
oghli bar iken. U birinchi oghlining yénigha kélip:
«Oghlum, bügün üzümzarliqimgha bérip ishligin» deptu.
29 «Barmaymen» deptu u, lékin kéyin pushayman qilip
yenila bériptu. **30** U ikkinchi oghlining yénigha kélip
uningghimu shundaq deptu. U: «Xop ependim, baray»
deptu-yu, lékin barmaptu. **31** Bu ikkiylenning qaysisi
atisining iradisini ada qilghan bolidu? — Birinchi oghli,
— dep jawab berdi ular. Eysa ulargha mundaq dédi:
— Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bajgirlar
bilen pahishiler Xudaning padishahliqigha silerdin
burun kirmekte. **32** Chünki gerche Yehya [peyghember]
silerge heqqaniyet yolini ayan qilghili kelgen bolsimu,
siler uninggha ishenmidinglar; lékin bajgirlar bilen
pahishiler uninggha ishendi. Siler buni körüp turup,
hetta kéyinki waqitlarda yolunglardin pushayman
qilmay uninggha ishenmidinglar. **33** Yene bir temsilni
anglanglar: Bir yer igisi bir üzümzarliq berpa qilip,
etrapini chitlaptu. U uningda bir sharab kölchiki qéziptu
we bir közet munari yasaptu. Andin u üzümzarliqni
baghwenlerge ijarige bérip, özi yaqa yurtqa kétiptu.
34 Üzüm pesli yéqinlashqanda, özige tégishlik hosulni
éliwélish üchün qullirini baghwenlerning yénigha
ewetiptu. **35** Lékin baghwenler qullirini tutup, birini
dumbalaptu, birini öltürüwétiptu, yene birini chalma-
kések qiliptu. **36** U yene bir qétim aldinqidinmu köp
qullirini ewetiptu, biraq baghwenler ularghimu oxshash
muamile qiliptu. **37** Axirda, u «Oghlumnighu hörmet
qilar» dep, oghlini ewetiptu. **38** Lékin baghwenler
oghulni körüp, özara: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar,
uni öltürüwétip mirasini igiliwalayli» déyishiptu. **39**
Shuning bilen ular uni tutup üzümzarliqning sirtigha
tashlap öltürüwétiptu. **40** Emdi üzümzarliqning igisi
kelgende, shu baghwenlerni qandaq qilar? **41** Ular
uninggha: — Bu rezil ademlerni wehshiylik bilen
yoqitidu. Üzümzarliqni bolsa méwilirini öz waqtida özige
tapshuridighan bashqa baghwenlerge ijarige béridu, —
dep jawab bérishti. **42** Eysa ulardin soridi: — Muqeddes
yazmilardiki munu sözlerni oqup baqmighanmusiler?: —
«Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup
tiklendi. Bu ish Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida
karamet bir ishtur». **43** Shu sewebtin silerge shuni éytip
qoyayki, Xudaning padishahliqi silerdin tartiwélinip,
uninggha muwapiq méwilerni béridighan bashqa bir
elge ata qilinidu. **44** Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-
pare bolup kétidu; lékin bu tash herkimning üstige
chüshse, uni kukum-talqan qiliwétidu. **45** Bash kahinlar
we Perisiyler uning éytqan temsillirini anglap, ularni
özlirige qaritip éytqanliqini chüshendi. **46** Uni tutush
yolini izdigen bolsimu, lékin xalayiq uni peyghember
dep qarighachqa, ulardin qorqushti.

22 Eysa ulargha yene temsiller bilen mundaq dédi:
2 Ersh padishahliqi xuddi öz oghli üchün toy
ziyapitini teyyarlighan bir padishahqa oxshaydu. **3**
U chakarlirini toy ziyapitige teklip qilin'ghanlarni
chaqirishqa ewetiptu, lékin ular kélishke unimaptu.
4 U yene bashqa chakarlirini ewetip, ulargha tapilap:
«Chaqirilghanlargha: — Mana, men ziyapitimni teyyar
qildim; méning torpaqlirim, bordaq mallirim soyuldi,
hemme nerse teyyar. Ziyapetke merhemet qilghay,
deydu, dep éytinglar, — deptu. **5** Biraq ular teklipini
étibargha almay, birsi étizliqigha ketse, yene biri
sodisigha kétiptu. **6** Qalghanliri bolsa [padishahning]
chakarlirini tutuwélip, xorlap öltürüwétiptu. **7** Padishah
buni anglap qattiq ghezeplinip, eskerlirini chiqirip, u
qatillarni yoqitip, ularning shehirige ot qoyuwétiptu. **8**
Andin u chakarlirigha: «Toy ziyapiti teyyar boldi, lékin
chaqirilghanlar [méhmanliqqa] munasip kelmidi. **9** Emdi
siler acha yollargha bérip, udul kelgen ademlerning
hemmisini toy ziyapitige teklip qilinglar» deptu. **10**
Buning bilen chakarlar yollargha chiqip, yaxshi bolsun,
yaman bolsun, udul kelgenliki ademlerning hemmisini
yighip ekeptu. Toy soruni méhmanlar bilen liq toluptu.
11 Padishah méhmanlar bilen körüshkili kirgende, u
yerde ziyapet kiyimi kiymigen bir kishini körüptu. **12**
Padishah uningdin: «Burader, ziyapet kiyimi kiymey, bu
yerge qandaq kirding?» dep soraptu, biraq u kishi jawab
bérelmey qaptu. **13** Padishah chakarlirigha: «Uni put-
qolliridin baghlap, téshidiki qarangghuluqqa achiqip
tashlanglar! U yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini
ghuchurlitidu» deptu. **14** Chünki chaqirilghanlar köp,
lékin tallan'ghanlar azdur. **15** Buning bilen Perisiyler u
yerdin chiqip, qandaq qilip uni öz sözi bilen tuzaqqa
chüshürüsh heqqide meslihetleshti. **16** Ular muxlislirini
Hérodning terepdarliri bilen bille uning yénigha ewetip:
— Ustaz, silini semimiy adem, kishilerge Xudaning yolini
sadiqliq bilen ögitip kéliwatidu we ademlerge qet'iy yüz-
xatire qilmay héchkimge yan basmaydu, dep bilimiz.
17 Qéni, qandaq oylayla? [Rim impératori] Qeyserge
baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-
yoq? — déyishti. **18** Lékin Eysa ularning rezil niyitini
bilip: — Ey saxtipezler, méni némishqa sinimaqchisiler?
19 Qéni, bajgha tapshurulidighan bir tengge manga
körsitinglar, — dédi. Ular bir dinar pulini ekeldi. **20** U
ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning?
— dep soridi. **21** Qeyserning, — dep jawab berdi ular. U
ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge,
Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. **22**
Ular bu sözni anglap, heyran bolup qélishti-de, uning
yénidin kétip qaldi. **23** Shu küni, «Ölgenler tirilmeydu»
deydighan Saduqiylar uning aldigha kélip qistap soal
qoydi: **24** — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta]: «Bir
kishi perzentsiz ölüp ketse, uning aka yaki inisi tul
yenggisini emrige élip, qérindishi üchün nesil qaldurushi
lazim» dep tapilighan. **25** Burun arimizda yette aka-uka
bar idi. Chongi öylen'gendin kéyin ölüp ketti. Perzent
körmigenliktin, ayalini ikkinchi qérindishining emrige
qaldurdi. **26** Biraq ikkinchisidiki ehwalmu uningkige
oxshash boldi, andin bu ish üchinchiside taki yettinchi
qérindashqiche oxshash dawamlashti. **27** Axirda, u
ayalmu ölüp ketti. **28** Emdi tirilish künide bu ayal
yette aka-ukining qaysisining ayali bolidu? Chünki uni
hemmisi emrige alghan-de! **29** Eysa ulargha mundaq
jawab berdi:— Siler ne muqeddes yazmilarni ne Xudaning
qudritini bilmigenlikinglar üchün azghansiler. **30** Chünki
ölümdin tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu,
belki Xudaning ershtiki perishtilirige oxshash bolidu.
31 Emdi ölümdin tirilish mesilisi heqqide Xudaning
silerge éytqan: **32** «Men Ibrahim, Ishaq we Yaquplarning
Xudasidurmen!» dégen shu sözini oqumidinglarmu?

Xuda ölüklerning emes, belki tiriklerning Xudasidur!».
33 Bu sözni anglighan xelq uning telimidin heyranuhes
qélishti. **34** Perisiyler uning Saduqiylarning aghzini
tuwaqlighanliqini anglap, bir yerge jem bolushti. **35**
Ularning arisidiki bir Tewrat-qanun ustazi uni sinash
meqsitide uningdin: **36** — Ustaz, Tewrat qanunidiki eng
muhim emr qaysi? — dep qistap soridi. **37** U uninggha
mundaq dédi: — «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing,
pütün jéning, pütün zéhning bilen söygin» **38** — eng
ulugh, birinchi orunda turidighan emr mana shu. **39**
Uninggha oxshaydighan ikkinchi emr bolsa «Qoshnangni
özüngni söygendek söy». **40** Pütün Tewrat qanuni we
peyghemberlerning sözliri bu ikki emrge ésilghan halda
mangidu. **41** Perisiyler jem bolup turghan waqitta, Eysa
ulardin: **42** — Mesih toghrisida qandaq oylawatisiler?
U kimning oghli? — dep soridi. Dawutning oghli, —
déyishti ular. **43** U ulargha mundaq dédi: Undaqta, néme
üchün [Zeburda] Dawut uni Rohta «Rebbim» dep atap,
— **44** «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men
séning düshmenliringni ayighing astida dessetküche,
Ong yénimda olturghin!» — deydu? **45** Dawut [Mesihni]
shundaq «Rebbim» dep atighan tursa, emdi u qandaqmu
Dawutning oghli bolidu? **46** We héchkim uninggha
jawaben bir éghizmu söz qayturalmidi; shu kündin
étibaren, héchkim uningdin soal sorashqimu pétinalmidi.

23 Bu sözlerdin kéyin, Eysa top-top xalayiqqa we
muxlislirigha mundaq dédi: **2** — Tewrat ustazliri
we Perisiyler Musa peyghemberning [höküm chiqirish]
ornida olturghan bolidu. **3** Shunga, ularning silerge
éytqan hemme sözlirige köngül qoyup, dégenlirini
qilinglar. Lékin ularning qilghanliridek qilmanglar;
chünki ular özlirining déginige özliri emel qilmaydu,
4 Belki ular kötürelmigüdek éghir yüklerni baghlap
ademlerning zimmisige artip qoyidu. Emma özliri bu
yüklerni kötürüshke birmu barmiqini midirlitishni
xushyaqmaydu. **5** Ular hemme emellirini insanlargha
köz-köz qilish üchünla qilidu; chünki ular «ayet
qapliri»ni keng qilip chigiwélip, tonlirining chuchilirini
uzun sanggilitip qoyidu; **6** ular ziyapetlerde törde,
sinagoglarda aldinqi orunlarda olturushqa, **7** bazarlarda
kishilerning ulargha bolghan [uzun] salamlirigha we
özlirini «Ustaz, ustaz» dep atashlirigha amraq kélidu.
8 Biraq siler bolsanglar «Ustaz» dep atilishni qobul
qilmanglar; chünki silerning yalghuz birla ustazinglar
bar we hemminglar qérindashtursiler. **9** Yer yüzide
héchqandaq kishini «Atam» démenglar, chünki peqet
birla Atanglar, yeni ershte Turghuchi bardur. **10** Siler
«muellim» dep atilishnimu qobul qilmanglar, chünki
peqet birla muellim, yeni Mesihning özi bardur; **11**
belki aranglarda eng mertiwilik bolghan kishi silerning
xizmitinglarda bolidu. **12** Özini yuqiri tutmaqchi
bolghini töwen qilinidu, özini töwen tutqini yuqiri
qilinidu. **13** Biraq halinglargha way, ey Tewrat ustazliri
we Perisiyler, saxtipezler! Siler ersh padishahliqining
ishikini insanlargha taqap kéliwatisiler! Ya özünglar
kirmeysiler, ya kirishni istigenlerning kirishige yol
qoymaysiler. **14** Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri we
Perisiyler, saxtipezler! Siler tul ayallarning mal-dunyasini
yewatisiler, shundaqtimu bashqilar aldida teqwadar
körünsek dep, uzundin-uzun dua qilisiler. Shunga,
siler téximu éghir jazagha tartilisiler. **15** Halinglargha
way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler!
Siler birla ademni étiqadinglargha kirgüzüsh üchün,
déngiz we quruqluqni kézip chiqisiler. Biraq u kishi
kirgüzülgendin kéyin, siler uni özliringlardin ikki hesse
better bolghan dozaxning perzenti qilip yétishtürüp
chiqisiler. **(Geenna g1067)** **16** Halinglargha way, ey qarighu
yolbashchilar! Siler: «Herqandaq kishi ibadetxana bilen
qesem qilsa, héchnémisi yoq, biraq ibadetxanidiki
altunni tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa
qerzdar bolidu» deysiler. **17** Ey exmeqler, korlar! Altun
ulughmu yaki altunni muqeddes qilghan ibadetxanimu?
18 Siler yene: «Herkim qurban'gah bilen qesem qilsa,
héchnémisi yoq, biraq qurban'gah üstidiki hediyeni
tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar
bolidu» deysiler. **19** Ey korlar! Hediye ulughmu yaki
hediyini muqeddes qilghan qurban'gahmu? **20** Shunga,
qurban'gahni tilgha élip qesem qilghuchi bolsa hem
qurban'gah bilen hem uning üstidiki barliq nersiler bilen
qesem qilghan bolidu. **21** Ibadetxanini tilgha élip qesem
qilghuchimu hem ibadetxanini, hem «ibadetxanida
Turghuchi»ni tilgha élip qesem qilghan bolidu. **22**
Ershni tilgha élip qesem qilghuchi Xudaning texti
we textte olturghuchining nami bilen qesem qilghan
bolidu. **23** Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri
we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler hetta yalpuz,
arpibediyan we zirilerning ondin bir ülüshini öshre
qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq Tewrat qanunining
téximu wezinlik terepliri bolghan adalet, rehimdillik
we sadiqliqni étibargha héch almaysiler. Awwal mushu
ishlarni orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu
ada qilmay qoymasliqinglar kérek. **24** Ey qarighu
yolbashchilar! Siler [chinenglerdiki] pashini süzüp
éliwétisiler, lékin birer tögini pütün péti yutuwétisiler!
25 Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler,
saxtipezler! Siler chine-qachilarning téshinila yuyup
pakizlighininglar bilen ularning ichi hertürlük hérislik
we ishretpereslikke tolghan. **26** Ey qarighu Perisiy!
Awwal chine-qachining ichini pakla, shundaqta téshimu
pak bolidu! **27** Halinglargha way, ey Tewrat ustazliri
we Perisiyler, saxtipezler! Siler aqartip qoyulghan,
sirti chirayliq körünidighan lékin ichi ölüklerning
ustixanliri we herxil napak nersilerge tolghan qebrilerge
oxshaysiler. **28** Shuningdek téshinglardin insanlarning
aldida heqqaniy ademlerdek körünisiler, lékin ichinglar
saxtipezlik we itaetsizlik bilen tolghan. **29** Halinglargha
way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki
siler peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler,
heqqaniylarning mazarlirini bézep kéliwatisiler **30** we
siler: «Ata-bowilirimizning zamanida yashighan bolsaq
iduq, ularning peyghemberlerning qénini tökushlirige
shérik bolmayttuq» — deysiler. **31** Shunga siler
öz sözünglar bilen özünglarning peyghemberlerni
öltürgenlerning ewladliri ikenlikinglargha guwahliq
berdinglar. **32** Undaqta, ata-bowiliringlar bashlighan
qilmishlirini toluqlanglar! **33** Ey yilanlar! Zeherlik
yilanlarning nesilliri! Dozax jazasidin qandaqmu
qutulalarsiler? **(Geenna g1067)** **34** Shunga mana, silerge
peyghemberler, danishmenler we alimlarni ewetip
turimen. Siler ularning bezilirini kréstlep öltürisiler,
bezilirini sinagogliringlarda derrige basisiler, sheherdin

sheherge qoghlaysiler. **35** Shundaq qilip, heqqaniy
Habilning qan qerzidin tartip taki siler ibadetxanidiki
muqeddes jay bilen qurban'gahning ariliqida öltürgen
Berekiyaning oghli Zekeriyaning qan qerzigiche,
heqqaniylarning yer yüzide éqitilghan barliq qan qerzliri
bu dewrning béshigha chüshürülidu. **36** Men silerge
berheq shuni éytip qoyayki, shu qilmishlarning jazasining
hemmisi mushu dewrning béshigha chüshidu. **37** Ey
Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni öltüridighan,
özige ewetilgen elchilerni chalma-kések qilidighan
sheher! Mékiyan chüjilirini qanat astigha yighqandek
perzentliringni qanche qétim qoynumgha almaqchi
boldum, lékin siler unimidinglar! **38** Mana, emdi öyünglar
silerge xarabe bolup qalidu! **39** Chünki men shuni
silerge éytip qoyayki, siler: «Perwerdigarning namida
kelgüchige mubarek bolsun!» démigüche, siler méni
qaytidin héch körelmeysiler.

24 Eysa ibadetxanidin chiqip, aldigha kétiwatqanda,
muxlisliri yénigha kélip uning diqqitini ibadetxana
binalirigha tartmaqchi boldi. **2** U ularga: — Mana
bularning hemmisini körüwatamsiler? Men silerge
berheq shuni éytip qoyayki, bu yerde bir tal tashmu tash
üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu,
— dédi. **3** U Zeytun téghida olturghanda, muxlisliri
astighina uning yénigha kélip: — Bizge éytqinchu, bu
dégenliring qachan yüz béridu? Séning [qaytip] kélishing
we zamanning axirini körsitidighan qandaq alamet
bolidu? — dep sorashti. **(aiōn g165)** **4** Eysa ularga jawaben
mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni
azdurup ketmisun. **5** Chünki nurghun kishiler méning
namimda kélip: «Mesih men bolimen» dep, köp ademlerni
azduridu. **6** Siler urush xewerliri we urush shepilirini
anglaysiler, bulardin alaqzade bolup ketmenglar; chünki
bu ishlarning yüz bérishi muqerrer. Lékin bular axiret
emes. **7** Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa
chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen
urushqa chiqidu. Jay-jaylarda acharchiliq, wabalar we
yer tewreshler yüz béridu. **8** Lékin bu ishlarning yüz
bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu,
xalas. **9** Andin kishiler silerni tutup azab-oqubetke sélip,
öltüridu, méning namim wejidin pütkül eller silerdin
nepretlinidu. **10** Shuning bilen nurghunlar étiqadidin
tanidu, bir-birini tutup béridu we bir-birige öchmenlik
qilidu. **11** Nurghun saxta peyghemberler meydan'gha
chiqip, nurghun kishilerni azduridu. **12** Itaetsizlik-
rezilliklerning köpiyishi tüpeylidin, nurghun kishilerdiki
méhir-muhebbet sowup kétidu. **13** Lékin axirghiche
berdashliq bergenler qutquzulidu. **14** Barliq ellerge
agah-guwahliq bolsun üchün, [Xudaning] padishahliqi
heqqidiki bu xush xewer pütkül dunyagha jakarlinidu;
andin zaman axiri bolidu. **15** Daniyal peyghember qeyt
qilghan «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning
muqeddes jayda turghinini körgininglarda (kitabxan
bu sözning menisini chüshen'gey), **16** Yehudiye
ölkiside turuwatqanlar taghlargha qachsun; **17** ögzide
turghan kishi öyidiki nerse-kéreklirini alghili chüshmeyla
[qachsun]. **18** Étizliqta turghan kishimu chapinini alghili
öyige yanmisun. **19** U künlerde hamilidar ayallar we
bala émitiwatqanlarning haligha way! **20** Qachidighan
waqtinglarning qish yaki shabat künige toghra kélip
qalmasliqi üchün dua qilinglar. **21** Chünki u chaghda
dunya apiride bolghandin mushu chaghqiche körülüp
baqmighan hem kelgüsidimu körülmeydighan dehshetlik
azab-oqubet bolidu. **22** U künler azaytilmisa, héchqandaq
et igisi qutulalmaytti; lékin [Xudaning] Öz tallighanliri
üchün u künler azaytilidu. **23** Eger u chaghda birsi silerge:
«Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «[Mesih] ene u
yerde!» dése, ishenmenglar. **24** Chünki saxta mesihler
we saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, qaltis
möjizilik alametler we karametlerni körsitidu; shuning
bilen eger mumkin bolidighan bolsa, hetta [Xuda]
tallighanlarnimu azduratti. **25** Mana, men bu ishlar yüz
bérishtin burun silerge uqturup qoydum. **26** Shuning
üchün, birsi silerge: «Qaranglar, u chöl-bayawanda!»
dése, u yerge barmanglar. «Qaranglar, u ichkiridiki
öylerde!» dése, ishenmenglar. **27** Chünki chaqmaq
sherqtin gherbke yalt-yult qilip qandaq chaqqan bolsa,
Insan'oghlining kélishi shundaq bolidu. **28** Chünki jeset
qaysi yerde bolsa, u yerdimu quzghunlar toplishidu! **29**
U künlerdiki azab-oqubetler ötüp ketken haman, quyash
qariyidu, ay yoruqluqini bermeydu, yultuzlar asmandin
tökülüp chüshidu, asmandiki küchler lerzige kélidu.
30 Andin Insan'oghlining alamiti asmandin körünidu;
yer yüzidiki pütkül qebililer yigha-zar kötürüshidu.
Ular Insan'oghlining küch-qudret we ulugh shan-
sherep ichide asmandiki bulutlar üstide kéliwatqanliqini
köridu. **31** U perishtilirini zor jarangliq bir kanay sadasi
bilen ewetidu, ular uning tallighanlirini dunyaning töt
bulungidin, asmanning bir chétidin yene bir chétigiche
heryerdin yighip bir yerge jem qilidu. **32** Enjür derixidin
mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxliri kökirip
yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanliqini
bilisiler. **33** Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimning]
hemmisini körgininglarda, uning yéqinlap qalghanliqini,
hetta ishik aldida turuwatqanliqini biliwélinglar. **34** Men
silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlerning
hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu.
35 Asman-zémin yoqilidu, biraq méning sözlirim hergiz
yoqalmaydu. **36** Lékin shu küni we waqit-saitining
xewirini bolsa, héchkim bilmeydu — hetta ershtiki
perishtilermu bilmeydu, uni peqet Atamla bilidu. **37**
Emdi Nuh peyghemberning künliride qandaq bolghan
bolsa, Insan'oghli [qaytip] kelgendimu shundaq bolidu.
38 Chünki topan kélishidin ilgiriki künlerde, Nuh
kémige kirip olturghan kün'giche, [shu zamandiki]
kishiler yep-ichip, öylinip we yatliq bolup kelgenidi.
39 Topan tuyuqsiz kélip hemmisini gherq qilghuche,
kishiler bu ishning uningdin xewersiz bolup turghan'gha
oxshash, Insan'oghlining qaytip kélishimu shundaq
bolidu. **40** U küni, étizda ikki kishi turghan bolidu; ulardin
biri élip kétilidu, yene biri qaldurulidu; **41** ikki ayal
tügmen béshida turup un tartiwatqan bolidu; ulardin
biri élip kétilidu, yene biri qaldurulidu. **42** Shuning
üchün, hoshyar bolunglar, chünki Rebbinglarning qaytip
kélidighan waqti-saitini bilmeysiler. **43** Lékin shuni
bilinglarki, eger öy igisi oghrining kéchisi qaysi jésekte
kélidighanliqini bilgen bolsa, segek turup oghrining öyni
téship kirishige hergiz yol qoymaytti. **44** Shuninggha
oxshash, silermu teyyar turunglar. Chünki Insan'oghli
siler oylimighan waqit-saette qaytip kélidu! **45** Xojayini
öz öyidikilerge mes'ul qilip, ularga ozuq-tülükini waqti-
waqtida teqsim qilip bérishke teyinligen ishenchlik we

pemlik chakar kim bolidu? **46** Xojayin [öyige] qaytqanda,
chakirining shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu
chakarning bextidur! **47** Men silerge berheq shuni
éytip qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa
qoyidu. **48** Lékin mubada shu chakar rezil bolup könglide:
«Xojayinim hayal bolup qalidu» dep oylap, **49** bashqa
chakar buraderlirini bozek qilishqa we haraqkeshlerge
hemrah bolup yep-ichishke bashlisa, **50** shu chakarning
xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan bir waqitta
qaytip kélidu **51** we uni késip ikki parche qilip,
uning nésiwisini saxtipezler bilen oxshash teqdirde
békitidu. Shu yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini
ghuchurlitidu.

25 U waqitta, ersh padishahliqi xuddi qollirigha
chiraghlarni élip toyi bolghan yigitni qarshi élishqa
chiqqan on qiz qoldashqa oxshaydu. **2** Bu qizlarning beshi
pemlik, beshi bolsa pemsiz. **3** Pemsiz qizlar chiraghlirini
alghan bolsimu, yénigha may éliwalmaptu. **4** Pemlik
qizlar bolsa chiraghliri bilen bille qachilirida maymu
éliwaptu. **5** Yigit kéchikip kelgechke, ularning hemmisini
uyqu bésip uxlap qaptu. **6** Yérim kéchide: «Mana, yigit
keldi, qarshi élishqa chiqinglar!» dégen awaz angliniptu.
7 Buning bilen bu qizlarning hemmisi ornidin turup
chiraghlirini perleptu. **8** Pemsiz qizlar pemlik qizlargha:
«Chiraghlirimiz öchüp qalghiliwatidu, méyinglardin
béringlarchu» deptu. **9** Biraq pemlik qizlar: «Yaq.
bolmaydu! Bersek, bizgimu hem silergimu yetmesliki
mumkin. Yaxshisi, özünglar [may] satquchilarning
yénigha bérip sétiwélinglar!» deptu. **10** Lékin ular may
sétiwalghili kétiwatqanda, yigit kélip qaptu, teyyar bolup
bolghan qizlar uning bilen birlikte toy ziyapitige kiriptu.
Ishik taqiliptu. **11** Kéyin qalghan qizlar qaytip kélip:
«Ghojam, ghojam, ishikni échiwetkeyla!» deptu. **12** Biraq
u: «Silerge berheq éytayki, men silerni tonumaymen»
dep jawab bériptu. **13** Shuning üchün segek bolunglar,
chünki ne Insan'oghlining kélidighan künini ne saitini
bilmeysiler. **14** [Ersh padishahliqi] xuddi yaqa yurtqa
chiqmaqchi bolup, öz chakarlirini chaqirip dunyasini
ularga tapshurghan ademge oxshaydu. **15** U adem
herbir chakarning qabiliyitige qarap, birsige besh talant,
birisige ikki talant, yene birsige bir talant kümüsh tengge
bérip, yaqa yurtqa yol aptu. **16** Besh talant tengge alghan
chakar bérip oqet qilip, yene besh talant tengge payda
tépiptu. **17** Shu yolda ikki talant tengge alghinimu yene
ikki talant tengge payda aptu. **18** Lékin bir talant tengge
alghini bolsa bérip yerni kolap, xojayini bergen pulni
kömüp yoshurup qoyuptu. **19** Emdi uzun waqit ötkendin
kéyin, bu chakarlarning ghojisi qaytip kélip, ular bilen
hésablishiptu. **20** Besh talant tengge alghini yene besh
talant tenggini qoshup élip kélip: «Ghojam, sili manga
besh talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene besh
talant tengge payda aldim» deptu. **21** Xojayini uninggha:
Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men
sanga hawale qilghan kichikkine ishta ishenchlik bolup
chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning
xushalliqigha ortaq bol!» deptu. **22** Ikki talant tengge
alghinimu kélip: «Ghojam, sili manga ikki talant tengge
tapshurghandila. Qarsila, yene ikki talant tengge payda
aldim» deptu. **23** Xojayini uninggha: «Obdan boptu!
Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale
qilghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni
köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqigha
ortaq bol!» deptu. **24** Andin, bir talant tengge alghinimu
kélip: «Ghojam, silining ching adem ikenliklirini bilettim,
chünki özliri térimighan yerdin hosulni oruwalalayla,
hemde uruq chachmighan yerdinmu xaman alila. **25**
Shunga qorqup, silining bergen bir talant tenggilirini
yerge kömüp yoshurup qoyghanidim. Mana pullirini
alsila» deptu. **26** Ghojisi uninggha: «Ey, rezil, hurun
chakar! Sen méni térimighan yerdin oruwalidighan,
uruq chachmighan yerdin xaman alidighan adem dep
bilip, **27** héch bolmighanda pulumni jazanixorlargha
amanet qoyushung kérek idighu! Shundaq qilghan
bolsang men qaytip kelgende pulumni ösümi bilen
alghan bolmamtim?! **28** Shunga, uning qolidiki talant
tenggini élip, on talant tengge bar bolghan'gha béringlar!
29 Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu,
uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta
uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **30**
Bu yaramsiz chakarni téshidiki qarangghuluqqa achiqip
tashlanglar! U yerde yigha-zarlar kötürülidu, chishlirini
ghuchurlitidu» deptu. **31** Insan'oghli öz shan-sheripi
ichide barliq perishtiliri bilen bille kelginide, shereplik
textide olturidu. **32** Barliq eller uning aldigha yighilidu.
Padichi qoylarni öchkilerdin ayrighinidek u ularni
ayriydu; **33** u qoylarni ong yénigha, öchkilerni sol yénigha
ayriydu. **34** Andin Padishah ong yénidikilerge: «Ey Atam
bext ata qilghanlar, kélinglar! Alem apiride bolghandin
béri siler üchün teyyarlan'ghan padishahliqqa waris
bolup ige bolunglar! **35** Chünki ach qalghinimda siler
manga yémeklik berdinglar, ussuz qalghinimda ussuluq
berdinglar, musapir bolup yürginimde öz öyünglerge
aldinglar, **36** yalingach qalghinimda kiydürdünglar, késel
bolup qalghinimda halimdin xewer aldinglar, zindanda
yatqinimda yoqlap turdunglar» — deydu. **37** U chaghda,
heqqaniy ademler uninggha: «I Reb, biz séni qachan ach
körüp ozuq berduq yaki ussuz körüp ussuluq berduq?
38 Séni qachan musapir körüp öyümizge alduq yaki
yalingach körüp kiygüzduq? **39** Séning qachan késel
bolghiningni yaki zindanda yatqiningni körüp yoqlap
barduq?» dep soraydu. **40** We Padishah ularga: «Men
silerge berheq shuni éytayki, mushu qérindashlirimdin
eng kichikidin birersige shularni qilghininglarmu, del
manga qilghan boldunglar» dep jawab béridu. **41** Andin
u sol yénidikilerge: «Ey lenitiler, közümdin yoqilinglar!
Sheytan bilen uning perishtilirige hazirlan'ghan menggü
öchmes otqa kiringlar! **(aiōnios g166)** **42** Chünki
ach qalghinimda manga ozuq bermidinglar, ussuz
qalghinimda ussuluq bermidinglar; **43** musapir bolup
yürginimde öz öyünglerge almidinglar, yalingach
qalghinimda kiydürmidinglar, késel bolghinimda we
zindanda yatqinimda yoqlimidinglar» deydu. **44** U
chaghda, ular: «I Reb, séni qachan ach, ussuz, musapir,
yalingach, késel yaki zindanda körüp turup xizmitingde
bolmiduq?» deydu. **45** Andin padishah ularga: «Men
silerge berheq shuni éytayki, mushulardin eng kichikidin
birersige shundaq qilmighininglar mangimu qilmighan
boldunglar» dep jawab béridu. **46** Buning bilen ular
menggülük jazagha kirip kétidu, lékin heqqaniylar bolsa
menggülük hayatqa kiridu. **(aiōnios g166)**

26 Eysa bu sözlerni qilip bolghandin kéyin,
muxlislirigha: **2** — Silerge melumki, ikki kündin
kéyin «ötüp kétish héyti» bolidu, shu chaghda Insan'oghli
kréstlinish üchün tutup bérilidu, — dédi. **3** Bash kahinlar
we aqsaqallar Qayafa isimlik bash kahinning sariyida
jem bolushti. **4** Ular Eysani qandaq qilip hiyle-neyreng
bilen tutup öltürüsh toghrisida meslihet qilishti. **5**
Biraq ular: — Bu ish héyt-ayem künliri qilinmisun.
Bolmisa, xelq arisida malimanchiliq chiqishi mumkin,
— déyishti. **6** Emdi Eysa Beyt-Aniya yézisida, «Simon
maxaw»ning öyide bolghinida, **7** bir ayal uning yénigha
kirdi. U aq qashtéshi shéshide nahayiti qimmetlik etirni
élip kelgen bolup, Eysa dastixanda olturghanda, etirni
uning béshigha quydi. **8** Lékin muxlislar buni körüp
xapa bolushup: — Zadi némishqa bundaq israpchiliq
qilinidu? **9** Chünki bu etirni köp pulgha sétip, pulini
kembeghellerge sediqe qilsa bolattighu! — déyishti. **10**
Lékin Eysa ularning könglidikini bilip ularghа: — Bu
ayalning könglini néme dep aghritisiler? Chünki u men
üchün yaxshi bir ishni qildi. **11** Chünki kembegheller daim
silerning aranglarda bolidu, lékin méning aranglarda
bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **12** Bu
ayalning bu etirni bedinimge quyushi méning depne
qilinishimgha teyyar bolushum üchün boldi. **13** Men
silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer
pütkül dunyaning qeyéride jakarlansa, bu ayal eslinip,
uning qilghan bu ishi teriplinidu, — dédi. **14** Bu ishtin
kéyin, on ikkiylendin Yehuda Ishqariyot isimlik biri bash
kahinlarning aldigha bérip: **15** — Uni tutup bersem,
manga néme bérisiler? — dédi. Ular uning aldigha
ottuz kümüsh tengge qoydi. **16** Yehuda shuningdin
étibaren uni tutup bérishke muwapiq purset izdeshke
bashlidi. **17** Pétir nan héytining birinchi küni, muxlislar
Eysaning yénigha kélip: — Ötüp kétish héytining tamiqini
yéyishing üchün qeyerde teyyarlishimizni xalaysen? —
dep soridi. **18** U ularghа: — Sheherge kirip palanchining
öyige bérip uninggha: «Ustaz: — Waqit-saitim yéqinliship
qaldi, ötüp kétish héytini muxlislirim bilen birlikte
séning öyüngde ötküzey — deydu» dep éytinglar,
— dédi. **19** Muxlislar Eysaning tapilighinidek ötüp
kétish héytining tamiqini shu yerde teyyarlidi. **20**
Kechqurun, u on ikkiylen bilen dastixanda olturdi. **21**
Ular ghizaliniwatqanda u: — Men silerge berheq shuni
éytip qoyayki, aranglardiki bireylen manga satqunluq
qilidu, — dédi. **22** [Buni anglap] ular intayin qayghugha
chömüp, bir-birlep uningdin: — Ya Reb, men emestimen?
— dep sorashqa bashlidi. **23** U jawaben: — Qolidiki
nanni men bilen teng tawaqqa tögürgen kishi, manga
satqunluq qilghuchi shu bolidu. **24** Insan'oghli derweqe
[muqeddes yazmilarda] özi toghrisida pütülginidek
[ölümge] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige
wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem
tughulmighan bolsa yaxshi bolatti! — dédi. **25** Uninggha
satqunluq qilidighan Yehuda: — Ustaz, men emestimen?
— dep soridi. U uninggha: — Özüng déding jumu, — dédi.
26 Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip
[Xudagha] teshekkür-hemdusana éytqandin kéyin, uni
oshtup, muxlislirigha üleshtürüp berdi we: —Élinglar,
yenglar, bu méning ténim, — dédi. **27** Andin, qoligha
jamni élip [Xudagha] teshekkür-hemdusana éytip, uni
muxlislirigha tutup: — Hemmeylen buningdin ichinglar.
28 Bu méning nurghun ademlerning gunahlirining
kechürüm qilinishi üchün tökülidighan, yéngi ehdini
tüzidighan qénimdur. **29** Lékin men shuni silerge éytayki,
Atamning padishahliqida siler bilen birlikte yéngidin
sharabtin ichmigüche, üzüm télining sherbitini hergiz
ichmeymen, — dédi. **30** Ular medhiye küyini éytqandin
kéyin talagha chiqip, Zeytun téghigha qarap kétishti. **31**
Andin Eysa ularghа: — Bügün kéche siler hemminglar
méning tüpeylimdin tandurulup putlishisiler, chünki
[muqeddes yazmilarda]: — «Men padichini uruwétimen,
Padidiki qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep
pütülgen. **32** Lékin men tirilgendin kéyin Galiliyege
silerdin burun barimen, — dédi. **33** Pétrus uninggha
jawaben: — Hemmeylen séning tüpeylingdin tandurulup
putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, dédi. **34** Eysa
uninggha: — Men sanga berheq shuni éytip qoyayki,
bügün kéche xoraz chillashtin burun, sen mendin üch
qétim tanisen, — dédi. **35** Pétrus uninggha: — Sen bilen
bille ölüshüm kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen,
— dédi. Qalghan muxlislarning hemmisimu shundaq
déyishti. **36** Andin Eysa ular bilen bille Gétsimane dégen
yerge keldi. U muxlislargha: «Men u yaqqa bérip dua-
tilawet qilip kelgüche, mushu jayda olturup turunglar»
dédi. **37** U Pétrusni, shundaqla Zebediyning ikki oghlini
birge élip mangdi we qattiq azablinip, köngli tolimu
perishan bolushqa bashlidi. **38** U ularghа: — Jénim
ölidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélip,
men bilen birlikte oyghaq turunglar, — déwidi, **39**
We sel nériraq bérip, özini yerge étip düm yétip dua
qilip: — I Atam, mumkin bolsa, bu qedeh mendin
ötüp ketsun! Lékin bu ish men xalighandek emes,
sen xalighandek bolsun, — dédi. **40** U muxlislarning
yénigha qaytip kelginide, ularning uxlap qalghanliqini
körüp, Pétrusqa: — Men bilen bille birer saetmu oyghaq
turalmidinglarmu?! **41** Éziqturulushtin saqlinish üchün,
oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu,
lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **42** U ikkinchi
qétim bérip, yene dua qilip: — I Atam, eger men bu
qedehni ichmisem u mendin ketmise, undaqta séning
iradeng ada qilinsun, — dédi. **43** U ularning yénigha
[qaytip] kelginide, yene uxlap qalghanliqini kördi, chünki
ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. **44** Shuning bilen
u ulardin ayrilip üchinchi qétim bérip, yene shu sözler
bilen dua qildi. **45** Andin u muxlislarning yénigha kélip
ularghа: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem
éliwatamsiler? Mana, waqit-saiti yéqinlashti; Insan'oghli
gunahkarlarning qoligha tapshurulidu. **46** Qopunglar,
kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi yéqin
keldi! — dédi. **47** Uning sözi téxi tügimeyla, on ikkiylendin
biri bolghan Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar we
xelq aqsaqalliri teripidin ewetilgen, qilich-toqmaqlarni
kötürgen zor bir top adem bar idi. **48** Uninggha satqunluq
qilghuchi ular bilen alliburun isharetni békitip: «Men
kimni söysem, u del shudur. Siler uni tutunglar» dep
kélishkenidi. **49** U udul Eysaning aldigha bérip: — Salam,
ustaz! — dep uni söyüp ketti. **50** Eysa uninggha: —
Aghinem, néme dep kelding? — dédi. Shuning bilen,
héliqi ademler yopurulup kélip, Eysagha qol sélip, uni
tutqun qildi. **51** We mana, Eysaning yénidikilerdin
bireylen qilichini sughurup, bash kahinning chakirigha
uruwidi, uning quliqini shilip chüshürüwetti. **52** Eysa

uninggha: — Qilichingni qinigha sal, qilich kötürgenler
qilich astida halak bolidu. **53** Yaki méni Atisigha nida
qilalmaydighan boldi, dep oylap qaldingmu?! Shundaq
qilsamla U manga shuan on ikki qisimdin artuq perishte
mangdurmamdu? **54** Biraq men undaq qilsam, muqeddes
yazmilardiki bu ishlar muqerrer bolidu dégen bésharetler
qandaqmu emelge ashurulsun? — dédi. **55** Shu peytte
Eysa toplashqan ademlerge qarap: — Bir qaraqchini
tutidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp méni tutqili
kepsilerghu? Men her küni ibadetxana hoylilirida siler
bilen bille olturup telim bérettim, lékin siler u chaghda
méni tutmidinglar. **56** Lékin bu pütün ishlarning yüz
bérishi peyghemberlerning muqeddes yazmilirida aldin
éytqanlirining emelge ashurulushi üchün boldi, — dédi.
Bu chaghda, muxlislarning hemmisi uni tashlap qéchip
kétishti. **57** Emdi Eysani tutqun qilghanlar uni bash
kahin Qayafaning aldigha élip bérishti. Tewrat ustazliri
bilen aqsaqallarmu u yerde jem bolushqanidi. **58** Pétrus
uninggha taki bash kahinning sariyining [hoylisighiche]
yiraqtin egiship kélip, ishning aqiwétini körüsh üchün
ichkirige kirip, qarawullarning arisida olturdi. **59** Bash
kahinlar, aqsaqallar we pütün aliy kéngeshme ezaliri
Eysani ölüm jazasigha mehkum qilish üchün, yalghan
guwah-ispat izdeytti. **60** Nurghun yalghan guwahchilar
otturigha chiqqan bolsimu, ular bulardin héchqandaq
ispatqa érishelmidi. Axirda, ikki yalghan guwahchi
otturigha chiqip: **61** — Bu adem: «Men Xudaning
ibadetxanisini buzup tashlap, üch kün ichide qayta qurup
chiqalaymen» dégen, dédi. **62** Bash kahin ornidin turup,
uninggha: — Qéni, jawab bermemsen? Bular séning
üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni bériwatidu? —
dédi. **63** Lékin Eysa sükût qilip turiwerdi. Bash kahin
uninggha: — [Menggü] hayat bolghuchi Xuda bilen séning
qesem qilishingni buyruymenki, bizge éyt, Xudaning
Oghli Mesih senmu?» — dédi. **64** Eysa mundaq jawab
qayturdi: — Shundaq, séning déginingdek. Lékin shunimu
silerge éytayki, buningdin kéyin siler Insan'oghlining
Qadir Bolghuchining ong yénida olturidighinini we
köktiki bulutlar üstide kélidighinini körisiler. **65** Shuning
bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — U kupurluq
qildi! Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme
hajiti? Mana, özünglar bu kupurluqni anglidinglar! **66**
Buninggha néme deysiler? — dédi. — U ölüm jazasigha
layiqtur! — dep jawab qayturushti ular. **67** Buning bilen
ular uning yüzige tükürüp, uninggha musht atqili turdi.
Beziliri uni kachatlap: **68** — Ey Mesih, peyghemberchilik
qilmamsen, éytip baqqina, séni kim urdi? — déyishti.
69 Emdi Pétrus sarayning tashqiriqi hoylisida olturatti.
Bir dédek uning yénigha kélip: — Sen Galiliyelik Eysa
bilen birge idingghu, — dédi. **70** Lékin u hemmeylenning
aldida inkar qilip: — Séning néme dewatqanliqingni
chüshenmidim! — dédi. **71** Andin u dalan'gha chiqqanda,
uni körgen yene bir dédek u yerde turghanlargha: — Bu
ademmu Nasaretlik Eysa bilen birge idi, — dédi. **72** U yene
inkar qilip: — Men u ademni tonumaymen! — dep qesem
ichti. **73** Bir'azdin kéyin, u yerde turghanlar Pétrusning
yénigha kélip uninggha: — Shübhisizki, sen ularning
biri ikensen, chünki teleppuzung séni pash qilidu, —
déyishti. **74** [Pétrus] qattiq qarghashlar bilen qesem
qilip: — U ademni zadi tonumaymen! — déyishigila xoraz
chillidi. **75** Pétrus Eysaning: «Xoraz chillashtin burun,
sen mendin üch qétim tanisen!» dégen sözini ésige aldi.
U tashqirigha chiqip, qattiq yigha-zar kötürdi.

27 Tang atqandila, pütün bash kahinlar bilen xelq
aqsaqalliri Eysani ölümge mehkum qildurush
üchün meslihetleshti. **2** Ular uni baghlap apirip, waliy
Pontius Pilatusqa tapshurup berdi. **3** Uninggha satqunluq
qilghan Yehuda uning ölümge hökům qilin'ghanliqini
körüp, bu ishlargha pushayman qildi we bash kahinlar
bilen aqsaqallargha ottuz kümüsh tenggini qayturup
bérip: **4** — Men bigunah bir janning qéni tökülüshke
satqunluq qilip gunah ötküzdüm, — dédi. Buninggha
bizning néme karimiz? Öz ishingni bil! — déyishti
ular. **5** Yehuda kömüsh tenggilerni ibadetxanining
ichige chöriwetti we u yerdin kétip, talagha chiqip,
ésilip ölüwaldi. **6** Bash kahinlar kömüsh tenggilerni
yighiwélip: — Bu xun tölümi bolghan [tenggilerdur],
ularni ibadetxanining xezinisige qoyush haram, —
déyishti. **7** Ular özara meslihetliship, bu pullar bilen
yaqa yurtluqlargha yerlik bolsun dep, sapalchining bir
parche étizliqini sétiwaldi. **8** Shunga bu yer hazirghiche
«qanliq étiz» dep atilip kelmekte. **9** Shu ish bilen
Yeremiya peyghember teripidin burun éytilghan munu
bésharet emelge ashuruldi: — «Israil xelqi uning üchün
bahalap békitken bahasini, Yeni ottuz kümüsh tenggini
ular élishti, **10** We Perwerdigar manga körsetkendek,
Sapalchining étizini sétiwélishqa xejleshti». **11** Emdi
Eysa waliyning aldigha turghuzuldi. Waliy uningdin:
— Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi.
Éytqiningdek, — dédi Eysa. **12** Lékin bash kahinlar
we aqsaqallar uning üstidin erz-shikayet qilghanda, u
bir éghizmu jawab bermidi. **13** Buning bilen Pilatus
uninggha: — Ularning séning üstüngdin qilghan shunche
köp shikayetlirini anglimaywatamsen? — dédi. **14** Biraq
u [Pilatusqa] jawaben [shikayetlerning] birsigimu jawab
bermidi. Waliy buninggha intayin heyran qaldi. **15**
Her qétimliq [ötüp kétish] héytida, waliyning xalayiq
telep qilghan bir mehbusni ularghа qoyup bérish aditi
bar idi. **16** Eyni waqitta, [rimliqlarning] Barabbas
isimlik atiqi chiqqan bir mehbusi [zindanda] idi. **17**
Xalayiq jem bolghanda, Pilatus ulardin: — Kimni silerge
qoyup bérishimni xalaysiler? Barabbasnimu yaki Mesih
dep atalghan Eysanimu? — dep soridi **18** (chünki u
[bash kahin qatarliqlarning] hesetxorluqi tüpeylidin uni
tutup bergenlikini biletti). **19** Pilatus «soraq texti»de
olturghanda, ayali uninggha adem ewetip: — U heqqaniy
kishining ishigha arilashmighin. Chünki tünügün kéche
uning sewebidin chüshümde köp azab chektim, — dep
xewer yetküzdi. **20** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar
bolsa xalayiqni maqul qilip, Barabbasni qoyup bérishni we
Eysani yoqitishni telep qildurdi. **21** Waliy jawaben ulardin
yene: — Silerge bu ikkisining qaysisini qoyup bérishimni
xalaysiler? — dep soridi. Barabbasni, — déyishti ular.
22 Pilatus emdi: — Undaq bolsa, Mesih dep atalghan
Eysani qandaq bir terep qilay? — dédi. Hemmeylen: —
U krést lensun! — déyishti. **23** Pilatus: — Némishqa? U
zadi néme yamanliq ötküzüptu? — dep soridi. Biraq
ular téximu qattiq warqiriship: U krést lensun! — dep
turuwélishti. **24** Pilatus sözliwérishning bihude ikenlikini,
belki buning ornigha malimanchiliq chiqidighanliqini
körüp, su élip, köpchilikning aldida qolini yughach: — Bu

heqqaniy ademning qénigha men jawabkar emesmen,
buninggha özünglar mes'ul bolunglar! — dédi. **25**
Pütün xelq jawaben: — Uning qéni bizning üstimizge
we balilirimizning üstige chüshsun! — déyishti. **26**
Buning bilen Pilatus Barabbasni ulargha chiqirip berdi.
Eysani bolsa qattiq qamchilatqandin kéyin, krésttleshke
[leshkerlirige] tapshurdi. **27** Andin waliyning leshkerliri
Eysani uning ordisigha élip kirip, pütün leshkerler
topini bu yerge uning etrapigha yighdi. **28** Ular Eysani
yalingachlap, uchisigha pereng renglik ton kiydürüshti.
29 Tikenlik shaxchilarni örüp bir taj yasap, béshigha
kiydürdi we ong qoligha bir qomushni tutquzdi. Andin
uning aldigha tizlinip: «Yashighayla, Yehudiylarning
padishahi!» dep mazaq qilishti. **30** Uninggha tükürüshti,
qomushni élip uning béshigha urushti. **31** Uni shundaq
mazaq qilghandin kéyin, tonni saldurup, uchisigha öz
kiyimlirini kiydürdi we krésttlesh üchün élip méngishti.
32 Ular tashqirigha chiqqinida, Kurini shehirilik Simon
isimlik bir kishini uchritip, uni tutup kélip Eysaning
krésttini uninggha mejburiy kötürgüzdi. **33** Ular Golgota,
yeni «Bash söngek» dégen yerge kelgende, **34** [Eysagha]
ichish üchün kekre süyi arilashturulghan achchiq sharab
berdi; lékin u uni tétip baqqandin kéyin, ichkili unimidi.
35 Leshkerler uni krésttligendin kéyin, chek tashliship
kiyimlirini özara bölüshüwaldi. **36** Andin u yerde olturup
uninggha közetchilik qildi. **37** Ular uning béshining
yuqiri teripige «Bu Eysa, Yehudiylarning padishahidur»
dep yézilghan shikayetname taxtiyini békitti. **38** [Eysa]
bilen teng ikki qaraqchimu krésttke mixlan'ghan bolup,
biri ong teripide, yene biri sol teripide idi. **39** Bu
yerdin ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep:
40 — Qéni, sen ibadetxanini buzup tashlap, üch kün
ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, emdi özüngni
qutquze! Xudaning Oghli bolsang, krésttin chüshüp
baqqina! — déyishti. **41** Bash kahinlarmu, Tewrat
ustazliri we aqsaqallar bilen birge uni mesxire qilip:
42 — Bashqilarni qutquzuptiken, özini qutquzalmaydu.
U Israilning padishahimish! Emdi krésttin chüshüp
baqsunchu, andin uninggha étiqad qilimiz. **43** U Xudagha
tayan'ghan! Xuda uni ezizlise, hazir qutquzup baqqay!
Chünki u: «Men Xudaning Oghli» dégenidi, — déyishti.
44 Uning bilen teng krésttlen'gen qaraqchilarmu uni
shundaq haqaretleshti. **45** Emdi künning altinchi saitidin
toqquzinchi saitigiche pütkül zéminni qarangghuluq
basti. **46** Toqquzinchi saetlerde Eysa yuqiri awazda: «Éli,
éli, lema sawaqtani?» yeni «Xudayim, Xudayim, méni
némishqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi. **47** U
yerde turghanlarning beziliri buni anglap: Bu adem Ilyas
[peyghember]ge murajiet qiliwatidu, — déyishti. **48**
Ularning ichidin bireylen derhal yügürüp bérip bir parche
bulutni ekélip, uni achchiq sharabqa chilap, qomushning
uchigha sélip uninggha ichküzüp qoydi. **49** Biraq
bashqilar: — Toxta! Qarap baqayli, Ilyas [peyghember]
kélip uni qutquzup qalarmikin? — déyishti. **50** Eysa
yuqiri awaz bilen yene bir warqiridi-de, rohini qoyuwetti.
51 We mana, shu deqiqide ibadetxanining [ichkiri]
perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche bölüp yirtildi.
Yer-zémin tewrinip, tashlar yérilip, **52** Qebriler échildi
(U tirilgendin kéyin, [ölümde] uxlawatqan nurghun
muqeddes bendilerning tenlirimu tirildi; ular qebrilerdin
chiqti we muqeddes sheherge kirip, u yerde nurghun
kishilerge köründi). **54** Emdi Eysani közet qiliwatqan
yüzbéshi hem yénidiki leshkerler yerning tewrishini we
bashqa yüz bergen hadisilerni körüp, intayin qorqushup:
— U heqiqeten Xudaning Oghli iken! — déyishti. **55** U
yerde yene bu ishlargha yiraqtin qarap turghan nurghun
ayallarmu bar idi. Ular eslide Eysaning xizmitide bolup,
Galiliyedin uninggha egiship kelgenidi. **56** Ularning
arisida Magdalliq Meryem, Yaqup bilen Yüsüpning
anisi Meryem, Zebediyning oghullirining anisimu bar
idi. **57** Kechqurun, Arimatiyaliq Yüsüp isimlik bir bay
keldi. Umu Eysaning muxlisliridin idi. **58** U Pilatusning
aldigha bérip, Eysaning jesitini telep qildi. Pilatus jesetni
uninggha tapshurushqa emr qildi. **59** Yüsüp jesetni élip,
pakiz kanap rext bilen orap képenlidi **60** we uni özi
üchün qiyada oydurghan yéngi qebrisige qoydi. Andin
qebrining aghzigha yoghan bir tashni domilitip qoyup,
kétip qaldi **61** (shu chaghda Magdalliq Meryem bilen
yene bir Meryemmu u yerde, qebrining udulida olturatti).
62 Emdi etisi, yeni «Teyyarlash küni» ötkendin kéyin,
bash kahinlar bilen Perisiyler jem bolushup Pilatusning
aldigha kélip: **63** — Janabliri, héliqi aldamchining
hayat waqtida: «Men ölüp üchinchi küni tirilimen»
dégini ésimizde bar. **64** Shuning üchün, qebri üchinchi
künigiche mehkem qoghdilishi üchün emr bergeysiz.
Undaq qilinmisa, muxlisliri kélip jesetni oghrilap kétip,
andin xelqqe: «U ölümdin tirildi» déyishi mumkin.
Bundaq aldamchiliq aldinqisidinmu better bolidu, —
déyishti. **65** Pilatus ularghа: — Bir guruppa közetchi
leshkerni silerge tapshurdum. Qebrini qurbinglarning
yétishiche mehkem qoghdanglar, — dédi. **66** Shuning
bilen ular [közetchi leshkerler] bilen bille bérip, tashni
péchetlep, qebrini muhapizet astigha qoydi.

28 Shabat küni ötüp, heptining birinchi küni tang
atay dégende, Magdalliq Meryem bilen yene bir
Meryem qebrini körüshke keldi. **2** We mana, yerler
tuyuqsiz qattiq tewrep ketti; chünki Perwerdigarning
bir perishtisi asmandin chüshüp, [qebrige] bérip,
tashni bir chetke domilitip, üstide olturghanidi. **3**
Perishtining qiyapiti chaqmaqtek, kiyimliri qardek
ap'aq idi. **4** Közetchiler uningdin shunche qorqushtiki,
titriship, ölüktek qétipla qaldi. **5** Perishte ayallargha
qarap: — Qorqmanglar! Silerning krésttlen'gen Eysani
izdewatqininglarni bilimen. **6** U bu yerde emes; u
özi éytqandek tirildürüldi. Kélinglar, Reb yatqan jayni
körünglar; **7** andin derhal bérip uning muxlislirigha: «U
ölümdin tiriliptu. We mana, u silerdin awwal Galiliyege
baridiken, uni shu yerde köridikensiler» denglar. Mana
men bularni silerge éytip berdim, — dédi. **8** Shunga
ayallar hem qorqunch hem zor xushalliq ichide qebridin
derhal ayrilip, uning muxlislirigha xewer bérishke
yügürüshti. **9** Ular muxlislirini xewerlendürüshke
mangghanda, mana Eysa ularning aldigha chiqip: —
Salam silerge! — dédi. Ularmu aldigha bérip, uning
putigha ésilip, uninggha sejde qildi. **10** Andin Eysa
ularghа: — Qorqmanglar! Bérip qérindashlirimgha:
Galiliyege béringlar, dep uqturunglar, ular méni shu
yerde köridu, — dédi. **11** Ayallar téxi yolda kétiwatqanda,
mana közetchilerning beziliri sheherge kirip, bolghan
weqelerning hemmisi toghrisida bash kahinlargha xewer
qildi. **12** [Bash kahinlar] aqsaqallar bilen bir yerge

yighilip meslihetleshkendin kéyin, leshkerlerge bek köp
pul bérip: **13** — Siler: «Uning muxlisliri kéchisi kélip,
biz uxlawatqanda uning jesitini oghrilap ekétiptu» —
denglar. **14** Eger bu xewer waliyning quliqigha yétip
qalsa, biz uni qayil qilip silerni awarichiliktin saqlaymiz
— dédi. **15** Shundaq qilip, leshkerler pulni aldi we
özlirige tapilan'ghandek qildi. Shuning bilen bu gep
bügün'giche Yehudiylar arisida tarqilip kelmekte. **16** On
bir muxlis Galiliyege bérip, Eysa ularghа béqitken taghqa
chiqishti. **17** Ular uni körginide uninggha sejde qilishti;
lékin beziliri gumanlinip qaldi. **18** Eysa ularning yénigha
kélip, mundaq dédi: — Ershte we yer yüzide barliq hoquq
manga bérildi. **19** Shuning üchün, bérip pütkül ellerni
[özümge] muxlis qilip yétishtürünglar, shundaqla ularni
Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha tewe qilip
chömüldürüp, **20** ularghа men silerge tapilighan barliq
emrlerge emel qilishni ögitinglar. We mana, men zaman
axirighiche her küni siler bilen bille bolimen. **(aiōn g165)**

Markus

1 Xudaning oghli Eysa Mesihning xush xewirining
bashlinishi: **2** Yeshaya peyghemberning yazmisida
xatirilen'gendek: — «Mana, aldingda elchimni ewetimen.
U séning yolungni aldin'ala teyyarlaydu. **3** Anglanglar,
dalada birsining towlighan awazini! U: «Perwerdigarning
yolini teyyarlanglar, Uning üchün chighir yollirini
tüptüz qilinglar!» — deydu». **4** Kishilerni chömüldürüsh
élip baridighan Yehya [peyghember] chöl-bayawanda
peyda bolup, gunahlargha kechürüm élip kélidighan,
towa qilishni bildüridighan [sugha] «chömüldürüsh»ni
jakarlashqa bashlidi. **5** Pütün Yehudiye ölkisidikiler
we pütkül Yérusalém shehiridikiler uning aldigha
chiqip, gunahlirini iqrar qilishi bilen uning teripidin
Iordan deryasida chömüldürüldi. **6** Yehya bolsa töge
yungidin qilin'ghan kiyim kiygen, bélige kön tasma
baghlighanidi; yémekliki chéketke bilen yawa here hesili
idi. **7** U mundaq dep jakarlaytti: — Mendin qudretlik
bolghan biri mendin kéyin kélidu. Men hetta éngiship
keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen!
8 Men silerni sughila chömüldürimen, lékin u silerni
Muqeddes Rohqa chömüldüridu. **9** Shu künlerde shundaq
boldiki, Eysa Galiliye ölkisining Nasaret shehiridin kélip,
Yehya teripidin Iordan deryasida chömüldürüldi. **10**
U sudin chiqqandila, asmanlarning yérilip, Rohning
kepter qiyapitide chüshüp, öz üstige qonuwatqanliqini
kördi. **11** Shuning bilen asmanlardin: «Sen Méning
söyümlük Oghlum, Men sendin toluq xursenmen!»
dégen bir awaz anglandi. **12** We Roh derhal uni chöl-
bayawan'gha süylep chiqardi. **13** U chölde qiriq kün
turup, Sheytan teripidin sinilip turatti. U shu yerde
yawayi haywanlar bilen bille idi; shu künlerde perishtiler
uning xizmitini qildi. **14** Emdi Yehya solan'ghandin
kéyin, Eysa Galiliye ölkisige bérip: «Waqit-saiti toshti,
Xudaning padishahliqi yéqinlashti! Towa qilinglar, xush
xewerge ishininglar!» dep Xudaning padishahliqining
xush xewirini jakarlashqa bashlidi. **16** [Shu künlerde]
u Galiliye déngizi boyida kétiwétip, Simon bilen inisi
Andriyasni kördi. Ular béliqchi bolup, déngizgha tor
tashlawatatti. **17** Eysa ularghа: — Méning keynimdin
ménginglar, men silerni adem tutquchi béliqchi qilimen!
— dédi. **18** Ular shuan torlirini tashlap, uninggha egiship
mangdi. **19** U shu yerdin bir'az ötüp Zebediyning oghli
Yaqupni inisi Yuhanna bilen kördi. Bu ikkisi kémide turup
torlirini ongshawatatti. **20** U shuan ularnimu chaqirdi.
Ular atisi Zebediyni medikarlar bilen bille kémide
qaldurup, özliri uning bilen mangdi. **21** Ular KeperNahum
shehirige kirdi. Shabat küni u udul sinagogqa kirip, telim
bérishke bashlidi. **22** Xalayiq uning telimige heyranuhes
bolushti. Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige
oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi. **23** Sinagogta
napak roh chaplashqan bir adem bar idi. U: **24** — I
Nasaretlik Eysa, biz bilen karing bolmisun! Sen bizni
yoqatqili keldingmu? Men séning kimlikingni bilimen,
sen Xudaning Muqeddes bolghuchisisen! — dep towlaytti.
25 Lékin Eysa [jin'gha] tenbih bérip: — Aghzingni yum,
bu ademdin chiq! — dédi. **26** Napak roh héliqi ademning
ténini tartishturup, qattiq warqirighiniche uningdin
chiqip ketti. **27** Xalayiq hemmisi buningdin intayin
heyran bolup, özara ghulghula qiliship: — Bu qandaq
ish? Yéngi bir telimghu! Chünki u hoquq bilen hetta
napak rohlarghimu buyruq qilalaydiken, ularmu uning
sözige boysunidiken, — déyishti. **28** Buningdin uning
shöhriti shu haman pütün Galiliye ölkisining etrapigha
pur ketti. **29** Ular sinagogdin chiqipla, Yaqup we Yuhanna
bilen Simon we Andriyasning öyige bardi. **30** Emma
Simonning qéynanisi qizitma ichide yétip qalghanidi.
Ular derhal uning ehwalini [Eysagha] éytti. **31** U ayalning
qéshigha bérip, qolidin tutup, yölep öre turghuzdi. Uning
qizitmisi derhal yandi we u ularni kütüshke kirishti. **32**
Kechqurun kün patqanda, kishiler barliq aghriqlarni we
jin chaplashqanlarni uning aldigha élip kélishti. **33** Pütün
sheherdikiler ishik aldigha toplashqanidi. **34** Shuning
bilen u her türlük késellerge giriptar bolghan nurghun
kishilerni saqaytti we nurghun jinlarni kishilerdin
heydiwetti. Lékin u jinlarning gep qilishqa yol qoymidi,
chünki ular uning kim ikenlikini bilishetti. **35** Etisi etigen
tang téxi atmastinla, u ornidin turup, [sheherdin] chiqip,
xilwet bir jaygha bérip dua-tilawet qildi. **36** Simon bilen
uning hemrahliri uni izdep chiqti. **37** Uni tapqanda:
— Hemme adem séni izdishiwatidu! — déyishti. **38** U
ularghа: — Bashqa yerlerge, etraptiki yézilarghimu söz-
kalamni jakarlishim üchün barayli. Chünki men del
mushu ish üchün kélishim, — dédi. **39** Shundaq qilip, u
pütkül Galiliye ölkisini aylinip, sinagoglirida söz-kalamni
jakarlaytti hemde jinlarni kishilerdin heydiwétetti. **40**
Maxaw késili bar bir kishi uning aldigha kélip yélinip,
tizlinip turup: — Eger xalisingiz, méni késilimdin pak
qilalaysiz! — dep ötündi. **41** Eysa ichi aghrighach qolini
sozup uninggha tegküzüp turup: — Xalaymen, pak
qilin'ghin! — déwidi, **42** shu söz bilenla maxaw késili
derhal bimardin kétip, u pak qilindi. **43** U uninggha:
— Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip
[mes'ul] kahin'gha özüngni körsitip, kahinlarda guwahliq
bolush üchün, Musa bu késeldin paklan'ghanlargha emr
qilghan [qurbanliqlarni] sun'ghin, — dep uni qattiq
agahlandurup yolgha saldi. **45** Biraq u adem chiqip, bu
ishni köp yerlerde jar sélip, keng yéyiwetti. Shuning bilen
Eysa héchqandaq sheherge ochuq-ashkara kirelmey,
belki sheherler sirtidiki xilwet jaylarda turushqa mejbur
boldi; xalayiq her tereptin uning yénigha toplishatti.

2 Birnechche kündin kéyin u qaytidin Kepernahumgha
kirdi. U öydiken, dégen xewer tarqiliwidi, **2** shunche
köp adem u yerge yighildiki, hetta ishik aldidimu put
dessigüdek yer qalmighanidi. U ularghа söz-kalam
yetküzüwatatti. **3** Mana shu esnada, birnechche adem
uning aldigha bir palechni élip keldi; uni ulardin töti
kötürüp ekelgenidi. **4** Ademning köplükidin uninggha
yéqinlishalmay, ular uning üstidin ögzini téship, töshük
achqandin kéyin palechni zembil bilen [Eysaning aldigha]
chüshürdi. **5** Emdi Eysa ularning ishenchini körüp
palechke: — Balam, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi.
6 Lékin u yerde olturghan bezi Tewrat ustazliri könglide
gumaniy soallarni qoyup: **7** «Bu adem néme üchün
mundaq deydu? U kupurluq qiliwatidighu! Xudadin
bashqa kimmu gunahlarni kechürüm qilalisun?» déyishti.
8 Eysa shuan rohida ularning köngülliride shundaq
gumaniy soallarni qoyuwatqanliqini bilip yétip, ularghа
mundaq dédi: — Siler köngülde némishqa shundaq

soallarni qoyisiler? **9** Mushu palechke: «Gunahliring
kechürüm qilindi!» déyish asanmu, yaki «Ornungdin tur,
zembil-körpengni yighishturup mang!» déyish asanmu?
10 Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide
gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini
bilishinglar üchün, — U palech késelge: **11** — Sanga
éytayki, ornungdin tur, zembil-körpengni yighishturup
öyüngge qayt! — dédi. **12** U derhal ornidin des turup,
zembil-körpisini yighishturdi we hemmeylenning köz
aldida [öydin] chiqip ketti. Hemmeylen qattiq heyran
qélip Xudani ulughliship: — Mushundaq ishni ezeldin
körüp baqmighaniduq, — déyishti. **13** U yene déngiz
boyigha qarap mangdi. Kishiler topi uning etrapigha
olishiwaldi. U ulargha telim berdi. **14** U yoldin ötüp
kétiwatqanda, baj alidighan orunda olturghan Alfayning
oghli Lawiyni körüp, uninggha: — Manga egeshkin, —
dédi. U ornidin turup, uninggha egeshti. **15** We shundaq
boldiki, u [Lawiyning] öyide dastixanda olturghanda,
nurghun bajgirlar we gunahkarlar Eysa we uning
muxlisliri bilen hemdastixan boldi. Bundaq kishiler
xéli köp idi, ularmu uninggha egeshkenidi. **16** Emdi
Tewrat ustazliri we Perisiyler uning gunahkarlar we
bajgirlar bilen bir dastixanda olturghanliqini körüp,
muxlislirigha: — U némishqa bajgir we gunahkarlar bilen
bir dastixanda yep-ichip olturidu?! — déyishti. **17** Buni
anglighan Eysa ulargha: — Saghlam adem emes, belki
bimarlar téwipqa mohtajdur. Men heqqaniylarni emes,
belki gunahkarlarni chaqirghili keldim, — dédi. **18** Emdi
Yehyaning muxlisliri bilen Perisiyler roza tutuwatatti.
Beziler uning aldigha kélip: — Némishqa Yehyaning
muxlisliri we Perisiylerning muxlisliri roza tutidu, lékin
séning muxlisliring tutmaydu? — dep sorashti. **19** Eysa
jawaben mundaq dédi: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda
hemdastixan olturghan chaghda, méhmanliri roza tutup
oltursa qandaq bolidu!? Toyi boluwatqan yigit toyda
bolsila, ular héchqandaq roza tutalmaydu. **20** Emma shu
künler kéliduki, yigit ulardin élip kétilidu, ular shu künde
roza tutidu. **21** Héchkim kona könglekke yéngi rexttin
yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship],
kona kiyimni tartishturup yirtiwétidu. Netijide, yirtiq
téximu yoghinap kétidu. **22** Héchkim yéngi sharabni kona
tulumlargha qachilimaydu. Eger undaq qilsa, sharabning
[échishi bilen] tulumlar yérilip kétidu-de, sharabmu
tökülüp kétidu hem tulumlarmu kardin chiqidu. Shuning
üchün yéngi sharab yéngi tulumlargha qachilinishi kérek.
23 Bir shabat küni shundaq boldiki, u bughdayliqlardin
ötüp kétiwatatti. Uning muxlisliri yolda méngiwatqanda
bashaqlarni üzüshke bashlidi. **24** Perisiyler uninggha: —
Qara, ular némishqa shabat küni [Tewratta] cheklen'gen
ishni qilidu? — déyishti. **25** U ulargha: — [Padishah]
Dawutning özi we hemrahliri hajetmen bolghanda,
yeni ach qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes
yazmilardin] oqumighanmusiler? **26** — Démek, Abiyatar
bash kahin bolghan waqtida, u Xudaning öyige
kirip, Xudagha atalghan, Tewratta peqet kahinlarning
yéyishigila bolidighan nanlarni [sorap] yégen, shundaqla
hemrahlirighimu bergen? — dédi. **27** U ulargha yene:
— Insan shabat küni üchün emes, shabat küni insan
üchün yaritildi. **28** Shuning üchün, Insan'oghli shabat
küniningmu Igisidur, — dédi.

3 U yene sinagogqa kirdi. Shu yerde bir qoli yigilep
ketken bir adem bar idi. **2** [Perisiyler] Eysaning
üstidin erz qilayli dep shabat künide késel saqaytidighan-
saqaytmaydighanliqini paylap yüretti. **3** Eysa qoli yigilep
ketken ademge: — Ornungdin turup, otturigha chiqqin!
— dédi. **4** Andin, sinagogdikilerdin: — Tewrat qanunigha
uyghun bolghini shabat küni yaxshiliq qilishmu, yaki
yamanliq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki halak
qilishmu? — dep soridi. Lékin ular zuwan sürüshmidi.
5 U ghezep bilen etrapigha nezer sélip ulargha köz
yügürtüp, ularning tash yüreklikidin qayghurdi. Andin u
késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolini uzitiwidi, qoli
eslige keltürüldi. **6** Emdi Perisiyler derhal sirtqa chiqip,
uni qandaq yoqitish toghrisida Hérod [padishahning]
terepdarliri bilen meslihet qilishqa bashlidi. **7** Andin
Eysa muxlisliri bilen bille u yerdin ayrilip déngiz boyigha
ketti; Galiliye ölkisidin chong bir top ademler uninggha
egiship bardi; shundaqla uning qilghan emellirini
anglighan haman, pütün Yehudiye ölkisidin, Yérusalém
shehiridin, Idumiya ölkisidin, Iordan deryasining qarshi
teripidin, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki jaylardin
zor bir top ademlermu uning yénigha kélishti. **9** U
ademlerning köplikidin özini qistap qoymisun dep
muxlislirigha kichik bir kémining uninggha yéqin
turushini tapilidi. **10** Chünki u nurghun bimarlarni
saqaytqini tüpeylidin herqandaq waba-késelliklerge
giriptar bolghanlarning hemmisi uninggha [qolumni]
bir tegküzüwalsam dep qistiship kélishkenidi. **11**
Napak rohlar [chaplishiwalghanlar] qachanla uni körse,
uning aldigha yiqilip: «Sen Xudaning Oghlisen!» dep
warqirishatti. **12** Lékin u [napak rohlargha] özining
kim ikenlikini ashkarilimasliqqa qattiq tenbih bérip
agahlanduratti. **13** U taghqa chiqip, özi xalighan kishilerni
yénigha chaqirdi; ular uning yénigha kélishti. **14** U
ulardin on ikkisini özi bilen bille bolushqa, söz-kalamni
jakarlashqa, **15** késellerni saqaytish we jinlarni heydesh
hoquqigha ige bolushqa tallap békitti. **16** U [békitken on
ikki kishi]: Simon (u uninggha Pétrus dep isim qoyghan),
17 Zebediyning oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna,
(u ularni «Binni-Regaz», yeni «Güldürmama oghulliri»
depmu atighan), **18** Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta,
Tomas, Alfayning oghli Yaqup, Taday, milletperwer dep
atalghan Simon **19** we uninggha satqunluq qilghan
Yehuda Ishqariyotlardin ibaret. **20** U öyge qaytip
kelgendin kéyin, u yerge yene shunche nurghun ademler
toplandiki, ularning hetta ghizalan'ghudekmu waqti
chiqmidi. **21** [Eysaning] ailisidikiler buni anglap, uni
tutup kélishke bérishti. Chünki ular uni «Eqlini yoqitiptu»
dégenidi. **22** Yérusalémdin chüshken Tewrat ustazliri
bolsa: «Uningda Beelzibub bar», we «U peqet jinlarning
emirige tayinip jinlarni qoghliwétidiken», déyishetti. **23**
Shuning üchün u [Tewrat ustazlirini] yénigha chaqirip,
ulargha temsillerni ishlitip mundaq dédi: — Sheytan
Sheytanni qandaqmu qoghlisun? **24** Eger padishahliq öz
ichidin bölünüp özara soqushqan bolsa shu padishahliq
put tirep turalmaydu; **25** shuningdek eger bir aile
öz ichidin bölünüp özara soqushsa shu aile put tirep
turalmaydu. **26** Eger Sheytan öz-özige qarshi chiqip
bölünse, u put tirep turalmay, yoqalmay qalmaydu. **27**
Héchkim küchtünggür birsining öyige kirip, uning mal-
mülkini bulap kételmeydu — peqet u shu küchtünggürni

awwal baghliyalisa andin öyini bulang-talang qilalaydu.
28 Shuni silerge berheq éytip qoyayki, insan baliliri
ötküzgen türlük gunahlirining hemmisini, shundaqla ular
qilghan kupurluqlirining hemmisini kechürüshke bolidu.
29 Biraq kimdikim Muqeddes Rohqa kupurluq qilsa,
ebedil'ebedgiche héch kechürülmeydu, belki menggülük
bir gunahning hökümi astida turidu. **(aiōn g165, aiōnios
g166)** **30** [Eysaning bu sözi] ularning «uninggha napak
roh chaplishiptu» dégini üchün [éytilghanidi]. **31** Shu
waqitta uning anisi bilen iniliri keldi. Ular sirtida turup,
uni chaqirishqa adem kirgüzdi. **32** Bir top xalayiq uning
etrapida olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni
izdep sirtta turidu, — déyishti. **33** Eysa ularga jawaben:
— Kim méning anam, kim méning inilirim? — dédi. **34**
Andin, u öpchüriside olturghanlargha qarap mundaq
dédi: Mana bular méning anam we inilirim! **35** Chünki
kimki Xudaning iradisini ada qilsa, shu méning aka-
inim, acha-singlim we anamdur.

4 U yene déngiz boyida [xelqqe] telim bérishke
bashlidi. Uning etrapigha zor bir top ademler
olishiwalghachqa, u bir kémige chiqip déngizda olturdi;
pütkül xalayiq bolsa déngiz qirghiqida turushatti. **2**
U ularga temsil bilen nurghun ishlarni ögetti. U
telim bérip mundaq dédi: **3** — Qulaq sélinglar! Uruq
chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. **4** Uruq
chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol boyigha
chüshüptu, qushlar kélip ularni yep kétiptu. **5** Beziliri
tupriqi az tashliq yerge chüshüptu. Topisi chongqur
bolmighanliqtin, tézla ünüp chiqiptu, **6** lékin kün
chiqish bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa
qurup kétiptu. **7** Beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu,
tikenler ösüp maysilarni boghuwélip, ular héch hosul
bermeptu. **8** Beziliri bolsa, yaxshi tupraqqa chüshüptu.
Ular ösüp awup chong bolghanda hosul bériptu. Ularning
beziliri ottuz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri
yüz hesse hosul bériptu. **9** — Anglighudek quliqi barlar
buni anglisun! — dédi u. **10** U uning etrapidikiler hem
on ikkiylen bilen yalghuz qalghanda, ular uningdin
temsiller toghruluq sorashti. **11** U ularga mundaq
dédi: — Xudaning padishahliqining sirini bilishke
siler nésip boldunglar. Lékin sirttikilerge hemme ish
temsiller bilen uqturulidu; **12** buning bilen: «Ular
qarashni qaraydu, biraq körmeydu; Anglashni anglaydu,
biraq chüshenmeydu; Shundaq bolmisidi, ular yolidin
yandurulushi bilen, Kechürüm qilinatti» [dégen söz
emelge ashurulidu]. **13** Andin u ularga: — Siler
mushu temsilnimu chüshenmidinglarmu? Undaqta,
qandaqmu bashqa herxil temsillerni chüshineleysiler?
— dédi. **14** Uruq chachquchi söz-kalam chachidu.
15 Üstige söz-kalam chéchilghan chighir yol boyi
shundaq ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni
anglighan haman Sheytan derhal kélip ularning qelbige
chéchilghan söz-kalamni élip kétidu. **16** Buninggha
oxshash, tashliq yerlerge chéchilghan uruqlar bolsa,
söz-kalamni anglighan haman xushalliq bilen qobul
qilghanlarni körsitidu. **17** Halbuki, qelbide héch yiltiz
bolmighachqa, peqet waqitliq turidu; söz-kalamning
wejidin qiyinchiliq yaki ziyankeshlikke uchrighanda, ular
shuan yoldin chetnep kétidu. **18** Tikenlerning arisigha
chéchilghini shundaq bezi ademlerni körsetkenki, bu
ademler söz-kalamni anglighini bilen, **19** lékin könglige
bu dunyaning endishiliri, bayliqlarning éziqturushi
we bashqa nersilerge bolghan hewesler kiriwélip, söz-
kalamni boghuwétidu-de, u héch hosul chiqarmaydu.
(aiōn g165) **20** Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar
bolsa — söz-kalamni anglishi bilen uni qobul qilghan
ademlerni körsitidu. Bundaq ademler hosul béridu, birsi
ottuz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi yüz hesse hosul
béridu. **21** U ularga yene mundaq dédi: — Chiragh séwet
yaki kariwat astigha qoyulush üchün keltürülemdu? U
chiraghdanning üstige qoyulush üchün keltürülmemdu?
22 Chünki yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay
qalmaydu, shuningdek herqandaq mexpiy ish yüz
bergendin kéyin ayan bolmay qalmaydu. **23** Anglighudek
quliqi barlar buni anglisun! **24** Anglighanliringlargha
köngül bölünglar! Chünki siler [bashqilargha] qandaq
ölchem bilen ölchisenglar, silergimu shundaq ölchem
bilen ölchep bérilidu, hetta uningdinmu köp qoshup
bérilidu. **25** Chünki kimde bar bolsa, uninggha téximu
köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda
bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. **26** U
yene mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi yene
birsining tupraqqa uruq chachqinigha oxshaydu: **27** u
uxlaydu, orundin turidu, kéche-kündüzler ötüwérip,
uruq bix urup ösidu. Lékin chachquchi qandaq yol bilen
ösidighanliqini bilmeydu. **28** Tupraq özlükidin hosul
béridu; uruq awwal bix uridu, kéyin bash chiqiridu,
axirda bashaqlar toluq dan tutidu. **29** Dan pishqanda,
[chachquchi] derhal orghaq salidu, chünki hosul waqti
kelgen bolidu. **30** U yene mundaq dédi: — Xudaning
padishahliqini némige oxshitimiz? Yaki qandaq bir temsil
bilen süretlep béreleymiz? **31** U goya bir tal qicha
uruqigha oxshaydu. U yerge térilghanda, gerche yer
yüzidiki barliq uruqlarning ichide eng kichiki bolsimu,
32 térilghandin kéyin, herqandaq ziraettin égiz ösüp
shundaq chong shaxlayduki, asmandiki qushlarmu uning
sayisige qonidu. **33** U shuninggha oxshash xalayiq anglap
chüshineligüdek nurghun temsiller bilen söz-kalamni
yetküzdi. **34** Lékin temsil keltürmey turup ularga
héchqandaq söz qilmaytti. Lékin öz muxlisliri bilen
yalghuz qalghinida, ularga hemmini chüshendürüp
béretti. **35** Shu küni kech kirgende, u ularga: —
Déngizning u qétigha öteyli, — dédi. **36** Ular xalayiqni
yolgha séliwetkendin kéyin, uni kémide olturghan péti
élip yürüp kétishti. Ular bilen bille mangghan bashqa
kémilermu bar idi. **37** We mana, esheddiy qara quyun
chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kémini urup,
su halqip kirip, kémige toshay dep qalghanidi. **38**
Lékin u kémining ayagh teripide yastuqqa bash qoyup
uyqugha ketkenidi. Ular uni oyghitip: — I ustaz, halak
boluwatqinimizgha karing yoqmu? — dédi. **39** U ornidin
turup, boran'gha tenbih bérip, déngizgha: «Tinchlan!
Jim bol!» déwidi, boran toxtap, chongqur bir jimjitliq
höküm sürdi. **40** — Némishqa shunche qorqisiler? Silerde
qandaqsige téxiche ishench bolmaydu? — dédi u ularga.
41 Ularni intayin zor bir qorqunch basti, ular bir-birige:
— Bu adem zadi kimdu? Hetta shamal we déngizmu
uninggha itaet qilidiken-he! — dep kétishti.

5 Ular déngizning u qétigha, Gadaraliqlarning yurtigha
yétip bardi. **2** U kémidin chüshüshi bilenla, napak
roh chaplashqan bir adem gör öngkürliridin chiqip,

uning aldigha keldi. **3** U adem öngkürlerni makan
qilghan bolup, uni héchkim hetta zenjirler bilenmu
baghliyalmaytti. **4** Chünki köp qétim put-qolliri kishen-
zenjirler bilen baghlan'ghan bolsimu, u zenjirlerni
üzüwétip, kishenlerni chéqiwetkenidi; héchkim uni
boysunduralmighanidi. **5** U kéche-kündüz mazarliqta we
taghlar arisida toxtawsiz warqirap-jarqirap yüretti, öz-
özini tashlar bilen késip yarilanduratti. **6** Lékin u Eysani
yiraqtin körüp, uning aldigha yügürüp bérip, sejde qildi
7 we qattiq awazda warqirap: — Hemmidin aliy Xudaning
Oghli Eysa, séning méning bilen néme karing! Xuda
heqqi, sendin ötünüp qalay, méni qiynima! — dédi **8**
(chünki Eysa uninggha: «Hey napak roh, uningdin chiq!»
dégenidi). **9** U uningdin: — Isming néme? — dep soridi. —
Ismim «qoshun» — chünki sanimiz köp, — dep jawab berdi
u. **10** We u Eysadin ularni bu yurttin heydiwetmigeysen,
dep köp ötünüp yalwurdi. **11** Tagh baghrida chong bir
top tongguz padisi otlap yüretti. **12** Jinlar uninggha:
— Bizni mushu tongguzlargha ewetkin, ularning ichige
kirip kétishke yol qoyghaysen, — dep yalwurushti. **13**
Eysa derhal yol qoydi. Shuning bilen napak rohlar
chiqip, tongguzlarning ténige kirishi bilenla, tongguzlar
tik yardin étilip chüshüp, déngizgha gherq boldi. Ular
ikki minggha yéqin idi. **14** Tongguz baqquchilar bolsa
u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu ishlarni pur
qildi. Shu yerdikiler néme ish yüz bergenlikini körgili
chiqishti. **15** Ular Eysaning yénigha keldi we ilgiri jinlar
chaplishiwalghan héliqi ademning kiyimlerni kiyip,
es-hoshi jayida olturghinini — yeni «qoshun jinlar»
chaplashqan shu ademni körüp, qorqup kétishti. **16**
Bu weqeni körgenler jinlar chaplashqan ademde néme
yüz bergenlikini we tongguzlarning aqiwitini xelqqe
bayan qilip berdi. **17** Buning bilen xalayiq Eysagha:
Yurtlirimizdin chiqip ketkeysen, dep yalwurushqa
bashlidi. **18** U kémige chiqiwatqanda, ilgiri jinlar
chaplashqan héliqi adem uningdin: Menmu sen bilen bille
baray, dep ötündi. **19** Lékin u buninggha unimay: — Öz
öydikiliring we yurtdashliringning yénigha bérip, ulargha
Perwerdigarning sanga shunchilik ulugh ishlarni qilip
bergenlikini, Uning sanga rehim-shepqet körsetkenlikini
xewerlendürgin, — dédi. **20** U qaytip bérip, Eysaning
özige qandaq ulugh ishlarni qilghanliqini «On sheher
rayoni»da jar qilishqa bashlidi. Buni anglighanlarning
hemmisi tolimu heyran qélishti. **21** Eysa qaytidin kéme
bilen déngizning u qétigha ötkende, zor bir top xalayiq
uning yénigha yighildi; u déngiz boyida turatti. **22** Mana,
melum bir sinagogning chongi Yairus isimlik bir kishi
keldi. U uni körüp ayighigha yiqilip: — Kichik qizim
öley dep qaldi. Bérip uninggha qolliringizni tegküzüp
qoysingiz, u saqiyip yashighay! — dep qattiq yélindi.
24 Eysa uning bilen bille bardi. Zor bir top xalayiqmu
oliship qistashqan halda keynidin méngishti. **25** Xun
tewresh késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan
bir ayal bar bolup, **26** u nurghun téwiplarning qolida
köp azab tartip, bar-yoqini xejlep tügetken bolsimu,
héchqandaq ünümi bolmay, téximu éghirliship ketkenidi.
27 Bu ayal Eysa heqqidiki geplerni anglap, xalayiqning
otturisidin qistilip kélip, arqa tereptin uning tonini
silidi. **28** Chünki u könglide: «Uning tonini silisamla
saqaymay qalmaymen» dep oylighanidi. **29** Xun shuan
toxtap, ayal késel azabidin saqaytilghanliqini öz ténide
sezdi. **30** Eysa derhal wujudidin qudretning chiqqanliqini
sézip, xalayiqning ichide keynige burulup: — Kiyimimni
silighan kim? — dep soridi. **31** Muxlisliri uninggha: —
Xalayiqning özüngni qistap méngiwatqanliqini körüp
turuqluq, yene: «Méni silighan kim?» dep soraysen'ghu?
— déyishti. **32** Biraq Eysa özini silighuchini tépish üchün
téxiche etrapigha qarawatatti. **33** Özide néme ishning
yüz bergenlikini sezgen ayal qorqup-titrigen halda kélip
uning aldigha yiqildi we uninggha heqiqiy ehwalni
pütünley éytti. **34** U uninggha: — Qizim, ishenching
séni saqaytti! Tinch-xatirjemlikte qayt! Késilingning
azabidin saqayghin, — dédi. **35** U bu sözni qiliwatqanda,
sinagogning chongining öyidin beziler kélip uninggha:
Qizingiz öldi. Emdi ustazni némishqa yene aware qilisiz?!
— déyishti. **36** Lékin Eysa bu sözlerni anglap derhal
sinagogning chongigha: Qorqmighin! Peqet ishenchte
bol! — dédi. **37** U peqet Pétrus, Yaqup we Yaqupning
inisi Yuhanna bilen yolgha chiqti; bashqa héchkimning
özi bilen bille bérishigha yol qoymidi. **38** U sinagogning
chongining öyi aldigha kelgende, qiyqas-chuqanni,
xalayiqning qattiq nale-peryad we ah-zar kötürgenlikini
körüp, **39** öyge kirip ulargha: — Némishqa qiyqas-
chuqan we ah-zar kötürisiler? Bala ölmeptu, uxlap
qaptu, — dédi. **40** Ular uni mesxire qilishti; lékin u
hemmeylenni tashqirigha chiqiriwétip, balining ata-
anisini we öz hemrahlirini élip, bala yatqan öyge kirdi.
41 U balining qolini tutup, uninggha: «Talita kumi» dédi.
Bu sözning menisi «Qizim, sanga éytimenki, ornungdin
tur» dégenlik idi. **42** Qiz derhal ornidin turup mangdi (u
on ikki yashta idi). Ular bu ishqa mutleq heyran qélishti.
43 U ulargha bu ishni héchkimge éytmasliqni qattiq
tapilidi, shundaqla qizgha yégüdek birnéme bérishni
éytti.

6 U u yerdin kétip, öz yurtigha keldi. Uning
muxlislirimu uninggha egiship bardi. **2** Shabat küni
kelgende, u sinagogda telim bérishke kirishti. Telimini
anglighanlardin köp adem intayin heyran bolushup:
— Bu adem bularga nedin érishkendu? Uninggha
mushundaq danaliq qandaq bérilgen? Uning qolida
mushundaq möjiziler qandaq yaritilidighandu? **3** U héliqi
yaghachchi emesmu, Meryemning oghli, shundaqla
Yaqup, Yose, Yehuda we Simonlarning akisighu? Uning
singillirimu bu yerde arimizda turuwatmamdu? —
déyishti. Shuning bilen ular uninggha heset-bizarliq
bilen qaridi. **4** Shuning bilen Eysa ulargha: — Herqandaq
peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu,
peqet öz yurti, öz uruq-tughqanliri arisida we öz öyide
hörmetke sazawer bolmaydu, — dédi. **5** Shuning bilen
qollirini birqanche bimarning üstige tegküzüp, ularni
saqaytqandin bashqa, shu yerde u héchqandaq möjize
yaritalmidi. **6** We u ularning iman-ishenchsizlikidin
heyran qaldi. **7** Andin u etraptiki yéza-kentlerni
aylinip telim berdi. U on ikkiylenni yénigha chaqirdi
we [xelq arisigha] ikki-ikkidin ewetishke bashlidi. U
ulargha napak rohlarni heydesh hoquqini berdi; **8**
we ulargha: — Seperde yéninglargha hasidin bashqa
nerse éliwalmanglar, ne xurjun ne nan éliwalmanglar,
belwaghqa pulmu salmanglar, **9** putunglargha keshlerni
kiyinglar, biraq ikki yektek kiyiwalmanglar, — dep
tapilidi. **10** U yene: — [Bir yurtqa barghininglarda],

kimning öyige [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin
ketküche shu öydila turunglar. **11** Qaysi yerdikiler
silerni qobul qilmisa, shundaqla sözünglarni anglimisa,
u yerdin ketkininglarda, ulargha agah-guwah bolsun
üchün ayighinglardiki topini qéqiwétinglar! — dédi. **12**
Shuning bilen ular yolgha chiqip, kishilerni gunahlirigha
towa qilishqa jar sélip ündidi. **13** Ular nurghun jinlarni
heydidi, nurghun bimarlarni zeytun méyi bilen mesih
qilip saqaytti. **14** Uning nami meshhur bolghachqa,
Hérod padishah uning heqqide anglap: «Bu adem
[choqum] ölümdin tirilgen Chömüldürgüchi Yehyadur.
Shuning üchün mushu alahide qudretler uningda küchini
körsitidu» deytti. **15** Bashqilar: «U Ilyas [peyghember]»
dése, yene beziler: «Burunqi peyghemberlerdek bir
peyghember bolsa kérek» déyishetti. **16** Biraq bularni
anglighan Hérod: — Men kallisini alghan Yehyaning
özi shu — u ölümdin tiriliptu! — dédi. **17** Hérodning
bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning
ayali Hérodiyening wejidin adem ewetip Yehyani
tutup, zindan'gha tashlighanidi. Chünki u shu ayal
bilen nikahlan'ghanidi; Yehya Hérodqa [tenbih bérip]:
«Akangning ayalini tartiwélishing Tewrat qanunigha
xilap» dep qayta-qayta dégenidi. **19** Shuning üchün
Hérodiye Yehyagha adawet saqlaytti; uni öltürmekchi
bolghan bolsimu, lékin shundaq qilalmaytti. **20** Chünki
Hérod Yehyani diyanetlik we muqeddes adem dep bilip,
uningdin qorqatti, shunglashqa uni qoghdaytti; u uning
sözlirini anglighan chaghlirida alaqzade bolup kétetti,
lékin yenila sözlirini anglashqa amraq idi. **21** Emma
[Hérodiye kütken] peyt axir yétip keldi; Hérod tughulghan
künide öz emeldarliri, mingbéshiliri we Galiliye ölkisidiki
katta erbablarni ziyapet bilen kütüwaldi; **22** héliqi
Hérodiyening qizi sorun'gha chüshüp ussul oynap berdi.
Bu Hérod we hemdastixan bolghanlargha bekmu yarap
ketti. Padishah qizgha: — Mendin néme telep qilsang,
shuni bérimen, — dédi. **23** Andin u qesem qilip yene: —
Mendin néme telep qilsang, hetta padishahliqimning
yérimini désengmu shuni bérimen, — dédi. **24** Qiz sirtqa
chiqip, anisidin: — Néme telep qilay? — dep soriwidi,
anisi: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini telep qil,
— dédi. **25** Qiz derhal padishahning aldigha aldirap
kirip: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini hazirla bir
texsige qoyup ekilishlirini xalaymen, — dédi. **26** Padishah
buninggha nahayiti hesret chekken bolsimu, qesemliri
tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejidin, uninggha
bergen sözidin yan'ghusi kelmidi. **27** Shunga padishah
derhal bir jallat ewetip, uning kallisini élip kélishni emr
qildi. Jallat zindan'gha bérip Yehyaning kallisini élip, **28**
uni bir texsige qoyup, qizning aldigha élip kélip uninggha
berdi. Qiz uni anisigha tapshurdi. **29** Bu ishni anglighan
Yehyaning muxlisliri kélip, jesetni élip kétip bir qebrige
qoydi. **30** Qaytip kelgen rosullar Eysaning yénigha
yighildi, néme qilghanliri hem néme telim bergenlirini
uninggha melum qilishti. **31** Kélip-kétiwatqanlar nahayiti
köplikidin ulargha tamaqlinishqimu waqit chiqmidi.
Shunga u ulargha: — Yürünglar, men bilen xilwet
bir jaygha bérip, birdem aram élinglar, — dédi. **32**
Buning bilen ular kémige chüshüp, xilwet bir chöl yerge
qarap mangdi. **33** Biraq nurghun kishiler ularning
kétiwatqanliqini bayqap, ularni tonuwéliwidi, etraptiki
barliq sheherlerdin piyade yolgha chiqip, yügürüp,
ulardin burun u yerge bérip yighilishti. **34** Eysa kémidin
chüshüp, zor bir top ademni körüp, ularning padichisiz
qoy padisidek bolghanliqigha ich aghritti. Shunga u
ulargha köp ishlarni ögitishke bashlidi. **35** Kech kirip
qalghanda, muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl
bir jay iken, kech kirip ketti. **36** Xalayiqni yolgha
séliwetken bolsang, ular etraptiki kent-qishlaqlargha
bérip, özlirige nan sétiwalsun; chünki ularda yégüdek
nerse yoq, — dédi. **37** Lékin u ulargha jawaben: — Ulargha
özünglar ozuq béringlar, — dédi. Muxlislar uningdin:
— Ikki yüz kümüsh dinargha ulargha nan ekélip ularni
ozuqlanduramduq? — dep soridi. **38** Eysa ulargha: —
Qanche néninglar bar? Bérip qarap béqinglar, — dédi.
Ular qarap baqqandin kéyin: — Beshi bar iken, yene ikki
béliqmu bar iken, — déyishti. **39** U ulargha kishilerni
top-top qilip yéshil chimende olturghuzushni buyrudi.
40 Xalayiq yüzdin, elliktin sep-sep bolup olturushti. **41** U
besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap
[Xudagha] teshekkür-medhiye éytti, andin nanlarni
oshtup, köpchilikke tutup bérish üchün muxlisligirigha
bérip turatti; ikki béliqnimu hemmeylen'ge tarqitip berdi.
42 Hemmeylen yep toyundi. **43** [Muxlislar] éship qalghan
nan we béliq parchilirini liq on ikki séwetke tériwaldi.
44 Nanlarni yégen erlerning sanila besh mingche idi. **45**
Bu ishtin kéyinla, u muxlisligirigha özüm bu xalayiqni
yolgha séliwétimen, angghiche siler kémige olturup,
déngizning qarshi qirghiqidiki Beyt-Saida yézisigha ötüp
turunglar, dep buyrudi. **46** Ularni yolgha séliwetkendin
kéyin, u dua-tilawet qilish üchün taghqa chiqti. **47** Kech
kirgende, kéme déngizning otturisigha yetkenidi, u özi
yalghuz quruqluqta idi. **48** U muxlislirining palaqni
küchep uruwatqanliqini kördi; chünki shamal tetür
yönilishte chiqqanidi. Kéche tötinchi jések waqtida, u
déngizning üstide méngip, muxlisliri terepke keldi we
ularning yénidin ötüp kétidighandek qilatti. **49** Lékin ular
uning déngizning üstide méngip kéliwatqanliqini körüp,
uni alwasti oxshaydu, dep oylap chuqan sélishti. **50**
Chünki ularning hemmisi uni körüp sarasimige chüshti.
Lékin u derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar, bu men,
qorqmanglar! — dédi. **51** U kémige, ularning yénigha
chiqqandila, shamal toxtidi. Ular buningdin hoshidin
ketkudek derijide qattiq heyran qéliship, némini oylashni
bilmeytti; **52** chünki ular nan bérish [möjizisini] téxiche
chüshenmigenidi, ularning qelbi bixud halette turatti. **53**
Ular déngizning qarshi teripige ötüp, Ginnisaret dégen
yurtta [quruqluqqa] chiqip, kémini baghlap qoydi. **54**
Ular kémidin chüshüshi bilenla, [xalayiq] uni derhal
tonuwélip, **55** etraptiki hemme jaylargha yügürüshüp
bardi we «U palanchi yerge chüshüptu» dep anglishi
bilenla, bimarlarni zembilge sélip, shu yerge [uning
aldigha] élip bérishti. **56** U meyli yéza, meyli sheher
yaki qishlaqlargha barsun, xelq aghriqlarni bazarlargha
élip chiqip yatquzatti; ular uningdin aghriqlar héch
bolmighanda séning yépinchangning péshige bolsimu
qolini tegküzüwalsaq dep ötündi. Uninggha qolini
tegküzgenlerning hemmisi saqaydi.

7 Bu chaghda, Perisiyler we Tewrat ustazliridin beziliri
Yérusalémdin kélip uning aldigha yighildi; **2** shu
Perisiyler we Tewrat ustazliri uning muxlisliridin
bezilirining tamaqni qolini yumay, yeni «napak» halda

yewatqanliqini körüp, uningdin: — Muxlisliring némishqa
ata-bowilirimizning en'enilirige riaye qilmay, belki
yuyulmighan qolliri bilen tamaq yeydu? — dep sorashti
(chünki Perisiyler we pütün Yehudiylar ata-bowiliri
teripidin qaldurulghan en'enini ching tutqachqa, awwal
qollirini estayidilliq bilen yumisa, tamaq yémeydu.
Shuningdek bazardin qaytip kelgendimu, ular qol yumay
birnerse yémeydu. Uningdin bashqa, piyale-qedeh,
das-chögün we mis qachilar we diwanlarni yuyush
toghrisida tapshurulghan nurghunlighan en'enilerdimu
ching turidu). **6** U ulargha jawab bérip mundaq dédi: —
Yeshaya peyghember siler saxtipezler toghranglarda
aldin'ala toptoghra bésharet bergen! [uning] yazmisida
pütülgendek: — «Mushu xelq aghzida Méni hörmetligini
bilen, Biraq qelbi Mendin yiraq; **7** Ular Manga
bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken telimliri peqet
insanlardin chiqqan petiwalarla, xalas». **8** Chünki siler
Xudaning emrini tashlap qoyup, insanlarning en'enisini
ching tutiwalidikensiler — das-chögün, piyale-qedehlerni
yuyush we shuninggha oxshap kétidighan nurghan
bashqa ishlarni en'ene qilip yürisiler. **9** U ulargha yene
mundaq dédi: — Siler özliringlarning en'enisini ching
tutimiz dep Xudaning emrini epchillik bilen bir chetke
qayrip qoydunglar! **10** Chünki Musa [peyghember]: «Ata-
anangni hörmet qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligenler
ölümge mehkum qilinsun» dep emr qilghan. **11** Lékin
siler: — Birsi «Atisi yaki anisigha: — Men silerge yardem
bergüdek nersilerni alliqachan «qurban qilip» Xudagha
atiwettim — désila, **12** shu kishining ata-anisining halidin
xewer élishgha bolmaydu, dep ögitisiler. **13** Shundaq qilip,
siler [ewladliringlargha] tapshurghan en'en'englerni dep
Xudaning emrini yoqqa chiqiriwettinglar, we shuninggha
oxshash köp ishlarni qilisiler. **14** Andin xalayiqni
yene yénigha chaqirip, ulargha: — Hemminglar manga
qulaq sélinglar we shuni chüshininglarki, **15** insanning
sirtidin ichige kiridighan nersilerning héchqandiqi uni
napak qilmaydu, belki öz ichidin chiqidighan nersiler
bolsa, ular insanni napak qilidu. **16** Anglighudek quliqi
barlar buni anglisun! — dédi. **17** U xalayiqtin ayrilip
öyge kirgende, muxlisliri uningdin bu temsil heqqide
soridi. **18** U ulargha: — Silermu téxiche chüshenmey
yürüwatamsiler?! Sirttin insanning ichige kiridighan
herqandaq nersining uni napak qilalmaydighanliqini
tonup yetmeywatmamsiler? **19** [Sirttin kirgen nerse]
insanning qelbige emes, ashqazinigha kiridu, andin
u yerdin teret bolup tashlinidu, — dédi (u bu gepni
déyish bilen, hemme yémekliklerni halal qiliwetti). **20**
U yene söz qilip mundaq dédi: — Insanning ichidin
chiqidighinila, insanni napak qilidu. **21** Chünki shular
— yaman niyetler, zinaxorluq, jinsiy buzuqluqlar,
qatilliq, oghriliq, achközlük, rezillikler, aldamchiliq,
shehwaniyliq, hesetxorluq, til-ahanet, tekebburluq we
hamaqetlikler insanning ichidin, yeni uning qelbidin
chiqidu **23** — bu rezil ishlarning hemmisi insanning
ichidin chiqip, özini napak qilidu. **24** U ornidin turup u
yerdin ayrilip, Tur we Zidon etrapidiki rayonlargha bardi
we bir öyge kirdi. Gerche u buni héchkim bilmisun dégen
bolsimu, lékin yoshurup qalalmidi. **25** Derweqe, napak roh
chaplashqan kichik bir qizning anisi uning toghrisidiki
xewerni anglighan haman yétip kélip, uning ayighigha
yiqildi **26** (ayal Yunanliq bolup, Suriye ölkisidiki Fenikiy
millitidin idi). U uningdin qizidin jinni heydiwétishni
ötündi. **27** Lékin Eysa uninggha: — Aldi bilen balilar
qorsiqini toyghuzsun; chünki balilarning nénini kichik
itlargha tashlap bérish toghra emes, — dédi. **28** Lékin u
buninggha jawaben: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu
üstel astida turup balilardin chüshken nan uwaqlirini
yeydighu, — dédi. **29** Eysa uninggha: — Séning mushu
sözüng tüpeylidin yolunggha qayt, jin qizingdin chiqip
ketti, — dédi. **30** Ayal öyige qaytip kelgende, mana qiz
kariwatta yatatti, jin uningdin chiqip ketkenidi. **31** Eysa
yene Tur we Zidon shehirining etrapidiki rayonlardin
chiqip, «On sheher» rayoni otturisidin ötüp, yene Galiliye
déngizigha keldi. **32** Xalayiq uning aldigha tili éghir, gas
bir ademni élip kélip, uning uchisigha qolungni tegküzüp
qoysang, dep ötünüshti. **33** U u ademni xalayiqtin ayrip
bir chetke tartip, barmaqlirini uning qulaqlirigha tiqti,
tükürüp, [barmiqini] uning tiligha tegküzdi. **34** Andin
u asman'gha qarap uh tartip xorsin'ghandin kéyin, u
ademge: «Effata» (menisi «échil») dédi. **35** U ademning
qulaqliri derhal échilip, tilimu échilip rawan gep qilishqa
bashlidi. **36** Eysa ulargha buni héchkimge éytmasliqni
tapilidi. Lékin ulargha herqanche tapilighan bolsimu, bu
xewerni yenila shunche keng tarqitiwetti. **37** Xalayiq
[bu ishqa] mutleq heyran qéliship: — U hemme ishlarni
qaltis qilidiken! Hetta gaslarni anglaydighan, gachilarni
sözleydighan qilidiken, — déyishti.

8 Shu künlerde, yene zor bir top xalayiq yighilghanidi.
Ularning yégüdek héchnémisi bolmighachqa, u
muxlislirini yénigha chaqirip: **2** — Bu xalayiqqa ichim
aghriydu. Chünki ular méning yénimda turghili üch kün
boldi, ularda yégüdek héchnersimu qalmidi. **3** Ularni
öylirige ach qorsaq qaytursam, yolda halidin kétishi
mumkin. Chünki beziliri yiraqtin kelgeniken, — dédi. **4**
Muxlisliri buninggha jawaben: — Bundaq xilwet bir jayda
bu kishilerni toydurghudek nanni nedin tapqili bolsun? —
déyishti. **5** — Qanche néninglar bar? — dep soridi u. Yette,
— déyishti ular. **6** Buning bilen u xelqni yerde olturushqa
buyrudi. Andin yette nanni qoligha aldi we [Xudagha]
teshekkür-medhiye éytip oshtup, köpchilikke tutushqa
muxlislirigha berdi. Ular xalayiqqa üleshtürüp berdi. **7**
[Muxlislar]da yene birqanche kichik béliqmu bar idi. U
Xudagha teshekkür éytip ularni beriketlep, muxlislirigha
üleshtürüp bérishni éytti. **8** Xalayiq toyghuche yédi;
ular éship qalghan parchilarni yette séwetke tériwaldi.
9 Yégenler töt mingche kishi idi. U ularni yolgha
saldi, **10** andin muxlisliri bilen bille derhal kémige
chüshüp, Dalmanuta tereplirige bardi. **11** Perisiyler
chiqip, uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin
bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qiliship, uning
bilen munazirileshkili turdi. **12** U ichide bir ulugh-kichik
tinip: — Bu dewr némishqa bir «möjizilik alamet»ni
istep yüridu? Shuni silerge berheq éytip qoyayki, bu
dewrge héchqandaq möjizilik alamet körsitilmeydu,
— dédi. **13** Andin ulardin ayrilip, yene kémige chiqip,
déngizning u chétige ötüp ketti. **14** Muxlislar nan
élip kélishni untughan bolup, kémide bir tal nandin
bashqa yeydighini yoq idi. **15** U ularni agahlandurup: —
Éhtiyat qilinglar, Perisiylerning échitqusi we Hérodning
échitqusidin hézi bolunglar, — dédi. **16** Muxlislar
özara mulahiziliship: — Uning bundaq déyishi nan
ekelmigenlikimizdin bolsa kérek, — déyishti. **17** Eysa

ularning néme [déyishiwatqanliqini] bilip: — Némishqa
nan yoqluqi toghrisida mulahize qilisiler? Siler téxiche
pem-paraset yaki chüshenchige ige bolmidinglarmu?
Qelbliringlar téximu bixudliship kétiwatamdu? **18**
Közünglar turup körmeywatamsiler? Quliqinglar turup
anglimaywatamsiler? Ésinglarda yoqmu? **19** Besh ming
kishige besh nanni oshtughinimda, parchilargha liq
tolghan qanche kichik séwetni yighiwaldinglar? — dédi.
— On ikkini, — jawab berdi ular. **20** — Yette nanni töt
ming kishige oshtughinimda, parchilargha liq tolghan
qanche séwetni yighiwaldinglar? — dédi u. — Yettini, —
Jawab berdi ular. **21** U ulargha: — Undaqta, qandaqsige
siler téxi chüshenmeysiler? — dédi. **22** Ular Beyt-Saida
yézisigha keldi; xalayiq bir kor ademni uning aldigha élip
kélip, uninggha qolungni tegküzüp qoysang, dep ötündi.
23 U kor ademning qolidin tutup yézining sirtigha
yétilep bardi; uning közlirige tükürüp, üstige qollirini
tegküzüp: — Birer nerse körüwatamsen? — dep soridi.
24 U béshini kötürüp: — Kishilerni körüwatimen; ular
xuddi méngip yürüwatqan derexlerdek körünüwatidu,
— dédi. **25** Andin u qaytidin qollirini u ademning
közlirige tegküzdi. U közlirini échiwidi, közliri eslige
kélip, hemme nersini éniq kördi. **26** Eysa uni öyige
qayturup: — Yézighimu kirme, yaki yézidiki héchkimge
bu ishni uqturma, — dep tapilidi. **27** Eysa muxlisliri
bilen chiqip Qeyseriye-Filippi rayonigha qarashliq kent-
yézilargha bardi. Yolda u muxlisliridin: — Kishiler méni
kim deydu? — dep soridi. **28** Ular uninggha: — Beziler
séni Chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember]
we yene beziler ilgiriki peyghemberlerdin biri dep
qaraydiken, — dep jawab bérishti. **29** U ulardin: — Emdi
silerchu, siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus
jawaben: — Sen Mesihdursen, — dédi. **30** U ulargha
özi toghruluq héchkimge tinmasliqni jiddiy tapilidi. **31**
Shuning bilen u Insan'oghlining nurghun azab-oqubet
tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri
teripidin chetke qéqilishi, öltürülüshi we üch kündin
kéyin tirildürülüshi muqerrer ikenlikini [muxlislirigha]
ögitishke bashlidi. **32** U bu ishni ochuq-ashkara sözlep
berdi. Buning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni
eyibleshke bashlidi. **33** Lékin u burulup muxlislirigha
qarap, Pétrusni eyiblep: — Arqamgha öt, Sheytan!
Séning oylighanliring Xudaning ishliri emes, insanning
ishliridur, — dédi. **34** Andin muxlisliri bilen xalayiqnimu
chaqirip mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni
niyet qilsa, özidin kéchip, özining kréstini kötürüp manga
egeshsun! **35** Chünki kimdekim öz jénini qutquzay dése,
choqum uningdin mehrum bolidu; lékin kimdekim men
üchün we xush xewer üchün öz jénidin mehrum bolsa,
uni qutquzidu. **36** Chünki bir adem pütkül dunyagha
ige bolup, jénidin mehrum qalsa, buning néme paydisi
bolsun?! **37** U némisini jénigha tégishsun?! **38** Chünki
kimdekim zinaxor we gunahkar bu dewr aldida mendin
we méning sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghlimu
atisining shan-sheripi ichide muqeddes perishtiler bilen
bille kelginide, uningdin nomus qilidu.

9 U ulargha yene: — Men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin
ölümning temini tétishtin burun jezmen Xudaning
padishahliqining küch-qudret bilen kelgenlikini
köridighanlar bardur. **2** We alte kündin kéyin, Eysa
Pétrus, Yaqup we Yuhannani ayrip élip, égiz bir taghqa
chiqti. U yerde uning siyaqi ularning köz aldidila
özgirip, **3** kiyimliri yer yüzidiki héchbir aqartquchimu
aqartalmighudek derijide parqirap qardek ap'aq boldi.
4 Ularning köz aldida Musa we Ilyas [peyghemberler]
tuyuqsiz köründi; ular Eysa bilen sözlishiwatqanidi.
5 Pétrus bu ishqa jawaben Eysagha: — Ustaz, bu
yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sanga,
birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge
üch kepe yasayli! — dédi **6** (chünki Pétrus néme
déyishini bilmey qalghanidi, chünki ular qorqunchqa
chömüp ketkenidi). **7** Tuyuqsiz bir parche bulut
ularni qapliwaldi we buluttin: «Bu Méning söyümlük
Oghlumdur; uninggha qulaq sélinglar!» dégen awaz
anglandi. **8** Ular lappide etrapigha qarishiwidi, lékin
yene héchkimni körmidi, öz yénida peqet Eysanila
kördi. **9** Ular taghdin chüshüwatqanda, Eysa ularghа,
Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche, körgenlirini
héchkimge éytmasliqni emr qilip tapilidi. **10** Ular uning
bu sözini könglige püküp, «ölümdin tirilish» dégenning
zadi néme ikenliki heqqide özara mulahizileshti. **11**
Ular uningdin yene: — Tewrat ustazliri néme üchün:
«Ilyas [peyghember Mesih kélishtin] awwal qaytip kélishi
kérek» déyishidu? — dep sorashti. **12** U ularghа jawaben:
— Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin] awwal kélidu,
andin hemme ishni ornigha keltüridu; emdi némishqa
muqeddes yazmilarda Insan'oghli köp azab-oqubet
chékidu we xorlinidu, dep pütülgen? **13** Lékin men silerge
shuni éytayki, Ilyas [peyghember] derheqiqet keldi
we del muqeddes yazmilarda u heqqide pütülgendek,
kishiler uninggha némini xalisa shundaq qildi. **14** Ular
muxlislarning yénigha qaytip barghinida, zor bir top
ademlerning ularning etrapigha olishiwalghanliqini,
birnechche Tewrat ustazlirining ular bilen munazire
qilishiwatqanliqini kördi. **15** Uni körgen pütün xalayiq
intayin heyran bolushti we yügürüp kélip uning
bilen salamlashti. **16** U ulardin: — Ular bilen néme
toghruluq munazire qilishiwatisiler, — dep soridi. **17**
Xalayiqtin bireylen uninggha: — Ustaz, men oghlumni
séning aldinggha élip keldim, chünki uninggha gacha
qilghuchi bir roh chaplishiwalghan. **18** Her qétim roh
uni chirmiwalsa, uni tartishturup yiqitidu, shuning
bilen balining aghzi köpükliship, chishliri kiriship
kétidu; qaqshal bolup qalidu. Muxlisliringdin jinni
heydiwetkeysiler dep tilidim, biraq ular qilalmidi, —
dédi. **19** U jawaben: — Ey étiqadsiz dewr, siler bilen
qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche
sewr qilay? — Balini aldimgha élip kélinglar — dédi.
20 Ular balini uning aldigha élip keldi. Eysani körüsh
bilenla roh balining pütün bedinini tartishturuwetti.
Bala yiqilip, aghzidin köpük chiqqan péti yerde yumilap
ketti. **21** U balining atisidin: — Bu ish béshigha kelginige
qanche uzun boldi? — dep soridi. U: — Kichikidin tartip
shundaq, **22** jin uni halak qilish üchün köp qétim otqa
we sugha tashlidi. Emdi bir amal qilalisang, bizge ich
aghritip shapaet qilghaysen! — dédi. **23** Eysa uninggha:
— «Qilalisang!» deysen'ghu! Ishenchte bolghan ademge
hemme ish mumkindur! — dédi. **24** Balining atisi derhal:
— Men ishinimen; ishenchsizlikimge medet qilghaysen!
— dédi yighlap nida qilip. **25** Emdi Eysa köpchilikning

yügürüshüp kelgenlikini körüp, héliqi napak rohqa
tenbih bérip: — Ey ademni gas we gacha qilghuchi
roh! Buyruq qilimenki, uningdin chiq, ikkinchi kirgüchi
bolma! — dédi. **26** Shu haman jin bir chirqiridi-de,
balini dehshetlik tartishturup, uningdin chiqip ketti.
Bala ölüktek yétip qaldi, xalayiqning köpinchisi «U öldi!»
déyishti. **27** Lékin Eysa balini qolidin tutup yölidi, bala
ornidin turdi. **28** Eysa öyge kirgendin kéyin, muxlisliri
uning bilen yalghuz qalghanda uningdin: — Biz néme
üchün jinni heydiwételmiduq? — dep sorashti. **29**
U ulargha: — Bu xil [jin] dua we rozidin bashqa yol
bilen chiqirilmas, — dédi. **30** Ular shu yerdin ayrilip,
Galiliyedin ötüp kétiwatatti. Biraq u buni héchkimning
bilishini xalimaytti. **31** Chünki u muxlislirigha: —
Insan'oghli insanlarning qoligha tapshurulup, ular uni
öltüridu. Öltürülüp üch kündin kéyin u tirilidu, —
dégen telimni bériwatatti. **32** Lékin [muxlislar] bu sözni
chüshenmidi hemde uningdin sorashqimu pétinalmidi.
33 U KeperNahum shehirige keldi. Öyge kirgende u
ulardin: — Yolda néme toghrisida mulahizileshtinglar?
— dep soridi. **34** Lékin ular shük turdi, chünki ular yolda
qaysimiz eng ulugh dep bir-biri bilen mulahizileshkenidi.
35 U olturup, on ikkeylenni yénigha chaqirip, ulargha: —
Kim birinchi bolushni istigen bolsa, shu hemmeylenning
eng axirqisi we hemmeylenning xizmetkari bolsun, —
dédi. **36** Andin u kichik bir balini otturida turghuzdi we
uni quchiqigha élip turup, ulargha mundaq dédi: **37** —
Kim méning namimda mushundaq kichik balini qobul
qilsa, méni qobul qilghan bolidu. Kim méni qobul qilsa,
u méni emes, belki méni ewetküchini qobul qilghan
bolidu. **38** Yuhanna uninggha: — Ustaz, séning naming
bilen jinlarni heydewatqan birsini körduq. Lékin u
biz bilen birge sanga egeshkenlerdin bolmighachqa,
uni tostuq, — dédi. **39** Lékin Eysa: — Uni tosmanglar.
Chünki méning namim bilen bir möjize yaratqan birsi
arqidinla méning üstümdin yaman gep qilishi mumkin
emes. **40** Chünki bizge qarshi turmighanlar bizni
qollighanlardur. **41** Chünki men silerge shuni berheq
éytip qoyayki, Mesihke mensup bolghanliqinglar üchün,
méning namimda silerge hetta birer piyale su bergen
kishimu öz in'amigha érishmey qalmaydu. **42** Lékin
manga étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini gunahqa
putlashturghan herqandaq ademni, u boynigha yoghan
tügmen téshi ésilghan halda déngizgha tashliwétilgini
ewzel bolatti. **43** Eger emdi qolung séni gunahqa
putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung bar
halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa kirginingdin köre,
cholaq halda hayatliqqa kirgining ewzeldur. **(Geenna g1067)** **44** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-
qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **45**
Eger emdi putung séni [gunahqa] putlashtursa, uni
késip tashliwet. Chünki ikki putung bar halda dozaxqa,
yeni öchürülmes otqa tashlan'ghiningdin köre, tokur
halda hayatliqqa kirgining ewzel. **(Geenna g1067)** **46**
Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar
ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **47** Eger közüng séni
[gunahqa] putlashtursa, uni oyup tashliwet. Ikki közüng
bar halda otluq dozaxqa tashlan'ghiningdin köre, singar
közlük bolup Xudaning padishahliqigha kirgining ewzel.
(Geenna g1067) **48** Chünki dozaxta shularni [yeydighan]
qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **49**
Hemme adem ot bilen tuzlinidu we herbir qurbanliq tuz
bilen tuzlinidu. **50** Tuz yaxshi nersidur. Halbuki, eger
tuz öz tuzluqini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini
qandaqmu kirgüzgili bolidu? Özünglarda tuz tépilsun we
bir-biringlar bilen inaqliqta ötünglar.

10 U u yerdin qozghilip, Yehudiye ölkisi terepliridin
ötüp, Iordan deryasining u qétidiki rayonlarghimu
bardi. Top-top ademler yene uning etrapigha
olishiwalghanidi. U aditi boyiche ulargha telim bérishke
bashlidi. **2** Bezi Perisiyler uning yénigha kélip uni
qiltaqqa chüshürüsh meqsitide uningdin: — Bir ademning
ayalini talaq qilishi Tewrat qanunigha uyghunmu? —
dep soridi. **3** Lékin u jawaben: — Musa [peyghember]
silerge néme dep buyrughan? — dédi. **4** Ular: — Musa
[peyghember] kishining ayalini bir parche talaq xéti
yézipla talaq qilishigha ruxset qilghan, — déyishti. **5**
Eysa ulargha: — Tash yüreklikinglardin u silerge bu
emrni pütken; **6** lékin Xuda alem apiride bolghinida
[insanlarni] «Er we ayal qilip yaratti». **7** «Shu sewebtin
er kishi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilen birliship **8**
ikkilisi bir ten bolidu». Shundaq iken, er-ayal emdi ikki
ten emes, belki bir ten bolidu. **9** Shuning üchün, Xuda
qoshqanni insan ayrimisun, — dédi. **10** Ular öyge qaytip
kélip kirgende, muxlisliri uningdin bu heqte soridi. **11**
U ulargha: — Ayalini talaq qilip, bashqa birini emrige
alghan kishi ayaligha gunah qilip zina qilghan bolidu.
12 Érini qoyuwétip, bashqa erge tegken ayalmu zina
qilghan bolidu, — dédi. **13** Qolungni tegküzgeysen dep,
kishiler kichik balilirini uning aldigha élip kéliwatatti.
Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyiblidi. **14** Buni
körgen Eysa achchiqlinip, muxlislirigha: Balilar aldimgha
kelsun, ularni tosmanglar. Chünki Xudaning padishahliqi
del mushundaqlargha tewedur. **15** Men silerge shuni
berheq éytip qoyayki, Xudaning padishahliqini sebiy
balidek qobul qilmisa, uninggha hergiz kirelmeydu,
— dédi. **16** Shuning bilen u balilarni quchiqigha élip,
ulargha qollirini tegküzüp bext tilidi. **17** U yolgha
chiqqanda, birsi uning aldigha yügürüp kélip, uning
aldida tizlinip uningdin: — I yaxshi ustaz, men qandaq
qilsam menggülük hayatqa mirasliq qilimen? — dep
soridi. **(aiōnios g166)** **18** Lékin Eysa uninggha: — Méni
némishqa yaxshi deysen? Peqet biridin, yeni Xudadin
bashqa héchkim yaxshi emestur. **19** Sen Tewrattiki
«Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan
guwahliq berme, xiyanet qilma, ata-anangni hörmet
qil» dégen perhiz-perzlerni bilisen, — dédi. **20** U adem
jawaben: — Ustaz, bularning hemmisige kichikimdin
tartip emel qilip kéliwatimen, — dédi. **21** Eysaning
uninggha qarap muhebbiti qozghaldi we uninggha: —
Sende yene bir ish kem. Bérip pütün mal-mülkingni
sétip, pulini yoqsullargha bergin we shundaq qilsang,
ershte xezineng bolidu; andin kélip kréstni kötürüp
manga egeshkin! — dédi. **22** Lékin mushu sözni anglap,
uning chirayi tutulup, qayghugha chömüp u yerdin ketti.
Chünki uning mal-dunyasi nahayiti köp idi. **23** Andin Eysa
chörisige sepsélip qarap, muxlislirigha: — Mal-dunyasi
köplerning Xudaning padishahliqigha kirishi némidégen
teslikte bolidu-he! — dédi. **24** Muxlislar uning sözlirige
intayin heyran bolushti, lékin Eysa ulargha yene jawaben:
— Balilirim, mal-mülükke tayan'ghanlar üchün Xudaning

padishahliqigha kirish némidégen tes-he! **25** Tögining
yingnining közidin ötüshi bay ademning Xudaning
padishahliqigha kirishidin asandur! — dédi. **26** Ular
buni anglap intayin bek heyran bolushup, bir-biridin:
Undaqta, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **27**
Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa
chiqishi mumkin emes, lékin Xuda üchün mumkin emes
bolmaydu; chünki Xudagha nisbeten hemme ish mumkin
bolidu, — dédi. **28** Buning bilen Pétrus uninggha: —
Mana, biz bolsaq, hemmini tashlap sanga egeshtuq!?
— dégili turdi. **29** Eysa uninggha jawaben mundaq
dédi: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, men
üchün we xush xewer üchün öyi, aka-ukiliri, acha-
singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki yer-zéminliridin
waz kechkenlerning hemmisi **30** bu zamanda bularning
yüz hessisige, yeni öy, aka-uka, acha-singil, ana, balilar
we yer-zéminlargha (ziyankeshlikler qoshulghan halda)
muyesser bolmay qalmaydu we kélidighan zamandimu
menggülük hayatqa érishmey qalmaydu. **(aiōn g165, aiōnios
g166)** **31** Lékin shu chaghda nurghun aldida turghanlar
arqigha ötidu, nurghun arqida turghanlar aldigha
ötidu. **32** Ular Yérusalémgha chiqidighan yolda idi, Eysa
hemmining aldida kétiwatatti. [Muxlisliri] bek heyran
idi hemde uninggha egeshkenlermu qorqunch ichide
kétiwatatti. Eysa on ikkeylenni yene öz yénigha tartip,
ulargha öz béshigha chüshidighanlirini uqturushqa
bashlap: **33** — Mana biz hazir Yérusalémgha chiqip
kétiwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat
ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni ölümge mehkum
qilidu we yat elliklerge tapshuridu. **34** Ular bolsa uni
mesxire qilip, qamchilap, uning üstige tköküridu we uni
öltüridu. Lékin üch kündin kéyin u qayta tirilidu, — dédi.
35 Zebediyning oghulliri Yaqup bilen Yuhanna uning
aldigha kélip: — Ustaz, sendin néme tilisek orundap
berseng, dep ötünimiz, — déyishti. **36** U ulargha: — Silerge
néme qilip bérishimni xalaysiler? — dédi. **37** — Sen
shan-sheripingde bolghiningda, birimizni ong yéningda,
birimizni sol yéningda olturghuzghaysen, — déyishti ular.
38 Eysa ulargha jawaben: — Néme telep qilghanliqinglarni
bilmeywatisiler. Men ichidighan qedehni ichelemsiler?
Men qobul qilidighan chömüldürüshni silermu qobul
qilalamsiler? **39** — Qilalaymiz, — déyishti ular. Eysa
ulargha: — Derweqe, men ichidighan qedehimni silermu
ichisiler we men qobul qilidighan chömüldürülüsh
bilen chömüldürülisiler. **40** Biraq ong yaki sol yénimda
olturushqa nésip bolush méning ilikimde emes; belki
kimlerge teyyarlan'ghan bolsa, shulargha bérilidu, —
dédi. **41** Buningdin xewer tapqan [qalghan] on [muxlis]
Yaqup bilen Yuhannadin xapa bolushqa bashlidi. **42**
Lékin Eysa ularni yénigha chaqirip, mundaq dédi:
— Silerge melumki, yat eller üstidiki hökümran dep
hésablan'ghanlar qol astidiki xelq üstidin buyruqwazliq
qilip hakimiyet yürgüzidu, we hoquqdarliri ularni
xojayinlarche idare qilidu. **43** Biraq silerning aranglarda
bundaq ish bolmaydu; belki silerdin kim mertiwilik
bolushni xalisa, u silerning xizmitinglarda bolsun; **44**
we kim aranglarda birinchi bolushni istise, u hemme
ademning quli bolsun. **45** Chünki Insan'oghlimu derweqe
shu yolda köpchilik méning xizmitimde bolsun démey,
belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida
qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep
keldi. **46** Ular Yérixo shehirige keldi. [Eysa] muxlisliri
we zor bir top ademler bilen bille Yérixodin chiqqan
waqitta, Timayning Bartimay isimlik qarighu oghli yol
boyida olturup, tilemchilik qiliwatatti. **47** U «Nasaretlik
Eysa»ning u yerde ikenlikini anglap: — I Dawutning
oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep towlashqa
bashlidi. **48** Nurghun ademler uni «Ün chiqarma» dep
eyiblidi. Lékin u: — I Dawutning oghli, manga rehim
qilghaysen, — dep téximu ünlük towlidi. **49** Eysa toxtap:
Uni chaqiringlar, — dédi. Shuning bilen ular qarighuni
chaqirip uninggha: — Yüreklik bol! Ornungdin tur, u séni
chaqiriwatidu! — déyishti. **50** U adem chapinini sélip
tashlap, ornidin des turup Eysaning aldigha keldi. **51** Eysa
jawaben uningdin: — Sen méni néme qil deysen? — dep
soridi. Qarighu: — I igem, qayta köridighan bolsam'idi! —
dédi. **52** Eysa uninggha: — Yolunggha qaytsang bolidu,
étiqading séni saqaytti, — déwidi, u shuan köreleydighan
boldi we yol boyi Eysagha egiship mangdi.

11 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining
étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha yéqin
kelginide, u ikki muxlisigha aldin mangdurup ulargha: —
Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Yézigha kiripla,
adem balisi minip baqmighan, baghlaqliq bir texeyni
körisiler. Uni yéship bu yerge yétilep kélinglar. **3**
Eger birsi silerdin: «Némishqa bundaq qilisiler?» dep
sorap qalsa, «Rebning buninggha hajiti chüshti we u
hélila uni bu yerge ewetip béridu» — denglar, — dep
tapilidi. **4** Ular kétip acha yol üstidiki öyning derwazisi
sirtida baghlaghliq turghan bir texeyni kördi. Ular tanini
yeshti. **5** U yerde turghanlardin beziler: — Texeyni
yéship néme qilisiler? — déyishti. **6** Muxlislar Eysaning
buyrughinidek jawab berdi, héliqi kishiler ulargha yol
qoydi. **7** Muxlislar texeyni Eysaning aldigha yétilep
kélip, üstige öz yépincha-chapanlirini tashlidi; u üstige
mindi. **8** Emdi nurghun kishiler yépincha-chapanlirini
yolgha payandaz qilip saldi; bashqiliri derexlerdin shax-
shumbilarni késip yolgha yaydi. **9** Aldida mangghan
we keynidin egeshkenler: «Hosanna! Perwerdigarning
namida kelgüchige mubarek bolsun! **10** Atimiz Dawutning
kélidighan padishahliqigha mubarek bolsun! Ershielada
teshekkür-hosannalar oqulsun!» — dep warqirishatti.
11 U Yérusalémgha bérip ibadetxana hoylilirigha kirdi;
we etrapidiki hemmini közdin kechürgendin kéyin,
waqit bir yerge bérip qalghachqa, on ikkeylen bilen bille
yene Beyt-Aniyagha chiqti. **12** Etisi, ular Beyt-Aniyadin
chiqqanda, uning qorsiqi échip ketkenidi. **13** Yiraqtiki
yopurmaqliq bir tüp enjür derixini bayqap, uningdin birer
méwe tapalarmenmikin dep yénigha bardi; lékin tüwige
kelgende yopurmaqtin bashqa hech nerse tapalmidi.
Chünki bu enjür pishidighan pesil emes idi. **14** U derexke
söz qilip: — Buningdin kéyin menggü héchkim sendin
méwe yémigey! — dédi. Muxlislirimu buni anglidi.
(aiōn g165) **15** Ular Yérusalémgha keldi; u ibadetxana
hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanlarni
heydeshke bashlidi we pul tégishküchilerning shirelirini,
paxtek-kepter satquchilarning orunduqlirini örüwetti;
16 we héchkimning héchqandaq mal-buyumlarni
ibadetxana hoylilirdin kötürüp ötüshige yol qoymidi.
17 U xelqqe: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm
barliq eller üchün dua-tilawetxana dep atilidu» dep
pütülgen emesmu? Lékin siler uni bulangchilarning

uwisigha aylanduruwettinglar! — dep telim bashlidi.
18 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri buni anglap,
uni yoqitishning charisini izdeshke bashlidi; pütkül
xalayiq uning telimige teejjuplinip qalghachqa, ular
uningdin qorqatti. 19 Kechqurun, u [muxlisliri] [bilen]
sheherning sirtigha chiqip ketti. 20 Etisi seherde, ular
enjür derixining yénidin ötüp kétiwétip, derexning
yiltizidin qurup ketkenlikini bayqashti. 21 [Derexni
halitini] ésige keltürgen Pétrus: — Ustaz, qara, sen
qarghighan enjür derixi qurup kétiptu! — dédi. 22 Eysa
ulargha jawaben mundaq dédi: — Xudaning ishenchide
bolunglar. 23 Men silerge shuni berheq éytip qoyayki,
kimdekim bu taghqa: Bu yerdin kötürülüp déngizgha
tashlan!» dése we shundaqla qelbide héch guman qilmay,
belki éytqinining emelge éshishigha ishench bar bolsa,
u éytqan ish uning üchün emelge ashidu. 24 Shu
sewebtin men silerge shuni éytimenki, dua bilen tiligen
herbir nerse bolsa, shuninggha érishtim, dep ishininglar.
Shunda, tiligininglar emelge ashidu. 25 We ornunglardin
turup dua qilghininglarda, birersige ghuminglar bolsa,
uni kechürünglar. Shuning bilen ershtiki Atanglarmu
silerning gunahliringlarni kechürüm qilidu. 26 Lékin siler
bashqilarni kechürüm qilmisanglar, ershtiki Atanglarmu
silerning gunahliringlarni kechürüm qilmaydu. 27 Ular
Yérusalémgha qaytidin kirdi. U ibadetxana hoylilirida
aylinip yürgende, bash kahinlar, Tewrat ustazliri we
aqsaqallar uning yénigha kélip: 28 — Sen qiliwatqan bu
ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu
ishlarni qilish hoquqini kim bergen? — dep soridi. 29
Eysa ulargha jawaben: — Menmu silerdin bir soal soray.
Siler uninggha jawab bersenglar, menmu bu ishlarni
qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytip bérimen:
30 — Yehya yürgüzgen chömüldürüsh bolsa, ershtinmu,
yaki insanlardinmu? Manga jawab bersenglarchu! 31
Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen»
dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün Yehyagha
ishenmidinglar?» deydu. 32 Eger: «Insanlardin kelgen»
dések, ... bolmaydu! — déyishti (chünki barliq xelq
Yehyani peyghember dep qarighachqa, ular xelqtin
qorqatti). 33 Buning bilen, ular Eysagha: — Bilmeymiz,
— dep jawab bérishti. — Undaqta, menmu bu ishlarni
qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanliqimni éytmaymen, —
dédi u ulargha.

12 Andin, u ulargha temsiller bilen sözleshke bashlidi:
— Bir kishi bir üzümzarliq berpa qilip, etrapini
chitlaptu; u bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet
munarini yasaptu. Andin u üzümzarliqni baghwenlerge
ijarige bérip, özi yaqa yurtqa kétiptu. 2 Üzüm pesli
kelgende, baghwenlerdin üzümzarliqtiki méwilerdin
[tégishlikini] ekélish üchün bir qulini ularning yénigha
ewetiptu. 3 Lékin ular uni tutuwélip dumbalap, quruq
qol qayturuptu. 4 Xojayin yene bir qulni ularning
yénigha ewetiptu. Uni bolsa ular chalma-kések qilip,
bash-közini yérip, haqaretlep qayturuptu. 5 Xojayin
yene birsini ewetiptu. Lékin uni ular öltürüptu. U yene
tola qullarni ewetiptu, lékin ular bezilirini dumbalap,
bezilirini öltürüptu. 6 Xojayinning yénida peqet uning
söyümlük bir oghlila qalghachqa, ular oghlumnighu
hörmet qilar dep, u uni eng axiri bolup baghwenlerning
yénigha ewetiptu. 7 Lékin shu baghwenler özara: «Bu
bolsa mirasxor; kélinglar, uni öltürüwéteyli, shuning
bilen mirasi bizningki bolidu!» déyishiptu. 8 Shunga ular
uni tutup öltürüp, üzümzarliqning sirtigha tashliwétiptu.
9 Emdi üzümzarliqning xojayini qandaq qilidu? U özi kélip
baghwenlerni öltüridu we üzümzarliqni bashqilargha
béridu. 10 Emdi siler muqeddes yazmilardin munu ayetni
oqup baqmighanmusiler? — «Tamchilar tashliwetken
tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. 11 Bu ish
Perwerdigardindur, Közimiz aldida karamet bir ishtur»
12 Ular uning bu temsilni özlirige qaritip éytqanliqini
chüshendi; shunga ular uni tutush yolini izdeshti;
halbuki, xalayiqtin qorqushup, uni tashlap kétip qaldi. 13
Shuningdin kéyin, ular birnechche Perisiy we Hérodning
terepdarlirini uni öz sözi bilen qiltaqqa chüshürüsh
meqsitide uning aldigha ewetti. 14 Ular kélip uninggha:
— Ustaz, silini semimiy adem, ademlerge qet'iy yüz-xatire
qilmaydu, héchkimge yan basmaydu, belki kishilerge
Xudaning yolini sadiqliq bilen ögitip kéliwatidu, dep
bilimiz. [Siliche], [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq
tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? 15 Zadi
baj tapshuramduq-tapshurmamduq? — déyishti. Lékin u
ularning saxtipezlikini bilip ulargha: — Némishqa méni
sinimaqchisiler? Manga bir «dinar» pulni ekélinglar,
men körüp baqay, — dédi. 16 Ular pulni élip keldi, u
ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning?
— dep soridi. — Qeyserning, — déyishti ular. 17 Eysa
ulargha jawaben: — [Undaq bolsa], Qeyserning heqqini
Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar,
— dédi. Shuning bilen ular uninggha intayin heyran
qélishti. 18 Andin «Ölgenler tirilmeydu» deydighan
Saduqiylar uning aldigha kélip qistap soal qoydi: 19 —
Ustaz, Musa [peyghember] Tewratta bizge: «Bir kishi
ölüp kétip, ayali tul qélip, perzent körmigen bolsa,
uning aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip,
qérindishi üchün nesil qaldurushi lazim» dep yazghan.
20 Burun yette aka-uka bar idi. Chongi öylinip perzent
qaldurmayla öldi. 21 Ikkinchi qérindishi yenggisini
emrige élip, umu perzent körmey öldi. Üchinchisining
ehwalimu uningkige oxshash boldi. 22 Shu teriqide yettisi
oxshashla uni élip perzent körmey ketti. Axirda, u ayalmu
alemdin ötti. 23 Emdi tirilish künide ular tirilgende,
bu ayal qaysisining ayali bolidu? Chünki yettisining
hemmisi uni xotunluqqa alghan-de! — déyishti. 24 Eysa
ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes
yazmilarni ne Xudaning qudritini bilmigenlikinglar
sewebidin mushundaq azghan emesmusiler? 25 Chünki
ölümdin tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu,
belki ershtiki perishtilerge oxshash bolidu. 26 Emdi
ölgenlerning tirilishi mesilisi heqqide [Tewratta], yeni
Musagha chüshürülgen kitabtiki «tikenlik» weqeside,
Xudaning uninggha qandaq éytqinini, yeni: «Men
Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning
Xudasidurmen!» déginini oqumidinglarmu? 27 U
ölüklerning Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidur!
Shunga siler qattiq ézip ketkensiler! 28 Ulargha
yéqin kelgen, munazirileshkenlirini anglighan we
Eysaning ulargha yaxshi jawab bergenlikini körgen bir
Tewrat ustazi uningdin: — Pütün emrlerning ichide
eng muhimi qaysi? — dep soridi. 29 Eysa mundaq
jawab berdi: — Eng muhim emr shuki, «Anglighin, ey
Israil! Perwerdigar Xudayimiz bolghan Reb birdur. 30

Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning,
pütün zéhning we pütün küchüng bilen söygin». Mana
bu eng muhim emr. **31** Uninggha oxshaydighan ikkinchi
emr bolsa: — «Qoshnangni özüngni söygendek söy».
Xéchqandaq emr bulardin üstün turmaydu. **32** Tewrat
ustazi uninggha: — Toghra éyttingiz, ustaz, heqiqet
boyiche sözlidingiz; chünki U birdur, Uningdin bashqisi
yoqtur; **33** insanning Uni pütün qelbi, pütün eqli, pütün
jéni we pütün küchi bilen söyüshi hem qoshnisinimu
özini söygendek söyüshi barliq köydürme qurbanliqlar
hem bashqa qurbanliq-hediyelerdinmu artuqtur. **34**
Eysa uning aqilanilik bilen jawab berginini körüp: —
Sen Xudaning padishahliqidin yiraq emessen, — dédi.
Shuningdin kéyin, héchkim uningdin soal sorashqa
pétinalmidi. **35** Ibadetxana hoylilirida telim bergende,
Eysa bularga jawaben mundaq soalni otturigha qoydi:
Tewrat ustazlirining Mesihni «Dawutning oghli» déginini
qandaq chüshinisiler? **36** Chünki Dawut özi Muqeddes
Rohta mundaq dégen'ghu: — «Perwerdigar méning
Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenliringni
textipering qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!».
37 Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atighan
tursa, emdi [Mesih] qandaqmu [Dawutning] oghli bolidu?
U yerdiki top-top xelq uning sözini xursenlik bilen
anglaytti. **38** U ularga telim berginide mundaq dédi:
— Tewrat ustazliridin hoshyar bolunglar. Ular uzun
tonlarni kiyiwalghan halda kérilip yürüshke, bazarlarda
kishilerning ularga bolghan [uzun] salamlirigha, **39**
sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerde törde
olturushqa amraq kélidu. **40** Ular tul ayallarning barliq
öy-bésatlirini yewalidu we köz-köz qilip yalghandin
uzundin-uzun dualar qilidu. Ularning tartidighan
jazasi téximu éghir bolidu! **41** U ibadetxanidiki
sediqe sanduqining udulida olturup, uninggha pullirini
tashlawatqan xalayiqqa qarap turatti. Nurghun baylar
uninggha xéli köp pul tashlashti. **42** Namrat bir tul ayalmu
kélip, tiyinning töttin biri qimmitidiki ikki leptonni
tashlidi. **43** U muxlislirini yénigha chaqirip, ularga
mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
bu namrat tul ayalning iane sanduqigha tashlighini
bashqilarning hemmisining tashlighanliridin köptur. **44**
Chünki bashqilar özlirining éship tashqanliridin sediqe
qildi; lékin bu ayal namrat turupmu, özining bar-yoqini
— tirikchilik qilidighinining hemmisini sediqe qilip
tashlidi.

13 U ibadetxanidin chiqiwatqanda, muxlisliridin biri
uninggha: — Ustaz, qara, bu némidégen heywetlik
tashlar we imaretler-he! — dédi. **2** Eysa uninggha
jawaben: — Sen bu heywetlik imaretlerni kördüngmu? Bir
tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay
gumran qilinidu, — dédi. **3** U Zeytun téghida, yeni
ibadetxanining udulida olturghanda, Pétrus, Yaqup,
Yuhanna we Andriyaslar uningdin astighina: **4** — Bizge
éytqinchu, bu ishlar qachan yüz béridu? Bu barliq
weqelerning yüz béridighanliqini körsitidighan néme
alamet bolidu? — dep sorashti. **5** Eysa ularga jawaben
söz bashlap mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim
silerni azdurup ketmisun. **6** Chünki nurghun kishiler
méning namimda kélip: «Mana özüm shudurmen!» dep,
köp ademlerni azduridu. **7** Siler urush xewerliri we urush
shepilirini anglighininglarda, bulardin alaqzade bolup
ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muqerrer.
Lékin bu zaman axiri yétip kelgenliki emes. **8** Chünki
bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir
padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu.
Jay-jaylarda yer tewreshler yüz béridu, acharchiliqlar
we qalaymiqanchiliqlar bolidu. Mana bu ishlarning yüz
bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu,
xalas. **9** Siler bolsanglar, özünglargha pexes bolunglar;
chünki kishiler silerni tutqun qilip sot mehkimilirige
tapshurup béridu, sinagoglarda qamchilinisiler. Siler
méning sewebimdin emirler we padishahlar aldigha élip
bérilip, ular üchün bir guwahliq bolsun dep soraqqa
tartilisiler. **10** Lékin bulardin awwal xush xewer pütkül
ellerge jakarlinishi kérek. **11** Emdi ular silerni apirip
[soraqqa] tapshurghanda, néme déyish heqqide ne
endishe ne mulahize qilmanglar, belki shu waqit-
saitide silerge qaysi gep bérilse, shuni éytinglar; chünki
sözligüchi siler emes, Muqeddes Rohtur. **12** Qérindash
qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip ölümge tutup
béridu. Balilarmu ata-anisi bilen zitliship, ularni ölümge
mehkum qilduridu. **13** Shundaqla siler méning namim
tüpeylidin hemme ademning nepritige uchraysiler, lékin
axirghiche berdashliq bergenler qutquzulidu. **14** «Weyran
qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning özi turushqa
tégishlik bolmighan yerde turghinini körgininglarda,
(kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey) Yehudiye
ölkiside turuwatqanlar taghlargha qachsun. **15** Ögzide
turghan kishi öyige chüshmey yaki öyidiki birer némini
alghili ichige kirmey [qachsun]. **16** Étizlarda turuwatqan
kishi bolsa chapinini alghili öyige yanmisun. **17** U
künlerde hamilidar ayallar we bala émitiwatqanlarning
haligha way! **18** [Qachidighan] waqtinglarning qishqa
toghra kélip qalmasliqi üchün dua qilinglar. **19** Chünki u
chaghda Xuda yaratqan dunyaning apiride qilin'ghandin
buyan mushu chaghqiche körülüp baqmighan hem
kelgüsidimu körülmeydighan zor azab-oqubet bolidu.
20 Eger Perwerdigar u künlerni azaytmisa, héchqandaq
et igisi qutulalmaydu. Lékin U Öz tallighanliri üchün
u künlerni azaytidu. **21** Eger u chaghda birsi silerge:
«Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «Qaranglar,
u ene u yerde!» dése, ishenmenglar. **22** Chünki
saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha
chiqidu, möjizilik alametler we karametlerni körsitidu;
shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, ular
hetta [Xuda] tallighanlarni hem azduridu. **23** Shuning
üchün, siler hoshyar bolunglar. Mana, men bu ishlarning
hemmisini silerge aldin'ala uqturup qoydum. **24**
Emdi shu künlerde, shu azab-oqubet ötüp ketken
haman, quyash qariyidu, ay yoruqluqini bermeydu,
25 yultuzlar asmandin tökülüp chüshidu, asmandiki
küchler lerzige kélidu. **26** Andin kishiler Insan'oghlining
ulugh küch-qudret we shan-sherep bilen bulutlar ichide
kéliwatqanliqini köridu. **27** U öz perishtilirini ewetidu,
ular uning tallighanlirini dunyaning töt teripidin,
zéminning chetliridin asmanning chetlirigiche yighip
jem qilidu. **28** — Enjür derixidin mundaq temsilni
biliwélinglar: — Uning shaxliri kökirip yopurmaq
chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanliqini bilisiler.
29 Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimning]
yüz bériwatqanliqini körgininglarda, uning yéqinlap
qalghanliqini, hetta ishik aldida turuwatqanliqini

biliwélinglar. **30** Men silerge berheq shuni éytip
qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay
turup, bu dewr ötmeydu. **31** Asman-zémin yoqilidu,
biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. **32** Lékin
shu küni yaki waqit-saiti toghruluq xewerni héchkim
bilmeydu — hetta ne ershtiki perishtilermu bilmeydu,
ne oghul bilmeydu, uni peqet Atila bilidu. **33** Hoshyar
bolunglar, segek bolup dua qilinglar, chünki u waqit-
saetning qachan kélidighanliqini bilmeysiler. **34** Bu xuddi
yaqa yurtqa chiqmaqchi bolghan ademning ehwaligha
oxshaydu. Yolgha chiqidighan chaghda, u qullirigha öz
hoquqini béqitip, herbirige öz wezipisini tapshuridu
we derwaziwenningmu segek bolushini tapilaydu. **35**
Shuningdek, silermu segek bolunglar; chünki öyning
igisining [qaytip] kélidighan waqtining — kechqurunmu,
tün yérimimu, xoraz chillighan waqitmu yaki seher
waqtimu — uni bilelmeysiler; **36** u tuyuqsiz kelgende,
silerning uxlawatqininglarning üstige chüshmisun! **37**
Silerge éytqinimni men hemmeylen'ge éytimen: Segek
turunglar!

14 «Ötüp kétish» héyti we «pétir nan héyti»gha ikki
kün qalghanidi. Bash kahinlar we Tewrat ustazliri
uni hiyle-neyreng bilen tutup öltürüshning charisini
izdeytti. **2** Chünki ular: — Bu ish héyt-ayem künliri
qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchiliq chiqishi
mumkin, — déyishetti. **3** Emdi u Beyt-Aniya yézisida,
«Simon maxaw»ning öyide dastixanda olturghanda,
aq qashtéshi shishide nahayiti qimmetlik sap sumbul
etirni kötürüp kelgen bir ayal uning yénigha kirdi. Ayal
aq qashtéshi shéshini chéqip, etirni Eysaning béshigha
quydi. **4** Lékin beziler buninggha xapa bolushup, bir-
birige: — Bu etir néme dep shundaq israp qilinidu? **5**
Chünki bu etirni üch yüz dinardin artuq pulgha satqili
bolatti, puli kembeghellerge sediqe qilinsa bolmamti!
— déyishti. Ular ayalgha shundaq tapa-tene qilghili
turdi. **6** Lékin Eysa ulargha: — Uning ixtiyarigha
qoyunglar, néme dep uning könglini aghritisiler? U
méning üstümge yaxshi ish qildi. **7** Chünki kembegheller
daim aranglarda bolidu, xalighan waqitinglarda ulargha
xeyr-saxawet körsiteleysiler; lékin méning aranglarda
bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **8** Ayal
chamining yétishiche qildi; u méning bedinimning depne
qilinishigha aldin'ala teyyarliq qilip, uninggha etir-may
quyup qoydi. **9** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
bu xush xewer pütkül dunyaning qeyéride jakarlansa,
bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi teriplinidu, —
dédi. **10** Shu waqitta, on ikkiylendin biri bolghan
Yehuda Ishqariyot uni ulargha tutup bérish meqsitide
bash kahinlarning aldigha bardi. **11** Ular buni anglap
xushal bolup ketti we uninggha pul bérishke wede
qilishti. Yehuda uni tutup bérishke muwapiq purset izdep
yüretti. **12** Pétir nan héytining birinchi küni, yeni ötüp
kétish héytining qurbanliq [qozisi] soyulidighan küni,
muxlislar uningdin: — Ötüp kétish héytining [tamiqini]
yéyishing üchün bizning qeyerge bérip teyyarlishimizni
xalaysen? — dep soridi. **13** U muxlisliridin ikkiylenni
aldin mangghuzup ulargha: — Sheherge kiringlar, u yerde
kozida su kötürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu.
Uning keynidin ménginglar. **14** U adem nege kirse shu
öyning igisige: «Ustaz: Muxlislirim bilen ötüp kétish
héytining tamiqini yeydighan méhmanxana qeyerde?—
dep sorawatidu» — denglar. **15** U silerni bashlap üstünki
qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir
éghiz öyni körsitidu. Mana shu yerde bizge teyyarliq
qilip turunglar, — dédi. **16** Muxlislar yolgha chiqip
sheherge kirip, yoluqqan ishlarning hemmisi u éytqandek
boldi. Shu yerde ular ötüp kétish héytining tamiqini
teyyarlashti. **17** Kech kirgende, u on ikkeylen bilen
öyge keldi. **18** Ular dastixanda olturup ghizalan'ghanda
Eysa: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
aranglardiki bireylen, men bilen bille ghizaliniwatqan
birsi manga satqunluq qilidu, — dédi. **19** Ular [bu
sözdin] qayghugha chömüp, bir-birlep uningdin: —
Men emestimen? — dep soridi. Yene birsi: — Men
emestimen? — dédi. **20** Lékin u ulargha: — [Shu kishi] on
ikkeylenning biri, yeni qolidiki nanni men bilen teng
tawaqqa tögürgüchi bolidu. **21** Insan'oghli derweqe
özi toghrisida [muqeddes yazmilarda] pütülgendek
alemdin kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige
wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem
tughulmighan bolsa uninggha yaxsi bolatti! — dédi.
22 Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip
teshekkür éytqandin kéyin, uni oshtup, muxlislirigha
üleshtürüp berdi we: — Élinglar, bu méning ténim, —
dédi. **23** Andin u qoligha jamni élip [Xudagha] teshekkür
éytqandin kéyin, uni muxlislirigha sundi. Ularning
hemmisi uningdin ichishti. **24** U ulargha: — Bu méning
qénim, nurghun ademler üchün tökülidighan, yéngi
ehdini tüzidighan qénimdur. **25** Men silerge berheq
shuni éytip qoyayki, Xudaning padishahliqida yéngidin
sharabtin ichidighan kün'giche, üzüm télining sherbitini
hergiz ichmeymen, — dédi. **26** Ular bir medhiye küyini
éytqandin kéyin talagha chiqip, Zeytun téghigha qarap
kétishti. **27** Andin Eysa ulargha: Siler hemminglar
tandurulup putlishisiler, chünki [muqeddes yazmilarda]:
«Men padichini uruwétimen, Qoylar patiparaq bolup
tarqitiwétilidu» dep pütülgen. **28** Lékin men tirilgendin
kéyin Galiliyege silerdin burun barimen, — dédi. **29** Lékin
Pétrus uninggha: — Hemmeylen tandurulup putlashsimu,
men hergiz putlashmaymen, dédi. **30** Eysa uninggha:
— Men sanga berheq shuni éytip qoyayki, bügün, yeni
bügün kéche xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin
üch qétim tanisen, — dédi. **31** Lékin Pétrus téximu
qet'iylik bilen uninggha: — Sen bilen bille ölidighan
ish kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi.
Qalghan hemmisimu shundaq déyishti. **32** Andin ular
Gétsimane dégen bir jaygha keldi. U muxlislargha: —
Men dua-tilawet qilip kelgüche, mushu yerde olturup
turunglar, dédi. **33** U Pétrus, Yaqup we Yuhannani birge
élip mangdi we sür bésip, roh-qelbide tolimu perishan
bolushqa bashlidi. **34** U ulargha: — Jénim ölidighandek
bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélip, oyghaq
turunglar, — dédi. **35** U sel nériraq bérip, özini yerge étip
düm yatti we mumkin bolsa, u deqiqining öz béshigha
chüshmey ötüp kétishi üchün dua qilip: **36** — I Abba
Ata, Sanga hemme ish mumkindur; bu qedehni mendin
ötküzüwetkeysen! Lékin bu ish men xalighandek emes,
sen xalighandek bolsun, — dédi. **37** U [ücheylenning]
yénigha qaytip kelginide, ularning uxlap qalghanliqini
körüp, Pétrusqa: — Ey Simon, uxlawatamsen?! Bir saetmu
oyghaq turalmidingmu?! **38** Éziqturulushtin saqlinish

üchün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu,
lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **39** Andin u yene
bérip, oxshash sözler bilen qaytidin dua qildi. **40** U
ularning yénigha qaytip kelginide, ularning yene uxlap
qalghanliqini kördi, chünki ularning közliri uyqugha
ilin'ghanidi. Ular uninggha néme déyishini bilmey qaldi.
41 U üchinchi qétim ularning yénigha qaytip ulargha: —
Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler?
Emdi boldi bes! Waqit-saiti keldi; mana, Insan'oghli
gunahkarlarning qoligha tapshuruldi! **42** Qopunglar,
kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi yéqin
keldi! — dédi. **43** We shu deqiqide, uning sözi téxi
tügimeyla, mana, on ikkeylendin biri bolghan Yehuda
keldi; uning yénida bash kahinlar, Tewrat ustazliri
we aqsaqallar teripidin ewetilgen qilich-toqmaqlarni
kötürgen zor bir top adem bar idi. **44** Uninggha satqunluq
qilghuchi ular bilen alliburun isharetni békitip: «Men
kimni söysem, u del shudur. Siler uni tutup, yalap élip
kétinglar» dep kélishkenidi. **45** U kélip udul [Eysaning]
aldigha bérip: — Ustaz, ustaz! — dep uni söyüp ketti.
46 Ular uninggha qol sélip, uni tutqun qildi. **47** We
uning yénida turghanlardin bireylen qilichini sughurup,
bash kahinning chakirigha uruwidi, uning quliqini
shilip chüshürüwetti. **48** Eysa jawaben ulargha: — Bir
qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp
méni tutqili kepsilerghu? **49** Men her küni ibadetxana
hoylilirida siler bilen bille bolup telim bérettim, lékin
siler u chaghda méni tutmidinglar. Lékin bu ishlarning
yüz bérishi muqeddes yazmilarda aldin pütülgenlerning
emelge ashurulushi üchün boldi, — dédi. **50** Bu chaghda,
hemmeylen uni tashlap qéchip kétishti. **51** Peqet
uchisigha kanap rext yépinchaqliwalghan bir yigit uning
keynidin egiship mangdi. Yash eskerler uni tutuwéliwidi,
52 lékin u kanap rexttin boshinip, yalingach péti ulardin
qéchip ketti. **53** Emdi ular Eysani bash kahinning aldigha
élip bérishti. Bash kahinlar, barliq aqsaqallar bilen
Tewrat ustazlirimu u yerge uning yénigha yighildi. **54**
Pétrus uninggha taki bash kahinning sarayidiki hoylining
ichigiche yiraqtin egiship keldi; u qarawullar bilen bille
otning nurida otsinip olturdi. **55** Bash kahinlar we pütün
aliy kéngeshme ezaliri Eysani ölümge mehkum qilish
üchün, guwah-ispat izdidi, emma tapalmidi. **56** Chünki
nurghun kishiler uni erz qilip yalghan guwahchiliq
bergen bolsimu, ularning guwahliqliri bir-birige udul
kelmeytti. **57** Bezi ademler ornidin turup, uning üstidin
erz qilip yalghan guwahliq bérip: **58** — Biz uning: «Insan
qoli bilen yasalghan bu ibadetxanini buzup tashlap, insan
qoli bilen yasalmighan bashqa bir ibadetxanini üch kün
ichide yasap chiqimen» dégenlikini angliduq, — dédi. **59**
Hetta ularning bu heqtiki guwahliqlirimu bir-birige mas
kelmidi. **60** Andin bash kahin hemmeylenning aldida
ornidin turup, Eysadin: — Qéni, jawab bermemsen? Bular
séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni bériwatidu?
— dep soridi. **61** Lékin Eysa shük turup, héchqandaq
jawab bermidi. Bash kahin uni qistap yene uningdin:
— Sen Mubarek Bolghuchining Oghli Mesihmusen? —
dep soridi. **62** Shundaq, men özüm, — dédi Eysa, —
we siler kéyin Insan'oghlining Qudret Igisining ong
yénida olturidighanliqini we asmandiki bulutlar bilen
kélidighanliqini körisiler. **63** Shuning bilen bash kahin
tonlirini yirtip tashlap: — Emdi bashqa herqandaq
guwahchining néme hajiti? **64** Özünglar bu kupurluqni
anglidinglar! Emdi buninggha néme deysiler? — dédi.
Ularning hemmisi u ölüm jazasigha buyrulsun, dep
höküm chiqirishti. **65** Andin beziliri uninggha tükürüshke
bashlidi, yene uning közlirini téngip, mushtlap: «Qéni,
[peyghemberchilik] [qilip] bésharet bére!» déyishti.
Qarawullarmu uni shapilaq bilen kachatlidi. **66** Pétrus
sarayning töwenki hoylisida turghanda, bash kahinning
dédekliridin biri kélip, **67** issinip olturghan Pétrusni
körüp, uninggha tikilip qarap: — Senmu Nasaretlik Eysa
bilen bille idingghu, — dédi. **68** Lékin u ténip: — Séning
néme dewatqanliqingni bilmidim hem chüshenmidim,
— dédi-de, tashqirigha, derwazining aywanigha chiqip
turdi. Shu esnada xoraz bir chillidi. **69** Uni yene körgen
héliqi dédek yene u yerde turghanlargha: — Bu ulardin
biri, — dégili turdi. **70** [Pétrus] yene inkar qildi. Bir'azdin
kéyin, u yerde turghanlar Pétrusqa yene: — Berheq, sen
ularning birisen. Chünki senmu Galiliyelik ikensen'ghu?!
— déyishti. **71** Lékin u qattiq qarghashlar bilen qesem
qilip: — Siler dewatqan héliqi ademni tonumaymen! —
dédi. **72** Del shu chaghda xoraz ikkinchi qétim chillidi.
Pétrus Eysaning özige: «Xoraz ikki qétim chillighuche,
sen mendin üch qétim tanisen» dégen sözini ésige aldi;
we bularni oylap yighlap ketti.

15 Etisi tang étishi bilenla, bash kahinlar aqsaqallar,
Tewrat ustazliri we pütkül aliy kéngeshmidikiler
bilen meslihetliship, Eysani baghlap apirip, [waliy]
Pilatusqa tapshurup berdi. **2** Pilatus uningdin: —
Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. U
jawaben: — Éytqiningdek, — dédi. **3** Bash kahinlar
uning üstidin qayta-qaytidin erz-shikayetlerni qilishti.
4 Pilatus uningdin yene: — Jawab bermemsen? Qara,
ular üstüngdin shunchiwala shikayet qiliwatidu!? —
dep soridi. **5** Biraq Eysa yenila héch jawab bermidi;
Pilatus buninggha intayin heyran qaldi. **6** Her qétimliq
[ötüp kétish] héytida, xalayiq qaysibir mehbusni telep
qilsa, waliy uni qoyup béretti. **7** Eyni waqitta, zindanda
Barabbas isimlik bir mehbus bar idi. U özi bilen bille
topilang kötürgen hemde topilangda qatilliq qilghan
nechcheylen bilen teng solan'ghanidi. **8** Xalayiq chuqan-
süren sélip waliydin burun hemishe ulargha qilghinidek
yene shundaq qilishini tileshti. **9** Pilatus ulargha: —
Siler Yehudiylarning padishahini qoyup bérishimni
xalamsiler? — dédi **10** (chünki u bash kahinlarning
hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini biletti).
11 Lékin bash kahinlar xalayiqni: «Buning ornigha,
Barabbasni qoyup ber» dep telep qilishqa küshkürtti.
12 Pilatus jawaben ulardin yene: — Undaq bolsa, siler
«Yehudiylarning padishahi» dep atighan kishini qandaq
bir terep qil dewatisiler? — dédi. **13** — Ular yene awazini
kötürüp: — Uni krést ligin! — dep warqirishatti. **14** Pilatus
ulargha: — Némishqa? U néme rezillik ötküzüptu? — dédi.
Biraq ular téximu ghaljirliship: — Uni krést ligin! — dep
warqirashti. **15** Shunga Pilatus, xalayiqni razi qilmaqchi
bolup, Barabbasni ulargha chiqirip berdi. Eysani bolsa
qamchilatqandin kéyin, krést lesh üchün [leshkerlirige]
tapshurdi. **16** Andin leshkerler Eysani waliy ordisidiki
seynagha élip kirip, pütün leshkerler topini bu yerge
jem bolushqa chaqirdi. **17** Ular uning uchisigha sösün
renglik ton kiydürüshti, andin ular tikenlik shaxchilardin

toqughan bir tajni béshigha kiygüzdi. **18** Andin uni
mubareklep: «Yashighayla, i Yehudiylarning padishahi!»
déyishti. **19** Andin béshigha qomush bilen hedep urup,
uninggha qarap tükürüshti we uning aldida tiz püküp,
sejde qilishti. **20** Ular uni shundaq mazaq qilghandin
kéyin, uningdin sösün tonni salduruwétip, uchisigha öz
kiyimlirini kiydürdi; andin ular uni krést lesh üchün élip
chiqishti. **21** Kurini shehiridin bolghan, Simon isimlik
bir kishi yézidin kélip, u yerdin ötüp kétiwatatti (bu kishi
Iskender bilen Rufusning atisi idi). [Leshkerler] uni tutup
kélip, [Eysaning] krést ini uninggha mejburiy kötürgüzdi.
22 Ular Eysani Golgota (terjimisi, «bash söngek») dégen
yerge élip keldi; **23** andin ular uninggha ichish üchün
murmekki arilashturulghan achchiq sharab berdi; lékin
u uni qobul qilmidi. **24** Ular uni krést ligendin kéyin,
kiyimlirini özara bölüshüwélish üchün, herqaysisining
ülüshini békitishke herbir kiyimning üstige chek tashlidi.
25 Uni krést ligen waqit künning üchinchi saiti idi.
26 Uni eyibligen shikayetnamide «Yehudiylarning
padishahi» dep pütülgenidi. **27** Ular uning bilen teng ikki
qaraqchinimu krést lidi, biri ong teripide, yene biri sol
teripide idi. **28** Shundaq qilip, muqeddes yazmilardiki:
«U jinayetchilerning qatarida sanaldi» dégen söz emelge
ashuruldi. **29** U yerdin ötkenler bashlirini chayqiship,
uni haqaretlep: — Uhuy, sen ibadetxanini buzup tashlap,
üch kün ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, **30**
emdi özüngni qutquzup krésttin chüshüp baqqina! —
déyishti. **31** Bash kahinlar bilen Tewrat ustazlirimu özara
shundaq mesxire qilip: — U bashqilarni qutquzuptiken,
özini qutquzalmaydu. **32** Israilning padishahi bolghan
Mesih emdi krésttin chüshüp baqsunchu, shuni körsekla
uninggha étiqad qilimiz! — déyishti. Uning bilen
teng krést len'genlermu uni shundaq haqaretleshti. **33**
Emdi [künning] altinchi saiti kelgende, pütkül zéminni
qarangghuluq qaplidi we toqquzinchi saitigiche dawam
qildi. **34** Toqquzinchi saette Eysa yuqiri awaz bilen: «Éloi,
Éloi, lama shawaqtani?», menisi: — «Xudayim, Xudayim,
méni némishqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi.
35 U yerde turuwatqanlarning beziliri buni anglap: —
Mana, u Ilyas peyghemberge nida qiliwatidu, — déyishti.
36 Ulardin bireylen yügürüp bérip, bir parche bulutni
achchiq sharabqa chilap, qomushning uchigha sélip
uninggha ichküzüp: — Toxtap turunglar! Qarap baqayli,
ilyas [peyghember] uni chüshürgili kélermikin? — dédi.
37 Eysa qattiq warqiridi-de, rohini qoyuwetti. **38** We
[shu esnada] ibadetxanining ichkiri perdisi yuqiridin
töwen'ge ikki parche bölüp yirtildi. **39** Emdi uning
udulida turghan yüzbéshi uning qandaq nida qilip rohini
qoyuwetkenlikini körüp: — Bu adem heqiqeten Xudaning
oghli iken! — dédi. **40** U yerde yene bu ishlargha yiraqtin
qarap turuwatqan birnechche ayallarmu bar idi. Ularning
arisida Magdalliq Meryem, kichik Yaqup bilen Yosening
anisi Meryem we Salomilar bar idi. **41** Ular eslide Eysa
Galiliye ölkiside turghan waqitta uninggha egiship, uning
xizmitide bolghanlar idi; bulardin bashqa uning bilen
Yérusalémgha birge kelgen yene nurghun ayallarmu
[uning ehwaligha] qarap turatti. **42** Kechqurun kirip
qalghanda («teyyarlash küni», yeni shabat künining
aldinqi küni bolghachqa), **43** aliy kéngeshmining tolimu
mötiwer ezasi, Arimatiyaliq Yüsüp bar idi. Umu Xudaning
padishahliqini kütüwatqan bolup, jür'et qilip [waliy]
Pilatusning aldigha kirip, uningdin Eysaning jesitini
bérishni telep qildi. **44** Pilatus Eysaning alliqachan
ölgenlikige heyran boldi; u yüzbéshini chaqirip, uningdin
Eysaning ölginige xéli waqit boldimu, dep soridi. **45**
Yüz béshidin ehwalni uqqandin kéyin, Yüsüpke jesetni
berdi. **46** Yüsüp ésil kanap rext sétiwélip, jesetni
[krésttin] chüshürüp kanap rextte képenlidi we uni
qiyada oyulghan bir qebrige qoydi; andin qebrining
aghzigha bir tashni domilitip qoydi. **47** We Magdalliq
Meryem bilen Yosening anisi Meryem uning qoyulghan
yérini körüwaldi.

16 Shabat küni ötüshi bilenla, Magdalliq Meryem,
Yaqupning anisi Meryem we Salomilar bérip
Eysaning jesitige sürüsh üchün xushpuraqliq buyumlarni
sétiwaldi. **2** Heptining birinchi küni ular bek baldur,
tang seherde ornidin turup, kün chiqishi bilen qebrige
bardi. **3** Ular özara: «Bizge qebrining aghzidiki
tashni kim domilitiship bérer?» déyishti. **4** Lékin
ular bashlirini kötürüp qariwidi, tashning bir yan'gha
domilitiwétilginini kördi — eslide u tash nahayiti yoghan
idi. **5** Ular qebrige kirgende, ong terepte olturghan, aq
ton kiygen, yash bir ademni kördi, we qattiq dekke-
dükkige chüshti. **6** Lékin u ulargha: — Dekke-dükkige
chüshmenglar. Siler krést len'güchi Nasaretlik Eysani
izdewatisiler. U tirildi, u bu yerde emes. Mana ular uni
qoyghan jay! **7** Lékin béringlar, uning muxlislirigha
we Pétrusqa: «U Galiliyege silerdin awwal baridiken; u
silerge éytqinidek, siler uni shu yerde köridikensiler»
denglar, — dédi. **8** Ular qebridin chiqipla beder qachti.
Ularni titrek bésip hoshini yoqitay dégenidi; bek qorqup
ketkechke, héchkimge héchnémini éytmidi. **9 (note:
The most reliable and earliest manuscripts do not include
Mark 16:9-20.)** Eysa heptining birinchi küni tang seherde
tirilgendin kéyin, awwal Magdalliq Meryemge köründi.
U eslide uningdin yette jinni heydiwetkenidi. **10** Meryem
chiqip, matem tutup yighliship turghan, burun uning
bilen bille bolghanlargha xewer berdi. **11** Uning tirik
ikenlikini we Meryemge körün'genlikini anglighanda,
ular ishenmidi. **12** Bu ishlardin kéyin, u ularning
ichidiki yézigha kétiwatqan ikkiylen'ge bashqa siyaqta
köründi. **13** Bularmu qalghanlarning yénigha qaytip,
ularghа xewer qilghan bolsimu, lékin ular bularghimu
ishenmidi. **14** Andin on bireylen dastixanda olturup
ghizaliniwatqanda, u ularghа köründi we ularning
étiqadsizliqi we tash yürekliki üchün ularni tenbih bérip
eyiblidi; chünki ular özining tirilginini körgenlerge
ishenmigenidi. **15** U ularghа mundaq dédi: — Pütkül
jahan'gha bérip, yaritilghuchilarning herbirige xush
xewerni jakarlanglar. **16** Étiqad qilip, chömüldürüshni
qobul qilghanlar qutquzulidu. Étiqad qilmighanlar bolsa
gunahqa békitilidu. **17** Étiqad qilghanlarning izlirigha
mushundaq möjizilik alametler egiship hemrah bolidu:
— ular Méning namim bilen jinlarni heydiwétidu; ular
yéngi tillarda sözleydu, **18** ular yilanlarni qollirida
tutidu, herqandaq zeherlik nersini ichsimu, ularghа zerer
yetküzmeydu; qollirini bimarlargha tegküzüp qoysa,
késelliri saqiyip kétidu. **19** Shunga Reb ularghа bu
sözlerni qilip bolghandin kéyin, asman'gha kötürüldi,
Xudaning ong yénida olturdi. **20** Muxlislar chiqip, her
yerge bérip xush xewerni jakarlap yürdi. Reb ular bilen

teng ishlep, söz-kalamigha hemrah bolup egeshken möjizilik alametler bilen uninggha ispat berdi.

Luqa

1 Gerche nurghun ademler arimizda mutleq ishenchlik
dep qaralghan ishlarni toplap yézishqa kirishken
bolsimu, **2** (xuddi söz-kalamgha bashtin-axir öz közi
bilen guwahchi bolghanlar, shundaqla uni saqlap
yetküzgüchilerning bizge amanet qilghan bayanliridek),
3 menmu barliq ishlarni bashtin tepsiliy tekshürüp
éniqlighandin kéyin, i hörmetlik Téofilus janabliri,
silige bu ishlarni tertipi boyiche yézishni layiq taptim.
4 Buningdin meqset, sili qobul qilghan telimlerning
mutleq heqiqet ikenlikige jezm qilishliri üchündur. **5**
Yehudiye ölkisige padishah bolghan Hérod seltenet
qilghan künliride, «Abiya» kahinliq nöwitidin bir kahin
bar bolup, ismi Zekeriya idi. Uning ayalimu Harunning
ewladidin bolup, ismi Élizabit idi. **6** Ular ikkisi Xudaning
alidida heqqaniy kishiler bolup, Perwerdigarning pütün
emr-belgilimiliri boyiche eyibsiz mangatti. **7** Emma
Élizabit tughmas bolghachqa, ular perzent körmigenidi.
Uning üstige ular ikkisi xélila yashinip qalghanidi. **8** U öz
türkümidiki kahinlar arisida [ibadetxanida] nöwetchilik
wezipisini Xuda aldida ada qiliwatqanda, **9** [shu
chaghdiki] kahinliq aditi boyiche, ular Perwerdigarning
«muqeddes jay»igha kirip xushbuy sélishqa muyesser
bolushqa chek tashlighanda shundaq boldiki, chek
uninggha chiqti. **10** Emdi u xushbuy séliwatqan
waqtida, jamaet tashqirida turup dua qilishiwatatti.
11 Tuyuqsiz Perwerdigarning bir perishtisi uninggha
xushbuygahning ong teripide köründi. **12** Uni körgen
Zekeriya hoduqup qorqunchqa chömüp ketti. **13**
Biraq perishte uninggha: — Ey Zekeriya, qorqmighin!
Chünki tiliking ijabet qilindi, ayaling Élizabit sanga
bir oghul tughup béridu, sen uning ismini Yehya
qoyghin. **14** U sanga shad-xuramliq élip kélidu, uning
dunyagha kélishi bilen nurghun kishiler shadlinidu.
15 Chünki u Perwerdigarning neziride ulugh bolidu.
U héchqandaq haraq-sharab ichmesliki kérek; hetta
anisining qorsiqidiki waqtidin tartipmu Muqeddes Rohqa
toldurulghan bolidu. **16** U Israillardin nurghunlirini
Perwerdigar Xudasining yénigha qayturidu. **17** U
[Rebning] aldida Iliyas peyghemberge xas bolghan roh
we küch-qudrette bolup, atilarning qelblirini balilargha
mayil qilip, itaetsizlerni heqqaniylarning aqilanilikige
kirgüzüp, Reb üchün teyyarlan'ghan bir xelqni hazir
qilish üchün uning aldida mangidu, — dédi. **18** Zekeriya
bolsa perishtidin: Menmu qérip qalghan, ayalimmu xéli
yashinip qalghan tursa, bu ishni qandaq jezm qilalaymen?
— dep soridi. **19** Perishte jawaben: — Men Xudaning
huzurida turghuchi Jebrailmen. Sanga söz qilishqa, bu
xush xewerni sanga yetküzüshke men ewetildim. **20**
Waqit-saiti kelgende choqum emelge ashurulidighan
bu sözlirimge ishenmigenliking tüpeylidin, bu ishlar
emelge ashurulghan künigiche mana sen tiling tutulup,
zuwan'gha kélelmeysen, — dédi. **21** Emdi jamaet
Zekeriyani kütüp turatti; ular u muqeddes jayda néme
üchün bunchiwala hayal boldi, dep heyran qalghili
turdi. **22** U chiqqanda ulargha gep qilalmidi; uning
ulargha qol isharetlirini qilishidin, shundaqla zuwan
sürelmigenlikidin ular uning muqeddes jayda birer
alamet körünüshni körgenlikini chüshinip yetti. **23**
Shundaq boldiki, uning [ibadetxanidiki] xizmet mudditi
toshushi bilenla, u öyige qaytti. **24** Derweqe, birnechche
kündin kéyin uning ayali Élizabit hamilidar boldi; u besh
ayghiche tala-tüzge chiqmay: **25** «Emdi Perwerdigar
méning halimgha nezirini chüshürüp, méni xalayiq
arisida nomusqa qélishtin xalas qilip, manga bu künlerde
shunchilik shapaet körsetti» — dédi. **26** [Élizabit
hamilidar bolup] alte ay bolghanda, perishte Jebrail Xuda
teripidin Galiliye ölkisidiki Nasaret dégen bir sheherge,
pak bir qizning qéshigha ewetildi. Qiz bolsa Dawut
[padishahning] jemetidin bolghan Yüsüp isimlik bir
kishige déyiship qoyulghanidi; qizning ismi bolsa Meryem
idi. **28** Jebrail uning aldigha kirip uninggha: — Salam
sanga, ey shepqetke muyesser bolghan qiz! Perwerdigar
sanga yardur! — dédi. **29** U perishtini körgende, uning
sözidin bek hoduqup ketti, könglide bundaq salam sözi
zadi némini körsitidighandu, dep oylap qaldi. **30** Perishte
uninggha: — Ey Meryem, qorqmighin. Sen Xuda aldida
shepqet tapqansen. **31** Mana, sen hamilidar bolup bir
oghul tughisen, sen uning ismini Eysa dep qoyisen. **32** U
ulugh bolidu, Hemmidin Aliy Bolghuchining oghli dep
atilidu; we Perwerdigar Xuda uninggha atisi Dawutning
textini ata qilidu. **33** U Yaqupning jemeti üstige
menggü seltenet qilidu, uning padishahliqi tügimestur,
— dédi. **(aiōn g165)** **34** Meryem emdi perishtidin: —
Men téxi er kishige tegmigen tursam, bu ish qandaqmu
mumkin bolsun? — dep soridi. **35** Perishte uninggha
jawaben: — Muqeddes Roh séning wujudunggha chüshidu
we Hemmidin Aliy Bolghuchining küch-qudriti sanga
saye bolup yéqinlishidu. Shunga, sendin tughulidighan
muqeddes [perzent] Xudaning Oghli dep atilidu. **36** We
mana, tughqining Élizabitmu yashinip qalghan bolsimu,
oghulgha hamilidar boldi; tughmas déyilgüchining
qorsaq kötürginige hazir alte ay bolup qaldi. **37**
Chünki Xuda bilen héchqandaq ish mumkin bolmay
qalmaydu, — dédi. **38** Meryem: — Mana Perwerdigarning
dédikimen; manga sözüng boyiche bolsun, — dédi.
Shuning bilen perishte uning yénidin ketti. **39** Meryem
shu künlerde ornidin qopup aldirap Yehudiye taghliq
rayonidiki bir sheherge bardi. **40** U Zekeriyaning öyige
kirip, Élizabitqa salam berdi. **41** We shundaq boldiki,
Élizabit Meryemning salimini anglighandila, qorsiqidiki
bowaq oynaqlap ketti. Élizabit bolsa Muqeddes Rohqa
toldurulup, yuqiri awaz bilen tentene qilip mundaq
dédi: — Qiz-ayallar ichide bextliktursen, qorsiqingdiki
méwimu bextliktur! **43** Manga shundaq [sherep] nedin
keldikin, Rebbimning anisi bolghuchi méni yoqlap
keldi! **44** Chünki mana, saliming quliqimgha kirgendila,
qorsiqimdiki bowaq söyünüp oynaqlap ketti. **45** Ishen'gen
qiz neqeder bextliktur; chünki uninggha Perwerdigar
teripidin éytilghan söz jezmen emelge ashurulidu!
46 Meryemmu xush bolup mundaq dédi: — «Jénim
Rebni ulughlaydu, **47** rohim Qutquzghuchim Xudadin
shadlandi, **48** Chünki U dédikining miskin haligha
nezer saldi; Chünki mana, shundin bashlap barliq
dewrler méni bextlik dep ataydu; **49** Chünki Qadir
Bolghuchi men üchün ulugh ishlarni emelge ashurdi;
Muqeddestur Uning nami. **50** Uning rehim-shepqiti
dewrdin-dewrgiche Özidin qorqidighanlarning üstididur,
51 U biliki bilen küch-qudritini namayan qildi, U
tekebburlarni könglidiki niyet-xiyalliri ichidila tarmar

qildi. **52** U küchlük hökümdarlarni textidin chüshürdi,
Péqirlarni égiz kötürdi. **53** U achlarni nazi-németler bilen
toyundurdi, Lékin baylarni quruq qol qayturdi. **55** U
ata-bowilirimizgha éytqinidek, Yeni Ibrahim hem uning
neslige menggü wede qilghinidek, U Öz rehim-shepqitini
éside tutup, Quli Israilgha yardemge keldi». **(aiōn g165)**
56 Meryem Élizabitning yénida üch ayche turup, öz
öyige qaytti. **57** Élizabitning tughutining ay-küni toshup,
bir oghul tughdi. **58** Emdi uning qolum-qoshniliri we
uruq-tughqanliri Perwerdigarning uninggha körsetken
méhir-shepqitini shunche ulghaytqanliqini anglap, uning
bilen teng shadlandi. **59** We shundaq boldiki, bowaq
tughulup sekkiz kün bolghanda, xalayiq balining xetnisini
qilghili keldi. Ular uninggha Zekeriya dep atisining
ismini qoymaqchi bolushti. **60** Lékin anisi jawaben:
— Yaq! Ismi Yehya atalsun — dédi. **61** Ular uninggha:
— Biraq uruq-jemetingiz ichide bundaq isimdikiler
yoqqu! — déyishti. **62** Shuning bilen ular balining
atisidin perzentingizge néme isim qoyushni xalaysiz, dep
isharet bilen sorashti. **63** U bir parche [mom] taxtayni
ekilishni telep qilip: «Uning ismi Yehyadur» dep yazdi.
Hemmeylen intayin heyran qélishti. **64** Shuan uning
aghzi échildi, uning tili yéshilip, zuwan'gha keldi we
shuning bilen Xudagha teshekkür-medhiye éytti. **65**
Ularning öpchürisidikilerning hemmisini qorqunch basti;
Yehudiye taghliq rayonlirida bu ishlarning hemmisi el
aghzida pur ketti. **66** Bu ishlardin xewer tapquchilarning
hemmisi ularni könglige püküp: «Bu bala zadi qandaq
adem bolar?» déyishti. Chünki Perwerdigarning qoli
derweqe uninggha yar idi. **67** Shu chaghda balining
atisi Zekeriya Muqeddes Rohqa toldurulup, wehiy-
bésharetni yetküzüp, mundaq dédi: — **68** «Israilning
Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqulsun!
Chünki U Öz xelqini yoqlap, ulardin xewer élip, bedel
tölep ularni hör qildi. **70** U qedimdin béri muqeddes
peyghemberlirining aghzi arqiliq wede qilghinidek,
Quli bolghan Dawutning jemeti ichidin biz üchün
bir nijat münggüzini östürüp turghuzdi; Bu zat bizni
düshmenlirimizdin we bizni öch köridighanlarning
qolidin qutquzghuchi nijattur. **(aiōn g165)** **72** U shu yol
bilen ata-bowilirimizgha iltipat eylep, Muqeddes ehdisini
emelge ashurush üchün, Yeni atimiz Ibrahimgha bolghan
qesimini éside tutup, Bizni düshmenlirining qolidin
azad qilip, Barliq künlirimizde héchkimdin qorqmay, Öz
aldida ixlasmenlik we heqqaniyliq bilen, Xizmet-ibaditide
bolidighan qildi. **76** Emdi sen, i balam, Hemmidin
Aliy Bolghuchining peyghembiri dep atilisen; Chünki
sen Rebning yollirini teyyarlash üchün Uning aldida
mangisen. **77** Wezipeng uning xelqige gunahlirining
kechürüm qilinishi arqiliq bolidighan nijatning xewirini
bildürüshtür; **78** Chünki Xudayimizning ichi-baghridin
urghup chiqqan shepqetler wejidin, Qarangghuluq we
ölüm kölenggisi ichide olturghanlarni yorutush üchün,
Putlirimizni amanliq yoligha bashlash üchün, Ershtin
tang shepiqi üstimizge chüshüp yoqlidi. **80** Bala bolsa
ösüp, rohta küchlendürüldi. U Israil jamaitining aldida
namayan qilin'ghuche chöllerde yashap keldi.

2 Emdi shu künlerde, [Rim impératori] Qeyser
Awghustustin barliq xelqtin baj élish üchün ularning
royxéti tizimlansun dep perman chüshti. **2** Tunji qétimliq
bu nopus tizimlash Kiriniyus Suriye ölkisini idare qilip
turghan waqtida élip bérilghanidi. **3** Shuning bilen
hemme adem nopusqa tizimlinish üchün öz yurtlirigha
qaytish kérek boldi. **4** Yüsüpmu Dawut [padishahning]
jemetidin bolghachqa, shundaqla uning biwasite ewladi
bolghachqa, Galiliye ölkisidiki Nasaret shehiridin ayrilip,
Yehudiye ölkisidiki, Dawutning yurti Beyt-Lehem dégen
sheherge ketti. **5** Nopusqa tizimlinish üchün layiqi,
bolghusi ayali Meryemmu bille bardi. Meryem hamilidar
bolup, qorsiqi xélila yoghinap qalghanidi. **6** We
shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemde turghan waqtida
Meryemning tughutining ay-küni toshup qaldi. **7** Biraq
sarayda ularghа orun bolmighachqa, Meryem shu yerde
tunji oghlini tughqanda uni zakilap, éghildiki oqurgha
yatquzdi. **8** Shu yerning etrapidiki bezi padichilar dalada
turatti; ular kéchiche tünep, padisigha qaraytti. **9** We
mana, Perwerdigarning bir perishtisi ularning aldida
turatti; Perwerdigarning parlaq sheripi ularning etrapini
yorutuwetti. Ular intayin bek qorqup ketti. **10** Biraq
perishte ularghа: — Qorqmanglar! Chünki mana, pütün
xelqqe xushalliq bolidighan bir xush xewerni silerge
élan qilimen. **11** Chünki bügün Dawutning shehiride siler
üchün bir Qutquzghuchi tughuldi. U — Reb Mesihdur! **12**
[Uni] tépishinglar [üchün] shu alamet boliduki, bowaqni
zakilan'ghan halda bir oqurda yatqan pétide tapisiler,
— dédi. **13** Birdinla, perishtining etrapida zor bir top
samawi qoshundikiler peyda bolup, Xudani medhiyilep:
14 «Ershielada Xudagha shan-sherepler bolghay! Yer
yüzide bolsa u söyünidighan bendilirige aram-xatirjemlik
bolsun!» déyishti. **15** Perishtiler ulardin ayrilip asman'gha
chiqip kétiwidi, padichilar bir-birige: — Beyt-Lehemge
yol élip, Perwerdigar bizge uqturghan, emelge ashurghan
bu ishni körüp kéleyli, — déyishti. **16** Shuning bilen ular
aldirap sheherge bérip, Meryem bilen Yüsüpni we oqurda
yatqan bowaqni izdep tapti. **17** Padichilar [bowaqni]
körgendin kéyin, özlirige uning heqqide éytilghan
sözlerni keng tarqitiwetti. **18** Buni anglighanlarning
hemmisi padichilarning dégenlirige intayin heyran
qélishti. **19** Meryem bolsa bu ishlarning hemmisini
könglige püküp, chongqur oylinip yüretti. **20** Padichilar
körgen we anglighanlirining hemmisi üchün Xudani
ulughlap, medhiye oqushqan péti qaytishti; barliq ishlar
del ularghа xewerlendürülgendek bolup chiqqanidi.
21 Bowaqni xetne qilish waqti, yeni sekkizinchi küni
toshqanda, uninggha Eysa dep isim qoyuldi. Perishte bu
isimni u téxi anisining baliyatqusida apiride bolmayla
qoyghanidi. **22** Emdi Musa [peyghemberge] chüshürülgen
qanun boyiche Yüsüp bilen Meryemning paklinish waqti
toshqanda ular balini Perwerdigargha atap tapshurush
üchün Yérusalémgha élip bardi **23** (Perwerdigarning
Tewrat qanunida: «Barliq tunji oghul Perwerdigargha
muqeddes mensup atilishi kérek» dep yézilghinidek)
24 we shundaqla Perwerdigarning Tewrat qanunida
déyilgini boyiche, bir jüp paxtek yaki ikki kepter
bachkisini qurbanliqqa sunush kérek idi. **25** We mana shu
chaghlarda, Yérusalémda Siméon isimlik bir kishi turatti.
U hem heqqaniy we ixlasmen adem bolup, «Israilgha
Teselli Bergüchi»ni intizarliq bilen kütkenidi. Muqeddes
Roh uning wujudigha yar idi. **26** U Muqeddes Rohtin
kelgen wehiydin özining Perwerdigarning Mesihini
körmigüche ölüm körmeydighanliqini bilgenidi. **27**

U Muqeddes Rohning bashlishi bilen ibadetxanining
[hoylilirigha] kirdi; ata-anisi Tewratta békitilgen adetni
béjirish üchün bowaq Eysani kötürüp kirgende, **28**
Siméon bowaqni quchiqigha élip, Xudagha teshekkür-
medhiye oqup mundaq dédi: — **29** «Emdi, i Igem, hazir
sözüng boyiche qulungning bu alemdin xatirjemlik
bilen kétishige yol qoyghaysen; **30** Chünki öz közüm
Séning nijatingni kördi, **31** Uni barliq xelqler aldida
hazirlighansen; **32** U ellerge wehiy bolidighan nur, We
xelqing Israilning shan-sheripidur!» **33** Balining ata-anisi
bala heqqide éytilghanlirigha intayin heyran qélishti. **34**
Siméon ulargha bext tilep, apisi Meryemge mundaq dédi:
— Mana! Bu bala Israildiki nurghun kishilerning yiqilishi
we nurghun kishilerning kötürülüshi üchün teyinlendi,
shundaqla kishiler qarshi chiqip haqaretleydighan,
[Xudaning] bésharetlik alamiti bolidu. **35** Shuning bilen
nurghun kishilerning könglidiki gherezliri ashkarilinidu
— we bir qilichmu séning könglüngge sanjilidu! **36** Shu
yerde Ashir qebilisidin bolghan Fanuilning qizi Anna
isimlik xéli yashan'ghan bir ayal peyghembermu bar idi.
U qiz waqtida erge tegkendin kéyin uning bilen yette
yil bille yashap, **37** andin seksen töt yil tul turghan idi.
U ibadetxana hoylilirdin chiqmay, kéche-kündüz roza
tutushlar we dualar bilen Xudagha ibadet qilatti. **38** U
del shu peytte yétip kélip Perwerdigargha teshekkür
éytti, hemde Yérusalémda nijat-hörlükni kütüwatqan
barliq xalayiqqa bala toghrisida söz qildi. **39** [Yüsüp]
bilen [Meryem] Tewratta békitilgen barliq ishlarni ada
qilghandin kéyin, Galiliyege, öz shehiri Nasaretke qaytti.
40 Bala bolsa ösüp, dana-aqilanilik bilen tolup, rohta
küchlendürüldi, Xudaning méhir-shepqitimu uning
üstide idi. **41** Uning ata-anisi her yili «ötüp kétish
héyti»da Yérusalémgha baratti. **42** Eysa on ikki yashqa
kirgen yili, ular uni élip, héytning aditi boyiche yene
chiqip bardi. **43** Héyt künlirini ötküzgendin kéyin, ular
öyige qarap kétiwatqanda, bala Eysa Yérusalémda qaldi.
Ata-anisining bu ishtin xewiri yoq idi, **44** belki uni
seperdash-hemrahliri bilen bille kéliwatidu, dep oylap,
bir kün yol yürdi. Andin ular uni uruq-tughqanlari we
dost-buraderliri arisidin izdeshke bashlidi; **45** izdep
tapalmay, ular keynige yénip Yérusalémgha bérip yene
izdidi. **46** We shundaq boldiki, üchinchi küni ular
uni ibadetxana hoylisida Tewrat ustazlirining arisida
olturup, ularning telimlirini anglawatqan hem ulardin
soal sorawatqanning üstide tapti. **47** Uning sözlirini
anglighanlarning hemmisi uning chüshenchisige we
bergen jawablirigha intayin heyran qélishti. **48** Ata-
anisi uni körüp nahayiti heyranuhes bolushti, uning
anisi uninggha: — Way balam! Némishqa bizge shundaq
muamile qilding? Atang ikkimiz parakende bolup séni
izdep kelduq! — dédi. **49** U ulargha: — Némishqa méni
izdidinglar? Ejeba, méning Atamning ishlirida bolushum
kéreklikimni bilmemtinglar? — dédi. **50** Lékin ular uning
ulargha éytqinini chüshenmidi. **51** Andin u ular bilen
Nasaretke qaytti we ularning gépige izchil boysunatti.
Lékin anisi bu ishlarning hemmisini könglige püküp
qoydi. **52** Shundaq qilip, Eysa aqilanilik-danaliqta we
qamette yétilip, Xuda we kishiler aldida barghanséri
söyülmekte idi.

3 Rim impératori Tibérius Qeyserning seltenitining
on beshinchi yili, Pontius Pilatus Yehudiye ölkisining
waliysi, Hérod xan Galiliye ölkisining hakimi, Hérod
xanning inisi Filip xan Ituriye we Traxonitis ölkisining
hakimi, Lisanyas xan Abiliniy ölkisining hakimi
bolghanda, **2** Hannas hem Qayafa bash kahinliq
qiliwatqanda, Xudaning söz-kalami chölde yashawatqan
Zekeriyaning oghli Yehyagha keldi. **3** U Iordan deryasi
wadisidiki barliq rayonlarni kézip, kishilerge gunahlargha
kechürüm élip kélidighan, towa qilishni bildüridighan
[sugha] «chömüldürüsh»ni jakarlashni bashlidi. **4** Xuddi
Tewrattiki Yeshaya peyghemberning sözliri xatirilen'gen
qisimda pütülgendek: «Bayawanda towlighuchi bir
kishining: Rebning yolini teyyarlanglar, Uning yollirini
tüz qilinglar! — dégen awazi anglandi. **5** Barliq jilghilar
toldurulidu, Barliq tagh-döngler peslitilidu; Egri-toqay
jaylar tüzlinidu, Ongghul-dongghul yerler tekshi yollar
qilinidu. **6** Shundaq qilip, barliq et igiliri Xudaning
nijatini köreleydighan bolidu! — dep towlaydu». **7** Yehya
emdi aldigha chömüldürüshni qobul qilishqa chiqqan
top-top xalayiqqa: — Ey zeherlik yilan baliliri! Kim
silerni [Xudaning] chüshüsh aldida turghan ghezipidin
qéchinglar dep agahlandurdi?! **8** Emdi towigha layiq
méwilerni keltürünglar! We öz ichinglarda: «Bizning
atimiz bolsa Ibrahimdur!» dep xiyal eylimenglar; chünki
men shuni silerge éytip qoyayki, Xuda Ibrahimgha
mushu tashlardinmu perzentlerni yaritip béreleydu. **9**
Palta alliqachan derexlerning yiltizigha tenglep qoyuldi;
yaxshi méwe bermeydighan herqandaq derexler késip
otqa tashlinidu!» — dédi. **10** [Uning etrapigha] toplashqan
kishiler emdi uningdin: — Undaqta, biz qandaq qilishimiz
kérek? — dep soridi. **11** U jawaben: — Ikki qur chapini
bar kishi birini yoq kishige bersun, yeydighini bar
kishimu shundaq qilsun, — dédi. **12** Bezi bajgirlarmu
chömüldürüshni qobul qilghili uning aldigha kélip: —
Ustaz, biz qandaq qilimiz? — dep soridi. **13** U ulargha: —
Belgilen'gendin artuq baj almanglar, — dédi. **14** Andin
bezi leshkerlermu uningdin: — Bizchu, qandaq qilishimiz
kérek? — dep sorashti. U ulargha: — Bashqilarning pulini
zorawanliq bilen éliwalmanglar, héchkimge yalghandin
shikayet qilmanglar we ish heqqinlargha razi bolunglar,
— dédi. **15** Emdi xelq teqezzaliqta bolup hemmeylen
könglide Yehya toghruluq «Mesih mushu kishimidu?»
dep oylashti. **16** Yehya hemmeylen'ge jawaben: —
Men silerni derweqe sugha chömüldürimen. Lékin
mendin qudretlik bolghan birsi kélidu; men hetta
keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen!
U silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu. **17**
Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini
topa-samandin teltöküs tazilaydu, sap bughdayni
ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes otta
köydürüwétidu, — dédi. **18** Emdi shundaq köp bashqa
nesihetler bilen Yehya xush xewerni xelqqe yetküzdi. **19**
[Kéyin], hakim Hérod [ögey] akisining ayali Hérodiyeni
[tartiwalghanliqi] tüpeylidin we shuningdek uning
barliq bashqa rezil qilmishliri üchün Yehya teripidin
eyiblen'gen, **20** Hérod bu barliq rezillikining üstige yene
shuni qildiki, Yehyani zindan'gha tashlidi. **21** Shundaq
boldiki, hemme xelq Yehyadin chömüldürüshni qobul
qilghanda, Eysamu chömüldürüshni qobul qildi. U dua
qiliwatqanda, asmanlar yérilip, **22** Muqeddes Roh kepter

siyaqida chüshüp uning üstige qondi. Shuning bilen
asmandin: «Sen Méning söyümlük Oghlum, Men sendin
toluq xursenmen!» dégen bir awaz anglandi. **23** Eysa öz
[xizmitini] bashlighanda, ottuzgha kirip qalghanidi. U
(xeqning neziride) Yüsüpning oghli idi; Yüsüp Xéliyning
oghli, **24** Xéliy Mattatning oghli, Mattat Lawiyning
oghli, Lawiy Melkiyning oghli, Melkiy Yannayning oghli,
Yannay Yüsüpning oghli, **25** Yüsüp Mattatiyaning oghli,
Mattatiya Amosning oghli, Amos Nahumning oghli,
Nahum Héslining oghli, Hésli Naggayning oghli, **26**
Naggay Mahatning oghli, Mahat Mattatiyaning oghli,
Mattatiya Sémeyning oghli, Sémey Yüsüpning oghli,
Yüsüp Yudaning oghli, **27** Yuda Yoananning oghli,
Yoanan Résaning oghli, Résa Zerubbabelning oghli,
Zerubbabel Salatiyelning oghli, Salatiyel Nériyning oghli,
28 Nériy Melkiyning oghli, Melkiy Addining oghli, Addi
Qosamning oghli, Qosam Élmadamning oghli, Élmadam
Érning oghli, **29** Ér Yosening oghli, Yose Eliézerning
oghli, Eliézer Yorimning oghli, Yorim Mattatning oghli,
Mattat Lawiyning oghli, **30** Lawiy Siméonning oghli,
Siméon Yehudaning oghli, Yehuda Yüsüpning oghli,
Yüsüp Yonanning oghli, Yonan Eliaqimning oghli, **31**
Eliaqim Méléahning oghli, Méléah Mennaning oghli,
Menna Mattataning oghli, Mattata Natanning oghli,
Natan Dawutning oghli, **32** Dawut Yessening oghli,
Yesse Obedning oghli, Obed Boazning oghli, Boaz
Salmonning oghli, Salmon Nahshonning oghli, Nahshon
Amminadabning oghli, **33** Amminadab Aramning oghli,
Aram Hézronning oghli, Hézron Perezning oghli, Perez
Yehudaning oghli, **34** Yehuda Yaqupning oghli, Yaqup
Ishaqning oghli, Ishaq Ibrahimning oghli, Ibrahim
Terahning oghli, Terah Nahorning oghli, **35** Nahor
Sérugning oghli, Sérug Raghuning oghli, Raghu Pelegning
oghli, Peleg Éberning oghli, Éber Shélahning oghli, **36**
Shélah Qainanning oghli, Qainan Arpaxshadning oghli,
Arpaxshad Shemning oghli, Shem Nuhning oghli, Nuh
Lemexning oghli, **37** Lemex Metushelahning oghli,
Metushelah Hanoxning oghli, Hanox Yaredning oghli,
Yared Mahalalilning oghli, Mahalalil Qénanning oghli,
38 Qénan Énoshning oghli, Énosh Sétning oghli, Sét
Adem'atining oghli, Adem'ata bolsa, Xudaning oghli idi.

4 Andin Eysa Muqeddes Rohqa tolup, Iordan deryasidin
qaytip kélip, Roh teripidin chöl-bayawan'gha élip
bérildi. **2** U u yerde qiriq kün Iblis teripidin sinaldi. U
bu künlerde héchnerse yémidi. Künler ayaghlashqanda,
uning qorsiqi taza achqanidi. **3** Emdi Iblis uninggha:
— Sen eger Xudaning Oghli bolsang, mushu tashqa:
«Nan'gha aylan!» dep buyrughin — dédi. **4** Eysa uninggha
jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla emes,
belki Xudaning herbir sözi bilenmu yashaydu» dep
yézilghan, — dédi. **5** Iblis yene uni égiz bir taghqa
bashlap chiqip, bir deqiqe ichide dunyadiki barliq
döletlerni uninggha körsetti. **6** Iblis uninggha: —
Men bu hakimiyetning hemmisini we uninggha tewe
barliq shanushewketlerni sanga teqdim qilimen; chünki
bular manga tapshurulghan, men uni kimge bérishni
xalisam, shuninggha bérimen. **7** Eger bash qoyup manga
sejde qilsang, bularning hemmisi séningki bolidu, —
dédi. **8** Eysa uninggha jawab bérip: — [Tewratta]:
«Perwerdigar Xudayingghila ibadet qil, peqet Uningla
qulluqida bol!» dep yézilghan, — dédi. **9** Andin Iblis uni
Yérusalémgha élip bardi we uni ibadetxanining eng égiz
jayigha turghuzup: — Xudaning Oghli bolsang, özüngni
peske tashlap baqqin! **10** Chünki [Tewratta]: «[Xuda]
Öz perishtilirige séni qoghdash heqqide emr qilidu»;
11 we, «Putungning tashqa urulup ketmesliki üchün,
ular séni qollirida kötürüp yüridu» dep yézilghan, —
dédi. **12** Eysa uninggha: — «[Tewratta]: «Perwerdigar
Xudayingni sinighuchi bolma!» depmu yézilghan, —
dédi. **13** Iblis barliq sinashlarni ishlitip chiqqandin kéyin,
uni waqtinche tashlap kétip qaldi. **14** Eysa Rohning küch-
qudriti ichide Galiliye ölkisige qaytip keldi. Shuning
bilen uning xewer-shöhriti etraptiki herbir yurtlargha
tarqaldi. **15** U ularning sinagoglirida telim bérgili
turdi we ularning ulughlashlirigha sazawer boldi. **16**
U özi béqip chong qilin'ghan yurti Nasaretke kélip,
shabat küni adettikidek sinagogqa kirdi we shundaqla
[muqeddes yazmilarni] oqushqa öre turdi **17** we
Tewrattiki «Yeshaya» dégen qisim uninggha tapshuruldi.
U oram yazmini échip, munu sözler yézilghan yerni
tépip oqudi: **18** — «Perwerdigarning Rohi méning
wujudumda, Chünki U méni yoqsullargha xush xewerler
yetküzüshke mesih qildi. Tutqunlargha azadliqni, We
korlargha körüsh shipasini jakarlashqa, Ézilgenlerni
xalas qilishqa, Perwerdigarning shapaet körsitidighan
yilini jakarlashqa méni ewetti». **20** U yazmini türüwétip,
sinagog xizmetchisige qayturup bérip, olturdi. Sinagogta
olturghanlarning hemmisining közliri uninggha tikilip
turatti. **21** U köpchilikke: — Mana bu ayet bügün
quliqinglargha anglan'ghinida emelge ashurulmaqta,
— dédi. **22** Hemmisi uning yaxshi gépini qiliship,
uning aghzidin chiqiwatqan shapaetlik sözlirige heyran
qéliship: — Bu Yüsüpning oghli emesmu? — déyishti.
23 U ulargha: — Shübhisizki, siler manga «Ey téwip,
awwal özüngni saqayt!» dégen temsilni keltürüp, «Xewer
tapqinimizdek, Kepernahum shehiride néme ishlar yüz
bergen bolsa, mushu yerdimu, öz yurtungdimu shularni
körsetmemsen?» dewatisiler, — dédi. **24** — Biraq shuni
silerge berheq éytip qoyayki, héchqandaq peyghember öz
yurti teripidin qobul qilin'ghan emes. **25** Men silerge shu
heqiqetni eslitimenki, Ilyas [peyghember]ning waqtida,
asman uda üch yil alte ay étilip, dehshetlik bir qehetchilik
barliq zéminni basqanda, Israilda nurghun tul ayallar
bar idi; **26** biraq Ilyas ularning héchqaysisining qéshigha
emes, belki Zidonning Zarefat shehiridiki bir tul ayalning
qéshighila ewetilgen. **27** We [shuninggha oxshash],
Élisha peyghemberning waqtida, Israilda maxaw késilige
giriptar bolghanlar nurghun bolsimu, lékin Suriyelik
Naamandin bashqa, héchqaysisi saqaytilghan emes! —
dédi. **28** Sinagogdikiler bu sözlerni anglap, hemmisi
qattiq ghezeplendi; **29** ornidin turushup, uni sheherdin
heydep chiqirip, shu sheher jaylashqan taghning léwige
echiqip, tik yardin tashliwetmekchi bolushti. **30** Lékin u
ularning arisidin bimalal ötüp, öz yoligha chiqip ketti.
31 U Galiliye ölkisining Kepernahum dégen bir shehirige
chüshti, u yerde shabat künliride xelqqe telim béretti.
32 Ular uning telimige heyran qélishti, chünki uning
sözi tolimu nopuzluq idi. **33** Emdi sinagogta napak
jinning rohi chaplashqan bir kishi bolup, [uningdiki
jin] qattiq awazda: **34** — Ey Nasaretlik Eysa, séning
biz bilen néme karing?! Bizni yoqatqili keldingmu?

Men séning kimlikingni bilimen, Xudaning Muqeddes
Bolghuchisisen! — dep towlap ketti. **35** Lékin Eysa jin'gha
tenbih bérip: — Aghzingni yum! Uningdin chiq! — déwidi,
jin héliqi ademni xalayiq otturisida yiqitiwétip, uningdin
chiqip ketti. Lékin uninggha hech zerer yetküzmidi. **36**
Hemmeylen buningdin qattiq heyran bolushup, bir-
birige: — Bu zadi qandaq ish! U derweqe hoquq we qudret
bilen napak rohlargha emr qilsila, ular chiqip kétidiken,
— déyishti. **37** Shuning bilen uning xewer-shöhriti
etraptiki herbir yurtlargha tarqaldi. **38** Eysa sinagogtin
chiqip, Simonning öyige kirdi. Lékin Simonning qéynanisi
éghir tep késili bolup qalghanidi; ular Eysadin uning
hajitidin chiqishini ötündi. **39** U ayalning béshida turup,
tepke tenbih bériwidi, tep shuan uningdin ketti. U
derhal ornidin turup, ularni kütüshke bashlidi. **40** Kün
pétishi bilenla, kishiler herxil késellerge giriptar bolghan
yéqinliri bolsila, ularni uning aldigha élip kélishti. U
ulargha bir-birlep qolini tegküzüp, ularni saqaytti. **41**
Kishilerge chaplashqan nurghun jinlar ulardin chiqip:
«Sen Xudaning Oghli!» dep towlap kétetti. Lékin u
ulargha tenbih bérip, söz qilishigha yol qoymidi; chünki
ular uning Mesih ikenlikini biletti. **42** Kün chiqishi bilen,
u sheherdin chiqip, pinhan bir jaygha ketti. Biraq top-top
xalayiq uni izdep yüretti; ular uni tapqanda aldigha kélip,
uni arimizda qalsun dep kétishidin tosmaqchi bolushti.
43 Lékin u ulargha: — Xudaning padishahliqining xush
xewirini bashqa sheher-yézilarghimu yetküzüshüm
kérek; chünki men del bu ishqa ewetilgenmen, — dédi.
44 Shuning bilen u Galiliyediki sinagoglarda telim bérip
yüriwerdi.

5 Shundaq boldiki, u Ginnisaret kölining boyida
turghanda, xalayiq Xudaning söz-kalamini anglash
üchün uning etrapigha oliship qistiliship turatti. **2** U
köl boyida turghan ikki kémini kördi. Béliqchilar bolsa
kémidin chüshüp, [qirghaqta] torlirini yuyushuwatatti. **3**
U kémilerdin birige, yeni Simonningkige chiqip, uningdin
kémini qirghaqtin sel yiraqlitishni iltimas qildi. Andin u
kémide olturup top-top xalayiqqa telim berdi. **4** Sözi
tügigendin kéyin, u Simon'gha: — Kémini chongqurraq
yerge heydep bérip, béliqlarni tutushqa torliringlarni
sélinglar, — dédi. **5** Simon uninggha jawaben: — Ustaz,
biz pütün kéchiche japa tartip hech nerse tutalmiduq.
Biraq séning sözüng bilen torni salsam salay, dédi. **6**
Ular shundaq qiliwidi, nurghun béliqlar torgha chüshti;
tor sökülüshke bashlidi. **7** Shuning bilen ular bashqa
kémidiki shérikliri yardemge kélishke isharet qilishti.
Ular kélip, [béliqlarni] ikki kémige liq qachiliwidi,
kémiler chöküp kétey dep qaldi. **8** Simon Pétrus bu
ishni körüp, Eysaning tizliri aldida yiqilip: — Mendin
yiraqlashqaysen, i Reb! Chünki men gunahkarmen! —
dédi. **9** Chünki bunche köp béliq tutulghanliqidin u we
uninggha hemrah bolghanlirini heyranliq basqanidi.
10 We Simonning shérikliri — Zebediyning oghulliri
Yaqup bilen Yuhannamu hem shundaq heyran qaldi.
Emdi Eysa Simon'gha: — Qorqmighin, buningdin kéyin
sen adem tutquchi bolisen — dédi. **11** Ular kémilerni
qirghaqqa chiqirip, hemme nersini tashlap qoyup,
uninggha egiship mangdi. **12** Shundaq boldiki, u sheher-
yézilarning biride bolghanda, mana shu yerde, pütün
bedinini maxaw bésip ketken bir adem bar idi; u Eysani
körüpla uning ayighigha özini étip uningdin: — Teqsir,
eger sen xalisang, méni saqaytip pak qilalaysen! —
dep yalwurdi. **13** Eysa qolini sozup uninggha tegküzüp
turup: — Xalaymen, paklan'ghin! — déwidi, bu ademning
maxaw késili derhal uningdin ketti. **14** Eysa uninggha:
— Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérip
kahin'gha özüngni körsitip, ularda bir guwahliq bolush
üchün, Musa bu ishta emr qilghandek özüngning
saqaytilghining üchün bir [qurbanliqni] sun'ghin, —
dédi. **15** Lékin u toghrisidiki xewer téximu tarqilip
pur ketti; shuning bilen top-top xelq uning sözini
anglash we öz aghriq-késellirini saqaytishi üchün uning
aldigha yighilip kéletti. **16** Halbuki, u pat-pat ulardin
chékinip chöllük yerlerge bérip dua qilatti. **17** Shu
künlerning biride shundaq boldiki, u telim bériwatqanda,
yénida Perisiyler we Tewrat ehliliri olturatti. Ular
Galiliye, Yehudiye ölkilirining herqaysi yéza-qishlaqliri
we Yérusalémdin kelgenidi. Perwerdigarning késellerni
saqaytish küch-qudriti uninggha yar boldi. **18** Shu
peytte, mana birqanche kishi zembilge yatquzulghan
bir palechni kötürüp keldi. Ular uni uning aldigha
ekirishke intilishti. **19** Biraq ademlerning toliliqidin
késelni ekirishke amal tapalmay, ular ögzige élip chiqip,
ögzidiki kahishlarni échip, késelni öyning ichige zembilde
yatqan halda xalayiqning otturisigha, Eysaning aldigha
chüshürdi. **20** U ularning ishenchini körüp [palechke]:
— Burader, gunahliring kechürüm qilindi! — dédi.
21 Tewrat ustazliri bilen Perisiyler köngülliride: —
Bundaq kupurluq sözligen bu adem kimdur?! Xudadin
bashqa gunahlarni kechüreleydighan kim bar? — dep
oylashti. **22** Biraq Eysa ularning könglide eyib izdeshlirini
bilip yétip, jawaben: — Siler könglünglarda némishqa
eyib izdeysiler? **23** «Gunahliring kechürüm qilindi!»
déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu?
24 Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide
gunahlarni kechürüm qilish hoquqigha ige ikenlikini
bilishinglar üchün, — U palech késelge: — Sanga éytayki,
ornungdin tur, ornungni yighishturup öyüngge qayt!
— dep buyrudi. **25** Héliqi adem derhal ularning aldida
ornidin des turup, özi yatqan zembilni élip, Xudani
ulughlighiniche öyige qaytti. **26** Hemmeylenni dehshetlik
heyranliq basti; ular Xudani ulughliship, qorqunchqa
chömgen halda: — Biz bügün tilsimat ishlarni körduq!
— déyishti. **27** Bu ishlardin kéyin, u yolgha chiqip,
Lawiy isimlik bir bajgirni kördi. U baj yighidighan
orunda olturatti. U uninggha: — Manga egeshkin! —
dédi. **28** U ornidin turup, hemmini tashlap, uninggha
egeshti. **29** Lawiy öyide uninggha katta bir ziyapet berdi.
Ular bilen zor bir top bajgirlar we bashqilarmu shu
yerde hemdastixan bolghanidi. **30** Biraq Perisiyler we
ularning éqimidiki Tewrat ustazliri ghudungshup uning
muxlislirigha: — Siler némishqa bajgir we gunahkarlar
bilen bir dastixanda yep-ichip olturisiler?! — dep
aghrinishti. **31** Eysa ulargha jawaben: — Saghlam
ademler emes, belki késel ademler téwipqa mohtajdur.
32 Men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni towigha
chaqirghili keldim, — dédi. **33** Andin ular uningdin:
— Némishqa Yehyaning muxlisliri daim roza tutup
dua-tilawet qilidu, Perisiylerning muxlislirimu shundaq
qilidu, lékin séning muxlisliring yep-ichipla yüridighu!
— dep sorashti. **34** U ularga: — Toyi boluwatqan yigit

toyda toy méhmanliri bilen hemdastixan olturghan
chaghda ularni roza tutquzalamsiler? **35** Emma shu
künler kéliduki, yigit ulardin élip kétilidu, ular shu
künlerde roza tutidu. **36** U ularga bir temsilmu keltürdi:
— Héchkim yéngi könglektin yirtip, uni kona könglekke
yamaq qilmaydu. Undaq qilsa, yéngi köngleknimu yirtqan
bolidu, shundaqla yéngidin alghan yamaqmu kona
könglekke mas kelmeydu. **37** Shuningdek, héchkim yéngi
sharabni kona tulumlargha qachilimaydu. Undaq qilsa,
yéngi sharabning [köpüshi bilen] tulumlar yérilidu-de,
sharabmu tökülüp kétidu; tulumlarmu kardin chiqidu.
38 Shunga yéngi sharab yéngi tulumlargha qachilinish
kérek, shundaqta ikkilisi saqlinip qalidu. **39** Uning
üstige, héchkim kona sharabtin kéyin yéngisini ichishni
xalimaydu, chünki u: «Boldi, konisi yaxshi!» deydu.

6 Ikkinchi «muhim shabat küni», u bughdayliqlardin
ötüp kétiwatatti. Uning muxlisliri bashaqlarni
üzüwélip, aliqinida uwulap yewatatatti. **2** Lékin buni
körgen bezi Perisiyler ulargha: — Siler némishqa
shabat küni Tewratta cheklen'gen ishni qilisiler? —
déyishti. **3** Eysa ulargha jawaben: — Siler hetta
Dawut [peyghember] we uning hemrahlirining ach
qalghanda néme qilghanliqini [muqeddes yazmilardin]
oqumighanmusiler? **4** Démek, u Xudaning öyige kirip,
[Xudagha] atalghan, [Tewratta] kahinlardin bashqa
herqandaq ademning yéyéshi cheklen'gen «teqdim
nanlar»ni [sorap] élip yégen we hemrahlirighimu bergen
— dep jawab berdi. **5** Axirida u ulargha: — Insan'oghli
shabat küniningmu Igisidur, — dédi. **6** Yene bir shabat
küni shundaq boldiki, u sinagogqa kirip telim bériwatatti.
Sinagogta ong qoli yigilep ketken bir adem bar idi. **7**
Emdi Tewrat ustazliri bilen Perisiyler uning üstidin erz
qilghudek birer ishni izdep tapayli dep, uning shabat
künimu késel saqaytidighan-saqaytmaydighanliqini
paylap yürüshetti. **8** Biraq Eysa ularning könglidikini
bilip, qoli yigilep ketken ademge: — Ornungdin tur,
otturigha chiqqin! — déwidi, héliqi adem ornidin qopup
shu yerde turdi. **9** Andin Eysa ulargha: — Silerdin
sorap baqaychu, Tewratqa uyghun bolghini shabat
küni yaxshiliq qilishmu, yaki yamanliq qilishmu? Janni
qutquzushmu yaki jan'gha zamin bolushmu? — dep soridi.
10 Etrapidikilerning hemmisige nezer salghandin kéyin, u
héliqi ademge: — Qolungni uzat, — dédi. U shundaq qilishi
bilenla qoli eslige keltürülüp ikkinchi qoligha oxshash
boldi. **11** Lékin ular ghezeptin hoshini yoqitip, Eysagha
qandaq taqabil turush toghrisida meslihetlishishke
bashlidi. **12** Shu künlerde shundaq boldiki, u dua qilishqa
taghqa chiqti we u yerde Xudagha kéchiche dua qildi. **13**
Tang atqanda, muxlislirini aldigha chaqirip, ularning
ichidin on ikkiylenni tallap, ularni rosul dep atidi. **14** Ular:
Simon (Eysa uni Pétrus depmu atighan) we uning inisi
Andiriyas; Yaqup we Yuhanna, Filip we Bartolomay, **15**
Matta we Tomas, Alfayning oghli Yaqup we milletperwer
dep atalghan Simon, **16** Yaqupning oghli Yehuda we
kéyin uninggha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlar
idi. **17** Eysa [rosulliri] bilen taghdin chüshüp, bir
tüzlenglikte turatti. Shu yerde nurghun muxlisliri
hemde pütkül Yehudiye ölkisidin we Yérusalémdin,
Tur we Zidon sheherlirige qaraydighan déngiz boyidiki
yurtlardin top-top kishiler yighilishti. Ular uning
telimlirini anglash we késellirige shipaliq izdesh üchün
kelgenidi. **18** Napak rohlardin azablan'ghanlarmu
shipaliq tépishti. **19** Bu top-top ademlerning hemmisi
qollirini uninggha tegküzüwélishqa intiletti; chünki
küch-qudret uning wujudidin chiqip ularning hemmisige
shipaliq bériwatatti. **20** Shuning bilen u béshini kötürüp
muxlislirigha qarap mundaq dédi: — «Mubarek, ey
yoqsullar! Chünki Xudaning padishahliqi silerningkidur.
21 Mubarek, ey hazir ach qalghanlar! Chünki siler
toluq toyunisiler. Mubarek, ey yighlawatqanlar! Chünki
külidighan bolisiler. **22** Kishiler Insan'oghlining wejidin
silerdin nepretlense, silerni özliridin chetke qaqsa,
silerge töhmet-haqaret qilsa, naminglarni rezil dep
qarghisa, silerge mubarek! **23** Shu küni shadlinip
tentene qilip sekrenglar. Chünki mana, ershte bolghan
in'aminglar zordur. Chünki ularning ata-bowiliri
[burunqi] peyghemberlergimu oxshash ishlarni qilghan.
24 — Lékin halinglargha way, ey baylar! Chünki siler
alliqachan rahet-paraghitinglargha ige boldunglar! **25**
Halinglargha way, ey qarni toyun'ghanlar! Chünki
siler ach qalisiler. Halinglargha way, ey külüwatqanlar!
Chünki haza tutup yighlaysiler. **26** Hemmeylen silerni
yaxshi dégende, halinglargha way! Chünki ularning ata-
bowilirimu [burunqi] saxta peyghemberlerge shundaq
qilghan». **27** — Biraq manga qulaq salghan silerge
shuni éytip qoyayki, düshmenliringlargha méhir-
muhebbet körsitinglar; silerge öch bolghanlargha
yaxshiliq qilinglar. **28** Silerni qarghighanlargha bext
tilenglar; silerge yaman muamilide bolghanlarghimu
dua qilinglar. **29** Birsi mengzingge ursa, ikkinchi
mengzingnimu tutup ber; birsi chapiningni éliwalimen
dése, könglikingnimu ayimay bergin. **30** Birsi sendin
birnéme tilise, uninggha bergin. Birsi séning birer
nersengni élip ketse, uni qayturup bérishni sorima. **31**
Bashqilarning özünglargha qandaq muamile qilishini
ümid qilsanglar, silermu ulargha shundaq muamile
qilinglar. **32** Eger siler özünglarni yaxshi körgenlergila
méhir-muhebbet körsetsenglar, undaqda silerde néme
shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu özini
yaxshi körgenlerge méhir-muhebbet körsitidighu. **33**
Eger siler özünglargha yaxshiliq qilghanlarghila yaxshiliq
qilsanglar, undaqta silerde néme shapaet bolsun? Chünki
hetta gunahkarlarmu shundaq qilidighu! **34** Eger siler
qerzni «choqum qayturup béridu» dep oylighanlargha
bersenglar, undaqta silerde néme shapaet bolsun?
Chünki hetta gunahkarlarmu eynen qayturup alimiz
dep bashqa gunahkarlargha qerz béridighu! **35** Lékin
siler bolsanglar, düshmininglarghimu méhir-muhebbet
körsitinglar, yaxshiliq qilinglar, bashqilargha ötne
béringlar we «Ular bizge bérnéme qayturidu» dep
oylimanglar. Shu chaghda, in'aminglar zor bolidu we
siler Hemmidin Aliy Bolghuchining perzentliri bolisiler.
Chünki u tuzkorlargha we rezillergimu méhribanliq
qilidu. **36** Atanglar méhriban bolghinidek silermu
méhriban bolunglar. **37** — Bashqilarning üstidin
höküm qilip yürmenglar. Bolmisa, siler [Xudaning]
hökümige uchraysiler. Bashqilarni gunahqa békitmenglar
we silermu gunahqa békitilmeysiler. Bashqilarni
kechürünglar we silermu kechürüm qilinisiler. **38**
Béringlar we silergimu bérilidu — hetta chong
ölchigüchke liq chingdap, silkip toldurulup üstidin téship

chüshkidek derijide qoynunglargha töküp bérilidu. Siler
bashqilargha qandaq ölchem bilen ölchep bersenglar,
silergimu shundaq ölchem bilen ölchep bérilidu.
39 Andin u ulargha temsil éytip mundaq dédi: —
Qarighu qarighuni yétilep mangalamdu? Undaq qilsa,
her ikkisi orekke chüshüp ketmemdu? **40** Muxlis
ustazidin üstün turmaydu; lékin takamullashturulghini
ustazigha oxshash bolidu. **41** Emdi néme üchün
buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki
limni bayqiyalmaysen?! **42** Sen qandaqmu öz közüngde
turghan limni körmey turup buradiringgha: «Qéni,
közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen?! Ey saxtipez!
Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp,
buradiringning közidiki qilni éliwételeysen. **43** Chünki
héchqandaq yaxshi derex yaman méwe bermeydu,
héchqandaq yaman derexmu yaxshi méwe bermeydu.
44 Herqandaq derexni bergen méwisidin perq etkili
bolidu. Chünki tikendin enjürni üzgili bolmas, yantaqtin
üzüm üzgili bolmas. **45** Yaxshi adem qelbidiki yaxshiliq
xezinisidin yaxshiliq chiqiridu; rezil adem qelbidiki
rezillik xezinisidin rezillikni chiqiridu. Chünki qelb
némige toldurulghan bolsa, éghizdin shu chiqidu. **46**
— Siler némishqa méni «Reb! Reb!» deysiler-yu, biraq
silerge éytqanlirimgha emel qilmaysiler? **47** Emise,
méning aldimgha kélip, sözlirimni anglap emel qilghan
herkimning kimge oxshighanliqini silerge körsitip bérey.
48 U xuddi chongqur kolap, ulini qoram tashning üstige
sélip öy salghan kishige oxshaydu. Kelkün kelgende, su
éqimi u öyning üstige zerb bilen urulghini bilen, uni
midir-sidir qilalmidi, chünki u puxta sélin'ghan. **49** Lékin
sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan kishi bolsa,
quruq yerning üstige ulsiz öy salghan kishige oxshaydu.
[Kelkün] éqimi shu öyning üstige urulushi bilen u örülüp
ketti; uning örülüshi intayin dehshetlik boldi!

7 Eysa köpchilikke bu sözlerning hemmisini qilip
bolghandin kéyin, Kepernahum shehirige [qayta]
kirdi. **2** U yerde melum bir yüzbéshining etiwarliq quli
éghir késel bolup, sekratta yatatti. **3** Yüzbéshi Eysaning
xewirini anglap, birnechche Yehudiy aqsaqalni uning
yénigha bérip, uning kélip qulini qutquzushi üchün
ötünüshke ewetti. **4** Ular Eysaning aldigha kelgende
uninggha: — Bu ishni tiligüchi bolsa, tilikini ijabet
qilishingizgha heqiqeten erziydighan adem. **5** Chünki
u bizning [Yehudiy] élimizni yaxshi köridu we hetta
biz üchün bir sinagogmu sélip berdi, — dep jiddiy
qiyapette ötünüshti. **6** Eysa ular bilen bille bardi.
Biraq öyige az qalghanda, yüzbéshi Eysaning aldigha
birnechche dostini ewetip uninggha mundaq dégüzdi: —
«Teqsir, özlirini aware qilmisila, özlirining torusumning
astigha kélishlirige erzimeymen. **7** Shunga özümnimu
silining aldilirigha bérishqa layiq hésablimidim. Sili
peqet bir éghiz söz qilip qoysila, qulum saqiyip kétidu.
8 Chünki menmu bashqa birsining hoquqi astidiki
ademmen, qol astimdimu leshkerlirim bar. Birige bar
désem baridu, birige kel désem, kélidu; qulumgha bu
ishni qil désem, u shu ishni qilidu». **9** Eysa bu gepni
anglap [yüzbéshigha] teejjüblendi. U burulup keynige
egeshken xalayiqqa: Derweqe, hetta Israildimu bundaq
zor ishenchni tapalmighanidim! — dédi. **10** Yüzbéshi
ewetken kishiler qaytip barghanda, késel bolghan qulning
sellimaza saqayghanliqini kördi. **11** Bu ishtin kéyin u
Nain dégen bir sheherge bardi. Uning muxlisliri we yene
top-top kishiler uninggha egiship mangdi. **12** U sheher
qowuqigha yéqinlashqanda, mana kishiler jinaza kötürüp
chiqiwatqanidi. Ölgüchi anisining yekke-yégane oghli
idi, uning üstige anisi tul ayal idi. Sheherdin chong bir
top adem ayalgha hemrah bolup chiqqanidi. **13** Reb uni
körüp, uninggha ichini aghritip: — Yighlimighin, — dédi.
14 Shuning bilen u ötüp, tawutqa qolini tegküziwidi,
tawut kötürgenler toxtidi. U: — Yigit, sanga éytimen,
oyghan! — dédi. **15** Ölgüchi bolsa ruslinip tik olturdi we
gep qilishqa bashlidi. [Eysa] uni anisigha tapshurup berdi.
16 Hemmeylenni qorqunch bésip, ular Xudani ulughlap:
— «Arimizda ulugh bir peyghember turghuzuldi!»
we «Xuda Öz xelqini yoqlap keldi!» — déyishti. **17**
Uning toghrisidiki bu xewer pütün Yehudiye zémini
we etraptiki rayonlargha tarqilip ketti. **18** Yehyaning
muxlisliri emdi bu barliq ishlarning xewirini uninggha
yetküzdi. Yehya muxlisliridin ikkiylenni özige chaqirip,
19 Ularni Eysaning aldigha ewetip: «Kélishi muqerrer zat
özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?»
dep sorap kélishke ewetti. **20** Ular Eysaning aldigha
bérip: — Chömüldürgüchi Yehya bizni sendin: «Kélishi
muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz
kérekmu?» dep sorap kélishke yéninggha ewetti — dédi.
21 Del shu waqitta [Eysa] aghriq-silaq we késel-waba
basqan we yaman rohlar chaplashqan nurghun kishilerni
saqaytti we nurghun qarighularni köridighan qildi.
22 Shuning bilen u [Yehyaning muxlislirigha]: — Siler
qaytip bérip, Yehyagha öz anglighan we körgenliringlar
toghruluq xewer yetküzüp — «Korlar köreleydighan
we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili
bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyalaydighan boldi,
ölgenlermu tirildürüldi we kembeghellerge xush xewer
jakarlandi» — dep éytinglar. **23** [Uninggha yene]: «Mendin
gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bextliktur!»
dep qoyunglar, — dédi. **24** Yehyaning elchiliri ketkendin
kéyin, u top-top ademlerge Yehya toghruluq söz échip:
— «Siler [burun Yehyani izdep] chölge barghininglarda,
zadi némini körgili bardinglar? Shamalda yelpünüp
turghan qomushnimu? **25** Yaki ésil kiyim kiygen bir
erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni kiygen, eysh-ishret
ichide yashaydighanlar padishahlarning ordiliridin
tépilidughu! **26** Emdi siler néme körgili bardinglar?
Bir peyghembernimu? Durus, emma men shuni silerge
éytip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmu üstün bir
bolghuchidur. **27** Chünki [muqeddes yazmilardiki]: —
«Mana, yüz aldinggha elchimni ewetimen; U séning
aldingda yolungni teyyarlaydu» — dep yézilghan
söz mana del uning toghrisida yézilghandur. **28**
Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, ayallardin
tughulghanlar arisida Yehyadinmu ulughi yoq; emma
Xudaning padishahliqidiki eng kichik bolghinimu
uningdin ulugh turidu **29** (emdi [Yehyani] anglighan
puqralar, hetta bajgirlarmu Xudaning yolini toghra dep
Yehyaning chömüldürüshi bilen chömüldürülgenidi.
30 Lékin Perisiyler we Tewratshunaslar Yehyaning
chömüldürüshini qobul qilmay, Xudaning özlirige
bolghan meqset-iradisini chetke qaqqanidi). **31** Lékin
bu zamanning kishilirini zadi kimlerge oxshitay?
Ular kimlerge oxshaydu? **32** Ular xuddi reste-

bazarlarda olturuwélip, bir-birige: «Biz silerge sunay
chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem
pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar»
dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu.
33 Chünki Chömüldürgüchi Yehya kélip ziyapette
olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen siler:
«Uninggha jin chaplishiptu» déyishisiler. **34** Insan'oghli
bolsa kélip hem yeydu hem ichidu we mana siler: «Taza bir
toymas we meyxor iken. U bajgirlar we gunahkarlarning
dostidur» déyishisiler. **35** Lékin danaliq bolsa özining
barliq perzentliri arqiliq durus dep tonulidu». **36**
Perisiylerdin biri uningdin öyümde méhman bolsingiz
dep ötündi. Emdi u Perisiyning öyige kirip dastixanda
olturdi. **37** We mana, u sheherde buzuq dep tonulghan
bir ayal Eysaning bu Perisiyning öyide dastixanda
olturghanliqini anglap, aq qashtéshidin yasalghan bir
qutida murmekki élip keldi. **38** U yighlighan péti uning
keynide, putigha yéqin turup, köz yashliri qilip, putlirini
höl qiliwetti; andin chachliri bilen uning putlirini értip
qurutti hem putlirini toxtimay söyüp, üstige etir sürdi. **39**
Emdi uni chaqirghan Perisiy bu ishni körüp, ichide: «Bu
adem rast peyghember bolghan bolsa, özige tégiwatqan
bu ayalning kim we qandaq ikenlikini biletti. Chünki u
bir buzuq!» dep oylidi. **40** Shuning bilen Eysa uninggha
jawaben: — Simon, sanga deydighan bir gépim bar, —
dédi. — Éyting, ustaz, — dédi Simon. **41** — Ikki adem
melum bir qerz igisige qerzdar iken. Biri besh yüz
kümüsh dinargha, yene biri bolsa ellik kümüsh dinargha
qerzdar iken. **42** Lékin her ikkisining qerzni qayturghili
héchnersisi bolmighachqa, qerz igisi méhribanliq qilip
her ikkisining qerzini kechürüm qiptu. Séningche,
ularning qaysisi uni bekrek söyidu? — dep soridi Eysa. **43**
Simon jawaben: — Méningche, [qerzi] köprek kechürüm
qilin'ghan kishi, — dédi. — Toghra höküm qilding, —
dédi Eysa. **44** Andin héliqi ayalgha burulup, Simon'gha:
— Bu ayalni kördüngmu? Men öyüngge kirginim bilen,
sen putlirimni yuyushqa su bermigeniding; lékin u
köz yéshi bilen putlirimni yudi we chéchi bilen értip
qurutti. **45** Sen méni salam bérip söymiding; lékin u
men kirgendin tartip putlirimni söyüshtin toxtimidi. **46**
Sen béshimghimu may sürkimigeniding; biraq u méning
putlirimgha murmekkini sürkep qoydi. **47** Shunga shuni
sanga éytip qoyayki, uning nurghun gunahliri kechürüm
qilindi. Chünki mana, uning körsetken méhir-muhebbiti
chongqur emesmu? Emma kechürümi az bolghanlarning
méhir-muhebbetni körsitishimu az bolidu, — dédi. **48**
Andin u ayalgha: — Gunahliring kechürüm qilindi, —
dédi. **49** Ular bilen hemdastixan olturghanlar könglide:
«Kishilerning gunahlirinimu kechürüm qilghuchi bu
adem zadi kimdu?» déyishti. **50** Eysa héliqi ayalgha: —
Étiqading séni qutquzdi; aman-xatirjemlik bilen qaytqin!
— dédi.

8 Kéyin, [Eysa] shu yurtlarni kézip, shehermu-
sheher, yézimu-yéza Xudaning padishahliqining xush
xewirini élan qilip jakarlidi; on ikkiylenmu uning bilen
birge bardi. **2** Uning bilen bille barghanlardin yene
yaman rohlardin we aghriq-silaqlardin saqaytilghan
bezi ayallarmu bar idi; ularning arisida özidin yette jin
heydep chiqirilghan Meryem (Magdalliq dep atalghan),
3 Hérod [xan]ning saray ghojidari Xuzaning ayali
Yoanna, Suzanna we bashqa nurghun ayallarmu
bar idi. Bular öz mal-mülükliri bilen u [we uning
muxlislirining] hajetliridin chiqatti. **4** Chong bir top
ademler yighilghanda, shundaqla herqaysi sheherlerdin
kishiler uning yénigha kelgende, u ularghа bir temsil
sözlep berdi: **5** — «Uruq chachquchi uruq chachqili
[étizgha] chiqiptu. Uruq chachqanda, uruqlardin beziliri
chighir yol üstige chüshüp, dessilip kétiptu we asmandiki
uchar-qanatlar kélip ularni yep kétiptu. **6** Bashqa beziliri
tashliq yerge chüshüptu. Yerde nemlik bolmighachqa,
ünüp chiqqini bilen qurup kétiptu. **7** Bashqa beziliri
tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler maysilar bilen
teng ösüp maysilarni boghuwaptu. **8** Bashqa beziliri
bolsa yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ün'gendin kéyin, yüz
hesse hosul bériptu». Bularni dégendin kéyin u yuqiri
awaz bilen: — Anglighudek quliqi barlar buni anglisun!
dep towlidi. **9** Kéyin uning muxlisliri uningdin: — Bu
temsilning menisi néme? — dep soridi. **10** U ularghа
mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining sirlirini
bilish silerge nésip qilindi. Biraq bu ishlar qalghan
bashqilargha temsiller bilenla éytilidu. Meqsiti shuki,
«Ular qarisimu körmeydu, anglisimu chüshenmeydu».
11 Emdi temsilning menisi mundaq: — Uruq bolsa,
Xudaning söz-kalamidur. **12** Chighir yol boyidikiler
bolsa mushular: Ular söz-kalamni anglaydu; lékin
Iblis kélip, ularning ishinip qutquzulushining aldini
élishi üchün ularning qelbidiki sözni élip kétidu. **13**
Tashliq yerge chüshken uruqlar söz-kalamni anglighan
haman xushalliq bilen qobul qilghanlargha temsil
qilin'ghan. Ularda yiltiz bolmighachqa, peqet bir
mehel ishinip, andin sinaq-müshküllük waqti kelgende,
[étiqadtin] téyilip kétidu. **14** Tikenlikke chüshken uruqlar
bolsa shundaq ademlerni körsetkenki, sözni anglighan
bolsimu, yolgha chiqqandin kéyin bu paniy hayattiki
endishiler, bayliqlar we halawetlerning éziqturushliri
bilen boghulup, uruq pishmay hosul bermeydu. **15**
Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar bolsa —
söz-kalamni anglap, semimiy we yaxshi qelbi bilen uni
tutidighanlarni körsitidu; bundaq ademler sewrchanliq
bilen hosul béridu. **16** Héchkim chiraghni yéqip qoyup
üstige idishni kömtürüp qoymas yaki kariwat astigha
turghuzmas, belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning
bilen öyge kirgenler yoruqluqni köridu. **17** Chünki
yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu,
we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay, yoruqluqqa
chiqmay qalmaydu. **18** Shuning üchün, anglishinglarning
qandaq ikenlikige köngül qoyunglar! Chünki kimde
bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu; emma kimde
yoq bolsa, hetta bar dep hasablighinimu uningdin
mehrum qilinidu. **19** Emdi uning anisi we iniliri uning
bilen körüshkili keldi. Lékin adem nurghun bolghachqa,
yénigha kélelmigenidi. **20** Shuning bilen birsi uninggha:
— Aningiz we iniliringiz siz bilen körüshimiz dep,
sirtta turidu, — dédi. **21** Lékin u jawaben: — Méning
anam we aka-uka qérindashlirim bolsa Xudaning sözini
anglap, uninggha emel qilghuchilardur, dédi. **22** We
shundaq boldiki, shu künlerdin biri, u muxlisliri bilen
bir kémige chüshüp, ularghа: — Kölning u qétigha
barayli, — dédi. Shuning bilen ular yolgha chiqti.
23 Kéme kétiwatqanda u uyqugha ketkenidi. Kölge
tuyuqsiz qara boran kélip, kémige su toshup kétip, ular
xewpte qaldi. **24** Muxlislar kélip uni oyghitip: — Ustaz,

ustaz, tügishidighan bolduq! — dédi. Lékin u ornidin
turup, boran'gha we dawalghughan dolqunlargha tenbih
berdi; hemmisi toxtap, tinch boldi. **25** U muxlislirigha
qarap: — Ishenchinglar nege ketti? — dédi. Ular hem
qorqushup, hem bekmu heyran bolup, bir-birige: —
Bu adem zadi kimdu, buyruq qilsa, hetta shamallar
we dolqunlarmu uninggha boysunidiken-he! — dep
kétishti. **26** Shuning bilen ular Galiliyening udulidiki
Gérasaliqlarning yurtigha yétip bardi. **27** U qirghaqqa
chiqishi bilenla, uzundin béri jinlar chaplashqan,
sheherdin kelgen melum adem uning aldigha keldi.
Bu adem kiyim kiymey, hech öyde turmay, görler
arisida yashaytti. **28** Lékin u Eysani körüpla warqirap,
uning ayighigha yiqilip qattiq awaz bilen: — Hemmidin
Aliy Xudaning Oghli Eysa, séning men bilen néme
karing! Sendin ötünimenki, méni qiynima! — dep
towlap ketti. **29** Chünki Eysa napak rohning uningdin
chiqishini buyruwatatti (chünki jin nurghun qétim uni
tutuwalghanidi; u chaghlarda kishiler uning put-qollirini
kishen-zenjirler bilen baghlap uni qamap qoyghan
bolsimu, u zenjirlerni üzüp qéchip chiqqan we jin
teripidin chöl-bayawanlargha heydiwétilgenidi). **30**
Eysa bu ademdin: — Isming néme? — dep soriwidi, u:
— Ismim «Qoshun», — dédi. Chünki nurghun jinlar
uning ichige kirip chaplishiwalghanidi. **31** Emdi ular
Eysadin özlirini tégi yoq hanggha ketküzmeslikni ötünüp
yalwurdi. **(Abyssos g12)** **32** Shu yerde tagh baghrida chong
bir top tongguz padisi ozuqliniwatatti. Jinlar Eysagha
yalwurup, tongguzlarning ténige kirishke ijazet bérishini
ötündi. U ularghа ijazet berdi. **33** Jinlar shu ademdin
chiqip, tongguzlarning ténige kiriwaldi; shuning bilen
pütkül tongguz padisi tik yardin étilip chüshüp, kölge
gherq boldi. **34** Tongguzlarni baqquchilarmu bu weqeni
körüp u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu xewerni
tarqatti. **35** Xalayiq zadi néme ish bolghanliqini körgili
chiqti; Eysaning aldigha kelgende, shu yerde özidin
jinlar chiqqan héliqi ademning kiyim-kéchekni kiyip, es-
hoshi jayida halda Eysaning ayighi aldida olturghinini
kördi; ular qorqup kétishti. **36** Bu weqeni körgenlermu
jinlar chaplashqan ademning qandaq saqaytilghinini
köpchilikke teswirlep berdi. **37** Andin Gérasaliqlarning
yurtidikiler we etrapidiki barliq kishiler uning ularning
arisidin kétishini ötünüshti. Chünki dehshetlik qorqunch
ularni basqanidi. Shunga u kémige chüshüp, qaytishqa
yol aldi. **38** Emma jinlar özidin chiqip ketken héliqi
adem uninggha, Men sen bilen bille kétey, — dep
yalwurdi. Lékin u uni yolgha sélip: **39** — Öyüngge qaytip
bérip, Xudaning sanga shunche chong ishlarni qilip
bergenlikini yetküzgin, — dédi. U adem qaytip bérip,
pütkül sheherni arilap, Eysaning özige shunche chong
ishlarni qilip bergenlikini élan qildi. **40** Eysa qaytip
kelginide, shundaq boldiki, xalayiq uni xushalliq bilen
qarshi élishti; chünki hemmeylen uning qaytip kélishini
kütüp turatti. **41** We mana, bir kishi, sinagogning chongi
bolghan Yairus isimlik kishimu Eysaning aldigha kélip
ayighigha özini étip, uning öyige bérishini ötündi. **42**
Chünki uning on ikki yashliq yalghuz qizi sekratta idi.
Eysa u yerge barghinida, top-top kishiler uning etrapigha
zich oliship uni qistishatti. **43** Arisida xun tewresh
késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal
bar idi; u bar-yoqini téwiplargha xejlep tügetken bolsimu,
héchqaysisidin shipa tapmighaniken. **44** U [Eysaning]
arqisidin kélip, uning tonining péshini siliwidi, shuan
xun toxtidi. **45** Eysa: — Manga qol tegküzgen kim? —
dep soridi. Hemmeylen inkar qilghanda, Pétrusmu we
uning bilen bolghanlarmu: — Ustaz, xalayiq top-top
bolup töt etrapingni oliship, séni qistishiwatqan yerde,
sen «Manga tegken kim?», dep soraysen'ghu? — dédi. **46**
Lékin Eysa: — Yaq! Birsi manga tegdi; chünki wujudumdin
qudretning chiqip kétiwatqinini sezdim, — dédi. **47**
Héliqi ayal özining yoshurup qalalmaydighanliqini bilip,
titrigen halda uning aldigha yiqildi we köpchilik aldida
özining néme sewebtin Eysagha qol tegküzgenlikini,
shundaqla shuan qandaq saqayghanlikini éytti. **48**
Eysa uninggha: — Yüreklik bol, qizim, ishenching séni
saqaytti! Aman-xatirjemlik bilen mangghin! — dédi. **49**
U söz qiliwatqanda, sinagog chongining öyidin chiqqan
bireylen kélip sinagog chongigha: — Qizingiz jan üzdi.
Emdi ustazni kayitmighin, — dédi. **50** Lékin Eysa
buni anglap uninggha: — Qorqmighin! Peqet ishenchte
bol, u saqiyip kétidu, — dédi. **51** U öyge barghanda
Pétrus, Yuhanna, Yaqup we qizning ata-anisidin bashqa
héchkimning özi bilen bille öyge kirishige ruxset qilmidi.
52 U yerdikiler xemmisi qizgha matem tutup yigha-zar
kötürüwatatti. Lékin u: — Boldi, yighlimanglar! Chünki
qiz ölmidi, peqet uxlap qaptu! — dédi. **53** Ular bolsa
qizning alliqachan jan üzdi dep bilgechke, uni mesxire
qildi. **54** Lékin u ularni chiqiriwétip, qizning qolidin
tartip: — Balam, ornungdin tur, — dep chaqirdi. **55**
[Qizning] rohi qaytip kélip, u derhal ornidin turdi. U
qizgha yégüdek birnéme bérishni éytti. **56** Qizning ata-
anisi intayin heyran qélishti. Lékin u ularghа bu ishni
héchkimge éytmasliqni tapilidi.

9 Eysa on ikkiylenni chaqirip, ularghа barliq jinlarni
heydiwétish we késellerni saqaytishqa qudret we
hoquq berdi. **2** Andin ularni Xudaning padishahliqini jar
qilish we késellerni saqaytishqa ewetti. **3** U ularghа:
— Siler seper üchün hech nerse almanglar, ne hasa,
ne xurjun, ne nan, ne pul éliwalmanglar; birer artuq
yektekmu éliwalmanglar. **4** We qaysi öyge [qobul qilinip]
kirsenglar, u yurttin ketküche shu öyde turunglar. **5**
Emdi qaysi yerdiki kishiler silerni qobul qilmisa, u
sheherdin chiqqininglarda ularghа agah-guwah bolsun
üchün ayighinglardiki topinimu qéqiwétinglar! — dédi.
6 Muxlislar yolgha chiqip, yéza-qishlaqlarni arilap
xush xewerni élan qilip, hemme yerde késellerni
saqaytti. **7** Emdi Hérod hakim uning barliq qilghanliridin
xewer tépip, qaymuqup qaldi. Chünki beziler: «Mana
Yehya ölümdin tiriliptu!» dése, **8** yene beziler: «Ilyas
peyghember [qayta] peyda boldi» we yene bashqilar:
«Qedimki peyghemberlerdin biri qaytidin tiriliptu!»
deytti. **9** Hérod: «Men Yehyaning kallisini aldurghanidim,
emdi men mushu gépini anglawatqan zat zadi kimdu?»
— dédi. Shuning bilen u uni körüsh pursitini izdidi. **10**
Rosullar bolsa qaytip kélip, özlirining qilghan ishlirining
hemmisini Eysagha melum qildi. U ularni élip, xupiyane
halda Beyt-Saida dégen sheherdiki xilwet bir yerge
keldi. **11** Biraq xalayiq buningdin xewer tépip uninggha
egiship keldi. U ularni qarshi élip, ularghа Xudaning
padishahliqi toghrisida sözlidi we shipagha mohtajlarni
saqaytti. **12** Kün olturay dégende, on ikkiylen uning

aldigha kélip uninggha: — Xalayiqni yolgha salsang,
ular etraptiki yéza-qishlaqlargha we étizlargha bérip
qon'ghudek jaylar we ozuq-tülük tapsun; chünki mushu
yer chöllük iken, — dédi. **13** Lékin u ulargha: — Ulargha
özünglar ozuq béringlar, — dédi. — Bizde peqet besh
nan bilen ikki béliqtin bashqa nerse yoq. Bu barliq
xelqke ozuq-tülük sétiwélip kélemduq?! — déyishti ular.
14 Chünki shu yerde yighilghan erlerningla sani besh
mingche idi. U muxlislargha: — Xalayiqni elliktin-elliktin
bölüp olturghuzunglar, — dédi. **15** Ular uning déginiche
qilip hemmeylenni olturghuzdi. **16** Eysa besh nan bilen
ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha]
teshekkür éytip bularni beriketlidi. Andin ularni oshtup,
xalayiqqa sunup bérish üchün muxlislirigha berdi.
17 Hemmeylen yep toyundi. Andin shulardin éship
qalghan parchilirini on ikki séwetke yighip qachilidi. **18**
We shundaq boldiki, u özi yalghuz dua qiliwatqanda,
muxlisliri yénida turatti. U ulardin: — Xalayiq méni kim
deydu? — dep soridi. **19** Ular jawaben: — Beziler séni
Chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember], we
yene beziler qedimki peyghemberlerdin biri tiriliptu
deydu, — dédi. **20** U ulardin: — Silerchu? Siler méni
kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawab bérip:
— Sen Xudaning Mesihidursen, — dédi. **21** U ulargha
qattiq jékilep, bu ishni héchkimge tinmanglar, dep
tapilidi. **22** — Chünki Insan'oghlining nurghun azab-
oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat
ustazliri teripidin chetke qéqilishi, öltürülüshi we üch
kündin kéyin tirildürülüshi muqerrer, — dédi. **23** Andin
u ularning hemmisige mundaq dédi: — Kimdekim
manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, her küni
özining kréstini kötürüp manga egeshsun! **24** Chünki
kimdekim öz hayatini qutquzimen deydiken, choqum
uningdin mehrum bolidu, lékin men üchün öz hayatidin
mehrum bolghan kishi hayatini qutquzidu. **25** Chünki bir
adem pütün dunyagha ige bolup, özini halak qilsa yaki
özidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! **26**
Chünki kimdekim mendin we méning sözlirimdin nomus
qilsa, Insan'oghli özining shan-sheripi ichide, uning
Atisining we muqeddes perishtilerning shan-sheripi
ichide qaytip kelginide uningdinmu nomus qilidu. **27**
Lékin men derheqiqet silerge shuni éytip qoyayki, bu
yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin
burun jezmen Xudaning padishahliqini köridighanlar
bardur. **28** Bu sözlerdin texminen sekkiz kün kéyin
shundaq boldiki, u Pétrus, Yuhanna we Yaqupni élip, dua
qilish üchün bir taghqa chiqti. **29** U dua qiliwatqinida,
uning yüzining qiyapiti özgerdi we kiyimliri ap'aq bolup
chaqmaqtek chaqnidi. **30** We mana, ikki adem peyda
bolup uning bilen sözlishishiwatqanidi; ular Musa we
Ilyas [peyghemberler] idi. **31** Ular parlaq jula ichide ayan
bolup, uning bilen Yérusalémda ada qilidighan «dunyadin
ötüp kétish»i toghrisida söhbetleshti. **32** Emdi Pétrus we
uning hemrahlirini xéli ügidek basqanidi; lékin ularning
uyqusi toluq échilghanda ular uning shan-sheripini
we uning bilen bille turghan ikki ademzatni kördi. **33**
We shundaq boldiki, bu ikkisi Eysadin ayriliwatqanda,
Pétrus özining némini dewatqanliqini bilmigen halda
Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi
boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa
atap bu yerge üch kepe yasayli, — dédi. **34** Lékin u bu
geplerni qiliwatqanda, bir parche bulut peyda bolup
ularni qapliwaldi; ular bulut ichige kirip qalghinida
qorqushup ketti. **35** Buluttin tuyuqsiz bir awaz anglinip:
— Bu Méning söyümlük Oghlumdur. Uninggha qulaq
sélinglar! — dédi. **36** Awaz anglan'ghandin kéyin, qarisa,
Eysa özi yalghuz qalghanidi. Ular sükút qilip qélishti
we shu künlerde özliri körgen ishlardin héchqaysisini
héchkimge éytmidi. **37** Etisi, ular taghdin chüshken
waqtida, zor bir top kishiler uni qarshi aldi. **38** Mana,
topning arisidin bireylen warqirap: — Ustaz, ötünüp
qalay, oghlumgha ichingni aghritip qarap qoyghaysen!
Chünki u méning birla balam idi. **39** Mana, uni daim bir
roh tutuwélip, u özichila warqirap-jarqirap kétidighan
bolup qaldi; u uning bedinini tartishturup, aghzidin aq
köpük keltürüwétidu. [Jin] uni daim dégüdek qiynap,
uninggha héch aram bermeydu. **40** Men muxlisliringizdin
rohni heydiwétishni ötünüwidim, biraq ular undaq
qilalmidi, — dédi. **41** Eysa jawaben: — Ey étiqadsiz we
tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turup, silerge sewr
qilay? — Oghlungni aldimgha élip kelgin — dédi. **42** Bala
téxi yolda kéliwatqanda, jin uni yiqitip, pütün bedinini
tartishturdi. Eysa napak rohqa tenbih bérip, balini
saqaytti we uni atisigha qayturup berdi. **43** Hemmeylen
Xudaning shereplik küch-qudritige qin-qinigha patmay
teejjüplendi. Hemmisi Eysaning qilghanlirigha heyran
qéliship turghanda, u muxlislirigha mundaq éytti:
44 — Bu sözlerni qulaqliringlargha obdan singdürüp
qoyunglar. Chünki Insan'oghli pat arida [satqunluqtin]
insanlarning qoligha tapshurup bérilidu, — dédi. **45**
Biraq ular bu sözni chüshinelmidi. Buning menisi ular
chüshinip yetmisun üchün ulardin yoshurulghanidi.
Ular uningdin bu söz toghruluq sorashqimu pétinalmidi.
46 Emdi muxlislar arisida ulardin kimning eng ulugh
bolidighanliqi toghruluq talash-tartish peyda boldi. **47**
Emma Eysa ularning könglidiki oylarni körüp yétip,
kichik bir balini élip yénida turghuzup, **48** ulargha: —
Kim méning namimda bu kichik balini qobul qilsa, méni
qobul qilghan bolidu we kim méni qobul qilsa, méni
ewetküchini qobul qilghan bolidu. Aranglarda özini eng
töwen tutqini bolsa ulugh bolidu, — dédi. **49** Yuhanna
jawaben uninggha: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni
heydewatqan birsini körduq. Lékin u biz bilen birge
sanga egeshmigenliki tüpeylidin, uni tostuq, — dédi.
50 Lékin Eysa uninggha: — Uni tosmanglar. Chünki
kim silerge qarshi turmisa silerni qollighanlardindur,
— dédi. **51** We shundaq boldiki, uning asman'gha élip
kétilidighan künlirining toshushigha az qalghanda, u
qet'iylik bilen yüzini Yérusalémgha bérishqa qaratti.
52 [Shuning üchün] u aldin elchilerni ewetti. Ular
yolgha chiqip, uning kélishige teyyarliq qilish üchün
Samariye ölkisidiki bir yézigha kirdi. **53** Biraq u yüzini
Yérusalémgha qaratqanliqi tüpeylidin yézidikiler Eysani
qobul qilmidi. **54** Uning muxlisliridin Yaqup bilen
Yuhanna bu ishni körüp: — I Reb, ularni köydürüp
yoqitish üchün Iliyas peyghemberdek asmandin ot
yéghishini chiqirishimizni xalamsen? — dédi. **55**
Lékin u burulup ularni eyiblep: «Siler qandaq rohtin
bolghanliqinglarni bilmeydikensiler» — dédi. **56** Andin
ular bashqa bir yézigha ötüp ketti. **57** We shundaq
boldiki, ular yolda kétiwatqanda, birsi uninggha: — I
Reb, sen qeyerge barma, men sanga egiship mangimen,

— dédi. **58** Eysa uninggha: — Tülkilerning öngkürliri,
asmandiki qushlarning uwiliri bar. Biraq Insan'oghlining
béshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **59** U yene
bashqa birsige: — Manga egeshkin! — dédi. Lékin u:
— Reb, awwal bérip atamni yerlikke qoyghili ijazet
bergeysen, — dédi. **60** Lékin Eysa uninggha — Ölükler öz
ölüklirini kömsun! Biraq sen bolsang, bérip Xudaning
padishahliqini jakarlighin, — dédi. **61** Yene birsi: — Ey
Reb, men sanga egishimen, lékin awwal öyümge bérip,
öydikilirim bilen xoshlishishimgha ijazet bergeysen,
— dédi. **62** — Kim qolida qoshning tutquchini tutup
turup keynige qarisa, u Xudaning padishahliqigha layiq
emestur, — dédi.

10 Bu ishlardin kéyin, Reb muxlislardin yene
yetmishini teyinlep, özi barmaqchi bolghan barliq
sheher-yézilargha ikki-ikkidin özidin burun ewetti. **2** U
ulargha mundaq tapilidi: — Yighilidighan hosul derweqe
köp, lékin hosulni yighquchi ishlemchiler az iken. Shunga
hosul Igisidin köprek ishlemchilerni Öz hosulungni
yighishqa ewetkeysen, dep tilenglar. **3** Ménginglar!
Men qozilarni börilerning arisigha ewetkendek silerni
ewetimen. **4** Hemyan, xurjun we keshler almanglar; yolda
kishiler bilen salamlishishqa [toxtimanglar]. **5** Qaysi
öyge kirsenglar, aldi bilen: «Mushu öydikilerge aramliq
bolghay!» denglar. **6** U öyde «aramliq igisi» bolsa,
tiligen aramliqinglar shu öyge qonidu; eger bolmisa,
u aramliq özünglargha yanidu. **7** Andin chüshken
öyde turup yötkelmengler, shu öydikilerning berginini
yep-ichinglar, chünki ishlemchi öz ish heqqini élishqa
heqliqtur. U öydin bu öyge yötkilip yürmenglar. **8** Siler
qaysi sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilsa, ular
aldinglargha néme qoysa shuni yenglar. **9** U yerdiki
késellerni saqaytip, ularga: «Xudaning padishahliqi
silerge yéqinlashti!» denglar. **10** Biraq siler qaysi sheherge
kirsenglar, ular silerni qobul qilmisa, ularning reste-
kochilirigha chiqip köpchilikke: **11** «Silerge agah bolsun
üchün hetta shehiringlarning ayighimizgha chaplashqan
topisinimu qéqip chüshürüwétimiz! Halbuki, shuni bilip
qoyunglarki, Xudaning padishahliqi silerge [rasttinla]
yéqinlashti!» — denglar. **12** Men silerge éytip qoyayki,
shu küni hetta Sodom shehiridikilerning köridighini bu
sheherdikilerningkidin yénik bolidu. **13** Halinglargha
way, ey qorazinliqlar! Halinglargha way, ey Beyt-
Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we
Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikiler xéli
burunla bözge yöginip, külge milinip towa qilghan bolatti.
14 Qiyamet künide Tur we Zidondikilerning köridighini
silerningkidin yénik bolidu. **15** Ey ershke kötürülgen
Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülisiler!
(Hadēs g86) **16** [U muxlislirigha yene]: — Kimdekim
silerni tingshisa, ménimu tingshighan bolidu; kimdekim
silerni chetke qaqsa, ménimu chetke qaqqan bolidu;
kim méni chetke qaqqan bolsa, méni ewetküchinimu
chetke qaqqan bolidu, — dédi. **17** Yetmish muxlis xushal-
xuramliq ichide qaytip kélip: — I Reb! Hetta jinlarmu
séning naming bilen bizge boysunidiken! — dep melum
qildi. **18** U ularga: — Men Sheytanning asmandin
chaqmaqtek chüshüp ketkenlikini körgenmen. **19** Mana,
men silerge yilan-chayanlarni dessep yanjishqa we
düshmenning barliq küch-qudritini bésip tashlashqa
hoquq berdim. Héchqachan héchqandaq nerse silerge
zerer yetküzelmeydu. **20** Lékin siler rohlarning
silerge boysun'ghanliqi tüpeylidin shadlanmanglar,
belki naminglarning ershlerde pütülgenliki tüpeylidin
shadlininglar, — dédi. **21** Shu waqitta, Eysa rohta
xushallinip mundaq dédi: «Asman-zémin Igisi i Ata!
Sen bu heqiqetlerni danishmen we eqilliqlardin
yoshurup, sebiy balilargha ashkarilighanliqing üchün
séni medhiyileymen! Berheq, i Ata, neziringde bundaq
qilish rawa idi. **22** Hemme manga Atamdin teqdim
qilindi; Oghulning kimlikini Atidin bashqa héchkim
bilmeydu, we Atiningmu kimlikini Oghul we Oghul
ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim
bilmeydu». **23** Andin u muxlislirigha burulup, ularga
astighina: Siler körüwatqan ishlarni körgen közler
neqeder bextliktur! **24** Chünki men silerge shuni éytip
qoyayki, nurghun peyghemberler we padishahlar siler
körgen ishlarni körüshke intizar bolghini bilen ularni
körmigen; we siler anglawatqan ishlarni anglashqa
intizar bolghini bilen, ularni anglap baqmighan, — dédi.
25 We mana, Tewrat ustazliridin biri ornidin turup Eysani
sinimaqchi bolup: — Ustaz, menggülük hayatqa waris
bolmaq üchün néme ishni qilishim kérek? — dep soridi.
(aiōnios g166) **26** U jawaben: — Tewrat qanunida néme
pütülgen? Buninggha özüng qandaq qaraysen? — dédi. **27**
Héliqi kishi jawaben: — «Perwerdigar Xudayingni pütün
qelbing, pütün jéning, pütün küchüng we pütün zéhning
bilen söygin»; we «Qoshnangni özüngni söygendek söy»
— dédi. **28** Eysa uninggha: — Toghra jawab berding. Mana
shundaq qilsang hayat bolisen, — dédi. **29** Lékin özini
heqqaniy dep ispatlimaqchi bolup, Eysadin yene sorap:
— Emdi «Méning qoshnam» kimdur? — dédi. **30** Eysa
jawaben mundaq dédi: — Bir adem Yérusalémdin Yérixo
shehirige chüshüwétip, yolda qaraqchilarning qoligha
chüshüp qaptu. Qaraqchilar uning kiyim-kécheklirini
salduruwélip, uni yarilandurup, chala ölük halda tashlap
kétiptu. **31** We shundaq boldiki, melum bir kahin shu
yoldin chüshüwétip, héliqi ademni körüp, yolning u
chéti bilen méngip ötüp kétiptu. **32** Shuningdek bir
Lawiyliq [rohaniy] bu yerge kelgende, yénigha kélip
qarap qoyup, yolning u chéti bilen méngip ötüp kétiptu.
33 Lékin seperde bolghan bir Samariyelik héliqi ademning
yénigha kelgende, uni körüpla ich aghritiptu **34** we
aldigha bérip, jarahetlirige may we sharab quyup, téngip
qoyuptu. Andin uni öz ulighiqa mindürüp, bir saraygha
élip bérip, u yerde halidin xewer aptu. **35** Etisi yolgha
chiqqanda, ikki kümüsh dinarni élip saraywen'ge bérip:
«Uninggha qarap qoyung, buningdin artuq chiqim bolsa,
qaytishimda sizge töleymen» deptu. **36** [Emdi Eysa
héliqi ustazdin]: — Séningche, bu üch adem ichide
qaysisi qaraqchilarning qoligha chüshken héliqi kishige
[heqiqiy] qoshna bolghan? — dep soridi. **37** — Uninggha
méhribanliq körsetken kishi, — dep jawab berdi u. Eysa
uninggha: — Undaq bolsa, sen hem bérip shuninggha
oxshash qilghin, — dédi. **38** We shundaq boldiki, u
[muxlisliri bilen bille] yolda kétiwétip, melum bir yézigha
kirdi. U yerde Marta isimlik bir ayal uni öyige chaqirip
méhman qildi. **39** Martaning Meryem isimlik bir singlisi
bar idi. U Eysaning ayighi aldida olturup, uning söz-
kalamini tingshiwatatti. **40** Emdi méhmanlarni kütüsh
ishlirining köplükidin köngli bölünüp ketken Marta

Eysaning aldigha kélip: — I Reb, singlimning méni
méhman kütkili yalghuz tashlap qoyghinigha karing
bolmamdu? Uni manga yardemlishishke buyrughin! —
dédi. **41** Lékin Eysa uninggha jawaben: — Ey Marta,
Marta, sen köp ishlarning ghémini yep aware bolup
yürüwatisen. **42** Biraq birla ish zörürdur; we Meryem
shuningdin özige nésiwe bolidighan yaxshi ülüshni
tallidi; bu hergiz uningdin tartiwélinmaydu — dédi.

11 Emdi shundaq boldiki, u bir yerde dua qiliwatatti;
dua ayaghlashqanda, muxlisliridin biri uningdin:
— I Reb, Yehya öz muxlislirigha ögetkinidek, senmu
bizge dua qilishni ögetseng, — dédi. **2** U ularghа mundaq
dédi: — Dua qilghininglarda, mundaq denglar: «I Ata,
Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. Séning
padishahliqing kelgey. **3** Her künlük nénimizni bizge
herküni bergeysen. **4** Bizge qerzdar bolghan herkimni
kechürginimizdek, Senmu gunahlirimizni kechürgeysen.
Bizni azdurulushlargha uchratquzmighaysen». **5** U
sözini [dawam qilip] ularghа mundaq dédi: — Silerning
ichinglardin biringlarning bir dosti bolup, yérim kéchide
uning qéshigha bérip: Ey dostum, manga üch nan ötne
bergin; **6** chünki manga seperdin bir dostum keldi we
uning aldigha qoyghudek bir nersem qalmaptu, dése, **7**
u öyining ichide turup: «Méni aware qilmighin, ishik
taqaqliq, balilar orunda yénimda yatidu. Sanga élip
bérishke qopalmaymen», déyishi mumkin. **8** Silerge
shuni éytimenki, gerche u uning dosti bolush süpiti
bilen bérishke ornidin turmisimu, uning xijil bolmay
qayta-qayta yalwurushi bilen u choqum ornidin turup,
qanche lazim bolsa uninggha béridu. **9** Shuning üchün
men silerge éytayki, tilenglar, silerge ata qilinidu;
izdenglar, tapisiler. Ishikni chékinglar, échilidu. **10**
Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu; izdigüchi
izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidu.
11 Aranglarda ata bolghuchilar öz oghli nan telep qilsa,
uninggha tash béridighanlar barmu?! Yaki béliq telep
qilsa, yilan béridighanlar barmu? **12** Tuxum telep
qilsa, chayan béridighanlar barmu? **13** Emdi siler rezil
turup öz perzentliringlargha yaxshi iltipatlarni bérishni
bilgen yerde, ershtiki Ata Özidin tiligenlerge Muqeddes
Rohni téximu ata qilmasmu? **14** Emdi u bir kishidin
«ademni gacha qilghuchi» jinni heydiwetkende, shundaq
boldiki, jin uningdin chiqqanda, gacha zuwan'gha keldi.
Xalayiq buninggha intayin heyran bolushti. **15** Biraq
ulardin beziliri: «U jinlarni jinlarning emiri bolghan
Beelzebulgha tayinip heydiwétidu» — dédi. **16** We
bashqa beziler uni sinash meqsitide uningdin bizge
asmandin bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep
qilghili turdi. **17** Lékin u ularning néme oylawatqanliqini
bilip ularghа mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp özara
soqushqan herqandaq padishahliq weyran bolidu; we
herqandaq aile öz ichidin bölünüp özara soqushsa
zawalliqqa yüz tutidu. **18** Shuninggha oxshash, eger
Sheytan öz-özige qarshi chiqqan bolsa, undaqta, uning
padishahliqi qandaqmu put tirep turalisun? Chünki
siler méni, «Jinlarni Beelzebulgha tayinip heydeydiken»
deysiler. **19** Eger men jinlarni Beelzibulgha tayinip
qoghlisam, silerning perzentliringlar kimge tayinip
jinlarni qoghlaydu?! Shunga ular siler toghruluq höküm
chiqarsun! **20** Lékin men Xudaning barmiqi bilen
jinlarni qoghlisam, undaqta Xudaning padishahliqi
üstünglargha chüshüp namayan bolghan bolidu. **21**
Toluq qorallan'ghan küchtünggür öz öyini qoghdap
turghanda, uning mal-mülki aman qalidu; **22** lékin
uningdin küchtünggür biri uning üstige hujum qilip
uni yengse, uning tayan'ghan qorallirini tartiwalidu
we mal-mülüklirini olja qilip özidikilerge teqsim qilip
béridu. **23** Men terepte turmighanlar manga qarshi
turghuchidur. Men terepke [ademlerni] yighmighuchilar
bolsa tozutuwetküchidur. **24** Napak roh birawning ténidin
chiqiriwétilishi bilen, u qurghaq jaylarni chörgilep
yürüp birer aramgahni izdeydu; biraq tapalmighandin
kéyin, «men chiqqan makanimgha qaytay!» deydu.
25 Shuning bilen qaytip kélip, shu makanining pakiz
tazilan'ghanliqini we retlen'genlikini bayqaydu-de, **26**
bérip özidinmu better yette rohni bashlap kélidu; ular
kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kéyinki
hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. **27** We shundaq
boldiki, u bu geplerni qiliwatqanda, köpchilik arisida
bir ayal awazini kötürüp: — Séni kötürgen qorsaq
we émitken emchek bextliktur! — dédi. **28** Biraq u
jawaben: — Belki Xudaning sözini anglap, Uninggha itaet
qilidighanlar bextliktur! — dédi. **29** Shu chaghda, top-
tap ademler uning etrapigha olashqanda, u mundaq
sözleshke bashlidi: — Bu dewr derweqe rezil bir dewrdur;
u möjizilik bir alametning köristilishni istep yüridu. Biraq
buninggha «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik
alamet»tin bashqa héchqandaq ikkinchi bir alamet
körsitilmeydu. **30** Chünki Yunus peyghemberning özi
Ninewe shehiridikilerge alamet-karamet bolghinigha
oxshash, Insan'oghlimu bu dewrge yene shundaq
bolidu. **31** Qiyamet küni «Jenubtin kelgen ayal
padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning
gunahlirini békitidu. Chünki u Sulaymanning dana
sözlirini anglash üchün yer yüzining chétidin kelgen;
we mana, Sulaymandinmu ulugh birsi mushu yerde
turidu. **32** Qiyamet küni Ninewelikiler bu dewrdikiler
bilen teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlirini
békitidu. Chünki Ninewelikler Yunus peyghember
jakarlighan xewerni anglap towa qilghan; we mana,
Yunus peyghemberdinmu ulugh birsi mushu yerde
turidu! **33** Héchkim chiraghni yéqip qoyup, uni yoshurun
jayda qoymas, yaki üstige séwetni kömtürüp qoymas,
belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen öyge
kirgenler yoruqluqni köridu. **34** Tenning chirighi
közdur. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujudung
yorutulidu. Lékin eger közüng xunük bolsa pütün
wujudung qarangghu bolidu. **35** Shuning üchün hézi
bolghinki, wujudungdiki «yoruqluq» qarangghuluq
bolmisun! **36** Emdi eger barche wujudung yoruq bolsa
we uning héch yéri qarangghu bolmisa, wujudung
xuddi chiragh parlaq nuri bilen séni yorutqandek
tamamen ayding bolidu. **37** Eysa söz qiliwatqanda,
bir Perisiy uni öyige ghizagha teklip qildi. Shuning
bilen u öyge kirip, dastixanda olturdi. **38** Lékin héliqi
Perisiy uning tamaqtin ilgiri qol yumighinini körüp,
intayin heyran boldi. **39** Lékin Reb uninggha: — Emdi
siler ey Perisiyler, chine-qachilarning téshinila yuyup
pakizlighininglar bilen ichinglar hertürlük hérislik we
rezillikke tolghandur. **40** Ey nadanlar, téshini Yaratquchi
ichinimu yaratqan emesmu?! **41** Emdi öz ich-ichinglardin
xeyrxahliq qilinglar we mana, hemme nerse silerge

pakiz bolidu. **42** Halinglargha way, ey Perisiyler!
Chünki siler hetta yalpuz bilen suzapning we herxil
dora-dermanlarning ondin birini öshre qilip Xudagha
ataysiler-yu, biraq adalet we Xudaning muhebbitini héch
étibargha almay kétiwérisiler. Derweqe, awwal mushu
ishlarni orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu
ada qilmay qoymasliqinglar kérek. **43** Halinglargha
way, ey perisiyler! Chünki siler sinagoglarda aldinqi
orunlarda olturushqa, bazarlarda kishilerning silerge
bolghan [hörmetlik] salamlirigha amraqsiler. **44** Silerge
way! Chünki siler xuddi kishiler kétiwétip, üstige dessep
sélipmu sezmey ötüp ketken görlerge oxshaysiler! —
dédi. **45** Tewrat ehliliridin biri uninggha: — Ustaz, bularni
éytqining bizgimu haqaret boldi! — dédi. **46** U uninggha
mundaq jawab berdi: — Silergimu way, ey Tewrat ehliliri!
Chünki siler kötürelmigüdek éghir yüklerni ademlerning
zimmisige artip qoysiler-yu, emma özünglar bu yüklerni
kötürüshke birmu barmiqinglarni tegküzmeysiler! **47**
Silerge way! Chünki peyghemberlerning qebrilirini yasap
kéliwatisiler, lékin ata-bowiliringlar ularni öltürdi. **48**
Shuning bilen siler ata-bowiliringlar qilghanlirigha razi
bolghanliqinglargha guwahliq bérisiler. Chünki ular
peyghemberlerni öltürdi we siler ularning qebrilirini
yasaysiler. **49** Bu sewebtinmu Xudaning danaliqi deyduki:
«Men ulargha peyghemberler we rosullarni ewetimen we
bulardin bezilirini ular öltüridu we bezilirini ziyankeshlik
bilen qoghliwétidu». **50** Shuning bilen dunya apiride
bolghandin buyanqi barliq peyghemberlerning tökülgen
qan qerzliri, yeni Habilning tökülgen qénidin tartip taki
[ibadetxanidiki] qurban'gah bilen muqeddes jay ariliqida
qetl qilin'ghan [kahin] Zekeriyaning tökülgen qénighiche
barliq qan qerzler üchün mushu dewrdikilerdin hésab
élinidu. Men silerge berheq shuni éytip qoyayki,
bularning hemmisi mushu dewrdin élinidighan bolidu!
52 Halinglargha way, ey Tewrat ehliliri! Chünki hékmet
xezinisining achquchini élip turup, özünglar uning ichige
kirmidinglar we kirey dégenlernimu kirgüzmidinglar. **53**
U shu yerdin chiqqandin kéyin, Tewrat ustazliri bilen
Perisiyler uning bilen qattiq qarshiliship, uninggha köp
ishlarni muzakirilishishke qistidi **54** we uning üstidin
shikayet qilishqa sözidin birer eyib tépiwélishqa paylap
yüretti.

12 Shu chaghlarda, minglighan kishiler yighilip,
bir-birini dessiwetküdek qista-qistang bolushup
ketkende, u awwal muxlislirigha söz qilip mundaq
dédi:— Perisiylerning échitqusidin, yeni saxtipezlikidin
hoshyar bolunglar. **2** Chünki yoshurulghan héchqandaq
ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish
ayan bolmay qalmaydu. **3** Shunga silerning qarangghuda
éytqanliringlar yoruqta anglinidu; öyning ichkiride
xupiyane pichirlashqanliringlarmu ögzilerde jakarlinidu.
4 Men siler dostlirimgha shuni éytimenki, tenni öltürüp,
bashqa héch ish qilalmaydighanlardin qorqmanglar. **5**
Lékin men silerge kimdin qorqushunglar kéreklikini
körsitip qoyay: Öltürgendin kéyin, dozaxqa tashlashqa
hoquqluq bolghuchidin qorqunglar; berheq silerge
éytay — Uningdin qorqunglar! **(Geenna g1067)** **6** Besh
qushqach ikki tiyin'ge sétilidighu? Lékin ularning
héchbirimu Xuda teripidin untulup qalghini yoq. **7** Lékin
hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. Shundaq
iken, qorqmanglar; siler nurghunlighan qushqachtin
qimmetliksiler! **8** — Biraq men silerge shuni éytip
qoyayki, kim méni insanlarning aldida étirap qilsa,
Insan'oghlimu uni Xudaning perishtiliri aldida étirap
qilidu. **9** Biraq insanlarning aldida méni tonumighan
kishi, Xudaning perishtiliri aldidimu tonulmaydu. **10**
Insan'oghligha qarshi söz qilghan herqandaq kishi
kechürümge érisheleydu; lékin Muqeddes Rohqa
kupurluq qilghuchi bolsa kechürümge érishelmeydu. **11**
Lékin kishiler silerni sinagoglargha yaki hökümdarlar
we emeldarlarning aldigha élip bérip soraqqa tartqanda,
«[Erzge] qandaq jawab bersem?» yaki «Néme désem
bolar?» dep endishe qilmanglar. **12** Chünki néme
déyish kéreklikini shu waqti-saitide Muqeddes Roh
silerge ögitidu. **13** Köpchilik arisidin birsi uninggha:
— Ustaz, akamgha [atimizdin] [qalghan] mirasni men
bilen teng ülishishke buyrughayla — dédi. **14** Lékin
u uninggha jawaben: — Burader, kim méni silerning
üstünglargha sotchi yaki üleshtürgüchi qildi? — dédi. **15**
U köpchilikke qarap: — Pexes bolup özünglarni herxil
tamaxorluqtin saqlanglar. Chünki insanning hayati uning
mal-mülüklirining köplükige baghliq emestur, dédi. **16**
Andin u ulargha mundaq bir temsilni éytip berdi: —
«Bir bayning yéri mol hosul bériptu. **17** U könglide
«Qandaq qilay? Chünki bunchiwala hosulni qoyghudek
yérim yoq» — dep oylaptu. **18** Andun u: — «Mundaq
qilay: — Hazirqi ambarlirimni chuwuwétip, téximu
chongini yasap, barliq mehsulatlirim we bashqa mal-
mülüklirimni shu yerge yighip saqlay! **19** Andin öz-
özümge: «Ey jénim, yighip saqlighan, köp yil yetküdek
németliring bar, rahet ichide yep-ichip xush bolghin!»
deydighan bolimen» dep oylaptu. **20** Lékin Xuda
uninggha: «Ey exmeq, bügün kéchila jéning sendin telep
qilip élinidu; undaqta bu toplighining kimge qalidu?»
deptu. **21** Xudaning aldida döletmen bolmay, özige
xezine yighqanning hali shundaq bolar». **22** Andin u
muxlislirigha mundaq dédi: — Shuning üchün men silerge
shuni éytip qoyayki, turmushunglar toghruluq, néme
yermiz yaki néme kiyermiz, dep endishe qilmanglar.
23 Chünki hayatliq yémekliktin, ten kiyim-kéchektin
ezizdur. **24** Quzghunlargha qaranglar! Ular térimaydu
we yighmaydu, ularning ambar, iskilatlirimu yoq. Lékin
Xuda ularnimu ozuqlanduridu. Siler qushlardin qanchilik
eziz-he! **25** Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen
ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? **26** Eger shunchilik
kichikkine ishmu qolunglardin kelmise, néme üchün
qalghan ishlar toghrisida ghem-endishe qilisiler? **27**
Néluperlerning qandaq ösidighanliqigha qarap béqinglar!
Ular emgekmu qilmaydu, chaqmu égirmeydu; lékin
silerge shuni éytayki, hetta Sulayman toluq shan-
sherepte turghandimu uning kiyinishi niluperlening
bir gülichilikimu yoq idi. **28** Ey ishenchi ajizlar! Emdi
Xuda daladiki bügün échilsa, etisi qurup ochaqqa
sélinidighan ashu gül-giyahlarni shunche bézigen yerde,
silerni téximu kiyindürmesmu?! **29** Shundaq iken,
néme yeymiz, néme ichimiz dep bash qaturmanglar,
héchnémidin endishe qilmanglar. **30** Chünki herqaysi
eldikiler mana shundaq hemme nersilerge intilidu. Biraq
Atanglar silerning bu nersilerge mohtajliqinglarni bilidu;
31 shundaq iken, Uning padishahliqigha intilinglar
we u chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup

nésip bolidu. **32** Qorqmanglar, i kichik pada! Chünki
Atanglar padishahliqni silerge ata qilishni xush kördi.
33 Mal-mülküngilarni sétip, [kembeghellerge] xeyrxahliq
qilinglar. Özünglargha uprimaydighan hemyan, ershlerde
hergiz tügep ketmeydighan bir xezine hazirlanglar;
— shu yerde oghri yéqin kelmeydu, küye yep yoqap
ketmeydu. **34** Chünki bayliqinglar qeyerde bolsa,
qelbinglarmu shu yerde bolidu. **35** Siler bélinglarni
ching baghlap, chiraghliringlarni yandurup turunglar;
36 xuddi xojayinining toy ziyapitidin qaytip kélishini
kütüp turghan chakarlardek, herdaim teyyar turunglar.
Shuning bilen xojayin kélip ishikni qaqqanda, chakarlar
derhal chiqip ishikni achidighan bolidu. **37** Xojayin qaytip
kelgende, chakarlirining oyghaq, teyyar turghanliqini
körse, bu chakarlarning bextidur! Men silerge berheq
shuni éytip qoyayki, xojayin özi bélini baghlap, ularni
dastixan'gha olturghuzup, ularning aldigha kélip shexsen
özi ularni kütüwalidu! **38** We eger xojayin ikkinchi
yaki üchinchi jésekte kelsimu, chakarlirining shundaq
oyghaqliqini körse, bu ularning bextidur! **39** Lékin shuni
bilip qoyunglarki, eger öy igisi oghrining kéchide qaysi
waqitta kélidighanliqini bilgen bolsa, u oyghaq turup
oghrining öyge téship kirishige hergiz yol qoymaytti! **40**
Shuning üchün silermu herdaim teyyar turunglar; chünki
Insan'oghli siler oylimighan waqit-saette qaytip kélidu.
41 Pétrus uningdin: — I Reb, sen bu temsilni bizgila qaritip
éyttingmu yaki hemmeylen'ge qaritipmu? — dep soridi.
42 Reb mundaq dédi: — Xojayini öz öyidikilerge mes'ul
qilip, ulargha tégishlik bolghan ashliqni waqti-waqtida
teqsim qilip bérishke teyinleydighan ishenchlik we
pemlik ghojidar kim bolidu? **43** Xojayin öyige qaytqanda,
chakirining shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu
chakarning bextidur! **44** Men silerge berheq shuni éytip
qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu.
45 Lékin mubada shu chakar könglide: «Xojayinim hayal
bolup qalidu» dep, bashqa chakarlar we dédeklerni bozek
qilishqa we yep-ichip, mest bolushqa bashlisa, **46** Shu
chakarning xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan
bir waqitta qaytip kélidu we uni késip ikki parche qilip,
uning nésiwisini étiqadsizlar bilen oxshash teqdirde
békitidu. **47** Emdi xojayinining iradisini bilip turup,
teyyarlinip turmighan we xojayinining iradisi boyiche
qilmighan chakar bolushigha tayaq yeydu. **48** Biraq
xojayinining iradisini bilmey turup, tayaq yéyishke
tégishlik ishlarni qilghan chakar azraq tayaq yeydu.
Kimge köp bérilse, uningdin telep qilinidighini köp
bolidu. Chünki ademler kimge köp amanet qoyghan
bolsa, uningdin telep qilidighinimu köp bolidu. **49** Men
yer yüzige ot tashlap tutashturushqa keldim we bu
otning tutishishigha neqeder teqezzamen! **50** Lékin men
aldi bilen bir chömüldürüsh bilen chömüldürülüshüm
kérek we bu chümüldürülüshüm emelge ashurulghuche
intayin qiynilimen! **51** Siler méni yer yüzige tinchliq élip
keldimikin, dep oylap qaldinglarmu? Yaq, men shuni
silerge éytayki, tinchliq emes, bölünüsh élip keldim! **52**
Chünki buningdin kéyin, bir öydiki besh kishi bölünidu;
üchi ikkisige qarsi we ikkisi üchige qarshi bölünidu.
53 Ata oghligha we oghul atisigha, ana qizigha we qiz
anisigha, qéynana kélinige we kélin qéynanisigha qarshi
turidu. **54** Eysa yene toplashqan ademlerge mundaq
dédi: — Siler künpétish tereptin bulutning chiqqinini
körsenglar, derhal «yamghur yaghidu» deysiler, we
derweqe shundaq bolidu. **55** Jenub tereptin shamalning
chiqqinini körsenglar, «Hawa issiydu» deysiler we
derweqe shundaq bolidu. **56** Ey saxtipezler! Siler yer
bilen kökning renggini perq ételeysiler-yu, qandaqsige
bu zamanni perq ételmeysiler?! **57** Emdi némishqa
qaysi ishlarning durus ikenlikige özünglar höküm qilip
baqmaysiler?! **58** Chünki dewagiring bilen birge sotchi
aldigha barghiningda, uning bilen yolda kétiwatqiningda,
uning bilen yariship dost bolushqa intilgin; bolmisa, u
séni sotchigha, sotchi bolsa gundipaygha tapshuridu we
gundipay séni zindan'gha tashlaydu. **59** Men sanga shuni
éytip qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyininimu
qoymay tölimigüche, shu yerdin hergiz chiqalmaysen.

13 Shu chaghda, birnechche adem uninggha [waliy]
Pilatusning bir qisim Galiliyeliklerning qénini
töküp, ularning qanlirini ular qiliwatqan [ibadetxanidiki]
qurbanliqning qanliri bilen arilashturghanliqini melum
qildi. **2** U ulargha jawaben mundaq dédi: — Ularning
bu azablarni tartqini üchün bu Galiliyeliklerni bashqa
Galiliyeliklerdin gunahi éghir dep qaramsiler? **3** Men
silerge éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar,
hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler. **4**
Siloam mehellisidiki munar örülüp chüshüp, on sekkiz
kishini bésip öltürüp qoyghan, siler ularni Yérusalémda
turuwatqan bashqlardin qebih, dep qaramsiler? **5** Men
silerge éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar,
hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler. **6**
Andin u bu temsilni sözlep berdi: — Melum bir kishining
üzümzarliqida tikilgen bir tüp enjür derixi bar iken.
U u derextin méwe izdep keptu, lékin hech méwe
tapalmaptu. **7** U baghwen'ge: «Qara, üch yildin béri
bu enjür derixidin méwe izdep kéliwatimen, biraq bir
talmu méwe tapalmidim. Uni késiwet! U néme dep yerni
bikardin-bikar igilep turidu?» deptu. **8** Lékin baghwen:
«Xojayin, uninggha yene bir yil tegmigeyla. Bu waqit
ichide uning tüwidiki topilarni boshitip, oghutlap baqay.
9 Eger kéler yili méwe berse, yaxshi xop! Biraq bermise,
késiwetkeyla» deptu baghwen. **10** Bir shabat küni, u
bir sinagogta telim bériwatatti. **11** Mana shu yerde
on sekkiz yildin béri zeipleshtürgüchi bir jin teripidin
tutulup, dömchiyip öre turalmaydighan bir ayal bar idi.
12 Eysa uni körgende, yénigha chaqirip: — Xanim, sen bu
zeiplikingdin azad boldung! — dédi. **13** Andin u qolini
uning uchisigha qoyuwidi, ayal derhal ruslinip tik turup,
Xudani ulughlidi. **14** Biraq sinagogning chongi Eysaning
shabat küni késel saqaytqinidin ghezeplinip, köpchilikke:
— Ademler ish qilish kérek bolghan alte kün bar, shu
künlerde kélip saqaytilinglar; lékin shabat künide undaq
qilmanglar, — dédi. **15** Shunga Reb uninggha mundaq
jawab berdi: — Ey saxtipezler! Herbiringlar shabat küni
torpaq we éshikinglarni oqurdin yéship, sugharghili
bashlimamsiler?! **16** Emdi Sheytan mana on sekkiz
yil boghup kelgen, Ibrahimning bir qizi bolghan bu
ayal del shabat künide bu sirtmaqtin boshitilsa, bu
shabat künining yarishiqi bolmamdu?! **17** U mushu sözni
qilghanda, uninggha qarshi chiqqanlar xijaletke qaldi;
biraq xalayiq uning qiliwatqan hemme ajayib ishliridin
shadlinip yayridi. **18** U sözini [dawamlashturup] mundaq
dédi: — Xudaning padishahliqi némige oxshaydu? Men

uni némige oxshitay? **19** U goya bir tal qicha uruqigha
oxshaydu; birsi uni élip öz béghida térighanidi; u ösüp
yoghan derex boldi; asmandiki uchar-qanatlar kélip uning
shaxlirida uwulidi. **20** U yene: — Xudaning padishahliqini
némige oxshitay? U xuddi échitqugha oxshaydu; bir ayal
uni qoligha élip, üch jawur unning arisigha yoshurup,
taki pütün xémir bolghuche saqlidi, — dédi. **22** [Eysa]
Yérusalémgha qarap sepirini dawamlashturup, bésip
ötken herqaysi sheher-yézilarda telim bérip mangdi. **23**
Bireylen uningdin: — I teqsir, qutquzulidighanlarning
sani azmu? — dep soridi. Eysa köpchilikke mundaq
jawab berdi: **24** — Siler tar ishiktin kirishke küresh
qilinglar. Chünki men silerge shuni éytayki, nurghun
ademler kirey dep izdensimu, emma kirelmeydu. **25**
Öyning igisi ornidin turup ishikni taqighandin kéyin,
siler tashqirida turup ishikni qéqip: «Reb, bizge achqin!»
dep yalwurghili turghininglarda, u silerge jawaben:
«Silerning nelikinglarni bilmeymen» — deydu. **26** Andin
siler: «Biz séning aldingda yégen, ichken, senmu bizning
kochilirimizda telim bergen» désenglar, **27** u yene
jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen, mendin
néri kétinglar, ey qebihlik qilghuchilar!» deydu. **28** Siler
Ibrahim, Ishaq, Yaqup we barliq peyghemberlerning
Xudaning padishahliqi ichide ikenlikini, özünglarning
sirtqa tashliwétilgininglarni körgininglarda, yigha-zarlar
kötürülidu, chishlar ghuchurlaydu. **29** U chaghda,
kishiler meshriq bilen meghribtin we shimal bilen
jenubtin kéliship, Xudaning padishahliqida dastixanda
olturidu. **30** Shuning bilen mana, shu chaghda aldida
turghanlardin arqigha ötidighanlar, arqida turghanlardin
aldigha ötidighanlar bar bolidu. **31** Del shu waqitta
birnechche Perisiyler Eysaning aldigha kélip uninggha:
— Mushu yerdin chiqip özüngni nérigha al. Chünki
Hérod séni öltürmekchi, — dédi. **32** U ulargha: — Bérip
shu tülkige éytinglar: Mana men jinlarni heydiwétip,
bügün we ete shipa bérermen we üchinchi küni
takamullashturulimen, denglar. **33** Halbuki, bügün we
ete we ögünlükke méngip yürüshüm kérektur; chünki
héch peyghemberning öltürülüshi Yérusalémdin bashqa
héchqandaq jayda mumkin bolmas. **34** Ey Yérusalém,
Yérusalém! Peyghemberlerni öltüridighan we sanga
ewetilgenlerni chalma-kések qilidighan sheher! Men
qanche qétimlap mékiyan öz chüjilirini qanat astigha
alghandek séning baliliringni qoynumgha almaqchi
boldum, lékin siler xalimidinglar. **35** Mana öyünglar
tashlinip weyrane bolup qalidu; we men silerge shuni
éytip qoyayki, siler «Perwerdigarning nami bilen
kelgüchige mubarek bolghay!» démigüche, méni yene
körelmeysiler.

14 We shundaq boldiki, bir shabat küni u Perisiylerdin
bolghan bir hökümdarning öyige ghizagha bardi;
emdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** We mana, u yerde
suluq ishshiq késilige giriptar bolghan bir adem bar
idi. **3** Eysa Tewrat ehliliri we Perisiylerdin: — Shabat
küni késel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu-
yoq? — dep soridi. **4** Biraq ular lam-jim démidi. U
héliqi késelge qolini tegküzüp, saqaytip yolgha saldi.
5 Andin u ulardin yene: — Aranglardin biringlarning
mubada shabat künide éshiki ya kalisi quduqqa chüshüp
ketse, uni derhal tartip chiqarmaydighan zadi kim
bar? — dep soridi. **6** We ular uning bu sözlirige héch
jawab bérelmidi. **7** Eysa chaqirilghan méhmanlarning
özlirige tördin orunlarni qandaq tallighinini körüp,
ulargha mundaq bir temsilni éytip berdi: **8** — Birsi séni
toy ziyapitige teklip qilsa, törde olturmighin. Bolmisa,
sendin hörmetlikrek birsi teklip qilin'ghan bolsa, **9**
U chaghda séni we uni chaqirghan sahibxana kélip
sanga: «Bu kishige orun bergeysiz» dep qalsa, sen
xijalette qélip pegahgha chüshüp qalisen. **10** Lékin sen
chaqirilghanda, bérip pegahda olturghin. Shuning bilen
séni chaqirghan sahibxana kélip: «Ey dostum, yuqirigha
chiqing» déyishi mumkin we shuning bilen séning bilen
dastixanda olturghanlarning hemmisining aldida sanga
izzet bolidu. **11** Chünki herkim özini üstün tutsa töwen
qilinidu we kimdekim özini töwön tutsa üstün qilinidu.
12 U özini méhman'gha chaqirghan sahibxanigha
mundaq dédi: — Méhmanni tamaqqa yaki ziyapetke
chaqirghiningda, dost-burader, qérindash, uruq-tughqan
yaki bay qolum-qoshniliringni chaqirmighin. Chünki
ularmu séni méhman'gha chaqirip, merhemitingni
qayturushi mumkin. **13** Shuning üchün ziyapet bérey
déseng, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq,
kor-emalarni chaqirghin **14** we bext-beriket körisen;
chünki u kishilerning yaxshiliqingni qayturushning amali
yoqtur. Shuning bilen heqqaniylarning qayta tirilgen
künide qilghining özüngge qayturulidu. **15** Uning bilen
hemdastixan olturghanlardin biri bu sözlerni anglap,
uninggha: — Xudaning padishahliqida ghizalan'ghuchilar
némidégen bextlik-he! — dédi. **16** Biraq u uninggha
jawaben mundaq dédi: — Bir kishi katta ziyapetke
tutush qilip, nurghun méhmanlarni chaqirip qoyuptu.
17 Dastixan sélin'ghan shu saette, chakirini ewetip,
chaqirilghan méhmanlargha: «Merhemet, hemme nerse
teyyar boldi!» dep éytiptu. **18** Biraq, méhmanlarning
hemmisi barmasliqqa bir-birlep özre-bahane körsetkili
turuptu. Birinchisi uninggha: «Men hélila bir parche yer
sétiwalghanidim, bérip körüp kelmisem bolmaydu. Méni
epu qilghayla, baralmaymen» deptu. **19** Yene biri: «Men
besh qoshluq öküz sétiwaldim, hazir bérip ularni sinap
körüshüm kérek. Méni epu qilghayla, baralmaymen»
deptu. **20** Yene birsi: «Men yéngi öylen'gen, shunga
baralmaymen» deptu. **21** Chakar qaytip kélip, bu
ishlarni xojayinigha melum qiptu. Xojayin ghezeplen'gen
halda chakirigha: «Derhal sheherning chong-kichik
kochilirigha kirip, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-
cholaq we kor-emalarni mushu yerge yighip kel» deptu.
22 Andin chakar qaytip kélip: «Xojayin, emr bergininggdek
ada qilindi, we yene bosh orun bar!» deptu. **23** Shuning
bilen xojayin chakargha: — «Öyüm méhmanlargha tolush
üchün yézilardiki chong-kichik yollarni, mehellilerni
arilap, udul kelgen adimingni zorlap élip kelgin! **24**
Chünki men silerge shuni éytayki, bashta chaqirilghan
ademlerning héchqaysisi dastixinimdin tétimaydu»,
deptu. **25** Emdi top-top ademler uninggha hemrah bolup
kétiwatatti. U burulup ulargha qarap mundaq dédi: **26**
— Manga egeshkenler [manga bolghan söyüshliridin]
öz atisi we anisi, ayali we baliliri, aka-ukiliri we acha-
singilliri, hetta öz jéninimu yaman körmise manga muxlis
bolalmas. **27** Kimdekim özining kréstini yüdüp manga
egeshmise u manga muxlis bolalmas. **28** Aranglardin
birsi munar salmaqchi bolsa, aldi bilen olturup bu

qurulushni pütküzgüdek xirajet özümde barmu-yoq dep
hésab qilmasmu? 29 Undaq qilmighanda, ulni sélip
pütküzelmise, körgenlerning hemmisi mazaq qilip: «Bu
adem binani bashlap qoyup pütküzelmidi» — démey
qalmaydu. 31 Yaki bir padishah yene bir padishah
bilen jeng qilghili chiqsa aldi bilen olturup: — Méning
üstümge kélidighan yigirme ming kishilik qoshun igisige
men on ming eskirim bilen taqabil turalarmenmu? dep
mölcherlep körmemdu?! 32 Eger u «Soqushalmaymen»
dep oylisa, düshmen téxi yiraqtiki chaghda elchi ewetip,
sulh shertlirini soraydu. 33 Shuninggha oxshash,
silerdin kimdekim [könglide] özining bar-yoqi bilen
xoshlashmisa, manga muxlis bolalmas. 34 Tuz yaxshi
nersidur; halbuki, tuz öz temini yoqatsa, uninggha
qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? 35 U
tupraqqa ishlitishke yaki oghutqa arilashturushqimu
yarimay, talagha tashlinidu. Anglighudek quliqi barlar
buni anglisun!

15 Emdi bajgirlar we bashqa gunahkarlarning
hemmisi uning sözini anglashqa uning etrapigha
olashmaqta idi. 2 Lékin Perisiyler bilen Tewrat ustazliri
ghudungshup: — Bu adem gunahkarlarni qarshi alidu
we ular bilen hemdastixan olturidu! — déyishti. 3
Shunga u ularga munu temsilni sözlep berdi: 4 —
Eger aranglarda bireylenning yüz tuyaq qoyi bolup,
ulardin biri yitip ketse, toqsan toqquzini chölde qoyup
qoyup yitip ketkinini tapquche izdimesmu? 5 Uni
tépiwalghanda, shadlan'ghan halda mürisige artidu;
6 andin öyige élip kélip, yar-buraderliri bilen qolum-
qoshnilirini chaqirip, ularga: «Men yitken qoyumni
tépiwaldim, méning bilen teng shadlininglar!» deydu. 7
Men silerge shuni éytayki, shuninggha oxshash, towa
qiliwatqan bir gunahkar üchün ershte zor xursenlik
bolidu; bu xursenlik towigha mohtaj bolmighan toqsan
toqquz heqqaniy kishidin bolghan xursenliktin köp
artuqtur. 8 — Yaki bir ayalning on kümüsh dinari
bolup, bir dinarni yoqitip qoysa, chiraghni yéqip, taki
uni tapquche öyni süpürüp, zen qoyup izdimesmu? 9
Uni tapqanda yar-burader, qolum-qoshnlirini chaqirip,
ularga: «Méning bilen teng shadlininglar, chünki men
yoqitip qoyghan dinarimni tépiwaldim» — deydu. 10
Men silerge shuni éytayki, shuninggha oxshash towa
qiliwatqan bir gunahkar üchün Xudaning perishtilirining
arisida xursenlik bolidu. 11 U sözini dawam qilip mundaq
dédi: — Melum bir ademning ikki oghli bar iken. 12
Kichik oghli atisigha: «Ey ata, mal-mülüktin tégishlik
ülüshümni hazirla manga bergin» dep éytiptu. We u öz
mal-mülüklirini ikkisige teqsim qilip bériptu. 13 Uzun
ötmeyla, kichik oghli bar-yoqini yighishturup, yiraq bir
yurtqa seper qiliptu. U u yerde eysh-ishretlik ichide
turmush kechürüp mal-dunyasini buzup-chéchiptu. 14
Del u bar-yoqini serp qilip tügetken waqtida, u yurtta
qattiq acharchiliq bolup, u xélila qisilchiliqta qaptu.
15 Shuning bilen u bérip, shu yurtning bir puqrasigha
medikar bolup yalliniptu; u uni étizliqigha choshqa
béqishqa ewetiptu. 16 U hetta qorsiqini choshqilarning
yémi bolghan purchaq posti bilen toyghuzushqa teqezza
boptu; lékin héchkim uninggha héchnerse bermeptu.
17 Axir bérip u hoshini tépip: «Atamning shunche
köp medikarlirining aldidin yémek-ichmek éship-téship
turidu; lékin men bolsam bu yerde achliqtin öley dep
qaldim! 18 Ornumdin turup, atamning aldigha bérip
uninggha: Ey ata, men ershning aldidimu we séning
aldingdimu gunah qildim. 19 Emdi séning oghlung
atilishqa layiq emesmen. Méni medikarliring süpitide
qobul qilghaysen! — deymen» dep oylaptu. 20 Shuning
bilen ornidin turup atisining aldigha qaytip méngiptu.
Lékin atisi yiraqtinla uni körüp uninggha ichi aghritip,
aldigha yügürüp chiqip, uning boynigha ésilip uni
söyüp kétiptu. 21 Oghli: «Ata, men ershning aldidimu,
séning aldingdimu gunah qildim. Emdi séning oghlung
atilishqa layiq emesmen» — deptu. 22 Biraq atisi
chakarlirigha: «Derhal eng ésil tonni ekélip uninggha
kiydürünglar, qoligha üzük sélinglar, putlirigha ayagh
kiydürüngler; 23 we bordaq torpaqni ekélip soyunglar;
andin obdan yep, rawurus tebrikleyli! 24 Chünki méning
bu oghlum ölgenidi, tirildi, yitip ketkenidi, tépildi!» —
deptu. Andin ular tebrikleshkili bashlaptu. 25 Emdi
chong oghli étizgha ketkeniken. U qaytip kéliwétip öyge
yéqin kelgende neghme-nawa bilen ussulning awazini
anglaptu. 26 U chakarlardin birini chaqirip, uningdin
néme ish boluwatqinini soraptu. 27 Chakar uninggha:
Ukang keldi we atang uni saq-salamet tépiwalghanliqi
üchün bordaq torpaqni soydi» deptu. 28 Lékin [chong
oghli] xapa bolup, öyge kirgili unimaptu. We atisi chiqip
uning öyge kirishini ötünüptu. 29 Emma u atisigha
jawab bérip: «Qara! Men shunche yildin béri quldek
xizmitingde boldum, esla héchbir emringdin chiqip
baqmidim. Biraq sen manga el-aghinilirim bilen xush
qilghili héchqachan birer oghlaqmu bermiding! 30
Lékin séning mal-mülükliringni pahishilerge xejlep
tügetken bu oghlung qaytip kelgende, sen uning üchün
bordaq torpaqni soyupsen» — deptu. 31 Biraq atisi yene
uninggha: «Ey oghlum, sen herdaim méning yénimdisen
we méning barliqim séningkidur. 32 Emdi tebriklep
shadlinishqa layiqtur; chünki bu séning ukang ölgenidi,
tirildi, yoqilip ketkenidi, tépildi» — deptu.

16 U muxlislirigha yene mundaq dédi: — Bir
bayning bir ghojidari bar iken. Birsi baygha:
«Bu ghojidaringiz mal-mülkingizni buzup chachti» dep
shikayet qiptu. 2 U ghojidarni chaqirip, uninggha:
«Méning séning toghrangda anglighanlirim zadi qandaq
gep? Ghojidarliqingdiki hésab-kitabni éniq tapshur;
chünki mundin kéyin sen ghojidar bolmaysen» — deptu.
3 Ghojidar emdi öz ichide: «Néme qilay? Chünki xojayinim
méni ghojidarliqtin mehrum qilidu. Ketmen chapay
désem unchilik maghdur yoq, tilemchilik qilay désem
nomus qilimen. 4 He, taptim! Ghojidarliqtin qalghinimda
kishilerning méni öylirige qarshi élishi üchün, néme
qilishimni emdi bildim» dep 5 öz xojayinigha qerzdar
bolghanlarni birdin-birdin chaqirip kélip, birinchisidin:
«Xojayinimgha qanchilik qerzingiz bar?» dep soraptu. 6
We qerzdar: «Yüz tung zeytun méyi» dep jawab bériptu.
Ghojidar uninggha: «Mana, hésabat deptiringizni élip,
bu yerde olturup ellik tunggha özgertiwéting!» deptu. 7
Andin u yene birige: «Sizchu, qanchilik qerz boldingiz?»
dep soraptu. U: «Yüz küre bughday» dep jawab bériptu.
Ghojidar uninggha: «Hésabat deptiringizni élip seksen
kürige özgertiwéting!» deptu. 8 Shuning bilen uning
xojayini semimiyetsiz ghojidarning bu ishtiki pemlikliki
üchün uninggha qayil bolup maxtaptu. Chünki bu
dunyaning perzentliri öz dewride nurning perzentliridin

pemliktur. **(aiōn g165)** **9** We men silerge shuni éytip
qoyayki, «Naheq dunyagha tewe mal-dunya» arqiliq
özünglargha dost tutunglar; shundaq qilsanglar, mal-
dunya kargha kelmeydighan bolghan [künide] shu dostlar
silerni ebediy makanlargha qarshi alidu. **(aiōnios g166)** **10**
Kimki kichikkine ishta sadiq bolsa, chong ishtimu sadiq
bolidu; we kimki kichikkine ishta semimiyetsiz bolsa,
chong ishtimu semimiyetsiz bolidu. **11** Shunga eger
«naheq dunyagha tewe bolghan mal-dunya»da sadiq
bolmisanglar, kim silerge heqiqiy bayliqlarni tapshursun?
12 We bashqilarning nersiliride sadiq bolmisanglar kim
silerge özünglarning nersisini bersun? **13** Héchkim
ikki xojayin'gha teng xizmet qilalmaydu. Chünki u yaki
buni yaman körüp, uni yaxshi köridu; yaki buninggha
özini pütünley béghishlap, uninggha étibarsiz qaraydu.
[Shuninggha oxshash], silerningmu birla waqitta hem
Xudaning, hem mal-dunyaning qulluqida bolushunglar
mumkin emes. **14** Emdi Perisiyler (ular pulgha amraq
idi) bularning hemmisini anglap Eysani mesxire qilishti.
15 We u ulargha mundaq dédi: — «Siler özünglarni
ademlerning aldida heqqaniy qilip körsetküchidursiler;
lékin Xuda qelbinglarni bilidu. Chünki ademlerning
arisida qedirlinidighini Xudaning neziride yirginchliktur.
16 Tewrat qanuni we peyghemberlerning yazmiliri
[chömüldürgüchi] Yehyaghiche hidayet bolup keldi;
shu waqittin bashlap Xudaning padishahliqining xush
xewiri jakarlinip kéliwatidu; [padishahliqqa] kirmekchi
bolghanlarning herbiri uninggha bösüp kiriwélishi
kérektur. **17** Lékin asman bilen zéminning yoq
qiliwétilishi Tewratning bir chékiti bikar qilinishtin
asandur. **18** — Her kim öz ayalini talaq qilip bashqa
birini alsa zina qilghan bolidu we kimki öz éridin
talaq qilin'ghanni alsa zina qilghan bolidu». **19** —
Burun bir bay adem bar idi; u sösün renglik ton we
kanap kiyimlerni kiyip, herküni eysh-ishret ichide
tentene qilatti. **20** We pütün ezayini chaqa-jaharet bésip
ketken Lazarus isimlik bir yoqsul bar idi; u bayning
derwazisining aldigha [herküni] yatquzup qoyulatti. **21**
Uning dastixinidin chüshüp qalghan parchi-puratlardin
qorsiqini toyghuzghushqa teshna idi. Halbuki, itlar
kélip uning yarilirini yalaytti. **22** Emdi shundaq boldiki,
yoqsul öldi we perishtiler uni Ibrahimning quchiqigha
apardi. Bay hem ölüp depne qilindi; **23** we tehtisarada
qattiq qiynilip, béshini kötürüp, yiraqtin Ibrahimni
we uning quchiqidiki Lazarusni körüp: **(Hadēs g86)** **24**
«Ey ata Ibrahim, manga rehim qilghaysen! Lazarusni
ewetkeysen, u barmiqining uchini sugha chilap, tilimgha
témitip sowutqay. Chünki men bu ot yalqunida qattiq
azabliniwatimen!» dep warqirap yalwurdi. **25** Lékin
Ibrahim mundaq dédi: «Ey oghlum, hayat waqtingda
halawetni yetküche körginingni we Lazarusning derd-
bala tartqinini yadinggha keltürgin. Hazir u teselli
tapti, emma sen azab tartiwatisen. **26** We bulardin
bashqa, biz bilen silerning ariliqimizda yoghan bir
hang békitilgendurki, bu yerdin siler terepke öteyli
dégenler ötelemes we andin biz terepke ötimiz dégenler
ötelmes». **27** Emdi bay yene: «Undaqta, i ata, sendin
[Lazarusni] atamning öyige ewetishingni ötünimen.
28 Chünki méning besh aka-ukam bar; ularning bu
azab-oqubetlik yerge kelmesliki üchün [Lazarus] ularni
qattiq agahlandurup qoysun» — dédi. **29** Biraq Ibrahim
jawab bérip uninggha: «Ularda Musa we [bashqa]
peyghemberlerning [agah-guwahliqi] bar; ular shularni
anglisun» — dédi. **30** Lékin u: «Yaq, i Ibrahim ata, eger
ölgenlerdin biri tirilip ularning aldigha barsa, ular towa
qilidu» — dédi. **31** Emma Ibrahim uninggha: «Eger ular
Musa we [bashqa] peyghemberlerning [guwahliqini]
anglimisa, hetta ölgenlerdin birsi tirilsimu, ular yenila
ishinishni ret qilidu» — dédi.

17 U muxlislirigha mundaq dédi: — Insanni
putlashturidighan ishlar bolmay qalmaydu; lékin
shu putlashturush wasitichisi bolghan ademning haligha
way! **2** Bundaq ademning bu kichik balilardin birini
[gunahqa] putlashturghan bolsa, boynigha tügmen téshi
ésilghan halda déngizgha tashliwétilgini ewzel bolatti. **3**
Özünglargha agah bolunglar! Eger qérindishing gunah
qilghan bolsa, uninggha tenbih-nesihet qilghin. U towa
qilsa uni epu qilghin. **4** Mubada u bir kün ichide sanga
yette mertiwe gunah qilsa we yette mertiwe yéninggha
kélip: Towa qildim, dése, uni yenila epu qilghin. **5**
Shuning bilen rosullar Rebge: Ishench-étiqadimizni
ashurghin, — déyishti. **6** We Reb ulargha mundaq
dédi: — Silerde qicha uruqidek zerriche ishench bolsa
idi, siler awu üjme derixige: «Yiltizingdin qomurulup,
déngizgha köchüp tikil!» désenglar, u sözünglarni
anglap köchetti. **7** Lékin aranglardin kimning yer
heydeydighan yaki mal baqidighan bir quli bolsa we
u étizliqtin qaytip kelgende, uninggha: «Tézrek kélip
dastixanda olturghin», deydighanlar barmu? **8** U belki
uninggha: «Méning tamiqimni teyyar qil, men yep-ichip
bolghuche bélingni baghlap méni kütkin, andin özüng
yep-ichkin, démesmu? **9** Qul emr qilin'ghinidek qilghini
üchün xojayin uninggha rehmet éytamdu? Méningche,
éytmaydu. **10** Shuninggha oxshash, silermu özünglargha
emr qilin'ghanning hemmisini ada qilghininglardin
kéyin: Biz erzimes qullarmiz; biz peqet tégishlik
burjimizni ada qilduq, xalas», deydighan bolisiler. **11** We
shundaq boldiki, u Yérusalémgha chiqip kétiwatqanda,
Samariye bilen Galiliyening otturisidin ötüp, **12** bir
kentke kirginide maxaw késilige giriptar bolghan on
adem uninggha uchrap, yiraqta toxtap, **13** awazlirini
kötürüp: Ey Eysa, ustaz, bizge rehim qilghaysen, dep
ötündi. **14** Ularni körgende u ulargha: Bérip özünglarni
kahinlargha körsitinglar, dédi. We shundaq boldiki, ular
yolda kétiwatqanda, [maxawdin] paklandi. **15** Ulardin
bireylen özining saqayghinini körgende yuqiri awaz bilen
Xudani ulughlap, keynige burulup, qaytti. **16** U kélip
Eysaning ayighigha yiqilip düm yétip teshekkür éytti. U
Samariyelik idi. **17** Eysa bu ishqa qarap: Pak qilin'ghanlar
on kishi emesmidi? Qalghan toqquzeylen qéni? **18** Bu yat
ellik musapirdin bashqa, Xudagha hemdusana oqughili
héchkim qaytip kelmeptighu?! — dédi. **19** Andin u
héliqi ademge: — «Ornungdin tur, yolunggha mangghin!
Étiqading séni saqaytti!» — dédi. **20** [Bir küni] Perisiyler
uningdin: «Xudaning padishahliqi qachan kélidu?» dep
sorighanda u ulargha jawab bérip mundaq dédi: —
Xudaning padishahliqining kélishini köz bilen körgili
bolmas; **21** kishiler: «Qaranglar, u mana bu yerde!»
yaki «U yerde!» déyelmeydu. Chünki mana, Xudaning
padishahliqi aranglardidur. **22** Kéyin u muxlislirigha
yene mundaq dédi: — «Shundaq künler kéliduki, siler
Insan'oghlining künliridin birer künini bolsimu körüshke

teshna bolisiler, lékin körelmeysiler. **23** Shu chaghda
kishiler silerge: «Mana u bu yerde!» we yaki «Mana u u
yerde!» deydu; siler ne barmanglar ne ularning keynidin
yügürmenglar. **24** Chünki goya asmanning bir chétidin
chaqmaq chéqip yene bir chétigiche yorutidighandek,
Insan'oghlining öz künide hem shundaq bolidu. **25** Lékin
u awwal köp azab-oqubetlerni tartishi bu dewrdikiler
teripidin chetke qéqilishi muqerrerdur. **26** We Nuh
[peyghemberning] künliride qandaq bolghan bolsa,
Insan'oghlining künliride hem shundaq bolidu. **27** Taki
Nuh kémige kirip olturghan kün'giche, kishiler yep-ichip,
öylinip we yatliq bolup kéliwatqanidi; andin topan kélip
hemmisini halak qildi. **28** Hem yene, Lutning künliride
qandaq bolghan bolsa shundaq bolidu — kishiler yep-
ichip, soda-sétiq qilip, tériqchiliq qilatti we öylerni salatti.
29 Lékin Lut Sodom shehiridin chiqqan küni, asmandin ot
bilen günggürt yéghip, [bu sheherdikilerning] hemmisini
halak qildi. **30** Emdi Insan'oghli ashkara bolidighan
künde ene shundaq bolidu. **31** Shu küni, herkim ögzide
turup, nerse-kérekliri öyide bolsimu, alghili chüshmisun;
we shuninggha oxshash kimki étizliqta bolsa [öyige] héch
yanmisun. **32** Lutning ayalini yadinglargha keltürünglar!
33 Kimki öz hayatini qutquzmaqchi bolsa, uningdin
mehrum bolidu, lékin öz hayatidin mehrum bolghan
kishi uninggha érishidu. **34** Silerge shuni éytayki, u
kéchide ikki adem bir orunda yatidu; ulardin biri élip
kétilidu, yene biri qaldurulidu. **35** Ikki ayal yarghunchaq
béshida turup un tartiwatqan bolidu; ulardin biri élip
kétilidu, yene biri qaldurulidu». **37** We ular uninggha
jawaben: Ey Reb, bu ishlar qeyerde yüz béridu? — dep
soridi. U ulargha: Jeset qaysi yerde bolsa, quzghunlar
shu yerge toplishidu!

18 We u ulargha, boshashmay, herdaim dua qilip
turush kérekliki toghrisida bir temsil keltürüp
mundaq dédi: **2** — «Melum sheherde bir sotchi bar
iken. U Xudadinmu qorqmaydiken, ademlergimu perwa
qilmaydiken. **3** Shu sheherde bir tul ayal bar iken we u
daim sotchining aldigha kélip: «Eyibkardin heqqimni élip
bergin» dep telep qilidiken. **4** U xéli waqitqiche uni ret
qiptu; biraq kéyin könglide: Xudadinmu qorqmaymen,
ademlergimu perwa qilmaymen, **5** lékin bu tul xotun
méni aware qilip kétiwatidu, uning manga chaplishiwélip
méni halimdin ketküzüwetmesliki üchün herhalda
uning dewayini sorap qoyay!» — dep oylaptu». **6** Reb:
Qaranglar, adaletsiz bu sotchining néme dégenlirige!
7 U shundaq qilghan yerde, Xuda Özige kéche-kündüz
nida qiliwatqan tallighan bendilirige qandaq qilar?
Gerche Xuda Öz bendilirige hemderd bolush bilen birge
[rezillikke] uzun'ghiche sewr-taqet qilsimu, axirida
bendilirining derdige yetmesmu? **8** Men silerge éytayki:
U ularning derdige yétip nahayiti tézla heqqini élip
béridu! Lékin Insan'oghli kelgende yer yüzide iman-
ishench tapalamdu? — dédi. **9** U özlirini heqqaniy
dep qarap, bashqilarni közige ilmaydighan bezilerge
qaritip, mundaq bir temsilni éytti: **10** — Ikki adem
dua qilghili ibadetxanigha bériptu. Biri Perisiy, yene
biri bajgir iken. **11** Perisiy öre turup öz-özige mundaq
dua qiliptu: — «Ey Xuda, méning bashqa ademlerdek
bulangchi, adaletsiz, zinaxor we hetta bu bajgirdek
bolmighinim üchün sanga shükür! **12** Her heptide
ikki qétim roza tutimen we tapqanlirimning ondin
bir ülüshini sediqe qilimen». **13** Biraq héliqi bajgir
yiraqta turup béshini kötürüp asman'gha qarashqimu
pétinalmay meydisige urup turup: «Ey Xuda, men mushu
gunahkargha rehim qilghaysen!» — deptu. **14** Men
silerge shuni éytayki, bu ikkiylendin [Perisiy] emes,
belki [bajgir] kechürümge éríship öyige qaytiptu. Chünki
herkim özini üstün tutsa töwen qilinar, lékin kimki özini
töwen tutsa üstün kötürüler. **15** Emdi qolini tegküzsun
dep, kishiler kichik balilirinimu uning aldigha élip
kéletti. Lékin buni körgen muxlislar ularni eyiblidi. **16**
Emma Eysa balilarni yénigha chaqirip: Kichik balilarni
aldimgha kelgili qoyunglar, ularni tosushmanglar. Chünki
Xudaning padishahliqi del mushundaqlardin terkib
tapqandur. **17** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki:
Kimki Xudaning padishahliqini sebiy balidek qobul
qilmisa, uninggha hergiz kirelmeydu, — dédi. **18** Melum
bir hökümdar Eysadin: I yaxshi ustaz, menggülük hayatqa
waris bolmaq üchün néme ishni qilishim kérek, —
dep soridi. **(aiōnios g166)** **19** Lékin Eysa: Méni néme
üchün yaxshi deysen? Yaxshi bolghuchi peqet birla,
yeni Xudadur. **20** Emrlerni bilisen: — «Zina qilma,
qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme,
atangni we anangni hörmet qil» — dédi. **21** — Bularning
hemmisige kichikimdin tartip emel qilip kéliwatimen,
— dédi u. **22** Eysa buni anglap uninggha: — Sende
yene bir ish kem. Pütkül mal-mülkingni sétip, pulini
yoqsullargha üleshtürüp bergin we shundaq qilsang,
ershte xezineng bolidu; andin kélip manga egeshkin! —
dédi. **23** Emma u bu gepni anglap tolimu qayghugha
chömüp ketti; chünki u nahayiti bay idi. **24** Tolimu
qayghugha chömüp ketkenlikini körgen Eysa: — Mal-
dunyasi köplerning Xudaning padishahliqigha kirishi
némidégen tes-he! **25** Tögining yingnining közidin ötüshi
bay ademning Xudaning padishahliqigha kirishidin
asandur! — dédi. **26** Buni anglighanlar: — Undaq
bolsa, kim nijatqa érishelisun? — déyishti. **27** Emma
u jawaben: — Insanlargha mumkin bolmighan ishlar
Xudagha mumkindur — dédi. **28** Emdi Pétrus: — Mana,
biz bar-yoqimizni tashlap sanga egeshtuq!? — dédi.
29 U ulargha: — Men silerge berheq shuni éytayki,
Xudaning padishahliqi üchün öy-waq ya ata-anisi ya
qérindashliri ya ayali ya baliliridin waz kechkenlerning
herbiri **30** bu zamanda bulargha köp hessilep muyesser
bolidu we kélidighan zamandimu menggülük hayatqa
érishmey qalmaydu. — dédi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31**
Andin u on ikkeylenni öz yénigha élip ulargha mundaq
dédi: — Mana, biz hazir Yérusalémgha chiqiwatimiz we
peyghemberlerning Insan'oghli toghrisida pütkenlirining
hemmisi [shu yerde] emelge ashurulidu. **32** Chünki
u yat ellerning qoligha tapshurulidu we ular uni
mesxire qilip, xarlaydu, uning üstige tüküridu; **33**
ular uni qamchilighandin kéyin öltürüwétidu; we u
üchinchi küni qayta tirilidu, — dédi. **34** Biraq ular bu
sözlerdin héchnémini chüshenmidi. Bu sözning menisi
ulardin yoshurulghan bolup, uning néme éytqinini
bilelmey qaldi. **35** We shundaq ish boldiki, u Yérixo
shehirige yéqinlashqanda, bir kor kishi yolning boyida
olturup tilemchilik qiliwatatti. **36** U köpchilikning ötüp
kétiwatqanliqini anglap: — Néme ish bolghandu? — dep
soridi. **37** Xeq uninggha: — Nasaretlik Eysa bu yerdin

ötüp kétiwatidu, — dep xewer berdi. **38** — I Dawutning
oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep warqirap
ketti u. **39** We Eysaning aldida méngiwatqanlar uni:
— Shük oltur! dep eyibleshti. Biraq u: — I Dawutning
oghli, manga rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq
warqiridi. **40** Eysa qedimini toxtitip, uni aldigha bashlap
kélishni buyrudi. Qarighu uninggha yéqin kelgende u
uningdin: **41** — Sen méni néme qilip ber, deysen? — dep
soridi. — I Rebbim, qayta köridighan bolsam'idi! — dédi
u. **42** Eysa uninggha: — Köridighan bolghin! Étiqading
séni saqaytti, — dédi. **43** We uning közi shuan échildi; u
Eysagha egiship, yol boyi Xudani ulughlap mangdi. We
barliq xalayiqmu buni körüp Xudagha medhiye oqudi.

19 U Yérixo shehirige kirip uningdin ötüp kétiwatatti.
2 Mana shu yerde Zakay isimlik bir kishi bar idi. U
«bash bajgir» bolup, intayin bay idi. **3** U Eysaning qandaq
adem ikenlikini körüshke purset izdewatatti, lékin boyi
pakar bolghachqa, xelqning toliliqidin uni körelmeytti. **4**
Shunga u aldi terepke yügürüp bérip, uni körüsh üchün
bir tüp üjme derixige yamiship chiqti; chünki Eysa u yol
bilen ötetti. **5** We Eysa u yerge kelgende yuqirigha qarap
uni körüp uninggha: — Zakay, chapsan chüshkin! Chünki
men bügün séning öyüngde qonushum kérek, — dédi. **6**
U aldirap chüshüp, xushalliq bilen uni [öyide] méhman
qildi. **7** Bu ishni körgen xalayiqning hemmisi: U gunahkar
kishiningkide qon'ghili kirip ketti! — dep ghotuldiship
ketti. **8** Lékin Zakay ornidin turup Rebge: — I Rebbim,
mana, mülkümning yérimini yoqsullargha bérimen; eger
birawni yalghandin shikayet qilip uningdin birnéme
ündürüwalghan bolsam birige tötni qayturimen, —
dédi. **9** Buning bilen Eysa uninggha [qarap]: — Bügün
nijat bu öyge kirdi. Chünki bu kishi hem Ibrahimning
oghlidur! **10** Chünki Insan'oghli ézip ketkenlerni izdep
qutquzghili keldi, — dédi. **11** Xalayiq bu sözlerni
tingshawatqanda u yene söz qilip bir temsilni qoshup
éytti. Chünki u Yérusalémgha yéqinlashqanidi we ular:
«Xudaning padishahliqi derhal namayan bolidighu!?»
— dep oylashqanidi. **12** Shunga u mundaq dédi: Bir
aqsöngek padishahliq textige ériship kélish üchün yiraq
bir yurtqa qarap yolgha chiqiptu. **13** [Awwal] u özining
on qulini chaqirip, ulargha on tillani üleshtürüp bérip:
«Men qaytip kelgüche [buning bilen] oqet qilinglar»
— deptu. **14** Biraq öz yurt puqraliri uninggha öch
bolghachqa, keynidin elchilerni ewetip: «Bu kishining
üstimizge padishah bolushini xalimaymiz!» deptu. **15**
We u padishahliq mensipige ériship qaytip kelgende
shundaq boldiki, herbirining tijaret bilen qanche payda
tapqinini bilmekchi bolup, pulini tapshurghan héliqi
qullirini öz aldigha chaqirtiptu. **16** We awwalqisi kélip:
«I xojam, sili bergen tilla on tilla payda qildi» deptu. **17**
«Yaraysen, ey yaxshi qul! Sen kichikkine ishta ishenchlik
chiqqanliqing üchün on sheherge hakim bolghin» —
deptu xojayin uninggha. **18** Ikkinchisi kélip: «I xojam,
sili bergen tilla besh tilla payda qildi» deptu. **19** Xojayin
uninggha hem: «Sen hem besh sheherge hakim bolghin»
deptu. **20** Lékin yene birsi kélip: «I xojam, mana sili
bergen tilla! Buni yaghliqqa chigip bir jayda qoyup
saqlidim. **21** Chünki sili qattiq adem ikenla, sili amanet
qilmighanliridin payda ündürüp, özliri térimighanliridin
hosul yighila. Shuning üchün silidin qorqtum» deptu.
22 Emma [xojayini] uninggha: «Ey eski qul, sanga öz
aghzingdin chiqqan sözliring boyiche höküm qilay.
Sen méning amanet qilmay ündürüwalidighan, térimay
turup yighiwalidighan qattiq adem ikenlikimni bilip
turup, **23** néme üchün méning pulumni xezinichilerge
amanet qoymiding? Men qaytip kelgende, uni ösümi
bilen almasmidim?» — deptu. **24** Andin u yénidikilerge:
«Uningdiki tillani élip on tilla tapqan qulgha béringlar!»
dep buyruptu. **25** Ular uninggha: «I xoja, uning on
tillasi tursa!» — deptiken, **26** [hojayin yene mundaq
deptu]: «— Chünki men silerge shuni éytayki, kimde
bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidu; emma kimde
yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin
mehrum qilinidu. **27** Emdi üstige padishah bolup
höküm sürüshümni xalimighan düshmenlirimni bolsa,
ularni keltürüp, méning aldimda qetl qilinglar». **28** U
bu ishlarni éytqandin kéyin, Yérusalémgha chiqishqa
aldigha qarap mangdi. **29** We shundaq boldiki, u Zeytun
téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha
yéqin kelginide, ikki muxlisigha munularni tapilap aldin
ewetti: **30** — Siler udulunglardiki yézigha béringlar.
U yerge kiripla héch adem balisi minip baqmighan,
baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu yerge
yétilep kélinglar. **31** Eger birsi silerdin: «Némishqa buni
yéshisiler?» dep sorap qalsa, siler uninggha: «Rebning
buninggha hajiti chüshti» — denglar. **32** Shuning bilen
ewetilgenler bériwidi, ish del u ulargha éytqandek
boldi. **33** Ular texeyni yéshiwatqanda, uning igiliri
ulardin: — Texeyni némishqa yéshisiler? — dep soridi.
34 Ular: — Rebning uninggha hajiti chüshti, — dédi. **35**
Ular uni Eysaning aldigha yétilep keldi; we yépincha-
chapanlirini texeyning üstige sélip, Eysani yölep üstige
mindürdi. **36** U kétip barghinida, xelqler yépincha-
chapanlirini yolgha payandaz qilip saldi. **37** We u Zeytun
téghidin chüshüsh yoligha yéqinlashqinida, pütkül
muxlislar jamaiti shadlinip, öz közi bilen körgen qudretlik
möjiziler üchün awazini kötürüp: «Perwerdigarning
namida kelgen padishah mubarektur! Asmanlarda tinch-
inaqliq tiklen'gey, ershielada shan-sherep ayan bolghay!»
dep towliship Xudagha medhiye oqushqa bashlidi. **39**
Lékin topning ichide bezi Perisiyler uninggha: — Ey
ustaz, muxlisliringgha [mushu gepliri üchün] tenbih
ber! — déyishti. **40** Biraq u ulargha jawaben: —
Silerge shuni éytayki, bular jim turghan bolsa, hetta
bu tashlarmu chuqan sélishqan bolatti, — dédi. **41**
Emdi u sheherge yéqinliship uni körüp, uning üchün
yighlap mundaq dédi: **42** — [I Yérusalém]! Sen bügün,
bu kününgde, tinch-amanliqing üchün néme kérek
bolghinini bilseng idi! Kashki, bu ishlar hazir közliringdin
yoshurundur. **43** Chünki shundaq künler béshinggha
kéliduki, düshmenliring etrapingni qasha-istihkam bilen
qorshap séni qamap töt tereptin qistaydu. **44** Ular séni
we [sépiling]ning ichingdiki baliliringni yer bilen yeksen
qilip, hetta tashni tashning üstidimu qaldurmaydu;
chünki [Xuda]ning séni yoqlighan peytini bilip yetmiding.
45 We u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim
qiliwatqanlarni heydep chiqirip, **46** ulargha: — Muqeddes
yazmilarda: «Méning öyüm dua-tilawetxana bolidu»
dep pütülgen bolsimu, lékin siler uni «bulangchilarning
uwisi» qiliwaldinglar! — dédi. **47** Shu waqitlarda u
herküni ibadetxanida telim béretti. Bash kahinlar, Tewrat

ustazliri we yurt chongliri uni yoqitishqa amal izdidi. **48** Lékin ular qandaq qol sélishni bilmeytti, chünki barliq xelq uning sözini tingshash üchün uninggha qattiq yépishqanidi.

20 We shu künlerdin bir küni u ibadetxanining hoylilirida xelqqe telim bérip xush xewerni élan qiliwatqanda, bash kahinlar we Tewrat ustazliri bilen aqsaqallar uning aldigha kélip uningdin: **2** — Bizge éytqin: Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep soridi. **3** U ulargha jawab bérip: — Menmu silerdin bir ishni soray; siler manga éytip béringlarchu, **4** — Yehya yürgüzgen chömüldürüsh ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. **5** Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün [Yehyagha] ishenmidinglar?» deydu. **6** Eger: «Insanlardin kelgen» dések, bu barliq xalayiq bizni chalma-kések qilip öltüridu. Chünki ular Yehyaning peyghember ikenlikige ishendürülgen, — déyishti. **7** We ular: — [Uning] [hoquqining] qeyerdin kelgenlikini bilmeymiz, — dep jawab bérishti. **8** Eysa ulargha: — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatqanliqimni éytmaymen, — dédi. **9** U xalayiqqa munu temsilni sözleshke bashlidi: — «Bir kishi bir üzümzarliq berpa qilip, uni baghwenlerge ijarige bérip, özi yaqa yurtqa bérip u yerde uzun waqit turuptu. **10** Üzümlerni yighidighan mezgil kelgende baghwenlerning üzümzarliqtiki méwidin uninggha bérishke qulliridin birini ularining yénigha ewetiptu. Lékin baghwenler uni urup-dumbalap quruq qol yanduruwétiptu. **11** U yene bashqa bir qulni ewetiptu. Lékin ular unimu dumbalap, xarlap, yene quruq qol qayturuwétiptu. **12** U yene üchinchisini ewetiptu; ular unimu urup yarilandurup, talagha heydep chiqiriwétiptu. **13** [Axirda] üzümzarliqning xojayini: «Qandaq qilsam bolar? Söyümlük oghlumni ewetey; ular uni körse, héch bolmighanda uning hörmitini qilar?» deptu. **14** Biraq baghwenler uning oghlini körüp bir-biri bilen meslihetliship: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni jayliwéteyli, andin miras bizningki bolidu» déyishiptu. **15** Shuning bilen ular uni üzümzarliqning sirtigha achiqip öltürüwétiptu. Emdi bundaq ehwalda üzümzarliqning xojayini ularni qandaq qilidu? **16** U kélip u baghwenlerni yoqitip üzümzarliqni bashqilargha tapshuridu». Xalayiq buni anglap: — Bundaq ishlar hergiz bolmisun! — déyishti. **17** Lékin u ulargha közlirini tikip mundaq dédi: — Undaq bolsa, muqeddes yazmilarda «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi» dep yézilghan söz zadi némini körsitidu? **18** Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-pare bolup kétidu; lékin bu tash herkimning üstige chüshse, uni kukum-talqan qiliwétidu. **19** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uning bu temsili özlirige qaritip éytqanliqini bilip shu haman uninggha qol sélish yolini izdidi; lékin ular xalayiqtin qorqushti. **20** Shunga ular uning keynidin marap, uni [Rim] waliyisining hökümranliqida soraqqa tartishqa tapshurush üchün birnechche ademlerni sétiwélip, soqunup kirishke ewetti. Ular semimiy qiyapetke kiriwélip, uning sözidin yochuq izdep yüretti. **21** Ular uninggha mundaq soal qoydi: — Ey ustaz, silini durus söz qilidighan we durus telim béridighan, héchqandaq ademning yüz-xatirisini [qet'iy] qilmaydighan, belki Xudaning yolini sadiqliq bilen ögitip kéliwatqan adem dep bilimiz. **22** [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq?». **23** Emma u ularning hiylisini körüp yétip ulargha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? **24** Manga bir kümüsh dinar körsitinglar. Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dédi. Ular uninggha: Qeyserningki, — dédi. **25** We u ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudaning heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. **26** Ular xalayiqning aldida uning sözliridin uni tutuwalghudek héchqandaq yochuq tapalmidi. Ular uning bu jawabigha heyranuhes bolup, zuwani tutuldi. **27** We «ölgenler tirilmeydu» dep inkar qilidighan Saduqiylarning beziliri uning aldigha kélip soal qoyup mundaq dédi: **28** — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta] bizge: «Ayali bar, emma perzent körmigen kishi ölüp ketse, ölgüchining aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishi üchün nesil qaldurushi kérek» — dep yazghan. **29** Emdi yette aka-uka bar idi. Chongi öylen'gendin kéyin perzent körmey alemdin ötti. **30** Ikkinchi qérindishi ayalini emrige élip, perzent körmey alemdin ötti. **31** Andin üchinchisi uni aldi; shundaq qilip, yettisi uni emrige élip perzent körmey öldi. **32** Hemmisidin kéyin ayalmu öldi. **33** Emdi tirilish künide bu ayal ularning qaysisiningki bolar? Chünki yettisi uni xotunluqqa alghan-de?! **34** Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Bu alemning perzentliri öylinidu, yatliq bolidu. **(aiōn g165)** **35** Lékin u alemdin nésiwe bolushqa, shundaqla ölüklerdin tirilishke layiq sanalghanlar öylenmeydu, yatliq bolmaydu. **(aiōn g165)** **36** Chünki ular yene ölmeydu, perishtilerge oxshash bolidu; «ölümdin tirilishtin tughulghan perzentler» bolghachqa, ular Xudaning oghulliridur. **37** Emdi ölgenlerning tirildürülüshini hetta Musa [peyghember] özimu ayan qilghan; chünki [Tewrattiki] «tikenlik» dégen weqening xatiriside u Perwerdigarni: «Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi» dep bayan qilghan. **38** U ölüklerning Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidur; chünki uninggha nisbeten hemmeylen tiriktur! **39** Shuning bilen Tewrat ustazliridin birqanchisi baha bérip: — Ustaz, yaxshi éytting, — dédi. **40** Chünki ulardin héchkim yene uningdin soal sorashqa jür'et qilalmidi. **41** Emdi u ulargha soal qoydi: — Kishiler Mesihni qandaqsige Dawutning oghli deydu? **42** Chünki Dawut özi Zeburda: Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenliringni textipering qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!» — dégen'ghu? **44** Emma Dawut uni «Rebbim» dep chaqirghan yerde, undaqta u qandaqmu uning oghli bolidu? **45** We barliq xalayiq qulaq sélip anglawatqanda, u muxlislirigha mundaq dédi: — **46** — Tewrat ustazliridin hoshyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwalghan halda ghadiyip yürüshke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan salamlirigha, sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerdimu törde olturushqa amraq kélidu. **47** Ular tul ayallarning barliq öy-bésatlirini yewalidu we köz-köz qilip yalghandin uzundin-uzun dualar qilidu. Ularning tartidighan jazasi téximu éghir bolidu!

21 U béshini kötürüp qariwidi, baylarning öz sediqilirini [ibadetxanidiki] iane sanduqigha

tashlighinini kördi. **2** U yene sanduqqa ikki tiyinni
tashlawatqan bir namrat tul ayalnimu kördi. **3**
Shuning bilen u: — Men silerge berheq shuni
éytip qoyayki, bu namrat tul ayalning tashlighini
hemmeylenningkidin köptur. **4** Chünki ularning hemmisi
özlirining ashqanliridin iane qilip, Xudagha atighan
sadiqilerge qoshup tashlidi; lékin bu ayal namratliqigha
qarimay, özining tirikchilik qilidighinining hemmisini
iane qilip tashlidi. **5** We beziler ibadetxanining nepis
tashlar we Xudagha sunulghan hediyeler bilen qandaq
bézelgenliki toghrisida sözlishiwatatti. U: **6** — Siler
körüwatqan bu barliq nersilerge nisbeten, shu künler
kéliduki, hetta bir tal tashmu tash üstide qaldurulmay,
hemmisi gumran qilinidu, — dédi. **7** Ular uningdin: —
Ustaz, bu dégenliring qachan yüz béridu? Bu ishlarning
yüz béridighanliqini ayan qilidighan qandaq alamet
bolidu? — dep soridi. **8** U mundaq dédi: — Azdurulup
kétishtin hézi bolunglar. Chünki tola kishiler méning
namimni sétip: «Mana özüm shudurmen!» we «Ashu
waqit yéqinlashti!» deydu. Shunga ularning keynige
kirmenglar. **9** Siler urush we topilanglarning xewirini
anglighan waqtinglardimu wehimige chüshmenglar;
chünki bu ishlarning awwal yüz bérishi muqerrer. Lékin
bular, zaman axiri yétip keldi, dégenlik emes. **10** Andin u
yene mundaq dédi: — Bir millet yene bir millet bilen
urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq
bilen urushqa chiqidu. **11** Jay-jaylarda shiddetlik yer
tewreshler, acharchiliqlar we wabalar bolidu, [yer
yüzide] wehshetler we asmanda heywetlik alametler
körünidu. **12** Biraq bu herbir weqeler yüz bérishtin
ilgiri, kishiler silerge qol sélip tutqun qilidu we silerge
ziyankeshlik qilip, silerni sinagoglarning soraqlirigha
tapshuridu, zindanlargha tashlaydu; ular méning namim
tüpeylidin silerni padishah we hökümdarlarning aldigha
élip baridu, **13** we buning bilen [ularning aldida]
guwahliq bérish pursitinglar chiqidu. **14** Uning üchün
erzge qandaq jawab bérish toghrisida aldin'ala héch
oylanmasliqqa qelbinglarda qet'iy niyet qilinglar. **15**
Chünki men silerge barliq düshmenliringlar reddiye
we ret qilalmighudek pasahetlik til we danishmenlik
ata qilimen. **16** Hetta ata-ana, aka-uka, uruq-tughqan
we yar-buraderliringlarmu silerge xainliq qilip tutup
béridu we ular aranglardiki beziliringlarni öltüridu.
17 Siler méning namim tüpeylidin hemme ademning
nepritige uchraysiler. **18** Halbuki, béshinglardiki bir
tal chachmu halak bolmaydu! **19** Sewr-chidamliq
bolghininglarda, jéninglargha ige bolalaysiler. **20** —
Lékin Yérusalémning [düshmen] qoshunliri teripidin
qorshiwélin'ghanliqini körgininglarda, uning weyran
bolush waqti yéqinliship qaptu, dep bilinglar. **21** U
chaghda Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlargha
qachsun, sheher ichide turuwatqanlar uningdin chiqip
ketsun, yézilarda turuwatqanlar sheherge kirmisun.
22 Chünki shu chagh «intiqam jazasini tartidighan
künler»dur; shuning bilen [muqeddes yazmilarda] barliq
pütülgenler emelge ashurulidu. **23** Emdi shu künlerde
hamilidar ayallar we bala émitidighanlarning haligha
way! Chünki bu zéminda éghir qischiliq bolidu we
[ershtiki] ghezep bu xelqning béshigha chüshidu; **24**
Ular qilichning bisida yiqitilidu we tutqun qilinip, barliq
ellerge élip kétilidu; «yat ellerning waqti» toshquche,
Yérusalém yat ellerning ayagh astida qalidu. **25** —
Quyash, ay, yultuzlardimu alametler bolidu; yer yüzidiki
eller arisida déngiz-okyanlarning güldürlishidin we
dolqunlarning dawalghushliridin parakendichilik bolidu.
26 Ademler qorqup, yer yüzige kélidighan apetlerni
wehime ichide kütüp es-hoshini yoqitidu; chünki
asmandiki küchler lerzige kélidu. **27** Andin kishiler
Insan'oghlining küch-qudret we ulugh shan-sherep
bilen bir bulut ichide kéliwatqanliqini köridu. **28** Lékin
bu alametler körünüshke bashlighanda, qeddinglarni
ruslap béshinglarni kötürünglar, chünki bu silerni azad
qilishtiki nijat yéqinlashti, dégenliktur. **29** U ulargha
mundaq bir temsilni sözlep berdi: — Enjür derixi we
bashqa barliq derexlerge qaranglar. **30** Ularning yéngidin
bixlan'ghanda ulargha qarap, özünglar yazning yétip
kélishige az qalghanliqini bilisiler. **31** Shuningdek,
baya déyilgen alametlerning yüz bériwatqanliqini
körgininglarda, Xudaning padishahliqining yéqin
qalghalnliqini bilinglar. **32** Men silerge berheq shuni éytip
qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay
turup, bu dewr ötmeydu. **33** Asman-zémin yoqilidu,
biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. **34** — Lékin
özünglargha agah bolunglarki, köngülliringlar eysh-
ishret, meyxorluq we tirikchilikning ghem-endishiliri
bilen bixudlashmisun, shu küni üstünglargha tuyuqsiz
chüshmisun. **35** Chünki u goya tuzaqtek barliq yer
yüzide herbir turuwatqanlarning béshigha chüshidu.
36 Shunga herqandaq waqitlarda hoshyar bolunglar,
yüz bérish aldida turuwatqan bu ishlardin özünglarni
qachurup Insan'oghli aldida hazir bolup turushqa layiq
hésablinish üchün herdaim dua qilinglar, — dédi. **37**
Emdi u kündüzliri ibadetxanida telim béretti, axshamliri
sheherdin chiqip, kéchini Zeytun téghi dep atalghan
taghda ötküzetti. **38** We barliq xelq uning telimini
anglighili tang seherde ibadetxanigha kirip, uning
yénigha kéletti.

22 Emdi pétir nan héyti («ötüp kétish héyti» depmu
atilidu) yéqinliship qalghanidi. **2** Bash kahinlar
we Tewrat ustazliri uni ölümge mehkum qilishqa amal
izdep yüretti; chünki ular xelqtin qorqatti. **3** Shu peytte
on ikkiylendin biri bolghan, Ishqariyot dep atalghan
Yehudaning könglige Sheytan kirdi. **4** U bérip bash
kahinlar we ibadetxana pasiban begliri bilen Eysani
qandaq qilip ulargha tutup bérish üstide meslihetleshti. **5**
Ular intayin xush bolup, Yehudagha pul bérishke kélishti.
6 Yehuda maqul bolup, uni xalayiqtin ayrim qalghanda
ulargha tutup bérishke muwapiq purset izdeshke kirishti.
7 Emdi pétir nan héytining [birinchi] küni yétip kelgenidi.
Shu küni «ötüp kétish héyti»gha atap qurbanliq [qoza]
soyulatti. **8** Shuning bilen Eysa Pétrus bilen Yuhannagha:
— Bérip bizge ötüp kétish héytining [qozisini] birge
yégili teyyarlanglar, — dep ularni ewetti. **9** — Qeyerde
teyyarlishimizni xalaysen? — dep soridi ular. **10** U ulargha
mundaq dédi: — Sheherge kirsenglar, mana u yerde
kozida su kötürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu.
Uning keynidin méngip u kirgen öyge kiringlar. **11**
We öy igisige: «Ustaz: — Muxlislirim bilen ötüp kétish
héytining tamiqini yeydighan méhmanxana öy qeyerde?
— dep sorawatidu» denglar. **12** U silerni bashlap üstünki
qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir
éghiz öyni körsitidu. Mana shu yerde teyyarliq qilip

turunglar. **13** Shuning bilen ikkisi bériwidi, hemme
ishlar uning éytqinidek bolup chiqti. Ular shu yerde ötüp
kétish héytining tamiqini teyyarlashti. **14** Emdi waqti-
saiti kelgende, Eysa dastixanda olturdi; on ikki rosul
uning bilen bille olturushti. **15** Andin u ulargha: — Men
azab chékishtin ilgiri, siler bilen ötüp kétish héytining
bu tamiqigha hemdastixanda bolushqa tolimu intizar
bolup kelgenidim. **16** Chünki silerge éytayki, bu héyt
ziyapitining [ehmiyiti] Xudaning padishahliqida emelge
ashurulmighuche, men buningdin qayta yémeymen,
— dédi. **17** Andin u bir jamni qoligha élip, teshekkür
éytti we muxlislirigha: — Buni élip aranglarda teqsim
qilip [ichinglar]. **18** Chünki shuni éytayki, mundin
kéyin Xudaning padishahliqi kelmigüche, hergiz üzüm
sherbitidin qet'iy ichmeymen, — dédi. **19** Andin u bir
tal nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür éytti we uni
oshtup, ulargha üleshtürüp bérip: — Bu méning siler
üchün pida bolidighan ténimdur. Méni eslep turush
üchün buningdin yenglar, — dédi. **20** U shuningdek
tamaqtin kéyinki jamni qoligha élip mundaq dédi: —
Bu jamdiki sharab méning siler üchün tökülidighan
qénimda bolghan yéngi ehdidur. **21** Lékin mana, méni
tutup bergüchining qoli méning bilen bir dastixandidur.
22 We Insan'oghli derweqe özi toghrisida békitilgendek
[alemdin] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige
wasitichi bolghan ademning haligha way! **23** Andin
muxlislar bir-biridin: — Arimizda zadi kim mushundaq
ishni qilishi mumkin? — dep munazirige chüshüp
kétishti. **24** Emdi ularning arisida qaysimiz eng ulugh
sanilishimiz kérek dégen talash-tartish peyda boldi. **25**
U ulargha mundaq dédi: — Ellerdiki padishahlar qol
astidiki xelq üstidin buyruqwazliq qilip idare qilidu,
ularning üstidiki hoquqdarliri «xelqperwer» dep atilidu.
26 Biraq siler shundaq bolmanglar; belki aranglardiki eng
mertiwiliki özini eng kichikidek hésablisun we yétekchi
bolghanlar [hemmeylen'ge] xizmetkardek bolsun. **27** Kim
mertiwilik, dastixanda olturghanmu yaki dastixandiki
kütküchimu? Dastixanda olturghini emesmu? Biraq
men bolsam aranglarda xizmitinglarda bolghuchi
kütküchidekturmen. **28** Siler bolsanglar, béshimgha
sinaqlar kelgende bashtin-axir men bilen bille hemrah
bolghansiler. **29** We xuddi Atam manga padishahliq
hoquqi békitkendek, men silergimu shundaq békitimen.
30 Shuning bilen siler méning padishahliqimda men
bilen bir dastixanda yep-ichisiler we textlerde olturup,
Israilning on ikki qebilisi üstidin höküm chiqirisiler.
31 Reb yene [Pétrusqa]: — «Ey Simon, Simon! Mana,
Sheytan hemminglarni xuddi bughday tasqighandek
tasqap sinashni tiligen. **32** Lékin étiqading yoqimisun
dep sanga dua qildim. Emdi sen towa qilip tüz yolgha
qaytqandin kéyin, qérindashliringni mustehkemligin» —
dédi. **33** — I Reb, — dédi Pétrus, — Men sen bilen bille
zindan'gha tashlinip, bille ölümge bérishqa teyyarmen!
34 U uninggha: — I Pétrus, sanga éytayki, bügün xoraz
chillighuche, sen «Uni tonumaymen» dep mendin üch
qétim tanisen, dédi. **35** Andin, u ulardin: — Silerni
hemyansiz, xurjunsiz we keshsiz [seperge] ewetkinimde
silerning birer nersenglar kem bolup qalghanmu? —
dep soridi. Ular: — Yaq, dédi. **36** Shuning bilen u
ulargha: — Lékin hazir her kimning hemyani bolsa, uni
alsun; shundaq hem xurjuni bolsa, uni alsun we bir
kimning qilichi bolmisa, chapinini sétip birdin qilich
alsun. **37** Chünki men silerge shuni éytayki, [muqeddes
yazmilarda]: «U jinayetchiler qatarida sanilidu» dep
pütülgen söz mende choqum emelge ashurulidu. Chünki
méning toghramdiki barliq ishlar toluq emelge ashmay
qalmaydu — dédi. **38** — I Reb, qarighin, bu yerde ikki
qilich bar iken, dédi ular. — Boldi, yétidu! — dédi u
ulargha. **39** Andin u chiqip, aditi boyiche Zeytun téghigha
yol aldi; uning muxlisliri uninggha egiship bardi. **40** U
yerge yétip barghanda u ulargha: — Azdurulmasliqinglar
üchün dua qilinglar, — dédi. **41** Andin, ulardin bir
tash étimiche nériraq bérip, tizlinip turup: **42** — I
Ata, xalisang, bu qedehni mendin élip ketkeysen. Lékin
méning emes, belki Séning iradeng ada qilinsun — dep
dua qildi; **43** we asmandin bir perishte uninggha körünüp
uni quwwetlendürdi. **44** U qattiq azabta tolghinip
téximu ixlasliq bilen dua qiliwerdi. Buning bilen uning
terliri yerge tökülgen qan tamchiliridek chüshüshke
bashlidi. **45** Andin duasini tügitip, ornidin turup,
muxlislirining yénigha keldi. Ularning ghemge chöküp
halsizlinip mügdep qalghanliqini körüwidi, ulargha: **46**
— Uxlap qalghininglar némisi? Azdurulushtin saqlinish
üchün qopup dua qilinglar, — dédi. **47** Uning sözi téxi
ayaghlashmastinla, bir top ademler peyda boldi. Ularni
bashlap kelgüchi on ikkeylendin biri bolghan Yehuda
dégen kishi idi; u Eysagha [salam bérip] söygili qéshigha
bardi. **48** Eysa uninggha: — Ey Yehuda, bir söyüsh bilen
Insan'oghlini tutup bérersenmu? — dédi. **49** We Eysaning
etrapidikiler néme ish yüz béridighanliqini bilip yétip: —
I Reb, qilich bilen uraylimu? — dédi. **50** We ulardin biri
[qilichini kötürüp], bash kahinning chakirigha urup, ong
quliqini shiliwetti. **51** Biraq Eysa uninggha jawaben: —
Boldi, toxta! — dédi; u qolini uzitip quliqigha tegküzüp,
uni saqaytti. **52** Eysa özini tutqili kelgen bash kahinlar,
pasiban begliri we aqsaqallargha qarap: — Bir qaraqchini
tutidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp kepsilerghu?
53 Muqeddes ibadetxanida her küni siler bilen bille idim,
siler qol salmidinglar. Hazir bu silerge tewe bolghan
waqit-saettur we qarangghuluqning höküm sürüshidur
— dédi. **54** Ular Eysani tutuwélip, bash kahinning öyige
élip kélishti. Pétrus yiraqtin egiship mangdi. **55** Emdi
ular hoylining otturisida ot yéqip chöriside [issinip]
olturghanda, Pétrus ularning arisigha kirip olturdi. **56**
Andin otning nurida uning olturghinini körgen bir
dédek uninggha tikilip qarap turup: — Bu ademmu
Eysa bilen bille idi, — dédi. **57** Lékin u ténip: — Ey
xotun, uni tonumaymen! — dédi. **58** Andin uzun ötmey,
yene bireylen uni körüp: — Senmu ulardin ikensen, —
dédi. Lékin Pétrus: — Ey burader, undaq emesmen! —
dédi. **59** Andin bir saetche ötkende bashqa bireylen: —
Derheqiqet, bu hem uning bilen bille idi; chünki umu
Galiliyeliktur, — dep ching turuwaldi. **60** Lékin Pétrus:
— Hey burader, néme dewatqiningni bilmeymen! —
dédi. We uning sözi ayaghlashmastinla, xoraz chillidi.
61 Emdi Reb keynige burulup, Pétrusqa tikilip qarap
qoydi. Shuning bilen Pétrus Rebning sözini, yeni: «Bügün
xoraz chillashtin ilgiri sen mendin üch qétim tanisen»
dégenlikini yadigha keltürdi. **62** We u tashqirigha chiqip
qattiq yighlap ketti. **63** Emdi Eysani tutup turuwatqanlar
uni mesxire qilishqa we sawap-dumbilashqa bashlidi; **64**
uning közlirini téngip uningdin: — Séni urghan kimdu?

Qéni, bésharet bergin! — dep sorashti **65** we uninggha
buningdin bashqa yene nurghun haqaretlerni yaghdurdi.
66 Tang atqanda, xelq aqsaqalliri, yeni bash kahinlar we
Tewrat ustazliri yighilishti. Ular uni öz kéngeshmisige
élip bérip **67** uningdin: — Éyte, sen Mesihmu? — dep
sorashti. U ulargha jawaben: — Silerge éytsammu, qet'iy
ishenmeysiler. **68** Silerdin birer soal sorisam, héch jawab
bermeysiler. **69** Lékin bu waqittin bashlap Insan'oghli
Hemmige Qadirning ong yénida olturidu, — dédi. **70** —
Undaqta, sen Xudaning Oghli ikensen-de? — déyishti
ular. U: — Dégininglardek men shudurmen! — dep
jawab berdi. **71** Shuning bilen ular: — Emdi bashqa
guwahchiliqning bizge néme hajiti? Chünki özimiz uning
öz aghzidin chiqqinini angliduq! — déyishti.

23 Andin [kéngeshmidikilerning] hemmisi ornidin
turushup, uni [waliy] Pilatusning aldigha élip
bérishti. **2** U yerde ular uning üstidin shikayet qilip:
— Özini Mesih, yeni padishah dep atiwélip, xelqimizni
azdurup we qutritip, Qeyserge baj-séliq tapshurushni
tosqan bu ademni bayqap uni tuttuq, — déyishti. **3** Pilatus
uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimusen? — dep
soridi. U: — Éytqiningdek, — dep jawab berdi. **4** Andin
Pilatus bash kahinlar bilen köpchilikke: — Bu ademdin
birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim, — dédi. **5**
Lékin ular téximu qet'iy halda: — U Galiliyedin tartip
taki bu yergiche, pütkül Yehudiyedimu telim bérish bilen
xelqni qutritidu. **6** Pilatus «Galiliye» dégen sözni anglap:
— Bu kishi Galiliyelikmu? — dep soridi **7** we uning Hérod
[xanning] idare kilghan ölkidin kelgenlikidin xewer
tépip, uni Hérodqa yollap berdi (u künlerde Hérodmu
Yérusalémda idi). **8** Hérod Eysani körgende intayin
xushal boldi. Chünki u uzundin béri uninggha dair köp
ishlarni anglap, uningdin bir möjize körüsh ümidide
bolup, uni körüsh pursitini izdewatatti. **9** U Eysadin
köp soallarni soridi, lékin u Hérodqa bir éghizmu jawab
bermidi. **10** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri yéqin
turup uning üstidin he dep erz-shikayet qiliwatatti.
11 Hérod xan we uning leshkerliri uni xarlap mesxire
qiliship, uninggha shahane ton-kiyim kiydürüp, uni
yene Pilatusning aldigha qayturup yollidi. **12** Mana
shu kündin bashlap, Pilatus bilen Hérod dost bolup
qaldi; chünki ilgiri ular arisida adawet bolghanidi. **13**
Waliy Pilatus bash kahinlarni, [Yehudiy] hökümdarlarni
we xalayiqni yighip, **14** ulargha: — Siler bu ademning
üstidin «Xelqni azduridu we qutritidu» dep shikayet
qilip uni aldimgha tartip keldinglar. Mana, men silerning
aldinglarda uni soraq qilghinim bilen, uningdin siler
shikayet qilghan jinayetlerdin birinimu tapalmidim. **15**
Hérodmu tapmidi; chünki men silerni uning aldigha
ewettim. Mana, uningda ölümge layiq héchqandaq
jinayet yoq iken. **16** Shunga men uni jazalap, andin qoyup
bérimen, — dédi **17** (uning her qétimliq [ötüp kétish]
héytida, [Yehudiy] [mehbuslardin] birini ulargha qoyup
bérish mejburiyiti bar idi). **18** Lékin köpchilik tengla
chuqan séliship: — Buni yoqiting! Bizge Barabbasni
qoyup béring! — déyishti **19** (Barabbas bolsa sheherde
topilang kötürgenliki we qatilliq qilghanliqi üchün
zindan'gha tashlan'ghan mehbus idi). **20** Shuning bilen
Pilatus Eysani qoyup bérishni xalap, köpchilikke yene
söz qilghili turdi. **21** Lékin ular jawaben yene chuqan
séliship: — Kréstligin, uni kréstligin! — dep warqirashti.
22 [Pilatus] üchinchi qétim ulargha: — Némishqa? U
zadi néme yamanliq qilghan? Men uningdin ölümge
layiq héch jinayet tapalmidim. Shuning üchün men uni
jazalap, qoyup bérimen, — dédi. **23** Biraq ular yenila he
dep chuqan séliship: «U kréstlensun!» dep telep qilip
ching turuwaldi. Ularning hemde bash kahinlarning
chuqanliri axir küchlük keldi. **24** Pilatus ularning telipi
boyiche ada qilinsun dep höküm chiqardi. **25** We
ularning tiliginini, yeni topilang kötürüsh we qatilliq
üchün zindan'gha tashlan'ghanni qoyup bérip, Eysani
ularning xahishigha tapshurup berdi. **26** We ular uni
élip kétiwatqanda, yolda Kurini shehirilik Simon isimlik
bir kishi sehradin kéliwatatti; ular uni tutuwélip, kréstni
uninggha kötürgüzüp, Eysaning keynidin mangdurdi. **27**
Eysaning keynide zor bir top xelq, shundaqla uninggha
échinip yigha-zar kötürüshiwatqan ayallarmu egiship
kéliwatatti. **28** Lékin Eysa keynige burulup ulargha: —
Ey Yérusalémning qizliri! Men üchün yighlimanglar,
belki özünglar we baliliringlar üchün yighlanglar!
29 Chünki silerge shundaq éghir künler kéliduki,
kishiler: «Tughmaslar, bala kötürmigen qorsaqlar we
émitmigen emchekler bextliktur!» — déyishidu. **30**
Shu chaghda kishiler taghlargha: «Üstimizge örül!»,
dönglüklerge: «üstimizni yap!» dep nida qilishidu. **31**
Chünki ademler yapyéshil derexke shundaq ishlarni
qilghan yerde, qurup ketken derexke néme ishlar bolar?!
— dédi. **32** Ikki jinayetchimu ölümge mehkum qilin'ghili
uning bilen teng élip kélin'genidi. **33** We ular «bash
söngek» dep atalghan jaygha kelgende, u yerde uni
we yene ikki jinayetchini, birini uning ong yénida
we yene birini sol yénida kréstke tartti. **34** Eysa: —
I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme
qiliwatqanliqini bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek
tashlap, uning kiyimlirini bölüshüwaldi. **35** Xalayiq
qarap turatti, Yehudiy hökümdarlarmu yénida turup
uninggha dimighini qéqip mesxire qilip: Bashqilarni
qutquzuptiken! Eger u rasttin Xudaning Mesihi, Uning
talliwalghini bolsa, özini qutquzup baqsun! — déyishti.
36 Leshkerlermu uni mesxire qiliship, yénigha bérip
uninggha sirke tenglep: **37** — Eger sen Yehudiylarning
Padishahi bolsang, özüngni qutquzup baq! — déyishti.
38 Uning üstidiki [taxtaygha] grékche, latinche we
ibraniyche herpler bilen: «Bu kishi Yehudiylarning
Padishahidur» dep yézip qoyulghanidi. **39** Uning bilen
bille kréstke tartilghan ikki jinayetchining biri uni
haqaretlep: — Sen Mesih emesmiding? Emdi özüngnimu,
biznimu qutquze! — dédi. **40** Biraq yene biri uning gépige
tenbih bérip: Sen özüng oxshash hökümning tégide turup
Xudadin qorqmamsen? **41** Bizning jazalinishimiz heqliq,
chünki öz qilmishlirimizning tégishlik jazasini tarttuq;
lékin bu kishi héchqandaq natoghra ish qilmighan'ghu!
— dep jawab berdi. **42** Andin, u Eysagha: — I Reb,
padishahliqing bilen kelginingde, méni yad qilghin,
— dédi. **43** Eysa uninggha: — Berheq, men sanga
éytayki, bügün sen men bilen bille jennette bolisen,
— dédi. **44** Hazir altinchi saet bolup, pütün zéminni
toqquzinchi saetkiche qarangghuluq basti. **45** Quyash
nurini bermidi we ibadetxanining perdisi tosattin
otturisidin yirtilip ikki parche bolup ketti. **46** Eysa
qattiq awaz bilen nida qilghandin kéyin: — I Ata!

Rohimni qolunggha tapshurdum, — dédi-de, tiniqi
toxtap, jan üzdi. 47 U yerde turghan yüzbéshi yüz
bergen ishlarni körüp: — Bu adem heqiqeten durus
adem iken! — dep Xudani ulughlidi. 48 We bu menzirini
körüshke yighilghan barliq xelq yüz bergen ishlarni
körüp kökreklirige urup öylirige qaytishti. 49 We uni
tonuydighan barliq kishiler we Galiliyedin uninggha
egiship kelgen ayallar yiraqta turup, bu weqelerge qarap
turdi. 50 We mana shu yerde kéngeshmidikilerdin Yüsüp
isimlik biri bar idi. U özi aqköngül we adil adem bolup,
ularning meslihetige we qilghinigha qoshulmighanidi.
Özi Yehudiye ölkisidiki Arimatiya dégen bir sheherdin
bolup, Xudaning padishahliqini telmürüp kütetti. 52 U
özi Pilatusning aldigha bérip Eysaning jesitini bérishni
telep qildi; 53 We uni krésttin chüshürüp kanap bilen
képenlep, qoram tashtin oyup yasalghan, héchkim
qoyulmighan bir qebrige depne qildi. 54 Bu «teyyarliq
küni» bolup, shabat küni yéqinliship qalghanidi. 55
We uning bilen Galiliyedin kelgen ayallar [Yüsüpke]
egiship, qebrini we uning jesetining qandaq qoyulghinini
kördi. 56 Andin yénip bérip etirler we xush puraqliq
buyumlarni teyyar qildi we [Tewrattiki] emr boyiche
shabat küni aram élishti.

24 Emdi heptining birinchi künide tang yuray dep
qalghanda, ayallar özliri teyyarlighan etirlerni
élip, qebrige keldi. 2 Ular qebrining aghzidiki tashning
domilitiwétilgenlikini kördi; 3 we qebrige kirip qariwidi,
Reb Eysaning jesiti yoq turatti. 4 We shundaq boldiki,
ular buningdin patiparaq bolup turghanda, mana, nur
chaqnap turidighan kiyimlerni kiygen ikki zat ularning
yénida tuyuqsiz peyda boldi. 5 Ayallar qattiq wehimge
chüshüp, yüzlirini yerge yéqishti. Ikki zat ularga: —
Néme üchün tirik bolghuchini ölgenlerning arisidin
izdeysiler? 6 U bu yerde emes, belki u tirildi! U
téxi Galiliyede turghan waqtida, uning silerge némini
éytqinini, yeni: «Insan'oghlining gunahkar ademlerning
qoligha tapshurulup, krésthlinip, üchinchi küni qayta
tirilishi muqerrerdur» dégenlirini eslep béqinglar! —
dédi. 8 We ular uning [del] shundaq déginini ésige
élishti; 9 we qebridin qaytip, bu ishlarning hemmisini on
bireylen'ge, shundaqla qalghan muxlislarning hemmisige
yetküzdi. 10 Rosullargha bu ishlarni yetküzgüchiler bolsa
Magdalliq Meryem, Yoanna we Yaqupning anisi Meryem
hemde ular bilen bille bolghan bashqa ayallar idi. 11
Lékin [ayallarning bu éytqanliri] ularga epsanidek
bilindi, ular ularning sözlirige ishenmidi. 12 Biraq Pétrus
ornidin turup, qebrige yügürüp bardi. U éngiship qebre
ichige qariwidi, yalghuz kanap képenlikning tilim-tilim
parchilirini körüp, yüz bergen ishlargha teejjüplinip öyge
qaytip ketti. 13 We mana, shu künde ulardin ikkiylen
Yérusalémdin on bir chaqirim yiraqliqtiki Émayus dégen
kentke kétip baratti. 14 Ular yüz bergen barliq ishlar
toghrisida sözliship kétiwatatti. 15 We shundaq boldiki,
ular sözliship-mulahiziliship kétiwatqanda, mana Eysa
özi ularga yéqinliship kélip, ular bilen bille mangdi;
16 lékin ularning közliri uni tonushtin tutuldi. 17 U
ulardin: — Kétiwétip néme ishlar toghruluq munazire
qilishiwatisiler? — dep soridi. Ular qayghuluq qiyapette
toxtap, 18 ulardin Kliyopas isimlik biri jawab bérip:
— Yérusalémda turupmu, mushu künlerde shu yerde
yüz bergen weqelerdin birdinbir xewer tapmighan
musapir sen oxshimamsen?! — dédi. 19 We u ulardin: —
Néme weqeler boldi? — dep soridi. «Nasaretlik Eysagha
munasiwetlik weqeler!» — dédi ular, — «U özi Xudaning
aldidimu, barliq xelqning aldidimu emelde we sözde
qudretlik bir peyghember bolup, 20 bash kahinlar
we hökümdarlirimiz uni ölüm hökümige tapshurup,
krésthletti. 21 Biz eslide uni Israilgha hemjemet bolup azad
qilidighan zat iken, dep ümid qilghaniduq. Lékin ishlar
shundaq boldi, hazir bu weqeler yüz berginige üchinchi
kün boldi; 22 yene kélip, arimizdiki birnechche ayal hem
bizni hang-tang qalduruwetti. Chünki ular bügün tang
seherde qebrige bériptiken, 23 uning jesitini tapalmay
qaytip kélip: «Bizge birnechche perishte ghayibane
körünüshte ayan bolup, «U tirik!» dédi» dep éytiptu. 24
Buning bilen arimizdin birnechcheylen qebrige bérip,
ehwalning del ayallarning éytqinidek ikenlikini bayqaptu.
Lékin uni ularmu körmeptu». 25 Eysa ularga: — Ey
nadanlar, peyghemberlerning éytqanlirining hemmisige
ishinishke qelbi gallar! 26 Mesihning özige xas shan-
sheripige kirishtin burun, mushu japa-musheqqetlerni
béshidin ötküzüshi muqerrer emesmidi? — dédi. 27
Andin pütün Tewrat-Zeburdin, Musa we bashqa barliq
peyghemberlerning yazmiliridin bashlap u özi heqqide
aldin pütülgenlirini ularga sherh bérip chüshendürdi.
28 Ular baridighan kentke yéqinlashqanda, u yiraqraq bir
yerge baridighandek turatti. 29 Lékin ular uni tutuwélip:
— Kech kirip qaldi, hélila kün olturidu. Biz bilen bille
qonup qalghin, — dep ötündi. Shuning bilen u ular
bilen qon'ghili öyge kirdi. 30 We shundaq boldiki, u
ular bilen dastixanda olturghanda, nanni qoligha élip,
Xudagha teshekkür éytti, andin nanni oshtup ularga
tutti. 31 Ularning közliri shuan échilip, uni tonudi;
shuning bilen u ularning aldidin ghayib boldi. 32
Ular bir-birige: — U yolda biz bilen parangliship, bizge
muqeddes yazmilargha sherh bergende, yürek-baghrimiz
goya ottek yanmidimu?! — déyishti. 33 We ular shu
haman turup Yérusalémgha qaytip keldi. Ular ikkisi on
bireylen bilen ularning hemrahlirining bir yerge yighilip
turghinining üstigila chüshti, ular: «Reb rasttin tiriliptu.
U Simon'gha körünüptu!» déyishiwatatti. 35 Shuning
bilen ular ikkiylenmu yolda yüz bergen ishlarni we u
nanni oshtuwatqanda uning özlirige qandaq tonulghinini
köpchilikke sözlep berdi. 36 We ular bu ishlar üstide
sözlishiwatqanda, [Eysa] özi tosattin ularning otturisida
peyda bolup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! —
dédi. 37 Ular birer rohni uchrattuqmu néme, dep
xiyal qilip, alaqzade bolushup wehimige chüshti. 38 U
ularga: — Némige shunche alaqzade bolup kettinglar?
Némishqa qelbinglarda shek-guman chiqip turidu? 39
Qollirimgha we putlirimgha qarap béqinglar! Méning
özüm ikenlikimni bilinglar! Méni tutup körünglar,
rohning et bilen söngiki yoq, lékin mende barliqini
körisiler, — dédi. 40 We shundaq dégech ularga put-
qolini körsetti. 41 Ular xushluqtin [közlirige] ishen'güsi
kelmey heyranuhes turghinida u ulardin: — Silerning
bu yerde yégüdek nersenglar barmu? — dep soridi.
42 Ular bir parche béliq kawipi we bir parche hesel
könikini uninggha sunuwidi, 43 u élip ularning aldida
yédi. 44 Andin u ularga: — Mana bu men siler bilen
bolghan waqtimda silerge éytqan: «Musa xatiriligen

Tewrat qanuni, peyghemberlerning yazmiliri we Zeburda
méning toghramda pütülgenning hemmisi choqum
emelge ashurulmay qalmaydu» dégen sözlirim emesmu?
— dédi. **45** Shuning bilen u muqeddes yazmilarni
chüshinishi üchün ularning zéhinlirini achti **46** we
ularga mundaq dédi: — [Muqeddes yazmilarda] shundaq
aldin pütülgenki we shu ish Mesihning özige toghra
keldiki, u azab chékip, üchinchi künide ölgenler arisidin
tirilidu, **47** andin uning nami bilen «Towa qilinglar,
gunahlarning kechürümige muyesser bolunglar» dégen
xewer Yérusalémdin bashlap barliq ellerge jakarlinidu.
48 Siler emdi bu ishlargha guwahchidursiler. **49** We
mana, men Atamning wede qilghinini wujudunglargha
ewetimen. Lékin siler yuqiridin chüshidighan küch-
qudret bilen kiygüzülgüche, sheherde kütüp turunglar».
50 We u ularni Beyt-Aniya yézisighiche bashlap bardi
we qollirini kötürüp ularni beriketlidi. **51** We shundaq
boldiki, ularni beriketligende u ulardin ayrilip asman'gha
kötürüldi. **52** Ular uninggha sejde qilishti we zor xushal-
xuramliq ichide Yérusalémgha qaytip kélip, **53** herdaim
ibadetxanida turup Xudagha shükür-sana oqushup turdi.

Yuhanna

1 Muqeddemde «Kalam» bar idi; Kalam Xuda bilen bille
idi hem Kalam Xuda idi. **2** U muqeddemde Xuda bilen
bille idi. **3** U arqiliq barliq mewjudatlar yaritildi we barliq
yaritilghanlarning héchbiri uningsiz yaritilghan emes. **4**
Uningda hayatliq bar idi we shu hayatliq insanlargha
nur élip keldi. **5** We nur qarangghuluqta parlaydu we
qarangghuluq bolsa nurni héch bésip chüsheligen emes.
6 Bir adem Xudadin keldi. Uning ismi Yehya idi. **7** U
guwahliq bérish üchün, yeni hemme insan özi arqiliq
ishendürülsun, dep nurgha guwahchi bolushqa kelgenidi.
8 [Yehyaning] özi shu nur emes, belki peqet shu nurgha
guwahliq bérishke kelgenidi. **9** Heqiqiy nur, yeni pütkül
insanni yorutquchi nur dunyagha kéliwatqanidi. **10** U
dunyada bolghan we dunya u arqiliq barliqqa keltürülgen
bolsimu, lékin dunya uni tonumidi. **11** U öziningkilerge
kelgen bolsimu, biraq uni öz xelqi qobul qilmidi. **12**
Shundaqtimu, u özini qobul qilghanlar, yeni öz namigha
étiqad qilghanlarning hemmisige Xudaning perzenti
bolush hoquqini ata qildi. **13** Uni qobul qilghan mushular
ya qandin, ya etlerdin, ya insan iradisidin emes, belki
Xudadin törelgen bolidu. **14** Kalam insan boldi hem
arimizda makanlashti we biz uning shan-sheripige
qariduq; u shan-sherep bolsa, Atining yénidin kelgen,
méhir-shepqet we heqiqetke tolghan birdinbir yégane
Oghliningkidur. **15** (Yehya uninggha guwahliq bérip: —
Mana, men [silerge]: «Mendin kéyin kelgüchi mendin
üstündur, chünki u men dunyagha kélishtin burunla
bolghanidi» déginim del mushu kishidur! — dep jar qildi)
16 Chünki hemmimiz uningdiki tolup tashqanlardin
iltipat üstige iltipat alduq. **17** Chünki Tewrat qanuni
Musa [peyghember] arqiliq yetküzülgenidi; lékin méhir-
shepqet we heqiqet Eysa Mesih arqiliq yetküzüldi. **18**
Xudani héchkim körüp baqqan emes; biraq Atining
quchiqida turghuchi, yeni birdinbir Oghul Uni ayan
qildi. **19** Yérusalémdiki Yehudiylar Yehyadin «Sen
kimsen?» dep sürüshte qilishqa kahinlar bilen Lawiylarni
uning yénigha ewetkende, uning ulargha jawaben
bergen guwahliqi mundaq idi: **20** U étirap qilip,
héch ikkilenmey: — «Men Mesih emesmen» — dep
éniq étirap qildi. **21** Ular uningdin: — Undaqta
özüng kim bolisen? Ilyas [peyghember]musen? — dep
soridi. — Yaq, men u emesmen, — dédi u. — Emise,
sen héliqi peyghembermusen? — dep soridi ular. U
yene: — Yaq! — dédi. **22** Shunga ular uningdin: —
Undaqta, sen zadi kim bolisen? Bizni ewetkenlerge
jawab bérishimiz üchün, [bizge éytqin], özüng toghruluq
néme deysen? — dep soridi. **23** Yehya mundaq
jawab berdi: — Yeshaya peyghember burun éytqandek,
chölde «Rebning yolini tüz qilinglar» dep towlaydighan
awazdurmen! **24** Emdi [Yérusalémdin] ewetilgenler
Perisiylerdin idi. Ular yene Yehyadin: — Sen ya Mesih,
ya Ilyas yaki héliqi peyghember bolmisang, néme
dep kishilerni sugha chömüldürisen? — dep soridi.
26 Yehya ulargha mundaq dep jawab berdi: — Men
kishilerni sughila chömüldürimen, lékin aranglarda
turghuchi siler tonumighan birsi bar; **27** u mendin
kéyin kelgüchi bolup, men hetta uning keshining
boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **28** Bu
ishlar Iordan deryasining sherqiy qétidiki Beyt-Aniya
yézisida, yeni Yehya peyghember kishilerni [sugha]
chömüldürüwatqan yerde yüz bergenidi. **29** Etisi,
Yehya Eysaning özige qarap kéliwatqanliqini körüp
mundaq dédi: — Mana, pütkül dunyaning gunahlirini
élip tashlaydighan Xudaning qozisi! **30** Mana, men
[silerge]: «Mendin kéyin kelgüchi birsi bar, u mendin
üstündur, chünki u men dunyada bolushtin burunla
bolghanidi» déginim del mushu kishidur! **31** Men burun
uni bilmisemmu, lékin uni Israilgha ayan bolsun dep,
kishilerni sugha chömüldürgili keldim. **32** Yehya yene
guwahliq bérip mundaq dédi: — Men Rohning paxtek
halitide asmandin chüshüp, uning üstige qon'ghanliqini
kördüm. **33** Men eslide uni bilmigenidim; lékin méni
kishilerni sugha chömüldürüshke Ewetküchi manga:
«Sen Rohning chüshüp, kimning üstige qon'ghanliqini
körseng, u kishilerni Muqeddes Rohqa chömüldürgüchi
bolidu!» dégenidi. **34** Men derweqe shu ishni kördüm,
shunga uning heqiqeten Xudaning Oghli ikenlikige
guwahliq berdim! **35** Etisi, Yehya ikki muxlisi bilen yene
shu yerde turatti. **36** U [u yerdin] méngip kétiwatqan
Eysani körüp: — Qaranglar! Xudaning qozisi! — dédi. **37**
Uning bu sözini anglighan ikki muxlis Eysaning keynidin
méngishti. **38** Eysa keynige burulup, ularning egiship
kéliwatqinini körüp ulardin: — Néme izdeysiler? —
dep soridi. Ular: — Rabbi (bu [ibraniyche söz bolup],
«ustaz» dégen menide), qeyerde turisen? — dédi. **39**
— Bérip körünglar, — dédi u. Shuning bilen, ular bérip
uning qeyerde turidighanliqini kördi we u küni uning
bilen bille turdi (bu waqit shu künning oninchi saiti
idi). **40** Yehya [peyghemberning] yuqiriqi sözini anglap,
Eysaning keynidin mangghan ikkiylenning biri Simon
Pétrusning inisi Andriyas idi. **41** Andriyas awwal öz akisi
Simonni tépip, uninggha: — Biz «Mesih»ni taptuq! —
dédi («Mesih» ibraniyche söz bolup, grék tilida «Xristos»
dep terjime qilinidu) **42** we akisini Eysaning aldigha élip
bardi. Eysa uninggha qarap: Sen Yunusning oghli Simon;
buningdin kéyin «Kifas» dep atilisen, — dédi (menisi
«tash»tur). **43** Etisi, Eysa Galiliye ölkisige yol almaqchi
idi. U Filipni tépip, uninggha: — Manga egiship mang!
— dédi **44** (Filip Beyt-Saidaliq bolup, Andriyas bilen
Pétrusning yurtdishi idi). **45** Filip Nataniyelni tépip,
uninggha: — Musa peyghember Tewratta we bashqa
peyghemberlermu [yazmilirida] bésharet qilip yazghan
zatni taptuq. U bolsa Yüsüpning oghli Nasaretlik Eysa
iken! — dédi. **46** Biraq Nataniyel: — Nasaret dégen jaydin
yaxshi birnéme chiqamdu?! — dédi. Kélip körüp baq!
— dédi Filip. **47** Eysa Nataniyelning özining aldigha
kéliwatqanliqini körüp, u toghruluq: — Mana, ichide
qilche hiyle-mikrisi yoq heqiqiy bir Israilliq! — dédi. **48**
Nataniyel: — Méni qeyérimdin bilding? — dep soridi.
Eysa uninggha jawab bérip: — Filip séni chaqirishtin
awwal, séning enjür derixining tüwide olturghanliqingni
körgenidim, — dédi. **49** Nataniyel jawaben: — Ustaz,
sen Xudaning Oghli, Israilning Padishahisen! — dédi. **50**
Eysa uninggha jawaben: — Séni enjür derixining tüwide
körgenlikimni éytqanliqim üchün ishiniwatamsen?
Buningdinmu chong ishlarni körisen! — dédi **51** we yene:
— Berheq, berheq silerge éytip qoyayki, siler asmanlar
échilip, Xudaning perishtilirining Insan'oghlining üstidin
chiqip-chüshüp yüridighanliqini körisiler! — dédi.

2 Üchinchi küni, Galiliyediki Kana yézisida bir toy boldi.
Eysaning anisi [Meryem] u yerde idi **2** hem Eysa we
uning muxlislirimu toygha teklip qilin'ghanidi. **3** Toyda
sharab tügep qalghanda, Eysaning anisi uninggha: —
Ularning sharabliri tügep qaptu, — dédi. **4** Eysa uninggha:
— Xanim, méning sen bilen néme karim? Méning waqti-
saitim téxi kelmidi, — dédi. **5** Anisi chakarlargha: —
U silerge néme qil dése, shuni qilinglar, — dédi. **6**
Emdi shu yerde Yehudiylarning taharet aditi boyiche
ishlitilidighan, herbirige ikki-üch tungdin su sighidighan
alte tash küp qoyulghanidi. **7** Eysa chakarlargha:
— Küplerge su toldurunglar, — dédi. Ular küplerni
aghzighiche toldurushti. **8** Andin u ulargha yene: —
Emdi buningdin usup toy bashqurghuchigha béringlar,
— dédi. Ular uni apirip berdi. **9** Toy bashqurghuchi
sharabqa aylandurulghan sudin tétip körgende (u
uning qeyerdin keltürülgenlikini bilmidi, emma buni
su toshughan chakarlar biletti) toy bashqurghuchi
toyi boluwatqan yigitni chaqirip, **10** uninggha: —
Herbir [toy qilghuchi] yaxshi sharabni toyning béshida
quyidu, andin méhmanlar qan'ghuche ichkendin kéyin,
nachirini quyidu. Ejeba, sen yaxshi sharabni mushu
chaghqiche saqlapsen! — dédi. **11** Bu bolsa, Eysa
körsetken möjizilik alametlerning deslepkisi bolup,
Galiliyening Kana yézisida körsitilgenidi. Buning bilen u
özining shan-sheripini ayan qildi, we uning muxlisliri
uninggha étiqad qildi. **12** Bu ishtin kéyin u, anisi, iniliri
we muxlisliri bilen Kepernahum shehirige chüshüp, u
yerde birnechche kün turdi. **13** Yehudiylarning «ötüp
kétish héyti»gha yéqin qalghanda, Eysa Yérusalémgha
bardi. **14** U ibadetxana [hoylilirida] kala, qoy we
kepter-paxtek satquchilarni hem u yerde olturghan
pul tégishküchilerni kördi. **15** U tanidin qamcha
yasap, ularning hemmisini qoy-kaliliri bilen qoshup
ibadetxanidin heydep chiqardi. Pul tégishküchilerning
pullirini chéchip, shirelirini örüwetti **16** we paxtek-
kepter satquchilargha: — Bu nersilerni bu yerdin élip
kétish! Atamning öyini soda-sétiq öyi qilishiwalma!
— dédi. **17** Buni körgen muxlisliri [Zeburda] mundaq
pütülginini ésige élishti: «Séning [muqeddes] öyüngge
bolghan otluq muhebbitim özümni chulghiwaldi!». **18**
Shuning bilen Yehudiylar u ishlargha inkas bildürüp
uningdin: — Bundaq ishlarni qilghanikensen, qéni,
bizge néme möjizilik alametni körsitip bérisen?! —
dep soridi. **19** Eysa ulargha jawab bérip: — Ushbu
ibadetxanini chuwuwetsenglar, men üch kün ichide
uni yéngiwashtin qurup chiqimen, — dédi. **20** Shuning
bilen bu Yehudiylar yene uninggha: — Bu ibadetxanini
yasawatqili hazirghiche qiriq alte yil bolghan tursa,
sen uni qandaqsige üch kündila qurup chiqalaysen?! —
dédi. **21** Halbuki, uning «ibadetxana» dégini uning öz
ténini körsetkenidi. **22** Shunga, u ölümdin tirilgendin
kéyin, muxlisliri uning bu déginini ésige aldi we
shundaqla muqeddes yazmilardiki bu heqtiki bésharetke
hemde Eysaning éytqan sözige ishendi. **23** Ötüp kétish
héytida, nurghun kishiler uning Yérusalémda körsetken
möjizilik alametlerni körgen bolup, uning namigha étiqad
qilishti. **24** Lékin Eysa pütkül insanlarning [qelbining]
qandaq ikenlikini bilgechke, özini ulargha tapshurmaytti.
25 Insan toghruluq héchkimning uninggha guwahliq
bérishining hajiti yoq idi; chünki u insanlarning qelbide
néme bar ikenlikini özi biletti.

3 Yehudiylar [kéngeshmisining] Perisiylerdin bolghan
Nikodim isimlik bir yolbashchisi bar idi. **2** Bu adem
bir kéchisi Eysaning aldigha kélip: — Ustaz, séning
Xudadin kelgen telim bergüchi ikenlikingni bilimiz.
Chünki Xuda uning bilen bille bolmisa, héchkimning
sen körsetken bu möjizilik alametlerni körsitishi qet'iy
mumkin emes, — dédi. **3** Eysa uninggha jawaben: —
Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, héchkim
yuqiridin tughulmighiche, Xudaning padishahliqini
körelmes! — dédi. **4** Nikodim: — Adem qérighinida
qandaqmu qaytidin tughulsun? Anisining qorsiqigha
qayta kirip tughulushi mumkinmu?! — dep soridi. **5** Eysa
mundaq jawab berdi: — Berheq, berheq, men sanga shuni
éytip qoyayki, hem sudin, hem Rohtin tughulmighiche,
héchkim Xudaning padishahliqigha kirelmes! **6** Ettin
tughulghan bolsa ettur; rohtin tughulghan bolsa rohtur.
7 Sanga: «Yuqiridin tughulushunglar kérek» déginimge
heyran qalma. **8** Shamal xalighan terepke soqidu, sen
uning awazini anglaysen, lékin qeyerdin kélip, qeyerge
baridighinini bilmeysen. Rohtin tughulghan herbirimu
shundaqtur. **9** Nikodim yene jawaben Eysagha: — Bu
ishlar qandaqmu mumkin bolar? — dédi. **10** Eysa
uninggha jawaben mundaq dédi: — «Sen Israilning
ölimasi turup, bunimu bilmemsen? **11** Berheq, berheq,
men sanga shuni éytip qoyayki, biz bilginimizni éytimiz
we körginimizge guwahliq bérimiz, lékin siler bizning
guwahliqimizni qobul qilmaysiler. **12** Silerge zémindiki
ishlarni éytsam ishenmigen yerde, ershtiki ishlarni
éytsam qandaqmu ishinisiler? **13** Özi ershte bolup,
ershtin chüshküchidin, yeni Insan'oghlidin bashqa
héchkim ershke chiqmidi. **14** Musa chölde [tuch] yilanni
kötürgendek, Insan'oghlimu oxshashla shundaq égiz
kötürülüshi kérek. **15** Shundaq bolghanda, uninggha
étiqad qilghanlarning hemmisi halak bolmay, menggülük
hayatqa érisheleydu». **(aiōnios g166)** **16** Chünki Xuda
dunyadiki insanlarni shu qeder söyiduki, Özining
birdinbir yégane Oghlini pida bolushqa berdi. Meqsiti,
uninggha étiqad qilghan herbirining halak bolmay,
menggülük hayatqa érishishi üchündur. **(aiōnios g166)**
17 Xuda Oghlini dunyadiki insanlarni gunahqa békitish
üchün emes, belki ularning u arqiliq qutquzulushi
üchün dunyagha ewetti. **18** Kimki uninggha étiqad
qilghuchi bolsa, gunahqa békitilmeydu; lékin étiqad
qilmighuchi bolsa alliqachan gunahqa békitilgendur;
chünki u Xudaning yekke-yégane Oghlining namigha
étiqad qilmighan. **19** We gunahqa békitish sewebi mana
shuki, nur dunyagha kelgen bolsimu, insanlar nurni
emes, belki qarangghuluqni yaxshi kördi; chünki ularning
emelliri rezil idi. **20** Chünki rezillik qilghuchi herbiri
nurni yaman körüp we özining qilghan-etkenlirining
ashkara qilinmasliqi üchün nurgha kelmeydu; **21** lékin
heqiqetni yürgüzgüchi bolsa, emellirini Xudagha tayinip
qilghanliqi ayan bolsun dep, nurgha kélidu. **22** Bu
ishlardin kéyin, Eysa muxlisliri bilen Yehudiye zéminigha
bardi; u u yerde ular bilen bille turup, kishilerni
chömüldürdi. **23** Shu chaghda Yehya [peyghembermu]
Salim yézisining yénidiki Aynon dégen yerde kishilerni
chömüldürüwatatti. Chünki u yerning süyi mol idi.

Kishiler uning aldigha kéliship, chömüldürüshni qobul
qilishatti **24** (chünki shu chaghda Yehya téxi zindan'gha
tashlanmighanidi). **25** [shu waqitlarda] Yehyaning
muxlisliri bir Yehudiy kishi bilen taharet qaidiliri
toghrisida bes-munazire qiliship qaldi. **26** Andin
muxlislar Yehyaning yénigha kélip: — Ustaz, Iordan
deryasining u qétida sen bilen birge bolghan, özüng
[teriplep] guwahliq bergen héliqi kishi mana hazir özi
kishilerni chömüldürüwatidu, we hemme adem uning
yénigha kétishiwatidu, — dédi. **27** Yehya mundaq jawab
berdi: — Eger uninggha ershtin ata qilinmighan bolsa,
insan héchnersige ige bolalmaydu. **28** Méning silerge:
«Men Mesih emes, peqet uning aldida ewetilgenmen»
déginimge özünglar guwahchisiler. **29** Kélinchekni
emrige alghuchi yigittur; qoldishi yigitning awazini
kütidu; qoldash uning awazini anglap, qelbide tolimu
xursen bolidu. Shuninggha oxshash, mendimu xursenlik
tolup tashidu. **30** Uning yüksilishi, méning ajizlishishim
muqerrerdur. **31** Üstündin kelgüchi hemmidin üstündur.
Zémindin kelgüchi zémin'gha tewe bolup zémindiki
ishlarni sözleydu. Ershtin kelgüchi hemmidin üstündur;
32 özining [ershte] körgen we anglighanliri bolsa,
u bular toghruluq guwahliq béridu; biraq héchkim
uning guwahliqini qobul qilmaydu. **33** [Halbuki], kimki
uning guwahliqini qobul qilghan bolsa, Xudaning heq
ikenlikigimu möhürini basqan bolidu. **34** Chünki Xuda
ewetkini Xudaning sözlirini sözleydu; chünki Xuda Rohni
[uninggha] ölchem bilen kemlep bermes. **35** Ata Oghulni
söyidu we hemme ishlarni uning qoligha tapshurghandur.
36 Oghulgha étiqad qilghuchi menggülük hayatqa
igidur. Lékin Oghulgha itaet qilmighuchi hayatni héch
körmeydu, belki Xudaning ghezipi shundaqlarning üstide
turidu. **(aiōnios g166)**

4 Emdi Perisiylerning «Eysaning muxlis qilip
chömüldürgenliri Yehyaningkidin köp iken» dégen
xewerni anglighinini Reb uqqandin kéyin **2** (emeliyette
Eysa özi emes, muxlisliri chömüldüretti) **3** u Yehudiye
ölkisidin chiqip yene Galiliyege ketti. **4** Emdi u yol
üstide Samariye ölkisidin ötüshi kérek idi. **5** Shuning
bilen u Yaqup öz oghli Yüsüpke bergen yerge yéqin
bolghan Samariyening Sixar dégen bir shehirige keldi. **6**
Shu yerde «Yaqupning quduqi» bar idi. Eysa sepiride
charchighinidin quduqning qéshigha kélip olturdi. Bu
texminen altinchi saet idi. **7** Eysaning muxlisliri yémeklik
sétiwélish üchün sheherge kirip ketkenidi. Shu chaghda,
Samariyelik bir ayal su alghili keldi. Eysa uninggha:
— Manga ichkili su bergin, — dédi. **9** Ayal uningdin:
— Özingiz Yehudiy tursingiz, mendek Samariyelik bir
ayaldin qandaqlarche ichkili su telep qilip qaldingiz?
— dep soridi (chünki Yehudiylar Samariyelikler bilen
héchqandaq bardi-keldi qilmaytti). **10** Eysa uninggha
jawaben: — Eger sen Xudaning sowghitining némiliki
we sendin su sorighuchining kim ikenlikini bilsengidi,
undaqta sen uningdin tileytting we u sanga hayatliq
süyini béretti. **11** Ayal uningdin: — Teqsir, su tartqudek
héchnersingiz bolmisa, uning üstige quduq chongqur
tursa, hayatliq süyini nedin alisiz? **12** Ejeba, bu quduqni
bizge [miras] qaldurghan atimiz Yaquptin ulughmusiz?
Bu quduqtin özi, oghulliri we mal-waranlirimu su
ichken — dédi. **13** Eysa uninggha jawaben: — Bu suni
ichken herkim yene ussaydu. **14** Emma men béridighan
suni ichküchi herkim menggüge ussimaydighan bolidu
we belki men uninggha béridighan su uning ichide
uni menggülük hayatliqqa élip baridighan, urghup
chiqidighan bir bulaq bolidu, — dédi. **(aiōn g165, aiōnios
g166)** **15** Ayal: — Teqsir, manga bu sudin bergeysizki,
men yene ussimaydighan we mushu yerge su tartqili
ikkinchi kelgüchi bolmaydighan bolay! — dédi. **16**
Eysa: — Bérip éringni bu yerge chaqirip kelgin, — dédi.
17 — Érim yoq, — dep jawab berdi ayal. — Érim yoq
dep, rast éytting. **18** Chünki besh erge tegding we
hazir sende bolghini séning éring emes. Buni toghra
éytting! — dédi Eysa. **19** Ayal uninggha: — Teqsir,
emdi kördümki, siz eslide peyghember ikensiz! **20**
Ata-bowilirimiz bu taghda ibadet qilip kelgen, lékin
siler [Yehudiylar] «Ibadetni Yérusalémda qilish kérek!»
dewalisilerghu? — dédi. **21** Eysa uninggha mundaq
dédi: — Xanim, manga ishen'gin, shundaq bir waqti-saiti
kéliduki, silerning Atigha ibadet qilishinglar üchün ne
bu taghda yaki ne Yérusalémda bolushunglarning hajiti
qalmaydu. **22** Siler ibadet qilghininglarni bilmeysiler;
biraq biz kimge ibadet qilghinimizni bilimiz. Chünki
nijat-qutquzulush Yehudiylar arqiliq bolidu. **23** Lékin
shundaq bir waqit kélidu — we shundaqla hazir keldiki,
heqiqiy ibadet qilghuchilar Atigha roh we heqiqet
bilen ibadet qilidu. Ata Özige ene shundaq heqiqiy
ibadet qilghuchilarni izdimekte. **24** Xuda rohtur we
uninggha ibadet qilghuchilar roh we heqiqet bilen
Uninggha ibadet qilishi kérektur. **25** Ayal uninggha: —
Mesihning, yeni «Xristos» dégenning kélidighanliqini
bilimen. U kelgende, bizge hemme ishlarni éytip
béridu — dédi. **26** Eysa uninggha: — Sen bilen
sözlishiwatquchi men del shudurmen! — dédi. **27** Shu
chaghda uning muxlisliri qaytip keldi. Ular uning bir
ayal bilen sözlishiwatqanliqigha hang-tang qélishti; lékin
héchqaysisi uningdin: «Uningdin néme izdeysen?» yaki
«Némishqa uning bilen sözlishisen?» depmu sorimidi.
28 Shuning bilen ayal kozisini tashlap qoyup, sheherge
qaytip bérip, kishilerge: **29** — Yürünglar, hayatimda
qilghanlirimning hemmisini manga éytip bergen bir
kishini körüp kélinglar. Ejeba, Mesih shumidu? — dédi. **30**
Buning bilen xalayiq sheherdin chiqip, Eysaning aldigha
kélishti. **31** Shu ariliqta muxlisliri uninggha: — Ustaz,
bir nerse yewalsangchu? — dep ötünüshti. **32** Lékin u
ulargha: — Méning siler bilmeydighan bir yémeklikim
bar, — dédi. **33** Muxlislar bir-birige: — Ejeba, birsi
uninggha yégili bir nerse ekélip bergenmidu? — déyishti.
34 Eysa ulargha mundaq dédi: — Méning yémeklikim —
méni Ewetküchining iradisini emelge ashurush we uning
[manga tapshurghan] xizmitini tamamlashtur. **35** — Siler:
«Hosul yéghishqa yene töt ay qaldi» dewatmamsiler?
Mana, silerge éytayki, béshinglarni kötürüp étizlargha
qaranglar, ziraetler sarghiyip orushqa teyyar boldi! **36**
We ormichi ish heqqini alidu we menggülük hayatqa
toplan'ghan hosulni yighidu, shuning bilen térighuchi
bilen ormichi teng shadlinidu. **(aiōnios g166)** **37** Chünki bu
ishta «biri tériydu, yene biri yighidu» dégen söz emelge
ashurulidu. **38** Men silerni özünglar emgek singdürmigen
hosulni yighishqa ewettim; bashqilar emgek qildi we siler
ularning emgikining méwisini élishqa nésip boldunglar.
39 Shu sheherdiki nurghun Samariyelikler héliqi ayalning:

«U hayatimda qilghanlirimning hemmisini manga éytip
berdi» dégen guwahliq sözini anglap, Eysagha étiqad
qildi. **40** Shunga, ular uning aldigha kélip, uning
özliri bilen bille turushini ötünüshkili turdi; shuning
bilen u u yerde ikki kün turdi. **41** Uning söz-kalami
arqiliq téximu köp adem uninggha étiqad qildi. **42**
Ular ayalgha: — Bizning étiqad qilishimiz emdi séning
sözliring sewebidin emes, chünki özimiz uni angliduq we
bilduqki, dunyaning Qutquzghuchisi del shu kishidur! —
déyishti. **43** Bu ikki kündin kéyin u shu yerdin chiqip
Galiliyege qarap mangdi **44** (chünki Eysa özi: «Héchbir
peyghemberning öz yurtida izziti yoqtur» dep guwahliq
bergenidi). **45** Shuning bilen u Galiliyege kelginide,
Galiliyelikler uning [ötüp kétish] héytida Yérusalémda
qilghan emellirining hemmisini körgechke, uni qarshi
élishti (chünki ularmu héytqa chiqqanidi). **46** Emdi Eysa
bu qétim Galiliyediki Kana yézisigha yene bardi (u del shu
yerde suni sharabqa aylandurghanidi). [Shu künlerde],
Kepernahum shehiride oghli késel bolup yatqan bir orda
emeldari bar idi. **47** U Eysaning Yehudiyedin Galiliyege
kelgenlikini anglap, uning aldigha bardi we: — [Öyümge]
chüshüp, sekratta yatqan oghlumni saqaytip bergeyla!
— dep toxtimay iltija qildi. **48** Shuning bilen, Eysa
uninggha: — Siler [Galiliyelikler] möjizilik alametler we
karametlerni körmigüche, héch étiqad qilmaysiler! —
dédi. **49** Orda emeldari Eysagha: — Teqsir, balam ölmeste
chüshkeyla! — dédi. **50** Eysa uninggha: — Barghin,
oghlung hayat qaldi! — dédi. Héliqi adem Eysaning
éytqan sözige ishinip, öyige qarap mangdi. **51** Yolda kétip
barghinida, uning qulliri aldigha chiqip, baliliri hayat,
dep uqturdi. **52** Emeldar ulardin oghlining qaysi saettin
bashlap yaxshilinishqa yüzlen'genlikini soriwidi, ular: —
Tünügün yettinchi saette qizitmisi yandi, — déyishti.
53 Balining atisi buning del Eysaning özige: «Oghlung
hayat qaldi!» dégen saet ikenlikini bilip yetti. Shuning
bilen özi pütkül ailisidikiler bilen bille étiqad qilishti. **54**
Bu Eysaning Yehudiyedin Galiliyege kelgendin kéyinki
körsetken ikkinchi möjizilik alamiti idi.

5 Bu ishlardin kéyin, Yehudiylarning bir héyti yétip
keldi we Eysa Yérusalémgha chiqti. **2** Yérusalémdiki
«Qoy derwazisi»ning yénida ibraniy tilida «Beyt-Esda»
dep atilidighan bir kölchek bolup, uning etrapida besh
péshaywan bar idi. **3** Bu péshaywanlar astida bir top
bimarlar, yeni qarighu, tokur we palechler yétishatti. Ular
u yerde yétip kölchekning süyining chayqilishini kütetti.
4 Chünki bir perishte melum waqitlarda kölchekke
chüshüp suni urghutidiken; su urghughanda kölchekke
birinchi bolup chüshken kishi özini basqan herqandaq
késeldin saqiyidiken. **5** Emdi u yerde ottuz sekkiz yildin
béri aghriq azabi tartqan bir bimar bar idi. **6** Eysa bu
ademning shu yerde yatqinini kördi we uning uzundin
shu halette ikenlikini bilip, uningdin: — Saqiyishni
xalamsen? — dep soridi. **7** Bimar uninggha jawaben: —
Teqsir, su chayqalghanda méni sugha chüshüridighan
adimim yoq. Men chüshey dégüche, bashqilar méning
aldimda chüshüwalidu, — dédi. **8** Eysa uninggha: —
Ornungdin tur, orun-körpengni yighishturup mangghin!
— dédi. **9** Héliqi adem shuan saqiyip, orun-körpisini
yighishturup kötürüp mangdi. Shu küni shabat küni
idi. **10** Shunga [bezi] Yehudiylar saqayghan kishige:
— Bügün shabat küni tursa, orun-körpengni kötürüsh
[Tewratta] sanga men'i qilin'ghan! — dédi. **11** Lékin u
ulargha jawaben: — Méni saqaytqan kishi özi manga:
«Orun-körpengni yighishturup mangghin» dégenidi! —
dédi. **12** Ular uningdin: — Emdi sanga: «Orun-körpengni
yighishturup mangghin» dégen kishi kim iken? — dep
sorashti. **13** Biraq saqayghan adem uning kim ikenlikini
bilmeytti. Chünki u yerde adem köp bolghanliqtin,
Eysa özini daldigha élip, astighina kétip qaldi. **14**
Bu ishlardin kéyin Eysa héliqi ademni ibadetxanida
tépip uninggha: — Mana, saqayding. Emdi qayta gunah
sadir qilma, béshinggha téximu éghir külpet chüshüp
qalmisun! — dédi. **15** Héliqi adem Yehudiylarning
qéshigha bérip, özini saqaytqan Eysa ikenlikini uqturdi.
16 Eysa bu ishlarni shabat küni qilghanliqi üchün,
Yehudiylar uninggha ziyankeshlik qilishqa bashlidi. **17**
Lékin Eysa ulargha: — Atam ta hazirghiche toxtimastin
ish qilip kelmekte, menmu ishleymen! — dédi. **18** Shu
sewebtin Yehudiylar uni öltürüshke téximu urunatti;
chünki u shabat küninning qaidisini buzupla qalmastin,
yene Xudani «Atam» dep chaqirip, özini Xudagha
barawer qilghanidi. **19** Shunga Eysa ulargha jawaben
mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip
qoyayki, Oghul özlükidin héchnéme qilalmaydu, belki
peqet Atining néme qiliwatqanliqini körüp, andin shu
ishni qilidu. Ata néme ish qilsa, Oghulmu shu ishni
oxshashla qilidu. **20** Chünki Ata Oghulni söyidu we
Özining qilidighan barliq ishlirini uninggha ayan qilidu
hem silerni heyran qaldurushqa bulardin téximu zor
we ulugh ishlarni uninggha ayan qilidu. **21** Chünki
ölgenlerni Ata qandaq tirildürüp, ulargha hayatliq
ata qilghan bolsa, Oghulmu shuninggha oxshash özi
xalighan kishilerge hayatliq ata qilidu. **22** Shuningdek,
Ata Özi héchkimning üstidin höküm chiqarmaydu,
belki barliq höküm ishlirini Oghulgha tapshurghan.
23 Buningdin meqset, — insanlarning hemmisi Atigha
hörmet qilghandek, Oghulghimu oxshashla hörmet
qilishi üchündur. Kimki Oghulni hörmetlimise, uni
ewetküchi Atinimu hörmetlimigenlerdin bolidu. **24**
— Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
sözümni anglap, méni Ewetküchige ishen'gen herkim
menggülük hayatqa érishken bolidu; u adem soraqqa
tartilmaydu, belki ölümdin hayatliqqa ötken bolidu.
(aiōnios g166) **25** — Berheq, berheq, men silerge shuni
éytip qoyayki, ölüklerning Xudaning Oghlining awazini
anglaydighan waqit-saiti yétip kelmekte, shundaqla hazir
keldiki, anglighanlar hayatliqqa ige bolidu. **26** Chünki
Ata Özide qandaq hayatliqqa ige bolsa, Oghulghimu
özide shundaq hayatliqqa ige bolushni ata qildi **27** we
yene uninggha soraq qilish hoquqinimu berdi, chünki u
Insan'oghlidur. **28** Buninggha teejjüp qilmanglar; chünki
barliq görde yatqanlar uning awazini anglaydighan waqit
kélidu **29** we ular shuan yerlikliridin chiqishidu, yaxshiliq
qilghanlar hayatqa tirilidu, yamanliq qilghanlar soraqqa
tartilishqa tirilidu. **30** Men özlükümdin héchnéme
qilalmaymen, peqet [Atamdin] anglighinim boyiche
höküm qilimen; we méning hökümüm heqqaniydur,
chünki méning izdiginim özümning iradisi emes, belki
méni ewetküchining iradisini emelge ashurushtur.
31 — Eger özüm üchün özüm guwahliq bersem
guwahliqim heqiqet hésablanmaydu. **32** Lékin men

üchün guwahliq béridighan bashqa birsi bar. Uning
manga béridighan guwahliqining rastliqini bilimen.
33 Siler Yehyagha elchi ewetkininglarda, u heqiqetke
guwahliq bergen **34** ([emeliyette], manga insanning
guwahliqini qobul qilishimning kériki yoq; méning
[Yehya toghruluq] shundaq éytiwaqinim peqetla silerning
qutquzulushunglar üchündur). **35** [Yehya] bolsa köyüp
nur chéchip turghan bir chiragh idi we siler uning
yoruqida bir mezgil shadlinishqa razi boldunglar. **36**
Lékin Yehyaning men üchün bergen guwahliqidinmu
ulugh bir guwahliq bar. U bolsimu, ata manga ada qilishqa
tapshurghan emeller, yeni men qiliwatqan emeller, bular
méning toghramda Atining méni ewetkinige guwahliq
béridu. **37** We méni ewetken Ata Özimu men üchün
guwahliq bergendur. Siler héchqachan uning awazini
anglimidinglar, qiyapitini körmidinglar **38** we uning söz-
kalami silerning ichinglardin orun almidi; chünki Uning
ewetkini bolsa, uninggha ishenmeysiler. **39** Muqeddes
yazmilarni qétirqénip oqup olturisiler; chünki ulardin
menggülük hayatqa ige bolduq, dep qaraysiler. Del bu
yazmilar men üchün guwahliq bergüchidur. **(aiōnios g166)** **40** Shundaqtimu siler yenila hayatliqqa érishish
üchün méning yénimgha kélishni xalimaysiler. **41** Men
insanlarning maxtishini qobul qilmaymen; **42** lékin
men silerni bilimenki, ichinglarda Xudaning muhebbiti
yoq. **43** Men Atamning nami bilen kelgenmen, emma
siler méni qobul qilmaysiler. Halbuki, bashqa birsi öz
nami bilen kelse, siler uni qobul qilisiler. **44** Siler bir-
biringlardin izzet-shöhret qobul qilisiler-yu, yégane
Xudadin kelgen izzet-shöhretke intilmisengler, undaqta
siler qandaqmu étiqad qilalaysiler?! **45** Biraq méni
üstimizdin Atigha shikayet qilidu, dep oylimanglar.
Üstünglardin shikayet qilghuchi men emes, belki siler
ümid baghlighan Musa [peyghemberdur]. **46** Chünki
eger siler rasttin Musa [peyghemberge] ishen'gen
bolsanglar, mangimu ishen'gen bolattinglar. Chünki
u [muqeddes yazmilarda] men toghruluq pütkendur.
47 Lékin uning pütkenlirige ishenmisenglar, méning
sözlirimge qandaqmu ishinisiler?!

6 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliye déngizi (Tibériyas
déngizi depmu atilidu)ning u qétigha ötti. **2**
Zor bir top xalayiq u késellerni saqaytqan möjizilik
alametlirini kördi we uning keynidin egiship mangdi.
3 Eysa taghqa chiqip, u yerde muxlisliri bilen bille
olturdi. **4** U chaghda Yehudiylarning héyti, yeni
«ötüp kétish héyti»gha az qalghan waqit idi. **5** Eysa
béshini kötürüp, zor bir top xalayiqning özining
aldigha kéliwatqanliqini körüp, Filiptin: — Bularga
yeydighan'gha nanni nedin alimiz? — dep soridi **6** (lékin
u bu sözni Filipni sinash üchün éytqanidi. Chünki u
özining néme qilidighanliqini biletti). **7** Filip jawaben:
— Ikki yüz dinargha nan alsaqmu, herbirige kichikkine
bir chishlemdin yéyishkimu yetmeydu! **8** Muxlislardin
biri, yeni Simon Pétrusning inisi Andriyas Eysagha: **9**
— Bu yerde kichik bir oghul bala bar, uningda besh
arpa nan bilen ikki kichik béliq bar. Lékin shunche
köp xelqqe bu néme bolidu?! — dédi. **10** Eysa: —
Köpchilikni olturghuzunglar, — dédi (u yerde ot-chöp
mol öskenidi). Shuning bilen er kishiler olturdi; ularning
sani besh mingche bar idi. **11** Eysa nanlarni qoligha élip,
[Xudagha] teshekkür éytqandin kéyin, olturghanlargha
üleshtürüp berdi. Béliqlarnimu shundaq qildi; köpchilik
xalighanche yédi. **12** Hemmeylen yep toyun'ghanda, u
muxlislirigha: — Ashqan parchilarni yighinglar, héch
nerse zaye bolmisun, — dédi. **13** Shuning bilen ular
besh arpa nénidin yep ashqan parchilirini on ikki
séwetke toldurup yighiwaldi. **14** Emdi xalayiq Eysaning
körsetken bu möjizilik alamitini körüp: «Dunyagha
kélishi muqerrer bolghan peyghember heqiqeten mushu
iken!» déyishti. **15** Shuning bilen Eysa ularning kélip
özini padishah bolushqa zorlimaqchi bolghanliqini
bilip, ulardin ayrilip, qaytidin taghqa yalghuz chiqip
ketti. **16** Kechqurun, Eysaning muxlisliri déngiz boyigha
chüshüshti. **17** Ular bir kémige olturup, déngizning
u qétidiki Kepernahum shehirige qarap yol élishti
(qarangghu chüshüp ketkenidi we Eysa téxiche ularning
yénigha kelmigenidi). **18** Qattiq boran chiqip, déngiz
dolqunlap kötürülüwatatti. **19** Muxlislar palaq urup on-
on bir chaqirimche mangghanda, Eysaning déngizning
üstide méngip kémige yéqinlishiwatqanliqini körüp,
qorqushup ketti. **20** Lékin u ulargha: — Bu men,
qorqmanglar! — dédi. **21** Shuni anglap ular uni kémige
chiqiriwalghusi keldi; u kémige chiqipla, kéme derhal
ular baridighan yerge yétip bardi. **22** Etisi déngizning u
teripide qalghan xalayiq [aldinqi küni] u yerde Eysaning
muxlisliri chiqqan kémidin bashqa kémining yoqluqini,
Eysaning muxlisliri shu kémige chiqqanda, Eysaning
ular bille chiqmighanliqini, belki muxlislirining özlirila
ketkenlikini körgenidi. **23** Halbuki, birnechche kéme-
qolwaq Tibériyas shehiridin Reb teshekkür éytqandin
kéyin xelq nan yégen yerge yéqin kélip toxtidi. **24**
Shuning bilen xalayiq Eysaning we muxlislirining u
yerde yoqluqini körüpla, kémilerge olturup, Eysani
izdigili Kepernahum shehirige mangdi. **25** Ular uni
déngizning u teripide tépip uninggha: — Ustaz, bu
yerge qachan kelding? — dep sorashti. **26** Eysa ulargha
jawaben: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip
qoyayki, siler méni möjizilik alametlerni körgenlikinglar
üchün emes, belki nanlardin yep toyun'ghininglar üchün
izdeysiler. **27** Buzulup kétidighan paniy ozuqluqqa emes,
belki menggü hayatliqqa baqiy qalidighan ozuqluqqa
intilip ishlenglar; buni Insan'oghli silerge béridu; chünki
uni Ata, yeni Xuda Özi möhürlep testiqlighan, — dédi.
(aiōnios g166) **28** Shuning bilen ular uningdin: — Némige
intilip ishlisek andin Xudaning ish-xizmitide ishligen
bolimiz? — dep sorashti. **29** Eysa ulargha jawab bérip:
— Xudaning ish-xizmiti del shuki, U ewetkinige étiqad
qilishinglardur, — dédi. **30** Shuning bilen ular yene: —
Undaq bolsa sen bizni körüp özüngge ishendürgüdek
qandaq möjizilik alamet yaritisen? Zadi néme ish qilip
bérisen? **31** Ata-bowilirimiz chölde yürgende, [Zeburda]:
«U ulargha ershtin chüshürülgen nan teqdim qildi»
dep pütülgendek, «manna»ni yégen — déyishti. **32**
Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men
silerge shuni éytip qoyayki, silerge asmandin chüshken
nanni bergüchi Musa emes, belki méning Atamdur; U
[hazirmu] silerge asmandin chüshken heqiqiy nanni
bériwatidu. **33** Chünki Xudaning néni bolsa pütkül
dunyagha hayatliq ata qilidighan, ershtin chüshküchidur.
34 — Teqsir, hemishe bizge shu nanni bérip turghaysen!
— déyishti ular. **35** Eysa ulargha mundaq dédi: — Hayatliq

néni özümdurmen! Méning yénimgha kelgen herkim
héchqachan ach qalmaydu, manga étiqad qilghan herkim
héchqachan ussimaydu. **36** Lékin silerge éytqinimdek,
siler méni körgen bolsanglarmu, étiqad qilmaywatisiler.
37 Ata manga tapshurghanlarning herbiri yénimgha
kélidu we méning yénimgha kelgenlerdin héchqaysisini
hergiz tashliwetmeymen. **38** Chünki öz irademni emes,
belki méni Ewetküchining iradisini emelge ashurush
üchün ershtin chüshtüm. **39** Méni Ewetküchining
iradisi bolsa del shuki, uning manga tapshurghanliridin
héchbirini yittürmey, belki axirqi küni ularning
hemmisini tirildürüshümdin ibaret. **40** Chünki méning
Atamning iradisi shuki, Oghulgha köz tikip qarap,
uninggha étiqad qilghanlarning herbirini menggülük
hayatqa érishtürüshtur; we men axirqi küni ularni
tirildürimen. **(aiōnios g166)** **41** Emdi Yehudiylar Eysaning:
«Ershtin chüshken nan özümdurmen!» dégini üchün
uninggha narazi bolup ghotuldishishqa bashlidi: **42**
— «Bu Yüsüpning oghli Eysa emesmu? Atisinimu,
anisinimu tonuydighan tursaq, yene qandaqlarche:
— «Ershtin chüshtüm!» désun?» — déyishetti ular.
43 Eysa jawaben ulargha mundaq dédi: — [Méning
toghramda] özara ghotuldashmanglar. **44** Méni ewetken
Ata Özi kishilerning qelbini tartquzmisa, héchkim
méning yénimgha kélelmeydu; méning yénimgha kelgen
herbirini axirqi küni tirildürimen. **45** Peyghemberlerning
yazmilirida: «Ularning hemmisige Xuda teripidin
ögitilidu» dep pütülgendur. Shunga, Atining [sözini]
tingshighan we uningdin ögen'gen herbiri méning
yénimgha kélidu. **46** Biraq bu birerkim Atini körgen
dégenlik emes; peqet Xudaning yénidin kelgüchi
bolsa, u Atini körgendur. **47** Berheq, berheq, men
silerge shuni éytip qoyayki, manga étiqad qilghuchi
menggülük hayatqa igidur. **(aiōnios g166)** **48** Hayatliq néni
özümdurmen. **49** Ata-bowiliringlar chöllerde «manna»
yégini bilen yenila öldi. **50** Lékin mana, ershtin chüshken
nan del shundaqki, birsi uningdin yégen bolsa ölmeydu.
51 Ershtin chüshken hayatliq néni özümdurmen;
kimdekim bu nandin yése, ebedil'ebedgiche yashaydu.
Men béridighan shu nan bolsa méning et-ténimdur,
pütkül dunyadikiler hayatqa ige bolsun dep, men uni
atimaqchimen. **(aiōn g165)** **52** Bu söz bilen Yehudiylar
özara talash-tartish qilishiqa bashlap: — Bu adem bizning
yéyishimizge özining et-ténini qandaq bérelisun?! —
déyishetti. **53** Shunga Eysa ulargha mundaq dédi:
— Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
siler Insan'oghlining et-ténini yémigüche we qénini
ichmigüche, silerde hayatliq bolmaydu. **54** Et-ténimni
yégüchi we qénimni ichküchi menggülük hayatqa
érishken bolidu we men uni axirqi küni tirildürimen.
(aiōnios g166) **55** Chünki et-ténim heqiqiy ozuqluq, qénim
bolsa heqiqiy ichimliktur. **56** Et-ténimni yégüchi we
qénimni ichküchi mende yashaydu we menmu uningda
yashaymen. **57** Hayat Ata méni ewetken we men Atining
bolghanliqidin yashawatqinimdek, méni yégüchi kishi
hem méning wasitem bilen yashaydu. **58** Mana bu
ershtin chüshken nandur. Bu nan ata-bowiliringlar
yégen «[manna]»dek emes; chünki ular «[manna]»ni
yéyishi bilen öldi; biraq bu nanni istémal qilghuchi
bolsa menggü yashaydu! **(aiōn g165)** **59** Bu sözlerni u
Kepernahumdiki sinagogda telim berginide éytqanidi.
60 Shuning bilen uning muxlisliridin nurghunliri buni
anglighanda: — Bu telim bek éghir iken! Buni kim anglap
kötürelisun? — déyishti. **61** Biraq öz ichide muxlislirining
bu toghrisida ghotuldashqinini bilgen Eysa ulargha:
— Bu sözüm silerni taydurdimu? **62** Emdi mubada
Insan'oghlining esli kelgen jaygha kötürülüwatqinini
körsenglar, qandaq bolar?! **63** [Insan'gha] hayatliq
bergüchi — Rohtur. Insanning etliri bolsa héchqandaq
payda bermeydu. Men silerge éytqan sözlirim bolsa
hem rohtur we hem hayatliqtur. **64** Lékin aranglardin
étiqad qilmighan beziler bar, — dédi (chünki Eysa étiqad
qilmighanlarning we özige satqunluq qilidighanning
kim ikenlikini bashtila biletti). **65** Shuning bilen u
mundaq dédi: — Men shu sewebtin silerge shuni éyttimki,
Atamdin ata qilinmisa, héchkim méning yénimgha
kélelmeydu! **66** Shu waqittin tartip muxlisliridin xéli
köpi chékinip chiqip, uning bilen yene mangmaydighan
boldi. **67** Shunga Eysa on ikkiylendin: — Silermu, hem
[mendin] kétishni xalamsiler? — dep soridi. **68** Simon
Pétrus uninggha jawab qilip: — I Reb, biz kimning
yénigha kétettuq? Menggü hayatliq sözliri sendilidur!
(aiōnios g166) **69** We shuninggha ishenduq we shuni bilip
yettuqki, sen Xudaning Muqeddes Bolghuchisidursen! —
dédi. **70** Eysa ulargha jawaben: — Men siler on ikkinglarni
tallidim emesmu, biraq aranglarda birsi Iblistur! —
dédi **71** (uning bu dégini Ishqariyotluq Simonning oghli
Yehudani körsetkenidi, chünki Yehuda on ikkiylenning
biri bolghini bilen, kéyin özige satqunluq qilidu).

7 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliyede aylinip yürdi.
U Yehudiyede aylinip yürushni xalimaytti, chünki
[shu yerdiki] Yehudiylar uninggha qest qilmaqchi idi.
2 Bu chaghda, Yehudiylarning «kepiler héyti»gha az
qalghanidi. **3** Shunga Eysaning iniliri uninggha: —
Mushu yerdin ayrilip Yehudiyege barghin, shuning
bilen muxlislirингmu [karamet] emelliringni köreleydu!
4 Chünki özini xelq-alemge tonutmaqchi bolghan
héchkim yoshurun jayda ish qilmaydu. Bu emellerni
qiliwatqanikensen, özüngni dunyagha körset! — déyishti.
5 Chünki uning inilirimu uninggha étiqad qilmighanidi.
6 Shunga Eysa ulargha: — Méning waqit-saitim téxi
kelmidi. Lékin silerge nisbeten herwaqit munasiptur. **7**
Bu dunyadiki kishiler silerge hergiz öch bolmaydu; lékin
méni öch köridu. Chünki men ularning qilmishlirini
rezil dep guwahliq bériwatimen. **8** Siler bu héytqa
bériwéringlar. Men bu héytqa barmaymen, chünki
méning waqit-saitim téxi yétip kelmidi, — dédi. **9**
Eysa bu sözlerni qilip, Galiliyede qaldi. **10** Eysaning
iniliri héytqa chiqqandin kéyin, u özimu uninggha
bardi. Emma ashkara emes, yoshurun bardi. **11** Héytta
Yehudiylar uni izdep: «U qeyerdidur?» dep sorawatatti.
12 Kishiler arisida uning toghrisida köp ghulghula boldi.
Beziler uni: «Yaxshi adem!» dése, yene beziler: «Yaq, u
xalayiqni azduruwatidu!» déyishti. **13** Biraq Yehudiy
[chongliridin] qorqup, héchkim ochuq-ashkare uning
gépini qilmaytti. **14** Héytning yérimi ötkende, Eysa
ibadetxana hoylilirigha kirip xelqqe telim bérishke
bashlidi. **15** Yehudiylar: — Bu adem héchqandaq telim
almighan turuqluq, uning qandaqmu munche köp bilimi
bolsun? — dep hang-tang qélishti. **16** Eysa ulargha: — Bu
telimler méning emes, belki méni Ewetküchiningkidur.
17 Uning iradisige emel qilishqa öz iradisini baghlighan

herkim bu telim toghruluq — uning Xudadin kelgenlikini
yaki özlükümdin éytiwatqanliqimni bilidu. **18** Öz aldigha
sözligen kishi öz shan-sheripini izdeydu, lékin özini
ewetküchining shan-sheripini izdeydighan kishi heq-
sadiqtur, uningda heqqaniysizliq yoqtur. **19** Musa
[peyghember] silerge Tewrat qanunini tapshurghan
emesmu? Lékin héchqaysinglar bu qanun'gha emel
qilmaywatisiler! Némishqa méni öltürmekchi bolisiler?
— dédi. **20** Köpchilik: — Sanga jin chaplishiptu! Séni
öltürmekchi bolghan kim iken? — déyishti. **21** Eysa
ulargha mundaq jawab berdi: — Men bir karametni
yaritishim bilen hemminglar hang-tang qélishtinglar.
22 — Emdi Musa [peyghember] silerge xetne qilish
toghruluq emr qaldurghan (emeliyette bolsa xetne qilish
Musa peyghemberdin emes, ata-bowilardin qalghan),
shunga siler shabat künige [toghra kélip qalsimu]
shu künide ademning xetnisini qiliwérisiler. **23** Emdi
Tewrat qanunigha xilapliq qilinmisun dep shabat künide
adem xetne qilin'ghan yerde, men shabat künide bir
ademni sellimaza saqaytsam, siler néme dep manga
achchiqlinisiler? **24** Sirtqi qiyapetke qarap höküm
qilmanglar, belki heqqaniy höküm qilinglar! **25** U waqitta
Yérusalémliqlarning beziliri: — [Chonglar] öltürmekchi
bolghan kishi bu emesmidi? **26** Ashkara sözlewatsimu,
uninggha qarshi héch nerse démidighu! Derweqe,
aqsaqallarning uning Mesih ikenlikini bilip yetkenmu?
27 Halbuki, bu ademning qeyerdin kelgenlikini biz
éniq bilimiz. Lékin Mesih kelgende, uning qeyerdin
kelgenlikini héchkim bilmestighu, — déyishti. **28** Shunga
Eysa ibadetxana hoylisida telim bériwétip, yuqiri awaz
bilen mundaq dédi: — Siler méni tonuymiz hemde
méning qeyerdin kelgenlikimnimu bilimiz, [dewatisiler]?!
Biraq men özlükümdin emes, men méni Ewetküchidin
[keldim], U heqtur; biraq siler Uni tonumaysiler. **29** Men
Uni tonuymen. Chünki men Uning yénidin keldim, méni
U ewetti. **30** Shunga ular uni tutush yolini izdeytti, lékin
héchkim uninggha qol salmidi; chünki uning waqit-saiti
téxi yétip kelmigenidi. **31** Lékin xalayiq arisidiki nurghun
kishiler uninggha étiqad qildi. Ular: «Mesih kelgende bu
kishi körsetken möjizilik alametlerdin artuq [möjize]
yaritalarmu?!» déyishti. **32** Perisiyler xalayiqning u
toghruluq ghulghula boluwatqan bu gep-sözlirini anglidi;
shuning bilen Perisiyler bilen bash kahinlar uni tutush
üchün birnechche qarawullarni ewetti. **33** Shuning
bilen Eysa: — Yene bir'az waqit siler bilen bille bolimen,
andin méni Ewetküchining yénigha kétimen. **34** Méni
izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge
baralmaysiler, — dédi. **35** Buning bilen, Yehudiylar bir-
birige: — U biz tapalmighudek qeyerlerge barar? Grékler
arisidiki tarqaq Yehudiy muhajirlarning yénigha bérip,
gréklargha telim béremdighandu? **36** «Méni izdeysiler,
lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler»
dégini némisidu? — déyishti. **37** Héytning axirqi hem
eng katta küni, Eysa ornidin turup, yuqiri awaz bilen:
— Kimdekim ussisa, méning yénimgha kélip ichsun!
38 Manga étiqad qilghuchi kishining xuddi muqeddes
yazmilarda éytilghinidek, ich-baghridin hayatliq süyining
deryaliri éqip chiqidu! — dep jakarlidi **39** (u bu sözni
özige étiqad qilghanlargha ata qilinidighan Muqeddes
Rohqa qarita éytqanidi. [Xudaning] Rohi téxi héchkimge
ata qilinmighanmidi, chünki Eysa téxi shan-sheripige
kirmigenidi). **40** Xalayiq ichide beziler bu sözni anglap:
— [Kélishi muqerrer bolghan] peyghember heqiqeten
mushu iken! — déyishti. **41** Beziler: «Bu Mesih iken!»
déyishetti. Yene beziler bolsa: «Yaq, Mesih Galiliyedin
kélettimu? **42** Muqeddes yazmilarda, Mesih [padishah]
Dawutning neslidin hem Dawutning yurti Beyt-Lehem
yézisidin kélidu, déyilmigenmidi?» — déyishti. **43**
Buning bilen, xalayiq uning wejidin ikkige bölünüp ketti.
44 Beziliri uni tutayli dégen bolsimu, lékin héchkim
uninggha qol salmidi. **45** Qarawullar [ibadetxanidin]
bash kahinlar bilen Perisiylerning yénigha qaytip
kelgende, ular qarawullargha: — Néme üchün uni
tutup kelmidinglar? — dep sorashti. **46** Qarawullar:
— Héchkim héchqachan bu ademdek sözligen emes!
— dep jawab bérishti. **47** Perisiyler ulargha jawaben:
— Silermu azduruldunglarmu? **48** Aqsaqallardin yaki
Perisiylerdin uninggha étiqad qilghanlar bolghanmu?!
49 Lékin Tewrat qanunini bilmeydighan bu chüprendiler
lenetke qalidu! — déyishti. **50** Ularning arisidin
biri, yeni burun axshamda Eysaning aldigha kelgen
Nikodim ulargha: **51** — Tewrat qanunimiz awwal
kishining néme qilghinini özidin anglap bilmey turup,
uninggha höküm chiqiramdu! **52** Ular jawab qilip:
— Senmu Galiliyedinmu? [Muqeddes yazmilarni] kör,
qétirqinip oqup baq, Galiliyedin héchqandaq peyghember
chiqmaydu! — dédi. **53** Shuning bilen [ularning] herbiri
öz öyige ketti.

8 Eysa bolsa Zeytun téghigha chiqip ketti. **2** Etisi
seherde, u yene ibadetxana hoylilirigha kirdi we
xalayiqning hemmisi uning yénigha kélishkenidi. U
olturup, ulargha telim bérishke bashlidi. **3** [Shu chaghda],
Tewrat ustazliri bilen Perisiyler zina qilip tutulup
qalghan bir ayalni uning aldigha élip kélishti. Ular
ayalni otturigha chiqirip, **4** uningdin: — Ustaz, bu
ayal del zina üstide tutuwélindi. **5** Musa [peyghember]
Tewrat qanunida bizge mushundaq ayallarni chalma-
kések qilip öltürüshni emr qilghan. Emdi senche, uni
qandaq qilish kérek? — dep sorashti. **6** Emdi ularning
bundaq déyishtiki niyiti, uni tuzaqqa chüshürüp, uning
üstidin erz qilghudek birer bahane izdesh idi. Emma Eysa
éngiship, barmiqi bilen yerge bir némilerni yazghili turdi.
7 Ular shu soalni toxtimay sorawatatti, u ruslinip ulargha:
— Aranglardiki kim gunahsiz bolsa, [bu] [ayalgha]
birinchi tashni atsun! — dédi. **8** Andin u yene éngiship,
yerge yézishni dawamlashturdi. **9** Ular bu sözni anglap,
aldi bilen yashan'ghanliri, andin qalghanliri bir-birlep
[hemmisi] u yerdin chiqip kétishti. Axirida Eysa otturida
öre turghan héliqi ayal bilen yalghuz qaldi. **10** Eysa
ruslinip turup, shu ayaldin bashqa héchkimni körmigen
bolup, uningdin: Xanim, sanga héliqi shikayet qilghanlar
qéni? Séni gunahqa békitidighan héchkim chiqmidimu?
— dep soriwidi, **11** — Hezretliri, héchkim chiqmidi, —
dédi ayal. Eysa: — Menmu séni gunahqa békitmeymen.
Barghin, buningdin kéyin yene gunah qilmighin! — dédi.
12 Shunga Eysa yene köpchilikke söz qilip: — Dunyaning
nuri özümdurmen. Manga egeshkenler qarangghuluqta
mangmaydu, eksiche hayatliq nurigha érishidu, — dédi.
13 Perisiyler: — Sen özüngge özüng guwahliq bériwatisen.
Shunga séning guwahliqing rast hésablanmaydu, —
déyishti. **14** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: —
Hetta men özümge guwahliq bersemmu, guwahliqim

heqtur, chünki men özümning qeyerdin kelgenlikimni we
qeyerge baridighanliqimni bilimen. Lékin siler qeyerdin
kelgenlikimni we qeyerge baridighanliqimni bilmeysiler.
15 Siler et igilirining ölchimi boyiche höküm qilisiler.
Biraq men héchkimning üstige höküm qilmaymen. **16**
Men höküm qilsammu, hökümüm heqiqiydur; chünki
men yalghuz emes, belki méni ewetken Ata [bu ishta] men
bilen billidur. **17** Silerge tewe bolghan Tewrat qanunida:
«Ikki ademning guwahliqi bolsa rast hésablinidu» dep
pütülgendur. **18** Rast, men özüm toghramda özüm
guwahliq bérimen, we méni ewetken Atimu méning
toghramda guwahliq béridu. **19** Ular uningdin: — Atang
qeyerde? — dep sorashti. Eysa ulargha jawab bérip: — Siler
ya méni tonumaysiler, ya Atamni tonumaysiler; méni
tonughan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dédi.
20 Eysa bu sözlerni ibadetxanida telim berginide, sediqe
sanduqining aldida turup éytqanidi. Biraq héchkim uni
tutmidi, chünki uning waqit-saiti téxi yétip kelmigenidi.
21 Shuning bilen u ulargha yene: Men bu yerdin
kétimen; siler méni izdeysiler, lékin öz gunahinglar
ichide ölisiler. Men kétidighan yerge siler baralmaysiler,
— dédi. **22** Buning bilen Yehudiylar: — U: «Men
kétidighan yerge siler baralmaysiler» deydu. Bu uning
özini öltürüwalimen déginimidu? — déyishti. **23** Eysa
ulargha: — Siler töwendindursiler, men yuqiridindurmen.
Siler bu dunyadindursiler, men bu dunyadin emesmen.
24 Shuning üchün silerge: «Gunahliringlar ichide ölisiler»
dédim. Chünki siler méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi»
ikenlikimge ishenmisenglar, gunahliringlar ichide ölisiler,
— dédi. **25** Sen zadi kim? — dep sorashti ular. Eysa
ulargha: — Bashta silerge néme dégen bolsam, men shu.
26 Özümning silerning toghranglarda we üstünglardin
höküm qilidighan nurghun sözlirim bar; lékin méni
Ewetküchi heqtur we men Uningdin némini anglighan
bolsa, bularnila dunyadikilerge uqturup éytimen, —
dédi. **27** Ular uning özlirige éytqanlirining Ata toghruluq
ikenlikini chüshinelmidi. **28** Shunga Eysa mundaq
dédi: Siler Insan'oghlini kötürgendin kéyin, méning
«[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimni bilisiler we
shundaqla héch ishni özlükümdin qilmighanliqimni,
peqet Atining manga ögetkininila sözligenlikimnimu
bilisiler. **29** Méni Ewetküchi men bilen billidur, U méni
esla yalghuz qoymidi, chünki men hemishe Uni xursen
qilidighan ishlarni qilimen. **30** Eysa bu sözlerni qiliwatqan
chaghning özide, nurghun kishiler uninggha étiqad qildi.
31 Eysa özige étiqad qilghan Yehudiylargha: — Eger
méning söz-kalamimdin chiqmay tursanglar, méning
heqiqiy muxlislirim bolghan bolisiler, **32** we heqiqetni
bilisiler we heqiqet silerni azadliqqa érishtüridu, —
dédi. **33** Ular jawaben: — Biz Ibrahimning neslimiz,
— héchqachan héchkimning qulluqida bolmiduq. Sen
qandaqsige: Azadliqqa érishsiler, deysen? — dédi. **34**
Eysa ulargha jawab bérip: — Berheq, berheq, men
silerge shuni éytip qoyayki, gunah sadir qilghan kishi
gunahning qulidur. **35** Qul ailide menggü turmaydu,
lékin oghul menggü turidu. **(aiōn g165)** **36** Shuning
üchün Oghul silerni azad qilsa, heqiqiy azad bolisiler.
37 Silerning Ibrahimning nesli ikenlikinglarni bilimen.
Biraq méni öltürmekchi boluwatisiler, chünki méning
sözüm ichinglardin orun almidi. **38** Men Atamning
yénida körgenlirimni éytiwatimen; siler bolsanglar öz
atanglardin körgenliringlarni qiliwatisiler! **39** Ular
jawab bérip: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dédi. Eysa
ulargha: — Eger Ibrahimning perzentliri bolsanglar,
Ibrahimning emellirini qilghan bolattinglar! **40** Biraq
hazir eksiche méni, yeni Xudadin anglighan heqiqetni
silerge yetküzgen ademni öltürüshke qestleysiler.
Ibrahim undaq ishni qilmighan. **41** Siler öz atanglarning
qilghinini qiliwatisiler! — dédi. — Biz haramdin bolghan
emesmiz! Bizning peqet birla atimiz bar, U bolsa Xudadur!
— déyishti ular. **42** Eysa ulargha: — Atanglar Xuda bolghan
bolsa, méni söygen bolattinglar; chünki men Xudaning
baghridin chiqip, bu yerge keldim. Men özlükümdin
kelgen emesmen, belki Uning teripidin ewetilgenmen. **43**
Sözlirimni némishqa chüshenmeysiler? Éniqki, méning
söz-kalamim quliqinglargha kirmeywatidu! **44** Siler
atanglar Iblistin bolghansiler we uning arzu-heweslirige
emel qilishni xalaysiler. U alem apiride bolghandin tartip
qatil idi we uningda heqiqet bolmighachqa, heqiqette
turmighan. U yalghan sözligende, öz tebiitidin sözleydu,
chünki u yalghanchi we shundaqla yalghanchiliqning
atisidur. **45** Lékin men heqiqetni sözliginim üchün,
manga ishenmeysiler. **46** Qaysinglar méni gunahi bar
dep delilliyeleysiler, qéni? Heqiqetni sözlisem, néme
üchün manga ishenmeysiler? **47** Xudadin bolghan kishi
Xudaning sözlirini anglaydu; siler ularni anglimaysiler,
chünki siler Xudadin bolghan emessiler! **48** Yehudiylar
uninggha jawaben: — Ejeba, bizning séni: «Samariyelik
hem jin chaplashqan adem»sen déginimiz toghra
emesmu? — déyishti. **49** Eysa jawaben: — Manga jin
chaplashqini yoq, belki men Atamni hörmet qilimen;
lékin siler manga hörmetsizlik qiliwatisiler. **50** Men
öz shan-sheripimni izdimeymen; lékin buni izdigüchi
hem [uning üstidin] höküm qilghuchi Birsi bar. **51**
Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
méning söz-kalamimni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm
körmeydu. **(aiōn g165)** **52** Shuning bilen Yehudiylar
uninggha: — Sanga derweqe jin chaplashqanliqini emdi
bilduq! Hetta [hezriti] Ibrahim we peyghemberlermu
ölgen tursa, sen qandaqsige: «Méning söz-kalamimni
tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm tétimaydu» deysen?
(aiōn g165) **53** Ejeba, sen atimiz Ibrahimdin ulughmusen?
U öldi, peyghemberler hem öldi!? Sen özüngni kim
qilmaqchisen? **54** Eysa jawaben mundaq dédi: — Eger
men özümni ulughlisam, undaqta ulughluqum héchnerse
hésablanmaytti. Biraq méni ulughlighuchi — siler «U
bizning Xudayimiz» dep ataydighan Atamning Özidur.
55 Siler Uni tonumidinglar, lékin men Uni tonuymen. Uni
tonumaymen désem, silerdek yalghanchi bolattim; biraq
men Uni tonuymen we Uning söz-kalamini tutimen. **56**
Atanglar Ibrahim méning künümni köridighanliqidin
yayrap-yashnidi hem derweqe uni aldin'ala körüp
shadlandi. **57** — Sen téxi ellik yashqa kirmey turup,
Ibrahimni kördüngmu? — déyishti ular. **58** Eysa ulargha:
— Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
Ibrahim tughulmastila, men Bar Bolghuchidurmen! —
dédi. **59** Buning bilen ular uni chalma-kések qilghili
qollirigha yerdin tash aldi; lékin Eysa ulargha körünmey,
ularning otturisidin ötüp ibadetxanidin chiqip ketti.

9 We u yolda kétiwétip, tughma qarighu bir ademni
kördi. **2** Muxlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunah qilip

uning qarighu tughulghinigha seweb bolghan? U özimu
ya ata-anisimu? — dep sorashti. **3** Eysa mundaq jawab
berdi: — Özi yaki ata-anisining gunah sadir qilghanliqidin
emes, belki Xudaning Öz emelliri uningda ayan qilinsun
dep shundaq bolghan. **4** Künning yoruqida, méni
Ewetküchining emellirini ada qilishim kérek. Kech kirse,
shu chaghda héchkim ish qilalmaydu. **5** Men dunyada
turghan waqtimda, dunyaning nuri özümdurmen. **6** Bu
sözlerni qilghandin kéyin, u yerge tükürüp, tükürüktin
lay qilip, layni héliqi ademning közlirige sürüp qoydi **7**
we uninggha: «Siloam kölchiki»ge bérip yuyuwetkin»
dédi («Siloam» [ibraniyche söz bolup], «ewetilgen»
dégen menini bildüridu). Shuning bilen héliqi adem
bérip yuyuwidi, közi köridighan bolup qaytip keldi. **8**
Qoshniliri we u ilgiri tilemchilik qilghinida uni körgenler:
— Bu olturup tilemchilik qilidighan héliqi adem emesmu?
— déyiship ketti. **9** Beziler: «Hee, shu iken» dése, yene
beziler: «Yaq. u emes, lékin uninggha oxshaydiken»
déyishti. Biraq u özi: — Men del shu kishi bolimen!
— dédi. **10** — Undaqta közliring qandaq échildi? —
dep sorashti ular. **11** U jawaben mundaq dédi: — Eysa
isimlik bir kishi [tükürükidin] lay qilip közlirimge sürüp
qoyuwidi, manga: «Siloam kölchikige bérip yuyuwetkin»
dégenidi. Men bérip yuyuwidim, köreleydighan boldum.
12 — U hazir qeyerde? — dep sorashti ular. — Bilmeymen,
— dédi u. **13** Xalayiq ilgiri qarighu bolghan bu ademni
Perisiylerning aldigha élip bérishti **14** (eslide Eysa lay
qilip bu ademning közlirini achqan kün del shabat küni
idi). **15** Shuning bilen Perisiyler qaytidin bu ademdin
qandaq köreleydighan bolghinini soriwidi, u ulargha:
— U közlirimge lay [sürüp] qoydi, men yuyuwidim we
mana, köreleydighan boldum! — dédi. **16** Shuning bilen
Perisiylerdin beziliri: — U adem Xudaning yénidin kelgen
emes, chünki u shabat künini tutmaydu, — déyishti.
Yene beziliri: — U gunahkar adem bolsa, qandaqlarche
bundaq möjizilik alametlerni yaritalaytti? — déyishti.
Buning bilen ularning arisida bölünüsh peyda boldi. **17**
Ular qarighu ademdin yene: — U közliringni échiptu,
emdi sen u toghruluq néme deysen? — dep sorashti.
U: — U bir peyghember iken, — dédi. **18** Yehudiylar
köreleydighan qilin'ghan kishining ata-anisini tépip
kelmigüche, burun uning qarighu ikenlikige we hazir
köreleydighan qilin'ghanliqigha ishenmeytti. Shunga
ular uning ata-anisini chaqirtip, **19** ulardin: — Bu silerning
oghlunglarmu? Tughma qarighu, dewatattinglar? Emdi
hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qaldi? — dep
sorashti. **20** Ata-anisi ulargha: — Uning bizning oghlimiz
ikenliki, shundaqla tughulushidinla qarighu ikenlikini
bilimiz; **21** lékin hazir qandaqlarche köreleydighan bolup
qalghanliqini, közlirini kim achqanliqini bilmeymiz. U
chong adem tursa, [buni] özidin soranglar, u özi dep
bersun, — dep jawab berdi. **22** Ata-anisining shundaq
déyishi Yehudiylardin qorqqanliqi üchün idi; chünki
Yehudiylar kimdekim Eysani Mesih dep étirap qilsa,
u sinagog jamaitidin qoghlap chiqirilsun dep qarar
qilghanidi. **23** Shu sewebtin uning ata-anisi: «U chong
adem tursa, [buni] özidin soranglar» dégenidi. **24**
Perisiyler eslide qarighu bolghan ademni yene chaqirip
uninggha: — Xudagha shan-sherep bérip [qesem qil]! Biz
bu ademning gunahkar ikenlikini bilimiz, — déyishti.
25 U mundaq jawab berdi: — U gunahkarmu, emesmu,
bilmeymen. Biraq men shu birla ishni bilimenki, qarighu
idim, hazir köreleydighan boldum. **26** Ular uningdin yene
bir qétim: — U séni qandaq qildi? Közliringni qandaq
achti? — dep sorashti. **27** U jawaben: — Silerge alliqachan
éyttim, biraq qulaq salmidinglar. Siler néme dep qaytidin
anglashni xalap qaldinglar? Silermu uning muxlisliri
bolay dewatamsiler?! — dédi. **28** Buning bilen, ular uni
qattiq tillap: — Sen héliqining muxlisi! Biz bolsaq Musa
[peyghemberning] muxlislirimiz. **29** Xudaning Musagha
sözligenlikini bilimiz; lékin bu némining bolsa qeyerdin
kelgenlikinimu bilmeymiz, — déyishti. **30** Héliqi adem
ulargha mundaq jawab qayturdi: — Ajayip ishqu bu!
Gerche siler uning qeyerdin kelgenlikini bilmigininglar
bilen, u méning közlirimni achti. **31** Biz bilimizki, Xuda
gunahkarlarning tileklirini anglimaydu; biraq Özige
ixlasmen bolup iradisige emel qilghuchilarningkini
anglaydu. **32** Dunya apiride bolghandin tartip, birersining
tughma qarighuning közini achqanliqini anglap baqqan
emes. **(aiōn g165)** **33** Eger bu adem Xudadin kelmigen
bolsa, héchnéme qilalmighan bolatti. **34** Ular uni:
— Sen tüptin gunah ichide tughulghan turuqluq, bizge
telim bermekchimusen? — déyiship, uni [sinagogtin]
qoghlap chiqiriwétishti. **35** Eysa ularning uni [sinagogtin]
qoghlap chiqarghanliqini anglap, uni izdep tépip: Sen,
Xudaning Oghligha étiqad qilamsen? — dep soridi. **36** U
jawaben: — Teqsir, u kim? Men uninggha étiqad qilay,
— dédi. **37** — Sen hem uni kördüng hem mana, hazir
sen bilen sözlishiwatqan del shuning özi, — dédi Eysa
uninggha. **38** Héliqi adem: — I Reb, étiqad qilimen! —
dep, uninggha sejde qildi. **39** — Men korlarni köridighan
bolsun, köridighanlarni kor bolsun dep bu dunyagha
höküm chiqirishqa keldim, — dédi Eysa. **40** Uning
yénidiki bezi Perisiyler bu sözlerni anglap uningdin:
— Bizmu kormu? — dep sorashti. **41** Eysa ulargha: — Kor
bolghan bolsanglar, gunahinglar bolmaytti; lékin siler
hazir «körüwatimiz» dégininglar üchün silerge gunah
hésabliniwéridu, — dédi.

10 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki,
qoy qotinigha ishiktin kirmey, bashqa yerdin
yamiship kirgen kishi oghri we qaraqchidur. **2** Ishiktin
kiridighan kishi bolsa qoylarning padichisidur. **3** Ishik
baqar uninggha ishikni échip béridu we qoylar uning
awazini anglap tonuydu; u öz qoylirining isimlirini
bir-birlep chaqirip ularni sirtqa bashlap chiqidu. **4** U
qoylirining hemmisini sirtqa chiqirip bolup, ularning
aldida mangidu, qoylarmu uning keynidin egiship
méngishidu; chünki ular uning awazini tonuydu. **5** Lékin
ular yat ademning keynidin mangmaydu, belki uningdin
qachidu; chünki ular yatlarning awazini tonumaydu. **6**
Eysa bu temsilni ulargha sözlep bergini bilen, lékin ular
uning özlirige néme dewatqanliqini hech chüshenmidi.
7 Shunga Eysa ulargha yene mundaq dédi: — Berheq,
berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoylarning ishiki
özümdurmen. **8** Mendin ilgiri kelgenlerning hemmisi
oghri we qaraqchidur, lékin qoylar ulargha qulaq salmidi.
9 Ishik özümdurmen. Men arqiliq kirgini qutquzulidu hem
kirip-chiqip, ot-chöplerni tépip yéyeleydu. **10** Oghri bolsa
peqet oghrilash, öltürüsh we buzush üchünla kélidu.
Men bolsam ularni hayatliqqa érishsun we shu hayatliqi
mol bolsun dep keldim. **11** Yaxshi padichi özümdurmen.
Yaxshi padichi qoylar üchün öz jénini pida qilidu. **12**

Lékin medikar undaq qilmaydu. U belki ne qoylarning
igisi ne padichisi bolmighachqa, börining kelginini körse,
qoylarni tashlap qachidu we böre kélip qoylarni titip
tiripiren qiliwétidu. **13** Emdi medikar bolsa peqet heqqini
dep ishlep, qoylargha köngül bölmey beder qachidu. **14**
Yaxshi padichi özümdurmen. Ata méni tonighinidek men
atini tonughinimdek, men özümningkilerni tonuymen
we özümningkilermu méni tonuydu; qoylar üchün jénim
pida. **16** Bu qotandin bolmighan bashqa qoylirimmu
bar. Ularnimu élip bashlishim kérek we ularmu
awazimni anglaydu; shuning bilen bir pada bolidu,
shundaqla ularning bir padichisi bolidu. **17** Ata méni
shu sewebtin söyiduki, men jénimni qayturuwélishim
üchün uni pida qilimen. **18** Jénimni héchkim mendin
alalmaydu, men uni öz ixtiyarim bilen pida qilimen.
Men uni pida qilishqa hoquqluqmen we shundaqla uni
qayturuwélishqimu hoquqluqmen; bu emrni Atamdin
tapshuruwalghanmen. **19** Bu sözler tüpeylidin Yehudiylar
arisida yene bölünüsh peyda boldi. **20** Ulardin köp
ademler: — Uninggha jin chaplishiptu, u jöylüwatidu,
néme üchün uning sözige qulaq salghudeksiler? —
déyishti. **21** Yene beziler bolsa: — Jin chaplashqan
ademning sözliri bundaq bolmaydu. Jin qandaqmu
qarighularning közlirini achalisun?! — déyishti. **22** Qish
pesli bolup, Yérusalémda «Qayta béghishlash héyti»
ötküzülüwatatti. **23** Eysa ibadetxanidiki «Sulaymanning
péshaywini»da aylinip yüretti. **24** Yehudiylar uning
etrapigha olishiwélip: — Bizni qachan'ghiche tit-tit qilip
tutuqluqta qaldurmaqchisen? Eger Mesih bolsang, bizge
ochuqini éyt, — déyishti. **25** Eysa mundaq jawab berdi:
— Men silerge éyttim, lékin ishenmeysiler. Atamning
nami bilen qilghan emellirimning özi manga guwahliq
béridu. **26** Biraq men silerge éytqinimdek, siler étiqad
qilmidinglar, chünki méning qoylirimdin emessiler.
27 Méning qoylirim méning awazimni anglaydu, men
ularni tonuymen we ular manga egishidu. **28** Men
ularga menggülük hayat ata qilimen; ular esla halak
bolmaydu. Héchkim ularni qolumdin tartiwalalmaydu.
(aiōn g165, aiōnios g166) **29** Ularni manga teqdim qilghan
atam hemmidin üstündur we héchkim ularni atamning
qolidin tartiwalalmaydu. **30** Men we Ata [eslidinla]
birdurmiz. **31** Buning bilen Yehudiylar yene uni chalma-
kések qilishmaqchi bolup, yerdin qollirigha tash élishti.
32 Eysa ularga: — Atamdin kelgen nurghun yaxshi
emellerni silerge körsettim. Bu emellerning qaysisi
üchün méni chalma-kések qilmaqchisiler? — dédi. **33**
— Séni yaxshi bir emel üchün emes, belki kupurluq
qilghining üchün chalma-kések qilimiz. Chünki sen
bir insan turuqluq, özüngni Xuda qilip körsetting! —
dédi Yehudiylar jawaben. **34** Eysa ularga mundaq
jawab berdi: — Silerge tewe muqeddes qanunda «Men
éyttim, siler ilahlarsiler» dep pütülgen emesmu? **35**
Xuda öz söz-kalamini yetküzgenlerni «ilahlar» dep
atighan yerde (we muqeddes yazmilarda éytilghini
hergiz küchtin qalmaydu) **36** néme üchün Ata Özige
xas-muqeddes qilip paniy dunyagha ewetken zat «Men
Xudaning Oghlimen» dése, u toghruluq «kupurluq
qilding!» deysiler? **37** Eger Atamning emellirini qilmisam,
manga ishenmenglar. **38** Biraq qilsam, manga ishenmigen
halettimu, emellerning özlirige ishininglar. Buning bilen
Atining mende ikenlikini, méningmu Atida ikenlikimni
heq dep bilip étiqad qilidighan bolisiler. **39** Buning
bilen ular yene uni tutmaqchi boldi, biraq u ularning
qolliridin qutulup, u yerdin ketti. **40** Andin u yene
Iordan deryasining u qétigha, yeni Yehya [peyghember]
deslipide ademlerni chömüldürgen jaygha bérip, u yerde
turdi. **41** Nurghun kishiler uning yénigha keldi. Ular: —
Yehya héch möjizilik alamet körsetmigen, lékin uning bu
adem toghrisida barliq éytqanliri rast iken! — déyishti. **42**
Shuning bilen nurghunlighan kishiler bu yerde uninggha
étiqad qildi.

11 Lazarus dégen bir adem késel bolup qalghanidi.
U Meryem we hedisi Marta turghan, Beyt-Aniya
dégen kentte turatti **2** (bu Meryem bolsa, Rebge
xushbuy mayni sürkigen, putlirini öz chachliri bilen értip
qurutqan héliqi Meryem idi; késel bolup yatqan Lazarus
uning inisi idi). **3** Lazarusning hediliri Eysagha xewerchi
ewetip: «I Reb, mana sen söygen [dostung] késel bolup
qaldi» dep yetküzdi. **4** Lékin Eysa buni anglap: — Bu
késeldin ölüp ketmeydu, belki bu arqiliq Xudaning Oghli
ulughlinip, Xudaning shan-sheripi ayan qilinidu — dédi.
5 Eysa Marta, singlisi we Lazarusni tolimu söyetti. **6**
Shunga u Lazarusning késel ikenlikini anglighan bolsimu,
özi turuwatqan jayda yene ikki kün turdi. **7** Andin kéyin
u muxlislirigha: — Yehudiyege qayta barayli! — dédi.
8 Muxlisliri uninggha: — Ustaz, yéqindila [u yerdiki]
Yehudiylar séni chalma-kések qilmaqchi bolghan tursa,
yene u yerge qayta baramsen? — déyishti. **9** Eysa mundaq
dédi: — Kündüzde on ikki saet bar emesmu? Kündüzi yol
mangghan kishi putlashmas, chünki u bu dunyaning
yoruqini köridu. **10** Lékin kéchisi yol mangghan kishi
putlishar, chünki uningda yoruqluq yoqtur. **11** Bu sözlerni
éytqandin kéyin, u: — Dostimiz Lazarus uxlap qaldi; men
uni uyqusidin oyghatqili barimen, — dep qoshup qoydi.
12 Shunga muxlislar uninggha: — I Reb, uxlighan bolsa,
yaxshi bolup qalidu, — dédi. **13** Halbuki, Eysa Lazarusning
ölümi toghruluq éytqanidi, lékin ular u dem élishtiki
uyquni dewatidu, dep oylashti. **14** Shunga Eysa ularga
ochuqini éytip: — Lazarus öldi, — dédi. **15** — Biraq silerni
dep, silerning étiqad qilishinglar üchün, [uning qéshida]
bolmighanliqimgha xushalmen. Emdi uning yénigha
barayli, — dédi. **16** «Qoshkézek» dep atilidighan Tomas
bashqa muxlisdashlirigha: — Bizmu uning bilen bille
barayli hem uning bilen bille öleyli, — dédi. **17** Eysa
muxlisliri bilen Beyt-Aniyagha barghanda, Lazarusning
yerlikke qoyulghinigha alliqachan töt kün bolghanliqi
uninggha melum boldi. **18** Beyt-Aniya Yérusalémgha
yéqin bolup, uningdin alte chaqirimche yiraqliqta idi, **19**
shuning bilen nurghun Yehudiylar Marta bilen Meryemge
inisi toghrisida teselli bergili ularning yénigha kelgenidi.
20 Marta emdi Eysaning kéliwatqinini anglapla, uning
aldigha chiqti. Lékin Meryem bolsa öyide olturup qaldi.
21 Marta emdi Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghan
bolsang, inim ölmigen bolatti. **22** Hélihem Xudadin
némini tiliseng, Uning sanga shuni béridighanliqini
bilimen, — dédi. **23** — Ining qayta tirilidu, — dédi
Eysa. **24** Marta: — Axirqi künide, yene tirilish künide
uning jezmen tirilidighanliqini bilimen, — dédi. **25** Eysa
uninggha: — Tirilish we hayatliq men özümdurmen;
manga étiqad qilghuchi kishi ölsimu, hayat bolidu; **26** we
hayat turup, manga étiqad qilghuchi ebedil'ebed ölmes;
buninggha ishinemsen? **(aiōn g165)** **27** U uninggha: —

Ishinimen, i Reb; séning dunyagha kélishi muqerrer
bolghan Mesih, Xudaning Oghli ikenlikingge ishinimen.
28 Buni dep bolup, u bérip singlisi Meryemni astighina
chaqirip: — Ustaz keldi, séni chaqiriwatidu, — dédi.
29 Meryem buni anglap, derhal ornidin turup, uning
aldigha bardi 30 (shu peytte Eysa téxi yézigha kirmigen
bolup, Marta uning aldigha méngip, uchriship qalghan
yerde idi). 31 Emdi [Meryemge] teselli bériwatqan,
öyde uning bilen olturghan Yehudiylar uning aldirap
qopup sirtqa chiqip ketkinini körüp, uni qebrige bérip
shu yerde yigha-zar qilghili ketti, dep oylap, uning
keynidin méngishti. 32 Meryem emdi Eysa bar yerge
barghanda uni körüp, ayighigha özini étip: — I Reb, bu
yerde bolghan bolsang, inim ölmigen bolatti! — dédi. 33
Eysa Meryemning yigha-zar qilghinini, shundaqla uning
bilen bille kelgen Yehudiy xelqning yigha-zar qilishqinini
körgende, rohida qattiq pighan chékip, köngli tolimu
biaram boldi we: 34 — Uni qeyerge qoydunglar? — dep
soridi. — I Reb, kélip körgin, — déyishti ular. 35 Eysa köz
yéshi qildi. 36 Yehudiy xelqi: — Qaranglar, u uni qanchilik
söygen! — déyishti. 37 We ulardin beziliri: — Qarighuning
közini achqan bu kishi késel ademni ölümdin saqlap
qalalmasmidi? — déyishti. 38 Eysa ichide yene qattiq
pighan chékip, qebrining aldigha bardi. Qebri bir ghar
idi; uning kirish aghzigha chong bir tash qoyuqluq idi. 39
Eysa: — Tashni éliwétinglar! — dédi. Ölgüchining hedisi
Marta: — I Reb, yerlikke qoyghili töt kün boldi, hazir
u purap ketkendu, — dédi. 40 Eysa uninggha: — Men
sanga: «Étiqad qilsang, Xudaning shan-sheripini körisen»
dégenidimghu! — dédi. 41 Buning bilen xalayiq tashni
éliwetti. Eysa közlirini asman'gha tikip mundaq dua qildi:
— I Ata, tilikimni anglighining üchün sanga teshekkür
éytimen. 42 Tileklirimni hemishe anglaydighanliqingni
bilimen; lékin shundaq bolsimu, etrapimdiki mushu
xalayiq séning méni ewetkenlikingge ishensun dep, buni
éytiwatimen! 43 Bu sözlerni qilghandin kéyin, u yuqiri
awazda: — Lazarus, tashqirigha chiq! — dep towlidi. 44
Ölgüchi qol-putliri képenlen'gen, éngiki téngilghan halda
tashqirigha chiqti. Eysa ulargha: — Képenni yéshiwétip,
uni azad qilinglar! — dédi. 45 Meryemning yénigha
pete qilip kélip, uning emillirini körgen Yehudiylar
ichidin nurghunliri uninggha étiqad qildi. 46 Lékin
ularning ichide beziliri Perisiylerning yénigha bérip,
Eysaning qilghan ishlirini melum qilishti. 47 Shunga bash
kahinlar we Perisiyler Yehudiylarning kéngeshmisini
yighip: — Qandaq qilishimiz kérek? Bu adem nurghun
möjizilik alametlerni yaritiwatidu. 48 Uninggha shundaq
yol qoyup bériwersek, hemme adem uninggha étiqad
qilip kétidu. Shundaq bolghanda, Rimliqlar kélip bu
bizning jayimiz we qowmimizni weyran qiliwétidu! —
déyishti. 49 Ularning ichide biri, yeni shu yili bash kahin
bolghan Qayafa: — Siler héchnémini bilmeydikensiler!
50 Pütün xelqning halak bolushining ornigha, birla
ademning ular üchün ölüshining ewzellikini chüshinip
yetmeydikensiler, — dédi 51 (bu sözni u özlükidin
éytmighanidi; belki u shu yili bash kahin bolghanliqi
üchün, Eysaning [Yehudiy] xelqi üchün, shundaqla peqet
u xelq üchünla emes, belki Xudaning her yan'gha tarqilip
ketken perzentlirining hemmisini bir qilip uyushturush
üchün ölidighanliqidin aldin bésharet bérip shundaq
dégenidi). 53 Shuning bilen ular meslihetliship, shu
kündin bashlap Eysani öltürüwétishni qestlidi. 54
Shuning üchün Eysa emdi Yehudiylar arisida ashkara
yürmeytti, u u yerdin ayrilip chölge yéqin rayondiki
Efraim isimlik bir shehirige bérip, muxlisliri bilen u yerde
turdi. 55 Emdi Yehudiylarning «ötüp kétish héyti»gha
az qalghanidi. Nurghun kishiler taharetni ada qilish
üchün, héyttin ilgiri yézilardin Yérusalémgha kélishti.
56 Shuning bilen bille shu kishiler Eysani izdeshti.
Ular ibadetxanida yighilghanda bir-birige: — Qandaq
oylawatisiler? U héyt ötküzgili kelmesmu? — déyishti.
57 Bash kahinlar bilen Perisiyler bolsa uni tutush üchün,
herkimning uning qeyerdilikini bilse, melum qilishi
toghruluq perman chiqarghanidi.

12 Ötüp kétish héytidin alte kün ilgiri, Eysa özi
ölümdin tirildürgen Lazarus turuwatqan jay —
Beyt-Aniyagha keldi. 2 Shu wejidin ular u yerde
uninggha ziyapet berdi. Marta méhmanlarni kütüwatatti;
Lazarus bolsa Eysa bilen hemdastixan bolghanlarning
biri idi. 3 Meryem emdi nahayiti qimmet bahaliq sap
sumbul etirdin bir qadaq ekilip, Eysaning putlirigha
quydi andin chachliri bilen putlirini értip qurutti.
Etirning xush puriqi öyni bir aldi. 4 Lékin uning
muxlisliridin biri, yeni uninggha pat arida satqunluq
qilghuchi, Simonning oghli Yehuda Ishqariyot: 5 —
Némishqa bu [qimmet bahaliq] etir kembeghellerge
sediqe qilip bérilishke üch yüz dinargha sétilmidi? —
dédi 6 (u bu sözni kembeghellerning ghémini yégenliki
üchün emes, belki oghri bolghanliqi üchün dégenidi;
chünki u [muxlislarning ortaq] hemyanini saqlighuchi
bolup, daim uninggha sélin'ghinidin oghriliwalatti). 7
Emdi Eysa: — Ayalni öz ixtiyarigha qoyghin! Chünki
u buni méning depne künüm üchün teyyarliq qilip
saqlighandur; 8 chünki kembegheller hemishe siler
bilen bille bolidu, lékin men hemishe siler bilen bille
bolmaymen, — dédi. 9 Zor bir top Yehudiylar uning
shu yerde ikenlikidin xewer tépip, shu yerge keldi.
Ularning kélishi yalghuz Eysani depla emes, yene u
ölümdin tirildürgen Lazarusnimu körüsh üchün idi.
10 Lékin bash kahinlar bolsa Lazarusnimu öltürüshni
meslihetleshkenidi; 11 Chünki uning sewebidin nurghun
Yehudiylar özliridin chékinip Eysagha étiqad qiliwatatti.
12 Etisi, «[ötüp kétish] héyti»ni ötküzüshke kelgen zor
bir top xalayiq Eysaning Yérusalémgha kéliwatqanliqini
anglap, 13 qollirigha xorma shaxlirini tutushqan
halda uni qarshi alghili chiqishti we: «Teshekkür-
hosanna! Perwerdigarning namida kelgüchi, Israilning
padishahigha mubarek bolghay!» dep warqirashti.
14 Eysa bir texeyni tépip, uninggha mindi; xuddi
[muqeddes yazmilarda] mundaq pütülgendek: — 15
«Qorqma, i Zion qizi! Mana, Padishahing éshek texiyige
minip kéliwatidu!». 16 Eyni chaghda uning muxlisliri
bu ishlarni chüshenmeytti, lékin Eysa shan-sherepte
ulughlan'ghandin kéyin, bu sözlerning uning toghruluq
pütülgenlikini, shundaqla bu ishlarning derweqe uningda
shundaq yüz bergenlikini ésige keltürdi. 17 Emdi u
Lazarusni qebridin chaqirip tirildürgen chaghda uning
bilen bille bolghan xalayiq bolsa, bu ishqa guwahliq
bériwatatti. 18 Eysa yaratqan bu möjizilik alametnimu
anglighachqa, uni qarshi élishqa shu bir top ademler
chiqishqanidi. 19 Perisiyler bolsa bir-birige: — Qaranglar,

[barliq] qilghininglar bikar ketti! Mana emdi pütkül
jahan uninggha egeshmekte! — déyishti. **20** Ötüp kétish
héytida ibadet qilghili kelgenler arisida birnechche
gréklarmu bar idi. **21** Bular emdi Galiliyening Beyt-Saida
yézisidin bolghan Filipning yénigha kélip: — Ependim,
biz Eysa bilen körüshsek, — dep telep qilishti. **22** Filip
bérip buni Andriyasqa éytti. Andin Andriyas we Filip
ikkisi Eysagha melum qildi. **23** Lékin Eysa ulargha
jawaben mundaq dédi: — «Insan'oghlining shan-sherepte
ulughlinidighan waqit-saiti yétip keldi. **24** Berheq,
berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, bughday déni
tupraq ichige chüshüp ölmigüche, özi yenila yalghuz
qalidu; lékin ölse, mol hosul béridu. **25** Kimdekim öz
hayatini ayisa uningdin mehrum bolidu; lékin bu dunyada
öz hayatidin nepretlense, uni menggülük hayatliqqa
saqliyalaydu. **(aiōnios g166)** **26** Kimdekim xizmitimde
bolushni xalisa, manga egeshsun. Men qeyerde bolsam,
méning xizmetchimmu shu yerde bolidu. Kémdekim
méning xizmitimde bolsa, Ata uninggha izzet qilidu. **27**
Hazir jénim qattiq azabliniwatidu. Men néme déyishim
kérek? «Ata, méni bu saettin qutquzghin!» deymu?
Lékin men del mushu waqit-saet üchün keldim. **28** Ata,
naminggha shan-sherep keltürgin!». Shuan, asmandin
bir awaz anglinip: — Uninggha shan-sherep keltürdüm
we yene uninggha shan-sherep keltürimen!» — déyildi.
29 Buni anglighan shu yerde turghan xalayiq: — Hawa
güldürlidi, — déyishti. Yene beziler bolsa: — Bir perishte
uninggha gep qildi, — déyishti. **30** Eysa bolsa jawaben: —
Bu awaz méni dep emes, silerni dep chüshti. **31** Emdi
dunyaning üstige höküm chiqirilish waqti keldi; hazir bu
dunyaning hökümdarining tashqirigha qoghlinish waqti
keldi. **32** We men bolsam, yerning üstidin kötürülginimde,
pütkül insanlarni özümge jelp qilip tartimen, — dédi
33 (uning buni dégini özining qandaq ölüm bilen
ölidighanliqini körsetkini idi). **34** Xalayiq buninggha
jawaben uningdin: — Biz muqeddes qanundin Mesihning
ebedgiche qalidighinini anglighan; sen qandaqsige
«Insan'oghli kötürülüshi kérek» deysen?! Bu qandaqmu
«Insan'oghli» bolsun? — dep soridi. **(aiōn g165)** **35**
Shunga Eysa ulargha: — Nurning aranglarda bolidighan
waqti uzun bolmaydu. Shunga qarangghuluqning silerni
bésiwalmasliqi üchün, nur bar waqtida [uningda]
ménginglar; qarangghuluqta mangghan kishi özining
qeyerge kétiwatqanliqini bilmeydu. **36** Nur aranglarda
bar waqitta, uninggha ishininglar; buning bilen nurning
perzentliri bolisiler, — dédi. Eysa bu sözlerni qilghandin
kéyin, ulardin ayrilip yoshurununwaldi. **37** Gerche u
ularning köz aldida shunche tola möjizilik alamet
körsetken bolsimu, ular téxi uninggha étiqad qilmidi.
38 Shuning bilen Yeshaya peyghemberning yazmisida
aldin'ala körsitilgen bésharet del emelge ashurdi: «I
Perwerdigar, bizning yetküzgen xewirimizge kimmu
ishen'gen? Hem «Perwerdigarning biliki» Bolghuchi
kimgimu ayan qilin'ghan?» **39** Xalayiqning étiqad
qilmighinining sewebi del shuki (xuddi Yeshaya
peyghember yene aldin'ala éytqandek): «[Perwerdigar]
ularning közlirini kor, Qelbini tash qildi; Meqset, ularning
közlirining körüp, Qelbining chüshinip, [Gunahliridin]
yénishining aldini élish üchündur; Bolmisa, Men
ularni saqaytqan bolattim, — [deydu Perwerdigar]».
41 Bu sözlerni Yeshaya [peyghember] [Mesihning]
shan-sheripini körüp uninggha qarita aldin'ala söz
qilghinida éytqanidi. **42** Wehalenki, gerche hetta Yehudiy
aqsaqalliridinmu nurghunlighan ademler uninggha
étiqad qilghan bolsimu, ular Perisiyler wejidin qorqup,
özlirining sinagogtin qoghlap chiqiriwétilmesliki üchün
uni étirap qilmidi. **43** Buning sewebi, ular insanlardin
kélidighan izzet-shöhretni Xudadin kélidighan izzet-
shöhrettin yaxshi köretti. **44** Biraq Eysa yuqiri awaz bilen
mundaq dédi: — Manga étiqad qilghuchi mangila emes,
belki méni Ewetküchige étiqad qilghuchidur. **45** Kimki
méni körgüchi bolsa, méni Ewetküchini körgüchi bolidu.
46 Men manga étiqad qilghuchilar qarangghuluqta
qalmisun dep, nur süpitide dunyagha keldim. **47**
Birsi sözlirimni anglap, ularni tutmisa, uni soraqqa
tartmaymen; chünki men dunyadikilerni soraqqa tartqili
emes, belki dunyadikilerni qutquzghili keldim. **48** Biraq
méni chetke qaqquchini, shundaqla sözlirimni qobul
qilmighanni bolsa, uni soraqqa tartquchi birsi bar. U
bolsimu, men éytqan söz-kalamimdur. U axirqi küni uni
soraqqa tartidu. **49** Chünki men özlükümdin sözliginim
yoq, belki méni ewetken Ata méning némini déyishim
we qandaq sözlishim kéreklikige emr bergen. **50** Uning
emrining menggülük hayatliq ikenlikini bilimen. Shunga
némini sözlisem, Ata manga buyrughinidek sözleymen.
(aiōnios g166)

13 Ötüp kétish héytidin ilgiri, Eysa bu dunyadin
ayrilip, Atining yénigha baridighan waqit-saetning
yétip kelgenlikini bildi we shuning üchün bu dunyadiki
öz ademlirige körsitip kelgen méhir-muhebbitini
axirghiche toluq körsitip turdi. **2** Emdi kechlik tamaq
yéyiliwatqanidi; Iblis alliburun Simonning oghli Yehuda
Ishqariyotning könglige Eysagha satqunluq qilish
weswesisini salghanidi. **3** Eysa Atining her ishni uning
qoligha tapshurghinini, we özining Xudaning yénidin
kélip, Xudaning yénigha qaytidighanliqini bilgechke,
4 dastixandin turup, ton-könglikini yéship, bir löngge
bilen bélini baghlidi. **5** Andin jawurgha su quyup,
muxlislarning putlirini yuyushqa we bélige baghlighan
löngge bilen sürtüp qurutushqa bashlidi. **6** Nöwet
Simon Pétrusqa kelgende, Pétrus uninggha: — I Reb,
putumni sen yusang qandaq bolghini?! — dédi. **7** Eysa
uninggha: — Néme qiliwatqinimni hazir bilmeysen,
lékin kéyin bilisen, — dédi. **8** Pétrus: — Sen méning
putumni yusang hergiz bolmaydu! — dédi. Eysa uninggha
jawaben: — Séni yumisam, méning bilen teng nésiweng
bolmaydu, — dédi. **(aiōn g165)** **9** Simon Pétrus: — I
Reb, undaqta peqet putlirimnila emes, qollirimnimu,
béshimnimu yughaysen! — dédi. **10** Eysa uninggha: —
Bedini yuyulup, tamamen pakiz bolghan adem peqet
putlirini yusila qayta yuyunushining hajiti bolmaydu.
Siler pakiz, lékin hemminglar emes, — dédi **11** (chünki u
özini kimning tutup béridighanliqini biletti; shuning
üchün u «Hemminglarla pakiz emes» dégenidi). **12**
Shuning bilen u ularning putlirini yuyup bolghandin
kéyin, ton-könglikini kiyip, yene dastixan'gha olturup
ulargha mundaq dédi: — Silerge néme qilghinimni
uqtunglarmu? **13** Siler méni «Ustaz» we «Reb» deysiler
we rast éytisiler, men shundaqturmen. **14** Eger men Reb
we ustazinglar turuqluq, putliringlarni yughanikenmen,
silermu bir-biringlarning putlirini yuyushunglar kérek.

15 Men silerge qilghandek silerningmu hem shundaq
qilishinglar üchün bu ülgini qaldurdum. **16** Berheq,
berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qul xojayinidin
üstün turmaydu, elchimu özini ewetküchidin üstün
turmaydu. **17** Bu ishlarni bilgenikensiler, shundaq
qilsanglar bextliksiler! **18** Men bularni hemminglargha
qaritip éytmidim. Men tallighanlirimni bilimen, lékin
[muqeddes yazmilarda] aldin pütülgen: «Men bilen
hemdastixan bolup nénimni yégenmu manga put atti!»
dégen bu söz emelge ashurulmay qalmaydu. **19** Men
bu ish yüz bérishtin awwal uni silerge éytip qoyayki, u
ishlar yüz bergende méning «Bar Bolghuchi» ikenlikimge
ishinisiler. **20** Berheq, berheq, silerge shuni éytip
qoyayki, kimki men ewetken herqandaq birsini qobul
qilghan bolsa, méni qobul qilghan bolidu; we méni
qobul qilghuchilar méni Ewetküchini qobul qilghan
bolidu. **21** Eysa bu sözlerni éytqandin kéyin, rohta
qattiq pighan chékip, mundaq guwahliq berdi: — Berheq,
berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, aranglarda
bireylen manga satqunluq qilidu! **22** Muxlislar kimni
dewatqanliqini bilelmey, bir-birige qarashti. **23** Emdi
dastixanda muxlisliridin biri Eysaning meydisige yölinip
yatqanidi; u bolsa «Eysa söyidighan muxlis» idi. **24**
Simon Pétrus uningdin [Eysaning] kimni dewatqinini
sorap béqishini isharet qildi. **25** Shuning bilen u
Eysaning meydisige yölinip turup uningdin: — I Reb, u
kimdur? — dep soridi. **26** Eysa jawab bérip: — Bu bir
chishlem nanni ashqa tögürüp kimge sunsam, shudur,
— dédi. Shuning bilen u bir chishlem nanni [ashqa]
tögürüp, Simonning oghli Yehuda Ishqariyotqa sundi.
27 Yehuda nanni éliwidi, Sheytan uning ichige kirdi.
— Qilidighiningni chapsan qil, — dédi Eysa uninggha.
28 (Emdi dastixanda olturghanlarning héchqaysisi
uning [Yehudagha] bu sözlerni néme üchün déginini
bilmidi. **29** Yehuda ularning ortaq hemyanini tutqini
üchün, beziler Eysa uninggha: «Bizge kéreklik héytliq
nersilerni élip kel» yaki «Kembeghellerge birer nerse
ber» dewatsa kérek, dep oylashti). **30** Yehuda bu
bir chishlem nanni élipla tashqirigha chiqip ketti
(bu chagh kéche idi). **31** Yehuda tashqirigha chiqip
ketkendin kéyin, Eysa mundaq dédi: — Emdi Insan'oghli
ulughlinidighan waqit-saet yétip keldi we Xuda u arqiliq
ulughlinidu. **32** We eger Xuda uningda ulughlansa,
Xudamu Özide uni ulughlaydu, shundaqla derhal uni
ulughlaydu. **33** Balilirim, siler bilen bille bolidighan
yene azghina waqtim qaldi. Siler méni izdeysiler,
lékin méning Yehudiylargha: «Men baridighan yerge
siler baralmaysiler» dep éytqinimdek, buni silergimu
éytimen. **34** Silerge yéngi bir emr tapshurimenki, «bir-
biringlarni söyünglar». Silerni söyginimdek, silermu bir-
biringlarni söyünglar. **35** Aranglarda bir-biringlargha
méhir-muhebbitinglar bolsa, hemme adem silerning
méning muxlislirim ikenlikinglarni bilidu. **36** Simon
Pétrus uningdin: — I Reb, qeyerge barisen? — dep soridi.
Eysa jawaben: — Men kétidighan yerge hazirche egiship
baralmaysen, lékin kéyin manga egiship barisen, — dédi.
37 Pétrus uninggha: — I Reb, néme üchün hazir séning
keyningdin egiship baralmaymen? Sen üchün jénimni
pida qilay! — dédi. **38** Eysa jawaben mundaq dédi: —
Men üchün rasttinla jéningni pida qilamsen? Berheq,
berheq, sanga éytip qoyayki, xoraz chillighuche, sen
mendin üch qétim tanisen!

14 Könglünglarni parakende qilmanglar! Xudagha
ishinisiler, mangimu ishininglar. **2** Atamning öyide
nurghun makanlar bar. Bolmighan bolsa, buni silerge
éytqan bolattim; chünki men herbiringlargha orun
teyyarlash üchün shu yerge kétip barimen. **3** Men
silerge orun teyyarlighili baridighanikenmen, choqum
qaytip kélip, silerni özümge alimen; shuning bilen,
men qeyerde bolsam, silermu shu yerde bolisiler. **4**
Siler méning qeyerge kétidighanliqimni we u yerge
baridighan yolni bilisiler. **5** Tomas uninggha: — I Reb,
séning qeyerge kétidighanliqingni bilmeymiz. Shundaq
iken, yolni qandaq bilimiz? — dédi. **6** Eysa uninggha:
— Yol, heqiqet we hayatliq özümdurmen. Méningsiz
héchkim Atining yénigha baralmaydu. **7** Eger méni
tonughan bolsanglar, Atamnimu tonughan bolattinglar.
Hazirdin bashlap uni tonudunglar hem uni kördünglar,
— dédi. **8** — I Reb, Atini bizge körsitip qoysangla, shu
kupaye, — dédi Filip. **9** Eysa uninggha mundaq dédi: —
«I Filip, siler bilen birge bolghinimgha shunche waqit
boldi, méni téxiche tonumidingmu? Méni körgen kishi
Atini körgen bolidu. Shundaq turuqluq, sen némishqa
yene: «Bizge Atini körsetkeysen» deysen? **10** Men
Atida, Ata mende ikenlikige ishenmemsen? Silerge
éytqan sözlirimni özlükümdin éytqinim yoq; belki mende
turuwatqan Ata Öz emellirini qiliwatidu. **11** Méning
Atida bolghanliqimgha, Atining mende bolghanliqigha
ishininglar. Yaki héchbolmighanda, méning qilghan
emellirimdin manga ishininglar. **12** Berheq, berheq,
men silerge shuni éytip qoyayki, manga ishen'gen kishi
méning qiliwatqan emellirimni qilalaydu; we bulardinmu
téximu ulugh emellerni qilidu, chünki men Atining
yénigha [qaytip] kétimen. **13** We Atining Oghulda
ulughlinishi üchün, hernémini méning namim bilen
tilisenglar, shularni ijabet qilimen. **14** Méning namim
bilen herqandaq nersini tilisenglar, men silerge shuni
ijabet qilimen». **15** — «Méni söysenglar, emrlirimge emel
qilisiler. **16** Menmu Atidin tileymen we U silerge bashqa
bir Yardemchi ata qilidu. U siler bilen ebedgiche birge
bolidu. **(aiōn g165)** **17** U bolsimu Heqiqetning Rohidur.
Uni bu dunyadikiler qobul qilalmaydu, chünki Uni ne
körmeydu, ne tonumaydu. Biraq siler Uni tonuysiler,
chünki U siler bilen bille turuwatidu hem silerde makan
qilidu. **18** Men silerni yétim qaldurmaymen, yéninglargha
yene qaytip kélimen. **19** Azghina waqittin kéyin, bu
dunya méni körmeydu, lékin siler körüsiler. Men hayat
bolghanliqim üchün, silermu hayat bolisiler. **20** Shu
künde méning Atamda bolghanliqim, silerning mende
bolghanliqinglar we menmu hem silerde bolghanliqimni
bilisiler. **21** Kim emrlirimge ige bolup ularni tutsa, méni
söygüchi shu bolidu. Méni söygüchini Atammu söyidu,
menmu uni söyimen we özümni uninggha ayan qilimen».
22 Yehuda (Yehuda Ishqariyot emes) uningdin: — I Reb,
sen özüngni bu dunyadikilerge ayan qilmay, bizgila ayan
qilishing qandaq ish? — dep soridi. **23** Eysa uninggha
jawaben mundaq dédi: — «Birkim méni söyse, sözümni
tutidu; Atammu uni söyidu we [Atam] bilen ikkimiz
uning yénigha bérip, uning bilen bille makan qilimiz.
24 Méni söymeydighan kishi sözlirimni tutmaydu; we

siler anglawatqan bu söz bolsa méning emes, belki méni
ewetken Atiningkidur. **25** Men siler bilen bille boluwatqan
chéghimda, bularni silerge éyttim. **26** Lékin Ata méning
namim bilen ewetidighan Yardemchi, yeni Muqeddes
Roh silerge hemmini ögitidu hem méning silerge
éytqan hemme sözlirimni ésinglargha keltüridu. **27**
Silerge xatirjemlik qaldurimen, öz xatirjemlikimni silerge
bérimen; méning silerge berginim bu dunyadikilerning
berginidek emestur. Könglünglarni parakende qilmanglar
we jür'etsiz bolmanglar. **28** Siler méning: «Men [silerdin]
ayrilip kétimen, kéyin yéninglargha yene qaytip kélimen»
déginimni anglidinglar. Méni söygen bolsanglar, Atining
yénigha kétidighanliqim üchün xursen bolattinglar.
Chünki Ata mendin ulughdur. **29** Silerning bu ishlar yüz
berginide ishinishinglar üchün bu [ishlar] yüz bérishtin
awwal silerge éyttim. **30** Mundin kéyin siler bilen
köp sözleshmeymen; chünki bu dunyaning hökümdari
kélish aldida turidu we mendin kirgüdek héch yochuq
tapalmaydu. **31** Lékin bu dunyaning ademlirining méning
Atini söyidighanliqimni bilishi üchün Ata manga néme
emr qilghan bolsa, men del shuni emelge ashurimen.
Turunglar, bu jaydin kéteyli».

15 — «Heqiqiy üzüm téli» özümdurmen, Atam
bolsa baghwendur. **2** Baghwen mendiki méwe
bermeydighan herbir shaxni késip tashlaydu. Méwe
bergenlirini bolsa téximu köp méwe bersun dep, pak
qilip putap turidu. **3** Emdi siler men silerge yetküzgen
sözüm arqiliq alliburun pak boldunglar. **4** Siler mende
izchil turunglar, menmu silerde izchil turimen. Shax
talda turmay, özi méwe bérelmeydighinidek, silermu
mende izchil turmisanglar, méwe bérelmeysiler. **5** «Üzüm
téli» özümdurmen, siler bolsanglar shaxliridursiler.
Kim mende izchil tursa, menmu shundaqla uningda
turghinimda, u köp méwe béridu. Chünki mensiz
héchnémini qilalmaysiler. **6** Birsi mende turmisa, u
[kéreksiz] shaxtek tashlinip, qurup kétidu. Bundaq
shaxlar yighip kélinip otqa tashlinidu. **7** Siler mende
izchil tursanglar we sözlirim silerde izchil tursa,
némini telep qilsanglar, silerge shu ijabet bolidu. **8**
Silerning köp méwi bérishinglar, shundaqla méning
muxlislirim ikenlikinglarni ispatlishinglar bilen shan-
sherep Atamgha keltürülidu. **9** Atam méni söyginidek,
menmu silerni söydüm; méning méhir-muhebbitimde
izchil turunglar. **10** Eger emrlirimni tutsanglar, xuddi
men Atamning emrlirini tutqan we hemishe uning méhir-
muhebbitide turghinimdek, silermu hemishe méning
méhir-muhebbitimde turisiler. **11** Méning xushalliqim
silerde bolsun we shuningdek xushalliqinglar tolup
tashsun dep, men bularni silerge éyttim. **12** Méning
emrim shuki, men silerni söyginimdek, silermu bir-
biringlarni söyünglar. **13** Insanlarning öz dostliri üchün
jénini pida qilishtin chongqur méhir-muhebbiti yoqtur.
14 Silerge buyrughan emrlirimni ada qilsanglar, méning
dostlirim bolisiler. **15** Emdi mundin kéyin men silerni
«qul» dep atimaymen. Chünki qul xojayinining néme
qiliwatqinini bilmeydu. Uning ornigha silerni «dost» dep
atidim, chünki Atamdin anglighanlirimning hemmisini
silerge yetküzdüm. **16** Siler méni tallighininglar yoq,
eksiche men silerni tallidim we silerni bérip méwe
bersun hemde méwiliringlar daim saqlansun, méning
namim bilen Atidin néme tilisenglar, u silerge bersun
dep silerni tiklidim. **17** Silerge shuni emr qilimenki,
bir-biringlarni söyünglar. **18** Bu dunyadikiler silerdin
nepretlense, silerdin awwal mendin nepretlen'genlikini
bilinglar. **19** Silermu bu dunyadikilerdin bolghan
bolsanglar, bu dunyadikiler silerni özimizningki dep,
söygen bolatti. Biraq siler bu dunyadin bolmighachqa,
belki men silerni bu dunyadin ayrip tallighanliqim
üchün, emdi bu dunyadikiler silerdin nepretlinidu. **20**
Men silerge éytqan sözni ésinglarda tutunglar: «Qul
xojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyankeshlik
qilghan bolsa, silergimu ziyankeshlik qilidu. Méning
sözümni tutqan bolsa, ular silerningkinimu tutidu.
21 Biraq méning namim tüpeylidin ular silergimu
shu ishlarning hemmisini qilidu, chünki ular méni
Ewetküchini tonumaydu. **22** Eger men kélip ulargha söz
qilmighan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti.
Lékin hazir gunahi üchün ularning héch bahanisi
yoqtur. **23** Kimdekim mendin nepretlense Atamdinmu
nepretlen'gen bolidu. **24** Men ularning arisida bashqa
héchkim qilip baqmighan emellerni qilmighan bolsam,
ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin ular hazir
[emellirimni] körgen turuqluq, yenila hem mendin
hem Atamdin nepretlendi. **25** Lékin bu ishlar
ulargha tewe bolghan Tewrat qanunida: «Héchqandaq
sewebsizla mendin nepretlendi» dep pütülgen söz emelge
ashurulushi üchün shundaq yüz berdi. **26** Lékin men
silerge Atining yénidin ewetidighan Yardemchi, yeni
Atining yénidin chiqquchi Heqiqetning Rohi kelgende, U
manga guwahliq béridu. **27** Silermu manga guwahliq
bérisiler, chünki siler bashtin tartip men bilen bille
boldunglar.

16 Silerning putliship ketmeslikinglar üchün bularni
silerge éyttim. **2** Ular silerni sinagoglarning
jamaetliridin qoghlap chiqiriwétidu; hemde shundaq bir
waqit-saet kéliduki, silerni öltürgüchi özini Xudagha
xizmet qiliwatimen, dep hésablaydu. **3** Ular bularni ya
Atini, ya méni tonumighanliqi üchün qilidu. **4** Lékin men
bu ishlarni silerge éyttimki, waqit-saiti kelgende, men
shundaq aldin'ala éytqinimni ésinglargha keltüreleysiler.
5 — Men bashta bularni silerge éytmidim, chünki men
siler bilen bille idim. Lékin emdi méni ewetküchining
yénigha qaytip kétimen. Shundaq turuqluq, aranglardin
héchkim mendin: «Nege kétisen?» dep sorimaywatidu.
6 Eksiche, silerge bularni éytqinim üchün, qelbinglar
qayghugha chömüp ketti. **7** Emma men silerge heqiqetni
éytip qoyayki, méning kétishim silerge paydiliqtur.
Chünki eger ketmisem, Yardemchi silerge kelmeydu.
Emma ketsem, Uni silerge ewetimen. **8** U kelgende, bu
dunyadikilerge gunah toghrisida, heqqaniyliq toghrisida
we axiret soriqi toghrisida heqiqetni bilgüzidu. **9**
U ularni gunah toghrisida bilgüzidu, chünki ular
manga étiqad qilmidi. **10** Ularni heqqaniyliq toghrisida
[bilgüzidu], chünki Atamning yénigha qaytip barimen
we siler méni yene körelmeysiler. **11** Ularni axiret
soriqi toghrisida [bilgüzidu], chünki bu dunyaning
hökümdari üstige höküm chiqirildi. **12** Silerge éytidighan
yene köp sözlirim bar idi; lékin siler ularni hazirche
kötürelmeysiler. **13** Lékin U, yeni Heqiqetning Rohi
kelgende, U silerni barliq heqiqetke bashlap baridu.

Chünki U özlükidin sözlimeydu, belki némini anglighan
bolsa, shuni sözleydu we kelgüside bolidighan ishlardin
silerge xewer béridu. **14** U méni ulughlaydu; chünki U
mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu.
15 Atida bar bolghanning hemmisi hem méningkidur;
mana shuning üchün men: «U mende bar bolghanni
tapshuruwélip, silerge jakarlaydu» dep éyttim. **16**
Az waqittin kéyin, méni körmeysiler; we yene bir'az
waqit ötkendin kéyin, méni qayta körisiler, chünki men
Atamning yénigha kétimen». **17** Shunga muxlislarning
beziliri bir-birige: — Bizlerge: — «Az waqittin kéyin,
méni körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kéyin,
méni qayta körisiler» we yene «Chünki men Atamning
yénigha kétimen» dégini néme déginidu? **18** «Az
waqittin kéyin» dégen sözining menisi néme? Uning
némilerni dewatqanlirini bilmiduq, — déyishidu. **19**
Eysa ularning özidin némini sorimaqchi bolghinini bilip
ulargha mundaq dédi: — «Méning «Az waqittin kéyin,
méni körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kéyin,
méni körisiler» déginimning menisini bir-biringlardin
sorawatamsiler? **20** Berheq, berheq, men silerge shuni
éytip qoyayki, siler yigha-zar kötürüsiler, lékin bu
dunyadikiler xushal bolushup kétidu; siler qayghurisiler,
lékin qayghuliringlar shadliqqa aylinidu. **21** Ayal kishi
tughutta azablinidu, chünki uning waqit-saiti yétip
kelgen; lékin bowiqi tughulup bolghandin kéyin, bir
perzentning dunyagha kelgenlikining shadliqi bilen
tartqan azabini untup kétidu. **22** Shuninggha oxshash,
silermu hazir azabliniwatisiler, lékin men siler bilen qayta
körüshimen, qelbinglar shadlinidu we shadliqinglarni
héchkim silerdin tartiwalalmaydu. **23** Shu künde siler
mendin héchnerse sorimaysiler. Berheq, berheq, men
silerge shuni éytip qoyayki, méning namim bilen Atidin
némini tilisenglar, u shuni silerge béridu. **24** Hazirghiche
méning namim bilen héchnéme tilimidinglar. Emdi
tilenglar, érishisiler, buning bilen shadliqinglar tolup
tashidu! **25** Silerge bularni temsiller bilen éytip berdim.
Biraq shundaq bir waqit kéliduki, u chaghda silerge
yene temsiller bilen sözlimeymen, Ata toghruluq silerge
ochuq éytimen. **26** Shu küni tilekliringlarni méning
namim bilen iltija qilisiler. Men siler üchün Atidin
telep qilimen, dep éytmaymen; **27** chünki Ata özimu
silerni söyidu; chünki siler méni söyisiler we méning
Xudaning yénidin kelgenlikimge ishendinglar. **28** Men
Atining yénidin chiqip bu dunyagha keldim; emdi men
yene bu dunyadin kétip Atining yénigha barimen». **29**
Muxlisliri: — Mana sen hazir ochuq éytiwatisen, temsil
keltürüp sözlimiding! **30** Biz séning hemmini bilgininghi,
shundaqla héchkimning sendin soal sorishining hajiti
yoqluqini emdi bilip yettuq. Shuningdin séning Xudaning
yénidin kelgenlikingge ishenduq, — déyishti. **31** Eysa
jawaben ulargha: — Hazir ishendinglarmu? **32** Mana,
shundaq waqit-saiti kéley dep qaldi, shundaqla kélip
qaldiki, hemminglar méni yalghuz tashlap herbiringlar
öz yolliringlargha tarqilip kétisiler. Biraq men yalghuz
emesmen, chünki Ata men bilen billidur. **33** Silerning
mende xatirjemlikke ige bolushunglar üchün bularni
silerge éyttim. Bu dunyada turup azab-oqubet tartisiler,
emma gheyretlik bolunglar! Men bu dunya üstidin
ghelibe qildim!

17 Eysa bu sözlerni qilghandin kéyin, közlirini ershke
tikip, mundaq dua qildi: — I Ata, waqit-saet
yétip keldi; Sen Oghlungni ulughlatquzghaysen; buning
bilen Oghlungmu Séni ulughlatquzidu; **2** yeni, uning
Sen uninggha tapshurghan insanlargha menggülük
hayat ata qilishi üchün, uninggha pütkül et igiliridin
üstün hoquq ata qilghiningdek, uni ulughlatquzghaysen.
(aiōnios g166) **3** Menggülük hayat shuki, birdinbir heqiqiy
Xuda — Séni we Sen ewetken Eysa Mesihni tonushtin
ibarettur. **(aiōnios g166)** **4** Men Séning emel qilishim
üchün tapshurghan ishingni orundishim bilen Séni
yer yüzide ulughlatquzdum. **5** I Ata, Séning alem
apiride bolushtin burun men Özüngning yéningda ige
bolghan shan-sherep bilen méni Özüngning yéningda
ulughlatquzghaysen. **6** Sen bu dunyadin manga tallap
bergen ademlerge Séning namingni ayan qildim. Ular
Séningki idi, Sen ularni manga berding we ular Séning
söz-kalamingni tutup keldi. **7** Ular hazir Sen manga
bergen hemme nersilerning Séningdin kelgenlikini
bildi. **8** Chünki Sen manga tapshurghan sözlerni
ulargha yetküzdüm; ularmu bularni qobul qildi, shuning
bilen Sendin chiqqinimni heqiqeten bilip yetti hemde
Séning méni ewetkenlikinggimu ishendi. **9** Bulargha
dua qilimen; bu dunyadiki ademlerge emes, belki Sen
manga bergen ademlerge dua qilimen; chünki ular
Séningkidur. **10** Méning barliqim Séningkidur we Séning
barliqing bolsa méningkidur we men ularda sherep
taptim. **11** Men emdi bu dunyada turiwermeymen;
lékin ular bu dunyada qaldi we men Séning yéninggha
kétiwatimen. I muqeddes Ata, Sen manga bergen
naming arqiliq ularni saqlighinki, biz ikkimiz bir
bolghinimizdek, ularmu bir bolghay. **12** Men ular bilen
bille bolghan waqtimda, Sen manga bergen naming
bilen ularni saqlidim hem qoghdidim; we muqeddes
yazmilardiki bésharetning emelge ashurulushi yolida,
ularning ichidin halaketke xas bolghan kishidin bashqa
birimu yoqalmidi. **13** Mana emdi séning yéninggha
barimen. Méning shadliqim ularda tolup tashsun dep,
bu sözlerni dunyadiki waqtimda sözlidim. **14** Men
ulargha söz-kalamingni tapshurdum. Men bu dunyadin
bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin bolmighini üchün,
bu dunyaning ademliri ulardin nepretlinidu. **15** Ularni
bu dunyadin ayriwetkeysen dep tilimeymen, belki ularni
rezil bolghuchidin saqlighaysen, dep tileymen. **16** Men
bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin
emestur. **17** Ularni heqiqet arqiliq Özüngge muqeddes
qilip atighuzghaysen, chünki söz-kalaming heqiqettur.
18 Sen méni dunyagha ewetkiningdek, menmu ularni
dunyagha ewettim. **19** Ularmu heqiqette muqeddes
qilinip Özüngge atalsun dep, özümni Sanga xas ataymen.
20 Men yalghuz ular üchünla emes, yene ularning
sözi arqiliq manga étiqad qilidighanlar üchünmu dua
qilimen. **21** Ularning hemmisi bir bolghay; i Ata,
Sen mende, men Sende bolghandek, ularmu Bizde bir
bolghay; shundaq bolghanda, bu dunyadikiler méni
Séning ewetkenlikingge ishinidu. **22** Sen manga ata
qilghan shan-sherepni ulargha ata qildimki, biz ikkimiz
bir bolghandek, ularmu bir bolghay; **23** yeni men
ularda, sen mende bolup, ular birlikte kamil qilin'ghay.
Shu arqiliq bu dunyadikiler méni ewetkenlikingni hem
méni söyginingdek ularnimu söygenlikingni bilidu. **24**

I Ata, Sen manga bergenliringning hemmisining men
bolghan yerde men bilen birge bolushini, shundaqla
méning shan-sheripimni, yeni Sen alem apiride bolushtin
burun méni söygenliking üchün, manga bergen shan-
sherepni ularning körüshini xalaymen. **25** I heqqaniy
Ata, bu dunyadikiler séni tonumighan, emma men Séni
tonuymen we bularmu méni Séning ewetkenlikingni
bildi. **26** We men Séning namingni ularga ayan qildim
we yene dawamliq ayan qilimen. Shuning bilen, Séning
manga körsetken méhir-muhebbiting ularda bolidu we
menmu ularda bolay.

18 Eysa bularni éytqandin kéyin, muxlisliri bilen bille
tashqirigha chiqip Kidron jilghisining u qétigha
ötti. U yerde bir baghche bar idi. Eysa bilen muxlisliri
u baghchige kirdi. **2** Uninggha satqunluq qilidighan
Yehudamu u yerni biletti, chünki Eysa muxlisliri bilen
pat-pat u yerde yighilip olturatti. **3** Shuning bilen Yehuda
bir top Rim leshkerliri bilen bash kahinlar hem Perisiyler
ewetken qarawullarni bashlap bu yerge keldi. Ularning
qollirida panus, mesh'el we qorallar bar idi. **4** Eysa
béshigha chüshidighanlarning hemmisini bilip, ularning
aldigha chiqip: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. **5**
Nasaretlik Eysani, — dep jawab bérishti ular. Eysa ulargha:
— Mana men bolimen, — dédi. (Uninggha satqunluq
qilghan Yehudamu ularning arisida turatti). **6** Eysa:
«Mana men bolimen» déwidi, ular arqisigha yénip yerge
yiqilishti. **7** Shuning bilen Eysa ulardin yene bir qétim:
— Kimni izdeysiler? — dep soridi. — Nasaretlik Eysani,
— déyishti ular. **8** Eysa: — Silerge éyttimghu, men shu
bolimen. Eger izdigininglar men bolsam, bularni ketkili
qoyunglar, — dédi. **9** Buning bilen özining: «[Ata], Sen
manga bergenlerdin héchqaysisini yittürmidim» dégen
sözi emelge ashuruldi. **10** Simon Pétrusning yénida bir
qilich bolghach, u shuan uni sughurup, bash kahinning
chakirigha birni urup, ong quliqini shilip chüshürüwetti.
Chakarning ismi Malkus idi. **11** Eysa Pétrusqa: —
Qilichni ghilapqa sal! Ata manga tapshurghan qedehni
ichmemdim? — dédi. **12** Shuning bilen, leshkerler topi
bilen mingbéshi hem Yehudiylarning qarawulliri Eysani
tutup baghlashti. **13** Andin uni aldi bilen Annasning
aldigha élip bérishti. Annas bolsa shu yili bash kahin
bolup turghan Qayafaning qéynatisi idi. **14** Burun
Yehudiy kéngeshmisidikilerge: «Pütün xelqning [halak
bolushining] ornigha, birla ademning ular üchün halak
bolushi yaxshi» dep meslihet bergen kishi del shu
Qayafa idi. **15** Emdi Simon Pétrus bilen yene bir muxlis
Eysaning keynidin egiship barghanidi. U muxlis bash
kahin'gha tonush bolghachqa, bash kahinning sariyigha
Eysa bilen teng kirdi. **16** Lékin Pétrus bolsa derwazining
sirtida qaldi. Shunga bash kahin'gha tonush bolghan
héliqi muxlis tashqirigha chiqip, derwaziwen qiz bilen
sözliship, Pétrusni ichkirige bashlap kirdi. **17** Derwaziwen
bolghan shu dédek Pétrustin: — Senmu bu ademning
muxlisliridin emesmu? — dep soridi. Yaq, emes, —
dédi Pétrus. **18** Emdi hawa soghuq bolghanliqi üchün,
chakarlar we qarawullar shaxardin gülxan yaqqan bolup,
uning chöriside issinip turushatti. Pétrusmu ularning
yénida turup issindi. **19** Bash kahin bolsa Eysadin
muxlisliri toghruluq we telimi toghruluq soal sorashqa
bashlidi. **20** Eysa uninggha jawaben mundaq berdi: —
Men xelq-alem aldida ashkara söz qilghanmen, barliq
Yehudiylar yighilidighan sinagoglarda we ibadetxanida
daim telim bérip keldim, men yoshurun héchnéme
démidim. **21** Bularni némishqa mendin soraysen? Éytqan
sözlirimni anglighanlardin sorighin; mana, ular néme
dégenlikimni bilidu. **22** Eysa bu sözlerni qilghanda,
yénida turghan qarawullardin biri uni bir kachat urup:
— Bash kahin'gha mushundaq jawab qayturamsen?
— dédi. **23** — Eger yaman söz qilghan bolsam, uning
yaman ikenlikini köpchilikning aldida körsetkin. Emma
éytqanlirim durus bolsa, méni néme üchün urisen? —
dédi Eysa uninggha. **24** Buning bilen Annas uni baghlaqliq
péti bash kahin Qayafagha yollidi. **25** Simon Pétrus
[otning] aldida issinip turuwatqanidi. [Yénidikiler]: —
Senmu uning muxlisliridin emesmiding? — déyishti. —
Yaq, emesmen, — dep tandi Pétrus. **26** U yerde bash
kahinning chakarliridin, Pétrus quliqini késip tashlighan
kishige tughqan birsi bar idi. U Pétrusqa: — Baghchide
séni uning bilen bille körgenidimghu?! — dédi. **27**
Pétrus yene tandi. Del shu chaghda xoraz chillidi. **28**
Andin ular Eysani Qayafaning yénidin rimliq waliyning
ordisigha élip keldi (shu chaghda tang atqanidi). Uni
élip kelgen [Yehudiylar] bolsa özimizni napak qilip
bulghimayli dep, ordigha kirmidi. Bolmisa ötüp kétish
héytining dastixinidin ghizalinalmaytti. **29** Shunga
[waliy] Pilatus sirtqa chiqip, ularning aldigha bérip
ulargha: — Bu ademning üstidin néme erz qilisiler? — dep
soridi. **30** Ular: — Bu adem jinayetchi bolmisa, uni sizge
tapshurmighan bolattuq, — dep jawab bérishti. **31** —
Uni özünglar élip kétip, öz qanununglar boyiche hököm
chiqiringlar! — dédi Pilatus ulargha. Yehudiylar: —
Bizning héchkimni ölümge mehkum qilish hoquqimiz yoq
tursa, — déyishti. **32** Bu ishlar Eysaning özi qandaq ölüm
bilen ölüdighini toghrisidiki aldin éytqan bésharetlik
sözining emelge ashurulushi üchün yüz berdi. **33** Andin
Pilatus yene ordisigha kirip, Eysani chaqirtip, uningdin:
— Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. **34**
Eysa uninggha: — Bu soalni özüng sorawatamesen, yaki
bashqilar men toghruluq sanga shundaq éytqanmu?
— dédi. **35** — Men bir Yehudiymu?! Séni manga
tapshurghanlar öz xelqing we bash kahinlarghu! Néme
[jinayet] ötküzgeniding? — dédi Pilatus. **36** Eysa jawaben:
— Méning padishahliqim bu dunyagha tewe emestur.
Eger bu dunyagha tewe bolghan bolsa, xizmetchilirim
méning Yehudiylargha tapshurulmasliqim üchün jeng
qiliwatqan bolatti. Halbuki, méning padishahliqim
bu yerge tewe emestur, — dédi. **37** Shunga Pilatus
uninggha: — Undaqta, sen padishahmu? Eysa jawaben: —
Shundaq, éytqiningdek, padishahmen. Men shuninggha
tughulghanmen, we shuninggha dunyagha keldim:
— heqiqetke guwahliq bérishim üchündin ibarettur.
Heqiqetke tewe bolghan herbir kishi bolsa méning
awazimgha qulaq salidu, — dédi. **38** Pilatus uningdin:
— «Heqiqet» dégen néme? — dep soridi. Pilatus
mushularni dep, yene tashqirigha, Yehudiylarning
aldigha chiqip ulargha: — Men uningdin héchqandaq
jinayet tapalmidim. **39** Lékin her yili ötüp kétish héytida
siler üchün [mehbuslardin] birni qoyup bérish qaidem
bar. Shunga bu «Yehudiylarning padishahi»ni silerge
qoyup bérishimni xalamsiler? — dédi. **40** Ularning
hemmisi jawab bérip: — Bu ademni emes, Barabbasni

qoyup bering! — dep qiyqas-süren sélishti (Barabbas
bolsa bir qaraqchi idi).

19 Shuning bilen, Pilatus Eysani élip bérip qamchilatti.
2 Leshkerler tikenlik shaxlarni örüp, bir taj yasap,
uning béshigha kiydürüshti we uninggha [shahane]
sösün renglik bir ton kiydürüp, **3** uning aldigha
kélip: — Yashighayla, i Yehudiylarning «padishahi»!
— dep mesxire qiliship, uning yüzige qayta-qayta
kachat saldi. **4** Pilatus bolsa yene ordisidin chiqip,
xalayiqqa: — Mana! Uningdin héchqandaq jinayet
tapalmighanliqimni bilishinglar üchün, uni silerning
aldinglargha élip chiqtim, — dédi. **5** Buning bilen Eysa
béshigha tikenlik taj we uchisigha sösün ton kiygüzülgen
halda tashqirigha élip chiqildi. Pilatus ulargha: —
Qaranglar, u ademge! — dédi. **6** Bash kahinlar we
qarawullar uni körüp: — Uni kréstleng, kréstleng! — dep
warqirashti. Pilatus ulargha: — Uni élip bérip özünglar
kréstlenglar! Chünki men uningdin héchqandaq jinayet
tapalmidim! — dédi. **7** Yehudiylar uninggha jawaben:
— Bizde shundaq bir qanun bar. Shu qanunimizgha
asasen u ölümge mehkum qilinishi kérek, chünki u
özini Xudaning Oghli dep atiwaldi. **8** Pilatus bu sözni
anglap téximu qorqup, **9** yene ordisigha kirip, Eysadin:
— Sen zadi qeyerdin kelgen? — dep soridi. Lékin Eysa
uninggha jawab bermidi. **10** Shunga Pilatus uninggha:
— Sen manga gep qilmamsen? Séni qoyup bérishke
hoqugum barliqini, shundaqla kréstleshkimu hoqugum
barliqini bilmemsen? — dédi. **11** Eysa jawaben: — Sanga
ershtin bérilmigen bolsa, méning üstümdin héchqandaq
hoqugung bolmighan bolatti. Shuning üchün méni sanga
tapshurup bergen ademning gunahi téximu éghirdur, —
dédi. **12** Shu chaghdin tartip, Pilatus uni qoyuwétishke
amal izdeytti. Lékin Yehudiylar warqiriship: — Bu ademni
qoyuwetsingiz, siz Qeyserning dosti bolmighan bolisiz!
Özini padishah dégen herbir kishi Qeyserge qarshi
chiqqan bolidu! — dep chuqan sélishti. **13** Pilatus bu
sözlerni anglap, Eysani tashqirigha chiqardi we «tash
taxtayliq hoyla» dep atalghan, ibraniy tilida «Gabbata»
dep atalghan yerde «soraq texti»ge olturdi **14** (u waqit
ötüp kétish héytining teyyarliq kününing altinchi saiti
etrapida idi). Pilatus Yehudiylargha: Mana bu silerning
padishahinglardur! — dédi. **15** Lékin ular warqiriship:
— Yoqiting, yoqiting, uni kréstleng! — dédi. Pilatus
ulargha: — Méni padishahinglarni kréstligin, demsiler?
— dédi. Bash kahinlar jawaben: — Qeyserdin bashqa
héchqandaq padishahimiz yoqtur! — dep [towlashti].
Buning bilen Pilatus uni kréstleshke ulargha tapshurup
berdi. **16** [Leshkerler] Eysani élip mangdi. U öz kréstini
yüdüp, «Bash söngek jayi» (ibraniy tilida «Golgota»)
dégen yerge bardi. **18** Ular uni shu yerde yene ikki kishi
bilen teng kréstke tartti; bu teripide birsi, u teripide birsi
we Eysa ularning otturisida kréstke tartildi. **19** Pilatus
taxtigha élan yézip kréstke békitip qoydi. Uninggha:
— «Nasaretlik Eysa — Yehudiylarning padishahi» dep
yézilghanidi. **20** Eysa kréstlinidighan yer sheherge yéqin
bolghachqa, nurghun Yehudiylar taxtidiki sözlerni oqudi.
Taxtidiki sözler ibraniyche, latinche we grékche yéziqta
yézilghanidi. **21** Shunga Yehudiylarning bash kahinliri
Pilatusqa: — «Yehudiylarning padishahi» dep yazmang,
belki «U özini men Yehudiylarning padishahi, dégen»
dep yézing, — déyishti. **22** Biraq Pilatus jawaben: —
Yazidighanni yézip boldum! — dédi. **23** Leshkerler Eysani
kréstligendin kéyin, uning kiyimlirini élip, tötke bölüp,
herbir leshker bir ülüshtin élishti; ular hem ichidiki
uzun köngleknimu élishti; lékin bu könglek tikilmigen,
üstidin ayighighiche bir pütün toqulghanidi. **24** Shuning
üchün leshkerler bir-birige: — Buni yirtmayli, belki chek
tartishayli, kimge chiqsa shu alsun, — déyishti. Bu ishlar
muqeddes yazmilardiki munu sözler emelge ashurulush
üchün yüz berdi: — «Ular méning kiyimlirimni öz
arisida üleshti, Méning könglikimge érishish üchün
chek tashlashti». Derweqe, leshkerler shundaq qilishti.
25 Eysaning kréstining yénida anisi, anisining singlisi,
Klopasning ayali Meryem we Magdalliq Meryemler
turatti. **26** Eysa anisi bilen özi söyidighan muxlisining
birge turghanliqini körüp, anisigha: — I xanim, mana
séning oghlung! — dédi. **27** Andin u bu muxlisqa:
— Mana séning anang! — dédi. Shundin étibaren, u
muxlis uni özining öyide turghuzdi. **28** Andin Eysa
hemme ishlarning tamam bolghinini bilip (muqeddes
yazmilardiki bésharet emelge ashurulush üchün): —
Ussap kettim! — dédi. **29** U yerde sirke sharab bilen
toldurulghan bir koza bar idi. Ular bir parche bulutni sirke
sharabqa chilap, bir lépekgül gholigha baghlap, Eysaning
aghzigha tenglidi. **30** Eysa sirke sharabni ichkendin
kéyin: — Tamam boldi! — dédi-de, béshini töwen qilip,
rohini tapshurup berdi. **31** U küni [ötüp kétish héytining]
teyyarliq küni bolghachqa, kréstlen'genlerning jesetlirini
shabat künide kréstte qaldururmasliq üchün (shabat küni
«ulugh kün» hésablan'ghachqa) Yehudiylar Pilatustin
kréstlen'genlerning putlirini chéqip andin jesetlirini
krésttin tézrek chüshürüwétishni telep qildi. **32** Shuning
bilen leshkerler bérip Eysa bilen bille kréstlen'gen
birinchi andin ikkinchi ademning putlirini chaqti. **33**
Lékin Eysagha kelgende, uning alliqachan ölgenlikini
kördi, shuning bilen uning putini chaqmidi. **34** Emma
leshkerlerdin biri uning biqinigha neyzini sanjiwidi,
shuan qan we su éqip chiqti. **35** Buni körgüchi silerning
ishinishinglar üchün guwahliq béridu; körgüchining
guwahliqi heqtur, u özining éytqanlirini heq dep
bilidu. **36** Bu ishlarning hemmisi muqeddes yazmilarda:
«Uning bir tal söngikimu sundurulmaydu» we yene bir
bésharette: «Ular özliri sanjighan ademge qaraydu» dep
aldin éytilghanlarni emelge ashurush üchün yüz berdi.
38 Bu ishlardin kéyin, Arimatiyaliq Yüsüp Pilatustin
Eysaning jesitini élip kétishni telep qildi (Yüsüp Eysaning
muxlisliridin idi, lékin Yehudiylardin qorqqini üchün
buni mexpiy tutatti); Pilatus ruxset berdi, shuning bilen
Yüsüp bérip Eysaning jesitini élip ketti. **39** Burun bir
kéchisi Eysaning yénigha kelgen héliqi Nikodimmu
murmekki bilen sebre arilashturulghan xushbuy dora-
dermandin yüz jingche élip, [uning] [bilen bille] keldi.
40 Ikkiylen Eysaning jesitini Yehudiylarning depne qilish
aditi boyiche dora-dermanlarni chéchip, kanap rextler
bilen orap képenlidi. **41** Eysa kréstlen'gen yerde bir bagh
bolup, baghning ichide téxi héchkim yerlenmigen yéngi
bir bosh yerlik bar idi. **42** Bu Yehudiylarning héytining
teyyarliq küni bolghachqa hem bu yerlik yéqin jayda
bolghanliqi üchün, ular Eysani shu yerlikke qoydi.

20 Heptining birinchi küni tang seher, Magdalliq
Meryem qebrige bardi we qebrining aghzidiki
tashning éliwétilgenlikini kördi. **2** Shunga u yügürginiche
kélip Simon Pétrus we Eysa söygen héliqi muxlisning
yénigha kélip, ulargha: — Ular Rebni qebridin
yötkiwétiptu, uni qeyerge qoyghinini bilmiduq! —
dédi. **3** Pétrus bilen héliqi muxlis tashqirigha chiqip,
qebrige qarap yol aldi. **4** Ikkiylen teng yügürüp
mangdi, lékin héliqi muxlis Pétrustin téz yügürüp,
qebrige birinchi bolup yétip bardi. **5** U éngishiph
ichige qarap, kanap képenlerning u yerde yéyiqliq
turghanliqini kördi, lékin ichkirige kirmidi. **6** Uninggha
egishiph kelgen Simon Pétrus yétip kélip, qebrige kirdi
we u yerde yéyiqliq turghan kanap képenlerni, **7**
shundaqla Eysaning béshigha oralghan yaghliqnimu
kördi. Yaghliq képenler bilen bir yerde emes, belki
ayrim yerde yögeklik turatti. **8** Andin qebrige awwal
kelgen héliqi muxlismu qebrige kirip, ehwalni körüp
ishendi **9** (chünki ular uning ölümdin qayta tirilishining
muqerrerliki heqqide muqeddes yazmilardiki bésharetni
téxiche chüshenmeytti). **10** Shuning bilen ikkiylen
öz turalghulirigha qaytishti. **11** Emma Meryem bolsa
qebrining sirtida turup yighlawatatti. U yighlap turup
qebrining ichige éngishiph qariwidi, **12** mana aq kiyim
kiygen ikki perishte turatti; ularning biri Eysaning jesiti
qoyulghan yerning bash teripide, yene biri ayagh teripide
olturatti. **13** Ular Meryemdin: — Xanim, némishqa
yighlaysen? — dep soridi. — Rebbimni élip kétiptu, uni
nege qoyghanliqini bilelmeywatimen, — dédi u ulargha.
14 U shu sözlerni qilipla, keynige buruluwidi, Eysaning
shu yerde turghanliqini kördi. Lékin u uning Eysa
ikenlikini bilmidi. **15** Eysa uningdin — Xanim, némishqa
yighlaysen, kimni izdeysen? — dep soridi. Meryem uni
baghwen shu, dep oylap: — Teqsir, eger uni siz shu yerdin
yötkiwetken bolsingiz, qeyerge qoyghanliqingizni éytip
bergeysiz. Men uni élip kétimen, — dédi. **16** Meryem! —
dédi Eysa uninggha. Meryem burulupla, ibraniy tilida:
— Rabboni! — dédi (bu söz «ustaz» dégen menide). **17**
Eysa uninggha: — Manga ésilmighin! Chünki men téxi
atamning yénigha chiqmidim. Bérip qérindashlirimgha:
Méni «Silerningmu Atanglarning, yeni méning Atamning,
silerning Xudayinglarning, yeni méning Xudayimning
yénigha chiqimen!» deydu, — dep yetküzgin, dédi. **18**
Shuning bilen Magdalliq Meryem muxlislarning yénigha
bérip, ulargha: «Rebni kördüm!» dédi we shundaqla
Eysa özige éytqan u sözlerni ulargha yetküzdi. **19**
Shu küni kechte, yeni heptining birinchi küni kechte,
Yehudiylardin qorqqanliqi üchün muxlislar yighilghan
öyde ishiklirini him taqiwalghanidi; shu waqitta, Eysa
kélip ularning otturisida [körünüp], öre turghan halda
ulargha: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **20**
Buni dep, qollirini we biqinini ulargha körsetti. Shuning
bilen muxlislar Rebni körginidin shadlandi. **21** Shunga
Eysa ulargha yene: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay!
Ata méni ewetkinidek, menmu silerni ewetimen, —
dédi. **22** Bu sözni éytqandin kéyin, u ularning üstige bir
püwlep: — Muqeddes Rohni qobul qilinglar. **23** Kimning
gunahlirini kechürsenglar, uning gunahi kechürüm
qilinidu; kimning gunahlirini tutuwalsanglar, shuning
gunahi tutuwélinidu! — dédi. **24** Emma on ikkiylenning
biri, yeni «qoshkézek» dep atalghan Tomas Eysa kelgende
ularning yénida emes idi. **25** Shunga bashqa muxlislar
uninggha: — Biz Rebni körduq! — déyishti. Lékin Tomas
ulargha: — Uning qollirida mixlarning izini körmigüche,
mixlarning izigha öz barmiqimni we biqinigha öz qolumni
tiqip baqmighuche, hergiz ishenmeymen, — dédi. **26**
Sekkiz kündin kéyin, muxlislar yene shu öy ichide jem
bolghanda, Tomasmu ular bilen bille idi. Ishikler taqaqliq
tursimu, Eysa kélip ularning arisida turup: — Silerge
aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **27** Andin u Tomasqa:
— Barmiqingni bu yerge tegküzüp, qollirimgha qara.
Qolungni uzitip, biqinimgha tiqip, gumanda bolmay,
ishen'güchi bolghin! — dédi. **28** Tomas uninggha: —
Méning Rebbim hem méning Xudayimsen! — dep jawab
berdi. **29** Eysa uninggha: — Méni körgenliking üchün
ishending. Körmey turup ishen'güchiler bextliktur!
— dédi. **30** Eysa muxlislirining aldida bu kitabta
xatirilenmigen bashqa nurghun möjizilik alametlernimu
körsetti. **31** Lékin mushular silerni Eysaning Mesih,
shundaqla Xudaning Oghli ikenlikige ishensun hem
bu arqiliq [uninggha] étiqad qilip, uning nami arqiliq
hayatliqqa érishsun, dep yézildi.

21 Bu ishlardin kéyin, Eysa Tibériyas déngizining
boyida muxlislirigha yene bir qétim köründi.
Uning bu qétimqi körünüshi mundaq boldi: **2** Simon
Pétrus, «qoshkézek» dep atalghan Tomas, Galiliyediki
Kanaliq Nataniyel, Zebediyning oghulliri we bashqa
ikki muxlis bille idi. **3** Simon Pétrus: Men béliq tutqili
barimen, — dédi. Köpchilik: Bizmu sen bilen bille barimiz,
— déyishti. Ular tashqirigha chiqip, kémige olturdi,
lékin shu bir kéche héchnerse tutalmidi. **4** Tang atay
déginide, Eysa qirghaqta turatti, biraq muxlislar uning
Eysa ikenlikini bilmidi. **5** Shunga Eysa: — Balilar, silerde
yégüdek bir nerse yoqqu? — dep soridi. — Yoq, — dep
jawab berdi ular. **6** Eysa ulargha — Torni kémining ong
teripige tashlanglar, shundaq qilsanglar tutisiler, — dédi.
Shuning bilen ular torni [shu yaqqa] tashlap, shundaq
köp béliq tuttiki, hetta torni tartip chiqiralmay qaldi. **7**
Eysa söygen muxlis Pétrusqa: — Bu Rebqu! — dédi. Simon
Pétrus uning Eysa ikenlikini anglap, tonini özige yögep
(chünki [bélining asti] yalingach idi) özini déngizgha
tashlidi. **8** Qirghaqtin anche yiraq emes bolup, texminen
ikki yüz gez yiraqliqta bolghachqa, qalghan muxlislar
béliq bilen tolghan torni tartip kichik kémisi bilen
qirghaqqa keldi. **9** Ular qirghaqqa chiqqanda, shaxardin
yéqilghan, üstide béliq qoyuqluq gülxanni we nanni
kördi. **10** Eysa: — Emdi tutqan béliqinglardin ekélinglar,
— dédi. **11** Simon Pétrus [kémige] chiqip, torni qirghaqqa
tartip chiqardi. Tor chong béliqlar bilen tolghan bolup,
jemiy bir yüz ellik üch béliq bar idi. Béliq shunche
köp bolghini bilen, tor yirtilmighanidi. **12** Eysa: —
Kélinglar, nashta qilinglar, — dédi. Muxlislarning ichidin
héchkim uningdin: — Sen kim bolisen? — dep sorashqa
pétinalmidi. Chünki ular uning Reb ikenlikini bildi.
13 Eysa nanni ekilip ulargha berdi hem béliqlarnimu
shundaq qildi. **14** Mana bu Eysaning ölgendin kéyin
tirilip, özini muxlislirigha üchinchi qétim ayan qilishi idi.
15 Ular nashta qilghandin kéyin, Eysa Simon Pétrustin: —
Yunusning oghli Simon, sen méni bulardinmu chongqur
söyemsen? — dep soridi. — Shundaq Reb, méning séni
söyidighanliqimni sen bilisen! — dédi Pétrus. Eysa

uninggha: Undaqta, qozilirimni otlitip baq! — dédi. **16**
U ikkinchi qétim yene uningdin: — Yunusning oghli
Simon, méni söyemsen? — dep soridi. Pétrus yene: —
Shundaq, Reb, méning séni söyidighanliqimni bilisen,
— dédi. Eysa uninggha: — Undaqta, qoylirimni baq, —
dédi. **17** Üchinchi qétim uningdin yene: — Yunusning
oghli Simon, méni söyemsen? — dep soridi. Pétrus
Eysaning üchinchi qétim özidin: «Méni söyemsen?» dep
sorighanliqigha köngli yérim bolup: — Reb, sen hemmini
bilisen, séni söyidighanliqimnimu bilisen, — dédi. Eysa
uninggha: — Undaqta, qoylirimni otlat. **18** Berheq,
berheq, sanga shuni éytip qoyayki, yash waqtingda
bélingni özüng baghlap, qeyerge baray déseng shu yerge
mangatting; lékin yashan'ghanda, qolliringni uzitisen we
bashqa birsi séni baghlap, sen xalimaydighan yerge élip
kétidu, — dédi. **19** Eysa bu sözni Pétrusning qandaq ölüsh
arqiliq Xudagha shan-sherep keltüridighanliqini éniq
bildürüsh üchün éytti. Andin, uninggha yene: — Manga
egeshküchi bolghin, — dédi. **20** Pétrus keynige burulup,
Eysa söyidighan muxlisning egiship kéliwatqanliqini
kördi (bu muxlis kechlik tamaqta Eysaning quchiqigha
yölinip: «I Reb, séni tutup béridighan kimdu?» dep
sorighan muxlis idi). **21** Pétrus uni körüp, Eysadin:
— I Reb, bu adem kéyin qandaq bolar? — dep soridi.
22 Eysa uninggha: — Eger men qayta kelgüche uning
turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme
karing?! Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **23** Buning
bilen qérindashlar arisida «Héliqi muxlis ölmeydu»
dégen gep tarqaldi. Lékin Eysa Pétrusqa: «U ölmeydu»
démigenidi, belki peqet: «Eger men qayta kelgüche uning
turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme
karing?!» dégenidi. **24** Bu ishlargha guwahliq bergüchi
hemde bu ishlarni xatiriligüchi ene shu muxlistur.
Uning guwahliqining heqiqet ikenlikini bilimiz. **25** Eysa
bulardin bashqa nurghun ishlarnimu qilghanidi; eger
ularning hemmisi bir-birlep yézilghan bolsa, méningche
yézilghan kitablar pütkül alemning özige sighmaytti!

Rosullarning paaliyetliri

1 I [hörmetlik] Téofilos, men deslep yazghan bayan
Eysa özi tallighan rosullargha Muqeddes Roh
arqiliq emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgen
kün'güche bolghan uning barliq emelliri hem barliq
telim bérishlirining bashlanmisi toghrisida idi. **3** U
azab-oqubetlerni tartqandin kéyin, ulargha köp ispatlar
bilen özining tirik ikenlikini körsetken; u ulargha qiriq
kün ichide körün'gen bolup, Xudaning padishahliqigha
ait ishlar toghruluq sözlep bergen; **4** we ular bilen
jem qilin'ghanda mundaq emr qildi: — «Yérusalémdin
ayrilmay, siler mendin anglighan, Atining wedisini
kütünglar. **5** Chünki Yehya suda chömüldürgen, lékin
siler bolsanglar köp künler ötmey Muqeddes Rohta
chömüldürülisiler». **6** Rosullar [uning bilen] jem
qilin'ghanda, uningdin: — I Reb, sen mushu waqitta
Israilning padishahliqini eslige keltürmekchimusen?
— dep sorashqa bashlidi. **7** U ulargha mundaq dédi:
— Ata Öz hoquqigha asasen békitken waqit-peytlerni
silerning bilish nésiwenglar yoq. **8** Biraq Muqeddes
Roh üstünglargha chüshkende siler küch-qudretke ige
bolisiler, Yérusalém, pütün Yehudiye we Samariye
boyiche hem jahanning chetlirigiche manga guwahchi
bolisiler. **9** U bu sözlerni qilip bolup, ular qarap
turghanda kötürüldi, bir parche bulut uni arigha aldi-
de, u ularning neziridin ghayib boldi. **10** U asman'gha
kötürülgende, ular közlirini kökke tikip qarashqanda,
mana tuyuqsiz ularning yénida aq kiyim kiygen ikki
adem peyda bolup: **11** — Ey Galiliyelikler, némishqa
öre turghininglarche asman'gha qarap qaldinglar?
Siler silerdin ayrilip ershke kötürülgen shu Eysaning
asman'gha qandaq kötürülginini körgen bolsanglar,
yene shu halda qaytip kélidu, — dédi. **12** Andin
ular Yérusalémgha yéqin, uningdin bir chaqirimche
yiraqliqtiki Zeytun téghidin Yérusalémgha qaytip keldi.
13 Ular sheherge kirip, özliri turuwatqan öyning üstünki
qewitidiki bir öyge chiqti. Shu yerde Pétrus, Yuhanna,
Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta,
Alfayning oghli Yaqup, «milletperwer» Simon we [yene
bir] Yaqupning oghli Yehuda bar idi. **14** Bular bir jan bir
dil bolup üzüldürmey bérilip dua-tilawet qilishti; bu ishta
bir yerge jem bolghanlardin birqanche ayal, jümlidin
Eysaning anisi Meryem hemde Eysaning inilirimu bar
idi. **15** Shu künlerning biride, Pétrus qérindashlar
otturisida öre turup (jem bolushqanlar bir yüz yigirmige
yéqin idi) mundaq dédi: **16** — Qérindashlar, Eysani
tutqanlargha yol bashlighuchi bolghan Yehuda heqqide
Muqeddes Rohning burun Dawut arqiliq aldin éytqan
muqeddes yazmilardiki sözliri emelge éshishi muqerrer
idi. **17** Chünki [Yehuda]mu arimizdin biri hésablan'ghan
we [Xudaning] bu xizmitidin nésiwisi bar idi **18** (u
qilghan qebihlikning in'amidin érishken pulgha bir
parche yer sétiwalghanidi, u shu yerde béshichilap
yiqilip, üchey-qérini chuwulup ketti; **19** bu ish pütkül
Yérusalémdikilerge melum bolup, ular u yerni öz tili bilen
«Haqeldema» dep atashti. Buning menisi «qan tökülgen
yer» dégenliktur) **20** Chünki Zeburda [Yehudagha]
[qaritilghan] munu sözler pütülgen: — «Uning turalghusi
chölge aylansun, Uningda héch turghuchi bolmisun!»
We: — «Uning yétekchilik ornigha bashqa birsi chiqsun!»
21 Shuning üchün, Reb Eysaning tirilgenlikige biz bilen
teng guwahliq bérishi üchün, bir kishini tallishimiz
kérek. Bu kishi Eysa arimizda yürgen künlerde, Yehya
[peyghember]din chömüldürüshni qobul qilghan kündin
bashlap taki asman'gha kötürülgen kün'giche biz bilen
bashtin-axir bille bolghan kishilerdin bolushi kérek, —
dédi. **23** Shuning bilen ular Yüsüp (yene Barsabas depmu
atalghan, yene bir ismi Yustus) bilen Mattiyas dégen
ikki kishini békitip, mundaq dua qilishti: **24** — Sen, i
hemme ademning qelbini bilgüchi Perwerdigar! Yehuda
téyilip bu xizmet we rosulluqtin mehrum bolup özige
xas bolghan yerge ketti. Emdi u tashlap qoyghan xizmet
we rosulluqning nésiwisige ige bolushqa bu ikkiylendin
qaysisini tallighanliqingni körsetkeysen! **26** Andin ular
bu ikki kishige chek tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqti.
Shuning bilen u on bir rosul bilen bir qatardin orun
alghan hésablandi.

2 Emdi «orma héyt» künining waqti-saiti toshqanda,
bularning hemmisi Yérusalémda bir yerge jem
bolghanidi. **2** Asmandin tuyuqsiz küchlük shamal
soqqandek bir awaz anglinip, ular olturuwatqan öyni
bir aldi. **3** Ot yalqunidek tillar ulargha körünüp,
ularning herbirining üstige tarqilip qondi. **4** Ularning
hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Roh ulargha
söz ata qilishi bilen ular namelum tillarda sözligili
turdi. **5** U chaghda, asman astidiki barliq ellerdin
kelgen nurghun ixlasmen Yehudiy erlermu Yérusalémda
turuwatqanidi. **6** Emdi [étiqadchilarning] bu awazi
anglinip, top-top ademler shu yerge jem bolushti
hemde [étiqadchilarning] özliri turushluq jaydiki
tillarda sözlishiwatqanliqini anglap, téngirqap qélishti.
7 Ular heyran bolup teejjüplinip: — Qaranglar,
sözlishiwatqanlarning hemmisi Galiliyeliklerghu? **8**
Qandaqlarche ularning bizning ana yurtimizdiki
tillirimizda sözlishiwatqanliqini anglawatqandimiz?
9 Arimizda Partiyalar, Médialar, Élamlar, shundaqla
Mésopotamiye, Yehudiye, Kapadokiya, Pontus, Asiya,
10 Frigiye hem Pamfiliye, Misir, Liwiyening Kurinige
yéqin jayliridin kelgenler, shuningdek mushu yerde
musapir bolup turuwatqan Rim shehiridin kelgenler —
Yehudiylar bolsun, Tewrat étiqadigha kirgenler bolsun,
Krétlar we Erebler bolsun, hemmimiz ularning Xudaning
qilghan ulugh emellirini bizning ana tillirimizda
sözlewatqanliqini anglawatimiz! — déyishti. **12** Ular
hang-tang qélip alaqzadilik bilen bir-birige: — Bu
zadi qandaq ishtu? — déyishti. **13** Emma beziler: —
Bular yéngi sharab bilen obdanla mest bolup qaptu!
— dep mesxire qilishti. **14** Emma Pétrus qalghan on
bireylen bilen ornidin turup, awazini kötürüp köpchilikke
mundaq dédi: — Ey Yehudiyedikiler we Yérusalémda
barliq turuwatqanlar! Bu ish silerge melum bolghayki,
sözlirimge qulaq sélinglar! **15** Bular siler oylighandek
mest emes, chünki hazir peqet etigen saet toqquz
boldi. **16** Emeliyette bu del Yoél peyghember arqiliq
aldin éytilghan shu ishtur: **17** — «Xuda mundaq dédi:
«Men axirqi künlerde Öz Rohimni barliq et igiliri üstige
quyimen; Silerning oghul-qizliringlar wehiylik bésharet

yetküzidu, Silerning yigitliringlar ghayibane alamet
körünüshlerni köridu; Silerning qériliringlar alamet
chüshlerni köridu; **18** Berheq, shu künlerde qullirim
üstigimu, dédeklirim üstigimu Rohimni quyimen, ular
bésharet yetküzidu. **19** Men yuqirida asmanlarda karamet
ishlar, töwende, zéminda möjizilik alametlerni, Qan,
ot, is-tütek tüwrüklirini körsitimen. **20** Rebning ulugh
hem karamet-shereplik küni bolmighuche, Quyash
qarangghuluqqa, Ay qan'gha aylandurulidu. **21** Hem shu
chaghda shundaq emelge ashuruliduki, Rebning namini
chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu». **22**
Ey Israillar, mushu sözlerni anglanglar. Nasaretlik Eysa
bolsa, Xuda aranglarda u arqiliq körsetken qudretlik
emeller, karametler we möjizilik alametler bilen silerge
testiqlighan bir zat — bu ishlar hemminglargha melum
— **23** u kishi Xudaning békitken meqsiti we aldin'ala
bilishi boyiche satqunluqqa uchrap tutup bérilgendin
kéyin, siler uni Tewrat qanunisiz yürgen ademlerning
qoli arqiliq kréstlep öltürgüzdünglar. **24** Lékin Xuda uni
ölümning azablarning ilkidin azad qilip qayta tirildürdi.
Chünki ölümning uni tutqun qilishi hergiz mumkin
emes. **25** Dawut [Zeburda] u toghruluq mundaq aldin
éytqan: «Men Perwerdigarni herdaim köz aldimda
körüp kéliwatimen; U ong yénimda bolghachqa, Men
hergiz tewrenmeymen. **26** Shunga méning qelbim
xushallandi, Méning tilim shadlinip yayridi; Méning
ténim ümid-arzu ichide turidu; **27** Chünki Sen jénimni
tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes
Bolghuchunggha chirishlerni körgüzmeysen. **(Hadēs g86)**
28 Sen manga hayat yollirini körsetkensen; Huzurung
bilen méni shad-xuramliqqa tolup tashquzisen». **29**
Qérindashlar, men atimiz [padishah] Dawut toghruluq
héch ikkilenmey shuni éytimenki, u öldi we uning
qebrisi bügünki kün'giche arimizda bar. **30** Emdi u
peyghember bolup, Xudaning uning textige olturushqa
öz pushtidin bireylenni turghuzushqa qesem bilen
wede bergenlikini biletti. **31** U Mesihning [ölgendin
kéyin] tirildürülidighinini aldin'ala körüp yetken
we bu munasiwet bilen Mesihning tehtisarada
qaldurulmaydighinini we ténining chirimeydighinini
tilgha alghan. **(Hadēs g86)** **32** Xuda del bu Eysani ölümdin
tirildürdi, we hemmimiz bu ishning guwahchilirimiz. **33** U
Xudaning ong yénida shan-sherep ichide olturghuzulup,
shundaqla Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul
qilip, hazir körüwatqan hem anglawatqanliringlarni
töküp [bizlerge] chüshürdi. **34** Chünki Dawut özi
ershke chiqqan emes; lékin u munu sezlerni [Zeburda]
éytqan: — «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: —
«Men séning düshmenliringni textipering qilmighuche,
Méning ong yénimda olturghin!»». **36** Shuning üchün,
pütkül Israil jemetidikiler shuni qet'iy bilsunki, Xuda
siler kréstligen del ushbu Eysani hem Reb hem Mesih
qilip tiklidi!». **37** Bu sözler anglighanlarning yürikige
sanjilghandek qattiq tegken bolup ular Pétrus we
bashqa rosullardin: — I qérindashlar, undaqta biz
néme qilishimiz kérek? — dep sorashti. **38** Pétrus
ularga: — Towa qilinglar, herbiringlar Eysa Mesihning
namida gunahliringlarning kechürüm qilinishi üchün
chömüldürüshni qobul qilinglar we shundaq qilsanglar
Xudaning iltipati bolghan Muqeddes Roh silerge ata
qilinidu. **39** Chünki bu wede silerge we silerning
baliliringlargha, yiraqta turuwatqanlarning hemmisige,
yeni Perwerdigar Xudayimiz özige chaqirghanlarning
hemmisige ata qilinidu. **40** Pétrus yene nurghun
bashqa sözler bilen ularni agahlandurup ularga: —
Siler özünglarni bu iplas dewrdin qutquzunglar! —
dep jékilidi. **41** Shuning bilen uning sözini qobul
qilghanlar chömüldürülüshti. Shu küni [jamaetke]
qoshulghanlar üch mingche kishi idi. **42** Ular özlirini
izchil halda rosullarning telimige, [étiqadchilarning]
birlik-hemdemlikige, nanni oshtushqa we dualargha
béghishlidi. **43** We qorqunch ularning herbirining
üstige chüshti we rosullarning wasitisi bilen nurghun
karametler we möjizilik alametler yüz berdi. **44**
Pütün étiqadchilar dawamliq jem bolup bille yashap,
barliqini ortaq tutushti. **45** Ular mal-mülüklirini sétip,
pulini herkimning éhtiyajigha qarap hemmisige teqsim
qilishatti. **46** Ular her küni ibadetxana hoylisigha bir
niyette jem bolushatti, öy-öylerde xushal-xuramliq
we aq köngüllük bilen ortaq ghizaliniship, nanni
oshtup yéyiship, **47** Xudagha medhiye oqushatti; ular
pütkül xalayiqning izzitige sazawer boldi. Reb her küni
qutquzuluwatqanlarni jamaetke qoshatti.

3 Bir küni ibadetxanida dua qilinidighan waqitta, yeni
chüshtin kéyin saet üchte, Pétrus bilen Yuhannamu
ibadetxanigha chiqip barghanidi. **2** Shu peytte bir tughma
tokur ademmu bu yerge élip kéliniwatqanidi. Her küni,
kishiler uni ibadetxanigha kirgenlerdin sediqe tilisun
dep, ibadetxanidiki «Güzel derwaza» aldigha ekélip
qoyatti. **3** U Pétrus bilen Yuhannaning ibadetxanigha
kirip kétiwatqinini körüp, ulardin sediqe tilidi. **4** Pétrus
bilen Yuhanna uninggha nezirini saldi. Pétrus uninggha:
— Bizge qara! — dédi. **5** U ulardin bir nerse kütüp, közlirini
üzmey qarap turatti. **6** Biraq Pétrus uninggha: — Mende
altun yaki kümüsh yoq; lékin qolumda barini sanga
bérey. Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, ornungdin
turup mang! — déwidi, **7** uni ong qolidin tartip, yölep
turghuzdi. U ademning put we oshuq béghishliri shuan
küchlendürülüp, **8** ornidin des turup méngishqa bashlidi.
U méngip we sekrep, Xudagha medhiye oqughan halda
ular bilen bille ibadetxana hoylisigha kirdi. **9** Barliq
xalayiq uning méngip Xudagha medhiye oqughanliqini
körüp **10** uning ibadetxanidiki «güzel derwaza» aldida
sediqe tilep olturidighan héliqi adem ikenlikini tonup,
uningda yüz berginige heyranuhes bolup dang qétip
qélishti. **11** [Saqayghan kishi] Pétrus bilen Yuhannagha
ching ésilip turuwalghanda, heyran bolushqan barliq
xelq ularning yénigha [ibadetxanidiki] «Sulayman
péshaywini» dégen yerge yügürüp kélishti. **12** Bu ehwalni
körgen Pétrus xalayiqqa mundaq dédi: — I Israillar! Bu
ishqa némanche heyran bolisiler? Biz xuddi öz küch-
kudritimiz yaki ixlasmenlikimizge tayinip bu ademni
mangdurghandek bizge némanche tikilip qaraysiler?
13 Emeliyette bolsa, ata-bowilirimizning Xudasi, yeni
Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi Öz xizmetkari
bolghan Eysani shan-sherep bilen ulughlighan. Biraq siler
bolsanglar uni [rimliqlargha] tutup berdinglar; andin
[waliy] Pilatus uni qoyup bérishni höküm qilghandin
kéyin, siler Pilatusning aldida uningdin ténip ret
qilishtinglar. **14** Mana siler Muqeddes we Heqqaniy
Bolghuchidin ténip, uni ret qilip [Pilatustin] uning

ornigha bir qatilni qoyup bérishni telep qildinglar.
15 Shundaq qilip, hayatliqni barliqqa Keltürgüchini
öltürdünglar! Biraq Xuda uni ölümdin tirildürdi, biz mana
buninggha guwahchidurmiz. **16** Mana uning namigha
qilghan étiqad arqiliq, uning nami siler körüwatqan
we tonuydighan bu ademge derman kirgüzdi; uning
arqiliq bolghan étiqad u kishini köz aldinglarda sellimaza
saq-salamet qildi. **17** Emdi qérindashlar, silerning
we shuningdek silerning bashliqliringlarningmu bu
ishni gheplette qilghanliqinglarni bilimen. **18** Lékin
Xuda barliq peyghemberlerning aghzi bilen aldin'ala
jakarlighanlirini, yeni uning Mesihining azab-oqubet
tartidighanliqini shu yol bilen emelge ashurdi. **19**
Shuning üchün gunahinglarning öchürüwétilishi üchün
hazir towa qilip yolliringlardin burulunglar! Shundaq
qilghanda, insanlarning jénini yéngilanduridighan pesil-
künler Perwerdigarning huzuridin chiqip kélidu **20**
we u siler üchün aldin tiklen'gen Mesih, yeni Eysani
qéshinglargha qaytidin ewetidu. **21** Hazirche bolsa,
Xudaning desleptiki zamanlardin tartip muqeddes
peyghemberlirining aghzi bilen éytqinidek, hemme
mewjudatlar yéngilinidighan waqit kelmigüche, ershler
uni qobul qilip, uninggha makan bolidu. **(aiōn g165)**
22 Musa derweqe mundaq dégenidi: — «Perwerdigar
Xudayinglar öz qérindashliringlar arisidin manga
oxshash bir peyghember turghuzidu. Uning silerge
éytqan barliq sözlirini anglap, uninggha toluq itaet
qilishinglar kérek! **23** Chünki bu peyghemberning
sözini anglimaydighanlarning herbiri xelq qataridin
üzüp tashlinidu». **24** Derweqe, Samuil [peyghember]
we uningdin kéyin kélip bésharetlerni yetküzgen
peyghemberlerning hemmisi bu künler toghrisida aldin
éytqan. **25** Siler bu peyghemberlerning perzentlirisiler
we Xuda ata-bowanglar bilen tüzgen ehdining
perzentliridursiler — bu ehde boyiche Xuda Ibrahimgha:
«Séning nesling arqiliq yer yüzidiki barliq aile-jemetlerge
bext-beriket ata qilinidu» dep wede bergen. **26** Shunga
Xuda herbiringlarni öz rezillikliringlardin qayturup,
silerge bext-beriket ata qilish üchün, xizmetkari Eysani
turghuzup, uni awwal silerge ewetti.

4 Pétrus bilen Yuhanna xalayiqqa gep qiliwatqanda,
kahinlar, ibadetxana qarawullirining bashliqi we
Saduqiylar ularning yénigha kélip qaldi. **2** Ular
[rosullarning] xalayiqqa telim bérishi, jümlidin «Eysaning
wasitisi bilen ölgenler tirildürülidu» dep jakarlighini
üchün intayin esebiyleshti. **3** Ular ularni tutqun
qilip, etisigiche türmige solap qoydi, chünki kech
kirip qalghanidi. **4** Lékin jar qilin'ghan söz-kalamni
anglighanlarning köpi étiqad qildi; shuning bilen étiqad
qilghan erlerning sanila besh minggha yetti. **5** Etisi,
[Yehudiylarning kéngeshmisidiki] bashliqlar, aqsaqallar
we Tewrat ustazliri Yérusalémda toplandi. **6** Ularning
arisida bash kahin Annas, Qayafas, Yuhanna, Iskender
we bash kahinning bashqa jemetidikiler bar idi. **7**
Ular [Pétrus bilen Yuhannani] arisigha turghuzup:
— Siler bu ishni qaysi küch-qudretke tayinip yaki
kimning nami bilen qildinglar? — dep soridi. **8** Pétrus
Muqeddes Rohqa toldurulghan halda ularghа mundaq
dédi: Xelqning hökümranliri we Israilning aqsaqalliri!
9 Eger biz bügün bu tokur ademge körsetken yaxshi
emel hem uning qandaq saqaytilghanliqi seweblik
soraqqa tartilghan bolsaq, **10** siler we pütkül Israil xelqi
shuni bilsunki, siler kréstligen, emma Xuda ölümdin
tirildürgen Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen,
uning [küch-qudriti] arqiliq bu kishi mushu yerde
aldinglarda pütünley saq-salamet turidu! **11** Bu [Eysa]
bolsa, [muqeddes yazmilarda] [pütülgendek], del siler
tamchilar étibarsiz dep tashliwetken, biraq burjek téshi
bolup tiklen'gen tashtur. **12** Uningdin bashqa héchkimde
nijatliq yoq, chünki pütkül asman astida insanlar arisigha
teqdim qilin'ghan, Eysadin bashqa bizni qutquzidighan
héchqandaq bir nam yoqtur. **13** Pétrus bilen Yuhannaning
bu jüritini körgen hökümranlar ularning oqumighan
adettiki ademlerdin ikenlikini bilip, heyran bolushti;
ularning burun Eysa bilen bille bolghanliqinimu bildi.
14 Uning üstige, saqayghan héliqi ademning ularning
yénida turuwatqanliqini körüp, ular héchqandaq gep
yanduralmidi. **15** Shuning bilen hökümranlar ularni
kéngeshmidin chiqishqa buyrudi. Andin bir-biri bilen
meslihetliship: **16** — Bularni qandaq qilimiz? Chünki
ularning wasitisi bilen xéli körünerlik möjizilik bir alamet
yüz bergenliki pütkül Yérusalémdikilerge ayan boldi we
biz uni inkar qilishqa amalsizmiz. **17** Lékin bu ishning
xelq ichide téximu keng yéyilip ketmesliki üchün, ularghа
bundin kéyin bu ademning namida héchkimge héchnéme
démeslikke agah-tehdit salayli! — déyishti. **18** Shuning
bilen ularni chaqirtip, bundin kéyin Eysaning namida
héch sözlimeslik yaki telim bermeslikni qet'iy buyrudi.
19 Lékin Pétrus bilen Yuhanna: — Xudaning aldida
silerge itaet qilish toghrimu yaki Xudaghimu, buninggha
özünglar bir néme denglar! **20** Emma biz bolsaq,
körgen we anglighanlirimizni éytmay turalmaymiz! —
dep jawab berdi. **21** [Hökümranlar] bolsa xalayiqtin
qorqup, ularni jazalashqa layiq seweb tapalmay, ularghа
téximu tehdit sélip, qoyup berdi. Chünki xalayiq bolghan
weqe tüpeylidin Xudani ulughlighanidi. **22** Chünki
bu saqaytilish möjizilik alamiti körsitilgen kishining
yéshi qiriqtin ashqanidi. **23** Ular qoyup bérilgendin
kéyin, öz hemrahlirining yénigha qaytip kélip, bash
kahinlar we aqsaqallarning qilghan sözlirini bashtin-
axir köpchilikke uqturdi. **24** Ular buni anglighanda,
awazini bir niyet bir dil bilen Xudagha kötürüp mundaq
nida qildi: — I Igimiz, Sen asman-zémin, déngiz-
okyanlarni we ulardiki barliq mewjudatlarni yaratqan
Xudadursen. **25** Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring
bolghan Dawutning aghzi arqiliq mundaq dégen'ghu:
«Eller némishqa chuqan salidu? Néme üchün bikardin-
bikar suyiqest oylaydu? **26** Dunyadiki padishahlar
sep tartip, Emeldarlar yighiliship, Perwerdigar we
Uning Mesihi bilen qarshilishqa jem bolushti». **27** —
Chünki derweqe del bu sheherde Hérod hem Pontius
Pilatus, yat ellikler hem Israil xelqliri birliship, Sen
mesihligen muqeddes xizmetkaring Eysagha qarshi
chiqip toplan'ghanidi, **28** shuning bilen küch-qudriting
we iradeng boyiche Sen burunla némining emelge
ashurulushini békitken bolsang, ular shularni qilghan.
29 Emdi i Perwerdigar, ularning séliwatqan tehditlirini
körgeysen, qulliringni söz-kalamingni toluq yüreklik
bilen sözlep yetküzidighan qilghaysen; **30** késellerni
saqaytishqa qolungni uzitip, muqeddes xizmetkaring
Eysaning namida möjizilik alametler we karametlerni

yaratqaysen. **31** Ularning duasi ayaghlashqanda, ular
turghan yer tewrinip ketti. Ular hemmisi Muqeddes
Rohqa toldurulup, Xudaning söz-kalamini yüreklik sözlep
yetküzüshke bashlidi. **32** Top-top étiqadchilar bir jan-
bir dil, bir meqsette idi. Héchkim özige teelluq pul-
mélini «özümning» démeytti, belki hemmisige ortaq
idi. **33** Rosullar zor küch-qudret bilen Reb Eysaning
tirilgenlikige guwahliq béretti. Xudaning zor méhri-
shepqiti ularning hemmisining üstige qondi. **34** Ularning
arisidikilerning héchnémige hajiti chüshmeytti. Chünki
yer-zémin, öy-jay igidarliri bolghanlar ularni sétip,
pulini élip kélip **35** rosullarning ayighi aldigha qoyatti;
andin herkimning éhtiyajigha qarap teqsim qilinatti.
36 Ularning ichide Lawiy qebilisidin bolghan, Siprusta
tughulghan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni
Barnabas, yeni «Righbetlendürgüchi oghul bala» dep
atighan); **37** uningmu bir parche étizi bar idi; u shu
yolda uni sétip, pulini élip rosullarning ayighi aldigha
tapshurdi.

5 Emdi Ananiyas isimlik yene bir ademmu ayali Safira
bilen bir parche yérini satti. **2** Ananiyas pulning
bir qismini özige qaldurdi, yeni bir qismini élip kélip,
rosullarning ayighi aldigha qoydi. Ayalimu buningdin
toluq xewerdar idi. **3** Biraq Pétrus uninggha: — Ananiyas,
némishqa qelbingni Sheytanning ilkige tapshurup,
Muqeddes Rohqa yalghan éytip, yer satqan pulning
bir qismini özüngge qaldurdung? **4** Yer sétilmighanda,
séningki emesmidi? Sétilghandin kéyin, pulmu öz
ixtiyaringda bolmamti? Shundaq turuqluq, némishqa
qelbingde bu ishni niyet qilding? Sen insanlargha emes,
belki Xudagha yalghan éytting! — dédi. **5** Ananiyas
bu sözlerni anglighan haman yiqilip jan üzdi. Bu
ishni anglighuchilarni qattiq qorqunch basti. **6** Emdi
yash yigitler ornidin turup jesetni képenlep, sirtqa
apirip depne qildi. **7** Texminen üch saettin kéyin,
[Ananiyasning] ayali kirip keldi; biraq u bolghan weqedin
xewersiz idi. **8** Pétrus uningdin: — Manga éytqin, siler
yerni mushu pulgha sattinglarmu? — dep soridi. —
Shundaq, mushunchilik pulgha sattuq, — dep jawab
berdi u. **9** Pétrus: — Siler néme üchün Muqeddes
Rohni sinashqa til biriktürdünglar? Qara, éringni depne
qilip kelgenlerning putliri ishik tüwide turidu, ular
sénimu ekétidu! — dédi. **10** Umu shuan uning ayaghliri
aldigha yiqilip, jan berdi. Héliqi yash yigitler kirip,
uning ölgenlikini kördi; ular unimu élip bérip érining
yénigha depne qildi. **11** Pütün jamaetni, shundaqla
bu ishni anglighanlarning herbirini qattiq qorqunch
basti. **12** Rosullarning qoli arqiliq xelq ichide nurghun
möjizilik alametler we karametler körsitildi. (Barliq
[étiqadchilar] bir niyette bolup ibadetxanidiki «Sulayman
péshaywini»da daim jem bolatti. **13** Biraq bashqa
kishiler ulargha qoshulushqa jür'et qilalmaytti; emma
xalayiq ularni intayin hörmetleytti. **14** Shundaqtimu,
étiqad qilghuchilar barghanséri köpiyip, hem erler
hem ayallar top-top bolup Rebge qoshulghili turdi). **15**
Shuning bilen kishiler hetta Pétrus ötüp kétiwatqanda
héchbolmighanda uning sayisi bolsimu üstige chüshsun
dep, késellerni kochilargha élip chiqip körpe we
zembillerge yatquzup qoyatti. **16** Yene top-top kishiler
Yérusalém etrapidiki sheher-yézilardin késellerni we
napak rohlar chaplishiwalghan kishilerni élip kéletti.
Ularning hemmisi saqiyip qaytishatti. **17** Bash kahin we
uning terepdarliri, yeni Saduqiy mezhepidikiler qozghilip
bu ishlargha ghezeplinip, **18** rosullarni tutqun qilip,
qamaqxanigha qamidi. **19** Lékin shu kéche, Rebning bir
perishtisi qamaqxanining derwazilirini échip, rosullarni
élip chiqip, ularghа: **20** — Siler ibadetxana hoylisigha
kirip, xalayiqqa bu hayatliq toghrisidiki hemme sözlerni
jakarlanglar — dep tapilidi. **21** Rosullar bu sözni anglap,
tang atqanda ibadetxana hoylisigha kirip, kishilerge
telim bérishke bashlidi. Bash kahin we uning terepdarliri
kelgende, aliy kéngeshmidikiler we Israillarning barliq
aqsaqallirini jem bolushqa chaqirdi. Andin [rosullarni]
élip kelsun dep qamaqxanigha adem ewetti. **22** Lékin
sipahlar zindan'gha yétip barghanda, rosullarning u
yerde yoqluqini bayqap qaytip bérip, kéngeshmidikilerge:
23 — Biz barsaq, zindan mehkem taqaqliq turuptu,
qarawullarmu derwazilirida közette turuptu. Lékin
derwazilarni échip qarisaq, ichide birmu adem yoq! — dep
melumat berdi. **24** Bu xewerni anglighan ibadetxanidiki
[mes'ul] kahin hem qarawullarning bashliqi we bash
kahinlar: — «Emdi bu ish zadi qandaq bolup kéter?»
déyiship alaqzadilikke chömdi. **25** Del shu chaghda,
bir kishi kirip: — Qaranglar, siler zindan'gha qamighan
ademler ibadetxana hoylisida turup xalayiqqa telim
bériwatidighu! — dep xewer qildi. **26** Buning bilen, héliqi
qarawullar bashliqi sipahlirini bashlap bérip, [rosullarni]
élip keldi. Biraq ular xalayiq bizni chalma-kések qilishi
mumkin dep qorqup, ularghа zorluq ishletmidi. **27** Ular
[rosullarni] élip kelgendin kéyin, ularni kéngeshmidikiler
aldida turghuzdi. Bash kahin ularni soraq qilip: **28** — Biz
esli silerni bu namda kishilerge telim bermenglar, dep
qattiq agahlandurghaniduq. Lékin mana, siler yene shu
teliminglar bilen pütkül Yérusalémni qaplidinglar hemde
bu kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler!
— dédi. **29** Lékin Pétrus we [bashqa] rosullar jawab
bérip mundaq dédi: — Insan'gha emes, Xudagha itaet
qilish kérek! **30** Siler tutup yaghachqa ésip öltürgen
Eysani, ata-bowimizning Xudasi tirildürdi. **31** Xuda Israil
xelqini towa qilishqa we gunahlirining kechürülishike
muyesser qilish üchün, uni ulughlap Yétekchi hem
Qutquzghuchi süpitide Özining ong yénigha kötürüp
olturghuzdi. **32** Biz bu ishlargha guwahchilarmiz;
shundaqla Xuda Özige itaet qilghuchilargha ata qilghan
Muqeddes Rohmu bu ishlargha guwahchidur. **33** Ular bu
sözlerni anglap qelbige sanjilghandek bolup [rosullarni]
öltürüshke meslihetleshti. **34** Lékin kéngeshme ichide
pütün xelqning hörmitige sazawer bolghan Perisiy
mezhipidiki Gamaliyel isimlik bir Tewrat ölimasi bar idi. U
ornidin turup: — Ularni birdem sirtqa chiqirip turunglar,
— dep buyrudi. **35** Andin u [kéngeshmidikilerge]
mundaq dédi: — Ey Israillar, siler bu kishilerni bir terep
qilishta özünglargha éhtiyat qilinglar! **36** Ilgiri, héliqi
Tewdas isimlik özini chong tutup otturigha chiqqanidi.
Uninggha texminen töt yüz adem qoshuldi. Biraq u
özi öltürüldi we barliq egeshküchiliri tarqilip kétip,
uning ishi yoqqa chiqti. **37** Andin kéyin nopus tizimlash
künliride, Galiliyelik Yehudamu bash kötürüp chiqip,
bir top kishini toplap özige egeshtürgen. Umu yoqitilip,
barliq egeshküchilirimu tarqitiwétilgen. **38** Emdi silerge
nesihitim shuki: Bu kishiler bilen karinglar bolmisun!
Ularni ixtiyarigha qoyup béringlar. Chünki eger bu

éqim yaki bu ish peqet insandin kelgen bolsa, jezmen
yoqqa chiqidu. **39** Lékin eger Xudadin bolsa, siler
ularni yoqitalmaysiler! Hetta özünglar Xudagha hujum
qilghuchilar bolup chiqisiler! **40** Aliy kéngeshmidikikiler
nesihetni qobul qildi; ular rosullarni chaqirtip kirip,
ularni qamchilitip, ulargha hergiz Eysaning namida
sözlimeslikni agahlandurdi. Andin ularni qoyup berdi.
41 Rosullar emdi kéngeshmining otturisidin chiqip,
özlirining mubarek nam üchün xorluq azabi chékishke
layiq körülgenlikidin shadlandi. **42** Ular yenila her küni
ibadetxana hoylisida we öymu-öy bérip telim bérishtin
we «Eysa — Mesihdur!» dégen xush xewerni jakarlashtin
héch toxtimidi.

6 Shu künlerde, muxlislarning sani barghanséri köpiyip,
grékche sözleydighan Yehudiylar yerlik ibraniy
qérindashlargha: — Kündilik ozuq-tülük teqsim qilinishta
arimizdiki tul ayallar étibargha élinmidi, dep naraziliq
bildürüshti. **2** Shunga, on ikkiylen pütkül muxlislarni
chaqirip yighip, ulargha mundaq dédi: — Bizning
Xudaning söz-kalamini yetküzüsh xizmitini tashlap
qoyup, ozuq-tülük teqsim qilish bilen bolup kétishimiz
toghra bolmaydu. **3** Shuning üchün, i qérindashlar,
aranglardiki nam-abruyi bar, Muqeddes Rohqa we
danaliqqa tolghan yette kishini ilghap tallanglar, we
biz ularni bu ishqa mes'ul qilimiz. **4** Biz bolsaq,
özimizni dua qilish we söz-kalamning xizmitide bolushqa
béghishlaymiz. **5** Bu meslihet xalayiqning hemmisini
xush qildi. Shuning bilen ular iman-ishenchke we rohqa
tolghan Istipan isimlik bir ademni tallidi, we yene Filip,
Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun
Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasni tallap, **6**
ularni rosullarning aldigha élip chiqti. Rosullar ularning
[bu xizmetni qilishi üchün] qollirini ularning üstige
tegküzüp turup, dua qilishti. **7** We Xudaning söz-kalami
dawamliq tarqaldi; Yérusalémdiki muxlislarning sanimu
barghanséri zor derijide köpeydi. Nurghun kahinlarmu
[Mesih] étiqadigha itaet qilishqa kirishiwatatti. **8** We
Istipan [Xudaning] méhir-shepqiti we küch-qudritige
tolghan bolup, xelq ichide karametler we zor möjizilik
alametlerni körsetti. **9** Biraq «Qulluqtin chiqqan
hörler» dep atalghan sinagogtiki beziler, yeni Kurini we
Iskenderiye sheherliri we Kilikiye hem Asiya ölkiliridin
kelgen bezi [Yehudiylar] Istipan'gha qarshi chiqip, uning
bilen munazire qilishqa bashlidi. **10** Lékin ular u söz
qilghanda uningda bolghan danaliq we rohqa taqabil
turushqa amalsiz qaldi. **11** Buning bilen ular bezi
ademlerning aghzini maylap: — Biz bu ademning Musa
we Xudagha qarita kupurluq sözligenlikini angliduq, —
dégenni ularning aghzigha saldi. **12** Ular mushundaq qilip
xalayiqni, aqsaqallarni we Tewrat ustazlirini qutratti;
andin Istipanning aldini tosup uni tutqun qilip, aliy
kéngeshmige élip bardi. **13** Ular saxta guwahchilarni
otturigha chiqirip mundaq dégüzdi: — Bu adem bu
muqeddes jaygha we Tewrat qanunigha qarshi sözlerni
qilishtin toxtimaydu. **14** Chünki biz uning héliqi
Nasaretlik Eysa toghruluq: «U bu jayni weyran qilidu we
Musa peyghember bizge tapshurghan en'eniwi qaide-
yosunlirimizni özgertidu!» dégenlikini angliduq. **15**
Kéngeshmide olturghanlarning hemmisi Istipan'gha köz
tikip qarighinida, uning chirayining perishtiningkidek
parqiraq ikenlikini kördi.

7 Bash kahin Istipandin: — Bularning éytqanliri
rastmu? — dep soridi. **2** Istipan mundaq jawab
berdi: — Qérindashlar we ata-bowilar, sözümge
qulaq sélinglar! Atimiz Ibrahim téxi Mésopotamiye
rayonida turuwatqanda, yeni Haran shehirige köchüp
makanlishishtin ilgiri, shan-sherepning Igisi Xuda
uninggha ayan bolup: **3** «Sen öz yurtung we uruq-
jemetingdin ayrilip chiqip, Men sanga körsitidighan
zémin'gha barghin» dégenidi. **4** Buning bilen u
Kaldiylerning zéminini tashlap, Haran shehirige bérip
olturaqlashti. Atisi ölgendin kéyin, Xuda uni bu
zémin'gha, yeni siler hazir turuwatqan zémin'gha yötkep
keldi. **5** U waqitta, [Xuda] uninggha bu zémindin miras
bermidi, hetta uningqa tewe put qoyghudekmu bir
yer bermigenidi. Gerche u téxiche perzent körmigen
bolsimu, [Xuda] bu zéminni uninggha we uning neslige
igiliki bolush üchün bérishke wede qildi. **6** Andin Xuda
uninggha mundaq dédi: «Séning nesilliring yaqa yurtta
musapir bolup turidu, shu yurttikiler ularni qul qilip töt
yüz yil xorlaydu. **7** Biraq ularni qulluqqa salghan elni
jazalaymen», dédi Xuda, «we uningdin kéyin, [nesilliring]
u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde
bolidu». **8** Kéyin Xuda Ibrahim bilen belgisi xetne bolghan
ehdini tüzgen, shuning bilen Ishaq uningdin töreldi;
[Ibrahim] uni sekkizinchi küni xetne qildi; shundaq qilip
Ishaqtin Yaqup [töreldi], Yaquptin on ikki «qebile atisi»
[töreldi]. **9** Kéyin, «qebile atiliri» inisi Yüsüpke heset qilip,
uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning bilen
bille bolup, **10** uni barliq jebir-japalardin qutquzup, uni
Misir padishahi Pirewnning neziride iltipatqa ige qilip,
uninggha danishmenlik ata qildi. Padishah uni Misirgha
bash wezir, ordisigha bash ghojidar qildi. **11** Kéyin, éghir
acharchiliq pütkül Misir we Qanaan yerlirini bésip, zor
qiyinchiliq boldi. Ata-bowilirimiz ozuq-tülük tapalmidi.
12 Yaqup emdi Misirda ashliq barliqini anglighan bolup,
[oghullirini], yeni ata-bowilirimizni u yerge birinchi
qétim ewetti. **13** Ikkinchi qétim barghanda, Yüsüp
akilirigha özini ashkarilidi. Shuning bilen Yüsüpning
jemetidikiler Pirewn padishahqa melum boldi. **14** Andin
Yüsüp atisi Yaqupning aldigha xewer yetküzüp, uni
pütün aile-jemeti bilen, jemiy yetmish besh kishini
Misirgha özige chaqirdi. **15** Shuning bilen Yaqup Misirgha
chüshti we shu yerde öldi; kéyin [uningdin bolghan] ata-
bowilirimizmu shu yerde öldi. **16** Ularning jesetliri kéyin
Shekem shehirige qayturulup, Ibrahim burun Hamorning
oghulliridin melum pulgha sétiwalghan, Shekemdiki bir
yerlikke qoyuldi. **17** Lékin Xuda Ibrahimgha esli qilghan
wedining waqti yéqinlashqanda, Misirda turuwatqan
[Israil] xelqining nopusi xéli köpeygenidi. **18** U waqitta,
Yüsüptin xewiri bolmighan yéngi bir padishah Misirda
textke chiqti. **19** Bu padishah qowmimizgha hiyle-
mikirler bilen muamile qilip, ata-bowilirimizni ézip
xorlidi, hetta ularni öz bowaqlirini hayat qaldurmasliqi
üchün tashliwétishke mejbur qildi. **20** Musa mana shu
chaghlarda tughulghanidi. U Xudaning aldida alahide
yéqimliq bala bolup, atisining öyide üch ay béqildi. **21**
Kéyin u sirtqa qoyup qoyulghanda, Pirewnning qizi
uni [sudin] élip, öz oghli qilip chong qildi. **22** Musa

Misirliqlarning barliq bilim-hékmiti bilen terbiyilinip,
sözde we emelde intayin qabiliyetlik adem bolup chiqti.
23 Lékin uning tughulghinigha qiriq yil toshqanda,
öz qérindashliri bolghan Israillarning haligha yétish
niyitige keldi. **24** U ulardin birining uwal qilinip bozek
qiliniwatqanliqini körüp, uni qoghdap, xarlan'ghan kishi
üchün intiqam élip xarlighuchi Misirliqni öltürdi. **25**
Chünki u öz qérindashlirini: — Xuda méning qolum
arqiliq bizge qutquzush yolini achqan dep chüshinidighu,
dep oylighanidi. Lékin ular buni chüshenmidi. **26** Etisi,
Musa ularning arisidiki bir urush-jédelni körüp, arisigha
kirip yarashturmaqchi bolup: Siler qérindash turup,
némishqa bir-biringlargha yolsizliq qiliwatisiler? — dédi.
27 Biraq qérindishini yolsiz bozek qilghan kishi uni chetke
ittiriwétip: — Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun
deptu?! **28** Ménimu tünügünki Misirliqni öltürgendek
öltürmekchimusen? — dédi. **29** Musa bu sözni anglap
qorqup, Misirdin qéchip Midiyan zéminigha bérip, u
yerde musapir bolup turup qaldi. U shu yerde ikki oghul
perzent kördi. **30** Qiriq yil toshqandin kéyin, Sinay
téghining yénidiki chölde, köyüwatqan bir chatqalliqning
ot yalqunida bir perishte uninggha köründi. **31** Bu
ghayibane körünüshni körgen Musa uninggha intayin
heyran bolup qaldi; buning qandaq ish ikenlikini
biley dep yéqinraq barghanda Perwerdigarning awazi
anglinip: **32** «Men séning ata-bowiliringning Xudasi,
yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasidurmen» dédi.
Musa qorqunchta titrep, qarashqimu jür'et qilalmidi. **33**
Perwerdigar uninggha yene: — Ayighingni séliwet; chünki
sen turuwatqan yer muqeddestur. **34** Men derheqiqet
Misirda turuwatqan xelqimning xarliniwatqanliqini
kördüm, ularning nale-peryadlirini anglidim. Shunga
men ularni élip chiqqili chüshtüm. Emdi barghin, men
séni Misirgha ewetey!» dédi. **35** Mana héliqi kishiler:
«Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu!?»
dep ret qilghan del mushu Musani, Xuda uninggha
chatqalliqta körün'gen perishtining qoli bilen Israillargha
hem bash hem qutquzghuchi bolushqa ewetti. **36** Ene
shu Musa xelqqe yétekchilik qilip, ularni [Misirdin]
chiqardi hemde Misir zéminida, Qizil déngizning boyida
we qiriq yilni ötküzgen chölde karametlerni we möjizilik
alametlerni körsetti. **37** Ene shu Musa özi Israillargha:
«Xuda qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir
peyghemberni tikleydu» dégenidi. **38** Chöl-bayawandiki
jamaetke hemrah bolghan, Sinay téghida özige söz
qilghan perishte bilen bille bolghan, ata-bowilirimiz
bilen bille bolghan hemrah del ene shu idi; hayatliq
bexsh yetküzidighan wehiylerni bizge yetküzüsh üchün
qobul qilghuchi bolghan del ene shu idi; **39** shundaq
bolsimu, ata-bowilirimiz uninggha itaet qilishni xalimay,
uni chetke qéqip, könglide Misirgha qaytishni arzu qildi;
40 shunga ular Harun'gha: — «Bizge yol bashlaydighan
ilahlarni yasap bergin! Chünki bizni Misir zéminidin
élip chiqqan héliqi Musaning néme bolup ketkenlikini
bilelmiduq» dédi. **41** Shuning bilen shu künlerde
ular mozay sheklide bir but yasap, bu mebudqa atap
qurbanliq sundi. Shundaq qilip ular öz qolliri bilen
yasighan bir nersini xushal-xuramliq bilen tebrikleshke
kirishti. **42** Lékin Xuda ulardin yüzini örüp, ularni
asmandiki yultuz qoshunlirigha choqunushqa qoyup
berdi. Shuning bilen peyghemberlerning muqeddes
yazmisida pütülgedek, [Xuda ularni mundaq eyiblidi]:
— «Siler chöl-bayawanda bolghan qiriq yil jeryanida
qilghan qurbanliq-hediyelerni heqiqeten Manga élip
kelgenmusiler, i Israil jemeti? **43** Berheq, siler choqunush
üchün yasighan mebudlar, yeni «Moloq»ning chédiri hem
butung bolghan «Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp
mangdinglar; emdi Men silerni esir qilip Babildin yiraqqa
sürgün qildurimen». **44** Ata-bowilirimiz chöldin kezgen
waqtida, «höküm-guwahliq» chédiri ularning otturisida
tiklen'genidi; u del Musagha söz-kalam Yetküzgüchining
buyrughinidek, körsitilgen örnek boyiche yasalghanidi.
45 Shu ibadet chédirini ata-bowilirimiz ilgiridikilerdinmu
igidarchiliqigha tapshurup, Yeshuaning yétekchilikide,
Xuda ularning aldidila qoghlighan ellerning zéminlirini
bésiwalghinida, uni bu yerge élip kelgen; chédir
shundaqla [padishah] Dawutning zamanighiche turghan.
46 Dawut Xudaning shapaitige ériship, Yaqupning Xudasi
üchün bir muqim makan sélishqa ijazet sorighan.
47 Biraq kéyin, [Xuda] üchün ibadetxana salghan
[Dawut emes], emeliyette Sulayman boldi. **48** Halbuki,
Hemmidin Aliy Bolghuchi insanning qolliri bilen
yasighan makanlarda turmaydu; xuddi peyghember
mundaq déginidek: — **49** «Asmanlar Méning textim,
Zémin bolsa ayaghlirimgha textiperdur, Emdi Manga
qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq
yer aramgah bolalaydu? **50** Bularning hemmisini
Méning qolum yaratqan emesmidi?» **51** — Ey, boyni
qattiq, yüriki we quliqi xetnisiz bolghanlar! Siler
Muqeddes Roh bilen daim qarshilishisiler; siler ata-
bowiliringlar néme qilghan bolsa, shuni oxshash
qiliwatisiler! **52** Peyghemberlerdin zadi qaysisigha ata-
bowiliringlar ziyankeshlik qilip baqmighan? Shundaq
qilip ular «Heqqaniy Bolghuchi»ning kélidighanliqini
aldin jakarlighuchilarni öltürüshken. Emdi u özi hazir
kelgende, siler uninggha satqunluq qilghuchi we
qatil bolup chiqtinglar, **53** I siler Tewrat qanunini
perishtilerning emri-tapilighanliri bilen tapshuruwélip
turup, uninggha emel qilmighuchilar!» **54** [Istipanning]
bu sözlirini anglighan [aliy kéngeshmidikiler] yürikige
[xenjer] sanjilghandek bolup, uninggha chishlirini
ghuchurlatti. **55** Lékin u bolsa Muqeddes Rohqa tolghan,
közlirini kökke tikip, Xudaning julasini, shundaqla uning
ong yénida Eysaning turghanliqini körüp, **56** — Qaranglar!
Asmanlar échilip, Insan'oghlining Xudaning ong yénida
turghanliqini körüwatimen! — dédi. **57** Ular buninggha
qulaqlirini qolliri bilen étiwélip, awazini qattiq kötürüp
warqiriship birlikte uninggha yopurulup kéliwidi, **58**
uni sheherning sirtigha ittirip chiqirip, chalma-kések
qilishqa bashlidi. [Uni erz qilghan] guwahchilar [uni
chalma-kések qilishtin awwal] chapanlirini Saul isimlik
bir yashning puti aldida qoyup qoyushti. **59** Ular Istipanni
chalma-kések qilghinida u: — I Reb Eysa, méning rohimni
qobul qilghaysen! — dep nida qildi. **60** Andin u tizlinip
turup qattiq awaz bilen: — I Reb, bu gunahning hésabini
ulardin almighaysen, — dédi. U bu sözni qilip bolupla
jan üzüp uxlap ketti.

8 Istipanning öltürülüshini Saulmu qollaytti. Shu
kündin bashlap, Yérusalémdiki jamaetke qaritilghan
dehshetlik ziyankeshlik qozghaldi. Rosullardin bashqa
barliq jamaettikiler Yehudiye we Samariyening herqaysi

yurtlirigha tarqilip kétishti. **2** Bezi ixlasmen kishiler
Istipanni depne qilip, uninggha qattiq yigha-zarlarni
kötürüshti. **3** Lékin Saul jamaetke weyranchiliq sélip,
öymu-öy axturup, er-ayalgha qarimay ularni sörep
chiqip zindan'gha tashlidi. **4** Emdi tarqilip ketkenler
tarqalghan yurtlarda kézip söz-kalamning xush xewirini
jakarlidi. **5** Ularning ichidin Filip bolsa Samariyening
melum bir shehirige bérip, yerlik kishilerge Mesihni
jakarlidi. **6** Top-top kishiler uni anglap hemde u körsetken
möjizilik alametlerni körüp, bir jan bir dili bilen uning
sözlirige qulaq saldi. **7** Chünki napak rohlar bolsa,
chaplishiwalghan kishilerdin qattiq warqirighiniche
chiqip ketti. Nurghun palech, tokurlarmu saqaytildi; **8**
zor shad-xuramliq shu sheherni qaplidi. **9** U sheherde
esli jaduger-séhirgerlik bilen shughulliniwatqan Simon
isimlik bir adem bar idi; u shu yol bilen pütkül
Samariyedikilerni hang-tang qaldurup, özini qaltis
zat körsetmekchi bolup kelgenidi. **10** Péqirdin tartip
ambalghiche ularning hemmisi uninggha ixlas qilip
qaraytti we «Xudaning ulugh küch-qudriti mana shu!»
déyishetti. **11** Xalayiq uninggha shundaq ixlas qilishi
uning uzundin béri jaduger-séhirgerliki bilen ularni
hang-tang qaldurup kelgenliki tüpeylidin idi. **12** Lékin
emdi Filip Xudaning padishahliqi we Eysa Mesihning
nami toghrisidiki xush xewerni jakarlighinida ular
uning sözlirige ishendi we erler bolsun, ayallar bolsun
chömüldürüshni qobul qildi. **13** Simon özimu ishendi.
U chömüldürülgen bolup, hemishe Filipning yénida
yürdi hemde [Filip] körsitiwatqan möjizilik alametler
we qudretlik ishlargha qarap, intayin heyran boldi. **14**
Yérusalémdiki rosullar Samariyeliklerning Xudaning
sözini qobul qilghanliqini anglap, Pétrus bilen Yuhannani
ulargha ewetti; **15** ikkiylen u yerge chüshüshi bilenla,
ularni Muqeddes Rohning ata qilin'ghuchisi bolsun
dep dua qildi. **16** Chünki Muqeddes Roh téxi ularning
héchqaysisigha chüshmigenidi; ular peqet Reb Eysaning
nami bilen chömüldürülgenidi. **17** Pétrus bilen Yuhanna
ularning üstige qolini tegküzüshi bilen, Muqeddes
Roh ulargha ata qilindi. **18** Lékin Simon Muqeddes
Rohning rosullarning qolini tegküzüp qoyushi bilen ata
qilin'ghanliqini körüp, ulargha pul tenglep: **19** — Bu küch-
qudrettin mangimu béringlarki, menmu herkimning
üstige qollirimni tegküzsem, uninggha Muqeddes Roh
ata qilinsun, — dédi. **20** Lékin Pétrus uninggha mundaq
jawab berdi: — Xudaning bu iltipatini pulgha sétiwalghili
bolidu, dep oylighining üchün, pulung sen bilen teng
halaketke barsun! **21** Séning bu ishta héch hesseng
yaki nésiweng yoqtur! Chünki séning niyiting Xuda
aldida durus emes! **22** Shunga, bu rezillikingdin towa
qilip, Rebtin, mumkin bolsa könglümdiki bu niyitim
kechürüm qilin'ghay, dep ötün! **23** Chünki séning
achchiq hesetke tolup, heqqaniysizliqning asaritida
ikenliking manga melum. **24** Simon ulargha: — Men
üchün Rebdin ötününglarki, siler éytqan ishlardin
héchbiri béshimgha kelmigey! — dédi. **25** Pétrus
bilen Yuhanna yene shu yerde agah-guwahliq bérip
Rebning söz-kalamini yetküzgendin kéyin, Samariyening
nurghun yéza-kentlirige bérip xush xewer yetküzgech,
Yérusalémgha qaytip ketti. **26** Shu waqitta, Xudaning
bir perishtisi Filipqa: — Ornungdin turup jenubqa qarap
Yérusalémdin Gaza shehirige mangidighan yol bilen
mang! — dédi (shu yol chöldiki yoldur). **27** Shunga
Filip ornidin turup yolgha chiqti. We mana, yolda
Éfiopiye ayal padishahi Kandasning bir emeldari, pütkül
xezinige mes'ul Éfiopiyelik aghwat wezir turatti. U
Yérusalémgha Xudagha ibadet qilghili barghanidi; hazir
qaytish yolida özining jeng harwisida olturup, Yeshaya
peyghemberning yazmisini oquwatatti. **29** Roh Filipqa:
— Bu harwining yénigha bérip uninggha yéqinlashqin,
— dédi. **30** Filip yügürüp bérip, [wezirning] Yeshaya
peyghemberning yazmisidin oquwatqanlirini anglap,
uningdin: — Oquwatqiningizni chüshiniwatamsiz? — dep
soridi. **31** Wezir uninggha: — Biri manga chüshendürüp
bermise, men qandaqmu chüshineleymen?! — dep,
Filipni harwisigha chiqip yénida olturushqa ötündi. **32** U
oquwatqan yazma qismi bolsa: «U goya boghuzlashqa
yétilep méngilghan qoydek boghuzlashqa élip méngildi,
Qirqighuchi aldida ün-tinsiz yatqan qozidek, u zadila
éghiz achmidi. **33** U xorlinidu, u heq soraqtin mehrum
boldi, Emdi uning ewladini kimmu bayan qilalisun?!
Chünki hayati yer yüzidin élip kétildi». **34** Aghwat
Filiptin: — Dep bersingiz, peyghemberning bu sözi
kimge qaritip éytilghan? Özigimu yaki bashqa birsigimu?
— dep soridi. **35** Filip aghzini échip shu yazmining
shu qismidin bashlap, uninggha Eysa toghrisidiki xush
xewerni jakarlap berdi. **36** Ular yolda kétiwétip, su bar
bir yerge kelgende, aghwat: — Mana bu yerde su bar iken.
[Mushu yerdila] chömüldürülüshümge qandaq tosalghu
bar? — dédi. **38** U harwini toxtitishni buyrudi. Filip we
aghwat ikkisi bille sugha chüshüp, uni chömüldürdi.
39 Ular sudin chiqqanda, Rebning Rohi Filipni kötürüp
élip ketti. Aghwat uni qayta körmidi, emma u shadlinip
yolini dawamlashturdi. **40** Filip bolsa Ashdod shehiride
peyda boldi; u shu yurtni kézip, shu yerdin Qeyseriye
shehirige kelgüche bolghan hemme sheherlerde xush
xewer jakarlidi.

9 Emma [shu chaghlar] Saul her nepiside Rebning
muxlislirigha téxiche izchil qirghinchiliq tehditliri
séliwatqan peyt idi. U Bash kahinning aldigha bérip, **2**
Demeshq shehiridiki sinagoglargha tewsiye xéti yézip
bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u Demeshqte [Mesih]
yolidikilerdin birersini, meyli er bolsun, ayal bolsun
tépiwalsila, baghlap tutqun qilip, Yérusalémgha élip
kélishke ruxset bolatti. **3** Saul yolgha chiqip, Demeshq
shehirige yéqinlashqanda, tuyuqsiz asmandin küchlük
bir nur chüshüp, uning etrapini yorutuwetti. **4** U
yerge yiqildi we özige: — Saul, Saul! Manga némishqa
ziyankeshlik qilisen? — dégen bir awazni anglidi. **5**
— I Reb, sen kimsen? — dep soridi u. Awaz: — Men
sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen. **6** Ornungdin
tur, sheherge kir, néme qilishing kérekliki sanga éytip
bérilidu» — dédi. **7** Uning bilen bille mangghan ademler
awazni anglisimu, héchkimni körelmigechke, shu yerde
ün chiqiralmay turupla qaldi. **8** Saul yerdin turup,
közlirini échip qaridi, lékin héch nersini körelmidi.
Hemrahliri uni qolidin yétilep Demeshqqe élip kirdi. **9** U
üch kün'giche közi körmes bolup ne yémidi ne ichmidi.
10 Demeshqte Ananiyas isimlik melum bir muxlis bar
idi. Reb uninggha bir ghayibane körünüshte körünüp
uni: — Ananiyas! — dep chaqirdi. — Mana men, i Reb,
— dep jawab berdi u. **11** Reb uninggha: — Sen derhal
«Tüz» dep atalghan kochigha bérip, Yehudaning öyidin

Tarsusluq Saul isimlik birini sorap tap; chünki mana, u
dua-tilawet qiliwatidu. **12** U dua qiliwatqinida, ghayibane
körünüshte Ananiyas isimlik bir kishining kélip, közini
köridighan qilish üchün üstige qolini tegküzgenlikini
kördi, — dédi. **13** Ananiyas: — I Reb, men bu ademning
xewirini nurghun kishilerdin anglidim, u Yérusalémdiki
muqeddes bendiliringge shunche köp ziyan-zexmet
yetküzgen! **14** Hazir u mushu yerde naminggha nida
qilghanlarning hemmisini tutup baghlash üchün bash
kahinlardin hoquq aptu — dédi. **15** Lékin Reb uninggha:
— Bariwer! Chünki u namimni ellerning we ularning
padishahlirining hem Israillarning aldida ayan qilish
üchün özümge alahide tallighan bir eswabtur. **16** Chünki
men uninggha namim üchün qanchilik azab-oqubetlerni
tartishining muqerrer ikenlikini ayan qilimen, — dédi. **17**
Buning bilen Ananiyas bérip, shu öyge kirdi; u qollirini
Saulning üstige tegküzüp uninggha: — Qérindash Saul,
Reb, yeni bu yerge kéliwatqan yolungda sanga körün'gen
Eysa, közliringni köreleydighan bolsun dep we séning
Muqeddes Rohqa toldurulushung üchün méni shexsen
özi ewetti, — déwidi, **18** Saulning közliridin xuddi béliq
qasiriqidek bolghan bir nersiler chüshüp, közliri échilip
köreleydighan boldi. U ornidin turup, chömüldürüshni
qobul qildi. **19** U ghizalan'ghandin kéyin, quwwetlinip
maghdurgha kirdi. **20** [Saul] Demeshqtiki muxlislarning
yénida birnechche kün turdi we waqitni ötküzmey
sinagoglargha kirip, «U kishi Xudaning Oghlidur» dep
Eysani jakarlashqa bashlidi. **21** Uni anglighanlar sözliridin
intayin heyran bolushup: — Bu adem Yérusalémda bu
namgha nida qilghuchilarni qattiq weyran qilghan héliqi
adem emesmu? Bu yergimu mushundaqlarni baghlap
bash kahinlargha tutup bérish meqsitide kelgenmidu? —
déyishti. **22** Lékin Saulning qayil qilish küchi barghanséri
éship, Eysaning Mesih ikenlikini ispatlap Demeshqtiki
Yehudiylarni parakendichilikke chömdürdi. **23** Köp
künlerdin kéyin, Yehudiylar Saulni yoqatmaqqa qest
qilmaqchi boldi. **24** Lékin Saul ularning suyiqestidin
xewer tapti; uni tutup öltürüsh üchün ular kéche-
kündüz sheherning qowuqlirida paylap yürdi. **25**
Lékin muxlislar bir küni kéchide uni chong séwetke
olturghuzup, sépil [kamaridin] chüshürdi. **26** Saul
Yérusalémgha yétip bérip, u yerdiki muxlislargha
qoshulmaqchi boldi, lékin ularning hemmisi uning muxlis
ikenlikige ishenmey, uningdin qorqti. **27** Biraq Barnabas
uni élip bérip, rosullar bilen körüshtürdi. U ulargha
Saulning Demeshqning yolida Rebni qandaq körgenlikini,
Rebningmu uninggha gep qilghanliqini chüshendürdi we
uning Demeshqte Eysaning namida qandaq jür'etlik bilen
söz-kalam yetküzgenlikini uqturdi. **28** Buning bilen, Saul
Yérusalémda rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp,
yüreklik halda Rebning namida söz-kalam yetküzetti.
29 U yene grékche sözlishidighan Yehudiylar bilenmu
sözliship munazirilishetti; netijisi, ular uninggha qest
qilmaqchi boldi. **30** Qérindashlar bu ishtin xewer tépip,
uni Qeyseriye shehirige élip bérip, andin u yerdin
Tarsus dégen sheherge yolgha saldi. **31** U chaghda,
pütkül Yehudiye, Galiliye we Samariyediki jamaetler [bir
mezgil] tinchliqqa ériship, [étiqadta] quruldi; Rebning
qorqunchida méngip, Muqeddes Rohning righbet-tesellisi
bilen ularning sanlirimu barghanséri köpeymekte idi.
32 Shu waqitlarda shundaq boldiki, Pétrus herqaysi
jaylarni arilap yürgende, Lidda shehiridiki muqeddes
bendilernimu yoqlashqa chüshti. **33** U yerde u Enéyas
isimlik bir ademni uchratti. Bu adem palech bolup, orun
tutup yatqili sekkiz yil bolghaniken. **34** Pétrus uninggha:
— Enéyas, Eysa, yeni Mesih bolghuchi séni saqaytidu.
Ornungdin turup, palisingni yighishtur! — dédi. U derhal
ornidin turdi. **35** [Enéyasni] körgen Lidda shehiridiki
we Sharon rayonidikilerning hemmisi towa qilip Rebge
baghlandi. **36** Yoppa shehiride bolsa Tabita isimlik bir
ayal muxlis bar idi (uning ismi grékchide «Dorkas»
idi). U herdaim yaxshi emeller we xeyr-saxawetlik
ishlargha bériletti. **37** Shu künlerde shundaq boldiki, u
késel bolup, ölüp ketti. Kishiler jesetni yuyup, üstünki
qewettiki bir öyge yatquzup qoydi. **38** Yoppa shehiri
Lidda shehirige yéqin bolghachqa, Yoppadiki muxlislar
Pétrusning Liddada ikenlikini anglap, uning aldigha ikki
adem ewetti. Ular: «Hayal bolmay yénimizgha kelseng!»
— dep yélindi. **39** Pétrus ornidin turup ular bilen bille
Yoppagha bardi. Yoppagha yétip kélishi bilen ular uni
üstünki qewettiki öyge bashlap chiqti. Barliq tul ayallar
Pétrusning etrapigha oliship, yigha-zar qiliship uninggha
Dorkasning ular bilen bille bolghan waqtida özlirige
tikip bergen könglek-kiyimlirini körsitishti. **40** Lékin
Pétrus hemmeylenni chiqiriwétip, tizlinip olturup dua
qildi. Andin u jesetke qarap: — Tabita, ornungdin tur! —
dédi. Tabita közini échip, Pétrusni körüp, ornida olturdi.
41 Pétrus uninggha qolini uzitip uni yölep turghuzdi we
muqeddes bendiler bilen tul ayallarni chaqirip, Dorkasni
ulargha tirik tapshurup berdi. **42** Bu xewer pütkül
Yoppagha tarqilip, nurghun kishiler Rebge étiqad qildi.
43 Shundaq boldiki, Pétrus Yoppada Simon isimlik bir
könchining öyide uzun künler turdi.

10 Qeyseriye shehiride Korniliy isimlik bir adem
bolup, u [Rim] qoshunidiki «Italiyelikler» qismining
yüzbéshi idi. **2** U ixlasmen adem bolup, özi we
pütkül öyidikiliri Xudadin qorqatti. U merdlik bilen
namratlargha xeyr-saxawet qilip, daim Xudagha dua-
tilawet qilatti. **3** Bir küni chüshtin kéyin saet üchlerde, u
ghayibane bir körünüshte Xudaning bir perishtisining
özining yénigha kelgenlikini ochuq kördi. Perishte
uni: — Korniliy! — dep chaqirdi. **4** Korniliy uninggha
közlirini tikip qattiq chöchüp: — Teqsir, néme ish?
— dep soridi. Perishte uninggha: — Séning dualiring
we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme
qurbanliqtek bérip yetti. **5** Emdi sen Yoppagha adem
ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni
chaqirtip kel. **6** U Simon isimlik bir könchining öyide
méhman bolup turuwatidu. Simonning öyi déngiz
boyida, — dédi. **7** Uninggha sözligen perishte ketkendin
kéyin, Korniliy öydiki xizmetchilerdin ikkini we daim
yénida turup xizmet qilghuchilar ichidiki ixlasmen bir
leshkerni chaqirdi. **8** Barliq ishlarni chüshendürgendin
kéyin, ularni Yoppagha ewetti. **9** Etisi ular seper
qilip sheherge yéqinlashqanda, chüsh waqti bolup,
Pétrus dua qilish üchün ögzige chiqti. **10** Uning
qorsiqi échip kétip, bir nerse yey dédi. Biraq ular
ghiza teyyarlawatqanda, ghayibane bir alamet Pétrusni
oruwaldi. **11** U asman échilip, töt burjikidin baghlan'ghan
halda yer yüzige chüshürülüwatqan keng dastixandek bir
nersini kördi. **12** Dastixanda herxil töt putluq haywanlar,

yer béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlarmu bar
idi. **13** Uninggha bir awaz anglandi: — «Ornungdin
tur, Pétrus, ulardin soyup ye!» **14** — Yaq, Reb, hergiz
bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki
haram nersini yégen emesmen! — dédi Pétrus. **15**
Awaz ikkinchi qétim kélip uninggha: — Xuda halal dep
paklighanni sen haram déme! — déyildi. **16** Bu ish üch
qétim yüz bérip, andin dastixandek bolghan shu nerse
derhal asman'gha élip chiqip kétildi. **17** Pétrus körgen
ghayibane alametning menisi toghrisida qaymuqup
turghanda, mana Korniliy ewetken kishiler Simonning
öyini tépip, derwaza aldida turatti. **18** Ular birsini
chaqirip, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon dégen
birsi bu yerde turamdu? — dep soridi. **19** Pétrus téxiche
shu ghayibane alametning menisi üstide oyliniwatqanda,
Roh uninggha: — Mana, séni üch adem izdep keldi.
20 Ornungdin tur, peske chüsh, héch ikkilenmey ular
bilen bille barghin. Chünki ularni ewetküchi Men! —
dédi. **21** Pétrus peske chüshüp, héliqi ademlerge: —
Siler izdigen kishi mana men bolimen. Bu yerge kélish
sewebinglar némikin? — dédi. **22** Ular jawaben: —
Heqqaniy bir adem, Xudadin qorqidighan, shundaqla
pütkül Yehudiy xelqi teripligen Korniliy isimlik rimliq
yüzbéshi muqeddes bir perishte teripidin sizni öyige
chaqirtip, sizdin söz-kalam anglashqa emr qilin'ghan! —
dédi. **23** Shunga Pétrus ularni öyge teklip qilip, qondurup
méhman qildi. Etisi ornidin turup u ular bilen bille
yolgha chiqti. Yoppadiki qérindashlardin beziliri ulargha
hemrah bolup mangdi. **24** Ikkinchi küni, ular Qeyseriyege
yétip bardi. Emdi Korniliy tughqanliri we yéqin yar-
buraderlirini öyige chaqirip, Pétruslarni teqqezarliq bilen
kütüp turatti. **25** Pétrus öyge kirgende, Korniliy aldigha
chiqip, ayighigha özini étip sejde qildi. **26** Lékin Pétrus
[derhal] uni yölep turghuzup: — Ornungdin turghin!
Menmu bir insan, xalas! — dédi. **27** U Korniliy bilen gep
qilghach öyge kiriwidi, öyning ichige yighilghan top-
top ademlerni kördi. **28** U ulargha: — Silerge melumki,
biz Yehudiylarning yat elliklerdin birsi bilen bardi-keldi
qilishi yaki öylirige kirishi Tewrat qanun-eqidilirimizge
xilap. Lékin Xuda manga héchqandaq ademni napak yaki
haram démeslikim kéreklikini ayan qildi. **29** Shuning
üchün siler adem ewetip méni chaqirghanda, héch ret
qilmay aldinglargha keldim. Emdi soray, méni néme
dep chaqirdinglar? — dédi. **30** Korniliy mundaq dédi:
— Töt künning aldida bügünki mushu waqitqiche roza
tutqanidim; saet üchlerde men öyde dua qiliwatattim.
Tuyuqsiz kiyimliridin nur chaqnap turidighan bir
adem aldimda peyda bolup öre turdi: **31** «Korniliy!
Duaying ijabet qilindi we xeyr-saxawetlik ishliring
Xuda aldigha esletme qurbanliqtek yetti. **32** Shunga
Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon
isimlik ademni chaqirtip kel. U déngiz boyida olturaqluq
Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup
turuwatidu» dédi. **33** Shuning üchün, derhal özlirini
chaqirip kélishke adem ewetkenidim. Özliri külbemge
kélip yaxshi qildila! Emdi biz hemmeylen Xuda özlirige
emr qilghan barliq sözlerni anglash üchün Xudaning
aldida hazir turuwatimiz. **34** Pétrus aghzini échip mundaq
dédi: — Berheq, men Xudani héchqandaq ademge yüz-
xatire qilmaydu, dep chüshinip yettim; belki her eldin
bolghanlar ichide Uningdin qorqidighan we heqqaniyet
yürgüzidighan kishi bolsila, Uning aldida meqbuldur.
36 Xuda Israil xelqige yetküzgen söz-kalam, yeni Eysa
Mesih arqiliq (u pütkül mewjudalargha Rebdur) inaq-
jatirjemlik jakarlan'ghan xush xewer silerge melumghu;
37 Silerningmu Yehya [peyghember] chömüldürüsh
chaqiriqini yetküzgendin tartip, Galiliyedin bashlap
pütkül Yehudiye zéminlirida Nasaretlik Eysa toghruluq
guwahliqtin — yeni Xudaning qandaq qilip uni Muqeddes
Roh we küch-qudret bilen mesihligenliki, shuning bilen u
hemme yerni kézip, yaxshi emellerni qilip, Iblisning ilkide
bolghanlarning hemmisini saqaytqanliqidin xewiringlar
bardur. Chünki Xuda uning bilen bille idi. **39** Bizmu uning
hem Yehudiylarning zéminida hem Yérusalémda qilghan
pütün emellirining guwahchiliri. Ular uni yaghachqa
ésishi bilenmu öltürdi. **40** Biraq üchinchi küni, Xuda
uni qayta tirildürüp namayan qildi. Biraq hemme
kishilerge emes, peqet Xuda Özi aldi bilen tallighan
guwahchilar, yeni u ölümdin tirilgendin kéyin uning
bilen hemdastixan bolghan bizlerning arimizda namayan
qildi. **42** U bizge xelqqe xush xewer yetküzüshni we
özining Xuda teripidin tirikler we ölgenlerning soraqchisi
qilinip teyinlen'güchi ikenlikini jakarlashni emr qildi.
43 Barliq peyghemberler uninggha guwahliq bériduki,
herkim uninggha étiqad qilghan bolsa uning nami
arqiliq gunahliri kechürüm qilinidu. **44** Pétrus téxi
bu sözlerni qiliwatqanda, Muqeddes Roh söz-kalamni
anglawatqan hemme kishige chüshti. **45** Pétrus bilen
bille kelgen xetnilik bolghan ishen'güchilerning herbiri
Muqeddes Rohning yat ellerdikilergimu ata qilinip
tökülgenlikini körüp bek heyran bolushti. **46** Chünki
ularning [karamet namelum] tillarda sözliship Xudani
ulughlighanliqini anglidi. Shunga Pétrus: **47** — Mushu
kishiler bizge oxshash Muqeddes Rohni qobul qilghuchi
bolghan bolsa, kim ularning sugha chömüldürüshni qobul
qilishini tosalisun?! — dédi. **48** Shuning bilen u ularning
Rebning namida chömüldürülüshini buyrudi. Andin ular
Pétrusning ular bilen birnechche kün turushini ötündi.

11 Rosullar we pütkül Yehudiyediki bashqa
qérindashlar [yat] elliklerningmu Xudaning söz-
kalamini qobul qilghanliqini anglidi. **2** Shunga,
Pétrus Yérusalémgha qaytqanda, xetnilik bolghan
[ishen'güchiler] uni eyibke buyrup: **3** — Sen xetne
qilinmighan ademlerning öyide méhman bolup, ular
bilen hemdastixan boldung?! — dédi. **4** Biraq Pétrus
pütün ishni bashtin-axirighiche ulargha bir-birlep
chüshendürüp **5** mundaq dédi: — Yoppa shehiride dua
qiliwatqinimda, ghayibane körünüsh méni oriwélip,
bir alametni kördüm. Keng dastixandek bir nerse
töt burjikidin baghlan'ghan halda asmandin chüshüp,
méning yénimda toxtidi. **6** Uninggha köz tikip qarisam,
ichide herxil töt putluq haywanlar, yawayi haywanatlar,
yer béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlarmu bar
iken. **7** Andin: «Ornungdin tur Pétrus, ulardin soyup
ye!» dégen bir awazni anglidim. **8** Men: «Yaq Reb, hergiz
bolmaydu! Men héchqachan herqandaq napak yaki
haram nersini aghzimgha alghan emesmen!» dédim. **9**
Biraq manga yene: «Xuda halal dep paklighan nersini sen
haram déme!» dégen awaz anglandi. **10** Bu ish üch qétim
shundaq tekrarlinip, axir bularning hemmisi asman'gha
qaytidin tartip kétildi. **11** Mana del shu chaghda,
Qeyseriyedin méni chaqirishqa ewetilgen üch kishi men

turghan öyning aldigha keldi. **12** Muqeddes Roh méni
hech ikkilenmey ular bilen bille bérishqa buyrudi. Mushu
alte qérindashmu men bilen bille bardi. [Qeyseriyege
yétip kélip], héliqi ademning öyige kirduq. **13** Bu kishi
bizge özining öyide payda bolup turghan bir perishtini
qandaq körgenlikini éytti. Perishte uninggha: «sen
Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon
isimlik bir ademni chaqirtip kel, **14** u sanga séni we pütkül
ailengge nijatliq yetküzidighan bir xewerni éytip béridu»
dégeniken. **15** Men gepni bashlighinimda, Muqeddes Roh
xuddi bashta bizning üstimizge chüshkinidek, ularghimu
chüshti. **16** Shu chaghda, Rebning söz-kalamini, yeni:
«Yehya kishilerni sugha chömüldürgen, lékin siler
bolsanglar Muqeddes Rohqa chömüldürülisiler» déginini
ésimge aldim. **17** Shunga, eger Xuda emdi mushularga
biz Reb Eysa Mesihke étiqad qilghinimizdin kéyin bizge
bergen iltipatqa oxshash iltipat ata qilghan bolsa, Xudani
tosalghudek men zadi kim idim? **18** Ular bu sözlerni
anglighanda, eyibleshtin toxtap, Xudagha medhiye oqup:
— Berheq, Xuda ellergimu hayatliqqa élip baridighan
towa qilishni nésip qiliptu! — déyishti. **19** U chaghda,
Istipanning ishi bilen ziyankeshlikke uchrap herqaysi
jaylargha tarqilip ketkenler Fenikiye rayoni, Siprus arili
we Antakya shehiri qatarliq jaylarghiche yétip bérip, bu
jaylarda söz-kalamni peqet Yehudiylarghila yetküzetti.
20 Lékin ulardin Siprus arili we Kurini shehiridin kelgen
beziler Antakya shehirige barghanda, Reb Eysaning xush
xewirini Gréklergimu yetküzdi. **21** Rebning qoli ular bilen
bille bolup, tolimu nurghun kishiler ishinip towa qilip
Rebge baghlandi. **22** Bu xewer Yérusalémdiki jamaetning
quliqigha yétip keldi. Shuning bilen ular Barnabasni
Antakyaghiche arilap ötüshke ewetti. **23** Barnabas yétip
bérip, Xudaning méhir-shepqitini körüp, xushal boldi. U
ularning hemmisini jan-dilidin qet'iylik bilen Rebge ching
baghlinishqa righbetlendürdi. **24** Chünki u Muqeddes
Rohqa we iman-ishenchke toldurulghan bolup, yaxshi
bir adem idi. Shuning bilen zor bir top ademler Rebge
qoshuldi. **25** Shuning bilen Barnabas Tarsus shehirige
Saulni izdep bardi. **26** Uni tépip Antakyagha élip keldi;
shundaq boldiki, ikkiylen jamaet bilen bille saq bir yil
yighilip, nurghun ademge telim berdi. Muxlislarning
«Xristianlar» dep tunji atilishi Antakyadin bashlandi. **27** U
künlerde bezi peyghemberler Yérusalémdin Antakyagha
chüshüp keldi. **28** Bulardin Agabus isimlik bireylen
otturigha chiqip, Rohning wehiyini yetküzüp, qattiq
bir acharchiliqning pütkül dunyani basidighanliqini
aldin éytti (bu acharchiliq derweqe «Klawdiyus Qeyser»
höküm sürgen waqitta yüz berdi). **29** Buning bilen
[Antakyadiki] muxlislarning herbiri öz qurbigha qarap
pul yighip, Yehudiyede turuwatqan qérindashlargha
yardem bérishni qarar qildi. **30** Ular bu qararni ada qilip,
ianini Barnabas we Saulning qoli arqiliq [Yehudiyediki
jamaet] aqsaqallirigha yetküzüp berdi.

12 Shu chaghlarda, Hérod padishah jamaettikilerdin
bezilirige ziyankeshlik qilmaqchi bolup ulargha qol
saldi. **2** U Yuhannaning akisi Yaqupni qilichlap öltürdi. **3**
Özining bu qilghan ishining Yehudiylargha yaqqanliqini
körüp, u Pétrusnimu tutqun qildurudi (shu chaghda
«pétir nan héyti» mezgili idi). **4** Pétrusni tutqandin
kéyin, uni zindan'gha tashlap, töt leshker bir guruppa
qilin'ghan töt qarawwul topigha tapshurdi. Pasxa héyttin
kéyin, Hérod uni xalayiq aldida soraq qilmaqchi idi. **5**
Shunga Pétrus zindanda tutup qélindi. Lékin jamaet
Xudagha jan-dil bilen uning üchün dua qilishiwatatti.
6 Emdi Hérod uni élip chiqip sot qilishning aldinqi
kéchisi, Pétrus ikki zenjir bilen baghlaqliq péti, ikki
qarawulning otturisida uxlawatatti; ishikning sirtidimu
birnechche qarawul zindanni közet qiliwatatti. **7** We
tuyuqsiz Rebning bir perishtisi körünüp, bir nur kamérni
yorutti. Perishte Pétrusning biqinigha noqup: — Téz
tur! — dep oyghatti. Uning qolliridiki zenjir shu haman
boshap chüshüp ketti. **8** Perishte uninggha: — Bélingni
baghliwal! Keshingnimu kiy! — dédi. Pétrus uning
déginini qildi. Andin u: — Chapiningni yépinchaqlap
keynimdin mang! — dédi. **9** Pétrus uninggha egiship
[kamérdin] chiqti. Biraq u perishtining wasitisi bilen
boluwatqan bu ishlarning rastliqini bilmey, belki bir
ghayibane körünüsh körüptimen, dep oylawatatti. **10**
Ular birinchi we ikkinchi közettin ötüp, zindanning
sheherge chiqidighan tömür derwazisigha barghanda,
derwaza ular üchün özlükidin échilip ketti. Ular chiqip,
bir kochidin ötkende, perishte tuyuqsiz uning yénidin
ketti. **11** Shu chaghda, Pétrus ésige kélip, öz-özige:
«Derweqe emdi Reb Öz perishtisini ewetip, méni
Hérodning qolidin we Yehudiy xelqining kütkenlirining
hemmisidin qutquzuptu, dep bildim» — dédi. **12** Heqiqiy
ehwalni chüshinip yetkende, u Markus depmu atilidighan
Yuhannaning anisi Meryemning öyige bardi. U yerde
nurghun kishiler yighilip dua-tilawet qiliwatatti. **13** U
derwazining ishikini qaqqanda, Roda isimlik bir dédek
awazni anglap chiqti. **14** U Pétrusning awazini tonup,
xushalliqidin ishikni échishqimu ülgürmey yügürüp
kélip, hemmeylen'ge: — Pétrus derwaza aldida turidu!
— dep xewer qildi. **15** Lékin ular: — Sarang bolup
qaldingghu! — déyishti. Biraq u: — Rast shundaq, dep
turuwaldi. Ular: — U uning perishtisi bolsa kérek! —
déyishti. **16** Biraq Pétrus derwazini qéqiwerdi. Ular
chiqip derwazini échip, uning özini körgende hemmeylen
hang-tang bolushti. **17** Pétrus ulargha ün chiqarmasliqqa
qol ishariti qilip, ulargha Rebning özini zindandin
qandaq élip chiqqanliqini éytip berdi. Andin kéyin, u:
— Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlargha yetküzüp
qoyunglar, — dep, özi u yerdin bashqa yerge ketti. **18**
Tang atqanda, qarawullar Pétrus zadi néme boldi dep
sarisimige chüshti. **19** Hérod uni izdep uning iz-dérikini
tapalmighachqa, qarawullarni soraq qilip, ularni ölümge
mehkum qilishni buyrudi. Bu ishtin kéyin, u Yehudiyedin
chüshüp Qeyseriye shehirige bérip shu yerde turdi. **20**
Eslide Hérod [xan] bilen Tur we Zidondikiler arisida
qattiq jédel bar idi. Halbuki, Tur we Zidondikiler birliship,
Hérodning aldigha keldi. Uning bilen yarishiwélish
üchün ular aldi bilen xanning Bilastus isimlik shexsiy
ghojidarini özlirige yar-yölek bolushqa qayil qilghanidi.
Chünki bu yurttikiler ashliqni xanning ilkidiki jaylardin
alatti. **21** Belgilen'gen körüshüsh künide Hérod shahane
tonlirini kiyip, soraq textide olturup, ulargha nutuq
sözlidi. **22** Anglighan xelq: — Bu ademning awazi emes,
belki bir ilahning awazidur! — dep warqirashti. **23** Shuan
Perwerdigarning bir perishtisi xanni urdi; chünki u shan-
sherepni Xudagha béghishlimidi. Netijide, u qurtqa yem
bolup öldi. **24** Emma Xudaning söz-kalami dawamliq
berq urup kéngeydi. **25** Barnabas bilen Saul Yérusalémda

ianilirini tapshurush xizmitini ada qilghandin kéyin,
Antakyagha qaytip ketti. Ular Markus depmu atilidighan
Yuhannani bille élip bardi.

13 Antakyadiki jamaet ichide bezi peyghemberler we
telim bergüchiler bar idi. Ular Barnabas, «Qara»
depmu atilidighan Shiméon, Kurinilik Lukius, Hérod
xan bilen bille chong bolghan Manaen we Saullar idi.
2 Ular Rebning ibaditide bolup roza tutuwatqan bir
mezgilde, Muqeddes Roh ularghа: — Barnabas bilen
Saulni Men ularni qilishqa chaqirghan xizmet üchün
Manga ayrip qoyunglar, — dédi. **3** Shuning bilen, ular
yene roza tutup dua qilghandin kéyin, ikkiylenning
üstige qollirini tegküzüp uzitip qoydi. **4** Ular Muqeddes
Roh teripidin ewetilgen bolup, Selyukiye shehirige
bérip, u yerdin kémige chiqip Siprus ariligha qarap
yolgha chiqti. **5** Salamis shehirige yétip kélip, ular
Yehudiylarning sinagoglirida Xudaning söz-kalamini
yetküzüshke bashlidi. Yuhanna ularning yardemchisi idi.
6 Ular pütün aralni arilap chiqip, Pafos shehirige keldi.
Ular u yerde Baryeshua isimlik bir kishi bilen uchriship
qaldi. U séhirger bolup, saxta peyghember bolghan
bir Yehudiy idi. **7** U kishi bu [aralning] rimliq waliyisi
Sérgiyus Pawlusning hemrahi idi. Waliy uqumushluq bir
kishi bolup, Barnabas bilen Saulni chaqirtip, Xudaning
söz-kalamini anglimaqchi boldi. **8** Lékin héliqi séhirger
(uning grékche ismi Elimas bolup, «séhirger» dégen
menide) ularghа qarshi chiqip, waliyning rayini étiqadtin
qayturushni urunmaqta idi. **9** Biraq Muqeddes Rohqa
toldurulghan Saul (yene «Pawlus» depmu atilidu) héliqi
séhirgerge tikilip qarap **10** uninggha: — Ey, qelbing herxil
hiyligerlik we aldamchiliq bilen tolghan Iblisning oghli,
hemme heqqaniyliqning düshmini! Perwerdigarning
tüz yollirini burmilashni zadi toxtatmamsen?! **11** Emdi
Rebning qoli üstüngge chüshti! Közliring kor bolup,
bir mezgil künning yoruqini körelmeysen! — dédi.
Shuan, bir xil tuman we qarangghuluq uni basti. U
yolni silashturup, kishilerdin méni qolumdin yétilenglar,
dep iltija qilatti. **12** Yüz bergen ishni körgen waliy
Rebning telimige qattiq heyran bolup, Uninggha étiqad
qildi. **13** Pawlus bilen uning hemrahliri kémige chiqip,
Pafostin Pamfiliye ölkisidiki Perge shehirige bardi. U
yerde Yuhanna ulardin ayrilip Yérusalémgha qaytti.
14 Pawluslar bolsa Perge shehiridin chiqip, dawamliq
méngip Pisidiye rayonidiki Antakya shehirige bérip,
shabat küni sinagogqa kirdi. **15** Tewrat qisimliridin we
peyghemberlerning yazmiliridin oqulghandin kéyin,
sinagogning chongliri ularni chaqirtip: — Qérindashlar,
eger xalayiqqa birer nesihet sözünglar bolsa, éytinglar,
— dédi. **16** Pawlus ornidin turup, qol ishiriti qilip,
xalayiqqa mundaq dédi: — Ey Israillar we Xudadin
qorqqanlar, qulaq sélinglar! **17** Bu Israil xelqining Xudasi
ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda musapir bolup
yashighan waqitlarda ularni ulugh qildi, Özining égiz
kötürgen biliki bilen ularni Misirdin qutquzup chiqti.
18 U chölde ularghа texminen qiriq yil ghemxorluq
qildi **19** andin Qanaan zéminidiki yette elni yoqitip,
ularning zéminlirini ularghа miras qilip berdi. **20**
Bu ishlargha aldi-keyni bolup texminen töt yüz ellik
yil ketti. Kéyin, taki Samuil peyghember otturigha
chiqqiche, u ularghа batur hakimlarni tiklep berdi. **21**
Andin ular bizge bir padishahni bersiken, dep [Samuil
peyghemberdin] tilidi. Shuning bilen Xuda ularghа
Binyamin qebilisidin Kish isimlik ademning oghli Saulni
tiklep berdi. U qiriq yil höküm sürdi. **22** Biraq [Xuda]
Saulni seltenitidin chüshürüp, ularghа Dawutni padishah
qilip turghuzup berdi. Xuda uning heqqide guwahliq
bérip: «Könglümdikidek bir ademni, yeni Yessening oghli
Dawutni taptim. U Méning toluq iradémge emel qilidu», —
dédi. **23** Özi wede qilghandek Xuda bu ademning neslidin
Israil xelqige bir Qutquzghuchi tiklep berdi — u bolsa
Eysaning özidur! **24** U xelqning otturisigha chiqishtin
alwwal, Yehya [peyghember] chiqip, barliq Israil xelqini
towa qilishni [bildüridighan] chömüldürüshni qobul
qilinglar, dep jakarlidi. **25** Yehya [peyghember] wezipini
tamamlighanda, xalayiqqa mundaq dégenidi: «Siler
méni kim dep bilisiler? Men siler kütken zat emesmen.
Biraq mana, mendin kéyin birsi kélidu, men hetta
uning ayagh keshlirini yéshishkimu layiq emesmen!»
26 Ey qérindashlar, Ibrahimning jemetining nesilliri we
aranglardiki Xudadin qorqqanlar, bu nijatliqning söz-
kalami silerge ewetildi! **27** Yérusalémda turuwatqanlar
we ularning hakimliri [Eysani] tonumay, uning üstidin
gunahkar dep höküm chiqarghini bilen, her shabat
küni oqulidighan peyghemberlerning aldin éytqan
sözlirini emelge ashurdi. **28** Gerche ular uningdin
ölüm jazasigha höküm qilishqa tégishlik birer gunah
tapalmighan bolsimu, waliy Pilatustin yenila uni
ölümge mehkum qilishni ötündi. **29** Ular [bu] [ishlarni
qilip] muqeddes yazmilarda uning heqqide aldin
pütülgenlerning hemmisini [özliri bilmigen halda]
emelge ashurghandin kéyin, uning jesitini krésttin
chüshürüp, bir qebrige qoydi. **30** Lékin Xuda uni ölümdin
tirildürdi! **31** Tirilgendin kéyin, u burun özi bilen
Galiliyedin Yérusalémghiche egiship kelgenlerge köp
künler ichide [nechche qétim] körünüp turdi. Bu kishiler
hazir [Israil] xelqige uning guwahchiliri boluwatidu.
32 Bizmu ata-bowilirimizgha qilin'ghan wedining xush
xewirini silerge hazir jakarlaymiz — Xuda Eysani
[arimizda] tiklep, bu wedini ularning ewladliri bolghan
bizlerge emelge ashurdi. Bu heqte Zeburning ikkinchi
küyide aldin'ala mundaq pütülgen: «Sen Méning Oghlum,
Özüm séni bügünki künide tughdurdum». **34** Emdilikte
Xudaning Eysagha chirishni qayta körgüzmey ölümdin
tirildüridighanliqi heqqide u [muqeddes yazmilarda]
mundaq aldin éytqan: «Dawutqa wede qilghan méhir-
shepqetlerni silerge ata qilimen!» **35** Shunga yene bu
heqte yene bir ayette: — «[I Xuda], Séning muqeddes
Bolghuchunggha ténining chirishini körgüzmeysen».
36 Chünki Dawut derweqe Xudaning iradisi boyiche öz
dewri üchün xizmet qilip, öz ata-bowilirigha qoshulup
ölümde uxlap uning téni chirip ketkenidi. **37** Lékin Xuda
ölümdin tirildürgüchi bolsa chirishni héch körmidi.
38 Emdi shunga siler shuni bilishinglar kérekki, i
qérindashlar, hazir gunahlardin kechürüm qilinish
yoli del shu kishi arqiliq silerge jakarliniwatidu. **39**
Musa peyghemberge chüshürülgen Tewrat qanuni bilen
siler xalas bolalmaywatqan ishlardin uninggha étiqad
qilghuchilar u arqiliq xalas qilinip heqqaniy qilinidu! **40**
Shunga, peyghemberler aldin éytqan shu balayi'apet
béshinglargha chüshmesliki üchün éhtiyat qilinglar! —
41 «Qaranglar, i mazaq qilghuchilar, heyranuhes bolup

halak bolunglar! Chünki silerning künliringlarda bir
ish qilimenki, Uni birsi silerge élan qilsimu siler shu
ishqa hergiz ishenmeysiler!» 42 Pawlus bilen Barnabas
sinagogdin chiqiwatqanda, jamaet ulargha kélerki shabat
küni bu ishlar heqqide yene sözleshni yélindi. 43
Sinagogtiki jamaet tarqalghanda, nurghun Yehudiylar
we Xudadin qorqqan Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy
emeslermu Pawlus bilen Barnabasqa egeshti. Ikkisi
ulargha söz qilip, ularni Xudaning méhir-shepqitide
ching turushqa dewet qildi. 44 Kéyinki shabat küni,
pütün sheher xelqi dégüdek Xudaning söz-kalamini
anglighili kélishti. 45 Biraq bundaq top-top ademlerni
körgen Yehudiylar hesetke chömüp, Pawlusning sözlirige
qarshi tetür gep qilip, uninggha töhmet qildi. 46
Emdi Pawlus bilen Barnabas téximu yüreklik halda
mundaq dédi: — Xudaning söz-kalamini aldi bilen
siler [Yehudiy xelqige] yetküzüsh kérek idi. Lékin
siler uni chetke qéqip özünglarni menggülük hayatqa
layiq körmigendin kéyin, mana biz [silerdin] burulup
ellerge yüzlinimiz! (aiōnios g166) 47 Chünki Perwerdigar
[muqeddes yazmilarda] bizge mundaq buyrughan: —
«Men Séni [yat] ellerge nur bolushqa, Yer yüzining chet-
yaqilirighiche nijatliq bolushung üchün Séni atidim». 48
Ellerdikiler bu sözni anglap, xushal bolushup Rebning
söz-kalamini ulughlashti; menggülük hayatqa érishishke
békitilgenlerning hemmisi étiqad qildi. (aiōnios g166) 49
Shundaq qilip, Rebning söz-kalami pütkül zémin'gha
tarqaldi. 50 Biraq Yehudiylar Xudadin qorqqan yuqiri
tebiqilik ayallarni hem sheher mötiwerlirini qutritip,
Pawlus bilen Barnabasqa ziyankeshlik qilghuzup, ular
ikkisini öz yurtliridin qoghlap chiqardi. 51 Emma
Pawlus bilen Barnabas ulargha qarap ayaghliridiki
topini qéqishturuwétip, Konya shehirige qarap mangdi.
52 [Antakyadiki] muxlislar bolsa xushalliqqa hemde
Muqeddes Rohqa tolduruldi.

14 Konya shehiride shundaq boldiki, Pawlus bilen
Barnabas Yehudiylarning sinagogigha kirgende,
jamaetke shundaq sözlidiki, netijide Yehudiylar we
Gréklerdinmu nurghan kishiler étiqad qildi 2 (halbuki,
ishenmigen Yehudiylar [yat] elliklerning köngüllirini
zeherlep, ularni qérindashlargha qarshi turushqa
qutratti). 3 Shunga [Pawlus bilen Barnabas] u yerde xéli
uzun turup, Rebge tayinip yüreklik halda [xush xewerni]
jakarlidi; Reb ularning qolliri bilen möjizilik alametler
we karametlerni körsitip öz méhir-shepqitining söz-
kalamigha guwahliq berdi. 4 Buning bilen sheher xelqi
ikkige bölünüp kétip, beziliri Yehudiylar terepte, beziliri
bolsa rosullar terepte turdi. 5 Axirda, bir qisim yat ellikler
bilen Yehudiylar arisida (öz bashliqliri bilen birlikte)
rosullarni qiynap, chalma-kések qilish qutratquluqi bash
kötürdi. 6 Lékin ular bu ishtin xewer tépip, shu yerdin
qéchip Likawunya rayonidiki Listra we Derbe sheherliri
hemde etraptiki yurtlargha qarap mangdi. Ular shu
yerlerde xush xewerni dawamliq jakarlawerdi. 8 Shu
chaghda, Listra shehiride putlirida maghduri yoq, héch
méngip baqmighan bir tughma palech olturatti. 9 Pawlus
söz qiliwatqanda, bu adem uninggha qulaq sélip olturatti.
Pawlus uninggha köz tikip uning saqaytilishigha ishenchi
barliqini körüp yétip, 10 yuqiri awaz bilen: — Ornungdin
des tur! — dédi. Héliqi adem shuan ornidin des turup
méngishqa bashlidi. 11 Lékin Pawlusning bu ishini
körgen top-top ademler Likawunya tili bilen: — Ilahlar
insan qiyapitige kirip arimizgha chüshüptu! — dep
warqiriship ketti. 12 Ular Barnabasni «Ilah Zéus» dep
atashti we Pawlusni sözleshte bashlamchi bolghachqa
uni «Ilah Hérmis» dep atashti. 13 Sheherning sirtida
«Zéus Ilah»ning butxanisi bar idi. Shu [butxanidiki]
kahin sheher derwazisigha öküz we gül chembireklerni
élip kélip, xelq bilen bille rosullargha atap qurbanliq
qilmaqchi boldi. 14 Lékin rosullar Barnabas bilen
Pawlus bu ishni anglap, kiyim-kécheklirini yirtqan halda,
köpchilikning arisigha yügürüp kirip, warqirap mundaq
dédi: 15 — Xalayiq, bu ishlarni néme dep qiliwatisiler?!
Biz silerge oxshash héssiyattiki insanlarmiz! Biz silerge
bu erzimes nersilerni tashlap, asman-zémin, déngiz-
okyan we ulardiki barliq mexluqlarni Yaratquchi hayat
Xudaghila ibadet qilishinglar kérek dep jakarlawatimiz!
16 Burunqi dewrlerde, u herqaysi ellerni öz yollirida
méngishqa yol qoyghan. 17 Shundaq bolsimu, U Özini
ispatlaydighan guwahliqni qaldurmighan emes. Chünki U
hemishe silerge shapaet körsitip, yamghurni öz waqtida
ershtin yaghdurup mol hosul ata qilip, ash-tamaq bilen
silerni toyghuzup, qelbinglarni xushalliqqa chömdürüp
keldi. 18 Hetta ular bu sözlerni qilghan bolsimu,
xalayiqning ulargha atap qurbanliq qilishini aranla
tosuwaldi. 19 Lékin Antakya we Konya sheherliridin bezi
Yehudiylar kélip, kishilerni özlirige qayil qilishi bilen,
xelq Pawlusni chalma-kések qildi, andin uni öldi dep
qarap, sheher sirtigha sörep achiqip tashliwetti. 20 Lékin
muxlislar uning etrapigha olashqanda, Pawlus ornidin
turup, sheherge qaytip kirdi. Etisi, u Barnabas bilen bille
Derbe shehirige ketti. 21 Emdi ular Derbe shehiride xush
xewer jakarlap, nurghun ademlerni [Mesihge] muxlis
bolushqa kirgüzgendin kéyin, ikkiylen Listra, Konya we
Antakya sheherlirige qaytip bardi. 22 Ular u yerlerde
muxlislarning qelblirini kücheytip, ularni étiqadta ching
turushqa righbetlendürüp, shundaqla: — Biz Xudaning
padishahliqigha kirishte nurghun japa-musheqqetlerni
béshimizdin ötküzüshimiz muqerrer bolidu, — dep
nesihet qildi. 23 Ular yene herqaysi jamaet ichide
aqsaqallarni tallap belgilep, dua qilish we roza tutush
arqiliq ularni özliri étiqad baghlighan Rebge tapshurdi. 24
Ikkiylen Pisidiye rayonidin ötüp Pamfiliye ölkisige keldi.
25 Ular Perge shehiride söz-kalamni yetküzgendin kéyin,
Attalya shehirige bardi. 26 Andin u yerdin kémige chiqip,
[Suriyediki] Antakyagha qarap ketti. Ular eslide shu
yerde özliri hazir tamamlighan bu wezipini ada qilishqa
[jamaettikiler teripidin] Xudaning méhri-shepqitige
tapshurulghanidi. 27 Qaytip kelgende, ular jamaetni bir
yerge jem qilghanda, ulargha Xudaning özliri arqiliq
qilghan barliq emellirini, shundaqla Xudaning qandaq
qilip ellerge étiqadning bir ishikini achqanliqini sözlep
berdi. 28 Ular u yerde muxlislar bilen bille uzun mezgil
turdi.

15 Shu chaghlarda beziler Yehudiye ölkisidin kélip,
[Antakyadiki] qérindashlargha: — Siler Musa
[peyghemberge] tapshurulghan yosun boyiche xetne
qilinishni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler! — dep
telim bérishke bashlidi. 2 Bu ish toghrisida chong
majira chiqqan bolup, Pawlus bilen Barnabas ikkiylen
shu kishiler bilen keskin munazire qilishqandin kéyin,
[qérindashlar] Pawlusni, Barnabasni, shundaqla ularning

arisidin birnechcheylenni bu mesile toghrisida rosullar
we aqsaqallar bilen körüshüshke Yérusalémgha barsun
dep békitgen. **3** Shundaq qilip ular jamaet teripidin
yolgha sélinip, sepiride Fenikiye rayoni we Samariye
ölkisini bésip ötüp, barghanla yéride ellerningmu towa
qilip [étiqad] yoligha kirgenlikini tepsiliy sözlidi. Bu
xewer barliq qérindashlarni zor shadliqqa chömgüzdi. **4**
Pawluslar Yérusalémgha kelginide, ular jamaettikiler,
rosullar we aqsaqallar teripidin qarshi élinip, köpchilikke
Xudaning özliri arqiliq barliq qilghan emellirini bayan
qilip berdi. **5** Lékin Perisiy mezhipidikilerdin étiqad
yoligha kirgen beziler ornidin turushup: — Mushu
[yat elliklerni] xetne qilish kérek, shundaqla ulargha
Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha emel qilishi
kéreklikini jékilesh kérek! — dédi. **6** Shunga rosullar
bilen aqsaqallar bu mesilini muzakire qilish üchün jem
bolushti. **7** Uzun söhbetlishishtin kéyin, Pétrus ornidin
turup mundaq dédi: — Qérindashlar, desleptiki künlerde
Xudaning ichinglardin méni tallap méning aghzim
arqiliq xush xewerdiki söz-kalamni yat elliklerge anglitip
ularning étiqad qilishida wasite qilishqa békitkenlikidin
xewiringlar bar. **8** We insanlarning qelbini bilgüchi Xuda
Muqeddes Rohni bizge ata qilghinidek, ularghimu ata
qildi. **9** Shundaq qilip, Xuda ularni biz bilen héchqandaq
perqlendürmey, ularning qelblirini étiqad arqiliq pak
qildi. **10** [Ehwal mana shundaq iken], emdi siler néme
üchün özimiz we ata-bowilirimizmu kötürelmigen bir
boyunturuqni muxlislarning boynigha artmaqchi bolup,
Xudani sinimaqchi bolisiler?! **11** Emdilikte, biz bolsaq
Reb Eysaning méhir-shepqitige tayinip ulargha oxshash
qutquzulimiz, dep ishinimiz. **12** [Bu sözdin kéyin],
Barnabas bilen Pawlus chiqip, Xuda özliri arqiliq yat
elliklerning arisida körsetken barliq möjizilik alametlerni
we karametlerni bayan qilip berdi; köpchilik ulargha
qulaq sélip sükütte turdi. **13** Ularning sözi tügigendin
kéyin, Yaqup mundaq dédi: — Qérindashlar, manga
qulaq sélinglar! **14** Bayatin Shiméon Xudaning yat
elliklernimu bashtinla shapaet bilen yoqlap, ularning
arisidin Öz nami üchün bir xelq chiqiridighanliqini
chüshendürüp ötti. **15** Peyghemberlerning éytqanlirimu
buninggha uyghun kélidu, xuddi [muqeddes yazmilarda]
munu sözler pütülgendek: — **16** — ««Mushu ishlardin
kéyin, Men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini
yéngibashtin qurup tikleymen, Uning xarabiliklirini
qayta bina qilip, eslige keltürimen. **18** Shundaq qilip,
jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim
bilen atalghan barliq eller Méni izdep tapidu» deydu
bu ishlarni emelge Ashurghuchi we shundaqla ularni
ezeldin ayan qilip kelgen Perwerdigar!» **(aiōn g165)**
19 — Shuning üchün xulasem shuki, yat ellikler
arisidin towa qilip Xudagha étiqad baghlighanlargha
aware-éghirchilik sélip qoymasliqimiz kérek; **20** peqet
ulargha: «Butlargha atilip bulghan'ghan nersilerni
yéyishtin, jinsiy buzuqluqtin, qanni we boghup soyulghan
haywanlarning göshliridinmu yéyishtin néri bolunglar»
dep tapilap, bir parche xet yazayli. **21** Chünki
qedimki dewrlerdin tartip her sheherde shabat künide
sinagoglarda Musa [peyghember]ning éytqanliri oqulup,
uning körsetmiliri ögitilip kelgen. **22** Shuning bilen
rosullar, aqsaqallar, shundaqla Yérusalémdiki pütkül
jamaettikiler öz arisidin birnechche ademni tallap,
ularni Pawlus we Barnabas bilen bille Antakyagha
ewetishni layiq kördi. Eslide qérindashlar ichide
bashlamchi bolghan Yehuda (Barsabas depmu atilidu)
bilen Silaslar buninggha tallandi. **23** Xet bolsa ulargha
tapshuruldi, uningda mundaq yézilghanidi: — «I
Antakya, Suriye we Kilikiyede turuwatqan yat ellik
qérindashlar, — [Yérusalémdiki] qérindashliringlardin,
rosullar bilen aqsaqallardin silerge salam! **24** Arimizdin
bezi kishiler chiqip yéninglargha bérip, sözliri bilen
silerni biaramliqqa sélip könglünglarni parakende qilip
qoyghanliqini angliduq. Lékin biz ulargha héchqandaq
söz-emr qilmiduq. **25** Shu sewebtin, biz bu ishta
oylirimiz bir yerdin chiqqandin kéyin, arimizdin
tallan'ghan birnechcheylenni söyümlük Barnabas we
Pawlusimiz bilen bille yéninglargha ewetishni qarar
qilduq. **26** Bu ikkiylen Rebbimiz Eysa Mesihning
nami üchün hayatini xeterge tewekkül qilghan
kishilerdur. **27** Shunga biz Yehuda bilen Silasni
yazghanlirimizni silerge öz aghzi bilenmu sözlep bersun
dep, yéninglargha ewettuq. **28** Gepning poskallisigha
kelsek, Muqeddes Rohqa, shundaqla bizlergimu shu
layiq körün'genki, töwendiki zörür bolghan ishlardin
sirt, silerge héchqandaq bashqa ishni yüklimeslikimiz
kérek: **29** — Butlargha atalghan nersilerdin, qanni we
boghup soyulghan haywanlarning göshliridin yéyishtin
we jinsiy buzuqluqtin néri bolush — siler mushu
birnechche ishtin saqlansanglar, yaxshi qilghan bolisiler.
Aman-xatirjem bolunglar!» **30** Shundaq qilip, ular
[qérindashlar] teripidin yolgha sélinip, Antakyagha bardi.
U yerde pütün jamaettikilerni yighip, xetni ulargha
tapshurdi. **31** Ular xetni oqup, uningdin bolghan righbet-
tesellidin zor shadlandi. **32** Yehuda we Silaslar özlirimu
peyghemberlerdin bolup, qérindashlarni nurghun söz-
nesihetler bilen righbetlendürüp, ularni quwwetlendürdi.
33 [Yehuda we Silaslar] u yerde bir mezgilni ötküzgendin
kéyin, Antakyadiki qérindashlarning sepirige amanliq
tiligen halda uzitishi bilen, ular özlirini ewetken
[Yérusalémdikilerning] qéshigha qaytti. **34** Lékin
Pawlus we Barnabas Antakyada qélip, bashqa nurghun
qérindashlarning hemkarliqida telim bérip Rebning
söz-kalamidiki xush xewirini jakarlap turdi. **36** Lékin
yene birnechche künlerdin kéyin Pawlus Barnabasqa:
Biz burun Rebning söz-kalamini yetküzgen hemme
sheher-yézilargha bérip, qérindashlarning yénigha
bérip, halini sorap kéleyli, — dédi. **37** Barnabas bolsa
Yuhanna (Markusmu déyilidu)ni bille élip barmaqchi
bolghanidi. **38** Biraq Pawlus aldinqi qétim Pamfiliye
ölkiside ulardin ayrilip ketken, Rebning xizmitide ular
bilen bille [dawamliq] seper qilmighan Markusni yene
élip bérishni aqilanilik emes dep qaridi. **39** Shuning bilen
ikkiylen otturisida bek keskin ixtilap bolup, axir bérip
ular bir-biridin ayrilip kétishti. Barnabas Markusni élip,
kémige olturup Siprus ariligha ketti. **40** Pawlus bolsa
Silasni tallidi; qérindashlarning ikkiylenni Xudaning
shapaitige amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqti. **41**
U emdi Suriye we Kilikiye ölkilirini arilap ötüp, [herqaysi
jaylarda] jamaetlerni quwwetlendürdi.

16 Andin u Derbe we Listra sheherlirigimu bardi.
Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning
oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi. Uning atisi

bolsa grék idi. **2** Listra we Konya sheherliridiki
qérindashlarning hemmisi uning toghruluq yaxshi
guwahliq béretti. **3** Pawlus uni özi bilen bille élip
mangmaqchi boldi. Biraq bu yerdiki Yehudiylarning
hemmisi [Timotiyning] atisining grék ikenlikini
bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi. **4** Ular
sheher-yézilardin ötkech, Yérusalémdiki rosullar bilen
aqsaqallar [yat ellerge] békitken belgilimilerni ularning
riaye qilishi üchün tapshurdi. **5** Shundaq qilip, jamaetler
étiqadta kücheytilip, sanlirimu kündin-kün'ge köpeydi.
6 Muqeddes Roh ularning Asiya ölkiside söz-kalamni
jakarlishigha yol qoymighan bolup, Pawluslar emdi
Frigiye we Galatiya rayonliridin ötüp, **7** Misiye rayonigha
kelgendin kéyin, Bitiniye ölkisige kirmekchi boldi. Biraq
Eysaning Rohi ulargha bundaq qilishiqimu yol qoymidi.
8 Shuning bilen ular Misiyedin ötüp, déngiz boyidiki
Troas shehirige chüshti. **9** Shu küni kechte, Pawlusqa
bir ghayibane körünüsh körünüp, Makédoniyelik bir
kishi uning aldida öre turup: — [Déngizdin] ötüp,
Makédoniyege kélip, bizge yardem bergeysen! — dep
ötündi. **10** U bu körünüshni körgendin kéyin, Reb bizni
jezmen u kishilerning qéshigha bérip, ulargha xush
xewer jakarlashqa chaqirghan, dégen xulasige kélip,
derhal Makédoniyege bérishqa teyyarlanduq. **11** Biz
kémige chiqip, Troastin yolgha chiqip, Samodrak ariligha
qarap yol alduq we etisi [Makédoniyediki] Néapolis
shehirige yétip barduq. **12** U yerdin Makédoniyening
shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirige öttuq.
Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi. Biz bu yerde
birnechche kün turduq. **13** Shabat küni, [sheher]
derwazisidin chiqip derya sahilige barduq; chünki biz
u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep oyliduq;
derweqe shundaq boldi. Biz olturup, u yerge yighilghan
ayallargha sözleshke bashliduq. **14** Ularning ichide
sösün rext sodisi qilidighan, Tiyatira shehirilik, Xudadin
qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Reb uning
qelbini Pawlusning éytqanlirini qobul qilishqa achti. **15** U
ailisidikiler bilen chömüldürülgen bolup bizdin ötünüp:
— Eger siler méni [heqiqeten] Rebge étiqad qilghuchi dep
bilsengler, méning öyümge bérip turunglar! — dep ching
turup bizni maqullatti. **16** Bir küni biz shu dua qilidighan
jaygha kétip barghinimizda, bir dédek bizge yoluqti;
bu qizgha pal salghuchi bir jin chaplishiwalghanidi;
dédek xojayinlirigha pal sélish yoli bilen nurghun payda
tépip bergenidi. **17** U yol boyi Pawlus we bizge egiship:
— Bu kishiler Hemmidin aliy Xudaning qulliri, ular
silerge nijatliq bir yolini jakarlaydu! — dep warqirap
mangdi. **18** U uda köp künler shundaq warqiridi. Bu ish
Pawlusning qelbini azablap, u qizgha burulup, jin'gha:
— Eysa Mesihning nami bilen buyruymenki, uningdin
chiq! — déyishigila, jin shuan chiqip ketti. **19** Dédekning
xojayinliri uninggha baghlighan pul tépish ümidining
yoqqa chiqqanliqini körüp, Pawlus bilen Silasqa qol sélip,
ularni bazar meydanigha sörep, hökümdarlarning aldigha
élip bardi. **20** Ular ikkiylenni soraqchi emeldarlarning
aldigha chiqirip: — Bu ademler Yehudiylar bolup,
shehirimizni qalaymiqanlashturuwetmekte. **21** Biz
bolsaq rimliqlarmiz, ular qanunimizgha xilap bolghan
we qobul qilishqa yaki yürgüzüshke bolmaydighan
qaide-yosunlarni terghib qiliwatidu! — dep shikayet
qildi. **22** Toplan'ghan xalayiqmu ulargha hujum qilishqa
qozghaldi; soraqchi emeldarlar ularning kiyimlirini yirtip
yalingachlap, kaltek bilen dumbilashqa emr chüshürdi.
23 Ikkiylenni kaltek bilen köp dumbilighandin kéyin,
ularni zindan'gha tashlidi we shundaqla gundipayni
qattiq közitishke buyrudi. **24** U buyruqni tapshuruwélish
bilen ularni zindanning ichkiridiki kamérgha solap,
putlirigha ishkel saldi. **25** Tün yérimda, Pawlus bilen Silas
dua qilip, Xudagha medhiye küylirini éytiwatatti. Bashqa
mehbuslar bolsa qulaq sélip anglawatatti. **26** Tuyuqsiz
qattiq yer tewresh yüz berdi; zindanning ullirimu
tewrinip ketti we zindanning hemme ishikliri shuan
échilip, herbir mehbusning kishenlirimu chüshüp ketti.
27 Gundipay uyqudin oyghinip, zindanning ishiklirining
ochuq turghanliqini körüp, mehbuslar qéchip kétiptu
dep oylap, qilichini sughurup élip, özini öltürüwalmaqchi
boldi. **28** Lékin Pawlus qattiq awazda: — Özüngge zerer
yetküzme, hemmimiz bar! — dep warqiridi. **29** Gundipay:
Chiraghlarni keltürünglar dep towlap ichkirige étilip
kirip, titrigen halda Pawlus bilen Silasning ayighigha
yiqildi. **30** Andin ularni tashqirigha élip chiqip: —
Qutquzulushum üchün néme qilishim kérek? — dep
soridi. **31** Reb Eysagha étiqad qilghin, we shundaq
qilsang, özüng hem ailengdikilermu qutquzulidu!
— dédi ular. **32** Shuning bilen, ikkiylen uninggha
we uning barliq ailisidikilerge Rebning söz-kalamini
yetküzdi. **33** Kéche shu saetning özidila [gundipay]
ularni bashlap chiqip, yarilirini yuyup tazilidi; andin u
derhal ailisidikiler bilen chömüldürüshni qobul qildi;
34 ikkiylenni öz öyige bashlap kélip, ularning aldigha
dastixan saldi. U pütkül ailisidikiler bilen Xudagha
étiqad qilghanliqtin zor shadlandi. **35** Etisi etigende,
soraqchi emeldarlar yasawullarni zindan'gha ewetip: —
U ikkiylenni qoyuwétinglar! — dep buyrudi. **36** Gundipay
Pawlusqa bu sözni yetküzüp: — Soraqchi emeldarlar
ikkinglarni qoyuwétish yarliqini chüshürdi. Siler emdi
zindandin chiqip, tinch-aman yolunglargha chiqinglar, —
dédi. **37** Biraq Pawlus yasawullargha: — Biz Rim puqraliri
bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq qilmayla xalayiqning
aldida kaltek bilen dumbalap, zindan'gha tashlidi.
Emdi ular hazir bizni yoshurunche qoghlimaqchimu?
Yaq, bundaq qilsa bolmaydu! Emeldarlar özliri kélip
bizni chiqarsun! — dédi. **38** Yasawullar bu sözlerni
soraqchi emeldarlargha yetküzdi. Ular ikkiylenning Rim
puqrasi ikenlikini anglap qorqup ketti; **39** ularning
könglini élishqa [zindan'gha] bérip, ularni zindandin élip
chiqqandin kéyin, sheherdin chiqip kétishni qayta-qayta
ötündi. **40** Ikkiylen zindandin chiqishi bilen Lidyaning
öyige bardi; andin u yerde qérindashliri bilen körüshüp,
ularni righbetlendürgendin kéyin, yolgha chiqip ketti.

17 Ular sepirini dawam qilip Amfipolis we Apolloniya
sheherliridin ötüp, Tésalonika shehirige keldi. U
yerde Yehudiylarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi
boyiche ularning arisigha kirip, uda üch shabat küni
u yerde jem bolghanlar bilen muqeddes yazmilarni
sherhlep munaziriliship, **3** ulargha Mesihning azab-
oqubetler tartqandin kéyin ölümdin tirilishi muqerrer
dep chüshendürdi hem ispatlidi we: — Men silerge
jakarlighan mushu Eysa del Mesihning Özi shu! —
dédi. **4** [Yehudiylarning] ichidin beziler qayil bolup
ishinip, Pawlus bilen Silasqa qoshuldi; shundaqla Xudadin

qorqidighan Gréklerdin zor bir top ademler we az
bolmighan yuqiri tebiqidiki grék ayallarmu shundaq
ishendi. **5** Biraq Yehudiylar buninggha heset qilip,
birnechche qebih ademlerni yighip, bir top kishilerni
toplap, sheherni astin-üstün qiliwetti. Yehudiylar Pawlus
bilen Silasni sheher xelq [kéngeshmisige] tapshurup
bérish üchün ularni tutush meqsitide Yason isimlik
birsining öyige basturup bardi. **6** Lékin ular ikkiylenni
tapalmay ular Yason we bashqa birnechche qérishdashni
sheher emeldarlirining aldigha tartip apirip: — Jahanni
astin-üstün qiliwetken ashu ademler mushu yergimu
yétip keldi; **7** Yason ularni öyide qobul qildi. Ular Eysa
isimlik bashqa bir padishah bar dep jakarlap, Qeyserning
permanlirigha qarshi chiqiwatidu! — dep chuqan sélishti.
8 Ular bu sözler bilen xalayiqni we sheher emeldarlirini
dekke-dükkige sélip qoydi. **9** Emeldarlar Yason we bashqa
tutup kélin'genlerdin kapalet puli alghandin kéyin, ularni
qoyuwetti. **10** Qérindashlar hayal bolmay Pawlus bilen
Silasni shu küni kéchide Bériya shehirige ewetiwetti. Ular
u yerge yétip barghanda, Yehudiylarning sinagogigha
kirdi. **11** U yerdiki [sinagogdikiler] Tésalonikadikilerge
qarighanda ésil xisletlik bolup, söz-kalamni qiziqip
anglidi we ularning éytqanlirining toghra yaki xataliqini
éniqalap bilish üchün, herküni muqeddes yazmilarni
qétirqinip izlendi. **12** Netijide, ulardin nurghun
Yehudiylar, ésilzade grék ayallardin bir qismi we
shundaqla xéli köp grék erler étiqad qildi. **13** Lékin
Tésalonikadiki Yehudiylar Xudaning söz-kalamining
Pawlus arqiliq Bériyadimu jakarliniwatqinini anglap,
u yergimu bérip topilang kötürmekchi bolup, ammini
qutratti. **14** Shuning bilen qérindashlar Pawlusni derhal
déngiz boyigha ewetiwetti. Silas bilen Timotiy bolsa
Bériyada qaldi. **15** Pawlusni uzitip mangghanlar uni
Afina shehirigiche élip bardi. Andin ular Pawlusning:
— «Siler Silas bilen Timotiygha mumkinqeder
méning yénimgha tézraq kelsun dep yetküzüp
qoyunglar» dégen tapshuruqini élip, [Bériyagha]
qaytip keldi. **16** Pawlus Afina shehiride Silas bilen
Timotiyni kütüp turghanda, pütkül sheherdikilerning
butpereslikke bérilip ketkenlikini körüp, rohi qattiq
azablandi. **17** Shunga u sinagogda Yehudiylar we
Xudadin qorqidighanlar bilen hem shuningdek herküni
bazarda uchrighanla kishiler bilen munazirilishetti.
18 «Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi
peylasoplarmu uning bilen munazirilishishke bashlidi.
Ulardin beziler: — Bu bilermen pochi néme dep
jöylüwatidu? — déyishti. Yene beziler Pawlusning Eysa
we ademlerning ölümdin tirildürülidighanliqi heqqidiki
xush xewerni jakarlighanliqidin: — U yat ilahlarning
terghibatchisi oxshaydu! — déyishti. **19** Shunga, ular
Pawlusni élip «Aréopagus» dégen [kéngesh] meydanigha
apirip: — Sen tarqitiwatqan yéngi telimingning néme
ikenlikini bizmu bilsek qandaq? **20** Chünki sen bezi
gheyriy ishlarni quliqimizgha yetküzüwatisen, biz
ularning menisi zadi néme ikenlikini bilgümiz bar, —
déyishti **21** (emdi Afinaliqlar we u yerde turuwatqan
chet'elliklerning hemmisi waqtini birer yéngiliqni
yetküzüsh yaki anglashtin bashqa ishqa serp qilmaytti).
22 Shunga Pawlus Aréopagus meydanining otturisigha
chiqip mundaq dédi: Ey Afina xelqi! Silerning her jehettin
jin-ilahlargha choqunushqa qattaq bérilgenlikinglarni
kördum. **23** Chünki hemme yerni arilap, silerning
tawapgahliringlarni közdin kechürginimde, üstige
«Namelum bir Xudagha atalghan» dep pütülgen
béghishlimisi bar yene bir qurban'gahni kördüm. Emdi
men siler tonumay turup ibadet qiliwatqan shu [Xudani]
mana hazir silerge tonushturup jakarlay. **24** Pütkül
alemni we uningdiki barliq mewjudatlarni yaratqan
Xuda asman-zéminning Igisi bolup, insanlarning qoli
bilen yasalghan ibadetxanilarda turmaydu, **25** yaki
birer nersige hajiti chüshkendek insanlarning qollirining
ejrige mohtaj emestur, chünki U Özi hemme janiwargha
hayatliq, nepes, shundaqla [éhtiyajliq bolghan] hemme
nersini ata qilidu. **26** U birla ademdin insaniyettiki
barliq milletlerni barliqqa keltürdi, ularni pütün yer
yüzige orunlashturup, ulargha xas bolghan peyt-pesiller
hemde turidighan jaylirining pasillirini aldin belgilep
berdi. **27** Bularning meqsiti «Insanlar méni izdisun,
belkim silashturup tapsun» dégenliktur. Emeliyette, u
héchqaysimizdin yiraq emes. **28** Chünki biz Uningda
yashaymiz, heriket qilimiz we Uningda wujudimiz
bardur; aranglardiki bezi shairlar éytqinidek: «Biz Uning
neslidurmiz!». **29** Shunga, Xudaning nesli bolghachqa,
biz Tengri Bolghuchini altun-kümüsh yaki tashtin
yasalghan, hünerwenning mahariti we tesewwuri bilen
oyulghan birer nersige oxshaydu, dep oylimasliqimiz
kérek. **30** Shunga Xuda burunqi zamanlardikilerning
shundaq ghepletlik waqitlirini neziridin saqit qilghini
bilen, lékin bügünki künde U hemmila yerde pütün
insanlarni gunahlirigha towa qilishqa emr qilmaqta!
31 Chünki U Özi tikligen insan arqiliq pütkül dunyani
heqqaniyliq bilen soraq qilidighan bir künini belgilidi; U
uni ölümdin tirildürgenliki bilen bu ishning muqerrer
ikenlikige ispat bergenidi. **32** [Pawlusning] «ölgenlerning
tirilishi» heqqide éytqanlirini anglighanda beziler uni
mesxire qilishqa bashlidi. Yene beziler: — Bu ish heqqide
sendin yene anglayli, — dédi. **33** Buning bilen, Pawlus
meydandin chiqip ketti. **34** Biraq beziler uninggha
qoshulup, étiqad qildi. Bularning ichide «Aréopagus»
kéngeshme hey'etliridin biri bolghan Diyonisiyus we
Damaris isimlik bir ayal, shuningdek bashqa birqanche
kishimu bar idi.

18 Bu ishlardin kéyin, Pawlus Afina shehiridin
ayrilip Korint shehirige bardi. **2** U u yerde
Pontus ölkiside tughulghan Akwila isimlik bir Yehudiy
bilen uning ayali Priskillani uchratti. Ular [Rim]
[impératori] Klawdiyusning barliq Yehudiylar Rim
shehiridin chiqip kétishi kérek, dégen yarliqi seweblik
yéqinda Italiyedin kelgenidi. Pawlus ular bilen tonushup,
3 ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi
(chünki ular chédirchiliq bilen shughullinatti). **4** Herbir
shabat künide u Yehudiylarning sinagogigha kirip,
Yehudiylar we gréklar bilen munaziriliship ularni
[Xudaning söz-kalamigha] qayil qilishqa tirishatti. **5**
Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyedin kelgendin
kéyin, Pawlus söz-kalamni yetküzüshke aldiridi, jan
köydürüp Yehudiylargha: — Eysa — Mesihning Özidur,
dep guwahliq berdi. **6** Lékin, ular uninggha qarshi chiqip
uni haqaretlidi. Buning bilen Pawlus péshini qéqip,
ulargha: — Öz qéninglar öz béshinglargha chüshsun!
Men buninggha jawabkar emesmen! Bügündin bashlap,

men [silerdin burulup] yat elliklerge barimen, — dédi.
7 Buning bilen Pawlus ulardin ayrilip, Titiyus Yustus
isimlik, Xudadin qorqidighan bir kishining öyige bérip
turdi. Uning öyi sinagogning yénida idi. 8 Emdi
sinagogning chongi Krispus pütün ailisidikiler bilen
Rebge étiqad qildi. Nurghun Korintliqlarmu bu xewerni
anglap, étiqad qilip chömüldürüshni qobul qildi. 9
Reb kéchide Pawlusqa bir ghayibane körünüsh arqiliq
wehiy yetküzüp uninggha: — Qorqma, süküt qilmay
sözle, 10 chünki Men sen bilen bille. Héchkim sanga qol
sélip zerer yetküzmeydu, chünki Méning bu sheherde
nurghun kishilirim bar, — dédi. 11 Shuning bilen Pawlus
u yerde bir yil alte ay turup, u yerdiki kishiler arisida
Xudaning söz-kalamini ögetti. 12 Emma Galliyo Axaya
ölkisining waliysi bolghan waqtida, Yehudiylar birliship
Pawlusni tutup Galliyoning «soraq texti»ning aldigha
apirip, uning üstidin: Bu adem kishilerni qanun'gha xilap
halda Xudagha ibadet qilishqa qayil qiliwatidu! — dep
shikayet qildi. 14 Pawlus aghzini achay dep turushigha,
waliy Galliyo Yehudiylargha: — Derweqe, i Yehudiylar, bu
shikayitinglar birer naheqliq yaki éghir jinayet toghrisida
bolghan bolsa, sewrchanliq bilen silerge qulaq salsam
orunluq bolatti. 15 Biraq bu ish [peqet] bezi nam-
isimlar, sözler we özünglarning [Tewrat] qanuninglar
üstide talash-tartishlargha chétishliq iken, uni özünglar
bir terep qilinglar! Men bundaq ishlargha soraqchi
bolmaymen! — dédi. 16 Shuning bilen u ularni soraq texti
aldidin heydep chiqardi. 17 Xalayiq sinagogning chongi
Sosténisni tutuwélip, soraq textining aldida qattiq urghili
turdi. Biraq [waliy] Galliyo bu ishlarning héchqaysisigha
qilche pisent qilmidi. 18 Pawlus Korint shehiride yene
köp künlerni ötküzgendin kéyin, qérindashlar bilen
xoshliship, Priskilla we Akwilalarning hemrahliqida
kémige olturup, Suriyege qarap ketti. [Yolgha chiqishtin
ilgiri] u Kenqriya shehiride Xudagha ichken bir qesimidin
chachlirini chüshürüwetkenidi. 19 Ular Efesus shehirige
barghandin kéyin, u Priskilla we Akwilani qaldurup
qoyup özi [shu yerdiki] sinagogqa kirip, Yehudiylar bilen
munazirileshti. 20 Ular uni uzunraq turushqa telep
qiliwidi, u qoshulmay, 21 «Men qandaqla bolmisun kéler
héytni Yérusalémda ötküzimen; andin Xuda buyrusa,
silerning yéninglargha yene kélimen», — dep ular bilen
xoshliship, Efesustin kéme bilen yolgha chiqti. 22 U
Qeyseriye shehiride kémidin chüshüp, [Yérusalémgha]
chiqip jamaet bilen hal sorashqandin kéyin, Antakya
shehirige chüshüp ketti. 23 Antakyada bir mezgil
turghandin kéyin, u yene yolgha chiqip Galatiya we
Frigiye yurtlirini bir-birlep arilap, barghanla yéride
barliq muxlislarning étiqadini quwwetlidi. 24 Bu arida,
Iskenderiye shehiride tughulghan Apollos isimlik bir
Yehudiy Efesus shehirige keldi. U natiq adem bolup,
muqeddes yazmilardin xélila chongqur sawati bar adem
idi. 25 U Rebning yoli toghruluq telim alghan bolup,
otluq roh bilen Eysa heqqide eynen sözlep telim béretti.
Biraq uning xewiri peqet Yehya [peyghember]ning
yürgüzgen chömüldürüshi bilen cheklinetti. 26 U
sinagogda yüreklik sözleshke bashlidi. Uni anglighan
Priskilla bilen Akwila uni öyige élip bérip, uninggha
Xudaning yolini téximu tepsiliy chüshendürdi. 27
Kéyin, Apollos Axaya ölkisige barmaqchi bolghanda,
[Efesusluq] qérindashlar [Axayadiki] muxlislargha xet
yézip, ulardin Apollosni qarshi élishni bekmu telep qildi.
U shu yerge bérip, Xudaning méhir-shepqiti arqiliq
étiqad qilghanlargha qoshulup, ulargha zor yardemde
boldi. 28 Chünki u xelq-alem aldida Yehudiylar bilen
munaziriliship, ulargha küchlük reddiye bérip, muqeddes
yazmilarni sherhlishi bilen Mesihning Eysa ikenlikini
ispatlap berdi.

19 Apollos Korint shehiridiki waqtida, Pawlus seper
qilip, ichki quruqluq arqiliq Efesus shehirige keldi.
U yerde bezi muxlislar bilen uchriship, 2 ulardin: —
Siler étiqad qilghininglarda, Muqeddes Roh silerge ata
qilin'ghanmu? — dep soridi. — Yaq, biz hetta Muqeddes
Roh bar dégenni zadi anglimaptikenmiz, — dep jawab
berdi ular. 3 Pawlus yene: — Undaqta, siler qandaq
chömüldürülüshte chömüldürülgensiler? — dep soridi.
— Biz Yehya [peyghember] yetküzgen chömüldürülüshni
qobul qilduq, — dédi ular. 4 Pawlus: — Yehya
[peyghember] xelqqe yetküzgen chömüldülürüsh bolsa
gunahlargha towa qilishni bildüridighan chömüldürülüsh
bolup, ulargha özidin kéyin kelgüchige, yeni Eysagha
étiqad qilish kéreklikini tapilighanidi, — dédi. 5 Ular buni
anglap, Reb Eysaning namida chömüldürülüshni qobul
qildi. 6 Pawlus qolini ularning üstige tegküzüp turushi
bilen, Muqeddes Roh ulargha chüshti. Buning bilen ular
namelum tillarda sözleshke hem peyghemberlerche
wehiy-bésharetlerni yetküzüshke bashlidi. 7 Ular
texminen on ikki erkek kishi idi. 8 Pawlus üch ay
dawamida [Efesus shehiridiki] sinagogqa kirip, yüreklik
bilen söz qilip, ular bilen Xudaning padishahliqidiki
ishlar toghrisida munaziriliship qayil qilishqa tirishti. 9
Lékin beziliri jahilliq qilip ishinishni ret qilip, xalayiq
aldida [Rebning] yoligha haqaret keltürgende, Pawlus
ulardin chiqip, muxlislarnimu ayrip chiqti. U herküni
Tirannus isimlik ademning léksiyixanisida munazire-
muzakire ötküzdi. 10 Bu ish ikki yil dawamlashti. Netijide,
Asiya ölkisidiki pütün xelq, Yehudiylar bolsun, Grékler
bolsun hemmeylen Rebning söz-kalamini anglidi. 11
Xuda Pawlusning qolliri arqiliq karamet möjizilerni
yaratti. 12 Kishiler hetta qol yaghliq we pertuqlarni
Pawlusning ténige tegküzüp, andin késellerning yénigha
apirip, ularning üstige yapatti. Netijide, késeller saqiyip,
yaman rohlar ulardin chiqip kétetti. 13 Lékin shu etrapta
yüridighan, «jinkesh» Yehudiylarin bezilirimu Reb
Eysaning namini ishlitip baqqusi kélip, jin chaplashqanlar
üstide turup jinlargha: «Pawlus jakarlawatqan Eysaning
namidin sanga qattiq buyruq bérimen!» deydighan boldi.
14 Bu ishni qilidighanlarning arisida Skéwa isimlik bir
Yehudiy bash kahinning yette oghlimu bar idi. 15 Lékin
[ular qoghliwetmekchi bolghan] yaman Roh ulargha
jawaben: — Eysani tonuymen, Pawlustin xewirim bar,
biraq özünglar kim bolisiler?! — déwidi, 16 yaman Roh
chaplishiwalghan kishi ulargha étilip chiqip, ularni urup
shama qilip, ularning üstidin ghalib keldi. Ular yalingach
we yarilan'ghan halda öydin qéchip chiqip ketti. 17
Bu ish Efesus shehiride turuwatqan barliq Yehudiylar
we Gréklergimu melum bolup, qorqunch hemmisini
basti we Reb Eysaning nami ulughlandi. 18 Netijide,
nurghun étiqadchilar burunqi qilghanlirini iqrar qilip,
aldigha chiqti. 19 Séhirgerlik qilghanlardin nurghun
ademler özlirining séhirgerlik kitab-palnamilirini ekélip

[bir yerge döwilep], köpchilikning aldida köydürüshti. Bu
kitablarning qimmiti jemiy ellik ming kümüsh tenggige
yétetti. **20** Shundaq qilip, Rebning söz-kalami küchge
ige bolup, berq urup üstünlükke ötti. **21** Bu ishlar
yüz bergendin kéyin, Pawlus könglide, Makédoniye
we Axaya ölkisidin ötüp Yérusalémgha bérishqa niyet
baghlidi. U: — U yerge barghandin kéyin, Rim shehirini
körüp kélishim kérek, — dédi. **22** Shuning bilen, u
özige yardemde boluwatqanlardin Timotiy bilen Érastus
ikkiylenni Makédoniyege ewetiwétip, özi yene bir mezgil
Asiya ölkiside turdi. **23** Del shu chaghda, [Efesus
shehiride] [Rebning] yoli toghruluq éghir malimachiliq
kötürüldi. **24** Ayal ilah Artémisni süretlep kümüsh
tekche-heykellerni yasighuchi Dimitriy isimlik bir zerger
bar idi. Uning bu ishi hünerwenlerge köp payda
tapquzatti. **25** Dimitriy hünerwenlerni we shuninggha
oxshash ishlar bilen shughulliniwatqan bashqa ustilarni
yighip, ulargha: — Buraderler, bizning güllinishimizning
bu ish bilen baghliq ikenlikini bilisiler; **26** hazir
héliqi Pawlusning néme ishlarni qilip yürgenlikini
anglighan hem körgen bolushunglar kérek. U: «Qol
bilen yasiwalghan nersiler ilahlar emes» déyish bilen,
peqet Efesusta emes, belki pütkül Asiya ölkiside
dégüdek nurghunlighan kishilerni qayil qilip, azdurup
burawatidu. **27** Emdi hazir bizning bu sodimizgha betnam
chaplash xewpi bolupla qalmay, belki büyük ayal ilah
Artémisning butxanisimu erzimes dep qarilip, hetta
Asiya ölkisi we pütkül jahan ibadet qilidighan [bu ayal
ilahimizning] shan-sheripimu yoqilish xewpige duch
kéliwatidu! — dédi. **28** Bu sözlerni anglighan köpchilik
ghezepke chömüp, qayta-qayta: — Efesusluqlarning
Artémisimiz büyüktur! — dep chuqan kötürüshke
bashlidi. **29** Buning bilen pütkül sheher malimatang
bolup ketti. Xalayiq Pawlusning seperdashliridin
Makédoniyelik Gayus we Aristarxuslarni tutup sörep,
sérk meydanigha tengla yopurulup mangdi. **30** Pawlus
xalayiq arisigha kirmekchi bolghanidi, lékin muxlislar
uning kirishige yol qoymidi. **31** Hetta Pawlusning
dostliri bolghan ölke emeldarliridin bézilirimu uninggha
xewer yetküzüp, uni sérk meydanigha bérishqa tewekkül
qilmasliqqa jékilidi. **32** Emdi beziler buni dep warqirisa,
beziler uni dep warqiriship, pütün sorun warang-
churunggha toldi; kishilerning köpinchisi özlirining
némige yighilghanliqinimu bilmeytti. **33** Yehudiylar
Iskender isimlik ademni aldigha ittirip chiqiriwidi,
köpchilik uni aldigha turghuzdi. Iskender köpchilikke qol
ishariti qilip, [Yehudiylarni] aqlimaqchi boldi. **34** Biraq
köpchilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qélip, hemmisi
tengla: — Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur!
— dep ikki saetche chuqan kötürüp turushti. **35**
Axirda, sheherning bash mirzisi xalayiqni tinchlandurup
mundaq dédi: — Ey Efesusluqlar! Biz Efesusluqlarning
shehirining büyük Artémisning butxanisining we
uning asmandin chüshken süritining qoghdighuchisi
ikenlikini bilmeydighan kim bar! **36** Bu ishlarni
inkar qilalmighaniken, özünglarni bésiwélishinglar,
bashbashtaqliq qilmasliqinglar kérek. **37** Chünki siler bu
kishilerni bu yerge [soraqqa tartishqa] élip keldinglar;
lékin ular ya butxanilarni bulghuchilar ya bizning ayal
ilahimizgha kupurluq qilghuchilardin emes. **38** Eger
Dimitriy we uninggha qoshulghan hünerwenlerning
melum bir kishining üstidin shikayiti bolsa, soraqxanilar
ochuq turmaqta we soraqchi waliylarmu bar. Ular shu
yerlerde bir-biri bilen dewalashsun; **39** we bashqa
birer mesililiringlar bolsa, resmiy sorunda bir terep
qilinishi lazim. **40** Biz emdi yene bügünki weqeni
topilang dep erz qilinish xewpide turuwatimiz; chünki
bu malimanchliqning héch sewebi körsitilmigechke,
hésabinimu bérelmeymiz-de! **41** Bu sözlerni qilip bolup,
u yighilghan xalayiqni tarqitiwetti.

20 Topilang bésiqqandin kéyin, Pawlus muxlislarni
chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen
xoshliship, Makédoniyege qarap ketti. **2** U shu etraptiki
yurtlarni arilap, étiqadchilarni nurghun söz-telimler
bilen righbetlendürgendin kéyin, Yunan'gha bérip,
3 u yerde üch ay turdi. Pawlus kémige olturup
Suriyege mangay dep turghanda, Yehudiylarning uni
öltürüsh suyiqesti bilinip qélip, u Makédoniye arqiliq
[quruqluq bilen] qaytip kétish qararigha keldi. **4**
Uninggha hemrah bolghanlar Bériyaliq Pirrusning oghli
Sopatér, Tésalonikaliqlardin Aristarxus bilen Sékundus,
Derbelik Gayus, Timotiy we Asiya ölkisidin Tikikus bilen
Trofimuslar idi. **5** Ular awwal Troas shehirige bérip,
bizning yétip bérishimizni kütüp turdi. **6** Biz bolsaq «pétir
nan héyti» künliridin kéyin, Filippi shehiridin kémige
olturup, besh kündin kéyin Troasqa kélip, ular bilen
uchrashtuq we u yerde yette kün turduq. **7** Heptining
birinchi küni, biz nan oshtushqa jem bolghanda, Pawlus
etisi ketmekchi bolghachqa, jamaetke söz qilishqa
bashlidi; sözini tün yérimgiche uzartti. **8** Biz jem
bolghan yuqiriqi qewettiki öyde nurghun qara chiraghlar
yénip turatti. **9** Ewtikus isimlik bir yigit dérizide
olturghanidi. Pawlus sözlep xéli bir yerge barghanda, uni
mügdek bésiwatqanidi. Andin u gherq uyqugha kétip, u
üchinchi qewettin yerge yiqilip chüshti. Köpchilik uni
yerdin kötürüp qarisa, u ölüp bolghanidi. **10** Pawlus
peske chüshüp, uning üstige étilip, quchaqlap turup:
Azablanmanglar, u tirikken! — dédi. **11** Qaytidin öyge
chiqip, nanni oshtup yégendin kéyin, Pawlus ular bilen
tang atquche uzun sözleshti we u bu yerdin yolgha chiqti.
12 [Troastikiler] bolsa héliqi yigitni öyige hayat apirip
qoydi. Ular buningdin cheksiz teselli tapti. **13** Biz bolsaq
Pawlustin burun Assos shehirige kéme bilen barduq.
Chünki Pawlus shu yerge piyade baray, siler mendin
awwal yétip bérip, u yerde méni kémige éliwélishni
kütünglar, dep orunlashturghanidi. **14** Assosta u biz
bilen uchrashqandin kéyin biz uni kémige élip Mitulin
shehirige kelduq. **15** Andin shu yerdin chiqip, etisi Xiyos
arilining uduligha kélip turduq. Üchinchi küni Samos
ariligha yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq;
uning etisi Milétus shehirige barduq. **16** Chünki Pawlus
Asiya ölkiside köp waqitni ötküzüwetmeslik üchün,
déngiz sepiride Efesusta toxtimay ötüp kétishni qarar
qilghanidi. Sewebi, u «orma héyti» künini mumkinqeder
Yérusalémda ötküzüsh üchün aldiraytti. **17** Emdi
Milétus shehiridin Efesusqa adem ewetip, jamaettiki
aqsaqallarni chaqirdi. **18** Ular kelgendin kéyin, u ulargha
mundaq dédi: — Men Asiya ölkisige ayagh basqan
birinchi kündin tartip, siler bilen qandaq ötkenlikim
herbiringlargha melum. **19** Rebning xizmitide her terepte
kemter bolup, köz yashlirim tökülgenlikini, shundaqla
Yehudiylarning suyiqestliri tüpeylidin béshimdin ötken

sinaqlarda chidighanliqimni bilisiler, **20** we yene
meyli ammiwi sorunlarda bolsun yaki öy-öylerde
bolsun, silerge telim berginimde, silerge paydiliq bolsila
héchnémini ayimay jakarlap, **21** Yehudiylar hem
Gréklergimu Xuda aldida towa qilish we Rebbimiz
Eysa Mesihge étiqad qilish kéreklikige guwahliq bérip
jékiligenlikim hemminglargha melum. **22** Hazir mana,
rohta baghlan'ghan halda Yérusalémgha kétiwatimen. U
yerde néme ishlarning béshimgha chüshidighanliqini
uqmaymen; **23** Peqet shuni bilimenki, Muqeddes
Roh men barghanla sheherlerde zindan kishenliri we
azab-oqubetlerning méni kütüp turidighanliqini aldin
éniq éytip kelmekte. **24** Lékin men öz musapemni
tamamlishim, Reb Eysadin tapshuruwalghan xizmetni
ada qilishim, yeni Xudaning méhir-shepqiti toghrisidiki
xush xewerning toluq guwahchisi bolushum üchün, öz
hayatimni qilche ayimaymen. **25** Men siler bilen ariliship,
hemminglar arisida yürüp Xudaning padishahliqini
jakarlidim; emdi mana manga melumki, buningdin
kéyin silerdin héchkim yüzümni qayta körelmeysiler.
26 Shuning üchün, bügün silerge guwahliq qilip éytip
qoyayki, men héchbirining qénigha qerzdar emesmen.
27 Chünki men Xudaning toluq meqset-iradisini qilche
élip qalmay silerge bayan qilip yetküzüshtin bash
tartmidim. **28** Muqeddes Roh silerni Xudaning jamaitini
béqish üchün Uning padisi ichide yétekchi qilip
tikligenidi; emdi özünglargha hem Öz Oghlining qéni
bilen sétiwalghan barliq padisigha segek bolunglar! **29**
Chünki manga ayanki, men ketkendin kéyin, chilböriler
aranglargha kirip, padini héch ayimaydu, **30** hemde hetta
aranglardinmu beziler muxlislarni özlirige tartiwélish
üchün heqiqetni burmilighan türlük ishlarni sözleydu.
31 Shunga, segek bolunglar, méning üch yil kéche-kündüz
démey, herbiringlargha köz yashlirim bilen toxtimay
nesihet bérip turghanliqimni ésinglarda tutunglar. **32**
Emdi men silerni Xudagha we Uning méhir-shepqet
yetküzidighan söz-kalamigha tapshurimen. Bu söz-
kalam étiqadinglarni qurushqa hem pak-muqeddes
qilin'ghan barliq xelqi arisida iltipat qilinidighan mirastin
silerni nésip qilishqa qadirdur. **33** Men héchqachan
héchkimdin kiyim-kéchek yaki altun-kümüsh tama
qilip baqmighanmen. **34** Silerge melumki, men ikki
bilikimge tayinip, özümning we hemrahlirimning
hajitidin chiqtim. **35** Bundaq qilip herbir ishlarda men
silerge mushundaq ejir-emgek arqiliq ajiz-hajetmenlerge
yardem bérish lazimliqini, shundaqla Reb Eysa özi éytqan:
«Bermek almaqtinmu bextliktur» déginini ésinglardin
chiqarmasliqinglar kéreklikini körsettim. **36** Bu sözlerni
qilip bolup, u hemmeylen bilen birlikte tizlinip olturup
dua qildi. **37** Hemmeylen qattiq yighliship ketti;
Pawlusning boynigha ésilip quchaqlap, qizghin söyüshti.
38 Ularni eng azablighini Pawlusning, «Buningdin kéyin
yüzümni qayta körelmeysiler» dégen sözi boldi. Kéyin,
ular uni kémige chiqirip uzitip qoydi.

21 Andin biz ulardin ajrilip chiqqandin kéyin, kéme
bilen udul Qos ariligha qarap yol alduq. Etisi,
Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq. **2**
Patarada Fenikiye rayonigha baridighan bir kémini
tépip, uninggha olturup yolgha chiqtuq. **3** Siprus
arili körün'gendin kéyin, uni sol teripimizde qaldurup
ötüp, Suriyege qarap méngip, Tur shehiride quruqluqqa
chiqtuq. Chünki kéme bu yerde yük chüshürmekchi
idi. **4** U yerde muxlislarni tépip, ularning yénida yette
kün turduq. Ulargha Muqeddes Rohning wehiyisi kélip,
ular Pawlusqa ayighing Yérusalémgha basmisun, dep
nesihet qildi. **5** Biraq biz u yerde turush waqtimiz
toshqanda, sepirimizni dawamlashturduq. Ularning
hemmisi, jümlidin xotun-baliliri bizni sheherning
sirtighiche uzitip chiqti. Hemmimiz déngiz boyida tizlinip
olturup bille dua qilduq. **6** Quchaqliship xoshlashqandin
kéyin, biz kémige chiqtuq, ular öylirige qaytishti. **7** Tur
shehiridin déngiz sepirimizni dawamlashturup, axirida
Pitolimays shehirige kelduq. U yerdiki qérindashlar
bilen körüshüp, ularning yénida bir kün turduq. **8**
Etisi, u yerdin ayrilip, Qeyseriye shehirige kelduq.
Biz burun [Yérusalémdiki] «yette xizmetkar»din biri
bolghan, xush xewerchi Filipning öyige bérip qonduq.
9 Bu kishining téxi yatliq qilinmighan, bésharet-
wehiylerni yetküzidighan töt qizi bar idi. **10** Biz u
yerde birnechche kün turghandin kéyin, Agabus isimlik
bir peyghember Yehudiye ölkisidin chüshti. **11** Bu
kishi bizning aldimizgha kélip, Pawlusning belwéghini
qoligha élip, özining put-qolini baghlap: — Muqeddes
Roh mundaq deydu: — Yehudiylar bu belwaghning
igisini Yérusalémda mushundaq baghlap, yat elliklerning
qoligha tapshuridu! — dédi. **12** Bularni anglap, hem
biz hem shu yerlik kishiler bilen birlikte Pawlustin
Yérusalémgha barmighin dep ötünduq. **13** Lékin Pawlus
jawaben: — Siler némishqa bunchiwala yighlap, yürikimni
ézisiler? Men Yérusalémda Reb Eysaning nami üchün
tutqun bolushla emes, shu yerde ölüshkimu teyyarmen,
— dédi. **14** Biz uni qayil qilalmay, axirida süküt qilip: —
Rebning iradisi ada qilinsun! — déduq. **15** Bu künlerdin
kéyin, yük-taqimizni yighishturup, Yérusalémgha chiqip
barduq. **16** Qeyseriyelik muxlislardin birnechchisi
biz bilen seperdash boldi; ular Minason isimlik bir
kishining öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi;
bu kishi Siprusluq, qéri muxlis idi. **17** Yérusalémgha
yetkende qérindashlar bizni xushalliq bilen qarshi
aldi. **18** Etisi, Pawlus biz bilen bille Yaqupni körgili
bardi. Yaqup bilen aqsaqallarning hemmisi u yerge
yighilghanidi. **19** Pawlus ular bilen salamlashqandin
kéyin, Xudaning özining xizmiti arqiliq eller arisida
qilghan ishlirini bir-birlep ulargha tepsiliy éytip berdi. **20**
Bularni anglighanda, ular Xudagha medhiye oqudi, andin
Pawlusqa: — Körüwatisen, i qérindishim, Yehudiylar
ichide qanche minglighan étiqad qilghuchilar bar!
Ularning hemmisi Tewrat qanunigha [emel qilishqa]
intayin qizghin iken. **21** Ular séning toghrangda:
«U ellerning arisida yashighan pütün Yehudiylargha
Musa [peyghemberge] tapshurulghinidin yénishni,
yeni balilirini xetne qildurmasliqni, Yehudiylarning
en'enilirige riaye qilmasliqni ögitidu» dep anglidi. **22**
Emdi qandaq qilish kérek? Chünki xalayiq choqum
séning bu yerge kelgenlikingni anglap qalidu. **23**
Shunga bizning déginimizdek qilghin: Arimizda qesem
ichken töt adem bar. **24** Sen ularni élip, ular bilen
birlikte [Tewrattiki] tazilinish qaidisidin ötüp, ularning
[qurbanliq] chiqimlirini özüng kötürgin, andin ular
chachlirini chüshüreleydu. Buning bilen, hemmeylen
sen toghruluq anglighanlirining hemmisining rast
emeslikini we séning özüng Tewratqa tertipi boyiche

riaye qiliwatliqingni bilip yétidu. **25** Emma ellerdin
bolghan étiqadchilargha kelsek, biz ularghа peqetla
butlargha atalghan nersilerni yémeslik, qanni we boghup
soyulghan haywanning göshinimu yéyishtin we jinsiy
buzuqluqtin özlirini saqlash toghruluq qararimizni
ötkenki xet arqiliq uqturduq. **26** Buning bilen, Pawlus
u kishilerni élip, etisi özi ular bilen bille tazilinish
qaidisini ötküzüshti; andin u ibadetxanigha kirip,
[kahinlargha] özlirining paklinish mudditining qachan
toshudighanliqi, yeni herqaysisi üchün qurbanliq
qilinishning qaysi küni bolidighanliqini uqturup qoydi.
27 Yette künlük muddet toshushqa az qalghanda, Asiya
ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar Pawlusni ibadetxanida
körüp, xalayiqni qutritip, uninggha qol sélip: **28** — Ey
Israillar, yardemde bolunglar! Hemme yerdila, hemme
ademge xelqimizge, Tewrat qanunigha we ibadetxanigha
qarshi sözlerni ögitiwatqan adem del shu. Uning üstige,
u yene Gréklerni ibadetxanimizgha bashlap kirip,
bu muqeddes jayni bulghidi! — dep chuqan kötürdi
29 (ularning bundaq déyishining sewebi, eslide ular
sheherde Efesusluq Trofimusning Pawlus bilen bille
bolghanliqini körgenidi we Pawlus uni ibadetxanigha
bashlap kirgen, dep oylighanidi). **30** Shuning bilen,
pütün sheher zilzilige keldi. Xalayiq terep-tereptin
yügürüp kélip, Pawlusni tutup, ibadetxanidin sörep élip
chiqti. Ibadetxanining derwaziliri derhal taqiwétildi. **31**
Bu top adem Pawlusni [urup] öltürüwetmekchi bolup
turghanda, pütkül Yérusalémni malimanchliq qaplap
ketkenliki toghrisidiki bir xewer u yerde turushluq
[Rim] qismining mingbéshigha yetküzüldi. **32** Mingbéshi
derhal leshker we birnechche yüzbéshini élip, top-top
ademlerni basturushqa yügürüp keldi. Mingbéshi we
eskerlerni körgen xalayiq Pawlusni urushtin toxtidi. **33**
Mingbéshi aldigha ötüp, leshkerlerni Pawlusni tutup
ikki zenjir bilen baghlashqa buyrudi. Andin u: — Bu
adem kim? U néme gunah qildi? — dep soridi. **34** Lékin
[topilangchilarning] ichide beziler uni dése, beziler
buni déyiship warqirishatti. Malimanchiliq tüpeylidin
mingbéshi heqiqiy ehwalni éniqlashqa amalsiz qélip, axir
Pawlusni qel'ege élip kétishni buyrudi. **35** Lékin Pawlus
qel'ening pelempiyige kelgende, topilangchilar téximu
zorawanliship ketkechke, leshkerler uni kötürüshke
mejbur boldi. **36** Chünki ularning keynidin top-
top ademler egiship méngip: — U yoqitilsun! — dep
warqirishatti. **37** Kelege ekirilishige az qalghanda, Pawlus
mingbéshigha: — Sizge bir éghiz söz qilsam bolamdikin?
— dep soridi. Mingbéshi: — Grékche bilemsen? **38**
Undaqta, ilgiri isyan kötürüp, «xenjerchi qatillar»din
töt ming ademni bashlap chölge qéchip ketken héliqi
Misirliq emesmusen? — dep soridi. **39** Lékin Pawlus: —
Men Yehudiy, Kilikiye ölkisidiki ulugh sheher Tarsusning
puqrasimen. Xalayiqqa birnechche éghiz söz qilishimgha
ijazet qilishingizni ötünimen, — dédi. **40** [Mingbéshi]
ijazet bériwidi, Pawlus pelempeyde turup, xalayiqqa qol
ishariti qildi. Qattiq jimjitliq basqanda, u ibraniy tilida
sözleshke bashlap: —

22 — Qérindashlar we ata-bowilar! Emdi özümni
aqlash sözlirimge qulaq salghaysiler, — dédi. **2**
Ular Pawlusning ibraniy tilida sözliginini anglap, téximu
jim bolushti. U sözini dawam qildi: **3** — Men bir Yehudiy,
Kilikiyediki Tarsus shehiride tughuldum; lékin bu
sheherde béqip chong qilindim, Gamaliyelning qol astida
ata-bowilirimizgha tapshurulghan Tewrat qanunining
zir-zewerlirini qoymay öginip telim-terbiye aldim. Men
silerning bügün bolghininglargha oxshash, Xuda yoligha
intayin qizghin idim. **4** Men bu yoldikilerni hetta
öltürüshkiche ziyankeshlik qilip, ularni er-ayal démey
tutqun qilip zindan'gha saldurdum. **5** Bu toghruluq
bash kahin we aliy kéngeshmidiki barliq aqsaqallarmu
manga guwahchidur. Men ulardin Demeshqtiki [Yehudiy]
qérindashlargha yézilghan xetlerni tapshuruwélip,
shu yerde turuwatqan bu [yoldikilerni] jazalash
üchün, ularni tutqun qilip Yérusalémgha apirimen
dep yolgha chiqqanidim. **6** Emdi shundaq boldiki,
seper qilip Demeshqke yéqinlashqanda, chüshke yéqin,
tuyuqsiz asmandin küchlük bir nur chüshüp, etrapimni
yorutuwetti. **7** Men yerge yiqilip kettim, andin manga:
«Saul, Saul, Manga némishqa ziyankeshlik qilisen?» dégen
awazni anglidim. **8** «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, U
manga: — «Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Nasaretlik
Eysadurmen!» dédi. **9** Men bilen bille méngiwatqanlar
u nurni körgen bolsimu, lékin manga qilghan sözlerni
chüshenmidi. **10** Men yene, «I Reb, néme qilishim
kérek?» dep sorisam, Reb manga, «Ornungdin tur,
Demeshqqe kir, shu yerde sen ada qilish békitilgen
ishlarning hemmisi toghruluq sanga éytip bérilidu!»
dédi. **11** Héliqi nurning julaliqidin közlirim körmes bolup
qaldi. Yénimdikiler qolumdin yéteklep, Demeshqqe élip
kirdi. **12** U yerde Tewrat qanunigha ixlas baghlighan,
Demeshqtiki barliq Yehudiylarning hörmitige sazawer
bolghan Ananiyas isimlik bir kishi bar idi. **13** U kélip,
yénimda turup: «Qérindash Saul, béshingni kötürüp
qara!» dédi. Men shuan béshimni kötürüp qarap uni
kördum. **14** U manga: «Ata-bowilirimizning Xudasi séni
iradisini bilishing, Heqqaniy Bolghuchini körüshüng
we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üchün
alliqachan tallidi. **15** Chünki sen pütün insanlar aldida
körgen-anglighanliringgha Uning guwahchisi bolisen! **16**
Shundaq iken, sen yene némige hayal bolisen? Ornungdin
turup, Uning namigha nida qilip chömüldürülüp,
gunahliringni yughuzghin!» dédi. **17** Shundaq boldiki,
Yérusalémgha qaytip kelginimdin kéyin, ibadetxanida
dua qiliwatqinimda, bir ghayibane körünüsh méni
oruwaldi **18** we [Rebning] manga: «Chapsan bol,
Yérusalémdin derhal ket. Chünki ular séning manga
qilghan guwahliqingni qobul qilmaydu!» dewatqanliqini
kördüm. **19** Men, «I Reb, ular méning Sanga étiqad
qilghanlarni zindan'gha solap, herbir sinagoglargha
kirip ularni urghanliqimni bilidu. **20** Séning guwahching
bolghan Istipanning qéni tökülginide, menmu yénida
turup uni öltürgenlerning qilmishlirigha qoshulup,
ularning kiyimlirige qarap berdim!» — dédim. **21** Biraq u
manga: «Ketkin! Séni yiraqtiki ellerge ewetimen!» —
dédi. **22** Pawlus mushu sözni dégüche xalayiq uninggha
qulaq séliwatatti. Lékin buni anglap ular awazini kötürüp:
— Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitilsun! U tirik
turushqa layiq emes! — dep chuqan sélishti. **23** Ular
chirqiriship, chapan-yépinchilirini sélip tashlap, topa-
chang soruwatqanda, **24** mingbéshi Pawlusni qel'ege élip
kirip kétishke emr qiliwidi, xalayiqning uninggha néme
üchün bundaq chuqan salidighanliqini éniqlash üchün

leshkerlirige uni qamchilap soraq qilishni buyrudi. **25** Lékin ular Pawlusni qamchilash üchün ghulachlitip baghlighanda, u yénida turghan yüzbéshigha: — Bir Rim puqrasini jinayiti békitilmeyla qamchilishinglar qanun'gha uyghunmu? — dédi. **26** Bu sözni anglighan yüzbéshi mingbéshining aldigha bérip: — Siz néme ish qilay dewatisiz? Chünki u kishi Rim puqrasi iken! — dédi. **27** Mingbéshi Pawlusning aldigha bérip, uningdin: — Manga éytqin, sen rasttinla Rim puqrasimu? — dep soridi. — Rast, dédi u. **28** — Men nahayiti yuqiri bahada mushu puqraliqqa ige boldum, — dédi mingbéshi. Pawlus: Emma men tughulushumdinla shundaq! — dédi. **29** Shuning bilen, uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal uningdin özlirini chetke aldi. Mingbéshimu uning Rim puqrasi ikenlikini bilip, uni baghlatqanliqi tüpeylidin qorqup ketti. **30** Mingbéshi Yehudiylarning Pawlusning üstidin qilghan shikayitining heqiqiy sewebini bilish üchün, etisi uni yéship, bash kahinlar we pütün aliy kéngeshmidikilerning bir yerge yighilishini buyrudi. Andin Pawlusni élip kélip, ularning aldigha turghuzdi.

23 Pawlus aliy kéngeshme hey'etlirige tikilip turup: Qérindashlar, men bügün'giche Xudaning aldida pak wijdanda méngip keldim, — dédi. **2** Buni anglighan bash kahin Ananiyas [Pawlusning] yénida turghanlargha uning aghzigha urushni buyrudi. **3** Pawlus uninggha: — Xuda séni uridu, ey aqartilghan tam! Sen u yerde méni Tewrat qanuni boyiche soraqqa tartishqa olturisen, lékin Tewrat qanunigha xilap halda méni urunglar dep buyrudingghu?! — dédi. **4** — Sen Xudaning bash kahinigha ashundaq haqaret keltüremsen?! — déyishti yénida turghanlar. **5** Pawlus: — I qérindashlar, men uning bash kahin ikenlikini bilmeptimen. Chünki Tewratta: «Xelqingni idare qilghuchining yaman gépini qilma!» déyilgen, — dédi. **6** Lékin Pawlus ularning bir qismining Saduqiy, yene bir qismining Perisiyler ikenlikini bilip, aliy kéngeshmide yuqiri awaz bilen: — Qérindashlar, men bolsam Perisiylerdin bolimen we Perisiylerning perzentimen. Men ölgenler qayta tirilishqa baghlighan ümid toghruluq bu yerde soraqqa tartiliwatimen! — dep warqiridi. **7** U bu sözni déyishi bilenla, Perisiyler bilen Saduqiylar arisida jédel-ghowgha qozghilip, kéngeshmidikiler ikkige bölünüp ketti **8** (chünki Saduqiylar ölgenlerning qayta tirilishi, yaki perishte yaki rohlar mewjut emes, deydu. Lékin Perisiyler hemmisini étirap qilidu). **9** Buning bilen qattiq bir chuqan-süren kötürülüp, Perisiy terepdari bolghan bezi Tewrat ustazliri ornidin turup: — Biz bu ademdin héchqandaq eyib tapalmiduq! Bir roh yaki perishte uninggha söz qilghan bolsa néme boptu! — dep qattiq munazirileshti. **10** Chuqan-süren téximu küchiyip ketkechke, mingbéshi [Yehudiylarning] Pawlusni tartishturup titma-titma qiliwétishidin qorqup, qisimgha zalgha chüshüp uni ularning arisidin zorluq bilen tartip chiqip, qel'ege ekirip kétishini buyrudi. **11** Shu küni kéchisi, Reb Pawlusning yénida turup: — Jasaretlik bol! Chünki Yérusalémda Men toghramdiki ishlargha toluq guwahliq berginingdek, Rim shehiridimu shundaq guwahliq qilishing muqerrer bolidu! — dédi. **12** Etisi etigende, Yehudiylar Pawlusni öltürüshni qestlep, uni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dep özlirige leniti bir qesemni qilishti. **13** Bu suyiqest qesimini ichkenler qiriq nechche kishi idi. **14** Ular bash kahinlar we aqsaqallarning aldigha bérip: — Biz Pawlusni öltürmigüche héchnerse tétimasliqqa qattiq qesem ichtuq. **15** Hazir siler we aliy kéngeshme uning ishlirini téximu tepsiliy tekshürüshni bahane qilip, wekil ewitip uni kéngeshmige élip kélishni mingbéshidin telep qilinglar. U bu yerge yéqin kelmeyla uni jayliwétishke teyyar turimiz, — dédi. **16** Lékin Pawlusning singlisining oghli böktürmidin xewer tépip qel'ege kirip, Pawlusqa melum qilip qoydi. **17** Buning bilen Pawlus yüzbéshiliridin birini chaqirtip, uninggha: — Bu balini mingbéshi bilen körüshtürüp qoysingiz. Chünki uninggha melum qilidighan ishi bar iken, — dédi. **18** Yüzbéshi uni élip mingbéshining aldigha bashlap kirip: — Mehbus Pawlus méni chaqirtip, bu balini siz bilen körüshtürüp qoyushumni telep qildi. Chünki uning sizge melum qilidighan ishi bar iken, — dédi. **19** Mingbéshi uni qolidin tutup, bir chetke tartip: — Manga melum qilidighan néme ishing bar? — dep soridi. **20** U jawaben mundaq dédi: — Yehudiylar Pawlusning ishlirini tepsiliy tekshüreyli dep seweb körsitip özliridin ete uni aliy kéngeshmige élip bérishni telep qilish üchün til biriktürüshti. **21** Ulargha qayil bolmighayla, chünki qiriqtin artuq adem uni paylap turidu. Ular Pawlusni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dégen qarghish qesimige baghliniptu. Ular hazir özlirining ularning telipige maqul bolushlirini kütüp turidu. **22** Mingbéshi uninggha: — Bu ishni manga melum qilghanliqingni héchkimge tinma! — dep tapilap, balini qayturdi. **23** Mingbéshi yüzbéshidin ikkini chaqirtip: — Ikki yüz piyade leshker, yetmish atliq leshker we ikki yüz neyziwaz leshkerni bügün kéche saet toqquzda Qeyseriye shehirige qarap yolgha chiqishqa hazirlanglar! **24** Shuning bilen bille, Pawlusni waliy Féliksning yénigha saq-salamet yetküzüsh üchün, uning minishige ulaghlarni teyyarlanglar! — dep buyrudi. **25** Mingbéshi [Félikske] mundaq bir xet yazdi: — **26** «Hörmetlik waliy Féliks janablirigha Klawdiyus Lisiyastin salam! **27** Ushbu ademni Yehudiylar tutuwalghan bolup, uni öltürmekchi bolghanda, uning Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap bérip uni qutquzdum. **28** Men ularning bu kishi üstidin qilghan shikayitining néme ikenlikini éniqlimaqchi bolup, uni Yehudiylarning aliy kéngeshmisige élip bardim. **29** Emeliyette ularning uning üstidin qilghan shikayitining özlirining Tewrat qanunigha dair detalash mesililerge munasiwetlik ikenlikini bayqidim, biraq uningdin ölüm jazasi bérishke yaki zindan'gha tashlashqa layiq birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim. **30** Kéyin, Yehudiylarning uni öltürüwétish qestide yürüwatqanliqi heqqidiki axbarat manga melum qilin'ghanda, derhal uni silige yollattim we shuning bilen bille, uninggha erz qilghuchilarning özlirining aldida shikayetlirini éytishini buyrudum. Xeyr!». **31** Leshkerler emdi buyruq boyiche Pawlusni kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi. **32** Etisi, atliq leshkerler Pawlusni élip méngishqa qaldurulup, qalghan leshkerler [Yérusalémdiki] qel'ege qaytip keldi. **33** Atliqlar Qeyseriyege kirip, xetni waliygha tapshurdi we Pawlusnimu uning aldida hazir qildi. **34** Waliy xetni oqughandin kéyin, Pawlusning qaysi ölkidin ikenlikini

sorap, uning Kilikiyedin kelgenlikini bilip, **35** Uninggha:
— Üstüngdin erz qilghuchilar kelgende ishliringni toluq
anglaymen, — dédi we uni Hérod xanning ordisida
nezerbend qilip qoyushni buyrudi.

24 Besh kündin kéyin, bash kahin Ananiyas
aqsaqallardin birnechcheylen we Tertullus isimlik
bir adwokat bilen Qeyseriyege chüshüp, Pawlus
toghrisidiki resmiy shikayetlirini waliygha sundi. **2**
Pawlus chaqirtilip, Tertullus uning üstidin shikayet
qilip mundaq dédi: — Hörmetlik Féliks janabliri! Biz
özlirining qol astilirida her tereptin aman-ésenlikke
nésip bolup kelmektimiz we aldin körerlikliri bilen
xelqimiz arisida dana islahatlar barliqqa keltürülmekte,
biz bu ishlardin her waqit, her jayda toluq minnetdarliq
bilen behriman boluwatimiz. **4** Biraq öz waqitlirini köp
élip qoymasliqim üchün, shepqetliri bilen sözimizni
qisqila anglashlirini ötünüp soraymen. **5** Chünki biz
shuni tonup yettuqki, bu adem balaxor bolup, pütkül
jahandiki Yehudiylar arisida majira-topilang peyda
qilishni küshkürtküchi, shundaqla «Nasaretlikler» dep
atalghan mezhepning kattiwashliridin biridur. **6** U
bizning ibadetxanimiznimu bulghimaqchi bolghanidi.
Shunga, biz uni tutuwalduq we uni öz qanunimiz boyiche
sotlayttuq. Lékin mingbéshi Lisiyas esheddiy zorluq
bilen uni qollirimizdin tartiwaldi we uninggha erz
qilghuchilarni özlirining aldigha kélishke buyrughanidi.
8 Uni soraq qilip körsile, bizning uninggha qilghan
erzlirimizning toghriliqini bilip yétidila! **9** Sorunda
bolghan Yehudiylarmu uning éytqanlirigha qoshulup:
Rast, rast, dep shikayetni kücheytti. **10** Waliy Pawlusqa
söz qilghin dep qol isharitini qilghanda, u mundaq dédi:
— Men silining uzun yillardin béri bu xelqni sorap
kelgenliklirini bilgechke, xatirjemlik bilen aldilirida özüm
toghramda jawab bérimen. **11** Asanla bileleydiliki, men
Yérusalémgha ibadet qilishqa barghinimdin hazirghiche
peqet on ikki künla ötti. **12** Ular méning ibadetxanida
birer adem bilen munazirileshkinimni körmigen,
yaki sinagoglarda yaki sheherde ammini topilanggha
qutratqanliqimnimu héch körmidi. **13** Ular yene hazir
janablirigha méning üstümdin qilghan shikayetlirige
héch ispatmu keltürelmeydu. **14** Biraq silige shuni
étirap qilimenki, men ular «mezhep» dep atighan
yol bilen méngip, Tewratta we peyghemberlerning
yazmilirida pütülgenlerningmu hemmisige ishinip, ata-
bowilirimning Xudasigha ibadet qilimen. **15** Méning
Xudagha baghlighan ümidim barki (bu kishilermu
bu ümidni tutidu), kelgüside hem heqqaniylarning
hem heqqaniysizlarning ölümdin tirilishi bolidu. **16**
Shu sewebtin, özüm hemishe Xuda aldidimu, insanlar
aldidimu pak wijdanliq bolushqa intilimen. **17** Men
[Yérusalémdin] ayrilghili xéli yillar bolghan bolup, bu
qétim u yerge öz xelqimge xeyr-sediqe yetküzüp bergili
we Xuda aldigha hediye sun'ghili barghanidim. **18**
Men bu ishlarda boluwatattim, beziler méni tazilinish
qaidisini ada qilip bolghan chaghda ibadetxana hoylisida
uchratti; lékin men etrapimgha adem toplighinimmu
yoq, malimanchiliq chiqarghinimmu yoq. **19** Emeliyette
méni uchratqanlar bolsa Asiya ölkisidin kelgen bezi
Yehudiylar idi; ularning üstümdin shikayetliri bar bolsa,
esli ular özliri kélip, silining aldilirida erz qilishqa
toghra kéletti. **20** Bolmisa, mushu sorundikiler aliy
kéngeshme aldida turghinimda, méningdin qandaq
jinayet tapqanliqini éytip baqsun! **21** Peqet mundaq
bir ish bolghanidi: — Men ularning aldida, «Bügünki
künde ölgenlerning qayta tirilishi toghruluq silerning
soriqinglargha tartilghanmen!» dep warqirighanidim.
22 [Rebning] yoli toghruluq tepsiliy xewiri bar bolghan
Féliks soraqni toxtitip, ularga: — Mingbéshi Lisiyas
kelgende dewayinglar toghrisidiki hökümni chiqirimen,
— dédi. **23** U yüzbéshigha Pawlusni nezerbend
astigha élip, emma uninggha bir'az kengchilik qilip,
dost-buraderlirining herqaysisining uning hajetliridin
chiqishini tosmighin, dep buyrudi. **24** Birnechche kündin
kéyin, waliy Féliks ayali Drusila bilen bille keldi (Drusila
Yehudiy idi). U Pawlusni chaqirtip, uningdin Mesih
Eysagha étiqad qilish yoli toghruluq anglidi. **25** Pawlus
heqqaniy yashash, özini tutuwélish, qiyamet künidiki
soal-soraq qilinishlar toghrisida sözlewatqanda, Féliks
wehimige chüshüp uninggha: — Hazirche qaytip tursang
bolidu. Kéyin manga peyt kelgende, yene chaqirtimen,
— dédi. **26** U shuning bilen bir waqitta Pawlusning para
bérishini ümid qilatti. Shuning üchün, uni imkanqeder
pat-pat chaqirtip, uning bilen sözlishetti. **27** Lékin ikki
yil toshqanda, Féliksning ornigha Porkiyus Féstus waliy
boldi. Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip ularning
könglini élish üchün Pawlusni solaqta qaldurdi.

25 Féstus [Yehudiye] ölkisige kirip, üch kündin kéyin
Qeyseriyedin chiqip Yérusalémgha barghanidi.
2 Bash kahinlar bilen Yehudiylarning mötiwerliri
uning aldida Pawlusning üstidin resmiy shikayet qilip,
uningdin iltipat sorap, adem ewitip Pawlusni **3**
Yérusalémgha élip kélishni ötündi. Meqsiti, ular yol
üstide böktürme teyyarlap Pawlusni öltürüsh idi. **4** Féstus
buni anglap ularga: — Pawlus hazir Qeyseriyede solaqta
turiwersun. Men yéqinda u yerge qaytip ketmekchimen.
5 Aranglardin hoquqdar bolghanlar men bilen bille
chüshsun. Eger uning birer eyibi bolsa, ular shu yerde
shikayet qilsa bolidu, — dep jawab berdi. **6** Féstus ularning
ichide sekkiz-on kündin artuq turmay, Qeyseriyege
qaytip chüshti. Etisi soraq textige olturup, Pawlusni
élip kélishni buyrudi. **7** Pawlus kelgende, Yérusalémdin
chüshken Yehudiylar uning etrapigha oliship, uninggha
nurghun éghir jinayetler bilen qarilap shikayetlerni
qildi. Biraq bularning héchqaysisigha ispat körsitip
bérelmidi. **8** Pawlus özini aqlap: — Men héchqaysi
ishta Yehudiylarning qanunigha, ibadetxanisigha yaki
[impérator] Qeyserge qarshi birer jinayetmu sadir
qilmidim, — dédi. **9** Lékin, Féstus Yehudiylarning könglini
élishqa, ularga iltipat körsetmekchi bolup Pawlustin:
— Yérusalémgha bérip, u yerde méning aldimda bu
shikayetlerge asasen sotlinishqa razi bolamsen? —
dep soridi. **10** Lékin Pawlus jawab bérip mundaq
dédi: — Men hazir Qeyserning soraq texti aldida
turimen. Méni soraq qilishqa tégishlik yer mana mushu.
Özlirige éniq melum bolghandek, men Yehudiylargha
héchqandaq naheqliq qilmidim. **11** Eger jinayitim
bolsa, shundaqla ölümge layiq birer ish qilghan bolsam,
men özümni ölümdin qachurmaymen. Biraq ularning
méning üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa,
héchkimning méni ularga tapshurup bérishke heqqi
yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen! **12** Andin Féstus

meslihetchiliri bilen sözleshkendin kéyin, Pawlusqa:
— Sen Qeyserge murajiet qilding — uning aldigha
emdi barisen! — dédi. **13** Birnechche kündin kéyin,
Agrippa xan bilen [singlisi] Berniki Féstusqa tebrik-
salamgha Qeyseriyege keldi. **14** U yerde uzun künler
turghandin kéyin, Féstus Pawlusning ishini xan'gha
melum qilip: — Bu yerde Féliks qaldurup ketken bir
mehbus bar. **15** Men Yérusalémgha barghinimda, Yehudiy
bash kahinliri bilen aqsaqalliri uning üstidin shikayet
qilip, mendin uni jazagha mehkum qilishimni telep
qilishti. **16** Men ulargha, erz qilin'ghuchi erz qilghuchilar
bilen yüzleshtürülüp, uninggha özini aqlash pursiti
bérilmigüche, uni jazagha tapshurush rimliqlarning aditi
emestur, dep éyttim. **17** Shunga ular men bilen bille bu
yerge kelgendin kéyin, men waqitni keynige sozmay,
etisila soraq textige olturup u kishini ekilishni buyrudum.
18 Erz qilghuchilar orunliridin turghanda, ularning uning
üstidin shikayet qilghanliri méning oylighinimdek rezil
ishlar emes idi, **19** Belki ularning öz ibadet tüzümi
toghruluq we Eysa isimlik bir kishi heqqide melum talash-
tartish mesililiri bar iken. U kishi ölgen bolup, Pawlus
bolsa u tirildi deydiken. **20** Bu mesililerni zadi qandaq
éniqlashni bilelmey, men Pawlustin Yérusalémgha bérip,
u yerde bu ishlar toghruluq soraqqa tartilishqa razi
bolush-bolmasliqini sorighanidim. **21** Pawlus solaqta
turup impérator janablirining soraq qararini chiqirishini
murajiet qilghandin kéyin, men uni Qeyserning aldigha
ewetküche, solaqta tutup turushni buyrudum. **22** Agrippa
Féstusqa: — Méningmu bu kishining sözlirini anglap
baqqum bar, — dédi. — Ete anglaysiz, — dédi u. **23** Shuning
bilen etisi, Agrippa bilen Berniki heywet bilen ammiwiy
yighin zaligha kirip keldi, mingbéshilar we sheher
kattiwashlirimu ular bilen bille kirip kélishti. Féstus emr
qiliwidi, Pawlus élip kirildi. **24** Féstus mundaq dédi: —
Agrippa padishah aliyliri we mushu sorun'gha yighilghan
janablar! Bu kishini körüwatisiler. Hem Yérusalémda
hem bu yerde pütün Yehudiy ahalisi uning toghruluq erz
qilip manga murajiet qilip, u tirik qaldurushqa bolmaydu!
— dep churqirashqanidi. **25** Lékin men uningdin ölüm
jazasi bérishke tégishlik birer jinayet tapalmidim. Hazir
bu kishi impérator janablirigha murajiet qildi. Shuning
bilen uni [Rimgha] ewetishni qarar qildim. **26** Biraq
uning heqqide ghojamgha melum qilip yazghudek
ish yoq. Shuning bilen ehwalni resmiy tekshürüp
birer yazghudek melumatqa ige bolush meqsitide uni
herbirlirining aldigha, bolupmu sili, Agrippa padishah
aliylirining aldigha élip keldim. **27** Chünki mehbusni
sotqa ewetkende, uning üstidin qilin'ghan shikayetlerni
éniq körsetmeslik manga nisbeten orunluq emestek
bilinidu.

26 Shuning bilen, Agrippa Pawlusqa: — Özüngning
gépingni qilishinggha ruxset, — dédi. Pawlus
qolini sozup özini aqlashqa bashlidi: **2** — I Agrippa
xan, bügün aldilirida Yehudiylar méning üstümdin
shikayet qilghan pütün ishlar toghruluq jawab bérish
pursitige nésip bolghanliqim üchün, bolupmu özlirining
Yehudiylarning adetliri we ularning arisidiki talash-
tartishliridin xewerliri bolghanliqi üchün özümni
bextlik hésablaymen! Shuning üchün dégenlirimni
sewrchanliq bilen anglap béqishlirini ötünimen. **4**
Méning deslepki waqitlirimda, yeni kichikimdin tartip
öz élimde, Yérusalémda yürüsh-turushumning qandaq
ikenliki Yehudiylarning hemmisige ayan. **5** Ular shu
deslepki waqtimdin béri méni tonughachqa (eger
xalisaidi, shuninggha guwahliq béretti), méning ibadet
tüzümidiki eng telepchan mezhepning shertliri boyiche
yashap, yeni Perisiy bolup ömrümni ötküzginimni
bilidu. **6** Emdi men Xuda ata-bowilirimizgha qilghan
wedige baghlighan ümidim tüpeylidin hazir soraq
qiliniwatimen. **7** Shu [wedining] nésiwisige yétishni
bizning pütkül on ikki qebilimiz kéche-kündüz
toxtawsiz Xudagha ibadet qilip ümid qilmaqta. I
aliyliri, Yehudiylarning méning üstümdin qilghan
shikayetliri del shu ümidke baghliqtur! **8** [Xalayiq],
Xuda ölgenlerni tirildürse, néme üchün ishinishke
bolmaydu, dep qaraysiler? **9** Derweqe, özümmu eslide
Nasaretlik Eysaning namigha qarshi nurghun ishlarni
qilishim kérek dep qayil idim **10** we Yérusalémda
ene shundaq ishlarni qilghanidim. Bash kahinlardin
hoquq élip, özüm Xudaning nurghun muqeddes
bendilirini zindan'gha tutup bergen, ular ölümge hökül
qilin'ghandimu, hökümge awaz qoshqanidim. **11** Men
hemme sinagoglarda köp qétim ularni izdep tépip jazalap,
kupurluq gep qilishqa zorlighanidim. Men ulargha
telwilerche öch bolup, hetta yaqa yurttiki sheherlerge
bérip, ulargha ziyankeshlik qilghanidim. **12** Bu ishlarda
bolup bash kahinlar bergen toluq wekillik hoquqi
bilen Demeshq shehirige qarap seper qiliwatattim. **13**
Chüsh waqtida yolda kétiwétip, asmandin chüshken,
quyash nuridinmu küchlük bir nurning etrapimni we
bille kétiwatqanlarni yorutuwetkenlikini kördüm. **14**
Hemmimiz yerge yiqilghan bolup men ibraniy tilida
éytilghan: «Ey Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik
qilisen? Séni zixlashlargha qarshi tepmiking sen üchün
tes kélidu!» dégen bir awazni anglidim. **15** Men:
— «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, Reb manga:
«Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen! **16**
Emdi ornungdin tur; chünki Men séni sen körgen
ishlargha hemde Özüm sanga ayan qilin'ghinimda
köridighan ishlargha xezinichi ghojidar we guwahliq
bergüchi bolushqa tiklesh üchün, sanga ayan boldum.
17 Men séni öz xelqingning hem ellerning qolidin
qutquzimen — chünki men séni yat elliklerning
közlirini échip, ularning qarangghuluqtin yoruqluqqa,
Sheytanning ilkidin Xudagha baghlinishqa burulushi
üchün ularning arisigha ewetimen. Shuning bilen ular
gunahlirining kechürümige, shundaqla Manga étiqad
qilish arqiliq pak-muqeddes qilin'ghanlarning arisida
mirasqa muyesser bolidu» — dédi. **19** Shunga, i Agrippa
aliyliri, men ershtin kelgen bu ghayibane körünüshke
itaetsizlik qilmidim. **20** Belki aldi bilen Demeshq xelqige,
andin Yérusalém shehiridikilerge, pütün Yehudiye
ölkisidikilerge hemde yat elliklergimu, «Towa qilip,
Xudagha baghlininglar, shundaqla towa qilishqa uyghun
emellerni körsitinglar» dep jakarlap xewer yetküzüp
keldim. **21** Bu ishlar tüpeylidin Yehudiylar méni
ibadetxana hoylisida tutup, mushtlap öltürüwetmekchi
bolushti. **22** Lékin bügün'giche Xudaning yardem-
meditige muyesser bolup men ching turuwatimen,
töwendikiler bolsun yuqiridikiler bolsun hemmeylen'ge
guwahliq bérip keldim. Guwahliqim del peyghemberler

hem Musa özi bésharet qilip éytqanliridin bashqa nerse
emes — **23** démek, Mesih jezmen azab-oqubet chékip,
tunji bolup ölümdin tirilgüchi bolup [Yehudiy] xelqige
hem pütkül ellergimu yoruqluq jakarlaydu. **24** Pawlus bu
ishlarni éytip özini shundaq aqlash jawabini bergende,
Féstus yuqiri awaz bilen uninggha: — Pawlus, sarang
bolupsen! Bilimingning köpliki eqlingni azduruptu! —
dédi. **25** Lékin Pawlus: — Sarang emesmen, i Féstus
janabliri, men belki heqiqetke uyghun hem salmiqi bar
sözlerni jar qilimen. **26** Chünki [Agrippa] aliylirining bu
ishlardin xewiri bar. Men uninggha yüreklik bilen ochuq
sözlewatimen, chünki bu ishlarning héchqaysisining
uningdin yoshurun emeslikige ishinimen. Chünki
bu ish bulung-puchqaqlarda qilin'ghan emes! **27**
— Ey Agrippa aliyliri, özliri peyghemberlerning
éytqanlirigha ishinemdila? Men ishinidighanliqlirini
bilimen! — dédi. **28** Agrippa Pawlusqa: — Sen méni
mushunchilik qisqighina waqitta xristian bolushqa qayil
qilmaqchimusen? — dédi. **29** Pawlus: — Meyli qisqa
waqit ichide yaki uzun waqitta bolsun, peqet özlirining
emes, belki bügün sözümni anglighuchilarning hemmisi
manga oxshash bolghay (peqet mendiki zenjirler silerde
bolmisun!) dep Xudadin tileymen, — dédi. **30** Shuning
bilen [Agrippa] xan, shundaqla waliy, Berniki we ular
bilen bille olturghanlar orunliridin turup, **31** [zaldin]
chiqip, bir-birige: — Bu kishining ölümge yaki türmige
solashqa tégishlik héchbir jinayiti yoq iken! — déyishti.
32 Agrippa Féstusqa: — Bu adem Qeyserge murajiet
qilmighan bolsa, qoyup bérilse bolidikentuq! — dédi.

27 Bizning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz
qarar qilin'ghandin kéyin, emeldarlar Pawlus bilen
bashqa birnechche mehbusni «Awghustus qismi»diki
Yuliyus isimlik bir yüzbéshigha tapshurdi. **2** Biz
Adramittiumning bir kémisige chiqtuq. Kéme Asiya
ölkisining déngiz boyliridiki sheherlerge baratti.
Tésalonika shehiridin bolghan Makédoniyelik, Aristarxus
isimlik bir kishi biz bilen hemseper boldi. **3** Etisi
biz Zidon shehirige yétip kelduq. Yuliyus Pawlusqa
kengchilik qilip, shu yerdiki dost-buraderlirining yénigha
bérip ularning ghemxorliqini qobul qilishigha ruxset
qildi. **4** Biz u yerdin yene déngizgha chiqtuq. Shamallar
qérishqandek qarshi teripimizdin chiqqanliqi üchün,
Siprus arilining shamalgha dalda teripi bilen mangduq.
5 Kilikiye we Pamfiliye ölkilirining udulidiki déngizdin
ötüp, Likiye ölkisidiki Mira shehirige kelduq. **6** Shu yerde
yüzbéshi Iskenderiye shehiridiki Italiyege baridighan
bashqa bir kémini tépip, bizni uninggha chiqirip qoydi.
7 Déngizda köp künler nahayiti asta méngip, teslikte
Kinidos shehirining uduligha kelduq. Shamal mingish
yönilishimizni tosughachqa, Krét arilining shamaldin
dalda teripi bilen méngip, Salmoniy [yérim arili]din ötüp,
8 déngizda teslikte ilgirilep qirghaqni boylap, Laséya
shehirige yéqin bolghan «Güzel aramgah» dep atilidighan
bir yerge kelduq. **9** Seper bilen xéli waqitlar ötüp, roza
küni alliqachan ötken bolghachqa, déngizda seper qilish
xeterlik idi. Shunga Pawlus köpchilikke nesihet qilip: **10**
— Buraderler, bu seperning balayi'apet we éghir ziyan
bilen tügeydighanliqini körüwatimen; mal we kémidin
mehrum bolupla qalmay, seper öz jénimizghimu zamin
bolidu! — dep agahlandurdi. **11** Biraq yüzbéshi bolsa
Pawlusning sözige ishenmey, kéme bashliqi bilen kéme
igisining sözige ishendi. **12** Uning üstige, bu portmu
qishlashqa muwapiq jay bolmighachqa, köpchilik yene
déngizgha chiqip, mumkinqeder Féniks shehirige yétip
bérip, shu yerde qishlashni quwwetlidi. Féniks bolsa Krét
arilidiki bir déngiz porti bolup, bir teripi gherbiy jenubqa
we bir teripi gherbiy shimalgha qaraytti. **13** Jenubtin
meyin shamal chiqiwatatti, köpchilik nishanimizgha
yétidighan bolduq dep, lenggerni éliwétip, kémini
Krét arilining qirghiqini boylap heydep mangdi. **14**
Lékin uzun ötmey, araldin qattiq «sherqiy shimaldin
kelgüchi» dep atilidighan esheddiy qara boran chiqip
ketti. **15** Kéme buranning qamalliqida qalghachqa,
uni shamalgha yüzlendürelmey, boranning meyliche
méngishigha qoyup berduq. **16** Klawda dégen kichik bir
aralning shamalgha dalda teripige ötüwélip, qolwaqni
kémige chiqiriwélip, aranla uni saqlap qalaliduq. Andin
kémichiler kémini arghamchilar bilen sirtidin orap
baghliwaldi. Kémining Sirtis dep atalghan déngiz astidiki
tash-qum döwilirige qéqilip pétip qélishidin qorqup,
tormuz lenggerlirini chüshürüp, kémini shamalning
heydishige qoyup berdi. **18** Boran üstimizge shiddetlik
soqqachqa, etisi malni déngizgha tashlashqa bashlidi.
19 Üchinchi künide ular öz qolliri bilen kémidiki qoral-
jabduqlirini déngizgha tashliwetti. **20** Köp künlergiche
ya kün ya yultuzlar körünmey, boran-chapqun yenila
shiddetlik üstimizge toxtimay soquwergechke, axirda
qutulup qélish ümidimizmu yoqqa chiqqanidi. **21**
Kémidikiler birnerse yémiginige köp künler bolghandin
kéyin, Pawlus ularning arisida turup: — Buraderler, siler
baldurla méning gépimge qulaq sélip Kréttin déngizgha
chiqmasliqinglar kérek idi. Shundaq qilghan bolsanglar
bu balayi'apet we ziyan-zexmetlerge uchrimighan
bolattinglar. **22** Lékin emdi silerni gheyretlik bolushqa
dewet qilimen. Chünki aranglarda héchqaysinglar jénidin
ayrilghini yoq, peqet kémidinla mehrum qalisiler.
23 Chünki men tewe bolghan we ibadet-xizmitini
qilip kelgen Xudaning bir perishtisi tünügün kéche
yénimgha kélip **24** manga: «Pawlus, qorqma! Sen
Qeyserning aldigha bérip turushung kérek; we mana,
Xuda shapaet qilip sen bilen bille seper qilghanlarning
hemmisining jénini tiligininggni sanga ijabet qildi!»
dédi. **25** Shuning üchün ey ependiler, gheyretlik
bolunglar; chünki Xudagha ishinimenki, manga qandaq
éytilghan bolsa shundaq emelge ashurulidu. **26** Biraq biz
melum aralning qirghiqigha urulup kétishimiz muqerrer
bolidu. **27** Sepirimizning on tötinchi küni kéchisi,
kéme Adriatik déngizida leylep yürüwatqan bolup, tün
nispide, kémichiler quruqluqqa yéqinlap qéliptuq, dep
oylidi. **28** Ular chongqurluqni ölchesh arghamchisini
déngizgha chüshürüp, suning chongqurluqini ölchep
körgenidi, yigirme ghulach chiqti. Sel aldigha méngip
yene ölchiwidi, on besh ghulach chiqti. **29** Ular kémining
xada tashlargha urulup kétishidin qorqup, kémining
keynidin töt lenggerni tashliwétip, tang étishni telmürüp
kütüp turdi. **30** Lékin kémichiler kémidin qachmaqchi
bolup kémining béshidinmu lenggerni élip tashliwéteyli
dep bahane körsitip, qolwaqni déngizgha chüshürdi.
31 Pawlus yüzbéshi we leshkerlerge: — Bu [kémichiler]
kémide qalmisa, siler qutulalmaysiler! — dédi. **32** Buning
bilen leshkerler kémidiki qolwaqning arghamchilirini

késip, uni leylitip qoydi. **33** Tang atay dégende,
Pawlus hemmeylenni bir'az ghizaliniwélishqa dewet
qildi. U: — Silerning dekke-dükke ichide héchnéme
yémey turghininglargha on töt kün boldi. **34** Emdi
bir'az ghizalinishinglarni ötünimen. Chünki hayat
qélishinglar üchün mushundaq qilishqa toghra kélidu;
chünki héchqaysinglarning béshidiki bir tal moymu
ziyan'gha uchrimaydu! — dédi. **35** Bu sözni qilip bolup,
u qoligha bir parche nanni élip, köpchilikning aldida
Xudagha teshekkür éytip oshtup yédi. **36** Shuning
bilen hemmeylen gheyretlinip ghizalinishqa bashlidi
37 (kémide biz jemiy ikki yüz yetmish alte kishi iduq).
38 Hemmeylen qorsaqlirini toqlighandin kéyin, kémini
yéniklitish üchün, kémidiki bughdaylarnimu déngizgha
tashliwetti. **39** Tang atqanda, kémichiler quruqluqning ne
ikenlikini tonumidi. Lékin uningdiki bir qumluq qoltuqni
bayqap, kémini bir amal qilip shu yerde uruldurup
quruqluqqa chiqarmaqchi boldi. **40** Ular aldi bilen
lenggerlerni boshiwétip, ularni déngizgha tashliwetti.
Shuning bilen bir waqitta, kémining ikki yönilish
paliqining baghlirini boshitip, ularni chüshürüwetti.
Andin kémining béshidiki yelkenni shamalgha chiqirip,
kémini qumluqning qirghiqigha qaritip mangdurdi.
41 Emdi ikki éqim bir-birige uchrashqan yerge kirip
qélip, ular kémini qiraqqa soqturuwaldi; kémining
béshi déngiz tégige urulup pétip, midirlimay qaldi,
lékin kémining arqa teripi dolqunlarning zerbisi bilen
chuwulup kétishke bashlidi. **42** Leshkerler mehbuslarning
sugha sekrep qéchip kétishining aldini élish üchün,
hemmisini öltürüwetmekchi boldi. **43** Lékin yüzbéshi
Pawlusni qutquzushni xalighan bolup, leshkerlerning
bundaq qilishigha yol qoymidi. U aldi bilen su
üzüshni bilidighanlarning sugha chüshüp qirghaqqa
chiqishini, **44** qalghanlarning bezilirini taxtaylargha,
bezilirini kémining chuwulup ketken parchilirigha
ésilip, qirghaqqa chiqishini buyrudi. Shundaq boldiki,
hemmeylen qutulup saq-salamet quruqluqqa chiqti.

28 Biz qutulup saq-salamet qirghaqqa chiqqandin
kéyin, u aralning Malta dep atilidighanliqini
bilduq. **2** Yerlik xelq bizge intayin méhribanliq bilen
muamile qildi; chünki u chaghda yamghur yéghip, hawa
soghuq bolghachqa, ular gülxan yéqip bizni kütüwaldi.
3 Pawlus bir baghlam otun térip kélip otqa tashliwidi,
issiqtin étilip chiqqan bir zeherlik yilan uning qolini
chishliginiche chaplishiwaldi. **4** Shu yerlikler Pawlusning
qoligha yépiship turghan yilanni körüp, bir-birige: —
Bu adem choqum bir qatil iken! Déngizdin qutulup
chiqqan bolsimu, «Adilliq» uning tirik qélishigha yol
qoymidi, — déyishti. **5** Lékin Pawlus yilanni otning
ichige silkip atti, özi bolsa héchqandaq zexim yémidi.
6 Xelq uninggha bedini ishship kétidu yaki u tuyuqsiz
yiqilip ölidu dep qarap turatti. Lékin uzun waqit
qarap turup, uningda héchqandaq binormal haletning
bolmighanliqini körüp, oylighinidin yénip: — Bu bir ilah
bolsa kérek! — déyishti. **7** U yerning etrapidiki yurtta,
aral bashliqi (Publiyus dep atalghan)ning birnechche
yer-étizliri bar idi. U bizni öyige bashlap, üch kün qizghin
méhman qilip kütti. **8** U chaghda shundaq boldiki,
Publiyusning atisining qizitmisi örlep, tolghaq bolup
yétip qalghaniken. Pawlus uning yénigha kirip, dua qilip
üstige qolini tegküzüp, uni saqaytip qoydi. **9** Shuningdin
kéyin araldiki qalghan késellerning hemmisi uning
aldigha kélip, saqaytildi. **10** Ular bizning hörmitimizge
nurghun sowghatlarni béghishlighan bolup, axirda
bu yerdin yene yolgha chiqqan waqtimizda, bizni
yolgha lazimliq nerse-kérekler bilen teminlidi. **11**
Malta arilida Iskenderiyedin kelgen, béshigha «Samawiy
Qoshkézek» ilahlirining neqishliri oyulghan bir kéme
qishlighanidi. Aralda üch ay turghandin kéyin, bu
kéme bilen yolgha chiqtuq. **12** Sirakoza shehirige
kélip, u yerde üch kün turduq. **13** Andin aylinip
méngip, [Italiyediki] Régiyum shehirige kelduq. Etisi
shamal yönilishi özgirip jenubtin chiqishi bilen, ikkinchi
küni Putéoli shehirige yétip kelduq. **14** U yerde
birnechche qérindashlarni taptuq, ularning ötünüshliri
bilen biz ularda bir hepte turduq. Shundaq qilip biz
Rim shehirige yétip kelduq. **15** Kéliwatqanliqimizdin
xewer tapqan shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish
üchün sheherdin chiqip hetta «Apiyus baziri»ghiche,
[beziliri] «Üch Saray»ghiche kelgenidi. Pawlus ularni
körgende, Xudagha rehmet éytip, gheyretlendi. **16**
Rim shehirige kirginimizde, yüzbéshi mehbuslarni
orda qarawul bégige tapshurdi; lékin Pawlusning birla
közetküchi leshker bilen bir öyde ayrim turushigha ruxset
qilindi. **17** Üch kündin kéyin, u u yerdiki Yehudiylarning
kattiwashlirini özi bilen körüshüshke chaqirdi. Ular
jem bolghanda, u mundaq dédi: — Qérindashlar! Men
xelqimizge yaki ata-bowilirimizdin qaldurulghan örp-
adetlerge qarshi héchqandaq ish qilmighan bolsammu,
Yérusalémda turghinimda tutqun qilinip rimliqlarning
qoligha tapshuruldum. **18** Rimliqlar méni soraqqa
tartip, mende ölüm jazasigha mehkum qilghudek birer
jinayet bolmighachqa, méni qoyuwetmekchi boldi. **19**
Lékin Yehudiylar buninggha qarshiliq bildürgechke,
Qeyserge murajiet qilishqa mejbur boldum. Bularni
déginim bilen, bu méning öz xelqim üstidin shikayitim
bar dégenlikim emes. **20** Shu sewebtin men siler
bilen yüz körüshüsh we bu heqte silerge éytish üchün
silerni bu yerge chaqirdim. Chünki bu zenjir bilen
baghlinishning sewebi del Israilning kütken ümididur. **21**
Ular Pawlusqa: — Biz bolsaq Yehudiyedin sen toghruluq
xet almiduq, yaki u yerdin kelgen qérindashlarning
héchqaysisimu sen toghruluq birer yaman xewer ekelmidi
yaki yaman gépingni qilmidi. **22** Lékin séning pikirliringni
anglighumiz bar. Chünki hemme yerde kishilerning [sen
tewe bolghan] bu mezhepke qarshi sözlewatqanliqidin
xewirimiz bar! — déyishti. **23** Shuning bilen ular Pawlus
bilen körüshüshke bir künni békitti. U küni nurghun
kishiler uning turalghusigha kelgenidi; u tang atqandin
kechkiche ularga [söz-kalamni] sherhlep, Xudaning
padishahliqi heqqide toluq guwahliq bérip, Tewrat
hem peyghemberlerning yazmiliridin neqil keltürüp,
ularni Eysa toghruluq qayil qilishqa küchidi. **24** Uning
sözlirige beziler ishendürüldi, beziler ishinishni ret
qildi. **25** Ular Pawlusning mundaq bir sözni qilishi
bilen özara kélishelmey qaytip ketti. U mundaq dédi:
— Muqeddes Roh Yeshaya peyghember arqiliq ata-
bowilirimizgha munu sözni del jayida éytqan: **26**
— «Barghin; mushu xelqqe mundaq dep éytqin: —
«Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler;
Körüshni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. **27** Chünki
mushu xelqning yürikini may qaplap ketken, Ular

anglighanda qulaqlirini éghir qiliwalghan, Ular közlirini
yumuwalghan; Undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp,
Quliqi bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin
yandurulushi bilen, Men ularni saqaytqan bolattim»».
28 Shunga bilishinglar kérekki, Xudaning bu nijatliqi
yat elliklerge ewetiliwatidu. Ular bolsa uninggha qulaq
salmay qalmaydu! — dédi. U bu sözlerni éytqanda
Yehudiylar öz-ara qattiq talash-tartish qiliship ketti.
30 [Pawlus] özi ijarige alghan öyde toluq ikki yil turdi
we bu yerde uning bilen körüshüshke kelgen hemme
kishilerni qobul qilip, **31** tolimu yüreklik bilen hem
héch tosalghugha uchrimay, Xudaning padishahliqini jar
qilip, Reb Eysa Mesihke dair heqiqetlerni yetküzüp telim
berdi.

Rimliqlargha

1 Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush
xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih
Eysaning quli bolghan menki Pawlustin salam! **2**
Xuda bu xush xewerning kélishini xéli burunla
peyghemberliri arqiliq muqeddes yazmilarda wede
qilghanidi. **3** Bu xush xewer Öz Oghli, yeni Rebbimiz
Eysa Mesih toghrisididur; jismaniy jehettin U Dawutning
neslidin tughulghan; birdinbir pak-muqeddes Roh
teripidin ölümdin tirildürülüsh arqiliq «küch-qudret
Igisi Xudaning Oghli» dep körsitilip békitilgen; **5**
U arqiliq, shundaqla Uning nami üchün barliq eller
arisida Xudagha étiqadtin bolghan itaetmenlik wujudqa
keltürülüshke biz méhir-shepqetke we rosulluqqa
muyesser bolduq; **6** Siler ular arisida, Eysa Mesih
teripidin chaqirilghansiler. **7** Shunga, Xuda söygen
we U «muqeddes bendilirim» dep chaqirghan Rim
shehiridiki hemminglargha, Atimiz Xudadin we Rebbimiz
Eysa Mesihtin méhir-shepqet we aman-xatirjemlik
bolghay! **8** Aldi bilen men Eysa Mesih arqiliq hemminglar
üchün Xudayimgha teshekkür éytimen; chünki silerning
étiqadinglar pütkül alemge pur ketti. **9** Öz Oghli
toghrisidiki xush xewerde chin roh-qelbim bilen men
xizmitini qiliwatqan Xuda Özi méning dualirimda silerni
shunche üzlüksiz eslep turghanliqimgha guwahtur. **10**
Men dualirimda, mumkin qeder Xudaning iradisi bilen
silerning yéninglargha bérishqa axir muyesser bolushqa
hemishe ötünimen. **11** Chünki men silerni birer rohiy
iltipatqa ige qilish arqiliq mustehkemlesh üchün siler
bilen körüshüshke intayin teqezzamen; **12** yeni, men
aranglarda bolsam, bir-birimizning étiqadidin özara
teselli we ilham alalaymiz démekchimen. **13** Qérindashlar,
men silerning shuni bilishinglarni xalaymenki, bashqa
yerdiki elliklerning arisida xizmitim méwe bergendek,
silerning aranglardimu xizmitimning méwe bérishi
üchün yéninglargha bérishni köp qétim niyet qildim,
lékin bügün'giche tosalghugha uchrap kéliwatimen. **14**
Men herqandaq ademlerge, meyli Yunanliqlar we yat
taipilerge, danishmen we nadanlargha bolsun, hemmisige
qerzdarmen. **15** Shuning üchün imkaniyet manga yar
bersila men Rimdiki silergimu xush xerwerni yetküzüp
bayan qilishqa qizghinmen. **16** Chünki men Mesih
toghrisidiki bu xush xewerdin hergiz xijil bolmaymen!
Chünki u uninggha ishen'güchilirining hemmisini,
aldi bilen Yehudiylarni, andin kéyin Gréklerni nijatqa
érishtüridighan Xudaning küch-qudritidur! **17** Chünki
[xush xewerde] étiqadqa asaslan'ghan, Xudaning birxil
heqqaniyliqi étiqad qilghuchilargha wehiy qilin'ghandur.
[Muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: — «Heqqaniy
adem ishench-étiqadi bilen hayat bolidu». **18** Chünki
heqqaniyetsizlik bilen heqiqetni basidighan insanlarning
barliq iplasliqigha we heqqaniyetsizlikige nisbeten
Xudaning qaratqan ghezipi ershtin ochuq wehiy
qilinmaqta. **19** Chünki insanlar Xuda toghrisida
bileleydighan ishlar ularning köz aldida turidu; chünki
Xuda hemmini ularghа ochuq körsitip bergen **20**
(chünki dunya apiride bolghandin béri Xudaning közge
körünmes özgichilikliri, yeni menggülük qudriti we
birdinbir Xuda ikenliki Özi yaratqan mewjudatlar
arqiliq ochuq körülmekte, shundaqla buni chüshinip
yetkili bolidu. Shu sewebtin insanlar héch bahane
körsitelmeydu) **(aïdios g126)** **21** — chünki insanlar
Xudani bilsimu, uni Xuda dep ulughlimidi, Uninggha
teshekkür éytmidi; eksiche, ularning oy-pikirliri bimene
bolup, nadan qelbi qarangghuliship ketti. **22** Özlirini
danishmen qilip körsetsimu, lékin eqilsiz bolup chiqti;
23 chirimas Xudaning ulughluqining ornigha chirip
ölidighan ademzatqa, uchar-qanatlargha, töt ayaghliq
haywanlargha we yer béghirlighuchilargha oxshaydighan
butlarni almashturup qoyghanidi. **24** Shunga Xuda
ularni qelbidiki shehwaniy hewesliri bilen iplasliq
qilishqa, shundaqla bir-birining tenlirini nomusqa
qaldurushqa qoyup berdi. **25** Ular Xuda toghrisidiki
heqiqetni yalghan'gha aylandurdi, Yaratquchining
ornigha yaritilghan nersilerge choqunup, tawap-taet
qilghanidi. Halbuki, Yaratquchigha teshekkür-medhiye
menggüge oqulmaqta! Amin! **(aiōn g165)** **26** Mana
shuning üchün, Xuda ularni peskesh shehwaniy
heweslerge qoyup berdi. Hetta ayallarmu tebiiy jinsiy
munasiwetni gheyriy munasiwetke aylandurdi; **27**
shuningdek, erlermu ayallar bilen bolidighan tebiiy
jinsiy munasiwetlerni tashlap, bashqa erlerge shehwaniy
hewesler bilen köyüp pishidighan boldi. Erler erler bilen
shermendilikke kirishti we netijide ularning muxalip
qilmishliri öz béshigha chiqti. **28** Ular Xudani bilishtin
waz kéchishni layiq körgenliki tallighanliqi üchün, Xuda
ularni buzuq niyetlerge we nalayiq ishlarni qilishqa
qoyup berdi. **29** Ular herxil heqqaniyetsizlik, rezillik,
nepsaniyetchilik, öchmenlikke chömüp, hesetxorluq,
qatilliq, jédelxorluq, mekkarliq we herxil betniyetler
bilen toldi. Ular ighwager, **30** töhmetxor, Xudagha
nepretlinidighan, kibirlik, maxtanchaq, chongchi,
herxil rezilliklerni oylap chiqiridighan, ata-anisining
sözini anglimaydighan, **31** yorutulmighan, wediside
turmaydighan, köyümsiz we rehimsiz insanlardur.
32 Ular Xudaning shulargha bolghan adil hökümini,
yeni shundaq ishlarni qilghuchilarning ölümge layiq
ikenlikini éniq bilsimu, bu ishlarni özliri qilipla qalmay,
belki shundaq qilidighan bashqilardin söyünüp ularni
alqishlaydu.

2 Emdi ey bashqilarning üstidin höküm qilidighan
insan, kim bolushungdin qet'iynezer bahane
körsitelmeysen; chünki bashqilar üstidin qaysi ishta
höküm qilsang, shu ishta öz gunahingni békitisen.
Chünki ey hökümchi, sen özüngmu ularghа oxshash
ishlarni qiliwatisen. **2** Bizge melumki, Xudaning undaq
ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqirishi [mutleq]
heqiqetke asaslan'ghandur. **3** Shunga, i shundaq ishlarni
qilghanlar üstidin höküm chiqarghuchi, shundaqla
shuninggha oxshash ishlarni qilghuchi insan, özüng
Xudaning hökümidin qachalaymen dep xiyal qilamsen? **4**
Yaki Xudaning méhribanliqining séni towa qilish yoligha
bashlaydighanliqini héch bilmey, uning méhribanliqi,
keng qorsaqliqi we sewr-taqitining molluqigha sel
qarawatamsen? **5** Eksiche, towa qilmaydighan jahilliqing
we tash yüreklikingdin, Xuda adil hökümini ayan
qilidighan ghezeplik küni üchün sen öz béshinggha
chüshidighan ghezipini toplawatisen. **6** Xuda herkimge
öz emellirige yarisha ish köridu. **7** Yaxshi ishlarni

sewrchanliq bilen qilip, shan-sherep, hörmet-éhtiram
we baqiyliqni izdigenlerge U menggülük hayat ata
qilidu; **(aiōnios g166)** **8** lékin shexsiyetchilerge, heqiqetke
ten bermey, eksiche heqqaniyetsizlikke egeshkenlerge
ghezep-qehr yaghdurulidu; **9** yamanliq qilidighan
barliq jan igisige, aldi bilen Yehudiylargha, andin
Gréklerge külpet we derd-elem chüshidu; **10** biraq, barliq
yaxshiliq qilghuchilargha, aldi bilen Yehudiylargha,
andin Gréklerge shan-sherep, hörmet-éhtiram we aman-
xatirjemlik teqdim qilinidu. **11** Chünki Xudada ademning
yüz-xatirisini qilish yoqtur. **12** — chünki Tewrat
qanunini bilmey gunah sadir qilghanlarning herbiri
Tewrat qanunining hökümige uchrimisimu, [eyibke
uchrap] halak bolidu; Tewrat qanunini bilip turup
gunah sadir qilghanlarning herbiri bu qanun boyiche
soraqqa tartilidu **13** (chünki Xudaning aldida qanunni
anglighanlar emes, belki qanun'gha emel qilghuchilar
heqqaniy hésablinidu. **14** Chünki Tewrat qanunini
bilmeydighan ellikler tebiiy halda bu qanun'gha uyghun
ishlarni qilsa, gerche bu qanundin xewersiz bolsimu,
Tewrat qanuni ularda körün'gen bolidu. **15** Ularning bu
qilghanliri öz qelblirige qanun teleplirining pütüklük
ikenlikini körsitidu; shuningdek, ularning wijdanlirimu
özlirige heqiqetning guwahchisi bolup, oy-pikirliri özini
eyibleydu yaki özini aqlaydu) **16** — men yetküzüp
kéliwatqan bu xush xewerge asasen Xudaning Eysa
Mesih arqiliq insanlarning qelbide pükken mexpiy
ishlar üstidin höküm chiqiridighan künide [yuqirida
éytilghan ishlar choqum yüz béridu]. **17** Senchu,
eger özüngni Yehudiy dep atap, Tewrat qanunigha
ümid baghlap, Xudagha tewemen dep maxtansang, **18**
qanundin öginip uning iradisini bilip, ésil bilen pesni
perq etken bolsang, **19** Tewrat qanunidin bilim we
heqiqetning jewhirige ige boldum dep qarap, özüngni
korlargha yol bashlighuchi, qarangghuda qalghanlargha
mayak, nadanlargha ögetküchi, gödeklerge ustaz dep
ishen'gen bolsang — **21** emdi sen bashqilargha telim
bérisenu, özüngge bermemsen? Oghriliq qilmanglar
dep wez éytisenu, özüng oghriliq qilamsen? **22**
«Zina qilmanglar» — dep wez éytiysenu, özüng zina
qilamsen? Butlardin nepretlinisenu, özüng butxanilardiki
nersilerni bulang-talang qilamsen? **23** Tewrat qanuni
bilen maxtinisenu, özüng shu qanun'gha xilapliq qilip,
Xudagha dagh keltüremsen?! **24** Xuddi [muqeddes
yazmilarda] yézilghinidek: «Silerning qilmishinglar
tüpeylidin Xudaning nami taipiler arisida kupurluqqa
uchrimaqta». **25** Tewrat qanunigha emel qilsang, xetne
qilin'ghiningning ehmiyiti bolidu, lékin uninggha xilapliq
qilsang, xetne qilin'ghining xetne qilinmighandek
hésablinidu. **26** Emdi xetnisizler qanunning teleplige
emel qilsa, gerche xetnisiz bolsimu, Xuda teripidin
xetnilik hésablanmamdu? **27** Tewrat qanun desturidin
xewerdar we xetnilik turuqluq qanun'gha xilapliq
qilghuchi, i Yehudiy, qanun'gha emel qilidighan jismaniy
xetnisizler teripidin séning gunahing üstidin höküm
chiqiriliwatmamdu? **28** Chünki sirtqi körünüshi Yehudiy
bolsila uni [heqiqiy] Yehudiy dégili bolmaydu, sirtqi
jehettiki jismaniy xetninimu [heqiqiy] xetne dégili
bolmaydu, **29** rohida Yehudiy bolghini [heqiqiy]
Yehudiydur; uning xetne qilin'ghini xetne qanun desturi
arqiliq emes, belki qelbide, Rohtindur. Bundaq kishining
teriplinishi insanlar teripidin emes, belki Xuda teripidin
bolidu.

3 Undaqta, Yehudiy bolghanning Yehudiy emestin
néme artuqchiliqi bar? Xetnilik bolghanning néme
paydisi bar? **2** Emeliyette, ularning her jehettin köp
artuqchiliqi bar. Birinchidin, Xudaning bésharetlik sözliri
Yehudiylargha amanet qilin'ghan. **3** Emdi gerche ulardin
beziliri ishenchsiz chiqqan bolsimu, buninggha néme
bolatti? Ularning ishenchsizliki Xudaning ishenchliklikini
yoqqa chiqiriwétermu? **4** Hergiz undaq qilmaydu!
Xuda rastchil hésablinip, hemme adem yalghanchi
hésablansun! Xuddi [muqeddes yazmilarda Xuda
heqqide] yézilghinidek: — «Sözligininggde adil dep
ispatlan'ghaysen, Shikayetke uchrighiningda ghelibe
qilghaysen». **5** Lékin bizning heqqaniysizliqimiz arqiliq
Xudaning heqqaniyliqi téximu éniq körsitilse, buninggha
néme deymiz? Heqqaniysizliq üstige ghezep tökidighan
Xudani heqqaniy emes deymizmu (men insanche
sözleymen)? **6** Mundaq déyishke hergiz bolmaydu!
Eger undaq bolsa, Xuda alemni qandaq soraqqa
tartidu? **7** [Beziler yene]: «Méning yalghanchilqimdin
Xudaning heqiqetliki téximu ochuq qilinsa, shundaqla
ulughluqi téximu yorutulsa, emdi men yene néme üchün
gunahkar dep qarilip soraqqa tartilimen?» [déyishi
mumkin]. **8** Undaq bolghanda némishqa (beziler bizge
töhmet chaplimaqchi bolup, geplirimizni buriwetkendek)
«Yamanliq qilayli, buningdin yaxshiliq chiqip qalar» —
déyishke bolmaydu? Bundaq dégüchilerning jazalinishi
heqliqtur! **9** Emdi néme déyish kérek? Biz [Yehudiylar]
[Yehudiy emeslerdin] üstün turamduq? Yaq, hergiz!
Chünki biz yuqurida Yehudiylar bolsun, Grékler
bolsun hemmisining gunahning ilkide ikenlikini
ispatlap eyibliduq. **10** Derweqe, muqeddes yazmilarda
yézilghinidek: — «Heqqaniy adem yoq, hetta birimu
yoqtur, **11** Yorutulghan kishi yoqtur, Xudani izdiginimu
yoqtur. **12** Hemme adem yoldin chetnidi, Ularning
barliqi erzimes bolup chiqti. Méhribanliq qilghuchi yoq,
hetta birimu yoqtur. **13** Ularning géli échilghan qebridek
sésiqtur, Tilliri kazzapliq qilmaqta; Kobra yilanning
zehiri lewliri astida turidu; **14** Ularning zuwani qarghash
hem zerdige tolghan. **15** «Putliri qan tökushke aldiraydu;
16 Barghanla yéride weyranchiliq we pajielik ishlar
bardur. **17** Tinchliq-aramliq yolini ular héch tonughan
emes». **18** «Ularning neziride Xudadin qorqidighan ish
yoqtur». **19** Tewrattiki barliq sözlerning Tewrat qanuni
astida yashaydighanlargha qarita éytilghanliqi bizge
ayan. Bularning meqsiti, her insanning aghzi bahane
körsitelmey tuwaqlinip, pütkül dunyadikiler Xudaning
soriqida eyibkar iken dep ayan qilinsun, dégenliktur. **20**
Shunga, héchqandaq et igisi Tewrat-qanunigha emel
qilishqa intilishliri bilen [Xudaning] aldida heqqaniy
hésablanmaydu; chünki Tewrat qanuni arqiliq insan öz
gunahini tonup yétidu. **21** Biraq, hazir qanun yoli bilen
emes, belki Xudaning Özidin kelgen birxil heqqaniyliq
ashkarilandi! Bu xil heqqaniyliqqa qanunning özi we
peyghemberlerning [yazmilirimu] guwahliq bergendur;
22 yeni, Xudaning Eysa Mesihning ishench-sadaqetliki
arqiliq étiqad qilghuchilarning hemmisining ichige
hem üstige yetküzidighan heqqaniyliqidur! Bu ishta
ayrimchiliq yoqtur **23** (chünki barliq insanlar gunah

sadir qilip, Xudaning shan-sheripige yételmey, uningdin
mehrum boldi) 24 Chünki étiqadchilarning hemmisi
Mesih Eysada bolghan nijat-hörlük arqiliq, [Xudaning]
méhir-shepqiti bilen bedelsiz heqqaniy qilinidu. 25
Xuda Uni gunahlarning jazasini kötürgüchi kafaret
qurbanliqi süpitide teyinlidi; [insanlarning] Uning
[qurbanliq] qénigha ishench baghlishi bilen [qurbanliq]
inawetliktur. Xuda bu arqiliq burunqi zamandikilerning
sadir qilghan gunahlirigha sewr-taqetlik bolup, jazalimay
ötküzüwétishining adilliq ikenlikini körsetti. 26
Buninggha oxshash bu [qurbanliq] arqiliq U hazirqi
zamanda bolghan heqqaniyliqinimu körsetken. Shundaq
qilip U Özining hem heqqaniy ikenlikini hem Eysaning
étiqadida bolghuchini heqqaniy qilghuchi ikenlikinimu
namayan qildi. 27 Undaq bolsa, insanning néme
maxtan'ghuchiliki bar? Maxtinish yoq qilindi! — Néme
prinsipqa asasen? Qanun'gha intilish prinsipi bilenmu?
— Yaq! «Étiqad» prinsipi bilen! 28 Chünki «Insan Tewrat
qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen emes, belki
étiqad bilen heqqaniy qilinidu» dep hésablaymiz! 29
Ejeba, Xuda peqetla Yehudiylarningla Xudasimu? U
ellerningmu Xudasi emesmu? Shundaq, u ellerningmu
Xudasidur. 30 Xuda bolsa birdur, U xetne qilin'ghanlarni
étiqad bilen hemde xetne qilinmighanlarnimu étiqad
bilen heqqaniy qilidu. 31 Emdi étiqad prinsipi bilen
Tewrat qanunini bikar qiliwétimizmu? Yaq, del buning
eksiche, uni küchke ige qilimiz.

4 Undaqta, biz [Yehudiylarning] jismaniy jehettiki
atimiz Ibrahimning érishkini toghrisida néme
deymiz? 2 Eger Ibrahim emelliri bilen heqqaniy dep
jakarlan'ghan bolsa, uningda maxtan'ghudek ish bolatti
(beribir Xudaning aldida uning maxtinish heqqi yoq
idi). 3 Chünki muqeddes yazmilarda néme déyilgen? —
«Ibrahim Xudagha étiqad qildi; Bu uning heqqaniyliqi
hésablandi» déyilidu. 4 Ishligüchige bérilidighan heq
«méhir-shepqet» hésablanmaydu, belki birxil «qerz
qayturush» hésablinidu. 5 Biraq, héch ish-emel qilmay,
peqet nomussiz gunahkarlarni heqqaniy qilghuchi
Xudagha étiqad qilidighan kishining bolsa, uning étiqadi
heqqaniyliq dep hésablinidu! 6 Xuda qilghan emellirige
qarimay, heqqaniy dep hésablighan kishining bexti
toghruluq Dawut [peyghembermu] mundaq dégen:
— 7 «Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri
yépilghan kishi némidégen bextliktur! 8 Perwerdigar
gunahliri bilen héch hésablashmaydighanlar némidégen
bextliktur!». 9 Emdi bext yalghuz xetne qilin'ghanlarghila
mensup bolamdu, yaki xetne qilinmighanlarghimu
mensup bolamdu? Chünki: «Ibrahimning étiqadi
uning heqqaniyliqi dep hésablandi» dewatimiz. 10
Heqqaniyliq qandaq ehwalda uninggha hésablandi?
Xetne qilinishtin ilgirimu yaki xetne qilinishtin kéyinmu?
U xetne qilin'ghan halda emes, belki xetne qilinmighan
halda hésablandi! 11 Uning xetnini qobul qilghini
bolsa, uni xetne qilinishtin burunla étiqadi arqiliq
ige bolghan heqqaniyliqqa möhür belgisi süpitide
bolghanidi. Démek, u xetnisiz turup Xudagha étiqad
qilghuchilarning hemmisining atisi boldi — ularmu
[étiqadi bilen] heqqaniy hésablinidu! 12 U yene
xetne qilin'ghanlarningmu atisidur; démek, xetne
qilin'ghan bolushi bilen tengla xetne qilinmighan
waqtidimu étiqadliq yol mangghan atimiz Ibrahimning
izlirini bésip mangghanlarningmu atisi bolghandur. 13
Chünki [Xudaning] Ibrahimgha we neslige dunyagha
mirasxor bolush toghrisidiki wede bérishi Ibrahimning
Tewrat qanunigha emel qilishqa intilginidin emes, belki
étiqadtin bolghan heqqaniyliqtin kelgen. 14 Chünki
eger qanun'gha intilidighanlar mirasxor bolidighan
bolsa étiqad bikar nerse bolup qalatti, Xudaning
wedisimu yoqqa chiqirilghan bolatti. 15 Chünki
Tewrat qanuni [Xudaning] ghezipini élip kélidu; chünki
qanun bolmisa, itaetsizlik dégen ishmu bolmaydu.
16 Shuning üchün, Xudaning wedisining [peqet] Öz
méhir-shepqiti arqiliq emelge ashurulushi üchün, u
étiqadqila asaslinidu. Buning bilen u wede Ibrahimning
barliq ewladlirigha, peqet Tewrat qanuni astida
turidighanlarghila emes, belki Ibrahimche étiqad
qilghuchilarning hemmisigimu kapaletlik qilin'ghan.
Chünki muqeddes yazmilarda: «Séni nurghun qowmning
atisi qildim» dep yézilghinidek, Ibrahim hemmimizning
atisidur. Derheqiqet, u ölüklerni tirildüridighan, mewjut
bolmighanni bar dep mewjut qilidighan, özi étighad
baghlighan Xuda aldida hemmimizning atisi boldi.
18 Héchqandaq ümid qalmisimu u yenila ümidte
étiqad qildi we shuning bilen uninggha: «Séning
nesling [san-sanaqsiz] bolidu» dep aldin éytilghandek
nurghun qowmning atisi boldi. 19 U yüz yashqa
yéqinlap, ténini ölgen hésablisimu, shundaqla ayali
Sarahningmu baliyatqusini öldi dep qarisimu, yenila
étiqadta ajizlashmidi; 20 Xudaning wedisige nisbeten
étiqadsizliq qilip héch ikkilenmidi, eksiche u étiqadi
arqiliq kücheytildi we Xudani ulughlidi, 21 «U némini
wede qilghan bolsa shuni emelge ashurush qudritige
Igidur» dep toluq ishendürüldi. 22 Shuning bilen
bu «uning heqqaniyliqi hésablandi». 23 Bu, «Uning
heqqaniyliqi hésablandi» dégen söz yalghuz uning
üchünla emes, 24 belki Rebbimiz Eysani ölümdin
tirildürgen Xudagha étiqad qilishimiz bilen heqqaniy
hésablinidighan bizler üchünmu yézilghan; 25 [Mesih]
bolsa itaetsizliklirimiz üchün pida yoligha tapshuruldi
we heqqaniy qilinishimiz üchün tirildürüldi.

5 Shunga étiqad bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz,
Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xuda bilen inaq
munasiwette bolimiz. 2 U arqiliq étiqad yolida bizni ching
turghuzidighan bu méhir-shepqitining ichige kirish
hoquqigha muyesser bolduq, shuningdek Xudaning
shan-sheripige baghlighan ümidimizdin shad-xuram
bolimiz. 3 Shundaq bolupla qalmay, müshkül ehwallar
ichide shadlinimiz; chünki müshküllük sewrchanliqni,
sewrchanliq chidamliqni, chidamliq ümidni élip kélidu,
dep bilimiz. 5 We bu ümid bizni yerge qaritip
qoymaydu, chünki bizge ata qilin'ghan Muqeddes
Roh arqiliq Xudaning méhir-muhebbiti alliburun
qelbimizge quyulup éship tashti. 6 Chünki biz peqet
amalsiz qalghinimizda, Mesih biz ixlassizlar üchün
[Xuda] békitken waqitta özini pida qildi. 7 Birsining
heqqaniy adem üchün jénini pida qilishi nahayiti az
uchraydighan ish; bezide yaxshi adem üchün birsi pida
bolushqa jür'et qilishimu mumkin; 8 lékin Xuda Öz
méhri-muhebbitini bizge shuningda körsitiduki, biz
téxi gunahkar waqtimizda, Mesih biz üchün jénini
pida qildi. 9 Hazir biz Uning qéni bilen heqqaniy

qilin'ghan ikenmiz, emdi U arqiliq [kélidighan] ghezeptin
qutulushimiz téximu jezmendur. **10** Chünki burun
Xudagha düshmen bolghan bolsaqmu, Oghlining ölümi
arqiliq bizni Uning bilen inaqlashturghan yerde, Uning
bilen inaqlashturulghandin kéyin, emdi [Oghlining]
hayati arqiliq biz téximu qutuldurulmamduq?! **11** Buning
bilenla qalmay, hazir biz Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq
Xuda bilen inaqlashturulduq, U arqiliqmu Xudaning
Özidin shadlinimiz. **12** Shuningdek, gunahning dunyagha
kirishi birla adem arqiliq boldi, ölümning dunyagha
kirishi gunah arqiliq boldi; shuning bilen gunah arqiliq
ölüm hemme ademge tarqaldi; chünki hemme adem
gunah sadir qildi **13** (chünki Tewrat qanunidin ilgirimu
gunah dunyada bar idi, elwette; halbuki, qanun bolmisa
gunahning hésabi élinmaydu. **14** Shundaqtimu, ölüm
Adem'ata waqtidin Musa peyghember waqtighiche
insanlarghimu höküm sürdi; ular gerche Adem'atining
sadir qilghan itaetsizlikidek gunah sadir qilmighan
bolsimu, bu insanlarmu ölüm hökümidin xaliy bolmidi).
Adem'atining özi — kéyin kélidighan Mesihning bir
bésharetlik ülgsidur;' **15** halbuki, [Xudaning] shapaetlik
sowghiti Adem'atining itaetsizlikining pütünley eksidur.
Chünki birla ademning itaetsizliki bilen nurghun
adem ölgen bolsa, emdi Xudaning méhir-shepqiti we
shuningdek birla adem, yeni Eysa Mesihning méhir-
shepqiti arqiliq kelgen sowghat éship-téship turghachqa,
nurghun ademge yetküzülüp téximu zor netije hasil
qildi! **16** Shu shapaetlik sowghatning netijisi bolsa,
shu bir ademning gunahining aqiwitige pütünley
oxshimaydu. Chünki bir ademning bir qétim ötküzgen
itaetsizlikidin chiqarghan höküm insanlarni gunahkar
dep békitken bolsimu, emma shu shapaetlik sowghat
bolsa köpligen kishilerning nurghun itaetsizlikliridin
«heqqaniy qilinish»qa élip baridu. **17** Emdi bir ademning
itaetsizliki tüpeylidin, ene shu bir adem arqiliq ölüm
hökümran bolghan yerde, [Xudaning] mol méhir-
shepqitini, shundaqla heqqaniyliq bolghan shapaetlik
sowghitini qobul qilghanlar bir adem, yeni shu Eysa
Mesih arqiliq hayatta shunche ghalibane hökümranliq
qilghuchilar bolmamdu! **18** Shunga, bir qétimliq
itaetsizlik tüpeylidin barliq insanlar gunahning jazasigha
mehkum qilin'ghan bolsa, oxshashla bir qétimliq
heqqaniy emel bilen hayatliq élip kélidighan heqqaniyliq
pütkül insanlargha yetküzülgen. **19** Bir ademning bir
qétimliq itaetsizliki arqiliq nurghun kishiler derweqe
gunahkar qilinip békitilgendek, bir ademning bir qétimliq
itaetmenliki bilenmu nurghun kishiler heqqaniy qilinip
békitilidu. **20** Emdi Tewrat qanuni insanning itaetsizlikliri
köprek ashkarlinip bilinsun dep kirgüzülgenidi. Lékin
gunah qeyerde köpeygen bolsa, [Xudaning] méhir-
shepqitimu shu yerde téximu éship tashti. **21** Shuningdek,
gunah [insaniyetning] üstidin hökümranliq qilip [ularni]
ölümge élip barghinidek, [Xudaning] méhir-shepqiti
heqqaniyliqqa asaslinip hökümranliq qilip, insanni
Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq menggülük hayatliqqa
érishtüridu. **(aiōnios g166)**

6 Undaqta, néme dégülük? Xudaning méhir-shepqiti
téximu ashsun dep gunah ichide yashawéremduq? **2**
Yaq, hergiz! Gunahqa nisbeten ölgen bizler qandaqmu
uning ichide yashawérimiz? **3** Yaki siler bilmemsiler?
Herqaysimiz Mesih Eysagha kirishke chömüldürülgen
bolsaq, Uning ölümi ichige chömüldürülduq? **4** Biz
chömüldürüsh arqiliq Uning ölümi ichige kirip, Uning
bilen bille kömülduq; buning meqsiti, Mesih Atining
shan-sheripi arqiliq ölümdin tirilginidek, bizningmu
yéngi hayatta méngishimiz üchündur. **5** Chünki
[Mesihning] ölümige oxshash bir ölümde Uning bilen
birge baghlan'ghanikenmiz, emdi biz choqum Uning
tirilishige oxshash bir tirilishtimu Uning bilen birge
bolimiz. **6** Shuni bilimizki, gunahning makani bolghan
ténimiz kardin chiqirilip, gunahning qulluqida yene
bolmasliqimiz üchün, «kona adem»imiz Mesih bilen
bille kréstlinip ölgen **7** (chünki ölgen kishi gunahtin
xalas bolghan bolidu). **8** Mesih bilen bille ölgen bolsaq,
uning bilen teng yashaydighanliqimizghimu ishinimiz.
9 Chünki Mesihning ölümdin tirilgendin kéyin qayta
ölmeydighanliqi, ölümning emdi Uning üstidin yene
hökümranliq qilalmaydighanliqi bizge melum. **10** Chünki
Uning ölümi, U gunahni bir terep qilish üchün peqet bir
qétimliq öldi; Uning hazir yashawatqan hayati bolsa, U
Xudagha yüzlinip yashawatqan hayattur. **11** Shuninggha
oxshash, silermu özünglarni gunahqa nisbeten ölgen,
emma Mesih Eysada bolup Xudagha yüzlinip tirik dep
hésablanglar. **12** Shunga gunahning ölidighan téninglarda
hökümranliq qilishigha yol qoymanglar, uning rezil arzu-
heweslirige boysunmanglar, **13** shuningdek téninglarning
héch ezasini heqqaniyetsizliqqa qoral qilip gunahqa
tutup bermenglar. Eksiche, ölümdin tirildürülgenlerdek,
özünglarni Xudagha atanglar hemde téninglardiki
ezalarni heqqaniyetning qorali qilip Xudagha atanglar.
14 Gunah silerning üstünglargha héch hökümranliq
qilmaydu; chünki siler Tewrat qanunining astida emes,
belki Xudaning méhir-shepqiti astida yashawatisiler.
15 Undaqta, qandaq qilish kérek? Qanunning astida
emes, méhir-shepqet astida bolghanliqimiz üchün
gunah sadir qiliwersek bolamdu? Yaq, hergiz! **16**
Özliringlarni itaetmen qullardek birige tutup bersenglar,
shu kishining quli bolghanliqinglarni bilmemsiler — yaki
ölümge élip baridighan gunahning qulliri, yaki Xuda
aldida heqqaniyliqqa élip baridighan itaetmenlikning
qulliri bolushunglar muqerrer? **17** Xudagha teshekkür!
Burun gunahning quli bolghansiler, biraq [Mesihning]
telimige bashlinip, bu telim körsetken nemunige chin
dilinglardin itaet qildinglar. **18** Siler gunahning küchidin
qutuldurulup, heqqaniyliqning qulliri boldunglar.
19 Etliringlar ajiz bolghachqa, silerge insanche
sözlewatimen: — ilgiri siler ten ezayinglarni napak
ishlargha we exlaqsizliqqa qullardek tutup bérishinglar
bilen téximu exlaqsizliqlarni qilghandek, emdi hazir
ten-ezaliringlarni pak-muqeddeslikke bashlaydighan
heqqaniyliqqa qullardek tutup béringlar. **20** Siler
gunahning qulliri bolghan waqtinglarda, heqqaniyliqning
ilkide emes idinglar. **21** Hazir nomus dep qarighan
burunqi ishlardin shu chaghda siler zadi qandaq méwe
kördünglar? U ishlarning aqiwéti ölümdür. **22** Biraq,
hazir siler gunahtin erkin qilinip, Xudaning qulliri
bolghan ikensiler, silerde özünglarni pak-muqeddeslikke
élip baridighan méwe bar, uning netijisi menggülük
hayattur. **(aiōnios g166)** **23** Chünki gunahning ish heqqi
yenila ölümdur, biraq Xudaning Rebbimiz Mesih Eysada

bolghan sowghiti bolsa menggülük hayattur. **(aiōnios g166)**

7 I qérindashlar, men hazir Tewrat qanunini bilgenlerge
sözlewatimen; siler qanunning peqet hayat waqtidila
insan üstige hökümran bolidighanliqini bilmemsiler?
2 Mesilen, éri bar ayal, éri hayatla bolidiken, qanun
boyiche érige baghlan'ghan; lékin éri ölüp ketse, [özini
érige baghlighan] nikah qanunidin azad qilinidu. **3**
Shuning üchün, bu ayal éri hayat waqtida bashqa
bir erge baghlansa, zinaxor ayal dep atilidu. Lékin
éri ölüp ketse, u [nikah] qanunidin erkin bolidu; shu
chaghda bashqa bir erge tegse, zina qilghan bolmaydu.
4 Xuddi shuningdek, qérindashlar, siler Eysa Mesihning
[qurbanliq] téni arqiliq Tewrat qanunigha nisbeten
öldünglar. Buning meqsiti silerning bashqa birsige, yeni
ölümdin Tirilgüchige baghlinishinglar we shuning bilen
Xudagha méwe bérishinglardin ibarettur. **5** Chünki biz
«et»ning ilkide waqtimizda, Tewrat qanuni gunahning
arzu-heweslirini téximu qozghap, ténimizdiki ezalarda
ölümge élip baridighan méwini chiqarghanidi; **6** lékin,
hazir biz Tewrat qanunining ilkidin erkin bolduq.
Chünki özimizni boghup turidighan bu qanun'gha
nisbeten ölgen bolup, qanunning desturining kona
yolida emes, belki Rohning yéngi yolida [Xudaning]
qulluqida bolimiz. **7** Undaqta néme dégülük? Tewrat
qanunining özi gunahmu? Hergiz undaq emes! Derweqe,
qanunning körsetmiliri bolmisa, gunahning néme
ikenlikini bilmeyttim. Qanun «nepsaniyetchilik qilma»
démigen bolsa, nepsaniyetchilikning néme ikenlikini
bilmigen bolattim. **8** Lékin gunah qanunning emri
arqiliq purset tépip, ichimde herxil nepsaniyetchiliklerni
qozghidi. Tewrat qanuni bolmisa, gunahmu ölüktek
jansiz bolatti. **9** Bir chaghlarda qanunning sirtida
yashighinimda hayat idim, lékin qanun emrini bilishim
bilenla, gunahmu janlinip, méni ölümge élip bardi.
10 Eslide kishige hayatliq élip kelsun dep buyrulghan
qanunning emri eksiche manga ölüm élip keldi. **11** Chünki
gunah qanunning emri bilen hujum pursitini tépip,
méni azdurdi we emr arqiliq méni öltürdi. **12** Buningdin
qarighanda qanun heqiqeten pak-muqeddestur, uning
emrimu muqeddes, toghra-adaletlik we yaxshidur. **13**
Undaqta, yaxshi bolghini manga ölüm boldimu? Hergiz
undaq emes! Belki, gunahning qewetla qebih ikenliki
emr arqiliq ochuq ashkarilinishi üchün, bu yaxshi
emrning wasitisi bilen gunah mende ölüm peyda qildi.
14 Tewrat qanunining «rohqa tewe» ikenlikini bilimiz.
Biraq men bolsam «etke tewe»durmen, démek gunahqa
quldek sétilghanmen. **15** Chünki néme qiliwatqinimni
özümmu bilmeymen. Chünki özüm niyet qilghan ishlarni
qilmaymen; eksiche, nepretlinidighinimni qilimen. **16**
Lékin eger özüm xalimighan ishlarni qilsam, özüm
qanunning yaxshi ikenlikini étirap qilghan bolimen.
17 Shundaq iken, bu ishlarni men emes, belki ichimde
mewjut bolghan gunah qilduridu. **18** Ichimde, yeni
méning etlirimde hech yaxshiliqning mewjut emeslikini
bilimen; chünki yaxshiliq qilish niyitim bar bolsimu,
uni qilalmaymen. **19** Shuning üchün özüm xalighan
yaxshiliqni qilmay, eksiche xalimighan yamanliqni
qilimen. **20** Özüm niyet qilmighan ishni qilsam,
buni qilidighan men emes, belki ichimde makan
qilghan gunahtur. **21** Buningdin özümdiki shundaq
bir qanuniyetni bayqaymenki, yaxshiliqni qilmaqchi
bolghinimda, yamanliq haman ichimde manga hemrah
bolidu. **22** Qelbimde Xudaning qanunidin söyünimen;
23 biraq ténimdiki ezalirimda bashqa bir qanuniyetni
sézimen. Bu qanuniyet qelbimdiki qanun bilen jeng qilip,
méni ténimdiki ezalirimdiki gunah sadir qildurghuchi
qanuniyetke esir qilidu. **24** Némidégen derdmen
ademmen-he! Ölümge élip baridighan bu ténimdin
kimmu méni qutquzar? **25** Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq
Xudagha teshekkür bolsun! Shundaq qilip, qelbim bilen
Xudaning qanunigha itaet qilimen, lékin etlirimde gunah
sadir qildurghuchi qanuniyetke itaet qilimen.

8 Xulasilisaq, Mesih Eysada bolghanlar gunahning
jazasigha mehkum bolmaydu. **2** Chünki Mesih Eysada
bolghan hayatliqni bexsh étidighan Rohning qanuniyiti
ademni gunahqa we ölümge élip baridighan qanuniyettin
silerni xalas qildi. **3** Chünki [gunahliq] et élip kélidighan
ajizliq tüpeylidin Tewrat qanuni qilalmighanni Xudaning
Özi [qildi]; U Öz Oghlini gunahkar etlik qiyapette
gunahni bir terep qilishqa ewetip, ettiki mewjut gunahni
[ölümge] mehkum qiliwetti; **4** buning bilen [muqeddes]
qanunning heqqaniy telipi etke egeshmeydighan, belki
Rohqa egiship mangidighan bizlerde emelge ashurulidu.
5 Chünki etke boysunidighanlar etke xas ishlarning
oyida yüridu; Muqeddes Rohqa boysunidighanlar bolsa,
shu Rohqa ait ishlarning oyida yüridu. **6** Ettiki oy-
niyetler ademni ölümge élip baridu; Muqeddes Rohqa
ait oy-niyetler hayatliq we xatirjem-amanliqtur; **7**
chünki ettiki oy-niyetler Xudagha düshmenliktur;
chünki et Xudaning qanunigha boysunmaydu hem hetta
uninggha boysunushi mumkin emes; **8** ette bolghanlar
Xudani xursen qilalmaydu. **9** Emma silerge kelsek,
peqet Xudaning Rohi derweqe ichinglarda yashawatqan
bolsa, siler ette emes, belki Rohta yashaysiler. Emma
Mesihning Rohigha ige bolmighan adem bolsa, u Mesihke
mensuplardin emes. **10** Lékin Mesih qelbinglarda
bolsa, téninglar gunah tüpeylidin ölümning ilkide
bolsimu, heqqaniyliq tüpeylidin rohinglar hayattur. **11**
Halbuki, ölgen Eysani ölümdin Tirildürgüchining Özidiki
Roh silerde yashisa, Mesihni ölümdin tirildürgüchi
qelbinglarda yashawatqan Rohi arqiliq ölidighan
téninglarnimu hayati küchke ige qilidu. **12** Shuning
üchün, qérindashlar, biz etke qerzdar emes, yeni
uninggha egiship yashashqa qerzdar emesmiz. **13**
Chünki etke egiship yashisanglar, halak bolisiler;
lékin Muqeddes Rohqa tayinip ettiki qilmishlarni
ölümge mehkum qilsanglar, yashaysiler. **14** Chünki
kimlerki Xudaning Rohining yétekchilikide yashisa,
shularning hemmisi Xudaning perzentliridur. **15**
Chünki siler qobul qilghan roh qulluqqa ait emes,
shundaqla silerni qayta qorqunchqa salghuchi birxil
roh emes, belki siler oghulluqqa élip baridighan Rohni
qobul qilghansiler; U arqiliq «Abba, ata!» dep nida
qilimiz. **16** Roh bizning öz rohimiz bilen bille bizning
Xudaning baliliri ikenlikimizge guwahliq béridu. **17**
Xudaning baliliri ikenmiz, emdi mirasxorlarmu bolimiz
— Xudaning mirasxorliri hemde Mesih bilen teng
mirasxor bolimiz — peqetla uning bilen teng azab-oqubet
tartsaqla, uning bilen shan-shereptin teng behrimen

bolimiz. **18** Chünki men hazirqi azab-oqubetlerning
kelgüside bizde ashkarilinidighan shan-shereplerge héch
sélishturghuchiliqi yoq dep hésablaymen. **19** Chünki
pütkül kainat Xudaning oghullirining ayan qilinishini
intizarliq bilen kütmekte. **20** Chünki yaritilghan kainat
[Xudaning] [leniti astida qélip], bimenilikke chöktürüldi.
Bu, kainatning öz ixtiyari bilen emes, belki uni
chöktürgüchining iradisi bilen boldi we shundaq ümidi
bilen boldiki, kainat özimu chirishtin bolghan qulluqtin
qutquzulup, Xudaning perzentlirige béghishlinidighan
shan-sherepke tewe bolghan hörlükke érishtürülüshtin
ibaret idi. **22** Chünki pütkül kainatning hazirghiche nale-
peryad kötürüp, tughut tolghiqining azabini birlikte
tartiwatqanliqini bilimiz. **23** Yalghuz kainat emes,
hetta bizmu, yeni [muqeddes] Rohning tunji chiqarghan
méwisidin behrimen bolghan bizlermu dilimizda nale-
peryad kötürmektimiz hemde [Xudaning] oghulliri
süpitide qobul qilinishimizni, yeni ténimizning nijatning
hörlükige chiqirilishini intizarliq bilen kütmektimiz. **24**
Biz ümidke baghlan'ghachqa tquzulghanikenmiz. Lékin
ümid qilin'ghan nerse körülgen bolsa, u yene ümid
bolamdu? Kimmu köz aldidiki nersini ümid qilsun? **25**
Biraq, téxi körmiginimizge ümid baghlighanikenmiz, uni
sewrchanliq bilen kütüshimiz kérektur. **26** Shuningdek,
insaniy ajizliqimizda [Muqeddes] Roh kélip bizge
yardem qilidu; chünki qandaq dua qilishimiz kéreklikini
bilmeymiz. Lékin Rohning Özi ipadiligüsiz nale-peryad
bilen biz üchün [Xudaning aldida] turup dua-tilawet
qilmaqta. **27** Insanlarning qelbini inchikilep közitip
Qarighuchi bolsa, [Muqeddes] Rohning oy-niyetlirining
néme ikenlikini bilidu; chünki U Xudaning iradisi
boyiche muqeddes bendiliri üchün [Xudaning aldida]
dua qilip ötünmekte. **28** Shundaqla shuni bilimizki,
pütkül ishlar Xudani söyidighanlarning, yeni uning
meqset-muddiasi boyiche chaqirilghanlarning bext-
berikitige birlikte xizmet qilmaqta. **29** Chünki Xuda
aldin könglige pükkenkishilerni, ularning kelgüside Öz
Oghlining obrazigha oxshash bolidighinini, Oghlining
nurghun qérindashliri arisidiki tunji oghli bolidighinini
aldin belgiligen. **30** Aldin békitken kishilerni U chaqirdi,
chaqirghan kishilerni U heqqaniy qildi; heqqaniy
qilghanlargha U shan-sherep ata qildi. **31** Undaqta,
bu ishlargha yene néme deyli? Xuda biz terepte
turghaniken, kimmu bizge qarshi chiqalisun?! **32** Öz
Oghlinimu ayimay, Uni hemmimiz üchün pida yoligha
tapshurghan [Xuda], Uninggha qoshup hemmini bizge
shertsiz ata qilmay qalarmu? **33** Kimmu Xudaning
tallighanliri üstidin shikayet qilalisun?! Xuda heqqaniy
qilghan yerde, **34** kimmu gunahqa mehkum qilalisun?
Ölgen, shundaqla tirilgen we Xudaning ong yénida
turuwatqan, hemde biz üchün [Xudaning aldida] turup
dua-tilawet qiliwatqan Mesih shundaq qilarmu?! **35** Kim
bizni Mesihning méhir-muhebbitidin ayriwételisun?
Japa-musheqqetmu, derd-elemmu, ziyankeshlikmu,
acharchiliqmu, yalingachliqmu, xéyim-xetermu yaki
qilichmu? **36** [Muqeddes yazmilarda] éytilghinidek:
— «Séni dep kün boyi qirilmaqtimiz, Boghuzlinishni
kütüp turghan qoylardek hésablanmaqtimiz». **37**
Biraq bizni Söygüchige tayinip bularning hemmiside
ghaliplarning ghalipi bolmaqtimiz; **38** Shuninggha qet'iy
qayil qilindimki, meyli ölüm bolsun hayatliq bolsun,
perishtiler bolsun jin-sheytan hökümranlar bolsun,
hazirqi ishlar yaki kelgüsidiki ishlar bolsun, herqandaq
rohiy küchler bolsun, **39** pelek bolsun hang bolsun,
shundaqla pütkül kainatta yaritilghan herqandaq bashqa
bir shey'i bolsun, bizni Rebbimiz Mesih Eysada bolghan
Xudaning méhir-muhebbitidin héchqachan ayriwetküchi
bolalmaydu.

9 Men Mesihte heqiqetni sözleymen, yalghan gep
éytmaymen, wijdanim Muqeddes Rohning ilkide
bolup özemge guwahliq qilmaqta — **2** Qelbimde zor
derd-elem we tügimes azab bar. **3** Chünki méning
buraderlirim, yeni jismaniy jehettiki qérindashlirim
bolghan Israillarni [nijat tapquzalisam] [Xudaning]
lenitige qélip Mesihtin mehrum qilinishimni tileshke
razi idim; ular Israillar! — ularghа oghulluq hoquqi,
[Xudaning] shan-sheripining ayan qilinishi, ehdiliri,
Tewrat qanunining amanet bolushi, ibadet xizmetliri we
[Tewrat] wediliri nésiwe qilindi. **5** Ulugh [ibraniy] ata-
bowiliri ularningkidur; jismaniy jehette Mesih ularning
ejdadidur. U barliq mewjudat üstidin höküm sürgüchi,
menggü mubarek Xudadur. Amin! **(aiōn g165)** **6** — Biraq
Xudaning [Israilgha bolghan] sözi bikar boldi, démeymen;
chünki Israildin bolghanlarning hemmisila heqiqiy Israil
hésablanmaydu; **7** shuningdek, Ibrahimning ewladliri
bolsimu, hemmisila uning perzentliri hésablanmaydu.
Chünki [muqeddes yazmilarda Ibrahimgha]: «Ishaqtin
törelgenlerla séning nesling hésablinidu» — déyilgen.
8 Démek, jismaniy jehettin [Ibrahimdin] törelgen
perzentler Xudaning perzentliri boliwermeydu, belki
[Xudaning] wedisi arqiliq törelgenler [Ibrahimning]
heqiqiy nesli hésablinidu. **9** Chünki Xudaning bergen
wedisi mundaq idi: «[Kéler yili] mushu chaghda qaytip
kélimen, Sarah bir oghulgha ana bolidu». **10** Uning üstige,
Riwkah bir erdin, yeni ejdadimiz Ishaqtin [qoshkézekge]
hamilidar bolghanda, **11** Perzentliri téxi tughulmighanda,
héchqandaq yaxshi yaki yaman ishnimu qilmasta,
Xuda Özining ademlerni tallashtiki muddiasining
ularning qilghan ish-emellirige emes, peqet Chaqirghuchi
bolghanning iradisige asaslan'ghanliqini körsitish üchün,
Riwkahgha: «Chongi kichikining xizmitini qilidu» —
déyilgenidi. **13** Xuddi yene muqeddes yazmilarda
éytilghinidek: «Yaqupni söydüm, Esawdin nepretlendim».
14 Undaqta, bularghа néme deyli? Xudada adaletsizlik
barmu? Hergiz yoq! **15** Chünki Xuda Musagha mundaq
dégen: — «Kimge rehim qilghum kelse, shuninggha
rehim qilimen, Kimge ich aghritqum kelse, shuninggha
ich aghritimen». **16** Démek, bu ish insanning iradisige
yaki ularning tirishchanliqigha emes, belki rehimdilliq
körsetküchi Xudagha baghliqtur. **17** Chünki Xuda
muqeddes yazmilarda Pirewn'ge mundaq dégen: —
«Méning séni tiklishimdiki meqset del shuki, qudritimni
üstüngde körsitish hemde namimning pütkül jahan'gha
jakarlinishi». **18** Démek, Xuda xalighinigha rehim qilidu,
xalighinini tash yürek qilidu. **19** Emdi belkim sen manga:
«Xudaning iradisige héchkim qarshi chiqalmaydighan
tursa, undaqta Xuda néme üchün insanni eyibleydu?»
— déyishing mumkin. **20** Biraq, ey insan, Xuda bilen
takallashqudek kimsen? Qélipta shekillendürüliwatqan
nerse özini shekillendürgüchige: — «Méni néme üchün
bundaq yasiding?» — déyelemdu? **21** Xumdanchining

oxshash bir kallek laydin ésil orun'gha ishlitidighan
qachimu, shundaqla adettiki orun'gha ishlitidighan
qachimu yasash hoquqi yoqmu? 22 Xuda Öz ghezipini
körsitishni we küch-qudritini tonutushni niyet qilghan
bolsa, ghezipige layiq bolghan, halaketke teyyarlan'ghan
«qachilar»gha adettin tashqiri sewrchanliq bilen köksi-
qarnini keng qilip kelgen bolsa, uninggha néme boptu?
23 We shuning bilen Özining rehim-shepqitining nishani
qilghan we shan-sherepke muyesser bolushqa aldin'ala
teyyarlighan «qachilar»da, yeni Özi Yehudiylar arisidinla
emes, belki eller arisidinmu chaqirghan bizlerde shan-
sheripining cheksizlikini namayan qilish üchün shundaq
qilishni xalighan bolsa, buninggha néme boptu? 25 Bu
xuddi Xudaning Hoshiya peyghember arqiliq éytqinidek:
— «Esli xelqim hésablanmighan xelqni xelqim, Esli
söymigenlerni söygenlirim deymen»; 26 we yene:
— «Burun ulargha: «Siler Méning xelqim emessiler»
déyilgen jayda, Kelgüside del shu jayda ulargha «Tirik
Xudaning oghulliri!» dégen nam bérilidu». 27 Yeshaya
peyghembermu Israil toghruluq mundaq jakarlighanidi:
— «Israillarning sani déngiz sahilidiki qumdek köp
bolsimu, lékin peqet birla «qaldi» qutquzulidu; 28
chünki, Perwerdigar Öz ishini tügitiwétip, heqqaniyliq
bilen tézdin uni ijra qilidu; chünki U yer yüzide hökümini
teltöküs we téz ijra qilidu». 29 Yeshaya peyghember yene
aldin éytqinidek: — «Eger samawi qoshunlarning Serdari
bolghan Perwerdigar bizge bir nesil qaldurmighan bolsa,
Sodom shehiridek, Gomorra shehiridek [yoqalghan]
bolattuq». 30 Undaqta, bulargha néme déyishimiz kérek?
Heqqaniyliqqa intilmigen ellikler heqqaniyliqqa, yeni
étiqadqa asaslan'ghan birxil heqqaniyliqqa érishti. 31
Lékin Israil heqqaniyliqni körsetken Tewrat qanunigha
intilgini bilen qanunning telipige yételmidi. 32 Néme
üchün? Chünki ularning [heqqaniyliqqa] intilishi étiqad
bilen emes, belki «sawabliq ishlar» bilen idi. Ular
«putlikashang tash»qa putliship yiqilip chüshti; 33
xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: «Xelqni
putlishidighan putlikashang tashni, Ademni yiqitidighan
qoram tashni Zion'gha qoydum, Uninggha étiqad
qilghuchi hergiz yerge qaritilip qalmas».

10 Qérindashlar, yürek intizarim, shundaqla Xudagha
yélinishim Israillarning qutquzulushi üchündur.
2 Chünki shuninggha guwahliq bérimenki, ularning
Xudagha heqiqetenmu qizghin intilishi bar, biraq
ularning intilishi heqiqiy bilim üstige qurulghan emes. 3
Chünki ular Xudaning heqqaniyliqini bilmigechke, uning
ornigha özlirining heqqaniyliqini tikleshke tiriship,
Xudaning heqqaniyliqigha boysunmidi. 4 Chünki Tewrat
qanunining nishan-meqsiti Mesihning Özidur; shuning
bilen étiqad qilghuchilarning herbiri üchün heqqaniyliq
bar boldi. 5 Chünki Tewrat qanunigha emel qilishtin
kelgen heqqaniyliq heqqide Musa peyghember mundaq
yazghan; «Qanunning emrlirige emel qilghanlar shu
ishliridin hayatliq tapidu». 6 Lékin étiqadtin bolghan
heqqaniyliq mundaq deydu: — «Könglüngde: — «Kim
asman'gha chiqar?» (yeni «Kim Mesihni asmandin élip
chüshürer?») 7 we yaki «Hang tégige kim chüsher?»
(yeni «Mesihni ölümdin kim qayturar?») — démigin».
(Abyssos g12) 8 Emdi shu [heqqaniyliq] néme deydu? —
«Söz-kalam sanga yéqindur, tilingda we dilingdidur!»
— bu söz-kalam del biz jakarlaydighan étiqadning
sözidur. 9 Démek, «Eysaning Reb ikenlikini aghzing
bilen étirap qilsang we qelbingde Xudaning uni ölükler
arisidin tirildürgenlikige ishenseng, qutquzulisen»! 10
Chünki insan qelbide étiqad qilish bilen heqqaniy
qilinidu, éghizida étirap qilish bilen nijatqa érishidu. 11
Muqeddes yazmilarda déyilgendek; «Uninggha étiqad
qilghuchining herbiri hergiz yerge qaritilmas». 12 Chünki
bu jehette Yehudiylar bilen Gréklarning perqi yoq; her
ikkisining Rebbi hemmining Rebbidur we Özige nida
qilghanlarning hemmisige mol bayliqlirini ayimaydu.
13 Chünki: «Kimdikim Rebning namini chaqirip nida
qilsa qutquzulidu». 14 Lékin Rebge ishenmigen kishi
qandaqmu Uninggha nida qilalisun? U toghruluq
anglimighan kishi qandaqmu Uninggha ishensun?
Xush xewer jakarlighuchi bolmisa, ular uni qandaqmu
angliyalisun? 15 Shu jakarlighuchilar ewetilmigen
bolsa, xush xewerni qandaqmu yetküzelisun? Muqeddes
yazmilarda yézilghinidek: «Aman-xatirjemlik toghruluq
xush xewerni, bext-saadet toghruluq xush xewerni
yetküzgenlerning ayaghliri némidégen güzel-he!». 16
Biraq, xuddi Yeshaya [peyghemberning] «I Perwerdigar,
bizning xewirimizge kimmu ishendi?» déginidek hemme
adem xush xewerge itaet qilghan emes. 17 Shunga
étiqad xewerni anglashtin kélidu we shu xewer Mesih
toghruluq sözde anglitilidu. 18 Lékin shuni soraymenki,
ular shu xewerni anglimighanmidu? Elwette anglidi: —
«Ularning sadasi pütkül dunyagha, Sözliri yer yüzining
qerlirige yetti». 19 Yene shuni soraymenki, Israillar
[shu xewerdin] waqip bolmighanmidu? Aldi bilen, Musa
[Israilgha] mundaq bésharet bergen: — ««Héch xelq
emes» bolghan bir xelq arqiliq silerde heset qozghaymen,
Nadan bir xelq arqiliq ghezipinglarni qozghaymen». 20
Kéyin, Yeshaya peyghember intayin yüreklik halda shu
bésharetni bérip: — «Özümge intilmigenlerge Özümni
tapquzdum, Méni sorimighanlargha Özüm köründüm» —
dédi. 21 Lékin, U Israillar heqqide: — «Men kün boyi bu
itaetsiz we tersa xelqqe qollirimni uzitip intilip keldim!»
— deydu.

11 Undaqta, shuni soraymenki: — Xuda Öz xelqidin
waz kechtimu? Hergiz undaq emes! Menmu
Ibrahim ewladidin, Binyamin qebilisidin bolghan
bir Israilghu! 2 Xuda aldin könglige pükken Öz
xelqidin waz kechkini yoq. Muqeddes yazmilarda Ilyas
[peyghember] heqqide néme déyilgenliki silerge ayan
emesmu? U Israillardin azar chékip Xudagha yélinip:
— 3 «I Perwerdigar, ular Séning peyghemberliringni
öltürüshti, qurban'gahliringni chéqishti. Peqet özüm
yalghuzla qaldim, ular yene méningmu jénimni
almaqchi bolushuwatidu», dégen. 4 Xudaning uninggha
qayturghan kalami qandaq boldi? U: «Baalgha tiz
pükmigen yette ming ademni Özümge élip qaldim» —
dégen. 5 Xuddi shuningdek, bügünki kündimu Xudaning
shapaiti bilen [Israildin] Özi tallighan bir «qaldi» bar. 6
[Ularning tallinishi] shapaet bilen bolghan bolsa, undaqta
özlirining ejir-emili bilen bolghan emes. Emellerdin
bolghan bolsa, shapaet shapaet bolmay qalatti. 7
Netijide qandaq boldi? Israillar izdiginige érishelmidi,
lékin ulardin tallan'ghanlar érishti. Qalghanlarning
bolsa, köngülliri bixudlashturuldi. 8 Xuddi muqeddes

yazmilarda éytilghinidek: — «Xuda ularning roh-
qelbini ghepletke saldi, Bügün'ge qeder közlirini
körmes, Qulaqlirini anglimas qildi». **9** Shuningdek
Dawut [peyghembermu] mundaq dégen: «Ularning
dastixini özlirige qapqan we tuzaq bolup, Ularni
putlashturup, qilmishlirini öz béshigha chüshürsun! **10**
Közliri qarangghuliship, körelmisun; Bellirini menggü
ruslatmay püküldürgeysen!» **11** Undaqta, shunimu
sorayki: [Israillar] yiqilip qaytidin turghuzulmasliqqa
putlashqanmu? Hergiz undaq emes! Lékin ularning
téyilip itaetsizlik qilghanliqidin nijat yat elliklerge
yetküzüldi. Buningdin meqset Israillarni hesetke
qozghashtin ibarettur. **12** Emdi ularning téyilip
itaetsizlik qilishi dunyagha asayishliq bexsh etken bolsa,
shundaqla ularning ziyan tartqini ellerni béyitqan
bolsa, undaqta kelgüside ularning hemmisining toluq
nijatliqqa érishishi dunyagha téximu zor bext élip
kelmemdu?! **13** Emdi siler elliklerge sözlewatimen; men
elliklerge rosul süpitide békitilgendin kéyin, wezipemni
shan-shereplik dep ulughlaymenki, **14** janjigerlirim
bolghanlarning hesitini qozghap, ularning bezilirini
qutuldurarmenmikin dégen ümidte bolimen. **15** Chünki
ularning tashliwétilgenlikining netijisi dunyadiki ellerni
Xuda bilen inaqlashturush bolsa, undaqta ularning qobul
qilinishi ölümdin tirilish bolmay néme? **16** Hosuldin tunji
bolup chiqqan xémirdiki kallek muqeddes hésablansa,
pütün xémir muqeddes dep hésablinidu. Derexning yiltizi
muqeddes bolsa, shaxlirimu muqeddes bolidu. **17** Zeytun
derixining birnechche shéxi derweqe sunduriwétilgenidi,
we sen yawa zeytun köchiti bolup, ularning ornigha
ulanding. Mana emdi derex yiltizidin ozuqluq élip, mol
shirnisidin behrimen bolghuchi bolghanikensen, **18**
emdi sunduruwétilgen ashu shaxlardin özüngni üstün
qilip maxtanma. Maxtansang, shuni untumighinki, sen
yiltizni emes, yiltiz séni kötürüp quwwetlewatidu. **19** Sen
emdi: «Shaxlar méning ulinishim üchün sunduriwétildi»
— déyishing mumkin. **20** Toghra, ular étiqadsizliqtin
sundduruldi; sen bolsang, étiqading bilen tik turisen;
biraq uningdin meghrurlanma, eksiche [Xudadin] qorq!
21 Chünki Xuda eyni waqtida bu derexning öz shaxlirini
ayimighaniken, sénimu ayimasliqi mumkin. **22** Mana, [bu
ishlarda] Xudaning méhribanliqigha hemde qattiq qol
ikenlikige qara. U Öz yolidin yiqilip chüshkenlerge qattiq
qol idi, lékin sanga (méhribanliqida dawamliq tursangla)
méhribanliq körsetmekte. Undaq bolmighanda, senmu
késip tashlinisen. **23** [Yehudiylarmu] étiqadsizliqta
ching turiwalmisa, eslidiki derexke ulinidu. Chünki
Xuda ularni qayta ulashqa qadirdur. **24** Chünki
eger sen yawa zeytun derixidin késip élinip, tebiiy
qanuniyetke xilap halda [baghdiki] yaxshi zeytun
derixige ulan'ghan yerde, eslidiki bu tebiiy shaxlarning
öz derixike ulinishi téximu mumkin'ghu?! **25**
Qérindashlar, özünglarni üstün we eqilliq chaghlashtin
saqlinishinglar üchün, wehiy qilin'ghan shu sirdin
xewersiz qélishinglarni xalimaymenki, ta [Xuda tallighan]
Yehudiy emeslerning sani toluqlan'ghuche, Israilning
bir qismi tash yüreklikke qaldurulidu; **26** andin pütkül
Israil qutquzulidu. Bu toghruluq muqeddes yazmilarda
mundaq yézilghan: — «Qutquzghuchi Ziondin kélip,
Iplasliqni Yaquptin yoq qilidu. **27** Men ularning
gunahlirini élip tashliwetkinimde, Mana bu ular bilen
tüzidighan ehdem bolidu». **28** Emdi xush xewer jehettin
qarighanda, silerning bextinglar üchün Yehudiy xelqi
[xush xewerge] düshmen qilip békitilgen; biraq Xudaning
tallishi jehettin qarighanda, ata-bowilirimiz sewebidin
söyülgendur. **29** Chünki Xuda Özi bergenlirini we
chaqiriqini qayturuwalmaydu. **30** Siler elliklermu bir
chaghlarda Xudagha itaet qilmighan bolsanglarmu,
[Yehudiylarning] itaetsizlikining netijiside hazir rehim-
shepqetke érishtinglar. **31** Yehudiylar bolsa itaet
qilmay kéliwatidu; [Xudaning] buningdiki meqsiti,
silerge körsetken rehim-shepqet arqiliq ularnimu
rehim-shepqetke érishtürüshtin ibarettur. **32** Chünki
Xuda pütkül insan'gha rehim-shepqet körsitish üchün,
hemmeylenni itaetsizlikke solap qoydi. **(eleēsē g1653)**
33 — Ah! Xudaning danaliqi we ilim-hékmitining
bibaha bayliqliri hem hésabsiz chongqurluqi! Uning
hökümilirining tégige yetkili bolmas! Uning yolliri izdep
tépishtin shunche yiraqtur! **34** «Kimmu Perwerdigarning
oy-muddialirini chüshinip yetti? Kimmu Uninggha
meslihetchi bolalidi?» **35** «Uninggha kim awwal bir nerse
bérip, Kéyin uni qayturup ber déyelidi?». **36** Chünki
barliq mewjudatlar Uningdin kelgen, U arqiliq mewjut
bolup turidu, Xem Uning üchün mewjut bolup turidu.
[Barliq] shan-sherep ebedgiche Uninggha bolghay! Amin.
(aiōn g165)

12 Shunga, ey qérindashlar, Xudaning rehimdilliqi
bilen silerdin shuni ötünimenki, téninglarni
muqeddes, Xudani xursen qilidighan, tirik qurbanliq
süpitide Uninggha béghishlanglar. Mana bu silerning
[Xudagha] qilidighan heqiqiy ibaditinglardur. **2** Bu
dunyaning qélipigha kirip qalmanglar, belki oy-
pikringlarning yéngilinishi bilen özgertilinglar; undaq
qilghanda Xudaning yaxshi, qobul qilarliq we mukemmel
iradisining néme ikenlikini ispatlap bileleysiler. **(aiōn
g165)** **3** Manga ata qilin'ghan shapaetke asasen
herbiringlargha shuni éytimenki, özünglar toghruluq
özenglarda bar bolghinidin artuq oylimay, belki Xuda
herbiringlargha teqsim qilghan ishenchning miqdarigha
asasen salmaqliq bilen özünglarni dengsep körünglar. **4**
Chünki ténimiz köpligen ezalardin terkib tapqan hemde
herbir ezayimizning oxshash bolmighan roli bolghandek,
5 bizmu köp bolghinimiz bilen Mesihte bir ten bolup
bir-birimizge baghlinishliq eza bolimiz. **6** Shuning
üchün bizge ata qilin'ghan méhir-shepqet boyiche, herxil
rohiy iltipatlirimizmu bar boldi. Birsige ata qilin'ghan
iltipat wehiyni yetküzüsh bolsa, ishenchisining dairiside
wehiyni yetküzsun; **7** bashqilarning xizmitini qilish
bolsa, xizmet qilsun; telim bérish bolsa, telim bersun; **8**
righbetlendürüsh bolsa, righbetlendürsun; sediqe bérish
bolsa, merdlik bilen sediqe bersun; yéteklesh bolsa,
estayidilliq bilen yéteklisun; xeyrxahliq körsitish bolsa,
xushal-xuramliq bilen qilsun. **9** Méhir-muhebbitinglar
saxta bolmisun; rezilliktin nepretlininglar, yaxshiliqqa
ching baghlininglar; **10** Bir-biringlarni qérindashlarche
qizghin méhir-muhebbet bilen söyünglar; bir-biringlarni
hörmetlep yuqiri orun'gha qoyunglar. **11** Intilishinglarda
érinmenglar, roh-qelbinglar yalqunlap köyüp turup,
Rebke qullarche xizmet qilinglar. **12** Ümidte bolup
shadlinip yürünglar; musheqqet-qiyinchiliqlargha sewr-
taqetlik bolunglar; duayinglarni herqandaq waqitta

toxtatmanglar. **13** Muqeddes bendilerning éhtiyajidin
chiqinglar; méhmandostluqqa intilinglar; **14** Silerge
ziyankeshlik qilghuchilargha bext tilenglar; peqet bext
tilenglarki, ularni qarghimanglar. **15** Shadlan'ghanlar
bilen bille shadlininglar; qayghurup yighlighanlar bilen
bille qayghurup yighlanglar. **16** Bir-biringlar bilen
inaq ötüp oxshash oy-pikirde bolunglar; neziringlarni
üstün qilmanglar, belki töwen tebiqidiki kishiler bilen
bérish-kélish qilinglar. Özünglarni danishmen dep
chaghlimanglar. **17** Héchkimning yamanliqigha yamanliq
bilen jawab qayturmanglar. Barliq kishining aldida
ishliringlar peziletlik bolushqa köngül qoyunglar. **18**
Imkaniyetning bariche köpchilik bilen inaq ötünglar;
19 intiqam almanglar, i söyümlüklirim; uni Xudagha
tapshurup Uning ghezipige yol qoyunglar, chünki
[muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Perwerdigar
deyduki, intiqam Méningkidur, [yamanliq] Men
qayturimen». **20** Shunga eksiche «Düshmining ach
bolsa, uni toydur, ussighan bolsa, qandur. Bundaq qilish
bilen «uning béshigha kömür choghini toplap salghan
bolisen». **21** Yamanliq aldida bash egmenglar, belki
yamanliqni yaxshiliq bilen yénginglar.

13 Hemme adem özlirini idare qilghuchi hoquq
igilirige boysunsun. Chünki Xuda tiklimigen
hökümet yoq; qaysi hoquq-hökümet mewjut bolsila
Xuda teripidin tiklen'gendur. **2** Shuning üchün,
hoquq-hökümetke qarshiliq qilghuchi kishi Xudaning
orunlashturushigha qarshiliq qilghan bolidu. Qarshiliq
qilghuchilar soraqqa tartilidu **3** (chünki hökümranlar
yaxshiliq qilghuchilargha emes, belki yamanliq
qilghuchilargha qorqunch keltüridu). Hökümranlardin
qorqushni xalimaymen déseng, undaqta yaxshi emel
qil. U chaghda hökümet teripididin teriplinisen. **4**
Chünki hökümranlar séning menpeiting üchün Xudaning
xizmetchisidur. Lékin yamanliq qilsang, uningdin
qorqushung kérek! [Hökümran] qilichni bikargha
ésiwalmaydu, u yamanliq qilghuchigha Xudaning
ghezipini körsitidighan jaza bergüchi süpitide Xudaning
xizmetchisidur. **5** Shuning üchün, hökümranlargha
boysunush kérek. Bu, peqet jazalinishtin saqlinish
üchünla emes, belki pak wijdanliq bolush üchündur. **6**
Mushu sewebtinmu baj tapshurunglar; hökümranlar
bolsa, Xudaning mexsus bu ishlarni bashqurushqa
békitken xizmetkarliridur. **7** Herkimge öz tégishlik
heqqini tölenglar; ghelle-paraq tapshuruwalghuchigha
ghelle-paraqni, baj yighquchilargha bajni tapshurunglar;
éhtiramgha tégishlik bolghanlargha éhtiram qilinglar,
hörmet qilishqa tégishlik bolghanni hörmet qilinglar.
8 Bir-biringlarni söyüshtin bashqa, héchkimge
héchnersidin qerzdar bolmanglar. Chünki bashqilarni
söygen kishi Tewrat qanunining telipini emelge
ashurghan bolidu. **9** Chünki «zina qilma, qatilliq
qilma, oghriliq qilma, nepsaniyetchilik qilma» dégen
perhizler we bulardin bashqa herqandaq perzlermu,
«qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen bu emrge
yighinchaqlan'ghan. **10** Méhir-muhebbetke bérilgen
[kishi] öz yéqinigha héchqandaq yamanliq yürgüzmeydu;
shuning üchün, méhir-muhebbet Tewrat qanunining
telipini emelge ashurghuchidur. **11** Hazirqi waqitning
jiddiyliqini bilip, shularni qilinglar. Chünki biz üchün
alliqachan uyqudin oyghinish waqit-saiti yétip keldi.
Chünki deslepki étiqad qilghan waqtimizgha nisbeten
nijatimiz téximu yéqinlap qaldi. **12** Kéche ötüshke az
qaldi, kündüz yéqinlashti. Shunga, qarangghuluqning
ishlirini tashlap, yoruqluqning qoral-yaraqlirini kiyeyli.
13 Kündüzge muwapiq diyanetlik hayat kechüreyli,
eysh-ishret we sharabxorluqqa, zina we keyp-sapagha,
jédel-majira we hesetxorluqqa bérilmeyli; **14** eksiche
özünglargha Reb Eysa Mesihni kiyiwélinglar we gunahkar
ettiki arzu-heweslerni qandaq qandurushni héch
oylimanglar.

14 Étiqadi ajizlarni qobul qilinglar, lékin ular bilen
pikirde talash-tartish qilmanglar. **2** Birsi herqandaq
yémeklikni yéyishke bolidighinigha ishinidu; lékin yene
étiqadi ajiz birsi peqet köktatlarnila yeydu. **3** Herqandaq
yémekliklerni yeydighan kishi yémeydighan kishini
kemsitmisun; hemde [bezi nersini] yémeydighan kishi
herqandaq yémekliklerni yeydighan kishi üstidin höküm
qilmisun. Chünki Xuda uni qobul qilghan. **4** Bashqa
birsining xizmetkari üstidin höküm qilghuchi sen kim
iding? Xizmetkarning tik turushi yaki yiqilip kétishige
peqetla öz xojayini mes'uldur. Hemde [shu xizmetkarmu]
tik turidighan qilinidu — chünki [xujayini] Reb uni tik
turghuzushqa qadirdur. **5** Melum birsi melum bir künni
yene bir kündin üstün köridu, yene birsi hemme künni
oxshash dep qaraydu. Herkim özining közqarishigha
toluq ishenchi bolsun. **6** Melum künni qedirleydighan
kishi buning bilen Rebbining hörmitide uni qedirleydu.
Bir nersini yeydighan kishimu Rebbining hörmitide
yeydu, chünki u öz rizqi üchün Xudagha teshekkür éytidu.
Melum nersini yémeydighan kishi yémeydighanliqi bilen
özining Rebbining hörmitide yémeydu, umu shundaqla
Xudagha teshekkür éytidu. **7** Chünki héchqaysimiz
özimiz üchün yashimaymiz we héchqaysimiz özimiz
üchün ölmeymiz; **8** Belki eger yashisaq, Rebbimiz üchün
yashaymiz; ölsek, Rebbimiz üchün ölimiz. Shuning üchün
yashisaqmu, ölsekmu Rebbimizge mensupturmiz. **9**
Chünki Mesihning ölüshi we tirilishi del shu meqset bilen
boldiki, Uning ölüklerning hem tiriklerning Rebbi bolushi
üchündur. **10** Undaqta, sen néme üchün qérindishing
üstidin höküm qilisen? Yaki néme üchün qérindishingni
mensitmeysen? Chünki hemmimiz Xudaning soraq texti
aldida turishimiz kérek bolidu. **11** Chünki [muqeddes
yazmilarda] éytilghinidek: — «Perwerdigar deyduki:
— Öz hayatim bilen qesem ichimenki, Manga barliq
tizlar pükülidu, Barliq tillar Méni étirap qilip medhiye
oquydu». **12** Shunga, herbirimiz Xuda aldida özimiz
toghruluq hésab bérimiz. **13** Shuning üchün, bir-
birimizning üstidin höküm qilghuchi ikkinchi biri
bolmayli. Buning ornigha shundaq höküm-qarargha
kélinglarki, herqandaq qérindashqa gunahqa yiqitidighan
bir nersini yaki tuzaqni qoymasliq kérek. **14** Rebbimiz
Eysada bolghanliqimdin shuninggha qet'iy ishendürülüp
bilimenki, herqandaq nerse özlikidin haram emestur;
lékin bir nersini haram dep qarighan kishi üchün, u
uninggha haramdur. **15** Eger yémekliking tüpeylidin
qérindishingni azabqa qoyghan bolsang, méhir-
muhebbet yolida mangmighan bolisen. Mesih uning
üchün Öz jénini pida qilip ölgen, bu [qérindishingni]
yémekliking bilen nabut qilma! **16** Emdi siler yaxshi

dep qarighan ishlarning yaman déyilishige sewebchi
bolup qalmanglar. **17** Chünki Xudaning padishahliqi
yémek-ichmekte emes, belki Muqeddes Rohta bolghan
heqqaniyliq, inaqliq-xatirjemlik we shadliqtidur. **18**
Bularda yashap Mesihke xizmet qilghuchi kishi Xudani
xursen qilidu we insanlarning teriplishige sazawer bolidu.
19 Shuning üchün özimizni inaqliqni ilgiri süridighan we
bir-birimizning étiqadini qurup chiqidighan ishlargha
atayli. **20** Yémeklikni dep Xudaning ejrini nabut
qilmanglar. Hemme nerse derweqe halaldur; biraq
birsi yégini bilen [étiqadida] putlashsa, u uninggha
yaman hésablinidu. **21** Shuning üchün gösh yéyish,
sharab ichish, shundaqla bashqa herqandaq ishlarni
qilishing qérindishingni gunahqa téyilduridighan, azabqa
qoyidighan yaki uni ajizlashturidighan bolsa, bularni
qilmighining tüzük. **22** Séning [melum bir ishni
qilishqa] ishenching barmu? Emdi bu ishench Xuda
bilen séning arangdiki ishtur. Özi qiliwatqan ishni
toghra dep qarighan, shuningdin wijdanimu eyibke
buyrulmighan kishi némidégen bextlik-he! **23** Lékin
[yémekliktin] gumanlinip turup yene shuni yégen kishi
eyibke buyrulidu, chünki buni ishench bilen yémigen.
Ishenchtin bolmighan herqandaq ish gunahtur.

15 Emdi étiqadimiz küchlük bolghan bizler özimizni
qanaetlendürüshnila oylimay, belki étiqadi
ajizlarningmu ajizliqlirini kötürishimiz kérek. **2**
Herbirimiz öz yéqinimizning étiqadini qurup chiqishi
üchün, uning bext-berikitini közlep, uni xursen qilishqa
intileyli. **3** Chünki hetta Mesihmu Özini qandurushni
oylimighanidi. Bu toghrisida muqeddes yazmilarda
mundaq pütülgen: «Sen [Xudani] haqaret qilghanlarning
haqaretliri Méning üstümge chüshti». **4** Chünki burunda
[wehiy bilen] pütülgen yazmilardiki herqaysi sözler
bizge ögitish üchün yézilghan bolup, meqsiti muqeddes
kitablardin kelgen sewr-taqet we ilhambexsh arqiliq bizde
azru-ümidning bolushi üchündur. **5** Emdi sewr-taqet
we ilhambexshning Igisi Xuda silerni Mesih Eysani ülge
qilip, özara bir oy-niyetke keltürgey; **6** buning bilen siler
Xudani, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning Atisini bir jan bir
dil bilen bir éghizdin ulughlighaysiler. **7** Shunga, Mesih
silerni qobul qilip, Xudagha shan-sherep keltürginidek,
silermu bir-biringlarni qobul qilinglar. **8** Chünki silerge
shuni éytimenki, Eysa Mesih Xudaning ata-bowilargha
bergen wedilirini ispatlash üchün, shu arqiliq ellermu
Xudaning rehim-shepqitini körüp uni ulughlishi üchün,
xetne qilin'ghanlargha Xudaning heqiqitini yetküzgüchi
xizmetkar süpitide teyinlendi. Bu xuddi [muqeddes
yazmilarda]: — «Shunga Sanga eller arisida medhiye
oquymen, We Séning namingni küyleymen» — dep
yézilghanidi. **10** We U yene: — «Ey eller, [Xuda]ning xelqi
bilen bille shad-xuram bolunglar!» — deydu. **11** We yene
U: — «Ey barliq eller, Perwerdigarni medhiyilenglar,
Ey pütkül qowmler, Uni ulughlanglar!» — deydu. **12**
Yene, Yeshaya [peyghembermu] mundaq deydu: —
«Yessening yiltizi bolghan kishi meydan'gha chiqidu,
Ellerge hakimliq qilidighan zat ornidin turidu; Eller
derweqe Uninggha ümid baghlaydu». **13** Emdi ümidning
Igisi Xuda Özige ishiniwatqanliqinglardin qelbinglarni
toluq shad-xuramliq we tinch-xatirjemlikke toldurghay,
shuning bilen Muqeddes Rohning küch-qudriti bilen
ümidke tolup tashqaysiler. **14** I qérindashlirim,
könglünglarning méhribanliq bilen tolghanliqigha, mol
bilimler bilen toluq bézelgenlikige, shundaqla bir-
biringlargha özara jékilep béreleydighanliqinglarghimu
qayilmen. **15** Shundaq bolsimu, Xuda manga ata qilghan
shapaet tüpeylidin men silerge bir qisim tereplerdin
nechche ishlarni eslitip qoyushqa sel jür'etlik bolup
ushbu xetni yazmaqtimen. **16** Shu shapaet bilen men
Xudaning xush xewirini yetküzüp kahindek Uning
ibaditini hemme yerde wujudqa keltürüsh xizmitide
[Yehudiy emes] ellerge Mesih Eysaning xizmetkari
bolup teyinlendim. Bu xizmitimning meqsiti ellerning
Xudagha sunidighan ibaditi Muqeddes Roh arqiliq pak-
muqeddes qilinip, Xudani xursen qilidighan qurbanliqtek
Uning qobul qilishigha layiq bolushi üchündur. **17**
Shuning üchün Mesih Eysada bolghanliqimdin Xudaning
manga tapshurghanliridin pexirlinimen. **18** Chünki
ellerning Xudagha itaet qilishi üchün Mesihning
manga qildurghanliridin bashqa héchnémini tilgha
élishqa heddim emes. Söz we emeller arqiliq, alametlik
möjiziler we karametler arqiliq, Muqeddes Rohning küch-
qudriti bilen Yérusalémdin bashlap Illirikon ölkisgiche
aylinip hemme yerde Mesihning xush xewirini toluq
jakarlidim. **20** Shundaq qilip bashqilar salghan ulning
üstige bina salmasliq üchün, ezeldin Mesihning nami
anglanmighan yerlerde bu xush xewerni jakarlashqa
intilip keldim. **21** Bu toghrisida [muqeddes yazmilarda]
éytilghinidek: — «Uningdin xewersiz bolghanlar Uni
köridu, Anglimighanlar anglap chüshinidu». **22** Mana,
shu [xizmetlirim] sewebidin yéninglargha bérishni köp
qétim oylighan bolsammu, lékin tosulghulargha uchrap
baralmidim. **23** Lékin hazir mushu etraplarda [xush
xewer yetküzülmigen] yerler manga qalmighanliqtin,
hemde köp yillardin béri silerni yoqlap bérish
arzuyum bolghanliqtin, Ispaniyege bérishimda silernimu
yoqlap ötmekchimen. Sepirimde aldi bilen siler
bilen körüshüp, bir mezgil hemrahliqinglardin toluq
xushallinip, andin silerning yardiminglarda sepirimni
dawamlashturushumni ümid qilimen. **25** Biraq hazir bolsa
Yérusalémgha bérip, u yerdiki muqeddes bendilerning
xizmitide bolushqa kétiwatimen. **26** Chünki Makédoniye
we Axaya ölkiliridiki jamaetler Yérusalémdiki muqeddes
bendiler arisidiki yoqsullargha iane toplap yardem
bérishni layiq kördi. **27** Bu ishni ular berheq
layiq kördi; emeliyette bolsa ular Yérusalémdikilerge
qerzdardur. Chünki eller [Yehudiy qérindashlarning]
rohiy bextliridin behrimen bolghan bolsa, maddiy
jehettin ulargha yardem bérishke toghra kélidu. **28**
Men bu ishni püttürgendin kéyin, yeni [Yérusalémdiki]
qérindashlarning [jamaetlerning étiqadining] bu
méwisini qobul qilishini jezmenleshtürgendin kéyin,
silerni yoqlap ötüp Ispaniyege barimen. **29** Yéninglargha
barghinimda, Mesihning toluq bext-berikitini silerge élip
baridighanliqimni bilimen. **30** Qérindashlar, Rebbimiz
Eysa Mesih we [Muqeddes] Rohning méhir-muhebbiti
bilen silerdin ötünimenki, men üchün Xudagha dua
qilip men bilen birlikte küresh qilghaysiler — **31**
méning Yehudiye ölkisidiki étiqad qilmighanlarning
yaman niyetliridin saqlinishim, shuningdek Yérusalémda
in'amni yetküzüsh xizmitimning shu yerdiki muqeddes
bendilerning qobul qilishigha érishishi üchün **32** hemde

axirda Xuda buyrusa, péqirning shad-xuramliq bilen
yéninglargha bérip, siler bilen ortaq istirahet qilishimiz
üchünmu dua qilghaysiler. **33** Amanliq-xatirjemlik Igisi
bolghan Xuda hemminglar bilen bille bolghay! Amin!

16 Kenxria shehiridiki jamaetning xizmetchisi
singlimiz Fibini silerge tewsiye qilip
tonushturimen; **2** uni muqeddes bendilerge layiq
Rebning muhebbitide qobul qilip kütüwalghaysiler,
uning herqandaq ishta silerge hajiti chüshse, uninggha
yardem qilghaysiler. Chünki u özimu nurghun
kishilerge, jümlidin mangimu chong yardemchi
bolghan. **3** Men bilen birge ishligen, Mesih Eysada
bolghan xizmetdashlirim Priska bilen Akwilagha salam
éytqaysiler **4** (ular méni dep öz hayatining xéyim-
xetirige qarimidi. Hem yalghuz menla emes, belki
ellerdiki barliq jamaetlermu ulardin minnetdardur).
5 Ularning ailiside jem bolidighan jamaetkimu salam
éytqaysiler. Asiya ölkisidin Mesihke étiqadta eng
deslepki méwe bolup chiqqan, söyümlüküm Épenitke
salam éytqaysiler. **6** Siler üchün köp ejir singdürgen
Meryemge salam éytqaysiler. **7** Men bilen zindandash
bolghan, Yehudiy qérindashlirim Andronikus we
Yunyagha salam éytqaysiler. Ular mendin awwal Mesihte
bolghan bolup, rosullar arisidimu abruyluqtur. **8**
Rebbimizde bolghan söyümlüküm Ampliyatqa salam
éytqaysiler. **9** Biz birge ishligen Mesihte bolghan
xizmetdishimiz Urbanus we söyümlüküm Staxuslargha
salam éytqaysiler. **10** Sinaqlardin ötken, Mesihte
sadiq ispatlinip kelgen Apélisqa salam éytqaysiler.
Aristowulusning ailisidikilerge salam éytqaysiler.
11 Yehudiy qérindishim Hérodiyon'gha, Narkisning
ailisidikilerdin Rebde bolghanlargha salam éytqaysiler.
12 Rebning xizmitide japa tartiwatqan Triféna we
Trifosa xanimgha salam éytqaysiler. Rebning xizmitide
nurghun japa tartqan söyümlük [singlim] Persisqa
salam éytqaysiler. **13** Rebde tallan'ghan Rufusqa
we uning mangimu ana bolghan anisigha salam
éytqaysiler. **14** Asinkritus, Filigon, Hermis, Patrobas,
Hérmas we ularning yénidiki qérindashlargha salam
éytqaysiler. **15** Filologus we Yulyagha, Nérius we
singlisigha, Olimpas we ularning yénidiki barliq
muqeddes bendilerge salam éytqaysiler. **16** Bir-biringlar
bilen pak söyüshler bilen salamlishinglar. Mesihning
hemme jamaetliridin silerge salam! **17** Qérindashlar,
silerdin shuni ötünimenki, siler ögen'gen telimge
qarshi chiqqan, aranglarda ixtilaplarni peyda qilidighan
we ademni étiqad yolidin téyilduridighan kishilerdin
pexes bolunglar, ulardin néri bolunglar. **18** Bundaq
kishiler Rebbimiz Mesihke emes, belki öz qarnigha qul
bolidu; ular siliq-sipaye gepler we xushamet sözliri
bilen saddilarning qelbini azduridu. **19** Silerning Rebke
bolghan itaetmenlikinglardin hemmeylen xewer tapti.
Shunga ehwalinglardin shadlinimen; shundaqtimu,
yaxshi ishlar jehette aqil bolushunglarni, yaman
ishlargha nisbeten nadan bolushunglarni xalaymen. **20**
Amanliq-xatirjemlik Igisi bolghan Xuda uzun ötmey
Sheytanni ayagh astinglarda yenjiydu. Rebbimiz
Eysaning méhir-shepqiti silerge yar bolghay! **21**
Xizmetdishim Timotiy, Yehudiy qérindashlirim Lukyus,
Yason we Sospatirlardin silerge salam. **22** (ushbu xetke
qelem tewretküchi menki Tertiymu Rebde silerge salam
yollaymen). **23** Manga we öyide daim yighilidighan pütün
jamaetke sahibxanliq qilidighan Gayustin silerge salam.
Sheherning xezinichisi Érastus silerge salam yollaydu,
qérindishimiz Kuwartusmu shundaq. **24** Rebbimiz
Eysa Mesihning méhir-shepqiti hemminglargha yar
bolghay! Amin! **25** Uzun zamanlardin buyan sükütte
saqlinip kelgen sirning wehiy qilinishi boyiche, méning
arqiliq yetküzülgen bu xush xewer, yeni Eysa Mesihning
jakarlinishi bilen silerni mustehkemleshke qadir
Bolghuchigha [shan-sherep bolghay]! **(aiōnios g166)**
26 Sir bolsa insanlarni étiqadtiki itaetmenlik yoligha
élip bérish üchün, menggü hayat Xudaning emrige
binaen hem biwasite hem burunqi peyghemberlerning
yézip qaldurghanliri arqiliq, hazir barliq ellerge wehiy
qilindi; **(aiōnios g166)** **27** shundaq qilghan birdinbir dana
Bolghuchi Xudagha Eysa Mesih arqiliq shan-sherep
ebedil'ebed bolghay! Amin! **(aiōn g165)**

Korintliqlargha 1

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysaning rosuli dep
chaqirilghan menki Pawlustin we qérindishimiz
Sosténistin Korint shehiridiki jamaetke, Mesih Eysada
pak-muqeddes qilinip, «muqeddes bendilirim» dep
chaqirilghanlargha we shuningdek her yerlerde Reb
Eysa Mesihning (U ularga we bizge mensup!) namigha
nida qilghuchilarning hemmisige salam! **3** Atimiz
Xuda hem Reb Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqet we
xatirjemlik bolghay! **4** Xudaning Mesih Eysada silerge
ata qilin'ghan méhir-shepqiti tüpeylidin Xudayimgha
herdaim teshekkür éytimen; **5** buning bilen siler Uningda
her terepte, herqandaq sözde, her tereptiki bilimlerde
bay qilin'ghansiler, **6** xuddi Mesihning guwahliqi
silerde testiqlan'ghandek. **7** Shuning bilen silerde
herqandaq rohiy iltipat kemlik qilmastan, Rebbimiz Eysa
Mesihning ayan qilinishini kütisiler; **8** U yene silerni
axirghuche mustehkemleyduki, Reb Eysa Mesihning
küni kelgüche eyibsiz saqlinisiler; **9** Xuda sözide
turghuchidur — silerni Öz Oghli Reb Eysa Mesihning
sirdash-hemdemlikige chaqirghuchi del Uning Özidur. **10**
Emdi men silerdin Rebbimiz Eysa Mesihning nami bilen
shuni ötünimenki, i qérindashlar, gépinglar bir yerdin
chiqsun, aranglarda bölgünchilik bolmisun, bir pikirde,
bir niyette kamil birleshtürülünglar; **11** Chünki Klowining
ailisidikilerning manga siler toghranglarda éytishiche, i
qérindashlirim, aranglarda talash-tartishlar bar iken.
12 Démekchi bolghinim shuki, herbiringlar: «Men
Pawlusning terepdari», «Men Apollosning terepdari»,
«Men Kéfasning terepdari» we «Men Mesihning
terepdari» dewatisiler. **13** Ejeba, Mesih bölün'genmiken?
Siler üchün kréstlen'gen adem Pawlusmidi? Siler
Pawlusning namigha chömüldürüldünglarmu? **14** Men
Xudagha teshekkür éytimenki, aranglardin Krispus bilen
Gayustin bashqa héchqaysinglarni chömüldürmidim;
15 shuning bilen héchkim méni özining namida
ademlerni chömüldürdi, déyelmeydu. **16** Durus, men
yene Istifanasning öyidikilernimu chömüldürdüm;
bashqa birawni chömüldürginimni esliyelmeymen.
17 Chünki Mesih méni ademlerni chömüldürüshke
emes, belki xush xewerni jakarlashqa ewetti; uni
jakarlash bolsa insanning hékmetlik sözliri bilen
bolmasliqi kérek; undaq bolghanda Mesihning krésttiki
[qurbanliqining] küchi yoqitilghan bolidu. **18** Chünki
krésttiki qurbanliqi toghruluq söz-kalam halaketke
kétiwatqanlargha exmeqliq, emma qutulduruluwatqan
bizlerge Xudaning küch-qudritidur. **19** Chünki mundaq
pütülgenki, «Men danishmenlerning danishmenlikini
yoqitimen, aqillarning aqilliqini chetke qaqimen». **20**
Undaqta, danishmenler qéni? Tewrat ölimaliri qéni?
Bu dunyadiki bes-munazire qilghuchilar qéni? Xuda bu
dunyadiki danaliqni exmeqliq dep körsetken emesmu?
(aiōn g165) **21** Chünki Xuda danaliqi bilen békitkini
boyiche, dunya öz danaliqi arqiliq Xudani tonumighan,
shunga Xuda exmiqane dep qaralghan, jakarliniwatqan
söz-kalam arqiliq uninggha ishen'güchilerge nijatliq
yetküzüshni layiq körgen. **22** Chünki Yehudiylar möjizilik
alametlerni, gréklar bolsa «danaliq»ni telep qilidu; **23**
emma biz bolsaq Mesihni, yeni kréstlen'gen Mesihni
jakarlaymiz; bu Yehudiylargha nisbeten bizarliq ish,
ellerge nisbeten exmiqanilik dep qarilidu; **24** emma
chaqirilghanlar üchün éytqanda, meyli Yehudiylar bolsun
yaki gréklar bolsun, Mesih Xudaning küch-qudriti we
Xudaning danaliqidur. **25** Chünki Xudaning exmiqaniliki
insanlarning danaliqidin üstündur, Xudaning ajizliqi
insanlarning küchidin üstündur. **26** Chünki, i
qérindashlar, silerning chaqirilghan waqittiki halinglar
üstide oylinip béqinglar; chaqirilghanlar arisida insaniy
tereptin dana qaralghanlar anche köp emes, küch-
hoquqqa ige bolghanlar anche köp emes, aqsöngekler
anche köp emes idi; **27** belki Xuda danalarni xijaletke
qaldurush üchün bu dunyadiki exmeq sanalghanlarni
talliwaldi; küchlüklerni xijaletke qaldurush üchün bu
dunyadiki ajiz sanalghanlarni talliwaldi; **28** U yene bu
dunyadiki qedirsizlerni, pes körülidighanlarni talliwaldi,
«yoq bolghan nersiler»ni mewjut shey'ilerni yoqqa
chiqiriwétish üchün talliwaldi. **29** Uning meqsiti Xuda
aldida héch et igisi maxtanmasliq üchündur. **30** Emma
Uning teripidin siler Mesih Eysada turisiler; U bizge
Xudadin kelgen danaliq, heqqaniyliq, pak-muqeddeslik
we hörlük-azadliq qilin'ghandur; **31** shuningdek
[Tewratta] pütülgendek: «Pexirlinip maxtighuchi bolsa
Rebdin pexirlinip maxtisun!».

2 Men bolsam, i qérindashlar, yéninglargha
barghinimda, Xudaning guwahliqini jakarlash
üchün héch gepdanliq yaki eqil-danaliq ishlitip kelgen
emesmen; **2** chünki men aranglarda Eysa Mesihdin
bashqa, yeni kréstlen'gen Mesihdin bashqa héchnémini
bilmeslikke bel baghlighanidim; **3** men aranglarda
bolghan waqtimda ajizliqta, qorqunchta we titrigen
halette bolattim; **4** méning sözlirim hem jakarlishim
bolsa ademni qayil qilghudek insaniy danaliq sözler
bilen emes, belki Rohning alamet körsitishliri we
küch-qudret bilen bolghan idi. **5** Buningdin meqset
silerning étiqadinglar insaniy danaliqqa emes, belki
Xudaning küch-qudritige baghlansun dégendin ibaret
idi. **6** Halbuki, kamaletke yetkenler arisida biz
danaliqni bayan qilimiz; bu danaliq bu dewrdiki
danaliq emes, yaki bu dewrdiki hökümranlarning
danaliqi emes (ular zawalliqqa yüz tutqandur); **(aiōn
g165)** **7** emma biz bir sirni ashkarilap, Xudaning
bir danaliqini bayan qilimiz; Xuda eslide ashkare
qilinmighan bu danaliqni barliq dewrlerdin burun
bizning shan-sherepke muyesser bolushimiz üchün
békitkenidi. **(aiōn g165)** **8** Bu danaliqni bu dewrdiki
hökümranlarning héchqaysisi chüshinip yetmigenidi;
uni chüshinip yetken bolsa, shan-sherepning Igisi
bolghan Rebni kréstlimigen bolatti. **(aiōn g165)** **9**
Halbuki, [Tewratta] pütülgenndek: — «Özini söygenlerge
Xudaning teyyarlighanliri — Del héchqandaq köz
körmigen, Héchqandaq qulaq anglimighan, Héchqandaq
köngül oylap baqmighan nersilerdur». **10** Emma bu
nersilerni Xuda Rohi arqiliq ayan qildi; chünki Roh bolsa
hemme ishlarni, hetta Xudaning chongqur teglirini
inchikilep izligüchidur; **11** Chünki insanlarda, insanning
könglidikini bilgüchi shu insanning rohidin bashqa nerse
barmu? Shuninggha oxshash, Xudaning Rohidin bashqa,
Xudaning könglidikilirini bilgüchi yoqtur. **12** Emma
bizning qobul qilghinimiz bolsa bu dunyadiki roh emes,

belki Xudadin kelgen Rohtur; del shundaq bolghachqa
biz Xuda teripidin bizge séxiyliq bilen ata qilin'ghan
nersilerni bilip yételeymiz. **13** Bu ish-shey'ilerni insaniy
danaliqtin ögitilgen sözler bilen emes, belki [Muqeddes]
Rohtin ögitilgen sözler bilen, rohiy ishlarni rohiy sözler
bilen chüshendürüp sözleymiz. **14** Emma «jan'gha
tewe» kishi Xudaning Rohining ishlirini qobul qilmaydu,
chünki bu ishlar uninggha nisbeten exmiqaniliktur; u
ularni hech chüshinip yételmeydu, chünki ular roh bilen
perq étilip bahalinishi kérektur. **15** Rohqa tewe kishi
hemme ishlargha baha béreleydu; emma uninggha bolsa
héchkim baha bérelmeydu. **16** Chünki kim Rebning
oy-könglini chüshinip yétip, Uninggha meslihetchi
bolalisun? Emma biz bolsaq Mesihning oy-könglige
igimiz.

3 Lékin men, i qérindashlar, Rohqa tewe kishilerge
söz qilghandek silerge söz qilalmay kéliwatimen;
eksiche silerni etke tewe kishiler, Mesihde bolghan
bowaq hésablap silerge sözleshke mejbur boldum.
2 Men silerge süt ichküzdüm, göshni yégüzmidim;
chünki siler göshni hezim qilalmayttinglar, shundaqla
hazirmu téxi hezim qilalmaysiler; **3** Chünki siler yenila
etke tewedursiler. Aranglarda hesetxorluq we talash-
tartishlar bar bolghachqa, siler etke tewe emesmu,
insanlarche méngiwatmamsiler? **4** Chünki birsi «Men
Pawlus terepdari», bashqa birsi «Men Apollos terepdari»
dése, siler peqet insanlarning yolida mangghan bolup
qalmamsiler? **5** Apollos dégen kim? Pawlus kim idi?
Biz peqet silerning étiqadinglargha wasitichi bolduq,
xalas; herbirimiz peqet Reb bizge teqsim qilghini
boyiche wezipe ada qilidighan xizmetkarlar, xalas,
shundaq emesmu? **6** Men tiktim, Apollos sughardi;
emma östürgüchi bolsa Xudadur. **7** Shunga tikküchi
héchnémige hésab emes, sugharghuchimu héchnémige
hésab emes, peqet östürgüchi Xuda Özi hemmidur. **8**
Emma tikküchi we osa qilghuchi bolsa bir meqsettidur;
shundaqtimu herbiri öz ejri boyiche in'amini qobul qilidu.
9 Chünki biz Xudagha tewe méhnetdashturmiz; siler
bolsanglar Xudaning bagh-étizi, Xudaning qurulushisiler.
10 Xudaning manga teqsim qilghan méhir-shepqiti
boyiche, xuddi usta mémardek ul saldim, andin bashqa
birsi uning üstige quruwatidu. Emma herbir qurghuchi
qandaq quruwatqanliqigha éhtiyat qilsun. **11** Chünki
sélin'ghan ulni, yeni Eysa Mesihdin bashqa héchqandaq
ulni sélishqa bolmaydu. **12** Emdi birsi bu ul üstige altun,
kümüsh, qimmetlik tashlar, yaghach, chöpler, saman
salsa, **13** herbirining singdürgen ejrining qandaqliqi
körünidu; chünki shu küni uni ashkare qilidu, chünki
uning mahiyiti otta körülidu; ot herbir kishining ejrini,
qandaq mahiyettin bolghanliqini sinaydu. **14** Birsining
ul üstige qurghan ishi puxta saqlinip qalsa, u in'amgha
érishidu; **15** Birsining qurghini köyüp ketse, u ziyan
tartidu; u özi qutulidu, emma goya ottin ötüp qutulghan
birsige oxshap qalidu. **16** Ejeba, özünglarning Xudaning
ibadetxanisi ikenlikinglarni we Xudaning Rohining
silerde turghanliqini bilmemsiler? **17** Birsi Xudaning
ibadetxanisini xarab qilsa, Xuda uni xarab qilidu;
chünki Xudaning ibadetxanisi pak-muqeddestur, siler del
shundaqsiler. **18** Héchkim öz-özini aldimisun; birsi özini
bu dewrde dana dep sanisa, nadan bolup qalsun; shuning
bilen u dana bolidu. **(aiōn g165)** **19** Chünki bu dunyadiki
danaliq Xudagha nisbeten exmeqliqtur; chünki: — «U
danishmenlerni öz hiyligerlikining tuziqigha alidu»,
dep we yene: «Reb danishmenlerning oy-xiyallirining
tutami yoqluqini bilidu» dep pütüklüktur. **21** Shunga
héchkim insan dégenlerni pexirlinip danglimisun; chünki
hemme mewjudatlar silerge tewedur; **22** Pawlus bolsun,
Apollos bolsun, Kéfas bolsun, dunya-jahan bolsun, hayat
bolsun, ölüm bolsun, hazirqi ishlar bolsun, kelgüsi ishlar
bolsun, hemmisi silerge mensuptur; **23** siler bolsanglar
Mesihning, Mesih bolsa Xudaningkidur.

4 Birsi biz toghruluq birnéme démekchi bolsa, bizni
Mesihning xizmetkarliri we Xudaning sirliri amanet
qilin'ghan ghojidarlar dep bilsun. **2** Emdi ghojidar
dégenlerdin telep qilinidighini shuki, ular wapadar-sadiq
bolushi kérektur. **3** Emma men siler teripinglardin yaki
bashqa herqandaq insaniy sot teripidin sürüshtürüp
bahalansam, bu men üchün zighirchilik ish; men hetta
özüm toghruluq sürüshtürüp olturmaymen. **4** Chünki
wijdanim eyibleydighan héchqandaq ishlirimdin xewirim
yoq; emma bu ishning özi méni heqqaniy dep aqlimaydu;
méni sürüshtürüp bahalighuchi bolsa Rebdur. **5** Shunga
waqti-saiti kelmigüche, yeni Reb kelmigüche héch
ish toghruluq höküm chiqarmanglar; Reb kelgende
u qarangghuluqtiki yoshurun ishlarni ashkarilaydu,
qelb-dillardiki barliq oy-niyetlerni ayan qilidu; shu
chaghda herbiri Xuda teripidin teriplinidu. **6** Emma, i
qérindashlar, bu ishlarni silerning menpeetinglarni dep
özümge we Apollosqa tetbiqlidim; meqset siler biz arqiliq
«pütülgenning dairisidin halqip ketmenglar» dégen
sawaqni öginishinglar, shundaqla héchqaysinglarning
melum birsini bashqa birsidin üstün dep pexirlinip
tekebburliship ketmeslikinglar üchündur. **7** Chünki
kim séni bashqa birsidin üstün qilidu? Sanga ata
qilin'ghan nersidin bashqa sende yene néme bar?
Hemme sanga bérilgen tursa, némishqa «Mende
esli bar idi» dep pexirlinip körenglep kétisen? **8**
Siler alliqachan toyunup kettinglar! Alliqachan béyip
kettinglar! Siler bizsiz padishahlar bolup höküm
sürdunglar! Kashki siler heqiqeten höküm sürgen
bolsanglaridi — undaqta biz siler bilen bille höküm
sürgen bolattuq! **9** Chünki Xuda rosullar bolghan bizlerni
ölümge mehkum bolghan ademlerdek eng axirgha
qoyup sazayi qilip otturigha chiqarghan, dep oylaymen;
chünki biz pütkül alemge, yeni hem perishtilerge hem
insanlargha bir xil tamasha bolduq. **10** Biz Mesih
üchün exmeq sanalghanlarmiz, emma siler Mesihde
danasiler! Biz ajiz, emma siler küchlüksiler; siler izzetlik,
emma biz xar; **11** Hazirqi deqiqigiche ach-yalingach,
changqap yürmektimiz, dumbalinip, sergerdan, makansiz
bolup yürmektimiz; **12** öz qolimiz bilen ishlep
japa tartmaqtimiz; ahanetke qalghanda yaxshiliq
tilewatimiz; ziyankeshlikke uchrighanda, chidawatimiz;
13 töhmetke uchrighanda, [biz ularni] chirayliqche
[towigha] ündeymiz; biz jahanning dashqili, insanlarning
süpüründisi dep qariliwatimiz, ta hazirghiche shundaq.
14 Bu ishlarni yézishim, silerni xijaletke qaldurush
üchün emes, belki söyümlük balilirim süpitide silerge
nesihet qiliwatimen; **15** chünki silerning Mesihde
tümenligen terbiyiligüchiliringlar bolsimu, silerning

atanglar köp emestur; chünki men Mesih Eysada bolup
silerni xush xewer arqiliq töreldürüp ata boldum. **16**
Shunga men silerdin ötünimenki, méni ülge qilinglar.
17 Del bu sewebtin men Rebde bolghan öz söyümlük
we ishenchlik oghlum Timotiyni yéninglargha ewettim;
herqaysi jaylardiki jamaette ögetkenlirimge egiship, u
silerge Mesihde bolghan yollirim toghruluq eslitidu. **18**
Emma beziliringlar, «Pawlusni yénimizgha kelmeydu»,
dep körenglep kettinglar; **19** biraq Reb buyrusa
men pat arida yéninglargha barimen; shu chaghda
men körenglep ketkenlerning sözlirini emes, belki
ularda bolghan küch-qudretni körüp baqay. **20** Chünki
Xudaning padishahliqi sözde emes, belki küch-qudrette
ispatlinidu. **21** Emdi némini xalaysiler? Yéninglargha
tayaq kötürüp bérishimnimu, yaki méhir-mulayimliq
rohida bérishimnimu?

5 Hertereptin shu angliniwatiduki, aranglarda
buzuqchiliq bar iken — bundaq buzuqchiliq hetta
taipiler arisidimu tilgha élinmaydu — u bolsimu
birsining öz atisining ayaligha chéqilishtin ibaret. **2**
Emma siler yoghinap körenglep kettinglar! Bu rezil
ishni sadir qilghan kishi arimizdin qoghliwétilsun dep
ökünüshünglargha toghra kelmemdu!? **3** Chünki gerche
tende siler bilen bille bolmisammu, emma rohta siler
bilen bille bolush süpitide alliqachan shundaq men
shu hökümni chiqardimki, **4** (hemminglar Reb Eysa
Mesihning namida jem bolghanda, özümning rohim siler
bilen bolup, Rebbimiz Eysa Mesihning küch-qudritige
tayinip) — **5** shundaq qilghan kishining etliri halak
qilinsun, shuning bilen uning rohi Reb Eysaning künide
qutquzulushi üchün Sheytanning ilkige tapshurulsun.
6 Silerning chongchiliq qilghininglar yaxshi emes.
«Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni boldurup
yoghinitidu» dep bilmemsiler? **7** Kona xémirturuchni
chiqiriwétinglar; shuning bilen siler esli xémirturuchsiz
xémirdek yéngi bir zuwula bolisiler; chünki «ötüp
kétish héyti»[diki qozimiz] bolghan Mesih qurbanliq
qilindi; **8** shunga héytni yaman niyetlik we rezillik
bolghan xémirturuch bilen emes, belki semimiylik
we heqiqet bolghan pétir nan bilen tentene qilip
ötküzeyli. **9** Men [aldinqi] xette silerge buzuqchiliq
qilghuchilar bilen arilashmanglar dep yazghanidim; **10**
emma bu déginim bu dunyadiki buzuqchiliq qilghuchilar,
yaki nepsaniyetchiler, yaki kazzaplar yaki butperesler
bilen arilashmanglar déginim emes; undaq bolghanda
dunyadin ayrilishqa mejbur bolattinglar; **11** emma
hazirqi bu xétimde yazghinim shuki, özini «qérindash»
dep atiwalghan emma shundaqla buzuqluq qilghuchi,
nepsaniyetchi, butperes, haraqkesh yaki kazzap bolsa,
undaq bir kishi bilen arilashmanglar, hetta uning bilen
hemdastixanmu bolmanglar. **12** Sirttikilerni hököm
chiqirip bir terep qilishning men bilen néme munasiwiti?
Lékin ichinglardikilerni özünglar hököm chiqirip bir
terep qilish silerning ishinglar emesmu? **13** Lékin
sirttikilerning üstige bolsa Xuda Özi hököm chiqiridu.
Shunga «bu rezil ademni aranglardin chiqiriwétinglar».

6 Silerning aranglarda özara arazliq ish bolsa,
uni muqeddes bendilerning bir terep qilishigha
tapshurmay, heqqaniysizlarning aldida dewalishishqa
pétinalamsiler? **2** Muqeddes bendilerning dunyani
soraq qilidighanliqini bilmemsiler? Eger dunyani siler
soraq qilidighan ish bolsa, emdi zighirchilik ishlarni
hel qilishqa yarimamsiler? **3** Perishtiler üstidinmu
hököm chiqiridighanliqimizni bilmemsiler? Shundaq
bolghaniken, bu hayattiki ishlarni hel qilish qanchilik
ish idi? **4** Silerde mushu hayattiki ishlar üstidin
hököm qilish zörür tépilghanda, jamaet arisida töwen
dep qaralghanlarni uni hel qilishqa salmamsiler?
5 Mushularni silerni xijaletke qaldurush üchün
dewatimen. Ejeba, aranglarda öz qérindashliri otturisida
hököm chiqarghudek dana kishi yoqmu, hetta birimu
yoqmu? **6** Uning ornida, qérindash bilen qérindash
dewalishiwatidu, — we kapirlar aldida shundaq qilidu! **7**
Emeliyette öz aranglarda dewalarning bolghanliqining
özi silerge nisbeten bir eyibtur. Némishqa uwalchiliqqa
chidimaysiler? Némishqa naheqchilikke yol qoymaysiler?
8 Eksiche, siler naheqchilik qiliwatisiler, xiyanet
qiliwatisiler, yene kélip qérindashliringlargha shundaq
qilisiler! **9** Heqqaniysizlarning Xudaning padishahliqigha
warisliq qilalmaydighanliqini bilmemsiler? Aldinip
ketmenglar! Buzuqchiliq qilghuchilar, butperesler,
zina qilghuchilar, bechchiwazlar, bashqa erler bilen
buzuqluq qilghuchilar, **10** oghrilar, nepsaniyetchiler,
haraqkeshler, töhmetxorlar yaki aldamchi-kazzaplar
Xudaning padishahliqigha warisliq qilalmaydu; **11**
bezinglar derweqe shundaq bolghansiler; emma siler
Reb Eysa Mesihning namida we Xudayimizning Rohi
bilen yuyuldunglar, pak-muqeddes qilindinglar, heqqaniy
qilindinglar. **12** «Hemme nerse manga halaldur», emma
hemme nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse
manga halaldur», emma men héchqandaq nersining
xumarigha qul bolmaymen. **13** «Yémeklikler ashqazan
üchün, ashqazan bolsa yémeklikler üchündur»; emma
Xuda u we bu her ikkisini yoqqa chiqiridu; ten bolsa
buzuqchiliq üchün emes, belki Reb üchündur; Reb ten
üchündur. **14** Xuda Rebni tirildürdi, shuningdek biznimu
Öz qudriti bilen ölümdin tirildüridu. **15** Téninglarning
Mesihning ezaliri ikenlikini bilmemsiler? Undaqta,
Mesihning ezalirini élip, pahishe ayalning ezaliri qilsam
bolamdu? Hergiz bolmaydu! **16** Kim pahishe ayal bilen
baghlan'ghan bolsa uning bilen bir ten bolidu, dep
bilmemsiler? Chünki «[er-ayal] ikkisi bir ten bolidu» —
déyilgenidi. **17** Emma Rebge baghlan'ghuchi bolsa Uning
bilen bir rohtur. **18** Buzuqluqtin qéchinglar. «Insanlarning
herbir sadir qilghan gunahi öz ténining sirtida bolidu!»
— emma buzuqluq sadir qilghuchi öz ténige qarshi gunah
qilidu. **19** Silerning téninglar silerni turalghu qilghan,
Xuda teripidin silerge iltipat qilin'ghan Muqeddes
Rohning ibadetxanisi, siler özünglarni özümningki
emes dep bilmemsiler? **20** Chünki siler chong bedel
bilen sétiwélin'ghansiler; shunga téninglarda Xudani
ulughlanglar.

7 Emdi hazir siler xétinglarda otturigha qoyghan
soallargha kéleyli, — «Er ayal zatining ténige tegmise
yaxshidur». **2** Durus. Emma buzuqchiliqlardin saqlinish
üchün, herbir erkekning özining ayali bolsun, herbir
ayalning özining éri bolsun. **3** Er ayaligha nisbeten
erlik mejburiyitini ada qilsun, ayalmu érige nisbeten
ayalliq mejburiyitini ada qilsun. **4** Ayal öz ténining igisi
emes, belki éri uning igisidur; shuninggha oxshashla,
er öz ténining igisi emes, belki ayali uning igisidur.

5 Peqet pütün zéhninglar bilen dualargha bérilish
meqsitide öz maqulluqunglar bilen waqtinche birge
yatmasliqqa kélishkendinla bashqa, er-ayal özara bir-
birining jinsiy heq-telipini ret qilmisun. Shundaq
alahide mezgildin kéyin yene birge bolunglar. Bolmisa,
özünglarni tutuwalalmaydighanliqinglardin Sheytan
silerni azdurush pursitini tépishi mumkin. 6 Emma
mundaq déyishim buyruq yolida emes, belki meslihet
yolididur. 7 Emdi men barliq ademlerning manga oxshash
[boytaq] bolushini xalayttim; lékin bu ishta Xudaning
hemme ademge bergen öz iltpati bar; birsi undaq, yene
birsi bundaq. 8 Emma men jorisiz tenha yashighanlar
we tullargha shuni éytimenki, mendek tenha turiwerse
yaxshi bolidu; 9 emma özünglarni tutuwalalmisanglar,
nikahlininglar; chünki [ishq] otida köygendin köre
nikahliq bolghan yaxshi. 10 Emma nikahlan'ghanlargha
kelsek, ulargha men shuni tapilaymenki, — (bu emeliyette
méning tapilighinim emes, yenila Rebningki), ayal éridin
ajrashmisun 11 (emma u ajrashqan bolsa, u tenha ötsun,
yaki éri bilen yarishiwalsun); we ermu ayalini qoyup
bermisun. 12 Qalghanliringlargha kelsek, men shuni
éytimenki (bu Rebning éytqini emes), qérindashning
étiqadsiz ayali bolsa we ayali uning bilen turuwérishke
razi bolsa, u uni qoyup bermisun; 13 [étiqadchi] ayalning
étiqadsiz éri bolsa we éri uning bilen turuwérishke razi
bolsa, u éridin ajriship ketmisun. 14 Chünki étiqadsiz
er bolsa étiqad qilghan ayalda pak dep hésablinidu;
étiqadsiz ayal bolsa [étiqad qilghan] qérindashta pak dep
hésablinidu; bolmisa, perzentliringlar haramdin bolghan
bolatti; emma ular emdi pak boldi. 15 Lékin étiqadsiz
bolghan terepning ketküsi bolsa, u ajriship ketsun;
bundaq ehwallarda qérindash aka-ukilar, hede-singillar
[nikah mejburiyitige] baghlinip qalghan bolmaydu;
qandaqla bolmisun Xuda bizni inaq-xatirjemlikte
yashashqa chaqirghandur. 16 Ey [étiqadchi] ayal,
éringni [étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni
nedin bilisen? Ey [étiqadchi] er, xotunungni [étiqad
qildurup] qutulduralaydighanliqingni nedin bilisen?
17 Halbuki, Reb herqaysimizgha qandaq teqsim
qilghan bolsa, qandaq halette chaqirghan bolsa, u
shuningda méngiwersun; men hemme jamaetlerde
shundaq yolyoruqni tapilaymen. 18 Birsi sünnetlik
halette chaqirildimu? U qayta sünnetsiz qilinmisun;
birsi sünnetsiz halette chaqirildimu? U emdi sünnet
qilinmisun. 19 Sünnetlik bolush héchnerse hésablanmas,
sünnetsiz bolushmu héchnerse hésablanmas; [hésab
bolidighini] Xudaning emrlirige emel qilishtin ibarettur.
20 Herkim qaysi halette chaqirilghan bolsa, shu halette
qalsun. 21 Sen chaqirilghanda qul halitide idingmu?
Uning bilen karing bolmisun; lékin eger hörlük pursiti
kelse, uni qolungdin berme. 22 Chünki Rebte chaqirilghan
qul bolsa Rebning hör adimidur; uninggha oxshash,
chaqirilip hör bolghuchimu Mesihning qulidur. 23
Siler chong bedel bilen sétiwélindinglar; insanlargha
qul bolmanglar. 24 I qérindashlar, herbiringlar qaysi
halette chaqirilghan bolsanglar, shu halette Xuda bilen
bille turunglar. 25 Emma nikahlanmighanlar toghruluq
Rebdin buyruq tapshuruwalmidim; shundaqtimu Rebdin
bolghan rehim-shepqetke muyesser bolghanliqim üchün
sadiq adem süpitide öz pikrimni éytimen. 26 Emdi
hazirqi qiyinchiliqqa qarighanda, er kishining shu
[tenha] halette bolushini yaxshi ish deymen. 27 Ayalgha
baghlan'ghan bolsang, undaqta, uning bilen ajrishishni
oylima; ayalingdin ajriship kettingmu? Undaqta yene
öylinishni oylima. 28 Lékin öylenseng, sen gunah
qilghan bolmaysen; we nikahlanmighanlar nikahlansa,
ularmu gunah qilghan bolmaydu. Emma shundaq qilsa
ular jismaniy jehette japagha uchraydu; méning silerni
uningdin xaliy qilghum bar. 29 Emma shuni dégüm barki, i
qérindashlar — waqit qisqidur. Shunga ayalliq bolghanlar
ayalsizlardek bolsun; 30 matem tutqanlar matem
tutmighanlardek bolsun; bext-xushalliqta bolghanlar
bext-xushalliqta bolmighanlardek bolsun; mal-mülük
sétiwalghanlar mal-mülüksizlerdek bolsun; 31 bu
dunyadiki bayliqlardin behrimen bolghanlar dunyani
özining teelluqati dep bilmisun; chünki bu dunyadiki
hazirqi halet ötüp kétidu. 32 Emma silerning ghemsiz
bolushunglarni xalaymen. Ayalsiz kishi bolsa Rebning
ishlirini oylaydu, qandaq qilip Rebni xursen qilishning
ghémide bolidu. 33 Emma ayalliq kishi qandaq qilip
ayalini xursen qilish üchün bu dunyadiki ishlarning
ghémide bolidu; 34 Yene kélip ayal we nikahlanmighan
qizning otturisida perq bar; nikahlanmighan qiz bolsa
Rebning ishlirining, qandaq qilip hem tende hem
rohta pak-muqeddes bolushning ghémide bolidu; emma
yatliq bolghan ayal qandaq qilip érini xursen qilish
üchün, bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu. 35
Emma men bu sözni silerning menpeetinglarni közde
tutup dewatimen; boynunglargha sirtmaq sélish üchün
emes, belki ishliringlarning güzel bolushi, könglünglar
bölünmigen halda Rebge bérilip Uni kütüshünglar üchün
dewatimen. 36 Emma eger birsi niyet qilghan qizgha
nisbeten muamilemning durus bolmighan yéri bar dep
qarisa, u qiz yashliq baharidin ötüp ketken bolsa, ikkisi
özini tutuwalalmisa, u xalighinini qilsun, u gunah qilghan
bolmaydu; ular nikah qilsun. 37 Biraq, birsi öz könglide
muqim turup, héchqandaq ishq bésimi astida bolmay,
belki öz iradisini bashqurup, könglide niyet qilghan qizini
emrige almasliqni qarar qilghan bolsa, yaxshi qilghan
bolidu. 38 Qisqisi, öylen'genning öylen'ginimu yaxshi
ish, öylenmigenning öylenmiginimu téximu yaxshi ish.
39 Éri hayat chaghda ayali uninggha baghlan'ghandur;
emma éri ölümde uxlighan bolsa, u xalighan kishige
(peqet Rebde, elwette) nikahlinishqa erkin bolidu. 40
Lékin qarishimche u tul qalsa, téximu bextlik bolidu;
mendimu Xudaning Rohi bar, dep ishinimen!

8 Emdi «butlargha atap nezir qilin'ghan taamlar»
mesilisige kéleyli. «Hemmimizde bilim bar» dep
bilimiz. Xosh, biraq bilim bolsa ademni körenglitidu;
méhir-muhebbet bolsa ademni quridu. 2 «Méning
bilimim bar» dep hésablighan kishi, emeliyette
héchnémini téxi bilishke tégishlik derijide bilmigen
bolidu. 3 Emma Xudani söygen kishi bolsa, u Uning
teripidin tonulidu. 4 Xosh, emdi «butlargha atap
nezir qilin'ghan taamlar» toghruluq — bizge melumki,
«Jahanda but dégen héchnéme hésablanmaydu», we
«birla Xudadin bashqa héch ilah yoqtur». 5 Gerche
nurghun atalmish ilahlar bar bolsimu — meyli ular
zéminda yaki asmanda turidu dep qarilishidin qet'iynezer
(derweqe «ilahlar» köp, we «reb»ler köptur) 6 biraq
biz üchün peqetla bir Xuda, yeni Ata bardur. Uningdin
barliq mewjudatlar apiride bolghan, bizmu Uning üchün

mewjut bolghanmiz; [shuningdek], birla Reb, yeni Eysa
Mesih bardur. Pütkül mewjudatlar U arqiliq mewjut,
bizmu U arqiliq hayatmiz. **7** Emma bundaq bilim
hemmimizde téxi yoqtur; téxi butlargha köndürülginidin
xalas bolmighan bezi [ishen'güchiler] bolsa mushundaq
taamlarni «butqa atap nezir qilin'ghan» dep bilip
yeydu; shundaqla ularning wijdani ajiz bolghachqa,
bulghan'ghan bolidu. **8** Emeliyette taamlarning
özliri bizni Xuda bilen yarashturalmaydu; yémisek
bizning kemchilikimiz hésablanmaydu, yégen bolsaq
artuqchiliqmu hésablanmaydu. **9** Biraq herhalda [yéyish]
erkinlikinglarning ajizlargha putlikashang bolmasliqigha
köngül qoyunglar. **10** Chünki ajiz bir bende bilimi
bar bolghan séning butxanidiki dastixanda olturup
yégenlikingni körse, undaqta u öz ajiz wijdanigha qarshi
halda butlargha atap nezir qilin'ghan taamlarni yéyishke
«qurulup kücheytilidighan» bolmamdu? **11** Shuning
bilen Mesih uning nijati üchün ölgen, séning qérindishing
bolghan bu ajiz bende séning biliming wejidin halak
bolidu. **12** Shu yol bilen qérindashlargha ziyan yetküzüp
gunah qilip, ularning ajiz wijdanini zeximlendürüp,
Mesihke qarshi gunah qiliwatisiler. **13** Shunga, eger
birer taam öz qérindishimni yiqitidighan qiltaq bolsa,
qérindishimni yiqitmasliqim üchün men menggügiche
göshni qet'iy yémeymen. **(aiōn g165)**

9 Men erkin emesmu? Men rosul emesmu? Men
Rebbimiz Eysa Mesihni körgen emesmu? Siler
özünglar méning Rebde bolghan ejrim emesmu? **2**
Eger bashqilargha nisbeten rosul dep hésablanmisam,
men héch bolmighanda silerge rosul boldum; chünki
özünglar Rebde méning rosul bolghanliqimni testiqlighan
möhürdursiler. **3** Méni sürüshte qilmaqchi bolghanlargha
bolghan jawabim mundaq: — **4** Bizlerning yep-ichishke
hoquqimiz bar emesmu? **5** Bizning bashqa rosullar,
Rebning Öz iniliri we Kéfasning qilghinidek, étiqadchi
bir singilni emrimizge élip seperde hemrah qilip yürüsh
heqqimiz yoqmu? **6** Ejeba, peqet Barnabas bilen
méningla emgek qilmasliqqa hoquqimiz yoqmu? **7**
Kim xirajetni özi tölep [esker bolup] jengge chiqidu?
Kim üzümzar bina qilip uning méwisidin yémeydu?
Qaysi pada baqquchi padining sütidin ichmeydu?
8 Bu dégenlirim peqet insaniy közqarash boyiche
éytilghanmu? Tewrat-qanunning özidimu oxshash
déyilgen emesmu?! **9** Chünki Musagha chüshürülgen
qanunda: «Xaman tepken öküzning aghzigha köshek
salma» dep pütülgendur. Xuda öküzlergila köyün'genmu,
10 yaki buni peqet bizlerni dep éytqanmu? Shübhisizki,
bu sözler bizler üchün pütülgendur; shuning üchün
yer heydigüchi ümidte heydishige tégishlik, shundaqla
xaman tepküchimu hosuldin behrimen bolush ümidide
ishleshke tégishliktur. **11** Biz silerge rohiy bext-
beriketlerni térip, silerdin maddiy jehettin yighiwalsaq
bu chektin éship ketkenlik bolamdu? **12** Bashqa
[xizmetchiler] silerde mushu hoquqni ishletken yerde, biz
shundaq qilsaq téximu bolidighu? Emma Mesihning xush
xewirige héch tosalghu bolmisun dep, biz bu hoquqni
héchqachan ishlitip baqmiduq; eksiche, herqandaq
ishlargha chidap kéliwatimiz. **13** Ibadetxanidiki
muqeddes ishlar üchün ishligüchilerning ibadetxanigha
atalghan hediyelerdin yeydighanliqini, qurban'gahta
xizmet qiliwatqanlarning qurbanliqlardin ülüshini
alidighanliqini bilmemsiler? **14** Shuninggha oxshash, Reb
xush xewerni jakarlighuchilarning jéni xush xewerdin
béqilsun dep békitkendur. **15** Emma men bolsam bu
hoquqlarning héchqaysisini ishlitip baqmidim. Hem
hazirmu mushu hoquqtin padilinay dep mushularni
yéziwatqinim yoq! Chünki men bashqilarning méni
bu pexirlinidighanlirimdin mehrum qilghinidin köre
ölginim tüzük! **16** Chünki méning xush xewerni
jakarlishimda pexirlen'güdek ish yoq; chünki uning
mejburiyiti méni bésip turidu; xush xewerni jakarlimisam
halimgha way! **17** Chünki eger uni xalis qilsam,
buningdin manga in'am bolidu; emma öz ixtiyarim
bilen bolmisa, bu peqet méning ghojidarliq burchini
ada qilghinim bolidu, xalas. **18** Shundaq iken, méning
in'amim zadi néme bolidu? Méning in'amim del
shuki, xush xewer jakarlighinimda men xush xewerge
kishilerni heqsiz érishtürimen — démek, in'amim xush
xewer yetküzüshtiki tégishliq [heq élish] hoquqlirimni
héch ishletmeslikimdin ibarettur. **19** Chünki hemme
ademning ilkidin erkin bolup, özümni köpchilikke qul
qildim; shu yol bilen téximu köprek ademlerni qayil
qilip qutquzsam deymen. **20** Yehudiylarni qayil qilip
qutquzush üchün Yehudiylargha nisbeten Yehudiygha
oxshash boldum; Tewrat qanuni astida turghanlarni qayil
qilip qutquzush üchün (Tewrat qanuni astida turghan
bolmisammu) Tewrat qanuni astida turghanlargha
nisbeten Tewrat qanuni astida turghan'gha oxshash
boldum; **21** Tewrat qanunida bolmighanlarni qayil qilip
qutquzush üchün Tewrat qanunida bolmighanlargha
nisbeten (Xuda aldida qanunsiz bolmay, belki Mesihning
qanunigha boysunushum bilen) men Tewrat qanunida
bolmighanlargha oxshash boldum; **22** ajizlarni qayil
qilip qutquzush üchün ajizlargha özüm ajizdek boldum;
mumkin qeder köprek ademni qutquzush üchün men
herqandaq ademge qarita shundaq adem boldum. **23**
Özümning xush xewerdin nésiwem bolushi üchün uni
dep hemme ishni qilimen. **24** Beygige chüshkenlerning
hemmisi yügürishidu, emma peqet birila mukapatqa
érishidighinini bilmemsiler? Ghelibe qazinish üchün
yügürünglar. **25** Musabiqide élishquchilarning hemmisi
özini her jehettin tizginleydu; ular peqet bir chirip
kétidighan tajgha érishish üchün shundaq qilidu, emma
biz bolsaq chirimas taj üchün shundaq qilimiz. **26** Shunga
men nishansiz ademdek yügürüwatmaymen; musht
atsam hawagha atidighan ademdek bolmaymen. **27** Uning
ornigha men öz ténimni urup özümge köndürüp, uni
özümge qul qilimen; undaq qilmighanda, bashqilargha
telim jakarlap turup özüm layaqetlik bolmay qélishim
mumkin.

10 Chünki, i qérindashlar, men silerning ata-
bowilirimizning hemmisining bulut astida
yürgenlikidin we hemmisining déngizdin ötüp
mangghanliqidin xewersiz yürüshünglarni xalimaymen;
2 ularning hemmisi bulutta hem déngizda Musaning
[yétekchilikige] chömüldürülgen; **3** ularning hemmisi
oxshash rohiy taamni yégen, **4** hemmisi oxshash rohiy
ichimlikni ichken; chünki ular özlirige [hemrah bolup]
egiship yürgen rohiy uyultashtin ichetti (emeliyette,
mushu uyultash Mesihning Özi idi); **5** shundaqtimu,

Xuda ularning köpinchisidin razi bolmighanidi;
chünki «Ular[ning jesetliri] chöl-bayawanda chéchilip
qalghan». **6** Emma bu ishlar ularning béshigha bizlerge
sawaq-bésharet bolsun üchün chüshkenidi; buningdin
meqset, bizning ularning yaman ishlargha hewes
qilghinidek hewes qilmasliqimiz üchündur. **7** Siler yene
ularning bezilirige oxshash butqa choqunidighanlardin
bolmanglar; bular toghruluq: «Xelq yep-ichishke olturdi,
andin keyp-sapagha turdi» dep pütülgen. **8** Biz yene
ularning bezilirining buzuqchiliq qilghinidek buzuqchiliq
qilmayli; chünki shu wejidin ulardin yigirme üch ming
kishi bir kündila öldi. **9** Yene ularning bezilirining
Mesihni sinighinidek Mesihni sinimayli; chünki shu
sewebtin ular yilanlar chéqishi bilen halak boldi.
10 Yene ularning beziliri aghrin'ghandek aghrinip
qaqshimanglar — netijide, ular jan alghuchi [perishte]
teripidin öltürüldi. **11** Emdi bu weqelerning hemmisi
ularning béshigha bésharetlik misallar süpitide chüshken
we axirqi zamanlar béshimizgha kéliwatqan bizlerning
ulardin sawaq-ibret élishimiz üchün xatirilen'genidi.
(aiōn g165) **12** Shuning bilen «Men [étiqadta] ching tirep
turmaqtimen» dégen kishi özining yiqilip kétishidin hézi
bolsun! **13** Siler duch kelgen sinaqlarning hemmisige
bashqa ademlermu oxshash duch kelgen. We Xuda
bolsa wediside turghuchidur, U silerni kötürelmigüdek
sinaqlargha uchratmaydu, belki sinaq béshinglargha
chüshkende, shuning bilen teng uningdin ötüp qutulush
yolini yaritip béridu; siler shuning bilen uninggha
berdashliq béridighan bolisiler. **14** Shu sewebtin,
söyümlüklirim, butperesliktin qéchinglar! **15** Silerni
eqil-hoshi jayida kishiler dep qarap shuni éytiwatimen;
sözligenlirimni bahalap béqinglar: — **16** Biz beriketlik
bolsun dep tiligen, beriketlik jamdiki sharabni ichkinimiz,
Mesihning qénidin ortaq behirlen'ginimiz emesmu?
Bizning oshutqan nanni yéginimiz, Mesihning ténidin
ortaq behirlen'ginimiz emesmu? **17** Biz nurghun
bolsaqmu bir nan, bir tendurmiz; chünki hemmimiz shu
bir nandin nésiwe alimiz. **18** Jismaniy Israilgha qaranglar;
qurbanliqlarni yégenler qurban'gahqa nésipdashlar
emesmu? **19** Emdi néme démekchimen? Butqa atap
sunulghan qurbanliqning birer ehmiyiti barmidu?
Butning birer ehmiyiti barmidu? **20** Yaq, biraq
kapirlar butlargha sun'ghan qurbanliqlarni Xudagha
emes, belki jinlargha ataydu. Men silerning jinlar
bilen ortaq nésipdash bolushunglarni xalimaymen. **21**
Rebning jamidin we jinlarning jamidin teng ichküchi
bolsanglar bolmaydu; Rebning dastixinigha we jinlarning
dastixinigha teng daxil bolsanglar bolmaydu. **22**
Rebning heset-ghezipini qozghimaqchimizmu? Biz
Uningdin küchlükmu-ya? **23** «Hemme nerse halaldur»,
emma hemme nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme
nerse halaldur», emma hemme nerse ademning
[étiqadini] quralmaydu. **24** Emdi héchkim öz menpeetini
izdimisun, belki özgilerningkini izdisun. **25** Gösh bazirida
sétilghan herbirnersini wijdaninglarni dep olturmay,
héchnémini sürüshte qilmay yewéringlar. **26** Chünki
«Jahan we uninggha tolghan hemme mewjudatlar
Perwerdigargha mensüptur» [dep pütülgen]. **27** Emma
étiqad qilmighanlarning birersi séni ziyapetke teklip
qilsa we könglüng tartsa, aldinggha qoyulghan hemmini
wijdaningni dep olturmay yewer; **28** emma birsi
sanga: «Bu butlargha atalghan qurbanliq taami»
dése, undaqta uni yéme; némishqa déseng, bu ishni
sanga éytqan ademning sewebi üchün, shundaqla
wijdanning sewebi üchündur; **29** men dégen wijdan
séningki emes, belki héliqi kishining wijdani; méning
erkinlikimge bashqilarning wijdani teripidin yaman dep
baha bérilishining hajiti barmu? **30** Men teshekkür
éytip yésem, teshekkür éytqan nersini durus yéginim
tüpeylidin yaman dep qarilishimning néme hajiti?
31 Shunga siler némini yésenglar, némini ichsenglar
yaki herqandaq bashqa ishlarni qilsanglar, hemme
ishlarni Xudagha shan-sherep keltürülsun dep qilinglar.
32 Men özüm hemmeylenni hemme ishta memnun
qilishqa intilginimdek, öz menpeetim üchün emes,
belki köpchilikning menpeeti, ularning qutquzulushi
üchün intilginimdek, héchkimning aldigha — Yehudiylar
bolsun, gréklar bolsun, Xudaning jamaitidikiler bolsun
aldigha putlikashang bolmanglar. Men Mesihni ülge
qilghinimdek, silermu méni ülge qilinglar.

11 Emdi silerni shuning üchün teripleymenki,
i qérindashlar, hemme ishlarda siler méni
eslep turuwatisiler, men silerge tapshurghinimdek,
körsetmilerni tutup kéliwatisiler. **3** Emma men silerning
her erning béshi Mesihdur, ayalning béshi erdur we
Mesihning béshi Xudadur dep bilishinglarni xalaymen. **4**
Shunga, [ibadetke qatnashqanda], herqandaq er béshigha
birnerse artqan halda dua qilsa yaki bésharet berse, u öz
béshigha hörmetsizlik qilghan bolidu. **5** Emma [ibadetke
qatnashqanda], herqandaq ayal béshigha birer nerse
artmighan halda dua qilsa yaki bésharet berse, u öz
béshigha hörmetsizlik qilghan bolidu; bundaq ayalning
chéchi chüshürüwétilgen, [reswa qilin'ghan] ayaldin
perqi yoqtur. **6** Ayal kishining béshigha artqini yoq
bolsa, chachliri chüshürüwétilsun; ayalgha nisbeten
chachlirining késiwétilishi yaki chüshürüwétilishi uyatliq
ish bolsa, emdi uning béshigha birer artqini bolsun. **7**
Chünki er kishi bolsa béshini yapmasliqi kérek; chünki u
Xudaning süret-obrazi we shan-sheripidur; emma ayal
kishi bolsa erning shan-sheripidur. **8** Chünki er bolsa
ayaldin emes, belki ayal erdindur. **9** Shuningdek er kishi
ayal üchün emes, ayal kishi er üchün yaritilghandur.
10 Bu sewebtin, hem perishtilerning sewebidin ayal
kishi béshida hoquq[ning] [belgisige] ige bolushi kérek.
11 Halbuki, Rebde ayal ersiz bolmas we er ayalsiz
bolmas; **12** chünki ayal erdin chiqirilghinidek, er ayal
arqiliq [tughulidu]; lékin hemme ish Xudadindur. **13**
Öz könglünglarda baha béringlar; ayallarning béshigha
birnerse artmay turup Xudagha dua qilishi muwapiqmu?
14 Tebietning özi silerge er kishining uzun chachliri bolsa
uninggha uyat ikenlikini ögetmidimu? **15** Emma ayal
kishining uzun chachliri bolsa, bu uninggha shan-sherep
bolidu; chünki uning uzun chachliri uninggha bézek-
yépincha bolsun dep teqdim qilin'ghan. **16** [Birsining
bu ishlar toghruluq] talash-tartish qilghusi bolsa,
[shuni bilsunki], bizlerde hem Xudaning jamaetliridimu
shulardin bashqa héch qaidiler yoqtur. **17** Emma
hazir démekchi bolghan ish, yeni siler yighilghan
sorunlargha kelsek, uningda silerni teriplimeymen;
chünki yighilghininglarning netijisi paydiliq emes,
belki ziyanliq boluwatidu. **18** Chünki birinchidin, siler
jamaette yighilghininglarda, aranglarda guruhlargha

bölünüshler bolghanliqini anglidim; bu gepke qismen
ishendim. **19** Aranglarda bölünüshler peyda bolmay
qalmaydu. Undaq bolmighanda aranglarda kimning
layaqetlik bolghanliqini körüwalghili bolmaytti. **20** Siler
bir yerge jem bolghininglarda, siler [heqiqeten] «Rebning
ziyapiti»din yémeysiler. **21** Chünki yégininglarda
herbiringlar bashqilarning yéyishini kütmeyla özünglar
élip kelgen ghizani yewérisiler-de, birsi ach qalidu, yene
birsi mest bolup kétidu. **22** Yep-ichishke öz öyliringlar
yoqmu? Xudaning jamaitini közge ilmay, yoqsullarni
xijaletke qoymaqchimusiler? Silerge néme désem bolar?
Silerni teriplemdimen? Yaq, silerni teriplimeymen.
23 Chünki men silerge [Rebning ziyapiti toghruluq]
yetküzgenlirimni özüm Rebdin tapshuruwalghanmen;
démek, Reb Eysagha satqunluq qilin'ghan kéchide u
qoligha nan élip, **24** teshekkür éytqandin kéyin uni
oshtup: «Mana, silerge atalghan Méning ténim; buni Méni
eslep turush üchün mushundaq qilinglar» — dédi. **25**
Shuningdek, ghizadin kéyin u jamni qoligha élip: «Mana,
bu jamdiki sharab qénimda bolghan «yéngi ehde»dur; her
qétim buningdin ichkininglarda, Méni eslep turush üchün
shundaq qilinglar» — dédi. **26** Chünki siler her qétim bu
nandin yégen, bu jamdin ichken bolsanglar, taki Uning
qaytip kélishigiche siler Rebning ölümini jakarlighan
bolisiler. **27** Shuning üchün, kimki layaqetsiz halda bu
nanni yése yaki Rebning jamidin ichse, Rebning téni hem
qénigha nisbeten gunahkar bolidu. **28** Shuning üchün
herbirsi bu ishlar üstide öz-özini tekshürüp, andin nandin
yésun, jamdin ichsun. **29** Chünki [Rebning] ténini perq
etmey turup yégüchi we ichküchi herkim özige hökům-
jazani yetküzüp yep-ichidu. **30** Bu sewebtin aranglardiki
nurghun ademler zeipliship késel boldi, hetta xéli bir
qismi [ölümde] uxlap qaldi. **31** Lékin eger öz üstimizni
tekshürüp hökům chiqarghan bolsaq, béshimizgha
[Rebning] hökům-jazasi chüshürülmeydighan bolidu. **32**
Emma gerche üstimizge Reb teripidin hökům-jazalar
chüshürülgen bolsimu, emeliyette bu Uning bizge
chüshürgen «terbiye jazasi»dur; buningdin meqset,
bizning bu dunya bilen birlikte halaketke hökům
qilinmasliqimiz üchündur. **33** Shunga, i qérindashlar,
[Rebning ziyapitide] yéyishke jem bolghininglarda,
[hemmeylen toluq kelgüche] bir-biringlarni kütünglar.
34 Birsi ach qorsaq bolsa awwal öyide yep kelsun;
shundaq qilip silerning jem bolushunglar özünglargha
hökům-jaza yetküzmeydighan bolidu. Qalghan bashqa
mesililerni bolsa, men barghinimda tertipke salimen.

12 Emma i qérindashlar, rohiy iltipatlargha kelsek,
silerning ular toghruluq bilmey qélishinglarni
xalimaymen. **2** Siler taipilerning arisida bolghan
waqtinglarda herxil yollargha bashlinip, gas-gacha
butlargha [choqunushqa] azdurulup ketkininglarni
bilisiler. **3** Shunga men silerge uqturimenki, héchkim
Xudaning Rohida turup: «Eysagha lenet!» démeydu we
herqandaq biri Muqeddes Rohta bolmay turup «Eysa
Rebdur!» dep éytalmaydu. **4** Emma iltipatlar xilmuxil,
lékin Roh bolsa birdur. **5** Xizmetler bolsa herxil, emma
[biz xizmitini qilidighan] Reb birdur. **6** Ishlesh yolliri
herxil, emma hemmeylende hemme ishni wujudqa
chiqarghuchi Xuda birdur. **7** Emma hemmeylenning
menpeeti üchün herbirige Rohning namayan bolushi
béghishlinidu. **8** Chünki Roh arqiliq birige danaliq
yetküzgüchi söz, yene birige shu oxshash Roh arqiliq
xewer yetküzgüchi söz teqsim qilinidu; **9** yene oxshash
Roh arqiliq bashqa birige alahide ishench, yene birige
oxshash Roh arqiliq [késellerni] saqaytish iltipatliri, **10**
birawgha möjizilerni yaritish teqsim qilinidu; birawgha
wehiy-bésharet bérish; birawgha herxil rohlarni perq
étish, birawgha namelum tillarda sözlesh, yene birawgha
namelum tillarni terjime qilish iltipati teqsim qilinidu.
11 Emma bu ishlarning hemmisini yürgüzgüchi oxshash
shu bir Rohtur, U herbirige Özi layiq körüp, ayrim-
ayrim teqsim qilip béridu. **12** Chünki insaniy ten bir
bolsimu nurghun ezaliri bolghinidek, shundaqla ezaliri
nurghun bolsimu özara qoshulup bir ten bolghandek,
Mesih Özimu hem shundaqtur. **13** Chünki hemmimiz,
meyli Yehudiylar bolsaqmu, Grékler bolsaqmu, qullar
bolsaqmu, hörler bolsaqmu, bir Rohta bir ten'ge kirishke
chömüldürülduq we bir Rohtin ichishke nésip qilinduq.
14 Chünki ten birla ezadin emes, belki köp ezalardin
terkib tapidu. **15** Eger put: «Men qol bolmighinim
üchün men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqta
u heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **16** Qulaq:
«Men köz emes, shunga men ten'ge tewe emesmen»
désila, undaqta u heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu?
17 Pütün ten közla bolsa, undaqta anglash sézimimiz
nedin bolidu? Pütün ten qulaqla bolsa, undaqta purash
sézimimiz nedin bolidu? **18** Halbuki, Xuda Özige layiq
körgen ten ezalirining herbirini ayrim-ayrim öz jayigha
orunlashturghan; **19** eger ularning hemmisi oxshash
eza bolsa, undaqta uni qandaqmu ten dégili bolatti? **20**
Emdilikte ezalar köp, ten bolsa birdur. **21** Köz qolgha:
«Méning sanga éhtiyajim chüshmeydu!» déyelmeydu;
yaki bash bolsa putlargha: «Méning silerge éhtiyajim
chüshmeydu!» déyelmeydu. **22** Del eksiche, tendiki ajiz-
erzimes dep körün'gen ezalar kem bolsa bolmaydu; **23**
we hem tendiki biz étiwarsiz dep hésablighan ezalargha
bolsa, téximu köprek étiwar qilimiz; shundaqla isketsiz
dep qaralghan ezalirimiz téximu isketlik qilinidu; **24**
eslide yarishimliq bolghan ezalirimizgha bolsa shundaq
qilishning hajiti yoq. Emma Xuda pütün tenni shundaq
birleshtürgenki, U étiwarsiz dep hésablan'ghan ezalargha
téximu köp étiwar béridu. **25** Buningdin meqset tende
héch bölünüshler bolmasliqi, belki barliq ezalar özara
oxshash köyümchanliqta bolushi üchündur. **26** Bir eza
japa-derd tartsa, barliq ezalar uning bilen teng japa-derd
tartidu; bir ezagha sherep kelse, barliq ezalar uning bilen
teng shadlinidu. **27** Emdi siler Mesihning ténidursiler,
herbiringlar Uning ayrim-ayrim ezasidursiler. **28** Xuda
jamaette mushundaqlarni orunlashturghan: — awwal
rosullarni, andin peyghemberlerni, üchinchi bolup
telim bergüchilerni; andin möjize körsetküchilerni,
andin türlük késellerni saqaytish iltipatlirigha ige
bolghanlarni, yardem bergüchilerni, yétekchilik
qilghuchilarni, herxil namelum tillarda sözleydighanlarni
teyinlep orunlashturghandur. **29** Hemmeylen rosulmu?
Hemmeylen peyghembermu? Hemmeylen telim
bergüchimu? Hemmeylen möjize körsetküchmu? **30**
Hemmeylende saqaytish iltipatliri barmu? Hemmeylen
namelum tillarda sözlemdu? Hemmeylen namelum
tillarni terjime qilalamdu? **31** Emma siler chongraq
iltipatlarni teqezza bolup qoghlanglar; halbuki, men
hazir silerge hemmidin ewzel bir yolni körsitip bérey.

13 Men egerde bu dunyadiki kishiler sözlewatqan
herxil tillar hetta perishtilerning tilliri bilenmu
sözliyeleydighan bolsammu, biraq men méhir-
muhebbetsiz bolsam, u chaghda men peqet bir «dang-
dang» qilidighan mis dang, bir «chang-chang» qilidighan
chang bolup qalimen, xalas. **2** Eger men peyghemberlik
qilalisam, barliq sirlar, barliq bilimlerni chüshinip
bolghan bolsammu, hem shuning bilen bir waqitta
taghlarni yötkiyeligüdek toluq ishenchte bolsammu,
emma mende méhir-muhebbet bolmisa, undaqta men
héchnerse bolmighan bolimen. **3** Eger barliq mal-
mülkümni sediqige atap hem ténimni [Xudaning
yolida] qurbanliq süpitide köydürülüshke sun'ghan
teghdirdimu, emma mende yenila méhir-muhebbet
bolmisa, undaqta méning héchqandaq paydam yoq
bolghan bolidu. **4** Muhebbet sewr-taqetlik bolush
hem méhribanliqtur; Muhebbet hesetxorluq qilmaydu:
Muhebbet özini maxtimaydu, Tekebburluq qilmaydu, **5**
Nomussizliq qilmaydu, Öz menpeetini közlep yürmeydu,
Tériktürülmeydu, Könglide öchmenlik saqlimaydu; **6**
Heqqaniysizliqtin xushal bolmaydu, Belki emeliyettin,
heqiqettin xushal bolidu; **7** hemme ishta qorsiqi
kenglik qilidu, hemmige yüzlinip [Xudagha] ishinidu,
hemme ishqa ümid baghlaydu, hemmige chidaydu. **8**
Méhir-muhebbet hergiz axirlashmaydu. Bésharetler
bolsa, kargha kelmeydu: «namelum tillar» bolsa,
tügeydu: [möjizilik] bilimlermu kargha kelmeydu. **9**
Chünki bizning bilidighanlirimiz qismen, bésharet
béridighanlirimiz qismen; **10** lékin mukemmellik
kelgende, qismenlik yoqilidu. **11** Men kichikimde
balilarche sözlidim, balilarche oylidim, balilarche
hésablidim; chong bolghinimda, men baliliqni tashlidim.
12 Chünki biz hazir bir tutuq dérizidin müjmel halda
körimiz, lékin shu chaghda yüzmuyüz körimiz: Hazir
men qismen tonuymen, shu chaghda men [Xuda] méni
tonup kéliwatqandek tonuymen. **13** Hazir ishench,
ümid, méhir-muhebbettin ibaret bu üch nerse turuptu;
bulardin eng üstün turidighini méhir-muhebbettur.

14 Méhir-muhebbetke intilip uni qoghlishinglar
we hem rohiy iltipatlargha, bolupmu bésharet
bérishke intizar bolunglar. **2** Chünki namelum tilda
sözleydighan kishi ademlerge emes, belki Xudagha
sözleydu; anglighuchilardin héchkim uni chüshenmeydu,
emma u Rohta sirliq ishlarni éytip béridu. **3** Lékin
bésharet béridighan kishi bolsa ademlerning étiqadini
qurushqa, ularni righbetlendürüshke we teselli bérishke
sözleydu. **4** Namelum tilda sözligüchi öz rohini quridu;
emma bésharet bergüchi jamaetning [étiqadini] quridu.
5 Emdilikte men silerning hemminglarning namelum
tillarda sözliyelishinglarni ümid qilimen, lékin bésharet
bérishinglarni téximu ümid qilimen. Namelum tilda
sözligüchi sözini terjime qilmisa, jamaetning étiqad
qurulushida bésharet bergüchi uningdin ulugh bolidu.
6 Qérindashlar, men yéninglargha kélip, namelum
tillardila sözliginim bilen melum wehiy, bilim, bésharet
yaki telimni yetküzmisem, men silerge néme payda
tegküzimen? **7** Hetta awaz chiqiralaydighan jansiz
nersiler, meyli ney bolsun, chiltar bolsun shundaq;
ularning ahanglirining bir-biridin perqi bolmisa,
ularda chélin'ghan pede qandaqmu perq étilsun? **8**
[Jeng] kaniyimu belgilik bir ahangda chélinmisa, kim
jengge hazirlansun? **9** Shuningdek siler tilda éniq
chüshineligüdek söz qilmisanglar, néme démekchi
bolghininglarni kim chüshineleydu? Siler hawagha
gep qilghandek bolisiler. **10** Jahanda, shübhisizki,
xilmuxil til-awazlar bar we ularning héchqaysisi
menisiz emes; **11** eger emdi men melum awaz-tilning
menisini bilmisem, men sözligüchige nisbeten yat we
u manga nisbeten yat bolidu. **12** Ehwal silerdimu
shundaq. Shunga, siler rohiy iltipatlargha qizghinliq
bilen intilgenikensiler, jamaetning étiqadini quridighan
iltipatlargha bay bolushqa intilinglar. **13** Shunga,
namelum tilda sözleydighan kishi sözligenlirini terjime
qilip béreleydighan bolsam dep dua qilsun. **14** Chünki
namelum tilda dua qilghinimda, rohim dua qilidu,
lékin eqil-idrakimdin bolsa méwe chiqmaydu. **15**
Undaqta qandaq qilish kérek? Men bezide rohim bilen
dua qilimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu dua
qilimen; men bezide rohim bilen medhiye naxshilirini
éytimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu medhiye
naxshilirini éytimen; **16** bolmisa, peqet rohing bilenla
medhiye oqusang, ishletken [tilingni] bilmigenlerning
qatarida olturghuchi teshekkürungge qandaqmu «Amin»
déyelisun? Chünki u éytqiningni chüshenmeydu. **17**
Sen derheqiqet teshekkürni yaxshi éytisen, emma
yéningdiki anglighuchining étiqadi qurulghini yoq. **18**
Men bundaq namelum tillarda shexsen hemminglardin
köp sözleydighanliqim üchün Xudagha teshekkür
éytimen; **19** halbuki, jamaette bolghanda, namelum
tilda tümen éghiz sözliginimdin köre, bashqilargha
telim-terbiye béreligüdek chüshinishlik sözdin besh
éghizla sözliyelisem deymen. **20** Qérindashlar, eqil-
hoshunglarda bala bolmanglar; yamanliq jehetide
bowaq bolunglar, emma eqil-hoshunglarda pishqedem
bolunglar. **21** Tewratta: «Chet tilliqlarning sözi we yat
ademlerning lewliri arqiliq Men mushu xelqqe gep
qilimen; lékin shundaq bolsimu ular yenila Manga qulaq
salmaydu — deydu Perwerdigar» dep pütülgendur. **22**
Shunga «namelum tillar» bolsa bir alamet belgidur;
étiqadchilargha emes, belki étiqadsizlargha alamet
belgidur; wehiy-bésharetler bolsa, étiqadsizlar üchün
emes, belki étiqadchilar üchün bolidu. **23** Shuning üchün
pütkül jamaet bir yerde jem bolghanda, hemmisi öz
aldigha bundaq namelum tillarda sözlewerse we sadda
yaki étiqadsiz kishiler kirip qalsa, ular hemminglarni
sarang bolup qapsiler déyishmemdu? **24** Emma
hemminglar wehiy-bésharet yetküzsenglar, étiqadsiz yaki
sadda kishi aranglargha kirip qalsa, hemminglar teripidin
uning gunahlirigha tenbih bérilidu, hemminglar teripidin
uning gunahkar ikenliki körsitilidu; **25** qelbidiki sirlar
ashkare qilin'ghanda, u özini yerge tashlap: — «Xuda
heqiqeten aranglardidur» dep Xudagha sejde qilidu. **26**
Emdi qérindashlar, qandaq qilishimiz kérek? Siler bir
yerge jem bolghininglarda, herbiringlarda [bir iltipat]
bolidu; birside medhiye naxshisi, birside telim, birside
namelum til, birside wehiy, birside namelum tilning
yéshimi bolidu. Hemme ishlar étiqadning qurulushi
üchün bolsun. **27** Namelum tilda sözligüchiler bolup
qalsa, ikkisi yaki eng köp bolghanda üchi nöwet bilen
sözlisun we birsi ularning éytqanlirini örisun. **28**
Emma [jamaette] örigüchi bolmisa, u sükü̈t qilsun;

öz-özige we Xudagha éytsun. **29** Wehiy-bésharet
yetküzgüchiler bolsa, ikki-üchi sözlisun; qalghanlar
geplirining weznini ditlap tursun; **30** Emma olturghanlar
arisidin bashqa bir kishige melum bir wehiy bérilse,
sözlewatqan kishi sözini toxtitip nöwetni uninggha
bersun. **31** Chünki hemminglar bir-birlep wehiy-bésharet
yetküzsenglar bolidu; shuning bilen hemmeylen öginidu,
hemmeylen righbetlinidu. **32** Peyghemberlerning öz
rohliri peyghemberlerning özlirige itaet qilidu. **33** Chünki
Xuda qalaymiqanchiliq tughdurghuchi emes, belki tinch-
xatirjemlik bergüchidur. Barliq muqeddes bendilerning
jamaetliride shundaq tertip bar. **34** Aranglardiki ayallar
jamaetlerde sükütte oltursun; ularning sözlishige ruxset
qilinmighan; Tewrat qanunida belgilen'gendek, ular
[tertipke] boysunsun. **35** Emma ular melum ishni
bilmekchi bolsa, öyide öz erliridin sorisun; ayalning
jamaette sözlishi uyatliq ishtur. **36** Xudaning söz-kalami
silerdin bashlan'ghanmu?! Yaki yalghuz silergila yétip
kelgenmu?! **37** Birsi özini wehiy-bésharetchi yaki rohiy
kishi dep sanisa, u silerge hazir yazghan bu sözümning
heqiqeten Rebning emri ikenlikini étirap qilsun. **38**
Birsi buni étirap qilishni xalimisa, u étirap qilinmaydu.
39 Shuning üchün, i qérindashlar, wehiy-bésharetlerni
yetküzüshke telmürüp intilinglar, shundaqla namelum
tillarda sözleshni cheklimenglar. **40** [Xulase qilip
éytqanda], herbir ish chirayliq, tertiplik qilinsun.

15 Emma, i qérindashlar, men silerge eslide yetküzgen
xush xewerni bayan qilmaqchimen; siler bu xush
xewerni qobul qilghan we uningda ching turuwatisiler;
2 men silerge yetküzgen xush xewer bolghan kalamda
ching turghan bolsanglar, — (ishen'gininglar bikargha
ketmigen bolsa) — siler uning arqiliq qutquzuluwatisiler.
3 Chünki men özümge amanet qilin'ghanlirini eng
zörür ish süpitide silergimu tapshurdum; yeni, Tewrat-
Zeburda aldin éytilghinidek, Mesih gunahlirimiz üchün
öldi; **4** U depne qilindi; we üchinchi küni yene
Tewrat-Zeburde aldin éytilghinidek tirildürüldi; **5** U
Kéfasqa, andin on ikkiylen'ge köründi; **6** andin U
bir sorunda besh yüzdin artuq qérindashqa köründi;
ularning köpinchisi bügünki künde tirik, emma beziliri
ölümde uxlawatidu; **7** U Yaqupqa, andin rosullarning
hemmisige köründi; **8** Hemmisidin kéyin U xuddi waqitsiz
tughulghan bowaqtek bolghan mangimu köründi. **9**
Chünki men rosullar arisidiki eng töwinimen, rosul
dep atilishqa layiq emesmen; chünki men Xudaning
jamaitige ziyankeshlik qilghanmen. **10** Lékin hazir
némila bolsam Xudaning méhir-shepqiti arqiliq boldum;
Uning manga körsetken shu méhir-shepqiti bikargha
ketmidi; chünki men [Xudaning xizmitide] barliq
rosullardin bekrek japaliq ishligenmen; emeliyette
ishligüchi men emes, belki men bilen bille bolghan
Xudaning méhir-shepqitidur. **11** Démek, meyli men yaki
bashqa [rosullar] bolsun, hemmimizning yetküzgenliri
oxshash bolup, u del siler ishinip qobul qilghan
xush xewerdur. **12** Emma Mesih ölgenler ichidin
tirildürülgen dep jakarlan'ghan bolsa, qandaqmu
aranglardiki beziler ölgenlerning tirilishi dégen yoq
ish, deydu? **13** Emma ölgenlerning tirilishi dégen
yoq ish bolsa, Mesihning tirilishimu yoq ish bolghan
bolatti. **14** Shuningdek eger Mesih ölümdin tirilgen
bolmisa, jakarlighan xewirimiz bihude bolghan, silerning
étiqadinglarmu bihude bolghan bolatti. **15** Hetta bizmu
Xuda toghrisidiki yalghan guwahchilar bolghan bolattuq
— chünki biz Xudaning Mesihni ölümdin tirildürgenlikige
guwahliq berduq. Eger heqiqeten ölümdin tirilish
bolmisa, Xuda Mesihnimu ölümdin tirildürmigen
bolatti. **16** Chünki ölgenler qayta tirildürülmise,
Mesihmu tirilmigen bolatti. **17** Mubada Mesih tirilmigen
bolsa, étiqadinglar kéreksiz bolghan, siler téxiche
gunahliringlarda yürüwatqan bolattinglar, **18** shundaqla
Mesihte ölümde uxlawatqanlarmu halaketke yüz tutqan
bolatti. **19** Eger ümidimizni peqet bu dunyadiki hayatimiz
üchünla Mesihge baghlighan bolsaq, biz insanlar arisidiki
eng bichare ademlerdin bolghan bolimiz. **20** Emma
emeliyette, Mesih ölümde uxlighanlar ichide «hosulning
tunji méwisi» bolup, ölümdin tirilgendur; **21** Chünki
bir insan arqiliq ölüm [alemde] peyda bolghinidek,
ölümdin tirilishmu bir insan arqiliq [alemde] peyda
boldi. **22** Adamatimizdin bolghanlarning hemmisi
[uning tüpeylidin] ölümge mehkum bolghanliqigha
oxshash, Mesihde bolghanlarning hemmisi [Uning
tüpeylidin] ölümdin hayatqa érishidu. **23** Emma
hemmeylen öz nöwet-qatarida tirilidu; tunji hosulning
méwisi bolghan Mesih birinchi; ikkinchiler bolsa
Mesihning dunyagha qaytip kelginide özige tewe
bolghanlar. **24** Andin axiret bolidu; shu chaghda U barliq
hökümranliqni, barliq hoquq we herxil küchlerni emeldin
qaldurup, padishahliqni Xuda-Atigha tapshuridu. **25**
Chünki U barliq düshmenlerni [meghlup qilip] ayighi
astida qilghuche höküm sürüshi kérektur; **26** eng
axirqi yoqitilidighan düshmen bolsa ölüm özidur. **27**
Chünki [Zeburda] «[Xuda] pütkül mewjudatni Uning
ayighi astigha boysundurghan» [dep pütüklüktur].
Emma «pütkül mewjudat Uninggha boysundurulghan»
déyilginide, roshenki, shu «pütkül» dégen söz
«hemmini Uninggha Boysundurghuzghuchi»ning özini
ichige alghan emestur. **28** Emma hemme Uninggha
boysundurulghandin kéyin, Oghul hemmini özige
boysundurghuchigha boysunidu; shuning bilen Xuda
hemmining hemmisi bolidu. **29** Ölümdin tirilish bolmisa,
bezilerning ölgenler üchün chömüldürülüshini qandaq
chüshinish kérek? Ölgenler zadi tirilmise, kishiler ular
üchün néme dep chömüldürülidu? **30** Bizler néme dep
[her küni] her saette xewp-xeterge duch kélip yürimiz?
31 Rebbimiz Mesih Eysada silerdin pexirlinishim rast
bolghandek, [i qérindashlirim], men herküni ölümge duch
kélimen. **32** Eger insanlarning nuqtiineziridin éytqanda
«Efesus shehiride wehshiy haywanlar bilen élishtim»
désem, ölgenler ölümdin tirilmise, buning manga néme
paydisi? «Ete beribir ölüp kétidighan bolghandin kéyin,
yep-ichip yürüwalayli» dégen söz yolluq bolmamti?
33 Aldanmanglar; chünki «Yaman hemrahlar exlaqni
buzidu». **34** Heqqaniy bolush üchün oyghininglar,
gunahdin qol üzünglar; chünki beziliringlarda Xuda
toghruluq xewer yoqtur — buni éytsam siler üchün uyat
emesmu? **35** Belkim birsi: «Ölükler qandaq tirildüriler?
Ular qandaq ten bilen tiriler?» — dep sorishi mumkin. **36**
I exmeq kishi, séning térighining, ölmey turup qaytidin
tirilmeydu. **37** Hem séning térighining, ösümlükning téni
emes, belki uning yalingach déni — mesilen, bughdayning
yaki bashqa birer ziraetning déni, xalas. **38** We kéyin
Xuda Öz xahishi boyiche uninggha melum bir tenni

béridu; shundaqla uruq danlirining herbirige özining
ténini ata qilidu. **39** Janiwarlarning etliri bolsa bir-
birige oxshimaydu; insanlarning özige xas etliri bar,
haywanlarning özige xas etliri bar, uchar-qanatlarningmu
bar, béliqlarningmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yer
yüzidimu jisimlar bar; emma asmandikisining jula-sheripi
bashqiche, yer yüzidikisiningmu bashqiche bolidu; **41**
Quyashning shan-sheripi bir xil, ayning sheripi yene bir
xil, yultuzlarning shan-sheripi yene bir xildur; chünki
yultuzlar shan-shereplirde bir-biridin perqlinidu. **42**
Ölümdin tirilish hem shundaqtur. [Ten] chirish halitide
térilidu, chirimas halette tirildürülidu; **43** Uyatliq halette
térilidu, shan-sherep bilen tirildürülidu; ajiz halette
térilidu, emma küch-qudret bilen tirildürülidu. **44** U
tebietke tewe bir ten süpitide térilidu; rohqa tewe
bir ten bolup tirildürülidu; eslide tebietke tewe bir
«janliq» ten bolghan bolsa, emdi rohiy bir ten bolidu.
45 Shunga [Tewratta] mundaq pütülgenki: «Tunji insan
Adem'atimiz tirik bir jan qilip yaritildi»; emma «axirqi
Adem'ata» bolsa hayatliq bergüchi Roh boldi. **46** Emma
awwal kelgini rohiy adem emes, belki «tebietke tewe
bolghuchi» adem idi, kéyin «rohiy adem» keldi. **47**
Deslepki insan bolsa yerdin, tupraqtin apiride qilin'ghan;
ikkinchi insan bolsa asmandin kelgendur; **48** Tupraqtin
apiride qilin'ghini qandaq bolghan bolsa, [uningdin]
[bolghan] «tupraqliq»larmu shundaq bolidu; asmandin
kelgini qandaq bolsa, uningdin bolghan «asmanliqlar»mu
shundaq bolidu. **49** Bizler «tupraqliq adem» süritide
bolghinimizdek, «asmanliq adem» süritidimu bolalaymiz.
50 Emma shuni éytimenki, i qérindashlar, et we
qandin törelgenler Xudaning padishahliqigha warisliq
qilalmaydu; chirigüchi chirimaydighan'gha warisliq
qilalmaydu. **51** Mana, men silerge bir sirni éytip
bérimen; biz hemmimizla [ölümde] uxlaydighanlardin
bolmaymiz; biraq hemmimiz özgertilimiz! **52** Bir
deqiqidila, közni bir yumup achquche, eng axirqi kanay
chélin'ghanda özgertilimiz; chünki kanay chélinsila
ölgenler chirimas hayatqa tirildürülidu, shundaqla
özgertilimiz; **53** Chünki bu chirip ketküchi chirimas
hayatni kiyiwélishi, bu ölgüchi ölmeslikni kiyiwélishi
kérek; **54** Emma chirip ketküchi chirimas hayatni
kiygende, bu ölgüchi ölmeslikni kiygende, shu chaghda
bu söz emelge ashurulidu: «Ölüm ghelibe teripidin
yutulup yoqutulidu!». **55** «Ah, ölüm, séning neshtiring
qéni?! Ah, ölüm, séning ghelibeng qéni?!» **(Hadēs g86)**
56 Ölümdiki neshter — gunahtur, gunahning küchi
bolsa, Tewrat qanuni arqiliq namayan bolidu. **57** Lékin
bizni Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq bularning üstidin
ghelibige érishtürgüchi Xudagha teshekkür! **58** Shuning
üchün, söyümlük qérindashlirim, ching turup tewrenmes
bolunglar, Rebning xizmitidiki ishliringlar hemishe keng
ziyadileshsun; chünki Rebde bolghan ejir-japayinglar
hergiz bihude ketmeydighanliqini bilisiler.

16 Emdi muqeddes bendiler üchün iane toplash
toghruluq, silermu Galatiya ölkisidiki jamaetlerge
tapilighinimdek qilinglar. **2** Her heptining birinchi
künide herbiringlar tapawitinglarning berikiti boyiche
uningdin bir ülüshini ajritip öz yéninglarda saqlap
qoyunglar; shundaq qilsanglar, kelgen waqtimda iane
toplash hajet bolmaydu. **3** Men kelginimde, siler qaysi
ademlerni layiq körüp tallisanglar, men shulargha
[tonushturush] xetlirini yézip bérip mushu iane-
shepqitinglarni Yérusalémgha apirip bérishke ewetimen.
4 Méningmu bérishim muwapiq körülse, ular manga
hemrah bolup baridu. **5** Emma men Makédoniye ölkisidin
ötkendin kéyin yéninglargha kélimen — chünki men
Makédoniyedin ötmekchimen — **6** belkim men siler bilen
bille bir mezgil turushum mumkin, hetta yéninglarda
qishlap qélishimmu mumkin; shuningdek andin qeyerge
barmaqchi bolsam, siler yardem qilip, méni yolgha sélip
qoyarsiler. **7** Chünki bu qétim silerni yol üstidila körüp
ötüp kétishni xalimaymen, belki Reb buyrusa, siler
bilen bille uzunraq bir mezgil turghum bar. **8** Emma
men Efesus shehiride orma héytighiche turmaqchimen.
9 Chünki [mushu yerde] manga ajayib chong, utuq-
méwe bériwatqan bir ishik keng échildi, shuningdek
qarshi chiqquchilarmu köp. **10** Timotiy yéninglargha
bérip tursa, uning aranglarda qorqmay erkin-azade
yürüshige köngül bölünglar. Chünki umu manga oxshash
Rebning xizmitini ishlewatidu. **11** Shunga héchkim uni
töwen körmisun; belki uni ménin yénimgha kélishi
üchün aman-ésen uzitip yolgha sélip qoyunglar; chünki
uning qérindashlar bilen bille kélishini kütmektimen.
12 Emma qérindishimiz Apollosqa kelsem, uningdin
qérindashlar bilen bille silerning yéninglargha bérishni
köp ötündüm. Lékin uning hazirche barghusi yoq. Kéyin
purset piship yétilgende baridu. **13** Hoshyar bolunglar,
étiqadta ching turunglar; merdane erdek bolunglar!
Qeyser bolunglar! **14** Silerning qilghan hemme ishinglar
méhir-muhebbet bilen qilinsun. **15** Emdi, i qérindashlar,
Axaya ölkisidiki eng deslepki étiqad méwisi bolghan
Istifanas we uning ailisidikilerni, shundaqla ularning
Xudaning muqeddes bendilirining xizmitide bolushqa
qandaq özlirini atighanliqini obdan bilisiler; men
silerdin ötünimenki, mushundaq kishilerning we ular
bilen birlikte xizmette herbir japa tartiwatqanlarning
sözlirige kiringlar. **17** Emma [yéninglardin] Istifanas,
Fortunatus we Aqayikusning bu yerge méni yoqlap
kelgenlikidin shadlandim; chünki ular siler tereptin kem
bolghanlirini toluqlap berdi. **18** Chünki ular ménin
rohimni we hem silerningkinimu yéngilandurdi; shunga
shundaq ademlerni etiwarlap hörmetlenglar. **19** Asiyadiki
jamaetlerdin silerge salam. Akwila we Priskilla hem
ularning öyide jem bolidighan jamaettinmu Rebde
silerge qizghin salam yollaydu. **20** Qérindashlarning
hemmisi silerge salam yollaydu. Bir-biringlar bilen pak
söyüshler bilen salamlishinglar. **21** Mana, menki Pawlus
öz qolum bilen salam yéziwatimen! **22** Herkim Reb
Eysa Mesihni söygüchi bolmisa, uninggha lenet bolsun!
Rebbimiz, kelgeysen! **23** Reb Eysa Mesihning méhir-
shepqiti hemminglargha yar bolghay! **24** Méning Mesih
Eysada bolghan muhebbitim hemminglar bilen bille
bolghay. Amin!

Korintliqlargha 2

1 Xudaning iradisi bilen békitilgen, Mesih Eysaning
rosuli menki Pawlus we qérindash bolghan Timotiydin
Korint shehiride turuwatqan, Xudaning jamaitige we
shuningdek pütkül Axaya ölkisidiki barliq muqeddes
bendilerge salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa
Mesihtin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay!
3 Rebbimiz Eysa Mesihning Atisi, rehimdilliqlarning igisi
Ata, barliq righbet-tesellining Igisi bolghan Xudagha
teshekkür-medhiye oqulghay! **4** Biz uchrighan herqandaq
japa-musheqqette U bizge righbet-teselli bériwatidu,
shuning bilen biz Xuda teripidin righbetlendürülgen
bolup U yetküzgen righbet-teselli bilen herqandaq
bashqa japa-musheqqetke uchrighanlargha righbet-
teselli béreleydighan bolduq. **5** Chünki, Mesihning
azab-oqubetliri biz terepke éship tashqandek, Mesih
arqiliq bolghan righbet-tesellimizmu éship tashidu. **6**
Emma biz japa-musheqqette qalsaqmu bu silerning
righbet-teselli we nijat tépishinglar üchün bolidu;
bular silerning biz tartqan azab-oqubetlerge oxshash
azab-oqubetlerge chidishinglar bilen silerdimu hasil
qilinidu; biz righbet-teselli tapsaqmu u silerning righbet-
teselliringlar we nijatinglar üchün bolidu; shunga bizning
silerge baghlighan ümidimiz mustehkemdur; chünki siler
azab-oqubetlerdin ortaq nésiwilik bolsanglar, oxshashla
righbet-tesellidin ortaq nésiwilik bolisiler dep bilimiz. **8**
Chünki, i qérindashlar, silerning Asiyada duch kelgen
japa-musheqqettin xewersiz yürüshünglarni xalimaymiz;
u waqitlarda biz chidighusiz éghir bésimgha duch kelduq,
hetta hayatning özidin ümid üzgüdek bolghaniduq. **9**
Emma özimizge emes, belki ölgenlerni tirildürgüchi
Xudagha tayinishimiz üchün qelbimizde ölümge mehkum
qilin'ghandek yürettuq. **10** U bizni bundaq dehshetlik
bir ölümdin qutquzghan we hazir qutquzmaqta, we bizni
yenila qutquzidu, dep uninggha ümid baghliduq; **11**
silermu buningda hem biz üchün dua-tilawetler bilen
medet bériwatisiler; shundaq qilip talay ademlerning
wasitisi arqiliq bizge körsitilgen iltipat tüpeylidin talay
ademler [Xudagha] rehmetler éytidighan bolidu. **12**
Chünki pexrimiz, yeni wijdanimizning guwahliqi shuki,
Xudaning aldida sap niyetler we semimiylik bilen (insaniy
paraset bilen emes, belki Xudaning méhir-shepqiti bilen)
biz bu dunyagha nisbeten we bolupmu silerge nisbeten
özimizni tutuwalidighan bolduq. **13** Chünki silerge
yazghinimiz oquyalaydighan we tonup yételeydighandin
bashqa héch nerse emes; lékin men silerning bizni
qismen tonup yetkininglar boyiche Reb Eysaning
künide siler bizning pexrimiz bolidighininglardek
bizlernimu silerning pexringlar bolidu dep bizni toluq
tonup yétishinglarni ümid qilimen. **15** Shuning bilen
mushundaq ishenchte bolup men eslide ikkinchi qétim
silerge méhir-shepqetni yetküzüshke awwal silerning
qéshinglargha barmaqchidim; **16** yeni, qéshinglardin
Makédoniyege ötüp, andin Makédoniyedin yene
qéshinglargha kélishni, shundaqla siler teripinglardin
Yehudiye ölkisige uzitilishimni ümid qilghanidim. **17**
Mende shundaq niyet bolghanda, men uni yéniklik
bilen qarar qilghanmu? Men niyet qilghanda, mende
«etlik» kishilerdikidek: birdem «berheq, berheq» we
birdem «yaq, yaq» déyish barmu? **18** Emma Öz sözide
turghinidek, bizning silerge éytqan sözimiz birdem
«berheq» we birdem «yaq» bolmaydu; **19** Chünki
biz (men we Silwanus we Timotiy)ning aranglarda
jakarlighinimiz — Xudaning Oghli, Eysa Mesih, birdem
«berheq» we birdem «yaq» emestur; belki Uningda
«berheq»la bardur. **20** Chünki Xudaning qanchilik wediliri
bolushidin qet'iynezer, ular Uningda «berheq»tur, we biz
arqiliq Uningdimu Xudagha shan-sherep keltüridighan
«Amin» bardur. **21** Emdi bizlerni siler bilen bille Mesihde
ching turghuzghuchi bolghini hem bizni mesihligini
bolsa Xudadur. **22** U yene üstimizge möhür bésip,
qelbimizge Öz Rohini «kapalet» bolushqa ata qildi.
23 Emma Xudani öz jénimgha guwahchi bolushqa
chaqirimenki, Korintqa téxi barmighanliqimning sewebi
könglunglarni ayash üchün idi. **24** Hergiz özimizni
iman-étiqadinglar üstige höküm sürgüchilermiz, démek,
belki silerning shad-xuramliqinglarni ashurushqa silerge
hemkarlashquchilarmiz; chünki siler étiqad arqiliqla
mezmut turisiler.

2 Lékin men ichimde, qéshinglargha barsam yene
azar élip barmaymen dégen qarargha keldim.
2 Chünki eger men silerge azar bersem, méning
tüpeylimdin azar yégenlerdin bashqa qaysibiri méni
shadlanduralisun? **3** Men esli méni shadlandurushi
tégishlik bolghanlardin eksiche azar yep qalmay
dégen meqsette shu xetni yazdim; chünki méning
shadliqim siler hemminglarningmu shadliqidur dep
siler hemminglargha ishench baghlidim. **4** Chünki
eslide özüm éghir azab ichide qelbimdiki derd-elemdin
köp köz yashlirimni tökküzüp turup silerge shu xetni
yazghanidim; meqsitim silerge azar bérish emes,
belki silerge chongqur baghlan'ghan, éship tashqan
muhebbitimni bilishinglar üchün idi. **5** Emma birersi
azar yetküzgen bolsa, uning azar yetküzgini men emes
deymen, u belki melum derijide (bu ishni ziyade
éghir qilghum yoq) hemminglargha azar yetküzdi. **6**
Bundaq ademning köpinchinglar teripidin tenbihlen'gini
yéterliktur; **7** Shunga hazir eksiche, siler uninggha méhir-
shepqet körsitip righbet-teselli bérishinglargha toghra
kélidu; bolmisa bundaq bir kishi belkim ghayet zor derd-
elemdin özini yoqitishimu mumkin. **8** Shunga men silerge
uninggha muhebbitinglarni ispatlishinglarni jékileymen.
9 Shu xétimni yene bir meqsette, yeni silerning hemme
ishlarda itaetmen yaki itaetmen emeslikinglarni sinap
bilishim üchün yazdim. **10** Lékin siler qaysibirini melum
ish üchün kechürüm qilghan bolsanglar, menmu hem
uni shundaq qilghan bolimen; menmu melum bir ishni
kechürüm qilghinimda (birer ishni kechürüm qilghan
bolsam), men silerni dep Mesihning huzurida shundaq
qildim. **11** Shuning bilen Sheytan bizdin héch üstünlükke
érishelmeydu; chünki biz uning hiyle-mikirliridin
bixewer emesmiz. **12** Emdi Mesihning xush xewirini
jakarlashqa Troas shehirige kelginimde we shundaqla
Reb teripidin [purset] ishiki manga échilghini bilen, **13**
qérindishim Titusni tapalmighinim tüpeylidin rohim
aram tapmidi; shuning bilen men shu yerdikiler bilen
xoshliship, Makédoniyege seper aldim. **14** Emma bizni
Mesihde hemishe tentene bilen ghalibane bashlaydighan,
biz arqiliq her yerde Özige dost tartquchi xushpuraqni

chachquchi Xudagha teshekkür! **15** Chünki biz Xudagha
yetküzüliwatqan Mesihning xushpuriqidurmiz, hem
qutquzuluwatqanlar arisida hem halaketke kétiwatqanlar
arisida shundaqmiz; **16** kéyinkilerge ölümge bolghan
ölümning puriqi, aldinqilargha hayatliqqa bolghan
hayatliqning puriqidurmiz; emdi mushundaq ishlarning
höddisidin kim chiqalaydu? **17** Chünki biz köp
kishilerning qilghinidek Xudaning kalam-sözini soda-
sétiq ishi qilmaymiz; eksiche biz semimiylik bilen
Xuda aldida Xudadin [ewetilgenler] süpitide Mesihde
sözleymiz.

3 Biz yene özimizni tewsiye qilghili turuwatamduq?
Yaki bashqa bezilerge kérek bolghandek, silerge
yézilghan yaki siler yazghan tewsiyinamiler
bizge kérekmu? **2** Siler özünglar bizning
tewsiyinamimizdursiler, qelbimizde pütülgen, her
insan'gha tonush bolghan we oqulidighan. **3** Silerning
biz teripimizdin perwish qilin'ghan, Mesihning mektupi
ikenlikinglar ayan boldi (bu mektup siyah bilen
emes, belki tirik Xudaning Rohi bilen yézilghan; tash
taxtaylargha emes, belki qelbning etlik taxtaylirigha
pütüklüktur). **4** Emdi bizning Mesih arqiliq Xudagha
qaraydighan shunche zor ishenchimiz bar; **5**
özimizni birernersini qilghudek iqtidarimiz bar dep
chaghlighinimiz yoqtur; iqtidarliqimiz bolsa belki
Xudadindur. **6** U bizni yéngi ehdining xizmetkarliri
bolushqa iqtidarliq qildi; bu ehde pütüklük söz-
jümlilerge emes, belki Rohqa asaslan'ghan. Chünki
pütüklük söz-jümliler ademni öltüridu; lékin Roh
bolsa ademge hayat keltüridu. **7** Emma söz-jümliler
bilen tashlargha oyulghan, ölüm keltüridighan xizmet
shan-sherep bilen bolghan we shundaqla Israillar
Musaning yüzide julalan'ghan shan-shereptin yüzige
közlirini tikip qariyalmighan yerde (gerche shu
shan-sherep hazir emeldin qaldurulghan bolsimu),
8 Roh bilen yürgüzülidighan xizmet téximu shan-
shereplik bolmamdu? **9** Chünki ademning gunahini
békitidighan xizmet shereplik bolghan yerde, insanni
heqqaniy qilidighan xizmetning sheripi téximu éship
tashmamdu!? **10** Chünki eslide shan-shereplik bolghan
ishning hazirqi ghayet zor shan-shereplik ishning
aldida héchqandaq shan-shereplikliki yoqtur; **11** chünki
emeldin qaldurulghan ish eslide shan-sherep bilen
keltürülgen yerde, hazir ornini basqan ish téximu
shan-shereplik bolidu. **12** Bizde shunche zor shundaq
bir ümid bolghaniken, biz tolimu yüreklik bolimiz.
13 Biz Israillarni emeldin qaldurulidighan [ehdining]
parlaq nurigha közini tikip qarashning aqiwitige
uchrap ketmisun dep yüzige chümperde tartiwalghan
Musagha oxshimaymiz. **14** Emma ularning oy-köngülliri
qadaqlashqanidi; chünki bügün'ge qeder kona ehdini
oqughinida mushu chümperde éliwétilmey keldi; chünki
peqet Mesihde bolghandila u élip tashliwétilidu. **15**
Emma bügün'ge qeder, Musaning yazmiliri oqulghinida
shu chümperde yenila qelbini yépiwalmaqta. **16** Emma
herkim Rebge qarap burulsa, chümperde élip tashlinidu.
17 Emma Reb shu Rohtur; we Rebning Rohi qeyerde
bolsa, shu yerde hörlük bolidu. **18** We biz hemmimizning
yüzimiz chümperdisiz halda Rebning shan-sheripige
qarighinida, Uning oxshash süritide bolushqa Roh
bolghan Reb teripidin shan-sherep üstige shan-sherep
qoshulup özgertilmektimiz.

4 Shunga [Xuda] bizge rehim-shepqet körsetkendek,
bu xizmet bizge amanet qilin'ghaniken, biz bel
qoywetmeymiz; **2** emdilikte shermendilikke ait yoshurun
ishlarni tashlap, ne aldamchiliqta mangmay, ne Xudaning
sözini burmilimay, belki heqiqetni eynen ayan qilish bilen
Xuda aldida durusluqimizni her ademning wijdanigha
körsitimiz. **3** Emma xush xewirimiz chümkelgen bolsimu,
u halak boluwatqanlargha nisbeten chümkeldi; **4**
Chünki Xudaning süret-obrazi bolghan Mesihning shan-
sheripi toghrisidiki xush xewerning nuri ularning üstide
yorumisun dep, bu zamanning ilahi étiqadsizlarning oy-
zéhinlirini kor qildi. **(aiōn g165)** **5** Chünki biz özimizni
emes, belki Mesih Eysani Reb, shuningdek özimizni Eysa
üchün silerning xizmetkaringlar dep élan qilimiz. **6**
Chünki «qarangghuluqtin nur yorusun» dep buyrughan
Xuda, Mesihning didaridin Özining shan-sheripini
tonutushqa bolghan yoruqluqning [biz arqiliq] chéchilishi
üchün, bizning qelbimizni yorutqandur. **7** Emma
qudretning ghayet zorluqi bizdin emes, belki Xudadin
bolghanliqi körünsun dep bu göherge sapal idishlarda
qachilaqliq halda igidarliq qilimiz. **8** Mana biz herterepte
qistilip qalduq, emma yenjilmiduq; temtirep qalduq,
emma ümidsizlenmiduq; **9** ziyankeshlikke uchrawatimiz,
emma hemdemsiz qalmiduq; yiqitilduq, emma halak
bolmiduq; **10** Eysaning hayati ténimizde ayan qilinsun
dep, herdaim ténimizde Eysaning ölümini kötürüp
yürimiz. **11** Chünki Eysaning hayati ölidighan etlirimizde
ayan qilinsun üchün, tirik qalghan bizler herdaim
ölümge tapshurulmaqtimiz. **12** Shuning bilen bizde ölüm
ishlewatidu, emma hayat silerde ishlewatidu. **13** We «Men
ishendim, shunga söz qildim» dep yézilghandikidek iman-
ishenchtiki rohqa ige bolup, bizmu ishenduq we shuning
bilen söz qilimiz; **14** chünki Reb Eysani tirildürgen
[Xuda] bizni Eysa bilen birge tirildüridu, shundaqla bizni
siler bilen birge Öz aldigha hazir qilidu, dep bilimiz. **15**
Chünki [bu] hemme ishlar siler üchündurki, téximu köp
kishilerning wujudida éship tashquche béghishlan'ghan
méhir-shepqet sewebidin köp kishilerningmu Xudani
ulughlap éytqan teshekkürliri éship tashidu. **16** Shunga
biz bel qoyuwetmeymiz; gerche tashqi insanliqimiz
solashsimu, derheqiqet ichki insanliqimiz kündin-kün'ge
yéngilanmaqta. **17** Chünki bizning bir deqiqilik we
yénik japa-musheqqetlirimiz biz üchün éship tashqan,
menggülük, zor wezinlik shan-sherepni hasil qilidu.
(aiōnios g166) **18** Shunga biz körün'gen ishlargha emes,
belki körünmes ishlargha köz tikimiz; chünki körün'gen
ishlar waqitliq, emma körünmes ishlar menggülüktur.
(aiōnios g166)

5 Chünki bu zémin'gha tewe öyimiz, yeni bu chédirimiz
yoqitilsimu, Xuda teripidin bolghan, insan qoli
bilen yasalmighan bir öy, yeni asmanlarda ebediy bir
makanimiz bardur dep bilimiz. **(aiōnios g166)** **2** Emdi
bu [kona öyimizde] turghinimizda asmandiki öyimizni
kiyiwélishqa zor intizar bilen ah urmaqtimiz **3** (berheq,
[asmandiki öyimizni] kiyiwalsaq yalingach qalmaymiz).
4 Chünki mushu chédirda turghinimizda, éghirchiliqta ah
urmaqtimiz; bu bizning yalingachlinishni xalighinimiz

emes, belki kiyindürülüshni, yeni bizde ölidighan néme
bolsa, uning hayat teripidin yutulushini xalaymiz. **5** Emdi
bizni del mushu ishqa teyyarlighuchi bolsa Xudadur;
U bizge «kapalet» bolghan Öz Rohinimu ata qildi. **6**
Shuning bilen biz hemishe yureklik bolimiz; hemde
ténimizde makan tutqinimizda Rebdin néri bolghan
musapir bolimiz dep bilimiz **7** (chünki biz körüsh sézimi
bilen emes, étiqad bilen mangimiz); **8** biz yureklik
bolup, shuningdek tendin néri bolup Reb bilen bille
bir makanda bolushqa téximu xursenmiz. **9** Shuning
bilen, meyli tende bolayli, tendin néri bolayli, uni xursen
qilishni istek-nishan qilip intilimiz. **10** Chünki tende
qilghan emellirimizni, yaxshiliq bolsun, yamanliq bolsun,
herbirimizge qayturulushi üchün Mesihning soraq texti
aldida hazir bolushimiz lazim bolidu. **11** Shuning bilen
Rebning dehshitini bilgenlikimiz üchün, insanlarni
ishendürüshke tirishimiz; lékin biz Xudagha ochuq-
ashkarimiz, shuningdek silerning wijdaninglardimu
ashkare tonulsaq dep ümid qilimen. **12** Biz hazir
özimizni qaytidin silerge tewsiye qilghinimiz yoq,
belki peqet silerde qelbdiki ishlardin emes, tashqi
qiyapettin pexirlinidighanlargha bergüdek jawab bolsun
dep, silerge bizlerdin pexirlinish imkaniyitini yaritip
bériwatimiz. **13** Chünki ich-ichimizge sighmay qalghan
bolsaqmu Xuda aldida shundaq bolduq, salmaq bolsaqmu
siler üchün shundaq bolimiz. **14** Chünki Mesihning
muhebbiti bizni [shundaq qilishqa] ündeydu; chünki biz
birsi hemmeylen üchün öldi, shunga hemmeylennimu
öldi, dep hésablaymiz. **15** We U hemmeylenni dep
öldi, buningdin meqset, hayat bolghanlar özliri üchün
emes, belki ularni dep ölüp tirilgüchi üchün yashishi
üchündur. **16** Shuning bilen biz buningdin kéyin
héchkimni insanlarche tonumaymiz; hetta biz Mesihni
insanlarche tonughan bolsaq, buningdin kéyin uni
yene shundaq tonumaymiz. **17** Shunga emdi birsi
Mesihde bolsa, u yéngi bir yaritilghuchidur! Kona
ishlar ötüp, mana, hemme ish yéngi boldi! **18** We
barliq ishlar Xudadindur; U bizni Mesih arqiliq Özige
inaqlashturdi, shundaqla bizge inaqlashturush xizmitini
tapshurdi: — **19** démek, Xuda Mesihde ademlerning
itaetsizliklirini ularning eyibi bilen hésablashmay, alemni
Özige inaqlashturdi; shuningdek bizge inaqlashturush
xewirini amanet qilip tapshurdi. **20** Shunga xuddi Xuda
biz arqiliq [ademlerdin inaqliqqa kélishni] ötün'ginidek,
biz Mesihke wakaliten elchilerdurmiz; Mesihning ornida
«Xudagha inaqlashturulghaysiler!» dep ötünimiz. **21**
Gunahqa héch tonush bolmighan kishini Xuda bizni
dep gunahning özi qildi; meqsiti shuki, bizning Uningda
Xudaning heqqaniyliqi bolushimiz üchündur.

6 Emdi [Xudaning] hemkarliri süpitide silerdin Uning
méhir-shepqitini qobul qilip turup uni bikargha
ketküzmenglar dep ötünimiz **2** (chünki u: «Shapaet
körsitilidighan bir peytte duayingni ijabet qilishni
békitkenmen, nijat-qutulush yetküzülidighan bir künide
Men sanga yardemde bolushumni békitkenmen» — dédi.
Mana, hazir bolsa «shapaet körsitilidighan yaxshi peyt»;
mana, hazir «nijat-qutulush küni»dur!). **3** [Rebning]
xizmitige dagh keltürülmisun dep héchqandaq ishta
héchkimning imanigha tosalghuluq qilmaymiz; **4** belki
herbir ishta özimizni Xudaning xizmetkarliri süpitide
nemune qilip yürimiz; zor chidamliq bilen, jebir-
zulumlarda, japa-musheqqetlerde, bésim-qistaqlarda, **5**
kamcha yarilirida, zindanlarda, qozghilang-topilanglar
ichide, éghir méhnetlerde, tüneshlerde, roza tutushlarda,
6 pakliq bilen, bilimler bilen, sewr-taqetlik bilen,
méhribanliqlar bilen, Muqeddes Roh bilen, saxtiliqsiz
méhir-muhebbet bilen, **7** heqiqetning söz-kalami bilen,
Xudaning küch-qudriti bilen, heqqaniyliqning ong-
sol qollardiki qoralliri bilen, **8** hem izzet-shöhrette
hem haqaret ichide, töhmet hem teriplinishler ichide
[özimizni Xudaning xizmekarliri süpitide namayan
qilduq]; yalghanchilar dep qaralghan bolsaqmu semimiy-
sadiq bolup, **9** namsiz bolduq-yu, emma meshhormiz;
öley dep qalduq-yu, emma mana, hayatturmiz; terbiyide
jazalanduq-yu, emma ölümge mehkum qilinmiduq; **10**
derd-elem tarttuq-yu, emma daim shad-xuramliqta
turimiz; namrat bolghinimiz bilen, emma köp ademlerni
bay qilghuchimiz; héchnémimiz yoq bolghini bilen,
emma hemmige igidarmiz. **11** Silerge ochuq-yoruq
sözliduq, ey Korintliqlar, bizning baghrimiz silerge
keng échildi! **12** Siler biz tereptin qisilghan emes,
lékin öz ich-baghringlarning tarliqidin qisilisiler; **13**
emdi adil almashturushta bolup — (öz perzentlirimge
sözligendek sözleymen) — baghringlarni bizgimu keng
échinglar. **14** Étiqadsizlar bilen bir boyunturuqqa
chétilip tengsizlikte bolmanglar; chünki heqqaniyliq
we qebihlik otturisida qandaqmu ortaqliq bolsun?
Yoruqluqning qarangghuluq bilen qandaq hemrahliqi
bolsun? **15** Mesihning Bélial bilen néme inaqliqi
bolsun? Ishen'güchining ishenmigüchi bilen qandaq
ortaq nésiwisi bolsun? **16** Xudaning ibadetxanisining
butlar bilen qandaq birliki bolsun? Chünki siler tirik
Xudaning ibadetxanisidursiler — Xudaning: «Men ularda
turimen, ularning arisida yürimen; ularning Xudasi
bolimen we ular Méning xelqim bolidu» déginidek [siler
Uning ibadetxanisidursiler]; **17** Shuning üchün «Ularning
arisidin chiqip kétinglar, Manga ayrilinglar», — deydu
Reb, — «héch napak nersige tegküchi bolmanglar»,
«shundila Men silerni qobul qilimen», **18** we: «Men
silerge Ata bolimen, siler Manga oghul-qizlirim bolisiler»
— deydu Hemmige Qadir bolghan Reb.

7 Emdi bu wedilerge muyesser bolghandin kéyin,
i söyümlükler, özimizni etlerdiki hem rohtiki
herxil paskiniliqtin tazilap, Xudaning qorqunchida
özimizde [ayan qilin'ghan] pak-muqeddeslikni kamaletke
yetküzeyli. **2** Bizni qobul qilghaysiler! Biz héchkimge
ziyan-zexmet yetküzmiduq, héchkimni nabut qilmiduq,
héchkimdin paydilanmiduq. **3** Mushularni dep,
silerni eyiblimekchi emesmen; chünki men yuqirida
éytqinimdek, siler qelbimizdidursilerki, biz siler
bilen bille ölüshke, siler bilen bille yashashqa
teyyarmiz. **4** Silerge baghlighan ishenchim zor,
silerdin bolghan pexrim zor; shuning üchün righbet-
tesellige toldurduldum, barliq japa-müshkülchiliklirimizde
xushalliqim éship tashti. **5** Chünki berheq, Makédoniyege
kirginimizdimu etlirimiz héch aram tapalmay,
hertereptin qisilip qalduq; sirtimizda jédel-küreshler,
ichimizde qorqunchlar bar idi. **6** Emma chüshkünlerge
righbet-teselli bergüchi Xuda bizge Titusning kélishi
arqiliq righbet-teselli berdi; **7** tapqan righbet-

tesellimiz peqet uning kélishi arqiliqla emes, belki
uning silerdin tapqan righbet-tesellisi arqiliqmu boldi;
chünki u silerning [bizge] zariqip telmürgininglarni,
silerning hesritinglarni, silerning manga bolghan qizghin
ghemxorluqunglarni éytip berdi; shuning bilen men
téximu xushallandim. 8 Chünki gerche men silerni
xétim bilen azablighan bolsammu, men hazir uningdin
pushayman qilmaymen; lékin eslide men shu xétimning
silerni azablighinini körüp pushayman qilghanidim
(emeliyette, silerning azablinishinglar qisqighine bir
mezgilla bolghan). 9 Emma hazir shadlinimen —
azablan'ghininglardin emes, belki shu azabning silerni
towa qildurghanliqidin shadlinimen; chünki silerning
azablinishinglar Xudaning yolida idi; shuning bilen siler
bizdin hech ziyan tartmidinglar. 10 Chünki Xudaning
yolida bolghan azab-qayghu ademni hergiz pushayman
qilmaydighan nijatqa bashlaydighan towigha élip baridu;
emma bu dunyadiki azab-qayghu ademni ölümge élip
baridu. 11 Chünki mana, del mushu ish, yeni Xudaning
yolida azablinishinglar, silerge shunche köp estayidilliq,
özliringlarni eyibtin neqeder xalas qilish, shunche köp
ghezep, shunche köp qorqunch, shunche köp teqezzarliq,
shunche köp qizghinliq we jazalashqa shunche teyyar
bolushni élip keldi! Siler bu ishning her teripide
özünglarning eyibtin xalas bolushunglarni ispatlidinglar.
12 Emdi silerge [shu] xetni yazghan bolsammu, u xetni
ziyan-zexmet qilghuchi kishi üchün emes, yaki ziyan-
zexmet qilin'ghuchi kishi üchün emes, belki Xuda aldida
bizge bolghan könglünglardiki qizghinliqning aranglarda
ayan bolushi üchün yazdim. 13 Bu sewebtin biz righbet-
tesellige érishtuq. We righbet-tessellimiz üstige biz
Titusning xushalliqi tüpeylidin téximu zor shadlanduq;
chünki uning rohi siler teripinglardin yéngilandi. 14
Chünki men siler toghranglarda birer ishta pexirlinip
maxtighan bolsam, u ishta hech xijil qaldurulmidim; belki
silerge éytqanlirimizning hemmisi heqiqet bolghinidek,
bizning Titusqa silerni pexirlinip maxtishimizmu heqiqet
bolup ispatlandi. 15 U silerning itaetmenlikinglarni,
silerning uningdin qandaq eymen'gen we titrigen
halda uni qarshi alghininglarni esliginide, uning silerge
baghlighan ich-baghridiki muhebbetliri téximu éship
tashidu. 16 Men silerge herbir ishta ishenchim kamil
bolghanliqidin shadlinimen.

8 Emma, i qérindashlar, biz silerge Xudaning
Makédoniyediki jamaetlerge béghishlighan méhir-
shepqitini ayan qilmaqchimiz; 2 ular zor éghir japa-
musheqqette sinalghinida, qattiq namrat ehwalda éship
tashqan shadliqi bilen ularning ochuq qolluqining bayliqi
urghup chiqti; 3 chünki ularning küchining bariche,
hetta küchidin artuq xeyr-saxawet qilghanliqigha
özüm guwah. Ular ixtiyari bilen shundaq qilip, 4
bizdin muqeddes bendilerge shu yardemde bolushning
bextige we shériklikige muyesser bolushni qattiq
ötündi; 5 shundaq qilip, ular kütkinimizdek emes,
ümid qilghinimizdin éship özlirini awwal Rebge, andin
Xudaning iradisi bilen bizgimu béghishlidi; 6 shunga,
Titus silerde [bu] méhribanliqni bashlighaniken, biz
Titustin silerni buninggha nésipdash qilip uni ada qilishqa
ötünduq. 7 Emma siler her terepte, yeni ishenchte,
sözde, bilimde, toluq estayidilliqta hem bizge bolghan
méhir-muhebbitinglarda ewzel bolghininglardek, mushu
méhirlik ishtimu özünglarni ewzel körsitinglar. 8 Men
bu gep bilen silerge buyruq qilmaqchi emesmen, belki
bashqilarning qizghinliqi arqiliq muhebbitinglarning
heqiqiylikini ispatlimaqchimen. 9 Chünki siler Rebbimiz
Eysa Mesihning méhir-shepqitini bilisiler — gerche
u bay bolsimu, silerni dep yoqsul boldiki, siler uning
yoqsulluqi arqiliq béyitilisiler. 10 Men bu toghruluq
pikrimni otturigha qoyimen — bu silerge paydiliq,
chünki siler aldinqi yilila iane qilishta we shuninggha
irade baghlashta yaxshi bashlidinglar. 11 Emdi hazir
uni ada qilinglar; qizghin irade baghlighininglardek,
bar dunyayinglar bilen shu ishqa emel qilinglar. 12
Chünki [xeyr-saxawetke] bel baghlighuchigha nisbeten,
sowghining Xudagha yarighudek bolushi qolida yoqqa
emes, belki qolida barigha baghliqtur. 13 Chünki
bu bashqilarning yükini yéniklitimen dep, özünglarni
qiynanglar déginim emes, 14 belki silerde artuq
bolghini hazirche ularning kem yérini toldurghinidek,
[künlerning biride] ularda artuq bolghini silerning kem
yéringlarni tolduridu; shuning bilen tenglishidu. 15
Xuddi [muqeddes yazmilarda]: «Köp yighqanlarningkidin
éship qalmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi»
dep yézilghandek bolghay. 16 Emma Titusning qelbige
silerge bolghan köyümümge oxshash köyümni salghan
Xudagha teshekkürler bolghay; 17 chünki u derheqiqet
bizning iltimasimizni qobul qilghini bilen, özining silerge
küchlük köyümi bolghachqa, u özlükidin yéninglargha
bardi; 18 emma biz uninggha barliq jamaetler
arisida xush xewer xizmitide teriplen'gen qérindashni
hemrah qilip ewettuq; 19 shuningdek u peqet shu
tereptila emes, belki jamaetler teripidin bu xeyrlik
ishta bizge hemseper bolushqa talliwélin'ghanidi. Emdi
biz bu xeyr-saxawetni bolsa, Rebning shan-sheripini
hem yardemdiki qizghinliqimizni körsitish üchün uni
yetküzüsh xizmitide bolimiz; 20 shundaq qilip biz bu
mol sowghini mes'ul bolup yetküzüshte herqandaq
ademning bizning üstimizdin töhmet qilmasliqi üchün
éhtiyat qilimiz. 21 Chünki biz peqet Rebning aldidila
emes, belki insanlarning köz aldidimu ishimizni durus
qilishqa köngül bölüp kéliwatimiz. 22 Biz yene ular
bilen bille köp ishlarda intayin estayidilliqi nurghun
qétim ispatlan'ghan qérindashni ewetmekchimiz; hazir
uning silerge baghlighan zor ishenchi tüpeylidin
uning intayin estayidilliqi téximu küchlük boldi. 23
Titus toghruluq soallar bolsa u méning hemrahim
we xizmitinglarda bolghan hemkarimdur; bashqa
ikki qérindishimiz bolsa, ular jamaetlerning elchiliri,
Mesihning shan-sheripidur. 24 Shunga, jamaetlerning
köz aldida muhebbitinglarning ispatini, shundaqla
bizning silerdin pexirlinishlirimizning bikar emeslikini
ularga körsitinglar.

9 Chünki muqeddes bendilerning bu yardem
xizmiti toghruluq silerge yene yézishimning
hajiti yoq. 2 Chünki men silerning bu ishqa
qattiq bel baghlighininglarni bilimen; men bu
toghruluq: Axayadikiler ötken yildin béri xeyr-sediqe
bérishke teyyar turuwatidu, dep Makédoniyediki
[qérindashlargha] pexirlinip maxtap kelmektimen,
shuning bilen silerning qizghinliqinglar ularning
köpinchisining [xeyr-sediqe] [bérishige] türtke boldi.

3 Lékin qérindashlarni ewetishtiki meqsitim silerning
toghranglarda pexirlinip maxtishimning bu ishlarda
bihude ish bolup qalmasliqi, silerning déginimdek
teyyar bolup turushunglar üchündur. 4 Mubada
Makédoniyedikiler men bilen bille barghinida, siler
teyyarliqsiz bolsanglar, bu ishenchimiz wejidin biz
xijaletke qaldurulimiz, siler sözsiz shundaq bolisiler. 5
Shu sewebtin men qérindashlardin yéninglargha bérip
silerdin bu wede qilghan xeyrlik ishni aldin'ala teyyarlap
püttürüshini ötünüshni zörür dep hésablidim; shundaqla
bu silerdin birer nerse ündüriwélish bolmisun, belki
méhribanliqinglardin bolsun. 6 Emma buni [eslenglar]:
Béxilliq bilen az térighan az alidu, ochuq qolluq bilen
térighini mol alidu. 7 Her adem héch qiynilip qalmay
yaki mejburen emes, belki öz könglide pükkiniche
bersun; chünki Xuda xushalliq bilen bergüchini yaxshi
köridu. 8 Emma Xuda herbir iltipat-shapaetni silerge
éship tashturushqa qadirdur; shuning bilen siler
herdaim herterepte her éhtiyajqa teyyar quwwetlinisiler,
kengrichilikte turup qolliringlar herxil güzel ishqa
yétidu. 9 [Muqeddes yazmilarda] pütülginidek: — «U
öziningkini tarqatqan, U yoqsullargha sediqe bergen;
Uning heqqaniyliqi menggüge turidu». (aiōn g165) 10
Emdi térighuchigha térighili uruq, yégili nan ata
qilghuchi silerning tériydighan uruqliringlarni teminlep
mol qilidu, heqqaniyliqinglarning hosul-méwilirini
köpeytidu. 11 Shuning bilen siler herqandaq ehwalda
qoli ochuq bolushqa her terepte béyitilisiler, shuningdek
bu ish biz arqiliq Xudagha köp teshekkürlerni élip
baridu; 12 chünki bu xeyrlik xizmetni ada qilish peqet
muqeddes bendilerning hajetlirini qandurupla qalmay,
köp kishilerning Xudagha yetküzgen teshekkürlirini
éship tashturidu. 13 Bu yardem xizmiti özliringlarning
Mesihning xush xewirini étirap qilishinglardiki
méwe bolghan itaetmenlikinglargha delil-ispat bolidu,
shundaqla silerning mushu [hajetmen] bendilerge,
shundaqla barliq ademlerge körsetken ochuq qolluq
séxiyliqinglardin ular Xudani ulughlaydu. 14 We
Xudaning silerde tashqinlatqan ajayib méhir-shepqiti
tüpeylidin, ular siler üchün dua-tilawet qilghinida, ular
silerge telpünüp qattiq séghinip esleydu. 15 Uning
til bilen ipadiligüsiz ajayib sowghisi üchün Xudagha
teshekkür bolghay!

10 Emma özüm, siler bilen bille bolghanda muamilisi
yumshaq, lékin silerdin ayrilghanda silerge qarita
qattiq qolluq dep qaralghan menki Pawlus Mesihning
yuwash-möminliki we mulayimliqi bilen silerdin
ötünümen, 2 — shuni telep qilimenki, yéninglargha
barghinimda, bizni «etler boyiche mangghanlar!» dep
guman bilen qaraydighan bezilerge qarita oylighinimdek
qattiq qolluq qilishqa méni mejbur qilmanglar; 3 gerche
biz insaniy etlerde yürsekmu, biz etler boyiche jeng
qilmaymiz. 4 Chünki jeng qorallirimiz etke tewe qorallar
emes, belki Xuda teripidin qorghan-istihkamlarni
gumran qilish küchige ige qilin'ghan qorallardur; 5
biz ular bilen bes-munazirilerni we Xudani tonushqa
qarshilishishqa turghan herqandaq hakawur tosalghuni
gumran qilimiz, shundaqla herbir oy-xiyallarni Mesihke
béqindurup itaet qilishqa keltürimiz; 6 siler toluq itaet
qilghandin kéyin, [aranglarda] qandaq itaetsizlik qalghan
bolsa bularni jazalashqa teyyarmiz. 7 Siler peqet köz
aldinglardiki ishlarghila qaraydikensiler. Eger birsi özini
Mesihke tewemen dep qarisa, u yene shuning üstige
oylansunki, u Mesihke tewe bolghinigha oxshash, bizmu
Uninggha tewedurmiz. 8 Chünki, Reb teripidin silerni
nabut qilish üchün emes, belki étiqadinglarni qurush
üchün bizge amanet qilin'ghan hoquqimiz toghruluq
téximu köp ziyadirek maxtansammu, buningda héch
yerge qarap qalmaymen; 9 emdi men peqet xetlerdila
silerni qorqatmaqchi emesmen; 10 chünki beziler:
«Uning xetliri derweqe wezinlik hem küchlük; lékin u
yétip kelgende salapetsiz, gépining tutami yoq bolidu»
déyishidu. 11 Emdi bundaq xiyal qilghuchilar shuni
bilip qoysunki, biz yiraqta bolghinimizda xetlerdiki
sözimiz qandaq bolghan bolsa biz yétip barghinimizda
emeliyitimizmu shundaq bolidu. 12 Chünki biz özimizni
özini qaltis chaghlaydighanlar bilen bir qatargha
qoyushqa yaki ular bilen sélishturushqa pétinmaymiz;
shundaq kishiler özlirini özlirining ölchimi bilen
ölchep, özlirini özliri bilen sélishturidighan bolup,
heqiqeten eqilsizlardindur. 13 Biz emdi özimizge
békitilgen ölchemdin halqip maxtinip yürginimiz yoq.
Biz belki hemmini ölchigüchi Xuda bizge békitken xizmet
dairisidiki ölchem, yeni silerning [xizmitinglarghimu]
yétidighan ölchem bilen pexirlinimiz. 14 Chünki ölchimi
silerning xizmitinglargha yetmeydighan kishilerdek,
[xizmitinglarda bolghinimizda] dairimizdin halqip
ketmeymiz, chünki biz Mesihning xush xewirini
yetküzüshte [birinchi bolup] yéninglarghimu kelduq. 15
Biz xizmet dairimizdin halqip, bashqilarning singdürgen
japa-ejirliri bilen maxtan'ghinimiz yoq; lékin biz
silerning iman-étiqadinglar öskenséri aranglardiki
xizmitimiz bizge békitilgen dairimiz ichide téximu
ziyade kéngeytilsun dep ümid qilimiz; 16 shundaq
bolghanda, biz silerdin téximu yiraq yerlerge xush
xewerni yetküzüp jakarlaydighan bolimiz; teyyargha
heyyar bolup, bashqilarning dairisidiki xizmet ejri bilen
maxtinish bizge yat. 17 Emma «Pexirlinip maxtighuchi
bolsa Rebdin pexirlinip maxtishi kérek!». 18 Chünki özini
teripligüchi emes, belki Reb teripligen kishi heqiqeten
layaqetliktur.

11 [Maxtan'ghan] bu azghine exmeqliqimgha
sewrchan bolghaysiler! Emdi siler manga
sewrichanliq qilip kéliwatisiler. 2 Chünki men Xudadin
kelgen otluq muhebbet bilen silerni [azdurushlardin]
heset qilimen; chünki qizni bir ergila yatliq qilghandek,
men silerni Mesihkila pak qiz süpitide hazir bolushqa
wedileshtürgenmen. 3 Emma yilan Hawa'animizni
hiyligerliki bilen azdurghandek, oy-könglünglar Mesihke
baghlan'ghan semimiy, sap wapaliqtin ézip bulghinishi
mumkin dep ensireymen. 4 Chünki birsi kélip biz
silerge héch jakarlap baqmighan bashqa bir Eysani
jakarlisa, yaki qelbinglardin orun bergen Rohning
ornigha bashqa bir rohqa orun bersenglar we siler
qobul qilghan xush xewerdin bashqa bir «xush xewer»ni
qobul qilsanglar, siler bu ishlargha ajayib sewr-taqet
bilen ötüwérishinglar mumkin! 5 Halbuki, men özümni
herqandaq ishta ashu «qaltis ulugh rosullar»din kem
sanimaymen! 6 Gerche méning gep-sözlirim addiy
bolsimu, bilim jehette men undaq emes; biz qiliwatqan

herbir emellirimizde buni silerge her jehettin ispatlap
roshen qilduq. **7** Emdi men silerni kötürülsun dep
özümni töwen tutup, Xudaning xush xewirini heq telep
qilmay jakarlap gunah qildimmu? **8** Men silerning
xizmitinglarda bolushqa bashqa jamaetlerdin bulap-
talap, ularning yardimini qobul qildim. **9** Siler bilen bille
bolghan waqitlirimda, hajetmen bolghan bolsammu,
men héchkimge éghirimni salghan emes (chünki
Makédoniyedin kelgen qérindashlar méning kem-
kütemni toluqlap berdi); herqandaq ishta özümni silerge
yük bolup qélishtin saqlap keldim we buningdin kéyinmu
shundaq qilimen. **10** Mesihning heqiqiti mende rast
bolghandek, Axaya yurtlirida héchkimmu méni mushu
maxtinishtin tosumaydu! **11** Néme üchün? Silerni yaxshi
körmigenlikim üchünmu?! Xuda bilidu! **12** Lékin [bizge
oxshash hésablinish] pursitini izdigüchilerning pursitini
mehrum qilish üchün, shuningdek ular maxtinidighan
ishlarda heqiqeten bizge oxshash bolsun dep, men
néme qiliwatqan bolsam shuni qiliwérimen. **13** Chünki
bundaq kishiler saxta rosullar, aldamchi xizmetkarlar,
Mesihning rosullirining qiyapitige kiriwalghanlardur.
14 Bu ish ejeblinerlik emes, chünki Sheytan özimu
nurluq bir perishtining qiyapitige kiriwalidu. **15** Shunga
uning xizmetchiliriningmu özlirini heqqaniyliqning
xizmetchiliri qiyapitige kirgüziwélishi ejeblinerlik ish
emes; lékin ularning aqiwiti özlirining ishligenlirige
layiq bolidu. **16** Yene shuni éytimenki, héchkim méni
exmeq dep hésablimisun; hetta eger méni shundaq
dep qarisanglarmu, emdi mendek exmeqni sewr qilip
qobul qilghaysiler, shuning bilen özümmu azghine
maxtiniwalay. **17** Méning hazir bularni sözlishim Reb
teripidin emes, belki özümning exmeqlerche yüreklik po
étip maxtinishim, xalas. **18** Nurghun ademler insanlarche
po étip maxtan'ghandikin, menmu maxtinip baqay. **19**
Chünki özünglar shunche dana bolghandin kéyin, siler
exmeqlerge sewr-taqet qilishqa razi bolisiler! **20** Mesilen
birsi silerni qul qiliwalsa, birsi silerni yutuwalsa, birsi
silerdin nep alsa, birsi aldinglarda chongchiliq qilsa yaki
yüzünglargha kachat salsa, siler uninggha yol qoyisiler.
21 Epsus, nomus qilip éytimenki, biz undaq ishlargha
ajizliq qilduq! Emma ular birer ishta maxtinishqa
pétin'ghan yerde (exmeqlerche sözlewatimen!) menmu
shu ishta [maxtinishqa] pétinimen. **22** Ular ibraniylarmu?
Menmu shundaq. Ular Israillarmu? Menmu shundaq.
Ular Ibrahimning neslimu? Menmu shundaq. **23** Ular
Mesihning xizmetkarlirimu? (men eqildin azghanlardek
sözlewatimen!); men téximu shundaq; ziyade köp
zoruqup ishlidim, intayin köp derrilendim, intayin
köp qétim qamaldim, köp qétim ölüm xewplirige duch
keldim; **24** Yehudiylarning «bir kem qiriq qamcha»
jazasigha besh qétim tartildim, **25** üch qétim tikenlik
qamcha jazasini yédim, bir qétim chalma-kések qilindim,
üch qétim kéme hadisisige uchridim, bir kéche-kündüzni
déngizda ötküzdüm. **26** Daim seperlerde bolimen;
deryalarning xewplirini, qaraqchilarning xewplirini,
yurtdashlirimning xewplirini, yat elliklerning xewplirini,
sheherning xewpini, bayawanning xewplirini, déngizning
xewplirini, saxta qérindashlar arisidiki xewplirini bashtin
kechürdüm; **27** emgekler we japa ishlarda zoruqup,
pat-pat tüneklerde, achliqta we ussuzluqta, daim
roza tutushlarda, soghuqlarda we yéling-yalingachliqta
yürüp keldim. **28** Bu sirttiki ishlardin bashqa, ich-
baghrimda barliq jamaetler üchün her küni üstümni
bésip kéliwatqan ghemlerni yewatimen. **29** Herkim
ajizlisa, men ajizlimidimmu? Herkim ézip putlashqan
bolsa, men örtenmidimmu?! **30** Emdi eger maxtinishim
zörür bolsa, öz ajizliqimni körsitidighan ishlar bilen
maxtinimen. **31** Reb Eysaning Xuda-Atisi, menggü
teshekkür-medhiyilerge layiq Bolghuchigha ayanki, men
yalghan éytmidim. **(aiōn g165)** **32** Demeshq shehiride
padishah Arétasning qol astidiki waliy méni tutush
üchün, pütün Demeshq shehirini qattiq teqib astigha
alghanidi. **33** Lékin men sépildiki bir kamardin séwet
bilen peske chüshürülüp, uning qolidin qutulup qachtim.

12 [Epsus], maxtiniwérishning zörüriyiti bar. Gerche
uning paydisi bolmisimu, men Rebdin kelgen
alamet körünüshler we wehiyler üstide toxtilay. **2**
Mesihde bolghan bir ademni tonuymen; u on töt yil
ilgiri (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu
bilmeymen, Xuda bilidu) üchinchi qat asman'gha
kötürüldi. **3** Men shundaq bir kishini bilimen (tende
bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen,
Xuda bilidu) — **4** u jennetke kötürülüp, shu yerde til
bilen ipadiligili bolmaydighan, insanlarning déyishi
men'i qilin'ghan ajayip ishlarni anglidi. **5** Shundaq
bir adem bilen maxtinimen, özüm heqqide bolsa
ajizliqmdin bashqa birer ish bilen maxtanmaymen. **6**
Hetta maxtinay désemmu exmeq hésablanmaymen;
chünki men heqiqetni éytqan bolattim; emma birsi
mende körginidin yaki men toghruluq anglighinidin
méni (manga ashkarilan'ghan wehiylerning ghayet
zor ulughluqi tüpeylidin) yuqiri oylap qalmisun dep
özümni maxtinishtin yighdim. Mushu wehiylerning
zor ulughluqi tüpeylidin körenglep ketmeslikim üchün
etlirimge sanjilghan bir tiken, yeni méni urup tursun dep
Sheytanning bir elchisi manga teqsim qilin'ghan; buning
meqsiti, méning körenglep ketmeslikim üchündur. **8**
Buning toghrisida u mendin ketsun dep Rebge üch
qétim yélindim; **9** lékin U manga: «Méning méhir-
shepqitim sanga yéterlik; chünki Méning küch-Qudritim
insanning ajizliqida toluq emelge ashurulidu» — dédi.
Shunga men Mesihning küch-qudriti wujudumda tursun
dep ajizliqlirimdin maxtinishni téximu xushluq bilen
talliwalimen; **10** shunga men Mesih üchün ajizliqlarni,
haqaretlerni, qiyinchiliqlarni, ziyankeshliklerni we azab-
oqubetlerni xursenlik dep bilimen. Chünki qachan
ajiz bolsam, shu chaghda küchlük bolimen. **11** Men
[maxtinip] derweqe exmeq bolup qaldim! Lékin özünglar
méni buninggha mejbur qildinglar. Emeliyette eslide
men siler teripinglardin teriplinishim kérek bolatti;
chünki héch erzimes bolsammu, men héliqi «qaltis ulugh
rosullar»din héch terepte héch ishta kem emesmen. **12**
Derweqe men aranglarda bolghan chaghda rosulning
bésharetlik alametliri, hertereplik chidam-sewrchanliq
ichide möjizilik alametler, karametler hem qudretlik
möjiziler bilen emelde körsitilgen. **13** Silerni bashqa
jamaetlerdin qaysi terepte töwen orun'gha qoydum? —
peqetla özümni silerning üstünglerge yük qilip artip
qoymighinim bilenmu?! Méning bu adaletsizlikimni
epu qilghaysiler! **14** Mana, hazir yéninglargha üchinchi
qétim bérishqa teyyarmen, shuning bilen silerge héch

yük éghirimni salghum yoq. Chünki izdiginim igilikinglar
emes, belki özünglardur; perzentliri ata-anilar üchün
emes, belki ata-anilar perzentliri üchün mal-mülük
yighishi kérek. **15** Emdi jéninglar üchün igilikimdin
xushluq bilen serp qilimen hemde özümni serp qilimen
— gerche men silerni qanche söygenséri men shunche az
söyülsemmu. **16** Emdi shundaq bolghini bilen, men silerge
héch yük bolghan emesmen; biraq héligerlik qilip, men
silerni bablap qoydum! **17** Ejeba, men silerge ewetken
ademlerning birersi arqiliq silerdin nep aldimmu?! **18**
Men Titusni silerning yéninglargha bérishqa ündidim
we yene héliqi qérindashnimu uning bilen bille ewettim.
Titusning silerdin nep élip baqqan yéri barmu? Biz
ikkiylen oxshash bir rohta yüriwatmamduq? Bizning
basqan izimiz oxshash emesmiken? **19** Yaki siler
ezeldin bizni «Ular aldimizda özlirini aqlap kéliwatidu»
dep oylawatamsiler? [Ish undaq emes]. Biz peqet
Mesihde bolup Xuda aldida sözlewatimiz; qiliwatqan
hemme ishlar, i söyümlüklirim, silerning étiqadinglarni
qurush üchündur. **20** Chünki men yéninglargha
barghinimda, silerning ümid qilghan yérimdin
chiqmay qélishinglardin, özümningmu silerning
ümid qilghan yéringlardin chiqmay qélishimdin,
yeni aranglarda ghowgha-jédel, hesetxorluq, ghezep-
nepret, menmenchilik, töhmetxorluq, gheywetxorluq,
tekebburluq we parakendichilikler bolarmikin dep
ensireymen; **21** — bu qétim silerning yéninglargha
barghinimda, aranglardiki gunah sadir qilip, taki
bügün'ge qeder ötküzgen napakliq, buzuqluq we
shehwaniy ishlardin téxi towa qilmighan nurghun
ademlerning sewebidin Xudayim méni aldinglarda töwen
qilip qoyarmikin, shularning qilmishliri tüpeylidin
matem tutmay turalmaymenmikin, dep ensireymen.

13 Bu yéninglargha üchinchi qétim bérishim
bolidu. «Her bir höküm ikki-üch guwahchining
aghzida ispatlinishi kérek». **2** Men ilgiri ikkinchi
qétim yéninglarda bolghinimda burun gunah sadir
qilghanlargha hem qalghan hemminglargha shundaq
éytqan, hazirmu silerdin néri bolsammu qaytidin
aldin'ala agahlandurup éytimenki (siler Mesihning men
arqiliq sözligenlikige ispat telep qilip kéliwatqininglar
tüpeylidin), men barghinimda héchkimni ayimaymen;
derweqe men arqiliq sözlewatqan Mesih silerge nisbeten
ajiz emes, belki aldinglarda intayin qudretliktur;
4 U derweqe ajizliqta kréstlen'gen bolsimu, lékin
Xudaning qudriti bilen yenila hayat. Bizmu Uningda
ajiz bolsaqmu, Xudaning silerge qaratqan qudriti bilen,
Uninggha baghlinip hayat yashaymiz. **5** Emdi özünglarni
étiqadta barmu-yoq dep tekshürüp körünglar; özünglarni
sinap béqinglar! Siler Eysa Mesihning özünglarda
bolghanliqini (sinaqtin shallinip qalmisanglar!) bilip
yetmemsiler? **6** Emdi silerning bizning sinaqtin shallinip
qalmighanliqimizni bilip qélishinglarni ümid qilimen.
7 Silerning héchqandaq rezillik qilmasliqinglar üchün
Xudagha dua qilimiz; bu, bizning sinaqtin ötti dep
qarilishimiz üchün emes — hetta sinaqtin ötmidi, dep
qaralsaqmu, meyli — muhimi silerning durus bolghanni
qilishinglar. **8** Chünki biz heqiqetke qarshi héch ish
qilalmaymiz; némila qilsaq u beribir heqiqetni ayan
qilidu, xalas. **9** Chünki biz ajiz bolsaqmu, silerning
küchlük bolghininglardin shadlinimiz. Shuningdek
biz yene shuninggha dua qilimizki, siler kamaletke
yetküzülgeysiler. **10** Silerning yéninglargha barghinimda
Reb manga ghulitish üchün emes, belki étiqadni
qurush üchün amanet qilghan hoquqimni ishlitip
silerge qattiq qolluqni körsetmeslikim üchün, men
silerdin yiraqta bolghinimda mushularni yazdim. **11**
Eng axirda, qérindashlar, shadlininglar; kamaletke
yetküzülünglar, righbet-tesellide kücheytilinglar; bir oy,
bir pikirde bolunglar; inaq-xatirjemlikte ötünglar; we
méhir-muhebbet we inaq-xatirjemlikning Igisi Xuda siler
bilen bille bolidu. **12** Bir-biringlar bilen pak söyüshler
bilen salamlishinglar. **13** Barliq muqeddes bendilerdin
silerge salam. **14** Rebbimiz Eysa Mesihning shapaiti,
Xudaning méhir-muhebbiti we Muqeddes Rohning
hemrah-hemdemliki silerge yar bolghay!

Galatiyaliqlargha

1 Menki Pawlus, rosul bolghan (insanlar teripidin
emes yaki insanlarning wasitisi bilen emes, belki
Eysa Mesih we Uni ölgenlerdin tirildürgüchi Xuda'Ata
teripidin teyinlen'gen) **2** we men bilen bille turuwatqan
barliq qérindashlardin Galatiya ölkisidiki jamaetlerge
salam. **3** Xuda'Ata we Rebbimiz Eysa Mesihdin
silerge méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **4** U
Xuda'Atimizning iradisi boyiche bizni bu hazirqi rezil
zamandin qutquzushqa Özini gunahlirimiz üchün pida
qildi; **(aiōn g165)** **5** Xudagha barliq shan-sherep ebedil-
ebedgiche bolghay, amin! **(aiōn g165)** **6** Siler özünglarni
Mesihning méhir-shepqiti arqiliq Chaqirghuchining
yénidin shunche téz yiraqlashturup bashqiche bir xil
«xush xewer»ge egiship kétiwatqininglargha intayin
heyran qalmaqtimen! **7** Emeliyette u héchqandaq bashqa
«xush xewer» emestur! — peqetla bezi kishiler silerni
qaymaqturup, Mesihning xush xewirini burmilimaqchi
bolghan, xalas. **8** Lékin hetta biz özimiz bolayli yaki
asmandin chüshken perishte bolsun, birsi bizning
silerge jakarlighinimizgha oxshimaydighan bashqa
bir «xush xewer»ni silerge jakarlisa, béshigha lenet
yaghsun! **9** Biz burun éytqinimizdek, hazirmu men
shuni éytimenki, birsi silerning qobul qilghininglargha
oxshimaydighan bashqa bir xush xewerni jakarlisa,
béshigha lenet yaghsun! **10** Men Xudani ishendürüshüm
kérekmu yaki insanlarni ishendürüshüm kérekmu? Yaki
insanlarni xursen qilishim kérekmu? Men insanlarni
xursen qilishni nishan qilghan bolsam, Mesihning
quli bolmighan bolattim. **11** Emdi, i qérindashlar,
silerge shuni uqturimenki, men jakarlaydighan xush
xewer insanlardin kelgen emes. **12** Chünki men uni
insandin qobul qilghinim yoq yaki birer kishi uni manga
ögetkini yoq, belki Eysa Mesih manga wehiy arqiliq
yetküzgen. **13** Chünki siler méning Yehudiylarning
diniy yolida qandaq hayat kechürgenlikim toghruluq —
méning Xudaning jamaitige esheddiy ziyankeshlik qilip
uninggha buzghunchiliq qilghanliqimni anglighansiler.
14 Hemde men Yehudiylarning diniy yolida élimizdiki
nurghun tengtushlirimdin xélila aldida turattim we
ata-bowilirimning en'enilirini saqlashqa pewqul'adde
qizghin idim. **15** Emma anamning qorsiqidin tartip méni
Özi üchün ayrip, méhir-shepqiti arqiliq méni chaqirghan
Xuda Öz Oghlini eller arisida jakarlash üchün mende uni
ashkarilashni layiq körginide, men héchqandaq qan-
et igisi bilen meslihetleshmey, **17** yaki Yérusalémgha
mendin ilgiri rosul bolghanlar bilen körüshüshke barmay,
belki udul Erebistan'gha atlandim. Kéyin Demeshqqe
qaytip keldim. **18** Andin üch yildin kéyin Yérusalémgha
Pétrus bilen tonushushqa bardim we uning qéshida
on besh kün turdum. **19** Emma shu chaghda Rebning
inisi Yaquptin bashqa rosullarning héchqaysisi bilen
körüshmidim. **20** Mana, méning silerge hazir yazghinim
Xuda aldida héch yalghan emes! **21** Kéyin, men Suriye we
Kilikiye ölkilirige bardim. **22** Emma Yehudiyediki Mesihde
bolghan jamaetler méni chirayimdin tonumaytti. **23**
Ular peqet burun bizge ziyankeshlik qilghan ademning
özi shu chaghda yoqatmaqchi bolghan étiqadni hazir
xush xewer dep jakarlimaqta, dep anglighanidi; **24**
shuningdek ular méning sewebimdin Xudani ulughlidi.

2 Yene buningdin on töt yil kéyin, men Barnabas
bilen Yérusalémgha chiqtim; Titusnimu hemrah
qilip bardim. **2** Men bir wehiyge binaen shu
yerge barghanidim; we men bikar chapmighinimni
yaki bikar chapmaywatqinimni jezmleshtürüsh üchün
[Yérusalémdikilerning] aldida (emeliyette peqet
«jamaetning tüwrükliri»deklerge ayrim halda) eller
arisida jakarlaydighan xush xewerni bayan qildim. **3**
Netijide, hetta manga hemrah bolghan Titus Yunanliq
bolsimu, xetnini qobul qilishqa mejburlanmidi; **4**
[shu chaghdiki «xetne» mesilisi»] bolsa, bizning Mesih
Eysada muyesser bolghan hörlükümizni nazaret qilish
üchün arimizgha soqunup kiriwalghan, bizni qulluqqa
chüshürüshmekchi bolup, yalghanchiliq qilghan saxta
qérindashlar tüpeylidin bolghanidi. **5** Lékin biz xush
xewerning heqiqiti silerdin mehrum qilinmisun dep
ularghа hetta bir saetchimu yol qoyghinimiz yoq;
6 lékin abruyluq hésablan'ghan ademlerdin bolsa
(méning ularning néme ikenliki bilen karim yoq; Xuda
héchqandaq insanning yüz xatirisini qilmaydu!) — mushu
abruyluq [erbablar] dep sanalghanlarning mendiki [xush
xewerge] qoshqini yoq idi. **7** Del eksiche, xush xewerni
xetne qilin'ghanlargha yetküzüsh wezipisi Pétrusqa
tapshurulghandek, xetnisizlerge yetküzüsh wezipisi
manga tapshurulghan dep tonup yétip **8** (chünki
Pétrusni xetniliklerge rosulluqqa Küchlendürgüchi bolsa,
ménimu ellerge [rosul bolushqa] küchlendürgenidi),
9 manga ata qilin'ghan shu méhir-shepqetni tonup
yetken «jamaetning tüwrükliri» hésablan'ghan Yaqup,
Kéfas we Yuhannalar bolsa, siler ellerge béringlar,
biz xetniliklerge barayli dep Barnabas bilen ikkimizge
hemdemlik ong qolini bérishti. **10** Ularning bizge peqet
kembeghellerni untumanglar dégen birla telipi bar idi;
men del bu ishqa qizghin bolup kéliwatattim. **11** Biraq,
kéyin Pétrus Antakya shehirige kelgende, uning eyiblik
ikenliki éniq bolghachqa, men uni yüzturane eyiblidim.
12 Chünki Yaqupning yénidin bezi ademler kélishtin
ilgiri u yat ellikler bilen hemdastixan bolghanidi;
biraq ular kelgende, xetniliklerdin qorqup [shu
qérindashlardin] özini tartti. **13** Hetta bashqa Yehudiy
[qérindashlar] uning bu saxtiliqigha qoshulup ketti; hetta
Barnabasmu azdurulup ularning saxtipezlikige shérik
boldi. **14** Emma men ularning xush xewerning heqiqiti
boyiche durus mangmighanliqini körüp, hemmeylenning
aldidila Pétrusqa: «Sen Yehudiy turup, Yehudiylarning
adetliri boyiche yashimay, belki yat elliklerdek
yashawatisen; shundaq turuqluq, némishqa sen yat
elliklerni Yehudiylardek yashashqa zorlimaqchimusen?»
— dédim, **15** we yene: «Biz [ikkimiz] tughulushimizdinla
Yehudiymiz, «gunahkar dep qaralghan yat ellikler»din
emesmiz, **16** lékin insanning heqqaniy qilinishini Tewrat
qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen emes, belki Eysa
Mesihning étiqad-sadaqetliki bilen bolidu, dep bilimiz.
Shunga Tewrat qanunigha emel qilishqa intilish bilen
emes, belki Mesihge baghlan'ghan étiqad bilen heqqaniy
qilinishimiz üchün bizmu Mesih Eysagha étiqad qilduq
— chünki héch et igisi Tewrat qanunigha emel qilishqa
intilishliri bilen heqqaniy qilinmaydu» — dédim. **17**

Emma Mesihte heqqaniy qilinishqa izden'ginimizde,
bizmu «gunahkar» dep ispatlan'ghan bolsaqmu, Mesih
emdi gunahning xizmitide bolghuchimu?! Yaq, hergiz!
18 Emma men eslide ghulatqan nersilerni qaytidin
qursam, özümni [Tewrat qanunigha] xilapliq qilghuchi
dep ispatlap körsetken bolimen. **19** Chünki men Tewrat
qanuni bilen Tewrat qanunigha nisbeten öldüm; netijide,
men Xudagha yüzlinip yashawatimen. **20** Men Mesih
bilen bille kréstlen'genmen, lékin mana, yashawatimen!
Lékin yashawatqini men emes, belki mende turuwatqan
Mesihdur. We méning hazir etlirimde yashawatqan
hayat bolsa, méni söygen we men üchün Özini pida
qilghan Xudaning Oghlining iman-étiqadidindur. **21**
Men Xudaning méhir-shepqitini bikar qiliwetmeymen;
chünki heqqaniyliq Tewrat qanuni arqiliq kélidighan
bolsa, Mesihning ölüshi bikardin-bikar bolup qalatti.

3 I eqilsiz Galatiyaliqlar, köz aldinglarda Eysa Mesih
éniq süretlen'gen, aranglarda kréstlen'gendek
körün'geniken, kim silerni heqiqetke itaet qilishtin
azdurup séhirlidi? **2** Men peqet shunila silerdin
sorap bileyki: — Siler Rohni Tewrat qanunigha intilish
arqiliq qobul qildinglarmu, yaki [xush xewerni] anglap,
étiqad arqiliq qobul qildinglarmu? **3** Siler shunche
eqilsizmu? Rohqa tayinip [hayatni] bashlighanikensiler,
emdilikte et arqiliq kamaletke yetmekchimu? **4** Siler
[étiqad yolida] bolghan shunche köp azab-oqubetlerni
bikargha tarttinglarmu? Derweqe bikargha kettighu?!
5 Silerge Rohni Teminligüchi, aranglarda möjizilerni
yaritiwatquchi bu karametlerni silerning Tewrat
qanunigha intilip tayan'ghininglardin qilamdu, yaki
anglighan xewerge baghlighan ishench-étiqadinglardin
qilamdu? **6** [Muqeddes yazmilarda déyilgendek]:
«Ibrahim Xudagha étiqad qildi; bu uning heqqaniyliqi
hésablandi». **7** Shuning üchün, shuni chüshinishinglar
kérekki, étiqadtin tughulghanlarla Ibrahimning heqiqiy
perzentliridur. **8** Muqeddes yazmilarda Xudaning yat
elliklerni Özige étiqad qilishi arqiliq ularni heqqaniy
qilidighanliqi aldin'ala körülüp, Xudaning Ibrahimgha:
«Sende barliq el-milletlerge bext ata qilinidu» dep xush
xewerni aldin éytqanliqi xatirilen'genidi. **9** Shuning
bilen, étiqadtin bolghanlar étiqad qilghuchi Ibrahim
bilen teng bext tapidu. **10** Lékin Tewrat qanunigha emel
qilimiz dep yürgenler bolsa hemmisi lenetke qalidu.
Chünki [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan:
«Tewrat qanunida yézilghan hemme emrlerge üzlüksiz
emel qilmaywatqan herbir kishi lenetke qalidu». **11**
Yene roshenki, héchkim Xudaning aldida qanun'gha
intilish arqiliq heqqaniy qilinmaydu; chünki [muqeddes
kitabta yézilghinidek]: — «Heqqaniy adem ishench-
étiqadi bilen hayat bolidu». **12** Emma qanun yoli étiqad
yoligha asaslan'ghan emes, belki [muqeddes kitabta]: —
«Qanunning emrlirige emel qilghuchi shu ishlar bilen
hayat bolidu» déyilgendektur. **13** Halbuki, Mesih bizni
Tewrat qanunidiki lenettin hör qilish üchün ornimizda
lenet bolup bedel tölidi. Bu heqte [muqeddes yazmilarda]:
«Yaghachqa ésilghan herbir kishi lenetke qalghan
hésablansun» dep yézilghan. **14** Shuning bilen Mesih Eysa
arqiliq Ibrahimgha ata qilin'ghan bext yat elliklergimu
keltürülüp, biz wede qilin'ghan Rohni étiqad arqiliq qobul
qilalaymiz. **15** Qérindashlar, men insanlarche sözleymen;
hetta insanlar arisida özara ehde tüzülsimu, bashqa
héchkim uni yoqqa chiqiriwételmeydu yaki uninggha
birer nerse qoshalmaydu. **16** Shuningdek, [Xudaning
ehdisidiki] wediler Ibrahim we uning neslige éytilghan.
[Muqeddes kitabta] U: «we séning nesilliringge», (yeni,
köp kishilerge) démeydu, belki «séning neslingge», (yeni
yalghuz bir kishigila), deydu — bu «nesil» Mesihdur.
17 Men shuni démekchimenki, Xudaning Mesihke
aldin tüzgen bir ehdisini töt yüz ottuz yildin kéyin
chüshürülgen Tewrat qanuni emeldin qalduralmaydu,
Xudaning bu wedisini héch bikar qilalmaydu. **18** Chünki
[wede qilin'ghan] miras qanun'gha asaslan'ghan bolsa,
mana u Xudaning wedisige asaslan'ghan bolmaytti; lékin
Xuda shapaet bilen uni Ibrahimgha wede arqiliq ata
qilghan. **19** Undaqta, Tewrat qanunini chüshürüshtiki
meqset néme? U bolsa, insanlarning itaetsizlikliri
tüpeylidin, Xudaning mirasi wede Qilin'ghuchi, yeni
Ibrahimning nesli dunyagha kelgüche qoshumche qilip
bérilgen; u perishtiler arqiliq bir wasitichining qoli bilen
békitilip yolgha qoyulghan. **20** Emma «wasitichi» bir
terepningla wasitichisi emes (belki ikki terepningkidur),
lékin Xuda Özi peqet birdur. **21** Undaqta, Tewrat qanuni
Xudaning wedilirige zitmu? Yaq, hergiz! Eger birer
qanun insanlarni hayatliqqa érishtüreleydighan bolsa,
undaqta heqqaniyliq jezmen shu qanun'gha asaslan'ghan
bolatti. **22** Halbuki, muqeddes yazmilar pütkül alemni
gunahning ilkige qamap qoyghan; buningdiki meqset,
Eysa Mesihning sadaqet-étiqadi arqiliq wedining étiqad
qilghuchilargha bérilishi üchündur. **23** Lékin étiqad
yoli kélip ashkare bolghuche, biz Tewrat qanuni
teripidin qoghdilip, ashkare bolidighan étiqadni kütüshke
qamap qoyulghaniduq. **24** Shu teriqide, bizning
étiqad arqiliq heqqaniy qilinishimiz üchün Tewrat
qanuni bizge «terbiyiligüchi» bolup, bizni Mesihke
yéteklidi. **25** Lékin étiqad yoli ashkara bolup, biz
emdi yene «terbiyiligüchi»ning nazaritide emesmiz. **26**
Chünki hemminglar Mesih Eysagha étiqad qilish arqiliq
Xudaning oghulliri boldunglar. **27** Chünki herqaysinglar
Mesihge kirishke chömüldürülgen bolsanglar, Mesihni
kiyiwalghan boldunglar. **28** Mesihde ne Yehudiy
bolmaydu ne Grék bolmaydu, ne qul bolmaydu ne
hör bolmaydu, ne er bolmaydu ne ayal bolmaydu,
hemminglar Mesih Eysada bir bolisiler. **29** Siler Mesihke
mensup bolghanikensiler, silermu Ibrahimning nesli
bolisiler we uninggha wede qilin'ghan [bext-saadetke]
mirasxordursiler.

4 Yene shuni éytimenki: Gerche bir bala pütün
mülükning igisi bolsimu, mirasxor gödek waqitlirida
taki atisi belgiligen waqit toshmighuche, u öz öyidiki
quldin perqi bolmaydu. Chünki u yenila xojidarlar
we bala baqquchilarning bashqurushida bolidu. **3**
Shuninggha oxshash, bizmu gödek waqtimizda, bu
dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler» astida qul
bolghaniduq. **4** Lékin, waqit-saiti toluq toshqanda,
Xuda Öz Oghlini [bu dunyagha] ewetti. U bir ayal
kishidin tughulghan, shuningdek Tewrat qanuni astida
tughulghanidi. **5** Buningdiki meqset, Xuda Tewrat qanuni
astida yashighan [bizlerni] bedel tölep hörlükke chiqirip,
bizning oghulluqqa qobul qilinishimiz üchündur. **6**
Hem siler Uning oghulliri bolghanliqinglar üchün, Xuda
Öz Oghlining: «Abba! Atam!» dep chaqirghuchi Rohini

ewetip qelbimizge saldi. **7** Shuning üchün, siler hazir qul
emes, belki oghulliridursiler; oghulliri bolghanikensiler,
Xuda arqiliq Özige mirasxor bolisiler. **8** Burun, Xudani
tonumighan waqtinglarda derweqe yalghan ilahlarning
qulluqigha tutulghansiler. **9** Emdilikte, hazir [heqiqiy]
Xudani tonughanikensiler, — yaki éniqraq qilip éytqanda,
Xuda teripidin tonulghanikensiler, emdi siler néme
dep bu dunyadiki küchsiz, ebjeq erzimes «asasiy qaide-
qanuniyetler»ge qarap yanisiler? Ularning qulluqigha
yéngiwashtin qaytishni xalamsiler? **10** Siler alahide
kün, ay, pesil we yillarni étiwargha élip xatirileshke
bashlidinglar! **11** Men ilgiri silerge singdürgen ejrim
bikar kétermikin, dep siler üchün ensirewatimen. **12**
Qérindashlar, men shuni silerdin ötünimenki, manga
oxshash bolunglar; chünki men silerge oxshash boldum.
Siler eslide manga héch azar yetküzmigenidinglar.
13 Emma silerge melumki, etlirimdiki bir zeiplik
tüpeylidin, men xush xewerni silerge birinchi qétim
yetküzgenidim. **14** U chaghda, etlirimdiki bu zeiplik
silerge nisbeten sinaqtek bolsimu, lékin siler méni
kemsitmidinglar yaki chetke qaqmidinglar. Eksiche,
méni Xuda ewetken bir perishtini, hetta Mesih Eysa
özini kütkendek kütüwaldinglar. **15** U chaghdiki bext-
berikitinglar emdi nege ketti?! Men silerge guwahchi
bolup éytalaymenki, u chaghda siler mumkin bolsa,
manga közliringlarni oyup bérishkimu razi idinglar!
16 Emdilikte, silerge heqiqetni sözligenlikim üchün
düshmininglargha aylinip qaldimmu? **17** [Men éytip
ötken] héliqi ademler silerge qizghinliq körsitidu, emma
niyiti durus emes; ular peqet silerni [nijatning] sirtigha
chiqirip, qizghinliqinglarni özlirige qaritiwalmaqchi.
18 Emma men siler bilen birge bolghan waqitlardila
emes, belki daim yaxshi ishqa qizghinliq qilishning
özi yaxshidur, elwette. **19** Söyümlük balilirim! Mesih
silerde töreldürülgüche men siler üchün tolghaq
azablirini yene bir qétim tartiwatimen! **20** Méning
hazirla yéninglargha bérip, silerge bashqiche teleppuz
bilen sözligüm kéliwatidu; chünki bu ehwalinglar
toghruluq néme qilishni zadila bilmeywatimen! **21** I
Tewrat qanunining ilkide yashashni xalaydighanlar,
silerdin shuni sorap baqay, siler Tewratning özide
néme déyilgenlikige qulaq salmamsiler? **22** Tewratta,
Ibrahimning ikki oghli bolup, biri dédektin, yene biri hör
ayalidin bolghan, dep xatirilen'gen. **23** Dédektin bolghan
oghul «et bilen» tughulghan; hör ayalidin bolghan oghul
bolsa Xudaning wedisi arqiliq tughulghandur. **24** Bu ikki
ishni bir oxshitish dégili bolidu. Bu ikki ayal [Xudaning
insanlar bilen] tüzgen ikki ehdisining wekilidur. Birinchi
ehde Sinay [téghidin] kélip, derheqiqet balilirini qulluqta
bolushqa tughidu; mana Hejer uninggha wekildur; **25**
démek, Hejer bolsa Erebistandiki Sinay téghigha simwol
qilinip, yeni bügünki Yérusalémgha oxshitilidu; chünki u
sheher we uning baliliri qulluqta turmaqta. **26** Emma
yuqiridin bolghan Yérusalém hördur, u hemmimizning
anisidur; **27** Chünki, [muqeddes yazmilarda] mundaq
yézilghan: — «Xushal bol, i perzent körmigen tughmas
ayal! Tentene qilip yangrat, towla, i tolghaq tutup
baqimighan! — Chünki ghérib ayalning baliliri éri bar
ayalningkidin köptur!» **28** Emdi i qérindashlar, Ishaq
Xudaning wedisidin tughulghandek bizmu Xudaning
wedisi boyiche tughulghan perzentlermiz. **29** Lékin u
chaghda «etlerdin tughulghan» bala «rohtin tughulghan»
baligha ziyankeshlik qilghinidek, hazir shundaq bolidu.
30 Lékin muqeddes yazmilarda néme déyilgen? Uningda:
«Sen bu dédikingni oghli bilen qoshup heydiwet! Chünki
dédektin tapqan oghul hergiz hör ayalingdin bolghan
oghul bilen mirasqa ortaq bolmaydu!» dep pütülgen.
31 Emdi, qérindashlar, biz dédekning emes, belki
hör ayalning perzentliridurmiz. Mesih bizni hörlükte
yashisun dep hör qildi. Shuning bilen uningda tapan
tirep turunglar we qulluqning boyunturuqigha qaytidin
qisilip qalmanglar.

5 Mana, menki Pawlus silerge shuni éytip qoyayki, eger
siler xetne qobul qilsanglar, u chaghda Mesihning
silerge héchqandaq paydisi qalmaydu. **3** Men xetnini
qobul qilghan herbir kishige yene agahlandurup
heqiqetni éytip qoyayki, ularning Tewrattiki barliq emr-
belgilimilerge [toluq emel qilish] mejburiyiti bardur.
4 Ey Tewrat qanuni arqiliq özümni heqqaniy adem
qilay dégenler, herbiringlar Mesihdin ayrilip, mehrum
bolup, [Xudaning] shapaitidin chiqip, yiqilip uningdin
qaldinglar. **5** Chünki Rohqa tayinip heqqaniyliqqa
baghlan'ghan arzu-armanni étiqad bilen telpünüp
kütmektimiz. **6** Chünki Mesih Eysada xetnilik küchke
ige emes, xetnisizlikmu küchke ige emes, küchke ige
bolghini peqet muhebbet arqiliq ish qilidighan étiqadtur.
7 Siler obdan chépip méngiwatqanidinglar; biraq kim
silerni heqiqetke itaet qilishtin tosuwaldi? **8** Bundaq
qayil qilish amili silerni Chaqirghuchidin bolghan emes!
9 «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni boldurup
yoghinitidu!» **10** Özüm Rebge qarap qayil boldumki,
silermu bu ishta héch bashqiche oyda bolmaysiler. Emma
silerni qaymuqturuwatqan kim bolushidin qet'iynezer,
u choqum tégishlik jazasini tartidu. **11** Qérindashlar,
eger men «xetne qilinish kérek» dep jakarlap yürgen
bolsam, undaqta men bügünki kün'giche yene néme
üchün [Yehudiylardin] ziyankeshlikke uchrap kélimen?
Eger shundaq qilghan bolsam, «krést bizarliqi» yoq
qilinatti! **12** Silerni qutritiwatqan bu ademler özlirini
axta qiliwetsun deymen! **13** Chünki qérindashlar,
siler erkinlikke chaqirildinglar. Lékin erkinlikinglarni
etlerning arzu-heweslirige qandurushning bahanisi
qilmanglar, belki méhir-muhebbet bilen bir-biringlarning
qulluqida bolunglar. **14** Chünki pütkül Tewrat qanuni
«Qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen birla
emrde emel qilinidu. **15** Lékin pexes bolunglarki, bir-
biringlarni chishlep tartip yalmap yürüp, bir-biringlardin
yutulup ketmenglar yene! **16** Emma shuni deymenki
— [Muqeddes] Rohta ménginglar, we shu chaghda
siler etlerning arzu-heweslirige yol qoymaysiler. **17**
Chünki et Rohqa zit bolghan ishlarni arzu qilidu,
we Roh etke zit bolghan ishlarni arzu qilidu. Ular
ikkisi bir-birige qarimuqarshidur; netijide, özünglar
arzu qilghan ishlarni qilalmaysiler. **18** Wehalenki,
siler Rohning yétekchilikide bolsanglar, u chaghda
Tewrat qanunining ilkide bolmaysiler. **19** Emdi etning
emelliri roshenki — zinaxorluq, buzuqluq, napakliq,
shehwaniyliq, **20** butpereslik, séhirgerlik, öchmenlikler,
jédeller, qizghanchuqluqlar, ghezepler, riqabetlishishler,
bölgünchilikler, guruhwazliqlar, **21** hesetxorluqlar,
qatilliqlar, haraqkeshlikler, eysh-ishretler qatarliq

ishlardur; bu ishlar toghruluq burunqi éytqinimdek
hazir yene bir qétim agahlandurimenki, bundaq
ishlarni qilghuchilar Xudaning padishahliqigha mirasliq
qilmaydu. **22** Wehalenki, Rohning méwisi bolsa méhir-
muhebbet, shad-xuramliq, xatirjemlik, sewr-taqet,
méhribanliq, yaxshiliq, ishench-sadiqliq, **23** mömin-
mulayimliq we özini tutuwélishtin ibaret. Mushundaq
ishlarni tosidighan héchqandaq qanun yoqtur. **24** Lékin
Mesihke mensup bolghanlar etlirini, shundaqla uningdiki
ishqlar we hem heweslerni teng krést ligen bolidu. **25**
Rohta yashawatqan bolsaq, Rohqa egiship mangayli. **26**
Bir-birimizni renjitip, bir-birimizge heset qilip, hakawur
shöhretpereslerdin bolmayli.

6 Qérindashlar, aranglardin birsining hazirmu bir
gunah-sewenlik sadir qiliwatqanliqi bayqalghan bolsa,
aranglardiki rohiy kishiler yuwash-mulayimliq rohi bilen
uni yolidin qayturup kélinglar. Shuning bilen bir waqitta,
özünglarningmu azdurulup ketmeslikinglargha diqqet
qilinglar. **2** Bir-biringlarning éghirchiliqini kötürünglar.
Shundaq qilsanglar, Mesihning qanunigha emel qilghan
bolisiler. **3** Chünki birsining tarazigha toxtighudek
ishi bolmay turup özini tarazigha toxtighudek dep
chaghlisa, u öz-özini aldighanliq, xalas. **4** Lékin
herkim öz emeliyitige qarap tekshürüp baqsun; shuning
bilen bashqilarningkidin emes, belki öz emelliridinla
pexirlen'güdek ish bolsa, pexirlense bolidu. **5** Chünki
herbir adem öz yükini kötürüshi kérek. **6** Xudaning
söz-kalamidin telim alghuchi özige telim bergüchini
özide bar bolghan yaxshi nersilerdin ortaq behrimen
qilsun. **7** Öz-özünglarni aldimanglar — Xudani aldap
exmeq qilghili bolmaydu; chünki kim néme térisa, shuni
alidu. **8** Öz etlirining arzu-heweslirini qandurushqa uruq
chachqan kishi öz etliridin chiriklik hosulini alidu. Lékin
Rohni xursen qilish üchün uruq chachqan kishi bolsa
Rohtin menggülük hayat alidu. **(aiōnios g166)** **9** Shunga,
yaxshi ishlarni qilishtin harmayli. Uninggha érinmisek
waqti-saiti toshqanda choqum hosul alalaymiz. **10** Shu
sewebtin, bizde purset bolsila, hemmeylen'ge, bolupmu
étiqadtiki ailige mensup bolghanlargha yaxshi ishlarni
qilip béreyli. **11** Mana, öz qolum bilen shunche chong
herpler bilen yazghinimgha qaranglar! **12** Silerge xetnini
qobul qilishni mejburlimaqchi bolghanlar, ularning
herbiri peqet özlirining tashqi qiyapitini perdazlap
körsetmekchi bolghan, xalas; ularning bu meqsiti peqet
«Mesihning krésti» tüpeylidin bolghan ziyankeshliktin
qéchishtin ibaret, xalas. **13** Chünki ular özlirimu xetne
qilin'ghini bilen Tewrat qanunigha emel qilmaydu;
lékin ular etliringlardin maxtinish üchün beribir silerni
xetnini qobul qildurmaqchi bolidu. **14** Özümni élip
éytsam, Rebbimiz Eysa Mesihning krésttiki [ölümi]din
bashqa héch ish bilen maxtanmighaymen! Chünki Uning
krésti wasitisidin bu dunya manga nisbeten kréstlen'gen
we menmu bu dunyagha nisbeten kréstlen'genmen. **15**
Chünki Mesih Eysada ne xetnilik ne xetnisizlik dégenler
küchke ige emestur; birdinbir küchke ige bolidighini
peqet yéngi bir yaralghuchidur! **16** Bu qaide boyiche
mangidighanlargha, ularning hemmisige we Xudaning
Israiligha xatirjemlik we rehim-shepqet bolghay! **17**
Buningdin kéyin héchkim bu ishlar bilen yene méni
aware qilmisun! Chünki men öz bedinimde Eysaning
yara izlirini kötürimen! **18** Qérindashlar, Rebbimiz Eysa
Mesihning méhir-shepqiti rohinglargha yar bolghay!
Amin!

Efesusluqlargha

1 Xudaning iradisi bilen, Mesih Eysaning rosuli bolghan
menki Pawlustin Efesusta turuwatqan muqeddes
bendilerge, yeni Mesih Eysada ixlasmen bolghanlargha
salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihtin silerge
méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **3** Bizni Mesihte,
ershlerde barliq rohiy bext-beriketler bilen beriketligen,
Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi hem Atisi mubarek
bolghay! **4** Chünki U bizni, muhebbet ichide bolup
Özining aldida pak-muqeddes, daghsiz turushimiz üchün
alem apiride qilinmay turupla talliwalghanidi; **5** U Öz
iradisige yaqqini boyiche bizni aldin'ala Eysa Mesih
arqiliq Özige oghulluqqa qobul qilishqa békitkenidi;
6 bu ishta Uning méhir-shepqitining ulughluqigha
medhiye oqulidu; chünki U méhir-shepqiti bilen bizni
Öz söyginide shapaetlendürgenidi. **7** Biz Uningda
[Atining] méhir-shepqitining molluqi bilen Uning qéni
arqiliq qulluqtin hör qilinishqa, itaetsizliklirimizge
qarita kechürümge muyesser bolduq; **8** U [bu méhir-
shepqetni] barliq danaliq hem pem-paraset bilen bizge
zor tartuqlidiki, **9** — U Öz könglige pükken güzel xahishi
boyiche iradisidiki sirni, yeni waqit-zamanlarning piship
yétilishini idare qilishi bilen barliq mewjudatlargha, yeni
ershlerde bolghanning hemmisige, zéminda bolghanning
hemmisige Mesihni bash qilip ularni Mesihte jem qilish
meqsitini bizge ayan qildi; **11** Uningda bizmu Xudagha
miras qilin'ghan; biz shu meqsette barliq ishlarni eqil-
iradisi boyiche idare Qilghuchining nishani bilen shu
ishqa aldin'ala békitilgeniduq; **12** shuning bilen Mesihni
awwal tayanch qilghan bizler Uning shan-sherpining
ulughluqini namayan qilghuchi bolduq; **13** heqiqetning
kalam-sözini, yeni nijatinglardiki xush xewerni anglap
silermu Uninggha tayandinglar — we Uninggha
ishen'gininglarda, siler wede qilin'ghan Muqeddes Roh
bilen möhürlendinglar. **14** Xudaning shan-sheripining
ulughluqi namayan qilinip, igiliki üzül-késil hör-nijat
qilin'ghuche, Muqeddes Roh mirasimizning «kapalet»i
bolidu. **15** Shuning bilen, silerning Reb Eysagha
baghlighan étiqadinglar we barliq muqeddes bendilerge
bolghan muhebbitinglar toghruluq anglighandin tartip,
16 dualirimda silerni eslep, siler üchün rehmet éytishni
toxtatmidim; **17** tileydighinim shuki, Rebbimiz Eysa
Mesihning Xudasi, shan-sherepning Igisi bolghan Ata
silerning Uni toluq bilishinglargha danaliq hem wehiyni
özleshtürgüchi rohni ata qilghay, **18** shuning bilen
silerning qelbtiki közliringlar roshenliship, Uning
chaqiriqigha baghlan'ghan ümidning némilikini, Uning
muqeddes bendiliride bolghan shereplik mirasining
qimmetliklikini **19** we Uning ishen'güchi bizlerge zor
küchi bilen qaratqan qudritining hésabsiz büyüklükini
bilip yetkeysiler; **20** del shu qudretni U Mesihni
ölümdin tirildürüp, ershlerde Özining ong yénida
olturghuzghinida Uningda yürgüzgenidi; **21** peqet bu
zamandila emes, belki kelgüsi zamandimu Uni barliq
hökümranliqtin, hoquqtin, küch-qudrettin, xojayinliqtin
we barliq tilgha élinidighan herqandaq nam-shereptin
köp üstün qoyghan; **(aiōn g165)** **22** barliq mewjudatlarni
Uning putliri astigha qoyup, jamaet üchün Uni hemmige
bash bolushqa ata qilghan. **23** Jamaet bolsa Uning
téni, yeni hemmini hemme jehettin Toldurghuchining
mukemmel jewhiridur.

2 We siler bolsanglar, qebihlikliringlar hem
gunahliringlarda ölgen bolup, **2** bu dunyaning
dewrige egiship, hawaning hoquqini tutqan
hökümdargha, yeni bügünki künde itaetsizliktin bolghan
perzentlerni qutritiwatqan rohqa egiship, bu ishlarda
ilgiri mangghansiler; **(aiōn g165)** **3** biz herbirimizmu ilgiri
shularning arisida etlirimizdiki shehwet-heweslerde
hayat ötküzgenmiz, etlirimiz hem öz oy-xiyalimizning
xahishlirigha emel qilip, bashqilargha oxshash,
mahiyette «ghezeptiki perzentler» bolghanmiz; **4**
biraq Xuda, mol rehim-shepqetni körsetküchi bolup,
bizni söygende bizge körsetken alembexsh méhir-
muhebbiti tüpeylidin, — **5** hetta itaetsizliklerde ölgen
waqtimizdimu, bizge Mesih bilen bille jan kirgüzüp
(méhir-shepqet bilen qutquzuldunglar!), **6** bizni Uning
bilen bille tirildürüp, ershlerde Mesih Eysa bilen
bille olturghuzghan; **7** meqsiti kelgüsi zamanlarda
Uning Mesih Eysada bizge qaritilghan méhribanliqi
bilen ipadilen'gen shapaitining shunche ghayet zor
ikenlikini kösitishtin ibarettur; **(aiōn g165)** **8** chünki siler
shepqet bilenla ishench arqiliq qutquzuldunglar. Bu
ish özünglardin kelgen ish emes, belki Xudadin kelgen
iltipat, **9** u zadila ademlerning emel-ejridin kelmeydu,
bu hem héchkimning maxtanmasliqi üchündur. **10**
Chünki biz Xudaning ishligen hüniridurmiz, xeyrxah
ishlar üchün Mesih Eysada yaritilghanmiz; Xuda esli
bizning ularda méngishimiz üchün bu ishlarni aldin'ala
teyyarlighanidi. **11** Shunga siler eslide etliringlargha
asasen «yat eller» dep hésablan'ghininglarni, —
insanning qoli bilen etliride «xetne qilin'ghanlar» dep
atalghanlar teripidin «xetnisiz» dep atalghanliqinglarni,
12 shundaqla shu chaghda Mesihsiz bolup, Israilning
puqraliqining sirtida turup, wedilerni élip kelgüchi
ehdilerni yat bilip, bu dunyada ümidsiz hem xudasiz
yashighininglarni ésinglarda tutunglar; **13** lékin esli
yiraqlarda bolghan siler hazir Mesihning qéni arqiliq
yéqin qilindinglar; **14** chünki U bizning inaqliqimizdur, U
ikki terepni bir qilip otturidiki ara tamni chéqiwetti; **15**
yeni, Öz etliri arqiliq öchmenlikni tügitip, belgilimilerni
körsetken, emrlerni yetküzgen qanunni bikar qilip, ikki
terepni Özide yéngi bir adem qilip yaratti, shuning bilen
inaqliqni apiride qildi; **16** kréstke mixlinip mushuning
wasitisi bilen öchmenlikni qetl qilip, ikkisini bir tende
Xuda bilen epleshtürdi; **17** andin U kélip, yiraqlarda
turghan silergimu inaqliq xush xewirini jakarlidi,
yéqindikilergimu inaqliqni jakarlidi. **18** Chünki her
ikkimizning Uning arqiliq bir Rohta Ata aldigha kirish
hoquqimiz bardur. **19** Shunga shuningdin bashlap siler
musapirlar, yaqa yurttikiler emes, belki muqeddes
bendilerge wetendash bolisiler, Xudaning öyidikiliridin
bolisiler; **20** siler rosullar we peyghemberler bolghan
ulning üstige qurulmaqtisiler; binaning «burjek téshi»
bolsa Eysa Mesih Özidur; **21** Uningda pütkül bina
puxta jipsilashturulup, Rebde muqeddes bir ibadetxana
bolushqa ösüp barmaqta. **22** Silermu [qoshulup] Uningda
Xudaning bir turalghusi bolushqa Rohta birleshtürülüp
qurulmaqtisiler.

3 Shu sewebtin siler «yat eldikiler» üchün Mesih
Eysaning mehbusi bolghan menki Pawlus — **2**
(siler belkim manga tapshurulghan, silerge Xudaning
shepqitini élip baridighan ghojidarliqim toghruluq, **3** yeni
Uning manga wehiy bilen sirni ayan qilghanliqi toghruluq
xewerdar bolushunglar mumkin (men bu toghrisida
ilgiri az-paz yazghanidim; **4** siler uni oqughininglarda,
Mesihning siri toghruluq yorutulghanliqimni bilip
yétisiler) **5** ilgiriki dewrlerde bu sir insan balilirigha
Uning muqeddes rosulliri we peyghemberlirige Roh
arqiliq hazirqidek éniq wehiy qilin'ghandek, ayan
qilin'ghan emes. **6** Démek, xush xewer arqiliq «yat
eldikiler»din bolghanlarmu ortaq mirasxorlar, tendiki
ortaq ezalar, Mesih Eysada bolghan wedidin ortaq
behrimen bolghuchilar bolidu; **7** Xudaning shepqiti
manga élip kelgen iltipat bilen, Uning küch-qudritining
yürgüzülüshi bilen, men bu ishqa xizmetkar qilip
teyinlendim; **8** manga — muqeddes bendiliri ichidiki
eng töwinidinmu töwen bolghan manga mushu iltipat,
yeni eller arisida Mesihning mölcherligüsiz bayliqliri
toghruluq xush xewer jakarlash **9** we shundaqla
hemmini yaratqan Xudada yoshurun bolup kelgen
bu sirning qandaq emelge ashurulushi toghruluq
hemmeylenni yorutush xizmiti amanet qilindi. **(aiōn g165)**
10 Buning meqsiti ershlerde bolghan hökümranlargha
hem hoquqlargha Xudaning köp tereplimilik danaliqi
jamaet arqiliq hazir ashkare qilinishtin ibarettur.
11 Bu ish bolsa, Uning Mesih Eysa Rebbimizde ijra
qilin'ghan menggülük muddiasi boyichidur; **(aiōn g165)**
12 Uning ishench-sadiqliqi arqiliq biz jasaretke hem
Xudaning aldigha xatirjemlik bilen kirish hoquqigha
ige bolduq; **13** shuning üchün silerdin ötünimenki,
méning siler üchün tartqan japa-jebirlirim tüpeylidin
perishan bolmanglar; chünki bu ish silerning shan-
sheripinglar bolidu). **14** Men shu sewebtin tizlirimni
Atigha pükimenki, **15** (asman-zémindiki barliq atiliq
munasiwetler Uningdin «ata» namini alidu) **16** U Öz
shan-sheripidiki bayliqlar bilen, Rohi arqiliq silerni
ichki dunyayinglarda küchlendürgey; **17** shuning
bilen Mesih qelbinglarda ishench arqiliq turup, siler
méhir-muhebbet ichide yiltiz tartghan, ul sélin'ghan,
18 barliq muqeddes bendiler bilen bille Mesihning
muhebbitining kengliki, uzunluqi, chongqurluqi we
égizlikini chüshinip igiliwalghaysiler; yeni ademning
bilip yétishidin hessilep éship chüshidighan Uning
muhebbitini bilip yetkeysiler, shuningdek Xudaning
mukemmel jewhiri bilen toldurulghaysiler. **20** Emdi
ichimizde yürgüzidighan qudriti boyiche barliq tilikimiz
yaki oylighanlirimizdinmu heddi-hésabsiz artuq wujudqa
chiqirishqa qadir Bolghuchigha, — **21** Uninggha dewrdin
dewrgiche, ebedil'ebedgiche jamaette Mesih Eysa arqiliq
shan-sherep bolghay! Amin! **(aiōn g165)**

4 Emdi shu seweblerdin, Rebning mehbusi bolghan
menki, [Xudaning] silerni chaqirghan [büyük]
chaqiriqigha layiq halda méngishliringlarni ötünimen, **2**
hemme ishta kemterlik we yuwash-mulayimliq bilen,
sewrchanliq bilen, bir-biringlargha muhebbet ichide keng
qorsaq bolup, **3** inaq-xatirjemlikning rishtisi bilen, Rohta
bolghan birlikni tutushqa intilishinglarni [ötünimen]. **4**
Ten birdur, Roh birdur, — xuddi chaqirilghininglarda,
oxshash bir arzu-ümidke chaqirilghininglardek, — **5** Reb
birdur, iman-étiqad birdur, chömüldürülüsh birdur, **6**
hemmining Xuda'Atisi birdur; U bolsa hemmidin üstün
turghuchi, hemmini yürgüzgüchi we hemmimizning
ichide Bolghuchidur. **7** Shundaqtimu hazir herbirimizge
Mesihning iltipatining ölchimi boyiche shepqet teqdim
qilin'ghandur; **8** shunga, muqeddes kitabta [Xuda]
éytqinidek: — «U yuqirigha kötürüldi, [Insanlarni] tutqun
qilghuchilarni U Özi esir qilip élip ketti, Hem insanlargha
iltipatlarni teqdim qildi». **9** Emdi «kötürülgen» zat
bolsa, [awwal] yerning tégige chüshken zatning Özi
emesmu? **10** Chüshken zat bolsa barliq ershlerdin
yuqirigha kötürülgenning del Özidur; kötürülüshining
meqsiti, alemning barliqini toldurushtin ibaret; **11**
Shunga, bezilerni rosullar, bezilerni peyghemberler,
bezilerni xush xewerchiler, bezilerni baqquchi we
yaki telim bergüchiler qilip teyinligen del Özidur.
12 Bularning meqsiti muqeddes bendilerni xizmet
wezipisige, jümlidin Mesihning ténini qurup chiqishqa
qorallandurup kamaletke yetküzüshtin ibaret; **13**
wezipe hemmimizning étiqadta hem Xudaning Oghlini
toluq tonushta birlikke kélishimizgiche, kamil adem
bolup yétiship chiqishimizghiche, — yeni Mesihning
mukemmel jewhiri gewdilen'gen qeddi-qamet ölchimige
yétishimizgiche dawamlashturulmaqta; **14** shundaq
bolghanda, yene gödek balilardin bolmay, ademlerning
quwluqidin oylap chiqqan aldamchi niyet-pilanliri
bilen, ularning hiyle-neyringidin chiqqan telimatining
dolqunliridin urulup, uning herxil shamilida uyaq-
buyaqqa uchurulup ketmeymiz; **15** eksiche, méhir-
muhebbet ichide turup heqiqetke bérilip ish körüp,
béshimiz bolghan Mesihke baghlinishta her jehettin
ösüp yétilidighan bolimiz; **16** Uningdin pütkül ten,
ezaliri bir-birige jipsilashturulup, ozuqluq teminligüchi
herbir öge arqiliq bir-birige tutashturulup, herbir
ezaning özige xas ölchen'gen wezipini ötishi bilen
barghanche östürülüp, muhebbet ichide öz-özini qurup
chiqishqa ishlimekte. **17** Shunga shuni éytimenki,
Rebte uni tapilaymenki, yat ellerningkidek, yeni
ularning öz oy-pikirlirining bimenilikide mangghinidek
méngiwermeslikinglar kérek; **18** ular qelbining
qattiqliqidin kélip chiqqan bilimsizlik tüpeylidin,
Xudaning hayatidin ada-juda qilinip, chüshenchisi
qarangghuliship ketken, **19** ar-nomusni tashliwétip,
nepsaniyetchiliki awup herxil iplasliqlarni yürgüzüshke,
keyp-sapagha bérilgen. **20** Emma siler bolsanglar,
Mesihni shundaq yolda öginip tonughan emessiler
— **21** (heqiqetning Eysada bolghinidek, uni heqiqeten
anglighan, uningda ögitilgen bolsanglar) — **22** démek,
ilgiriki turmushunglargha xas bolghan, aldamchi arzu-
heweslerge egiship özini bulghighuchi «kona adem»ni
séliwétip, **23** oy-zéhninglarning rohida yéngilinip, **24**
Xudaning oxshashliqigha asasen, heqiqettin chiqqan
heqqaniyliqta we pak-muqeddeslikte yaritilghan «yéngi
adem»ni kiyiwélishinglar kérektur. **25** Shuning bilen
yalghanchiliqni séliwétip, herbirimiz öz yéqinlirimiz
bilen heqiqetni sözlisheyli; chünki biz bir-birimizge
nisbeten bir tenning ezaliridurmiz. **26** «Achchiqlininglar,
emma gunah qilmanglar»; ghezipinglar kün patquche
dawam étiwermisun; **27** yaki Iblisqa héch orun qoyup
bermenglar. **28** Oghri ikkinchi oghriliq qilmisun; eksiche
u méhnet qilip ikki qoligha tayinip halal ish qilsunki,

hajiti bolghanlarghimu bölüp bergüdek öz tapqini bolsun.
29 Aghzinglardin héchqandaq iplas söz chiqmisun, peqet
anglighuchilargha shepqet yetsun üchün, éhtiyajqa
uyghun we ademni qurup chiqidighan sözlerni éytinglar.
30 Xudaning Muqeddes Rohigha azab bermengler; chünki
siler Uning bilen hör-nijat küni üchün möhürlen'gensiler;
31 özünglardin herqandaq öch-adawet, achchiq-ghezep,
qehr, jédel-majiralar, til-ahanet hemde herxil qara
niyetlerni néri qilinglar; 32 bir-biringlargha méhriban,
yumshaq dilliq bolup, Xuda Mesihte silerni kechürüm
qilghinidek bir-birininglarni kechürüm qilinglar.

5 Shunga Xudaning söyümlük perzentliridin bolup, Uni
ülge qilinglar; hemde Mesih bizni söyüp, Özini biz
üchün Xudagha xushpuraq süpitide hediye-qurbanliq
bolushqa atap pida qilghandek silermu muhebbet
ichide ménginglar. 3 Emma muqeddes bendilerge
layiq halda, buzuqluq, herqandaq paskiniliq yaki
nepsaniyetchilik aranglarda hetta tilghimu élinmisun; 4
Shundaqla iplasliq, exmiqane paranglar yaki chakina
chaqchaqlarmu tilinglargha élinmisun — bularmu
muwapiq emestur — belki aghzinglardin teshekkürler
chiqsun. 5 Chünki shuningdin xewerdarsilerki,
herqandaq buzuqluq qilghuchi, napak bolghuchi yaki
nepsaniyetchi kishi (bundaq kishi emeliyette bir
butpereske barawer) Mesih we Xudaning padishahliqigha
mirasxor bolalmaydu. 6 Héchkimge özünglarni quruq
gepler bilen aldatmanglar; chünki bu ishlar tüpeylidin
Xudaning ghezipi itaetsizliktin bolghan perzentlerning
béshigha chüshidu. 7 Shunga ularghа mushu ishlarda
shérik bolmanglar; 8 chünki siler esli qarangghuluq
idinglar, lékin hazir Rebde yoruqluqsiler; yoruqluqning
perzentlirige layiq ménginglar 9 (chünki yoruqluqning
méwisi toluq méhribanliq, heqqaniyliq we heqiqettin
terkib tapqandur), 10 néme ishlarning Rebni xursen
qilidighanliqini öginip ispatlanglar. 11 Qarangghuluqtiki
méwisiz ishlar bilen chétilip qalmanglar; eksiche, ularni
échip eyiblenglar; 12 chünki ularning yoshurunche
ishligenlirini hetta tilgha élishmu nomus ishtur. 13
Emma yoruqluq bilen eyiblep ashkarilan'ghan herqandaq
nerse ochuq körünidu; yoruqluq ashkarilighan hemme
nerse yoruqluqqa aylinidu. 14 Shuning üchün U mundaq
deydu: — «Oyghan, ey uyquchi! Tiril ölükler arisidin!
We Mesih séni parlap yoritidu». 15 Shuning üchün
silerning méngiwatqan yolunglargha éhtiyat bilen
diqqet qilinglar; yolunglar nadanlarningkidek emes,
danalarningkidek bolsun; 16 waqit-pursetni gheniymet
bilip tutuwélinglar; chünki mushu dewr rezildur. 17 Bu
sewebtin nadan bolmanglar, belki Rebning iradisining
néme ikenlikini chüshen'güchi bolunglar; 18 Haraq-
sharab ichip mest bolmanglar; shundaq qiliq ademni
shallaqlashturidu; buning ornigha Rohqa toldurulghuchi
bolunglar, 19 bir-biringlargha zebur-neghmiler, medhiye
küyliri we rohiy naxshilar éytiship, qelbinglarda
naxsha-neghmiler yangritip Rebni medhiyilenglar; 20
herdaim hemme ishlar üchün Reb Eysa Mesihning
namida Xuda hem Ata Bolghuchigha teshekkür-rehmet
éytinglar, 21 Mesihtin eyminip, bir-biringlargha
boysununglar. 22 Siler ayallar, Rebke boysun'ghandek
öz erliringlargha boysununglar; 23 chünki Mesih
jamaetning béshi bolghandek, er ayalning béshidur;
Mesih yene ten'ge qutquzghuchidur. 24 Emdilikte jamaet
Mesihke boysughandek, ayallar erlirige hemme ishta
boysunsun. 25 Erler ayalliringlarni söyüngler, xuddi
Mesihningmu jamaetni söyüp, uning üchün Özini pida
qilghinidek söyünglar; 26 [Mesihning jamaet üchün]
shundaq qilishi jamaetni muqeddes qilip, «dasning süyi»
bolghan söz-kalam bilen yuyup paklandurush üchündur,
27 shuningdek jamaetni shereplik halda Özige hazir
qilip, uni héch dagh, qoruq yaki bularghа oxshash
herqandaq nersilerdin xaliy qilip, toluq muqeddes we
eyibsiz qilishtin ibarettur. 28 Shuninggha oxshash,
erler öz ayallirini öz ténini söygendek söyüshi kérektur;
öz ayalini söygen kishi özini söygen bilen barawer.
29 Chünki héchkim esla özining étidin nepretlen'gen
emes, eksiche uni ozuqlanduridu hem asraydu; bu xuddi
Mesihning jamaetni [ozuqlanduridighinigha hem uni
asraydighinigha] oxshaydu. 30 Chünki biz Uning ténining
ezaliridurmiz: — 31 «Shu sewebtin er ata-anisining
yénidin ayrlip, öz ayaligha baghlinidu; ikkisi bir ten
bolidu». 32 Bu sir intayin chongqurdur; emma men
hazir Mesih we jamaet toghruluq sözlewatimen. 33
Emma silermu herbiringlar öz ayalinglarni özünglarni
söygendek söyünglar; ayal bolsa, éridin eyminip, uni
hörmetlisun.

6 Balilar, Rebde ata-aniliringlargha itaet qilinglar;
chünki bu durusdur. 2 «Atangni we anangni
hörmetle» — bu bolsa öz ichige wedini alghan birinchi
emrdur — 3 «Shuning bilen séning ishliring qutluq bolidu,
zéminda uzun ömür körisen» — [dep wede qilin'ghan]. 4
Siler atilar, baliliringlarni xapa qilmanglar, belki ularni
Rebning terbiyisi hem körsetmiside béqinglar. 5 Siler
qullar, ettin bolghan xojayininglargha Mesihke itaet
qilghininglardek chin könglünglardin eyminish we
titresh bilen itaet qilinglar; 6 peqet köz aldidila xizmet
qilip, ademni xush qilghuchi qullardin bolmanglar,
belki Mesihning qullirining süpitide Xudaning iradisini
jan-dil bilen beja keltürünglar, 7 ademlerge emes,
belki Rebge chin dilinglardin xizmet qilinglar; 8
shuni bilgenki, herqandaq adem birer yaxshiliq qilsa,
meyli u qul bolsun yaki hör bolsun, shu ish Rebdin
uninggha yanidu. 9 Siler xojayinlar, qulliringlarghimu
oxshash yol bilen muamile qilip, ularghа heywe qilishtin
qol üzünglar; chünki ularningmu we silerningmu
xojayininglar ershtidur, Uningda herqandaq ademning
yüz-xatirisini qilish dégenning yoqluqini bilisiler. 10
Axirda, qérindashlar, Rebde we Uning küch-qudritide
küchlendürlünglar; 11 Iblisning hiyle-neyrenglirige
taqabil turushunglar üchün Xudaning pütkül sawut-
yarighini kiyiwélinglar; 12 chünki élishidighinimiz et
we qan igiliri emes, belki hökümranlar, hoquqdarlar,
bu dunyadiki qarangghuluqni bashqurghuchi dunyawi
emirler, yeni ershlerde turuwatqan rezil rohiy küchlerdur.
(aiōn g165) 13 Mushu wejidin özünglargha Xudaning pütün
sawut-yariqini élip artinglarki, rezillik künide berdashliq
bilen qattiq turidighan, axir hemme ishni ada qilip,
yerni ching dessep turidighan bolisiler. 14 Emdi ching
turunglar — heqiqet belwéghini bélinglargha baghlap,
meydenglerge heqqaniyliq sawutini kiyip, putunglargha
xatirjem-inaqliq xush xewirini yetküzüshke teyyarliq
choruqini kiyip, yerni ching dessep turunglar. 16

Bu ishlarning hemmiside iman-ishenchning qalqinini
qolgha élinglar; uning bilen siler rezil bolghuchining
barliq ot oqlirini öchüriwételeydighan bolisiler. **17**
Hemde béshinglargha nijatning dubulghisini kiyip,
Xudaning söz-kalamini, yeni Rohning qilichini élinglar;
18 hemme waqit-pesilde Rohta herxil dua-tilawet hem
iltija bilen dua qilinglar; del bu ishta qet'iy hoshyar turup
barliq muqeddes bendiler üchün her tereplime dua-
iltijalar qilinglar; **19** men üchünmu dua qilinglarki, —
éghiz achqinimda manga sözler kelsun, xush xewerning
sirini dadilliq bilen ashkare qilay. **20** Men del shu
ishqa zenjirler bilen baghlan'ghan elchimen; shunga
qilishqa tégishlikim boyiche, [xush xewer yetküzüshte]
dadilliq bilen söz qilishimgha [dua qilinglar]. **21**
Emdi méning toghramdiki ishlardin, méning qandaq
ötüwatqanliqimdin xewerlinishinglar üchün, söyümlük
qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar bolghan Tikikus
silerge hemme ishlarni melum qilidu. **22** Méning
uni del mushu ish üchün yéninglargha ewetishim,
silerning ishlirimizdin xewerdar bolushinglar we uning
könglünglargha teselli we ilham bérishi üchündur. **23**
Qérindashlargha xatirjemlik, muhebbet hem iman-
ishench Xuda'Ata we Reb Eysa Mesihdin bolghay! **24** Reb
Eysa Mesihni ölmes-chirimas söygü bilen söygüchilerge
méhir-shepqet yar bolghay!

Filippiliqlargha

1 Eysa Mesihning qulliri bolghan Pawlus we Timotiydin,
Filippida turuwatqan, Mesih Eysada bolghan barliq
muqeddes bendilerge, yétekchiler we xizmetchilerge
salam! **2** Silerge Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesihtin
méhir-shepqet we xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Herqétim
silerni esliginimde men Xudayimgha teshekkür éytimen,
4 herqétim dua qilghinimda, silerning birinchi künidin
tartip bügün'ge qeder xush xewer xizmitige bolghan
hemkarliqinglar tüpeylidin toxtimay shad-xuramliq
bilen silerge dua-tilawet qiliwatimen; **6** chünki méning
del shuninggha ishenchim kamilki, silerde yaxshi
ishni Bashlighuchi bu ishni taki Eysa Mesihning
künigiche kamaletke yetküzüp tamamlaydu; **7** méning
hemminglar toghruluq shundaq oylishim toghridur;
chünki men qelbinglardidurmen; men zindanda
zenjirlen'ginimdimu we xush xewerni aqlighinimdimu,
delilliginimdimu [Xuda manga yetküzgen] méhir-
shepqettin silermu ortaq behrimen bolisiler. **8**
Méning Mesih Eysaning ich-baghrida bolup silerni
shunchilik telpünüp séghin'ghanliqimgha Xuda Özi
guwahchidur. **9** Méning dua-tilawitim bolsa, silerning
muhebbitinglarning hertereplime bilim we etrapliq
sawat bilen yorutulup téximu éship tashqayki, **10** siler
néme ishlarning ewzel ikenlikini perq ételeydighan
bolup, Mesihning künide pak-diyanetlik, eyibsiz bolisiler
11 hemde Eysa Mesih arqiliq bolghan, Xudaning shan-
sheripi hem medhiyisini élip kélidighan heqqaniyliqning
méwisi bilen toldurulisiler. **12** Biraq silerge shuni
xewerlendürmekchimenki, i qérindashlar, méning bu
ehwalim emeliyette xush xewerning téximu keng
tarqilishi üchün türtke boldi; **13** Chünki méning
qamilishim Mesih üchün ikenliki impérator ordisidiki
qarawulxanidikilerge we bashqa hemmeylen'ge ayan
boldi. **14** Shuning bilen qérindashlarning köpinchisi
méning qamilishim tüpeylidin Rebge tayinip [Xudaning]
söz-kalamini qorqmay sözleshke téximu jür'etlik boldi;
15 derweqe, beziliri heset qilip yaki riqabetliship, beziliri
aq köngüllük bilen Mesihni jakarlaydu; **16** kéyinkiliri
bolsa berheq muhebbettin, méning xush xewerni
aqlap ispatlishim üchün mushu yerge qoyulghanliqimni
bilgenlikidin shundaq qilmaqta; **17** Aldinqiliri bolsa
chin könglidin emes, belki shexsiyetchilikidin, méning
zenjirlen'gen derdimge derd qoshmaqchi bolup
shundaq qilmaqta. **18** Emdi bularghа néme dégülük?
Qandaqla bolmisun, toghra niyettin bolsun saxtiliqtin
bolsun, oxshashla Mesih jakarlinidu; men shuninggha
shadlinimen; berheq, dawamliq shadliniwérimen. **19**
Chünki dualiringlar we Mesih Eysaning Rohining
quwwetlishi arqiliq bu ishlar nijat-qutquzulushumgha
medet bolidu dep bilimen, **20** — démek, teqezzaliqim we
ümid-istikim boyiche héch ishta xijaletchilikte qalmastin,
tirik yaki ölük bolay, herdaim bolghinidek hazirmu
toluq jasaret bilen Mesih ténimde ulughlansun! **21**
Chünki manga nisbeten hayatimning özi Mesihdur,
ölüsh bolsa téximu paydiliqtur. **22** Jénim ténimde
qalsa, emdi nésiwem yene méwilik xizmet bolidu; lékin
qaysisini ewzel bilip talliwélishimni bilmeywatimen;
23 men hayat bilen mamat otturisida qisilip qaldim;
chünki bu dunyadin ayrilip, Mesih bilen bille bolushqa
intizarmen — bu ish ziyade ewzeldur; **24** emma siler
üchün jénimning ténimde qélishi téximu zörürghu
deymen. **25** Emdi buninggha ishenchim kamil bolup,
silerning étiqadta algha ilgirilishinglar hem shad-
xuram bolushunglar üchün men siler bilen bille qélip
dawamliq turimen dep bilimen; **26** shuning bilen méning
silerge yene hemrah bolghinim wejidin men arqiliq
Mesih Eysada pexirlinip tentene qilishinglar téximu
ziyadilishidu! **27** Peqet özünglarni Mesihning xush
xewirige layiq tutunglarki, men yéninglargha bérip
siler bilen didarlashqandimu, silerdin ayrilghandimu,
ishliringlardin anglaydighinim silerning bir roh bir janda
bolup ching dessep turup, xush xewerdiki étiqadning
yolida küreshke intiliwatqininglar, **28** shundaqla qarshi
chiqquchilarning héchqandaq wehimiliridin patiparaq
bolup ketmiginiglar bolsun; silerdiki bu gheyret, ularghа
halaketning belgisi, silerge bolsa qutquzulushunglarning
alamiti, shuningdek alayiten Xudadin kelgen bir
alamettur; **29** Chünki Mesihning yolida silerge peqet
Uninggha ishinishnila emes, yene Uning üchün xorluqqa
uchrashmu nésiwe qilin'ghandur. **30** Chünki siler
ilgiri mende körgininglardek we shuningdek hazir
anglighininglardek men yoluqqan küreshke silermu
yoluqmaqtisiler.

2 Eger emdi Mesihte righbet bar déyilse, muhebbetning
tesellisi bar déyilse, Rohning sirdashliqi bar
déyilse, qelbde ich aghritishlar hem rehimdilliq bar
déyilse, **2** — emdi oxshash bir oy-pikirde bolup,
bir-biringlargha oxshash muhebbette baghlinip, bir
jan bir niyette bolup, aranglarda héch ish riqabettin
yaki quruq shöhretpereslikten bolmisun; eksiche, oy-
xiyalinglarda kichik péilliq bolup herbiringlar bashqilarni
özünglardin yuqiri dep bilinglar; shundaq bolghanda
shad-xuramliqimni kamil qilisiler. **4** Herbiringlar
peqet öz ishliringlargha köngül bölüp qalmay, belki
bashqilarningkigimu köngül bölünglar. **5** Mesih Eysada
bolghan oy-pozitsiye silerdimu bolsun: — **6** U Xudaning
tip-sheklide bolsimu, Özini Xuda bilen teng qilishni
olja qilip tutuwalmidi; **7** Eksiche, U Özidin hemmini
quruqdidi, Özige qulning sheklini élip, Insanlarning
siyaqigha kirip, insaniy tebiettin ortaqdash bolup,
8 Özini töwen qilip, Hetta ölümgiche, yeni krésttiki
ölümgiche itaetmen boldi; **9** Shunga Xuda Uni intayin
yuqiri kötürüp mertiwilik qildi, Uninggha herqandaq
namdin üstün bolghan namni béghishlidiki, **10** Eysaning
namigha asmanlarda, yer yüzide hem yer astida
barliq tizlar pükülüp, **11** Xuda'Atigha shan-sherep
keltürüp herbir til Eysa Mesihning Reb ikenlikini étirap
qilidu. **12** Shuning bilen, ey söyümlüklirim, siler
hemishe itaet qilghininglardek, peqet men yéninglarda
bolghinimdila emes, belki hazirqidek men silerdin néri
bolghanda téximu shundaq itaet bilen eyminishte,
titrigen halda öz nijatinglarni herterepke tetbiqlashqa
intilinglar. **13** Chünki Xudaning güzel xahishi boyiche
silerning irade tiklishinglargha we shuningdek uni
emelge ashurushunglarda ichinglarda ishliguchi Uning
Özidur. **14** Hemme ishlarni ghudungshimay yaki
talash-tartish qilmay qilinglar; **15** shuning bilen siler
eyibsiz, sap dilliq bolup, bu dewrdiki tetür, esebbiy

ademler otturisida yashap, ularning arisida dunyagha
yoruqluq bergüchilerdek parlap, Xudaning daghsiz
perzentliri bolisiler; **16** shuningdek hayatning söz-
kalamini sunup bergüchi bolghininglar tüpeylidin, men
silerdin Mesihning künide bikar yügürmeptimen, bikar
japa tartmaptimen dep pexirlinip tentene qilaylaydighan
bolimen. **17** Hetta men «sharab hediye» süpitide
étiqadinglardiki qurbanliq hem xizmet-ibadetning üstige
quyulsammu, men shadlinimen, shundaqla siler bilen
bille ortaq shadlinimen. **18** Silermu oxshash yolda
shadlinisiler we men bilen bille ortaq shadlinishinglar
kérek. **19** Lékin men Rebde pat arida Timotiyni
yéninglargha ewetishni ümid qilimenki, ehwalinglarni
anglap menmu xush bolsam; **20** chünki yénimda
uninggha oxshash, dilimiz bir bolghan, ishliringlargha
chin dilidin köngül bölgüchi bashqa adem yoqtur.
21 Chünki hemme adem Eysa Mesihning ishlirigha
emes, belki özining ishliri bilen shughullinishqa
intilidu; **22** emma siler uning salahiyitini, uning
xush xewerning xizmitide xuddi atisigha hemrah
bolup ishleydighan balidek men bilen birge méhnet
singdürgenlikini bilisiler. **23** Emdi aqiwitimning
qandaq bolidighanliqini éniq bilgen haman, uni derhal
mangduruwétishni ümid qilimen; **24** emma özümning
yéninglargha pat arida baridighanliqimgha Reb arqiliq
ishenchim bar. **25** Emma buningdin awwal méning
qérindishim, xizmetdishim hem sepdishim bolghan,
silerning elchinglar hem hajitimdin chiqqan qurbanliq
yardiminglarni yetküzgüchi Épafroditni yéninglargha
ewetishni zörür taptim, **26** chünki u hemminglargha
séghinip telpün'genidi hem silerning uning késel
halidin xewer tapqininglar tüpeylidin azablandi. **27**
U derweqe késel bolup ejelge yéqinliship qaldi; lékin
Xuda uninggha rehim qildi; hem méning derdimning
üstige derd bolmisun dep yalghuz uningghila emes,
belki mangimu rehim qildi. **28** Shuningdek uning bilen
yene körüshüp shadlinishinglar we shundaqla özümge
nisbeten derdlirimni azaytish üchün uni téximu jiddiy
yolgha salmaqchimen. **29** Emdi uni shad-xuramliq bilen
Rebde qobul qilinglar hem uningdek ademlerge hörmet
qilinglar; **30** chünki u Mesihning xizmitini dep, silerning
manga qilmaqchi bolghan yardiminglarni béjirishte
yoluqqan boshluqni toldurup ejelge yüzlinip, öz jénini
tewekkül qildi.

3 Axirida, ey qérindashlirim, Rebde shadlininglar!
Bularni silerge qayta yézish men üchün awarichilik
emes, belki silerge amanliq élip kélidu. **2** Itlardin hézi
bolunglar, yamanliq qilghuchilardin hézi bolunglar,
«tilim-tilim kesküchiler»din hézi bolunglar! **3** Chünki
heqiqiy sünnetlikler bolsa Xudaning Rohi arqiliq ibadet
qilghuchi, Mesih Eysadin pexirlinip tentene qilghuchi,
etke tayanmaydighan bizlerdurmiz. **4** Méningmu
etke tayan'ghuchilikim bar! Bashqilar «öz etlirimge
tayansam bolidu» dése, men téximu shundaq; **5**
sünnetke kelsek, men tughulup sekkizinchi küni sünnet
qilindim; Israil millitidin, Binyaminning qebilisidinmen,
«Ibraniylarning ibraniyisi»men; Tewrat-qanuni tereptin
éytqanda, «Perisiy» mezhipidimu bolghanmen; **6**
Xudagha bolghan qizghinliqimgha kelsek, jamaetke
ziyankeshlik qilghuchi idim; Tewrat qanuni telep qilghan
heqqaniyliqqa kelsek, eyibisiz idim; **7** emma manga néme
ish «paydiliq» bolsa, bularni Mesih sewebidin ziyanliq
dep hésablidim; **8** Mesih Eysa Rebbimni tonushning
ewzelliki wejidin, men bashqa hemme ishni ziyanliq dep
hésablaymen; men derweqe Uning üchünmu hemmidin
mehrum bolghan; berheq, Mesihke érishishim üchün
bularni nijaset dep hésablaymenki, **9** Mesihte bolup,
özümdiki qandaqtur heqqaniyliq (Tewrat qanunidin
chiqqan heqqaniyliq)tin waz kéchip, Mesihning étiqad-
sadiqliqi arqiliq bolghan heqqaniyliq, yeni étiqad arqiliq
Xudadin bolghan heqqaniyliqqa érisheleymen; **10**
muddiayim Uni tonushtur, — yeni Uning ölüp tirilishining
küch-qudritide yashap, Uning azablirigha sirdash-
hemdemlikte bolup, Uning ölümini ülge qilip özgertilip,
11 shundaqla mumkin qeder ölümdin tirilishke yétishni
muddia qilimen. **12** Ulargha érishtim yaki kamaletke
yettim démekchi emesmen; lékin Mesih Eysaning
méni tutuwélishida bolghan muddia-nishanini özüm
tutuwalsam dep chépip yürmektimen. **13** Qérindashlar,
men özümni uni tutuwaldim dep qarimaymen. Peqet
shu bir ishnila qilimenki, ötüp ketken ishlarni untup,
aldimdiki ishlargha intilip, **14** nishanni qoghlap,
Xudaning Mesih Eysada bolghan büyük chaqiriqidiki
in'amigha qarap chépip yürmektimen. **15** Emdi
arimizdin kimki piship yétilgen bolsa shu oy-meqsette
bolayli. Eger bashqiche oy-meqsette bolsanglar, Xuda
bunimu silerge körsitip béridu. **16** Qandaqla bolmisun,
qandaq ölchemge yetken bolsaq, shu ölchem boyiche
qedem bésiwéreyli. **17** Méni ülge qilip egishinglar,
ey qérindashlar, shundaqla biz silerge tiklep bergen
nemune boyiche oxshash yolda mangghanlarghimu
közünglarni tikip, ulardin ögininglar. **18** Chünki silerge
köp qétim éytqinimdek, we hazirmu köz yashlirim
bilen qayta éytimenki, nurghun kishiler Mesihning
kréstigha düshmen bolup mangmaqta. **19** Ularning
aqiwiti halakettur, xudasi özining qarnidur, sheripi qilip
maxtan'ghini öz nomussizliqidur, oylighanliri peqet bu
dunyadiki ishlardur. **20** Halbuki, bizning puqraliqimiz
bolsa ershtidur, biz del shu yerdin Nijatkarning
chüshüshini intizarliq bilen kütmektimiz — U bolsa
Rebbimiz Eysa Mesihdur. **21** U barliq mewjudatlarni
Özige boysunduridighan qudriti boyiche bizning ebgar
bu ténimizni özgertip, Özining shan-shereplik ténige
oxshash halgha keltüridu.

4 Emdi, ey qérindashlirim, söygenlirim we
telpün'genlirim, méning shad-xuramliqim, méning
béshimning taji bolghuchilar, Rebde ching turunglar, i
söygenlirim! **2** Éwodiyadin ötünimen, we Suntixedin
ötünimenki, Rebde bir oy, bir pikirde bolunglar! **3**
Durus, men sendinmu telep qilimenki, i heqiqiy
hemboyunturuqluq xizmetdishim, bu ayallarning
yardimide bolghin; mana ular men we Kliment
bilen bille, shundaqla namliri «hayatlik deptiri»ge
xatirilen'gen bashqa xizmetdashlirim bilen bille
xush xewer xizmitini ilgiri sürüshte birge küresh
qilghan. **4** Rebde shadlininglar; men yene éytimenki,
shadlininglar! **5** Silerning mulayimliqinglar pütkül
insan'gha ayan bolsun; Reb yéqindur! **6** Héch ish
toghruluq endishe qilmanglar; belki herbir ishta
teshekkür éytip tilikinglarni Xudagha dua hem iltija
arqiliq melum qilinglar; **7** shu chaghda ademning

oylighinidin éship chüshidighan, Xuda ige bolghan
xatirjemlik qelbinglarni we oy-pikringlarni Mesih
Eysada qoghdaydu. **8** Axirida, ey qérindashlirim, néme
ishlar heqiqet, néme ishlar aliyjanab, néme ishlar
heqqaniy, néme ishlar pak, néme ishlar xush-yéqimliq,
néme ishlar shan-shöhretlik bolsa, qisqisi herqandaq
ishlarda exlaq-pezilet yaki maxtashqa layiq terepler
bar bolsa, shu ishlargha köngül qoyup oylininglar.
9 Mendin ögen'gen, qobul qilghan, anglighan we
mende körgenlerning herqandiqi bolsa, siler shulargha
emel qilinglar; shundaq qilghanda xatirjemlik Igisi
bolghan Xuda silerge yar bolidu. **10** Emdi men Rebde
ziyade shadlandimki, siler hazir axirda manga bolghan
köyümchanliqinglarni qaytidin körsettinglar (bilimenki,
manga daim köyünüp keldinglar, emma peqetla körsitish
pursiti chiqmidi). **11** Men bu gépimni, birer mohtajliqtin
éytiwatqinim yoq; chünki ehwalim qandaqla bolushidin
qet'iynezer, barigha qanaet qilishni öginiwaldim. **12**
Men osal ehwalda yashashni bilimen, hem kengrichilikte
yashashnimu bilimen. Her ishta, her ehwalda, hem
toqluqta hem achliqta, hem bayashatchiliqta hem
mohtajliqta yashashning sirini öginiwaldim. **13** Manga
qudret Bergüchige tayinip hemme ishni qilalaydighan
boldum. **14** Halbuki, méning qiyinchiliqimgha ortaq
bolushunglar bilen yaxshi qildinglar. **15** Silergimu
melumki, ey Filippiliqlar, men Makédoniye ölkisidin
ayrilip chiqqinimda, xush xewerni bashqa yerlerge
yetküzgen desleptiki waqitlarda, silerdin bashqa
héchqandaq jamaet bérish we qobul qilish ishlirida
men bilen hemkarlashmighan. **16** Chünki Tésalonika
shehiridiki waqtimdimu éhtiyajim chüshkende siler
manga birnechche qétim yardem ewettinglar. **17**
Méning bundaq déyishim, silerdin birer sowghatni izdep
sorighinim emestur, izdiginim bolsa hésawatinglargha
[rohiy] méwining köp toplinishidin ibarettur. **18** Lékin
mende hemme nerse bar, hetta yétip ashqudek bar;
siler ewetkenliringlarni Épafrodittin tapshuruwélip
téremge sighmay qaldim we molchiliqqa chömdum.
Bu ewetkininglar intayin xushbuy, Xudagha qobul
bolghudek, shundaqla Uni xursen qilidighan bir
qurbanliqtek idi. **19** We méning Xudayim siler mohtaj
bolghan hemme nersini Mesih Eysada bolghan shan-
sheripidiki bayliqlargha asasen mol teminleydu. **20**
Emdi Xudayimiz hem Atimizgha ebedil'ebedgiche shan-
sherep bolghay! Amin. **(aiōn g165)** **21** Mesih Eysada
bolghan barliq muqeddes bendilerge salam yetküzünglar.
Yénimdiki qérindashlardinmu silerge salam! **22** Barliq
muqeddes bendilerdin, bolupmu Qeyser [impératorning]
ordisida bolghanlardin silerge salam! **23** Rebbimiz Eysa
Mesihning méhir-shepqiti rohinglargha yar bolghay!

Kolossiliklerge

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysaning rosuli bolghan
menki Pawlustin we qérindash Timotiydin, Kolossi
shehiride turuwatqan muqeddes bendilerge, yeni sadiq
qérindashlargha salam! Xuda Atimizdin méhir-shepqet
we xatirjemlik silerge bolghay! **3** Biz Mesih Eysagha
baghlighan étiqadinglar we barliq muqeddes bendilerge
baghlighan muhebbitinglar toghruluq anglighandin
kéyin, siler üchün dua qilghinimizda siler üchün
ershlerde saqlaqliq ümid tüpeylidin Reb Eysa Mesihning
Xuda-Atisigha üzlüksiz rehmet éytimiz; **5** Siler ilgiri bu
ümid toghrisida xush xewerdiki heqiqet sözliri arqiliq
anglighansiler; **6** bu xush xewer pütkül jahan'gha
yétip kélip méwe bérip awumaqta, shundaqla silergimu
yétip kélip, siler uni anglap Xudaning méhir-shepqitini
heqiqeten bilip yetken birinchi kündin bashlap u
silerdimu méwe bérip awup barmaqta; **7** siler xush
xewerni söyümlük ishdishimiz Epafrastin ögen'gensiler;
u yardimizde Mesihning sadiq xizmetchisidur; **8**
u bizge silerning Rohta bolghan muhebbitinglarni
ayan qildi. **9** Bu sewebtin bizmu buning toghrisida
anglighan kündin bashlap siler üchün dua qilip iltija
qilishni toxtatmiduq; tileydighinimiz shuki, Xudaning
iradisi hertereplik danaliq we rohiy yorutulush bilen
silerde toluq bildürülsun. **10** Shundaq bolghanda siler
Rebge layiq halda herterepte Xudani xursen qilip,
herqandaq güzel ishlarda méwe bergende, Xudani
heqiqiy bilishinglar arqiliq ösüp yétilisiler; **11** bizni
muqeddes bendilerning yoruqluqta bolghan mirasigha
muyesser bolushqa layiq qilghan Atigha teshekkür
éytip, Uning shan-shereplik qudriti boyiche hertereplik
küch bilen her ishlarda shadliqqa tolup chidamliq we
sewr-taqetlik bolushqa küchlendürülisiler. **13** U bizni
qarangghuluqning hökümranliqidin azad qilip, söygen
Oghlining padishahliqigha yötkep qoydi; **14** Uningda
hörlük-azadliqqa, yeni gunahlirimizdin kechürümge
muyesser bolduq. **15** U bolsa körünmes Xudaning süret-
obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** chünki Uningda
barliq mewjudatlar, asmandiki bolsun, zémindiki bolsun,
körünidighan bolsun, körünmes bolsun, meyli textler,
xojayinlar, hökümranliqlar, hoquqdarlar bolsun, barliq
hemme Uning teripidin we Uning üchün yaritilghandur.
17 U hemmidin burundur, we hemme mewjudatlar
Uningda bir-birige baghlinip turmaqta; **18** U yene
tenning, yeni jamaetning béshidur; u bashlinishtur,
ölgenlerdin tunji bolup tirilgüchidur; buningdiki meqset,
Uning pütkül mewjudatlar ichide her jehettin eng
üstün orunda turushi üchündur. **19** Chünki Xuda
Özining mukemmel jewhirini Uningda turghuzushqa,
20 we Uning arqiliq barliq mewjudatlarni Özi bilen
epleshtürüshke layiq körgenidi, yeni, Uning kréstte
tökülgen qéni arqiliq inaqliq élip kelgendin kéyin,
— U arqiliq meyli zéminda bolsun, ershlerde bolsun
barliq mewjudatlarni Özi bilen epleshtürüshke layiq
körgenidi; **21** we eslide rezil emelliringlar tüpeylidin
Özige yat qilin'ghan, könglünglarda düshmenlik bolghan
silernimu, U Öz etlik ténide ölüm arqiliq Özige pak-
muqeddes, eyibsiz we daghsiz hazir qilish üchün
Özi bilen ep qilghan **23** (eger siler étiqadta ul
sélinip mustehkem turup, xush xewerdiki ümidtin
néri qilinmisanglar); bu xush xewer pütkül asman
astidiki kainatta jakarlan'ghan; menki Pawlus Uninggha
xizmetchi qilindim. **24** Emdi men siler üchün tartqan
japalirim üchün shadlinimen, we shuningdek Mesihning
japalirida kem bolghanlirini öz etlirimde Uning téni,
yeni jamaet üchün toluqlaymen; **25** men [jamaet] üchün
Xudaning söz-kalamigha emel qilish üchün Uning manga
silerni dep tapshurghan ghojidarliqi boyiche xizmetchi
qilindim; **26** bu söz-kalamidiki sir barliq esirlerdin we
dewrlerdin yoshurun tutulghan, emma hazir muqeddes
bendilirige ashkarilandi; **(aiōn g165)** **27** chünki Xuda
ularga eller arisida emelge ashuruluwatqan bu sirning
shereplik bayliqlirini bildürüshni xalidi; bu sir bolsa
shan-sherepke élip barghuchi ümid bolghan, silerde
turuwatqan Mesihning Özidur. **28** Biz uni jakarlaymiz,
herbir ademni Mesihde kamaletke yetken halda Xuda
aldida hazir qilish üchün barliq danaliq bilen herbir
ademge jékileymiz, herbir ademge telim bérimiz. **29** Men
shuninggha intilip, Uning wujudumda ishligini boyiche
küresh qilip japa tartimen; Uning wujudumda ishligini
derweqe tolimu zordur.

2 Chünki mende siler üchün, Laodikiyedikiler üchün,
shuningdek didarimni körmigenlerning hemmisi
üchün neqeder zor küreshning boluwatqanliqini
silerge bilgüzmekchimen; **2** kürishimning nishani,
hemmeylenning méhir-muhebbette bir-birige baghlinip,
qelblirining righbetlendürülüshi, Xudaning sirini,
yeni Mesihni chüshinishte we toluq bilishte bolghan
ishench-xatirjemlikke érishishi üchündur; **3** chünki
Uningda danaliqning we bilimning barliq bayliqliri
yoshurun'ghandur. **4** Méning buni déyishim,
héchkimning silerni qayil qilarliq siliq-sipaye gepliri
bilen aldimasliqi üchündur; **5** chünki gerche ten
jehetidin silerdin néri bolsammu, roh jehetidin men
siler bilen billimen, silerning septe turuwatqininglargha
we Mesihge baghlighan étiqadinglarning chingliqigha
qarap shadlinimen. **6** Mesih, Reb Eysani qandaq qobul
qilghan bolsanglar, shu halda Uningda ménginglar, **7**
siler telim bérilgendek Uningda yiltiz tartip, étiqadinglar
quruluwatqan halda, étiqadta xatirjem qilinip, rehmet
éytishlar bilen tashqinlap turghuchi bolunglar; **8**
héchkimning Mesih boyiche bolmighan, peylasopluq
yaki bimene aldamchiliq bilen, insanlardin kelgen
telimler, yeni bu dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler»
boyiche silerni öz oljisi qilip azdurmasliqi üchün hézi
bolunglar; **9** chünki Uningda, yeni Mesihde, Xudaning
barliq mukemmel jewhiri ten sheklide turidu; **10**
we siler Uningda, yeni barliq hökümdarlarning hem
hoquqdarlarning béshi Bolghuchida mukemmeldursiler;
11 siler Uningda ademning qolisiz bolghan sünnet
bilen sünnet qilin'ghansiler; démek, Mesihning sünniti
bilen [gunahliq] etke baghlan'ghan tendin xalas
qilin'ghansiler; **12** Uning bilen teng chömüldürülüshte
depne qilin'ghansiler; siler yene Uni ölümdin
tirildürgen Xudaning wujudunglarda ishleydighanliqigha
ishench baghlash bilen Uning bilen teng tirilgensiler.
13 Emdi gerche itaetsizlikinglar we etliringlardiki
sünnetsizlikinglar tüpeylidin ölgen bolsanglarmu,
U silerni Mesih bilen bille janlandurdi; hemme

itaetsizliklirimizni kechürüm qilip, **14** belgilimilerde
öz ichige élin'ghan üstimizdin erz qilidighan, bizni
eyibleydighan pütüklerni öchürüp tashlidi; U ularni
bizdin néri qildi, kréstke mixlatquzdi. **15** U
hökümdarlardin we hoquqdarlardin olja élip, [kréstte]
ularni reswa qilip ularning üstidin tentene bilen ghelibe
qildi. **16** Emdi héchkimning yémek-ichmek, héyt-
bayramlar, «yéngi ay» yaki shabat künler jehetliride
silerning üstünglerdin höküm chiqirishigha yol
qoymanglar; **17** bu ishlar bolsa bir kölengge, xalas; uning
jismi bolsa Mesihningkidur! **18** Héchkimning silerni
«kichik péilliq» we perishtilerge ibadet qilishqa dewet
qilip in'aminglardin mehrum qilishigha yol qoymanglar;
mushundaq kishiler [gunahliq] etliridiki oy-pikirliri bilen
hakawurliship, körgen körünüshlerge ésiliwalmaqtidur;
19 Ular «bash»ni ching tutqini yoqtur; lékin bashtin
üge we singirlar arqiliq pütkül ten quwwetlinidu
we bir-birige baghlinip, Xudadin kelgen awush bilen
ashmaqta. **20** Eger Mesih bilen bu dunyadiki qaide-
qanuniyetlerge nisbeten ölgen bolsanglar, némishqa
(bu dunyada yashighanlardek) «Tutma!» «Tétima!»
«Tegme!» dégendek belgilimilerge riaye qilisiler **22**
(bundaq [belgilimiler ilkidiki] nersilerning hemmisi
istémal qilinish bilen yoqilidu)? Mushundaq belgilimiler
peqet insanlardin chiqqan körsetmiler we telimlerdin
ibaret, xalas; **23** ularda derweqe birxil pidaiylarche
ibadet, kichik péilliq we öz ténige qarita qattiq qolluq
bolushni dewet qilish bolghachqa, ularda danaliqning
körünüshi bar; emeliyette [bundaq danaliqning] paydisi
yoqtur — ular peqet ettiki heweslerge yol qoyidula,
xalas.

3 Siler Mesih bilen teng tirildürülgen bolsanglar,
emdi yuqiridiki ishlargha intilip izdininglar; Mesih
shu yerde Xudaning ong yénida olturidu. **2** Köngül-
zéhninglarni yerdiki ishlargha emes, belki yuqiriqi
ishlargha qoyunglar; **3** chünki siler ölgensiler, we
hayatinglar Mesih bilen bille Xudada yoshurun turidu.
4 Emma hayatimiz bolghan Mesih ashkarilan'ghan
chaghda, shuan siler uning bilen bille shan-sherepte
ashkarilinidighan bolisiler. **5** Shunga yerge tewe
ishlarni qilghuchi herqandaq ezaliringlarni, yeni
buzuqluq, napaklik, iplas héssiyatlar, rezil xahishlar
we nepsaniyetchilik (u butpereslikke barawerdur)ni
ölümge mehküm qilinglar; **6** chünki bu ishlar tüpeylidin
Xudaning ghezipi itaetsiz perzentlerge chüshidu. **7** Siler
bular arisida yashighan waqtinglarda, bundaq ishlardimu
mangghansiler. **8** Emma hazir siler mushularningmu
hemmisini özünglardin séliwétinglar — yeni ghezep,
qehr-sepra, yaman niyetler, töhmet, aghzinglardin
chiqidighan iplas sözlernimu siliwétinglar. **9** Bir-
biringlargha yalghan sözlimenglar; chünki siler kona
ademni qilmishliri bilen séliwetkensiler, **10** we
yéngi ademni kiygensiler; yéngi adem bolsa özini
Yaratquchining süret-obrazi boyiche toluq bilishte daim
yéngilimaqta; **11** uningda héchqandaq yunanliq yaki
Yehudiy, sünnetlik yaki sünnetsiz, yat mediniyetlik,
Skit, qul yaki hörler mewjut emestur; belki Mesih
hemmidur, we hemmididur. **12** Shunga, Xudaning
talliwalghanlirigha, pak-muqeddes we söyün'genlerge
layiq, ademge ich aghritidighan baghirlarni, méhribanliq,
kichik péilliq, möminlik we sewr-taqetlikni kiyiwélinglar;
13 bir-biringlargha yol qoyunglar, naraziliq ish bolsa bir-
biringlarni kechürüm qilinglar; Mesih silerni qandaq
kechürüm qilghan bolsa silermu shundaq qilinglar.
14 Mushu ishlarning üstige kamil birlikning rishtisi
bolghan méhir-muhebbetni qoshup béringlar. **15**
Mesihning xatirjemliki qelbinglarda höküm sürsun
(siler bir ten bolup bu xatirjemlikte bolushqa
chaqirilghan ikensiler) we shundaqla rehmet éytishlarda
bolunglar. **16** Mesihning söz-kalamini özünglarda bayliq
hasil qilip turghuzunglar, barliq danaliq bilen bir-
biringlargha ögitinglar, jékilenglar, chin qelbinglarda
zebur-neghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilarni
yangritip Xudani chirayliq medhiyilenglar; **17** we
hemme ishlarda, söz bolsun, emel bolsun, hemmisini Reb
Eysaning namida qilip, uning arqiliq Xuda'Atigha rehmet
éytinglar. **18** Siler ayallar, Rebde bolghan süpitinglargha
layiq öz erliringlargha boysununglar; **19** siler erler, öz
ayalliringlargha muhebbet körsitinglar; ularghа achchiq
qilmanglar. **20** Siler balilar, ata-ananglargha hemme
ishlarda itaet qilinglar; chünki bundaq qilish Rebde
bolghan güzel ishtur. **21** Siler atilar, baliliringlarning
könglige azar bermenglar; undaq qilsanglar köngli yara
bolidu. **22** Siler qullar, ettin bolghan xojayininglargha
hemme ishta itaet qilinglar; peqet köz alididila xizmet
qilip, insanlarni xush qilghuchi qullardin bolmanglar,
belki Rebdin eyminip chin könglünglardin ish körünglar.
23 Néme ishni qiliwatqan bolsanglar, uningda insanlar
aldida emes, belki Reb aldida qilghandek jan-dil bilen
uninggha ishlenglar; **24** chünki mirasning in'amigha
Rebdin muyesser qilin'ghanliqinglarni bilisiler; chünki
siler Reb Mesihning ibadet-qulluqididursiler. **25** Emma
kim heqqaniysizliq qilsa qilghan heqqaniysizliqi öz
béshigha chüshidu; bu ishta héchqandaq yüz-xatire
qilinish yoqtur.

4 Siler xojayinlar, qulliliringlargha adil we toghra
muamile qilinglar; chünki ershte öz xojayininglarning
barliqini bilisiler. **2** Dua-tilawetke herqandaq waqitta
bérilinglar, buningda rehmetler éytiship hoshyar
turunglar; **3** shuning bilen biz üchünmu dua
qilghaysilerki, Xuda bizge Mesihning sirini jakarlash
üchün Öz sözige ishik achsun; men del sir üchün zenjirler
bilen baghlan'ghanmen; **4** shunga qilishqa tégishlikim
boyiche, sirni ashkarilishimgha [dua qilinglar]. **5**
Sirttikilerge nisbeten danaliq bilen ménginglar, pursetler
chiqqanda köngül qoyup qoldin bermenglar. **6** Silerning
gep-sözliringlar herdaim méhir-shepqet bilen bolsun,
tuz bilen tétitilsun; shuning bilen siler herbir ademge
qandaq jawab bérishni bilisiler. **7** Söyümlük qérindash
hem Rebde sadiq xizmetkar, ishdishimiz bolghan Tikikus
silerge men toghruluq hemme ishlarni melum qilidu. **8**
Men uni del mushu ish üchün yéninglargha ewetishim,
silerning ehwalinglarni biliwélishi we shundaqla
könglünglargha ilham-righbet bérishi üchündur. **9** Men
özi silerdin bolghan, sadiq we söyümlük qérindishimiz
Onésimusni uning bilen ewettim; ular silerge mushu
yerdiki barliq ishlarni melum qilidu. **10** Türmidishim
bolghan Aristarxus silerge salam yollaydu; Barnabasning
newri inisi Markusmu shundaq (siler uning toghruluq
tapshuruqlarni tapshuruwaldinglar; u yéninglargha
kelse, uni qobul qilinglar); **11** Yustus dep atalghan

Yeshuamu salam yollaydu. Xudaning padishahliqi üchün
manga xizmetdash bolghan sünnet qilin'ghanlardin
peqet mushular bardur; ular manga teselli bolghan.
12 Silerdin bolghan, Mesih Eysaning quli Epafras
silerge salam yollaydu; u silerning Xudaning pütkül
iradiside mukemmel, kamaletke yétip ching turushunglar
üchün herdaim siler üchün dualarda küresh qilidu. **13**
Chünki men uninggha guwahchimenki, u siler üchün,
Laodikiadikiler üchün we Xéyrapolistikiler üchünmu
köp japa tartidu. **14** Söyümlük téwip bolghan Luqadin
silerge salam, Démastinmu shundaq. **15** Laodikiadiki
qérindashlargha bizdin salam, Nimfagha hem uning
öyide yighilidighan jamaetkimu salam éytinglar. **16** Bu
xet aranglarda oqulghandin kéyin, siler uni Laodikiyidiki
jamaettimu oqutunglar, we Laodikiyedikilerge yazghan
xetni silermu oqunglar; **17** we Arkippusqa: «Sen Rebde
tapshuruwalghan xizmitingge, toluq emel qilishing
üchün köngül qoyghin» — denglar. **18** Menki Pawlustin
öz qolum bilen yazghan salam. Méning kishenlinip
qamap qoyulghanliqimni eslenglar. Silerge méhir-
shepqet bolghay!

Tésalonikaliqlargha 1

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. Silerge méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **2** Biz dualirimizda silerni yad étip turup, Xudagha siler üchün herdaim teshekkür éytimiz; **3** Xuda'Atimizning aldida étiqadinglardin bolghan emelliringlarni, méhir-muhebbettin chiqqan japaliq ejringlarni, Rebbimiz Eysa Mesihke baghlighan ümidte bolghan chidamliqinglarni izchil eslep turuwatimiz. **4** Chünki ey qérindashlar, Xuda söygenler, Uning silerni tallighanliqi bizge ayan. **5** Chünki xush xewirimiz silerge yetküzülginide sözler bilenla emes, belki küch-qudret bilen, Muqeddes Roh bilen, mutleq jezmleshtürülgen halda silerge yetküzülgen; uning üstige, bizning silerning aranglarda bolghinimizda silerni dep özimizni qandaq tutqanliqimizni obdan bilisiler. **6** Shuning bilen siler éghir azab-oqubet ichide turuqluqmu, Muqeddes Rohning shadliqi bilen söz-kalamni qobul qilip, bizni, shundaqla Rebning Özini ülge qilip egeshtinglar, **7** shuning bilen siler Makédoniye we Axaya ölkiliridiki barliq étiqadchilargha ülge bolup chiqtinglar; **8** chünki Rebning söz-kalami silerdin peqet Makédoniye we Axayaghila yangrap qalmastin, belki hemme yerge Xudagha baghlan'ghan étiqadinglar toghruluq hemme yerge xewer tarqiliptu; netijide, bizning [shu yerlerde xush xewer toghruluq] héchnéme déyishimizning hajiti qalmidi. **9** Chünki [biz barghanliki jaydiki] kishiler silerning bizni qandaq qarshi alghanliqinglarni, silerning butlardin qandaq waz kéchip tirik we heqiqiy Xudaning xizmitide bolushqa, shundaqla Uning Oghlining, yeni U ölümdin tirildürgen, kelgüside kélidighan ghezeptin bizni qutquzghuchi Eysaning ershtin kélishini kütüshke Xudagha baqqanliqinglarni bayan qilishidu.

2 Chünki, i qérindashlar, bizning aranglargha kirginimiz toghruluq bilisilerki, u bikargha ketmidi. **2** Silerge yene shumu melumki, gerche ilgiri Filippi shehiride qiyin-qistaq we xarliqqa uchrighan bolsaqmu, zor qattiq qarshiliqqa qarimay Xudaning xush xewirini silerge yetküzüshke Xudayimizning medet bérishi bilen yüreklik bolduq. **3** Chünki bizning ötünüsh-jékileshlirimizde héchqandaq aldamchiliq, napak niyet yaki hiyligerlik yoqtur. **4** Eksiche, biz Xuda teripidin xush xewerning amanet qilinishqa layiq körülgen ademler süpitide biz shuninggha munasip halda ademlerni emes, belki qelbimizni sinighuchi Xudani xursen qilish üchün [xush xewerni] jakarlaymiz. **5** Chünki siler bilgendek biz héchqaysi waqitta aranglargha xushametchilik bilen we yaki tamaxorluqqa niqab taqap kelmiduq — (bu ishta Xuda bizge guwahchidur) — **6** gerche biz Mesihning rosullirining süpitide telep yükliyeleydighan bolsaqmu, meyli siler bolunglar yaki bashqilar bolsun, héchbir insandin birer izzet-shöhret izdigen emes iduq. **7** Eksiche biz aranglarda xuddi bala imitidighan ana öz bowaqlirini köyünüp asrighandek silerge mulayim muamilide bolduq. **8** Shu chaghda, silerge shundaq telpün'geniduq, silerge peqet Xudaning xush xewerini tapshurushnila emes, hetta öz jénimizni tapshurushqimu razimiz; chünki siler bizge intayin qedirlik idinglar. **9** Chünki, i qérindashlar, bizning qandaq japaliq emgek qilghinimiz ésinglarda bardur; héchqaysinglargha éghirimizni salmasliq üchün kéche-kündüzlep méhnet qilduq, Xudaning xush xewirini silerge yetküzduq. **10** Étiqadchilardin bolghan silerning aranglardiki emeliyetlirimizning qandaq ixlasmen, heqqaniy we eyibsiz ikenlikige özünglar we Xudaning Özimu guwahchidur. **11** We yene siler bilgininglardek, atining öz perzentlirige nesihet berginidek biz herbiringlargha shundaq jékilep, righbet-teselli bérip, silerni öz padishahliqigha we shan-sheripige chaqiriwatqan Xudagha layiq halda méngishqa dewet qilduq. **13** Xudagha yene shu sewebtin toxtawsiz teshekkür éytimizki, silerning bizdin anglighan Xudaning söz-kalamigha qulaq salghininglarda, uni insanlardin kelgen söz süpitide emes, belki uning emeliy süpitide, yeni Xudadin kelgen söz-kalam dep uni qobul qildinglar; u [söz-kalam] hazir ishen'güchi silerde ishlimekte. **14** Chünki siler, i qérindashlar, Yehudiye ölkisidiki Mesih Eysada bolghan jamaetlerdin ülge aldinglar; ular [shu yerde] Yehudiylar teripidin qandaq xarliqlargha uchrighan bolsa, silermu öz yurtdashliringlar teripidin oxshash xarliqlargha uchridinglar. **15** Ular, yeni shu Yehudiylar, eslide Reb Eysani we peyghemberlerni öltürgen we biznimu ziyankeshlik qilip qoghliwetkenidi. Ular Xudani narazi qilip, we hemme insan bilen qériship, **16** «yat ellikler»ning nijatliqqa érishishi üchün ularga sözlishimizge tosqunluq qiliwatidu. Shuning bilen ular gunahlirini üzlüksiz chékige yetküzmekte; lékin ghezep ularning béshigha toluqi bilen chüshürülüsh aldida turidu. **17** Lékin biz, i qérindashlar, amalsiz silerdin intayin qisqa waqit judalashqan bolsaqmu (tende bolsimu, qelbde emes), siler bilen yene didar körüshüshke qewetla intizarliqimizdin yéninglargha bérishqa téximu bek intilduq! **18** Shuningdek yéninglargha barghumiz bar idi — emeliyette menki Pawlus qayta-qayta tiriship baqtim; biraq buninggha Sheytan tosqunluq qildi. **19** Chünki bizning istek-arzuyimiz, shadliqimiz we Rebbimiz Eysa qaytip kelgende pexirlinidighan tajimiz néme bolidu? Bu del siler özünglar emesmu? **20** Chünki siler bizning pexrimiz, bizning shadliqimiz!

3 Shuning bilen biz [silerdin xewersiz] taqitimiz taq bolup, özimiz Afina shehiride yalghuz qélip, **2** aldinglargha qérindishimiz hem Xuda yolida Mesihning xush xewiride boluwatqan xizmetdishimiz Timotiyni silerni étiqadta mustehkemlesh-kücheytish we righbetlendürüsh üchün ewetishni qarar qilduq; **3** [bizning uni ewetishtiki] meqsitimiz, héchkimning béshinglargha chüshken mushu zexmet-qiyinchiliqlar sewebidin [étiqadta] tewrinip qalmasliqi üchündur. Chünki özünglar bundaq ishlargha uchrashqa aldin'ala békitilgen, dep bilisiler. **4** Chünki biz siler bilen bille bolghan waqtimizda, silerge hemmimiz azab-qiyinchiliqqa uchrimay qalmaymiz dep aldin'ala éytqaniduq. Emeliyette hazir déginimizdek boldi, dep bilisiler. **5** Shu sewebtin taqitim taq bolup, étiqadinglarning zadi qandaq ikenlikini bilish üchün, azdurghuchi silerni azdurup bizning silerge singdürgen

ejrimiz bikargha kettimikin dep ensirep, Timotiyni
yéninglargha ewetkenidim. **6** Lékin Timotiy baya
yéninglardin qaytip kelgende, étiqadinglar we méhir-
muhebbitinglar toghrisida bizge yaxshi xewer élip kélip,
silerning bizni herdaim séghinip turghanliqinglarni we
xuddi biz siler bilen didarlishishqa telpün'ginimizdek,
silerningmu bizni körgünglar kelgenlikini éytti. **7**
Shuningdek, ey qérindashlar, béshimizgha chüshken
mushundaq barliq azab-oqubet we éghirchiliq ichide
turiwatqinimizda silerdin, yeni ching étiqadinglardin
righbet-teselli taptuq; **8** Chünki Rebde ching turghan
bolsanglar, biz [ölmey], hayat qalimiz! **9** Emdi siler
üchün, Xudayimiz aldida silerning wejinglardin tolimu
shadlanduq, bu zor shadliqimizdin siler üchün Xudagha
qanchilik derijide teshekkür éytsaq bolar?! **10** Siler bilen
didar körüshüsh we étiqadinglardiki yétersizliklerni
mukemmel qilishqa muyesser bolush imkaniyiti üchün,
kéche-kündüz Xudagha zor telmürüp yélinmaqtimiz.
11 Emdi bizning Xuda'Atimizning Özi hem Rebbimiz
Eysa bizning yolimizni yéninglargha bashlighay; **12**
emdi méhir-muhebbetimiz silerge tolghandek, Reb
silerning bir-biringlargha we hemme ademlerge bolghan
méhir-muhebbitinglarni ashurup, tolup tashturghay; **13**
hem shundaq bolghanda, Rebbimiz Eysa Özining barliq
muqeddes bendiliri bilen bille qaytip kelgende qelbinglar
bizning Xuda'Atimiz aldida pak-muqeddeslikte nuqsansiz
bolushqa mustehkemlinidu!

4 Axirida, i qérindashlar, biz Reb Eysada turup
silerdin shuni ötünimiz hem jékileymizki, siler
bizdin Xudani xursen qilishqa qandaq méngishinglar
kéreklikini tapshuruwalghininglardek hem hazir shu
boyiche méngiwatqininglardek, shundaq qilishinglar
téximu éship tashqay. **2** Chünki siler bizning Reb
Eysa arqiliq silerge néme emrlerni tapilighanliqimizni
bilisiler. **3** Chünki Xudaning iradisi shuki, pak-
muqeddes qilinish, herqandaq buzuqchiliqtin saqlinish,
4 yeni herbiringlar Xudani tonumaydighan taipilerdek
shehwaniy heweslerge bérilmey, belki qandaq qilip öz
ténini bashqurup, uni pak-muqeddeslikte ar-nomus
bilen saqlashni öginiwélishtur. **6** Bu jehetlerde héchkim
öz qérindishining heqqige chang sélip, öz payda-
menpeitini qoghlimisun; chünki biz ilgiri silerge
chüshendürüp toluq agahlandurghinimizdek, barliq
mushundaq ishlarda Reb Özi intiqam alghuchidur.
7 Chünki Xuda bizni napakliqqa emes, belki pak-
muqeddeslikte yashashqa chaqirdi. **8** Shuning üchün bu
[heqiqetni] ret qilghan adem, insaniy hoquqni emes,
belki silerge Muqeddes Rohini ata qilghuchi Xudani ret
qilghan bolidu. **9** Emdi qérindashliq méhir-muhebbetke
kelsek, bu toghrisida silerge yézip olturishimizning
hajiti yoq. Chünki Xuda Özi bir-biringlargha méhir-
muhebbet körsitishni ögetmekte. **10** Chünki siler
pütkül Makédoniye ölkisidiki hemme qérindashlargha
shundaq qiliwatisiler; shundaq bolsimu, i qérindashlar,
shundaq qilishqa bérilip téximu éship téshishinglarni, **11**
shundaqla biz silerge tapilighinimizdek, tinch yürüshni,
[bashqilarning ishlirigha] [arilashmay], öz ishinglar
bilen bolup, ikki qolunglargha tayinip yashashni nishan
qilip intilishinglarni ötünimiz. **12** Mana shundaq
qilsanglar, sirttikiler aldida izzet-hörmetke sazawer bolup
mangisiler we héchkimning qoligha béqinip qalmaysiler.
13 Lékin, ey qérindashlar, ümidsizlik ichide yashawatqan
bashqa hemmisidek, [aranglardiki] [ölümde] uxlap
qalghanlargha qayghurup hesret chekmeslikinglar
üchün ularning hali toghruluq xewersiz qélishinglarni
xalimaymiz. **14** Chünki biz Eysaning ölüp tirilgenlikige
ishen'genikenmiz, [Eysa qayta kelginide], ölümde
Uningda uxlap qalghanlarni Xuda Uning bilen bille
élip kélidighanliqigha ishinimiz. **15** Chünki rebning
söz-kalami boyiche silerge shuni éytimizki, Reb qayta
kelgüche tirik qalghan bizler uning aldigha chiqishimiz
jezmen ölümde uxlap qalghanlarningkidin awwal
bolmaydu; **16** Chünki Reb qattiq bir nere tartip, bash
perishtining awazi we Xudaning kanay sadasi ichide
asmandin chüshidu we Mesihde bolup ölgenler awwal
tirilidu; **17** andin tirik qalghan bizler ular bilen birge
Reb bilen hawada körüshüsh üchün, bulutlar arisigha
élinip kötürülimiz; shuning bilen biz Reb bilen menggü
birge bolimiz. **18** Shunga, bir-biringlargha bu sözler
bilen righbet-teselli béringlar.

5 Lékin i qérindashlar, silerge shu ishlarning waqitliri
we zamanliri toghrisida yézishimning hajiti yoq.
2 Chünki özünglar obdan bilisiler, Rebning küni
xuddi kéchide kirgen oghrining kélishige oxshash
[tuyuqsiz] kélidu. **3** Emdi kishiler «[Dunya] tinch-
aman boluwatidu» dep turghanda, xuddi hamilidar
ayalning tolghiqi ushtumtut tutqinidek, halaket ularning
béshigha tuyuqsiz chüshidu; shuning bilen ular uningdin
qéchip qutulalmaydu. **4** Lékin siler, i qérindashlar,
qarangghuluqta turghuchilar emessiler; shuning bilen u
kün silerni oghridek chöchütüp kelmeydu. **5** Chünki
siler hemminglar yoruqluqning perzentliri, kündüzning
perzentliridursiler; biz kéchige tewe yaki qarangghuluqqa
mensup emesmiz. **6** Shuning üchün bashqa hemmisidek
uxlimayli, belki segek we salmaq bolayli. **7** Chünki
uxlaydighanlar kéchisi uxlaydu, mest bolidighanlarmu
kéchisi mest bolidu. **8** Biraq özimiz kündüzge mensup
bolghandin kéyin, salmaq bolayli, kökrikimizge étiqad
we méhir-muhebbetni sawut qilip, béshimizgha nijatqa
baghlan'ghan ümidni dubulgha qilip kiyiwalayli; **9** chünki
Xuda bizni Öz ghezipige uchritish üchün emes, belki
Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq nijatqa érishtürüsh üchün
tallap békitken. **10** U biz üchün öldi — meqsiti, hayat qélip
oyghaq tursaqmu yaki [ölümde] uxlighan bolsaqmu,
bizning Uning bilen bille hayatta bolushimiz üchündur.
11 Shuning üchün, hazir qiliwatqininglargha oxshash, bir-
biringlarni dawamliq righbetlendürüp, bir-biringlarning
[étiqadini] qurunglar. **12** Emdi i qérindashlar, aranglarda
japaliq ishlewatqan we Rebde silerge yétekchilik qilip,
nesihet bériwatqanlarni qedirlishinglarni ötünimiz. **13**
Bu xizmetliri üchün ularni chongqur hörmet we méhir-
muhebbet bilen qedirlenglar. Bir-biringlar bilen inaq
ötünglar. **14** Emma, i qérindashlar, silerdin shunimu
ötünimizki, tertipsiz yürgenlerge nesihet béringlar,
yüreksizlerni righbetlendürünglar, ajizlargha yar-yölek
bolunglar we hemme ademge sewrichan bolunglar.
15 Héchqaysinglar yamanliqqa yamanliq qilmasliqqa
köngül bölünglar, bir-biringlargha we barliq kishilerge
hemishe yaxshiliq qilishqa intilinglar. **16** Herdaim
shadlininglar. **17** Toxtimay dua qilinglar. **18** Herqandaq
ishta teshekkür éytinglar. Chünki mana bular Xudaning
Mesih Eysada silerge qaratqan iradisidur. **19** Rohning

otini öchürmenglar. **20** Aranglarda peyghemberlerche
yetküzülgen bésharetlik sözlerni kemsitmenglar; **21**
hemme gepni tekshürüp ispatlap körünglar; durus bolsa
uni ching tutup [qoldin bermenglar]. **22** Yamanliqning
herqandaq sheklidin özünglarni yiraq tutunglar. **23**
Xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda Özi silerni özül-
késil pak-muqeddes qilghay, Rebbimiz Eysa Mesih qayta
kelgüche pütkül rohinglar, jéninglar we téninglarni
eyibsiz saqlighay. **24** Silerni Chaqirghuchi bolsa sadiq-
wapadur, U uni jezmen ada qilmay qalmaydu. **25**
Qérindashlar, biz üchün dua qilinglar. **26** Hemme
qérindashlar bilen pak söyüshler bilen salamlishinglar.
27 Men Rebde silerge shuni jiddiy tapilaymenki, bu xetni
[shu yerdiki] hemme muqeddes qérindashlargha oqup
béringlar! **28** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti
silerge yar bolghay!

Tésalonikaliqlargha 2

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz
we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika
shehiridiki jamaetke salam. **2** Xuda'Atimiz we Reb
Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik
ata qilin'ghay! **3** Siler üchün Xudagha herdaim
teshekkür éytishimizgha toghra kélidu (hemde shundaq
qilish tolimu layiqtur), i qérindashlar, — chünki
étiqadinglar küchlük ösmekte hemde bir-biringlargha
bolghan méhir-muhebbitinglarmu éship tashmaqta.
4 Shuning bilen biz özimiz silerning béshinglargha
chüshken, shundaqla berdashliq bériwatqan barliq
ziyankeshlik we japa-éghirchiliqlar ichide körsetken
sewr-chidamliq we étiqadinglar üchün, Xudaning
herqaysi jamaetliride silerdin pexirlinimiz; **5** bu
ishlar Xudaning kélidighan adil hökümini körsitidighan
roshen bir alamettur we shundaqla, bu ishlar silerning
Xudaning padishahliqigha layiq hésablinishinglar üchün
bolidu; siler mana shu padishahliq üchün zulum-zexmet
chékiwatisiler; **6** shundaq iken, silerge éghirchiliq
salghuchilargha Xuda éghirchiliq salsa, hem shundaqla
Reb Eysa qudretlik perishtiliri bilen ershtin qayta
körün'gen chaghda, éghirchiliqqa uchrighan silerge
biz bilen teng aramliq berse durus ish bolmamdu?
8 Shu chaghda U Xudani tonumaydighanlardin,
shundaqla Rebbimiz Eysa Mesihning xush xewirige
itaet qilmaydighanlardin yalqunluq ot bilen intiqam
alidu. **9** Bundaq kishiler Rebning huzuridin we
küch-qudritining shan-sheripidin mehrum qilinip,
menggülük halaket jazasini tartidu. **(aiōnios g166)** **10**
U waqitta U Özining barliq muqeddes bendiliride
ulughlinip, shu künide barliq ishen'genlerde (siler
derweqe bizning guwahliqimizgha ishen'gendursiler)
Özining karametlikini körsitip, medhiyilen'gili kélidu.
11 Shuning üchün, biz siler üchün daim shundaq dua
qilimizki, silerni chaqirghan bizning Xudayimiz silerni Öz
[ulugh] chaqiriqigha layiq hésablap, yaxshiliqqa intilgen
barliq güzel meqset-muddialiringlarni we étiqadinglardin
chiqqan barliq xizmetliringlarni küch-qudriti bilen
emelge ashurghay. **12** Shuning bilen, Xudayimizning
we Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti arqiliq
Rebbimiz Eysa Mesihning nami silerde shan-sherep
bolup ulughlinidu we silermu Uningda shan-sherepke
érishisiler.

2 I qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning qayta
kélishi, shundaqla bizning Uning bilen bir yerge
jem qilinishimiz toghrisida silerdin shuni ötünümizki,
2 Eger siler «melum rohtin kelgen wehiy»din bolsun,
birsining söz-telimidin bolsun yaki «bizning namimizda»
yézilghan melum xetlerdin bolsun «Rebning küni yétip
keldi» dégen sözni anglisanglar, jiddiliship hoduqup
ketmenglar yaki dekke-dükkige chüshmenglar! **3** Bu
ishlarda herqandaq ademning herqandaq usul bilen
silerni aldishigha yol qoymanglar; chünki awwal «[chong]
yénish» bolup, andin «gunahiy adem», yeni «halaketke
mehkum qilin'ghuchi adem» ashkarilanmighuche, ashu
kün kelmeydu. **4** Shu adem xuda dep atalghan'gha
yaki kishiler choqunidighan herqandaq nersilerge
qarshi chiqip, özini hemmidin üstün qilip körsitidu;
u shundaq qilip Xudaning ibadetxanisida olturuwélip,
özini Xuda dep körsitip jakarlaydu. **5** Men siler
bilen bille bolghan waqtimda bularni silerge éytqinim
ésinglarda bardu? **6** We uning belgilen'gen waqti-
saiti kelmigüche ashkarilanmasliqi üchün, némining
uni tosup turuwatqanliqi silerge melum. **7** Chünki
«qanunni yoqatquchi sirliq küch» alliqachan yoshurun
heriket qilmaqta; lékin bu ishlarni hazirche tosup
kéliwatqan birsi bardur; U otturidin chiqquche shundaq
tosuqluq péti turidu; **8** andin ashu «qanunni yoqatquchi»
ashkarilinidu; biraq Reb Eysa aghzidiki nepisi bilenla
uni yutuwétidu, kelgen chaghdiki parlaq nuri bilen
uni yoq qiliwétidu. **9** «Qanunni yoqatquchi»ning
meydan'gha chiqishi Sheytanning pentliri bilen bolidu, u
her türlük küch-qudret, möjize we yalghan karametlerni
körsitip, **10** halaketke yüzlen'genlerni azduridighan
herxil qebih hiyle-mikirlerni ishlitidu. Ularning halaket
aldida turuwatqanliqining sewebi özlirini nijatqa
yétekleydighan heqiqetni söymey, uninggha qelbidin
orun bermeslikidindur. **11** Shu sewebtin, Xuda ularga
yalghanchiliqqa ishensun dep heqiqettin chetnitidighan
bir küch ewetidu. **12** Netijide, heqiqetke ishenmey,
belki qebihlikni xursenlik dep bilgenlerning hemmisi
jazagha mehkum qilinidu. **13** Lékin, ey, Reb söygen
qérindashlar, biz siler üchün herdaim Xudagha teshekkür
éytishimizgha toghra kéliduki, Xuda Rohning wasitiside
pak-muqeddes qilinishinglar we heqiqetke ishinishinglar
arqiliq silerni nijatqa érishishke muqeddemdila talliwaldi.
14 U biz yetküzgen xush xewer arqiliq silerni shu
nijatqa, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning shan-sheripige
érishishke chaqirdi. **15** Shuning üchün, ey qérindashlar,
tapan tirep turunglar, biz silerge éghizche yaki xet
arqiliq yetküzgen telimni ching tutunglar! **16** Emdi
Rebbimiz Eysa Mesihning Özi we bizni söygen, méhir-
shepqet bilen menggülük righbet-teselli hem güzel ümid
ata qilghan Xuda'Atimiz **(aiōnios g166)** **17** qelbinglarni
righbetlendürgey hemde silerni herbir güzel ish qilishta,
herbir yaxshi sözlerni yetküzüshte küchlendürgey!

3 Axirida, i qérindashlar, biz üchün dua qilinglarki,
Rebning sözi xuddi silerge yetken chaghdikige
oxshash, [herqandaq yerde] téz tarqalsun we shan-
shereplik dep ulughlansun; **2** shuningdek bizning
qebih we rezil ademlerdin qutulushimiz üchünmu
dua qilinglar. Chünki hemmila adem ishench-étiqadliq
boluwermeydu. **3** Emma Reb Özi ishenchliktur; U
silerni mustehkem qilidu hem rezil bolghuchidin
saqlaydu. **4** Emma Rebde, silerge tapilighinimizni
qiliwatisiler, shundaqla dawamliq qiliwéridu, dep
xatirjemmiz. **5** Emdi Reb qelbinglarni Xudaning
méhir-muhebbitige hem Mesihning sewr-chidamliqigha
chömkeshke yétekligey. **6** Emdi qérindashlar, Rebbimiz
Eysa Mesihning namida shuni tapilaymizki, bizdin alghan
telimlerge riaye qilmay, tertipsiz yürgenlerdin özünglarni
néri tutunglar. **7** Bizdin qandaq ülge élishinglar
kéreklikini özünglar bilisiler; chünki biz siler bilen bille
bolghanda tertipsiz yürmigeniduq. **8** Héchkimning
nénini bikargha yémeyttuq; belki biz héchqaysinglargha

éghirimizni salmasliq üchün, kéche-kündüzlep tirishiptirmiship japaliq ishleyttuq. **9** Bundaq qilishimiz, silerdin yardem kütüshke heqliq bolmighanliqimizdin emes, belki özimizni silerge bizdin yaxshi ülge qaldurup, silerning bizge egishishinglar üchün idi. **10** Chünki biz silerning yéninglarda bolghinimizda silerge: «Birsi ishlimeymen dése, u yémisun!» dep tapilighaniduq. **11** Chünki biz aranglarda bezilerning tertipsiz laghaylap, héch ishlimey bashqilarning ishlirigha ariliship yüridighanliqini angliduq. **12** Biz mushundaqlargha Reb Eysa Mesihde shundaq buyruymiz we ulardin ötünüp soraymizki, tinch yashap, emgikinglar bilen öz néninglarni tépip yenglar. **13** Lékin siler, i qérindashlar, yaxshi ishlarni qilishtin érinmenglar. **14** Emma eger ushbu xétimizdiki sözlerge itaet qilmaydighan birsi bolsa, uningdin hezer eylenglar we uni xijaletke qaldurush üchün uning bilen bardi-keldi qilmanglar. **15** Biraq, uni düshmen qatarida körmey, eksiche uninggha bir qérindash süpitide nesihet qilinglar. **16** Xatirjemlik Igisi bolghan Reb her waqit her yolda shexsen silerge xatirjemlik ata qilghay. Reb hemminglar bilen bille bolghay! **17** Menki Pawlus bu axirqi salimimni öz qolum bilen yazdim; bu, méning hemme xetlirimning özige xas belgisidur. Mana bu méning öz qelimimdur. **18** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti hemminglargha yar bolghay!

Timotiygha 1

1 Qutquzghuchimiz Xudaning we ümidimiz Mesih
Eysaning emri bilen Eysa Mesihning rosuli qilip
teyinlen'gen menki Pawlustin **2** étiqad yolidiki özümning
sadiq oghlum bolghan Timotiygha salam. Xuda'Atimiz
we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga méhir-shepqet,
rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Makédoniye
ölkisige barghanda, sendin ötün'ginimdek [shuni yene
ötünimenki], [shu yerdiki] bezi kishilerge bid'et telimlerni
ögetmenglar dep tapilishing üchün sen dawamliq Efesus
shehiride qalghin; **4** ularning epsaniler we ayighi yoq
nesebnamilerge bend bolmasliqini tapilighin; bular
Xudaning étiqad arqiliqla emelge ashurulidighan Öz
öyige bolghan pilanini ilgiri sürmeydu, belki peqet
bimene talash-tartishlarni keltürüp chiqiridu, xalas.
5 Emdilikte bizge tapilan'ghan telimning muddiasi
sap qelb, pak wijdan we saxtiliqsiz étiqadtin kélip
chiqidighan méhir-muhebbettin ibarettur. **6** Bu ishlarda
bezi kishiler chetnep, bimene geplerni qilishqa burulup
ketti. **7** Ularning Tewrat qanunining ölimasi bolghusi
bar; biraq ular özlirining néme dewatqanliqini yaki
özlirining hedep qeyt qiliwatqan sözlirining néme
ikenlikini chüshenmeydu. **8** Emdi bizge melumki, eger
kishiler Tewrat qanunini eyni muddiasida qollansa, u
paydiliqtur. **9** Chünki biz yene shuni bilimizki, Tewrat
qanuni heqqaniy ademler üchün tüzülgen emes, belki
qanun'gha xilapliq qilghuchilar we boyni qattiqlar üchün,
ixlassizlar we gunahkarlar üchün, iplaslar we kupurluq
qilghuchilar üchün, atisini öltürgüchiler we anisini
öltürgüchiler üchün, qatillar, **10** buzuqluq qilghuchilar,
bechchiwazlar, ademlerni qulluqqa bulighuchilar,
yalghanchilar, qesemxorlar üchün we yaki saghlam
telimlerge zit bolghan bashqa herqandaq qilmishlarda
bolghanlar üchün tüzülgen. **11** Bu telimler teshekkür-
mubarekke layiq Bolghuchi Xudaning manga amanet
qilghan shan-sheripini ayan qilghan xush xewerge
asaslan'ghan. **12** Manga küch-qudret bergen, méni
ishenchlik dep qarap, Öz xizmitige teyinligen Rebbimiz
Mesih Eysagha teshekkür éytimenki, **13** U méni
teyinlidi! — burun kupurluq we ziyankeshlik qilghuchi,
zalim bir adem bolsammu, manga rehim körsitildi;
chünki men bu ishlarni nadanliq we étiqadsizliqtin
qilghanidim. **14** Halbuki, Rebbimizning manga körsetken
méhir-shepqiti ziyadiliship, Mesih Eysada bolghan
étiqad we méhir-muhebbet wujudumgha élip kirilishi
bilen éship tashti. **16** Mushu söz ishenchlik we her
adem uni qobul qilishi tégishliktur — «Mesih Eysa
gunahkarlarni qutquzush üchün dunyagha keldi!». Men
gunahkarlar ichidiki eng esheddiyisidurmen! Lékin del
shu sewebtin Mesih Eysaning eng esheddiy gunahkar
bolghan méni, kéyin Özige étiqad qilip, menggülük
hayatqa érishidighanlargha misal qilip mende Özining
barliq sewr-taqitini ayan qilishi üchün, manga rehim-
shepqet körsitilgendur. **(aiōnios g166)** **17** Emdi menggülük
Padishahqa, yeni ölmeydighan we köz bilen körgili
bolmaydighan, birdinbir Xudagha ebedil'ebedgiche
hörmet-izzet we shan-sherep bolghay! Amin! **(aiōn
g165)** **18** Ey, oghlum Timotiy, burun sen toghruluq
éytilghan bésharetlik wehiylerge asasen bu buyruqni
sanga tapshurimen. Bu wehiylerni qoral qilip, étiqadta
we pak wijdaningda ching turup, güzel urush qilghaysen.
Beziler wijdanida pak turushtin chetnep ketti, netijide
ularning étiqadi xuddi xada tashqa urulup gherq bolghan
kémidek weyran boldi. **20** Xuméneus we Iskenderler mana
shundaq kishilerdindur. Ularni kupurluq qilmasliqni
ögensun dep, Sheytanning ilkige tapshurdum.

2 Men hemmidin awwal, [étiqadchilargha] pütkül
insanlar üchün Xudadin tilekler tilishini, dua-
tilawet qilishini, bashqilar üchün murajiet qilishini
we teshekkürler éytishini, **2** bolupmu padishahlar we
barliq emeldarlar üchün dua-tilawet qilishini jékileymen.
Shundaq qilghanda, biz toluq ixlasmenlik we salmaqliq
bilen tinch we aman-ésen hayat kechüreleymiz. **3** Bundaq
dua-tilawet qilish güzel ishtur, Qutquzghuchimiz Xudani
xursen qilidu. **4** Chünki U pütkül insanning qutquzulushi
we ularning heqiqetni tonup yétishini xalaydu. **5**
Chünki birla Xuda bardur, Xuda bilen insanlar arisida bir
kélishtürgüchimu bar, U bolsimu Özi insan bolup kelgen
Mesih Eysadur. **6** U barliq insanlarni hör qilish üchün
Özini qurban qilip bedel tölidi; shundaq qilip békitilgen
waqit-saitide Xudaning nijatigha guwahliq bérildi. **7**
Men bu guwahliqni yetküzüsh üchün jakarchi we rosul
bolushqa teyinlinip (méning bu sözlirimning hemmisi
rast, men yalghan gep qilmidim), yat elliklerge étiqad
we heqiqet yolida ögetküchi bolup tiklendim. **8** Shunga,
men shuni xalaymenki, erler qeyerde bolsun, duagha jem
bolghanda ghezepsiz we detalashsiz halda, halal emellik
qollirini kötürüp dua qilsun. **9** Oxshash yolda ayallarmu
muwapiq kiyinip, özlirini ar-nomus we salmaqliq bilen
perdaz qilsun. Ularning özlirini perdazlash, chachlirini
alahide yasash we altun, ünche-merwayit we ésil qimmet
kiyim-kéchekler bilen emes, **10** belki güzel emelliri bilen
perdazlishini xalaymen. Bu, Xuda yolida teqwadar bolay
dégen ayallargha yarishidu. **11** [Jamaet sorunlirida],
ayallar tinch olturup, toluq itaetmenlik bilen telim alsun.
12 Lékin ayallarning erlerge telim bérishi yaki ular
üstidin höküm sürüshige yol qoymaymen. Eksiche, ular
tinch bolsun. **13** Chünki awwal Adem'ata, kéyin Hawa'ana
yaritilghan. **14** Awwal aldinip azdurulghanmu Adem'ata
emes, belki [Hawa'ana] idi. U tolimu aldan'ghanliqidin
ularning itaetsizlikige chüshüp qalghanidi. **15** Lékin
ayallar étiqadta, méhir-muhebbet we pak-muqeddeslikte
salmaqliq bilen turidighanla bolsa, ular tughutta saq-
salamet qutulidu.

3 «Eger birsi jamaetke yétekchi bolushqa intilse,
u güzel bir wezipini arzu qilghan bolidu» dégen
bu söz heqtur. **2** Emdi yétekchi bolsa eyibsiz,
bir xotunluq, salmaq, pemlik, edeplik, méhmandost,
Xuda toghrisida telim béreleydighan bolushi, **3**
shundaqla haraqkesh we zorawan bolmasliqi, mulayim
bolushi, sepra, nepsaniyetchi bolmasliqi, **4** ez
ailisini yaxshi bashquralaydighan bolushi, tolimu
salapetlik bilen perzentlirini ata-anisigha boysunidighan
qilip terbiyiliyeleydighan kishi bolushi kérek. **5**
Chünki birsi öz ailisini bashqurushni bilmise, u
Xudaning jamaitidin qandaqmu xewer alalisun? **6**
[Yétekchi] yéngi étiqadchilardin bolmisun; undaq
bolsa, u tekebburliship kétishi mumkin, shuningdek
Sheytanning eyibige kirip, u uchrighan hökümge

chüshidu. **7** U [jamaetning] sirtidikiler teripidinmu
obdan teriplinidighan bolushi kérek; shundaq bolghanda,
u bashqilarning qarilishigha uchrimaydu, Sheytanning
qiltiqigha chüshmeydu. **8** Xuddi [yétekchilerge]
oxshash, jamaetning xizmetkarlirimu salmaq, ikki xil
gep qilmaydighan, haraq-sharabqa bérilmeydighan,
nepsaniyetchi bolmighan kishilerdin bolushi, **9** pak
wijdani bilen étiqadning sirini ching tutidighan bolushi
lazim. **10** Bundaq ademlernimu aldi bilen sinap
körüp, eyib terepliri bolmisa, andin xizmet wezipisige
qoyushqa bolidu. **11** Shuningdek, bu xizmetkarlarning
ayallirimu temkin, pitne-pasat qilmaydighan, salmaq
we herqandaq ishta ishenchlik bolghanlardin bolushi
lazim. **12** Xizmetkarlar bir xotunluq, öz perzentliri
we ailisini yaxshi bashquridighan kishilerdin bolsun.
13 Xizmetkarning wezipisini obdan orun'ghanlar özi
üchün yaxshi nam-ataqqa sazawer bolidu we Mesih
Eysada bolghan étiqadta zor jür'et-ishenchke érishidu.
14 Men gerche pat arida yéninggha yétip bérishni arzu
qilsammu, yenila bu xetni yazdim; **15** Mubada men hayal
bolup qalsam, xettin Xudaning ailisi arisida özüngni
qandaq tutush kéreklikini bilisen. Bu aile bolsa tirik
Xudaning jamaiti, heqiqetning tüwrüki we teglikidur. **16**
Hemmeylen étirap qilmay turalmayduki, ixlasmenlikning
siri büyüktur: — «Özi insan ténide ayan boldi, Roh Uning
heqqaniyliqini ispatlidi, Perishtilerge u köründi, Uning
xewiri pütkül ellerge jakarlandi, Jahanda Uninggha iman
keltürüldi, U shan-sherep ichide ershke kötürüldi».

4 Emdi Roh shuni alahide éytiduki, axir zamanlarda
beziler étiqadtin yénip, aldamchi rohlargha we
jinlarning telimlirige bérilip egishidu. **2** Bundaq
[telim bergüchiler] saxtiliqta yalghanchiliq qilip, xuddi
daghmallap köydürüwetkendek öz wijdanini yoqitip
qoyghan; **3** ular nikahlinishni we bezi yémekliklerni
istémal qilishni men'i qilidu. Emma [ular meni
qilidighan] yémekliklerni Xuda Özige étiqad qilghan
hem heqiqetni bilgenlerning teshekkür éytip qobul
qilishi üchün yaratqanidi. **4** Chünki Xuda yaratqan
hemme nerse yaxshidur, ular teshekkür bilen qobul
qilinsa, ularning héchqaysisini cheklep ret qilishqa
bolmaydu. **5** Chünki ular Xudaning söz-kalami we
insanlarning duasi bilen halal qilinidu. **6** Bu nesihetlerni
qérindashlarning semige salsang, Mesih Eysaning yaxshi
xizmetkari bolghan bolisen. Shundaqla, özüngning
estayidil egeshken étiqadtiki we saghlam telimlerdiki
sözler bilen quwwetlendürülgenliking ayan bolidu. **7**
Emma ixlassizlarning we momaylarning epsanilirini
chetke qéqip, özüngni ixlasmenlik yolida chéniqturup
yétishtürgin. **8** Chünki «Bedenni chéniqturushning azraq
paydisi bar, lékin ixlasmenlikte intilishning hertereplik
paydisi bar; u hazirqi we kelgüsi hayat üchün bext
élip kélidu» **9** — bu söz heqtur we uni qobul qilishqa
pütünley erziydu. **10** Emeliyette biz buning üchün
japaliq ejir singdürüwatimiz we xar qiliniwatimiz.
Chünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu
étiqad qilghuchilarning Qutquzghuchisi — menggü
hayat Xudagha baghliduq. **11** Bu ishlarni [jamaetke]
toxtimay tapilighin we ögetkin. **12** Héchkimning
séning yashliqinggha sel qarishigha yol qoyma; belki
sözliringde, emelliringde, méhir-muhebbet, étiqad we
pakliqta étiqadchilargha nemune bol. **13** Men yéninggha
barghuche, özüngni jamaetke [muqeddes yazmilarni]
oqup bérish, jékilesh we telim bérishke béghishlighin.
14 [Jamaitingning] aqsaqalliri qollirini uchanggha
qoyghanda, [Xudaning] wehiyisi arqiliq sanga ata qilinishi
bilen sende bolghan iltipatqa biperwaliq qilma. **15** Bu
ishlargha bérilip, özüngni ulargha toluq atighin. Shuning
bilen séning algha basqanliqing hemmeylen'ge ayan
bolidu. **16** Özüngge we bergen telimingge izchil köngül
qoyghin. Chünki shundaq qilghanda özüngnimu we
sanga qulaq salghanlarnimu qutquzisen.

5 Yashan'ghan erlerni eyibligende qattiq sözlimigin,
belki ulargha atang süpitide nesihet bergin.
Shuningdek, yigitlerge qérindashliring süpitide sözligin.
2 Yashan'ghan ayallargha anang süpitide, yash ayallargha
acha-singilliring süpitide her ishta pak qelb bilen
muamile qilghin. **3** Heqiqiy tul ayallarni hörmetlep,
ularning halidin xewer al. **4** Lékin, tul ayallarning
perzentliri yaki newriliri bolsa, ular aldi bilen öz ailisige
nisbeten ixlasmenlikni öginip, öz ata-anisining ejrini
yandursun; chünki bu ish Xudani xursen qilidu. **5**
Emdi heqiqiy tul ötüwatqan, yalghuz qalghan ayallar
bolsa, ümidini Xudagha baghlighan bolup, kéche-
kündüz dua-tilawette bolidu. **6** Lékin huzur-halawetke
bérilgen tul xotun hayat bolsimu, ölgen'ge barawerdur.
7 Emdi bashqilar teripidin eyiblinidighan ehwalgha
chüshüp qalmasliqi üchün sen ulargha bu ishlarni jékilep
tapilighin. **8** Lékin birsi öz tughqanliridin, bolupmu öz
ailisidikilerdin xewer almisa, u étiqadtin tan'ghan dep
qarilip, kapirlardin better bolidu. **9** Tul ayal tizimgha
élinsa, yéshi atmishtin töwen bolmasliqi, birla erning
ayali bolghan bolushi kérek, **10** yene güzel emelliri bilen
teriplen'gen bolushi, balilirini yaxshi terbiyilep chong
qilghan, musapirlargha méhmandostluq körsetken,
muqeddes bendilerning putlirini yuyup qoyghan,
qiyinchiliqta qalghanlargha yardem qolini uzartqan, özini
herxil xeyr-saxawet ishlirigha béghishlighanlar bolushi
kérek. **11** Lékin yash tul ayallarni [tizimlikke] kirgüzme.
Chünki ularning ishq hewesliri qozghilip Mesihdin ténip,
qayta nikahlinishni arzu qilidu; **12** shuning bilen, ular
deslep bergen wedisige xilapliq qilish seweblik eyiblik
bolidu. **13** Uning üstige ular hurunluqni adet qiliwélip,
öymu-öy doqurup yürüshni öginidu; shundaqla hurun
bolupla qalmay, gheywet qilip, bashqilarning ishlirigha
chépilghaq bolup nalayiq ishlargha walaqlaydighanlardin
bolup qélishi mumkin. **14** Shuning üchün, bundaq yash
tul ayallarning nikahlinip, perzent körüp, öy ishliri
bilen shughullinishini xalaymen. Shundaq qilghanda,
bizge qarshi turghuchigha bizni herqandaq eyiblep-
haqaretlesh pursiti chiqmaydu. **15** Chünki shundaq
bezi tul ayallar alliqachan étiqadtin ténip Sheytanning
keynige kirip ketti. **16** Eger étiqadi bar bir er yaki ayal
kishining tul qalghan tughqanliri bolsa, u özi ulargha
yardem bersun, yüki jamaetke chüshmisun. Shundaq
bolghanda, jamaet heqiqiy ige-chaqisiz tul ayallargha
yardem qilalaydu. **17** Jamaetni yaxshi yétekleydighan
aqsaqallar, bolupmu Xudaning söz-kalamini yetküzüsh
we telim bérishte ejir singdürgenler ikki hesse hörmetke
sazawer qilinsun. **18** Chünki muqeddes yazmilarda:
«Xaman tepken öküzning aghzini boghma» we: «Medikar
öz heqqini élishqa heqliqtur» déyilgen. **19** Ikki yaki
üch guwahchi hazir bolmighuche, aqsaqal üstidin

qilin'ghan erzni qobul qilma. **20** Eger [aqsaqallardin]
birsi gunah sadir qilghan bolsa, bashqilarningmu
buningdin ibret élip qorqushi üchün, jamaet aldida
tenbih bérip eyibligin. **21** Xudaning, Mesih Eysaning we
Xuda tallighan perishtilerning aldida shuni sanga agah
qilip tapilaymenki, sen bu emrlerge héch ayrimichiliq
qilmay, héchqandaq ishta bir terepke yan basmay
qet'iy emel qilghin. **22** Birawning uchisigha qolungni
qoyushqa aldirap ketme; bashqilarning gunahlirigha
shérik bolma. Özüngni pak tutqin **23** (ashqazining
yaxshi bolmighanliqi, shundaqla sen daim aghriydighan
bolghachqa, sula ichiwermey, bir'az sharabmu ichip
bergin). **24** Bezi kishilerning gunahliri burunla éniq,
shundaqla soraq künigiche saqlinidu; lékin bezilerningki
ularning keynidin egiship baridu, kéyin ashkare bolidu.
25 Xuddi shuninggha oxshash, bezi kishilerning güzel
emellirini asanla körüwalghili bolidu; hazir ashkara
bolmisa kéyin ashkarilanmay qalmaydu.

6 Qulluq boyunturuq astida bolghanlarning hemmisi
öz xojayinlirini her terepte hörmetlisun. Shundaq
qilghanda, Xudaning nami we Uning telimining
haqaretke uchrishidin saqlan'ghili bolidu. **2** Xojayinliri
étiqadchi bolsa, qulliri: «Biz hemmimiz oxshashla
qérindashlarghu» dep, ulargha hörmetsizlik qilmisun.
Eksiche, ulargha téximu estayidil xizmet qilsun. Chünki
ularning yaxshi xizmitidin behrimen bolidighanlar
del sadiq étiqadchilar hem söyümlük bendilerdur. Sen
bu telimlerni ögetkin we jékiligin. **3** Oxshimighan
telimlerni terghib qilghan we saghlam sözlerni (yeni
Rebbimiz Eysa Mesihning heq sözlirini), shundaqla
ixlasmenlikke yétekleydighan telimni qobul qilmighan
kishi bolsa, **4** undaqlar deweqe körenglep ketken,
héchnéme chüshenmeydighan kishilerdindur. Ular niza-
munazire peyda qilishqa we gep talishishqa hérismen;
bundaq ishlardin hesetxorluq, jédel-majira, töhmet,
rezil gumanxorluq hasil bolidu, **5** hemde niyiti
chirikleshken, heqiqettin mehrum bolghan kishiler
arisida daimliq sürkilish keltürüp chiqiridu. Bundaq
kishiler ixlasmenlikni payda-tapawetning bir yoli
dep qaraydu. **6** Derweqe, [Xudagha] ixlasmen we
razimen bolush ghayet zor paydidur. **7** Chünki biz
bu dunyagha héchnéme élip kelmiduq, shuningdek
uningdin héchnéminimu élip kételmeymiz. **8** Shunga,
yémek-ichmek we kiyim-kéchik yéterlik bolsila bulardin
qanaet qilimiz. **9** Lékin bay bolushni oylaydighanlar
bolsa haman azdurulushlargha uchrap, tuzaqqa we
shundaqla insanlarni weyranchiliqqa we halaketke
chöktüridighan nurghun exmiqane hem ziyanliq arzu-
heweslerning ilkige téyilip kétidu. **10** Chünki pulpereslik
herxil rezilliklerning yiltizidur. Beziler buninggha
intilishi bilen étiqadtin chetnep, özlirini nurghun derd-
qayghular bilen sanjidi. **11** Emma sen, ey Xudaning
adimi, bundaq ishlardin yiraq qach; heqqaniyliq,
ixlasmenlik, ishench-étiqad, méhir-muhebbet, sewr-
taqet we mömin-mulayimliqni intilip qoghla. **12**
Étiqadtiki güzel küreshte küchep küresh qil. Menggülük
hayatni ching tutqin. Sen del buninggha chaqirilding
hemde uning yolida nurghunlighan guwahchilar aldida
bu étiqadning güzel shahitliqini qilding. **(aiōnios g166)**
13 Hemmige hayatliq bériwatqan Xudaning aldida,
shundaqla Pontius Pilatus aldida güzel shahitliqni
qilip guwahliq bergen Mesih Eysaning aldida sanga
shuni tapilaymenki, **14** Rebbimiz Eysa Mesih qayta
ayan bolghuche, [Xudaning] bu emrige héch qusursiz
we daghsiz emel qilghin. **16** Uning ayan bolushini
waqit-saiti kelgende birdinbir menggü ölmigüchi, insan
yéqinlishalmaydighan nur ichide yashaydighan, héchkim
körmigen we körelmeydighan mubarekleshke layiq
bolghan birdinbir Hökümran, yeni padishahlarning
Padishahi, reblerning Rebbi emelge ashuridu. Uninggha
izzet-hörmet we ebedil'ebed küch-qudret bolghay,
amin! **(aiōnios g166)** **17** Bu zamanda bay bolghanlargha
meghrurlanmasliqni, tayan'ghusiz ötkünchi bayliqqa
emes, belki biz behrimen bolushqa hemmini bizge
séxiyliq bilen tolup tashqan halda teminligüchi Xudagha
tayinip ümid baghlashni tapilighin; **(aiōn g165)** **18**
ulargha yaxshi emellerni qilishta [heqiqiy] bay bolunglar,
xeyr-saxawetlik ishlarda merd, bashqilar bilen ortaq
behrlinishke qoli ochuq bolunglar dep tapilighin. **19**
Ular bundaq qilghanda, heqiqiy hayatni tutush üchün
kélechekte özlirige puxta bir asas-ul bolidighan bir
xezine topliyalaydu. **20** Ey Timotiy, sanga amanet
qilin'ghan [heqiqetlerni] qoghda. Özüngni ixlassiz, quruq
geplerdin hemde atalmish ilimning talash-tartishliridin
néri tutqin. **21** Beziler mushundaq bimene [ilimge]
égimen dep jakarlap, étiqadtin chetnidi. Méhir-shepqet
silerge yar bolghay!

Timotiygha 2

1 Mesih Eysada wede qilin'ghan hayatni élip bérish
üchün, Xudaning iradisi bilen Eysa Mesihning rosuli
bolghan menki Pawlustin söyümlük balam Timotiygha
salam: Xuda'Atimizdin we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga
méhir-shepqet, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3**
Men ata-bowilirimning izini bésip sap wijdanim bilen
xizmitini qiliwatqan Xudagha teshekkür éytimen, chünki
kéche-kündüz dualirimda séni toxtawsiz eslep turimen;
4 köz yashliringni esliginimde, shadliqqa chömüshüm
üchün sen bilen yene didarlishishqa qattiq telpünüp
yürmektimen; **5** chünki séningde bolghan saxtiliqsiz
étiqad ésimdin chiqmaydu. Bu étiqad eng awwal momang
Loista, andin anang Éwnikide bar bolghan, emdi hazir
sendimu bar iken dep xatirjemdurmen. **6** Shuning
üchün men shuni qaytidin sanga eslitimenki, qollirimni
uchanggha qoyushum bilen sende bolghan, [Xuda] sanga
teqdim qilghan iltipatni qaytidin yalqunlitip jari qilghin.
7 Chünki Xuda bizge qorqunchaqliqning rohini emes,
belki bizge küch-qudretning, méhri-muhebbetning we
salmaqliqning Rohini teqdim qildi. **8** Shunga Rebbimiz
heqqidiki xewer-guwahliqtin, yaki Uning mehbusi
bolghan mendin nomus qilma. Eksiche, Xudaning küch-
qudriti bilen xush xewerni jakarlash yolidiki xarliq-
musheqqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqin; **9**
Xuda bizni öz emellirimizge asasen emes, belki öz
muddiasi we méhir-shepqitige asasen qutquzup, pak-
muqeddes chaqiriqi bilen chaqirdi; Uning bu méhir-
shepqiti hemme dewr-zamanlardin ilgirila Mesih Eysada
bizge béghishlan'ghandur; **(aiōnios g166)** **10** lékin bu
méhir-shepqet Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning kélishi
bilen hazir ayan boldi; U ölümni bikar qiliwétip, xush
xewer arqiliq hayatliq we chirimasliqni yoruqluqta
ayan qildi. **11** Men bolsam ellerge bu xush xewerning
jakarchisi, rosuli we telim bergüchisi bolup teyinlen'gen.
12 Men shu sewebtin hazirqi bu xarliq-musheqqetlerni
tartmaqtimen. Lékin buningdin nomus qilmaymen;
chünki men kimge étiqad qilghanliqimni bilimen hemde
Uning manga tapshurghan amanitini shu kün'giche
saqliyalaydighanliqigha qadir ikenlikige ishendürüldum.
13 Mendin anglighan saghlam telim sözlirining nemunilik
bir üzündisini saqlap, Mesih Eysada bolghan muhebbet
we étiqad bilen ching tutqin; **14** bizde makanlashqan
Muqeddes Rohqa tayinip sanga tapshurulghan shu güzel
amanetni saqla. **15** Sen bilginingdek, Asiya ölkisidiki
[étiqadchilarning] hemmisi [dégüdek] mendin yüz öridi.
Ularning arisida Figélus we Xérmogénésmu bar. **16** Reb
Onésiforning ailisidikilirige rehim-shepqet körsetkey.
Chünki u méning mehbus bolghanliqimdin héch nomus
qilmay köp qétim méni yoqlap söyündürdi. **17** U
Rim shehirige kelginide méni tapquche köp izdep
aware boluptu. **18** Reb shu künide uni Özidin rehim-
shepqetke muyesser qilghay; uning Efesus shehiride
manga körsetken xizmetlirining qanchilik ikenlikini
obdan bilisen.

2 Shunga ey oghlum, sen Mesih Eysada bolghan
méhir-shepqetke tayinip küchlük bol; **2** we sen
köp guwahchilar aldida mendin anglighanliringni hem
ishenchlik hemde bashqilarghimu telim béreleydighan
ademlerge amanet qilghin. **3** Eysa Mesihning yaxshi
jengchisi bolush süpitide, xarliq-musheqqetni öz hesseng
boyiche ortaq tartqin. **4** Jengchi bolghan kishi özini
eskerlikke tizimlighan serdarini razi qilish üchün adettiki
turmush ishlirini özige helek qiliwalmasliqi kérek.
5 Musabiqige qatnashqan tenheriketchimu musabiqe
qaidilirige riaye qilmisa, ghelibe tajigha érishelmeydu.
6 Ejir singdürgen déhqan hosulidin birinchi bolup
behrimen bolushi tégishliktur. **7** Bu sözlirim üstide
yaxshi oyla, shuning bilen Reb sanga hemme ishta
yorutidu. **8** Sen Dawutning nesli bolghan, ölümdin
tirilgen Eysa Mesihni men yetküzüwatqan xush xewer
boyiche ésingde ching tut. **9** Bu xush xewerni dep köp
xarliq-musheqqet chékip, hetta jinayetchi hésablinip
kishenlinip yatimen. Halbuki, Xudaning söz-kalami
héch kishenlenmeydu! **10** Emdi men del shu sewebtin,
[Xuda] tallighan bendilerning Mesih Eysada bolghan
nijatqa menggülük shan-sherep bilen érishishi üchün
hemme ishqa berdashliq bérimen. **(aiōnios g166)** **11**
Töwendiki bu sözler ishenchliktur: — «Uning bilen bille
ölgenikenmiz, Uning bilen hayatta bille yashaymiz.
12 Qiyinchiliqlargha berdashliq bersek, Uning bilen
bille höküm sürimiz. Biz uningdin tansaq, Umu bizdin
tanidu. **13** Biz Uninggha sadaqetsizlik qilsaqmu, U yenila
sadaqetliktur; Chünki U Özidin héch tanalmaydu». **14**
Bu ishlarni dawamliq [qérindashlarning] semige sélip,
ularni Reb aldida bimene sözler üstide talash-tartish
qilmasliqni estaydilliq bilen agahlandurghin. Bundaq
talash-tartishlarning héchqandaq paydisi bolmayla
qalmay, belki anglighuchilarni nabut qilidu. **15** Usta
tikimchi rextni toghra pichqandek heqiqet sözini durus
chüshendürüp, özüngni Xuda aldida testiqlan'ghudek,
yerge qarap qalmaydighan mahir bir xizmetkar qilip
körsitishke intilip köngül qoyghin; **16** lékin iplas,
quruq geplerdin néri tur. Chünki bundaq geplerni
qilghuchilar beribir téximu ixlassizliqqa chömüp
kétidu. **17** Mushundaqlarning gepliri xuddi merezdek
tézla yamrap kétidu. Ximényus we Filétoslar mana
shundaqlarning ichidiki ikkisidur; **18** ular heqiqettin
chetnep, ölgenlerning tirilishi dégen bu ish alliqachan
yüz bérip boldi, deydu, shundaqla bezilerning étiqadini
ghulitidu. **19** Halbuki, Xudaning mezmut uli ching
turmaqta. Uning üstige möhür bilen: «Reb Özige tewe
bolghanlarni tonuydu» we «Rebning mubarek namini
lewzige alidighanlarning hemmisi rezilliktin qol üzsun»
dep möhürlen'gendur. **20** Bay-bayashat ademning
öyide peqet altun we kümüsh qacha-quchilarla emes,
yaghach, sapal qachilarmu bolidu. Qacha-quchilarning
beziliri etiwarlinidu, beziliri pes körülidu. **21** Eger bir
kishi özini undaqlarning kiridin tazilap xaliy qilsa,
u muqeddes qilin'ghan, xojayinimizgha yaraydighan
qachidek, herqandaq güzel ishlargha teyyar bolidu. **22**
Shunglashqa, yashliqning arzu-hewesliridin özüngni
qachurghin, pak qelb bilen Rebge nida qilghuchi bilen
bille heqqaniyliq, ishench-étiqad, méhir-muhebbet we
tinch-xatirjemlikni qoghliship izde. **23** Lékin exmiqane,
bilimsizliktin chiqqan talash-tartishlargha arilishishni
ret qil, chünki bundaq ishlarning jédel tériydighanliqini
bilisen. **24** Emdilikte Rebning quli jédelleshmesliki,
belki hemme kishilerge mulayim-méhriban, telim
bérishke mahir, sewr-taqetlik bolushi kérek; **25** shuning

bilen öz-özige qarshi bolghanlargha u Xuda belkim
ularghа heqiqetni tonup yétishige towa qilidighan qelbni
bérer dep, mömin-mulayimliq bilen nesihet qilsun;
26 bundaq bolghanda ular uyqusini échip, özlirini öz
muddiasigha emel qilishqa tutqun qilghan Iblisning
tuziqidin qutulalaydu.

3 Emma shunimu bilginki, axir zamanlarda éghir
künler bolidu. **2** U chaghdiki insanlar özinila
oylaydighan, pulperes, menmenchi, hakawur, kupurluq
qilidighan, ata-anisining sözini tingshimaydighan, tuzkor,
iplas, **3** köyümsiz, kechürümsiz, töhmetxor, özini
tutalmaydighan, wehshiy, xeyr-saxawetlikke düshmen,
4 satqun, telwe, shöhretperes, huzur-halawetni Xudadin
yaxshi köridighan, **5** sirtqi qiyapette ixlasmen boluwélip,
emeliyette ixlasmenlikning qudritini inkar qilidighan
bolidu. Bundaqlardin yiraq tur. **6** Chünki ularning
arisidiki beziler öymu-öy soqunup kirip, gunahlar
bilen bésilghan, herxil shehwet-heweslerning quli
bolup qalghan nadan ayallarni azdurup özige esir
qilidu. **7** Bundaq ayallar daim telim alsimu, hergiz
heqiqetni tonup yételmeydu. **8** Emdi Yannis bilen
Yambris Musa peyghemberge qandaq qarshi chiqqan
bolsa, bu [azdurghuchilarmu] heqiqetke shundaq qarshi
chiqidu. Ular zéhin-köngülliri chirigen, étiqad jehette
dashqal dep ispatlan'ghan kishilerdur. **9** Lékin emdi
ular bu yolda algha ilgiriliyelmeydu; chünki [Yannis
bilen Yambris]ning hamaqetliki ochuq körün'gendek,
bularningmu hemmige körünidu. **10** Lékin sen bolsang
méning telimim, yürüsh-turushum, meqset-iradilirim,
ishench-étiqadim, sewr-taqitim, méhir-muhebbitim,
chidamliqim, men uchrighan ziyankeshlikler we azab-
oqubetlerge, jümlidin Antakya, Koniya we Listra
sheherliride yüz bergenlerge tolimu köngül bölüp
kelding, shundaqla men berdashliq bergen shunche
ziyankeshliklerdin toluq xewiring bar; Reb ularning
hemmisidin méni qutquzdi. **12** Derweqe, Mesih Eysada
ixlasmen hayat kechürüshke irade tikligenlerning
hemmisi ziyankeshlikke uchraydu. **13** Lékin rezil ademler
we ézitqu-kazzaplar beribir bashqilarnimu aldap, özimu
aldinip, barghanséri esebiylishidu. **14** Lékin sen bolsang,
ögen'gen we toluq ishendürülgen heqiqetlerde ching
tur; chünki bularni kimdin ögen'genlikingni bilisen,
15 hemde baliliq chaghliringdin tartipla muqeddes
yazmilarni bilip kelding; bularning sanga Mesih Eysagha
baghlan'ghan étiqad arqiliq bolghan nijat toghruluq séni
dana qilalaydighanliqini bilisen. **16** Pütkül muqeddes
yazmilarning hemmisi Xudaning Rohining yolyoruq-
ilhami bilen yézilghan bolup, u telim bérish, tenbih
bérish, xataliqlarni tüzitish we kishilerni heqqaniyet
yoligha bashlashqa paydiliqtur. **17** Bular arqiliq Xudaning
adimi toluq qorallinip, barliq yaxshi emellerni qilishqa
teyyar bolalaydu.

4 Men Xuda hemde tirikler bilen ölüklerni soraq
qilishqa teyyar turidighan Mesih Eysaning aldida,
shundaqla Uning qayta ayan bolushi we Uning
Öz padishahliqi bilen sanga shundaq agah qilip
tapilaymenki, **2** [Xudaning] söz-kalamini jakarla; waqit-
purset yar bersun-bermisun, uninggha jiddiy qara. Toluq
sewr-taqet we telim-eqide bilen nesihet qilghin, tenbih
bergin, righbetlendürgin. **3** Chünki shundaq bir zaman
kéliduki, insanlar saghlam telimni anglashqa chidimay,
belki qulaqlirigha xush yaqidighan sözlerni anglash
üchün etrapigha öz shehwet-heweslirige uyghun telim
bergüchilerni toplaydu. **4** Ular heqiqetke qulaq salmay,
epsanilerni tingshashqa burmilinip kétidu. **5** Lékin sen
herqandaq ehwalda oyghaq tur, xarliq-musheqqetlerge
berdashliq ber, xush xewerchining wezipisini orunda,
tapshurulghan xizmitingni her tereptin toluq ada qilghin.
6 Chünki özümge kelsem, jénim qurbanliqning «sharab
hediye»sidek tökülidighan waqti yétip keldi, méning bu
dunyadin kétish waqtimmu yéqinlashti. **7** Güzel küreshni
men qilip boldum, yügürüsh musabiqisining menzilini
bésip boldum, birdinbir étiqadni ching saqlap keldim. **8**
Hazir heqqaniyliqning [ghelibe] taji men üchün saqlinip
turmaqta. Uni, heqqaniy soraqchi bolghan Reb shu künide
manga, shundaqla yalghuz mangila emes, Uning kélip
ayan bolushigha telpünüp turghanlarning hemmisige
in'am qilip kiygüzidu. **9** Imkaniyetning bariche yénimgha
tézdin yétip kel. **10** Chünki Démas bu hazirqi dunyani
tama qilghanliqi üchün méni tashlap Tésalonika shehirige
ketti. Kriskis Galatiya ölkisige, Titus Dalmatiya ölkisige
ketti. **(aiōn g165)** **11** Yénimda yalghuz Luqa qaldi. Markusni
özüng bilen birge élip kel, chünki u xizmetlirimde
manga köp esqatidu. **12** Tikikusni bolsa Efesus shehirige
ewetiwettim. **13** Kélishingde Troas shehiride Karpusning
yénigha qaldurup qoyghan yépincham bilen kitablarni,
bolupmu oram tére yazmilarni bille alghach kelgin.
14 Misker Iskender manga tola eskilik qildi. Reb
uninggha qilmishlirigha layiq yandurmay qalmaydu.
15 Sen hem uningdin hoshyar bol; chünki u biz
yetküzgen sözlirimizge qattiq qarshiliq körsetti. **16**
Tunji qétimliq soraqta méning aqlinishimgha yardem
qilidighan héchkim chiqmidi, hemmisi méni tashlap
ketti. Bu ish ularghа hésablanmighay! **17** Lékin Reb
méning bilen bille turup, men arqiliq Injil jakari toluq
qilinip, bu yerdiki barliq yat elliklerdin bolghanlarning
anglishi üchün méni küchlendürdi; shuning bilen men
shirning aghzidin qutquziwélindim. **18** Reb méni barliq
rezil ishtin qutquzup, ershtiki padishahliqigha saq
yetküzidu! Shan-sherep Uninggha ebedil'ebedgiche
mensup bolghay! Amin! **(aiōn g165)** **19** Priska bilen
Akwilagha we Onésiforning ailisidikilerge mendin salam
éyt. **20** Érastus Korint shehiride qaldi. Lékin Trofimus
késel bolup qalghanliqtin, uni Milétus shehiride qaldurup
qoydum. **21** Qish chüshüp ketküche imkaniyetning
bariche bu yerge kelgin. Yubulus, Pudis, Linos, Klawdiya
we barliq qérindashlardin sanga salam. **22** Reb Eysa
Mesih rohing bilen bille bolghay! Méhir-shepqet siler
bilen bille bolghay!

Titusqa

1 Xudaning tallighanlirigha amanet bolghan étiqad we ixlasmenlikke élip baridighan heqiqetning bildürülüshi üchün, Eysa Mesihning rosuli qilip teyinlen'gen, Xudaning quli bolghan menki Pawlustin sanga salam — **2** (bu étiqad we heqiqet menggülük hayatqa baghlan'ghan ümidni élip kélidu; bu menggülük hayatni mutleq yalghan éytmaydighan Xuda hemme dewr-zamanlardin ilgirila wede qilghanidi; **(aiōnios g166)** **3** lékin [hazir] wedisining waqti kélip Qutquzghuchimiz Xuda buning kalam-xewirini Öz emri bilen manga tapshurghan jakar arqiliq ashkarilidi) **4** — ortaq étiqadimizda öz oghlum bolghan Titusqa salam! Xuda'Atimiz we nijatkarimiz Mesih Eysadin sanga méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay! **5** Séni Krét arilida qaldurushtiki seweb, orundilip bolmighan ishlarni bir terep qilishing üchün we her sheherde sanga tapilighinimdek jamaetke aqsaqallarni teyinlishing üchün idi. **6** Aqsaqalliqqa teyinlinidighan kishi eyibsiz bolushi, bir ayalliq, perzentliri bolsa étiqad qilghuchi bolushi we ishlirida shallaqliq qilidighan yaki [ata-anisigha] boysunmaydighan eyibliri bolmighan bolushi kérek. **7** Chünki jamaetning yétekchisi Xudaning [ailisige] ghojidar bolush süpitide, eyibsiz bolushi kérek; bashbashtaq emes, térikkek emes, haraq-sharabqa bérilgen emes, zorawan emes, nepsaniyetchi emes, **8** belki méhmandost, saxawetlik, yaxshiliqni söyidighan, salmaq, adil, ixlasmen we özini tutuwalghan bolushi lazim. **9** U yene saghlam telim bilen righbet-teselli bérish üchün we qarshi chiqquchilargha reddiye bérish üchün, tapshurulghan telimdiki ishenchlik kalam-sözde ching turushi kérek. **10** Chünki hazir bimene söz qilidighan, kishilerning könglini owlap ézitquluq qilidighan, öz béshimchiliq qilidighan köpligen kishiler bar, bolupmu xetniliklerdin chiqqanlar bar. **11** Ularning aghzini étish kérek; chünki ular haram dunyani dep ögitishke tégishlik bolmighan telimlerni ögitip, hetta pütün aililerni nabut qilmaqta. **12** Shulardin biri, yeni [Krét arilidikilerning] özining bir peyghembiri: «Krétlar hemishe yalghan sözleydighanlar, wehshiy haywanlar we hurun toymaslardur» dégen. **13** Bu guwahliq heqiqettur; shunga ularning étiqadta saghlam turushi üchün, shundaqla Yehudiy epsanilerge we heqiqettin chetnigenler toquwalghan insaniy qaide-belgilimilerge qulaq salmasliqi üchün ularni qattiq eyiblep agahlandurghin. **15** Pak kishiler üchün hemme nerse pak; lékin bulghan'ghan napaklar we étiqadsizlar üchün héchqandaq nerse pak emestur. Chünki ularning oy-pikrlirimu, wijdanimu bulghinip ketken. **16** Ular Xudani tonuymiz dep dawrang qilsimu, lékin emelliride Uningdin tanidu; chünki ular yirginchlikler, héchgep anglimaydighanlar, héchqandaq yaxshi ishlarni qilishqa yarimaydighanlardur.

2 Lékin sen bolsang saghlam telimge qandaq uyghun yashashni ögitishing kérek. **2** Yashan'ghan erlerge, hoshyar, salmaq, temkin, étiqadta, méhir-muhebbette we sewr-taqette saghlam bolushni tapilighin. **3** Shuningdek, yashan'ghan ayallargha yürüsh-turushta ixlas-muqeddeslikke layiq bolushni, chéqimchiliq qilmasliqni, haraq-sharabqa bérilmeydighan bolushni, güzel ishlarni ögetküchiler bolushni tapilighin. **4** Buning bilen ular yash ayallargha erlirige köyünüsh, balilirigha köyünüsh, salmaq bolush, pak bolush, öy ishlirini puxta qilish, méhriban bolush we öz erlirige boysunushni ögiteleydu. Shundaq bolghanda Xudaning sözi qarilanmaydu. **6** Shuningdek yash erlernimu salmaq bolushqa jékiligin. **7** Özüngmu hemme ishta güzel emelliring bilen ulargha ülge bolghin; telim berginingde pak-diyanetlik, éghir-bésiq bolup, **8** héchkim qusur tapalmaydighan, saghlam sözlerni yetküzgin; buning bilen, qarshi chiqquchilar biz toghruluq yaman gep qilidighan yerni tapalmay xijil bolidu. **9** Qullargha öz xojayinlirini hemme ishta qanaetlendürüp ulargha boysunushni ögetkin. Ular gep yandurmay, **10** oghriliq qilmay, özlirining her jehette ishenchlik ikenlikini körsetsun. Ular buning bilen Qutquzghuchimiz Xudaning telimatigha her jehettin zinnet bolidu. **11** Chünki Xudaning nijatni barliq insanlargha élip kélidighan méhir-shepqiti ayan boldi; **12** u bizge ixlassizliq we bu dunyaning arzu-heweslirini ret qilip, hazirqi zamanda salmaq, heqqaniy, ixlasmen hayatni ötküzüshimiz bilen, **(aiōn g165)** **13** ulugh Xuda, nijatkarimiz Eysa Mesihning shan-sherep bilen kélidighanliqigha bolghan mubarek ümidimizning emelge éshishini intizarliq bilen kütüshni ögitidu. **14** U bedel tölep bizni hemme itaetsizliklerdin azad qilish hemde bizni özi üchün pak qilip, Özige mensup bolghan, yaxshi emellerge qizghin intilidighan xelq qilishqa biz üchün qurban boldi. **15** Barliq hoqupungni ishlitip bu ishlarni jakarlap éytqin, nesihet bérip jékiligin we agahlandurghin. Héchkim séni kemsitmisun.

3 [Jamaettikilerge] shuni eslitip turghinki, ular hökümranlargha we hoquqdarlargha boysunup, shularning sözini anglisun, herqandaq yaxshi emellerni qilishqa teyyar tursun, **2** héchkimning yaman gépini qilmisun, jédelxor bolmisun, mulayim bolsun, hemme ademge her jehette möminlik körsetsun. **3** Chünki biz özimizmu eslide nadan bolup, itaetsiz, azdurulghan, herxil shehwet-heweslerning hem lezzetlerning quli bolghan, rezillik we hesetxorluq ichide yashighan, nepretlik bolghan hem bir-birimizdin nepretlinidighanlardin iduq. **4** Biraq Qutquzghuchimiz Xudaning insanlargha bolghan méhribanliqi we méhir-muhebbiti ayan bolushi bilen, **5** (özimizning qandaqtur heqqaniy emellirimiz bilen emes, belki Uning rehim-shepqiti bilen) yéngidin tughulushta yuyushliri we Muqeddes Rohta yéngilishi arqiliq U bizni qutquzdi; **6** bu Rohni Xuda Nijatkarimiz Eysa Mesih arqiliq wujudimizgha mol quydi. **7** Bu arqiliq, Xudaning méhir-shepqiti bilen heqqaniy qilinip, menggülük hayatqa érishish ümidini tutqan mirasxorlar bolduq. **(aiōnios g166)** **8** Bu sözler ishenchliktur we bu heqiqetlerni alahide tekitlishingni telep qilimen. Shundaq qilghiningda, Xudagha étiqad qilghanlar özlirini yaxshi emellerni qilishqa bérilishke köngül bölidu. Bu ishlar insanlar üchün güzel we paydiliq. **9** Biraq exmiqane munaziriler, nesebnamilerdiki [quruq gepler], jédel-majralar, Tewrat qanunigha munasiwetlik talash-tartishlardin özüngni néri tutqin; chünki bular paydisiz we bimeniliktur. **10** Arigha bölgünchilik qilghuchi ademni bolsa bir-ikki qétim

agahlandurghandin kéyin uning bilen bolghan bardi-
keldini üziwet; **11** chünki bundaq ademni heqiqettin
chetnidi, gunah sadir qiliwatidu, shundaqla özini özi
jazagha mehkum qilghan dep bilisen. **12** Artémasni yaki
Tikikusni sanga mangdurghanda, mumkin qeder tézrek
Nikopolis shehirige ménin yénimgha kelgin, chünki
u yerde qishlimaqchi boluwatimen. **13** Adwokat Zénas
bilen Apollosning sepirige köngül bölüp himmitingning
bariche uzatqin; kem-kütiliri bolsa, ularning hajitidin
chiqqin. **14** Bizning qowmimiz méwisiz qalmasliqi üchün
hajetmenlerge yardem qilip, özlirini güzel emellerni
qilishqa béghishlashni ögensun. **15** Yénimdikilerning
hemmisidin sanga salam. Étiqadta bizni söyidighalargha
salam éyt. Méhir-shepqet hemminglargha yar bolghay!

Filémongha

1 Mesih Eysaning mehbusi menki Pawlus we
qérindishimiz Timotiydin söyümlükimiz we
xizmetdishimiz Filémon'gha **2** we singlimiz Afiyagha,
sepdishimiz Arkippusqa we öyüngde yighilidighan
jamaetke salam! **3** Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa
Mesihdin silerge méhir-shepqet we xatirjemlik bolghay!
4 Rebbimiz Eysagha we barliq muqeddes bendilerge
bolghan méhir-muhebbiting we ishench-étiqadingni
anglap, men dualirimda hemishe séni yad étip
turuwatimen, sen üchün teshekkür éytimen; **6** Bizge
nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi
iltipatni toluq tonup yétishing bilen, séning étiqadning
emelliride merdlerche ortaqlishishing kücheytilsun dep
dua qilimen. **7** Chünki séning méhir-muhebbiting manga
zor xushalliq we righbet élip keldi; chünki i qérindishim,
muqeddes bendilerning ich-baghirliri séning arqiliq köp
söyündürüldi. **8** Shunga, gerche séni layiq ishni qilishqa
buyrushqa Mesihde jür'etlik bolalisammu, **9** lékin yenila
muhebbetning türtkisi bilen menki qéri Pawlus hemde
hazirmu Eysa Mesihning mehbusi bolush süpitide sanga
iltimas qilip ötünüshni layiq kördum — **10** kishenlerde
turup tughqan balam, yeni Onésimus toghruluq
iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz bolghan
bolsimu, emma hazir sangimu, mangimu paydiliqtur.
12 Men hazir uni — janjigirimni séning yéninggha
qayturup ewetimen. **13** Xush xewerni dep kishenlerde
turghinimda uni séning ornungda méning xizmitimde
bolushqa yénimda qaldurup qalghum bar idi; **14** biraq
séning raziliqingni almay héchnémini qilghum yoq;
shundaq qilghanda séning manga qilghan yaxshiliqing
mejburiy emes, belki razimenlik bilen bolidu. **15** Chünki
séning Onésimustin waqitliq mehrum bolghiningning
sewebi, belkim del séning uninggha ebedil'ebedgiche
nésiwe bolushung üchün idi. **(aiōnios g166)** **16** Méning
shundaq déginim, uninggha qul qatarida emes, belki
quldin köp üstün — manga neqeder söyümlük, shundaqla
sanga téximu shundaq bolidighan (insaniy munasiwetler
bilen hem Rebde bolghan munasiwet bilen), söyümlük
qérindash qatarida ige bolisen; **17** shuning üchün,
eger sen méni hemdash qatarida körseng, uni méni
qobul qilghandek qobul qilghin. **18** Eger burun u sanga
birer yolsizliq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan
bolsa, buni méning hésabimgha yazghin. **19** Mana
menki Pawlus bu sözlerni öz qolum bilen yéziwatimen:
qerzi bolsa özüm qayturimen; lékin men sanga
özüngning jéning bilen manga qerzdar bolghiningni
tilgha almaymen. **20** Shunga, ey qérindishim, men
Rebde sendin menpeetke érishmekchimen; ich-
baghirlirimni Mesihde söyündürgin. **21** Ishenchim
sözümni anglaydighanliqinggha kamil bolup we
sorighanlirimdin artuq orunlaydighanliqingni bilip,
sanga mushundaq yazdim. **22** Bulardin bashqa, manga
turalghu jay teyyarlap qoyghin. Chünki dualiringlar
arqiliq méning silerge qayturup bérilishimni ümid
qilimen. **23** Eysa Mesihke xizmet qilghanliqi üchün
zindandishim bolghan Epafras, **24** xizmetdashlirim
Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga salam.
25 Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti rohinglargha
yar bolghay!

Ibraniylargha

1 Xuda burunqi zamanlarda ata-bowilargha
peyghemberler arqiliq türküm-türküm boyiche
we nurghun yollar bilen söz qilghan bolup, **2** mushu
axirqi künlerde bolsa bizge Oghli arqiliq sözlidi. U
Oghlini pütkül mewjudatning mirasxori qilip béketken,
Uning arqiliq kainatlarni yaratqan. **(aiōn g165)** **3**
U Xudaning shan-sheripidin parlighan nur, Uning
eyniyitining ipadisidur, U qudretlik söz-kalami bilen
pütkül kainattiki mewjudatni öz ornida turghuzuwatqan
bolup, U gunahlarni tazilash xizmitini ada qilghandin
kéyin, ershtiki shanu-shewket igisining ong yénida
olturdi. **4** Shuningdek, U perishtilerdin köp üstün nam-
mertiwige miras bolup, ulardin shunche yüksek turdi. **5**
Chünki Xuda [muqeddes yazmilarda] perishtilerning
qaysisigha: «Sen Méning Oghlumdursen, bügün Men
Séni tughdurdum», we yene: «Men Uninggha Ata
bolimen, Umu Manga Oghul bolidu» dégenidi? **6**
Uning üstige, U Özining tunjisini yer yüzige ewetkende,
«Barliq perishtiler Uninggha sejde qilsun» dégen. **7** U
perishtiler toghruluq: — «U perishtilirini shamallar,
Xizmetkarlirini ot yalquni qilidu», dégenidi; **8** lékin
Oghli heqqide bolsa Uninggha mundaq dégen: —
«Séning texting, i Xuda, ebedil'ebedliktur; Séning
padishahliqingdiki shahane hasang adaletning hasisidur.
(aiōn g165) **9** Sen heqqaniyetni söyüp, rezillikke
nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni Séning
Xudaying Séni hemrahliringdin üstün qilip shadliq méyi
bilen mesih qildi». **10** Xuda Oghligha yene mundaq
dégen: — «Sen, i Reb, hemmidin burun zéminning
ulini salding, Asmanlarni bolsa qolliring yasighandur;
11 Ular yoq bolup kétidu, Lékin Sen menggü turisen;
Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; **12** Sen
ularni ton kebi yögep qoyisen, Shunda ular kiyim-
kéchek yenggüshlen'gendek yenggüshlinidu. Biraq Sen
menggü özgermigüchidursen, Yilliringning tamami
yoqtur». **13** Yene, U qaysibir perishtige: — «Men Séning
düshmenliringni textipering qilmighuche, Méning
ong yénimda olturisen» — dégenidi? **14** Shundaq
iken, perishtilerning hemmisi peqet nijatqa mirasliq
qilidighanlar üchün xizmet qilishqa [Xuda teripidin]
ewetilgen xizmetchi rohlar emesmu?

2 Bu sewebtin, alliqandaq yol bilen [heqiqiy yoldin]
téyilip ketmeslikimiz üchün, anglighan heqiqetlerge
téximu étibar qilishimiz lazim. **2** Chünki perishtiler
arqiliq yetküzülgen söz-kalamning turaqliq ikenliki
ispatlan'ghan hemde uninggha herbir boysunmasliq we
itaetsizlik qilish tégishlik jazagha tartilidighan yerde,
3 shunche ulugh qutquzush-nijatqa étibar bermisek,
biz qandaqmu [jazadin] qéchip qutulalaymiz?! Chünki
bu nijatning xewiri deslepte Reb arqiliq uqturulghan,
hem uning heqliqini biwasite anglighanlarmu bizge
testiqlighan; **4** uning üstige Xuda bésharetlik alametler,
karametler we herxil qudretlik möjiziler arqiliq,
shundaqla Öz iradisi boyiche Muqeddes Rohning ata
qilghan iltipatliri bilen teng buninggha guwahliq bergen.
5 Biz dewatqan kelgüsi dunyani Xuda perishtilerning
bashqurushigha ötküzüp bergini yoq; **6** belki bu
heqte [muqeddes yazmilarning] bir yéride bireylen
mundaq guwahliq bergendur: — «[I Xuda], insan
dégen némidi, Sen uni séghinidikensen? Adem balisi
némidi, Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen? **7**
Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin azghine
töwen békitkensen, Sen uninggha shan-sherep we
shöhretlerni taj qilip kiydürdüngsen; Uni qolung
yasighanlarni idare qilishqa tikliding; **8** Sen barliq
mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen».
Emdi «barliq mewjudatlarni uning puti astida
boysundurghansen» dégini, héchqandaq nerse uninggha
boysunmasliqqa qaldurulmighan, dégenliktur. Biraq,
hazirche mewjudatlarning hemmisiningla uninggha
boysun'ghanliqini téxi körmeywatimiz. **9** Lékin biz
üchün perishtilerdin «azghine waqit töwen qilin'ghan»,
ölüm azablirini tartqanliqi üchün hazir shan-sherep we
hörmet taji kiydürülgen Eysani körgüchi bolduq; chünki
U Xudaning méhir-shepqiti bilen hemmeylen üchün
ölümning temini tétidi. **10** Chünki pütkül mewjudatlar Özi
üchünmu hem Özi arqiliqmu mewjut bolup turuwatqan
Xudagha nisbeten, nurghun oghullarni shan-sherepke
bashlighanda, ularning nijatining yol bashlighuchisini
azab-oqubetler arqiliq kamaletke yetküzüshke layiq
keldi. **11** Chünki pak-muqeddes Qilghuchi bilen pak-
muqeddes qilin'ghanlarning hemmisi derweqe oxshash
Birsidin kelgendur; shuning bilen U ularni «qérindash»
déyishtin nomus qilmaydu. **12** Xuddi U [Xudagha
(muqeddes yazmilarda yézilghandek)]: «Namingni
qérindashlirimgha jakarlaymen, Jamaet ichide Séni
naxshilarda küyleymen» dégen. **13** U yene: «Men sanga
tayinimen» we «Qaranglar, mana Men bu yerde Xuda
Manga ata qilghan perzentler bilen bille» dégen. **14**
Perzentler bolsa et bilen qandin tenlik bolghachqa,
Oghulmu [shu perzentlerningkige] oxshashla et we
qandin tenlik boldi. Bundaq qilishtiki meqset, U ölüm
arqiliq ölüm hoquqini tutqan Iblisning küchini bikar
qilip, **15** ömür boyi ölüm qorqunchidin qulluqqa
tutulghanlarning hemmisini azadliqqa chiqirish üchün
idi. **16** Chünki U derweqe perishtilerge emes, belki
Ibrahimning ewladlirigha tutishidu; **17** Shuning üchün, U
Xudagha ait ishlarda rehimdil we sadiq bash kahin bolushi
üchün, xelqning gunahlirining kechürüm qurbanliqini
bérelishi üchün, U her jehettin qérindashlirigha oxshash
qilinishi kérek idi. **18** Chünki Özi sinaqlarni Öz
béshidin kechürüp, azab-oqubet chekken bolghachqa, U
sinaqlargha duch kelgenlergimu yardem béreleydu.

3 Shundaq iken, ey muqeddes qérindashlar, ershtin
bolghan chaqiriqqa ortaq nésip bolghanlar, özimiz
étirap qilghan Rosul we Bash Qahin, yeni Eysagha
köngül qoyup qaranglar. **2** Xuddi Musa [peyghember]
Xudaning pütün ailiside xizmet qilghanda Xudagha sadiq
bolghandek, umu özini teyinlep xizmetke Qoyghuchigha
sadiq boldi. **3** Lékin öyni berpa qilghuchi özi berpa
qilghan öydinmu artuq shöhretke sazawer bolghinidek,
Umu Musadin artuq shan-sherepke layiqtur. **4** Chünki
hemme öyning berpa qilghuchisi bardur; lékin pütün
mewjudatning berpa qilghuchisi bolsa Xudadur. **5**
Musa bolsa xizmetkar salahiyiti bilen Xudaning pütün
ailiside sadiqliq bilen kéyinki ashkarilinidighan ishlargha
guwahliq bérish xizmitini qilghan. **6** Lékin Mesih
bolsa Xudaning ailisige Oghul salahiyiti bilen höküm
süridu; we eger biz jasaritimiz we ümidimizdin bolghan

iptixarliqni axirghiche ching tutsaq, derweqe Xudaning
ashu ailisige tewe bolghan bolimiz. 7 Shunga, [muqeddes
yazmilarda] Muqeddes Rohning déginidek, Bügün, eger
siler [Xudaning] awazini anglisanglar, 8 Eyni chaghlarda
Uni ghezeplendürüp, chöl-bayawanda Uni sinighan
künidikidek, Yürikinglarni qattiq qilmanglar! 9 Mana
shu yerde ata-bowiliringlar Méni sinidi, ispatlidi hem
Méning qilghanlirimni qiriq yil körüp kelgenidi. 10
Men shu dewrdin bizar bolup: — «Bular könglide daim
adashqanlar, Méning yollirimni héch bilip yetmigen.
11 Shunga Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular
Méning aramliqimgha qet'iy kirmeydu» dédim». 12
Emdi qérindashlar, héchqaysinglarda yaman niyetlik
we étiqadsiz qelb bolmisun, shundaqla uning menggü
hayat Xudadin yüz örümeslikige köngül bölünglar; 13
peqet «bügün»la bolidiken, héchqaysinglar gunahning
azdurushliri bilen könglünglarning qattiqlashmasliqi
üchün her küni bir-biringlarni jékilenglar. 14 Desleptiki
xatirjemlikimizni axirghiche ching tutsaqla, derweqe
Mesih bilen shérik bolghan bolimiz. 15 Yuqirida
éytilghinidek: — «Bügün, eger siler [Xudaning] awazini
anglisanglar, Eyni chaghlarda [Uni] ghezeplendürgen
künidikidek, Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» 16 (Emdi
Uning awazini anglap turup, Uni ghezeplendürgenler
kimler idi? Musa peyghemberning yétekchilikide
Misirdin [qutulup] chiqqan ashu [Israillarning] hemmisi
emesmu? 17 U qiriq yil kimlerge ghezeplendi?
Yenila shu gunah ötküzüp, yiqilip jesetliri chölde
qalghanlargha emesmu? 18 Shundaqla U kimlerge Öz
aramliqimgha qet'iy kirmeysiler dep qesem qildi? Özige
itaet qilmighanlarni emesmu? 19 Shunga bulardin
körüwalalaymizki, ularning [aramliqqa] kirmesliki
étiqadsizliqi tüpeylidin idi).

4 Emdi Uning aramliqigha kirip behrimen bolush
toghrisidiki wedisi [bizge] qaldurulghandin kéyin,
aranglardiki birersiningmu uning nésiwisidin chüshüp
qélishidin qorqunchta éhtiyat qilayli. 2 Chünki xush
xewer xuddi [chöldiki Israillargha] anglitilghandek
bizlergimu anglitildi. Lékin ularning anglighanliri
étiqad bilen yughurulmighanliqtin, söz-kalamning
ulargha héchqandaq paydisi bolmighanidi. 3 Chünki bu
aramliqqa kirgenler bolsa — étiqad qilghan bizlermiz.
Xuddi Xudaning éytqinidek: «Shunga men ghezeplinip
qesem ichip: — «Ular Méning aramliqimgha qet'iy
kirmeydu — dégen». Xudaning emelliri bolsa dunya
apiride bolghandila hemmisi tamamlan'ghanidi; 4
chünki yaritilishning yettinchi küni heqqide muqeddes
yazmilarning bir yéride mundaq déyilgen: «Yettinchi
küni kelgende, Xuda hemme emelliridin aram aldi». 5
Yene kélip yuqirida éytilghandek Xuda: «Ular Méning
aramliqimgha qet'iy kirmeydu» dégenidi. 6 Buningdin
körünerlikki, Xudaning aramliqigha kireleydighanlar
bar, emma uning toghrisidiki xush xewerni awwal
anglighanlar itaetsizlik qilghanliqi üchün, uninggha
kirelmidi. 7 Shuning üchün, Xuda ene shu [aramliq
toghrisida] uzaq waqittin kéyinki melum bir künni
«bügün» dep békitip, Dawut [peyghember] arqiliq yene
shundaq éytqan: — «Bügün uning awazini anglisanglar,
Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» 8 Eger Yeshua
[peyghember] [Israillarni] aramliqqa kirgüzgen bolsa
idi, Xuda kéyin yene bir [aramliq] küni toghruluq
démigen bolatti. 9 Qisqisi, shabat künidiki bir aramliq
Xudaning xelqini kütmekte. 10 Chünki Xudaning
aramliqigha kirgüchiler xuddi Xuda «Öz emel-ishliridin
aram alghan»dek, özlirining ishliridin aram alidu.
11 Shunga héchqaysimizning ene shu [Israillardek]
itaetsizlik qilghan halitide yiqilip chüshmesliki üchün,
herbirimiz bu aramliqqa kirishke intileyli. 12 Chünki
Xudaning söz-kalami janliqtur we küchke igidur,
hetta jan bilen rohni, yilik bilen boghumlarni bir-
biridin ayriwételigüdek derijide, herqandaq qosh bisliq
qilichtin ittiktur, qelbdiki oy-pikir we arzu-niyetlerning
üstidin höküm chiqarghuchidur. 13 Uning aldida
héchqandaq mewjudat ghayip emestur; belki bizdin
hésab Alghuchining közliri aldida hemme ish ochuq-
ashkaridur. 14 Shundaq bolghaniken, shundaqla ersh-
asmanlardin ötüp chiqqan ulugh Bash Qahinimiz, yeni
Xudaning Oghli Eysa bolghaniken, biz étirap qilghan
étiqadimizda ching turayli. 15 Chünki bizge teyinlen'gen
bash kahinimiz ajizliqlirimizgha hésdashliq qilmighuchi
emes, belki bizge oxshash herxil azdurush-sinaqlargha
duch kelgen, lékin gunah sadir qilip baqmighuchidur. 16
Shunga yürikimiz toq halda rehim-shepqetke érishish we
yardemge éhtiyajliq waqtimizda shapaet tépish üchün
méhir-shepqet [ayan qilin'ghuchi] textke yéqinlishayli.

5 Her qétimliq bash kahin insanlar arisidin tallinip,
xelqqe wakaliten Xudagha xizmet qilishqa, yeni
xelqning atighan hediyelirini we gunahlar üchün
qilghan qurbanliqlirini Xudagha sunushqa teyinlinidu.
2 Uning hertereplep ajizliqliri bolghachqa, bilimsizler
we yoldin chetnigenlerge mulayimliq bilen muamile
qilalaydu. 3 Shu ajizliqi üchün u xelqning gunahliri
hésabigha qurbanliq sun'ghandek, öz gunahliri üchünmu
qurbanliq sunushqa toghra kélidu. 4 Héchbir kishi bu
shereplik mertiwini özlükidin almaydu, peqet Harun'gha
oxshash, Xuda teripidin chaqirilghandila uni alidu. 5
Xuddi shuningdek Mesihmu bash kahin mertiwisige
Özini ulughlap özlükidin érishken emes, belki Uni
[ulughlighuchi Xuda] Özi idi; U Uninggha: — «Sen
Méning Oghlumdursen, bügün Men Séni tughdurdum»
dégen. 6 U [muqeddes yazmilarning] yene bir yéride
Uninggha: — «Sen ebedil'ebdgiche Melkizedekning
tipidiki bir kahindursen» dégen. (aiōn g165) 7 [Mesih]
yer yüzidiki künlerde, Özini ölümdin qutquzuwélishqa
qadir Bolghuchigha qattiq nidalar we köz yashliri
bilen dua-tilawetler we yilinishlarni kötürdi. Uning
ixlasmenlikidin dualiri ijabet qilindi. 8 Gerche U
[Xudaning] Oghli bolsimu, azab chékishliri arqiliq
itaetmen bolushni ögendi. 9 U mana mushundaq
mukemmel qilin'ghan bolghachqa, barliq Özige itaet
qilghuchilargha menggülük nijatni barliqqa keltürgüchi
bolup, (aiōnios g166) 10 Xuda teripidin «Melkizedekning
kahinliq tüzümi tertipide bash kahin» dep jakarlandi.
11 Bu ish toghruluq éytidighan nurghun sözlirimiz
bar, lékin qulaqliringlar pang bolup ketkechke, bularni
silerge éniq chüshendürüsh tes. 12 Chünki siler
alliburun telim bergüchi bolushqa tégishlik bolghan
chaghdimu, emeliyette siler yenila Xudaning söz-
kalamining asasiy heqiqetlirining néme ikenlikini
bashqilarning yéngiwashtin ögitishige mohtajsiler;

silerge yirik yémeklik emes, belki yenila süt kérektur.
13 Chünki peqet süt bilenla ozuqlinidighanlarning
bowaqtin perqi yoqtur, ular heqqaniyet kalamigha
pishshiq bolmighan ghoridur, xalas. 14 Biraq yémeklik
bolsa yétilgenler, yeni öz ang-zéhinlirini yaxshi-yamanni
perq étishke yétildurgenler üchündur.

6 2 Shuning üchün, Mesih toghrisidiki deslepki
asasiy telimde toxtap qalmay, — yeni qaytidin «ölük
ishlar»din towa qilish we Xudagha étiqad baghlash,
chömüldürülüshler, «qol tegküzüsh», ölgenlerning
tirildürülüshi we menggülük höküm-soraq toghrisidiki
telimlerdin ul salayli dep olturmay, mukemmellikke
qarap mangayli. (aiōnios g166) 3 Xuda xalighaniken,
biz shundaq qilimiz. 5 Chünki eslide yorutulup,
ershtiki iltipattin tétighan, Muqeddes Rohtin nésip
bolghan, Xudaning söz-kalamining yaxshiliqini hem
kelgüsi zamanda ayan qilinidighan qudretlerni hés qilip
baqqanlar eger yoldin chetnigen bolsa, ularni qaytidin
towa qildurush hergiz mumkin emes. Chünki ular öz-
özige qilip Xudaning Oghlini qaytidin kréstlep reswa
qilmaqta. (aiōn g165) 7 Chünki köp qétimlap öz üstige
yaghqan yamghur süyini ichken, özide térighuchilargha
menpeetlik ziraetlerni östürüp bergen yer bolsa Xudadin
beriket almaqta. 8 Biraq tiken we qamghaq östürgen
bolsa, u erzimes bolup, lenetke yéqin bolup, aqiwiti
köydürülüshtin ibaret bolidu. 9 Lékin ey söyümlüklirim,
gerche yuqiriqi ishlarni tilgha alghan bolsaqmu, silerde
buningdinmu ewzel ishlar, shundaqla nijatliqning élip
baridighan ishliri bar dep qayil bolduq. 10 Chünki Xuda
qilghan emelliringlarni we Uning muqeddes bendilirige
qilghan we hazirmu qiliwatqan xizmitinglar arqiliq
Uning nami üchün körsetken méhir-muhebbitinglarni
untup qalidighan adaletsizlerdin emes. 11 Emma
silerning ümidinglarning toluq jezm-xatirjemlik bilen
bolushi üchün, herbiringlarning axirghiche shundaq
gheyret qilishinglargha intizarmiz; 12 shundaqla
sörelmilerdin bolmay, belki étiqad we sewrchanliq
arqiliq Xudaning wedilirige warisliq qilghanlarni
ülge qilidighanlardin bolghaysiler. 13 Chünki Xuda
Ibrahimgha wede qilghanda, Özidin üstün turidighan
héchkim bolmighachqa, Özi bilen qesem qilip: 14
«Sanga choqum bext ata qilimen, séni choqum köpeytip
bérimen» — dédi. 15 Shuning bilen, [Ibrahim] uzun waqit
sewr-taqet bilen kütüp, Xudaning wedisige érishti. 16
Chünki insanlar özliridin üstün turidighan birini tilgha
élip qesem qilidu; ularning arisida qesem ispat-testiq
hésablinip, her xil talash-tartishlargha xatime béridu.
17 Shuningdek Xuda, Öz wedisige warisliq qilghanlargha
Öz nishan-meqsitining özgermeydighanliqini téximu
ochuqraq bildürüsh üchün, qesem qilip wede berdi.
18 Shuning bilen qet'iy özgermes ikki ish arqiliq,
köz aldimizda qoyulghan ümidni ching tutush üchün
[halakettin] özimizni qachurup uni bashpanah qilghan
bizler küchlük righbet-ilhamgha érisheleymiz (bu ikki
ishta Xudaning yalghan éytishi qet'iy mumkin emes,
elwette). 19 Bu ümid jénimizgha ching baghlan'ghan
kéme lenggiridek shübhisiz hem mustehkem bolup,
[ershtiki] ibadetxanining [ichki] perdisidin ötüp bizni
shu yerge tutashturidu. 20 U yerge biz üchün yol
échip mangghuchi Eysa bizdin awwal kirgen bolup,
Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide menggülük
teyinlen'gen Bash Kahin boldi. (aiōn g165)

7 Chünki bu Melkizedek Salém shehirining padishahi,
shundaqla Eng Aliy Bolghuchi Xudaning kahini bolup,
Ibrahim padishahlarni yéngip jengdin qaytqanda, uning
aldigha chiqqan we uninggha bext tiligenidi. 2 Ibrahim
bolsa érishken barliq [oljisining] ondin bir ülüshini
uninggha atighanidi. [Melkizedek dégen isimning]
birinchi menisi «heqqaniyet padishahi» dégenliktur;
uning yene bir nami «Salémning padishahi» bolup,
buning menisi «amanliq padishahi» dégenliktur; 3
uning atisi yoq, anisi yoq, nesebnamisi yoq, künlirining
bashlinishi we hayatining axirlishishi yoqtur, belki
u Xudaning Oghligha oxshash qilinip, menggülük
kahin bolup turidu. 4 Emdi qaranglar, bu Melkizedek
némidégen ulugh adem-he! Hetta ata-bowilirimizning
chongi Ibrahimmu oljisining ondin birini uninggha
atighan. 5 Derweqe Lawiyning ewladliridin kahinliqni
zimmisige alghanlar Tewrat qanuni boyiche xelqtin, yeni
öz qérindashliridin Ibrahimning pushtidin bolghinigha
qarimay tapqinining ondin bir ülüshini yighishi emr
qilin'ghan. 6 Lékin bularning qebile-uruqidin bolmighan
Melkizedek bolsa Ibrahimdin «ondin bir ülüshi»ni
qobul qilghan andin Xudaning wedilirige ige bolghuchi
Ibrahimgha bext tiligen. 7 Shübhisizki, bext tiligüchi
bextke érishküchidin üstündur. 8 Bu yerdiki «ondin bir
ülüsh»ni qobul qilghuchilar ölidighan ademlerdindur; u
yerdiki «ondin bir ülüsh»ni qobul qilghuchi toghrisida
[muqeddes yazmilarda] «U hayat yashighuchi» dep
guwahliq bérilgendur. 9 Hetta mundaq déyishke
boliduki, ondin bir ülüshni alidighan Lawiymu [ejdadi]
Ibrahim arqiliq [Melkizedekke] ondin bir ülüshni
bergen. 10 Chünki Melkizedek Ibrahimni qarshi
alghanda, Lawiyni [kelgüsidiki pushti bolush süpitide]
yenila Ibrahimning ténide idi, dep hésablashqa bolidu.
11 Emdi Lawiy qebilisining kahinliq tüzümi arqiliq
mukemmel heqqaniyliq kéleleydighan bolsa (chünki
shu tüzümge asaslinip Tewrat qanuni Israil xelqige
chüshürülgenidi), kéyinki waqitlarda Harunning kahinliq
tüzümi boyiche emes, belki Melkizedekning kahinliq
tüzümi boyiche bashqa bir kahinning chiqishining néme
hajiti bolatti? 12 Emdi kahinliq tüzümi özgertilgen bolsa,
uninggha [munasiwetlik] qanun-tüzümmu özgertilishke
toghra kélidu. 13 Chünki bu éytiliwatqan sözler
qaritilghan zat bolsa bashqa bir qebilidin bolup,
bu qebilidin héchkim qurban'gahta xizmette bolup
baqmighan. 14 Chünki Rebbimizning Yehuda qebilisidin
chiqqanliqi éniq; Musa bu qebile toghrisida kahinliqqa
munasiwetlik héchbir nerse démigenidi. 15 Emdi
Melkizedektek bashqa bir kahin chiqqan bolup, bu
özgirish munulardin téximu roshen bolidu; 16 uning
[kahinliqqa] teyinlinishi et igilirige baghliq emr bilen
emes, belki pütmes-tügimes hayatning qudritidin
bolghandur. 17 Chünki bu heqte [muqeddes yazmilarda]:
«Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir
kahindursen» dep guwahliq bérilgen. (aiōn g165) 18
Chünki aldinqi emr-tüzüm ajizliqi we ünümsizliki
tüpeylidin küchidin qaldurulghan 19 (— chünki Tewrat
qanuni héch ishni kamaletke yetküzelmidi). Uning
ornigha bizni Xudagha yéqinlashturidighan, uningdin

ewzel ümid élip kélindi. **21** Uning üstige, bu ish
[Xudaning] qesimi bilen kapaletke ige bolmay qalmidi
(ilgiri ötken kahinlar [Xudaning] qesimisiz kahin
bolghanidi; lékin, Eysa bolsa Özige: — «Perwerdigar
shundaq qesem ichti, hem hergiz buningdin yanmaydu:
— «Sen ebedil'ebedgiche kahindursen»» Dégüchining
qesimi bilen kahin boldi). **(aiōn g165)** **22** Emdi Eysa
shundaq ulugh ish bilen ewzel bir ehdining képili qilindi.
23 Yene kélip, ilgiri ötken kahinlar köp bolushi kérek
idi; chünki ularning [herbiri] ölüm tüpeylidin wezipisini
dawamlashturalmay qalghan. **24** Lékin [Eysa] menggüge
turghachqa, Uning kahinliqi hergiz özgertilmestur.
(aiōn g165) **25** Shu sewebtin, U Özi arqiliq Xudaning
aldigha kelgenlerni üzül-késil qutquzushqa qadir; chünki
U ular üchün Xudagha murajiet qilishqa menggü
hayattur. **26** Mushundaq bir bash kahin del bizning
hajitimizdin chiqidighan — muqeddes, eyibsiz, ghubarsiz,
gunahkarlardin néri qilin'ghan, ershlerdin yuqiri élip
kötürülgen kahindur. **27** U ashu bash kahinlardek her küni
aldi bilen öz gunahliri üchün, andin xelqning gunahliri
üchün qurbanliq sunushqa mohtaj emes. Chünki U Özini
qurbanliq süpitide sun'ghanda, hemmeylen üchün buni
bir yolila ada qildi. **28** Chünki Tewrat qanuni ajiz bende
bolghan insanlarni bash kahin qilip teyinleydu, lékin
Tewrat qanunidin kéyin kelgen Xudaning qesem-kalami
menggüge kamaletke yetküzülgen Oghulni bash kahin
qilip teyinlidi. **(aiōn g165)**

8 Éytqanlirimizning bash nuqtisi shuki: Ershtiki ulugh
Bolghuchining textining ong teripide olturghan
shundaq bir Bash Kahinimiz bar. **2** U muqeddes
jaylarda, shundaqla insan emes, belki Perwerdigar
tikken heqiqiy ibadet chédirining hemmiside kahinliq
xizmitini qilghuchidur. **3** Herbir bash kahin hediye hem
qurbanliqlar sunush üchün teyinlinidu. Shuning üchün,
[bizning bu bash kahinimizningmu] birer sunidighini
bolush kérek idi. **4** Derweqe eger U yer yüzide bolsidi,
hergiz kahin bolmaytti; chünki bu yerde Tewrat qanun-
tüzümi boyiche hediye sunidighan kahinlar alliburunla
bardur **5** (bu [kahinlar] xizmet qilidighan [ibadet
chédiri] peqetla ershtiki ishlarning köchürülmisi we
kölenggisidur. Musa del bu ibadet chédirini qurushqa
bashlighanda, Xudaning wehiysi uninggha kélip: «Éhtiyat
qilghinki, bularning hemmisini sanga taghda körsitilgen
örnek boyiche yasighin» dep agahlandurghan). **6** Lékin
hazir U ([kona ehdige ait] wedilerdin ewzel wediler
üstige békitilgech) téximu yaxshi bir ehdining wasitichisi
bolghachqa, Uninggha bérilgen kahinliq xizmiti bashqa
kahinlarningkidin shunche ewzel turidu. **7** Eger shu
deslepki ehde kem-kütisiz bolsa idi, kéyinkisi üchün
orun izdeshning héchqandaq hajiti bolmighan bolatti. **8**
Lékin, Xuda kona ehdini yétersiz dep qarap, [Israillargha]
mundaq dégen: — «Mana, shu künler kéliduki, — deydu
Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti üchün
yéngi bir ehdini emelge ashurimen. **9** Bu ehde ularning
ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige oxshimaydu; shu ehdini
Men ata-bowilirini qolidin tutup Misirdin qutquzup
yétekliginimde ular bilen tüzgenidim; chünki ular Men
bilen tüzüshken ehdemde turmidi, men ulardin nezirimni
yötkidim, — deydu Perwerdigar. **10** Chünki shu künlerdin
kéyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem mana
shuki: — «Men Öz tewrat-qanunlirimni ularning zéhin-
eqlige salimen, hemde ularning qelbigimu pütimen;
Men ularning Xudasi bolimen, ularmu Méning xelqim
bolidu. **11** Shundin bashlap héchkim öz yurtdishigha,
yaki öz qérindishigha: — «Perwerdigarni tonughin» dep
ögitishining hajiti qalmaydu; chünki ularning hemmisi,
eng kichikidin chongighiche Méni bilip bolghan bolidu;
12 chünki men ularning qebihliklirige rehim qilimen
hemde ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüge
ésimdin chiqiriwétimen». **13** Emdi Xudaning bu ehdini
«yéngi» déyishi burunqisini «kona» dégenlikidur; emdi
waqti ötken, konirighan ish bolsa uzun ötmey yoqilidu.

9 Birinchi ehdide munasiwetlik ibadet belgilimiliri
we yer yüzige tewe bolghan bir muqeddes ibadet
jayi bar idi. **2** Buninggha bir ibadet chédiri tikilgenidi;
uning muqeddes jay dep atalghan birinchi bölümide
chiraghdan, shire hem shire üstide retlen'gen nanlar
bolatti. **3** Uning ikkinchi, [yeni ichki] perdisining keynide
eng muqeddes jay dep atalghan yene bir chédir bölümi
bar idi. **4** Shu yerge tewe bolghan altun xushbuygah
we pütünley altun bilen qaplan'ghan ehde sanduqi
bar idi. Sanduqning ichide altundin yasalghan, manna
sélin'ghan komzek, Harunning bix sürgen hasisi we ikki
ehde [tash] taxtisi bar idi. **5** [Sanduq] üstidiki «kafaret
texti»ning üstige shan-shereplik «kérub»lar ornitilghan
bolup, qanatliri bilen uni yépip turatti. Emdi bular
toghruluq tepsiliy toxtilishning hazir waqti emes. **6** Bu
nersiler mana shundaq orunlashturulghandin kéyinla,
kahinlar chédirning birinchi bölümige [(yeni «muqeddes
jay»gha)] herdaim kirip, ibadet xizmitini qilidu. **7** Biraq,
[«eng muqeddes jay» dep atalghan] ikkinchi bölümge
peqet bash kahin yilda bir qétimla kiridu. Kahin u yerge
öz gunahliri we xelqning nadanliqtin ötküzgen gunahliri
üchün atalghan [qurbanliq] qénini almay kirmeydu. **8** Bu
ishlar arqiliq Muqeddes Roh shuni körsitip bermektiki,
bu birinchi ibadet chédiridiki tüzüm inawetlik bolup
tursila, eng muqeddes jaygha baridighan yol yenila
échilmaydu. **9** Mana bular resimdek hazirqi zamanni
roshenleshtüridighan bir xil obraz, xalas. Buningdin
shuni körüwélishqa boliduki, bu chédirda sunulidighan
hediye we qurbanliqlar ibadet qilghuchini wijdanida
pak-kamil qilalmaydu. **10** Ular peqet yémek-ichmekler
we boyini sugha sélishning türlük resmiyetlirige baghliq
bolup, [qanun-tüzüm] tüzütülüsh waqti kelgüchilik
küchke ige qilin'ghan, insanlarning etlirigila baghliq
bolghan belgilime-nizamlardur. **11** Lékin Mesih bolsa
kelgüsidiki karamet yaxshi ishlarni élip barghuchi bash
kahin bolup, adem qoli bilen yasalmighan, bu dunyagha
mensup bolmighan, téximu ulugh we téximu mukemmel
ibadet chédirigha kirdi; **12** öchke yaki mozaylarning
[qurbanliq] qénini emes, belki Özining [qurbanliq] qéni
arqiliq U (Özila menggülük hörlük-nijatni igiligen bolup)
bir yolila menggüge eng muqeddes jaygha kirdi. **(aiōnios
g166)** **13** [Kona ehde dewride] öchke we buqilarning qéni
hem inekning külliri napak bolghanlarning üstige sépilse,
ularni et jehetidin tazilap pak qilghan yerde, **14** undaqta,
menggülük Roh arqiliq özini ghubarsiz qurbanliq süpitide
Xudagha atighan Mesihning qéni wijdaninglarni ölük
ishlardin pak qilip, bizni menggü hayat Xudagha
ibadet qilishqa téximu yéteklimemdu?! **(aiōnios g166)** **15**
Shuning üchün u yéngi ehdining wasitichisidur. Buning

bilen (insanlarning awwalqi ehde astida sadir qilghan
itaetsizlikliri üchün azadliq bedili süpitide shundaq bir
ölüm bolghaniken) Xuda teripidin chaqirilghanlar wede
qilin'ghan menggülük mirasqa érisheleydu. **(aiōnios g166)**
16 Eger wesiyet qaldurulsa, wesiyet qaldurghuchining
ölüshi testiqlan'ghuche, wesiyet küchke ige bolmaydu.
17 Chünki wesiyet peqet ölümdin kéyin küchke ige
bolidu. Wesiyet qaldurghuchi hayatla bolsa, wesiyitining
héchqandaq küchi bolmaydu. **18** Shuninggha oxshash,
deslepki ehdimu qan éqitilghandila, andin küchke ige
bolghan. **19** Chünki Musa Tewrat qanuni boyiche herbir
emrini pütün xelqqe uqturghandin kéyin, mozay we
öchkilerning sugha arilashturulghan qénini qizil yung
yipta baghlan'ghan zofa bilen qanun desturigha we
pütün xelqqe sépip, ularga: **20** «Mana, bu Xuda silerning
emel qilishinglargha emr qilghan ehdining qénidur»
— dédi. **21** U yene oxshash yolda ibadet chédirigha we
chédirdiki ibadetke munasiwetlik pütkül saymanlarning
üstige qan septi. **22** Derweqe, Tewrat qanuni boyiche
hemme nerse dégüdek qan bilen paklinidu; [qurbanliq]
qéni tökülmigüche, gunahlar kechürüm qilinmaydu. **23**
Xosh, ershtikige teqlid qilip yasalghan bu buyumlar
mushundaq [qurbanliqlar] bilen paklinishi kérek idi.
Biraq ershtiki nersilerning özi bulardin ésil qurbanliqlar
bilen paklinishi kérek. **24** Chünki Mesih ershtiki
heqiqiy ibadet jayigha teqlid qilin'ghan, adem qoli
bilen yasalghan muqeddes jaygha emes, belki Xudaning
huzurida bizge wekillik qilip hazir bolush üchün ershning
özige kirip boldi. **25** [Yer yüzidiki] bash kahinning
yilmuyil öz qénini emes, belki [qurbanliqlarning] qénini
élip, eng muqeddes jaygha qayta-qayta kirip turghinidek,
u qurbanliq süpitide özini qayta-qayta atash üchün
kirgini yoq. **26** Eger shundaq qilishning zörüriyiti
bolghan bolsa, dunya apiride bolghandin béri Uning
qayta-qayta azab chékishige toghra kéletti. Lékin U mana
zamanlarning axirida gunahni yoq qilish üchün, bir
yolila Özini qurban qilishqa otturigha chiqti. **(aiōn g165)**
27 Hemme ademning bir qétim ölüshi we ölgendin kéyin
soraqqa tartilishi békitilgen'ge oxshash, **28** Mesihmu
nurghun kishilerning gunahlirini Öz üstige élish üchün
birla qétim qurbanliq süpitide sunulghandin kéyin, Özini
telpünüp kütkenlerge gunahni yoq qilghan halda nijat
keltürüshke ikkinchi qétim ashkare bolidu.

10 Tewrat qanuni kelgüside élip kélinidighan güzel
ishlarning öz eynini emes, belki ularning
kölenggisinila süretlep bergechke, u telep qilin'ghan,
yilmuyil sunulup kéliwatqan oxshash qurbanliqlar
arqiliq [Xudagha] yéqinlashmaqchi bolghanlarni
hergizmu mukemmel qilalmaydu. **2** Bolmisa, mushu
qurbanliqlarning sunulushi axirlishatti, chünki ibadet
qilghuchilar pak qilinip, wijdani yene öz gunahliri
tüpeylidin azablanmaytti. **3** Halbuki, mushu qurbanliqlar
yilmuyil öz gunahlirini özlirige eslitip turidu. **4** Chünki
buqa we öchkilerning qéni gunahlarni hergiz élip
tashliyalmaydu. **5** Shuning üchün, U dunyagha kelgende
mundaq dégen: — «Ne qurbanliq, ne atighan ashliq
hediyeliri bolsa Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen
Men üchün bir ten teyyarlap berding; **6** Ne köydürme
qurbanliqlar, ne gunah qurbanliqidinmu söyünmiding; **7**
Shunga jawab berdimki — «Mana Men keldim! — Qanun
desturungda Men toghruluq pütülgendek — I Xuda,
iradengni emelge ashurush üchün keldim». **8** U yuqirida:
«Ne qurbanliq, ne ashliq hediyeliri, ne köydürme
qurbanliqlar ne gunahni tiligüchi qurbanliqlar Séning
telep-arzuyung emes, Sen ulardinmu söyünmiding»
(bu qurbanliqlar Tewrat qanunining telipi boyiche
sunulushi kérek idi) déginidin kéyin **9** yene: «Séning
iradengni emelge ashurush üchün keldim» dégen. Démek,
[Xuda] kéyinkisini küchke ige qilish üchün, aldinqisini
emeldin qalduridu. **10** Xudaning bu iradisi boyiche
Eysa Mesihning ténining bir yolila qurban qilinishi
arqiliq biz gunahtin paklinip, [Xudagha] atalduq. **11**
Her kahin her küni ibadet xizmitide turidu, shundaqla
gunahlarni hergiz saqit qilalmaydighan oxshash xildiki
qurbanliqlarni [Xudagha] qayta-qayta sunidu. **12** Biraq,
bu [kahin] bolsa gunahlar üchün birla qétimliq menggü
inawetlik bir qurbanliqni sun'ghandin kéyin, Xudaning
ong yénida olturdi; **13** U shu yerde «düshmenliri
Öz ayighi astida textiper qilin'ghuche» kütidu. **14**
U mushu birla qurbanliq bilen Xudagha atap pak-
muqeddes qilin'ghanlarni menggüge mukemmel qildi.
15 [Muqeddes yazmilarda] [pütülgendek], Muqeddes
Rohmu bu heqte bizge guwahliq béridu. Chünki U
awwal: — **16** «U künlerdin kéyin, Méning ular bilen
tüzidighan ehdem mana shuki, deydu Perwerdigar;
Men Öz tewrat-qanunlirimni ularning zéhin-eqligimu
salimen, Hemde ularning qelbigimu pütimen» dégendin
kéyin, U yene: — **17** «Ularning gunahliri we itaetsizlikirini
menggüge ésimdin chiqiriwétimen» — dégen. **18**
Emdi shu yolda gunahlar kechürüm qilin'ghaniken,
gunahlar üchün qurbanliq qilishning hajitimu qalmaydu.
19 Shuning üchün, ey qérindashlar, Eysaning qéni
arqiliq eng muqeddes jaygha kirishke jür'ətlik bolup,
20 (U bizge échip bergen, ibadetxanining perdisidin
(yeni, Uning et-ténidin) ötidighan shu yipyéngi,
hayatliq yoli bilen) **21** shundaqla Xudaning ailisini
bashquridighan bizning ulugh kahinimiz bolghanliqi
bilen, **22** dillirimiz wijdandiki bulghunushlardin
sépilish bilen paklan'ghan we bedinimiz sap su bilen
yuyulghandek tazilan'ghan halda étiqadning toluq
jezm-xatirjemliki we semimiy qelb bilen Xudagha
yéqinlishayli! **23** Emdi étirap qilghan ümidimizde
tewrenmey ching turayli (chünki wede Bergüchi
bolsa sözide turghuchidur) **24** we méhir-muhebbet
körsitish we güzel ish qilishqa bir-birimizni qandaq
qozghash we righbetlendürüshni oylayli. **25** Beziler adet
qiliwalghandek, jamaette jem bolushtin bash tartmayli,
belki bir-birimizni jékilep-ilhamlandurayli; bolupmu
shu künining yéqinlashqanliqini bayqighininglarda,
téximu shundaq qilayli. **26** Heqiqetni tonushqa nésip
bolghandin kéyin, yenila qesten gunah ötküzüwersek,
u chaghda gunahlar üchün sunulidighan bashqa bir
qurbanliq bolmas, **27** belki bizge qalidighini peqet
soraq, shundaqla Xuda bilen qarshilishidighanlarni yep
tügitishke teyyar turidighan yalqunluq otni qorqunch
ichide kütüshla, xalas. **28** Emdi Musagha chüshürülgen
Tewrat qanunini közge ilmighan herqandaq kishi ikki
yaki üch guwahchining ispati bolsa, kengchilik qilinmayla
öltürületti. **29** Undaqta, bir kishi Xudaning Oghlini
depsende qilsa, Xudaning ehdisining qénigha, yeni
özini pak qilghan qan'gha napak dep qarisa, shepqet

qilghuchi Rohni haqaret qilsa, buningdin téximu éghir
jazagha layiq hésablinidu, dep oylimamsiler? **30** Chünki
[Tewratta] «Intiqam Méningkidur, kishining qilmishlirini
öz béshigha özüm yandurimen, deydu Perwerdigar»
we «Perwerdigar Öz xelqini soraqqa tartidu» dégüchini
bilimiz. **31** Menggü hayat Xudaning qollirigha chüshüp
jazalinish neqeder dehshetlik ish-he! **32** Emdi siler
yorutulushtin kéyin, azab-oqubetlik, qattiq küreshlerge
berdashliq bergen ashu burunqi künlerni ésinglarda
tutunglar. **33** Bezi waqitlarda reswa qilinip haqaretlesh
we xarlinishlargha uchridinglar we bezi waqitlarda
mushundaq muamililerge uchrighanlargha derddash
boldunglar. **34** Chünki siler hem mehbuslarning derdige
ortaq boldunglar hem mal-mülkünglar bulan'ghandimu,
kelgüside téximu ésil hem yoqap ketmeydighan baqiy
teelluqatqa ige bolidighanliqinglarni bilgechke, xushalliq
bilen bu ishni qobul qildinglar. **35** Shuning üchün,
jasaritinglarni yoqatmanglar, uningdin intayin zor in'am
bolidu. **36** Chünki Xudaning iradisige emel qilip, Uning
wede qilghinigha muyesser bolush üchün, sewr-chidam
qilishinglargha toghra kélidu. **37** Chünki [muqeddes
yazmilarda] [Xuda] mundaq dégen: — «Peqet azghine
waqittin kéyinla», «Kelgüchi derweqe yétip kélidu, U
kéchikmeydu. **38** Biraq heqqaniy bolghuchi étiqad bilen
yashaydu; Lékin u keynige chékinse, Jénim uningdin
söyünmeydu». **39** Halbuki, biz bolsaq keynige chékinip
halak bolidighanlardin emes, belki étiqad bilen öz
jénimizni igiligenlerdindurmiz.

11 Étiqad bolsa ümid qilghan ishlarning réalliqtiki
ipadisi we körünmeydighan shey'ilerning delilidur.
2 Chünki burunqi mötiwerlirimiz qedimde mana shu
étiqad bilen [Xudadin kelgen] yaxshi guwahliqni
alghan. **3** Biz étiqad arqiliq kainatning Xudaning
söz-kalami bilen ornitilghanliqini, shundaqla biz
körüwatqan mewjudatlarning körgili bolidighan
shey'ilerdin chiqqan emeslikini chüshineleymiz. **(aiōn
g165)** **4** Étiqadi bolghachqa Habil Qabilningkidinmu ewzel
bir qurbanliqni Xudagha atighan; étiqadi bolghachqa
Xuda uning atighanlirini teriplep, uninggha heqqaniy
dep guwahliq berdi. Gerche ölgen bolsimu, étiqadi bilen
u yenila bizge gep qilmaqta. **5** Étiqadi bolghachqa,
Hanox ölümni körmeyla [ershke] kötürüldi; Xuda uni
kötürüp élip ketkechke, u yer yüzide héch tépilmidi.
Sewebi u élip kétilishtin ilgiri, Xudani xursen qilghan
adem dep teriplen'genidi. **6** Emdilikte étiqad bolmay
turup, Xudani xursen qilish mumkin emes; chünki
Xudaning aldigha baridighan kishi Uning barliqigha,
shundaqla Uning Özini izdigenlerge ejrini qayturghuchi
ikenlikige ishinishi kérek. **7** Étiqadi bolghachqa,
Nuh téxi körülüp baqmighan weqeler heqqide Xuda
teripidin agahlandurulghanda, ixlasmenlik qorqunchi
bilen ailisidikilerni qutquzush üchün yoghan bir kéme
yasidi; hemde étiqadi arqiliq shundaq qilip pütkül
dunyadikilerning gunahliri üstidin höküm chiqardi,
shundaqla étiqadtin bolghan heqqaniyliqqa mirasxor
boldi. **8** Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uninggha
miras süpitide bermekchi bolghan zémin'gha bérishqa
chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanliqini
bilmey turup yolgha chiqti. **9** Étiqadi bolghachqa u
wede qilin'ghan zéminda, xuddi yaqa yurtta turghandek
musapir bolup chédirlarni makan qilip yashidi. Xudaning
uninggha qilghan wedisining ortaq mirasxorliri bolghan
Ishaq we Yaquplarmu uning bilen birge shuninggha
oxshash yashidi. **10** Ibrahimning shundaq qilishidiki
seweb, u ulliri mustehkem bolghan sheherni kütkenidi;
sheherning layihiligüchi hem qurghuchisi Xuda Özidur.
11 Étiqadi bolghachqa Sarah gerche yashinip qalghan,
tughut yéshidin ötken bolsimu, hamilidar bolush
iqtidarigha ige boldi; chünki u wede qilghan Xudani
ishenchlik dep qaraytti. **12** Buning bilen birla ademdin,
yeni ölgen ademdek bolup qalghan bir ademdin
asmandiki yultuzlardek köp, déngiz sahilidiki qumdek
sansiz ewladlar barliqqa keldi. **13** Bu kishilerning
hemmisi Xudaning wede qilghanlirigha muyesser
bolmay turupla étiqadi bolghan halda alemdin ötti.
Biraq ular hayat waqtida bularning kelgüside emelge
ashurulidighanliqini yiraqtin körüp, quchaq échip
xursenlik bilen kütken we özlirini yer yüzide musapir
we yoluchi dep ashkare éytqanidi. **14** Bu bundaq
sözlerni qilghan kishilerning bir wetenni teshna bolup
izdewatqanliqini éniq ipadileydu. **15** Derweqe, ular öz
yurtini séghin'ghan bolsa, qaytip kétish pursiti chiqqan
bolatti. **16** Lékin ular uningdinmu ewzel, yeni ershtiki bir
makanni telpünüp izdimekte. Shuning üchün, Xudaning
özlirining Xudasi dep atilishidin nomus qilmaydu;
chünki mana, U ular üchün bir sheher hazirlighan. **17**
Ibrahim Xuda teripidin sinalghinida, étiqadi bolghachqa
oghli Ishaqni qurbanliq süpitide Xudagha atidi; gerche
u Xudaning wedilirini, jümlidin «Séning namingni
dawamlashturidighan nesling bolsa Ishaqtin kélip
chiqidu» déginini tapshuruwalghan bolsimu, u yenila
birdinbir oghlini qurban qilishqa teyyar turdi. **19**
Chünki u hetta Ishaq ölgen teqdirdimu, Xudaning
uni tirildürüshke qadir ikenlikige ishendi. Mundaqche
éytqanda, Ishaqni ölümdin tirildürülgendek qaytidin
tapshuruwaldi. **20** Étiqadi bolghachqa, Ishaq oghulliri
Yaqup bilen Esawning kelgüsi ishlirigha xeyrlik tilep dua
qildi. **21** Étiqadi bolghachqa, Yaqup alemdin ötüsh aldida
Yüsüpning ikki oghlining herbiri üchün xeyrlik dua qilip,
hasisigha tayinip turup Xudagha sejde qildi. **22** Étiqadi
bolghachqa, Yüsüp sekratqa chüshüp qalghanda, beni
Israilning Misirdin chiqip kétidighanliqini tilgha aldi
hemde özining ustixanliri toghruluqmu emr qildi. **23**
Étiqadi bolghachqa, Musa tughulghanda, uning ata-anisi
uni üch ay yoshurdi; chünki ular Musaning yéqimliq
bir bala ikenlikini kördi, padishahning permanidinmu
qorqmidi. **24** Étiqadi bolghachqa, Musa chong bolup
ulugh zat bolghandin kéyin, «Pirewning qizining oghli»
dégen ataqta turiwérishni ret qilip, **25** gunah ichidiki
lezzetlerdin waqitliq behrimen bolushning ornigha,
Xudaning xelqi bilen bille azab chékishni ewzel kördi.
26 U Mesihke qaritilghan haqaretke uchrashni Misirning
xezinisidiki bayliqlargha ige bolushtinmu ewzel bildi.
Chünki közlirini [ershtiki] in'amgha tikiwatatti. **27** Étiqadi
bolghachqa, u padishahning ghezipidinmu qorqmay
Misirdin chiqip ketti. [Japa-musheqqetke] chididi, chünki
Közge Körünmigüchi uning közige körünüp turghandek
idi. **28** Étiqadi bolghachqa, u «tunji oghlining jénini
alghuchi» [perishtining] [Israillargha] tegmesliki üchün
[tunji] «ötüp kétish» héytini ötküzüp, shuninggha
munasiwetlik qanni [buyrulghini boyiche] sépip-sürkidi.
29 Étiqadi bolghachqa, [Israillar] Qizil déngizdin xuddi

quruqluqta mangghandek méngip ötti. Biraq [ularni
qoghlap kelgen] Misirliqlar ötmekchi bolghanda sugha
gherq boldi. **30** Étiqadi bolghachqa, xelq yette kün
Yérixo shehirining sépilini aylan'ghandin kéyin sépil
örüldi. **31** Étiqadi bolghachqa, pahishe ayal Rahab Israil
charlighuchilirini dostlarche kütüwalghachqa, itaetsizler
[bolghan öz shehiridikiler] bilen birlikte halak bolmidi.
32 Men yene némishqa sözlep olturay? Gidéon, Baraq,
Shimshon, Yeftah, Dawut, Samuil we qalghan bashqa
peyghemberler toghrisida éytip kelsem waqit yetmeydu.
33 Ular étiqadi bilen ellerning üstidin ghalib keldi, adalet
yürgüzdi, [Xuda] wede qilghanlargha érishti, shirlarning
aghzilirini étip qoydi, **34** dehshetlik otning yalqunini
öchürdi, qilichning tighidin qéchip qutuldi, ajizliqtin
kücheydi, jenglerde baturluq körsetti, yat ellerning
qoshunlirini téri-pireng qildi. **35** [Étiqadi bolghachqa],
ayallar ölgen uruq-tughqanlirini ölümdin tirildürgüzüp
qayturuwaldi; biraq bashqilar kelgüside téximu yaxshi
halda ölümdin tirileyli dep, qutulush yolini ret qilip
qiyinilishqa berdashliq berdi. **36** Yene beziler sinilip
xar-mesxirilerge uchrap qamchilandi, beziler hetta
kishenlinip zindan'gha tashlandi; **37** ular chalma-kések
qilip öltürüldi, here bilen herilinip parchilandi, sinaqlarni
béshidin ötküzdi, qilichlinip öltürüldi; ular qoy-öchke
térilirini yépincha qilghan halda sersan bolup yürdi,
namratliqta yashidi, qiyin-qistaqqa uchridi, xorlandi **38**
(ular bu dunyagha zaye ketkenidi), chöllerde, taghlarda,
öngkürlerde we gemilerde sergerdan bolup yürdi. **39**
Bularning hemmisi étiqadi bilen Xudaning Öz guwahi
bilen teriplen'gen bolsimu, Xudaning wede qilghinigha
eyni boyiche érishkini yoq. **40** Emdilikte Xuda bizler
üchün téximu ewzel bir nishan-meqsetni békitken bolup,
ular bizsiz kamaletke yetküzülmeydu.

12 Emdi etirapimizda guwahchilar shunche chong
buluttek bizni oruwalghachqa, herxil éghir yük
hem bizge asanla chirmishiwalidighan gunahni chörüp
tashlap, aldimizgha qoyulghan yügürüsh yolini chidamliq
bilen bésip yügüreyli; buningda közimizni étiqadimizning
Yol Bashlighuchisi we Takamullashturghuchisi bolghan
Eysagha tikeyli. U Özini kütken xushalliq üchün krésttiki
azabqa berdashliq berdi hem uningda bolghan haqaretke
pisent qilmidi. Shuning bilen U Xudaning textining
ong teripide olturghuzuldi. **3** Könglünglerning hérip
sowup ketmesliki üchün, gunahkarlarning shunche
qattiq xorlashlirigha berdashliq Bergüchini köngül
qoyup oylanglar. **4** Gunahqa qarshi küreshlerde
téxi qan aqquzush derijisige bérip yetmidinglar. **5**
Xudaning silerge Öz perzentlirim dep jékileydighan
[muqeddes yazmilardiki] munu sözlirini untudunglar:
— «I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige sel qarima,
Eyiblen'giningde könglüng sowup ketmisun, **6** Chünki
Perwerdigar söyginige terbiye béridu, Méning oghlum
dep qobul qilghanlarning hemmisini derrileydu». **7**
Azab chekkininglarni Xudaning terbiyisi dep bilip,
uninggha berdashliq béringlar. Chünki silerning terbiye
élishinglarning özi Xudaning silerni oghlum dep muamile
qilghanliqini körsitidu. Qaysi perzent atisi teripidin
terbiyilenmeydu? **8** Emdi [Xudaning] terbiyilishide
herbir perzentining öz ülüshi bar; lékin bu ish silerde
kem bolsa heqiqiy oghulliridin emes, belki haramdin
bolghan perzenti bolup chiqisiler. **9** Uning üstige
hemmimizning özimizge terbiye bergen et jehettiki
atilirimiz bar, biz ularnimu hörmetlep kelduq. Shundaq
iken, rohlarning atisigha téximu itaet qilmamduq?
Shundaqta hayatimiz yashnimamdu? **10** Et jehettiki
atilirimiz berheq peqet özi muwapiq körgen yol boyiche
azghine waqit bizni terbiyiligen. Lékin U bolsa bizge
paydiliq bolsun dep, pak-muqeddeslikidin muyesser
bolushimiz üchün terbiyileydu. **11** Emdi qattiq terbiye
bérilgen waqtida ademni xush qilmaydu, eksiche ademni
qayghugha chömdüridu; biraq buning bilen tüzelgenlerge
u kéyin heqqaniyliqtin chiqqan tinch-xatirjemlikning
méwisini béridu. **12** Shuning üchün, «Télip sanggilighan
qolunglarni, zeipliship ketken tizinglarni ruslanglar» **13**
we «aqsaq»larning pükülüp qalmay, belki shipa tépishi
üchün pütliringlarni tüz yollarda mangdurunglar. **14**
Barliq kishiler bilen inaq ötüshke we pak-muqeddes
yashashqa intilinglar; muqeddes bolmighan kishi
hergiz Rebni körelmeydu. **15** Oyghaq turunglarki,
héchkim Xudaning méhir-shepqitidin mehrum qalmisun;
aranglarda silerge ish tapquzup silerni köydüridighan,
shundaqla köp ademlerni bulghap napak bolushqa
seweb bolidighan birer öch-adawet yiltizi ünmisun. **16**
Aranglarda héchbir buzuqluq qilghuchi yaki özining
tunji oghulluq hoquqini bir wax tamaqqa sétiwetken
Esawdek ixlassiz kishi bolmisun. **17** Chünki silerge
melumki, Esaw kéyin [atisining] xeyrlik duasini élishni
oylighan bolsimu, shundaqla uninggha intilip köz
yashlirini éqitip yalwurghan bolsimu, u [bu ishlarni
ornigha] [keltüridighan] towa qilish yolini tapalmay,
ret qilindi. **18** Chünki siler qol bilen tutqili bolidighan,
yalqunlap ot yénip turuwatqan hemde sürlük bulut,
qarangghuluq we qara quyun qaplighan ashu taghqa
kelmidinglar — **19** (u jayda kanay sadasi bilen sözligen
awaz yetküzülgende, bularni anglighanlar: «Bizge
yene söz qilinmisun!» dep [Xudagha] yalwurushti;
20 chünki ular qilin'ghan emrni kötürelmidi. «Éger
bu taghqa hetta birer haywanning ayighi tegsimu,
chalma-kések qilip öltürülsun» [dep tapilan'ghanidi];
21 u körünüsh shundaq qorqunchluq idiki, Musamu:
«Bek qattiq qorqup ghal-ghal titrep kettim» dégenidi).
22 — Siler belki Zion téghigha, yeni menggü
hayat Xudaning shehiri — ershtiki Yérusalémgha,
tümenligen perishtilerge, **23** isimliri ershte pütülgen
tunji tughulghanlarning héyt-merike xushalliqida
jem qilin'ghan jamaitige, hemmeylenning soraqchisi
Xudagha, takamullashturulghan heqqaniy kishilerning
rohlirigha **24** we yéngi ehdining wasitichisi Eysagha,
shundaqla hem Uning sépilgen qénigha keldinglar. Bu qan
Habilningkidin ewzel söz qilidu. **25** Bu sözni qilghuchini
ret qilmasliqinglar üchün diqqet qilinglar. Chünki yer
yüzide özlirige wehiy yetküzüp agahlandurghuchini
ret qilghanlar jazadin qéchip qutulalmighan yerde,
ershte bizni agahlandurghuchidin yüz örüsek, halimiz
téximu shundaq bolmamdu? **26** Emdi shu chaghda
Xudaning awazi zéminni tewritiwetkenidi; lékin emdi
U: «Özüm yene bir qétim zéminnila emes, asmannimu
tewritimen» dep wede qildi. **27** «Yene bir qétim»
dégen bu söz tewritilidighanlarning, yeni yaritilghan
nersilerning tewritilishi bilen yoqitilidighanliqini,
tewretkili bolmaydighan nersilerning menggü muqim

bolidighanliqidin ibaret menini bildüridu. **28** Shuning
üchün, tewretkili bolmaydighan bir padishahliqqa
muyesser bolup, méhir-shepqetni ching tutup bu arqiliq
ixlasmenlik we eyminish-qorqunch bilen Xudani xursen
qilidighan ibadetlerni qilayli. **29** Chünki Xudayimiz
hemmini yewetküchi bir ottur.

13 Aranglarda qérindashliq méhir-muhebbet
toxtimisun. **2** Natonush kishilerge méhmandost
bolushni untumanglar. Chünki beziler shu yol
bilen bilmestin perishtilerni méhman qilghan. **3**
Zindan'gha tashlan'ghanlarni ular bilen bille [zindanda]
zenjirlen'gendek yad étinglar. Xorlan'ghanlarni
özünglarmu tende turuwatqan bende süpitide yad
étip turunglar. **4** Hemme adem nikahqa hörmet
qilsun, er-xotunlarning yatidighan yéri daghsiz
bolsun; chünki Xuda buzuqchiliq qilghuchilar we zina
qilghuchilardin hésab alidu. **5** Méngish-turushunglar
pulperesliktin xaliy bolsun, barigha qanaet qilinglar.
Chünki Xuda mundaq dégen: «Sendin esla ayrilmaymen,
Séni esla tashlimaymen». **6** Shunga, yüreklik bilen
éytalaymizki, «Perwerdigar méning Yardemchimdur,
héch qorqmaymen, Kishiler méni néme qilalisun?» **7**
Silerge Xudaning söz-kalamini yetküzgen, silerning
yétekchiliringlarni ésinglarda tutunglar. Ularning
méngish-turushining méwe-netijisige köngül qoyup
qarap, ularning étiqadini ülge qilinglar: — **8** Eysa Mesih
tünügün, bügün we ebedil'ebedgiche özgermeydu!
(aiōn g165) **9** Shuning üchün, herxil gheyriy telimler
bilen éziqturulup ketmenglar; chünki insanning qelbi
[qurbanliqqa xas] yémeklikler bilen emes, belki Xudaning
méhir-shepqiti bilen quwwetlendürülgini ewzel. Chünki
bundaq yémekliklerge bérilip kéliwatqanlar ulardin
héchqandaq payda körgen emes. **10** Bizlerning shundaq
bir qurban'gahimiz barki, ibadet chédirida xizmette
bolghanlarning uningdin yéyish hoquqi yoqtur. **11**
Chünki gunah tilesh süpitide soyulghan, qéni bash
kahin teripidin eng muqeddes jaygha élip kirilgen
qurbanliq haywanlarning téni bolsa qarargahning
sirtigha élip chiqilip köydürületti. **12** Shunga Eysamu
Öz qéni bilen xelqni paklap Xudagha atash üchün,
sheher derwazisining sirtida azab chékip öldi. **13**
Shundaq iken, bizmu qarargahning sirtigha chiqip,
Uning yénigha bérip, Uninggha qaritilghan haqaretke
ortaq berdashliq béreyli. **14** Chünki yer yüzide menggü
mewjut turidighan shehirimiz yoq, belki kelgüsidiki
sheherge intilmektimiz. **15** Shunga, Mesih arqiliq
Xudagha qurbanliq süpitide medhiyilirimizni toxtawsiz
atayli, yeni öz lewlirimizning méwisi süpitide Uning
namini étirap qilayli. **16** Emdi xeyr-saxawet qilishni
we baringlardin ortaq teqsimleshni untumanglar.
Chünki Xuda bundaq qurbanliqlardin xursen bolidu. **17**
Yétekchiliringlargha itaet qilip, ularغha boysununglar.
Chünki ular öz xizmitidin Xudagha hésab béridighanlar
bolup, hemishe jéninglardin xewer élishqa oyghaq
turidu. Ularning bu ishi qayghu-elem bilen emes
(chünki undaq bolsa silerge héch payda yetküzülmeydu)
belki xushal-xuramliq bilen élip bérilsun. **18** Biz
üchün dua qilip turunglar; chünki wijdanimizning pak
ikenlikige, herbir ishlarda toghra yolda méngishni
xalaydighanliqimizgha qayil qilinduq. **19** Yéninglargha
patraq qaytip bérishim üchün, dua qilishinglarni alahide
ötünimen. **20** Emdi menggülük ehdining qéni bilen qoy
padisining katta padichisi bolghan Rebbimiz Eysani
ölümdin tirildürgüchi, xatirjemlikning Igisi bolghan
Xuda **(aiōnios g166)** **21** Eysa Mesih arqiliq silerge Özini
xursen qilidighan ishlarni qildurup, silerni herbir yaxshi
emelde takamullashururup iradisining ijrachiliri qilghay!
Mesihke ebedil'ebedgiche shan-sherep bolghay! Amin!
(aiōn g165) **22** Silerdin ötünimenki, i qérindashlirim, bu
nesihet sözümge éghir körmey qulaq salghaysiler; silerge
mushunchilikla sözlerni yazdim, xalas. **23** Qérindishimiz
Timotiyning zindandin qoyup bérilgenlikidin xewerdar
bolghaysiler. Yéqinda yénimgha kélip qalsa, men silerni
yoqlap barghinimda u men bilen bille baridu. **24** Barliq
yétekchiliringlar we barliq muqeddes bendilerge salam
éytqaysiler. Italiyedin kelgenler silerge salam yollidi. **25**
Méhir-shepqet hemminglargha yar bolghay! Amin!

Yaqup

1 Xudaning we Rebbimiz Eysa Mesihning quli bolghan
menki Yaquptin tarqaq turuwatqan muhajir on ikki
qebilige salam! **2** I qérindashlirim, herqandaq sinaqlargha
duch kelsenglar, buni zor xushalliq dep bilinglar.
3 Chünki silerge melumki, bundaq étiqadinglarning
sinilishi silerde sewr-chidamliq shekillendüridu; **4** sewr-
chidamliqning xisliti qelbinglarda turup shundaq piship
yétilsunki, shuning bilen siler pishqan, mukemmel
we kem-kutisiz bolisiler. **5** Biraq eger aranglardiki
birsi danaliqqa mohtaj bolsa, hemmige séxiyliq bilen
bérídighan shundaqla eyiblimeydighan Xudadin tilisun.
Shuning bilen uninggha choqum ata qilinidu. **6** Biraq
u héch délighul bolmay ishench bilen tilisun; chünki
délighul kishi xuddi shamalda urulup uyan-buyan
yelpün'gen déngiz dolqunigha oxshaydu. **7** Undaq kishi
Rebdin birer nersige érishimen, dep héch xiyal qilmisun;
8 undaqlar üjme köngül bolup, barliq yollirida tutami yoq
ademdur. **9** Namrat bolghan qérindash özining yuqirigha
kötürülgenlikige tentene qilsun; bay bolghan qérindash
bolsa, özining töwen qilin'ghanliqigha tentene qilsun,
chünki u ot-chöplerning chéchekliridek tozup kétidu. **11**
Quyash chiqip qizighanda, ot-chöplerni qurutidu, gülliri
tozup kétidu-de, uning güzelliki yoqilidu; bay ademler
xuddi shuninggha oxshash, öz helekchilikide yoqilidu.
12 Sinaqlargha [sewrchanliq bilen] berdashliq bergen
kishi neqeder bextlik-he! Chünki u sinaqtin ötkendin
kéyin, [Xuda] Özini söygenlerge wede qilghan hayat
tajigha muyesser bolidu. **13** Adem azdurulushqa duch
kelgende «Xuda méni azduruwatidu» démisun. Chünki
Xuda yaman ishlar bilen azdurulushi mumkin emes hem
bashqilarni azdurmaydu. **14** Belki birsi azdurulghanda,
öz hewes-nepsi qozghilip, ularning keynige kirgen
bolidu; **15** andin hewes-neps hamilidar bolup gunahni
tughidu; gunah ösüp yétilip, ölümge élip baridu. **16**
Shunga söyümlük qérindashlirim, aldinip qalmanglar!
17 Barliq yüksek séxiyliq we herbir mukemmel iltipat
yuqiridin, yeni [asmandiki] [barliq] yoruqluqlarning
Atisidin chüshüp kélidu; Uningda héchqandaq özgirish
bolmaydu yaki Uningda «aylinish» bilen hasil bolidighan
kölenggilermu bolmaydu. **18** U bizni [Özi yaratqan
barliq] mewjudatlarning ichide Özige deslep pishqan
méwidek bolsun dep, Öz iradisi boyiche bizni heqiqetning
söz-kalami arqiliq tughdurdi. **19** Shuning bilen, i
söyümlük qérindashlirim, her adem anglashqa téz
teyyar tursun, sözleshke aldirimisun, ghezeplinishke
aldirmisun. **20** Chünki insanning ghezipi Xudaning
heqqaniyliqini élip kelmeydu. **21** Shuning üchün, barliq
iplasliqlarni we qininglargha patmaywatqan rezillikni
tashlanglar, [qelbinglarda] yiltiz tartquzulghan, silerni
qutquzalaydighan söz-kalamni kemterlik-möminlik bilen
qobul qilinglar. **22** Emma öz-özünglarni aldap peqet
söz-kalamni anglighuchilardin bolmanglar, belki uni ijra
qilghuchilardin bolunglar. **23** Chünki birsi söz-kalamni
anglap qoyupla, uni ijra qilmisa, u xuddi eynekte özining
eyni qiyapitige qarap qoyup, kétip qalghan kishige
oxshaydu; chünki u öz turqigha qarap bolup, chiqipla,
shu haman özining qandaq ikenlikini untuydu. **25** Lékin
ashu kishilerni erkinlikke érishtüridighan mukemmel
qanun'gha estayidilliq bilen dawamliq qarap, untughaq
anglighuchi bolmay, belki uning ichide yashap ijra
qilghuchi bolghan kishi ishlirida bextlik qilinidu. **26**
Birsi özini ixlasmen ademmen dep hésablighan, lékin
tilini tizginlimigen bolsa, özini özi aldaydu; bundaq
kishining ixlasmenliki bihudiliktur. **27** Xuda'Atimizning
neziridiki pak we daghsiz ixlasmenlik shuki, qiyinchiliqta
qalghan yétim-yésir, tul xotunlarni yoqlap, ulargha
ghemxorluq qilish we özini bu dunyaning bulghishidin
daghsiz saqlashtur.

2 Qérindashlirim, shan-sherep Igisi bolghan Rebbimiz
Eysa Mesihning étiqad yolini tutqanikensiler,
ademning tashqi qiyapitige qarap muamile
qilidighanlardin bolmanglar. **2** Chünki sinagoginglargha
altun üzük taqighan, ésil kiyin'gen bir bay bilen
teng jul-jul kiyin'gen bir kembeghel kirse, **3** siler
ésil kiyin'genni etiwarlap «Törge chiqip oltursila!»
désenglar, kembeghelge, «U yerde tur!» yaki «Ayagh
teripimde oltur!» désenglar, **4** özara ayrimichiliq
qilghan we insanlar üstidin yaman niyet höküm
chiqarghuchilardin bolghan bolmamsiler?! **5** Qulaq
sélinglar, i söyümlük qérindashlirim — Xuda bu
dunyadiki kembeghellerni étiqadta bay bolush hemde
ularni Özini söygenlerge bérishke wede qilghan
padishahliqigha mirasxor bolushqa tallighan emesmu?
6 Biraq siler kembeghellerni közge ilmidinglar! Baylar
silerni ezgen we sot-soraqlargha sörigen emesmu? **7**
Üstünglerge qoyulghan ashu mubarek namgha kupurluq
qiliwatqanlar yene shu [baylar] emesmu? **8** Muqeddes
yazmilardiki «qoshnangni özüngni söygendek söy»
dégen shahane qanun'gha heqiqiy emel qilsanglar,
yaxshi qilghan bolisiler. **9** Lékin kishilerge ikki xil
köz bilen qarisanglar, gunah qilghan bolisiler, Tewrat
qanuni teripidin xilapliq qilghuchilar dep békitilisiler.
10 Chünki bir kishi pütün Tewrat qanunigha emel qildim
dep turup, [hetta] uningdiki birla emrge xilapliq qilsa,
u pütün qanun'gha xilapliq qilghuchi hésablinidu. **11**
Chünki: «zina qilma» Dégüchi hem «qatilliq qilma»mu
dégen. Shunga, zina qilmisanglarmu, lékin qatilliq
qilghan bolsanglar, yenila [pütün] Tewrat qanunigha
xilapliq qilghan bilen barawer bolisiler. **12** Shunga söz-
emelliringlar ademni erkinlikke érishtüridighan qanun
aldida soraq qilinidighanlarning salahiyitige uyghun
bolsun. **13** Chünki bashqilargha rehim qilmighanlarning
üstidin chiqiridighan höküm rehimsiz bolidu. Emdi
«rehim qilish» «höküm chiqirish»ning üstidin ghelibe
qilip tentene qilidu. **14** I qérindashlirim! Birsi aghzida,
«Mende étiqad bar» dep turup, emma [uningda]
[munasip] emelliri bolmisa, uning néme paydisi?
[Bundaq] étiqad uni qutquzalamdu? **15** Emdi eger aka-
uka yaki acha-singillardin biri yalingach qalsa yaki
kündilik yémekliki kem bolsa, silerdin biri ulargha:
«[Xudagha] amanet, kiyiminglar pütün, qorsiqinglar toq
qilin'ghay!» dep qoyupla, ténining hajitidin chiqmisa,
buning néme paydisi? **17** Shuninggha oxshash yalghuz
étiqadla bolup, [uninggha] [munasip] emelliri bolmisa,
[bundaq étiqad] ölük étiqadtur. **18** Lékin bezibir
ademler: «Sende étiqad bar, mende bolsa emel bar» dep
[talishidu]. Lékin men: «Emelsiz bolghan étiqadingni
manga körsite qéni?!», «Men étiqadimni emeller bilen
körsitimen» deymen. **19** — Sen «Xuda bir» dep ishinisen

— Barikalla! Lékin hetta jinlarmu shuninggha ishinidu,
shundaqla qorqup dir-dir titreydughu! **20** Ey, quruq xiyal
adem! Emelliri yoq étiqadning ölük étiqad ikenlikini
qachanmu bilersen? **21** Atimiz Ibrahim öz oghli Ishaqni
qurban'gah üstige sun'ghanda öz emili arqiliq heqqaniy
dep jakarlan'ghan emesmu? **22** Emdi shuni körüwélishqa
boliduki, uning étiqadi munasip emellerni qildi we
étiqadi emeller arqiliq mukemmel qilindi. **23** Mana
bu ish [Tewrattiki]: «Ibrahim Xudagha étiqad qildi.
Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen yazmini
ispatlaydu, shundaqla u «Xudaning dosti» dep ataldi. **24**
Buningdin shuni köreleysilerki, insanlar étiqadi bilenla
emes, belki emelliri bilen heqqaniy dep jakarlinidu. **25**
Mushuninggha oxshash, pahishe ayal Rahab [Israil]
charlighuchilirini öz öyide kütüp, ularni bashqa yol
bilen qachuruwetkenliki üchün, u oxshashla ish-emili
bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan bolmamdu? **26** Ten
roh bolmisa ölük bolghandek, emelliri yoq étiqadmu
ölüktur.

3 Qérindashlirim, aranglardin köp kishi telim bergüchi
boliwalmanglar! Chünki silerge melumki, biz [telim
bergüchiler] bashqilardin téximu qattiq soraqqa
tartilimiz. **2** Chünki hemmimiz köp ishlarda xataliship
putlishimiz. [Halbuki], eger birsi tilda xatalashmisa, u
kamaletke yetken, pütkül ténini tizginliyeligen adem
bolidu. **3** Mana, biz atlarni özimizge béqindurush
üchün aghzigha yügen salimiz; buning bilen pütkül
tenlirini [xalighan terepke] buriyalaymiz. **4** Mana,
kémilergimu qaranglar; shunchilik yoghan bolsimu,
yene kélip dehshetlik shamallar teripidin urulup
heydilidighan bolsimu, lékin rolchi qeyerge ularni
heydey dése, u kichikkine bir rol arqiliq uni xalighan
terepke buraydu. **5** Shuninggha oxshash, gerche til
[ténimizning] kichik bir ezasi bolsimu, lékin tolimu
yoghan sözleydu. Kichikkine bir ot uchqunining chong
orman'gha ot tutashturalaydighanliqini oylap béqinglar!
6 Til — derweqe bir ottur; u ezalirimiz arisidin orun
élip qebihlikke tolghan bir alem bolidu. U pütkül
tenni bulghighuchidur; u dozax otidin tutashturulup,
pütkül tebietning chaqigha ot tutashturidu! **(Geenna
g1067)** **7** Chünki hertürlük haywanlar hem ucharqanatlar, ömiligüchi haywanlar hem déngizdiki
mexluqlar insaniyet teripidin köndürülmekte hemde
köndürülgenidi. **8** Emma tilni héchkim köndürelmeydu;
u tinimsiz rezil bir nerse bolup, jan'gha zamin
bolidighan zeherge tolghandur. **9** Biz tilimiz bilen
Perwerdigar Atimizgha shanu-teshekkür qayturimiz,
we yene uning bilen Xudaning obrazida yaritilghan
insanlarni qarghaymiz. **10** Démek, oxshash bir éghizdin
hem teshekkür-mubarek hem lenet-qarghash chiqidu.
I qérindashlirim, bundaq bolmasliqi kérek! **11** Bir
bulaq oxshash bir közdin birla waqitta tatliq hem
qirtaq su chiqiramdu? **12** I qérindashlirim, enjür
derixi zeytunning méwisini bermeydu, yaki üzüm téli
enjürning méwisini bérelemdu? Hem tuzluq [bulaq]
tatliq sunimu chiqiralmaydu. **13** Aranglarda kim dana
we pemlik? Peziletlik yürüsh-turushidin u danaliqqa xas
bolghan mömin-kemterlik bilen emellirini körsetsun! **14**
Lékin eger qelbinglarda achchiq hesetxorluq we jédel-
majira bolsa, emdi yalghan sözler bilen heqiqetni yoqqa
chiqarmanglar, maxtanmanglar. **15** Bundaq «danaliq»
ershtin emes, belki dunyagha, insan tebiiyitige xas
bolup, jin-sheytandin kelgendur. **16** Chünki hesetxorluq
we jédel-majira bolghanla yerde qalaymiqanchiliq we
herxil rezillikler bolidu. **17** Lékin ershtin kelgen danaliq
bolsa, u aldi bilen paktur, u yene tinchliqperwer, xush
péil, bashqilarning pikrige quliqi ochuq, rehimdil bolup,
yaxshi méwiler bilen tolghan, uningda terepbazliq
yaki saxtipezlik yoqtur. **18** Heqqaniyliq uruqliri
tinchliqperwerler arisida chéchilip, tinchliq ichide méwe
béridu.

4 Aranglardiki urush we majiralar nedin kélip chiqidu?
Bu del ten ezaliringlar ichide jeng qiliwatqan
arzu-hewesliringlardin emesmu? **2** Siler arzu-hewes
qilisiler, lékin arzu-hewesliringlargha érishmeysiler;
adem olturisiler, heset qilisiler, lékin érishelmeysiler;
jédel-majira chiqirip jeng qilisiler. Érishmeysiler, chünki
tilimeysiler. **3** Tilisenglarmu érishelmeysiler, chünki öz
arzu-hewesliringlarni qandurush üchün rezil niyetler
bilen tileysiler. **4** Ey zinaxorlar! Bu dunya bilen
dostlishishning emeliyette Xuda bilen düshmenlishish
ikenlikini bilmemtinglar? Kimdikim bu dunyani dost
tutmaqchi bolsa, özini Xudaning düshmini qilidu.
5 Muqeddes yazmilarda: «[Xuda] qelbimizge makan
qildurghan Roh nachar arzu-heweslerni qilamdu?»
dégen söz silerche bikar déyilgenmu? **6** Lékin [Xuda]
bergen méhir-shepqet buningdin üstün turidu. Shuning
tüpeylidin muqeddes yazmilarda: «Xuda tekebburlargha
qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepqet qilidu» dep
yézilghandur. **7** Shuning üchün, Xudagha boysununglar.
Sheytan'gha qarshi turunglar; [shundaq qilsanglar]
u silerdin qachidu. **8** Xudagha yéqinlishinglar,
Xudamu silerge yéqinlishidu. Ey gunahkarlar, [gunahtin]
qolunglarni yuyunglar; ey üjme köngüller, qelbinglarni
pak qilinglar. **9** [Gunahliringlargha] qayghu-hesret
chékinglar, haza tutup yighlanglar, külkenglarni
matemge, xushalliqinglarni qayghugha aylandurunglar.
10 Rebning aldida özünglarni töwen tutunglar we
shundaq qilghanda U silerni üstün qilidu. **11** I
qérindashlar, bir-biringlarni sökmenglar. Kimdikim
qérindishini sökse yaki uning üstidin hököm qilsa,
Tewrat qanuninimu sökken we uning üstidin hököm
qilghan bolidu. Shundaq qilip qanun üstidin [toghra-
natoghra dep] hököm qilsang, qanun'gha emel qilghuchi
emes, belki özüngni [uning üstidin] hököm qilghuchi
qiliwalghan bolisen. **12** Qutquzushqa we halak qilishqa
qadir bolghan, qanun Tüzgüchi we hököm Qilghuchi
peqet birdur! Shundaq iken, sen bashqilar üstidin
hököm qilghudek zadi kimsen? **13** Hey, «Bügün yaki
ete palani-püküni sheherge barimiz, u yerde bir yil
turup, tijaret qilip payda tapimiz» dégüchiler buninggha
qulaq sélinglar! **14** Ey ete néme bolidighanliqini
bilmeydighanlar, hayatinglar némige oxshaydu? U xuddi
ghil-pal peyda bolup yoqap kétidighan bir parche tuman,
xalas. **15** Buning ornigha, «Reb buyrusa, hayat bolsaq, uni
qilimiz, buni qilimiz» déyishinglar kérek. **16** Lékin emdi
siler hazir undaq yoghan gepliringlar bilen maxtinisiler.
Bundaq maxtinishlarning hemmisi rezil ishtur. **17**
Shuningdek kimdikim melum yaxshi ishni qilishqa
tégishlik dep bilip turup qilmighan bolsa, gunah qilghan
bolidu.

5 Ey baylar, qulaq sélinglar! Béshinglargha
chüshidighan külpetler üchün dad-peryad kötürüp
yighlanglar. **2** Bayliqinglar chirip ketti, kiyim-
kéchikinglarni küye yep ketti, **3** altun-kümüshliringlarni
bolsa dat basti, bu dat [qiyamette] özünglargha qarshi
guwahliq bérip, göshünglarni otta köydürülgendek
yewétidu. Silerning bayliqlarni toplishinglar axirqi
künlerde boldi! **4** Mana, étizliqinglarda ishlep hosul
yighqanlargha xiyanet qilip ish heqlirini bermey
keldinglar. Bu tutuwélin'ghan heq üstünglardin peryad
kötürmekte, shuningdek ormichilarning nale-peryadliri
samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning
quliqigha yetti. **5** Siler bu dunyada heshemetchilik
we eysh-ishret ichide yashap kéliwatisiler. [Qoylar]
boghuzlash künige teyyarlan'ghandek, silermu
boghuzlinish künige özünglarni bordap kéliwatisiler.
6 Siler heqqaniy bolghuchini gunahqa mehkum qilip,
öltürüp keldinglar; u silerge qarshiliq körsetmeydu.
7 Shunga, qérindashlar, Rebning qayta kélidighan
künigiche sewr-taqet qilip turunglar. Mana, déhqan kishi
yerning ésil méwisini kütidu; yer deslepki we kéyinki
yamghurlargha muyesser bolghuche uni intizarliq bilen
sewr-taqet ichide kütidu. Silermu sewr-taqet qilip
qelbinglarni mustehkem qilinglar. Chünki Rebning
qayta kélishi yéqinlap qaldi. **9** Qérindashlar, özünglar
soraqqa tartilmasliqinglar üchün bir-biringlardin
aghrinmanglar; mana, Soraq Qilghuchi ishik aldida
turidu. **10** Perwerdigarning namida sözligen burunqi
peyghemberlerning qandaq azab-oqubet tartqanliqi,
shundaqla sewr-taqet qilghanliqini ülge qilinglar. **11**
Biz mana mushundaq [sewr-taqet bilen] berdashliq
bergenlerni bextlik dep hésablaymiz. Ayupning
azab-oqubetke qandaq sewr-taqet bilen berdashliq
bergenlikini anglighansiler we Perwerdigarning
uninggha axirqi qilghinini, shundaqla «Perwerdigarning
ich-baghri shepqet we rehimdilliq bilen tolghan»liqini
körgensiler. **12** Emdi i qérindashlirim, eng muhimi,
qesem qilmanglar — ne asman ne zémin ne héchqandaq
bashqa nersilerning nami bilen qesem qilghuchi
bolmanglar, belki «bolidu» désenglar heqiqiy «bolidu»
bolsun, «yaq» désenglar heqiqiy «yaq» bolsun. Shundaq
qilghanda, [Xudaning] jazasigha chüshmeysiler. **13**
Aranglarda azab tartquchi kishi barmu? U dua
qilsun. Xushal yürüwatqanlar barmu? U küy-medhiye
naxshilirini éytsun. **14** Aranglarda aghriq-silaqlar
barmu? Ular jamaetning aqsaqallirini chaqirtip kelsun;
ular Rebning namida uning [béshigha] may sürüp mesih
qilip dua qilsun. **15** Shundaq qilip iman-ishench bilen
qilin'ghan dua bimarni saqaytidu, Reb uni ornidin
turghuzidu. Eger bimar gunahlarni qilghan bolsa,
bular kechürüm qilinidu. **16** Shuning üchün ötküzgen
gunahliringlarni bir-biringlargha iqrar qilinglar we
shipaliq tépishinglar üchün bir-biringlargha dua
qilinglar. Heqqaniy ademning duasi zor küch we
chong ünümge igidur. **17** Ilyas peyghembermu bizge
oxshashla insaniy tebietlik idi. U yamghur yaghmisun
dep ixlas bilen dua qildi; netijide, zémin'gha üch yil
alte ay héch yamghur yaghmidi. **18** Andin u yene
dua qildi we yamghur qayta yaghdi, yermu hosul-
méwisini yene berdi. **19** Qérindashlirim, aranglarda
birsi heqiqettin chetnigen bolsa, we yene birsi uni
[heqiqetke] qaytursa, **20** Mushundaq kishi shuni bilsunki,
gunahkar kishini azghan yolidin qayturup ekelgüchi shu
kishining jénining ölümdin qutulushigha we nurghun
gunahlarning yépip qoyulishigha sewebchi bolidu.

Pétrus 1

1 Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pétrustin
Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya we Bitiniye
ölkiliride tarqaq yashawatqan musapir bendilerge
salam. **2** Siler Xuda'Atining aldin bilgini boyiche
tallinip, Roh teripidin pak-muqeddes qilindinglar.
Buningdin meqset, silerning Eysa Mesihning itaitide
bolushunglar we qénining üstünglargha sépilishi
üchündur. Méhir-shepqet we xatirjemlik silerge hessilep
ata qilin'ghay! **3** Özining zor rehimdilliki bilen, Eysa
Mesihning ölümdin tirilishi arqiliq bizni yéngidin
tughdurup, ölmes ümidke nésiwe qilghan Rebbimiz
Eysa Mesihning Xuda'Atisigha mubarek-medhiyiler
oqulghay! **4** Démek, siler üchün chirimes, daghsiz
we solmas miras ershlerde saqlanmaqta. **5** Axir
zamanda ashkarilinishqa teyyarlan'ghan nijat üchün,
siler étiqadinglar bilen Xudaning qudriti arqiliq
qoghdalmaqtisiler. **6** Siler bu [nijattin] zor shadlinisiler —
gerche hazir zörür tépilghanda silerning herxil sinaqlar
tüpeylidin qisqa waqit azab-oqubet chékishinglargha
toghra kelsimu. **7** Altun haman yoqilip kétidighan
nerse bolsimu, sapliqi ot bilen sinilidu. Shuninggha
oxshash altundin tolimu qimmetlik bolghan étiqadinglar
sinilip ispatlinidu. Buning bilen u Eysa Mesih [qayta]
ashkarilan'ghan waqtida medhiye, shan-sherep we
izzet-hörmet keltüridu. **8** Eysa Mesihni ilgiri körüp
baqmighan bolsanglarmu, Uni söyüp keldinglar; we
hazirmu Uni körmeysiler, lékin Uninggha yenila étiqat
qilip qelbinglar ipadiligüsiz shan-sherepke tolghan
xushalliq bilen yayraydu. **9** Shuning bilen siler
étiqadinglarning nishani, yeni jéninglarning nijatigha
muyesser boluwatisiler. **10** Silerge ata qilin'ghan bu
méhir-shepqetni aldin éytqan [ilgiriki] peyghemberler
bu nijat-qutquzulush toghrisida tepsiliy izden'gen,
uni chüshinishke tirishqanidi. **11** Ularda bolghan
Mesihning Rohi ularghа Mesih kelgüside tartidighan
azab-oqubetler we bulardin kéyinki kélidighan shan-
sherepler toghrisida aldin'ala melumat bérip bésharet
keltürginide, ular bu ishlarning qandaq yol bilen we
qaysi zamanda yüz béridighanliqi üstide izden'gen.
12 Shuning bilen ularghа bu ishlarni aldin éytishi
ular özliri üchün emes, belki silerning xizmitinglarda
bolghan, dep ayan qilin'ghan. Emdi bügünki künde
bu ishlar ershtin ewetilgen Muqeddes Rohning küchi
bilen silerge xush xewerni yetküzgüchiler arqiliq silerge
jakarlandi. Hetta perishtilermu bu ishlarning tégi-
tektini sepsélip chüshiniwélishqa telpünmekte. **13**
Shunga, zéhinliringlarning bélini baghlap, özünglarni
segek-salmaq tutunglar, ümidinglarni Eysa Mesih qayta
körün'gen künide silerge élip kélidighan bext-shapaetke
pütünley baghlanglar. **14** [Xudaning] itaetmen perzentliri
süpitide, ilgiriki ghapilliq chaghliringlardikidek hawayi-
heweslerge bérilmenglar. **15** Eksiche, silerni chaqirghuchi
pak-muqeddes bolghan'gha oxshash barliq yürüsh-
turushinglarda özünglarni pak-muqeddes tutunglar.
16 Chünki [muqeddes yazmilarda]: «Pak-muqeddes
bolunglar, chünki Men pak-muqeddesturmen» dep
xatirilen'gen. **17** Siler dua qilghininglarda kishilerning
herbirining ish-herikitige qarap yüz-xatire qilmay Soraq
Qilghuchini «Ata» dep chaqiridikensiler, undaqta bu
dunyada musapir bolup yashawatqan waqtinglarni
[Uning] qorqunchida ötküzünglar. **18** Chünki silerge
melumki, siler ata-bowiliringlar teripidin silerge
qaldurulghan ehmiyetsiz turmushning [qulluqidin]
azad boldunglar. Bu, qimmitini haman yoqitidighan
altun yaki kümüshtek nersilerning tölimi bilen bolghan
emes, **19** belki qimmetlik qéni bilen, yeni kem-kütisiz
we daghsiz qoza kebi Mesihning qimmetlik qénining
bedilige keldi. **20** U derweqe dunya apiride qilinishtin
ilgirila [Xuda teripidin] shu süpitide tonulghan, hazir
U zamanlarning mushu axirqi waqitlirida siler üchün
[bu dunyagha ewetilip] ashkara qilindi. **21** Siler Uning
arqiliq Uni ölümdin tirildürüp, Uninggha shan-sherep
bergen Xudagha étiqad qiliwatisiler. Xudaning [shuni
qilghini] étiqadinglar we ümidinglar Özige baghlansun
üchündur. **22** Siler heqiqetke itaet qilghanliqinglardin
qelbinglarni paklap, qérindashlarni söyidighan saxtisiz
méhir-muhebbetke kirishtinglar; shunga, bir-biringlarni
chin qelbinglardin qizghin söyünglar. **23** Chünki siler
yéngiwashtin tughuldunglar — bu chirip kétidighan uruq
arqiliq emes, belki chirimas uruq, yeni Xudaning hayatiy
küchke ige we menggü turidighan söz-kalami arqiliq
boldi. **(aiōn g165)** **24** Chünki [xuddi muqeddes yazmilarda
yézilghinidek]: «Barliq et igiliri ot-chöptur, xalas,
Ularning barliq shan-sheripi daladiki gülge oxshash;
Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, **25** Biraq Rebning
söz-kalami menggüge turidu!» Silerge yetküzülgen xush
xewerde jakarlan'ghan söz-kalam del shudur. **(aiōn g165)**

2 Shuning üchün siler barliq rezillik, barliq
mekkarliq, saxtipezlik, hesetxorluq we hemme
töhmetxorluqlarni tashlap, **2** Rebning méhribanliqini
tétip bilgenikensiler, xuddi yéngi tughulghan
bowaqlardek bolup [Xudaning] söz-kalamidiki sap
sütke teshna bolunglar. Buning bilen, siler nijatning
[kamalitige] yétip ösisiler. **4** Emdi siler Uninggha,
yeni ademler teripidin erzimes dep tashlinip, lékin
Xuda teripidin tallan'ghan we qedirlen'gen tirik tash
Bolghuchining yénigha kélip **5** siler özünglarmu
tirik tashlar süpitide bir rohiy ibadetxana qilinishqa,
Eysa Mesih arqiliq Xudani xursen qilidighan rohiy
qurbanliqlarni sunidighan muqeddes kahin qataridikiler
bolushqa quruluwatisiler; **6** Chünki muqeddes
yazmilarda mundaq déyilgen: — «Mana, tallan'ghan,
qedirlen'gen bürjek ul téshini Zion'gha qoydum.
Uninggha étiqad qilghuchi herkim hergiz yerge qarap
qalmaydu». **7** Emdi étiqad qilghuchi bolghan silerge
nisbeten [tashning] qediri bolidu. Lékin [Uninggha]
étiqad qilmaydighanlargha nisbeten U [muqeddes
yazmilarda déyilginidek] boldi: — «Tamchilar erzimes
dep tashliwetken bu tash, Burjek [ul] téshi bolup
tiklendi!», We: — «[Bu tash] kishilerge putlikashang
tash, Ademni yiqitidighan qoram tash bolidu». Chünki
[mushundaq kishiler] [Xudaning] söz-kalamigha itaet
qilmasliqi tüpeylidin putliship yiqilidu; ularning
bundaq bolushi aldin békitilgendur. **9** Lékin siler
bolsanglar [Xuda] tallighan bir jemet, shahane bir
kahinliq, pak-muqeddes bir el, shundaqla Özige
alahide xas bolghan bir xelqsiler; buning meqsiti,
silerni qarangghuluqtin Özining tilsimat yoruqluqigha

chaqirghuchining peziletlirini namayan qilishinglardin
ibaret. **10** Burun siler bir xelq hésablanmayttinglar,
lékin hazir Xudaning xelqisiler; burun [Xudaning]
rehim-shepqitige érishmigenidinglar, lékin hazir
érishtinglar. **11** I söyümlüklirim, siler bu dunyagha
musapir we méhmandursiler, silerdin ötünümenki,
roh-qelbinglar bilen qarshilishidighan etliringlardiki
neps-shehwetlerdin özünglarni yiraq tutunglar. **12**
Yürüsh-turushunglar étiqadsizlar arisida ésil-peziletlik
bolsun. Mushundaq qilghanda, gerche ular silerge
yamanliq qilghuchilar dep töhmet qilsimu, del töhmet
qilghan ishlarda silerning yaxshi emelliringlargha qarap,
[Xudaning] ularni [oyghitip] yoqlaydighan künide uni
ulughlishi mumkin. **13** Shunga Rebning hörmitide
insanlar arisidiki herbir hakimiyetning tüzümige,
meyli eng yuqiri menseptiki padishahqa bolsun yaki
u teyinligen hoquqdarlargha bolsun boysununglar.
Chünki bu hoquqdarlar [padishah] teripidin yaman ish
qilghuchilarni jazagha tartish, yaxshi ish qilghuchilarni
hörmetke sazawer qilish üchün teyinlen'gendur. **15**
Chünki Xudaning iradisi shundaqki, yaxshi emelliringlar
bilen nadan ademlerning orunsiz shikayetlirini
tuwaqlashtur. **16** Siler erkin-azad bolghininglar bilen,
bu erkinlikinglarni yamanliq qilishning bahanisi
qiliwalmanglar, belki Xudaning quli süpitide bolup,
17 Barliq insanlarni hörmetlenglar, [étiqadchi]
qérindashliringlargha méhir-muhebbet körsitinglar,
Xudadin qorqunglar, padishahni hörmetlenglar. **18**
Qullar, xojayinliringlargha toluq qorqunch bilen
boysununglar — yalghuz méhriban we xush péil
xojayinlarghila emes, belki térikkek xojayinlarghimu
boysununglar. **19** Chünki eger birsi Xuda aldida pak
wijdanliq bolush üchün naheq azab-oqubet chekse
hemde bularghа sewr-taqet qilsa, bu Xudani xursen
qilidu. **20** Chünki eger siler gunah ötküzüp, tégishlik
urulghininglarda, uninggha berdashliq bersenglar,
buning maxtan'ghudek némisi bar! Lékin yaxshi
ishlarni qilip azab-oqubet cheksenglar hemde uninggha
berdashliq bersenglar, u Xudani xursen qilidu. **21**
Chünki siler del shuninggha chaqirildinglar. Chünki
Mesihmu siler üchün azab-oqubet chékip, silerni
Özining izidin mangsun dep, silerge ülge qaldurdi;
22 «U gunah sadir qilip baqmighan, Uning aghzidin
héchqandaq aldamchiliq-yalghanchiliqmu tépilmas».
23 U haqaretlen'ginide, til qayturmaytti. Azab-oqubet
chekkende, U héch tehdit salmaytti; eksiche, Özini adil
höküm chiqarghuchining qollirigha tapshuratti. **24** U Özi
bizning gunahqa nisbeten ölüp, heqqaniyliqqa nisbeten
yashishimiz üchün yaghach tüwrükte gunahlirimizni
zimmisige aldi; siler Uning yariliri bilen shipa taptinglar.
25 Chünki burun siler qoylardek yoldin ézip ketkensiler,
lékin hazir jéninglarning padichisi hem yétekchisining
yénigha qaytip keldinglar.

3 Shuninggha oxshash, i ayallar, siler erliringlargha
boysununglar. Shundaq qilsanglar, hetta söz-
kalamgha itaet qilmaydighan erler bolsa, öz ayalining
bu pezilitidin tesirlinip, ixlasmenlik bilen ötküzgen
pak yürüsh-turushinglargha qarap, gep-sözsizla qayil
qilinidu. **3** Güzellikinglar sirtqi körünüshtin, yeni
alahide örüwalghan chéchinglar we taqighan altun
zibu-zinnetlerdin yaki ésil kiyimlerdin bolmisun, **4**
belki «qelbinglardiki özünglar», yeni mömin we
tinch rohtin bolghan chirimas güzelliktin bolsun;
bundaq [güzellik] Xudaning aldida intayin qimmetliktur.
5 Chünki burunqi chaghlarda, Xudagha ümidini
baghlighan ixlasmen ayallar del mushundaq [güzellik
bilen] özlirini zinnetlep, erlirige itaet qilatti. **6** Del
mushundaq yolda Sarah Ibrahimni «ghojam» dep
atap, uning sözlirige boysunatti. Siler héchqandaq
weswesilerdin qorqmay ishlarni durus qilsanglar, silermu
[Sarahning] perzentliri bolghan bolisiler. **7** Shuninggha
oxshash, ey erler, silermu ayalliringlar bilen turushta,
ularni ayal kishiler bizdin ajiz bendiler dep bilip
ularni chüshinip yétinglar; siler ular bilen [Xuda]
shapaet qilghan hayatqa ortaq mirasxor bolup, ularni
hörmet qilinglar. Shundaq qilsanglar, dualiringlar
tosalghugha uchrimaydu. **8** Axirida, hemminglar
bir niyet bir meqsette, bir-biringlargha hemderd
bolup, bir-biringlarni qérindashlarche söyünglar, ich-
baghri yumshaq we kemter bolunglar. **9** Yamanliqqa
yamanliq, ahanetke ahanet bilen emes, eksiche, bext
tilesh bilen jawab qayturunglar. Chünki siler del
bu ishqa chaqirilghansiler; shuning bilen özünglar
bextke mirasxor bolisiler. **10** Chünki [muqeddes
yazmilarda yézilghinidek]: — «Kimki hayatni söyüp,
yaxshi kün körgüchi bolay dése, Tilini yamanliqtin
tartsun, Lewliri mekkarliqtin néri bolsun; **11** Yamanliqtin
özini tartip, Güzel emellerni qilip yürsun; Aman-
xatirjemlikni izdep, uni qoghlap yürsun. **12** Chünki
Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu,
Uning quliqi ularning iltijalirigha ochuq turidu; Lékin
Perwerdigarning yüzi rezillik yürgüzgüchilerge qarshi
turidu». **13** Eger siler daim yaxshi ishlarni qilishqa
intilsenglar, kim silerge yamanliq qilar? **14** Lékin
hetta heqqaniyliq yolida azab-oqubet cheksenglarmu,
oxshashla bextliksiler! Lékin ularning wehimisidin
qorqmanglar we alaqzade bolmanglar; **15** belki
qelbinglarda Reb Mesihni hemmidin üstün dep bilinglar;
silerde bolghan ümidning sewebini sorighanlargha
mömin-mulayimliq we ixlasliq bilen jawab bérishke
hemishe teyyar turunglar. **16** Herdaim wijdaninglarni pak
tutunglar; shuning bilen silerge «yamanliq qilghuchilar»
dep töhmet qilghanlar silerning Mesihde bolghan
peziletlik yürüsh-turushunglarni körüp, özliri qilghan
töhmetlerdin xijil bolsun. **17** Chünki Xudaning iradisi
shundaq bolsa, yaxshiliq qilghininglar üchün azab-oqubet
cheksenglar, bu yaman ish qilghininglar tüpeylidin
azab-oqubet chekkininglardin ewzel, [elwette]. **18**
Chünki Mesih bizni Xuda bilen yarashturush üchün,
yeni Heqqaniy Bolghuchi heqqaniy emeslerni dep,
birla qétimliq azab-oqubet chekti; gerche U ten jehette
öltürülgen bolsimu, lékin rohta janlanduruldi; **19** shuning
bilen U solap qoyulghan rohlarning yénigha mushu rohiy
hayatliqi bilen bérip, [Özining bu ghelibisini] jakarlidi.
20 [solap qoyulghan] bu rohlar burunqi zamanda, yeni
Nuh [peyghember]ning künliride, kéme yasiliwatqan
mezgilde Xuda sewrchanliq bilen [kishilerning towa
qilishini] kütkinide, Uninggha itaetsizlik qildi. Peqet shu
kémige kirgen birqanchisi, yeni jemiy sekkiz jan su arqiliq
qutquzuldi. **21** Mana bu «sugha chömüldürüsh»ning
béshariti bolghan. Emdi chömüldürüsh — bedenning
kirdin tazilinishi emes, belki ademning pak wijdan bilen

Eysa Mesihning tirildürülüshi arqiliq Xudadin tiligen telipi — bizni hazir qutquzuwatidu **22** (Mesih [tirilip] ershke chiqip, perishtiler, barliq rohiy hoquqdarlar we küchlükler Uninggha bosunduruldi we u Xudaning ong yénida turmaqta).

4 Emdi Mesih ténide azab-oqubet chekkeniken, silermu shundaq irade bilen özünglarni qorallandurunglar. (chünki [Xuda yolida] öz ténide azab-oqubet chekken kishi gunahtin qol üzgen bolidu; **2** undaq kishi ténide qalghan hayatini yene insaniy neps-heweslerge bérilish bilen emes, belki Xudaning iradisige muwapiq ötküzidu). **3** Chünki künlirimizni yat ellik étiqadsizlarning iradisige emel qilish bilen, yeni hertürlük buzuqchiliq-shehwaniyliq, neps-hewesler, haraqkeshlik, eysh-ishret, meyxorluq we yirginchlik butpereslikler ichide ötküzginimiz emdi kupaye qilar! **4** Bu ishlarda ular silerning ulargha hemrah bolup shundaq iplasliqqa yügürmigenlikinglargha ejeblinip, silerni haqaretlimekte. **5** Ular haman hem tiriklerni we ölgenlerni soraq qilishqa teyyar Turghuchigha hésab bermey qalmaydu. **6** Shunga del shu sewebtin, ölgenler ette yashawatqan insanlar [soraq qilinidighan]dek soraq qilinip, Xudagha nisbeten rohta yashisun dep, ularghimu xush xewer yetküzülgen. **7** Emdi barliq ishlarning axirlishidighan küni yéqinlashmaqta; shunga, salmaq bolunglar we dua qilishqa segek turunglar. **8** Lékin hemmidin muhimi, bir-biringlargha qizghin méhir-muhebbette turuwéringlar. Chünki «méhir-muhebbet nurghunlighan gunahlarni yapar». **9** Bir-biringlardin aghrinmay özara méhmandost bolunglar. **10** Xuda teripidin herbiringlargha ata qilin'ghan iltipatqa binaen, uning hertereplik méhri-shepqitini kishilerge yetküzidighan yaxshi ghojidarlar süpitide, bu iltipat bilen bir-biringlargha xizmet qilinglar. **11** Kim söz qilsa, u Xudaning kalam-bésharetlirini yetküzgüchi süpitide sözlisun. Kim bashqilargha xizmet qilsa, u Xuda ata qilghan küch-qudriti bilen xizmet qilsun. Shundaq bolghanda, Xuda hemme ishta Eysa Mesih arqiliq ulughlinidu. Barliq shan-sherep we küch-qudret Uninggha ebedil'ebedgiche mensuptur, amin! **(aiōn g165)** **12** Söyümlüklirim, otluq sinaqning béshinglargha chüshkenlikige qarap, ajayib ishqa yoluqup qaldim, dep heyran qalmanglar. **13** Belki, Mesihning azab-oqubetlirige qandaq ortaq bolghan bolsanglar, siler shundaq shadlininglar. Shuning bilen Uning shan-sheripi ayan qilin'ghinida, silermu yayrap shadlinisiler. **14** Siler Mesihning nami tüpeylidin haqaretke uchrisanglar, bextlik bolisiler! Chünki shan-sherepning Rohi, yeni Xudaning Rohi wujudunglargha chüshken bolidu. **15** Aranglardin birining azab-oqubet chékishi hergizmu qatil, oghri, rezil yaki chépilghaq bolush sewebidin bolmisun. **16** Biraq chekken azab-oqubiti «Mesihiy» dep atalghanliqi sewebidin bolsa, u buningdin nomus qilmisun; eksiche, mushu nam [bilen] [atalghanliqi] üchün Xudagha medhiye oqusun. **17** Chünki soraqning bashlinidighan waqti-saiti keldi; soraq aldi bilen Xudaning öyidikiliridin bashlinidu; we eger biz bilen bashlansa, u halda Xudaning xush xewirige qulaq salmighanlarning aqiwiti néme bolar? **18** [Del] [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: — «Eger heqqaniylarning qutquzulushi tes bolsa, Ixlassizlar hem gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?» **19** Shuning üchün, Xudaning iradisi bilen azab-oqubet chekkenler yaxshi emellerni dawam qilip, jénini wediside turidighan Yaratquchigha amanet qilip tapshursun.

5 Emdi men aranglardiki aqsaqallardin (Mesihning azab-oqubetlirining guwahchisi, namayan qilinidighan shan-sherepke nésip bolghuchi we silerge oxshash bir aqsaqal süpitide) shuni ötünimenki, **2** — Xudaning silerning aranglardiki padisini obdan béqinglar; ulargha yétekchilik xizmitide bolup, uni mejburen emes, belki ixtiyaren zimminglargha élinglar; pul-dunya üchün emes, belki xushalliq bilen qilinglar. **3** Xudaning padisigha ghojining öz teelluqatlirigha bolghinidek bolmay, belki ulargha ülge bolunglar. **4** Shundaq qilsanglar, Bash Padichi ashkare bolghanda, menggü tozumas shan-sherep tajigha érishisiler. **5** Ey yashlar, chonglargha boysununglar. Shuningdek, hemminglar bir-biringlargha nisbeten kichik péilliqni üstünglargha oriwélinglar. Chünki: «Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepqet qilidu». **6** Özünglarni Xudaning qudretlik qoli astida töwen tutunglar. Shundaq qilsanglar, waqti-saiti kelgende Xuda silerni yuqiri kötüridu; **7** Barliq ghem-qayghuliringlarni Uning üstige tashlap qoyunglar. Chünki U silerning ghéminglarni qilidu. **8** Özünglarni hoshyar we segek tutunglar. Chünki düshmininglar bolghan Iblis xuddi hörkirewatqan shirdek, yutqudek birsini izdep qatrap yürmekte; **9** siler étiqadinglarda ching turup uninggha qarshi turunglar. Chünki bilisilerki, pütün dunyadiki qérindashliringlarmu oxshash azab-oqubetlerning tügishigüche chidawatidu. **10** Emma silerni Mesih Eysa arqiliq Özining menggülük shan-sheripige chaqirghan, pütkül méhir-shepqetning Igisi bolghan Xuda azraqqine waqit azab-oqubet chekkininglardin kéyin, Özi silerni eslige keltürüp, des turghuzup, mustehkem we ulgha békitilgendek tewrenmes qilidu. **(aiōnios g166)** **11** Uninggha [barliq] shan-sherep we küch-qudret ebedil'ebed mensup bolghay, amin! **(aiōn g165)** **12** Men bu qisqighina xetni yézip, özüm sadiq qérindishim dep bilidighan Silwanusning wasitisi bilen silerge yollidim. Ushbu xetni yézishimning meqsiti, silerge jékilesh we silerni righbetlendürüsh, shundaqla Xudaning heqiqiy méhir-shepqitining ene shundaq ikenlikige guwahliq bérishtin ibarettur. Bu méhir-shepqette ching turunglar. **13** Siler bilen bille tallan'ghan Babilda turuwatqan jamaet we oghlum Markustin silerge salam. **14** Bir-biringlar bilen méhribanlarche söyüshüp salamlishinglar. Silerge, yeni Mesihde bolghan hemminglargha amanliq-xatirjemlik yar bolghay!

Pétrus 2

1 Eysa Mesihning quli we rosuli bolghan menki
Siméon Pétrustin Xudayimiz we Qutquzghuchimiz
Eysa Mesihning heqqaniyliqi arqiliq biz bilen oxshash
qimmetlik bir étiqadqa muyesser qilin'ghanlargha
salam! **2** Siler Xudani we Rebbimiz Eysani chongqur
tonughanséri, méhir-shepqet we xatirjemlik silerge
hessilep ashqay! **3** Bu [duayimning] asasi — biz bizni
Özining shan-sheripi we ésil pezilitining tesiri arqiliq
Chaqirghuchini chongqur tonughanliqimiz üchün, Uning
ilahiy küch-qudriti hayatimizgha we ixlasmenlikte
méngishimizgha kéreklik bolghan hemmini ata qildi. **4**
U mushu peziletliri arqiliq bizge qimmetlik, eng ulugh
wedilerni berdi, bular bilen siler bu dunyadiki hawayi-
heweslerdin bolghan iplasliqtin qutulup, Xudaliq tebietke
ortaq nésip bolalaysiler. **5** Del mushu sewebtin, siler
pütün küchünglar bilen étiqadinglargha ésil pezileteni, ésil
pezilitinglargha bilimni, **6** biliminglargha temkinlikni,
temkinlikinglargha chidamliqni, chidamliqinglargha
ixlasmenlikni, **7** ixlasmenlikinglargha qérindashliq
méhribanliqni, qérindashliq méhribanliqinglargha
méhir-muhebbetni körsitishni qoshushqa intilinglar.
8 Chünki bu xususiyetler silerde bar bolsa, shundaqla
éship bériwatqan bolsa, bular silerni Rebbimiz Eysa
Mesihni chongqur tonushqa [intilishte] ish-emelsiz
we méwisiz qaldurmaydu. **9** Emme eger birside bular
kem bolsa, u kor ademdur — u burnining uchinila
köreleydighan, ilgiriki gunahliridin pak qilin'ghinini
untughan bolidu. **10** Shuning üchün, i qérindashlar,
siler [Xuda teripidin] chaqirilghanliqinglarni, shundaqla
tallan'ghanliqinglarni jezmleshtürüshke intilinglar.
Shundaq qilsanglar, héchqachan téyilip ketmeysiler. **11**
Shundaq bolghanda Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa
Mesihning menggülük padishahliqidimu qizghin qarshi
élinisiler. **(aiōnios g166)** **12** Shunga, gerche siler bu ishlarni
bilgen bolsanglarmu, shundaqla bizge ige qilin'ghan
heqiqette mustehkemlen'gen bolsanglarmu, men yenila
herdaim bu ishlarni ésinglargha salmaqchimen. **13**
Derweqe, men mushu chédirimda bolsamla, bularni
seminglargha sélip, silerni oyghitip turushni layiq
körimen. **14** Chünki Rebbimiz Eysa Mesihning burun
manga ayan qilghinidek, méning bu chédirim pat
arida uchamdin séliwétilidighanliqini bilip turuptimen.
15 Berheq, men silerning bu ishlarni men bu
dunyadin ketkinimdin kéyinmu herwaqit ésinglargha
keltürüshünglar üchün küchümning bariche intilimen.
16 Chünki biz silerge Rebbimiz Eysa Mesihning
küch-qudriti we hazir bolushini uqturghinimizda
hergizmu hiyligerliktin oydurup chiqilghan riwayetlerge
egeshmiduq, belki biz Uning heywetlik shan-shöhritige
öz közimiz bilen guwahchimiz. **17** Chünki U muqeddes
taghda Xuda'Atidin shan-shöhret we ulughluqqa
érishkende, ashu ulugh shan-shereplik yerdin: «Bu
Méning söyümlük Oghlum, Men Uningdin xursenmen»
dégen shundaq zor bir awaz Uninggha yetküzülüp
anglandi. **18** Muqeddes taghda biz Uninggha hemrah
bolup bille turghan bolghachqa, ershtin bu awaz
anglan'ghinida bizmu öz quliqimiz bilen uni angliduq.
19 Uning üstige hemmimizde peyghemberler yetküzgen
tolimu ishenchlik bésharetlik söz-kalam bardur; siler tang
süzülgüche, tang yultuzi qelbinglarni toluq yorutquche
bu söz-kalamgha qulaq salsanglar, yaxshi qilghan bolisiler
(bu söz-kalam xuddi qarangghuda chaqnap turidighan
chiraghqa oxshashtur). **20** Shuni hemmidin muhim dep
bilishinglar kérekki, muqeddes yazmilardiki héchqaysi
wehiy peyghemberlerning öz chüshenchisi boyiche
yetküzülgen emes. **21** Chünki héchqandaq wehiy-
bésharet insanlarning iradisidin kelgen emes, u belki
Xudaning muqeddes ademliri Muqeddes Roh teripidin
yéteklinip, Uning türtkisi bilen éytqan söz-kalamdur.

2 Lékin burun xelq ichide saxta peyghemberler chiqqan,
shuningdek aranglardimu saxta telim bergüchiler
meydan'gha chiqidu. Ular soqunup kirip, halaketke
élip baridighan bid'et telimlerni aranglargha astirtin
kirgüzüp, hetta özlirini hör qilishqa sétiwalghan
igisidinmu ténip, buning bilen öz béshigha tézla halaket
chüshüridu. **2** Nurghun kishiler ularning shermendilikige
egiship kétidu, shuningdek ularning sewebidin heqiqet
yoli haqaretke uchraydu. **3** Ular achközlükidin oydurma
sözler bilen silerni satidighan méli qilidu. Emdi ularning
béshigha xéli burunla békitilgen jaza bikar olturmaydu,
ularning halakiti bolsa uxlap yatmaydu. **4** Chünki
Xuda gunah sadir qilghan perishtilerni ayap olturmay,
belki ularni tehtisaraning hangigha tashlap, soraqqa
tartquche zulmetlik qarangghuluqtiki zenjirler bilen
solap qoyghan yerde, **(Tartaroō g5020)** **5** shundaqla
qedimki dunyadikilernimu ayap qoymay, xudasizliqqa
bérilgen dunyani topan bilen gherq qilip, peqet
heqqaniyliqqa dewet qilghuchi Nuhni bashqa yettisi
bilen saqlap qalghan yerde — **6** hemde kéyin Sodom we
Gomorra sheherlirini kéyinki dewrlerdiki xudasizliqqa
bérilgenlerge ibret bolsun dep békitip, béshigha
külpetlik jazani chüshürüp kül qilghan, **7** shuning
bilen birge mushu exlaqsizlarning buzuqchiliqliridin
yirginip azablan'ghan, heqqaniy bolghan Lutni ular
arisidin qutuldurghan yerde — **8** (ene shundaq
kishilerning ichide yashighan heqqaniy Lutning heqqaniy
qelbi her küni anglighan we körgen itaetsizlikler
tüpeylidin azablinatti) **9** emdi shuni körüwalalaymizki,
Reb ixlasmenlerni duch kelgen sinaqlardin qandaq
qutquzushni we shuningdek heqqaniysizlarni soraq
künigiche jazalinishqa saqlap qoyushni bilidu. **10**
Bularning arisidiki öz etlirige egiship pasiq heweslerge
bérilgen, shundaqla hoquq igilirige sel qarighanlarning
jazasi téximu shundaq bolidu. Mushundaq kishiler hali
chong, menmenchilerdur, ular «[rohiy] ulughlar»gha
haqaret qilishtin héch qorqmaydighanlardur. **11** Hetta
ulardin küch-qudrette üstün turidighan perishtilermu
Perwerdigarning aldida bu «[ulughlar]»[ni] haqaret bilen
erz qilmaydu. **12** Emma bular xuddi owlinip boghuzlinish
üchün tughulghan yawayi eqilsiz haywanlardek kélip,
özliri chüshenmeydighan ishlar üstide haqaretlik söz
qilidu we shundaqla özlirining halaket ishliri bilen toluq
halak bolidu, **13** shundaqla öz heqqaniysizliqigha tushluq
jazaning méwisini yeydu. Ular hetta kündüzi ochuq-
ashkara eysh-ishret qilishnimu lezzet dep hésablaydu;
ular [silerge] nomus we dagh keltürüp siler bilen
bir dastixanda olturup, öz mekkarliqliridin zoqlinidu.
14 Ularning zinaxorluq bilen tolghan közliri gunah

sadir qilishtin üzülmeydu; ular tutami yoq kishilerni
éziqturidu; ular qelbini achközlükke köndürgen, lenetke
yéqin balilardur! **15** Ular toghra yoldin chetnep,
Bosorning oghli Balaamning yoligha egiship ketti. U kishi
haram yolda tapqan heqni yaxshi körgüchi idi, **16** lékin
u qilghan qebihliki tüpeylidin tenbihini yédi (zuwansiz
éshek insanning awazi bilen sözlep peyghemberning
exmiqane ishini tosti). **17** Mana mushundaq kishiler
qurup ketken bulaqlar, borandin heydilip yürgen
tumanlargha oxshaydu; ulargha menggülük zulmetning
qapqarangghuluqida jay hazirlap qoyulghan. **(questioned)**
18 Chünki ular yalghan-yawidaq yoghan sözler bilen
maxtinip, ademning etlik heweslirini qozghitip eysh-
ishret ishliri bilen ézitquluq yolida méngiwatqanlardin
özlirini yéngila qachurghanlarni azduridu. **19** Ular mushu
kishilerge «Silerni erkinlikke érishtürimiz» dep wede
qilidu, lékin özliri emeliyette buzuqluqning qulliridur.
Chünki adem néme teripidin boysundurulghan bolsa,
shuning quli bolidu. **20** Chünki eger ular Rebbimiz
we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihni tonush arqiliq bu
dunyaning pasiqliqliridin qutulup, kéyin shulargha yene
baghlinip, boysundurulghan bolsa, ularning kéyinki hali
deslepkisidinmu better bolidu. **21** Chünki heqqaniyliq
yolini bilip turup, özige yetküzülgen muqeddes emrdin
yüz örügendin köre, bu yolni eslidinla bilmigini ewzel
bolatti. **22** Mushu ishenchlik hékmetlik sözler ularda
emelge ashurulidu: — «It aylinip öz qusuqini yer» we
yene «Choshqa yuyunup chiqipla qaytidin patqaqta
éghinar».

3 I söyümlüklirim, hazir silerge bu yéziwatqinim
ikkinchi xétimdur. Her ikki xétimde silerning sap
könglünglarni oyghitip, shu ishlarni eslitishke intildimki,
2 muqeddes peyghemberler burun éytqan sözlerge
we Rebbimiz hem Qutquzghuchimizning rosulliringlar
arqiliq yetküzgen emrige köngül bölüshünglarni
ötünimen. **3** Eng muhimi shuni bilishinglar kérekki,
künlerning axirida özining hawayi-heweslirining keynige
kiridighan, mesxire qilidighan mazaqchilar chiqip:
4 «Qéni, Uning qaytip kélimen dégen wedisi?! Ata-
bowilirimiz [ölümde] uxlap qalghandin taki hazirghiche
hemme ishlar dunya apiride bolghan waqittiki bilen
oxshash halette kétiwatidu» dep mesxire qilishidu.
5 Halbuki, ular eng qedimki zamanda Xudaning sözi
bilen asmanlarning yaritilghanliqini we shuningdek
yerning sudin chiqqan hem suning wasitisi bilen barliqqa
kelgenlikini etey untuydu; **6** shu amillarning wasitiliri
bilen shu zamandiki dunya kelkündin gherq bolup
yoqaldi. **7** Emma hazirqi asmanlar bilen zémin oxshashla
shu söz bilen ixlassiz ademler soraqqa tartilip halak
qilinidighan ashu künde otta köydürülüshke saqlinip,
ta shu künigiche halidin xewer élinip turidu. **8** Emdi
i söyümlüklirim, shu ish neziringlardin qachmisunki,
Rebge nisbeten bir kün ming yildek we ming yil bir
kündektur. **9** Reb Öz wedisini [orundashni] (bezilerning
«kéchiktürdi» dep oylighinidek) kéchiktürgini yoq, belki
héchkimning halak bolushini xalimay, hemme insanning
towa qilishigha kirishini arzulap, silerge kengchilik
qilip [waqitni sozmaqta]. **10** Lékin Rebning küni xuddi
oghrining kélishidek [kütülmigen waqitta] bolidu. U
küni asmanlar shiddetlik güldürligen awaz bilen ghayib
bolup, kainatning barliq qurulmiliri shiddetlik otta érip
tügeydu; zémin we uningdiki pütkül nersilermu köyüp
kétidu. **11** Hemme nerse mana shundaq érip yoqilidighan
yerde, siler qandaq ademlerdin bolushunglar kérek?
— hayatinglarni pak-muqeddeslikte we ixlasmenlikte
ötküzüp, **12** Xudaning künini telmürüp kütüp, u künning
tézrek kélishi üchün intilishinglar kérek emesmu? U
künning kélishi bilen pütün asmanlar otta yoqap tügeydu
we kainatning barliq qurulmiliri shiddetlik otta érip
tügeydu. **13** Lékin biz bolsaq Uning wedisi boyiche,
yéngi asman-zéminni intizarliq bilen kütmektimiz. U
yer heqqaniyliqning makanidur. **14** Shuning üchün,
ey söyümlüklirim, bu ishlarni kütüwatqanikensiler,
[shu tapta] Xudaning aldida nuqsansiz we daghsiz,
inaqliq-xatirjemlik ichide hazir bolup chiqishinglar
üchün intilinglar. **15** we Rebbimizning sewr-taqitini nijat
dep bilinglar, del söyümlük qérindishimiz Pawlusmu
özige ata qilin'ghan danaliq bilen bu ishlar toghruluq
silerge yazghan; **16** barliq xetliridimu u bu ishlar
heqqide toxtilidu. Uning xetliride chüshinish tes bolghan
bezi ishlar bar; bu ishlarni telim almighan we tutami
yoq kishiler muqeddes yazmilarning bashqa qisimlirini
burmilighandek, burmilap chüshendüridu we shuning
bilen öz béshigha halaket élip kélidu. **17** Shuning
bilen, i söyümlüklirim, [men éytqan] bu ishlarni
aldin'ala bilgenikensiler, bu exlaqsizlarning sepsetliri
bilen azdurulup, mustehkem turushunglarni yoqitip
qoyushtin hoshyar bolunglar. **18** Eksiche, [Xudaning]
méhir-shepqitide hem Rebbimiz we Qutquzghuchimiz
Eysa Mesihge bolghan bilishte dawamliq ösünglar.
Uninggha hem hazir hem ashu ebed künigiche barliq
shan-sherep mensup bolghay! Amin! **(aiōn g165)**

Yuhanna 1

1 Ezeldin bar bolghüchi, özimiz anglighan, öz közlirimiz
tikilip qarighan we qollirimiz bilen tutup silighan
hayatliq Kalami toghrisida [silerge bayan qilimiz] **2** (bu
hayatliq bizge ayan bolup, biz uni körduq. Shuning bilen
bu heqte guwahliq bérimiz hemde Ata bilen bille bolup,
kéyin bizge ayan bolghan shu menggülük hayatni silerge
bayan qilimiz) **(aiōnios g166)** **3** — silernimu biz bilen
sirdash-hemdemlikte bolsun dep biz körgenlirimizni
we anglighanlirimizni silerge bayan qilimiz. Bizning
sirdash-hemdemlikimiz Ata we Uning Oghli Eysa Mesih
bilendur. **4** Silerning xushalliqinglar tolup tashsun
dep, bularni silerge yéziwatimiz. **5** We biz Uningdin
anglighan hem silerge bayan qilidighan xewirimiz
mana shudurki, Xuda nurdur we Uningda héchqandaq
qarangghuluq bolmaydu. **6** Eger biz Uning bilen sirdash-
hemdemlikimiz bar dep turup, yenila qarangghuluqta
yürsek, yalghan éytqan we heqiqetke emel qilmighan
bolimiz. **7** Lékin U Özi nurda bolghinidek bizmu nurda
mangsaq, undaqta bizning bir-birimiz bilen sirdash-
hemdemlikimiz bolup, Uning Oghli Eysa Mesihning
qéni bizni barliq gunahtin paklaydu. **8** Eger gunahimiz
yoq dések, öz özimizni aldighan bolimiz hemde bizde
heqiqet turmaydu. **9** Gunahlirimizni iqrar qilsaq, U
bizning gunahlirimizni kechürüm qilip, bizni barliq
heqqaniysizliqtin pak qilishqa ishenchlik hem adildur.
10 Eger gunah qilmiduq dések, Uni yalghanchi qilip
qoyghan bolimiz we Uning söz-kalami bizdin orun
almighan bolidu.

2 I eziz balilirim, men silerni gunah sadir qilmisun
dep, bu sözlerni yéziwatimen. Mubada birsi gunah
sadir qilsa, Atining yénida bir yardemchi wekilimiz,
yeni Heqqaniy Bolghuchi Eysa Mesih bardur. **2** U
Özi gunahlirimiz üchün [jazani kötürgüchi] kafarettur;
mushu kafaret peqet bizning gunahlirimiz üchünla emes,
belki pütkül dunyadikilerning gunahliri üchündur. **3**
Bizning uni tonughanliqimizni bilelishimiz — Uning
emrlirige emel qilishimizdindur. **4** «Uni tonuymen»
dep turup, Uning emrlirige emel qilmighuchi kishi
yalghanchidur, uningda heqiqet yoqtur. **5** Lékin kimki
Uning sözige emel qilsa, emdi uningda Xudaning méhir-
muhebbiti heqiqeten kamaletke yetken bolidu. Biz
özimizning Uningda bolghanliqimizni ene shuningdin
bilimiz. **6** «Xudada turup yashaymen» dégüchi bolsa
[Eysaning] mangghinidek oxshash méngishi kérek. **7**
I söyümlüklirim, silerge [burun anglap baqmighan]
yéngi bir emrni emes, belki desleptin tartip siler
tapshuruwalghan kona emrni yéziwatimen. Ushbu emr
siler burundinla anglap kéliwatqan söz-kalamdur. **8**
Lékin yene kélip men silerge yéziwatqinimni yéngi
emr [désekmu bolidu]; bu emr Mesihde hem silerdimu
emel qilinmaqta, chünki qarangghuluq ötüp ketmekte,
we heqiqiy nur alliqachan chéchilishqa bashlidi. **9**
Kimdekim özini «nurda yashawatimen» dep turup,
qérindishini öch körse, u bügün'giche qarangghuluqta
turuwatqan bolidu. **10** Qérindishigha méhir-muhebbet
körsetken kishi yoruqluqta turmaqta, uningda gunahqa
putlashturidighan héchnéme qalmaydu. **11** Lékin
qérindishini öch körgen kishi qarangghuluqtidur; u
qarangghuluqta mangidu we qeyerge kétiwatqanliqini
bilmeydu, chünki qarangghuluq uning közlirini qarighu
qiliwetken. **12** Men bularni silerge yéziwatimen, i eziz
balilirim, chünki gunahliringlar Uning nami üchün
kechürüm qilindi. **13** Men buni silerge yéziwatimen, i
atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar.
Men buni silerge yéziwatimen, i yigitler, chünki
siler u rezil üstidin ghelibe qildinglar. **14** Men buni
silerge yéziwatimen, i eziz balilirim, chünki siler Atini
tonudunglar. Men buni silerge yéziwatimen, i atilar,
chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar.
Men buni silerge yéziwatimen, i yigitler, chünki siler
küchlüksiler, Xudaning söz-kalami silerde turidu we siler
u rezil üstidinmu ghelibe qildinglar. **15** Bu dunyani we
bu dunyadiki ishlarni söymenglar. Herkim bu dunyani
söyse, Atining söygüsi uningda yoqtur. **16** Chünki bu
dunyadiki barliq ishlar, yeni ettiki hewes, közlerdiki
hewes we hayatigha bolghan meghrurluqning hemmisi
Atidin kelgen emes, belki bu dunyadin bolghandur, xalas;
17 we bu dunya we uningdiki heweslerning hemmisi ötüp
kétidu. Lékin Xudaning iradisige emel qilghuchi kishi
menggü yashaydu. **(aiōn g165)** **18** Eziz balilirim, zamanning
axirqi saiti yétip keldi; we siler dejjalning [axir zamanda]
kélidighanliqini anglighininglardek, emeliyette bolsa
hazirning özidila nurghun dejjallar meydan'gha chiqti;
buningdin zamanning axirqi saiti bolup qalghanliqi
bizge melum. **19** Ular arimizdin chiqti, lékin ular
eslide bizlerdin emes idi. Chünki eger bizlerdin bolghan
bolsa, arimizda turiwergen bolatti. Lékin ularning
héchqaysisining eslide bizdikilerdin bolmighanliqi pash
qilin'ghanliqi üchün ular arimizdin chiqip ketti. **20**
Halbuki, siler bolsanglar Muqeddes Bolghuchidin kelgen
mesihligüchi Rohtin nésip boldunglar we shuning
üchün siler hemme ishni bilisiler. **21** Silerge bu xetni
yizishimdiki seweb, silerning heqiqetni bilmigenlikinglar
üchün emes, belki heqiqetni bilip, yalghanchiliqning
heqiqettin kélip chiqmaydighanliqini bilgenlikinglar
üchündur. **22** Emise, kim yalghanchi? Eysaning Mesih
ikenlikini inkar qilghuchi kishi bulsa, u yalghanchidur.
Ata we Oghulni inkar qilghuchi kishi özi bir dejjaldur.
23 Kimdekim Oghulni ret qilsa uningda Ata bolmaydu.
Lékin Oghulni étirap qilsa, uningda Ata bolidu. **24**
Siler bolsanglar, burundin anglap kéliwatqininglarni
özünglarda dawamliq turghuziwéringlar. Burundin
anglap kéliwatqininglar silerde dawamliq turiwerse,
silermu dawamliq Oghul we Atida yashawatqan bolisiler;
25 we Uning bizge qilghan wedisi bolsa del shu
— menggü hayatliqtur. **(aiōnios g166)** **26** Silerni
azdurmaqchi bolghanlarni nezerde tutup, bularni silerge
yazdim; **27** Siler bolsanglar, siler Uningdin qobul
qilghan mesihligüchi Roh silerde turiwéridu, siler
héchkimning ögitishige mohtaj emessiler; belki ene
shu mesihligüchi Roh silerge barliq ishlar toghruluq
ögitiwatqandek (U heqtur, héch yalghan emestur!) —
hem ögetkendek, siler dawamliq Uningda yashaydighan
bolisiler. **28** Emise, i eziz balilirim, dawamliq Uningda
turup yashawéringlar. Shundaq qilsanglar, U herqachan
qaytidin ayan bolghanda qorqmas bolimiz hem U
kelginide Uning aldida héch xijalet bolup qalmaymiz.
29 [Xudaning] heqqaniy ikenlikini bilgenikensiler,

heqqaniyliqqa emel qilghuchilarning herbirining uning
teripidin tughulghuchi ikenlikinimu bilsenglar kérek.

3 Qaranglar, Ata bizge shundaq chongqur méhir-
muhebbet körsetkenki, biz «Xudaning eziz baliliri»
dep atalduq — we biz heqiqetenmu shundaq. Bu dunya
shu sewebtin bizni tonup yetmeyduki, chünki bu dunya
Uni tonumidi. **2** Söyümlüklirim, biz hazir Xudaning
eziz baliliridurmiz; kelgüside qandaq bolidighanliqimiz
téxi ochuq ayan qilinmighan. Biraq U [qaytidin] ayan
qilin'ghanda, Uninggha oxshash bolidighanliqimizni
bilimiz; chünki shu chaghda biz Uning eynen Özini
körimiz. **3** We [Mesihge] ümid baghlighan herbir kishi
U pak bolghandek özini paklimaqta. **4** Gunah sadir
qilghan kishi [Xudaning] qanunigha xilapliq qilghan
bolidu. Chünki gunah sadir qilghanliq [Xudaning]
qanunigha xilapliq qilghanliqtur. **5** Halbuki, siler
Uni gunahlarni élip tashlash üchün dunyagha kélip
ayan qilin'ghan we shundaqla Uningda héchqandaq
gunah yoqtur, dep bilisiler. **6** Uningda yashawatqan
herbir kishi gunah sadir qilmaydu; kimdekim gunah
sadir qilsa, Uni körmigen we Uni tonumighan bolidu.
7 Eziz balilirim, héchkimning silerni aldishigha yol
qoymanglar. Heqqaniyliqqa emel qilghuchi kishi U
heqqaniy bolghinidek heqqaniydur. **8** Lékin gunah
sadir qilghuchi Iblistindur. Chünki Iblis elmisaqtin tartip
gunah sadir qilip kelmekte. Xudaning Oghlining dunyada
ayan qilinishidiki meqset Iblisning emellirini yoqitishtur.
9 Xudadin tughulghuchi gunah sadir qilmaydu; Xudaning
uruqi uningda orun alghachqa, u gunah sadir qilishi
mumkin emes, chünki u Xudadin tughulghandur. **10**
Xudaning baliliri bilen Iblisning baliliri shuning bilen
perqliniduki, kimdekim heqqaniyliqqa emel qilmisa
we yaki öz qérindishigha méhir-muhebbet körsetmise
Xudadin emestur. **11** Chünki siler desleptin anglap
kéliwatqan xewer mana del shuki, bir-birimizge méhir-
muhebbet körsitishimiz kérektur. **12** U u rezildin bolghan,
inisini öltürgen Qabilgha oxshash bolmasliqimiz kérek; u
némishqa inisini qetl qildi? Uning özining qilghanliri
rezil, inisining qilghanliri heqqaniy bolghanliqi üchün
shundaq qilghan. **13** Shunga, i qérindashlar, bu dunya
silerni öch körse, buninggha heyran qalmanglar. **14** Biz
qérindashlarni söygenlikimizdin, ölümdin hayatliqqa
ötkenlikimizni bilimiz. Öz qérindishini söymigüchi
téxi ölümde turuwatidu. **15** Qérindishigha öchmenlik
qilghan kishi qatildur we héchqandaq qatilda menggülük
hayatning bolmaydighanliqini bilisiler. **(aiōnios g166)** **16**
Biz shuning bilen méhir-muhebbetning néme ikenlikini
bilimizki, u biz üchün Öz jénini pida qildi; shuningdek
bizmu qérindashlirimiz üchün öz jénimizni pida qilishqa
qerzdardurmiz. **17** Emma kimki bu dunyada mal-
mülki turup, qérindishining mohtajliqini körüp turup,
uninggha köksi-qarnini achmisa, bundaq kishide nedimu
Xudaning méhir-muhebbiti bolsun? **18** Eziz balilirim,
söz bilen we til bilen emes, belki emelde we heqiqette
méhir-muhebbet körsiteyli. **19** Biz shundaq ishlar bilen
özimizning heqiqettin bolghanliqimizni bileleymiz we
[Xudaning] aldida qelbimizni xatirjem qilalaymiz. **20**
Shundaqtimu, mubada qelbimiz bizni yenila eyiblise,
Xuda yenila qelbimizdin üstün we hemmini bilgüchidur.
21 Söyümlüklirim, eger qelbimiz bizni eyiblimise,
Xudaning aldida yüreklik turimiz **22** we shundaqla
Uningdin némini tilisek shuninggha érisheleymiz; chünki
biz Uning emrlirige emel qilip, Uni xursen qilidighan
ishlarni qilimiz. **23** We Uning emri shuki, uning Oghli
Eysa Mesihning namigha étiqad qilishimiz hemde Uning
bizge tapilighinidek bir-birimizge méhir-muhebbet
körsitishimizdin ibarettur. **24** Uning emrlirige emel
qilidighan kishi [Xudada] yashaydighan we [Xudamu]
uningda yashaydighan bolidu. Emdi Xudaning bizde
yashaydighanliqini bilginimiz bolsa, U bizge ata qilghan
Rohtindur.

4 Söyümlüklirim, herbir [«wehiy qilghuchi»] rohlarning
hemmisigila ishiniwermenglar, belki bu rohlarning
Xudadin kelgen-kelmigenlikini perqlendürüsh üchün
ularni sinanglar. Chünki nurghun saxta peyghemberler
dunyadiki jay-jaylargha peyda boldi. **2** Xudaning Rohini
mundaq perqlendüreleysiler: Eysani, yeni dunyagha
insaniy tende kelgen Mesihni étirap qilghuchi herbir
roh Xudadin bolidu; **3** we dunyagha insaniy tende
kelgen Eysa Mesihni étirap qilmaydighan roh Xudadin
kelgen emes. Bundaqlarda eksiche dejjalning rohi
ishleydu; siler bu rohning kélidighanliqi toghruluq
anglighanidinglar we derweqe u hazir dunyada peyda
boldi. **4** Ey eziz balilirim, siler bolsanglar Xudadin
bolghansiler we ularning üstidin ghalib keldinglar;
chünki silerde Turghuchi bu dunyada turghuchidin
üstündur. **5** Ular bolsa bu dunyagha mensup; shunga
ular bu dunyaning sözlirini qilidu we bu dunyadikiler
ularga qulaq salidu. **6** Biz bolsaq Xudadin bolghanmiz;
Xudani tonughan kishi bizning sözlirimizni anglaydu.
Xudadin bolmighan kishi bolsa bizning sözlirimizni
anglimaydu. Mana buningdin Heqiqetning Rohi bilen
ézitquluqning rohini perq ételeymiz. **7** I söyümlüklirim,
bir-birimizge méhir-muhebbet körsiteyli; chünki méhir-
muhebbetning özi Xudadindur we méhir-muhebbet
körsetküchining herbiri Xudadin tughulghan bolidu
we Xudani tonuydu. **8** Méhir-muhebbet körsetmigüchi
kishi Xudani tonumighan bolidu; chünki Xuda Özi
méhir-muhebbettur. **9** Xudaning méhir-muhebbiti bizde
shuning bilen ashkara boldiki, Xuda bizni Uning arqiliq
hayatqa érishsun dep birdinbir yégane Oghlini dunyagha
ewetti. **10** Méhir-muhebbet del shuningdin ayanki,
bizlerning Xudani söyginimiz bilen emes, belki U Özi
bizni söyüp gunahlirimizning jazasini kötürgüchi kafaret
bolushqa Öz Oghlini ewetkini bilen ayandur. **11** I
söyümlüklirim, Xuda bizge shu qeder méhir-muhebbet
körsetken yerde, bizmu bir-birimizge méhir-muhebbet
körsitishke qerzdardurmiz. **12** Héchkim héchqachan
Xudani körgen emes; lékin bir-birimizge méhir-
muhebbet körsetsek, Xuda bizde yashaydu we uning
méhir-muhebbiti bizde kamaletke yetken bolidu. **13** Biz
bizning Uningda yashawatqanliqimizni we Uning bizde
yashawatqanliqini shuningdin bilimizki, U Öz Rohini
bizge ata qilghan. **14** Biz shuni körgen we shundaqla
shuninggha guwahliq bérimizki, Ata Oghulni dunyagha
qutquzghuchi bolushqa ewetti. **15** Eger kimdekim Eysani
Xudaning Oghli dep étirap qilsa, Xuda uningda, umu
Xudada yashaydu. **16** Biz bolsaq Xudaning bizge bolghan
méhir-muhebbitini tonup yettuq, shundaqla uninggha
tolimu ishenduq. Xuda Özi méhir-muhebbettur we

méhir-muhebbette yashighuchi kishi Xudada yashaydu,
Xudamu uningda yashaydu. **17** Mushundaq bolghanda,
méhir-muhebbet bizde mukemmellishidu; shuning bilen
biz soraq künide xatirjem-qorqmas bolalaymiz. Chünki
Eysa qandaq boluwatqan bolsa bizmu hazir bu dunyada
shundaq boluwatimiz. **18** Méhir-muhebbette qorqunch
yoqtur; kamil méhir-muhebbet qorqunchni heydep
yoqqa chiqiridu. Chünki qorqunch Xudaning jazasi
bilen baghlinishliqtur; qorqunchi bar kishi méhir-
muhebbette kamaletke yetküzülgen emestur. **19** Biz
méhir-muhebbet körsitimiz, chünki Xuda aldi bilen
bizge méhir-muhebbet körsetti. **20** Eger birsi «Xudani
söyimen» dep turup, qérindishigha öchmenlik qilsa,
u yalghanchidur. Chünki köz aldidiki qérindishini
söymigen yerde, körüp baqmighan Xudani qandaqmu
söysun? **21** Shunga bizde Uningdin: «Xudani söygen
kishi qérindishinimu söysun» dégen emr bardur.

5 Eysaning Mesih ikenlikige ishen'gen herbir kishi
Xudadin tughulghan bolidu; we tughdurghuchi [Atini]
söyidighan herbir kishi Uningdin tughulghuchinimu
söyidu. **2** Biz özimizning Xudaning balilirini
söyidighanliqimizni shuningdin bilimizki, Xudani söyüp,
Uning emrlirige emel qilishimizdindur. **3** Xudani
söyüsh Uning emrlirige emel qilish démektur; we
Uning emrliride turmaq éghir ish emestur. **4** Chünki
Xudadin tughulghanlarning hemmisi bu dunya üstidin
ghelibe qilidu; we dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi
küch — del bizning étiqadimizdur. **5** Bu dunyaning
üstidin ghelibe qilghuchi zadi kimler? Peqet Eysani
Xudaning Oghli dep étiqad qilghuchilar emesmu?
6 U bolsa su we qan arqiliq kelgen zat, yeni Eysa
Mesihdur; Uning kélishi peqet su bilenla emes, belki
qan bilenmu idi. We bu ishlargha guwahliq bergüchi
bolsa Rohtur, chünki Roh Özi heqiqettur. **7** Chünki
Uning toghruluq üch guwahliq bergüchi bar: — **8** bular
Roh, su we qandin ibarettur. Bu üchining [guwahliqi]
birdur. **9** Eger biz insanlarning guwahliqini qobul qilsaq,
Xudaning guwahliqi bularningkidin üstündur. Xuda
Öz Oghli toghrisida shundaq guwahliq bergen — **10**
(Xudaning Oghligha étiqad qilghan kishining ichide shu
guwahliq bardur; biraq Xudagha ishenmigen kishi Uni
yalghanchi qilghan bolidu, chünki U Xudaning Öz Oghlini
testiqlighan guwahliqigha ishenmigen) **11** guwahliq del
shudurki, Xuda bizge menggülük hayatni ata qildi we
bu hayatliq Uning Oghlididur. **(aiōnios g166)** **12** Shunga
Oghulgha ige bolghan kishi hayatliqqa ige bolghan bolidu;
Xudaning Oghligha ige bolmighan kishi hayatliqqa ige
bolmighan bolidu. **13** Men bularni Xudaning Oghlining
namigha étiqad qilghan silerge silerning menggülük
hayatqa ige bolghanliqinglarni bilishinglar üchün
yazdim. **(aiōnios g166)** **14** We bizning Uninggha bolghan
toluq ishench-xatirjemlikimiz shundaqki, Uning iradisige
muwapiq herqandaq bir ishni tilisek, U bizni anglaydu. **15**
Uni hernéme tiliginimizni anglaydu dep bilgenikenmiz,
duayimizda Uningdin tiliginimizge érishtuq, dep bilimiz.
16 Birsi qérindishining ölümge mehkum qilmaydighan bir
gunah sadir qilghanliqini körse, uning üchün dua qilsun;
we Xuda ölümge mehkum qilmaydighan gunah sadir
qilghanlar üchün uninggha hayatliq ata qilidu. Ölümge
mehkum gunahmu bardur. Uning toghrisidin tilisun,
démeymen. **17** Hemme heqqaniyetsizlik gunahtur; we
ölümge mehkum qilmaydighan gunahmu bar. **18** Xudadin
tughulghuchining gunah sadir qilmaydighanliqini
bilimiz; chünki eslide Xudadin tughulghan Zat bundaq
kishini qoghdap qalidu we ashu rezil uninggha
tégelmeydu. **19** Emdi özimizning Xudadin bolghanliqimiz
özimizge melum; emma pütkül dunya bolsa u rezilning
ilkididur. **20** Yene bizge melumki, Xudaning Oghli
dunyagha keldi we Heqiqiy Bolghuchini tonushimiz
üchün könglimizni yorutti; we biz Heqiqiy Bolghuchining
Özide, yeni Uning Oghli Eysa Mesihde yashawatimiz. U
bolsa heqiqiy Xuda we menggülük hayatliqtur! **(aiōnios
g166)** **21** Eziz balilirim, özünglarni herqandaq butlardin
saqlanglar.

Yuhanna 2

1 **2** Menki aqsaqaldin [Xuda teripidin] tallan'ghan
xanimgha we uning eziz balilirigha salam! Men
silerni heqiqette söyimen we yalghuz menla emes, yene
heqiqetni tonughanlarning hemmisi bizde yashawatqan
we shundaqla ebedgiche bizge yar bolidighan heqiqetni
dep silerni söyidu. **(aiōn g165)** **3** Xuda'Atidin we
Atining Oghli Reb Eysa Mesihdin shapaet, rehim-shepqet
we xatirjemlik silerge heqiqet we méhir-muhebbet
ichide bolghay! **4** Baliliringning arisida biz Atidin emr
tapshuruwalghandek heqiqette mangghanlarni körginim
üchün intayin xursen boldum. **5** Emdi, hörmetlik
xanim, men sendin bir-birimizge méhir-muhebbet
körsiteyli, dep ötünimen. Méning sanga yézip ötün'ginim
yéngi bir emr emes, belki desleptin tartip bizde bar
emrdur **6** (méhir-muhebbet shuki, uning emrlirige emel
qilip méngishtur). Mana bu emr siler burundin tartip
anglap kéliwatqandek, uningda méngishinglar üchün
silerge tapilan'ghandur. **7** Chünki nurghun aldamchilar
dunyaning jay-jaylirida chiqti. Ular Eysaning dunyagha
insaniy tende kelgen Mesih ikenlikini étirap qilmaydu.
Bundaqlar del aldamchi we dejjaldur. **8** Biz we özünglar
singdürgen ejirni yoqitip qoymay, belki toluq in'amgha
ige bolushunglar üchün, özünglargha agah bolunglar.
9 Kimki Mesihning telimidin halqip chiqip, uningda
ching turmisa, Xuda uninggha ige bolmaydu. Lékin
Uning telimide ching turghuchi bolsa, Ata hem Oghul
uninggha ige bolidu. **10** Eger birsi Uning telimini élip
kelmey silerning yéninglargha kelse, uni öyünglargha
bashlimanglar hem uninggha salammu bermenglar. **11**
Chünki undaq ademge salam bergen kishi uning rezil
emellirige shérik bolghuchidur. **12** Silerge pütidighan
yene köp sözlirim bar idi; lékin qeghez bilen siyahni
ishletkendin köre, xushalliqimizning tolup téshishi
üchün yéninglargha bérip didar körüshüp sözlishishni
arzu qilimen. **13** Xuda teripidin tallan'ghan hedengning
baliliridin sanga salam!

Yuhanna 3

1 Menki aqsaqal özüm heqiqette söygen söyümlük
Gayusqa salam! **2** I söyümkük [dostum], jéning
güllen'gendek, hemme ishliringning güllinishige we
téningning salamet bolushigha tilekdashmen. **3**
Qérindashlar kélip, sende bolghan heqiqet toghruluq
guwahliq bergende, men intayin bek xushallandim;
chünki sen heqiqette dawamliq méngiwatisen. **4** Manga
nisbeten, eziz balilirimning heqiqette méngiwatqanliqini
anglashtinmu chong xushalliq yoqtur. **5** Söyümlük
[dostum], yéninggha barghan qérindashlargha (gerche
ular sanga natonush bolsimu) qilghanliringning
hemmiside ixlasmenliking ispatlinidu. **6** Ular jamaet
aldida séning bu méhir-muhebbiting toghrisida guwahliq
berdi. Ularni yene Xudaning yoligha layiq sepirige uzitip
qoysang, yaxshi qilghan bolisen. **7** Chünki ular [seperde]
yat ellik [étiqadsizlardin] héch néme almay, shu mubarek
nam üchün yolgha chiqti. **8** Shunga, heqiqet bilen
xizmetdash bolup teng ishligüchi bolush üchün biz
shundaqlarni qollap-quwwetlishimizge toghra kélidu. **9**
Bu toghruluq jamaetke mektüp yazdim. Lékin ularning
arisida özini chong tutup, jamaetke bash bolush temeside
bolghan Diotrepes bizni qobul qilmaydu. **10** Shuning
üchün men barghanda, uning qilghan eskiliklirini,
yeni uning bizning üstimizdin qilghan rezil sözliri
bilen gheywitini yüzige salimen; u uningliq bilenla
toxtap qalmaydu, yene [seperdiki] qérindashlarni qobul
qilmayla qalmay, qobul qilmaqchi bolghanlarnimu tosidu
we hetta ularni jamaettin qoghlap chiqiriwatidu. **11**
I söyümlük [dostum], yamanliqtin emes, yaxshiliqtin
ülge alghin. Yaxshiliq qilghuchi Xudadindur. Yamanliq
qilghuchi Xudani héch körmigendur. **12** Démitriusni
bolsa hemmeylen, hetta Heqiqetning özi yaxshi guwahliq
bérip teripleydu. Bizmu uninggha guwahliq bérimiz we
guwahliqimizning heqiqet ikenlikini senmu bilisen. **13**
Sanga yazidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin qelem
bilen siyahni ishletkendin köre, **14** Sen bilen pat arida
didar körüshüshni arzu qilimen; shu chaghda derqemde
sözlishimiz. Sanga xatirjemlik yar bolghay! Dostlardin
sanga salam. Senmu [u yerdiki] dostlargha isim-famililiri
boyiche mendin salam éytqaysen.

Yehuda

1 Eysa Mesihning quli, Yaqupning inisi menki
Yehudadin chaqirilghanlargha, yeni Xuda'Atimiz
teripidin söyülgen, Eysa Mesih teripidin qoghdilip
kelgenlerge salam. **2** Silerge rehimdillik, amanliq-
xatirjemlik we méhir-muhebbet hessilep ata qilin'ghay!
3 I söyümlüklirim, men esli silerge ortaq behrimen
boluwatqan nijatimiz toghrisida xet yézishqa zor
ishtiyaqim bolsimu, lékin hazir buning ornigha silerni
muqeddes bendilerge bir yolila amanet qilin'ghan
étiqadni qolunglardin bermeslikke jiddiy küresh qilishqa
jékilep ushbu xetni yazmisam bolmidi. **4** Chünki
melum kishiler — ixlassiz ademler, xéli burunla munu
soraqqa tartilishqa pütülgenler aranglargha suqunup
kiriwalghan. Ular Xudaning méhir-shepqitini buzuqluq
qilishning bahanisigha aylanduruwalghan, birdinbir
Igimiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin tan'ghan ademlerdur.
5 Shuning üchün men silerge shuni ésinglargha
qaytidin sélishni xalaymenki (gerche siler burun
hemme ishlardin xewerlendürülgen bolsanglarmu),
burun Reb [Özi üchün] bir xelqni Misirdin qutquzghan
bolsimu, ularning ichidiki [Özige] ishenmigenlerni
kéyin halak qildi. **6** [We siler shunimu bilisilerki],
eslidiki ornida turmay, öz makanini tashlap ketken
perishtilerni Reb ulugh [qiyamet] künining soriqighiche
menggü kishenlep mudhish qarangghuluqta solap
saqlimaqta. **(aïdios g126)** **7** Sodom we Gomorra we
ularning etrapidiki sheherlerdikilermu shu oxshash
yolda, yeni shu [perishtilerge] oxshash uchigha chiqqan
buzuqchiliqqa we gheyriy shehwetlerge bérilip ketken,
[kéyinki dewrler] ularning aqiwitidin ibret alsun üchün
menggülük ot jazasigha örnek qilinip köydürülgen.
(aiōnios g166) **8** Lékin mushu «chüsh körgüchiler» shu
oxshash yol bilen ademlerning tenlirinimu bulghimaqta,
ular hoquq igilirige sel qarighuchilardin bolup, [ershtiki]
ulughlarghimu haqaret qilishmaqta. **9** Lékin hetta
bash perishte Mikailmu Musaning jesiti toghrisida
Iblis bilen muzakire qilip talash-tartish qilghanda, uni
haqaretlik sözler bilen eyibleshke pétinalmighan, peqet
«Sanga Perwerdigarning Özi tenbih bersun» depla
qoyghan. **10** Lékin bu kishiler özliri chüshenmeydighan
ishlar üstide kupurluq qilidu. Biraq ular hetta
eqilsiz haywanlardek öz tebiitining inkasliri boyiche
chüshen'giniche yashap, shu arqiliq özlirini halak qilidu.
11 Bularning haligha way! Chünki ular Qabilning yoli
bilen mangdi, mal-mülükni dep Balaamning azghan
yoligha özini atti we ular Korahning asiyliq qilghinigha
[oxshash] axir halak bolidu. **12** Ular méhir-muhebbetni
tebriklesh ziyapetliringlargha héch tartinmay siler bilen
bille daxil bolidighan, özlirinila baqidighan xeterlik
xada tashlardur. Ular shamallardin heydilip kelgen
yamghursiz bulut, yiltizidin qomurup tashlan'ghan,
kech küzdiki méwisiz derexler, ikki qétim ölgenler!
13 Ular déngizning dawalghuwatqan, buzhghunluq
dolqunliri, ular öz shermendichilikini qusmaqta; ular
ézip ketken yultuzlar bolup, ularghа menggülük
qapqarangghuluqning zulmiti hazirlap qoyulghandur.
(aiōn g165) **14** Adem'atining yettinchi ewladi bolghan
Hanox bu kishiler toghrisida mundaq bésharet bergen: —
«Mana, Reb tümenminglighan muqeddesliri bilen kélidu,
15 U pütkül insanlarni soraq qilip, barliq ixlassizlarning
ixlassizlarche yürgüzgen barliq ixlassizliqlirigha asasen,
shundaqla ixlassiz gunahkarlarning Özini haqaretligen
barliq esebiy sözlirige asasen ularni eyibke buyruydu».
16 Bu kishiler haman ghotuldap, aghrinip yüridu, öz
heweslirining keynige kiridu; aghzida yoghanchiliq
qilidu, öz menpeitini közlep bashqilargha xushametchilik
qilidu. **17** Lékin, i söyümlüklirim, Rebbimiz Eysa
Mesihning rosullirining aldin éytqan sözlirini ésinglarda
tutunglarki, **18** ular silerge: «Axir zamanda, özining
ixlassiz heweslirining keynige kirip, mazaq qilghuchilar
meydan'gha chiqidu» dégenidi. **19** Mushundaq kishiler
bölgünchilik peyda qilidighan, öz tebiitige egeshken,
Rohqa ige bolmighan ademlerdur. **20** Lékin siler, i
söyümlüklirim, eng muqeddes bolghan étiqadinglarni ul
qilip, özünglarni qurup chiqinglar, Muqeddes Rohta dua
qilip, **21** ademni menggülük hayatqa élip baridighan
Rebbimiz Eysa Mesihning rehimdillikini telmürüp
kütüp, özünglarni Xudaning méhir-muhebbiti ichide
tutunglar. **(aiōnios g166)** **22** Ikkilinip qalghanlargha
rehim qilinglar; **23** bezilerni ot ichidin yuluwélip
qutulduruwélinglar; bezilerge hetta etliridin nijaset
chüshüp bulghan'ghan kiyim-kéchikigimu nepretlen'gen
halda qorqunch ichide rehim qilinglar. **24** Emma
silerni yolda téyilip kétishtin saqlap, échilip-yéyilip
Özining shereplik huzurida eyibsiz turghuzushqa Qadir
Bolghuchigha, yeni Qutquzghuchimiz birdinbir Xudagha
Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq shan-sherep, **25** heywet-
ulughluq, qudret we hoquq ezeldin burun, hazirmu ta
barliq zamanlarghiche bolghay! Amin! **(aiōn g165)**

Wehiy

1 Bu kitab Eysa Mesihning wehiysi, yeni Xuda Uninggha
Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüside yüz bérishi
muqerrer bolghan ishlarni körsitishi üchün tapshurghan
wehiydur. Mesih buni Öz perishtisini ewetip quli
Yuhannagha alametler bilen ayan qildi. **2** Yuhanna bolsa
Xudaning söz-kalami hemde Eysa Mesih toghrisidiki
guwahliqqa körgenlirining hemmisige guwahliq berdi. **3**
Bu bésharetni oqup bergüchi we uning sözlirini anglap,
uningda yézilghanlargha itaet qilghuchi bextliktur!
Chünki wehiyning waqti yéqindur. **4** Menki Yuhannadin
Asiya [ölkisidiki] yette jamaetke salam! Hazir bar bolghan,
ötkendimu bolghan hem kelgüside Kelgüchidin, Uning
textining aldidiki yette Rohtin **5** we sadiq Guwahchi,
ölümdin tunji Tirilgüchi, jahandiki padishahlarning
Hökümrani bolghan Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqet
we xatirjemlik bolghay. Emdi bizni söygüchi, yeni
Öz qéni bilen bizni gunahlirimizdin yughan **6** we
bizni bir padishahliqqa uyushturup, Öz Atisi Xudagha
kahinlar qilghan'gha barliq shan-sherep we küch-qudret
ebedil'ebedgiche bolghay, amin! **(aiōn g165)** **7** Mana,
U bulutlar bilen kélidu, shundaqla her bir köz, hetta
Uni sanjighanlarmu Uni köridu. Yer yüzidiki pütkül
qebile-xelq U seweblik ah-zar kötüridu. Shundaq bolidu,
amin! **8** Men «Alfa» we «Oméga», Muqeddime we
Xatime Özümdurmen, hazir bar bolghan, burunmu
bar bolghan hem kelgüsidimu bar Bolghuchidurmen,
shundaqla Hemmige Qadirdurmen, deydu Perwerdigar
Xuda. **9** Silerning qérindishinglar hem siler bilen
birge Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we
sewr-taqettin ortaq nésipdishinglar bolghan menki
Yuhanna Xudaning söz-kalami we Eysaning guwahliqi
wejidin Patmos dégen aralda [mehbus] bolup turup
qalghandim. **10** «Rebning küni»de men Rohning ilkige
élinishim bilen, keynimdin kanay awazidek küchlük
bir awazni anglidim. **11** Bu awaz: «Köridighanliringni
kitab qilip yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus,
Smirna, Pergamum, Tiyatira, Sardis, Filadélfiye we
Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» dédi. **12** Manga söz
qilghan awazning kimning ikenlikini körüsh üchün
keynimge buruldum. Burulghinimda, közümge yette
altun chiraghdan **13** we ularning otturisida uchisigha
putlirighiche chüshüp turidighan ton kiygen, köksige
altun kemer baghlighan Insan'oghligha oxshaydighan
biri köründi. **14** Uning bash-chéchi aq yungdek, hetta
qardek ap'aq idi we közliri goya yalqunlap turghan ottek
idi. **15** Putliri xumdanda tawlinip parqirighan tuchqa
oxshaytti, awazi sharqirap éqiwatqan nurghun sularning
awazidek idi. **16** U ong qolida yette yultuz tutqan
bolup, aghzidin ikki bisliq ötkür qilich chiqip turatti.
Chirayi xuddi quyashning toluq küchide parlighandek
yarqin idi. **17** Uni körginimde, ayighigha ölüktek
yiqildim. U ong qolini üstümge tegküzüp mundaq
dédi: — Qorqma, Awwalqisi we Axirqisi **18** hemde
hayat Bolghuchi Özümdurmen. Men ölgenidim, emma
mana, Men ebedil'ebedgiche hayatturmen, ölüm we
tehtisaraning achquchliri qolumdidur! **(aiōn g165, Hadēs
g86)** **19** Shuning üchün, körgen ishlarni, hazir boluwatqan
ishlarni we bulardin kéyin bolidighan ishlarni yézip
qaldur. **20** Sen ong qolumda körgen yette yultuzning we
yette altun chiraghdanning siri mana mundaq — yette
yultuz yette jamaetning elchiliri we yette chiraghdan
bolsa yette jamaettur.

2 — Efesustiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
«Ong qolida yette yultuzni tutup, yette altun
chiraghdanning otturisida Mangghuchi mundaq deydu:
2 — Séning ejir-emelliringni, tartqan japaliringni hem
sewr-taqitingni, rezil ademlerning qilmishlirigha chidap
turalmaydighanliqingni, shundaqla rosul bolmisimu
özlirini rosul dep atiwalghanlarni sinap, ularning
yalghanchi bolghanliqini tonughanliqingnimu bilimen.
3 Shundaq, séning sewr-taqet qiliwatqanliqingni,
Méning namim wejidin japa-musheqqetke berdashliq
bergenlikingni emma érinmigenlikingni bilimen. **4**
Lékin sanga shu bir étirazim barki, sen özüngdiki
deslepki méhir-muhebbettin waz kechting. **5**
Shunga qaysi halettin yiqilip chüshkenlikingni
ésingge élip towa qilghin, awwalqi emellerni qayta
qilghin. Bolmisa yéninggha kélimen we towa
qilmisang chiraghdéningni jayidin yötkiwétimen. **6**
Biraq, séning shu artuqchiliqing barki, Men Özüm
nepretlinidighan Nikolas terepdarlirining qilmishliridin
senmu nepretlinisen. **7** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge
dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilarni Xudaning
jennitining otturisidiki hayatliq derixining méwiliridin
yéyishke muyesser qilimen». **8** — Izmirdiki jamaetning
elchisige mundaq yazghin: — «Awwalqisi we Axirqisi,
ölgen we Tirilgüchi mundaq deydu: **9** — Séning
azab-oqubetliringni we namratliqingni bilimen (lékin
sen bay!), Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy
dewalghan, Sheytanning bir sinagogi bolghanlarning
töhmetlirinimu bilimen. **10** Aldingda chékidighan
azab-oqubetlerdin qorqma. Mana, Iblis aranglardin
beziliringlarni sinilishinglar üchün yéqinda zindan'gha
tashlitidu. Siler on kün qiynilisiler. Taki ölgüche sadiq
bolghin, Men sanga hayatliq tajini kiydürimen. **11**
Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!
Ghelibe qilghuchilar ikkinchi ölümning ziyinigha hergiz
uchrimaydu!». **12** — Pergamumdiki jamaetning elchisige
mundaq yazghin: — «Ikki bisliq ötkür qilichi bar
Bolghuchi mundaq deydu: **13** — Men sen olturghan
yerni, yeni Sheytanning texti bolghan jayni bilimen.
Shundaqtimu, sen Méning namimni ching tutup, hetta
sadiq guwahchim Antipas makaningda, yeni Sheytan
turghan jayda qetl qilin'ghan künlerdimu, Manga qilghan
étiqadingdin ténip ketmiding. **14** Lékin sanga shu
birnechche étirazim barki, aranglarda Balaamning
telimige egeshkenlerdin beziler bolmaqta — Balaam
bolsa Balaqqa Israillarni butqa atap qurbanliq qilin'ghan
göshni yéyish we jinsiy buzuqluq qilishqa azdurushni
ögetkenidi. **15** Shuninggha oxshash, silerning aranglarda
Nikolas terepdarlirining telimini tutqanlarmu bar. **16**
Shuning üchün, towa qil! Undaq qilmisang, yéninggha
téz arida bérip, aghzimdiki qilichim bilen shulargha
hujum qilimen. **17** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge
dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar bolsa yoshurup
qoyghan mannadin bérimen we herbirige birdin aq
tash bérimen. Tash üstide yéngi bir isim pütüklük
bolidu, shu isimni uni qobul qilghan kishidin bashqa

héchkim bilmeydu». **18** — Tiyatiradiki jamaetning
elchisige mundaq yazghin: — «Közliri yalqunlighan otqa
we putliri parqiraq tuchqa oxshaydighan Xudaning
Oghli mundaq deydu: **19** — Séning emelliringni, méhir-
muhebbitingni, étiqadingni, ejir-xizmitingni we sewr-
taqitingni, shundaqla hazirqi emelliringning awwalqidin
éship chüshüwatqanliqinimu bilimen. **20** Lékin, sanga
shu bir étirazim barki, özini peyghember dep atiwalghan
ashu xotun Yizebelge yol qoyuwatisen. U xotun qul-
xizmetkarlirimgha telim bérip, ularni jinsiy buzuqluq
qilishqa we butqa atap nezir qilin'ghan göshni yéyishke
azdurmaqta. **21** Men uninggha towa qilghudek waqit
bergenidim, lékin u öz buzuqluqigha towa qilishni
xalimaydu. **22** Emdi mana, Men uni [éghir késel] ornigha
tashlap yatquzimen we uning bilen zina qilghanlar
qilmishlirigha towa qilmisa, ularnimu éghir azabqa
chömdürimen. **23** Uning perzentlirinimu ejellik késel
bilen urimen. Shu chaghda, barliq jamaetler niyet-
nishanlarni we qelblerni közitip tekshürgüchining Özüm
ikenlikimni, shundaqla Méning herbiringlargha qilghan
emeliyitinglargha yarisha yanduridighanliqimni bilidu.
24 Lékin, Tiyatiradiki qalghanlargha, yeni bu telimni
qobul qilmighanlar (ularning pikri boyiche, Sheytanning
atalmish «chongqur sirliri»ni ögenmigenler), yeni silerge
shuni éytimenki: Özünglarda bar bolghanni Men kelgüche
ching tutunglar. Üstünglargha buningdin bashqa yükni
artmaymen. **26** Ghelibe qilghuchilargha, yeni emellirimni
axirghiche ching tutqan kishilerge bolsa, ulargha pütkül
ellerge hakim bolush hoquqini bérimen. **27** Mana bu
Atam Manga bergen hoquqqa oxshash hoquqtur: — «U
ularni tömür kaltek bilen padichidek bashqurup, sapal
qachilarni urup chaqqandek tarmar qilidu». **28** Men
uninggha tang yultuzinimu ata qilimen. **29** Quliqi barlar
Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
— «Xudaning yette Rohi we yette yultuzining
Igisi Bolghuchi mundaq deydu: — Séning emelliringni
we shundaqla «hayat» dégen nam-abruyungning
barliqini, lékin emeliyette ölük ikenlikingni bilimen.
2 Shunga, oyghan, séningde bar bolghan, emma öley
dep qalghan [xisletliringni] kücheyt; chünki Xudayim
aldida emelliringning tügel emeslikini bildim. **3** Uning
üchün [söz-kalamni] qandaq qobul qilip anglighininghi
yadinggha keltürüp, uni ching tutup towa qilghin. Lékin
oyghanmisang Men oghridek üstüngke kélimen we sen
qaysi saette üstüngge kélidighinimni hergiz bilmeysen.
4 Lékin Sardista öz kiyimlirige dagh tegküzmigen
birnechche shexs bar. Ular aq kiyim kiyip Men bilen
bille mangidu, chünki ular buninggha layiqtur. **5**
Ghelibe qilghuchilar mana shundaq aq kiyimlerni
kiyidu. Men ularning namini hayatliq deptiridin hergiz
öchürmeymen, belki ularning namini Atam Xudaning
we Uning perishtilirining aldida ochuq étirap qilimen. **6**
Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»
7 — Filadélfiyediki jamaetning elchisige mundaq
yazghin: — «Muqeddes we Heqiqiy Bolghuchi, shundaqla
Dawutning achquchigha ige Bolghuchi, achsam héchkim
yapalmaydu, yapsam héchkim achalmaydu dégüchi
munu ishlarni deydu: **8** — Séning emelliringni bilimen.
Séning bir'az küchüng bolghach söz-kalamimgha itaet
qilghining we namimdin ténip ketmigining üchün,
aldingda héchkim yapalmaydighan bir ishikni échip
qoydum. **9** Mana, Sheytanning sinagogidikilerdin,
Yehudiy emes turup özlirini Yehudiy dep atiwalghan
yalghanchilarni bolsa shundaq aqiwetke qaldurimenki,
ularni kélip séning ayighinggha bash uridighan we
Méning séni söygenlikimni bilidighan qilimen. **10** Sen
Méning sewr-taqet yolumdiki söz-kalamimni saqlap
emel qilishing üchün bu dunyadiki insanlarni sinashqa
pütkül yer yüzige chüshidighan wabaliq sinaqning
waqit-saiti kelgende séni uningdin saqlap qoghdap
qalimen. **11** Men pat arida kélimen. Tajingni héchkimning
tartiwalmasliqi üchün, özüngde bar bolghanni ching
tutqin. **12** Ghelibe qilghuchini bolsa, Xudayimning
ibadetxanisigha tüwrük qilimenki, u u yerdin esla
chiqmaydu. Men uning üstige Xudayimning namini,
Xudayimning shehirining namini, yeni ershtin —
Xudaning yénidin chüshidighan yéngi Yérusalémning
namini we Méning yéngi namimni yazimen. **13** Quliqi
barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» **14**
— Laodikiyadiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:
— «Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiy Guwahchi,
Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi
mundaq deydu: **15** Séning emelliringni bilimenki, sen
soghuqmu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soghuq,
ya qiziq bolushungni xalayttim! **16** Sen ya soghuq ya qiziq
emes, belki ilman bolghanliqing üchün, séni aghzimdin
hö qilimen. **17** Sen bay ademmen, döletmen boldum, héch
nersige hajetmen emesmen dégining bilen özüngning
ghérib, bichare, yoqsul, kor we yalingach ikenlikingni
bilmigechke, **18** bay bolushung üchün otta tawlan'ghan
altun, yalingachliq nomusluqungning yépilishi üchün
kiygüzülüshüngge aq kiyim-kéchek, körüshüng üchün
közliringge sürtüshke tutiyani mendin sétiwélishingni
nesihet qilimen. **19** Men kimni söysem, shuning eyibini
körsitip terbiyileymen; shuning üchün qizghin köyüp-
piship towa qil. **20** Mana, Men hazir ishik aldida turup,
ishikni qéqiwatimen. Eger biri awazimni anglap ishikni
achsa, uning yénigha kirimen. Men uning bilen, umu
Men bilen bille ghizalinidu. **21** Ghelibe qilghuchini bolsa,
Menmu ghelibe qilip, Atamning textide uning bilen
birge olturghinimdek, unimu textimde Men bilen birge
olturushqa muyesser qilimen. **22** Quliqi barlar Rohning
jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

4 Andin men qariwidim, mana, asmanda bir ishik
échiqliq turatti. Men tunji qétim anglighan kanay
awazigha oxshap kétidighan awaz manga: «Bu yaqqa
chiq, sanga bulardin kéyin yüz bérishi muqerrer bolghan
ishlarni körsitey» dédi **2** we derhal men Rohning
ilkide boldum; mana, ershte bir text, textte bir zat
olturatti. **3** Textte olturghuchining qiyapiti yéshil
qashtash we qizil kwartsqa oxshaytti. Textning chörisini
zumrettek bir hesen-hüsen orap turatti. **4** Textning
etrapida yene yigirme töt text bar idi. Textlerde aq
kiyimler bilen kiyin'gen, bashlirigha altun taj taqalghan
yigirme töt aqsaqal olturatti. **5** Texttin chaqmaqlar
chéqip, türlük awazlar we güldürmamilar anglinip
turatti. Textning aldida yalqunlap turghan yette mesh'el
köyüp turatti; bular Xudaning yette Rohi idi. **6**
Textning aldi xuddi xrustaldek parqirap turidighan,
süzük eynek déngizdek idi. Textning otturisida we

textning chöriside, aldi we keyni közler bilen tolghan
töt hayat mexluq turatti. **7** Birinchi mexluq shirgha,
ikkinchi mexluq buqigha oxshaytti. Üchinchi mexluqning
yüzi ademning chirayigha oxshaytti. Tötinchi mexluq
perwaz qiliwatqan bürkütke oxshaytti. **8** Töt hayat
mexluqning herbirining altidin qaniti bar idi; ularning
pütün bedinining chörisi hetta ich teripimu közler bilen
tolghanidi; ular kéche-kündüz toxtimay: — «Muqeddes,
muqeddes, muqeddestur, Bar bolghan, hazirmu bar hem
kelgüsidimu Bolghuchi, Hemmige Qadir Perwerdigar
Xuda!» — déyishetti. **9** Hayat mexluqlar textte olturghan
ebedil'ebed hayat Bolghuchini ulughlap, Uninggha
hörmet-shewket we teshekkür izhar qilghinida, **(aiōn g165)**
10 yigirme töt aqsaqal textte olturghuchining
ayighigha yiqilip ebedil'ebed hayat Bolghuchigha bash
qoyup sejde qilatti, tajlirini textning aldigha tashlap
qoyup, mundaq déyishetti: — **(aiōn g165)** **11** «Sen, i
Perwerdigarimiz we Xudayimiz, Shan-sherep, hörmet-
shöhret we qudretke layiqtursen. Chünki Özüng hemmini
yaratting, Ularning hemmisi iradeng bilen mewjut idi
we yaritildi!»

5 Andin textte olturghuchining ong qolida ich we
tash teripige xet pütülgen we yette möhür bilen
péchetlen'gen bir oram yazmini kördüm. **2** Yuqiri awaz
bilen: «Oram yazmini échip, péchetlerni yéshishke kim
layiqtur?» dep towlighan qawul bir perishtinimu kördüm.
3 Lékin ne ershte ne yer yüzide ne yer astida oram yazmini
achalaydighan yaki ichige qariyalaydighan héchkim
chiqmidi. **4** Oram yazmini échishqa yaki ichige qarashqa
layiq birersi tépilmighachqa, qattiq yighliwettim. **5** Andin
aqsaqallardin biri manga: — Yighlima! Qara, Yehuda
qebilisidin bolghan shir — Dawutning yiltizi Bolghuchi
ghelibe qildi; shunga oram yazmini we uning yette
péchitini échishqa U qadir, — dédi. **6** Andin qarisam, text
bilen töt hayat mexluqning ariliqida, aqsaqallar otturisida
bir Qoza öre turatti. U yéngila boghuzlan'ghandek qilatti;
Uning yette münggüzi we yette közi bolup, bu közler
Xudaning pütkül yer yüzige ewetken yette Rohi idi. **7**
Qoza bérip, textte olturghuchining ong qolidin oram
yazmini aldi. **8** Yazmini alghanda, töt hayat mexluq we
yigirme töt aqsaqal qozining ayighigha yiqildi; ularning
herbirining chiltari we xushbuy bilen tolghan altun
chiniliri bar idi (bu xushbuy muqeddes bendilerning
dualiri idi). **9** Ular yéngi bir küy éytishti: — «Oram
yazmini élishqa, We péchetlerni échishqa layiqsen;
Chünki boghuzlanding We her qebilidin, her tildin, Her
millettin, her eldin bolghan insanlarni Öz qéning bedili
bilen sétiwélip, Xudagha mensup qilding. **10** Ularni
Xudayimiz üchün bir padishahliqqa uyushturup, Kahinlar
qilding. Ular yer yüzide höküm süridu». **11** Andin
kördüm we mana, textning, hayat mexluqlarning we
aqsaqallarning etrapida nurghunlighan perishtilerning
awazini anglidim. Ularning sani tümen ming-tümen
ming, milyon-milyon idi. **12** Ular yuqiri awaz bilen:
— «Boghuzlan'ghan qoza qudret, dölet, danaliq, küch-
quwwet, hörmet, shan-sherep We medhiyige layiqtur»
déyishetti. **13** Andin men ersh, yer yüzi, yer asti
we déngizdiki herbir mexluq we ularning ichide bar
bolghanlarning hemmisining: — «Textte Olturghuchigha
we Qozigha Medhiye, hörmet, shan-sherep we hoquq-
qudret Ebedil'ebedgiche mensup bolghay!» déginini
anglidim. **(aiōn g165)** **14** Töt hayat mexluq «Amin!» dep
jawab qayturatti, aqsaqallar yerge yiqilip sejde qilatti.

6 Andin Qoza yette péchetning birini achqanda,
men qarap turdum. Töt hayat mexluqtin birining
güldürmamidek awaz bilen: «Kel!» déginini anglidim.
2 Kördümki, mana bir aq at keldi! Atqa min'güchining
qolida bir oq-ya bar idi; uninggha bir taj bérildi. U
ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üchün jengge
atlandi. **3** Qoza ikkinchi péchetni achqanda, ikkinchi
hayat mexluqning: «Kel!» déginini anglidim. **4** Yene
bir at otturigha chiqti, uning renggi qipqizil idi. Atqa
min'güchige yer yüzidiki tinchliqni élip kétish we
insanlarni özara qirghinchiliqqa sélish hoquqi bérildi.
Uninggha yene chong bir qilich bérildi. **5** Qoza üchinchi
péchetni achqanda, üchinchi hayat mexluqning: «Kel!»
déginini anglidim. Men kördümki, mana bir qara at
keldi. Atqa min'güchining qolida bir taraza bar idi. **6** Töt
hayat mexluqning arisidin: — «Bir tawaq bughday bir
dinarius pulgha, Üch tawaq arpa bir dinarius pulgha
sétilidu. Emma zeytun yéghigha we sharabqa zerer
yetküzmigin!» — dégendek bir awazni anglidim. **7** Qoza
tötinchi péchetni achqanda, tötinchi hayat mexluqning:
«Kel!» dégen awazini anglidim. **8** Kördümki, mana
bir tatirang atni kördüm. Atqa min'güchining ismi
«Ölüm» idi. Uning keynidin tehtisara egiship kéliwatatti.
Ulargha yer yüzining töttin birige hökümranliq qilip,
qilich, acharchiliq, waba we yer yüzidiki yirtquch
haywanlar arqiliq ademni öltürüsh hoquqi bérildi.
(Hadēs g86) **9** Qoza beshinchi péchetni achqanda,
Xudaning söz-kalami üchün we izchil guwahliq bergenliki
wejidin öltürülgenlerning janlirini qurban'gahning
tégide kördüm. **10** Ular qattiq awaz bilen nida séliship: —
Ey hakimmutleq Igimiz, muqeddes we heqiqiy Bolghuchi!
Sen qachan'ghiche yer yüzide turuwatqanlarni soraq
qilmay, ulardin qénimizning intiqamini almaysen?
— déyishetti. **11** Ularning herbirige birdin aq ton
bérildi. Ulargha, özünglargha oxshash öltürülidighan
qul-buraderliringlar hem qérindashliringlarning sani
toshquche azghine waqit aram élishinglar kérek, dep
éytildi. **12** Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida
kördümki, mana dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi,
quyash beeyni qara yungdin toqulghan bözdek qapqara
rengge, tolun ay bolsa qanning renggige kirdi. **13**
Enjür derixining qattiq boranda silkinishidin enjür
ghoriliri yerge tökülgendek, asmandiki yultuzlarmu
yer yüzige töküldi. **14** Asman xuddi oram yazmining
türülginidek ghayib boldi, herbir tagh we aral ornidin
yötkeldi; **15** hemde dunyadiki padishahlar, mötiwerler,
serdarlar, baylar, küchlükler, qullar we hörlerning
hemmisi öngkürlerge we taghlarning kamarlirigha
yoshurundi. **16** Ular taghlargha we qoram tashlargha
mundaq dep jar saldi: — «Üstimizge chüshünglar!
Bizni textte Olturghuchining siymasidin hem Qozining
ghezipidin yoshurunglar we saqlanglar! **17** Chünki
Ularning dehshetlik ghezep küni keldi, emdi kim put
tirep turalisun?!».

7 Uningdin kéyin men kördümki, töt perishte yer
yüzining töt bulungida turatti. Ular herqandaq
shamalning quruqluq, déngiz hem del-derexlerge

urulmasliqi üchün yer yüzining töt teripidin chiqidighan
shamalni tizginlep turatti. 2 Men hayat Xudaning
möhürini alghan, kün chiqishtin kötürüliwatqan bashqa
bir perishtini kördüm. U qattiq awaz bilen quruqluq
we déngizlarni weyran qilish hoquqi bérilgen ashu
töt perishtige: 3 «Biz Xudaning qul-xizmetkarlirining
péshanisige möhür basquche, quruqluq, déngiz we del-
derexlerni weyran qilmanglar!» dep towlidi. 4 Men
möhürlen'genlerning sanini anglidim — Israillarning
herqaysi qebililiridin bir yüz qiriq töt ming kishi, yeni: —
5 Yehuda qebilisidin on ikki ming kishi, Ruben qebilisidin
on ikki ming kishi, Gad qebilisidin on ikki ming kishi, 6
Ashir qebilisidin on ikki ming kishi, Naftali qebilisidin
on ikki ming kishi, Manasseh qebilisidin on ikki ming
kishi, 7 Shiméon qebilisidin on ikki ming kishi, Lawiy
qebilisidin on ikki ming kishi, Issakar qebilisidin on ikki
ming kishi, 8 Zebulun qebilisidin on ikki ming kishi,
Yüsüp qebilisidin on ikki ming kishi, Binyamin qebilisidin
on ikki ming kishi möhürlen'genidi. 9 Bu ishlardin
kéyin kördümki, mana her el, her qebile, her millettin
bolghan, herxil tillarda sözlishidighan san-sanaqsiz zor
bir top xalayiq textning we Qozining aldida turatti;
ularning hemmisige aq ton kiydürülgen bolup, qollirida
xorma shaxliri tutqanidi. 10 Ular yuqiri awaz bilen:
— «Nijat textte olturghuchi Xudayimizgha we Qozigha
mensup bolghay!» dep warqirishatti. 11 Barliq perishtiler
textning, aqsaqallarning we töt hayat mexluqning
etrapigha olashqanidi. Ular textning aldida yiqilip,
Xudagha sejde qilip mundaq déyishetti: — 12 «Amin!
Hemd-medhiye, shan-sherep, Danaliq we teshekkür,
Hörmet we küch-qudret Xudayimizgha ebedil'ebedgiche
mensup bolghay, amin!» (aiōn g165) 13 Emdi aqsaqallardin
biri mendin: — Bu aq ton kiydürülgen kishiler kim bolidu,
qeyerdin keldi? — dep soridi. 14 — Teqsir, bu özlirige
melumdur, — dédim. U manga: — Bular dehshetlik
azab-oqubetni béshidin ötküzüp kelgenler. Ular tonlirini
Qozining qénida yuyup ap'aq qilghan. 15 Shunga ular
Xudaning textining aldida turup, ibadetxanisida kéche-
kündüz Uning xizmitide bolidu; textte Olturghuchi
bolsa ularning üstige chédirini sayiwen qilidu. 16 Ular
yene héch ach qalmaydu, héch ussimaydu, ularga ne
aptap, ne pizhighirim issiq héch urmaydu. 17 Chünki
ularni textning otturisidiki Qoza baqidu we hayatliq süyi
bulaqlirigha élip baridu; we Xuda ularning herbir köz
yéshini sürtidu, — dédi.

8 Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérim
saetche jimjitliq höküm sürdi. 2 Andin Xudaning
aldida turidighan yette perishtini kördüm. Ularga
yette kanay bérildi. 3 Altun xushbuydan tutqan
yene bir perishte kélip, xushbuygahning aldida turdi.
Barliq muqeddes bendilerning dualiri bilen birlikte
textning aldidiki altun xushbuygah üstide [Xudagha]
atap sunushqa uninggha köp xushbuy bérildi. 4
We xushbuyning tütünliri muqeddes bendilerning
dualiri bilen bille perishtining qolidin Xudaning aldigha
kötürüldi. 5 Andin perishte xushbuydanni qoligha élip,
uni qurban'gahdiki ot bilen toldurup, yer yüzige atti;
shuning bilen türlük awazlar, güldürmamilar anglandi,
chaqmaqlar chéqildi we bir yer tewresh boldi. 6 Andin
qollirigha birdin kanay tutqan yette perishte kanaylirini
chélishqa hazirlandi. 7 Birinchi perishte kaniyini chaldi;
shuning bilen möldür we ot qan arilash peyda bolup yer
yüzige tashlandi, zéminning üchtin biri köydürüldi, del-
derexlerning üchtin biri köydürüldi we pütkül yéshil
ot-chöpler köydürüldi. 8 Ikkinchi perishte kaniyini
chaldi; shuning bilen goyaki lawuldap köyüwatqan
yoghan bir taghdek ghayet zor [bir jisim] déngizgha
tashlandi. Déngizning üchtin biri qan'gha aylandi 9 we
déngizdiki janiwarlarning üchtin biri öldi; kémilerning
üchtin biri weyran boldi. 10 Üchinchi perishte kaniyini
chaldi; shuning bilen asmandin mesh'eldek yalqunlap
yan'ghan chong bir yultuz chüshti; u deryalarning
üchtin birining we bulaqlarning suliri üstige chüshti.
11 Yultuzning ismi «Kekre» idi. Sularning üchtin biri
kekridek bolup ketti, sular achchiq bolup ketkechke
nurghun adem sudin öldi. 12 Tötinchi perishte kaniyini
chaldi; shuning bilen quyashning üchtin biri, ayning
üchtin biri we yultuzlarning üchtin biri uruldi. Netijide,
quyash, ay we yultuzlarning yoruqluqining üchtin biri
qarangghulashti, kündüzning üchtin biride yoruqluq
yoqaldi, kéchining üchtin biridimu shundaq boldi. 13
Yene kördümki, asmanning otturisida uchup kétiwatqan
bir bürkütning qattiq awaz bilen: — «Kanayni chélishqa
temshelgen qalghan üch perishtining kanay awazliri
anglansa yer yüzide turuwatqanlarning haligha way,
way, way!» déginini anglidim.

9 Beshinchi perishte kaniyini chaldi; men asmandin
yerge chüshüp ketken bir yultuzni kördüm. Tégi
yoq hanggha baridighan quduqning achquchi uninggha
bérildi, (Abyssos g12) 2 U tégi yoq hangning quduqini
achti. Quduqtin yoghan xumdanning isidek tütün örlep
chiqti. Hangning quduqining tütünidin quyash we
kökni qarangghuluq basti. (Abyssos g12) 3 Tütünning
ichidin yer yüzige chéketke yaghdi. Ularga yer yüzidiki
chayanlardek chéqish küchi bérilgenidi. 4 Ularga
yer yüzidiki ot-chöplerge we herqandaq ösümlük yaki
del-derexlerge zerer yetküzmenglar, peqet péshaniside
Xudaning möhüri bolmighan ademlergila zerer qilinglar,
dep éytildi. 5 Ularga ademlerni öltürüshke emes,
belki besh ayghiche qiynashqa yol qoyuldi; ular
yetküzidighan azab ademni chayan chaqqandikidek
azab idi. 6 Shu künlerde, insanlar ölümni izdeydu,
lékin tapalmaydu; ölümni séghinidu, lékin ölüm ulardin
qachidu. 7 Chéketkilerning qiyapiti xuddi jengge
hazirlan'ghan atlargha oxshaytti. Bashlirida bolsa
altun tajqa oxshaydighan bir nerse bolup, chirayi
ademningkige oxshaytti. 8 Chachliri ayallarning
chéchigha, chishliri shirning chishigha oxshaytti. 9
Ularning kökrikidiki sawuti tömür sawutlargha oxshaytti;
qanatlirining awazi jengge atlan'ghan nurghun at-
harwilarning awazigha oxshaytti. 10 Chayanlarningkige
oxshash quyruqliri we neshterliri bar idi. Ademni besh
ay azabqa salidighan küch bolsa quyruqlirida idi. 11
Ularni idare qilidighan padishahi, yeni tégi yoq hangning
perishtisi bar idi. Uning ibraniyche ismi Awaddon;
grékche ismi Apoliyon idi. (Abyssos g12) 12 Birinchi «way»
ötüp ketti. Mana, buningdin kéyin yene ikki «way» kélidu.
13 Altinchi perishte kaniyini chaldi; men Xudaning
aldidiki altun qurban'gahning töt münggüzidin chiqqan
bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutqan altinchi
perishtige: — Chong Efrat deryasining yénida baghlaqliq

töt perishtini boshat, dédi. **15** Del shu saet, shu kün, shu
ay, shu yil üchün hazirlap qoyulghan bu töt perishte
insanlarning üchtin birini halak qilish üchün baghlaqtin
boshitildi. **16** Bularning atliq leshkerler qoshunining sani
ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlan'ghanliqini
anglidim. **17** Ghayibane körünüshte közümge körün'gen
at we üstige min'genler mana mundaq idi: atliqlarning
kökrikidiki sawuti choghdek qizil, kök yaquttek kök
we günggürttek sériq idi. Atlarning bashliri shirning
béshidek idi; ularning éghizliridin ot, tütün we günggürt
chiqip turatti. **18** Bu üch baladin, yeni atlarning aghzidin
chiqqan ot we tütün we gün'gürttin insanlarning üchtin
biri öltürüldi. **19** Chünki atlarning küchi éghizlirida we
quyruqlirida idi; ularning quyruqlirining yilanlargha
oxshash béshi bolup, bular bilen ademni zeximlendüretti.
20 Qalghan insanlar, yeni bu balayi'apetlerdin öltürülmey
qalghanlar öz qollirining emellirige towa qilmidi, yeni
jinlargha, körelmes, angliyalmas we mangalmas altun,
kümüsh, tuch we yaghach butlargha choqunushtin waz
kechmidi. **21** Ular qatilliq, séhirgerlik, jinsiy buzuqluq
we oghriliqlirighimu towa qilmidi.

10 Andin kéyin, ershtin chüshüwatqan yene bir
küchlük perishtini kördüm. U bir parche bulut
bilen yépin'ghan bolup, béshining üstide bir hesen-
hüsen bar idi. Chirayi quyashqa, putliri ot tüwrükke
oxshaytti; **2** qolida bir kichik échiqliq oram yazma bar idi.
U ong putini déngiz üstige, sol putini quruqluqqa qoyup
turup, **3** shirning hörkirishige oxshash qattiq awaz
bilen warqiridi. U warqirighanda, yette güldürmama öz
awazlirini anglitip söz qildi. **4** Yette güldürmama söz
qilghanda, dégenlirini xatiriliwalmaqchi bolup turattim.
Biraq asmandin: — «Yette güldürmamining éytqanlirini
möhürlep, ularni xatirilime» dégen awazni anglidim. **5**
Déngiz hem quruqluqning üstide turghan, men körgen
u perishte ong qolini asman'gha kötürüp, **6** asmanlar
hem ularda bolghanlarning hemmisini, yer-zémin hem
uningda bolghanlarning hemmisini, déngiz hem uningda
bolghan hemmisini Yaratquchi, yeni ebedil'ebedgiche
hayat Yashighuchi bilen qesem qilip: — Waqit yene
keynige sürülmeydu; **(aiōn g165)** **7** belki yettinchi
perishte kanay chélish aldida, yeni awazi anglinish
aldidiki künlerde, Xudaning Öz qul-xizmetkarliri bolghan
peyghemberlerge xush xewirini yetküzginidek Uning
siri tügellinip, emelge ashidu, — dédi. **8** Men asmandin
anglighan awaz manga yene sözlep: — Bérip, déngiz
hem quruqluqning üstide turghan perishtining qolidiki
échiqliq oram yazmini alghin, dédi. **9** Men bérip,
perishtining kichik oram yazmini manga bérishini
soridim. U manga: — Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab
qilidu, biraq aghzing heseldek tatliq bolidu, dédi. **10**
Men shuning bilen kichik oram yazmini perishtining
qolidin élip yédim; derweqe aghzimgha heseldek tatliq
tétidi, lékin yégendin kéyin ashqazinim zördab boldi. **11**
Shuning bilen manga: — Sen köp milletler, eller we her
xil tillarda sözlishidighanlar we padishahlar toghrisidiki
wehiy-bésharetlerni yene jakarlishing lazim, déyildi.

11 Manga ölchigüch hasidek bir qomush bérilip,
mundaq déyildi: «Barghin, Xudaning ibadetxanisi,
qurban'gahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarni ölchigin.
2 Lékin ibadetxanining tashqiriqi hoylisini ölchimey
qoy, chünki u yer yat taipilerge bérildi, shuning bilen
muqeddes sheher qiriq ikki ay depsende qilinidu. **3**
Men ikki guwahchimgha qudret bérimen, shuning bilen
ular böz kiyim kiyip, wehiy-bésharetlerni bir ming ikki
yüz atmish kün yetküzidu» **4** (bular yer-zéminning
Rebbi aldida turghan ikki tüp zeytun derixi we ikki
chiraghdandur). **5** Birersi ularni zeximlendürmekchi
bolsa, éghizliridin ot pürkülüp chiqip, düshmenlirini
yep tügitidu. Ularni zeximlendürmekchi bolghanlar
mana shundaq öltürülidu. **6** Ular bésharet-wehiyni
yetküzgen künlerde yamghur yaghdurmasliqqa asmanni
étiwétish qudritike ige; sularni qan'gha aylandurush we
herxil bala-waba bilen yer-zéminni xalighan waqitta
urush qudritigimu ige. **7** Ularning guwahliq wezipisi
ayaghlishishi bilen, tégi yoq hangdin chiqidighan diwe
ular bilen élishidu we ularni yéngip öltüridu. **(Abyssos g12)**
8 Jesetliri rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan
shu katta sheherning ghol kochisida yatidu; shu yerde
ularning Rebbimu kréstlen'genidi. **9** Her millettin, her
qebilidin we her xil tilda sözlishidighanlardin, her eldin
bolghan ademler ularning jesetlirige üch yérim kün
tikilip qaraydu we jesetlerning yerlikke qoyulushigha
yol qoymaydu. **10** Yer yüzide turuwatqanlar ularning
bu halidin xushallinip, tebrikliship, bir-birige hediyeler
ewetishidu; chünki bu ikki peyghember yer yüzidikilerni
qiynaytti. **11** Lékin üch yérim kündin kéyin, Xudadin
kelgen hayatliq nepisi ikkiylen'ge kirdi, ular ornidin put
tirep turdi; ularghа qarawatqanlarning üstige chong bir
qorqunch chüshti. **12** Andin ular ikkeylen'ge ershtin
kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni
anglidi; shuning bilen ular düshmenlirining köz aldida bir
bulut ichide asman'gha kötürüldi. **13** Del shu saet ichide
shiddetlik yer tewresh yüz berdi, sheherning ondin biri
gumran bolup, yette ming kishi halak boldi. Qalghanliri
dekke-dükkige chömüp, ershtiki Xudani ulughlashti.
14 Ikkinchi «way» ötüp ketti; mana, üchinchi «way»
kélishke az qaldi. **15** Andin yettinchi perishte kaniyini
chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi:
— «Dunyaning padishahliqi Perwerdigarimiz We uning
Mesihining padishahliqi boldi, U ebedil'ebedgiche höküm
süridu». **(aiōn g165)** **16** Xudaning aldida öz textliride
olturghan yigirme töt aqsaqal yerge yiqilip bash qoyup,
Xudagha sejde qilip mundaq déyishti: — **17** «Shükürler
éytimiz sanga, I bar Bolghuchi we bar bolghan Hemmige
Qadir Perwerdigar Xuda, Chünki ulugh qudritingni
qolunggha élip, Hökümüngni yürgüzüshke bashliding. **18**
Eller ghezeplen'genidi, Emdi Séning gheziping yétip keldi!
Ölgenlerni soraq qilish, Qul-xizmetkarliring bolghan
peyghemberlerni, Muqeddes bendilerni, Töwen yaki katta
bolsun namingdin qorqqanlarni in'amigha ige qilish, Yer
yüzini halak qilghanlarni halak qilish waqti keldi». **19**
Andin Xudaning ershtiki ibadetxanisi échildi we uning
ehde sanduqi ibadetxanida köründi; chaqmaqlar, türlük
awazlar, güldürmamilar, yer tewresh we dehshetlik
möldür boldi.

12 U chaghda, ershte ajayip bir karamet peyda boldi
— u quyashni yépinchaqlighan, putlirining astida
ay, béshida on ikki yultuzluq taj bar bir ayal idi. **2**
U hamilidar bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-
peryad kötürdi. **3** Andin ershte yene bir alamet köründi
— mana, yette bashliq, on münggüzlük, yette béshida

yette taj bar bolghan chong bir qizil ejdiha turatti. **4** U quyruqi bilen asmandiki yultuzlarning üchtin birini süpürüp, ularni yer yüzige chörüwetti. Ejidiha tughay dep qalghan ayal yenggigen haman uning balisini yalmap yutuwetmekchi bolup uning aldida turdi. **5** Ayal bir bala, yeni pütün ellerni tömür hasisi bilen padichidek baqidighan bir oghul tughdi. Bala bolsa Xudaning we Uning textining aldigha ghachchide élip chiqildi. **6** Ayal chölge qachti; u yerde uning 1260 kün béqilishi üchün uninggha Xuda teripidin hazirlap qoyulghan bir jay bar idi. **7** Andin ershte jeng boldi. [Bash perishte] Mikail we uning perishtiliri ejdiha bilen jeng qilghili turdi; ejdihamu öz perishtiliri bilen ularghа étildi. **8** Lékin u üstünlük qazinalmidi, uninggha we perishtilirige ershte turushqa orun qalmidi. **9** Shuning bilen zor ejdiha, yeni Iblis we Sheytan dep atalghan, pütün jahanni azdurghuchi héliqi qedimiy yilan yer yüzige tashlandi. Uning perishtilirimu uning bilen teng tashlandi. **10** Andin men ershte yuqiri bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: — «Keldi Xudayimizning nijatliqi, qudriti, padishahliqi we Uning Mesihining hoquqi! Chünki qérindashlirimizning üstidin Xudayimizning aldida kéche-kündüz shikayet qilip turghan shikayet qilghuchi ershtin tashliwétildi; **11** qérindashlar uning üstidin Qozining qéni we ularning guwahliq sözi bilen ghalib keldi; Ular hetta ölümni közige ilmay öz jénini eziz körmidi. **12** Shuning üchün, shadlininglar, ey ershler we ularda turuwatqalar! Lékin halinglargha way, ey yer we déngizlar! Chünki Iblis üstünlargha chüshti; Waqtining az qalghanliqini bilgech, Ghezep-qehri bilen keldi!». **13** Ejdiha özining yer yüzige tashlan'ghanliqini körüp, oghul balini tughqan ayalni qoghlashqa bashlidi. **14** Ayalning yilanning yüzidin daldilinishi, chölde özi [üchün hazirlan'ghan] makanigha béripbir mezgil, ikki mezgil we yérim mezgil béqilsun dep shu yerge uchup kétishi üchün, uninggha yoghan bir bürkütning ikki qaniti bérildi. **15** Andin yilan ayalning arqisidin aghzi bilen deryadek su pürküp, uni sel bilen éqitip yoqatmaqchi boldi. **16** Lékin zémin ayalgha yardem qilip, aghzini échip, ejdiha aghzidin pürküp chiqarghan deryani yutuwetti. **17** Buning bilen ejdihaning ayalgha qattiq ghezipi kélip, uning qalghan nesli, yeni Xudaning emrlirige emel qilip, Eysaning guwahliqini tutqan perzentliri bilen jeng qilghili ketti; u déngiz sahili üstide turatti.

13 Andin, déngizdin on münggüzlük, yette bashliq bir diwining chiqiwatqanliqini kördüm. Uning herbir münggüzide birdin taj bar idi, herbir béshida kupurluq namliri yéziqliq idi. **2** Men körgen bu diwe yilpizgha oxshaytti, putliri éyiqning putlirigha, aghzi bolsa shirning aghzigha oxshaytti. Ejdiha uninggha öz qudriti, texti we zor hoquqini berdi. **3** Diwining bashliridin biri ejellik yarilan'ghandek turatti. Lékin, bu ejellik yara saqayghanidi. Pütkül dunya diwige heyranuhes bolup uninggha [egeshti]. **4** Ejdiha diwige [seltenetlik] hoquq bergechke ular ejdihagha choqunushti. Ular yene diwigimu choqunup: — Diwining tengdishi barmu? Uning bilen kimmu élishalisun? — dédi. **5** Diwige tekebburluq we kupurluq qilidighan éghiz bérildi; uninggha qiriq ikki ay ish körüshke hoquq bérildi. **6** U Xudagha kupurluq qilghili — Uning namigha we Uning dergahigha, shundaqla ershni makan qilghanlargha kupurluq qilghili aghzini achti. **7** Uning muqeddes bendilerge qarshi jeng qilip, ularning üstidin ghalib kélishige yol qoyuldi; her qebile, her millet, her xil tilda sözlishidighan ellerge hökümranliq qilish hoquqi uninggha bérildi. **8** Yer yüzidikilerning hemmisi — alem apiride bolghandin buyan boghuzlinip bolghan Qozining hayatliq deptirige nami yézilmighanlar bolsa, uninggha sejde qilidu. **9** Quliqi barlar, buni anglisun! **10** ««Tutqun bolidu» dep békitilgenler choqum tutqun bolidu, «qilichlinidu» dep békitilgenler choqum qilichlinip ölidu». Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. **11** Men yerdin chiqiwatqan yene bir diwini kördüm. Uning qoziningkidek kichik ikki münggüzi bar idi, lékin awazi ejdihaningkidek chiqatti. **12** U awwalqi diwige wakaliten uning pütün hoquqini yürgüzüp, yer yüzini we uningda turuwatqanlarni ejellik yarisi saqayghan awwalqi diwige choqunduridu. **13** U zor möjizilik alametlerni körsitetti, hetta kishilerning köz aldida asmandin yer yüzige ot yaghduratti. **14** U awwalqi diwige wakaliten körsitishke hoquqlandurulghan alametler bilen yer yüzide turuwatqanlarni azdurup, ularghа «qilich bilen yarilan'ghan, lékin tirik qalghan» dégen awwalqi diwige atap bir but-heykel yasap tikleshni tapilidi. **15** Diwining but-heykilige nepes kirgüzüp, uninggha uni sözliyeleydighan qilish we uninggha choqunmighanlarning hemmisini öltürgüzüsh qudriti bérildi. **16** U töwen we katta, bay we kembeghel, hör we qullarning hemmisini ong qoli yaki péshanisige tamgha basturushqa mejburlidi. **17** U yene bu tamgha, yeni diwining nami yaki uning namidiki reqem bésilghanlardin bashqa héchkim bir nerse sétiwalalmaydu yaki satalmaydu, dep békitti. **18** Mana bu yerde hékmet bar. Eqil-parasiti barliki kishiler diwining reqimini hésablap baqsun; chünki bu reqem bir ademning reqimi bolidu. Uning reqimi 666dur.

14 Andin men kördümki, mana, Qoza Zion téghi üstide turatti. Uning yénida péshanisige Öz nami we Atisining nami yézilghan bir yüz qiriq töt ming kishi bar idi. **2** Asmandin xuddi [sharqirap éqiwatqan] nurghun sularning awazidek we qattiq güldürmamining awazidek bir awazni anglidim. Men anglighan awaz yene chiltarchilar chiltarlarni chalghan awazgha oxshaytti; **3** héliqi kishiler textning, töt hayat mexluqning we aqsaqallarning aldida yéngi bir küyni éytishti. Bu küyni [gunahlirining] bedili tölinip bu dunyadin azad qilin'ghan kishilerdin bir yüz qiriq töt mingdin bashqa héchkim öginelmeytti. **4** Ular ayallar teripidin gunahta bulghanmighan, chünki ular pak ademlerdur. Qoza nege barsa, ularmu Uninggha egiship shu yerge baridu. Ular bedel bilen insanlar arisidin Xudagha we Qozigha hosulning tunji méwisidek bolush üchün sétiwélin'ghan. **5** Ular eyibsiz bolup, aghzidin héch yalghan söz chiqmaydu. **6** Andin men asmanning otturisida uchup yürgen bashqa bir perishtini kördüm. Uninggha yer yüzide turuwatqanlargha, yeni herbir el, qebile, her xil tilda sözlishidighanlar, her milletlerge élip yetküzüshi üchün menggülük xush xewer tapshuruldi. **(aiōnios g166)** **7** U yuqiri awaz bilen: — Xudadin qorqunglar, Uni ulughlanglar! Chünki Uning sot qilish saiti yétip keldi; asmanni, zéminni, déngizni we su bulaqlirini

Yaratquchigha sejde qilinglar! — deytti. **8** Uning
keynidin ikkinchi perishte kélip mundaq dédi: «Ghulidi!
Katta sheher Babil ghulidi, u öz zina-buzuqluqining
sewdaliq sharabini pütkül ellerge ichküzgen». **9** Aldinqi
ikki perishtining keynidin yene bir perishte, yeni
üchinchi perishte yuqiri awaz bilen mundaq dédi: —
«Kimdikim diwige we uning but-heykilige choqunsa,
uning tamghisini péshanisige yaki qoligha qobul qilsa,
10 Xudaning qehrining ebjesh qilinmighan sap sharabini
Uning ghezipi bilen tolghan qedehte ichidu. U muqeddes
perishtilerning we Qozining aldida ot we günggürtte
qiynilidu. **11** Ularning qiynilishliridin chiqqan is-
tütekler ebedil'ebed purqirap turidu; diwige we uning
but-heykilige choqun'ghanlar yaki uning namining
tamghisini qobul qilghanlargha kéche-kündüz aramliq
bolmaydu». **(aiōn g165)** **12** Muqeddes bendilirining sewri-
taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. **13**
Men yene asmanda mundaq bir awazni anglidim: —
«Bu sözni yaz: «Buningdin kéyin Rebde wapat bolup
ölgenler bextliktur! — Durus, deydu Roh, — ular hazir öz
ishliridin toxtap aram alalaydu. Chünki qilghan emelliri
ulargha egiship kélidu»». **14** Men kördümki, mana bir
parche aq bulut, bulutning üstide béshigha altun taj
kiygen, qolida ötkür bir orghaq tutqan Insan'oghligha
oxshaydighan birsi olturatti. **15** Ibadetxanidin bashqa bir
perishte chiqip, bulutning üstide Olturghuchigha yuqiri
awaz bilen: — Orghiqingni sal we orushqa bashla! Chünki
orma waqti keldi, yer yüzidiki ziraetler piship yétildi,
dédi. **16** Bulut üstide Olturghuchi orghiqini yer yüzige
saldi we yer yüzidiki ziraetler oruldi. **17** Ershte bolghan
ibadetxanidin yene bir perishte chiqti. Uningmu ötkür
bir orghiqi bar idi. **18** Arqidinla, otni bashquridighan
yene bir perishte qurban'gahdin chiqip, ötkür orghaq
tutqan perishtige yuqiri awaz bilen: — Ötkür orghiqingni
sélip, yer yüzidiki üzüm télining sapaqlirini yighiwal,
chünki üzümliri piship yétildi, — dédi. **19** Buning bilen
perishte orghiqini yer yüzige saldi we yerdiki üzüm
télining méwilirini yighip, Xudaning qehrining chong
sharab kölchikige tashlidi. **20** Sheherning sirtidiki sharab
kölchikidiki üzümler dessilip, sherbetliri qan bolup,
atning tizginige chiqidighan égizlikte üch yüz chaqirim
yiraqliqqa aqti.

15 Asmanda zor hem karametlik yene bir alametni,
yeni axirqi yette balayi'apetni tutup turghan
yette perishtini kördüm (axirqi balayi'apet déyilishtiki
seweb, Xudaning ghezipi bular bilen axirlishidu). **2** Men
yene ot arilash eynek déngizidek bir körünüshni hem
eynek déngizning üstide turghan, diwe we uning but-
heykili we namining reqimi üstidin ghalib kelgenlerni
kördüm. Ularning qollirida Xuda bergen chiltarlar bolup,
3 ular Xudaning qul-xizmetkari bolghan Musaning
küyini hem Qozining küyini éytishatti: — «Ulugh
we karamet Séning qilghanliring, I Hemmige Qadir
Perwerdigar Xuda, Yolliring adil we heqtur, I pütkül
ellerning Padishahi! **4** I Perwerdigar, kim Sendin
qorqmaydighan, Namingni ulughlimaydighan bolalisun?
Chünki birdinbir muqeddes Özüngdursen; Barliq eller
aldinggha kélidu, Sanga sejde qilidu; Chünki heqqaniy
qilghanliring ashkare boldi». **5** Bu ishlardin kéyin,
men kördümki, mana ershtiki ibadetxana, yeni hökü-
guwahliq chédiri échildi! **6** Yette balayi'apetni öz
ilkide tutqan yette perishte pakiz, parqirap turidighan
libas kiygen, köksige altun kemer baghlighan halda
ibadetxanidin chiqti. **7** Töt hayat mexluqning biri yette
perishtige ebedil'ebed yashaydighan Xudaning qehri
bilen tolghan yette altun chinini berdi. **(aiōn g165)** **8**
Ibadetxana Xudaning shan-sheripi we qudritidin tütün
bilen liq toldi. Yette perishtining yette balayi'apiti
ayaghlashmighuche, héchkim ibadetxanigha kirelmidi.

16 Shuningdin kéyin, ibadetxanidin kötürülgen yuqiri
bir awazning yette perishtige: «Béringlar, Xudaning
qehri tolghan yette chinini yer yüzige tökünglar!»
dégenlikini anglidim. **2** Birinchisi bérip chénidikini
yer-zémin'gha tökti. Buning bilen diwining tamghisi
bésilghan we uning but-heykilige choqun'ghanlarda
birxil yirginchlik hem azabliq chaqa-jaharet peyda boldi.
3 Ikkinchisi chinidikini déngizgha tökti; déngiz süyi
ölükning qénigha oxshash qan'gha aylandi we ichidiki
pütün janliqlar öldi. **4** Üchinchisi chinidikini derya we
bulaqlarning sulirigha tökti; ularning süyimu qan'gha
aylandi. **5** Andin men sularning perishtisining mundaq
dégenlikini anglidim: — «Mushundaq hökümlerni
chiqirishingda adil bolghansen, I hazir bar Bolghuchi,
bar bolghan Muqeddes Bolghuchi! **6** Mushu ademler
muqeddes bendiler we peyghemberlerning qénini
tökkenliki wejidin, Sen ulargha ichkili qan berding. Ular
shuninggha layiqtur». **7** Andin qurban'gahning jawaben:
— «Shundaq, i Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda,
Hökümliring heq we adildur» — dégenlikini anglidim. **8**
Tötinchisi chinidikini quyashning üstige tökti; buning
bilen quyashqa insanlarni ot bilen örtigili qudret bérildi.
9 Shuning bilen insanlar dehshetlik qiziqta örteldi;
biraq ular héch towa qilmidi we bu balayi'apetlerning
Igisi bolghan Xudani ulughlashning ornigha Uning
namini qarghashti. **10** Beshinchisi chinidikini diwining
textige tökti; diwining padishahliqini qarangghuluq
basti, kishiler azabtin tillirini chishleshti **11** we
aghriq-azabi we chaqa-jarahetlirining destidin ershtiki
Xudani kupurluq qilip qarghiship, qilmishlirigha héch
towa qilishmidi. **12** Altinchisi chinidikini ulugh Efrat
deryasigha tökti; shu haman künchiqishtin kélidighan
padishahlarning yolini hazirlashqa deryaning süyi
quridi. **13** Andin men ejdihaning, diwining we
saxta peyghemberning éghizliridin chiqqan paqigha
oxshaydighan üch napak rohni kördüm. **14** Bular
möjizilik alametlerni körsitidighan jinlarning rohliri
bolup, pütkül yer yüzidiki padishahlarni Hemmige
Qadir Xudaning dehshetlik künidiki jengge jem qilishqa
ularning yénigha chiqip kétiwatatti **15** («mana, Men
oghridek kélimen! Yalingach mangmasliq, nomusi
körünmesliki üchün, kiyimlirini ching saqlap, segek
turghanlar bextliktur!»). **16** Emdi [napak rohlar]
[padishahlarni] ibraniyche «Harmagéddon» déyilidighan
yerge jem qildi. **17** Yettinchisi chinidikini hawagha tökti;
ershtiki ibadetxanidin, texttin yuqiri bir awaz kötürülüp:
«Ish tamam boldi!» déyildi. **18** Shuan chaqmaqlar
chéqildi, türlük awazlar we güldürmamilar anglandi
we dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi; insanlar yer
yüzide apiride bolghandin béri bunchilik dehshetlik
yer tewresh héch bolup baqmighanidi. **19** Katta sheher
üchke bölündi; herqaysi ellerdiki sheherlermu ghulitildi.

Shuning bilen katta sheher Babil Xudaning yadigha
kéchip uning esheddiy qehrlik sharabi bilen tolghan
qedeh uninggha bérildi. **20** Barliq arallar özini qachurup
ghayib boldi, taghlarmu yoq boldi; **21** Insanlarning üstige
herbir danisi bir talant éghirliqta kélidighan möldür
asmandin yaghdi. Möldür apiti shundaq dehshetlik
boldiki, ademler apetning destidin Xudani kupurluq
qilip qarghashti.

17 Yette chinisi bar yette perishtining biri kélip,
manga sözlep: — Bu yerge kel, nurghun sular
üstide olturghan chong pahishe ayalning tartidighan
jazasini sanga körsitip qoyay. **2** Yer yüzidiki padishahlar
uning bilen buzuqluq ötküzdi, yer yüzidikiler uning
buzuqluqining sharabidin mest bolushti, — dédi. **3**
Shuning bilen u perishte méni Rohning ilkidiki halette bir
chölge élip bardi. U yerde yette bashliq, on münggüzlük,
pütün ezayini kupurluq namliri qaplighan bir toq
qizil diwining üstide olturghan bir ayalni kördüm. **4**
Ayal sösün we toq qizil kiyim kiygen bolup, altun,
qimmetlik yaqut we merwayitlar bilen perdazlan'ghanidi.
Qolida yirginchlik nomussizliqlar we öz buzuqluqining
nijasetliri bilen tolghan bir altun qedeh bar idi. **5**
Péshanisige bir sir — «Katta Babil, pahishilerning we
dunyadiki pütkül yirginchlik nomussizliqlarning anisi»
dégen nam pütüklük idi. **6** Men ayalning muqeddes
bendilerning qéni we Eysagha guwahliq bergüchilerning
qéni bilen mest bolghanliqini kördüm. Uni körüp tolimu
teejjüp qilip intayin heyran qaldim. **7** Perishte manga
mundaq dédi: — «Némige heyran qalding? Ayalning
we uni kötürüp turghan yette bashliq, on münggüzlük
diwining sirini sanga éytip bérey. **8** Sen körgen diwe
bir zamanlarda bar idi, hazir yoq; uzun ötmey tégi
yoq hangdin chiqip, halaketke qarap mangidu. Yer
yüzide turuwatqanlar — dunya apiride bolghandin buyan
isimliri hayatliq deptirige pütülmigen kishiler diwini
körüp intayin heyran qalidu. Chünki u bir zamanlarda
bar idi, hazir yoq, lékin yene peyda bolidu. **(Abyssos
g12)** **9** Mana buni chüshinishke lazim bolghan hékmet:
— yette bash bolsa u ayal olturghan yette taghqa,
shundaqla yette padishahqa wekillik qilidu. **10** Bularning
beshi yiqilghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U
kelgende peqet azla waqit turalaydu. **11** Burun bar
bolghan, emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinchi
padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup
halaketke qarap mangidu. **12** Sen körgen on münggüz
on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq, emdi
ularghа diwe bilen bille bir saetlik padishahliq hoquqi
bérilidu. **13** Bu padishahlar bir oy, bir niyette bolup
öz qudriti we hoquqlirini diwige bérishidu. **14** Diwe
we padishahlar birliship Qozigha qarshi jeng qilidu.
Qoza ularning üstidin ghalib kélidu, chünki U reblerning
Rebbi, padishahlarning Padishahidur. Uning bilen birge
turghanlar bolsa chaqirilghan, tallan'ghan we Uninggha
sadiq bolghanlardur». **15** Perishte manga yene: —
Pahishe ayal üstide olturghan, sen körgen sular bolsa
milletler, özara toplashqan nurghun kishiler, eller we her
xil tillarda sözlishidighan kishilerdur. **16** Sen körgen on
münggüz we diwe bu pahishe ayaldin nepretlinidu, uni
talan-taraj qilip yalingachlap qoyidu, uning göshini yep,
özini otta köydüridu. **17** Chünki Xuda Öz söz-kalamliri
emelge ashquche, ashu [on padishahning] könglige Öz
iradisini ijra qilip, bir qararda toxtiship padishahliq
hoquqini diwige bérish niyitini saldi. **18** Sen körgen ayal
yer yüzidiki padishahlar üstidin hökümranliq qilidighan
katta sheherdur, — dédi.

18 U ishlardin kéyin men chong hoquqluq yene
bir perishtining asmandin chüshüwatqanliqini
kördüm. Yer yüzi uning julaliliqidin yorup ketti. **2**
Perishte yuqiri awaz bilen mundaq warqiridi: — «Ghulidi!
Katta sheher Babil ghulidi! Emdi u jinlarning makani,
herbir napak rohlarning solaqxanisi, Herbir mekruh
we yirginchlik qushlarning solaq-changgisi boldi! **3**
Chünki barliq eller uning zina-buzuqluqining sewdaliq
sharabidin ichishti; Yer yüzidiki barliq padishahlar
uning bilen buzuqluq ötküzüshti, Yer yüzidiki sodigerler
uning eysh-ishritining elwekchilikidin béyishti». **4**
Asmandin yene bir awazni anglidim: — «I Méning
xelqim, uning gunahlirigha shérik bolmasliqinglar üchün,
Hem uning béshigha chüshidighan balayi'apetlerge
uchrimasliqinglar üchün, uning ichidin chiqinglar! **5**
Chünki uning gunahliri pelekke yetküdek döwilinip
ketken, Xuda uning heqqaniyetsizliklirini ésige aldi. **6**
U bashqilargha yandurghinidek uning qilghinini özige
yandurunglar; Uning qilmishlirigha muwapiq ikki hesse
qoshlap qayturunglar; U [bashqilargha] ebjesh qilip
bergen qedehte uninggha ikki hesse qoyuq ebjesh
qilinglar. **7** U özini qanchilik ulughlighan bolsa, Qanchilik
eysh-ishrette yashighan bolsa, Uninggha shunchilik
qiynilish we derd béringlar; U könglide: «Men tul emes,
belki texte olturghan xanishmen; Men derd-elemni
esla körmeymen» dégini tüpeylidin, **8** Bu wejidin bir
kün ichidila uninggha chüshidighan balayi'apetler, Yeni
ölüm, derd-elem we acharchiliq kélidu, U ot bilen
köydürülidu; Chünki uni soraq qilghuchi Perwerdigar
Xuda qudretliktur!». **9** Uning bilen buzuqluq qilghan
we uning bilen eysh-ishrette yashighan yer yüzidiki
padishahlar uni örtigen otning is-tüteklirini körgende,
uning haligha qarap yigha-zar kötürüshidu. **10** Ular
uning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup
deyduki: — «Way isit, way isit, i katta sheher! Ah
Babil, küchlük sheher! Chünki bir saet ichidila jazaying
béshinggha chüshti!» **11** Yer yüzidiki sodigerlermu
uning üstide yigha-zar qilishidu. Chünki emdi ularning
kémidiki yük-mallirini, **12** yeni altun-kümüsh, qimmetlik
yaqutlar, ünche-merwayit, nepis libas rext, sösün rext,
yipek, toq qizil renglik gezmal, herxil xushbuy turunj
yaghachlar, pil chishi buyumliri, eng ésil yaghach, tuch,
tömür we mermerlerdin ishlen'gen xilmuxil buyumlar,
13 shuningdek qowzaqdarchin, tétitqular, xushbuy,
murmekki, mestiki, sharab, zeytun méyi, aq un, bughday,
kala, qoy, at, harwa we insanlarning tenliri we janliri
dégen mallirini sétiwalidighan kishi yoqtur. **14** ([I
Babil], jéning mestane bolghan ésil méwiler sendin ketti,
Barliq heshemetlik we heywetlik mal-dunyaliring sendin
yoqaldi. Ular bularni emdi hergiz tapalmaydu!) **15** Bu
mallarni sétip béyighan sodigerler bolsa sheherning
tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup uning üstide
yigha-zar qiliship déyishiduki: — **16** «Way isit, way
isit, i katta sheher! Nepis libas rextlerge, sösün we
toq qizil renglik gezmallargha orilip, Altun, qimmetlik
yaqutlar we ünche-merwayitlar bilen bézelgensen! **17**

Bir saet ichidila shunche katta bayliqlar weyran boldi!»
Barliq kéme xojayinliri, kémidiki barliq yoluchilar,
kémichiler we déngizgha tayinip jan baqidighanlarning
hemmisi yiraqta turup, **18** Uni örtigen otning is-
tüteklirini körüp: — Bu katta sheherge qaysi sheher teng
kélelisun? — dep peryad kötürüshti. **19** Ular bashlirigha
topa chéchip, peryad kötürüshüp, yigha-zar qiliship:
— Way isit, way isit, u katta sheher! U arqiliq, uning
dölitidin, déngizda kémisi barlar béyighanidi! Bir saet
ichidila weyran boldi bu sheher! — déyishidu. **20** —
«Uning béshigha kelgenlerdin shadlininglar, Ey ersh, ey
muqeddes bendiler, rosullar we peyghemberler! Chünki
Xuda silerning dewayinglardiki hökümni uning üstidin
chiqarghan!». **21** Andin, küchlük bir perishte tügmen
téshigha oxshash yoghan bir tashni kötürüp, déngizgha
tashlap mundaq dédi: — «Mana shundaq shiddet bilen,
Katta sheher Babil ghulitilidu, U qaytidin körünmeydu!
22 Chiltarchilarning, sazchilarning, Neychiler we
sunaychilarning awazi séningde qaytidin hergiz
anglanmaydu, Herxil hünerni qilidighan hünerwen
séningde qaytidin hergiz tépilmaydu, Tügmenningmu
awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, **23** Hetta
chiraghning yoruqi séningde qaytidin hergiz yorumaydu,
Toy boluwatqan yigit-qizning awazi séningde qaytidin
hergiz anglanmaydu; Chünki séning sodigerliring yer
yüzidiki erbablar bolup chiqti, Barliq eller séning
séhir-epsunliringgha aldandi; **24** Peyghemberlerning,
muqeddes bendilerning [tökülgen qanliri], Shundaqla
yer yüzide barliq qirghin bolghanlarning qanlirimu
uningda tépildi».

19 Bu ishlardin kéyin, ershte zor bir top ademlerning
warqirashliridek bir awazni anglidim. Ular: — —
Hemdusana! Nijat, shan-sherep we qudret Xudayimizgha
mensuptur! **2** Chünki Uning hökümliri heq we adildur; U
yer yüzini öz buzuqluqi bilen buzghan chong pahishining
üstidin höküm chiqirip, Öz qul-xizmetkarlirining
qénining intiqamini uningdin aldi, — déyishetti. **3** Ular
ikkinchi qétim: — «Hemdusana!» déyishti. Uningdin
chiqqan is-tütekler ebedil'ebedgiche purqiraydu! **(aiōn
g165)** **4** Yigirme töt aqsaqal we töt hayat mexluq yerge
yiqilip: — «Amin! Hemdusana!» dep, textte olturghan
Xudagha sejde qilishti. **5** Andin texttin kötürülgen bir
awaz mundaq dédi: — «Ey uning barliq qul-xizmetkarliri,
Uningdin qorqidighan kattilar bolsun, töwenler bolsun,
Hemminglar Xudayimizni medhiyilenglar!» **6** Andin
zor bir top ademlerning awazigha, nurghun sularning
sharqirishigha, qattiq güldürmamilarning güldürlishige
oxshash bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: —
«Hemdusana! Hemmige Qadir Perwerdigar Xudaymiz
seltenet qildi! **7** Shadlinayli, tentene qilayli we uni
medhiyilep ulughlayli! Chünki Qozining toy-merike
küni yétip keldi, Qiz özini teyyar qildi!» **8** Qizgha
kiyish üchün pakiz, parqirap turidighan nepis libas
bérildi (nepis libas bolsa muqeddes bendilerning
heqqaniy emelliridur). **9** Andin, [perishte] manga: —
Munu sözlerni xatiriliwal: — «Qozining toy ziyapitige
chaqirilghanlar bextliktur!» — dédi. U manga yene:
— Bular Xudaning heqiqiy sözliridur, — dédi. **10** Men
uninggha sejde qilghili ayighigha yiqildim. Lékin u: —
Hergiz undaq qilma! Menmu Xudaning sen we Eysagha
guwahliq bergüchi qérindashliring bilen oxshash qul-
xizmetkarmen. Xudaghila ibadet qil! Chünki wehiy-
bésharetning roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq
bérishtur, — dédi. **11** Andin kördümki, asman échildi
we mana, bir aq at turatti; üstige min'güchining bolsa
nami «Sadiq» we «Heqiqiy» bolup, U heqqaniyliq bilen
höküm chiqiridu we jeng qilidu. **12** Uning közliri ot
yalqunigha oxshaytti, béshida nurghun taji bolup, ténide
Özidin bashqa héchkim bilmeydighan bir nam pütüklük
idi. **13** U uchisigha qan'gha milen'gen bir ton kiygenidi,
Uning nami «Xudaning Kalami» dep atilidu. **14** Uning
keynidin egiship kéliwatqan ershtiki qoshunlar bolsa,
aq atlargha min'gen, ap'aq, pak nepis kanap libas bilen
kiydürülgenidi. **15** Uning aghzidin ötkür bir qilich chiqip
turatti; U buning bilen barliq ellerni uridu; U ularni
tömür kaltek bilen padichidek baqidu; U Hemmige Qadir
Xudaning dehshetlik ghezipining «sharab kölchiki»ning
cheyligüchisidur. **16** Uning toni we yotisi üstige
«Padishahlarning Padishahi we reblerning Rebbi»
dégen nam yézilghanidi. **17** Andin men quyashning
ichide turghan bir perishtini kördüm. U asmanning
otturisida uchuwatqan barliq qushlargha yuqiri awaz
bilen: —Kélinglar, Xudaning katta ziyapitige yighilinglar!
18 Padishahlarning, serdarlarning we palwanlarning,
atlarning we ulargha min'genlerning, shundaqla barliq
et igilirining, qullarning hem hörlerning, kattilarning
hem töwenlerning göshlirini yenglar! — dédi. **19** Shuning
bilen men diwe, yer yüzidiki padishahlar we ularning
qoshunlirining atqa Min'güchi hem Uning qoshuni
bilen jeng qilish üchün toplan'ghanliqini kördüm. **20**
Emdi diwe we uninggha wakaliten möjizilik alametlerni
körsetken saxta peyghemberning her ikkisi tutuwélindi
(saxta peyghember shu alametler bilen diwining
tamghisini qobul qilghan hemde uning but-heykilige
choqun'ghanlarni azdurup yürgenidi). Ular ikkisi
günggürt yéniwatqan ot kölige tirik tashlandi. **(Limnē
Pyr g3041 g4442)** **21** Qalghini bolsa atqa Min'güchining
aghzidin chiqqan qilich bilen qirildi. Barliq pütün ucharqanatlar bularning göshi bilen yep toyundi.

20 Uningdin kéyin, qolida tégi yoq hangning achquchi
we yoghan zenjir tutqan bir perishtining asmandin
chüshüwatqanliqini kördüm. **(Abyssos g12)** **2** Perishte
ejdihani, yeni Iblis yaki Sheytan déyilidighan héliqi
qedimiy yilanni tutup, ming yilliq zenjirlep qoydi. **3**
Uning ming yil toshquche ellerni azdurmasliqi üchün,
uni tégi yoq hanggha tashlap hangning aghzini étip
péchetliwetti. Bu waqitlardin kéyin, u waqtinche qoyup
bérilishi muqerrer. **(Abyssos g12)** **4** Andin men textlerni
we ularda olturghanlarni kördüm. Ulargha höküm
qilish hoquqi bérilgenidi. Men yene, Eysagha bergen
guwahliqi wejidin we Xudaning söz-kalami wejidin kallisi
élin'ghanlarning janlirinimu kördüm. Ular diwige we
uning but-heykilige choqunmighan, uning tamghisi
péshanisige we qoligha urulmighanlar idi. Ular tirilip,
Mesih bilen birlikte ming yil höküm sürdi **5** (ölgenlerning
qalghanliri ming yil toshmighuche tirilmeydu). Bu
deslepki tirilish idi. **6** Deslepki tirilishtin nésiwe
bolghanlar bextlik we muqeddestur; ikkinchi ölümning
bularni ilkige élish hoquqi yoqtur. Ular Xudaning we
Mesihning kahinliri bolidu we Uning bilen birlikte

ming yil höküm süridu. **7** Ming yil toshqanda, Sheytan
zindandin boshitilip, **8** yer yüzining töt bulungidiki
ellerni, yeni Gog we Magogni azdurush we ularni jeng
qilishqa bir yerge toplashqa chiqidu. Toplan'ghanlarning
sani déngiz sahilidiki qumdek sanaqsiz bolidu. **9** Ular yer
yüzidiki keng tüzlenglikke chiqip, muqeddes bendilerning
bargahini, yeni Xuda söyidighan sheherni muhasirige
alidu. Lékin asmandin ot yéghip, ularni yutuwétidu. **10**
Ularni azdurghan Iblis bolsa diwe bilen saxta peyghember
köyüwatqan ot we günggürt kölige tashlinip, u yerde
kéche-kündüz ebedil'ebedgiche qiynilidu. **(aiōn g165,
Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Uningdin kéyin, chong bir aq text
we uningda Olturghuchini kördüm. Asman bilen zémin
Uning yüzidin özini qachurup, ular turghan jay hergiz
tépilmaydu. **12** Men yene katta bolsun, yaki töwen bolsun,
ölgenlerning hemmisining textning aldida turghanliqini
kördüm. Kitablar échildi; andin yene bir kitab — «Hayatliq
deptiri» dep atalghan kitab échildi. Ölgenlerge kitablarda
xatirilen'gini boyiche öz emeliyitige qarap höküm qilindi.
13 Déngiz özide ölgenlerni tapshurup berdi, ölüm we
tehtisaramu özliridiki ölgenlerni tapshurup bérishti.
Herkimning üstige öz emeliyitige qarap höküm qilindi.
(Hadēs g86) **14** Andin ölüm we tehtisara ot kölige
tashlandi. Mana ikkinchi ölüm — ot kölidur. **(Hadēs g86,
Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Kimning ismining «Hayatliq
deptiri»de yézilmighanliqi bayqalsa, ot kölige tashlandi.
(Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Andin, yéngi asman we yéngi zéminni kördüm;
chünki burunqi asman we zémin ötüp ketkenidi,
déngizmu mewjut bolmidi. **2** Muqeddes sheherning,
yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini
qilip hazirlan'ghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin
chüshüwatqanliqni kördüm. **3** Ershtin yuqiri kötürülgen
bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana,
Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen
bille makanliship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda
Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu. **4** U
ularning közliridiki her tamche yashni sürtidu; emdi ölüm
esla bolmaydu, ne matem, ne yigha-zar, ne qayghu-elem
bolmaydu, chünki burunqi ishlar ötüp ketti». **5** Textte
Olturghuchi: — Mana, hemmini yéngi qilimen! — dédi. U
manga yene: Bularni xatiriliwal! Chünki bu sözler heqiqiy
we ishenchliktur, — dédi. **6** U yene manga mundaq dédi:
— «Ish tamam boldi! Men «Alfa» we «Oméga»durmen,
Muqeddime we Xatime Özümdurmen. Ussighan herkimge
hayatliq süyining buliqidin heqsiz bérimen. **7** Ghelibe
qilghuchi herkim bularghа mirasxorluq qilidu; Men
uning Xudasi bolimen, umu Méning oghlum bolidu.
8 Lékin qorqunchaqlar, étiqadsizlar, yirginchlikler,
qatillar, buzuqluq qilghuchilar, séhirgerler, butperesler
we barliq yalghanchilargha bolsa, ularning qismiti
ot bilen günggürt yénip turuwatqan köldur — bu
bolsa ikkinchi ölümdur». **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9**
Axirqi yette balayi'apet bilen tolghan yette chinini
tutqan yette perishtidin biri kélip, manga sözlep: —
Kel! Sanga Qozining jorisi bolidighan qizni körsitip
qoyay, — dédi. **10** Andin u méni Rohning ilkide
bolghan halda yoghan we égiz bir taghqa élip qoydi.
U yerdin manga Xudadin chiqqan muqeddes sheher
Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqini körsetti. **11**
Uningda Xudaning shan-sheripi bar idi, uning julasi
intayin qimmetlik göherning, yéshil yaquttek yaltirighan
xrustalning julasigha oxshaytti. **12** Uning chong hem
égiz sépili bar idi; sépilning on ikki derwazisi bolup,
derwazilarda on ikki perishte turatti. Herbir derwazining
üstige Israillarning on ikki qebilisidin birining ismi
yézilghanidi. **13** Meshriq teripide üch derwaza, shimal
teripide üch derwaza, jenub teripide üch derwaza we
meghrip teripide üch derwaza bar idi. **14** Sheherning
sépilining on ikki ul téshi bolup, ularning üstige on
ikki isim, yeni Qozining rosulining isimliri pütüklüktur.
15 Manga söz qilghan perishtining qolida sheherni,
uning derwaziliri we uning sépilini ölcheydighan altun
qomush ölchigüch hasa bar idi. **16** Sheher töt chasa
bolup, uzunluqi bilen kengliki oxshash idi. Perishte
sheherni hasa bilen ölchidi — on ikki ming stadiyon keldi
(uzunluqi, kengliki we égizliki tengdur). **17** U sépilnimu
ölchidi. Sépilning [qélinliqi] insanlarning ölchem birliki
boyiche, yeni shu perishtining ölchimi boyiche bir yüz
qiriq töt jeynek keldi. **18** Sépilning qurulushi bolsa
yéshil yaquttin, sheher eynektek süzük sap altundin
bina qilin'ghanidi. **19** Sheher sépilining ulliri herxil
qimmetlik yaqutlar bilen bézelgenidi. Birinchi ul tash
yéshil yaqut, ikkinchisi kök yaqut, üchinchisi héqiq,
tötinchisi zumret, **20** beshinchisi qizil héqiq, altinchisi
qizil qashtash, yettinchisi sériq kwarts, sekkizinchisi
sus yéshil yaqut, toqquzinchisi topaz, oninchisi yéshil
kwarts, on birinchisi sösün yaqut we on ikkinchisi piroza
idi. **21** On ikki derwaza on ikki merwayit idi, démek
derwazilarning herbiri birdin merwayittin yasalghanidi.
Sheherning ghol yoli eynektek süzük sap altundin
idi. **22** Sheherde héchqandaq ibadetxana körmidim,
chünki Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda we Qoza
uning ibadetxanisidur. **23** Sheherning yorutulushi üchün
quyashqa yaki aygha mohtaj emes, chünki Xudaning
shan-sheripi uni yorutqanidi, uning chirighi bolsa
Qozidur. **24** Eller sheherdiki yoruqluqta yüridu; yer
yüzidiki padishahlar shanushewkitini uning ichige
élip kélidu. **25** Uning derwaziliri kündüzde hergiz
taqalmaydu (emeliyette u yerde kéche zadi bolmaydu).
26 Herqaysi ellerning shanushewkiti we hörmet-izziti
uning ichige élip kélinidu. **27** Herqandaq haram
nerse we herqandaq yirginchlik ishlarni qilghuchi
yaki yalghanchiliq qilghuchi uninggha kirelmeydu;
peqet nami Qozining hayatliq deptiride yézilghanlarla
kireleydu.

22 Andin [perishte] manga xrustaldek parqiraq
hayatliq süyi éqiwatqan deryani körsetti. Derya
Xudaning we Qozining textidin chiqqan bolup, **2**
sheherning ghol yolining otturisida éqiwatqanidi.
Deryaning bu teripide we u teripidimu on ikki xil
méwe béridighan, her ayda méwileydighan hayatliq
derixi bar idi; derexning yopurmaqliri ellerning shipasi
üchün idi. **3** Lenet dégen emdi bolmaydu; Xudaning
we Qozining texti sheherning ichide bolup, Uning
qul-xizmetkarliri Uning xizmet-ibaditide bolidu. **4**
Ular Uning jamalini köridu; Uning nami ularning
péshanilirige pütüklük bolidu. **5** U yerde esla kéche
bolmaydu, ne chiragh nurigha, ne quyash nurigha
mohtaj bolmaydu. Chünki Perwerdigar Xuda ularning
üstide yoridu, ular ebedil'ebedgiche höküm süridu.
(aiōn g165) **6** Perishte manga: — Bu sözler heqiqiy we

ishenchliktur; peyghemberlerning rohlirining Reb Xudasi
yéqin kelgüside yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni Öz
qul-xizmetkarlirigha körsitish üchün, perishtisini ewetti,
— dédi. **7** («Mana, pat yéqinda kélimen! Bu kitabtiki
bésharetning sözlirini tutquchi kishi bextliktur!») **8**
Bularni anglighuchi we körgüchi men Yuhannamen.
Bu ishlarni anglighinimda we körginimde, bularni
manga körsetken perishtige sejde qilghili ayighi aldigha
yiqildim. **9** Lékin u manga: — Hergiz undaq qilma! Menmu
Xudaning sen we qérindashliring bolghan peyghemberler
bilen oxshash qul-xizmetkarimen. Xudaghila ibadet
qil! — dédi. **10** U manga yene: — Bu kitabtiki
bésharetning sözlirini péchetlime; chünki bularning
waqti yéqin keldi. **11** Qebihlik qilghuchi kishi qebihlikni
qiliwersun; peskesh kishi bolsa peskeshlikte turiwersun;
heqqaniy kishi bolsa heqqaniyliqini yürgüziwersun; pak-
muqeddes kishi bolsa pak-muqeddeslikte turiwersun,
— dédi. **12** «Mana, pat yéqinda kélimen! Herkimning
emeliyitige qarap béridighinimni Özüm bilen bille
élip kélimen. **13** Men «Alfa» we «Oméga», Birinchi
we Axirqi, Muqeddime we Xatime Özümdurmen».
14 Hayatliq derixining méwisidin nésip bolush we
derwaziliridin sheherge kirishke muyesser bolush üchün
tonlirini yughanlar bextliktur! **15** Sheherning sirtidikiler
— itlar, séhirgerler, buzuqluq qilghuchilar, qatillar,
butperesler, yalghanchiliqqa xushtar bolghanlar we
emel qilghuchilardur. **16** «Menki Eysa jamaetlerni dep
silerge bu ishlarning guwahliqini yetküzüsh üchün
perishtemni ewettim. Dawutning Yiltizi hem Nesli,
Parlaq Tang Yultuzidurmen!» **17** Roh we toyi bolidighan
qiz: «Kel!» deydu. Anglighuchi: «Kel!» désun. Ussighuchi
herkim kelsun, xalighan herkim hayatliq süyidin heqsiz
ichsun. **18** Menki bu kitabtiki bésharetning sözlirini
anglighanlargha guwahliq bérip agahlandurimenki:
kimdikim bu sözlerge birnémini qoshsa, Xuda uninggha
bu kitabta yézilghan balayi'apetlerni qoshidu. **19**
Kimdikim bu bésharetlik kitabning sözliridin birer sözni
élip tashlisa, Xudamu uningdin bu kitabta yézilghan
hayatliq derixidin we muqeddes sheherdin bolidighan
nésiwisini élip tashlaydu. **20** — Mana, bularghа agah-
guwah Bergüchi bolsa mundaq deydu: — «Shundaq,
pat yéqinda kélimen!» — «Amin! Kel, ya Reb Eysa!» **21**
Reb Eysa Mesihning méhir-shepqiti barliq muqeddes
bendiler bilen bille bolghay, amin!

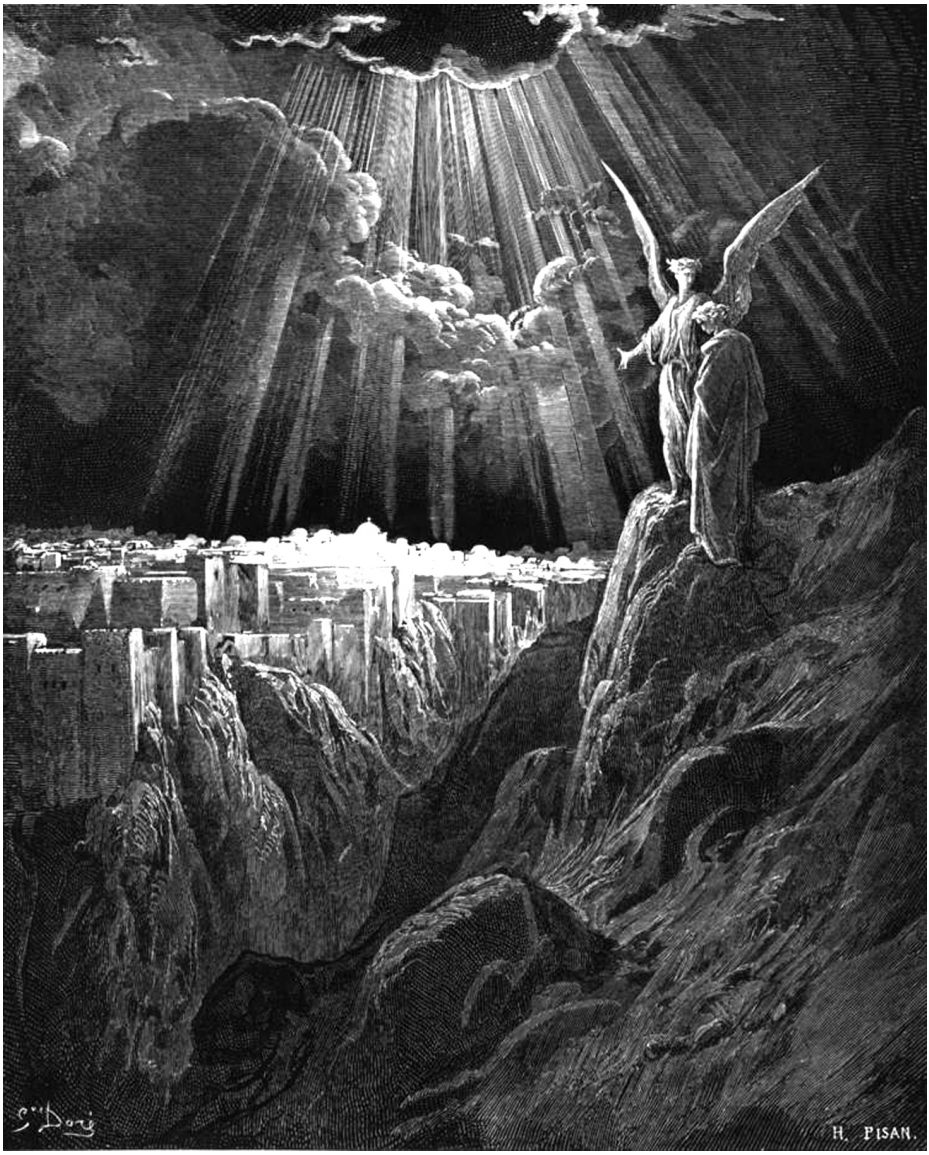

Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazirlan'ghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanliqni kördüm. Ershtin yuqiri kötürülgen bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanliship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu.»

Wehiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12
Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:
Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126
Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:
Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165
Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:
A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166
Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:
From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653
Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:
To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Latin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqa 8:31
Rimliqlargha 10:7
Wehiy 9:1
Wehiy 9:2
Wehiy 9:11
Wehiy 11:7
Wehiy 17:8
Wehiy 20:1
Wehiy 20:3

aïdios

Rimliqlargha 1:20
Yehuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luqa 1:33
Luqa 1:55
Luqa 1:70
Luqa 16:8
Luqa 18:30
Luqa 20:34
Luqa 20:35
Yuhanna 4:14
Yuhanna 6:51
Yuhanna 6:58
Yuhanna 8:35
Yuhanna 8:51
Yuhanna 8:52
Yuhanna 9:32
Yuhanna 10:28
Yuhanna 11:26
Yuhanna 12:34
Yuhanna 13:8
Yuhanna 14:16
Rosullarning paaliyetliri 3:21
Rosullarning paaliyetliri 15:18
Rimliqlargha 1:25
Rimliqlargha 9:5
Rimliqlargha 11:36
Rimliqlargha 12:2
Rimliqlargha 16:27
Korintliqlargha 1 1:20
Korintliqlargha 1 2:6
Korintliqlargha 1 2:7
Korintliqlargha 1 2:8
Korintliqlargha 1 3:18
Korintliqlargha 1 8:13
Korintliqlargha 1 10:11
Korintliqlargha 2 4:4
Korintliqlargha 2 9:9
Korintliqlargha 2 11:31
Galatiyaliqlargha 1:4
Galatiyaliqlargha 1:5
Efesusluqlargha 1:21
Efesusluqlargha 2:2
Efesusluqlargha 2:7
Efesusluqlargha 3:9
Efesusluqlargha 3:11
Efesusluqlargha 3:21
Efesusluqlargha 6:12
Filippiliqlargha 4:20
Kolossiliklerge 1:26
Timotiygha 1 1:17
Timotiygha 1 6:17
Timotiygha 2 4:10
Timotiygha 2 4:18
Titusqa 2:12
Ibraniylargha 1:2
Ibraniylargha 1:8
Ibraniylargha 5:6
Ibraniylargha 6:5
Ibraniylargha 6:20
Ibraniylargha 7:17
Ibraniylargha 7:21
Ibraniylargha 7:24
Ibraniylargha 7:28
Ibraniylargha 9:26
Ibraniylargha 11:3
Ibraniylargha 13:8
Ibraniylargha 13:21
Pétrus 1 1:23
Pétrus 1 1:25
Pétrus 1 4:11
Pétrus 1 5:11
Pétrus 2 3:18
Yuhanna 1 2:17
Yuhanna 2 1:2
Yehuda 1:13
Yehuda 1:25
Wehiy 1:6
Wehiy 1:18
Wehiy 4:9
Wehiy 4:10
Wehiy 5:13
Wehiy 7:12
Wehiy 10:6
Wehiy 11:15
Wehiy 14:11
Wehiy 15:7
Wehiy 19:3
Wehiy 20:10
Wehiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luqa 10:25
Luqa 16:9
Luqa 18:18
Luqa 18:30
Yuhanna 3:15
Yuhanna 3:16
Yuhanna 3:36
Yuhanna 4:14
Yuhanna 4:36
Yuhanna 5:24
Yuhanna 5:39
Yuhanna 6:27
Yuhanna 6:40
Yuhanna 6:47
Yuhanna 6:54
Yuhanna 6:68

Yuhanna 10:28
Yuhanna 12:25
Yuhanna 12:50
Yuhanna 17:2
Yuhanna 17:3
Rosullarning paaliyetliri 13:46
Rosullarning paaliyetliri 13:48
Rimliqlargha 2:7
Rimliqlargha 5:21
Rimliqlargha 6:22
Rimliqlargha 6:23
Rimliqlargha 16:25
Rimliqlargha 16:26
Korintliqlargha 2 4:17
Korintliqlargha 2 4:18
Korintliqlargha 2 5:1
Galatiyaliqlargha 6:8
Tésalonikaliqlargha 2 1:9
Tésalonikaliqlargha 2 2:16
Timotiygha 1 1:16
Timotiygha 1 6:12
Timotiygha 1 6:16
Timotiygha 2 1:9
Timotiygha 2 2:10
Titusqa 1:2
Titusqa 3:7
Filémongha 1:15
Ibraniylargha 5:9
Ibraniylargha 6:2
Ibraniylargha 9:12
Ibraniylargha 9:14
Ibraniylargha 9:15
Ibraniylargha 13:20
Pétrus 1 5:10
Pétrus 2 1:11
Yuhanna 1 1:2
Yuhanna 1 2:25
Yuhanna 1 3:15
Yuhanna 1 5:11
Yuhanna 1 5:13
Yuhanna 1 5:20
Yehuda 1:7
Yehuda 1:21
Wehiy 14:6

eleēsē

Rimliqlargha 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47
Luqa 12:5
Yaqup 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luqa 10:15
Luqa 16:23
Rosullarning paaliyetliri 2:27
Rosullarning paaliyetliri 2:31
Korintliqlargha 1 15:55
Wehiy 1:18
Wehiy 6:8
Wehiy 20:13
Wehiy 20:14

Limnē Pyr

Wehiy 19:20
Wehiy 20:10
Wehiy 20:14
Wehiy 20:15
Wehiy 21:8

Sheol

Yaritilish 37:35
Yaritilish 42:38
Yaritilish 44:29
Yaritilish 44:31
Chöl-bayawandiki seper 16:30
Chöl-bayawandiki seper 16:33
Qanun sherhi 32:22
Samuil 1 2:6
Samuil 2 22:6
Padishahlar 1 2:6
Padishahlar 1 2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zebur 6:5
Zebur 9:17
Zebur 16:10
Zebur 18:5
Zebur 30:3
Zebur 31:17
Zebur 49:14
Zebur 49:15
Zebur 55:15
Zebur 86:13
Zebur 88:3
Zebur 89:48
Zebur 116:3
Zebur 139:8
Zebur 141:7
Pend-nesihetler 1:12
Pend-nesihetler 5:5
Pend-nesihetler 7:27
Pend-nesihetler 9:18
Pend-nesihetler 15:11
Pend-nesihetler 15:24
Pend-nesihetler 23:14
Pend-nesihetler 27:20
Pend-nesihetler 30:16
Hékmet toplighuchi 9:10
Küylerning küyi 8:6
Yeshaya 5:14
Yeshaya 7:11
Yeshaya 14:9
Yeshaya 14:11
Yeshaya 14:15
Yeshaya 28:15
Yeshaya 28:18
Yeshaya 38:10
Yeshaya 38:18
Yeshaya 57:9
Ezakiyal 31:15
Ezakiyal 31:16
Ezakiyal 31:17
Ezakiyal 32:21
Ezakiyal 32:27
Hoshiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

Pétrus 2 2:4

Questioned

Pétrus 2 2:17

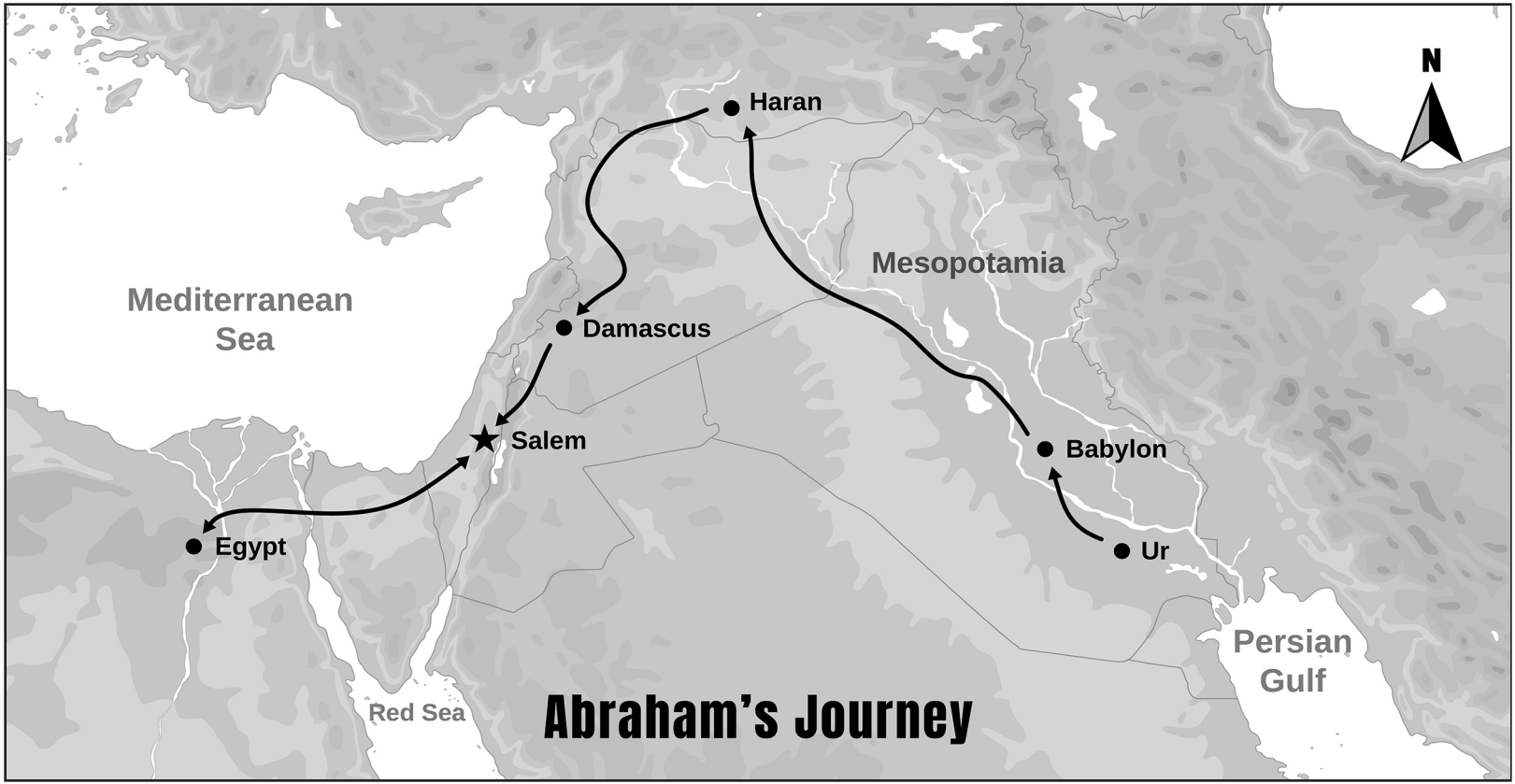

Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uninggha miras süpitide bermekchi bolghan zémin'gha bérishqa chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanliqini bilmey turup yolgha chiqti. - Ibraniylargha 11:8

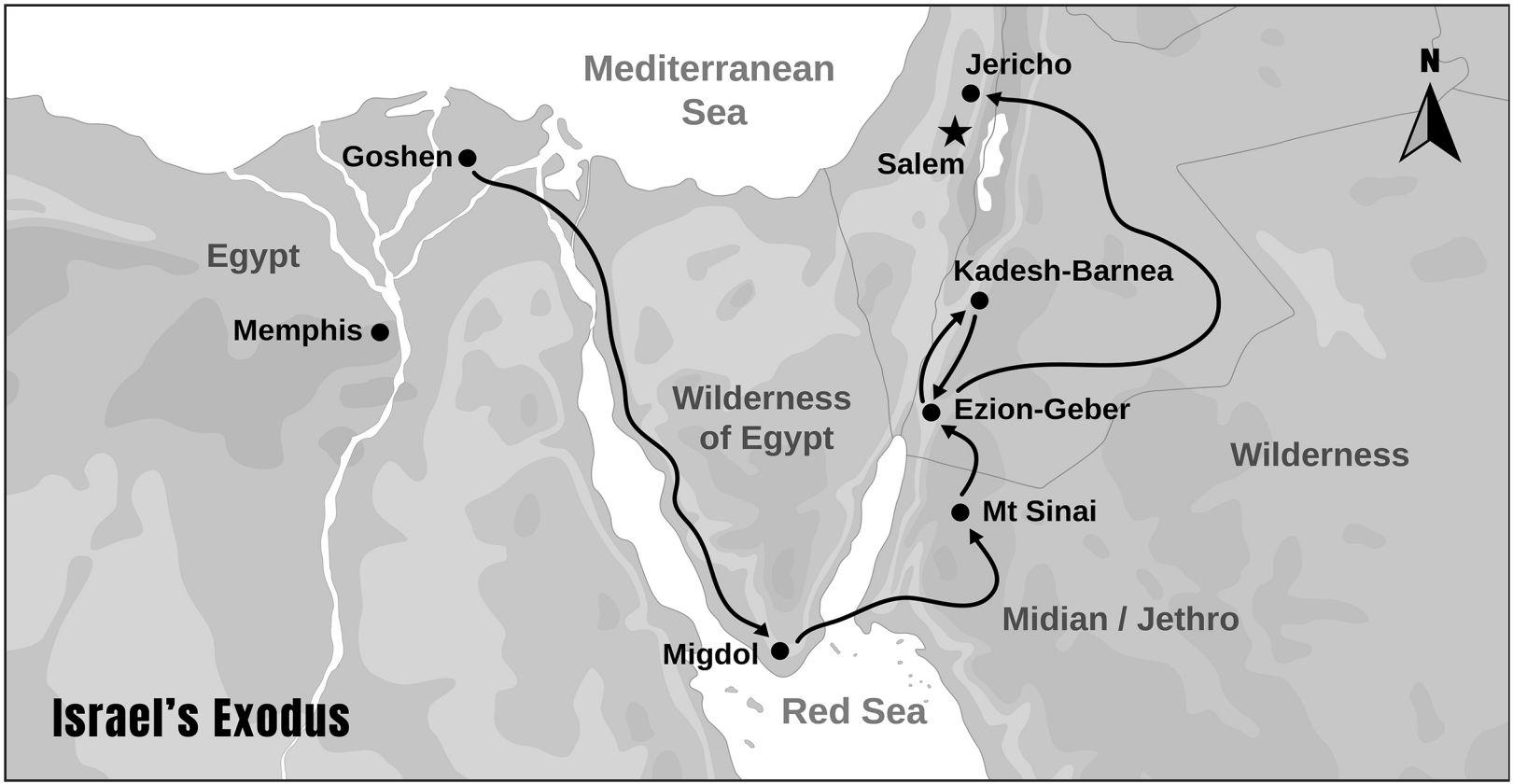

Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin kéyin, Filistiylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. - Misirdin chiqish 13:17

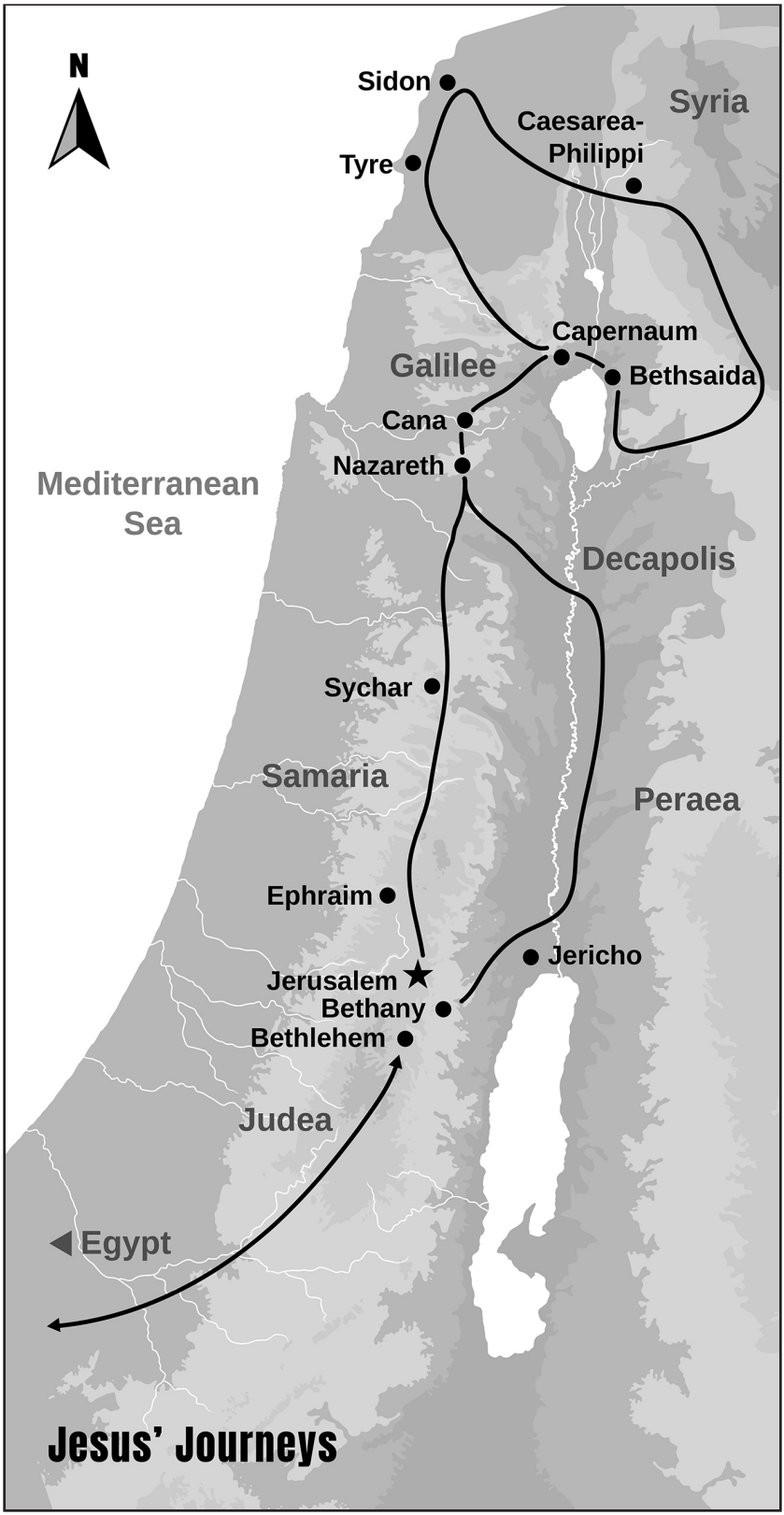

Chünki Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik mening xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep keldi. - Markus 10:45

Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysaning quli bolghan menki Pawlustin salam! - Rimliqlargha 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td rowspan="3" colspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

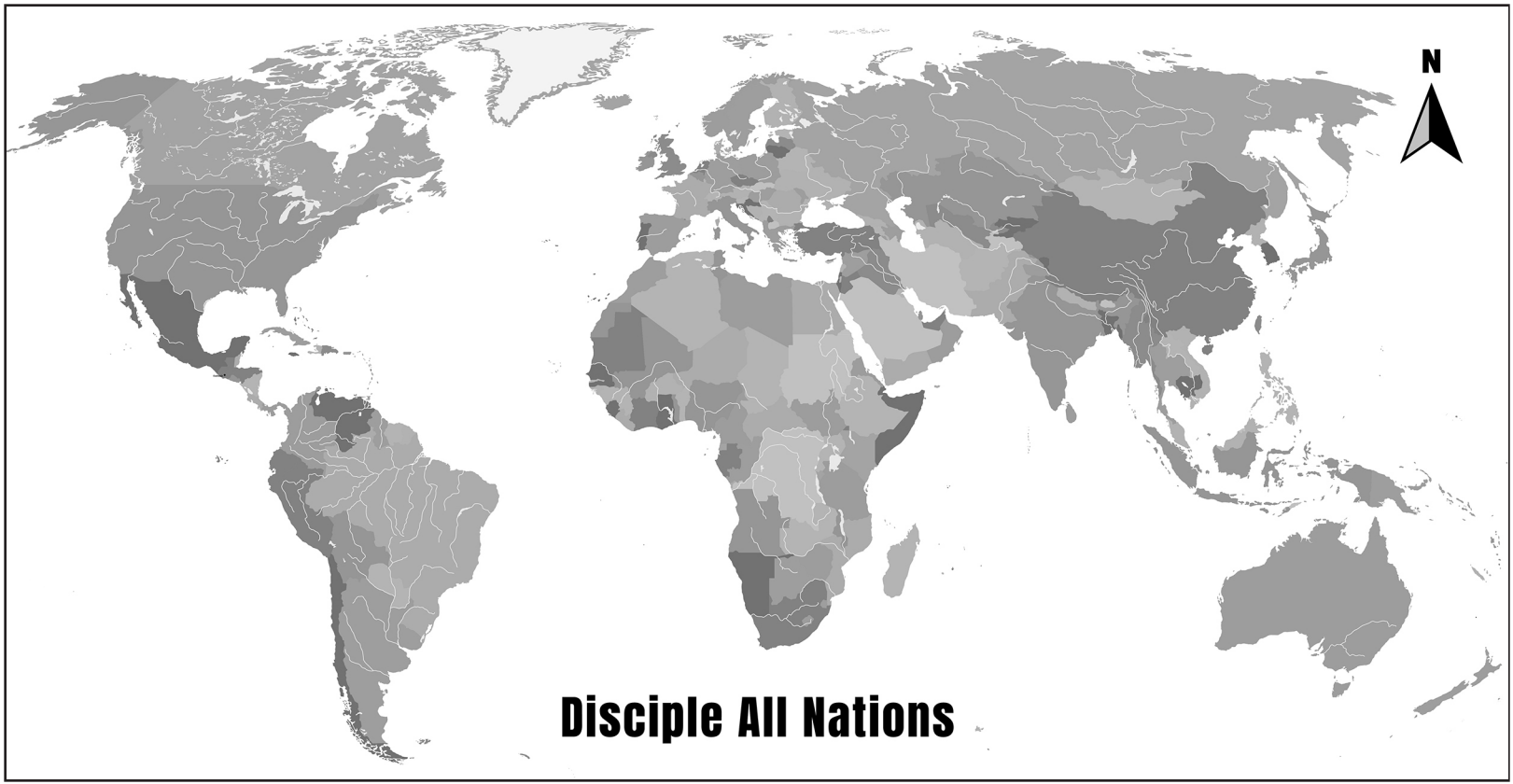

Shuning üchün, bérip pütkül ellerni [özümge] muxlis qilip yétishtürünglar, shundaqla ularni Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namigha tewe qilip chömüldürüp, - Matta 28:19